De Belgische Illustratie. Jaargang 11

bron
De Belgische Illustratie. Jaargang 11. De Belgische Illustratie, Antwerpen 1878-1879

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bel014187801_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

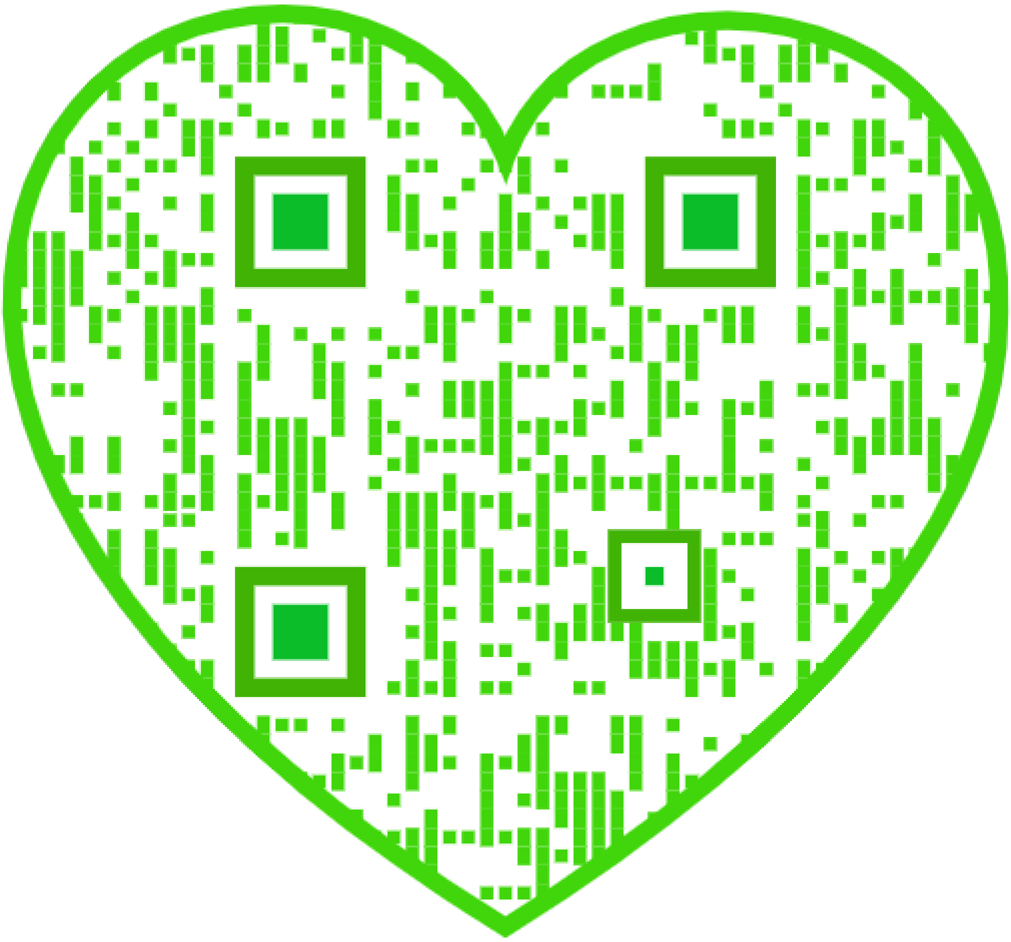

[Nummer 1]

Bericht.

Door de uitgebreidheid der novelle van Mathilde: 'Juliaan en Juliane' hebben wij er niet in mogen gelukken, deze in haar geheel in den 10^{en} jaargang op te nemen, en zullen nog in de eerste en tweede aflevering van dezen jaargang de vervolgen verschijnen; in de derde wordt een aanvang gemaakt met de oorspronkelijke, geïllustreerde novelle van Dr. J.R. Snieders: 'De Dwarskop. Zedenschets uit de brabantsche Kempen.'

Even als vorige jaren hebben wij ook voor den 10^{en} jaargang een prachtig uitgevoerden linnenband laten vervaardigen, waarvan de modellen bij alle boekhandelaren voorhanden zijn.

De prijs van dezen band, met vergulde stempels op plat en rug, is slechts 2 francs 25 centiemen.

Afdamming van de Gileppe.

De Gileppe is een onbeduidende kleine beek, die, niet ver van de duitsche grenzen ontspringende, in wonderlijke kronkelingen midden door het groote bosch van Hartogenwald in een doodsche vallei voortschiet. Zij stort of liever zij stortte

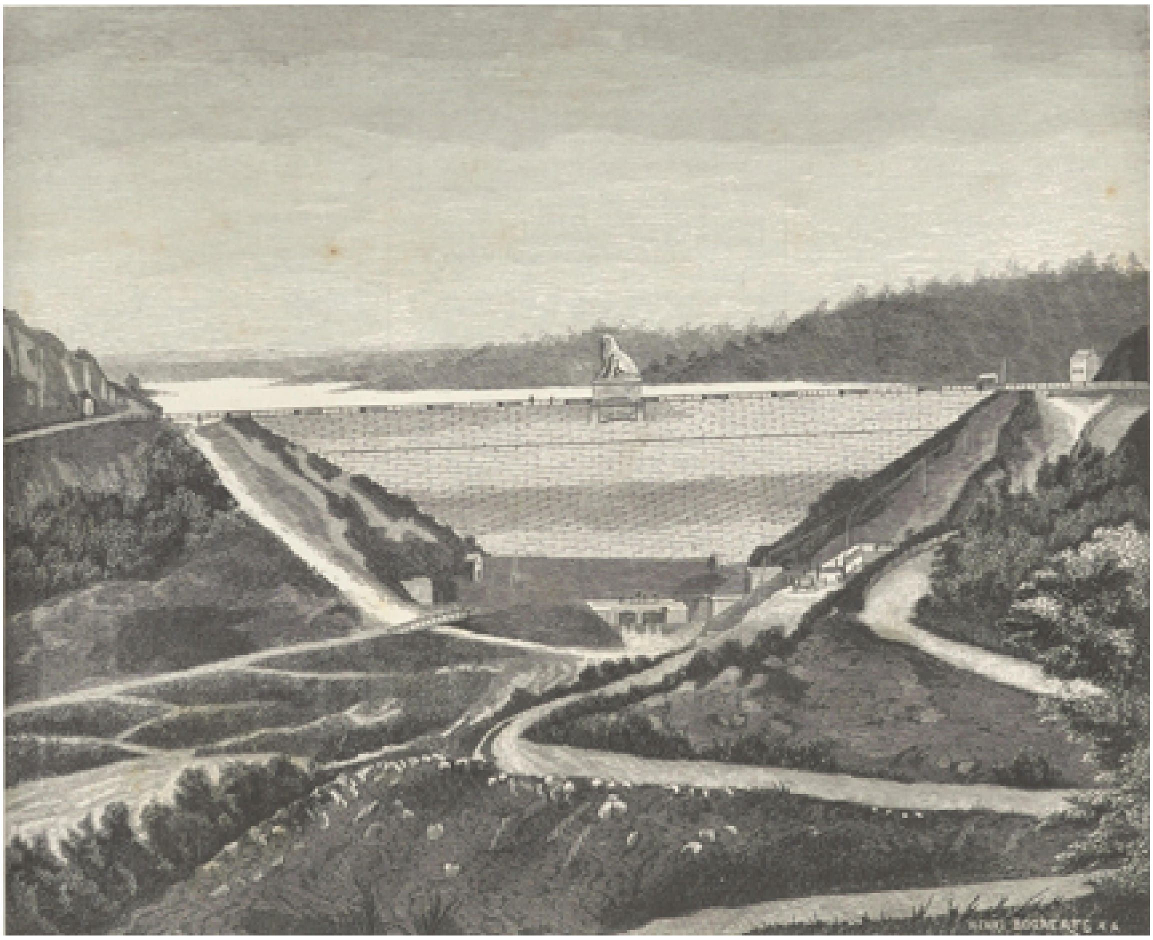

DE AFDAMMING VAN DE GILEPPE.

hare wateren uit in de Vesdre, op ongeveer een uur afstands van de stad Limburg.

Het is dit onaanzienlijk beekske, ter nauwernood eenige jaren geleden bekend, dat aanleiding gegeven heeft tot het aanleggen van een grootsch werk, dat ons land in alle opzichten eer aandoet: een kunstmatigen berg in de vallei om twee heuvels aan elkander te verbinden, de beek tegen te houden en een reusachtig waterbekken te vormen, dat de stad Verviers genoegzaam water verschaft om in alle behoeften van hare lakennijverheid te voorzien.

Eenige cijfers zullen een denkbeeld geven van de reusachtige verhoudingen van dat kunstwerk.

De rotsen zijn te dier plaatse aan haren voet 82 meters van elkander verwijderd en wijken zoo ver van elkander af, dat de afdamming boven aan een lengte heeft van 235 meters.

De muur, die 47 meters hoog, aan den voet 66 meters en aan den top 15 meters dik is, is van hardsteen gebouwd.

Een rijweg, met voetpaden gezoomd, loopt over den top van de afdamming. De weg is 7 meters breed en de voetpaden ieder 4 meters. Aan iedere zijde voert een trap van 267 treden naar beneden.

Achter dien kolossalen muur bevindt zich de waterkom, welke ongeveer 12.238.916 kubieke meters, of 12 milliarden 238 millioen 916 duizend liters water kan bevatten.

Dat meer beslaat een oppervlakte van ruim 80 hectaren. Om zich een denkbeeld van die ruimte te kunnen maken wete men, dat het Ter Kameren-bosch bij Brussel 124, het Veld van Mars te Parijs 42 en de Tuin der Tuilerieën 32 hectaren groot is.

Boven op dien kunstmatigen berg staat een kolossale leeuw, vervaardigd door den bekwamen beeldhouwer Felix Bouré. Het dier is 13½ meter hoog, 16 m. lang en 5 m. breed. De neus is 2 m. 45 lang; van den muil tot de manen meet het 5 m. 60; een klauw of nagel is 1 m. 70 breed; de staart meet 1 meter in doorsnede; het rust op een granieten voetstuk van 8 meters hoog.

Het gevaarte bestaat uit 203 blokken zandsteen, het kleinste dier blokken meet 1^{m^3} 500, de totale inhoud van den leeuw is 350 kubieke meters, zijn gewicht bedraagt 300.000 kil. en hij heeft 80.000 francs gekost.

Aan den ingenieur Bidaut, die in 1868 overleden is, heeft men het ontwerp van dat schoone werk te danken, dat in april 1869 onder het toezicht van verscheidene ingenieurs door den heer Caillet Braive begonnen werd. De eerste steen werd gelegd den 9 October 1869, de plechtige opening had plaats den 28 juli 1878 door koning Leopold II.

De afdamming van de Gileppe heeft ongeveer 7 millioen francs gekost.

Eene onwelkome tijding.

Dit lieve tafereeltje van den ons welbekenden schilder Meijer von Bremen, stelt ons levendig een van die voorvallen uit het dagelijksche leven voor oogen, welke, helaas! maar al te veelvuldig voorkomen. Marie, de dochter van een welgesteld landbouwer, heeft zich, tegen den wil harer ouders en ondanks de welgemeende waarschuwingen harer vriendinnen, verloofd met een jonkman uit het dorp, die zeer lichtzinnig van aard is. Van ambacht een timmerman, is hij naar een groote stad vertrokken om zich verder in zijn vak te bekwamen. Na een aanvankelijk drukke briefwisseling heeft hij

in geen zes maanden iets van zich laten hooren en nu heeft zij dien dag een zeer kort briefke gekregen, waarin hij haar eenvoudig meldt dat hij getrouwd is en met zijne vrouw naar Amerika gaat. Marieke is met dezen brief naar hare vriendin geloopen, die haar met een medelijdenden, doch eenigszins spottenden lach beschouwt, terwijl uit de trekken van Marieke meer gekwetste eigenliefde dan wel droefheid over de trouweloosheid van haren vroegeren geliefde spreekt.

Kardinaal Nina.

De kardinaal Lorenzo Nina, die kardinaal Franchi in de waardigheid van staatssecretaris op volgde, werd den 12 mei 1812 te Reccanati in Italië geboren. Na zijne godgeleerde studiën in het seminarie zijner geboortestad voleindigd te hebben, ontving hij in 1825 de priesterwijding, benevens het diploma van doctor in de godgeleerdheid. Hij bestudeerde het burgerlijk recht aan de universiteit van Rome en werd na schitterende studiën door kardinaal di Pietro, die destijds het ambt van auditeur der ‘sacra ruota’ bekleedde, tot diens secretaris aangesteld.

Onder de pauselijke regeering oefenden de priesters in de pauselijke Staten het beroep van advocaat uit. Nina stond als zoodanig in groot aanzien; hij schitterde vooral uit als rechtsgeleerde en bewindvoerder. Langen tijd was hij ‘Prelaat van St. Ivo.’ Dus noemde men de advocaten, die kosteloos de zaken der behoeftigen voorstonden.

Nina is een der laatste kardinalen, die hunne verheffing te danken hebben aan Z.H. Pius IX, die hem den 12 maart 1877 met het purper bekleedde. Den 9 augustus jl. werd hij tot staatssecretaris benoemd in plaats van wijlen zijn vriend den kardinaal Franchi, die den 4 april dezes jaars overleden is.

De mees.

De mees behoort tot het geslacht der insectenetende vogels. Als een der ieverigste verdelgers van de duizenden zichtbare en onzichtbare verwoesters onzer tuinen, bosschen en velden is zij den landman van groot nut en verdient zij alleszins de zorg en aandacht die hij aan haar wijdt.

De losheid en vlugheid van de mees zijn opmerkelijk. Altijd in beweging, springt zij van den eenen tak op den anderen, klimt snel naar boven, niettegenstaande zij zich aan het uiteinde van elken tak een oogenblik laat neêrhangen, en huppelt onvermoeid van boom tot boom voort.

Haar gezang, schoon eentoonig, is vooral in de lente niet van bekoorlijkheid ontbloot. In den herfst en den winter doet zij zich minder hooren; alsdan trekt zij de opmerkzaamheid tot zich door een lichten schreeuw, dien zij onophoudelijk herhaalt.

In België treft men verschillende soorten van meezen aan; wij vermelden slechts de langstaarten, de koolmeezen en die welke een blauw kopje en een korten staart hebben. De twee laatstgenoemde soorten bouwen meestal hunne nesten in de holten van oude muren en boomen, in rotskloven en dergelijken.

De koolmeezen leggen tweemaal 's jaars, tusschen mei en augustus, zes à tien eieren; de biemeesjes of die welke zich onderscheiden door hun lichtblauw kopje, broeien gewoonlijk slechts eens, doch bij hen wisselt het aantal eieren van tien tot twintig af. Bij allen is de liefde waarmede zij hunne jongen verzorgen, zeer groot. Zonder ophouden voeren de oude tallooze rupsen en andere voor den landbouw schadelijke insecten aan. Als het wijfke broeit, voorziet het manneke in hare behoeften

en het geeft daarbij blijken van de warmste genegenheid. Zelden verlaat het de nabijheid van zijn nest, en om zijne wederhelft voor verveling te vrijwaren, brengt het den meesten tijd met zingen door.

Het is zeer gemakkelijk deze vogels te bewegen op een bepaalde plaats te nestelen. Men behoeft daartoe slechts aan een boom een gedeelte van een kleinen, vrij diep uitgeholden boomstam vast te hechten, die met een of meer plankjes bedekt wordt en boven een kleine opening heeft, die slechts juist groot genoeg is om den vogel door te laten. Om des te zekerder te slagen zet men deze nestjes in den winter en legt men in den omtrek eenige sneden versch spek. De mees, blijde in de winter dit voedsel te vinden, komt er dikwijls aan pikken, gewent zich aan de streek en besluit weldra het stuk boomstam tot een woning voor zich in te richten.

Het is niet volstrekt noodzakelijk dat deze nestjes uit boomstam bestaan, noch ook dat zij van hout zijn; andere zelfstandigheden zijn even dienstig en een sigarenkistje bijv. beantwoordt zeer goed aan het doel. Niet alleen meezen, maar ook andere kleine vogels, als musschen, enz., zullen gretig van de op deze wijze aangeboden gastvrijheid gebruik maken.

De langstaarten bouwen hun nesten op een geheel andere wijze. Zij zetten ze tusschen twee gaffelvormige takken midden in het kreupelhout of ook wel in hoogere boomen, en vervaardigen ze van mos en andere zeer zachte zelfstandigheden. Het wijfje legt insgelijks een groote hoeveelheid eieren; meestal beloopt het getal twaalf à twintig, doch somtijds nog meer.

Hunne nesten zijn bedekt met een klein dakje, waarin zij twee openingen aanbrengen die het wijfje van veel dienst zijn, want door de eene steekt zij haar staart terwijl zij hare eieren uitbroeit, en de andere biedt haar een geschikte gelegenheid aan om te vluchten wanneer zich eenig onraad voordoet.

Wij meenen niet beter te kunnen eindigen dan met onze landbouwers en allen wien de bloei onzer velden en boomgaarden ter harte gaat, den raad te geven de meezen onder hunne bescherming te nemen. Doen wij ons voordeel met het gemak dat wij bezitten om ze op de boven beschreven manier tot ons te trekken en waken wij voor hun behoud en vermenigvuldiging, zoo nuttig en noodzakelijk beide.

Een koncert voor den arme.

‘Verbeeld u, dat het scherp koud is; de bedelaar dwaalt bibberend door de straat, de arme moeder met haar kind op den arm, wacht u aan de beurs, aan den schouwburg, aan de balzaal. Iedereen beievert zich iets bij te brengen om het lijden te verzachten.’

‘Natuurlijk.’

‘In uw muziekgezelschap stelt gij voor, een koncert voor den arme te geven. Algemeene toejuiching. Het doel is schoon, het doel is verheven, het doel is grootsch in den *superlatif!* Morgen slaan al de redakteurs der dagbladen op hunne *grosse caisse,* en uw kring wordt tot in den derden hemel verheven. Maar laat ons eens voor een oogenblikje tot in de harten uwer direktie-leden afdalen en onderzoeken of het doel wel juist zoo evangelisch, of de uitslag wel juist zoo schitterend zijn zal, als men het voorgeeft.’

‘Ik luister.’

‘Wij hebben vooreerst uw voorzitter....’

‘Welnu?’

‘Is hij niet eigenaar van die lieve coquette koncertzaal, en is het daar niet, dat gij uw muziekfeest geven wilt?’

‘En wat zou dat!’

‘Ik zie er geen kwaad in; maar zou de huurprijs van de zaal niet voor iets of wat, misschien wel voor veel gelden in de reden, waarom de man er zoo stevig aan houdt dien feestavond te geven? Is uw sekretaris geen debitant van superfine waskaarsen? Is uw penningmeester geen fabrikant van *glacé*-handschoenen? Heeft de echtgenoote of zuster van een uwer leden niet een magazijn van kunstbloemen en *façons?* Verhuurt een ander geene Erards? Levert een vierde geene overheerlijke bouquetten uit zijne broeikassen? Hebt ge geen program- en entréekaartdrukker in uwen kring?....’

‘Maar dat is afschuwelijk! Waarom aan die personen niets toeschrijven dan een lagen eigenbaat, eene exploitatie van den arme!’

‘Omdat gewoonlijk de uitslag van dergelijke feestavonden mij daartoe het recht geeft.’

‘Gij zijt een hatelijk mensch!’

‘Het zij zoo: het kan in uw gezelschap anders zijn; maar in den regel is het zoo.’

'Nu, laat ons dit voor een oogenblik aannemen; laat ons enkelen als uitzonderingen beschouwen; maar de overigen......'

'Och, de meesten denken aan de ware evangelische Kristenliefde niet. De een zingt, omdat hij gaarne zijne lieve stem laat hooren; de tweede omdat hij zoo gaarne zijn schoonen zwarten krullebol aan de dames laat zien; de derde omdat hij weet dat het liefje zijner keuze in de zaal zijn zal; een vierde omdat hij juist een nieuw zwart kleed heeft laten maken - kortom, geheel uwe vereeniging, op zeer weinige uitzonderingen na, geeft een koncert, omdat zij zich eens in het openbaar wil vertoonen en doen zien dat zij leeft.'

'Maar wat hindert het of de bedoelingen juist niet zuiver zijn, als de opbrengst maar hulp aan den arme toebrengt?'

'Ja, was het dat nog maar!'

'Hoe, twijfelt gij daaraan?'

'Voorzeker. Uwe vereeniging heeft geen geld in kas om een openbaar feest te bekostigen, niet waar? Gij geeft gewis de bruto-ontvangst niet aan den arme?...'

'Neen.'

'Gij geeft aan den arme wat er overschiet, na aftrek van de kosten.'

'Wel.... ja.'

'Dus viert en teert gij eerst dapper van het geld dat men voor den arme bestemde; wij, gelukzalige inschrijvers, wij disschen eene tafel op om den arme te vergasten, en gij zet er u eerst aan neêr, eet en drinkt koninklijk, en de kruimels die van tafel vallen, en de wijn, die in de glazen en flesschen overschiet, is.... voor den arme. Heilige weldadigheid! De eigenaar der zaal eischt eerst en vooral zijne huur - de bougiekoopman brengt zijne rekening in - de bloemist, die u de bouquetten leverde om ze der uitgenoodigde zangster aan te bieden komt met zijne nota opdagen - de behanger en dekorateur stormen met de hunne binnen - en als er voor twee duizend frank is ingeschreven, schiet er voor den arme nog geen twee honderd frank over. Gij hebt een feest gegeven voor de leden uws gezelschaps, voor uwe vrienden, voor uwe liefjes, voor uwe kennissen, en dat ten koste van den arme, die, de arme drommel! middelerwijl bloedige tranen weent om eene korst droog brood te bekomen. En morgen - morgen bulderen de redakteurs met grof geschut, zij verkondigen alom dat gij weldadig zijt, en dat de menschenliefde onuitputtelijk is. Ziedaar een staaltje van de hedendaagsche philantropie.'

'Gij zijt hatelijk!'

'Omdat ik mij niet wil laten blinddoeken. Ik geef u vijf frank voor den arme; gij heft er vier frank vijftig op voor uw genot en reikt den arme 50 centiemen toe. Is dat menschlievend?... Welnu?..'

'Hoor eens, kort en goed, schrijft gij in, ja of neen?'

'Neen! Zie dit vijffrankstuk, met zijne heerlijke, maar door u allen zoo wonderlijk uitgelegde spreuk *égalité et fraternité,* en dat uw gezelschap van....'

'Nu, kom er maar recht voor uit....'

'Het zou u kunnen kwetsen.'

'In geenen deele.'

'En hetwelk uw gezelschap van geldsnoeiers, voordat het ter zijner bestemming komt, eerst duchtig zou willen randen.... Het woord, ik beken het, is al te hard; maar ik zal doen zoo als in de belgische Kamer, waar men na eene brutaliteit te hebben gezegd, haar verklaart in te trekken, 'tgeen niet belet, dat het staatsblad ze in volle

letteren meêdeelt.... Ik wil dit geldstuk den arme geven; doch in plaats van er eerst de zaal, de waskaarsen, de tapijten, de bouquetten en luchters af te rekenen, schenk ik het teenemaal aan den arme: een deel aan de arme weduwe met haar kind, wier echtgenoot gisteren in de raderen der stoommachine vermorzeld werd; een deel aan dien ouden man, ginds aan het kerkportaal, die na vijftig jaren zijnen meester trouw gediend en hem verrijkt te hebben, van de fabriek is weggezonden, omdat een jonge kloeke borst voortaan meer werk dan hij kan afdoen; een deel aan die kleine weezen, die niet weten of zij dezen avond hun hoofd wel op eenen steen zullen kunnen laten rusten..... Ik wil hen in persoon in hunne woning gaan zien, en terwijl ik hun het aandeeltje in de hand stop, hun een woord van troost en liefde toespreken....'

'Nu, 't is wel; maar gij zult ook het genot der heerlijke muziek niet hebben.'

'Ik zal eene muziek in het hart gevoelen, eene mysterieuze voldoening, welker toonen met geen aardsche muziek kunnen vergeleken worden, en die noch door uwe Erards, noch door uwe zangers en zangeressen kan worden verwekt. Boven uw muziek zou ik het gekrijt hooren van den armen zuigeling, het gesnik der hongerige moeder, den doodsreutel van den stervende. Uw koncert doet mij het effekt van een polka-dans in een doodenhuis.'

En weg was hij.

Het koncert had plaats; het overtrof in pracht al zijne voorgangers; de inschrijving beliep 750 frank. Bij slot van rekening deelde men voor 82 frank kaarten voor brood aan den arme uit!....

Eene herinnering.

In een klein vertrek van een armoedige, doch zindelijke woning te Berlijn zit eene bejaarde vrouw aan een handwerk te arbeiden. Haar naam is Catharina, en met haar kanten muts op het hoofd, hare lange gestalte en stokstijve houding heeft zij veel van een vrouw uit de vorige eeuw.

Arme Catharina! wat is haar gelaat met rimpels bedekt en welk een kalme uitdrukking zetelt er niettemin op! Men kan het haar aanzien dat zij leed steunend op de liefde van haar Heiland, zoo dat hare smarten haar een bron van zegeningen zijn geworden.

Dezen morgen heeft de kleine Lise, die altijd overal rondsnuffelt, een lade van de commode geheel leêg gemaakt. Een voor een zijn al de voorwerpen die er in waren, over den vloer verspreid geworden, en nu zij ze weêr aan 't wegbergen is, krijgt zij een zwart kistje in handen dat met een veêr open gaat, en bijzonder hare aandacht trekt.

'Tante Kaatje, wat is dat?' vraagt zij, terwijl zij het voorwerp harer nieuwsgierigheid op den schoot der oude vrouw zet.

'Dat?' zegt tante Kaatje, met hare magere hand over het blonde kopje van de kleine strijkende. 'Dat?' herhaalt zij, en meteen legt ze droomend de hand op het kistje en drukt werktuigelijk op het knopje.

Het verraste oog van 't kind ziet twee haarlokken - de eene donkerbruin, op zwart af, de andere goudgeel. Het meisje strekt gretig de hand uit om er zich van meester te maken, doch iets - zij weet wellicht zelf niet wat - weêrhoudt haar. Zij kijkt naar de oude Catharina op, wier blik eensklaps beneveld is geworden.

'Wat is dat?' vraagt de kleine op nieuw.

Doch tante Kaatje is niet meer in Berlijn; zij bevindt zich ver, zeer ver van daar in het huis van den voormaligen houtvester D...., en haar hart herleest de vroolijke en droevige bladzijden van het verledene. De gedachte reist zoo snel!

Zij zit bij het vuur, in afwachting dat haar man, met wien ze kort geleden door den echt verbonden werd, thuis komt. De voordeur wordt geopend en een zware manstred weêrklinkt in de gang. Hij is het! eindelijk! Gauw een stoel bij den haard! gauw een bord warme soep, want Adolf heeft den ganschen middag door de sneeuw moeten waden.

Den daarop volgenden zomer is zij moeder en wiegt haar eerstgeboren kind, haar vreugde en haar trots, in slaap. Zoo de dreumes niet blond was, zou hij sprekend op zijn vader gelijken, doch de groote Adolf heeft donker bruin haar en dat van den kleinen is goudgeel als een zonnestraal.

Twee jaren later zit Catharina op een somberen decemberdag bij het lijdensbed van haar zoontje. De vader is er niet: hij neemt deel aan den oorlog, want de machtige veroveraar Napoleon is in Duitschland gevallen en de tijden zijn hard.

En Catharina lijdt en zij bidt voor hem en haar kind; doch de dagen gaan voorbij Zonder dat de kleine beter wordt en zonder dat er tijding komt van den Vader.

Kersmis is daar. Geen vreugde voor Catharina, geen verbetering in den toestand van den kranken lieveling. Als een bloem die verwelkt, laat hij van dag tot dag het hoofdje lager hangen; zijn blik is kwijnend, en de rozen op zijn wangen hebben plaats gemaakt Voor eene doodsche bleekheid. Hij heeft het ook zoo koud: honger en ontbering hebben hun troon opgeslagen bij dien weleer zoo genoegelijken haard.

Januari treedt in; overal kruisen zich warme en hartelijke uieuwjaarswenschen. De ongelukkige Catharina echter heeft niemand die haar heur leed helpt dragen. Zij ligt geknield bij haar ziek kind; met al de kracht die in haar is, strijdt zij tegen haar oproerig harte en met vuur roept zij uit: ‘Heere, leer Uw kind zeggen: Uw wil geschiede!’

Er verloopt een week, geen stukske brandhout is nog in huis te vinden, en Catharina kan haar schat niet verlaten om in het bosch te gaan sprokkelen of in het naastbijgelegen dorp, dat op ruim twee uren afstands ligt, onderstand te vragen. De morgen breekt aan. Het kind begint zich stuipachtig te bewegen; zijne teêre ledematen verstijven, zijn ademhaling wordt korter en ongeregelder. Des avonds is de ziel heen gevlogen en over het bed waarin het levenlooze lichaam is uitgestrekt, ligt schreiend de droeve moeder. Ware het gezichtje van den kleine, dat op het oorkussen rust, niet zoo bleek, men zou zeggen, dat het een sluimerenden engel toebehoorde, zoo zacht en rein is er de uitdrukking van.

Catharina snijdt een lok van zijn lichte haren af en sluit dien op in het zwarte kistje waarin zij een myrtentak van haar huwelijkskroon bewaart.

Catharina voelt zich vermoeid nu zij niets meer te doen heeft, Koude en ellende kunnen haar den slaap niet langer uit de oogen houden. Doch welk een slaap is thans haar deel! Plotseling slaakt zij een schrillen angstkreet. Zij heeft haar man, met wonden bedekt, op een hoop lijken zien sterven.

De schreeuw dien zij heeft uitgestooten, doet haar ontwaken. Haar verwilderd oog dwaalt door de kamer, en de maan die de sneeuw beschijnt, vertoont aan haar blik het straks ontslapen kind. Zij werpt zich bij de kribbe op de knieën, en de handen ten hemel slaande, roept zij op smartelijken toon uit: ‘Mijn God, geef mij mijn anderen schat weêr; ontruk mij ook hem niet..... Gij zult hem niet van mij hebben. Wat zeg ik? o God, vergeef mij, doch laat mij hem behouden!’

Een jaar is over de smart van Catharina voorbij gegaan. Nog altijd treurt zij. Het is laat; een zware stap doet zich hooren. Er wordt aan de deur geklopt; met bevende hand maakt Catharina haar open, want, ondanks haar pijnlijk vermoeden, kan zij de hoop op de terugkomst van haar echtgenoot nog niet vaarwel zeggen.

Een man met een door lijden en gebrek gerimpeld gelaat treedt binnen en vraagt, na zich te hebben neêrgezet:

'Zijt gij niet Catharina D....?'

'Ja, dat ben ik,' is het angstig antwoord der jonge vrouw.

'Zoo,' hervat de andere op eenigszins verlegen toon; 'ik heb u geen zeer goede tijding te brengen.'

'Ik weet het al: mijn man is dood,' zegt Catharina langzaam.

'Wie heeft u dat verteld?'

'Niemand,' antwoordt zij met zachte en gesmoorde stem. En nauwelijks hoorbaar laat zij er op volgen: 'Dat moest wel gebeuren, want ik wilde hem niet geven.'

'Hij heeft zich dapper gedragen en is voor het vaderland gestorven,' hervat de vreemdeling. 'Het was op de grens van Rusland. Des mor-

gens nog zeide hij tegen me: 'Beloof mij, dat wanneer ik sneuvel, gij het mijne vrouw zult laten weten.' Ik heb hem de belofte gedaan, en hier ben ik nu. Ik zou wel graag al wat in zijn zakken was voor u hebben willen meênemen, maar ik heb geen tijd gehad iets meer dan dit meester te worden.'

Dit zeggende, haalt hij uit een versleten zakboek een stuk vuil papier, dat hij onhandig ontvouwt: 'Niets anders dan een haarlok,' prevelt hij meewarig.

De reiziger heeft zijne zending volbracht; haastig neemt hij zijn stok weêr op en wendt zich naar de deur, want hij is nog ver van huis en ook hem wachten angstige harten.

EENE ONWELKOME TIJDING, NAAR MEIJER VON BREMEN.

Catharina blijft alleen met hare overgroote smart; zij bezwijkt er echter niet onder: een hoogere macht steunt haar op heur moeielijken levenstocht, en vele jaren later neemt zij de verpleging op zich van een meisje dat wees werd door den fransch-duitschen oorlog van 1870.

'Tante Kaatje, waarom weent u?' vraagt de kleine Lise, terwijl zij met hare hand de rimpelige wang der oude vrouw streelt. En Catharina, uit hare mijmering gewekt, drukt een warmen kus op de overblijselen van de dierbare afgestorvenen, en het kind op haar schoot nemend, murmelt zij:

'Moge God u een gelukkiger leven schenken!'

Parijs en de wereldtentoonstelling.

VI.
(Vervolg.)

Als mij ooit iets tegenviel dan was het wel de hollandsche expositie; veel goeds had ik er wel niet van vernomen, maar de werkelijkheid was naar mijn inzien nog donkerder dan ze mij voorgesteld was, zoodat, ja, laat ik het eerlijk bekennen, zoodat ik mij bijna schaamde Hollander te zijn. Ik begrijp dat Nederland niet concureeren kan tegen landen als Frankrijk en Engeland, maar zoo in de schaduw gesteld te moeten worden zelfs door het kleine België met zijne prachtige inzendingen op allerlei gebied, zie, dat was niet heel vleiend voor nationale eigenliefde; zelfs de notaris, die het anders zoo heel nauw niet nam, was weinig tevreden, terwijl de fransche ingenieur wel een poging deed om belangstelling te toonen, maar het op den duur niet uithouden kon, en eene hevige vermoeidheid voorwendende, den voorslag deed om dan toch maar eens het *Buffet Hollandais* te gaan bezoeken, 'tgeen de notaris, ondanks zijn vroegere tegenwerpingen, ditmaal niet afsloeg, 't zij hij eveneens vermoeid was, 't zij hij de eerste gelegenheid de beste wilde aangrijpen om aan deze omgeving en daardoor aan de stekelige aanmerkingen van zijn neef te ontkomen.

Z. EM. KARDINAAL NINA.

We vergaten in het hollandsch koffiehuis bij een ‘bock’ spoedig de geheele tentoonstelling, maar als vergoeding voor de verloren illusie spraken wij af den volgenden dag zamen de wereldberoemde Notre-Dame te bezoeken.

Het was een heerlijke morgen, toen wij ons op weg begaven naar de prachtige hoofdkerk. De zon goot haar licht over de wereldstad uit, en in de verte wenkten de massieve torens der kathedraal ons toe. Terwijl wij ons naar ons doel voortspoedden, deelde de ingenieur mij de geschiedenis van haar ontstaan mede.

In het midden der derde eeuw onzer jaartelling kwam de heilige Dionysius van Rome naar Parijs om er het Evangelie te verkondigen. De tegenwoordige wereldstad was toen nog een onaanzienlijk vlek aan de oevers van de Seine, Lutetia genoemd.

De ijvervolle geloofsverkondiger wrocht er talrijke bekeeringen, tot hij onder de vervolging van Decius zijn bloed voor de ontluikende Kerk vergoot. Ook hier was het bloed der martelaren het zaad der Kristenen en reeds op het

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - DE ZAAL VAN SAN SALVADOR IN DE AFDEELING MIDDEN-AMERIKA.

einde der vierde eeuw verrees in de Cité[1] eene prachtige hoofdkerk door koning Dagobert gesticht, ongeveer op dezelfde plaats waar zich thans de Notre-Dame verheft, aan Onze Lieve Vrouw en den heiligen Stephanus toegewijd.

De oude tempel geraakte echter langzamerhand in verval en omstreeks het jaar 1163 begon de ijvervolle en geleerde bisschop Maurice de Sully eene nieuwe kathedraal van den grond af aan op te trekken, welk reuzenwerk eerst tegen het einde der 13de eeuw als voltooid kon beschouwd worden.

De geschiedenis der kathedraal is nauw met die van het fransche koningschap samengeweven. Alvorens de vorst ten oorlog trok, kwam hij, door zijn schitterenden staf omringd, in het koor der kerk neêrknielen, om God de zegepraal voor de fransche wapenen af te smeeken, en na den veldtocht legde hij de behaalde zegeteekenen in dankbaar opzien naar den God der heerscharen voor het altaar neêr. Bij iedere belangrijke gebeurtenis zag men vorst en volk naar de Notre-Dame stroomen; daar werden de vorstelijke spruiten ten doop gehouden, daar werd het huwelijk der fransche souvereinen ingezegend, daar eindelijk werd de uitvaart van den overleden monarch gevierd. Van de wieg tot het graf reikte de band, die het fransche vorstendom aan de beroemde kathedraal verbond.

Intusschen hadden wij den noordelijken Seinearm bereikt, de Pont de l'Hôtel de ville overschreden, en thans bevonden wij ons op het ruime plein *Place du Parvis de N.D.* met den westelijken gevel van de Notre-Dame vóór ons.

Onbeschrijfelijk is de indruk, dien dit grootsch gevaarte op den bezoeker maakt. De fijn gebeeldhouwde en toch trotsche gevel heft zich statig naar boven, bekroond door twee kolossale stompe torens, die zich acht en zestig meters hoog in de lucht verheffen. Men treedt de kerk langs drie gesneden eikenhouten deuren binnen, welker portalen door talrijke standbeeldengroepen, ieder op zich zelf een meesterstuk, omgeven zijn.

Het middelportaal geeft eene aangrijpende voorstelling van het Laatste Oordeel. In het midden ziet men de indrukwekkende figuur van Kristus, op den heerlijk gebeeldhouwden troon gezeten; een engel ter rechterzijde omvat de zuil waaraan de Zaligmaker bij de geeseling werd vastgebonden, benevens de lans waarmede een soldaat zijne zijde doorboorde; de engel links houdt het kruis, het teeken der verlossing, in de hand. Rechts is de Heilige Maagd, links de heilige Joannes neêrgeknield, en op den achtergrond schijnen de aartsengelen, de engelen en heiligen zich te bewegen. Een engel houdt de weegschaal in de hand, waarmede hij de goede daden en de zonden der menschen weegt. Lager is satan afgebeeld, die met zijne duivelen de verdoemden naar de hel sleept, - een tafereel dat men niet zonder huivering beschouwen kan. Boven deze voorstelling van het Laatste Oordeel ziet men de standbeelden van niet minder dan acht en veertig fransche koningen, waarboven de Heilige Maagd, als de beschermvrouw van het fransche koningshuis, schijnt te zweven.

Ook de portalen ter linker- en ter rechterzijde zijn merkwaardig en stellen verschillende tafereelen uit het leven der Moeder Gods en der heilige Anna voor. Lang staarde ik met bewondering op die heerlijke beeldhouwwerken der oudheid, waaruit evenzeer het diep godsdienstig gevoel als het genie van den Kristelijken kunstenaar spreekt, en ik stemde het den ingenieur volkomen toe, toen hij uitriep:

(1) Het grootste der Seine-eilanden, het oude Lutetia, het middelpunt der tegenwoordige wereldstad.

‘Biedt het moderne Parijs met zijne paleizen en theaters één kunstgewrocht aan, dat in de schaduw kan staan met deze overheerlijke groepen en beelden uit de middeleeuwen, waarop de tegenwoordige tijd met zooveel verachting neêrziet!’

‘Gewis,’ kon ik mij niet weêrhouden te antwoorden, ‘deze voorstellingen van den Kristen kunstenaar, die schijnen te leven en als met een aureool van heiligheid omstraald zijn, overtreffen verre, ook uit het oogpunt der kunst, al wat de zoo hooggeroemde *galerie des Beaux-arts* op het Champ de Mars oplevert.’

‘Meer dan zes eeuwen is deze tempel oud,’ vervolgde de Franschman, ‘een tempel van 130 meters lengte bij 42 breedte; vreeselijke stormen hebben om hem gewoed, en nog altijd verheft hij fier zijn grijze torens naar de wolken, nog altijd staat hij ongeschonden en onverwrikt, als het zinnebeeld van het vrome geloof onzer vaderen, als een kleinood van het zuiverste water, waarop de hand des tijds en de mokerslagen van het moderne barbarisme vergeefs hun invloed doen gevoelen. De duistere middeleeuwen hebben hier een kunstwerk gewrocht in zijn geheel en zijne deelen, te machtig en te schoon om zelfs nagevolgd te worden door eene eeuw, die zich de verlichte en beschaafde bij uitnemendheid noemt, - een kunstwerk, dat in later eeuwen wellicht nog bewonderd zal worden, wanneer de 19^{de}eeuwsche stichtingen reeds lang in puin gestort zijn.’

‘Het is vreemd,’ merkte de notaris aan, ‘want onze eeuw beschikt over zulke machtige werktuigen en heeft het voorbeeld en de ondervinding van zoovele eeuwen ter harer beschikking.’

‘Wat der middeleeuwen aan ondervinding en hulpmiddelen ontbrak, vergoedden het onwankelbare geloof en de opofferingsgezindheid des volks,’ hernam de ingenieur, ‘en gij weet, er staat geschreven: Een vurig geloof kan bergen verzetten.’

Wij werden in ons onderhoud afgeleid door het uitgaan der kerk; met een geestelijke aan het hoofd kwam een dubbele rij jeugdige knapen uit de openstaande kerkdeur getreden, ordelijk zij aan zij, en geleid door soldaten in groote tenue. Al die knapen, die elf à twaalf jaar konden tellen, waren in nette militaire uniform gekleed, en naar hun gelaat te oordeelen moest hun een groot geluk zijn te beurt gevallen.

‘Wie zijn die knapen?’ vroeg ik, nadat de kerkgangers zich verwijderd hadden, aan een bedelaar met een houten been, die in het portaal gezeten de liefdadigheid der bezoekers inriep, terwijl ik hem een geldstukje toereikte.

‘Kinderen, die heden hunne eerste Heilige Communie gedaan hebben,’ antwoordde de bedelaar.

‘En waartoe die uniform?’ informeerde ik verder.

‘Het zijn de zonen onzer soldaten,’ hernam de bedelaar; ‘bij plechtige gelegenheden is het hun geoorloofd die uniform te dragen, en natuurlijk in de eerste plaats, wanneer zij hunne eerste Heilige Communie doen. Zij begeven zich thans naar de kazerne terug, waar hun een feestje bereid is.’

Ik dankte den man voor zijne inlichtingen en trad met mijne kennissen de thans schier verlaten kerk binnen. Een der oppassers bood ons met een kwast wijwater aan. Bij die gelegenhheid merkte ik op, hoe een der andere bezoekers, wien eveneens het gewijde water werd aangeboden, met een grimlach van misprijzen het hoofd omwendde en zonder het teeken des kruises te maken spotlachend voorbijging, als had hij een heldenstuk verricht.

‘Een protestant zeker?’ fluisterde de notaris zijn neef in het oor.

‘Ik geloof het niet,’ antwoordde deze: ‘een protestant zou zulk eene helsche uitdrukking niet in zijn gelaat gelegd hebben; het moet een dier *esprits forts* zijn, waarop het republikeinsche Frankrijk zich, helaas, durft verhoovaardigen.’

Niet licht en vroolijk, maar somber en als in schemerduister gehuld is het inwendige der Notre-Dame, want de talrijke boogvensters (men telt er ver over de honderd) zijn betrekkelijk klein en velen zijn beschilderd. Daarenboven hebben de massieve kolommen een grijze kleur en zijn de wanden bedekt met beeldhouw- en schilderwerk op gouden grond; maar dat sombere verhoogt juist de godsdienstige stemming, die den bezoeker bij het binnentreden aangrijpt. Onwillekeurig is men geneigd onder die hooge gewelven neêr te knielen en het overkropt gemoed uit te storten in een gebed tot den Almachtige, die tevens de bron is van goedheid en liefde, en zich gewaardigt onder de menschen te wonen.

Slechts aarzelend wandelt men in dezen heerlijken tempel rond, als vreesde men de heiligheid dezer plaats te ontwijden; men heeft nauwelijks den moed zijn geleider een fluisterend woord toe te voegen, want het gemoed is meer gestemd om zijne gedachten opwaarts te stieren, dan zijne gewaarwordingen aan een medeschepsel te openbaren. Zwijgend schreden wij voort, zwijgend ook beschouwden wij de geschilderde vensters, o.a. den heldendood voorstellende van den aartsbisschop Affre, de talrijke kapellen, de lange rijen schoon versierde altaren en het heerlijke koor met zijn onnavolgbaar eikenhouten snij- en beeldhouwwerk.

Niet minder indruk maakten op ons de schatten, welke de sacristie bevat. Daar vindt men tal van gouden, met diamanten en paarlen bezette kelken, ciboriën, kostbare kasuifels - koninklijke geschenken van Frankrijks vroegere vorsten - benevens sierlijke, in goud en zilver gedreven reliquiekasten, de gebeenten bevattende van Frankrijks geloofshelden en heiligen. Dezelfde kapel bewaart ook den kogel, die den heldhaftigen en vredestichtenden aartsbisschop van Parijs in het hart trof, toen hij in de vreeselijke junidagen van het revolutiejaar 1848, met den vredepalm in de hand, de hoofd barricade der opstandelingen tegentrad. Nog meer indruk maakte de vorm of het masker van het gelaat des martelaars, kort na zijn dood afgegoten. Men kan die eenvoudige trekken, waarop het geloof en de liefde tot den evenmensch hun stempel gedrukt hebben, niet beschouwen zonder tot in het diepst der ziel geroerd te worden. Mij dunkt de verbitterdste revolutionair moest bij eene beschouwing van dat martelaarsgelaat onmiddellijk tot inkeer komen en het onzalige inzien van de verderfelijke broedertwisten, die sedert bijna eene eeuw het schoone Frankrijk verscheuren.

Langzaam en vervuld met godsdienstige indrukken richtten wij ons weêr naar de hoofdpoort van de Notre-Dame. Voor ons uit ging de bezoeker, wiens spotlach ons bij het binnentreden zoozeer geërgerd had. De oppasser bood hem ook thans weder wijwater aan. Zonderling! ditmaal stak hij de hand uit en maakte, als wij, een kruisteeken. Had de heiligheid der plaats hem overweldigd en hem aan de dagen zijner jeugd herinnerd? Had het indrukwekkende Godshuis eene snaar doen trillen, welker klank hij misschien sedert vele jaren niet meer vernam, en een geheele omwenteling in zijn ziel te weeg gebracht? Wij weten het niet, maar zeker is het, dat het gedrag van den onbekende een diepen indruk op ons maakte.

J.A.V.

Juliaan en Juliane.
Eene novelle
Door Mathilde.
(*Vervolg*.)

XX.

Dienzelfden middag kwam dokter Rutscher in het huis van mevrouw Saarveldt.

Zij was een dame van tusschen de vijftig en zestig jaar, die alleen met vele bedienden in een lief, aardig huis woonde. Zij had slechts één zoon, die te Batavia bij het gerechtshof geplaatst was en zijn moeder onderhield.

De kleine blinde Johan speelde met zijn vriendje Amat op het perk voor de deur.

Reeds toen hij de stappen van dokter Rutscher hoorde, bleef het knaapje staan en vroeg Amat:

'Is dat de dokter niet?'

'Ja, betoel!'

En onmiddellijk wipte hij den aankomende te gemoet.

‘Wat vind ik het vriendelijk van u, dat gij gekomen zijt. Mevrouw Saarveldt zeî, dat gij uw belofte niet houden zoudt.’

‘Breng mij binnen, het schijnt dat die mevrouw geen vertrouwen in mijn woorden stelt.’

Mevrouw Saarveldt wachtte den bezoeker in de voorgalerij op; zij was eene flinke vrouw, goedhartig, behulpzaam en medelijdend.

‘'t Is veel te vriendelijk van u, dokter,’ sprak zij, ‘dat u nog vandaag gekomen is op het verzoek van die gekke jongens; ik heb Amat flink beknord; foei, wat een domheid van oogen te ruilen!’

‘Och, mevrouw,’ antwoordde de dokter, nu echter in vloeiend duitsch, ‘in elk geval is het een dwaling, uit medelijden en menschenliefde gepleegd. Die zijn altijd te voorkomen.’

‘O, neem me niet kwalijk, u spreekt geen hollandsch, dokter; ik meende dat Johan mij verteld heeft, dat u met hem toch wel in die taal sprak.’

‘Zoo als men met kinderen praat,’ en de dokter boog het hoofd als om in Johans oogen te staren, eigenlijk om een wolk van verlegenheid te verbergen, ‘maar u kan gerust hollandsch blijven spreken, mevrouw, ik versta het goed en zoo kunnen we elkaâr toch begrijpen.’

‘Ja, daar zal u me groot pleizier meê doen, dokter, want vreemde talen spreken, dat ligt niet in mijn richting. Als u langzaam spreekt zooals nu, dan versta ik u zeer goed.

‘Dus dan is u er reeds meê bekend, wat mij aanspoorde tot dit bezoek?’

‘O ja, 't is mij breedvoerig verteld; 't is allervriendelijkst van u, allervriendelijkst.’

Eigenlijk dacht mevrouw Saarveldt:

‘Ik vind 't erg indringend, die jongen heeft mij in een raar geval gebracht; de dokter meent zeker er een zeer goede som aan te verdienen, maar ik durf het niet op mij nemen.’

‘En bestaat er niet de minste kans op zijn herstel?’ vroeg ze luid,

‘Ik kan er nog niets van zeggen, mevrouw, eerst moet ik hem eenige dagen onder behandeling hebben.’

‘Daar hebt ge het al; het kost een schat van geld en als 't er op aankomt, dan is er niets aan te doen. We zullen ons maar niet met dien kwakzalver inlaten,’ sprak zij in zich zelve.

‘Johan, je moet niet zoo aan de knieën van mijnheer hangen, ga liever buiten wat spelen met Amat.’

Het knaapje gehoorzaamde schoorvoetend; altijd voorttastend verliet hij de galerij en werd door Amat verder geleid.

‘Als ik u een raad mag geven, dokter, ik zou er maar niet meê beginnen, u zal er geen eer bij inleggen, want hij is blind geboren.’

‘Hierin vergist u zich, mevrouw, hij heeft oorspronkelijk wel degelijk gezien.’

Mevrouw Saarveldt kon een beweging niet onderdrukken, die haar ongeloof moest uitdrukken.

‘Kent u hem van jongs af, mevrouw?’

‘Neen zeker niet; hij was een jaar of twee drie oud, toen zijn papa met hem te Batavia aankwam.

‘Is hij 't eenig kind?’

‘Ja 't eenige; de vader is er erg gek meê, hij lijkt dan ook sprekend op hem; zijn moeder is kort na zijn geboorte overleden en het schijnt, dat die dood zijn vaders leven heeft verbitterd; hij is de boezemvriend van mijn zoon, maar anders gaat hij met niemand om en leeft geheel voor zijn vak.’

‘Hij is niet te Batavia?’

‘Neen, hij is voor eenige weken op reis naar Sumatra, maar dat heeft Johan u zeker reeds verteld.’

‘O ja, hij hield me goed op de hoogte.’

‘'t Is een allerliefste jongen; jammer dat hij zoo ongelukkig is.’

‘Nu, mevrouw, met Gods hulp zullen we dat ongeluk zien te verhelpen.’

‘Ja, dokter, ik zeg het u nog eens, 't is allervriendelijkst en allerliefst van u, maar, hoe het ook is, ik durf niet beginnen zonder met zijn vader daarover gesproken te hebben.’

‘Ja, maar mijn tijd dringt, mevrouw!’

‘Dat spijt me zeer! Geloof me, dokter, ik zou er maar van afzien, als ik u was, het helpt niets, zijn vader heeft al verscheidene doctoren geraadpleegd en allen verzekerden, dat hij blind geboren was.’

‘En juist omdat ik van eene tegenovergestelde meening ben, heb ik eenige hoop.’

‘Ik zal ronduit met u spreken; ik durf de verantwoordelijkheid niet dragen van dit geval. Johan is mij door mijn zoon toevertrouwd, toen ik zijn vader nog niet eens kende; hij is een zonderling, eenzelvig man, gedrukt zooals het schijnt door den vroegen dood zijner vrouw en het ongeluk van zijn kind, en waarlijk, ik vrees dat het te veel vrijheid is.’

‘Hoe lang woont Johan reeds bij u?’

‘Drie maanden, de doctoren hadden hem een verblijf in een zachter klimaat voorgeschreven; wat zijn gezondheid betreft, die is hier in de frissche berglucht wonderbaar vooruitgegaan.’

‘Nu, mevrouw, het hangt van u af; wanneer u den jongen aan mijne zorgen niet wil toevertrouwen, zoo heb ik niets meer te doen, dan afscheid van u te nemen.’

‘Ik kom er gemakkelijk af,’ dacht mevrouw Saarveldt en beiden stonden op.

Daar snelde Johan, misschien door Amat gewaarschuwd, de galerij weêr binnen.

‘Wanneer begint u met mij te genezen?’ vroeg hij op zijn aandoenlijken, treurigen toon.

‘De dokter zal papa eerst schrijven,’ antwoordde mevrouw een weinig knorrig.

‘Neen, doe dat niet, dokter, ik zou juist zoo graag willen dat ik beter was, wanneer papa terugkwam.’

‘Lieve jongen, misschien is 't mij onmogelijk u ooit te doen zien.’

‘Neen, neen, u kan een been recht zetten, dus ook wel een oog beter maken.’

‘Kom, Johan, wees zoo lastig niet, foei, wat ben je ondeugend vandaag!’

‘Papa zou zoo blij wezen,’ snikte hij.

De dokter voelde zich in tweestrijd geplaatst tusschen zijn medelijden en gekwetste waardigheid.

Het eerste behield echter de overhand.

‘Och, mevrouw,’ begon hij weêr, ‘welke verantwoordelijkheid neemt u eigenlijk op u? Kwaad zullen mijne pogingen niet doen, integendeel, wie weet of ze niet met een schitterend succes bekroond worden.’

‘O, als ze maar geld kunnen verdienen!’ dacht mevrouw, ‘dan zijn die Duitschers altijd even kruipend en indringend beleefd.’

‘Ja, dokter, ik zal mijn zoon eerst raadplegen, want.... ziet u, ik ken zijn familie, die eigenlijk alleen uit een vader bestaat, volstrekt niet en men kan nooit weten.....’

Daar ging een licht in des dokters geest op.

‘En wat het geldelijke betreft, mevrouw, ik verlang geen andere belooning dan de voldoening, aan dit arme kind het gezicht terug te geven.’

Nu verhelderde mevrouws gelaat.

‘O, zoo, dokter, dat is eerst oprecht gesproken. Ik weet, dat zulke knappe menschen als u zich goed laten betalen en daar ik niet weet hoe mijn zoon en Johans vader hierover denken, vond ik het wel een beetje vrij om zoo maar dadelijk met een kostbare operatie te beginnen. Ik twijfel ook niet of, wanneer de kuur gelukt, de vader zal u royaal beloonen. Hij heeft er zijn fortuin voor over, dat heeft hij meermalen gezegd.’

‘Daar hier geen sprake is van eene behandeling om geld, maar slechts van een belangrijke studie voor mij, zullen we dat onderwerp laten rusten; reeds morgen verwacht ik Johan om een begin te maken met de operatie.’

‘Wanneer zal ik dan kunnen zien?’

‘Niet zoo ongeduldig, ventje, misschien nooit, misschien spoedig.’

‘U is veel te goed, veel te goed,’ herhaalde mevrouw Saarveldt.

De dokter had reeds van haar afscheid genomen, toen hij zich plotseling omkeerde en vroeg:

‘Ik weet nog niet eens den naam van Johans vader?’

‘Heb ik dien nog niet gezegd? Hoe is het mogelijk! Mijnheer De Werve, de gerenommeerdste advocaat te Batavia.’

De dokter boog nog eens en wendde zich snel om, zijn gelaat was doodsbleek geworden, de hand, die Johans vingertjes omsloot, werd koud en beefde krampachtig.

‘Niet waar, tot morgen, mijnheer de dokter?’ zeide het lieve, zachte stemmetje weêr.

De geneesheer stond stil en legde zijn hand op de blonde krullen van het knaapje; uitvorschend zag hij hem in de fijne, bleeke trekken.

‘Nu begrijp ik die gelijkenis, die wonderbare herinnering in den klank van zijn stem! O, ik kan me wreken.’

‘Zult ge mij genezen?’ vroeg hij nogmaals.

Dof en toonloos klonk het antwoord, dat hij ontving:

‘Ik weet het niet.’

XXI.

‘Hem genezen, 't eenig aangebeden kind van dengene, die mij rampzalig heeft gemaakt! Hem de volle maat schenken van het geluk, terwijl ik eenzaam en verlaten rondzwerf. O Jules, moesten we elkander hier ontmoeten; moet het juist uw kind zijn, dat zich tot mij wendt! Dat hij onder den last van een zware beschuldiging mij liet veroordeelen, dat hij geen woord voor mij over had van sympathie, van medelijden, van belangstelling toen ik veroordeeld was, een woord, waardoor hij zoo al geen schuld bekende, dan toch deelneming toonde in mijn leed, ik heb het hem vergeven; ik betreur mijn leven van vroeger niet. Doch dat hij zijne zuster heeft aangezet tot een misdaad en haar toen eenzaam achterliet, aan geestverbijstering en wanhoop ten prooi, zoodat zij door zelfmoord een einde aan haar leven maakte, dat hij daardoor mijn geluk verwoest, mijn vrede verstoord heeft voor altijd, neen, Jules, dit blijft eeuwig een bittere grief van mij tegen u. En geen mijner brieven, mijne

dringende, smeekende brieven, hebt ge willen lezen, gij hebt ze mij ongeopend teruggezonden als ware ik de ellendigste misdadiger, gij hebt elken band verbroken, en ik zou thans uw kind het gezicht, u het geluk teruggeven!'

Zoo peinzende liep dokter Rutscher, of, zoo als wij hem liever noemen, Max Walhorst, diep ontroerd na een slapeloozen nacht zijn kamer op en neêr.

'Wat zou menschelijker, natuurlijker zijn dan niet verder mijn hulp op te dringen, heen te gaan en dan later hem te schrijven:

'Gij hebt mij ongelukkig gemaakt, 't lag aan mij uw kind te genezen, doch gij hebt het niet aan mij en Liane verdiend.'

De wraak schijnt zoet en aanlokkelijk voor dengene, die niets anders zoekt dan zijn eigen voldoening, maar de Kristen weet dat er iets is, verhevener dan de lage verlangens der onedele zielen, dat men zich op een andere wijze ook schitterend wreken kan met de wraak, die alleen den Kristen toekomt: Vergeven.

En Kristen was Max Walhorst gebleven op al zijn tochten en rondzwervingen.

In Duitschland en Amerika had hij zijne kennis vermeerderd, zijn reputatie gevestigd; eerbewijzingen en onderscheidingen vloeiden hem toe, de veroordeelde ontvanger Walhorst was vergeten, maar dokter Rutscher had zich niet te beklagen over de onverschilligheid en minachting zijner medemenschen.

'En toch heb ik een geschandvlekten naam, toch kan ik juist in mijn vaderland niet met opgeheven hoofde verschijnen, toch moet ik onder een vreemden naam mij trachten te verheffen en staande te houden, dank Johans vader. Neen, ik wil dien knaap niet genezen.'

Maar een andere stem deed zich hooren:

'En heeft daarom de Hemel uw werk gezegend, uw kennis doen strekken tot heil van velen, opdat gij alles misbruiken zoudt tot een lage wraak?'

‘Doch ik wil mij niet wreken, niets anders wil ik dan mij terugtrekken, niet tegen wil en dank zijner familie dien knaap genezen. Ik heb mij opgedrongen, maar kan ik nog terug?’

Edeler gevoelens traden langzamerhand in zijn geest.

‘Ik zal mij wreken,’ zeide hij; ‘ja, wreken op dat onschuldige kind, aan Johans oogen het licht schenken, aan zijn vader het geluk, en als hij met zijne liefelijke, blauwe oogen Jules aanziet, dan mag deze het niet eens weten, dat hij het dankt aan mij.’

Er werd aan de kamerdeur getikt.

‘Binnen,’ sprak de dokter, en Johan aan de hand van Amat kwam in.

‘Is het niet te laat?’ vroeg hij.

‘Neen, neen, 't is eerder nog te vroeg.’

‘Gij moet u haasten,’ fluisterde het knaapje. ‘Over veertien dagen komt papa terug en dan zal ik hem zien. Wat zal hij blijde wezen.’

De dokter nam het kind op zijn knieën en zag met vochtige oogen naar het lieve, bleeke gelaat.

‘Zijn evenbeeld, dus ook het hare: onze zoon zou op Johan geleken hebben.... Ik zal u pijn doen,’ vervolgde de geneesheer zacht en teeder. ‘Zijt ge daar niet bang voor?’

‘Neen, als ik maar zal kunnen zien.’

‘Dat geve God! Ik kan slechts de snede geven, maar Hij schenkt het licht.’

Dien morgen begon de eigenlijke operatie niet, de dokter gaf hem eerst verscheidene geneesmiddelen, om de oogen daartoe voor te bereiden en zijn gestel te versterken.

Het geval was zeer moeilijk en kostte den geneesheer veel studie en proefnemingen.

Eindelijk acht dagen later ten huize van mevrouw Saarveldt had de belangrijke gebeurtenis plaats.

In een hoek van het vertrek stond de kleine Amat, bleek en ademloos, den blik gevestigd op de groep voor hem. Mevrouw Saarveldt had het knaapje op den schoot; een bediende hield het vast, en na de oogen even ten hemel te hebben gericht, nam de dokter zijn werktuig ter hand. Doch op het oogenblik dat hij de verdoofde oogen van het kind naderde, trok hij zich plotseling terug.

‘Mijn hand beeft,’ sprak hij en wendde zich diep ontroerd om.

‘De kwakzalver!’ dacht mevrouw Saarveldt weêr.

In breede tafereelen ging Max zijn vorig leven langs den geest. Hij dacht aan zijn laatste wandeling met Liane, aan haar wensch om te sterven bij het zien der ondergaande zon.

En toen reeds had zij hem bedrogen, toen had zij den grond gelegd tot zijn ongeluk, dank den vader van dat kind. Alles kwam op in zijn herinnering.

‘Hij verdient het niet,’ zoo riep een stem in het binnenste van zijn gemoed.

‘Dokter, is het haast gedaan?’ vroeg het blinde kind.

't Is niet begonnen,’ antwoordde mevrouw Saarveldt eenigszins spottend.

‘In Gods naam dan!’ en met een vasten wil greep dokter Walhorst nogmaals zijn instrumenten en gaf de beslissende snede.

JULIAAN EN JULIANE.
Mevrouw Saarveldt had het knaapje op den schoot; een bediende hield het vast......

Geen vijf minuten duurde het.

'Wat is dat?' riep het knaapje 'wat is dat?'

'Het verband,' fluisterde de dokter, 'het verband.'

'Is dat zien?' vroeg Johan.

'Stil, bedaard, kind! stil!'

'Dokter, als dat zien is, dan heb ik u gezien,' en hij brak in zenuwachtig snikken los.

'Johan, wind u niet op! De ontroering zou u ziek maken.'

'Ik heb u gezien,' juichte hij door zijn tranen heen, 'niemand anders dan u heb ik gezien.'

'Geen tranen, Johan! niets is u schadelijker.'

Maar de vreugde van het knaapje kende geen grenzen; hij wierp zich om den hals van zijn geneesheer, overlaadde hem met kusjes; slechts met moeite kon men hem tot bedaren brengen, en eerst toen hij door de goede zorgen des dokters in zijn bedje lag, scheen hij tot bezinning te komen.

Doch ook Max was diep geschokt, hij had zulk een resultaat nog niet durven verwachten; naar zijne berekening had de operatie nog verscheidene keeren moeten herhaald worden, voordat er eenig resultaat te verwachten was.

En nu reeds verraadde Johans blijde uitroep, dat er iets gewonnen was; bij de vreugde en dankbaarheid van het kind verweet zich de dokter bitter, dat hij voor een oogenblik had kunnen weifelen of hij zijn roeping verzaken zou alleen uit een lage, onedele wraakzucht.

Dien avond kwam hij naar het kind zien en vond het aan een zware koorts lijdend.

'Ik kan zien, papa, ik kan zien! Papa, is u niet blij?'

Het was er verre van af, dat die kreet den dokter pijnlijk aandeed als te voren, wanneer hij aan het geluk van Jules dacht; het edele had gezegevierd, en diep schaamde zich Max, dat zijn slechtere natuur, al was het dan ook slechts voor eenige oogenblikken, in zijn hart gesproken had.

Verscheidene malen per dag kwam Max naar zijn kleinen patiënt zien; zijn toestand was zorgelijk en de beterschap der oogen werd door de algemeene zwakheid vertraagd.

De dokter was in tweestrijd; hij wilde Jules, die elken dag verwacht werd, niet ontmoeten, maar kon het jongske, waaraan hij zich onwillekeurig innig had gehecht, ook niet juist nu verlaten.

Hij wist, dat De Werve reeds op Batavia aangekomen was en 't eenige wat hij hoopte was slechts door zijn zwager niet te worden herkend.

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 1.

WAAR VINDT GIJ DEN MEESTER VAN DEN HOND?

Bericht.

Geen opoffering ontziende om den Inteekenaren een verrassing te bereiden, heeft de Administratie voor de oplossing van dezen Rebus als prijs beschikbaar gesteld twee prachtige oleographieën, getiteld:

'DE ONDERBROKEN PIANOLES' en 'HET HUWELIJKSAANZOEK'

beide naar eene schilderij van OTTO ERDMANN, waarvan de afbeelding voorkomt in N°. 33 van den vorigen jaargang. Elke oleographie is gedrukt in 22 kleuren, 68

centimeters hoog bij 54 breed en kost in den handel 50 francs. Zij zijn gevat in een fraaie gouden lijst met zwart, ieder ter waarde van minstens tien francs.

Beide schilderijen worden bij loting toegewezen aan één der oplossers.

Daarenboven hebben alle geabonneerden op den elfden jaargang, die eene goede oplossing ingezonden hebben, zoodra de oplossing in de *Illustratie* verschenen is, tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60, recht op een der acht eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie,* Madou-plaats 1, te. Brussel.

[Nummer 2]

Schiller aan het hof van Weimar.

Frederik Schiller bekleedt voorzeker een der eerste plaatsen in de duitsche dichterwereld; in enkele zijner werken streefde hij zelfs Goethe ter zijde; met dezen en Lessing vormde hij het beroemde driemanschap, dat zulk een machtigen invloed heeft uitgeoefend op de literatuurgeschiedenis van Duitschland, en zelfs ver buiten de grenzen van dat land den terugslag deed gevoelen. Lessing was evenwel reeds van het wereldtooneel getreden, toen de beide andere dichters hunne grootste populariteit verwierven. Deze laatsten waren echter geheel tijdgenooten; doch terwijl Goethe reeds meesterstuk op meesterstuk schiep, bracht Schiller, ook uit een letterkundig oogpunt, nog zeer onrijpe vruchten voort, en lang had hij te strijden en te worstelen alvorens hij zich, als bijv. in Wallenstein, in zijn gansche grootheid als dichter verhief en de hertog van Weimar hem naar zijn hof riep, om er een zijner treurspelen te doen voorlezen. Van toen af was echter zijn naam ook gevestigd en langzamerhand werd hij een van Duitschlands meest geliefde dichters. Jammer dat zijne dichtwerken een zeer verderfelijken geest ademen, waardoor hij het tegenbeeld is van een anderen grooten duitschen en echt katholieken dichter, Clemens Brentano, wiens honderdjarige geboortedag voor eenige weken te Aschaffenburg, waar zijn gebeente rust, plechtig herdacht is.

FREDERIK SCHILLER AAN HET HOF VAN WEIMAR, NAAR ED. ENDER.

Een ijzeren weg in het Alleghanygebergte.

De ijzeren weg van Pensylvanië behoort tot een van die reusachtige werken, waarvan alleen de Amerikanen het stoute plan durven ontwerpen, en die alleen zij, naar het schijnt, kunnen uitvoeren. Wij bezitten niets in Europa, dat in de verste verte in vergelijking kan komen met die ijzeren wegen, welke geen enkele hinderpaal rekenende, recht op het doel afgaande, onherbergzame en woeste landstreken doorsnijden, in weerwil van de rotsen, de bergen, de rivieren, de moerassen en de zandwoestijnen. Daar waar wij het stoutste geweest zijn, leveren wij slechts een nietige, onbeduidende naäping der reusachtige werken, die men bij elken stap in Amerika ontmoet.

De bergen van Pensylvanië schenen een onoverkomelijke hinderpaal voor den aanleg van

een ijzeren weg. Dat was echter niet het gevoelen der amerikaansche ingenieurs en de linie is aangelegd geworden. De treinen doen hun geregelde dienst door de 'Aleghani Mountains.' en de reiziger, de handelsbediende kan, huiselijk in een sleeping-car ingericht, zonder vermoeienis het opgaan der zon in een der schilderachtigste streken der wereld bijwonen. (Zie de gravure op bladz. 12) Deze plaats heet 'de kromming van het hoefijzer.' De moeielijkheden, die de aanleggers van de linie echter daar ter plaatse ontmoetten, waren van dien aard, dat zij die door omwegen moesten overwinnen. De ijzeren weg beschrijft er tallooze kronkelingen langs de rotsachtige zijden van den berg; de benaming van hoefijzer geeft er slechts een flauw denkbeeld van. Herhaalde keeren vertoonen de treinen zich weder in de vallei, maar telkens in een hoogere luchtlaag. De twee treinen, welke men op onze gravure ziet, volgen dezelfde richting en dank zij de tallooze krommingen van den weg zou men zeggen, dat zij tegen elkander inrijden.

Aan reizigers, die veel van hevige gemoedsaandoeningen houden, kunnen wij gerust een uitstapje met den 'Pensylvanian railroad,' aanbevelen. Men kan zich niets grootscher en tegelijk angstwekkender voorstellen, dan het gezicht van een trein, die op de lengte van een engelsche mijl negentig voet stijgt op een ter nauwernood genoegzaam breeden weg, gekapt in de zijden van een loodrechte rots en omzoomd door een afgrond, die dieper wordt naarmate men hooger stijgt. Op den top gekomen bevindt men zich op een bergvlak, van waar men het gansche Alleghanygebergte overziet en het gezicht alleen begrensd wordt door den horizon.

De maanvereering.

Dat der maan, evenals de zon en andere sterren, door de ouden goddelijke eer bewezen werd, zal onze lezers voorzeker niet onbekend zijn. Bij de volken die, van de Joden afgescheiden, het geloof aan één Opperwezen verloren en dientengevolge in het heidendom verzonken, was die vereering algemeen, en hoezeer ook in strijd met onze juistere godsdienstbegrippen, is dit geenszins onbegrijpelijk. Al spoedig toch moet men den invloed opgemerkt hebben die de hemellichamen op sommige verschijnselen onzer aarde en daardoor op het leven en welzijn van den mensch uitoefenen, en daar men nu van die werkingen de ware oorzaken niet kende, schreef men ze toe aan de macht van bepaalde godheden.

De Grieken en Romeinen vereerden de maan onder veelvuldige namen en gedaanten. Zoo was zij als Hekaté een soort gedrocht met drie van elkander afgewende hoofden, die de verschillende phasen, de wassende, volle en afnemende maan, voorstelden. In dezen vorm werd zij voornamelijk op het eiland Samothraki in Thessalië, als ook te Thebe en Athene gehuldigd.

De Luna der Romeinen was afgebeeld als een vrouwelijk wezen in een deels wit deels rood gewaad en met een brandenden fakkel in de hand.

Als Diana droeg de maangodin eveneens een vlammenden fakkel in de rechterhand; in de andere hield zij echter twee slangen en een boog en pijlen hingen op de schouders en den rug, terwijl zij in een wagen zat die door twee witte herten werd voortgetrokken, hetgeen te gelijk licht en beweging moest te kennen geven. Daar het maanlicht de ondernemingen van den jager begunstigde, was Diana ook de godin der jacht, en het is daarom dat men haar op vele antieke schilderijen in jachtkleedij ziet.

Ook de uit de zee opstijgende, met rozen omkransde Aphrodite of Venus was slechts een andere gedaante waarin de ouden de maangodin vereerden; eveneens was dit het geval met Ceres, die een korenschoof op het hoofd droeg, want de landman meende bij zijn arbeid de gunst der maangodin niet te kunnen missen.

De Scythen, de Arabieren en de Perzen aanbaden insgelijks het zachte licht van den nacht. De plechtigheden waarmede hun vereering gepaard ging, waren zeer eenvoudig en natuurlijk. Zij maakten daarbij geen gebruik van tempels en altaren. In de vrije lucht, op den top van een berg, brachten zij de volle maan hunne offers, terwijl een hunner magi den lof der godheid verkondigde. Overigens, bij alle volken die zich hoofdzakelijk met landbouw en veeteelt bezighielden, kenmerkte zich de eeredienst door buitengewonen eenvoud. Hetzelfde geldt voor de Letten, bij wie men nog heden ten dage gebruiken en liederen aantreft die op deze vereering wijzen.

Een zeer zonderling en woest karakter had daarentegen de maanvereering bij de oude Egyptenaren, die den satelliet onzer aarde onder den naam van Isis aanbaden. Bij gelegenheid van de feesten die ter eere van deze godheid gevierd werden, slingerde men een ezel boven van een rots in den Nijl, verminkte daarop zich zelf met zwaarden en messen en beging de dolste dwaasheden die men kan uitdenken. Deze wonderlijke plechtigheden, die meer een ruwen afrikaanschen stam dan een in vele opzichten zeer beschaafd volk waardig waren, vonden met verloop van tijd ook ingang bij de Grieken en Romeinen, waar de overheid vaak met geweld de Isisdienst moest te keer gaan. De Ethiopiërs of Abyssiniërs richtten voor de maan een prachtvollen tempel op, die na hunne bekeering tot het Kristendom den H. Geest werd toegewijd.

Dat de keizers van China zich voor afstammelingen van de sterren houden is overbekend. Het is een gevolg zoowel van de vereering der hemellichamen in 't algemeen als van die der maan in het bijzonder. Elke nieuwe en volle maan werd voorheen in China met veel luister begroet en de geboortedag van den vorst op den dag van de nieuwe maan in februari bepaald; geheel het vrome China was echter in de hoogste mate opgewonden en ontsteld zoo er alsdan een zons- of maansverduistering plaats had. Niet minder plechtig wordt tegenwoordig nog de maan vereerd door een gedeelte der inboorlingen van Pegu in Achter-Inrdië; de niet-kristelijke bevolking van de portugeesche kolonie Gox in Voor-Indie valt biddend op de knieën zoodra de nieuwe maan zich vertoont. De Negritos of Negrillos der onder Spaansche heerschappij staande Philippijnsche eilanden, die ten oosten door den Stillen Oceaan en ten westen door de Chineesche Zee bespoeld worden, zien de sterren voor kinderen van de zon en de maan aan, en hunne priesteressen - priesters hebben zij niet - brengen deze beiden hulde door milde plengoffers van.... varkensbloed, waarmede zij ook de vergaderde geloovigen zekere grillige figuren op het voorhoofd teekenen.

In geheel Amerika, doch vooral in het zuiden van 't vastland, was vóór de heerschappij der Spanjaarden de maanvereering zeer verspreid. In Florida en vele andere streken van Midden-Amerika begroette men de maan met dans en gezang. De daar wonende Indianen, die even als de oostersche volken een zondvloed aannemen die het meerendeel der toen levende menschen verzwolg, gelooven dat de maan voor het eerst te voorschijn kwam toen het water weêr weggeloopen was en het land op nieuw zichtbaar werd. De oorspronkelijke bewoners van Guyana denken dat in de maan een reus opgesloten zit, die het misnoegen van den Grooten Geest opwekt, en brengen het gestarnte op gestelde tijden rijke offeranden om zoodoende den armen man langzamerhand uit zijn gevangenschap te verlossen. De Peruanen, die bijna alles vergoodden dat naar hunne meening tot nut of nadeel strekte,

vereerden, buiten de zon, de planeten, de zee, de bergen, den bliksem en den donder, ook de maan, waaraan zij in de tiende maand van 't jaar honderd schapen offerden. De plechtigheid werd opgeluisterd door een verblindend fakkellicht, en de geloovigen hielden gedurende vier dagen de weelderigste drinkgelagen, die gewoonlijk eindigden met eene algemeene beschonkenheid.

Dat de heidensche volksstammen die bij den Noordpool wonen, de maan goddelijke eer bewijzen, kan ons niet verwonderen. Eenmaal 's jaars offeren zij haar hecatomben van elanden en rendieren, die zij onder zekere plechtigheden van kop tot teen verbranden. Een zelfde vereering van de maan vinden wij bij de oude Pruisen, die tusschen de Niemen en de Weichsel gevestigd waren, alsook bij vele der voormalige bewoners van noordelijk Rusland. Bij de Germanen waren het voornamelijk de Saksers en Anglen die de maan als godheid vereerden. Zij stelden haar voor in de gestalte eener vrouw met een mantel om die veel gelijkenis had met een monnikspij, en die een kort onderkleed bedekte op welks borst de maansikkel schitterde. Aan deze vereering heeft de tweede dag onzer week, maandag, zijn naam ontleend.

Naast de maan ging bij de oude Saksen ook het zevengesternte - de Pleiaden der Grieken - voor goddelijk door; gelijk de Hellenen diende ook den Saksers de opkomst van deze zeven sterren (in mei) als een teeken dat de scheepvaart geopend, en de onder gang er van (in october) dat zij gesloten was. Thans nog draagt de gevel van menige boerenwoning in Sleeswijk eene afbeelding van het zevengesternte en den maansikkel.

Hebben wij door eene reeks van voorbeelden uit de meest verschillende deelen en luchtstreken onzer aarde aangetoond hoe ver de vereering der maan zich vroeger uitstrekte, niet minder heeft zij tegenwoordig nog plaats onder de beschaafde volken. Bij dezen mist zij echter haar godsdienstig karakter. Geen der sterren die des nachts aan den hemel flonkeren spreekt zoo deelnemend tot 's menschen gemoed als de maan; zij stort kalmte en troost in zijn hart, en zoolang er met rede en gevoel begaafde schepselen op de aarde leven, zullen er minnende en dichterlijke zielen zijn die de maan hunne stille vreugde en smart toevertrouwen.

Een bezoek van mieren.
Uit het dagboek van een toerist.

Een tiental jaren geleden woonde ik in Praia Vermelha, eene plaats in Zuid-Amerika op vier uur afstands van Rio de Janeiro gelegen. Ik had er een huis dat vroeger het eigendom was geweest van een Portugees en er dus zoo vuil uitzag als maar kon. Elke hoek, elke spleet zat vol stof, en van den kelder tot de vliering was de woning een gemeenschappelijke schuilplaats voor torren, tarentula's en andere insecten van dat soort die wij liever niet noemen. Hei spreekt van zelf dat ik weldra besloot een grooten schoonmaak te houden; deze zou echter plaats hebben zonder mij, en wel op eene wijze waaraan ik nooit zou hebben gedacht.

Op zekeren morgen dat ik, in afwachting dat mijn paard voor zou komen om mij naar de stad te voeren, door mijn hof aan 't rondslenteren was, kwamen twee of drie negers, die een weinig verder op werk hadden, naar mij toe geloopen met den uitroep: *As formigas! as formigas!* (mieren! mieren!) Ik ging ijlings naar de aangeduide plaats en daar was ik getuige van een even nieuw als vreemd schouwspel. Het gansche veld dat zij bearbeidden, was letterlijk bedekt met mieren, die uit een scheur van het land waren gekomen, en toen ik den weg bekeek, zag ik een groote zwarte lijn, die zich zoo ver uitstrekte als mijn oog reikte. De breedte der colonne, die ik later meette,

bedroeg wel tien duim; wat de lengte betreft, deze zal de lezer straks zelf kunnen bepalen. De insecten kropen zoo snel als ze konden voort, en blijkbaar in de richting van het huis. Het was zonneklaar dat wij geen tijd meer te verliezen hadden, en haastig nam ik dan ook een bezem en zette mij aan 't werk. Bij elken streek werden er duizenden verpletter

doch het hielp me niet meer dan wanneer ik de Niagara in haar loop had willen stuiten. Pas was de colonne gebroken, of zij werd weêr dadelijk hersteld. Ik merkte weldra dat er op deze manier niets aan te doen was, en ik bevool daarom mijn zwarte keukenmeid mij een ketel kokend water te brengen. Bij elke straal vielen er tallooze dooden en ik begon te hopen dat ik over het ongedierte zou zegevieren. Het leek er echter niets naar. De levenden gingen doodeenvoudig over de lijken heen en kropen onversaagd door den gloeienden damp voort. Juist wilde ik den laatsten droppel uit den ketel gieten, toen een kreet, die achter mij geuit werd, mij het hoofd deed omkeeren en ik mijn naasten buurman, senor Benito, tegen de deur zag staan leunen.

'Wat doet gij, senor?' riep hij me toe; 'gij maakt uw beste vrienden dood. Wij noemen die beesten een *bencas* (zegen)!'

'Een prachtige zegen!' antwoordde ik eenigszins lastig. 'Denkt gij dat ik bijzonder gezegend zal worden als dat ongedierte in mijn huis komt en al mijn meubels vernielt!'

'Wel, kom, ze zullen uw huisraad niet eens aanraken, laat staan van het te beschadigen. Het is alleen op torren en spinnen dat zij azen: daar zijn ze op verlekkerd. Weet ge, wanneer een huis smerig en vol ongedierte is, dan nemen zij het in en houden er een razzia, evenals de *police-men* de landloopers uit een stad verdrijven. En daarom beschouwen wij ze als een zegen.'

'O zoo,' Zei ik terwijl me een licht opging, 'ze komen dus uit liefhebberij mijn huis eens schoonmaken.'

'Juist, en het zal er nu wat netjes gaan uitzien. Als ge van avond thuis komt, zult ge geen tor of tarentula meer vinden.'

'En weet ge ook waar die troep vandaan komt?'

'Jawel, van ginder,' en meteen wees hij naar den top van den berg Corcovado, die zich aan het einde der vallei donker afteekende.

'Wat!' riep ik verwonderd uit, 'huist dat volk zoo ver van hier?'

'Geen duim dichter bij,' was het levendig antwoord van mijn vriend, 'en ik verzeker u dat er geen enkele leemte in de colonne is. Ge zult nog wel grootere zwermen te zien krijgen zoo ge een jaar of twee hier blijft.'

Ik zette een paar groote oogen op, want wat ik hoorde was iets nieuws voor mij en scheen me bijna ongeloofelijk toe. Ik moest het echter wel aannemen, want ik had een bewijs voor me. Tusschen de plaats waar we stonden en de kruin van den Corcovado lagen minstens een goede twee mijlen en waarschijnlijk nog meer; indien men derhalve berekent hoeveel mieren zich op tien duim breedte bevinden en men vermenigvuldigt dit getal met twee mijl voor de lengte, dan zal men een denkbeeld van den troep hebben.

'Ga voor de aardigheid eens naar binnen en zie hun werk eens af,' zeide de Braziliaan terwijl hij zijn arm door den mijnen stak. Ik moet u zeggen dat het de moeite waard is om het te zien.'

En inderdaad, dat was het ook. Mijn meid Juanita en de twee negers die ik in mijn dienst had, waren aan dergelijke huisbezoeken gewoon en hadden daarom al de deuren open gezet. Van boven tot beneden krioelde het in de woning van mieren. Ieder oogenblik trad een nieuw batailjon uit de groote colonne om een nog ongeschonden hoek te bezetten en leeg te plunderen.

'Zij zullen geen enkele plaats onaangeroerd laten,' sprak senor Benito, die het werk der diertjes met trots scheen gade te slaan, alsof zij hem hadden toebehoord en

op een bijzondere uitnoodiging naar mijn huis waren gekomen. Zie eens, deze groep heeft daarboven wild geroken!'

Terwijl hij dit zeide, snelde een lange rij mieren het muskietenscherm op waarbij wij ons bevonden, en in het volgend oogenblik viel een kolossale spin op den vloer die zwaar genoeg was om met zijn gewicht een groote bende van den vijand te verpletteren. De reus had er echter de gelegenheid niet toe. Nauwelijks was hij op den grond, of van alle kanten schoten de mieren op hem toe, en in minder tijd dan wij noodig hebben om het te beschrijven, was hij verscheurd, verdeeld en opgegeten.

'Gij Zult hetzelfde te Paramaribo in Suriname zien, als ge daar heen gaat,' merkte de Braziliaan op. 'Daar heeft men een soort van deze mieren die slechts eens om de twee of drie jaar komen, maar als ze er zijn, houden zij er, zoo mogelijk, nog erger huis dan deze hier. De vlugheid waarmeê zij hunne prooi opsporen en verslinden is waarrlijk verbazend. De bewoners vreezen hunne komst niet, maar zetten daarentegen hunne deuren wagewijd voor hen open en dragen wel zorg het hun niet lastig te maken. Overigens, dit is ook geraden, want zoo iemand hen stoort, vallen zij meêdoogenloos op hem aan en bijten hem door de kousen, zelfs tot bloedens toe, in het been. Wat hunne nesten betreft, ik heb er in Suriname aangetroffen die meer dan zes voet hoog en minstens een honderd voet in omtrek waren.'

Op dat oogenblik werd mijn paard voorgebracht. Bij mijn terugkeer uit de stad, te vijf uur in den namiddag, was geen enkele mier in en om mijn huis meer te zien; het leger was even schielijk vertrokken als het gekomen was. Alleen aan de torrenvleugels en spinnepooten die hier en daar op de vloer lagen, kon men merken dat het een inval had gedaan.

J.L.

Een zonderlinge verzekering-maatschappij.

Het eiland Sicilië is het land der roovers bij uitnemendheid. Geen streek die meer stof heeft opgeleverd voor wonderlijke verhalen over dat slag van lieden. En toch zijn de siciliaansche roovers niet de kwaadste, getuige het volgende voorval, dat ons onlangs werd medegedeeld door een onzer vrienden, die eenige jaren geleden het eiland doorreisde.

Onze vriend moest zich van Palermo naar Messina begeven, en daar de ijzeren weg slechts tot Termini loopt, maakte hij er zich erg ongerust over, de plaats zijner bestemming niet te zullen kunnen bereiken zonder aan het gevaar te zijn blootgesteld van door roovers overvallen te worden. Een Siciliaan, met wien hij in het koffiehuis *del Bruno* kennis had aangeknoopt, merkte hem op, dat, zoo hij zich een klein geldelijk offer wilde getroosten, hij onderweg hoegenaamd niets van de roovers zou te lijden hebben.

Onze vriend kon zijn zegsman niet gelooven, maar besloot toch diens raad op te volgen, opdat hij zich later niets te verwijten zou hebben. Des avonds bracht hem de Siciliaan, nadat zij verscheidene dwarsstraten doorloopen hadden, in een kleine herberg, waar een welgekleed heer, die de kassier van deze zonderlinge assurantie maatschappij scheen te zijn, hem verzocht de nietige som van twee scudi's te storten.

'U behoeft slechts,' zeide hij tot den geassureerde na het geld ontvangen te hebben, 'dit stukje groene stof in het tweede knoopsgat van uw jas te steken, en alles is in orde. Ik ben verantwoordelijk zoo u eenig kwaad overkomt.'

Met zeer weinig vertrouwen in den talisman welken de kassier hem gegeven had, begaf de reiziger zich des anderen daags op weg. Hij hij kwam echter goed en wel te Messina aan. Meer dan eens ontmoette hij personen van een verdacht voorkomen die recht op hem toetraden, doch zoodra zij het stukje laken zagen, gingen zij glimlachend op zijde en lieten hem ongehinderd zijn weg vervolgen.

Parijs en de wereldtentoonstelling.

VII.

Na ons bezoek aan de Notre-Dame bevonden we ons wederom op het ruime plein voor de kathedraal. Wij beschouwden nogmaals den statigen gevel van het Godshuis en onze blik gleed langs de massieve torens naar boven, tot de hooge galerijen, waar wij reeds een aantal bezoekers zich zagen bewegen, als pygmeën op een reuzengevaarte.

'Thans naar boven, daar, in de blauwe lucht!' riep de notaris een weinig opgewonden en begeerig om het heerlijk vergezicht te genieten, waarvan hij zooveel had hooren spreken.

'Naar boven, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan,' meende de ingenieur; 'zoo wij vogels waren - *à la bonne heure,* doch houd het mij ten goede, neef, gij hebt al zeer weinig van die gevederde luchtbewoners.'

'Tut, tut, het zou wat!' hernam mijn zwaarlijvige landgenoot, 'heb ik niet *bravement* de vermoeienissen doorstaan van onze tentoonstellingstochten; heb ik niet kloekmoedig weerstand geboden aan den lust om mij van die verleidelijke rolstoelen te bedienen? Gij hebt wel een gering denkbeeld van mijn vaardigheid en vlugheid, neef.'

'Het Champ de Mars wordt met geene vier honderd treden beklommen zooals de torens der Notre-Dame; daar gij het echter zoo begeert - *en avant!'*

'*En avant!*' jubelde de notaris, blijde eene gelegenheid te hebben om zijn neef een proefje te geven van zijne vaardigheid in de moeielijke klimkunst.

We ontvingen ons permissiekaartje beneden aan de trap, en terwijl de ingenieur en de ondergeteekende nog bezig waren hunne tien sous neêr te tellen, vloog de notaris in zijn ongeduld reeds de trap op. Een uitroep van de vrouw, met het innen van het entreegeld belast, stuitte hem echter in zijn vaart. '*Monsieur, monsieur!'* had zij geroepen, en toen de notaris halt hield, voegde zij er welwillend bij:

'Wanneer ik u een goeden raad mag geven, ga dan niet te snel; ik verzeker u dat het hoog is, mijnheer.'

'Is dat alles?' bromde de notaris, gelukkig echter in het Hollandsch, zoodat de goede vrouw niet verstaan kon hoe ondankbaar haar welgemeende raad opgenomen werd. Deze had in elk geval het practisch gevolg, dat mijn landgenoot zijn onstuimige vaart gematigd had; niet zooveel echter of hij bleef ons verscheidene treden voor, want hij scheen het er op gesteld te hebben den lagen dunk van zijn neef schitterend te loochenstraffen.

Na een kleine honderd treden geklommen te hebben, begon de ijver van den voortvarenden notaris echter te verflauwen, althans de ruimte tusschen hem en den hem volgenden ingenieur was reeds zoozeer ingekrompen, dat deze genoodzaakt werd zijn gang te vertragen, wilde hij zijn neef niet onder den voet loopen. Toch hield mijn waardige landgenoot nog dapper vol en dacht hij aan geen rusten.

Weêr ging het een vijftigtal treden hooger, doch op de wijze van een in de hoogte geworpen bal, die telkens meer onder den invloed van de zwaartekracht der aarde komt. Op eens bleef hij bot staan, zoodat de ingenieur onzacht met hem in aanraking kwam.

‘Pas op, neef, een carambolage is op deze hoogte minder raadzaam, ga toch voort, mijn waarde, wij zijn nog niet halfweg; - of laten uwe krachten u reeds in den steek?’

‘Volstrekt niet, neef,’ was het heldhaftige antwoord, ‘ik wilde u slechts opmerkzaam maken, dat de treden duivels afgesleten zijn.’

‘Wat dat aangaat, zulks is geen wonder, na zes eeuwen gediend te hebben; wie weet hoeveel millioenen voorgangers wij gehad hebben en ieder bezoeker schuurt op zijn beurt toch een stofje van deze zandsteentrappen af.’

Na deze merkwaardige samenspraak vervolgde de notaris weêr den weg... een vijftigtal treden hoogstens. Toen hield hij ten tweeden maal halt.

'Wilt gij er ons opmerkzaam op maken, dat wij thans halverwege gekomen zijn?' spotte de onverbiddelijke Franschman.

'Halverwege eerst!' zuchtte de notaris verschrikt; 'maar zal er aan dat geklim dan nooit een einde komen? Het lijkt wel of we den toren van Babylon opgaan.'

'En avant, neef!' beval de ingenieur, zonder de opmerking zijns neefs te beantwoorden.

'Maar kijk eens naar boven, hoe donker en smal de trap wordt; dat is waarlijk geen doen voor een fatsoenlijk mensch.'

GEZICHT OP DE SPOORBAAN IN DE BERGEN VAN PENSYLVANIË.

Inderdaad, de binnenbouw van den toren die tot heden, hoewel spaarzaam, verlicht was door luchtgaten en kleine kruisvensters, begon er al donkerder en donkerder uit te zien; spoedig konden wij de kleur der trappen niet meer onderscheiden en naar omhoog ziende, blikte eene bijna volslagen e duisternis ons tegen.

'Maar gij *zijt* vermoeid, neef,' meende de Franschman; 'ga even zitten om uit te blazen.'

'Merci, ' klonk het korte antwoord - en op nieuw klom hij de trap op en de duisternis tegen.

Welk eene tegenstelling echter met het *debut*, toen mijn landsman vlug en met zooveel zelfvertrou-

wen naar boven gestegen was; voor ons uit ging thans een hijgend en steunend gevaarte; de voeten sleepten en schoven over de treden met dat eigenaardig geluid, 'twelk den uitersten graad van afmatting aanduidt. Toch ging het nog vooruit en zoo naderden wij eindelijk een kruisraam, dat ons weder een weinig licht bezorgde.

'Gij hebt het geducht warm, neef,' sprak weêr de plaagzieke ingenieur; 'van de zon kan zulks echter niet komen, want het is hier zoo donker als in de catacomben van Rome.'

Mijn zwaarlijvige landgenoot scheen het inderdaad bijzonder warm te hebben, want het zweet liep tappelings langs zijn voorhoofd, en minus het stof zag hij er weêr uit als toen wij in den spoortrein naar Parijs stoomden. De notaris hijgde als een dorpsschooljongen, die zijn straf ontloopend, langs veld en weg door den meester achtervolgd wordt.

Wij hielden eenige minuten rust, maar beneden ons het geluid van voetstappen vernemende, begonnen wij op nieuw onzen tocht naar boven, zoodat wij ons spoedig weder in de duisternis bevonden.

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - DE TOREN BIJ HET ZWEEDSCH PAVILJOEN.

'Houd de leuning goed vast, neef!' schreeuwde de Franschman tot zijn waggelenden bloedverwant; 'denk er aan, dat een val ook ons zou meêsleepen.'

Al ging het klimmen niet vlug van de hand, het ging toch beter dan ik na de laatste ondervindingen gemeend had; zonder horten of stooten kwamen wij weêr een goed eind ver, of liever hoog, zoodat ik meende, dat we zonder verdere vertraging ons einddoel zouden bereiken. Het bleek echter, dat dit zoo niet zijn mocht, want op het onverwachtst hield onze voorganger op het donkerste en smalste gedeelte van de trap stil, roepende:

'Bij den duivel, dat is niet om vol te houden; ik ben letterlijk op, - ik blijf hier.'

Dit zeggende liet de notaris zich op een der treden neêrvallen en scheen besloten zijne rustplaats niet meer te verlaten.

'Wordt ge dol, neef!' schreeuwde de ingenieur; 'ge verspert langs beide zijden den doorgang; hoor, beneden ons komen nieuwe bezoekers. Courage, man, nog een vijftig treden en we zijn er!'

‘Geen stap meer,’ kermde de vermoeide; ‘ik ben verpletterd, kapot.’ En de man bleef stokstijf op zijn steenen zetel zitten.

‘Op, neef, op!’ klonk nogmaals de aansporing van den Franschman, die reeds stemmen baneden zich vernam.

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - EGYPTISCH PAVILJOEN.

‘Mijn hoofd, mijn arm hoofd!’ schreeuwde mijn landsman plotseling met een pijnlijken kreet, en op hetzelfde oogenblik had er op de pikdonkere trap een onbeschrijfelijk tooneel van verwarring plaats.

De oorzaak daarvan was de volgende: behalve de van beneden aanrukkende bezoekers, waren anderen van de tegenovergestelde richting in aantocht; de duisternis maakte het onmogelijk deze laatsten te zien en de rustende notaris was evenmin opgemerkt, zoodat de voet van een der van de hoogte komende personen in onzachte aanraking kwam met het hoofd van mijn armen landgenoot. De eerste, misschien ook de tweede, zou naar beneden gestort zijn, zoo de ingenieur hem niet in zijne armen had opgevangen; van den weêrstuit trad ook ik eene schrede terug en mijn hak kwam daardoor terecht op de laars van mijn achterman, die op zijne beurt evenmin een uitroep kon weêrhouden. De verwarring was grenzenloos en leverde ook in dit opzicht een beeld op van Babels torenbouw, zoodat men uitroepen, verwenschingen en vloeken in alle talen en dialecten vernam. Al die lieden, welke misschien een oogenblik te voren zonder onderscheid het Fransch als hunne tijdelijke spreektaal gebruikten, gaven in dit kritiek oogenblik allen hun gemoed in hunne moedertaal lucht, zoodat het Hollandsch zich kruiste met het Spaansch, het Fransch met het Engelsch.

Bij al die verwarring waren wij in volslagen duisternis gehuld, 'tgeen misschien gelukkig was voor den rampzaligen notaris, die onder den druk van den persoon boven en beneden zich de jammerlijkste verzuchtingen slaakte, en behalve zijn bewustzijn van aan alles de schuld te zijn, tevens een uiterst belachelijke figuur maakte. De omstandigheid, dat de ingenieur vast op zijn beenen stond, redde ons allen voor grootere onheilen, en de heerschende duisternis behoedde den notaris voor de welverdiende verwijtingen van de verschillende talen sprekende bezoekers. Thans liep alles betrekkelijk goed af, de voorste bovenbezoeker geraakte weêr in het evenwicht en de notaris op de been, waarna ieder met inschikken en dringen zijn weg kon vervolgen. Daar de eigenlijke aanleiding van het ongeval evenals de trap in het duister gehuld bleef, kwam mijn landgenoot met een paar lichte kneuzingen en den uitgestanen schrik vrij. Ondanks zijne afmatting was hem echter de lust vergaan om zich nog op de trap neêr te zetten, en landden wij zonder verdere ongevallen op de bovenste galerij van den toren der Notre-Dame aan, waar mijn landsman zich onmiddellijk op een der zich daar bevindende stoelen liet neêrvallen.

Ik weet niet wat de uitgeputte notaris op dit oogenblik dacht en voelde, maar mij deed de aanblik, dien ik van de hooge galerij genoot, al de uitgestane vermoeienissen vergeten. Waar ik het oog wendde, overal strekte zich eene onafzienbare zee van huizen uit - een zonderlinge aanblik voor wie geene wereldstad bewoont. De Seine kronkelt zich als een grijsgroen lint door die huizen-massa's en deelt Parijs in twee groote helften; oostwaarts, ver over huizen en paleizen heen, schittert het grauwwitte kerkhof Père-Lachaise, met zijne tallooze monumenten, amphitheatersgewijze op eene hoogte aangelegd; ten zuiden verheft zich het Panthéon met zijn machtigen dom en het paleis van het Luxemburg, begrensd door zijn heerlijken tuin, - eene groene oase tusschen een wereld van huizen. Naar het westen glanst de vergulde koepel van het *Hôtel des Invalides* in den zonneschijn, en de onmetelijke gebouwen op het Marsveld schijnen in een doos van Neurenberger speelgoed gevat te kunnen worden; meer in de nabijheid staart het oog op de massieve gebouwen van het Louvre, het Palais-Royal en de gapende ruïnen van de Tuilerieën, waartegen de weelderige tuin

zonderling afsteekt. Ver, ver in het verschiet strekt zich het overheerlijke Bois de Boulogne uit met zijne schoone meren en breede lanen, en geheel op den achtergrond schijnt de Mont-Valérien, die geduchte reus onder de moderne vestingwerken, van zijne hoogte de gansche stad te beheerschen.

Die aanblik is heerlijk, grootsch, maar hoe huiveringwekkend moet in 1871 het gezicht geweest zijn van den toren der Notre-Dame, toen de Commune in Parijs hare bacchanaliën vierde en de gansche wereldstad in een zee van vuur scheen gehuld. 't Geen de wachter van den toren ons daaromtrent verhaalde, deelen wij in de volgende aflevering mede.

J.A.V.

Juliaan en Juliane.
Eene novelle
Door Mathilde.
(Vervolg en slot.)

XXII.

Een reiswagen hield voor de woning van mevrouw Saarveldt stil en het rollen der wielen deed den kleinen Johan opspringen. Hij lag op de canapé, nog zwak van de koortsen, met de oogen steeds verbonden.

'Dat is papa, Amat,' riep hij tot zijn trouwen kameraad. 'Help mij spoedig opstaan en neem dien band van mijn oogen.'

'Ik durf niet.'

'Doe het spoedig, mevrouw is niet tehuis.'

'Ja, maar de dokter zal knorren.'

'Neen, hij weet dat het alleen is om papa te verrassen, dadelijk zal ik het verband weêr om mijn hoofd binden. Gauw, Amat, gauw!'

Juist trad Jules de Werve binnen.

Hij was niet meer de blozende, meisjesachtige figuur van vroeger met de levenslustige oogen, den schalkschen glimlach om de lippen, het beeld van een gelukkig schepsel, door geen smart, geen zorg des levens zelfs gekweld.

Diepe rimpels doorgroefden zijn voorhoofd; een sombere trek verwrong zijne lippen; altijd hield hij de wenkbrauwen gefronst, den blik een weinig neêrgeslagen.

Zijne lokken waren gedund, zijn gestalte scheen gebogen; levensmoeheid lag op zijn gelaat. Verdriet over vrouw en kind was er de oorzaak van, zeide men, doch een Enkele was er, wiens oog in het verborgen ziet, die wist, dat slechts wroeging, schaamte over zijn onwaardig gedrag, over de leugen, die zijn leven beheerschte, hem zoo vroeg tot een grijsaard had gemaakt.

Johan nam den doek weg en snelde naar zijn vader.

'Papa, ik zie!' jubelde hij.

'Zien! Gij droomt.'

'Neen, ik zie u, en ik heb Amat gezien en de boomen en de vogels; even maar heb ik dat alles gezien, maar het liefste wat ik zag, was mijn goede dokter.'

Met een zekere schuwheid nam De Werve zijn kind op en staarde hem een poos in de heldere blauwe oogen, die hem vroolijk aanstaarden, maar toch met een zekere treurige uitdrukking, dezelfde, die in geheel Johans voorkomen lag.

'Gelooft ge nu dat ik zie?' vroeg hij.

Doch de vader wendde het hoofd om en plaatste het kind weêr op de canapé.

‘Wie heeft dat gedaan?’ vroeg hij heesch en bijna streng.

‘Dokter Rutscher, Papa; is u niet blij?’

Teeder was De Werve nooit met zijn zoon, integendeel; hij behandelde hem steeds met een koel medelijden, maar zoo als heden was hij nooit tegen den kleinen Johan geweest.

‘Ik dacht dat het u verrassen zou,’ en de kleine oogjes, die zoo pas het licht genoten, vulden zich met tranen.

Weêr ving Jules dien blik op, waarin nu eerst uitdrukking lag en als zoo even keerde hij zich sidderend van toorn of smart om.

‘O wie heeft dien blik weêr bezield, dien blik vol verwijt, vol smart; doe spoedig weêr dien doek voor uw hoofd, Johan, ik wil het niet zien.’

En Johan legde troosteloos zijn hoofdje neêr; hij had zich zooveel genot van dit oogenblik voorgesteld, en nu was de teleurstelling zoo bitter groot.

Met onregelmatige stappen ging de vader het vertrek op en neêr.

‘Dwaze, die ik ben! Ik zou mij verraden; maar die blik, neen, ik kan niet langer leven met dien blik op mij gevestigd; tot nu toe was het een troost ten minste dat het kind mij niet zag, maar nu zal hij me aanstaren, de wroeging lezen op mijn gelaat. Wie mij dat verdriet mag hebben bereid?’

Juist trad mevrouw Saarveldt binnen.

‘Weet ge het al?’ vroeg zij geheimzinnig. ‘Ik had het u of Henry willen schrijven, maar hij wilde u verrassen.’

‘Een mooie verrassing; die kwakzalver heeft zijn gezondheid verwoest door die operatie. Liever een blind kind, voor wiens leven ik niet vrees, dan een arm, ziekelijk schepsel, dat een weinig zien kan.’

Even verrast en teleurgesteld als de kleine Johan zag mevrouw dien zonderlingen man aan.

't Is toch zoo goed gelukt!’ mompelde zij.

‘Waar woont die Duitsche wonderdokter?’

‘In het Hotel Buitenzorg.’

‘En hoeveel moet hij voor die moordenaarskuur hebben?’

‘Niets.’

‘Kom, dat zal wel een slimme streek zijn. Ik dacht dat u te verstandig was, mevrouw, om u door zoo'n kwakzalver te laten beetnemen.’

‘Maar, mijnheer De Werve, rekent u het dan voor niets, dat uw kind zijn gezicht heeft terugbekomen?’

‘En zijn leven geknakt is; een mooie dienst, inderdaad.’

Mevrouw schudde het hoofd.

Neen, zoo iets was haar nimmer overkomen. Zoo'n verregaande ondankbaarheid; maar 't was haar eigen schuld; zij had zich niet met die zaak moeten inlaten. Wie weet welke onaangenaamheden haar nog wachtten?

Zoo kort mogelijk vertelde zij hoe de zaak zich had toegedragen en hoe de kleine Johan eigenlijk de oorzaak van alles was.

De Werve luisterde nauwelijks naar het verhaal.

‘Ik zal vanmiddag naar dien indringer gaan,’ sprak hij, ‘en mijn schuld aan hem afdoen. Arme Johan, 't is zijn dood.’

‘Maar, mijnheer, dat is, neem me niet kwalijk, onzinnig gepraat; 't kind is nog wat zenuwachtig en koortsig, maar dat komt vooral, omdat hij zoo teleurgesteld is door uw wonderlijk gedrag. Een ander vader zou God op zijne knieën danken, dat zijn

kind genezen was van een verschrikkelijke kwaal, dat hij kan zien en niet langer meer gebrekkig is, maar u schijnt er boos over te zijn. Zoo iets leest men zelfs niet in de boeken.'

Nu eerst merkte Jules, dat hij zich te veel vergeten had en hij bromde iets van:

'Kwakzalverij, het lichaam dooden ter wille van 't gezicht en meer dingen, waaruit mevrouw Saarveldt de vraag afleidde, die zij zich zelve stelde:

'Zou hij wel goed bij 't hoofd zijn?'

Dien middag begaf hij zich met looden schoenen naar het hotel, maar de bedienden zeiden, dat mijnheer de dokter in den plantentuin was en na een kort beraad besloot Jules ook daarheen te gaan, minder omdat hij dacht den geneesheer in dat doolhof van paden en bosschen te zullen vinden, dan wel omdat hij er behoefte aan had, in de vrije natuur zijne gedachten den vrijen loop te geven.

XXIII.

Diep gebukt onder allerlei smartelijke herinneringen ging Jules den tuin in.

't Was alles eenzaam en stil rondom; slechts het ruischen der bamboes en het bruisen van een verder afgelegene beek stoorden de algemeene stilte.

Nu en dan sprong een vogeltje van onder zijn voeten weg en tjilpte op een tak gezeten van

vreugde, dat hij aan een groot gevaar ontsnapt was.

Maar Jules dacht noch aan de schoone natuur, noch aan de vogeltjes, noch aan iets anders in zijn nabijheid.

Hij peinsde over het verledene, dat hij zoo gaarne vergeten wilde, doch die blik van Johan deed alles weêr uit het graf der herinnering oprijzen.

Zoo verdiept was hij in zjine treurige gedachten. dat hij niet eens een eenzamen wandelaar opmerkte voordat deze vlak voor zijne oogen stond.

‘Bitte,’ vroeg deze in zuiver Duitsch, ‘ik ben hier geloof ik verdwaald, is dit de weg naar de groote laan?’

De forsche gestalte van den spreker met zijn zwaren baard en blauwen bril, de kruidendoos en het lijvige bock, dat hij in de hand hield lieten De Werve geen twijfel meer of hij bevond zich in tegenwoordigheid van den dokter.

‘Ja, als u links afslaat, komt u er zeker.’

‘Ik dank u’ en hij wilde verder gaan, maar de andere hield hem tegen.

‘Mag ik u vragen of u dokter Rutscher is?’

‘Ja,’ en hij bleef staan en beide mannen zagen elkander aan.

Een doodsbleeke kleur spreidde zich over des dokters trekken.

‘Dan heb ik aan u de genezing van mijn zoontje te danken?’

‘Spreek daar niet van; die zaak is afgedaan.’

‘Integendeel, ik ben in 't logement geweest om u te spreken; het doet mij genoegen u hier te ontmoeten.’

‘Mij niet.’

‘En waarom? Ik ben er op gesteld u te beloonen.’

‘Dat behoeft niet, het werd niet om geld gedaan.’

De dokter maakte een beweging als om heen te gaan, doch Jules trad hem in den weg.

‘Men bewijst mij geen weldaden,’ sprak hij trotsch; ‘dokter, ik verwacht uw nota.’

‘Die kunt gij nooit afdoen,’ klonk het antwoord, thans in zuiver Hollandsch.

Ze waren alleen onder een vreemden hemel; niemand zag hen dan de groene boomen met hun wit bemoste stammen, dan de vlinders en vliegende insecten, die van tak tot tak, van halm tot halm rondfladderden.

De laatste zonnestralen drongen schuins door het geboomte en tooverden schitterende plekken licht tusschen het groen der bladeren en het grauwe der orchideeën met hunne luchtig waaiende slingers.

Zoo stonden zij tegenover elkander de beide mannen, wier leven zoo aaneengeweven was en die zoo wonderbaar bijeen gevoerd werden.

Max had zich niet kunnen inhouden. Onwillekeurig had zijn gewone stem en eigen taal verraden wat in zijn geschokt gemoed omging.

‘Max!’ kreet Jules en stortte achteruit.

‘Jules!’

‘Dat we elkander moeten wedervinden, en hier!’

‘Het ware misschien beter als het nooit gebeurd was, Jules.’

‘Max, wat denkt ge van mij?’

‘Laat ons scheiden, Jules, laat geen woord meer tusschen ons gewisseld worden. Het verleden is dood.’

‘Neen, 't is niet dood,’ kreunde Jules, ‘o Max, ik voel het genoeg, het leeft, het knaagt, het verteert.’

Al het bedrog van de laatste jaren. al de trots, dien hij geveinsd had, verliet hem op dit oogenblik.

Het was weêr Jules, de zwakke, teedere Jules, die met beide handen krampachtig des dokters arm drukte, als zocht hij een steun, een krachtigen, vasten steun.

‘Laat me los, Jules,’ zeide Max met een stem, die van ingehouden ontroering beefde, ‘is het verledene voor u niet dood, ik tracht het te vergeten, en hoezeer het mij ook verheugt aan een ongelukkig schepsel de weldaad van het gezicht teruggeschonken te hebben, zoo betreur ik het toch, dat dit kind ons samengevoerd heeft.’

‘Hoor me aan, Max, hoor me aan!’

‘Ik weet alles.’

‘Neen, gij weet het niet.’

‘Ik meende reeds lang u alles vergeven te hebben, maar in de laatste dagen, toen ik weêr met geweld teruggevoerd werd naar het verledene, toen eerst zag ik welke bitterheid, welke wrok nog in mijn hart woonde. Maar het doet me goed u te kunnen zeggen, dat ik alles vergeven heb.’

‘O Max!’

‘En moge zij, die door u in 't ongeluk is gestort, het u ook vergeven.’

Jules antwoordde niet; hij was neêrgezonken in het gras en zijn gelaat lag in zijne handen verborgen.

‘Sta op, Jules,’ ging Max voort, ‘als mijne vergeving aan uw geluk ontbreekt, dan bezit gij die.’

Maar nog bleef de ongelukkige zwijgen en met diep medelijden zag de dokter neêr op den jeugdigen grijsaard.

‘Ge hebt meer geleden dan ik,’ vervolgde hij, ‘veel meer zelfs dan ik in het verschrikkelijke jaar. God is rechtvaardig; andere straften dan opsluiting en de schande der menschen staan Hem ten dienste. Mijn wrok, zelfs mijn haat jegens u is groot geweest, Jules, zoo groot, dat zij mij bijna afvallig deden worden van mijne roeping, en ik een arm kind, dat met vertrouwen mijn hulp kwam inroepen, van mij verstooten wilde, daar die gevoelens een oogenblik sterker waren dan de stem van den plicht. Maar dat is, Goddank, voorbij; ik heb dat gevoel overwonnen. Hier is mijn hand, Jules, en uw kind geniet het licht der zon!’

‘Mijn kind?’ vroeg De Werve op een onbeschrijfelijken toon.

‘Ja, uw kind is niet blind meer, het ziet.’

‘Mijn kind?’ herhaalde Jules.

‘Ja, uw Johan, gij hebt mij immers opgezocht om over zijn genezing met dokter Rutscher te spreken?’

‘Ik heb geen kind, Max. Is het u dan niet in de gedachten opgekomen, dat Johan...’

‘Jules, wat deert u?’

‘Mij deert niets, dan dat ik eindelijk mijn last, de leugen van mijn leven kan afwerpen. Ik ben niet getrouwd geweest, ik heb geen kind, en Johan....’

‘O, mijn God!’

‘Johan is Liane's zoon, gij hebt uw eigen kind het licht der oogen teruggeschonken!’

Nu was het aan Max om te duizelen, de handen aan het hoofd te brengen en als bedwelmd tegen een boom te vallen.

‘'t Is zoo,’ ging Jules voort, verruimd door de bekentenis, ‘ik heb ieder bedrogen, ik heb voor de wereld Johan mijn naam doen dragen, omdat zijn ware naam bevlekt was; ik heb dat kind ten minste niet de gevolgen willen doen dragen van mijn misstap. Ik was te laf om aan u goed te maken wat ik misdreef, maar ik wilde dat ten minste

Johan gelukkig en geëerd zou zijn; het was een verlichting voor mij, dat hij mij niet zien kon, die zijn moeder gedood, zijn vader onteerd had. Dit was een troost, en nu moest hij tot u gaan, en aan u zou hij dien blik danken, die mij verwijtend aanziet! O, hoe kan men het bestaan betwijfelen van een hel? Is dat dan het helsche vuur niet, dat mij verteert, die wroeging, die zelfbeschuldiging, die herinnering aan mijn fout? Neem uw kind, Max, klaag mij aan, ik zal mijn straf lijden, ga met opgerichten hoofde weêr terug in de maatschappij, die gij verlaten hebt, maar beloof mij, dat die kwellende smart ophoude, dat ik kalm, rustig worde.'

'En Liane?' zoo onderbrak Max de hartstochtelijke woorden van zijn zwager.

'Spreek me niet van haar, arm schepsel! Ach, God! zij was slechts voor geluk en zonneschijn geboren en door mijn lichtzinnigheid moest zij de overmaat van het lijden ondervinden.'

'Zij heeft zich dus niet gedood?'

'Neen, o, ik zal u alles vertellen; geef mij uw arm, Max, laat ons wandelen. Die beweging zal mij goed doen, want mijn hoofd staat in vuur en toch ik ben in jaren niet zoo weinig ongelukkig geweest als op dit oogenblik.'

Ze gingen zwijgend voort, nog onder den verpletterenden indruk: de eerste van de bekentenis, die hij had afgelegd, de ander door het bericht, dat hij had moeten hooren.

Geen verwijt ontsnapte Maxs lippen.

Na een poos vroeg hij eindelijk:

'Heeft zij u opgezocht in Duitschland? Arm kind, de wroeging verteerde haar en zij had geen vertrouwen genoeg in mij, om alles aan mijne liefde toe te vertrouwen.'

'En hare schuld was zoo gering.'

'Maakte zij dan niet de brandkast open?'

'Neen, neen, niets heeft ze gedaan; door mij geplaagd, aangedrongen en in 't nauw gedreven, liet ze mij raden naar het woord van het slot, en toen ik het wist, vermoedde zij nog niet welk misbruik ik van haar domheid ging maken.'

'Zij wist dus niets van uw daad, toen ge ons verliet?'

'Neen, dien avond, den laatsten dat we samen waren, keerde ik alleen en ongemerkt naar huis terug. Liane was reeds boven en ik trad het kantoor binnen, waarvan ik de deur op slot deed. Om de meiden te doen gelooven, dat zij voor uw lessenaar zat, deed ik haar mutsje op hel hoofd en zoo heb ik ook u bedrogen.'

Een licht rees in des dokters brein.

'Uwe gelijkenis heeft mij dan zoo misleid. O, arme Liane! en ik, die u voor schuldig hield, voor medeplichtig, voor huichelaarster!'

'Neen, alle verantwoordelijkheid komt op mij. Eerst toen de diefstal ontdekt was, schijnt bij Liane het vermoeden te zijn opgekomen aan mijn schuld; om mij te ondervragen en u te sparen, besloot zij stil mij op te zoeken. Het was een dwaze streek, maar ach! zij miste ondervinding en moest die alleen leeren onder de treurigste omstandigheden; na een moeielijke reis kwam zij afgebeuld in Cleef aan, maar ik had haar een verkeerd adres opgegeven; mijn slecht geweten deed me wenschen voor u beiden mijn verblijfplaats te verbergen. 't Arme kind kwam onbekend, ziek, half zinneloos in Cleef aan....'

Hij zweeg door schaamte en verdriet neêrgedrukt; ook Max schaamde zich zijn diepe ontroering niet.

'Maar in 't hotel werd zij afgewezen, men wist niets van mij; dit gaf haar den laatsten slag. Zij werd voor dood in een gasthuis gedragen en zweefde daar weken en weken aan den rand van 't graf. Toevallig las ik in de hollandsche bladen het

vermissen van de ontvangersvrouw. Ik ontstelde hevig en mijn eerste werk was naar Cleef te ijlen; na vele nasporingen gelukte het mij haar te vinden in den verschrikkelijksten toestand.'

Weêr zweeg hij, door aandoening overmand.

'En verder?' vroeg Max hijgend.

'Zij herkende mij niet; in hare ijlhoofdigheid riep ze onophoudelijk om u, dat gij onschuldig waart en ik alleen schuldig. In mijne lafhartigheid vreesde ik niets zoozeer, dan dat die kreten van haar achterdocht zouden verwekken; ik veranderde dus mijn naam en trachtte zooveel mogelijk te zorgen, dat hare vreemdsoortige aankomst en ziekte geen opspraak verwekten.'

'En heeft zij geen oogenblik haar verstand teruggekregen?'

'Ja, kort voor haar dood! Na de geboorte van Johan bleef zij in een soort van verdooving, die dagen aanhield; eindelijk kwam zij tot bewustzijn en men maakte van dit helder uurtje gebruik, om haar de troostmiddelen der Kerk toe te dienen.'

'Hebt ge met haar gesproken?'

'Eenige minuten; zij was onrustig en opgewonden. 'De schande voor mijn kind. Jules, dank ik aan u, mijn tweelingbroeder!' riep zij onophoudelijk, en toen wierp ze mij blikken toe, vol weemoed en verwijt, dezelfde uitdrukking, die ik nu in Johans oogen niet verdragen kan; om haar te bedaren, verpletterd door wroeging en berouw, zwoer ik aan haar sterfbed, dat haar kind geen onteerden naam zou dragen. Ik was ook waarlijk voornemens om mij als den schuldige aan te geven, uw vrijspraak te verkrijgen, maar

ach! ik werd zwak, na Liane's dood; op eene andere wijze trachtte ik mijn belofte aan haar trouw te blijven. Max is misschien reeds onderworpen aan zijn lot,' dacht ik, 'hij vermoedt niet wat Liane's einde is, mij verdenkt men niet; tegenover de wereld kan ik veinzen, dat zijn misstap mij diep beschaamt en zijn kind zal ik als het mijne liefhebben en grootbrengen. Deze belofte ten minste heb ik vervuld. Na eenige jaren in Duitschland en Frankrijk te hebben doorgebracht, begaf ik mij naar Java en nam den kleinen Johan, die ondertusschen eenige jaren bij Barmhartige Zusters in Cleef had doorgebracht, met mij mede en niemand twijfelt aan mijn weduwnaarschap. Mijne vrienden in Holland en ook hier denken, dat ik met eene Duitsche ben getrouwd geweest.

'Ik heb een groot fortuin verzameld, ik heb mijn leven gewijd aan de verdediging van het recht, ik ben geacht, geëerd, gezocht en.... diep ongelukkig. Mijne oogen durf ik niet ten hemel heffen, want daar alleen was mijn schuld bekend En beslis nu, Max, gij weet alles! Mijn lot ligt in uwe hand.'

De zon was ondergegaan en zacht en liefelijk goot de maan hare stralen over het bosch en de beide eenzame wandelaars; in de tropische landen is dat licht niet wat het hier is; 't schijnt een nachtglans, een schaduw van den zonnegloed, een soort van tooverachtige verlichting die aan alle voorwerpen een phantastisch voorkomen geeft, en men waant zich voor weinige oogenblikken in een andere wereld verplaatst.

Wat is er dan te vergelijken met het Buitenzorgsche woudpark in dien tooverglans? Het schijnt een tuin uit de feeënsproken, een verblijf van elfen en nimfen, door een ander licht dar het gewone aardsche bestraald. Plechtig is de stilte rondom, geen blad ruischt aan de boomen en zware schaduwen vielen van de rotsen op die twee mannen, die daar tegenover elkander stonden, de diep beleedigde en de berouwhebbende.

Lang bleef Max zwijgen; zijn blik staarde naar boven en rustte op die millioenen sterren, die flonkerend op hen beiden nederzagen als namen zij deel in hun leed en strijd.

Doch de gedachten van Max gingen hooger dan de sterren. 'Mijn God,' fluisterden zijn lippen 'ik dank U voor dit uur, dat mij het bezit van een schat verzekert en de overtuiging schenkt, dat mijne Liane onschuldig is aan mijn leed. O, Liane, uw wensch zal vervuld worden.'

En toen de hand aan Jules reikende, sprak hij:

'Ik herhaal 't u nog eens, broeder, alles is vergeven, alles! Behoud mijn kind laat het 't uwe blijven en leef voort als heden, maar gelukkiger, maar beter!'

'Max!'

'Max Walhorst is dood! doch voor dokter Rutscher heeft het leven nog veel schoons en edels!'

'Neen,' kreet Jules. 'daarmede kan ik geen genoegen nemen! Neen, in eeuwigheid niet!'

XXIV.

Daar zijne gezondheid hem een terugkeer naar Amerika verbood, had de eerwaarde heer Miollet een pastoorsplaats aangenomen dicht bij Brussel.

Stil en kalm bracht de waardige priester hier zijn dagen door, geheel aan zijn parochianen toegewijd.

Eén schaduw slechts rustte op zijn leven; het was 't treurige lot der beide tweelingen.

Dat Jules zich op Java bevond wist hij; maar ook verder niets; met Max echter hield hij briefwisseling. Een paar malen zelfs had de dokter bij hem korten tijd doorgebracht.

Op zekeren morgen, wandelde de pastoor, zijn brevier biddend, door de paadjes van zijn kleinen tuin, toen zijn oude huishoudster hem kwam toeroepen:

‘Daar is een heer met een jongetje, die u wenschen te spreken.’

‘Laat hen in 't voorkamertje, Trinette’ was 't antwoord, ‘ik ben dadelijk gereed.’

Trinette gehoorzaamde en vijf minuten later trad de geestelijke binnen.

Aan het raam stond een deftig gekleed heer, terwijl een allerliefst knaapje zich op de teenen verhief om naar buiten te zien, waar een blatend lammetje op het grasperk stoeide en huppelde.

JULIAAN EN JULIANE.
.... Beide mannen zagen elkander aan.

‘Welkom!’ zei de hartelijke stem van den priester, ‘wien heb ik de eer hier te ontvangen?’

‘Mijnheer pastoor, mag de kleine daar buiten met dat lieve diertje spelen?’

‘Wel zeker! Trinette, kom eens hier, breng dat kleine vriendje eens buiten! och, wat een aardig kereltje,’ en hij streelde hem langs de blonde krullen, maar plotseling verbleekte hij, bracht het knaapje naar buiten, sloot de deur en wendde zich vragend tot den vreemdeling.

‘Heeroom!’ zeide deze langzaam en met neêrgeslagen oogen.

‘Jules, mijn voorgevoelen sprak dus geen onwaarheid. En dit kind.....?’

‘Is Johan Walhorst.’

‘Wat hebt ge met uw zuster gedaan?’

En nu volgde een bekentenis even volledig maar nog rouwmoediger, dan die hij in den Buitenzorgschen tuin had afgelegd, tot op het oogenblik toen hij van Max afscheid genomen had.

‘Hij vertrok den volgenden morgen, ik wilde hem na ijlen, hem zeggen wat ik voornemens was te doen, om het onrecht te herstellen; maar het was te laat! Doch

mijn besluit was genomen; terugkeeren in mijn positie, op nieuw leven met een geheim op het hart, met een schande die God alleen niet meer bekend was, - neen, dat kon, dat wilde ik niet.

'Ik vertrok naar Europa met mijn neefje en besloot u op te zoeken. Reeds heb ik aan het gerecht in Holland mij aangeklaagd en er bijgevoegd, dat ik mij ook zelf zou straffen. Ik moet dus vertrekken en laat Johan aan u achter. Draag zorg voor hem, in afwachting dat zijn vader hem komt halen.'

'Waar wilt gij heen, Jules?'

'In de eenzaamheid mijn leven in boete doorbrengen.'

'Arme Jules!'

'Gij beklaagt mij, gij veracht mij niet? O Heeroom, had ik toch eerder dit leed in uw boezem gestort!'

Met diepen weemoed zag de priester naar buiten, waar Johan in 't gras ronddartelde, en toen naar den bleeken, diepgebogen Jules, en hij dacht aan dien morgen in Breukvliet, toen hij met zijn goede moeder nog een woordenwisseling had gehad over hare wijze van opvoeding.

Toen ook dartelden Ju-Liane onbezorgd en al te gelukkig in de zonnestralen, en nu - ach! wat was er van beiden geworden?

De eene arm en ongelukkig ten grave gedaald; de andere een vergrijsde boeteling en dan nog was er een edel leven door hen gebroken en verwoest.

'Goede ouders,' dacht de pastoor, 'God is barmhartig geweest, die u niet het ongeluk uwer lievelingen deed beleven, en u geen berouw deed gevoelen over hetgeen er misschien verkeerd was in hun opvoeding.'

'Moge God uw voornemens zegenen, Jules, gij hebt het beste deel verkozen.'

Dien middag vertrok De Werve en nimmer meer hoorde men iets van hem.

Johan vroeg eenige malen naar zijn vermeenden vader, doch kort daarna vergat hij door de goede zorgen van Heeroom en Trinette, spelende met de lammetjes en geitjes, dat iets aan zijn geluk ontbrak.

Toen de gerechtelijke formaliteiten in Holland waren afgeloopen en Max Walhorst in zijn eer hersteld was, kwam op zekeren avond een forsche man, met veerkrachtigen tred en van vreugde stralende oogen, aan de pastorie kloppen.

De kleine Johan maakte hem open.

'Mijn kind, mijn Johan!' riep de vreemdeling juichend uit.

'Dokter Rutscher!' jubelde het knaapje.

'Neen, uw vader, niet waar, Heeroom?' ging hij voort met zijn zoon op de armen, den priester, die zijn studeervertrek verliet, naderende.

'Ja, hij is uw vader, Johan,' bevestigde Heeroom.

'O wat ben ik blij!' riep het knaapje en fluisterend zeide hij aan zijns vaders oor: 'ik heb u altijd veel liever gevonden dan den anderen papa?'

Het was een feestdag in de pastorie; de eerwaarde heer Miollet scheen weêr jong, zoo vroolijk en opgeruimd was hij. Johan en Max waren onafscheidelijk en maakten de schoonste plannen voor de toekomst.

De naam van dokter Walhorst werd nu ook in zijn vaderland geacht en beroemd, en men zegt, dat de kleine Johan, even als zijn vader, aan de armen en zieken zijn leven wil wijden,

Vooral de blinden en ooglijders boezemen hem de grootste belangstelling in, daar hij elken dag meer en meer inziet welk een grooten zegen zijn vader hem schonk door het licht der oogen

[Nummer 3]

Eerst betalen!

Er is een tijd geweest, waarin de minnestrelen, minnezangers, troubadours of hoe zij ook anders mogen heeten, overal feestelijk onthaald en gastvrij geherbergd werden, waar zij zich vertoonden.

De kasteelen ontsloten zich voor hen en zij spijsden aan de tafel der burgheeren. In ruil voor de gastvrije ontvangst, die men hun bereidde, vermaakten zij hunne gastheeren met een vroolijk lied of een sombere ballade, dit was hunne manier van betalen.

EERST BETALEN, NAAR ALBERT CONRAD.

Tegenwoordig, in onze eeuw van geld, laat men zich niet meer op die wijze betalen en van den anderen kant gelijken de afstammelingen der minnetreelen niet meer op hunne voorzaten. De naam zelfs is veranderd; men noemt ze nu niet anders meer dan reizende muzikanten. Als zij een herberg binnentreden en er iets gebruiken, moeten zij ‘sous’ geven. En als zij geen duiten hebben? Dan wordt het geval moeielijker. Een oogslag op de gravure geeft hiervan een aanschouwelijk beeld. De herbergierster eischt op hoogen toon betaling voor hetgeen zij gebruikt hebben, en de arme kerels zijn daartoe niet bij machte. Steunende op haar goed recht, heeft zij den waldhoorn in beslag genomen van een hunner en schijnt vast besloten dien niet terug te geven dan na betaling der vertering ontvangen te hebben, en op al de smeekbeden van den eigenaar antwoordt zij slechts met deze twee woorden: ‘eerst betalen!’ Schijnen de

twee oudere muzikanten zich het geval nog al aan te trekken, de jongste bekommert er zich niets om: lustig tokkelt hij op zijne gitaar en ziet het tooneel lachende aan.

Het breistertje.

'Het breistertje' is een der vele meesterstukken van den talentvollen schilder Israëls, wiens naam te algemeen beroemd is dan dat wij hem nog eenigen lof zouden hebben toe te zwaaien; diegenen onder onze lezers, die getrouw de schilderijtentoonstellingen bezoeken, zijn dikwerf in de gelegenheid geweest zijne prachtige stukken te bewonderen.

Onze gravure stelt een hollandsch meisje voor uit de volksklasse, dat achteloos tegen den deurstijl leunende staat te breien. Haar stand is duidelijk op te maken uit hare kleeding en het naast de deur hangende vischnet geeft ons het getuigenis dat wij de dochter van een Visscher voor ons hebben.

Een jachtavontuur in Birmanië.

Tijdens mijn verblijf te Mandalay, de boofdstad van Birmanië, werd ik dikwijls ten eten gevraagd bij een rijk koopman, wiens vriendschap ik verwierf door mijne jachtavonturen. Hij had eene groote voorliefde voor gebraden hoornhertenvleesch, en aan deze omstandigheid had ik een aantal bijzonderheden betreffende dat vaalroode dier te danken.

Het hoornhert is een viervoetig dier, dat iets heeft van den rhenoceros en het hert, doch voornamelijk veel punten van overeenkomst met het varken aanbiedt. Zijn vleesch is smakelijk en, in tegenstelling met dat van het everzwijn, niet moeielijk te verteren. Het is niet dor, gelijk dat van 't hert, waarnaar het nochtans juist smaakt, en vaster, minder vet en geuriger dan dat van een varken.

Het hoornhert is zeer vlug en sterk, doch niettemin erg schuw. Daar zijn gehoor ongemeen scherp en fijn is, maakt het zich op het minste gerucht uit de voeten. Nooit ziet men het den jager aanvallen dan wanneer het in het nauw gebracht is; doch heeft men het gewond, dan is het des te gevaarlijker, omdat de Indianen geen honden voor de jacht africhten.

Dat men in de streek waar ik woonde weinig hoornherten aantreft, moet hieraan toegeschreven worden, dat zij er zich niet gaarne vermenigvuldigen. Wanneer de wateren weder binnen hunne oevers getreden zijn, trachten zij die wegens de overstrooming hun leger hebben moeten verlaten, zoo spoedig mogelijk naar hun oorspronkelijke verblijfplaats terug te keeren; daar zijn er echter altijd eenigen die hun weg niet meer kunnen vinden en daardoor genoodzaakt worden te blijven. Weldra komen deze om door de list van de Indianen, die hen naar de strikken lokken welke zij in hunne rijstvelden spannen, en hen vervolgens dooden. Ik moet evenwel opmerken, dat ik er nooit een in de rijstplantingen heb ontmoet, niettegenstaande ik herhaalde malen met dat doel ben uitgegaan. Ongetwijfeld moet ik de rechte velden niet gekend hebben, want bij de wildverkoopers van Mandalay was het hoornhertenvleesch dikwijls in groote hoeveelheid voorhanden.

Ik had eens het voornemen gemaakt om een hoornhert te schieten. De jacht op het water, langs vijvers en stroomen, heeft iets aantrekkelijks voor mij, doch in Let moerassige riet vind ik het volstrekt niet pleizierig. Bij elke schrede toch loopt men gevaar door den een of anderen poel verzwolgen te worden, welke des te verraderlijker zijn, daar hun oppervlakte nu eens vast is en zij dan weêr zich verschuilen onder

waterplanten, terwijl zij bijna zonder uitzondering in alle richtingen door buitengewoon taaie slingerplanten doorkruist worden.

Daar ik me voorstelde onder ongewone omstandigheden jacht op het hoornhert te maken, moest ik een gunstige gelegenheid afwachten.

De stad Mandalay ligt tusschen twee armen van de Irraouaddy op een groot bergvlak, dat zich slechts vier of vijf meters boven de hoogste oppervlakte van den stroom verheft. Van den minst voornamen tak heeft men een kanaal gemaakt, of liever een zijner oevers is ter lengte van eenige mijlen van een op palen rustenden dam voorzien. Deze dijk dient voornamelijk om te voorkomen dat een *kyoung* - een bidplaats - overstroomd wordt die bij de aanhangers van Bouddha in hooge vereering staat, want van de meest verwijderde deelen van Birmanië komen zij er in pelgrimstochten heen. Aan deze zijde van den dam en bijna onder op de helling ziet men eenige uit bamboes vervaardigde woningen, en om zich naar bedoeld gebouw te begeven trekt men de rivier over door middel van een prachtige brug, die niet alleen sterk is, maar daarenboven sierlijk.

De regens die den winter van 1859 kenmerkten, waren dat jaar veel overvloediger dan gewoonlijk. De overstrooming nam schrikbarende verhoudingen aan. De Irraouaddy, die weldra buiten hare oevers trad, begon met hout begroeide heuvels mede te slepen, en ik meende daarom dat het geschikte tijdstip om op het hoornhert te loeren gekomen was.

Het water was op verscheiden plaatsen door den dijk gebroken en bedekte het terrein dat tusschen den dam en den kyoung lag; de woningen op de helling waren verlaten en ik kon derhalve op een goeden morgen met mijn knecht Jozef en drie birmansche matrozen in een hutje dicht bij de brug mijn intrek nemen. Men verbeelde zich dat waggelend, aan alle kanten open huisje, met een vloer die bezaaid was met spleten en onder onze voeten dreunde, terwijl het water twee of hoogstens drie meters er van verwijderd was!

Dwars langs de brug hadden wij een soort sluitboom gevormd door middel van een kabel die tegen de pijlers rustte en door mannen die zich aan elken oever bevonden, op een gegeven oogenblik moest strak getrokken worden. Met behulp van grelingen, die de schommelende beweging van een pont nabootsten, waren twee schuitjes aan dezen kabel vastgemaakt geworden. Wij moesten dezen voorzorgmaatregel nemen niet alleen om de vaartuigen te kunnen besturen, maar ook om ze op hunne plaats te doen blijven, wijl zij anders in een oogwenk zouden zijn omgeslagen. Bovendien hadden wij, met het oog op gebeurlijke ongelukken, verscheidene andere koorden aan de kolommen van de brug vastgemaakt.

Met mijn arendsoogen sloeg ik van mijn observatie-post nauwlettend de voorwerpen gade die de stroom met zich meêvoerde. Telkens wanneer zich een groene massa vertoonde, wuifde Jozef met een witten zakdoek in de lucht, strekten de mannen op de oevers den kabel en stegen wij - Jozef, de matrozen en ik - in een schuit, om ons tusschen die pijlers te plaatsen waar wij meenden, dat het naderend gevaarte in zijn loop zou gestuit worden.

Zes keeren hadden wij dit reeds herhaald, doch altijd vruchteloos. Het gevaar, waaraan we blootgesteld waren, was uitermate groot: de golven bruisten met ontzettend geraas en van tijd tot tijd kwam onverwachts een boomstam, dien wij eerst niet bespeurd hadden, met groot geweld tegen onze schuit aanbonzen.

Een misgreep, een al te schielijke beweging, een ontijdig gebaar ware voldoende geweest om ons in den stroom te doen storten. Rechtuit gezegd, zou ik me tegenwoordig niet meer goedsmoeds aan een zelfde gevaar wagen. Maar men moet

in het oog houden dat 't klimaat van Indo-China, waar electrische stroomingen zoo veelvuldig zijn, op het menschelijk verstand een terugwerkende kracht heeft en het uit zijn gewonen toestand brengt.

Eindelijk zie ik door mijn verrekijker twee kostelijke hoornherten. Ofschoon zij half onder eenige dichte wiegelende struiken verborgen waren, kon ik ze zeer duidelijk onderscheiden. Wij ijlen naar onze boot....

Ik was gewapend met een zeer goed tweeloopsgeweeren droeg in een band eene voortreffelijke karabijn, terwijl ik tusschen mijn gordel een revolver had en Jozef, mijn bediende, voorzien was van een met reebokshagel geladen ganzenroer.

Het eiland kwam snel naderbij; de boomen begonnen met het bloote oog zichtbaar te worden en de twee hoornherten teekenden zich hoe langer hoe zuiverder in het verschiet af.... Verwonderd van boven het water een hinderpaal te zien waarvan zij geen begrip hadden, kwam het mij voor dat zij in beraad waren om al zwemmend de vlucht te nemen. Zij waren dan ook uit hunne schuilplaats te voorschijn gekomen en snoven met gespitste ooren, verwilderden blik en gezwollen neusgaten rechts en links rond.

Een onbeschrijfelijke ontroering maakte zich van mij meester. Met ingehouden adem wachtte ik hen af. Toen zij op veertig passen afstands van ons waren, gaf ik vuur. Een scherp gebrul weêrklonk door de lucht. Ik greep mijne karabijn en wilde juist aanleggen, toen de twee hoornherten zich in den stroom wierpen. Ik loste eenige kogels op hen, doch 't was vergeefsche moeite, want door de nabijheid van het eiland deed het woelige water onze schuit op en neêr gaan, hetgeen mijn schot onzeker maakte. Door den stroom meêgevoerd, kwamen de twee dieren aan den overkant tusschen dichte struiken, waarvan men slechts de toppen zag, te recht.

Morrend over mijn onhandigheid, keerde ik naar de hut terug, waar ik een uur in gespannen verwachting doorbracht. De hemel was met een donker floers bedekt, de horizon ging zwanger van onweêr, een snijdende wind gierde in het rond en met tusschenpoozen rommelde de donder en flikkerde de bliksem. Uit hetgeen gaat volgen, zal men kunnen afleiden welk een machtige indruk schrikkelijke natuurtafercelen op wilde dieren maken, daar zij hunne aangeboren wreedheid verlammen en zelfs het instinct om geluid voort te brengen verdooven.

Eensklaps geef ik weêr het afgesproken teeken. Wij snellen naar den stroom; iedereen is op zijn post; alles wordt met nauwgezetheid verricht, zoo goed zelfs dat de schuit, nu zij op hare plaats staat, zich bijna niet meer beweegt.

Weldra had ik een hoornhert van buitengewone grootte onder mijn bereik. Ik loste er twee karbijnschoten op. Ofschoon het beest tweemaal in de volle borst getroffen werd, was het evenwel niet dood. Reeds maakte het zich gereed om in het water te springen ten einde het gevaar te ontkomen waarmeê het bedreigd werd, toen ik het tot staan bracht door het twee kogels in de rechterzij te schieten. Het dier zonk ineen met den snuit tusschen de struiken en lag in eenige oogenblikken levenloos daar neder.

Zoodra het drijvend eiland aan den slagboom gekomen was, maakten de matrozen er zich met behulp van grelingen meester van. Juist wilde ik op dezen beweegbaren oever springen, toen een vreemd gerucht, een eigenaardig gefrommel, zich deed hooren..... Uit de struiken, waarin zij zich tot dusverre had verborgen gehouden, kwam een ontzaglijke slang, een boa, te voorschijn, die, met haar gespleten en rekbare tong uit den bek, zich bijna loodrecht voor ons oprichtte. Mijne jachtwapens waren niet meer geladen; ik greep daarom haastig mijn revolver.

Met eene vlugheid waartoe ik haar niet bekwaam zou hebben geacht, schiet de boa vooruit en kronkelt zich met haar geheele lichaam rond een der pijlers van de brug. Van de plaats waar ik mij bevond was het mij onmogelijk te vuren zonder gevaar te loopen een mijner roeiers te zullen treffen, doch Jozef, die aan het andere einde van de boot stond, legde met het gangenroer op het dier aan. De reebokhagel werkte slechts weinig uit. Wel is waar, vloeide er bloed uit verschillende gapende wonden, doch de boa was nog in staat om naar boven te klimmen. Haar geschubde kop reikte bijna aan het brugvlak en ik kon daarom nu van mijn revolver gebruik maken. Ik was op het punt van te schieten, toen een der matrozen stoutmoedig den voet op den rand van de schuit zette en, zich aan den pijler vastklemmende, met zijn *dah* - het slagzwaard van den Birman - de slang

zulk een zwaren slag toebracht, dat zij tot mijn onuitsprekelijke verbazing in tweeën gehakt werd.

De kop en het achterste gedeelte van den staart trokken zich nog lang krampachtig samen, terwijl de romp zoo vast om het hout gerold bleef dat wij slechts na zeer veel inspanning er in slaagden haar los te krijgen.

De slag was zoo hevig geweest, dat de schuit er een schok door ontving dien Jozef niet verwacht had. Hij tuimelde dan ook in het water, en zou er, ondanks zijn ervarenheid in het zwemmen, niet meer uitgekomen zijn, indien hij niet het geluk had gehad een der grelingen te grijpen die wij aan de brug hadden bevestigd.

De boa was ongeveer tien meter lang en nagenoeg zoo dik als het middel van een mensch. Hare huid was bedekt met zwarte, grijze, witte, rossige, en geelachtige vlekken. Op een eilandje welks middellijn niet meer dan een twintig meters bedroeg, had dit vreeselijke dier misschien honderden mijlen afgelegd in gezelschap van een hoornhert zonder dit in het minst te deren of schrik aan te jagen. De storm of de overstrooming had ongetwijfeld beide met ontzetting en angst vervuld.

J.L.

Dertien jaar geleden.
Eene historische herinnering.

Een verschrikkelijke, een lang gesmoorde kreet heeft plotseling uit den metalen muil van den ontzaggelijken Leeuw van Waterloo geklonken. Het schijnt dat de grond heeft getrild, dat aller harten schokten. Het was de kreet ‘te wapen!’ Op den 18^{den} juni 1865 wilde de trouwe wachter onzer grenzen de zonen van het aloude bondgenootschappelijk leger rondom zich vergaderd zien.

De kreet, in het nederlandsch, engelsch en hoogduitsch, was gericht tot al diegenen welke, nu vijftig jaren geleden, op het veld van Waterloo vereenigd, tegenover den gemeenschappelijken vijand stonden. Maar ach! de zonen der helden van destijds zijn veelal verbasterd: wat hen betreft, is de leeuw, na vijftig jaren, eerst in eene menagerie overgeplaatst en eindelijk geëmpaleerd. Eerst beefde de volwassene voor hem, toen stond het onbeschaamde publiek voor zijne traliën hem te tergen, en nu trekt de schooljongen reeds de laatste haren uit zijnen pluimstaart. De volbloedige vaderen, wil ik zeggen, hebben zonen achtergelaten, die meestal botermelk of zelfs pompwater in de aderen hebben.

De galomaansche Belg droomt van de parijsche *demi-monde,* de Engelschman in België speculeert, of speelt den jockey; de Duitscher, hier gevestigd, treurt om het gemis zijner paradijs-spijs, de nationale *sauerkraut,* en ieder van hen, de eerste en de laatste vooral, doet zijn best om zich te ontmunten, of duidelijker gezegd, om zijn eigenaardigen stempel te doen verdwijnen. Ze vonden zelfs dat die onbeschofte Leeuw ongelijk had, zoo ontijdig de droomers, speculanten en eters, in hunne verschillende liefhebberij, door zijn gebrul te komen storen.

Gelukkig dat Vlaamsch-België een leger Nederland-achtige harten bezit, en wat mij betreft, ofschoon ik geenszins oorlogzuchtig ben - ik maak zelfs geen deel uit van de onnoozele schutterij, en het houten geweer uit mijnen kindertijd is sedert lang

verloren geraakt - ik heb inderdaad mijn hart voelen kloppen, en ook ik wilde mij op den 18[den] juni, op dien heugelijken dag, te Waterloo bevinden.

Er waren zooveel redenen, welke mij aandreven, om deel aan die nieuwe expeditie te nemen. Vooreerst zou het zeker roemrijk wezen; dan - en dit is nog al eene groote reden - het gevaar kon juist niet van het ergste zijn; verder is het zoo hinderlijk, dunkt me, thuis te blijven als de anderen optrekken, en men is verplicht te zwijgen - verlegen te zwijgen - wanneer anderen later hunne heldendaden vertellen en bijval vinden in het gezelschap van vrouwen en kinderen. En ziet eens de toekomst! De geschiedenis zal het ‘met gouden letteren boekstaven,’ zoo als de dichters zeggen, dat men dáár was, en als alles voor den wind gaat, kan men, binnen vijftig jaren, recht hebben op dit of dat zilveren kruis.

Het leven zou juist wel niet in de waagschaal gesteld worden; doch al ware dit zoo, dan nog komt ge, getransformeerd door den edelen speculatie-geest onzer eeuw, wellicht eens in een klontje suiker terug en smelt ge in den vaderlandschen schiedammer of in de geneêrlandiseerde Java-koffie. De dichters, men vindt er altijd - ten minste in Berlijn - zijn, men zegt gek, maar ik zeg edel genoeg om den meest onbekenden roem te bezingen, hetgeen aan een nog gekker, volgens deze, nog edeler, volgens gene - in alle geval, aan een beeldhouwer gelegenheid geeft u in steen te beitelen en met behulp van ruime toelagen des gouvernements op een voetstuk te verheffen.

Ik ben dus geestdriftig opgestaan, en in den vroegen morgen van den gedenkwaardigen 18[den] juni, voegde ik mij bij de antwerpsche afdeeling, welke op de vleugelen van den stoom naar Brussel toog, waar het leger zich vereenigen zou, om, onder het commando van den nieuwen *Iron Duke,* den advokaat van der Plassche naar de vlakte van Waterloo te trekken.

Velen waren echter niet gekomen. Ik zocht dezen - men verzekerde mij dat hij aan politieke hartkloppingen leed; ik zocht genen - men gaf mij ten antwoord, dat hij voor het oogenblik het neêrlandisme wegstopte, om slechts de Oranje-vlag weêr uit te hangen als er iets meê te winnen viel, terwijl er nu kans op verlies bestond en de Waterloo-fondsen aan hoogerhand beneden pari genoteerd stonden. Een behendig koorddanser mag immers nooit het evenwicht verliezen!

Wat mij aangaat, die voor dat ambacht nooit werd opgeleid, ik had niets te berekenen, en ik was gelukkig rond mij flinke, vrije en onafhankelijke jongens te zien, die vroolijk naar Waterloo gingen, onbekommerd wat de wereld over die manifestatie denken zou. Dit betoog vond zijn oorsprong in hun hart; dáár was het gewettigd, gerechtvaardigd - en 't was vrede in hunne ziel!

Te Brussel in den Cirque-schouwburg stroomde een deel van het leger samen, en, na eene vreeselijke aanspraak, splitste het heir zich in twee: het eene gedeelte zou langs het dorp Waterloo, het andere langs Groenendaal op het slagveld aanrukken. Ik was bij den staf gevoegd, want ik werd in een rijtuig, met twee flinke bruintjes bespannen, geplaatst, en dat ging er *ventre-à-terre* op los. De steenweg, zoo schilderachtig rechts met rijk bouwland, links met een hoogstammig beukenbosch omzoomd, was als bezaaid met rijtuigen. De *coatch* was topzwaar geladen en scheen, van verre en langs boven gezien, een reusachtige bloemtuil te zijn. Er waren Nederlanders, Duitschers en Engelschen - en allen, met één denkbeeld bezield, groetten elkander in het voorbijstormen.

Wie weet of tusschen die bedevaartgangers niet reeds een tweede Blücher, niet een soort van tweeden Wellington, niet een concurrent van den prins van Oranje voor de toekomst verborgen zit!.....

Eindelijk rees in de verte eene zwarte vlek voor ons oog op; allengs werd die vlek grooter, reusachtiger - 't was de Leeuw, over wien men deels eene soort van kap of hok geplaatst heeft, hetgeen dezen deed denken aan een bandhond, genen aan eene soort van slaapmuts, welke het edele dier, na vijftig jaren gerust te hebben, had afgeworpen, maar dat hem in alle geval ontsierde, omdat zijn rank lijf zich nu niet vrij en ongehinderd tegen den zuiver blauwen hemel afteekende.

Beneden aan den voet van den berg, heerschte eene ongelooflijke beweging. Er was eene overgroote legertent opgeslagen; kramen, *pardon,* arsenalen met wapens, trommels en trompetten, deden zich opmerken en den moed der *spes patrioe* ontvlammen; de muziek liet zich hooren, en binnen, aan lange, sneeuwwit gedekte en met vleesch, brood en fruit overladen tafels - hollandschen kaas en brusselschen faro - werden de strijders verwacht, nadat zij op het veld voor het vaderland zouden...... gevochten hebben.

Duitschers en Nederlanders met de driekleur, de anderen met de oranje-cocarde op de borst en die reeds, al zingende, rond den Leeuw hunnen vaderlandschen plicht volbracht hadden, daalden den berg af, toen wij dien met onverschrokken moed beklommen, en zij gingen daarna eene vreeselijke bres maken in de schotels met vleesch en brood.

En avant! wij togen twee honderd zes en twintig net gemetste trappen opwaarts. Ons legerkorps was nog niet aangekomen. Helaas! het werd verschrikkelijk door onbarmhartige vijanden geteisterd: door de brandende zon, het versmachtende stof, maar vooral door de verraderlijk nijpende eksteroogen. Eerst ten twee ure kwam de afdeeling ter plaatse - maar nu ook begon de strijd, en aan welken zelfs dames, met parasols gewapend, dreigden deel te nemen.

De advocaat de Deyn opende het vuur met eenen mond vol mitraille; aller hart klopte, aller monden riepen hoezee, aller hoeden zwaaiden, wanneer hij herinnerde hoe, vóór eene halve eeuw, het kanon donderde, daar waar men nu ‘het gulle lied des landmans en het minnegekweel der vogelen’ hoorde - eene vergelijking welke ons deed denken, dat onze getoogde en statig gebefde vriend veel aanleg heeft voor het idyllenfabricaat en zelfs dichtbloemen ziet opschieten uit zijne prozaïsche processtukken en op den dorren vloer van het gerechtshof.

Op eenige stappen van daar werd de krijgsmarsch door eene viool, een harmonium en een draaiorgel aangeheven; trompetters van acht of tien jaren bliezen den aanval, tamboers van hetzelfde kaliber sloegen, beneden aan den voet des bergs, de charge.... Warm, verschrikkelijk warm ging het er toe; maar ons moest de overwinning wel blijven!

Het spiegelgevecht van 1865 verdween allengs en de vreeselijke slachting van 1815 kwam mij voor den geest, terwijl ik naar generaal Capiaumont, luisterde, die als zeventienjarige knaap daar zijne militaire loopbaan begon, en nu, na eene halve eeuw, niet zonder ontroering, de plaatsen kwam terugzien, waar hij het zijne bijdroeg tot de vrijheid en onafhankelijkheid zijns vaderlands.

Hier rechts van mij chargeert de edele prins van Oranje, de held van Quatre-Bras, aan het hoofd der jeugdige, maar vurige karabiniers; verder staat de Iron Duke, die met koelen arendsblik de kansen van winst en verlies nagaat; ginds stijgen, onder het verschrikkelijk gedonder van het kanon, de vlammen van Hougoumont ten hemel; aan den anderen kant....

(Wordt vervolgd.)

Parijs en de wereldtentoonstelling.

VIII.

Wij waren de breede galerij van den teren der Notre-Dame rond gewandeld en hadden dus een overzicht van het geheel der uitgestrekte wereldstad genoten. Zelfs mijn landgenoot, de zwaarlijvige notaris, had, hoe vermoeid ook, na een oogenblik rustens de omwandeling medegemaakt en scheen vergeten te hebben, dat hij reeds vierhonderd treden beklommen en hij er nog evenveel af te dalen had; herhaaldelijk gaf hij zijne verrukking lucht over de heerlijke gezichtspunten, welke Parijs van deze hoogte aanbood. Aan onze zijde bevond zich een oude man, wien de taak scheen te zijn opgedragen de bezoekers

op de heerlijkheden van Parijs opmerkzaam te maken, doch wij luisterden ternauwernood naar die eentonige, misschien van buiten geleerde en zeker reeds duizenden malen herhaalde verklaringen en aanwijzingen, en schepten er integendeel vermaak in, zelven de schoonste punten en vermaardste gebouwen en paleizen uit die zee van huizen te doen opduiken, 'tgeen onzen braven geleider zichtbaar scheen te krenken. Weldra zou hem echter vergoeding worden geboden voor de verwaarloozing zijner in ieder geval goedgemeende aanwijzingen. Bij het aanschouwen toch der vele gapende ruïnen, welke voor ons oog opdoemden, kon ik den uitroep niet weêrhouden: ‘Welk een vreeselijk verheven schouwspel moet in 1871 het brandende Parijs van deze hoogte hebben aangeboden!’ Die woorden waren het sein tot een ontboezeming van onzen geleider.

HET BREISTERTJE, NAAR J. ISRAËLS.

‘Gij spreekt van de Commune, mijnheer; ik heb het gansche drama van den toren onzer kathedraal bijgewoond en overzien; ik heb al de phasen van het bloedige spel gevolgd; als de heeren het niet zoo druk hadden met rond te zien, zou ik hun wel het een en ander over dien vreeselijken tijd kunnen mededeelen.’

Deze woorden mankten den man, die ons tot hiertoe tamelijk verveeld had, plotseling tot een belangwekkend persoon, zoodat wij ditmaal verklaarden met genoegen naar zijne mededeelingen te zullen luisteren. Hierdoor gevleid en onze

vroegere onoplettendheid vergetend, begon de oude bewaker van den toren der Notre-Dame volgenderwijze:

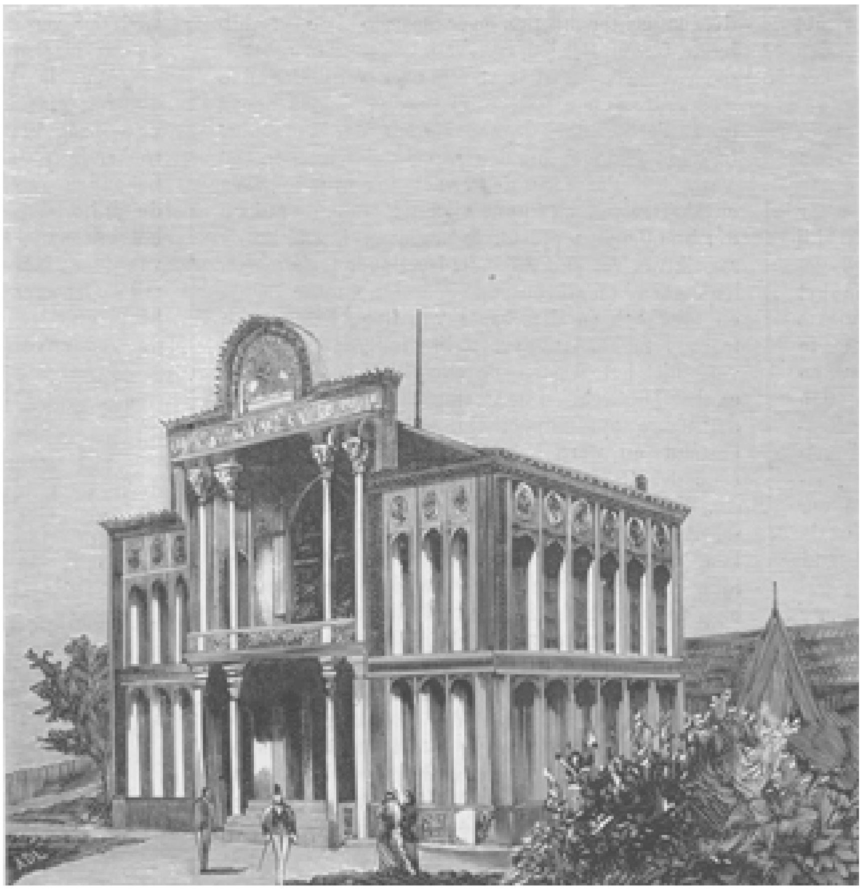

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - HET PERZISCH PAVILJOEN.

'Van dezen hoogen observatiepost zag ik alle jammeren zich voor mijn blik ontrollen, die Frankrijk en Parijs als het ware overstelpten, sedert keizer Napoleon Pruisen den oorlog verklaarde. Parijs vierde feest toen de keizer met zijn troepen de stad verliet en, zoo men meende, de overwinning te gemoet snelde. Ik zag Parijs met vlaggen en wimpels getooid ter eere der aanstaande overwinning en de tonen der Marseillaise, welke ik in jaren niet meer vernam, klommen op tot deze hooge galerij. Nog dikwijls nadien wapperde de driekleur in straten en op pleinen, wanneer de tijding eener behaalde overwinning ons kwam verblijden, en menigmaal stak ik op bevel de vlag van de hoogte van dezen toren, om den Parijzenaars het heugelijke nieuws aan te kondigen. Telkenmale echter verstomden de vreugdekreten en moesten de vlaggen beschaamd ingehaald worden, want de overwinningsberichten bleken telkens valsch te zijn, en langzamerhand ontvouwde zich de vreeselijke waarheid: bij Spichren, bij Wörth, bij Metz waren onze regimenten geslagen, en terwijl men nog hoopte op het keeren der oorlogskans, klonk het Parijs als een doodvonnis in het oor: 'Mac-Mahon heeft zich met zijn geheel leger bij Sédan overgegeven, de keizer is gevangen, Bazaine te Metz ingesloten.' Een oogenblik was Parijs in diepe verslagenheid gedompeld, tot eenige leiders voor het bruisen der volkswoede een uitweg zochten door het vervallen verklaren der keizerlijke dynastie van den troon en het proclameeren der republiek.

‘Nauwelijks veertien dagen later kon ik van deze plaats door mijn kijker de eerste pruisische bataljons op de stad zien aanrukken, en spoedig was Parijs geheel door den vijand ingesloten. Wij deden uitval na uitval; onze soldaten streden met den moed der wanhoop, maar die moed bleek niet bestand tegen de verpletterende overmacht, en steeds nauwer werd de ijzeren cirkel om Parijs toegehaald. Onze geduchte forten, beurtelings de schrik en de hoop der Parijzenaars, vielen een voor een den vijand in handen, en weldra nam het ontzettende bombardement een aanvang. Een vurigen, onheilspellenden sleep in de lucht achterlatend, als dien

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - EENE ZAAL IN HET PERZISCH PAVILJOEN.

der staartsterren, sloegen de vijandelijke bommen links en rechts in, huizen doende instorten, menschen verpletterende. Zelfs voor het plein aan onze voeten woelden de kogels den grond om, en meermalen vlogen gedurende den nacht de kogels met akelig gegons over de kathedraal heen, terwijl ik eenige seconden later op honderden meters afstands de roode vlam zag uitslaan.

'Welk een vreeselijke tijd voor Parijs, maar door hoeveel geweldiger beproevingen zou hij gevolgd worden! De wapenstilstand werd gesloten; van deze hoogte zag ik ginds in het westen de pruisische troepen als overwinnaars langs de Champs Elysées defileeren, maar te gelijker tijd verlieten zij den omtrek der stad, en scheen, zoo al niet een tijdperk van geluk, dan toch van rust te zullen aanbreken. Maar de Rooden, die reeds gedurende het beleg pogingen hadden aangewend om het stadhuis te overrompelen, spanden nu hunne uiterste krachten in, om het roer in handen te krijgen. De nationale garde, na het sluiten van den wapenstilstand noodeloos en wegens de heerschende gisting gevaarlijk geworden, behield hare wapenen en sleepte zelfs de kanonnen naar de hoogten van den Montmartre, dien gij ginds in het uiterste noorden der stad ziet verrijzen. De 18 maart (1871) brak aan en daarmede de zegepraal der Commune. Van uit de verte hoorde ik het donderen der kanonnen, de kreten der strijdenden, eindelijk de zegezangen der overwinnaars: de regeeringstroepen waren tegen den Montmartre opgerukt en hadden zich, na een verbitterden strijd tegen de bataljons det nationale garde, gedwongen gezien de verovering der barricades op te geven, waarna generaal Vinoy genoodzaakt was zich op den rechteroever van de Seine terug te trekken.

'Thans vreesde ik het ergste, want menige revolutie heb ik reeds bijgewoond, en zoowel in 1830 als in 1848 heb ik mij met eigen oogen van de brooddronkenheid en razernij eener opgezweepte arbeidersbevolking kunnen overtuigen.

'Mijn vrees werd bewaarheid; spoedig vernam ik, dat twee generaals van ons leger, Lecomte en Clément Thomas, wier grafmonument gij op Père Lachaise kunt vinden, door het grauw waren vermoord, terwijl ik ter zelfder tijd het stadhuis, ginds aan den overkant der Seine, door de opstandelingen zag bezetten, die uit de vensters het roode vaandel uitstaken. Eenige dagen later - ik meen den 28 maart - werd de Commune op het plein van het stadhuis bij het bulderen van het geschut plechtig afgekondigd. Van dat oogenblik af strekte de vreeselijke Commune haar looden hand over de geheele stad uit.

'Alle openbare gebouwen werden door de razende opstandelingen bezet; ook onze schoone Notre-Dame, helaas! werd onteerd door de schandelijke bacchanaliën der Communards, en slechts aan mijn hoogen leeftijd, die mij in 't oog der woestelingen onschadelijk deed schijnen, had ik het te danken, dat ik leven en vrijheid behield. Men stond mij zelfs toe op dezen toren te blijven, zoo als eene rooverbende, die zich in een overweldigd huis genesteld heeft, den ouden, onschadelijken waakhond zijn plaats laat. Minder gelukkig, helaas! was de vrome aartsbisschop, Mgr. Darboy, en de geestelijkheid onzer hoofdkerk. Ziet gij daar ginds, niet ver van de juli-kolom op het Bastilleplein, dat massief gebouw? Het is de gevangenis Mazas; daarheen werden al die eerbiedwaardige en hei lige mannen gesleurd; daar hadden zij wekenlang den heiligschendend en spot der woeste moordenaars te verduren, tot zij na eene gevangenschap van een maand naar La Roquette werden overgevoerd, om den 23 mei als martelaars voor hun godsdienst en hun plicht onder het moordend lood der ellendelingen te vallen.

‘Intusschen was de stad geheel en al ten prooi aan de onmenschelijke woede der Communards; nu en dan beproefden de goedgezinden een zwakke poging om de revolutie tot staan te brengen, maar elke poging werd in hun bloed gesmoord, en terwijl buiten de vestingwerken het kanon donderde, ratelde dag en nacht het pelotonsvuur op de straten en pleinen van het zwaar beproefd Parijs. Mac-Mahons troepen naderden echter meer en meer onze stad; de verschillende forten werden een voor een door hem bezet, doch ik wist niet of ik er mij over verblijden dan wel bedroeven moest, want vage geruchten liepen door Parijs, dat de aanvoerders der Commune besloten hadden, bij den intocht der troepen van Versailles, Parijs aan de vernietiging prijs te geven en zich zelven en hunne vijanden onder de puinen der brandende hoofdstad te begraven. Daarenboven zag ik van ver en nabij onheilspellende toebereidselen maken, om die onzalige bedreiging uit te voeren en toen het, in den nacht van den 22 mei, onze troepen na een lange worsteling inderdaad gelukte, van uit het westen de stad binnen te dringen en het Marsveld en de Champs-Elysées te bezetten, deden de oproerlingen hun vloekwaardigen eed gestand en werd het lijkfeest der Commune op eene der Commune waardige wijze gevierd.

‘Wat ik van hieruit in die dagen der verschrikking zag, vermag ik niet uit te spreken, doch ik heb mij toen eene aanschouwelijke voorstelling gevormd van den dag, wanneer bij den ondergang der wereld de aarde door het vuur des hemels zal verwoest en al wat leven heeft vernietigd worden. Het tromgeroffel weêrklonk van het eene einde der stad tot het andere; het trompetgeschal riep de bevolking naar de barricades, het geweervuur ratelde zonder ophouden van alle zijden, en de machtige donder van het kanon vermengde zich met het wraakgeroep der strijders, de kreten der stervenden, het onheilspellend gehuil en gezang der afschuwelijke petroleurs en petroleuses.

‘Ik bevond mij sedert dagen alleen op dezen hoogen toren, maar ik waagde het niet mij naar beneden te begeven, want onder mij huilde de razende menigte en de met geweren of, erger nog, met petroleumkruiken gewapende vrouwelijke furiën dreigden te verscheuren wie haar in handen viel. Ik bleef dus boven, en hoewel ik mij nu en dan aan het ijselijk tooneel onttrok door mij in een donkeren hoek te verbergen, de nieuwsgierigheid dreef mij telkens weder naar deze galerij, waar zich voor mijn oog het schouwspel van de verwoesting eener wereldstad ontvouwde. Want naarmate Mac-Mahon dieper Parijs introk, staken de Communards de schoonste gebouwen van Parijs in brand en verlichtte de onheilspellende gloed van het roode vuur dat tooneel van bloeddorst, moord en vernietiging. Ik zag gansche benden razende mannen en vrouwen, beladen met emmers en vaten petroleum, zich naar die punten der stad spoeden, waar de lichtelaaie vlam ten hemel sloeg, en een oogenblik later was de gansche omtrek een onmetelijke vuurzee, met de brandende armen om zich heen grijpend en alles dreigende te omvatten. Het heerlijke paleis der Tuilerieën ging in vlammen op en rondom dien vuurkolk dansten helsche furiën een ijselijken doodendans. En altijd dichterbij rukten vernieling en dood; links en rechts, voor en achter woedde het vuur, greep de vreeselijkste dood om zich heen. Daar, aan den overkant der Seine, slechts enkele honderden schreden van de Notre-Dame verwijderd, barstte eveneens het vernielend vuur uit. Het was in den nacht. Ik zag onbestemde spookgestalten met brandende fakkels rondom het machtige gebouw dwalen; ik hoorde onheilspellende kreten uit den woesten volksdrom opgaan bij het dood en verderf verspreidende kanongebulder in de verte. Toen sloeg de purperen vlam omhoog en de groene wateren van de Seine schenen rood als bloed, rood als de bruisende vlam, rood als het vaandel der Commune: het heerlijke Hôtel-de-Ville ging in vlammen op. Welk een schouwspel! En immer hooger steeg het kronkelende

vuur, en alsof zelfs de hemel aangestoken was, wierp ook de lucht een bloedrood schijnsel af. De wind dreef de slingerende vlammen over de Seine - een brug van vuur - en de gloeiende vonken vielen op de Notre-Dame neder. Nog altijd stond ik over deze galerij geleund; mijn haren verzengden, strak spande zich de droge huid over mijn gloeiend gelaat, mijne oogen schenen brandende kolen, de vurige gloed dreigde mij te verstikken, maar het was mij onmogelijk mij aan dat schouwspel der verschrikking te onttrekken, tot ik buiten kennis hier op deze steenen neêrzonk.

'Toen ik den volgenden morgen uit mijne verdooving ontwaakte - het was den 27 mei, meen ik - zag ik rondom mij niets dan gapende en rookende puinhoopen, maar de Notre-Dame was behouden gebleven en beneden mij bespeurde ik de uniformen en wapenen van ons reddend leger: het mishandelde Parijs bevond zich in de macht van Mac-Mahons troepen. Toen eerst durfde ik mij weder naar beneden begeven, om in de ontwijde kerk neêr te knielen en God te bedanken voor de wonderbare redding.'

Tot zoover het verhaal van den torenwachter; ditmaal genoot de goede man de voldoening, dat wij met aandacht naar hem geluisterd hadden, doch toen hij ons een oogenblik later, weêr in zijn gewonen eenvormigen gidstoon vervallende, de uitlegging gaf van de reusachtige klokken in den toren, de naar zijn zeggen 122.500 kilogram zware Bourdon (de hommel) en de kleinere, doch even merkwaardige Sebastopolklok, waren wij nog te zeer vervuld van 'tgeen wij op de galerij vernomen hadden, zoodat wij ons haastten naar beneden te stijgen, 'tgeen ons minder moeite kostte dan de gang opwaarts, zoodat zelfs mijn zwaarlijvige landgenoot het er tamelijk goed afbracht.

J.A.V.

Eene teekenles.

De groote fransche schilder Horace Vernet van wiens talent onze lezers reeds menigmaal proeven onder de oogen hebben gehad, verhaalt in een zijner in druk gegeven brieven een aardig avontuurtje, dat hij tijdens zijn verblijf in Zwitserland had.

De kunstenaar was te Geneve en ging nu en dan op de oevers van het meer Leman schetsen maken. Op zekeren morgen nu zag hij, niet ver van de plaats waar hij voornemens was zich te installeeren, eene engelsche familie, bestaande uit man, vrouw en eenige kinderen. Een der laatsten, een aankomend meisje, zat te teekenen en toen zij haar buurman opmerkte, sloot zij haar album ging onbeschroomd naar hem toe, knoopte een gesprek met hem aan, verklaarde dat hij niet kwaad werkte en gaf hem ten slotte zelfs eenige wenken betreffende de teekenkunst.

De vermaarde artist hoorde haar met onverstoorbaren ernst aan en beloofde haar zijn voordeel te zullen doen met hare vingerwijzingen, nadat hij haar in hoffelijke bewoordingen zijnen dank betuigd had.

Daags daarop scheepte Vernet zich in voor Lausanne en tot zijn verrassing zag hij onder de reizigers ook zijne jeugdige meesteres, die, zoodra zij hem in het oog kreeg, naar hem kwam toegeloopen met de woorden:

'Mijnheer, u hebt me gisteren verteld, dat u een Parijzenaar zijt; dan kent u zeker ook wel den schilder Horace Vernet?'

'O, zeker, jongejuffrouw. Waarom vraagt u dat?'

‘Wel, ze zeggen, dat hij ook op de boot is. U zoudt me groot pleizier doen als u hem mij eens aanweest.’

‘Zijt gij er erg op gesteld om hem te zien?’

‘Ja, mijnheer, want ik ken de meeste zijner werken. Wat schildert hij prachtig, niet waar?’

Vernet kreeg een lichten blos op de wangen en antwoordde lachend:

‘Wel, mijn lieve miss, gij zoudt mij verlegen maken; Horace Vernet is niemand anders dan de persoon wien gij gisteren los in het teekenen hebt gegeven.’

Bij de boeren,
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)

I.
Vier den dag des Heeren.

Hooge linden met bruine kruinen staan om het kerkhof; daarboven komt de gouden torenhaan over het dorp heenkijken. De huizen liggen rondom dien berg van lindengroen, dat de graven van vaders, moeders, broeders, zusters en vrienden overschaduwt.

Het is doodstil op de straat, in en rondom de huizen, niets hoort men, dan daar achter het lindenloof het statig orgel in de kerk en de stemmen der koorzangers. Diegenen der huisgenooten, welke gedurende de hoogmis het huis moeten bewaren, zitten voor het venster te bidden; dat deden ook de bloedverwanten en vrienden, die daar rusten in de schaduw der lindeboomen, aan den voet van den kerktoren, en zij, die het houten kruis op hun graf staken, hebben die oude gewoonte behouden.

Tegen den kerkmuur staat een huis, waar men het voorbeeld der voorvaderen niet al te trouw navolgt; het is in de afspanning, op wier uithangbord, boven de deur geplaatst, men lezen kan:

> In de Zilveren Ster,
> bij Faustinus Klinkert.

Een half dozijn jongelieden zit daar te rooken en brandewijn te drinken; zij vinden het veel vermakelijker bij Faust Klinkert den voormiddag rondom de gelagtafel door te brengen, dan zich anderhalf uur lang in de kerk te vervelen, en daar te luisteren, zooals zij zeiden, naar het gebulk der koorzangers en het gehakkel van den ouden pastoor op den preêkstoel.

Des zondags, gedurende de hoogmis, is Faust Klinkert gewoonlijk allerslechtst gezind; heel dien tijd wandelt hij, knorrend als een oud zwijn, en op zijn pijpensteel bijtend, op en neêr, en kijft en scheldt op die lamme levenmakers van koorzangers, valt uit tegen den ouden pastoor, die hem gedurende anderhalf uur belet jenever te schenken, raast op die eenvoudige, domme menschen uit het dorp, die heel den dag in de kerk liggen te luieren, en vloekt op bisschop, Paus en Kerk, die de schuld zijn, dat er voor een neringdoenden inwoner geen duit te verdienen is.

Faust Klinkert had bloedrood, stekelig haar en baard, een kleinen rooden mopsneus, dikke, roode doglippen en vurige wangen. Wanneer hij daar knorrend, scheldend, vloekend, uit en in het huis, op en af de werf liep, was het bijna alsof zijn roode baard, zijn rood haar, neus en lippen, onder den invloed van zijn kwade luim nog rooder werden.

Huib Kurk, een flinke boerenjongen, die als knecht bij hem in dienst was, zat op een steen, die achter op de werf tegen de schuur lag, te rooken. Zoo als naar gewoonte had Huib, des zondags, gedurende de hoogmis, de huiswacht.

Meer dan eens had de jonge knecht daartegen gepreuteld, bewerende dat men veel beter deed met de hoogmis bij te wonen, dewijl er toch volstrekt geen werk was, en baas Klinkert, die weinig naar de kerk ging, toch altijd tehuis bleef. Doch Klinkert beweerde, dat iemand van zijn werkvolk een oog in 't zeil behoorde te houden, dewijl men nooit weten kon, wat er op een groote boerderij in den vee- of paardenstal kon voorvallen. Een zijner knechten wilde hij tehuis hebben, omdat er al lichtelijk een kar of een rijtuig aan de herberg kon stilhouden, en de voerlieden hem konden noodig hebben. Dat was veel beter, meende de rosse Faust, dan daar in de kerk, die niets voor het werkvolk opbracht, te liggen luieren, of gedurende anderhalf uur te luisteren naar het gebabbel op den preêkstoel en het eentoonig, valsch geschreeuw der koorzangers.

Terwijl Huib, zijn pijp op de punt van zijn schoen uitkloppend, bij zich zelven overweegt, of men niet een vrijgeest mag geheeten worden, om zich zoo onfatsoenlijk over den zondag en de kerk uit te laten, komt Klinkert over de werf heen en weêr slenteren, en schijnt rond te zien, of hij niets vinden kan, dat niet naar zijn zin is.

- Hoe staat het met het hooi? vraagt hij eindelijk.

- Dat staat in groote oppers, antwoordt de knecht.

- Zoo, in oppers?

- Het heeft tot hiertoe geen dropje regen gehad.

- 't Zou ook jammer zijn, als er nat op viel.

- In oppers kan dat geen kwaad; een half uur zonneschijn maakt het weêr droog als peper.

- Met het in 'de sprei' te leggen?

- Dat spreekt van zelf.

- Om ons aan dat nutteloos werk niet bloot te stellen, heb ik gedacht het hooi dezen namiddag binnen te halen.

- Het weêr staat ijzervast.

- En wie verzekert u, dat er dezen avond geen onweêr opkomt?

- Dat kan in 't midden van den zomer niemand verzekeren, doch er is geen wolkje in de lucht; en heb ik u niet hooren zeggen, dat de meerslang in haar flesch zoo stil ligt, alsof zij dood was?

- Dat doet zij ook.

- Dat is toch een voorteeken van vast weêr.

- Om het even; dewijl het hooi droog is, halen wij het binnen; 'k heb geen zin om mijn hooi te laten bederven.

- Daar is volstrekt geen kwaad bij; weet gij wel, dat het vandaag zondag is?

- Zondag?

- En verboden te werken, indien het niet volstrekt noodzakelijk is?

- Wat raakt mij uw zondag?

- Ik zou u ook kunnen vragen, wat mij uw hooi raakt?

- Inspannen! De pastoor kan praten wat hij wil; of zal hij mijn paarden en koeien te eten geven, indien mijn hooi op de weide verrot?

- Wat komt hier de pastoor te pas?

- Is de pastoor dan niet heer en meester hier in het dorp?

- Dat heb ik tot hiertoe nooit gehoord.

- Was het zijne schuld niet, dat verleden jaar het hooi half droog of liever bedorven werd binnengehaald? Waarom laat hij des zondags de boeren niet werken? Maar neen, de oude brompot moet baas zijn.

- Bij slecht weder, is de pastoor altijd de eerste om de boeren toe te staan te werken.... en zoo verstaat de Kerk dat ook.

- Wat raakt mij de Kerk! riep Klinkert met een spotlach.

- Faust heeft gelijk! riepen de drinkers in de gelagkamer, die voor het openstaande venster het gesprek tusschen baas en knecht stonden af te luisteren.

- Ja, wat raakt mij de Kerk? riep Klinkert andermaal.

- Faust heeft gelijk! klonk het op nieuw in de gelagkamer; moet hij zijn hooi laten beregenen, omdat de Kerk niet wil dat de paarden droog hooi eten? 't Is dom, aartsdom.... Faust heeft gelijk.... herinner u maar wat de arme boeren verleden jaar hebben gesukkeld, omdat de pastoor verboden had des zondags te hooien.

- Ja, dat herinner ik mij maar al te goed, schreeuwt Klinkert; maar dat gebeurt niet meer.... die opperheerschappij van den pastoor begin ik moê te worden.

- Kan de pastoor het ook misschien helpen dat het regent? lachte de knecht.

- Ja, dat kan hij zeker.... dat is te zeggen.... nu, dat is dan toch ook hetzelfde; ik werk vandaag, omdat ik dat wil, zeî de koppige boer.

- Daarop wil ik niet antwoorden, sprak de knecht, den schouder ophalend; in de Zilveren Ster zijt gij heer en meester.

- Dat ben ik ook, en daarom halen wij dezen middag het hooi binnen; zoodra het middag eten door de keel is, kunt gij u maar gereed maken.

- Wat mij aangaat, werken doe ik vandaag niet, verklaarde de knecht, den huisbaas vlak in de oogen kijkend.

- En ik zeg u, dat gij zult inspannen, schreeuwde Klinkert.

- Doe het zelf; ik niet.

- Wat een schoft van een knecht! riep men in de gelagkamer.

- Ja, wat een schoft! herhaalde Klinkert, terwijl zijn haar, baard, neus en lippen en al wat rood was aan zijn hoofd, in vlam scheen te slaan. Hij had zijn pijp uit den mond genomen, en ze als een maarschalksstaf voor zich uitstekend, riep hij gebiedend:

- Inspannen, of....

- Of verhuizen, wilt gij zeggen? volledigde de knecht lachend.

- Ja, en dat op staanden voet!

- En dat zal ik; geef mij mijn huur maar, en haal dan zelf uw hooi binnen.

- Uw huur zult gij hebben, en wat gij nog hebben moest....

- Dat zijn zeker een paar flappen om de ooren? lachte Huib; maar wie zou een hand aan mijn lijf durven slaan?

- O, ik weet wel, dat gij een onbeleefde kerel zijt.

- Die zijn er meer, dan ik.

- En een wijsneus zijt gij ook; uw vader was ook een wijsneus, en uw grootvader, ofschoon oud en versleten, is er ook een.

- Mijn vader zaliger en ook mijn grootvader laat ik niet beleedigen, sprak de knecht, fier het hoofd achterover werpend.

- Beiden wijsneuzen, herhaalde Klinkert.

- Wijsneuzen! schaterde het in de gelagkamer.

- Wie weel op mijn grootvader iets te zeggen? vroeg Huib, de twee handen op de heupen zettend.

- Gij zijt nogal licht geraakt, jongen, en dat past niet voor een knecht, zeî Faust.

- Dat is hier de zaak niet, antwoordde Huib, en hebt gij ook iets te goed van mijn vader-zaliger?

- Dat heb ik niet gezegd.

- Dat zou ik ook niet dulden; mijn grootvader was steeds een eerlijk man, en goed gezien is hij ook.... heel zijn leven ging hij met de kerkschaal, en iedereen weet dat hij lid van den gemeenteraad is.....

- Wat raakt mij dat?

- En er zijn menschen in het dorp, die doodgaarne lid van den raad zouden willen wezen, doch daar niet in kunnen gelukken.

- Spreekt gij van mij? vroeg Klinkert, met den vinger op de borst.

- Kom, geef mij mijn huur maar, dan is alles uit.

- Ja, dan is alles uit; al die beweging van een stalknecht past niet in een fatsoenlijk huis, zeî Faust op verachtenden toon.

- Gij betaalt mij mijn huur, en ik heb voor u gewerkt; meer ben ik niet verschuldigd.... gij wilt mij op een zondag doen werken, en dat is zoo wat uw gewoonte, maar uw knecht, die aan zijn plicht als Kristen niet wil te kort blijven, weigert..... de zaak is klaar en duidelijk.

- Gij zijt een onbeleefde kerel.

- Die zijn er nog in de buurt. Vijf minuten later streek Huib Kurk zijne huur op, en borg het geld in zijn broekzak. Daarna ging hij naar den stal, waar zijn bed stond, knoopte in een paar zakdoeken eenige hemden, een kiel, een werkbroek en andere kleedingstukken. Toen nam hij een touw, bond aan elk einde een zijner klompen vast, wierp ze over zijn schouder, nam zijn kleêren op en ging heen. Op de werf keerde hij terug, en sprak:

- Arme dieren, ik zou u nog bijna vergeten.

Dit zeggend, begaf hij zich naar den stal, sloeg de twee paarden een paar malen op den gladden hals, en kuste hen op den snuit.

Toen ging hij naar den kettinghond, die in een hoek van den stal lag, streelde hem over den kop en den rug, en zeî stil:

- Dag, Spits, dag, arme jongen! Gij toch, zoo min als de paarden, kunt het helpen, dat uw meester een koppige kerel, en daarenboven een..... een ketter is.

Toen hij voorbij de vensters der gelagkamer ging, hoorde hij Klinkert nog kijven en schelden:

- Die rekel van een kerkuil, denkt hij soms

dat ik zonder hem mijn hooi niet zal binnenhalen?

Op het kerkhof ontmoette Huib Kurk den pastoor, die uit zijn sacristij kwam en naar de pastorij ging.

- Huib, waar gaat gij heen? vroeg de oude dorpsherder, hem vriendelijk toeknikkend; het is bijna alsof gij verhuist?

- Dat doe ik ook, heer pastoor, antwoordde de knecht, en hij vertelde, wat er zooeven op de werf, tusschen hem en Faust Klinkert was voorgevallen. De pastoor luisterde aandachtig en was van gevoelen, dat Huib Kurk zeer wijs had gehandeld. Hij voegde er bij, dat de dienst in de Zilveren Ster hem toch ook niet geleek.

- 't Is daar een ruwe boel, meende Kurk.

De pastoor schudde met het hoofd en zeî, dat Klinkert een stijfhoofdig man was.

- En een ketter is hij ook, zeî Huib; en al wat daar, in de Zilveren Ster, komt rooken of drinken, deugt niet..... 't Is jammer voor zijn dochter, die een doorbraaf meisje is.

- 't Is jammer voor allen, Huib; nu, mijn brave jongen, indien gij raad en daad noodig hebt, komt gij maar altijd, evenals vroeger, naar mij, naar den ouden vriend van uw grootvader.

- Duizendmaal dank, antwoordde de jonge Kurk met de muts in de hand.

- Ja, ik zie u wel, dwarskop, en u ook, oude kerkbrommer, grijnsde Faust Klinkert, die op den hooizolder voor het kleine venster gedoken, stond te kijken naar zijn verhuisden knecht en den ouden dorpsherder. Hij hield even den adem in en luisterde, of hij hunne woorden niet verstaan kon, want hij stond daar op den hooizolder geen veertig schreden van hen verwijderd. Neen, hij kon geen enkel woord van hun gesprek opvangen.

- Wat vertelt gij daar zooal aan den grooten baas der gemeente? vroeg hij bij zich zelven; dat Faust een vrijgeest is? Dat men in de Zilveren Ster onder de hoogmis jenever schenkt? Dat de dansviool tegen de kermis al gereed ligt? Dat Klinkert des zondags zijn hooi binnenhaalt? Ja, dat alles vertelt hij den ouden dwingeland.

Faust stond daar voor het zoldervenster te grinniken als een kwade hengst.

- Ja, ja, oude knorrepot, vervolgde hij; ik zie wel dat gij hem de hand op den schouder legt; mij dunkt, dat ik u hoor zeggen, dat Faust Klinkert een ketter, een slechte kerel is.... zegt gij dat niet, oude? Ja, dat zegt gij; ik zie het duidelijk.... dat hoor ik, zonder het te hooren.... een slechte kerel! en nu gij dat zegt, haal ik vandaag mijn hooi binnen, al ware het dan maar enkel en alleen om aan iedereen te toonen, dat ik baas ben in mijn huis, en met al uw gezanik op den preêkstoel niets te maken heb

Daarop klom Klinkert, brommend, knorrend, kijvend, scheldend van den hooizolder riep zijn arbeider, de stalmeid en eene dagloonster, die uit de kerk kwamen, en beval:

- Zoodra wij de soep in 't lijf hebben, rijden wij naar de beemden en halen het hooi binnen.

Niemand antwoordde, de arbeider durfde geen aanmerking maken om met, evenals Huib Kurk, aan de deur gezet te worden, en de stalmeid en dagloonster deden het ook niet, omdat zij bang waren voor den kortaangezetten huisbaas, wiens vuurrood gezicht, haar en baard op dit oogenblik letterlijk in vuur en vlam stonden.

- Vader, waarom werkt gij vandaag? het is toch zondag, sprak iemand, die achter hem stond.

Het was een jong meisje; het was Susanna, zijne eenige dochter, en ook zijn eenig kind.

- Waarom ik vandaag laat werken? grijnsde Faust; omdat ik dat verkies.... of moet ik, evenals verleden jaar, mijn hooi al wederom in de beemden laten verrotten?

- Daar is geen kwaad bij, vader, het weder staat zoo vast.

- Wat weerga kent gij toch van het weder? Weet gij wel, of de wind zuid of noord is? En dat praat al meê over het vaste weder!

- 't Is God getergd des zondags te werken, vader; uwe Susanna is er bedroefd om, weende het meisje.

- Kom, kwezeltje, ga maar binnen, of is er geen werk genoeg in de herberg?

- Och, vader, waarom zijt gij zoo....?

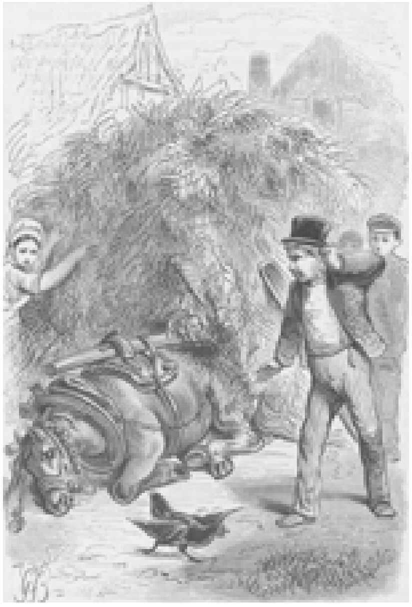

BIJ DE BOEREN.
Met een doffe bons viel het voertuig met zijne lading op den grond.

- Ga eens voort; wilt gij niet zeggen, zoo koppig?

- Neen, ik wil zeggen, waarom....

- Daarom, daarom, daarom! en daarmeê afgedaan, ga nu maar in de herberg, en let in de plaats goed op. dat er geen rekels uitgaan zonder hun gelag te betalen..... Waarom staat gij daar met uw voorschoot voor de oogen? Waarom schreit ge?

- Vader, ik schrei niet, snikte het meisje.

- Dat weergasche vrouwvolk begint altijd maar te traanoogen en te janken, wanneer het niet naar den zin gaat...... Kom, ga maar binnen, zeg ik u. Hij nam haar bij den arm, duwde haar in huis, en trok de deur dicht. Kort na den middag waren de twee paarden ingespannen; de huisbaas zelf voerde een der karren. Hij stond op zijn voertuig overeind, en klapte met zijn zweep, toen hij wegreed, tot groote ergernis der buren, en spreidde al zijne voermanskunst ten toon, met de zweep boven zijn hoofd te doen klinken, toen hij de pastorij voorbijreed.

- Ja, ik zie u wel, sprak Faust bij zich zelven, terwijl hij schuins naar de pastorij zag.

Ja, de pastoor kwam even met het hoofd boven het gordijntje, en zag hem voorbijrijden.

- Zie maar goed, of gij hem wel kent, die hier op de kar staat, vervolgde Klinkert; ik ben het, Faust uit de Zilveren Ster, die zich niet stoort aan al uw gezanik in de kerk... onthoud maar goed, dat het baas Klinkert is, die des zondags zijn hooi binnenhaalt, juist wel niet omdat hij slecht weêr verwacht, maar omdat hij door

niemand gedwarsboomd wil worden, in één woord, omdat hij baas wil zijn en blijven, ook in zijn eigen huis

De boeren zagen de twee hooikarren van baas Klinkert voorbijrijden en wederkomen; dat duurde zoo heel den namiddag totdat, tegen het vallen van den avond, eindelijk de laatste kar aankwam.

De reusachtige berkentak, versierd met weibloemen, prijkte niet boven de hooikar, zoo als dat het gebruik is, en de meisjes, die met de hooivork op den schouder er nevens gingen, riepen niet het vroolijke: 'kieuw! kieuw!' dat zoo lustig door het dorp schatert, wanneer de laatste kar met hooi, koren of boekweit geladen, binnenkomt.

- 't Is of er een lijk naar de Ster wordt gebracht, zeiden de boeren, geergerd.

- Dat hooi wilde ik op mijne schelf niet, meende iemand uit de buurt.

- Dat Faust niet veel van de kerk wil weten, is zijn zaak, die ik hoogstens afkeur, zeî een ander; maar dat hij openbaar verergernis geeft...,

- Is iets, wat ook dikwijls, voor aller oogen, door Gods hand wordt gestraft, zeî een vierde; wat is dat?

Krak, krak! schreeuwde de as der hooikar; krak, krak! schreeuwden de raderen; krak, krak! schreeuwden de bodem, de sponden, de berries, en met een doffe bons viel het voertuig met zijne lading op den grond. Het paard lag onder de gebroken berries.

- Indien het arme dier beproeft om op te staan, krijgt het een ongeluk, riep een boer, die de kar had zien vallen.

- Ga met de knie op den kop van het paard zitten, raadde een ander aan, totdat het tuig los is, en dan de kar achteruit gestooten.

- Dat is gansch nutteloos, meende een derde; ziet gij niet, dat het paard zijn poot heeft gebroken?

Klinkert, die op eenige minuten gaans de hooikar had opgevolgd, kwam buiten adem aanloopen, en bleef, tienmaal achtervolgens ai, ai, ai! roepende, bij de omgevallen kar en het paard met zijn gebroken poot, stilstaan.

Indien de arme ruin daar niet zoo ellendig onder de hooikar aan zijn eind was gekomen, was er zeker, bij dien ontzaglijken hooiberg, die daar op den straatweg lag, een luide kreet van algemeene vroolijkheid tusschen de buren opgegaan; ja, men zou zich vermaakt hebben om den huisbaas der Zilveren Ster, wiens haar, baard, neus en lippen zoo ontzettend rood konden worden, wanneer hij boos werd; en boos, duivelsch boos was hij, dat zag men duidelijk.

Nu echter het arme paard daar zuchtend en kreunend onder de kar lag, met het vooruitzicht onmiddellijk door den akeligen vilder te Worden weggehaald, werd het stil bij den hooihoop; want iedereen had medelijden met het ter dood veroordeelde dier. En toen Klinkert zeî, dat men maar terstond het hooi zou weghalen en alles opruimen, gingen de buren heen, en lieten hem met zijn werkvolk alleen.

- Dat komt er van, mompelde zijn arbeider, die radeloos om paard, kar en hooi ging.

- Wat komt er van? vroeg Faust, boosaardig opziende.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 4]

De galerij Leopold II te Spa.

Gedurende het afgeloopen seizoen is de stad Spa, die onder de badplaatsen van ons land steeds een voornamen rang bekleed heeft, weêr zeer druk door vreemdelingen bezocht geworden. Vooral hebben veel hooggeplaatste personen haar dit jaar met een bezoek vereerd. Spa verdient die gunst wel, want voortdurend streeft men er naar om er den bezoeker zijn verblijf zoo aangenaam mogelijk te maken. Zoo is men dit jaar op het gelukkig denkbeeld gekomen om in het Park langs de prachtige Promenade de Sept Heures eene met glas overdekte galerij in te richten welke men, naar aanleiding van het zilveren huwelijksfeest van onzen koning, den naam van *promenoir Léopold II* gegeven heeft.

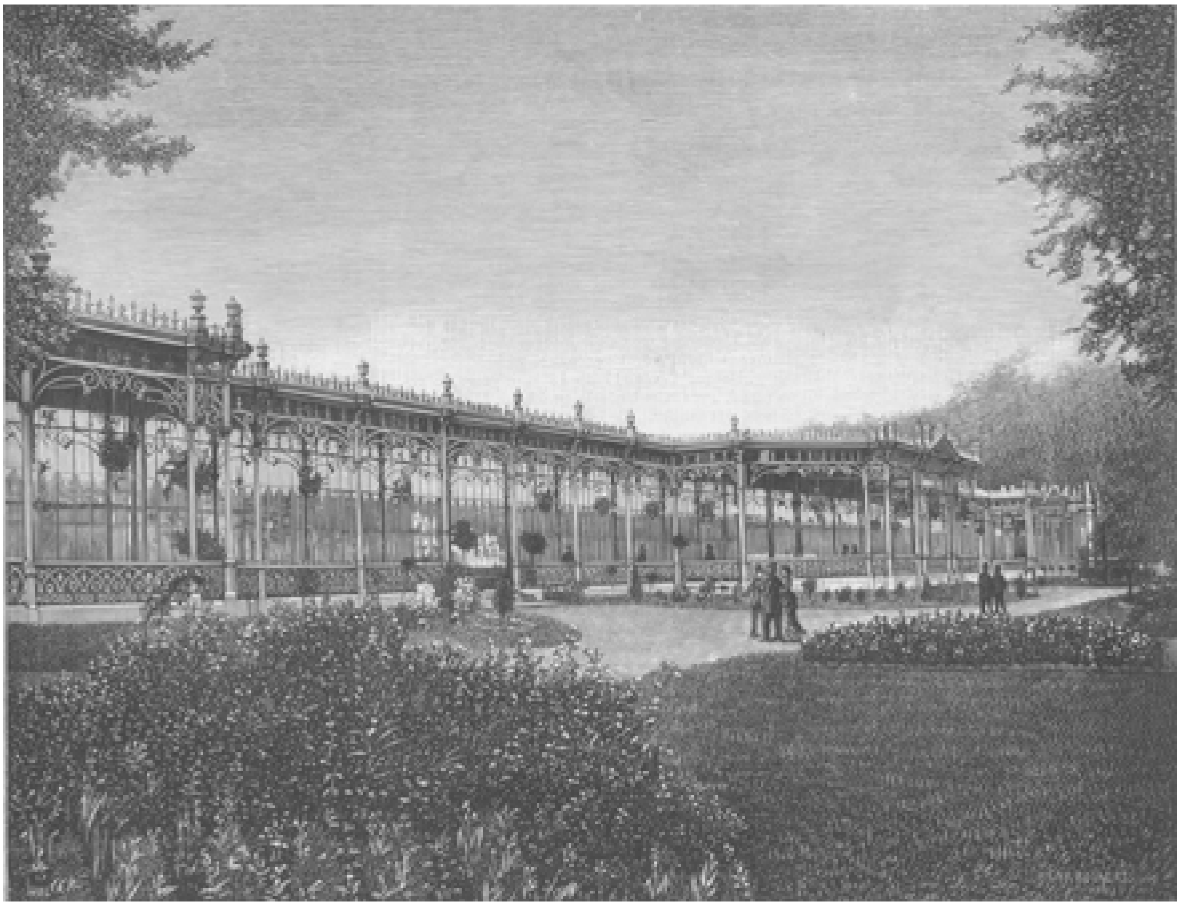

DE GALERIJ LEOPOLD II TE SPA.

De galerij is in een rechte linie gebouwd en wordt aan de uiteinden door paviljoens geflankeerd, terwijl drie uitsprongen den wandelaars gelegenheid aanbieden om uit te rusten. De *promenoir Léopold II* mag een goed ontworpen en sierlijk uitgevoerd werk genoemd worden, waaraan de stad Spa behoefte had. Bij slecht weder is zij een aangename schuilplaats.

De verloren zoon.

Helder en schoon is de nacht: duizenden sterren vonkelen aan den hemel; alles ademt rust en kalmte; bewogen door het koeltje, verspreiden de bloemen hunne welriekende geuren; in het groen kweelt de nachtegaal, onder het gras piept de sprinkhaan.

Op eens hoort men een langzamen menschen-

stap weêrklinken, en bij het schijnsel der maan ziet men een in vodden gehulden man, die op een stok geleund zich met moeite voortsleept. In de hand houdt hij een zakdoek waarin eenige kleedingstukken geborgen zijn.

Aan een draai van den weg verheft zich een huis met een spitsen gevel dat half tusschen hooge boomen verscholen is. Daar blijft de onbekende staan, legt zijn staf en zijn pakske op den grond en laat de armen op den muur rusten die den tuin omringt. Hij vouwt de handen samen en zijne oogen schieten vol tranen terwijl hij denkt:

‘Gezegende woning, waarin ik mijne gelukkige en onschuldige kindsche jaren doorbracht, zal het 't verloren kind nooit weêr vergund zijn uw dorpel te overschrijden, waarvan de geest van het kwaad hem verdreven heeft?.... Daar zie ik licht aan dat venster! Ha, het is misschien mijn arme moeder die voor mij, den ondankbaren zoon die haar troosteloos achterliet, vurige gebeden ten hemel zendt. Maar neen, wellicht heeft de wanhoop mijne ouders ten grave gesleept. Nog eens in dit vriendelijk verblijf zijn, en dan sterven! O, mijn God, verhoor de warmste bede die ooit van de aarde ten hemel steeg!’

Daar verschijnt een hoofd aan het verlichte venster.

‘Dat is mijn moeder!’ roept de onbekende uit, en ijlings muur en hek overklimmende, komt hij buiten adem aan de ouderlijke woning. Hij klopt op de deur, die oogenblikkelijk geopend wordt, en de verloren zoon ligt in de armen van haar die hem het aanzijn gaf.

De tranen welke zij sinds twaalf jaren gestort heeft, zijn onmiddellijk vergeten; zij is bedwelmd van vreugde en liefde. Weldra zijn al de huisgenooten op de been, en vader en moeder, zonder nog een oogenblik te denken aan de smart waardoor hunne ziel zoolang is gefolterd geworden, vereenigen rondom zich de zonen die hen nooit verlaten hebben, en allen verheugen zich in den terugkeer van het verloren kind.

De gele koorts in Amerika.

De besmettelijke ziekte welke op 't oogenblik in Amerika woedt, moet het eerst uitgebroken Zijn te Nieuw-Orleans, en wel in de maand mei van dit jaar. Ondanks de vele maatregelen die genomen werden, verspreidde zich de gele koorts spoedig in Verschillende andere staten, en omstreeks de helft der maand juli richtte zij niet alleen in het zuiden, maar ook in menige stad van het noorden vreeselijke verwoestingen aan.

Gedurende eenige weken deden zich in Nieuw-Orleans niet minder dan honderd à tweehonderd gevallen per dag voor, terwijl het sterftecijfer tusschen tien en honderd afwisselde.

De Euterpe-Street onder anderen was zoozeer besmet dat men het dienstig achtte haar af te sluiten, ten einde de zieken voor het hinderlijke geratel der voertuigen te vrijwaren. Een melkboer, die met zijn kar die straat wilde doortrekken om zijne klanten te bezoeken, werd op tamelijk onzachte manier gedwongen terug te keeren. Op een onzer plaatjes kan de lezer zien welk middel men daartoe te baat nam.

Een andere onzer gravures stelt een wagen Voor, waarin eenige lijken naar hunne laatste rustplaats worden gevoerd. Op de bovenste kist zit een man met zijn hond: twee vrienden van de overledene, die der geliefde doode de laatste eer bewijzen.

Te vergeefs heeft de overheid van Memphis alle pogingen aangewend om de ziekte te weren; zoodra zij er zich vertoonde, werd door de amerikaansche regeering vergunning verleend om ver van het besmette gedeelte der plaats in een voorstad tenten op te slaan voor de gezonde bewoners. De oprichting van dit kamp geschiedde niet zonder moeite, want toen de bewoners van de besmette wijken op de aangewezen plaats kwamen om met het werk een begin te maken, werden zij door de negers teruggedreven, en eerst nadat men de hulp had ingeroepen van twee kompagnieën soldaten, kon men aan het plan gevolg geven.

Hoe menigvuldig ook, zijn de lijkbezorgers een tijdlang niet talrijk genoeg geweest om de dooden geregeld te kunnen begraven. Op het kerkhof van Elmwood, even als op vele andere, werden de doodkisten opeen gestapeld in afwachting dat de kuilen gegraven waren.

Het amerikaansche volk heeft in deze omstandigheden blijk gegeven van groote liefdadigheidszin. Reeds lang voordat er een beroep op de openbare mildheid was gedaan, werden de noodlijdenden rijkelijk van geld en andere benoodigdheden voorzien. Ook heeft het niet ontbroken aan menschlievende natuurgenooten die hun leven voor hun ongelukkigen evenmensch in de waagschaal wilden steilen. Geneesheeren en ziekenoppassers legden als om strijd hunne toewijding aan den dag. Vielen er onder hen als slachtoffers hunner naastenliefde, onmiddellijk kwamen er anderen in hunne plaats die bereid waren om met levensgevaar het lot der arme lijders te helpen verzachten.

Dertien jaar geleden.
Eene historische herinnering.
(Vervolg en slot.)

Doch laat ons voor een oogenblik luisteren naar hetgeen generaal Capiaumont vertelt, die, met verrekijker en kaart gewapend, ons de hoofdpunten van het gevecht op 18 juni verklaart, en ons vooral spreekt van de derde divisie, onder bevel van *generaal-bajonnet* (baron Chassé) wier moedige houding door de ons over het algemeen vreemd zijnde geschiedschrijvers over 't hoofd wordt gezien.

‘De nacht van 17 op 18 juni,’ zegt de generaal, ‘was inderdaad schrikwekkend. Allerslechtst was het weder. De regen plaste bij stroomen neêr. Er was iets onheilspellends in de lucht en rondom ons. De nacht was als een rouwfloers, dat zich over dat wijde veld uitbreidde. Ons leger was, zoo als gij weet, samengesteld uit jonge soldaten, ongewoon aan den strijd, afgetobd door lange en vermoeiende marschen; maar voor hen was de worsteling een punt van eer, van nationaliteit.

‘Een holle weg, een heuvelachtige grond, van 3000 nederlandsche ellen breed, zich uitstrekkende tot Wavre, scheidde de twee legers van elkander, 't Was den 18^den^ juni, ten half twaalf, dat het eerste kanonschot op de hoogte van Mont-S^t^.-Jean donderde. Dat was het signaal. Ziet gij ginds, rechts van u, die groep boomen? 't Is Hougoumont.....’

Ons aller oog richtte zich naar het aangewezen punt, waar het op dien dag vreeselijk moet gespookt hebben; maar voor ons, soldaten des vredes, is het niettemin zeer aangenaam, dit alles, vijftig jaren later, te hooren vertellen.

‘Destijds lag er een kasteel, en nog vindt men er eene hoeve, door eenen met geïmproviseerde schietgaten voorzienen muur omringd. Die belangrijke post werd verdedigd door de Nassauërs, Brunswijkers en elf kompagnieën engelsche garden *(Coldstream).* Het was de divisie van prins Jérome, welke daar met eene ongelooflijke

hardnekkigheid den aanval waagde, en eerst na twee uren kloekmoedig de stelling verdedigd te hebben, trokken de geallieerden in het kasteel, dat zij den ganschen dag heldhaftig verdedigden.'

'Waar stond de divisie, van welke gij deel maaktet op dat oogenblik, generaal?' vroeg een onzer vrienden.

'Op de hoogte achter Hougoumont, in de richting van Braine-la-Leud; zij maakte de reserve uit. Te vergeefs deed Napoleon houwitsers op de geereneleerde verschansing hagelen; te vergeefs vielen de brandende daken op de strijders in en werden de gekwetsten letterlijk gebraden; te vergeefs dat nieuwe troepen aanrukten om den aanvaller te ondersteunen: onze bondgenooten hielden onwrikbaar stand. Nooit zal ik dat onmeetlijk gloeiend vuur vergeten, waaruit de zoo wel gerichte en doodende kogels, de wanhopig strijdende Franschen wegmaaiden. Zes duizend soldaten sneuvelden daar......'

De generaal sprak met vaste stem, maar toch was hij ontroerd bij die herinnering.

Waarachtig, lust om aardigheden te zeggen, zelfs te denken, had ik op dat oogenblik niet.

''t Was drie ure,' vervolgde generaal Capiaumont, 'toen er op gansch de linie gestreden werd, en ongeveer zeshonderd vuurmonden dood en vernieling braakten. De hoeve *Haie Sainte,* hardnekkig door kolonel Ompeda en de Hanoveranen verdedigd, werd aangevallen, genomen en hernomen. De gedurige, verbazend neêrbonzende charges der kurassiers van Milhaud en Piré, werden door de Engelschen, Nassauërs en Hanoveranen telkens afgeslagen. Het was op dit oogenblik, dat de derde divisie haar standpunt van Braine-la-Leud verliet, en op de vlakte van Mont-St.-Jean verscheen, waar zij gansch den namiddag aan het verschrikkelijkste vuur des vijands blootgesteld bleef, zonder te kunnen antwoorden. Van dat punt zagen wij de onstuimige charges der fransche kurassiers van generaal Travers en der lanciers van de garde.

'In eene dier charges, aan welker hoofd de prins van Oranje zich bevond, overdekte zich het tweede regiment karabiniers, aangevoerd door kolonel de Bruyn, met eer en roem. De prins van Oranje drukte hem vurig de hand na de charge, en riep: '*Reprenez vos positions, braves carabiniers, vous en avez fait aujourd'hui.*'

'Op het oogenblik, dat de prins van Oranje een engelsch bataillon carré en de brigade kavalerie van generaal Ghigny verliet, om zich aan het hoofd van een bataillon carré Nassauërs te plaatsen, met inzicht eene vijandelijke batterij, welke verschrikkelijke verwoestingen in onze gelederen aanrichtte, met de bajonnet in te nemen, werd hij door een Biskaaier aan den schouder gewond en bemerkte dit slechts toen hij in onmacht bijna van het paard stortte. Lord Murch, zijn aide-de-camp, en kapitein Constant de Rebeeq plaatsten den prins, niet zonder moeite, op het paard van dezen laatste, om hem buiten het gewoel van den strijd te voeren.'

De generaal wees ons de plaats, waar de prins van Oranje werd gekwetst. Wat al denkbeelden stormden mij op dat oogenblik door den geest! Vlaamsch-België deed wèl, niettegenstaande alle franschgezinde opposities, den vijftigsten verjaardag te gedenken, en zich dankbaar te toonen jegens Oranje, al heeft de fransche geest er dan ook zegepralend gezongen: *la mitraille a brisé l'Orange.* Doch neen, laat ons de slapende kat niet wakker maken!

'Was de veldslag op dat oogenblik beslist, generaal?' werd er andermaal gevraagd.

'Neen,' hervatte Capiaumont. 'Het was 8 ure des avonds. De eerstvolgende aanval zou echter die beslissing doen ontstaan. Op dat oogenblik zweeg de engelsche artillerie op de vlakte, rechts van Mont-$S^{t.}$-Jean. Haar krijgsvoorraad was uitgeput. Napoleon

bemerkte dit en gaf aan vier regimenten bevel dat punt met de bajonnet te bestormen, terwijl al de beschikbaar zijnde kavallerie den aanval moest ondersteunen. De keizer plaatste zich in persoon aan het hoofd der garde, en onder den geestdriftigen kreet van *vive l'empereur!* kwam zij stormenderhand opdagen! Maar ook generaal Chassé, een fiksch krijgsman, heeft met dien arendsblik welke hem kenmerkte,

gezien dat het oogenblik beslissend is. Op zijn eigen gezag gelast hij de batterij van majoor van der Smissen, in galop vooruit te rukken, en pas ter plaatse gekomen, braakt zij haar vernielend schroot op de keizerlijke garde, op die onverwinbare keurbende. De oude krijgers staan pal, maar vluchten doen Zij niet....

'Generaal Chassé spreekt nu zijne jonge soldaten der derde divisie moed in; hij spreekt van het vaderland, van vrijheid en onafhankelijkheid, en met hem aan het hoofd vallen zijne infanteristen met de gevelde bajonnet, op de oude garde in; de worsteling lijf om lijf vangt aan. De garde, die sterven maar zich niet overgeven kon, weêrstond den onstuimigen aanval niet. Al de beschikbare troepen zakten nu, op het bevel van den hertog van Wellington, naar dit punt van het slagveld af, en de zegepraal is ons gebleven.'

'Dat feit, zoo roemrijk voor de nederlandsche wapens, is niet vermeld in het engelsch rapport!' werd er aangemerkt.

'Dat is waar,' hervatte de generaal, 'maar ik zal de brieven van generaal Chassé en lord Hill nogmaals doen kennen, welke bewijzen dat dit feit wel degelijk zóó bestaat. Het engelsch rapport werd, volgens Hill, afgekondigd voordat de bevelhebber wist hoeveel onze nederlandsche troepen tot de overwinning hadden bijgedragen. De geschiedschrijvers hebben zich op dat eerste rapport gegrond, en ziedaar hoe zij ons eene kroon ontrooven, welke ons in rechte toebehoort!'[1)]

Aan hen die de pen voeren, is het als eenen plicht opgelegd, die gestolen kroon terug te winnen!

En hoe zullen nu onze nazaten, bij voorbeeld na eene tweede reeks van vijftig jaren, in de XXe eeuw, *onzen* tocht naar Waterloo vertellen? Het veid, zullen zij zeggen, had destijds een heerlijk, een prachtig opzicht. De natuur had hare rechten op de baldadigheid van den mensch, in al zijne verwaande glorie, hernomen; want de strijders van den 18^{en} juni 1865 waren mannen des geestes, mannen des vredes. Het welig koren, al mocht men dan ook zeggen: *aucun épi n'est pur de sang humain,* golfde toen op de uitgestrekte vlakte, naast den malschen klaver, met purpere bollen en het manna der arbeiders, den gezegenden aardappel. De lauwer groeide er niet meer, omdat die dichterlijke boom niet behoorlijk rendeert en een enkele korenaar meer bijdraagt tot het geluk des volks, dan eene wagenvracht lauweren, welke laatste nog slechts gewaardeerd worden in *Aaltje of de zuinige Keukenmeid.*

De zon stoofde de vlakte en deze werd van tijd tot tijd door een weldoenden wind verkoeld. De vogelen hieven hun 'minnegekweel,' volgens den officieelen spreker, aan. De oude krijgers sliepen rustig in hunne graven, en zelfs hunne schimmen kwamen niet op de parade. De moordtuigen dier dapperen hingen ginds, aan den voet des bergs, aan den muur te roesten en in den gapenden muil des fieren Leeuws nestelden de musschen, zoo rustig als onder mijn prozaïsch pannendak.

't Was vrede - in den vollen zin des woords.

Hier, zou men er kunnen bijvoegen, poëtiseerde de divisie der dichters en dweepers, eene mengeling van rassen; daar pochte de divisie der Brusselaars; ginder pruilde de lilliputsche divisie van Gent; verder verborg zich eene zeer onnoozele divisie ambtenaars van ministeriën of anderzins, die beweerden dat de Mogendheden het kwalijk nemen zouden, dat *zij* daar waren. Hier danste eene divisie hulptroepen, ik

1) Generaal Capiaumont heeft over dit punt twee voor de geschiedenis belangrijke brieven geschreven, welke in het *Handelsblad van Antwerpen* van 20 en 21 juni 1865 plaats vonden.

meen Pruisen, onder de luchtige tent; daar, in dat hotel, werd de divisie der vermoeiden, onze gekwetsten, onbarmhartig door den engelschen waard gebrandschat; ginder te Hougoumont, onder de hooge boomen, werd de antwerpsche divisie op champagne onthaald. Overal werd gepoliticeerd, gedisconreerd, geneêrlandiseerd!

Alzoo was het mitraille der strijders van 1865 het woord; hun kanon de wijnflesch; hunne wapens lepel en vork; hun leger-fourgon een open rijtuig; hun vereenigingskteet verbroedering; hunne proclamatie, al bleven zij dan ook Nederlanders in de ziel, het lied van Béranger:

> Peuples, formons une Sainte alliance,
> Et donnons-nous la main.

En met die denkbeelden bezield, ben ik in mijne woning teruggekeerd, Zonder de hoop te koesteren, dat de wensch van den waard te Waterloo zal kunnen verwezenlijkt worden, toen hij mij bij het vertrek dankend toeriep: 'Tot den naasten keer, als 't u belieft, mijnheer!' De naastvolgende keer zal zijn in den jare onzes Heeren 1915. Helaas, het geslacht der Methusalems is sedert lang uitgestorven!

YOURS.

Parijs en de wereldtentoonstelling.

IX.

Keeren wij naar de tentoonstelling terug. De lezer verwachte van mij echter geene geregelde beschrijving van al de wonderen, die het Marsveld en het Trocadero opleveren: wilde ik mij aan die taak wagen, dan zon ongetwijfeld eene volgende expositie die van Parijs inhalen, zoodat mijn arbeid op deze wijze nimmer ten einde liep. Men beschrijft in eenige maanden geene reis om de wereld; evenzeer is het onmogelijk in een kort tijdsbestek al het merkwaardige eener wereldtentoonstelling als die van Parijs neêr te schrijven. Alleen de catalogus der geëxposeerde voorwerpen beslaat eenige boekdeelen, welke men met ontzag aanstaart, maar die niemand den moed heeft geheel te doorbladeren. Ook opdat mijne schetsen niet in het weinig benijdbare lot der catalogussen zouden deelen, zal ik mij zooveel mogelijk bekorten en alleen het merkwaardigste en opvallendste mededeelen.

Ik ken geen afmattender arbeid dan het bezoeken eener groote tentoonstelling, waar de eindelooze afwisseling der voorwerpen en het onophoudelijke gewoel den bezoeker zeeziek maken, ja, ik geloof niet, dat het sterkste organisme het er langer dan een paar uren onafgebroken kan uithouden, ten minste wanneer men niet voortdurend zijn toevlucht neemt tot de eindelooze verscheidenheid van koffiehuizen of tot de uitlokkende rustbanken met rood fluweel, die in vele afdeelingen der tentoonstelling den vermoeide aantrekken. Ik heb personen ontmoet, die vóór hun bezoek hoog opgaven van een onwrikbaar voornemen om in den kortst mogelijken tijd zooveel als doenlijk was te zien, en die een uur of wat later, te midden der hen omringende wonderen, op de ronde sofa's zoo vast ingedommeld waren, dat geen gewoel en gejoel rondom hen in staat was hen te wekken.

Ook ik heb op het Marsveld mijne oogenblikken van afmatting en lusteloosheid gehad: zelfs van het wonderlijke en schoone kan men voor het oogenblik oververzadigd worden, want het lichaam doet ook zijn rechten gelden, - rechten, die men niet straffeloos miskent. In zulke oogenblikken liet ik schilderijen en machines,

diamanten en standbeelden voor hetgeen zij waren, om, op een rustbank gezeten, de duizenden bezoekers langs mij te zien defileeren en mij in de levende expositie te verlustigen. Ook zonder vermoeid te zijn kan ik eene zoodanige rust aanraden, want de beschouwing der vele typen van volken en kleederdrachten biedt eene even leerzame als vermakelijke afwisseling aan; men kan zich voorstellen op een carnavalsfeest te zijn, met dit verschil echter, dat men thans de volken uit alle werelddeelen in werkelijkheid voor zich ziet en kersversch uit de verre gewesten aangekomen. Terwijl men met belangstelling de bonte verscheidenheid der gelaatstrekken en kleederdrachten der voor den blik voorbij trekkende groepen gadeslaat - eene wandelende expositie - verneemt het oor beurtelings het welluidend spaansch en italiaansch, het barbaarsche russisch, de potpourri-taal der Engelschen en de aangename toonen van de misschien minder zoetklinkende, maar boven alles dierbare moedertaal Daar nadert een groepje bewoners van het Hemelsche Rijk, in druk gesprek gewikkeld met hunne aziatische buren, de geelkleurige Japanneezen; Turken en Arabieren, met vervaarlijke tulbanden op het hoofd, bruine Hindoes en Maleiers, zwarte kroesharige negers volgen. Zelfs de koperkleurige Indiaan, in zijn hoogst eenvoudig en tamelijk primitief kostuum, ontbreekt niet. Zoo er over eene eeuw nog wereldtentoonstellingen gehouden worden, zal deze volksstam waarschijnlijk gemist worden: het uitroeiingssysteem der Yankee's zal hem dan wel geheel verdrongen hebben.

Zie, die deftige donkerbruine wandelaar zou er ondanks zijne huidkleur tamelijk goed uitzien, zoo zijne ooren niet misvormd waren door metalen cilinders, ter dikte van een pink, welke er dwars doorheen geboord zijn, terwijl gindsche bewoner van Guinea zijn dikke vleezige onderlip nog dikker en afschuwelijker maakt door den zwaren ring, die de onderlip als een roode lap doet neêrhangen. Anderen hebben den neus met een pijl doorboord of voorhoofd en wangen met wonderbare teekens getatoueerd. Terwijl wij al die zonderlinge modes en gewoonten met een medelijdend schouderophalen beschouwen, lachen zij ons waarschijnlijk op hunne beurt hartelijk uit over *onze* mode, die wil dat wij de afschuwelijke kachelpijp-hoeden op het hoofd drukken, die onze dames hakken onder de laarsjes plakt, alsof ze stelten moesten loopen, die haar slepen achter den japon naait, welke volkomen de functie vervullen van de slepende staarten onzer pronkzieke pauwen.

Het zien van zooveel verscheidenheid in volkstypen heeft intusschen den lust wakker geschud iets meer te vernemen van het intieme leven dier verre volken. Eene reis naar het brandende Afrika of het gedurende den afgeloopen zomer niet minder brandende Amerika zou, onder andere inconveniënten, te veel moeite, tijd en geld kosten; een tochtje van het middelpunt der parijsche wereldtentoonstelling naar den tuin van het Trocadero werdt echter in een kwartieruur tijds afgelegd, en levert dus geen onoverkomelijk bezwaar op. Toch is een ontdekkingstocht daarheen zeer belangrijk. De uitgestrekte tuin is opgevuld met woningen, kiosken, paviljoens en paleizen uit Oost en Zuid, in hun eigenaardigen bouwstijl. Daar verrijst het uitgestrekte industriepaleis van Algerië voor het oog; de binnenplaats bevat klaterende fonteinen, overschaduwd door de wuivende palmen van Afrika's noordkust. In het paleis zelf, welks ingang door de in 1870 zoo bekend geworden Turko's bewaakt wordt, zijn allerlei produkten, door de natuur en de kunst voortgebracht, opgestapeld: schitterende bewijzen van den vooruitgang der uitgestrekte fransche kolonie op materieel gebied. De verzameling vruchten, uit Algerië afkomstig, bekoort het oog; de rijke collectie wapenen doet zien, dat de bewoners der kolonie hunne kunst van Cordova en Damascus afgekeken hebben; de talrijke tapijten welke men er ziet zijn zacht en

wollig, al vindt men er ook knutselwerk onder, zoo als een tapijt uit niet minder dan 8000 lapjes veelkleurig laken samengesteld en om het taaie geduld van den vervaardiger met 1000 franken niet te duur gekocht.

Verder den Trocadero-tuin rondwandelende, vinden wij talrijke oostersche bazaars, waar alle snuisterijen uit China, Japan en het Heilige Land worden te koop geboden, natuurlijk door mannelijke en vrouwelijke personen uit de gewesten

zelven afkomstig. Voor 50 centiemen kunt gij u de beroemde ‘roos van Jericho’ verschaffen, die in het water gezet na eenige dagen kleine groene blaadjes doet uitspruiten, een operatie, welke men zoo dikwijls men wil herhalen kan. Wil men een Chineesch huis zien, zoo bont mogelijk beschilderd, het kost slechts eenige stappen: men vindt er een kompleet ameublement: stoelen met kussens, eene gemakkelijke canapé, met parelmoer ingelegde kasten, reusachtige spiegels en vreemdsoortige schilderijen. Het geheel ameublement is te koop voor 35.700 franken. Men ziet het, ook de Chineezen doen voor de westersche volken in weelde niet onder.

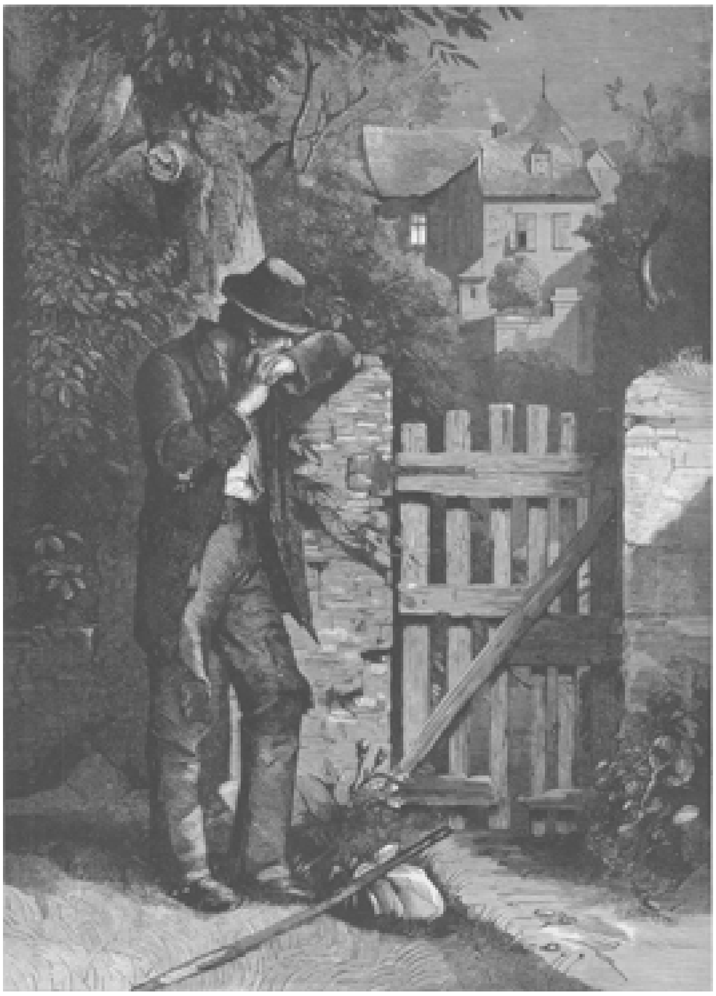

DE VERLOREN ZOON, NAAR B. WOTZKE.

Zoo wij den tijd beschikbaar hadden, zouden we het perzische paleis bezoeken, waar de landgenooten van Xerxes en Darius zoo flegmatiek mogelijk zijn neêrgezeten, even als het egyptische paviljoen, opgevuld met produkten uit het land der sfinxen en de raadselachtige binnenlanden van Afrika, bezienswaardig vooral om de volledige verzameling wapenen der wilde afrikaansche volksstammen, naast de pet en den revolver, door den onvermoeiden ontdekkingsreiziger Livingstone bij zijn tochten in de onbekende binnenlanden gedragen en gebruikt; - iets anders trekt ons echter op dit oogenblik aan: uit de verte klinkt eene zonderlinge muziek ons tegen en naderbij tredende, staan wij voor een vreemdsoortig gebouw, de vlag met de ster en de halve

maan in top, - een marokkaansch... café-concert. Deze wonderlijke samenkoppeling van oostersche en westersche woorden schrikt mij niet af, en het gordijn oplichtend, dat het oostersche koffiehuis van de buitenwereld afscheidde, wilde ik binnentreden. Ik werd echter in mijne vaart gestuit door een loggen Marokkaan, die mij een kaartje aanbood en een frank entree vroeg. Ik wist dat de ticket, welke men aan een der ingangen van het tentoonstellingsterrein aanbiedt, het recht geeft overal toegang te hebben, zoodat ik den eisch van den Oosterling voor een inbreuk op mijn privilege als tentoonstellingsbezoeker hield. Ik bracht zulks den man onder het oog.

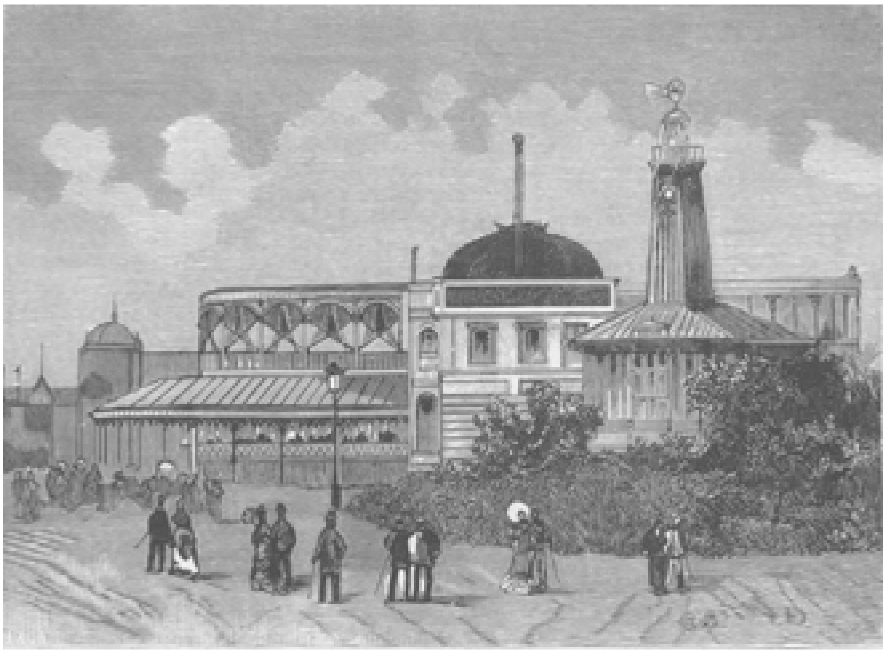

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - DE FRANSCHE RESTAURATIE.

'Pardon, mijnheer, wij vorderen volstrekt geen entreegeld,' was het afdoende antwoord; 'maar daar het hier een koffiehuis is, is de bezoeker verplicht iets te gebruiken: dit kaartje geeft u dan ook het recht eene bestelling te doen; voor de regelmaat moeten wij echter vooruit betaling eischen.'

Op deze uitlegging viel natuurlijk niets af te dingen, en na mijn frank voor een kaartje verwisseld te hebben, trad ik de zaal binnen. Het vertrek met zijn houten muren was bezet met vierpootige houten tabouretten, wonderlijk uitgesneden en bont beschilderd met sterren en halve manen, terwijl grootere tabouretten, op zes breede pooten steunende, de plaats van tafels bekleedden. Het pronkstuk van het koffiehuis was echter een soort van sofa, waarop een vijftal Marokkanen gezeten waren met vreemdsoortige instrumenten in de hand; de aanvoerder der oostersche virtuozen was een logge Marokkaan, zwaar en onbehouwen als een olifant, een kolossus minstens 200 kilo zwaar, wiens beenen, op de kleur na, sprekend op de pooten van het zooeven genoemde dier geleken. Ik heb ergens gelezen, dat er in de Vereenigde Staten eene vereeniging van dikbuiken bestaat; zoo dit genootschap internationaal is, kan de ver vaarlijke muzikant er een gewichtig en vooral zwaarwichtig lid van zijn. De overige vier virtuozen waren minder log en onbehouwen, maar zagen er even traag en vadsig uit als hun patroon. Toen ik binnentrad, waren instrumenten en vingers in rust, zoodat ik zonder stoornis mijn bestelling kon doen. Daar mij in ruil voor mijn eenfrankskaart een glaasje chartreuse, een bock of een tas arabische koffie

werd aangeboden en ik een weinig twijfel koesterde omtrent de voortreffelijkheid der beide eerstgenoemde dranken in een *marokkaansch* koffiehuis, koos ik een tas arabische koffie, en ontving ik spoedig daarop een soort van

[Vervolg van het artikel op p. 30.]

De gele koorts in Amerika.

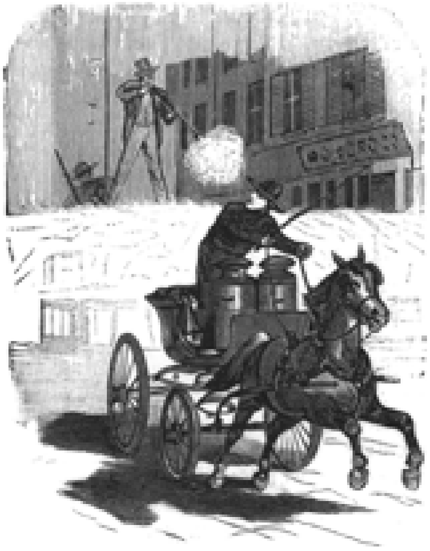

Een melkboer op de vlucht gedreven.

Twee trouwe vrienden.

Op het kerkhof.

Ontdekking van twee lijken: moeder en kind.

In het kamp nabij Memphis.

[Vervolg Parijs en de wereldtentoonstelling.]

eierdopje, waarin een nog kleiner dop geplaatst was, in 'twelk zich een roodbruin vocht bevond met een lepeltje er in. Dit vocht had in kleur en reuk eene treffende overeenkomst met wat onze huismoeders koffiedik noemen, en toen ik er Van proefde, ontving mijn verhemelte eene gewaarwording, als had ik een mondvol opgewarmd dik cichoreinat in de keel. Ik haastte mij den afschuwelijken smaak der ‘arabische koffie’ met een glaasje chartreuse te verdrijven, een glaasje zoo groot, of liever zoo klein, dat zoo de frank, dien ik er Voor betalen moest, er in had kunnen liggen, het notedopje geheel leêg zou geloopen zijn.

Intusschen zag ik den olifantachtigen aanvoerder der marokkaansche muzikanten een lichte beweging maken, waarop het vijftal het wonderlijkste koncert begon dat ik in mijn leven hoorde. En tusschen de akkoorden van viool, guitaar en tamboerijn mengden zich de strofen van een lied, zoo eentoonig vreemd en Vreemd eentoonig, dat de melodie mij nog een uur lang in het oor dreunde en ik mij 's nachts in den droom omringd zag van logge Marokkanen, wier zonderling gezang ik te vergeefs poogde te ontvluchten. Gelukkig kon ik zulks wel het ‘Café-concert de Maroc,’ zoodat ik mij reeds zeer verre bevond, alvorens het zonderlinge lied der zwaarlijvige zuiderlingen geëindigd was. Wie zijn geld, zijn smaak en zijn gehoorvlies lief heeft, ga niet naar het genoemde café-concert.

J.A.V.

Een Servische legende.

Te Belgrado, de perel der servische steden, woonde lang geleden een man die door zijne kennissen met den bijnaam van Milane de Jager bestempeld werd omdat hij bijna dag en nacht in de bosschen was. In het schieten kende men zijns gelijken niet; wee het wild dat hij ontmoette, want het was bijna onmogelijk aan zijn moordwapen te ontkomen.

Deze bedreven jager was altijd vergezeld van een ouden, zwarten hond, die op een der tochten van zijn meester een bog verloren had, maar desniettemin veel beter dienst deed dan menige hond met twee oogen.

Het gebeurde eens op zekeren dag dat Milane van een buitengewoon grooten wolf hoorde spreken die, naar men zeide, de bosschen doorkruiste waarmede de berg Avalah bedekt is.

Niettegenstaande het hard sneeuwde en men in december was - als wanneer de tooverheksen en feeën overal rondwaren om de menschen leed te berokkenen - nam Milane nog dienzelfden avond zijn geweer, vulde zijn veldflesch, riep zijn ouden gezel en richtte stoutmoedig zijne voetstappen naar den berg.

Aan den zoom van het bosch gekomen, rustte hij even uit in de *mehana* - een armzalige herberg - en begaf zich daarna weêr op weg om te trachten het spoor van het dier te ontdekken.

Het duurde niet lang, of hij vond wezenlijk, met behulp van een lantaarn, die hij in de mehana geleend had, den weg dien de wolf door de sneeuw gevolgd had. Nu hij daaromtrent zekerheid had, verborg hij zich achter eenige met sneeuw bedekte boomstammen, doofde zijn lantaarn uit en bleef met spanning wachten.

Pas was hij goed gezeten, of het hield op met sneeuwen en de maan kwam van achter de wolken zoo helder te voorschijn, dat hij al de voorwerpen welke hem

omringden, duidelijk kon onderscheiden. Plotseling begon de zwarte hond vervaarlijk te brullen en te janken. De jager laadde zijn geweer in de meening dat de wolf weldra voorbij zou komen, doch niets daagde op. Niettemin bleef de hond angstwekkend voorthuilen; zijne haren stonden overeind en hij gaf teekenen van den grootsten schrik.

De jager wist niet wat hij van de gejaagdheid van zijn trouwen makker moest denken, totdat hij, scherp toeluisterende, niet ver van de plaats waar hij stond, een zwak gesteun meende te hooren:

Milane ging naar de plaats van waar het gerucht kwam, doch hoe meer hij naderde hoe verder het gekerm zich scheen te verwijderen, zoodat hij gedurende meer dan een uur vruchteloos door het bosch liep. Toen hij aan een open ruimte gekomen was, bevond hij zich vlak voor een bleeke vrouw, die in een lang wit kleed gehuld was en wier golvende blonde haren bijna tot aan den grond reikten.

Milane herkende onmiddellijk in deze verschijning een vila - een tooverheks - en overtuigd als hij was van de macht en de boosaardigheid dier wezens, besloot hij zich uit de voeten te maken. Hij werd hierin echter verhinderd, doordien zij hem haastig bij den arm greep, en wel met zooveel kracht dat hij zich nauwelijks verroeren kon.

'Luister eens,' sprak zij op eenigszins gebiedenden toon, 'als gij mijn *pobratime* - mijn broeder - wilt worden, dan zat ik een goede en trouwe *pocestrima* - een zuster - voor u zijn; altijd wanneer gij gaat jagen, zal ik het wild naar u toesturen, want ik zal het van de verst verwijderde plaatsen vervolgen, opdat gij het op uw weg zult ontmoeten.'

Niet zonder een lichte rilling in de stem, antwoordde Milane: 'Mijn zuster, ik behoor u toe,' Waarop de vila hernam: 'Broeder, ik heb een man in Servië getrouwd, van wien ik een kind heb dat zeven jaar oud is; dien jongen moet gij opvoeden en aan iedereen zeggen dat hij uw neef is; niemand moogt gij vertellen dat ik zijn moeder ben, want anders zouden de andere vila's hem wegnemen en dooden. Zoo gij getrouw zijt, zult gij mij altijd bereid vinden om u bij te staan, doch indien, door uwe schuld, mijn zoon iets kwaads mocht overkomen, zal ik u zooveel doen lijden dat niemand ter wereld over uw lot zal kunnen spreken zonder tranen te storten.'

Milane wilde antwoorden, doch toen hij de oogen opsloeg, zag hij de vila niet meer en zat in zijne woning voor de vuurroode kachel.

De hond huilde als een bezetene. Van den kant van het bed klonk het geluid eener kalme en geregelde ademhaling in Milane's ooren. Hij wendde het hoofd ter zijde en zag een schoon kind van zeven of acht jaren, dat rustig lag te slapen. De blonde haren van den kleine vormden als een lijst om zijn blank aangezicht, hetwelk sterk aan dat der vila herinnerde; hij was gehuld in een hemd van buitengewoon fijne zijde en over het bed lagen kleederen voor zijn grootte verspreid.

Toen Milane naderbij kwam, werd het kind wakker. Verschrikt deinsde hij terug bij den aanblik van 's knaapjes oogen, die door hun scherpen glans en woeste uitdrukking een zonderlinge tegenstelling vormden met zijn blonde haren en blozende wangen.

'Hoe heet gij?' vroeg Milane.

'Maar, oom, wat krijgt ge nu?' riep het kind uit; 'zijt gij den naam van uw neef Marco vergeten? Ik heb het u gisteravond wel gezegd dat gij verkeerd deedt met zooveel brandewijn te drinken; nu ziet ge wat daarvan komt: gij zijt buiten uw zinnen en gij droomt wakend. Maar dat gaat mij niet aan, als ge mij maar met rust laat, want ik heb grooten slaap. Nu, goeden avond!'

Dit zeggende, keerde de kleine zijn gezicht naar den muur en sluimerde weldra weêr in.

Milane was een en al verbazing, en men zal begrijpen dat hij den ganschen nacht geen oog toedeed. Des anderen daags kleedde Marco zich zonder de minste moeite aan en ging daarna, zoo vrijmoedig alsof hij al zijn leven bij den jager had gewoond, met kleine kinderen van zijn leeftijd buiten spelen. Het was dan ook weldra bij de buren bekend dat de jager een neefje had aangenomen waarvan men te voren nooit iets gehoord had, en een week lang maakte de kleine het onderwerp van alle gesprekken uit.

Van af de komst van Marco scheen Milane alles voor den wind te gaan: het wild dat hij schoot, was veel schooner en hij kon het gemakkelijker en duurder van de hand zetten; hij kreeg meer uitnoodigingen om bij zijn makkers te komen eten en eens toen hij ziek was, gebeurde het zelfs dat zijn schuur, buiten zijn weten, van brandhout, zijn provisiekas van levensmiddelen en zijne kruiken van versch water voorzien werden.

Zeker was het zijn pleegkind niet dat hem die goede diensten bewees, want de knaap scheen met een helsche boosaardigheid bezield te zijn, welke hem onuitputtelijk maakte in middelen om zijn oom te tergen.

Wanneer hij door Milane berispt werd, zag hij hem zoo spottend en minachtend aan, dat den forschen jager een rilling door de leden voer en hij geen woord meer dufde zeggen.

In de winteravonden, als het vroor dat 't kraakte, sloop Marco heimelijk het huis uit zonder zich te bekommeren over dengene die in diepen angst op hem bleef wachten, en wanneer hij daarna in lichte zomerkleeding terugkwam, lachte hij Milane uit omdat deze bij het vuur had zitten suffen, terwijl hij er vermaak in schiep ijzingwekkende vertelsels op te disschen over de wraak welke de vila's uitoefenen op hen die haar niet getrouw volgen.

Marco nam met de jaren in ondeugd toe. Iedereen had van hem te lijden; geen deugnietenstreek of hij haalde ze uit, geen poets of hij speelde ze, en elkeen schuwde hem dan ook als een monster. Niettemin was hij zoo schoon dat wanneer er vreemdelingen in de stad kwamen, men van Marco Milonavitch sprak alvorens zelfs de merkwaardigheden der plaats te roemen, doch nog altijd had zijn oog die eigenaardige uitdrukking en dien glans welke het reeds in zijne kindsheid hadden gekenmerkt, en niemand was sterk genoeg om die te kunnen verdragen.

Door verdriet overstelpt, ging Milane zijn troost zoeken in een bijna gestadige dronkenschap; alleen wanneer de drank zijn verstand beneveld had, vermocht hij den schrik af te schudden welke zijn huisgenoot hem aanjoeg; dan alleen ook kon hij de vreeselijke bedreigingen van de vila vergeten, die hem voortdurend in den geest spookten.

Op zekeren dag werd er in de buurt een man vermoord. Al het geld dat hij bezat, was gestolen, het huisraad voor het grootste gedeelte vernield en de woning op verschillende plaatsen beschadigd geworden.

In het hart van het slachtoffer vond men nog een groot mes steken, dat een ieder als den eigendom van Milane herkende.

De verbazing was algemeen, want tot dan toe had de jager altijd te boek gestaan voor den besten en braafsten man uit de plaats.

Verontwaardigd en met Marco tot gids begaf men zich naar zijne woning. Milane was, gelijk hem dat dikwijls gebeurde, dronken; in 't eerst vatte hij niet recht wat men van hem wilde, doch toen men hem herhaalde malen had uitgelegd dat hij

beschuldigd werd iemand vermoord te hebben met 't doel om zich te verrijken, kende zijne woede geene palen.

Zonder beraad riep hij uit, dat Marco de schuldige was - Marco, die voor zijn neef doorging, maar niemand anders dan de zoon eener vila was. En breedvoerig verhaalde hij daarop wat hem in dien december-nacht wedervaren was toen hij in de bosschen van den berg Avalah een wolf had opgespoord.

Naarmate Milane met zijn verhaal vorderde, veranderde het gelaat van Marco; het was alsof het grooter werd en zijne oogen schitterden met een gloed waartegen geen blik bestand was; op dat oogenblik geleek hij wel wezenlijk op den zoon eener vila en zou niemand hem voor den neef van Milane hebben kunnen aanzien. Eensklaps en zonder dat men er in 't minst op bedacht was, drong hij door de menigte heen, sprong op een paard dat in de nabijheid stond en dat nochtans niemand had zien komen, en snelde als een pijl uit den boog weg met den uitroep:

‘De vila's wenken mij; ik ben verloren, maar wee u, Milane, gedenk de bedreiging mijner moeder!’

Te vergeefs poogde men den ontstelden jager gerust te stellen; niets kon hem zijn angst doen overwinnen; hij zou liever tien razende wolven zijn tegengetreden dan in afwachting van dat onbekend gevaar voortleven.

Acht volle dagen verliepen evenwel zonder dat zijne vrees werd verwezenlijkt, doch den negenden nacht, juist toen het twaalf uur had geslagen, hoorde hij dicht bij zijn huis een dof gekerm en, zonder dat hij de deur had zien opengaan, bespeurde hij een poos daarop Marco voor zich. De jongeling was bleek en met bloed bedekt en scheen ophet punt om den laatsten snik te geven; doch niettegenstaande zijn zichtbare zwakheid, sprak hij op een toon van gezag waarvoor Milane zijns ondanks moest zwichten.

‘Neem mij in uwe armen,’ zeide de zoon der vila, ‘gij die de oorzaak zijt van mijn dood, en breng mij naar mijne moeder om het loon uwer getrouwheid te ontvangen gelijk gij het verdiend hebt. Voor het huis zult gij een paard vinden.’

Bij deze woorden begon de oude zwarte hond erbarmelijk te janken. Milane gehoorzaamde aan het bevel van Marco, en het scheen hem toe dat hij niet zwaarder was dan op zevenjarigen leeftijd.

De jager besteeg het paard dat voor de deur van zijn huis stond. Het was volstrekt niet opgetuigd en, zonder het minste teeken te ontvangen, snelde het onmiddellijk heen in de richting van den berg Avalah.

Het hield eerst stil in de open plaats van het bosch, waar de vila zich nog op dezelfde plaats bevond als den eersten keer dat de jager haar zag.

De grond lag onder de sneeuw begraven en de wateren van de Sava en den Donau, waardoor Belgrado, ‘de witte stad,’ bespoeld wordt, waren dicht gevroren. Milana steeg af en legde het ziellooze lichaam van Marco voor diens moeder neêr. Het was met een aantal wonden bedekt en het bloed dat daaruit stroomde, vloeide tot op de voeten van den jager en kleurde de sneeuw donkerrood.

Helder scheen de maan, en de ontbladerde boomen strekten hunne zwarte takken boven het hoofd des jagers uit, die met angst de moeder over het lijk van haar zoon zag hangen.

Eensklaps richtte de vila zich op en trad langzaam doch dreigend op Milane toe. Hare denkere oogen waren strak op hem gevestigd, hare lange blonde haren, in plaats van in golvende lokken om haar neêr te vallen, staken als slangen boven haar hoofd uit en de zoom van haar wit kleed was besmeurd met het bloed van haar zoon.

Als de jager haar aldus zag voortstappen, slaakte hij een kreet van ontzetting en wilde vluchten. Maar het bloed van Marco had de sneeuw doen smelten en den grond uitgegraven. Vóór Milane gaapte een diepe afgrond en achter hem stond, zonder een woord te zeggen, de verschrikkelijke vila. Hij schiet vooruit om over den afgrond te springen. Hij gelukt hierin, doch een nieuwe door het bloed van Marco gevormde afgrond bevindt zich vóór hem en op twee passen achter hem staat weêr in dezelfde houding de vreeselijke vila.

Milane stoot een angstkreet uit en doet op nieuw een sprong..... Maar 't baat niet: steeds verschijnen vóór hem peillooze diepten, steeds staat twee passen achter hem de zwijgende vila.

In de winteravonden, wanneer de grond onder de sneeuw schuil gaat en de wind door het geboomte ruischt, hoort men in het bosch van den berg Avalah Milane's noodkreet weêrklinken.

Met schrik schuwt de jager dit gevloekt oord. Doch zoo hij de geschiedenis niet kent, en hij den ongelukkige die daar roept te hulp wil komen, schiet een oude eenoogige zwarte hond met een dof gebrul op hem toe. Hij haaste zich alsdan zich uit de voeten te inaken, indien hij ten minste ook niet de prooi der vila's wil worden, want het is de hond van Milane die zijn meester betreurt - zijn meester die gedoemd is om eeuwig voor zijn wreede [pocestrima] te vluchten.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

Hij kreeg geen antwoord; de arme kerel dacht aan den weggejaagden knecht van dien morgen, en aan de armoê, die aan hem zelven onvermijdelijk moest te beurt vallen, indien hij eens zonder werk geraakte.

- Wat komt er van? vroeg Klinkert op nieuw. Wederom geen antwoord.

- Waarom antwoordt gij mij niet? snauwde Klinkert; gij hebt daar gezegd: ‘dat komt er van,’ wat bedoelt gij daarmeê?

- Och, niets, antwoordde de arbeider; kom, laat ons het tuig van het paard maar losmaken, en het arme beest...

- Neen; eer gij daar een hand aan steekt, zult gij mij antwoorden. Even als dienzelfden morgen op de werf, had hij zijn pijp uit den mond genomen, en die als een maarschalksstaf voor zich uitstekend, sprak hij toornig:

- Antwoorden, of verhuizen!

- Nu, al stierf ik dan van honger, en gansch mijn huishouden met mij, toch laat ik mij zoo, noch door u, noch door wie het ook zij, het vuur aan de teenen leggen, riep de arbeider; ja, dat komt er van, zonder noodzakelijkheid op een zondag te werken; dat was het.... en nu het er uit is, haal nu zelf uw hooi naar huis.... ik voor mij heb vandaag reeds lang genoeg tegen mijn zin gewerkt, ik....

- Maak maar dat gij wegkomt, onderbrak hem Klinkert met drift; ik heb geen werk meer voor u.

- Ofschoon ik heden met te werken tegen Gods wet misdaan heb, vertrouw ik op een ander toch wel werk te vinden, sprak de arbeider.

- Gods wet! grinnikte Klinkert.

- En op een zondag werken, doe ik niet meer, zeî de arbeider heengaande, al moest ook heel het dorp in de lucht vliegen, zonder dat er nog een steen op den grond terugviel.

Het was reeds schemeravond geworden; Faust Klinkert stond achter de omgevallen kar, knorrend, kijvend, scheldend bij zich zelven te overleggen, om al dat hooi op te ruimen, en wat hij met zijn paard zou aanvangen.

Terwijl hij daar stond, kwam er iemand op de hurken bij het paard zitten, en sprak medelijdend:

- Arme vos, wat is er? Gaat het niet goed, beste jongen? Arme, trouwe vriend, ik gaf een stuk van mijn vinger, indien ik u konde helpen.

Die hier sprak, was Huib Kurk, de weggejaagde knecht van dien morgen.

Het was bijna alsof het paard hem verstond, het arme dier steende en snorkte - en Huib, die, op zijn hurken bij 't paard zittend, hem den kop streelde, begon te weenen.

- Baas Klinkert. sprak hij, naar hem toegaande, ik wil gaarne een hand uitsteken om den armen vos onder de berries uit te halen, en.....

- Wat? Zoudt gij werken? Is het vandaag dan geen zondag? antwoordde Klinkert met een spotlach.

- Is dat van dezen morgen nog niet vergeten? lachte Huib Kurk; ik voor mij ben niet kwaad op u, en wil, nu 't zijn moet, u ook gaarne helpen.

- Ik heb niemand noodig, antwoordde de stijfhoofdige boer, kwaadaardig en kortaf.

Huib Kurk antwoordde niet, en ging langzaam heen.

Klinkert ging zijn ander paard inspannen, en met behulp van een paar gasten uit zijne herberg werd het hooi opgeladen en weggevoerd. Ook de gebroken kar werd naar huis gebracht; en tegen middernacht kwam de vilder, die den armen vos de hartader afstak, daarna de achterpooten met een stevig touw aan elkander bond, en hem door twee paarden eenige minuten van daar liet voortslepen naar den zoogenaamden ‘paardenakker,’ waar het sterfbed was van bijna al de werkpaarden van den omtrek.

II.
Bij grootvader.

Huib Kurk had geen ouders meer: van zijne talrijke broeders en zusters was hem slechts eene twintigjarige zuster, Paula, overgebleven ook zijn grootvader, de oude Baaf Kurk, leefde nog. Baaf was in de zeventig: haar op zijn hoofd had hij niet meer; tanden in zijn mond ook niet; maar verstand had hij nog zoo als in zijne jonge jaren; geheugen en wilskracht waren bij hem onaangeroerd; zijn ruggegraat was nog kaarsrecht en zijne beenen zoo sterk, dat hij dikwijls zeide, nog wel bekwaam te zijn om brievenbesteller te worden.

Een groot deel van zijn leven had hij met de kerkschaal gegaan, eene zeer vereerende bediening in het oog der boeren, en veertig jaren was hij lid van den gemeenteraad. Baaf Kurk had sedert geruimen tijd zijne boerderij verkocht, zijn intrek genomen in een kleine woning ginds achter de kerk, en leefde daar met zijn kleindochter, Paula, terwijl Huib, voor wien er bij grootvader geen werk was, zich als knecht had verhuurd in de Zilveren Ster.

De rechtschapen Baaf had er wel iets tegen gehad, dat zijn kleinzoon zich verhuurde in een herberg, waar het ruw toeging, doch dewijl er op dat oogenblik geen andere diensten open waren, had hij er toch eindelijk in toegestemd. Toen Huib er heenging, had zijn grootvader hem tienmaal gezegd:

- Jongen, wat ik u zeggen moet, laat u door niemand misleiden; een goeden naam heeft Faust Klinkert niet, dat weten wij allen; en dat het er somtijds raar bij hem toegaat, is geen geheim. Ook is het geen kwaadspreken als ik u zeg, dat Klinkert zelden in de kerk komt, en dat van al zijn verwenschen en vloeken de steenen van zijn huis openbarsten. Vergeet niet, Huib, dat vader en moeder brave Kristenen zijn geweest, dat Paula het ook is, en dat grootvader zich liever op den korenakker levend onder den ploeg zou werpen, dan iets te doen, wat strijdig is met het voorvaderlijk geloof. Wat er juist in het dorp omgaat, weet ik niet, doch zoo als ik hoor, spreekt men daar van beschaving, verlichting, vrijdenken en andere gekheden, die mij niet aanstaan. Ook vindt men er vreemde ratten, die niet naar de kerk gaan, schelden op pastoor, bisschop en Paus, en den dag, en zelfs somtijds den nacht, in de herberg doorbrengen. Met dergelijk soort van volk moogt gij u niet ophouden, Huib; dat zou

Paula misnoegen geven, mij in mijn ouden dag verdriet doen en boos maken en u zelven in het ongeluk helpen.

Huib had naar al die vermaningen van grootvader oplettend geluisterd, hem twintigmaal met het ‘wees maar gerust’ onderbroken, en was zoo vertrokken.

Iets meer dan een jaar had hij in de Ster gewoond, toen hij na het voorgevallene des zondags op de werf naar huis wederkeerde.

Toen grootvader zijn kleinzoon daar met zijn twee klompen over den schouder en zijn toegeknoopte zakdoeken zag aankomen, riep hij hem toe:

- Ik zie al wat er is; ja, Huib, wat is er?

- Klinkert had vandaag grillen in het hoofd, en met grillen kunnen de Kurks niet om.

- Welke grillen? Ja, de Kurks zijn zoo wat kort van stof, en gij vooral, jongen, waart altijd wel wat warm gebakerd.

- Wanneer men mij zoo op 't lijf valt, ben ik licht geraakt, dat beken ik; doch al heette ik niet zoo als vader zaliger, zou ik toch niet dulden, dat men mij zoo het vuur aan de teenen legt.

- Kom maar binnen.... 't is echter jammer, dat gij zoo in eens buiten dienst zijt.... 't is een dure tijd.... Paula, die nog al een stuiver met haar naaiwerk verdient, is sedert een heelen tijd niet al te frisch, en....

- Ik zal mijn best doen, om elders werk te vinden, grootvader; lui ben ik niet, dat weet ge.

- Neen; dat ligt in den aard der Kurks niet.

- Toen ik bij Klinkert in dienst trad, hebt gij mij gezegd, dat grootvader zich nog liever op zijn korenland levend onder den ploeg zou werpen, dan iets te doen wat strijdig is....

- Met het voorvaderlijk geloof, ja, dat heb

ik gezegd.... al heeft mijn geheugen reeds meer dan zeventig jaren in het tuig geloopen, toch is er nog weinig sleet aan.

- Dat heb ik altijd onthouden; en het is ook daarom, dat ik mijn klompen op den rug hing, pak en zak maakte, en het huis verliet, waar ik toch eigenlijk geen aard had.... dat is te zeggen, jawel.... neen, ik meen, dat het toch tijd was, dat ik heenging.

- Hebt gij woorden gehad met Klinkert?

- Hij wilde vandaag zijn hooi binnenhalen.

- Bij die aanhoudende droogte? En dat op een zondag!

- Juist, omdat het zondag is, wilde hij vandaag werken; en weet gij wat ik heb geantwoord: 's zondags werk ik niet, tenzij in tijd van nood; haal zelf uw hooi binnen.'

- Ga zitten, Huib, jongen, nu zie ik, dat gij een echte Kurk zijt.

De oude Baaf sloeg zijn kleinzoon vriendschappelijk met de hand op den schouder, reikte hem zijn tabaksdoos over, haalde voor hem de lange zondagspijp, die achter het kleine spiegeltje stak, en zeî:

- Laat ons opstoppen, Huib, en een pijp rooken.

Huib haalde uit een zijner meêgebrachte pakken een voorschoot van grof wit linnen, bond zich dat voor, ontdeed zich van zijn kiel, en ging, in zijn hemdsmouwen, bij den ouden Baaf zitten rooken.

Veel en lang spraken zij over de Zilveren Ster, over den hooghartigen Faust Klinkert, die nooit naar kerk of kluis ging, en zich ophield met vreemd gespuis, dat zich noch aan God, noch aan Zijn gebod liet gelegen liggen.

- Wat er in huis komt, meende Huib, deugt niet; maar de dieren zijn er goed; ik heb spijt, dat ik den kettinghond en de twee paarden niet meer zien zal.... ook Sanna is braaf.

- Sanna, de dochter van Klinkert? vroeg de oude Barthel.

- Sanna weende als een kind, toen ik heenging, zuchtte Huib.

De oude grootvader, die jarenlang lid van den gemeenteraad was en bijgevolg veel verstand had, keek zijn kleinzoon schuins aan, en dacht bij zich zelven, waarom werd Huib even rood, waarom zuchtte hij van Sauna sprekend?.... Zou hij misschien een oogje op haar hebben?

Tegen den avond, terwijl Huib, in zijn hemdsmouwen en met zijn wit linnen voorschoot op de knieën, uit grootvaders zondagspijp aan de deur zat te rooken, kwam iemand uit de buurt zeggen, dat Faust Klinkert een ongeluk had met zijn hooikar, ginds op den straatweg in het dorp, vijfhonderd schreden van daar.

Huib stak de lange pijp achter den spiegel, liep in één adem weg en ging, zoo als wij reeds gezegd hebben, op de hurken bij den armen vos met zijn gebroken poot zitten weenen.

III.
Sanna.

Den volgenden zondag ontmoette Huib Kurk de dochter van Faust Klinkert achter den toren op het kerkpad.

- Waarom zijt gij zoo eensklaps verhuisd? vraagde het meisje.

- Mijn geweten verbood mij op een zondag te werken.

- Daarin hadt gij gelijk, maar vader heeft onredelijk gehandeld.

- Anders ware ik doodgaarne in de Zilveren Ster gebleven; want ik had de paarden, den hond, de hoenders en de duiven op de werf zoo lief, en behalve om de dieren, zou ik nog wel om iets anders gaarne in zijn dienst zijn gebleven, omdat.... want.... en dan nog....

Hier begon Huib rood te worden tot achter zijn ooren, en wist, ofschoon hij voor een boer toch rap ter taal was, geen weg meer met zijn woorden.

- Of hij meende, dat Sanna niet lang had bemerkt, dat de paarden, de kettinghond, de koeien, de hoenders en de duiven veel van Huib hielden, en dat, ja, en dat.....? vroeg het meisje.

Even als Huib raakte Sanna ook aan 't brabbelen, werd beschaamd en kreeg een kleur zoo rood als het lint, waaraan het zilveren kruis om haar hals hing.

Huib, die intusschen weêr moed had geschept, nam het woord op, zonder bijna te weten, wat hij eigenlijk ging zeggen, en vraagde:

BIJ DE BOEREN.
Sanna had den tip van haar voorschoot in den mond en beet er op.

- Of zij nog iets gehoord had van den armen vos, die acht dagen geleden, met zijn gebroken poot onder de hooikar lag.

- Zij had veel van het arme dier hooren spreken in de herberg, maar telkens wanneer zijn naam werd uitgesproken, was zij van verdriet weggeloopen.

- Waarom men ook op een zondag het hooi binnenreed, iets wat het arme paard, dat zooveel geld had gekost, met den dood moest bekoopen..... dat hij gemeend had, zelf met een karvracht hooi op zijn lijf daar neêr te vallen, toen hij zijn vos, dien hij dienzelfden morgen op den snuit had gekust, daar onder de gebroken berries zag liggen.

- Men had haar gezegd, dat Huib Kurk bij den armen vos had zitten weenen, en daarom had zij den gewezen knecht van haar vader nog meer lief......

Sanna had den tip van haar voorschoot in den mond en beet er op; want zij had nog iets te zeggen, maar ze wist niet hoe zij het moest aanleggen.

Huib Kurk stond met zijn duim in den mond en beet op den nagel. Gaarne zou hij nog iets gezegd hebben, maar de tong, die hem, volgens het zeggen van Baaf, zijn grootvader, anders zoo los als een dorschvlegel in den mond hing, wilde op dit oogenblik noch omhoog, noch omlaag.

Sanna had zich omgekeerd en vervolgde haren weg; op hetzelfde oogenblik keerde ook Huib zich om, en ging heen in eene tegenovergestelde richting.

Sanna was geen tien schreden ver gegaan, of zij zag even om; 't was toch zonderling, dat Huib juist op 't zelfde oogenblik zijn hoofd ook omdraaide.

- Goeden dag, Huib, zeî Sanna, zoo stil, dat zij het zelve bijna niet hoorde.

- Goeden dag, Sanna, zeî Huib, en hij zeide het tot tweemaal toe, omdat hij meende, de eerste maal zelf haar naam niet duidelijk gehoord te hebben.

Eer Sanna aan het huis haars vaders was, zwermde er een heele hoop kinderen om haar heen; het was een eindeloos gejuich van Sanna, Sanna! Er hingen kinderen aan haar kleed, aan elken tip van haar voorschoot, en aan elke hand had zij er ook een.

Nadat de zwerm met zijne zilveren stemmen Maria's Meilied voor haar had gezongen, nadat zij elk kind op de wang had gestreeld en aan allen een pepernoot had gegeven, trad zij langs de tuindeur de werf binnen.

Bij de heerschende juni-hitte stonden de staldeuren open; de koeien, de kalven, de geiten hadden haar gezien, het paard en de kettinghond hare voetstappen gehoord - en de koeien en de kalveren begonnen te bulken, de twee geiten te blaten, het paard, de oude makker van den ongelukkigen vos, wiens beenderen nog op den paardenakker lagen, hinnikte, en de trouwe Spits stond kwispelstaartend te blaffen - de hoenders liepen om haar heen, en de haan met zijne lange, goudzwarte leiveeren kraaide en klapwiekte van blijdschap. Van de werf trad Sanna in haar slaapvertrekje, waar een steenen Lieve Vrouwebeeldje tusschen twee ruikers van roode en witte rozen stond, en opende het venster. En oogenblikkelijk kwamen de bonte duiven, die op de vorst van den koestal zaten, naar beneden en zetten zich neêr op den raamdorpel. Zij kwamen op Sanna's schouder zitten en boekweit eten uit hare hand. En toen zij het Maria's Meilied neuriede, dat de kinderen daareven voor haar hadden gezongen, was het bijna alsof de duiven naar hare stem zaten te luisteren, want de arme diertjes bleven roerloos zitten en hielden hunne kopjes schuins naar de zangster gekeerd. Toen zij haar lied geëindigd had, vlogen de duiven op eens weg, en aan het geklepper van hare vleugels zou men gezegd hebben, dat er verscheidene menschen in de hand klapten, om het Marialied toe te juichen.

Ja, Sanna had de onschuldige dieren lief, en de koeien, de kalven, de geiten, de paarden, de hond, en ook de hoenders en de duiven hielden veel van haar.

Toen zij dien namiddag het huis verliet en zich naar het Lof begaf, vlogen de bonte duiven van de werf met haar mede; zij bleven, terwijl Sanna in de kerk was, een tijd zitten op het blauwe tempeldak, en vlogen toen, na onmeetbare kringen rondom de torenspil te hebben gemaakt, naar werf terug.

Dien namiddag was Faust Klinkert misschien tienmaal in Sanna's slaapvertrekje geweest, en had telkens morrend uitgeroepen:

- Waar blijft toch dat weergasche meisje?

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 5]

In October aan het strand.

Zet de herfst in sommige streken aan de stervende natuur iets bekoorlijks bij, verre van aangenaam is hij aan het zeestrand, waar hij zich onderscheidt door een kouden, snijdenden wind, en waar het oog alsdan niets ontmoet dan klotsend water en een aschgrauwen hemel. Te verwonderen is het daarom niet dat in dien tijd de zeebadplaatsen meestal verlaten zijn. Daar zijn echter altijd enkele personen die, hetzij uit hunne voorliefde voor zeegezichten, hetzij om een andere bijzondere reden, er nu en dan nog blijven verwijlen. Tot dezen behoort het gezin dat onze eerste gravure te zien geeft: eene oude dame die zit te breien, met hare dochter die het lezen moede is geworden en daarom haar boek op het vouwstoeltje nevens haar heeft neêrgelegd, en twee meisjes die de dobberende vaartuigen in de verte staan na te oogen. Het tafereeltje is niet zonder verdienste: de houding der personen, de plaatsing der onderdeelen en de groepeering van het geheel kenmerken zich evenzeer door leven als waarheid.

IN OCTOBER AAN HET STRAND, NAAR DUEZ.

De verloofde van den kruisridder.

Gedurende de kruistochten hebben de vrouwen een tijdperk beleefd van smartelijke beproevingen, welke zij evenwel met gelatenheid doorstonden, gesteund en gesterkt als zij werden door de gedachte aan den aardschen roem en de hemelsche belooning die hunne echtgenooten en verloofden ten deel zou vallen. Die overtuiging alleen schonk haar kracht, want destijds had men nog niet de tallooze uitspanningen en vermaken waartoe tegenwoordig het zwakke geslacht hare toevlucht kan nemen om zich te troosten over de tijdelijke af wezigheid van wie haar dierbaar zijn.

De vrouwen en beminden der kruisridders woonden in sombere burchten, waar zij zich bezig hielden met het verrichten van schoone handwerken en het lezen van dichterlijke of godsdienstige geschriften.

Onze gravure stelt ons een dier vrome zielen voor. Zij is genomen naar een schilderij van mevrouw F. Schneider en heeft het dubbele nut van te gelijk ons schoonheidsgevoel te streelen en eenig denkbeeld te geven van de kleederdracht in den tijd waarvan wij spreken.

Aanteekeningen van een mijmeraar.

Ik ben iemand van een bedaard karakter, die niets liever doet dan rustig te zitten denken of te studeeren en voor wien het leven alle bekoorlijkheid mist sinds Rosa niet meer tot de levenden behoort. Rosa was mijn verloofde. Ik kan nu met kalmte van haar spreken, doch er is een tijd geweest dat het mij onmogelijk was aan haar te denken zonder de diepste smart te gevoelen. Nog word ik somtijds neêrslachtig en bedroefd wanneer haar beeld mij voor den geest komt en ik mij harer herinner zoo als zij was vóór tien jaar: jong en aanvallig, zuiver en beminnelijk als een engel.

Toen Rosa stierf, was ik in den bloei der jongelingsjaren. Het leven lachte mij tegen als een rijk bebloemd veid, mijne toekomst baarde mij niet de minste zorg, doch na haar dood verging mij de lust tot werken of liever het werken viel mij zwaar en, als een natuurlijk gevolg, geraakte ik spoedig in alles behalve ruime omstandigheden. Mijne vrienden en kennissen zagen met minachting op mij neêr als op iemand die geen zedelijke kracht genoeg had om de droefheid die hem overstelpte te boven te komen. Ik werd hun onverschillig: zij lieten mij varen en ik bleef verlaten en alleen op de groote, wijde wereld.

Van dat oogenblik liepen onze wegen uiteen: zij wijdden zich aan nijverheid en onafgebroken arbeid, ik hield mij bezig met studie en bespiegeling. De liefde voor de eenzaamheid groeide steeds in mij aan.

Mijne kamer bovond zich in een der meest afgelegen straten van Gent. Zij prijkte van buiten met een soort van klein balcon; de marmeren schoorsteenmantel was keurig bewerkt; het tapijt, ofschoon oud en verkleurd, toonde duidelijk aan dat mijne voorgangers veel rijker waren dan ik. De huren waren niet hoog in de wijk waar ik woonde en gedurende een groot gedeelte van den dag heerschte er dan ook hoegenaamd geen leven in de straten men hoorde niets dan onduidelijke en verwarde klanken die boven de stad schenen te zweven. Nu nog doet het mij goed als ik zulke geluiden verneem. Dat dof gegons strekte mij als het ware tot gezelschap.

Ik sprak zoo even van een balcon dat op de straat uitzag; dikwijls heb ik daarop hangen leunen en veel is de kommer en de ellende welke ik van daar heb aanschouwd.

Van daar zag ik grijsaards met witte haren, jongelieden met droevig neêrhangend hoofd, meisjes in lompen, somtijds echter ook de met kant en bloemen getooide rijke dame. Wat boden die verschillende gezichten, welke het toeval onder mijn raam bracht, stof tot studie en nadenken aan!

Aan een en ander heb ik de eenvoudige geschiedenis te danken, welke ik wenschte mede te deelen.

Elken woensdag en zaterdag morgen had ik reeds geruimen tijd een meisje den hoek onzer straat zien omdraaien zonder dat zij op eene bijzondere wijze mijne aandacht had gaande gemaakt. Wel had ik mij overtuigd dat hare gelaatstrekken goed gevormd waren en hare kleeding uitmuntte door zindelijkheid, doch verder had zij mij geen belang ingeboezemd.

Op een schoonen morgen in juni werd het echter anders. Ik stond weêr op mijn observatiepost; de zon goot hare weldoende stralen in onze rustige straat en van uit een nabij gelegen hof klonk het liefelijk gezang der vogels mij in de ooren. Droomend keek ik naar beneden, toen eensklaps een vrouwelijke gestalte onder mijn raam bleef staan en het hoofd oprichtte: het was 't meisje dat elken woensdag en zaterdag op hetzelfde uur voorbijkwam. Ik sloeg haar nauwkeuriger dan gewoonlijk gade en bemerkte nu dat uit haar gelaat groote schranderheid en goedheid sprak. Eenige seconden keek zij mij aan en vervolgde daarop haar weg. In hare hand droeg zij een rol papier.

‘Het is zeker een pianiste die les gaat geven,’ zeide ik in mij zelven.

Toen zij om den hoek van de straat was, begon ik op nieuw te droomen en het ligt in den aard van de zaak dat de jonge maagd het onderwerp mijner mijmering was.

Van dien dag af zag ik hare geregelde komst met steeds toenemende belangstelling te gemoet, en het was verwonderlijk hoe precies zij altijd op hetzelfde tijdstip passeerde. Op de twee dagen dat ik haar te zien kreeg, zou ik niet met meer juistheid mijn horloge hebben kunnen gelijk zetten dan door hare verschijning tot maatstaf te nemen. Ik verwachtte haar even geregeld als ik des morgens mijn ontbijt en om acht uren het dagblad verwachtte.

Ik weet niet welken weg zij volgde om naar haar huis weêr te keeren, maar nooit kwam zij door mijn straat terug.

Twee volle maanden zag ik haar om tien minuten voor negenen voorbijkomen zonder iets nieuws aan haar te bespeuren: altijd dezelfde gang, altijd dezelfde netheid in hare kleeding, altijd dezelfde kalmte op haar gelaat. Drie of vier maal ontmoette zij een bedelaar, wien zij telkens een aalmoes gaf en, gelijk ik lichtelijk kon raden, eenige woorden van troost en opbeuring toevoegde. Dat zij een edelmoedig en medelijdend hart bezat bleek mij daaruit ten duidelijkste, en ik werd in die overtuiging gesterkt toen ik haar eens dicht bij mijn huis zag stilstaan en zij een weenend knaapje door liefkozingen tot bedaren trachtte te brengen.

Op zekeren avond, in het begin van augustus, keerde de onbekende, die ik Marie zal noemen, toch eens door mijn straat huiswaarts. Als naar gewoonte had zij een rol muziek in de hand, doch zij was niet alleen: een jonge man vergezelde haar.

Naar het voorkomen van dezen te oordeelen, kon hij een notarisklerk, een dokter of een advocaat zijn. Hij was kort van gestalte, en had iets over zich dat men met een fransch woord *gedistingueerd* pleegt te noemen, doch over zijn gezicht lag een bleeke tint en zijn gezondheid scheen zwak en teeder te zijn. Hij ging langzaam en met gebogen hoofd, doch zijn ziekelijke toestand kon daarvan oorzaak zijn; of wenschte hij soms wat langer het gezelschap zijner gezellin te genieten? ‘Wellicht is het haar broeder,’ dacht ik in 't eerst bij mij zelven, doch weldra kwam ik van die

meening terug en hield ik het voor zoo goed als zeker dat hij haar verloofde was en zij hem liefhad.

Er verliepen drie weken; Marie passeerde nog altijd even geregeld als vroeger, doch des avonds kreeg ik haar niet meer te zien. Intusschen kwam ik tot de ontdekking dat de jonge man die haar begeleid had, vlak tegenover mij woonde. Uit de uren dat hij uitging en thuis was, kon ik opmaken dat hij op een kantoor werkzaam moest zijn. Hij had de gewoonte om voor zijn venster te zitten tegen dat Marie zou opdagen, en zoodra hij haar in het oog kreeg, snelde hij haar in allerijl te gemoet. Met hartelijkheid begroetten zij elkander altijd weder en met den glimlach der vergenoegdheid op het gelaat gingen zij daarop zamen verder. Een kwartier daarna kwam hij in den regel terug en bleef dan thuis tot omstreeks tien uur.

Nu ik in hem een nieuw voorwerp van studie gevonden had, bracht ik meer dan gewoonlijk mijn tijd voor mijn venster door. Mij dacht dat Charles - het lust mij den jongen man aldus te noemen - niet veel geestkracht en vastheid van karakter moest hebben: zoo hij deze eigenschappen vroeger had bezeten, dan waren ze verdwenen ten gevolge van zijn zwak gestel en de ziekte die hem scheen te ondermijnen, doch zijne wezenstrekken toonden onmiskenbaar een verheven en ontwikkelden geest aan. Zelf traag en weinig doortastend, hinderde mij in anderen een gebrek waaraan ik even goed mank ging, en de gedachte kwelde mij dat Charles eenmaal zijn lot aan dat van Marie zou kunnen verbinden. Indien ik een beschermer, een echtgenoot voor haar had mogen kiezen, zou ik er haar een gegeven hebben die als zij de kracht had gehad om de moeielijkheden welke het leven in een groote stad oplevert, het hoofd te bieden en te overwinnen. Dat was een van die gedachten zoo als droomers er zoo dikwijls hebben.

De winter die kort daarop aanving, was erg guur, doch niettemin kwam de kloeke maagd altijd op haar gewone uur voorbij. De eenige verandering welke ik aan haar bespeurde, was dat zij in het zwart en warmer gekleed was. Zij scheen niet gevoelig te zijn voor de snijdende koude, welke Charles kennelijk zieker en zwakker maakte. Voortdurend droeg hij een sierlijken witten halsdoek, hetgeen mij eenigszins bevreemdde, dewijl hij in zijne kleeding zeer weinig smaak aan den dag legde. Wellicht was het 't werk eener vrouw; mogelijk had Marie den doek met eigen handen gemaakt.

Eindelijk maakte de winter voor de lente plaats. Charles verliet zijn huis bijna niet meer dan om zijn beminde te gemoet te gaan. Somtijds, als de zon scheen, waagde hij het voor een half uur buiten te wandelen, steunend op de armen vaneen ander jonkman, die waarschijnlijk een zijner vrienden was. Wat een contrast tusschen die twee jongelieden! de een was een sterk gebouwd man met gespierde handen en een gebronsd gelaat, de andere scheen, bij hem vergeleken, een kind! Het was hun aan te zien dat ze veel van elkander hielden; misschien waren het twee oude schoolmakkers, twee vrienden die reeds als kind lief en leed met elkander gedeeld hadden. In ieder geval bestond er een nauwe band tusschen hen, waarvan Marie niet onkundig moest zijn.

Sterk heugt mij een namiddag dat het snikheet was; het was in het begin van juni; ik zag Charles en Robert (dit is de naam dien ik aan mijn nieuwen kennis gaf) uit het woonhuis van den eersten treden en al pratend de straat op wandelen.

Eensklaps zag ik Marie, op dat ongewone uur, van den tegenovergesteld en kant komen. Zij hield in de hand een dier tuilen resida welke in Gent voor dertig centiemen te verkrijgen zijn, en al voortstappend, trachtte zij den ruiker goed te schikken.

Terwijl ik haar als naar gewoonte gadesloeg, bemerkte ik dat een hoogrood hare wangen overtoog toen zij ontwaarde dat de twee vrienden haar bespeurd hadden. Desniettemin was een uitdrukking van zoet geluk op haar gelaat te lezen. Charles nam de bloemen koel en onverschillig aan; niets deed vermoeden dat de ontmoeting hem aangenaam was; ik zag slechts duidelijk de sporen van de ziekte welke hem naar het graf voerde. Het bevreemdde mij dat Marie daarvan niets gewaar werd. want zij was nog even opgeruimd als vroeger en had nog die uitdrukking van kalmte en goedheid die mij steeds zoozeer getroffen had. Charles zeide geen woord

en scheen vermoeid, terwijl Robert druk met haar praatte, en na een minuut werd de ziekelijke jonkman ongeduldig en wilde weêr naar binnen gaan. Toen de deur achter hem toeging, verried het gelaat van Marie een zekere spijt en droefheid. Eenige seconden bleef zij als besluiteloos staan om daarna, haastig en gejaagd alsof zij iets vergeten had, terug te keeren in dezelfde richting van waar zij gekomen was.

Den woensdag die op dit voorval volgde, verscheen het meisje niet en hetzelfde was 's zaterdags daarop het geval.

‘Zij moet zeker ziek zijn of wel ze is al vroeger voorbij gekomen,’ zeide ik bij mij zelven, doch in de eerste dagen der volgende week bleef zij evenzeer weg, zoodat mijne nieuwsgierigheid steeds sterker geprikkeld werd en ik hare komst met toenemende spanning verwachtte. Ik ging vroeger op het balcon staan en keek aandachtig rond, doch zij liet zich niet zien. Des zaterdags gaf ik den moed op, want ik had reeds zeer veel tijd verspild met te trachten haar afwezigheid te verklaren.

Eenige dagen later werd de roman vervolgd. Ik zag mijn bleeken en mageren buurman voor het venster op een stoel zitten; hij had de gordijn een weinig opgelicht en tuurde strak naar buiten. Daar staat op eens zijn beminde voor de deur van zijn woonhuis en schelt aan. Zij had een mandje met bloemen in de hand, dat zij aan de meid overhandigde om daarna droevig en ter neêr geslagen weder heen te gaan. Het was blijkbaar dat zij den toestand van Charles kende.

Iederen dag gebeurden er nu geregeld twee dingen, namelijk de komst van den dokter en die van Marie, welke laatste altijd een korfje of een ruiker bloemen medebracht en nu eens korter, dan langer met de meid bleef staan praten.

Deze laatste omstandigheid wierp een nieuw licht of liever een nieuwe schaduw op hetgeen ik mijn roman noemde. Ik begon te gelooven dat Marie, even als Charles, alleen in de wereld was, want nooit werd zij door iemand vergezeld.

Van tijd tot tijd sprak zij een oogenblik met Robert op den dorpel van de deur; ongetwijfeld gold hun onderhoud den armen zieke; dat was duidelijk te merken aan de blikken die zij naar diens kamer sloegen.

Ik kan niet zeggen hoeveel belang ik in Marie stelde nu ik mij overtuigd hield dat zij alleen en verlaten in de groote stad was. Ik begon in den teringlijder verdiensten te zien waaraan ik tot dan toe niet gedacht had en die haar genegenheid voor hem hadden doen opvatten, en ik gevoelde dat zij met des te meer kracht aan hem gehecht moest zijn nu zij wist dat zij hem zou verliezen.

Op zekeren morgen dat ik volgens gewoonte weêr naar het huis aan den overkant stond te kijken, bemerkte ik dat de blinden gesloten waren. Charles was derhalve dood. Achtereenvolgens belden de melkvrouw, de bakkersknecht en de brievenbesteller bij hem aan, doch met uitzondering van den laatste gingen zij onverrichter zake heen. Er bleef mij dus geen twijfel omtrent den toestand van den jonkman over.

Twee dagen later stond Marie voor de deur van de woning, op het punt van de bel over te halen, toen er een man aankwam met een doodsbaar. Het meisje ging ter zijde om hem door te laten, en een rilling liep haar over de leden toen zij hem den trap zag opgaan en zij dacht aan hetgeen hij kwam doen.

Op dat oogenblik trad Robert haar te gemoet; hij zag er bleek en vermoeid uit en voegde haar eenige woorden toe die haar schenen aan te grijpen, want snikkend en weenend verliet zij daarop de woning, na de bloemen, welke zij had medebracht, op den dorpel van het huis te hebben nedergelegd. Robert raapte ze op en ging, na haar

een oogenblik met het oog gevolgd te hebben, naar binnen. Des namiddags kwam het meisje terug om den doode, dien zij ongetwijfeld bemind had, nog eens te zien. Den derden dag na het overlijden van den jongen man had de begrafenis plaats; niemand vergezelde hem naar zijne laatste rustplaats dan Robert en Marie. Toen ik het jonge meisje in haar zwart gewaad en met betraande oogen daar zag voortschrijden, kon ik niet nalaten bij mij zelven te zeggen: 'Wat heeft zij hem liefgehad! Zij zal hem zeker haar gansche leven betreuren en aan zijn nagedachtenis getrouw blijven!'

De eerstvolgende dagen dat ik haar voorbij zag komen was zij somber en neêrslachtig en scheen zij ten prooi aan een nijpende smart. In mijn verbeelding volgde ik haar naar hare eenzame woning en ik vroeg mij af of zij nog wel een vriend op de wereld had, iemand wien zij haar vertrouwen kon schenken, dien zij kon liefhebben en beminnen. Een half jaar lang passeerde zij als voorheen tweemaal in de week mijn huis, doch plotseling bleef zij weg en zag ik haar geruimen tijd niet meer.

Ik dacht dat mijn geschiedenis ten einde was, of liever dat zij geen einde zou hebben, toen dezer dagen de meest onverwachte ontknooping kwam. Marie en Robert wandelden gearmd onder mijn balcon voorbij. Hare kleeding verried duidelijk dat zij kort geleden in het huwelijk gotreden was. Een poos hielden zij voor het huis waar Charles den geest gegeven had stil en het was op beider gelaat te lezen dat de aanblik dier woning een droevige herinnering bij hen opwekte. Het was echter slechts voor een stonde, want toen zij verder gingen, hernam Marie haar gewone levendigheid en lachte zij tegen Robert even als zij weleer Charles had toegelachen. Dat ging mij aan het hart, doch ik dacht: 'Zoo gaat het gewoonlijk in de wereld.' En inderdaad, is de roman die ik voor mijn venster heb zien spelen niet een alledaagsche geschiedenis?

Hoe sommige menschen over onze dokters denken.

Het was te midden van een hevigen rede twist tusschen twee geneesheeren - een homeopaat en een allopaat - dat een der toehoorders, die het niet hoog op had met de wetenschap der Esculapen, bij wijze van afleiding, het volgende verhaalde, dat mij nog zoo goed heugt als of ik het gisteren gehoord had:

Een jonge vrouw verkeerde in groot levensgevaar. Na de beroemdste dokters geraadpleegd te hebben, ging haar wanhopige echtgenoot een soort indischen toovenaar opzoeken, die als een eersten meester in zijn kunst bekend stond. De toovenaar antwoordde hem dat, aangezien hij geen dokter was, hij hem geen recept kon geven, maar dat hij een kostbaren talisman bezat, een kijkglas namelijk, waardoor men voor het menschelijk oog onzichtbare voorwerpen kon waarnemen en dat hem in staat zou stellen den geneesheer te ontdekken op wiens bekwaamheid hij zich kon verlaten.

De jonge man gaf de helft van zijn fortuin om het wonderding in zijn bezit te krijgen en liep daarop naar den meest befaamden geneesheer uit de stad. Aan de deur van diens woning gekomen, haalde hij zijn kijkglas voor den dag en onmiddellijk zag hij een menigte gestalten die, met een wit doodskleed bedekt, zich in onafzienbare uitgestrektheid uitbreidden. Het waren de zielen van hen die de groote geleerde naaide andere wereld had geholpen. Verschrikt nam de teleurgestelde echtgenoot de vlucht: hoe was hij op de gedachte gekomen om bij zulk een moordenaar raad te willen halen!

Met een dik adresboek in de hand liep hij vervolgens al de wijken der stad door, doch voor elke dokterswoning vond hij eene menigte zielen, die wel niet overal even talrijk waren, maar altijd talrijk genoeg om hem zijn vertrouwen in den bewoner van het huis te benemen.

Bij toeval verneemt hij eindelijk, dat er in een afgelegen straatje nog een dokter woonde, dien men vergeten had in het adresboek te vermelden. Hier zag hij, in plaats van een grooten troep, slechts twee gestalten, en wel een paar zeer kleine en zwakke.

‘Ha,’ riep hij uit, ‘hier is dan toch een goede dokter. Hij zal mijne vrouw wel in het leven houden!’

Hij klopt aan, treedt binnen en verzoekt den geneesheer hem onmiddellijk te volgen. Onderweg vertelt hij hem hoe het met zijne wederhelft geschapen staat. De dokter ziet verwonderd op.

‘Maar, mijnheer,’ voegt hij zijn begunstiger toe, ‘wat heeft u toch bewogen om mijne hulp in te roepen, terwijl ik zoo'n aantal collega's heb, die veel knapper zijn dan ik?’

‘Gij zegt dit uit bescheidenheid,’ is het antwoord; ‘uw faam en bekwaamheid zijn mij zeer goed bekend.

‘Mijn waarde heer,’ hervat de dokter; ‘hoe zou ik naam kunnen hebben? Ik ben eerst eenige dagen in de praktijk en heb nog slechts twee patiënten gehad!’

Parijs en de wereldtentoonstelling.

X.

‘Hebt gij reeds een bezoek gebracht aan de fransche kroondiamanten?’ vroeg mij de ingenieur, sedert de kennismaking in de Crêmerie en het gemeenschappelijk eten van de meloenschijven, in de Halles Centrales, voor goed mijn tochtgenoot op de wereldtentoonstelling geworden.

‘Ik heb er meermalen langs gewandeld, maar de massa bezoekers en de barsche gezichten der policie-agenten, die als Cerberi den schat bewaken, schrikten mij af,’ antwoordde ik; ‘daarenboven....’

‘Ik weet wat gij zeggen wilt,’ viel de Franschman mij in de rede, ‘voorwerpen, wier waarde minder in de kunst dan wel in de verbeelding bestaat, lokken u niet aan, ik begrijp zulks; maar dit is nog geen reden om een zoodanig bezoek te verwaarloozen, te minder daar de gelegenheid zich niet licht meer zal voordoen, nu ons volk zijn vorsten verdreven en alleen de diamanten behouden heeft.’

‘Ja, ja, wij moeten die diamanten zien,’ meende op zijne beurt mijn landgenoot, de notaris van Nergenshuizen; ‘wat zou mijn vrouw zeggen, zoo ik haar bij mijn terugkomst er geen beschrijving van geven kon!’

Wij bevonden ons vlak voor den hoofdgevel van het tentoonstellingspaleis en dus in de nabijheid van de kostbare uitstalling; binnen een paar minuten waren wij op vijf schreden het fraaie achthoekige paviljoen met zijn donkerrood fluweelen bekleedsels en sierlijke gouden franjes, maar daarom nog niet het doel van onzen tocht - de kroondiamanten - genaderd. Integendeel, het bleek, dat die laatste vijf schreden het moeielijkst gedeelte van den arbeid waren. Het paviljoen, waarin de schatten der fransche kroon achter groote glazen vitrines bewaard worden, is door een stevig hekwerk omringd met een smalle opening voor den ingang even als voor den uitgang. In zijn gewone voortvarendheid poogde de notaris door de lange rij der bezoekers heen te breken en zoodoende met één slag het moderne heiligdom binnen

te treden, doch op eene barsche wijze werd hij door den aan den ingang wacht houdenden policie-agent terug gestooten, zoodat hij genoodzaakt werd zich aan de achterste rij der bezoekers aan te sluiten en met hen *queue* te maken. Van toen af ging de optocht voetje voor voetje, soms zelfs in het geheel niet voort, zoodat het een volslagen kwartieruurs duurde, alvorens wij den zuurzienden policie-agent voorbij en het ijzeren hek binnen waren. Thans bevonden wij ons in de onmiddellijke nabijheid dier begeerlijke schatten, die echter gezamenlijk in een miniatuurkoffer zouden plaats kunnen vinden. Wij hadden thans voor ons tal van grootere en kleinere diamanten, gedeeltelijk los op den fluweelen grond liggende, gedeeltelijk in gouden en zilveren sieraden gevat. Diamanten oorhan-

gers, hals- en paarlsnoeren, diademen van brillanten, schitterende sterren blonken ons tegen en betooverden meer door hunne ongewone schittering dan door hunne kunstwaarde. Eenzaam en verlaten lag in een groote vitrine een losliggende diamant, als een vorst uit het verre Oosten, die geen mededinger naast zich duldt. Geen wonder, het is de beroemde *Regent*, de koning onder de diamanten, waarvoor men eenige jaren geleden alle kleine vorstendommen van Duitschland had kunnen aankoopen, een diamant, die alleen eene waarde van zeven millioen franken vertegenwoordigt

Wij hadden echter den tijd niet ons in deze verbazende rijkdommen te verdiepen, want het herhaalde *Circulez, messieurs!* der bewakers noodzaakte ons tot aanhoudend voortgaan, zoodat wij al spoedig het traliehek verlaten hadden en nog slechts uit de verte Frankrijks kroonschatten konden bewonderen.

DE VERLOOFDE VAN DEN KRUISRIDDER, NAAR MEVR. F. SCHNEIDER.

‘Hoe schoon, hoe heerlijk!’ hoorde ik eene dame in de nabijheid, die, naar mijn oordeel, nochtans reeds voldoende met goud en edelgesteenten beladen was, tot haren echtvriend zeggen.

‘Toe, papa, koop mama zoo'n parelsnoer.’ vleide een achtjarig meisje, dat de verbindingsketen vormde tusschen beide echtelingen, ‘en mij een paar oorbellen.’

De man zeide niets, maar hij keerde zich snel om en ging met groote stappen naar eene minder gevaarlijke uitstalling, waar hij niet langer

aan dergelijke verleidelijke aanvragen blootstond.

‘Die blinkende steenen daar worden zorgvuldig genoeg bewaakt,’ sprak de notaris, met een ontevreden blik op den policie-agent, die hem een half uur geleden zoo onzacht had teruggewezen.

‘Geen wonder,’ antwoordde de ingenieur, ‘die hand vol voorwerpen vertegenwoordigen eene waarde zoo als men zelden bijeen ziet. Verbeeld u eenige karvrachten zuiver goud op den publieken weg uitgestort, zoudt gij niet meenen, dat deze eene zorgvuldige bewaking behoefden?’

‘De vergelijking gaat niet op, neef,’ meende de notaris.

‘In allen deele,’ hervatte de Franschman; ‘is deze uitgestrekte vestibule, met zijne duizenden wandelaars per uur, niet gelijk aan een openbaren weg met eene zeer drukke passage bovendien, terwijl deze kostelijke steenen tegen minstens 12.000 kilo's goud of niet minder dan 175.000 kilo's zilver konden ingeruild worden, daar de waarde der gezamenlijke kroondiamanten op 35 millioen franken geschat wordt?’

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - HET CHINEESCH PAVILJOEN.

De notaris boog voor deze welsprekende cijfers het hoofd en moest in zich zelven erkennen, dat het strenge consigne der parijsche agenten van policie een noodzakelijk kwaad was.

‘En nu naar het paviljoen van den prins van Wallis,’ sprak thans de ingenieur, nadat wij nog een paar minuten, ieder in zijne eigene gedachten verdiept, over de kroondiamanten hadden nagedacht

Het paviljoen van den prins van Wallis bevindt zich in de onmiddellijke nabijheid; in een paar stappen waren wij er.

‘De engelsche kroonprins schijnt Frankrijk een goed hart toe te dragen,’ hervatte de Franschman met ingenomenheid; ‘dezer dagen heeft hij herhaaldelijk Parijs bezocht en de collectie, door hem ingezonden, is verreweg

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - HET PAVILJOEN DER VEREENIGDE-STATEN.

de kostbaarste van alle overige inzendingen. Gij weet, dat ze bestaat uit de geschenken, welke de prins voor een paar jaar bij zijne overzeesche reis uit Indië heeft meêgebracht?'

Die geschenken bleken bij nadere bezichtiging recht vorstelijk te zijn; uitgestrekte vitrines waren opgevuld met de kostbaarste voorwerpen, waarbij de uitgebreide wapenverzameling de hoofdrol speelt. Het is inderdaad verwonderlijk, hoe de indische vorsten en rijksgrooten den engelschen troonopvolger meenden te moeten overladen met eene ontzaglijke hoeveelheid karabijnen, pistolen en sabels. Wilden ze er den prins bedektelijk aan herinneren, dat Indië wapenen genoeg voortbrengt en dus hunne hulp verre van te versmaden is, waartegen het engelsche Gouvernement in ruil den Hindoes en vooral den vorsten de meest mogelijke vrijheid behoorde toe te staan? In ieder geval echter is die collectie wapenen zeer merkwaardig; de lange karabijnen, niet ongelijk aan de schietwapenen der Arabieren, zijn bijzonder fraai gedamasceerd; de loopen, zoowel der oude als der nieuwe geweren, zijn prachtig gevlamd en met veelkleurige ornamenten versierd, terwijl de kolven ingelegd zijn met kostbare paarlen en edelgesteenten, in gouden haut-reliefs gevat. De eindelooze verscheidenheid der 'zijdgeweren' met hunne kostbare gevesten, blinkend van diamanten, robijnen en smaragden, komen meest allen hierin overeen, dat het lemmet ongemeen breed is, soms meer dan twintig eentimeters, zoodat eene geoefende band in staat moet zijn met één slag daarmede den kop eens olifants van den romp te scheiden. De nog breedere scheeden zijn naast de blanke sabels neêrgelegd en schitteren eveneens van goud en kostbare edelgesteenten.

Ook de overige geschenken beziende - en deze zijn legio - blijkt het, dat het rijke Indië eene groote voorliefde heeft voor edelgesteenten, want deze zijn eveneens aanwezig in de paardenen olifantszadels van fluweel en leder, in de reusachtige schilden van allerlei vorm en vooral in de kostbare waaiers, van welke velen de gedaante van pauwenstaarten hebben; de oogen bestaan uit groote parels en veelkleurige edelgesteenten, zoodat de bonte pauwenstaart op eenigen afstand bedrieglijk nagebootst is.

Een ander geschenk is een troon, geheel vervaardigd van gedreven zilver met scharlakenrood fluweel bekleed; verder eene tent, heerlijk met gouddraad doorweven, echter niet bestemd om in een paleis, maar op den rug eens olifants geplaatst te worden, wanneer men ter jacht gaat. Tot dat doel was de kostbare troon door den prins bij zijn jachtpartijen in Indië reeds gebezigd. Nog ziet men een draagstoel, geheel met gesneden ivoor ingelegd - een kostelijk werkstuk van de kunstvlijt der Hindoes.

De verzameling bevat eveneens geheele stapels doozen of koffertjes, vaak in de zonderlingste vormen, vervaardigd van goud of zilver, met diamanten en paarlen ingelegd; in die voorwerpen werden den prins van Wallis de adressen der indische steden, door hem bezocht, aangeboden.

De rijke collectie beperkt zich echter niet tot de eindelooze verscheidenheid van metalen voorwerpen; men bewondert er eveneens kostbare indische tapijten in alle kleuren van den regenboog; maar die schier verblindende kleurenmengeling beeft niets stuitends, daar men de harmonie tusschen de grondkleuren en de aangebrachte versieringen, meestal uit bloemen en vogels bestaande, zeer wel in het oog heeft gehouden, wat ze een aangenaam aanzien geeft. In de nabijgelegen afdeeling van

Engelsch-Indië vindt men een dier tapijten, welke voor een prijsje van 800 pond sterling of 20.000 franken te koop is.

Van de bekende kaschemiren sjaals heeft de engelsche kroonprins gedurende zijne reis eveneens een goeden voorraad opgedaan; die sjaals schitteren in de prachtigste kleuren, en ondanks hare grootte zijn zij zoo dun, dat men ze schier in het holle van de hand verbergen kan. Deze kostbare doeken worden vervaardigd van de fijne en zijdeachtige wol der in Kaschemir levende geiten. Een dier sjaals stelt even goed als op de uitvoerigste kaart den geheelen plattegrond voor van de hoofdstad van het gewest, Sunagar. In de nabijheid der uitstalling zijn eenige Hindoes onvermoeid bezig dergelijke voorwerpen te vervaardigen.

Het behoeft den lezer niet te verwonderen, dat wij zeer voldaan van de rijke en merkwaardige collectie van den engelschen kroonprins afscheid namen.

J.A.V.

Een onderhoud door middel van gebaren.

Op zekeren dag verdedigde een spaansch afgezant bij Jacob II, koning van Engeland, verschillende stellingen op het stuk van taal; vooral toonde bij zich een warm voorstander van zinnebeeldige teekenen en, in uitersten vervallende, beweerde hij zelfs dat op elke goede universiteit een professor in die teekens behoorde te zijn.

Koning Jacob besloot eens een grap te hebben en zeide hem dat de universiteit van Oxford sedert lang zijne wenschen vooruit was geweest. ‘De geleerde,’ voegde hij er bij, ‘die met het onderwijs in die wetenschap belast is, moet in zijn vak buitengewoon sterk zijn.’

Toen de Spanjaard daarop onmiddellijk zijn voornemen te kennen gaf om den bedoelden professor te gaan opzoeken, liet de koning den president hiervan in kennis stellen, en deze gevoelde evenzeer lust om den spaanschen pedagoog een poets te bakken. Hij stelde daartoe het volgende plan vast.

Er woonde in de stad een slachter met name Jenkins, die zich zoowel onderscheidde door zijn leelijkheid - hij had slèchts één oog - als door zijn vlugheid en slimheid in het antwoorden. Deze levenslustige kwant bestemde de president van de universiteit om voor professor in de gebarentaal te spelen. De belooning welke hem werd toegezegd, lachte den beenhouwer genoeg aan om hem het voorstel van den president gaarne te doen aannemen. Hij beloofde, en verklaarde zich zelfs bereid te zweren, dat zoolang de comedie zou duren en wat er ook mocht gebeuren, hij het diepste stilzwijgen zou bewaren en zijne gedachten alleen door gebaren zou kenbaar maken.

De gezant meldt zich aan en werdt beleefd verzocht om in een spreekvertrek de komst van den professor af te wachten. Deze komt spoedig binnen, met een deftigen toog aan en een ontzaglijke pruik op het hoofd, en neemt zonder iets te zeggen op een stoel plaats, terwijl een bediende den Spanjaard inlicht wien hij voor zich heeft.

De hidalgo nadert Jenkins en steekt één vinger van zijne hand in de hoogte, waarop de andere er twee opsteekt. Daarop laat de gezant hem drie vingers zien, en Jenkins treedt met gebalde vuist en dreigenden blik op hem toe. De gezant haalt een sinaasappel uit zijn zak en houdt dien Jenkins onder den neus, en deze brengt op zijne beurt een tarwebroodje te voorschijn, dat hij tamelijk onzacht tegen den mond van zijn collega drukt.

De gezant scheen voldoende bewijzen van bekwaamheid van den professor ontvangen te hebben: met een diepe buiging nam hij afscheid en verliet het vertrek.

Eenige professoren, die zich in een aangrenzende kamer begeven hadden, snelden thans toe om te vernemen hoe hun vermeende collega zich gehouden had.

'O, hij is onovertrefbaar!' was het antwoord van den gezant op de vragen waarmede hij bestormd werd. 'Wat een genie! Ik begon met hem een vinger te laten zien ten teeken dat er slechts één God is. Hij toonde er mij daarop twee, blijkbaar om te beduiden dat er een Vader en een Zoon is. Om te kennen te geven dat er drie goddelijke personen zijn, stak ik toen drie vingers op, en om aan te toonen dat die drie personen slechts één God uitmaken, hield hij mij zijn gebalde vuist voor het gezicht. Daarop nam ik een oranje-appel uit mijn zak als zinnebeeld der Voorzienigheid, die ons niet alleen schenkt wat wij voor ons onderhoud behoeven, maar ook nog bovendien wat ons leven kan verzoeten en veraangenamen. En raadt eens wat hij toen deed? De geniale man! Hij haalde uit zijn zak een brood om mij te herinneren dat dit een onmisbaar goed is en ver te verkiezen boven de eischen der weelde en der ijdelheid.'

Na dit gezegd te hebben, ging de gezant verrukt heen. De professoren riepen nu den eenoogigen beenhouwer en vroegen hem hoe hij de gebaren van den Spanjaard verstaan had.

'De gezant!' antwoordde hij schijnbaar ten hoogste gebelgd; 'ik heb nooit zoo'n onbeschaamden kerel gezien; hij heeft me zwaar beleedigd. Verbeeldt u, dat hij me eerst één vinger liet zien om te zeggen dat ik slechts één oog heb. Ik stak er tot antwoord twee op om hem aan zijn verstand te brengen dat ik met mijn één oog even goed zie als hij met zijn twee. Toen toonde hij drie vingers, zeker om me te zeggen dat wij met ons tweeën toch maar drie oogen hebben. Verbitterd over die onbeschoftheid, ging ik met gesloten vuist op hem af, en had ik niet bijtijds aan den eerbied gedacht dien ik u verschuldigd ben, zoo zou ik hem een duchtigen slag in zijn gezicht gegeven hebben. Dat joeg hem echter volstrekt geen schrik aan. Doodbedaard haalde hij een sinaasappel te voorschijn en hield me dien voor de oogen, als wilde hij zeggen: 'Zoo iets kan uw mistig land nooit voortbrengen.' Van mijn kant toonde ik hem toen een stuk brood om hem te doen gevoelen dat onze tarwe en rogge veel meer waard zijn dan zijn vruchten. Het was zijn geluk dat hij daarop aftrok, want als hij nog langer gebleven was, had hij waarschijnlijk met mijn vuisten kennis gemaakt.'

Het zal wel onnoodig zijn er bij te voegen dat de gezant, toen hij vernam hoe goed men hem begrepen had, geheel van meening veranderde opzichtens het onderwijs in de gebarentaal.

Bij de boeren,
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg*.)

De herberg zat gepropt vol, en Klinkert, om al de drinkers bediend te krijgen, draafde onophoudelijk naar den kelder om bier te tappen. De meid was hem in het werk behulpzaam en liep al even hard als de baas zelf.

't Ging er toe als een laatste oordeel; bij het kaartspelen sloegen de boeren als bezetenen hunne troeven op de tafel; hier zat men te krakeelen, ginds te twisten, en daar achter in de kamer zongen eenige vreemde mannen, die aan de opgemeten spoorbaan werkten, de ruwste liederen.

- Zou dat weergasche meisje nu nog niet thuis wezen? knorde Faust, terwijl hij al wederom de deur van Sanna's slaapvertrek openstiet.

Ja, Sauna was er; zij zat voor het Mariabeeldje te bidden.

- Ik zou maar in de kerk blijven wonen, zeî haar vader misnoegd; en is dat nu een oogenblik om daar voor dat steenen ding gekheid te verkoopen?

- Foei, vader, hoe noemt gij dat? antwoordde het meisje op zachtaardigen toon.

- De herberg zit vol volk; de meid en ik loopen ons de beenen onder 't lijf uit.... waarom steekt gij niet een hand uit?

- Ik wist niet dat gij mijn dienst noodig hadt, sprak Sanna; waarom zou ik u niet helpen?

- Dat meen ik ook.... en haast u wat... dat weergasche gekwezel schiet er over in een herberg.

- Niet kijven, vadertje! lachte het meisje, en zij legde hem haar vinger op den mond.

Tegen den avond was er weinig volk meer in de herberg; de vreemde mannen, die heel den namiddag lustig liederen hadden gezongen, bleven alleen over, en schenen wel trek te hebben heel den nacht te blijven voortzingen.

Faust Klinkert kende geen grooter genoegen dan te luisteren naar het zingen van vroolijke liedjes; daarom vermaakte hij zich nooit beter, dan op de zondagen des avonds, wanneer men gewoon was in de herberg te zingen. Treurige liederen duldde hij niet, maar zong men iets vroolijks, voornamelijk wanneer het gericht was tegen pastoor of kerk, dan vergat hij te tappen, dan legde hij zijn pijp uit den mond, en sloeg de maat op de tafel of op zijn knieen.

- Sanna, waarom komt gij niet in de herberg? vroeg hij, het hoofd door de spleet der deur van haar slaapvertrek stekend; of zit gij al wederom voor dat steenen ding? Ja, sapperloot, gij zit al wederom te bidden.... gij zult nog stapelgek worden,

- Waarom kijft gij toch altijd, vader? vroeg het meisje opstaande.

- Kijven! Wie kijft? Kom maar in de herberg.

- Ik meende, dat er geen werk meer was?

- Daarom toch kunt gij de menschen daar wel gezelschap houden, en een liedje meêzingen.

- Kan ik zingen, vader?

- Gij zingt wel voor de hoenders en de duiten.... kom, kom, ga maar meê in de herberg.

- Vader, ik wou liefst hier blijven, die mannen daar in de herherg zingen gemeene, slechte liederen.

- Neen, vroolijke liederen.... wat zijt gij toch een weergaasch kwezeltje!

- Men zong daar binnen iets, waarvoor een eerlijk mensch de ooren moet toestoppen.

In de gelagkamer klonk het:

> Van 't ongediert der papen,
> Verlos ons Vaderland.

- Hoort gij wel, vader? vroeg het meisje, den vinger opstekend.

- Nu, wat zou dat? wat kwaad steekt daarin? Dat is een politiek liedje, niets anders.

- Dat is het lied der hedendaagsche goddeloosheid, het geuzenlied, en een goed Kristen mag naar dergelijke onteerende liederen niet luisteren, en.....

- Wie leert u dat? De pastoor?

- En gij, vader, moest dat in uw huis verbieden.

- Ik vraag u, wie u dat leert? De pastoor?

- Dat leert mij mijn geweten en mijn godsdienst, vader.

- Met u praten over dergelijke zaken gaat niet, dat weet ik sedert lang.... nu, heb dan al wederom maar uw zin, doch wat ik u vragen wilde, wat deedt gij daar dezen morgen achter den toren, op het kerkpad?

Het meisje keek hem aan en herhaalde half verschrikt:

- Op het kerkpad?

- Ja, ja, op het kerkpad, wat hadt gij daar te femelen met Huib Kurk?

- Met Huib Kurk?

- Ja, ja, met Huib Kurk; geen gekheid, hoort ge, of vader komt er tusschen.

- Wat bedoelt gij, vader?

- Waarom wordt ge rood?

- Word ik rood, vader? Dat zal u maar dunken.

- Klinkert heeft nog goede kijkers in zijn hoofd.... nu, van 't een op 't ander gesproken, dien luiaard laat gij maar links liggen..... al wat Kurk heet, deugt niet.... neen, in de ziel niet.

Faust was zeer opgewonden; hij zag rood als een hanekam, en zijn haar en baard schenen te branden.

- De Kurks zijn altijd hooghartige boeren geweest, en kaal volk is het ook.... nu, ik laat Kurk wat hij is, doch ik wil geen gemeenschap met al wat Kurk heet.... hebt gij mij verstaan? Nu, dan is het uit.

Na dit gezegd te hebben, trok hij de deur dicht, en ging, bij zich zelven kijvend, knorrend naar de gelagkamer terug. Hij kwam onmiddellijk bij zijne dochter weder, en sprak:

- Die kale groothans zou niet weinig in de vuist lachen, indien hij hier in mijn huis zich zoo zachtjes kon innestelen, maar die kale mijnheer is nog niet aan mijn duiten...... Jaren lang heeft zijn vader bij meer dan een boer in het krijt gestaan.... Ja, de Kurks werden nooit in 't dorp veel geteld, al loopt die oude Baaf ook in de kerk met de schaal, en al is de domoor dan ook lid van den gemeenteraad.... nu, mdien hij een domoor is, en dat is hij, zit hij daar toch op zijn plaats, dewijl het allen domooren zijn.

- Vader, waarom zijt gij zoo boos? vroeg het meisje.

- Boos? indien ik heel den gemeenteraad....

- Wat kwaad doet u de gemeenteraad?

- Dat kan hij ook niet.... neen; op wien ik wou neêrkomen, is op mijn ouden knecht, dien verwaanden, onbeleefden Kurk.... indien hij ooit zijn voet in mijn huis of op de werf durft zetten, zal ik hem.... ja, dat zal ik!

Daarop ging hij terug naar de gelagkamer, waar hij, omdat hij boos was op de Kurks, tien maal achtereen meêzong ‘van 't ongediert der papen.’

IV.
De kruisdag.

Men was in het voorjaar. De vinken, de leeuweriken, de kwikstaarten, de eenden, de ganzen, in een woord, al de gepluimde reizigers, die vóór den afgeloopen winter naar het warme zuiden vertrokken, waren in de streek terug gekeerd. Ook de ooievaar, die in den voorbijzijnden zomer zijn nest bouwde op het oude wagenrad, dat de boer, die naast Kurk woonde, op een hoog afgezaagden kanada had geplaatst, was aangekomen. Sedert een paar dagen zat de bonte langpooter op het oude rad, waarop nog de puinen zijner ingestorte woning zichtbaar waren, dan op het huis van Baaf Kurk, dan wederom op den hoogen kanada daar naast, of hij kwam op de schuur zitten, en op de werf rondwandelen, en somtijds de hoenders van den pachter staan afkijken. Het was bijna, wanneer hij daar, op zijn eenen poot steunend, stond te zien, alsof hij zich wilde overtuigen, of al die roode, witte en zwarte hoenders, en ook de haan met zijn tieren hals en goudkleurige leiveeren, nog zijne oude kennissen waren van verleden jaar. De vogel scheen alles nauwkeurig op te nemen: de boomen, den grond, de daken, den schoorsteen der hoeven, somtijds vloog hij ver, zeer ver weg, kwam onmeetbare kringen in zijne vlucht beschrijvend terug, en steeg meer dan eens hoog in de lucht, waar hij een oogenblik fladderend op dezelfde plaats bleef hangen. Was het van dat verheven standpunt, dat hij ver in het rond de streek, waar hij zijn huis wilde timmeren, hing af te zien? Ja, dat deed hij, meenden de boeren, die hem

sinds jaren kenden; ja, dat deed hij - en zoodra hij de overtuiging had verkregen, dat de hoeve met hare daken, met hare hoenders op de werf, en dat de omtrek met zijne boomen, akkers en weiden, zich vertoonden zoo als de vorige jagen, vloog de bonte reiziger heen, en liet gedurende eenige dagen niets meer van zich zien of hooren. Eer de week echter uit was, verscheen hij op nieuw, en ditmaal in gezelschap van het wijfje, dat, even als een groote mevrouw, haar intrek niet had willen nemen in het oude verblijf, dan na de verzekering te hebben bekomen, dat alles tot de ontvangst gereed was. Onmiddellijk gingen de twee vogels aan 't werk; en de boeren zagen lachend naar het wagenrad boven in de lucht, waar men van den vroegen morgen tot den laten avond, balken en planken legde en herlegde, en aanhoudend klopte en klepperde, om het huis voor de kinderen in gereedheid te brengen.

En wat de ooievaars deden, deden ook de vinken in de struiken, de leeuweriken op den korenakker, de kwikstaarten in de houtmijten, de eenden in het moeras; ja, overal waren de teruggekeerde reizigers bezig met timmeren. Zij hadden geen zagen, bijlen, hamers, nagels en boren, maar toch bouwden zij voort met overleg en kunst, in de volkomen zekerheid, dat hun werk in den haak en op tijd af zou wezen.

- Ja, de vogelen werken wel, de bedrijvigheid is al wederom even groot als de vorige jaren; ja, de vogelnesten gaan vooruit, zoo als altijd, maar het koren groeit niet; neen, het verdort en kruipt letterlijk terug in de aarde.

Zoo sprak de oude Kurk, terwijl hij op een namiddag door het veld wandelde en een oog wierp op de tarwe- en korenakkers.

Ja, de zaailanden zagen er ongunstig uit; alles was vaal geworden; de grond was hard en droog; de wind, die het koude noorden maar niet wilde verlaten, blies met zijn fellen adem wolken van stofzand door de lucht, en ontblootte de wortels der zaaiplanten. Sedert weken was er geen droppel regen meer gevallen. Dat was nu juist het tegenovergestelde van het voorouderlijke spreekwoord, dat altijd werd bewaarheid:

> De meimaand koel en nat,
> Veel koren vult het vat.

- Een oogst zou er dit jaar niet wezen, meende zijn buurman; men kon er op rekenen, dat het vee van honger zou omkomen. Gelukkig hebben de boeren nog een kleinen voorraad koren op den zolder, anders ging het met hen zelven zoo als met het vee.

Dien zondag spraken de boeren van niets anders, dan van de aanhoudende koude en droogte.

- Dat het koren op de hooge landerijen letterlijk van het veld wegliep, zeî de een.

- Dat op vele akkers het zelfs niet meer te zien was, dat er ooit een korenplant gestaan had, meende een ander.

- Dat er bijna niets anders te doen viel, dan het korenland om te ploegen en er zomervruchten op te zaaien, oordeelde weêr een ander.

- Dat men dan ten minste toch altijd kans had een oogst te hebben van haver en boekweit.

- Of men wel wist, dat haver en boekweit op mislukt korenland zeer weinig opbrachten?

- Dat de ondervinding zulks leerde en een ervaren boer ook maar zelden tot dien maatregel overging.

- En ik, kwam Faust Klinkert, in wiens herberg wij ons op dit oogenblik bevinden, er tusschen; en ik heb reeds gedaan wat uw ervaren boeren van het dorp afraden.

- Wat hebt gij gedaan? vroeg men rechts en links.

- Al mijn koren en tarwe heb ik sedert een paar dagen er in geploegd, of liever er niets in geploegd, dewijl de zaadplanten van de grootste tot de kleinste verdwenen waren, antwoordde Klinkert.

- Daarin zou u niemand durven navolgen, merkte een oude boer aan.

- En waarom niet, wanneer gij de overtuiging hebt, dat koren- en tarweplanten verdord, verdroogd zijn? vroeg Klinkert.

- Verdord en verdroogd, maar toch daarom juist niet dood; de wortel is nog levend.

- De planten zijn verdord, verdroogd en dood, verzekerde Faust; en de wortel bevindt zich in hetzelfde geval.

- Daarin zijt gij mis, beweerde een andere boer.

- Of ik geen oogen in mijn hoofd heb.

- Die heb ik even als een ander; ook houd ik vol, dat de wortel nog levend is, en indien er regen kwam....

- Regen! Zoolang de maan duurt, regent het niet, voorspelde Klinkert; en wat er met de nieuwe maan zal gebeuren, is nog een raadsel.

- Ja, dat is en blijft een raadsel, doch men hoopt altijd, dat het weder toch eenmaal verandert.

- Laat het dan veranderen, oordeelde Faust; en al regende het acht dagen lang, van nu af te beginnen, toch is het koren en de tarwe onherroepelijk verloren.

- Wie weet?

- Nu, wees dan maar wederom de slimste, hernam Klinkert, die alles beter dan een ander wilde weten; de tijd zal leeren - wie handelt zoo als ik, mag hopen haver en boekweit binnen te rijden; wie de wijsneuzen van het dorp navolgt, heeft vooreerst noch koren, noch tarwe, en heeft den tijd voor de zomervruchten laten voorbijgaan.... en daarmeê uit!

- En ik voor mij verwacht stellig regen, zeide een stokoude boer, die het gesprek stil had afgeluisterd.

- Is de wind om? vroeg Klinkert.

- Neen, de wind is noord, en de lucht ziet er uit alsof zij met een bezem was schoon geveegd, alles duidt aan, dat de droogte moet blijven voortduren, en toch verwed ik mijn pink dat er regen komt, hernam de stokoude boer.

- Wanneer, wanneer? vroeg Klinkert.

- Eer wij drie dagen verder zijn, was het antwoord; morgen beginnen de kruisdagen....

- Ha, ha! of het ook daarom zou moeten regenen! lachte Faust Klinkert.

- Ja, zeker; bij lange droogte regent het, voor de derde kruisdag voorbij is.

- Wat kan een kruisdag aan weêr of wind te zeggen hebben? lachte Faust.

- De dag zelf juist wel niet, maar er wordt in die dagen veel, zeer veel gebeden, en.....

- Ook daarom regent het niet; van al dat bidden om regen of droogte heb ik nooit in mijn leven groote uitwerkselen gezien; bidden? waartoe dient dat? Tot niets, spotte Klinkert.

- En toch zal het den tweeden of den laatsten kruisdag regenen, hield de stokoude boer vol, dat weet ik bij ondervinding, en mijn vader, die negentig jaren werd, en mijn grootvader, die er bijna honderd was, zeiden dat ook.

- Nu, betrouw dan maar op uw eigen ondervinding, en op die van vader en grootvader, lachte Klinkert; ha! ha! of het daarom regenen zou, dat de pastoor met koster, kerkzangers en kruis daar langs het akkerpad loopen, en paarden en koeien met hun kerkgezang op den loop jagen!

Faust vermaakte zich met de kruisdagen en bleef, bij het ledigen van zijn bierglas, schimpen, kijven en schelden op den pastoor en de kerk met haar bijgeloovigheden.

De boeren schimpten, keven en scholden niet mede; neen, de boeren, die niet zoo beschaafd, zoo verlicht waren als Faust Klinkert, hadden vertrouwen in de gebruikelijke gebeden der kruisdagen, even als zij vertrouwen hadden in alles wat hun van jongs af was voorgehouden door den ouden dorpsherder.

Den volgenden dag was het kruisdag. Het weder was zoo als gisteren, eergisteren en de voorgaande dagen: de torenhaan stond nog altijd met zijn bek in het noorden; de gouden vogel met zijn gekrulden staart stond daar zoo beweegloos op zijn ijzeren spil, alsof hij nooit zijn kop meer zoude omdraaien; de lucht was, even als sedert dagen en weken, droog, blauw en helder, en de noordenwind joeg de zandwolken over de akkers, de weiden, de bosschen, juist zoo als hij dit sedert een heelen tijd gedaan had.

Vroeg in den morgen luidde de torenklok, en al wie van huis kon, begaf zich naar den tempel. Toen de dienst uit was, verscheen aan de kerkdeur een man die een kruis droeg; achter hem volgden twee lange rijen schoolkinderen, de kerkzangers, de

koorknapen met hunne zwarte togen en witte koorhemden, en achter dezen de drie geestelijken der kerk, - de veldwachter in zijn groene uniform en den blooten sabel in de hand, de kepi schuins op het hoofd, ging onmiddellijk achter de priesters. - en achter den gewapenden, gemeentelijken ambtenaar volgden de boeren met hunne vrouwen, zonen en dochters; meer dan het halve dorp sloot zich bij den stoet aan. Zoo trokken die honderden en honderden geloovigen, onder het zingen der kerkzangen, door het dorp het wijde akkerveld in, waarna men in den langen, ingetogen stoet, op drie, vier plaatsen te gelijk den rozenkrans aanhief. Vervolgens zong een der priesters de litanie van Gods heiligen, die van daarboven uit den hemel luisterden naar al die smeekende stemmen hier beneden. De stoet toog door de akkers, de velden, de bosschen, onverpoosd biddend, dat de almachtige Landbouwer uit den hemel Zijn zegen over de vruchten der aarde zou doen nederdalen. Laat in den morgen kwam de biddende menigte in het dorp terug. Klinkert stond op zijn hooizolder voor het kleine venster, en zag het kruis, dat boven de heggen uitstak, langzaam naderen.

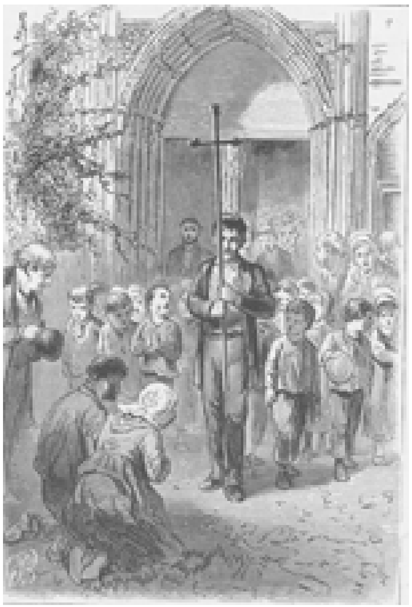

BIJ DE BOEREN.
Toen de dienst uit was, verscheen aan de kerkdeur een man die een kruis droeg....

- Ja, schreeuwt maar zoo hard gij kunt, grinnikte Faust; indien gij het daarmeê aan 't regenen kunt helpen, is het mij goed.

Toen de stoet in de kerk was, klom hij van zijn hooizolder en ging op de werf staan roepen:

- Sanna, Sanna! kom eens even buiten!

- Wat is er? vroeg zijne dochter door het geopende venster.

- Dat is nu al heel sterk, met daar een paar uren door de akkers te loopen, begint het eensklaps te regenen.

- Foei, vader, waarom spot gij met heilige zaken? vroeg het meisje op strengen toon.

- Indien dat zoo voortgaat, loopen wij nog gevaar letterlijk te verdrinken.... Zie maar, hoe het er uitvalt!

- Dat is een ongepaste en schuldige spotternij; 't is toch niet gemeend, hoop ik, antwoordde Sanna.

- Neen, 't is om te lachen, zeî haar vader; maar wie zou niet lachen, wanneer men daar groote, verstandige menschen, priesters, leden van den gemeenteraad en de zoogenaamde heeren van het dorp biddend en zingend door een zee van stofzand

ziet loopen, omdat het niet wil regenen.... Nu, laat hen maar zingen, bidden en door het zand draaien, ik voor mij ga een pijp opstoppen en een glaasje brandewijn drinken.

Den volgenden dag toog dezelfde processie van gisteren wederom uit de kerk, en sloeg een anderen weg in dan gisteren; en ook den derden dag galmden de kerkzangen en de gebeden van den rozenkrans, door honderden en honderden stemmen herhaald, langs het akkerland, de weiden en de bosschen.

Toen de stoet in het dorp wederkeerde, stond Klinkert wederom op zijn hooizolder voor het kleine venster, en vroeg met zijn gewonen spotlach:

- En wat hebt gij nu met al die beweging gewonnen? Dat er een frissche bui kwam, was zeer wenschelijk, doch het doet mij heimelijk genoegen, dat het juist niet regenen wil, terwijl men daar gekke vertooningen maakt.

- Vader, de wind is om! riep Sanna, die onder aan de zolderladder stond.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus n°. 2.

OCTOBER NOVEMBER SEPTEMBER

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 23 November 1878 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie*, Madouplaats 1, te Brusssl.

[Nummer 6]

Allerzielendag.

Lamartine heeft in zijn prachtig dichtstuk over de dooden gezegd:

'Les oublier, c'est s'oublier soi-même.'

Inderdaad, dat is eene schitterende waarheid. Wie zijne dooden vergeet, vergeet zich zelf! En ziedaar echter de streving van den tijdgeest, die reeds onder het mom van 'openbare gezondheid' de kerkhoven uit het midden onzer steden heeft verbannen, denkende alzoo ook het akelige denkbeeld van 'sterven' uit ons midden te verbannen; want een kerkhof hindert immers den eigenbaatzuchtigen mensch in zijne zucht naar vermaak, in het voldoen zijner hartstochten, in het bejag naar aardsche schatten!

Onze kerkhoven liggen inderdaad ver van het centrum der steden en wij bezoeken de graven onzer dierbaren slechts zelden meer. Vandaar dan ook dat de Allerzielendag, in onze steden, slechts in de kerken zelven gevierd wordt; doch op de dorpen, waar de Godsakker nog altijd rondom de kerk ligt, gaat men den 2[en] november ten minste nog over het kerkhof naar den tempel, om voor de dooden te bidden. Men werpt nog een blik naar de zijde, waar wij jaren geleden een geliefde doode ter ruste hebben gelegdt en houdt nog wel eens een wijl stil bij het met mos begroeide kruis, dat zich boven het groene ruige kerkhofkleed verheft.

Het tijdstip van het jaar is voor dien gedenkdag als het ware uitgekozen: alles wat ons omringt in de natuur, spreekt van sterven en vergaan. De bladeren der boomen hebben sedert vele dagen reeds eene gele en roodbruine tint bekomen, alsof het groen met vlammen en trillend goud dooraderd was; de bloemen zijn verdwenen, of liever de laatste bleeke roos en de laatste zonnebloem groeten ons nog, om weldra door het vlokkende sneeuwkleed vervangen te worden; de vogelen hebben ons verlaten en de zonnegloed schiet voortaan slechts flauw meer over het 's morgens berijpte veld.

Maar spreekt de natuur in den aanvang van november tot ons gemoed van sterven. zij spreekt ons ook van herleven, van het opschieten van nieuw loof, nieuwe bloemen, van den terugkeer der vogelen en den warmen, koesterenden zonnestraal - kortom, alles spreekt ons van het 'wederzien' onzer geliefden in het land van licht en liefde.

OP ALLERZIELENDAG. NAAR P.A. COT.

Dat heerlijke, dat indrukwekkende, diep ingrijpende feest, wanneer het kind, de moeder, de broeder zich als het ware

tusschen God en de zielen in het vagevuur plaatsen om hare verlossing af te smeeken, dagteekent van eeuwen herwaarts en getuigt andermaal welke schat van troost, opbeuring en dichterlijkheid in de kerkelijke feesten besloten ligt, en deze schijnen des te glansrijker uit, sedert de tijdgeest vermeend heeft de eeredienst voor de dooden tot eene koude, huiveringwekkende eenvoudigheid te kunnen brengen, of beter gezegd afgestorvenen uit de herinnering te verbannen.

Waarom, inderdaad, eene herinnering aan die beenderen, aan die asch wijden, als er nooit eene onsterfelijke ziel in hem gewoond heeft! Nochtans, welke verwoesting die ontzielende denkbeelden reeds hebben te weeg gebracht, is men er niet in gelukt de herinnering aan de dooden te dooden, zelfs niet in den geest van het lichtzinnigste volk van Europa, dat is het fransche. Integendeel, daar, zelfs in het moderne Babylon, zoo als men zegt, in Parijs, houdt men eene wezenlijke vereering van de dooden in acht - al is deze dan ook meermaals heidensch.

Wie heeft nooit Père Lachaise, het beroemde kerkhof van Parijs, bezocht? Reeds op verren afstand van die stad der dooden, bekomt men de bewustheid dat men haar nadert, en wat men rechts en links van den met hooge en spitse boomen omzoomden weg, die derwaarts leidt, ziet, geeft de overtuiging dat men eene vereerde plek te gemoet treedt. Door eene rij van winkels, waar doodkisten, grafmonumenten, kruisen, immortellenkronen, enz., opgestapeld liggen, bereikt men het doodenveld, waar, gelijk trouwens overal, de militaire celebriteiten doorgaans de prachtigste gedenkteekens hebben!

Die plek van meer dan honderd bunder groot en waar reeds zoovele geslachten rusten, wordt dagelijks door een ontelbaar getal personen, meestal nieuwsgierigen, bezocht; doch op Allerzielendag stroomt half Parijs naar die heuvelige en met marmer, graniet en steen overdekte vlakte, om er eene hulde te brengen aan de dooden die er rusten. Dames en kinderen in rouw en met immortellenkronen als beladen, leggen daar een hulde op het graf neêr dat zij willen vereeren. Voor velen houdt de vereering daar, op dat punt, op; anderen treden de kapel binnen en knielen en bidden en herinneren zich een oogenblik hunne jeugd en hunne vorstelijke opvoeding.

In onze Vlaamsche gewesten wordt die dag door alle katholieke familiën in eere gehouden; de kerken dragen den rouw en den ganschen dag stroomt eene talrijke menigte de kerken in en uit om dien dag in het lof, dat alom, in alle tempels, met bijzondere plechtigheid gevierd wordt, te eindigen. Aalmoezen worden op dien dag, ook ten huidigen dage, veelvuldig gegeven; doch of men buiten nog de treffende gewoonte vindt, zoo als hier en daar vroeger bestond, dat de rijke boer op dien dag kosteloos voor den arme werkt, is ons onbekend. Mocht die oprecht kristelijke gewoonte nog in eenig hoekje van België voortleven!

In eenige diocesen van Frankrijk offerde men, op den Allerzielendag, in de kerk eenig koren. Welk was de beteekenis van dat offer? Reeds in de verste oudheid was het koren, in de voren geworpen om daar weldra te ontkiemen en op te schieten, het zinnebeeld der opstanding, der herleving, en wel eener machtige, duizendvoudige herleving. Immers, een enkele korrel herleeft in een schat van korrels! - heerlijk denkbeeld, dat de amerikaansche dichter Longfellow zoo prachtig vertolkte in zijn *Mondanim,* en hetwelk onze west-vlaamsche zanger Guido Gezelle zoo meesterlijk in onze taal overbracht.

De Allerzielendag leeft altijd diep in het gemoed van ons vlaamsch volk voort. Noch de verwoesting van de godsdienstige woelingen in de 16e eeuw, noch de bemoeiingen van Joseph II, den *koster* van Weenen, zoo als men hem spottend noemde, noch de bloedige verdrukking van het sansculottism, dat alles vertrapte, noch de inwerking van het protestantism onder Willem I, noch die welke de moderne tijdgeest aanwendt, hebben in het hart van ons volk de eeredienst voor de dooden kunnen dooden, omdat het waar is wat Lamartine zegt en wat wij hooger aanhaalden:

> *'Les oublier, c'est s'oublier soi-même'*

hetgeen Beets, in eenigzins aan Wordsworth ontleend denkbeeld, prachtiger vertolkt dan de fransche dichter, door te zeggen dat niets de herinnering aan onze dooden in het hart eener moeder verdooft,

> 'Dat nooit zijn kindren telt of telt
> de dooden meê.'

Bij den sjachelaar.

Bij den eersten aanblik van die binnenkamer en die twee personen raadt men reeds wie we hier voor ons hebben. De oude man die daar met een pijp in den mond zit, is een van die gewetenlooze kerels die zonder onderscheid alle voorwerpen welke hun worden aangeboden, koopen, hetzij ze op eerlijke wijze verkregen zijn of niet. Als men ze maar voor een geringen prijs wil laten, kan men zeker zijn bij hen er 'af te komen.'

De jongen die voor hem gezeten is, behoort tot de veelbelovende knapen die in de kunst der schelmerij worden opgeleid. Hij schijnt er reeds eenige vorderingen in gemaakt te hebben. Hij heeft een voordeeligen koop gedaan en onderhoudt daarover den sjachelaar, die zich in stilte verheugt over de winst welke hem de goede transactie, door zijn leerling gesloten, bezorgen zal.

Afghanistan. - De emir Sheer Ali Khan.

Sheer Ali Khan, die thans op den troon van Kaboel zetelt, is ongeveer vijf en zestig jaar oud en volgde in 1863 zijn vader, Dost Mahomed, op. Hij kreeg bezit van de kroon ten nadeele van een ouderen broeder, die onmiddellijk daarop de vaan des oproers opstak, doch twee jaar later, na de wapenen te hebben neêrgelegd op de belofte van een goede behandeling te zullen ondervinden, verraderlijk in de gevangenis geworpen werd.

Sheer Ali Khan heeft drie zonen, waarvan hij er nog geen tot zijn erfgenaam gekozen heeft. De oudste, Ibrahim, verheugt zich evenmin in een groote mate van verstand als in de liefde des volks; de tweede, Yacoub, die veel kennis van de krijgsdienst bezit, is sedert 1874 op last van zijn vader in de gevangenis, opgesloten, en de derde, Agab, woont in Perzië, waarheen hij gevlucht is ten gevolge eener poging, welke hij gedaan heeft om Yacoub te bevrijden.

De vijandschap welke het hoofd der Afghanen kort geleden tegenover de Engelschen heeft doen blijken, bestond al sinds verscheidene jaren in 't verborgen: Dost Mahomed had reeds geweigerd een blijvend engelsch gezantschap te Kaboel te vestigen, onder voorwendsel dat dit eerder tot onaangenaamheden dan tot eene

vreedzame betrekking met de Afghanen zou leiden. In 1869 volgde de tegenwoordige emir dezelfde politiek. Overigens, afgezien van de hulp welke hij van Rusland kan ontvangen, weet hij hoe weinig hij te duchten heeft in geval van oorlog, zoowel door de gunstige gesteldheid van zijn land als wegens het groot aantal soldaten dat hij onder de wapenen kan brengen.

Afghanistan. - een gezicht op den Khyber-pas.

Er is niet veel voorzeggingskracht toe noodig om te voorspellen dat vroeg of laat tusschen Rusland en Engeland een vreeselijke oorlog zal uitbersten waarbij Afghanistan, dat in het midden van Azië gelegen is, een gewichtige rol zal spelen.

Het vastland van Azië wordt hoofdzakelijk gevormd door vier groepen: ten oosten heeft men het Chineesche rijk, ten westen Aziatisch-Turkije, ten noorden en noord-oosten de russische, en ten zuiden de engelsche bezittingen. De Russen nu zouden hun invloed of macht naar het zuiden willen uitbreiden, terwijl Engeland er op uit is om den Hindostan en Aziatisch-Turkije in nauwe betrekking met elkander te brengen. In dezen staat van zaken ligt het voor de hand dat elk der twee groote Mogendheden er niet weinig belang bij heeft den regeerenden vorst van Afghanistan, Sheer Ali Khan, op hare hand te hebben. Deze monarch, die den titel van emir voert, is sedert kort een persoon van groot gewicht geworden en trekt in den laatsten tijd van alle gekroonde hoofden het meest de aandacht. Hij heeft een russische deputatie minzaam ontvangen, en geweigerd den engelschen gezant te woord te staan, die door den onderkoning van Indië was afgevaardigd met het doel om geregelde en duurzame betrekkingen met Afghanistan aan te knoopen.

Deze weigering heeft in Engelsch-Indië, even als in het moederland, ten hoogste de verontwaardiging van de betrokken volken opgewekt en zal misschien aanleiding geven tot een oorlog waarvan de gevolgen niet te overzien zijn, en die krachtig kan terugwerken op den loop der zaken in Europa.

De plaats waar het hoofd der Afghanen den engelschen gezant heeft afgewezen, is een bergpas die den naam draagt van Khyber-pas. Hij wordt ingesloten door steile rotsen en is zeer afwisselend in breedte, zoodat het niet weinig moeite zou kosten er met een leger door te trekken.

Nochtans is het bij dezen pas, die tusschen Peshamur en Kaboel ligt, dat Engeland, zoo het tot een oorlog komt, eerst en vooral zijne strijdkrachten zal richten. Hij vormt derhalve een strategisch punt van het hoogste gewicht.

Wij merken ten slotte op dat de Khyber-pas reeds lang een historische vermaardheid bezit, want Alexander de Groote trok er door toen hij Indië ging veroveren.

Drie gedichten.[1)]
Geheim.
Bij eene schilderij van Adolf Dillens zaliger.

‘Love is sunshine....
LONGFELLOW (Hiawatha.)

Den zwaren bril voor de oogen,
 Al over den Pedagoog,
De goede en grijze Visscher
 Zich, lezende, nederboog;

1) Allen stukken uit mijn nieuwen bundel gedicheen en: *Rijzende Sterren.*

Hij las aan 't spinnend vrouwken
Het dagelijksch hoofdstuk voor,
En zijn stemme versmolt zich met 't zingen
Van den ziedenden koffiemoor....

Daar stuift zijn bloeiende dochter,
Met gloeiende, blozende koon,
Al juichend en hupplend van wellust,
In de rustige, stille woon;

En al huppelend slaat zij heure armen
Des grijsaards schouderen rond,
En in 's vaders oor fezelt heimlijk
Haar lachende rozenmond.

En de oude luistert nieuwsgierig,
En op zijn gebronsd gelaat
Speelt een stille, hertlijke glimlach,
En rasser zijn boezem slaat!

En het dartel meisken vliegt henen,
En opent al lachend de deur,
Waar een struische Jan-maat staat te droomen,
In de rozige avondkleur.....

Wat zeide zij den ouden vader?
   Het zoetste geheim van heur ziel,
Een woordje, een lachje van liefde
   Dat zonnig in 't herte heur viel?

Een zoete liefdebekentnis
   Van den struischen, forschen maat,
Die daar, aan de achterdeure,
   In 't geschemer te wachten staat?....

Gewis! want de goedige vader
   Legt stille het Godsboek neêr,
En drukt op de wangen der moeder
   Een zoen, gelijk weleer;

En zucht, aan die jaren nog denkend
   Toen als minnaar hij heur bezocht:
‘O droomen der eerste liefde!
   Waar 's de tijd dat 'k u koesteren mocht!’

Het stallicht.

Ballade.

Over der heide
   Moerassigen grond,
Zweven de stallichten
   Spokende rond;

Stil in het hutteken,
   Duister en grauw,
Zitten en droomen
   De man en de vrouw!

De vrouw blikt naar buiten
   Met zinloos gezicht,
En wijst, in de verte,
   Het dansende licht;

De man staart onrustig
   En siddrend heur aan,
En uit beide zijne oogen
   Ontvalt er een traan!

‘Zie! ginder!’ nokt ze, ‘ginder, zie!
   Daar is hij weêr, mijn lieveling!
Daar is het weêr, het eenig kind,
   Het eenig dat mijn schoot ontving!
Daar dwaalt het.... zonder zegening,
   Och! zonder doopsel ging het dood!
En 't lijdt nu, 't brandt.... zoolang het nat
   Des doopsels op zijn hoofd niet vloot!

‘Zie, hoe het nadert!.... 't Is alsof
   't Mij wenken wilde: ‘O moeder mijn,
Kom! doop me, moeder, doop uw kind
   En laat ook mij een engel zijn!’
Och ja! Ik kom, ik vlieg, mijn wicht!
   'k Wil u Verlossen, ik alleen!
De lang al hebt ge geleden, kind,
   Te lang verstootte ik uw bang gesteen!’

Och, vrouwe, vrouwe, ga niet uit!
   De nachtwind huilt - zoo hol, zoo naar!
De spoken waren door de hei....
   't Moeras is drappig en vol gevaar!....

‘Och, vrouwe, vrouwe, ga niet uit!
   Dat stallicht is uw zoontje niet!....
Het lokt den reizer naar moer en gracht!
   Zoo menige die er 't leven het!....’

Niets hielp er aan! De vrouw vloog heen
   Met open armen door den nacht,
En ver en verder klonk de stem:
   ‘Ik haal u uit des boozen macht!’

De hei was donker, de wind joeg voort,
   En 't stallicht, 't arme zieltje in pijn,
Zworf immer, immer achteruit,
   Met valen, doodschen schemerschijn!

Zij liep steeds voort, ontzind, verdwaald,
   En ginds in 't huis, vol smert en rouw,
Daar zat te zuchten de droeve man,
   Die vruchtloos wachtte naar zijn vrouw!

Och, droevig, droevig kloeg de wind
   Door 't gras der moeren zijn treurig lied....
Maar in het donkre, diep moeras,
   Wie meldt, wie daar het leven liet!....

Dante.

De velden belachte de roode zon
   Des avonds uit het purperend west
De spin heur draden samenwon;
   De botvink keuvelde op 't groene nest,
En langzaam zijpelde de avonddoom,
   - Een heimlik waas van poëzie! -
En de wiegende bloem en de ruischende boom
   Zong stil zijne avondmelodie!

En in zijn mantel breed gehuld,
   Ontvlucht aan 't woelen van de stad,
Het hert met duizende droomen vervuld,
   De dichter langs den wegel trad!
Alleen, met God en Godes beeld:
   De wijde, blijde veldnatuur, -
En zijn machtigen geest, die dat epos teelt

Van hemel, hel en vagevuur!

Schoon zong hij daar, de dichtervorst,
Weêrspieglend, in zijn stralende oog,
Al wat hem gloeide in de warme borst,
Of door zijn scheppende ziele vloog!
Schoon zong hij daar, wen, op zijn baan,
Het alles stil werd om hem heen,
Als wilde 't zeggen: 'Hef 't loflied aan,
Gij kunt het waardig, gij alleen!....'

En hij, hij stapte droomend voort,
Langs groene wei en klaverland,
Langs lindendreef en waterboord,
Langs witte hut en hagenkant.
En luchtige beelden zonder tal,
Die dreven henen voor zijn oog,
En in zijn hert daar zong het al
En welde begeesterd tot God omhoog!

En wie hem ziet in huis of veld,
Eerbiedig, blijft een pooze staan,
En wijl zijn hert bewondrend zwelt,
Ziet, zwijgend, d' ouden Vinder gaan!
De moeder toont hem aan heur wicht,
En zegt: ''t Is Dante, Dante, die
De helle zag en 's hemels licht,
En kent des geestes melodie!'

De jongeling toont hem zijn vriendin
En suist: ''t Is 't lief van Beatrijs....
De dichter van Francesca's min,
Die opsteeg in het Paradijs!...'
De wilde, blijde kinderschaar
Blijft zwijgend stil bij top en spel,
En fluistert heimlik tot malkaar:
''t Is Dante!' en denken aan de Hel!

Geen Dante stemt nog nu zijn lied!
En klinkt nog hier of daar een toon,
't Verstoffelijkt menschdom hoort hem niet,
Dan met een lach van spot en hoon!
Geen eerbied meer voor dichterzang,
Geene achting!.... Laster slechts en spot!
En trilt begeestering op een wang,
Schokschoudrend lacht men: 'Arme zot!'

K.M. POL DE MONT.

Het kleine in de natuur.

Over het algemeen is de mensch maar al te veel gewoon om de wonderen der natuur, welke hij bij iederen stap ontmoet, met onverschillig oog te aanschouwen. Hoe vele duizenden zijn er niet die opzien naar den met sterren bezaaiden hemel - die anders toch zulk een groote aantrekkingskracht op ons gemoed uitoefent - zonder dat daardoor eenige gedachte bij hen wordt opgewekt! Doch laat ons niet zoo hoog onze stof voor een natuurwetenschappelijk opstel zoeken: de aarde biedt ons daarvoor een even

rijken schat aan. Vooraf evenwel, ter wille eener geschikte inleiding, eenige opmerkingen waarmede het firmament te maken heeft.

Slaan wij den blik naar den gesternden hemel, dan spreidt zich voor ons oog het oneindige luchtruim uit, van welks omvang, gelijk de groote fransche natuurkundige Pascal met recht zegt, wij ons zelfs geen denkbeeld kunnen maken. De eenige maatstaf, die wij hier hebben, is de lichtstraal, welke in één seconde 42.000 mijlen aflegt. Doch ook hier schiet ons begrip te kort. Volgens de berekeningen van den engelschen geleerde Sir John Herschel heeft het licht der sterren van den melkweg niet minder dan 2000 jaren noodig om tot ons te komen. Daar we weten dat de lichtstraal 8½ minuut over zijne reis van de zon naar de aarde doet, hebben we de inlichtingen om den afstand van de zon te berekenen. Intusschen baat ons dit nog niet zoo wij de diepte van het wereldruim wenschen te bepalen. Onze verbeelding is niet bij machte zich de ruimte voor te stellen welke de lichtstraal in vier en twintig uren doorloopt, laat staan dus den afstand die zij in 2000 jaren aflegt. En de sterren van den melkweg vormen nog lang niet de grenzen van het wereldruim. Was het ons gegeven die lichtbollen te betreden, zoo zouden wij van daar wederom sterren zien die even ver van ons verwijderd waren, en zoo we telkens hooger stegen, zouden we nog een aantal keeren datzelfde ondervinden.

Gelijk het ontmeetlijk ruim, verstommen ook de myriaden van wezens waarmede onze aarde bevolkt is, den geest van den mensch; doch de wetenschap heeft ons de middelen aan de hand gedaan om, althans eenigzins, tot een begrip van het oneindige te geraken. Even als wij door middel, van den telescoop in het firmament doordringen, waarbij de sterren vele duizenden mijlen nader tot ons komen. zoodat de planeten zelfs bepaalde vormen en kleuren aannemen - evenzoo kunnen wij met den microscoop in de geheimen van het oneindig kleine dringen en worden wij door dat werktuig in staat gesteld datgene te meten, wat bij eene tweeduizendvoudige vergrooting zich nog slechts als een klein punt aan ons verto nt.

Door de beschouwing der groote dieren vergeten velen de kleine microscopische wezens de verdiende aandacht te schenken. De laatsten, schoon met het bloote oog onzichtbaar, spelen niettemin in de huishouding der natuur een even voorname rol als de eersten; de rang welken zij bekleeden is niet minder aanzienlijk, en al zijn ze zoo nietig dat men ze niet eens ziet, ze zijn er niet te minder om bestemd, met dikwijls schrikwekkende snelheid de meest ongewone, zonderlinge en onverwachte verschijnselen, ja somtijds de geweldigste storingen in de natuur te weeg te brengen.

Deze kleine diertjes bestaan reeds zoo lang als er organisch leven op onze aarde is; zij hebben dit als het ware ingeleid en alle geologische tijdperken doorleefd zonder noemenswaardige veranderingen te ondergaan; zij komen overal voor, want overal vinden zij datgene wat voor hunne voortteeling noodig is; zij verspreiden zich van de polen tot den evennachtslijn, van den hoogsten top der bergen tot den diepsten bodem der zee, en overal groeien zij met eene vruchtbaarheid zonder grens of maat.

Op den kruin van den Montblanc en

den Chimboraso, op eene hoogte van 17 à 18.000 voet, heerscht nog leven - openbaart zich dit niet door dieren, dan toch door planten - en op eene diepte van 12.000 voet vindt men evenzeer microscopische wezens. Steenkolenmijnen, waarin nooit het daglicht doordringt, hebben hiervan het bewijs geleverd.

BIJ DEN SJACHELAAR, NAAR L. KNAUS.

De zoo hoogst belangrijke studie van het onberekenbaar kleine heeft een aantal bekwame beoefenaars geteld, en het is voornamelijk bij de Duitschers en de Franschen dat wij geleerden op dit gebied moeten zoeken. Onder die van den nieuweren tijd komt voorzeker aan Ehrenberg in Berlijn en den franschen scheikundige Pasteur eene eereplaats toe. Laatstgenoemde heeft o.a. onderzoekingen gedaan opzichtens de lucht en de tallooze onzichtbare diertjes die daarin zweven. Hij verzamelde lucht op de bergtoppen van de Jura en de Alpen ter hoogte van 2000 voet, en vergeleek deze lucht met die welke de openbare straat en de kelders van de sterrenwacht vervulde. Hij kwam daardoor tot de overtuiging dat de lucht, waar zij doordringt, de kiemen met zich voert voor een plantje dat, door een microscoop gezien, in vorm overeenkomt met den paddestoel en het aanschijn geeft aan legioenen van bewerktuigde wezentjes. Het in de lucht zwevende stof is alleen de oorzaak, de eerste voorwaarde voor het leven in verrottende lichamen en voor gisting vatbare vloeistof-

fen; het brengt zelfs, gelijk Pasteur heeft aangetoond, de verrotting en de gisting te weeg.

Deze schepseltjes, welke dikwijls zoo klein zijn dat men tot de sterkste instrumenten zijn toevlucht moet nemen om ze te zien, verwekken dagelijks duizenden wonderen. Zij richten verwoestingen aan, welke met die van de pest en den hongersnood op ééne linie kunnen worden gesteld.

SHEER ALI KHAN, EMIR VAN AFGHANISTAN.

Een ieder kent gist en weet dat deze onmisbaar is om brooddeeg te doen rijzen, gelijk men ook zonder gisting geen bier of wijn kan verkrijgen. Doch is het even goed bekend wat gist eigenlijk is? Men beschouwe onder den microscoop een druppel er van, ja slechts het geringste deeltje, zooveel als er op een speldeknop kan liggen, en men zal eene tallooze menigte van plantjes in den vorm van ronde celletjes ontdekken. Elk dezer plantjes voedt zich, ademt en zorgt voor de voortteeling van zijn geslacht. Hunne buitengewone vruchtbaarheid valt zelfs den onopmerkzamen waarnemer in 't oog. Wie kent niet het schuim dat in de kelders der wijnstekers, bierbrouwers en likeurstokers langzaam uit de spongaten der vaten opstijgt of hoog opbruist en de tonnen doet springen zoo men het den doortocht niet vrij laat? Men zoeke in die plantjes de allereerste oorzaak van dit verschijnsel.

(*Wordt vervolgd.*)

Parijs en de wereldtentoonstelling

XI.

Men maakt eene reis om de wereld in het tentoonstellingspaleis van het Marsveld; eene reis door de geschiedenis maakt men in het paleis van het Trocadero. Het eerste stelt ons in staat een overzicht te nemen van de geschiedenis der hedendaagsche nijverheid bij de meest verscheiden volken der aarde, het laatste levert een aanschouwelijk beeld van de cultuur der volken in alle tijden; het Marsveld bevat de geschiedenis der beschaving van het tegenwoordige, het Trocadero van het verledene; beiden vullen elkander aan en vormen een voortreffelijk geheel.

Het Trocadero is een reusachtig gebouw, welks vleugels zich halvemaansgewijze krommen, met de hoornen naar het Marsveld gekeerd. Het is geheel uit steen opgetrokken en zal bewaard

DE KHYBER-PAS.

blijven, daar het door de stad Parijs van de Regeering aangekocht is. Wilde men het Trocadero iets verwijten, het zou zijn dat het, van buiten gezien, te los, te luchtig is, en te veel op een opera-gebouw gelijkende, den strengen ernst mist van de vroegere paleizen, - maar wanneer men het binnen treedt, is die min aangename indruk spoedig uitgewischt èn door de doelmatige inrichting der talrijke zalen èn door de heerlijke kunstschatten, welke alle eeuwen en volken hier verzameld hebben. Men beweegt er zich te midden der levende geschiedenis; men ziet de vervlogen eeuwen zich als het ware voor den blik ontvouwen; men ziet eeuw voor eeuw verrijzen met hare tekortkomingen en hare wonderen, met hare schatten der kunst, te kostbaarder omdat ze van het grijze verleden spreken. Wanneer men de zalen van het Trocadero doorwandelt, beginnende met het tijdvak der Grieken, Romeinen en Galliërs, en al voortgaande de kunstschatten van steeds later tijden bewonderende, eeuw voor eeuw bijna, opklimmende tot onze eeuw, van welker laatste helft het gindsche reusachtige tentoonstellingspaleis het trouwe beeld bevat, dan heeft men den merkwaardigsten, den leerzaamsten tocht gemaakt, dien men op het ondermaansche in staat is af te leggen: de aaneengeschakelde reis door de levende geschiedenis.

Kom, haasten wij ons het Trocadero binnen te treden, want al blijft het paleis bestaan, al die schatten der oudheid, der middeleeuwen en der nieuwe geschiedenis zullen weêr verstrooid worden; de voorkomende inzenders en verzamelaars komen ze binnen weinige dagen terugeischen. Opmerkelijk, het publiek is in dit paleis een geheel ander dan ginds, op den linkeroever van de Seine: in het hoofdgebouw op het Marsveld hoort men gelach, gejoel, nu en dan vermengd met bewonderende kreten; hier is het publiek zwijgend en ernstig, doch het oog en eene onwillekeurige beweging bewijzen, dat men geniet, meer dan bij al die vaak insolide, soms blufferige pracht ginds: dáár geniet het oog, hier het hart: daar *ziet*, hier *leert* men; wat men daar ziet, gaat veelal *door* het hoofd, hetgeen men hier aanschouwt, blijft er *in*.

De beschrijving der schatten van het Trocadero zou een belangrijk boekdeel vormen; wij moeten ons dus beperken en kunnen slechts enkele zaken ter loops aanstippen. Beginnen wij met de manuscripten. De zalen van het Trocadero bevatten niet zulke overoude handschriften als het onvergelijkelijke museum van het Palais du Louvre, waar men o.a. papyrusrollen der oude Egyptenaren, het op steen gebeitelde schrift der Assyriërs en andere dergelijke kunstschatten der hooge oudheid aantreft, - maar men ziet er eene bewonderenswaardige verzameling manuscripten uit de middeleeuwen, van de zevende tot de zestiende eeuw. Het oudste handschrift hier aanwezig, is uit de bibliotheek van Didot; de ingenieur deelde mij mede, dat deze Parijzenaar de schoonste en volledigste particuliere bibliotheek bezit, welke in Frankrijk, wellicht in Europa bestaat; een derde gedeelte er van werd onlangs verkocht voor de enorme som van 850.000 franken. Het bedoelde manuscript is een prachtige *Pastoral* van den heiligen Gregorius den Groote, in oncialen geschreven en uit de zevende eeuw afkomstig. Uit de achtste eeuw zagen wij een psalmboek in anglo-saksisch schrift; iedere letter is zeer duidelijk leesbaar en van een wonderbare gelijkmatigheid. Prachtiger nog is de 'Bijbel van Theodulphus' uit de volgende eeuw, door den bisschop van Puy ingezonden, met allerschoonste illustratiën, een waar kunstwerk van illuminatie; het goud, dat den achtergrond der miniaturen vormt, is nog zoo jeugdig en frisch, alsof het voor weinige jaren er op gebracht was.

Overheerlijk is ook een 'Evangelieboek van Ebbon,' een manuscript dat een waarde van duizenden guldens bezit. De daarin voorkomende miniaturen zijn het fijnste en

schoonste prachtwerk dat het oog aanschouwen kan; iedere beginletter is een meesterstuk van schilderwerk en geeft het bewijs, dat reeds in de negende eeuw de illumineerders echte kunstenaars waren. Portretten, afbeeldingen, loofwerk en bloemen, alles werkt te zamen om van dit Evangelieboek een prachtvol geheel te maken. Onnoodig te zeggen, dat dit en soortgelijke handschriften op het fijnste, maar toch stevigste perkament geschreven zijn.

De handschriften der elfde eeuw vertoonen eene andere lettersoort, die welke de type geleverd heeft voor onze drukkerijen. Niets evenaart de schoonheid en regelmaat dier bewonderenswaardige manuscripten, van welke iedere letter volmaakt zuiver van lijnen en omtrekken is en alle letters elkander gelijken. Daar ligt de ‘Commentaar van den heiligen Augustinus op de psalmen,’ een prachtig werk, dat zijn gewicht in goud waard is. De eerste pagina bevat slechts eene enkele letter, eene reusachtige B, maar versierd en doorvlochten met de schoonste ornamenten, de zuiverste teekeningen, de kunstrijkste figuren; de aantrekkelijkste daarvan is wel de voorstelling van een ruiter, volmaakt gelijkende op de helden uit het gezang van Roland. Houding en trekken geven adeldom en kracht te kennen.

Naast dit kostbare manuscript vinden wij een ander uit dezelfde eeuw van Didot, het ‘Evangelieboek van Luxeuil,’ een werk in folio, waarvan de eerste pagina eene prachtige schilderij gelijk is. Zij stelt een abt van Luxeuil voor, nederig zijn werk aan den heiligen Petrus opdragend; de prins der apostelen is op zijn *cathedra* gezeten; zijn gelaat ademt ernst, majesteit en toch eene bekoorlijkheid, die verrukt en meêsleept. De illumineerders der elfde eeuw zijn kunstenaars in de ware beteekenis van het woord.

In de dertiende eeuw begint het gothisch schrift in zwang te komen, om in de volgende eeuw wederom voor het meer vloeiend cursiefgothisch plaats te maken; van beide treft men op het Trocadero prachtige exemplaren aan. De vijftiende eeuw is bijzonder talrijk vertegenwoordigd; de onvergelijkelijke manuscripten spreiden eene pracht en weelde ten toon, waarvoor onze schoonste moderne uitgaven verre moeten onderdoen. Wat toch zijn onze hedendaagsche drukwerken bij die heerlijke missalen en getijdenboeken, van welke iedere beginletter een meesterstuk is, alles geschreven en geïllumineerd door de hand der verachte monniken, maar wier arbeid thans nog tegen goud opgewogen wordt. Daar bevindt zich een dier missalen, door de hoofdkerk van Besançon ingezonden, dat nog altijd op zekeren feestdag van het jaar gebruikt wordt. Welke prachtvolle en bekoorlijke tafereelen heeft de hand van den kunstenaar afgebeeld: zie, het eerbiedwaardig gelaat van een bisschop, eene nieuwe kerk met een hysoptak inzegenend. Onze moderne miniatuur-schilderijen worden dof en laf bij den gloed en de majesteit van voorstelling dier vervlogen eeuwen. En toch durft de halfgeleerdheid nog smalen op een tijdvak, dat zij de duistere middeleeuwen noemt!

Verder voortwandelende neemt de pracht der manuscripten af, al vinden wij deze nog een tijdlang naast de producten der jeugdige boekdrukkunst, om eindelijk geheel te verdwijnen. Al dadelijk vinden wij een (gedrukten) bijbel van Guttenberg, het oudste drukwerk op het Trocadero aanwezig. Het is opmerkelijk welk eene gelijkenis deze bijbel heeft met de manuscripten van hetzelfde tijdvak. Wilde Guttenberg zijn bijbels voor handschriften doen doorgaan, om op de onwetendheid van de koopers te speculeeren, of had de eerste drukker van Duitschland zich die handschriften geheel en al ten voorbeeld gesteld?

Onder de eerste drukwerken van Frankrijk vinden wij op het Trocadero *Bertrand Duguesclin,* in 1488 te Lyon uitgegeven, de *Coutumier de Normandie,* in 1500 te

Rouaan gedrukt, enz. Daar ons vaderland in zijn bibliotheken echter veel oudere gedrukte boeken bezit, kunnen deze fransche werken ons weinig belang inboezemen.

Behoef ik te zeggen, dat het bezichtigen van al die kunstwerken uit lang vervlogen eeuwen ons tot ernst, bijna tot eerbied stemde, en wij, zelfs te midden dier bonte omgeving, een gevoel hadden als bevonden wij ons in eene kerk? Zwijgend beschouwden wij die eeuwenoude manuscripten en wij waagden het nauwelijks elkander onze gewaarwordingen mede te deelen. Eerst toen wij al die gedenkteekenen der eerwaardige oudheid bezichtigd hadden, stortte mijn fransche geleider zijn gemoed uit. 'Al dat schoons, al dat heerlijks is het werk van monniken, die in die tijden van onwetendheid en onkunde, van ruwheid en geweld de wetenschap, welke in het ijzeren tijdvak der middeleeuwen dreigde verloren te gaan, in de schuilhoeken van hun vreedzaam klooster bleven beoefenen; van die mannen, door onze waanwijzen gesmaad en veracht, maar die alleen de vlam hebben onderhouden, welke in later tijden weêr in heller glans zou opflikkeren en ten baak dienen voor de ware geleerdheid. Welke wonderen van taai geduld, van volharding en niet minder van onnavolgbare kunst hebben die vrome monniken in deze manuscripten neêrgelegd! Ieder handschrift is een juweeltje en getuigt evenzeer voor die vrome en ijvervolle geestelijken als tegen de moderne verachters dier bewonderenswaardige mannen. Hoeveel schatten der oudheid zouden verloren zijn geraakt, zonder den zegenrijken arbeid der monniken uit de middeleeuwen; met recht kan men zeggen, dat zij alleen het geweest zijn, die behouden hebben wat de oudheid ons naliet, dat zij de verbindingsketen vormen tusschen de Grieken en Romeinen en de jongste eeuwen.'

Van harte stemde ik met die woorden in, en slechts noode scheidden wij van eene afdeeling, die zooveel bekoorlijkheid aanbiedt.

J.A.V.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg*.)

- Wat zou de wind? Ja, dat moet altijd toch eenmaal gebeuren, bromde Klinkert, naar beneden komende.

- En het weder is zacht geworden; de weêrkenners voorspellen dat er verandering ophanden is, zeî Sanna op blijden toon.

- Verandering! Ik mag lijden dat die ten minste vandaag niet komt, mompelde haar vader. De oude brompot, daar in de kerk, zou wel denken, dat hij zelf de groote man is.

Hij zag omhoog naar den toren en bemerkte, dat de koperen haan met zijn staart in het noorden stond. De wind, die zoolang door de bosschen en de struiken had gestormd, tegen de muren der huizen en de daken gebotst, en zijn stofwolken door de ruimte had gejaagd, was gaan liggen, ginds in het zuidwesten was de lucht, die sedert weken blauw en droog was, donker geworden, en er vertoonden zich wolken, die men in een heelen tijd niet meer had gezien.

Tegen den middag was de lucht lauwachtig warm, zoo als men dit somtijds in de eerste dagen van het voorjaar waarneemt.

Een uur later hoorde men in de verte den donder rommelen, en daar ginds in de heide vormden de donkere grauwe wolken hooge dondertorens, die weldra hooger stegen, in elkander liepen en met een donker floers heel de streek bedekten. Kort daarna vielen de eerste regendroppels, die als kleine knikkers over het drooge zand heenrolden. Langzamerhand vielen de droppels dichter en dichter, totdat eindelijk de regen overvloedig, malsch en warm in lijnrechte stralen naar beneden viel. De menschen in het dorp stonden aan de deur, juichten bij het gesuis der weldadige regenbui, en

lieten zich doornat regenen, even als de planten op den akker, even als de bottende struiken en boomen in het bosch. De regen bleef heel den namiddag aanhouden, en gedurende den nacht hield hij niet op. Eerst tegen den morgen klaarde de lucht op, en kwam de zon met haar purperachtig vuur over den zwarten, doorweekten bodem heenkijken. Alles herleefde; de vogelen zongen eens zoo vroolijk, de zuiver afgewasschen planten hieven haar puntige kopjes omhoog, en de botten der boomen drongen zich uiteen, om met hun teedere blaadjes maar spoedig die warme waterlucht en het weldadig zonlicht te kunnen opzuigen.

Er waren geen acht dagen verloopen of de koren- en tarwelanden, de klavervelden en weiden waren niet meer kenbaar; groen was het koren groen was de tarwe, en klaver en gras hadden de kleur van leven en frischheid gekregen.

- Gij ziet wel, dat de wortel niet dood was, juichte Kurk, die met innige voldoening door het veid wandelde; laat de groote Landbouwer van daar boven zijn gang maar gaan.... alles komt op zijn tijd; zoo ging het voorheen, zoo gaat het nog, en zoo blijft het gaan, zoolang de goede God meester blijft, en meester blijven zal Hij. hoe hard men ook raast en spot bij Faust Klinkert. Maar Klinkert is een man, die zich den goeden God niet aantrekt en den spot drijft met kerk en geheiligde zaken. Werkt hij niet op de zon- en feestdagen? Ja, wij hebben verleden jaar gezien, hoe hij daarvoor gestraft werd. Heeft hij wel ooit met Palmzondag een gewijd takje palm op zijn korenakker gestoken? Neen, hij lacht met die bijgeloovigheid..... Nu, laat hem zijn gang gaan.

- Drijft hij ook al den spot niet met de Kruisdagen? Ja, dat doet hij! nu, men ziet ook wat er van komt; heeft hij dit jaar wel een enkelen pijl rogge of tarwe? Gelukkig, dat hij een stevige boer is, anders was het met hem gedaan.

- Ja, tegen een enkelen stoot kon Klinkert nog al, meende men in het dorp, daarom ook had men weinig medelijden met hem, te meer daar het mislukken van zijn oogst toch ook aan zijn stijfhoofdigheid moest worden toegeschreven.

- Klinkert was wat al te slim geweest, meende iedereen, met zijn rogge- en tarweland zoo spoedig om te ploegen. Dat alles verdroogd was en de wortels dood waren, bleek wel niet waar te zijn geweest; nooit stond het graan weliger dan nu; nooit mocht men een rijker oogst te gemoet zien; en waaraan had men dat alles te danken? Aan de Kruisdagen, en aan niets anders.

- Vader, wat is het jammer, zeî Sanna, dat gij, even als de andere boeren, niet eenige dagen geduld hebt gehad!

- Wat, geduld? gromde haar vader.

- Indien gij uw tarwe- en roggeland niet hadt omgereden.....

- Indien ik het niet gedaan had. deed ik het nog, onderbrak de koppige boer.

- Toch hadt gij voorzichtig gehandeld, indien gij de Kruisdagen hadt afgewacht.

- En wat hebben de Kruisdagen met weêr en wind te maken?

- Meent gij dat, vader?

- Zeker meen ik dat; en indien op die dagen de eerste regen is gevallen, gebeurde dat, omdat het zoo gebeurde, omdat.... omdat het zoo wezen moest.... en pastoor, koster, koorknaap met hun kruis en de kerkzangers met hun gebulk hebben bij dit alles niemendal in te brengen.

- Maar de goede God, vader, die het gebed der menschen aanhoort en aan alles de hand houdt?

- Wat kent een kwezel daarvan? Voorheen namen de eenvoudige boeren, die niet wijzer waren, dat zoo aan, omdat de pastoor hun dat wijs maakte.... maar thans is dat geheel anders, bromde de koppige, domme boer, terwijl hij zich op zijn kar zette en daarna wegreed.

V.
De duivel zit er in.

Nooit, zoolang het dorp dorp was, hadden de boeren de tarwe- en roggelanden zoo heerlijk zien staan als dit jaar. De planten hadden een groen-blauwachtige kleur, iets wat wel zeker een bewijs is van malsche groeikracht, en de lissen, die er aan hingen, waren een halve hand breed, zooals de boeren zich in hunne voldoening bij vergelijking uitdrukten. Het was schoon om te zien hoe die onafzienbare akkers, onder den adem van den wind, als eene groen-blauwachtige zee daar stonden te golven. En toen langzamerhand de aren uit de halmen schoten, sloeg iedereen de handen ineen van verwondering; want wie had in zijn leven zulk een voortbrengsel der natuur gezien?

- Neen, dat is nooit gezien, meende Kurk, de oude gemeenteraadsheer, toen hij op een zondag in een herberg zat te kruisjassen; de korenaren zijn, op mijn woord, zoo groot als dorschvlegels, ja, als dorschvlegels! en dat hebben de Kruisdagen nog maar gedaan!

- Wat zegt die Salomon van een raadslid daar van de Kruisdagen? morde Faust Klinkert, zijnen neus hoog optrekkend; in plaats van over zaken te spreken, die hij niet kent, deed hij veel beter, indien hij in den gemeenteraad zijn mond eens wilde opendoen en den luien veldwachter op de vingers hielp tikken, om de houtdieven uit mijn schaarbosch te houden.

- Ja, dat hadden de Kruisdagen gedaan, zeî een andere boer, terwijl hij de kaarten dooreen schudde en liet afheffen; zonder de Kruisdagen was 't gedaan geweest met tarwe en koren.

- 't Was zonderling, meende een andere kruisjasser, dat na een aanhoudende droogte er juist op die dagen altijd regen valt.

- Neen, dat is niet zonderling, antwoordde een ander; zoolang het mij geheugt, was dat altijd juist hetzelfde.

- Neen, dat is volstrekt niet zonderling, meende Kurk, de kaarten even op de tafel nederleggend; men bidt den goeden God om een bui regen, dat gebed wordt verhoord en de regen begint te vallen,... dat vind ik even natuurlijk als honderd andere zaken, die wij daar boven ons dagelijks zien gebeuren.

- De oude Baaf blijft altijd toch een verstandig man, fluisterde men rechts en links.

- Een oude wijsneus, ja, dat blijft hij, morde Klinkert.

- Zon en maan, dag en nacht, lucht en licht, zomer en winter, warmte en koude, dat alles en nog honderd andere zaken geeft ons de Heer, zonder dat wij het vragen; en waarom zou Hij ons niet een bui regen toestaan, wanneer wij Hem met de Kruisdagen daarom bidden? Dat verwondert mij niet; dat heeft mij nooit in mijn leven verwonderd, en ik ben nu reeds in de zeventig. Zoo sprak Baaf Kurk, die lid van den gemeenteraad was en, al was het ook maar daarom alleen, veel verstand moest hebben. En verstand had de oude man, dat moet gezegd zijn.

- Ja, gij zijt geheel uw leven een schriftgeleerde geweest, mompelde Klinkert.

Hij betaalde zijn gelag en verliet de herberg. Toen hij buiten was, hernam hij luidop:

- Wat een profeet met zijn Kruisdagen! En ik zeg en houd vol, dat het toen regende, omdat het moest regenen.... dat is al ruim zoo duidelijk als de verklaring van den geleerden professor.... nu, het is de laatste maal, dat ik mijn voet in den *Valk* zet.... dat ze voortaan daar maar alleen praten; zoodoende hebben zij altijd gelijk.

Terwijl hij het akkerpad insloeg om huiswaarts te gaan, plukte hij eene korenaar, en die oplettend beziende, sprak hij bij zich zelven, dat het koren begon te bloeien.

Ja, de bloeitijd was daar, en het was bijna alsof het gebed der Kruisdagen nog altijd zijn uitwerksel had.

Indien men maar te wenschen had, meende men in het dorp, kon men geen schooner weder hebben voor den bloeitijd; ja, het was dag op dag niet te heet, ook niet te koud en de nachten waren juist zoo als het wezen moest. Scherpe zon, die het bloeisel afsteekt, zoo als de boeren dat noemen, was er niet; neen, de lucht was altijd min of meer bewolkt, en de wind waaide zachtjes, maar ook hard genoeg, om het zandstof in den vorm van een zachten nevel over de velden heen te blazen.

Ja, Baaf, de raadsheer, had wel gelijk te zeggen: indien de verstandigste boer van het dorp zich op zijn rug in het schoonste klaverveld had neêrgelegd, en zoo had mogen wenschen, zou hij geen gunstiger weder hebben kunnen uitdenken.

En zoo ging het ook met het bloeien van tarwe, haver en boekweit.

Ook bleek het weldra, dat er een oogst zijn zou, zoo als er bij menschen geheugen geen was geweest. Het was een lust om te zien, hoe de tarwe- en korenaren, dagelijks zwaarder wordend, eindelijk langs den halm omlaag hingen.

- Zoo als een dorschvlegel langs den steel hangt, lachte de oude Kurk, zoo ook hangen de loodzware aren langs den stam.... dat geeft dit jaar een dubbel beschot, en wat men met al het stroo moet aanvangen, is mij onbekend. Laat Faust Klinkert en de nieuwmodische heeren, die in zijn herberg komen, maar lachen met de Kruisdagen!

Langzamerhand werden, eerst de rogge, daarna de tarwe geelachtig van kleur, en wanneer de heldere zon over de akkers kwam heenkijken, was het bijna, alsof een onzichtbare hand er goud over heen strooide.

Zoo kwam de maaitijd.

Van 's morgens, zoodra het maar even licht werd, trokken de maaiers het veld in en begonnen het koren met hunne kromme zeisen neêr te slaan. De meisjes bonden het tot garven, en zetten deze in lange rijen tot hoopen, die aan het onafzienbare akkerland het aanzien gaven van duizenden en duizenden kleine legertenten. Geen acht dagen stond daar het uitgestrekte legerkamp, of het inhalen begon; en de buren vroegen dikwijls of het hemelsch weder, dat den veldarbeid begunstigde, nu nog altijd het werk was der Kruisdagen.

- Waarom niet? meende de oude raadsheer; hebt gij ooit gezien, dat de groote Baas van daarboven Zijn werk ten halve doet? Laat anderen maar den spot drijven met de gebeden der Kerk; men moet dan ook maar afwachten wat er van komt.... Hier in ons dorp hebben wij ook van die spotters; maar hunne korenschuren kunnen zij dit jaar afbreken, dewijl zij geen pijl graan te bergen hebben.

Op den korenakker, waar de laatste kar werd opgeladen, ging het vroolijk toe. Aan een tien voet hoogen berkentak vlochten de meisjes kransen van gekleurd papier, waartusschen zij hier en daar lange reepen van klatergoud hingen; en tusschen de bladeren bonden zij veelkleurige bloemen. Toen die onmeetbare, piramidale bloemtros was afgewerkt, werd hij onder een vroolijk geschater door de voerlieden opgeheven en op de korenkar gestoken. Zoodra men aan het dorp kwam, hieven de meisjes, even als bij het verhuizen met halfmaart, het vroolijk ‘kieuw! kieuw!’ aan; de voerman

klapte met de zweep, en de kinderen uit het dorp liepen juichend en schaterend de versierde korenkar achterna. Zoo kwam bij de meeste boeren de laatste kar graan binnen.

Zoo dikwijls Faust Klinkert eene kar, met den voorvaderlijken bloemtak er op, zag voorbij rijden en het vroolijke ‘kieuw!’ der meisjes hoorde, schenen zijn rood haar en baard veel rooder te worden, en met opgetrokken neus, grinnikte hij de kar achterna:

- Waarom houdt gij uw mond niet met al dat leven?

Klapten de voorbijrijdende boeren niet opzettelijk harder, en barstte het luidruchtig ‘kieuw!’ der boerinnen niet des te vroolijker los, omdat men in de nabijheid was der *Zilveren Ster?* Wanneer men den aard der boeren kent, kan men die veronderstelling zonder bezwaar aannemen.

Faust Klinkert had dit jaar geen pijl tarwe of rogge; en dit ware niet erg geweest, indien op zijn omgereden land de haver slechts had willen tieren.

- Het is alsof de duivel in den grond zit, zeî Klinkert luidop bij zich zelven, toen hij op zekeren dag bij een zijner haverakkers met een bedrukt gezicht stond te zien; ja, daar moet de duivel uit de hel in zitten; anders moest de

haver groeien, en men zou eerder zeggen, dat hij letterlijk van den akker wegsterft.

- Ja, dat is de duivel, die daar onder zit, sprak eene stem achter Klinkert.

- De duivel zit bijna in elken akker, zeî een andere stem; doch men moet hem er uit bidden met de Kruisdagen.

Klinkert keek om, en zag den ouden Kurk met een buurman voorbijgaan.

- Wien raakt het, dat ik duivels in mijn land heb, en ze er in laat zitten? morde Klinkert; indien de duivel met zijn bokkenpoot de wortels in mijn haverland heeft weggekrabd, weet hij wel dat ik de man niet ben, die om een enkelen mislukten oogstten ondergaat; neen, neen, Faust Klinkert zit er warm genoeg in, om voor niemand, zelfs niet voor den duivel, die in mijn haverland zit, het hoofd te buigen.

Wat er van zij, de hooghartige boer, die rogge- en tarweland met haver bezaaide, had dit jaar noch het een noch het ander; neen, zijne schuur was letterlijk ledig; ledig zoo als de schuur van bijna elken boer is in het begin van den zomer, wanneer de granen gedorscht zijn en het stroo deels verbruikt, deels verkocht is.

Faust Klinkert hield niet op binnensmonds te knorren, te kijven, te schelden, wanneer hij, door het dorp gaande, een oog wierp door de geopende schuurdeur, en bemerkte dat daarbinnen zelfs geen plaats was om den rijken oogst te bergen, maar de boeren verplicht waren geweest op de werf, of achter stal of schuur, het koren in groote ronde mijten te zetten. Het was somtijds bijna alsof hij uit of achter de een of andere korenmijt eene stem hoorde opgaan, die hem plagend toeriep:

- Baas Klinkert! wat zegt gij daarvan? Spot maar met de Kruisdagen; gij ziet nu wat er van komt.

Een hanekam is niet zoo rood, als het haar, de baard en het gezicht van baas Klinkert waren, wanneer hij dit hoorde of meende te hooren; en zijn weg vervolgende knorde hij bij zich zelven, dat hij gaarne een flesch brandewijn ten beste gaf, indien hij op dat oogenblik met iemand, om het even wie het ook zijn mocht, eens duchtig konde vechten.

En die lust tot vechten, om daardoor, zooals hij meende, zijne ontevredenheid, nijd en afgunst lucht te geven, was nooit heviger geweest dan eenigen tijd later, toen voor de boerenhuizen de boekweit werd gedorscht. 't Was ook om van spijt te bersten, dat hij, een der grootste boeren van het dorp en ook een der rijksten, dat alles moest aanzien en tevens in zijn verkropt gemoed bekennen, dat, even als zijn haverland, ook zijn boekweitakker bijna niets had opgeleverd.

Daar ginds, op vijftig schreden van zijn huis, werd de boekweit van de kar geladen en op het bloote, harde plein in de open lucht uitgespreid. Bij het dorschen van de boekweit zijn de buren elkander in het werk, dat op één dag moet afloopen, behulpzaam; gewoonlijk is er dan ook aan dorschers geen gebrek. Naarmate het graan van den akker wordt aangevoerd, spreidt men het in een dunne laag op den harden grond, en bij den helderen zonneschijn trekken acht, tien of meer dorschers aan het werk. Boekweit dorscht men, wanneer het er wat vroolijk toegaat, op een bijzonderen slag, die van tijd tot tijd van maat verandert. De maatslag is bijna zoo rijk in verscheidenheden als de dichtmaat; het is alsof men beurtelings drie-, vier-, zesvoudige en dan weer trippelverzen hoort voorlezen - en wat het werk voor knechts en meiden zoo opvroolijkt. is somtijds het zingen van een lied, dat op de maat van den vlegelslag luid door het dorp dreunt.

Op den dorschvloer, daar schuins tegenover de woning van Faust Klinkert, galmde onverpoosd het dorschlied. hetwelk de schoolmeester, die juist geen vriend van hem, maar een groote vriend van Kurk, den raadsheer, was had geschreven:

‘Den vlegel geheven, dorsch lustig, o makker,
‘De Heer heeft gezegend den oogst van den akker.
‘Bij 't kleppen der vlegels, bij 't rusteloos slaan
‘Gaat los van den stengel het steeltje van 't graan.
‘Ja, dorsch tot den avond; wij rusten bij nacht;
‘Sla voort over dag;
‘Sla voort en houd slag.

BIJ DE BOEREN.
‘Den vlegel geheven, dorsch lustig, o makker,
De Heer heeft gezegend den oogst van den akker.’

- Ja, ik hoor u wel zingen, knorde Klinkert, terwijl hij voor zijn venster stond of over de werf wandelde; zoo, zoo! en dat lied heeft de schoolmeester gemaakt? Die kinderkoning, met zijn vaalgeworden pruik om zijn ezelsooren, zou veel beter doen, als hij zijne domme schooljeugd leerde, hoe men de bovenlip zindelijk houdt.... Zoo, zoo, die jeneverkop, die snapsneus maakt liederen voor de dorschers!

Laat in den namiddag was het dorschen afgeloopen; de boekweit werd tot een hoop geschoten, en in het versche stroo tuimelden de straatkinderen, die er pijpen in maakten, even als dit de mollen in den grond doen.

Nu werd de kafmolen aangebracht, en bij het onophoudelijk, eentoonig ‘takken en tokken’ van het logge werktuig, gleed de gezuiverde boekweit naar beneden en vloog het kaf in dikke wolken door de lucht. Wat was het vroolijk om den ratelenden kafmolen! Hoe lustig zong men daar het tweede couplet van den schoolmeester:

‘Wij gaan, met het kruisbeeld voorop, langs de voren.
‘En bidden om regen, voor 't sterrevend koren.
‘En wie met gebed en met Kruisdragen spot,
‘Krijgt zeker geen koren, geen boekweit van God.
‘Raktakke, tok, takke! zoo ratelt de molen,
‘En jaagt met geweld
‘Het kaf over 't veld.

- Daar zijn ze al wederom met hun Kruisdagen, gromde baas Klinkert, die achter de haag stond te luisteren; nu, den ouden schoolvos, die zich vermaakt met liedjes te dichten op Faust Klinkert, zal ik, den een of anderen dag, dat wel in zijn staart knoopen.... Laat ze maar vrij zingen en zich vermaken met hun Kruisdagen; gelukkig dat ik een breeden rug heb.... En wie zie ik daar achter den kafmolen? Is dat de oude raadsheer, de Salomon der gemeente, de professor der dorpsuniversiteit niet? En wie staat daar nog al meer te gapen? Is het Huib Kurk niet? Inderdaad, 't is Huib Kurk.

Zijn hoogroode kuif ging recht op zijn hoofd staan, zoo kwaad was Klinkert. Hij hernam:

- Zou die professor met zijn luien neef ook al meê zingen van de Kruisdagen? Geen twijfel; nu, dergelijke zaken steek ik achter mijn mouw..... Ik heb den naam dat ik niet licht vergeet; dat is waar of niet waar..... doch zeker is het, dat ik mij niet ongemerkt tegen mijn kar laat rijden.

Indien Faust Klinkert dit jaar geen oogst had, was hij toch nog niet aan het einde zijner beproevingen. De herfst was daar; de spurrie met haar spichtig, groen kopje bedekte het veld.

- Zou de duivel nu nog in mijn land zitten? vroeg Klinkert, terwijl hij langs zijne spurrievelden wandelde.

Neen, het waren kleine rupsen, die uit de weiden, door de heggen bij millioenen kwamen aankruipen, en de welige spurrie-akkers met een volledigen ondergang bedreigden. De oude Kurk, de gemeente-raadsheer, die ook de plaag kwam afzien, verzekerde, dat in zijne jonge jaren diezelfde rups zich ook in de spurrie vertoond, en bij de meeste boeren de grootste schade had aangericht.

- Waar die rups zoo eensklaps vandaan kwam? wilde een zijner buren weten.

- Dat die uit de beemden daar ginds langs de beek kwam, beweerde men in dien tijd.

- Dat zij voortkwam uit de dichte mistlucht, die men gedurende eenigen tijd des nachts had waargenomen, zeî een ander.

- Dat die plaag letterlijk uit de lucht viel, beweerde een derde.

- Of wel iemand zoo slim was, om te weten, hoe dat leelijke kruipdier op den akker kwam? sprak een vierde.

- Dat iedereen, die twee oogen in 't hoofd had, toch duidelijk zien kon, dat de rupsen, allen denzelfden weg volgend, van daar ginds uit de weide, als een ontzaglijk leger soldaten naar deze zijde oprukten, en elk spurriepijltje afknaagden.

- En of men in den tijd, toen die plaag zich nog eens vertoond had, ook een middel had gevonden, om ze tegen te gaan?

- Ja, dat hij zelf, ofschoon hij toen nog maar een jonge boer zonder ondervinding was, dat middel had gevonden, en ook iedereen hem had nagevolgd, antwoordde de raadsheer.

- Waarin dat middel eigenlijk bestond? vroegen de buurlui.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 7]

Een goede gelegenheid.

Die arme hengelaars! zoo zoo luidt het oordeel van hen die met de bezigheid van wie zij aldus spottend beklagen niet bekend zijn. Zij begrijpen niet hoe het mogelijk is dat er in onzen tijd nog menschen zijn die er vermaak in kunnen scheppen om uren lang met het geduld van Job aan den waterkant te staan, te vergeefs hopend iets te vangen en honderdmaal het lokaas vernieuwend, dat telkens van den haak gerukt wordt zonder dat de dief er aan blijft hangen.

Voor hen die de vischvangst met den hengel beoefenen heeft zij nochtans zeer veel bekoorlijks, en het is ook inderdaad een aangename uitspanning. Het vermaak heeft echter, als ieder ander, ook zijn lasten en bezwaren, en een der voornaamste is wel dat men in vele gevallen een zeer ‘gevaarlijke’ houding moet aannemen. De Visscher op onze gravure doet daarvan de bittere ervaring op. Rustig over de leuning van de brug hangende en aan niets denkend dan aan zijn hengel. vermoedt hij niet dat deze of gene grappenmaker, als bij voorbeeld zijn vriend de jager, die met een goedgevulde weitasch vroolijk huiswaarts keert, in de verzoeking zou kunnen komen om.... klets!.... de verbeelding des lezers vulle het overige aan. Moge de hengelaar het niet kwalijk opnemen. dat zijn vriend van de goede gelegenheid, heeft gebruik gemaakt om zijn spierkracht te toonen!

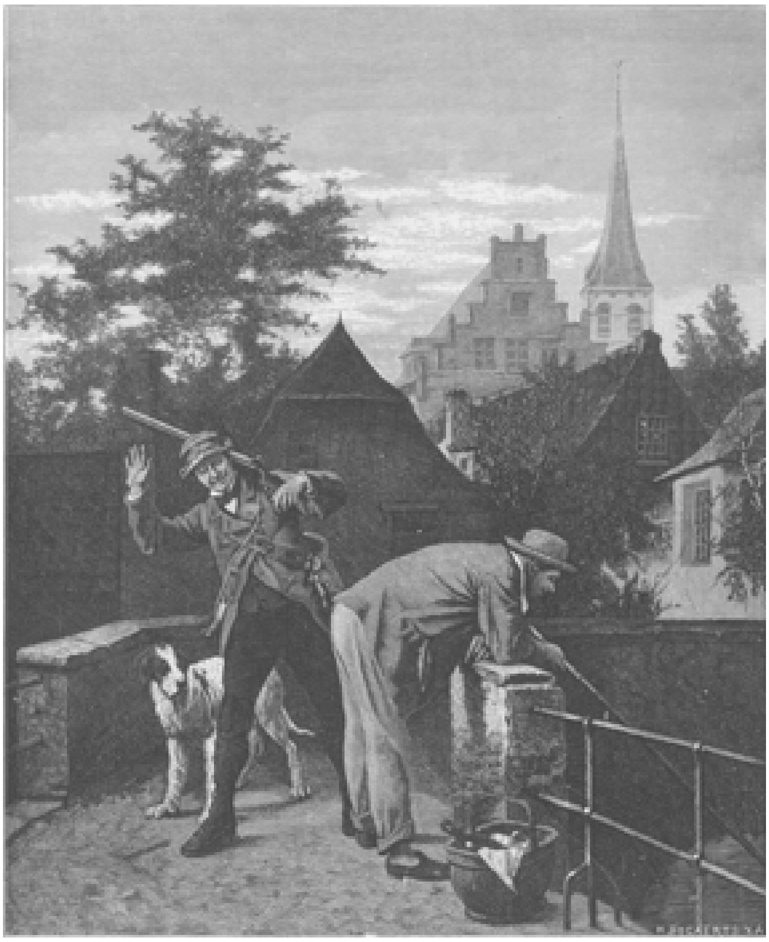

EEN GOEDE GELEGENHEID, NAAR DAVID COL. - SALON VAN BRUSSEL IN 1878.

In de kerk.

Zoo even heeft de torenklok den Angelus geluid; de avond werpt zijne lange schaduwen in de beuken der kathedraal, waardoor een oogenblik geleden de suisse is gegaan, rammelend met een sleutelbos ten teeken dat de deuren weldra zouden gesloten worden.

Aan de uitnoodiging van den kerkwachter is algemeen beantwoord, want de tempel des Heeren is bijna verlaten. Eene vrouw alleen met een sluier voor het gezicht schijnt, in overweging verzonken, èn tijd, èn suisse en de gansche wereld te vergeten. Het is alsof de band waardoor zij met haar God vereenigd is, haar aan de gewijde plaats gekluisterd houdt.

Op denzelfden bidstoel, vlak naast haar, zit een jong meisje dat oneerbiedig en achteloos het hoofd op den arm laat rusten. Ongetwijfeld heeft zij daar plaats genomen om ter geschikter tijd een beroep te doen op de liefdadigheid der vrome vrouw. Hare kleeding doet haar kennen als het kind van een ongelukkige familie, die door een onverwacht sterfgeval of door eenige andere wederwaardigheid wel niet tot den laagsten sport van den maatschappelijken trap gedaald is, maar toch genoodzaakt is geworden om de hulp van anderen in te roepen.

De schilder van het tafereel, L. Passini, heeft met gelijke juistheid de ingetogenheid der biddende vrouw en de verveling van het meisje uitgedrukt. Terwijl de geest van de eerste in zaliger gewesten verplaatst is, schijnt de eenige zorg der laatste te zijn het gebed geëindigd te zien ten einde haar verzoek te kunnen indienen, dat ongetwijfeld zal ingewilligd worden, want de aalmoes gaat met het gebed hand aan hand.

Prinses Emma van Waldeck-Pyrmont.

Het zal onzen lezers ongetwijfeld bekend zijn dat de koning der Nederlanden, Z.M. Willem III, voornemens is op nieuw in het huwelijk te treden. Aan eene weinig bekende, maar jonge en bevallige prinses zal de onderscheiding te beurt vallen den troon der Nederlanden als koningin te beklimmen.

Naar het portret der toekomstige koningin te oordeelen, paart zij aan schoonheid en bevalligheid, zoo als wij zegden, een groote mate van minzaamheid en bescheidenheid. Den 22^{en} augustus 1858 geboren, heeft zij nog slechts den leeftijd bereikt van twintig jaar en eenige maanden. Zij is de vierde dochter van George V, vorst van Waldeck-Pyrmont, en van Helena-Wilhelmina, hertogin van Nassau. Zij is vermaagschapt aan den vorst met wien zij in het huwelijk gaat treden, doch de graad van bloedverwantschap is tamelijk verwijderd.

Het vorstendom Waldeck-Pyrmont (Rijn-Pruisen) heeft een bevolking van omtrent zestig duizend zielen en is verdeeld in vier districten, te weten: Twiste, Eisenburg, Eder en Pyrmont.

De hoofdstad is Arolsen, een kleine plaats die ongeveer twee duizend inwoners telt. De civiele lijst is 145.000 thalers groot en het leger dat het vorstendom in tijd van oorlog als een staat van den duitschen Bond onder de wapens moet brengen, bedraagt acht honderd vijf en vijftig man.

De stamboom van het Huis van Waldeck-Pyrmont klimt op tot den beroemden Wittekind, den onverschrokken held die aan het hoofd der Saksen stond in den hardnekkigen strijd welken zij tegen Karel den Groote voerden.

De tegenwoordige toestand van den krater in den Vesuvius.

Iedereen weet dat de Vesuvius op twee mijlen afstands van Napels verwijderd is, dat hij tot de bergketting derAppenijnen behoort, eene hoogte van 1200 meters en een pyramidalen vorm heeft, en dat zich boven in zijn afgestompten top een krater bevindt die voortdurend kookt en ziedt. Men weet ook dat zijne hellingen van groen ontbloot zijn, maar dat zijn voet dicht begroeid en met woningen bedekt is ondanks het gevaar waaraan de bewoners zijn blootgesteld door de lavastroomen, die bij elke uitbersting uit den vuurmond vloeien en tot onder aan den berg neêrdalen. En wie weet niet dat op het benedengedeelte van den Vesuvius den wijnstok gekweekt wordt welke ons den kostelijken en beroemden ‘lacryma christi’ geeft!

Dit alles is bekend, en het zal onze lezers daarom wellicht aangenaam zijn eenige nieuwe bijzonderheden omtrent dien vulkaan te vernemen. Wij zijn in staat gesteld hun die te geven door een brief die ons onlangs uit Rome geworden is te gelijk met eene schets, welke wij aan het stift van den bekwamen teekenaar J. Eddy te danken hebben.

‘Daar de Vesuvius,’ zoo luidt gemeld schrijven, ‘sinds geruimen tijd weêr hevig aan 't werken was, besloot ik om zelf eens te gaan zien hoe het er meê geschapen stond. Een vriend van mij deed me het genoegen mij te vergezellen.

‘Ik kwam al spoedig tot de ontdekking dat hetgeen men mij er van verteld had, sterk overdreven was, want ik kon in den ouden krater neêrdalen, hetgeen bij eene hevige uitbersting onmogelijk is.

De krater was vol rook. Halverwege zagen wij dat de nieuwe kegel vlammen en gloeiende steenen opwierp, hetgeen ons een oogenblik deed aarzelen om verder te gaan.

De gidsen die bij ons waren, verzekerden ons echter dat wij geen gevaar te duchten hadden, en dat wij verder op nog meer bezoekers zouden ontmoeten. Door deze mededeeling gerust gesteld, trokken wij moedig verder.

Bij de sterkste ontploffing wordt het vloeibaar vuur wel honderd passen ver heengeworpen; bij minder hevige twintig of dertig pas.

De lava die langs den kegel neêrvalt, wordt oogenblikkelijk zwart en vermeerdert de hoogte van den berg.

De kegel is ongeveer vijftig voet hoog. Men denkt dat hij steeds grooter afmetingen zal krijgen, totdat hij den tegenwoordigen krater vult, en dat hij den ouden kegel zal vervangen, even als die ter linkerzijde in het jaar 79 na Kristus' geboorte deed, toen de steden Herculanum en Pompeï onder het lava bedolven werden.

Tegenover den kegel ziet men eene groep rotsen, die kort geleden van den krater losgeraakt zijn.

Op het oogenblik dat ik dit schrijf, is de werking van den vulkaan zoozeer verminderd dat in de eerste weken, naar alle waarschijnlijkheid, nog geen lava langs de bergwanden zal neêrstroomen. Intusschen is het mogelijk, dat aangezien de maan invloed op de vulkanische bestanddeelen schijnt uit te oefenen, bij de eerstvolgende nieuwe maan de werking zal toenemen en het lava alsdan hoog genoeg zal stijgen om over te vloeien.’

Het kleine in de natuur.
(Vervolg en slot.)

De vermeerdering dezer plantjes geschiedt met zoo buitengewone snelheid, dat men ze letterlijk kan zien groeien en zich ontwikkelen. Hier volgt de oogst bijna onmiddellijk op den zaaitijd. Pasteur deed een nauwelijks zichtbaar scheutje biergist in zuiver water, waarin hij kandijsuiker, amoniac en zwavelzure zouten had opgelost, en zeer spoedig raakte de suiker aan 't gisten, d.w.z. de plantjes begonnen te groeien en zich te vermenigvuldigen, terwijl zij koolzuur uit de suiker, stikstof uit de amoniac en mineraalstof uit de posphor trokken.

Indien men weet dat een enkele kubieke decimeter meer dan 1150 millioen dezer plantjes bevat, dan kan men berekenen hoeveel er in eenige uren in een vat gistend bier gekweekt worden. Voor de ontzaglijke hoeveelheid welke men tot uitkomst zal krijgen, moet echter het menschelijk verstand evenzeer stilstaan als voor den omvang van het hemelruim.

Indien men ziet dat deze Lilliputters der schepping ons brood, onzen wijn en ons bier helpen bereiden, en nog in vele andere dagelijksche werkzaamheden rechtstreeks betrokken zijn, kan het geen verwondering baren dat menigeen aan de studie van hun geheimzinnig en verborgen leven zijn tijd en zijne krachten gewijd heeft.

Niet minder belangrijk is het na te gaan welke rol het onzichtbaar kleine in den onmeetlijken Oceaan speelt en van hoeveel invloed zij zijn op het gestel van den mensch.

Zekere J. Reinhold, de reisgenoot van den beroemden Cook, ontdekte 't eerst dat de verschillende eilanden in de Zuidzee aan de snelle vermeerdering der koralen hun ontstaan te danken hebben. Met het bloote oog bijna niet zichtbare polypen bouwden hier gevaarlijke riffen, en werden daardoor de schrik der zeevaarders. De koralen vormden ondiepten en klippen, en met eene even verontrustende als verwonderlijke snelheid veranderden zij den bodem der zee, en bouwden zij eilanden midden in den Oceaan. Het was alsof op deze koloniën der nietige diertjes een toren van Babel moest verrijzen, die wel niet tot aan den hemel zou reiken, maar toch ver boven de oppervlakte der omliggende zee zou uitsteken.

Een ander merkwaardig verschijnsel is het lichten der zee. In sommige zomernachten ziet men over de golven langs de kust vurige kronkels loopen, die aan den voet der duinen ophouden en waaruit bij elken slag der baren vonken schieten; zelfs het vochtige zand op den oever glimt onder de voeten van den wandelaar en midden in de zee schitteren met hellen gloed eene menigte van vuurliniën.

Wat is de oorzaak van dit vreemd verschijnsel? Een klein rond diertje ter grootte van een speldeknop, doorschijnend als kristal en bedekt met een soort uitslag welke door de natuuronderzoekers ‘mammaria’ of ‘noctiluca’ genoemd wordt. Door hun buitengewone talrijkheid verspreiden deze diertjes een zoo fellen glans dat de oppervlakte der zee een gestemd firmament gelijk is.

Bij deze oneindig kleine dieren en planten is de snelheid waarmede zij zich vermenigvuldigen niet minder opmerkenswaardig dan hunne kleinheid. Wij willen slechts één voorbeeld aanhalen. De vroeger genoemde Ehrenberg heeft berekend dat er uit een enkel plantje in vier en twintig uur een millioen en in vier dagen 140 billioen voortkomen. Een kubieke centimeter tripelsteen bevat 41 millioen diertjes (*gallionella distans*) en dezelfde ruimte wordt ingenomen door een billioen zevenhonderd en vijftig millioen *gallionella ferruginea.* Welnu, er zijn tripellagen van 40 voet breedte en meer. Wie veel van rekenen houdt, kan hier zijn hart ophalen.

Bovendien zijn er nog andere lagen, die bijna uitsluitend door dergelijke infusie-diertjes gevormd worden. In 1837 ontdekte professor Regius in Stockholm den waren aard van het bergmeel waarmede de Laplanders zich voeden wanneer de oogst mislukt is. Het bestaat bijna uit niets anders dan uit overblijfselen van infusarii. De bloedregen, het meteoor-papier, dat van den hemel neêrvalt, de groene en roode kleur welke het water in poelen en moerassen soms heeft - ziedaar alle verschijnselen die eveneens door zulke microscopische diertjes worden te weeg gebracht.

Den 26^en^ januari 1845 deed men in de nabijheid van Dover, op de zuidkust van Engeland, door middel van 140 centenaars kruit, dat door een electrische vonk werd ontstoken, een kalkrots van twintig millioen centenaars springen om den weg voor de ijzerbaan te openen. Tegen welken vijand werd wel die geduchte batterij gericht? Tegen een zoo zwakken dat men met een enkelen vingerdruk duizenden van zijn geslacht vernietigen kan. De kalkrotsen worden namelijk gevormd door infusie-diertjes.

Zijn het wezenlijk de grooten der aarde die de gebeurtenissen bepalen welke den toestand van wereld en menschdom beheerschen? In de natuur valt die taak aan het kleine ten deel, en in de wereldgeschiedenis schijnt het niet anders te zijn. Wij deelen deze meening met den grooten duitschen historieschrijver Joannes von Müller. De mensch bestrijdt en zegeviert over leeuwen en tiegers; hij bevrijdt de aarde van wolven en andere schadelijke dieren; hij doodt zelfs den olifant en den rhenoceros - maar hij is machteloos tegenover de microscopische diertjes welke de lucht en het water vervullen, die zelfs in zijn eigen organen komen en van daar de huid, de spieren, den geest of het hart aantasten. De mensch herbergt dikwijls in zijn lichaam, zonder het te willen of te weten, insecten en wormen, waarvoor de machtigsten en rijksten der aarde evenmin gevrijwaard zijn als het kind van den armsten bedelaar.

Laten wij derhalve het microscopisch kleine niet gering schatten, maar scheuken wij het ernstig onze aandacht, die het zoo wel verdient als het ongemeen groote. Bij elken stap ontmoeten wij hier de vlieg uit de fabel, die zegevierend uit den strijd met den leeuw te voorschijn trad. Lafontaine was het dus niet ontgaan van hoeveel beteekenis het kleine in de natuur is. De wetenschap heeft er veel toe bijgedragen om de ontwikkeling van nuttige dieren te bevorderen en die van schadelijke te beperken; intusschen vermag zij niets tegen vele microscopische diertjes die tot nadeel strekken.

Om niet van besmettelijke ziekten te spreken, hoe vele kwalen worden niet door hen veroorzaakt! Zij, die nietige beestjes, welke om hunne kleinheid nauwelijks een naam dragen, zij hebben het in hunne macht om geheele velden, geheele gewesten te verwoesten, ja zelfs het bestaan der volkeren in gevaar te brengen. Wij herhalen het dus: men achte het kleine niet gering!

Parijs en de wereldtentoonstelling.

XII.

Men heeft veel misbruik gemaakt van de uitdrukking: dit of dat voorwerp, deze of die afdeeling op de tentoonstelling is alleen eene reis naar de tentoonstelling waard; zoo de uitdrukking gezegd kan worden niet van overdrijving vrij te zijn, een ander geval is 't met het Trocadero, - een onvergelijkelijke verzameling, of liever, eene talrijke collectie verzamelingen van oudheden. De vorige week brachten wij een bezoek aan de middeleeuwsche manuscripten; zetten wij thans onze reis op het Trocadero voort en werpen wij een vluchtigen oogslag op de verdere wonderen van het ongeëvenaarde museum.

Wat mag daar ginds te zien zijn, waar de menigte zich zwijgend verdringt? Treden wij insgelijks naderbij. Zie, een menschelijk geraamte, maar niet gaaf meer en het hoofd gescheiden van den romp, de romp van de beenen. Geen wonder, het geraamte behoort toe aan den eersten volksstam die Frankrijk bewoonde, aan een der overoude Galliërs, die strijdbare zonen van het grijze Gallië. Wat beteekenen dat lange mes, die half doorroeste lansen, die overblijfselen van een loggen wagen naast dat uitgebleekte geraamte? Zoo werd het gevonden diep onder de aarde verborgen, - in een graf van twintig eeuwen. Een Galliër had men opgedolven, begraven op zijne strijdkar, aan zijne zijde de geliefkoosde wapenen door hem in den oorlog gebruikt, benevens het trouwe ros, dat hem in het slaggewoel droeg. Met den dooden krijger

was alles begraven, waaraan hij bij zijn leven zijn hart hechtte; zelfs de gouden ring dien hij ten teeken zijner waardigheid als hoofdman aan den vinger droeg, dat alles is nog duidelijk te onderscheiden - na twintig en meer eeuwen misschien.

Wij kunnen ons echter niet in bijzonderheden verdiepen: de tocht zou schier eindeloos worden en onze ruimte is beperkt. Wij zijn dus gedwongen veel merkwaardigs voorbij te gaan: die uitgebreide verzameling oudheden uit het meer van Brienne, die aantrekkelijke schilderstukken uit de middeleeuwen, die collectie standbeelden, onder welke het schoone hoofd van Phidias, een onnavolgbaar meesterstuk; - overigens, schilderen beeldhouwkunde zijn op het Trocadero slechts schaars vertegenwoordigd, als had men begrepen, dat geene concurrentie mogelijk was met de onmetelijke zalen van het Louvre, opgevuld met al wat de oudheid en de middeleeuwen in deze beide takken der kunst voortreffelijks aanbieden. Wij worden echter geboeid door de volledige muntverzamelingen; meerendeels door particulieren ingezonden, beginnende met de Grieken en Romeinen en zich aansluitende bij de munten van den tegenwoordigen tijd. Een bijzonder gemak is het voor den bezoeker, dat bij de meeste munten in het kort alle noodige ophelderingen gevoegd zijn: het (vermoedelijke) jaar of tijdstip der verschijning, onder welke Regeering ze geslagen zijn, enz. Op deze wijze worden penningverzamelingen onder het bereik van het publiek gebracht, wat niet altijd gebeurt.

De verzameling gricksche munten is minder volledig; hierbij sluiten zich echter andere oudheden aan, in het hart van het griecksche volksleven grijpende, als looden platen, inscriptiën bevattende van vragen, welke aan het orakel te Dodona gedaan werden, of bronzen platen, gebruikt bij den verkoop of de vrijlating van slaven. Bezienswaardig voor alles is echter de rijke verzameling romeinsche munten, te beginnen met die, welke onder de republiek geslagen werden. Het schijnt wel, dat het strenge romeinsche volk van dien tijd Sparta tot voorbeeld had genomen, want de munten van de republiek zijn uitsluitend uit ijzer vervaardigd en plomp en zwaar. De *as grave,* waarvan verscheidene goed bewaarde exemplaren in de collectie, die wij op het oog hebben, gevonden worden, weegt niet minder dan vier romeinsche ponden; het zijn dikke, vierkante platen, zoodat gewicht en vorm samenwerkten, om die munten voor handel en vervoer zoo bezwaarlijk mogelijk te maken. Zelfs voor de nog onverbasterde en ijzersterke Romeinen van dien tijd moeten die loggge, zware geldstukken juist geen doelmatig ruilmiddel geweest zijn. Het is echter waar, dat het republikeinsche Rome niet gewoon was zijne naburen met geld, maar veeleer met het zwaard te betalen.

De *as librale,* een eeuw of wat jonger, heeft reeds den doelmatiger ronden vorm, maar is nog altijd zwaar en onhandelbaar, zoodat geen koopman of handelaar van dien tijd er aan denken kon aanzienlijke geldsommen mede te voeren; doch naarmate men verder gaat, vermindert het gewicht, al blijft het ijzer nog altijd de eenige grondstof voor de romeinsche munten. De stempels blijven plomp en grof, en stellen meestal zeer onvolkomen gevormde dierenkoppen voor.

De republiek heeft echter Carthago ten onder gebracht en Griekenland overwonnen; maar het overwonnen Griekenland zal op zijne beurt de veroveraars overwinnen door zijne beschaving en hun aan de geheimen der kunst deelachtig maken. Ook de kunst van het muntslaan, in Griekenland sedert lang tot volkomenheid gebracht, zal dit land zijn overwinnaar mededeelen, en zoo zien wij spoedig het ijzer door het edel goud en zilver vervangen, en de lichtere geldstukken verkrijgen weldra eene fijnheid en volkomenheid van uitvoering, die verwondering wekt. Vooral onder het keizerrijk neemt de graveerkunst een hooge vlucht, blijkbaar aan de talrijke munten van alle

romeinsche keizers met de fijn besneden koppen en lauwerkransen, - munten, die na zeventien, achttien eeuwen nog zoo glanzend en zuiver zijn, alsof ze zoo even de smeltkroes verlaten hadden.

Even compleet is eene collectie van alle munten in westelijk Europa, van den val des keizerrijks tot Karel den Groote geslagen, even als eene verzameling fransche munten onder de regeering der Merovingers, zorgvuldig gerangschikt naar de Verschillende steden, waar zij vervaardigd werden. Wat de Zoogenaamde barbaren ook van de romeinsche overheerschers hadden aangenomen, zeker niet de geheimen van het muntslaan, want de typen, die wij hier vereenigd vinden, zijn plomp en log en slechts eene verre nabootsing van de grieksch-romeinsche munten; eerst in later eeuwen, met name onder de regeering van Lodewijk den Heilige, wordt het munten wederom eene kunst, en die zich in zooverre van de romeinsche onderscheidt, dat de geldstukken veel dunner en daardoor handelbaarder zijn, al verdwijnen ook de kunstrijke bas-reliefs der eersten.

Hoe volledig echter ook de muntverzamelingen zijn, ze nemen toch slechts eene betrekkelijk kleine ruimte in beslag; veel meer in het oogvallend zijn de merkwaardige inzendingen van oude aardewerken; prachtig inderdaad zijn de producten der pottebakkerskunst - eene ware kunst in vroeger tijd - uit Italië, verschillende streken van Frankrijk en niet het minst uit Delft afkomstig. Die heerlijke vazen, bekers, schotels enz. beschouwende, die ieder op zich zelven een kunststuk zijn, wordt men verzoend met de voorliefde der oudheidkundigen voor de middeleeuwen, door bevooroordeelde schrijvers met zulke donkere kleuren afgemaald. Inderdaad, is het niet de hoogste roem onzer tegenwoordige fabrieken van aardewerk, een getrouwe nabootsing te geven van wat voor eeuwen in dezen tak van nijverheid voortgebracht werd?

Ook in het emailleeren en de bewerking van edele metalen waren de vroegere eeuwen onze meesters: de inzendingen van het Trocadero bewijzen zulks nogmaals. Welke onnavolgbare kunstwerken toch leveren zijn zalen op: prachtvolle gouden en zilveren reliquieënkasten, waarvan iedere groep, iedere figuur den beitel van den beeldhouwer waardig is; koffers en doozen, fijn besneden en met ivoor ingelegd, gouden of zilveren standbeelden, wier grootste waarde in hunne bewerking bestaat.

Wat te zeggen van de schoone verzameling wapenrustingen uit alle eeuwen, van den romeinschen helm en het borstharnas der middeleeuwen tot de pantserbedekkingen, nog na de uitvinding van het buskruit in gebruik? Ook het buitenland, vooral Spanje, heeft kostbare bijdragen geleverd, van welke sommige daarenboven eene groote geschiedkundige waarde hebben. Men ziet er de ijzeren of stalen wapenrustingen der beroemdste mannen van hun tijd, en niet het minst staat de bezoeker verbaasd over de ongemeene grootte en zwaarte dier maliënkolders en harnassen, waaronder de middeleeuwsche ridders en vorsten zich met eene gemakkelijkheid bewogen, als hadden ze een licht linnen kleed om hunne leden geslagen.

Eindigen wij echter; eene verzameling van al wat de oudheid en de middeleeuwen in kunst en industrie merkwaardigs aanbiedt, wordt niet in weinige kolommen beschreven; overigens, men moet de schoone collectiën zien om ze te kunnen genieten en tot de overtuiging te komen, dat de duivel lang zoo zwart niet is als hij afgeschilderd wordt, of liever, dat wij, verlichte zonen der negentiende eeuw, in menig opzicht nog veel te leeren hebben van een tijdvak, waarop alleen uit onbekendheid of vooroordeel gesmaad wordt.

J.A.V.

De smokkelaars.

De kozakken-hetman Kagarin liep rusteloos rond in de ruime kamer van het wachthuis dat hij bewoonde. Eene voor hem gewichtige omstandigheid had zijne ziel met zorg en kommer vervuld.

De bewoners der russische grensstreken welke aan het grondgebied van den pruisischen staat liggen, oefenen een zeer uitgebreiden smokkelhandel uit. In Pruisen is alles wat niet bepaald tot de voedingsmiddelen behoort, veel goedkooper dan in het overgroote rijk der czaren. Alle manufacturen, galanterieën en lederwaren, edelgesteenten en lijfssieraden, koloniale en kruidenierswaren, in het bij-

zonder de beminde tabak, kortom alle voortbrengselen van nijverheid, alle producten van den overzeeschen handel kosten in Pruisen veel minder en zijn er niettemin veel beter dan in Rusland. De russische regeering wil den handel en de nijverheid van haar land bevorderen door zware belastingen te heffen van buitenlandsche producten, welke zij daardoor hoopt te weren; dat onder zulke verhoudingen de smokkelhandel een grooten omvang moest verkrijgen is licht te begrijpen. Wel tracht men dezen te voorkomen door langs de grenzen een talrijk leger van douaniers, kozakken en gendarmen te onderhouden, doch die legioenen van bespieders zijn niet in staat de hun opgedragen taak tot volkomene tevredenheid van het gouvernement te vervullen. De benden smokkelaars toch bestaan uit even slimme lieden als de douaniers; zij gaan even slim als voorzichtig te werk, kennen nauwkeurig het terrein waar zij hun bedrijf uitoefenen en zijn over het algemeen uitmuntende schutters, die, wanneer het tot een gevecht met hunne vervolgers komt, dezen niet zelden geduchte neêrlagen toebrengen.

IN DE KERK, NAAR L. PASSINI.

In weêrwil van het gevaar dat aan het smokkelen verbonden is, en ondanks de geringe winst welke het atwerpt, nemen in Rusland, even als in Pruisen, vele personen aan dien onwettigen handel deel. Het avontuurlijke er van verlokt de jeugd, die bovendien het in de grensdistricten algemeen heerschende gevoelen huldigt dat men

er een verdienstelijk werk door verricht, daar de regeering het recht niet heeft de behoeftige en arme menschen het aanschaffen van vele benoodigdheden onmogelijk te maken.

Geen punt der uitgestrekte grenzen werd voor eenige jaren zoo zeer door den smokkelhandel onveilig gemaakt als de streek waardoor het grondgebied van het groote in pruisisch Kujavië gelegen dorp Liszkowo begrensd wordt. Daar had zich eene bende van drie en twintig jongelieden gevormd die de smokkelarij met hart en ziel was toegedaan. Kloeke knapen waren het, sterk als reuzen, listig en behendig als vossen. Tot aanvoerder hadden zij Stacha Vialkowski, den knapsten jonkman uit heel Kujavië, gekozen. En niet alleen was Vialkowski schooner dan zijne gezellen, maar ook sterker, wijzer en stoutmoediger, zoodat de anderen zich gewillig aan hem onderwierpen en zijne bevelen ten stiptste opvolgden. Zij bevonden zich daar goed bij, want tot dusverre was geen enkel hunner ondernemingen nog mislukt.

Dit ongehoord geluk maakte de smokkelaars steeds vermeteler en de kooplieden die zich met smokkelhandel bezig hielden, hoe langer hoe ondernemender, zoodat er ten laatste kolossale hoeveelheden goed in Rusland werden binnengesmokkeld.

H.D.H. PRINSES EMMA VAN WALDECK-PYRMONT.

Het gouvernement van Warschau besloot om daaraan krachtdadig paal en perk te stellen. Het verdubbelde niet alleen het getal der te Liszkowo gevestigde tolbeambten, maar zond er nog bovendien een legerafdeeling kozakken heen onder bevel van Kagarin. Kagarin, een jeugdig, werklustig en eerzuchtig officier, was met het vurigste verlangen bezield om door één geduchten slag zijne zending te volbrengen, doch hij kwam spoedig tot de overtuiging dat hij zijne krachten veel te hoog, die zijner tegenstanders daarentegen veel te gering geschat had. Zijne ieverigste pogingen leden schipbreuk: Vialkowski's bende was nog even onvermoeid als vroeger; alleen ging zij voorzichtiger en geheimer te werk.

De ligging der streek begunstigde de oogmerken der jonge smokkelaars. Mijlen ver strekte zich een dicht bosch van Pruisen in Polen uit. Aan den kant van Rusland was dit bosch een chaos gelijk. Alles groeide er wild en welig dooreen: hemelhooge boomen wuifden hunne kruinen naast dwergachtig kreupelhout en de tusschenruimten werden ingenomen door allerlei woekerplanten, welke niet zelden den mensch

teenemaal den doortocht beletten. Het bosch was heuvelachtig en werd doorkruist door talrijke, zeer diepe kuilen en door eenige

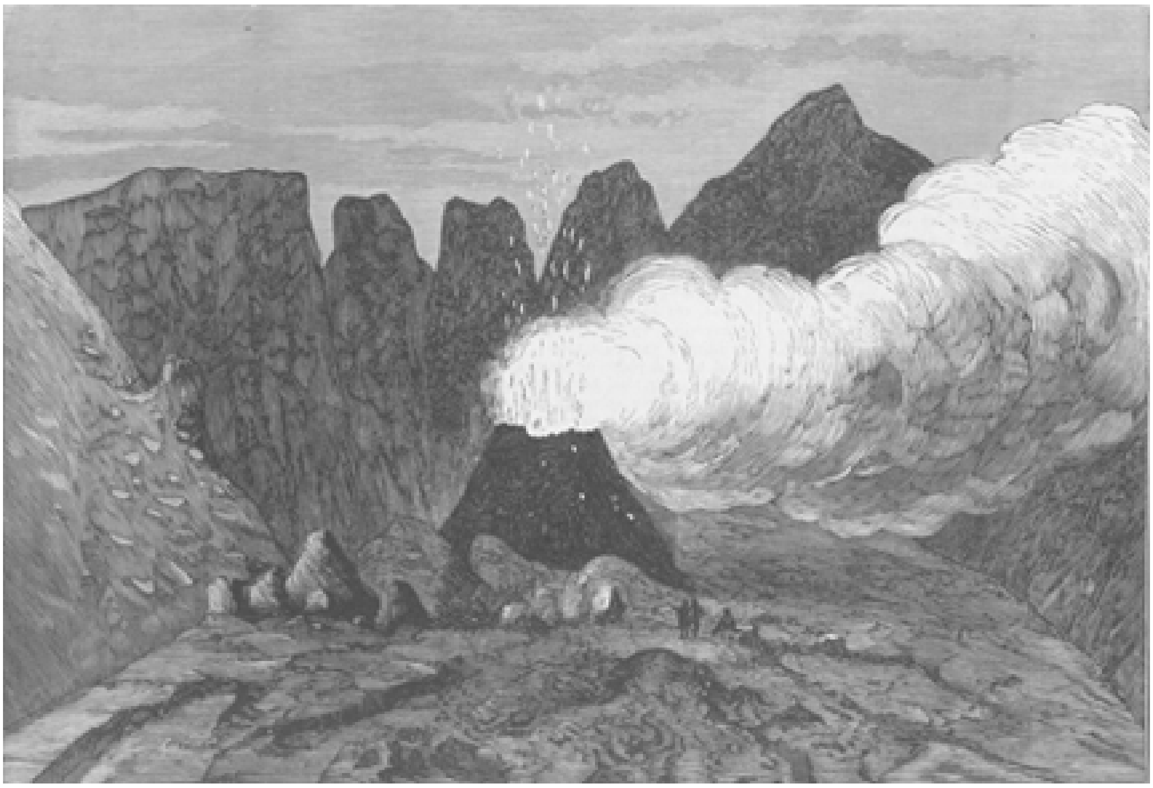

DE KRATER VAN DEN VESUVIUS.

beken, welke eveneens den bodem diep hadden uitgegraven. Den smokkelaars, die in deze wildernis volkomen thuis waren, gaf de woeste grondgesteltenis natuurlijk des te meer voordeel, daar het in hun keuze stond de richting te volgen welke hun het beste voorkwam.

Kagarin zag eindelijk de onmogelijkheid in om den stouten Vialkowski en diens gezellen in zijne macht te krijgen. Zijne manschappen, door de vruchteloosheid van hun arbeid ontmoedigd, deden hun plicht nog slechts werktuigelijk, zonder lust en liefde; want zelfs de knoet, welke Kagarin hun somtijds deed gevoelen, vermocht niet de soldaten tot iever aan te sporen. Van den anderen kant liet de bevoegde overheid het niet ontbreken aan vermaningen, strenge berispingen en bedreigingen, totdat de man zich naar Warschau begaf om den toestand nauwkeurig bloot te leggen en te verzoeken dat men een commissie zou afvaardigen om zich omtrent de waarheid van zijn verslag te overtuigen. Men gaf gevolg aan zijn wensch. Eenige hoogere beambten werden naar de grenzen gezonden en stelden zich op de hoogte van den toestand, waarbij zij tevens de overtuiging opdeden dat de uitroeiing der bende alleen dan mogelijk zou zijn indien zij door verraad in de handen der grenswachters viel.

Het gouvernement nam nu zijn toevlucht tot het gewone hulpmiddel: het lokken van verraders. Het loofde aanzienlijke premiën uit. Hij die bewerkte dat de gansche bende of althans het grootste gedeelte er van onschadelijk kon worden gemaakt, zou vijfhonderd, en wie den aanvoerder Vialkowski verraadde, zou tweehonderd zilveren roebels ontvangen. Ook voor de aanwijzing van helers werden belooningen aangeboden, terwijl vrijstelling van straf werd verzekerd aan wie vroeger met de smokkelaars had meêgedaan, zoo hij jegens hen verraad pleegde.

De smokkelhandel levert niet zooveel voordeel op dat dit opweegt tegen het gevaar waardoor de smokkelaars steeds bedreigd worden. Het kan derhalve geen verwondering baren dat vele de verzoeking niet konden weêrstaan zich vrijstelling van straf te verzekeren en nog daarenboven zevenhonderd roebels te verdienen.

Het was Mises, een herbergier en tevens on dersteuner der smokkelaars, die op zekeren dag in het tolhuis kwam en den verheugden commandant zijn voornemen te kennen gaf om hem zijne beschermelingen over te leveren; de verwezenlijking van dat plan moest natuurlijk uitgesteld worden tot het tijdstip dat de smokkelaars weêr de herberg van Mises zouden bezoeken.

Die tijdruimte scheen den ongeduldigen officier een eeuwigheid toe, en buitensporig was daarom zijne vreugde toen Mises hem op een morgen in October de boodschap kwam brengen dat des avonds de gansche bende, met een kostbare vracht voorzien, bij hem haar intrek zou nemen.

De herbergier ging daarop naar Liszkowo, om, naar hij voorgaf, nadere inlichtingen in te winnen. Hij bleef buitengewoon lang weg, zoodat een diepe onrust zich van Kagarin begon meester te maken. Eindelijk tegen den avond, toen de commandant het reeds voor zeker hield dat Mises onvoorzichtig genoeg moest geweest zijn van zich te verraden, meldde de kaporaal van de wacht hem aan met de woorden:

'Daar is de jood!'

'Laat hem maar binnen!' beval Kagarin, en terstond daarop trad Mises sluipend en ootmoedig de kamer in.

'Wat komt gij laat,' voegde de commandant hem toe.

‘Het is mijn schuld niet, mijnheer,’ antwoordde Mises op fleemenden toon. ‘De smokkelaars waren uit en ik moest toch op hunne terugkomst wachten wilde ik de gewenschte inlichtingen ontvangen.’

‘Goed,’ onderbrak hem de officier, ‘en hoe staat het er nu meê?’

‘Gelijk ik u al heb medegedeeld, mijnheer. Tegen middernacht zal de heele troep in mijn huis zijn.’

‘En Vialkowski toch er bij?’ vroeg Kagarin haastig,

‘Hij zal, als altijd, haantje de voorste zijn.’

De oogen van den commandant schitterden met ongewonen glans.

‘Ha!’ murmelde hij, ‘zullen we eindelijk eens met die schelmen, die ons zoolang reeds geplaagd hebben, nader kennis maken!’

‘Mijnheer,’ hervatte Mises, ‘nu krijg ik de heele zevenhonderd roebels, niet waar?’

‘Als we de bende van nacht in onze macht hebben, betaal ik u morgen vroeg.’

‘In zilver?’

‘In klinkklaar zilver.’

‘En ik word niet gestraft om mijn vroegere smokkelarij?’

‘Dat hebt ge immers gelezen in de bekendmaking van den gouverneur,’ was Kagarins nijdig antwoord, en ongeduldig liet hij er op volgen: ‘Ziezoo, ga nu maar naar huis; zoo de smokkelaars in de put vallen die ik voor hen zal graven, zal het u aan belooning niet ontbreken.’

Mises had kennelijk nog iets op het hart. Langzaam stapte hij naar de deur, doch daar gekomen, wendde hij zich om en zeide, verlegen in zijne handen wrijvend:

‘Mijnheer, ik hoop toch dat u er voor zorgen zult, dat de smokkelaars mij geen kwaad kunnen doen. Lieve hemel, verbeeld u dat zij mij een kogel door het lijf joegen; ik beef van angst als ik er aan denk.’

Kagarin berstte in een luiden lach uit en sprak:

‘Maak u niet ongerust; geen haar van uw hoofd zal gekrenkt worden.’

‘Maar mijnheer, het zijn anders drie en twintig wilde kerels, die als ze merkten hoe zij in den val geloopen waren, zich wel eens zouden kunnen wreken. Als ze mij al niet vermoordden, zouden ze toch zeker wel mijn huis in brand steken en....’

‘Voordat er één in uw huis is, heb ik ze reeds allen in mijn macht. Komaan, laat me nu met rust!’

‘Ik ben geruïneerd, als....’

‘Hoe is 't, gaat ge nu?’

‘Ja, mijnheer, maar....’

De officier greep naar den knoet. Dat had uitwerking: zoo vlug als een vogel snelde Mises het vertrek uit.

(*Wordt vervolgd.*)

De invloed der muziek op de dieren.

Zeker schrijver verhaalt dat hij eens om te zien welken invloed de muziek op de dieren uitoefent, in tegenwoordigheid van een paard, een ezel, een hond, een kat, een hert en eenige kleine vogels een wijsje op een trompet speelde. Zijne bevindingen waren als volgt: het paard bleef van tijd tot tijd plotseling staan en bewoog zijn kop op en neêr alsof het de tweekwartsmaat sloeg; de ezel scheen volmaakt onverschillig te zijn voor de harmonieuze toonen en bleef rustig zijn distelen doorvreten; de hond ging op zijn achterpooten zitten en luisterde scherp toe, terwijl hij zijn oogen strak

op den speler gevestigd hield; het hert spitste zijne ooren en scheen ten volle zijne aandacht aan de muziek te schenken, terwijl de vogels er zoozeer door verrukt en opgewekt werden dat zij uit al hun macht begonnen te fluiten en te zingen.

Onder de dieren die zeer gevoelig zijn voor muziek moeten vooral ook de hazen en slangen vermeld worden. Van een haas verhaalt men onder anderen dat toen een vereeniging van zangers eens aan den oever van een rivier bezig was zich te oefenen, hij telkens uit zijn schuilplaats te voorschijn kwam wanneer er gezongen werd en bij dè pauzen weêr naar zijn leger terugkeerde. Wat de slangen betreft, men kan op meer dan een geval wijzen dat zij door de muziek tot bedaren zijn gebracht, en het is zelfs gebeurd dat een woedende ratelslang door de toonen eener fluit in eenige seconden zoo rustig werd als een hond die pas beknord is geworden.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- 't Is doodeenvoudig, antwoordde de oude raadsheer; bij voorbeeld, van ginds uit de weide en het hakhout komen de kruipende reizigers naar het spurrieveld, welnu, juist daarvoor sluit men hun den weg af, met een greppel van een voet diep te graven. Men neme echter de voorzorg de greppel glad af te steken, en ik verzeker u, dat er geen enkele rups tegen den effen kant opkruipt, maar dat zij bij duizenden daar haar graf vinden.

De raadgeving van den ouden Kurk werd goedgekeurd en ten uitvoer gebracht, en de uitkomst bewees later, dat men er in gelukt was, op die wijze, zoo niet het geheel, dan toch ten minste het grootste gedeelte van het malsche voeder tegen de vraatzucht der kleine kruipende schelmen te behoeden.

- Vader, hebt gij wel gemerkt, dat onze spurrievelden niet vooruit gaan? vroeg Sanna Klinkert.
- Ja, dat is de duivel, die in den grond zit, was het antwoord.
- Neen, dat zijn de rupsen, die....
- Nu, ja, is dat niet hetzelfde?
- Waarom handelt gij niet zoo als andere boeren?
- Wilt gij hebben, dat ik loopgrachten zou graven? Denkt gij dat de vijand daar niet over kan? Wat gij u laat wijs maken!
- Baaf Kurk, die bij ondervinding....
- Ja, 't is al wederom de geleerde raadsheer, die dat alles heeft uitgevonden.
- Neen, Kurk heeft...
- Och, denkt gij, dat het graven van die kleine greppel een geheim was?
- Neen, maar Kurk stelde voor, dit middel...
- Nu, indien gij het dan volstrekt wilt weten, het is juist daarom, dat ik het middel niet wil aanwenden.
- Omdat Kurk....?
- Omdat ik met Kurk niets wil te maken hebben..... liever laat ik mijne spurrie tot het laatste pijltje door de rupsen verslinden; en wil de duivel meê eten, mag hij het ook doen.
- Dan zult gij dit jaar geen versch voeder hebben.
- Neen, maar dan zal ik mijn zin hebben.

- Dat is niet redelijk handelen.

- En wien kan het schelen, dat baas Klinkert er vermaak in vindt, zijne spurrie door de rupsen of den duivel te laten opeten?

- Op dergelijke vraag kan ik niet antwoorden.

- Zoudt gij somtijds ook beter de volgende vraag beantwoorden: wat staat gij daar op 't kerkpad altijd te praten met Huib Kurk?

Het meisje bloosde even, en ging zonder te antwoorden heen.

- Ik weet niet of gij mij begrijpt, riep haar vader haar achterna; doch van een Kurk wil ik niets weten..... ik zou eerder lachend uitroepen: ‘ik groet u, mijnheer den duivel,’ dan dat ik zou zeggen: ‘Kurk, kom binnen, ga daar zitten.’

- Foei, vader, zeî Sanna, het hoofd even omdraaiend; voor niets ter wereld zou ik zoo durven spreken.

- 't Is maar om te zeggen, dat ik met al wat Kurk heet niets te maken heb.

Het haar, de baard, de kleine mopsneus, de wangen en dikke doglippen van Faust Klinkert zagen op dit oogenblik bloedrood; en de koppige boer zwaaide en dreigde met zijne vuist, en riep, zoo als hij dikwijls deed wanneer hij hevig was opgewonden, dat hij een flesch brandewijn ten beste gaf, indien hij met den eerste den beste, bij voorkeur echter met een Kurl eens duchtig mocht haarplukken.

VI.
De ooievaar.

Men was reeds in de octobermaand. Hier en daar begonnen de bladeren geel, op sommige boomen en struiken bruin en rood te worden; enkele struiken en gewassen hadden nog hunne groene kleur behouden. Wanneer de zon, die in deze maand somtijds helder schittert, in de blauwe lucht stond, en al die kleuren met haar licht overgoot, had men een heerlijk gezicht. Ja, de natuur vertoonde zich somtijds schooner dan in het midden van den zomer.

Jammer, dat die schoone dagen niet konden blijven duren, en de wintervorst met zijn ingekrompen leden en zijn glanzende ijskroon op het hoofd, met zijn besneeuwde haar en baard, al nader en nader kwam. Dat het koude weder met zijne korte, donkere dagen voor de deur stond, zag men aan de vinken, de leeuweriken, de eenden, de ganzen, de ooievaars, in één woord aan al die gepluimde reizigers, die in het voorjaar waren aangekomen, om er te verblijven.

Weldra was de verhuizing volop in den gang: de zwaluwen met hare zwarte, glanzende pluimen en gespierde vleugels, die rusteloos door de ruimte op jacht zijn naar allerlei insecten, vlogen sedert eenige dagen niet meer zoo aanhoudend langs de daken en de schoorsteenen, en in groote kringen om de lindeboomen, of schoten niet meer als boogpijlen vlak langs de wegen en het akkerveld. Neen, de sierlijke bewoners der hooge schoorsteenen zaten nu, en bleven er uren lang zitten, of op de verdorde takken der lindeboomen die rondom de kerk stonden. Een paar dagen zaten zij daar tjilpend en piepend elkander te bekijken, zonder verschrikt op te vliegen voor blaffende honden, spelende kinderen of voorbijrijdende wagens. Spraken de kleine, lieve, zwarte diertjes over iets? Overlegden zij met elkander, hoe men zich op de lange reis zou te gedragen hebben? Ofschoon de goede God den mensch niet de gave schonk om te weten, wat de vogelen elkander te vertellen hebben, houd ik het voor zeker, dat de zwaluwen daar op de vorsten, de dakgoten en de doode lindentakken gezeten, met elkander raad hielden en overlogden, wanneer, hoe en langs welken weg zij hare reis zouden aanvangen.

Nu, lang schenen zij er niet over te praten, want een paar dagen later waren er geen zwaluwen meer te zien; niemand had ze zien vertrekken, en toch waren ze alle, tot de laatste toe, verdwenen.

Ook de vinken, de kneuters, de kwikstaarten en menig ander soort gingen eveneens op reis, doch de speelzieke reizigers vermaakten zich onderweg, bleven op de akkers rondvliegen, om het verloren graan op te zoeken, en lieten zich bij duizenden vangen in de opgespannen netten. Ook zoo deden de leeuweriken, wanneer de wind uit het zuidoosten waaide en de zon helder stond. Honderdduizenden van hunne reisgenooten gingen op reis bij het maanlicht, vlogen hoog door de lucht en keken niet om naar de netten der vogelvangers. De eenden vlogen in lange rijen weg, en de ganzen in een driehoek, de punt vooruit, om des te gemakkelijker de lucht te doorklieven en op de luchtbaan vlug voort te schuiven. Ook de ooievaar, die in de buurt van Baaf Kurk zijn huis had getimmerd, scheen zich tot de reis gereed te maken. De ouden en ook de jongen, geheel de familie zat op het oude wagenrad, waarop zij dien zomer gehuisd had.

Beurtelings kwam elke ooievaar naar beneden, en ging op de werf een oogenblik staan kijken naar de hoenders en de duiven, met wie hij gedurende den zomer zoo vreedzaam had geleefd. Kwam elke ooievaar beurtelings naar beneden om afscheid te nemen van al die kakelende kippen en kirrende duiven, die zoo dikwijls gemeenzaam tusschen zijne lange pooten waren heengeloopen? Ja, de ooievaars namen hun afscheid, meenden Baaf Kurk en de boeren uit de buurt, welke al die beweging der dieren in bewondering en met welbehagen stonden af te zien.

Op dat oogenblik kwam Faust Klinkert, die uit zijn bosch wederkeerde, daar vooorbijrijden.

- Wat groote lummels, sprak hij in zich zelven; wie zou daar het meest verstand hebben, de menschen of de vogels?

Hij hoorde den pachter, op wiens werf de kanada stond, waarop de ooievaars gezeten waren, zeggen:

- Ja, ja, ze gaan afreizen; eer het een uur verder is, zal men hen zien vertrekken...., nu, ik wou voor geen honderd gulden, dat de lieve dieren met het voorjaar niet wederkeerden.

- Reken er op dat de ooievaars terugkomen, verzekerde de oude Kurk; hoeveel jaren wonen zij nu reeds daar op den afgezaagden kanada?

- Zoo lang het mij heugt, antwoordde zijn buurman, en mijn vader zaliger, die negentig jaren oud werd, heeft mij meer dan eens verteld, dat, toen hij een kind was, een ooievaar kwam nestelen op de vorst der schuur, en dat die vogel ook elk jaar wederkeerde.

- Zou het dezelfde ooievaar zijn, die daar op den boom zit?

- Men zegt, dat die vogels een zeer hoogen ouderdom bereiken, zeî de oude Kurk.

- Misschien zijn het allen van zijn afstammelingen, veronderstelde de pachter; doch zij zijn mij allen even lief.

- Mij ook, en 't zou me bitter spijten, de zwierige langpooters niet te zien wederkeeren.

Toen Faust Klinkert tien minuten later tehuis kwam, ging hij, na het paard te hebben uitgespannen, onmiddellijk zijn geweer uit de klokkekas halen, en laadde het met een zwaar schot kruit en wolvenhagel. Daarna ging hij langs de werf het veld op, en verborg zich in een dichte eikenhaag.

- Wacht maar, dat er een van hen binnen mijn schot komt, knorde Klinkert, terwijl hij de lading nog eens aanstampte, en pan en vuursteen van zijn oud ganzenroer nazag.

Op dit oogenblik hoorde hij in de verte, over het akkerveld, luide kreten opgaan; wat hij hoorde, was het gejuich der boeren, der kinderen en van heel de buurt, die reeds een uur lang op het vertrek der ooievaars hadden staan wachten.

De vogels schenen eindelijk klaar te zijn; drie of vier maal vlogen zij, in onmeetbare kringen boven het huis, de schuur en de stallen, lieten een zonderling geklepper met hunne lange snavels hooren, en trokken toen weg in de richting van het zuiden.

Terwijl de boeren de reizigers nakeken, hoorde men in de verte, daar ginds bij het dorp, een geweerschot knallen, en bijna op hetzelfde oogen blik tuimelde een der ooievaars en viel als een steen naar beneden.

Met een boosaardig 'ha! ha!' kwam Faust Klinkert uit de eikenhaag, waarin hij zich had verscholen, te voorschijn, en ging den vogel die stokdood op het veld lag, oprapen.

- Goed gemikt, juist getroffen, sprak hij met voldoening; zoo als ik voorzien had, kwamen zij juist hierover gevlogen...... Nu kunnen zij weêr schelden en kijven op

baas Klinkert; doch wat geef ik daarom? Niets meer dan dat ik mij boos maakte om het liedje bij den kafmolen.... Ha! ha! ieder zijn beurt!

Daarop wierp hij zijn lang ganzenroer op den schouder, nam den ooievaar bij de pooten en ging huiswaarts. Toen hij langs het achterhek op de werf trad, stond Sanna voor hem.

- Ik heb u het geweer uit de klokkekas zien halen, ook heb ik u zien heengaan, sprak zij effen.

- Zoo! hebt gij dat gezien?

- Het schot heb ik hooren vallen; ik weet al wat er gebeurd is.

- Zoo! Ja, de meisjes weten alles van te voren.

- Vader, waarom deedt gij dat?

- Waarom? Wel, daarom.

- Neen, ik vraag u, vader, waarom...?

- Daarom, daarom, daarom, en ook daarom, indien gij het dan volstrekt wilt en zult weten.

- Neen, gij deedt het, omdat de ooievaars daar ginds op de pachthoeve, op de woning van Kurk, hun nest hadden.... is het niet zoo?

- En wien gaat het aan, dat ik vogels schiet?

- Neen, vader, gij deedt het, omdat Kurk en ook de boeren der buurt de vogels liefhebben; gij deedt het om hen te plagen, en...

- Nu, ja, ieder zijn beurt.... dat zij nu maar zingen bij den kafmolen op dien booswicht van een Klinkert, die zondags werkt en den spot drijft met de kruisdagen; vandaag is het mijne beurt om een vroolijk liedje te zingen op den ooievaar.

- Wat had dat arm, vreedzaam dier u in den weg gelegd?

- Die bonte langpooter?

- Waarom moest die onschuldige vogel in de lucht worden doodgeschoten, omdat gij oneenigheid hebt met menschen uit het dorp?

- Daarom! antwoordde de dwarskop; hij nam den vogel bij de pooten van den grond, en wierp hem op den mesthoop.

En Sanna, die de paarden, de koeien, de kalven, de geiten in den stal en de hoenders en de duiven op de werf zoo liefhad, begon te traanoogen bij den dooden ooievaar.

- Ach, wat hebt gij nu? weende het meisje met haar voorschoot voor de oogen.

- Mijn zin heb ik.... nu, wat staat gij daar te janken bij dien dooden langpooter! 't Is wel de moeite waard, zooveel beweging te maken, omdat er een ooievaar minder in de wereld is!

Dit zeggende, ging hij bij zich zelven kijvend, knorrend, scheldend op de menschen en op de ooievaars, in huis, waar hij zijn geweer weg zette in de klokkekas.

Indien er een moord had plaats gehad, ware het dorp niet meer in opschudding geweest, dan bij het vernemen, dat Klinkert een ooievaar had doodgeschoten.

De boerinnen kwamen in de buurt bij elkander geloopen, om met groot misbaar het belangrijk nieuws bekend te maken; de kinderen liepen met heele zwermen naar den akker, waar de ooievaar uit de lucht was neêrgevallen, en bleven heel den dag omhoog staan te zien naar het verlaten nest, dat zij allen gedurende den zomer duizendmaal gezien hadden; ofschoon het een werkdag was, gingen vele boeren tegen den avond naar de herberg, om het ‘waarom en daarom’ van het gebeurde te hooren. In de herbergen hoorde men niets anders dan:

- Wat steekt dien Klinkert in het hoofd, om een ooievaar dood te schieten?

- Wat kwaad deed hem die arme vogel?

- De ooievaar heeft nooit iemand gehinderd.

- Wel, juist het tegendeel; ik voor mij gaf een mud koren aan de dorpsarmen, indien er een ooievaar bij mij op de werf wilde nestelen.

- De arme vogel! ik zie hem daar nog met zijne lange pooten heenwandelen tusschen de hoenders en de duiven, die ontzag en eerbied voor hem schenen te hebben.

- Hoe hij tegen den avond op de schuur ging zitten, en daar de wacht scheen te houden!

- Ja, hij hield er de wacht over huis, stal en schuur; ik heb hem honderd maal met zijn bek hooren kleppen, wanneer er des avonds een vreemdeling op de werf kwam.

- En heeft hij niet eens het sein gegeven, toen er een vonk uit de pijp van een der knechts in het stroo viel, waarvan, twintig tegen een, brand moest ontstaan?

- Men verzekert zelfs, dat men ooit een ooievaar een beginnende vlam, met het slaan zijner vleugels, heeft zien uitdooven.

- 't Is bijna ongeloofelijk, en toch is het een feit, door velen bevestigd.

- Dat het een verstandige, slimme vogel is, weet een ieder; en ook dat hij gehecht is aan de boerderij, waar hij elk jaar weêrkomt.

- Wel te verstaan, waar men hem niet hindert, maar integendeel goed behandelt.

- Wie zou een vogel mishandelen, die de plaats, waar hij komt huizen, geluk aanbrengt?

- Daarvoor moet men een Klinkert wezen.

- Klinkert, die een wrok heeft tegen iedereen, men moge hem dan iets of niets in den weg gelegd hebben.

- Toch kon de arme ooievaar hem niets misdaan hebben.

- De ooievaar kon hem alleen dit misdaan hebben, dat hij op een boom bij het huis van

Kurk nestelde en dat de oude raadsheer op de buurschap van den vogel den grootsten prijs stelde.

- De vlegel verdiende gegeeseld en gebrandmerkt te worden.

- Weet gij wat hij deed toen hij tehuis kwam? Hij nam den dooden vogel bij de pooten en wierp hem op den mesthoop.

- 't Roept wraak in den hemel.

- Ja, dat roept wraak.

- Klinkert heeft in zijn leven meer dan een lagen trek uitgezet, maar wat hij vandaag heeft gedaan, wilde ik niet op mijn rekening hebben.

- Dat komt hem vroeg of laat thuis.

- Ja, dat komt hem thuis.

VII.
Dat raakt niemand!

Tegen den winter staan de weekbladen van het nabijgelegen stadje, elken zaterdag opgepropt vol met aankondigingen van koopdagen, die op de boerenhofsteden zullen plaats hebben. De pachters, die om eene of andere reden afzien van hun bedrijf, verkoopen op dat tijdstip huis- en stalgerief, akkergereedschap, hooi, stroo, heel de opbrengst van den voorbijzijnden oogst, paard, koeien, kalven, tot zelfs den boterhond, die daar in zijn hok, uit zoden opgetimmerd, den notaris, den roeper, de boeren en heel die beweging op de werf, met een vergramd oog ligt af te zien.

Faust Klinkert was bij elken koopdag tegenwoordig; doch wie daar kocht of niet kocht, de boer uit de Zilveren Ster had tot hiertoe nog geen enkel bod gedaan; wel had hij gaarne wat hem voor zijn huishouden en zijn vee ontbrak, doch wat zouden de boeren zeggen, zoo dacht Klinkert bij zich zelven, wanneer hij daar de eene kar stroo na de andere, koren, haver, boekweit en wat hij al meer noodig had, op een openbaren koopdag aankocht? Zouden zij niet in de vuist lachen, de hoofden bij elkander steken, en daar staan fluisteren over de zaken van den baas uit de Zilveren Ster? Ja, dan zou, zonder twijfel, al dat gezanik over de kruisdagen en zijn mislukten oogst weder voor den dag komen. Zoo dacht Klinkert, en zijn hart lag hem te hoog in het lijf, om iets van dat alles te verdragen. Wanneer de dwarsche boer al wederom onverrichter zake naar huis wederkeerde, knorde hij, dat hij wel wist van alles noodig te hebben, maar toch vast besloten was, geen pijl stroo, geen korrel koren, boekweit en haver te koopen. Waarom? Omdat het niemand aanging.

- Ja, daarom, daarom, daarom... om niets anders en daarmeê afgedaan, herhaalde hij tienmaal, eer hij zijn huis binnentrad.

En wat deed hij, toen eindelijk de verkoopingen bijna allen reeds hadden plaats gehad? Hij ging naar de naburige dorpen, somtijds twee, drie uren ver en kocht daar deels uit de hand, deels op de openbare verkooping, wat hij noodig had.

- Waarom koopt gij elders, wat gij hier, meer dan eens op eenige honderden schreden van onze woning, op voordeeliger wijze hebt kunnen vinden? vroeg zijne dochter.

- Daarom, was het bitse antwoord.

- Vader, waarom werpt gij zoo nutteloos uw geld op de straat?

- Daarom.
- Wat hebt gij er aan onze paarden, dag op dag, uren ver met de kar door 't modder te laten slepen, om stroo en koren te halen?
- Wat ik daaraan heb?
- Waarom plaagt gij de arme dieren met een arbeid, dien gij gemakkelijk hadt kunnen vermijden?
- Waarom? omdat ik mijn zin wil hebben; en daarmeê is het uit, zeî de dwarskop.
- Gij moest liever den raad volgen van...
- Den raad van wien? Zeg van wien?
- Van wijze menschen, die....
- Van den ouden Kurk, zeker! grinnikte Klinkert; van den Salomon van den Gemeenteraad, die allemans verstand heeft.
- Ik heb zijn naam zelfs niet genoemd, vader.
- Of zou ik ook om raad vragen bij den schoolmeester met zijn vale pruik op zijn ezelsooren? Bij den schoolmeester, die liedjes maakt met begeleiding van den kafmolen? Prulliedjes, die ik den ouden schoolvos wel eens in den staart zal knoopen.

BIJ DE BOEREN.
Met de punt van zijn mes lichtte hij daar een plavei op.

- Ook den naam van den schoolmeester heb ik niet genoemd.
- Zijn er dan nog andere geleerde professors, dan die twee? of is het soms die windbuil van een Huib Kurk, bij wien ik moet te rade gaan?
- Ik heb zelfs niet aan hem gedacht.
- En nu gij van dien windmaker spreekt...
- Ik, vader?
- Wilde ik u wel eens vragen, waarom die pochhans vandaag en ook verleden zondag hier in huis kwam?
- Vader, hoe kan Sanna dat weten?
- Ik vraag wat hij hier in mijn huis komt doen?
- De Zilveren Ster is toch een herberg, waar een ieder toegang heeft!
- Al wat Kurk heet, deugt niet, knorde de boer; dit zeggend, trok hij hoog den neus op, even alsof men hem iets te eten had voorgezet, waarvan hem de reuk niet beviel.

- Huib Kurk spreekt altijd met eerbied van u, vader.

- 't Zou me ook al bitter weinig schelen, indien hij over mij sprak, zoo als hij over mij denkt.

Het meisje haalde medelijdend den schouder op, en begon even te glimlachen.

- Niemand zal mij ooren aannaaien; ik heb er twee, hernam Klinkert.

- Huib Kurk betreurt wat er tusschen u beiden is voorgevallen, en...,

- Ik niet, ik niet.... Ja, ik weet wel waarom.

- Waarom, vader?

- Daarom, daarom, daarom, indien gij het dan volstrekt wilt en moet weten; en daarmeê is 't uit!... Ik ben niet Kurkachtig, gromde de stijfhoofdige boer, terwijl hij zijne dochter den rug toekeerde.

Dienzelfden avond, toen zijne dochter, knecht en meiden allen in een diepen slaap lagen, zat Faust Klinkert bij de koperen olielamp, met een stuk krijt in de hand, op de tafel te cijferen. Heel het tafelblad stond vol schrabben en romeinsche cijferletters, die hij beurtelings met den mouw uitveegde, en bij een aanhoudend tellen weêr bijschreef. Een tijdlang bleef hij die witte, driehoekige en kruisvormige hiëroglyphen aanstaren, krabde met den vinger achter zijn ooren, en stond met een langen zucht op.

Wat hij daar op het tafelblad had uitgecijferd, was de aankoop van zijn tarwe, koren, stroo en wat hij verder noodig had geoordeeld, om zijn mislukten oogst zoo goed mogelijk te vervangen. De uitslag zijner rekening moest hem ontzettend tegenvallen; want hij schudde bedenkelijk met het hoofd, en in zijne gelaatstrekken teekende zich iets af, dat niets anders wezen kon, dan eene bittere teleurstelling. Hij nam de koperen olielamp in de hand, en op de hurken zittend, begon hij van den muur naar den overkant de plaveien te tellen, maakte op een der rijen met zijn krijt een klein kruis, mat daarna, op zijn kousen, den eenen voet steeds voor den anderen zettend, van den haard naar de deur, bleef iets verder dan op de helft van de lengte der kamer stilstaan en mompelde, dat het daar wezen moest. Met de punt van zijn mes lichtte hij daar een plavei op, en haalde uit het roode zand daaronder een klein, lederen zakje te voorschijn; waarna hij het zand weêr terug scharrelde, en de plavei tusschen de andere zorgvuldig op hare plaats legde.

Het lederen zakje bevatte eene menigte goudstukken, den spaarpot, dien de boer voor slechte dagen had weggeborgen. Hij telde en hertelde de glinsterende stukjes in zijne hand, zag en herzag het slot zijner rekening na, en mompelde met een traan in zijn oogen, dat die groote handvol gouds nauwelijks toereikend was, om te betalen, wat zijn boerderij hem dit jaar te weinig had opgeleverd.

De witte strepen, de driehoeken, de kruisen en schrabben van velerlei vorm schenen voor hem op de tafel te staan dansen, en daarna, even als een zwaar geschrift op kladpapier dooreen te loopen.

- Indien ik zoo nog één jaar moest hebben, morde de boer, een blik op zijn goud werpend, ging ik ten onder.... maar toch heeft niemand daar zaken meê; niemand mag den neus steken in de Zilveren Ster... dat gaat mij alleen aan.

Hij wreef met zijn mouw over de tafel, en sprak kwaadaardig:

- Al die witte spoken met hunne lange pooten, met hunne puntige driehoeken en over elkaar gekruiste armen moeten maar weg; en daarmeê uit!

Daarop liet hij zijn goud weêr in het lederen zakje glijden, en hing dit onder zijn hemd om zijn hals.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 8]

De verbranding der schuldbekentenis. (Episode uit het leven van Karel V.)

Het kan niet ontkend worden dat onze groote Vlaamsche steden zeer veel hebben bijgedragen tot het geluk, waarmede Karel V zijne talrijke oorlogen gevoerd heeft. Onder de regeering van dien vorst hadden Antwerpen, Brugge en Gent, door hun handel en nijverheid, een zoo hoogen trap van welvaart bereikt, dat zij terecht onder de eerste steden der wereld gerekend werden, en de handeldrijvende burgers spreidden eene weelde ten toon die zelfs den naiever van koningen en prinsen opwekte.

De gravure welke wij hier voor ons hebben, stelt een feit voor dat de muze der geschiedenis met rechtmatigen trots heeft opgeteekend, en dat te gelijk getuigenis aflegt van den grooten rijkdom waarin ons land zich destijds verheugde, en van de liefde die de Belgen den keizer toedroegen.

Karel V had van een antwerpsch koopman, met name Daens, eene som van twee millioen franken geleend, welke voor een zijner krijgs-

KAREL V BIJ FUGGER. NAAR C. BECKER.

tochten benoodigd waren geweest. Toen hij in de Schelde-stad kwam, stapte hij bij Daens af om de schuld te betalen; de koopman ontving den monarch recht vorstelijk, en toen men, na een kostbaar maal gebruikt te hebben, van tafel opstond, wierp hij de door den keizer geteekende schuldbekentenis van twee millioen in den helder vlammenden haard met de woorden: 'Ik ben reeds meer dan genoeg betaald door de eer welke Uwe Majesteit mij van daag heeft aangedaan.'

Zoo luidt het verhaal in onze volksoverleveringen; door sommige geschiedschrijvers wordt echter het tooneel van het voorval in Duitschland geplaatst en Fugger, een beroemde bankier uit Augsburg, als de vrijgevige geldschieter genoemd. Volgens hen logeerde Karel V eens bij gemelden bankier, toen deze een pijp kaneel, destijds een zeer schaarsche specerij, in den haard legde en haar aanstak met de acceptatie van een zeer belangrijke som, welke hij den keizer geleend had.

De goede en de strenge tante.

Het is geene stoute bewering, gelooven wij te zeggen dat onze begrippen van eene goede en eene strenge tante hemelsbreed verschillen van die welke vele onzer jeugdige lezeressen daaromtrent hebben. Menigeen onder haar beschouwt als het ideaal eener goede tante dezulke die haar nichtjes zonder ophouden voorziet van wat eene grillige mode dagelijks uitdenkt, die haar overlaadt met liefkozingen en lekkernijen het oog sluit voor hare gebreken en al hare verlangens voor bevelen neemt.

Wij zijn van een geheel ander gevoelen dar die jonge juffrouwen en noemen veeleer haar een goede tante die te gelijk streng en toegevend kan wezen en die zoo verstandig is om in te zien dat, daar ijdelheid en pronkzucht maar al te spoedig het hart van een meisje binnensluipen. zij die niet moet bevorderen door hare nichtjes allerlei beuzelachtige geschenken te geven. Zij heeft de kinderen van hare broeders en zusters oprecht lief en meent tot hun geluk mede te werken door hen hunne gebreken onder het oog te brengen en hen te berispen wanneer het noodig is, gelijk de jonge dame gedaan heeft naar wie het grootste der twee meisjes zoo bedroefd en rouwmoedig opziet. En in de wereld zal het later niet moeielijk zijn de nichtjes der al te goede tante te kennen, want zij zullen zich altijd minder nederig en verstandig gedragen dan die van de tante welke gestrengheid met goedheid wist te vereenigen.

De zeehond.

Een der merkwaardigste familiën van de klasse der zoogdieren is zeker die der vinvoeters, welke in alle groote zeeën der koude en gematigde luchtstreek, alsmede in sommige zoetwater-binnenzeeën worden aangetroffen. Tot deze familie behooren ook de robben of zeehonden, die in de meeste voorname wateren der aarde voorkomen en een gewichtige rol spelen in het dierenleven in den Oceaan. Het talrijkst zijn de zeehonden in de koude luchtstreek, zoowel bij den noordals den zuidpool; in de zeeën der warme en meer gematigde zone vindt men er slechts weinige, terwijl men er tot heden nog geen in de tropische zeeën heeft ontdekt.

In de wateren van het noordelijk halfrond der aarde leven de meeste, in die van het zuidelijk halfrond de merkwaardigste en belangwekkendste robbensoorten. Vele onzer lezers zijn wellicht door afbeeldingen of wel door levende of opgezette

exemplaren met het eigenaardig uiterlijk van den zeehond bekend, en het zal hun bij de beschouwing daarvan opgevallen zijn dat dit beest, zonderling genoeg, het midden houdt tusschen een viervoetig dier en een visch. Zoowel door den ronden vorm van den kop en de uitdrukking van zijn gelaat, als door den levendigen, schrandoren blik zijner zachte, schoone oogen heeft het een treffende overeenkomst met den hond. Door zijn kegelvormigen romp en zijn eigenaardige pooten gelijkt het daarentegen veel op een visch.

Zijn voorpooten zijn kort en ineengedrongen, breed uitloopend en onder van scherpe, sterke klauwen voorzien. De voeten, waarvan de vingers of teenen door zwemvliezen aan elkander verbonden zijn, staan nauwelijks een handbreedte van het lijf af en verrichten ongeveer denzelfden dienst als een scheprad van een stoomboot, terwijl de achterpooten bijna evenwijdig met den romp naar achter zijn uitgestrekt. De kuit van het achterbeen is zeer kort, en de voet op dezelfde wijze gevormd als die van de voorpooten, met dit verschil echter dat het vlies tusschen de teenen opeengevouwen is wanneer het dier niet in het water is, terwijl het bij 't zwemmen uitgespreid wordt en eveneens de plaats vervangt van een scheprad. De ruggegraat is zeer veerkrachtig en wordt door sterke spieren heen en weêr bewogen, hetgeen 't zwemmen zeer vergemakkelijkt. Vandaar dat de robben in het water groote vlugheid ten toon spreiden, maar daarentegen op het ijs of op het land zich zeer moeielijk bewegen, te meer nog omdat de achterpooten bij het loopen geen dienst doen.

De zeehonden leven meest aan de kusten, slechts weinig in de volle zee. doch door de moeite die zij hebben cm op vasten grond vooruit te komen, vindt men ze zelden diep het land in. Des daags liggen zij, zich koesterend in de zon, bij voorkeur op het strand of op rotsblokken, van waar zij met ongeloofelijke snelheid in de diepte der zee springen, zoodra zij er in het minste gestoord worden. Zulk een op het land neêrgezeten zeehond is een volmaakt beeld van rust, traagheid en gemak, maar niet minder ook van onschadelijkheid, want de robben doen mensch noch dier kwaad. En den mensch brengen zij niet alleen geen schade toe, maar strekken hem tot nut en voordeel. Immers, de Eskimo's en de Indianen aan de noordoost- en noordwestkust van Amerika, alsook gansche volkeren die in het noorden bij de eeuwigkoude kusten van de IJszee wonen, danken hun voedsel en hun kleeding bijna uitsluitend aan deze dieren.

Wie de robben ooit in hun natuurlijken staat aan het zeestrand heeft gadegeslagen, zal zich tot hen aangetrokken hebben gevoeld want zij hebben iets innemends, wij zouden haast zeggen iets bekoorlijks over zich, dat onfeilbaar invloed moet uitoefenen. Vooral krijgt men ze lief als men ze daar in min of meer groot getal bijeenziet en waarneemt hoe zij met de grootste liefde en zorg hunne jongen opvoeden en verplegen en hen met volkomen doodsverachting tegen de aanslagen hunner voornaamste vijanden, den ijsbeer en den mensch, trachten te beschermen. Levend gevangen, is de zeehond gemakkelijk te temmen, betoont hij groote gehechtheid aan zijn meester of verpleger, dien hij reeds op verren afstand herkent, en geeft hij blijken van buitengewone slimheid en leerzaamheid.

Voor den mensch zijn de zeehonden nuttig door hun eetbaar vleesch, hun sterke huid, die zoowel tot leer als tot pels verwerkt wordt en daardoor ons een menigte voorwerpen schenkt, en eindelijk door hun overvloedig spek en vet, hetwelk hen tegen de lage temperatuur waarin zij leven bestand maakt, en waaruit een voortreffelijke levertraan bereid wordt, welke niet bij die van den walvisch achterstaat.

Aanzienlijk is het gebruik dat de mensch van zeehondenvel maakt om zich te kleeden. Laarzen van zeehondenleer zijn dan ook zoo warm en waterdicht dat ze jagers, visschers, voetreizigers en allen die veel aan weêr en wind zijn blootgesteld, niet genoeg kunnen worden aanbevolen. De behaarde huid van den zeehond, vooral die der jonge, bij wie het haar kroezelig en lang is, verschaft kostelijke stof voor mutsen, mantels, jassen en andere kleedingstukken.

Sedert eenige jaren is de navraag naar zee hondenvellen en robbentraan zoozeer toegenomen dat tegenwoordig in het voorjaar uit alle voorname havens schepen vertrekken naar de Poolzeeën, en alsdan op de ijsvelden en de klippen in de nabijheid der kusten duchtig jacht gemaakt wordt op de troepen zeehonden welke zich daar ophouden. Die jacht heeft veel van een verwoeden, meêdoogenloozen uitroeiingsoorlog, waarbij jong en oud aan de speren, knuppels en messen van ruwe matrozen wordt overgeleverd. En hoe menigvuldig de zeehonden vroeger aan de kusten der Poolzee waren, ten gevolge van dien oorlog worden zij aan de europeesche kusten die onder den 62sten graad noorderbreedte liggen hoe langer hoe zeldzamer en trekken zij zich meer en meer naar het hooge noorden terug.

Op bijzonder groote schaal wordt in de laatste jaren de zeehondenjacht uitgeoefend in de Behringstraat, tusschen Azië en Amerika, waar het vleesch dezer dieren gezouten en als ruilwaar in den handel gebracht wordt. Voornamelijk heeft men het daar gemunt op de zoogenaamde jonggezelrobben. d.i. de jonge mannekens welke nog niet gepaard hebben en in afzonderlijke troepen gescheiden van de ouden leven.

De smokkelaars.
(Vervolg en slot.)

II.

De avond van dien october-dag onderscheidde zich door groote onstuimigheid. Het was stikdonker. Een dicht wolkenfloers hing over den hemel uitgespreid. De smokkelaars waren voltallig in de woning van Vialkowski bijeen gekomen. Ook de koopman op wiens last zij deze onderneming gingen doen, bevond zich onder hen. Het was een welgestelde Pool, die, geprikkeld door het voortdurend geluk der smokkelaars, een groot deel van zijn fortuin besteed had voor den aankoop eener aanzienlijke partij zijden stoffen. Gelukte het, deze binnen te smokkelen, dan kon hij zeker zijn van een belangrijke winst, werden zij daarentegen in beslag genomen, dan was zijn ondergang zoo goed als onvermijdelijk. Men kon het den man aanzien dat bange zorgen hem diep ter neêr drukten. Vialkowski's verzekering dat zij eerst dan zijn goederen in den steek zouden laten, wanneer zij zich in 't geheel niet meer konden redden, stelde hem eenigzins gerust. Hij spaarde van zijn kant geen beloften van erkentelijkheid en deed de smokkelaars, toen zij zich eindelijk op weg begaven, uitgeleide tot aan het bosch.

Vialkowski had een weg gekozen die zeer lastig was, maar daarentegen ook meer dan eenige andere beveiligde tegen het gevaar van ontdekt te worden. Hij voerde bijna onafgebroken door dicht kreupelhout, en er was een grondige lokale kennis benevens een helder doorzicht noodig, wilde men in dien doolhof van groen en hout niet verdwalen.

Een geschikter rustplaats dan het huis van Mises konden de smokkelaars moeielijk uitdenken. Het kreupelhout strekte er zich tot op eenige honderden passen van uit en eindigde in een bosch met hooge boomen dat ter breedte van twee à driehonderd

voet de opene ruimte om de woning van twee kanten afzette. Dit bosch, hetwelk ook oorspronkelijk de andere zijden van de vlakte had bedekt, was gedeeltelijk gekapt geworden, zoodat men van daar een zeer grooten afstand moest afleggen alvorens weêr in het kreupelhout te kunnen komen. Van uit het kreupelhout, waardoor de smokkelaars hun weg

gekozen hadden, stroomde een tamelijk diepe, met struiken gezoomde beek door de vroeger begroeide vlakte. Kagarin vermoedde dat de bende langs dit water zoude komen en had daarom zijne manschappen zoodanig geplaatst dat elk gedeelte van den omtrek der beek kon ingesloten worden. Om den terugtocht der smokkelaars geheel te beletten had hij een sergeant met een sterke kompagnie bij den zoom van het kreupelhout post doen vatten, en hem het bevel gegeven om, zoodra de smokkelaars dit verlaten hadden, de gemeenschap, die men er van uit genoemd bosch mede had, af te snijden.

De smokkelaars kwamen inderdaad de beek langs. Zij hadden een lastigen weg over den vochtigen, zachten bodem door het dichte en wilde kreupelhout. Menige zware vloek getuigde van het ongeduld en de vermoeidheid dier forsche mannen. Vialkowski en zijn boezemvriend Jaschu Lawronski waren de eenigen die geen klachten of verwenschingen uitten. Zij stapten aan het hoofd van den troep voort en beraadslaagden fluisterend hoe zij zich tegen een wel is waar zeer onwaarschijnlijken, maar toch mogelijken aanval zouden beveiligen. Onder gewone omstandigheden zou Vialkowski er niet aan gedacht hebben om zelfs maar de minste voorzorgmaatregel te nemen; thans echter was hem een kostbare last toevertrouwd, van welker lot het geluk of de ellende van een gansch gezin afhing; hij had beloofd haar niet te zullen overgeven, en zijn woord was hem heilig. Eene overrompeling was slechts aan de beek mogelijk, weshalve hij besloot vooralsnog in dezelfde richting voort te gaan.

Ongeveer een kwartier van de grenslijn van het kreupelhout, deed hij halt houden en gaf zijn voornemen te kennen om kloek het overige gedeelte er van door te trekken. Tegen dit verlangen kwamen echter zijne makkers - wat zeer zelden gebeurde - luid in verzet. De buitengewone vermoeienissen welke zij hadden doorstaan, hadden hen lastig gemaakt en zij morden over een maatregel welke hun onnoodig toescheen. Slechts toen Vialkowski op vasten toon verklaarde dat hij onmiddellijk zou terugkeeren zoo men weigerde hem te gehoorzamen, waren zij willens zich naar hem te schikken.

De tocht door het ineen geslingerd kreupelhout was een zware geduldsbeproeving. Zij werd echter doorworsteld en elkeen kwam tot verademing toen zij het ruime bosch betraden.

Het weêr was veranderd. De wind blies niet meer uit ééne richting, maar keerde nu naar deze, dan naar gene streek, en somtijds ook zweeg hij verscheidene minuten achtereen, als wanneer het minste gerucht van verren afstand het oor trof. Gedurende een dier tusschenpoozen van rust en kalmte hoorde de sergeant Tschernatscheff het gekraak der takken welke door de smokkelaars gebroken werden. Onmiddellijk gaf hij den kaporaal Dolpatow bevel onderzoek te doen naar de oorzaak van dat geruisch. De lasthebber trok ijlings zijne laarzen uit, deed zijn zwaren mantel af en sloop vervolgens met den meesten spoed, doch tevens met de meeste omzichtigheid het kreupelhout in. Tien minuten later kwam hij buiten adem terug en sprak hijgend:

‘Daar zijn ze; alle drie en twintig.’

‘Ze zullen er van lusten, dat schelmenpak!’ bromde de sergeant tusschen de tanden, terwijl Dolpatow naar Kagarin ging om hem den uitslag van zijn pas gedane onderzoek mede te deelen. De hetman braakte een paar vloeken uit toen hij den kaporaal gehoord had en verviel daarop in een diep gepeins. Dat de smokkelaars alle mogelijke voorzorgmaatregelen zouden nemen moest voor zeker gehouden worden. Derhalve was het mogelijk dat zij, alvorens het bosch te verlaten, eerst het terrein verkennen

en daarbij de hinderlaag ontdekken zouden. In dat geval was het te voorzien dat zij niet door de vroegere begroeide vlakte maar aan den tegenovergestelden kant zouden trachten te ontkomen. Men moest diensvolgens zijn best doen om hen uit het bosch op de kale vlakte te dringen, waar zij niet beschut waren tegen de kogels hunner vervolgers.

Kagarin liet de manschappen die aan gene zijde van de beek gelegerd waren in stilte naar het kreupelhout rukken, om daar de beek over te trekken en zich vervolgens aan te sluiten bij het detachement dat aan den anderen oever had post gevat. Op deze wijze kon men den smokkelaars den terugtocht beletten, en deze zouden òf een wanhopigen strijd moeten aannemen, welks uitslag wegens de overmacht van hun vijand niet twijfelachtig kon zijn, òf over de vlakte de vlucht moeten nemen, hetgeen Kagarin verlangde.

De bende was intusschen tot de grenslinie van het kreupelhout doorgedrongen en legde zich daar op den grond neder. Zij bevonden zich thans ongeveer vijfhonderd passen van de herberg. Vialkowski had het diepste stilzwijgen aanbevolen; niettemin fluisterde de een den anderen toe:

'Het groene licht brandt!'

Mises was namelijk gewoon om, wanneer men niets te vreezen had, een lantaarn met groene, en in het tegenovergestelde geval een met roode glazen voor de deur te hangen.

'Het groene licht brandt,' pruttelde een der smokkelaars herhaalde malen; 'alles is dus in orde; ik zie waarachtig niet in waartoe we hier op dien vochtigen grond moeten liggen.'

'Ja, ik begrijp ook niet, waarom onze commandant van daag zoo bang is,' sprak een tweede.

'Ik beef als een riet,' gromde een derde; 'als ik niet gauw een paar glazen warme grog in mijn maag krijg, zal ik mijn heel leven lang aan de gevolgen van deze expeditie te lijden hebben.'

Vialkowski stoorde zich niet aan dit gemor. Hij loerde met zijn vriend Lawronski door het bosch en sloeg aandachtig de open ruimte gade. Zij zagen niets dat hun achterdocht opwekte, want de soldaten lagen verscholen in een der groote groeven waardoor deze bosschen zich kenmerken. Desniettemin wilde Vialkowski naar het huis sluipen, doch Lawronski weêrhield hem, terwijl hij hem in het oor fluisterde:

'Laat mij liever gaan onderzoeken hoe het met de zaken geschapen staat. Als gij eens niet terugkwaamt, zou alles in de war loopen, want zonder u weten we geen raad.'

Dit zeggende, legde hij het pak, dat hij te dragen had, neêr en begon op handen en voeten voort te kruipen in de richting van de herberg.

Nog had hij niet het derde gedeelte van den afstand afgelegd, toen een hevige windvlaag de wolken uiteen dreef. De maan kwam te voorschijn, en gedurende eenige minuten was het zoo licht dat men tot ver in het verschiet duidelijk kon zien.

Vialkowski maakte van dat gunstige oogenblik gebruik om de streek nauwkeurig in oogenschouw te nemen. Weldra bespeurde hij - het was alsof zijn bloed stolde - de colonne soldaten, die aan gene zijde van de beek naar het kreupelhout sloop.

Op hetzelfde oogenblik bemerkte hij, dat zich een grenswachter langzaam boven den rand van de groeve verhief en met zijn geweer op Lawronski aanlegde. Bliksemsnel greep hij zijn tweeloops-karabijn; er knalde een schot en in het volgend oogenblik stortte de soldaat naar beneden.

Thans weêrklonk van alle kanten een vervaarlijk gehuil. Vijftig geweerloopen werden te gelijker tijd naar de schuilplaats der smokkelaars gericht.

'Bukt!' riep Vialkowski; al zijn gezellen wierpen zich met hem plat ter aarde en onmiddellijk daarop floten de kogels over hen heen door het dichte kreupelhout.

'Is er iemand gewond?' vroeg Vialkowski.

'Neen,' klonk het uit ieders mond.

Ook Lawronski was niet getroffen geworden.

'Daar is de jood!' riep er eensklaps een uit de bende.

Aller oog vestigde zich op de groeve, waarboven het bleeke, woeste, met lange haren omvatte gezicht van den herbergier uitstak. Het was hem te benauwd geworden in het ledig huis. daar er toch altijd mogelijkheid bestond dat de smokkelaars er hem te na zouden komen. Hij had zich daarom bij de anderen gevoegd en. door nieuwsgierigheid gedreven, verhief hij na de eerste losbranding het hoofd. Deze sekonde was voldoende om hem ten verderve te brengen. Met een zware verwensching had Vialkowski op nieuw aangelegd en onmiddellijk daarop zat een kogel in den kop van den verrader.

Het was weêr donker geworden. De Russen lieten zich niet zien, hetgeen de smokkelaars erg verdroot, daar zij gereed stonden om hen op een goede partij kogels te onthalen.

'Elk hunner,' zoo rekende Kagarin, 'heeft een tweeloops-geweer bij zich, en daar die kerels zelden misschieten, zou een open aanval mij wellicht zes en veertig man kosten.'

Hij gaf derhalve geen bevel om te vuren, maar Vereenigde al zijne manschappen in het bosch, waar zij bij een mogelijk gevecht door de boomstammen zouden gedekt worden, en liet daarop zijn troep in gesloten gelederen langzaam voortrukken.

Vóór deze colonne gevormd was, had Vialkowski ook een krijgsplan gemaakt. Door het kreupelhout terug te trekken en langs een anderen weg te trachten hunne bestemming te bereiken vond hij dwaas en zeker even gevaarlijk als te beproeven langs de open ruimte er te komen.

'Dicht achter elkander!' beval hij. De bende zette zich in beweging, hetgeen de Russen niet alleen niet zien, maar ook niet hooren konden, daar het gerucht dat het kraken van een dorren tak of het ruischen der bladeren nu en dan veroorzaakte, gesmoord wérd door het gehuil van den stormwind. Zij dachten dat de smokkelaars verschanste stellingen aan 't zoeken waren om van daar hunne moordende kogels op hen af te zenden. Zij trokken derhalve slechts behoedzaam voorwaarts, waarmeê natuurlijk veel tijd verliep. Intusschen liet Kagarin niet na, van verschillende kanten met een zware stem te roepen:

'Geeft u over! Elke tegenstand is vruchteloos.'

De smokkelaars waren reeds bijna aan den door het bosch gevormden hoek. Van daar liep een diepe, half met water gevulde sloot, die tevens de grens van het bij de herberg behoorende land bepaalde. In deze sloot kropen de smokkelaars, om zoodoende ongezien verder te komen. Het ijskoude water deed allen klappertanden, doch wie stoorde zich thans aan zulk een ongemak, nu leven en vrijheid op het spel stonden?

Als zij den stroom doorgewaad waren, konden zij sneller verder trekken, en indien de maan niet meer te voorschijn kwam, zouden zij weldra buiten den gezichtskring hunner tegenstanders zijn.

De grenswachters hadden inmiddels bijna het gansche bosch doorgemarcheerd zonder een levend wezen te ontmoeten.

‘Waar mogen die helhonden nu gebleven zijn?’ bromde Kagarin, die hoe langer hoe knorriger en kwaadaardiger werd.

Het raadsel werd bijna op hetzelfde oogenblik onverwachts opgelost doordien de wolken weêr vaneen scheidden en de maan haar helder licht over de aarde goot.

‘Jongens,’ riep Dolpartow, ‘daar zijn ze, ginder op de vlakte.’

Die woorden waren nog niet van de lippen des kaporaals, of al de Russen berstten in een oorverdoovend gejuich en geschreeuw uit. Daarop haalde Kagarin een zilveren fluitje te voorschijn en liet een kort, scherp geluid hooren. Twintig, dertig anderen volgden zijn voorbeeld en geen twee sekonden daarna kwamen hunne paarden, die los achter de herberg stonden, in woesten galop toegesneld.[(1)]

Vialkowski, die de beteekenis van dit signaal kende, riep zijne gezellen toe:

‘Loopt wat ge loopen kunt, als ge uw leven liefhebt!’

Deze vermaning was echter niet noodig om de smokkelaars tot den meesten spoed aan te zetten. Zij waren bijna in veiligheid. Zij hadden

(1) De paarden der kozakken zijn inderdaad zoo uitmuntend afgericht dat zij hunne meesters, wanneer zij fluiten of roepen, even goed begrijpen als bij ons jachthonden.

nog slechts een bosch van eenige honderden passen diepte door te trekken. Dank hunne verbazende vlugheid, hadden zij reeds een groot gedeelte van den afstand afgelegd toen de grenswachters het bosch bereikten. Daar deze hen nu te voet moesten achtervolgen, meenden de smokkelaars het niet gevaarlijk om zich een oogenblik op den grond neêr te zetten ten einde op adem te komen. Juist wilde Lawronski, die met Vialkowski de achterhoede vormde, zijn pak van de schouders werpen, toen de voorste soldaten hunne karabijnen losten en de vriend van den hoofdman midden in de borst door een kogel getroffen werd. Als met verlamming geslagen, zeeg hij neder, terwijl Vialkowski onder het slaken van een jammerkreet, naast hem op den grond knielde en hunne makkers allen te gelijk op den vijand vuurden om zich daarna in allerijl voort te spoeden.

DE STRENGE TANTE, NAAR M. BIARD.

Om zelf aan het doodsgevaar te ontsnappen moest Vialkowski zijn vriend, die na eenige oogenblikken den geest gaf, aan de willekeur hunner vervolgers overlaten. Hij kwam met de zijnen gelukkig over de grenzen, doch de ontijdige dood van zijn trouwsten makker had hem zoo diep getroffen dat hij aan zijn wisselvallig bestaan vaarwel zeide. Daar hij de ziel hunner ondernemingen was, deden zijne volgelingen hetzelfde zoodat men tegenwoordig in die streek weinig meer van smokkelhandel hoort.

Parijs en de wereldtentoonstelling.

XIII.

‘Kom, naar het middelpunt van het tentoonstellingspaleis,’ riep de ingenieur op zekeren achtermiddag, toen wij na ons watertochtje langs de groene Seine den tuin van het Marsveld betraden. Men vindt daar een paleis in een paleis, in de letterlijke beteekenis van het woord, het paviljoen der stad Parijs namelijk, - eene volledige expositie op zich zelve. Het gebouw is eene afzonderlijke reis waardig.’ Ik volgde zonder tegenstreving; alleen de notaris pruttelde half binnensmonds over de lengte der reis, maar toen zijn neef hem spotlachend op een der rolstoelen wees met het woord *libre* op het witte bordje, stapte de kloekmoedige notaris ons vooruit en op het doel van den tocht aan. Ik geloof dat het menigen tentoonstellingsbezoeker gebeurd is, op zeker doel afgegaan te zijn zonder het bereikt te hebben. De weg daarheen levert zooveel afleiding en verstrooiing op, zoovele prachtige voorwerpen lonken hem toe, zoovele wonderen trekken hem aan, dat hij onwillekeurig aan die lokstem gehoor geeft, staan blijft, bekijkt, onderzoekt tot zijn tijd voorbij is en zijn horloge hem waarschuwt, dat het tentoonstellingspaleis spoedig zal gesloten worden, ten minste wanneer zijn maag al niet eer het sein tot den aftocht gegeven heeft.

DE GOEDE TANTE. NAAR M. BIARD.

Zonder den ijzeren wil van den ingenieur zou het ons dien namiddag wellicht eveneens gegaan zijn, te meer daar de notaris voortdurend geneigdheid betoonde voor dit of dat voorwerp halt te maken en aan zijn indrukken door luide bewondering lucht gaf. De Franschman liet zich echter niet van zijn stuk, of liever van zijn doel afbrengen, stapte moedig voort als ware hij geheel onverschillig voor hetgeen hij rondom zich zag en... was ten laatste toch gedwongen zich naar de begeerte van zijn neef te schikken. Van een aantal zeer ongelijksoortige voorwerpen omringd, ontmoetten wij op onzen weg een soort van bibliotheek, eene allerprachtigste boekenkast, versierd met het fijnste snijwerk en met godsdienstige zinnebeelden getooid.

De notaris van Nergenshuizen liet een kreet van verrassing en voldoening hooren en bleef stokstijf staan.

‘Maar ga toch voort, neef,’ riep de ingenieur ongeduldig, ‘zoo doorgaande leggen wij geen vijftig meters per dag af.’

‘Kijk, kijk, ik heb er vroeger tehuis reeds zooveel over gelezen en nu ontmoet ik het hier, - hoe toevallig!’

‘Wat is er dan toch gaande, neef?’ hervatte de Franschman. ‘Gij schijnt inderdaad opgewonden, overspannen.’

‘Of ik er ook reden toe heb - kijk daar!’ En de goede man wees naar de volgende inscriptie op de bibliotheek, waar wij ons dat oogenblik voor bevonden:

Bibliothèque monumentale destinée au Vatican.

‘Gij bedoelt?’ vroeg weder de ingenieur.

‘Maar weet gij dan niet, dat een uwer landgenooten, de Eerw heer Sire, directeur van het seminarie van den heilige Sulpicius alhier, eenige jaren geleden het plan had opgevat, de pauselijke bul, op het geloofspunt van de Onbevlekte Ontvangenis betrekking hebbend, in alle talen der wereld te doen overzetten en de gezamenlijke handschriften den Heiligen Vader aan te bieden. Dat plan is tot uitvoering gekomen en met belangstelling heb ik indertijd de beschrijving gelezen der prachtige verzameling manuscripten, in eene bibliotheek tot een heerlijk geheel vereenigd, en zie, die bibliotheek staat thans voor mij in al hare pracht. Ik *moet* haar meer nauwkeurig bezien.’

Terwijl mijn opgetogen landgenoot nog sprak, was ik reeds begonnen het inderdaad bewonderenswaardige gedenkteeken van nabij te bekijken, en 'tzij de Franschman zich evenzeer tot de bibliotheek aangetrokken gevoelde, 'tzij hij ditmaal zijn neef ter wille meende te moeten zijn, - weldra waren we alle drie in de beschouwing van het prachtstuk verdiept en hadden we voor het oogenblik het doel van onzen tocht geheel vergeten.

De bibliotheek, welke de kostbare handschriften bevat, is den inhoud en hare bestemming volkomen waardig. Zij rust op dertig zwaar vergulde voeten. De zijden zijn versierd met kostbare emails, waarop zich kransen van wilde rozen slingeren, het zinnebeeld van Onze Lieve Vrouw van Lourdes; porseleinen schilden bevatten de wapenen van alle landen, welke tot de verzameling hebben bijgedragen, alsook gezichten van steden of merkwaardige gedenkteekenen uit alle deelen der wereld. Hooger op ziet men heerlijke fresco-schilderingen, o.a. den stoet voorstellend, samengesteld uit de afgevaardigden van alle landen der wereld, die den Heiligen Vader hunne vertalingen komen aanbieden. Het geheel is bekroond door een prachtig

standbeeld van Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen, wier liefelijk gelaat eene onweêrstaanbare aantrekkingskracht uitoefent. Beneden het standbeeld leest men in keurige letters:

PIO IX P.M.
ORBIS CATHOLICUS.

Grooter nog is de innerlijke waarde van het geschenk. De Pauselijke bul is in vierhonderd talen overgebracht en saamgevat in meer dan honderd banden, het oog boeiende door hunne verscheidenheid en rijkdom. Ieder deel is op zich zelf een prachtwerk, gebonden en versierd naar den smaak van het land, welks taal het weêrgeeft. Sommige banden zijn met goud- en zilverdraad opgelegd, andere zijn op oostersche wijze versierd met edelgesteenten; het handschrift van Guatamala is gevat tusschen twee kostbare platen van onixsteen, de titel van het egyptische manuscript bestaat uit hiërogliefen van de oude priestertaal; het perzische heeft een omslag van fijn lakwerk, met beschilderde rozen en bloemenkransen versierd. Ieder handschrift is verder getooid met de zinnebeelden van het land, waaruit het afkomstig is, zoodat het geheel de Vaticaansche bibliotheek, waarvoor de kostbare verzameling bestemd is, volkomen waardig mag heeten.

Lang, zeer lang hielden wij ons voor deze heerlijke schepping van den abbé Sire op, en bij mijne opmerking, dat het tijd werd ons verder te begeven, scheidde niet alleen de notaris, maar zelfs de voortvarende ingenieur slechts noode van dit prachtig gedenkstuk der Kristelijke kunst en van den Kristelijken godsdienstzin.

‘Nog een zulke overwinning en ik ben verloren,’ riep indertijd Phyrrus; dien uitroep parodieerende, riep ook de ingenieur al lachende: ‘Nog een zulke ontmoeting en het paviljoen van Parijs is voor ons van daag verloren!’ Gelukkiger dan Phyrrus bleef het echter bij de eerste ontmoeting, zoodat wij spoedig goed en wel het hoofddoel van ons tentoonstellingsreisje bereikt hadden.

Het ‘paviljoen van de stad Parijs’ is een uitgestrekt gebouw, tegen alle verwachting in uitwendig eer plomp dan bevallig, maar inwendig opgevuld met de kostbaarste en bezienswaardigste inzendingen, allen uitsluitend uit de hoofdstad afkomstig. Zoo ergens dan wordt hier het bewijs geleverd wat gemeenschappelijke samenwerking vermag, want, zoo als wij zeiden, het paviljoen biedt op zich zelf eene volledige tentoonstelling aan, waar men met vrucht eene week zou kunnen vertoeven. Wat Parijs in het officieele en maatschappelijke leven opmerkelijks aanbiedt, is hier tot een schoon geheel vereenigd, en het bewijs is hier geleverd, dat Frankrijks hoofdstad ten naastenbij alles produceert, waarop het beschaafde Europa zich beroemt, zoodat men de expositie van het paviljoen van Parijs eene verkleinde photographie van de wereldtentoonstelling op het Marsveld zou kunnen noemen.

Het is mijn plan niet mijne lezers te vermoeien met eene opsomming der talrijke artikelen van smaak, kunst en weelde, door Parijs hier uitgestald; zulk eene opsomming blijft altijd dor en vervelend; trouwens, de parijsche artikelen even als de parijsche modes weten tegenwoordig overal hun weg te vinden, en niet het minst in ons vaderland, dat altijd zijne grenzen wagenwijd openzet voor 'tgeen het zuiden ons aanvoert. Ik vergenoeg mij met eene vluchtige beschouwing van het technisch gedeelte dezer expositie, te meer daar de ingenieur, uit licht verklaarbare voorliefde tot zijn vak, hierop mijne bijzondere opmerkzaamheid vestigde.

Mijn fransche geleider deed in de eerste plaats mijn oog vallen op de prachtige albums met teekeningen van het oude en nieuwe Parijs, in plaat en tekst de geschiedenis van de ontwikkeling der stad voorstellende.

‘In de eerste eeuw onzer jaartelling,’ aldus onderrichtte ons de ingenieur, ‘was Parijs een armzalig visschersdorp, Lutetia genoemd, op het Seine-eiland gelegen, waar zich thans de statige torens der wereldberoemde Notre-Dame verheffen; langs beide oevers der rivier strekten zich toenmaals slechts ondoorwaadbare moerassen en ondoordringbare wouden uit. Eeuwen lang hield die toestand aan; ziehier een oud plan van Parijs, waarschijnlijk van het begin der 12de eeuw. De Seine-eilanden maken nog altijd de eigenlijke stad uit, langs de oevers der rivier verheffen zich nog steeds geene straten en huizenrijen, maar de monniken der middeleeuwen, die links en rechts hunne kloosters hebben opgeslagen, bereiden den bodem voor om de wereldstad te dragen. Als pionniers der beschaving hebben zij de wouden uitgeroeid, de moerassen drooggemaakt, den grond toebereid, de lucht gezuiverd; straks zullen zich woningen rondom die gezegende kloosters verheffen, die tot wijken aangegroeid, langzamerhand in de ontluikende stad worden opgenomen en de latere wereldstad helpen vormen. Zie die andere kaart, uit het midden der 16de eeuw, nog altijd vormt het Seine-eiland, met zware muren omsloten, het middelpunt der stad, maar talrijke voorsteden hebben er zich omheen gevormd, door uitgestrekte tuinen afgewisseld. Een halve eeuw later heeft de stad wederom een aanmerkelijke uitbreiding verkregen; zij strekt zich ten noorden tot de Bastille, ten westen tot de Tuilerieën uit en is met een zwaren muur omringd, welks talrijke torens en bastions iederen vijand tarten; de voorsteden bevinden zich voortdurend buiten de wallen der eigenlijke veste. Maar reeds in de helft der 17^{e} eeuw werden de muren geslecht en tot boulevards ingericht, de voorsteden bij de eigenlijke stad getrokken, de prachtige paleizen en kerken gebouwd, en zoo verrijst langzamerhand het moderne Parijs, de trotsche wereldstad met hare twee millioen inwoners, met hare schitterende weelde en afzichtelijke armoede, met hare beschaving en hare verleidingen, welke haar den naam van het moderne Babylon gegeven hebben.

‘Wat eene reuzenstad als Parijs dagelijks behoeft, hebt gij o.a. in de ‘Halles centrales’ en de ‘Halles aux vins’ kunnen zien. Parijs leeft echter niet slechts bij brood, vleesch en wijn. - het behoeft in de eerste plaats eene ontzaglijke hoeveelheid water tot huishoudelijk gebruik, tot reiniging en besprenkeling der straten, en tot voeding der talrijke bronnen en fonteinen. Ziehier de plannen en afbeeldingen van de reusachtige waterleidingen, die de wereldstad in alle richtingen doorkruisen en in het geheel dagelijks 340.000 kubiek meter water aanvoeren. Voor een gedeelte kan men het Seine-water gebruiken, dat met geweldige stoomwerktuigen in hooggelegen bassins opgepompt wordt en van daar, door middel van overdekte waterleidingen, de fonteinen voedt en aanvoer geeft tot reiniging der straten. Voor huishoudelijk gebruik kan echter het half verontreinigde Seine-water niet gebruikt worden; het drinkwater komt daarom van de bijrivieren der Seine; door aquaducten, 170 kilometers lang, wordt de geweldige watermassa naar Parijs gevoerd, door middel van stoompompen in reusachtige bekkens verzameld en van daar weder in afzonderlijke buizen door de straten en in de 45.000 huizen der hoofdstad, tot de hoogste verdiepingen opgevoerd.

‘Het is echter niet genoeg het water binnen Parijs te voeren, er moesten ook middelen gevonden worden om het gebruikte en grootendeels verontreinigde water weêr buiten de stad te leiden, wilde de hoofdstad niet aan allerlei booze ziekten ten prooi worden. Tot dat doel is de geheele stad met gewelfde kanalen ondergraven, langs welker onderaardsche oevers men veilig wandelen kan. Men zou meenen hier een opeenhooping van afzichtelijke vuiligheid aan te treffen; niets is echter minder waar: deze onderstadsche kanalen zien er zindelijk en frisch uit en voeren dan ook

alleen het overtollige regenwater af, dat naar de Seine gevoerd wordt, maar in het midden dier kanalen bevinden zich, zoo als gij op deze afbeelding zien kunt, één meter dikke ijzeren buizen, die onder de Seine doorloopende, door middel van krachtige stoommachines haren inhoud, den afval van Parijs, naar twee uren van de stad gelegen velden voert, waar die afval gedeeltelijk als meststof verwerkt, gedeeltelijk in de rivier gestort wordt. In den laatsten tijd is zelfs het plan geopperd tot het aanleggen van een reusachtig afvoerkanaal, dat den afval rechtstreeks naar zee zal geleiden, daar in de streken westwaarts van Parijs talrijke klachten aangeheven worden over de verontreiniging van den bodem en den dampkring. Hoevele millioenen dit reuzenwerk ook zal kosten, twijfel ik niet of het zal eenmaal tot stand komen.'

De ingenieur was hier geheel in zijn element en lichtte zijne verklaringen toe met de prach-

tige afbeeldingen die wij voor ons hadden. Ik betreur het slechts, dat de beperkte ruimte, waarover ik te beschikken heb, mij verhindert in verdere uitleggingen te treden van de vele grootsche werken, die, niet minder dan het ontzaglijk zielental, Parijs tot eene wereldstad maken.

J.A.V.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

Wanneer de boeren in het dorp, waar ons verhaal voorvalt, gaan slapen, hebben zij voorafgaandelijk met vrouw en kinderen en dienstboden het rozenhoedje gebeden; heeft het gewoon avondgebed om een of andere reden niet plaats gehad, dan knielt de brave dorpeling voor zijn bed neder, bedankt den Grooten Meester van daar boven voor al de weldaden, gedurende den afgeloopen dag genoten, en smeekt Hem, zijn huis met al wat er in leeft, gedurende den nacht te bewaren.

Daarna doopt hij zijn vingers in het wijwatersvat, dat in zijn bed hangt, maakt een kruis en legt zich ter ruste.

Zoo doen de boeren van het dorp. Ging Klinkert ook voor zijn bed geknield zitten bidden, en zegende hij zich met het teeken des kruises voor hij zich te slapen legde? Neen; Faust stond daar voor zijn bed te denken aan de kleine, witte krijtspoken op de tafel, aan zijn goud, dat nu nog aan zijn hals hing, maar morgen, tot het laatste stukje zou verdwenen zijn, aan het ontzettend verlies, dat hij dit jaar had geleden, en aan honderden zaken, die hem behulpzaam moesten wezen, om alles te herstellen. Aan dat alles dacht hij, maar aan bidden niet, ook maakte hij geen kruis: neen, hij stopte zijn pijp nog eens op, en ging in zijn bed liggen rooken.

Toen de tabak tot asch verbrand was, schoof hij zijn pijp op de tafel, die naast zijn bed stond, trok zijn wollen slaapmuts over de ooren, en legde zich neêr om te slapen.

Dat Klinkert dit jaar diep in zijn zak had moeten tasten, was algemeen bekend; iedere boer kon, met een stuk krijt in de hand, in een oogenblik op de tafel uitrekenen, hoeveel klinkende munt hij had moeten uitgeven, om zooveel mogelijk in het mislukken van zijn oogst te voorzien.

Doch wat men moeielijker kon berekenen, waren de verliezen, die hij, sedert eenige maanden, binnenshuis had geleden; ziehier waarom: brave dienstboden en goed werkvolk hadden een afschuw gekregen van de *Zilveren Ster,* waarvan de eigenaar als een verbreker van goddelijke en kerkelijke wetten werd aangewezen. Daarenboven had hij den dood van den armen ooievaar ten zijnen laste, en deze ongehoorde daad alleen ware voldoende geweest, om brave dienstboden voor altijd van zijn huis verwijderd te houden. Wat zich voortaan als knecht of meid bij hem verhuurde waren dienstboden, die men elders om hun luiheid of dieverij had weggejaagd. Met dergelijk volk een boerderij in den gang houden, geleidt onvermijdelijk tot den ondergang; dat weet men in het dorp bij ondervinding. Wel hield Sanna gestadig een oog in 't zeil, doch wat vermocht het brave meisje tegen haar vader, die altijd verkeerd wilde,

hare raadgevingen tegenwerkte, en in alles, met het gewone ‘daarom, daarom!’ zijn eigen zin deed?

Bij voorbeeld:

- Vader, onze koeien geven geen melk, weet gij dat?

- Zeker weet ik dat; of denkt gij dat de oude geen oogen meer in zijn hoofd heeft?

- Daartegen moet een middel bestaan.

- Kent gij dat middel?

- De dieren krijgen bijna niets anders dan hooi en stroo.....

- Ga eens voort.

- Waarom de koeien geen meel gevoederd?’

- Weet gij wel, dat ik mijn koren tegen penning twee en dertig heb moeten inkoopen?

- Om het even; toch ligt er voordeel in, meel te voederen.

- Denkt gij? Ik zeg juist niet dat ge ongelijk hebt.

- Waarom geen lijnkoek, wortelen, knollen en...

- Ik zou in den stal de kermistafel opdekken en koeien, kalven en geiten, en ook de varkens een servet voorhangen, en....

- Kom, vader, dat is nu gekheid..... ook zou ik de helft van uw vee, dat letterlijk droog staat, verkoopen, en liever gevende koeien inzetten.

- Dat zal gebeuren.

Ongeveer een paar uren nadat dit gesprek had plaats gehad, kwam Klinkert bij zijne dochter, keek haar vlak in de oogen, en sprak:

- Sanna, wat gij mij daar, een paar uren geleden, hebt gezegd omtrent den koestal, was niet slecht; doch dat komt niet uit uw eigen koker; neen, zulke dingen zuigt gij niet uit uw duim.

- Om het even, indien de raadgevingen toch goed zijn, antwoordde het meisje.

- Neen, dat is volstrekt niet om het even; wie heeft u dat alles ingeblazen?

Sanna liet zich ontvallen, dat zij al die aanmerkingen gehoord had van den ouden Kurk, die....

- Zoo, zoo, van den ouden professor der dorpsacademie, van den Salomon der gemeente, van dien profeet, dien wijsneus! En wat heeft die afgetobde, arme boer zich met mijne zaken te bemoeien?

- Kurk bemoeit zich volstrekt niet met de *Zilveren Sier,* sprak het meisje; waarom noemt gij dat verkeerd op, vader?

- Ja, ik weet wel waar dat heen wil, zeî de dwarsche boer; maar Faust Klinkert is nog zoo gek niet als zijn muts op zijn hoofd staat.

- Ik verzeker u, vader, dat Kurk....

- Ik kan zijn naam niet hooren noemen, onderbrak Klinkert met het hoofd schuddend, en al was het dan maar alleen, omdat die geleerde professor zich met de *Zilveren Ster* bemoeit, blijven de zaken zoo als zij zijn.

- Vader, wat zijt gij een ongelukkig mensch, zuchtte zijne dochter; waarom?

- Daarom, daarom en daarom, en daarmeê is het uit! riep de dwarskop; en al kwam er dan nooit meer een lood boter uit den koestal, alles moet op de boerderij blijven zoo als het nu is.

- Gij zult er u later over beklagen, vader.

- Dat is voor mijne rekening alleen; maar ik wil baas blijven in mijn huis.

- Niemand betwist u het beheer over uw boerderij.

- Dat zou de profeten, de Salomons, de wijsneuzen van het dorp bevallen, indien men den baas uit zijn Ster kon wippen.... doch zoover is het nog niet.

In den namiddag stond hij bij zijn houtmijt te zien, en knorde bij zich zelven, hoe het kwam, dat men dagelijks niet meer takkebossen uit het bosch aanbracht:

- Die twee houthakkers, die daar aan het werk zijn, spelen toch, hoop ik, den luiaard niet? Volgens mijne berekening moesten zij meer dan eens zooveel takkebossen binden.... Ik ga terstond naar het bosch; ik wil weten, wat er omgaat.

Twintig minuten later kroop hij op handen en voeten door het hakhout, en legde zich tusschen de jonge denneboompjes op den grond neder. Van daar kon hij door het hout heen, op honderd schreden afstands, de twee houthakkers op zijn gemak waarnemen. Weldra begon Klinkert bij zich zelven te knorren:

- Zoo, zoo, ik zie al wat er hier omgaat.... die twee kerels hebben hier een heerenleven.... Wat voeren zij zoo al uit? Bitter weinig.... Klinkert stak zijn pijp op, en bleef op den grond liggen rooken Zijn oogen hield hij onafgebroken naar de twee houthakkers gericht, en grommend als een kwade kettinghond, sloeg hij al hunne bewegingen gade.

- Zoo, nu gaan zij weêr zitten, om een pijp te rooken.... zou men niet even goed kunnen rooken en ter zelfder tijd voortwerken? Laat ons eens zien wat er zal gebeuren, wanneer de pijp is uitgerookt?

Een kwartier later klopten de twee werklieden hunne pijp uit, staken ze weg, en bleven een geruimen tijd met elkander zitten praten; daarna wandelden zij een tijd lang door het hout, en gingen een praatje houden met andere werklieden, die eenige honderden schreden verder hout stonden te zagen.

Langzamerhand keerden zij weder, namen het hakmes op, sloegen een paar armenvol hout neêr. en bonden het tot takkebossen bij elkander. Daarna haalden zij op nieuw de pijp voor den dag en gingen andermaal zitten rooken.

- Dat zijn twee rijkmakers; ja, op mijn woord, dat zijn rijkmakers, knorde Klinkert, terwijl hij tusschen de dichte mastentakken de twee houthakkers met de vuist dreigde; ik lig hier nu reeds bij de twee uren, en naar ik kan berekenen, hebben de twee heeren elk een half dozijn takkebossen gebonden.... Ja, dat zijn oprechte heeren.... Wat schelmen, deugnieten en roovers heb ik toch in mijn dienst! Dezen avond, niet later, vliegen zij beiden, als kaf uit den molen, mijn huis uit.

Hij richtte zich op, kroop een eind weegs door het hout, daarna door een paar greppels en kwam zoo op den rijweg. Bijna aan het dorp gekomen, ontmoette hij de vrouw van den schoolmeester, die uit een zijweg kwam en met hem naar huis ging. Dat de schoolmeester bij Faust Klinkert in geen geur van heiligheid stond, is den lezer reeds bekend; ook de vrouw mocht hij niet lijden, omdat zij babbelachtig van aard was, doch voornamelijk omdat zij de echtgenoote was van dien beroemden dichter, die eens het bekende lied vervaardigde voor de boekweit-dorschers.

Gaarne had Klinkert geen gesprek aangeknoopt met de onderwijzersvrouw, doch deze had integendeel trek om te praten.

- Of Klinkert eens was gaan wandelen? vraagde zij hem.

- Ja, hij was even naar het bosch geweest, waar hij volk aan 't werk had, was het antwoord.

- Of hij daar ook nog volk had, dat in het hout werkte?

- Ja, dat er twee hout hakten en takkebossen maakten.

- Dat het dan zeker dezelfde twee houthakkers waren, die reeds sedert veertien dagen of drie weken daar aan 't werk waren?

- Dat het altijd twee dezelfde waren, die dit jaar voor hem werkten, en ook vroeger altijd voor hem hout gehakt en gebonden hadden.

Hier nam de vrouw hem bij den arm, hield hem staan, en sprak op vertrouwelijken toon:

- Klinkert, luister eens, wij zijn buren, en de eene buur moet den anderen van dienst zijn.

- Zoo zou het moeten gaan, antwoordde Faust; doch zoo gaat het zelden.

- Daar hebt gij gelijk in, Klinkert, zoo gaat het zelden.... want, och, wat zijn de menschen in het dorp toch afgunstig, en...

- Dat zegt gij daar goed.

- En jaloersch....

- Daar slaat gij den nagel juist op zijn kop.

- Nu, maar ik niet.... ik houd mij volstrekt met niemand in de buurt op.... ook weet ik geen nieuws.... niets wat er omgaat.... ik wil ook niets weten; wat gaat het mij aan, wat anderen doen en zeggen? En mijn man is juist als ik.... die zegt altijd maar, dat ieder in zijn eigen nest moet blijven.... en heeft hij geen gelijk? Zeker heeft hij dat. Bij ons in huis wordt nooit de naam van een ander genoemd, waarom? omdat andermans zaken ons niet aangaan..... mijn man, die zoo wat dichter is, zegt altijd:

Laat alle winden waaien;
Laat alle molens draaien;
Laat alle waters vloeien,
En ieder zich met zijn eigen moeien.

En hij heeft gelijk..... ook blijven wij maar tehuis; ik voor mij drink mijn kopje koffie, en

mijn man rookt zijn pijp en drinkt daarbij een bittertje.... daar steekt geen kwaad in, volstrekt niet.... daarom ook staan wij goed met de buren, die....

Klinkert was het gebabbel der onderwijzersvrouw reeds lang moede; hij onderbrak haar met een gemaakten, langen hoest.

- Ik meende zoo even, dat gij mij iets vertrouwelijks hadt te zeggen? sprak Klinkert.

- Och ja, ik zou 't bijna vergeten; 't was iets aangaande uw werkvolk.

- Aangaande mijn werkvolk?

- Ja; mijn man zeide mij nog dezen morgen: ‘dat moet gij volstrekt aan Faust Klinkert zeggen, zoodra gij hem ontmoet.’

- Zoo, en wat is dat?

- Mijn man, die een goed hart heeft en voor de buren nog al eens een oog in 't zeil houdt, doet dagelijks eene wandeling door de akkervelden en de bosschen. Een tijd geleden kwam hij langs uw schaarbosch en dacht bij zich zelven: nu wil ik toch die twee houthakkers van mijn buurman Klinkert eens een oogenblik bespieden, en dat deed hij, en...

- Ga eens voort, onderbrak Klinkert, wiens haar en baard reeds rooder begonnen te worden van ongeduld.

- Meer dan een half uur had hij het oog op hen, en weet gij wat zij deden? Niets, niets ter wereld dan rond kijken, rooken, daar gaan zitten, een deuntje fluiten, en zich van luiheid en verveling armen en beenen uitrekken.

- Verder?

- Weet gij wat mijn man zeide? Klinkert moet die twee luiaards (mijn man is een aartsvijand van luiaards) aan de deur zetten; zulk werkvolk is de ondergang eener boerderij; dat zeide hij; en heeft hij geen gelijk?

- Is er nog iets?

- Jaag al die luiaards de deur uit; wat doen zij anders, dan iemand tot den bedelstaf helpen.... en men moet hedendaags voorzichtig wezen... Och, wat is het toch een slechte tijd!.... iedereen gaat achteruit; wie voorheen nog een welgestelde boer was, heeft thans moeite om door de wereld te geraken.... en wanneer de zaken tegenslaan, zegt mijn man altijd, is er weldra geen uitkomst meer.... Ja, dat weet gij bij ondervinding, Faust Klinkert; bij u heeft het ook leelijk scheef gezeten met den oogst; indien toch iets maar verkeerd wil draaien! Wij hebben dikwijls medelijden met u: voorheen waart gij een zoo welgesteld man; gij zat er zoo warm in, en thans....

- Hebt gij iets van de *Zilveren Ster* te goed? onderbrak haar Klinkert met drift.

- O, neen.... dat niet.

- Bewaar dan uw medelijden voor anderen; ik voor mij heb het volstrekt niet noodig.... en indien gij iemand weet, die een rekening op mij heeft, kunt gij hem zeggen, dat baas Klinkert altijd tehuis is.

- Zoo was dat niet gemeend.

- Hoe anders? of weet gij zelve niet wat gij babbelt? En wat uw man aangaat, die deed veel beter, op al zijne kleine straatschelmen te passen, dan zich met mijne zaken te bemoeien..... Ja, ja, zeg hem maar, dat, indien ik lust krijg om een opzichter voor mijn houthakkers te hebben, ik zelf er wel een zal aanstellen.... ook zou ik hem raden zich wat minder met de dichtkunde bezig te houden; indien hij wat beter zijn plicht deed, waren er niet zooveel ezels in het dorp.

Terwijl Klinkert dit alles zeide, stonden zijn baard en haar in vuur en vlam, en in zijn oogen schitterde het vuur van kwaadaardigen toorn.

Zonder zijne buurvrouw te groeten, keerde hij haar den rug toe, en ging knorrend heen.

De onderwijzersvrouw stond daar met de handen onder haar voorschoot, den neus omhoog, de kin vooruit, beteuterd te kijken; en zij stond daar nog beweegloos, toen Faust Klinkert ginds aan den omdraai, reeds achter de heggen was verdwenen.

- En de luie houthakkers? vraagt de lezer.

Klinkert zag niet meer naar hen om; hij zeide bij zich zelven, dat het niemand raakte, wat er op zijn boerderij omging.

VIII.
Kwie-kwie.

Het is vastenavond.

- Waar gaat gij heen? vroeg Klinkert.

BIJ DE BOEREN.
- Sanna, wat gij mij daar, een paar uren geleden, hebt gezegd omtrent den koestal, was niet slecht...

- Naar de kerk, vader; is het vandaag geen gedurige aanbidding? antwoordde zijne dochter.

- Ja, ik weet wel,.... lachte Klinkert door zijn neus.

- Het veertig-uren-gebed, vader....

- Ja, ja, ik weet wel.... dat de pastoor heeft uitgevonden om den vastenavond te doen vergeten.... en daarmeê ook is vastenavond een soort van Allerzielen geworden.

- Het veertig-uren-gebed bestaat overal.

- Neen, overal niet; maar wel hier in het dorp, dat onder den machtigen duim zit van den pastoor.

- Vader, waarom zegt gij dat?

- En wat is nu de vastenavond nog? Niets meer.... men loopt wat naar de kerk en daarmeê zijn de vermakelijke feesten van voorheen afgeloopen. In den ouden tijd ging dat heel anders.

- Beter, vader?

- Ja, zeker, twee maal beter; toen ging men 's morgens gesuikerden brandewijn, en in den namiddag een kan bier drinken. In de herbergen werden de klanten onthaald op een stuk varkenskop met groene en witte boonen, spek- of eierkoek, en des avonds werd er eens flink gedanst.... dat was een tijd!

- Was het toen beter, vader?

- Tien maal, duizend maal beter! Toen wonnen de herbergiers heerlijk hun brood, en de boeren vermaakten zich; maar heden....

- Wat is het heden, vader?

- Zitten de boeren onder de knie van den pastoor, die oppermachtig het gebied voert over alles.

- Toch niet over zaken, die hem niet aangaan.

- Waarom verbiedt hij dan, dat de menschen zich met vastenavond vermaken?

- Wat hij verbiedt, zijn de ongeregeldheden, welke er op die dagen plaats grijpen.

- Neen, hij moet baas zijn, dat is het, en niets anders; de boer zal weldra geen voet meer in de herberg mogen zetten, maar van den morgen tot den avond zijn tijd in de kerk doorbrengen.

- Dat is overdreven.

- Niet overdreven; ja, ik weet wel, dat vader bij u altijd ongelijk, en de dwingeland in de kerk altijd gelijk heeft.

Het meisje schudde weemoedig met het hoofd, en haar vader bij de hand nemend, streelde zij zacht:

- Vader, ga met mij een oogenblik naar de kerk.

- En wie zal op het huis passen?

- Sedert lang hebt gij geen voet meer in de kerk gezet.

- Ik vraag u, wie op het huis zal passen?

- De meid, vader; gaat gij met Sanna meê?

- Het zou er geleerd uitzien, indien ik de *Ster* zoo maar alleen liet staan; ja, 't zou er geleerd uitzien.

- Verwacht gij dan volk in de herberg?

- Volk? Ja, dat zou er komen, indien de groote baas van het dorp de boeren niet gebood tehuis te blijven, of in de kerk te komen luieren.

- Vader, waarom kijft gij toch altijd?

- De kwezels denken, dat men met bidden zijn brood kan verdienen en vooruit komen.

- Zou men met kijven ook rijk kunnen worden?

- Wat zijt gij toch van den tongreep gesneden! Uwe moeder kon ook goed praten.

- Kom, vader, laat ons te zamen ter kerke gaan; van daar komt men altijd opgebeurd en vroolijk naar huis.

- Loop naar de maan met uw kerk!

- Ach, vader, waarom...?’

- Daarom, daarom, daarom, indien gij het dan volstrekt wilt weten..... en daarmeê is 't uit.

Sanna ging traanoogend de deur uit; haar vader schonk zich een glas brandewijn in, en ging knorrend, kijvend en scheldend op de boeren, die hij de kerk zag binnentreden, voor zijn venster zitten rooken.

In den namiddag trad er een tiental jonge mannen de *Zilveren Ster* binnen. Het waren vooreerst eenige ambtenaars van een naburig station; onder hen bevonden zich een infanterieluitenant in verlof, een handelsreiziger en een kantoorklerk uit het provinciestadje, een paar uren van daar gelegen. De meesten waren niet onbekend

in de *Zilveren Ster;* het grootste gedeelte van het gezelschap kwam dikwijls bij baas Klinkert; en de man was er meeê gediend, vooreerst omdat de heeren groote verteringen maakten, ten andere, omdat zij kluchtige liederen zongen en zeer belangwekkende zaken wisten te vertellen tegen de geestelijkheid en de godsdienst.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 9]

De terugkeer van het werk.

Ze hebben een harden dag gehad, die belangwekkende groep arbeidsters. Reeds voor de opkomst der zon zijn zij aan het werk getogen, en ondanks al hun zwoegen en slaven keeren zij dansend en zingend naar huis terug.

Een dag vol genoegen - of vol verveling - is ook verloopen voor die gunstelingen der fortuin, die onze werksters zien voorbijgaan en geenszins zoo opgeruimd zijn als zij, om de eenvoudige reden dat zij de waarheid niet kennen van hetgeen menigmaal terecht is beweerd geworden: dat de arbeid het hart opbeurt en vervroolijkt.

De zegen des grootvaders.

Tot dusver heeft die jonge vrouw met haar echtgenoot en haar kind in het ouderlijk huiske kunnen samenwonen. Maar de tijden zijn hard; haar man heeft in den vreemde een winstgevende betrekking gevonden en als een trouwe levensgezellin moet zij hem volgen.

DE TERUGKEER VAN HET WERK, NAAR B. GUILIANO.

De oude, grijze vader en zijne echtgenoote zullen voortaan weêr de eenige bewoners van de hut zijn.

De koffers zijn gepakt, het uur van scheiden heeft geslagen; de grijsaard, dien ouderdom en ziekte aan het bed kluisteren, legt het gewijde boek neêr waaruit hij de kracht geput heeft om in deze droevige stonde kalm te blijven, en in zijne bevende armen ontvangt hij zijn geliefd kleinzoon je, de vreugde zijner laatste dagen.....

Met dof geweende oogen ontbloot de moeder het lachend gezichtje van den kleinen lieveling en zet hem eerbiedig op den schoot van haar zwakken vader: de oude man zal het kind zijn zegen geven. En die zegen, het eenige dat de grootvader zijn kleinzoon zal nalaten, is in de oogen der arme vrouw veel meer waard dan al de schatten der wereld - want, over eenige dagen misschien, zal de grijsaard in den hemel worden opgenomen, en het kan niet anders of hij zal alsdan de herinnering aan den kleine dien hij gezegend heeft, met zich voeren en daardoor van uit den hemel steeds het oog op hem gevestigd houden.

Mgr. Dupanloup.

Het mag een opmerkelijk verschijnsel genoemd worden wanneer in een land als Frankrijk de gansche pers zich in haar oordeel over een persoon eenstemmig toont. Men heeft dat zien gebeuren bij den dood van den doorluchtigen bisschop wiens portret wij heden onzen lezers aanbieden. De schitterende hoedanigheden welke Mgr. Dupanloup als man, als kerkvoogd en als letterkundige bezat, zijn algemeen erkend geworden en hebben hem de hulde en den lof verworven, waarop zij hem aanspraak gaven.

Felix Antoine Philippe Dupanloup werd den 3^{en} januari 1802 te Saint Felix in Savoye, destijds het departement van den Mont-Blanc, geboren. Op zeer jeugdigen leeftijd werd hij naar Parijs gezonden, waar hij in 1825 de priesterwijding ontving. Het zou een aanzienlijke plaatsruimte innemen indien wij wilden opsommen welke ambten hij sedert dien tijd bekleedde, met welke titels hij vereerd werd en welke werken hij schreef en in het licht gaf. Wij vermelden slechts dat hij de biechtvader was van den hertog van Bordeaux, godsdienstleraar van de jonge prinsen van Orleans, overste van het klein-seminarie te Parijs, professor in de gewijde welsprekendheid aan de Sorbonne, en dat hij in 1849 de volle waardeering zijner veelvuldige geestesgaven vond in zijne benoeming tot bisschop van Orleans.

Van het oogenblik dat de mijter zijn edel voorhoofd sierde, was zijne werkzaamheid bijna ongeloofelijk. Sermoenen, godsdienstonderrichtingen, administratie, onderwijs, letterkundige arbeid, dat alles wisselde elkander gedurig af en in alles muntte hij uit. En toen hij in 1850 tot lid der fransche academie gekozen werd, oefende hij op deze vereeniging, even als op de Kamer van afgevaardigden en den Senaat, een machtigen invloed uit.

Deze groote, verdienstvolle man heeft den 11^{en} october 11. het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Zijn naam zal niet alleen nog lang voortleven in de herinnering zijner katholieke landgenooten, maar ook een schitterende plaats innemen in de annalen der geschiedenis.

De kardinaal Cullen,

Aartsbisschop van Dublin.

Weinige dagen nadat Mgr. Dupanloup door den dood aan Frankrijk ontvallen is, heeft Ierland een zelfde verlies geleden. Het is om die reden dat wij het dienstig geacht hebben de portretten van de twee kerkvoogden te gelijk op te nemen.

De aartsbisschop van Dublin, kardinaal Cullen, werd den 29^{en} april 1803 in het graafschap Kildare geboren. Zijn vader was een rijk grondbezitter, die hem een uitstekende opvoeding gaf. Reeds als knaap voelde de overledene neiging tot den geestelijken stand en op zijn zeventiende jaar werd hij, volgens zijn verlangen, naar het college van de Propaganda te Rome gezonden, waar hij zich vooral op de oostersche talen toelegde, en waar hij na zijn priesterwijding, die hij in 1829 ontving, als professor werd aangesteld. Naderhand werd hij benoemd tot rector van het iersch seminarie te Rome, welke bediening hij bekleedde tot het jaar 1850, toen de Paus hem tot de bisschoppelijke waardigheid verhief. In 1866 werd hij tot groote vreugde zijner landgenooten tot kardinaal benoemd - een onderscheiding welke tot dan toe nog geen ierschen bisschop was te beurt gevallen. In 1877 begaf hij zich naar Rome om tegenwoordig te zijn bij het gouden priesterfeest van Pius IX; hij kon echter niet het Conclave bijwonen waarin de tegenwoordige paus gekozen werd. Op zijn terugkeer uit de Eeuwige Stad werd hij door eene slepende ziekte aangetast, welke hem den 24^{en} October 11. ten grave heeft doen dalen, diep betreurd door de geestelijkheid en de onderhoorigen van zijn diocees, die hem allen een groote achting en liefde toedroegen.

De Gilde van St. Lucas.

Over die belangwekkende Gilde, te Antwerpen, is door de geschiedschrijvers veel licht geworpen. Inderdaad, wij weten door de uitgegeven bescheiden, welke invloed deze vereeniging, in de verschillende tijdvakken der geschiedenis, op de schoone kunsten heeft uitgeoefend. Die invloed was echter niet altijd even groot en zelfs in de 17^{e} eeuw schier van geene waarde.

De bibliophilen van Antwerpen hebben nu het *Boek, gehouden door Jan Moretus II als deken der St. Lucasgilde* (1616-1617) uitgegeven, en uit die rekeningen blijkt, dat men er destijds slechts aan dacht goeden sier te maken. Het grootste deel der inkomsten van de Gilde, die niet alleen uit schilders bestond, werd letterlijk in eten en drinken verslonden. Onder de 574 leden telde men 216 schilders, 19 beeldhouwers, 8 plaatsnijders, 30 boekdrukkers en boekverkoopers, 45 borduurwerkers; verder: clavecimbelmakers, glazenmakers, tafereelmakers, koffermakers, kooplиê in schilderijen, goudslagers, zilversmeden, vergulders, letterstekers, boekbinders, gleizenpottenbakkers, telloorschilders, enz., enz.

De inkomsten der Gilde, zegt Max Rooses in zijn voorwoord van gemeld boek, beliepen 1510 gulden 15 stuivers; de uitgave 1441 gulden 5½ cent. Aan den maaltijd, tijdens gemeld dekenschap, besteedde men gl. 478-7¾; men dronk verder bij iedere gelegenheid: ‘Er wordt gedronken, als de wijnmeesters aangenomen worden; er wordt gedronken, als de meesters sterven, die eenige guldens ten beste geven om op hunne uitvaart verteerd te worden; er wordt gedronken, als de nieuwe deken gekozen wordt en de oude zijne rekening maakt; er wordt twee maal gedron ken, als de wijn geproefd wordt; er wordt gedronken, gespeeld en wilde muziek gemaakt, wanneer een der personages begraven wordt; er wordt vooral gedronken en gegeten op de twee dagen die het Sint-Lucasfeest duurt.’

Twee en dertig jaar later verteerde men op die twee dagen niet minder dan 1481 gulden; in 1676 had de Gilde 1800 à 2000 gulden inkomen en men at en dronk er 1300 van op! De kunst telde dus voor niet veel of, beter gezegd, voor niets meer in de werking der Gilde. Ook de lijst der leden, welke ons door de bibliophilen wordt kenbaar gemaakt, komt ons al te gemengd voor om veel kunstenleven voort te brengen. Het getal leden tooneelisten, leden der *Violieren,* beloopt in gemeld jaar 91, waarvan een lintwerker en tevens bode op Zeeland, twee metsers, een oplegwerker van tapijten, een pijlmaker, een stoffeerder, een schilder en een zilversmid - weinig kunstrijks zou men bij den eersten oogslag zeggen.

Wat aangaat het banket in gemeld jaar, onder het dekenschap van Jan Moretus II gegeven, het getuigt in ieder geval van goeden ‘appetijt.’ Den eersten dag leverde de poelierster 27 ‘cappuynen,’ 8 patrijzen, 9 sneppen, 200 vinken, 12 lijsters; den tweeden dag 7 kapuinen, 6 kiekens, 125 vinken, 27 watersneppen; verder werd geleverd: 26 pond kalfsvleesch, voor 10 stuivers ‘merchpypen,’ ‘swesers’ worsten, 9 tongen, 92 pond schapenvleesch, 800 oesters (waarvoor men 10 gl. 8 ct. besteedde), 14 schelvisschen, 18 amandeltaarten, cappers, olijven, fruit, verschillend gebak, brood, een ton bier, 202 potten wijn, enz., enz.

Het feest werd blijkbaar prachtig in de kerk gevierd. Immers, de groote klok werd geluid, de beiaard juichte met vroolijke toonen over de stad; het orgel speelde; zangers der kerk en stadsspeelieden werden gerequireerd, en de kapel was met tapijten behangen. Ook de stoet die tempelwaarts toog, moet een feestelijk aanzien hebben gehad. Het lokaal waar men zoo dapper, als hooger gezegd, dischte, was met tapijten behangen, en wij vinden in de rekening 5 gl. 10 ct. aangeteekend voor ‘muzieck op de kamer ter maeltijt, de twee dagen.’

De glazen van dat banket werden gehuurd voor 3 gl. 12 ct.; het tin voor 6 gl. 13 ct. Saerken Grapheus kreeg 2 gl. 8 ct. om het zilver te bewaren; Hans de Haen 1 gl. 12 ct. om den wijn gaê te slaan; den kok Engelbert werden 8 gl. voor zijn dienst toegedeeld, en voor het ‘openen van oesteren ende thuys brengen 1 gl. 13 ct.’ Een aantal andere rekeningen getuigen er van, dat onze voorzaten zich gaarne en voortdurend aan feestmalen vereenigden, en dat ten minste die geneigdheid, nog zoo levendig bij de Vlamingen tegenwoordig, niet van gene zijde der grenzen is overgewaaid.

Mijn winterpak.

Mijn vriend Spijkerman behoort tot diegenen mijner kennissen welke ik straat-en-sociëteitsvrienden pleeg te noemen; maar als ik iemand minder gaarne tot vriend zou willen hebben, dan is hij het, want bij elke gelegenheid schijnt hij er op te loeren om mij de een of andere hatelijkheid toe te bijten.

Wanneer ik hem daarom in de verte zie aankomen, haast ik mij om òf naar den overkant van de straat te gaan, òf een huis binnen te trekken en te wachten tot hij voorbij is, of wel om voor een winkelraam te blijven staan en me te houden alsof ik bezig ben, met de meeste opmerkzaamheid de uitgestalde koopwaren in oogenschouw te nemen.

Somwijlen echter verschijnt hij zoo plotseling, dat ik hem onmogelijk ontwijken kan. Dit was ook een dag of veertien geleden het geval. In diep gepeins verzonken wandelde ik door een straat waar 't krioelde van menschen, en zoo kwam het dat Spijkerman eensklaps voor mij stond.

‘Goeden middag,’ sprak hij, ‘hoe gaat 't? Wel, hebt ge nu nog uw licht zomerpak aan? Daar zult ge het ook niet te warm in hebben in november!’

Wie zou, als hij zich zoo iets hoort toevoegen, niet een beetje kwaad bloed zetten? Het is bijna juist hetzelfde als dat men u vlak in 't gezicht zeide: ‘Gij zijt te gierig om u behoorlijk te kleeden.’

Mijn vriend Spijkerman nu heeft, gelijk ik zegde, altijd een goeden voorraad van zulke aangename opmerkingen. Hij hoeft er nooit naar te zoeken, ze liggen hem als voor de hand.

Daar ik er echter reeds sedert lang aan gewoon was, antwoordde ik met minder bitsheid dan iemand zou gedaan hebben die met dezen eigenaardigen trek van het karakter van mijnheer Spijkerman onbekend was:

'Dat raadt ge niet mis; ik heb het alles behalve warm, maar, weet ge, ik ben bang om mij een nieuw pak te laten maken.'

'Wat is dat nu? Ge hebt toch nog niet geborreld? Ha, ha!.... Mag ik weten wat daarvan de reden is?' vervolgde hij met een spottend glimlachje en minder luidruchtig dan hij de eerste woorden had uitgesproken waardoor hij zijn verwondering te kennen gaf.

'Omdat ik nooit een nieuw pak kan bestellen zonder dat het ongeluk mij op de hielen volgt. Ik tracht daarom het nootlottig tijdstip zoo lang mogelijk te verschuiven.'

Ik was eerst op de helft dezer woorden toen mijn gezel in een luid gelach uitberstte, dat verstomde toen ik ophield met spreken en hij, nog rood van opgewektheid doch op bedaarder toon, hernam:

'Och kom, ge houdt me voor den gek.'

'Neen, neen,' antwoordde ik, 'het is de zuivere waarheid wat ik zeg; ik spreek in vollen ernst en tevens uit bittere ervaring. Het treurspel keert, sinds ik voor me zelven zorg, ieder najaar en iedere lente terug. Als ik het in mijn winterkleêren wegens de warmte of in mijn zomerkostuum door de koude niet meer kan uithouden, neem ik eindelijk het heldhaftig besluit om naar mijn kleêrmaker te gaan en me een pak te laten maken zoo als het seizoen vraagt. Ik ga echter iederen keer bij een ander omdat ik nog nooit naar mijn zin ben bediend geworden. Altijd is er iets aan, en dit maakt me lastig en verdrietig. Het ligt evenwel niet aan de kleermakers, geloof ik, maar aan mij zelven, en toch kan het ook niet geweten worden aan mijn uiterlijk, want ik ben goed en regelmatig gebouwd. Het is eenvoudig de schuld van een ellendig noodlot, waarmeê ik ter wereld kwam gelijk een ander met een moedervlek. Vijf en twintig verschillige kleêrmakers hebben mij slecht bediend, alsof het bij onderlinge afspraak was. Bij geen van allen deugt de sneê! Dat is mijn fatum! Hebt gij geen menschen gekend die hun geheele leven lang te korte broeken droegen, of bij wie de frak altijd van achteren in eenen hoek uitliep; of wier vadermoorders eeuwig en onveranderlijk slap voorover hingen; of wier zwart kleed altijd onder hun overjas uitstak? Welnu, die menschen verkeerden in een zelfde geval als ik. Zij gingen gebukt onder een zeker noodlot, waartegen de beste kleêrmaker niets vermag.'

'Nu, dan zou ik mijn snijder eens probeeren,' zeî mijn vriend Spijkerman; 'ik kan hem u aanbevelen; het is een uitmuntende.'

'Als ge het goed met den man meent, recommandeer hem mij dan niet,' merkte ik op. 'Ik zal u juist zeggen hoe het zal gaan. De kerel komt bij mij - of ik ga naar hem toe, hetgeen op de gevolgen in 't geheel geen invloed heeft - en neemt me de maat. Wanneer hij het kostuum beziet dat ik aan heb, zweeft een minachtend of medelijdend lachje over zijne meer of minder slimme gelaatstrekken. Als oude patiënt begrijp ik al dadelijk wat ik daarvan denken moet, en terwijl ik me vooraf reeds erger, verzwakt aanstonds mijn voornemen om een gansch pak te laten maken. 'Ik zou maar eens beginnen met een broek,' zoo luidt mijn antwoord op een vraag van hem; 'als me die goed bevalt, zal ik meer bij u bestellen.' De snijder gewaardigt zich niet daarop met iets anders te antwoorden dan een zoetsappig glimlachje. 'Wanneer komt gij passen?' - 'O, dat is niet noodig.' En zoo scheiden wij nog in de beste stemming en de vredelievendste gevoelens. Een paar dagen later komt hij, met een uitdrukking

van eigenwaarde en overmoed op het gelaat, terug, haalt de broek uit een dichtgeknoopten doek te voorschijn, strijkt haar met de hand effen en reikt haar vervolgens met eene kleine, bevallige buiging aan mij over.

'Ik ga met mijn nieuw kleedingstuk naar mijn slaapkamer om het aan te trekken. Vijf minuten later kom ik terug om den *marchand tailleur* zelf zijn werk te laten beoordeelen. Ik zie hem boos, doch zwijgend aan, hij staart zwijgend op de broek, ik trek haar zwijgend uit en hij draait haar wederom in den doek en verwijdert zich zoo zwijgend dat hij mij zelfs geen goeden dag zegt.'

'En waarom is dat?' vroeg mijn vriend Spijkerman.

'Omdat hij de onmogelijkheid heeft ingezien langer met mij in handelsbetrekking te staan. Het kleedingstuk was van onderen te kort en in het kruis zoo eng dat ik er in 't geheel niet meê gaan zitten en slechts met moeite er in loopen kon.'

'Nu, ik verzeker u, dat ge dit bij mijn kleêrmaker niet te wachten hebt,' zeî Spijkerman lachend. 'Ik zal hem morgen naar u toesturen.'

'Ik heb er niet tegen; maar gij zult er geen eer bij inleggen, vrees ik.'

Des anderen daags was Spijkermans kleêrmaker precies op den afgesproken tijd bij mij. Op het oog was hij een beleefd, beschaafd man, en toen hij mij de maat nam, deed het mij leed te denken dat hij zoo weinig voldoening van zijn werk zou hebben; want dat hij het mij evenmin naar den zin zou maken, hield ik bijna voor ontwijfelbaar zeker. Nochtans boezemde de man mij vertrouwen in doordat op zijne wezenstrekken zelfs geen zweem van een spotlach te bespeuren was toen hij het kostuum, dat ik droeg, bezag, en hij ook niet vroeg wie dit gemaakt had. Vandaar dat toen hij mij verliet, het bang voorgevoel hetwelk mij aanvankelijk ondanks mij zelven bezield had, bijna geheel verdwenen was.

Zeer spoedig was mijn pak pasklaar. Het vest, de frak, waaraan nog één mouw ontbrak, - alles was naar genoegen en gaf reden om de schoonste verwachtingen te koesteren. Stond ik aan het keerpunt van mijn ongelukkig noodlot? Had Spijkerman het vonnis opgeheven dat tot dusverre op mij gedrukt had? Ik vleide mij met de zoetste hoop.

Drie dagen later kwam de kleêrmaker mij in hoogstdeszelfs eigen persoon mijn nieuw winterpak bezorgen. Ik was zoo verheugd bij de gedachte dat ik nu toch eens behoorlijk gekleed zou zijn, dat ik haastig naar mijn slaapkamer ging en in allerijl mijn kostuum aanschoot. Wat was het voortreffelijk! Alles sloot als een bus en toch kon ik me zoo vrij als maar hoefde roeren en bewegen. Toen ik in mijn zitvertrek was teruggekeerd en me vóór den kleêrmaker in postuur had gezet, nam deze me met bewondering van top tot teen op, en ik zelf kon mijne ijdelheid niet zoo zeer onderdrukken om niet even vóór den spiegel me te verlustigen in den aanblik van mijn eigen bekoorlijkheid.

In 't eerste oogenblik was ik sprakeloos van verbazing, want ik meende een geheel ander mensch te zijn geworden. Allengskens raakte ik echter aan mij zelven gewoon. Mijn gelaat had geen verandering ondergaan, doch als bij tooverslag scheen mijn gestalte een anderen vorm gekregen te hebben. Verrukt staarde ik mijn beeltenis aan.

De kleêrmaker trad met welgevallen op mij toe en begon zijn besef van de deugdelijkheid van zijn werk te verlevendigen door nu aan de kleedingstukken zachtjes te trekken dan weêr zijn hand licht er over heen te laten glijden.

'De frak valt prachtig!' zeide hij.

Ik zag hem eenigzins ongeloovig aan en sprak:

'Is het wezenlijk? Van voren staat hij buitengewoon goed; maar hoe is het van achseren gesteld? Mij dunkt toch, dat hij daar niet goed zit.'

‘O, dat wordt beter met het dragen,’ merkte de kleêrmaker op, terwijl hij eenige malen met beide handen over den rug streek.

‘Dat is wel mogelijk,’ zeide ik, ‘maar ik heb toch maar liever dat gij het verandert als er iets aan hapert,’ en meteen maakte ik een kurketrekkerachtigen draai om mij van achteren in den spiegel te bekijken.

Ontzettend gezicht! Wie beschrijft mijne ontsteltenis toen ik bespeurde dat de rug van den frak bol was als ware hij voor een bultenaar bestemd geweest!

‘Ziet ge dat gebrek daar niet?’ vroeg ik, na een wijl roerloos en met strakken blik over mijn schouder heen in den spiegel gestaard te hebben.

‘Ja maar, mijnheer, ik kan den rug toch niet zoo glad maken alsof u een plank op den rug had!’

Ik was over die tegenspraak gekwetst, en zonder op zijn vraag met iets meer te antwoorden dan een bitter ‘zoo!’ trok ik de kleêren uit en gaf ze hem terug met het op ernstigen en statigen toon uitgedrukt verzoek om er aan te veranderen wat mij niet beviel.

‘Mijnheer, het ligt aan uw taille; ik kan er met den besten wil van de wereld niets aan doen,’ bracht de kleêrmaker in het midden.

Thans steeg mijn verontwaardiging ten top, want, gelijk ik reeds de eer had te vermelden, ik verheug mij in een zoo schoonen lichaamsbouw als iemand die ik ken. Ik hield mij echter in en zeide met schijnbare kalmte, die evenwel een weinig gelogenstraft werd door eene lichte trilling in mijne stem:

‘Zeer goed; ik zou nu maar verder uw aanmerkingen voor u houden. Indien het pak den volgenden keer nog niet past, zal ik het tot mijn leedwezen niet kunnen nemen en genoodzaakt zijn het u terug te geven.’

Met een uitdrukking van gekrenkte eigenliefde op het gelaat verwijderde zich de kleêrmaker zonder nog een woord te zeggen

Drie dagen later ontving ik een gerechtelijke aanzegging om op een bepaalden dag en een bepaald uur voor den rechter te verschijnen ten einde voor deskundigen en getuigen het pak aan te trekken en het door eerstgenoemden te laten beoordeelen.

Lieve hemel! Ik word door een kleêrmaker aangeklaagd omdat hij mij onbruikbare kleêren geleverd heeft!

Voor de rechtbank zou ik wel aan 't Kortste eind trekken. De deskundigen zouden natuurlijk kleêrmakers zijn en niets op het werk van hun collega hebben aan te merken, misschien zelfs, als hij, het bijzonder schoon vinden. Mij schoot dus niets over dan het pak te laten terughalen en het te betalen, ten einde den eischer te bewegen zijne aanklacht in te trekken. Ik werd in deze verwachting niet bedrogen, doch was wederom versterkt geworden in mijn overtuiging dat, in zake van kleeding, ik gebukt ga onder een ongelukkig noodlot waar niet tegen te strijden valt.

J.L.

Parijs en de wereldtentoonstelling.

XIV.

‘Als gij er niet wat meer vaart achter zet, mijn waarde,’ zeî mij dezer dagen een goede kennis, tevens een getrouw lezer der *Belgische Illustratie,* die mijne schetsen trouw gevolgd had, - ‘als gij er niet wat meer vaart achter zet, zal de parijsche wereldtentoonstelling reeds lang begraven en vergeten zijn, en zult gij met uw

geschrijf als het hinkende paard achteraan komen. Wie interesseert zich nog voor eene tentoonstelling, die tot het verleden behoort? Beproef het bijv. de expositie van Philadelphia te herkauwen en ik ben zeker, dat gij geen enkelen lezer meer vinden zult.'

Ik heb de openhartige, maar practische opmerking van mijn vriend in dank aangenomen; dit zegt echter nog weinig, - ik wil haar ook opvolgen, en zoo zal ik voor het mij nog overblijvende werk korter zijn dan ik aanvankelijk gedacht had. Om echter niet met mijn inkrimpings-systeem in tegenspraak te komen, breek ik ook mijn inleiding bot af en voer mijne lezers eensklaps over naar de groote vestibule van het tentoonstellingspaleis, van waar wij zonder verdere zijsprongen den tocht zullen voortzetten en ten einde hopen

te brengen. Wij hebben deze vestibule reeds eenmaal bezocht, toen we een blik wierpen op de fransche kroondiamanten en het paviljoen van den prins van Wallis; wij gaan de rijke inzendingen der engelsche koloniën voorbij, die wel in talrijkheid, maar niet in verscheidenheid de ongeëvenaarde collectie van den engelschen kroonprins overtreffen, en houden aan het einde der vestibule slechts even stil bij de reusachtige tropee van Canada, opgebouwd uit inlandsch hout, belegd met kastorhuiden, berenpelzen en 'tgeen de engelsche kolonie verder merkwaardigs oplevert. Wij kunnen de verzoeking niet weêrstaan even de fraaie wenteltrap der tropee, of liever van het paviljoen op te wippen, en al valt daar binnen niet veel merkwaardigs te zien, wij worden rijkelijk beloond door het onvergetelijke gezicht, dat wij van deze hoogte op de lange machine-galerij hebben. Zoo ver het oog reikt, ziet men niets dan reusachtige ijzeren werktuigen, wier armen, raderen en wielen in onafgebroken beweging zijn en waartusschen de duizenden bezoekers zich bewegen als pygmeeën tusschen machtige en rustelooze reuzengevaarten.

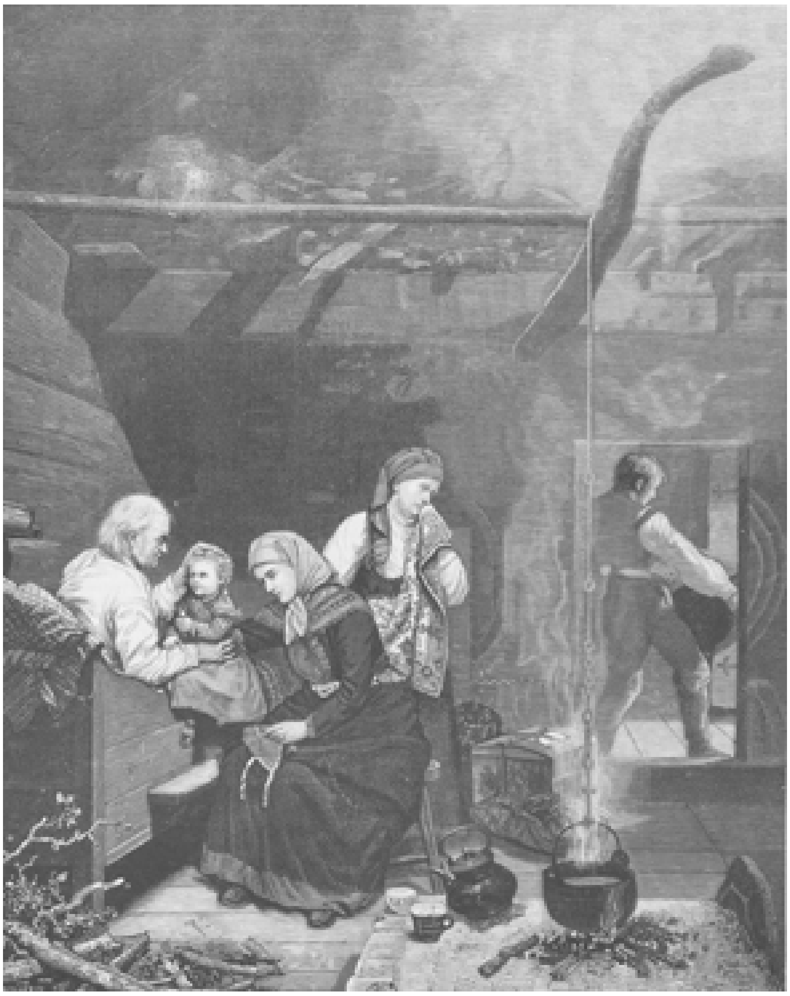

GROOTVADERS ZEGEN, NAAR A. TIDEMAND.

Wij dalen spoedig weder af en bevinden ons in de engelsche tentoonstelling, die na de fransche verreweg de grootste ruimte van het ‘vredepaleis’ beslaat. Engeland is die plaats waardig; even als op iedere andere wereldtentoonstelling schittert het ook hier, en niet slechts door

MGR. CULLEN.

MGR. DUPANLOUP.

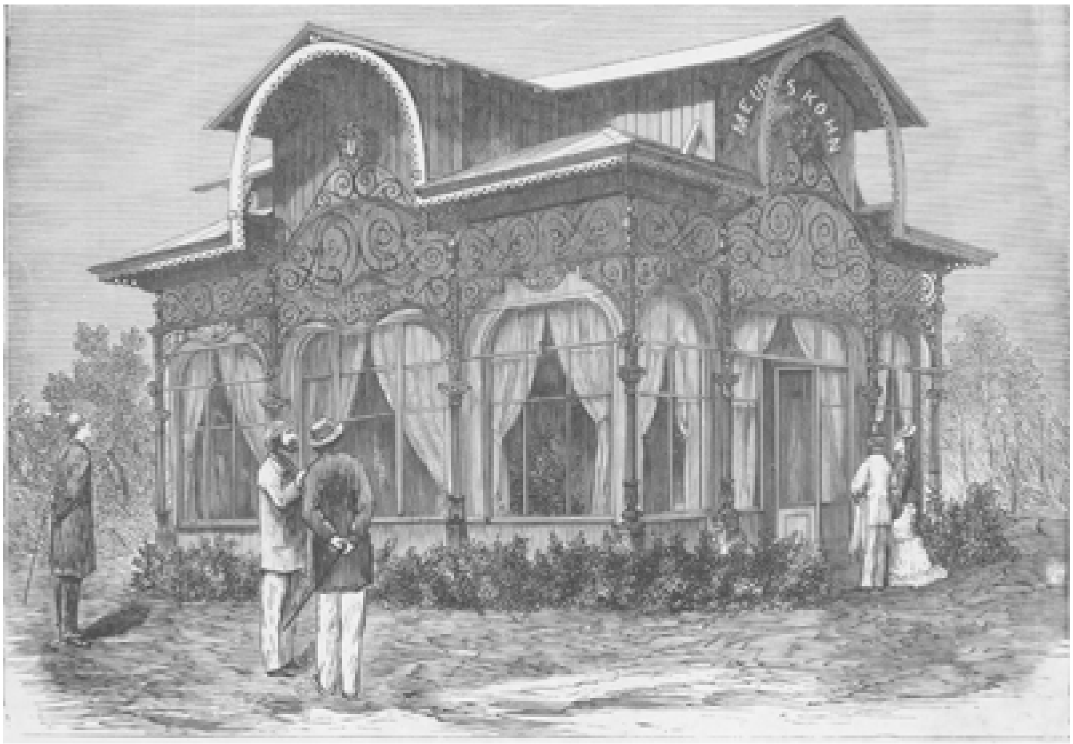

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - HET PAVILJOEN VAN OOSTENRIJK.

de producten zijner rijke steenkolen- en ijzermijnen, door zijne machtige stoomwerktuigen en practische inrichtingen op technisch gebied, maar evenzeer door de onnavolgbare gouden en zilveren werken door het land ten toon gesteld, door zijne producten van brons, email en bovenal door de boven alle beschrijving prachtige en kostbare meubelen, welke die der Franschen naar de kroon steken. Eene zonderlinge industrie vormen de vele deels zeer elegante, deels zelfs weelderige voorwerpen uit papier vervaardigd. Prachtige schotels, beschilderd als het fijnste porselein, een reusachtig groote schoorsteenmantel, die in een vorstelijk salon niet misplaatst zou zijn, pendules, zelfs standbeelden trekken het oog aan door kleurenpracht en fijnheid van bewerking, en toch is alles uitsluitend van papier vervaardigd. De notaris van Nergenshuizen kon van zijne bewondering niet bekomen bij het zien van al die voorwerpen voor huiselijk gebruik of van weelde, vervaardigd uit zulk eene schijnbaar broze grondstof; hij roemde het vernuft der Engelschen, die het zoo ver in de papiermakerskunst gebracht hadden.

'Bezie uwe manchetten, uw boord, uw overhemd, het is alles papier wat ge aan hebt; het zou mij niet verwonderen, dat we over een jaar of tien geheel en al in papier gekleed zijn,' merkte de Franschman lachend aan. 'Thans reeds maakt men er niet alleen meubelen, maar zelfs schoorsteenen, wagenraderen, vloeren, ja schier gansche gebouwen van, en een Engelschman heeft eenigen tijd geleden den voorslag gedaan, de kiel der zeeschepen met papieren platen te bekleeden; dit is inderdaad reeds op een engelsch vaartuig toegepast, en het papieren pantser, over de koperbedekking aangebracht, heeft niet alleen eene lange reis naar Indië weêrstaan, maar die bedekking bovendien zoo goed geconserveerd, dat ze niet den minsten hinder geleden heeft van de mossen en schelpdieren, die zich anders aan de kiel vasthechten en de vaart van het schip bovendien zeer vertragen.'

Al pratende hadden wij de engelsche expositie den rug toegekeerd en bevonden we ons, zonder de lange zeereis natuurlijk, in Amerika, met name de Vereenigde Staten. Men kan niet zeggen, dat het 'Verre Westen' op de wereldtentoonstelling te Parijs eene bijzonder schitterende plaats bekleedt; de ruimte is zeer beperkt voor een zoo uitgestrekt land als de Vereenigde Staten, en ook de qualiteit der tentoongestelde voorwerpen gaat over het algemeen niet boven het middelmatige. Slechts de verzameling landbouw- en andere werktuigen, waarop de jongste ontdekkingen der wetenschap toegepast zijn, is zeer merkwaardig, zoo als bijv. de naar verkiezing door stoom of door paarden in beweging gebrachte maaimachines, die niet slechts het graan snel en zuiver langs den grond afsnijden, maar het tevens in schoven binden, zoo dat er slechts twee handen noodig zijn om de schoven in het afgemaaide veid op te zetten; arenlezers zijn geheel overbodig, daar geen enkele halm aan de grepen van het solide werktuig ontsnapt. In de annex der amerikaansche tentoonstelling bewondert men de natuurvoortbrengselen van twee jeugdige amerikaansche Staten, in het uiterste westen gelegen, Oregon en Washington. Eene smalle kuststrook uitgezonderd, waren die uitgestrekte gewesten voor een twintigtal jaren nog schier geheel onbekend, en thans reeds leveren zij de keur van de kostbaarste vruchten, wier grootte en uitmuntende qualiteit de algemeene verbazing wekken. De stengels der verschillende graansoorten zijn schier zoo dik als ons gewoon riet en de halmen zijn gevuld met de zwaarste korrels. Die verwijderde streken wachten slechts op menschenhanden om de voorraadschuren van eene halve wereld te worden. Eene

opmerkelijke bijzonderheid voor ons, Europeanen: het kleinste in genoemde Staten gebezigde geldstuk doet 10 amerikaansche centen, d.i. 50 centiemen belgisch.

Van Amerika stappen wij weêr naar Europa [over;] Zweden en Noorwegen grenzen aan het [... der Y]ankees, op het Marsveld ten minste Intusschen gevoelt men reeds dadelijk, dat men zich hier in het hooge noorden bevindt, ondanks de verstikkende atmosfeer, die hier den afgeloopen zomer heerschte. Kolossale modelkachels, prachtige pelzen, huiden van witte vossen, ijsberen en rendieren, houten afsluitingen, versterkende. en verwarmende dranken, - dit alles duidt genoegzaam aan, dat wij ons hier in het rijk van ijs en sneeuw bevinden, en niet minder de modellen van sneeuwschaatsen, sleden, enz. Hoe interessant al die voorwerpen ook zijn, wij haasten ons dit kille gewest te verlaten, en warmer en meer door de natuur gezegende oorden op te zoeken. De zaak is uiterst gemakkelijk; twee schreden - en we bevinden ons onmiddellijk in het land van de warme zuiderzon en den eeuwig blauwen hemel, in het gezegende gewest, 'wo die Citronen blühn,' in het schoone Italië.

Hier is alles schittering en leven, - eene weêrspiegeling van Italië's zon en Italië's hemel. Prachtige voorwerpen in brons en ivoor, in goud en zilver lachen u aan; romeinsche, byzantijnsche en florentijnsche mozaïeken, schitterende marmersoorten, kostbare paarlen en koralen, venetiaansche glasen kristalwerken, slank en elegant van model, onmetelijke spiegels met veelkleurige lijsten, die u als zonnestralen tegenschitteren, - al die voorwerpen verraden hunne zuidelijke afkomst en vormen eene zonderlinge tegenstelling met de noordsche expositie, welke wij zoo even verlieten. Wanneer wij ons weêr voortspoeden, werpen wij eerst nog een blik achterwaarts, om, in een sprong, in Japan aan te landen. Dat wij bij dien reuzensprong den hals niet breken, mogen wij dank wijten aan de fransche bouwmeesters, die op zulk eene gemakkelijke wijze de zeeën op zij gezet en de verst verwijderde landen aan elkander geschoven hebben.

De overgang is groot; geene elegante of weelderige vormen meer, maar aardewerk en porselein in de zonderlingste gedaanten; reuzenvazen met tallooze monsters beschilderd, die den bezoeker woest aanstaren en een helschen rondedans schijnen uit te voeren; afschuwelijke goden en godinnen, in onmogelijke houdingen en gedaanten, van brons, steen of porselein, fantastische standbeelden met grijnzend aangezicht en uitpuilende oogen, die ons in eene geheel andere wereld verplaatsen; doch ondanks al het wonderlijke in den vorm, is de fijnheid en schoonheid van het aardewerk en het doorzichtige porselein niet te miskennen; er bevinden zich exemplaren onder, die bijna tegen goud opgewogen worden. Door al den glans van het helle rood en goud verblind, door den aanblik dier duizenden fantastische figuren verbijsterd, ontvluchten wij deze afdeeling, maar eene caprice van de ontwerpers der tentoonstelling heeft ditmaal twee grenslanden werkelijk naast elkander geplaatst, en van Japan het aangrenzend China binnenstappende, zijn wij in zeker opzicht van Sylla in Charybdis verzeild.

Na zoovele landen bezocht te hebben, mogen wij echter wel eenige verpoozing zoeken en onze pen voor eene week laten rusten.

J.A.V.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door.
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)

(*Vervolg.*)

De binnengekomen heeren hadden drie of vier pakken bij zich, die zij, na de deur der gelagkamer zorgvuldig gesloten te hebben, onmiddellijk losmaakten. Tot groote verbazing van Faust Klinkert, kwamen uit de pakken eene menigte maskers, zwarte en roode domino's, een generaals-uniform, tabbaarden en tulbanden, en eindelijk een harlekijnspak te voorschijn. In een oogenblik was het gezelschap verkleed, en trok het, twee aan twee gearmd, de harlekijn voorop, het dorp in.

Daar even was het nog eenzaam, doodstil op de straat; nu de bont gemaskerde troep zich vertoont, gaan eensklaps de deuren der huizen open, de kinderen stormen juichend naar buiten en roepen van alle kanten het volk bijeen. Weldra wemelt de straat van mannen, vrouwen en kinderen; een uitgebersten brand zou bij het stormen der noodklok niet meer menschen in eenige oogenblikken te been brengen.

Verstomd stonden de boeren, die nooit dergelijke vertooning gezien hadden, te gapen naar den rondspringenden harlekijn, met zijn nauwsluitend kleedsel, uit honderden en honderden driekante, gekleurde stukjes ineengenaaid, naar den schitterenden generaal met zijn pluimhoed, naar die Turken met hunne groene tulbanden en gele tabbaarden, en naar die zwarte en roode domino's, met hun gepunte kap op het hoofd.

Het was een gedurig: ‘kijk, kijk!’ van de boeren, terwijl zij met den vinger wezen naar al die maskers, waarvan eenige de uitdrukking hadden van een onveranderden spotlach, en andere hen barsch aankeken.

Faust Klinkert stond aan de deur der *Zilveren Ster*; sedert lang had hij er zoo vroolijk niet meer uitgezien; met de handen op zijn buik, stond hij daar te schateren, sloeg op zijne knieën en riep traanoogend van al het lachen:

- Wat zal de pastoor nu zeggen?

- Die zal diep bedroefd zijn om al de ongeregeldheden, welke er in het dorp plaats hebben op een dag, dien de brave Kristen in de kerk doorbrengt, antwoordde Sanna, die met den rug naar het venster zat, om niet te zien, wat er op de straat omging.

- Dat de groote baas van het dorp nu maar over het gordijntje heenloere om te zien wat er omgaat; ditmaal ten minste kraait zijn haan geen koning.... nu, des te beter, het volk zal zich van daag vermaken, en de herbergier daarbij een duit verdienen.

- Vader, waarom verleent gij uw huis aan die gemaskerde mannen, die daar als zinnelooze menschen door het dorp loopen? Waarom....

- Daarom, daarom.

- Waarmeê groote, ernstige menschen zich toch al bezig houden!

- Ik voor mij vind dat aardig, grappig; maar al ware het dat ook niet, dan toch zou ik het schoon vinden, enkel en alleen, om den dwingeland van het dorp zoo wat te judassen.

- Foei, vader, vreest gij niet, dat zulke woorden den vloek over uw huis halen?

- En waar zou die vloek vandaan moeten komen? Indien die van den pastoor konde komen, zou ik voor niets instaan; ik weet wat hij denkt over de goddelooze *Zilveren Ster;* gelukkig kan hij mij geen kwaad doen.

- De priester doet niemand kwaad; iedereen is overtuigd, dat hij slechts leeft, om goed te stichten en den mensch gelukkig te maken.

- In de *Zilveren Ster* heeft men daarvan de overtuiging niet, of nooit gehad..., indien men daar ginds op de pastorij Faust Klinkert, even als een vink, den kop van het lijf kon draaien, deed men het.... maar ik ben nog geen vink; 't scheelt nog al wat.

Sanna hief medelijdend de schouders op, en ging de deur uit.

Gedurende den namiddag liepen de gemasker den van de eene herherg naar de andere, zongen lustige liederen en koorzangen, en gingen te werk als menschen, die letterlijk hun verstand hadden verloren. Een hunner, de infanterie-luitenant, had een klein instrument, een soort van fluit bij zich, waaruit hij een enkelen toon haalde, een soort van schreeuw, zoo als men die hoort bij sommige vogels in het bosch. Kwie-kwie! schreeuwde de fluit, wanneer hij er op blies; kwie-kwie! nooit anders en onveranderlijk altijd hetzelfde.

En wanneer de vermomde mannen zongen, schreeuwde de fluit van den luitenant, op den

maatslag, maar altijd kwie-kwie! 't Was een eentoonig, vervelend, naar geluid; maar toch werd het door de boeren bewonderd, voornamelijk, wanneer de bonte harlekijn, bij het gedreun der liederen, dan de vrouw uit de herberg, dan een zijner vermomde makkers, bij den arm nam en door de gelagkamer danste. In een der herbergen had men zelfs eenige meisjes aangetroffen, die, zonder nadenken, zich leenden om met die vermomde heeren, op het geschreeuw der kwie-kwie-fluit, een lustigen dans in te zetten. Van dat oogenblik waren de hoofden letterlijk op hol; de boerenknapen, de meisjes uit de buurt stormden de herberg binnen en dansten en bleven dansen, zoolang de fluit maar geluid wilde geven.

Klinkert stond met anderen de dolle beweging af te zien, en had sedert jaren zich niet zoo vermaakt als dien avond. Terwijl hij anders altijd een effen en barsch gezicht had, stond hij daar onophoudelijk te schaterlachen, met de handen op zijn knieën te slaan, onophoudelijk uitroepend:

- Op maar! lustig op, jongens en meisjes! Het hart maar opgehaald! Dat moest de pastoor komen afkijken!

Toen het donker was geworden, hield het dolle gedruisch en het geschreeuw der fluit op, en het vermomde gezelschap begaf zich naar de *Zilveren Ster,* waar allen hunne maskers en ook de vastenavondkleed ij aflegden. De heeren droegen kluchtliederen voor, met begeleiding der kwie-kwie-fluit, kluchtliederen, uit den modderpoel der onzedelijkheid opgeraapt en met zekere aantrekkelijkheid voorgedragen.

Klinkert was in den hoogsten hemel; hij zat met de ellebogen op de knieën en de kin op zijne twee handen rustend, te luisteren, en scheen niets anders meer te zien of te hooren, dan wat daar rond de gelagtafel omging.

Laat in den avond, nadat de vreemde heeren al hunne kluchtliederen hadden voorgedragen, hun repertorium van koorzangen was uitgeput, en de kwie-kwie-fluit letterlijk heesch was geschreeuwd, toen al de hoofden, door den drank verhit, op den hol waren, nam de infanterie-luitenant het woord, en vroeg, of er iemand op tegen had, dat hij op dat oogenblik eene collecte deed voor de armen der gemeente. Iedereen, meende hij, had zich dien namiddag heerlijk vermaakt, en was het dan niet redelijk, dat de arme menschen, die zich nooit vermaakten, als herinnering aan den vroolijken vastenavond, morgen een stukje brood ontvingen?

- Ja, dat Was redelijk, meenden zijne makkers, en de opgewonden boeren riepen:

- Haal de armbus.

De infanterie-luitenant nam de blikken armbus, die, zoo als in vele dorpsherbergen, tegen den muur hing. De vreemde heeren, tot groote verwondering van iedereen, gaven elk een zilverstuk; de boeren een cent; niemand liet de armbus, zonder eene aalmoes er in te laten vallen, voorbijgaan.

- Dat vind ik menschlievend, zeî Klinkert, met de vuist op de tafel slaande.

- Ja, dat is menschlievend, herhaalden de boeren.

- Is dat niet edeler en verdienstelijker, dan daar in de kerk te zitten luieren? riep Faust.

- Zeker is het dat, antwoordde de infanterie-luitenant; onze maatschappij heeft geen ander doel, dan onze naasten bij te staan.

- Uwe maatschappij? vroeg Klinkert.

- De maatschappij der kwie-kwie, was het antwoord; wij zijn meer dan duizend leden sterk.... wie als lid bij ons verlangt opgenomen te worden, behoeft slechts zijn naam op te geven.

Er volgde een oogenblik stilte. De toetreding tot dergelijke zaken ligt niet in het karakter der boeren, en voorzeker zullen zij er tienmaal op nadenken, voordat zij, onverschillig welk ook het doel der instelling moge wezen, hun naam laten opschrijven.

De infanterie-luitenant, die de voorzitter der kwie-kwie-maatschappij scheen te wezen, bemerkte de aarzeling der boeren; hij nam het woord en sprak:

- De maatschappij der kwie-kwie legt geen de minste verplichtingen op; zij....

- Haar doel? vroeg de hulponderwijzer van het dorp, een jongmensch, die, zoo als de hoofdonderwijzer, met opgetrokken neus, hier en daar had laten hooren, aan de beschavingsbron onzer vrijzinnige eeuw reeds even had gedronken.

- Het doel der kwie-kwie, antwoordde de luitenant, is vooreerst zich te vermaken, zoo als dit heden hier in het dorp plaats had; ten andere den noodlijdende door inzamelingen onder de leden bij te staan. Men geeft of men geeft niet, naar goedvinden.

- En de jaarlijksche bijdrage in het genootschap? hernam de hulponderwijzer.

- De kwie-kwie heft geen jaargeld, was het antwoord.

- En verdere bepalingen....?

- Heeft ons reglement niet.

- Gelief mij als lid op te schrijven.

- Mij ook, zeî Faust Klinkert opstaande.

- Mij ook, riep de dorpskleêrmaker, die een ‘haantje vooruit’ was.

Een bakkersjongen uit de stad, die zijn ambacht in het dorp leerde, riep dat men ook zijn naam zoude inschrijven.

- Al was het dan maar alleen om den pastoor te plagen, ook ik wil van de kwie-kwie wezen, sprak een douanier, zijn gegalonneerde muts in de hoogte stekend.

- Ik ook, riep een verloopen student, die in het dorp de looierij leerde.

- Indien dat zoo gaat, doe ik ook mede, zeî een jonge boer, een dorpsdandy, die zijn geruiten halsdoek als een breeden strik op zijn vest had hangen en een zilveren horlogeketting naar de laatste mode droeg.

- Dan doen wij allen meê! riepen zijne vrienden, vooruitkomend naar den voorzitter, die hunne namen opteekende.

- Bravo! riep Klinkert; ik geef een ton bier ten beste aan de leden van het gezelschap.

- En om te scheiden, onthaal ik onze nieuwe leden op een glas rum, cognac, pons, heeten wijn, of wat men verkiest, liet de voorzitter er op volgen.

- Leve de kwie-kwie! riep Klinkert.

- Leve de kwie-kwie! riepen allen, de muts in de hoogte zwaaiend.

Toen het bier van den gullen huisbaas, en de heete wijn, rum en cognac, de hoofden der kwie-kwie's in vuur en vlam hadden gezet, kwam de fluit, die gedurende een paar uren had geslapen, wederom voor den dag, en begeleidde met haar schrillen toon het beruchte geuzenlied, dat weinigen tot hiertoe gehoord hadden.

> ‘Van 't ongediert der papen,
> Verlos ons vaderland’

galmde het refrein, bij het aanhoudend kwie-kwie! der fluit, terwijl de boeren, die volstrekt geen besef meer hadden van hetgeen er omging, met hunne zware vuisten

zoo hard op de tafel sloegen, alsof zij in de schuur stonden te dorschen, en Klinkert, wiens aangezicht, haar en baard nooit in zijn leven zoo rood geweest waren, met den pook op de kachel de maat sloeg.

Nadat men het geuzenlied zoo dikwijls had herhaald, dat het gewis nooit meer uit het geheugen van den dorpeling konde gaan, haalden de heeren boeken te voorschijn, welke aan de nieuwe leden werden rondgedeeld. Deze bevatten, zoo verzekerde men, eene belangwekkende, leerzame lectuur, die onder het bereik viel van allen, en waarmeê men den langen winteravond aangenaam konde overbrengen. De leden werden verzocht, de geleende boeken binnen een paar weken terug te brengen in de *Zilveren Ster,* waar iemand van het gezelschap zoude zorg dragen, aan ieder, wie maar wilde, andere, vroolijke werkjes ter lezing af te leveren. Even als in de steden had men plan eene bibliotheek op te richten, waar niet alleen de kwie-kwie-leden, maar iedereen, zonder onderscheid, kosteloos over allerlei soort van leerzame en vermakelijke boeken zoude kunnen beschikken. Laat in den nacht, tegen den morgen, hield het ontzettend gedruisch, waarvan de *Zilveren Ster* had staan daveren, eindelijk op; de nieuwe kwie-kwie-leden waggelden zwierend, zwaaiend, zingend naar huis; de oude waren op stoelen, banken, tafels, tot op den vloer der gelagkamer in slaap gevallen. De volksbeschavers lagen daar nog, toen het reeds licht was geworden en de torenklok met hare grove stem door de galmgaten riep: *Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris!* Het was asch-woensdag; de kerk was opgevuld met geloovigen, die er kwamen, om zich, volgens het oud, kerkelijk gebruik, door den priester het kruis op het voorhoofd te laten afteekenen, en om uit zijn mond te hooren: ‘Gedenk, mensch, dat gij stof zijt, en tot stof zult wederkeeren!’

Iedereen wilde het zwarte merkteeken op zijn voorhoofd hebben; de ouderling op zijn handkruk leunend, de kleine kinderen op den arm der moeder gezeten, allen, heel het dorp, kwamen tehuis met het glorierijke teeken des kruises, onder welks beschutting en zegen zij wilden voortreizen door het leven. Dat deden hunne voorzaten, wier beenderen rustten onder de lindeboomen, die rondom de kerk stonden, en de kinderen, kindskinderen en verdere bloedverwanten, die voor de afgestorvenen baden in den dorpstempel, deden dat ook.

De brave dorpeling behield het zwarte stofkruis geheel den dag op zijn voorhoofd, ging er meê naar zijn werk, legde zich des avonds er meê te rusten, en waschte het eerst den volgenden morgen weg.

Faust Klinkert, die den dag des Heeren onteerde, den spot dreef met de kruisdagen, haalde geen kruis in de kerk, maar wreef er zich een met een gebrande kurk op het voorhoofd. Sanna zag het.

- Ach, vader! dat roept een nieuw ongeluk over de *Ster,* riep zij, terwijl zij schreiend heenging.

IX.
Asch-woensdag.

Asch-woensdag is geen vroolijke dag; het zwarte stofkruis, dat iedereen op het voorhoofd draagt, herinnert den Kristen van waar hij komt, en waar hij weldra heen gaat. Aan menigeen, wie denken wil, moet dat kleine kruis een zeker gevoel op het voorhoofd doen ontstaan, dat hem op asch-woensdag doet denken aan het akelige geraamte, hetwelk met zijn lange zeis door de steden, de dorpen, de gehuchten, overal, ja, letterlijk overal, rondwandelt, en aller levensstengel (wien het eerst, wien het laatst?) weldra zal afmaaien. Neen, het is geen vroolijke dag; dat moet hij niet wezen;

het is de eerste dag van die veertig boetedagen, waarin de mensch zich voorbereidt om, van alle smetten gezuiverd, als een zuiver lam te verschijnen op het glorierijk Paaschfeest der Kristenen. Op den eersten dier veertig boetedagen, op den zwartdag[1], onthoudt men zich in het dorp van zekere spijzen, zoo als vleesch, boter, melk, eieren; de Kerk heeft dat zoo bevolen, en de brave Kristen gehoorzaamt aan het bevel zijner Moeder, die niets anders betracht dan zijn geluk.

Faust Klinkert luisterde niet naar het gebod der Kerk; wie den dag des Heeren onteert, den spot drijft met het gebed, en nooit naar kerk of kluis gaat, geen kruis haalt op asch-woensdag, neemt ook niet aan, dat hij iets te maken heeft met den boetetijd van de vasten.

- Vader, vader! zeî Sanna met opgestoken vinger, toen zij zag, dat hij zich aan de tafel zette om te ontbijten.

- Ja, de tijd is weêr daar, dat gij uw vader van honger zoudt laten sterven, lachte Klinkert; vasten? waartoe dient dat? of denkt gij, dat gij eerder in den hemel zult komen, omdat

(1) In de brabantsche Kempen onthoudt men zich op asch-woensdag nog van het gebruik van zuivel.

gij veertig dagen lang pijn aan uw maag lijdt?

- Vader, vader! zeî het meisje, misnoegd met het hoofd schuddend.

- Ik weet niet, wie weerga het ooit heeft verzonnen, om menschen, die honger en dorst hebben, eten en drinken te weigeren! spotte Klinkert.

- De mensch moet boetvaardigheid doen, vermaande Sanna; de Heer zelf gaf ons het voorbeeld, en de Kerk....

- Kom, loop naar de maan met uw Kerk, spotte haar vader; indien gij een half uur wildet praten met de heeren kwie-kwie's, zoudt gij dat nutteloos hongerlijden wel afschaffen.

- Indien Sanna in de *Zilveren Ster* iets te zeggen had, zou ik mijn huis door dat goddeloos gebroedsel uit de stad niet laten onteeren.

- Ja, indien gij de meesteresse hier waart, zou de boel weldra zijn opgekookt. Met de kwie-kwie's, die niet in uw smaak vallen, heb ik toch gisteren namiddag en dezen nacht een schoone duit verdiend.... laat de pastoor maar praten en preêken.

- Dat geld zal geen zegen aanbrengen.

- En waarom niet? 't Zou zeker geld moeten wezen, dat pastoor, koster, kerkzangers, collectanten en dergelijken verteerd hadden? Nu, met dergelijke klanten wensch ik u geluk; doch indien gij van die nering moest leven, zou het er in de keuken schraal uitzien.

- Ik heb van dat alles niet gesproken.

- Waarvan spreekt gij dan?

- Van de vasten, vader, het is heden aschdag, waarom vast gij niet?

- Werkende menschen moeten op tijd eten en drinken hebben.

- Er is vandaag geen werk.

- Nu, luister eens, honger lijden voor het vermaak van anderen, doe ik niet; weet gij wie ik zou laten vasten? Die mannen daar in de kerk met hun houten koppen.

Hij bedoelde de beelden der Heiligen in den tempel.

- Foei, vader, God zal de *Zilveren Ster* straffen.

- Wat zouden de heeren kwie-wie's met u lachen, indien zij hoorden, wat gij zoo al uitkraamt!

Faust streek boter over zijn brood, goot melk bij zijn koffie, en ging een flinken reep snijden van.... de gerookte ham, die in den schoorsteen hing.

- Ach, vader! zeî het meisje met een traan in de oogen; waarom....?

- Daarom, daarom, en daarom; en nu is het uit!.... en willen anderen zich dun en mager maken als een oude koolstruik, willen zij zich uithongeren en ziek maken, dat is hunne zaak; Faust Klinkert is daarvoor te geleerd.

Sanna ging weenend de deur uit, en Faust bleef smakelijk zitten ontbijten. Toen hij gedaan had, klopte hij zijn pijp uit, stopte op en bleef een tijdlang, met genoegen denkend aan de kwie-kwie's, en daarna grommend, knorrend, kijvend en scheldend tegen de schijnheiligen van het dorp, zitten rooken.

Toen hij eindelijk uitgegromd en uitgeknord was, plaatste hij zich voor het venster, keek een oogenblik langs den straatweg, die voorbij zijn deur liep, en sprak bij zich zelven:

- Is dat nu toch een Siberisch weder! Wij hebben reeds vastenavond gehad, en het is en blijft winter. De paarden staan reeds sedert tien dagen op stal.... zou het niet gaan, om van daag in te spannen, en een paar vrachten hout te halen? Neen, de wegen zijn glad en hier en daar met ijs bedekt; uitrijden is een gevaarlijk spel; de dooi kan

niet ver af zijn.... is de wind niet om? (Hij keek naar den torenhaan.) Ja, die dwarskop daarboven staat met zijn neus in 't zuidwesten.

Zoo als de baas uit de *Zilveren Ster* daar zeide, was het nog volop winter. Een dikke sneeuwlaag bedekte de daken, de velden, de wegen en ook het ijs op de beek, die even als een reusachtige helder witte slang daar aan den voet van het dorp lag. Er hing een dichte mist over de streek, die de voorwerpen, op een korten afstand, bijna onzichtbaar maakte. De boomen stonden met naakte, uitgerekte armen, als baden zij den Hemel, om al dat ijs aan hunne voeten, al die sneeuw en ijzel om hunne zware kruinen maar spoedig te doen smelten. Ja, het was nog volop winter.

Tegenover het kamervenster der *Zilveren Ster* stonden twee personen met elkander te praten.

BIJ DE BOEREN.
Is dat de oude Kurk, en is die andere de schoolmeester niet? vroeg Faust Klinkert bij zich zelven....

- Is dat de oude Kurk, en is die andere de schoolmeester niet? vroeg Faust Klinkert bij zich zelven, terwijl hij even het gordijntje oplichtte; wat mogen die twee geleerde professors elkander te vertellen hebben?

Hij ging met het oor tegen de ruiten liggen, om hen af te luisteren.

- Het is en blijft maar terdege winter, zeî Kurk.

- In de noordelijke streken van Europa is de koude onverdraaglijk, antwoordde de schoolonderwijzer; dagelijks lees ik in mijn dagblad daarover berichten, die mij doen denken, dat de vorst nog al eenige dagen kan aanhouden.

- Met dat al is het een treurig weder voor de boeren, meende Kurk; overal zit men, met de armen over elkander, zich tegen het vuur de schenen te verbranden.

- Ja, bij de meesten is het koren gedorscht, zeî de onderwijzer.

- En ook de tarwe en de haver liggen op zolder, sprak Kurk.

- En gelukkig diegenen, welke in de schuur werk gehad hebben! liet de onderwijzer er op volgen.

- Is dat op mij, oude schoolvos, met uw vale pruik op uw ezelsooren? vroeg Klinkert, die met het oor tegen de ruit lag te luisteren.

- Ja, waar men niet te dorschen heeft, ziet het er bedrukt uit, zeî Kurk.

- Wat raakt het u, of ik dorsch of niet dorsch? Zijn dat uw zaken, mijnheer de professor? grijnsde Klinkert. Waar steekt gij u tusschen, gij, wijsgeer, wijsneus, profeet en schriftgeleerde van het raadhuis?

- Nu, Kurk, zeî de meester heengaande, wees maar voorzichtig, want de wegen zijn glibberig.

- Er is geen kwaad bij, antwoordde de oude man; zoo als gij ziet, heb ik een paar sokken over mijn schoenen, en dan schuift men niet licht uit.

- De sneeuw op de rijwegen en de paden is anders hard en glad als gepolijst staal, riep de meester, die reeds eenige schreden ver van Kurk was.

- Wie van daag met zijn paard buiten den stal komt, riep deze, loopt gevaar een ongeluk te krijgen.... ik merkte dat daar even nog op aan den knecht der *Zilveren Ster,* die mij zeide, dat Klinkert plan had om uit te rijden.

- 't Zou hoogst onvoorzichtig wezen, riep de onderwijzer, zich even omkeerende.

- Onvoorzichtig en gek ook, antwoordde Kurk met omgewend hoofd.

- Goeden morgen!

- Goeden morgen!

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 3.

WAAR VINDT GIJ DEN OSSENDRIJVER?

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 21^{en} december 1878 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie,* Madouplaats 1, te Brussel.

Oplossing van Rebus N°. 2.

IN DEN HERFST VALLEN DE BLADEREN VAN DE BOOMEN.

[Nummer 10]

De laatste dagen van den veroordeelde.

De gravure welke wij aldus betitelen, is genomen naar een schilderij die deel heeft uitgegemaakt van de parijsche tentoonstelling, en een tooneel voorstelt dat in eene gevangenis van Hongarië speelt.

In dat land is men gewoon om drie dagen voor de terechtstelling van een ter dood veroordeelde het publiek tot zijn cel toegang te verleenen, ten einde zijne vrienden en magen de gelegenheid zouden hebben een laatst afscheid van hem te nemen.

De misdadiger is gezeten voor eene tafel die met een wit kleed overdekt is en waarop men tusschen twee kaarsen een kruisbeeld geplaatst heeft; zijne voeten zijn geketend en de kruik welke bij hem onder de tafel staat, bevat water om zijn wellicht drooge keel te laven. Eenige stappen verder ziet men een bakje waarin vrome bezoekers aalmoezen leggen in de hoop door middel daarvan de zielerust van den ter dood veroordeelde te verkrijgen of te bevorderen.

DE LAATSTE DAGEN VAN DEN VEROORDEELDE, NAAR M. MUNKACSY.

De ongelukkige schijnt vreemd te zijn aan hetgeen rondom hem omgaat; de wanhoop heeft zich kennelijk van hem meester gemaakt en verhindert hem om de vele nieuwsgierige en belangstellende omstanders te bespeuren, waarvan sommige met medelijden, andere met verslagenheid op hem nederzien. Alle beter gevoel is uit zijn ziel geweken, want hij slaat zelfs geen acht op zijne met schaamte en verdriet overstelpte vrouw, noch op het lieve kindje - een pand zijner liefde - dat schroomt

haar vader te naderen, wiens bevende hand straks het gewijde boek neêrwierp dat hem te vergeefs zulk een rijken schat van troost en sterkte aanbood.

De naaischool.

Het is voorwaar geen gemakkelijke taak voor die goede oude matrone om orde te houden

onder het twaalftal dorpsmeisjes, die waarschijnlijk wel zeer verschillende karakters hebben, maar toch allen bezield zijn met een sterke neiging tot spelen, gekheid maken en meer zulke dingen die slecht vereenigbaar zijn met het doel waartoe zij zijn bijeen gekomen.

Om het talent te verkrijgen van rust en iever te handhaven in zulk een woeligen kring is het niet noodig dat men grondige studiën over de opvoedkunde gemaakt heeft, maar moet men begaafd zijn met een ijzeren geduld en een groote veerkracht van ziel. Door toegevendheid en strengheid met elkander te vereenigen is het alleen mogelijk die tongen in bedwang te houden, voor welke het bijna een onweêrstaanbare behoefte is zich duchtig te roeren.

Wat al moeite moet het de eerbiedwaardige *maitres* gekost hebben om tot het doel te geraken dat zij thans schijnt bereikt te hebben. Hoe menigmaal zal zij dreigend over haar bril hebben moeten zien alvorens de jeugdige scholieren, zooals nu, ieverig en oplettend bleven voortnaaien!

Deze gravure is genomen naar eene schilderij van Vautier, die er zich door doet kennen als een uitmuntend schilder van tafereeltjes uit het stilleven.

De ijzeren kerker.

In het midden der dertiende eeuw, toen de staatkundige en godsdienstige toestand van Italië een allerdroevigst schouwspel aanbood en de bloei van dit volk- en stedenrijk land door vreeselijke burgeroorlogen belemmerd werd, toen niet alleen steden en standen vijandig tegenover elkander stonden, maar ook familiën en geslachten hetzij uit persoonlijken haat, hetzij uit eer- en heerschzucht elkanders ondergang beoogden - in dit tijdperk van tweedracht en ruw geweld viel een jong napelsch edelman met name Vincentio in de handen van den doodsvijand zijns vaders, den machtigen prins van Tolfi.

Deze vorst, de type van een wraakzuchtigen en wreeden Italiaan, besloot zijn lang opgevatten haat te bevredigen op eene wijze waartegen elk rechtschapen menschenhart in opstand moet komen.

In een toren van zijn slot, dat zich bij de kust van Sicilië op een hooge rots verhief, was een ijzingwekkende kerker, die moeielijk beter had kunnen ingericht worden om de ongelukkige gevangenen waarvoor hij bestemd was, te plagen en te folteren. Hij was diep in de rots gehouwen; de zoldering, de vloer en de muren bestonden uit ijzeren platen; boven aan het plafond bevonden zich zeven getraliede vensterkens, waardoor het licht en de lucht slechts in zeer geringe mate konden binnenstroomen; een sterke ijzeren vleugeldeur in den eenen wand vormde den ingang, en buiten deze en die vensterkens onderbrak niets hoegenaamd de vlakheid der muren. Eene dunne stroozak diende den gevangene tot rustbed en bij de deur stond op een ijzeren blad een schotel met een kruik, waarin hem water en voedsel bezorgd werden. De gansche kerker geleek op een ijzeren kooi.

In dit hol, welks deur nog geen gevangene voor den tweeden keer had zien opengaan, werd ook de ongelukkige Vincentio gebracht. De jonge edelman, die zoowel om zijn moed en dapperheid als om den adel van zijn karakter algemeen geacht werd, voelde een rilling over zijn leden gaan toen hij het akelig vertrek betrad. De mannen die hem er hadden heen gevoerd waren doof voor zijne beden en

bedreigingen: de zware ijzeren deur werd met drie grendels achter hem gesloten en hij was alleen te midden eener stilte afgrijselijker dan die des grafs.

Een angstig voorgevoel zeide hem dat deze kerker ook inderdaad zijn graf zou zijn, dat hij voor goed van de buitenwereld afscheid had genomen, dat hij nooit meer den blauwen hemel en de lachende aarde zou aanschouwen, dat nooit weêr de stem of de voetstap van een mensch tot zijne ooren zou doordringen.

Voor den hongerdood had men hem niet bestemd: daarvoor getuigden de volle waterkruik en de schotel met spijzen; doch helsche geestes- en lichaamssmarten wachtten hem hier: dat werd hem steeds duidelijker. Wel schitterde bijwijlen een straal van moed en hoop in zijne ziel, doch het was slechts om weêr spoedig te verdwijnen. Gramschap en vertwijfeling maakten zich van hem meester en hielden hem geboeid, totdat hij in sombere gelatenheid zich op zijn armzalig leger nederwierp en blijde droomen hem een tijd lang de ellende der werkelijkheid deden vergeten.

Toen hij ontwaakte, was het helder dag. Het bewustzijn van zijn schrikkelijken toestand drukte hem met dubbele kracht neder. Doch in het gebed zocht hij troost en sterkte. Toen hij opgehouden had met bidden en zijne oogen door den kerker liet gaan, bemerkte hij dat een der getraliede vensters, die evenwijdig van elkander af stonden, verdwenen was. Vergiste hij zich? Neen, het was geen zinsbedrog: hij wist met zekerheid, dat hij den vorigen avond zeven vensters geteld had. Vol verwondering en nieuwsgierigheid sprong hij van zijn stroozak op en ging onderzoeken of er nog meer veranderingen in het vertrek hadden plaats gegrepen. En zie! de waterkruik en de schotel waren op nieuw gevuld!

Er was dus des nachts iemand in de gevangenis geweest, en Vincentio's diepe slaap had hem belet het openen en sluiten der zware deur te hooren. De gedachte, dat weldra wederom een levend wezen bij hem zou komen en hij alsdan gelegenheid zou hebben om zich omtrent zijn lot te vergewissen, stortte een weinig kalmte in zijn benauwde ziel. Ten einde uit zijne onzekerheid te geraken, zette hij tegen de deur een stroobos, welke bij de geringste beweging der vleugels moest omvallen, en teen de nacht naderde, besloot hij, om den slaap van zijne oogen te weren. Deze overviel echter den naar geest en lichaam afgematten edelman als een dief, en toen de ongelukkige uit zijn koortsige sluimering ontwaakte, was het weêr klaar dag.

Mismoedig keek Vincentio om zich heen, en tot zijn verwondering bespeurde hij, dat de kruik en de schotel wederom van water en voedsel voorzien waren. Ook was het getal vensters weêr met een verminderd: thans telde hij er nog slechts vijf. Daarop onderzocht hij de deur; zij was niet geopend geweest, want de stroobos, welken hij er tegen gezet had, bevond zich nog in denzelfden toestand. De jonkman was verwonderd. In wat een geheimzinnigen kerker had men hem opgesloten! Werden misschien deze veranderingen door een in den muur verborgen werktuig teweeg gebracht? Met de meeste nauwkeurigheid bekeek en betastte hij overal de ijzeren wanden, doch hij zag er niets buitengewoons aan; alles scheen slechts één vaste, sterke massa te zijn.

In gespannen verwachting zag hij den nacht te gemoet, vast besloten om zich met alle kracht tegen den slaap te verzetten. Toen de duisternis gevallen was, ging hij, in plaats van zich op zijn bed uit te strekken, door het vertrek heen en weêr wandelen en bereidde er zich op voor om niets dat tot opheldering van 't geheim kou dienen, aan zijne aandacht te laten ontgaan. Tegen middernacht werd hij gewaar dat de vloer zachtjes begon te dreunen. Angstig bleef hij staan: de beweging duurde ongeveer één minuut, en daarop waaide plotseling een koele luchtstroom hem tegen. Terwijl hij naar de plek snelde van waar de tocht scheen te komen, struikelde hij over iets

dat hij voor de waterkruik hield, en toen hij zijne armen uitstak om zich staande te houden, kwamen zijne handen tegen den muur te recht. De tocht had opgehouden. Roerloos en met open ooren bleef Vincentio het overige gedeelte van den nacht tegen den muur staan, doch er viel niets bijzonders meer voor.

Toen een flauwe lichtschemering de nadering van den dag aankondigde, sloeg hij zijne vermoeide en gloeiende oogen naar boven om te zien of er weêr een venster verdwenen was, en inderdaad waren er nu nog maar vier. Bovendien scheen het hem toe, dat de kerker smaller en korter geworden was. Op den grond lagen de scherven van de kruik, die waarschijnlijk omgevallen en daarop gebroken was, en niet ver van daar, dichter bij den muur, stond een nieuwe, met versch water gevulde kruik, benevens den schotel met spijzen. Deze ontdekkingen versterkten hem in zijn vermoeden dat achter den muur een mekaniek toestel verborgen moest wezen, doch hoe stil moest dit dan werken daar hij niet het minste gerucht vernomen had! Waren de muren soms hol? Eenige slagen overtuigden hem weldra dat dit niet het geval was. In somber gepeins staarde de ongelukkige naar boven op de zoldering. Het leed geen twijfel dat zij gezakt was, en dat de muren dichter bij elkander gekomen waren bleek genoeg uit de verdwijning der drie vensters. Een ontzettend vermoeden rees eensklaps in zijn gefolterden geest op.

'Ja,' riep hij uit, terwijl hij met woeste gebaren door den kerker liep, 'dit zal mijn lot zijn: deze muren zullen mij ten laatste in hunne ijzeren omarming verpletteren! Goede God, sta mij bij, en schenk mij de genade van een spoedigen dood! Satanische tyran, is dat uwe wraak!'

Nog geruimen tijd uitte hij tegen prins Tolfi de vreeselijkste verwenschingen, doch eindelijk bedaarde de storm die in zijn binnenste woedde en doofden overvloedige tranen zijne felle smart. Daarbij deed ook de natuur hare rechten gelden. Sedert zes en dertig uren had hij spijs noch, drank gebruikt en had geen slaap zijne oogen gesloten. Hij verkoelde daarom zijne brandende lippen met het frisch water en stilde zijn knagenden honger met het hem toegedachte voedsel. Daarop waggelde hij als een beschonkene naar zijn leger, wierp zich op het stroo neder en was weldra in een doodschen slaap gedompeld.

Eerst diep in den morgen van den vierden dag keerde de verdoofde geest tot het bewustzijn terug. Vincentio sloeg de oogen op, en het eerste dat hij zag, waren de drie overblijvende vensters aan de zoldering, Weêr was er een verdwenen en was de ruimte van zijn akelige kerker verminderd. Nu had hij nog slechts drie dagen te leven, en na de verdwijning van het laatste venster zou hij door de helsche machine verpletterd worden!

'Hoe zal ik die drie dagen en drie nachten doorleven?' zeide hij in zich zelf. 'Den dood, dien ik zoo dikwijls ben tegengetreden, vrees ik niet; doch waar zal ik het geduld en den moed zoeken om dit dreigend gevaarte te zien naderen dat mij ten laatste in zijn ijzeren armen zal vermorzelen?'

Ondanks deze klachten en droevige bespiegelingen flikkerde toch nog in de ziel van den ongelukkige een vonk van hoop op, die, al was zij zwak en klein, zijn hart opbeurde en sterkte. Wanneer de machine in beweging was, moest er noodwendig iemand in de nabijheid zijn die ze bestuurde. Deze persoon zou misschien zijne stem hooren als hij hem toeriep, en mogelijk had hij een meêdoogend hart. Hij besloot daarom den volgenden nacht andermaal te waken, en wanneer de grond begon te trillen, dit reddingsmiddel te beproeven.

Toen de nacht gevallen was, strekte Vincentio zich op de vloer uit om de beweging duidelijker te kunnen voelen. Hij had nog niet lang zoo gelegen, of hij bemerkte dat

de grond onder hem zachtjes dreunde. Haastig sprong hij op en riep zoo dringend als hij kon de hulp en het medelijden in van dengene die zich in zijne nabijheid moest bevinden. Geen stem echter gaf hem antwoord, en ook de beweging had opgehouden. Alles was weêr stom en stil als te voren.

In nieuwen angst en vertwijfeling viel de ongelukkige edelman weêr op den grond neêr, en vurig riep hij uit: ‘Mijn God, mijn God, Gij alleen hebt medelijden en erbarmen wanneer de menschen hun hart daarvoor sluiten; Gij alleen

kunt mij nog redden, Gij alleen kunt mij steun en kracht schenken in de bange uren die mij wachten!'

Toen de morgen weêr aanbrak, zag Vincentio nog maar twee vensters boven zich, terwijl de zoldering niet meer dan een voet van zijn hoofd af was en de muren hoogstens drie passen van elkander verwijderd waren.

Bij deze waarneming liep hem een rilling door de leden. Met vreeselijke gedachten vervuld, stond hij driftig van zijn leger op en ging met over elkander geslagen armen en strakken blik in zijn engen kerker op en neêr wandelen. Op eens bleef hij staan en vestigde zijn oog op een plaats van den muur tegenover zijn bed. Daar zag hij een opschrift. 'Dat is misschien mijne redding!' dacht Vincentio, en hij werd met nieuwen moed en nieuwe hoop bezield. Doch het was hem alsof zijn bloed in zijne aderen stolde, toen hij de woorden las, die daar in het ijzer gegrift waren. Zij luidden als volgt:

'Ik, Ludovicus Sforza, omgekocht door het geld van prins Tolfi, heb drie jaren besteed aan de uitvinding en de vervaardiging van dit duizendmaal vervloekt meesterstuk mijner kunst. Toen het voltooid was, maakte mij Tolfi, beducht dat ik het geheim zou verraden, tot het eerste slachtoffer van mijn verderfelijk vernuft. Op zekeren morgen liet hij mij ontbieden, om, gelijk hij zeide, mijn werk in oogenschouw te nemen, en toen ik den kerker was binnen getreden, sloot hij er mij verraderlijk in op. Moge God hem vergeven, gelijk ik hoop dat Hij mij vergiffenis zal schenken! Ongelukkige, wie gij ook zijn moogt die deze regelen leest, val op uwe knieën en roep de hulp van God in, opdat gij, als ik, gelaten de wraak van Tolfi zult kunnen verdragen, want binnen weinige uren zal deze helsche machine u verpletteren, gelijk zij den ellendeling verpletteren zal, die haar uitdacht.'

Vincentio meende dat hij zijn doodvonnis gehoord had. Met wijd geopende oogen en bevende lippen stond hij daar als aan den grond vastgenageld. Hij wilde zijn dolk grijpen om zich het hart te doorboren, doch hij herinnerde zich dat men hem bij zijne gevangenneming van al zijne wapenen beroofd had. Krampachtig sloeg hij daarop zijne handen om zijn keel, maar bijna op hetzelfde oogenblik trok hij ze terug en zeide in zich zelf: 'Zal ik minder manhaftig zijn dan hij die hier het eerst den dood vond?'

Ter zelfder tijd ging de zon onder en vielen hare gouden stralen door een der vensters juist op den muur tegenover hem. Reeds zoo laag waren zij gedaald dat hij ze met de hand kon aanraken. Weemoedig blikte hij ze aan. Het verlangen kwam bij hem op om nog eenmaal vóór zijn dood den hemel en de aarde te aanschouwen. Een kleine sprong, en zijne handen onlkiemden de traliën van een der vensters. Door de rotsen was een weg gekapt, als had men den gevangene die in den kerker smachtte, door het schoone gezicht dat zich aan hem voordeed, nog heviger willen folteren. De zee, de altijd blauwe hemel van Italië, de ondergaande zon, olijfbosschen, vruchtbare velden, lachende, bloeiende landouwen, kortom, een heerlijk natuurtafereel vertoonde zich aan Vincentio's verrukt oog! Een koele, geurige wind streek langs zijne wangen. Met diepe teugen dronk hij de frissche lucht in, en het was hem alsof een levendmakende adem zijne longen doorstroomde. Hij kon zich niet verzadigen aan het gezicht van de liefelijke streek, welke hem na die sombere, bange dagen een paradijs toescheen dat hij nooit meer zou aanschouwen. Eindelijk echter was hij genoodzaakt zijne door inspanning gezwollen handen los te laten en sprong hij weêr op de vloer van zijn kerker, waaruit de laatste zonnestralen intusschen verdwenen

waren. Daar hij door de opgewondenheid van zijn geest geen behoefte aan slaap of rust gevoelde, bleef hij den ganschen nacht op, nu eens peinzend over zijn lot, dan weêr zich terugdenkend in zijn geboorteplaats te midden zijner vrienden en bloedverwanten.

In dezen toestand zag hij den zesden en laatsten morgen aanbreken. In het flauwe schemerlicht bespeurde hij het eenige venster dat nog overbleef. De laatste dag zijns levens was daar - in vertwijfeling sprong hij op en stiet daarbij zijn hoofd tegen de zoldering, welke nu zoo laag was dat hij er niet recht onder staan kon.

'Heer, uw wil geschiede!' sprak hij, na eenige oogenblikken verwilderd rondgestaard te hebben, en kalm en gelaten knielde hij daarop neêr om door een lang en vurig gebed zijne schuld bij God te vereffenen. Nog lag hij in deze houding toen in de verte één zware klokslag galmde, die de echo, den donder gelijk, door den doolhof van rotsen voortdroeg. Bijna onmiddellijk daarop begonnen de zoldering en de muren van den kerker te kraken als gingen zij over den gevangene ineenstorten. Deze strekte onwillekeurig zijne armen er naar uit als bezat hij kracht genoeg om ze tegen te houden. Na nog een poos naderbij gekomen te zijn, stonden zij op eens weder stil. Eenige duimen dichter, en zij zouden Vincentio smoren en vermorzelen. Naar lucht snakkend en de handen tegen de beide muren ter rechter-en linkerzijde drukkend, wachtte hij bewegingloos en met strakken blik zijn naderend einde af.

Na een oogenblik weêrklonk op nieuw de klokketoon en te gelijker tijd begon ook weêr het gekraak. Langzaam trokken de muren nader; nog eenige seconden, en..... Doch de monsterachtige boosheid van den wraakzuchtigen Italiaan zou niet zegevieren. Op het oogenblik dat Vincentio zou verpletterd worden, raakte door een gebrek in het mekaniek, dat sinds lang geen dienst had gedaan, de bodem van de muren los en stortte met den gevangene naar beneden in eene diepte. Deze was niet aanzienlijk, zoo dat de edelman geen letsel bekwam en slechts eenigzins bedwelmd op den grond van een eveneens uit de rotsen gekapten gang neêrviel. Weldra kwam hij weêr tot bezinning, en zijn toestand begrijpende, verzamelde hij snel zijne gedachten. Thans bood zich eene prachtige gelegenheid aan om voor goed aan de wraak van den onmonschelijken Tolfi te ontkomen! Aan het einde van den langen, smallen en donkeren gang, waarvan de slotbewoners zich waarschijnlijk bij belegeringen bedienden om uitvallen te doen, bespeurde Vincentio eene opening door welke het daglicht schemerde. Zonder zich lang te bedenken, snelde hij den gang door en kwam gelukkig buiten in de open lucht. Over een kronkelend en zacht hellend voetpad bereikte hij den voet van den slotberg.

Met een beklemd hart zag hij bij de kust naar een vaartuig om, en ook hier liet hem zijn geluk niet in den steek. Hij trof weldra samen met een Visscher, die hem tegen belofte van een groote belooning in zijn schuit opnam en hem behouden in Napels, zijne vaderstad, bracht. Met vreugde en gejubel werd hij in zijne geboorteplaats ontvangen en hij bewees haar in vrede en oorlog nog vele gewichtige diensten. Tegen de vervolging en de wraak van Tolfi verzekerden hem zijne stadgenooten, die, ten hoogste op den prins verbitterd, dezen in zijn slot belegerden en gevangen namen. Een smartvolle terechtstelling was de straf van den wreedaard en zijne burcht werd te gelijk met den ijzeren kerker en het vreeselijk werktuig aan de vernieling prijs gegeven.

Uit het leven van koningin Elisabeth.

Gedurende de regeering dezer grillige vorstin, waaraan Engeland hoofdzakelijk de vestiging zijner macht op zee te danken heeft, en die aan menige voortreffelijke geesteseigenschap even vele vrouwelijke zwakheden en zelfs grove ondeugden paarde, was het gebruikelijk, dat alle engelsche dames die met het hof van Windsor in betrekking stonden, onderwezen moesten zijn in de klassieke letterkunde. Zoo kwam het dat de jonge hertogin van Somerset niet alleen den naam had van ongewone vaardigheid te bezitten in het distilleeren van sterke dranken, maar ook dat zij van alle hovelingen zich in de grieksche taal het sierlijkst uitdrukte. Onder deze geleerde dames *moest* de koningin buiten twijfel een der voornaamste zijn, en in het grieksch was zij ook inderdaad niet onervaren. Ten gevolge van deze beoefening der oud-klassieke literatuur ontwikkelden zich aan het hof van Elisabeth zeer zonderlinge gebruiken en kreeg de smaak er een gansch eigenaardige richting. Zoo was men onder anderen gewoon om, wanneer de verstin een adellijke familie kwam bezoeken, haar bij hare intrede in het bevoorrechte huis door 'Penaten' of huisgoden te doen begroeten en door Mercurius in de vertrekken te doen binnenleiden.

Zelfs de banketbakkers der dochter van koning Hendrik VIII hadden kennis van de oude godenleer. Aan tafel werden de belangwekkendste metamorphosen van Ovidius in beeld ten toon gesteld en de glanzende suikerkorst van een rozijnenkoek prijkte met een kunstig bas-relief der verwoesting van Troje. Begaf de koningin zich na den eten in den hof, dan viel haar oog op Tritons en Nereïden, die langs de boorden der vijvers geplaatst waren. De pages verkleedden zich als nymphen en kwamen halverwege van uit de bosschaadjes waarin zij zich verscholen, te voorschijn, terwijl verscheidene bedienden, volkomen als satyrs vermomd, over de weiden stapten.

Toen Elisabeth eens door de straten van Norwich reed, trad uit een troep goden, die ter verheerlijking van den intocht der koningin den Olympus verlaten hadden, de liefde-god Cupido te voorschijn die haar een gouden pijl, den besten uit zijn koker, aanbood, welke, gelijk hij verzekerde, onder den invloed eener zoo onwederstaanbare bekoorlijkheid gewis het ongevoeligste hart zou treffen. Dit geschenk nam de 'maagdelijke koningin,' niettegenstaande zij reeds vijftig jaren telde, met welwillenden dank aan.

Men moet intusschen niet meenen dat Elisabeth zich onderscheidde door bijzondere lichamelijke schoonheid; zij was integendeel in vele opzichten leelijk. Zij had een mager gezicht, kleine oogen, eenigzins opgetrokken lippen, eene vooruitspringende arendsneus, slechte tanden en zoo weinig haar dat zij eene roode pruik placht te dragen. Desniettemin schikte zij zich met overdreven ijdelheid op en liet met al hare zuinigheid, waardoor zij zich anders kenmerkte, een garde-robe van niet minder dan vier duizend kleedsels na.

Toen in het jaar 1581 de hertog van Anjou naar Engeland overkwam met het doel om naar de hand der koningin aanzoek te doen, ontving zij hem in de prachtigste zaal van haar paleis te Whitehall. Boven die zaal was een vertrek dat zij tot haar privaat gebruik had uitverkoren en dat men den naam van 'het slot der volmaakte schoonheid' gegeven had. Vier jonge *cavalieri* uit de eerste familiën in den lande, vereenigd onder de vaan van een ridder, die zich Desire - zooveel als Verlangen - noemde, zouden dit 'slot der volmaakte schoonheid' gaan belegeren ten einde de destijds acht-en-dertigjarige bewoonster machtig te worden. Met een aardig gedicht, dat van vleierij en loftuitingen overvloeide, riepen zij den commandant, met andere woorden de koningin, ter overgave op. Deze wilde daarvan echter niets hooren, waarop de belegeraars twee stukken klein geschut losten, waarvan een met rozenwater en het ander met heerlijk riekend poeiër geladen was. Toen ook deze aanval

vruchteloos bleek, namen de belegeraars hunne toevlucht tot stormladders en begonnen met bloemen, wierook en minnedichten te werpen, in de stellige meening dat zij thans zeker waren van den zege. De koningin deed nu echter met eenige harer hofdames een uitval en weerde zich zoo dapper dat de beleefdheid Desire noodzaakte zich over te geven.

Een der grootste liefhebberijen van Elisabeth was het dansen, waarin zij zich dagelijks oefende op de muziek eener kleine viool, die zij zelf bespeelde.

Op de bruiloft ter gelegenheid van het huwelijk tusschen de dochter van den graaf van Worcester en den graaf van Bedford verscheen ook de koningin. Zij was uitgedost als een fee en werd door acht ridders in een rijken stoe

gedragen In een wonderlijk kostuum van gouden zilverstof gekleed en met loshangende haren voerden acht bekoorlijke jonge maagden moeielijke vreemde dansen uit. Na eenige toeren trad een der meisjes op de koningin toe en noodigde haar ten dans. ‘Hoe heet gij?’ vroeg de ijdele vorstin. ‘De Liefde,’ was het antwoord. ‘Ach,’ hernam Elisabeth met een diepen zucht, ‘de liefde is zoo valsch!’ Niettemin danste zij meê. Zij was toen 60 jaren oud!

Parijs en de wereldtentoonstelling.

XV.

IN DE NAAISCHOOL, NAAR B. VAUTIER.

Hernemen wij onzen tocht bij China. Wij zegden in onze vorige schets, van Scylla in Charybdis verzeild te zijn: dat is inderdaad zoo. Zie, dezelfde grijnzende monsters, dezelfde loerende afgoden, dezelfde logge afbeeldingen; de voorwerpen in porselein kunnen niet bij die hunner noordelijke buren halen; hoe levendig beschilderd, is de vorm zwaar en log, zoo dat ze den ouden roem van die der zonen van het Hemelsche Rijk niet meer kunnen ophouden. De meubelen integendeel verraden eene weelde en rijkdom, die met de kostbaarste van Europa wedieveren; prachtig met email

ingelegd, rijk verguld, fijn gesneden, met de zachtste kussens voorzien, moeten ze een goed figuur maken in de woningen der door de fortuin bevoorrechte

Chineezen; ze zijn echter te zwaar en ongemakkelijk om ooit als handelsartikel in Europa ingevoerd te kunnen worden: alleen in een kabinet van zeldzaamheden zijn ze op hunne plaats. Overigens, de Chineezen schijnen te begrijpen, dat hunne producten alleen door de Cresussen gewaardeerd worden; ze vragen er een prijs voor, die alleen een Rotschild niet doet schrikken. Laten we de Chineesche thee buiten rekening; als het waar is 'tgeen ons dezer dagen is meêgedeeld, dat het Gouvernement van China met zware straffen en den toorn des keizers degenen heeft moeten bedreigen, die zich aan vervalsching van thee schuldig maken, dan kan men dit rechtstreeks uit het Hemelsche Rijk aangevoerde product al niet veel meer vertrouwen schenken, dan wanneer het uit de tweede of derde hand tot ons komt. Het schijnt wel, dat de Chineezen ook in dit opzicht al niet meer vertrouwen verdienen dan de Europeanen.

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - HET INWENDIGE VAN HET PAVILJOEN VAN MONACO.

En thans naar Europa terug - naar het land van den grooten Cid en van Don Quichotte - naar het weelderige Spanje! Wij herkennen het dadelijk: zie, die lange rijen flesschen gevuld met den zoeten Xeres, den Malaga en zoovele andere echt Spaansche wijnen; die honderden flacons met het sap der olijven gevuld, en dan, die prachtige Toledo-klingen, door de geheele wereld beroemd, die veelkleurige satijnen en fluweelen kostumen, die fijn besneden koffers in moorsch-spaanschen stijl, - alles herinnert aan het schoone Andaluzië, tot zelfs de gendarmes die hier de wacht houden in hun schilderachtig kostuum, met donkere gelaatstrekken en nog donkerder oogen; blik en houding stempelen hen tot de warmbloedige zonen van het Zuiden.

Thans stappen wij over naar Oostenrijk-Hongarië, daar beide landen op het Marsveld

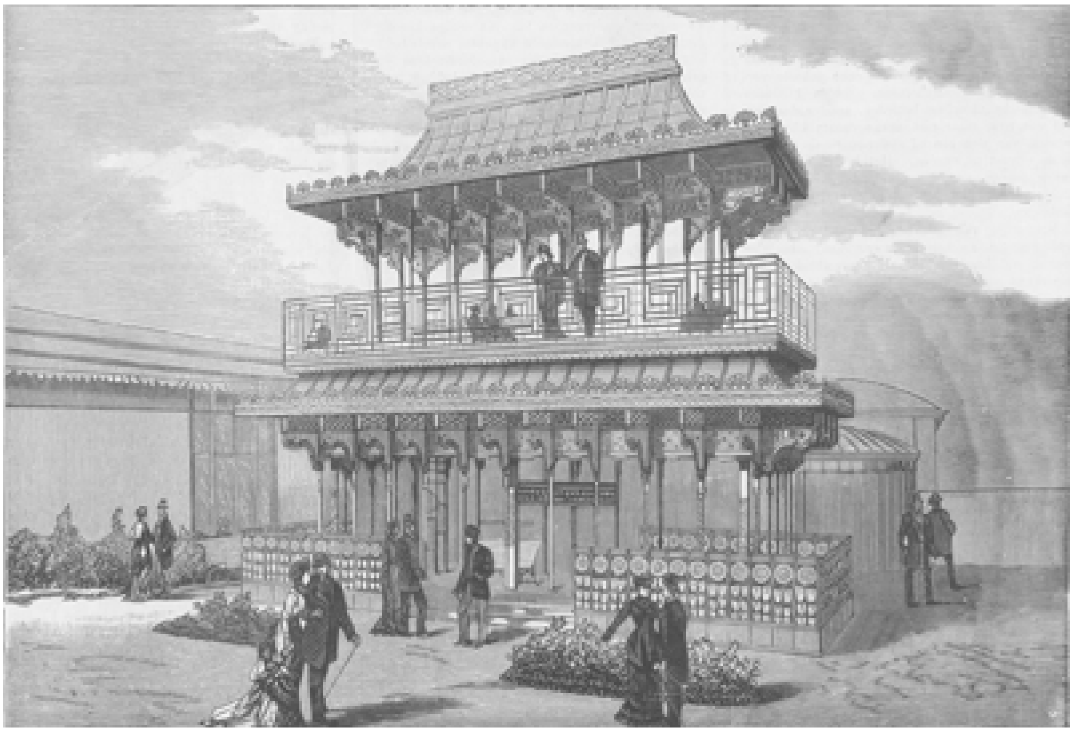

WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS. - EEN BEWEEGBAAR IJZEREN PAVILJOEN.

aan elkander grenzen. Oostenrijk-Hongarië neemt er niet alleen eene ruime, maar ook eene uitstekende plaats in; zijne inzendingen trekken het oog der nieuwsgierigen en der kenners; er is verscheidenheid en rijkdom en alles heeft zijne rechte plaats ontvangen; de Oostenrijkers hebben dan ook in hunne eigene hoofdstad de moeielijke kunst van het etaleeren kunnen afzien, - eene kunst, waarin menig land bij hen een lesje kan nemen. In den grond der zaak is men er niet minder om, maar op eene wereldtentoonstelling is het een ander geval. Wij spraken echter over Oostenrijk en zegden, dat dit land alles op de voordeeligste wijze heeft doen uitkomen. De beroemde Weener-artikelen - niet te verachten concurrenten van die van Parijs - lokken aan door hunne weelde en verscheidenheid, even als de voortreffelijke collecties zilveren voorwerpen en het boheemsche glaswerk. Bezienswaardig zijn eveneens de nationale kostumen; een Rijk, uit zoovele ongelijksoortige bestanddeelen samengesteld - Duitschers en Hongaren, Polen en Tyrolers, Dalmatiërs en Bohemers - moet er noodwendig even zeker eene hoogst belangwekkende, maar uit het oogpunt der nationale eenheid minder wenschenswaardige verzameling van kunnen aanbieden. Daar wij echter nog veel te zien hebben, kunnen wij ons met die nationaliteiten niet verder ophouden en gaan verder, na nog een blik geworpen te hebben op de prachtige piano's, de nette navolgingen van saksisch en delftsch aardewerk, de schoone kerksieraden en - *last not least* - het eikenhouten hongaarsch reuzenvat, dat honderdduizend liters kan inhouden.

Wij stappen thans de oostenrijksche grenzen over en Rusland binnen. De noordsche kolossus stalt natuurlijk in kwistigen overvloed zijne verzameling dierenhuiden en pelswerken uit, waaronder de kostbare hermelijnen mantels, slechts door vorsten en millionnairs gedragen. Niet alles echter herinnert hier aan ijsbanen en sneeuwjachten: men bewondert er ook prachtige diamanten, schoone zilverwerken, kostbare pendules en candelabres, een rijke keus van meubelen en, om onze opsomming te beperken, eene geheele verzameling muziekinstrumenten. Zelden kan men de russische afdeeling betreden, zonder door een wel wat ruw, maar niet onaangenaam klinkende muziek van den een of anderen russischen virtuoos verrast te worden. Het is dan ook bij de zware toonen van een orgel, dat wij onze reis voortzetten en in het gebied der vrije Zwitsers aanlanden.

Natuurlijk valt ons oog het eerst op de wereldberoemde zwitsersche uurwerken, die hier zoowel wat hoedanigheid als hoeveelheid betreft uitstekend vertegenwoordigd zijn. Men vindt ze in alle soorten, vormen en grootte, van de meest verschillende grondstoffen bewerkt: van de gewone huisklok tot de prachtigste salon-pendules; van het ordinaire zakuurwerk in zilver of compositie à twaalf en veertien franken, tot het prachtigste met diamanten omzette horloge, waarvoor de rijke Engelschman tweeduizend franken neêrtelt. Wij laten de andere inzendingen ter zijde, want België lokt ons aan, ons klein België, maar dat zulk eene schitterende plaats te midden der hoofdrijken van Europa beslaat.

De aanblik dér belgische afdeeling heeft iets tooverachtigs, iets dat reeds op het eerste ge zicht bekoort en aantrekt. Men ziet het dadelijk, dat de belgische commissie met de haar toegestane ruimte heeft weten te woekeren en er volkomen in geslaagd is, alle inzendingen op de voordeeligste wijze te doen uitkomen. De belgische afdeeling is de fransche expositie in het klein, zooals Brussel klein-Parijs genoemd wordt. En die lof bepaalt zich niet tot eene oppervlakkige of algemeene beschouwing, - ook van nabij bekeken, komt België door zijne prachtige inzendingen boven vele

landen de palm der overwinning toe. Niet alleen de jury erkent zulks, maar ook het publiek, dat zich onafgebroken in deze afdeeling verdringt en luide zijne bewondering betuigt voor de prachtvolle voortbrengselen der belgische nijverheid. In de machinegalerij is ons land, zijne grootte in aanmerking genomen, op eene uitstekende wijze vertegenwoordigd door tal van machtige werktuigen, die hunne raderen en reuzenarmen in bestendige beweging hebben; elders bewondert men de schoone lakens van Verviers, de tapijtwerken van Mechelen, de onnavolgbare kanten van Brussel, IJperen en Kortrijk, het kristal- en glaswerk van Namen, en bovenal de prachtvolle en kolossale spiegels van Courcelles en St.-Marie d'Oignies, die de producten der fransche fabrieken naar de kroon steken. Vergeten wij niet de inzendingen uit Luik, de wapenplaats der halve wereld; de luiksche wapenwerken zijn natuurlijkerwijze niet achterlijk gebleven en hebben den tentoonstellingbezoeker de gelegenheid aangeboden, in enkele minuten tijds de wapenen van alle europeesche legers de revue te laten passeeren. Op meer vreedzaam gebied - de school - munt België eveneens uit, de school, zoo als zij gevormd is onder het katholiek ministerie Malou, met hare religieuzen als bestuurders en onderwijzers. Kennen wij voor het oogenblik het tegenwoordig bewind Frère-Bara zooveel levenskracht toe, dat het zijn bestaan rekt tot na een vijf- of zestal jaren, en laat er dan weêr hier of elders eene wereldtentoonstelling gehouden worden, - zou het belgisch onderwijs dan nòg het predicaat van uitstekend toegekend worden? Wij zijn zoo vrij dit zeer te betwijfelen.

Wij mogen ons echter niet in de toekomst verdiepen: het heden biedt op het Marsveld stof te over voor onze schetsen; wij stappen dus haastig voort en landen in het klassieke Griekenland aan; hier valt echter weinig op te merken: op zich zelf zou de grieksche afdeeling eene zeer aardige collectie vormen, maar in het tentoonstellingspaleis gaat ze letterlijk onder in den reusachtigen stroom der vier werelddeelen, over het Marsveld uitgestort. Trouwens, Griekenlands tijdperk van den bloei zijner kunsten en wetenschappen is sedert lang voorbij, zoo als ook zijn wapenroem ondergegaan is. Na eenige kunstig gesmeede en rijk versierde wapenen, enkele landbouwwerktuigen, grieksche kleederdrachten en grieksche boekwerken bezichtigd te hebben, vervolgen wij onzen weg en komen, *via* Denemarken, - waar wij onder meer het deensche porselein en aardewerk, vooral de voortreffelijke van leder vervaardigde voorwerpen bewonderen en een iet of wat afgunstigen blik werpen op de deensche boter en kaas, - in Midden- en Zuid-Amerika aan, welker inzendingen echter te weinig belang inboezemen, om er ons lang bij op te houden. De catalogus dezer afdeeling prijkt nochtans met pompeuze namen; er wordt gesproken van *opivarologie,* van *paléonthologie,* zelfs van *garamanthologie extracontinentale,* maar daar wij erkennen moeten op dit gebied een leek te zijn, vergenoegen wij ons met de bezichtiging van de nette zuid-amerikaansche hutten, de mexicaansche wapenen, de gesneden houten koffers van Uruguay en de naaimachines van Montevideo, en wagen ons in de potpourri-tentoonstelling van Perzië, Tunis en Marocco, in broederlijke eendracht tot een geheel vereenigd. Natuurlijk schijnt het Oosten en het Zuiden bij ieder voorwerp uit, niet het minst in de schreeuwende kleuren en de phantastische vormen, maar daar deze landen hunne schoonste producten in de palviljoens en kiosken van den tuin van het Marsveld hebben uitgestald, is de oogst hier tamelijk mager, wat ook gezegd kan worden van de Vereenigde inzendingen van Monaco, de republiek St. Martin en.... Luxemburg, - eene wonderlijke samenkoppeling. Wij stappen deze landjes dus haastig door en komen in Portugal aan, dat ongetwijfeld zijn beste beentje vooruitgezet heeft.

Portugal is zeker niet de minste onder de kleine Staten; alleen voor zijn wijn is het zijne plaats waard. Het heeft toch niet minder dan zevenhonderd verschillende wijnsoorten uitgestald, verzameld in duizenden flesschen met allerlei bekende en onbekende merken. Verkiest ge een uiterst goedkoop glaasje te drinken, of, zoo uw maag er tegen kan, een heele flesch, twee flesschen, drie flesschen, gij behoeft u niet voor uwe beurs te verontrusten: Portugal biedt u wijn aan van 8 à 15 centen den liter. Hebben er noch uwe beurs, noch uwe maag hinder bij, dan zou ik u dien edelen Portwijn aanraden, dien ge tegen 560 franken de 12 flesschen verkrijgen kunt, of wel dezen Madeira, die tegen 80 franken de flesch niet te duur gekocht is!

Portugal levert nog meer op dan wijn: ziehier eene rijke verzameling porselein-, aarde-, kristalen glaswerk, die bijna eene geheele zaal vult en zelfs door kenners wel mag bezichtigd worden; zijde, kant- en lederwerk trekken eveneens de aandacht en de verzameling der meest ongelijksoortige artikelen, uitsluitend uit kurk vervaardigd, wekt zoo al niet uwe bewondering, dan toch uwe verwondering op. Portugals mineralen en zijn tabak en sigaren mogen evenmin vergeten worden: deze collecties spannen de kroon van de geheele tentoonstelling.

Wij moeten echter verder en komen thans weêr in de nederlandsche afdeeling te recht, die wij vroeger reeds besproken hebben en daarom thans voorbijgaan om een oogenblik te vertoeven in de rijke koloniën van onze noordelijke buren.

De koloniale tentoonstelling van Nederland heeft eene goede ruime plaats, al is ze wat achteraf gelegen, zoo ruim zelfs, dat men de verschillende voorwerpen, onder welke er van zeer grooten omvang zijn, tamelijk ver uit elkander heeft kunnen plaatsen. Overigens lokt deze afdeeling veel bezoekers, wat zij volkomen verdient, want er is afwisseling en de voorwerpen zijn wel geschikt om de nieuwsgierigheid der menigte op te wekken. Het meest valt een reusachtige tropee in het oog, zoo als Canada er een heeft opgericht in het tegenovergestelde einde van het tentoonstellingsgebouw. Ze moge wat zwaar en log zijn, toch ziet ze er goed uit met hare talrijke indische producten: huiden van wilde dieren, inlandsche planten, boomen en houtsoorten, matten, hoeden en wapenen. Merkwaardig is eveneens de rijke verzameling van gedroogde planten, voor den plantenkenner vooral; maar het publiek schept meer behagen in de inlandsche woningen, welker ingang men alleen met ladders bereiken kan, zoo dat de bewoners er 's nachts, zoo al niet tegen den steek der muskieten, dan toch tegen den klauw der verscheurende dieren beschermd zijn. Gemelde woningen - van hout opgetrokken - zijn bont beschilderd met rood en blauw en goud; even bont zijn de grijnzende, dikbuikige afgodsbeelden en de groote collectie indische maskers, die den bezoeker ver van vriendelijk aanstaren. De javaansche tabak en sigaren ontbreken evenmin; van deze laatste treft men zulke groote exemplaren aan, dat een fransch blad er een gevolgtrekking uit maakte, als waren de Javanen een volk van reuzen, onder wier beenen een Europeaan kon doorgaan. Een andere fransche courant was echter van eene tegenovergestelde meening: na hare goedgeloovige lezers medegedeeld te hebben, dat een Javaan in een der zich op de expositie bevindende scheepsmodellen den wijden oceaan was overgestoken, merkt het blad zeer juist op, dat die persoon ongetwijfeld tot een dwergengeslacht moest behooren, waarvan het jammer was, dat er op de parijsche tentoonstelling geene exemplaren te zien waren.

Bezienswaardig is de verzameling inlandsche wapenen, alsook de landbouwgereedschappen, die echter nog in zeer primitieven staat zijn; de dames staan meerendeels stil voor de met goud en rood bestikte doeken en sjaals, alsmede voor de eigenaardige goudborduursels, terwijl de huismoeders haar hart kunnen

ophalen aan een stuk zeep (savon de coco), dat niet minder dan 1½ meter lang en ¾ meter dik is. Kenners vinden hunne gading in het fraaie en zeer uitvoerige model eener tingroeve, met bijbehoorende gebouwen, werkplaatsen, enz., terwijl een eind verder eene groote collectie schuitjestin ons de producten dier mijnen doet zien.

J.A.V.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- En nu zal ik inspannen! zeî Klinkert, zijn hoofd van de glasruiten terugtrekkend; al moest dan mijn paard op zijn kop in de sneeuw vallen en er blijven liggen, totdat de ezelsooren van den schoolmeester twee voeten lang boven zijn pruik uitsteken.

Hij ging de achterdeur uit, en riep tot zijn knecht:

- Inspannen!

- De wegen zijn glad alsof zij met zeep bestreken waren, antwoordde de knecht.

- Wat raakt mij het gladde ijs! riep Faust, met de hand boven zijn hoofd zwaaiend.

- Het paard is niet gescherpt, merkte de knecht aan.

- Dat hoeft niet, riep Faust; inspannen! en dat op het oogenblik; wij rijden naar 't bosch.

- 't Zou mij verwonderen, indien het paard levend terugkomt.

- Ook goed.

- Waarom het paard niet scherp gezet? morde de knecht.

- Tuig maar op! gebood Klinkert.

- Ik zou hem dan toch ten minste een paar stevige ijsnagels in den hoef laten kloppen.

- Geen ijsnagels! Niets, geen woord meer.... Span maar in!

- Vader, wordt ge nu zinneloos? vroeg Sanna.

- Ik zinneloos?

- Daareven hoorde ik nog een verstandig man zeggen, dat niemand het wagen mocht met een ongescherpt paard buiten te komen, dewijl....

- Dewijl?.... wie was dat groot verstand?

- Voor uw oogen toch ziet gij, hoe de wegen er uitzien.

- Ik vraag u wie dat groot verstand was?

- Vader, gij zult het u te laat beklagen, even als toen gij in den zomer....

- Zeg maar.... toen ik mijn hooi binnenreed.... Is het dat niet? Nu, dat raakt mij, en niemand heeft daar zijn neus tusschen te steken.... en nu vraag ik u voor de derde maal, wie dat groot verstand was. die beweerde, dat een ongescherpt paard niet buiten den stal kan gebracht worden?

- Och, vader, dat is toch om het even.

- Dat is niet hetzelfde; zeg op, wie was dat? De schoolmeester of de oude Kurk?

- Een van beiden.... Ja, het was Kurk, zoo als ik meen, antwoordde het meisje achteloos; wat komt dat er nu op aan?

- Zeker komt er dat op aan; want al was het maar daarom alleen, rijd ik naar 't bosch.

- Vader, waarom wilt gij toch altijd verkeerd handelen?

- Waarom praat gij altijd, zoo als anderen u voorpraten?

- Mag ik den knecht zeggen, dat hij het paard maar wederom zou uitspannen en op stal brengen?

- Volstrekt niet; wij rijden naar het bosch; anderen mogen hun paard aan de krib laten verschimmelen.... ieder doe zijn zin; ik den mijnen.

- Vader, gij zult een ongeluk krijgen, weende het meisje; waarom....?

- Daarom, daarom en daarom; en nu is 't uit! snauwde hij haar toe, terwijl hij op de kar sprong.

De knecht hield het paard bij den kop vast.

- Houd hem stevig bij het gebit, en licht hem den kop in de hoogte, en dan zacht rijden, sprak Klinkert; hoe glad het ook moge wezen, zoo blijft een paard altijd te been.... alles hangt af van den voerman... rijd maar op!

- Staat uw paard scherp? vroeg de boer, die recht tegen hem over woonde.

- Neen, neen; dat hoeft niet.

- Dan breekt gij armen en beenen, buurman; ik verwed een mud koren, dat uw paard een val doet, eer gij vijfhonderd stappen van hier zijt.

- Nu, laat hem dan vallen; alles is voor rekening der *Zilveren Ster*.... rijd voort, Jeurie!

- Zie, dat is nu eerst een dwarshout, zeî de buurman tot zijn vrouw, die ook aan de deur kwam; met een ongescherpt paard rijden, is zoo onmogelijk als sterren van den hemel te plukken, en toch wil en zal hij met het hoofd door den muur.

- Klinkert is altijd een stijfhoofdig man geweest, meende de vrouw.

- Ja, 't is enkel stijfhoofdigheid, niets anders; denkt gij dat hij zelf niet overtuigd is, dat ik hem de waarheid zeg? Zoo dom is hij juist niet.... Wat heeft hij een groot kruis op zijn voorhoofd! gaat hij weêr naar de kerk?

- Neen, dat kruis haalde hij in de kerk niet, antwoordde de vrouw; zijn knecht vertelde mij daar even, dat Faust zich dat uit spotternij met een gebrande kurk op het voorhoofd heeft geteekend.

- Uit spotternij?... Voor een schepel gouds deed ik dat niet.

- Ook zeî mij de knecht, vervolgde de vrouw fluisterende, dat Klinkert, dezen morgen, bij zijn ontbijt, boter, en zelfs een stuk ham at.

- Die neger!

- Dat leert hij van die stadsche heeren, die gisteren hier als zinneloozen met hun momgezichten door het dorp liepen, en heel den nacht daar in de *Ster* zaten te drinken, te zingen en op de fluit te spelen....

- Klinkert speelt met zijn geluk, zeî de man, terwijl hij de kar langs den weg nakeek; ai, ai! wat is dat? daar begint het paard al op zijn poot te spelen....

- De paarden zijn dartel, nu zij geen werk hebben.

- Ai, ai! krak, krak! daar valt het beest! Dat is een ongeluk; en het was te voorzien.

Hij liep den weg op, om het arme dier weer overeind te helpen.

In een oogenblik was heel de buurt op de been; groot en klein liepen naar de plaats, waar het paard onder de kar lag.

Het paard lag onder de gebroken berrie, en Faust Klinkert was bij het vallen der kar voorover getuimeld, en met het voorhoofd op de scherpe sponde neêrgeslagen. Hij was ernstig verwond en verloor een stroom van bloed, dat rookend op de koude sneeuw neêrviel.

- Kan ik u helpen? vroeg Huib Kurk, zijn gewezen knecht, die daar juist voorbij kwam. Kom hier, baas Klinkert; ik zal u mijn zakdoek stevig om het voorhoofd binden.... zoolang de dokter niet hier is, moet dat de eerste zorg zijn, in dergelijke gevallen.... ten minste dat beweert mijn grootvader, die veel ondervinding heeft.

- Blijf van mijn lijf; ik heb niemand noodig, antwoordde Klinkert, op barschen toon, terwijl hij zijn voorhoofd afwiesch met opgeraapte sneeuw.

- Klinkert heeft zich ernstig bezeerd, fluisterde Huib Kurk de buren rechts en links in de ooren; de wonde heeft den vorm van een kruis, vlak boven den neus.

- Ai, ai, ai! riep iemand, die op zijn hurken bij het paard ging zitten; het arme dier heeft zijn poot gebroken.

- Dat liegt ge toch zeker? zeî Klinkert, met een verwensching er bij.

- Gebroken! In het midden!

- En dat geen vijf schreden van de plaats, waar verleden jaar de hooikar nederviel, fluisterde Huib Kurk.

- Wie daarin Gods vinger niet ziet, is geen verstandig mensch, zegde de buurman van Klinkert, dezelfde boer, die recht over de *Zilveren Ster* woonde, en slechts eenige minuten geleden, hem gezegd had: ‘ik wed dat uw paard een val doet, eer gij vijfhonderd stappen van hier zijt.’

- Dat komt er van, zeî een ander, wanneer men den aschdag onteert.... eet maar boter, melk en ham, gij ziet wel wat er van komt.

- En strijk uit spotternij maar met een gebrande kurk een kruis over het voorhoofd; nu staat er een bloedkruis! mompelde de knecht van Klinkert, die zich inwendig verblijdde om de geduchte les, welke zijn stijfhoofdige meester daar kreeg; 't is jammer, doodjammer van 't paard!

- Denkt gij dat ik niet hoor wat gij zegt? grijnsde Klinkert, die op de sneeuw zat en zijn hoofd tegen het rad der kar het rusten; indien mijn paard sterven moet, is het voor mijne rekening.... baas Klinkert heeft niemands geld noodig om een ander te koopen, en wat mijn gekwetst hoofd aangaat, dat is het mijne, en ik doe er meê wat ik wil.... en daarmeê uit.

Op den arm van een paar buren leunend, werd Klinkert naar huis gebracht; maar het paard met zijn gebroken poot werd, even als de arme vos, door den vilder op de plaats van den val de hartader afgestoken, en daarna naar den paardenakker gesleept.

- 't Gaat slecht met Faust Klinkert, meenden de buren; die van daarboven begint hem achter de veeren te zitten.

X.
De boschkrekels.

De gemeentekiezing was ophanden, en Faust Klinkert, die toch reeds een paar malen een blauwe scheen had geloopen, had zich door zijne vrienden, de kwie-kwies, laten overhalen, om zich andermaal voor te dragen. Ziehier, wat zijne vrienden gezegd hadden, om hem te bewegen, de candidatuur aan te nemen: ‘de oude Kurk treedt af; de man is tot den naad versleten en moet, kost wat kost, door een man van verstand, en die daarbij vuur in 't lijf heeft, worden vervangen - en die man, Faust Klinkert, zijt gij. Gelukken doet gij, dat mist niet; ziehier, hoe wij de zaak gaan aanleggen. Geen sterveling in het dorp denkt er aan, dat de verkiezing van den ouden Kurk, den deken der raadsleden, het minste gevaar loopt; en ook geen sterveling mag het weten, dat iemand hem zijne eereplaats op het stadhuis betwist. Uw candidatuur moet een geheim voor allen blijven tot op den dag der verkiezing. Wij moeten van de onverstoorde verzekering, welke men opzichtens Kurks verkiezing heeft, gebruik maken, om slechts bij de stembus zelve onze met zorg opgerichte batterij eensklaps te ontblooten, en zoo door een onverwachten, stoutmoedigen, maar met kunst berekenden aanval, den vijand uit zijn land slaan en verpletteren.’

Zoo spraken zijne vrienden, de kwie-kwies, en Klinkert had hun voorstel aangenomen.

Hoe is het mogelijk dat een man, zoo als Faust Klinkert, daaraan durfde denken? Had hij wel een enkelen vriend in het geheele dorp? hoor ik den lezer opwerpen.

In het dorp zelf had hij eigenlijk hoegenaamd geen vrienden, maar hij had er toch eenige in het gehucht, dat een klein half uur van het dorp, midden in de bosschen lag. In dat gehucht, hetwelk men om de ontelbare krekels, die men er in den zomer hoorde zingen, den Boschkrekel noemde, woonde een tiental goedgezeten boeren, en allen kiezers. Twee of drie waren bloedverwanten van Klinkert; met de anderen had hij altijd in kennis gestaan. Aan dezen had hij in den tijd geld geleend; aan genen sinds jaren een stuk land verhuurd. Daarbij kwam nog, dat de Boschkrekels, zoo als de bewoners van het gehucht gewoonlijk genoemd werden, een ingeboren hekel hadden aan de boeren en de burgers, die in het eigenlijke dorp woonden. Deze en andere beweegredenen verklaren ons dan ook, hoe het kwam, dat Faust Klinkert, die algemeen veracht en gehaat was. toch bij de ophanden zijnde kiezing nog een zekeren steun vond.

Zijn candidatuur was tot hiertoe een geheim in het dorp; zoo als wij reeds gezegd hebben, hadden de Boschkrekels, op aanraden der heeren kwie-

kwies, besloten slechts op den dag der verkiezing zelve handelend op te treden; op die wijze was men bij een der gemeentekiezingen, een paar jaren geleden, er in gelukt, een candidaat, die geen schijn van kans had, in een raadszetel te doen nederzitten. Reeds sedert een geruimen tijd hadden de Boschkrekels geheime vergaderingen, dan hier, dan daar; en meer dan eens had men alles besproken, hoe het moest worden aangelegd om te gelukken. Sedert eenige dagen hielden de boeren van het gehucht vergaderingen in de hofstede, die het verste in het bosch lag, en van elken openbaren weg geheel en al was afgesneden; men noemde haar gewoonlijk de *Kruisdeur.* omdat er van weerszijde van den ingang een groot wit kruis op den muur stond, dat elk jaar, bij het schoonmaken, helder werd opgewit.

Het was daar dat de candidaat en zijne vrienden des avonds zeer laat vergaderden, en somtijds slechts tusschen twaalf en een uur 's nachts naar huis wederkeerden. Wanneer de knechts en meiden der *Kruisdeur* in diepe rust lagen, kwamen de saamgezworenen. de een na den andere, aan den gevel van het huis, trokken daar het even aangesloten vensterluik open, en klommen langs het raam binnen. Zoodra de vergadering volledig was, haakte de boer van de *Kruisdeur* de wollen deken van zijn bed, aan twee scherpe nagels, voor het raam, zoodat er geen straaltje licht uit de kamer naar buiten kon. Het was eene bijna nutteloze voorzorg van den eigenaar des huizes, dewijl misschien sedert twintig jaren geen sterveling des nachts zijn voet had gezet in de nabijheid der *Kruisdeur,* welke, zoo als wij reeds gezegd hebben, als in het bosch verloren lag, en waar geen de minste openbare weg heen geleidde. Doch de Boschkrekels wilden ditmaal zeker spelen, en het moet gezegd zijn, nooit nam een bende valsche munters meer voorzorgen, om niet ontdekt te worden, dan de vrienden van Faust Klinkert, bij de ophanden zijnde verkiezing. Zoodra de wollen deken voor het raam hing, werd er een lantaarn ontstoken en op de tafel geplaatst; de saamgezworenen namen plaats, deze op een stoel, gene op een voetbank, anderen op den hoek der tafel. Luister, wat er gefluisterd werd in de vergadering, welke drie dagen voor de verkiezing plaats had:

- Wat zegt men? Is er goed nieuws?

- De zaken gaan vooruit.

- Wij hebben sedert eenige dagen eene menigte stemmen bijgewonnen.

- Onze macht is verdubbeld.

- Laat ons eens optellen.

- Twee voor mij.

- Voor mij zes.

- Ik voor mij heb vier nieuwe kiezers aangeworven.

- Is de molenaar er bij?

- Dien heb ik omgepraat; Jeurie is een halsstarrige kerel, die veel opheeft met den ouden Kurk. Ik heb hem kortweg moeten dreigen....

- Alle wegen zijn goed, indien men maar aankomt, waar men zijn moet.

- Luister eens, zoo sprak ik hem aan, de Boschkrekel, zoo groot hij is, heeft altijd zijn best gedaan, om uw molenrad aan den draai te houden; stem voor ons, en de zaken blijven op het oude; - kiest gij de partij van den kindsch geworden en dood versleten Kurk, zoo gaan de boeren van het gehucht op een ander, en dat voor altijd; heb ik uw woord? Toen wilde de booze schelm weten wie dan eigenlijk de mededinger van den ouden Kurk was.

- En weet hij het?

- Volstrekt niet; Jeurie, zoo sprak ik, de nieuwe candidaat is een verstandig, welgezeten man, die sedert jaren en jaren op uw molen komt; hij kan u veel goed, ook veel kwaad doen; en gekozen wordt hij, zelfs zonder uwe stem, dat lijdt geen twijfel.... aan de stembus zult gij zijn naam weten; heb ik uw woord? Ja, Jeurie gaf mij zijn woord, want hij sloeg mij flink in de hand.... en daarbij heeft hij zich verbonden, drie of vier boeren, die hij onder de knie heeft om te praten; en al wat hij belooft, doet hij, al moest het hoofd er af.

- En ik heb juist zoo gehandeld opzichtens den metselaar en den timmerman, die eenige maanden geleden bij mij aan het huis hebben gewerkt; het zijn twee dwarskoppen, doch de schuur en de schapenstal, welke ik van plan ben weldra af te breken en weêr op te bouwen, hebben beiden eensklaps rechtsomkeert doen maken... even als bij Jeurie heeft men de gestelde voorwaarden aangenomen.

BIJ DE BOEREN.
Op den arm van een paar buren leunend, werd Klinkert naar huis gebracht.

- Wie heeft den zaalmaker gesproken?

- Ik; met een zwaar onweêr van bedreigingen, dat hij zijn laatsten steek voor den Boschkrekel had gestoken, indien hij de onze niet wilde worden, is hij eindelijk omgevallen.... Schrijf zijn stem maar bij de andere.

Het was Faust Klinkert die met een potlood de bijgewonnen stemmen opschreef.

- Ik voor mij heb eigenlijk sedert een paar dagen niets meer opgevischt, maar van twee boeren, beiden vrienden van Kurk, verkregen, dat zij zich op den dag der verkiezing zouden ziek houden. Sedert jaren rijden die twee pachters door mijn draaiboom, om in 't moeras turf te halen. Luistert eens, zoo viel ik hen op 't lijf, gij stemt zoo en zoo, of mijn draaiboom gaat voor den duivel zelven niet meer open.

- Dat zijn twee stemmen gewonnen.

- En de twee andere boeren, van wie wij, een paar dagen geleden, hebben gesproken?

- Meent gij de twee schapenboeren, bij wie, een paar weken geleden, al de schapen zijn verbrand?

- Dezelfde.

- Met hun de som te leenen, welke er benoodigd is om andere schapen aan te koopen, heb ik mijn voorstel aangaande de verkiezing onvoorwaardelijk doen aannemen.

- Dan steekt de gaffel aan den steel.

- Dat mist niet.

- En wat is er nu van die vreemde heeren?

- Bedoelt gij de kwie-kwies? Die heeren zullen hier zijn. en ons trouw ter zijde staan.

- Zij zijn toch geen stemgerechtigden?

- Neen, maar zij kennen de kunst, om een kiezer, die tegen hen is, bang te maken, en zelfs hem met bedreigingen, stampen of stooten van de stembus verwijderd te houden.

- Dat de heeren maar zorgen op hun tijd hier te wezen.

- Ik heb er gekend en ken ze nog, die de kiezers der tegenpartij in afgelegen herbergen wisten te lokken, en hen daar zoo dronken maakten met anijs, pepermunt, pons en andere lekkernijen, dat er aan geen stembus meer viel te denken.

- Heeft men ook niet gesproken van een buitengewoon nommer van het weekblad, dat in de stad wordt uitgegeven?

- Dat buitengewoon nommer is reeds gedrukt, en zal door de heeren uit de stad op tijd en stond worden rondgedeeld; laat ze maar begaan; ze zijn er in thuis, zoo als de boer in zijn koestal.

Nadat Faust Klinkert, die daar even had gesproken, nog eene reeks vrome daden van zijne vrienden uit de stad had verhaald, werd de kieslijst nog eens overzien, de namen van weêrszijde opgeteld en herteld, waarna men tot het besluit kwam, dat de oude Kurk den raadsschepter, dien hij zooveel jaren had gedragen, eindelijk gerust konde nederleggen.

De zitting werd opgeheven, nadat men had bepaald, dat twee dagen later de laatste vergadering zou plaats hebben.

De boer uit de *Kruisdeur* haakte de wollen deken van het venster, terwijl Klinkert het licht uitblies. Een voor een kropen de Boschkrekels langs den raamdorpel naar buiten, en verwijderden zich, zonder een woord te spreken, rechts en links door de heggen, iedereen naar zijn huis.

Het is de dag vóór de verkiezing; het is reeds in den avond, en 't is pikdonker in het dorp. Bij den burgemeester komen twee gendarmes, die hun nachtronde maken, aankloppen. Het zijn twee Walen; zij verstaan geen woord nederduitsch, en zijn slechts sedert eenige dagen, in vervanging van twee zieke makkers, bij de brigade der nabijgelegen kantonsplaats aangekomen.

De burgemeester, die met zijn veldwachter over een en ander, betreffende den gemeentedienst, zit te praten, zegt verheugd te zijn de twee gendarmes aan te treffen, dewijl er nieuws en misschien werk voor hen is in het dorp. Aangezien de twee gemeentelijke ambtenaren ook fransch kennen, heeft het gesprek met de gendarmes in die taal plaats. Tot gemak van den lezer, zullen wij, wat er gezegd werd, in de moedertaal overbrengen.

- Welkom, heeren, ik heb nieuws voor u, spreekt de burgemeester; gaat zitten.

- Nieuws? vroegen de twee berenmutsen, opziende.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 11]

Een Sinter-Klaas-surprise. Betuwsche tongval.

EEN SINTER-KLAAS-SURPRISE.

Een poets is onz' juffer gebakken!
   Je lacht, dâ j'en bult er van kriegt!
Ik kom 'et ouw èfkens vertellen,
   Maor 'k rèken er op, dâ je zwiegt.

Gen kwaod is 't, dus 'k mag 'et wel zeggen,
   Jao, 'k woon er al drie jaor as meid,
En Keetje, dâ motje ien me priezen,
   Gen kwaod he'k van haor ooit gezeid.

Dâ zou ook den Hemel geklaogd zin;
   Went dâ mot ik zeggen: ze is goed!
Maor jammer, ze is gek op de mode
   En leeft op 'en heel groote voet.

Ze draogt al japonnen die sleipen
   Mit franjes van achter en striek;

Die 't breed het die laot 'et breed hangen,
Zoo denkt ze, en ze het wel geliek.

Ien huus het ze egaol neie meubels
Gekocht ien 'et lest hallef jaor;
Ik wou veur de grap dâ je 't zien kos,
Dan sloeg je de hand ien elkaor.

Heur man, jao, dâ kunje begriepen,
Die is daormeê niks ien zin schik.
Lest sloeg ie de vuust op de taofel
En zei: ‘Wie is baos, gij of ik?’

‘Zo'n opschik die past nie veur minsen,
Die lèven van veefokkerij.
Verdreid, al mien zeuventig koeien
Die kosten zo veul nie as gij!’

Maor 't hielp nie; went kort nao die rusie
Toen kocht ze weêr 'n kustlike kas,
Het hout blinkt er van as 'en spiegel,
De deuren zin heelgaor van glas.

‘Daorien (zeit ze) heurt nou te pronken
Porsleingoed en zilver servies:
Da mot 'k van mien man zien te kriegen
Op Sinter Niklaos as surpries.’

Toen ging ze hum fleemen en aaien,
't Was ‘lievertje’ veur ‘lievert’ nao.
Nooit het ie zo lekker gegèten!
Maor hij zei gen boe of gen bao.

Daogs veur Sinter Klaos zei ze: ‘Micke,
Mien man is van daog er op uut:
Let gij nou ens goed, as ie thuus komt,
Op al wat ie zeit, wat ie duut.’

En 's aovends toen gaf ze 'um 'en klumpke
Mit 'n briefke van binnen er ien:
Och, breng m' ien die kus, Sinter Klaosje,
Wat ik er 'et liefst ien zou zien.

En 's mergens heel vroeg zei ze: ‘Micke,
‘'k Heb gunstig gedroomd dezen nacht,
Toe, gao nouw ens stillekes kieken
Wâ moois Sinter Klaos het gebracht!’

'k Gao kieken, en 'k roep: ‘Juffer! juffer!’
Ze vloog of er aongebrand was:
Wâ zag ze? Je kunt 'et nie raojen...
Heur man as surpries ien die kas!

B.v.M.

Lodewijk IX en de melaatsche.

Het is van algemeene bekendheid dat Lodewijk IX een der vroomste koningen van Frankrijk is geweest en dat hij van zijn vroegste jeugd af zich toelegde op de beoefening van al de deugden welke het Kristendom den mensch voorhoudt. Vooral was zijn naastenliefde buitengewoon groot. Bezield met een diep medelijden voor de armen en zieken, ging hij deze in persoon opzoeken om hen troost en onderstand aan te bieden.

Het edel medegevoel voor de lijdende menschheid dat deze vorst aan den dag heeft gelegd, is treffend weêrgegeven op eene schilderij van den heer Albert Maignan, die dit jaar te Parijs ten toon gesteld is geweest, en waar wij den koning met de meeste bezorgdheid een melaatsche, die door iedereen geschuwd en verlaten is, zien verplegen en moed inspreken.

Thomas Alva Edison.

Wanneer wij onder het portret, dat deze aflevering der *Illustratie* siert, geen naam hadden geschreven, zou het zeker bij niemand opgekomen zijn om in dat baardeloos jongensgezicht met zijn schuchteren blik een man te zien, die door zijne uitvindingen de geheele wereld in beroering heeft gebracht. En toch heeft Edisons naam eene bekendheid gekregen, waarin zich weinige uitvinders mochten verheugen. De telephoon en phonograaf hebben iedereen, door hare verrassende werking, in verbazing gebracht, doch wat daarop is gevolgd, heeft die verbazing in zulk eene mate doen toenemen, dat we het aan onze lezers verplicht meenen te zijn, iets naders over dezen merkwaardigen man mede te deelen. Te beginnen met het volgend nummer zullen we daarom eene biographie geven van Edison en daarop eene beschrijving

laten volgen van zijne voornaamste uitvindingen, welke allen berusten op de toepassing van de electriciteit. Omtrent zijne nieuwste uitvinding: de verdeeling van het electrisch licht, heeft Edison zich tot heden nog niet uitgelaten, doch het is zoo onmogelijk niet, dat eene verklaring daarvan ons gedurende onzen arbeid komt verrassen, en in dat geval beloven wij onze lezers niet onbevredigd te zullen laten. Voorshands zullen wij ons, behalve met den man zelven, bezighouden met zijn rheostaat, electromoteur, phonomoteur en megaphoon, welke zoowel wonderen van eenvoud als van vinding mogen heeten. Men schrikke intusschen niet over deze barbaarsche namen; wij beloven zoo duidelijk te zullen zijn, dat iedereen het gemakkelijk zal kunnen begrijpen.

De geneeskuur.

Boris Godunow, grootvorst van Moscou en een zoon van Iwan den Gevreesde, werd eens aangetast door de vreeselijke plaag der vereerders van Bacchus, door die smartvolle kwaal welke men het ‘pootje’ noemt, en hij leed daaraan zoo lang en zoo erg dat hij zijn doctor, die verklaard had zijne kunst te hebben uitgeput, vijftig knoetslagen liet toedienen. Deze handelwijze kon er echter niet toe bijdragen om den patiënt van zijn smarten te verlossen. Terwijl nu de grootvorst zich radeloos op zijn lijdensbed heen en weêr draaide, kwam hij op den inval om overal te laten uitroepen, dat wie een werkdadig middel tegen het pootje wist op te geven - van welken stand of godsdienstige gezindheid hij ook ware - rijkelijk met geld en gunsten zou beloond worden.

Dat vernam ook Hanka, de jonge vrouw van den snijder Iwan Usileff, juist toen zij met haar echtgenoot een hevigen twist had gehad over een door hare nalatigheid aangebranden schotel pap, waarbij het natuurlijk, volgens de toenmalige russische zeden, niet aan oorvegen en wat zoo al meer ontbroken had. Hanka was een flinke huisvrouw - goedhartig, naarstig en spaarzaam - doch zij kon niet lijden dat men haar onrecht aandeed, hetgeen zij meende dat in dit geval door haar man geschiedde. Alsdan werd zij ondeugend en wraakgierig en was zij niet licht tot hare gewone goedheid terug te brengen. Toen zij den uitroeper hoorde, kwam onmiddellijk een wraakzuchtig plan bij haar op. Nu snelde zij naar het paleis van den grootvorst en deelde den doorluchtigen zieke mede dat haar man een onfeilbaar recept tegen het pootje had, hetwelk hij echter slechts zeer zelden en dan nog maar in het geheim wilde toepassen. Boris Godunow gaf bevel om den kleêrmaker op staanden voet voor hem te doen verschijnen.

‘Gemeene, verachtelijke kerel, waarom hebt gij mij uw geheim middel tegen de voetjicht niet opgegeven?’ snauwde de grootvorst den kleêrmaker toe. ‘Ik moest u eigenlijk zonder omslag aan den galg laten ophangen, doch ik zal ditmaal zoo genadig zijn van uw trouweloosheid door de vingers te zien. Maar ga dan ook onmiddelijk aan het werk.’

‘Een middel tegen voetjicht, Uwe Hoogheid?’ vroeg de toegesprokene verbluft. ‘Daar weet ik niets van. Ik ken er geen een.’

‘Dan zal ik er u een leeren kennen,’ hernam de zieke. En zich tot een zijner dienaren wendende, ging hij aldus voort:

‘Laat dezen man eens vijftig knoetslagen geven en als hij zich zijn geheim middel tegen het pootje dan nog niet herinnert, mag hij het mij zelf komen zeggen.’

De ongelukkige Usileff ontving de vijftig slagen en werd daarop weder in de tegenwoordigheid van den prins gebracht. Deze voorkwam elke verklaring van den

kant des kleêrmakers door de bondige vraag: ‘Wilt ge of niet? Gij hebt slechts ja of neen te zeggen.’

‘Ja!’ riep uit al zijn macht de arme snijder, die buiten zich zelf was van pijn, toorn en angst. ‘Ik heb echter twee weken tijd noodig om de vereischte kruiden te verzamelen.’

‘Ik geef u zoo lang tijd,’ was het antwoord van den inwendig verheugden grootvorst. ‘Dank het aan uwe brave vrouw, die mij uw geheim verraden heeft, dat ik u het gemis aan achting dat gij jegens mij betoond hebt, vergeef. Gij zult door twee man bewaakt worden, die geen oogenblik van uwe zijde mogen gaan. Gedurende de kuur woont gij in mijn paleis, waar zooveel spijs en drank ter uwer beschikking staat als gij verlangt. Ga nu heen; dat God met u zij!’

Voor de deur van het vertrek waar dit onderhoud gevoerd was geworden, vond Usileff twee woeste, gewapende Tartaren, die hem naar een kamer geleidden welke zeer smaakvol en geriefelijk was ingericht en waar hij, gelijk een der beide bewakers hem ingevolge het bevel van den grootvorst mededeelde, alles mocht doen wat hij verkoos, mits hij geen poging aanwendde om te ontsnappen, daar Zij in last hadden hem in dat geval zonder meer dood te steken.

Daar zat nu de arme kleêrmaker vol vertwijfeling in het prachtig vertrek, duizendmaal de lichtgeraaktheid zijner vrouw en het verbrande eten verwenschende waardoor hij in dezen moeielijken toestand geraakt was. Hij hield zich voor een verloren man, maar besloot toch, ten einde mishandelingen te ontgaan, zich te houden alsof hij de genezing van den vorst zou beproeven.

De oevers van de rivier de Oska zijn beroemd door hun rijkdom van kruiden en gewassen. Iwan Usileff had daar eens van gehoord en hij kwam op de gedachte om voor den grootvorst een bad met kruiden gereed te maken. Hij liet van de weiden welke zich langs de boorden van genoemden stroom uitstrekken, een wagen vol met gras en andere gewassen halen en verzocht Godunow in een daarmede bereid bad plaats te nemen, toen deze weêr een felle aanval van pijn had.

Men verbeelde zich de aangename verrassing van den vermeenden geneesheer toen de groot vorst reeds na eenige minuten teekenen van beterschap gaf. De doorluchtige lijder gevoelde dat de helsche pijnen van het podagra begonnen te verminderen.

Nog drie dergelijke baden, en de zieke was genezen.

‘Iwan Usileff,’ riep de verheugde vorst toen zijne kwaal geheel verdwenen was, ‘goed beschouwd, verdiendet gij aan de galg opgeknoopt te worden. Ondanks de mij aangedane beleediging, schenk ik u nochtans het leven - maar daarentegen krijgt gij voor uw misdrijf nog vijftig slagen.’

De straf werd met de meeste stiptheid voltrokken, en de heelmeester kon zich nauwelijks op de been houden toen hij het vertrek weder werd binnen geleid. Hij verwachtte in 't geheel niet wat daar bij zijn terugkomst geschiedde. De grootvorst namelijk stond, zoodra hij binnen trad, van zijn stoel op, ging hartelijk lachend naar hem toe en sprak, terwijl hij hem warm de hand drukte:

‘Vriendlief, ik hoop dat gij nog lang zult onthouden wat hier met u gebeurd is. Dat zal u tot eer en de menschheid tot welzijn strekken. Nu ik uwe liefdeloosheid bestraft heb, wil ik echter toonen dat ik ook dankbaar ben. Ik schenk u dezen kostbaren pels, benevens het goed ‘Wobrow,’ en verhef u in den adelstand. Zijt gij daarmeê tevreden?’

‘De Heer spare mijn allergenadigsten en allergrootmoedigsten gebieder nog honderd duizend jaar!’ stamelde de verrukte werkman, terwijl hij zijne handen van het mishandelde lichaamsdeel wegtrok om ze over zijne borst te kruisen. ‘God is groot!’

Toen hij thuis kwam, was het eerste werk van den nieuwen edelman zijne Hanka in zijne armen te drukken en haar te kussen dat het klapte.

‘Mijn waarde man,’ riep zij uit, ‘hoe gelukkig acht ik mij de vrouw van een man te zijn, die de zeldzaamste gaven en kundigheden met de diepste nederigheid vereenigt.’

‘Houd uw mond, vrouw!’ antwoordde de blijde echtgenoot; ‘ik weet alles; de grap is Goddank goed afgeloopen, maar het had leelijk kunnen gaan. Pas op dat ge mij nooit weêr als heelmeester aanbeveelt.’

‘Dat zal ik wel niet meer doen,’ hernam Hanka. ‘Maar gij moet me toch toegeven, dat gij het geluk dat u overkomen is aan mij te danken hebt.’

De ontdekking van een moordenaar.
Eene episode uit het amerikaansche leven.

Het was op een regenachtigen septemberdag dat de stoomboot ‘Lincoln,’ onder meer passagiers, te Memphis een bedaagd heer aan land zette die zijn reisgoed naar het beste hotel van

de plaats liet brengen en daar aankwam juist toen de bel met hare helle toonen de gasten ter eetzaal noodigde.

Honderd deuren werden op hetzelfde oogenblik opengerukt en toegeworpen, en in de gangen als op de trappen krioelde het van menschen die zich op die onstuimige amerikaansche manier aan tafel begaven welke het 'haast u langzaam' miskent en zich zelfs bij het eten niet verloochent, als wanneer de dischgenooten een weddenschap schijnen te hebben aangegaan wie in den kortsten tijd de grootste hoeveelheid van de verteerbare en onverteerbare spijzen der amerikaansche keuken in zijn maag bergen kan.

Zeer zelden bekommert zich aan een open tafel de een om den ander. Niemand spreekt met zijn buurman, of het moet zijn dat hij hem om het peperbusje of het mostaardpotje verzoekt wanneer hij zelf zoo ver niet reiken kan. Het is een algemeen zwijgend schermen met vorket en mes, dat in den regel slechts een kwartieruurs, hoogstens twintig minuten duurt en voor den vreemden toeschouwer iets onrustbarends, zoo niet iets schrikwekkends heeft.

Des te opvallender was het daarom dat reeds kort na den aanvang van het diner in het Washington-hotel te Memphis tusschen twee der gasten een zeer hevige redetwist ontstond.

De pas aangekomen bejaarde heer, die door zijne kleeding en zijn strak gelaat een deftig voorkomen had, kreeg, toen hij eens van zijn telloor opkeek om het zoutvat te zoeken, een sterken jongen man in 't oog, die, ondanks zijne sierlijke houding en zijn keurige kleeding, in 't geheel geen gunstig uiterlijk bezat, daar zijn terugstootend breed gezicht, met zijne kleine fonkelende oogen, scheen te verraden welk eene zwarte ziel in hem huisde.

De oude beer staarde hem geruimen tijd verrast aan, zonder dat de andere zich aan de beschouwing waarvan hij het voorwerp was, scheen te storen, ofschoon hij, naar zijn schuinschen, valschen blik te oordeelen, wel merkte wat er gebeurde.

'Wel, mijnheer Webb,' riep de bedaagde heer eindelijk, terwijl hij zich geweld aandeed om kalm te spreken, 'wat een onverwachte ontmoeting! Ik moet u zeggen, dat men te St. Louis reikhalzend op uwe terugkomst wacht, zoo zelfs dat men begonnen is u overal te gaan zoeken.'

'Gij vergist u ongetwijfeld in den persoon,' antwoordde de leelijke jonkman op koelen toon. 'Webb? Wie is Webb?' vervolgde hij, terwijl hij zijn zegsman eenigzins spottend aankeek. 'Kom eens hier, Sam!'

Dit bevel betrof een der dienende negers, die onmiddellijk naderbij trad en daarop een hem toegestopt geldstuk in ontvangst nam.

'Hoe heet ik, Sam?' vroeg de laatste spreker.

'Mijnheer heet mijnheer Newman,' antwoordde de neger met een grijnslach.

'Bij Jingo, dat geloof ik ook; mijn naam is Newman; ik woon sinds eene maand in het hotel en iedereen kent mij als mijnheer Newman.' En na een wijle zwijgens voegde hij er minachtend bij: 'Webb, Webb? Wie en wat is Webb? Ik ken den kerel niet!'

'Dan zal ik u eens inlichten,' hernam de oude heer driftig. 'Mijnheer Webb is de grootste schurk, de gemeenste schelm van al de boeven die nog niet gevat en tot de galg veroordeeld zijn geworden. En ik kan u de verzekering geven dat mijnheer Webb de eer heeft van volmaakt uw evenbeeld te zijn.'

‘*Gentlemen*,’ riep de jonge man, opstaande, ‘ik neem u allen tot getuigen, dat ik er volstrekt niet als een schelm uitzie!’

Er verhief zich een dof gemompel onder de gasten. Terwijl sommige, die zelf een tamelijk twijfelachtig uiterlijk hadden, zich gedroegen als of zij de verlangde getuigenis, zoo 't moest, wel zouden willen geven, lieten vele andere door hun zacht gefluister en hun schouderophalen duidelijk merken, dat zij hoegenaamd niet geneigd waren voor den leelijken mijnheer Newman partij te kiezen.

‘Als ik u vragen mag,’ zeî op eens een zware stem, aan het ondereind der tafel, zoo luid en gebiedend dat het gemurmel verstomde, ‘wat heeft die mijnheer Webb uitgericht?’

De oude heer sloeg het oog naar den spreker op, die een breedgeschouderde, forsche man was met een zwaren baard en die, gelijk zijn vaste, scherpe blik en zijn onbeweeglijke wezenstrekken aantoonden, zich verheugde in een ijzervast karakter.

‘Mijnheer,’ was het minzaam antwoord van den ouden man, ‘Jonathan Webb heeft het vorig jaar te St. Louis den achtenswaardigen koopman Williston door vergif naar de andere wereld geholpen ten einde het geld van den handelaar meester te worden. Hij wist zijn afschuwelijke misdaad zoo behendig te volvoeren, dat zij eerst ontdekt werd toen hij met zijn buit gevlucht was. De weduwe en de kinderen van het slachtoffer verkeeren nu te St. Louis in de diepste armoede. Ik zelf heb door deze zaak eenige duizenden dollars verloren, die ik bij Williston had uitgezet.’

‘Het zou mij aangenaam zijn uw naam te weten, mijnheer,’ hernam de andere.

‘Ik heet Robert Ellis, van het huis Ellis en Morton; onze firma is nogal goed bekend te St. Louis.’

‘Ik ken haar bij naam.... Blijft gij nog lang in Memphis, mijnheer?’

‘Neen; ik heb hier slechts een paar zaken te doen; morgenavond reis ik verder naar New-Orleans.’

‘Dan hebben wij, in 't eind, ook tijd genoeg. Gij beweert dus dat die heer daar, die zich Newman noemt, eigenlijk Jonathan Webb heet en dat hij dezelfde is die de schandelijke wandaad te St. Louis gepleegd heeft?’

‘Ik zou er op durven zweren. Ik heb indertijd met Webb veel verkeerd en ken hem dus zeer goed. Doch daar die heer zoo bepaald ontkent dat....’

‘Daarom komt gij van uwe bewering terug?’

‘Dat zeg ik niet.... Maar wie zijt gij eigenlijk, mijnheer, dat gij mij zoo vrijmoedig uitvraagt?’

‘Ja, dat zou ik ook wel eens willen weten!’ riep de jonge man, die beurtelings den gebaarden en den ouden heer onrustig aanzag. ‘Drommels! wie geeft dien ouden gek het recht om mij Webb te noemen en voor een moordenaar en een dief uit te maken? En wie geeft dezen heer met zijn langen baard het recht om met deze afschuwelijke gedachte in te stemmen? Dat zou ik ook wel eens willen weten!’

‘Houd u bedaard,’ zeide de gebaarde heer op eenigzins gebiedenden toon. ‘Wat ga[at h]et u aan wie ik ben? Gij zult dat vernemen z[oodra] ik met zekerheid weet of gij mijnheer Newman dan wel mijnheer Webb uit St. Louis zijt. Iets anders is het met mijnheer Ellis daar: die moet mijn naam bepaald kennen.’

Meteen stond hij van zijn stoel op, ging de tafel om naar den bejaarden heer en fluisterde hem eenige woorden in het oor. Mijnheer Ellis scheen over de ontvangen inlichting heel voldaan te zijn, want hij zeide met de meeste minzaamheid: ‘Na het eten ben ik tot uw dienst, mijnheer.’ De geheimzinnige vreemdeling wandelde daarop weêr naar zijn plaats terug en begon met vernieuwden iever de opgedischte spijzen recht te laten wedervaren.

Zij die het dichtst bij den verdachten Newman zaten, schoven min of meer bang van hem weg. Hij zelf sprak geen woord meer, en scheen na te denken over hetgeen zoo pas met hem was voorgevallen. Oogenschijnlijk gevoelde hij zich niet al te best in zijnen schik.

Weinige oogenblikken later was de maaltijd geëindigd, en snelden de gasten, even vlug als zij gekomen waren, met andere woorden, hals over kop, de eetzaal uit. De heer Newman bevond zich onder de eersten. Hij had nauwelijks den voet over den dorpel, toen de gebaarde heer een man die naast hem gezeten had, haastig toefluisterde: ‘Webster, de deugniet mistrouwt u niet. Gij moet op hem letten en hem in 't oog houden; anders gaat hij er misschien van door. Ik zal aanstonds dien heer uit St. Louis gaan spreken, om te weten wat ons te doen staat. Mij dunkt dat wij een goede vangst doen, al knippen we dan ook niet den schelm wien onze reis eigenlijk betrof....’

De toegesprokene maakte een lichte buiging met het hoofd en verdween daarop in de dichte menschenmassa.

De gebaarde heer begaf zich vervolgens in een zijvertrek, waar hij den bejaarden Ellis aantrof. Na hem de hand te hebben gedrukt, haalde hij een zakdoek te voorschijn, nam daaruit een portret en liet dit den koopman uit St. Louis zien.

‘Hier hebt gij een portret,’ sprak hij te gelijker tijd, ‘dat ik van het lijk heb laten nemen dat men een vijf weken geleden met doorschoten borst in het bosch bij Nashville gevonden heeft. Het had geene andere papieren of teekenen bij zich waaruit men kon afleiden wie de vermoorde was....’

‘De persoon die hierop staat afgebeeld, is mij niet onbekend,’ viel Ellis hem in de rede, terwijl hem een lichte rilling door de leden voer. ‘Hoe verminkt het gezicht ook is, herken ik er toch tamelijk duidelijk zekeren heer Blount uit, die als tweede bediende bij Williston werkzaam is geweest en kort na dè vergiftiging van zijn patroon en de liquidatie der firma de stad verlaten heeft.’

‘Rustte er op hem geen verdenking?’

‘Niet in 't minst.’

‘Welke betrekking had Webb bij de firma?’

‘Hij was eerste bediende. Hij genoot in groote mate het vertrouwen van zijn patroon.’

Toen de oude heer dit gezegd had, rammelde de andere met de bel en verzocht den toesnellenden kellner den hotelhouder te roepen, die een paar minuten later het vertrek binnen trad.

‘Ik ben Edward Johnson, sheriff van Nashville,’ zeide hem de vreemdeling. ‘Ik heb een moordenaar te ontdekken dien ik op het spoor ben. Ik verzoek u mij eenige inlichtingen te geven. Er logeert hier bij u een jonge man die zich Newman noemt....’

‘Juist.’

‘Wanneer heeft hij hier zijn intrek genomen?’

‘Een maand geleden.’

‘Weet gij waar hij van daan is gekomen?’

‘Ja, dat heeft hij mij eens gezegd. Hij is van Nashville over Perryville gereisd.’

‘Dank u. Nu weet ik. genoeg.’

‘Gij vermoedt toch niet, mijnheer....’

‘Ik vermoed niet meer, maar ik weet zeker dat Newman eigenlijk Webb heet en dat hij een lage dief en moordenaar is, dien ik onmiddellijk in hechtenis zal nemen.’

‘Mijnheer, wees voorzichtig!’ riep de oude Ellis. ‘Het is een gewetenlooze deugniet, die goed met zijn revolver weet om te gaan.’

‘Om het even; ik zal hem toch vatten,’ antwoordde de sheriff. ‘Daarenboven ik heb een trouwen helper bij de hand. Ik ben eigenlijk met een ander doel naar Memphis gekomen; ik hoopte slechts in de tweede plaats den dader van den moord te Nashville te ontdekken, daar ik van dezen nog niets anders wist dan de maat zijner laarszolen. Door uwe ontmoeting met den schelm is de nevenzaak hoofdzaak geworden. Ik weet daardoor dat wie den moord te Nashville heeft gepleegd, ook de vergiftiging te St. Louis op zijn geweten heeft. Ik lever den booswicht aan de galg over en er zal een gevaarlijke schurk minder in de Vereenigde Staten zijn. Waar is de kamer van Newman *alias* Webb?’

‘Op de eerste verdieping, nummer 12,’ antwoordde de hotelhouder.

De sheriff stond op en verliet het vertrek, gevolgd door de twee andere heeren, die verlangend waren op een afstand de afloop van het geval te zien.

Johnson klom den trap op en vond in den gang zijn helper, die een speurhond uit Nashville was.

‘Webster,’ zeide hij hem. ‘ik ben nu zeker van mijn zaak. De schelm, die vóór vijf weken den onbekende te Nashville vermoord heeft, woont hier in nummer 12. Wij zullen hem nu maar aanstonds gevangen nemen.’

‘Gij behoeft er in 'tgeheel niet meer aan te

twijfelen, want de sinjeur is binnen al druk bezig zijn boêl te pakken.'

'Het is te begrijpen dat hij weg wil komen,' hernam de sheriff lachend; 'de grond zal hem in Memphis te heet geworden zijn.'

Op dat oogenblik snelde hen de neger Sam met een paar blinkende, pas gepoetste laarzen voorbij.

'Waar moet het heen met die laarzen?' vroeg de sheriff.

'Naar nommer 12,' was het antwoord van den zwarten knecht. 'Mijnheer Newman gaat vertrekken. Hij heeft grooten haast.'

'Geef mij de laarzen maar!'

'Mijnheer, ik...'

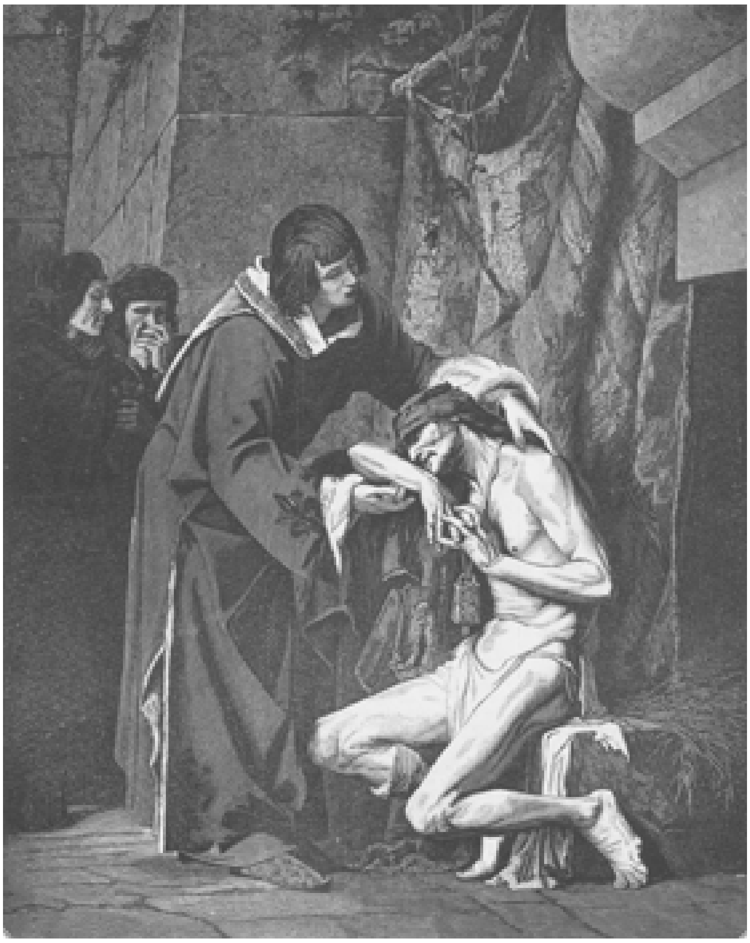

DE H. LODEWIJK TROOST EEN MELAATSCHE NAAR A. MAIGNAN.

'Geef ze mij onmiddellijk, of gij krijgt met een ambtenaar van het gerecht te doen.'

Sam hield het na deze bedreiging voor raadzaam aan het bevel te voldoen, en ging daarop met verbaasde, wijd geopende oogen naar de twee voorname personen staan kijken, in afwachting van de dingen die komen zouden.

De sheriff haalde uit zijn zak een blad papier, waarop duidelijk het op de plaats van den moord in Nashville gevonden voetspoor afgebeeld was, knipte de teekening uit en legde vervolgens het papier op den zool van een der laarzen. Het paste er juist op.

'Wel, Sam, breng de laarzen nu maar naar den heer daar binnen,' sprak de sheriff verge-

noegd. ‘Webster, houd gij u met de boeien gereed!’

En meteen bracht hij een revolver voor den dag en trad, gevolgd door den speurhond, na den neger het slaapvertrek van den misdadiger binnen, die in zijn hemdsmouwen voor een koffer stond dat hij juist volgepakt had. Hij stond met den rug naar de deur gekeerd, doch toen hij gedruisch achter zich hoorde, keerde hij zich haastig om. Zoo hij had willen ontsnappen, was het echter reeds te laat geweest.

Met een enkelen sprong had zich de sheriff op den moordenaar geworpen en hield hem met zijn gespierde armen vast omklemd, terwijl hij riep:

‘Webster, de boeien!’

De gerechtsdienaar omsloot de polsen van den schuimbekkenden Newman met de ijzeren handkettingen en drukte die stevig vast om hem allen lust tot tegenstand te benemen. Deze, hoewel hij zich op de lippen beet van pijn en woede, verzette zich dan ook niet in 't minst. Dit ziende, zeide de sheriff terwijl hij den moordenaar losliet:

‘Ziezoo, ons werk is afgeloopen;’ mijnheer Newman *alias* Webb, gij zijt mijn gevangene.’

‘En wie zijt gij, mijnheer?’ kreunde de jonge man, terwijl hij zijn strak oog op Johnson vestigde.

Wat beteekent het dat gij mij in m[ij]n kamer komt overvallen?’

THOMAS ALVA EDISON.

‘Ik ben Johnson, de sheriff van Nashville en heb u in hechtenis genomen, omdat gij schuldig zijt aan moord,’ was het koele antwoord. ‘Gij hebt eerst uw weldoener Williston in St. Louis door vergift van het leven beroofd en later in een bij Nashville gelegen bosch ter sluiks zekeren Blount vermoord die bij den heer Williston werkzaam was. De maat van den afdruk der voetstappen die men op het tooneel van den moord ontdekt heeft, komt volkomen overeen met die uwer laarszolen. Bovendien zijt gij door den heer Ellis herkend geworden. Uwe schuld is bewezen en u blijft derhalve niets over dan rouwmoedig uwe misdaden te bekennen.’

‘Al wat gij vertelt is gelogen!’ gilde de gevangene, die gedurende de toespraak van den sheriff ongeduldig met het hoofd had geschud. ‘Ik heet niet Webb, maar Newman en heb geen deel gehad in de moorden welke gij mij ten laste legt. Ik protesteer plechtig tegen het geweld dat mij wordt aangedaan!’

‘Speel maar niet den onschuldige.’ antwoordde de sheriff. ‘Mij dunkt dat gij ontmaskerd zijt. Wellicht zullen de effecten die daar in uw koffer liggen ons nog overtuigender bewijzen geven.’

De vermeende Newman werd zoo bleek als een doode, toen de dienaar der wet nu zijn koffer begon te doorsnuffelen.

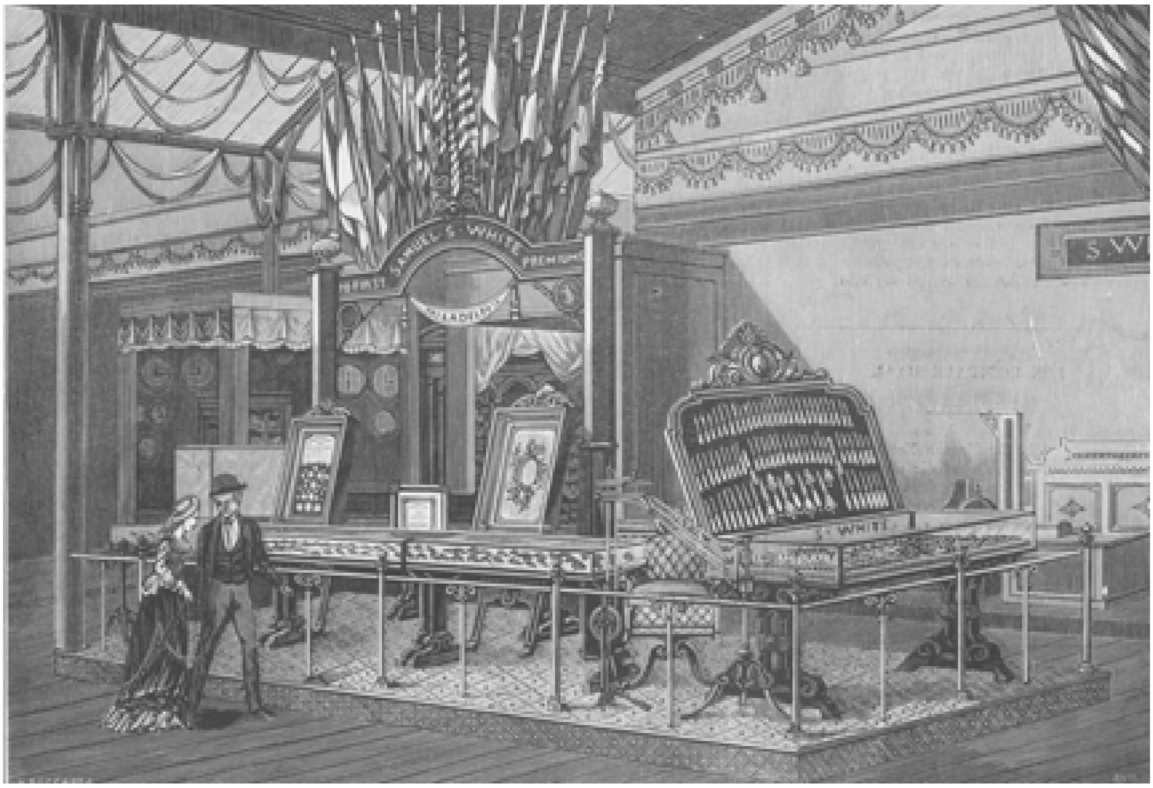

PARIJSCHE TENTOONSTELLING. - TANDHEELKUNDIGE INSTRUMENTEN EN KUNSTGEBITTEN VAN S.S. WHITE TE PHILADELPHIA.

‘Ha!’ riep deze na eenige oogenblikken zegepralend uit, ‘hier vind ik een brieventesch, die mijnheer Blount moet hebben toebehoord, want de papieren die er in liggen betreffen hem persoonlijk. En hier zijn nog andere papieren, die op de zaak van Williston betrekking hebben.’

De gevangene liet bij het hooren dezer woorden het hoofd hangen en antwoordde niets. Het angstzweet brak hem op het voorhoofd uit en liep in dikke droppelen langs zijn gezicht.

‘Weg met den schoft naar de gevangenis!’ hernam de sheriff. ‘Hij zal 't niet lang meer maken, dat verzeker ik hem.’

Meteen greep hij den geboeiden moordenaar bij den arm, welk voorbeeld de speurhond der policie volgde, en het drietal verliet de kamer, die zorgvuldig door den hotelhouder gesloten werd, nadat hij den last had ontvangen tot nader order het goed van den gevangene in bewaring te nemen.

De sheriff had het koffer gesloten en den sleutel bij zich gestoken.

Op de trap stond de heer Ellis.

‘Wel, mijnheer, gij zijt dan toch mijnheer Webb?’ vroeg hij spottend. ‘Verduiveld, als gij niet alles hebt opgemaakt, dan kan ik nog eenige hoop koesteren van weêr aan het geld te komen dat ik bij den dood van Williston verloren heb.’

‘Loop naar den drommel!’ bromde Webb tusschen de tanden. ‘Dat gij mij ook aan tafel moest herkennen; ik had u ergens anders moeten ontmoeten....’

‘Dan ware het mij waarschijnlijk gegaan als den armen Blount, die door u naar het eenzame bosch bij Nashville gelokt en daar door u om hals gebracht werd.... niet waar?’

‘Ik heb hem uit noodzakelijkheid vermoord. Hij wilde mij verraden of 50.000 dollars van mij hebben. Ik kon hem het geld niet geven, dus moest ik hem wel van kant maken.’

‘Mijnheer Johnson,’ sprak de koopman, zich tot den sheriff wendende, ‘ik zal naar New-Orleans telegrapheeren dat ik eenige dagen langer zal blijven; want ik zie wel dat ik in deze zaak als getuige zal moeten optreden.’

‘Heel goed, mijnheer,’ antwoordde de sheriff. ‘Het doet mij waarlijk veel genoegen met u kennis gemaakt te hebben. Ik heb in u een zeer kloek en schrander man leeren kennen.’

Hierop werd de gevangene onder den toeloop van al de gasten uit het hotel naar het tuchthuis vervoerd, terwijl eenige dagen later met het rechtsgeding een begin werd gemaakt.

De aangeklaagde werd schuldig verklaard aan dubbelen moord en mitsdien tot de galg veroordeeld, terwijl de effecten, welke men in zijn koffer gevonden had en die een groot gedeelte van de gestolene waarden vertegenwoordigden, onder de rechthebbenden werden verdeeld.

Een kostbare sjaal.

De hertogelijke familie van Northumberland is in het bezit van een sjaal die niet minder dan een half millioen franken gekost heeft. Zij werd door koning Karel X van Frankrijk aan een der verdienstelijkste voorgangers van den tegenwoordigen hertog ten geschenke gegeven.

Het weefsel bestaat uit oogwimpers van een soort perzische katten, die zulke fijne haren hebben dat men ze met het bloote oog bijna niet zien kan. Zij die den sjaal vervaardigden, werkten daarom ook allen met vergrootglazen.

Men heeft berekend dat er voor dit kleedingstuk 100.000 katten noodig geweest zijn. Meer dan zestig jaar werd er aan gewerkt; Lodewijk XV had het besteld om er Mme de Pompadour meê te vereeren; hij was echter reeds lang ter ziele toen het gereed was. De sjaal is zestien ellen lang en breed, en daarbij zoo fijn dat hij in een koffietas van middelmatige grootte kan geborgen worden.

Een woordje over ringen.

De gewoonte van ringen te dragen is even oud als algemeen. Haar ontstaan dagteekent van de hoogste oudheid, en men heeft zelfs wel de zonderlinge bewering opgeworpen, dat een ring het eerste en eenige sieraad van Eva in het paradijs is geweest. De Indianen tooien neus en lippen met een ring en de Molukken dragen er een aan de kin. Bij de Joden golden oorringen als een teeken van altijddurende dienstbaarheid; bij de Peruanen daarentegen werden zij vroeger als het teeken eener ridderorde gebruikt. Aan de kusten van Malabar dragen de vrouwen van de caste der Nayrs, oorringen die bijna twee pond wegen. De oude wijsgeer Seneca maakt de romeinsche dames een verwijt van de roekeloosheid welke zij ter wille van dit lijfssieraad begaan dat dikwijls het erfgoed van vijf of zes familiën kostte. De vrouwen uit Gazareta, alsook die van Bajadere, bedekten al hare vingers en teenen met ringen. De Romeinen beschouwden een gouden ring als een eereteeken waarmede alleen de ridders, senatoren en volkstribunen het recht hadden te pronken. Na den slag bij Cannae schudde men voor den Senaat te Carthago een schepel vol ringen uit, waarmede men te kennen wilde geven dat de ondergang van den romeinschen adel nabij was. Naderhand kwam in Rome de gewoonte van ringen te dragen zoozeer in zwang, dat ieder burger die maar eenige aanspraak op welgesteldheid maakte, zijne zomer- en winterringen had. Een bijzonder gewicht hechtten de Romeinen er aan, van hunne vijanden ringen meester te worden. Plutarchus verhaalt dat men het hoofd van Pompejus met een zegelring in den mond voor diens overwinnaar, den grooten Cesar, nederlegde. Hannibal droeg in zijn ring vergift met het doel om daardoor een einde aan zijn leven te maken wanneer hij in een onteerende gevangenschap mocht geraken. Vertrouwde men vroeger een bode zijn ring toe, dan was dit een teeken voor den ontvanger der boodschap, dat hij een onbepaald vertrouwen in hem stellen kon. Bij de oude steekspelen was de ring eener dame de prijs waarom de ridders moesten strijden. Eertijds waren bij verlovingen de ringen half van goud en half van zilver; tegenwoordig zijn zij in den regel geheel van goud.

Parijs en de wereldtentoonstelling.

XXI.

Blijft nog slechts over de fransche afdeeling der wereldtentoonstelling te bezoeken. Wanneer ik het woordje ‘slechts’ gebruik, is dat zoo bij manier van spreken, want die afdeeling beslaat niet minder dan de helft van de geheele beschikbare ruimte; Frankrijk, dat zooveel plaats inneemt als alle overige rijken te zamen, heeft dus wel het leeuwenaandeel genomen, waartoe het trouwens gerechtigd is, ten eerste, omdat het de ruimte maar voor het grijpen had, en ten tweede, omdat dit land zijne plaats

waardig is door de tallooze en prachtige inzendingen. Daar ik echter *mijne* ruimte beperken moet en ik ongaarne mosterd na den maaltijd opdisch, moet ik mij tot enkele aanteekeningen bepalen en dus uiterst kort zijn.

In de paviljoens, kiosken en annexen kunnen wij ons in het geheel niet ophouden, al zijn bijv. de inzendingen der verschillende ministeriën - vuurtorens, kustlichten, oorlogsmaterieel, reddingstoestellen, ambulancen, enz. - de bezichtiging overwaardig. De *Galerie du travail,* waar allerlei bedrijven worden uitgeoefend en onder het oog van den bezoeker diamanten geslepen, sjaals, borduursels, koralen, zelfs manchetknoopen vervaardigd worden, lokt op ieder oogenblik van den dag duizenden bezoekers; maar hare merkwaardigheden te beschrijven zou ons bestek ver te buiten gaan. De machine-galerij met hare honderden machtige werktuigen, altijd in beweging en de ongelijksoortigste voorwerpen voortbrengende, eischt de pen van een technicus om naar waarde beschreven te worden. De galerij der schoone kunsten, eene lange reeks prachtvolle zalen beslaande, trekt met hare duizenden schilderijen van groote en kleine meesters, met hare dikwijls reusachtige standbeelden voortdurend bezoekers, en eene eenigzins volledige beschrijving eischt meer ruimte dan ik voor al mijne schetsen beschikbaar had. Wij laten dus dit alles ter zijde en wagen ons voor een oogenblik in de lange galerijen, opgevuld met allerlei voertuigen in alle grootte en vorm, van het gewone huurrijtuig tot de prachtigste hofkoets. Hoe schoon zijn al de voertuigen beschilderd, hoe licht zijn de veêren, hoe sierlijk de vormen. Zie dien landauer, zoo als het opschrift aanduidt: *Vendu au prince Ypsilanti,* hij is inderdaad vorstelijk, en we kunnen de verleiding niet weêrstaan er even in te klimmen en ons neêr te zetten op die roodfluweelen kussens en uit het vergulde portier te staren. - Die tramwagen is volgens de nieuwste vinding en kan binnen in en op de *impérial* minstens een zestigtal passagiers bergen; hoezeer is alles tot gemak ingericht, zelfs de koetsier behoeft zich niet meer op de verouderde trompet buiten adem te blazen: een duw met den voet, en een blaasbalg doet uitmuntend zijne functie als hoornblazer, zoo dat zelfs de hardhoorigste wandelaar voor de aankomst van den ‘tram’ gewaarschuwd wordt. Ziedaar een geheel ander voertuig, - een graanwagen, die naar verkiezing door paarden of door eene locomobile in beweging gezet wordt. Of hij ruim is en stevig ingericht? Men behoeft zulks niet te vragen, wanneer men op een plakkaat leest, dat hij bestemd is om 14.000 kilo's graan te bevatten. Verkiest gij nog grootere voertuigen te zien? Ziehier een reiswagen voor..... het opschrift zegt het: *Voiture de voyage pour un directeur de cirque.* De halve bevolking van het vorstendom Monaco zou er meê kunnen verhuizen. Hij ziet er echter noch als een verhuiswagen, noch als een kermiswagen uit: de exsouvereinen der duitsche Staatjes - die er allen plaats in konden vinden - zouden zich niet behoeven te schamen er een pleiziertochtje meê te maken. Voor kleinere menschen vindt ge ginds eene ruime keuze van kinderwagens: de *bourgeois* kan zich hier voor zijne bébé's voor weinige franken voorzien, de millionair koopt er voor zijne kinderen en telt zooveel honderden franken neder. Wilt ge een licht en gemakkelijk voertuigje? Ziehier, ge kunt het uit elkander nemen, de deelen in een flinken reiszak bergen en er, wanneer het u gelegen komt, weêr een elegant wagentje uit formeeren.

Maar we gaan verder en komen in een geheel andere afdeeling, - die der fransche wijnen. Reuk en gezicht wijzen zulks gelijkelijk aan. Welk een veelsoortige en kostbare verzameling! Zoover het oog reikt bijna, ziet ge breede rijen, afgewisseld met hooge bergen van flesschen, goed gevuld en zorgvuldig toegelakt, met fraaie etiquetten en namen er op, waarvan vele zelfs de meeste onzer wijnkoopers in verlegenheid zouden brengen. Ziedaar een flesch, een enkele flesch die tweehonderd

franken moet kosten. Godenwijn? vraagt ge; neen, lezer, gewone Bordeaux, maar de flesch houdt niet minder dan vierhonderd liters in!

Weêr eene andere vertooning! Eene lange, lange zaal opgevuld met... fransche suikerwerken. Welk eene mengeling van kleuren en geuren en vormen! Een echt luilekkerland voor groote en kleine kinderen. Behoort gij er ook onder, lezer? - de Franschen behooren er allen onder - dan wil ik u, om u niet te doen watertanden, de namen van al die suikergebakken sparen, en vestig alleen uwe opmerkzaamheid op

die prachtige gebouwen, kerken, standbeelden, wit als marmer en zuiver als kristal, allen van suiker opgetrokken. Het is zonde voor de fraaie en kunstrijke voorwerpen, dat ze eenmaal door de keel moeten. Maar wat gaat er al *niet* door de keel! Menig verkwister jaagt er zijn prachtigste buitenplaats, ja zijn geheel fortuin door.

Geen wijsbegeerte. Weêr op weg en heel wat overgeslagen, wat anders de moeite eener beschrijving wel loonde. Deze afdeeling mogen wij echter niet onopgemerkt voorbijgaan, - die der fransche modes. Welke wijsgeerige bespiegelingen zou ik hier kunnen maken, zoo ik den tijd had en ik wist dat zulks helpen kon. Daar het een en ander echter niet het geval is, vergenoeg ik mij met te zeggen, dat het er hier prachtig en... verleidelijk uitziet. Al die kasten opgevuld met de schitterendste stoffen, de kostbaarste kantwerken, de meest fantastische hoeden, de grilligste patronen, de onwaarschijnlijkste kleedsels en sleepen. De kleedsels en sleepen vooral; het witte satijn opgelegd met de kostbaarste bloemen, met de heerlijkste vogels, wier lichaam van goud en wier vleugelen van edelgesteenten zijn, - de stof mag vijfhonderd franken de meter gelden, en de *tunique*, de ruischende *volants*, de eindelooze sleep vragen gewis een vijftigtal meters voor een afgewerkten japon, zoo als men hier ziet hangen. Eene dame met zulk een kleed aan draagt een burgerfortuintje met zich om. En zoodanige dracht is lastig, ondragelijk zoo ge wilt, maar ze is kostbaar: vraagt de mode naar meer? Wie zou zulk een kleed willen dragen zoo het geen geld kostte?...

Een geheel andere vertooning: een zaal met optische instrumenten; microscopen, stereoscopen, telescopen en tal van ‘copen’ meer. Welk een buitenkansje voor den natuur- en sterrekundige! Het is om zelfs een Musschenbroek te doen watertanden. Wilt ge echter iets goeds koopen, ge moogt wel eene goed gevulde beurs hebben. Zoo ge die lens van 72 c.M. in doorsnede met goudstukken wildet bedekken, ze zou niet betaald zijn: men vraagt er u niet minder dan 20.000 franken voor.

Hier bevinden we ons in de afdeeling Meubelen. Welk een rijkdom, welk een weelde! Hoe zacht zijn die kanapees, rijk verguld en met zijde en fluweel overtrokken; hoe prachtig zijn de tafels, ingelegd met goud, ivoor of geschilderd porselein, hoe weelderig zijn die kasten in de kostbaarste houtsoorten, stijl Louis XIV en andere Lodewijken; hoe glanzen die rijk vergulde piano's u tegen, alle voorwerpen welke men slechts in het paleis van den vorst of de woning van den millionair kan terug vinden.

Een weinig verder komen we aan de afdeeling kristal- en glaswerk - een waar tooverpaleis; hoe schitteren die reusachtige kroonlampen in alle kleuren van den regenboog; het lijkt wel of al die armen welke zich slingerend langs alle zijden verheffen, diamanten slangen zijn, van wier kronkelend lichaam fonkelende paarlen neêrhangen. Langs de wanden der zalen verheffen zich piramiden van de ongelijksoortigste voorwerpen, allen door gelijkheid van grondstof vereenigd. En die reuzenspiegels, met hunne glad gepolijste randen, die de voorwerpen bijna even zuiver terugkaatsen als het glas zelf! Wat reuzenzalen zijn er noodig om zoodanige spiegels te bevatten, onder welke wij er een aantreffen, die niet minder dan 6.45 meter hoog en 4.11 meter breed is; het glas heeft eene dikte van 11 millimeter.

Wederom eene andere vertooning; de afdeeling Kinderspeelgoed, het beloofde land voor het kleine volkje. Wat de fántasie bedenken kan - sprekende en loopende poppen, miniatuur-locomotieven die wezenlijk door stoom in beweging worden gebracht, winkels, opgevuld met honderderlei waren, in één woord de compleete inventaris van de groote wereld - in het klein voorgesteld - vindt ge hier vereenigd.

Wilt ge een volledig ameublement voor uwe kinderen - de keuze is ruim. Hier is er een, dat u ongetwijfeld bevallen moet: niets ontbreekt en alles is even smaakvol ingericht. De kanapee, eenige decimeters lang, bestemd om tot rustplaats te dienen voor eene aardige pop, is uit ebbenhout gesneden en met een gebloemd fluweelen kussen overtrokken; de rijke leunstoelen lokken u aan en zouden een Lilliputter-millionair geen oneer aandoen; hetzelfde is het geval met de tafel in mozaïek, de weelderige commode en wat er verder bij een volledig ameublement behoort. Maar het verwondere u niet, dat men voor dit kinderspeelgoed meer geld vraagt dan al de meubels, in een burgerhuis bijeen, kosten zouden.

Kom, nog even een kijkje genomen in de afdeeling, waar Sèvres en de Gobelin-fabriek hunne producten uitgestald hebben. Langs de wanden hangen de wereldberoemde voortbrengselen dezer laatste fabriek, met hunne onvergelijkelijke kleurschakeeringen en kunstrijke weefsels. Zij stellen allerlei beelden en groepen voor, genomen uit de gewijde en de ongewijde geschiedenis; alles is even frisch en iedere voorstelling is een meesterstuk.... van schilderkunst hadden wij haast gezegd. Hoe ver het ook andere landen in dezen tak van nijverheid gebracht hebben, aan Frankrijk komt ontegenzeggelijk de eerepalm toe. Men vindt op het Marsveld Gobelins, die 7.5 meter lang en 6 meters breed zijn, maar die dan ook duizenden franken kosten.

Schitterender nog, ten minste meer in het oog vallend, is het fransche porselein. Sèvres moge zijne kunst van de Chineezen en Japaneezen afgezien hebben, het is zijne leermeesters sedert lang over het hoofd gegroeid; die borden en schotels, vooral die vazen zijn onvergelijkelijk schoon. Welke schitterende kleuren, zacht samensmeltende op den melkwitten of donkerblauwen achtergrond. Hoe fijn zijn die teekeningen, kunstwerken in den waren zin des woords, zoo dat men het schier zonde rekent, dat die heerlijke groepen en tooneelen op zulke broze grondstof als het porselein zijn aangebracht Men ziet er vazen, die meer dan twee meters hoog zijn en gansche tooneelen uit de geschiedenis of de fabelleer voorstellen. Een enkel dier vazen vertegenwoordigt een burgerfortuin; een baldadige hand kan hier in een oogenblik schatten zoek maken.

Met dit vluchtig bezoek aan de fransche afdeeling sluiten wij onze schetsen; trouwens al de wonderen der parijsche wereldtentoonstelling zijn reeds lang naar hunne oorspronkelijke plaats van afzending teruggekeerd, ten minste voor zoover ze geene koopers gevonden hebben. En hiermede nemen we afscheid van eene expositie, die thans tot het verleden behoort, die uit het oogpunt van kunst, nijverheid en handel gewis vruchten afgeworpen, maar ook vele illusiën vernietigd heeft. De tegenwoordige Regeeering van Frankrijk heeft er uit kunnen leeren, dat de gekroonde hoofden zich lang nog niet met de republiek verzoend hebben, want, de schach van Perzië buiten rekening gelaten, heeft geen enkel regeerend vorst de expositie bezocht; de schatkist verliest er een aantal millioenen bij, terwijl Parijs er evenmin bij gebaat is geweest; met uitzondering toch van enkele gelukkigen - hotel-, restauratie- en magazijnhouders, enz. - heeft de parijsche bevolking dieper dan ooit in den zak moeten tasten, daar wegens den grooten toevloed van vreemdelingen de prijzen der levensmiddelen ontzaglijk duur waren. Wij zwijgen van de ergerlijke congressen en bijeenkomsten naar aanleiding der tentoonstelling op het Trocadero gehouden, waar Kristendom en geschiedenis gelijkelijk geweld werden aangedaan; wij zwijgen van de duizenden teleurgestelden, die als exposanten hunne verwachting op eene schitterende onderscheiding zagen verdwijnen; van de grievende miskenningen, waarvan,

merkwaardig genoeg, de anti-republikeinschgezinde inzenders veelal het slachtoffer waren, van de ergerlijke praktijken met de zoogenaamde nationale loterij, - bedenken wij dat Frankrijk op dit oogenblik een republikeinschen regeeringsvorm heeft, dat de radicalen in het land den baas spelen, en abuizen, miskenningen, knoeierijen op groote schaal dus niet konden uitblijven.

J.A.V.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- Er loopt hier en in de omstreken gemeen volk rond.... schelmen van de gevaarlijkste soort.

- Schuim van volk, voegde de veldwachter er bij.

- Dikwijls wordt er op de uithoeken gestolen, zeî de burgemeester.

- Zelfs met braak, volledigde zijn veldwachter.

- Bij de brigade was niets van dit alles bekend, antwoordden de twee berenmutsen.

- De brief om de gendarmerie te verwittigen ligt gereed, sprak de burgervader.

- Nog dezen avond zou ik mij op weg hebben begeven, om uwe hulp in te roepen, voegde de veldwachter er bij.

- Dan komen wij juist van pas, glimlachte de eene gendarme.

- Juist van pas; het is alsof het zoo moest wezen, antwoordde de burgemeester.

- Nooit kon dat schooner vallen dan juist dezen avond, meende de veldwachter.

- Zijn wij met ons tweeën in staat om de zaak klaar te spelen? vroeg de andere gendarme.

- Gij zijt beiden kerels met handen aan 't lijf, lachte de burgemeester; doch om de zaak te vergemakkelijken, zal mijn veldwachter u vergezellen.

- Met ons drieën veroveren wij het heele dorp, zwetste de gemeentelijke ambtenaar, die een oud-gediende van het leger was.

- Ziehier de zaak, hernam de burgemeester; kent gij den Boschkrekel?

- Neen, was 't antwoord der gendarmes, wij zijn geheel onbekend met de streek.

- Nu, dat is niet erg; ik zal uw gids zijn, zeî de veldwachter.

- De Boschkrekel is een gehucht, daar ginds in het bosch, vervolgde de burgemeester, op vijf en twintig minuten gaans van het dorp.

- Is het daar dat de schelmen zich ophouden? vroegen de beerenmutsen.

- Neen, het is daar, indien de verkregen inlichtingen juist zijn, dat er dezen nacht moet gestolen worden.

- Hoho! hoho! zeiden de twee gendarmes.

- In de *Kruisdeur,* zoo noemt men het boerenhuis....

- Hoho! In de *Kruisdeur* zegt gij?

- Het is op dat huis dat men het geladen schijnt te hebben... 't is mij door een verklikker aangebracht, en ik heb alle reden om te gelooven, dat ik goed ben ingelicht.

- Ik sta er persoonlijk voor in, verklaarde de veldwachter.

- Onze zending is derhalve zeer eenvoudig, meenden de twee gendarmes; wij bezetten het huis en....

- En gij neemt gevangen, wat er onder de hand valt.

Een der gendarmes nam zijn karabijn, en haalde een patroon uit zijn tesch.

- Wapens zult gij niet noodig hebben, lachte de burgemeester; voor zoover ik weet, hebt gij te doen met kerels, die volstrekt geen tegenstand bieden, maar....

- Maar u stellig zullen ontloopen, indien gij niet oppast, merkte de veldwachter aan; ik ken de kerels van ouds.

- Wij zijn beiden uitmuntende loopers, verzekerden de gendarmes.

- Dat is de hoofdzaak, meende de burgemeester; hebt gij handboeien bij u?

- Zeker hebben wij die.

- Maakt daarvan oogenblikkelijk gebruik, zoodra een der schelmen u in handen valt.

- In de veronderstelling, dat wij er in gelukken, een of meer dieven meester te worden, wat dan? vroeg een der gendarmes.

- Wat dan? herhaalde de veldwachter, eenigzins verwonderd; brengen wij dan de gevangenen voor den burgemeester?

- In 't geheel niet; ik heb met dat alles verder niets te maken? sprak deze; neen, gij boeit

stevig, wat gij gevangen neemt en trekt er onmiddellijk meê af naar de brigade....

- En van daar met de correspondentie van morgen naar de gevangenis der arrondissementsrechtbank, meenden de gendarmes.

- Juist; de weg duidt zich van zelf aan, antwoordde de burgemeester; hij deed door de meid aan de gewapende macht een flink glas brandewijn inschenken, liet elk een sigaar aansteken, en nam afscheid. Aan de deur fluisterde hij zijn veldwachter nog in het oor:

- Zorg maar, dat er ten minste een in uw handen valt,.... één is genoeg.

- Laat mij maar begaan.

- Onthoud wat ik u gezegd heb.... en zorg, dat gij u bijtijds weg maakt.... goed verstaan?

- Goed verstaan.

Daarop trok de gewapende macht af; de veldwachter ging voorop en geleidde de twee beerenmutsen langs kleine akkerpaden, door weiden en kreupelhout, naar den Boschkrekel.

Weldra kwamen zij aan dichte, jonge mastbosschen, waardoor zij, zonder gedruisch te maken, heen kropen, en zoodra zij deze achter den rug hadden, vertoonde zich de *Kruisdeur* op eenige schreden afstands voor hen.

- Daar is het, zeî de veldwachter, stil staande en de hand naar het boerenhuis uitstekend.

- Op de plaats rust! commandeerde een der gendarmes fluisterend.

- Laat ons de zaak nu goed overleggen, hernam de gemeentelijke ambtenaar; een van uw beiden verschuile zich hier achter deze dichte berkenheg; de andere houde zich aan de andere zijde van den huisgevel geborgen, achter dien breeden palmbos.... ik voor mij neem plaats aan de andere zijde van het huis.... Kunt gij fluiten?

- Dat kan iedereen.

- Nu; wanneer gij mij noodig hebt, fluit gij maar even zeer zacht; want het weder is stil.... geen blad verroert zich; heb ik u noodig, zoo fluit ik ook.... afgesproken?

- Afgesproken.

- Hebben wij elkander goed verstaan?

- Zeer goed; ik voor mij ga achter mijn berkenstruiken liggen.

- En mijne plaats is achter den palmbos, daar ginds.

- En de mijne dertig schreden van u, daar ginds tegen de schuur; en houden wij ons doodstil.

- Doodstil.... goeden avond.

- Tot straks.

De drie gewapende mannen liggen in hunne schuilhoeken; het is doodstil rondom de *Kruisdeur;* er is volstrekt geen wind, maar het is zoo donker, dat de gendarme, die in het berkenhout ligt, nauwelijks den palmbos ontwaart, die geen tien schreden van hem af staat.

Toen de torenklok twaalf uur sloeg, zag men over het akkerveld een flauw lichtje naderen. Het moest eene lantaarn zijn, dachten de gendarmes, die beiden het oog er op hadden. Somtijds verdween het licht; onmiddellijk daarop werd het wederom zichtbaar, en altijd meer en meer helder. De gendarmes besloten daaruit, dat de man, die de lantaarn droeg, dan eens over een hoogen akker ging, en dan weêr door eene gracht kroop, of door eene laagte. Langzamerhand hoorde men voetstappen; het lantaarnlicht was reeds dicht bij de *Kruisdeur.* Eene halve minuut later verdween

eensklaps het licht, en de wakers in de berkenstruiken en achter den palmbos vroegen bij zich zelven, of de dieven hen ook konden ontdekt hebben. Neen, de lantaarndrager moest slechts zijn licht hebben uitgeblazen, want de voetstappen naderden, en weldra vertoonde er zich iets gelijk eene schaduw aan den hoek van het huis; het was een man, die behoedzaam langs den muur ging, en voor den gevel bleef stil staan.

Hij scheen even te luisteren, tikte met den vinger zacht op het vensterluik, waarna hij het open trok, ook het venster opende en met de twee handen op den raamdorpel leunend, zich omhoog lichtte om binnen te klimmen.

Op hetzelfde oogenblik schoten de twee gendarmes toe en trokken den man, die erbarmelijk om hulp riep, naar beneden. Terwijl de eene gendarme hem den knie op de borst zette en hem terzelfder tijd met den halsdoek de keel toeneep, had de andere hem de handboeien aangedaan en de ellebogen op den rug bijeen gebonden. De gendarmes waren in hun vak thuis, dat moet gezegd zijn; want al wat daar aan den gevel der *Kruisdeur* gebeurde, duurde niet langer dan een minuut.

BIJ DE BOEREN.
Hij scheen even te luisteren, tikte met den vinger zacht op het vensterluik....

Binnen in huis had men den schreeuw van den gevangene, zijn val en de dommelende worsteling op den grond gehoord; de eigenaar kwam haastig naar buiten geloopen - hij had een brandende lantaarn in de hand en werd opgevolgd door een half dozijn boeren.

- Dirk, help mij! riep de man, die met zijn gebonden handen en armen toch worstelde tegen de gendarmes.

- Wat weerga is dat nu? vroeg Dirk hevig ontsteld; zijt gij het, Klinkert?

- Help mij! kermde deze.

- Wel hemel en aarde! riep de boer der *Kruisdeur,* terwijl hij met zijn lantaarn dichter bij kwam; twee gendarmes!

Nauwelijks had de boer het woord ‘gendarmes’ uitgesproken, of de mannen die hem vergezelden, stoven als de dorre bladeren bij een wervelwind uit elkander. Het waren allen Boschkrekels, allen saamgezworenen, die reeds, voor de komst van Klinkert, aanwezig waren.

Wat er tusschen den gemeentelijken candidaat en de twee gendarmes was voorgevallen, begreep niemand; doch allen begrepen des te beter hun eigen belang, namelijk: niet in aanraking te komen met twee gewapende gendarmes, die op het uur van middernacht, midden in de eenzame bosschen, iemand, het mocht dan Faust Klinkert of een ander wezen, onverschillig waarom, hadden gevangen genomen.

Het was daar een zonderling tooneel voor de *Kruisdeur:* de gebonden baas der *Zilveren Ster* schreeuwde als een bezetene; de boer met de lantaarn riep en herhaalde, wat die gekheid beteekende; een der gendarmes hield niet op te fluiten om den veldwachter, die niet te voorschijn kwam, terwijl de andere in zijn kernachtig waalsch dialect daar dreigend stond te roepen, dat hij als een hond, al wie een hand of vinger durfde uitsteken, om zijn gevangene te hulp te komen, zou overhoop schieten.

- Maar wat duivel, is er dan toch? vroeg de boer der *Kruisdeur*.

- Weet ik dat! zeî Faust Klinkert; wat steekt die kerels in 't hoofd, om mij uit het raam op den grond te rukken en mij te binden?

- Denkt gij soms dat die man een dief is? vroeg de boer der *Kruisdeur*.

- Kan niet verstaan, antwoordde de Waal.

Zijn makker floot voor de tiende maal om den veldwachter, die geen teeken van leven gaf.

- Een dief? Ik een dief? riep Faust; ik ben de hospes uit de *Zilveren Ster*...! Nu, indien gij mij soms voor een ander hebt genomen, is het maar een abuis.... kom, maak dan maar mijn handen los, een abuis is maar een abuis.

- Wel ja, maak hem los, zeî de boer met zijn lantaarn; want dat is een abuis. Dit zeggende, had hij de hand uitgestoken naar de boeien.

- Tonnerre! vloekte een der gendarmes, terwijl hij een stap achteruitsprong en zijn karabijn aanlegde op den boer, die een ontzettenden schreeuw slaakte.

- Dirk! waarom komt gij niet binnen? riep zijne vrouw, die radeloos naar buiten kwam geloopen; ach, hemel! zij gaan hem doodschieten. Hulp, hulp, waar zijn de knechts!

Bij het zien van het gevaar, dat hem dreigde, had de boer der *Kruisdeur* zijn lantaarn laten vallen, en was met een ontzettenden sprong, waartoe hij in gewone omstandigheden onbekwaam was, in huis gesprongen, en had de deur achter zich toe gegrendeld.

(*Wordt vervolgd.*)

Bericht.
De oplossing van rebus N°. 1 is:
In den bek van den hond.

Al de inschrijvers op ons tijdschrift die een goede oplossing hebben ingezonden, zullen deelnemen aan de loting voor de twee prachtige, in lijst gevatte oleographieën waarvan wij in ons nummer 1 van 28 September 11. gesproken hebben.

De loting zal zaterdag den 4^{en} januari 1879 des namiddags te twee uur in het bureel van de Administratie te Brussel plaats hebben.

Elkeen wiens oplossing met de bovenstaande overeenkomt, heeft bovendien recht op een der verschenen jaargangen van de ‘Belgische Illustratie,’ met uitzondering van den 5^{den} en 7^{den}, die uitverkocht zijn, tegen betaling van slechts 2.60 frank. Zij die van dit aanbod wenschen gebruik te maken, worden verzocht het geld per postmandaat toe te zenden aan het bureel der administratie, Madouplaats, 1, te Brussel.

[Nummer 12]

Een oude jongeheer.

Oude jongeheeren zijn een afzonderlijk slag van menschen, die door het leven wandelen, beladen met een berg van zoogenaamde plichten, welke zij aan hun persoon meenen verschuldigd te zijn en die toch nergens anders hun oorsprong vinden dan in hunne allerdwaaste fantasie. Een oude jongeheer gaat steeds naar de laatste mode gekleed: hij zucht en kermt wanneer hij in zijn korset zit geregen, wanneer zijne kin zich stuk schaaft langs den grooten staanden boord, wanneer zijn zware hoed, die op de pruik, welke zijn kalen knikker dekt, staat te waggelen, als een dronken mensch, hem hoofdpijn veroorzaakt; doch is eenmaal zijn pijnlijk toilet gereed, zijn de grijze stoppels van zijn rimpelig gelaat geschoren, zijn baard, knevel, wenkbrauwen, wangen en zelfs de lippen behoorlijk geverfd, dan glimlacht hij met genoegen en gaat als een jongen dandy uit, in de overtuiging, dat hij een martelaar is in de maatschappij, welke hem tot zulk eene opoffering van zich zelven dwingt. Hij vermoedt niet, dat men weet, dat zijn gebit valsch is, dat men met hem lacht en spot, en de complimentjes welke hem gemaakt worden, neemt hij aan als een soort schadeloosstelling voor zijne moeielijke plichten.

EEN OUDE JONGEHEER, NAAR J.B. MADOU.

Jean Baptist Madou heeft ons zulk een jongeheer met oude beenen afgemaald, en zoo als onze lezers weten, was Madou in het weêrgeven van types zeer sterk. Zijn naam is dan ook door geheel de beschaafde wereld bekend geworden, en op de

tentoonstelling en den verkoop van zijne nagelaten schilderijen, welke deze maand te Brussel plaats heeft, kan men dan ook kunstminnaars van alle nationaliteiten verwachten, dewijl verscheidene schilderijen van Madou eene waardige plaats zouden innemen op museums, naast zoovele meesters, die hun naam door het penseel vereeuwigd hebben.

Vertrek naar Canada van den markies van Lorne en prinses Louisa van Engeland.

Omstreeks middernacht verlieten den 13^{en} november 11. de markies van Lorne, die onlangs tot gouveneur-generaal van Canada benoemd is, en zijne gemalin, prinses Louisa van Engeland, vergezeld van den hertog van Connaught en prins Leopold, met een expres-trein de hoofdstad Londen om zich naar Liverpool te begeven.

Een talrijk en uitgelezen publiek wachtte hen aan de statie om hen hunne hulde aan te bieden en een goeden overtocht toe te wenschen.

Te zes uur in den morgen bereikte men Liverpool, waar ondanks de scherpe koude een onafzienbare menigte zich aan de statie verdrong.

De doorluchtige reizigers werden door de voornaamste notabelen van de plaats ontvangen en naar het hotel 'Adelphi' geleid, waar zij het ontbijt gebruikten. De prinses nam welwillend een ruiker aan welke haar werd aangeboden door den heer Allan, mede-eigenaar van de 'Sarmatian' - het schip dat Hunne Hoogheden naar de Nieuwe Wereld zou voeren.

Te tien uren begaven zich de markies en de prinses naar het stadhuis, waar het gemeentebestuur hen wachtte om hen te verwelkomen. Vervolgens vertoonden zij zich een oogenblik op het balkon van het raadhuis, waar een uitbundig gejuich hunne ooren trof, om daarna naar het schip gereden te worden, dat omringd was van vaartuigen beladen met passagiers die van heinde en ver gekomen waren.

Zoodra het echtpaar aan boord was, werd het anker gelicht, en de 'Sarmatian' stevende langzaam de rivier af tot aan de haven van Liverpool, welke het vaartuig des anderen daags, ondanks het sombere weêr, verliet om voorgoed de reis voort te zetten.

Thomas Edison en zijne uitvindingen.

I.

Het is dikwijls een zonderling schouwspel te zien, hoe een geest, die zich, hoewel nog onbekend met zijne krachten, boven het gewone menschelijke drijven verheven gevoelt en zich in een ruimer kring van denkbeelden beweegt, langzamerhand zich van al het gewone, dat hem omgeeft, losmaakt, om den weg te zoeken, vaarheen hij als het ware door eene onweêrstaanbare macht wordt voortgedreven. Geen hinderpalen zijn hem te groot, geene belemmeringen kunnen hem tegenhouden.

Zulk een geest, welken wij gewoon zijn een genie te noemen, moge in eene wildernis het eerste levenslicht aanschouwen of met schijnbaar onverbreekbare ketens gebonden zijn aan omstandigheden, welke zijne toekomst, om het zoo uit te drukken, bedreigen, altijd ziet men, dat hij zich even als de scheut van een aardappel, die in het donker ligt, naar het licht, naar de hoogte opwerkt, waar hij al zijne krachten kan ontwikkelen.

Wanneer men een amerikaanschen treinjongen, wiens beroep bestaat in het rondventen van dagbladen aan de passagiers, bezig ziet, om in een eenzamen goederenwagen scheikundige proeven te nemen; wanneer wij verder opmerken, dat noch de bezwaren van den hottenden en stootenden waggon, noch de inbeslagneming van zijne onvolledige werktuigen hem den lust kunnen ontrooven, om in denzelfden geest voort te werken, al is het dan maar in het bestudeeren van een boek over de scheikunde, dat hij voor eenige zuur verdiende stuivers heeft weten machtig te worden, dan mag men uit die verschijnselen gerust besluiten, dat men hier te doen heeft met een van die wroeters, wiens geest later de verbazing zal wekken van allen, die van zijne werken zullen hooren.

Zulk een treinjongen was de man, die om zijne uitvindingen, aan het ongeloofelijke grenzende, de geheele wereld van zich heeft doen spreken. De ouders van Thomas Edison waren menschen, die in het maatschappelijk leven een der laagste en meest nederige plaatsen innamen, zoo dat van eene wetenschappelijke opleiding van hun zoon Thomas geen sprake kon zijn.

Zijn optreden als treinjongen is daarvan een sprekend bewijs. Doch hij was een genie, en zijn machtige geest dreef hem er toe, zich in zijne vrije uren met geheel iets anders bezig te houden dan met het te koop bieden van dagbladen en snuisterijen. Behalve over een laboratorium, beschikte hij nog over eene drukkerij: eene oude pers en driehonderd pond afgekeurde letters, welke hij voor een klein prijsje machtig had weten te worden.

Hoelang de treinjongen heeft moeten sparen eer hij het noodige kapitaal bijeen had voor den aankoop van zijn laboratorium en zijne drukkerij, zegt zijn levensbeschrijver niet, doch het is te begrijpen, dat het opsparen daarvan hem zorgen heeft gekost, die aan ieder ander te zwaar zouden gevallen zijn.

Niettemin ging hij daarmeê voort en zocht de vriendschap van de machinisten en telegrafisten der maatschappij, bij wie hij in dienst was, ten einde daardoor de gunst te verwerven hun voor den knaap geheimzinnigen, maar aantrekkelijken arbeid te mogen afzien en onderzoeken.

Spoedig zien wij hem, nadat hij zich eenig begrip had gevormd van eene drukkerij, optreden als uitgever van een dagblad, de *Grand Trunk Herald,* dat op den trein gedrukt werd. In het begin deden zijne handen de dienst van eene drukpers, doch het blad verscheen slechts eenmaal per week, en de spoorwegbeambten hielpen den ondernemer gaarne aan kopij voor zijn blad, daar hij bij allen wel is waar bekend was om zijne onregelmatigheid in dienstzaken, doch ook om zijne groote goedhartigheid.

Deze bekende onregelmatigheid bezorgde hem nu en dan ook wel eens eenige geduchte oorvegen van zijne overheid, doch na de ontvangst daarvan was de knaap er niet door verbeterd. Integendeel, zijne misslagen vielen ten laatste zoo in het oog, dat de spoorwegmaatschappij hem zijn ontslag gaf.

Edison bekommerde zich daarom al zeer weinig, en kort daarop zien wij hem te Port Huron optreden als uitgever van een blaadje, de *Paul Pry* genaamd, waarmeê hij echter weinig geluk had. Hij had intusschen meer koorden op zijnen boog en vestigde nu al zijne aandacht op de telegrafie, zoo zelfs, dat hij, God weet hoe, met medewerking van een zijner vrienden, eene telegraaflijn had aangelegd, waarmeê zij echter niets konden uitvoeren, dewijl het hun beiden, zoowel aan de noodige kennis om deze te behandelen als aan de onmisbare toestellen ontbrak.

Een toevallige gebeurtenis opende hem echter den weg tot het vak, waarvoor hij zooveel voorliefde had. Hij had namelijk het geluk een kind van den stationschef van Port Clement van een stelligen dood te redden, en uit erkentelijkheid leerde hem de dankbare vader telegrafeeren.

Dat was een stap verder, maar spoedig zien wij hem nu zijne telegraaflijn afbreken om...... pekdraden te maken voor een schoenmaker. De nood had hem daartoe gedwongen, doch zijn geest rustte niet en was lang niet neêrgeslagen door die vernedering. Hij kon telegrafeeren, ten minste den sleutel van het Morse-toestel behandelen, en wat er aan zijne kennis ontbrak, vulde zijn geest aan. De schoenmakerswinkel werd verwisseld met het telegraafkantoor, waar hij zich beter op zijne plaats gevoelde.

Omtrent zijne slimheid in deze nieuwe betrekking wordt het volgende staaltje meêgedeeld:

Op zekeren dag was de kabel tusschen Port Huron, in Michigan en Sarnia, in Canada, door het ijs gescheurd, zoodat de gemeenschap verbroken was. De breedte en de toestand van de rivier maakte alle herstelling onmogelijk. Toen sprong de jonge Edison op eene locomotief en greep de kruk van de stoomfluit. De gedachte was bij

hem opgerezen, dat het geluid van de fluit in korte en lange toonen kon afgebroken worden, overeenkomende met het, tikken van de telegraaf. Hij beproefde het.

‘He, Sarnia! Hoort ge mij? Hoort gij wat ik zeg?’ floot de locomotief.

Geen antwoord.

‘Hoort gij wat ik zeg, Sarnia?’

Nog eens en nog eens werd de vraag herhaald, totdat eindelijk de bedoeling aan de overzijde werd begrepen. Men floot het antwoord terug, en de gemeenschap was hersteld.

Het spreekt wel van zelf, dat zulk een vernuft zich moest doen opmerken, doch daar tegenover stond, dat hij zijne oude ondeugd, slordigheid in dienstzaken, niet had afgeleerd. Onophoudelijk moest hij aangemaand worden om al de plichten, welke zijn ambt hem oplegden, te vervullen. Wanneer hem bijv, opgedragen werd zijn gedeelte van de administratie af te werken, vond Edison het nuttiger verschillende werken over zijn vak te bestudeeren en dacht in 't geheel niet aan het cijferwerk, dat op hem wachtte.

De aanmerkingen welke hem daarop gemaakt werden, beantwoordde hij met eene beredeneerde uiteenzetting van 't geen hij bestudeerd had, en gaarne vergaf men den bekwamen telegrafist zijne kleine tekortkomingen, welke een uitvloeisel waren van zijn grooten weetlust.

Zijne studiën vervulden zijn hoofd met zooveel plannen over de toekomstige veranderingen die hij op de telegrafie wilde toepassen, dat zijne collega's, verbaasd over zijne vindingrijkheid, hoewel aan zijne voorspellingen geen geloof slaande, hem altijd met genoegen aanhoorden. Reeds lang had hij voorspeld een nieuw stelsel in toepassing te zullen brengen in het seinen. Hij wilde namelijk over een en denzelfden draad twee berichten gelijktijdig overbrengen, en op zijne uitnoodiging kwamen verschillende vakmannen bijeen om zijne nieuwe vinding te beoordeelen. De proef mislukte echter jammerlijk en de uitvinder, zoo als men hem toen spottend noemde, nam zijn ontslag uit de telegraafdienst.

Hij toog naar New-York en had daar het geluk de opmerkzaamheid op zich te vestigen, door den koersaanwijzer van de goudbeurs te verbeteren, hetgeen hem zulk een roep bezorgde, dat enkele telegraafmaatschappijen hem aan zich verbonden met een hoog salaris, waarvoor hij haar alleen het recht behoefde te schenken het eerste bod te mogen doen op alles, wat hij op het gebied der telegrafie zou uitvinden.

Van af dat oogenblik brak in zijn leven een keerpunt aan. Tot nu toe was hij niet veel meer geweest dan een zwerver, die het spreekwoord: twaalf ambachten en dertien ongelukken, in praktijk had gebracht, doch het ongevraagde jaarlijksch inkomen, dat hem op zulk eene toevallige wijze was toegelegd, stelde hem in staat zich geheel en al aan zijn lust tot onderzoek over te geven, zonder dat hij hoefde te vreezen, door een lastige dienst, over zijne kleine verzuimen op de vingers getikt te worden.

Hij toog aan den arbeid en zie, na een kort tijdsverloop was het dubbelseintoestel eene werkelijkheid. Bij zijne aankondiging daarvan trok men wel de schouders op, want men dacht aan de mislukte proef van Boston, maar hij overtuigde zelfs de meest ongeloovigen.

Toen hij eenmaal met het uitvinden begonnen was, hield hij niet op. In een ongeloofelijk kort tijdsverloop had hij op telegrafisch gebied niet minder dan een en tachtig verbeteringen of nieuwe toestellen uitgevonden en begon zijn naam zulk eene vermaardheid te krijgen, dat de verschillende telegraafmaatschappijen hem het goud met handen vol toewierpen, alleen om zijne vindingen op hare lijnen te mogen toepassen.

De rijkdommen konden zijn geest niet verlammen. Integendeel, hij gebruikte de verkregen schatten om proefnemingen op groote schaal te doen en er was een tijd dat hij aan honderden handen werk gaf.

Ondertusschen was hij gehuwd na zijn naam voor goed gevestigd te hebben door de uitvinding van zijn telephoon, en vertrok naar Menlo-Park bij New-York, dat hij geheel naar zijn smaak had laten inrichten en van waar ook al de uitvindingen kwamen, die de wereld sedert in verwondering hebben gebracht.

In ons volgend nommer zullen wij hem daar een bezoek brengen, wanneer wij tevens de gelegenheid zullen vinden eene verklaring te geven van de wonderbare en toch zoo hoogst eenvoudige werktuigen, waarvan wij in dit nummer de teekeningen geven.

Uit het dierenleven.

Door mijn beroep als dokter kwam ik vóór een tiental jaren dikwijls bij een man die oud en lastig was De oorzaak van het laatste moest wellicht in den tijd, niet in wederwaardigheden

des levens gezocht worden, want de man was voldoende met aardsche middelen bedeeld en had weinig ongelukken gehad. Maar dat in 't voorbijgaan. Ik geloof dat het hem ging als zijne meubelen, die in hunne jeugd ook helderder en blinkender geweest waren, doch nu somber en droevig er uitzagen. De oude klok kraste, als ware zij door het vele stof dat in haar binnenste schuilde, zwaar verkond geworden; haar slinger ging zoo langzaam en stijf dat men wel kon zien dat zij het niet lang meer zou maken.

Voor den ouden man wist ik niet veel meer baat dan voor dit versleten meubelstuk. Iederen dag vond ik hem meer gebogen en ineengedrukt in zijn armstoel gezeten. Zijne vingers waren dun en mager als de pooten van een kikvorsch; duizendmaal in een uur veegde hij zijn bril schoon en klaagde daarbij onophoudelijk dat de glazen altijd zoo dof waren. De schuld lag echter niet aan den bril, maar aan zijn oogen, die steeds zwakker werden. Ik zegde hem dit evenwel niet, want ik had nog al medelijden met den man, omdat hij moederziel alleen was. Maar neen - heel alleen was hij niet; achteraf in een hoek, waar zelfs in den vollen middag slechts een flauwe lichtschemering merkbaar was, stond op een tafeltje een kooi van zwart ijzerdraad, waarin op een stok een opgezette vogel gezeten was. Ik vergis mij, het was geen opgezette, want het dier bewoog zich en nader tredende, merkte men dat het een kleine, groene papegaai was, die bijna onbeweeglijk op een en dezelfde plek bleef zitten met de oogen strak op een spiegeltje gericht dat aan de kooi was vastgemaakt. Men stelle zich echter geen spiegel voor met een lijst en al wat men verder aan een behoorlijken spiegel verwacht - wat wij als zoodanig bestempelen, was niet meer dan een bestoven scherf van een spiegel. Voor den vogel deed dit stuk echter even goed dienst, en nog beter, geloof ik. Immers, het scheen hem een zoet genot te verschaffen, want hij staarde het aan alsof er niets schooners te zien was, hij klopte er met zijn kop tegen en deed alsof hij het streelen wilde en frazelde zacht en teeder als om het zijn liefde en eerbied te betoonen.

De arme oude vogel! wat mag hij daar wel bij gedacht hebben? Was hij soms in zijn lange gevangenschap waanzinnig geworden? De man met zijn knokkelige handen en zijn onbruikbaren bril, die dagelijks doffer werd, de oude, slechte meubelen, de knarsende klok - dit alles maakte een zeer pijnlijken indruk, maar de kleine papegaai voor zijn spiegelscherf was het treurigste van alles.

‘Zie, dat beest is levend; ik dacht waarlijk in 't eerst dat het dood was.’

‘Het is ook dood,’ antwoordde de grijsaard, ‘dat is geen leven meer; alleen maar een schijnleven. Even als de duiker door een nauwe buis van boven lucht krijgt, zoo ontleent deze vogel al zijn levenskracht aan het nietige spiegelbeeld; de verbeelding verplaatst hem in de wezenlijkheid; ware die glasscherf weg, dan zou het met hem ook spoedig gedaan zijn. In vroeger tijd,’ ging de man voort terwijl hij met een doekske over zijn bril wreef, ‘toen was hij een juweel van een dier; ik heb hem eens als een verjaringsgeschenk voor mijn vrouw zaliger gekocht en toen ik hem heur gaf, heb ik gezegd: Zie, dat zijn eerst aardige vogels! als de een sterft, sterft ook de andere; daarom noemt men ze ‘Inséparables’ - moge het ons evenzoo gaan! Het is echter met ons niet het geval geweest. Toen mijne vrouw stierf, bleef ik toch voortleven en nu ben ik er nog, al leid ik dan ook maar een half leven. De vogel heeft het eigenlijk beter, want hij leeft in een schoonen droom, in een zoete begoocheling. Op zekeren morgen kon zich het wijfje slechts met moeite op den stok staande houden, raakte spijs noch drank meer aan en liet levensmoede de vleugels en het kopke hangen,

terwijl het manneke onrustig om haar heen fladderde. Eensklaps begon het zieke beestje met de oogen te draaien, een wijle waggelde het op de kruk en viel toen dood neder. Haastig nam ik het lijk uit de kooi en hechtte dit spiegeltje er aan vast. Mijne list had het verwachte gevolg. Het manneke bezag er zich in en hield het beeld voor zijn wijfke. En zoo zit het nu sinds jaren, zich voedend met een hersenschim en in afwachting dat het vonnis van den boozen toovenaar zal opgeheven worden en zijn wijfke wederom in natuurlijken staat bij hem komt zitten.'

Sedert ik dit vernam, bezocht ik den man meer dan vroeger, en ik moet zeggen veeleer om zijn vogel dan om hem zelven. Dikwijls bleef ik het dier met opmerkzaamheid gadeslaan en kon mij niet weêrhouden met een zucht te fluisteren: Och, arm beestje!

En toen de man den laatsten adem had uitgeblazen en vreemde liê het huisraad kwamen halen om het in veiling te brengen, toen ging mij de vogel zoo aan het hart, dat ik hem met zijn kooi kocht en hem naar mijn heldere, zonnige kamer medenam. Hij zou het goed bij mij hebben. Eerst en vooral de kooi schoon gemaakt. Die zat vol vuil en spinrag! Fluks werd het dier voor tijd en wijl in een andere kooi gezet, de oude werd duchtig geschuurd en gepoetst, de glasscherf werd vervangen door een ongebroken, glanzende spiegel, de bodem werd met wit zand bestrooid, het eetbakje even als de drink fontein van het noodige voorzien en bovendien nog een bakje met water midden in de kooi gezet om te kunnen baden. Ziezoo! en nu weêr er in, kleine papegaai! Wat zal hij blij zijn!

Ach, de vogel was over de nieuwe maatregels in 't geheel niet verheugd! Men kon zien dat hij zich niet op zijn gemak gevoelde. Hij bewoog zich ongedurig op de kruk heen en weêr en zag weemoedig in den spiegel. Niet lang duurde het of hij at en dronk niets meer. Geen twee dagen had ik hem in mijn huis toen hij den weg van zijn lang gestorven wijfke opging. Door hem uit zijn kooi te nemen en misschien ook door de verwisseling van de spiegelscherf had ik hem in zijn droom gestoord, de toovermacht en daarmede ook zijn hart gebroken.

J.S.

Afghanistan en de Afghanen.

Tusschen Engeland en Afghanistan is de oorlog uitgebersten, en wij meenen daarom niet langer te mogen uitstellen den lezer wat nader met laatstgenoemd land en zijne bevolking bekend te maken. Hetgeen wij gaan mededeelen kan als aansluiting dienen bij hetgeen wij in een vorig nommer naar aanleiding der gravure 'de Khyber-pas' gezegd hebben.

Alvorens echter onze schets te beginnen, moeten wij doen opmerken, dat zij niet volledig kan zijn aangezien de Afghanen door hun afkeer dien zij van vreemdelingen hebben dit onmogelijk maken.

Afghanistan ligt tusschen Perzië, Turkestan, Engelsch-Indië en Beludchistan ingesloten en wordt geregeerd door een emir, die in de hoofdstad Kaboel verblijf houdt. Over het algemeen zijn de Afghanen een schoon slag van volk, flink van gestalte, met lang, zwart haar, levendige oogen en scherpe trekken. Zij worden verdeeld in twee groote stammen, de nomaden en de vaste bevolking, die beiden weêr talrijke stammen hebben, aan welker hoofd een khan staat. De niet nomadische stammen, vooral bekend om hun ontembare dapperheid, hebben hunne oude voorvaderlijke zeden bewaard en leiden nog het oude herdersleven, dat hun

voornaamste middel van bestaan is. De nomaden daarentegen worden sedert eeuwen door hunne buren gevreesd om hunne roofzucht, waarin zij zich noch door de wetten van het land, noch door de op hen afgezonden troepen laten storen, daar de bergen hun in tijd van nood schuilplaatsen aanbieden, die voor elken onbekende ontoegankelijk zijn. Terwijl de gewone fakir zich op den landbouw toelegt, oefent de nomaad zich in het hanteeren van geweer en zwaard, om op jacht of roof uit te gaan, en noemt zich trotsch den 'krijgsman.'

De gastvrijheid der Afghanen is wel eens geroemd, en betrekkelijk verdient zij ook allen lof. Zoolang een vreemdeling in een dorp vertoeft, zal niemand hem met woord of daad lastig vallen, doch het wordt niet tot de zeldzaamheden gerekend, dat de gastheer, kort nadat hij van zijn gast afscheid heeft genomen en hem eene goede reis heeft toegewenscht, naar zijn geweer grijpt om langs omwegen zijn gast vooruit te ijlen, hem daarna op te wachten en te berooven.

Even als de oostersche volken, verliezen de Afghanen in het ongeluk al hun zedelijken en lichamelijken moed; zij kunnen de grootste vermoeienissen en hardste ontberingen trotseeren en gaan zonder vrees ten oorlog, doch is Allah tegen hen, is de eerste aanval mislukt of de eerste hardnekkige tegenstand gebroken, dan buigen zij het hoofd, onderwerpen zich aan hun lot en laten zich slachten als kalveren.

De leer van het noodlot speelt in hun leven een groote rol en van daar ook hun haat jegens de Perzen en alle ongeloovige vreemdelingen; vooral de Hindoes dragen zij een ingekankerden haat toe en niet dan gedwongen zal een Afghaan den maaltijd met een Hindoe deelen. Hun overdreven geloofsiever ontwaakt het hevigst in het gevecht, doch ook in het gewone leven zijn zij trouwe volgelingen van de leer van Mahomed en mengen hunne gesprekken met aanhalingen uit den koran.

Zoo ook worden alle burgerlijke twisten beslecht, door dat de aangeklaagde, ten bewijze zijner onschuld, een eed zweert op een standbeeldje van Mahomed, terwijl in crimineele zaken de rechtspraak gegrond is op het beginsel van wedervergelding. Hun huwelijksleven gelijkt op dat van vele mahomedaansche landen; de vrouwen worden behandeld als eene koopwaar; een man trouwt de weduwe van zijn overleden broeder, en het is eene doodelijke schande voor een ander man, die eene weduwe tot vrouw neemt. De veelwijverij is geoorloofd, doch wordt weinig toegepast, daar de arme zich met ééne vrouw tevreden stelt en zelfs de rijken zeldzaam meer dan twee vrouwen nemen.

De vrouwen van de rijken leven in weelde, doch die der armen moeten hard werken en zelfs veldarbeid verrichten, waartoe hare mannen veelal te lui zijn. De opvoeding der kinderen bepaalt zich hoofdzakelijk tot het van buiten leeren van eenige verzen uit den koran, doch er bestaan ook colleges, waar onderwijs gegeven wordt in allerlei wetenschappen, waarvan echter alleen gebruik kan gemaakt worden door de meer gegoeden.

De taal, welke men spreekt, draagt den naam van Poostkoo, en is een samenraapsel van perzisch, sankritsch en eenige tongvallen. Eene literatuur bestaat echter niet, evenmin als ooit schrijvers van naam onder hen geweest zijn. Zij houden veel van muziek en bezingen in liedjes de dapperheid hunner helden en voorvaderen.

De strijd, die thans is ontbrand, kan zeer hevig worden en het is lang niet zeker, dat de Engelschen er gemakkelijk spel zullen hebben. Behalve toch met het leger zullen zij te kampen hebben met de nomaden uit de bergen, terwijl de bergpassen zoo weinig toegankelijk zijn, dat men met een handvol troepen een aanzienlijk engelsch leger een geruimen tijd kan tegenhouden.

Het staande afghaansche leger is eigenlijk eerst onder de twee laatste emirs opgericht, en vooral de tegenwoordige emir heeft er veel werk van gemaakt om het te oefenen en bruikbaar te maken, zoo dat hij thans een krijgsmacht bezit, die eene vergelijking met de europeesche legers kan doorstaan, daar zij even goed hare achterladers en kanonnen heeft.

Men houdt het er voor, dat de emir over meer dan 20 regimenten infanterie en 7 regimenten cavalerie beschikt, die over het geheele land verspreid liggen. De hoofdmacht van Shir Ali bestaat echter in de milicie of landweer; de laatste russisch-turksche oorlog heeft bewezen, welk een ongehoord aantal soldaten zijn aziatische

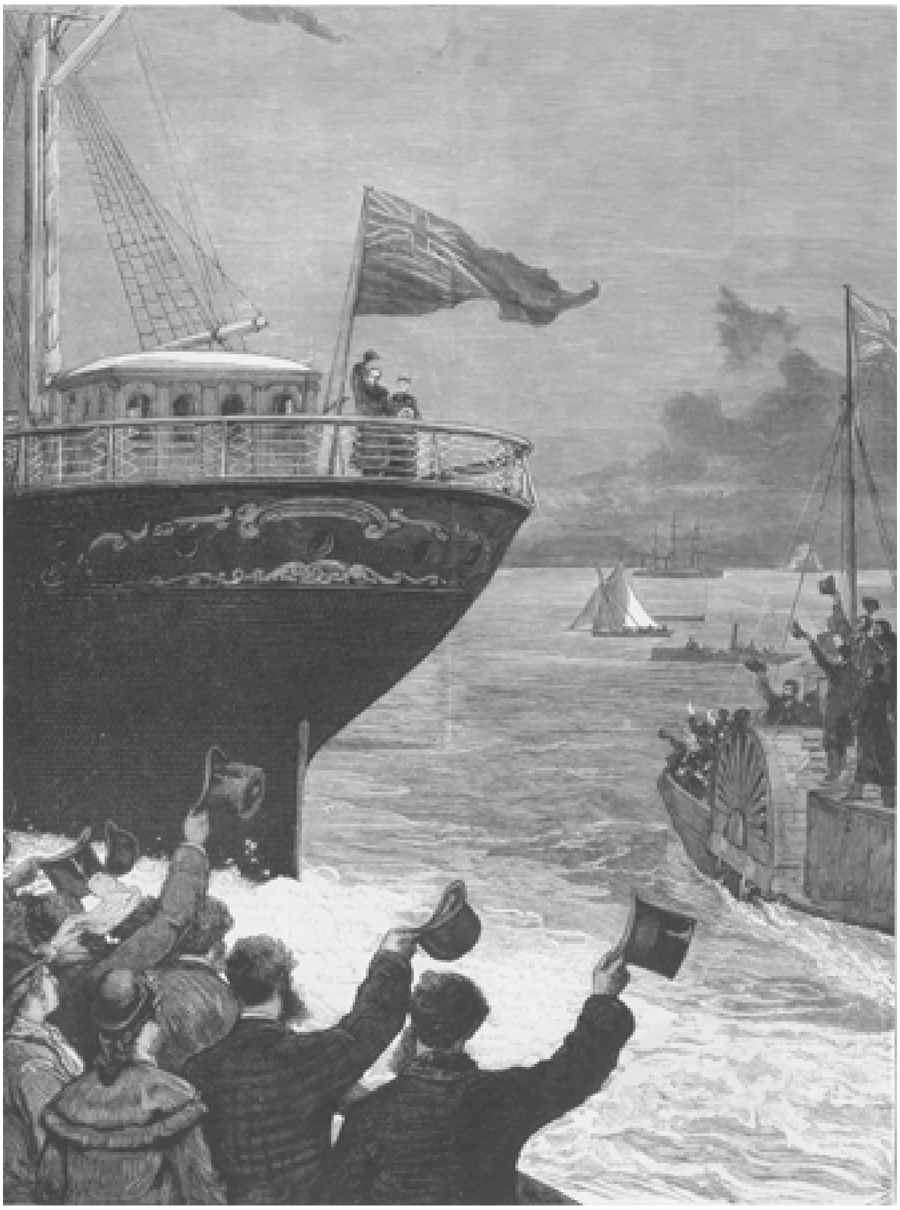

HET VERTREK VAN DEN MARKIES VAN LORNE NAAR CANADA.

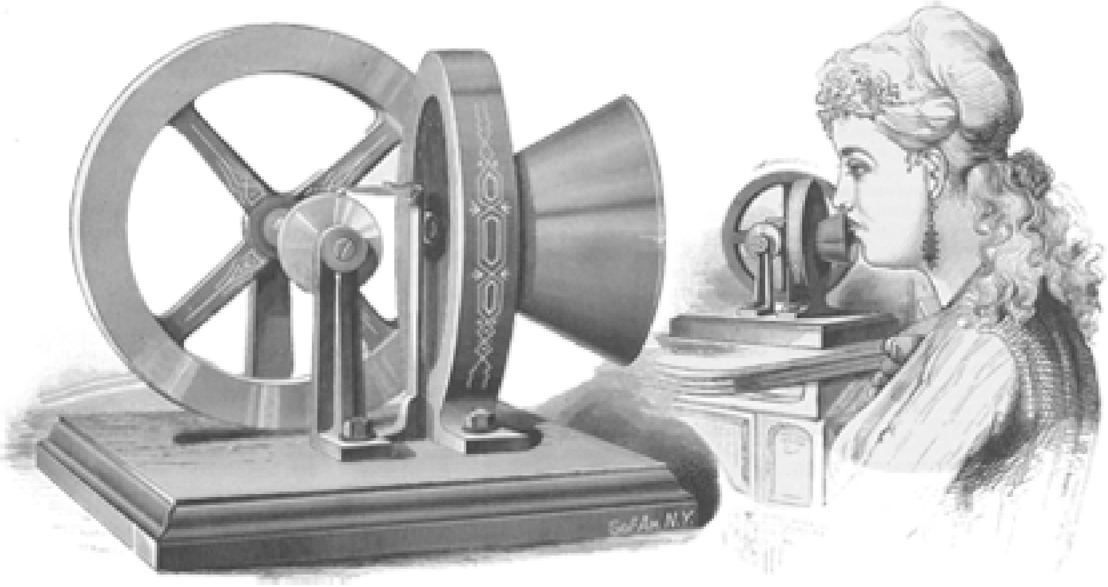

DE PHONOMOTEUR.

DE MEGAPHOON.

provinciën aan den sultan geleverd hebben, waar bijna de geheele mannelijke bevolking onder de wapens kon treden. Hetzelfde is met Afghanistan het geval en bij den oorlog van 1839 heeft men kunnen leeren, dat omstreeks een achtste gedeelte der bevolking ten oorlog kan trekken. Russische berekeningen schatten het leger van Afghanistan, indien alles opgeroepen wordt, op minstens 150.000 goede soldaten, waarvan omstreeks het drievijfde gedeelte bereden is.

Zulk eene macht, die door het fanatisme wordt aangedreven, is niet gering te schatten, vooral daar, zoo als men vermoedt, russische officieren het afghaansche leger in de europeesche manier van oorlogvoeren met raad en daad zullen gaan bijstaan. Zelfs de zedelijke steun van Rusland is voor Engeland zeer te vreezen en deze beide europeesche Mogendheden dragen elkaar veel te slecht hart toe, ten einde niet elke gelegenheid aan te vatten om elkaar afbreuk te doen.

Een aardige legende over een brug.

Te Frankfort ligt over de rivier de Maine een oude brug, waaraan een legende verbonden is, welke wij een plaatsje in onze kolommen niet onwaardig rekenen.

Men verhaalt namelijk dat de aannemer van die brug, ziende dat hij op den bepaalden tijd met het werk niet gereed zou kunnen zijn, in zijn angst voor de gevolgen die deze tekortkoming voor hem zoude hebben, het besluit vormde om de hulp des duivels in te roepen, want in den goeden ouden tijd waarop wij het oog hebben, was satan een persoon van gewicht, die in netelige omstandigheden veel gezocht werd.

Het is bekend dat de duivel zijne vrienden zelden in den steek laat, en hij beloofde dan ook den brugbouwer, hem uit zijn verlegenheid te zullen redden, doch op ééne voorwaarde. Terwijl hij zich verbond om te zorgen dat het werk nog vóór den bepaalden tijd voltooid was, eischte hij als loon voor zijn dienst niets meer dan dat het eerste levend wezen dat over de brug zou gaan, hem zou toebehooren.

De duivel maakte het contract op en de bouwmeester onderteekende het met zijn eigen bloed, gelijk het gebruik was. Op den gestelden dag was de brug gereed, en satan kwam zijn belooning vragen.

Ditmaal echter bleek het den ouden zwarten sinjeur dat hij nog niet slim genoeg was, want de contractant paste wel op dat geen zijner goede medeburgers het eerst de brug overtrok en zoodoende zijn leven en zijn ziel verbeurde; om dit te voorkomen liet hij een levende haan er over jagen en in de macht des duivels vallen. Deze was natuurlijk zeer nijdig en verbeet zich van spijt dat hij het contract in zoo onduidelijke bewoordingen had opgesteld.

De gevolgen van zijn woede bleven niet uit, want na het onschuldige dier met woest geweld verscheurd te hebben, begon hij uit al zijn macht aan de brug te trekken en te stooten, zoo dat ten laatste een boog er van ineen stortte. Meer scheen hij er echter niet aan te kunnen verwoesten, want de brug bleef verder onbeschadigd en daar zij, volgens de voorwaarden van aanneming, eerst eenige dagen later voltooid hoefde te wezen, had de bouwmeester nog den tijd om haar te herstellen en kon daardoor toch aan zijn verplichtingen voldoen.

Diegenen onder onze lezers die Frankfort bezocht hebben, zullen zich na het bovenstaande rekenschap kunnen geven van de omstandigheid dat deze brug met

een zwaar vergulden haan prijkt. Ongetwijfeld heeft men daardoor het arme beest willen eeren dat den boozen geest in handen geleverd werd.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- Fluit nog eens.... hard, harder.... fluit op uwe vingers, zeî de eene Waal tot den anderen; waar blijft de veldwachter?

De andere gendarme floot nog eens uit al zijne macht, begon daarna den gemeentelijken ambtenaar te roepen, doch er kwam geen antwoord, en ook geen veldwachter.

Toen trok hij zijn revolver uit zijn binnenzak en schoot hem in de lucht af; dan toch zou de veldwachter wel hooren, dat men hem noodig had.

Het schot galmde en hergalmde door de dennenboschen; doch weldra werd alles weder stil op het veld; er kwam echter geen antwoord van den veldwachter.

Binnen in de *Kruisdeur* hoorde men op het revolverschot een angstig geschrei en gekerm; het was de huisvrouw, die herhaaldelijk riep, dat men daar buiten den armen Klinkert vermoordde.

- Kom, laat ons maar vertrekken, zeî de eene gendarme, terwijl hij den gevallen lantaarn van den boer opraapte; gelukkig is het licht niet uitgegaan.

Wij gaan voort met de vertaling van hetgeen de twee waalsche gendarmes zeggen, en dien nacht nog zullen zeggen, voor zij in hun kazerne aankomen.

- Vooruit, kerel! zeî de andere, en hij duwde Klinkert voor zich uit.

- Maar, is dat nu kortswijl, of is het gemeend? vroeg Klinkert; wat weerga moet gij van mij hebben? wat heb ik gedaan? Denkt gij waarachtig dat ik een dief ben? Ik ben Faust Klinkert, een fatsoenlijk man uit het dorp....

- Kan niet verstaan, antwoordden de gendarmes gelijktijdig; vooruit!

De eene ging met de lantaarn voorop: de andere, die den gevangene vooruitduwde, volgde hem.

- Weet gij den weg? vroeg deze.

- Neen, maar ik heb de richting onthouden, die de dief nam, toen hij met zijn lantaarn op het huis afkwam.

- Zeer gelukkig.

- Indien ik mij niet bedrieg, ligt de straatweg ongeveer een kwartier uurs van hier.

- De lantaarn is bijna uitgebrand.

- Dat is niet erg; de maan komt op, zeî Jean-Baptiste; zijn de koorden goed vast?

- Goed vast.... antwoordde Leonard; dat ziet er een schelm uit.

- Ik heb hem maar even bij het licht gezien; heeft hij geen bloedrood haar en baard?

- Ja dat heeft hij; zou hij maar geheel alleen zijn bedrijf uitoefenen?

- Indien hij daarmeê alleen terecht kan, geef ik hem gelijk.

- De kerel is leelijk in de klem geloopen....

- Leelijk.... loop ik niet te hard?

- Neen; ik kan u best volgen.... hoor dien kerel eens binnensmonds grommen en knorren, wat mag hij zoo al te zeggen hebben?

- Dat hij in de kaars is gevlogen, en zich deerlijk de vleugels heeft verbrand.

- Ja, hij komt van een kale reis.... wat denkt gij van den veldwachter?

- Ja, dat is zonderling; zou de kerel op de vlucht zijn gegaan?
- En dat voor een oud-gediende!
- Veldwachters branden zich niet gaarne de vingers.
- Misschien is hij in de schuur gaan liggen en in slaap gevallen.
- Laat de man dan maar slapen; ik voor mij heb hem niet noodig.
- Ik ook niet.

Terwijl de twee beerenmutsen met hun gevangene daar over het akkerland heenstappen, door heggen dringen en over slooten springen en langzamerhand op den straatweg aankomen, willen wij den lezer bekend maken, wat er van den dorpsveldwachter is geworden.

Zoodra de gemeentelijke ambtenaar, die zich achter de schuur der *Kruisdeur* had geborgen, hoorde dat er beweging kwam aan den gevel, stond hij op, kwam even nader en bleef een oogenblik met gespitste ooren staan luisteren. Toen hij den naam van Faust Klinkert hoorde uitspreken, mompelde hij:

- Zoo, zoo, het is de baas uit de *Zilveren Ster,* die daar in de klem loopt... overheerlijk! Wat zal de burgemeester voldaan zijn! Nu, laat hen dat maar alleen afhaspelen.... de veldwachter komt daar niet tusschen. Terwijl hij dit zegde, ging hij den hoek der schuur om en verdween.

Ter opheldering van een en ander zijn wij den lezer een korte verklaring schuldig. Hoe geheim Klinkert zijn candidatuur ook had gehouden, was toch de burgemeester (hoe? dat zegt de geschiedenis niet) met de zaak bekend geworden. Hij wist dat er nachtelijke vergaderingen gehouden werden in de *Kruisdeur;* het was hem bekend, dat eenige kwie-kwies uit de stad en omliggende dorpen bij de verkiezing zouden tegenwoordig zijn en alles aanwenden, om met allerlei listen, en zelfs met geweld, indien het niet anders konde, de candidatuur van den ouden Kurk tegen te werken; ook had men hem gewaarschuwd, dat de partij van Klinkert het plan van den veldtocht geheim wilde houden tot op den dag der verkiezing, en slechts, om zoo te zeggen, bij de stembus den eigenlijken slag wilde wagen.

De burgemeester beschouwde het als een wezenlijk ongeluk voor de gemeente, dat een man zonder godsdienst, een man, die eeuwig en erfelijk met de buren, ja, met geheel het dorp overhoop lag; die om zijn lastig en wraakzuchtig karakter door iedereen werd veracht en gehaat, dat zulk een man zoude plaats nemen in den gemeenteraad.

De gendarmes naar den Boschkrekel zenden, en den een of anderen boer, die de nachtelijke vergadering bijwoonde, doen aanhouden, kwam hem voor als een zeker middel om het plan zijner tegenstrevers in eens in duigen te slaan. Zoo als wij reeds gezien hebben, kwam de zaak uit zoo als hij het had overlegd en berekend. Was eenmaal Klinkert of een der Boschkrekels in de handen der openbare macht, dan moest het belachelijke der gebeurtenis alleen zijne candidatuur met zekerheid doen mislukken.

Handelde de dorpsburgemeester goed of slecht? Wij hebben deze vraag niet te beantwoorden; wat wij verhalen, gebeurde zoo als wij het den lezer mededeelen - ieder beoordeele het gedrag van den burgervader, zoo als hij dit goedvindt.

Nog iets anders verdient eenige opheldering: waarom kwam de veldwachter, op het eerste fluiten der gendarmes, dezen niet te hulp? Waarom ging hij den hoek der schuur om, en verdween hij in de duisternis? De man had zijn wachterder van den burgemeester, en als een oudgediende van het belgisch leger week hij ook geen duimbreed er van af. - Maak u onmiddellijk uit de voeten, had de burgemeester hem gezegd, zoodra er iemand, wie het ook zij, in de handen der gendarmes valt; wat

zoudt gij er bij kunnen verrichten? Gij zoudt natuurlijk de getuigenis moeten afleggen, dat de man, het moge dan Klinkert of een Boschkrekel wezen, u bekend is, en volstrekt geen dief kan wezen. Neen, de zaak moet en zal ook geheel anders uitvallen, en daarom is het noodig, dat gij u uit de voeten maakt, en de boeren, die geen Van allen een woord Fransch kennen, met de gendarmes, die misschien zelfs nooit Vlaamsch gehoord hebben, maar alleen laat.

XI.
Duivelskinderen.

Klinkert met de armen op den rug gebonden, stapt daar grommend, knorrend heen over den straatweg; rechts en links heeft hij een gendarme tot geleider. De twee Walen praten onophoudelijk, en lachen en schateren om de schoone

vangst, waarmeê zij ongetwijfeld bij de hoogere overheid in een goed blaadje komen.

- Rekels, ja, rekels! dat zijt gij, gromde Faust; en wat babbelt gij toch onophoudelijk? Is het over mij dat gij het zoo druk hebt? Indien ik mijne armen loskreeg, sloeg ik u den een na den andere al de tanden uit uw mond.... Ja, een ongeluk deed ik.... maar wat gij van daag hebt uitgezet, betaalt gij mij met den interest er bij... procedeeren, zal ik, al moest de *Zilveren Ster* er bij verloren gaan.... krrs.... dat ik toch geen enkel woord Fransch ken.... Rekels, rekels, rekels, duivelskinderen! Ja, dat zijt gij! En de gendarmes schaterden van het lachen om het onverstaanbare grommen en knorren van hun gevangene.

Na een uur gegaan te hebben, kwamen zij aan een herberg, die langs den weg lag; er was licht binnen in huis.

De gendarmes zouden daar een glaasje brandewijn drinken en een oogenblik uitrusten. Een hunner zag de herbergiersvrouw aan, stak drie zijner vingeren omhoog, en bracht toen, de beweging van iemand die drinkt nabootsend, de hand aan de lippen.

- Ja, ik versta u wel.... drie glaasjes brandewijn? wilt gij zeggen, sprak de vrouw glimlachend; dat zijn twee Walen.

- Ja, dat zijn Walen, knorde Klinkert, de tanden knarsend; is dat geen onzin van het hooger bestuur, gendarmes te zenden in een streek, waar zij niemand verstaan kunnen, of door niemand verstaan worden?

Deze aanmerking van den waard uit de *Zilveren Ster* was nog het beste, wat wij ooit van hem gehoord hebben.

De vrouw gaf aan iederen beerenmuts een glaasje brandewijn, en bood, terwijl een der gendarmes met den vinger naar den gevangene wees, dezen het derde aan.

- Neen, neen, zeî Klinkert barsch, giet uw jenever, of wat het ook zij, maar weêr in de flesch; ik heb niets noodig.... ik wil nog liever bersten als een ijzeren granaat, dan iets van die rekels, van die duivelskinderen, aannemen.

- Wel, heilige deugd! zeî de vrouw, een verbaasden blik op den gevangene werpend.

Zij haalde de koperen olielamp van de tafel, en kwam nader.

- Ja, bezie mij maar goed, g[ro]mde Faust.

- Wel, heilige deugd! riep de vrouw, is dat de baas uit de *Zilveren Ster* niet?

- Ja, dat ben ik, Faust Klinkert, uit de *Zilveren Ster*.... dat moge u verwonderen, knorde hij.

- Wel, heilige deugd! wat heb ik medelijden met u; wat hebt gij gedaan? kermde de vrouw met saamgevouwen handen.

- Wat ik gedaan heb? antwoordde Faust; met die vraag breek ik mijn hoofd van het oogenblik, dat die duivelskinderen hier naast mij, de handen op mijn rug vastbonden.... en misschien zou ik het kunnen weten, indien ik maar een enkel woord Fransch kende.... verstaat gij het niet?

- Wel, heilige deugd! ik heb moeite om mijn kerkboek met groote letters te lezen.

- Of uw man?

- Ja, die kent Fransch; oud-gedienden van het leger spreken allen een mond vol Fransch of Waalsch.

- Roep hem terstond, roep hem....

- Sedert een half uur is hij naar de markt gereden.... doch wacht eens, kent de schoolmeester geen Fransch? Wel, lieve deugd! Ja, zeker kan hij dat, maar de man is dood, sedert gisterenavond..... Maar wacht eens, waar brengt men u heen, Faust Klinkert? Naar de brigade, een uur van hier, denk ik; dénkt gij dat ook niet? Welnu,

spreek met den wachtmeester, die spreekt Fransch en Vlaamsch ook. Faust liet de babbelende vrouw niet uitspreken, en opstaande, vroeg hij, een der gendarmes beziende:

- Gaan wij vertrekken?

Hij kreeg geen antwoord; zijne bewakers schenen elkander nog zeer veel te zeggen te hebben, want bij het ledigen van een tweede en een derde glas brandewijn, bleven zij, lachend, schaterend, (waarover? dat mocht de duivel weten, knorde Klinkert) maar altijd voortpraten.

- Kunt gij met een mes dat touw op mijn rug niet doorsnijden? vroeg Klinkert, kwansuis den vinger aan zijn oor brengend.

- Heilige deugd! indien ik dat deed, waren zij geen haar te goed, om ook mij geboeid weg te voeren.

- Neen, dat doen zij niet, omdat gij eene vrouw zijt... doe het maar.

- Heilige deugd! ik durf niet; en wat zoudt gij doen, indien ik het touw eens doorsneed?

- Gaan loopen, niets meer.

- Wel, heilige deugd! Faust Klinkert, die woeste mannen waren in staat, om u hier voor de deur onzer herberg als een hond dood te schieten.

- Nu, dat waag ik er aan; snijd de koord maar door.... ik geef u een gouden kruis ten geschenke.... doe maar.

- Gaarne wilde ik uw kruis hebben, maar....

Een der gendarmes, die misschien vermoedde, waarover men sprak, kwam voor de vrouw der herberg staan, en met den vinger dreigend en haar barsch aanziende, deed hij een uitval, waarvan zij geen woord verstond, maar die, zoo als zij dacht, wilde zeggen, dat zij zich in acht moest nemen.

- Wel, heilige deugd! ik versta geen woord van al wat hij zegt, glimlachte de vrouw; verstaat gij iets van al dat gebrabbel, Faust Klinkert?

- Ik niet; maar de duivel verstaat het.

- Zie, nu heeft hij een pistool in de hand.... wat mag hij nu zeggen; als die mannen praten, is het juist alsof zij vloeken.

Klinkert was stil achteruit gegaan naar de tafel, had daar een broodmes opgenomen, en het op zijn rug brengend, maakte hij zich gereed om het touw, waarmeê hij geboeid was, door te snijden.

Met een sprong was een der gendarmes bij hem, rukte hem het mes uit de hand, en stiet den gevangene met een forschen stoot van zijn karabijn naar de deur.

- 't Is gelukkig voor u, dat ik gebonden ben, knorde de boer, wiens haar en baard, oogen en aangezicht op dat oogenblik schenen te branden.

De gendarme tikte hem even met den loop van zijn revolver tegen het voorhoofd, en vloekte, dat hij hem als een hond overhoop zou schieten, indien hij de minste poging deed om te ontvluchten.

- Ja, ik kan wel denken, wat gij daar zegt, dacht Klinkert; maar toch zou ik het niet laten om die pijpenkas, welke gij daar in de hand hebt.

- Faust Klinkert, wees maar voorzichtig, kermde de vrouw; wel, heilige deugd! wat zijn dat brutale mannen!

De gendarmes met Klinkert in 't midden zijn weêr op weg; een uur later, toen het even licht begon te worden, komen zij bij de brigade aan. Daar sluiten zij den gevangene op in een klein vertrekje met getralied venster en stevige eikenhouten deur, die van buiten met zware grendels wordt gesloten.

Een kwartier daarna kwam de wachtmeester der brigade binnen.

- Goddank, dat ik een bekend gezicht zie! riep Klinkert; wat is dat nu voor een gemeene streek van uwe twee gendarmes?

- Gemeene streek? herhaalde deze; hoe meent gij dat?

- Gij kent toch den waard uit de *Zilveren Ster* wel? Tien, twintig maal zijt gij in mijn herberg geweest; en hoe dikwijls heb ik uw paard vastgehouden, of het bij mij op stal gebracht?

- Ja, ik ken u sedert lang. Faust Klinkert; doch nooit had ik durven denken, dat ik u geboeid hier in mijn brigade zou hebben zien opbrengen.... Wat weerga hebt gij toch aangevangen?

- Is dat nu ernst of gekheid? Faust is een eerlijk man.... wil ik u de zaak uitleggen, want die twee wilde kerels verstaan mij niet, en van al wat zij onder elkander babbelen, kan een boer uit de Kempen geen woord verstaan.

- Ik weet alles wat er gebeurd is; al uwe verklaringen zijn overbodig.

- Neen, de ware toedracht der zaak kent gij niet.

- Zeker, zeker; ik weet alles; gij zijt daar leelijk in de klem geloopen.... nu, wie zich brandt moet maar op de blaren gaan zitten.

- Maar, sapperloot! 't is bijna of heel de wereld tegen mij samenspant.... gij ook, wachtmeester, denkt gij misschien, dat ik een dief ben!

- Luister eens, Faust Klinkert, mijne gendarmes hebben hun plicht gedaan; zie maar dat gij uit het net komt, waar gij zijt ingezwommen.

- Wie mij verraderlijk in dat net gebracht heeft, zal later wel uitkomen.... wilt gij eens twee minuten naar mij luisteren?

Nu verhaalde Klinkert, waarom hij des nachts naar den Boschkrekel was gegaan, waarom hij, even als de andere boeren, door het raam was binnen geklommen, en meer vijven en zessen, zoo als hij dat noemde, welke den lezer reeds bekend zijn.

- Dat is een gekke geschiedenis, lachte de wachtmeester.

- Zoo is het; zou ik daarom liegen? Gij kent toch Faust Klinkert uit de *Zilveren Ster* wel?

- En waarom hebt gij al die verklaringen niet ter plaatse afgelegd?

- Aan wien zou ik die afgelegd hebben? Aan uwe twee Walen, die de duivel zelf misschien niet verstaan kan?

- De burgemeester en de veldwachter toch spreken beiden Fransch.

- Indien die twee duivelskinderen, welke mij als een gemeenen vagebond hebben geboeid, mij recht naar den burgemeester hadden opgebracht.... maar neen, als een wild dier heeft men mij gebonden en voortgesleept, en als den grootsten boosdoener van de wereld, in het midden van den nacht herwaarts gevoerd.... al kon ik groeien als een populier, nooit vergroei ik die schande.

- Ja, indien alles zoo is toegegaan, is het een erge zaak voor u.

- Voor mijne dochter, voor de eer der Klinkerts..... en wat komt er nu nog van mijn verkiezing, die stellig moest plaats hebben?

- 't Is erg, zeer erg, Faust Klinkert.

- 't Is om zinneloos, neen, 't is om voor heel zijn leven duivelsch te worden en het te blijven ook..... en nu ik u dit alles gezegd heb, is die treurige geschiedenis zeker wel uit? De wachtmeester gaf geen antwoord.

- Kom, doe nu het touw, daar achter op mijn rug maar los, dat ik terstond naar huis ga.... Sanna zal niet weten, waar ik zoo lang blijf, en daarbij zou een afwezend kandidaat al een gek figuur maken.

- Faust Klinkert, het touw op uw rug losmaken, gebeurt niet, en u in vrijheid stellen nog minder.

- Niet? En waarom niet? Is die gemeene grap nu nog niet uit?

- Wat gij vraagt, is niet in mijne macht u toe te staan; gij wordt beticht van diefstal met inbraak, en....

- Maar sapperloot! is dat liedje nu nog niet uit? Ik heb u daareven gezegd, dat ik geen dief ben, dat ik aan stelen zelfs nooit gedacht heb, en....

- Gij laat mij niet uitspreken.... beticht van diefstal met inbraak; het procesverbaal ten uwen laste is door mijne gendarmes opgemaakt, bij gevolg ben ik verplicht u terstond naar de arrondissements-gevangenis te laten overvoeren.

Na dit gezegd te hebben, ging hij de deur uit.

- Krrr..... deed Faust, op zijn tanden bijtend en het kwaadaardigst gezicht trekkend, dat in de hoogste gramschap door iemand kan getrokken worden; indien het mij op dit oogenblik werd toegestaan om mij dood te vechten, dan deed ik het.... mijn bloed borrelt en kookt in mijn lijf, en het is bijna alsof mijn hoofd gaat bersten.... nu, het berste dan..., 't kan mij ook weinig schelen.... alles is mij om 't even.

Hij liet zijn hoofd achterover tegen den muur vallen, en bleef daar op zijne bank roerloos als een beeld, met wijd openstaande oogen zitten denken.

Hij had misschien een half uur daar boosaardig, onbeweeglijk zitten kijken, toen de deur openging en er een gewapende gendarme binnen trad.

- Het rijtuig staat voor de deur; volg mij, sprak hij tot den gevangene.

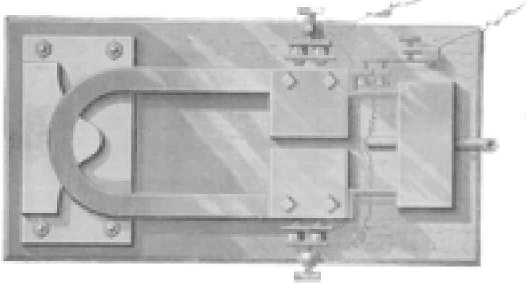

DE ELECTRO-MOTEUR.

Zonder een woord te spreken, stond Klinkert op, en ging meê naar buiten. Ja, daar stond een ouderwetsch rijtuig met verscheurde kap, en een dood versleten dempig paard er voor. Toen Klinkert instapte, bemerkte hij, dat hij de reis niet alleen deed; neen, er zat een kerel naast hem op de bank, die bijna geen kleêren aan 't lijf, geen schoenen aan de voeten had. Sedert eene maand kon hij zich niet meer gewasschen hebben en zijn baard en haar hadden het aanzien van een spinrag. Zoodra de koetsier gezeten was, gaven de twee gendarmes te paard, die het moesten geleiden, bevel om te vertrekken. Het voertuig danste op zijn doorgezakte veêren, en kraakte, steende en zuchtte zoo ontzaggelijk, dat de baas uit de *Zilveren Sier* bij zich zelven vroeg, of hij wel levend zou aankomen. Een tijd lang bleef hij zitten zien naar het dempig paard, dat elk oogenblik zijn poot stiet en naar den voerman, die kijvend zijn zweep in stukken sloeg op zijn ziekelijk dier, dat er toch niet te harder om liep. Daarna keek hij eenige oogenblikken naar de gelapte, smerige bekleeding van het rijtuig en naar de nog meer gelapte en nog smeriger lompen van zijn reisgenoot.

- Zijt gij ook hier uit de streek? vroeg Faust, om iets te zeggen.

- Wilt gij vragen, wat landsman ik ben? vroeg hij.

- Ja, dat vroeg ik; doch 't is mij om't even.

- Indien het u niet kan schelen, scheelt het mij ook niet.... nu, waar ik ben geboren is mij toch ook geheel onbekend.

- Oefent gij een bedrijf uit?

- Nooit in mijn leven heb ik gewerkt.

- Waar leeft gij dan van?

- Van hetgen men mij geeft in de gevangenis, of in het bedelaarswerk huis.... eenmaal weêr op vrije voeten, zet ik mij op nieuw aan 't bedelen totdat de gendarmes mij weêr aanhouden en wegvoeren.... en gij, kameraad, gaat gij ook naar het bedelaarsgesticht? Niet? Ik ken al de spitsboeven, landloopers en schooiers van heel het rijk, doch uw gezicht heb ik nog niet gezien... Hoe heet gij? waar woont gij? wat hebt gij gedaan? Indien gij van mijn vriendschap gebruik wilt maken, wil ik u overal terecht wijzen.... hebt gij ook soms een pruim tabak voor mij?

Klinkert draaide het hoofd om, en knorde bij zich zelven:

- En met dergelijk gespuis moet Faust Klinkert in een gevangeniswagen worden weggevoerd! Faust Klinkert, de eigenaar der *Zilveren Ster*, met bosschen, landerijen en al wat zij bezat..,. Faust Klinkert, die zonder die duivelskinderen met hunne kolbakken, van daag lid van den gemeenteraad was geworden!

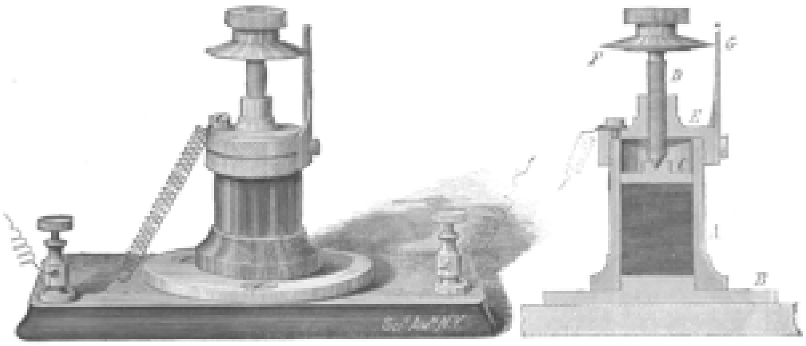

DE WEÊRSTANDSMETER.

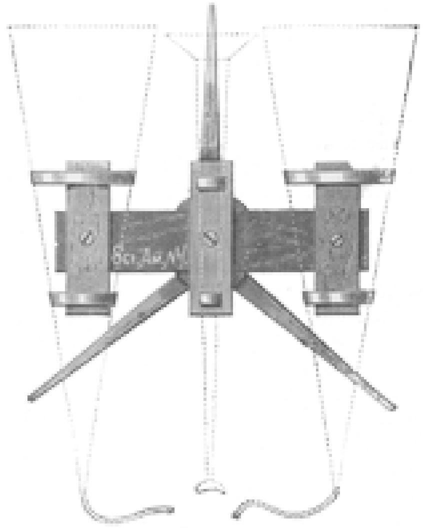

DE MEGAPHOON IN DOORSNEÊ.

De bedelaar vroeg, wat hij daareven nog had gevraagd:

- Wat hebt gij gedaan?

Hij kreeg geen antwoord.

- Ook heb ik u gevraagd, of gij soms een pruim tabak voor mij hadt?

- Kerel, laat mij gerust! riep Faust zoo hard, dat het dempig paard er van verschrikte en harder begon te loopen.

- Halt! riep een der gendarmes, terwijl hij zijn paard de sporen gaf, en even vooruitdravend, met het vooruitsteken der hand, den voerman beval stil te houden. Wat is dat daar?

Hij kreeg geen antwoord; de bedelaar zat in de vuist te lachen, en Klinkert keek den gendarme barsch in de oogen.

- Faust Klinkert, wat is er? vroeg de gendarme.

- Niets; wat zou er wezen?

- Waarom hebt gij daareven dan geroepen? Waarom....

- Daarom, daarom, daarom! gromde Faust, wien het antwoord, dat altijd op zijn lippen lag, uit den mond viel.

- Wanneer ik in dienst ben, versta ik geen h kortswijl.... Snakerij komt hier niet te pas, zei de gendarme; en tot den voerman sprekend, voegde hij er bij: voorwaarts!

Het voertuig begon wederom op en neêr te dansen op zijne doorgezakte veêren, en kraakte, zuchtte en steende, alsof het op elken steen zou neêrvallen. En het dempig paard begon weêr te loopen, te hoesten en zijn poot te stooten; en de twee gendarmes draafden er naast.

Het was bijna middag, toen het rijtuig voor de poort der arrondissements-gevangenis stilhield. Zoodra Faust Klinkert de gevangenis was binnengetreden, stond hij voor twee mannen, die een met zilver omboorde pet op het hoofd hadden, een zwart lakensch uniform, en een korten, rechten sabel droegen; het waren twee bewaarders.

Klinkert zag hen tamelijk barsch aan en vroeg, of de comedie nu eindelijk uit was.

- Welke comedie? werd hem gevraagd.

- De comedie, waarin ik sedert dezen nacht twaalf uur de hoofdrol speel, en waarin die kerels daar (hij wees op de gendarmes), die duivelskinderen met hun beerenpels om de ooren, maar al te handelend optreden.

- Kent gij den gevangene? vroeg een der bewaarders, den gendarme even ter zijde trekkend.

Faust Klinkert hoorde, dat zijn naam en ook de *Zilveren Ster* werden genoemd; ook verstond hij dat men iets zegde van inbreken, stelen, dievenbende en dergelijke.

- Wat zegt gij daar? raasde Faust opvliegend; wat spreekt gij van inbrekers en dievenbende? Meent gij dat ik de kapitein van eene bende binders of schelmen ben?

- Stil wat! gebood een der bewaarders, den vinger opstekend.

- Stil wat? herhaalde Faust; weet gij wel, wien gij voor hebt? Baas Klinkert uit de *Zilveren Ster,* die duiten genoeg heeft, om u allen, jaar in jaar uit, als echte heerenkinderen te laten leven.

- Indien gij uw bek niet houdt, zal ik.... zoo dreigde de bewaarder.

- En voor wien zou ik dat? antwoordde de opgewonden gevangene; indien er iets tot mijn last was, zou ik dat doen, maar nu niet, sapperloot! neen, nu zwijg ik voor niemand.... en ik zou u raden mij terstond te laten gaan, waar ik gaarne ga; ik ben toch wel meester over mij zelven!

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 13]

De jonge moeder.

Het is prachtig weêr. Geen wolkje vertoont zich aan den hemel, die door de liefelijke najaarszon helder verlicht wordt. De jonge moeder, die zoo lang aan het ziekbed gekluisterd is geweest, heeft dan ook een onweêrstaanbare behoefte gevoeld om in den lachenden hof, waar een zacht windje de geur der bloemen verspreidt, een luchtje te gaan scheppen. Daar zit zij thans in het gezelschap van haar eerstgeboren kind en de goede non die haar tijdens heur ziekte heeft verpleegd en welwillend de zorg voor het wichtje op zich heeft genomen. Het is haar aan te zien dat al haar gedachten op den kleine gericht zijn. Wie weet wat illusiën haar door den geest zweven! In haar zoete bespiegeling is zij blind geworden voor het schoone natuurtafereel dat zich voor haar uitspreidt.

Het is onnoodig al het bekoorlijke van dit tafereel te doen uitkomen; het moet een ieder in het oog vallen, en vooral zal geen moeder het met onverschilligheid kunnen beschouwen.

DE JONGE MOEDER, NAAR DUEZ.

Een brug op den berg Washington.

De schoone ijzeren weg welke den woesten en schilderachtigen berg Washington in Amerika doorsnijdt, ligt 2097 meter hoog en heeft tot kunstwerken aanleiding gegeven welke de verbeelding schier te boven gaan. In 1866 werd met den aanleg een begin gemaakt en reeds vier jaren later was hij voltooid.

De brug, waarvan wij een gezicht geven, is 3000 engelsche voeten lang en heeft in den beginne eene hoogte van 890 meters boven de oppervlakte der zee om zich aan het hoogste punt 1207 meters daarboven te verheffen. Tusschen de twee gewone rails bevindt zich een derde, welke bestemd is voor een rad dat te midden van de locomotief staat. Dit derde wiel vergemakkelijkt het opstijgen en geeft m[ee]r vastheid aan den loop van den trein.

Van af de eerste statie loopt de linie door een zeer schilderachtige streek. Aan de volgende statie wordt een tweede locomotief aangehaakt en het landschap wordt thans hoe langer hoe woester: men ziet niets meer dan rotsen, stroomen, afgronden, kortom, een oord waarvan men zich in Europa nauwelijks een begrip kan maken.

Steeds hooger stijgt de trein, totdat hij den top bereikt, waar nieuw water voor de locomotieven wordt ingenomen. Het landschap krijgt een meer en meer somber uitzicht en dichte rotsmassa's liggen in ontzaggelijke wanorde op elkander gestapeld.

Eindelijk komt aan den chaos een einde en begint men door een streek af te dalen welke milder door de natuur bedeeld is. De bergen hebben plaats gemaakt voor uitgestrekte vlakten, waar de vele lieve dorpen en vlekken zich vertoonen als paddestoelen die over één onafzienbaar lachend landschap verspreid zijn.

Men verzekert dat een tocht over deze linie zeer aangenaam is; doordien dikwijls gestopt wordt, duurt hij ongeveer anderhalf uur.

Een sleêvaart over den berg Washington.

De wonderlijke spoorweg waarvan wij hooger gesproken hebben, heeft een nieuwe soort van ‘sport’ in het leven geroepen dat vele onzer lezeressen hare natuurgenooten in de Nieuwe Wereld wellicht benijden zullen. Ongelukkig echter is het vermaak ten onzent onbestaanbaar. Men plaatst namelijk op de middelste rails een wagentje in den vorm van eene sleê, waarmeê de persoon die er in gaat zitten, door de helling van den weg, met bijna duizelingwekkende snelheid neêrdaalt.

Deze nieuwe uitspanning is in Amerika, vooral door jonge dames, zeer gezocht. Het spel vraagt echter groote koelbloedigheid en tegenwoordigheid van geest, want het kan uit den aard van de zaak groöte ongelukken veroorzaken.

Op weg naar Travancore.
(Engelsch-Indië.)

Hoe groot het voorrecht is spoortreinen te bezitten, wordt het best gevoeld wanneer men zich met een minder gemakkelijk middel van vervoer moet behelpen. Vooral echter moet men een levendig besef daarvan krijgen indien de reis moet warden afgelegd in een zoo armzalig voertuig als onze vierde gravure te aanschouwen geeft. In de bergachtige gedeelten van Engelsch-lndië wordt het zeer veel gebruikt en, tot

niet geringe ergernis van vele vreemdelingen, is er in sommige streken zelfs geen beter middel van vervoer te vinden. Een reiziger, die ook genoodzaakt was er zich van te bedienen, om zich naar Travancore, de hoofdstad van een door het Ghat-gebergte ingesloten rijk, te begeven, verhaalt in de beschrijving van zijn tocht o.a. het volgende:

'Ons rijtuig, dat geheel van veêren ontbloot was, werd over de wonderlijkste wegen door twee zeer onwillige ossen voortgetrokken. Ondanks de matrassen en de zakken hooi welke men er in had gelegd, zaten wij alies behalve op ons gemak, daar wij door het schokken en stooten van de kar voortdurend heen en weêr zwaaiden. Ten gevolge van de hevige hitte welke over dag heerschte, maakten wij de reis bij nacht, en een man ging daarom met een lantaarn vooruit om te lichten. Aan de ongeregelde beweging van den wagen gewoon geraakt, begonnen wij ten laatste de hoop te voeden van een weinig slaap te kunnen genieten, toen wij eensklaps het voertuig voorover voelden hellen. Verschrikt zag ik naar buiten en bemerkte, tot mijn spijt en ontsteltenis tevens, dat de eene os gevallen was, terwijl de andere zoodanig was ter zijde gesprongen dat zijn staart bijna stond waar zijn kop moest wezen.'

Het is dit ongeval dat onze gravure met sprekende juistheid aanschouwelijk maakt. Vooral is de angst en bezorgdheid der verschillende personen zeer zuiver weêrgegeven.

Edison en zijne uitvindingen.

II.

Het gehucht waar Edison zijne woning heeft uitgekozen, ligt in de nabijheid van New-York aan de spoorbaan en telt slechts een zestal huizen, ouder welke dat van den uitvinder het grootste en best gelegen is. Hij leeft daar alleen voor zijne werktuigen, en tot zelfs in het kleinste hoekje van het huis kan men dat waarnemen. In de benedenverdieping denkt men zich thuis in eene fabriek van stoom- en andere werktuigen, en de bedrijvigheid, welke daar heerscht, geeft ons geen klein denkbeeld van het geheel; doch wij moeten naar boven klimmen om getuigen te zijn van de wonderen die, als zoo vele anderen, ons daarheen gelokt hebben.

Een enkele blik in de groote zaal overtuigt ons dat we hier Edisons heiligdom binnen treden.

De groote ruimte wordt ingenomen door een aantal tafels, waarop men stukken van de vreemdsoortigste werktuigen aantreft, terwijl de vloer als bezaaid is met allerlei benoodigdheden voor het daarstellen van electriciteit en voor scheikundige proeven.

Het zonderlingste gezicht heeft men echter in de kassen met glazen deuren, die langs de wanden der zaal zijn aangebracht. Daarin zijn eene menigte afgewerkte machines geborgen, van welker doel en werking men zich met den besten wil der wereld geene verklaring kan geven; daarom zullen wij ons tot den uitvinder zelven wenden, die, we weten het van velen welke hem reeds bezochten, steeds gereed is iedereen te woord te staan en de noodige ophelderingen te geven.

We beginnen met eene machine, die ons voorgesteld wordt onder den naam van electromoteur. Naar den naam te oordeelen, hebben we hier te doen met een werktuig, dat door middel van electriciteit beweegkracht daarstelt. Men make zich echter geen al te groot denkbeeld van de hoeveelheid beweegkracht welke kan Voortgebracht

worden, dewijl van een vervanging van stoommachines in de verste verte geen spraak is.

Intusschen gebruikt Edison het om water op te pompen en eene naaimachine in beweging te brengen, en dat is reeds een eerste stap. We kunnen niet voorzeggen of uit dat werktuigje ooit iets groeien zal, dat met den stoom zal gaan wedieveren in het beheerschen der wereld, doch juist omdat het eene zwakke poging in die richting is, loont het de moeite het eenigzins nauwkeuriger te beschouwen.

Zoo als men ziet (zie de gravure in ons vorig nummer) bestaat het voornaamste stuk van dit werktuig in een soort vork, die van staal is. Het gebogen gedeelte van deze vork is aan de machine vastgemaakt, terwijl aan de beide armen een gewicht van 15 kilogram is aangebracht. Nabij deze armen bevinden zich twee kleine electromagneten, die zoowel onderling als met de armen van de vork verbonden zijn.

Door het sluiten van den electrischen stroom worden nu de beide armen in trilling gebracht, welke deze overbrengen - door middel van twee verlengstukken - op twee pistons, die als zuigers van eene dubbele pomp dienst doen. Elke slag van zulk eene piston heft slechts eene kleine hoeveelheid water op, doch dit wordt rijkelijk vergoed door de snelheid, waarmeê de pistons bewogen worden.

De kracht, welke hier door de electriciteit wordt uitgeoefend, is zeer gering, doch het plan van Edison is om met zijn electromoteur lucht saam te persen, en deze aan te wenden als beweegkracht voor kleine machines.

Wij gaan verder en werpen in het voorbijgaan een blik op de electrische pen: een stalen stift, die de letters in het papier pikt en die Edison hoopt toe te kunnen passen op het graveeren in glas en edelgesteente; op de electrische schaar voor het snijden van zware voorwerpen; op het electrisch borduurtoestel; op eene spreekdoos, een vliegenden vogel, die meer dan duizend voet vervliegt, een chemischen telegraafdruk, waarbij de letters voelbaar op het papier komen te liggen, en welke Edison wil inrichten voor blinden.

Al deze nieuwe werktuigen zijn nog in hunne geboorte en liever wijden we daarom thans onze aandacht aan den phonomoteur of stembeweger. Bij de proeven met den telephoon en de phonograaf bevond Edison dat de trilling der draden in staat was eene aanzienlijke kracht uit te oefenen. Hij deed in dien geest proeven en het gevolg daarvan was de phonomoteur.

De trilling der draden wordt, zoo als men weet, voortgebracht door de menschelijke stem en ook deze gebruikte de uitvinder om een middenschot te doen trillen. Het schot rust op een veêr, welke daarenboven bekleed is met caoutchouc. Aan de veêr is tevens een ijzeren haak vastgemaakt, welke met een kamrad op de as van een vliegwiel werkt. Wanneer men nu in het mondstuk spreekt, worden in het schot voldoende trillingen opgewekt om het vliegwiel met snelheid te doen ronddraaien. Men staat verbaasd over de hoeveelheid kracht, welke men aan moet wenden om het vliegwiel stil te doen staan en tegen te houden, wanneer in het mondstuk gesproken wordt; de uitvinder verzekert, dat hij een stembeweger kan maken, die voldoende kracht bezit om gaten in eene plank te boren. Zoodoende zou het oude spreekwoord, toepasselijk op praatzuchtige menschen, met eene kleine wijziging wezenlijkheid gaan worden, namelijk: ‘hij zou iemand gaten in de kousen praten.’

Onze wandeling door dit museum van wonderen is nog niet ten einde. We komen nu voor een toestel, waarmeê Edison veel op heeft. Het is nog niet geheel gereed, doch zijne bewerking eischt zooveel zorgen, dat de uitvinder zelf nu en dan aan het welslagen begint te wanhopen. Het moet dan ook niets meer of niets minder doen

dan het geluid in zijne samenstellende deelen ontleden, even als het licht door het prisma ontleed wordt.

Vooreerst kunnen we nog niets van de beginselen, waarop het werktuig berust, te weten komen, daar Edison volkomen overtuigd moet zijn dat hij gelukt is alvorens een zijner uitvindingen de wereld in te zenden. Onophoudelijk is hij dan ook bezig proeven te nemen, en wanneer deze hem nieuwe gezichtspunten aanbieden, blijft hij doorwerken, zonder zich aan morgen, middag, avond, nacht of dag te storen.

Zoo wordt van hem verhaald, dat, toen hij op zich had genomen proeven te nemen van eene drukmachine, welke aanvankelijk geheel mislukten, hij met vijf zijner helpers naar de bovenste verdieping van zijne werkplaats ging en daar verklaarde, niet naar beneden te zullen gaan,

voor dat de proeven volkomen gelukt waren. Hij hield woord en werkte zestig volle uren achtereen, waarna hij dertig uren ging slapen.

In ons vorig nummer spraken we over zijne talrijke uitvindingen op het gebied der telegrafie, waaronder de rheostaat of weêrstandsmeter wel de voornaamste en eenvoudigste is. Binnen een cylinder van caoutchouc, die op een voetstuk rust, liggen een vijftigtal plaatjes opeen, welke bedekt worden door eene plaat waarin de punt eener schroef past, welke zelve weêr voor zien is van eene plaat, die langs eene schaal loopt, en daarop den graad van drukking aanwijst, welke op de plaatjes wordt uitgeoefend. Zoodra nu het toestel in den stroom wordt gebracht, behoeft men slechts de schroef aan te draaien om de geleidbaarheid te bevorderen, terwijl bij eene zachte drukking de weêrstand grooter wordt. Door het aan- of losdraaien der schroef kan men dus elken graad van weêrstand verkrijgen, dien men verlangt.

Ten slotte willen we nog een oogslag werpen op het balkon, waar een drietal papieren gehoorbuizen van buitengewoon groote afmetingen reeds lang onze nieuwsgierigheid hebben opgewekt. Het toestel, waarvoor we staan, is inderdaad een der wonderbaarste producten van den vindingrijken geest van Edison en dat in zeker opzicht eene plaats mag innemen naast den telescoop en den microscoop. Beide laatste werktuigen zijn toch de wapenen van het oog, waarmeê men de verst verwijderde en kleinste zaken waarneemt, doch de megaphoon - zoo heet het nieuwe toestel - is het wapen voor het oor.

Die twee oorbuizen en de groote spreektrompet, op een voetstuk gezet, leveren eene werking zoo verrassend, dat men zich verstomd afvraagt of het geene zinsbegoocheling is. De eerste proeven, welke Edison er mede nam, maakten op hem denzelfden indruk. Door de spreektrompet riep hij een zijner helpers, die op omstreeks drieduizend meters afstands met eenzelfde toestel had plaats genomen eenige woorden toe, waarop hij, de uiteinden van de oorbuizen aan de ooren leggende, duidelijk het antwoord vernam. Wel waren de gesproken woorden een weinig verward en met andere klanken gemengd, doch spoedig bevond hij, dat dit moest worden toegeschreven aan het geluid der voetstappen van wandelaars of dat van weidend vee, die zich tusschen de twee toestellen bevonden. Hij deed daarom eene proef des nachts welke geheel en al gelukte.

Indien we nu nog wilden spreken over de verschillende ontwerpen van den grooten uitvinder, zouden we eene reeks van de zonderlingste en ongehoordste plannen kunnen opnoemen, welke men eenigen tijd geleden met een schouderophalen zou ontvangen hebben. Thans echter, nu we Edison hebben leeren kennen, kunnen we alleen de beste wenschen koesteren voor het welgelukken van zijne plannen.

Allen, die Edison kennen, getuigen van hem. dat hij het ongetwijfeld nog veel verder zal brengen, en om onze lezers een denkbeeld te geven van dezen merkwaardigen man willen we besluiten met het getuigenis van den heer Bishop, die hem op Menlo-Park bezocht en in een verslag daarover, den grooten uitvinder als volgt schetst:

Men zal nu vragen, waarin zoekt Edison zijn genoegen? Het eenvoudige antwoord daarop is: in het uitvinden. Wat is zijn levensdoel; wat zal zijn streven zijn als hij een groot fortuin bijeen gegaard heeft? Niets dan uitvinden. Toen hij nog niet bekend was, werkte hij hard, doch thans, nu honderden handen gereed staan om zijn werk vruchten te doen dragen, is zijne werkkracht verdubbeld. Niet in het vooruitzicht op weelde, daar verlangt hij geheel niet naar; ook niet om de goedkeuring of toejuiching

van het publiek, want daar is hij onverschillig voor, maar in hem gloeit de vonk der uitvinding rusteloos. Dat is hetgeen hem drijft. Zijn wensch is om, als het kan, elk jaar iets te geven dat ten minste zoo goed is als de phonograaf.

De Gilden in China.

In elke voorname stad van China vindt men onderscheidene gebouwen van grooten omvang die onder de bezienswaardigheden der plaats gerekend worden en den reiziger onder den naam van 'Gilden' bekend zijn. De vreemdeling bezoekt ze, verwondert zich over de groote hoeveelheid bladgoud waarmede tot zelfs de kleinste ruimte bedekt is, ziet verbaasd naar de reusachtige afgodsbeelden en roemt het zeldzaam snijwerk waarmede zij prijken. Gewoonlijk echter ziet hij de kostbare reliquieën over 't hoofd, waaraan zelfs de Chineezen de grootste waarde hechten, namelijk de door een of andere beroemdheid geschilderde of geschreven schetsen en schrifturen. De buitenlandsche. kooplieden beschouwen deze gebouwen met een zekeren eerbied, want den invloed welken de daardoor vertegenwoordigde instelling op iederen tak van handel uitoefent, hebben zij maar al te dikwijls ondervonden.

Zij zijn op de volgende wijze ontstaan.

Wanneer een voldoend aantal kooplieden uit een provincie zich in een grootere handelsplaats bevindt, dan vereenigen zij zich en vormen een gilde. Vooreerst wordt een algemeene inschrijving geopend; men koopt een geschikt bouwterrein en maakt het noodige gebouw. Dan worden de statuten ontworpen en het tarief der goederen vastgesteld waaraan de vereeniging hare inkomsten ontleenen zal.

Iedere tak van den groothandel heeft meestal zijn eigen gilde; gemengde vereenigingen komen zelden voor. Het is de plicht der leden in het algemeen om er voor te waken dat ieder afzonderlijk naar verhouding van de hoeveelheid waren die door zijne handen gaat, aan de kas betaalt, en de boeken van hen die van ontrouw worden verdacht, worden dikwijls plotseling en zonder eenige voorafgaande waarschuwing onderzocht.

De gilde beschermt zijne leden tegen alle misbruiken, daar het de schuldigen bedreigt met gerechtelijke vervolging, wat geen op zich zelf staande koopman zou durven; en die bedreiging is niet ijdel, maar wordt zelfs tegenover de aanzienlijkste mandarijnen ten uitvoer gebracht.

Overigens gaan die gilden tegenover hun eigen leden met de meeste gestrengheid te werk; zij weigeren niet alleen een slechte zaak te ondersteunen, maar maken ook eerlijkheid en rechtschapenheid in den handel tot wet.

Er worden hun menigmaal lastige vragen op juridisch gebied, zoomede op zedelijk terrein gesteld, zoo dat een gilde tevens een soort gerechtshof vormt. Daarbij moeten zij den marktprijs van allerlei koopwaren vaststellen, en wee hem die zich verstout ze beneden den bepaalden prijs te geven of op andere wijze tegen de statuten van de gilde te handelen. Is dit het geval, dan wordt hij uit de gilde verwijderd, en al mocht hij nog zoozeer hulp noodig hebben, geen hand zou zich uitstrekken om hem voor het scherpe zwaard der gerechtigheid te vrijwaren. Heeft hij echter, zoo als bijkans altijd geschiedt, berouw over zijn trouweloosheid, dan wordt hij overeenkomstig de statuten gestraft.

Dit gaat aldus in zijn werk:

Op een groot blad rood papier worden zijn naam, zijn adres, het misdrijf waaraan hij zich heeft schuldig gemaakt, en de boete, hem door de gilde opgelegd, vermeld.

De boete bestaat meestal in een diner waarop alle leden genoodigd worden en dat op een bepaalden dag, in verband met een tooneel-voorstelling, gegeven wordt.

Na dit zoenoffer treedt de verloren zoon weder in het genot van alle rechten en voordeelen, die hij anders onherroepelijk zou verbeurd hebben.

Op zekere dagen, zoo als op het jaarfeest van den schutspatroon, worden er voor rekening van de gilde groote feesten gehouden, waarbij gehuurde troepen op het tooneel, dat elk dier vereenigingen bezit, voorstellingen geven. Den heelen dag duren die vermaken, en zoodra het donker wordt, verlicht men op tooverachtige wijze het gansche gebouw met ontelbare papieren lampions. Het aantal gasten neemt onophoudelijk toe; de eene klucht volgt op de andere, zonder dat de spelers zich een oogenblik rust gunnen, en geurige, warme dranken dragen er toe bij om de feestelingen in de meest opgewonden stemming te brengen. Vóór middernacht is echter alles verstomd, en het kolossale gebouw staat daar weêr even somber en eenzaam als altijd.

Ieder koopman heeft het recht zich aan te sluiten bij de vereeniging die zijn bijzonderen handel vertegenwoordigt, zonder dat hij hoeft ingeschreven of geballoteerd te worden. Bij de intreê is het gebruikelijk iets tot den inboedel van de gilde bij te dragen, als bij voorbeeld eenige nieuwe gaslampen of eenige handschriften van waarde - kortom, een of ander voorwerp dat tot nut of sieraad dient.

Geraakt een lid der vereeniging in geldnood, dan wordt hem - zelfs bij twijfelachtige zekerheid - het benoodigde gegeven, en sterft hij in behoeftige omstandigheden, dan betaalt de vereeniging de kosten eener eerlijke begrafenis.

Weddenschappen in Engeland.

Er is geen volk dat zooveel van weddenschappen houdt als de Engelschen. Hoe sterk die zucht in de vorige eeuw was, toen bijna alle standen er meê behept waren, moge het volgende aantoonen.

De beroemde staatsman Fox verwedde eens duizend pond sterling op het nummer van de eerste huurkoets die de sociëteit, waarin hij zich bevond, voorbij zou rijden. Hij had het geluk de weddenschap te winnen. Het gebeurde toenmaals ook somtijds dat men een grooten kostbaren spiegel opzettelijk in stukken sloeg, enkel en alleen om de stukken te kunnen tellen, op wier effen of oneffen getal gewed werd. Niet zelden ook legde men twee klontjes suiker op de tafel en degene der wedders, op wiens klontje zich het eerst een vlieg neêrzette, won zoo en zooveel goudstukken - een heel vermakelijk spel inderdaad!

Een rijke leêglooper wedde om vijfhonderd pond dat hij in Londen een jaar lang iederen nacht in een ander huis slapen zou. Toen er drie maanden verloopen waren, had hij berouw over hetgeen hij begonnen was en deed den voorslag om tegen betaling van de helft der bepaalde som de weddenschap te mogen vernietigen, ten einde ontslagen te zijn van de zorg en de onrust, welke hem het zoeken naar een nieuw nachtverblijf iederen dag kostte. Zijn tegenpartij wilde van die schikking niets weten, maar eischte het hem rechtmatig toekomende volle bedrag van de verwedde som. De andere had in 't geheel geen trek om aan dien eisch te vol doen. Hij besloot daarom zijn dagelijkschen opzoekingstocht weêr te hervatten, en na verloop van het jaar won hij behoorlijk de weddenschap. Hij zegde evenwel dat hij voor het tienvoud van de som dezelfde moeielijke taak niet meer zou willen ondernemen.

In het jaar 1773 werd er tusschen twee jongelieden gewed of het mogelijk ware in drie uren te paard veertig engelsche mijlen af te leggen en daarbij onderweg in

tien herbergen iets te gebruiken. Hij, die deze vraag bevestigend beantwoordde, begaf zich op weg en won de weddenschap tot verbazing van ieder die het hoorde.

Twee andere jeugdige *gentlemen*, die in de Paternoster Row te Londen woonden - waarschijnlijk dus aankomende boekhandelaars, want sinds onheuglijke tijden wonen in die straat bijna uitsluitend boekverkoopers - raakten door een zonderlinge weddenschap bekend. Een der twee nam op zich om twee maal de St. Pauluskerk om te loopen voor dat de andere twee broodjes van een stuiver zou kunnen opeten. Om acht uur

in den morgen zou de grap beginnen. Een dichte menigte, waaronder zich zoowel ouden van dagen als jongelieden bevonden, verdrong zich om de kerk en het gezamenlijk bedrag der weddenschap overtrof weldra duizend pond sterling. Aanvankelijk stonden de inlegsommen gelijk, doch reeds vóór de eerste ronde gedaan was, wedde men twintig tegen één ten gunste van den hardlooper, die twee maal de kerk omliep voor dat zijn vriend één broodje binnen had gespeeld. Men bedenke intusschen dat in die goedkoope tijden de broodjes van een stuiver veel grooter waren dan tegenwoordig.

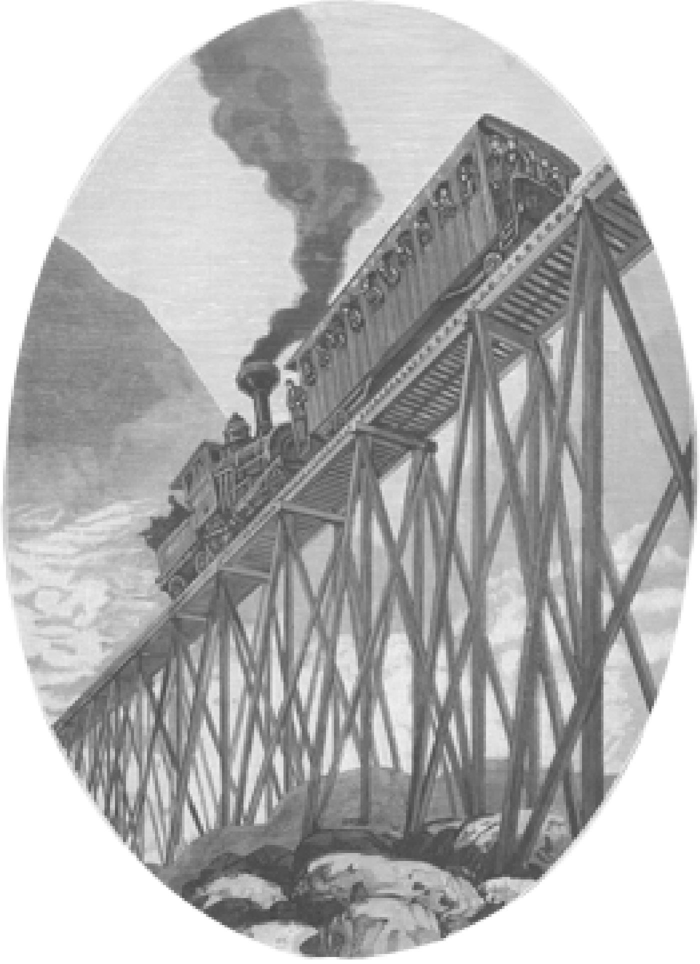

EEN BRUG OP DEN BERG WASHINGTON.

In een engelsch dorp wedden een kleêrmaker en een schoenlapper om eenige ponden tabak, wie van beiden de meeste en de leelijkste gezichten kon trekken. Daar beider gelaat ongeveer in gelijke mate misvormd was, stonden de kansen gelijk, en een aantal personen namen dan ook aan de weddenschap deel en waren bij de voorstelling tegenwoordig, welke in een logement plaats had. Reeds was de schoenlapper, naar het oordeel van de jury, den kleêrmaker drie fratsen voor, toen een grondbezitter, die een groote som op het talent van den snijder verwed had, dezen vloekend op zijn eksteroogen trapte, ten gevolge waarvan de arme kerel eene reeks zoo kluchtige gezichten begon te trekken dat hem de overwinning werd toegekend. Hiermede nam de tegenpartij echter

geen genoegen, zeggende dat de daad van den grondeigenaar niet geoorloofd was geweest. Beide partijen bleven pal op hun stuk staan, zoo dat de zaak voor den rechter kwam, die de uitspraak der jury bevestigde.

Oude takken van nijverheid.

De oudste industrieën zijn die welke met het huishouden in verband staan. Het is daarom dat men het bereiden van brood gerust als den alleroudsten tak van nijverheid kan beschouwen. In de oudheid werd het koren in meel veranderd door het in vijzels fijn te stampen. Daar het echter met niet geringe moeielijkheden gepaard ging om de vochtige graankorrels in poeier te doen veranderen, ging men ze later vooraf roosteren ten einde ze brozer en wat men noemt ‘korter’ te maken. Dit was in den tijd van Homerus, den grooten griekschen dichter, het geval. Het meel van geroosterd graan bereid, gist echter niet goed, en spoedig begon men dan ook het koren door middel van twee steenen te malen. Zoodoende kwam men langzamerhand tot het gebruik van een soort groote handmolens, die door slaven in beweging gebracht werden. Plinius de Oudere geeft een beschrijving van zulk een molen, die reeds tamelijk veel omvang heeft en zoo als men er, volgens hem, in ieder huis nabij den bakoven een vond. Het malen en bakken werd toen ook reeds door bijzondere personen verricht die er een bedrijf van maakten, en die men *pistores* (stampers) noemde. De door water gedreven molens werden reeds onder keizer Augustus, omstreeks twintig jaren vóór Kristus'geboorte, uitgevonden.

EEN SLEÊVAART OVER DEN BERG WASHINGTON.

Een andere, reeds bij de ouden bekende tak van nijverheid, welke op eene scheikundige vermenging berustte, is de zeepbereiding. In het oude testament wordt niet bepaald van zeep gewag gemaakt. Als waschmiddel werden bij de Hebreeuwen wellicht borax en natron gebruikt. Toen de Romeinen met de Germanen in aanraking kwamen, leerden zij door dezen zeep kennen. Plinius de Jongere verhaalt dat laatstgenoemd volk uit vet en asch zeep maakte. Deze schrijver deelt verder mede

dat de beste zeep dezulke was die met asch van beukenhout bereid werd, en dat men zoowel harde als zachte zeep had.

Een derde, in de oudheid reeds beoefende nijver-

OP WEG NAAR TRAVANCORE. (ENGELSCH-INDIË.)

heid, is het maken van likeur. In Egypte had men zeer aanzienlijke stokerijen; vooral stonden die van Alexandrië en Pelusium gunstig bekend. Schier bij elk volk wordt uit koren of vruchten de een of andere sterke drank bereid. Zoo heeft de reiziger Mungo Park bij de volksstammen in Afrika een zoodanig prikkelend nat aangetroffen. Volgens Tacitus bereidden de Germanen uit graan een geestrijke drank zonder distillatie. Dit vocht kon echter niet goed gehouden worden, zoo dat men het onmiddellijk moest gebruiken. Het gebruik van hop ter verkrijging van bier is van lateren oorsprong, ofschoon het toch reeds in de middeleeuwen bekend was. In Engeland werd in de zestiende eeuw de handel in hop verboden, daar men deze plant voor schadelijk hield.

Behalve het weven en spinnen, moeten wij nog in het bijzonder de kunst van glas te bereiden vermelden. Van deze zelfstandigheid wordt in de H. Schrift, met name in het boek Job, duidelijk melding gemaakt. De Pheniciërs moeten het glas naar verre landen uitgevoerd hebben en daardoor een belangrijken handel er in hebben doen ontstaan. In Sidon en in Egypte vond men talrijke glasblazerijen. Ook heeft men eenige jaren geleden in de puinhoopen van Ninivé alsook bij de mummiën in Egypte glas aangetroffen. Ten tijde van Plinius kon men ook in Spanje en Italië glas maken. De Chineezen waren er in 't geheel niet mede bekend, en daaraan is het misschien toe te schrijven dat zij daarentegen reeds in de verste oudheid porselein vervaardigden. In de oudheid was intusschen het glas zoo zeldzaam en zoo duur, dat het tegen edelgesteenten werd opgewogen. Voor de valsche paarlen en diamanten waarmede tegenwoordig zooveel gepronkt wordt, zou men destijds den neus niet hebben opgehaald. In de middeleeuwen was het voornamelijk Venetië dat bijzonder schoone glaswaren leverde. Men had het daar tot een groote bedrevenheid in het vervaardigen van vazen en potten gebracht; door verloop van tijd raakte deze bijzondere kunstvaardigheid in verval en te vergeefs heeft men getracht haar weder te herkrijgen. Vensterruiten kwamen eerst in de middeleeuwen in zwang en wel het eerst in de kerken, waar zij tot sieraad gebruikt werden. Als een behoedmiddel tegen de hinderlijke werking van de lucht was het gebruik er van eerst in de zestiende eeuw algemeen. Het gebruik van glasspiegels was daarentegen reeds zeer vroeg in zwang.

Gezondheidsbronnen voor dieren.

Niet alleen de menschen, maar ook de dieren houden, als het zoo te pas komt, van een reisje naar een badplaats. Dit getuigen onder an deren de minerale waterbronnen van Vichy. In de maand april, wanneer de sneeuw van de bergen gedooid is en een zekere wind naar Puy de Dome over die bronnen heenstrijkt en alom zijn liefelijken geur verspreidt, zwemmen namelijk de herkauwende dieren van gene zijde van de rivier de Allier den stroom over en komen gretig van het heilzame water drinken. Tegen dezen tijd hebben de bronnen de meeste geneeskracht en de bewoners der streek zeggen daarom alsdan: ‘Het seizoen is begonnen; het vee heeft de rivier overgestoken.’

In deze streek heerschte in 1818 de veepest, doch al de runderen die naar deze bronnen konden komen, bleven er van bevrijd. Hetzelfde verschijnsel heeft zich in den omtrek van andere gezondheidsbronnen voorgedaan. In Bourbonne merkte men op dat de duiven, die uit de minerale bronnen plachten te drinken, sterker en vetter werden dan die welke hun dorst met gewoon water leschten.

Een Engelschman die lange jaren in Amerika gewoond heeft, verhaalt dat de heete bronnen van Saratoga en Ballston, de beroemdste in de Vereenigde Staten vóór omstreeks negentig jaren daardoor ontdekt worden dat de bewoners door het onmetelijk bosch de sporen volgden welke de kudden buffels, herten, beeren en andere dieren hadden achtergelaten die in de lente er door trokken om uit de bronnen gaan te drinken. In den zomer plegen de bewoners dezer streken in netten de wilde duiven te angen die er heen komen om hun krop met een ziltig slib te vullen dat door den stilstand dier wateren gevormd wordt. De vogels vertoonen zich des morgens en des avonds, doch nooit over dag, aan de bronnen.

Een dwergen-bruiloft.

In het jaar 1713 richtte de eenige zuster van czaar Peter den Groote, prinses Natalia, een bruiloftsfeest aan voor twee harer dwergen. Daartoe werden verscheidene kleine koetsen vervaardigd en kleine schotsche paarden aangekocht om de rijtuigen te trekken. Alle dwergen uit het czarenrijk werden op het feest genoodigd.

In een langen stoet trokken zij door de straten van Moscou. Voorop reed een groote wagen met muzikanten, wier speeltuigen alleen uit pauken, trompetten, waldhoorns en hobo's bestonden; daarop volgde een maarschalk met zijn stoet, twee aan twee te paard gezeten, en hierna kwamen bruid en bruidegom, die in een met zes vurige rossen bespannen wagen reden. Achter dezen zag men vijftien kleine rijtuigen, welke eveneens door zes paarden werden voortgetrokken en ieder vier dwergen bevatten, die negentig in getal waren. Twee escadrons vergezelden den stoet om het gedrang der nieuwsgierige volksmenigte tegen te gaan, en verscheidene personen van aanzien reden in hunne prachtige k[oets]en mede naar de kerk waar het bruidspaar door den band des huwelijks vereenigd werd.

Van daar keerde men naar het paleis der prinses terug, waar de bruilofstgasten een keurig maal wachtte. De dwergen zetten zich in een groote zaal aan twee langs beide muren geplaatste tafels neder, terwijl de prinses met hare nichten, de prinsessen Anna en Elisabeth, aan een afzonderlijke tafel in het midden ging zitten, doch niet voor dat het gansche gezelschap had plaats genomen en alles in orde was. Het feest werd besloten met een bal, dat tot laat in den nacht duurde.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- Indien gij n[og] een enkel woord spreekt, riep de bewaarder, z[ich] dreigend voor den gevangene plaatsend, zal men u oogenblikkelijk geboeid in een donker hok opsluiten; verstaat gij dat?

- Ja, dat versta ik; en doe het ook maar terstond, riep Klinkert, zoo woedend, dat hij aan een waanzinnig mensch geleek; en dan moet gij maar zien, wat er van komt.

- Wat is dat hier voor een ijselijk leven? vroeg iemand, die door een langen gang nader kwam; het was de directeur der gevangenis.

- Zoo, dat is er nog een, met wat valschen zilverdraad om zijn pet, riep Klinkert; die speelt zeker ook al op dezelfde viool als al de anderen.... Indien gij wilt weten,

wie ik ben, mijn naam is Klinkert, de eigenaar der *Zilveren Ster*..... geen van u allen mag zijn hoofd zoo vrij opheffen als ik....

- Stil wat, zegde de heer, die daar van uit den langen gang kwam; leven maken komt hier niet te pas.

- Ik ben een fatsoenlijk man, voer Faust in de hoogste opgewondenheid voort; tien maal fatsoenlijker dan die duivelskinderen met hun beerenpels om de ooren, die veel beter deden schelmen en deugnieten op te zoeken, dan deftige lieden, candidaten van den gemeenteraad te mishandelen.

- Scheelt het hem in het hoofd? vroeg de directeur, den gevangene scherp beziende.

- Of ik zinneloos ben? raasde Klinkert; vraag liever, of die twee duivelskinderen van Walen, wie geen Kristen mensch kan verstaan, de zinneloozen niet zijn.... Ik ben volkomen bij mijn verstand, maar....

- Stil, of....

- Maar ik heb den duivel in het lijf, en 't zou mij genoegen doen, indien ik mij hier in dat rooversnest op het oogenblik mocht dood vechten.... mij dunkt, dat ik sterk genoeg ben, om u allen den nek te breken.

Faust Klinkert was werkelijk woedend geworden; het bloed dat hij zich uit de lip had gebeten, liep hem over de kin; en haar en baard schenen met bloed geverwd.

De directeur, die voor gewoonte had, zelfs bij de hevigste tooneelen, welke er somtijds binnen de muren der gevangenis plaats hadden, altijd bedaard te blijven, bleef het ook in de tegenwoordigheid van den gevangene, die door de hevigheid zijner woorden menig ander in vuur en vlam zou gezet hebben.

Hij bezag even de twee bewaarders, gaf een teeken met de hand dat onmiddellijk werd begrepen. en ging heen, terwijl men den roependen en dreigenden waard uit de *Zilveren Ster* een trap deed afgaan en hem in een donker hok opsloot. Faust stampte met de voeten tegen de deur, sloeg met zijn zware vuisten tegen den muur, en hield niet op, bij een vloed van verwenschingen, te schelden tegen de gendarmes, de veldwachters, de oppassers der gevangenissen, tegen de rechtbank, tegen gouverneurs en ministers, die allen hondsvotten waren.

In den namiddag kwam men hem uit zijn hok halen.

- Meêgaan doe ik niet, zeî Faust met zijne gewone eigenzinnigheid; wilt gij mij hier in dit heldonker hok als een hond laten sterven, dat is voor uwe rekening.... laat mij maar liggen.... veel heeft de rosse Faust niet meer noodig, en nagel hem dan maar in de kist, dan kunt gij hem in den grond stoppen.... zoodoende is het in eens uit.

- Ik zie wel, dat gij een man zijt, tegen wien men geweld moet gebruiken, zegde de oppasser; nu, daaraan zijn wij hier nogal gewoon.

- Geweld! wie mij durft aanraken, bijt ik de handen van 't lijf af! riep Faust.

- Waarom komt gij niet? De instructie-rechter zit te wachten, kwam een ander oppasser zeggen.

- Indien het is om voor den instructie-rechter te verschijnen, ben ik bereid u te volgen, zegde Klinkert op bedaarden toon.

Daarop verliet hij zijn hok, klom een trap op, dan wederom een trap af, ging door lange gangen met stevige deuren gesloten, dan rechts, dan weêr links, en zoo kwam hij eindelijk voor den instructie-rechter. In een zijvleugel van het gebouw, waar men hem had binnen gebracht, was een groot vertrek, in welks midden een lange tafel stond; aan de tafel zat de instructie-rechter, tegenover hem de griffier.

Zoodra Faust aan het einde der tafel plaats had genomen, begon de rechter:

- Gij zijt Faustinus Klinkert, eigenaar der *Zilveren Ster?*

- Ja, die ben ik; en wie heeft er iets op mijne rekening te zeggen? antwoordde Faust.

- Dat zal de instructie het best uitwijzen.

- Dat denk ik ook, begin maar, mijnheer; die comedie heeft reeds al te lang geduurd.

- Welke comedie? Met kluchtspelen houden wij ons hier niet bezig; maar wel met ernstige zaken.

- Indien dat waar is, mijnheer, zult gij weinig last van mij hebben.

De rechter glimlachte even tegen zijn klerk, en deze zat achter zijn twee handen te lachen; beiden hadden het oog op den bloedrooden baard, het bloedrood haar en den opgetrokken, rooden mopsneus van den gevangene, die ontzettend slecht gezind scheen te wezen.

Na eenige vragen gedaan te hebben betrekkelijk geboorteplaats, ouderdom, bedrijf en maat-

schappelijke betrekkingen, vervolgde de rechter:

- Wat bewoog u in den afgeloopen nacht bij een boer in den Boschkrekel langs het raam in te breken, om te stelen?

- Is dat liedje nu nog niet uit? vroeg Klinkert, den rechter boosaardig beziende.

- Welk liedje? sprak deze verwonderd, waarom klimt gij des nachts door het venster, om....

- Verbieden 's lands wetten langs het venster binnen te gaan?

- Neen, maar....

- Waar staat het geschreven, dat ik juist door de deur binnen moet?

- Neen, maar om middernacht....

- Is het ook verboden 's nachts om twaalf uur mijne vrienden te bezoeken? Waar zou dat heengaan?

- Neen, maar....

- Mag ik hier eindelijk zeggen, wat ik te zeggen heb?

- Zeker; waarom niet?

- En zal men mij ook laten uitpraten, totdat ik gedaan heb?

- Ongetwijfeld, begin maar, Faust Klinkert.

- Met u kan ik ten minste praten, maar met die duivelskinderen van waalsche gendarmes is dat voor een boer uit de Kempen onmogelijk.

- Duivelskinderen? lachte de rechter.

- Ja, duivelskinderen; indien ik een beteren naam wist, zou ik hun dien geven.... ja, duivelskinderen!

- Nu, om het even, Faust Klinkert, spreek op; wat hebt gij te zeggen?

Nu begon Faust de geheele zaak wijd en breeduit te leggen; hoe men hem als candidaat der gemeenteverkiezing had voorgedragen, hoe hij met zijn vrienden dat alies sedert weken en maanden in de week had gelegd, hoe en waarom zij in den Boschkrekel nachtelijke vergaderingen hadden belegd, hoe hij op die wijze de verzekering had zijn mededinger, den Salomon van den gemeenteraad, dien profeet, dien doodversleten wijsgeer, den ouden Bavo Kurk, van zijn troon te slaan.

- Heeft zich dat zoo toegedragen?

- Zoo is het en niet anders.

Nooit misschien was er in het kabinet van den instructie-rechter een zoo hartelijk, zoo lang gelach uitgebarsten als op het oogenblik, dat Faust Klinkert met een ‘ziedaar, nu weet gij alles,’ zijn tamelijk lang verhaal, aangaande de nachtelijke vergaderingen in den Boschkrekel, eindigde.

- En nu vraag ik, heer rechter, u die Vlaamsch verstaat, - maar die duivelskinderen met hun beerenhuid om hun ooren verstaan dat niet, - nu vraag ik u, wat er op mijn gedrag valt te zeggen?

- Niets, volstrekt niets, Faust Klinkert, gij waart volkomen in uw recht te handelen, zoo als gij hebt gehandeld, antwoordde de rechter, wiens lachspieren nog altijd in volle beweging bleven.

- Dat meen ik ook; waarom moesten die duivelskinderen mij dan als een schelm op het lijf vallen, mij binden als ware ik een wild dier, en mij als een booswicht, met een bedelaar, in een gevangenkar herwaarts voeren? vroeg Klinkert eenigzins bedaard geworden.

- Het moet een misverstand wezen, oordeelde de rechter, met opgehaalden schouder.

- Een misverstand! grinnikte Faust; en kan ik die rekels, die duivelskinderen daarvoor niet op de vingers tikken, om hen die booze streken eens en voor altijd af te leeren?

- De gendarmes handelden te goeder trouw.... indien zij het Vlaamsch machtig waren....

- En dat zou een voortreffelijk man moeten bezuren, dat zij niets dan hun brabbeltaal spre ken? wat komen die pruikenmakers, die hondsvotten, die rekels, die snapsneuzen, die duivelskinderen hier maken, indien zij met een kempenschen boer niet praten kunnen?

Een nieuwe, langgerekte, hartelijke schaterlach van den instructie-rechter en griffier.

- Luister, Faust Klinkert, de zaak zal verder onderzocht worden, en indien ik bevind dat alles wezenlijk, zoo als gij opgeeft, heeft plaats gehad.,..

- Hoe? Is dan het deuntje nog al niet uit? vroeg Klinkert, verwonderd opziende; kunt gij mij niet terstond weg helpen? Moet dat kluchtpel nog langer duren?

- Zoodra ik het bewijs heb, dat....

- Hebt gij dat niet, heer rechter? Of denkt gij dat ik met valsche streken omga?

- Ik geloof dat gij mij de waarheid hebt gezegd, doch op uwe verklaringen alleen kan een rechter niet voortgaan; mijne verantwoordelijkheid...

- Indien heel dit gebouw met al zijn ijzeren deuren, met al zijn arduin, met al zijn balken en hooge daken op het oogenblik instortte, zou ik geen voet van mijne plaats gaan, morde Faust, bitter teleurgesteld.

- Doch ik zal zoo spoedig mogelijk te werk gaan, vervolgde de rechter; indien ik mij niet bedrieg, is er een telegraafkantoor op eenige minuten afstands van uw dorp.

- Ja, er is een telegraafkantoor, bevestigde de griffier.

- Onmiddellijk ga ik eenige getuigen uit den Boschkrekel oproepen; dewijl de boeren er weinig om geven, des nachts op reis te gaan, kunnen zij morgen bijtijds hier wezen.... ik wil u gaarne beloven hen onmiddellijk in verhoor te nemen, en zoodoende de zaak terstond af te werken.

- Zoodat het liedje nog niet geheel uit is? bromde Faust.

- Intusschen zult gij in de gevangenis moeten overnachten; het spijt mij, u niet oogenblikkelijk in vrijheid te kunnen stellen; doch het kan niet anders..... Het verhoor is afgeloopen.

Faust Klinkert werd naar de gevangenis terug gevoerd, ditmaal niet naar het donker hok van daareven, maar op een der bovenverdiepingen van het gebouw, in eene behoorlijk ingerichte kamer, waarin een goed bed stond. Of Klinkert het eten en drinken, dat men hem opdiende, wilde aanraken, is ons onbekend; ook weten wij niet, of hij den volgenden nacht wel een oog had geslapen; dit alleen verhaalde mij een der bewaarders der gevangenis, waar wij sedert lange jaren met den geneeskundigen dienst belast zijn, dat zoolang Faust op zijne cel had gezeten, men er aanhoudend iets gehoord had, dat veel geleek op het geknor van wilde zwijnen.

Den volgenden dag, vroeg in den morgen, stonden de opgeroepen getuigen uit den Boschkrekel reeds aan de poort der rechtbank. De instructie-rechter, die op zijn gewoon uur aankwam, en de getuigen een voor een in verhoor nam, moest bekennen, dat de verklaringen van allen overeenstemden met de bekentenis van den ongelukkigen gemeente-candidaat. Het gerechtelijk onderzoek was derhalve in een oogenblik afgeloopen; en onmiddellijk volgde het bevel, den gevangene op vrije voeten te stellen.

Ik heb in mijn leven honderden gevangenen de poort van de gevangenis zien uitgaan, allen hebben een vroolijk uitzien, een opgebeurde houding - allen zien naar boven, naar de zon, indien de groote hemellamp in de lucht staat, naar het helder licht, dat hen van alle zijden om geeft, en dat zij, somtijds sedert zoo langen tijd, niet meer mochten aanschouwen - naar de boomen, de menschen, de voorbijrollende wagens, den rook die kronkelend uit den schoorsteen stijgt, het stofzand dat door het wervelwindje van de straat wordt opgenomen. Naar al die kleinigheden en honderd andere, die zelfs geen naam dragen, heb ik losgelaten gevangenen met verwonderde blikken en onverborgen genoegen zien kijken, want dat alles is nieuw, geheel nieuw voor menschen, die weken, maanden, soms jaren hebben doorgebracht tusschen vier muren, altijd onveranderd bezig met stroo vlechten, matten ineen naaien, builen plakken of iets dergelijks.

Faust Klinkerth was niet lang genoeg daar binnen verbleven, om benieuwd te zijn naar hetgeen hem daar buiten onder het oog viel, dat moet ik bekennen; maar indien hij een half jaar in de gevangenis had doorgebracht, zou hij toch zijn oogen niet hebben opgeslagen; hij was al te kwaad op die duivelskinderen van gendarmes; al te slecht gezind op dat verwenschte hok, waarin men een fatsoenlijk man had opgesloten; te zeer vernederd om die schandelijke aanhouding; al te bitter teleurgesteld bij het vernemen der nieuwstijding, dat de verkiezing van gisteren was uitgevallen ten voordeele van den ouden Kurk, die met algemeene stemmen zijn zetel op het raadhuis had behouden. Geen enkele stem had Klinkert gehad, zoo verhaalden hem zijne vrienden, die als getuigen waren opgeroepen, en dat kon bijna niet anders, want zoodra het algemeen bekend was, wat er aan de *Kruisdeur* den vorigen nacht was voorgevallen, had men het raadzaam geoordeeld van zijn candidatuur verder geen werk te maken. Men verhaalde hem, dat zijne vrienden de kwie-kwies, die met het nood lottig voorval aan de *Kruisdeur* niet bekend waren, beproefd hadden hier en daar stemmen voor hem te winnen, en zelfs met bedreigingen en gewelddadigheden bij de stembus waren opgetreden, doch die vlieger was volstrekt niet opgegaan - de boeren waren hen op het lijf gevallen, en hadden hen onder een ontzettend geroep en gejouw uit het dorp gedreven.

Tegen den avond kwam Faust in het dorp terug. Het eerste wat hij zag, was een eereboog, ter eere van zijn gelukkigen mededinger aan den ingang van het dorp opgericht. Het bloed schoot hem in volle stroomen naar het hoofd, en verfde zijn haar, baard en aangezicht rooder dan het ooit was geweest. Hij week zijdelings van den weg af, nam een binnenpad, dat achter de hoven omliep en kwam zoo langs de werf de *Zilveren Ster* binnen.

- Ach, vader, zijt gij daar? weende Sanna; wat gingt gij toch maken aan de *Kruisdeur?* Waarom....?

- Daarom, daarom, daarom! en nu is 't uit, snauwde hij zijne dochter toe.

Hij klopte zijn pijp uit, stopte op en ging bij het vuur, zonder een woord te spreken, zitten rooken. Toen de pijp was uitgerookt, klopte hij de tabakasch op de punt van zijn schoen uit, en brak los:

- Nu zullen zij in den hoogsten hemel zijn, omdat het met den waard uit de *Zilveren Ster* zoo is afgeloopen.

- Wie zou zich verheugen om het ongeluk van anderen, vader?

- Wie? Vooreerst die oude profeet met zijn versleten verstand, zijn zoon, uw luie Huib....

- De mijne, vader?

- En dan de schoolmeester met zijn vale pruik op zijn ezelsooren, zijn vrouw met haar snuifneus, en vooral de oude grompot, daar in de kerk.

- Foei, vader, de brave man heeft zich met niets hoegenaamd bemoeid.

- Dat zou wel de eerste maal zijn; waarmeê bemoeit hij zich niet? Dat zij nu maar liedjes dichten op den baas uit de *Zilveren Ster*, die door de mand is gevallen; op Faust Klinkert, dien men geboeid als een baanstrooper en moordenaar des nachts heen en weêr heeft gesleurd; dien men in een gevangenkar met gemeene bedelaars heeft opgebracht naar de gevangenis, om hem daar als een booswicht in een donker hok op te sluiten. Is dat nu geen heerlijke stof, om liedjes te maken op den waard der *Zilveren Ster?* Nu kan de schoolvos met zijn vale pruik zijn hart maar ophalen.

- Ach, vader, iedereen weet toch, dat het een misverstand was, weende het meisje, hem bij de hand vattend.

- Ja, ja, trek maar partij voor de rekels, maar eenmaal toch kom ik er wel achter, wie mij die poets heeft gebakken!

Hij ging voor den spiegel staan en meende te bemerken, dat er, sedert een paar dagen, grijze pijltjes in zijn haar en baard waren gekomen.

- Vader, hebt gij van daag wel iets gegeten? vroeg Sanna.

- Geen beet; en gisteren ook niet, was het bitsig antwoord.

- Wat wil ik voor u gereed maken, vader?

- Niets; ik ben besloten geheel mijn leven niet meer te eten.

XII.
Ten onder.

Er is een heele tijd verloopen.

Was dat nu de *Zilveren Ster* van voorheen,

de schoonste boerderij, de meest bezochte herberg, de beste afspanning van het dorp? Wat zag de arme ster er uit! 't was waarlijk om er meê te schreien. Voorheen schitterde zij boven de deur als eene echte ster aan den hemel, want om de twee jaren werd zij op nieuw verzilverd, en ook het blauwe veld, waarop zij stond, haalde de dorpsverver van tijd tot tijd op. Nu was het blauwe veld zwart geworden, zoo als het slijk, waar men des winters en bij lange regens door heen waadt, en het zilver der ster zag er uit, als ware het vuilachtig tin of lood. Sedert lang was het huis niet geverfd, op ontelbare plaatsen kwamen de dennen planken van deuren en vensters door de weggesleten verf heenkijken. Twintig en nog meer ruiten ontbraken er in de ramen; zij waren vervangen door bladen papier van allerlei kleuren, die men met stijfsel en sommige ook wel met morsige biergist vastplakte. Dakpannen ontbraken er meer dan honderd; ook stond de zolder, wanneer het hard regende, letterlijk onder water. Aan de stroodaken van schuur en stallingen had men sedert lang geen hand meer gestoken; een groot deel der daken was door verrotting langzamerhand te niet gegaan; wat nog iets of wat aan elkander hing, werd bij elken stormwind meer en meer weggerukt, en rondgestrooid door het dorp. Zoo zag de voorheen zoo prachtige ster er uit; ja, 't was wezenlijk om er meê te schreien!

Wanneer Sanna, nog slechts een paar jaren geleden, over de werf kwam, begonnen de paarden, zoodra zij het goede meisje in 't oog kregen, te binniken, de koeien bulkten en de kalveren ook, de geiten stonden te blaten, de bandhond stond kwispelstaartend te blaffen, de hoenders begonnen te kakelen, en de groote haan met zijne goudzwarte leiveêren wandelde rond haar heen, fier als een oostersche pacha. Maar heden, ja, wij herhalen 't nog eens, 't was om er meê te schreien, kon men geen paarden meer hooren hinniken; in plaats van die twee prachtige ruinen, die beiden (men weet reeds hoe en wanneer) hun poot hadden gebroken, stond er iets in den stal, wat op een paard bijna niet meer geleek.

De koeien, de kalveren, zoo als wij gezegd hebben, bulkten niet meer wanneer de goede Sanna over de werf ging; hoe kon dat anders? Vooreerst bevatte de veestal geen vette kalveren meer, zoo als voorheen, en van de tien melkkoeien, die haars gelijken in het dorp niet hadden, waren er slechts drie of vier vermagerde dieren meer over. Het was daar niet beter, dan in den paardenstal.

En de bandhond? Die had op zekeren dag zijn ketting doorgerukt, en was de boerderij, waar de keuken zoo schraal was, ontloopen. Niemand wist waar de trouwe Spits, dien Huib Kurk vriendelijk op den snuit kuste, toen hij heen ging, was gebleven.

En de witte, roode en zwarte hoenders, steeds bewaakt door den majestueuzen haan met zijne schoone leiveêren?

BIJ DE BOEREN.
‘En nu vraag ik, heer rechter, u die Vlaamsch verstaat....’

De geschiedenis der arme hoenders, is eene allertreurigste geschiedenis; luister: Den vorigen winter was het ontzettend koud, het vroor, dat de boomen kraakten; het ijs was een voet dik en de sneeuw, die er lag, bleef bijna eene maand lang liggen. De vos uit het bosch, die ook honger had, even als de oude knol in den stal bij Faust Klinkert, was reeds meer dan eens, des nachts op de werf der *Zilveren Ster* geweest en had rechts en links rond gesnuf feld, doch was telkens verschrikt op de vlucht gegaan, zoodra hij het dreigend gegrom van den kettinghond gewaar werd. Eenige dagen later kwam de rosse schelm wederom op de werf, en bleef vooraan tegen de twee schuurdeuren staan kijken. Zijn ronde, donzige staart ging aanhoudend op en neêr, en zijn spitse neus trok met korte, versnelde ademhalingen de nachtlucht binnen. Langzamerhand, doch even langzaam als een slak over den grond kruipt, naderde de schelm, met gespitste ooren, het hok van den kettinghond. Toen hij er nog vijftien of twintig schreden van was verwijderd, begon de deugniet te keffen, en hij kefte, dat men zou gezworen hebben, een mopshond te hooren; doch er volgde geen antwoord uit het hondenhok. Meester Reinaart kwam, op zijn buik door de sneeuw kruipend, al nader en rook nog eenige oogenblikken aan het hok, dat sedert een paar dagen door zijn bewoner, den trouwen Spits, die het van honger niet langer meer had kunnen uithouden, voor altijd was verlaten. Toen brak de aartsschelm met zijn krachtige tanden, een paar latten van de hoenderkooi, sloop er binnen en verworgde in een oogenblik de arme vogels. Den haan, die moedig tegen den schelm opvloog, en hem in zijn oog pikte, beet hij, in twee tandslagen, den kop af. Toen droeg hij de lijken, twee en drie in eens, buiten op het veld tot een hoop bijeen, van waar hij ze naar het bosch bracht en in zijn hol wegborg. Toen Sanna des morgens op de werf kwam, en bloeddruppels op de sneeuw bemerkte, zag zij terstond wat er gebeurd was, en bleef bij den afgebeten hanenkop staan weenen. Er ging in de buurt eene verwensching op tegen den moordenaar, en de buren zwoeren hem dood of levend naar het dorp te brengen. Moeilijk kon dat niet wezen, dewijl het spoor van den

rossen schelm op de sneeuw duidelijk zijn schuilhoek moest aanwijzen. Doch meester Reinaart had zijne voorzorgen genomen; zoo dikwijls hij op dien noodlottigen nacht uit het bosch wederkeerde en wederom terugliep om twee of drie dooden weg te voeren, nam hij telkens een anderen weg, en maakte somtijds omwegen van meer dan een kwartier uur gaans. Zoodra de listige schelm aan het bosch kwam, zocht hij het dichte kreupelhout, waar geen sneeuw lag, en waar hij in de dorre bladeren op den grond, geen zichtbaar spoor achterliet. Een onschuldigen medebroeder, die in het naburig kreupelbosch huisde, hadden de jagers uit zijn hol gehaald, deerlijk toegetakeld en daarna gewurgd; doch den echten dader had men nooit gevonden.

Wat er nog overbleef op de werf der *Zilveren Ster*, en somtijds nog aan de vroolijke beweging van vroeger herinnerde, waren de duiven. De lieve, bonte diertjes hadden niet te lijden van het verval der boerderij; indien zij, zoo als voorheen, thans op de werf niet meer werden gevoederd, waren zij toch niet minder levendig en vroolijk. Zij vlogen de wijde akkers in, en vonden daar een overvloedig voedsel; en des winters, wanneer het sneeuwkleed zich over de wegen, de akkers, over hoogten en laagten had losgerold, gingen zij ongenoodigd in de buurt, en aten met hare vriendinnen, die bij andere boeren thuis behoorden. Zij kwamen nog altijd op den raamdorpel van het geopend venster van Sanna's slaapvertrek zitten, somtijds om uit de hand van het goede meisje broodkruimels te pikken, somtijds ook om te luisteren, wanneer zij Maria's Meilied neuriede, Want zingen kon zij niet meer; haar hart was door de aanhoudende droefheid al te zeer ineen genepen. Doch het geneuried liedje scheen voldoende aan de lieve, bonte duiven; want zij bleven, haar kopjes scheef houdend, beweegloos zit ten luisteren, totdat het uit was; en wanneer zij dan allen in eens met groot gedruis wegvlogen, was het nog altijd, als of er een kletterend handgeklap ter eere van het goede meisje opsteeg. Ja, met de duiven ging het nog bijna zoo als in den tijd, dat de *Zilveren Ster* nog prachtig stond te schitteren.

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 4.

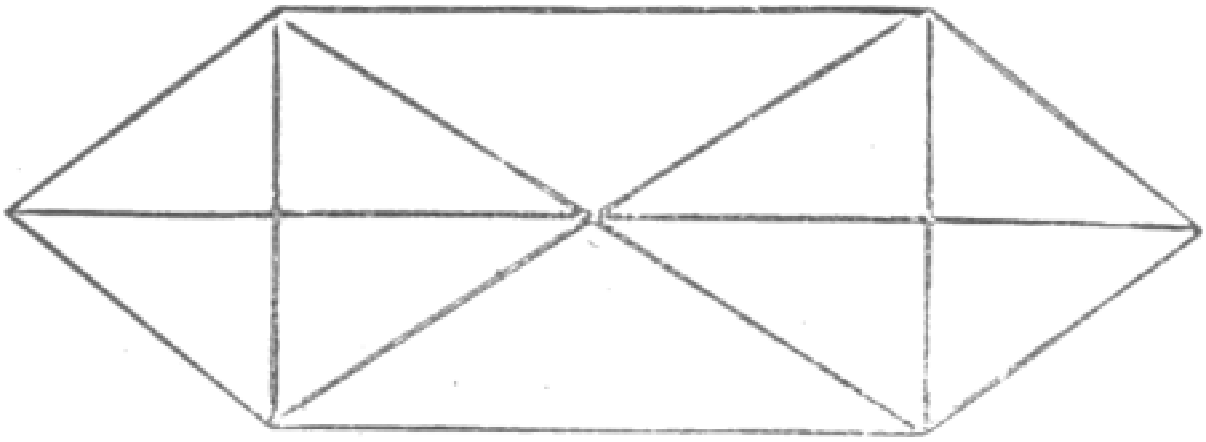

Gevraagd om met één pennestreek en zonder de lijnen te kruisen bovenstaande teekening te maken.

De geabonneerden op den ELFDEN JAAR GANG, wier oplossing, vóór den 18en januari 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een

postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie,* Madouplaats 1, te Brussel.

Oplossing van Rebus N°. 3.

TUSSCHEN DE HORENS EN DE OOGEN.

[Nummer 14]

De intrede in het klooster.

Wat een treffend tooneel wordt ons hier voorgesteld! Die jonge, schoone maagd zal hare verdere levensdagen uitsluitend gaan toewijden aan de dienst van God. Strevend naar de volmaaktheid, zal zij in de strengste armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid zich het eeuwig loon trachten te verwerven, dat de deugdzamen hiernamaals wacht. Zij heeft overwogen welke plichten zij zal te vervullen hebben. Zij weet dat zij afstand moet doen van al het aardsche, en zij heeft zich sterk gevoeld om dat offer te brengen. Op dezen oogenblik echter, nu zij afscheid neemt van hare naaste bloedverwanten, nu ontwaart ze dat er iets is wat haar aan de aarde hecht. Zij heeft het ijdele der wereldsche genoegens leeren inzien, en geen moeite kost het haar daaraan voor altijd vaarwel te zeggen, doch het liefdebetoon te moeten missen van wie haar het dierbaarst zijn, zie, dat valt haar eenigzins hard, en onwillekeurig maakt zich een diepe ontroering van haar meester. Maar zij is besloten het offer te volbrengen, en als het kloosterhekken zich achter haar gesloten heeft en zij zich onder hare vrome, doch tevens blijmoedige medezusters bevindt, dan zal geen gedachte aan haar moeder, haar grootmoeder, hare broêrken en haar zusterken meer bij haar opkomen dan om haar aan te sporen tot een vurig gebed voor hun welzijn.

Het doek, waarnaar deze schoone gravure ge-

DE INTREDE IN HET KLOOSTER. NAAR W. CESARHORSKY.

nomen is, is geschilderd door Wendislas Cesarhorsky, een der verdienstelijkste meesters van de poolsch-hongaarsche schilderschool, die in 1850 te Lublin geboren werd en achtereenvolgens te Dresden en Munchen zijne kunst-opleiding ontving.

Hoe veel!

Na uren lang zich afgetobd te hebben, zijn de twee kleinen nieuwsgierig geworden wat zij wel mogen hebben verdiend met hun tamboerijnspel, hun zingen en hun dansen. In de schaduw van den houten steiger, buiten het gewoel der drukke stad, was de gelegenheid het geschiktst om dat ongestoord te onderzoeken. Aan de vreugde die hun gelaatstrekken verheldert, is het duidelijk te zien dat de inzameling hun verwachting overtroffen heeft, en het is als hoorde men hen fluisteren: ‘Wat hebben wij veel!’

Hoe gelukkig zal zich hunne moeder - de arme weduwe - gevoelen als zij zooveel geld ontvangt! Misschien is het een handvol koperstukken, maar voor haar blinken die als zilver of goud. De kinderen verblijden zich in de opgetogenheid, welke zij de goede vrouw zullen doen smaken. Of zouden zij in dienst zijn van den een of anderen hardvochtigen kermisgast, die hen met smaad en hoon overlaadt wanneer zij er niet in hebben mogen gelukken om degenen aan wie zij hun talenten toonden, tot milddadigheid te stemmen? Het is zeer goed mogelijk; in ieder geval kunnen zij onbekommerd huiswaarts keeren.

Gezicht op Kaboel.

Zoo als men weet, is Kaboel de hoofdplaats van het rijk Afghanistan, dat, gelijk wij reeds meldden, met het machtige Engeland een oorlog heeft aangegaan die door de eigenaardige gesteldheid van het land zeer belangwekkend kan worden. De stad heeft eene bevolking van 60.000 zielen en is omringd door een dubbele rij wallen, die hier en daar met torens bezet zijn, terwijl zij beheerscht wordt door een citadel, welke den naam van ‘Balahissar’ draagt en waar de emir, Sheer Ali Khan, verblijf houdt. Zij is een voorname stapelplaats van den handel en heeft dan ook een bazaar die niet minder dan 100 meter lang is en groote pracht en rijkdommen ten toon spreidt. Voor het overige echter biedt zij weinig of niets merkwaardigs aan, want schoone gebouwen vindt men er niet, en noch de straten noch de omstreken onderscheiden zich door bijzondere bekoorlijkheid. De stad is zeer moeielijk te genaken, want men kan er alleen komen door zeer nauwe bergpassen. Desniettemin bebben de Engelschen haar in 1842 ingenomen, en het is wellicht deze omstandigheid welke hen tegenover Afghanistan zulk een hoogen toon heeft doen aanslaan.

Op weg naar een feest in Cochin.

Cochin en Travancore worden doorkruist door talrijke kleine meiren welke door rivieren of kanalen met elkander verbonden zijn. Men gebruikt er vaartuigen van allerlei vorm: van den oorspronkelijken uitgehelden boomstam tot de moderne boot met kajuiten en alle verdere gerieven.

Onze gravure stelt een vaartuig van het laatste soort voor. De teekenaar aan wien wij haar verschuldigd zijn, bevond zich zelf onder de reizigers waarmede de boot bezet is. Hij begaf zich namelijk met andere Europeanen, naar een diner dat door den rajah van Cochin gegeven zou worden. Het was een prachtige nacht; helder scheen de maan en maakte het tooverachtigste effect op het stille water.

De drie in het wit gekleede personen, welke men in het midden ziet, zijn bedienden, want men moet weten dat wanneer in Indië iemand een feest gaaf bijwonen, hij altijd een dienaar met zich neemt.

Wij merken ten slotte nog op dat er geen roeiers zijn welke met die uit bedoelde streken kunnen wedieveren: gedurende vier en twintig uren kunnen zij zonder ophouden werken, en dat zelfs onder den invloed van de hevigste warmte. Dat deze manier van reizen veel bekoorlijks heeft, zullen wij wel niet behoeven te zeggen; zij wordt dan ook boven elke andere verkozen.

Nyka.
Een zedeschets uit Rumanië.

De storm huilt en zweept de golven van den Donau, die met een wit schuim bedekt, zich naar de zee voortrollen. Zwarte wolken, waar geen enkele ster door heen schittert, spannen over het hemelruim als een dichten, ondoordringbaren sluier, die nochtans van tijd tot tijd plotseling scheurt om een zee van vuur te vertoonen die de beide oevers, zoowel den turkschen als den rumeenschen, en den reuzenstroom welke hen van elkander scheidt, op hetzelfde oogenblik met een hellen lichtgloed komt bedekken. Wonderlijk is alsdan het gezicht dat de voor anker liggende, hevig slingerende schepen, de eenvoudige hutten van Giurgewo en de slanke minarets van het daar tegenover liggende Rustschuk opleveren.

Alles slaapt; zelfs de pelikanen, die anders in groote menigte de oevers bezetten, schijnen, door het noodweêr verschrikt, hunne schuilhoeken te hebben opgezocht. Alleen in het houten huisje, daar ginder bij de invaart, zijn nog twee Wallachen op. De luiken zijn nog niet gesloten, ofschoon het reeds lang middernacht is, maar er brandt ook geen licht in het duister vertrek. Zoo dikwijls het weêrlicht en een vurige straal in de kamer schiet, kan men twee spookachtige gestalten ondercheiden, die elkander een brandewijnflesch toereiken en daaruit drinken, zonder het bedwelmend vocht eerst in een glas te gieten.

'Zij is weg, Polystreano!' zegt een van de twee.

'Zij is weg, Trandafilescu!' antwoordt de andere werktuigelijk.

'Mijn vrouw is weg!' roept de eerste weder.

'Uwe vrouw is weg!' zegt de tweede hem weêr na.

Daar springt Trandafilescu op en driftig met de vuist op de tafel slaande, schreeuwt hij:

'Vervloekeling, wilt gij mij bespotten, dat gij als een echo mijne woorden herhaalt, alsof ik niet genoeg had aan mijn eigen gedachten! Ik heb geen echo noodig die mij aan mijn schande herinnert. Komaan, drink maar en zwijg.'

Polystreano brengt de flesch aan den mond, doch werpt haar bijna op hetzelfde oogenblik neêr, zoo dat zij in duizend scherven breekt.

'Foei, kerel, is dat nu vriendschap, iemand een leêge flesch voor te zetten?' zegt hij.

En bij het schijnsel van het weêrlicht kan men Trandafilescu naar een kaske zien strompelen dat tegen den muur staat, en er twee groote flesschen met brandewijn uit

halen, waarvan hij er een zijn makker toeschuift, terwijl hij de andere aan zijn lippen brengt en met gretigheid tot op de helft ledigt.

'Zij is weg,' begint hij weêr stamelend, gelijk een dronkaard zich vasthechtende aan een onderwerp waarmede zijn geest vervuld is, 'zij is weg - weg met Istvan Oglu uit Rustschuk.'

'Ja, zij is weg met Istvan Oglu uit Rustschuk,' lalt polystreano.

Ditmaal hoort Trandafilescu hem niet, want hij heeft zijn kruik tot op den bodem leêg gedronken; hij tracht door den drank zijn verdriet te vergeten - vergeefs! zijn smart kan de ongelukkige niet verdrinken; integendeel, zijn roes brengt hem steeds tot datgene terug wat hem kwelt en dat hij zoo gaarne uit zijn geest zou bannen.

Trandafilescu had een vrouw getrouwd die tot een kristelijke familie in Bulgarië behoorde, en die hij met vuur, ja, meer dan zich zelf beminde. Zes maanden hadden zij gelukkig samen geleefd; zijn huis bood hem zooveel genoegen aan dat hij, ofschoon hij vroeger een der grootste drinkers van Giurgewo was geweest, geen behoefte meer gevoelde om de herbergen te bezoeken. In geen zes maanden had hij een droppel brandewijn over de lippen gehad, omdat Nyka, die zijn al was, het verlangde. Den vorigen zondag had zij hem liefdevol medegedeeld dat hij binnen kort de zoete vreugde van het vaderschap zou smaken. Toen was zijn geluk volmaakt geweest, hij had gejuicht en gejubeld, en reeds des maandags, toen hij van de markt was teruggekeerd, waar hij een paard verkocht had en, ondanks het dringend en herhaald verzoek van den kooper, enkel uit liefde voor Nyka geweigerd had de handelsverrichting door een dronk te bezegelen - reeds den volgenden dag vernam hij tot zijn diepe ontsteltenis dat Nyka onverwachts vertrokken was, en dat nog wel met zijn doodsvijand, Istvan Oglu uit Rustschuk. Wel had zij de boodschap achter gelaten dat zij zoude terugkeeren, maar hij sloeg geen geloof aan hare woorden, want het leed geen twijfel bij hem dat zij met een misdadig doel zijn woning verlaten had.

Sinds dien maandag nu, welke thans vijf dagen geleden is, drinkt Trandafilescu van den morgen tot den avond, en van den avond tot den morgen. Hij verkoopt schaap op schaap, om maar te kunnen drinken, en zijn knecht en zijne meid bestelen hem zonder dat hij het merkt. Daar het de Rumenen onmogelijk is alleen te drinken, heeft hij een vroegeren vriend van hem verzocht hem gezelschap te houden, aan welke uitnoodiging volgaarne is beantwoord geworden, want welke Rumeen zou de gelegenheid voorbij laten gaan om zich kosteloos te bedrinken?

Nadat Trandafilescu eenige oogenblikken met de rechterhand onder het hoofd zwijgend is blijven zitten, springt hij weêr op, loopt eenige malen het vertrek op en neêr en staat dan bij Polystreano stil om hem op allesbehalve zachte manier bij den schouder te vatten. Polystreano was een oogenblik geleden ingedommeld, daar er in zijn kruik geen brandewijn meer was en hij derhalve geen bezigheid meer had. Hij wordt wakker, en meenende dat zijn makker hem tot drinken wil aansporen, zegt hij op kluchtig droevigen toon:

'De kruik is immers leêg.'

Weêr waggelt Trandefilescu naar het kaske en haalt twee nieuwe flesschen brandewijn te voorschijn; immers, hij heeft een grooten voorraad opgedaan, daar hij niet in de herberg wil komen uit vrees van er bespot en voor den gek gehouden te worden.

Hij ontkurkt een der flesschen, na zijn vriend de andere overhandigd te hebben, en vraagt daarop:

'Wat verdient eene vrouw, wanneer zij haar man verlaat? Den dood, niet waar, den dood!'

‘Ik geloof het ook,’ antwoordt Polystreano, die zijn gastheer in alles gelijk meent te moeten geven, zoo als het den gast betaamt.

‘Ja, den dood, den dood!’ gilt Trandafilescu, terwijl hij naar een dolk grijpt, die naast hem op tafel ligt.... ‘Wuk, kom hier, Wuk!’ vervolgt hij, zich tot zijn hond wendende. ‘Wij zullen de bazin dood maken, omdat zij van ons weggeloopen is. Kom hier, Wuk!’

Doch de hond verroert zich niet. Hij is aan 't slapen en laat zich in zijn nachtrust niet storen. Trandafilescu wil naar hem toegaan om hem een schup te geven, doch pas is hij opgestaan of hij verliest zijn evenwicht en valt op de bank terug, waar hij geen tien seconden later in een diepen slaap gedompeld ligt.

Zijn vriend evenwel maakt eerst zijn flesch leêg en als hij bij het schemerlicht van den aanbrekenden dag bemerkt dat de flesch van Tran-

dafilescu nog half vol is, drinkt hij ook deze uit, legt vervolgens armen en hoofd op de tafel en slaapt eveneens in.

De morgen is daar; het wolkenfloers is verdwenen en met verblindenden luister blikt de zon op de twee slapende mannen neder. Eensklaps klinkt in het voorhuis het gerucht van stappen, de hond begint te brommen, doch als de deur geopend wordt, snelt hij vroolijk blaffende de binnentredende te gemoet.

Het is een jonge vrouw van nauwelijks negentien jaren, gekleed in de sierlijke dracht der wallachijsche vrouwen. Een enkele oogslag heeft haar op de hoogte gebracht van hetgeen er gebeurd is; zij kent de manier der Wallachen wanneer zij dronken zijn; met een lichten sprong schiet zij op de tafel toe, grijpt den dolk van Trandafilescu, brengt dien haastig in het voorhuis en komt daarna weêr terug. Na de deur op slot gedaan te hebben, nadert zij den snorkenden eigenaar van het geduchte wapen dat zij zoo even heeft weggenomen, legt hare hand op zijn schouder en roept hem bij zijn naam; slaperig opent hij de oogen en, terwijl hij de jonge vrouw aanstaart als ware zij een bovennatuurlijk wezen, vraagt hij met een schorre stem:

'Zijt gij het, Nyka?'

'Ja, ik ben Nyka, uwe vrouw?'

'En waagt gij het nog terug te komen? Spreek op, waar zijt gij geweest?'

'Waar ik geweest ben, ben ik niet meer.'

'Wat! wilt gij mij nog bespotten?' roept Trandafilescu uit, terwijl hij de oogen over de tafel laat gaan om zijn wapen te zoeken.

'Uw dolk,' hervatte Nyka op verachtenden toon, 'heb ik weggelegd, want het is niet goed dat een dronkaard wapens in zijn nabijheid heeft.'

Van woede kokend, springt Trandafilescu nu van zijn zitplaats op en wil zich op zijne vrouw werpen, doch voor hij haar bereiken kan heeft zij een zwenking gemaakt en uit haren gordel een fijnen dolk met een scherp lemmet getrokken.

'Raak eens een bulgaarsche aan, als gij durft! Deze dolk heeft kortelings reeds den smaak van bloed leeren kennen; het zou dus niets buitengewoons voor hem zijn, als hij het uwe ook moest proeven.'

Terwijl zij aldus sprak, had zij de deur weder geopend en een meisje van ongeveer vijftien jaren binnen gelaten. Met den vinger naar de blozende maagd wijzende, vroeg zij nu aan Trandafilescu:

'Kent gij dit meisje ook?'

Het scheen dat de verschijning der deerne het gemoed van den man eensklaps verteederd had, want op roerenden toon riep hij uit:

'Helena, mijn zuster! hoe komt gij hier? En gij, Nyka, gij zijt toch met Istvan Oglu op reis gegaan? - Vertel mij toch, hoe dit alles toegegaan is!'

'Ja, ik ben met Istvan Oglu vertrokken,' was het bedaarde antwoord van Nyka.

'Met mijn aartsvijand.....'

'Ja, juist omdat hij uw aartsvijand is, ben ik met hem van hier gegaan.'

Trandafilescu was het alsof een steen van zijn hart viel; hij loosde een zucht en luisterde met gespannen aandacht naar hetgeen zijne vrouw verder zegde.

'Juist omdat Istvan Oglu uw vijand is.... ja?' herhaalde zij met klem; 'want gij weet niet, dat hij mijn vader eens om mijne hand gevraagd heeft. Hij wilde een groote kalym(1) betalen. Maar het spreekt van zelf dat mijn vader niet wilde dat ik de vrouw

(1) De Mahomedanen koopen hunne vrouwen; zulk eene koopsom noemt men in Wallachië een kalym.

van een muzelman werd. Sinds ik met u verloofd was, kwam hij mij dikwijls lastig vallen; ik heb u daar niets van gezegd, omdat ik bang was daardoor tot groote onaangenaamheden aanleiding te zullen geven. Bovendien ik vreesde hem niet, want door dezen dolk kon ik mij, zoo ik wilde, van hem ontslaan. Verleden maandag, toen gij naar de markt gegaan waart om onzen schimmel te verkoopen, kwam hij terug en daar ik zijne bezoeken moede was, besloot ik om hem daarvan voor het vervolg af te schrikken hem op de macht van dezen dolk opmerkzaam te maken. Mijne bedreigingen en het gezicht van mijn wapen joegen hem echter in 't geheel geen schrik aan, want hij begon spottend te lachen en zegde dat als ik nog langer weêrspannig was, er met mij juist hetzelfde zou gedaan worden wat men met uw zuster Helena gedaan had. Toen ik hem daarop vroeg wat er dan wel met mij zou gebeuren, antwoordde hij:

'Dan zullen we u doodeenvoudig rooven, even als gisteren Helena geroofd is geworden.'

'Gij kunt Helena niet geroofd hebben,' riep ik uit, 'want ik heb haar gisteren nog gezien.'

'En toch is zij in onze macht,' hernam hij. 'Toen zij reeds te bed lag, ben ik met drie makkers van mij, die met mij uit Rustschuk over den Donau hierheen gekomen waren, door haar raam geklommen, heb haar gebonden en vervolgens, bijgestaan door mijn gezellen, in onze boot gebracht. Ik wilde mij op uw man wreken; gij kunt hem zeggen dat zijne zuster binnen eenige dagen in Constantinopel zal zijn; wij hebben daar een pacha, die haar gaarne van ons koopen zal, en kennen geheime wegen waarlangs wij veilig onze levende en doode smokkelwaren kunnen vervoeren, en in Constantinopel hebben wij plaatsen waar wij ze verbergen kunnen.'

Op dat oogenblik wierp Helena zich om den hals van haar broeder en riep uit:

'Ja, mijn zwagerin heeft mij van het schrikkelijk lot, dat mij wachtte, gered. Hoe zal ik haar genoeg danken!'

Trandafilescu's roes zoo wel als zijn gramschap schenen geheel over te zijn. 'Vertel eens verder,' zeide hij minzaam tot zijne vrouw.

'Ik wist,' hervatte deze, 'dat ondanks de waakzaamheid der policie zulke misdaden van tijd tot tijd gebeuren; vooral hier, vlak bij den Donau, zijn zij gemakkelijk te volvoeren. Om die reden dacht ik het goed mij te houden als of ik voor de betuigingen van Istvan Oglu gevoelig was; eerst wilde ik hem door list hier houden om hem bij u ve thuiskomst in uwe handen over te leveren, naar, dacht ik, wat zal er dan van Helena worden? Nu, zegde ik hem, ik zal u volgen en uw gansche leven bij u blijven, maar dan moet gij ook Helena in vrijheid stellen, die zeker met diepe bekommernis door haar ouders gemist wordt. - Hij stemde met deze voorwaarde in, en zoo vertrok ik met Istvan Oglu, doch eerst nadat ik de meid, zonder dat hij het hooren kon, gezegd had dat ik binnen eenige dagen weêr thuis zou zijn.'

'En ik geloofde ze niet; ik dacht dat gij nooit meer zoudt terugkomen! Maar ga Verder, ga verder!'

'Ik begaf mij dan met Istvan Oglu naar den oever van den Donau, waar zijn boot in een kreek verborgen lag, en stak met hem naar Rustschuk over. Daar gekomen, bracht hij mij bij Helena, die hij in een klein huiske in de voorstad verborgen had. Arme Helena! wat was zij blij toen zij me zag, doch hoe verschrikte zij ook toen ik haar zegde waaraan zij hare verlossing te danken zou hebben! Het brave meisje wilde het offer niet aannemen dat ik om harentwil bereid was te brengen; liever wilde zij het hardste lot verduren. Istvan Oglu drong er nu bij mij op aan, dat ik mijne belofte zou nakomen en zijne vrouw worden, doch ik zegde hem op beslisten toon dat ik

daartoe niet zou overgaan voor ik met eigen oogen zou zien dat Helena vrij was. Wij kwamen eindelijk overeen, dat hij Helena naar den overkant zou varen en dat ik, om mij te verzekeren dat zij daar in vrijheid werd gesteld, hem zou vergezellen, om vervolgens weêr met hem terug te keeren. De afgeloopen onstuimige nacht scheen hem bijzonder gunnstig toe om onopgemerkt den Donau over te steken. Trots den hevigen storm kwamen wij behouden in de kreek waar hij gewoonlijk zijn boot verborg. Toen hij Helena had helpen uitstappen, wilde ik haar ijlings volgen, doch hij trachtte mij dit te beletten door mij met geweld tegen te houden. Toen trok ik dezen dolk, doorboorde hem daarmede de borst en stiet hem vervolgens in den snelvlietenden stroom. Thans drijft zijn lijk naar de zee, waar het weldra een graf zal vinden. Ik heb de plaats onthouden waar de boot geland is; gij kunt haar met mij gaan halen, zoo gij wilt.'

Wat zullen wij hier nog bijvoegen?

De vrede was natuurlijk tusschen man en vrouw hersteld. De eerste beloofde, zijn wederhelft nooit meerte zullen mistrouwen en zijn leven lang geen droppel brandewijn meer te drinken. Hij hield zijn woord getrouw en handelde zoo in zijn eigen belang, want het wantrouwen dat hij jegens zijn vrouw had gekoesterd, was oorzaak geweest van een aanzienlijk verlies in vee en andere zaken, die hem door zijn dienstboden waren ontstolen geworden, of die hij had verkocht ten einde met Polystreano zijn drinkgelag te kunnen voortzetten. Deze laatste werd door Nyka op staanden voet met schimp- en smaadredenen weggejaagd.

De tranen.

Hoe dikwijls reeds zijn de tranen, die 'peerlen welke aan het oog ontvallen,' bezongen geworden! Menigmaal echter hebben de poëeten, in hun dichterlijke vrijheid, van dit vocht veel gezegd dat physiologisch niet geheel juist is. Wij zullen daarom de tranen uit een natuurkundig oogpunt beschouwen en in het kort aantoonen van waar zij komen, waar zij heen gaan, wat zij zijn en welk verband er tusschen het weenen en de tranen bestaat.

Het hoofdbestanddeel der tranen, en wel 98 à 99 pct., is eenvoudig water, terwijl zij verder zijn samengesteld uit slijm, eiwit, vet, gewoon zout, natron en kalk.

Van het zout, dat opgelost in de tranen aanwezig is, komen ook de dichterlijke woorden van 'zilt' en andere, welke men nu en dan aan deze vloeistof geeft. De vaste bestanddeelen welke na het verdampen der tranen overblijven, vertoonen zich onder de microscoop in den vorm van lange, kruiselings liggende liniën, welke veel op vischgraten gelijken.

De tranen worden bereid in de traanklier, die in een holte van het bovenste lid der oogkas boven den buitensten ooghoek (derhalve nabij de slapen) ligt. Van uit deze klier vloeien de tranen door zeven à tien teêre buisjes onder langs het bovenste ooglid naar den buitensten ooghoek.

Door het knippen der oogleden worden de tranen over den oogappel heen naar den binnensten ooghoek (nabij de neus) gespoeld. Hier verzamelen zij zich in een kuiltje, welke 'tranenzee' genoemd wordt. In deze zee komen twee kleine openingen, de 'traanpunten' uit, waarvan de eene bij het bovenste, de andere bij het onderste ooglid op een kleine verhevenheid - den 'traanheuvel' - zich bevindt en die voortdurend de tranen welke zich in de tranenzee vergâren, opslurpen. Van hier uit worden de tranen door twee fijne buisjes in den 'tranenzak' gevoerd, om van daar door het traankanaal in de neusholte gebracht te worden.

Het verband dat er door den traanweg tusschen de neusholte en het oog bestaat, is ook oorzaak dat katarrh en ontstekingen in de neus op het oog kunnen overgaan.

Onze tranen vloeien niet alleen wanneer wij ze, als bij het weenen, duidelijk zien; neen, zij vloeien onophoudelijk, doch meer bij dag dan bij nacht.

De tranen, welke voortdurend hun gewonen loop verrichten, dragen zorg dat ons oog steeds vochtig blijft en doen derhalve dezelfde dienst als het speeksel in den mond.

Wij hebben den glans en de gladheid onzer oogen alsook onzen helderen blik uitsluitend aan de tranen te danken. Door den druk welken het knippen der oogleden veroorzaakt, worden

niet alleen de tranen, maar ook alles wat zich op den oogappel heeft neêrgezet, naar den binnenkant van het oog gevoerd. Deze werking van de oogleden geeft ons tevens de verklaring aan de hand van het verschijnsel dat wanneer er bijv, stof in het oog geraakt is, het langzamerhand onder een grooteren tranenvloed verdwijnt.

Voortdurend dus trekt een tranenstroom van den buiten- naar den binnenhock van het oog. De toevoer overtreft den afvoer gewoonlijk slechts zooveel als op het hoornvlies of de oppervlakte van het oog verdampt. Het oog wordt derhalve, wanneer het in zijn gewonen gezonden toestand is, vochtig gehouden, zonder dat het daarom in tranen zwemt of dat deze over de oogleden afvloeien. Verliezen de traanwerktuigen, ten gevolge van ziekelijke aandoeningen, hunne kracht, dan krijgt het oog een mat, dor uitzicht.

HOE VEEL, NAAR TONY FAIVRE.

Wij hebben reeds aangestipt, dat zoodra een vreemd lichaam, een insect of dergelijken, in het oog geraakt, de natuur oogenblikkelijk dienstvaardig eene grootere hoeveelheid van het zilte vocht afscheidt en door de dan overvloeiende tranen niet allen de smart vermindert, maar ook het hinderlijke voorwerp verdrijft. Op gelijke wijze wordt het oog door een ruimeren tranenvloed beschut wanneer rook, koude, al te sterk licht, enz. nadeelig op het teêre gezichtsorgaan trachten te werken. Hadden wij geen tranen, dan zou ons oog weldra een doffe vensterruit

gelijk zijn. De tranen zuiveren het oog; zij verrichten hetzelfde wat wij doen als een minder gevoelig orgaan van ons lichaam onrein is: zij wasschen het gezichtswerktuig schoon.

De tranen brengen ons van zelf tot een beschouwing van het weenen, want het laatste is onafscheidbaar van het eerste. Wel hem die dit vocht niet slechts uit de dagen van den rampspoed kent!

Het weenen is een hoogst belangwekkend, doch te gelijker tijd een zeer diepzinnig en ingewikkeld voorwerp van studie. Het is een gevolg van de storing van het evenwicht tusschen de afscheiding en den afvoer der tranen, welke veroorzaakt wordt door elke overmatige aandoening der zenuwen. De velerhande prikkelingen van de zenuwen der traanklier, sterke inwerking van mechanische, chemische en thermische (warmte en koude) krachten, alsook de meest verschillende gemoedsbewegingen gaan allen met het storten van tranen gepaard.

Van alle schepselen is de mensch alleen in staat om wezenlijk te weenen. Men moet echter het overloopen van het tranenvocht dat bij een hevigen hoest, bij hetlachen, geeuwen of niezen geschiedt, niet met weenen verwarren. In die gevallen is het vergieten van tranen zuiver werktuigelijk: het is een gevolg van de drukking der oogspieren, welke door de ongeregelde zware ademhaling wordt te weeg gebracht.

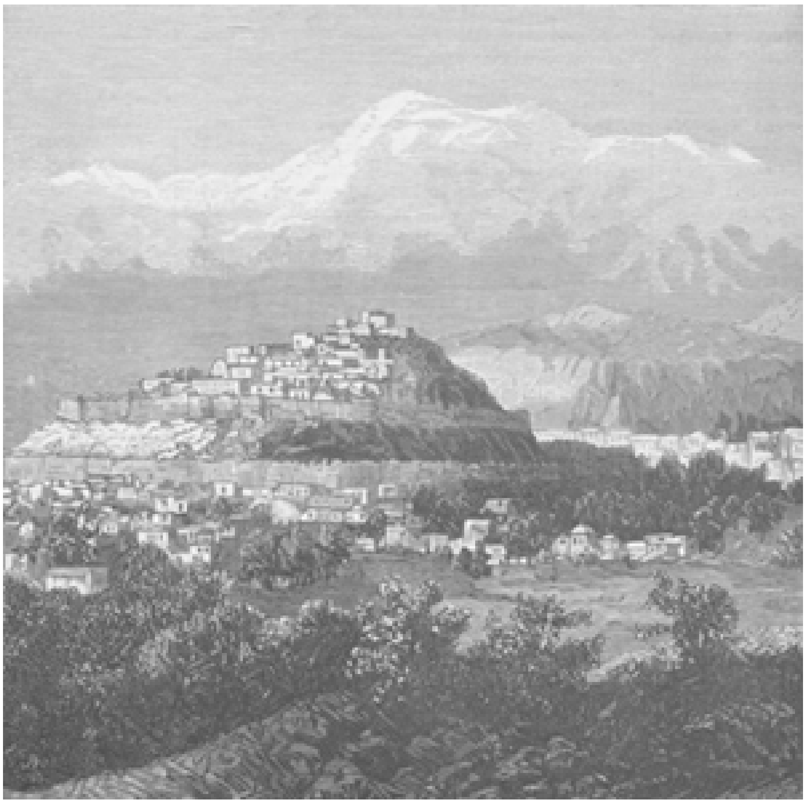

GEZICHT OP KABOEL, DE HOOFDSTAD VAN AFGHANISTAN.

Het eigenlijke weenen geschiedt hard of zacht. Oorspronkelijk gaat het altijd luidruchtig. Een zeker gebarenspel is daarbij karakteristiek. Beurtelings trekt het gelaat zich samen en zet zich uit, zoodat het een afschuwelijken vorm aanneemt.

Bij het stille weenen, als wanneer de bewegingen van het gelaat door den wil beheerscht en onderdrukt worden, is de uitdrukking minder bepaald. Door opvoeding en ontwikkeling leert de mensch de hevige werking van den adem, welke men bij

het ‘huilen’ waarneemt, matigen, en zoo krijgt men het gelaat meer in zijn macht, de tranen vloeien stil en zacht, en de trekken worden niet verwrongen.

De traanklier der vrouwen weegt een derde meer dan die der mannen. Of dit aan de natuurlijke vorming

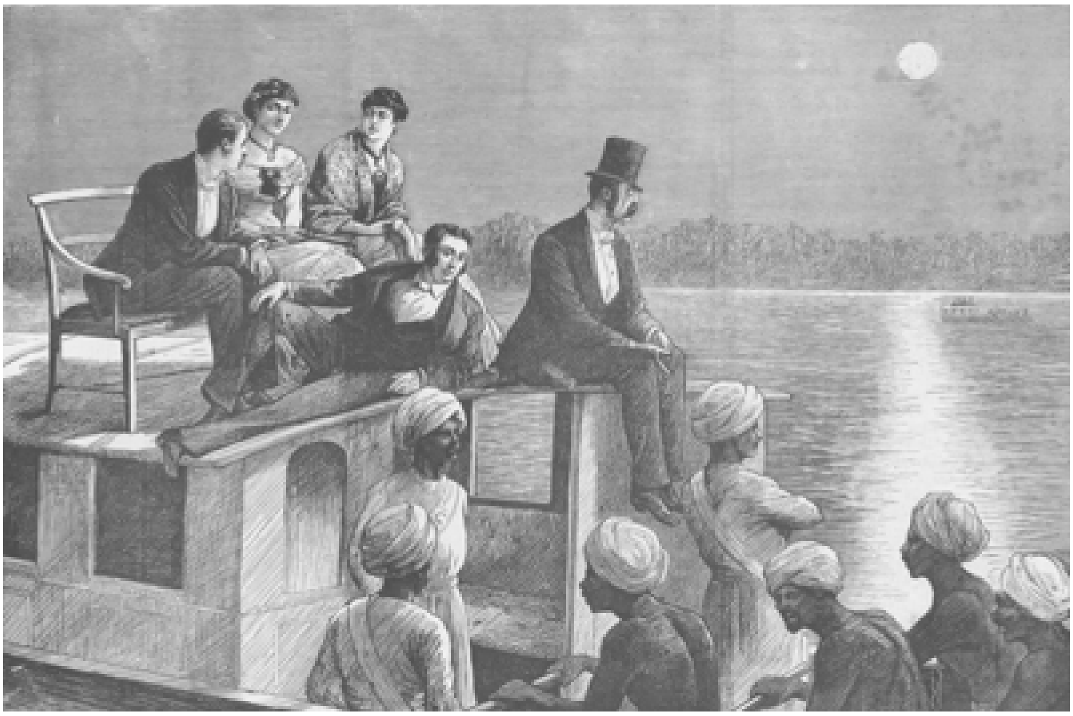

OP WEG NAAR EEN FEEST IN COCHIN.

van het teêre geslacht of wel aan meerdere oefening in het weenen moet toegeschreven worden, willen wij beleefdheidshalve niet uitmaken.

Het ware weenen bestaat slechts door geestesof gemoedsaandoeningen. De mensch ‘moet’ denken voor hij inderdaad weenen kan. Lichamelijke smart veroorzaakt geen geween, maar gesteun, gekerm en gehuil. Eerst dan wanneer zich bij de uitwendige pijn eenig grievend gedacht, als van miskenning, onmacht, enz. gevoegd heeft, begint men eigenlijk te weenen. Zulk een gedacht is dikwijls zeer onduidelijk en onbestemd, maar niettemin is het een voorwaarde van het weenen.

Om deze reden is het ook dwaas te zeggen dat dieren kunnen weenen. De vertelsels welke men daarvan wel eens opdischt, behooren tot het rijk der fabelen. De hond die over den dood zijns meesters treurt en alle voedsel weigert, weent daarom niet. Hij is daartoe niet bekwaam, zoo min als eenig ander dier, en dit vindt zijn verklaring in den aard van het zieleleven der dieren: zij zijn niet vatbaar voor de eigenaardige gemoedsgesteldheid, welke de tranen doet vloeien en welke alleen bij deukende wezens mogelijk is.

Uit het dierenleven.

Het zal ongeveer zes jaar geleden zijn dat een boerenknaap mij een uil thuis bracht dien hij uit een hollen boom gehaald had. Het was een klein, schuw ding met een dikken kop en meer wol dan veêren op het lijf. Het dier was dan ook nog piepjong en ik had veel moeite om het alleen te doen eten, want het was tot dusverre gewoon geweest van zijn moeder het voedsel toebereid in den bek te ontvangen. Het was in 't geheel niet in staat zich zelf te helpen. Niettemin, wanneer het in den donkeren hoek zat, waar het somwijlen met zijne kooi werd gezet en men niets anders zag dan zijn groote ronde oogen met hun schitterend geel, dan zou men niet ge dacht hebben dat zij zulk een zwak en nietig schepsel toehoorden, want zij hadden iets duivelachtigs dat een zeer booze ziel deed veronderstellen en niet weinig geschikt was om ontzag in te boezemen. Heel kwalijk was het den verweesden vogel echter niet te nemen indien hij bij zich zelven dacht: ‘Waarom hebt gij mij uit mijn nest gestolen en uit het schaduwrijk bosch in een akelige kooi gebracht? Waarom kondt gij mij niet bij mijn goede moeder laten blijven? Als ik groot ben, zal ik mij daarover wreken door u duchtig te bijten en te krabben.’

De uil groeide slechts zeer langzaam op. Ondanks zijn groote kooi was hij een gevangene; het besef dat hij daarvan had, maakte hem neêrslachtig, en dit, gevoegd bij het gemis aan de vrije boschlucht, belemmerde zijnen groei. Waarom het arme dier nog langer geplaagd? dacht ik, en op een schoonen herfstavond zette ik het deurtje van zijn kooi, die gewoonlijk in den tuin stond, open en bood hem de gelegenheid aan om te vluchten. Den volgenden morgen was bij er dan ook uit verdwenen. Ik verheugde mij over zijne vrijheid, maar te gelijker tijd voedde ik twijfel of het beest ze wèl zou weten te gebruiken en voorzichtig genoeg zou zijn om buiten het bereik van het jachtgeweer te blijven.

Zeven weken daarna - het begon reeds koud te worden en de blaêren vielen van de boomen - hoorde ik onverwachts in den tuin een uil krassen. Ik ging naar buiten en zag juist op het midden van de kooi een uil - was het de oude of een nieuwe? in ieder geval was hij in een goeden doen - heel bedaard rond zitten kijken. Toen ik naderbij kwam, veranderde hij in 't geheel niet van houding, maar bleef rustig zitten,

als dacht hij: 'Ik weet dat gij mij geen kwaad Zult doen; wij zijn immers oude bekenden.'

Ik opende de kooi en zag nu de vogel onvervaard er in springen en zich zoo vrijelijk bewegen alsof hij thuis was; gewis wilde hij zeggen: 'Ik kom van verre uit den vreemde; het is er mij zoo kwaad niet gegaan; maar in het eind verlangt men toch altijd weêr naar huis.' Ook zijne oogen hadden iets van hun scherpe uitdrukking verloren en zagen mij met een zekere welwillendheid aan. Een muis, die ik hem gaf, was hem zeer welkom, doch een stuk ingewand van een runddier, dat hij anders ook niet versmaad zou hebben, liet hij onaangeroerd liggen. Die gewone kost was hij ontwend; op zijn zwerfocht had hij wellicht betere brokjes gehad.

Wat moest ik thans met den uil aanvangen? Hem weder opsluiten, daartegen verzette zich mijn rechtvaardigheidsgevoel, en hem aan de grillen van weêr en wind overleveren wilde ik ook niet. Ik liet daarom de deur van de kooi open, gaf hem als het ware den sleutel van het huis en zegde tegen hem: 'gij kunt loopen waar gij wilt.' Daarbij liet ik het niet aan behoorlijk voedsel ontbreken. In het begin scheen hij hiermede goed tevreden te zijn, want hij bleef pal te huis; doch na verloop van eenigen tijd werd hij overmoedig; wel overschreed hij zelden de grenzen van den hof, maar kwam ook nooit in de kooi; meestal zat hij in een boom, dien hij alleen verliet om de voor hem bestemde spijzen te komen halen, welke ik dikwijls, om hem niet te vermoeien, tusschen de takken door op een dikken stok aan hem toereikte.

Ik maak van deze laatste omstandigheid alleen melding om te doen uitkomen dat ik tegenover mijn kostganger zeer beleefd en voorkomend was en het gedrag dat hij later aannam, teenemale onverschoonbaar was. Want luister wat er gebeurde: de uil was omstreeks veertien dagen weêr bij mij en had de meest mogelijke vriendschap en gastvrijheid genoten, toen op eens mijn knecht des avonds om acht uur met een schreeuw mijn kamer binnen stoof en mij verschrikt mededeelde dat de uil eensklaps van den boom op zijn hoofd was gevlogen en hem uit al zijn macht gekrabd en gepikt had. Ik schreef de handelwijze van den vogel niet aan boosaardigheid toe en beschouwde zijn zonderlinge daad slechts als een eenigzins dartele liefkozing. Den volgenden morgen zat hij dan ook zoo kalm en welgemoed in den boom alsof hij geen mug deeren kon. Hij kwam echter niet naar beneden om te eten, en daarin openbaarde zich zijn slecht geweten. De duivel van den hoogmoed of liever van de hebzucht, welke twee duivels immers zoo gaarne samen gaan, was in hem gevaren, want op een helderen achtermiddag - alsof zijn oogmerk geen dag zien kon - vloog hij eensklaps op het dak en van daar naar het duivenhok... Brr! ruischten de vleugels der duiven, en niettegenstaande ik den uil met een stok najoeg, vlogen zij heen zonder dat ik er in gelukken kon hen te bewegen om terug te komen. Den volgenden dag, toen ik bij het vallen van den avond door mijnen hof wandelde, vloog de uil mij op eens in de haren; ik sloeg hem van mij af, hij trok zich voor een oogenblik terug, doch hernieuwde daarop zijn aanval en dit duurde zoo voort totdat hij, uitgeput van vermoeienis, zich in een dicht kreupelbosch verschool.

Van dat oogenblik was het gedaan met zijn zachtzinnigheid; duiven en menschen stonden dag en nacht aan zijne aanvallen bloot. Geen vermaningen en bedreigingen baatten, en ik zag mij daarom genoodzaakt hem dood te schieten.

J.S.

Het kerkhof Père-Lachaise.

De grootste begraafplaats van Frankrijk, het kerkhof Père-Lachaise, zoo genoemd naar den biechtvader van Lodewijk XIV, bevat sinds 1804 in zijn donkeren, stillen schoot, het stoffelijk overschot van al de grooten die in dat land geleefd, gewerkt en het tijdelijke met het eeuwige verwisseld hebben. De tallooze gedenkteekens en standbeelden die het draagt, vormen als hetware een in steen gebeitelde geschiedenis van den roem, hetzij deze verworven werd op het bloedige slagveld, op het vreedzaam gebied der kunst of in den gewijden tempel der wetenschap.

Over een met steenhouwerswerkplaatsen, timmerwinkels en bloemenverzamelingen bedekten voorhof - de nijverheid is hier een op lijken azende hyena gelijk - komt men door een groote poort, welke dagelijks eene menigte bezoekers doorlaat, op het kerkhof, dat bedekt is met grafteekens van alle soort en grootte. Hij die de eer wil hebben, hier den dag des oordeels af te wachten, moet zeer veel betalen, want het kleinste graf toch kost op zijn minst 5000 franken.

Maar daarvoor rust hij dan ook in het voornaamste gezelschap, want in zijne nabijheid liggen Abelard en Heloïse, de trouwe gelieven, de vorstin Demidoff, Massena, Kellerman, Lefèbre, alsook Lafontaine, Molière, Andrieux, Cuvier, Talma, Laplace, Girodet, Parmentier en duizenden anderen die door hun betrekking, hun vernuft of het aanzien dat zij tijdens hun leven genoten, in de annalen der geschiedenis vermeld staan.

Niet echter boven elk dezer gunstelingen van den roem verheffen zich zware marmerblokken en hooge ijzeren kruisen, want groote gedenkteekens zijn hier zoo duur, dat niet zelden zelfs rijke familiën van deze uitgave afgeschrikt worden. Zoo kostte het grafmonument van den schrijver Andrieux niet minder dan 27.000 franken.

De ontzaglijke sommen, welke de stad Parijs van den verkoop van grafplaatsen trekt, worden voor het grootste gedeelte tot het onderhoud der hospitalen aangewend.

Maansverduisteringen

De vroegste waarneming eener maansverdonkering waarvan de geschiedenis gewag maakt, had 2598 jaren geleden in Babylon plaats; het verschijnsel werd door chaldeesche sterrekundigen waargenomen, en wel op den 19^{en} maart 720 vóór Kristus'geboorte, des avonds om 20 minuten over negen.

Het oudste bericht eener verduistering dagteekent echter reeds van het jaar 2550 vóór Kristus. Volgens de heilige boeken der Chineezen hadden toen namelijk de beide astronomen Ho en Hi het invallen eener maansverdonkering berekend en voorzegd. Toen deze echter, ten gevolge eener bij den toenmaligen staat der wetenschap licht vergeeflijke rekenfout uitbleef, werden de ongelukkige geleerden met den dood gestraft.

Nog heden wordt zulk een hemelverschijnsel door vele volken met bijgeloovige vrees aangestaard. Zoo meenen bijv de oost-indische Hindoes, dat een booze geest zijn zwarte vleugels over de maan uitspant, om haar van het firmament naar beneden te trekken. Daarom snellen zij bij eene maansverduistering naar beken en rivieren en dompelen zich tot aan den hals in het water om zich voor dien demon te verbergen.

De telapoïnen, siameesche monniken, beweren, dat de wetenschap der europeesche geleerden bij het vooraf bepalen der verduisteringen alleen daarop steunt dat zij goed bekend zijn met den eetlust van den grooten draak, die alsdan de maan wil verslinden.

Ook de volken aan den Nijl, de Bedoeïnen en de bewoners van Afrika's westkust wanen dat het hemelgesternte door een zwart monster bedreigd wordt, hetwelk zij daarom door schieten en het slaan op trommen en ketels zoeken te verdrijven.

Evenzoo doen de Turken, en zelfs de Grieken geloofden lang dat de maan tijdens verduisteringen door heksenmeesters betooverd werd, die haar van den hemel wilden losscheuren, om met haar schuim de planten te vergiftigen en dieren te dooden.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

Binnen in huis was het nog erger gesteld, dan buiten op de werf en in de stallen. De herberg, die voorheen een schoonen stuiver opbracht, was juist niet gesloten, maar werd niet meer bezocht. Lang hadden de gewone bezoekers der *Zilveren Ster* geduld gehad; maar toen eenmaal de maat begon over te loopen, bleef de een voor, de andere na weg, De brave boeren zegden, waarom zij een herberg zouden bezoeken, waar de waard den dag des Heeren onteerde, den spot dreef met de kruisdagen en den aschdag, zich bezondigde met het gebruik van verboden spijs, en wat nog het ergste was, verboden boeken der kwie-kwies in huis had en ronddeelde aan wie ze maar lezen wilde. In de kerk waren de geestelijken meer dan eens hevig uitgevallen tegen die onzedelijke, ongodsdienstige boeken, welke door eerlooze godverzakers uit de stad aangebracht en door verdwaalde Kristenen in het dorp werden uitgedeeld. En de boeren moesten bekennen, dat de pastoor, wien men de zending had opgedragen de zeden des volks en de leerstelsels van de godsdienst heilig te bewaren, gelijk had. Van uit den tempel, onder Gods oogen, had men met den vinger het huis aangewezen, waar het zedenbederf op zijn troon zat, waar bij elke gelegenheid van ''t ongedierte der papen' werd gezongen, en andere modderachtige liederen, met de begeleiding der kwie-kwiefluit, werden gehoord.

Bij deze gegronde aanmerkingen, bij dat anathema, door Gods dienaar over het schuldig huis geworpen, moest de herberg natuurlijk te niet gaan.

En de kwie-kwies met hunne aanhangers uit de stad en uit de omliggende zoogenaamde beschaafde dorpen? Och, het ging daar zoo als in alle andere dorpen der Kempen en in de meeste kleine steden, waar de bevolking nog aan het oude, aan het goede verknocht blijft. De vlieger gaat daar somtijds wel even op, schijnt zelfs wel eens een oogenblik hoog en vast te staan, doch lang duurt het nergens. Weldra begint de arme vlieger dan rechts, dan links te schieten, zijn staart is te licht of te zwaar, of de koord breekt, hij kantelt en tuimelt, en komt verscheurd, geheel en al verplukt, aan stukken naar beneden. En zoo ging het ook in het dorp met de vreemde mannen, die een oogenblik hadden gehoopt, daar in die vreedzame, kristelijke bevolking aanhangers te winnen, die men naderhand, op eene of andere wijze, met de geheime maatschappij in aanraking zoude brengen.

In den tijd dat de *Zilveren Ster* er uitzag zoo als wij dat hebben verhaald, werd er in het dorp van de kwie-kwies met hunne fluit en geuzenliederen zelfs niet meer gesproken.

Op zekeren morgen lag de arme knol dood voor de krib; niemand behoefde te onderzoeken, waaraan het arme dier was gestorven; iedereen kende de oorzaak. Faust Klinkert alleen, die altijd, zoo als 't spreekwoord zegt, 'Adam verkeerd' was, beweerde dat zijn paard sinds langen tijd aan eene buikziekte had geleden en ook daaraan was gestorven.

Dat een ongeluk nooit alleen komt, is een bekende waarheid, en in de *Zilveren Ster* was dat al wederom het geval. Nauwelijks was het arme, uitgehongerde paard,

even als de twee ruinen met gebroken pooten, naar den paardenakker gesleept, of ook de nog overblijvende koeien stonden ziek. De veearts beval dat men de dieren, die nooit anders dan tot den buik in slijkerig mest stonden, een droog strooleger en behoorlijk voedsel moest bezorgen, dat de stal op tijd gereinigd en gelucht diende te worden, en men uit den eetbak den nattigen, beschimmelden toemaat moest verwijderen. Wat de veearts zegde, had Sanna reeds sedert een paar weken voorgesteld. doch telkens ten antwoord gekregen: ‘Wat kent een kwezel van koeien? op uw knieën gaan liggen voor dat steenen ding (hij bedoelde het Lieve-Vrouwenbeeldje) in uw slaapkamer, dat kunt gij, en niets anders!’

De buren maakten minder omwegen dan de veearts, want luidop verklaarden zij eenparig, dat de koeien ziek waren van den honger, van niets anders.

- Wat kennen de buren daarvan? had de koppige Klinkert gezegd; dat is zeker weêr die Salomon van den gemeenteraad of zijn zoon, die aartsluiaard, of misschien ook de schoolmeester met zijn vale pruik om zijn ezelsooren, van wien men dat weet. Baaf Kurk, die van armoede zijn vervallen boerderij verkocht, en de schoolmeester, die anderen moet onderwijzen en zelf geen letter geleerd is! Neen, Klinkert weet wel waar de schoen wringt en zal ook wel raad schaffen.

En welken raad schafte Faust Klinkert, die alles beter wist dan een ander? Dewijl hij beweerde, dat de ‘kwade hand’ in zijn stal was, ging hij den volgenden dag op reis, naar den zoogenaamden heksenmeester, die vijf of zes uren gaans van daar woonde. De heksenmeester, een oud, krom kereltje, dat in een hut in 't midden van een bosch woonde, luisterde aandachtig naar hetgeen Faust Klinkert hem aangaande zijn veestal vertelde, stemde met hem in, dat ‘de kwade hand’ in den stal was en beloofde hem binnen twee dagen over te komen. In dien tusschentijd,, zoo verzekerde het oud, krom kereltje, kon niemand, zelfs de duivel kon het niet, in den stal komen, om het vee kwaad te doen. Hij beval hem uitdrukkelijk, zoodra Klinkert tehuis kwam, het volgende op eene ronde tafel, met een wit tafellaken gedekt, gereed te leggen: Een grauw papieren builtje met zout, een eierlepeltje vol gemalen peper, een zakje met tarwebloem, zooveel stuks witte boonen als er zieke koeien waren, drie koppen van gedroogde haringen, drie slagveêren van een kraai, een pint water, dat 's nachts, klokslag twaalf uur, in de beek, die door het dorp vloeide, moest geschept worden en een nieuw gebakken, aarden teil.

- Of hij nu niet terstond met hem kon meêgaan? vroeg Klinkert.

- Dat zulks volstrekt onmogelijk was in de groote drukte zijner bezigheden, antwoordde de heksenmeester.

- Dat de koeien er anders deerlijk uitzagen en dat hij vreesde.,..

- Dat zij misschien dood zouden zijn voor ik bij u aankwam?

- Zoo als gij zegt.

- Onmogelijk, al zou ik mijne overkomst ook eene geheele maand uitstellen; wat aan mijne zorg is toevertrouwd, loopt niet het minste gevaar; zorg maar, dat er op de ronde tafel niets ontbreekt; mijne kunst hangt somtijds af van een kleinigheid.

Laat in den avond kwam Klinkert in de *Zilveren Ster* aan; des anderen daags maakte hij de ronde tafel gereed, en legde er op wat het oude, kromme kereltje hem had bevolen. Faust had een blind vertrouwen in den heksenmeester, die bij eenige boeren, niet bij de meesten, een grooten naam had.

De oude Kurk, die dit wist van een der buren, meende dat Faust Klinkert veel beter zoude handelen, betrouwen te hebben in hetgeen de geestelijken in de kerk hem voorhielden, en dat het gebed der kruisdagen en de veertigdaagsche vasten met zijn

asch-woensdag aan 't hoofd veel machtiger waren dan al de kromme heksenmeesters van geheel het land. En de oude Kurk had gelijk.

Op den gestelden dag, vroeg in den morgen, stond de ronde tafel, met alles wat er moest op liggen, in den voorstal gereed. Voor dat de heksenmeester echter in het dorp aankwam, waren drie koeien reeds dood, en de vierde snakte nog, toen hij in den stal trad.

Het was een gevoelige knak voor Klinkert, een knak, dien hij vroeger, toen er nog goudstukken onder den vloer lagen, gemakkelijk had kunnen herstellen, maar nu niet. Indien hij zijn boerderij wederom wilde opbeuren, was hij gedwongen eene nieuwe geldleening te doen, en hij was reeds niet meer aan de eerste, of wel een stuk land of een bosch te verkoopen, en het beste wat hij bezat, was reeds in de handen van anderen overgegaan.

Uit dien benarden toestand had Faust, met zijn groot verstand, geoordeeld zich op eene andere manier, dan met terstond wederom ander vee in te zetten, te kunnen redden. De granen waren in dien tijd tot eene groote duurte gestegen en de prijs werd nog dagelijks hooger. Een graankooper in het dorp had reeds goede zaken gemaakt, en naar men berekenen kon, moest de man, indien dat zoo voortging, in een kort tijdsverloop, oneindig veel geld winnen.

Zonder iemand, zelfs zijne dochter niet, te raadplegen, verkocht Klinkert uit de hand de schoonste panden, die hem nog overbleven, en leende zooveel geld op de *Zilveren Ster*, als de dorpsnotaris voorzichtig oordeelde te schieten. Met eenige duizenden in den zak, vertrok Klinkert naar Antwerpen, kocht koren en tarwe, en maakte, bij het stijgen der marktprijzen, goede zaken.

Bij dat glimlachje der fortuingodin meende de kortzichtige boer den vogel reeds te hebben geschoten. Een tweede, een derde en vierde maal gelukten de zaken even goed; en de graankooper berekende, dat hij, met de winst van een paar weken, gemakkelijk de *Zilveren Ster* op den ouden voet van voorspoed en luister konde terug brengen.

In een goede luim, die hij geen twee maal in zes jaren tijds had gehad, sprak hij zelfs in dien zin daarover met zijne dochter.

- Ach, vader, doe dat, zegde het opgebeurde meisje; ja, breng de *Ster* wederom op den ouden voet; tien melkkoeien, kalveren, geiten en varkens in den veestal, en in den paardenstal een paar ruinen zoo als voorheen.

- Zoo? Zoudt gij dat willen?

- Dan zou Sanna wederom vergenoegd zijn, en gelukkig leven, zoo als voorheen.

- Nu, dat zal gebeuren; heb maar een oogenblik geduld.

- Waarom niet terstond?

- Kan men zoo maar in eens van eene handelszaak afscheiden? Nu zie ik, dat gij geen verstand hebt.

- Ik wilde bewaren wat gij zoo gelukkig hebt gewonnen, en mij niet blootstellen, om wederom alles te verliezen.

- Neen, de zaken gaan goed; zij gaan van zelf en telkens als ik weêr nieuwe aankoopen doe, maak ik aanzienlijke winsten.

- Indien ook eensklaps de prijzen dalen, en....

- Dat kan niet.

- Behoud wat gij reeds hebt: een vogel in de hand is beter dan honderd in de lucht.

- Ja, dat is een oud, versleten spreekwoord, dat wel waarheid kan bevatten, doch hier niet toepasselijk is.

- Zeker is het toepasselijk; vader, ik heb zoo dikwijls uw zin gedaan, doe gij nu ook eens de mijne.

- Een oogenblik geduld; eer er drie maanden verloopen zijn, ben ik rijk genoeg om heel het dorp onder den knie te hebben..,. er zijn menschen, die met mij wel eens hebben gelachen, en dan lacht Klinkert met hen.... ieder zijn beurt.

- Nu gij zoo gelukkig zijt moest gij weêr boer worden zoo als voorheen, en dat kunt gij.... Kurk zegt het ook, liet zich het meisje onbedachtzaam ontvallen.

- Wat heeft Kurk zich te bemoeien met den han-

del van baas Klinkert? vroeg hij, terwijl zijn baard en haar eensklaps veel rooder schenen te worden.

- Niemand bemoeit zich met uwe zaken, vader; het werd gezegd zonder kwaad inzicht, antwoordde het meisje, op een toon van eenvoudigheid en goedheid, die bij een ander als Klinkert alles zoude hersteld hebben.

- Ik heb niemands inzichten noodig, sprak de dwarskop; ja, ik beken, dat ik trek gevoelde, om van den handel af te zien, en met een schoone winst in den zak heen te strijken; maar nu het zoo gaat, gebeurt het niet.

- Vader, komen de oude streken nu weêr? smeekte Sanna.

- Welke streken? Heb ik streken? Wie zegt dat? Kurk of zijn luie kleinzoon? Luister eens, ik heb niemands raadgevingen noodig; baas Klinkert doet zijn eigen zin.

- Vader, waarom....?

- Daarom, daarom, daarom; en nu is 't uit!

Na dit gezegd te hebben, ging hij zich kleeden, stak in zijn geldriem al het zilver, goud en de banknoten, alles wat hij bezat, gespte hem zich om het middel en trok er zijn kiel over. Daarna nam hij zijn mispelaar uit de klokkekast, en mompelde dat hij gereed was. Hij ging voor het venster staan, en bleef daar wachten, totdat de hondenwagen, die op dien dag naar de stad reed, voorbij kwam; weldra hoorde men in de verte iets ratelen, honden blaffen en janken, en spoedig was de wagen daar.

- Halt! riep Faust, zijn reisstok in de hoogte stekend; hebt gij plaats in uw wagen?

- Ik heb niets meer geladen dan den voerman, was het antwoord.

Faust kroop in het wagentje, was verplicht zijne schouders smaller te maken, en zijn knieën tegen zijn borst te trekken, om plaats te vinden. De honden begonnen te janken en te blaffen, de wagen reed af.

Voor een graankooper, die een geldriem met goud en banknoten gevuld, om de lenden heeft, was het voertuig niet prachtig; maar ik heb in de Kempen grooter heeren dan Faust Klinkert gekend, die zich niet schaamden in tijd van nood plaats te nemen in een hondenkar.

Nederig was het vertrek, dat is waar; maar denk niet dat de graanhandelaar, ditmaal in een prachtig rijtuig gezeten, naar huis wederkeerde; neen, onmiddellijk na, zoo hij meende, eene winstgevende operatie te hebben gedaan, daalden de prijzen. Indien de nieuwe koopman zijn waar terstond wederom had verkocht, ware hij nog met een kleine scheur in zijn kleederen er af gekomen. Doch neen, hij liet zijn gekocht graan op gehuurde zolders schudden, en wilde eene gunstige gelegenheid afwachten, om het ter markt te brengen. Intusschen daalde en daalde de prijs, en weldra was de afslag zoo groot, dat er aan verkoopen niet meer viel te denken.

Toen de graanhandelaar op zekeren dag den gehuurden graanzolder ging zien, en koren en tarwe in zijn hand aan de neus bracht, loste hij eene ontzettende verwensching, en zegde bij zich zelven:

- Voorheen zat de duivel in mijne korenakkers en spurrievelden, hoe komt hij nu hier op den graanzolder?

Neen, Faust, de duivel zit niet in uw koren en tarwe; maar het graan is geschoten, duf geworden, geheel en al bedorven. Wie is daar de schuld van? De duivel? Neen, gij zelf, die uw graanzolder niet liet verluchten, en het graan op tijd omzetten.... gij zelf, omdat gij te koppig waart, om naar den raad van bevoegde mannen te luisteren. Nu, om er een eind aan te maken, het bedorven graan werd voor een spotprijs

verkocht; waartoe de kooper het nog wilde gebruiken, is ons onbekend; doch dit weten wij, dat de firma Faust Klinkert letterlijk ten onder was.

In den tijd dat de *Zilveren Sler* nog in haar vollen glans was, had men weinig medelijden met Klinkert, wanneer zijne paarden een poot braken, zijn oogst mislukte of hem een ander ongeluk kwam treffen. 'Het was zijn eigen schuld.... waarom deed hij niet zoo als andere boeren? waarom was hij zoo stijfhoofdig?' zegde men. Nu hij echter in eens doodarm was geworden, beklaagde men hem; en gedurende de eerste dagen, sprak men in het dorp bijna van nietsanders:

- Hoe een boerderij toch in korten tijd kan te niet gaan!

BIJ DE BOEREN.
- Halt! riep Faust, zijn reisstok in de hoogte stekende; hebt gij plaats in uw wagen?

- Waar is de tijd, dat Klinkert twee van de schoonste ruinen op stal had?

- En tien melkkoeien, zoo als er nergens te zien waren!

- En vette kalveren en varkens, alles om 't schoonste!

- En herinnert gij u nog, dat de boeren des zondags door de akkers wandelden om het koren en de tarwe der *Zilveren Ster* te bewonderen?

- 't Was een lust om te zien hoe Klinkerts landerijen bebouwd werden!

- In dien tijd moet hij goede zaken gemaakt hebben!

- Kan dat anders? Zijn boerderij en herberg waren een kleine goudmijn!

- De *Ster* had liggend geld, dat weet iedereen.

- Hoe dat alles vergaan is gelijk sneeuw voor de zon!

- Sedert hij dat vrijdenkersvolk in zijn herberg toeliet, is alles verkeerd beginnen te loopen!

- Dat was in den tijd dat hij des zondags zijn hooi binnenreed, niet omdat hij regen verwachtte, maar enkel uit dwarsdrijverij!

- Daarom brak zijn kostbaar paard ook zijn poot!

- Groot was dat ongeluk eigenlijk niet; maar het mislukken van zijn oogst!

- Toen hij van de kruisdagen niets had willen weten!

- En er zelfs den spot meê dreef!

- Ja, dat was een ontzettende knak!

- Op dat oogenblik ware nog alles te herstellen geweest, indien....

- Indien hij zich met de kwie-kwiefluit en die zedelooze liederen niet had ingelaten!

- En dan die vermaledijde slechte boeken, die hij in zijn huis ontving, en er meê rondging om ze aan groot en klein te lezen te geven!

- Op dat oogenblik ware het misschien nog tijd geweest, om de *Zilveren Ster* te redden, indien hij zich niet in 't hoofd had gestoken, handel te drijven!

- Indien hij als een goed Kristen weêr naar de kerk ware gekomen en de plichten, hem door de godsdienst opgelegd, had nageleefd, verbeterde de oude Baaf Kurk, die dit gesprek. onder 't kaartspel, in den *Valk*, zat af te luisteren; wie dat doet, loopt geen gevaar, zoo schandelijk buiten 't spoor en hals over kop in zijn ongeluk te loopen.... dat zeg ik, dat meen ik, zeî de oude Kurk - en wij voegen er bij, dat Kurk veel verstand had.

XIII.
Op schildwacht.

In de buurt van Faust Klinkert was een doode. De doodsklok had dien namiddag geluid en des avonds zouden de buren naar het sterfhuis komen, om voor den afgestorvene den rozenkrans te bidden - ook morgenavond zou men er komen bidden; dat was het gebruik, zoolang het lijk boven aarde stond.

Tegen den avond zat Klinkert voor het venster te rooken; opstoppen, aansteken, de pijp op het vuurijzer of op zijn klomp uitkloppen waren nu bijna zijne eenige bezigheden.

- Vader, gaat gij nu met mij meê? vroeg Sanna, terwijl zij den rozenkrans uit de kas nam.

- Waarheen? was de vraag, ofschoon hij zeer goed wist, waar zijn dochter heenging.

- Naar het sterfhuis.

- Wat zou ik daar gaan doen?

- Bidden, vader, voor den overledene, die ons aller vriend was..

- Toch de mijne niet.

- Dat meent gij niet; de man was braaf in de ziel.

- Dan had hij zijn bek maar moeten houden over de *Zilveren Ster;* maar dat deed hij niet....

- Dat meent gij maar, vader.

- Neen, hij heulde met den ouden schriftgeleerde, met den Salomon van het raadhuis, en ook was hij de vriend van dien schoolvos, met zijne vale pruik om zijn ezelsooren.

- Kom, vader, gaan wij den rozenkrans meê bidden voor den doode, streelde het meisje.

- Ga maar alleen, ik zal op de deur letten en het huis bewaren.

Daarop ging het meisje de deur uit. Faust zag haar achterna, totdat zij aan de deur van het sterfhuis bleef stilstaan.

- 't Wordt wel wat duister om ver van zich af te zien, morde Klinkert; maar al heb ik sedert een tijd veel verloren, mijne goede oogen heb ik toch behouden.... Zoo, zoo, zou het ook voor iets anders wezen, dat men in het sterfhuis den rozenkrans gaat bidden? wacht maar, ik ga daar over het huis een oogenblik op schildwacht staan.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 15]

Het kasteel van Sully.

Het kasteel van Sully aan de Loire, waaraan meer dan een historische herinnering verbonden is, behoort tot de eigendommen van den president der fransche republiek; maarschalk Mac-Mahon zag er den 13^{en} juni 1808 het eerste levenslicht.

Het kasteel vormt met de bijhoorigheden een prachtig geheel; al dadelijk valt het oog op een uitgestrekt voorplein en op eenige stallen en jagershuisjes waarvan de deuren geheel bedekt zijn met koppen van herten en everzwijnen die door de eigenaars en gasten van het slot geschoten werden.

Het kasteel staat op een naar de vallei hellend terrein en is samengesteld uit vier gebouwen die een vierkant plein vormen, en aan elk hunner hoeken met een loodrechten toren prijken, waardoor men een heerlijk perspectief heeft.

De schuinsche muur die om de gebouwen staat, loopt in grachten uit, die op één na allen gedempt zijn. Gelijkvloers bevindt zich een gewelfde poort die voorheen door een ophaalbrug, waarmede men op het plein kwam, voor de vijanden die haar eertijds bedreigden beschermd werd.

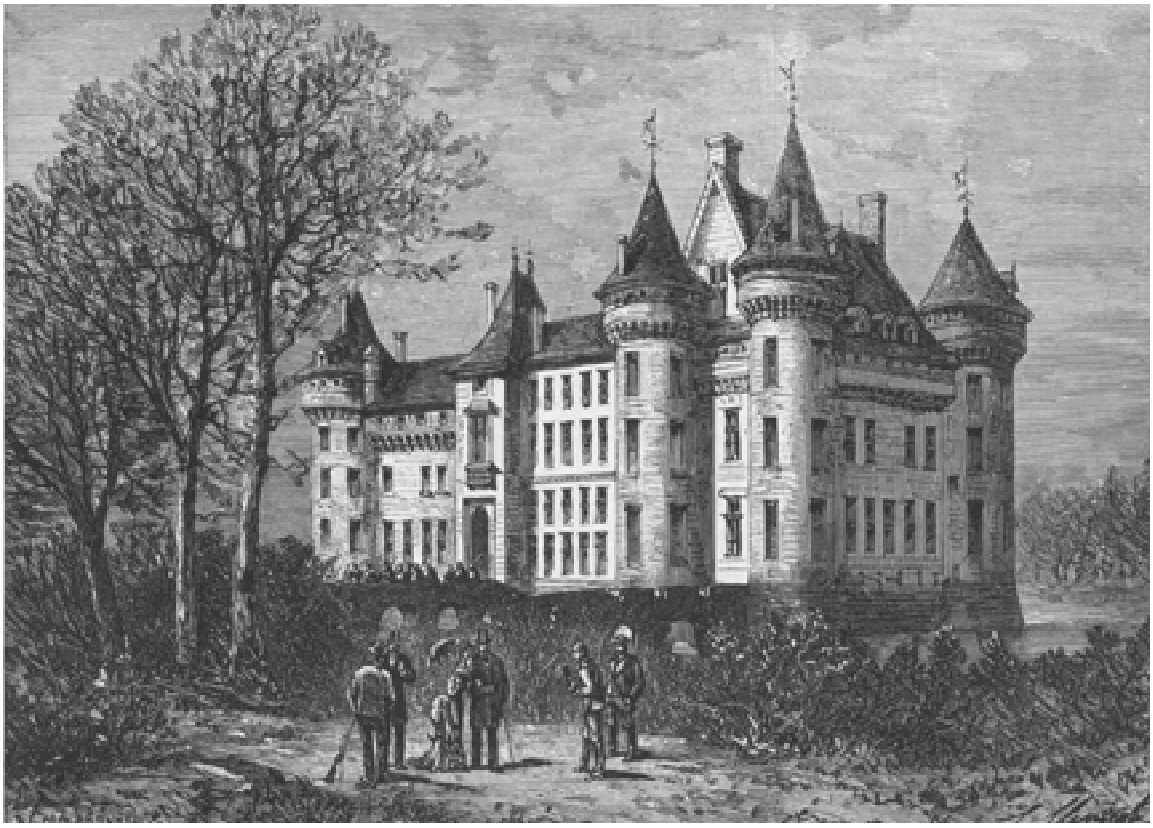

HET KASTEEL VAN SULLY.

Thans heeft de ophaalbrug voor een vaste brug plaats gemaakt, terwijl een der grachten in een bloemgaarde herschapen is. Het lommerrijk, met eeuwenoude boomen beplante park, dat zich om het kasteel uitstrekt, past uitstekend bij dit schoone verblijf en verhoogt niet weinig de bekoorlijkheid er van.

De fakir.

In de Indiën geeft men dezen naam, welke eigenlijk ‘armen’ beteekent, aan een soort ma-

homedaansche bedelmonniken, die in Perzië en Turkije derwischen genoemd worden. De meesten hunner onderscheiden zich door eene dweperige vroomheid, doch men vindt er ook een aantal schelmen en bedriegers onder. De Hindoe's hebben voor de fakirs den diepsten eerbied, niet alleen door den roep van heiligheid waarin zij zich verheugen, maar ook ten gevolge van de vrees die zij inboezemen.

Op zekere tijdstippen doen deze geestelijken pelgrimstochten, en wel in troepen die niet zelden uit meer dan duizend man bestaan. Half naakt doorkruisen zij alsdan het land, in elke plaats aalmoezen vragende die men het niet waagt hun te weigeren. Het karakter waarmede zij bekleed zijn, wordt overigens als zoo onschendbaar beschouwd, dat de burgerlijke overheid zich niet zou durven veroorloven hun gedragingen te onderzoeken.

De fakirs hebben dit overwicht te danken aan de ongemeen strenge boetplegingen en de ijselijke folteringen waaraan zij zich zelven onderwerpen. Sommigen blijven dagen achtereen in de felste hitte onbeweeglijk staan, anderen gaan gedurende langen tijd niet zitten of liggen en houden zich recht door middel van een koord dat zij aan een boom vastbinden; deze legt een kooltje vuur op zijn hoofd en laat dit tot op het been doorbranden, gene verminkt zijn lichaam op de verschrikkelijkste wijze door middel van snijwerktuigen. Sommige der dweepzuchtigsten gaan zelfs zoo ver, dat zij zich bij groote feestelijke gelegenheden het hoofd afkappen, in de vaste overtuiging dat onmiddellijk na hun dood de hemel hun deel zal zijn.

De fakir behoort, volgens de leer die hij aankleeft, de hoofdeigenschappen van den hond te bezitten: hij moet des nachts waken, de slechtste behandeling geduldig ondergaan, wie hem slaat onderdanigheid betoonen, waakzaam en getrouw zijn, enz., enz.

Onze gravure stelt een rondreizende fakir voor, die zich aan zijne bewonderaars laat bekijken.

De dwerg van den sultan.

De tyrannieke vorsten uit het oosten kenmerken zich door een bijzondere liefde tot het ‘dolce farniente,’ een sterke zucht naar vermaken en bovenal door hunne veelvuldige grillen, die altijd wonderlijk en dikwijls zeer wreed zijn.

Onder de excentriciteiten van eenige dezer dwingelanden verdient de gewoonte van Nasar-Eddin-Schah vermeld te worden om van tijd tot tijd plechtig audiëntie te geven aan zijne giraffen. Mehemed Ali, pacha van Egypte, schepte er genoegen in met een tieger door de hoofdstad van zijn rijk te wandelen, zonder zich te bekommeren om de noodlottige gevolgen die daaruit dikwijls voortsproten, terwijl de kalif Hakim, als hij aan het wandelen was, somtijds de aardigheid had om zijne dienaren den buik open te snijden nadat hij hun gelast had zich op den grond uit te strekken.

Sultan Abdul-Aziz bracht dagelijks eenige uren met een dwerg door. Wanneer hij met zijne viziers over de staatszaken afgehandeld had, liet hij dezen kleinen bengel bij zich komen om zich met hem te vermaken door hem nu eens tot spiegelgevechten uit te dagen, dan weêr zich aan de lafste en kinderachtigste plagerijen over te geven.

De nevensgaande schets is vervaardigd door een duitschen teekenaar die het tweetal bespiedde zonder dat zij het wisten.

Een nieuw zwemtoestel.

De hongaarsche luitenant Zubowitsch heeft de europeesche pers reeds verscheidene malen van zich doen spreken: het eerst trok hij de aandacht in 1874, toen hij in veertien dagen op een en hetzelfde paard den afstand tusschen Weenen en Parijs aflegde, en niet minder wekte hij in 1877 verwondering, toen hij met behulp van een door hem uitgevonden zwemtoestel te paard den Donau afvoer.

Deze uitvinding is outegeuzeggelijk van groot nut en zal ongetwijfeld veel opgang maken. Wij hebben het daarom niet ondienstig gerekend een gravure te geven waarop de toepassing er van aanschouwelijk wordt voorgesteld.

De proeven welke de uitvinder het vorig jaar op de Seine, tusschen Courbevoie en Asnières, voor een commissie van officieren der cavalerie heeft verricht, zijn volkomen naar wensch uitgevallen. Is het toestel van buitengewoon gewicht voor den ruiter in het algemeen, een onschatbare dienst zal het bewijzen bij legermarschen wanneer er een stroom of rivier moet worden overgetrokken, hetgeen dikwijls met zoo groote moeielijkheden gepaard gaat.

Wil de ruiter een water, hoe diep ook, overtrekken, dan heeft hij het toestel, dat hoofdzakelijk uit caoutchouc bestaat, slechts aan den zadel vast te maken, en terwijl hij zijn paard ment, drijft het met hem naar den overkant, gesteund door de in het toestel saamgeperste lucht.

Hoe eenvoudig het beginsel is waarop vele uitvindingen gegrond zijn, blijkt ook weêr hier.

Langs de oevers van den Witten Nijl.
Uit het dagboek van een voormalig Engelsch zee-officier.

De teiloorvormige, moerassige laagvlakte langs den 'Witten Nijl' of 'Bachr el abiad' in Arabië, alsook de dorre, kale steppen, waar een molshoop de hoogste verhevenheid vormt, lagen achter ons, en vóór ons breidde zich een schoone met boomen bezette landstreek uit, terwijl onze regeeringsboot zuidwaarts stevende, het water met de ruischende schepwielen om zich heen werpend en dikke rookwolken uit zijn schoorsteen stootende.

Na ons van een goeden voorraad hout voorzien te hebben, hadden wij twaalf uren geleden van den slavenhandelaar Akat uit Chartum afscheid genomen, blijde dat muskietennest te kunnen verlaten en onze reis voort te zetten. Nu was het hout bijna op en moest onze voorraad weder aangevuld worden.

De oude, dikke arabische kapitein staat op de brug en ziet met onderzoekenden blik naar den oever ter rechterzij; zijne oogen zijn op eene plaats gevestigd waar omgevallen boomstammen in de nabijheid van het strand de gelegenheid aanbieden om voor het onverzadigbaar machine nieuw 'voeder' te verzamelen. *'Half speed!'* roept hij na een wijl, en langzaam nadert de boot den oever, om vervolgens op het daartoe gegeven bevel in een met riet bedekte kreek stil te houden.

Eenige matrozen, die reeds met koorden gereed staan, springen fluks in de kreek, doorwaden de moerassige plek en winden daarop de kabels om een zwaren boomstam.

Voor hen die met het kappen en aandragen van het hout niets te maken hebben, is het telkens weêrkeerende pleisteren eene aangename verpozing en een welkome afwisseling in het stilleven aan boord. Zij nemen die ledige uren te baat om in de eeuwenoude bosschen en onafzienbare steppen jacht te maken op het overvloedig wild dat zij herbergen. Minder aangenaam is het aanleggen voor de nubische matrozen

en de negersoldaten, wien de overigens niet zware taak is opgedragen om het hout te kappen. Even als van elke inspanning, hebben deze liê een grooten afschrik van dit werk en beproeven zij alle mogelijke listen om het van zich af te schuiven. Wanneer met den arbeid moet aangevangen worden, is gewoonlijk de helft hunner aan allerlei kwalen lijdende; zij die nog geen uur geleden met gretigheid een ontzaglijken schotel 'molachie' (groente) met een goede partij 'kisras' (meelkoeken) naar binnen speelden, wandelen nu, bitter over pijn in de ingewanden klagend, het dek op en neêr, terwijl anderen, die gisteren avond nog een vroolijk drinkgelag hielden onder het uitbulderen van nubische minneliederen, thans met een doek om het hoofd, steunend en zuchtend als ware hun einde ge, naderd, in een hoek liggen.

Maar de kapitein en de bootsman kennen hun volk. Met scherpen blik overzien zij het schip, en weldra verkondigen snerpende slagen en een doordringend gehuil, aan welk een krachtdadige behandeling de zieken worden onderworpen. De uitwerking van de kuur is alleszins bevredigend. Met een koddigen sprong snellen de zieken aan land en scharen zich onder de daar geposteerde manschappen. Onder aanvoering van den machinist stappen zij gezamenlijk naar het bosch, waar zij zich verspreiden en weldra door luidklinkende bijlslagen hun arbeid te kennen geven.

Onderwijl de manschappen van onze stoomboot aan hun werk togen, maakte ik mij gereed om met mijn knecht op jacht te gaan. Met mijn gordel vol patronen en mijn geweer in de hand, verdiepte ik mij in de beschouwing van de heerlijke woestenij die zich voor mijn oogen vertoonde. Sinds ons vertrek uit de monding van den Tobat, was de streek welke wij door voeren tamelijk eentoonig en onbehaaglijk geweest; thans deed zich een aangename verandering voor. De oevers van den stroom waren aanmerkelijk hooger en de vlakte ter weêrszijde prijkte met statige bosschen die slechts zoo dicht bezet waren dat zij den doortocht vrij lieten en toch voldoende tegen de brandende zonnestralen beschutten.

Langs de vochtige oevers verheffen zich hooge, lommerrijke tamarinden bedekt met slingerplanten, die, pralend in haar schitterend bloesemkleed, als sluiers van de toppen afdalen en zich van tak tot tak en van den eenen stam naar den anderen voortkronkelen. Heerlijke palmboomen met waaiervormige bladeren rijzen uit een ondoordringbaar kreupelhout op, en trotsch pronkt de koning der afrikaansche palmen, de prachtige 'deleb,' met zijn breeden kruin en dikke bruine vruchten, te midden der lagere boomen en struiken. Kort, geheel dor gras bedekt alom den grond - een alles behalve aangename toegift, daar de stekelige halmen zich in de kleêren en de huid dringen en een pijnlijk jeuken veroorzaken. Kleine vogels, met veêren zoo glanzend als een spiegel, doorklieven de lucht en bevolken bij duizenden de toppen der boomen. Wilde duiven kirren in de bosschaadjes, watervogels van allerlei aard strijken krassend over den golvenden witten stroom, en op den tamarinden-boom heeft de visch-arend zijn nest gebouwd, van waar hij fier het onmetelijke ruim overziet.

Het zou mij onmogelijk zijn al de verschillende soorten van vogels welke zich aan ons vertoonden op te noemen. Ik kon hen overigens ook slechts een voorbijgaande aandacht schenken, daar ons hoofddoel op zulke jachtdagen natuurlijk was eenig wild meester te worden. In den beginne zag ik geen andere dieren die een schot waard waren, dan paarlhoenders, maar deze waren er dan ook in groot getal. Terwijl wij over den doorweekten oever in de koele schaduw van reusachtige boomen voortwandelden, ontmoetten wij ieder oogenblik groepen paarlhoenders die aan de rivier stonden te drinken en bij onze nadering kakelend het land in liepen. Binnen een half uur had ik er zes geschoten, die Nasir, zoo hectte mijn knecht, vergenoegd in onzen weitesch borgde, daar hij wist dat er voor hem ook een lokker brokske van

zou overschieten. Aanvankelijk kon hij aan de jacht niet deelnemen, wijl zijn geweer hardnekkig weigerde over te gaan. Eerst na herhaalde pogingen mochten wij er in gelukken het moordtuig tot rede te brengen.

Naar de sporen te oordeelen moest het oord zeer zijk zijn aan groot wild. De grond was stelselmatig door de logge pooten van olifanten en nijlpaarden ingedrukt en voortdurend ontwaarden wij sporen van antilopen, giraffen en buffels, zonder dat het ons echter in het eerste

uur vergund was een dezer dieren zelf te zien. Eindelijk kwam er ons een door een toeval bijna vlak voor de hand.

Wij hadden, langs den vochtigen oever voortgaande, een vlucht paarlhoenders opgejaagd en er eenige schoten op gelost, toen eensklaps in het kreupelhout vóór ons een geweldig rumoer zich deed hooren. Een twintigtal buffels stoven met gezwollen neusgaten het hout uit en snelden met rechtopstaanden staart het bosch in, terwijl de aarde onder hunne hoeven dreunde. Verbluft en ontsteld stonden wij daar met ongeladen geweren in de hand, en staarden naar de ontzettende zwarte dieren, wien het schuim langs de zijden gleed. Hier en daar vertoonde zich nog een der donkere gestalten toen de kudde een open ruimte doortrok, en kort daarop verstomde het vervaarlijk geloei der vluchtende schaar. Wij onderzochten nu de plaats nader en bevonden dat er midden in het kreupelbosch een poel was, waarin de buffels zich hadden liggen te wentelen vóór zij door onze onverwachte komst in hunne zoete rust waren gestoord geworden. Met onze eenvoudige schrootgeweren konden wij er natuurlijk niet aan denken de sterke dieren te achtervolgen, en ik was daarom verheugd toen Nasir, op mijne bemerking dienaangaande, het voorstel deed uit de stoomboot, waarvan wij een half uur verwijderd waren, een tweeloop te gaan halen, zoo dat wij, het spoor volgend, dan toch nog een ‘dschamus’ (buffel) zouden kunnen schieten.

Terwijl hij zich ijlings verwijderde, ging ik meer landwaarts in, de richting volgend die de vluchtende kudde genomen had en te gelijker tijd opmerkzaam naar ander wild omziende. Het rijshout, dat aan den oever zoo welig en dicht was, werd steeds dunner en lichter naarmate men verder van de rivier af kwam. Nog geen kwartier uurs was ik op weg, toen ik eensklaps op een negentig passen van mij drie roode antilopen, een bok en twee wijfkens, zag. In deze verlaten streek wordt er weinig gejaagd, en het geweer is daarom de dieren, welke er zich ophouden, zoo goed als onbekend; de anders zoo bange antilopen zijn er dan ook niet zeer schuchter. Het drietal sloeg mij aandachtig gade, doch meer uit nieuwsgierigheid dan uit vrees, en zij maakten hoegenaamd geen aanstalten om te vluchten. Ik hield mij zoo rustig mogelijk, en elke schielijke beweging vermijdende, trachtte ik de schrootpatroon, waarmede mijn geweer geladen was, door een met hagelkorrels gevulden te vervangen. Juist was ik daarmede gereed, toen ik gestoord werd door een kievit, die krijschend om mij heen kwam fladderen en daarna naar de antilopen snelde, waar hij zijn geschreeuw herhaalde. Dit is een dier vogels wien de natuur de taak schijnt opgedragen te hebben van de vreedzame dierenwereld voor hunne vijanden, den mensch en de roofdieren, te waarschuwen. De drie antilopen schenen onraad te rieken. Zij sloegen verschrikt op de vlucht, doch het was te laat. Door een volle laag hagelkorrels getroffen, stortte de bok, na eenige vreemde sprongen gemaakt te hebben, bloedend ter aarde; haastig schoot ik op hem toe en maakte hem af door hem den strot door te snijden, terwijl de wijfkes in allerijl het veld ruimden. De vogel vloog na een poos krassend weg, terwijl ik den antilope ontweidde en vervolgens op mijn gemak in de schaduw van een kreupelbosch mij neêrlegde om mij te verdiepen in de beschouwing van het donkerblauwe zwerk boven mij. Een stipje gelijk, zweeft een gier in de lucht, beschrijft eene reeks van kringen en schiet dan met ruischende vlerken loodrecht van uit de hoogte neêr; doch in tijds spreidt hij zijn vleugels uit en blijft nu honderd voet boven het doode dier in de lucht zweven. Drie, vier andere voegen zich bij hem, zonder dat men bespeurt van waar zij zoo plotseling komen,

en het is een heerlijk schouwspel hen zoo op hunne wieken te zien drijven: zij wagen het echter niet den dooden antilope, die slechts drie passen van mij af ligt, aan te vallen. In den tijd van twintig minuten zaten twintig gieren van verschillende soort en grootte deels op de boomen, deels op den grond, in mijne nabijheid; van tijd tot tijd kwamen zij naar het wild gehuppeld, doch bij de minste beweging mijnerzijds vlogen zij telkens weêr verschrikt terug. De ingewanden, die ik had weggeworpen, werden met woest geweld door de grooten uit den troep buit gemaakt, tot zichtbaar misnoegen van de kleinen, die mokkend naar hunne sterker natuurgenooten zaten te loeren.

In mijne beschouwing dezer dieren verliep de tijd zoo snel dat ik verwonderd was toen Nasir met een tweeloop en vergezeld van een der houthakkers terug kwam. Nadat de matroos den zeventig à tachtig pond zwaren antilope op zijn rug had genomen, zetten wij onze opsporing van de buffels voort, gevolgd door eenige gieren, wie zeker de hoop op nieuwen buit boeide. De sporen, die eerst landwaarts en vervolgens weder naar den kant van de rivier liepen, waren op het dorre, lage gras duidelijk te zien. Al voortgaande, joegen wij ook een troep giraffen op, die aan de boomen knabbelden en op onze nadering in een eigenaardigen galop zich uit de voeten maakten. Wij zouden natuurlijk veel liever op deze schoone dieren gejaagd hebben, doch de moeielijkheid om hen binnen schot te krijgen, deed mij besluiten er niet aan te beginnen en met de vervolging der buffels voort te gaan.

Ver in het verschiet vertoonden zich na eenige oogenblikken zwarte wolken. Het was de rook van brandend gras, hetwelk de negers tegen den regentijd altijd in brand steken ten einde op den aldus gezuiverden grond bij het invallen van den eersten regen een nieuw gewas te winnen. De brand kwam langzaam nader bij; het was een vreemd schouwspel, de lage vlammen knappend door de kreupelbosschen te zien dringen, van tijd tot tijd, door den aard van den tegenstand welken zij ontmoetten, hoog opflikkerend en steeds omringd door dikke rookwolken die over het landschap heen zweefden.

Onze weg voerde ons ten laatste over een veel betreden landstrook naar een dicht met gras begroeide streek, welke wij voorzichtig betraden wijl wij vermoedden, dat de buffels daar in de nabijheid zouden zijn. Het drooge gras, dat meer dan een manslengte hoog was, was doorvlochten met dorre slingerplanten en vormde een bosschaadje waar wij den voet niet hadden kunnen zetten zoo de vervolgde dieren ons niet waren voorgegaan. Er heerschte in dit grasbosch een ondragelijke hitte, en het zweet perelde ons op het gezicht terwijl wij langzaam den kronkeligen weg welken de dieren gebaand hadden, volgden. Met vreugde begroetten wij dan ook den frisschen wind die weldra uit het zuiden kwam opzetten en onze gloeiende voorhoofden bekoelde.

Wij zetten ons in het hooge gras neêr om een oogenblik uit te rusten. Juist wilden wij opstaan om de vervolging te hervatten, toen Nasir eensklaps verschrikt uitriep:

‘Terug, terug, gauw, daar komt het vuur!’

Het was maar al te waar. Niet ver van ons zagen wij zware donkere wolken, die met groote snelheid naderbij dreven en een doordringende, hinderlijke brandlucht verspreidden. Omtrent de oorzaak van dit verschijnsel kon geen twijfel bestaan, zoo min als over het gevaar dat ons bedreigde. De negers hadden ongetwijfeld het gras langs den rivieroever aangestoken, en de wind joeg het gevaarlijke element bijna met de snelheid van den orkaan door de drooge grasvlakte waarin wij ons bevonden en waarin wij reeds diep waren doorgedrongen. In allerijl liepen wij over de krakende slingerplanten het pad terug: voorop Nasir, die het minst beladen was, daarop ik met

mijn zwaren buks, dien ik hijgend meêsleepte, en het laatst de matroos met den antilope, dien hij ondanks het gevaar waaraan wij waren blootgesteld, niet in den steek wilde laten. Achter ons bruiste, siste en knetterde het op verschrikkelijke wijze; wij waagden het niet naar de onstuimige vlammen om te zien, doch de rook, die zich als een sluier voor ons uitbreidde, gaf ons genoeg te kennen dat de brand nabij was. Van jagers waren wij vervolgd wild geworden. Voorwaarts, steeds voorwaarts! Wij bereikten gelukkig den zoom van de grasvlakte en renden nog honderd passen verder over het kale land voor wij onder een groep palmboomen, op een plaats waar geen gras stond, met knikkende knieën stilhielden en rond ons zagen om ons van den toestand te overtuigen.

Een zee van vuur golfde ons te gemoet, de roode vlammen kronkelden zich knappend om de hier en daar verspreid staande palmen en woelden driftig voort naar het eind van het grasveld, waar zij nog eens hoog opstegen en daarna deels uitdoofden, deels in kleine, onschadelijke vuurliniën zich in alle richtingen over de naakte vlakte verspreidden. De hemel was verduisterd door dikke rookwolken en honderden vogels vlogen krijschend door den damp om de opgejaagde, ronddwarrelende insecten te vangen of bliksemsnel een der voor het vuur vluchtende slangetjes van den grond op te pikken. De hitte rondom den vuurstroom was bijna ondragelijk. Ons geluk wenschend over onze redding, sloegen wij in stilte het ijselijk en tevens grootsche schouwspel gade, dat even schielijk ophield als het zich aan ons was komen vertoonen.

Na een uur was de verhitte grond genoeg afgekoeld om ons te veroorlooven naar de stoomboot terug te keeren, want aan de vervolging der buffels viel natuurlijk niet meer te denken. Haastig gingen wij naar den oever van de rivier, nu eens langs omgevallen boomen komende die nog lagen te smeulen, dan weêr langs recht staande palmen die gloeiden als keersen. De wind joeg een regen van asch over ons heen, die aan onze bezweete gezichten bleef hangen, en daardoor waren wij zoo zwart als Mooren toen wij aan de boot kwamen. Onze reisgenooten hadden zich reeds over ons lang wegblijven ongerust beginnen te maken en de stoompijp aan het fluiten gezet, met het doel om ons de richting aan te geven welke wij moesten volgen.

Groot was de vreugde over onze behouden terugkomst, grooter nog die over het wild dat wij hadden meêgebracht. De houtvoorraad was reeds ingenomen. De schepwielen beginnen de golven op te zweepen, op het bevel van den kapitein steken wij van wal, en met middelmatige snelheid glijdt de boot over den spiegel van den ‘Bachr el Dschebel’ (de arabische naam voor den Boven Witte Nijl), die ons door de verscheidenheid van gezichten welke zijne oevers opleveren, voortdurend nieuw genot bereidt.

Toen de nacht was gevallen, zaten wij nog op het dek. Prachtig was het natuurtafereel dat zich van daar voor ons ontrolde. Zoo ver het oog reikte, was de horizon rood gekleurd door het vuur van het alom brandende gras, terwijl de brand nu eens den oever naderde, dan weêr zich verwijderde, nu eens pijlsnel zich verspreidende, dan weêr op één plaats zich vereenigende en steeds door hoog opstijgende vlammen te kennen gevende wanneer het vuur een dicht grasveld, als waarin ik mij bevonden had, aan de vernietiging overleverde.

Ongelukkig verschijnt, na het invallen der duisternis, op den Witten Nijl eene plaag welke een rustige beschouwing en bespiegeling bijna onmogelijk maakt. Ik bedoel de verschrikkelijke ‘baoda,’ muskietenzwermen, die bij millioenen uit de moerassen opstijgen en door hunne pijnlijke steken zelfs den geduldigsten mensch in vertwijfeling zouden brengen. Weldra lag ik onder de ‘namusia’ (muskietennet), met leedvermaak luisterende naar het gegons der bloeddorstige, buiten gesloten

parasieten en slaperig naar den in vuur gehulden oever starende, totdat de slaap mijne oogleden toedrukte en de gebeurtenissen van den dag in een langen droom herhaald werden.

De hengelende olifant.

Op mijn jaarlijksch uitstapje naar Spa, reisde ik verleden zomer onder anderen met een

mager heer, die vlak tegenover mij in den spoorwagen zat, en wiens sneeuwwitte baard eigenaardig afstak tegen zijn galachtig geel gezicht. Het voorkomen van den man had iets dat mij verlangend maakte kennis met hem aan te knoopen, en gretig nam ik dan ook het middel te baat dat zich eerlang daartoe aan mij opdeed. Toen ik namelijk een fijne havannahslgaar aanstak, merkte ik dat hij met stil welbehagen de geurige rookwolken opsnoof, hetgeen mij deed vermoeden dat het hem niet onaangenaam zou zijn een zelfde sigaar te bezitten. Ik opende mijn koker, reikte hem dien toe en zegde op den vriendelijksten toon: ‘Kan ik u ook dienen, mijnheer?’ Hij zag mij een oogenblik verwonderd aan, nam daarop een sigaar uit den koker, wij maakten kennis, en na een wijl waren wij in een druk gesprek gewikkeld.

EEN FAKIR IN EEN MOSKEE TE TANGER, NAAR T. LAMEYER.

Mijn reisgenoot was een Engelschman, die gedurende vijftien jaar een hooge betrekking in Indië had bekleed en sedert eenige maanden voor herstel van gezondheid in Europa was teruggekeerd. Ons onderhoud liep over allerlei onderwerpen, en het spreekt van zelf dat tiegeren leeuwenjachten en wat dies meer zij, ook aan de beurt kwamen. Mijn gezel verhaalde mij verscheidene avonturen welke hij in Indië op zijn jachten beleefd had, alsook eenige staaltjes van de buitengewone slimheid welke hij olifanten aan den dag had zien leggen. Een

dezer, dat mij bijzonder beviel, wensch ik den lezer mede te deelen, wien ik hoop dat het met evenveel genoegen zal hooren, als ik het uit den mond van den Engelschman vernomen heb.

In den herfst van 1876, zoo verhaalde mijn reismakker, bracht ik een bezoek aan mijn vriend den majoor Daly, die niet ver van Cawnpore in Bengalen woonde. Zijn huis stond bij de rivier den Gangus en als commandant van het garnizoen had hij een aantal inboorlingen, soldaten, olifanten, ossen en wagens tot zijn beschikking.

Daags na mijne aankomst zaten wij des morgens vroeg in de veranda aan de thee - die in Indië dikwijls reeds voor het aanbreken van den dag gebruikt wordt - ons verlustigende in den aanblik van de schoone rivier, welke vóór ons heen golfde, Ik vroeg den majoor naar zijne beide kinderen, een jongen en een meisje, en gaf mijn verwondering te kennen dat ik hen nog niet gezien had.

'O,' antwoordde mijn vriend, 'zij zijn met Saupramany meê uit hengelen gegaan.'

DE DWERG DES SULTANS.

'Wat!' riep ik uit; 'Saupramany is toch uw groote krijgsolifant?'

'Zeker; gij zult hem nog wel niet vergeten zijn?'

'Neen, in 't geheel niet. Het heugt mij nog als de dag van gisteren, hoe hij zich tegen den olifant te weer stelde, die toen ik eens hier was, bij het overladen van een reistransport dol werd. Ik zag hoe het razende dier eensklaps de reiszakken in den stroom begon te werpen. Zijn mohaut(1) poogde te vergeefs hem zijn werk te doen staken; hij sloeg den man dood. De inlandsche matrozen liepen weg om zich te verbergen, en luid brullende snelde de dolle olifant uw hof binnen, waarin zich de oude Saupramany met Jim en Bessy - zoo heetten de kinderen - zich bevonden. Zoodra Saupramany zijn dollen makker zag, plaatste hij zich beschermend voor de kinderen, zoo dat deze juist tijd genoeg hadden om aan de woede van het onstuimige dier te ontkomen.'

'Ja,' zegde de majoor, 'de oude Saup was toen honderd jaar oud. Hij was voor den oorlog groot gebracht geworden; in het bestrijden van de rhinocerossen had hij zijn gelijken niet, doch door zijn ouderdom was hij niet meer in staat ze te achtervolgen.'

(1) De oppasser en drijver van den olifant.

PROEF MET EEN ZWEMTOESTEL VOOR PAARDEN.

‘Wat was dat een merkwaardig gevecht!’ hernam ik, die mij levendig het tooneel herinnerde. ‘Weet gij nog, hoe wij van uit de veranda toezagen en niet durfden te schieten uit vrees van den ouden Saupramany te treffen? En wat zag hij er uit, hé! toen hij na een strijd van een half uur zijn verwonnen, stervenden vijand verliet en, zijne lange opengereten ooren schuddende, met een verwonden kop en afgebroken slagtand naar den stal ging!’

‘Och heer, ja!’ antwoordde de majoor. ‘Nu, sinds dien tijd heeft hij mijn kinderen nog veel meer lief gekregen. Hij gaat er dikwijls den heelen dag meê uit en ik maak me in het geheel niet ongerust als ik weet dat zij onder zijn toezicht zijn. Ik stel kristelijke kinderen niet gaarne aan de inboorlingen bloot, doch als Saup met hen is, ben ik onbezorgd, daar ik weet dat hen dan niets kwaads zal overkomen.’

‘Wat!’ riep ik verwonderd uit. ‘Vertrouwt gij kinderen van nog geen tien jaar aan Saup toe zonder dat iemand anders bij hen is op wiens trouw en bescherming zij kunnen rekenen?’

‘Wel zeker!’ zegde mijn vriend. ‘Zoo gij het niet gelooft, kom dan maar eens met mij meê. Gij zult u met eigen oogen kunnen overtuigen.’

Ik volgde majoor Daly, en na een kwartier uurs langs den met kreupelhout begroeiden oever van de rivier gewandeld te hebben, werden wij het groepje gewaar. De beide kinderen zaten doodstil aan den waterkant en staarden met gespannen aandacht naar den kurk van hun hengels, terwijl naast hen de oude Saup stond met een ontzaglijk groot bamboesriet in den snuit, dat even als een hengel voorzien was van een koord, een haak en een dobber. Ik was zoo getroffen door het vreemde schouwspel, dat mijne belangstelling zich bijna geheel op den olifant vereenigde. Wij hadden hem nog niet lang gaê geslagen, toen hij ‘beet’ kreeg, want daar de godsdienst den Indianen verbiedt de rivier te ontvolken, was er visch in overvloed.

De oude jongen verroerde zich niet; zijne kleine oogen waren onbeweeglijk op de kurk van zijn lijn gevestigd. Hij was geen nieuweling in de kunst en wist zoo goed als de beste wanneer hij moest ophalen. Wanneer dat gebeurde, bengelde aan zijn hengelhaak een dier schitterende goudvischkes waaraan de Ganges zoo rijk is.

Als Saupramany zag welk een schoone vangst hij gedaan had, liet hij dien eigenaardigen gorgeltoon hooren waardoor de olifanten hunne tevredenheid te kennen geven, en daarna bleef hij geduldig wachten totdat Jim den visch van den haak had genomen en er een nieuw lokaas aangehangen. Menigmaal echter vond de kléine knaap er vermaak in om den ouden Saup te plagen. Na ons met een schalksch gezicht een oogske toegeknipt te hebben, als wilde hij zeggen: ‘Wacht, nu zullen we pleizier hebben!’ haakte hij den visch los, wierp dien in een met water gevulden emmer en ging vervolgens weêr op zijne plaats zitten zonder den hengelhaak van den ouden Saup van een nieuw lokaas te voorzien. Het verstandige dier, verre van zich over deze handelwijze boos te maken en zijn hengel in het water te werpen, trachtte alsdan door een zacht gesteun den kleinen Jim tot medelijden en goedheid te stemmen. Het was inderdaad aardig om te hooren hoe hij zich beieverde de zoetst mogelijke toonen uit te brengen.

Als hij merkte dat Jim er geen acht op sloeg, maar lachend bleef zitten voorthengelen, ging Saup naar hem toe en draaide het hoofd van den knaap met de meeste voorzichtigheid naar den kant waar het bakske met de lokspijs stond. Had hij de smartelijke overtuiging bekomen dat ook deze poging vruchteloos was om den knaap tot dienstwilligheid te bewegen, dan keerde het dier zich schielijk om als ware

het plotseling op een gelukkig gedacht gekomen. Het nam het bakske met de lokspijs, zette het voor de voeten van zijn meester, den majoor, stak hem daarna zijn hengel toe en bleef hem dan met een smeekenden en deerniswekkenden blik staan aanstaren.

'Wat moet dat?' vroeg de majoor.

De oude Saup sloeg zijn eenen voet over den anderen en liet daarop een klagend gemurmel hooren. Ter wille van de klucht koos ik eens de partij van Jim, nam het bakske met de lokspijs op en deed alsof ik er meê wilde heen gaan. Het scheen dat de olifant van mij geen plagerij wilde velen; althans hij dook zijn snuit in den stroom en had dien in een oogwenk, tot groot vermaak en gejuich der kinderen, vol water gehaald en mijn gezicht druip nat gespoten.

De majoor gaf Saup een wenk om op te houden, en om hem tot den vrede te bewegen, deed ik zelf een lokaas aan zijn hengelhaak. Sidderend van vreugde, als een kind dat een lang begeerd stuk speelgoed krijgt, gaf de olifant zich nauwelijks de moeite om mij door een zacht gemurmel zijn dank te betuigen, maar ging onmiddellijk weêr naar zijn plaats aan de rivier en wierp zijn lijn in het water om op nieuw met onverdeelde aandacht de bewegingen van den dobber gaê te slaan.

De wonderkracht van sommige wateren.

De ouden schreven aan onderscheidene wateren de zonderlingste krachten toe. Zoo kent men de geschiedenis der moeder van Achilles, die haar zoon in den Styx dompelde, om hem onkwetsbaar te maken.

Zij die het orakel van Trophonius in Phocide gingen raadplegen, moesten uit twee bronnen drinken; de eene, de springbron der vergetelheid of de Lethe genaamd, deed hun het geheugen verliezen; de andere, de fontein van het geheugen of Mnemosyne geheeten, gaf het hun weêr.

Vibius Sequester verhaalt, in allen ernst, niet minder zonderlinge fabelen. Wil men hem gelooven, dan zou elk die zich negen maal in het meer Triton (Tracië) had gebaad, in een vogel veranderen. Eene rivier in het land der Cicones daarentegen deed al wie er zich in waagde, versteenen. De rivier Crathis, in de omstreken van Sybaris (Griekenland), kleurde de haren blond of rood. De wateren van den Gallus (Phrygië) verwekten eene dweperige ijlhoofdigheid. De Lynceste, in Tracië, maakte dronken, terwijl de Cletor, in Arcadië, eene walging tegen wijn deed opvatten. Het meer Amsanctus, in Lucanië, deed de vogels door zijne dampen den dood aan, en de vloed Aniger, in Clidië, verjoeg door zijn stank allen die hem durfden naderen.

Volgens Plinius, had de vloed Falesque, in Etrurië, de eigenschap van het vel der ossen te bleeken. De Melas, in Beotië, en de Peneus, in Thessalië, maakten de schapen zwart; de Cephise maakte ze wit, en de Xante wild. Even als de wateren van den Styx, in Arcadië, waren ook die der drie naburige bronnen van Librose, in Tauride, doodelijk. Eene fontein op het grondgebied van Carrinan, in Spanje, wierp alles wat men er in trachtte te storten, weder uit.

Mucianus beweert, dat er op het eiland Andros, in den tempel van Jupiter, een bron bestond, wier water op den 5^{en} januari van elk jaar den smaak van wijn aannam.

Onder de wonderdadige wateren moeten ook die gerekend worden welke de ouden met een profetische kracht begaafd waanden. Te Colophon was bij den tempel van Apollo - altoos volgens Plinius - een water dat het leven verkortte van hem die het dronk, doch hem tevens de kracht der voorzegging schonk. Zoo geloofde men ook dat de fonteinen van Hippocrene en Costalië de eigenschap bezaten van de dichters

te bezielen. Overigens was het niet altijd bij wijze van ingeving dat de wateren tot orakels dienden.

De springbron van Dodona bijv. maakte door een zacht gemurmel de toekomst aan eene oude priesteres bekend die uitsluitend belast was met het uitleggen en overbrengen harer antwoorden. Te Patras was een springbron, die beschouwd werd onfeilbare inlichtingen te geven omtrent den afloop van ziekten. Men bond, wanneer men bij deze te rade ging, aan een koord een spiegel, dien men daarna met het water in aanraking bracht. Na nu de goden aangeroepen en te hunner eer wierook ontstoken te hebben, bezag men den spiegel, waarin zich dan het beeld vertoonde van den betrokken persoon, hetzij dood of levend, al naar het einde zijner ziekte zou zijn.

De fontein van Aponas echter, in de nabijheid van Padua, raadpleegde men anders. Men wierp daarbij dobbelsteenen in het water en uit het aantal punten dat deze aanwezen, werd het antwoord afgeleid.

Van al deze wateren, welke door verloop van tijd schijnen opgehouden te hebben te bestaan, zal er wellicht geen zoozeer betreurd worden als de bron op het eiland Andros, welke, gelijk wij zegden, elken 5^{en} januari in louter wijn veranderde. Wie weet of Griekenland niet zijn vroegeren bloei herkreeg indien er nog telken jare gelegenheid was in den tempel van Jupiter kosteloos zijn hart op te halen aan het verleidelijke druivennat!

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

Daarop ging hij de deur uit en wij gaan met zijne dochter het sterfhuis binnen.

In de kamer van het huis lag de doode op het bed; over hem had men een hagelwit laken uitgespreid; er lag een kruis op het lijk. Voor het bed stond eene tafel met helderwit linnen gedekt; op de tafel stonden twee gewijde waskaarsen te branden, en daartusschen zag men den gewijden palmtak in het wijwater, en het kruisbeeld. Op het bepaalde uur kwamen de bloedverwanten, de buren, vrienden en kennissen, de een na den ander binnen en knielden neêr op den huisvloer. Weldra was de kamer vol menschen; er heerschte eene doodelijke stilte; niets hoorde men dan het lichte geknetter der twee brandende waskaarsen. Toen nam de voorbidder zijn rozenkrans en begon in den naam der heilige Drieëenheid, die van daar boven haar alziende oog heeft gericht op allen, die hier beneden de knieën buigend haar aanbidden. Gedurende ongeveer een half uur klonk de stem van den voorbidder langzaam, verstaanbaar en helder; even zoo langzaam bad de geknielde menigte na; het nabidden ging onveranderd op zwaren, treurigen, doffen toon. Toen het: ‘in den naam des Vaders, des Zoons en des heiligen Geestes, amen’ was uitgesproken, verlieten allen met ongedekten hoofde en in de grootste stilte, de sterfkamer.

Schoon, verheven! Ja, de eenvoudige boeren in hunne afgelegen dorpen, geven den onverschilligen stedeling, en ook den katholiek, bij wien het vuur van de godsdienst slechts bleeke vlammen schiet, somtijds stichtende lessen!

Tegenover het sterfhuis staat een zware lindeboom met dichte, neêrhangende takken. Tegen den stam, in de schaduw van het opkomend maan licht, staat Faust Klinkert, onbeweeglijk als de boom zelf, te zien wie er uit het sterfhuis naar buiten

treedt. De laatste, die op den dorpel verschijnt, is zijne dochter.... neen, er komt nog iemand achter haar; het is Huib Kurk. Klinkert heeft duidelijk gezien, dat Sanna, de

straat opgaande, even het hoofd omdraaide, en ook duidelijk gehoord, dat zij zegde: ‘goeden avond.’ Ook hoort hij Huib Kurk antwoorden: ‘goeden avond, Sanna,’ waarop hij aan de deur bleef stilstaan en het meisje even nakeek.

Als een weerlicht schoot Klinkert over de straat, en recht naar de *Ster*.

- Ik meende, dat gij daar heen gingt om den rozenkrans te bidden, sprak hij zijne dochter toe. Terwijl hij dit zegde, had hij zijne lippen vast tegen de tanden genepen en de oogleden half toegetrokken.

- Voor wat anders, vader? vroeg Sanna, met een klein glimlachje.

- Voor wat anders? vraagt gij; denkt gij dat ik hem niet heb gezien, al is het niet al te licht?

- Wien hebt gij gezien, vader?

- Dat is nu hetzelfde.

- En zeg mij dan eens, waarom dit hetzelfde is?

- Daarom, daarom, daarom, en nu is 't uit!

- Vader, indien ik aan uw zonderling ‘daarom’ niet gewoon was, zou ik mij niet kunnen onthouden van hartelijk te lachen.

- Ja, lach maar; het is nu nog tijd om te lachen.... ik zie wel waar het heen wil.

- Waarheen dan, vader? glimlachte het meisje.

- Dat is nu hetzelfde.

- Is dat al wederom hetzelfde? waarom....

- Daarom, daarom.

- Verklaart gij u niet?

- Daarom, daarom, daarom, en nu is 't uit! maar een Kurk wil ik in mijn huis niet; ik zou nog eerder zeggen: mijnheer de duivel, kom binnen, ga daar zitten.

- Vader, wat zijt gij van avond slecht gezind! waarom...?

- Daarom....

- Gingt gij....?

- Daarom....

- Niet meê den rozenkrans bidden!

- Daarom niet!

Hij sprak geen woord meer, weigerde met een gebaar zijner hand het avondeten, ging in zijn bed liggen rooken, totdat hij met de pijp in den mond in slaap viel.

Het begon maar nauwelijks licht te worden, toen Sanna reeds op de been was, om het huiswerk te verrichten. Het vuur brandde in den haard, de waterketel, die er over hing, zuchtte, zong en floot. Toen zette Sanna de koffie, legde het brood naast de boter op de tafel en ging haar vader wekken.

- Vader, het is tijd om op te staan, sprak zij, hem bij den arm schuddend, uw ontbijt staat gereed; zult gij met alles gereed komen, vader? want ik moet weg.... tot dezen avond.

Waar ging zij heen? Sedert den ondergang der firma Faust Klinkert was er in 't geheel geen winst meer in de *Zilveren Ster*, want de gevallen graanhandelaar werkte niet meer, maar bracht zijn tijd door met opstoppen, rooken, zijn pijp uitkloppen, weêr opstoppen en zoo voorts. Verder liep hij de eene deur in en de andere uit, ging op de werf staan kijken naar het verplukte stroodak van stal en schuur en gromde, bromde en knorde bij zich zelven tegen een ieder, wiens naam hem te binnen schoot, maar voornamelijk tegen den dorpspastoor, tegen den ouden Kurk en den schoolmeester.

Van dergelijke bezigheden kon het huishouden niet bestaan, daarom ging Sanna op dagloon bij de boeren werken. Faust had in den beginne er veel tegen gehad, om toe te stemmen, dat de dochter van den eertijds zoo welgezeten boer zich zoude vernederen tot een arbeid, die alleen door de armste menschen van het dorp werd verricht, doch hij had eindelijk aan de stalen wet ‘van den nood een deugd maken’ moeten toegeven, om niet van honger te sterven. Sanna, nog zoo kort geleden de eenige dochter van den rijken boer, had echter haar pak moedig op de schouders genomen. Betrouwend op Hem die ‘geeft en neemt,’ arbeidde zij van den morgen tot den avond en bracht bij het eindigen der week haar dagloon naar huis. Het was daarvan, dat Faust voortaan leefde; Sanna at en dronk aan de tafel van den boer, bij wien zij aan 't werk was. Men had medelijden met het brave meisje, de voorheen zoo rijke boerendochter, en nu zoo arm, dat zij als de geringste dagloonster voor haar brood moest werken. Wat zag zij er ook vermagerd uit! Waar waren die frischheid, dat leven en die rozen van gezondheid en kracht op hare wangen gebleven? In het dorp wist men het en Sanna wist het ook. En toch klaagde het meisje niet, was nooit slecht gezind en behield hare aangeboren vriendelijkheid jegens iedereen. Hoe kwam dat? Ofschoon zij al de beproevingen bitter gevoelde en met diep harteleed besefte wat zij had verloren, had zij toch haar grooten schat, haar godsdienst, behouden, en naast al hare ongelukken lachte haar altijd iets toe wat haar bemoedigde. Wat was dat? Het was dit troostgevoel van hierboven, dat den godsdienstige, den deugdzame hier op de wereld toch altijd bijblijft en nooit zal verlaten.

Faust was dien morgen laat opgestaan; waarom ook zou hij vroeg het bed verlaten? Had hij iets te doen? Niets ter wereld. Hadden anderen hem noodig? Ook niet. Er waren boeren in het dorp, die hetzij omdat zij oud en versleten, of wel gebrekkelijk waren, niet meer te doen hadden dan Klinkert; maar toch waren zij daarom wel vroeg te been; laat te bed liggen kent men in het dorp niet. Wie niet meer kan werken, gaat 's morgens naar de kerk; 't zou een schande zijn en zonde ook, indien men het niet deed. Maar Faust Klinkert leefde niet zoo als de brave boeren van het dorp, zoo als vader en moeder en allen, die daar rond de kerk onder het dichte lindeloof lagen te rusten, geleefd hadden - daarom ook was niemand verwonderd, dat het ongeluk hem had ter neder geslagen.

Nu, wij laten Faust Klinkert maar te bed blijven, zoo lang hij dat goedvindt; wij laten hem met den elleboog op zijn oorkussen, zijn pijp opstoppen en hem onder de dekens uitkruipen, wanneer hij eindelijk stijf en stram is geworden van het langdurig te bed liggen. De zon stond hoog in de lucht toen hij zijn koffie dronk, door zijne dochter, toen de morgen eerst begon te schemeren, voor hem gereed gezet. Toen wandelde hij de achterdeur uit, langs de werf het veld op, en ging zich in de dichte struiken verbergen, juist op de plaats, waar hij vroeger den armen ooievaar in de lucht had doodgeschoten. Hij loerde door het dicht gebladerte, doch er was niets te zien, dan het rijpe, goudgele koren, dat onder den adem van den wind zacht op en neder golfde. Waarop lag hij daar te wachten; er was geen sterveling in de nabijheid. Meer dan twee uren lag hij daar in de gracht op de dorre bladeren van het kreupelhout, zag nog eens over de vlakte, nog eens, nog twee, nog tien maal, besloot eindelijk heen te gaan, kroop op handen en voeten door het hout, doch kwam onmiddellijk naar zijn leger terug. In den namiddag lag hij er nog en morde met zijne gewone stijfhoofdigheid, dat hij er zou blijven, al was het ook heel den dag, heel den nacht, zelfs tot morgen avond.

Eindelijk kwam er beweging en leven op den korenakker. Klinkert zag door het gebladerte drie of vier maaiers, die op den hoek van den akker stil hielden en met

hunne zeisen het koren begonnen af te slaan; een van hen was Huib Kurk, zijn weggejaagde knecht. Er was ook een meisje bij hen, die het afgemaaide koren tot schoven bond; het was zijne dochter, Sanna, de dagloonster.

- Zoo, zoo, daar is hij al wederom, morde Klinkert, zich even omhoog richtend; eerst was de duivel in mijn korenakker, daarna in mijn spurrieveld, toen in mijn veestal, later op mijn graanzolder, en nu zie ik hem overal waar ik maar heen kijk.

Een uur lang, en daarna nog uren achtereen zag hij zich de oogen uit het hoofd, maar zag niets dan de maaiers, die het koren afmaaiden, met den pikhaak, op den klomp van hun voet, tot een schoof rolden, en dien op de stoppels lieten nedervallen. Achter de werkzame maaiers bond Sanna, zonder een oogenblik te rusten, het koren tot schoven.

Tegen den avond gingen de maaiers heen; Huib Kurk echter bleef nog een oogenblik op den akker staan rondzien, en legde eindelijk zeis en pikhaak op de stoppels neder.

- Sanna, zegde hij; ik zal u een oogenblik helpen binden, dat werk krijgt gij van daag niet af.

- Uwe hulp weigeren, wil ik niet, antwoordde het meisje, want mijn werk voor den avond afkrijgen, is niet mogelijk.

Nu begonnen zij beiden te binden, zoo dat het werk eens zoo spoedig vooruit ging. Zij werkten ieverig zonder een woord te spreken. Veel spreken doen de boeren nooit, wanneer zij aan hun werk zijn; dat doet men wanneer alles is afgeloopen, des avonds rondom het ketelvuur.

- Wat praten zij nu? vroeg Faust Klinkert, die scherp luisterde, maar niets hoorde, om de bondige reden, dat er geen woord gesproken werd; ja, ik hoor wel, wat die luiaard van een Kurk haar vertelt.... ook hoor ik wel wat Sanna babbelt, ja, de meisjes houden geen oogenblik haar mond dicht.

Hij luisterde nog een oogenblik met ingebouden adem en hernam zijne alleenspraak:

- Ja, ik hoor u wel; de oude heeft nog goede ooren aan zijn hoofd, geen ezelsooren, zoo als de schoolmeester er twee boven zijn vale pruik heeft uitsteken.... ja, ik hoor wel hoe gij de zaken overlegt, maar zoolang Faust Klinkert er is, gaat dat niet.... waarom niet? Daarom niet en daarmeê uit.

Iets later was het koren opgebonden, toen zetten Huib en Sanna de schoven tegen elkander in een lange rij tot hoopen en gingen heen.

Ook Klinkert kroop uit zijn schuilhoek, keek even de lucht in, alsof hij daar boven het plekje nog kende, waar hij den armen ooievaar naar beneden schoot, en ging toen knorrend en kijvend (hij knorde en keef zonder tusschenpoozen, wanneer hij zich alleen bevond) naar huis.

Den volgenden dag was het een zondag. Toen Sanna het huis verliet, om zich naar de kerk te begeven, liep haar vader naar achter, klom op den hooizolder en zette zich voor het zoldervenster neder. Van daar kon hij op zijn gemak afzien, wie de kerk uit- en inging. Nauwelijks was hij daar gezeten, of hij liet een kleinen schreeuw en grijnsde bij zich zelven:

- Heb ik het niet gedacht! Juist op het oogenblik dat Sanna aan de kerkdeur komt, is die groote lummel daar ook.... is dat nu weêr de duivel, die daar tusschen zit?

Een uur later, even voordat de hoogmis uit was, zat hij al wederom voor het kleine venster, de oogen, als die van een loerende kat, naar de kerkdeur gericht. Weldra kwam het volk naar buiten gestroomd, en eindelijk verscheen Sanna, en onmiddellijk achter haar Huib Kurk.

- Altijd hetzelfde oude deuntje, grijnsde Klinkert; men zegt dat de oude deuntjes verreweg de schoonste deuntjes zijn, maar toch hier niet. En wat hebben zij elkander nu al wederom te zeggen? Indien ik vijf en twintig schreden dichter zat, zou ik hen kunnen afluisteren.... toch vat de oude wel wat daar op den kerkweg gezegd wordt en ik hoor het ook.... maar al ging de *Zilveren Ster* met haar twee schoorsteen en in den grond en met haar fondamenten in de lucht staan, dat gebeurt niet! Geen Kurk in mijn huis!

Hij klom naar beneden, slenterde gedurende eenige minuten over de werf, door de ledige stallen, door de schuur met hare naakte muren, bloote balken en haar verplukt stroodak, waardoor het zonlicht op twintig plaatsen kwam heen kijken, en ging toen zijn huis binnen.

Voor hem stonden Sanna en Huib Kurk.

Bij het zien van zijn ouden knecht, waa Klinkert eerst bleek geworden als een lijk; onmiddellijk daarop steeg hem het bloed kokend naar boven; zijn aangezicht werd vurig rood en hier hier en daar paars en blauw, en zijn haar en baard waren rood als een nieuwe dakpan.

- Goeden morgen, Faust Klinkert, zoo begon Huib, hem vriendelijk de hand toestekend.

Faust stak zijn handen in zijne broekzakken, zag hem kwaadaardig in de oogen, maar gaf geen antwoord.

- Ik kwam u vragen, Faust Klinkert, of wij wederom vrienden willen worden? vervolgde zijn oude knecht op hartelijken toon.

- Ik heb niemand noodig, zeî Faust kort af en met toegenepen mond; en iedereen kan best heen zonder mij.

- Dat is hier de vraag niet, hernam Kurk. Ik kwam hier om u te vragen, of gij het verledene wilt vergeten?

- Wie mij eens op mijn teen trapt....

- Het spijt mij innig dit ooit gedaan te hebben.

- Welnu, dan is het ook niet noodig om daarover verder te spreken.

- Laat ons dan vrienden worden en blijven ook; Huib stak hem voor de tweede maal de hand toe.

- Met vrienden heb ik nooit harder kunnen loopen dan alleen, antwoordde de dwarsche boer, terwijl hij zijne handen dieper in zijne broekzakken drukte.

- Ook aan mijn grootvader zou het genoegen doen, indien al die oneenigheden van vroeger voor altijd konden vergeten blijven.

- Uw grootvader! grinnikte Faust; zijn aangezicht werd gloeiender, en zijn haar en baard schenen nog rooder te worden.

- De oude man zegt, dat hij niet langer in die oneenigheid met Faust Klinkert kan leven....

- Wel, dat hij dan sterve, wat gaat mij dat aan, grijnslachte de haatdragende boer.

- Nooit was hij zelf de schuld er van, indien er in het dorp iets plaats greep, wat u niet aangenaam was.

- Dan heeft hij zeker vergeten, wat er aan de *Kruisdeur* voorviel? vroeg Faust, en dit vragende, werd hij weêr bleek als een lijk.

- Grootvader had daaraan niet de minste schuld.

- Aan de *Kruisdeur!* riep de boer uit, en sloeg zoo hard met zijn zware vuist op de tafel, dat er een hoek afvloog; aan de *Kruisdeur*, waar die duivelskinderen een fatsoenlijk man hebben gekneveld als een wild dier, en hem naar de gevangenis gesleurd, zoo als men dat doet met baanstrooper, roovers èn moordenaars!

- Dat was een ongelukkige zaak, een misverstand, die grootvader en ik diep betreurd hebben.... Kom, laat ons vrienden worden, Faust Klinkert; wat hebben wij er aan met elkander in de vijandschap te leven?

- Luister eens, dat heeft nu lang genoeg geduurd, ga gij uw gang maar, jongen; Klinkert zal wel geraken waar hij wezen moet.... heb ik aan u, aan uw grootvader of aan anderen ooit iets gevraagd?

- Neen, maar grootvader en ik komen u iets vragen; waarom geeft gij dat niet? waarom....

- Daarom, daarom, daarom! en nu is 't uit! antwoordde het dwarshout, en dit zeggende, keerde hij zijn ouden knecht den rug toe en wilde heengaan.

- Faust Klinkert, een oogenblik, sprak Kurk; ik had nog eene andere boodschap voor u....

- Nog een andere? Ik heb geen zin, om lang naar u te luisteren.... maak het kort.

- Uwe dochter en ik hadden u iets te vragen....

- Neen, in 't geheel niet!... indien de duivel hier op straat voorbij kwam, zou ik nog eerder zeggen: ‘mijnheer, kom binnen, en ga zitten.’

BIJ DE BOEREN.
Faust stak zijne handen in zijne broekzakken en zag hem kwaadaardig in de oogen.

- Faust Klinkert, gij laat mij niet uitspreken; weet gij wel eens, wat wij u te vragen hebben?

- Zeer goed; of heb ik geen drie dagen achtereenvolgens op schildwacht gestaan?

- Op schildwacht, Faust Klinkert; nu versta ik u maar half meer.

- Ja, op schildwacht, daar ginds tegen den lindeboom, daar achter op 't veld in de struiken en daareven op den hooizolder....

- Nu versta ik u in het geheel niet meer, Faust Klinkert.

- Indien gij geen wijsneus waart, even als uw grootvader, die het verstand van heel het dorp in pacht meent te hebben, moest gij mij verstaan, maar....

- Ach, vader, riep Sanna, die achter haar opgeheven voorschoot onder den schoorsteen stond te weenen; ach, vader, waarom wilt gij niet luisteren? waarom.... waarom....?

- Daarom, daarom, daarom! en nu is 't uit! riep de boer, en liep haastig de deur uit.

XIV.
Verkocht.

Zoo als de zaken thans stonden, kon het niet blijven duren; Klinkert liet de boel maar draaien, maar blijven draaien was niet mogelijk. Zijne schuldeischers stormden hem om de ooren, even dicht als de bijen bij heeten zonneschijn rondom het gat van den korf, doch wat zij ook beproefden of hoe zij ook dreigden, wat zij ook deden, geld was er niet. Zijn huis, landerijen en bosschen, die hem nog overbleven, waren nog wel een goed pand, nog wel een schoone boerderij, maar alles was boven de waarde belast; er bleef dus den schuldeischers niets anders over, dan de *Zilveren Ster* aan te slaan en te ver koopen - en dit zou eindelijk plaats hebben.

Faust was half razend toen men hem dit voorstelde; hij knorde, hij keef, hij schold en deed bedreigingen tegen zijne schuldeischers en geheel het dorp, doch niets kon baten; de zaken gingen toch haar gewonen gang en niemand stoorde zich aan den gevallen boer, die geen reden verstond, of liever verstaan wilde.

Klinkert sprak met niemand meer in het dorp, kwam zelden meer buiten de deur, dan alleen om naar den Boschkrekel te wandelen. Daar scheen hij nog aard te hebben; daar ook woonden zijne oude vrienden, die hem in den tijd als gemeenteraadsheer voordroegen, en met wie hij steeds op een gemeenschappelijken voet had omegaan.

De boer der *Kruisdeur* vooral had zijne genegenheid; de man had zelf ook een zonderling karakter, lag altijd, dan met dezen dan met genen boer overhoop, en had ook weinig of geen vrienden - 't was ook daarom dat Faust vertrouwen in hem had, en vriendelijk met hem omging.

- Zijt gij ziek, Faust? had de boer der *Kruisdeur* hem gevraagd, toen hij bij dezen op zekeren dag binnen kwam.

- Neen, zick ben ik niet, antwoordde Faust; zonder verder een woord te spreken ging hij zich, in den wijden, houten armstoel, die in den hoek van den haard stond, nederzetten. Daar klopte hij op het vuurijzer de asch uit zijn pijp, stopte op, stak de tabak aan tegen een grooten, brandenden heiturf, dien hij met de tang vast hield, en begon te rooken. Toen hij de pijp uit had, en die, ofschoon ze nog gloeiend heet was, in zijn vestzak had weggestoken, zou hij eindelijk iets gaan zeggen:

- Dirk, hebt gij 't gehoord? De *Zilveren Ster* wordt verkocht.

- Ik heb het altijd gevreesd, dat men den een of anderen dag, tot dat uiterste middel zou overgaan, antwoordde Dirk.

- 't Is een harde slag voor iemand, die...

- In de *Ster* is gewonnen en geboren.

- En er als een fatsoenlijke boer zoo lange jaren heeft gewoond.

- Ja, dat is een harde slag, Faust.

- En wat mij nog het hardste valt, is het gepraat in het dorp.

- Laat de menschen praten; wat scheelt u dat?

- Praten ware nog niets; maar dat de rekels genoegen scheppen in het ongeluk van een ander.

- Mij zou dat ook weinig bevallen.

- En het is mij bekend, dat baas Klinkert gedurig het voorwerp is van hunne gekscheerderij en allerlei spotternijen.

- Nauwkeurig onthouden, Faust, dat kan later te pas komen.

- Ik houd van alles rekening.

- Na regen komt zonneschijn; dat kan ook voor u plaats hebben, en dan....

- Dan is het aan mijn beurt.

Een oogenblik stilte aan den haard - men geeft elkander de blikken tabaksdoos over; er wordt gestopt, aangestoken, en beiden zitten te rooken zonder een woord te spreken.

Toen de tabak verbrand, en de laatste rookwolkjes langs den breeden schoorsteen waren uitgevlogen, hernam de boer der *Kruisdeur:*

- Wie koopt de *Ster?*

Faust haalde even den schouder op, en antwoordde:

- Daarom verdraai ik mijn hand niet; doch indien de *Ster* in het bezit komt van iemand, die niet naar mijn zin is, steek ik het nest in brand.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 16]

Het laatste gebed.

Meissonier, de schilder van het doek waarnaar deze gravure genomen is, heeft weinig onderwerpen behandeld die zoo ernstig zijn als dit. Het is moeielijk uit te maken of het een spel is zijner fantasie, dan wel of hij bij het voorgestelde tooneel tegenwoordig is geweest. Wij zijn echter geneigd het laatste te veronderstellen - zoo ademt alles leven en natuurlijkheid.

De kamer van den stervenden man wettigt het vermoeden dat hij niet mild met aardsche goederen bedeeld is. Niemand houdt hem dan ook in zijne laatste oogenblikken gezelschap dan een priester, die hem den troost van de godsdienst aanbiedt. Daar ligt hij met half gesloten oogen, waarover de adem des doods weldra een akelig dof waas zal spreiden. Met warmte drukt hij de hand van den geestelijke die hem zoo even van zijne zonden ontbonden heeft, en terwijl hij zijn laatste gebcd naar God opstiert, wacht hij slechts op het oogenblik dat zijne zie! haar stoffelijk hulsel zal verlaten om heen te zweven naar het zalige oord waar 's werelds zorg en kommer niet bekend zijn.

HET LAATSTE GEBED. NAAR J.L.E. MEISSONIER.

Meissonier heeft door deze schilderij getoond de kunst meester te zijn. Een der grootste verdiensten er van is zeker wel de prachtige scha-

keering van licht en schaduw en het geheel verraadt een doorwerktheid die doet denken aan de voortreffelijkste meesters van de hollandsche School.

Het nieuwe gewas.

Jaar in jaar uit heeft het rijnlandsch boertje onzer gravure het eerste glas van zijn nieuwen druivenoogst geproefd, maar slechts zelden is het hem zoo goed bevallen als dit jaar. Ondervinding heeft hem beter kenner gemaakt dan menige Cresus, die vijftig verschillende merken in zijn kelder heeft. Dat heeft men straks kunnen zien, toen hij met welbehagen het heldere druivennat door zijn tandeloozen mond liet vloeien, de oogen toekneep, met de lippen smakte en met de hand op zijn vest, op de hoogte van zijn maag, het glas nederzette. Hij laat het echter niet lang met rust, maar halverwege op de reis naar zijn mond blijft hij steken en bedenkt hoeveel jaar het geleden is, dat zijn eerste glas, van even beste qualiteit als dit, denzelfden weg opging. De eene gedachte brengt de andere mede, en een glas wijn, zelfs van het pas geperste gewas aan Rijn- of Moezelboorden, kan zoowel treurige als vroolijke gedachten opwekken; bij het nagaan van de lange reeks van jaren, waarin hij dezelfde proef genomen heeft, komt ons boertje de gedachte in het hoofd, dat dit wel eens het laatste nieuwe gewas kan zijn waarover hij zijn oordeel uitspreekt, en met het oog op de enkele witte en sluike haren, die onder zijne pluimmuts komen uitsteken, is dit nog zoo onwaarschijnlijk niet.

Hoe eenvoudig ook, bezit het tafereeltje eene groote aantrekkelijkheid en verdienste en doet den schilder Anker, naar wiens doek onze gravure genomen is, alle eer aan.

Een Japansche gouverneur op reis.

Men zal bezwaarlijk een volk vinden dat een zoo grooten eerbied heeft voor degenen die geroepen zijn er over te regeeren als de Japanneezen. Zij beschouwen hunne vorsten als bovennatuurlijke wezens en bewijzen hun bijna goddelijke eer.

Die te paard gezeten man, voor wien sommigen met diep ontzag het hoofd buigen, anderen zich in hunne volle lengte ter aarde hebben geworpen, is een ‘damios’ of gouverneur van een provincie in Japan. De groote stroohoed welke zijn doorluchtig hoofd bedekt, geeft ons duidelijk te kennen dat hij op reis is. Zijn stijve onverschillige houding schijnt te verkondigen dat de buitengewone eerbewijzing die hij ondervindt hem niet bijzonder treft en hij die beschouwt als iets wat hem natuurlijk toekomt. Deze waardigheidsbekleeders genieten dan ook in hunne provinciën een onbeperkt gezag. De keizer echter verzekert zich van hunne trouw door eenige leden van hun gezin als gijzelaars bij zich te houden en hun de verplichting op te leggen een gedeelte van het jaar te Jeddo onder zijne oogen door te brengen.

Een brand te New-York.

Eenigen tijd geleden waren twee honderd leden der Kamer van Koophandel te New-York, die op verzoek van de admiraliteit de dokken van Brooklyn in oogenschouw waren wezen nemen, op het punt zich aan tafel te zetten, toen zij eensklaps de noodklok hoorden luiden en alarmschoten lossen. Nog hadden zij den

tijd niet gehad naar buiten te gaan om te vragen wat er aan de hand was, toen men van alle kanten stoombrandspuiten zag opdagen met ladders, haken, koorden en al wat verder bij de blussching van een brand noodig is.

Verwonderlijk! Dank de goede inrichting van de brandweer te New-York was de brand in minder dan drie minuten gebluscht, en de gasten van den admiraal gingen weêr aan tafel als of er niets gebeurd ware!

Zouden onze plaatselijke besturen niet verstandig doen met deskundigen naar Amerika te sturen om die ongemeene vlugheid en die uitmuntende inrichting van de brandweer eens te gaan afzien en afleeren?

Een episode uit den amerikaanschen secessie-oorlog.

Wij gaan het verhaal geven van een der stoutste ondernemingen welke hebben plaats gehad gedurende den secessie-oorlog die vóór eenige jaren in de Vereenigde Staten van Amerika zooveel bloed deed storten. Deze burgerkrijg, een der vreeselijkste van den nieuweren tijd, bracht talrijke helden voort; zij wier lotgevallen wij wenschen te verhalen, zijn zeker niet de minst merkwaardige, want het zou een romanschrijver moeielijk vallen dramatischer toestanden uit te denken dan die waarin zij zich bevonden.

Deze ware geschiedenis gelijkt inderdaad op een roman, en de advocaat-generaal Holt zegde dan ook in zijne beoordeeling van de zaak, ‘dat de onderneming grootsch was door het doel dat men beoogde, en dat het plan 'twelk men zoo stoutmoedig beraamd had, schier een fictie scheen.’

In maart 1862 had het leger der secessionisten van het zuidwesten, onder bevel van den beroemden generaal Beauregard, zich te Corinthe in den staat Mississipi vereenigd. Dit leger trok zijn leeftocht uit de rijke velden van Georgia en Noord-Carolina, terwijl het versterkingen ontving uit de groote kampen welke in die staten gevestigd waren.

Deze versterkingen en mondbehoeften konden slechts door middel van één spoorweglinie gezonden worden, de West-Atlantische namelijk, die van Atlanta in Georgia naar Chattanooga in Tennessee liep en terecht de ‘ruggegraat’ van het geconfedereerde zuiden genoemd werd.

Het was voor de bewegingen van de legers der noordelijken of federalisten van groot gewicht indien Beauregard buiten gemeenschap gesteld werd met de kampen en voorraadschuren die achter hem lagen. De spoorweglinie die hem onderstand bezorgde, liep echter midden door het land der secessionisten en werd door talrijke troepen bewaakt; er scheen dus geen kans te bestaan den ervaren, slimmen generaal der zuidelijken zijn verkeer met genoemde staten onmogelijk te maken.

Het was te dien tijde dat een vurig aanhanger van den Bond, zekere Andrews uit Kentucky, den generaal Mitchell om een onderhoud verzocht en den voorslag deed om met een compagnie van twintig man, die men ter zijner beschikking zou stellen, vermomd het vijandelijk land binnen te sluipen, zich meester te maken van een locomotief en al de bruggen in brand te steken waar de West-Atlantische spoorweglinie over liep.

Het plan werd aanvankelijk voor onuitvoerbaar gehouden, doch dank zijn onwankelbaar zelfvertrouwen, kreeg Andrews ten laatste de gevraagde vergunning, terwijl de generaal hem bovendien, ingeval de onderneming met goeden uitslag bekroond werd, eene belooning van vijftig duizend dollars toezegde.

Andrews koos een landsman, met name William Campbell, tot zijn adjudant, terwijl twintig vastberaden mannen uit het tweede, het een en twintigste en het twee en dertigste regiment van Ohio aanboden om zich bij hen aan te sluiten.

Den 6^{en} april, des middags om vier uur, verlieten deze dapperen in burgerkleeding het kamp van Murfreesboro. Zij gingen in verschillende richtingen weg, na de afspraak gemaakt te hebben om te Shelbyville bijeen te komen. Omstreeks middernacht waren zij allen te samen in het bosch dat zich achter die stad uitstrekt, en daar zette het hoofd van de expeditie breedvoerig zijn plan uiteen. Toen de krijgsraad afgeloopen was, verdeelden zich de soldaten in groepen van twee en drie man en begaven zich op weg naar Chattanooga, waar de ijzerbaan die vernield moest worden, eindigde.

Om de plaats hunner bestemming te bereiken, moesten zij honderd drie en dertig mijlen afleggen in een vijandelijk land waarvan elke weg en elk pad door talrijke troepen bewaakt werd. Na verscheidene avonturen, die wij met stilzwijgen voorbijgaan, kwamen allen er aan en stegen in een trein waarin zich honderden soldaten bevonden die zich bij het leger van Beauregard gingen aansluiten.

Er was bepaald dat de geconfedereerden te Mariet zouden uitstappen, en na aldaar den nacht te hebben doorgebracht, des anderen daags weêr naar Chattanooga zouden terugkeeren om onderweg hun oogmerk, het verbranden der bruggen, ten uitvoer te brengen. In deze streek nu waren zij in het hart van 't vijandelijk land; geen hulp hadden zij te verwachten zoo hun opzet ontdekt werd of in geval men hunne herkomst te weten kwam. Ontelbaar waren de gevaren waaraan zij zich blootstelden, doch niettemin bleven zij vast in hun voornemen volharden.

Des morgens om vier uur stonden zij op en spoedden zich naar den trein, die omstreeks dien tijd afvoer. Hun plan was, er zich op de een of andere wijze van meester te maken en er dan mede te vertrekken om de voorgenomen verwoestingen aan te richten. Of zij den trein door list dan wel door geweld zouden bemachtigen, was nog niet bepaald; Andrews, die het bevel over den troep voerde en wien zijne gezellen in last hadden op zijn minsten wenk te gehoorzamen, moest dit nog beslissen.

De trein zette zich langzaam in beweging, en kwam na een uur te Big Shanty aan, waar hij bleef wachten om de passagiers den tijd te geven een ontbijt te gebruiken.

In Big Shanty waren ongeveer 10.000 soldaten gelegerd. De machinist, de conducteur van den trein en de meeste reizigers zaten aan tafel in de restauratiezaal van de statie, terwijl de soldaten der geconfedereerden, die de menigte gevolgd waren, zoo haastig mogelijk hun maal deden. Eensklaps verscheen Andrews aan de deur en sprak op kalmen toon:

‘Komaan, jongens, als gij gedaan hebt, laat ons dan weêr onze plaatsen in den trein hernemen.’

Onmiddellijk stonden de een en twintig mannen van tafel op en gingen de zaal uit. Hunne harten bonsden, doch hunne gezichten gaven niet de minste wankelmoedigheid te kennen. Bedaard verwijderden zij zich, want zij wisten hoe noodig het was zonder overhaasting te werk te gaan, ten einde geen achterdocht te wekken.

Aan de deur vonden zij Andrews, die aan ieder hunner, terwijl zij hem voorbij gingen, een of ander bevel toefluisterde. Daarna nam hij drie mannen met zich en trad langzaam en schijnbaar zonder doel op de locomotief toe, terwijl een zijner gezellen tusschen twee wagens sloop en de kettingen loshaakte, zoo dat slechts drie rijtuigen meer met het stoommachine verbonden waren. De andere soldaten bleven aan de deuren der goederenwagens staan, gereed om op het eerste teeken er in te springen.

Honderden soldaten van de secessionisten waren in hun nabijheid, en eenige hunner bevonden zich zelfs vlak bij den trein.

Zoodra Andrews en zijn drie volgelingen den locomotief in hun bereik hadden, sprongen zij er schielijk in, terwijl op een wenk van hun aanvoerder de anderen eveneens instapten. Oogenblikkelijk werd de rem losgemaakt, de hefboom geheel open gezet, en de locomotief snelde als de bliksem in westelijke richting heen.

De verblufte toeschouwers gaven zich eerst rekenschap van het gebeurde toen het machine reeds buiten het bereik van hun gezicht was. Een onbeschrijfelijke gemoedsbeweging maakte

zich toen van de menigte meester; een aantal soldaten, burgers en beambten liepen in de grootste verwarring op den weg, overal verhieven zich woedende kreten, kortom, er heerschte een leven en een gewoel zoo als slechts zelden waargenomen werd.

Eensklaps traden twee mannen blootshoofds en in hunne hemdsmouwen uit de menigte te voorschijn en snelden bleek van woede heen, om den locomotief te voet te achtervolgen. Deze twee mannen heetten Fuller en Murphy; de een was de conducteur en de andere de machinist van den trein. Onder een schaterend gelach van vele aanwezigen begonnen zij de dieven achterna te loopen, die met eene snelheid van zestig mijlen in een uur voortreden.

De twee en twintig mannen die zoo stoutmoedig den trein hadden bemachtigd, hadden schier een onuitvoerbare taak ondernomen. Immers, alvorens de bruggen die zich op hun weg bevonden, te verbranden, moesten zij de telegraafdraden doorsnijden, opdat men niet te voren van hun doortocht onderricht werd, terwijl zij twee treinen moesten kruisen. Daarbij kwam nog dat zij door woedende vijanden achtervolgd werden en dat, zoo zij Chattanooga, het uiterste punt van de linie, al bereikten, zij zich in een goed versterkte stelling van den vijand zouden bevinden, waar zij meer dan honderd mijlen van hun eigen leger verwijderd waren en zij ieder oogenblik gevaar liepen gevangen genomen te worden.

Niettemin trokken zij met moed en beleid verder. Toen zij ongeveer een mijl van de statie af waren, waar gelukkig geen enkel telegrafist was, hielden zij stil, sneden de draden door, namen eenige rails van den weg, die zij in hunne wagens laadden, en stapten daarna weder in om hun weg te vervolgen.

Aan de eerste, achter Big Shanty gelegen statie komende, zegden zij den chef dat zij met een exprestrein oorlogsmunitie voor den generaal Beauregard vervoerden, en verzochten zij een opgave van den loop der treinen, welke hun onmiddellijk gegeven werd. Zij zagen toen dat zij eenige statie's verder een personentrein moesten kruisen. Daar zij volop tijd hadden om aan de wisselplaats te komen, reden zij slechts langzaam verder, van tijd tot tijd stoppende om den weg achter hen te verwoesten.

Geen hefboomen hebbende om de rails uit te lichten, maakten zij ze door middel van hamerslagen los, en bij dit ruwe werk spleten hunne vingers en handen dat er het bloed langs liep. Terwijl zij hiermeê bezig waren, werden zij eensklaps verrast door het gefluit van een nabijzijnd stoommachine. Het was een locomotief waarmede men hen achterna zette. Met groote krachtsinspanning rukten zij op hetzelfde oogenblik den rail dien zij onder handen hadden uit den grond. Haastig stegen zij weêr in hun voertuig en, wegrijdende, konden zij een wagen vol vijanden zien die in dolle vaart een kromming van den weg naderde, doch daar door de gaping van de linie in zijn loop gestuit werd. Dank dit oponthoud hadden onze waaghalzen hunne vervolgers weldra weêr tamelijk ver achter hen. Daar zij echter, ten einde de gelegenheid tot seinen te benemen, dikwijls moesten stoppen om de telegraafdraden door te snijden, hadden hunne vijanden den tijd om den weg te herstellen, terwijl zij hen voortdurend in het oog konden houden. Het was een jacht als ware er het leven meê gemoeid.

Vooraan op de locomotief der vervolgers stonden twee mannen, gereed om ieder oogenblik toe te schieten ten einde de op de baan verspreide hindernissen weg te ruimen en rails uit te rukken ter vervanging van die welke zij vóór hen misten.

Op het punt van de plaats te bereiken waar zij den bovenbedoelden trein moesten kruisen, gelukten de achtervol den er in den weg over een tamelijk groot eind te verwoesten en een vijftigtal rails op hunne goederenwagens te laden; daarop konden zij wijken om den trein die hen te gemoet kwam voorbij te laten stoomen, terwijl zij den conducteur hetzelfde wijs maakten als den chef van de vorige statie.

Weêr wilden zij hun tocht voortzetten, toen zij in de verte den locomotief waarmeê zij achtervolgd werden, bij de plaats waar zij een oogenblik te voren de rails hadden weggenomen, zagen stilstaan en twee mannen die er af gesprongen waren, naar den in aantocht zijnden trein zagen loopen om, na er in gestegen te zijn, den machinist en den conducteur iets mede te deelen. Bijna op hetzelfde oogenblik begon deze trein achteruit te stoomen langs den weg dien hij gekomen was, blijkbaar om de soldaten der federalisten te achterhalen.

De afstand tusschen de twee treinen was toen zeer kort, en de jacht werd inderdaad allerbelangwekkendst. De baan was vrij en veroorloofde hun, met bliksemsnelheid de steden en dorpen door te trekken die langs de linie verspreid waren. Andrews, die steeds van tijd tot tijd wilde stoppen om de telegraafdienst te stremmen, zag in dat zij het zoodoende onmogelijk tegen hunne vijanden zouden kunnen volhouden en dat hij derhalve een middel moest verzinnen om daarin te voorzien. Eerlang had hij het gevonden: hij gelastte zijnen makkers den wand van den achtersten wagen stuk te slaan en eenige rails dwars over den weg te leggen. De tijd ontbrak echter om het bevel ten uitvoer te leggen, want nog was slechts een plank losgebeukt, toen de secessionisten hunne vijanden op de hielen waren, en Andrews besloot daarom den beschadigden wagen te doen loshaken en op den weg te laten staan.

De secessionisten hielden een oogenblik stil, haakten den achtergelaten wagen aan en zetten de vervolging ieveriger dan ooit voort. De vluchtelingen maakten met hetzelfde gevolg een tweeden waggon los, en op een brug gekomen, lieten zij, na hem in brand gestoken te hebben, ook den laatsten staan, in de hoop dat het vuur zich aan de brug zou meêdeelen en daardoor de vervolging zou gestaakt worden. Doch in hunne overhaasting hadden zij de vlam niet groot en fel genoeg kunnen maken, en deze ging dan ook uit alvorens de brug te hebben aangetast. Ook deze wagen werd door de vervolgers aan hun trein gehaakt, en weêr reden zij met ijzingwekkende snelheid voort.

(Wordt vervolgd.)

Siberië en zijne bewoners.

De vreemdeling die in het voorjaar te St.-Petersburg vertoeft, zal, wanneer hij des avonds laat of des morgens vroeg door de breede straten van Ruslands hoofdstad gaat, wel eens een langen stoet van menschen zien die met haastige stappen voorwaarts gaan. Wordt zijn nieuwsgierigheid daardoor geprikkeld en wil hij naderbij komen om te onderzoeken wat die akelige optocht te beteekenen heeft, dan ziet hij zich door kozakken terug gedreven, die, met zweepen klappend, den troep omgeven en met aan lansen vast gemaakte lantaarns langs de gelederen op en neêr rijden om te verhinderen dat den personen die deel uitmaken van den stoet, van uit de huizen brieven als anderzins worden toegeworpen.

Deze menschenschaar, die als een vereeniging van spoken in het grauwe licht van den aanbrekenden dag voorttreedt, is een transport bannelingen die naar Siberië trekken. Met den aanvang van de lente, zoodra de sneeuw gaat dooien, begint altijd de lange marsch der tot ballingschap veroordeelden. Door kozakken bewaakt, moeten

zij den ontzaglijk grooten afstand geheel te voet afleggen; slechts zij die onderweg van afmatting neêrvallen of ziek worden, worden op schokkende karren zonder veêren geladen, welke den stoet achterna rijden. Rukt de kolonne altijd uit wanneer het nog nacht is, er worden ook voorzorgen genomen dat men de grootere plaatsen welke op den weg naar het ballingsoord liggen, zooveel mogelijk slechts na het vallen der duisternis doortrekt.

Elk der bannelingen draagt een grijzen kaftan met een genummerd koperen plaatje op de borst, laarzen die tot aan de knieën reiken en een muts van schapenvel. Op zijn rug is een deken en een blikken kan gebonden, terwijl in zijn gordel een houten lepel steekt. De vrouwen zijn in zwarte kapmantels gehuld en vormen een afzonderlijke afdeeling, die eveneens door soldaten en eenige in wagens gezeten bewaarders begeleid wordt.

Bij het vertrek uit St.-Petersburg en andere groote steden bindt men de gevangenen de handen op den rug; zoodra men echter weêr buiten op den weg komt, worden zij van hunne boeien ontdaan, met uitzondering van de misdadigers die als 'gevaarlijk' gebrandmerkt worden. Deze hebben bovendien voortdurend een aan hun beenen geklonken ketting van vier pond meê te slepen, en de 'allerslechtsten' worden in rijen van twee of drie aan een houten plank vastgemaakt, die op hunne schouders rust en met een ijzeren ring, die om den hals sluit, verbonden is. Aldus uitgedost, hebben de gevangenen hunne verre reis af te leggen. Moordenaars, dieven, samenzweerders, oproerige soldaten, verdrukte Polen - allen stappen daar zoo snel mogelijk en meestal in een diep stilzwijgen voort. Achter hen komen de vrouwen, sidderend en zuchtend, doch zonder het te wagen luide te weenen, daar de gevreesde zweepen haar dan onmiddellijk om de ooren zouden slingeren.

De straf der verbanning naar Siberië, welke de thans in Rusland afgeschafte doodstraf heeft vervangen, kan alleen door de hoogere gerechtshoven en, op een keizerlijk bevel, door den minister van justitie toegepast worden. In het laatste geval wordt het vonnis niet openbaar gemaakt, zoo dat de bloedverwanten van den veroordeelde dikwijls te vergeefs onderzoeken wat er van hem geworden is. In het geheim gevangen genomen, is de ongelukkige plotseling verdwenen; of hij echter in dezen of genen kerker op zijn vonnis wacht, dan wel of men hem ten spoedigste naar de zilvermijnen aan gene zijde van het Baïkalmeir gezonden heeft, daarvan hoort men niets, tenzij de een of andere goedhartige gerechtsdienaar medelijden heeft met de van haar man beroofde vrouw en haar zegt op de genadigheid van den czaar te hopen, hetgeen in de meeste gevallen niets anders te beduiden heeft dan dat zij zich voortaan als een weduwe kan beschouwen.

Siberië is bijna 50.000 vierkante mijlen grooter dan geheel Europa en bevat een aantal strafkoloniën, die op verre afstanden van elkander liggen en in de mate van ongemakken en vermoeienissen die zij hunne onvrijwillige bewoners aandoen, niet weinig van elkander verschillen. De kolonisten zelf zijn in drie klassen te verdeden: in de eerste plaats heeft men dezulken die op eigen kosten leven en hun gezin mogen meênemen; ten tweede die welke door de regeering onderhouden worden, maar wien het toch vergund is een kleinigheid te verdienen door bij de rijkere bewoners als knecht te dienen of een handwerk uit te oefenen, en eindelijk dezulken die in de bergwerken of in andere ondernemingen van den staat zwaren arbeid moeten verrichten.

Als mijnwerkers worden de grootste misdadigers gebruikt en de hun opgelegde bezigheid is bijna even hard als de doodstraf, daar de arbeid hen binnen tien jaar onfeilbaar den dood aandoet en reeds in veel korteren tijd hunne gezondheid voor

altijd knakt. Vóór hij in Siberië komt, weet de veroordeelde uit deze kategorie echter niet welk lot hem daar wacht, want in de vonnissen wordt nooit de aard van het werk vermeld dat de balling in Siberië zal te verrichten hebben.

Is deze daarom niet onbemiddeld en heeft hij invloedrijke vrienden dan maakt hij zich den korten tijd tusschen zijn veroordeeling en zijn afreis ten nutte om verlichting van het hem toegedachte werk te verkrijgen; anders moet hij reddeloos in de diepte der aarde neêrdalen en ziet hij nooit weêr het licht des hemels dan wanneer hij, den dood nabij, uit de mijn wordt opge-

haald om in een ellendig ziekenhuis den laatsten adem uit te blazen.

HET NIEUWE GEWAS, NAAR A. ANKER.

Doch keeren wij naar ons transport ballingen terug. Bij de eerste kerk aan gene zijde van de stad wordt stand gehouden en het gezelschap in het godsgebouw gedreven om eene afscheidsmis en een daarop volgende korte preêk te hooren. Na afloop dezer plechtigheid worden de gevangenen van hunne boeien verlost om er weêr meê geplaagd te worden wanneer zij groote plaat en naderen, die men, gelijk wij reeds zegden, zooveel mogelijk des nachts en zonder voorafgaande openbaarmaking doortrekt. Somtijds echter wordt hunne komst ruchtbaar ondanks alle geheimhouding van den kant der overheid; alsdan ziet men in de dorpen die doorgetrokken worden de landlieden met tassen warmen thee, hoopen versch gebakken brood en kruiken wit bier toesnellen om, na die ververschingen aan den zoom van den weg te hebben neêr gezet, zich weêr haastig te verwijderen; immers, het is streng verboden de gevangenen toe te spreken. Een ieder heeft deernis met de ballingen, hetgeen zich gemakkelijk verklaren laat als men bedenkt dat het geenszins allen boosdoeners zijn. Dikwijls komt de behoeftige boer met zijn laatste stuk brood aandragen om een der ballingen te spijzigen. Hij noemt dezen niet dan 'ongelukkigen,' en zelfs de kozakken bewijzen de onder hun toezicht gestelde gevangenen een zekere sympa-

thie. Zij veroorloven hun, de aangeboden gaven op te nemen en bedienen zich slechts van hunne zweepen in geval van ongehoorzaamheid en wanneer er in strijd met de wettelijke bepalingen gehandeld wordt. Ongelukkig echter houden zij uitputting en koortsaanvallen, welke zich onder de gevangenen zoo dikwijls voordoen meestal ook voor teekenen van insubordinatie, zoo dat menige veroordeelde, zoowel van het mannelijk als van het vrouwelijk geslacht, die door de vermoeienissen van den tocht reeds hevige smarten ondervindt, tot waarschuwing voor zijn lotgenooten nog de zweep te voelen krijgt en niet zelden de gruwelijkste kastijdingen te verduren heeft.

Het voedsel dat de gevangenen van regeeringswege ontvangen, bestaat uit harde beschuiten en gepekeld rund vleesch; voor drank wordt hun niets gegeven dan het water dat zij onderweg vinden, en dat in de eindelooze steppen welke zij te doorloopen hebben, zelden goed smaakt en gezond is. Des nachts rusten zij uit in de groote pijnbosschen of op de open vlakte, zonder verdere beschutting tegen regen en vorst dan hun deken en hunne kleêren. Ten gevolge van deze omstandigheid bezwijken er gedurenden den tocht zeer velen, en deze worden door hunne gezellen op de plaats zelve waar zij sterven, begraven.

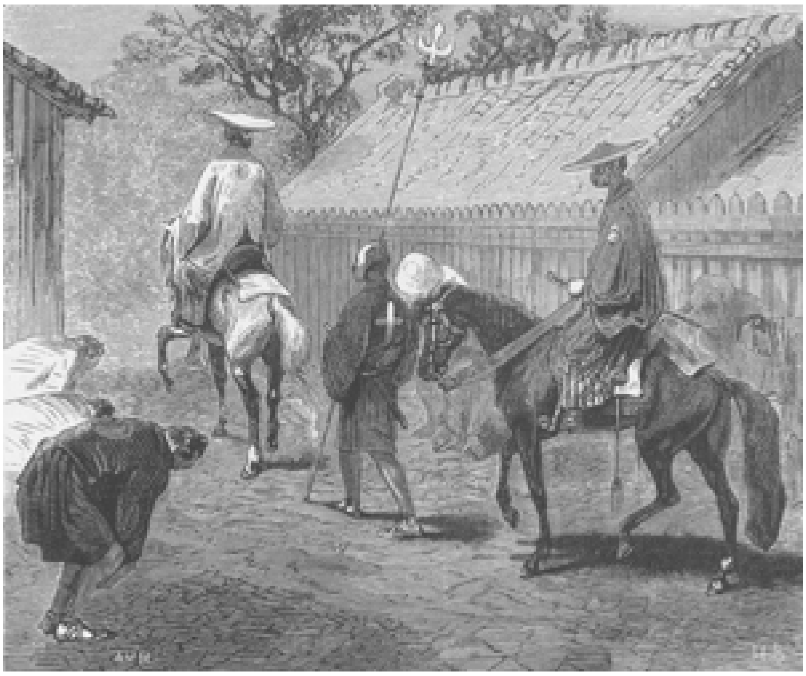

EEN JAPANSCHE GOUVERNEUR OP REIS.

Van St.-Petersburg tot den Ural duurt de reis minstens zes weken, en van daar hebben zij nog bijna evenveel tijd te gaan voor zij de plaats hunner bestemming bereiken. Lang echter voor zij aan de siberische grenzen komen, hebben de naaktheid van den bodem, de akeligheid van den weg en de toenemende guurheid van het klimaat zelfs op de sterksten en wakkersten een nadeeligen invloed uitgeoefend. Met een waas van droefgeestigheid en bedruktheid over het gelaat zetten de deerniswaardigen hun tocht voort en geen hunner heeft lust met zijn lotgenooten een woord te wisselen.

Uit de zuidelijke en binnenprovinciën van Rusland geschiedt het vervoer der gevangenen ook over water, en wel over de Wolga. Op het dek van een groote schuit wordt dan een ongeveer zes voet hooge kooi gebouwd, die volkomen den vorm heeft van een kiekeumand en hiervan slechts daardoor verschilt dat het vlechtwerk niet

van teenen maar van ijzerdraad is. In dit gevaarte worden de veroordeelden opgesloten, terwijl de bewaarders en kozakken in houten huiskens die aan de vier hoeken van de kooi zijn aangebracht, hun intrek nemen en van daar de gevangenen voortdurend in het oog houden. Een stoomboot neemt de schuit op

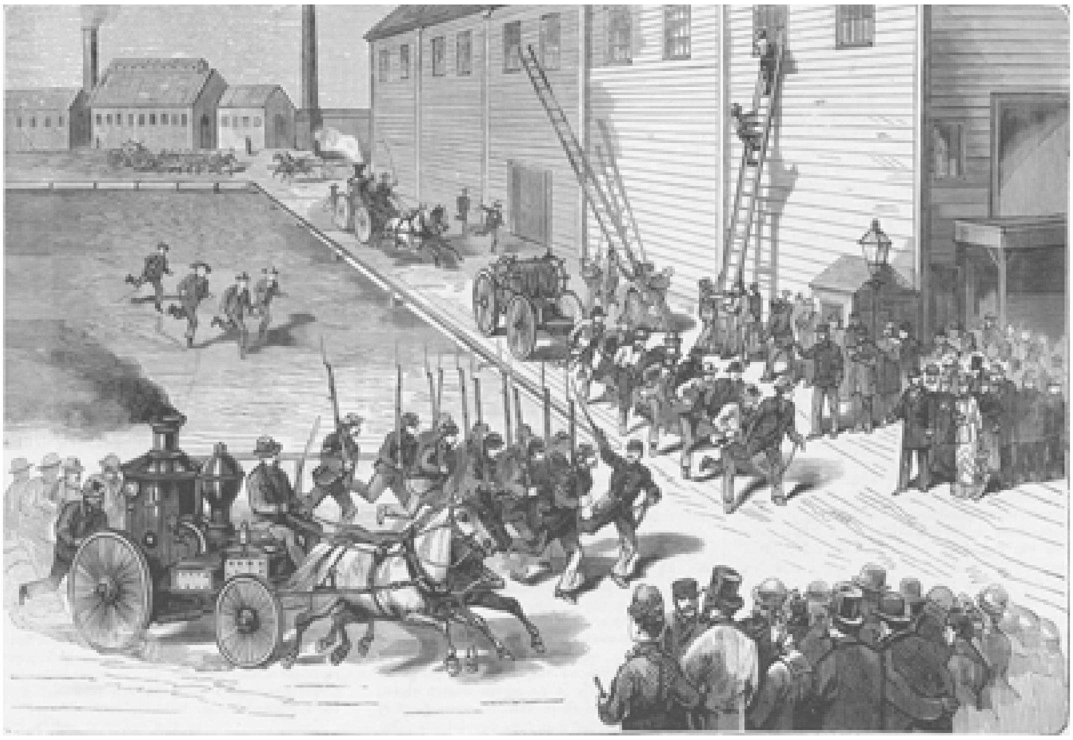

EEN BRAND TE NEW-YORK.

sleeptouw en trekt haar door de Wolga en Kama naar Perm, van waar de reis te voet wordt vervolgd. Zulke transporten hebben gedurende een tijdperk van twee à drie maanden alle veertien dagen plaats.

Intusschen leggen niet alle veroordeelden hun weg naar Siberië af op de wijze als wij geschetst hebben. Is de gevangene welhebbend en heeft hij zich niet den bijzonderen haat van een ‘tschinownik’ (ambtenaar) op den hals gehaald, die nu zijn wraak op hem koelen wil door het hem zoo lastig mogelijk te maken, dan kan hij zich door een slim bewerkte Omkooperij wel de gunst verwerven van op eigen kosten te mogen reizen. In zulk een geval wordt hem tevens toegestaan, zijne vrouw en zooveel meubelen en ander huisraad als hij kan, meê te nemen, terwijl hij zich ook door dienstboden mag doen vergezellen, indien hij er namelijk kan vinden die hem in zijn ballingschap willen volgen. Een militair geleide moet hij zich niettemin laten welgevallen. Dit bestaat minstens uit vijf soldaten en één officier, dikwijls ook uit een dubbel aantal, en de bevoorrechte gevangene moet de kosten van hun onderhoud en hunne reis dragen.

Ballingen van deze soort, die men somtijds in de steppen ontmoet, zien er uit als waren zij teeristen die zich op een uitstapje bevinden. De vrouwen weten zich altijd nog het best in hun lot te schikken, en het is inderdaad bewonderingwekkend met hoeveel zelfverloochening zij hare mannen naar het akeligste ballingsoord begeleiden, wanneer zij daartoe vergunning hebben kunnen krijgen. Dames, die zich eertijds in de deftigste kringen bewogen en alles behalve liefdevolle echtgenooten schenen te zijn, doet het ongeluk dikwijls plotseling veranderen: manmoedig aanvaarzij hun lot, waarvan zij de ellende meestal niet begrijpen. Slechts zeer zelden gebeurt het dat eene vrouw weigert de ballingschap van haar man te deelen; zulk eene is echter niet te benijden, want zij wordt wegens die handelwijze door de gansche samenleving veracht en gehoond.

Een naar Siberië verbannen persoon is burgerlijk dood; zijne vrouw kan zich zonder meer van hem laten scheiden en met iemand anders in het huwelijk treden; in de weinige gevallen echter dat dit is geschied, werkte, naar men beweert, de vrouw zelve het meest mede tot de verbanning van haar echtgenoot.

De ballingen dezer rijke kategorie wonen in dorpen te samen, wier bevolking niet meer dan twee honderd zielen bedraagt en die minstens twintig wersten of nagenoeg twee en twintig mijlen van elkander moeten liggen. In elk dezer plaatsen zijn veertig soldaten en drie officieren gelegerd. De bevelhebber der legerafdeeling bekleedt den rang van overste en voert het bewind over de kolonie, welke onder krijgswetten staat. Heeft er een moord of een poging tot oproer plaats, dan stuurt hij een kozak naar het naaste dorp om daar nog twee andere officieren te gaan halen, die met de hoofden der bezetting een krijgsraad van vijf man vormen, die over leven of dood uitspraak doet. Tusschen de ballingen der verschillende koloniën is geen verkeer of briefwisseling toegelaten, en wanneer twee broeders, of vader en zoon te gelijk naar Siberië verbannen worden, mogen zij zich niet in een en dezelfde kolonie metterwoon vestigen.

De woningen verschillen dikwijls zeer van elkander wat hunne grootte en gemakken betreft. Verscheidene gelijken op sierlijke, goed gemeubelde landhuizen, andere daarentegen zijn niets meer dan hutten, wier voornaamste meubel een machtig groote oven is. In de akelige streken aan gene zijde van Tomsk en verder op over den Jenisseï heerscht de winter gedurende negen maanden van het jaar, en twaalf weken lang zijn

de dagen nauwelijks zes uren lang. De ballingen houden dan avondpartijtjes en drinkgelagen, waaraan de officieren en de dorpsgeestelijke plegen deel te nemen, die zich ook meest allen aan het een of ander vergrijp tegen de wet hebben schuldig gemaakt, terwijl de in de koloniën gevestigde soldaten als het uitvaagsel van het leger kunnen worden beschouwd die voor straf naar Siberië zijn gezonden. Daardoor hebben de bannelingen echter met meer kans om te vluchten, want de officier die een onder zijn toezicht gestelden ambtenaar laat wegloopen, wordt zelf tot dwangarbeid veroordeeld. Zelfs wanneer een zijner gevangenen er in mocht gelukken in 't geheim een brief te verzenden, loopt hij gevaar van tot gemeen soldaat verlaagd te worden, en om die reden worden de joden-karavanen die eens of twee maal 's jaars hunne waren komen slijten, dan ook ten strengste bewaakt.

De komst dezer karavanen vormt in het leven der arme ballingen altijd een blijde gebeurtenis. Gedurende eenige dagen zijn de dorpen dan in levendige jaarmarkten herschapen, en elke balling die geld bezit, voorziet zich dan voor zes maanden van kleederen, boeken en lekkernijen. Tegen goede belooning zijn de joden wel genegen als postboden dienst te doen, en wordt de commandant van de kolonie een goed ‘douceurken’ gegeven, dan sluit hij voor die ongeoorloofde practijken somtijds wel eens het oog; wordt daarentegen een gevangene, die zulk een voorzichtigheidsmaatregel niet genomen heeft, op het verzenden van een brief betrapt, dan zijn zweepslagen onvermijdelijk zijn deel. Maakt zich eene vrouw, die haar man vrijwillig naar het ballingsoord gevolgd is, aan eene overtreding der strenge wet schuldig, dan heeft zij te kiezen tusschen eene geeseling of haar terugkeer naar Rusland. Geeft zij aan het laatste de voorkeur, dan ziet zij haar man nimmer weêr.

Twee maal in het jaar bezoekt een inspecteurgeneraal achtereenvolgens al de koloniën, om berichten er over in te winnen en genade te verleenen, en bij deze gelegenheden mogen de commandanten in de grootmoedigheid des czaren die gevangenen aanbevelen welke hetzij met levensgevaar anderen van den dood gered hebben of wel bij de onderdrukking van muiterijen ieverig hebben mede geholpen. Ongelukkig wordt aan dergelijke aanbevelingen zelden gunstig het oor geleend, daar de commandanten, tegen een geldelijke belooning, reeds meer dan eens slechts in naam zulke lofwaardige daden ondervonden hebben. Over 't geheel behoort het tot de zeldzaamheden dat een banneling die zich reeds meer dan tien jaar in Siberië bevindt, in vrijheid wordt gesteld. Immers, men vreest dat zoodoende zaken bekend zouden worden die men liever met den sluier der verborgenheid bedekt houdt. Gewoonlijk heeft de begenadiging na een verblijf van twee of drie jaren plaats; een enkele maal is het ook gebeurd dat een banneling reeds bij zijne aankomst in Siberië een genadebrief ontving.

De gevangenen die de vrijheid terug bekomen verlaten Siberië meestal in den zomer, en wel in karavanen; ieder hunner wordt echter een stad of dorp in een der binnenprovinciën van Rusland tot woonplaats aangewezen en hij blijft daar onder toezicht van de policie. Zijn maatschappelijke toestand is voortaan ook verre van benijdenswaardig: men behandelt hem als een melaatsche, dien niemand kan naderen, zonder zich zelf te benadeelen. Hij mag geen bedrijf hoegenaamd uitoefenen en geen handel drijven, hetgeen hem overigens ook niet mogelijk zou zijn, daar de kooplië hem niet in hunne gilden zouden willen opnemen, en mocht hij met schrijven willen trachten den kost te verdienen, dan zou de policie ongetwijfeld vermoeden dat hij voornemens was zijne in Siberië opgedane ervaringen openbaar te maken, en op zijne papieren beslag leggen. Heeft hij geene geldmiddelen, dan geeft hem de regeering het rantsoen en de soldij van een gemeen soldaat, en daarmede moet hij

zijn leven en zijn tijd zien door te brengen, zoo goed of zoo kwaad als hij kan. Van zijne onderdanigheid, doch vooral van zijn geheimhouding hangt het af, of het hem na eenige jaren vergund wordt naar zijn geboorteplaats terug te keeren; nooit echter krijgt hij de toestemming om in Petersburg, Moscou of Odessa te wonen, tenzij hij lust mocht gevoelen een speurhond van de policie te worden.

De ballingen die in de mijnen moeten werken en die òf boosdoeners van de ergste soort òf staatkundige misdadigers zijn, zijn tot een langzamen dood gedoemd. Gelijk wij reeds zegden, zien zij het daglicht eerst kort voor hun afsterven weêr. Jaar in jaar uit zwoegen zij in den donkeren schoot der aarde, onder de oogen van strenge opzichters, die in last hebben hen niet te ontzien. Elke groeve is door een ijzeren poort, waarvoor steeds soldaten op wacht staan, afgesloten, en in de rotsen gekapte holen, waar zij op handen en voeten moeten in kruipen, dienen de ongelukkigen tot slaapplaatsen. De gevangenen die door pijn in de leden en andere kwalen, welke het kwikzilver verwekt, gefolterd worden, mannen wier haren en wenkbrauwen uitgevallen en die mager als geraamten zijn - zij allen worden door middel van zweepslagen aan het werk gehouden. Feestdagen hebben zij slechts twee in een jaar - namelijk Paschen en Kersmis; overigens moeten zij altijd, de zondagen niet uitgesloten, werken, totdat zij het gebruik hunner ledematen verliezen en dan naar boven gehaald worden om in een armzalig bed van een akelig hospitaal uit dit leven te scheiden. Een verblijf van vijf jaren in de zilvermijnen is voldoende om een man van dertig jaren het voorkomen te geven van een zeventigjarigen grijsaard; velen houden het echter ook wel tien jaren in de bergwerken uit.

Om licht verklaarbare redenen wordt den vreemdeling die het onherbergzame Siberië bezoekt, zeer zelden toegestaan de mijnwerken in oogenschouw te nemen. Een bijzondere vergunning van hoogerhand is daartoe noodig. Dank een toevallige omstandigheid, had schrijver dezes dat voorrecht, doch hij moet bekennen dat hij wenschte het niet genoten te hebben. Nooit overviel hem een zoo vlijmend weegevoel als toen hij in de sombere zilvergroeven met hun drukkenden dampkring die arme ballingen, hijgend schup en houweel zag hanteeren onder de oogen der norsche, grimmige opzichters. Nog ijst hij wanneer hij zich die akelige holen herinnert en hem die veelal grijze ballingen voor den geest komen met hun gerimpeld, ingevallen gezicht, hun strak oog en stramme ledematen. Nooit zou hij hen weêr in hun arbeid willen gaê slaan.

De gevangene van deze kategorie heeft in 't geheel geen kans ooit naar huis te zullen mogen wederkeeren; de grootste genade, die hij bekomen kan, is dat hij in plaats van mijnwerk het bekeien der straten tot bezigheid krijgt. Ook vrouwen moeten in de bergwerken arbeiden - meest als ertszifters - en hebben zich in geen betere behandeling dan die de mannen ondervinden te verheugen. Eenmaal in de week daalt een geestelijke, die zelf ook een balling is, in de bergwerken af om de ongelukkigen in den vorm van een preek de vertroostingen van de godsdienst te brengen en tot geduld aan te manen. Daarbij drijft hij tevens een kleinhandel in ‘wodki’ (brandewijn).

De mijnwerkers, die van wege de regeering geen andere spijs of drank ontvangen dan thee en roggebrood, verdienen wanneer zij hun taak behoorlijk verricht hebben een kopek per dag, en dit loon wordt steeds tot den aankoop van brandewijn gebruikt. En het is hun niet kwalijk te nemen dat zij hun geld daaraan besteden! Immers, in hun roes kunnen zij de ellende en het leed vergeten dat zij te verduren hebben. Te verwonderen is het daarom ook niet dat zelfs goed ontwikkelde mannen, die voorheen zich in de beste kringen bewogen en het fijnste stoffelijk en geestelijk genot smaakten, reikhalzend den dag te gemoet zien waarop de pope of geestelijke met dien ‘trooster’

komt, welke hen voor eenige uren het bewustzijn beneemt van den jammerlijken toestand waarin zij verkeeren.

Het lot der ballingen van Siberië was voorheen veel harder dan thans, doch al heeft de tegenwoordige czaar, Alexander II, de verschrikkelijkheden er van trachten te matigen, toch altijd zijn zij nog van dien aard dat ieder die het hart op de rechte plaats heeft met de ongelukkigen medelijden moet hebben, zelfs al erkent hij hunne schuld en verafschuwt hij de gruwelijke misdaden die sommigen hunner bedreven hebben.

J.L.

Een boheemsch sprookje.

Er was eens eene moeder, die haar eenig kind zoo vurig liefhad dat zij meende zonder den kleine niet te kunnen leven. De Almachtige zond echter eene vreeselijke ziekte onder de kinderen, die ook het hare aantastte en aan het ziekbed kluisterde.

Drie dagen en drie nachten waakte de arme moeder, en weende en bad aan de zijde van haar lieveling, doch vruchteloos - het kind stierf. De ongelukkige vrouw, die thans geheel verlaten en alleen was in de wijde, wijde wereld, gaf zich aan de hevigste droefheid over. Zij at niet meer, zij dronk niet meer, en weende drie bange dagen en drie bange nachten lang, zonder ophouden, en riep voortdurend om haar kind.

Toen zij den derden nacht, uitgeput door zieleleed, op dezelfde plaats waar haar kind gestorven was, ter neêr zat, het oog in tranen badend, en half onmachtig van verdriet, werd eensklaps zachtkens de deur geopend - en met een blijden kreet sprong de droeve vrouw op, want voor haar stond - haar overleden kind.

Het was een hemelsche engel geworden, en lachte zoo zoet als de onschuld, en was zoo schoon als Gods zaligen! In het doorschijnend handje hield het een kleine schaal, die tot den boord toe was gevuld.

En het kind sprak:

‘O, lieve moeder, ween niet langer om mij! De engel van den rouw heeft in deze schaal uwe tranen opgevangen! En zie, indien gij thans nog één traan stort om mijnentwil, loopt de schaal over en zal ik zoo min rust vinden in het graf als vreugde in den hemel. Daarom, lieve moeder, ween niet langer om uw kind; het is wèl en gelukkig, en engelen zijn zijne makkers.’

Daarop verdween de verschijning. De moeder stortte sinds dien oogenblik geene tranen meer, om de zaligheid niet te storen van haar kind in den hemel.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
Door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- Wees niet driftig; denk aan die duivelskinderen, gij weet wel.

- Veel zou ik doen, alles zou ik laten, om nooit meer het gezicht van die duivelskinderen te zien; doch iemand, wien ik niet lijden kan, mijn huis zien betrekken, zou mijn dood zijn.... neen, liever zag ik de boêl in vlammen, vonken en rook door de lucht vliegen.

- Denk aan de duivelskinderen.

- Toch doe ik het; vat er naderhand van mij komt, kan mij weinig schelen.

- Is dat gemeend?

- Zeker is dat gemeend.... ik wil voor het laatst nog eenmaal mijn zin hebben.

- Faust, laat ons nog eens opstoppen; want ik heb u iets gewichtigs mede te deelen.

Iemand, die de boeren niet kent, zal misschien wel glimlachen bij het hooren der laatste woorden van den boer der *Kruisdeur;* moest hij ook opstoppen, juist omdat hij dien Klinkert iets gewichtigs had te zeggen? Gij, lezer, hebt dat niet noodig; ik voor mij, moet ook geen pijp in den mond hebben, om over gewichtige zaken te

spreken, maar Dirk uit de *Kruisdeur;* even als vele andere boeren, voor hij over ernstige zaken sprak of over iets van zeker gewicht wilde handelen, stopte eerst zijn pijp op.

- Faust, zoo begon hij, ik heb wel trek om de *Zilveren Ster* te koopen.

- Gij? vroeg Faust opziende.

- Onder ons gezegd en gebleven, ik heb nog wel liggend geld, en wilde dat aan de *Ster* wagen, deels om een goede zaak te doen, deels voor u; want wij waren toch altijd goede vrienden.

- Dat zijn wij nog.

- Hoor eens welk plan ik daar zoo even in mijn hoofd krijg.

Faust wierp zijn eene been over het andere, en ging hem vragend zitten aankijken.

- Indien ik de *Ster* aan mijn naam krijg, en om eenige honderden zou ik het pand niet laten, splits ik het huis, dat toch veel te groot is, in twee deelen. De eene helft, die niet groot moet wezen, - want een boer heeft weinig plaats voor zijn huishouden noodig, - bestem ik voor mijn pachter; de andere richt ik in voor eene herberg - zoodoende blijft de *Zilveren Ster* eigenlijk bestaan.... wat zegt gij daarvan?

- Dat is niet slecht bedacht, en in dien gij geen huurder hebt, weet ik er een.

- Ik ook, want ik wou het vragen aan Faust Klinkert.

Dit zeggende sloeg hij hem met de platte hand op de knie.

- Nu zie ik, dat wij vrienden zijn, antwoordde Klinkert. Sedert jaren had hij op zoo vriendelijken toon niet gesproken.

- Daarenboven leen ik u een zekere som, om u het noodig herbergsgerief aan te schaffen; zoodoende zijt gij in eens weêr boven Jan.

Klinkerts gezicht was eensklaps opgehelderd; sedert jaren had hij zoo smakelijk niet gelachen, als op dit oogenblik.

- Laat ze nu maar gekscheeren en spotten met den gevallen boer uit de *Zilveren Ster!* sprak hij luid, terwijl hij zijn muts afnam, en die boven den dampenden koeketel omhoog stak.

- Ik heb het u wel gezegd: na regen komt zonneschijn.

- Sanna gaat zoo als heden bij de boeren op dagloon, en Faust blijft trouw in zijn herberg... Zou ik zoodoende mijn brood niet verdienen?

- Van zelf.

- Dat denk ik ook.

- Doch wat ik u zeggen wilde, wij houden alles geheim..... mijn naam mag zelfs niet genoemd worden.

- Dat spreekt van zelf.

- Ik laat dat alles beloopen door den broeder mijner vrouw, door mijn zwager, die een paar uren van hier woont, en....

- Die hier in 't dorp bijna niet bekend is.

- En tegen wien niemand argwaan kan opvatten.... Wat denkt gij dat de *Zilveren Ster* waard is?

- Voorheen veertigduizend franken; doch de beste panden zijn ree ds, zoo als gij weet, sedert een tijd verkocht.

- Veertigduizend! herhaalde de boer nadenkend; dertigduizend is een heele stuiver geld.

- Dat is het ook; doch in het dorp schat men op dit oogenblik geheel het eigendom op twaalf of dertien ten hoogste.

- Dat is wat anders; daar zou de *Kruisdeur* nog over kunnen.

- Wie de *Ster* voor zestien aan zijn naam krijgt, heeft ze nog onder de waarde; niemand kent de boerderij beter dan ik.

- Dat wil ik gelooven.

- De boomen alleen zijn een schat.

- De boomen?

- Groote en kleine door elkander gerekend, zijn een som van zevenduizend franken, op eenige centiemen na, waard. Ik heb ze stuk voor stuk geteld; indien gij het hout morgen verkoopt, hebt gij den grond, en dat wel van den besten, letterlijk voor niets.

- Is dat zoo?

- Tel de boomen stuk voor stuk, zoo als ik gedaan heb, en schat ze zelf.

- Neen, ik heb vertrouwen in u.

- Ook zijn er stukken land, die een slechten naam hebben, maar eigenlijk van de beste hoedanigheid zijn, indien ze naar behooren bewerkt worden.

- Ja, de boerderij heeft een slechten naam.

- Hoe slechter, hoe beter voor u.

- Ook zegt men, dat de vloek over 't huis is.

- Al wederom des te beter voor u.

- Ook zegt men, dat het somtijds spookt bij u in buis, is dat waar? Ik heb een hekel aan spoken.

Klinkert glimlachte even.

- Ja, het heeft er gespookt, en het spookt er nog.

- Dan koop ik de *Ster* niet; van spoken zou ik den dood sterven.

- Men heeft u gezegd, dat er om middernacht een klagend geluid uit den schoorsteen komt, dat men er kettingen heeft hooren rammelen....

- Ja, dat zegt men.

- Een boer, die tusschen twaalf en een bij een donkeren nacht van huis reed, moet zelfs gezegd hebben, dat hij een wit spook over de vorst van het huis had zien loopen.

- Dat heeft hij gezegd, doch ik heb het voor praatjes genomen....

- Toch niet; 't is waar.

- En bij mij zelven gedacht, dat uw buurman, de boer, die tusschen twaalf en een van huis reed, een vreesachtig man, een bloodaard was.

- Toch niet; wat hij zegt gezien te hebben, heeft hij werkelijk gezien; maar de witte spoker op het dak was niemand anders dan Faust Klinkert.

- Wat is dat nu? lachte de boer.

- Het klagend geluid, dat door den schoorsteen opsteeg, kwam uit den ossenhoorn, dien Faust door een uitgebroken steen, langs den zolder, in den schoorsteen stak, en er op blies.

- Wat snakerijen steken u toch in 't hoofd?

- Ook het afgrijselijk gerammel van kettingen op den zolder, in schuur en stallen heeft men gehoord; doch de duivel, die Klinkert kwam halen, was het niet....

- Waarom vangt gij al die gekheden aan?

- Ik zocht de koopers van de deur te houden, tijd te winnen en zag naar middelen uit, om niet uit mijn oud nest verdreven te worden; nu weet gij het, maar gij zijt ook de eenige, die het weet.

De twee boeren bleven een oogenblik zitten lachen met de spokerij in de *Zilveren Ster.*

- Nu, gij zijt de eenige die het weet, herhaalde Klinkert.

- En de eenige zal ik ook blijven.... nu, wat er ook van zij, veertien of vijftien waag ik er aan, zeî de boer van de *Kruisdeur.*

- De *Ster* heeft zulk een slechten naam, dat het mij niet het minste zou verwonderen, indien gij ze voor twaalf aan uw naam hadt.

Daarop scheidden de twee vrienden van elkander.

Twee dagen later was de verkooping der *Zilveren Ster* aangekondigd. Korten tijd nadien had de voorloopige verkooping plaats. Er was weinig of geen volk tegenwoordig; er waren, zoo het scheen, geen liefhebbers voor de vervallen boerderij, die daarenboven een zoo slechten naam had. De boer der *Kruisdeur*, of liever zijn vrouws broer, had den koop ingezet; niemand had er na hem een woord gesproken; hij bleef dus de voorloopige kooper.

Op de eindelijke verkooping, die eenige dagen daarna plaats had, scheen het toch, dat voor dien spotprijs de *Ster* niet zou overgaan. Het waspitje brandde op het tinnen bord, toen een onbekende van een afgelegen dorp in eens een flinke som er bij deed. Nu kwam de zwager van Dirk uit de *Kruisdeur*, die den andere afsloeg, en zoo ging het verder, totdat eindelijk de *Ster* tot vijftienduizend was opgeklommen.

- Nu is het gedaan, fluisterden de boeren onder elkander, terwijl zij met gerekten hals naar de kleine vlam van het waspitje stonden te zien.

Doch eensklaps werd het uitgeblazen; de vreemde van het afgelegen dorp had zijn mededinger afgeslagen.

De zwager der *Kruisdeur* kwam nader en zeî, dat hij er nog vijfhonderd aan waagde, en het dan ook bepaald uit was.

- Zestienduizend, dat is een hooge prijs, meenden de boeren; geen roode duit kon er nog bij.

Het pitje brandde op nieuw, en toen het bijna uitging, sprak iemand; die vlak bij de notaristafel zat, bijna onhoorbaar achter zijn geopende hand:

- Nog vijfhonderd.

Men ontstak een ander lichtje; doch de zwager van den boer der *Kruisdeur* had van ver een wenk gekregen, de zaak maar zoo te laten.

Het waspitje brandde nog altijd; eindelijk liet het zijn kopje vallen, zakte ineen en ging uit.

- Geluk met den koop, Kurk, zeî de notaris.

En daarop volgde een dof gedruis; de boeren klommen op stoelen en tafels, er werden glazen gebroken en iedereen drong vooruit naar de notaristafel. In de verwarring, die er heerschte, hoorde men toch:

- Wat zegt hij?

- Kurk, Kurk.

- Wie? Kurk?

- De raadsheer.

- Hoe! Baaf Kurk! Dat is zeker een abuis..... Kurk?

- Ik heb het duidelijk geboord..... kurk.

- Ik ook..... wie is het?

- Kurk, de raadsheer.

- Wat zegt gij daar? Dat liegt ge! riep Faust Klinkert.

- Neen, 't is waar.... echt waar... hoor liever; is 't Kurk niet? 't is Kurk.

Geen der boeren, in de kamer aanwezig, die in een minuut tijds, niet tien maal den naam van Kurk had genoemd; het was ook ‘Kurk’ en niets anders, wat men hoorde.

- Dat liegt ge nog eens! riep Klinkert, die boven op een stoel stond; zijn haar en baard waren geheel zijn leven zoo vuurrood niet geweest, als op dit oogenblik; dat liegt ge, om de *Ster* te koopen moet men geld hebben.

- Wilt gij op staanden voet het geld aannemen? vroeg de oude raadsheer.

- Zeker, waarom niet? antwoordde de notaris.

- Huib, hebt gij het gehoord? zeî de grootvader.

Huib hief zijn kiel omhoog, haalde eerst een pakje banknoten, en daarna een beurs goud uit zijn binnenzak.

En nu fluisterde men rechts en links:

- Wat duivel, is dat nu? Ik heb altijd gemeend, dat Kurk....

- Een door braaf man, zonder geld was.

- Ik ook; ik ook.... waar haalt hij al die duiten? van zijn verkocht boerderijtje?

- Dat beliep zoo veel niet; dat was een kleinigheid...

- Vier- of vijfduizend.

- Dat gaat mijn verstand te boven.

- Het mijne ook; zou het voor een ander wezen?

Deze laatste woorden had de grootvader gehoord; hij stond recht, en door de kamer ziende, sprak hij, terwijl hij met den wijsvinger op zijn borst drukte:

- De *Ster* is voor mij, voor niemand anders..... en na mijnen dood is zij voor Huib.

Na deze verklaring hielden de aanmerkingen op; de verwonderde boeren zwegen, maar Faust Klinkert loste een gemeene verwensching, en voegde er bij:

- Daar zal Faust bij zijn!

Daarop ging hij, met de armen dreigend boven zijn hoofd zwaaiend, de deur uit.

XV.
Verhuisd.

Toen de oude Kurk dien avond met Huib naar huis wederkeerde, sprak hij:

- Zie, Huib, dat had niemand gedacht.

- Dat gij de *Ster* zoudt gekocht hebben; ik zelf kon het in den beginne bijna niet gelooven.

- Men wist niet dat de oude, die zich altijd maar doodstil heeft gehouden, zoo veel duiten had, lachte Kurk.

- Neen, dat wist niemand, en niemand hoefde dit ook te weten.... Zijt gij tevreden over den koop?

- De *Ster* is twintigduizend waard, Huib, vijf en twintigduizend, en nog meer; 't is een schoon pand, en indien het land naar behooren bewerkt wordt, is het nog een der flinkste boerderijen van heel het dorp.

- Er zal nog al iets op loopen, eer die vervallen boerderij recht op haar beenen staat.

BIJ DE BOEREN.
Faust Klinkert zat bij het vuur, en had met de tang juist een heiturf vast....

- Mijn laatste duit is nog niet uitgegeven, al denkt men dat misschien.... ik heb nog een appeltje voor den dorst onder de plavuizen van mijn bed liggen.

- Nog al een appel?

- Luister, jongen, ik bezit nog geld genoeg om een half dozijn melkkoeien, een stevig paard, een paar varkens en daarenboven karren, ploeg, egge en verder benoodigd akkergerief aan te koopen. De daken moeten hersteld, het houtwerk geverfd worden, in één woord, de *Ster* moet een kleed aankrijgen, zoo als zij er altijd een om de lenden heeft gehad. En wanneer ik dat alies zal betaald hebben, blijft er nog wat over om in de eerste benoodigdheden van een nieuwe boerderij te voorzien.... valt u dat meê of tegen?

- Zou dat niet meêvallen! 't is bijna of ik van daag een heerlijken droom heb gehad.

- Heel mijn leven heb ik gespaard, en mij maar arm gehouden, om u de hoovaardij uit het hoofd te keeren, en u aan te zetten, de handen uit de mouwen te steken.

- Ik heb meer dan eens gevreesd, dat gij gebrek leedt.

- Zoo hield ik mij, Huib, en wat gij mij altijd van uwe huur hebt gegeven, nam ik aan, om u en uwe zuster in den waan te laten, dat ik uwe hulp noodig had, om door de wereld te komen. Nooit heb ik echter gebrék geleden, evenmin als uwe zuster.

- Wat zou zij staan te kijken, indien zij uit het graf kon opstaan!

- 't Is doodjammer, dat de arme Paula niet meer op de wereld is; nu is de *Zilveren Ster* voor u, voor u alleen; want grootvader wordt oud.

- Grootvader is nog sterk en gezond.

- Versleten ben ik juist nog wel niet, maar op mijne jaren, jongen, staat de mensch toch reeds met een zijner voeten in den grafkuil. Ik hoop echter, dat ik nog een enkel jaar mag leven; ik wou zoo gaarne de nieuwe boerderij voor goed in gang zien.

Zij gingen een eind wegs zonder spreken nevens elkander.

- Waaraan denkt gij, Huib? vroeg de grootvader, die zijn kleinzoon even hoorde zuchten.

- Vat gij dat niet, grootvader?

- Ja, ik weet wel, waarom gij zucht; ik ben zelf ook jong geweest.... geef den moed echter niet op; wil ik morgen zelf eens naar de *Ster* gaan?

- Och, dat haalt niets uit met dien stijfkop.

- God weet, of hij nu het hoofd niet buigt! Wanneer de paarden lang door het geploegde land gehold en zich braaf vermoeid hebben, worden zij wel tam.

- Indien Klinkert ooit een voet in de kerk zette.....

- Indien hij dat deed, was hij heel anders; ja, ja, daar ligt de knoop..... wat niet luistert naar hetgeen in de kerk gezegd wordt, deugt niet..... ja, ja, daar ligt de knoop; doch om het even, morgen ga ik naar de *Ster*.

Den volgenden morgen kwam de oude Kurk uit de kerk, stopte zijn pijp op zoodra hij buiten was, stak aan en begon te rooken; zoo ging hij naar de *Zilveren Ster*.

Faust Klinkert zat bij het vuur en had met de tang juist een heiturf vast om zijn pijp aan te steken, toen Kurk binnen kwam.

Klinkert liet den vuurkool vallen en beet dwars door zijn pijpensteel, toen zijn oog op den onverwachten bezoeker viel.

Met vooruitgestoken hand trad de oude raadsheer naar den haard, en vriendelijk lachend sprak hij:

- Faust Klinkert, ik wensch u goeden morgen.... daar is mijn hand, willen wij vrienden worden?

- Ik heb geen vrienden noodig, antwoordde de stijf hoofdige boer, zonder hem aan te zien.

- Ik voor mij ben altijd verheugd, wanneer ik een vriendenhand zie uitsteken.

- Dat is mogelijk.... de een is zus en de andere zo.... ieder zijn aard.

- Ik hoop toch niet, dat gij nog langer aan het verledene wilt denken.

- Waarom niet? Wie zou mij dat beletten? Niemand, de duivel zelf kan dat niet.

- Nu, wat mij aangaat, ik wilde gaarne, met iedereen, en met u ook, in vrede leven.

- Nu, leef met anderen zoo als gij verkiest; ik voor mij heb niemand noodig.... of heb ik u iets gevraagd?

- Ik kwam eigenlijk hier om u mijne diensten aan te bieden, en....

- Uw diensten heb ik niet noodig; ik ben gewoon mij zelven te helpen.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 17]

Het kasteel van Arolsen.

Na in ons nummer van 7 november 11 het portret van prinses Emma van Waldeck-Pyrmont te hebben opgenomen, geven wij heden een gezicht op het kasteel dat haar zag geboren worden en waar den 7^{en} dezer maand haar huwelijk met koning Willem III der Nederlanden voltrokken is. De ligging van het kasteel is, zoo als men ziet, even schilderachtig als de bouwstijl bevallig is. Door de grootsche plechtigheid die er onlangs heeft plaats gehad, heeft het een vermaardheid verworven waarop de genoegens welke het aanbiedt en de vele. deugden van de vorstelijke familie die er verblijf houdt, het aanspraak gaven.

De tegenwoordige vorst van Waldeck-Pyrmont, de vader der nieuwe koningin van Nederland, heet Georges V Victor. Hij werd den 14^{en} januari 1831 geboren en verbond zich den 26^{en} september 1853 in het huwelijk met Helena Wilhelmina, dochter van Willem, hertog van Nassan.

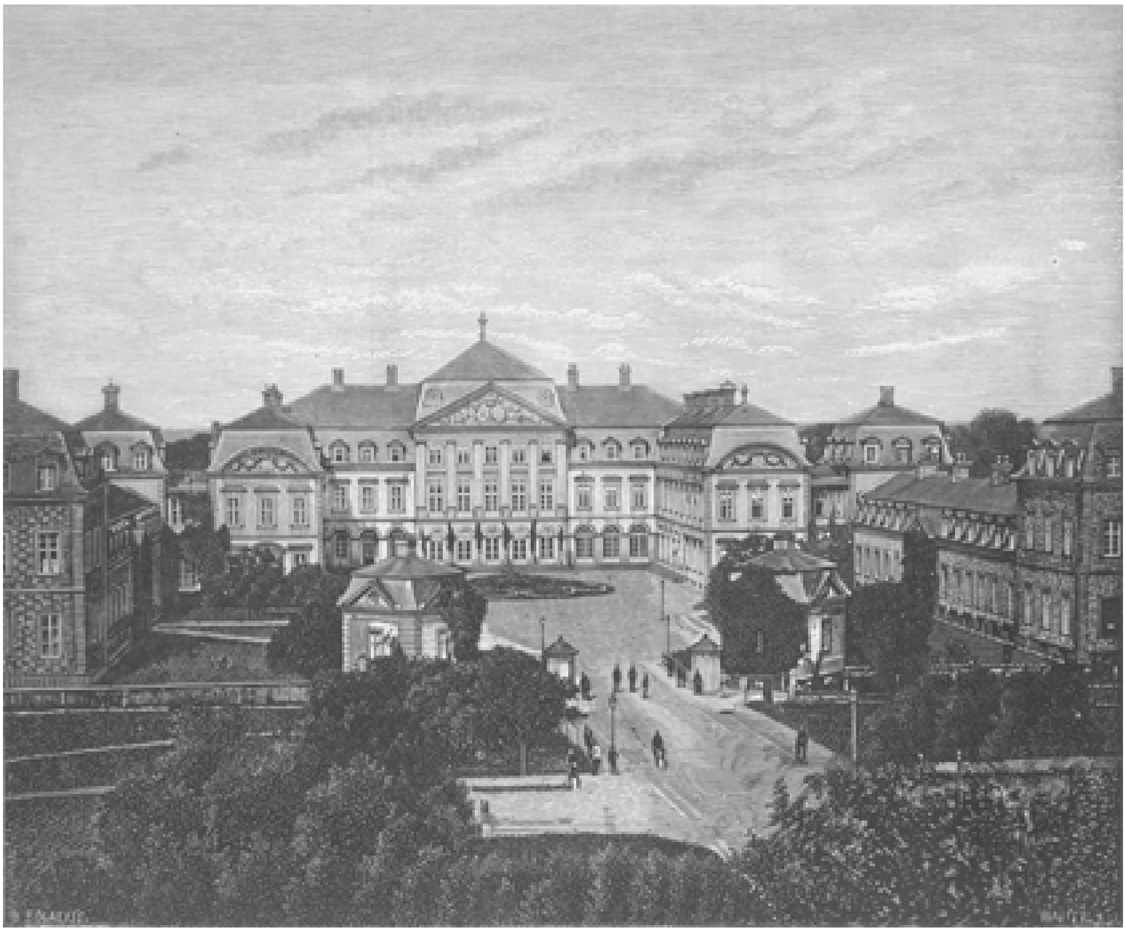

HET KASTEEL VAN AROLSEN.

Keizer Augustus bij het graf van Alexander den Groote.

Alexander de Groote stierf, gelijk men weet, te Babylon in den zomer van het jaar 323 vóór Kristus' geboorte, en wel in den betrekkelijk jeugdigen leeftijd van twee en dertig jaren. Omtrent de oorzaak van zijn ontijdigen dood heerscht verschil van meening: sommigen beweren dat die een gevolg was van zijn buitensporige levenswijze, anderen schrijven dien toe aan den nadeeligen invloed welken de dampen der grachten, die destijds gereinigd werden, op vele inwoners der aloude stad uitoefenden. Wat hiervan zij, het mag voor zeker gehouden worden, dat het onmatig gebruik van sterken drank waaraan de machtige vorst zich overgaf, er veel toe bijgedragen heeft om hem een vroegen dood te doen vinden.

Een aantal kunstenaars, zoo beeldhouwers als schilders, hebben aan het leven van Alexander het onderwerp voor een of meer hunner werken ontleend. Volgens het portret dat Apelles van hem geleverd heeft, hebben ons Lebrun en Mignard den held van Macedonië getoond, een bezoek brengende aan het gezin van den verslagen koning Darius. Thorwaldsen heeft zijn zegevierenden intocht binnen Babylon in een prachtig bas-relief voorgesteld, dat op last van Napoleon I vervaardigd werd en thans in het kasteel van Christiansburg te vinden is.

Verleden jaar heeft de ‘Académie des Beaux-Arts’ te Parijs voor den grooten prijskamp het volgende onderwerp opgegeven: ‘Augustus deed het graf van Alexander openen en er het lijk uitnemen. Na het aandachtig beschouwd te hebben, zette hij het een kroon op 't hoofd en bewees het hulde en eer.’

Wij geven van daag het bekroonde doek weêr. Het is 't werk van den heer Schommer, die er door bewezen heeft een kunstenaar van niet weinig verdienste te zijn. Het tooneel maakt inderdaad een diepen indruk; er is iets bijzonder treffends in die tegenstelling tusschen vervlogen en bestaande grootheid. Met zeer veel juistheid is het lijk van Alexander afgebeeld, dat, op oostersche wijze begraven, na drie eeuwen nog geheel ongeschonden is en daarom ook hoegenaamd geen afkeer inboezemt, en de houding van Augustus, die het kleed oplicht, waarmede het stoffelijk overschot van den grooten veroveraar bedekt is, zou niet natuurlijker kunnen wezen. Om kort te gaan. Schommer heeft de kunstwereld met een schilderij verrijkt, die te gelijk oog, geest en hart streelt.

Een Japansch meisje aan haar toilet.

Eene japansche vrouw meent, om schoon te zijn, allerlei kleurstoffen te moeten gebruiken en zich daarmeê het gezicht vol te kladden.

Hare lippen zelfs verliezen hunne natuurlijke kleur onder eene laag groene verf, die uit een plant getrokken wordt, welke den naam van ‘mondplant’ gekregen heeft.

Om haar toilet te voltooien heeft zij bovendien ringen noodig voor de ooren, een parelsnoer dat op de borst moet hangen; groote gouden spelden om in de haren te steken; een onderkleed dat tusschen twee kleedsels komt te hangen, een en ander van geruite stof, doch verschillend in kleur en waarde; voorts een paar sandalen van allersierlijksten vorm en, wat vooral niet vergeten mag worden, een waaier, die zij altijd bij zich heeft, en waar een japansche vrouw onmogelijk buiten zou kunnen.

Laten wij de beschildering van het gezicht buiten rekening, dan dunkt ons dat een zoodanig toilet ruim zooveel bekoorlijks heeft als dat hetwelk de fransche of engelsche mode aan onze earopeesche dames voorschrijft.

De ijsploeg.

Even als de brandende zonnestralen des zomers den grond van zijne vochten berooven en de natuur als in een staat van machteloosheid brengen, ondervindt ook de mensch alsdan een zekere loomheid en verzwakking van zijne geest- en lichaamskracht.

Men heeft reeds door verschillende middelen dien nadeeligen invloed trachten te bestrijden, en het ijs is daarvan zeker het meest doeltreffende. Daarom ook heeft men er zich op toegelegd om deze zelfstandigheid op groote schaal te verkrijgen zoowel door haar in kelders te bewaren als door kunstmatige vorming.

Amerika heeft in dezen tak van nijverheid weêr de palm behaald. Na talrijke proeven genomen te hebben, die ten laatste met succes bekroond werden, is men er in gelukt groote massa's ijs te verzamelen door middel van een bijzonder toestel, dat zoo practisch mogelijk is.

Zoodra het ijs eene tamelijke dikte heeft, gaat men met dit toestel, dat met den naam van ‘ijsploeg’ gedoopt is, het ijs uit de stroomen der Vereenigde Staten snijden. Men verkrijgt aldus gelijkvormige ijsbrokken, die, met een dunne laag hooi bedekt, in kelders gelegd worden, waar zij voortdurend hunne vastheid behouden.

Op onze gravure is een dier ijsvelden afgebeeld.

Op de valkenjacht.

Gelijk men weet, was de valkenvangst of de jacht met den vogel eertijds het geliefkoosde tijdverdrijf der koningen, edelen en voorname vrouwen. Het was een moeielijke, kostbare kunst en daarbij tamelijk wreedaardig. Zij is tegenwoordig in het meerendeel der beschaafde landen algemeen in onbruik geraakt en bijna geheel vergeten. Men oefent ze evenwel nog uit in sommige landen van Europa, en wel in Engeland, Schotland, Duitschland, Zweden en Noorwegen.

Maar het is vooral onder de vorsten en aanzienlijke personages van Perzië, Hindostan en Noord-Afrika, dat de valkenvangst in eere gehouden is. Inzonderheid hebben de Perzen het in de africhting der valken tot een zeer hoogen trap van volmaking gebracht. Zij richten er af op de jacht van alle soort van wild; nochtans wordt aan de gazellenjacht boven alle andere de voorkeur gegeven. Zij richten er hunne vogels zeer slim op af: zij hebben opgezette gazellen, op wier neus en nergens anders zij altijd aan hunne valken te eten geven.

Na ze op die wijze geleerd te hebben, nemen zij ze meê naar het open veld en zoodra zij een gazelle ontdekken, laten zij twee van die vogels los, waarvan de eene op den neus van de gazelle aanvalt en er zich met zijne klauwen aan vastklemt. De gazelle schudt den kop om er zich van te bevrijden; de vogel klapwiekt niet de vleugels om er zich aan vast te houden, hetgeen de gazelle natuurlijk wederom in haren vrijen loop vertraagt en haar zelfs belet voor zich uit te zien. Wanneer zij zich eindelijk met veel moeite van haar aanvaller verlost heeft, neemt de tweede valk, die in de lucht zweeft, de plaats van den eersten in om vervolgens op zijne beurt weder door dezen vervangen te worden, en zoodoende vertragen zij zoodanig den loop van de gazelle, dat de honden haar kunnen aanvallen. Onze gravure stelt een dergelijke jacht voor.

Een episode uit den amerikaanschen secessie-oorlog.
(Vervolg en slot.)

De vervolgde geconfedereerden waren nog slechts een twintigtal mijlen van Chattanooga verwijderd, doch met hun locomotief zag het er treurig uit. Door de felle hitte van den oven waren de koperen bouten gesmolten, en daar hun voorraad water en brandstof bijna uitgeput was, zou het hun weldra onmogelijk zijn verder te rijden.

Haastig beraadslaagden zij wat zij in deze moeielijke omstandigheid zouden doen, en eerlang hadden zij een plan gevormd dat hunner volkomen waardig was. Er werd besloten, dat een hunner zoo ver mogelijk met de locomotief zou voortstoomen, terwijl de anderen zouden uitstappen, een gedeelte van den weg onbruikbaar maken en vervolgens zich in het kreupelhout langs de spoorbaan verbergen; wanneer de trein der secessionisten in hunne nabijheid zou zijn en de manschappen met het herstellen der rails zich zouden bezig houden, zouden zij hen onverhoeds aanvallen, hen verspreiden en hun locomotief in tegenovergestelde richting doen vertrekken, ten einde aldus ruim baan te krijgen en een geschikte gelegenheid om zich uit de voeten te maken. Juist wilden zij aan dit plan uitvoering gaan geven, toen zij den vijandelijken trein met groote snelheid zagen naderen. Daar een treffen binnen weinige oogenblikken onvermijdelijk zou zijn, spoorde Andrews nu zijne mannen aan in het bosch te vluchten, en na degenen die hem omringden de hand gedrukt te hebben, sprong hij zelf van de locomotief en verdween in het dichte hout, van nabij gevolgd door zijne gezellen, die het in hun belang rekenden zijn raad niet in den wind te slaan.

Doch het wordt tijd dat wij op de twee kloeke hardloopers, Murphy en Fuller, terug komen, die te voet Big Shanty verlieten om de gestolen locomotief achterna te snellen.

Hoe dwaas hun ondernemen ook toescheen, het was niettemin oorzaak dat het plan der stoutmoedige geconfedereerden mislukte. Omstreeks drie mijlen ver liepen zij onafgebroken voort zonder eenig ander doel dan om verder te komen; alstoen ontmoetten zij een waggon die van den weg af stond en dien zij zoo haastig mogelijk weêr op de rails plaatsten, om daarna, met behulp van eenige negers die op de velden in den omtrek aan 't werk waren, zoo goed als zij konden verder te trekken. Wanneer de weg opliep, stieten zij hun voertuig voort door middel van houten balken, die bij wijze van hefboomen gebruikt werden, en afdalende, lieten zij het eenvoudig naar beneden rollen. Zij legden aldus in een betrekkelijk kort tijdsverloop een tamelijk grooten afstand af en kwamen weldra aan een statie waar een zijtak van de linie begon die naar steenkolenmijnen voerde. Zij vroegen hier een stoomwagen en reden daarmeê naar Ringston, waar een locomotief van de Rome-linie, een vertakking van de WestAtlantic, op den opgaanden trein wachtte. Dit machine, waarvan zij zich meester maakten, stelde hen in staat hunne vervolging snel voort te zetten, de hun ontnomen locomotief in het gezicht te krijgen en deze van nabij te volgen tot op een plaats waar de weg zoodanig verwoest was dat zelfs aan een vluchtig herstel hoegenaamd niet te denken viel.

Zij begaven zich wederom te voet op weg, tot dat zij den afgaanden passagierstrein ontmoetten en dezen in de richting van waar hij gekomen was konden doen terugkeeren.

Van dat oogenblik zaten zij de geconfedereerden dicht op de hielen, en, gelijk wij gezien hebben, gelukten zij er eindelijk in de vluchtelingen zoozeer in het nauw te brengen dat deze genoodzaakt waren in de bosschen te vluchten.

Om een denkbeeld te geven van de snelheid waarmede de tocht welken wij hebben trachten te schetsen, geschiedde, hoeven wij slechts te zeggen dat de trein der vervolgers, niettegenstaande het stoommachine achteruit ging en de wagens voortstiet in plaats van ze voort te trekken, met inbegrip van den tijd die voor het vrijmaken van den weg noodig was, in een en zestig minuten niet minder dan twee en vijftig mijlen aflegde.

Het spreekt van zelf dat de avonturiers, nu zij geen locomotief meer hadden en omringd van vijanden als zij waren, weinig kans meer hadden aan de handen hunner vervolgers te ontkomen. Twee regimenten paardenvolk legerden twaalf honderd meters van de plaats waar zij hun voertuig in den steek hadden gelaten. Er werd bovendien te Ringgold een wapenschouwing gehouden en honderden pachters, van goede paarden voorzien, waren in die stad vereenigd; overal langs den weg stonden soldaten, en daar men gelegenheid had naar Chattanooga te seinen, werden van daar nog nieuwe troepen en ervaren verkenners uitgezonden.

Het was somber weêr en de regen viel met bakken uit den hemel. De onverschrokken geconfedereerden waren met het land bijna niet bekend, en daar dikke wolken de zon aan hunne oogen onttrokken, konden zij zich geen rekenschap geven of zij in noordelijke of zuidelijke richting gingen. Zij drongen niettemin steeds dieper in de bosschen door, in de hoop van ten laatste de rivier Tennessee te bereiken.

In minder dan een uur nadat de vervolgers door middel van de telegraaf om hulp hadden verzocht, krioelden de omstreken van jagers en veldontdekkers, die zorgvuldig al de wegen en paden doorzochten en bewaakten; de toestand der vluchtelingen werd nog verergerd doordien men speurhonden op hen had uitgezonden die hen met voorbeeldeloozen tact trachtten op te sporen. Vier en twintig uren nadat zij hun locomotief verlaten hadden, waren de geconfedereerden dan ook in de macht hunner vijanden. Allererbarmelijkst was de toestand waarin zij zich bevonden: geheel met slijk en vuil bedekt, waren zij bovendien doornat en zoozeer door honger en vermoeienis uitgeput, dat zij zich nauwelijks op de been konden houden.

De treffende geschiedenis hunner lotgevallen in de bosschen van Georgia kan men zich beter voorstellen dan beschrijven. Toen men hen ondervroeg, ontkenden de gevangenen in 't eerst dat zij de personen waren die den trein gestolen hadden; zij gaven voor vreedzame burgers uit Kentucky te zijn, die, het bestuur van Was hington moede, op weg waren naar het leger der secessionisten. Het leed echter niet lang, of zij moesten hunne veinzerij laten varen en de hun ten laste gelegde feiten erkennen. Ter hunner verdediging voerden zij aan dat zij op last van de regeering gehandeld hadden, weshalve zij verzochten als krijgsgevangenen behandeld te worden. Men was echter niet geneigd aan dat verzoek gehoor te geven, doch besloot hen ten spoedigste voor een krijgsraad te recht te doen staan.

Een zeer talentvol advocaat, de voormalige rechter Baxter uit Tennessee, werd met hunne verdediging belast.

Andrews, het hoofd der expeditie, ondervond een geheel andere behandeling dan de deelgenooten zijner gevangenschap: hij werd afzonderlijk door een krijgsraad in verhoor genomen en, nadat men zijne eigene getuigenis met die zijner makkers vergeleken had, tot de galg veroordeeld,

Toen men te Chattanooga het schavot wilde gaan oprichten, vernam men dat de troepen der geconfedereerden kwamen aangerukt, weshalve men het raadzaam oordeelde den gevangene naar Atlanta te vervoeren.

De veroordeelde vond gelegenheid om te ontsnappen, en reeds was hij bijna in veiligheid, toen hij, half naakt en uitgehongerd, in de holte van een boom ontdekt werd door eenige kinderen die in de bosschen aan het spelen waren. Niet zoodra was zijn schuilplaats bekend, of hij werd weêr gevangen genomen en bijna onmiddellijk daarop in een katoen-plantage, niet ver van de stad Atlanta, aan een galg opgehangen. Andrews onderging den dood met een wakker hart en bleef tot het laatste oogenblik

van zijn leven verzet aanteekenen tegen zijn veroordeeling, en zijn terechtstelling een schending noemen van het volkenrecht.

Gedurende het proces dat tegen de overige beschuldigden gevoerd werd, kon men onder anderen hooren dat de rechtbank besloten had een onderscheid te maken tusschen hen die de 50.000 dollars zouden ontvangen hebben welke de generaal Mitchell beloofd had, en hen die slechts in buitengewone dienst waren uitgezonden geworden, zonder dat men hen vooraf onderricht had omtrent den aard van de expeditie waaraan zij moesten deelnemen. De verdediging der gevangenen was gegrond op het feit dat alle twintig in bijzondere dienst waren gebruikt geworden en dat diensvolgens hunne daad een bloote krijgsverrichting en geen werk van spionnen was geweest. Wat de burgerkleeding betrof welke men hun verweet te hebben aangetrokken, zij haalden te dien aanzien het feit aan dat eenigen tijd geleden een bende stroopers onder bevel van generaal Morgan in een zelfde dracht was gevangen genomen en niettemin vanwege de overheid van Washington de behandeling van krijgsgevangenen had ondervonden.

Het pleidooi duurde zeer lang, de verdediging werd meesterlijk gevoerd, en de rechtbank stelde dan ook verscheidene dagen hare uitspraak uit.

Op zekeren dag dat de gevangenen aan het praten en het zingen waren, vestigde een hunner de aandacht van zijn lotgenooten op een tamelijk talrijke troep ruiters die voor de deur der gevangenis bleef staan, en te gelijker tijd bemerkten zij dat een groote menigte volks zich in de aangrenzende straten verdrong.

Eensklaps werd de deur van hun kerker door een bewaarder geopend, en een officier, na zich op den dorpel geplaatst te hebben, begon de namen af te lezen van William Campbell, Georges Wilson en vijf hunner makkers. Behalve één, die aan de koorts leed en ondersteund moest worden, stonden de gevangenen wier namen waren afgelezen, van hun zitplaatsen op en verlieten op het daartoe ontvangen bevel de gevangenis, voorafgegaan van den officier.

De overige gevangenen verkeerden in de hevigste spanning, daar zij niet wisten of hunne vrienden waren geroepen om uitgewisseld en in vrijheid gesteld dan wel om ter dood gebracht te worden. Na eenige oogenblikken kwam het zevental terug om bij monde van Georges Wilson, die voorop ging, de achtergebleven gevangenen meê te deelen dat zij met hun zevenen veroordeeld waren om nog dien dag opgehangen te worden.

Onmiddellijk bonden de bewaarders hen aan armen en voeten, terwijl de veroordeelden voor het laatst van hun makkers afscheid namen. Allen vereenigden zich daarop in het gebed, en zich tot degenen wendende die in het leven gespaard zouden blijven, sprak Wilson hun in dezer voege toe: ‘Vrienden, zoo gij ooit in het vaderland mocht weêrkeeren, zegt dan aan onze landgenooten dat wij er zonder spijt of tegenzin voor gestorven zijn.’

In minder dan drie minuten was dit afscheid genomen en had men de toebereidselen voor de terechtstelling gemaakt; de veroordeelden werden vervoerd in een open wagen die hen vóór de groote gevangenispoort wachtte; de stoet zette zich in beweging te midden van een sterk peloton cavalleristen en gevolgd door een onafzienbare menigte nieuwsgierigen.

Een ontzaglijk groot schavot was midden in de stad opgeslagen. Zoodra de veroordeelden op de strafplaats waren gekomen, deed men hun de strikken om den hals waarmeê zij zouden worden opgehangen.

Alvorens de eeuwigheid te worden ingezonden, vroeg Georges Wilson vergunning om een woord te mogen spreken; zijn verzoek werd toegestaan, en met den dood

voor oogen, uitte hij toen eenige woorden welke een ieder door het hart gingen die zijne treffende toespraak kon hooren. Hij zegde, zonder gejaagdheid en met een klare, duidelijke stem, dat wakkere en vastberaden mannen bij de nadering van den dood niet morden, en dat hij voor zich tegen het vonnis waardoor hij ter dood veroordeeld was niet in appel zou willen komen. Maar in naam zijner makkers en in naam van recht en menschelijkheid teekende hij verzet aan tegen de straf welke men hen deed ondergaan. ‘Wij zijn soldaten,’ riep hij, ‘en als soldaten hadden wij daarom behandeld moeten worden!’ Hij voegde er nog bij dat zijne makkers en hij slechts geleid waren geworden door de liefde welke zij hun land toedroegen; hij betuigde medelijden te hebben met de burgers van de zuidelijke staten der amerikaansche republiek, die zich door de kwade trouw hunner opperhoofden tot een misdadigen en hopeloozen opstand hadden laten misleiden; hij voorspelde dat eerlang de banier van den amerikaanschen Bond zou wapperen op de plaats waar hij nu ging sterven, en hij eindigde met te zeggen dat hij en zijne vrienden bereid waren hun lot manmoedig te ondergaan.

Gedurende deze toespraak hadden zijne makkers zich naar hem toegekeerd en diep bewogen hoorden zij zijne laatste woorden aan, die den minst moedigen kracht en sterkte in de ziel stortten.

Nauwelijks had hij opgehouden met spreken, of een veêr deed een luik vallen dat zich onder de voeten der veroordeelden bevond, en meteen hingen dezen te bengelen in de lucht. De toeschouwers wendden onwillekeurig een seconde het hoofd ter zijde, en toen zij hunne oogen weêr naar het schavot richtten, zagen zij slechts vijf mannen aan den galg hangen: de koorden der twee anderen, die zeer zwaar en sterk waren, bleken niet bestand te zijn geweest tegen het gewicht dat zij te dragen hadden. Niet zonder moeite gelukte men er in de straf aan deze twee te voltrekken. De lijken der kloeke mannen werden op twee passen van de plaats waar zij ter dood gebracht waren, zonder plechtigheid begraven.

De overige gevangenen werden niet ter dood gebracht. Dank een stouten aanslag, hadden acht hunner het geluk te ontsnappen; zij hadden namelijk den cipier der gevangenis in hun macht weten te krijgen: na hem geboeid en den mond toegestopt te hebben, hadden zij hem zijn sleutelbos ontnomen, door middel daarvan de buitenpoort bereikt, aldaar de schildwachten over rompeld, en na een korte, doch vinnige schermutseling zich uit de voeten gemaakt en zich kunnen aansluiten bij het leger der geconfedereerden, dat toen niet ver meer van Atlanta was. De anderen, die in den strijd gewond werden, hadden niettemin getracht hen te volgen, doch zij misten de kracht om ver te komen; zij werden dan ook weêr gevat en bleven nog eenige maanden in de gevangenis, waarna zij, in maart 1863, werden uitgeleverd.

Het gouvernement der Vereenigde Staten schonk een milde belooning aan de dapperen die het waagstuk overleefden, terwijl het de zorg op zich nam voor de naaste bloedverwanten van degenen die zoo ongelukkig waren omgekomen; en zoo eindigde dit stoute avontuur, waarvan de herinnering slechts bewaard is in het geheugen van hen die er aan deel namen of er van getuige waren. De geschiedenis teekent niet altijd de heldendaden van den nederigen soldaat op, en deze is dikwijls de bewerker van den roem dien zijn generaal met minder gevaar en moeite inoogst!

Een Poolsche legende.

Aan het einde van een dorp stond eens een vervallen hut, waarin eene arme weduwe woonde met hare dochter. Haar geheel leven had zij niet dan ellende gekend, en de

eenige hoop van haren ouden dag had hare dochter moeten zijn, doch het scheen dat de goede God het anders had besloten, want Hij had het arme kind bij een goed hart, zulk een grooten bult toegedeeld, dat zelfs hare moeder haar uitermate leelijk vond. Zij geloofde niet dat het meiske ooit een man zou krijgen. Op het land zijn, door den aard der bezigheden, kracht en gezondheid noodig, en nu was de dochter der weduwe daarentegen zeer zwak, zoo dat de arme vrouw in

de toekomst even min geluk voor hare dochter, als troost voor zich zelve of een steun voor haar ouden dag vond.

Eens wilde het goede meiske een kruikske water halen aan de bron, om een kreupele bedelaarster, die aan de deur der hut was blijven staan, te drinken te geven. Zij werd door de wreede, lichtzinnige dorpsjeugd aangevallen en met allerlei spotternijen overladen, zoo dat hare moeder, die dit aan de deur harer woning gaê sloeg, bitter begon te weenen.

'Waarom weent gij, arme weduwe?' vroegen drie stemmen, als van omhoog. De droeve moeder zag rond: de kreupele oude was verdwenen, doch een weinig ter zijde, boven haar hoofd, zweefden drie gevleugelde feeën die de vraag herhaalden.

'Hoe zou ik niet weenen,' antwoordde de weduwe, 'wanneer ik zie, hoe de kinderen mijn ongelukkige dochter aanvallen en haar beleedigen en bespotten!'

KEIZER AUGUSTUS BIJ HET GRAF VAN ALEXANDER DEN GROOTE, NAAR SCHOMMER.

'Dat is niets, moederke; mettertijd zal uwe dochter nog als koningin regeeren!'

Zoo spraken de feeën en vlogen heen, en het hart der weduwe was met een onbeschrijfelijke vreugde vervuld. Een zoete hoop deed hare oogen schitteren, want zij geloofde aan de belofte der feeën, en met spanning wachtte zij dan ook het gelukkig oogenblik af dat het woord der bovenmenschelijke wezens zou vervuld worden.

Zij wachtte en wachtte, doch te vergeefs. Jaren waren reeds verstreken, en niet alleen was nog altijd geen koning gekomen om de hand der ongelukkige te vragen, maar zelfs den armsten boerenknecht kwam dit niet in de gedachte.

‘Ja, ja, de dochter der weduwe is zeer, zeer goed en lieftallig. Er is geen beter meiske,’ zegde men, ‘doch haar bult!’

Haar bult schrikte zelfs de minst moeielijken af. De moeder besloot dan ook ten laatste hare toevlucht te nemen tot een list. Na langen tijd te hebben nagedacht, verkocht zij haar wo-

ningske, en trok naar een verwijderd land, waar niemand haar of heur dochter kende. Daar huurde zij eene hut in de nabijheid van den straatweg, sloot hare dochter in een achterkamer en bevool haar, onophoudelijk op den vierden vinger harer rechterhand te zuigen. Zij zelf kookte elken dag de welriekendste kruiden, en met dit reukwater besproeide zij den weg voor hare deur.

Eenige maanden later kwam de koning van het land voorbij. Hij hield voor de hut stil, riep de weduwe en sprak:

'Zeg mij eens, goede vrouw, waarom gij zulk een heerlijken geur voor uwe woning verspreidt. Nooit heeft zoo 'n aangename geur mijn neus gestreeld.'

'Doorluchtige koning en heer,' antwoordde de weduwe, 'dat is het water, waarmede mijne dochter zich wascht en dat ik hier uitgiet.'

'Nu, dan moest gij uwe dochter eens laten zien,' hernam de koning; 'zij moet wel zeer schoon zijn, daar het water, waarmede zij zich wascht, zoo heerlijk riekt!'

'Mijne dochter is een wonder, doch ongelukkig mag zij zich aan niemand toonen. Zij vreest zeer voor betoovering, en een booze fee heeft haar voorzegd, dat zij, zoo ze zich vóór haar huwelijk aan iemand laat zien, ziek zal worden en sterven.'

De nieuwsgierigheid des konings werd door deze mededeeling zeer geprikkeld. Hij verlangde zoozeer de dochter der weduwe te zien dat hij de oude beval hem ten minste een der vingertoppen van de geheimzinnige schoone te toonen. De weduwe bracht den koning nu aan de deur der gesloten achterkamer, en de gebulte stak door een gaatje in de deur, daartoe te voren aangebracht, den vierden vinger harer rechterhand. Deze vinger was zoo schoon, zoo wit, de nagel zoo goed gesneden en zoo rooskleurig, dat de koning, na deze proef, smoorlijk op de vermeende schoone verliefd werd en de weduwe om de hand harer dochter vroeg.

EEN JAPANSCH MEISJE AAN HAAR TOILET

'Ik schenk haar u, doorluchtige koning,' sprak de weduwe, buiten zich zelve van vreugde, 'doch op voorwaarde dat ik morgen avond mijne dochter in uw paleis moge brengen en Uwe Majesteit haar gesluierd en in den maneschijn trouwe. Eerst na uw huwelijk bestaat er geen gevaar meer zoo gij haar aanschouwt.'

De koning stemde gaarne in alles toe, keerde in allerijl huiswaarts, en den volgenden dag zond hij een rijtuig om zijne bruid af te halen. De weduwe bakerde haar dochter zoo goed in, dat men noch haar gelaat, noch haar ongelukkigen bult kon zien. Beiden stapten in de koninklijke koets en vertrokken.

Toen zij des avonds aan het paleis des konings afstapten, presenteerden de schildwachten het geweer, de tamboers roffelden hunne

DE IJSPLOEG.

trommen, de klokken werden geluid en van alle kanten weêrklonken schoten.

En in een donkere zaal, in den maneschijn, verbond de koning zich met het gebulte meisje in het huwelijk. Zoodra de weduwe zag dat hare dochter de echtgenoote des konings was, snelde zij stil de straat op, zette zich onder een kruis neder, en berstte in tranen uit: 'Mijn God,' riep zij, 'wat zou ik niet willen geven, zoo mijn dochter nu schoon ware!'

'Waarom weent gij, arme weduwe?' vroegen drie stemmen, als van omhoog. De weduwe zag om: een weinig ter zijde, boven haar hoofd, zweefden drie feeën. 'Hoe zou ik niet weenen!' antwoordde de bedrukte vrouw. 'Heb ik mijne dochter niet ten huwelijk gegeven aan een koning dien ik bedroog!'

En daarop verhaalde zij alles wat er gebeurd was. Op strengen toon zegden de feeën, toen zij geëindigd had: 'Gij weent over de gevolgen van uw bedrog; waarom zijt gij voor het bedrog zelf niet teruggedeinsd?'

'Maar gij zelf, lieve feeën, hebt mij vóór jaren gezegd dat mijne dochter eenmaal koningin zou worden. Ik heb de Voorzienigheid, die reeds al te lang aarzelde, te hulp willen komen, en wellicht heb ik ongelijk gehad, doch ik heb aldus gehandeld uit liefde tot mijn kind.'

De feeën antwoordden op treurigen toon:

'Men moet op doornen wandelen om in den hemel te komen. Indien dus hij die hier beneden wordt geboren, het moeielijke pad der waarheid volgt, zoo nadert hij Gods troon te zekerder, naarmate hij meer moet lijden. Doch eerst nadat de dood hem heeft bevrijd van zijne zorgen, ijdelheden en ellende, zal hij het hemelsche rijk verwerven, en zie, dat was het wat wij uwe dochter beloofden. Doch gij voelt berouw over uwe verkeerde handelwijze, waartoe gij u slechts uit overmaat van moederlijke liefde hebt laten verleiden, en God zal u uw misslag dus wellicht wel vergeven. Wat ons betreft, wij zullen uwe dochter helpen. Hoop!'

Met deze woorden vlogen de toovergodinnen weg, terwijl de weduwe op hare knieën neêrviel en begon te bidden.

Toen de koning met het gebulte meisje getrouwd was, verwijderde zich zijn gevolg, en niet zoodra was de vorst met zijne vrouw alleen, of hij wilde haar zien. Hij trok den sluier weg, beschouwde haar in den maneschijn, en toen hij het wanstaltige wezen ontwaarde, geraakte hij in zulk eene woede, dat hij de ongelukkige vast greep en haar van de tweede verdieping uit het raam wierp. Hierop begaf hij zich te bed, en na lang te vergeefs den slaap verwacht te hebben, sluimerde hij eindelijk in met een hart dat door wroeging gepijnigd werd; want was hij ook even driftig als zoo vele andere koningen, hij was toch geen booswicht.

De uit het venster geworpene zou in de gracht langs het paleis zijn omgekomen, waren in dien zelfden oogenblik de feeën niet toegesneld, die haar in de lucht zwevende hielden, en haar, zonder eenige verwonding, in den koninklijken hof neêr zetten.

'Waar is mijne moeder?' vroeg de ongelukkige, toen zij een weinig van den schrik bekomen was.

'Uwe moeder zal morgen in het paleis komen,' antwoordden de feeën. 'Zij zal de schoonmoeder des konings en gij zult eene beminnenswaardige koningin worden. Wend thans uw gelaat naar de maan en sluit uwe oogen.'

Het meisje met den bult gehoorzaamde, en de drie feeën, welke haar aan de hand hadden gevat, namen haar in heur midden en, nadat zij drie maal rond haar heen hadden gedanst, zegde ieder harer op hare beurt:

'Gij hebt een goed hart - uwe goedheid zal uit uwe trekken spreken. Ik schenk u schoonheid.'

'Gij wordt oud; de zachtzinnigheid van uw geest zal uw gelaat verjongen. Ik schenk u jeugd.'

'Gij waart een weinig te onnoozel. Ik schenk u verstand.'

Toen deze plechtigheid afgeloopen was, verdwenen de drie toovergodinnen. Het meisje voelde zich als herboren, en toen de dag aanbrak, ontwaarde zij, even verwonderd als verrukt, dat zij een kleedsel van prachtige stof aan had, met een diadeem op het hoofd en diamanten aan hare vingers. Ook hare gestalte was veranderd, want zij was thans slank en welgevormd. IJlings liep zij naar de rivier om zich te overtuigen dat zij niet droomde. Toen zij zich in 't water spiegelde, kon zij een kreet van vreugde niet onderdrukken - zoo jong, zoo schoon zag zij er uit! Daarop plukte zij op de bloemperken eenige geurige rozen en begon in de laan voor de kamer des konings op en neêr te wandelen.

Op datzelfde oogenblik ontwaakte de vorst. Een zijner lijfknechten trad nader om hem te melden dat onderscheidene leden van den senaat en andere hooggeplaatste personen waren aangekomen om Hunne Majesteiten hunne hulde en gelukwenschen aan te bieden. De koning was niet weinig verlegen, en wist niet wat hij zou aan vangen. Bedroefd zag hij uit het raam om te ontdekken wat er van het ongelukkig slachtoffer zijner woede geworden was. O wonder! daar ontwaart hij in de laan, tegenover zijn kamer, een vrouw van ongemeene schoonheid! Nooit had zijn oog een liefelijker wezen aanschouwd!

Haastig ging hij een verborgen trap af, bleef vol bewondering en eerbied een wijl sprakeloos voor de onbekende staan, en zegde toen: 'Wie heb ik de eer in mijn hof te begroeten?'

'Uw echtgenoote, koning, die gij gisteren uit het raam hebt geworpen.'

'Is het mogelijk!.... O, vergeef mij, koningin!' En na hoffelijk om verschooning gevraagd te hebben, vatte hij hare bevallige hand, waarvan hij de schoone vingers zeer wel herkende, geleidde haar naar de gehoorzaal en stelde haar aan de verzamelde hovelingen en notabelen als hunne koningin en zijne echtgenoote voor. Daarop deed hij haar aan zijne zijde op den troon plaats nemen en ontving de huldebetuiging en gelukwenschen der aanwezigen.

Weldra verspreidde zich in het paleis en van daar door het gansche land het gerucht dat de jonge koningin zoo schoon en, wat nog veel meer waard is, zoo geestig en minzaam was dat ieder die haar aanzag zijne oogen niet van haar af kon wenden, en wie haar hoorde, niet genoeg naar haar luisteren kon.

Dit gerucht kwam ook de weduwe ter oore, die vroeger van een misvormd meiske en thans van zulk eene beminnenswaardige koningin de moeder was. Zij begaf zich onmiddellijk naar het jonge paar, en bleef bij hare kinderen wonen, die een hoogen ouderdom bereikten en altijd gelukkig samen leefden.

Een geschikt tegengeschenk.

Voor de amerikaansche koloniën van Engeland zich van den moederstaat losgescheurd hadden, vervoerde de engelsche regeering, om in de overvolle gevangenissen plaats te maken, ieder jaar geheele scheepsladingen misdadigers over zee naar Amerika.

Ondanks de klachten die hierover van gene zijde des Oceaans aangeheven werden, ging men steeds met het transporteeren van schelmen voort.

Daar kreeg de engelsche minister Walpole op zekeren dag uit Baston een kist thuis gestuurd die levende ratelslangen inhield. Deze dieren, welke een zeer taai leven hebben, hadden de vermoeienissen der zeereis zeer goed doorstaan. Een ongeteekende, zeer beleefde brief lag er bij, waarin Zijne Exellentie verzocht werd, het nevensgaande tegengeschenk voor de toegezondon schurken aan te nemen. Hij zou de lieve kruipdieren, welke voor Noord-Amerika juist hetzelfde waren als dieven en moordenaars voor Engeland, in den koninklijken dierentuin zich kunnen laten vermeerderen, opdat de Engelschen met verloop van tijd er hetzelfde voordeel van zouden kurnen trekken als de toegezonden misdadigers de Amerikanen aanbracht.

De geestige steller van dezen brief, waarmeê het gewenschte doel bereikt werd, was een destijds nog tamelijk onbekenden, doch later zeer vermaarden boekdrukker - de gevierde schrijver Benjamin Franklin.

Na den onafhankelijkheidsoorlog, waaraan ook Franklin een werkzaam aandeel nam, hield het transporteeren van misdadigers naar Amerika natuurlijk op. Australië, waar kapitein Cook kort te voren langs de kusten onderzoekingen gedaan had, werd sinds dien tijd met deze plaag lastig gevallen.

Weêrsvoorspellers.

Niet alleen de vogels - als bijv. de zwaluwen, wanneer zij hoog of laag vliegen - maar ook verscheidene andere schepsels voorspellen het weêr.

Verschijnen wespen 's avonds in groot getal, dan is dit een teeken dat er heldere dagen komen; helder weêr is ook te wachten, als de veldmuizen zich 's avonds vroeg vertoonen, als de muldenaars vlug in de lucht rondvliegen en er hoog in opstijgen; als de visschen dicht bij de oppervlakte des waters zwemmen, de mollen uit hunne gaten komen en de kikvorschen lustig kwaken.

Regen staat voor de deur als de pieren uit de gaten kruipen en de mieren ieverig aan 't werken zijn. Onfeilbare weêrsprofeten zijn de kikvorschen en de spinnen. Duikt de eerste onder, als men hem in een met water gevulde kom houdt, of verbergt hij zich onder de voorwerpen, in de kom aanwezig, dan heeft men regen of storm te wachten; maar komt hij boven, dan heldert het weêr op. Maken de spinnen haar net eng en kort, dan is vochtig weêr in aantocht, terwijl het goed weêr bestendiger zal wezen naarmate zij hun weefsel gelijkvormiger en grooter maken.

Ook de planten geven teekens van weersveranderingen. Als de pimpernel zich sluit en de klaver hare bladen laat hangen, is zeer waarschijnlijk regen te wachten, en zoo men de eiken zonder insekten vindt, moet men op een strengen en harden winter bedacht zijn.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

De oude Kurk wist bijna niet, hoe hij het gesprek met dat dwarshout van een boer zou voortzetten.

- Zoo als u bekend is, Faust Klinkert, hernam hij, ben ik eigenaar der *Zilveren Ster* geworden.

- Indien gij daarop trotsch zijt, is het mij wel.

- God beware mij, dat ik daarop trotsch zou wezen.... om trotsch te zijn, ben ik te oud geworden; wanneer de mensch er aan denkt, dat hij met een zijner voeten reeds in 't graf staat, leert hij, wat hem van de hoovaardij nog overblijft, gemakkelijk af.

- Ja, gij zijt heel uw leven een schriftgeleerde geweest, knorde Klinkert.

- Nu, indien gij dan volstrekt weigert mij de hand te geven, die ik u rechtzinnig toesteek, verzoek ik u, een oogenblik te luisteren naar zaken, die voor u van het grootste belang zijn.

- Ik heb anders weinig trek, om naar iemand, wie het ook zijn moge, te luisteren... doch zeg maar op.

- Dat ik de *Zilveren Ster* aan mijn naam heb, is u bekend.

- Heb ze maar.... bewaar ze maar zorgvuldig.

- Ook is het u bekend, dat ik volgens de voorwaarden der verkooping het recht heb, de *Ster* met half maart te betrekken.

- Den eerste, die zonder mijn toelating een voet in mijn huis zet, schiet ik overhoop; mijn geweer staat daar in de klokkekast.

- Ik hoop niet, dat gij tot dergelijke gewelddadige middelen zult overgaan, Faust Klinkert; 't zou het ongelukkigste voor u zelven wezen.
- En toch doe ik het; daar staat mijn geweer; het is nog hetzelfde, waarmeê ik uw ooievaar uit de lucht schoot.
- Mijn ooievaar, Faust Klinkert?
- Dat is nu hetzelfde; maar ik verwittig u, dat gij nooit in uw leven de *Ster*, zoo als zij nu is, zult bewonen.
- Niet? Een aangekocht huis is toch het wettig eigendom van den kooper.
- Dat gaat mij niet aan, riep de boer opspringend en woest met zijn vuist tegen zijn hoofd slaande; uit mijn huis ga ik niet.... liever steek ik het nest boven mijn hoofd in brand.
- Nooit heb ik het inzicht gehad u de *Ster* te doen verlaten; ik wilde u integendeel een voorstel doen, om de voorouderlijke woning voor altijd te blijven bewonen.
- Heb ik u goed verstaan?
- Zeker hebt gij dat; en ik kan u verzekeren, dat het slechts van u afhangt, om de *Zilveren Ster* in uw leven niet meer te verlaten.
- En nu ga ik er uit, riep de dwarskop: en de *Ster* moge blijven staan, waar zij staat, of voor altijd in de lucht vliegen en nooit meer naar beneden vallen, 't is mij om het even; maar nu gij zoo spreekt, ga ik er uit.
- Bedenk u eens goed.
- Ik heb mij reeds lang genoeg bedacht.
- Indien gij eens een oogenblik naar mij wildet luisteren.
- Ga maar heen, en doe met uw *Ster* wat ge niet laten kunt.
- Is dat uw laatste woord?
- Het allerlaatste; indien gij mij de *Ster* voor een pijp tabak wilt geven, wil ik ze niet; neen, voor heel het nest, zoo als het reilt en zeilt, laat ik u niet opstoppen.
- Faust Klinkert, uwe handelwijze is niet redelijk; waarom.,..?
- Daarom, daarom, daarom! en nu is 't uit!

En daarmeê kon de brave oude man weêr heengaan.

Zoo kwam de verhuistijd, zoo kwam half maart.

Over het algemeen is half maart op de dorpen geen treurige dag; de buren zijn elkander behulpzaam, en het werk loopt, ten minste voor kleine huishoudens, voor den avond af. Is het een boer die verhuist, dan komt de buurt, waar hij heen gaat, met karren en paarden; de jongens, de meisjes helpen elkander, en zoodra men het huisraad, het akkergerief, en al wat er voorhanden is, heeft opgeladen, gaat de vrouw van den verhuizer met haar kinderen op de huifkar zitten, welke men versierd heeft met gemaakte bloemen, palmbladeren, gekleurd papier en klatergoud. De buurmeisjes nemen elk een koe, kalf of geit aan de hand, en dansend, zingend en bij het luid geschreeuw van: kieuw, kieuw! het gerammel der bellen aan den hals der paarden, en het onophoudelijk geklap en geklets der voermanszweepen zet zich de trein in beweging naar de nieuwe boerderij.

Verhuist er een werkman, dan kost het hem slechts een enkel woord, en zijne buurlieden staan hem trouw ten dienste. De weigering om bij den verhuizing een handje te helpen, wordt door iedereen afgekeurd, en door den belanghebbende uiterst euvel opgenomen.

Ik heb in het gevangenhuis, waar ik sedert eenige jaren met de geneeskundige dienst ben belast, een brandstichter ontmoet, die geen andere reden van zijn

schelmstuk opgaf, dan alleen dat de afgebrande boer op den verhuisdag zijne medehulp had geweigerd.

De nieuwe woning, die Faust Klinkert ging betrekken, lag geen honderd schreden van de *Zilveren Ster* verwijderd.

Het was een klein, onaanzienlijk huiske, langs de voorzijde uit steen opgebouwd, van weêrszijden en ook aan den achterkant met leemen wanden, en daarop een versleten stroodak.

Daags te voren waren eenige buren bij hem gekomen, en hadden hem gezegd.

- Faust Klinkert, indien u dat aanstaat, zullen wij van daag het huis opwitten en uitschrobben; morgen komen wij met een paar draagberries en twee of drie kruiwagens uw huisraad opladen; zoodoende is de verhuizing in een oogenblik afgeloopen.... indien u dat aanstaat, zijn wij gereed.

- Neen, dat staat mij niet aan, had de dwarskop geantwoord; ik heb niemand noodig.

Het onbeleefde antwoord stoorde eigenlijk niemand; om de lichtgeraaktheid der boeren op te wekken, moet men hen op een geheel anderen toon aanspreken.

Midden in den nacht, bij gevaar op een donkeren weg armen en beenen te breken, begon Faust Klinkert, geholpen door zijne dochter, te verhuizen. Geheel den nacht door droeg, torschte en sleepte hij met zijn huisraad van de *Zilveren Ster* naar zijne nieuwe woning en had tegen den morgen zijn werk af. Toen liep hij, met de lamp en den hond, voor het laatste zolder, kelder, al de vertrekken, al de hoeken en kanten van zijn oud huis nog eens af, ten einde zich te overtuigen of hij niets vergeten had weg te dragen, liet deuren en vensters wijd open staan en ging heen. Op de straat keerde hij zich om, bezag de *Ster* van den grond tot den schoorsteen en knorde, dat hij er zijn hand niet meer om wilde verdraaien, of zijn oud nest nu maar in de lucht sprong, of door den grond wegzakte, en er voor altijd in begraven bleef.

Bij Kurk ging het dien dag geheel anders toe. De nieuwe buren kwamen hem af halen met een heelen trein karren, waarbij de versierde huifkar, de schoonste, die er ooit door het dorp had gereden, niet ontbrak. In een enkele lading ging men al het huisraad overbrengen; er waren voerlieden, die niets anders dan een stoel, een tafel, een ketel, of een of ander stuk huisraad geladen hadden, maar toch reden zij mede - de trein moest lang, er moest veel, zeer veel volk aanwezig zijn; dat was eene eer voor den ouden man, die door iedereen geacht werd.

Nooit had men in het dorp zooveel zweepen in eens hooren klappen en kletsen, nooit had men zooveel bellen om den hals der paarden hooren klingelen, nooit had men de trekpaarden en ook de voerlieden zoo heerlijk met gekleurd papier, palmtakken en klatergoud getooid gezien, als op den half maart dat de oude Kurk zijn intrek nam in de *Zilveren Ster.*

Reeds tegen den middag stonden tafels, stoelen kisten en kasten op de aangewezen plaats. Daarop schrobden de buurmeisjes de vloeren en bestrooiden ze vervolgens met zilverwit schuurzand; zij schuurden het koperen keukengerief zoo blinkend als het goud, en het tinwerk zoo helder, dat Kurk voortaan geen spiegel meer noodig had.

Toen de koperen ketels even als verscheiden kleinere voorwerpen op de kast waren geplaatst en het tinwerk in het rek stond, was de verhuizing zelve tot in zijne laatste bijzonderheden afgeloopen.

- En nu gaan wij uitrusten! riep de oude raadsheer, in de handen klappend; meisjes, spoedt u; de menschen hebben honger en dorst. En de buurmeisjes legden vuur aan, kookren het water, schonken de koffie op en haalden boter en brood aan. Weldra gingen de messen door de dikke ruggen en buiken der krentenbrood en en walmde

de geurige koffie door het huis. Daarna dronk men gesuikerd bier met volle teugen; er werd een smakelijke pijp gerookt, en in een paar hoeken speelden de boeren met de kaart.

- Zoo verhuisde men in den ouden tijd, riep de oude Kurk; en zoo moest het nog gaan, en waar het anders gaat, is geen trouw, geen vriendschap.

Sedert lang was het in het huis van Faust Klinkert zoo vroolijk niet geweest; de *Zilveren Ster*, die sedert lang met een rouwkleed bedekt was geweest, herleefde en scheen het Vroolijke huis van vroeger jaren te worden.

Bij Faust Klinkert ging het heel anders toe. De deur was aan den binnenkant toegegrendeld, de vensterluiken half toegestooten; want Faust, die op zijn bed lag te rooken, had geen licht noodig, zegde hij; hij wou wel heel zijn leven in een pikdonkeren nacht doorbrengen. Sauna zat met roodgeweende oogen, met de handen op den schoot, daar beweegloos te kijken - somtijds scheen zij even in slaap te vallen, en wanneer zij weêr wakker werd, begon het arme meisje te bidden.

Wat was het treurig in de nieuwe woning van den gevallen boer! De wind zuchtte, huilde en loeide in den schoorsteen en sloeg den rook van het vuur naar beneden; de glasruiten ratelden in hare versleten loodgroefjes, de deur en de vensters piepten bij elken rukwind, die dommelend tegen het huisje kwam stooten, en op den zolder, tusschen de reten der planken, achter het houtwerk, overal hoorde men een zonderling getrippel, gepiep en geritsel. Dat zonderling gedruisch maakten de muizen, de ratten, de vleermuizen, die sedert lang in het ongestoord bezit waren geweest der kleine vervallen woning. Waar slechts een opening, een spleetje was, kon men hare kleine, ronde oogen zien vonkelen, zien verdwijnen en onmiddellijk wederkeeren. De kleine, afzichtelijke dieren schenen nieuwsgierig rond te kijken naar Sanna, die daar op haar stoel beweegloos zat te bidden, en naar Klinkert, die op zijn bed lag te rooken.

Ja, het was recht treurig en akelig in de kleine, vervallen woning, die Faust Klinkert met zijne dochter dien dag had betrokken; ja, het was er treurig en akelig en het moest nog erger worden dan het nu was.

XVI.
Niet buigen.

In de meeste huizen, bijna in alle, stond de gewijde waskaars op de tafel te branden. Een der huisgenooten had het wijwatersvat en den gewijden palmtak genomen, en ging rondom het huis, den stal en de schuur, en wierp, bij het bidden van het Onze Vader, hier en daar eenige droppels van het gewijde vocht op het dak, tegen de muren, tegen de houtmijt. Het huisgezin zat rondom de tafel, waarop de gewijde waskaars brandde, te bidden; zoo was het hier, zoo was het bij al de boeren.

Was er een ongeluk in het dorp, of vreesde men, dat er iets ergs zou gebeuren? Daar ginds, wanneer men zijn oog wierp over de uitgestrekte heide, die van den zuidkant het dorp begrenst, zag men tegen eene lucht, die zoo zwart was, als de donkerste nacht. De wind kwam zoo onstuimig uit de heide gestormd, en brulde met zijne akelige stem zoo hard door het dorp, dat de moedigsten zelfs er van beefden. De groote, oude eiken en de dikke linden rondom de kerk stonden daar te buigen als graspijlen, sloegen hunne dikke armen dooreen, of schenen ze, even als iemand die erbarmelijk om hulp roept, naar den hemel op te heffen, en wierpen bij den toenemenden storm, hunne afgerukte lidmaten door het dorp heen. De lange populieren, daar ginds achter de kerk, bogen hun spitse koppen diep naar den grond en braken midden door. De dakpannen, het stroo, het riet der daken, vlogen, even

als of het papiersnippers waren, door het dorp heen. Eensklaps hield de ontzettende stem van den wind op. Boven het dorp was de lucht eensklaps zoo donker geworden, dat men, omhoog ziende, zou gemeend hebben in eene zee van den zwartsten inkt te zien. Nu begon de regen in breede stralen naar beneden te storten; de donder, die reeds lang daar ginder boven de heide had gerommeld, knalde verschrikkelijk door de lucht, en de eene bliksem wachtte bijna niet op den anderen. En zoo dikwijls het ijzingwekkend hemelvuur losberstte, zegenden zich de mannen, de vrouwen, de kinderen, die rondom de gewijde waskaars zaten te bidden, met het teeken des kruises. Zoo ging het een half uur lang, zoo ging het terwijl de grond, de huizen, de kerk stonden te daveren, en zich bij elken donderslag omhoog schenen te lichten, totdat er eindelijk een bliksemstraal naar beneden viel, die het turfhok eener boerderij, schuins over de *Zilveren Ster*, in brand sloeg.

Het was bijna als of de verwoede natuurelementen nu voldaan waren; want de donder

verwijderde zich, rolde het ontzettend floers boven het dorp achter zich op, en liet het licht weêr naar beneden.

Bij den eersten slag der stormklok, die het akelig geroep van 'brand!' overstemde, kwamen de boeren van alle zijden aanloopen en redden in een oogenblik het voornaamste, wat er op de boerderij onder de hand viel: het paard, de koeien, de kalveren, de varkens, het akkergerief, huisraad en kleêren. En daarbij moest het ook blijven; aan blusschen viel niet te denken.

Wel had men eene brandspuit, doch de lederen slang was op den naad hier en daar opengebersten, en de pompzuigers wilden noch omhoog, noch omlaag. Nu, dat had ook weinig te beteekenen, dewijl de meeste putten droog stonden, en huis, schuur en stal twee maal verbrand zouden wezen, voor men in de beek water kon halen. Gelukkiglijk draaide de wind, zoo als men dit na groote onweders dikwijls waarneemt, eensklaps om. Nu blies hij uit het noorden en joeg de vlammen, de brandende stroovlokken, de vonken, den rook recht over de akkers, waar geen huizen stonden. Indiën de wind zoo een oogenblik staan bleef, meenden de boeren, kou de woning zelve misschien nog gered worden; ja, de wind bleef in dezelfde richting waaien, en wat men voorzien had, gebeurde; de woning bleef gespaard en het verlies (want de oogst stond nog te velde) zoude zich bepalen bij stalling, schuur en turfhok.

Heel de brand had niet langer dan een goed half uur geduurd. Ginds ver in het noorden hing nog het afgedreven vreeselijk onweder, dat altijd verder en verder doorjoeg; in de tegenovergestelde richting, in het zuiden, schitterde de lieve zon aan een helderen hemel.

- Wat gaat de arme boer nu aanvangen? vroeg iemand; voeder voor zijn vee heeft hij niet en ook geen stalling.

- Wel, dat is heel eenvoudig, oordeelde de oude Kurk; hoe handelde men voorheen in het dorp, wanneer iemand door een brand in het ongeluk zat?

- Het is jaren geleden, dat wij dergelijk ongeluk niet meer te zien kregen.

- Neen, God zij gedankt; maar wat deed men dan, Kurk?

- Ik voor mij neem een koe meê naar huis, gij ook eene, mijn buurman en de uwe nemen er elk ook een. Een ander neemt het paard, en zoo verder. De dieren moeten behoorlijk, even als eigen vee, behandeld en verzorgd worden, en is de stalling weêr opgebouwd, dan brengen wij paard, koeien en varkens zonder een duit kosten bij den afgebranden boer terug.

Niemand had daar iets tegen en in een oogenblik had men overlegd, waar de dieren zouden gestald worden.

- En morgen beginnen wij de half verbrande planken en balken weg te ruimen, hernam de oude Kurk; daarna halen wij allen te zamen de noodige steenen, kalk en het hout aan, en eer de maand uit is, staat alles weêr recht zoo als te voren; heeft iemand daar iets tegen?

OP DE VALKENJACHT.

- Niemand; moet men elkander niet voorthelpen?

En reeds den volgenden dag begonnen de boeren de ineengevallen muren, het overschot der leemen wanden, de stukken en brokken der afgebrande schuur en stalling en van het turfhok weg te ruimen. Eenige dagen daarna haalde men kalk en steen en hout aan; en toen weldra de kap op het gebouw stond, leende men aan den beproefden medebroeder stroo, om het te dekken. En zoo trouw had men elkander ter hand gestaan, dat de voorzegging van den ouden Kurk letterlijk uitkwam; ja, de maand was niet uit, en alles was wederom in zijn vorigen toestand hersteld. Toen kwamen de koeien, de kalveren, het paard, de varkens weder, en de boer kon, dank aan de trouwe medehulp van buren en vrienden, weêr boeren zoo als vroeger.

En had de afgebrande boer nu geen aanzienlijke som gelds uit te geven, om al die daggelden, al die karrevrachten der buren te betalen? Neen, al dat werk van menschen en paarden was hem geschonken; het gebruik echter wilde, dat hij op een zondag, in de een of andere herberg, een paar tonnen bier ten beste gaf - en dat gebeurde.

Zoodra de laatste dienst in de kerk was afgeloopen, kwamen de boeren bijeen in de *Zilveren Ster*, waar in de gelagkamer twee tonnen bier op een stelling, en voor elken gast een lange pijp gereed lagen. En nu begon men te drinken, te rooken en aan zes tafels te gelijk duchtig met de kaarten te spelen.

Op het banket der groote steden, waar de rijke zalen van al het gas- en waslicht in brand schijnen te staan, waar men de keurigste spijzen op zilveren schotels opdient, waar twintig soorten van kostbare wijnen uit glinsterend kristal worden gedronken, waar eten en drinken worden afgewisseld met wegslepende muziek en geestdriftvolle toosten - waar dat alles volgens de hoogste beschavingswetten plaats heeft, vermaakt men zich stellig niet beter, neen zeker zoo goed niet, als in de *Zilveren Ster*, bij de twee biertonnen op de stelling, bij het dampen der pijpen, bij het slaan der kaartspelers op de waggelende tafels.

De oude Kurk, met de lange feestpijp in den mond, gaat langs de achterdeur naar buiten, over de werf, en zoo de straat op, waar hij, twintig schreden verder, de armoedige woning van Klinkert voor zich heeft. Hij aarzelt een oogenblik voor hij de deurklink oplicht, want hij kent den dwarskop, wien hij een bezoek gaat brengen, maar al te goed.

- Kom, nog eens beproefd, of er geen middel bestaat om dat hoofd te breken, mompelt Kurk, en gaat binnen.

Sanna zat aan haar rozenkrans, dien zij onder haar voorschoot hield, te bidden; haar vader lag, met de hand onder het hoofd, zoo als naar gewoonte, op zijn bed te rooken.

(*Wordt vervolgd.*)

Bericht.

Bij de verloting van de twee prachtige oleographieën: 'DE ONDERBROKEN PIANOLES' en 'HET HUWELIJKSAANZOEK,' die wij als prijzen aan den eersten rebus van den loopenden jaargang verbonden, zijn de heeren

J.B. LUWAERT te Jurpe

en

V. HUVENNE te Ronsse

de gelukkige winners geweest. Eerstgenoemden heer werd n°. 82, laatstgenoemden n°. 171 toegewezen.

Zij die een goede oplossing inzonden, hebben, tegen toezending van een postmandaat van fres. 2.60, recht op een der acht eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* met uitzondering van den 5^{en} en 7^{en}, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der Administratie, Madou-plaats 1, te Brussel.

[Nummer 18]

De hertog van Cumberland en prinses Thyra.

De hertog van Cumberland en prinses Thyra van Denemarken, die onlangs met elkander in het huwelijk getreden zijn, hadden reeds vóór die echtvereeniging de aandacht der politieke wereld tot zich getrokken: de eerste namelijk door eene mislukte poging om zijne rechten op den troon van Hanover te doen gelden, de laatste door het verlovingsplan dat eenigen tijd geleden tusschen haar en den zoon van Napoleon III bestond, doch niet tot uitvoering gekomen is.

Ernest August, zoon van den ex-koning van Hanover George V, werd den 21en september 1847 geboren, en Thyra Amelia Carolina Charlotte Anna, dochter van Christiaan IX, koning van Denemarken, zag den 29en september 1853 het eerste levenslicht.

De inzegening van hun huwelijk heeft den 22en december van 't vorig jaar in de kapel van het koninklijk slot te Christiansund plaats gehad. Een groot aantal hooggeplaatste personen luisterden de plechtigheid door hunne tegenwoordigheid op. Men bemerkte onder de aanwezigen al de ministers, de gezanten, de kamerheeren, de officieren van de koninklijke garde en voorts verscheidene andere aanzienlijken uit den lande, allen vergezeld van eene dame.

Z.K.H. PRINS ERNEST.

H.K.H. PRINSES THYRA.

Daar de beide familiën in den rouw waren, werden er geene feestelijkheden gehouden. Alleen vereenigde men zich aan een rijk gastmaal, na afloop waarvan de jonggetrouwden, midden door een onafzienbare menigte volks, naar het kasteel van Fredersborg reden.

Prinses Thyra heeft een jaarlijksch inkomen van honderd twintig duizend kronen, terwijl de inkomsten van prins Ernest August op ongeveer zes honderd duizend franken geschat worden. Hij bezit ook den beroemden schat bekend onder den naam van 'Silberkamer,' die in het kostbaar zilverwerk van het huis der Guelfen bestaat en een waarde heeft van niet minder dan tien millioen franken.

Eerst een kus!

In een schilderachtig hoekske van den hof, omgeven door een lijst van heerlijke wijngaardranken, vertoont zich een groep zoo bekoorlijk als men maar zou kunnen droomen; een moeder met een kindje op haar schouder, dat met zijn blozende wangen en blonde lokken een engeltje gelijk is.

De levenslustige vrouw heeft zoo even den grootsten druiventros afgeplukt dien de wijngaard aanbiedt; natuurlijk is die voor den kleine bestemd, doch hij krijgt hem niet dan op een voorwaarde: zij wil dat hij haar geschenk met een kus betaalt.

Het kind, dat van verlangen brandt om zich aan de zoete, verleidelijke vruchten te goed te doen, is volkomen bereid den koop te sluiten en drukt zijne moeder een goeden kus op het voorhoofd.

Wij moeten zeggen dat wij in langen tijd geen gravure onder de oogen gehad hebben die ons zoo aangenaam aandeed. Het tooneeltje onderscheidt zich daarbij dooreen oorspronkelijkheid en een bevalligen eenvoud welke een ieder moeten treffen die voor de kunst gevoel heeft.

De H. Vincentius à Paulo en de galeislaaf.

Het leven van den H. Vincentius à Paulo, dien grooten weldoener der menschheid, is overrijk geweest aan daden van ongeveinsde naastenliefde en zelfopoffering. Een der meest bekenden heeft den franschen schilder L. Bonnat het onderwerp geleverd voor een doek dat zeer meesterlijk geslaagd mag heeten en waarvan wij een gravure geven.

Vincentius à Paulo was niet lang te voren door Lodewijk XIII tot algemeen aalmoezenier van de fransche galeien benoemd, toen hij naar Marseille ging om zijn ambt te vervullen. Hij besloot het incognito te bewaren, eensdeels om de eerbewijzingen te vermijden welke aan zijne waardigheid verbonden waren, anderdeels om zich des te beter omtrent den staat van zaken op de hoogte te kunnen stellen. Terwijl hij over de galeien heen en weêr liep, werd hij een gevangene gewaar die meer dan iemand zijner lotgenooten scheen te beseffen in welk een jammerlijken toestand hij verkeerde, doch tevens ook met meer geduld en gelatenheid zijn straf leed. Vooral smartte het hem dat door zijn afwezigheid zijne vrouw en kinderen in de diepste ellende gedompeld waren. De H. Vincentius overlegde gedurende eenige oogenblikken bij zich zelven welk middel hij zou te baat nemen om het lot van den ongelukkige te verzachten. In de vurigheid zijner kristelijke liefde besluit hij tot eene daad als waartoe slechts een heilige bekwaam kon zijn. Hij nadert den officier die het toezicht had over de afdeeling, en vraagt op dringenden toon vergunning in de plaats van den misdadiger te mogen treden. De voorslag werd aangenomen en Vincentius liet zich den ketting aandoen die den man drukte wien hij de vrijheid bezorgde. Het spreekt van zelf dat toen men hem herkende - hetgeen echter, dank zijne goede voorzorgen, eerst eenige weken daarna geschiedde - hij van zijne boeien verlost en op vrije voeten gesteld werd.

Een zonderling geval.

Het was tijdens den fransch-duitschen oorlog. Ik was bij Sedan gekwetst geworden, en het staat mij duidelijk voor dat, terwijl het bloed tappelings uit mijne gapende wond vloeide, ik liefdevol dacht aan hen die ik had achter gelaten: mijn vader, mijn moeder, mijn broeders en mijn zusters. Ik sleepte mij met moeite naar den zoom van den weg, en daar verloor ik het bewustzijn.

Toen ik uit mijne bezwijming ontwaakte, lag ik in een zacht bed, in een kleine lage zaal, waarvan de ramen met dikke ijzeren staven voorzien waren. Even verrast als verheugd, richtte ik mij op en ontwaarde bij mijn legerstede een tafeltje, waarop, behalve eenige fleschkens, een schel en een boek. Ik strekte de hand naar het laatste uit en opende het. Op den omslag waren in sierlijke letters de volgende woorden geteekend: 'Als een blijk van diep gevoelde dankbaarheid wordt zuster Risa dit werk minzaam aangeboden door G.R.'

Het leed geen twijfel, of ik was in een hospitaal, en zij die mij verpleegde, moest zuster Risa heeten; om mij daarvan te overtuigen, greep ik het belleke en deed het driftig weêrklinken.

Eenige seconden later hoorde ik lichte voetstappen; de deur van het vertrek werd geopend en in het volgende oogenblik stond eene non voor mij.

Zij droeg een lang kleed van grove stof, dat om het middel werd vast gehouden door een koord dat met twee dikke knoopen eindigde. Een sluier van wit neteldoek bedekte haar gelaat en heure haren.

Donker en schitterend waren hare oogen en hare zwarte, goed geronde wenkbrauwen kwamen prachtig uit op haar effen, blank voorhoofd. Zij moest nog zeer jong zijn: dat merkte ik duidelijk aan haar welgeteekend gezicht, hetwelk door geen enkelen rimpel ontsierd werd; dat verraadden ook hare zachte handen, de zoete glimlach die om haar rozeroode lippen speelde, doch bovenal hare liefelijke, welluidende stem.

'Zijt gij niet zuster Risa?' vroeg ik, zoodra zij aan mijn bed was gekomen.

'Ja,' antwoordde zij, 'dat ben ik. Hoe raadt gij dat zoo dadelijk?'

'Omdat ik uw naam in dit boek gelezen heb,' zegde ik.

'O zoo, dan begrijp ik het,' hernam zij, en in een adem vervolgde zij: 'Zeg mij nu eens wat gij verlangt.'

'Heel veel,' was mijn antwoord. 'In de eerste plaats zou ik willen weten waar ik hier ben.'

'In een vrouwenklooster, niet ver van Coblentz.'

'En hoe ben ik daar in gekomen? Bij Sedan, weet ik wel, ben ik, na een wond te hebben ontvangen, op den openbaren weg in onmacht gevallen.'

'Gij zijt daar in een ziekenwagen opgenomen geworden en naar Arlon, in België, vervoerd, waar gij veertien dagen verbleven hebt. Daar de hospitalen overvol waren, heeft men u toen naar Rittburg gebracht, en van daar zijt gij hier heen gevoerd geworden.'

'Wel!' zegde ik, verwonderd al die reizen gemaakt te hebben zonder dat ik er iets van gemerkt had. 'Nu, ik hoop dat men mij niet verder meer zal brengen.'

'Daar hebt gij niet voor te vreezen. Uwe compagnie is voor de poorten van Parijs, maar gij zult er u niet weêr bij aansluiten voor gij geheel genezen zijt. Verlangt gij nog iets?'

Als een gevolg wellicht van mijne zwakheid, was ik, terwijl zij aldus sprak, onwillekeurig aan het mijmeren geraakt. De vraag waarmede zij besloot, wekte mij uit mijne afgetrokkenheid. Ik sloeg mijne oogen naar haar op, en bespeurde dat de hare met een uitdrukking van medelijden op mij gevestigd waren.

‘Een weinig water, als 't u blieft,’ was mijn antwoord. Zij reikte mij een glas toe, dat ik gretig leêg dronk, en het haar terug gevende, vroeg ik: ‘Sinds hoelang ben ik reeds hier en word ik door u verzorgd?’

‘Omstreeks drie weken.’ zegde zij. ‘Reken het zelf maar eens uit. Wanneer zijt gij gewond geworden?’

‘Den 3^{en} september.’

‘Nu, van daag hebben we den 5^{en} october.’

‘Al den 5^{en} october!’ riep ik uit. ‘Die arme kameraden! En wat zullen mijne ouders ongerust en bezorgd zijn!’

‘Als gij wilt, zal ik hun schrijven.’

‘O ja, doe dat. Daar zult gij mij een groote dienst meê bewijzen.’

‘Welnu, tot van avond dan. Vóór negen uur heb ik geen tijd, want ik moet nog zeer veel doen, maar daarna ben ik vrij.’

Dit zeggende, drukte zij mij de hand en ging de kamer uit. Toen zij weg was, begon ik mij te verdiepen in gissingen omtrent de reden dat ik in een afzonderlijk vertrek lag, terwijl de gewonden altijd in een gemeenschappelijke zaal zijn. Ik kon toch niet door een gevaarlijke ziekte zijn aangetast, want mijn kwetsuur was niet van zeer ernstigen aard geweest. Te vergeefs poogde ik het raadsel op te lossen; door de inspanning van mijn geest voelde ik mij ten laatste geheel afgemat, ten gevolge waarvan ik langzamerhand in een diepen slaap verzonk.

Het mag halftien zijn geweest toen ik, wakker wordende, naast mij een lichte zucht hoorde loozen. Ik opende mijne oogen en zag aan het voeteneind van mijn bed zuster Risa staan, die met gevouwen handen mij bezorgd gade sloeg.

‘Wel,’ sprak zij, naar de schrijfbehoeften wijzende welke op het tafeltje lagen, ‘kunt gij nu uw brief voorzeggen?’

‘Neen, ik ben te zeer vermoeid; schrijf maar zoo als gij het best vindt,’ antwoordde ik.

‘Goed; dan zal ik hem u voorlezen als hij af is, en bevalt hij niet, dan beginnen we maar weêr op nieuw.’

En meteen zette de goede non zich neêr en deed vlug de pen gaan over het witte, geglansd papier waarop zij schreef.

Ik verviel weêr in een lichte sluimering, waaruit ik opschrikte toen zij, het blaadje opnemende, zegde: ‘Luister nu eens.’

De brief welken zij had opgesteld was zeker wel geschikt om de onrust waaraan mijne ouders ten prooi moesten wezen, te verbannen. Ik wist niet hoe ik haar genoeg zou bedanken.

‘Nu,’ zegde zij zoodra ik aan mijne erkentelijkheid begon lucht te geven, ‘het doet mij genoegen dat hij u aanstaat, maar houd u zooveel mogelijk kalm en bedaard.’

Eenige oogenblikken spraken wij nog over het een en ander, en daarop verwijderde zij zich, na mij een goede nachtrust te hebben toegewenscht.

Er verliepen verscheidene dagen, waarin zij niet ophield mij met de meeste toewijding te verplegen. Nooit kwam zij mijn deur langs of zij ging even binnen om mij eenige woorden van troost en opbeuring toe te spreken.

Op een avond dat zij met een mandje pluksel aan mijn bed zat, gaf ik haar mijn bewondering te kennen over de buitengewone liefderijkheid en zelfopoffering die zij aan den dag legde.

‘Och,’ zegde zij, terwijl een vluchtig rood hare wangen kleurde, ‘ik vind mijn hoogste geluk in het verplegen van hen die lijden en verlaten zijn.’

Een halve week na dien stond de dokter mij toe het bed te verlaten, en tot even groote vreugde van zuster Risa als van mij en mijne ouders was ik eenige dagen daarna volkomen hersteld en kon ik naar Parijs optrekken om deel te nemen aan het beleg. De kogels vielen er in menigte en mij was het ongeluk beschoren door een stuk granaat getroffen te worden. Bewusteloos zeeg ik neêr, en toen ik bijkwam, voelde ik mij onder hevige pijnen opnemen. Ik wreef mij de oogen uit, zag verwilderd rond en bemerkte.... dat ik van de heirbaan bij Sedan werd weg gedragen! Het bleek mij dat ik daar niet zoozeer in zwijm, als wel maar in slaap was gevallen. Doch hoe wonderlijk! Ik werd inderdaad naar het klooster bij Coblentz vervoerd en ondervond daar van wege eene jeugdige non, die bijna volmaakt geleek op het beeld dat mijne fantasie mij voor den geest getooverd had, de liefdevolle verpleging waarvan ik in mijn droom het voorwerp was geweest.

Bovenstaand verhaal hoorden wij kort geleden een onzer duitsche naburen doen, die den jongsten fransch-duitschen oorlog heeft meê gemaakt. Wij vonden het belangrijk genoeg om het in de *Belgische Illustratie* weêr te geven, te meer daar het als een bijdrage kan dienen tot de kennis van de veelvuldige verschijnselen die zich in het rijk der droomen voordoen.

J.L.

Kersmis in de kerk en kersmis in huis[1]
door august snieders.

I.

Chateaubriand, de groote kristendichter, zegt[2]: '*Chose étrange! des hommes puissants parlant au nom de l'égalité et des passions n'ont jamais pu fonder une féte, et le saint le plus obscur, qui n'avait jamais prêché que pauvreté, obéissance, renoncement aux biens de la terre, avait sa solemnité au moment méme où la pratique de son culte exposait sa vie.*'

Die woorden bevatten eene groote, eene treffende, eene onomstootbare waarheid; zij vestigen de stelling, dat de wereldsche macht geen duurzaam feest stichten kan; dat slechts die feesten in het hart van den mensch, en door de eeuwen heen, onverpoosd voortleven, die inderdaad van goddelijken of van godsdienstigen oorsprong getuigen.

In eene koortsachtige overspanning, in een voor het oogenblik opbruisende geestdrift, in de tegenwoordigheid van het feit en de daarin optredende personen zelven, stichten de machtigen der aarde, feestelijkheden en decreteeren dat het volk, op bepaalden tijd in geestdrift, in vereering, in liefde zal losbersten - en om die losbersting van officieel pleizier, in de hoofdsteden, te bestendigen, stemt men zakken vol geld, doet men de poëeten zingen, de schilders borstelen, de beeldhouwers beitelen, de lofredenaars woordenkramen en roept trompet, klok en kanon eene juichende menigte in de straten.

In de eerste jaren wordt dit feest, indien de partijschap er zich niet mede moeit, druk gevolgd; doch weldra valt het gedenkmarmer in gruis, de opschriften worden weggeveegd, de dichters hangen de harp aan de wilgen of, prozaïsch gezegd, 'aan den kapstok,' en tusschen de verlepte bloemen, de afgeregende doeken en leêge oester- en amandelschulpen, piept reeds de afbrekende, spotzieke en cynieke volkslach, die, in onze dagen vooral, zich niet lang met dezelfde speelpop kan tevreden stellen.

Zegt mij, wat is er overgebleven van die prachtige en wulpsche feesten in het oude Rome, van die glinsterende ridderplechtigheden der middeleeuwen, van die feesten welke God Decadi, in het laatst der verledene eeuw, op de bloedige muren van Parijs schreef? Zij stierven van lieverlede weg; sommigen werden onder de bitterste spotternij, en zelfs de laatsten onder den vloek des volks begraven, en datgene wat zij soms geroepen waren te vervangen, is andermaal teruggekeerd - namelijk, de

(1) Voordracht gehouden in den Katholieken Kring van Antwerpen, den 23[en] december 1878.
(2) *Génie du Christianisme.*

feesten die als mystieke bloemen, rond de wieg zelve van het katholicism, werden opgehangen!

Men zal wellicht opwerpen dat de feesten, uit de dolzinnige omwenteling van 1793 ontsproten, ook met die dolzinnigheid moesten verdwijnen; doch die welke in regelmatiger oogenblikken gedecreteerd worden, zijn ook niet veel meer dan chineesche schimmen, die een oogenblik voor ons over den witten muur dwalen! Het feest van Sedan, bij voorbeeld, door Duitschland ingesteld en met alle mogelijke kracht aangevuurd, is, even als het waterloo-feest, van den beginne af, voor de meerderheid niets meer geweest dan eene doodenparade - een nevelfeest, en de Belgische Septemberfeesten zijn, na vijltien of twintig jaren bestaan, als een oude kruk uitgedroogd - en het mirakel dat dorre krukken rozen geven, zal men op de Septemberfeesten, zelfs niet in 1880, zien toepassen....

De zoo alvermogende god-Staat heeft zoo min ooit een duurzaam feest kunnen stichten, als dat hij de groote katholieke feesten in het hart des volks heeft kunnen uitroeien. Hij, of zijn aanverwanten, heeft dit laatste gepoogd van af de Nero's tot aan Luther; hij heeft daartoe geieverd van Luther tot aan de fransche revolutie, hij streefde met dit doel vooruit van 1793 tot op onzen tijd - immer bezield met denzelfden oproerigen, helschen geest; immer geneigd terug te keeren tot het wellustige heidendom, dat, schoon achttien eeuwen zijn heen gesneld, den triomf van het kruis niet vergeten kan.

Wij begrijpen dat: Satan kan niet vergeten en nog minder vergeven!

En toch werden die kristene feesten niet voortdurend uit de staatskas bezoldigd en gemest - wel integendeel! De goede God heeft geen kapittel van ‘nationale feesten’ op zijn budjet; maar Hij heeft in zijne feesten de eeuwig levende kiem gelegd, zoo als in alles wat uit zijne hand op aarde gevallen is: de kiem der liefde, en daarom alléén leven die mystieke bloemen, zoo als ik zegde, in de katakomben ontsproten, met de Kerk zelve, door alle eeuwen heen, voort.

't Moge winteren, maar die bloemen ontluiken weêr in de eerstkomende lente: - dat is, het moge maatschappelijk stormen en in dien chaos mag de mensch, in zijnen meest gespannen overmoed, de bloedigste ontwerpen droomen en deze ook uitwerken - als hij al zijne krachten in die monsterachtige worsteling zal hebben uitgeput, zal hij wel verwonderd staan, te zien, dat wat hij dacht uitgeroeid te hebben, in de kleine kinderen weêr herleeft; dat zij, met hunne zwakke handjes opbouwen, wat de reuzen hadden afgebroken!

Wat de mensch, in de reine vereering des harten of met eenig wereldsch doel, bij die feesten gevoegd heeft, kan onder den druk der omstandigheden, onder de vervorming der zeden geleden hebben; doch het feest zelve rijst onwrikbaar op, herneemt, trots al de hervormers, zijne plaats en keert ieder jaar even rein, even frisch, even kinderlijk - want een kinderlijk gemoed heerscht in al onze feesten - in onze tempels en onze huiskringen terug.

Waar, waar is het wereldsch feest dat, in voortleving, met ons bloeiend Paaschen, met ons Sinxen en vooral, ja vooral met dat mysterieus Kersmisfeest kan wedieveren - dat nachtelijk feest, hetwelk uit het diepste diep onzer tijdrekening tot op onze dagen en in alle landen voortleeft, overal waar een altaar wordt opgeslagen, in de schaduw der tamarinden en palmen, gelijk boven in de wolken, op de besneeuwde gletchers!....

Maar ook welke ontroerende poëzie, zal men zeggen, hecht zich aan die feestviering! Met wat al luister heeft men deze in kerk en huis omgeven! Wat al harten heeft men daarin doen belangstellen! - Dat alles is waar; doch zonder den

goddelijken oorsprong, aan die gebeurtenis verbonden, zouden noch de kribbe, noch de stal, noch het kind, noch die arme werkmansfamilie zooveel eeuwen hebben voortgeleefd; het feit zou sedert lang in de gewone gebeurtenissen der geschiedenis verzwolgen zijn, of ten hoogste voortleven gelijk de dichterlijke verhalen in den Vedas en de Mahabarata, in de noordsche fabelleer en in de Niebelungen.

Nu echter weêrgalmt, in den nacht van den 25^{en} december, over gansch de wereld, daar waar het kristendom zijne liefde laat stralen, de stem des engels: '*Heden is u geboren de Zaligmaker, dewelke is Kristus de Heer!*' En om geen enkelen stond zijnen oorsprong, zijne zending op aarde, den grondslag van zijne leer, dat is ootmoedigheid en liefde, te doen vergeten, weêrgalmt het nog op dien dag: '*En dit zal u een teeken wezen: gij zult een jong kindeke vinden in doeken gewonden en geleid in eene kribbe.*'

Ieder jaar, zeg ik, - dat is niet zelden vijftig of zestig maal in het menschelijk leven - en echter, wie gij ook zijt, gij zult met mij bekennen dat gij ieder jaar met vreugde, met ontroering dit feest ziet weêrkeeren! 't Is feest in de kerk, 't is feest in uw huis, 't is feest in uw hart! 't Was een feestelijke dag in uwe kinderjaren, toen uw begrip niet verder ging dan den groenen boom met blinkend speelgoed beladen, of de kleine kribbe, in uws vaders huis opgericht; 't was feest toen gij in later jaren met ontwikkeld verstand, een deel van het boven natuurlijk mysterie kondet beseffen, en 't zal nog feest zijn als gij, met den voet in het graf en met brekend oog, op uw leven terugschouwend, de zon, uit de kribbe stralend, over onzen besneeuwden decemberdag zult zien heen glanzen!

O, die arme kribbe, die naakte stal, dat hulpeloos wicht, die koning aller koningen, onder de hoede gesteld van een armen timmerman - terwijl de volkeren integendeel in den waan verkeerden dat de Heiland die beloofd was en zou geboren worden, een man zou zijn in de paleizen der grooten en in purper gewiegd; een Cesar, die over millioenen soldaten zou gebieden; want men had in het heidendom geen besef van de zedelijke macht, van het zedelijk recht; men steunde enkel op de brutale kracht, op het geweld, zoo als ook nu weêr de naar het heidendom overhellende samenleving geneigd is te doen - dat leven, aanvang nemende in eene kribbe en eindigende op het smadelijke kruis, tusschen welke twee uitersten niets ligt gezaaid dan tranen, opoffering, gelatenheid, beteugeling van driften, strijd, eeuwige strijd tegen de overmacht, lijden en martelie, o, dat leven, die schepping is wel goddelijk, die leer draagt wel den goddelijken stempel!

Quand toutes les lumières de la philosophie, zegt in begeestering een groot schrijver[1], *se réunissaient contre ses dogmes, jamais on ne nous persuadera qu'une religion fondée sur une parelite base soit une religion humaine; celui qui a pu faire adorer* UNE CROIX, *celui qui a offert pour objet du culte aux hommes* L'HUMANITÉ SOUFFRANTE, LA VERTU PERSÉCUTÉE, *celui-là ne saurait étre qu'un Dieu.*'

Is het kersfeest goddelijk, dan ook is het, meer dan eenig ander, een feest van verbroedering en liefde. Zoo begrepen het nog de katholieken uit de dagen die men den 'goeden ouden tijd' noemt. De band, die niet alleen de familie verbond, maar alle huisgenooten, werd op dien dag nauwer toegehaald. Meester en knecht, koning en onderdaan, rijke en arme wilden in kerk en huis dien nacht vereeren, waarin het mysterie der verzoening tusschen God en de menschen, hernieuwd wordt; waarin de engelen, door den mond der priesters, andermaal zingen: '*Vrede aan de menschen die van goeden wille zijn.*'

(1) Chateaubriand.

Hij zou niet katholiek zijn, hij, die koud en wrevelig, in dien nacht, de klokken hoorde galmen - die zilveren stemmen, weêrklinkend gelijk weleer de stemmen der engelen tot de herders - hij, die in het donkere van den nacht, of wel in het midden van het barre sneeuwveld, gevoelloos de kerk met hare verlichte vensters zou zien oprijzen; hij, die zonder eenige ontroering den tempel zou binnen treden en, door de geurige nevels van den wierook heen, mysterieus het licht zou zien stralen over de schitterende autaren, de droomende beelden, de grafsteenen onzer dooden en de gebogen hoofden der levenden; hij, die zonder iets weeklijks in het hart te gevoelen, den milden orgeltoon zou hooren doormengd worden met het *hoilelujah* der priesters!

Maar zeker zou hij niet katholiek zijn. hij, die op dien nacht uit de kerk en in zijn gezin terugkeerend, omringd door zijne kinderen, niet mild was voor den arme, niet liefderijk voor den

mindere, niet vergevensgezind jegens die hem misdeed; hij, die in dien nacht niet innig gevoelde wat hooge bestemming, wat schat van zielsgenoegen in het katholicism is weggelegd voor hem die kinderlijk van gemoed weet te zijn!

EERST EEN KUS, NAAR ALFRED LOULET.

In onze dagen wil zeker gedruischmakend, vroolijk en mild verteerend wereldje, door bal en cotillon, een nieuw leven aan het kersfeest ingieten. Eene danspartij, natuurlijk, behoorlijk gedecolleteerd, schuimende wijn, minnelonken en dronkemans-oogen, een kersboom zonder kribbe, maar met dubbelzinnige charades, erg verdachte *surprises* en amoureuse karamellen; voor herderslied de walsen van Jules Klein: *Lèvres de feu, Fraises au Champagne, Peau de Satin* en.... *Petits-Soupers*, terwijl waarschijnlijk de drie oostersche koningen een cotillon moeten dansen - precies gelijk moderne koningen zouden doen. Voorwaar! de hedendaagsche wereld heeft er een wonderlijk slag van om het kristene feest: de geboorte in den armen stal, te vieren, en men mag met alle recht vragen of Satan hier de *honneurs* van dat feest niet waarneemt?....

In de dagen der hervorming, in die der zoogezegde Philosophische beweging en vooral, hier te lande, in die der bloedige fransche omwenteling, heeft het ongeloof

onze kerkelijke en de daaraan verbonden huiselijke feesten, met den bessem der spotternij willen wegkeeren. Het ongeloof was destijds brutaal, het had den geest

van Machiavelli, van Tartuffe nog niet zoo algemeen als nu. Later, toen het zag dat het niet met open vizier kon optreden, wilde het gelukken, is het diplomatischer geworden: - de zoon van den kerkroover der 16^{e} eeuw, die van den gelijkheids-apostel der 18^{e}, de *communard* zelfs der 19^{e} - altemaal kinds-kinderen van het ongeloof, dat is van den vijand van Bethleëm - hebben over het bedel- en het beulenkleed thans het gegaloneerd hofkostuum aangetrokken, en terwijl zij hun werk van afbraak van troon en autaar onverpoosd voortzetten, warmen zij zich intusschen lekker, in fluweel en zijde, aan den haard der rijken en der koningen.....

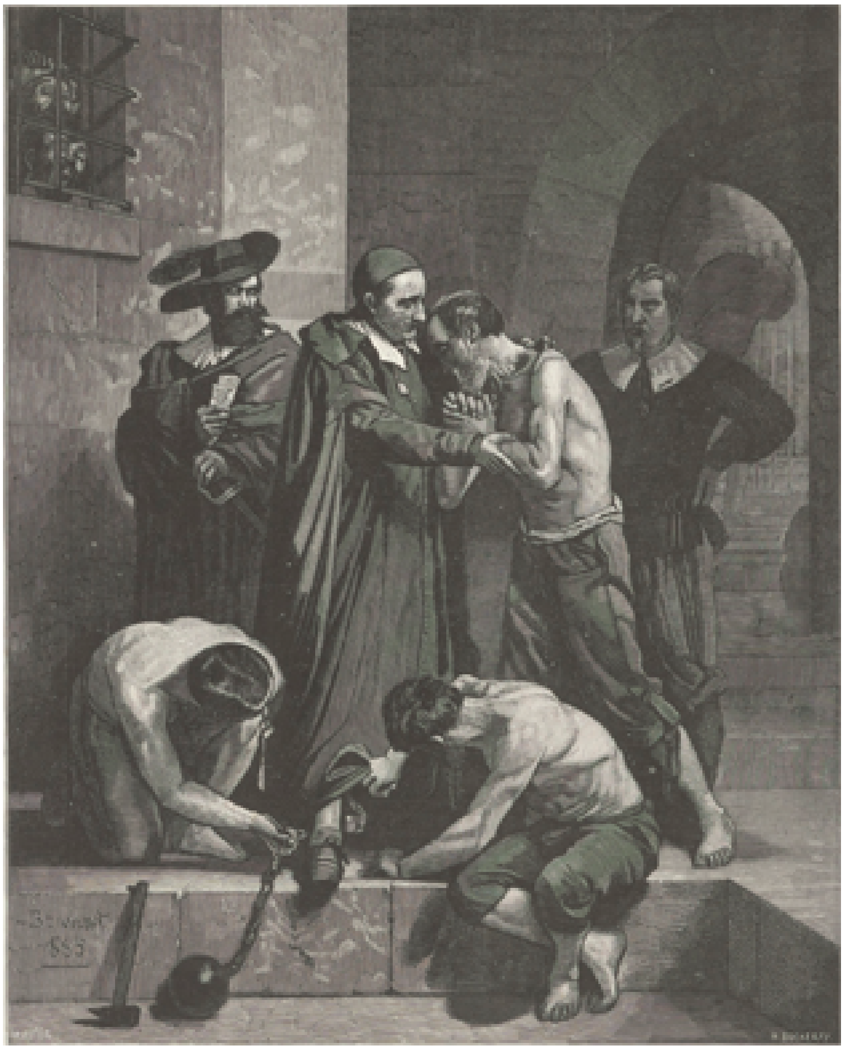

DE H. VINCENTIUS A PAULO EN DE GALEISLAAF, NAAR L. BONNAT.

‘Met al het bestaande brutaal weg te keeren,’ zoo redeneert het ongeloof, ‘heb ik eigenlijk niets weggekeerd. Wat hier verdwijnt, verschijnt ginder weêr. 't Is voor mij de altijd terugkeeren de bloedvlek van Macbeth. Daarbij, door die afschaffing ontneem ik aan mijne volgers, die vooral veel van pleizier houden, een groot genot: laat ons liever die feesten zooveel mogelijk.... moderniseeren, dat is bederven; dat is aan deze een wulpsch genot, eene alles doortintelende zinnelijkheid, een uitsluitend wereldsch karakter geven - kortom, laat ons die vermaken zoo wat droppeltjes ingieten van eenige dier pleizierige en zoo onverdiend gelasterde zeven hoofdzonden. In dat geval hebben wij in dien aan God toegewijd en nacht, een dubbel genoe-

gen: we genieten en we profaneeren te gelijker tijd.'

Als ik dus hier ter plaatse van het huiselijk kersfeest spreek, dan bedoel ik dat genoegen, hetwelk nog een sprankel licht, uit Bethleëm gekomen, in zich bevat, en niet dat hetwelk de weêrgalm is van dien lustigen tafelvriend, niet name Marten Luther, die alles behalve bezitter was van de deugden door de kribbe van Bethleëm geleerd....

(Wordt vervolgd.)

Eene belangwekkende streek in Zwitserland.

Wanneer de domme, bijgeloovige wandelaar als verstomd staat bij de aanschouwing van ontzaglijk hooge, wonderbaar gevormde rotsen, bij duizelingwekkend diepe afgronden, bij reusachtige watervallen met wijd gapende draaikolken; als de aanblik van bouwvallen hem aanduidt dat de verwoestende tand des tijds hier een voormalig groot en prachtig gebouw vernield heeft, dan toovert hem zijne verbeelding onwillekeurig geesten en spoken voor oogen en hij denkt aan niets dan aan den duivel, als ware deze de vormer en schepper van wat hij bewondert. 'De duivel immers spleet de bergen, graafde de diepten, stremde den loop der stroomen en velde met zijne vernietigende klauwen de sterkste kasteelen neder!'

Zwitserland, het meest schilderachtig gewest van Europa, is overrijk aan 'wonderen,' volgens de volksoverleveringen door den boozen geest verricht. Aan den oever van slechts eene rivier - de Reuss - vindt men het Duivelsdal, den Duivelsteen, de Duivelsbrug en den Duivelsberg. Men zou bijna geneigd zijn te gelooven dat Satan in deze streek het oppergezag uitoefende.

In de nabijheid van het gastvrije klooster op den St. Gothard worden verscheidene meren door de eeuwige ijsbergen gevoed. Het is daaruit dat de Reuss ontspringt. Met bliksemsnelheid valt zij van rots op rots, razend en schuimend, in de Ursener vallei en besproeit daar de vruchtbare weiden over eene oppervlakte van ongeveer tien mijlen lengte bij ongeveer ééne mijl breedte.

Niettegenstaande de winter hier lang duurt - zeven maanden - en de graad van koude bijna altijd dezelfde is, hebben er zich menschen gevestigd, en wel herders of veedrijvers. In een viertal dorpen, door hen gesticht, leven ze vreedzaam voort. Somtijds echter wórden deze afgezonderde liê jammerlijk uit hun kalmen toestand wakker geschud. Door de buitengewone hitte namelijk smelt de sneeuw op de nabijgelegen bergtoppen, de Reuss zwelt, het overstroomend water dringt met ontzagwekkend gedruisch in het nauwe dal, vernietigt daar de hutten, verzwelgt het op stal staande vee en veroorzaakt eene verwoesting, waarvan de herstelling zeer lang duurt.

Alvorens het Ursener dal te bereiken om van daar haar loop naar Amstäg te vervolgen, stort de Reuss zich trapsgewijze van zware granietblokken neêr, en het is over een dezer bruisende, schuimende watervallen dat de Duivelsbrug of eigenlijk de beide Duivelsbruggen liggen, want men vindt er twee boven elkander gebouwd.

De eerste werd, niettegenstaande hare 'helsche' eigenschappen, door een eerwaardig persoon, Giraldor, abt van Einsiedlen, in 1118 gebouwd, doch daar zij door den tijd in verval geraakt was, bouwden de ingenieurs van het kanton Uri een tweede, onder de oude brug, van hechte leuningen voorzien.

Deze oude brug bestaat nog, als herinnering aan den tijd, waarin de monniken van den St.-Gothard deze nog zoo woeste en onherbergzame streken in een bewoonbaar oord herschiepen. Tevens brengt zij in herinnering den bloedigen strijd tusschen eene afdeeling Franschen (15 augustus 1799), aangevoerd door den dapperen generaal Lecourbe, en een gedeelte van het oostenrijksch leger, hetwelk eenige versterkte stellingen op den rechter oever van de Reuss bezet hield en door de eerstgenoemden werd aangevallen. Op den linker oever reeds stieten de Franschen op de oostenrijksche voorposten, die tot op de brug werden terug gedrongen. Nauwelijks zijn zij boven de hoofdboog (de boog met de wijdste spanning) gekomen, of de brug bezwijkt over eene lengte van tien ellen onder den last, zoo dat èn overwinnaar èn overwonnene in den afgrond stort.

De Franschen bleven meester van de brug en hielden zich gedurende den nacht zooveel mogelijk onledig met de herstelling. Bij het aanbreken van den dag rukten zij op om een nieuwen aanval te doen; maar hoe waren zij verwonderd toen in zuiver Fransch het ‘Wie daar?’ hen in de ooren klonk. De Oostenrijkers waren namelijk opgerukt en hadden zich over de Boven-Alpen terug getrokken, ten einde een kruisvuur te ontwijken, terwijl de fransche generaal Gudin, dien nacht een omweg langs den Grimsel makende, die oostenrijksche stelling zonder slag of stoot had in bezit genomen.

Op den 25^{en} september 1799 verscheen eene russische overmacht die den generaal Lecourbe uit zijne stellingen op den St. Gothard verdreef. Ziehier een uittreksel uit een rapport van den generaal Suwaroff omtrent dat wapenfeit: ‘Onze legermacht drong in de engte van Ursenen door en maakte zich meester van de brug die de bergen langs deze engte verbindt, en welke brug men te recht de Duivelsbrug noemt. Alhoewel door den vijand voor het oogenblik onbruikbaar gemaakt, werd onze marsch daardoor geenszins verhinderd. De planken der brug werden weder zoo goed mogelijk en door middel van touwen gelegd, ja zelfs door de sjerpen en degenkoppels der officieren met elkander verbonden, zoo dat ze ons een, hoewel zeer gevaarlijken overtocht verleenden. Na verscheidene ontzaglijke rotsklompen beklommen en kloven overgetrokken te hebben, bleef onzen dapperen nog over, den met eeuwige sneeuw bedekten berg, wiens top de wolken scheen te raken, te beklimmen. Aan gene zijde moesten wij afdalen langs watervallen, die onder een oorverdoovend gedruisch hun spattend schuim tot op verren afstand verspreidden en in hun niet te weêrhouden loop ontzagwekkende rotsbrokken, sneeuw-, ijs- en zandmassa's mede voerden, waardoor vele manschappen en paarden in de diepte geslingerd werden. Enkelen vonden daar den dood, terwijl anderen er in gelukten, zich met de grootste inspanning van krachten te redden. Geene woorden zijn te vinden om het schrikkelijke van dit schouwspel te beschrijven.’

Wanneer men dit eenvoudig verhaal van een ouden soldaat leest, kan men zich wel voorstellen dat door velen ‘het werk van Satan’ aan de oevers van de Reuss dikwijls moet bewonderd zijn geworden.

Een weinig verder bedwingt deze woeste rivier hare rennende vaart en stroomt zij kalm voort. Na haar naam geschonken te hebben aan een zeer vruchtbaar dal, vloeit zij bij Seedorf in het Vierwalstädter-meir, op weinig afstand van de plaats die zoo beroemd is door de heldendaden van Willem Tell.

Een miskende wetenschap.

Het wordt bijna algemeen voor een onloochenbare waarheid gehouden dat de uitdrukking der oogen het geschiktste en zekerste middel is om te bepalen hoe het in 's menschen binnenste geschapen staat. Er zijn dienaangaande zeer schoon klinkende zinnen neêr geschreven: ‘het oog is de spiegel van de ziel,’ zoo luidt het hier, ‘in het oog leest men 't merk van het hart,’ zegt een ander, en wij zouden die aanhalingen nog met een aantal andere kunnen vermeerderen.

Hoe vermetel het ook moge schijnen, wij beweren dat dit een vooroordeel is, hetwelk den weg behoort op te gaan van die zijner makkers welke opgehouden hebben te bestaan. Immers, men kan met de oogen doen wat men wil: zij zijn het beweegbaarste, het inschikkelijkste aller zintuigen; zij hebben eene zachte, strenge, vreeselijke, huichelachtige uitdrukking, al naar gelang wij zelf verkiezen.

Zij kunnen dus onmogelijk altijd een vertrouwbare maatstaf zijn. Neen, wij kennen een veel beter middel om de ziel, het karakter van den mensch te beoordeelen. Wilt gij de gewone denkwijze, de neigingen, deugden en ondeugden van iemand te weten komen, maak dan - lach niet, lezer, - een grondige studie van zijn neus. Alvorens echter onze stelling toe te lichten, moeten wij, tot onze gerustheid, doen opmerken dat hetgeen wij gaan meêdeelen slechts een kort begrip is van de werken der voornaamste gelaat- en zielkundigen die zich met dit ernstig vraagstuk hebben bezig gehouden.

Laat ons eerst eens nagaan welke eischen de kunst aan een volmaakten neus stelt; volgens haar behoort deze bijna zoo lang te zijn als het voorhoofd en bij den wortel een kleine holte te hebben. Van voren gezien, moet het been breed en halverwege eenigzins gewelfd wezen, terwijl de vleugels nagenoeg evenwijdig moeten loopen. Het schot mag slechts een derde zoo lang zijn als de neus, en deze moet bij den boog van het oogbeen minstens een halven duim breedte hebben.

Een neus die al deze eigenschappen bezit, pleit volgens de leer die wij wenschen te verkondigen, ten gunste van hem die er door de natuur meê begiftigd is.

Deze leer biedt den opmerker veel stof tot studie aan, en hoe gemakkelijk zijn die waarnemingen niet te doen! De neus vormt het meest in 't oog loopend gedeelte van het gezicht, hij is geheel bloot, niets staat een aandachtige beschouwing er van in den weg, en wij kunnen derhalve zeggen, gelijk Buffon met betrekking tot den stijl gezegd heeft: de neus is de mensch!

Hoe gelukkig zou het zijn zoo deze wetenschap meer algemeen bekend ware! Gij zoudt dadelijk kunnen zeggen, indien gij in gezelschap van onbekende personen waart, tot wat slag van liê zij behoorden en daardoor zoudt gij nooit gevaar loopen kennis of vriendschap aan te knoopen met wie het beter is geen verkeer te hebben. Of het gevaarlijke, dwaze, domme, of wel goede, brave, verstandige liê waren, daarvan zoudt gij u kunnen overtuigen door eenvoudig een oogslag te werpen op hunnen neus.

Zonder veel moeite zoudt gij door die neusbeschouwing zelfs het beroep van den betrokken persoon te weten komen, want het is bekend dat de bezigheden van den mensch van invloed zijn op zijn gemoedsleven, en dit is het beste af te leiden uit den vorm van den neus.

Zoo verkondigt een neus, die reeds aan den wortel sterk begint te welven, een onbuigzaam karakter, iemand die tot grootsche dingen bekwaam is en zijne plannen niet licht laat varen. Kleine neusgaten verraden wankelmoedigheid, vreesachtigheid, gemis van ondernemingsgeest. Een kleine neus met een spleetje van onder kan toebehooren aan een persoon van doorzicht, maar niet van genie. Zinnelijkheid wordt te kennen gegeven door een neus met breede, sterk beweegbare gaten, maar dit kan

ook een teeken zijn van veel gevoel. De afwezigheid van een inzakking nabij het voorhoofd, duidt, tenzij de neus sterk gebogen is, een kleingeestig man aan.

Wat den neus betreft, die bijzonder naar den

mond overhelt, deze doet zijn eigenaar kennen als iemand die zeer teruggetrokken is en veel aanleg heeft voor droefgeestigheid en hypochondrie. Een steile, zoogenaamde grieksche neus kenmerkt een man van beproefde standvastigheid. Deze, men vergeve ons de opmerking, komt zeer zelden bij de vrouwen voor. Na nog vermeld te hebben dat een arendsneus in het geheel niet altijd de eigendom is van een fier en moedig man, gaan wij over tot de mededeeling van den volgenden stelregel, die slechts zeer weinige uitzonderingen heeft: de vorm van den neus, zijne lengte en breedte, zijn in overeenstemming met de verstandelijke vermogens van den persoon die hem draagt.

Laat ons nu eenige geschiedkundige bijzonderheden aanhalen die onze leer nader kunnen toelichten.

Socrates, Xenophon en Esopus hadden een stompneus, of Philosophische neus; men treft dezen intusschen ook wel aan bij menschen die zich veel afgeven met woordspelingen, en een voorliefde hebben voor grove, ruwe spotternij. Alweêr een bewijs dat de afstand tusschen het verhevene en het belachelijke zeer klein is! De platneus is met den stompneus verwant. Die is bij uitstek philosophisch en de bezitter daarvan lacht bijna nooit.

Een neus, wiens breedte bepaald wordt door de twee hoeken van den mond, was het eigendom van Apicius en werd door de ouden ook aan de satyrs toegekend. Dit is voldoende om te doen uitkomen dat het de zinnelijke neus is. Hij die er meê begaafd is, zal altijd een plaats aan een wel voorziene tafel waardig zijn; het drinken is hem aangenamer dan het denken en hij kan veel gemakkelijker een flesch Bourgonje-wijn ledigen dan een gedicht lezen. Intusschen wordt de dikke neus die een weinig gematigd is, het kenmerk van slimheid en verstand, en hij heeft het voordeel van na verwant te zijn aan den langen neus, die, gelijk wij straks reeds lieten doorschemeren, de meest benijdenswaardige is. Aristophanes had er een van deze soort die de gestelde grenzen zelfs te buiten ging: evenzoo was het gesteld met Plautus, die door de kinderen op straat werd nageloopen. Boileau, Racine en Molière kunnen gezegd worden modelneuzen van deze soort gehad te hebben, en ook Walter Scott, Schiller, Lamartine en Victor Hugo bevestigen de waarheid van den stelregel dien wij hebben vermeld.

De wetenschap waarvan wij een denkbeeld hebben trachten te geven, zou, gelijk men ziet, zeer veel nut kunnen stichten indien zij meer en ernstiger beoefend werd. Wat zouden bijv. de neuzen van Napoleon III en Thiers niet gezegd hebben! En hoeveel moeite zou die wetenschap velen onzer kiezers besparen, die niet weten welken kandidaat zij tot hun vertegenwoordiger in den raad van land of gemeente zullen kiezen!

Men heeft tafels opgemaakt om de planten en delfstoffen in klassen te rangschikken; waarom zou men niet hetzelfde doen met betrekking tot 's menschen neus, vooral daar men aldus in staat zou wezen zijn evennaaste bij den eersten oogslag juist te beoordeelen? En in hoevele andere opzichten zou die wetenschap nog van nut zijn; zij zou de plaats kunnen vervangen van geschiedkundige bewijzen en getuigenissen. Wij zouden Alexander den Groote even goed leeren kennen door een aandachtige beschouwing van den vorm van zijn neus als door Apienus en Quinte-Curcius, en de neuzen van Nero en Domitianus zouden ons zooveel te denken geven dat Tacitus teenemale overbodig zou worden. Om kort te gaan, de neus zou de sleutel worden tot de geschiedenis en wij zouden het onschatbaar voordeel hebben van iemands

karakter te kennen voordat wij hem nog een enkele daad hadden zien doen of een enkel woord hooren spreken!

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg.*)

- Faust Klinkert, hoe gaat het? En hoe gaat het met u, Sanna? vroeg Kurk op hartelijken toon.

Sanna zeî, dat het op zijn ouds ging; van Faust kreeg hij geen antwoord.

- Faust Klinkert, hernam Kurk, ik kwam u vragen, of gij geen trek hebt, om in de *Ster* een pijp te rooken en een teug te drinken; 't is er recht vroolijk; hebt gij geen trek?

- Neen, ik heb geen trek, antwoordde Klinkert met toegenepen mond.

- Kom, ga met mij meê; gij zit toch ook altijd zoo gansch alleen.

- Hindert dat iemand?

- Neen, dat kan eigenlijk niemand hinderen, maar....

- Welnu dan?

- Maar doe het, om u wat op te beuren, wat op te vroolijken; van zoo aanhoudend alleen te zijn zou men ziek worden, en zich naar het graf helpen.

- Dan zouden er velen in de vuist lachen.

- Niemand.

- Bijna geheel het dorp; ken ik de boeren niet van ouds? Of zijn de rekels van aard veranderd?

- Gij beoordeelt de menschen al te streng; zoo bestaan zij niet.

- Nu, dan is 't ook goed; nooit heb ik beproefd om hen beter te maken, dan zij zijn; en ook dat hoeft niet.

- Kom, laat ons over het verledene een kruis trekken.

- Doen anderen dat ook?

- Zeker doen zij dat; en bij mij en bij Huib ook, is dat sedert lang gedaan, of liever nooit hebben wij u kwaad gewild.

Klinkert had zijn pijp uit den mond genomen en zijn lippen zoo vast toegenepen, als of hij stellig besloten had geen woord meer te spreken.

- Faust Klinkert, hernam Kurk, gij herinnert u, dat ik u over een tijd heb gesproken over....

- 't Is niet noodig om daar op neêr te komen.

- Weet gij wel juist waarover ik u wilde spreken?

- Dat is nu hetzelfde.

- Ik wilde u de gelegenheid aanbieden, om in de *Zilveren Ster* weder te keeren, uwe dagen daar in vrede te slijten, en.....

- Met de *Zilveren Ster* heb ik niets uit te staan.

- Maar Sanna is er ook.

Het meisje zat achter haar voorschoot te weenen.

- Sanna is er ook, herhaalde de oude Kurk.

- Nu, ja, Sanna is er, antwoordde Faust vinnig; en wat zou dat? Loopt zij ook iemand in den weg?

- Juist het tegendeel; indien gij een oogenblik naar mij wildet luisteren.....

- Dat dient nergens toe.
- Ja wel; gaarne zou ik het meisje gelukkig zien, en....
- Kom, heeft dat nu lang genoeg geduurd?
- En het middel om haar voor altijd gelukkig te maken, heb ik in de hand, indien....
- Indien Klinkert, de arm geworden boer, er niet was.
- Zeer natuurlijk; en niemand wil u in uwe rechten te kort doen.
- Ik zou ook wel eens willen zien, dat mij iemand op den teen trapte.
- Dat is nu toch ook de zaak niet.
- Nu, laat ons dan niet langer daarover spreken.
- Maar weet gij wel eens, Faust Klinkert, waarom ik eigenlijk hier kwam?
- Zeker, zeker, weet ik dat.
- Ach, vader, waarom wilt gij niet luisteren? weende Sanna.
- Daarom, daarom, en daarom niet; en nu is 't uit! schreeuwde het dwarshout.
- Dan zal ik maar heengaan, sprak Kurk; en toen hij de klink van de deur oplichtte, voegde hij er bij: Faust Klinkert, indien gij of uwe dochter iets noodig hebt, kunt gij u in volle vertrouwen tot mij wenden, en....
- Ik heb niets of niemand noodig, onderbrak hij, kwaadaardig.
- 't Zou mij ook spijten, dat gij den ouden Kurk voorbij gingt, indien gij iets noodig hadt.

Toen hij reeds op de straat was, stak hij zijn hoofd nog door de spleet der deur, en vroeg:
- En gij, Sanna, hebt gij niets noodig, mijn kind?
- Ik niet, maar vader wel, antwoordde zij weenend.
- Met vader is niet te handelen, zeî Kurk, den schouder ophalende; en naar het bed ziende, waarop Klinkert was blijven liggen, voegde bij er bij: kom, wees eens redelijk, en luister een oogenblik naar iemand, die u volstrekt geen kwaad wil.

Door teekens met de hand, gaf Faust te kennen, dat de oude raadsheer maar zou heengaan.

Kurk liet een diepen zucht, trok de deur dicht en ging teleurgesteld heen.
- Vader, wij hebben zelfs geen stuk brood meer in huis, sprak Sanna; waarom weigert gij de dienst, die men u aanbiedt?
- Daarom, daarom, en daarom!
- Toch zal ik mijn vader niet van honger laten omkomen.
- Heb ik honger?
- Sedert gisteren avond hebben wij niets meer te eten gehad.
- Niemand heeft daar meê noodig.
- Kom, vader, wees niet kinderachtig.
- Zoo, zoo, ook gij denkt al, dat Klinkert maar een domme kerel is.
- Weet gij, wat ik denk, antwoordde Sanna; dat ik andere menschen ga aanspreken, voor wij ziek worden van gebrek en honger.
- Zoudt gij gaan bedelen? Liever wil ik heel mijn leven geen bete broods meer tusschen mijne tanden hebben.

Sanna antwoordde niet meer, zij bleef nog een oogenblik aan haar rozenkrans zitten bidden, en ging daarna haastig de deur uit.
- Ik wil zien waar zij heengaat, dacht Faust; hij liet zich van het bed glijden, klom op een stoel, en zoo keek hij, door de kleine glasruiten boven de deur zijne dochter na.
- Daar wil ik bij zijn, sprak hij bij zich zelven, terwijl hij van den stoel sprong, en daarna haastig het huis verliet. Met gekromden rug en gedoken hoofd, schoof hij

langs de hagen, en sloop half kruipend, om door niemand gezien te worden, in het turfhok der *Zilveren Ster.* Over de turf kroop hij op den hooi older, en ging daar voor een kleine, ronde opening liggen, die in het dak was. Van daar zag hij over heel de werf der *Zilveren Ster.*

Sanna stond daar geheel alleen voor hem; zij leunde tegen het rad van eene kar en zag weemoedig omhoog naar de duiven, die op den gevel en de vorst der *Ster* zaten. Kenden de lieve vogels hunne oude vriendin nog? Dat was wel mogelijk, want als de wind kwamen zij eensklaps naar beneden, en zetten zich neder op de sponden, de raden, de berries van de kar.

Hoe bedroefd, hoe ter neêr gedrukt zij ook was door honger, door gebrek, door een langdurig hartzeer, kwam er toch een glimlach op hare lippen, bij het zien der bonte duiven, die zij altijd zoo liefhad; op dat oogenblik scheen zij haar lijden te vergeten en neuriede stil het oude meilied aan Maria, dat zij in vroeger dagen, in de dagen van geluk, zoo honderd malen voor hare gepluimde vriendjes, met heldere stem, had gezongen. En even als vroeger, hielden de duiven op met kirren en trippelen; zij hielden hare kopjes scheef om goed te luisteren, en keken met hare glinsterende, ronde oogen de zangster aan. Verstonden zij iets van de geneuriede woorden tot de groote Hemelkoninginne gericht? Toen Sanna zweeg, vloog de goudkleurige, boute

zwerm weg, en juist als in vroeger dagen, was het, als of het geklepper der vleugelen het handgeklap was van eene menigte menschen, die het Maria-lied toejuichten. Sanna stond nog beweegloos tegen het rad der kar; zij keek naar de staldeur, langs waar voorheen de koeien, de kalveren, de geiten het oog op haar hadden, wanneer zij over de werf ging; zij zag naar den paardenstal, waar de twee moedige ruinen, die hare stem kenden, stonden te hinniken, en naar de kooi, waar al die bonte hoenders hadden gezeten, en aan wier hoofd de groote haan met zijne goud-zwarte leiveêren, zoo statig over de werf wandelde; zij zag van verre het venster harer slaapkamer, en door het geopend venster viel haar oog op het plekje, waar voorheen het Maria-beeldje stond, waarvoor zij zoo duizend maal had geknield en gebeden. En Sanna weende bij het zien van al die dingen, welke haar zoo veel herinneringen uit den gouden tijd harer jeugd te binnen brachten.

- Sanna, wat staat gij daar te weenen, arm meisje? vroeg iemand, die achter haar naderde, en haar de hand op den schouder legde.

- Huib, zijt gij dat? vroeg zij, hem met hare betraande oogen aanziende.

- Al die dingen hier op de werf moest gij niet te nauwkeurig afzien, Sanna; de herinnering aan vroeger dagen maakt u bedroefd.... en droefheid dient tot niets.

- Dat is waar, knikte het meisje.

- Sanna, wat ziet gij bleek? gij zijt toch niet ziek?

- Neen.... durf ik het zeggen?

- Ja, zeker; zoudt gij mij iets willen verbergen?

- Sedert lang heb ik geen werk meer.

- Dat weet ik.... hebt gij iets noodig?

- Sedert gisteren....

- Waarom aarzelt gij? spreek toch, Sanna.

- Vader heeft.....

Het snikken belette haar voort te gaan.

- Wat heeft hij? Heeft hij u ook mishandeld?

- Neen, schudde zij weemoedig met het hoofd, en verborg haar aangezicht achter haar voorschoot; sedert gisteren hebben wij geen bete broods meer in huis.

- Arm meisje! riep de jonkman, terwijl hij in tranen losberstte; waarom hebt gij dat niet eerder gezegd? Ach, gij wist toch wel, dat uw huis geen honderd vijftig schreden van de *Zilveren Ster* stond?

- Ik durfde niet bedelen, Huib.

- Is dat bedelen? Arm meisje! heb ik u niet honderd maal gezegd, dat al wat wij hebben, ook het uwe is?

- Dat weet ik; gij zijt veel te goed.

- Ik spreek in vollen ernst, en herhaal, wat ik u zoo dikwijls heb gezegd, dat de *Zilveren Ster* aan Sanna toebehoort....

BIJ DE BOEREN.
- Huib, zijt gij dat? vroeg zij, hem met hare betraande oogen aanziende.

- Sanna mag haar vader niet tegenwerken, zij....

- Zeker, zeker, dat is braaf gehandeld, en die andere Vader daar boven zal u daarvoor beloonen;.... doch nog eens, de meesteresse der *Zilveren Ster* zijt gij, en niemand anders.... grootvader zegt, dat het zoo wezen moet, en wezen zal;.... en wat grootvader zegt, komt altijd uit.

Het meisje wilde iets zeggen; doch er kwam geen geluid; hare keel was dicht.

- Arm meisje! zuchtte de gewezen knecht van haar vader; hoe kan iemand toch zoo ongelukkig wezen? Doch ik praat te lang.... wacht een oogenblik.

En gedurig herhalend: 'arm meisje!' ijlde hij heen.

Er waren geen vijf minuten verloopen, of Huib kwam op de werf terug; hij had een grooten boterkorf aan den arm. In den korf lagen brood, boter, eieren, vleesch en een paar flesschen bier.

- Wil Huib den korf voor u dragen? vroeg de jonkman.

- Neen, Huib, indien vader dit zag, zou hij uiterst slecht gezind zijn.... gij kent zijn zonderling karakter, dat....

- Dat wel eenmaal zal veranderen, Sanna; laat ons moed houden en betrouwen op....

- Op den grooten Helper van daar boven.

Achter op de werf nam hij afscheid van haar en fluisterde haar zachtkens toe:

- Denk er aan, dat de *Zilveren Ster* met al wat zij bevat, den jongen boer er in begrepen, u toebehoort.

Het meisje antwoordde met een glimlach.

- Zoo dikwijls gij iets noodig hebt, komt gij maar even op de werf naar de duiven staan kijken.... Sanna, het is niet wel gedaan van u, bij ons niet te komen aankloppen.

Toen gingen beiden heen, Sanna naar huis en Huib de werf op.

Sanna had geen tien schreden gedaan, of zij draaide even het hoofd om, en mompelde: 'dag, Huib!'

En juist op hetzelfde oogenblik zag deze even om, en knikte: 'na!'

- Is dat nu klaar en aaidelijk? vroeg Faust Klinkert, die van de hooi schelf alles gezien, alles gehoord had; maar Klinkert is er nog, en heeft zijn volle verstand even goed als die schriftgeleerde uit de *Zilveren Ster*, en de schoolmeester met zijne vale pruik op zijn ezelsooren. Ik heb wel eens gehoord, dat men kwade honden en ondeugende paarden tam maakt door den honger; denkt men in de *Zilveren Ster*, dat het ook zoo gaan zou met Faust Klinkert? Neen, neen! een hond ben ik niet, en wat ik in 't hoofd heb moet gebeuren.... mijn zin wil en zal ik hebben, en daarmeê uit. En wat zegde men daar op de werf, dat ik een zonderling karakter heb? Neen, dat hebben die oude wijsneus uit de *Ster* en zijn luie kleinzoon; dat heeft die professor met zijn vale pruik; dat heeft die oude brompot daar in de kerk, die mij de nering heeft ontnomen, met de menschen wijs te maken, dat Klinkert een vrijgeest is; dat hebben de boeren, die den hospes uit de *Zilveren Ster* nooit mochten lijden. Neen, een zonderling karakter heb ik niet, heb ik nooit gehad.... doe ik iemand kwaad? En wat vraag ik van anderen? Niet niets ter wereld, dan dat zij zich om mij niet bekommeren; dat zij hun weg vervolgen zonder naar mij om te zien; dat zij maar handelen, als of er geen Faust Klinkert in de wereld was.... vraag ik iets onredelijks? vraag ik te veel?

(Wordt vervolgd.)

Oplossing van Rebus N°. 4.

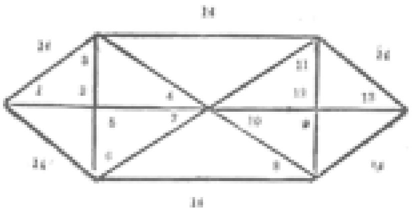

Van de talrijke oplossingen op dezen rebus ontvangen, kunnen we zeggen: zooveel oplossers zooveel verschillende oplossingen welke allen aan de gestelde vraag voldoen. Wij hebben daarom de inzending van den gelukkigen winner gekozen ter oplossing. Zoo als men ziet, behoeft deze geene verklaring; als men de cijfers in volgorde nagaat, komt men van zelf tot de oplossing.

Rebus n°. 5.

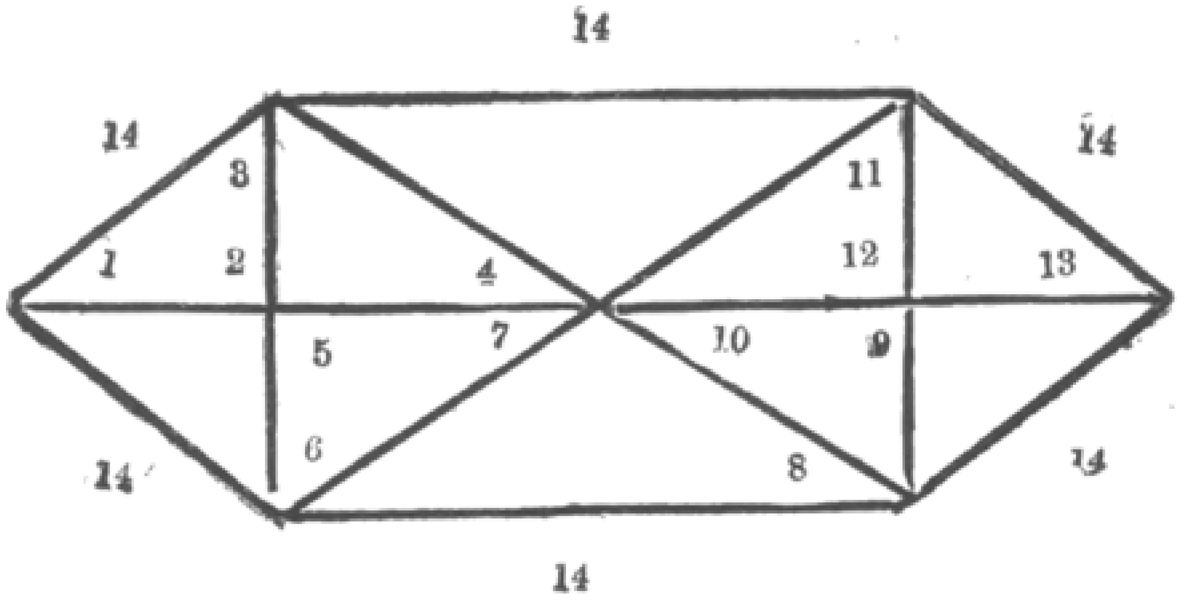

Gevraagd om van een stuk papier met één rechte knip met de schaar een kruis te knippen als bovenstaande teekening.

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 15en februari 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie*, behalve den 5en en 7en jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie*, Madou-plaats 1, te Brussel.

[Nummer 19]

Het paleis van den Duitschen gezant te Weenen.

Dit gebouw staat in het schoonste gedeelte der oude Donau-stad. Het verheft zich te midden van een groep prachtige huizen die den ouden keizerlijken adel en de voornaamste hooggeplaatste personen uit het buitenland tot woningen dienen. Deze wijk is dus te Weenen wat de voorstad St. Germain te Parijs is.

Het gebouw, waarvan wij een afbeelding geven, is ontegenzeggelijk het schoonste uit die geheele wijk. Het mag gerust een meesterstuk van moderne bouwkunst genoemd worden; het is sterk zonder stijf te zijn en de ornamenten waarmeê de vier gevels prijken, zijn even smaakvol als fijn. Het staat in een der drie straten die uitloopen op het driehoekig plein, hetwelk men in dat gedeelte van Weenen vindt en dat een der schoonheden er van uitmaakt. Het is omringd door groote tuinen, waarvan de jonge opschietende boomen schijnen te beloven, er binnen eenige jaren een waren lusthof van te zullen maken.

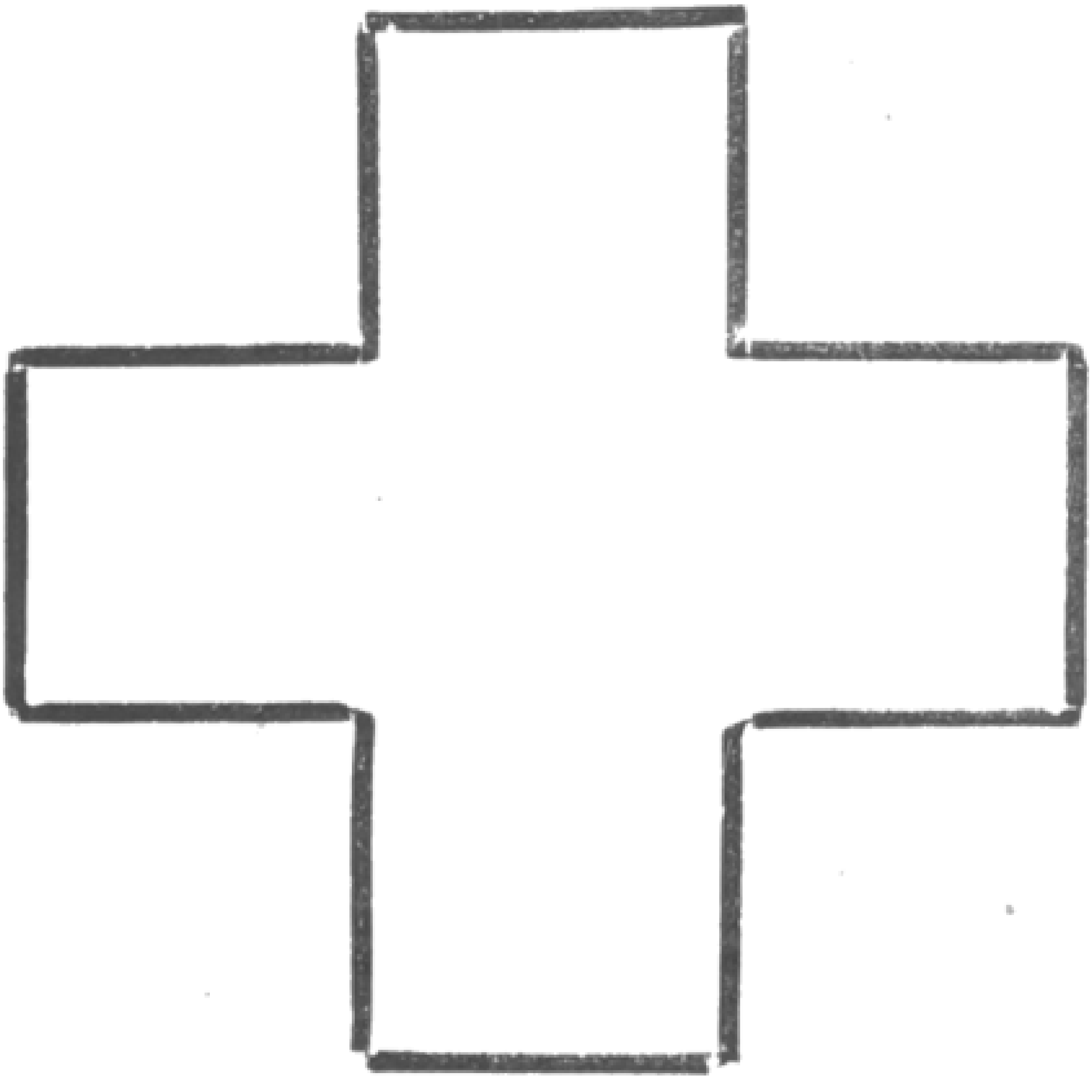

HET PALEIS VAN DEN DUITSCHEN GEZANT TE WEENEN.

In het voorgebouw huist de gezant met zijn gezin en achter zijn de bureelen en stallen, terwijl het middengedeelte tot woningen voor de bedienden is ingericht. Het geheel onderscheidt zich te gelijk door een bevalligen eenvoud en een verhevene deftigheid.

De verzoeking.

Terwijl de menschen bij wie zij dient nog te bed liggen, gaat Marie naar de kerk om Gods zegen over haar arbeid van den dag af te smeeken.

Nauw kleurt het eerste morgenlicht den hemel, en reeds weêrgalmt van uit een huis een schaterend gelach en luidruchtig gezang.

'Ze zijn hier vroeg bij de hand,' denkt de onschuldige deerne bij zich zelve, terwijl zij een oogslag werpt naar dat verblijf van vreugde en genoegen.

Daar gaat op eens een raam open, eene stem roept haar bij haar naam en een oogenblik later schiet een zwierig gekleede jonge vrouw op haar toe.

'Wel, kent gij mij niet meer, Marie?' zegt zij; 'zijt gij uw vriendin Rosa vergeten, die vóór een jaar het dorp verlaten heeft?'

Marie treedt een stap achteruit; zij stamelt eene vraag, waarop de andere haar het antwoord in 't oor fluistert. En vervolgens hangt zij een lachend tafereel op van haar leven, dat een aaneenschakeling schijnt van feesten en vermaken.

De woorden van Rosa verplaatsen het eenvoudige dorpsmeisje in een wereld die zij tot dusver niet wist dat bestond. Laat ons intusschen hopen dat zij haar hart niet openen zal voor de verleidende stem harer vriendin en in de stad zal blijven wat zij altijd in het dorp geweest is. Zij zal zoo 't verstandigst en in haar eigen belang handelen.

Een woordje over den leeuw.

Door de onjuiste begrippen en valsche mededeelingen van vele reizigers hebben er langen tijd groote dwalingen betreffende den leeuw bestaan, doch men heeft dezen 'koning der dieren' beter leeren kennen sinds ernstige reizigers hem nauwgezet hebben bestudeerd en onverschrokken jagers hem van nabij hebben durven naderen, nu eens om hem in zijne holen terug te drijven, dan weêr om zich met hem te meten.

Zoo heeft men vroeger verkeerdelijk gemeend dat de leeuwen nachtdieren zijn, dat zij alleen hunne prooi zoeken wanneer het donker is en bij het aanbreken van den dag zich in hunne schuilhoeken terug trekken om er uit te rusten.

De leeuwen staan, zoowel als de mensch, onder den invloed der omstandigheden. Indien zij, gedurende het seizoen dat zij slechts in hun eigen onderhoud hebben te voorzien, kunnen doen wat hun 't liefst is, eten zij maar eens in de vier en twintig uren, en wanneer zij des nachts of in den vroegen morgen een dier gedood hebben, stillen zij onmiddellijk hun honger en gaan daarna slapen; doch dat gebeurt niet altijd, en het is zelfs eene zeldzaamheid dat zij vóór de opkomst der zon reeds het geluk hebben een dier in hunne macht te krijgen dat voor hun dagelijksch maal voldoende is.

Zij verzadigen zich daarom als zij in de gelegenheid zijn - onverschillig op welk tijdstip dit geschiedt - en zoeken daarna eene rustplaats op. Daar zij alsdan dikwijls verscheidene mijlen verwijderd zijn van het uitgangspunt van hun rooftocht kiezen zij in den omtrek een plekske uit dat hun 't geschiktst voorkomt om ongestoord te kunnen slapen.

De eenloopende leeuw leidt derhalve een geheel andere levenswijze dan een leeuw die een gezin heeft; hij heeft zelden een vast verblijf; hij zwerft bij voorkeur rond, en het is op deze omzwervingen dat hij allicht een menschenhater wordt. Indien de leeuwen meer thuis bleven, zouden zij niet zoo dikwijls door de jagers lastig gevallen worden en het gevoel van wraakzucht niet kennen.

Wanneer de leeuw zijn bekomst genomen heeft, laat hij al slapend het voedsel verteeren, tenzij hij zijn maag zoo volgestoken heeft, dat het hem onmogelijk is te slapen. Is hij ziek, dan kan men hem, vooral zoo zijn ongesteldheid uit het overladen van de maag is voortgesproten, zonder het minste gevaar naderen, althans zoo men op een behoorlijken afstand van zijn klauwen blijft. Hij is gedurende zijne ziekte te loom om acht te slaan op hetgeen rond hem omgaat; alles is hem onverschillig, en

hij schijnt er zeer weinig om te geven of men hem wil dooden dan wel in 't leven laten.

De leeuw kent slechts de wetten der natuur; hij gehoorzaamt daaraan gelijk de mensch aan de maatschappelijke wetten. Is het daarom te verwonderen dat de leeuw, wanneer hij den mensch als zijn vervolger, zijn doodvijand heeft leeren kennen, een fellen haat jegens hem opvat en van begeerte blaakt om zich op hem te wreken?

Toch zal de leeuw den mensch niet dooden dan ter eigen verdediging, want van natuur is hij hem niet vijandig. Wel mistrouwt hij hem, en niet zonder reden, doch laat de mensch hem met rust, dan zal de leeuw er niet aan denken hem kwaad te doen.

Bijna alle reizigers hebben dit edel dier belasterd, en de weinige die lof van hem gesproken hebben, hebben het zonder mate en zonder oordeel gedaan. Zijne goede eigenschappen zijn, zoo men sommige schrijvers wil gelooven, zonder tal en onovertrefbaar, terwijl hem door anderen alle mogelijke gebreken en ondeugden worden toegeschreven. Tot zelfs zijn gebrul is het onderwerp geweest van allerzotste fabels.

De waarheid is, dat zoo men hem goed behandelt, hij evenveel getrouwheid en gehechtheid toont als de hond, maar hij veroorlooft zich geen gemeenzaamheid voor hij weet dat hem een vriendelijk onthaal wacht.

Indien wij de leeuwen beschouwen met betrekking tot den mensch, kunnen wij ze in drie klassen verdeden: dan heeft men namelijk de menschendooders, de menscheneters en zij die noch het een noch het ander zijn, dat wil zeggen, degenen die de vervolgingen van het menschelijk geslacht nog niet ondervonden hebben. Bij hunne geboorte, behooren allen tot de laatste kategorie.

Intusschen zal de leeuw, zelfs al is hij door den mensch mishandeld geworden, altijd dengene weten te onderscheiden die hem vriendschap bewezen heeft, en hij zal den mensch dien hij liefheeft tegen een ieder verdedigen. Men kan daarvan bewijzen aanhalen.

Bij de ontmoeting met jonge leeuwen, die nog geen reden hebben om den mensch te haten, valt het volgende op te merken. Blijft men stil en onbeweeglijk als een standbeeld staan, zonder zich beangst te maken om den sprong die zij in de lucht schijnen te willen doen om zich op u te werpen, dan zullen zij eensklaps stand houden, daarop een eind weegs terug gaan, vervolgens weêr naderbij komen en dan zich naast u neêrleggen om zich te laten streelen. Van af dat oogenblik zijn het getrouwe vrienden, en gij zult ze tot vriend behouden zoolang gij in de streek blijft waar gij met hen kennis hebt gemaakt, terwijl zij u nooit zullen vergeten.

Indien gij, na een kortere of langere afwezigheid, uwe rosse vrienden weder ontmoet, zullen zij over uwe terugkomst groote vreugde aan den dag leggen. Misschien hebben zij in dien tusschentijd onder uwe natuurgenooten vijanden gevonden; hunne genegenheid voor u is er daarom niet minder op geworden: zij herinneren zich dat gij hun vriend geweest zijt, wien zij hun vertrouwen geschonken hebben. Menige hond zou zoo niet met zich laten spelen als zij; maar men verwerft die leeuwenvriendschap niet in een dag of eene week. Houd u eerst op een afstand; het is genoeg dat zij op uw gezicht kunnen lezen dat gij hun geen kwaad wilt, en zoodra zij daarvan overtuigd zijn, hebt gij niets meer te vreezen.

Men verlieze niet uit het oog dat dit alles slechts van toepassing is op de leeuwen die nog nooit menschenvleesch geproefd hebben en die nog niet zooveel te lijden hebben gehad dat zij menschendooders zijn geworden. Tot deze klasse behooren

alleen de oudere leeuwen die in verval van krachten zijn; onder de jonge en sterke vindt men er geene die den mensch uit eigen beweging verscheuren.

De leeuwen verslinden den mensch eerst wanneer zij te oud en te loom geworden zijn om zich een meer geliefkoosde prooi te verschaffen. Alsdan vallen zij eerst kinderen, daarna vrouwen en eindelijk, als zij bijna van honger sterven, mannen aan. Doch in het laatste geval kan men zeggen dat zij reeds met een poot in het graf staan.

Nooit echter zal een leeuw menschenvleesch eten dan wanneer hij door den honger er toe gedwongen wordt. Hij heeft er bepaald een walging van, want zoodra hij een mensch gedood heeft, loopt hij naar het water om zich te wasschen. Die afkeer is zelfs zoo groot, dat men een leeuw dengene dien hij achtervolgde, heeft zien laten ontvluchten om zich op de overblijfselen te werpen van een buffel of stier die reeds eenige dagen dood was, en aan wiens vleesch de gieren en arenden zich reeds verzadigd hadden.

Kersmis in de kerk en kersmis in huis
Door August Snieders.
(Vervolg.)

II.

In welk tijdvak der geschiedenis ontdekken wij den aanvang van dit feest?

De inrichting van hetzelve schijnt uit de kribbe zelve ontstaan te zijn. Er wordt van het Kersfeest en het Driekoningenfeest, die gelijktijdig en onder de grieksche benaming van *Theophania*, dat is ‘uiting der goddelijkheid,’ gevierd werden, reeds gesproken in den jare 138, onder Paus Theiesphorus; doch het is zeer goed aan te nemen, dat reeds onmiddellijk na de Hemelvaart, de geboorte, in zekeren zin, bij de eerste Kristenen herdacht werd. Men vierde in alle geval die feesten den 11^{en} der *tybi*, een datum die in Egypte overeenkwam met den 6^{en} januari.

Het feest door Paus Thelesphorus ingesteld of geregeld, bleef tot in het jaar 337 voortbestaan, wanneer Paus Julius een onderzoek over den juisten geboortedag des Heilands instelde. Dit was, zegt de *Liturgie*, te Rome doenbaar, dewijl aldaar de archieven van het rijk berustten en zij het tijdstip der volksoptelling, door keizer Augustus bevolen, konden aanduiden.

Uit dit onderzoek bleek dat de groote gebeurtenis *niet* den 6^{en} januari van onze tijdrekening, maar den 25^{en} december had plaats gehad.

Trouwens de geloovigen waren het over den datum van den 6^{en} januari, in het Oosten, niet eens; sommigen vierden het Kersfeest zelfs in april. De uitspraak van den H. Stoel bracht eenheid in de verschillende denkwijzen, en het geboortefeest van den Heiland werd, altijd onder den naam van *Theophania,* den 25^{en} december, dus straks 1500 jaar, op denzelfden dag gevierd. Dien naam behield het feest geruimen tijd, in verschillende landen; in den almanak van een fransch gebedenboek der 14^{e} eeuw[(1)] vindt men dat woord nog gebezigd.

De benaming van het feest heeft thans in de verschillende gewesten, ook verschillenden klank en oorsprong. De Franschman zegt, onder ander, *Noël*, de Duitscher *Weihnacht*, de Scandinaviër *Jul* of *Jol*, de Engelschman *Christmas*, de Nederduitscher *Kersmis*, enz. *Noël* zou, volgens sommigen, eene samentrekking zijn van *natal* of *nadal*, zoo als in het zuiden dit feest genoemd wordt; wij stemmen meer

(1) Liturgie.

in met de denkwijze dat het de laatste letteren zijn van *Emmanuël*, God. Van *Nuël* tot *Noël* is de afstand klein. *Noël* was ook de vreugdekreet in de middeleeuwen.

Het *weihnacht* der Duitschers komt volgens eenigen hieruit voort, dat dit volk de tijdverdeeling naar den nacht, niet naar den dag doet; doch 't is eenvoudiger te zeggen dat het woord 'gewijde nacht,' zijnen oorsprong neemt in den Bijbel, waar geschreven staat, dat Kristus *in den nacht* geboren werd.

Het *Jul* der Scandinaven, is de naam van een heidensch feest, dat den 21^en^ december in den winterzonnestilstand - dat is, als wij den kortsten dag en den langsten nacht hebben - gevierd, en bij de noordsche volken, zelfs bloedig gevierd werd. In de 10^e^ eeuw veranderde koning Hako van lieverlede dit bloedfeest in het feest van liefde en vrede en verplaatste het op den 25^en^ december. Hij liet echter den naam van *Jul* of *Jol* bestaan, eene verbastering van *Jolla*, vreugde -

een woord, dat in de nederlandsche taal nog zijne plaats heeft: een *jolig* feest, een *jolig* man.

Wat ons *Kersmis* betreft, dat is volgens sommigen af te leiden van *kristen*, dat men in den ouden tijd schreef *kersten.* Zoo zegde men als zich iemand liet doopen: ‘hij laat zich *kerstenen;* zoo zeggen wij nog een *kerstenkind*, een *kerstenbrief.* Anderen beweren dat het afgeleid is van het joodsche kerkwijdingsfeest, waarop men veel licht ontstak, en de oorsprong dus te vinden is in *keersfeest.* Als men *te* veel licht ontsteekt, wordt men blind! Dat bewijst ons ‘licht, immer licht!’ Wij zullen dus liever die joodsche ‘keersen’ uitblazen en ons houden aan het woord *kersten.*

Tot een der groote feestdagen verheven, werden door de Kerk aan het Kersfeest ook gansch bijzondere gebruiken en plechtigheden verbonden. Tot aan het Concilie van Latranen, dus in de 13^{e} eeuw, was het voor den geloovige eene verplichting op dien dag tot de H. Tafel te naderen. In de 5^{e} eeuw werd de mis van Kersavond op het uur der Nonen gecelebreerd en behalve deze bestonden er drie andere missen: eene voor den nacht, eene voor den morgenstond en eene voor den dag.

Het celebreeren der drie missen was in den aanvang enkel pauselijk: de eerste had 's nachts plaats in de kerk van Maria-de-Meerdere, de tweede bij het aanbreken van den dag, in de St. Athanasius-kerk, en de derde op het uur der groote feestdagen, in de St. Pieterskerk: aan elke mis is het symbolum van het uur verbonden. In Gallië lazen de priesters reeds, vóór vele eeuwen, op Kersdag twee missen, doch toen aldaar door Carlomagnus de romeinsche liturgie was ingevoerd, kwam eerst bij de bisschoppen en later, bij pauselijke concessie, het getal van drie missen bij alle priesters in voege.

In den Kersnacht zegende de Paus weleer degen en hertogelijke kroon, die of wel eenen aanwezig zijnden of wel eenen door den Paus uitverkoren prins werden aangeboden, en toen de keizers Karel IV, Frederik III of anderen, op dien dag te Rome waren, woonden zij met gansch hun schitterenden stoet van edelingen en grooten, de pauselijke mis bij. De keizer hief het *Exiit edictum* uit het Evangelie aan, en bij den aanhef van dien zang trokken allen de lange zwaarden, hielden ze in de hoogte, bewogen ze en deden ze alzoo in het licht als vlammende lemmers schitteren - een teeken, dat zij het Kristen geloof immer ridderlijk zouden verdedigen.

Het altaar, zegt Belet, een theoloog der 13^{e} eeuw, was voor het officie van de Kersmis met drie sluiers bedekt: de eerste sluier was zwart, om den tijd vóór de wet van Mozes aan te duiden; de tweede mat-wit, het symbolum der revelatie aan den joodschen wetgever; de derde rood en stelde de wet der genade voor. De lichten werden na de derde Nocturne ontstoken; men las alsdan het Evangelie der geslachten en het *Te Deum* weêrklonk bij het alom glanzende en stralende licht.

Was de viering van het feest te Rome plechtig in de kerk, 't was ook feest in alle huizen, bij den burger gelijk in het Vatikaan. De Paus gaf op dien dag een groot feest aan de prelaten van zijn huis; de kapelzangers voerden het prachtige *Laetabundus exultet* uit, werden na den zang tot den voetkus toegelaten, ontvingen een geldstuk en een beker-vol van den pauselijken wijn.

De voorstellingen van de tafereelen uit de geboorte des Zaligmakers waren in den aanvang teenemaal kerkelijk, later kerkelijk en huiselijk en eindelijk, voor zooveel zij nog bestonden, enkel huiselijk. ‘Bij de Mysteriën en Passionnalen, zoo als de

Kerk die gaf,' zegt Dr. Wap[1], 'was de geestelijkheid, de koster met de koorjongens en de monniken, zelf op het tooneel,' dat in de kerk was opgeslagen; doch reeds in de 13e eeuw vindt men er hier en daar spoor van, dat die voorstellingen, om de ingeslopen misbruiken, waren verboden.

Toch wordt in sommige landstreken, zoo als onder ander in de Languedoc, in de kerken nog eene *pastourelle* gezongen en vertoont men, vooral in de kloosterkerken, zoo als hier in de kapel der Paters Redemptoristen, het 'kindeke in de kribbe,' en ik herinner mij, dat ik als schooljongen, in onze kleine dorpskerk, den kerszang door vader Tollens gemaakt, heb meêgezongen. In het Limburgsche plaatste men vroeger het kribbeke, maar nu nog de groote verlichte ster in de kerken en zingt men nog oude kersliederen.

Alle landen hebben hunne *Noëls*, die vooral dagteekenen van het begin der 15e eeuw. De abbé Paul Terris heeft onlangs die van Frankrijk breedvoerig behandeld in zijn *Essai historique et littéraire sur les Noëls.* De abbé Carnel besprak die van Fransch-Vlaanderen, Mone die van Duitschland, Collier en Walker die van Engeland, schier alle bibliophilen die der Nederlanden, waar deze zangen, zegt Snellaert, in het begin der 17e eeuw een wezenlijke geestdrift deden ontstaan. In Duinkerken noemde men die zangen het 'Kribbeke' of 'Kribbetje' en zij werden daar, in vlaamsche taal, nog omtrent 1824, gezongen. De kostumen, zegt een ooggetuige door Carnel aangehaald, waren prachtig, de stemmen van Maria, engelen en herders waren zoet en godvreezend; aan anachronismen ontbrak het niet: '*L'essentiel pour les spectateurs était que les bergers de la pièce avec leur culotte courte et leur chapeau de paille enrubané, imitassent le mieux possible ceux de Florian,'* en men juichte vooral toe als *'les hôtesses de Bethleëm avec leurs grands pendants d'oreille et leur trousseau de clefs à la ceinture, savaient copier les fières allures des "Bazinnes" du vieux Dunkerque.'*

Het eerste tooneel is een tweezang tusschen den engel-boodschapper en Maria, welke bericht ontvangt dat zij de moeder des Heeren worden zal. Het tweede bevat een duo tusschen Maria en Joseph op weg naar Bethleëm. De voedstervader legt zijne bezorgdheid voor Maria aan den dag en vreest de strenge koude voor haar, waarop de H. Maagd met de twee prachtige verzen antwoordt:

Ik draeg de zon in my,
Dus ben ik van koude vry.

Wilt gij nog een bewijs van de liefelijkste anachronismen? Leest dan het derde tooneel:

JOSEPH.
Ik soek hier overal
Wie ons ontfangen sal.
(siende eene weirdinne)
Basinne wilt ons logeeren,
Wy komen uit Nazareth,
Volbrengen des keyzers begeeren
Gelyk Godt heeft voorgezet.
Wij bidden u laet ons in.

EERSTE WEIRDINNE.
Neen, dat ben ik niet van sin.

(1) Bloem en vrucht.

JOSEPH.
Ey, laet ons binnenkomen;
Ey, herbergt ons alle bey.

WEIRDINNE.
Myn kaemers syn ingenomen,
Veel beter en milder als gy.

JOSEPH.
Wy sullen u wel voldoen.

WEIRDINNE.
D'andere sullen 't nog beter doen.

JOSEPH.
Ey, wilt ons binnen laeten;
Gy weet 't is nu te laet
Te dwaelen soo lang achter straeten,
Waer nu het soo duyster staet.

WEIRDINNE.
Gaet elders soekt uw profyt
Want hier verliest gy maer tyd.

JOSEPH AEN MARIA.
Laet ons aen een' andere vraegen;
Siet daer komt een huyssche weirdinn':
Dese sal ons niet wegjaegen.
(aen de tweede weirdinne.)
Basinneke laet ons in....

TWEEDE WEIRDINNE.
Mijn vrienden en peynst dat niet;
Want gy er te maeger uytsiet.

(De musiek speelt hier eene ritornelle om te veranderen van toon.)

In het derde tooneel verschijnt de engel voor de herders; in het vierde vinden wij Maria in het stalleken, terwijl de Maagd *affectuoso* zingt:

Wellekomme
Jesse blomme,
Uyt de hoven
Van hier boven,
In dit ongelukkig dal!
Wellekom Koning
In ons woning;
Wellekom Heylandt,
In ons eylandt
Wellekom Koning in den stal!

En verder heeft de maker van het stuk eene inderdaad dichterlijke beweging gehad, als de Maagd zingt:

Ik aenbid u, plat ter aerde,
Ik uw moeder, die u baerde,
Onbesmet en sonder pyn.
....
Siet het heete vlammeken;
Siet hoe zijne kaakjes bloosen

Boven all de schoonste roosen
Siet het suyver lammeken.
    Kleynen koning,
    Laet my langen
    Melk en honing
    Van uw wangen!
Ach, wat soet een mondeken!
    Komt myn kindje
    Komt myn vrindje,
    'k Sal u warmen
    In myn armen
Drukken aen myn herteken!

Het vijfde tooneel stelt voor de herders in den stal. Een van hen zingt voor; de overigen antwoorden in choor; in het zesde verschijnen de koningen:

Wy komen alle dry uyt vremde landen,
Uyt Orienten door een sterr' geleydt,
Vieren uw macht en kussen uw' handen
Groeten met ootmoed uwe majesteit.

(sy offeren hunne giften, singende de volgende sarabande)

Wy vallen alle dry voor uwe Voeten,
Wy vallen voor uw kribbeke neer;
Wy komen u als koning groeten
En kennen u voor onzen Heer.

Trouwens, al de kerszangen hebben hetzelfde naïf, recht kinderlijk karakter; zij dragen den stempel der middeleeuwen of liever van het feest dat zij moesten opluisteren. De H. Maagd heeft in allen hetzelfde liefdevolle hart, een rijken moederzin, een onpeilbaren eerbied voor het goddelijke kind. Schier alle dichters verplaatsen ook het tooneel uit het blozende en koesterende morgenland, naar onze ijzige en sneeuwige luchtstreek; schier allen hervormen den naakten stal, eene grot, in een huis der 15^e^ eeuw of later, en kleeden hunne herders naar de mode. Zelfs pater Poirters, in de 17^e^ eeuw, maakt in zijn *Vanitas* van den stal eene kraamkamer van zijnen tijd, en schijnt er over te klagen dat de visites aldaar gemist worden!

Een ieghelyck die gaat ter sy,
Oft voor by;
Daer is gheen bezoeck,
In desen hoeck;
    Noch aen de deur
    Staet Monsieur,
    Noch Mevrouw;
    Sy vreest de kouw.
    Daer is hier
    Noch Maert, noch Kamenier.
Joseph die gaet op en neer
Joseph die gaet wegh en weer
Joseph dient den nieuwgeboren Heer.

Even als het rondwandelen met de lichtende ster, was het kribbeke in de nederlandsche gewesten, vooral in de zuidelijke, bekend; doch ik heb te vergeefs naar den insteller van die vereering gezocht, tenzij het waarheid is wat men, echter zonder vasten grond, beweert, dat zij door den H. Franciscus van Assisen werd ingevoerd.

En waarom zou dat niet? Met wiens leven dan juist met dat van den rijken, weelderigen 24jarigen jongeling, die al zijne bezittingen aan den arme gaf, gelofte van armoede deed en een der schitterendste toonbeelden is van zelfopoffering, kinderlijken eenvoud en menschenliefde - met wiens leven komt de vereering der kribbe beter overeen? Aan wiens hoede kan de grot van Bethleëm beter zijn toevertrouwd dan aan zijne volgelingen, die zelfs met hun bloed de heilige plaats tegen den politieken schismatiek hebben verdedigd?

DE VERZOEKING.

Bethleëm, Kersnacht!... verplaatst u in dien prachtigen oosterschen nacht; de hemel is met gouden sterren bestrooid; 't is nu nog hetzelfde landschap, dezelfde rust, dezelfde kalmte van voor achttien eeuwen. Uit het dal, dat zich oostelijk en westelijk uitstrekt, verheft zich de heuvel, waarop het kleine Bethleëm... Op den top ziet ge de witte muren van het klooster boven de grot, en bij klaren dage zoudt ge in de verte den koepel van het H. Graf te Jerusalem zien oprijzen.

Hier het begin, daar het einde!

Over die geheiligde plaats werd door de H. Helena, de prachtige basiliek gebouwd, en in deze dalen wij dertien trappen af en komen in eene natuurlijke grot, die in vroeger tijden langs de stadszijde open was. Links van u, in het oostelijk gedeelte is eene ronde holte. In die ronde branden 32 lampen en verspreiden een mysterieus licht. De wanden der grot zijn met porfier en jaspis ingelegd en op den marmeren grond leest men in eene zilveren ster en in het latijn: HIC....[1] *hier is van de Maagd Maria Jesus Kristus geboren.*

Hier.... en op zeven stappen van daar ziet men den uitstek van de rots, waar eens de kribbe stond, die thans te Rome als een heiligdom der heiligdommen bewaard wordt.

DE LEEUW EN ZIJNE FAMILIE.

Welke pelgrim, die de grot bezocht, drukte in diepe ontroering zijne lippen niet op dien hemelgroud!

Het is natuurlijk dat aan de kribbe te Bethleëm een weezenhuis[1] verbonden werd. Kon men een schooner verheerlijking van het goddelijk kind bedenken dan eene instelling, die hare

(1) Dit weezenhuis ligt op den weg van Gaza, nabij het graf van Samson.

(1) 'Hie de virgine Maria natus est Jesus-Christus.' Latijnsche opschriften toonen den eigendom der Latijnen aan.

zorgen besteedt aan hulpelooze en verlaten kinderen! Een priester naar Gods hart, de eerw. heer Belloni, deed zulks, onder den titel van *(Euvre de la Sainte Familie en Terre Sainte*, een liefdewerk dat ook hier, in onzen katholieken vlaamschen grond, wortels schiet. Te betreuren is het echter dat dit echt katholieke werk minder opbrengt dan dergelijk protestantsch werk te Bethleëm, en dat ten doel heeft de kinderen op te kweeken tegen Rome. Dat is eene oneer voor ons! 'De katholieken trekken den degen niet meer,' zegt Léon Aubineau, 'om het H. Graf en de H. Plaatsen te beschermen; zouden zij dan weigeren tot de verlossing bij te dragen door hunne gebeden en giften?'

In den nacht van Kersmis wordt op de plaats waar de kribbe stond, in bijzijn van de weeskinderen, jaarlijks eene mis gelezen voor al de kinderen in de wereld, die het edel werk met hun penningsken ondersteunen. Wie zou van die familie, rondom de kribbe vereenigd, zoo niet in waarheid dan ten minste in den geest, niet willen deel maken! Kunt gij iets liefelijker bedenken dan dat Misoffer op de kribbe van het goddelijk kind, door kinderen en voor kinderen opgedragen!

(Wordt vervolgd.)

De man met de groene muts.

In de maand october van het vorig jaar was ik met twee vrienden van mij in Bocca-Leoni, een niet onaardig zeestadje van Italië. Mijnheer De la Roche, de directeur van eene groote stoomboot-maatschappij, zijn eerste boekhouder Carnaki, een Griek van geboorte, en mijn persoon, wij logeerden in hetzelfde hotel, waar wij kennis hadden gemaakt met den heer Humphreys, een bekenden aannemer uit Londen.

Op een morgen dat wij niet goed wisten wat ve met onzen tijd zouden doen, stelde Carnaki om voor het bagno te gaan bezoeken, dat op eene hoogte gelegen is die het stadje beheerscht, en waar zeven honderd misdadigers zijn opgesloten.

Het gebouw op zich zelf had niets bijzonders aan zich. De veroordeelden zagen er uit zoo als galeislaven er meestal uitzien: somber en bedrukt, en droegen een grijs kostuum, een ketting om den enkel en een gekleurde muts op het hoofd. Naar gelang deze groen, rood of geel was, kon men den duur van de straf raden waartoe de persoon die er meê prijkte veroordeeld was. De groene mutsen sierden voor het meerendeel moordenaars, wier vonnis levenslangen dwangarbeid geluid had.

Eenige bewaarders wandelden heen en weêr te midden dezer schurken, die overigens geheel vrij rondliepen. Ons bezoek kenmerkte zich door één bijzonder voorval. Terwijl wij een der grootste binnenplaatsen over gingen, werden wij een man gewaar die, op zijn hukken gezeten, bezig was, aan de fontein welke midden in het plein stond, een aan een ijzeren ketting vastgemaakte kruik met water te vullen. Wij bleven een oogenblik stilstaan. De man, die een groene muts droeg, richtte het hoofd op en zag ons aan. Ondanks zijne grijze haren, had hij alles behalve een eerbiedwaardig voorkomen. Hij bezat slechts één oog, doch dat oog schitterde in zijne holte als een gloeiende kool vuur, en een breed litteeken lag schuins over zijne dikke, zinnelijke lippen.

Hij zag ons in 't eerst met verstrooiden blik aan, doch toen hij Humphreys bespeurd had, sprong hij recht, liet eenige seconden verschrikt zijn oog op hem rusten, stiet toen een woesten kreet uit, bracht de hand aan zijn muts bij wijze van militairen groet en hervatte daarop weêr zijne bezigheid. Verwonderd keerde ik mij naar Humphreys

toe en bemerkte dat hij doodsbleek was. Ik wenkte den galeislaaf mij zijn kruik met water te geven; Humphreys echter wees haar met walging af en antwoordde mij dat hij heel wel was, waarop wij onze ronde vervolgden om eenige minuten later het bagno uit te gaan.

Pas hadden wij het verlaten, toen Humphreys in zwijm viel. Wij namen hem op, zetten hem in een rijtuig en brachten hem terug naar het hotel, waar hij, bijgekomen zijnde, zich naar bed begaf.

Des avonds was hij beter en verzocht ons op zijn kamer een sigaar bij hem te komen rooken. Ik had mij voorgenomen geen woord omtrent 't gebeurde in het bagno te reppen, doch hij zelf bracht het gesprek op dat onderwerp door te zeggen:

'Herinnert gij u den man met de groene muts op het hoofd, die wij in het bagno aan de fontein hebben zien staan?'

Ik antwoordde bevestigend.

'En hebt gij gezien welken indruk hij op mij teweeg bracht?'

'Het is mij niet ontgaan dat gij ontsteldet toen hij u aanzag, maar ik heb....'

'Ja,' hernam Humphreys op plechtigen toon, 'die man heeft rechtstreeks invloed op mijn leven.'

'Op uw leven!' riep ik uit. 'Die kerel, die wegens moord tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld is! en niet zonder reden ook, want ik hoor van den bewaarder dat er geen grooter boef op Gods aardbodem bestaat!'

'Het is waar wat ik u zeg: die kerel heeft invloed op mijn leven.'

'Kom, gij lacht immers? Ik wed dat gij hem dezen morgen voor 't eerst gezien hebt.'

'Ik had hem toen al twee maal gezien,' hervatte Humphreys, de wenkbrauwen fronsende, 'en ik geloof tot mijn verderf.'

Ik drong bij hem aan om de verklaring van het geheim, welke hij mij gaf door de volgende geschiedenis te verhalen, nadat hij op droevigen toon gezegd had dat niettemin zijn noodlot vervuld zou worden.

'Twintig jaar geleden,' zoo begon hij, 'was ik klerk bij een advocaat in Manchester. Niettegenstaande ik zeer weinig roeping gevoelde voor een rechtsgeleerde loopbaan, deed ik mijn werk met nauwgezetheid en ik stond dan ook in het vertrouwen van mijn patroon. Op een dag in den winter zond hij mij naar Wigan, om naricht in te winnen betreffende een ongeluk, dat eene dame overkomen was die in een statie van den ijzeren weg gewond was geworden ten gevolge van den val eener dakgoot welke, terwijl zij een plaatskaartje nam, was losgeraakt.

Het weêr was afschuwelijk. De straten waren dik met sneeuw bedekt en ik had heel veel moeite om de getuigen onzer cliënte bijeen te krijgen. Toen ik mijn taak verricht had, keerde ik naar de statie terug, waar ik in den onderchef een ouden makker herkende dien ik in verscheidene maanden niet meer gezien had. Ik ging zijn kantoor binnen en knoopte een gesprek met hem aan. Toen ik opstond om heen te gaan, vroeg hij mij of ik van plan was aanstonds naar Manchester te vertrekken.

'Ja, ik keer met den trein, die over eenige minuten aankomt, terug,' antwoordde ik.

'In dat geval,' hernam hij, zijn lessenaar ontsluitende, 'moest gij mij het genoegen doen dit linnen zakske, waar twee honderd pond sterling in zit, meê te nemen en het van avond nog aan het bureel van de maatschappij af te geven. De chef is er tot tien uur.'

Terwijl hij deze laatste woorden sprak, had hij verrast het hoofd vooruit gestoken.

'Wie is dat?' zegde hij, door het raam turende dat achter mij was.

Ik draaide mij om, doch zag niemand.

‘Och heer, ik dacht, zoo zeker als twee maal twee vier is, dat er iemand achter het raam naar binnen stond te loeren.’

Dit zeggende, stapte hij vooruit en deed het raam open, om buiten rond te zien, doch niemand bespeurende, sloot hij de blinden dicht en kwam naar mij terug om ons onderhoud te hervatten.

Ik was er juist niet erg op gesteld om de vijf duizend franken meê te nemen, doch mijn vriend drong er zoo sterk op aan dat ik hem de dienst niet kon weigeren. Ik stak derhalve het zakske in den binnenzak van mijn frak en wij gingen naar het buffet van de restauratie-zaal om een glas grog te gebruiken in afwachting dat het voor mij tijd zou zijn om in te stappen. Ik had een retourbiljet, en ik toefde dus tot het laatste oogenblik om plaats te nemen in een rijtuig eerste klas dat leêg was.

‘Vaarwel.’ zegde mijn makker. ‘Gij hebt het geld, niet waar?’

Tot eenig antwoord tastte ik in mijn linkerzak en knikte met het hoofd. Mijn vriend maakte een zelfde gebaar en verdween daarop uit mijn oog.

De locomotief deed zijn scherp gefluit hooren, en reeds was de trein in beweging, toen het portier van mijn coupé geopend werd en een dame insteeg, gevolgd door een man die haar bij het instappen eerder vooruit stiet dan steunde. De twee personen zetten zich respectievelijk tegenover en in den hoek schuins tegenover mij neêr. Daar het compartiment helder verlicht was, kon ik mijn reisgenooten op mijn gemak opnemen.

Onmiddellijk trof mij het scherp contrast dat er tusschen het tweetal bestond. De vrouw had een kleedsel aan van een sierlijken vorm; zij was jong en schoon, en bevallig van houding. De man daarentegen was lomp van voorkomen en grof gekleed: zijne voeten staken in zware, met ijzer beslagen schoenen, zijn lange gestalte was in een mantel van ruwe stof gewikkeld en zijn hoofd was bedekt met een zwarten hoed, die bijna op de neus rustte. Niet recht wetende wat ik van mijne medereizigers moest denken, verbeeldde ik mij ten laatste dat het rondtrekkende artisten waren, en ik was op het punt om te gaan slapen, toen een beweging der dame mijne aandacht trok.

Van tijd tot tijd wierp zij een angstigen blik op haar gezel, en wanneer zij meende door dezen niet gezien te worden, lonkte zij daarop mij telkens toe.

Ik was destijds betrekkelijk zeer jong en geenszins ongevoelig voor de bekoorlijkheden der schoonheid. Ik deed eene poging om een gesprek aan te knoopen. Mijne buurvrouw legde een vinger op haar lippen en wenkte mij om het stilzwijgen te bewaren; doch pas had zij deze beweging gemaakt, of haar geleider sprong op, schoot op mij toe en greep mij bij de keel. Ik trachtte mij te verdedigen, ten gevolge waarvan zijn hoed afviel en ik zijn gezicht geheel kon zien. Ik bemerkte toen dat hij slechts één oog had.

Hij was zeer sterk, maar ik was nog sterker. Twee maal wierp ik hem neêr, doch toen ik op het punt was hem voor goed onder mij te krijgen, haalde de jonge vrouw een neusdoek uit haar zak, goot er den inhoud van een reukfleschke op en hield hem mij toen onder den neus. Oogenblikkelijk voelde ik een zekere verzwakking, ik werd duizelig, het was als of mijn hoofd ging bersten, en eenige seconden later viel ik in zwijm.

Toen ik het bewustzijn herkreeg, lag ik in mijn volle lengte op den rand van den berm van den ijzeren weg. Het was reeds dag, en het eerste wat ik zag, waren twee mannen die over mij heen hingen. Een hunner deed mij een teug bier drinken dat hij in een veldflesch had. Ik had juist genoeg kracht om het woord ‘dokter’ uit te kunnen

brengen, waarop een der twee personen heen snelde om geneeskundige hulp te ontbieden.

(Slot volgt.)

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(*Vervolg*.)

Terwijl hij dit zegde, klom hij van de hooischelf, over den turf naar beneden, kroop zoo langs den beuken haag, daarna door de heggen en kwam langs de achterdeur zijner woning binnen.

- Vader, schuif bij, sprak Sanna die aan de tafel, overvloedig met spijzen beladen, zat te eten.

Zonder te vragen: ‘waar komt dat van daan?’ antwoordde Klinkert: eet maar, indien gij honger hebt.

- Vader, dat komt uit de *Ster.*

Geen antwoord.

- Vader, waarom eet gij niet?

- Daarom, daarom en daarom niet; en daarmeê uit!

Na dit gezegd te hebben, op den toon van een kwaadaardigen kettinghond, stopte hij zijn pijp op, en ging volgens gewoonte op zijn bed liggen rooken.

Voor zijne dochter dien avond ging slapen, kwam zij meer dan eens bij hem, en bad hem, in de zachtste bewoordingen van een beminnend kind, dat hij zou opstaan en iets eten; doch met al haar streelen, fleernen en weenen konde zij niets van hem verkrijgen; en op haar zoo verstandig en redelijk 'waarom?' volgde het onveranderlijk, het eeuwig en erfelijk 'daarom, daarom, en daarmeê uit!'

Toen hij echter de verzekering had verkregen, dat zijne dochter in diepen slaap lag, stond hij op, en ging zich nederzetten aan de tafel, waarop Sanna den wijden boterkorf uit de *Zilveren Ster* met voordacht had neêrgezet. Als een vos liet hij zijne oogen gluipend rondgaan, of hem ook nog iemand kon bespieden, luisterde een oogenblik naar zijne slapende dochter in het kleine zijkamerke, haalde zijn groot knipmes uit zijn zak, en begon brood te snijden. Na een vasten van meer dan vier en twintig uren, behoeft men niet te zeggen, wat er tusschen gezonde tanden en in een gezonde maag omgaat: brood, vleesch, eieren, bier, dat alles verdween, het een na het andere, als of het de wind had weggeblazen.

- Vader, zijt gij nog wakker? vroeg Sanna, die op dit oogenblik ontwaakte.

- Slaap maar, slaap maar, antwoordde Faust, die juist met eten ging uitscheiden.

- Hebt gij nu iets gebruikt? vroeg het meisje.

- Ik zou zeker niet een pijp mogen opstoppen? was het antwoord; slaap maar, ik ga ook slapen.

Dit zeggende, blies hij het licht uit, en ging met de pijp in den mond te bed liggen.

XVII.
Nog geen verandering.

De armste mensch, die ooit het dorp had bewoond, was voorzeker wel Faust Klinkert. Geen penning bezat hij; werken deed hij niet; daar toe was hij te lui en ook al te hooghartig. Sanna, die ziekelijk was van armoede en nog meer van vernedering en verkropte droefheid, kon er niet meer aan denken nog een enkelen stuiver met werken te verdienen. Ja, de armoede was ontzettend in de woning van den eertijds zoo welgezeten boer.

Hadden zijn oude vrienden, de *Boschkrekels*, hem in den tegenspoed geheel verlaten? De boer uit de *Kruisdeur*, die altijd een steun voor hem was geweest, was niet meer in leven; met de andere boeren uit den *Boschkrekel* had Faust Klinkert nooit in zoo nauwe betrekking gestaan; en sedert dat de laatste verkiezing van hun candidaat zoo belachelijk was afgeloopen, hadden de bewoners van het gehucht teenemaal met hem afgebroken. Indien eenige liefdadige menschen uit het dorp hem niet waren te hulp gekomen, had Klinkert met zijne dochter zonder twijfel van gebrek moeten omkomen.

En wie waren die liefdadige harten? Kurk en zijn kleinzoon, op wie de gewezen eigenaar der *Ster*, sedert jaren, al zijn gal uitbraakte; de schoolmeester, wien hij

honderd malen voor een schoolvos met zijn vale pruik op zijn ezelsooren had uitgescholden; de vrouw van den onderwijzer, die evenmin als haar man in de gunst van Klinkert stond; en eindelijk de oude dorpspastoor, dien hij zoo dikwijls den dwingeland der gemeente genoemd, en voor een knorrepot had uitgescholden. Dat waren de liefdadige menschen, aan wie Faust Klinkert te danken had, dat het akelige hongerspook, hetwelk op den dorpel van zijn huis zat, hem niet naar het kerkhof wegsleepte.

Doch het was altijd nog niet gemakkelijk voor deze brave menschen, hun liefdewerk naar behooren ten uitvoer te brengen. Hunne aalmoezen moesten zij de arme Sanna in stilte in de hand stoppen, of, bij afwezigheid haars vaders, naar de arme woning brengen, want meer dan eens was het reeds gebeurd, dat Klinkert, wanneer hij een der bovengenoemden zag aankomen de deur dicht grendelde, en het hoofd door het venster stekend, de aangebrachte aalmoes, op den toon, die hem eigen was, kortaf weigerde.

Waarmeê bracht de stijfhoofdige boer zijn tijd door? De helft van den dag lag hij, even als voorheen, zonder een woord tot zijne dochter te spreken, op zijn bed te rooken, de andere helft wandelde hij door de akkers, door de velden, door de bosschen, bij voorkeur door afgelegen streken. In de bosschen bleef hij somtijds even roerloos, als ware hij doodgevrozen, tegen een stam staan kijken. Somtijds stond hij uren achtereen te staroogen naar de wolken, die over het bosch heendreven, en naar de vogels, die in de kruinen der boomen nestelden. Dikwijls ook had hij in de verte het oog op de ooievaars, die een nest haddden getimmerd op het wagenrad in den kanada, waar wij hen vroeger reeds hebben aangetroffen. Dacht Faust Klinkert misschien aan den doodgeschoten ooievaar, wiens bonte romp met lange pooten zoo lang op den mesthoop had gelegen? Zat de dood van den onschuldigen vogel hem op het hart, en treurde hij er om? Dat wist niemand; wat Klinkert dacht, welke plannen hij in 't hoofd had, was en bleef altijd een raadsel, dewijl hij met niemand sprak en met geen sterveling in aanraking kwam, indien hij het kon vermijden.

Terwijl hij daar eens stond te kijken naar de twee ooievaars, die in onmeetbare kringen boven hun nest door de lucht vlogen, stond op eens de oude Kurk naast hem.

- Wat hebt gij in 't oog, Faust Klinkert? vroeg Kurk, hem vriendelijk op den schouder kloppend; ziet gij naar de ooievaars daar ginds? Ook ik had er mijn oog op; 't zijn belangwekkende dieren.

- Ja, antwoordde Faust; - indien hij een woord, uit eene enkele letter bestaande, bij de hand had gehad, zou hij het stellig gebruikt hebben.

- En hoe gaat het met u? vroeg Kurk zoo vriendelijk als iemand dat vragen kan; op zijn ouds?

- Ja, zeî Klinkert, en stropte daarop zijn lippen zoo dicht, als of hij het voornemen maakte, nooit zijn mond meer te openen.

- Kom, Faust Klinkert, laat ons een pijp opstoppen.

Dergelijk voorstel wordt bij de boeren nooit geweigerd; Faust gaf echter geen antwoord.

- Hebt gij eens nagedacht over hetgeen ik u laatst voorstelde? hernam Kurk, altijd op den vriendelijksten toon.

- Waarop zou ik nadenken? vroeg Klinkert, zijn mond maar juist zoo wijd opendoende, dat deze woorden er even door konden.

- Huib zou u dankbaar zijn, indien gij hem eindelijk het jawoord wildet geven.

Klinkert trok zijn lippen wat vaster bij.

- De jongen zou doodgaarne trouwen, vervolgde Kurk.

- Dat is zijne zaak.
- En Sanna ook.
- Dat is mijne zaak.
- De jongelieden zien elkander gaarne van jongs af.
- Dat is hunne zaak.
- Indien zij uwe toestemming hadden....
- Dat is weêr mijne zaak.
- Uwe dochter zou zoo in eens de huisvrouw der *Zilveren Ster* worden.
- Wat maakt de *Ster?*
- Haar vader zou er met haar zijn intrek nemen, en er leven juist zoo als in de beste dagen van voorheen.... de tegenwoordige eigenaar zal u behandelen als een vriend, een broeder, en Huib zal u eerbiedigen als een vader.
- Voorheen waart gij zoo niet.... neen, toen was Faust Klinkert bij u allen niets anders, dan een schoft, een schobbejak, een schooier.
- Foei, Faust Klinkert, 't zou mij eeuwig op het geweten blijven liggen, indien ik ooit dergelijke woorden jegens u of een ander had gebezigd; wie heeft die scheldwoorden ooit van mij gehoord?
- Ik kan wel denken, wat er van mij gezegd werd.
- Op mijn woord van eerlijk man, Faust Klinkert, gij zijt mis.
- Nu, dat is dan toch ook hetzelfde.
- Kom, laat ons aan het verledene niet meer denken, en liever vrienden worden.
- Ieder moet zijn zaak maar weten; gij de uwe, ik de mijne.
- Welnu, laat ons dan vrienden worden en Huib en Sanna gelukkig maken.
- Huib mag doen wat hij goedvindt; dat gaat mij niet aan.... indien Sanna een voet verzet zonder mijne voorkennis....
- Dat zal het meisje niet, daarvoor is zij te braaf.
- 't Zou haar ook niet geraden zijn, want ofschoon de gewezen kastelein uit de *Zilveren Ster* maar een schoft, een schobbejak, een schooier is....
- Wie zegt dat, Faust Klinkert?
- Indien men het niet zegt, denkt men het toch.
- Deze vooronderstelling is niet gegrond; integendeel, de menschen hebben medelijden met u en uwe dochter.
- Niemand moet medelijden met mij hebben; heb ik dat aan iemand gevraagd?
- Neen, ik spreek daarvan om u te bewijzen, dat gij mis zijt, indien gij denkt, dat men u in uw ongeluk nog beleedigt.
- Nu, dat mag men; wat geef ik daarom? Doch dat is nu hetzelfde; ik blijf toch altijd meester in mijn huis, al ben ik dan nog tienmaal een schoft, een schobbejak en een schooer.
- Niemand zal u dat recht betwisten, Faust Klinkert.
- Dat zou ik ook niemand aanraden; want die schooier heeft nog bloed in zijn lijf, en zelfs meer, dan men denkt.
- Kom, laat ons daarover niet verder spreken, Faust Klinkert, waarom zouden wij niet in vriendschap met elkander leven? waarom....
- Daarom, daarom, daarom! en daarmeê is 't uit.

Dit zeggende, keerde hij zich om, sprong over de sloot die langs den weg liep, kroop door het hakhout en verdween.

Kurk riep hem achterna:

- Faust Klinkert, indien gij mij noodig hebt, ben ik altijd tot uw dienst; en over hetgeen ik in huis heb, kunt gij, als of het u toebehoorde, in volle vrijheid beschikken.

Hij kreeg geen antwoord.

Terwijl de raadsheer teleurgesteld, bedroefd, met een traan in de oogen naar huis wandelde, ontmoette hij op het pad den ouden dorpspastoor, en verhaalde hem, hoe hij daar toevallig Faust Klinkert had aangetroffen, en welke woordenwisseling er tusschen hen had plaats gehad.

- De man blijft dus altijd dezelfde, zeî de pastoor.

- Onveranderd, altijd dezelfde, antwoordde Kurk, de schouders ophalend, en liet daarna de armen moedeloos zakken.

- Ik ken Klinkert meer dan vijf en twintig jaren, hernam de oude pastoor; de hoofdtrek van zijn karakter was steeds de hoovaardij.

- Ja, het hart ligt wat hoog bij hem, zeî Kurk.

- Klinkert heeft zich zelven altijd oneindig hoog boven anderen geacht, vervolgde de pastoor; daarom ook sprak hij van zich zelven en al wat hem aanging, met de hoogste vooringenomenheid.

- En kleefde hartstochtelijk aan alles, wat zijn eigenliefde kon streelen.

- Voor zich zelven was hij uiterst toegevend.

- Voor anderen had hij niets dan minachting.

- Is dat geen hoovaardij? riep de pastoor, even stilstaande: is dat niet de eerste der zeven hoofdzonden?

- Dat is waar, zeî Kurk, het hoofd buigend.

- Hetgeen men bij Klinkert voor stijfhoofdigheid zou aanzien, is niets anders dan hoovaardij, meende de geestelijke.

- Het is echter te verwonderen, zeî Kurk, dat die aaneenschakeling van ongelukken, welke

hem sedert een aantal jaren hebben getroffen, hem niet doen nadenken.

- Meer dan eens heb ik gedacht, dat de tegenspoed hem zou doen buigen; maar wat er nog goeds in hem zat, heeft zijne ongelukkige omgeving teenemaal uitgedoofd.

- Spreekt gij van die belachelijke kwie-kwies, met wie hij zoo hoog wegliep?

- Juist, van die verfoeiclijke mannen, die den geest in mijne parochie wilden bederven. Zonder deze nieuwe denkbeelden, welke hij te dom is in hunne strekkingen te vatten, ware Klinkert misschien nog naar het oude en goede teruggekeerd; nu blijft hij dezelfde.

- Ja, hij blijft altijd dezelfde; Klinkert is een onverklaarbaar mensch.

- Zoo zonderling is zijn karakter, dat, indien iemand ooit Faust Klinkert zou beschrijven, niemand aan dat bestaan geloof zal hechten.

- Met dit alles, is dat daar een diep ongelukkig huishouden.

- Ja, en ofschoon hij een onhandelbare kerel is, een slecht Kristen, iemand, die oneindig veel ergernis sticht in de parochie, mogen wij hem niet verlaten.

- Zeker zullen wij hem niet verlaten, en de hoop voeden, dat die kop zich toch wel eenmaal laat breken.

- Weet gij, Kurk, wanneer hij eindelijk het hoofd zal buigen? als hij zich den plicht van een goed Kristen zal herinneren, neêrknielen en bidden.

- Heer pastoor, ik geloof dat gij de waarheid zegt.

- Wie neêrknielt en welgemeend bidt, kan niet hoovaardig wezen, en moet van zijn stijfhoofdigheid bepaald afzien.

- Waarheid, waarheid.

- Doch de duivel laat zijn prooi niet zoo gemakkelijk los.

- De duivel, ja, de duivel! lachte de oude Kurk; voorheen zat die in den korenakker, in de spurrievelden, in den koestal der *Zilveren Ster*; overal zat de zwarte deugniet in, en nu zit hij nog in den ouden baas zelven. 't Is jammer voor hem, voor Huib, en vooral voor Sanna, die een deugdzaam meisje is.

- Dat is zij, en laat ons hopen, dat de handelwijze van het brave kind den vader toch eenmaal op het ware pad zal terugvoeren.

- Laat ons dat hopen.

XVIII.
Vergeef ons onze schulden.

- Vader, zijt gij onpasselijk? vroeg Sanna.

- Waarom zou ik onpasselijk zijn? antwoordde Faust; ziet gij iets aan mij?

- Sedert eenige dagen is uw eetlust minder; heel den dag blijft gij te bed liggen, dat is uw gewoonte niet.

- Wanneer de keuken zoo schraal is, komt het er niet op aan, of men eetlust heeft of niet, knorde Klinkert.

Sanna zuchtte diep.

- En wat mijn te bed liggen aangaat, daarin zie ik geen kwaad, hernam Faust; op zijn bed kan de schoft, de schobbejak, de schooier niemand in den weg loopen.

- Ach, vader, waarom zegt gij dat?

- Is dat zoo niet? Ja, zoo is het.... nu, dat is dan ook hetzelfde.

- En hebt gij niet geklaagd van zwaarte en drukking in het hoofd en schemeringen voor de oogen?

- En wat zou dat? wie heeft dat niet?

- En wat spraakt gij gisteren van het tuiten in uw ooren, en gekrieuwel in de vingers?

- Dat is van den wind, van niets anders.... waarom staat de wind ook altijd in het noorden, hier in dat verwenscht dorp, met een gemeentebestuur zoo als wij er een hebben....

- Och, vader, hoe onbezonnen! Wat heeft het gemeentebestuur met den wind te maken?

- Dat is nu hetzelfde, antwoordde de dwarskop; maar zeker is het, dat ik een koû heb gevat met door dien kouden noordenwind te loopen.

- Van daag is de wind gekeerd..... laat ons te zamen uitgaan.....

- Uitgaan? En dat waarheen?

- Naar de kerk; het is van daag een hooge feestdag.

- Geef mij mijn pijp daar eens van de tafel.

- Hoe lang is het wel geleden, dat gij in het huis des Heeren niet meer zijt geweest?

BIJ DE BOEREN.
De oude dorpspastoor werd opgevolgd door verscheidene buurlieden met ontdekten hoofde, die bij het binnenkomen onmiddellijk op den vloer nederknielden.

- Geef mij een lucifer.

- Zult gij nooit in uw leven meer aan God denken?

- Ik zou veel liever hebben, dat gij mijn tabak niet zoo droog liet worden; de pit is er teenemaal uit.

- Kom, vader, gaan wij te zamen naar de hoogmis?

- Ga maar; zie maar dat gij weg komt en blijf er wonen, indien gij denkt dat de kerk u rijk kan maken.

- De kerk maakt alleen gelukkig.

- Dat zie ik aan u.

- Vader, ik begrijp niet, hoe gij in die onverschilligheid durft leven; waarom....?

- Daarom, daarom en daarom, en nu is 't uit met de kerk.

De dochter ging zuchtend de deur uit; de vader, met de pijp in den mond, sloot de oogen dicht, en deed als of hij ging slapen.

Toen het meisje uit de hoogmis wederkeerde, en bij het binnenkomen haren vader aansprak, kreeg zij geen antwoord. Faust had zijn oogen strak naar den hoek van het bed gericht; zijn mond stond scheef, en zijn eene arm hing verlamd langs het bed.

De geneesheer van het naburige dorp, die in allerijl werd geroepen en in den namiddag aankwam, verklaarde, dat Klinkert door een beroerte was getroffen, en men onmiddellijk tot krachtdadige middelen diende over te gaan. Vooreerst trok hij Klinkert, die een zeer volbloedig gestel had, eene kom bloed af, zette hem een groot aantal bloedzuigers achter de ooren, en schreef meer andere middelen voor, welke allen moesten strekken om het aandringend bloed van het hoofd af te leiden en het getroffen deel der hersenen voor eene latere ontsteking te behoeden.

Verscheidene dagen bleef de lijder nagenoeg in denzelfden toestand liggen. Langzaam kwam er eene zekere beterschap; doch de spieren van het aangezicht bleven onveranderd dezelfde strakke uitdrukking behouden; de verlamming van zijn been en zijn arm was niet geweken, en het spraakvermogen keerde niet weder. Zijn verstand scheen hij volkomen te bezitten; gedurig wenkte hij zijne dochter en trachtte zich door gebaren uit te drukken, iets waarin hij niet altijd gelukte, en wat hem somtijds ongeduldig en ontzettend boos maakte. Wat er in zijn geest omging, valt moeielijk te raden; wij, die zijn lastig, onhandelbaar karakter sedert lang kennen, zijn gerechtigd te denken, dat het niet naar zijn zin ging in het huishouden. Wanneer hij de voordeur zag opengaan en de buren in- en uitloopen, maakte hij allerlei gebaren met de hand, deed zijn mond wijd open, om een woord te zeggen, doch te vergeefs, er kwam wel geluid uit zijne keel, doch een verstaanbaar woord wilde niet over zijne lippen. Indien hij zes woorden had kunnen zeggen, zou hij misschien wel geroepen hebben:

- De deur uit! wie roept u?

Wat hem sedert eenige dagen ongeduldiger en lastiger maakte, was dat zijne dochter niet meer aan zijn bed verscheen, om hem te verzorgen. Neen, het meisje zelve was ziek geworden, en verliet haar bed niet meer. Dikwijls beproefde Klinkert om op te staan, voorzeker met het inzicht zich te overtuigen, wat er in het slaapvertrekje zijner dochter omging: zich even oprichten konde hij wel, doch met al de inspanning zijner krachten kon hij niet verder. Er moest een nieuwe bloedaandrang naar zijn hoofd hebben plaats gegrepen, want weldra verviel hij in een soort van gevoelloosheid, scheen onveranderd diep te slapen, en bleef in dien toestand verscheidene dagen liggen. Op een nacht werd hij met een diepen zucht wakker, kon zijn hoofd wederom oplichten en zijne oogen richten naar Sanna's slaapvertrekje. Wat zag hij daar door de openstaande deur? Eene tafel met een wit linnendoek bedekt, op de tafel twee brandende was kaarsen, tusschen de waskaarsen een kruisbeeld, en naast het kruisbeeld een palmtak en wijwatersvat.

Achter de tafel viel zijn oog op het doodsbleeke gelaat zijner dochter, die te bed lag. Op hetzelfde oogenblik hoorde hij in de verte de klank eener bel. De klank kwam nader en nader, en een paar buurvrouwen, die bij de tafel met de twee brandende waskaarsen stonden, maakten een kruis en vielen op de knieën. De deur ging open en er trad een man binnen met een brandende lantaarn; hij werd opgevolgd door den ouden dorpspastoor, die het Allerheiligste droeg, en verscheidene buurlieden met ontdekten hoofde, die bij het binnenkomen onmiddellijk op den vloer nederknielden.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 20]

Eene halt bij Hastière.

Ziedaar een zeer alledaagsch tafereel, doch waarover zulk een gloed en leven verspreid is, dat het ons oog evenzeer bekoort als de geniaalste schepping, zij het dan ook dat die gunstige indruk in een andere oorzaak zijn grond vindt. Inderdaad, al die figuren staan daar zoo natuurlijk, de houding van den man die met zijn gebogen knie den emmer steunt waaruit de dorstige dieren het frissche water opslorpen, de groepeering der paarden en de plaatsing der onderdeelen - dat alles is zoo in overeenstemming met de werkelijkheid, dat hier met recht kan gezegd worden, dat de schilder de natuur op de daad betrapt heeft. En Vandervin, de kunstenaar aan wien wij dit werk te danken hebben, heeft alles nauwlettend afgezien. Niets is zijne aandacht ontgaan, en hem komt dus niet slechts de lof toe van groote vaardigheid te hebben in het hanteeren van 't teekenstift, maar ook van een scherp opmerker te zijn, welk laatste geen geringe verdienste is. Ook in de keuze van de plaats waar bij het tooneel laat voorvallen is de artist zeer gelukkig geweest. Hastière toch vormt een der schoonste

EENE HALT BIJ HASTIÈRE, NAAR VANDERVIN.

en schilderachtigste streken van de provincie Namen.

Men heeft in dat gewest twee dorpen welke den naam van Hastière dragen: het eene, aan den rechteroever van de rivier de Maas gelegen, wordt meer bepaald aangeduid door den naam Hastière-Lavaux, het andere, op den linkeroever van dien stroom gelegen, vindt men op de kaart vermeld onder den naam van Hastière-par-Delà. Deze beide gemeenten zijn in het bezit van een aantal marmer-, steen- en kalkgroeven, en de voor naamste tak van nijverheid bestaat er in de exploitatie dier groeven.

Er zijn aan de twee plaatsen, die vroeger slechts één gemeente vormden, ook eenige geschiedkundige herinneringen verbonden. Het was daar dat de vreemde vaartuigen, wanneer zij het land binnen vaarden, de aan den keizer van Oostenrijk verschuldigde rechten moesten voldoen, en aan den rechteroever van de Maas, niet ver van Hastière-Lavaux, stond eertijds eene vermaarde abdij, die omstreeks de tiende eeuw gesticht werd en in 1568 werd verbrand door een partij Calvinisten, die, ter ondersteuning van den prins van Oranje, het hoofd van den opstand in de Nederlanden, naar Frankrijk afgezonden was.

De kruistochten.

De kruistochten! wat al tooverkracht heeft dat woord, door alle eeuwen heen en in elken leeftijd van den mensch, verspreid! Het kind heeft het verhaal van die stoute tochten naar het H. Land met gespannen aandacht beluisterd; de jongeling dweepte met de duizende balladen, legenden en ridderzangen, met de dichterlijke wereld waarin Torquato Tasso hem verplaatste; de man van jaren slaat nog gaarne een doordringenden, een onderzoekenden blik op de geschiedenis dier dagen, die een volledigen ommekeer in het toenmalige maatschappelijke leven van Europa brachten.

Al wie zich ooit met kunst bezig hield, heeft in dit tijdvak der geschiedenis vertoefd en zich aan die rijke bron gelaafd; al wie ooit ernstig bij die ontzettende, als het ware soms bovennatuurlijke, beweging stil stond, heeft er zich eene lievelingsstudie van gemaakt, en niettemin blijven de kruistochten immer nieuw voor den dichter, voor den beeldenden kunstenaar, voor den geschiedenis-onderzoeker, en bij ieder vingerstreek rijzen, om dus te zeggen, nieuwe en frissche beelden, nieuwe feiten, die onmeetlijke gevolgen na zich trekken, voor ons oog op.

Wat al verscheidenheid in gebeurtenissen ligt er voor ons open in die ll^e eeuw, met hare ridder- en latenwereld, met haar diep en vast geloof, met hare slechts ontluikende beschaving hier, met de reeds verfijnde beschaving, pracht en weelde in het Oosten! Wat al krachtige, geniale en ridderlijke figuren rijzen uit dat midden, dien morgen van een nieuw tijdvak, op, om hier geen andere te noemen dan die van Peter den Kluizenaar, den H. Bernardus en Godfried van Bouillon - de grijze held, die met geloof en hoop in het hart het ridderzwaard opnam, om het H. Graf tegen de ongeloovigen te verdedigen!

Wij kennen geene geschiedenis, welke zooveel aantrekkingskracht bezit als die der kruistochten. Men volgt met ontroering dien Peter, dié door zijne geestdriftige en hemelsche taal, de massa's in beweging brengt en haar schier in wilde mengeling, zonder zelfs eene behoorlijke inrichting te hebben ondergaan, naar het Oosten doet stormen, zonder te denken wat al reusachtige gevaren zich tusschen hunne vaderstad

en het H. Graf te Jeruzalem verheffen; men is diep getroffen over het Jijden dat aan die onvoorzichtigen te beurt valt, en over den dood die velen van hen in den vreemde wachtende was.

Nog treffender wordt die geschiedenis, als Peter de Kluizenaar, in de prediking van dien heiligen oorlog, wordt opgevolgd door Paus Urbanus zelven, die te Clermont de geestdrift van adel en volk doet ontvlammen en wiens oproep beantwoord wordt, door een groot deel der kristene wereld, met den kreet: ‘Naar Jerusalem! God wil het!’ Men zag ridders die niet alleen het kruis op de borst droegen, maar die het zich op het voorhoofd lieten snijden.

Grootsch was het wel die ridderschaar naar het graf des Heilands te zien optrekken, en die na duizende gevaren doorstaan en landen en volken onderjukt te hebben, eindelijk de muren van Jerusalem zag vallen, en Godfried van Bouillon tot koning der H. Stad hoorde uitroepen. De zegepraal werd door een klein leger, een handvol gerekend naar de massa's die waren opgetrokken, door 40.000 man behaald, terwijl de stad zelve door 60.000 Turken verdedigd werd.

Aller oogen waren voortdurend en uit verscheidene gewesten van Europa, op Jeruzalem gevestigd, en nog meer werd dit het geval toen de H. Bernardus, de stichter der Cistenzers, zijne edele en door de versterving afgeteerde figuur verhief en den heiligen kamp predikte. De monnik was reeds oud en zwak, doch een heilig vuur bezielde hem, en zelfs Duitschland, dat de taal die hij sprak, niet verstond, erfde een straal van dat vuur en volgde eindelijk den algemeenen stroom.

Voorzeker, de geschiedenis der kruistochten heeft betreurenswaardige vlekken; doch deze waren onvermijdelijk in eene zoo groote, zoo algemeene, zoo diep verscheiden beweging. Niet allen die optogen, waren met het verhevene, het goddelijke doel, dat het hooger genoemde drietal bij uitstek aandreef, bezield: hier was, bij den ridder, de eerzucht, bij den onderzaat de hebzucht en zelfs lager hartstochten, de drijfveer; ginds hoopte de koopman zich nieuwe bronnen van rijkdommen te openen; doch in de hoofdaanleiding werd vrij algemeen het wereldsch belang voor het meer verhevene vergeten, en de kruistochten zijn en blijven een schitterend feit in de kerkelijke geschiedenis, zoo als zij een onmeetlijken invloed uitoefenden op het maatschappelijk leven der middeleeuwen....

Met reden heeft men gezegd, dat de tijd der kruistochten *de heldentijd des Kristendoms* was. De godsdienstige geest werd door deze opgewekt en uit hem ontwikkelde zich de riddergeest: ‘gelukkige mengeling van godsvrucht, dapperheid en hoffelijkheid.’ Ja, die kruistochten verheften den geest, veredelden het gemoed, verwarmden de ziel, brachten beschaving, kunstgevoel, maatschappelijk welzijn, doch niet voor allen, aan: - hadden zij goede, zij hadden ook, zoo als al wat menschelijk is, voor Europa onvoordeelige gevolgen, en juist daarom is dit tijdvak nog meer de aandacht en de studie waardig.

Wij zegden hooger ‘uit verscheidene gewesten van Europa;’ die beperking van deelneming aan de kruistochten in ons werelddeel, is juist. De scandinavische gewesten, Polen en Hongarië bleven vreemd aan die groote beweging; de Sarazijnen waren meester in Spanje en Portugal en van dat oogenblik was de werking dáár verlamd. De geestdriftigste kruisvaarders waren de Franschen, de Vlamingen, de Lotharingers, de Napolitanen en Sicilianen; later kwamen de Duitschers, de koophandeldrijvende Venetianen en andere volken der kusten van de Adriatische Zee, en eindelijk de Engelschen, toen Richard Leeuwenhart hen ten strij de opriep.

Men ziet aan de weinige hooger aangehaalde regelen, welk een onmetelijk belang de *geschiedenis der Kruistochten* bezit en welk eene voortreffelijke en

aanbevelenswaardige uitgaaf zij is, zoo als zij door onzen uitgever, den heer Henri Bogaerts, te Brussel, ondernomen wordt: wij willen zeggen vrij bewerkt naar het werk van A. Michaud, lid der fransche Academie, en versierd door de meesterlijke teekenpen van Gustave Doré. Wij kennen weinig werken van dien beroemden meester, die zoo frisch, zoo levendig, zoo zielvol zijn als juist het onderhavige, en wij rekenen ons gelukkig bij dit artikel een prachtig specimen te voegen van de gravuren die de uitgaaf van den heer Bogaerts zullen opluisteren.

Welk is de beteekenis van die gravure?

‘Arsur,’ zegt Michaud, ‘eene zeehaven, weigerde de schatting, haar na de zegepraal van Ascalon opgelegd, te betalen en Godfried en zijne ridders sloegen het beleg voor die vesting. Reeds waren de stormrammen en rollende torens voor de wallen opgericht, toen de belegerden een middel van verdediging aanwendden, waaraan men zich niet verwachtte.

‘Gerard van Avesnes, die den Turk door Godfried als gijzelaar werd gegeven, werd door den ongeloovige aan een zeer hoogen mast gebonden, en deze aan die zijden van den muur opgestoken, langs welke de aanval moest plaats hebben. Bij het vooruitzicht van een onvermijdelijken dood en die van allen roem verstoken was, liet de ridder smartelijke kreten hooren en smeekte zijn vriend Godfried, door een vrijwilligen aftocht hem het leven te redden. Dit wreede schouwspel verscheurde de ziel van den koning van Jeruzalem, maar het deed zijne standvastigheid en zijn moed niet wankelen.

‘Dewijl hij zoo nabij den ongelukkige stond om zich te kunnen doen hooren, vermaande hij hem door zijne gelatenheid de kroon der martelaren te winnen. ‘Ik kan u niet redden,’ zegde hij; ‘al hing zelfs mijn broeder Eustachius op uwe plaats, ik zou hem niet van den dood kunnen bevrijden. Sterf dan, doorluchtige en dappere ridder, met de gelatenheid van een kristen held; sterf voor het heil uwer broederen en de glorie van Jesus Kristus.’

‘Die woorden gaven Gerard van Avesnes den moed van te sterven; hij verzocht zijnen tochtgenooten zijn strijdros en zijne wapens op het H. Graf te offeren, en vroeg dat men voor de zaligheid zijner ziel bidden zou.’

Tot zóó ver de beschrijving der voorstelling zoo treffend door den genialen Doré op het papier gebracht; onze lezers zullen zeker met belangstelling het vervolg dezer geschiedenis vernemen: het zal doen zien welke boeiende episoden de *geschiedenis der Kruistochten* bevat.

‘Godfried en al de kristen ridders vielen moedig de vesting aan, doch zij werden afgeslagen. Weldra werden zij door de sneeuw en den regen gedwongen het beleg op te breken. Godfried regeerde met zijne wapen gezellen te Jeruzalem, den nutteloozen dood van hunnen strijdmakker beweenende. Een paar weken na hunne terugkomst in de H. Stad, waren zij wel verwonderd, den dapperen Gerard van Avesnes, wiens dood zij betreurden, op een schoon rijpaard gezeten, te zien terugkeeren.

‘De bewoners van Arsur hadden den franschen ridder, getroffen over zijne standvastigheid en heldhaftige gelatenheid, van den mast los gemaakt en hem naar den emir van Ascalon gezonden, die hem op zijne beurt naar den koning van Jeruzalem zond. Godfried ontving hem vreugdevol en gaf hem, tot belooning van zijne zelfopoffering, het kasteel van St. Abraham, op de bergen van Judea, zuid-oostelijk van Bethleëm gebouwd, ten geschenke.’

Hebben wij ongelijk de prachtuitgave der *Kruistochten* welkom te heeten, en onze voldoening uit te drukken dat onze letterkunde andermaal met een zoo belangrijk als sierlijk werk verrijkt wordt?

In de wachtkamer van den dokter.

De kleine Jan heeft den ganschen nacht hevige tandpijn gehad, en zijne moeder, na hem natuurlijk in zijn zondagspak gestoken te hebben, heeft hem daarom van morgen, onder geleide zijner zuster, naar den dokter gezonden.

Niettegenstaande het weêr zoo helder was als maar kon, oordeelde de goede vrouw het niet overbodig hun de paraplu van vader meê te geven, terwijl zij hen tevens van een mand met mondbehoeften voorzien heeft.

Na een uur loopens, zijn de kleinen aan de woning van den dorps-Esculaap gekomen, waar een oude meid hen open gedaan en in een ver-

trek gelaten heeft dat straalt van het glanzende zonlicht, hetwelk er in valt. De kinderen hebben met bewondering de meubels gaê geslagen welke de kamer bevat, doch hunne verbazing is ten top gestegen toen zoo even een onmenschelijke stem hun heeft toegeroepen: ‘Dag, vrienden!’ en zij tot de ontdekking gekomen zijn dat die stem toebehoort aan den wonderlijken vogel die in den hoek van het vertrek in een kooi opgesloten zit. Zoozeer is hunne aandacht nu door den papegaai in beslag genomen, dat de kleine Jan - gelukkig voor den armen jongen! - zijn kwade tanden en gezwollen wangen schijnt vergeten te zijn.

De man met de groene muts.
(Vervolg en slot.)

Toen de dokter gekomen was, bleek het dat ik zwaar gewond was: mijn schouderbeen en een mijner armen waren gebroken. Ik werd naar de naaste herberg gebracht, en daar bevond ik dat mijn zakske met de twee honderd pond sterling verdwenen was.

Dat was meer dan ik verdragen kon en weêr verloor ik het bewustzijn.

Gedurende drie maanden was ik bedenkelijk ziek. Gelukkig vernam ik toen ik mijn kamer verlaten mocht, dat ik een prachtige betrekking krijgen kon. De directie der spoorweg-maatschappij wilde mij beloonen voor de wakkere wijze waarop ik het mij toevertrouwde geld had getracht te verdedigen, en ik werd bij een grooten handelaar in Staffordshire geplaatst. Het is daar dat ik betrekkingen heb aangeknoopt, waardoor ik later in de gelegenheid ben gesteld om voor eigen rekening zaken te doen en waaraan ik de schoone maatschappelijke stelling te danken heb waarin ik mij thans bevind.

Ik zal u wel niet hoeven te zeggen dat de dief dien ik in den trein ontmoette en de galeislaaf dien wij dezen morgen in het bagno aan de fontein gezien hebben, een en dezelfde persoon zijn.’

‘En wanneer hebt gij hem voor den tweeden keer gezien?’ vroeg ik toen Humphreys ophield met spreken. ‘Zeker toen hij te recht stond wegens de poging tot moord die hij op u deed.’

‘Neen,’ was het antwoord. ‘Hij is voor die misdaad nooit gevat geworden. Eerst tien jaar later heb ik hem terug gezien, en wel onder geheel andere omstandigheden.

Ik was met twee vrienden in Griekenland een reis gaan maken. Wij kruisten met ons drieën op den Archipel in een yacht, ik in de hoop dat de zeelucht en het zachte klimaat mij de gezondheid zouden weêrgeven, zij om hun hart op te halen aan de genoegens van jacht en vischvangst.

Wij hadden drie maanden te voren Engeland verlaten en schepten er zeer veel vermaak in op de bekoorlijke eilanden van de Middellandsche Zee rond te zwerven. Op zekeren avond wierpen wij het anker in de Baai van Botrinto. Tegen het aanbreken van den dag stonden wij op het dek en verlustigden ons in den aanblik van het heerlijke natuurtafereel dat zich voor ons ontvouwde. In de verte vertoonde zich de kust van Albanië met zijne nauwe, door hooge bergen ingesloten valleien. Op de helling van een der bergen teekenden zich de witte huizen van een albaneesch dorp af en hooger op ontwaarden wij de bouwvallen van een oud kasteel, dat aan Ali Pacha had toebehoord. Achter het schip verhieven zich aan den gezichteinder de hoogten van San Salvador, een berg die tegenover het eiland Corfu gelegen is.

Wat ons het meest in dit landschap trof, was de diepe stilte die er heerschte. Geen menschelijk wezen, geene kudde, geen verwijderd gedruisch deed er zich hooren. De stilte was als die van een graf.

Van tijd tot tijd zagen wij meeuwen over het donkerblauw watervlak strijken en in de zee duiken om er hunne prooi te grijpen. Dit was het eenige teeken van leven dat deze eenzame streek opleverde.

Verleid door hunne liefde voor het onbekende, wilden mijne makkers aan wal gaan. Het bootje werd neêrgelaten en wij roeiden naar de kust, na den kapitein gelast te hebben ons des avonds om zes uur weêr te laten afhalen.

Weldra bevonden wij ons midden in een woeste landstreek, die door een menigte beken en moerassen doorsneden werd.

‘Een echt sneppenland,’ zegde majoor Byron, een mijner gezellen.

En met dat hij het zegde, snelde een vlucht van die dieren ons voorbij. De majoor vuurde, en schoot er twee neêr. In minder dan een uur was zijn weitesch propvol.

Daar ik niet van jagen houd, liet ik mijne vrienden op wild azen en zette, in gepeinzen verdiept, alleen mijne wandeling voort. Ik had nog geen afstand van een mijl afgelegd toen ik eensklaps drie mannen ontmoette, die mij beletten verder te gaan. Ik wilde vluchten, doch bemerkte tot mijn schrik dat er drie andere achter mij stonden.

Alle zes droegen een verkleurde, smerige fez op het hoofd, terwijl zij geen ander kleedingstuk aan hadden dan een gelen, vuilen en op vele plaatsen gescheurden kazak. Hunne beenen waren bloot en hunne voeten staken in sandalen. Wellicht waren het boeren die op het eiland woonden, doch omtrent hunne bedoelingen was geen vergissing mogelijk. Vier hunner waren gewapend met geweren en de twee anderen met groote messen, welke zij voor mijn oogen heen en weêr zwaaiden.

Ik zag in, dat weêrstand nutteloos zou zijn, en zonder een woord van de taal die zij spraken te verstaan, begreep ik dat zij verlangden dat ik met hen meêging. Ik vervolgde dus mijn weg in het gezelschap dezer roovers. Na verloop van eenigen tijd kwamen wij aan eene plaats waar een groot hol in de rots gekapt was.

Drie of vier mannen van hetzelfde slag als mijne geleiders lagen vóór deze spelonk op het gras uitgestrekt en stonden op toen wij bij hen waren. Er werden eenige woorden gewisseld en daarna ging een der bandieten de grot binnen. Hij kwam terug vergezeld van den man dien wij van daag gezien hebben, den man met wien ik die vreeselijke worsteling in den spoortrein gehad had.

Ik herkende hem Oogenblikkelijk, doch hij scheen mij niet te herkennen. Hij sprak mij in het Engelsch toe en zegde dat het hem speet dat hij geen buit bij mij vond, zoo dat hij mij als gijzelaar moest achter houden tot mijne vrienden mijn rantsoen zouden betaald hebben, hetwelk hij op 50.000 franken stelde. Ik werd daarop in de grot gebracht, waar ik onder het toezicht gesteld werd van twee bandieten, die mij dag noch nacht een oogenblik alleen lieten.

De eenoogige roover, die het hoofd van de bende scheen te zijn, zond een jongen bandiet naar Botrinto om mijn losgeld te vragen. Ik gaf hem een briefke, waarin ik mijne vrienden verzocht naar den engelschen consul te Corfu te gaan om maatregelen betreffende de betaling van het rantsoen te nemen.

Drie dagen bracht ik in gespannen verwachting door, en in den avond van den derden bemerkte ik dat het geduld van mijn vriend den eenoogige uitgeput begon te raken. Toen ik mij ter ruste begaf, greep hij mij vast, en mij woest heen en weêr schuddende, zegde hij dat zoo het geld des anderen daags er niet was, hij mij een

kopke kleiner zou maken tot waarschuwing van hen die in de toekomst in zijne handen zouden vallen.

Omstreeks in het midden van den nacht schrikte ik wakker door het knallen van geweerschoten; ik stond op en ontdekte dat mijn bewaarders mij verlaten hadden. Ik was alleen!

In allerijl liep ik naar de plaats van waar het gedruisch kwam en bevond dat de bandieten handgemeen waren met de bemanning van mijn yacht en policie-agenten uit Corfu, die de bende op het spoor waren gekomen, doordien Humphreys' bode zijne makkers verraden had.

De onzen behielden de overhand; twee der roovers werden gedood en drie anderen gevan gen gemaakt, doch het hoofd van de bende was niet onder hen, hetgeen de policie bitter teleurstelde, want het was een allergevaarlijkste kerel en men had een aanzienlijke som uitgeloofd voor wie hem in handen leverde van de justicie.

De aandoeningen en ontberingen welke ik gedurende mijn gevangenschap van drie dagen doorstaan had, waren niet zonder invloed geweest op mijn gezondheid. Verscheiden dagen achtereen hield ik op 't yacht het bed, omringd door de welwillende zorgen mijner reisgenooten.

Op een avond dat ik verstrooid de maan lag gaê te slaan, schoot mij eensklaps een gedachte door den geest die mij een rilling over het lijf deed loopen.

Oordeel zelf of er reden voor was. Eenige jaren te voren, ten tijde dat men het in Engeland zoo hoog ophad met het magnetism, was ik tegenwoordig geweest bij een voordracht van iemand die in deze geheimzinnige wetenschap ingewijd was.

Toen hij uitgesproken had en dè vergaderde menigte uiteen was gegaan, had ik een onderhoud met hem, dat er toe bijdroeg om mij van zijne magnetische kracht te overtuigen.

‘Gelooft gij niet aan het magnetism?’ vroeg hij mij. ‘Dan houdt gij mij zeker voor een kwakzalver?’

‘Ik ben een practisch man,’ antwoordde ik; ‘ik geloof alleen wat ik zie.’

‘Nu,’ hernam hij, ‘ik kan u niet alleen bewijzen dat het magnetism bestaat, maar ik kan er ook nog een goeden raad voor u uit putten.’

Ik haalde onverschillig de schouders op.

‘Wilt gij mij morgen aan mijn huis komen opzoeken? dan zullen wij er nog eens over praten.’

Ik beloofde het te zullen doen en was op het afgesproken uur bij hem.

De uitslag van ons onderhoud was van dien aard dat ik er in toestemde een proef op mij te laten nemen. Hij gelukte er in mij in een magnetischen toestand te brengen, waarin ik duidelijk den eenoogigen man zag in het gewaad dat hij bij onze eerste ontmoeting op mijn terugreis naar Manchester droeg.

Toen ik weêr wakker was, vroeg mij de magnetiseur wat ik gezien had. Ik zegde het hem, of liever hij vertelde het mij zelf.

‘Gij hebt dien man vroeger al gezien, niet waar?’

‘Ja,’ was mijn antwoord.

‘Nu, gij zult hem nog meer ontmoeten. Doch den derden keer dat gij hem ziet, kost het u 't leven. Lach in 't vervolg niet meer met het magnetism, waaraan ge den raad te danken hebt om voortaan op uw hoede te zijn.’

Ik nam afscheid van den magnetiseur, en ik had in langen tijd niet meer aan hem gedacht toen ik op het yacht aan hem herinnerd werd door mijn inval dat ik den eenoogige voor de tweede maal gezien had. Zou de derde keer ooit komen? Ik beefde bij het gedacht. Doch er zijn sinds tien jaren verloopen en die herinnering was zoo

goed als uitgewischt toen zij van morgen weder levendig werd door de omstandigheid dat ik den eenoog voor de derde maal zag. En wat was nu de reden van mijn ontsteltenis? Gij zult het zelf wel kunnen raden: ik vrees, ja ik heb een voorgevoel dat de voorzegging van den magnetiseur bewaarheid zal worden.'

Dit zeggende, wierp Humphreys zich achterover in zijn leunstoel en wischte de zweetdroppelen weg die op zijn voorhoofd perelden. Ik trachtte hem gerust te stellen en bespotte hem om zijn angst, doch hij bleef niettemin diep ter neêr geslagen.

Ik beloofde hem, den volgenden dag te zullen terugkomen om te zien hoe hij het maakte en stelde hem voor naar Napels te seinen om een engelschen geneesheer te ontbieden.

De arme man beleefde den volgenden dag niet. Toen zijn knecht des morgens op zijn kamer kwam, vond hij zijn meester in diepen slaap verzonken - maar het was de slaap des doods.

De dokter verklaarde dat hij aan een slagaderbreuk gestorven was.

J.L.

Het volkslied der Scandinavische volken.

Wij maakten dezer dagen kennis met het volkslied van Noorwegen, van Zweden en van Denemarken en wij werden daarbij op nieuw overtuigd van de waarheid der bewering dat de geest van een volk zich afspiegelt in de nationale gezangen die het bezit. Wij herkenden er den voornaamsten karaktertrek in der drie natiën: den trots van den Noorweger op zijne onafhankelijkheid, den eerbied voor het koningschap van den Zweed en de zucht van den Deen naar roem ter zee.

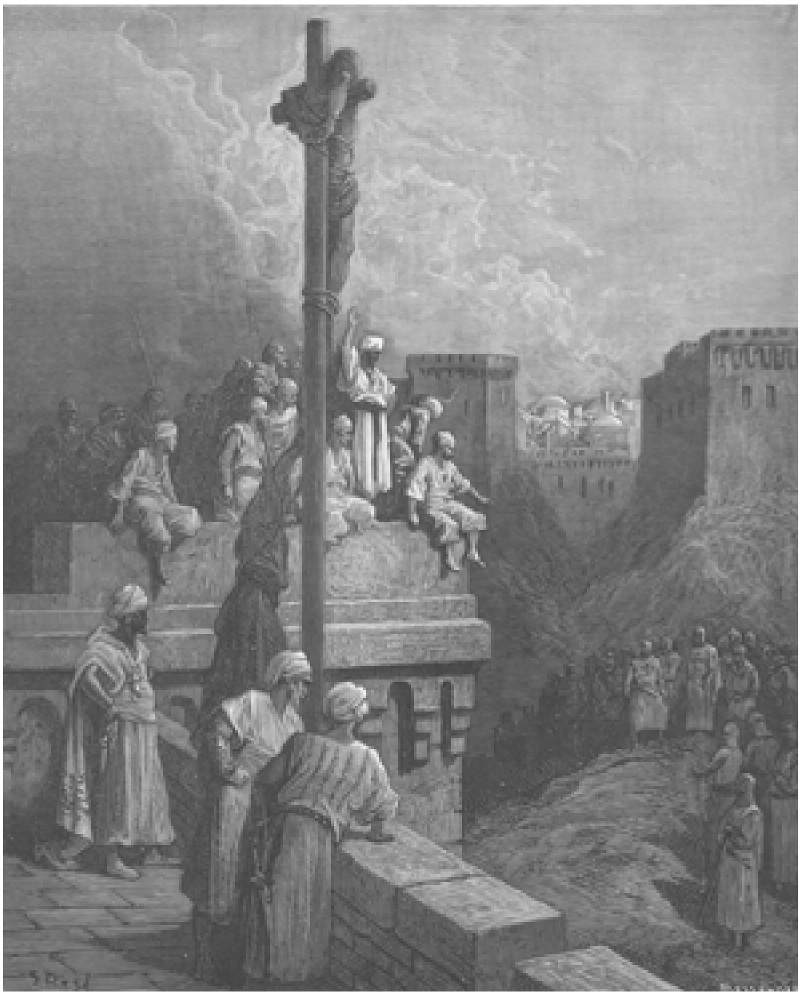

GERARD VAN AVESNES' FOLTERING TIJDENS HET BELEG VAN ARSUR, NAAR GUSTAVE DORÉ.

Het officieele volkslied, om zoo te zeggen, van Noorwegen luidt, in het Vlaamsch vertaald, als volgt:

'Zonen van het oude Noorwegen, zingt op de melodie der harpen; doet krachtige en statige toonen hooren; uw lied is aan het vaderland gewijd!

'Zoo dikwijls wij het oude Noorwegen noemen, verdringen zich tal van herinneringen in onzen geest; de zwellende harten en gloeiende wangen brengen hulde aan dien zoeten naam!

'Oude tijd, gij zijt niet meer, maar in 't hart des Noormans leeft gij nog; zijn oorsprong en zijn kracht zijn niet ontaard; nog zijn roem en vrijheid hem dierbaar.

'De vogelen van het bosch, de baren van de zee zijn niet vrijer dan de Noorwegers, - vrij in gedachte, vrij in woord!'

Het volgende lied, ofschoon het niet als het volkslied erkend wordt, is toch wellicht het meest geliefkoosde; bij openbare feesten en plechtige gelegenheden wordt het altijd met ware geestdrift aangeheven.

'Wat is het schoon, mijn vaderland, het oude Noorwegen, omgeven door de zee! Aanschouw die fiere rotsen, die burchten, waar te vergeefs de Tijd aan knaagt! Zij staan daar pal, trots het woeden van de stormen, als in den strijd de wakkere held!

'Op de rotsen van Noorwegen heeft de god Thor zijn troon willen plaatsen. Die strijders, wier hoofden tot aan de wolken reiken, hehagen hem in zijn heldenmoed! Wanneer hij zijn wagen door het uitspansel doet rollen, verkondigen de rotsen aan het noorden zijn macht!'

IN DE WACHTKAMER VAN DEN DOKTER, NAAR F. HLDDEMANN.

De inhoud van het zweedsch volkslied is deze:

'Uit de diepte van het hart der Zweden stijgt een eenvoudig en eenparig gezang op: Volk, beroemd door uw afkomst, wees trouw aan uw koning en aan zijn geslacht, maak de kroon licht die op zijn voorhoofd rust en stel al uw vertrouwen in hem!

'O koning, de majesteit van het volk is ook de uwe; bescherm het! Laat een gansche wereld tegen ons aanrukken, wij zullen haar onvervaard

afwachten; wij zullen haar voor u neêrleggen ten rustbank voor uw voet!

'Doch naakt het uur van onzen val, leg af dan het purper dat uw schouder dekt, werp neêr de kroon die uw hoofd drukt, steek op onze dierbare vaan met het oude geel en blauw en strijd en sterf met den degen in de hand.

'Grijp onze laatste banier en houdt haar tot het uiterste oogenblik vast. Uw getrouw volk zal u moedig met zijn beste bloed een warm koninklijk purper bereiden en daarin u hullen!

'God des hemels, wees met ons zoo als voorheen. Beziel èn aanvoerder èn soldaat met den moed onzer voorvaderen, en dat uw Geest blijve zweven over het land der Scandinaven!'

De Zweden hebben nog altijd het lied van de *Danebrog* tot volkslied. De zin daarvan is als volgt:

'Wapper fier op de wateren van de Oostzee, gij Danebrog rood als bloed! De nacht zal uw luister niet bedekken; de bliksem heeft u niet ter neêr geveld; gij hebt gewapperd boven helden die in de armen van den dood gevallen zijn; uw wit kruis heeft den naam van Denemarken tot in de hemelen verheven.

'Van den hemel neêrgedaald, heilig kleinood der Denen! hebt gij er helden heengeleid zoo als de wereld slechts zelden ziet. Zoolang de faam blijft rondwaren op de aarde en op de zee, zoolang de scandinavische harp zal weêrklinken, zal uw roem niet sterven!

'Tril in 't woeden van het gevecht, tril ter eere van Inul (een deenschen admiraal). Wanneer de donder rolt en u in zijne rommeling omhult, bezing dan luid den dapperen Tordenskjold, en snelt gij hemelwaarts, omstraald door het bliksemvuur, spreek dan de sterren van den stouten Hoitfeld.

'Voor elke ster die flikkert, kunt gij een held noemen, maar niet één die uw grooten Christiaan IV in luister overtreft. Hij praalt, in overwinnaarsdos, aan den ingang van de verblijven des lichts en ontvangt de helden die Otto Rud en Absolon komen bezoeken.

'Ontplooi fier uwe banen op de deensche kusten, op de indische kust en in de onbeschaafde landen. Luister naar de stem der golven; zij verkondigt den lof en den roem uwer verdedigers. Zij die u bijblijven, zwellen van trots op het hooren van uw naam en zijn bereid ter uwer eer den dood te gemoet te gaan. Golf dan over de zeeën; zoolang niet al de noordsche kurassen in splinters vliegen, zoolang er nog één deensch hart gloeit, gaat gij niet alleen!'

Kersmis in de kerk en kersmis in huis
Door August Snieders.
(Vervolg.)

III.

De lichtende ster in onze straten, was in de Nederlanden, reeds in de middeleeuwen, zoo algemeen aangenomen, dat de matroos, die omtrent Kersmis en Driekoningen, verre van zijn vaderland, onder de keerkringen, zwalkte, zich het jongenspleizier herinnerde, en vreemd uitgedost, het aangezicht zwart gemaakt, met pijpenkoppen

in de ooren gehangen[1], de ster aan den langen stok gedragen, een bezoek aflegde bij den admiraal en verdere officieren van het oorlogsschip.

Bij de woorden: 'hoe komt er de jongste van drieën zoo zwart,' stiet de zwart gemaakte met zijnen staf op het dek van het zeilende schip en zong:

> Al is hij zwart, hij is wel bekend:
> Ik ben er de koning van Orient.

En zoo danste de Driekoningen-ster van den nederlandschen jongen, aan de keerzij der wereld, op de golventoppen van den Oceaan.

Dewijl wij ons juist op zee bevinden, zullen wij er een oogenblik vertoeven.

Het was den 23^{en} december 1846. De fregat de *Prins van Oranje*, waarover Z.H. prins Hendrik, thans gouverneur van Nederlandsch Luxemburg[1], het bevel voerde, zeilde op de hoogte der kaap St. Vincent. Het was een donkere nacht; de storm was losgebroken. Dood en vernieling loeiden op den Oceaan. Ten 2 ure ging er een hartverscheurende kreet op; een ijselijk gekraak overstemde een oogenblik het gehrul der golven. De fregat was op een ander nederlandsch schip, op de *Sambre*, geslingerd en beiden werden met een totalen ondergang bedreigd.

Gelukkig raakten de schepen los, doch de storm hield aan en werd den 25^{en} december een woedende orkaan. In dat noodweêr dacht niemand der officieren aan het Kersfeest, toen de adelborst van dienst de orde van prins Hendrik bracht: 'ten zes ure in den kuil, klein tenue met steek en degen.'

De officieren waren niet tevreden. Hoe! zich kleeden in dat onhebbelijke noodweêr, te meer daar de gezegde kleedingstukken op reis nooit gebezigd werden en diep in kas en doos, en de hemel weet waar, geborgen waren. Hoe! kerk in den kuil, op een oogenblik dat men zich met moeite kon staande houden.

De prins wilde het zoo!

In den kuil, de ruimste plaats van het schip, waar de kanonnen staan en waar men lijnen spant, waaraan de aanwezigen zich vasthouden, om door het zwaaien van het schip niet omgeslagen te worden - in den kuil wordt aan boord der nederlandsche schepen, ieder zondag, door een officier een gebed voorgelezen. Men heeft daar den goeden God nog niet over boord gesmeten, zoo als Hij hier, gelijk een onfatsoenlijk en gedegradeerd kaporaal, uit de kazerne, uit de school der *beschaving*, verbannen is....

Men werpt op dien bidstond eene blauwe vlag over de spil en op deze laatste rust het gebedeboek.

De officier die ditmaal het gebed lezen moest, stond, even misnoegd als de andere officieren, de komst van den prins af te wachten. Buiten loeide de storm als eene doodsklok. Op den laatsten slag van het bepaalde uur trad de prins binnen. Hij was in groot uniform; het grootkruis der nederlandsche ridderorde, dat hij anders zelden droeg, prijkte op de borst. 't Was dus feestdag voor hem in dat noodweêr.

Zijne Hoogheid trad op den officier toe, nam zijne plaats in en hij, zoo zegt het dagboek van een officier aan boord, hij 'begon zelf met eene stem, die getuigde dat hij doordrongen was van godsdienstig gevoel, een gebed zoo vurig, krachtig en welsprekend, dat allen er zich in vereenigden. Eene buitengewone zeggingskracht bezielde des prinsen gemoed, en eene plechtige stilte heerschte onder de schepelingen,

(1) In den *Navorscher* die het feit aanteekent, onder ander in 1829, aan boord van een nederlandsch schip.

(1) Men herinnert zich dat deze voordracht den 23en december werd gehouden. Zoo als de lezer weet, stierf genoemde prins op den 13en januari, dus ongeveer drie weken later.

die thans in eene geheel andere stemming verkeerden dan zoo straks, toen men morde en vloekte bij het 'zoeken in kast en plunjezak, om zich voor de 'kerk te kleeden. Met diep ontzag en heilige 'aandacht werd de prins aangehoord, en de woorden van dankbaarheid aan het Opperwezen.... vonden weêrklank zelfs in het hart van den ruwsten matroos.'

Zoo vierde prins Hendrik, in het midden van den storm, het Kersfeest! Zoo stichtte hij zijn volk, door het voorbeeld te geven van te bidden! Indien de vorsten altijd zóó gehandeld hadden, zouden hunne beminnelijke onderdanen dan tegenwoordig niet wat minder bidden aan paternosters, wier kralen Orsini-bommen zijn?.... Ik denk ja.

In Engeland heeft men altijd, tijdens het Kersfeest, op eene monsterachtige manier geëten en gedronken. Voor eeuwen was de *Christmasday*, in geheel het koninkrijk, een dag van uitspattingen, niet ongelijk aan onzen vasten-avond. Reeds in de 12^{e} eeuw kleedden zich de voornaamste burgers van Londen in de meest fantastische kostumen en gaven zich schitterende titels, door de zotheid gekozen. Op kartonnen paarden gezeten, onder het schallen der trompetten en het zwaaien der fakkels, liep men den weg op naar Kensingston, en van daar, vereenigd met den kleinzoon van Eduard I en zijne hofhouding, kwam men juichend, schreeuwend, zingend in Londen terug, waar de burgerij, in straten en huizen, zich aan dezelfde vreugde overgaf.

Richard II vierde eens een Kersfeest met niet minder dan 10.000 gasten; zijne woning was in een tooverpaleis herschapen, waar de prachtigste kleedsels van mannen en vrouwen zich in den glans der lichten verdrongen, en waar geene allegorische voorstellingen te kort waren, terwijl vóór het paleis eene fontein, voor het volk, eene breede straal wijn in een bekken vloeien deed. In 1170 diende koning Hendrik II de tafel van zijn zoon, die tot feestkoning gekozen was; hij bracht hem, onder het klinken der trompetten, den eere schotel - dat was een wildezwijnskop, gekroond met laurieren en rozemarijn, en wiens puntige tanden in blozende appelen of goudgele appelcienen staken.

Vandaag zijn de maskeraden op die dagen, als het ware uit de straten verdwenen; doch in de schouwburgen speelt Punch nog de komiekste stukken, en parodieert men niet zelden Shakespeare. Die voorstellingen hebben dus alle godsdienstig karakter verloren.

In Engeland is het Kersfeest, het moge dan ook door Charles Dickens, in zijne bewonderenswaardige kersvertellingen, geïdealiseerd zijn, bij velen een schier heidensch feest geworden. Toch bekennen wij gaarne dat door de tafel- en drinkpartijen nog altijd een straaltje poëzie loopt.

Voor Engeland is de *Christmasday* het eigenlijke begin van het jaar: dan roept men elkander gulweg toe: *a merry Christmas, a happy new year!* en men zendt geschenken in massa, die telken jare, ten gevolge der speculeerende nijverheid, een min of meer nieuwen vorm bekomen; doch het is niet het Kristus-Kind dat deze geschenken in blok, schoen of korf legt, maar wel een oud, grijs man, dien men *father Christmas* noemt.

Het is ons onbekend wat die oude *father* voorstelt. Sommigen zien in deze figuur eene voorstelling van een der drie koningen; doch het zou wel kunnen zijn dat zij uit eene oud-saksische traditie voortkwame, uit de godenleer.

In de huizen versiert men nog al tamelijk algemeen de kamer met groen, met hulst en met den maretak, de woekerplant die op den eik groeit en waaraan van ouds eene tooverkracht werd toegewezen. Herinnert u hoe dichterlijk Beets, in zijn *Guy de Vlaming*, den maretak te pas brengt! Het gebruik van dien tak op den Kersdag is dan ook wel van heidenschen oorsprong.

De vrouw die onder een dergelijken tak, boven deur of in de zoldering gestoken, doorgaat, mag door de aanwezigen omhelsd worden, zonder dat het ditmaal *shocking* is.... Velen maken er gebruik van om alsdan eene huwelijks-aanvraag te doen en anderen hopen wel er eene op te visschen. In alle geval, in dat alles ligt niet zelden zoo iets of wat van die 'pleizierige zeven hoofdzonden,' waarvan ik hooger sprak. Ook de Kersboom bestaat hier en daar in Engeland, doch zijn invoer dagteekent slechts van den tijd van prins Albert, die, Duitscher zijnde, hem, om dus te zeggen, in de plooien van zijn mantel meêbracht en hem op Windsor plantte, waar hij

ieder jaar weelderig bloeit voor het leger kinderen en kindskinderen der koningin.

Op de tafels pronken de *plumpuddings* van twintig, dertig, ja, vreeselijk! van veertig pond, zwemmend in een *brandy*-saus, in afwachting dat de eter zelve als het ware in een vat vol dranken, zwemmen zal. Bij den *pudding* voegt zich de gebraden gans, de zwijnskop, de gekookte kalkoen, een kolossaal ossen-lendestuk, enz., en een regiment flesschen - en als de Engelschman dan eindelijk, zoo als wij zegden, ‘zwemt,’ zingt hij; want een zingende Engelschman die nuchter is, bestaat er niet, en als hij dan razend valsch zingt, is het niet zijne, maar de schuld van den *sherry*, den *brandy* en den portwijn.[(1)]

Op den tweeden Kersdag bokste men weleer - misschien wel om de digestie van den vorigen dag te bevorderen. Dat in bloed stompen van neuzen heeft voorzeker niets Bethleëms, niets kinderlijks - tenzij men een soort van Herodes spelen wil.

Verleden jaar, zoo las ik in een tijdschrift, was in Engeland op die dagen de dronkenschap minder uitgebreid dan op andere jaren, en men had een kleiner getal proces-verbalen opgemaakt voor het vervalschen van dranken. Dat strekt tot eer van de evangelische genootschappen! dacht ik; doch ik kende weldra het geheim van dien *vooruitgang.* De taverniers, om aan de wet op de vervalsching te ontsnappen, plakten het volgende opschrift voor hunne ruiten: ‘al de dranken die men hier verkoopt, zijn....*verdund*,’ eene fijne en aan de wet ontsnappende variante op het woord *vervalscht.*

Verdund.... het woord is inderdaad prachtig; ik recommandeer die Tartufferie aan onze liberalen, als zij de constitutie willen.... *verdunnen.*

Ging het verleden jaar al wat beter met de dronkenschap te Londen, dan toch was dit niet het geval te Dundee. De policie had daar weêr vijf nieuwe kruiwagens aangekocht, om de dronkelappen naar huis te rijden - 'tgeen me in alle geval slechts bewijst, dat de dronkelappen veel sterker waren en het langer volhielden dan de kruiwagens....

De baard bij de Perzen.

De Perzen scheren zich het hoofd en laten slechts een lok haren op de kruin en twee lokken achter de ooren staan. Daarentegen dragen zij echter den baard nog langer dan de Turken en trekken dien tot de ooren en de slapen op. Gewoonlijk verven zij hem zwart, een uiterst lastig gebruik, daar het werk bijna om de veertien dagen moet herhaald worden. Het wordt in een heet bad ondernomen, waardoor de haren geschikt worden gemaakt om de kleurstof aan te nemen. Men bedekt den baard met een deeg van eene plantaardige verfstof, khenna genaamd, laat hem een uur lang in dezen staat en wascht hem dan uit. Door deze bewerking heeft hij een donkere oranjekleur verkregen. Nu wordt verder van gekneede indigobladen een minder dik deeg op den baard gelegd en gedurende twee uur daar op gelaten. Gedurende deze operatie ligt de man die ze ondergaat, op den rug, terwijl de indigo door hare samentrekkende kracht al de gelaatstrekken pijnlijk verwringt.

Als de indigo is weg gewasschen, heeft de baard eene frischgroene kleur aangenomen, die eerst na vier en twintig uren in de open lucht pikzwart wordt.

De Pers wijdt aan dit gedeelte van zijn toilet een bijzondere zorg. De jongelieden verlangen naar den tijd, dat ook hun het geluk wordt beschoren een baard te bezitten,

(1) Het Kersfeest in Engeland.

en ten einde dit sieraad spoediger te verkrijgen, smeren zij zich de kin met een zeker vet in. Zij smachten er niet allen naar uit een ingeschapen pronk- en behaagzucht, maar ook omdat zij tot niets degelijks bekwaam gerekend worden zoolang zij dit tooisel missen.

Bij de boeren.
(Zedeschets uit de brabantsche Kempen)
door
Dr. J.R. Snieders. (Turnhout.)
(Vervolg en slot.)

Er heerschte een doodsche stilte in het huis, en ook de donkere nacht daarbuiten was zoo stil, als of er geen leven van menschen en dieren meer bestond en de natuur letterlijk dood was.

Die stilte was eerbied, eerbied voor het groote Geheim, dat daar bij het ziekbed der arme Sanna ging plaats hebben.

De oude pastoor bad in stilte eenige gebeden, en legde toen de heilige hostie op de tong der zieke. Daarna zalfde hij met de heilige Olie de handen, de voeten, de ooren, den mond en de oogen, en bleef nog een oogenblik neêrgeknield zitten bidden. Toen drukte hij goedhartig de hand der zieke en zegde stil:

- Hoop en betrouwen, mijn kind; de goede God zal u niet verlaten. Daarop klonk de bel, en de priester met zijn geleide verliet het huis.

Klinkert had van zijn bed alles gehoord en gezien en volkomen begrepen wat er geschied was. Hij was diep ontroerd, en indien hij op dit oogenblik het spraakvermogen had weêrgekregen, zou hij, misschien voor de eerste maal sinds jaren en jaren, niet dwars zijn geweest, geen barsch woord gesproken hebben. En toch was er in de kleine ziekenkamer, nadat de priester reeds vertrokken was, voor hem wel stof om barsch en dwars te zijn en op den, hem eigenaardigen, toon kwaadaardig uit te vallen. Ja, er was wel stof; want bij het ziekbed ontwaarde hij zijn zoo gehaten ouden knecht, Huib Kurk, en de niet minder gehate vrouw van den onderwijzer, die bij de arme zieke dien nacht bleven waken.

Van tijd tot tijd lichtte Huib het hoofd der zieke op, en de vrouw van den schoolmeester gaf haar te drinken. Toen men haar hoofd weêr op het zacht geschudde kussen had laten neêrzakken, nam Huib het glas met verkwikkend en drank van de tafel, kwam naar het bed, van waar Klinkert alles afzag, en vroeg zacht en vriendelijk:

- En gij, Faust Klinkert, wilt gij ook niet drinken? Ja, drink een frisschen teug, jongen, dat zal u goed doen.

Huib had er zich aan verwacht, dat Klinkert hem misschien wel het glas uit de hand zou geslagen, of ten minste zijn aangezicht in zijn hoofdkussen verborgen hebben, om niet te moeten drinken.

Klinkert deed noch het een, noch het ander; een oogenblik scheen hij te aarzelen, zag Huib schuins aan, en dronk. Iets later bracht Kurk hem versterkend, smakelijk voedsel, dat de zieke uit de hand van zijn gewezen knecht, zonder een gebaar van aanmerking te maken, aannam. Tot groote verwondering van Huib, knikte Klinkert een paar malen met het hoofd; was het een uitdrukking van dankbaarheid? Dat was iets nieuws, dacht Huib; en er moest een plotselinge, ongekende omkeer in het hart van den stijfhoofdigen boer hebben plaats gegrepen, om zich die twee hoofdknikken te verklaren. Tegen den morgen verlieten Huib en de vrouw van den onderwijzer het huis, en werden vervangen door den ouden Kurk en den schoolmeester. Gedurende

een heelen tijd keek Faust zijne oude vijanden, bij het over en weêr gaan door het huis, schuins achterna, doch zijn aangezicht, waarop zich anders zoo spoedig en zoo hevig de gevoelens van zijn hart weêrspiegelden, bleef onveranderd.

Lang hield hij het oog op de twee wakers gericht, die halfluid bij de zieke Sanna hun rozenkrans zaten te bidden, en het was duidelijk te zien, dat hij zich geweld aandeed om zijn gelaatsspieren te bewegen en een enkel woord te spreken. Doch welke moeite hij zich ook gaf, er kwam wel een reutelachtig geluid, maar niet het minste woord uit zijn mond, en zijn aangezicht bleef, zoo als het reeds dagen was, zonder beweging, onverzettelijk, stijf gespannen. De schoolmeester en Kurk kwamen even bij zijn bed staan en spraken hem moed en betrouwen in; hij liet zich door beiden de hand drukken, zich het hoofd weêr op het zacht geschudde kussen leggen en zich warm onderdekken. Lang duurde die toestand, waarin Klinkert alles hoorde en zag; doch de eene helft van zijn lichaam bleef met lamheid geslagen, en de spraak kwam niet weder, - lang duurde de ziekte der arme Sanna, en even lang kwamen de liefdadige wakers elkander trouw aflossen.

Op een namiddag waren de twee Kurks en de onderwijzer met zijne vrouw allen in de arme woning bij elkander, toen ook de oude pastoor binnentrad. Na een oogenblik bij de zieke dochter te hebben gezeten, kwam hij Klinkert de hand drukken.

- Hoe gaat het met u, Faust Klinkert? vroeg de pastoor vriendelijk. Faust knikte even, en bracht daarna met het hoofd schuddend zijne hand aan den mond.

- Indien gij kondet spreken, zoudt gij misschien zeggen, dat het u goed gaat?

De zieke knikte even met het hoofd.

- Er is een oppermachtige Geneesheer daar boven, die het goed met ons meent: stel uw betrouwen op Hem. De pastoor wees met zijn vinger naar boven, en de zieke richtte zijne oogen opwaarts.

- Bidden kunt gij niet, gij zijt nog te zwak, maar wij doen het voor u, Klinkert, hernam de oude pastoor.

Hij nam zijn hoed af, en knielde neder voor het bed; ook de anderen ontdekten het hoofd en vielen knielend neder op den vloer.

Luid en langzaam bad de pastoor het gebed des Heeren, en het was zichtbaar, dat de zieke in den geest meêbad.

- En vergeef ons onze schulden, bad de priester.

Een zenuwschok doorliep het lichaam van den zieke, zijne gelaatsspieren namen eensklaps eene andere uitdrukking aan, en er kwamen tranen in zijne oogen. Faust scheen al de krachten van zijn geest, al de vermogens zijner ziel in te spannen, en langzaam, maar duidelijk sprak hij:

- En vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren... Er volgde een aandoenlijk tooneel; iedereen was overeind gesprongen; allen kwamen den zieke de hand drukken; allen weenden van blijdschap, van geluk, en de zieke, in tranen stikkend, herhaalde:

- En vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren.

- Dat is een der gelukkigste oogenblikken mijns levens, zeî de priester, zijne tranen afdrogend.

De vrouw van den onderwijzer kwam den zieke de hand kussen, en zeî snikkend:

- Arme Klinkert, nu zal de goede God u helpe.... Ja, dat zal Hij, en ook de arme Sanna verlaat Hij niet.

- Vergeef ons onze schulden, herhaalde de zieke, zijne betraande oogen ten hemel heffend.

- Wat heb ik u gezegd? sprak de geestelijke tot den ouden Kurk, die met Huib en den schoolmeester aan de deur stonden om huiswaarts te keeren.

- Dat Klinkert het hoofd zou buigen, zoodra hij zijn hart opwaarts wilde heffen, dat hebt gij gezegd, antwoordde Kurk.

- Ik herhaal, wat ik u over tijd zegde, hernam de priester: wie welgemeend bidt, kan niet hoovaardig wezen, en moet van zijne stijfhoofdigheid afzien.

- Dat hebt gij gezegd, en uw gezegde zal uitkomen, meende Kurk.

- Sedert verscheidene dagen moet Klinkert getroffen zijn geworden bij het zien van die aanhoudende, liefdevolle zorgen, aan hem en zijne dochter bewezen, en door wie? Juist door die personen, van wie hij den grootsten afkeer had, en die hij in zijn hart een zoo onverzoenlijken haat toedroeg. De liefdadigheid heeft zijn hart vermurwd; het Onze Vader heeft hem gered.

- Ja, het Onze Vader heeft hem gered, herhaalden allen.

Van het oogenblik af, dat Faust Klinkert het ‘vergeef ons’ had uitgesproken, was het bijna als of de zegen van daarbovenop de arme woning was nedergedaald. Van dag tot dag verbeterde de toestand van den vader; met rassche schreden keerde de dochter tot de gezondheid weder.

Zoo dikwijls Kurk en zijn kleinzoon, de onderwijzer en zijn echtgenoote, heengingen, drukte Klinkert de liefderijke wakers, aan wier zorgen hij en zijn kind de genezing te danken hadden, gulhartig de hand; en wanneer twee wakers de anderen kwamen aflossen, riep hij hen bij het binnenkomen toe:

- Sanna heeft een heerlijken nacht gehad; het kind betert zoo snel, als of er een voerman met de zweep achter zat.... Ook ik gevoel mij sterker sedert gisteren.... God zij gedankt, alles gaat hier naar wensch.

En wanneer de wakers des avonds den rozenkrans voor den dag haalden, was Faust de eerste, die zijne muts afnam en de hand aan het voorhoofd bracht, om een kruis te maken.

Vroeg men hem, of hij een rustigen nacht had gehad, of zijn eetlust goed was, of de zwaarte in zijn hoofd hem eindelijk had verlaten, en of de veerkracht in arm en been weêrkwam, dan antwoordde hij lachend:

- Ik rust als een heiturf; ik heb gedurig honger en zou somtijds wel dwars door een ploegijzer heen bijten; zwaarte in mijn hoofd gevoel ik in 't geheel niet meer; neen, onder mijne muts is het zoo licht, als of mijn hersenen van veêren en dons gemaakt waren; wat mijn been en arm betreft, dat is iets anders. Zonder mijn handkrukje zou ik moeielijk te been blijven en met mijn arm zou ik geen roggebrood kunnen opheffen. Doch ik beklaag mij daarover niet.... 't zijn kleinigheden, die dagelijks beter worden; en daarbij, wie heeft alles juist naar zijn zin?

Zoo sprak Faust Klinkert, die in zijn voorgaand leven niets anders had gedaan dan kijven, schelden, grommen en brommen, morren en knorren.

Eene week later was zijne dochter geheel en al van hare langdurige, gevaarlijke ziekte hersteld, en Klinkert zelf (zijn eenigzins verlamde been en arm niet meêgerekend) had zich over niets meer te beklagen.

- Dan is uw verhaal uit? vraagt de lezer.

Ja, wat ik nog te zeggen heb, kunt gij wel raden.

Huib Kurk trad in den echt met de deugdzame Sanna....

- Kon dat anders?

En namen hun intrek in het ouderlijke huis, de *Zilveren Ster.*

Zou het u bevallen, lezer, indien mijn verhaal anders afliep?

En Faust Klinkert?

Die nam, even als de jonge vrouw van Huib Kurk, zijn intrek in de *Zilveren Ster*, en leefde daar bijna als of hij daar nog, even als voorheen, heer en meester was.

- Een vet hoen in fijne taartendeeg gebraden, lachte Klinkert, heeft geen beter leven dan ik.

Ja, voor een boer had hij een echt heerenleven; hoor liever, hoe hij den dag doorbracht: zoo als men overal doet bij de boeren, stond Faust Klinkert zeer vroeg op, en begaf zich ter kerke. Wanneer hij uit de mis wederkeerde, stond zijn wijde, lederen leuningstoel met koperen nagels gereed in den hoek van den haard, en naast den lederen leuningstoel schoof de jonge huisvrouw de tafel, waarop zijn ontbijt stond en zijne lange pijp en tabaksdoos lagen. Gedurende een paar uren stopte hij de eene pijp na de andere op, terwijl hij in druk gesprek was met den ouden Kurk, die even als hij een dolle liefhebber was van de pijp. In den voormiddag ging hij een glaasje brandewijn drinken, - raad eens waar? Bij den schoolmeester, wien hij zoo honderde malen voor een schoolvos met zijn vale pruik op zijn ezelsooren had uitgescholden; somtijds ook bij den ouden dorpspastoor, wien hij jaren lang voor een knorrepot had doen doorgaan, en nooit anders dan den dwingeland der gemeente noemde.

BIJ DE BOEREN.
Faust knikte even, en bracht daarna met het hoofd schuddend zijne hand aan den mond.

Tegen den middag kwam hij op zijn handkrukje naar de *Zilveren Ster* gestrompeld, en zette zich op de eereplaats, dat is te zeggen, in den lederen leuningstoel met koperen nagels, aan de middagtafel. Na het eten begon hij te dutten, en dan namen allen, bij het in- en uitgaan, de klompen van de voeten, om vader Klinkert in zijn middagrust niet te storen. Was het in den winter, slecht weder, of nat onder de voeten, dan bleef hij in zijn leuningstoel, bij het drinken van een kan bier en het rooken van zijn lange pijp, met den ouden Kurk zitten praten. Gedurende de zomermaanden en wanneer het weder gunstig was, gingen zij te zamen het veld in, wandelden door de akkers, de weiden, de bosschen en spraken met elkander over poten en planten, over zaaien en maaien, over paarden, koeien, kalveren en schapen. Des avonds zat Faust al wederom in zijn lederen leuningstoel, praatte en lachte met den ouden Kurk, met Huib, met Sanna, en bad, na het eten, den rozenkrans met allen. Ja, Klinkert had wel gelijk te zeggen, dat hij een leven had als een vet hoen in fijne taartendeeg gebakken.

Van zijn oude kuren werd nooit gesproken; hij zelf echter, wanneer hij met den ouden raadsheer alleen was, haalde er somtijds wel eens van op. Dat zijne twee schoone paarden een poot braken, zegde hij, was mijne schuld; den dag des Heeren

had ik onteerd en Aschwoensdag ontheiligd; 't was een straf, een verdiende straf van den Heer. In die dagen was ik eigenzinnig, koppig, stijfhoofdig, omdat de hoovaardij daar binnen nestelde; ja, ik beken het, mijn hart lag in dien tijd, vroeger en ook later, een paar duim te hoog - dat was het; niets anders. Dat ik mijn korenland niet wilde herzaaien, was al wederom niets anders dan stijfhoofdigheid; maar ook van dien tijd af gingen de zaken achteruit, als of de bliksem er achter zat, alles liep verkeerd. En waarom deed ik niet zoo als andere boeren? Ja, waarom schoot ik den armen ooievaar, wiens dood mij nog altijd op het hart ligt, uit de lucht? En waarom sloot ik mij aan bij vreemde kerels, die voor niemand ontzag hadden, zelfs voor God niet? 't Was een zonderling, onverklaarbaar leven; alles klopte, schokte, bruiste en kookte in mijn lijf. Zou het mijn bloed geweest zijn, dat mij daar binnen zoo onrustig, zoo opvliegend en wantrouwend, zoo licht geraakt, dwars en boos maakte? Misschien ook was het de duivel. In mijn land, mijn spurrie en mijn koestal zat de zwarte schelm uit de hel niet; neen, dat was mijn stijfhoofdigheid; maar dat hij in mij zelven zat, zou ik het best gelooven; met het 'Onze Vader' te bidden, kreeg ik hem er uit.

Van dat alles, en meer andere dwaasheden, die hij had begaan, van zijn gegeven verergernis als Kristen, sprak Klinkert zonder omwegen, zonder zich te ontstellen, zonder daarvan op iemand dan op zich zelven alleen de schuld te leggen. Wanneer echter het gebeurde aan de *Kruisdeur* nog eens op het tapijt kwam, kon Faust Klinkert niet bedaard blijven; dan kwam de bloedroode kleur, die hem sedert een heelen tijd grootendeels had verlaten, op zijn zwellende lippen en kaken en in het wit zijner oogen terug, dan schenen zijn baard en haar letterlijk in brand te vliegen.

- Daar was ik in mijn recht! riep Klinkert, met zijne handkruk dreigend rond zich heenslaande; daar was ik in mijn recht! Die duivelskinderen van gendarmes! Nooit zou ik het hun moeten vergeven, en toch doe ik het.... Ja, dat waren nu eerst twee duivelskinderen van kerels!

Nooit had de *Zilveren Ster* zoo heerlijk geschitterd; er heerschten daar vrede, huishoudelijk geluk en zichtbare voorspoed - de zegen van God was binnen het huis, in stal, en schuur, en op den akker.

En wanneer de jonge huismoeder over de werf ging, hinnikte het paard, de koeien en kalveren bulkten, de kwispelstaardende hond blafte van blijdschap, de haan met zijn lange leiveêren kraaide, en liep met de hoenders rondom zich heen, en de bonte duiven kwamen om haar heen vliegen, en zich op den raamdorpel nederzetten, wanneer zij somtijds, na het afgedane werk, het oude Marialied zong - en wanneer het uit was, vlogen de lieve vogels klepperend heen, en dan was het wederom even als vroeger, juist of er eene menigte toehoorders met een kletterend handgeklap toejuichten.

[Nummer 21]

Eene sleêvaart in Rusland.

Sleêvaarten houden is een genoegen dat wij, bewoners der gematigde luchtstreek, slechts zelden kunnen smaken. Al vertoont de winter ook somtijds zijn wit sneeuwkleed aan onze oogen, het verdwijnt weêr te spoedig dan dat wij aan zoodanige tochten zouden kunnen denken.

In de landen die in dit opzicht meer begunstigd zijn, is de sleê gedurende verscheidene maanden het voornaamste middel van vervoer. De Russen die in de nabijheid der steppen wonen, hebben er eene bijzondere liefde voor. Met een gevoel van zalig genot laten zij zich in hunne lichte sleden, met ongelooflijke snelheid, door hunne vlugge paarden meêvoeren.

Het gebeurt somwijlen, dat het voertuig omvalt, zoo dat de eigenaar er van, op alles behalve aangename wijze, over de harde sneeuw tuimelt, doch zulke ongevallen loopen meestentijds zonder ernstige gevolgen af en oefenen dan ook niet meer invloed uit dan een onpasselijkheid op een jongen die voor het eerst gerookt heeft. Het paard schijnt de liefde van zijn meester voor deze tochten te deelen, want vroolijk hinnikt het wanneer het zijne eerste stappen op de onmeetlijke vlakte zet en legt in één uur bijna evenveel afstand af als de spoortrein.

EENE SLEÊVAART IN RUSLAND.

Het praalgraf van Maximiliaan.

De Franciscaner-kerk te Innsbrück (Beieren) bevat een meesterstuk van kunst dat reeds meer dan één dichter een lied heeft ingegeven en een ieder die het ziet, een woord van bewondering afperst. Wij bedoelen het praalgraf van Maximiliaan, dat op onze tweede gravure afgebeeld staat.

Rondom dit monument, tusschen de marmeren

zuilen van het middelschip der kerk, staan acht en twintig zware koperen beelden, welke in levensgrootte de voornaamste afstammelingen van het keizerlijk huis en andere vermaarde personen voorstellen. Onder deze vallen er den kenner vooral twee in het oog, te weten dat van koning Arthur van Brittanje en dat van Theodoric, koning der Gothen, welke door een edele losheid en eenvoudige schoonheid boven de anderen uitschijnen. Zij werden vervaardigd door den beroemden kunstenaar Peter Vischer uit Neurenberg en leggen een schitterend getuigenis af van den hoogen trap van volmaaktheid welken de kunstgieterij destijds reeds in Duitschland bereikt had.

Het praalgraf zelf prijkt boven op met vijf bronzen beelden, waarvan dat des keizers, die in het midden neêrgeknield ligt en grooter afmetingen heeft dan de vier allegorische beelden welke het omgeven, 't meest de aandacht trekt. Het merkwaardigste van het kunststuk zijn echter de vier zijvlakken, welke bas-reliefs in carrarisch marmer te zien geven. Deze, gebeiteld door de meesterhand van Collin, bevatten voorstellingen van gevechten die Maximiliaan geleverd heeft, van plechtigheden die hij door zijn tegenwoordigheid opluisterde, en in het algemeen van die gebeurtenissen uit zijn leven waaraan hij het te danken heeft dat zijn naam met onuitwischbare letteren in de annalen der geschiedenis staat opgeteekend. Elk dezer bas-reliefs is een meesterstuk en niet weinig hebben zij er dan ook toe bijgedragen om den roem te verhoogen van den kunstenaar die ze vervaardigde.

Eene vrouw uit Picardië.

De bewoners van het oude Picardië zijn een flink slach van menschen, die de Herculessen van Frankrijk zouden genoemd kunnen worden: in geen deel toch van dat land vindt men grooter en sterker gebouwde lieden. De gezonde boerin die wij op onze plaat van de vermoeienissen van haren arbeid zien uitrusten, kan een denkbeeld geven van de gestalte en de physieke kracht waardoor de vrouwen uit die streek zich in het algemeen kenmerken.

De Picardiërs zijn voor het meerendeel ieverig, gastvrij, ordelievend en goedhartig, doch te gelijker tijd hebben zij de gebreken van een weinig stijfhoofdig en opvliegend te zijn. Aan deze twee laatste eigenschappen van dat volk is ook het ontstaan toe te schrijven van de fransche spreekwoordelijke uitdrukking: ‘Tête picarde, tête chaude.’

Picardië is eerst sinds de 13^{e} eeuw onder dezen naam bekend. Sommigen meenen dat de benaming afgeleid is van het oude fransche woord ‘picard,’ hetwelk twistzoeker beteekent; wij vereenigen ons echter liever met de bewering dat de oorsprong van het woord te zoeken is in het nederlatijnsche ‘picardus,’ een soldaat die een piek draagt, welk wapen door de bewoners dier streek met buitengewone vlugheid gehanteerd werd.

Kersmis in de kerk en kersmis in huis, Door August Snieders.
(Vervolg en slot.)

IV.

Gij kent zonder twijfel de kinderverhalen van kanunnik Schmidt, die in alle de talen der we reld zijn overgebracht? Zij maakten ons geluk uit in onze jeugd, en ik neem ze nu nog meer dan eens ter hand, omdat in die vertellingen zooveel 'gemüthlichs,' zooveel lief kinderlijks tintelt.

Wie heeft nooit *de Kersavond* gelezen! Wie nooit gerild van angst en van koude, als die arme kleine soldatenjongen, op den avond vóór Kersmis, door het dik besneeuwde bosch ging! Wie voelde zijn hartje niet kloppen als hij den kleinen jongen hoorde bidden: 'O, laat mij niet bevriezen, ontferm u over uw ongelukkig kind! 't Is heden den nacht, waarin Uw lieve Zoon geboren werd; verhoor mij om Zijnentwil!' Wie heeft niet getrild van geluk als hij in dien akeligen nacht het getokkel der harp en eene zingende stem hoorde! Wie volgde niet met aandoening den knaap, toen hij, aan het huis van den houtvester gekomen, in den donkeren gang rondtastte! En wie, wie onzer was niet ontroerd met het jongske in het huzarenpak, als hij door de spleet der deur, in een helder verlichte kamer, tusschen de twee ramen, de voorstelling van den Kersboom en Jezus in de kribbe zag!

In dat huis werd de arme jongen liefderijk opgenomen, juist omdat het Kersavond was - de avond van liefde en weldoen. Ik ken geen trouwer, reiner, dichterlijker voorstelling van wat het Kersfeest voor ons, katholieken, zijn moet, dan die kindervertelling, en gewis heeft de kanunnik Schmidt ook slechts het ideaal van dat feest in Duitschland, geschilderd, dewijl ook dáár, ofschoon oneindig kalmer dan in Engeland, over het algemeen, de ware geest door het profane overvleugeld wordt.

Schier in ieder huis in Duitschland staat de groene boom, waaraan honderde allerliefste nietigheden: verrassingen, lekkernijen en speelgoed hangen, terwijl de pyramidale boom gansch doortinteld is van lichtjes en sterren. Heerlijk, heerlijk kinderfeest, waaraan echter ook de ouden van dagen deelnemen, en dat uit de kerk voortkomstig is; want het was eertijds het gebruik in het noorden, de kerken op Kersdag met groen te versieren.

In sommige gewesten van Duitschland stelt men Jezus voor, die met zijnen knecht *Klaas Bur*, elders *Ruprecht* geheeten, door het dorp rijdt, zekere huizen met een bezoek vereert en den kinderen speelgoed en lekkernijen uitdeelt. *Klaas Bur* schijnt echter daar reeds lang veel beter op de hoogte der tegenwoordige beschaving te zijn dan zijn meester, want terwijl deze, naar ouwerwetschen trant, de spreuk toepast: 'Laat de kinderen tot mij komen,' past *Klaas* die van een meer modern evangelie toe: 'Laat de jonge meisjes tot mij komen.' *Klaas Bur* schijnt ons zoo wat een libertijn, die met de dienstmeid, tot groot vermaak der kinderen, *avant-deux* danst. Waarschijnlijk zal de tegenwoordige *Culturkampf* den Meester overtuigen, dat hij beschavender en zeker veel pleizieriger zijn zou, als hij op dien avond, den bijbel thuis liet en de viool of een draai-orgel met zich nam....

Die feestelijkheid heeft wel iets - de dienstmeid natuurlijk daargelaten - van onzen St.-Nicolaas.

Wij zegden dat het Kersfeest in Zweden, de plaats had ingenomen van het heidensche *Jul*feest, zoo als Kersmis ook in Schotland genoemd wordt. Dat feest, voegden wij er bij, werd den 21^{en} december gevierd, op het tijdstip van 't jaar dat uit de nevelen de zon weêr opstijgt. Eene oude scandinavische legende zegt, dat de bewoners van het noorden eens 35 dagen ongeveer, door eene dikke duisternis en met bangen schrik in 't hart, in hunne hutten opgesloten waren geweest en zij eindelijk een der hunnen de hooge bergen opzonden, om te zien of het licht nog niet doorbrak.

En het licht brak in het oosten door, en op die blijde tijding maakte zich eene onbeschrijfelijke ontroering van allen meester. Vrouwen, grijsaards en kinderen, zegt

de legende, snelden den berg op om het licht te zien en de dooden zelfs schudden het stof hunner lijkwaê en stonden recht op hunne grafheuvels om den glans der zon te begroeten.

Het heidensche feest was het feest van het licht der aarde; het Kersfeest was dat van het licht des hemels! Geruimen tijd betwistten Thor en Odin de plaats van het goddelijk Kind in de kribbe, en nu nog, tot op onze dagen, is het Kersfeest in de scandinavische landstreken met heidensche, doch dewijl deze landen vóór het Lutherdom zeer katholiek waren, ook met katholieke gebruiken doortrokken.

Als in het noorden de schitterende Kersboom, met allerlei geschenken in de helder verlichte huiskamer pronkt, en oud en jong zich verheugt in de lieve en naïve voorstelling van het kindeken in de kribbe, wordt plotseling het licht uitgedoofd.... Men klopt.... Daar werpt eene onzichtbare hand geschenken in de kamer, geschenken die niet zelden eene scherpe satyre zijn, maar ook wel eens eene vleiende poëzie; want wel eens krijgen twee verloofden eene doos, waaruit twee witte duiven ontsnappen, die na wat rond gevlogen te hebben, zich op den Kersboom of op dit of dat meubel neêrzetten.

Ter zelfder tijd dat men in bewondering staat voor de geschenken, springt een ruig dier met gekromde horens en met langen sikkebaard de kamer binnen; het vervolgt de lachende vrouwen en kinderen, bonst rechts en links met de horens, tot dat de *Julbok* de ruige huid afwerpt en zich als gast aan tafel zet. Die *Julbok* is eene herinnering aan den zondebok, dien de oude Scandinaven aan hunne goden offerden.

Als wij in het huis van den noorweegschen boer rond waren, zien wij dat er gedurende het feest eene uitstekende netheid heerscht. De tafel is rijk voorzien van *lutfisk* (een preparaat van stokvisch) en van *Jidgröt* (zoete grut), twee onmisbare gerechten op het Kersfeest. Boven de tafel hangt eene kroon uit stroo gevlochten en prachtig versierd, en op den vloer is een tapijt van stroo *(Julhalm)* gespreid. Is dit stroo een aandenken aan het stroo in de kribbe van Bethleëm?

Na het eten worden de kersliederen gezongen en men ontsteekt de kaars, ‘de kerskeers,’ die den ganschen nacht branden moet. Eindelijk rijdt men in de sleê naar de morgenpreek. Is de nacht donker, dan is men voorzien van fakkels, is het maanlicht, dan gaat het vogelvlug over de gladde sneeuw, de bevrozen meiren, langs ijsklompen die glinsterend oprijzen - ginds, naar de op de hoogte gelegen kerk, wier vensters gloeien van licht. De sleeën vliegen, de paarden snuiven, de bellen klingelen; niemand ontbreekt; iedereen wil het *Julfeest* bijwonen. Men laat dien nacht de huizen alleen, en ook wie van Kersmis af tot 13 januari zich aan eenig misdrijf schuldig maakt, krijgt, krachtens den *Julfred* (kersmisvrede), dubbele straf.

Frederika Bremer, de beroemde zweedsche schrijfster, zegt: ‘De deuren der hutten blijven open en ieder voorbijganger komt zich aan de tafel, aan den haard neêrzetten. In verscheidene deelen van Noorwegen, mag de vreemdeling op Kersdag noch eten noch nachtverblijf betalen, zelfs niet in de herbergen. De aarde verkeert onder den invloed van de hemelsche woorden: ‘Zoeter is 't te geven, dan te ontvangen,’ en niet alleen de menschen, maar ook de dieren moeten zich op Kersdag verheugen. Alle de bewoners der hoeve deelen in het feest, en zelfs de vogels des hemels. Op de daken, op de schuren steekt men lange staken met schoone airen vol haver, en de daglooner die geen veld bezit om graan te oogsten, krijgt met Kersmis van den hoevenaar waar hij werkt, een gerf graan, die hij in de hoogte steekt, opdat ook boven zijne ledige schuur de vogelen zouden komen zingen en zich verzadigen. Het Kersfeest verbindt zich in het noorden aan een groot getal dichterlijke gedachten en beelden, welke het zuiden, meer door de zon begunstigd, niet kent en die treffend zijn om den

geest van liefdadigheid en welwillendheid, dien zij, onder den ijzigen hemel, in de harten der menschen onderhouden.'

Prachtig, niet waar? Doch jammer is het wel dat jaarlijks in de protestantsche landen, de kristelijke geest in dit feest meer en meer vermindert en, zoo als wij zegden, in meer profane gebruiken ontaardt.

'Ook hier te lande,' zegde verleden jaar een

hollandsch protestantsch blad[1], 'verdwijnt het kristelijk beginsel meer en meer. Nog voor weinige jaren stonden alle schouwburgen in de week vóór en na het Kersfeest stil, van waar zij den naam van 'stille weken' gekregen hebben; doch tegenwoordig zijn deze godsdienstige gevoelens in de meeste plaatsen, door de zucht naar wereldsch vermaak overvleugeld. Waar toch moet het heen, wanneer men ons ook onze feesten, die zoo diep in het gemoed gezeteld zijn, tracht te ontnemen om daarvoor andere in de plaats te geven, die ons onwillekeurig den Gever van alle goed zouden doen ter zijde stellen!'

En zouden wij, katholieken, die feesten uit alle onze krachten niet ondersteunen!

Het is meer dan tijd dat ik eindig; laat ons dus met een enkel woord langs den Elzas en Rome terugkeeren.

Overal op onzen weg, van het noorden tot den Elzas, zullen wij den Kersboom vinden: hier den fijnen mast, daar den donkergroenen hulst met bloedroode beziën. Thans echter in den Elzas, zegt Fulbert Dumonteil[2], '*la douce auréole de l'enfant-Dieu a fait place au casque prussien'* en de beschermdames der *Association générale de l'Alsace-Lorraine* hebben den Kersboom naar Parijs overgebracht.

Daar, rond dien boom, komen zij bijeen, de Elzassers! De Kersboom doet hun aan hun verwijderd vaderland denken, en zijne glinsterende takken met speelgoed, kerkboeken, lekkernijen en kleêren versierd, strekken zich beschermend over honderde familiën uit.

In 1877 waren er in de zaál van den Châtelet meer dan 3000 kinderen bijeen. *'Il vit, ce bel arbre de Noël,'* zegt Dumonteil, '*il palpite, il s'étend, il s'éclaire, il rayonne, il chante, C'est l'arbre de Noël, c'est l'arbre de la joie.'* Maar eensklaps verkwijnen zijne lichten; de rouwkrep verschijnt tusschen al dat schoons, dat blinkends; het is of op die donkergroene blaêren tranen glinsteren, '*et ces baies d'un rouge sombre se détachent comme des gouttes de sang sur les rameaux verts.... c'est l'arbre du souvenir et de l'exil.'*

Och, voor hoevele katholieke volkeren zal het, wie weet binnen hoe korten tijd, *l'arbre de l'exil*, de boom der ballingschap zijn! Wie zegt u dat te Rome nog lang, door de schuldelooze kinderen, in de kerk der *Ara-Coeli*, de *Santissimo bambino* zal gehuldigd worden! Terwijl, in deze dagen, de lieve zevenjarige predikantjes, in hunne zoo welsprekende sermoonen, gebeden, gedichten, aanroepingen voor een opgetogen en ingetogen publiek, het mysterie der kribbe herdenken, terwijl die kinderen, vooral meisjes - die ook het welsprekendste zijn[3] - hunne reine gevoelens uitstorten, de zondaren tot bekeering roepen, de ouderen zegenen en dat, kortom, 'Italië de waarheid, van de lippen der kinderen met een traditioneelen eerbied opvangt,' brult en schuimbekt de ongeloovige revolutie aan den voet van het heiligdom!

Zal het heiligdom aan zooveel saamgepakte kracht weêrstaan?

In onzen tijd kan men vandaag niet meer bevestigen wat als een natuurlijk gevolg uit de daadzaken voortvloeit, omdat de samenleving haren oorsprong en hare roeping heeft miskend, naar het voorbeeld van die welke aan haar hoofd stonden.

De weg der drie koningen leidde naar de kribbe; de sterre voerde hen naar Bethleëm: dat was duidelijk de hooger wil; doch het koninkdom van onzen tijd schijnt niet meer aan bidden te willen denken.

(1) Rotterdamsche Courant.
(2) Voyage au pays du bien.
(3) Troytot. Les Romains chez eux.

Op den weg hebben de machtigen en de regeerders den geest des kwaads ontmoet, hij, die sedert achttien eeuwen oorlog voert tegen kribbe en kruis! Hij heeft hen, even als den Zoon des menschen, opgevoerd en hun de glinsterende schatten der aarde getoond - en zij, verslaafd aan weelde en heerschzucht, zij hebben niet geweigerd; integendeel, zij hebben de hand naar die rijkdommen uitgereikt!

't Was voor hen ook zoo moeielijk en zij waanden het zoo machteloos wat op die kribbe en dat kruis geschreven stond: ‘Gij zult niet doodslaan, gij zult niet stelen, gij zult niet in onrecht leven en niet geven valsche getuigenis!’ terwijl de booze hun integendeel zegde: ‘Kracht gaat boven recht, gegeven woord is nietig en tractaten zijn scheurpapier, eigendom en heiligdom zijn ijdele woorden en *beati possidentes*, zalig zijn de bezitters,’ zonder dat men hun ooit vraagt hoe zij aan dat bezit gekomen zijn!

Dwazen! zij zien niet dat zij niets anders meer zijn dan huurlingen der revolutie, die hun dwingt de kribbe, dat is het Kristendom, af te breken, om hen later, als zij hen niet meer zal noodig hebben, aan de raven ten prooi te werpen.

En wij, wat moeten wij doen in die noodlottige afdwaling? Vertrouwen, altijd vertrouwen! Wij moeten zeggen, gelijk de kleine scheepsjongen, die rustig speelde aan den voet van den mast, terwijl de storm het scheepke van zijn vader dreigde te vernielen; wij moeten zeggen wat dat kind zegde, toen men het vroeg, of het niet vreesde in den storm te vergaan: ‘Neen,’ antwoordde ‘t, ‘neen, ik ben niet bang, want.... vader staat aan 't roer!’

Wij ook, wij zeggen: Vader staat aan 't roer - en die Vader zal kribbe en kruis wel handhaven en doen zegevieren!

Hoe men in China trouwt.

Voor de deur van een groot en schoon huis in de drukste handelstraat van Shang-Haï zijn drie personen blijven stilstaan, te weten twee grijsaards met sneeuwwitte baarden en een zeer achtenswaardig voorkomen, en een welgekleed jonkman, die een pakske op zijn schouders draagt.

Zij kloppen aan, en nauwelijks zijn zij binnen gelaten, of de heer des huizes vervoegt zich bij hen en vraagt, nadat de gebruikelijke groeten gewisseld zijn, waaraan hij de eer van hun bezoek te danken heeft.

In plaats van te antwoorden, doen de oude heeren het volgende: de eene maakt het pakske open dat den bediende is toevertrouwd, en de andere haalt uit een zakboek een brief, dien de eigenaar der woning met groote haast ontsluit om zich met den inhoud er van bekend te maken.

Deze luidt, overeenkomstig eene onveranderlijke formule, aldus:

‘Mogen de schimmen uwer geëerde vooronders altijd over u waken!

‘Moge het u gegeven zijn nog lang uw rijst te eten!

‘Deze is dienende, om u te verzoeken uwe dochter naar mij toe te zenden; een zoo blanke en zuivere lelie, die zoo lichtelijk verwelkt, heeft een steun noodig om haar teêren stengel te beschermen. Ik wil die steun zijn.’

Nadat de lezing van dit kort schrijven is afgeloopen, biedt de tweede grijsaard den vader een paar satijnen schoentjes aan, benevens eenige gouden spelden, fleschkens reukwater, tuilen kunstbloemen en andere snuisterijen, hetgeen alles bestemd is voor het meisje dat ten huwelijk gevraagd wordt.

Het lot dat deze voorwerpen ondervinden is van groot gewicht, want worden zij aangenomen, dan kan het aanzoek voor gelukt gehouden worden; worden zij daarentegen geweigerd, dan is het tegenovergestelde 't geval.

De lezer zal zich ongetwijfeld reeds afgevraagd hebben wie de twee grijsaards mochten wezen, en zijn antwoord zal zeker geweest zijn, dat de eene de vader van den minnaar en de andere een naaste bloedverwant of een vriend van dezen moet zijn. Vergissen wij ons hierin niet, dan heeft hij den bal deerlijk misgeslagen.

De twee oudjes zijn doodeenvoudig koppelaars van beroep en hun ambt komt overeen met dat van de huwelijksagenten die men tegenwoordig in sommige landen van Europa vindt.

Deze handelaars in huwelijken zijn in alle steden van China zeer talrijk, en wanneer zij een jongen man kennen die de middelen en den lust heeft om te trouwen, betwisten zij hem elkander en overstelpen hem met hunne dienstaanbiedingen.

Ten einde meer vertrouwen in te boezemen, dragen zij zorg er ernstig en deftig uit te zien en zich den schijn te geven als waren zij gewoon altijd de grootste geheimhouding in acht te nemen.

In den regel komen zij vooraf overeen welk loon zij voor hunne diensten zullen krijgen, doch ingeval hunne bemoeiingen met een goeden uitslag bekroond worden, ontvangen zij bijna altijd nog het een of ander kostbaar geschenk.

De twee agenten nu die wij straks den lezer voorstelden, zijn zoo gelukkig geweest den vader de geschenken welke zij hem voor zijn dochter aanboden, te zien aannemen, en met zeer veel plechtigheid is het verlovingsformulier uitgesproken.

Al den tijd dat de bruidsdagen duren, mag het meisje, dat tot dusverre slechts zeer zelden buiten kwam, zich in het geheel niet op openbare plaatsen vertoonen, en vooral ziet men goed toe dat zij niet in de mogelijkheid komt den man te aanschouwen met wien zij zich in het huwelijk zal begeven.

Hoedanig is de persoon wiens vrouw zij moet worden? Ziet hij er jong, schoon en welgemaakt, of wel oud, leelijk en wanstaltig uit? Niets hoegenaamd mag haar daarvan bekend zijn, en zij moet zich vergenoegen met het beste te hopen.

Eindelijk is de dag der echtvereeniging daar.

De verloofde neemt plaats in een rijken, zorgvuldig gesloten draagstoel, en begeeft zich, vergezeld van de meeste leden harer familie, naar de woning van haar aanstaande, die, eveneens door zijne nabestaanden omringd, haar op den dorpel wacht.

Alsdan maakt zij zich zichtbaar, dat wil zeggen zij vertoont hare gestalte, want een dichte sluier bedekt haar gezicht.

Bedeesd en angstig treedt zij op dengene toe met wien zij bestemd is voor altijd samen te leven, en dien zij misschien nog nooit gezien heeft. Zoodra zij vlak voor hem staat, ontdoet een oude matrone haar van heur sluier, en bijna op hetzelfde oogenblik hoort men de jonge dame een kreet uiten en in tranen losbersten; dit althans is de gewone loop der omstandigheden. De nieuwe echtgenoot - want van dien stond af aan is hij het - moet van zijn kant de grootste vreugde en blijdschap aan den dag leggen.

Zoodra dit tooneel is afgeloopen, gaat men naar het huis van de ouders der bruid en daar wordt dan gedurende verscheidene dagen lustig bruiloft gehouden, waarbij het vooral niet aan muziek mag ontbreken.

Van af dat oogenblik, kan de jeugdige schoone vrij en zonder sluier uitgaan, tenzij natuurlijk dat haar man wat jaloersch is uitgevallen, in welk geval haar het lot

beschoren is waaronder zoowel in China als in België en elders de vrouwen gebukt gaan die een wantrouwigen man hebben.

De Patagoonsche broeders.
Naar het Engelsch.

Wij zijn geen familie van elkander: hij heet John Griffiths en ik ben William Waldur. Maar wij lieten ons de patagoonsche broeders noemen omdat dit goed klonk, op de aanplakbiljetten een schoon figuur maakte en het 't publiek beviel. Wij ontmoetten elkander vóór zes jaar ter gelegenheid van een wedren; wij vonden wederkeerig elkanders gezelschap aangenaam en maakten te zamen eene kunstreis - wij waren beiden kunstenmakers - door eenige graafschappen van Engeland. Wij hadden tot dan toe nooit iet

van elkander gehoord of gezien, en daarom waren wij dan ook, ofschoon wij uitmuntend met elkander over weg konden, niet wat men intiem noemt. Ik vind het noodig dat de lezer vooraf van dat alles onderricht is, want ik ben een eenvoudig man, en ik zou niet gaarne hebben dat zelfs slechts een enkel woord van de geschiedenis die ik ga verhalen verkeerd begrepen of uitgelegd werd.

Wij zamelden op onze kunstreis een kleine som gelds bijeen; het was wel niet veel, maar toch meer dan een van ons beiden in verhouding ooit verdiend had; wij besloten daarom bij elkander te blijven en in Londen ons geluk te gaan beproeven. Wij werden voor den geheelen winter door Astley geëngageerd, en toen de zomer kwam, sloten wij ons bij een rondreizenden troep aan en trokken weêr als vroeger het land door.

HET PRAALGRAF VAN MAXIMILIAAN, NAAR G. BAUERNFEIND.

Ons circus was, om zoo te zeggen, een republiek waar volkomen gelijkheid heerschte. Wij hadden een directeur. wien wij een vast salaris uitbetaalden; het overige der ontvangsten werd onder de Kunstenmakers gelijkelijk verdeeld. Het gebeurde wel eens dat wij niet eens onze uitgaven konden dekken; er waren ook stadjes waar wij tien of vijftien pond op een avond verdienden; geluk en ongeluk wisselden elkander af, maar over 't geheel ging het ons goed en hadden wij reden tot tevredenheid.

Wij bleven twee en een half jaar bij den troep en speelden in elke stad tusschen York en Londen. Ondertusschen hadden wij tijd gehad om ons te volmaken en bij te leeren. Wij kenden wederkeerig onze kracht en onze macht, en daar wij door oefening steeds stouter en bedrevener werden, kon men weldra niets meer doen dat

wij niet reeds geleerd hadden. Nu, wij pasten ook buitengewoon goed bij elkander, hetgeen in ons vak van niet weinig belang is. Wij waren volkomen even groot en hadden bijna hetzelfde uiterlijk. Griffiths bezat een weinig meer spierkracht, maar daarentegen was ik een weinig losser en plooibaarder - en zelfs dit verschil kwam ons te pas. Ik geloof dat wij ook in een ander opzicht goed bij elkander pasten; althans ik weet niet dat van af onze eerste ontmoeting tot op het tijdstip dat wij van den rondreizend en troep scheidden - waartusschen drie en een half jaar verliepen - ooit een hard woord tusschen ons gevallen is. Griffiths was een tamelijk onspraakzaam man met een vast karakter, met kleine grijze oogen en ruige, zwarte wenkbrauwen. Ik herinner mij dat mij meer dan eens de gedachte door den geest schoot, dat ik niet gaarne iemand als hij tot vijand zou hebben; dit gedacht kwam bij mij op zonder dat hij er hoegenaamd eenige aanleiding toe gegeven had. Ik voor mij, ik kan met iedereen leven die met mij leven wil, en niets gaat bij mij boven vrede en eendracht.

EENE VROUW UIT PICARDIË, NAAR HUGO SALMSON.

Wij waren door verloop van tijd zoo bedreven in ons vak geworden, dat wij besloten onzen toestand te verbeteren en naar Londen terug te keeren. Dat deden wij dan ook op het einde van februari in het jaar 18... Wij namen onzen intrek in een klein logement en geen acht da-

gen later hadden wij een goede dienst met een salaris van zeven pond in de week. Dat was een groote stap voorwaarts in vergelijking met hetgeen wij vroeger verdienden, en daarbij bood het ‘Belvedere’ ruim zooveel kans aan om onze faam te vestigen.

Halfweg tusschen Westend en de city in een dichtbevolkte buurt staande, was deze inrichting een der meest bekende en drukst bezochte in haar soort. Zij bestond uit een schouwburg, een concertzaal en een hof, en was den ganschen zomer des avonds van acht tot twaalf uur vol bezoekers.

Hier dan waren wij (Griffiths en ik) geëngageerd met de belofte dat ons loon verhoogd zou worden indien wij in den smaak van het publiek vielen; en het werd inderdaad weldra verhoogd, want wij maakten buitengewoon veel opgang. Wij verrichtten kunsten op het koord en het trapezium.

Wij woonden - natuurlijk samen - in eene stille straat, op eene verhevenheid bij Islington. Juffrouw Morrison, onze huisvouw, was een rechtschapene, naarstige vrouw en weduwe met één dochter van negentien jaar, welke laatste er zeer lief en aardig uitzag. Zij was met den naam van Alice gedoopt, doch hare moeder noemde haar Ally, hetgeen wij ons ook spoedig aanwenden. Het waren zeer eenvoudige, gedienstige menschen, en wij waren dan ook weldra zoo goede vrienden met elkander als of wij reeds jaren lang te zamen gewoond hadden. Om kort te gaan, zal ik maar zonder verdere omwegen bekennen dat ik het meisje beminde. Ik meende ook eerlang te bemerken dat ik haar wederkeerig niet onverschillig was; een minnaar toch heeft dubbel scherpe oogen: op elken blos, op elken blik, op elk woord bouwt hij een weinig hoop.

Op een achtermiddag dat Griffiths uit was, ging ik naar beneden in de huiskamer, waar zij aan het raam zat te naaien. Ik nam een stoel en zette mij naast haar neêr.

‘Mijn lieve Ally,’ zegde ik, hare rechterhand in de mijne drukkende; ‘ik moet u eens wat zeggen.’

Zij werd eerst rood en daarna bleek, en ik voelde hoe haar pols sneller begon te kloppen en hoe zij beefde als een verschrikte, bange vogel, doch zij antwoordde niet.

‘Ally,’ hernam ik na een wijl, ‘ik ben een eenvoudig man van drie en dertig jaar; ik versta mij niet in de kunst van te vleien, ik heb ook niet veel geleerd, maar ik heb u innig lief, Ally, en al wil ik niet beweren dat gij de eerste zijt die mijn hart bekoord heeft, ik kan toch in gemoede zeggen, dat gij de eerste zijt, die ik tot mijne vrouw zou willen maken. Wanneer gij mij dus nemen wilt, zoo als ik ben, dan geef ik u de verzekering dat ik mijn leven lang een trouw en zorgzaam man voor u zal zijn.’

Wat zij mij ten antwoord gaf, zou ik niet kunnen zeggen, want ik was geheol van mijn stuk; alleen weet ik nog dat ik mij onbeschrijfelijk gelukkig gevoelde, en dat, toen juffrouw Morrison de kamer binnen trad, zij ons hand in hand naast elkaar vond zitten.

Ik weet niet recht wanneer ik voor 't eerst eene verandering in John Griffiths waarnam; doch mij dunkt dat het ongeveer om dien tijd moet geweest zijn. Het gebeurt niet zelden dat wij daadzaken meenen te zien die in wezenlijkheid niet bestaan, en dit verschijnsel doet zich vooral voor wanneer onze geest in een ongewonen toestand verkeert, maar anderen merkten die verandering in mijn vriend evenzeer op als ik, en het moest iedereen onwillekeurig opvallen dat hij stiller en ongezelliger was dan ooit. Hij hield zich zooveel mogelijk buitenshuis óp. Des zondags was hij altijd uit; onmiddellijk na het ontbijt ging hij dan heen en kwam

eerst tegen middernacht terug. Zelfs onze vroegere vriendschappelijke gewoonte om des avonds, na afloop der voorstelling, te zamen huiswaarts te keeren, schafte hij af en hij sloot zich aan bij een club die uit twaalf of veertien losbandige comedianten bestond. Maar dat was nog niet alles: het meest bevreemdde 't mij dat hij, zelfs onder het eten, ternauwernood meer een woord met mij wisselde, en somwijlen kwam het mij voor dat hij mij, ofschoon ik hem bij mijn weten nooit iets in den weg gelegd had, van tusschen zijne half gesloten oogleden met een blik vol haat en nijd aanzag.

Menigmaal wanneer hij zich des zondags heen spoedde, legde ik hem mijne hand op den arm en zegde: ‘Griffiths, hebt gij iets tegen mij?’ of wel: ‘Griffiths, wilt gij van avond hier thuis niet een glas bier met mij komen drinken?’ Maar dan schudde hij òf zonder een woord te zeggen het hoofd, òf hij mompelde knorrig een weigering, die meer als een vloek dan als een beleefd antwoord klonk. Ten laatste verloor ik dan ook het geduld en liet hem doodeenvoudig zijn weg gaan zonder mij met hem te bemoeien.

De zomer was reeds tamelijk ver gevorderd en ons engagement aan het ‘Belvedere’ begon ten einde te loopen toen ik de eerste voorzorgen voor mijn huwelijk met Ally ging nemen door meubelen te koopen en haar bruidsgewaad te bestellen. Mijne verhouding tot John Griffiths bleef dezelfde, doch toen de bruiloftsdag was vastgesteld, kon ik toch niet nalaten nog eens te beproeven hem in betere stemming te brengen en noodigde ik hem uit ter bijwoning van de huwelijksinzegening en het daaropvolgende middagmaal. De omstandigheden waaronder deze uitnoodiging plaats had, staan mij zoo duidelijk voor, als of de gansche zaak gisteren was voorgevallen.

Het was de 29^{e} juli en er zou dien dag om een uur een buitengewone, groote oefening gehouden worden, gedurende welke wij een nieuw kunststuk zouden verrichten. Daar het warm en drukkend weêr was, begaf ik mij reeds vroeg op weg, en ten gevolge daarvan was ik wel twintig minuten vóór den tijd aan het ‘Belvedere.’ De hof zag er over dag verre van bekoorlijk uit, maar in alle geval was het daar toch aangenamer dan in den schouwburg, en zoo slenterde ik tusschen de boomen rond, nu eens de bedienden gaê slaande die bezig waren de tafels af te vegen, dan weêr mijn oog vestigende op de fonteinen, waar, gelijk ik bij mij zelven opmerkte, niets aan was wanneer zij niet spoten, of op de holen en grotten, die zulk een schoone vertooning maakten wanneer zij door bengaalsch vuur verlicht werden.

Terwijl ik aldus aan 't mijmeren was, werd ik eensklaps in een der pricëlen John Griffiths gewaar. Hij zat voorover aan de tafel, met het hoofd op de armen rustend en kennelijk in een diepen slaap gedompeld. Naast hem stond een leêge bierflesch en een glas, en op den grond lag zijn stok. Ik trad op hem toe en klopte hem zachtkens op den schouder.

‘Een schoone morgen, John,’ sprak ik; ‘ik dacht dat ik al bijzonder vroeg hier was, maar het schijnt dat gij mij toch nog vóór zijt geweest.’

Op het hooren mijner stem schrikte hij wakker en wendde onmiddellijk daarop het gezicht van mij af.

‘Waarom laat gij mij niet met rust?’ bromde hij.

‘Omdat ik u iets heb mede te deelen. Gij Weet, dat de zesde augustus onze laatste dag hier is.... Nu, man, als het God belieft, trouw ik den zevenden en....’

‘Ellendeling!’ onderbrak hij, terwijl hij, bleek als een doek en met vonkelende oogen, mij aanstaarde. ‘Ellendeling! moet gij mij dat komen vertellen! Moet gij juist mij daartoe uitkiezen, gemeene, lage huichelaar!’

Ik was zoo weinig op zulk een uitval voorbereid dat ik geen woord wist te zeggen; ik stond als versteend, terwijl hij, steeds driftiger wordende, aldus vervolgde:

'Waarom kunt gij mij niet met vrede laten? Waarom moet gij mij plagen? Ik heb tot dusver mijne hand van u afgehouden, maar....'

Hier bleef hij steken en beet zich op de lippen, en ik zag dat hij van het hoofd tot de voeten beefde. Ik ben geen bloodaard, anders was ik ook wel geen patagoonsche broeder geworden; op dat oogenblik echter had ik een gewaarwording van angst en schrik, en zenuwachtig riep ik uit:

'Lieve hemel! wat bedoelt gij toch? Wat hebt gij in 't zin?'

Hij antwoordde niets, maar zag mij een poos strak in de oogen en ging daarna langzaam heen.

Hoe het kwam weet ik niet, doch daar werd mij op eens alles duidelijk en meende ik op zijn gelaat te kunnen lezen wat er in zijne ziel omging.

'O, Ally!' zegde ik met een lichten zucht tot mij zelven en zette mij op de naastbijstaande bank neder. Ik geloof dat ik op dat oogenblik zoo min juist wist waar ik was als wat ik deed.

Ik zag hem niet weêr dan toen wij elkander een uur later op het tooneel ontmoetten. Ik had intusschen mijne gewone kalmte herwonnen, doch ik kon merken dat Griffiths gedronken had, want zijn gezicht gloeide en zijne bewegingen waren onzeker. Toen onze proef afgeloopen was, riep ons de directeur, de heer Nice, in zijn kabinet en onthaalde ons op een glas sherry.

'Patagoniërs,' zegde hij - hij was een zeer joviaal man en placht ons altijd zoo te noemen - 'gij zult zeker wel niets tegen wat extra-werk en extra-betaling hebben op den zesden,.... om het seizoen met iets heel buitengewoons te sluiten, wel?'

'Neen, mijnheer Nice,' antwoordde Griffiths met een haastigheid welke in hem ongewoon was. 'Wij zijn tot alles bereid. Bedoelt gij het vliegen, waarvan gij onlangs gesproken hebt?'

'Nog iets beters,' zegde de andere, terwijl hij de glazen weêr vulde. 'Ik bedoel een fransch kunststuk op het trapezium, dat hier nog nooit is uitgevoerd. Patagoniërs, op uwe gezondheid!'

En daarop zette hij ons zijn plan uiteen.

(Slot volgt.)

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.[1]

Eerste afdeeling.
De jachtstoet.

Het was den 15^{en} december van het jaar onzes Heeren 1390, tien dagen voor het hoogfeest van Kersmis. Een glinsterende sneeuwlaag heeft akker en heirweg overdekt; de breedgetakte eik en de hoog opgeschoten populier dragen een last van opgestapelde

(1) Behalve verschillende anonyme manuscripten, betrekking hebbende op de gebeurtenissen in mijne novelle geschetst, mij door de bezitters welwillend ten gebruike afgestaan, heb ik met vrucht geraad pleegd een handschrift van den heer W. Leärbuch te Oosterhout, getiteld: 'Karel en Aleida, of de verwoesting van het huis ten Strijen.'

witte vlokken, den schitterend groenen bladertooi van den zomer vervangende. Het is zeven uur van den morgen en dus nog nacht in dit barre jaargetijde; maar de vriendelijke maan met haar gekromde horens vergunt een blik te slaan op den omtrek, en zoo rijst tusschen het dorre geboomte een somber en zwaar gevaarte op, - het door gansch Holland en Brabant bekende en geduchte slot van Strijen.

Zie, gekanteelde ringmuren omvatten de fiere ridderwoning, die als een geduchte reus den ganschen omtrek beheerscht en hare zware torens hoog in de grauwe lucht verheft; de breede gracht is thans met een ijsvloer overdekt, want de nijpende nachtelijke koude heeft alle openingen dicht geslagen; toch zal geen vijand licht een overval wagen, want lijnrecht stijgen de hooge transen opwaarts, en de zware, met ijzeren knoppen beslagen eikenhouten poort kan lang weêrstand bieden aan de slagen der strijdbijlen of het beuken der geduchte stormrammen.

Maar gelukkig is het thans geen tijd van veete

en strijd; geen geharnaste ridder vertoont zich op de breede gaanderijen, geen wapenknecht steekt het met den stormkap bedekte hoofd tusschen de kanteelen der wallen, en de stevige ophaalbrug over de bevroren gracht is neêrgelaten, ondanks het vroege uur van den morgen, als ware zij gereed om eene schare van vrienden en dischgenooten te ontvangen.

Geen enkel geluid stoort nog de doodsche stilte van den wintermorgen; doch plotseling verneemt het oor den doffen hoefslag van paarden door de krakende sneeuw. Door de breede eikenlaan, die naar de hoofdpoort van het slot leidt, dagen uit het schemerdonker twee ruiters op, wier vurige rossen de blanke sneeuw doen wegspatten voor hunne hoeven. De uitrusting der ruiters toont niet de minste vijandelijke bedoeling aan, want al dragen zij het dolkmes met gouden gevest in hun gordelriem aan den linkerheup, hunne zwaarden en lansen hebben zij tehuis gelaten, en helm en maliënkolder zijn vervangen door de met bont omzette muts en den engsluitenden lijfrok. Het is nog te donker om met juistheid de kleur en de snede van hun gewaad te onderscheiden, maar het bleeke maanlicht verraadt toch genoegzaam hun rang: de oudste der beide ruiters moet een ridder zijn, want de korte en scherpgetande sporen aan zijne langgepunte schoenen van sierlijk corduaan-leder zijn van goud, terwijl de zilveren sporen van zijn jongeren makker wel eene edele geboorte verraden, maar tevens, dat hij nog niet is opgenomen in de vereeniging en de gemeenschap der vermaarde ridderschap.

Zoo is het werkelijk; de oudste der beide ruiters is de kloeke Herman van Strijen, waardig afstammeling uit een jongeren tak van dit doorluchtige huis, wiens voorvaderen het geduchte slot stichtten, dat daar zoo trots zijne massieve torens verheft, doch thans niet meer dan de leenman van den tegenwoordigen eigenaar der hooge ridderburcht. Hij heeft het huis ten Horst, op een goed half uur afstands van het slot van Strijen gelegen, in leen van heer Willem van Duivenvoorde, den tegenwoordigen eigenaar der burcht, en thans begeeft hij zich met zijn schildknaap op weg er heen, genoodigd tot eene groote jachtpartij; hij wil de eerste zijn om aan de uitnoodiging van zijn leenheer te voldoen.

De ruiters zijn intusschen het slot tot op eenige boogscheuten afstands genaderd en bij den dagenden morgenstond worden deszelfs omtrekken steeds duidelijker zichtbaar; nog nergens eenige beweging bespeurende, vertraagt ridder Herman van Strijen den stap van zijn paard, hierin door zijn trouwen schildknaap gevolgd, die zijn tred naar dien zijns meesters regelt.

‘Kunt gij mij iets naders omtrent dit heerlijk slot mededeelen, ridder Herman?’ vroeg de schildknaap, nadat hun vorig onderhoud bij het naderen en het beschouwen der hooge burcht een wijle gestaakt was, en hij voegde er als ter verschooning bij: ‘Eerst sedert weinige dagen in uwe dienst en uit het hart van Holland gekomen, was het mij ondoenlijk mij reeds op de hoogte dezer landstreek te stellen.’

‘Ik billijk uw verlangen, jonker,’ antwoordde de ridder, met welgevallen op zijn schildknaap neêrziende; ‘in gansch Holland, het Sticht noch in het land van Gelre vindt gij een sterker ridderburcht dan het vermaarde slot van Strijen. Zie die beide zware vierkante torens ter zijde van den ingang, - honderd twintig voet boven den grond verheffen ze hunne transen in de lucht, en weinig minder hoog zijn de dikke gekanteelde muren, waarlangs breede gaanderijen loopen, er op ingericht om tal van kloeke verweerders op te nemen, en ruimte in o[vervloed] aanbiedende tot het plaatsen van het zwaarste w[erpgesc]hut. Wallen en torens zijn reeds voorzien van een menigte

schietgaten, waaruit de dreigende monden van donderbussen en vogelaars te voorschjn komen, d[i]e vuur en ijzer braken op den vermetelen aanvaller. Onridderlijk moge in het open veld de strijd zijn met dit nieuwe geschut, welks ijzeren en steenen kogels den onzichtbaren dood in de gelederen der ridderschap slingeren en als het blinde noodlot geene plaats laten voor ridderdeugd en riddermoed, - ter verweering van eigen have en slot mogen die nieuwe vuurwapenen, in onze Hoeksche en Kabeljauwsche twisten het eerst in gebruik gekomen, zeer wel dienen. Tenzij bij verrassing, zou dit schoone slot lang genoeg een machtigen vijand kunnen weêrstaan.'

'En wie is de stichter van deze machtige burcht, heer ridder?'

'Juist voor eene eeuw werd zij op deze plek gegrondvest door een mijner eigene voorvaderen, wiens beroemden naam ik nog draag,' zuchtte ridder Herman; 'een jaar na den vermaarden slag van Woeringen werden door heer Willem van Strijen de grondslagen van deze burcht gelegd, maar reeds het vierde eener eeuw later stond zijn opvolger, Guy van Vlaanderen, heer van Strijen en Putten, het slot met alle onderhoorigheden af aan Willem van Duivenvoorde, heer van Rozendaal, Steenbergen, Geertruidenberg, Raamsdonk en Oosterhout, die het aanzienlijk deed vergrooten en versterken en het naliet aan zijn zoon, den tegenwoordigen eigenaar, mijn edelmoedigen leenheer, insgelijks Willem van Duivenvoorde genoemd.'

'Mijn oprechten dank, heer ridder, voor uwe inlichtingen,' sprak weder de schildknaap; 'zeg mij verder of de machtige bewoner ook mannelijk oir bezit, want het zou inderdaad te bejammeren zijn, indien een zoo schoone burcht aan derden moest vervallen.'

'Willem van Duivenvoorde mag, helaas, geen zonen aan zijn haard zien; zijn eerste huwelijk met Heilwich van Wassenaar bleef kinderloos; bij zijn tweede vrouw, Catharina van Gesthele, won hij slechts eene dochter, Aleide.'

'En is de jonkvrouw van Duivenvoorde nog jong van jaren?' vroeg de praatzieke schildknaap opnieuw.

'Nauwelijks twintig lentes mag zij tellen,' hernam de ridder met vuur; 'maar ze is de schoonste jonkvrouw van de gansche landstreek en reeds bekwaam om geheel zelfstandig het beheer van haars vaders huishouding op zich te nemen, want sedert jaren rust de burchtvrouw, hare zalige moeder, onder de gebeeldhouwde zerk van de slotkapel.'

'En vele vrome ridders dingen ongetwijfeld naar de hand der jonkvrouw?' vroeg de jonker argeloos. Ridder Herman van Strijen antwoordde niet; zoo de vrager het oog naar zijn meester gewend had, zou hij zijn half norschen, half doordringenden blik ontmoet hebben; hij had echter werks genoeg den ridder bij te houden, die zijn ros plotseling de sporen gevende, in gestrekten draf op de neêrgehaalde valbrug toereed.

Weldra opende zich voor de ruiters de zware poort, boven welker rondbogen het wapen der van Duivenvoordes, drie roode kruisen op een gouden veld, even als het jaar der stichting van het slot, zijnde XIIcXC, uitgehouwen was, en bevonden zij zich spoedig op het ruime voorplein. Ofschoon het schemerduister thans geheel opgetrokken en de gehoornde maan verbleekt was voor het licht van den dagenden morgen, heerschte er niet die bedrijvigheid, welke in gewone tijden den aanbrekenden dag vergezelt. Dat de wyck-of vechthuizen thans geheel verlaten zijn, behoeft geen verwondering te verwekken, daar niemand op dit oogenblik aan een vijandelijken aan- of overval denkt, - maar ook uit het werkhuis, het waschhuis, zelfs uit het valkenhuis, uit de schuren, loodsen en hutten, in de schaduw der zware muren gebouwd, klinkt geen geluid ons tegen; het voorplein is bijna doodsch en verlaten,

en slechts in de stallingen en de hondenhokken heerscht leven en beweging en hoort men zoowel het vroolijk hinniken der paarden, het luid geblaf der honden, als de stem der oppassers en drijvers.

Langzamerhand wordt het plein echter gevuld. Talrijke ruiters, omstuwd door een drom van voetknechten in nauwe wambuizen gestoken, schijnen ridder Herman van Strijen en zijn metgezel op den voet gevolgd te zijn, want met elke minuut verleent de slotpoort toegang aan nieuwe bezoekers of genoodigden, wier ongeduldige paarden de vlokkige sneeuw doen opstuiven, aldus het zand en de schelpen, waarmede het voorplein bestrooid is, bloot woelend.

Onderwijl de bonte stoet van ruiters en voetknechten zich golvend heen en weêr beweegt voor de poort van het eigenlijke slot, de *donjon*, zoo als de Franschen zeggen; terwijl oude en nieuwe bekenden elkander de hand drukken en met warmte onderhouden over het doel der samenkomst, willen wij den lezer de poort door en de donkere en nauwe steenen trap op naar de burchtzaal voeren, waar op dat oogenblik heer Willem van Duivenvoorde, de machtige bewoner van het slot, in druk gesprek gewikkeld is met zijne dochter, jonkvrouw Aleide, ten einde eenigzins nader met deze beide personen kennis te maken; wellicht vernemen wij tevens iets omtrent de oorzaak der drukte, welke zoo vroeg in den morgen op het burchtplein heerscht.

Hoewel de dag reeds is doorgebroken, zou het nog donker zijn in de lage zaal, zoo het flikkerend haardvuur onder de breede schouw geen purperkleurig licht verspreidde, want de kleine in lood gevatte ruiten der boogvensters, diep in hare nissen verscholen, laten zelfs op den vollen middag slechts een spaarzaam licht door; thans geeft het harsachtige dennenhout, in de naburige bosschen gekapt, licht genoeg om zoowel de zaal als de edele bewoners naar eisch te kunnen opnemen.

Zien wij eerst het ruime, doch lage vertrek rond. De vloer, met veelkleurig hout ingelegd, is gedeeltelijk bedekt met een prachtig en wollig tapijt van Arras, waarop de voetstap bijna even zacht indrukt als op de sneeuwlaag buiten op het veld; de houten zoldering is met zware balken geschraagd, maar zóó glad gewreven, dat ze wel als spiegel mocht dienst doen; de wanden zijn grootendeels behangen met de kostbaarste tapijten van Utrecht of Valencijn, schitterend door gloed en kleuren, en evenzeer getuigende van den rijkdom als den kunstsmaak des burchtheers; waar de wanden bloot zijn gelaten, bekoren kleurige tegels en schitterend verglaasde musief het oog. Merkwaardig vooral is de reusachtige schouw, waaronder zoo warm en lekker het koesterende haardvuur brandt, aan de hoeken versierd met fraaie gebeeldhouwde steenen beelden, de vier evangelisten voorstellende, en ter zijde, rechts met een keurige beeltenis van Onze Lieve Vrouw, links met een heerlijk bewerkt koperen kruisbeeld getooid, door vreemde kooplieden uit het verre zuiden aangevoerd. Het middelvak der schouw vertoont het wapenschild van den bewoner, zoo als wij zegden drie roode kruisen op een gouden grond, opgehouden door twee krijgslieden in ridderlijke wapenrusting.

Langs den wand staat de overgroote slaapstede van den burchtheer, laag bij den grond, bekroond met een sierlijk gesneden en gebeeldhouwd verhemelte, dat tot den zolder reikt, waarvan de zware damasten gordijnen in breede plooien neêrhangen; de donzen kussens zijn met eene kostbare sprei van gebloemd roode zijde bedekt. Dicht bij de bedstede staat de eerezetel van den bewoner, wij mogen zeggen zijn troon, van fijn gesneden eikenhout, op meer dan ter halve hoogte van de zaal met een zijden hemel overwelfd, waarvan gouden en zilveren franjes neêrhangen; de zetel zelf wordt met drie treden beklommen en is verborgen onder geborduurde

kussens, geweven uit fijn gouddraad en kleurige zijde, het blazoen van den bewoner vormende, - meesterlijk bearbeid door de teedere vingeren van jonkvrouw Aleide.

Niet minder springt in het oog de fraaie schrijn, met bevallige beelden op de hoeken en beschilderde paneelen. De eikenhouten vleugeldeuren zijn thans gesloten; wij zijn dus niet in de gelegenheid de honderde voorwerpen te bewonderen, die ze gewis bevatten zal: zilveren en kristallen drinkbekers, schalen van kostbaar porselein en verglaasd aardewerk, specerijbussen en wat een adellijk huishouden meer behoeft voor dagelijksch gebruik of bij het feest ter eere der lieve gasten te geven.

Maar ter wille van de omgeving verloren wij al te lang de bewoners zelf uit het oog, die thans niet als in den zomer in de gekussende vensternissen of, zoo als bij plechtige gelegenheden, in den hoogen eerezetel hebben plaats genomen, maar bij het vroolijk brandende vuur in een

gesprek zijn gewikkeld, dat, naar de levendige gebaren te oordeelen, beiden het hoogste belang moet inboezemen.

Heer Willem van Duivenvoorde zag minstens zestig winters over zijn hoofd gaan, maar al begonnen zijne haren te grijzen en was de zware knevel wit geworden als de sneeuw op de vensternis buiten het raam, hij zag er krachtvol uit en zijn zware vuist scheen wel in staat het ridderlijk zwaard nog met kracht te hanteeren en den vijand ontzag in te boezemen. Thans omsluit het wichtige harnas echter niet zijne leden; integendeel, hij is gekleed in den blauwen overrok of sorkoet, om den nauwsluitenden lijfrok geslagen, welks omgeslagen roode mouwen schilderachtig op de donkerder kleur van den sorkoetafsteken.Deze hangt tot de knieën neêr en is op de borst en van onder gespleten, waardoor het warme hermelijn der voering te voorschijn komt. Een breede gordelriem met schitterende gouden versierselen opgelegd, waarop van voren een kostbare diamant van ongewone grootte schittert, omsluit het midden, terwijl tal van zilveren knoopjes op den overrok, deels tot sieraad, deels tot sluiting dienen. Een hooggetopte blauwe hoed met rooden opstaanden rand, een hermelijnen kraag, nauw om den hals sluitende, zwarte hozen en schoenen, de laatsten van lenig schapenleder en over den voet vastgegespt, voltooien zijne kleeding, zoo geheel verschillend van de ridderlijke wapenrusting, wanneer hij met zijné vazallen ten strijde trekt.

In zijne dochter Aleide ontmoeten wij eene aanminnige jonkvrouw met blonde, vrij langs den rug afhangende lokken, zoo als het haar maagdelijken staat past; met een gelaat, dat zachtheid en ernst tevens teekent, met een oog, dat ondanks het vuur van het gesprek met welgevallen op haar vader rust, met wangen rood als de meikers in den voorzomer; het blanke voorhoofd reeds met een enkelen rimpel doorsneden, het gevolg gewis van de zorgen haar opgelegd door het vroegtijdig overlijden harer zalige moeder. Hare slanke gestalte is nog gehuld in het eenvoudige ochtendgewaad van fijne pelle en haar weelderige lokkentooi ten deele bedekt door de sneeuwwitte huive van het fijnste linnen, nauw onder de kin bevestigd; haar eenig sieraad bestaat uit een gouden kruisbeeld, aan een fijngeschakelden keten van hetzelfde metaal van haar hals afhangende.

Jonkvrouw Aleide is inmiddels opgestaan en houdt door het smalle boogvenster een blik gevestigd naar den bonten stoet op het voorplein. Haar vorschend oog schijnt de menigte te doordringen, doch eensklaps wendt zij met eenige verlegenheid het hoofd af: zij heeft in een der ridders den speelgenoot harer kindsheid herkend; daarop weêr haar plaats naast den burchtheer innemende, klinkt het vragend en tevens vastberaden van hare lippen:

‘Vader, al uwe jachtgezellen zijn reeds op het burchtplein vereenigd en wachten ongetwijfeld met ongeduld naar uwe komst. Geef uwe toestemming dat ik u vergezelle, dan zal ik mij op gevoegelijke wijze voor de jacht gereed maken.’

‘Dwaas kind,’ mompelde de ridder, ‘dwaas kind, dat u aan de gevaren van zulk eene jacht wil blootstellen, die mannenkrachten vordert. Zoo het nog eene jacht ware met den valk op haas of hinde, - maar het everzwijn, door honger en sneeuwjacht uit de Ardennen naar onze bosschen verjaagd, heeft scherpgewette slagtanden en eischte reeds menig offer.’

‘Kom, lieve vader,’ vleide de jonkvrouw weder, ‘ik tel mijn twintig jaren en ben de dochter van den onversaagden Willem van Duivenvoorde. Overigens, wat zou ik vreezen aan uwe zijde; vader, deze jacht moeten wij te zamen maken.’

‘Vleister,’ bromde de vader, ‘zult gij dan altijd uw eigen hoofdje volgen! Ik zou wezenlijk boos op u kunnen worden.’

Maar zijn hart weêrsprak die woorden, want met een blik van welgevallen zag de oude ridder op zijn moedige dochter neder, en bij het gemis van een zoon was het hem toch een troost, dat het bloed der Van Duivenvoordes haar door de aderen vloeide. Daarom liet hij er spoedig op volgen:

‘Zoo gij het dan volstrekt wilt, Aleide, ga mede, maar haast u en zorg te verschijnen in een gevoegelijk gewaad, zoo als het de erfgename der Van Duivenvoordes past.’

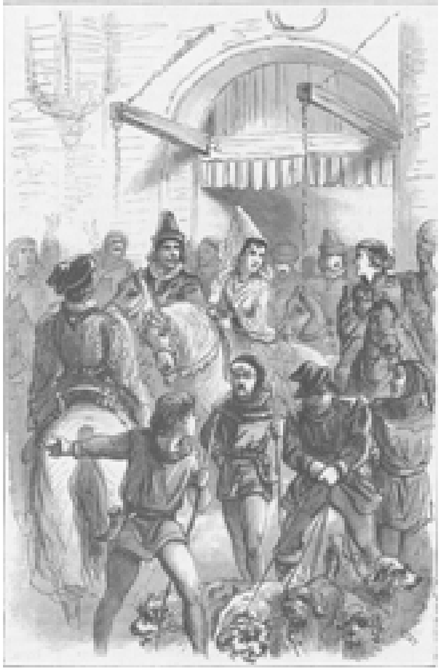

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
De heer van Duivenvoorde reed, aan de zijde zijner dochter, de valbrug over.

‘Gij zult tevreden zijn, beste vader,’ juichte de jonkvrouw, van haar zetel opspringende, en na hem, als bewijs van dankbaarheid, een kus op het voorhoofd gedrukt te hebben, was zij vlug als een hinde in het naburige vertrek verdwenen.

Nauwelijks twintig minuten later reed de heer Van Duivenvoorde, aan de zijde zijner dochter, door een stoet fiere ruiters gevolgd, de valbrug over, die het half overdekt binnenhof van het met ridders en knapen opgevulde voorplein scheidde, en werd hij met oorverdoovend gejuich ontvangen. Het meest golden die vreugdekreten wel de schoone jonkvrouw, want allen zagen met innig genoegen, dat zij deel zou uitmaken van de vermoeiende en, wie weet, gevaarlijke jachtpartij; zij bewonderden haar moed, die vermoeienissen noch gevaren achtte, als ware zij een in den krijg geharde ridder. Niet minder gold de bebewondering hare edele houding, hare schoonheid en hare smaakvolle en sierlijke kleedij. Het mocht wel: met welk een zwier bereed zij de melkwitte hakkenij, gedekt door het roode met gouddraad gestikte kleed, - vast een werkstuk harer handen. Hoe slank kwam haar leest uit onder den kostbaren rok van ferrandijn, die fijne stof van wol en zijde, slechts ten halve gedekt door den zwierigen mantel van hermelijn, afgezet met het sabelbont, door noordsche kooplië aangevoerd en tegen goud opgewogen. Hare kleine voeten staken in schoenen van rood corduaan, dat kostbare leder uit het moorsche Cordova, terwijl hare blonde lokken gedekt waren door de smaakvolle hooge kap, in een punt toeloopende, van waar de doorzichtige sluier of wale fladderend over rug en schouders golfde.

Maar meer nog dan op de overige aanwezigen schijnt de verschijning der jonkvrouw een diepen indruk te weeg te brengen op twee der ridders, hoezeer met tegenovergestelde uitwerking. De eerste dezer ruiters voelt zich het aangezicht gloeien, maar wijkt eerbiedig ter zijde, wanneer de jonkvrouw voorbij rijdt: het is Herman van Strijen, dien we als den eerste ontmoetten op weg naar de afgesproken plaats van samenkomst; de tweede is Florus Halvenaar, een ridder wiens voormalige woonplaats voor velen onbekend bleef, doch zich kortelings op het kasteel van het dorpje Gilze had neêrgezet. Minder beschroomd of zich meer de gunst der jonkvrouw bewust, was hij de dochter van Willem van Duivenvoorde met eenige stoute sprongen genaderd en reed een poos fier aan hare zijde. Jonkvrouw Aleide's gelaat werd met een purperen blos overtogen, terwijl dat van Herman van Strijen, die hare minste bewegingen bespiedde, wit werd als het hermelijn van haar mantel.

Intusschen bevond heer Willem van Duivenvoorde zich in het midden van den schitterenden kring der ridders en ontvouwde hij hun het plan der jacht. Zoo als bekend was, waren sedert het invallen der strenge koude uit de wildrijke landstreek der Ardennen, die haren naam ontleent aan de heidensche godin der jacht Ardhuina, talrijke everzwijnen naar het noorden afgezakt, er den grootsten schrik verspreidende, het jeugdige boomgewas beschadigende en met hunne geduchte slagtanden de velden omwroetende, bezaaid met koolzaad en winterkoorn. Om aan die verwoestingen paal en perk te stellen, waren heeren en knechten ter jacht uitgenoodigd, en zich aan de hoede van Sint Hubertus aanbevelende, zouden de ruiters zich in twee afdeelingen scheiden met den uitersten zoom van het woud tot vereenigingspunt; de drijvers met hunne brakken zouden middelerwijl de bosschen omsingelen en het wild opdrijven naar de kale heide, waar het door de ruiters gemakkelijk kon opgejaagd en geveld worden.. Heer Willem van Duivenvoorde zou persoonlijk met de jonkvrouw de eene helft der adellijke jagers aanvoeren; ridder Florus Halvenaar werd aangewezen als de aanvoerder van de tweede groep, welken eervollen last - hem door velen benijd - hij echter met een gevoel van onwil en wrevel aanvaardde, doch aan Herman van Strijen een zucht van verlichting ontlokte.

Toen alles geordend en gereed was, boden vlugge bedienden in reusachtige drinkhorens, van meer dan eene eeuw herwaarts dagteekenende, den vertrekkenden een verwarmenden drank aan, ter versterking voor vermoeienis en koude; een oogenblik later gaf de eigenaar van het slot van Strijen op zijn horen het sein tot vertrek, waarna de schitterende stoet van ridders en edelknapen, van drijvers en heete honden onder de zware gewelven der hoofdpoort doorjoeg en weldra verdwenen was op de breede heirbaan, die van het burchtslot naar de zuidelijk gelegen bosschen en van daar naar de eindelooze heide voerde.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 22]

Van kou gestorven.

Het weder oefent een ontzaglijken invloed uit op al het geschapene, op den mensch, den heer der Schepping, niet uitgezonderd. Regen, zonneschijn en warmte roepen de sluimerende krachten der natuur wakker, tooien de aarde met een groen kleed, de boomen en struiken met een overvloed van groene blaêren en witte en roode bloesems. De vorst integendeel doodt allen plantengroei en vaagt het laatste groen van veld en akker weg. Ook de dieren voelen den invloed van het klimaat, en velen hunner worden door de koude in een langen winterslaap gedompeld.

De mensch is evenzeer afhankelijk van den invloed der weêrsgesteldheid, in zijn zeden, gewoonten en gebruiken. Welk een verschil in dezen bestaal er tusschen zomer en winter - een verschil waaraan zich zelfs de tirannieke mode moet onderwerpen. De eischen van het klimaat zijn zelfs den meest geavanceerd en modejonker of het modepopje te machtig, zoo dat de winter met zijn gevolg telkens het sein geeft tot eene geheele revolutie in het artikel kleederdrachten.

VAN KOU GESTORVEN.

De invloed der koude op den mensch zou nog geweldiger zijn, zoo hij niet geleerd had de noodige voorzorgen te nemen tegen den barschen vijand. Onbeschut voor de

nijpende koude, zou hij er niet beter bij varen dan het bloempje op het veld, en zeker nog slechter dan menig

dier, dat door den winter in een maandenlangen slaap geworpen wordt. Tot op zekere hoogte voorkomt de koude den slaap; maar neemt zij in hevigheid toe, dan heeft zij eene geheel tegenovergestelde uitwerking: zij brengt dan eene noodlottige verdooving te weeg, die allicht doodelijke gevolgen kan hebben. Dr. Lewes haalt daaromtrent een merkwaardig voorbeeld aan uit het eerste deel van *Cooks Reizen.* Wij laten het hieronder volgen:

'De heeren Banks en dr. Solander waren gaan botaniseeren te midden van de hoogten van Terra del Fuego. Op hun terugtocht naar het schip, nadat zij door uitgestrekte moerassen gereisd hadden, werd het weder bitter koud, vergezeld van plotselinge en scherpe windvlagen en zware sneeuwbuien. Daar zij het onmogelijk vonden om den volgenden morgen het schip te bereiken, besloten zij om voort te trekken door een ander moeras, dat op hun weg lag naar een bosch, waar zij eene hut konden opslaan en vuur aanmaken. Dr. Solander, die meer dan eens de bergen tusschen Zweden en Noorwegen doorkruist had, en die wist dat hevige koude, vooral als zij met vermoeienis gepaard gaat, eene slaperigheid veroorzaakt die bijna onweêrstaanbaar is, bezwoer zijne metgezellen in beweging te blijven, hoeveel moeite het hun ook mocht kosten, en hoeveel verlichting zij zich ook mochten beloven door zich ter ruste te leggen. 'Ieder die zitten gaat, zal slapen - zegde hij - en ieder die slaapt, zal nooit ontwaken!' Na zoo op eens gewaarschuwd en bang gemaakt te zijn, gingen zij voorwaarts; maar zij waren nog niet ver gegaan, of de koude werd zoo hevig, dat zij de uitwerking had waarvoor zij zoo zeer vreesden. Dr. Solander was de eerste die de neiging, waartegen hij de anderen had gewaarschouwd, onwederstaanbaar vond, en hij drong er op aan, dat men hem toestond te gaan liggen. De heer Banks smeekte en vermaande hem te vergeefs. De dokter legde zich op den grond en het was met moeite, dat men hem uit den slaap hield. Een van de zwarte bedienden, Richmond genaamd, deed hetzelfde; toen men hem zegde, dat, als hij niet voortging, hij weldra dood zou zijn, antwoordde hij, dat hij niets liever wenschte dan te gaan liggen en te sterven. De dokter zegde, dat hij wel voort wilde gaan, maar eerst een slaapje zou nemen, ofschoon hij pas gezegd had, dat het slapen doodelijk was. Na een hevigen redetwist werden zij beiden tegen eenige struiken gelegd, en in weinige minuten waren zij in een vasten slaap. Vijf minuten later kwamen er eenige mannen terug om te zeggen, dat op een vierde mijl afstands vuur was aangemaakt. De heer Banks wekte toen dr. Solander; maar ofschoon hij slechts vijf minuten geslapen had, had hij bijna geheel het gebruik van zijne ledematen verloren, en het vleesch was zoo ineen gekrompen, dat de schoenen hem van de voeten vielen. Hij stemde er in toe voort te gaan met zooveel hulp als men hem geven kon; maar de pogingen om den armen Richmond te helpen waren vruchteloos: hij, zoowel als een andere zwarte, die met hem werd achtergelaten, bezweek.'

De arme schoolknaap op onze eerste gravure, die, huiswaarts keerende, niet langer bestand was tegen de kracht van den gierenden wind en zich op den grond neder legde om een weinig uit te rusten, werd eveneens door den slaap overmand. Ongelukkig had hij geen bezorgden, nadenkenden makker in zijn nabijheid die hem voor het doodende gevaar waarschuwde, en zijn verdoovende slaap ging in den langen doodslaap over.

Er is in den toon van dit tafereeltje iets eigenaardigs dat het een bijzondere aantrekkelijkheid verleent, en indien de schilder ons medelijden heeft willen opwekken

voor de magere, hongerige vogels en den half onder de sneeuw bedolven jongen, dan is hij daarin volkomen gelukt.

Een gevaarlijk ambacht.

Wij hebben hier spaansche smokkelaars voor ons die de Pyreneeën beklimmen, doch dat soort van volk is overal hetzelfde, en wij maken daarom liever gebruik van de gelegenheid om waalsche smokkelaars ten tooneele te voeren, te meer daar wij meenen dat onze plaat alle opheldering kan missen en een ieder de verdiensten er van in het oog zullen vallen.

Zoo als men weet, zijn degenen die koopwaren hebben in te voeren, in twee klassen te verdeelen: men heeft dezulken die zoo eerlijk en braaf zijn om de rechten te voldoen, en hen die het voordeeliger en aangenamer vinden aan het bureel der douanen niets te betalen. Onder de laatsten werken sommigen voor hun eigen rekening, anderen zijn in dienst van een handelaar of van een commissionair die zich tegen een belooning met het smokkelen belast en somtijds agenten onder zich heeft, en eindelijk heeft men de voorgangers en spionnen, die een meer werkzame en gevaarlijke rol spelen.

Laat ons deze laatsten eens in hun werk gaê slaan.

De nacht is donker, de te volgen weg is bepaald, de maatregelen zijn genomen. Zoo aanstonds zet de bende zich in beweging. Zij bestaat uit mannen met een alles behalve innemend voorkomen. Overigens, men kan licht begrijpen, dat zij niet uit de hoogere standen der maatschappij gekozen zijn. Zij zijn vergaderd in een of ander afgelegen huis welks eigenaar op hunne hand is, of wel op een eenzame plaats die zij alleen kennen. Na den inwendigen mensch door een krachtig maal versterkt en hun moed door een ruime hoeveelheid geestrijken drank verlevendigd te hebben, trekken zij over hunne beslagen schoenen sokken aan ten einde het gerucht hunner voetstappen te smoren; zij steken hunne armen door de draagbanden van de pakken welke zij over de grenzen moeten brengen, wapenen zich met dikke knuppels, somtijds met nog gevaarlijker verdedigingsmiddelen, en begeven zich daarna op weg.

Bergen over te klimmen, diepe afgronden, rivieren en beeken door- en over te trekken - dat beteekent nog minder dan niets: de tocht zelve en de jenever verwarmen het bloed en het vooruitzicht op een goede winst of dè vrees voor gevaar weren de vermoeienis.

Het hachelijk oogenblik is daar. De grenslinie, waar de vijand zijne schuilhoeken heeft, moet overschreden worden. De pijpen, welke straks bij het vertrek werden aangestoken, worden nu in den zak geborgen, want het vuur of de tabaksreuk zou de bende kunnen verraden. De spionnen scheiden van den troep; zij gaan vooruit, rechts en links, op hun verkenningstocht de kreupelbosschen, de sloten, de overblijfselen van ingestorte muren en al wat hun verder verdacht voorkomt, nauwkeurig onderzoekende. Zij hebben geen gevaar ontdekt. Voorwaarts dus! De grenzen zijn achter den rug, men is in veiligheid.... of wel de bende valt in een hinderlaag.

Want ter zelfder tijd dat de smokkelaars zich gereed maakten om den tocht te ondernemen, heeft de brigadier der douanen ook zijne maatregelen genomen. Hij verkende het terrein dat zich tussschen zijn standplaats en de naastbij gelegen posten uitstrekt. De hier en daar verspreid staande boomen, de kreupelbosschen, de beeken, de steenhoopen bieden even zoovele schuilplaatsen aan voor de mannen die hij onder

zijn bevel heeft. De orders zijn uitgedeeld en ingeschreven in een register dat in het wachthuis achter slot gelegd wordt.

Ook hier zijn spionnen. Twee mannen sluipen behoedzaam rond. Even als de wachters, zijn zij naar den eisch der omstandigheden gekleed en gewapend, en dragen bovendien op den rug een mantel, een voetzak van schapenvacht, die hen voor koude en vocht vrijwaart, en een openslaande kleine ladder, die te gelijk als stoel en als oorkussen dienst moet doen. Deze drie voorwerpen zijn door middel van een karakteristiek koord tot een pak vereenigd. Aldus uitgedost kunnen deze mannen alle grillen van het weêr doorstaan en daardoor laat het zich verklaren dat zij twintig van de dertig nachten slapeloos onder den blooten hemel doorbrengen zonder dat hun gezondheid er onder lijdt - voor het oogenblik althans, want later!......

De mannen hebben post gevat en loeren met Strakken blik naar de grens, terwijl de twee bespieders ten overvloede rondwaren. Daar hooren zij een dof gedruisch en aan den gezichteinder teekenen zich donkere schaduwen af.... De bende smokkelaars komt nader: de pakken waarmeê zij beladen zijn, worden min of meer zichtbaar. In diepe stilte ontdoen zich de grenswachters van mantel en voetzak, zij springen op en als uit een mond roepen zij met donderende stem uit: *A terre les paquets!*

Den smokkelaars blijft dan de keuze over om òf zich gewillig te laten gevangen nemen, òf het op een loopen te zetten, of wel met de douaniers een verwoeden, meêdoogenloozen strijd te beginnen waarin stroomen bloeds vergoten worden.

Eene Turksche vrouw.

De russisch-turksche oorlog heeft in het Oosten weinige veranderingen gebracht, hetgeen overigens wel niet anders te verwachten was. Zoolang het volk geheel zal doortrokken zijn van zijne oostersche begrippen en de Koran als de grondslag van eene goed ingerichte maatschappij beschouwt, zoolang zal het zijne kenmerken bewaren, die het geheel afscheiden van de westersche beschaving. Het mag intusschen wel opmerkelijk genoemd worden, dat het Mahomedanism, dat de veelwijverij als eene deugd en een Gode aangenaam werk beschouwt, de vrouw als niet veel meer dan eene slavin behandelt, op wie de hardste en strengste wetten worden toegepast. Mahomed heeft zijn godsdienst tot een zinnendienst gemaakt en op de driften zijner aanhangers gerekend, om hen voor zijne zaak te winnen. De vrouw werd daarom beschouwd als de dienaresse van den man, noodig voor zijn bestaan, doch in 't geheel niet dezelfde rechten met hem deelend. Wel gunde hij haar opschik en prachtigen tooi, doch alleen om het oog van den man te behagen, even als men een stuk speelgoed voor kinderen met veelkleurige versierselen opschikt. De oostersche vrouw is daarom in weerwil van de pracht welke zij kan ten toon spreiden, een ellendig wezen, dat zoo ver beneden de Kristelijke vrouw staat als het met reden begaafd schepsel boven het dier. Vandaar ook dat de oostersche maatschappij zich zoo slecht met de kristelijke verdraagt en wel nooit zich zal oprichten uit de ellende, waarin zij door den wil van een listigen en fanatieken dweeper gedompeld is.

De Patagoonsche broeders.
Naar het Engelsch.
(Vervolg en slot.)

‘Dit alies,’ zoo besloot hij, ‘klinkt gevaarlijker dan het inderdaad is. De beweging van een ballon door de lucht is zoo zacht en zoo weinig merkbaar, dat gij er uwe

toeren even gemakkelijk als in den hof kunt verrichten. Bovendien ik vertrouw dat moedige mannen als gij, die uw vak goed kent, zich niet door een kleinigheid zullen laten afschrikken.... wat dunkt u, Patagoniërs?'

Griffiths liet zijne hand zoo zwaar op de tafel vallen dat de glazen er van rinkelden.

'Ik neem het voorstel aan, mijnheer Nice,' zegde hij met een vloek. 'Ik ben bereid het alleen te doen als zeker iemand niet durft.'

Terwijl hij dit zegde, zag hij mij met een zoo hatelijken spotlach aan, dat mij het bloed naar het aangezicht steeg.

‘Bedoelt gij mij daar soms meê, John?’ vroeg ik gejaagd. ‘Ik ben zoo min bang als gij, en als het moet, wil ik vandaag nog het waagstuk uitvoeren.’

Het zou mij onmogelijk zijn de uitdrukking te beschrijven welke zijn gelaat aannam terwijl ik die woorden sprak; zij deed mij het bloed in de aderen stollen. Ik kon toen zijn gedrag niet verklaren, doch later begreep ik het maar al te goed.

Nu, mijnheer Nice was natuurlijk niet weinig in zijn schik over onze bereidvaardigheid om aan zijn wensch te voldoen, en nadat wij nog eenige woorden gewisseld hadden, was de zaak beklonken. Staines en zijn beroemde luchtballon werden geëngageerd, men leende vijfhonderd gekleurde papieren lantaarns, en Griffiths en ik zouden ieder, buiten ons vast tractement, eene belooning van twaalf pond ontvangen.

Arme Ally! Onder al die bedrijven, die gejaagd- en opgewondenheid had ik aan haar niet gedacht; eerst toen ik het gebouw verlaten had, en langzaam naar huis wandelde, kwam het bij mij op dat ik haar het plan van Nice moest meê deelen. Ik voor mij meende dat er niet het minste gevaar voor mij bestond om het kunststuk uit te voeren; doch ik wist dat zij in in hare bezorgdheid zich de zaak veel erger zou voorstellen dan ze was, en hoe meer ik Islington naderde, hoe onaangenamer het mij te moede werd. Ik durfde haar dien dag het voorgevallene niet vertellen, en daags daarop evenmin; eerst des zondags, toen wij na den eten bij elkander zaten, had ik er den moed toe. Ik was op eene *scène* voorbereid, doch weinig vermoedde ik dat zij zich het geval zoo sterk zou hebben aangetrokken, en ik moet bekennen dat, indien het programma niet reeds ware verschenen, en mijne eer mij niet gedwongen had mijne verplichtingen na te komen, ik onmiddellijk naar den heer Nice zou gegaan zijn om hem te doen weten dat ik het kunststuk niet zou meê maken. Mijn arme, teêrhartige lieveling! Het was zoowel voor haar als voor mij een harde proef, en ik verweet mij dat ik zoo onberaden was geweest om niet terstond aan haar te denken. Maar daar viel nu niets aan te veranderen, en ik trachtte haar daarom te troosten met de verzekering dat ik zou zorgen het bovenste aan het trapezium te hangen. Dit was de veiligste plaats en mijne belofte stelde Ally dan ook eenigermate gerust.

John Griffiths zag ik minder dan ooit. Hij ging nu ook in de stad eten, en gedurende de zeven dagen, die er tusschen den 29^{en} der loopende maand en den 6^{en} van de volgende verliepen, ontmoetten wij elkander slechts op het tooneel.

Het viel mij zwaar in den namiddag van den 6^{en} mijn woonhuis te verlaten. Mijn beminde omklemde mij als wilde zij mij verpletteren, en al deed ik ook alles wat in mijn vermogen was om haar op te vroolijken, toen ik de deur uitging, welden er een paar tranen in mijn oogen op die ik te vergeefs poogde te onderdrukken.

‘Houd u goed, mijn lieve Ally,’ zegde ik lachend, haar een kus op de wangen drukkende, alvorens mij te verwijderen, ‘en bederf uwe schoone oogen niet met weenen. Vergeet niet, dat ik u gaarne vroolijk en opgeruimd zie en dat wij morgen onzen bruiloftsdag hebben.’

Op de groote plaats van het ‘Belvedere’ verdrong zich eene dichte menschenmassa, te midden waarvan de groote ballon als een slaapdronken reus heen en weêr waggelde. Om zes uur zou hij opgelaten worden, opdat wij nog vóór het invallen der duisternis zouden kunnen terug zijn.

In de kleedkamer vond ik Nice en nog twee andere heeren; zoodra ik mij verkleed had, wilde ik mij verwijderen, daar ik zag dat zij aan den wijn zaten, doch zij riepen mij terug en boden mij een glas port aan, dat ik beleefdheidshalve niet kon weigeren.

‘Op uw gezondheid en goed succes, mijn waarde,’ zegde een der heeren, ‘en op ons aller voorspoedige reis!’

Ik maakte uit deze woorden op dat de twee onbekenden voornemens waren met Staines in de schuit van den ballon op te stijgen. Het Vroolijke voorkomen mijner tochtgenooten, het levendig onderhoud, 't glas wijn dat ik gedronken had, de opgewondenheid en het gegons der buitenstaande menigte, dat alles bracht mij in een opgewekte stemming, en met ongeduld wachtte ik het oogenblik af dat de reis zou beginnen. Daar zag een der heeren op de klok.

‘Wat wachten wij nog!’ zegde hij; ‘het is reeds tien minuten over zessen.’

Het was inderdaad zoo. Tien minuten over den bepaalden tijd, en van John Griffiths was nog niets te hooren of te zien.

De heer Nice werd onrustig en de opge kropte volksmenigte zeer woelig en luidruchtig; aldus verliepen er weêr twintig minuten. Er werd toen besloten om zonder hem op te stijgen, en de heer Nice hield eene kleine toespraak tot het publiek om de zaak te verklaren.

De twee vreemde heeren namen in het schuitje plaats, een mand vol flesschen champagne en stukken koud gebraden vleesch werden mede er in gezet, terwijl men mij met een been aan het trapezium bond. Juist was de heer Staines op het punt om ook in te stappen en het sein tot de afreis te geven, toen Griffiths kwam toegesneld, zich driftig een weg door de dichte menigte banende.

Dit bracht natuurlijk groote vreugde te weeg en had weêr een vertraging van acht à tien minuten ten gevolge, welken tijd hij noodig had om zich te verkleeden. Toen hij eindelijk gereed was, sloeg het op de torenklok kwartier voor zeven. Hij zette een scheef gezicht toen hij vernam dat hij het onderste van ons tweeën zou hangen, doch er was geen tijd meer om nog iets te veranderen, al zou ik dat ook gewild hebben. Zijn linker- en mijn rechterpols werden met een leêren riem aan elkaar gebonden, het sein werd gegeven, de muzikanten speelden een fanfare, het volk berstte in een oorverdoovend gejuich uit en de ballon steeg recht en bedaard boven de hoofden der toeschouwers in de hoogte.

De boomen, de fonteinen en de groote plaats vol nieuwsgierige gezichten werden steeds kleiner; het dak van den schouwburg kreeg een anderen vorm en de jubelkreten weêrklonken hoe langer hoe zwakker. Mij overviel in den beginne een zoo zonderling gevoel, dat ik de oogen moest dicht houden: het was mij als of ik ging vallen en in stukken stond gescheurd te worden. Doch die gewaarwording was weldra over, en toen wij ongeveer vijf honderd voet van den grond verwijderd waren, voelde ik mij zoo wel als ware ik in de lucht, met het hoofd naar beneden, geboren en groot gebracht.

Alsnu begonnen wij onze toeren. Griffiths was zoo bedaard als maar hoefde - nooit had ik hem bedaarder gezien - en wij namen alle mogelijke houdingen aan. Ondertusschen schenen de straten en pleinen voortdurend rechts neêr te hellen en verloor zich het gejoel der levende wereld in de lucht; en terwijl ik nu naar deze, dan naar gene zijde geslingerd werd en mijne houding schier elke seconde veranderde, had ik slechts zelden gelegenheid een oogslag te werpen naar de ondergaande zon en de stad, op den hemel en de rivier de Theems, naar de drie heeren die over het schuitje leunden en op de dartele menschen daar beneden in de diepte, die, mieren gelijk, ook als mieren dooreen krielden.

Na eenigen tijd werden de drie heeren het naar beneden zien moede en begonnen zij te praten en te lachen en zich met den inhoud van hun mand bezig te houden. De stad werd meer en meer aan onze blikken onttrokken, en weldra zagen wij niets meer onder ons dan groene velden, door smalle wegen doorsneden; toen de vocht en de nevel, die ons omringden, ons ten laatste geheel beletten iets te onderscheiden, zegde ik tegen Griffiths:

'Kom, John, mij dunkt dat wij genoeg gedaan hebben. Wij zouden nu ook wel in het schuitje kunnen gaan zitten, vindt gij niet?'

Hij hing op dat oogenblik juist onder mij, en hield zich aan mijne beide handen vast; reeds sedert eenige minuten had hij rustig in die houding gehangen. Hij scheen mij niet te hooren, en dat was geen wonder, want wij waren zoo dicht door wolken omgeven, dat zelfs de stemmen van het drietal boven ons gedempt klonken en ik geen el ver van mij af kon zien. Ik riep hem nog eens en herhaalde mijne vraag.

Hij gaf geen antwoord, doch liet mijne hand los, greep in plaats daarvan eerst mijn pols en daarna mijn arm, en richtte zich zoo langzamerhand op, totdat onze gezichten zich nagenoeg op gelijke hoogte bevonden. Alsdan hield hij stil en ik voelde zijn heeten adem op mijne wangen.

'William Waldur,' zegde hij met een schorre stem, 'hebt gij mij niet verteld, dat gij morgen zoudt gaan trouwen?'

Er was iets in den toon waarop hij deze woorden uitte, dat mij schrik aanjoeg. Ik wilde zijne hand van mij afschudden, doch hij hield zich stijf vast.

'Ja, en wat zou dat?' zegde ik na eenige seconden zwijgens. 'Gij hoeft mij niet zoo te omklemmen. Vat het hout en laat mijn arm los.'

Hij deed een kort en scherp gelach hooren, doch verroerde zich niet.

'Ik geloof, dat wij nu zoo wat twee duizend voet hoog zijn,' hernam hij, en met een stemgeluid als of hij iets tusschen de tanden had. 'Indien een onzer kwam te vallen, zou hij wel dood zijn, vóór hij aan den grond was.'

Ik zou op dat oogenblik alles hebben willen geven om zijn gezicht te kunnen zien; doch met het hoofd naar beneden hangend, en terwijl ik zijn gansche gewicht te dragen had, bezat ik niet meer kracht dan een kind.

'John!' riep ik, 'wat wilt gij daarmeê zeggen? Grijp den stang van het trapezium en laat mij dat ook doen. Mijn hoofd brandt als vuur.'

'Ziet gij dit?' hervatte hij, zich een paar duim hooger oprichtende en mij strak in de oogen starende. 'Ziet gij dit?'

Het was een groot, open zakmes, dat hij met de tanden vasthield.

'Ik heb het van middag gekocht en tusschen mijn gordel verborgen; ik heb gewacht tot wij in de wolken verdwenen waren en niemand ons zou kunnen zien. Nu zal ik u hiermeê naar beneden stooten. Ik heb gezworen dat gij niet met haar trouwen zult.... en dan krijg ik haar.'

Op het hooren van die taal werd mij alles paars en groen voor de oogen. Ik voelde dat ik in zwijm zou vallen. Hij meende dat ik het bewustzijn reeds verloren had, liet mijn arm los en wipte zich over mij heen naar den stang op.

Die sprong was mijn redding. Onze handgewrichten waren, zoo als ik straks vermeldde, aan elkaar gebonden, en daardoor trok hij mij met zich mede. Ongelukkig was ik zoo zwak en duizelig dat elke krachtsinspanning mij onmogelijk was.

Ik zag, hoe hij zich met de linkerhand aan het hout vasthield.... ik zag, hoe hij het mes in de rechter nam..... ik voelde, hoe het koude staal tusschen zijn en mijn pols gleed, en toen.....

Toen gaf mijn namelooze angst mij mijne kracht terug en op het oogenblik dat de leêren riem van een scheurde, klemde ik mij aan het trapezium vast.

Nu waren wij gescheiden en ik hing nog met één voet aan den stang. Daar hij niet aan het trapezium gebonden was, kon hij zich minder vrij bewegen, maar hij was daarentegen gewapend.

Ontzettend was de worsteling die toen volgde. Nog vaart mij een rilling door de leden als ik er aan denk. Wij grepen elkander bij de keel, terwijl ik bovendien den pols van zijn rechterhand vasthield, met welke hij mij zijn moordtuig door het lijf poogde te jagen.

Het was een strijd op leven of dood, en vertwijfeling maakte zich van mij meester. Zijn moorddadigen greep aan mijne keel te voelen en in de stilte van den vreeselijken kamp, daar boven mij het klappen van de champagne-flesch en het luid gelach mijner medereizigers te hooren.... o, het was erger, duizend maal erger dan de dood!

Ik weet niet hoe lang wij zoo elkanders keel bleven omknellen. Wellicht duurde het slechts eenige seconden, doch mij schenen deze uren toe. Het was nu nog slechts de vraag wie het eerst den andere zou worgen.

Eensklaps werd zijn greep zwakker, eene doodsche bleekheid overtoog zijne lippen en eene rilling doorvoer al zijne leden. Hij was duizelig geworden!

Ik liet hem los, hij stiet een gil uit, deed een sprong naar het trapezium en tuimelde er over heen. Ik greep hem nog juist in tijds bij den gordel.

'Het is gedaan met mij,' mompelde hij, tusschen de tanden sissend. 'Het.... is.... gedaan! Wreek u!'

Daarop viel zijn hoofd met een schok achterover en hij hing met al zijn zwaarte aan mijn hand.

Ik nam wraak, maar het was geen licht werk; mijne krachten waren bijna uitgeput. Hoe ik het aanlegde, hem in de hoogte te trekken, mijn voet los te binden en met mijn zwaren last het koord op te klauteren - ziedaar alle vragen waarop ik het antwoord schuldig moet blijven. Alleen herinner ik mij nog dat toen ik, met Griffiths in mijn arm, in het schuitje was geklommen, de drie heeren mij met groote oogen aanzagen en ik, nauwelijks meer levend dan de last dien ik droeg, bewusteloos neêrzeeg.

SPAANSCHE SMOKKELAARS, NAAR MATHIAS SCHMIDT.

Griffiths ontmoette ik nimmer weêr. Naar ik hoor, is hij berouwvol naar Australië getrokken, waar het hem tegenwoordig goed gaat.

Uit het dierenleven. Eene spookgeschiedenis.

Toen ik vóór een jaar of vijftien aan het uiteinde der stad Brussel op kamers woonde, bracht

mij eens een buurman een kanarievogel, die gedurende een onweêrsbui in zijn huis gevlucht was. Ik liet het beestje vrij door mijn vertrekken vliegen; na verloop van eenigen tijd was het echter eensklaps verdwenen, en ik dacht er reeds niet meer aan, toen het mij op een morgen door de kinderen van mijn hospes werd terug bezorgd. Zij hadden den vogel, eenige oogenblikken te voren toen het hard regende, voor de huisdeur vinden liggen en hem gevangen.

Ik schonk hem, als voorheen, weêr de meest mogelijke vrijheid doordien ik hem niet in een kooi opsloot en mijne ramen, wanneer het niet te koud was, open liet staan, en om hem nog meer aan mij te verbinden, zette ik op een bepaalde plaats een drink- en een eetbakske, welke ik altijd zorgde dat gevuld waren. De vogel beschouwde mijne kamer nu als zijne vaste woning, vloog dikwijls naar buiten, bracht ook niet zelden den nacht door in een der boomen langs den weg die naar het Kamerenbosch leidde, maar kwam toch altijd weêr terug.

EENE TURKSCHE VROUW, NAAR HUGO SALMSON.

Mijn gevederde vriend maakte kennis met musschen en scheen bij dezen hoog in aanzien te staan, want menigmaal zag ik hem aan de spits van een langen troep naar het dichtbij gelegen bosch vliegen en ik onderkende hem dan duidelijk aan zijn lichte kleur, die scherp afstak tegen het donkergrauw van de vleugels zijner volgelingen. De bezoeken van den vogel werden

gaandeweg zeldzamer. Ik hing een open kooi van zaad en water voorzien aan het raam, doch het beestje bleef niettemin dagen lang weg, en als het zich weêr vertoonde, was het slechts voor eenige oogenblikken. Ook liet het zich niet meer zoo gaarne als anders in de hand nemen.

Op zekeren dag vertelde mij mijn buurman, advocaat L., dat hij een gele musch in zijn hof had. Ik vermoedde, dat het mijn kanarie was, doch mijn buurman verzekerde mij dat ik mij daarin vergiste, want boven in de dakgoot bevond zich het nest, waar zij, met een mannekens-musch tot echtgenoot, huis hield. Bij gelegenheid van een zwaar onweêr werd echter het nest weggespoeld of vernield en ik hoorde of zag verder niets van de witte musch of mijn kanarievogel.

In maart van het daaropvolgende jaar had een metselaar iets in mijn zitvertrek te doen. Toen hij er een vogelkooi zag, vertelde hij mij dat hij den herfst te voren een kanarie gevangen had. Daar de man in mijn buurt woonde, kwam dadelijk het vermoeden bij mij op dat het beestje mijn ouden, verdwenen kostganger moest wezen, en beloofde ik hem een rijke betaling voor 't geval dat hij 't mij wilde verkoopen. Volgaarne stemde hij met mijn voorslag in. Hij bewaarde het dier in een kleine kooi, als waarin vogelhandelaars hunne levende waar ter markt brachten. In dit hokske had het arme beestje den ganschen winter opgesloten gezeten, en dat nog wel in een kamer die gewoonlijk niet verwarmd was, want als de metselaar op zijn werk was, werd er natuurlijk niet gestookt. Ook kwam het mij niet onwaarschijnlijk voor, dat spijs en drank insgelijks wel eens vergeten zouden zijn geweest.

Zoodra de man het kooike geopend had, vloog de vogel oogenblikkelijk naar mij toe en zette zich op mijn hoofd neder; het is mogelijk, dat dit bij toeval geschiedde, maar ik werd er toch aangenaam door verrast, ja, het deed mij goed aan mijn hart, en ik verpleegde dan ook voortaan het verwaarloosde dier met de meeste zorgvuldigheid.

Alle morgens als ik opstond, zette ik het, tusschen een mijner naar het oosten gekeerde openslaande ramen, op een daar aangebrachte houten lat, opdat het zich in de zon zou kunnen koesteren. Toen ik dit op een morgen, onmiddellijk na mijn bed verlaten te hebben, weê gedaan had, ging ik naar mijn slaapkamer terug om mij te wasschen. Tusschen deze en mijn groot zitvertrek, dat een hoek vormde, bevonden zich twee andere kleine kamers, waarvan ik de deuren in 't voorbijgaan op slot deed. Mijn toilettafel stond dicht bij het raam. Juist toen ik mij wilde gaan wasschen, trof een scherp geluid als van het springen eener vensterruit mijne ooren, en toen ik verwonderd om mij heen zag, meende ik het geklapwiek van een vogel te hooren die met zijn vleugels tegen het raam sloeg; daar was echter niets te zien. Eensklaps kwam de gedachte aan mijn ziek diertje bij mij op. IJlings liep ik naar mijn zitkamer, waar ik aanstonds bespeurde dat de vogel niet op zijn houten staaf zat. Toen ik naderbij trad, vond ik hem dood op den dorpel van het raam liggen. Hij was nog warm en ik berekende dat hij gestorven moest zijn op hetzelfde oogenblik dat ik het springen der ruit en het gefladder gehoord had.

Ik moet er aan herinneren dat tusschen het venster, bij 'twelk mijn waschtafel stond, en dat waar den vogel zat, nog zes andere ramen waren die op het noorden uitzagen, terwijl dat in de hoekkamer naar het oosten gericht was. Wat de oorzaak mag geweest zijn van het eigenaardige gerucht dat ik gehoord had, weet ik niet; maar ik heb het altijd een zonderling toeval gevonden dat het zoo volkomen gelijktijdig met den dood van den vogel plaats had. Spiritisten zouden het voor ontwijfelbaar

houden dat het gekraak en het geklop was te weeg gebracht door de scheidende ziel van het weggeteerde beestje dat zijnen vriend en weldoener voor het laatst vaarwel wilde zeggen. Dat mij destijds een zelfde gedachte door het hoofd zweefde, zal ik niet ontkennen, en dat er overigens, ondanks al ons vernuft en onze geleerdheid, meer dingen tusschen hemel en aarde zijn dan ons verstand omvatten kan, wist men vóór drie honderd jaar ook reeds, getuigen de woorden die de groote engelsche dichter en wijsgeer Shakespeare in zijn 'Hamlet' den held van het stuk in den mond legt, waar deze tot een zijner schijnvrienden zegt:

> *There are more things between heaven and earth*
> *Than are dreamt of in our philosophy.*

J.S.

Het nut van veel lezen.

Ik woonde voor eenige dagen een avondpartijtje bij waarop een talrijk gezelschap heeren en dames tegenwoordig was, die bijna allen nagenoeg volslagen vreemdelingen waren op het gebied der schoone letteren, kunsten en wetenschappen.

Drie personen maakten slechts een uitzondering, en onder dezen bevond zich een doctor in de philosophie en een eenvoudige kantoorschrijver, die beiden even oud, dat wil zeggen omstreeks dertig jaar waren.

Nadat er over een hoop onverschillige zaken gesproken was, begon men ongemerkt zeer belangrijke en ernstige onderwerpen te bespreken, en wel zonder dat het iemand verveelde, om reden zij zoo behandeld werden dat een ieder kon begrijpen wat er gezegd werd.

Het was aan de twee boven bedoelde heeren te danken dat het gesprek deze wending en dit karakter aannam. Hoe vreemd echter! De klerk bleek veel beter op de hoogte te zijn van de verschillende vraagstukken welke zij beurtelings ter sprake brachten dan de doctor in de philosophie.

Het contrast was zoo sterk, dat ik mij zelven afvroeg of de heeren misschien ook comedie speelden en met mij den spot dreven. Juist wilde ik den kantoorbediende mijn bevreemding te kennen geven en hem eenige vragen doen om te ontdekken wat er eigenlijk van zijn geleerdheid was, toen de andere hem zegde:

'Waarlijk, mijnheer, gij zijt een echte encyclopedie..... Komaan, spreek eens rechtuit, gij hebt zeker hoogere studiën gemaakt, gij zijt op de universiteit geweest, en uit een gril vergenoegt gij u nu met een ondergeschikte betrekking.'

'Ik wou dat het waar was, maar gij vergist u deerlijk: onze gastheer kan het getuigen, dat ik nooit anders dan de lagere school bezocht heb, en daar behoorde ik nog niet eens tot de goede studenten.'

'Hoe is het mogelijk! En waar hebt gij dan al die kundigheden opgedaan?'

'Wel doodeenvoudig: die heb ik met lezen gekregen; daar ben ik een groot liefhebber van: al mijn vrije uren wijd ik aan de lectuur.'

'O zoo! Nu ben ik er achter. Ik houd ongelukkig niet van veel lezen. Ik heb er genoeg van gehad gedurende de lange jaren dat ik op de lagere school, het atheneum en de universiteit geweest ben. Verbeeld u: zoo vijftien jaren achtereen! Nu, sinds ik mijn diploma heb, dat ik - zonder zelfverheffing gezegd - met glans behaald heb, laat ik mijn geest rusten en lees ik nog slechts de dagbladen en van tijd tot tijd een roman.'

‘En daardoor leert gij niet alleen niets bij, maar vergeet gij ook wat gij geleerd hebt.’

‘Ik moet bekennen dat het waar is wat gij zegt.’

‘Nu, ik doe juist omgekeerd: ik herlees de goede boeken waar ik uit geleerd heb en houd zoo in mijn geheugen wat ik ken, en ik lees nieuwe die mij leeren wat ik nog niet wist.’

Hier maakte onze gastheer - een uitmuntend koopman, die een zeer kleine dosis geleerdheid, maar heel veel gezond verstand bezit - de volgende opmerking:

‘Uit hetgeen gij daar gezegd hebt, mijne heeren, volgt klaarblijkelijk dat iemand die weinig school gegaan heeft, maar voortdurend leerzame werken leest, op slot van rekening nog geleerder zal zijn dan hij die al de scholen afgemaakt heeft en niet leest. Wat een schoone les hebt gij ons gegeven om aan onze kinderen voor te houden! Maar dat is niet genoeg: zij verdiende door de pers openbaar gemaakt te worden.’

En meteen zag hij mij met een veelbeteekenenden blik aan. Ik begreep hem, knipte een oogske, om hem te beduiden dat ik aan zijn verlangen zou voldoen, en met genoegen vervul ik vandaag die stille belofte.

H.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)
Op de everjacht.

Het was een fiere stoet die daar zoo lustig en vroolijk boschwaarts snelde; ridders en edelknapen gezeten op de prachtig getuigde paarden, wier met goud en paarlen bestikte dekken weêrkaatsten in den glans der heldere winterzon, even verblindend haast als de weerspiegeling der blanke sneeuwkristallen op de velden. Hoe blonken de ridderlijke mantels van hermelijn en zijde en fluweel, de sierlijke hoofdbedekkingen, hier en ginds met een wapperenden vederbos versierd, de kostbare gordels, opgelegd met het edele goud, en al die wapenen: het korte jachtmes met gouden gevest, de ranke boog van glad gewreven hout, de met ivoor ingelegde kruisboog met armen van glanzend staal, de scherpgepunte werpspies, trillende in de ridderlijke vuist, - hoe blonken al die wapenen in den glans van den stralenden morgen!

Welk een prachtvol schouwspel, welk een stoet van fiere ridders! Van verre en van nabij waren zij saamgestroomd om deelgenoot te zijn van de zeldzame jacht. De Heemstedes, de Outshoorns, de Brinkhorsten en de Brederodes, hoogadellijke huizen van het machtige graafschap Holland, wier stamboom tot den tijd van Karel den Groote opklimt, draafden er aan de zijde van heer Willem van Duivenvoorde en de schoone jonkvrouw Aleide; de geheele oosterhoutsche adel volgde het voetspoor dier roemruchte ridders: de sloten Borstele, Limburg, Ter-Aalst, Spijtenburg, Brakenstein, Ter Horst zagen hunne heeren zich aansluiten bij den blijden jachtstoet.

Vroolijk klinken de heldere toonen van den jachthoren, zoodat de paarden trappelen als gold het een kamp op het tornooi- of oorlogsveld; de heete honden knorren en brommen als roken zij reeds het begeerlijke wild, zoo dat de breed geschouderde hitsman nauwelijks in staat is hen in bedwang te houden.

Voort gaat het intusschen langs de besneeuwde heirbaan, tot aan den zoom van het wilde woud, dat Oosterhout ten westen als in een halven cirkel omvat en zich uitstrekt tot de eindelooze heide van Brabants noordergrens. Thans scheidt zich de jachtstoet, volgens de gemaakte schikkingen, in twee groote afdeelingen. Drijvers en hitslieden zijn reeds vooruitgesneld met hunne sterke brakken en hebben een gedeelte van het bosch afgesloten. Ridder van Duivenvoorde volgt met de zijnen eene laan die rechtstreeks naar het zuiden voert; de afdeeling van Florus Halvenaar slaat een pad meer westwaarts in; een boog beschrijvende zal zij zich op den heirweg naar Breda weêr vereenigen met Duivenvoordes bende, en zoo noodig zal het gezamenlijk voortgaan over de besneeuwde heide, tot de laatste plaag der streken gevallen is onder de pijlen en spiezen der jagers.

Spoedig blijkt het dat St.-Hubert met hen is; nauwelijks toch heeft Willem van Duivenvoorde met zijne ridders een vijftig roeden in het

bosch afgelegd, of een geweldig rumoer roept al de echo's van het woud wakker; de seinhorens schallen, de drijvers schreeuwen, de brakken slaan aan, en een oogenblik later stuift een log gevaarte uit het verwarde kreupelhout te voorschijn, verwonderd aldus in zijne zoete rust te worden opgeschrikt. Ha, het is een breedgeschouderd everzwijn; de borstelige haren staan steil overeind, de witte slagtanden richten zich dreigend naar voren; eene korte poos ziet het met zijne bloedroode oogen den bonten stoet aan, om, het gevaar bespeurende, zich een oogenblik later weêr te dompelen in het dichtst van het doornige struikgewas. Vergeefs! de ever is slechts den eenen vijand ontvlucht om in den muil te vallen van een even gevaarlijk tegenstander, - de heete honden, door de drijvers op hunne prooi losgelaten. Waar hij zich wendt, overal dreigt de dood; den naastbijzijnden vijand echter het meest duchtende, keert het ondier nogmaals om, en zich zijwaarts wendende, hoopt het nog den dreigenden dood te ontvluchten. Maar de woeste brakken zitten hun vijand op de hielen, zij hechten zich aan zijn borstelig lichaam, aan zijn ooren; de vermetelsten worden door de vreeselijke slagtanden van den ever doorboord, doch de overigen klemmen zich te verwoeder aan hem vast. Nog tracht hij dien wolk van bloedgierige vijanden van zich af te schudden, maar reeds zijn de jagers nabij en twintig pijlen en twintig jachtsprieten worden op hetzelfde oogenblik in zijn lichaam geplant, en met het stroomende bloed ontvliedt ook het leven aan het reutelende monster.

De gespierde dragers laden den wichtigen buit op hunne schouders, en een oogenblik later rent de vroolijke jachtstoet weêr door het kale bosch en schalt luide de lustige jachthoren, ten teeken der behaalde overwinning.

Voort gaat het weêr in vliegenden ren; de haas vliegt verschrikt uit zijn leger op, het angstige hert vlucht met geweldige sprongen naar het diepste van het woud, - maar haas en hert kunnen thans de opgewekte jagers niet verlokken; ditmaal geldt het uitsluitend het gevaarlijke wild uit de Ardennen, en daarom - maar weêr vooruit, want men weet, dat het bosch nog meer van die gevaarlijke gasten huisvest. Die wetenschap blijkt eene ware te zijn, want ginds in de verte rent nogmaals een everzwijn, vlug als de stormwind, door het geboomte. Verblijdend vooruitzicht! Zie, de drijvers jagen het dier terug en de jagers te gemoet. Maar het schijnt wel dat *deze* ever inziet, dat het gevaarlijker is in de macht van den gewapenden jachtstoet te vallen dan in die der hitslieden met hunne honden, want plotseling wendt hij zich om en poogt den keten der drijvers door te breken. Eene kortstondige worsteling volgt, tal van brakken vallen op het wild aan, maar in den angst des doods verdubbelen de krachten van den ever; met eene machtige beweging schudt hij de honden van zijn borstelige lenden en enkelen der verraste drijvers omver rennende, ijlt hij voort en is den ijzeren cirkel ontkomen.

‘Voorwaarts, kloeke jagers!’ roept heer Willem van Duivenvoorde met het vuur der jeugd, ziende dat het wild hem zou kunnen ontsnappen. ‘Voorwaarts, den ever op de hielen!’

En voorwaarts gaat het bij het schallen der horens en het oorverdoovend geblaf der honden - vlug als de gevleugelde stormwind; de afstand schijnt te verdwijnen bij den dollen ren dier vurige ruiters, maar ook de ever schiet vooruit, altijd vooruit en toont zich zijne vervolgers waardig.

Één ridder slechts schijnt de woeste vervolging te willen opgeven; het is de kloeke en jeugdige Herman van Strijen. En toch was hij een van de voorsten, toch berijdt hij een der vurigste paarden van den ganschen ridderstoet, en niet gering zou de eere

geweest zijn, zoo zijne hand het vluchtende wild had mogen vellen. Wat hem zóó zijn stap vertragen deed en afzien van den eervollen strijd? Zijn oog had Willem van Duivenvoordes dochter gezocht, en omziende zag hij haar de laatste in den vliegenden jachtstoet. In het vuur der vervolging had niemand aan de jonkvrouw gedacht, - niemand behalve ridder Herman van Strijen. Hij liet al de vurige ridders voorbij snellen en, zoo even de eerste in de gelederen, vormde hij weldra de achterhoede van den bonten ruiterstoet.

Dan hoor, nogmaals schallen de vroolijke jachthorens, weêr hoort men de brakken aanslaan, en klinkt hoefgetrappel en een verward gejoel van stemmen uit de verte. Die dooreen gemengde geluiden komen echter niet voort uit den stoet vóór, maar van ter rechterzijde uit het diepst van het bosch. Dat moet Floras Halvenaars bende zijn! Herman van Strijen luistert. Maar een ander, een onheilspellend geluid treft het oor; de dorre takken van het kreupelhout kraken en breken, en een oogenblik later schiet van uit het struikgewas een geweldige ever te voorschijn, wiens bloedroode oogen flikkeren als het weerlicht bij nacht.

O noodlot! het ondier kruist op zijn weg de jonkvrouw Aleide, wier paard trappelt en steigert bij het zien van het geweldige monster, dat zoo plotseling uit het geboomte te voorschijn schiet. Het trappelt en steigert en - werpt zijn berijdster af. Vreeselijke toestand! De gloeiende oogen van het monster vonkelen haar tegen, zijn scherpe slagtanden bedreigen haar lichaam en - verre is de hulpe. Haars vaders volgelingen zijn allen voorbij en zij gevoelt zich alleen met het geweldige dier in het sombere bosch.

Met bliksemsnelheid doorkruisen die nare gedachten haar geest en meer en meer nadert het monster; eindelijk toch schijnt er hulp te dagen, want van nabij klinkt een noodsein in hare ooren en snort een pijl door de lucht, die den ever de zijde doorploegt. Op hetzelfde oogenblik ziet de jonkvrouw het verhitte gelaat van Florus Halvenaar, die snel een tweeden pijl op het ondier afzendt. Wat echter hare redding moest zijn, scheen haar verderf te worden; door de vlijmende smart tot dolle woede geprikkeld, werpt het ondier zich op de sidderende jonkvrouw, die onder het slaken van een flauwen kreet in onmacht valt.

Dat alles was slechts het werk van enkele seconden, doch lang genoeg om een tweeden redder te doen opdagen. Herman van Strijen was Van Duivenvoordes dochter een dertigtal schreden opgevolgd; hij had den ever opgemerkt en daarmede het gevaar waarin de jonkvrouw verkeerde; hij hoorde den afgeschoten pijl door de lucht snorren en begreep, dat pijl noch jachtspriet haar meer redden konden. Met een koortsachtige beweging had zijn voet de sporen in de zijde van het paard gedrukt, dat zijn ruiter in drie sprongen naar de plek voerde, waar de jonkvrouw weerloos lag uitgestrekt. Toen was hij met een vluggen sprong van zijn paard gegleden, en terwijl hij de jonkvrouw met zijn eigen lijf dekte, stak hij met een wissen stoot zijn jachtdolk tot het gevest in het oog van den ever, die in een laatste stuiptrekking den ridder onder den voet trad, maar een seconde later ontzield ten bodem plofte.

Intusschen had het noodsein als een schrille wanklank het geheele bosch doorklonken en was gehoord door den voortvarenden Willem van Duivenvoorde en zijne volgelingen. Thans voor het eerst herinnerde de ridder zich zijne dochter, en haar nergens ontwarende, maakte zich een wilde schrik van hem meester.

'Mijn kind! mijn Aleide!' kermde de rampzalige vader, en bij den angst voegde zich het grievende zelfverwijt zijne dochter vergeten, verlaten te hebben. 'Mijn kind! mijn Aleide!' kreet hij nogmaals, maar alleen de echo's der bosschen beantwoordden

zijn uitroep en de blijde stoet van zoo even zag met radeloozen angst rond en op den rampzaligen vader neêr.

Er moest echter een besluit genomen worden, en nadat men zich overtuigd had van de richting, waaruit het noodsein klonk, ging het vliegensvlug terug, sneller nog dan toen men in dolle vaart het vluchtende wild najoeg. Heer Willem van Duivenvoorde was al de zijnen ver vooruit en dus de eerste, die op de plaats aankwam, waar het drama afgespeeld was.

Welk een schouwspel vertoonde zich daar voor zijn oog! In een kring van deelnemende ridders, wier ontstelde gelaatstrekken angst en vrees verrieden, knielde Herman van Strijen, wit als de sneeuw in de vlakte, voor het beweginglooze lichaam der jonkvrouw, wier hermelijnen opperkleed rood geverfd was van het rookende bloed! Eene siddering beving Van Duivenvoorde, en onder het slaken van een rauwen smartkreet wierp hij zich met één sprong van zijn paard en op het lichaam zijner arme dochter.

'Aleide, mijn kind, mijn eenig kind!' snikte de rampzalige vader, en zich daarop met woeste gebaren tot den bleeken jongeling wendende, wiens arm nog altijd het hoofd der jonkvrouw ondersteund hield, vroeg hij:

'Zeg mij, ridder, wat is er met mijne dochter gebeurd?'

'Stel u gerust, heer,' antwoordde Herman van Strijen; 'wij hopen dat het slechts eene voorbijgaande bewusteloosheid moge zijn - uwe dochter is ongedeerd.'

'En dat bloed?' herhaalde Van Duivenvoorde, in angstige spanning.

De jongeling wees op het geweldige monster, dat op twee schreden afstands in de purperkleurige sneeuw lag uitgestrekt.

Ridder van Duivenvoorde verbleekte nog meer, maar de jongeling voegde er bij: 'lk had het geluk dit ondier met mijn jachtmes te vellen; der jonkvrouw is echter niet het minste leed wedervaren.'

'Goddank!' sprak de vader, een weinig bedaard, en zie, als om de geruststellende woorden des jongelings te bevestigen, opende jonkvrouw Aleide langzaam hare matte oogleden en ontsnapte een zucht haar boezem.

'Mijn kind leeft!' juichte thans de gelukkige vader; 'Aleide! Aleide!'

De jonkvrouw greep in hare marmeren hand de hand haars vaders: het bewustzijn was teruggekeerd en met het bewustzijn het denkvermogen.

'Wees gerust, lieve vader,' fluisterde zij bezorgd, 'mij deert niets meer; een voorbijgaande schrik... eene zwakheid... dat vreeselijke monster in mijne nabijheid... doch thans is dat alies voorbij!'

'Dank zij den hemel, mijn kind, en - uw edelen redder!'

'Mijn redder! Waar is hij?'

'Daar, aan uwe zijde, - heer Herman van Strijen!'

'Herman van Strijen!' lispelde de jonkvrouw, en haar gelaat werd weêr doodsbleek en op nieuw scheen zij eene onmacht nabij.

Willem van Duivenvoorde ving haar in zijne armen op, en zijn kind voor zich op het paard tillende, reed hij spoorslags naar het slot terug, gevolgd van den geheelen drom der ruiters en edelknapen.

Herman van Strijen was de laatste die het slot bereikte; zijn overkropt gemoed had behoefte aan de eenzaamheid; hij liet ridders en knapen vooruit draven, en een gouden kruisje te voorschijn brengende, dat hij een half uur geleden had opgeraapt van den besneeuwden bodem - het kruis door de jonkvrouw gedragen en in haar val van den halsketen ontsnapt - begon hij bij zich zelven het gebeurde te overwegen; het zonderlinge gedrag der jonkvrouw, de aandoening, die het noemen van zijn naam

bij haar verwekte, hare wezenlijke of schijnbare onverschilligheid, - en dan vroeg hij zich af, of zij toegenegenheid of afkeer voor hem gevoelde.

Reeds was het geheele jachtgezelschap in de hal of ridderzaal van het slot vereenigd, wachtende op den stevigen maaltijd, dien Willem van Duivenvoorde de genoodigden zoude voorzetten, toen Herman van Strijen het kasteel betrad en door de vereenigde ridderschap met de levendigste teekenen van ongeduld ontvangen werd. Geprest om het gezelschap rekenschap te geven van zijn onverklaarbaar achterblijven, stamelde hij slechts enkele onverstaanbare woorden, doch de gastheer maakte aan de verlegenheid des jeugdigen ridders een einde door hem geluk te wenschen met den betoonden heldenmoed, zijn hartelijken dank te betuigen voor de edelmoedige

redding zijner dochter, en hem in die dubbele hoedanigheid tot den held van den dag en het feest uit te roepen. Hij noodigde den jongeling daarom uit bij het feestmaal de eereplaats in te nemen, eene uitnoodiging, waaraan Van Strijen, na eenige tegenkanting vanwege zijne jeugd en de tegenwoordigheid van zoovele roemruchte en vermaarde ridders, die verre boven hem verheven waren, wel voldoen moest en den opengelaten zetel innemen tusschen den heer Van Duivenvoorde en jonkvrouw Aleide.

Jonkvrouw Aleide! Hoe goed deed het den jongeling haar weêr dáár te zien en hoe gretig luisterde hij naar de mededeeling van den gastheer, dat zij volkomen van den doorgestanen schrik hersteld was en er zelve op gestaan had het verdere van den dag te midden der edele ridders en lieve gasten door te brengen. Hoezeer streelde het hem een plaats te erlangen aan de zijde der jonkvrouw; maar toch, hij zou er alles voor gegeven hebben, feestmaal, roem en eerbewijzingen, zoo hij haar, al ware het slechts enkele minuten, zonder getuigen had kunnen spreken, om haar een geheim mede te deelen, want de vreeselijke twijfel, die geweldige slin gering tusschen hoop en vrees, greep hem al te zeer aan, en schier te eng werd het hem in de ruime hal en te midden van den schitterenden ridderstoet.

Maar het mocht niet zijn, en luisteren moest hij naar de vleiende woorden des gastheers, die zich nogmaals uitputte in dankbetuigingen jegens den redder zijner dochter.

Intusschen geeft het trompetgeschal het sein tot den maaltijd, die door de ridders, hongerig geworden door de inspannende jacht en de scherpe winterlucht, gewis alle eer zal aangedaan worden. Vlugge dienaars in de livrei van den burchtheer gedost, bieden de genoodigden zilveren schalen met water aan tot het wasschen der handen en zijden dwalen of servetten om ze af te drogen. Kunstvaardige muzikanten hebben het stevige houten stellage aan het einde der zaal beklommen, om met hunne vedels en cimbalen, hunne horens en pijpen, hunne fluiten en lieren het feest op te vroolijken, want heer Willem van Duivenvoorde is een gul en ridderlijk gastheer en wil zijnen genoodigden alle eer en genoegen aandoen.

Een kort gebed, en de hongerige ridders kunnen zich te goed doen aan de vele en velerhande spijzen, die de lange, hoefijzervormige tafel bedekken. Welk een overvloed van kostbare gerechten, toegediend uit schalen van zilver en kristal, van porselein en fijn aardewerk! Het vleesch, de visch, de groenten zijn opgediend in reusachtige overdekte schotels: het edele hertenvleesch, het niet minder gezochte vleesch van pauwen en zwanen, dat der zeehonden en vooral de vette walvischtongen, bij moten aan het spit gebraden; evenmin ontbreken het gezouten wildbraad, het sappige ossenvleesch, de brasem, gedroogde snoek en de uit het verre Noorden aangevoerde stokvisch. Waarlijk een vorstelijk maal, dat van Brabants roemruchtigen hertog of Hollands machtigen graaf waardig!

Straks als het kostbaar gestikte ammelaken is omgeslagen en de gasten verzadigd zijn van de vaste, mannelijke spijzen, verschijnen de lichtere gerechten: de veelgezochte *specie*: ingelegde en gedroogde vruchten; de sierlijke taarten en kruidkoeken, de zoete suikerrosaat en de niet minder zoete honig; de onmisbare gember en kompost, vijgen en rozijnen en zoovele andere heerlijke vruchten uit het Morgenland.

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
De jongeling wees op het geweldige monster, dat in de sneeuw lag uitgestrekt.

Nadat het hoofdgerecht is afgenomen en de adellijke voorsnijder zijne zware taak volbracht heeft, verdwijnen de stevige bieren uit Hamburg en Duisburg, door duitsche kooplië aangebracht - die uit Dord, Haarlem en Delft, door de goede bewoners van Oosterhout met eigen schepen aangevoerd worden, daar zij door de machtige voorbede van heer Willem van Duivenvoorde vrijdom van tol hebben op alle hollandsche wateren, - verdwijnen die bieren, om bij het tweede gerecht plaats te maken voor de zoete en geurige wijnen, door de schenkers van den gastheer in kwistigen overvloed aan de dorstige genoodigden toegediend: de versterkende Rijn- en Moezelwijnen, hierheen gevoerd door de nijvere Keulenaars, de Malvczie en de wijn uit Gasconje, de verhittende nagelwijn en eindelijk de onmisbare hipocras.

Gulle vroolijkheid kruidde het stevige en overvloedige maal; avonturen van jacht en oorlog verlevendigen de verbeelding en roepen weêr andere herinneringen te voorschijn, maar telkens keert het gesprek terug op de zoo plotseling afgebroken jacht van den morgen en menige hartelijke dronk wordt gewijd aan het welzijn van den kloeken Herman van Strijen, den held van den dag.

Slechts één persoon hield zich verre van al die bijvalsbetuigingen. Florus Halvenaar zag met woede in het hart den jeugdigen ridder gevierd en verheven door het geheele gezelschap, en bij het klinken van den feestbeker en de lustige toonen der muziek zocht hij een middel om den gehaten tegenstander - wij mogen zeggen: mededinger - onschadelijk te maken, die hem de eer van den dag en het geluk de rijke erfgename der Van Duivenvoordes te redden, en aldus vader en dochter aan zich te verplichten, afhandig gemaakt had. Doch ook de gevierde Herman van Strijen smaakte geenszins de zelfvoldoening, die zijn kloek gedrag verdiende; zijn hart was te vol en zijne ziel te zeer geschokt door grievende onzekerheid en bangen twijfel om het geluk te smaken, dat allen hem zoo van harte toedachten.

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 6.

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 22^{en} maart 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische lllustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie,* Madou-plaats 1, te Brussel.

Oplossing van Rebus N°. 5.

Men neme een vierkant stuk papier en vouwe dit drie achtereenvolgende keeren zoodanig in tweeën dat men telkens twee gelijke driehoeken vormt. Men verkrijgt zoodoende een zesdubbelen gelijkzijdigen driehoek. Daarna knipt men in een rechte lijn door het papier, langs de geheel gesloten zijde van den driehoek, en het afgeknipte deel ontvouwende, vindt men het begeerde kruis.

Een onzer abonné's zond ons eene oplossing van Rebus N°. 3, welke men hiernaast weêrvindt. Hij had er eene teekening bij gedaan met de woorden: ‘Ik vond den ossendrijver terstond; zoek nu zelf den gebrilden professor.’ Wij vonden den geleerden heer, en verzoeken nu onze lezers insgelijks daarop hunne krachten te beproeven.

[Nummer 23]

Jules Grévy, President der Fransche republiek.

Door de aftreding van maarschalk Mac-Mahon als president der fransche republiek is de aandacht der politieke wereld gevestigd op zijn opvolger Jules Grévy, en dit doet ons veronderstellen dat vele onzer lezers nieuwsgierig zullen zijn het portret van den nieuwen president te zien en de voornaamste bijzonderheden uit zijn leven te vernemen. Wij bieden hun beiden in dit nummer aan.

Jules Grévy werd den 13en augustus te Montsous-Vaudrey, in de Jura, geboren. Zijne ouders waren eenvoudige landbouwers, van wie men niet zou verwacht hebben dat zij hun zoon, al gaf deze dan ook blijk van veel aanleg en lust tot de studie, zulk een goede wetenschappelijke opleiding zouden doen genieten als hij ontving. Immers, hij bezocht achtereenvolgens twee uitmuntende colleges - dat te Poligny en te Besancon - en studeerde daarna te Parijs in de rechten, waar hij op omstreeks vijfentwintigjarigen leeftijd promoveerde en zich als advocaat vestigde. Het verdient vermelding dat hij van zijn vroege jeugd tot op den tegenwoordigen dag altijd met republikeinsche gevoelens bezield is geweest: reeds als knaap van nog geen zeventien jaar nam hij in 1830 een werkzaam deel in de juli-revolutie, en hij behoorde onder degenen die de Babylonië-kazerne bestormden, welke door de Zwitsers, in dienst van Karel X, zoo heldhaftig verdedigd werd.

Na de omwenteling van 1848 werd hij benoemd tot commissaris van het Voorloopig Gouvernement in het Jura-departement, dat hem eenigen tijd daarna tot lid der Nationale Vergadering verkoos, waarvan hij weldra een der vice presidenten werd.

JULES GRÉVY, PRESIDENT DER FRANSCHE REPUBLIEK.

Bij gelegenheid van den staatsaanslag op den december 1851, werd hij voor eenige dagen te Mazas in hechtenis gehouden, en daarna trad hij in het privaat leven terug om zich gedurende zeventien jaar weêr meer bepaald aan de balie te wijden. In 1851 werd hij benoemd tot stokhouder der orde van advokaten te Parijs en verkoos hem het Jura-departement tot lid van het Wetgevend Lichaam, waarin hij zich, gelijk men denken kan, bij de oppositie-partij aansloot.

Na den val van het keizerrijk in 1870, waartoe hij het zijne bijdroeg, weigerde hij deel uit te maken van het Gouvernement der Nationale Verdediging, doch dankbaar liet hij zich in 1871 de verkiezing tot president der Nationale Vergadering welgevallen. Hij heeft zich in de uitoefening van dit ambt, in zekeren zin, onderscheiden en weinig verwondering verwekte het dan ook dat hij den 30^{en} januari jl., toen maarschalk Mac-Mahon zijn ontslag nam, in diens plaats tot president der fransche republiek werd gekozen.

Door een boom verpletterd.

Waar loopt dat jongske zoo haastig heen?

Noch de bloemen die hem op zijn weg tegen geuren, noch de vogels die van boven uit hun nesten hem schijnen te groeten, noch de vlinders die om hem heen fladderen, kunnen hem bewegen een oogenblik te blijven stil staan.

Hij draagt aan de hand een pot die het middag maal van zijn vader bevat. De torenklok slaat twaalf uren! Vader zal honger hebben, want reeds vóór de zon opkwam, is hij in het bosch van den landjonker boomen gaan hakken.

Ginds is het bosch. Hoe vreemd! Geen doffe bijlslagen weêrgalmen door de lucht. De knaap verhaast zijne stappen. ‘Vader, hier ben ik!’ roept hij. Doch in plaats dat

de vader, zoo als gewoonlijk, blijde komt toegesneld, geeft hij zelfs niet het minste antwoord. De knaap neemt het besluit hem te gaan zoeken; in een open plaats van het bosch ligt een dikke boom, die den weg verspert; hij klimt er over heen en - o vreeselijk! - zijn oog aanschouwt het ontzettend tooneel dat op onze tweede gravure is afgebeeld. Verschrikt zet de kleine het potje met eten op den grone en hukt zich naast den doode neêr; hij wil de hand en het gezicht van dezen aanraken, doch een verklaarbare vrees verhindert hem hierin, en versuft blijft hij het lijk aanstaren.

Wij willen de smart en de wanhoop niet schetsen die in de hut des arbeiders zal heerschen wanneer de kleine ongeluksbode daar zal teruggekeerd zijn: men kan zich die best voorstellen, wanneer men bedenkt dat door den rampspoedigen dood van den werkman zijn vrouw en kroost in de diepste armoede en ellende gedompeld zijn.

De slotbewoners.

Het woord philanthropie was in de middeleeuwen nog onbekend, maar te beter kende en beoefende men de liefdadigheid, wel niet onder vaste regelen gebracht - op dàt veld kende men toenmaals nog geen voetangels en klemmen - maar voortkomende uit een kristelijk gemoed: de ellende lenigende waar zij bestond, de armoede helpende waar zij aanklopte. De ongelukkige die zich bij het ridderlijke burchtslot aanmeldde, kon zeker zijn er een milde gift, en wat misschien evenveel waarde heeft, een bemoedigend woord te ontvangen. De hooge burchtvrouw achtte het niet beneden zich de armen langs den weg op te zoeken en hen te troosten door woord en gift. Zoo de burchtheer niet ten strijde getogen was of door den graaf of hertog opgeroepen ten hove, vergezelde hij dikwijls zijne gemalin in hare kristelijke zending, en beiden keerden niet terug naar de ridderzaal van het slot alvorens de ruime beurs geheel uitgeput was.

Onze derde gravure stelt zulk een waardig paar voor. De arme moeder, in de nabijheid van het ridderslot gezeten, ontvangt uit de handen der burchtvrouw de milde aalmoes - zeker niet voor de eerste maal; voor de laatste evenmin, want als weêr de nood dringt en haar hongerig kroost om brood weent, zal ze zich nogmaals neêrzetten voor de poort van het slot en ook dan weder niet met ledige handen heengaan.

De hooge burchtvrouw houdt hare sierlijke zijden beurs in de linkerhand; zoo zij ze niet geheel overstort in den schoot der arme moeder, is dit omdat ze weet, dat nog andere ongelukkigen haar wachten; maar wanneer ze straks met haar gemaal terugkeert in het slot, zal wel het laatste geldstuk uit de zijden beurs verdwenen zijn; haar hart echter zal vervuld zijn met die zoete vreugde, welke alleen het weldoen geven kan.

Het dochterke van den schoorsteenveger.

In een nauw en kronkelig straatje van een onzer grootste en volkrijkste steden stond voor een tiental jaren een oud, bouwvallig huis. Behalve zij die er woonden, kwam, geloof ik, zeer zelden een menschelijk wezen in dit armzalig straatje en men kun gerust veronderstellen dat de ambtenaars der openbare werken nog nooit tot aan gemelde woning waren doorgedrongen, anders hadden zij zeker gelast haar af te breken. De eerste verdieping werd gestut door eenige, grootendeels vermolmde palen, zoo dat het huis ieder oogenblik dezen laatsten steun dreigde te breken en den eersten den besten voorbijganger onder zijn puin te begraven. Een lange, donkere en vochtige gang leidde naar een groep nog donkerder en vochtiger kamers, waar drie arme gezinnen met de ratten huis hielden. De oude trap leidde nergens meer heen, want men had met den geest van zelfmoord bezield moeten zijn, om zich op haar uitgesleten en vermolmde treden te wagen, en achter op een open plaats, die, van een zekere hoogte gezien, eene eigenaardige gelijkenis moest hebben met een waterbak, verhief zich een gebouw met een verdieping, dat, in onbehaaglijkheid, voor het huis aan de straat niet onder deed. De eenige bewoonbare kamer van die barak was betrokken door de eigenares der twee huizingen - eene oude vrouw met een terugstootend voorkomen, die door haar gebogen gestalte en waggelenden gang eenige punten van overeenkomst aanbood met de woning waar zij verblijf hield.

Deze bestond in 't geheel uit drie vertrekken, waarvan de twee kleinste, die sedert lang onbewoond waren geweest, op den dag dat ons verhaal begint, een nieuwen huurder zouden krijgen, die ongetwijfeld slechts door de matigheid van den huurprijs was verlokt geworden ze te nemen. Men was in dat gedeelte van het jaar 'twelk de almanak met den naam van lentetijd bestempelt, doch dat in den regel zich doet kennen door een mengeling van wind, regen, sneeuw en hagel die allesbehalve het genot geeft dat men in het eerste jaargetij verwacht. Dien dag ten minste viel er een dichte koude stofregen, die al wie zich buiten vertoonde met een koortsaanval bedreigde. Wie mocht dan wel zoo verlaten zijn en zoo door de ellende vervolgd worden dat hij bij zulk een akelig weêr moest verhuizen?

Het was een arme schoorsteenveger die, in den namiddag, aan de boven beschreven achterwoning verscheen, beladen met een hoog en breed houten koffer, waarvan de inhoud zeker niet zooveel woog als de kist waarin hij geborgen was. De man kon veertig jaar oud zijn; zijn mager gezicht was bedekt met dikke zweetdroppelen en droeg de sporen van ziekelijkheid en gebrek. Met zware stappen ging hij naar het kleinste der twee kamerkens en zette daar zijn koffer op den grond. Vervolgens verliet hij het gebouw weder om kort daarop terug te keeren met een stoel en een mand, waarin eenig keukengerief en ander huisraad lag.

Twee stroozakken, eenige versleten meubelstukken en een zakske steenkolen waren het doel van drie of vier nieuwe tochten, en de avond was reeds lang gevallen toen de arme man hijgend de deur van zijn woning sloot om haar dien dag niet meer te openen. De laatste reis kwam hij terug met een meisje van omstreeks tien jaar, dat in een ouden omslagdoek gewikkeld was en dat hij in de grootste kamer op den eenigen stoel dien hij rijk was, neêrzette, zoo voorzichtig als ware het van glas geweest.

‘Wel, Juleke, gij zijt zeker wel blij dat het afgeloopen is, niet?’ sprak de vader als of het kind al het werk verricht en hij niets anders gedaan had dan zijn eigen persoon te verhuizen. ‘Vindt ge niet dat het er hier veel schooner uitziet dan op het zolderkamerke waar we gisteren woonden? Ik geloof dat wij alles hebben. Wacht, nu zullen wij de boêl maar onmiddellijk meê op zijn plaats zetten ’

Hij nam dan ook de stroozakken op en legde die aan weêrszijden van den schoorsteen. Uit het koffer dat hij meê gebracht had, haalde hij een deken dat meer zwaar dan warm scheen te zijn, en bedekte daarmeê een der stroozakken. Een groot oud gordijn, waarvan het moeielijk zou geweest zijn de oorspronkelijke kleur te bepalen, werd met een nagel schuins boven het bed vastgehecht en vormde, toen het met behulp van een koord aan den tegenovergestelden muur van het vertrek was opgehangen, een soort beschot waarachter het meisje den nacht zou doorbrengen.

De inhoud van de mand, waarin bijna al het huisgerief bestond, werd zoo bevallig mogelijk op eene boven den haard geplaatste plank gerangschikt, welke de schouwveger deftig met den naam van schoorsteenmantel bestempelde. Al deze schikkingen waren in een zeer kort tijdverloop gemaakt; men kon merken dat de arme man zulk een taak reeds meermaals verricht had en hij kweet er zich dan ook van met een vlugheid waartoe men hem anders niet bekwaam zou hebben gerekend. Niettemin wendde hij van tijd tot tijd het hoofd naar den kant van het meisje, dat hem overal met den blik volgde en hem nu en dan met open mond bleef aanstaren.

Toen alles geschikt was, werd er vuur ontstoken in den kleinen haard en de stoel met de kleine er zoo dicht mogelijk bij geplaatst, terwijl de vader zich bij het hoofdeneind van zijn stroozak neêr zette. Zoodra het vuur een weinig warmte begon

te geven, sprong het meisje vlug van haar zetel op den grond, ontdeed zich van haren sjal, en dien op haars vaders knieën werpende, sprak zij op zachten, vleienden toon:

'Vader, nu gij op uw gemak zit, zal ik eens het eten halen dat wij in 't koffer gepakt hebben.'

Dit zeggende, trippelde zij naar de groote kist en nam er een brood uit met eenige gedroogde peren en twee harde eieren. Daarop spreidde zij de eetwaren over den stroozak en schoof het grootste gedeelte er van naar haar vader toe, dien zijne vermoeiende bezigheid hongerig had gemaakt.

'Vader,' zegde zij, na een oogenblik zwijgens, terwijl zij hem, met zichtbaar welbehagen, gretig van de eenvoudige spijzen zag eten, 'waarom hebt gij het koffer niet hier in deze kamer bij den haard gezet? In ons ander huis gebruikten wij het als een tafel en u ging er op zitten als ik den stoel had, en nu moet u zoo op den grond liggen.'

'Morgen krijgen wij een tafel, Julie. Ik moet verscheiden schoorsteenen vegen bij rijke menschen, en dan zal ik een oude tafel kunnen koopen bij de uitdraagster op den hoek. Ik zou het reeds gedaan hebben als ik niet een maand huur vooruit had moeten betalen.'

'Maar waarom hebt u toch twee kamers genomen, vader? Één zou immers genoeg voor ons zijn, en het koffer zou even als vroeger kunnen dienen.'

'Kindlief, de prijs is hetzelfde, omdat men niet dan door deze kamer in de andere kan komen, en ik heb bovendien mijne bijzondere inzichten, die ik u morgen, als het dag is, zal vertellen. Gij zult eens zien hoe goed het zal gaan; wij zijn nu in den tijd dat de schouw vegers het meest verdienen; ik wed, dat wij het van den zomer heel best zullen kunnen stellen.'

Te oordeelen naar den pijnlijken trek die op 's mans gelaat te bespeuren was, terwijl hij deze woorden sprak, scheen dat vooruitzicht op geluk zoo bijzonder schitterend niet te zijn. Hij weidde er dan ook niet langer over uit. Het meisje borg de overblijfselen van den maaltijd weg en ging weêr vlak naast haar vader op heur stoel zitten. Beiden bewaarden een diep stilzwijgen, en te verwonderen was dit niet. Wat toch zouden die arme, verlaten schepsels nog hebben kunnen zeggen, nadat zij elkander getroost en opgebeurd hadden? De vader kon moeielijk zijn dochterke over de wereld spreken, want die kende hij eigenlijk zelf niet. De ellende had hem reeds zoo vroegtijdig aangegrepen dat zij hem in een staat van doffe gelatenheid gebracht had, die aan verstomping of op zijn minst aan gevoelloosheid grensde. Niets kon hem uit die onverschilligheid opwekken, behalve zijn kind. Voor zijn dochterke alleen leefde, dacht en handelde hij.

Er heerschte tusschen die twee onwetende wezens eene genegenheid die geen ongeluk vermocht te verzwakken, eene diep gewortelde liefde, welke hen dagelijks op middelen deed bedacht zijn om elkanders leed te verzoeten. De vader streelde van tijd tot tijd dat bruingelokte, peinzend kopke, en bij elke liefkozing hield de dochter zijne ruwe, zwarte hand in de hare en streek er meê over hare zachte, ronde wangen. Geen aandoening zou het hart van den armen man sneller hebben kunnen doen kloppen dan dat zoet gestreel, en de Hemel alleen weet dan ook hoeveel liefde er in dat hart voor het lieve meisje school.

Zachtkens trok hij haar naar zich toe toen het vuur op het punt was van uit te dooven, en haar weêr in den sjal hullende, zette hij haar op zijne knieën en hield haar in zijne armen gedrukt tot dat zij in slaap was gevallen. Alstoen droeg hij haar, zoo voorzichtig als de teederste moeder het zou gedaan hebben, naar haar stroozak, dekte

haar zoo warm mogelijk toe en strekte zich vervolgens op den zijnen neêr, om de rust te genieten waaraan hij door de uitgestane vermoeienissen zooveel behoefte had.

De levensloop dezer twee minnende wezens was, gelijk zich denken laat, zeer eentoonig. Des morgens ging de vader uit om voor beiden het brood te verdienen, en gewoonlijk zag hij het kind dan niet vóór den avond weêr. Het was altijd met een beklemd gemoed dat hij de kleine alleen achterliet. Alvorens zich naar zijn werk te begeven, verzuimde hij nooit haar een warmen kus op het voorhoofd te drukkeu en haar van het

noodige te voorzien, en niets smartte hem zoo zeer dan dat hij haar niet met zich kon meênemen. Hadde zijn vrouw geleefd, dan zou zijne genegenheid zich wellicht niet tot één voorwerp bepaald hebben; hij zou misschien den omgang hebben gezocht van anderen die als hij door de fortuin verstooten waren, en door min gepaste middelen nu en dan voor eenige oogenblikken het besef van zijn toestand van zich hebben afgeschud. Zijne vrouw echter stierf toen zij aan hun eerste kind het leven schonk, en hij had van dien tijd af slechts oog en hart meer voor het pand hunner liefde. Het was gelukkig voor hem dat hij niet, als zoovele anderen, behoefte gevoelde zich rekenschap te geven van omstandigheden die het beter is niet te doorgronden. Waarom waren hij en zijn kind arm en verlaten? Waarom ondervond hij de minachting, den hoon en den smaad der rijken? Zulke vragen kwelden hem, Goddank, niet. Zijne rede, die van zijn vroegste jeugd door de onwetendheid binnen enge grenzen gehouden was, had daardoor den hoogmoed uit zijn ziel geweerd en in zijn geest slechts zooveel licht verspreid als noodig was om hem, zonder spijt of wanhoop, zijn weg te doen bewandelen. In deze kleinheid van geest dacht, om zoo te zeggen, zijn hart, en geen wonder is het daarom dat al zijn streven was, het geluk te bevorderen van zijn kind. En zijne liefde was wèl gezegend! Zijn hart vloeide, als het ware, over in dat zijner dochter, en deze gaf hem terug wat zij van hem ontvangen had. Wiegde hij haar op zijn schoot in slaap, zij van haar kant was het die 't eerst ontwaakte; verdiende hij de eetwaren die hij thuis bracht, zij wist ze, hoe jong ze ook was, naar zijnen smaak toe te bereiden; had hij, in zekeren zin, van een kind een volwassen mensch gemaakt, het meisje legde er zich op toe, zijne behoeften te raden en te bevredigen. Welk eene vreugde smaakten zij wanneer zij in den zomer des zondags hand in hand de frissche. buitenlucht gingen inademen! Wat een genot verschaften hun de bloemen die zij van de heggen plukte en tot een ruiker vereenigde! hoe lekker was het drooge brood waarmeê zij, aan den kant eener sloot gezeten, zich versterkten! Wees geloofd, goede God, die de vreugde van den arme doet zijn wat de rijke versmaadt!

Het was de herinnering aan de blijdschap welke Julie in die zomerdagen betoonde, het was de gedachte, hoe de koele lucht hare wangen met een blos bedekte en hoe de geurige bloemen hare oogen van vreugde deden glinsteren, die den schouwveger had bewogen een frank of twee meer in de maand te besteden en de verlaten kamers te huren. Hij had opgemerkt dat de achterste het daglicht ontving door een raampke van waar men het uitzicht had op een hof, en hij had bij zich zelven gedacht dat zij, met daarnaar te zien, de eenzame uren zou kunnen korten die zij zonder hem moest doorbrengen. Dit raam was, wel is waar, zeer smal en zoo hoog dat ieder ander dan de schoorsteenveger het een dakvenster zou genoemd hebben, doch met behulp van het koffer en een stoel zou het kind er bij kunnen, en de hof was bovendien hooger gelegen dan het oude huis, zoo dat hij met het raam bijna gelijk lag.

Het meisje gevoelde zich recht verheugd over de verandering die door deze omstandigheid in hare gewoonten gebracht werd. Alvorens uit te gaan, zette de vader haar op haren observatie-post, en toen hij haar eenige keeren zonder moeite van haar verhevenheid naar beneden had zien komen, vertrok hij zonder kommer of vrees en met een ruimer hart dan hij gewoon was. Het onschuldig vermaak der kleine werd de bron van een voortdurend genot. De hof was tamelijk groot en werd zelden bezocht; hij behoorde bij een rijk, groot huis waarvan de eigenaars zeker aangenamer wandelplaatsen hadden; het meisje zag er slechts, van tijd tot tijd, een ouden hovenier,

bij wiens nadering zij altijd haastig haar hoofdje terugtrok en zich in de duisternis van het kamerke begaf als een verschrikte, vreesachtige vogel.

De lente was eindelijk voor goed teruggekeerd; een warme lucht had den laatsten adem van den winter voor haar weggedreven en onder haar weldadigen invloed ontplooiden de bloemknoppen hunne blaadjes en kwam er een nieuw leven in struik en heester. Het kind, gerust gesteld door de eenzaamheid die in den hof heerschte, had zich verstout het raam te openen, en leunend op de ijzeren tralies die er voor geplaatst waren en die de naaste buurman tot zijn veiligheid noodig geoordeeld had, sloeg zij met verrukking de herleving der natuur gaê. Voor de eerste maal haars levens ademde zij met volle teugen de liefelijke geur der viooltjes in vermengd met die der rozen en hyacinthen.

Op zekeren dag echter ontwaarde zij iemand anders dan den hovenier in den hof. Een schoon, blond meisje ging met lichten stap langs de groote perken, nu en dan stil staande om aan deze of gene geliefkoosde bloem te ruiken. In hare nieuwsgierigheid dacht Julie er eerst aan om haar hoofd terug te trekken toen de schoone maagd zich reeds bijna in de onmiddellijke nabijheid van het raam bevond. Hunne blikken ontmoetten elkander, en het vreesachtige kind klom haastig van de verhevenheid af zonder dien dag weêr naar buiten te durven zien.

Des anderen daags kwam de dame weêr in den hof en zag wederom het kind aan, doch ditmaal met een zachten glimlach om de lippen. Die glimlach was zoo bekoorlijk dat het kind nu niet meer bang was en met gespannen aandacht elke beweging der wandelaarster gaê sloeg. Toen deze den ganschen hof doorgewandeld had, kwam zij als bij toeval langs den kant van het raam terug, en voor dat Julie nog een enkele poging had kunnen doen om zich aan haar oog te onttrekken, bleef de dame schielijk voor haar staan en zegde:

'Dag, lieve kleine, vindt gij het hier niet schoon in mijnen hof?'

Het meisje antwoordde niet, en haar wantrouwige houding zou menigeen stellig den lust benomen hebben op nieuw te beproeven een gesprek met haar aan te knoopen, doch onder het zijden kleed dat de jonge dame aanhad, klopte een edel en gevoelig hart, en met haar scherpziend oog had zij op het ernstig gelaat der kleine eene geschiedenis gelezen die haar innig trof.

'Zeg mij eens, hoe gij heet?' hernam zij, een weinig naderbij tredende, en met hare blanke, fijne hand zachtkens op die van het meisje tikkende dat zich aan de ijzeren tralies vast hield.

'Julie,' was het nauw hoorbaar bescheid.

'Zoo, Julie? Dat is een schoone naam; houdt gij veel van bloemen?'

'Vader zegt ook dikwijls Juleke,' vervolgde de kleine, als of zij de laatste vraag niet gehoord had, doch hare hand antwoordde voor haar, want bedeesd stak zij die naar de narcissen uit, welke de jonge dame in de hare hield.

'Gij krijgt mijn bouquet als ik u een kus mag geven,' hernam de bezoekster.

De voorwaarde was voor het meisje niet licht; niettemin stak zij haar hoofdje tusschen de traliën door en ontving op haar voorhoofd een zoen zoo innig dat het er van begon te gloeien.

De minzaamheid der onbekende bleef de kleine den ganschen dag door den geest spelen en vervulde haar evenzeer met vreugde als het bezit van den ruiker. De witte bloemen werden verzorgd, beroken en beschouwd zoo als de jongeling die er zijn naam aan gaf nooit een bloem had gedaan. Het was bijna treurig te denken dat al die oplettendheden bewezen werden aan wie er niets van kon gewaar worden.

De zomer was voor de kleine eene aaneenschakeling van genotvolle dagen. De jonge dame liet geen dag voorbij gaan zonder het een of ander te brengen: hetzij bloemen, vruchten, prenten - dingen zonder waarde, doch die door de aanraking van hare edelmoedige hand in schatten herschapen werden. Doch meer nog dan dit alles behaagde het kind haar zoete glimlach, de liefelijke toon harer stem en haar zachte, teedere blik.

Toen de verwelkte blaêren van de boomen vielen en, op den adem van den herfstwind, door den tuin heen dwarrelden, begonnen de wangen der kleine te verbleeken, en de jonge dame, na zich herhaalde malen er over verontrust te hebben dat zij haar beschermeling slechts zelden meer zag, besloot op een avond het oude huis binnen te gaan om haar een bezoek te brengen. Dit werd weldra een harer zoetste gewoonten, en door menige gift trachtte zij de armoedige schouwvegerswoning wat minder ongezellig te maken. Het kind kreeg eenige warme kleêren, de steenkolenbak werd ruimer voorzien, kortom, bijna iederen dag kwam er een surprise uit de mand die de goede dame bij zich had. Het meisje nam alles met blijdschap aan, doch van hare lippen was de vroolijke glimlach geweken die vroeger haar gelaat verhelderde als zij hare weldoenster zag en na eenigen tijd sprak zij bijna geen woord meer gedurende de bezoeken der edelmoedige dame, bij wie zij dan altijd op den schoot zat.

Op zekeren avond dat de milddadige maagd weêr de oude woning binnen trad, ontmoette zij in den gang een man die haar vroeg waar het kleine meisje woonde.

Eenigzins verwonderd, daar zij wist dat de schouwveger met niemand omgang had, antwoordde zij:

‘Wat moet gij van haar hebben? zij is alleen hier; haar vader is nog niet thuis gekeerd.’

‘O, ik weet dit maar al te goed; hij is omver gereden geworden en bijna verpletterd ook; men heeft hem naar het gasthuis vervoerd, en nu kwam ik zijn dochterke zeggen om zich niet ongerust te maken. De arme kerel is zoo bezorgd voor haar!’

‘Och God, och God!.... Vriendlief, ik zal het haar wel mededeelen, zoo gij er niet tegen hebt.’

‘In het geheel niet,’ antwoordde de man; ‘gij zult mij daar integendeel een dienst meê bewijzen. Ik wist niet recht goed hoe ik het zou aanleggen. Maar vergeet vooral niet haar te zeggen dat hij er nog best van op kan komen.’ Met deze woorden zette hij zijn muts weêr op het hoofd en ging heen.

Niet weinig ontroerd, maar toch met schijnbare koelbloedigheid, begaf de liefderijke jonge dame zich naar het jonge meisje om haar in zoo flauw mogelijke kleuren het ongeluk meê te deelen dat haar vader overkomen was.

‘Hij zal dus,’ zoo voegde zij er bij, ‘van avond niet thuis komen, en het is daarom 't best dat gij bij mij van nacht slaapt; morgen kunnen wij hem dan zamen gaan opzoeken.... Toe, lieve, ween maar niet: hij zal wel spoedig beter zijn, en gij zult eens zien hoe goed hij in het gasthuis verzorgd zal worden.’

Het kind weende inderdaad en wrong de kleine handjes in stille wanhoop. Het sloeg echter het aanbod niet af, en met het hoofdje tegen den arm der goede juffrouw leunende, ging het met haar meê naar hare woning.

Toen beiden den volgenden morgen in het gasthuis kwamen, was de vader van het meisje reeds gestorven. Hij had eenige uren te voren den geest gegeven; den ganschen nacht, vertelde men, had hij niets anders geroepen dan: ‘Zorg.... Juleke,’ woorden waarvan niemand den zin begrepen had. De jonge dame vatte dien zeer wel, en de laatste wil van den ongelukkige werd dan ook niet miskend. Zijn dochterke

werd door de eenige vriendin die de Voorzienigheid het geschonken had, opgenomen en met de teederste zorgen omringd.

Doch de vader was daarboven zeker niet gelukkig zonder zijn geliefd kind. Toen de bloemen weêr begonnen te ontluiken, stierf het meisje zachtkens in de armen harer weldoenster, en haar dood was zoo kalm, dat de jonge dame dien nauwelijks durfde betreuren.

Het is van haar dat ik de geschiedenis van het meisje gehoord heb; zij heeft ze mij verteld op een winteravond, terwijl zij een allerliefst blond meisje van één jaar in slaap wiegde, en ten slotte zegde zij, een traan wegwisschende die uit hare oogen op de roode wang van het wichtje gevallen was:

'Nu kunt gij ook raden waarom ik mijn kleine den naam van Julie gegeven heb. Ik heb haar zielslief, doch nooit zal zij mij toch deze zoete herinnering mijner jeugd en het dochterke van den schoorsteenveger kunnen doen vergeten.'

MARIE R.

De zeven wonderen der wereld.

Er zullen weinig menschen zijn die, zelfs al maakten zij geen bepaalde studie van de algemeene geschiedenis, niet eens van de zeven wonderen der wereld hebben gehoord. Doch wat de lotgevallen geweest zijn van de gedenkstukken der kunst welke door hunne pracht of grootte dien naam verworven hebben, dat is wellicht minder algemeen bekend, en het komt ons daarom niet ondienstig voor er het een en ander van te vertellen.

Vooreerst moeten wij echter zeggen dat de ouden het omtrent 't getal der wereldwonderen niet eens zijn, want bij sommige schrijvers vinden wij er zelfs veertien of vijftien opgesomd. Tegenwoordig worden evenwel als zoodanig slechts genoemd de hangende hovingen en de muren van Babylon, de egyptische pyramiden, het beeld van den olympischen Jupiter, de colossus van Rhodes, de vuurtoren van Alexandrië, de tempel van Diana te Ephese, en het mausoleum van Artemesia.

De hovingen van Babylon, die op last van koningin Semiramis aangelegd werden, geleken zoovele Edens of aardsche paradijzen. Zij lagen op terrassen die door gewelven en zuilen gesteund werden; een helder water, dat door hydraulische werktuigen naar boven gespoten werd, onderhield de frischheid der ontelbare bloemen en boomen die men er aantrof. De inneming van Babylon door Darius, den zoon van Hystaspes, bracht een gevoeligen slag toe aan de bloeiende welvaart dezer oude hoofdstad van Assyrië. Zij ging voortdurend achteruit totdat Seleucus Nicator, op drie honderd stadiën van hare muren, de stad Seleucia van vestingwerken voorzag. Deze werd door verloop van tijd hare mededingster en had ten tijde. van Strabo, toen Babylon voor een groot gedeelte verlaten was, den vroegeren bloei van deze overgeërfd. Omstreeks het jaar dat het tweede perzische rijk door de Arabieren veroverd werd, stortte de zuilenrij waarop de hovingen van Semiramis rustten, ineen, en het verwoestingswerk der eeuwen is zoo groot geweest, dat men tegenwoordig zelfs niet meer met zekerheid de plaats kan bepalen waar Babylon gestaan heeft.

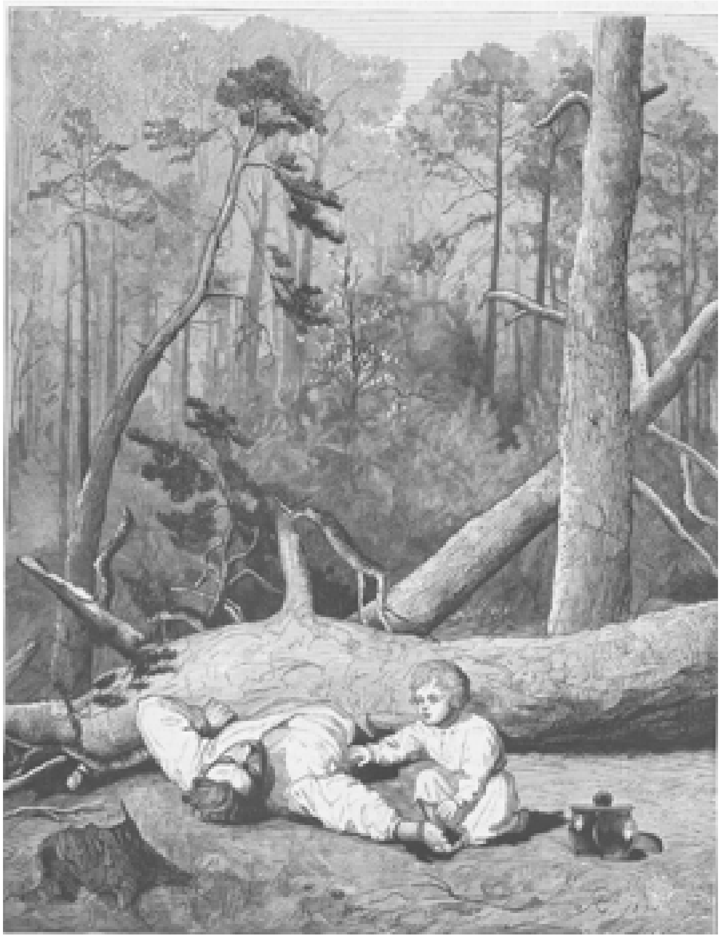

DOOR EEN BOOM VERPLETTERD.

Even als de hovingen, werden ook de steenen *muren van Babylon* ouder de regeering van koningin Semiramis vervaardigd. Zij waren verbonden door honderd koperen poorten en hadden eene hoogte van tweehonderd voet bij vijftig voet breedte; volgens sommigen konden niet minder dan tien wagens naast elkander er over heen rijden. Zij werden door Darius verwoest toen de Babyloniërs zijn toorn hadden opgewekt door tegen hem in opstand te komen.

Van de *egyptische pyramiden* sprekende die onder de zeven wonderen der wereld gerekend worden, heeft men het oog op de drie grootste, die door Ghizé opgericht werden, en waarvan er

één 2650 voet in omtrek en 500 voet hoog is. Rondom deze gevaarten verheffen zich kleinere pyramiden, die allen als grafzuilen zijn gebruikt geworden; vroeger waren zij veel talrijker, doch verscheidene er van zijn door de roofzuchtige Arabieren vernield, die de graven omwoelen in de hoop er kostbare voorwerpen te vinden, en mummiën bij wijze van brandstof gebruiken. De drie reusachtige pyramiden werden vóór eenige jaren door Mehemet Ali bestemd om voor den dam langs den Nijl te dienen. De ontzaglijke blokken arduinsteen waardoor zij gevormd zijn en die eene lengte van dertig voet hebben, maakten hen daartoe bijzonder geschikt. Gelukkig voorkwamen de fransche ingenieurs die in dienst van den pacha waren, dat aan het vernielingsplan uitvoering gegeven werd.

DE SLOTBEWONERS, NAAR HUGO MERLE.

Het beeld van den olympischen Jupiter, dat van goud en ivoor gemaakt was, stond in den tempel van Olympia, waarvan een Franschman niet lang geleden de overblijfselen ontdekt heeft onder den door de jaarlijksche aanslibbingen van de Alphea opgehoogden grond. Men heeft de oude vloer van mozaïek terug gevonden en het zwarte marmer waarop, volgens Pausanias, het beeld rustte. Wat dit zelf betreft, men kan begrijpen dat er weinig kans bestond dat het onder de ruïnen aanwezig zou zijn. Immers, een zoo kostbaar stuk, een reus, om zoo te zeggen, van goud en ivoor, die, ofschoon op een troon ge-

zeten, niet minder dan zestig voet hoog was, kon moeielijk ontkomen èn aan de hebzucht in het algemeen, èn aan de vernieling der afgoden, welke bij den val van de heidensche eeredienst plaats vond.

Het ontstaan van den *colossus van Rhodes,* een beeld van Apollo in koper, was een gevolg van het beleg dier stad door Demetrius, koning van Macedonië. Nadat deze vorst geruimen tijd te vergeefs de vesting belegerd had, sloot hij vrede met de inwoners en geeft hun al de oorlogswerktuigen waarvan hij zich bediend had. De gemeente verkocht ze en gebruikte het geld dat er van gemaakt werd voor de oprichting van dezen colossus (301 vóór Kristus). Het beeld was zeventig ellebogen (105 voet) hoog, en men had veertien dagen noodig om het te plaatsen. De vaneen staande beenen rustten op de twee havenhoofden en verleenden, tusschen zich heen, een vrijen doortocht aan de schepen. Dit reusachtig beeld bleef slechts 66 jaren op zijn grondvesten staan: in 235 vóór Kristus' geboorte werd het door een aardbeving omver geworpen, en gedurende ruim 900 jaren liet men de brokstukken liggen als of zij hoegenaamd geen waarde hadden. In het jaar 672 na Kristus verkochten de Arabieren ze aan een joodschen koopman, die er niet minder dan negenhonderd hutten meê voorzag van koper.

De *vuurtoren van Alexandrië,* die omstreeks drie eeuwen vóór Kristus op last van koning Ptolomeus Soter vervaardigd werd, bestond uit verscheidene ronde gewelven die steeds kleiner werden en in een vuurtoren eindigden welke de schepen tot baken diende. Van zijn top kon men, dank zijne buitengewone hoogte, een schip op honderd mijlen afstands zien. Hij werd gedeeltelijk vernield omstreeks het jaar 658 na Kristus, toen de mahomedaansche generaal Amru, na zich van de stad meester gemaakt te hebben, de versterkingen liet verwoesten. Ten tijde der kruistochten was de vuurtoren vergaan op eene lengte van honderd vijftig ellebogen na, terwijl er tegenwoordig zelfs geen spoor meer van te ontdekken is.

Alle Grieken van Klein-Azië hadden bijgedragen tot den opbouw van den prachtigen *tempel van Diana te Ephese,* die 485 voet lengte bij 220 voet breedte had, en waarvan het zestig voet hooge gewelf op honderd zeventig marmeren kolommen rustte. Het beeld van Diana dat men er vond, was van zuiver goud en ivoor vervaardigd. Het is van algemeene bekendheid dat dit gebouw in het jaar 354 vóór Kristus verbrand werd door zekeren Erostratus, die door deze snoode daad zijn naam onsterfelijk hoopte te maken - waarin hij dan ook volkomen gelukt is. Lang geleden heeft men de overblijfselen van den tempel onder den grond begraven gevonden.

Het mausoleum van Artemesia heeft zijn ontstaan te danken aan eene ontroostbare weduwe met name Artemesia, die in de vierde eeuw vóór Kristus' geboorte leefde. Nadat deze vrouw langen tijd de assche van haar man, koning Mausola van Carie, had vereerd door die te mengen met het water dat zij dronk, besloot zij zijne nagedachtenis door een ander blijk van toegenegenheid hulde te brengen en liet, door den beroemdsten kunstenaar, in de stad Halicarnassus een praalgraf voor hem maken, zoo prachtig dat alle gedenkteekens van dit soort voortaan mausoleums genoemd werden. Elke gevel prijkte met zes en dertig heerlijke zuilen, alsook met een aantal beelden en bas-reliefs. Boven het gebouw verhief zich een schoone pyramide, op welker top een met vier paarden bespannen wagen stond, die op zich zelf een meesterstuk van snijwerk was.

Van de zeven wonderen der wereld had Artemesia's mausoleum het zonderlingste lot: de ridders van Sint Jan uit Jerusalem herschiepen het, toen zij meester waren van de steden Rhodes en Halicarnassus, in een fort, dat nog bestaat.

Het barbaarschte volk der aarde.

Roof en diefstal worden door de wilde volken niet als onteerende misdaden beschouwd, maar zijn naar hunne meening den dappere volkomen waardig. Nergens echter is de roofzucht zoo sterk en algemeen als bij de Kurden in Klein-Azië. Volgens de begrippen dezer volksstam, behoort het rooven tot de schoonste heldendaden welke men verrichten kan, en elke beroemde kurdische hoofdman heeft niet slechts tegen de turksche pacha's en de ongeloovige Russen gestreden, maar ook karavanen geplunderd en de dorpen der kettersche Adjistanen onveilig gemaakt.

Intusschen is men in het Oosten algemeen 't gevoelen toegedaan dat de Kurd bij zijne roofzuchtige ondernemingen zich toch menschelijker gedraagt dan de Tartaar, de Turkoman of de Bedouïen. Wanneer niet de plicht der bloedige wraak het gebiedt, vermoordt hij nooit dengene dien hij uitgeplunderd heeft en onthoudt zich zelfs van elke mishandeling indien men zich niet te weer stelt.

In de provincie Erivan heeft zich meer dan eens het geval voorgedaan dat de Kurden, nadat zij den dorpsbewoners al hun goed, tot zelfs het hemd van hun lijf hadden ontnomen, in plaats daarvan hunne eigen slechte kleêren ten geschenke achterlieten. Ook geven zij niet zelden de armsten uit de geplunderde dorpen eenige levensmiddelen terug, om hen voor den hongerdood te bewaren.

De bloedigste veeten en de uitroeiing van geheele stammen zijn dikwijls het gevolg van een enkel vergrijp. Bij de Kurden bestaan er echter buiten den dood nog andere middelen ter verzoening en is de mogelijkheid niet uitgesloten om den ten val gedoemden misdadiger te redden. Stort zich de schuldige met den sabel op den rug en in een kleed van boomwol, dat het doodshemd genoemd en als een teeken van algeheele onderwerping beschouwd wordt, in de hut van zijn vijand, - door welke verrichting hij te kennen geeft dat hij zijn leven in de handen van den beleedigde stelt, - dan eischt wel niet de wet, maar het gebruik dat de rouwmoedige vergeven worde. Smaad en hoon worden het deel van hem die den weerloozen, verootmoedigden vijand eenig leed zou aandoen. Door den nacht der barbaarschheid van deze bergbewoners flikkert dus, zoo als men ziet, toch nog een zwakke lichtstraal van beschaving, een vonk die misschien slechts een weinig zou hoeven aangewakkerd te worden om weldra hoog op te flikkeren.

Eene schaakpartij.

De geschiedenis van het muzelmansche koninkrijk Grenada biedt een rijken schat aan van beurtelings zonderlinge, treffende en pikante voorvallen. Het volgende, dat deze drievoudige eigenschap heeft, is zeker wel een der meest wetenswaardige.

Toen koning Mahomet VI in 1396 den troon beklommen had ten nadeele van zijn ouderen broeder Jousouf, liet hij dezen prins in het fort Salobrena opsluiten.

Twaalf jaar na dien zat Jousouf nog in zijn kerker, toen Mahomet door een ongeneeslijke ziekte werd aangetast, en ten einde de kroon op zijn zoon zou overgaan, last gaf om zijn broeder te dooden.

Het bevelschrift dat de commandant van het fort ontving, was van den volgenden inhoud: ‘Algaïde van Salobrena, mijn dienaar, - zoodra de luitenant mijner garde,

Ahmed-ben-Xarac, u dit stuk zal bezorgd hebben, zult gij Cid Jousouf, mijn broeder, van het leven berooven, en mij per keerenden bode zijn hoofd doen geworden. Ik reken op uw iever om mij te dienen.'

Toen Ahmed te Salobrena aankwam, was de prins met Algaïde een schaakpartij aan 't spelen. Zij zaten op zijden, met goud bestikte kussens en de vloer der kamer waarin zij zich bevonden, was met zware tapijten van dezelfde stof bedekt, want tot dan toe was Jousouf met onderscheiding behandeld geworden.

Niet zoodra had Algaïde het noodlottig geschrift doorloopen, of een diepe onrust en ontroering maakten zich van hem meester; Jousouf had door zijne uitmuntende hoedanigheden aller harten gewonnen, en Algaïde, die meer dan iemand in de gelegenheid was geweest om de verdiensten van den prins te leeren kennen en te waardeeren, had de innigste genegenheid voor hem opgevat.

Desniettemin zette Ahmed hem aan om den last des konings te volbrengen, en Algaïde was zoozeer buiten zich zelf, dat hij geen woorden kon vinden om den gevangene meê te deelen welk lot hem wachtte.

Jousouf, de treurige waarheid vermoedende, nam den bevenden commandant het bevelschrift uit de handen en verzocht hem, na het doorlezen te hebben, de voltrekking van het vonnis eenige uren uit te stellen, opdat hij van zijne vrouwen afscheid zou kunnen nemen.

Alstoen zegde Ahmed dat aan dit verzoek niet voldaan kon worden, aangezien er een uur bepaald was waarop hij in Grenada terug moest zijn, en wel op straffe van zelf ter dood gebracht te zullen worden.

'Welnu,' sprak Jousouf, 'sta mij dan ten minste toe om mijn laatste schaakpartij uit te spelen.'

Nadat Ahmed, ofschoon niet zonder tegenzin, zijn toestemming gegeven had, hervatte de prins het spel en verzocht Algaïde hetzelfde te doen; doch deze was zoo gejaagd, dat hij moeite had zijne stukken te verzetten en herhaaldelijk onoplettend heden beging, welke Jousouf hem telkens onder het oog bracht.

De partij was zoogoed als uit toen twee ruiters uit Grenada, die in galop waren komen aangereden, het vertrek binnen stoven, den prins het overlijden van Mahomet aankondigden en hem als den nieuwen vorst van Grenada huldigden door hem de hand te kussen,

Jousouf kon nauwelijks aan deze plotselinge lotsverandering gelooven, doch het leed niet lang, of andere ruiters kwamen de tijding bevestigen en hem zeggen dat het volk hem met levendig ongeduld verwachtte.

Dit is ongetwijfeld een der merkwaardigste bewegingen die het rad der fortuin ooit gemaakt heeft en geen schaakpartij ook eindigde ooit zekerder met het verkrijgen van een begeerden koning.

Overigens, Jousouf III was het geluk dat hem ten deel viel wel waard: zijne regeering strekte niet weinig om den bloei van Grenada te verhoogen, en door Gibraltar op de Afrikanen te veroveren, bezorgde hij zijn land zoowel een aanzienlijk voordeel als een grooten roem.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)

Op de heide.

Reeds lang was de avond gevallen, toen Herman van Strijen met zijn schildknaap de overwelfde poort doorreed van 's heeren Van Duivenvoordes burchtslot en den terugweg aannam naar zijne eigene nederige burcht. Donker was het buiten, want de maan, die haar laatste kwartier was ingetreden, was nog achter den gezichteinder verborgen, terwijl zwarte wolken den hemel bedekten en de scherpe noord-oostenwind gierend door het kaal geboomte huilde. Langzaam stapte de ridder vooruit op den eenzamen, donkeren weg; niet uit vreeze echter van te verdwalen, want te dikwijls had hij hier rondgezworven, zelfs in den hollen, stikdonkeren nacht, maar hij was thans geheel verdiept in zijne sombere overpeinzingen, en de beelden van

het verleden rezen telkens met onweêrstaanbaren drang voor het oog zijner ziel op.

Als kind reeds had hij jonkvrouw Aleide gekend; hij was toen een aankomende knaap en een lust was het voor hem met het vroolijk, dartel meisje te spelen op de bloemperken van den slottuin, haar rond te leiden in de uitgestrekte diergaarde van het kasteel, door heer Willem van Duivenvoorde met zooveel zorg en kosten aangelegd, waar hij haar de namen leerde van al de zeldzame vogelen en andere dieren; een genot was het voor hem met haar te dwalen door het sombere bosch, of haar, onder de schaduw van een breeden eik gezeten, met kinderlijke eenvoudigheid de sprookjes te verhalen van 's grooten Kareis dappere ridderschap, van de roemrijke kruisvaarders en zoovele andere helden, ofwel haar iets voor te lezen uit de vermaarde werken van Maerlant, Melis Stoke of Jan van Heelu, want zijn zorgzame en verlichte vader, ridder Roger van Strijen, zich verheffende boven het bekrompen denkbeeld: dat de kunst van lezen en schrijven den edelman, bestemd om de wapenen te hanteeren, onwaardig is, had hem reeds vroegtijdig door een geleerden monnik in die kunst laten onderrichten. Zoo groeiden Herman van Strijen en jonkvrouw Aleide als te zamen op, en toen heer Willem van Duivenvoorde hem later als schildknaap in zijn dienst nam, had deze gelegenheid haar nog meer te zien, ofschoon reeds toenmaals die innige en kinderlijke genegenheid bij den aankomenden jongen man eene andere richting begon te nemen.

Later - het mocht twee jaar geleden zijn - had de dappere schildknaap gelegenheid zich te onderscheiden in een heirtocht tegen de Stichtenaars aan de zijde van zijn heer en meester. Zijne belooning was de ridderslag, hem gegeven door den ruwaard Albrecht in persoon, en toen kort daarop zijn vader overleed, beleende Willem van Duivenvoorde hem met het slot Ten Horst en het vrije gebruik van de omliggende landerijen en hoeven. Aleide was in dien tusschentijd tot eene schoone jonkvrouw opgegroeid, maar de jeugdige ridder durfde thans nauwelijks de oogen meer tot zijne voormalige speelgenoote opslaan. Zij - de rijke erfdochter der Van Duivenvoordes, wier uitgestrekte bezittingen en vrije eigendommen in geen twee dagreizen konden rondgewandeld worden; hij - arm in goed en niets bezittende dan zijn zwaard en het slot, hem door zijn voormaligen meester in leen afgestaan! Kon zij door hare geboorte en haar rijkdom niet met eere verschijnen aan het schitterende hof der hollandsche graven, en zou de machtigste edelman van het graafschap het zich niet tot eene eer en een geluk rekenen haar als burchtvrouw binnen de muren van zijn slot te voeren? 't Is waar, heer Willem van Duivenvoorde was hem wel genegen, maar zou die genegenheid ooit zooverre gaan, dat hij hem - den arme! - de hand van zijn eenig kind zou kunnen schenken? En dan jonkvrouw Aleide zelve, - zou zij hem ooit als echtgenoot willen aannemen, hem, die niets aan te brengen had dan zijn ridderlijk zwaard, zijn aloud en onbevlekt blazoen? Kon hij van hare zijde wel eenige hoop koesteren? Had de vertrouwelijkheid harer kinderlijke jaren niet plaats gemaakt voor eene stijve, afgemeten vriendelijkheid naarmate zij tot eene statige jonkvrouw opgroeide? Nauwelijks waagde hij het meer het slot nog te bezoeken, en zóó hij het een enkelen keer deed, was de jonkvrouw verward, stug bijna, als schaamde zij zich de vertrouwelijkheid van vroeger.

Dat alles woelde hem door den geest op den rit langs den eenzamen terugweg; nog bitterder zouden zijne gedachten worden. Een jaar geleden had zich een ander ridder in de nabuurschap neêrgezet. Men fluisterde elkander toe dat Florus Halvenaar rijk was, dat hij in het Sticht uitgestrekte goederen bezat; daarenboven was hij schoon

en jong; aan den moed van den leeuw paarde hij de sluwheid der slang èn de onbeschaamdheid van den wolf. En Floras Halvenaar bezocht menigwerf het slot van den ridder Van Duivenvoorde en er werd gefluisterd in de streek, dat de fiere Halvenaar en de statige jonkvrouw een schoon paar zouden zijn.... Had de eerste zich dien morgen niet gemeenzaam aan de zijde der jonkvrouw geplaatst en had zij niet gebloosd bij de ontmoeting? En toen hij het geluk had haar in het woud te redden van de slagtanden des evers, was zij toen niet eene onmacht nabij bij het hooren van zijn naam? Wat baatten hem de erkentelijkheid des vaders, de bewondering der gasten: zijn hart vroeg genegenheid en toewijding - en juist van die gevoelens had hij geen schaduw kunnen ontdekken. Zoo hij nog slechts de gelegenheid had kunnen vinden zijn hart voor haar uit te storten, dan ware hij ten minste verlost geweest van die pijnigende onzekerheid; maar het noodlot had hem wel lof en eere, maar geen kalmte en rust gegund.

Droef te moede reed hij daarom verder in den duisteren avond; weldra moest hij een zijweg inslaan en kwam hij op de uitgestrekte heide, waarover een smal en hobbelig pad naar zijn slot voerde. Nog immer hadden ridder en schildknaap geen woord met elkander-gewisseld, want hoe lang de tocht den laatsten viel, hij had het stilzwijgen van zijn meester geëerbiedigd. Maar op de eindelooze heide, waar eene akelige stilte heerschte als die des grafs, terwijl de snerpende wind door het gelaat sneed, werd het hem bang te midden dier eenzaamheid en waagde hij de vraag:

‘Zouden we onze paarden niet tot wat meer spoed aanzetten, heer ridder; de nacht is donker en de heide eenzaam; zonder harnas of zwaard kon ons licht eenig leed overkomen.’

Herman van Strijen antwoordde niet; zijne gedachten dwaalden te verre af om de opmerking van zijn reisgezel verstaan te hebben.

Weêr eene poos reden de beide mannen langzaam en zwijgend naast elkander voort; eensklaps vernam de schildknaap hoefgetrappel achter zich, en door een bang voorgevoel bevangen, sprak hij nogmaals:

‘Heer ridder, ik verneem het getrappel van paarden in onze nabijheid.... zoo wij onze rossen de sporen gaven om uw slot te winnen?’

‘Zijt gij bevreesd, knaap?’ vroeg Herman van Strijen, thans eerst uit zijne martelende gedachten opschietende.

‘Bevreesd voor *uw* leven, heer,’ hernam de schildknaap, zonder zich door het harde woord zijns meesters gekrenkt te gevoelen.

‘Kind, waartoe die noodelooze bezorgdheid?’ klonk het thans met meerdere welwillendheid van 's ridders lippen.

Maar eer nog de schildknaap kon antwoorden, waren een vijftal ruiters de beide mannen in vliegenden ren genaderd en bijna gelijktijdig klonk het uit twee monden:

‘Herman van Strijen!’

‘Florus Halvenaar!’

Er volgde een oogenblik van spanning en stilte. Weldra echter trad Halvenaar vooruit en zijn mededinger den handschoen in het aangezicht werpende, riep hij hem met donderende stem toe:

‘Ik daag u uit ten kamp op leven en dood!’

‘Vermetele, durft gij aldus 's graven vrede verbreken en een ridder bij duisteren nacht eene beleediging naar het gelaat slingeren!’ riep Herman van Strijen wien het rood der verontwaardiging naar het aangezicht steeg.

‘Vrede!’ huilde de aanrander, ‘gij zijt mijn vijand en ik eisch uw bloed, nog op deze stonde!’

‘Ik ben bereid u morgen bij dag in een eerlijken kamp te bevechten; de beleediging, mij aangedaan, kan slechts met bloed uitgewischt worden,’ hernam Van Strijen, in billijken toorn ontstoken.

‘Morgen! Neen heden nog zult ge sterven als een hond!’ brulde de aanrander en hij liet er onmiddellijk den uitroep op volgen: ‘Aan mij, mannen van Halvenaar!’

‘Strijen! Strijen!’ klonk de wapenkreet van den aangevallene, die zich plotseling door vijf mannen besprongen zag.

De moedige schildknaap stond reeds zijn meester ter zijde en het vreeselijk nachtelijk gevecht nam een aan vang. Wat baatten hier koenheid en ridderdeugd in den stikdonkeren nacht, waar men ongeharnast kampte tegen een verraderlijken en overmachtigen vijand! Zoo Herman van Strijen zijn goed ridderzwaard onder zijn bereik had gehad, zou hij zich nog den ongelijken strijd getroost hebben, maar zijn eenig wapen bestond in den korten jachtdolk, waarmede hij zich echter zoo goed mogelijk verweerde. Geen oogenblik dacht hij er aan zich door de vlucht te redden, maar bleef den wanhopenden kamp volhouden, trouw ondersteund door zijn schildknaap, die volgens den plicht eens edelmans zijn meester met zijn eigen lijf dekte. Van weêrszijden poogde men elkander uit den zadel te lichten; dicht vielen de slagen; kreten van smart en woede klonken over de kale vlakte; moedig hielden de beide verdedigers stand tegen de meer dan dubbele overmacht, al voelden zij ook het lauwe bloed uit menige wond stroomen. Lang had de strijd nog kunnen duren, doch de snoode Halvenaar geeft een der zijnen een teeken, de ruiter stijgt af, en in de duisternis brengt hij het paard van Herman van Strijen een diepe wonde in de borst toe. Op hetzelfde oogenblik stort de onversaagde ridder op den besneeuwden grond en, weerloos, onder het stuiptrekkende dier.

‘Strijen! Strijen!’ galmt nogmaals in wanhopende klanken 's ridders wapenroep over de heide en een seconde later trilt een rauwe smartkreet door de lucht. Een nieuwe strijder is opgetreden en donderend klinkt het uit zijn mond: ‘Aan mij, mannen van Strijen!’

Plotseling verandert het tooneel; de overmachtige en overmoedige aanranders zijn eensklaps in den duisteren nacht verdwenen. Slechts één hunner bleef achter: de ongelukkige die op bevel zijns meesters afgestegen was en des ridders ros geveld had. Rochelend ligt hij op de heide uitgestrekt en uit een diepe wonde ontsnapt met het stroomende bloed zijne snoode ziel het stuiptrekkend lichaam. De schildknaap heeft zich van zijn paard geworpen en zijn meester bevrijd van den zwaren last die hem drukte. De ridder staat weêr overeind en ziet verbaasd om zich heen.

‘Zijt gij gewond, heer?’ klinkt het vol bezorgdheid uit den mond van den persoon, die even te voren als een reddende engel verscheen toen de nood op het hoogst was gestegen.

‘Ha, zijt gij het, mijn trouwe jager!’ roept vroolijk de geredde, ‘gij kwaamt waarlijk op tijd, brave borst, maar zeg mij, waar zijn uwe gezellen?’

‘Gij doelt op mijn uitroep van zoo even? Het was slechts een kleine krijgslist om de roovers den schrik op het lijf te jagen; al ben ik voor een paar man niet vervaard, toch begreep ik, dat u eenig onheil kon wedervaren alvorens ik al de schurken naar de andere wereld had geholpen. Mijn uitroep deed hen dan ook uit elkander stuiven als kaf voor den wind - de lafaards.... Maar wat praat ik over mij zelven, waar ik u in dezen toestand zie.... Met uw verlof, goede meester, maar gij hebt mij nog niet gezegd of gij gewond zijt?’

‘Ik geloof het wel, doch wij hebben den tijd zulks nader te onderzoeken als wij te huis zijn gekomen; voorshands ben ik nieuwsgierig te weten, wat u nog zoo laat hier in den omtrek voerde.’

‘De zaak is eenvoudig; thans durf ik u wel bekennen, dat ik een weinig gebelgd was over uwe weigering om mij aan de groote everjacht van heer ridder Van Duivenvoorde te doen deelnemen; hoe gaarne zou ik een dier ongure beesten geveld hebben.... gij weet, ik heb een geoefend oog en een vaste hand.... Daar gij mij dit echter niet toestondt, wilde ik mijne teleurstelling wreken op de stroopers, die wel eens van de gelegenheid gebruik hadden kunnen maken om eene jacht op hun eigen handje aan te leggen, lk toog dus reeds vroegtijdig uit, maar werd geene levende ziel op de heide gewaar; daar ik echter een goeden voorraad brood en bier had medegenomen, gaf ik mijn voornemen zoo gauw niet op; ja, slecht gehumeurd over den kwaden dag, zette ik het onderzoek tot den laten avond voort. Alles vergeefs: de stroopers van Oosterhout schenen het er op toegelegd te hebben mij dezen dag uitermate te tergen. Gansch verdrietig wilde ik naar huis terugkeeren, toen ik in de verte

gerucht van stemmen en het geklikklak van wapenen vernam. Toen dacht ik bij mij zelven: Koen, jongenlief, misschien zal de dag dan toch niet verloren geweest zijn, en meteen snelde ik over greppel en sloot op de plek aan, van waar mij het verdachte geluid in de ooren klonk. Meer dan eens viel ik met mijn neus plat op den grond, want het is helsch donker en alle kuilen en greppels zijn met sneeuw gevuld, maar telkens was ik spoedig weêr op en liep dan weêr wat ik loopen kon. Al nader kwam ik het gedruisch, doch daar ik geen hand voor oogen zien kon, was het mij onmogelijk te onderscheiden, wie de strijdenden waren; geheel in de nabijheid gekomen, hoorde ik echter plotseling uw wapenkreet en nu wist ik genoeg. Mijn kruisboog kon mij in de duisternis niet dienen, maar mijn jachtmes grijpende, wierp ik mij, zonder mij zelfs den tijd te gunnen, mijne ziel aan mijn heiligen schutspatroon aan te bevelen, op den schurk die het dichtst in uwe nabijheid stond en plantte hem mijn mes in den rug. Ridderlijk is het niet zijn vijand van achter te treffen, maar ten eerste ben ik geen edelman en ten andere had ik geene keuze. Overigens schijnt de stoot niet minder raak geweest te zijn, want hij ligt daar stil als een gevelde boom. Dat ik van uw wapenkreet gebruik maakte om de schurken te doen gelooven, dat de hulp in getale opdaagde zult gij, heer ridder, mij voor ditmaal wel willen vergeven.'

'Brave Koen, gij verdiendet een ridderzwaard te voeren,' sprak Herman van Strijen, aangedaan; 'waarmede zal ik uwe toewijding beloonen?'

'Spreek daar niet van, mijn goede meester, gij hebt mij, arme, uit de diepste ellende gered en in uw dienst genomen, - ben ik u daarvoor geen eeuwige dankbaarheid schuldig?'

'Heer ridder, zoo wij ons naar uw slot begaven?' waagde thans de schildknaap op te merken; 'de nachtlucht mocht u kwaad doen en eenig nieuw onheil kon u overkomen.'

'Heer Karel heeft gelijk,' hernam Koen de jager; 'dwaas die ik ben, daar te staan bazelen als een oud wijf en te vergeten dat mijn meester wellicht gewond is....' En zonder nog het bevel van Herman van Strijen af te wachten, ving hij het paard op van den gevallen ruiter en verzocht zijn meester op te stijgen.

'En de verslagene?' vroeg de ridder met eenige bezorgdheid.

'Ba, die zal het niet meer ontloopen; hij mag tot morgen blijven liggen,' antwoordde de jager, na zich overtuigd te hebben dat de gevallene goed en wel dood was.

'Neen, ik wensch dat nog heden de laatste sporen van den nachtelijken strijd zullen verdwijnen; plaats het lijk op het paard, mijn schildknaap zal mij het zijne wel willen leenen.'

'Dat zou zonde en jammer zijn,' meende de jager; 'wij moeten trachten zoo spoedig mogelijk het slot te bereiken, uw brave schild kaap kan zijn paard behouden, ik belast mij met den verslagene.'

Aldus sprekend, had Koen het lijk reeds op zijne breede schouders geladen en met vasten stap ging hij de beide ruiters op de besneeuwde heide voor.

Zonder verdere onheilen kwam het kleine reisgezelschap op het slot Ten Horst aan; maar nauwelijks bevonden zich de drie mannen in de met fakkels verlichte zaal, of Koen de jager kon een uitroep van smartelijke verrassing niet onderdrukken. En inderdaad, er was reden toe, want den aan flarden gescheurden lijfrok des ridders was gansch bebloed en eene doodelijke bleekheid overtoog zijn gelaat. Waggelend stond hij een oogenblik in het midden der zaal, en hij moest zich op den gekussenden

vouwstoel laten neêrvallen om niet te bezwijken van uitputting en bloedverli^e^s. Hevig beschuldigde de jager zijn eigen zorgeloosheid en snapachtigheid, die buiten in den kouden nacht zooveel kostelijken tijd had verloren doen gaan, maar te gelijker tijd ijlde hij heen om hulp te halen en den tuinman van het kasteel te roepen, die zich in de heelkunde verstond en de kracht en het gebruik van vele heilzame kruiden kende.

Spoedig was de ervaren heelmeester-hovenier ter plaatse, en na den ridder met behulp van den jager ontkleed en op een bed neêrgelegd te hebben, begon hij de talrijke wonden te verbinden, die, ze mochten veel bloedverlies veroorzaakt hebben, volgens de verklaring van den hovenier gelukkig geen van allen doodelijk waren, ten minste wanneer men de wondkoorts bezweren kon, wier eerste aanvallen zich ongetwijfeld spoedig zouden vertoonen. Met een behendigheid welke men niet in den man, aan geheel anderen arbeid gewoon, zou verwachten, legde hij zijne verbanden, na de wonden met het heilzaam poeder van gedroogd en ganserik en gladiolen bestrooid te hebben.

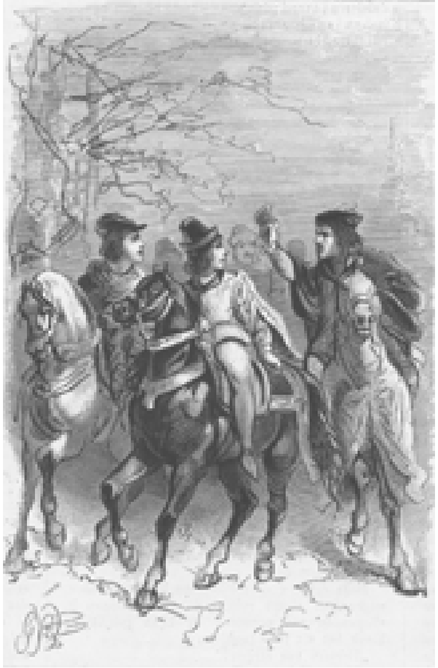

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Zijn mededinger den handschoen in het aangezicht werpende, riep hij hem met donderende stem toe: ‘Ik daag u uit ten kamp op leven en dood!’

Thans was het de beurt om aan den schildknaap te denken, die eveneens gewond scheen, want al had hij eene poging aangewend om de beide andere mannen in hunne gewichtige taak te ondersteunen, hij moest die spoedig opgeven, daar hij zich zelven nauwelijks meer staande kon houden, zoo dat hij wel genoodzaakt was zich, zijns ondanks, in een hoek der zaal op een steenen bank neêr te zetten. Bij nader onderzoek bleek het werkelijk dat de jongeling een aantal kwetsuren bekomen had, maar daar ze niet diep in het vleesch waren gedrongen, kon de heelmeester er voor instaan, dat ze binnen weinige dagen volkomen zouden genezen zijn; een paar dagen rust om van de uitgestane vermoeienissen te bekomen, zouden den gewonde gewis zijne krachten hergeven.

Den volgenden dag had Herman van Strijen eene hevige koorts, minder wellicht als het gevolg zijner wonden, dan wegens de schokkende gebeurtenissen die hij op den gedenkwaardigen dag der everjacht doorleefd had. Toen de koorts was geweken, had bij een zonderling gevoel: hij was er bijna trotsch op ter wille der jonkvrouw

Van Duivenvoorde in doodsgevaar verkeerd te hebben, en een oogenblik stond hij in beraad haar zijn toestand te doen weten en den strijd, dien hij om harentwil te voeren had; maar spoe dig bedacht hij, dat hij geene rechten hoegenaamd op haar kon doen gelden, dat zijn nachtelijk avontuur hem wellicht bespottelijk kon maken in haar oog en - wje weet! - hatelijk bovendien, want wie verzekerde hem, dat niet zijn bestrijder de gelukkige was, die zich op hare genegenheid beroemen kon? Bij die gedachte gevoelde hij zich de borst beklemd en wenschte hij bijna, dat of hij òf zijn mededinger in den kamp op de eenzame heide gevallen ware.

Intusschen gelastte hij den jager van het geheele voorval met geen woord te reppen en den verslagene in stilte te doen begraven.

Veertien dagen lang hield de koorts aan en al dien tijd was zijn leven in gevaar; alleen de uitmuntende zorgen van den heelmeester-hovenier, na een paar dagen bijgestaan door den weldra geheel herstelden schildknaap, mochten het gevaar bezweren en deden langzamerhand zijn verloren krachten terugkeeren. Maar zorgen noch heelende kruiden konden de diepe zwaarmoedigheid verdrijven, die zich van den ridder had meester gemaakt, want wanneer hij aan de speelgenoote zijner jeugd dacht, schoof zich immer tusschen haar en hem het beeld van Halvenaar, van den hatelijken mededinger, die zich - wie weet! - de gelegenheid zou ten nutte maken om zich meer en meer in hare gunst te dringen. Vreeselijke denkbeelden, te vreeselijker, daar hij hem thans had leeren kennen als een verrader en een lafaard, zijn adellijk blazoen en de hand eener deugdzame jonkvrouw onwaardig.

Lichamelijk was Herman van Strijen na een maand geheel hersteld: zijn sterk gestel en zijne jeugd hadden gezegevierd over de ondermijnende koortsen en het evenzeer ondermijnend zielelijden; en daar met de krachten des lichaams ook zijn geestkracht terugkeerde, besloot hij aan die martelende onzekerheid een einde te maken en een stouten stap te wagen.

Vreezende dat hem de moed daartoe ontbreken mocht, zoo hij onvoorbereid voor jonkvrouw Aleide verscheen, zette hij zich voor zijn lessenaar neder, en een blad perkament en een schrijfstift grijpende, deelde hij haar zijne lange ongesteldheid mede, zonder echter de oorzaak er van aan te geven, haar verzoekende hem tegen den volgenden dag een onderhoud te willen toestaan, van welks uitkomst zijn toekomstig levensgeluk zou afhangen. Hij dong in dien brief niet vormelijk naar de hand der jonkvrouw, maar hij sprak zooveel over de vroegere gelukkige jaren, hij deed zooveel raden, dat hij bij het overlezen van den brief zelf gevoelde te ver gegaan te zijn, maar dien toch niet vernietigen wilde, daar hij inwendig blijde was de zaken zoover gedreven te hebben, alvorens hij de jonkvrouw persoonlijk zou bezoeken.

Zonderling, de fiere ridder, die elken vijand zonder de minste aarzeling durfde tegentreden, was met vrees bevangen bij de gedachte eene zachtaardige, weerlooze jonkvrouw te ontmoeten!

Met een gemengd gevoel van vrees en hoop verzegelde hij het perkament en belastte hij zijn trouwen jager den brief op het slot van Strijen te bezorgen.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 24]

De gevangenneming van Cadoudal.

Den 24^{en} december 1800 verliet Napoleon Bonaparte, destijds eerste consul, des avonds tusschen acht en negen uur, het paleis der Tuilerieen om in de opera de uitvoering van een oratorium van Haydn te gaan bijwonen. De grenadiers te paard die voor hem uit reden, vonden den toegang tot de rue Saint-Nicaise geheel versperd, eensdeels door een handwagen, die dwars over den openbaren weg stond, en anderdeels door een huurrijtuig, hetwelk de grenadiers deden voortrijden. De koets van den eersten consul rolde langzaam tusschen de enge ruimte door en vervolgde daarna snel haar weg. In de rue de la Loi gekomen, die naderhand den naam van rue de Richelieu ontving, trof een zware knal de ooren van den toekomstigen keizer.

DE GEVANGENNEMING VAN CADOUDAL, NAAR H. DE CALLIAS.

Het gedruisch was veroorzaakt door de ontploffing van een ton buskruit en schroot, welke op den straks bedoelden wagen lag; alom vielen er stukken van schoorsteeuen, ramen, vensters, dakpannen en muren; zes en veertig huizen waren òf vernield òf onbewoonbaar gemaakt, terwijl acht

personen gedood en acht en twintig min of meer zwaar gewond werden. Het rijtuig van den consul waggelde op zijne wielen en de vensters vlogen in stukken; verschrikt sprong Bonaparte op met den uitroep: 'Een aanslag op ons leven!' Vóór het theater de Ja République hield de koets stil. 'Is iemand mijner garde gewond?' vroeg Napoleon. Het antwoord was dat slechts een grenadier door een dakpan een lichte kwetsuur aan de hand had ontvangen, en Napoleon bevool dan ook om naar de opera, die toen den naam van Théâtre des Arts had, verder te rijden.

De eersten die van den aanslag verdacht werden, waren de chouans of de aanhangers der Bourbons, en onder Len voornamelijk George Cadoudal. Deze was de aanvoerder geweest van de koningsgezinde troepen in Bretagne en had zich den roem verworven van een zeer stoutmoedig en dapper man te zijn. Hij werd in 1769 bij Auray in Morhiban geboren, en wel uit nederige ouders, want zijn vader oefende het bedrijf van molenaar uit; na wakker het hoofd geboden te hebben aan de generaals Hoche en Brune, stak hij naar Engeland over, en terwijl men algemeen waande dat hij in Londen was had de gebeurtenis plaats welke wij zoo even beschreven hebben. Ofschoon men geen enkel wezenlijk bewijs voor zijne plichtigheid kon aanvoeren, werd hij niettemin voor den schuldige gehouden, en eveneens beschouwde men hem als de ziel van de verschillende samenzweringen die achtereenvolgens tegen Bonaparte gesmeed werden. Men kwam langzamerhand tot de overtuiging dat hij in Frankrijk was, en men vaardigde een besluit uit waarbij bepaald werd dat al wie hem huisvestte, als schuldig aan hoogverraad zou gevonnisd en gestraft worden, indien hij hem niet binnen vier en twintig uren bij de policie aangaf.

Deze wet had de gewenschte uitwerking: het regende aanklachten, de saamgezworenen zwierven van de eene schuilplaats naar de andere en de policie kreeg er verschillende in hare macht; George Cadoudal ontkwam echter steeds aan hare handen. Desniettemin had men de zekerheid dat hij in Parijs was en zich nu hier dan daar ophield: al de speurhonden der policie werden in het werk gesteld.

Op een avond dat hij, met twee pistolen en een ponjaard gewapend, wilde uitgaan, reed hij met Leridant, een zijner handlangers, in een cabriolet weg, in de hoop van zich te onttrekken aan het oog der policie-dienaars die hem hadden zien buiten komen.

Toen zij in de rue des Fossés waren, wierpen zich twee inspecteurs van policie, die hen onafgebroken gevolgd hadden, voor het paard en grepen het bij den teugel.

George schoot op een hunner een pistool af en deed hem dood nederstorten. De verschrikte Leridant poogt te ontvluchten, doch hij wordt onmiddellijk in hechtenis genomen. De vendeesche bevelhebber springt uit het rijtuig, lost een tweede schot óp den anderen gerechtsdienaar, die in de zijde gewond wordt; doch deze grijpt zijne prooi vast en laat die niet los. Van alle kanten klinkt hot: Moord, moord! De buren, de voetgangers, de policie - alles snelt toe. George wordt ingesloten, van zijn ponjaard, die tusschen zijn vest en zijn hemd verborgen is, beroofd, in boeien geklonken en te midden van een oorverdoovend gejuich der menigte die tot zijn gevangenneming heeft medegewerkt, naar de woning van den prefect gebracht.

'Wat kwaamt gij in Parijs doen?' werd hem gevraagd. 'Den eersten consul vermoorden,' was het bondig antwoord.

George Cadoudal werd ter dood veroordeeld, terwijl van zijne twee voornaamste handlangers, de eene, generaal Moreau, verbannen werd en de andere, generaal Pichegru, in zijn gevangenis den dood vond.

Men verzekert dat Bonaparte, om den gewezen aanvoerder der Vendeeêrs aan zich te verbinden, hem zijdelings liet aansporen om guatie te vragen, en dat de veroordeelde met minachting en fierheid tevens, dien raad van de hand wees Den 25^{en} juni 1804 viel dan ook zijn hoofd onder de guillotine.

Eenzaam en verlaten.

Eugenie was het schoonste meisje dat er op mijlen in 't rond te vinden was. Nooit zagen de jongeliê uit het dorp fijner en ranker leest, noch oogen zoo zacht en zoo liefelijk, noch haren zoo weelderig en zoo zwart. En wat vooral hare schoonheid verhoogde, was dat zij er zich zelve niet van bewust scheen.

Ongelukkig voor haar, kwam de oorlog in het land, en op zekeren dag trokken er troepen door het dorp. Een officier wiens borst met een aantal eereteekens prijkte, werd Eugenie gewaar; hare bekoorlijkheden maakten een diepen indruk op zijn gemoed; hij gelukte er in haar te spreken, hij zegde dat hij haar beminde, dat hij met haar wilde trouwen, dat zij in een prachtig huis zou komen te wonen, waar zij op haar wenk zou bediend worden, en dat hij alies zou doen wat in zijn vermogen was, om haar het leven aangenaam te maken.

Het genot dat de argelooze Eugenie werd voorgespiegeld, lachte haar aan; zij liet zich medeslepen door de zoete, vleiende taal van den officier en zij volgde hem. Maar helaas! in plaats van zijne belofte na te komen, verdween hij op zekeren dag zonder dat zij hem ooit zou wederzien.

Met droefheid en schaamte tevens dacht zij toen aan de plaats waar zij het eerste levenslicht aanschouwde, en na lang beraad besloot zij er terug te keeren. Zij pakte eenige kleedingstukken bijeen en sloeg toen, bevend van angst, den weg naar het dorp in.

Alom zag zij op haar reis hoopen puin liggen, door den fakkel des oorlogs in het aanzijn geroepen, en zij dacht aan de woning waar zij in onschuld was opgegroeid en zij stierde tot God een gebed voor hen die haar zoo zorgvol hadden grootgebracht en die zij zoo trouweloos verlaten en in verdriet gedompeld had.

Zij verhaast haren stap; tegen den avond ziet zij in de verte een blauwe wolk opstijgen. O God! het is van de plaats waar haar geboortedorp stond, hetwelk de wreede soldaten - misschien op bevel van hem die haar in het verderf stortte - in een hoop nauwelijks uitgedoofde asch veranderd hebben.

De ongelukkige! haar rest nog slechts de hoop dat de dood spoedig een einde moge maken aan haar rampspoed en ellende. Doch laat ons hopen dat Hij die naar een ieder, hetzij zondaar of rechtvaardige, zijne beschermende hand uitstrekt, het arme beklagcuswaardige meisje niet verlaten zal.

W.

De kapelmeester.

Gelijk duidelijk blijkt uit de stoffeering van het vertrek en de kleederdracht der twee personen, zijn wij in het midden der achttiende eeuw.

De goede oude man, een muziekliefhebber van het eerste water, heeft uit de keel zijner jonge dienstmeid eenige zuivere, welluidende toonen hooren komen, en aanstonds is bij hem het besluit gerijpt om van de flinke deerne een zangeres te maken. In de vaste overtuiging dat zijne verwachtingen eindelijk verwezenlijkt zullen

worden, komt hij haar iederen dag twintig keeren zoo goed als eens aan het gezelschap harer borstels, schotels, borden en wat dies meer zij ontrukken om haar naar het klavier te leiden en haar de sopraan-solo's uit het laatste stuk dat hij geeemponeerd heeft in te pompen.

Spaart hij blijkbaar geene moeite, hij kan ook de voldoening smaken van eene ieverige, gewillige leerling te hebben, want zie eens hoe zij den blik op hem gevestigd heeft, opdat geen enkele zijner bewegingen en toonen haar kunne ontgaan.

Honderd jaar geleden.

Indien de 'Brusseleer' die straks honderd jaar geleden ter ruste is gegaan, nu uit zijn graf oprees, zou hij zonder den minsten twijfel moeten bekennen, dat hij in zijn schoone hofstad totaal vreemd geworden was; wij gelooven zelfs dat hij zou loochenen in Brussel te zijn.

Wat eene onbegrijpelijke verandering heeft er rondom die prachtige residentie, in nog geen eeuw tijds, plaats gegrepen! Als wij de topographische kaart door den abbé Mann geteekend, nagaan, zien wij in 1785 Brussel nog beperkt in zijn peer-achtigen omtrek, uit welken de groote wegen straalden, die landwaarts liepen: de baan van Antwerpen, van Leuven, van Wavre, welke te Auweghem op Tervueren liep; van Elsene en Namen, van Alsembergh, van Halle, van Gent - en alle die hoofdlijnen waren door een net van kruiswegen met elkander verbonden.

Schaarbeek, Molenbeek, Anderlecht, Elsene en andere gemeenten lagen nog op zekeren afstand van de eigenlijke stad en die afstand was nog niets dan akker- en weiland, bosch en hakhout, hier heuvelig, ginds effen, doorsneden met grachten en waterloopen. Nu zijn alle die gemeenten, door regelmatige straten, aan het zich immer uitzettende Brussel verbonden.

Het kasteel van Laaken, de vorstelijke residentie, staat op de kaart nog aangeteekend onder den naam van 'kasteel van Schoenberg' en aan de overzij der Senne, aan den kant van Elsene en Etterbeek, spreidt zich het zoo uitgestrekte Soniënbosch uit, in hetwelk zich op hunne beurt, een aantal dorpen, gehuchten, kasteelen, abdijen, kluizen, enz., enz. als het ware verbergen. Watermaal en Boitsfort lagen in dat bosch, wel is waar schier aan den ingang, langs den kant van Elsene, maar toch op vrij aanzienlijken afstand van den brusselschen ringmuur. En nu? - nu wonen er onze vrienden, die soms viermaal daags van daar naar hunne werkzaamheden in de stad gaan.

Dat de verrezene Brussel zelf niet meer kennen zou, is niet te betwijfelen: de ringmuur die omstreeks 1785 nog aangeteekend was, is verdwenen. Destijds had deze eene lengte van 4300 vadem of anderhalf uur brabantsch; de lengte der stad, die, zoo als wij zegden, een peer-achtigen, gelijk Antwerpen een boog-achtigen vorm had, beliep 1600 vadem, de grootste breedte 1200, en de geheele oppervlakte besloeg anderhalf millioen vadem.

Het paleis, waar destijds de *sénérissimes* gouverneurs-generaal der Nederlanden resideerden en hof hielden, is verdwenen, even als schier alle andere gebouwen, tot de dienst des gouvernements van destijds bestemd. Deze hebben plaats gemaakt voor nieuwe gebouwen, gene zijn teenemaal van bestemming veranderd, andere zijn verdwenen zonder een spoor achter te laten.*Bruxelles a fait peau neuve,* en in de woningen zelfs, is van het oude, sckilderachtige Brussel niets overgebleven. Wel jammer, inderdaad, voor de kunst en de geschiedenis!

Op het einde der voorgaande eeuw bevatte Brussel een aartsbisschoppelijk paleis; het telde zeven parochiën, waarvan eene collegiale kerk; dertien mannenkloosters,

waarvan er twee, dat der paters Jesuieten en dat der Karthuizers, werden afgeschaft; verder twintig vrouwenkloosters, waarvan er in 1783 en 1784 tien werden vernietigd en eindelijk twee beggijnhoven.

De residentie telde acht en twintig kapellen, meer dan zestig gasthuizen en andere weldadige gestichten, en zes en twintig refugiën van abdijen.

Wij hooren den tijdgeest reeds spoken en brullen tegen dat groot getal godsdienstige inrichtingen, die echter, in hare zending beschouwd, allen eene noodwendigheid in de toenmalige samenleving waren. Men denke echter niet dat ook de wereldsche instellingen te Brussel zich niet op eene aanzienlijke uitbreiding moch-

ten beroemen. Immers, men wijst op de koninklijke en openbare bibliotheek, met kabinetten van natuurlijke historie en proefnemende physica; een aantal andere wetenschappelijke collectiën; een munt-hotel; akademiën van wetenschappen en schoone kunsten; een koninklijk collegie ter opvoeding der jeugd; drie schouwburgen; twee zalen voor concerten en bij alle schoonheden - natuurlijk! - een wel bezochte Berg van Barmhartigheid en drie gevangenhuizen.

De opgaven van dien tijd vermelden verder vijf en twintig openbare fonteinen, tien openbare pleinen, drie- à vierhonderd straten, twaalf à vijftien duizend huizen, een groot Park, alsook lommerrijk beplante stadswallen, die beiden tot aangename wandelplaatsen dienden, en waar de rijtuigen en de ruiters zich op bepaalde uren van den dag vertoonden en verlustigden.

De rijtuigen van bijzondere personen waren reeds sedert onheugelijke tijden, ontelbaar; maar de vreemdeling die in onze residentie vertoefde, moest geen rijtuig ontberen, aangezien in de talrijke wel gegarnierde herbergen, hotels en bij de huurhouders, niet minder dan tweehonderd *fiacres* en *carosses* te bekomen waren.

De Magdalene-Steenweg was reeds veel vroeger de vergaderplaats der wandelaars en flaneurs in de stad, aangezien zich daar de prachtwinkels bevonden, die, minder grootsch en schitterend dan nu, dan toch reeds alle de weelde die destijds eene vrouw droomen kon, ten toon spreidden. Minder klatergoud dan nu was er zeker toenmaals, nu het *à l'instar de Paris* niet altijd een solied vertrouwen geeft.

De gilden waren nog in voege. De rampzalige en bedriegelijke fransche omwenteling had nog het ware karakter der nederlandsche provinciën niet weggevaagd. De burgerij van Brussel was verdeeld in negen natiën, samengesteld uit vijftig of zestig korpsen van stielen. De burgers vormden tien gewapende kompagnieën ter bewaking der stad, en de vijf gilden hadden hare verschillende lokalen, oefenplaatsen en tuinen.

Welk verschil nu en destijds! Gansch die oude en echt vlaamsche wereld is verdwenen en heeft te Brussel voor eene vreemde en verfranschte wereld plaats gemaakt. Brussel, dat destijds nog als eene vlaamsche stad - men sprak er echter altijd veel fransch - bekend stond; dat geroemd was om zijne gastvrijheid en huiselijken omgang met den vreemdeling, heeft op dit oogenblik geen eigen karakter meer, tenzij misschien nog in eenige volkswijken. Bestaan er zelfs nog wel echte Brusselaars? Wij twijfelen er schier aan. Brussel is gelijk Parijs, eene wereldstad geworden: dat is, het vreemde element heeft daar het eigene overrompeld en dit tot bastaard gemaakt.

In het laatst der verledene eeuw roemde de reiziger in die residentie, de verdraagzaamheid der regeerders en wetten, onder opzicht van de godsdienstige belijdenissen; hij vereerde hoog den vroolijken en hartelijken omgang van den gullen en bierdrinkenden Brusselaar; hij sprak met geestdrift over de talrijke vermaken die er in deze stad te vinden waren en de gemakkelijkheid in het vervoer die hem werd aangeboden; want huurde hij aan een tamelijk gematigden prijs, in de stad, een *fiacre* of koets, dan vond hij er ook diligences en trekschuiten, die op bepaalde dagen en uren vertrokken en aankwamen.

Reeds in de 17^{e} eeuw waren de trekschuiten, die van Brussel, langs de Willebroeksche-Vaart, naar Antwerpen vaarden, beroemd om hare voortreffelijke

inrichting; men vond er zelfs eene goede tafel om den tijd te korten en de maag te bevredigen.

Aan vreemdelingen ontbrak het te Brussel natuurlijk nooit; immers het hof, de gezanten, de vergadering der Staten, en wat dies meer, waren als zooveel aantrekkingspunten. Men had er, zegt de abbé Mann, 'een schitterend hof, een hoofdgouvernement, eene vergadering van den voornaamsten adel van den lande, eene talrijke bevolking, die eene uitgestrekte grondvlakte bezet, een grooten toeloop van vreemdelingen, een aantal wel voorziene markten, voortbrengsels van alle landen en van nuttige en aangename kunsten - alzoo, eene uitgebreide cirkulatie van geld, veel pracht, schouwburgzalen, aangename wandelingen, door kunst en natuur verrijkt; schoone pleinen, breede straten met sierlijke huizen; een groot getal kerken, zoo in- als uitwendig geornementeerd, groote hotels, schoone openbare gebouwen, hospitalen, godshuizen, collegies en gestichten van onderwijs, akademien voor wetenschappen, letteren en schoone kunsten. Kortom, Brussel is de eenige stad in de Oostenrijksche Nederlanden, die de voorrechten geniet van de hoofdstad eens Staats.'

De akademie voor schoone kunsten, door aartshertog Karel van Lotharingen ingericht, stond onder rechtstreeksche bescherming der gouverneurs-generaal. De leerlingen volgden van october tot Paaschen kosteloos de lessen, doch zij werden slechts toegelaten, na toestemming daartoe verleend door diegenen, welke het onderhoud der school bekostigden. Deze laatste was in een der kwartieren van het stadhuis ingericht, waar ook ieder jaar, omtrent Paaschen, de gouverneur-generaal of de gevolmachtigde minister, de prijzen aan de jonge kunstenaars kwam uitreiken.

De *Allée verte,* die nu schier van zich niet meer doet spreken, was destijds eene prachtige wandeling, zich uitstrekkende langs de vaart. De rechterzij van deze was eigenlijk de *Allee verte,* maar ook de linkerzij was door boomen beschaduwd en vormde eene niet minder aangename wandeling, die op een gegeven punt door eene brug met de rechterzij verbonden was. Een plat-form, naast die brug, leverde het prachtigste vergezicht dat men verlangen kon. Even als in Antwerpen, in vroeger tijd, waren de wallen van Brussel met lommerrijke lindeboomen bezet. Men kon onder deze schier de geheele stad omrijden of omwandelen, en het was daar dat in de 17e eeuw niet zelden de drukste beweging van den *tour à la mode* te vinden was.

Het voornaamste hotel was het nog bestaande *Belle-vue,* gelegen tusschen de Koninklijke-Plaats en het Park; de gebouwen waren destijds prachtig, de ligging heerlijk. Het was vooral dáár dat de grooten, gezanten en vorsten, die de residentie bezochten, hunnen intrek namen, en een der eerste merkwaardigheden welke in de stad bezocht werden, was het arsenaal of wapendepot nabij den Zavel, waar men de parade-wapens van Karel V, het harnassement van zijn strijdpaard, zijn degen, waarmeê hij ridders van het Gulden Vlies sloeg, bewaarde. Onder de talrijke curiositeiten, die men in dit arsenaal vond, telde men een kanon dat zeven kogels ineens schoot.

Hij, die van de reis kwam, kon in de Anderlechtschestraat, voor een halve kroon, een bad, 't zij koud of warm, nemen. De openbare bibliotheek bevatte, ten tijde waarvan wij spreken, 40.000 gedrukte boeken en een groot getal manuscripten, grootendeels door de vorsten en de hooge geestelijkheid ten geschenke gegeven, en ook voortkomstig van de bibliotheek der uitgedreven paters Jesuïeten. Dinsdags, donderdags en zaterdags, de feest- en vacantiedagen uitgezonderd, kon men ter bibliotheek gaan, drie uren voor- en twee uren 's namiddags, ten minste van 15 april tot 1 october; de overige maanden van het jaar, gewis omdat er alsdan minder

vreemdelingen aanwezig en meer andere vermaken waren, vond men de bibliotheek slechts des voormiddags open.

De boekenkabinetten der hertogen van Aremberg en Ursel, der prinsen de Ligne en de Gavre, van markies de Chasteler, graaf de Cuypers, gravin d'Yves en anderen werden door den schrijver Mann geroemd. Zoo hadden ook de heeren Santander, in de Hoogstraat, een bibliotheek, die 12000 à 15000 banden telde en die zij, wel verschillend van de eerstgenoemden zoo denken wij ten minste, voor het geleerde publiek welwillend openden.

Wilde men te Brussel een concert bijwonen, men vond twee zalen, doch hoogst onderscheiden, voor het publiek: de eene zaal, aan het uiteinde van het Park, bij de Leuvensche-poort gelegen, bevatte het *concert noble;* de andere, op de Beiersche-markt, het *concert bourgeois.* Het hotel der *Spectacles* of de schouwburg was ook destijds op de Muntplaats; men speelde er zondags, donderdags en zaterdags, behalve de dagen van ‘opschorsing van abonnement’ en de vertooningen *par extraordinaire,* die zeer talrijk waren. Voor kleine vertooningen ging men naar het Park, waar aan den oostkant een theater lag naast de Vauxhall - die dus in Brussel bestond gelijk in Londen en veel andere steden. De Vauxhall was een tuin met kabinetten of prieëltjes voor de bezoekers, waar men kon middagmalen en soupeeren, en waar 's avonds, na of tusschen het uitvoeren van verschillende muziekstukken, vuurwerk werd afgestoken.

Het Park was voorzeker destijds beter onderhouden dan wel nu, ofschoon het even als nu voor het publiek open was, van het opkomen der zou tot het vallen van den nacht. Vier rijen schoone en hooge huizen omringden het afgesloten Park. Aan de noordzijde stond het hotel van den Raad van Brabant, dat der Rekenkamer en dat van den Kanselier. Het eerste was juist voor de nog bestaande groote dreef gelegen. Toch had het Park op het laatst der 18^{e} eeuw reeds veel van zijne pracht verloren; men vond vroeger in hetzelve kunstige hovingen in amphitheater, met een schat van zeldzame planten en bloemen, wijngaarden, parterres en terrassen, ‘die met elkander in betrekking stonden door breede trappen,’ terwijl de laagte des Parks, in 1785 reeds gevuld, mild voorzien was van waterwerken en fonteinen.

De groote Zavel was versierd met de marmeren fontein, die lord Aylesbury, bij testament, zijnen erfgenaam oplegde te bouwen. Dáár was de excercitie-plaats, doch op het laatst der verleden eeuw hield men de parade op de Koninklijke Plaats. De kleine Zavel was met boomen beplant en grootendeels bezet door het hotel van den hertog van Aremberg - een wezenlijk museum, en in zijn geheel het kenmerk der woning van een groot en machtig edelman dragende.

Het algemeen postkantoor lag destijds in de Eikenstraat, doch - er is niets nieuws onder de zon! - reeds in het laatst der 18^{e} eeuw waren er, tot meer gemak der verzenders, bussen in verschillende wijken der stad geplaatst. Zoo bestond er eene brief bus op den Berg van 't Hof, een tweede op Treurenberg, een derde in de Oudkleêrkoopersstraat en een vierde op de Graanmarkt.

Indien gij door de bedienden van den Amman bij nacht of ontij mocht aangehouden worden, bracht men u naar den amigo of *vriend*; 't was eene wachtkamer achter het stadhuis, en ge zoudt er blijven totdat ge voor het magistraat gebracht werd. Werd ge voor schulden aangehouden, men zou u Treurenberg, en voor een crimineel feit, de Hallepoort tot verblijf geven.

Wij spraken hooger van de publieke rijtuigen; wij zien nu, dat men voor een schelling of zeven stuivers, gedurende een uur rijden kon; dat men de koetsen kon huren voor één dag, voor een maand, voor een jaar. Draagstoelen en reiskoetsen

werden insgelijks in huur genomen. Een en ander nam, bij de aanhoudende uitbreiding der pracht - veel valsche pracht! - ieder jaar ontzaggelijk toe, toen eindelijk de *zaligmakende* fransche revolutie, voor eenigen tijd, die weelde kwam stremmen.

Nu honderd jaar geleden bestonden de Staten van Brabant nog uit de drie klassen der samenleving: prelaten, edelen en gedeputeerden der steden. De aartsbisschop van Mechelen zetelde als abt van Afflighem; verder de bisschop van Antwerpen, de abten van Vlierbeek, Villers, St. Bernard, St.-Michiel (Antwerpen), Grimbergen, Parcq, Heylessem, Averbode, Tongerloo, Dilleghem, St. Gertrudis (Leuven) en Condenberg.

Vier en dertig edelen waren lid dezer vergadering, en eindelijk de burgemeesters van Leuven, Brussel en Antwerpen, alsmede een pensionnaris of schepene van gemelde steden.

De edelman die deel maakte van de Staten moest ten minste baron zijn. De baron, lid der Staten, moest *minimum* 4000 gulden, de graaf

of markies 10.000 en de hoogst betitelde 20.000 gulden inkomen hebben. Er werden onder anderen nog twee vaderlijke en twee moederlijke kwartieren van adel vereischt. Het was tevens een gebruik dat de abt van Gembloers niet als prelaat, maar als eerste edelman in de Staten zitting nam.

Brussel vierde jaarlijks drie voorname feesten en processiën: die van het H. Sacrament van Mirakel was eigenlijk het stedelijke feest. Zoo als in alle andere steden, had elke parochie en schier elke kapel haar feest, dat 's avonds met verlichting, springbussen, vuren en danspartijen besloten werd.

Het Kroonfeest bestond in het hangen van groote sierlijke kronen in de straten, en onder welke vreugdevuren werden ontstoken. Ook Vrouwkensavond, op welken avond de dames en burgervrouwen zich door hare echtgenooten geschenken lieten vereeren, werd altijd druk gevierd. De *foiren* werden met Sinxen en op St. Lucasdag, daags vóór Allerheiligen, gehouden; de kramen, met allerlei prachtvoorwerpen, in het stadhuis op de Groote Markt opgeslagen.

EENZAAM EN VERLATEN.

Men telde op het laatst der 18e eeuw vijftien drukkerijen en dertien boekverkoopers te Brussel. Om een denkbeeld te geven ‘dat er op het laatst der verleden eeuw veel gelezen werd.’ zegt men, dat in de Oostenrijksche Nederlanden, van een goed werk, wel 1200 à 1500 exemplaren konden worden gedebiteerd, en het zelfs somtijds noodig werd een herdruk van dergelijk werk te maken. De brochuren, die over de tijdsomstan-

digheden handelden, werden altijd snel verkocht en - even als nu nog - werd er ophef gemaakt van een boek in Parijs, het vond onmiddellijk een aantal koopers te Brussel. Parijs is altijd de windwijzer van Brussel geweest!

In een der paviljoenen van de Koninklijke-Plaats, hield men om de drie weken eene loterij. Er waren negentig nummers, en elk dezer was de tijdelijke eigendom van een behoeftig meisje. Die nummers, welke door het rad van fortuin werden uitgeloot, gaven aan hunne bezitters recht op 156 gulden bruidspenning; doch eens gehuwd, werd het nummer aan een ander behoeftig meisje uitgereikt. Dat was dus een soort van *prix Monthyon,* een soort van deugdenprijs?

DE KAPELMEESTER, NAAR L.E. ADAN.

Was ieder die Brussel kwam bewonen, ‘burger’ der stad? In geenen deele. Het burgerschap werd slechts door het magistraat verleend en kostte 17 pistolen brabantsch courant. Om nu een ambacht uit te oefenen, moest men daarenboven deel maken van de gilde of gemeenschap van het ambacht dat men wilde uitvoeren; doch het vak van bankier, commissionnaris, enz. mocht iedereen en zonder de laatste voorwaarden te volbrengen, uitoefenen.

De Berg van Barmhartigheid nam een geringen intrest op de beleende panden; werden deze nogtans binnen den tijd van één jaar niet terug gehaald, dan werden zij openbaar verkocht, doch wat zij meer opbrachten dan de daarop voorge-

schotene som, werd den eigenaar uitbetaald: zoo dat de speculatie aan die instelling nog vreemd was. De Berg stond onder het rechtstreeksche toezicht van den Souverein, en bewees den arme inderdaad groote diensten.

Honderd jaar! 't Is inderdaad een betrekkelijk zeer korte tijd, en echter wat al omwentelingen hebben wij zien ontstaan, zoowel in het topographische, als in het maatschappelijke leven! Veel schoons is voorzeker ontstaan, maar ook veel schoons, veel goeds, veel karakteristieks is verloren gegaan! Er is, kortom, eene gansche nieuwe samenleving op de puinen der oude gesticht. Die laatste heropbouwen is eene onmogelijkheid geworden: de geest, die de oude samenleving bezielde, is niet meer!

Een onvergetelijke nacht.

De winter was in het jaar 186* in de Vereenigde Staten buitengewoon streng. Hij begon met ijzige sneeuwbuien, die stad en land onder een eenvormig wit kleed begraafden, en daarna viel een sterke vorst in, die de wateren met een dikke ijslaag bedekte. Zelfs de machtige Hudson was toegevroren en ten gevolge daarvan konden de booten, welke tusschen New-York en Brooklyn varen, een tijd lang geen dienst doen. Daar in gewone omstandigheden om de tien minuten een dezer booten die reis aanneemt, kan men begrijpen welk een ongerief de stremming van het verkeer veroorzaakte. Men was daarom niet weinig verheugd, toen het weêr in de week tusschen Kersmis en Nieuwjaar zachter werd, het ijs dientengevolge scheurde en de booten weêr gebruikt konden worden. De overvaart ging wel is waar slechts zeer langzaam, aangezien de schepen met de zware ijsschollen te kampen hadden, doch het was al veel waard dat zij kon bewerkt worden.

Op oudejaarsavond begaf ik mij aan boord van een dezer vaartuigen. In Brooklyn wachtte mij Edith, mijne verl oofde, wie ik beloofd had dien avond in haar ouders huis te komen doorbrengen. Op Nieuwjaarsdag toch, als wanneer men door zijne vrienden bezocht wordt, mocht ik niet in gebreke blijven bij haar te zijn.

Toen ik de boot betrad, was zij reeds kropvol, zoo dat ik mij gelukkig moest rekenen op het achterdek nog een staanplaats te kunnen krijgen.

Hijgend en zuchtend zette zich het schip in beweging en baande zich langzaam een weg door de krakende ijsschollen, die langs zijne wanden schuurden. Van tijd tot tijd moest het van koers veranderen om in ruimer vaarwater te komen, daar de ijsschotsen op sommige plaatsen dermate opeen gehoopt waren, dat zij als een soort slagboom vormden, dien het onmogelijk was door te breken. Hoe langer de reis duurde, hoe meer mijn ongeduld steeg: elke minuut werd mij welhaast een uur.

Wij konden ongeveer de helft van den stroom doorgevaren zijn, toen ik op de gedachte kwam dat ik zelfs na de aankomst der boot nog veel tijd zou moeten verliezen, daar ik, wegens de groote menigte reizigers en wijl ik op het achterdek stond, onder de laatsten zou zijn die haar verlieten. Een nieuwe wederwaardigheid! Ik overlegde bij mij zelven of er geen kans zou bestaan op het voorste gedeelte van het schip een plaats te veroveren. Door de opeengepakte menschenmassa heen te dringen was onmogelijk, doch had ik als schooljongen niet doorgaans den eersten prijs in de gymnastie behaald? De verschansing, waar ik tegen aan leunde, was tamelijk breed en ik beschouwde het niet als onuitvoerbaar om daarover heen naar het voordek te gaan. Wel rezen er allerlei bedenkingen bij mij op, doch die werden krachteloos gemaakt door de overweging dat de boot in open vaarwater moest zijn,

daar ik niets van het schommelen merkte dat bij het doorklieven der ijsschollen altijd waargenomen werd.

Begunstigd door de duisternis, gelukte ik er in de verschansing te beklimmen zonder door de passagiers opgemerkt te worden. Snel en met vasten tred stapte ik voort, totdat ik mij achter de kajuit bevond, waar niemand mij kon zien. Reeds had ik deze bijna achter den rug, toen de boot eensklaps sterk begon te wiegelen. Ik verloor het evenwicht, en voor ik nog recht wist wat er gebeurde en om hulp kon roepen, viel ik van het schip en kwam op iets hards te recht. Het was een ijsschots, die ten gevolge van den door het vaartuig te weeg gebrachten golfslag zich heen en weêr bewoog.

Het duurde eenigen tijd voor ik van mijn schrik bekwam en aan het behoud mijns levens kon denken. Alstoen schreeuwde ik, zoo hard als mijne longen het toelicten, om hulp. Met ingehouden adem luisterde ik of de boot bijdraaide: ijdele hoop! Mijn angstig hulpgeroep bleef onbeantwoord; men scheen mij niet gehoord te hebben, althans niets kondigde aan dat men toebereidselen maakte om mij te redden. Het vaartuig nam integendeel een andere richting en stoomde rustig voort, en maar al te spoedig verdwenen zijne roode lichten uit mijn oog. Een ontzettende angst maakte zich van mij meester, een angst die met geen woorden zou kunnen uitgedrukt worden. Ik was verbitterd op mij zelven en verwenschte mijn noodlottig ongeduld, mijn on vergeeflijke roekeloosheid, die mij in dezen toestand gebracht hadden. Met diepen spijt en smart tevens zag ik naar de kustlichten van Brooklyn, waar mijn geliefde Edith met gespannen verwachting mijne komst verwachtte. Hoe dikwijls had zij misschien reeds onrustig door de kamer heen en weêr geloopen, hoe opmerkzaam luisterde zij wellicht telkens toe wanneer de huisdeur open en dicht ging, in de hoop de voetstappen te zullen hooren van dengene dien zij misschien nooit zou wederzien!

Maar was ik dan geheel buiten het bereik van menschelijke hulp? Neen! fluisterde de hoop mij toe, er zou weldra redding opdagen! De zucht naar het leven ontwaakte in al hare kracht en bestreed de sombere gedachten die mij door den geest woelden. De ijsschol, waar ik op lag, was groot en sterk genoeg om mij nog een tijd te kunnen dragen. Hernieuwde ik mijn hulpgeroep, dan was het niet geheel onmogelijk dat ik door de kustwachters gehoord zou worden. Ik riep, ik schreeuwde; herhaalde malen galmde mijne stem over het water, doch geen woord, geen troostende slag van de roeriemen eener reddende boot liet zich vernemen. Niets onderbrak de drukkende, akelige stilte dan het bersten en kraken der tegen elkander botsende ijsschollen en het eentoonig geruisch der golven. Radeloos en in somber gepeins staarde ik voor mij uit in de dikke duisternis.

Een schielijk opkomend gedacht deed mijne hoop op nieuw herleven. Ik besloot op mijne ijsschots een klein vuur te ontsteken, welks gloed onmisbaar de aandacht der kustbewaarders of althans iemands aandacht zou trekken. Haastig zocht ik in mijne zakken naar eenige stukken papier; ik vond echter, tot mijne diepe teleurstelling, niets. Daar viel het mij te binnen dat ik in mijn geldbeurs eenige papieren dollars had. Hoezeer ik mij ook onder andere omstandigheden zou gewacht hebben door middel mijner ‘greenbacks’ vuur te maken, op dezen oogenblik moesten alle gedachten wijken voor die van te trachten mijn leven te behouden. Door de aangestreken lucifer in 't eerst tusschen mijne gebogen handen te laten branden, gelukte ik er in het kostbaar papier te doen ontvlammen. Een oogenblik verspreidde het een helder licht om daarna, in stof veranderd, op de vleugelen van den wind weggedragen te worden. Nog eenmaal riep ik met donderende stem: ‘Hulp, hulp!’ doch alweder te vergeefs. Niemand antwoordde mij dan de gierende wind, die sedert een wijl aanmerkelijk in hevigheid

was toegenomen en op boosaardige wijze met mijne haren speelde. In doffe vertwijfeling hukte ik mij weder op mijn ijsschol neêr. De felle koude deed mij over al mijn leden beven.

Terwijl ik met schrik ontwaarde dat ondertusschen de ijsschots die mij droeg, steeds dieper door het water heen zakte, daagde te gelijk een donkere massa, waarin eenige lichtpunten glansden, voor mij op. Dit moest fort Richmond zijn. Ik merkte daaraan, tot mijn ontzetting, dat ik gaandeweg de monding van den Hudson naderde en dat, zoo er geen hulp opdaagde, ik nog vóór het aanbreken van den dag in den Oceaan gespoeld zou worden.

Langzaam en statig sloeg een klok twaalf uur. De diepe toonen wekten nieuwe pijnlijke gedachten bij mij op. Wat had ik gedaan! Als een dronken speler had ik mijn leven ingezet, en de kaarten waren mij niet gunstig geweest. Maar de inzet was mijn leven! Hoe weinig waarde ik er straks ook aan gehecht had, thans, nu ik op 't punt stond van het te verliezen, beschouwde ik het als het hoogste goed! Mijn gansche denkvermogen was vereenigd op dien kostbaren schat.

Om mij heen ruischte het water, in het verschiet stieten de drijvende ijsschollen krakend tegen elkander en de duisternis grijnsde mij aan, koud en zwijgend als de dood!

Ik moest sterven! Nog een weinig tijds, en mijne ziel zou voor Gods rechterstoel verschijnen. Wat zou haar lot zijn? Had ik met de gaven die ik van den Schepper ontving, naar zijnen wil gewoekerd! Had ik het schoone leven, het hoogste aardsche goed dat Hij mij schonk als zoodanig geëerbiedigd? Hoe was ik hier gekomen? In zondigen overmoed had ik mijn leven, en misschien ook het leven mijner verloofde, op het spel gezet. Ik had met het oude jaar niet naar behooren mijn voordeel weten te doen, welnu, dan zou ik het nieuwe ook niet beleven. Dat was billijk en rechtmatig. Ik had niet anders verdiend. En toch - konde ik blijven leven! Al ware het slechts zoo lang dat ik mij geheel met God verzoend had! ‘Och, verlaat mij niet, Gij Algoede, Gij Alomtegenwoordige! Neen, Gij zult, Gij kunt mij niet verlaten! Gij hebt immers gezegd: ‘Kom tot mij in uw nood, en ik zal u helpen.’ Nu, ik ben in nood, in diepen, bitteren nood, en vol vertrouwen roep ik tot U: Heere, red mij!’

Ik had mij op de knieën geworpen en bad onwillekeurig met luider stemme. Thans was mijn geroep niet vruchteloos.

‘Wie is daar? Wie spreekt daar?’ vroeg eene zware, ruwe stem, en twee reusachtige gestalten daagden voor mij in een boot op. Zij waren mij als engelen, door God ter mijner redding afgezonden. ‘Hulp!’ stamelde ik, en meteen viel ik, verstijfd door de kou en de vocht, machteloos neder.

Een paar krachtige armen omsloten mijn middel en trokken mij in de boot. ‘De kerel heeft een verduiveld nat bed gehad,’ hoorde ik nog zeggen en daarna verloor ik het bewustzijn. Toen ik weêr bijkwam, bevond ik mij op de liverpoolsche schuit ‘Marston,’ wier wakkere stuurman, met medehulp van een matroos, mij gered had.

Den volgenden morgen had ik gelegenheid om naar de plaats mijner bestemming te vertrekken.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)

Flokus halvenaar.

Ongeveer vijf weken na het nachtelijk gevecht op de oosterhoutsche heide, treffen wij ridder Florus Halvenaar in de somberste gemoedsstemming aan, gezeten voor de breede schouw in de onvriendelijke zaal van zijn kasteel te Gilze. Hij was gansch alleen, en de uitdrukking van zijn donker oog, dat bijwijlen met onheilspellenden glans in de ruimte staarde, deed het niemand geraden schijnen hem op dat oogenblik te naderen. Trouwens, de pachters zijner goederen vermeden immer zooveel mogelijk de tegenwoordigheid van den norschen, somberen ridder, die onverbiddelijk en wreed jegens ieder was en zich slechts met zijne even woeste en wreede wapengezellen, de onafscheidelijke makkers zijner vele, vaak geheimzinnige tochten, afgaf. Dikwijls waagden ook dezen het niet den ridder onder de oogen te komen, want zij wisten bij ondervinding

hoe vreeselijk hij zijn kon in zijn toorn, wanneer zijne plannen gedwarsboomd, zijne aanslagen mislukt waren. Floras Halvenaar bevond zich dus gansch alleen en peinsde. Eerst sedert den vorigen dag van een vermoeiende reis naar het Sticht teruggekeerd, waar een zijner bloedverwanten plotseling overleden was, bevond hij zich op nieuw in den om trek der hooge burcht van Strijen en doemden de beelden van het jongste verleden weêr met dubbele kracht voor zijn geest op. O gewis, die dag der groote jacht in de bosschen van Oosterhout was een ware ongeluksdag geweest - en toch, hij had er zich toenmaals zoo veel van voorgesteld. Hij had gehoopt de rijke erfgename der Van Duivenvoordes te verblinden door zijne ridderlijke manieren even zeer als door zijne mannelijke schoonheid, nog verhoogd door eene bevallige kleedij, zoo rijk en sierlijk, dat geen graaf of hertog hem hierin naar de kroon kon steken. Gedurende de lange jacht door de bosschen zou het hem gemakkelijk vallen jonkvrouw Aleide zonder getuigen te spreken en haar hart te veroveren, na haar oog bekoord en hare vrouwelijke ijdelheid door riddermoed, schoonheid en pracht verrukt te hebben. Maar het noodlot was hem ongunstig geweest: had de oude Van Duivenvoorde niet, willens of onwillens, met één slag al zijne wèl beraamde plannen den bodem ingeslagen door hem reeds vóór het vertrek ter jacht van de jonkvrouw te scheiden, en toen de fortuin hem weder toelachte en hij op het punt was de jonkvrouw voor eeuwig aan zich te verplichten, - toen was plotseling een ander tusschen beide getreden en had haar gered van de doodelijke ontmoeting des evers. En die ander was juist de man, dien hij haatte tot in het diepst zijner ziel, was de gevloekte Herman van Strijen, de eenige die hem in den weg stond bij zijne schitterende plannen voor de toekomst. Van dat oogenblik af aan zag hij in hem niet slechts een vijand, maar ook een zegevierenden mededinger, een hinderpaal voor zijn geluk, en toen hij, somber en zwijgend, het moest aanzien hoe Van Strijen eer en roem inoogstte voor zijne daad en dezen - beteekenisvolle voorbeduiding! - de eereplaats werd aangewezen aan de zijde der jonkvrouw, - van toen af stond het bij hem vast, dat zijn vijand, het kostte wat het wilde, moest onschadelijk gemaakt worden.

Nogmaals scheen het lot hem te begunstigen, toen hij Van Strijen ontmoette in de eenzame heide, slechts van zijn schildknaap vergezeld. Waarom zou hij zijn voornemen niet aanstonds ten uitvoer leggen: was de overmacht niet aan zijne zijde en zou er ooit een haan naar kraaien, zoo hij zijn vijand op deze eenzame, donkere plaats een dolk in het hart joeg? Zwierf er niet veel slecht volk rond in deze booze tijden en zou de moord des ridders niet geweten worden aan een overval van dorpere plunderaars?

Wij hebben echter gezien hoe hem ook deze kans ontglipte, en daarom zit hij thans nog somber en peinzend voor het flikkerend haardvuur. Maar, ondanks alies, jonkvrouw Aleide, of liever de erfgename van Duivenvoorde, *moest* de zijne worden; niet omdat zij schoon was en beminnelijk, - voor zulke gevoelens was zijn hart reeds lang afgestompt; maar zij was rijk, zij was het eenig Kind van den machtigen Willem van Duivenvoorde: *hem* lokte slechts macht en rijkdom aan en - hij was arm.

Er was een tijd geweest, dat ook hij rijkdom en macht had bezeten, toen hij, hoewel een der jongste maar tevens een der aanzienlijkste edellieden van het Sticht, eene prachtige burcht bezat aan den oever van de breede Wale, omringd van vette kleilanden, met schoone hoeven bedekt, die allen zijn eigendom waren. Maar van een hartstochtelijk en boos karakter, bracht hij zijne nachten en dagen door in

slemppartijen, bij het spel en bij vermaken, die nog schande lijker moesten genoemd worden. Spoedig viel hij in de handen van woekeraars; geene vier jaren waren verloopen sedert zijn vader hem het rijke riddergoed had nagelaten, of hij was genoodzaakt het te verkoopen en bijna zijn geheele fortuin in de handen der joden te laten. Arm en berooid verliet hij het bisdom Utrecht, waar zijn naam een schandvlek geworden was, en sloeg hij den weg in naar het naburige graafschap Holland. Daar was buit en roem te behalen op de punt van het zwaard; sedert meer dan dertig jaren stonden daar Hoekschen en Kabeljauwschen vijandig tegenover elkander en was Holland ten prooi aan al de ellenden van den burgerkrijg. Ofschoon edelman en ridder, koos Florus Halvenaar de partij der Kabeljauwschen, omdat hem hierdoor de gelegenheid geboden werd aan de zijde der steden de rijke edelen te bestrijden en aldus een goeden buit in te oogsten. Aanvankelijk werden zijne ondernemingen met een gunstigen uitslag bekroond; met een opgeraapte bende partijgangers, door de burgerij der steden ondersteund, wist hij menig ridderslot te bemachtigen en een niet onaanzienlijken buit te verzamelen; maar door het wijs beleid van den ruwaard Albrecht, die het graafschap in naam van zijn krankzinnigen broeder Willem V bestuurde, werden de onder linge twisten - voorloopig ten minste - bijgelegd en zoo was voor Florus Halvenaar het veld zijner bloedige werkzaamheid afgesloten. Met het overschot van zijn buit begaf hij zich naar het zuiden en kocht op de brabantsche grenzen het slot te Gilze aan, waar hij omniddellijk bij de hand kon zijn, zoo in een der beide gewesten nieuwe onlusten mochten uitbersten.

Sedert hij echter de erfgename had leeren kennen, hoopte hij voor goed het zwaard van den partijganger te laten rusten, want door alle middelen der verleiding, hem door zijne veeljarige ondervinding aan de hand gedaan, hoopte hij de jonkvrouw voor zich te winnen en haar met hare schatten eenmaal de zijne te noemen. Om zijn doel te bereiken, spreidde hij eene weelde ten toon, welke ver boven zijne krachten ging; met welke onverbiddelijke gestrengheid hij de tienden en pachtsommen der boeren ook invorderde, op nieuw was hij genoodzaakt geweest zijn toevlucht te nemen tot de woekeraars, zoo noodlottig voor allen die met hen in aanraking komen. De jonkvrouw *moest* dus wel de zijne worden, en spoedig ook, wilde hij niet nogmaals tot armoede vervallen en genoodzaakt zijn een onzeker en zwervend leven te leiden. Ter bevordering van zijn doel had hij het zelfs niet versmaad een zijner handlangers als valkenier op het slot van Strijen in dienst te stellen, wiens taak het was hem nauwkeurig op de hoogte te houden van hetgeen er mocht omgaan in de omgeving der jonkvrouw en, waar de gelegenheid zich voordeed, handelend tusschen beide te treden. Tevens moest deze zorgen onder de talrijke bedienden en handwerkers op het slot allerlei geruchten te verspreiden omtrent den verbazenden rijkdom, den grooten invloed en den ongeëve- naarden heldenmoed van Florus Halvenaar, die slechts voorloopig het Sticht ontweken was, om een gansch onbillijk misnoegen des bisschops tijd te gunnen te bekoelen. De sluwe bespieder zorgde er wel voor, dat de oorsprong van die geruchten steeds in het duister bleef, maar ze vonden niettemin algemeen ingang en waren op het slot van Strijen spoedig het telkens terugkeerend onderwerp der gesprekken, die ook der jonkvrouw ter oore kwamen en zelfs buiten den ringmuur der burcht werden voortgezet en geloovige hoorders vonden.

Als valkenier had de bespieder het voorrecht jonkvrouw Aleide op vele harer tochten te vergezellen, waarbij hij meermalen ongezocht gelegenheid vond zijn lastgever van dienst te zijn; want niet slechts kon hij Aleide in al hare gangen nagaan en aldus eene nauwkeurige kennis verkrijgen van hare neigingen en haar karakter, maar zich de echo makende der loopende ge ruchten omtrent Florus Halvenaars

ridderdeugd en rijkdom, onderhield hij haar voortdurend over den fieren ridder, dien de geheele wereld bewonderde en benijdde.

Zijne bediening gaf hem, zoo vaak hij zulks verkoos, het middel aan de hand zich van het slot te verwijderen, onder voorwendsel nieuwe valken te gaan koopen of de minder bruikbare tegen andere in te ruilen. Bij zoodanige uitstapjes begaf hij zich immer ter sluik naar Florus Halvenaars slot, waar hij een nauwkeurig verslag gaf van 'tgeen den ridder nuttig en noodig was te weten en tevens nieuwe plannen voor de toekomst gesmeed werden.

De vertrouwde van den stichtschen edelman had slechts één gebrek - hij stelde zijn meester de zaken steeds ouder een te helder daglicht voor en hield op die wijze eene hoop levendig, die hij zelf verre was van te deelen; maar daar de ridder zich edelmoediger betoonde naarmate hij het doel zijner wenschen meer nabij meende, kon het den valkenier niet al te kwalijk genomen worden, zoo hij op die wijze in de eerste plaats voor zich zelven poogde te zorgen. Wat maakte het uit of hij één of twee personen om den tuin leidde?

Ondanks de meermalen herhaalde geruststellende verzekeringen van zijn vertrouwde, was Florus Halvenaar, toen wij hem, in sombere gedachten verdiept, voor het haardvuur in zijn eenzame burcht aantroffen in ver van vroolijke en opgewekte stemming: het noodlot was al te zeer tegen hem gekeerd om nog met groot vertrouwen de toekomst tegen te blikken en de hoop te koesteren zijn meer door het lot en het toeval begunstigden mededinger te overvleugelen. En toch - het moest!

Moede peinsde hij zich het hoofd, maar hij kon geen uitweg vinden, die hem voor het oogenblik zijn doel nader bracht. Er werd aan de deur der zaal geklopt en bijna op hetzelfde oogenblik trad, deemoedig buigende, zijn jager binnen en bleef nabij de deur staan.

‘Vertrek, ik wil alleen blijven!’ riep de ridder somber.

‘Heer ridder, een man zegde mij, u noodzakelijk te moeten spreken,’ sprak de jager op aarzelenden toon.

‘Ho, ik ken dat,’ bulderde de ridder; ‘een dier ellendige dorpers, die voortdurend jammerklachten aanheffen over de gestrengheid van den winter en het groot huishouden, dat men te onderhouden heeft, waarvan onveranderlijk de slotsom een bede is om uitstel van de betaling der pachtpenningen. Hij kome niet onder mijne oogen en betale.’

‘Heer ridder...’

‘Vertrek, of gij kunt uw brood gaan bedelen.’

‘De valkenier van den ridder Van Duivenvoorde vraagt om u te spreken,’ volhardde de jager, voorzichtig den welbekenden persoon op den voorgrond stellende.

‘Schelm, waarom mij zulks niet eer gezegd!’ schreeuwde Florus Halvenaar, en hij liet er aanstonds op volgen: ‘Breng den bezoeker hier.’

In spanning wachtte de ridder de komst van zijn vertrouwde af.

Met een gemeenzaamheid welke hem zijne onmisbaarheid verleende, zette de valkenier zich, na vrijmoedig binnen gekomen te zijn en even gegroet te hebben, aan het haardvuur in de nabijheid van den zetel des ridders neder; zijn eerste uitroep gold eene klacht over de snerpende koude en het onaangename van den tocht langs de woeste, ongebaande wegen.

Florus Halvenaar kon eene beweging van ongeduld niet bedwingen en scherp klonk het van zijne lippen:

‘Zijt gij hier gekomen, om mij met uwe jeremiaden lastig te vallen? voorwaar, daarvoor hadt gij mij in mijne zoete rust niet behoeven te storen.’

‘Zoete rust, heer ridder!’ spotte de valkenier, ‘maar zijt gij dan inderdaad zoo gerust op de toekomst?’

‘Spreek, kerel, of bij mijn ridderzwaard, ik zal er u toe weten te noodzaken.’

‘Dat zou een slecht middel zijn om mij aan uwe zaak te verbinden; ik wilde echter spreken, maar gij liet mij den tijd niet om tot verademing te komen.’

‘Welnu, verhaal mij hoe mijne zaken staan,’ hernam de ridder op zachter toon en rechtstreeks op zijn doel afgaande.

‘Goed of slecht al naar men het nemen wil,’ antwoordde de valkenier, ‘maar in elk geval is

het oogenblik gekomen om een bepaalde beslissing te nemen.'

'Gij spreekt in raadselen, kerel!' bulderde Halvenaar buiten zich zelven van ongeduld en woede; 'niet uw raad vraag ik, maar uwe inlichtingen, uwe diensten, als loon voor mijn goed geld.'

De valkenier had echter in zijn eigen belang goede gronden om ditmaal wel degelijk een raad te geven en de ridder tot een beslissenden stap aan te sporen, al achtte hij het ongeraden hem voorshands met die gronden bekend te maken. De jonkvrouw toch, die hem begon te wantrouwen en daarenboven weinig ingenomen was met zijn terugstootend karakter, had hem aangezegd over acht dagen te vertrekken, en daarom wilde hij het korte uitstel, hem gelaten, besteden om er nog zooveel mogelijk munt uit te slaan en, daar het er toch zoo toe stond, den ridder tot eene uiterste poging aan te zetten. Hij deed dit met te meer gerustheid omdat hij in deze zijn eigen belang met dat zijns lastgevers in overeenstemming achtte.

Intusschen antwoordde hij op den laatsten uitroep des ridders:

'Gij versmaadt mijn raad zonder te weten of dit niet de eenige weg is die u openblijft; het zij zoo, maar dan onttrek ik mij aan alles en dien voortaan uitsluitend de genadige jonkvrouw.'

'Geef raad zooveel gij wilt,' riep de ridder, tot het uiterste gebracht, 'maar kom eerst voor den dag met het verslag van uwe bevindingen.'

'Thans spreekt gij redelijk, heer ridder, en wanneer gij ook billijk handelt, dat is, wanneer gij mij de toegezegde belooning uitkeert, wanhoop ik niet aan de vervulling uwer wenschen.'

Florus Halvenaar begreep den wenk; hij haalde eenige geldstukken uit zijn zijden beurs te voorschijn en stelde een nog mildere belooning in het verschiet.

'Het is zonderling, heer ridder, hoe het gezicht en vooral het bezit van goud iemand spreek water geeft,' lachte de valkenier; 'mij dunkt, mijne tong is thans los geworden als die van een sprookspreker.

'Gij moet dan weten,' vervolgde hij ziende dat de ridder weêr ongeduldig begon te worden, 'dat uwe zaken goed of slecht staan, al naar men het nemen wil (ditmaal onderbrak de ridder den spreker niet), gij moet weten, dat de jonkvrouw Van Duivenvoorde sedert de groote jachtpartij niets doet dan mijmeren en zuchten en bijwijlen huilt als een dorper die eene kastijding ontvangen heeft. Ik geloof vast, dat die Herman van Strijen met zijn meisjesgezicht en zijne slinksche manieren het hart der jonkvrouw geheel betooverd heeft.'

'Ongelukkige!' viel Florus Halvenaar den valkenier in de rede. 'Ongelukkige, noemt gij dit eene goede tijding! Bij Satan, ik mocht mijn goud wel aan zulk een onbekwamen dienstknecht, aan een Jobsbode als gij, wegwerpen!'

'Met uw verlof, heer ridder, ik evenmin als gij heb het hart van de jonkvrouw Aleide in de hand, om het te kneed en als was; ten andere moest ik u de waarheid zeggen en eindelijk, gij hebt mij niet laten uitspreken.'

'Spreek dan, maar pijnig mij niet langer en zeg de geheele waarheid.'

De valkenier vervolgde:

'Ik zegde, dat die melkmuil van een Van Strijen jonkvrouw Aleide's hart schijnt ingepalmd te hebben; dat is het gevolg van die ongelukkige jacht, die al onze schoone plannen zulk een geweldigen knak heeft gegeven, want niet alleen de jonkvrouw, maar ook heer Willem van Duivenvoorde schijnt voor den jongen vlasbaard gewonnen. Tot zoover den slechten kant van de zaak, maar nu het vervolg, dat u

beter zal aanstaan. Het is zonderling, maar sedert de everjacht in de oosterhoutsche bosschen heett Herman van Strijen zich nergens meer laten zien... Kunt gij, heer ridder, mij dit raadsel oplossen?'

'Al konde ik zulks, dan nog behoefde ik er u geen rekenschap van af te leggen,' antwoordde Halvenaar hooghartig; 'ga dus voort met uw verhaal.'

De valkenier haalde onverschillig de schouders op en vervolgde:

'Het zij zoo het wil, Van Strijen is sedert niet meer op ons slot geweest; *ik* weet, dat hij in al dien tijd het bed houdt, waarschijnlijk heeft hij bij zijn terugkeer naar zijn slot in de heide eene verkoudheid opgeloopen, is dit ook niet uwe meening, heer Florus Halvenaar?'

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Florus Halvenaar bevond zich gansch alleen en peinsde.

Spotlachend zag de valkenier den ridder aan.

'Ga voort, ga voort,' sprak de ridder, den zonderlingen blik des verspieders niet opmerkende.

'Bij ons op het slot weet niemand iets van die ziekte; wat mij betreft, ik heb er mij natuurlijk wel voor gewacht de menschen, en vooral de voortreffelijke jonkvrouw, wijzer te maken dan zij zijn. Welnu, deze laatste is zeer gebelgd over de onbegrijpelijke nalatigheid en miskenning van den ridder en beschuldigt hem in haar hart gewis van ontrouw, misschien wel van valschheid. Gij kent het vrouwenhart; zoo het in zijne gevoelens verongelijkt en gekwetst wordt, is het tot alles in slaat. In haar spijt acht ik het zeer waarschijnlijk, dat de jonkvrouw aan een ander de voorkeur zal geven, vooral als die ander Florus Halvenaar heet.'

'Maar zij zou haar hart niet kunnen wegschenken!'

'Haar hart, ba, - hare hand moge u voldoende zijn en.... de rijke erfenis.'

'Onbeschaamde! spreek met meer eerbied van de jonkvrouw en van mij, of mijn goed zwaard zal u eene gansch andere taal leeren.'

'Uw goed zwaard, heer ridder, hebt gij noodig tegen uws gelijken, zoo als in zekeren duisteren nacht gebleken is; doch dat daargelaten, ik had u nog een andere tijding mede te deelen.'

Florus Halvenaar had lust den gevaarlijken spotter, die zoo goed met zijne geheimen bekend scheen te zijn, naar de andere wereld te helpen; doch daar hij zijne hulp nog op deze wereld kon noodig hebben, hield hij zich als had hij de toespeling met begrepen.

De valkenier vervolgde onderwijl:

‘Sedert twee dagen ïs heer Willem van Duivenvoorde naar het hof van graaf Albrecht afgereisd, waar hij waarschijnlijk verscheidene maanden vertoeven zal.’

‘Welnu, wat zou dat?’ vroeg Halvenaar ongeduldig.

‘De vader vertrokken en dus het veld vrij, de jonkvrouw van spijt en wrevel vervuld jegens Herman van Strijen, en deze zelfs buiten machte om op het slot te verschijnen,’ vervolgde de valkenier als bij zich zelven, zonder Halvenaars vraag rechtstreeks te beantwoorden.

Florus Halvenaar zat eene poos in diepe gedachten verzonken; hij besefte het gewicht der gedane mededeelingen, maar was het bij zich zelven niet eens over de wijze om er het meeste voordeel van te trekken. Hij wendde zich dus tot zijn vertrouwde:

‘En welken raad geeft gij mij in dezen?’

‘Met uw verlof, heer ridder, zoo even zegdet gij mij, dat gij mij betaaldet voor mijne diensten, - niet voor mijn raad, dien gij niet noodig hadt. Thans vraagt gij er om, het is dus billijk mij daar afzonderlijk voor te beloonen.’

‘Bloedzuiger, schelm!’ schreeuwde Halvenaar, hem nogmaals een paar geldstukken toewerpende, ‘spreek op, thans is uwe tong ontboeid.’

‘Gij hebt gelijk, heer ridder, thans kan ik weêr spreken; welnu, u blijft geen andere weg over dan een haastigen en onverhoedschen aanval op het hart der jonkvrouw nu gij het veld vrij hebt en alle omstandigheden u gunstig zijn, - waarom zou die niet gelukken?’

Waarom zou die niet gelukken? De vraag vond weerklank in de eigenliefde des ridders, die zich onweêrstaanbaar waande, vooral daar zijn mededinger voorloopig uit den weg geruimd en de schijn tegen dezen was; maar met zijn vertrouwde zag hij in, dat er haast mede moest gemaakt worden, daar het wederoptreden van Herman van Strijen alles weêr bederven kon. Hij kwam dus met den valkenier overeen, dat hij den volgenden dag het slot van Strijen bezoeken zou, na de jonkvrouw nog dien eigen avond een handschrift te hebben doen bezorgen, waarin hij haar in gloeiende kleuren zijne innige liefde schilderde, aan gevuld met toespelingen op zijn rijkdom en zijne macht. Die brief, als bode, zou het voorrecht hebben der kunstminnende Aleide te doen zien, dat hij bij uitnemendheid de kunst van schrijven verstond, terwijl hij haar tevens gelegenheid gaf zich eenigzins met den nieuwen toestand vertrouwd te maken.

Nadat dit een en ander tusschen den ridder en den valkenier afgesproken en tevens bepaald was, dat deze laatste zijn meester den volgenden dag in het bosch nabij het kasteel zou ontmoeten, ten einde hem mededeeling te doen van hetgeen er de laatste vier en twintig uren merkwaardigs mocht voorgevallen zijn, nam Halvenaars waardige bediende haastig den terugweg naar het slot van Strijen aan.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 25]

In den mallemolen.

Wij kunnen licht begrijpen dat al die negers en negerinnen uit Amerika zooveel pleizier hebben. De mallemolen is uit den aard van de zaak een opwekkend ding, en hoeveel te meer moet bij dit zijn voor een volk dat nog maar half beschaafd is! De zwarte burgers en burgeressen van de Vereenigde Staten zijn er inderdaad verzot op. Wanneer het kermis is, ziet men hen reeds in den vroegen morgen, op zijn best gekleed, naar de houten paarden stroomen. Allen zouden ze te gelijk willen bestijgen. Er wordt gedrongen, gestooten, geschreeuwd en gejoeld om hooren en zien te doen vergaan.

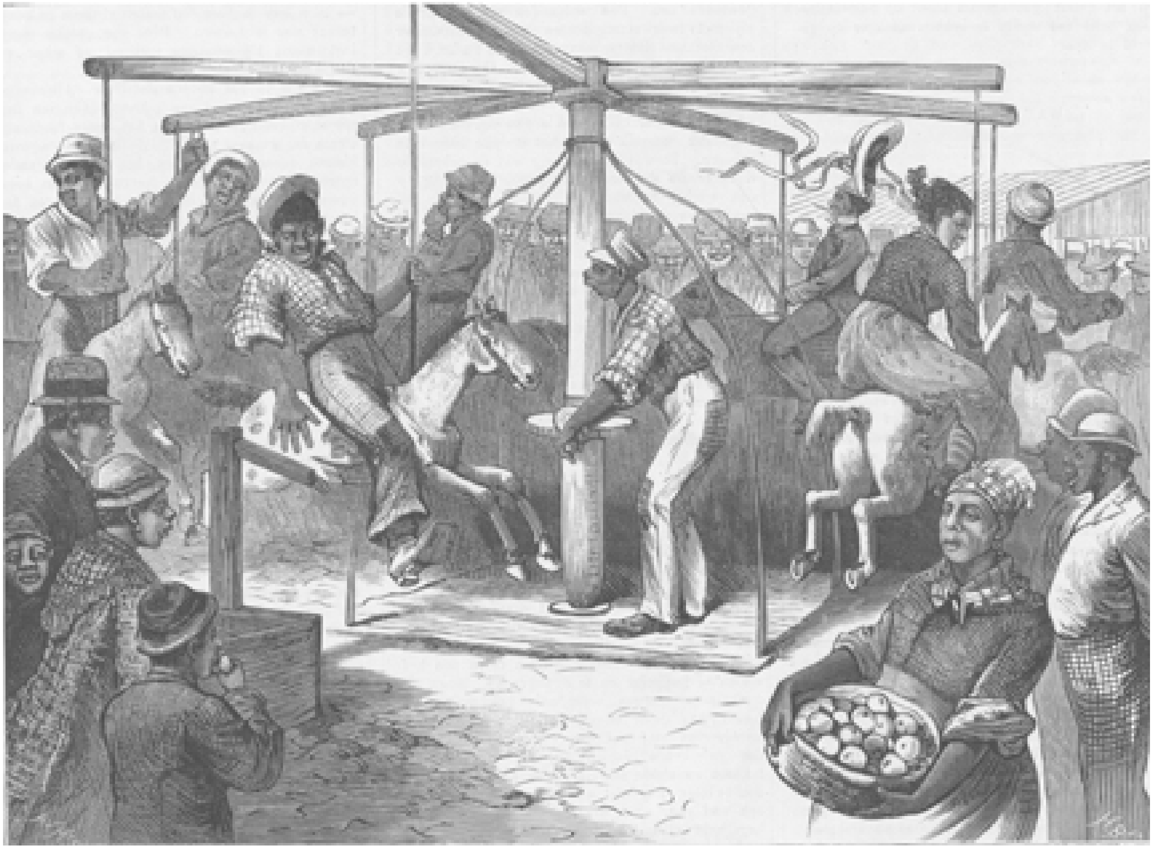

IN DEN MALLEMOLEN.

De slimsten en behendigsten zijn eindelijk gezeten; het sein wordt gegeven en de mallemolen vangt zijn werk aan. Zie daar dien vroolijken knaap eens, die er in gelukt is zijn vinger door den ring te steken, waarop zoo menigeen begeerige blikken heeft geslagen, en die nu zegepralend de menigte overziet. Hij heeft het recht bekomen om nog eens voor niets meê te rijden. En merkt gij dien schoonen mijnheer ginds wel op, die een sigaar in den mond heeft en zoo recht zit als een grenadier - omdat het paard rijden voor hem iets alledaagsch is? En dan die jeugdige schoone hier, wier hoed is afgewaaid en in de lucht wappert, alleen weêrhouden door een paar kleurige linten? Hoe zij uit de hocken harer oogen naar de zwarte dandy's loert, die de bevallige amazone in stille verrukking zien voorbij snorren!

De kruidenzoeker.

Het is eene algemeen erkende waarheid dat de studie der natuur meer dan eenige andere

geschikt is om den mensch deugdzamer en godsdienstiger te maken. Verwondering kan dit niet baren: immers, de beoefenaar der natuurkunde heeft voortdurend de werken der goddelijke Almacht voor oogen; elk dezer noodigt hem, om zoo te zeggen, uit om de wijsheid der Voorzienigheid te bewonderen en te loven. De grootheid van den Schepper straalt hem evenzeer tegen uit het mos dat onze daken bedekt als uit den reusachtigen eik die in onze bosschen zijn kruin verheft.

Van de verschillende takken dier wetenschap is er zeker geen die zooveel aantrekkelijks heeft als de plantenkunde. Deze biedt dan ook de meeste afwisseling en verscheidenheid aan: zij vestigt onze aandacht op duizenderlei verschillende voorwerpen, wier fijnheid en teederheid met hun geur en frischheid schijnen te wedieveren. De plantenkunde is daarbij in meer dan een opzicht van groot nut: men denke slechts aan de gewichtige ontdekkingen waartoe zij gedurig aanleiding geeft en den belangrijken handel dien zij in het leven heeft geroepen. Maar het wordt tijd dat wij onze beschouwingen eindigen om een oogslag te werpen op het landelijk tafereel dat onze gravure voorstelt. Wij zien daar een botanist, die na in de Alpen, zoo rijk aan heilzame gewassen, kruiden te hebben gelezen, in eene hut is komen uitrusten en zich verkwikken; hij schijnt er op te staan om de genoten gastvrijheid te vergelden en hij heeft daarom een glaasje elixer van eigen maaksel in geschonken dat hij de vrouw des huizes opdringt, niettegenstaande deze met een spotachtigen trek op het gelaat genoegzaam toont de hartversterking niet van noode te hebben noch er op gesteld te zijn.

Wat is het koud!

‘Wat is het koud!’ zegt deze schoone jonge dame, terwijl zij, zoo haastig als de gladde, met sneeuw bedekte grond het gedoogt, zich voortspoedt, en diezelfde klacht wordt geuit door zoo menigeen die geen vuur, ja ter nauwernood kleêren heeft om zich te verwarmen. Hoevelen zijn er niet die op dezen oogenblik zelfs de middelen missen om zich een bete broods te verschaffen! Hoe menige werkman staat op den hoek eener straat op eene gelegenheid te wachten om, zij het slechts eenige centiemen te verdienen! Zouden zulke gedachten bij het schoone meisje opkomen bij de onaangename gewaarwording die zij gevoelt en die haar de mof voor den mond doet houden? Ons dunkt wel, dat zij er vatbaar voor moet zijn, en wij verbeelden ons dan ook gaarne dat zij op weg is naar de woning van het een of ander behoeftig gezin dat zij met woord en daad troost en kalmte in het benepen hart wil storten. Mochten wij ons hierin niet vergissen en mochten ook allen die als zij mild door de fortuin bedeeld zijn, geen dag laten voorbijgaan zonder naar het zoete genot te verlangen dat het weldoen schenkt!

De spreeuw.

Wanneer de laatste sneeuw verdwijnt en de lieve lente weêrkeert, komen zich in onze tuinen en heggen woelige, luidruchtige gasten vestigen, die daarna menigmaal op onze akkers en Weiden rondzwerven. Wij bedoelen de vroolijke spreeuwen - goede bekenden, die men overal mag lijden en mij recht lief zijn. Ja, voor een oude, die ginder in den hof van onzen pastoor in een berkeboom een aardig huiske bezit, voed ik zelfs eene warme vriendschap. Ik weet nog zeer goed, hoe en wanneer de vreemde

gast bij ons voor 't eerst zijnen intocht hield. Het was op een schoonen, warmen dag in de maand maart; tusschen het groene gras der weiden schoten de boterbloempkens welig op, de boomen begonnen zich met bloesem te tooien en met diepe teugen dronk mijne borst de zachte, lauwe lentelucht in. Daar troffen op eens helklinkende toonen mijn oor en aangenaam verrast wendde ik het hoofd naar den kant van waar zij kwamen, lk zag den pas aangekomen spreeuw op een vooruitstekenden tak van een ouden appelboom zitten. Hij zong dat het een lust was om te hooren; hij doorliep al de hooge toonen van de muziekladder, en zijn ‘pfui!’ klonk beurtelings schel als een jubelkreet en zacht als een blijde zucht. Zijn huiske was kort geleden door mijnheer pastoor aan den boom vast gebonden; de goede man had zeker van te voren door een koerier het bericht ontvangen dat er een nieuwe gast voor hem in aantocht was. In alle geval scheen de spreeuw te meen en dat het voor hem daar aangebracht was, want zoodra hij zijn begroetingslied geëindigd had, vloog hij er heen, bezag het nauwkeurig van alle kanten en kroop daarna door het ronde deurgat om het ook van binnen in oogenschouw te nemen. En het scheen hem goed te bevallen, want reeds spoedig zat hij op het platte dak zoo teeder en liefelijk te kweelen als een spreeuw maar kan. Deze zachte melodie betrof ongetwijfeld zijn trouw wijfke, dat nog onderweg was en wellicht weinig dacht in zulk een geschikt verblijf haar intrek te zullen kunnen nemen. Zeker wilde hij haar daarmeê verrassen.

Tegen den avond vloog de nieuw aangekomene weêr heen, waarschijnlijk om zijne vrienden en magen te gaan vertellen waar hij een schuilplaats gevonden had. Den volgenden morgen keerde hij met twee stamgenooten terug, waarvan er een zeer veel lust scheen te hebben om het hutje mede tot het zijne te maken. Onze spreeuw betoogde dat eene zoodanige vereeniging eene onmogelijkheid was, doch de andere luisterde naar geen rede. Hij maakte van een onbewaakt oogenblik gebruik om in het stulpke binnen te dringen. Ik was nieuwsgierig wat de gekrenkte eigenaar nu doen zou. Ik hoefde niet lang op den uitslag te wachten. Pijlsnel vloog de beleedigde vogel insgelijks in het huiske en ging met zijn natuurgenoot een gevecht aan, dat daarmede eindigde dat de indringer, na duchtig geplukt te zijn, uitgedreven werd. Van af dat oogenblik bewaakte de spreeuw zorgvuldig den ingang zijner woning; nu en dan vertoonden zich nog wel eens nieuwsgierige bloedverwanten, doch zij trokken weêr af zonder onzen vriend lastig te vallen. Zij vlogen alsdan naar het geboomte in den omtrek en onderzochten de holle stammen der eiken en beuken om te zien of zij ook een geschikt verblijf voor hen aanboden.

Intusschen vorderde de lente; helder scheen de zon, het grastapijt voor de pastorie prijkte met ontelbare witte bloemen, de katjes der wilgen knipoogden tegen die van den hazelaar, toen op een morgen mejuffrouw spreeuw aankwam. Dat was een gejuich en gejubel! Zij kon het aardige huiske niet genoeg roemen. En toen begon men over en weêr te vragen en te vertellen. Het kwam mij voor dat het nog een zeer jong paar moest zijn, dat pas de huwelijksreis gemaakt had en nog in de wittebroodsweken was. Halve dagen lang waren zij van huis om uitstapjes in den omtrek te doen of in den hof samen te huppelen en te springen.

Op een morgen veranderde het weêr. De hemel was dicht bewolkt; de noordoostenwind voerde het stof van den weg en het stuifmeel der ontluikende bloemen op, hij gierde door de boomen en stelde zich juist aan als of zijn rijk, den winter, nog niet uit was. En het had er ook veel van, want straks wisselden sneeuw- en hageljacht elkander af en was de grond, die sinds eenige dagen het kenmerk der lente droeg, met het witte winterkleed bedekt. Hoe zou het 't spreeuwenpaar nu gaan? lk luisterde en zag in 't rond, doch kon geen spoor van hen ontdekken. Naar ik later

vernam, hadden zij zich bij hunne stamgenooten uit de buurt aangesloten om gezamenlijk bij de minerale bronnen schuilplaatsen te gaan opzoeken, waar zij hun tijd voor het grootste gedeelte doorbrachten met tusschen de grasspieren op wormen te azen.

Doch aan alles komt een einde, en zoo werd het ook weêr lente. Nog menigmaal trachtte de gure winter zijne heerschappij te herwinnen, maar ten laatste moest hij toch voor goed het veld ruimen. En met het schoone weêr kwam ook het spreeuwenpaar terug. Zij vonden echter hun huis niet ledig. Twee musschen hadden het zich toegeëigend. Daar werden evenwel korte metten meê gemaakt: mijnheer spreeuw maakte doodeenvoudig van zijn eigendomsrecht gebruik en wierp de indringers de deur uit.

Alsnu begint het eigenlijke huwelijksleven van onze gasten. Ieverig helpen zij elkander met het samenstellen van een nest. Mos, grashalmen, veêren, wol en al wat zij verder kunnen vinden en maar eenigzins dienstig is, wordt in het hokske gedragen. Voortdurend legt het manneke er zich op toe om zich in de gunst en de liefde van zijn wijfke te handhaven. Met zekeren zwier huppelt hij op de takken der boomen heen en weêr, neigt en buigt, klapwiekt en reinigt en wiegt zich in den helderen zonneschijn, die de lichte vlekken zijner vleugels gunstig doet afsteken tegen den donkeren grond. Over zijn vederdos ligt een schoone gloed verspreid, en wij kunnen zeer goed begrijpen dat het wijfke met stil welgevallen naar het min of meer ijdel vertoon van haar echtgenoot ziet.

Doch het bekoorlijkste is de spreeuw door zijn gezang, zijn kwinkeleeren, waarbij klassieke aria's en recitatieven elkander afwisselen. Hij draait gedurende zijn gekweel met hoofd en oogen beide - men kan in hem den echten virtuoos en kunstenaar niet miskennen. Door zijn grooten zanglust wordt hij somtijds verkoud of schor en dan klinkt zijne stem ruw en heesch.

Wij zijn in het midden der lente. Allentwege lacht de natuur ons aan. Het wijfke van den spreeuw heeft het een na het ander reeds vijf eieren in het nest gelegd. Zij hebben eene matblauwe kleur en schijnen het hart van vader spreeuw met vreugde te vervullen, want hoog boven in den boom zit hij te kwinkeleeren dat het een pleizier is. Doch er schiet nu niet veel tijd over om te zingen, want het broeiende wijfke moet door het manneke gevoêrd worden. Zooveel als hij maar kan, moet hij insecten, wormen, slekken en kleine sprinkhanen aandragen, want zijn eega heeft gewoonlijk, zoowel als hij, zeer goeden eetlust. Geen vogel toch, met uitzondering misschien van den pestvogel of zijdestaart, is gulziger dan de spreeuw.

Het wijfke broeit onafgebroken, en met goed gevolg ook, want eerlang steken vijf hongerige kleine spreeuwen den snavel vooruit, smeekend om het dagelijksch brood. Voor 't eerst verlaat de moeder het nest. Zij strekt de vleugels wijd uit, legt haastig de veêren goed die verward geraakt zijn, en snelt dan naar het nabijgelegen weiland om wormen als anderzins voor hare jongen te zoeken. Vader en moeder wedieveren met elkander in bezorgdheid voor hun kroost; aan zingen en babbelen valt niet te denken. Zij gunnen zich ter nauwernood den tijd om zelf een weinig te eten; ondanks het jeuken van hun maag, reiken zij bijna alles hunnen jongen toe, die telkens met zacht gepiep het voedsel ontvangen. Des nachts alleen, wanneer de kleinen in een zoeten slaap liggen en van wormen en sprinkhanen droomen, verlaat het ouderpaar voor korten tijd het nest om voor hun eigen maag te gaan zorgen.

Telkens wanneer de kleinen gespijzigd zijn, wordt het nest schoon gemaakt, want het is de oude spreeuw, zoowel als onze moeders, bekend dat reinheid de groeikracht bevordert. De jongen worden dan ook met den dag grooter; reeds voelt zich de een

of andere sterk genoeg om papa of mama op het veld te vergezellen. Fier steekt hij het kopke door het ronde gat van het huiske, ja, springt zelfs naar buiten en op het platte dak. Zijne broêrkens en zusterkens volgen zijn voorbeeld en weldra zitten vijf jonge spreeuwen op de takken van den boom die de ouderlijke woning draagt. Steeds stoutmoediger

wordende, beproeven zij de kracht hunner nog korte vleugels; zij vliegen steeds verder, tot zij eindelijk uit den hof en op het vrije veld zijn. Daar graast eene kudde schapen. De kwikstaart loopt ongedwongen tusschen de lammeren rond als of hij bij hen thuis was. Het duurt niet lang, of de spreeuwen mengen zich onder hen. Onvervaard zetten de ouden zich op den rug der geduldige dieren, welken zij van die kleine beestjes verlossen die de menschen met den algemeenen naam van insecten bestempelen. De jongen volgen de ouden na, en weldra doet het gansche gezelschap zich gretig te goed aan de kostelijke lekkernij. Smakelijk eten!

Daar komt Phylax, de trouwe bewaker der kudde, aangedraafd om een neuswijs lammeke, dat op het aangrenzend aardappelveld geloopen is, terug te drijven. Verschrikt vliegt het spreeuwengezin heen naar den in de nabijheid staanden populier. Daar wordt nu gesnaterd, geschreeuwd en geredeneerd. De ouden brengen hunne angstvallige jongen onder het oog, dat zij niets van Phylax te vreezen hebben, en ten bewijze daarvan vliegt papa naar de kudde terug. Doch geen zijner lievelingen schijnt vooralsnog lust te hebben om hem weêr te volgen.

't Is niets, zij zullen wel door de ondervinding wijs en verstandig worden,' denkt hij, en voert daarna zijn gezin naar den hof terug. Daar verheft zich een bij uitstek schoone kersenboom, wiens roode vruchten verlokkelijk in den zonneschijn glansen. De spreeuwen rusten hier weder uit en beginnen opnieuw naar hartelust te smullen, want ook zij vinden sappige kersen een heerlijk nagerecht.

Zoo gaat het nu alle dagen, van den vroegen morgen tot den laten avond. Van tijd tot tijd worden er bij de verwanten en bekenden uit de buurt bezoeken afgelegd en met dezen op velden en weiden wedloopen gehouden. Gedurende eenigen tijd keeren de jongen nog tegen het vallen der duisternis in het nederige hutje terug, doch daarna komen zij des avonds met honderden makkers in het een of ander kreupelbosch bijeen en blijven tot laat in den nacht zitten babbelen en giechelen. Wat zijn die spreeuwen toch een vroolijk volkske!

Intusschen heeft het oude wijfke weêr drie of vier eieren gelegd en uitgebroeid, en als dit tweede broedsel volwassen is, beginnen alle stamgenooten uit den omtrek te vergaderen om zich te gaan oefenen voor den grooten herfsttocht. Een belangwekkend schouwspel doet zich alsdan aan het oog van den opmerker voor. In den beginne zijn het slechts kleine troepen van twintig tot vijftig vogels die hunne zwenkingen en wendingen uitvoeren, doch gaandeweg worden zij talrijker, totdat zich ten laatste een leger van verscheidene honderden spreeuwen gevormd heeft. Met bijzondere snelheid huppelen zij nu eens in een lange, rechte linie, dan weêr in een drie of in een vierhoek over het uitgestrekte kaalgeschoren grasveld. Zulk een stoet schijnt inderdaad een geoefend heirleger - een vergelijking die reeds voor drie duizend jaren de grieksche dichter Homerus maakte. Zelden gelukt een roofvogel er in zich uit zoo'n troep een slachtoffer te verschaffen. Met de kraaien en raven staan de spreeuwen op een goeden voet, daar zij hen op de plaatsen weten te brengen waar het meeste voedsel te halen is, en ook omdat zij hen beveiligen tegen de aanvallen van sperwers en havikken.

Geruimen tijd houden de spreeuwen hunne najaars-manoeuvres, en veld noch weiland, boomgaard noch wijnberg blijft daarbij van hen verschoond. Hoe langer hoe gejaagder zoeken zij naar voedsel, steeds onrustiger wordt hunne vlucht. De leeuwerikken en zwaluwen maken zich tot den aftocht gereed, de nachtegalen en ooievaars zijn reeds vertrokken - hoe zouden de spreeuwen nog langer kunnen toeven?

Velen keeren nog eenmaal terug naar de plaats waar zij nestelden, nemen daar hunne woning in oogenschouw, vliegen, dikwijls hoog in de lucht, kweelend heen en weêr en verdwijnen dan plotseling om hunne reis naar het zuiden te ondernemen. In dichte drommen trekken zij over de Alpen heen naar Italië en Griekenland. Verscheidenen hunner blijven daar, doch velen reizen ook verder over de zee naar het afgelegen Afrika. En daar doen zij niet kwalijk aan, want de Italianen maken menigmaal jacht op hen om ze aan hun maag ten offer te brengen.

De spreeuwen schijnen zich in het Zuiden niet zoo goed op hun gemak te gevoelen als bij ons. Zij verliezen daar eenigermate hun levenslustigen, opgeruimden aard. Eerst wanneer de winter ten einde loopt, herwinnen zij hunne vroolijkheid: het vooruitzicht van weldra weêr naar het Noorden te kunnen verhuizen doet menig lied aan hunne borst ontstroomen en zij juichen en jubelen wanneer de tijd daar is om tot ons weêr te keeren. Weest welkom, beste vrienden!

Belgisch Brabant voor vier eeuwen.

Eerst sedert het einde der vorige eeuw wordt de statistiek als een tak van de staathuishoudkunde beschouwd, en dientengevolge worden er tegenwoordig meer geregeld volkstellingen gehouden dan vroeger. Eertijds hield men zich daar slechts meê op wanneer er krijgstroepen geworven moesten worden, en desgelijks hadden er alleen huis-tellingen plaats als men nieuwe belastingen te wachten had.

Statistieke stukken worden thans naar waarde geschat; men heeft ingezien van hoeveel gewicht die documenten zijn waar men een parallel wil trekken tusschen den vroegeren en den tegenwoordigen staat der bevolking, de ontwikkeling eener stad wil nagaan, een overzicht hebben van de macht der verschillende landen op onderscheidene tijdstippen - kortom, in honderden aangelegenheden kan de statistiek van dienst en van nut zijn.

Voor ons bijv, zou het al niet van belang ontbloot zijn, te weten hoe het voor vijf-, zeshonderd jaar met de stad of de provincie onzer inwoning gesteld was: hoeveel zielen zij telde, hoeveel woningen er stonden, tot hoever zij zich uitstrekten, enz., enz. Deze onze weetgierigheid wordt misschien door menigeen onzer lezers gedeeld, en om daarin eenigermate te gemoet te komen, geven wij vandaag eenige statistieke stukken weêr, een overzicht bevattende van het aantal huizen dat men in 1472 en in 1480 in het hertogdom Brabant vond. De oorspronkelijke stukken zijn te zien in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Hage, en werden door een hollandschen geleerde met name Gerard opgesteld.

1472.		
Stad Leuven	Huizen	3,306
Kleinere steden	Huizen	5,400
Platteland	Huizen	10,305
		———
	Totaal	19,011
Stad Brussel	Huizen	6,731
Kleinere steden	Huizen	1,599
Platteland	Huizen	14,526

		———
	Totaal	22,856
Stad Antwerpen	Huizen	4,510
Kleinere steden,	Huizen	4,405
Platteland	Huizen	17,801
		———
	Totaal	26,716
Stad 's-Hertogenbosch	Huizen	2,351
Kleinere steden	Huizen	421
Platteland	Huizen	14,409
		———
	Totaal	17,181
		———
	Gezamenlijk bedrag	87,764

1480.

Stad Leuven	Huizen	3,621
Kleinere steden	Huizen	4,628
Platteland	Huizen	8,920
		———
	Totaal	17,169
Stad Brussel	Huizen	6,835
Kleinere steden	Huizen	1,496
Platteland	Huizen	11,267
		———
	Totaal	19,598
Stad Antwerpen	Huizen	5,023
Kleinere steden	Huizen	4,382
Platteland	Huizen	14,733
		———
	Totaal	24,138
Stad 's-Hertogenbosch	Huizen	2,733
Kleinere steden	Huizen	484
Platteland	Huizen	9,968
		———

Totaal	13,185
	――――
Gezamenlijk bedrag	74,090

Oppervlakkige geesten moet de wetenschap der statistiek ongetwijfeld eentoonig en dor toeschijnen; voor den waren beoefenaar is zij dit echter in 't geheel niet: hij vindt het een aangename bezigheid de verschijnselen na te gaan welke zulke opgaven openbaren; hij schept er vermaak in de oorzaken daarvan op te sporen, en de ontdekking van de gevolgen schenkt hem weêr nieuw genot. Hij zal opmerken dat in de acht jaren die tusschen 1472 en 1480 verliepen het hertogdom Brabant over het geheel niet vooruit ging, dat echter, ten nadeele van kleinere plaatsen, de groote steden - voornamelijk Antwerpen - op een niet geringe aanwinst van huizen te roemen hadden, en deze omstandigheden brengen hem van zelf op het voor iedereen bekoorlijk gebied der geschiedenis.

Hoe hoog kan men nu het gemiddeld getal bewoners van elk huis gedurende bedoeld tijdvak stellen? Die vraag is niet gemakkelijk te beslissen. Het lijdt geen twijfel dat in de vijftiende eeuw de woningen over het algemeen niet zoo ruim waren als tegenwoordig; maar op het platteland waren de eigendommen minder verdeeld en bleven de gezinnen meer bijeen wonen. Van den anderen kant echter was weêr de opeenhooping der bevolking in kleine, bedompte huizen een der oorzaken van de besmettelijke ziekten die eertijds de verschillende staten van Europa zoo dikwijls teisterden. Neemt men dit alles in aanmerking, dan kan men zeggen dat de huizen door elkaar vijf bewoners hadden. Naar dien maatstaf telden de vier arrondissementen van Brabant, in 1472, vijf maal 85,764 inwoners, hetgeen een bedrag geeft van 428.820. Zoo verkrijgt men voor de arrondissementen Leuven en Brussel (die ongeveer gelijk staan met de tegenwoordige provincie Zuid-Brabant) vijf maal 41,867 of 209,335 zielen. Daar nu deze provincie thans omstreeks 865,000 inwoners heeft, blijkt het dat hare bevolking in de laatste vier honderd jaar drie maal grooter is geworden.

Drie anecdoten.

De italiaansche schilders zijn over het algemeen vreemde, zonderlinge wezens. Men hoeft slechts de beschrijvingen van hun leven te lezen om daarvan overtuigd te worden. Guido Reno, onder anderen, een beroemd kunstenaar, was een hartstochtelijk minnaar van het kansspel. Toen hij, op reeds tamelijk gevorderden leeftijd, het besluit vormde om geen kaart meer in handen te nemen, begon hij zijn geld te sparen en landerijen er voor te koopen. Op zekeren dag echter was de oude bekoring hem te sterk; hij nam weêr plaats aan de speeltafel, en binnen weinige uren had hij zijn gansche fortuin, voor zooverre het nog in zijne kas lag, verloren. Niet weinig verwondering baarde het, dat hij dien dag vroolijker en opgeruimder was dan ooit. Hij bracht zijne vrienden aan het verstand dat hij zoodoende zeer wijs handelde; in de eerste plaats toch, zegde hij, was het heel moeielijk om aan goed, rentegevend land te komen; ten tweede stond hij aan het gevaar bloot van met schelmen te doen te krijgen en, wat het ergste

was, hij zou voortdurend in angst en onrust verkeerd hebben, zoo hij in het bezit van zijn geld gebleven was.

Tintoretto, een ander schilder, had de gewoonte om buitenshuis een langen toog te dragen. Wanneer het nu vuil weêr was, spatte hij zijn kleed vol slijk, want nooit ofte nimmer dacht hij er aan om het op te nemen. Zijne vrouw, ten zeerste daarover geërgerd, las hem eens duchtig de les en leerde hem daarbij tevens hoe hij met zijn toog moest omgaan. Na hem getoond te hebben, op welke wijze hij zijn kleed moest ophouden, zegde zij.

‘Wel, versta me nu eens goed, en vergeet het niet: wanneer gij een heuvel opgaat, neemt gij het van voren, en daalt gij af, dan neemt gij het van achteren op.’

Geheel in strijd echter met dit voorschrift, en ondanks zijn innig verlangen om zijn vrouw te behagen, deed hij juist het omgekeerde en hield zijn toog, wanneer hij een verhevenheid beklom, van achteren, en wanneer hij er een af kwam, van voren hoog op. Het gevolg daarvan was natuurlijk, dat hij zich dien dag vuiler maakte dan ooit het geval was geweest.

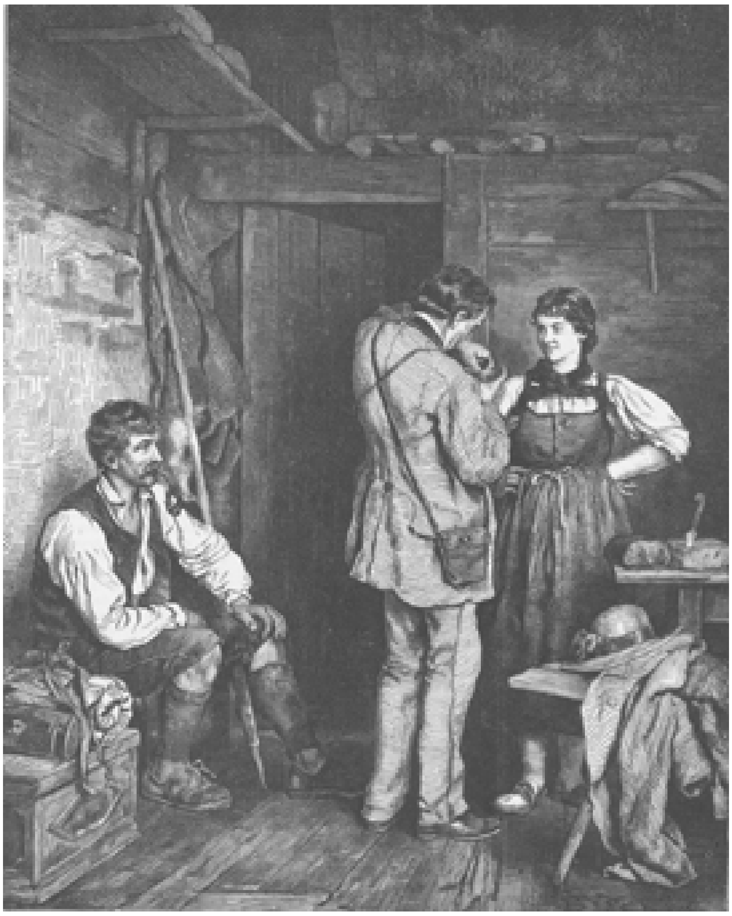

DE KRUIDENZOEKER, NAAR FRANS DEFREGGER.

Een ander schilder, wiens naam wij ons op het oogenblik niet kunnen herinneren, was een nog grooter zonderling. Deze pleegde den eenen dag zeer ieverig te werken om dan weêr een paar weken lang geen penseel op het doek te zetten. Hij was een portretschilder en muntte zoozeer in zijne kunst uit, dat hij meer bestellingen dan iemand zijner collega's zou gekregen hebben, indien hij niet deze gril had gehad en eene andere, welke nog dwazer was. Naar gelang namelijk van de stemming, waarin

hij zelf verkeerde, wilde hij ook dat wie voor hem poseerde, ernstig of vroolijk was. Daar hij nu zeer wispelturig en zelden twee dagen achtereen in dezelfde luim was, gebeurde het dikwijls dat hij aan een portret begon wanneer hij zich welgemoed gevoelde, en het diensvolgens eene lachende, tevreden uitdrukking gaf, om daags daarna, wanneer hij droefgeestig en neêrslachtig was, zijn werk voor ongeschikt te verklaren en een nieuw konterfeitsel te maken.

Hij voltooide nooit een portret zonder op zijn minst een dozijn proeven gemaakt te hebben. Om kort te gaan, hij was de ongestadigste mensch die ooit bestaan heeft. Vandaag ontving hij zijne bezoekers met de meeste minzaamheid, morgen had het er veel van, of hij hen wel met zijn borstels naar het hoofd wilde werpen.

Nu, op een dag dat eenige vrienden een gezellige bijeenkomst hielden, kwam het gesprek over dezen wonderlijken kunstenaar te loopen. Van het gezelschap maakte onder meer ook een zekere Pippo deel uit - een vroolijke kwant, die den naam had van een eerste grappenmaker te zijn. Na een tijd lang aandachtig geluisterd te hebben naar hetgeen er van de grillen des schilders verteld werd, zegde Pippo eensklaps: ‘Mijne heeren, ik zou dien artist wel eens met zijn eigen munt willen betalen, maar ik doe liet alleen op voorwaarde dat gij mij voor eenige uren als een hoogedel heer kleedt.’

WAT IS HET KOUD!

‘Wij nemen de voorwaarde volgaarne aan!’ riepen zijne kameraden, die met het gedacht zeer ingenomen waren.

Men leende Pippo wat hij noodig had, en eerlang was hij gereed om zijn plan ten uitvoer te leggen. Hij zond eerst een zijner makkers naar den schilder om dezen te doen weten dat een vreemd edelman van hoogen rang en staat, zoo even te Florence - de plaats waar de klucht voorviel - was aangekomen en tegen betaling van

een groote som gelds, door hem zijn portret wilde laten maken. De voorwaarden schenen den kunstenaar zoo bijzonder voordeelig toe, dat hij gunstig het oor leende aan het voorstel, te meer daar hem te verstaan werd gegeven dat de rijke heer met geen ander doel naar Florence was gekomen dan om door hem zijn portret te laten schilderen. De zaak werd beklonken en het uur vastgesteld waarop de edelman voor het eerst zou poseeren.

Op den bepaalden tijd was Pippo ten huize van den artist, vergezeld van een aantal bedienden in liverei, en gekleed in het schitterend gewaad van een vermogenden hertog. De schilder ontving hem met de meeste onderscheiding en eerbied. Van zijn kant groette Pippo hem hoffelijk en maakte hem eene menigte vleiende complimenten. De vermeende hertog zette zich neder en haalde een met edelsteenen bezet horloge voor den dag, ten einde, gelijk hij voorgaf, te zien om hoe laat de schilder de eerste hand aan zijn werk legde. Dat hij dit echter alleen deed om hem een hoogen dunk van zijn rijkdom te geven, zal de slimme lezer gereed elijk begrijpen.

De schilder zette zich dan aan den arbeid, en hem docht dat hij een gemakkelijke taak te verrichten had, want Pippo was door de natuur met een vol gezicht bedeeld en had zulke scherp geteekende trekken, dat het zelfs een knoeier geen moeite moest gekost hebben om in tien minuten een goed gelijkende beeltenis van hem op het doek te brengen.

Hij bezat een breeden mond, dikke lippen, kleine oogen en een neus.... ja, een neus zoo wonderlijk als er ooit een neus was. En de schilder kwam dan ook tot de ontdekking dat zijn taak lang zoo gemakkelijk niet was als hij in den beginne wel gemeend had. Door veelvuldige oefening had Pippo de zenuwen van zijn neus geheel onder bedwang gekregen, zoo dat bij het minste stootje, de punt rechts of links ging staan en van zelf naar den verlangden kant gekeerd bleef zoolang de grappenmaker verkoos. Na zijn neus in oostelijke richting gezet te hebben, had Pippo de houding aangenomen welke den schilder het geschiktst voorkwam, en weldra was de ruwe schets zoo goed als gereed. Pippo stiet toen zijn neus heimelijk naar den linkerkant, en de schilder was niet weinig verwonderd, toen hij, het oog opslaande, bemerkte dat het meest vooruitstekend deel van het gezicht op het portret anders stond dan op het model.

‘Ik heb mij vergist,’ zegde hij halfluid, en binnen weinige minuten had hij verbeterd wat hij meende dat een door hem gemaakte fout was. Doch wie beschrijft zijn verbazing toen hij, na met welbehagen den blik op zijn werk te hebben laten rusten, ontwaarde dat de neus nog niet goed was. De scheve neus van den vreemdeling helde nu weêr naar de rechterzij over. Zonder iets te zeggen, wischte hij het lastige gezichtsdeel weêr uit, en nog altijd in den waan verkeerende dat de schuld aan hem lag, beproefde hij andermaal het op 't doek weêr te geven.

Doch het was al om niet. De kunstenaar begon van zijn stuk te raken; hoe hij den neus ook schilderde, altijd verschilde de afbeelding van den levenden neus dien hij voor zich had. Twee uren lang deed hij niets dan neuzen schilderen en neuzen uitvegen. Ten laatste verloor hij het geduld, en zijn penseel neêrwerpende, riep hij uit:

‘Zulke neuzen die om de twee minuten veranderen, kan ik niet schilderen: daar moeten ze maar ergens anders meê gaan.’

‘En zulke schilders die iederen dag verschillend geluimd zijn, moesten nooit anders dan zulke neuzen te schilderen krijgen,’ was Pippo's antwoord, en te gelijk stond hij op en ging heen, om aan ieder die het hooren wilde de grap meê te deelen.

Het smeders-ambacht te Leuven.

Wij wenschen den lezer in vluchtige trekken den aard te schetsen van de invloedrijke middeleeuwsche instellingen, welke bekend zijn ouder den naam van gilden of ambachten, en wij meenen daartoe niet beter te kunnen doen dan tot voorbeeld te nemen het smeders-ambacht der stad Leuven, waarvan ons onlangs eenige authentieke stukken in handen kwamen.

De statuten dezer gilde handelen in hoofdzaak over de kiezing van den deken, den secretaris, den penningmeester en de verdere leden van het bestuur; voorts over het aannemen en de plichten der leerjongens, werkers, gasten of gezellen en over het meesterschap.

De kiezingen geschiedden hetzij door de stemgerechtigden tot eene bijeenkomst op het gildenhuis op te roepen, hetzij door twee of drie leden aan de huizen de stemmen te laten ophalen. Men kon zoowel mondeling als schriftelijk zijne stem uitbrengen; het eerste gebeurde echter 't meeste, daar slechts weinigen genoegzaam in de schrijfkunst bedreven waren. Uit eene leenings-acte onder dagteekening van den 14^{en} april 1742 is ons gebleken dat van de 35 leden die gestemd hadden, slechts 14 die kunst bezaten; de overige 21 toch hadden met een kruiske of iets dergelijks geteekend. Het laat zich begrijpen dat deze manier van stemmen opnemen lichtelijk aanleiding gaf tot bedrog of vergissingen, en meer dan eens hadden dan ook de verkiezingen hevige geschillen en zelfs noodlottige kloppartijen ten gevolge.

Om leerjongen te worden, moest men zich tot een ‘gezeten’ meester wenden, die, na zich van de wettige geboorte en de zedelijkheid van den postulant overtuigd te hebben, aan den overdeken vergunning vroeg om den knaap op de bepaalde voorwaarden in zijne dienst te mogen nemen. Deze voorwaarden bestonden daarin dat de meester kost, inwoning en onderricht in het vak moest verstrekken, terwijl de leerling van zijn kant zich verbond om zijn meester gedurende minstens vier jaar houw en trouw te dienen. Na dat tijdverloop ontving hij, wanneer hij een bevredigende proeve van bekwaamheid had afgelegd, den titel van werker, gast of gezel, en wel op een getuigschrift van zijn meester, dat door den deken van het ambacht mede onderteekend werd. Alsdan stond hem de keuze vrij om òf tehuis òf op een winkel te werken, doch hij mocht dit niet voor anderen dan gildebroeders doen, noch langer dan drie dagen achtereen zonder baas zijn. Den meester was het van den anderen kant verboden, ten nadeele zijner knechten een vreemdeling in dienst te nemen of hooger loon te geven dan anderen, ten einde de gezellen van dezen te lokken, en hij had eveneens boete te wachten indien hij leerjongens aannam zonder vooraf hun laatsten meester gehoord te hebben.

De rang van meester stond slechts open voor hem die het poorterrecht bezat, dat wil zeggen die erkend burger van Leuven was. Om dit te worden, richtte de gezel tot de overheid een verzoekschrift, en wanneer dit gunstig ontvangen was, legde hij in de handen van den burgemeester een eed af, die in negentiende-eeuwsch vlaamsch aldus luidt:

‘Ik N. verklaar en zweer dat ik van katholieke ouders afkomstig ben en eveneens de roomsch katholieke godsdienst belijd, dat ik, als poorter van Leuven, mij getrouw zal gedrageu waar het de dienst mijner genadige heeren van Brabant en der stad

Leuven betreft, dat ik ter hunner verdediging mijn leven en goed zal veil hebben, en dat ik, als het gevergd wordt, gewapend op de plaats zal zijn door mijne overheden, den burgemeester, de schepenen en den raad der stad, bepaald. Onder denzelfden eed verbind ik mij om aan dezen altijd getrouw en onderdanig te zijn, hun alle bedrog, misdaden en vergrijpen, die mochten gepleegd worden, meê te deelen zoodra zij mij ter kennis komen, en er mij noch door woorden, noch daden, noch oogluiking aan medeplichtig te maken. Zoo waar, enz.'

Dit diploma kostte in 1750 twaalf florijnen, doch daar te boven had de nieuwe poorter 50 florijnen te betalen voor stedelijke rechten, 6 florijnen voor een brandemmer en 3 florijnen ten bate der vondelingen.

Om meester te worden, moest de gast het bewijs leveren dat hij zijn vak grondig kende door, in tegenwoordigheid eener jury, een 'meesterstuk' of 'proef' te vervaardigen. Dit werk, dat dikwijls eene groote kunstwaarde had, werd zorgvuldig in de familie bewaard, en nog heden ten dage vindt men familiën die in het bezit zijn van de proef door een ouden voorvader gemaakt.

Wanneer het meesterstuk naar wensch was uitgevallen, wendde de gezel zich, door middel van een tusschenpersoon, tot de stedelijke overheid ter verkrijging van den begeerden titel. Uit een rekening van 1750 blijkt dat men bij het ontvangen van het diploma als meester niet minder dan 76 florijnen (omstreeks 137 franken) wegens onkosten te betalen had. Deze nota is een belangwekkend stuk, en het spijt ons het niet te kunnen weêrgeven, want men zou er uit kunnen leeren dat de min of meer raadselachtige honorariums niet van vandaag of gisteren dagteekenen.

De smeders-gilden had haar altaar, dat aan de Drie Koningen toegewijd was, bij den voorlaatsten pilaar van het groote schip, rechts voor de hoogzaal der St.-Pieterskerk. Dit autaar is in het begin der 18e eeuw vernield geworden. Bij de plechtige optochten, die de gilden nu en dan hielden, opende het smeders-ambacht den stoet en werd het vooraf gegaan door zijn 'knacp' of bode, die een rooden staf in de hand hield, en door een rijk gekleed man die een banier droeg, waarop het wapen der stad en den H. Eloy afgebeeld waren - den laatsten gesierd met staf en mijter en met een gouden hamer in de hand.

Wij besluiten met het vermelden van eenige bijzonderheden die ons, bij het doorsnuflelen der oude documenten, het meest belang inboezemden, omdat zij meer bepaald voor ons de aantrekkelijkheid van het nieuwe hadden.

Jan van der Merekt, een hoefsmid, die in 1439 aan de pest stierf, liet bij testament een woning in de Parijzerstraat na, om er een aan den H. Eloy toegewijde kapel van te maken. Eerst in het jaar 1456 kreeg dit huis de bestemming welke de erflater het toegedacht had. Den 24en december 1729 kocht het bestuur van 't smedersambacht, voor 1675 florijn en een doorloopende rente van 40 florijnen, het huis genaamd 'loop des Hemels,' hetwelk aan de eene zijde aan de kapel van het gild, en aan de andere zijde aan het huis genaamd 'Lusthof' paalde. Deze nieuwe eigendom kreeg nu den naam van 'Blauwen St. Eloy' en werd herschapen in een woning voor den bode en een vergaderplaats voor de leden, die tot dan toe in het gildehuis der brouwers hunne bijeenkomsten gehouden hadden. Op de binnenplaats werd een kegelbaan aangelegd en achter zette men loodsen of schuren.

Door de kosten van inrichting en vertimmering werd het huis zoo zeer bezwaard, dat de penningmeester de noodige gelden miste om de schulden te voldoen. Maar tot overmaat van ramp werd de gilde in een proces gewikkeld met een der voornaamste leveranciers, en toen zij dit verloor en ten gevolge daarvan in groote geldelijke verlegenheid geraakte, belegde het bestuur den 20en juni 1731 een algemeene

vergadering, waarop met 31 tegen 24 stemmen besloten werd om geen hooger beroep aan te teekenen en den 'Blauwen St. Eloy' te verkoopen. Door de tegenkanting van verschillende leden ondervond de verkoop, die den 7en augustus 1731 begonnen werd, veel vertraging; eerst den 6en mei 1732 werd het huis met bijbehooren definitief verkocht, en wel voor de som van 4200 florijnen.

De kapel, die in 1797 opgeheven werd, leverde uiets merkwaardigs op: zij werd in een slachterij herschapen en doet tegenwoordig als meubelmagazijn dienst. Het beeld van den H. Eloy werd naar de St. Michielskerk overgebracht, waar nog ieder jaar op den 1en december de gouden ijzersmeden een H. Dienst ter eere van hun patroon komen bijwonen.

Een aardig brokske geschiedenis.

Omtrent de turksche vesting Spusz, die kortelings zulk een voorname rol gespeeld heeft bij het geschil betreffende de grensregeling tusschen Turkije en Montenegro, deed in het jaar 1835 een bericht de ronde dat wij om de curiositeit hier mededeelen:

De Montenegrijnen - zoo luidde het - een slavische volksstam van omstreeks honderd duizend zielen sterk, leven nog altijd met hunne naburen, de Turken, in onmin. Zij zijn een zeer ondernemend volk dat geen gevaar vreest, gelijk men uit het volgende zal kunnen opmaken.

Sedert geruimen tijd stond op de turksche grensvesting Spusz een groot kanon van vier ellen lang, met den mond naar Montenegro toegekeerd. De Turken bedienden zich van dit gevaarte om de naburige bewoners van Montenegro van tijd tot tijd schrik aan te jagen door er schoten meê te lossen. Vijf en twintig Montenegrijnen nu besloten hunne vijanden voor altijd van dit genot te berooven en zich door list of geweld van het reuzenkanon meester te maken. Met dit doel slopen zij op een donkeren, onstuimigen nacht naar de vesting, zaagden de poort door, kropen door de gemaakte opening, zonder dat de Turken het hoorden, de vesting binnen, wierpen het kanon met affuit en al over de rotsen naar beneden, slopen daarna de poort weêr uit en namen toen ijlings met den buit de vlucht.

De Turken, die door het gerommel dat de val van het kanon te weeg bracht, ontwaakt waren, vermoedden dat er een aardbeving plaats had en dachten er in de verste verte niet aan om de oorzaak van het leven nader op te sporen. Toen zij des morgens het verlies ontdekten dat zij geleden hadden, waren de Montenegrijnen reeds met hun buit aan de grenzen, over welke de Turken het niet waagden hen te achtervolgen. Over hooge rotsgebergten werd nu het kanon naar de hoofdstad van Montenegro gevoerd en daar aan den vorst van het landje vereerd.

Het vermakelijkste van de historie is echter dat de Turken sinds dien tijd al hunne kanonnen in kelders wegsluiten - zoozeer vreezen zij den ondernemingsgeest hunner montenegrijnsche naburen, die tot op dezen dag met goed gevolg de turksche heerschappij getrotseerd hebben.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)
De boodschap.

Het was waarlijk niet galant van ons, zoolang de jonkvrouw Aleide van Duivenvoorde te vergeten, wel reeds dikwijls in ons verhaal genoemd, maar toch nog slechts ter loops opgevoerd. Wij willen ons verzuim herstellen, haar een bezoek brengen op het burchtslot haars vaders en enkele uren in hare nabijheid verwijlen.

Het is negen uur in den ochtend, en daar het in de maand januari en de lucht met wolken bedekt is, heerscht er nog een half schemerdonker in het niet al te groote vrouwenvertrek, waar de jonkvrouw zich met een harer maagden bevindt. Zij is reeds

gekleed, en al is haar eenvoudige lijfrok van heldergroen baragan, die geheel hare gestalte omvat, weinig opzichtelijk, toch ziet zij er thans niet minder aanvallig uit dan toen zij eenige weken vroeger, in kostbaar gewaad gedost, op de sierlijk getuigde hakkenij aan de zijde haars vaders ter jacht trok.

Zwijgend zit zij aan het smalle venster en staart naar de donkere wolken, die met snelheid door de lucht jagen, terwijl hare nijvere gezellin, een meisje van nauwelijks twintig jaren, druk bezig is het ontbijt voor hare meesteres gereed te zetten. Jonkvrouw Aleide heeft geweend, blijkbaar aan de blauwe kringen om de oogen, en wanneer zij het gelaat dicht naar het venster wendt, ziet men nog een paar tranen aan hare wimpers hangen. De bron dier tranen is niet ver te zoeken: haar vader, dien ze aanhangt en liefheeft als het licht harer oogen, is voor enkele dagen plotseling opgeroepen naar het hof van Hollands graaf, en het is te vreezen, dat ze lange maanden alleen zal moeten doorbrengen op het eenzame slot - aan eene arme, verlatene weeze gelijk. Is het wonder dat dit vooruitzicht haar tranen afperst? Doch doodsbleek is ook haar gelaat, zóó bleek, dat eene smart van weinige dagen er niet zulke diepe sporen op gegrift kan hebben. Elders moet de oorzaak dier smart liggen, van langer dagteekening moet ze zijn, en dat dit werkelijk zoo is, blijkt uit het medelijdende hoofdschudden der deelnemende dienstmaagd, en hare woorden, half binnensmonds gemompeld: ‘Arme jonkvrouw, het verdriet, reeds zoovele lange dagen gedragen, zal haar nog op het ziekbed werpen.’

Intusschen heeft de dienstmaagd het eenvoudige ontbijt gereed gezet, bestaande uit wit brood, boter, kaas, ingelegde vruchten en eene kan melk; na nogmaals een blik geworpen te hebben over de lage tafel, met het ammelaken van wit lijnwaad overdekt, spreekt zij met zachte stem:

‘Jonkvrouw Aleide, het ontbijt is gereed; zoo gij u aan tafel wildet begeven?’

‘lk kom, mijn goede Rika, ofschoon ik bekennen moet, heden zeer weinig trek in het eten te hebben.’

‘Reeds sedert vier weken herhaalt gij dagelijks hetzelfde,’ hervatte Rika, ‘dat houdt gij zoo niet vol, mejonkvrouw.’

‘Wees gerust, kindlief, het zal wel overgaan,’ meende de jonkvrouw weder, doch de dienstmaagd schudde nogmaals bedenkelijk het hoofd toen Aleide, na zich aan de tafel neêrgezet te hebben, zoo als iederen morgen, bijna niets nuttigde.

Een poos later zat de jonkvrouw opnieuw bij het venster dat uitzicht verleende op de schoone laan, die rechtstreeks naar Oosterhout voerde, maar thans sloeg zij slechts nu en dan een blik door de kleine, in lood gevatte ruitjes, daar zij een arbeid onderhanden genomen had, de edelvrouwe in alle opzichten volkomen waardig. Het is een prachtvol borduurwerk, op een blauwen grond van peerlen een heerlijk Maria-beeld voorstellende, met eene kroon van goud op het hoofd en bestemd voor het Huis des Bergs van St. Geertrui, het in de gansche streek beroemde Karthuizerklooster, door den vader van haar vader voor ruim een halve eeuw ter eere van den H. Borromeus gesticht. Met vlugheid ging de fijne naald, waaraan de glansrijke perels glinsterden, door het linnen achterdoek, en iedere steek bracht de kostbare afbeelding der Lieve Vrouwe nader tot hare voltooiing. Of ook hare gedachten bij dit vrome werk waren, mag betwijfeld worden, want telkens sloeg zij het oog naar buiten, tot zij, zich naar hare dienstmaagd wendende, die ieverig bezig was de koralen van verschillende kleur en grootte voor den arbeid der jonkvrouw in orde te schikken en tot dan toe uit bescheidenheid gezwegen had, op eens vroeg:

‘Zeg mij, Rika, heeft men nog niets vernomen van ridder Herman van Strijen, mijns vaders leenman?’

‘Zoo ik niet gevreesd had u in uwe overdenkingen te storen, jonkvrouw, zou ik u reeds medegedeeld hebben, wat ik heden morgen van den portier vernam,’ antwoordde de dienstmaagd aarzelend; ‘hij had bij geruchte gehoord, dat de ridder sedert enkele weken ongesteld moest zijn.’

Zonderling, die mededeeling bracht op het bleeke gelaat der jonkvrouw voor een oogenblik eene lichte blos te voorschijn; er lag als een geheime blijdschap in den toon harer stem toen zij uitriep:

‘Zou dat waar kunnen zijn!’

Doch als gevoelde zij berouw over die zondige opwelling, liet zij er aanstonds op volgen:

‘Zoo het gerucht waarheid bevat, mogen wij hopen, dat hij spoedig herstelle; hij is een zoo trouw leenman mijns vaders.’

Opnieuw heerschte er eene lange stilte, tot de jonkvrouw die weêr het eerst afbrak, met den uitroep:

‘Geef mij mijn mantel, Rika; ik wil eene wandeling maken in de diergaarde.’

‘Het weder is koud, mejonkvrouw Aleide, en met hevigheid waait de wind door de kale boomen,’ waagde Rika aan te merken.

‘De buitenlucht zal mij goed doen, kindlief; het is hier zoo bedompt in het sombere vertrek.’

‘Gij gevoelt u onwel,’ hervatte de bezorgde dienstmaagd; ‘wacht ten minste tot de zon doorbreekt.’

‘De zon heeft zich reeds zoo vele dagen schuil gehouden; daarenboven gevoel ik mij van daag veel beter. Volbreng dus mijn wensch, Rika.’

De dienstmaagd begreep, dat hare meesteres niet van haar voornemen af te brengen was; zij reikte haar daarom, hoewel hoofdschuddend, het met bont gevoerde kleedingstuk over en hielp de jonkvrouw het zorgvuldig vastsnoeren en aan den hals omhoog zetten.

‘lk wilde alleen wandelen, Rika, blijf dus hier; over een uur ben ik terug.’

Na die aanwijzing verwijderde zich jonkvrouw Aleide met langzame schreden en sloeg onverzeld den weg in, die naar het schoone park en de beroemde diergaarde haars vaders leidde.

Wat de bezorgde Rika gezegd had, was waar: de lucht was ijzig koud en de scherpe oostenwind joeg snijdend langs het gelaat; Aleide scheen zulks echter niet te gevoelen, want meermalen bleef zij staan voor de kale perken en ledige kooien, als waren de eersten bij warme zomerzon overdekt met bloeiende rozen en zoet geurende anjelieren; als waren de kooien bevolkt met bontgekleurde en snapachtige vogels. Zij gevoelde de koude niet, maar toch zuchtte zij diep, want ze dacht aan de dagen van eertijds, toen ze als kind hier ronddwaalde en haar speelmakker Herman haar alles aanwees en leerde en haar het genoegen dubbel zoet maakte. Zij dacht aan hem, dien ze reeds had liefgehad als kind. Hij, de volmaakte ridder, de vrome Kristen, de voortreffelijke mensch, de redder haars levens, zweefde onophoudelijk voor haren geest, en haar scherpe blik meende te bespeuren, dat ook zij hem geenszins onverschillig was.

Hare godsvrucht, hare zedigheid en hare jonkvrouwelijke waardigheid gedoogden echter niet, in zijne tegenwoordigheid het gevoel te verraden, dat zoo diep had wortel geschoten; wel integendeel: tegenover Herman van Strijen nam zij altijd eene terughoudendheid in acht, die zij jegens anderen onnoodig oordeelde, al liep zij gevaar dat dit voor onverschilligheid mocht aangezien worden. En toch was zij zoo gelukkig, wanneer zij in zijne tegenwoordigheid was en den klank zijner welluidende stem mocht vernemen.

Jonkvrouw Aleide had een uitmuntend hart en was voorkomend en vriendelijk jegens ieder; één persoon was er echter onder haars vaders bekenden, die haar een zekeren afkeer inboezemde en dien ze bijna haatte: die persoon was Florus Halvenaar. Een onbestemd gevoel van vrees en afkeer greep haar aan, telkens wanneer zij hem op haars vaders slot ontmoette, - en maar al te vaak gebeurde zulks, dan zelfs, wanneer er voor zijn bezoek geen enkele geldige reden bestond, ofschoon de kieschheid haar verbood dat gevoel op eenigerlei wijze te doen blijken. Was het wonder, dat een purperen gloed haar gelaat overtogen had, toen zij hem op den morgen der groote everjacht gemeenzaam aan haar zijde zag rijden, als ware hij een bloedverwant of broeder? Was het wonder vooral, dat zij zich gelukkig gevoelde bij het vernemen dat niet Halvenaar - van wien ze nauwelijks hare redding zou begeerd hebben, - maar Herman van Strijen haar verlost had van de vreeselijke slagtanden des everzwijns in het bosch?

Op den namiddag van het feest, - hoe streelde het haar, Herman van Strijen geprezen en geroemd te weten door al die voortreffelijke edellieden, en door haar vader het eerst; hoe wèl deed het haar hem aan hare zijde te zien, haar allerlei oplettendheden bewijzende. Toen zij zich des avonds op hare sponde neêrlegde, dacht zij on-

danks den uitgestanen angst van den morgen met genoegen terug aan den dag, die haar zooveel verrassingen, zooveel blijde aandoeningen opgeleverd had.

Maar dagen verliepen, weken spoedden heen, doch niets, niets van baren redder, - geen enkel bezoek, geen woord, geen teeken! Zou zij zich in zijne gevoelens vergist hebben of zou zijne genegenheid plotseling in onverschilligheid verkeerd zijn?

Thans toefde zij bij ieder plekje in de gaarde, waar zij in vroeger jaren met hem gespeeld had en gedarteld, en zij herdacht met weemoed dien lang vervlogen tijd. Een straal van hoop bleef haar echter nog over: het gerucht waarvan de dienstmaagd gesproken had, kon waarheid bevatten, al mocht het zonderling heeten dat Van Strijen niets van zijne ziekte had doen weten. In elk geval wilde zij dus nog afwachten en hopen.

Zoo mijmerende en peinzende nam zij den terugweg naar het slot aan, toen zij tot haar schrik het kasteelklokje den middag hoorde luiden. Lang was het uur verstreken, dat zij, volgens de aan Rika gedane toezegging, bestemd had voor hare wandeling; maar de tijd verloopt zoo snel, wanneer men zijne gedachten den vrijen loop laat. Zij verhaastte hare schreden, ook om aan de ijzige koude te ontsnappen, welke zij thans eerst gevoelde. In de breede eikenlaan ontmoette zij hare dienstmaagd, van de zijde van het kasteel komende, en eene berisping over haar lang uitblijven voorziende, trachtte zij Rika voor te komen en beknorde haar, dat ze zich zoo luchtig gekleed en zonder mantel in de koude gewaagd had.

‘Wees toch niet bekommerd over mij, mejonkvrouw,’ antwoordde Rika glimlachend; ‘ik mocht een geheelen dag en nacht door wind en weêr loopen, zonder dat mij zulks deren zou; maar gij, jonkvrouw, zijt de koude niet gewoon, en dan....’

‘Maar gij hebt mij nog niet gezegd wat u hier voert?’ viel de jonkvrouw hare dienstmaagd in de rede, om van het slot der strafpredicatie verschoond te blijven.

‘Dat is waar ook, zoo even is een bode op het kasteel gekomen, die u volstrekt wenscht te spreken.’

‘Een bode, en met welk doel?’

‘Hij had u een verzegelden brief af te geven en zegde in last te hebben u dien in persoon te overhandigen.’

‘Een brief, Rika, zeg mij, van wien die brief komt?’ vroeg de jonkvrouw met ongeduld, maar Rika wist niets anders mede te deelen dan dat de bode gezonden was door een der ridders uit de nabuurschap.

‘Een brief van *hem,* van Herman van Strijen, een voorgevoel zegt het mij,’ fluisterde de jonkvrouw in zich zelve. Zij verhaastte haar tred, zoo dat de dienstmaagd moeite had hare meesteres te volgen: binnen enkele minuten waren beiden de ophaalbrug overgegaan en het kasteel binnen getreden.

‘Waar is de bode?’ vroeg de jonkvrouw haastig, zoodra zij in haar woonvertrek was aangekomen.

‘In de keuken bij Peter, die hem op een hartig stuk ossenvleesch en eene kan bier onthaalt,’ antwoordde Rika.

‘Goed, verzoek hem onmiddellijk hier te komen; gij kunt onderwijl het toezicht op het middagmaal houden.’

De jonkvrouw wilde blijkbaar bode en brief zonder getuigen ontvangen.

Nauwelijks eene minuut later trad de afgezant het vertrek binnen en baalde uit een fraai met goud opgewerkte cordnaan-lederen tesch een verzegeld perkament te voorschijn en bood het der jonkvrouw met eene diepe buiging aan.

Zij nam het geschrift aan, zonder den moed te hebben adres of zegel nader te bekijken. Evenmin durfde zij den bode eenige vragen doen, die wellicht hare onrust hadden kunnen verraden; de boodschapper scheen echter juist die vragen af te wachten, want onbeweeglijk bleef hij voor de jonkvrouw staan.

'Hebt gij eene verdere boodschap vanwege uw heer?' vroeg de jonkvrouw eindelijk.

'Mijn doorluchtige heer en ridder Florus Halvenaar voegt bij dit handschrift de nederige groetenissen aan de schoone en edele jonkvrouw Alcide van Duivenvoorde.'

Het bleek gelaat dezer laatste werd plotseling met een purperen blos overtogen, hare handen beefden zoodanig, dat zij het handschrift in haar schoot liet vallen. Zij bad nauwelijks zelfbeheer sching genoeg den bode met een zenuwachtig gebaar naar de deur te wijzen, en er nauw hoorbaar bij te voegen:

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Hare handen beefden zoodanig, dat zij het handschrift in haar schoot liet vallen.

'Ga terug naar de keuken en wacht er mijne bevelen af.'

Grommend verwijderde zich de man bij deze zoo hooghartige ontvangst, welke de vrees wettigde dat hem het welverdiend bodeloon ontsnappen zou.

Toen de jonkvrouw alleen was, wierp zij zich achterover in haar zetel; welk eene teleurstelling! zij had zoo vast gehoopt op eenig bericht van den vriend harer kinderjaren, en zie, met één slag was die hoop vervlogen niet slechts, maar tusschen hare vingers klemde zij het handschrift van den eenigen man, dien zij zou kunnen haten, van den verfoeielijken Halvenaar. De brief brandde als vuur in hare hand; zij kwam in verzoeking hem in den haard te werpen, zoo als men een vergiftigen adder van zich wegslingert; daar zij echter antwoord zou moeten geven op de geschrevene boodschap en deze wellicht niet zoodanig was als zij in haar angst en haar afkoer vermoedde, besloot zij, na lang op het adres gestaard te hebben om zich te vergewissen dat het handschrift inderdaad voor haar bestemd was, het zegel te verbreken en haar oog over den inhoud des briefs te laten gaan.

Eenige minuten lang waren de blikken der jonkvrouw strak op het handschrift gevestigd, welks regelmatige en welgevormde letters haar aanstaarden als de wanstaltige, allerlei afschuwelijke dieren voorstellende lettervormen uit de negende

eeuw, die de eerwaarde abt van het Karchuizer-klooster haar meermalen had laten zien.

Toen zij de lezing geheel had geëindigd, toen zij gezien had hoe de briefschrijver zich verhief op zijn rijkdom, zijne macht, als of macht en rijkdom den koopprijs waren voor de uitgeleverde vrijheid, toen hij in uitdrukkingen, die den blos der schaamte op de wangen der maagd joegen, sprak van zijne liefde, scheen het haar als loerde haar uit den brief een booze geest toe en maakte zij onwillekeurig een kruis om dien geest te verdrijven.

Hare verontwaardiging gaf haar den raad zijne voorslagen met een minachtend zwijgen te beantwoorden; maar zij bedacht, dat Halvenaar den volgenden dag het slot zou bezoeken, en dàt wilde zij tot iederen prijs voorkomen. Zij moest dus wel naar de schrijfstift grijpen, maar de zaak was gewichtig genoeg ter rijpe overweging. Wat zou zij antwoorden? Wel bedacht, had zij het recht niet zich verontwaardigd of gekrenkt te toonen. Zijn stap mocht een overijlde zijn, kon hij eene misdaad heeten? Geenszins - en daarom was het haar plicht als edelvrouw niet te hard te zijn jegens hem, dien zij haatte wel is waar, maar zonder dat zij eene geldige reden voor dien haat kon aangeven. Alleen dit stond ook na rijpe overweging bij haar vast, dat zij met beslistheid zijn aanzoek moest afwijzen en zijn bezoek weigeren.

Zij schreef daarom de volgende regelen:

‘Heer Bidder,

‘Uw schrijven heeft mij verwonderd en bedroefd tevens; verwonderd, omdat ik zoodanige taal niet had kunnen verwachten, bedroefd, wijl ik genoodzaakt ben u de laatste hoop te ontnemen op de vervulling uwer wenschen

‘Uw gevoel van riddereer en ridderplicht zal het u duidelijk maken, dat ik u onder zoodanige omstandigheden in geen geval meer op mijns vaders slot ontvangen kan; ten minste niet zoolang mijn heer vader, die op dit oogenblik aan het grafelijk hof verwijlt, afwezig blijft. Beter nog ware het voor ons beider rust elkander nimmer meer op onzen weg te ontmoeten.

‘lk hoop, heer ridder, dat gij mij weldra moogt vergeten hebben.

‘Aleide van Duivenvoorde.’

Zoodra Aleide bovenstaande regelen geschreven had, haastte zij zich het perkament toe te vouwen en van haar zegel en het adres te voorzien, want zij wilde zich zoo spoedig mogelijk ontdoen van eene zaak die haar gemoed zoo zeer pijnigde.

Thans riep zij haar dienstmaagd, stelde haar den brief en een ruim drinkgeld ter hand, ten einde een en ander aan den bode over te geven, en wierp zich toen snikkend voor het verguld koperen kruisbeeld neder, dat haar woonvertrek versierde.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 26]

De kathedraal van Doornik.

De kerk waarvan wij in dit nummer eene afbeelding geven, wordt onder de merkwaardigste van ons land gerekend, en zij heeft dit evenzeer te danken aan hare schoonheid als aan de herinneringen welke er zich aan vastknoopen en de hooge oudheid waarop zij roemen kan.

Toen de Noormannen, die gevreesde Vandalen uit de negende eeuw, in 882 de stad Doornik bemachtigden, richtten zij er de grootste verwoestingen aan, en het is te begrijpen dat zij in de eerste plaats de hand sloegen aan de Onze-Lieve-Vrouwe-Kerk, welke sedert twee eeuwen allengs vergroot en verfraaid was geworden, dank zij de zorg van bisschoppen als den H. Eleuthurus, Medardus en Eligius.

Omstreeks twintig jaren was de stad niets meer dan een puinhoop, en toen zij langzamerhand herbouwd werd, verrees op de plaats waar de oude kathedraal gestaan had, een nieuwe tempel, die uit een bouwkundig opzicht van geen beteekenis was en dan ook wellicht niets gemeen gehad heeft met de tegenwoordige hoofdkerk, waar-

DE KATHEDRAAL VAN DOORNIK.

door hij verdrongen werd. Deze dagteekent van de elfde eeuw, met uitzondering van het hoogkoor, dat in de dertiende eeuw gemaakt werd.

De tempel, welke eene lengte van 130 en eene breedte van 60 meters heeft, is deels in romaanschen, deels in ogivalen stijl opgebouwd. De beuk is naar den eersten, het koor in den twee den stijl. Het koor is ten minste 100 voet hoog, en verwekt door de lichtheid zijner kolommen bij den aanschouwer inderdaad verbazing en ontzetting. Niets prachtiger in België dan dit gedeelte dezer kerk.

Moeielijk zou het overigens zijn den machtigen en tevens weldadigen indruk te schetsen die op het kristelijk gemoed wordt te weeg gebracht door den aanblik van het bijna onafzienbaar ruim, dat in drie beuken verdeeld is en, ter zijde gezien, met zijne twee rijen van 40 pilaren, aan een bosch van zuilen doet denken. Wij vergenoegen ons met te zeggen dat dit wonder van gemengde bouwkunst te gelijk een grootsch en diep godsdienstig karakter heeft. Schoon van latere dagteekening, past het koor zeer wel bij het overige gedeelte van het gebouw; het is 60 meters lang bij 27 meters breed, en zou door de grootte zijner afmetingen, gevoegd bij de stoutheid zijner bouwing, op zich zelf een kerk kunnen vormen.

Het inwendige der kathedraal prijkt met een aantal voorwerpen van hooge kunstwaarde. Op het hoogzaal onder anderen vindt men een kolossaal beeld van den H. Michaël die den duivel neêrvelt - een werk van Lecreux; voorts treft men er verscheidene kostbare schilderijen aan, als een Vagevuur van Rubens, een Kristus van Quinten Matsys, en een Kruisiging van Jordaens; een ivoren Kristus-beeld van Duquesnoy siert het hoofdaltaar en in de schatkamer wordt een kazuifel bewaard dat den beroemden aartsbisschop van Canterbury, den H. Thomas à Beeket, heeft toebehoord, die in het jaar 1165 te Doornik verblijf hield.

De citerspeler.

Men zou het dezen gespierden jager met zijn grove vingers niet aanzien dat hij zulk eene wegslepende melodie aan het fijne instrument dat op zijne knieën ligt, kan ontlokken. Liefelijk toch moeten de toonen zijn die hij het speeltuig doet voortbrengen, want niet alleen de twee jonge meisjes die den dilettant gaê slaan, luisteren er met gespannen aandacht naar, maar zelfs de hond schijnt er door geboeid te worden.

De gravure verplaatst ons in het dichteilijke Germanje, waar het muzikaal gevoel over het algemeen zeer sterk ontwikkeld is en dat de citer, die in de middeleeuwen onder de snarenspeeltuigen zulk een voornamen rang innam, doch sedert in bijna alle landen van Europa verdwenen is, nog altijd hoog in eere houdt. En met recht, kunnen wij zeggen, want hoe zoet, hoe welluidend zijn de toonen die zij doet hooren!

De Duitscher kan zijne citer doen spreken, hij geeft haar eene stem die al wat er teeders in zijn hart schuilt, vertolkt.

Aan gene zijde van den Rijn zijn er weinig hutten waar men geen citer bezit, en de zachte melodieën die u 's avonds, als alles zwijgt, uit deze of gene landelijke woning tegen ruischen, wekken meer poëzie dan de schitterende concerten onzer groote steden.

Een winterbeeld.

Een winterbeeld nog bij het afscheid van het strenge jaargetijde. Een terugblik dus. Een aan trekkelijk tafereeltje, niet waar? Welk eene volmaakte overeenstemming tusschen het beeld en de lijst die het omvat. Niet slechts deze met hare dorre takken, hare witte sneeuw en het muschje omgekomen van koude en gebrek, maar ook het oud moedertje met hare rimpelige trekken, met haren, wit als de sneeuw op de lijst, geeft het volkomen beeld weêr van den winter. Is bij *haar* de winter vroegtijdig gekomen, en viel reeds de kille sneeuw van kommer en lijden in een levenstijdperk, waarin voor anderen nog de herfstroos bloeit, of is de winter des levens langzaam aangekomen, onmerkbaar, op zijn tijd? Riepen de jaren den ouderdom te voorschijn? Onze gravure vertolkt het niet, doch de vrouw bidt: voor hare verloren geliefden wellicht, voor haar zelve vast; zij bidt - en dat doet hopen, dat wanneer het gerimpelde voorhoofd zich voorgoed ter ruste zal neerleggen, haar weêr de lentezon beschijnen zal - de schitterende zou der eeuwige lente.

Het kasteel van Tervueren.

Het kasteel van Tervueren is den 2^{en} dezer maand de prooi der vlammen geworden en tot den grond toe afgebrand, ten minste enkel de muren van dit gebouw staan nog recht. Het tegenwoordige had juist niet veel te beduiden onder bouwkundig opzicht; doch zijn voorganger komt ons inderdaad wel vermeldenswaardig voor. De teekening die Sanderus van het zomerverblijf der oude hertogen van Brabant meêdeelt, is zelfs vorstelijk, indien zij ten minste juist is.

Het kasteel was oostelijk van Brussel in eene rijk beboschte vlakte gelegen en vormde een gebouw of liever eene gansche reeks van gebouwen, blijkbaar van verschillende tijdvakken. Tervueren spiegelde zijne spitsen en gevels in een uitgestrekten vijver, waarvan de teekenaar ons de bestemming voortreffelijk heeft aangegeven, door er talrijke zwanen op aan te stippen, alsmede eene pleizierboot, waarin zich een adellijk gezelschap bevindt. Het water moet eene tamelijke uitgestrektheid hebben gehad, dewijl een der spelevaarders met eenen spreekhoorn zich richt tot de wandelaars in den vierkanten tuin, die in het midden van den vijver ligt en door twee bruggen, hier aan het omliggende bouwland en ginds aan het kasteel, verbonden is.

De tuin was in vier regelmatige vakken verdeeld, waarvan er twee in aanleg verschilden en zonder twijfel een ruimen schat van bloemen inhielden, om de dames met waaiers in de hand, die wij, ter groote eener mug, in de kronkelige ofwel lijnrechte en hoekige paden opmerken, aan te bieden. Dat er een groot getal prieëltjes, standbeelden, rustbanken en stoelen in te vinden zijn geweest, zal men zeker niet betwisten. Kortom, het kasteel van Tervueren, zoo als Sanderus het ons weêrgeeft, met zijn watervlak, lommerrijke dreven en bosschaadjes was waard het vorstelijke wapen te dragen.

Zoo aantrekkelijk was het echter niet altijd geweest, ofschoon wij opgeteekend vinden dat Jan II, hertog van Brabant, die er in de zomermaanden verblijf hield, het kasteel veel vergrootte en versierde, en toen hij den 27^{en} october 1312, op zijn vorstelijk domein overleden en te Brussel in de St. Gudula-kerk ter aarde besteld was, bleef zijne weduwe, Margaretha van York, dochter van Eduard I, koning van Engeland, te Tervueren wonen en getuigde door voortdurend toegebrachte versieringen, dat dit verblijf haar dierbaar was.

Doch niet deze hertogen waren de stichters van dit kasteel: die stichting klimt op tot het einde der 7e eeuw, en men beweert zelfs dat het gebouwd werd door den H. Hubertus, bisschop van Luik.

De eigendom der hertogen, nu eens bewoond, dan eens verlaten, moet in de 18e eeuw juist niet veel aantrekkelijks gehad hebben, dewijl een schrijver van dien tijd zegt: *'le bâtiment du château n'avoit rien de fort remarquable, qu'une salle à son entrée d'une grandeur énorme,'* doch het park was zeer schoon, ten gevolge der verfraaiingen daaraan door wijlen hertog Karel van Lorreinen teegebracht.

Op den hoek van het Soniënbosch, op een kwartieruurs afstand, ten noord westen van Tervueren, had aartshertog Karel een *maison de plaisance* doen bouwen, aan 't welk hij den naam gaf van *Châleau-Charles.* Het oude en het nieuwe kasteel werden eindelijk in 1782 en in 1783, onder den alles vernielenden Joseph II, afgebroken, en dat wat nu de prooi van den brand is geworden, werd slechts na 1815 gebouwd en den prins van Oranje aangeboden, ten bewijze van dankbaarheid voor zijn heldhaftig gedrag te Quatre-bras en Waterloo.

Dit kasteel had als bouwtrant weinig te beteekenen. Trouwens, schier alle gebouwen die ons uit dat tijdstip zijn overgebleven, lijden aan hetzelfde gebrek. Na de wisselvalligheden der omwenteling van 1830, in 1853 ten deel gevallen aan den hertog van Brabant, later koning Leopold II, heeft deze de traditiën der brabantsche hertogen te Tervueren niet voortgezet, en het kasteel vond eigenlijk slechts eene bewoonster, toen de ongelukkige zuster des konings, door zinneloosheid geslagen, uit Mexiko terugkeerde.

Met eenige personen van dienst en hare geneesheeren, bewoonde de gewezen keizerin het kasteel. Het gebouw had dus eene weinig aantrekkelijke bestemming. Van tijd tot tijd werd er een koninklijk bezoek aan de zinnelooze vorstin gebracht, die zich daar nog altijd in al hare keizerlijke glorie waande, en toen zij uit de dreef van het kasteel dit laatste branden zag, jammerde zij: 'mijn paleis, mijn arm paleis!'

Zal het kasteel van Tervueren nog uit zijne asch oprijzen? Men denkt het niet. De tijd van zijne vorstelijke grootheid is sedert lang ondergegaan. In de middeleeuwen was dit zomerverblijf nog in vollen glans; tijdens Sanderus had het nog een adellijk aanzien, doch het zakte van lieverlede weg, en Karel van Lorreinen bouwde zich te Tervueren een nieuw lusthuis. In de 17e eeuw vertoefde de aartshertogin Isabella dikwijls te Tervueren, doch ten slotte niet als vorstin, maar als boetelinge. Immers, zij deed zich in den hof van het in 1625 aldaar door haar gestichte Capucienerklooster, eene kluis bouwen, waar zij zich aan godsdienstige meditatiën overgaf. Wat thans den naam van vorstelijk 'kasteel' droeg, was niets meer dan de cel eener zinnelooze vorstin!

De dagen van pracht en weelde zijn dus heen. Nog slechts anderhalve eeuw geleden was Tervueren eene geliefde jachtplaats voor de vorsten en grooten van den lande. De uitgestrekte bosschen waren druk bezet met allerlei wild; men ontmoette rechts en links jagershalten en lusthuizen van verschillende edellieden. De uitgestrekte vijvers en waterplassen bevorderden de jacht op den reiger, en men wierp er, zoo als voor eeuwen, den valk.

Puinen - ziedaar alles wat er nog van die grootheid overschiet. *Sic transit gloria!*

De oester.

Er zullen maar weinige onder onze lezers zijn die niet met ons instemmen dat hij die de eerste oester geëten heeft, een moedig man geweest is. De geschiedenis verhaalt

ons niets van dien held: in de vele boeken welke wij hebben nageslagen, wordt geen enkele bijzonderheid van zijn leven vermeld en zelfs zijn naam is vergeten. Het oudste bericht dat wij betreffende de oesters bezitterig is dat de Joden ze niet mochten gebruiken. Door de Grieken en Romeinen daarentegen werden zij, volgens Plinius, op groote schaal gekweekt en voor de fijnste kost gehouden die er in de wereld te vinden was.

In de middeleeuwen beschouwde men ze als een lekkernij die slechts op de tafels der nabobs kon verschijnen, doch de nieuwere tijd heeft ze min of meer gepopulariseerd en ook bij de minder vermogenden worden zij tegenwoordig voorgediend, zelfs in die landen en streken waar men ze niet maar van de banken heeft te nemen.

Daar zitten zij in hun uit bladen of schilfers samengestelde schulpen, welke eerst open gaan wanneer de bewoners er van uit het leven scheiden. Doch zij bezitten, ondanks die dikke schalen, geen rustig huis, want tusschen de schilfers van hun verblijf krielt eene massa kleine zeedieren die hun het leven wellicht even zuur maken als ons de ratten en muizen. In deze woning schikt de oester zich zoodanig dat zij er geheel den vorm van overneemt. Zij is omgeven door een mantel met dikke bruinkleurige franje, welke de naturalist den oesterbaard noemt en haar voet is zoozeer ingetrokken dat men dien ter nauwernood ziet. Daarentegen heeft zij groote lippen, zoo dat zij schijnbaar met genot het zeewater moet opslurpen.

Dicht verschanst, zitten de oesters zoo aan de bank op den zilten, harden zand- of rotsgrond en vormen niet zelden koloniën die zich verscheidene mijlen ver uitstrekken. Vier jaren lang: heeft de jonge oester niets van den mensch te vreezen, doch na dat tijdverloop, als wanneer zij volwassen is, geeft de heer der schepping haar heure vrijheid niet terug indien zij in zijn sleepnet mocht geraken. Dit sleepnet, hetwelk hij aan een schuit vastmaakt en te gelijk met deze voort roeit, bestaat uit een zwaar ijzeren raam dat verbonden is met een open striknet, in hetwelk de oesters gevangen worden.

Langzaam doorklieft de schuit het water, doch des te vlugger en woeliger gaat het daar boven op het dek toe, alwaar de oesters gesorteerd en de vette in manden met strooi gepakt worden o n, nadat de korven behoorlijk met een koord omwikkeld zijn, per eerste gelegenheid verzonden te worden. Dit moet zoo gauw geschieden dat men vroeger, toen er nog geen ijzeren wegen waren, eene bijzondere oesterpost had, die het snelste middel van vervoer was.

Doch den keurigen mensch is het niet genoeg de oesters gevangen te hebben, hij wil haar nog in den best mogelijken staat aan de lekkerbekken afleveren. Tot dat einde brengt hij ze in een speciaal ingericht park waar zij ongestoord kunnen liggen en door een overvloedig voeder gemest worden. Dit park is zoodanig gelegen dat het zeewater er in kan spoelen; wil men de dieren nu wit en groot hebben, dan laat men het water vrij loopen, moeten zij daarentegen groen en klein worden, zoo zorgt men dat hetzelfde water er geruimen tijd op blijft staan. Door het toenemend verbruik van deze dieren legt men zich reeds sedert verscheidene jaren in verschillende landen op de kunstmatige oesterteelt toe.

De egyptische oesters, welke reeds door de Romeinen als de lekkersten beschouwd werden, gaan nog heden ten dage voor de besten door. Ook de namen Purfleet en Colchester klinken de oesterliefhebbers als aanlokkelijk in de ooren; van daar komen de kleine, dikke oesters welke meer algemeen als schotsche bestempeld worden. Het graafschap Kent, het eiland Wight, Arklow en Leith bezitten de rijkste oesterbanken uit Groot Brittanje, Frankrijk heeft zijne grootsten in de Baai van Cancale en op de kusten van Normandië, de vlaamsche zijn te Ostende, die van Nederland in Zeeland en op het eiland Texel, die van Noorwegen bij Christiania te vinden, terwijl Sleeswijk en Jutland uitgestrekte banken hebben op hunne westkust, van waar de zoogenaamde holsteinsche oesters komen, die, naar het oordeel der kenners, te groot zijn. Zweden, Italië en Duitschland zijn zeer arm aan deze dieren, welke in vele streken, zoo van de oude als van de nieuwe wereld, niet slechts als eene lekkernij zeer gezocht zijn, maar ook wegens hunne voedzaamheid veel gebruikt worden. Geen spijs is bovendien gemakkelijker te verteeren, en om die reden heeft men in de laatste jaren de oesters

menigmaal door dokters aan zwakke zieken zien voorschrijven, terwijl zij ook in meer dan een brochure als genees niddel zijn aangeprezen.

In sommige plaatsen wordt de komst de[r] eerste oesters met een zekeren luister gevierd. In Londen is die gebeurtenis al meê het belangwekkendste. Zij heeft aldaar meestal den 5^en^ augustus plaats. Op den morgen van dien dag ziet men de groote wereldstad, als bij tooverslag, wemelen van de kostelijke schelpdieren. Op alle pleinen, op alle hoeken der straten staan tafels bedekt met oesters, welke door frissche vrouwen of gespierde mannen worden open gebroken en van hunne schalen los gemaakt om daarna aan de verschillende ongeduldige omstanders verkocht te worden. Aardig is het daarbij te zien hoe iedere kooper een buske peper in de hand houdt en alvorens een oester in te slikken, haar met een weinig van die prikkelende specerij bestrooit. Niet minder dan omstreeks 124.000.000 oesters worden jaarlijks op die wijze in de straten van Eugelands hoofdstad verkocht.

Een avontuur a la baron von Munchhausen.

Ik moest vóór eenige jaren wegens zaken van Galatz haar Odessa reizen en betrad daartoe op een morgen het russische stoomschip ‘Japorojetz.’ Door geen zuchtje bewogen, breidde zich de schoone, blauwe Donau effen als een spiegelvlak uit; onze reis ging zeer voorspoedig en tegen den middag waren wij de plaats onzer bestemming reeds een goed eind genaderd. Even als vele mijner medereizigers, verlangde ik al geruimen tijd naar het warm ontbijt; de slim berekenende hofmeester trachtte ons eelster telkens tevreden te stellen met de toezegging dat bij aankomst te Sulina aan ons verlangen zou voldaan worden. Welk oogmerk hij daarbij had, zal weldra blijken. Eindelijk hield het vaartuig, voor de laatste maal eer het te Odessa komt, stil; rechts, op den eenigzins hoogeren oever, strekt zich het stadje Sulina uit, dat als hand elsplaats niet zonder beteekenis is; een aantal zeil- en stoomschepen worden hier gelost, en ter linkerzijde verheft zich een dam, die tot ver in de zee reikt.

‘Mijne heeren, mag ik u verzoeken aan tafel te gaan, het eten is opgediend;’ met deze woorden noodigde de kellner ons ter eetzaal op het oogenblik dat de boot de Zwarte Zee instoomde. Het laat zich begrijpen dat wij aan deze uitnoodiging onverwijld gevolg gaven, doch het lang verwachte maal zou slechts korten tijd een groot gezelschap vereenigen, en de slimme kok had daarop dan ook gerekend. Weldra toch werd het schip als een bal heen en weêr geslingerd: de golven van den Donau worstelden eenige mijlen ver met die van de zee, zonder zich met de laatsten te kunnen vermengen; ook blies ons, toen wij in noordoostelijke richting stevenden, een tamelijk scherpe wind tegen, zoo dat de ‘Japorojetz’ het hard te verantwoorden had. Het leed niet lang, of de meeste passagiers hadden, bleek van de zeeziekte, de eetzaal verlaten, in welke ten laatste, buiten den hofmeester, den luitenant en den stuurman, niemand meer was dan ik en nog een heer, met wien ik in den loop van den dag kennis had aangek noopt. Deze mijn tochtgenoot was een handelsreiziger; hij had veel gezien en beleefd en wist zijne lotgevallen op zoo kluchtige wijze te vertellen, dat men willens of niet er meê moest lachen. Hij was, in één woord, een zeer aangenaam reisgezel en hij gaf blijk van een ontzaglijken eetlust.

Intusschen werd het weêr onstuimiger, en de kapitein ging dan ook spoedig met zijn luitenant en den stuurman naar het dek, zoo dat ik alleen met mijn nieuwen vriend achter bleef. Wij eindigden eerst rustig ons maal, waarbij mijn makker zich beieverde om de winst van den hofmeester zoo klein mogelijk te doen zijn, hetgeen hem niet slecht gelukte, want hij at inderdaad voor tien.

Eindelijk stonden wij van tafel op om ons, daar de avond reeds gevallen was en het dek wegens den storm alle bekoorlijkheid miste, ter ruste te begeven. Op de russische stoombooten is slechts weinig plaats voor de passagiers, en indien het verkeer maar eenigzins druk is, zijn er niet genoeg hutten. Om die reden waren reeds twee van de drie hutten, welke wij in onze kajuit hadden, bezet toen wij daar binnen traden, lk bemerkte dat mijn reisgezel deswege eenigzins een scheef gezicht zette; hij gaf echter verder geen teekenen van ongenoegen, maar ging naar mijn krib, welke ik reeds des morgens besproken had, om een Lefaucheux te riemen dien ik er op gelegd had.

Nadat hij het geweer opmerkzaam beschouwd en den haan met kennershand beproefd had, zegde hij:

'Een uitmuntend stuk! Reist gij altijd met vuurwapens?'

'Neen,' was het antwoord, 'maar ik heb nu mijn jachtroer meêgenomen omdat ik gehoord heb dat er in het zuiden van Rusland zeer veel wild te vinden is; daarbij is er de jacht vrij, en ik ben een groot liefhebber.'

'Juist als ik!' riep mijn makker. 'Theophile Horstner uit Epernay is in de jagerswereld wel bekend, zou ik meenen. Dat is mijn naam, en ik doe in champagne,' voegde hij er met een sierlijke buiging bij, terwijl hij een adreskaart te voorschijn haalde en mij overhandigde.

Ik gaf hem wederkeerig mijn kaartje, en zoo waren wij in *optima forma* aan elkander voorgesteld.

'Ik wensch u veel geluk in Rusland,' hernam Theophile; 'ik denk echter niet dat gij het zoo zult treffen als ik: ik heb eens een grauwen beer geschoten.'

'Een grauwen beer?' herhaalde ik verwonderd.

'Ja, ja, een beer van minstens honderd vijftig jaar, met grauwe - maar wat zeg ik, - met bijna sneeuwwitte haren.'

Hij las wellicht twijfel op mijn gezicht, want hij vervolgde:

'In gansch Bormio en Engaddin is het bekend. Vraag aan den eersten den besten dien gij daar ontmoet: 'Wie heeft bij u in Bormio een witten beer geschoten?' en onmiddellijk zal hij u antwoorden: 'O, dat heeft mijnheer Horstner, de beroemde fransche reiziger, gedaan, die ieder jaar hier komt om ons de gemsen voor den neus weg te schieten. - Maar wilt gij niet gaan slapen?' vroeg hij schielijk, terwijl hij eenigzins knorrig naar mijn bed zag.

,;Neen, ik moet eerst die historie met den witten beer hooren; daar ben ik nieuwsgierig naar,' antwoordde ik, daar ik nog geen slaap voelde, terwijl ik mij op den rand van de kooi neêrzette.

'Zoo als gij verkiest,' zegde Horstner glimlachend, 'maar vergun mij eerst, mij een oogenblik te verwijderen.

Een poos later kwam hij terug, en wel met een groote flesch rum in de eene, en twee glazen in de andere hand. De laatsten werden gevuld en onmiddellijk geledigd, want het schommelen der boot nam steeds in hevigheid toe en mijn gezel beweerde dat er geen middel zoo goed was om de zeeziekte te weeren als een matige hoeveelheid van dien drank te gebruiken.

'Ziezoo,' sprak hij, de flesch en de glazen onder mijn hoofdkussen bergende, 'nu kunnen wij er tegen en ga ik u de beloofde geschiedenis verhalen. Op een morgen dan, dat ik nog geen kwartier aan 't jagen was geweest, had ik het geluk gehad een gemsbok op een tamelijk hooge rots binnen schot te krijgen; niet zoodra had ik hem gezien, of hij rolde dood voor mijne voeten neêr, want mijn oog en mijne hand falen nooit; nog nooit heeft een stuk wild bij zijne natuurgenooten er zich op kunnen

beroemen, dat ik het gezien had zonder het neêr te schieten. Het was een schoone gemsbok dien ik had buit gemaakt, en ik kon niet nalaten het dier te bewonderen, welks oogen nog na zijn dood als kolen vuur vonkelden. Plotseling dwong mij een onverklaarbaar gevoel mijn oog naar boven te slaan en zie! geen honderd meter boven mij ontwaarde ik eene reusachtige massa, welke ik aanstonds voor den grauwen beer hield waarvan men mij zooveel gruwelijkheden verteld had en wiens wildheid met eene zeldzame kracht moest gepaard gaan. Nu eens heette het dat hij

in het dichte bosch een ruiter aangevallen had die, terwijl het woeste dier het paard van den man aan stukken scheurde, in een boom gevlucht was; eenige oogenblikken daarna was echter de ongelukkige, die zich reeds gered waande, zelf ook aan de beurt gekomen, want de beer, die kon klimmen als een eekhorentje, had hem tusschen de takken door achtervolgd en in zijn macht weten te krijgen. Dan weêr zegde men dat de beer, die beter kon zwemmen dan een kapitein Bovton, op een sterk bemand schip dat de Ticino afvaarde, was losgerukt, dat het te vergeefs kogels op zijn huid geregend had, dat hij met een enkelen slag zijner klauwen het vaartuig had omgeworpen en dat hij twee matrozen vermorzeld had, terwijl de overigen niet dan met veel moeite er in gelukt waren te vluchten.

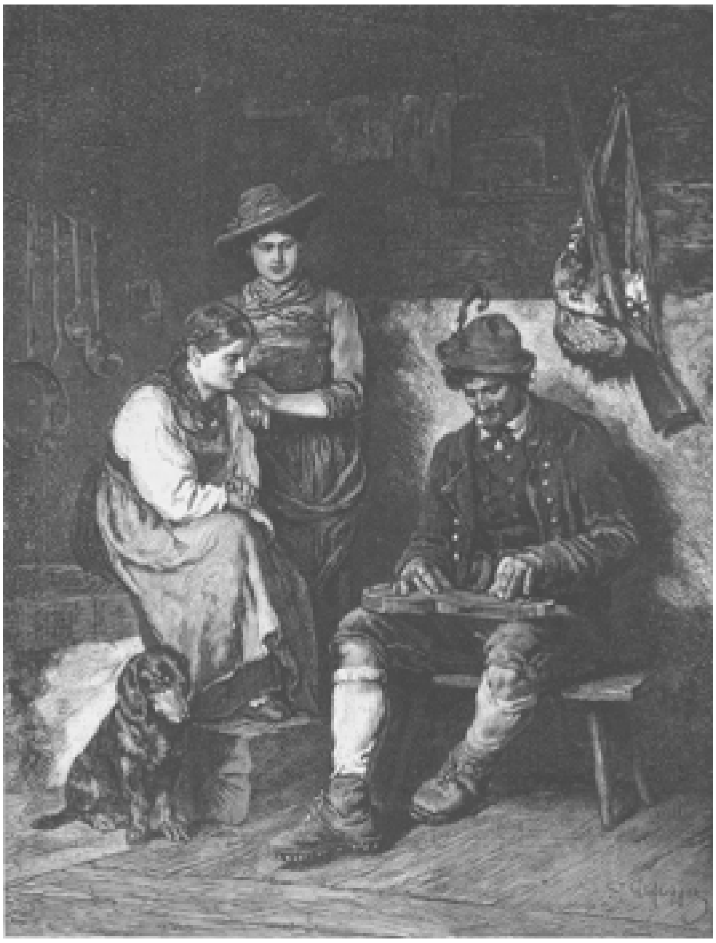

DE CITER-SPELER, NAAR FRANS DEFREGGER.

Dit en nog veel meer had ik gehoord van de daden van het ondier, dat, naar men beweerde, ver over de honderd jaar oud was. Gij zult dus kunnen begrijpen dat ik min of meer huiverde toen ik het daar boven mij elk mijner bewegingen nauwlettend met het oog zag volgen.

Een seconde was mijn blik als het ware beneveld. doch aanstonds herkreeg ik mijne tegenwoordigheid van geest, en kon ik kalm mijn toestand overdenken.

Wat mij eenigermate gerust stelde, was de geduchte dat de beer onder zijn vervolging bij mijn gemsbok zou blijven staan en mij daardoor den tijd laten om aan zijne vreeselijke klauwen te ontkomen. Haastig laadde ik mijn buks met twee kogels en keerde daarna op mijne schreden

terug, waarbij ik achteruit ging om den grompot voorldurend in het oog te kunnen houden. Ik had echter nauwelijks een paar stappen gedaan, toen ook de beer zijn observatie-post verliet. Hoe klopte mijn hart van blijdschap toen ik bemerkte dat hij niet op mij, maar op den bok het eerst losging. Maar o wee! hij verwaardigde het dier slechts met een vluchtigen, minachtenden blik en keerde zich daarna verder tegen mij. In allerijl liep ik naar het bosch dat Bormio aan mijn oog onttrok. Daar, in de nabijheid van menschen, kon ik misschien redding vinden, dacht ik. Toen ik echter omzag, werd ik tot mijn schrik gewaar, dat het monster geen tachtig stappen meer van mij verwijderd was en mij steeds meer nabij kwam. Het was nu of nooit het oogenblik om te schieten. Ik keerde mij om, legde aan op den kop van mijn vervolger en loste mijn geweer. Te vergeefs! Beide kogels schenen op zijn dikke huid afgeschampt te zijn; niettemin hield hij een wijl stand als overlegde hij bij zich zelven op welke manier hij het best zijn vijand in zijne maoht zou kunnen krijgen. Ik liep weêr op het bosch aan en gij kunt u geen gedacht vormen van de vlugheid die ik daarbij aan den dag legde. Inderdaad, zoo de angst onze krachten verdubbelt, zij vertienvoudigt de losheid onzer beenen. Eindelijk bereikte ik den zoom van het bosch Hebt gij ooit gezien hoe een kat een boom opklautert wanneer een

ONS AFSCHEID VAN DEN WINTER.

hond haar op de hielen zit?' vroeg hier Theophile, plotseling den draad van zijn verbaal latende varen.

'Ik heb dat genoegen wel eens gehad,' gaf ik hem lachend ten antwoord.

'Volmaakt met dezelfde snelheid klom ik. na mijn geweer weggeworpen te hebben, in den top van den eersten dennenboom den beste die mij voor de hand kwam. Geen kunstenmaker spreidde ooit meer rapheid ten toon dan ik op dien oogenblik bezat. Doch wat baatte mij eigenlijk die vlugheid? Op zijn hoogst zou zij mij twee of drie minuten langer voor den dood behoeden, want het was zeker dat de beer weldra bij mij zou zijn. Maar waar het een strijd om het leven betreft, is elk gedeelte eener minuut van het grootste gewicht, want in dat tijdsverloop kunnen de zaken een geheel anderen loop nemen.

Daar was de beer den boom genaderd; hij volgde mij van tak tot tak, doch klauterde zoo traag zoo langzaam, als ware hij zeker van zijn prooi en als wilde hij er zijn tijd over doen, om zijn slachtoffer des te meer te kwellen. Ik zag hoe hij voorzichtig den eenen poot voor den anderen op de vooruitstekende takken zette, en ik berekende met angst en vertwijfeling hoeveel minuten ik nog te leven had! Onwillekeurig haalde ik mijn snuifdoos, een groot ouderwetsch familiestuk, uit mijn zak om een snuifje te nemen.

Dat was een gelukkige inval, want snuif scherpt het denkvermogen meer dan iets, zoo als gij weet. Nauwelijks had ik het prikkelend kruid opgesnuifd, of daar schoot mij een onbetaalbare gedachte door den geest - sinds dat gewichtig oogenblik vereer ik dan ook de snuif als de redder mijns levens.'

En de heer Theophile Horstner bracht een wezenlijke reuzen-snuifdoos te voorschijn, gebruikte met onbeschrijfelijk genot een snuifje, nadat hij er mij ook een had aangeboden, liet twee glaasjes rum door zijn keel loopen om van de koude rilling te bekomen, die de herinnering aan de verschrikkelijke gebeurtenis door zijne leden deed varen, en ging daarna aldus voort:

'Ja, aan de snuif heb ik het behoud mijns leven te danken. Ik kwam op het gedacht om den grauwen bullebak door middel van snuif te verblinden, hetgeen ik des te gemakkelijker kon doen daar ik boven den beer en buiten het bereik zijner tanden op een tak zat. Ik schudde dus den palm mijner rechterhand vol snuif, hield mij met de linker aan een tak vast, boog met het geheele lijf voorover - een halsbrekende toer, die echter volkomen gelukte - en wierp toen mijn vervolger de snuif in het rechteroog. Brommend, ja brullend wreef de beer het met een zijner voorpooten uit, nadat hij de klauwen had ingetrokken, juist zoo als een kat doet wanneer zij met haar toilet bezig is. Zonder tijd te verliezen, herhaalde ik de proef met de voortvarendheid der vertwijfeling, en in een omzien had ik mijn vijand ook van het gebruik van zijn linkeroog beroofd. Thans zocht de beer mij niet meer te vervolgen, maar wreef zich met een woedend gebrul nu in het eene dan in het andere oog. Ik had den slag echter nog niet gewonnen, want ik moest, om op den grond te komen, mijn tegenstander passeeren, en van eene hoogte van zestig voet neêr springen, dat was al te gewaagd. Ik besloot, den beer een derde snuifje toe te dienen, ten gevolge waarvan hij hoe langer hoe harder begon te brullen en den kop woedend heen en weêr schudde. Nu nog een snuifje - en, verbeeld u! ik had 't geluk het juist in den snuit van het blinde dier te laten vallen. Het schuurde met den kop tegen de takken en plotseling deed zich een soort ontploffing hooren die den boom zoodanig deed schudden dat ik er bijna afviel. De beer had geniesd.

De overwonneling beproefde nu naar beneden te klauteren, doch daar hij dit blindelings moest doen, ging het slechts zeer langzaam, en reeds de tweede tak waar hij op stapte, was te zwak om hem te dragen, zoo dat hij onder een hevig gekraak op den grond stortte. Hij richtte zich hier weder op, en een oogenblik vreesde ik dat hij den aanval hernieuwen zou. Het bleek mij echter dat hij slechts opgestaan was om eens goed te kunnen uitniezen en uitblazen. Ondertusschen herkreeg ik geheel mijne tegenwoordigheid van geest en maakte ik mij zijn niesvlaag ten nutte om mij even snel van den boom te laten schuiven als ik er in geklommen was. Ik vond mijn geweer ongeschonden op het gras liggen. Ik laadde bliksemsnel elken loop met twee kogels, en op hetzelfde oogenblik dat ik de percussies wilde opzetten, weêrgalmde de lucht op nieuw van een donderend gedruisch. De beer was weêr aan 't niezen geraakt. Ik liet hem echter den tijd niet om tot bedaren te komen, want reeds zat in zijn kop de lading mijner twee geweerloopen. Gij kunt wel denken dat ik hem den genadeslag gegeven had. Als door den bliksem getroffen, plofte hij dood neder.

Een ander zou hiermeê zijn verhaal eindigen, doch ik heb de waarheid lief. Zoolang inspanning en gejaagdheid mijne krachten aangezet hadden, was al mijne kloekheid mij bijgebleven; nu echter deed de gedachte aan het doorgestane gevaar mijn hoofd duizelen, en ik viel bewusteloos neêr als een zenuwachtig, vertroeteld meisje. Ik kwam echter weldra bij. Tot mijn vreugde waren er in mijn veldflesch nog een paar glazen goeden cognac, die ik achtereen uitdronk. Ik was weêr frisch en gezond, maar ik durfde toch niet langer op de plaats vertoeven, daar de beer mogelijk nog een makker in de buurt had. Ik zocht mijn gemsbok op, laadde hem op mijn schouders en snelde toen naar Bormio terug, van waar ik eenige menschen uitzond om mijn beer te halen. En wat denkt gij wel, dat de hotelhouder bij wien ik logeerde mij voor het dier, zoo als het was, met huid en haar betaald heeft? Niet minder dan vijftien honderd franken, en bovendien werd ik algemeen geroemd als de man die de omstreken van een sinds onheuglijke tijden gevreesd monster verlost had.'.

Hier zweeg mijn reisgenoot en nam met een zegepralend en blik de flesch rum om het overschot van den inhoud naar binnen te slaan; vervolgens trok hij met een ruk het deken over zich heen en strekte zich toen in zijn volle lengte op het bed uit, zoo dat ik, daar het nog al smal was, bijna er af tuimelde. En te gelijk liet hij een geronk hooren zoo als de grauwe beer niet in staat zou zijn geweest voort te brengen.

Onwillekeurig moest ik om mij zelven lachen dat ik mij zoo door mijn reisgenoot, wiens avontuur sterk rook naar een dergelijk van den humorist von Munchhausen, had laten beetnemen. Maar daar viel niets aan te verhelpen, want ik zou Vergeefsche moeite gedaan hebben zoo ik Horstner had willen wakker maken. Ik besloot daarom op het dek te gaan wandelen. De storm was gaan liggen, en rustig doorkliefde de 'Japorojetz' de nu bijna spiegelgladde Zwarte Zee.

Terwijl ik zoo heen en weêr liep, ontmoette ik den kapitein.

'Zijt gij niet wel, dat gij hier op het dek zijt?' vroeg hij.

Ik vertelde hem hetgeen er tusschen mij en den dapperen Theophile Horstner was voorgevallen.

'Wel, dat is kluchtig,' zegde hij lachend, toen ik uitgesproken had; 'maar weet gij wat, gij kunt mijn bed krijgen, want ik ga toch niet meer slapen. Binnen vier uren zijn wij in Odessa en ik heb nog veel vóór onze aankomst te doen. Wees echter op uw hoede indien het toeval u weêr met dezen navolger van Münchhausen doet samentreffen om niet meer argeloos het oor te leenen aan zijne vertellingen. Gij hebt nu ondervonden welke strekking zij hebben.'

En terwijl hij mij naar zijn kabinet leidde, vervolgde hij:

‘De man is niets anders dan een comediant die ieder jaar een uitstapje naar Rusland maakt. Hij doet zijn vak wel oer aan, want gij zijt reeds de derde dien hij, bij mijn weten, zoo heeft beet gehad. Dit is, geloof ik, altijd het middel dat hij te baat neemt wanneer hij niet bijtijds een kooi heeft kunnen bespreken. Nu, de beste rust.’

Dat ik die weldra vond, zal men licht begrijpen.

Herculische mannen.

Ten allen tijde zijn er enkele bevoorrechte mannen geweest die de gemiddelde koacht van den mensch verre overtroffen. Om van Samson te spreken, wij weten uit de oude geschiedenis dat de Griek Milo met de bloote vuist een os neêrsloeg en hem daarna op zijne schouders wegdroeg. Firmus, die onder de regeering van keizer Aurelianus in Seleucia geboren werd, kon verdragen dat men ijzer smeedde op een aanbeeld dat op zijn borst lag, en hij vormde daarbij met zijn lichaam een boog, terwijl slechts zijne handen en voeten hem tot steun dienden.

Ook tegenwoordig vertoonen zich nog nu en dan, op kermissen en jaarmarkten, athleten die soortgelijke kunststukken uitvoeren. In de tweede helft der vorige eeuw liet zich in de voornaamste steden van Europa een man van verbazende spierkracht zien die schier ongeloofelijke dingen verrichtte. Terwijl hij op een stoel zat, met den rug tegen den muur en de voeten op den grond, waren twee sterke paarden niet bij machte hem van zijn plaats te trekken. Als Firmus in de oudheid, legde hij zich zoo op den grond dat zijn lichaam den vorm had van eenen boog en liet alsdan op zijn onderlijf een steen van anderhalven voet lengte en een voet breedte met een ijzeren hamer aan stukken kappen. Ook ging hij op een hoog vlak staan en hield door middel van een om zijn middel gewonden koord een groot kanon vast, waaraan twee paarden veel te trekken hadden. Evenzoo wist hij een plat stuk ijzer met de bloote hand tot een schroef te draaien. Bij deze verrichting komt het echter wellicht nog meer op behendigheid dan op lichamelijke kracht aan. De man die al dit wonderlijks te aanschouwen gaf, droeg den naam van Eckeberg en was een Duitscher van geboorte.

Ook een Engelschman, met name Topham, verdient vermeld te worden. Deze rolde tinnen telloren als pakpapier op en wikkelde een haardplaat van drie voet in het vierkant om zijn naakten arm om die Vervolgens in een rechten hoek te buigen. Een zelfde plaat sloeg hij als een wollen sjerp om zijn hals en gaf ze daarna haar oorspronkelijken vorm terug. En om dit alles te bekronen, nam hij haar tusschen de tanden en hield haar zoo een geruimen tijd, terwijl er een tafel met een gewichtsteen van vijftig pond aan hing.

Ook de middeleeuwen hadden op vele herculische mannen te wijzen, en in die tijden waren zij, zoo als men denken kan, vooral in de machtige ridderburchten te zoeken. Als de laatste vorst die zich door bijzondere lichaamskracht onderscheidde moet nog August de Sterke, koning van Polen, genoemd worden. Deze brak zonder veel moeite een hoefijzer, draaide dikke staven als ijzerdraad ineen en hield met uitgestrekten arm een trompetter bij de borst vast.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)

Het verraad.

Wij treffen den valkenier van het slot van Strijen aan in de herberg de *Gouden Spoor,* op eenige boogscheuten afstands van den hoogen burcht aan den heirweg naar Geertruidenberg en nabij den zoom van het bosch gelegen. De herbergier had niet zonder inzicht het weidsch klinkende uithangbord gekozen: de voorbijtrekkende ridders versmaadden het niet, zich en hun paard te verfrisschen op de plaats, die zulk een ridderlijk uithangbord vertoonde, terwijl de niet edelman even gaarne verkeerde in een huis, dat door ridders en edelknapen bezocht werd.

Op bijzondere sierlijkheid kon de *Gouden Spoor* echter niet roemen: de herberg toch was geheel uit hout opgetrokken, en behalve het bovenvertrek, ingericht voor reizigers die hier hun nachtverblijf hielden, was slechts eene enkele kamer, met kleine verweerde en greenachtige ruitjes, terbeschikking van de bezoekers, die zich konden neêrzetten op de ruwe houten banken naast de ongeverfde en waggelende tafels; daarentegen had de waard zoete meede, krachtige bieren en een hartig stuk ossenvleesch met uitmuntend tarwebrood voor de hongerige en dorstige bezoekers beschikbaar, ja, zijn goed betalenden kalanten, voor zoover hij ze vertrouwen kon, zette bij, des gevraagd, een vetten haas of een sappigen reebout voor, waarvan hij echter de herkomst ongaarne zou verteld hebben.

Het was twaalf uur van den voormiddag, en ofschoon de valkenier van het slot zich het zware en uitmuntende bier goed liet smaken, toch zag hij telkens ongeduldig den weg op, want het uur was sedert lang verstreken tot de bijeenkomst met ridder Florus Halvenaar bepaald. Daar deze echter niet opdaagde, haalde hij tot tijdkorting uit zijn lederen wambuis een gezegeld perkament te voorschijn en begon het aandachtig langs alle kanten te beschouwen. Heel veel wijzer scheen de man er echter niet door te worden, 'tgeen niet te verwonderen was, daar hij nimmer de schrijfkunst beoefend had, maar toch wekte het zien van het perkament overdenkingen bij hem op, die hij, wijl hij zich alleen bevond, half luide lucht gaf.

‘Een brief van ridder Herman van Strijen,’ mompelde hij bij zich zelven; ‘ha, ik weet wat zulks zeggen wil. Gelukkig dat de jonkvrouw reeds vroegtijdig naar het klooster der Sartroysen is gegaan, zoo dat het geschrift niet in hare handen is gekomen, wat zeker te bejammeren zou geweest zijn voor Halvenaar, en voor mij evenzeer. Want ik zou mij erg moeten vergissen zoo deze brief mij niet een goede handvol gelds opbracht. Waarom zou ik hem niet aan den edelmoedigen Halvenaar ter hand stellen? Bij de jonkvrouw is mijn rijk toch uit, en het doet altijd genoegen over eene harde behandeling eene kleine wraak te kunnen nemen, vooral als men er zijne eigene zaakjes meê bevorderen kan.

‘Het kostte mij intusschen moeite genoeg het perkament machtig te worden: die verwenschte jager wilde met geweld het ding aan de jonkvrouw zelve ter hand stellen en eerst nadat de portier met mij getuigde, dat de jonkvrouw sedert een uur het slot had verlaten en ik den bode wijs maakte in last te hebben mij bij de jonkvrouw te vervoegen, zoo dat ik den brief gevoegelijk kon overhandigen, liet hij zich bepraten. Ware Rika niet met hare meesteres meêgegaan, wellicht zou hij er niet toe te bewegen geweest zijn mij den brief over te geven, want als ik mij niet vergis heeft hij een goed oogske op de deerne, en zou dus het perkament veel liever aan haar ter hand hebben gesteld. Hoe het zij, het handschrift is thans in mijn bezit, en wanneer Halvenaar mij er goed voor betalen wil, zie ik geene enkele reden, waarom ik het niet aan hem zou afstaan. Een mensch moet toch zijn eigen voordeel het eerst betrachten.

‘Indien de ridder nu maar komt. Zijn bode scheen gisteren niet al te vriendelijk ontvangen te zijn, en een kwaad teeken acht ik het evenzeer, dat de jonkvrouw haar slot verlaat, terwijl zij er Halvenaar verwacht. Als zij maar niet geschreven heeft, dat hij gerust tehuis kan blijven. Dat zou waarlijk jammer zijn en mij eenige blinkende schellingen door de vingers doen glijden. Een mensch is toch voor het ongeluk geboren, want wat zal de brief mij opleveren zoo hij niet komt?’

De valkenier scheen zoodanig in zijne alleenspraak verdiept, dat hij den hoefslag van een paard niet vernam, en een tweede bezoeker de deur der herberg reeds geopend had, eer hij zulks opmerkte. Opziende, stond ridder Florus Halvenaar voor hem en zag met verwonderden blik een perkament in de handen van den valkenier, die zich haastte het weêr in zijn wambuis te bergen.

'Wat beteekent die brief?' vroeg de ridder barsch.

'Ha, zijt gij het, heer ridder; ik durfde u nauwelijks meer verwachten,' riep de valkenier zonder de korte vraag te beantwoorden.

'Maar die brief?' herhaalde Florus Halvenaar.

'Daarover later,' antwoordde de valkenier om tijd te winnen; 'zeg mij eerst, heer ridder, hoe het u sedert gisteren gegaan is.'

'Gij zijt een nietswaardige, een ellendeling!' berstte de ridder los, op zijn vertrouwde toetredende.

'Heb ik u niet altijd trouw gediend?' vroeg de valkenier met zijne gewone onbeschaamdheid.

'Gij hebt mij misleid en bedrogen; het was slechts uw doel mijn geld machtig te worden; wie weet of gij niet evenzeer jegens mij den verrader gespeeld hebt!'

'Uwe verwijten zijn onbillijk, heer Halvenaar; getrouw heb ik u van alles op de hoogte gehouden, en zoo *gij* niet geslaagd zijt, kan zulks niet *mijne* schuld heeten. Zeg mij intusschen, ridder, wat u wedervaren is?'

Hetzij Florus Halvenaar de juistheid dier woorden inzag, hetzij hij de diensten van den spion nog noodig meende te kunnen hebben, - langzamerhand bedaarde zijn toorn en deelde hij den valkenier den ongelukkigen uitslag zijner pogingen mede.

'En ondanks de afwijzing der jonkvrouw zijt gij herwaarts gekomen?' merkte de valkenier aan.

'Ik kon het op mijn slot niet uithouden,' hernam Florus Halvenaar; 'mij dunkt, ik zou in staat zijn de jonkvrouw met geweld te ontvoeren, indien ik de kans schoon zag. Om echter op alles voorbereid te zijn, ben ik gekomen ten einde mij van den stand der zaken op de hoogte te stellen; voor het oogenblik ben ik echter zonder vast plan en weet nauwelijks waarheen mij te wenden.'

'Gij hebt dan nog hoop op het welslagen uwer onderneming?'

'Niet zoo licht geeft een Florus Halvenaar zijn plan op. O, zoo ik slechts kans zag dien Herman van Strijen uit den weg te ruimen!'

'Herman van Strijen laat zich niet gemakkelijk vangen; gij moet er reeds de ondervinding van opgedaan hebben. Zelfs aan den in den zwarten nacht gerichten dolk weet hij te ontsnappen.'

'Vermetele!..'

'Geen toorn meer tusschen ons, heer ridder; wij moeten de dingen onder de oogen zien, zoo als ze inderdaad zijn. Daar gij echter van Herman van Strijen gesproken hebt, wil ik u mededeelen, dat er hedenmorgen bericht van hem gekome is.'

'Ha, en waarom mij dat niet eer gezegd?'

'Alles op zijn tijd, heer ridder; het betreft een brief...'

'En dien brief hebt gij in uw bezit! Ik heb hem gezien, - voor den dag er meê.'

'Gij zijt tè voortvarend, ridder; ik moet u doen opmerken, dat de brief niet voor u bestemd is; de jonkvrouw...'

'Maar gij staat in mijn dienst, en daar het schrijven aan jonkvrouw Aleide gericht schijnt, is zulks eene reden te meer het *mij* af te leveren.'

'Eene fraaie gevolgtrekking; in de eerste plaats dien ik evengoed de jonkvrouw als u, en dan staat het nog te bezien, wie mij het edelmoedigst beloont.'

‘Schelm, zal dan de hebzucht altijd de eenige drijfveer uwer handelingen zijn!’

‘Daarin sta ik slechts op ééne lijn met vele anderen, zelfs met hen, die gouden sporen en een ridderlijk blazoen dragen. Of mag alleen een burgerman niet voor zijne eigene belangen zorgen?’

‘Kom, verbeuzelen wij niet langer onzen tijd in een noodelooze woordenwisseling. Ziehier vijf schellingen en de brief is mijn!’

‘Vijf schellingen! Maar begrijpt gij dan niet, dat ik er mijne betrekking bij inschiet....’

‘Gij zult in mijne dienst treden, zoo gij het op het slot van Strijen niet houden kunt.’

‘Ook dat neem ik aan, maar voor het oogenblik eisch ik dertig schellingen voor den brief.’

Een tijd lang bleven de beide mannen nog loven en bieden, tot men eindelijk tot overeenstemming kwam en twintig schellingen het loon waren voor het gepleegde verraad.

Zoodra de ridder den brief in handen had, verbrak hij driftig het zegel en begon te lezen. Na eenige minuten wierp hij het perkament met een krachtigen vloek van zich af.

‘Welnu?’ vroeg de valkenier, eveneens nieuwsgierig naar den inhoud van den brief.

Florus Halvenaar antwoordde niet; met de hand onder het hoofd geleund, zat hij in gedachten verzonken, tot hij eensklaps vroolijk opsprong en met haastige stappen door het vertrek liep, als ware hij bezig een opgevat idee tot rijpheid te brengen.

‘Welnu, heer ridder?’ vroeg de valkenier nogmaals.

‘Bij satan, ik meen het middel gevonden te hebben om mijn vijand onschadelijk te maken!’ mompelde Halvenaar, meer in zich zelven dan als antwoord op de vraag van zijn vertrouwde.

‘Welk middel?’ vroeg deze laatste, niet zonder verbazing en op den gis af.

‘Welk middel, vraagt gij,’ hernam de ridder opgewonden; ‘luister: De brief van mijn vijand bevat een aanzoek naar de hand der jonkvrouw, en - het antwoord heb ik in mijn zak, door de eigen hand der jonkvrouw geschreven.’

De valkenier begreep den zin dier woorden niet en bleef den ridder verbaasd aanzien.

‘Maar vat gij dan niet’ vervolgde Florus Halvenaar, ‘dat zoo ik Herman van Strijen *mijn* antwoord tehuis zend, de verliefde ridder tot wanhoop zal gebracht worden? De brief dien ik van de jonkvrouw ontving, kan evenzeer gelden als een antwoord op zijn schrijven als op het mijne; welnu, gij zult hem dit antwoord overbrengen.’

‘lk bewonder uw vernuft, heer ridder,’ hervatte de valkenier; ‘gij vergeet echter, dat het schrijven aan u gericht en... geadresseerd is.’

Florus Halvenaar had inderdaad zoover niet nagedacht, maar toen hij zulks wèl deed, had hij spoedig een middel gevonden, dat het bezwaar volkomen oploste: hij herinnerde zich, dat het in de kloosters vrij algemeen gebruikelijk was wegens de duurte van het perkament de letters der oude en niet meer gebruikt wordende handschriften af te krabben, waardoor men de bladen opnieuw gebruiken kon. Hij zette zich onmiddellijk aan den arbeid en na eenige minuten was hij er in geslaagd het adres geheel te doen verdwijnen. Vervolgens de lettervormen van de binnenzijde des briefs zoo goed mogelijk namakende, was hij er spoedig in geslaagd een adres te schrijven, dat het geschrift der jonkvrouw tamelijk nabij kwam. Voor het eerst

van zijn leven zegende hij zijn bekwaamheid in het schrijven, welke hem thans zoo uitstekend te pas kwam.

De valkenier had met bewondering 's ridders arbeid gaê geslagen, maar nauwelijks had deze geëindigd, of hij kwam met een tweede bezwaar voor den dag.

'Wat gij daar uitvoerdet is zeer schoon, maar volkomen nutteloos,' sprak hij: 'het verbroken zegel!'

Florus Halvenaar sloeg zich met de vuist voor het voorhoofd; de valkenier had gelijk, - hij had gansch noodelooze moeite aangewend. Ditmaal was het echter de spion, die eene uitkomst vond.

'Misschien kan ik u van dienst zijn, heer ridder,' sprak hij op gewichtigen toon, 'zoo we het zegel herstellen kunnen, is alles gered; het komt er nu maar op aan....'

'Het zegel te herstellen,' vulde Halvenaar ongeduldig aan; 'een kind kan zulk een raad geven, maar het ergste van de zaak is, dat hij onuitvoerbaar blijkt.'

'Voor u, niet voor mij,' verzekerde de valkenier. 'Wat zoudt gij doen, als ik u het zegel der jonkvrouw bezorgde?'

'lk zou u mijn vriend, mijn redder noemen,' riep vroolijk de ridder wien plotseling een licht was opgegaan, doch zich bedenkende: 'maar dit kan geen vat op u hebben, - ik zou u eene goede handvol geldstukken geven.'

'En gij neemt mij in uw dienst?' hervatte de voorzichtige valkenier.

'Ik heb u te veel leeren kennen om uwe uitstekende diensten niet hoog te waardeeren,' verzekerde de ridder op spottenden toon, 'gij zult dus bij mij blijven en het zal u aan niets ontbreken, zelfs niet aan blinkende schellingen, zoo gij mij verder ter wille zijt.'

De valkenier begreep, dat Halvenaar hem inderdaad nog in menige omstandigheden kon van noode hebben; daar hij geene keuze had en hij meer op het eigenbelang dan op de dankbaarheid des ridders bouwde, spoedde hij zich naar het slot van Strijen om te beproeven het zegel der jonkvrouw machtig te worden.

Het lot was hem gunstig; als bediende op den burcht kon hij natuurlijk zonder argwaan te verwekken het slot binnentreden; hij wist dat de jonkvrouw afwezig was, maar vreesde toch volk te ontmoeten in een der bovenvertrekken, welke Alcide's kamer begrensden; zijne vrees werd niet bewaarheid: stil en eenzaam was het boven, en geringe moeite kostte het hem het slot der deur te doen springen, 'tgeen de veronderstelling wettigde, dat hij gansch geen nieuweling in dergelijke zaken was. Hoe het zij, met een van vreugde stralend gelaat trad hij het woonvertrek der jonkvrouw binnen en had weldra den met ivoor ingelegden schrijflessenaar gevonden, waarin hij wist, dat het zegel geborgen was. Ook hier had hij geluk: de lessenaar was met de hand te openen en het begeerde voorwerp spoedig gevonden. Een oogenblik stond hij in verzoeking zich in het voorbijgaan nog eenige waardevolle zaken toe te eigenen, maar voor ontdekking en Halvenaars toorn vreezende, bedwong hij zijne begeerte en snelde, na weêr voorzichtig de deur van het woonvertrek gesloten te hebben, het kasteel uit en terug naar de herberg aan den heirweg.

Ridder Florus Halvenaar wachtte in spanning de terugkomst van zijn vertrouwde af. Toen deze verscheen, hield hij het zegel zegepralend omhoog en eischte zijn loon alvorens het af te staan. Er ontstond natuurlijk weêr eene korte woordenwisseling, die hiermede eindigde, dat het bezit van het voorwerp den ridder nogmaals op eenige geldstukken te staan kwam.

Binnen een paar minuten was alles gereed, de brief van het adres voorzien en het echte zegel op den omslag aangebracht. Florus Halvenaar was trotsch op zijn werk en met verklaarbare zelfvoldoening riep hij uit: 'lk tart den meest geslepen klerk mij dit kunststuk na te doen; hoe gelukkig dat ik niet toegaf aan mijn eerste opwelling van toorn en den brief vernietigde! Jammer slechts, dat ik er niet bij tegenwoordig kan zijn, wanneer de verliefde Herman van Strijen het handschrift lezen zal!'

Hij troostte zich intusschen met de gedachte, dat de slag niet minder raak zou zijn en gewis dieper wonden moest slaan dan de dolkstooten voor eenige weken in de heide van Oosterhout. Hij vilde intusschen de noodige voorzichtigheid in acht nemen en beval daarom den valkenier het thans nutteloos geworden zegel op zijn gewone plaats terug te brengen, opdat de jonkvrouw geen argwaan mocht koesteren en op die wijze tot het vermoeden komen van den gepleegden aanslag.

'En dan?' vroeg de valkenier, reeds niet zeer ingenomen met den ontvangen last.

'Gij blijft nog enkele dagen bij de jonkvrouw in dienst; daarna kunt gij ten mijnent komen,' antwoordde Florus Halvenaar.

'Neen,' hernam de valkenier met nadruk, 'ik waag er mijn lijf niet aan voor eene zaak die ons nut noch voordeel meer kan opleveren. Wat valt er voor mij nog op het slot te doen, nu de jonkvrouw u zoo beslist afgewezen heeft, gezwegen nog van het

gevaar voor ontdekking! Ik wil nog uw laatsten wensch volbrengen, inaar dan trek ik met u mede naar Gilze en vertoon mij zoo weinig mogelijk meer in deze streken.'

'Zoo als gij verkiest,' sprak de ridder op onverschilligen toon, begrijpende dat de verspieder op het slot van Strijen inderdaad zijn rol uitgespeeld had.

Toen het zegel weêr op zijne gewone plaats in den schrijflessenaar der jonkvrouw was neêrgelegd, bleef er nog slechts eene enkele zaak te doen over: het noodlottige perkament aan ridder Herman van Strijen ter hand te stellen. Dit was natuurlijk de taak van den valkenier, maar om geen argwaan op te wekken reisde deze laatste vooruit; eerst aan gene zijde van het slot Ten Horst, op de eenzame heide, zouden beide mannen elkaar weêr ontmoeten.

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Een tweede bezoeker had de deur der herberg reeds geopend, eer de valkenier zulks opmerkte.

Halvenaars nieuwe bediende volbracht zijn last met prijzenswaardige nauwgezetheid. De avond was reeds gevallen toen hij aan het huis Ten Horst aankwam; toch werd hij ontvangen als een welkome bode; van Koen den jager, dien hij het eerst op zijn weg ontmoette, eischte hij onmiddel lijken toegang tot den ridder, na hem medegedeeld te hebben dat hij de jonkvrouw had opgezocht en deze hem bevolen had, den hem ter hand gestelden brief persoonlijk aan ridder Herman van Strijen af te geven.

De jager had zijne bevelen en voerde den valkenier zonder toeven naar de zaal, waar zijn meester zich bevond. Deze aanvaardde met doodsbleek gelaat en bevende hand het perkament, legde het met eerbied naast zich op de tafel neder, vroeg met stamelende tong naar het welvaren der jonkvrouw en schonk den welkomen bode een sierlijken gouden ring als boodschapsloon.

Een half uur later had de valkenier zijn nieuwen meester, die hem met ongeduld afwachtte, ingehaald. Zoodra hij hem bereikt had, berstte hij in een schaterlach uit.

'Wat beteekent die lach?' vroeg Halvenaar misnoegd.

'Ik dacht daar juist aan het vrome gezicht van ridder Herman en hoe hij ontnuchterd zal worden, wanneer hij den brief leest.'

'Hebt gij uw last volbracht?'

‘Gewis, en hem liet perkament in persoon ter hand gesteld. Hij was bleek als een doek toen ik hem den brief overreikte, dien hij zoo voorzichtig voor zich neêrlegde, als ware het een snoer kostbare peerlen. Intusschen was hij zoo verheugd, dat hij mij tot loon dezen kostbaren ring schonk.’

‘Laat zien, hij is minstens tien schellingen waard.’

‘Gij kunt hem van mij overnemen; voor lieden als ik zijn gouden ringen niet gemaakt.’

De ridder beloofde hem bij zijn tehuiskomst den koop te sluiten, en al pratende over de gebeurtenissen van den dag en nieuwe plannen voor de toekomst smedende, vervolgden beiden hun weg naar het slot te Gilze.

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 7.

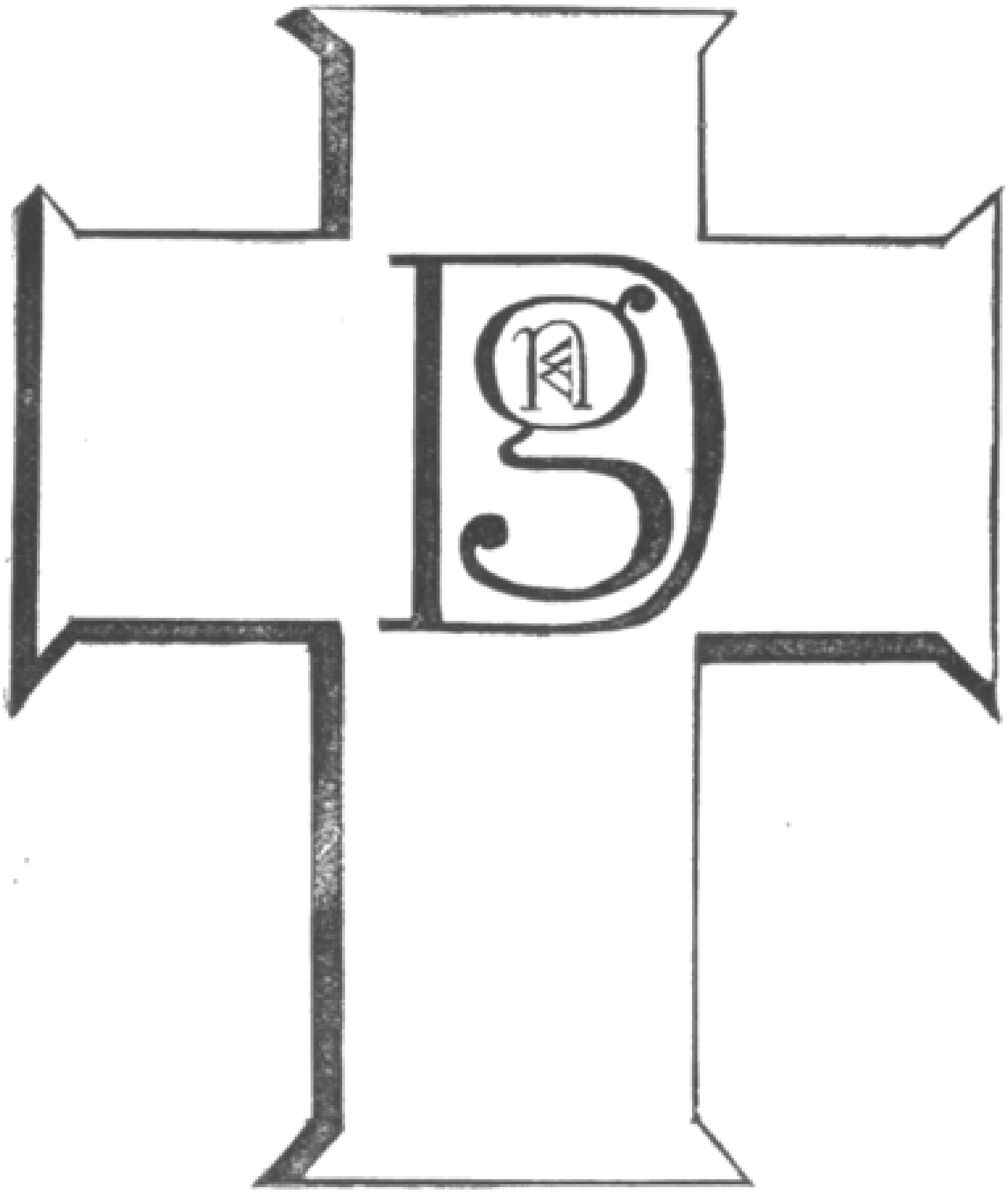

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 26^{en} april 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een

postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie,* Madon plaats 1, te Brussel.

Oplossing van Rebus N°. 6.

Dwars over den kop tusschen den linkerhoorn en het linkeroog, op welk laatste de neus van den professor rust, terwijl zijn lange baard tevens het linkeroor van den os vormt.

[Nummer 27]

Oude herinneringen.

Hannes Verbakel is al zijn leven een vroolijke kerel geweest. In zijn jongen tijd was hij onuitputtelijk in deugnietenstreken en stond hij bekend als de grappigste verteller uit het dorp. Iedereen mocht hem dan ook gaarne lijden, en zoo kostte het hem niet veel moeite een rijk meisje ten huwelijk te krijgen, ten gevolge waarvan hij een winkelzaak kon beginnen, en kort na zijn trouw tot lid van den gemeenteraad gekozen werd. Die waardigheid bekleedt hij nu nog, maar zijn neering heeft hij vóór een paar jaren, toen zijn vrouw stierf, aan zijn eenigen zoon overgedaan, terwijl hij rustig van zijn rente is gaan leven.

Onder de vergaderingen van den gemeenteraad is Hannes Verbakel zoo ernstig als iemand der leden, maar daar buiten toont hij nog altijd het bloed in zijne aderen te hebben dat er in zijne eugd door stroomde. Wanneer hij niet de belangen van het dorp te bespreken heeft blijkt hij dezelfde geestige, aardige, vroolijke Hannes te zijn van voor veertig jaar. Die ervaring doet op dezen oogenblik ook zijn zuster de kantwerk ster op. In langen tijd had Hannes haar en heur man niet meer gezien, en hij besloot daarom van morgen, hen te gaan opzoeken. Zij woonden wel wat ver uit de buurt en de reis was nogal bezwaarlijk, maar hij kon toch niet langer uitstellen.

OUDE HERINNERINGEN, NAAR E. SALOMÉ.

Een uur geleden is hij aangekomen en allerhartelijkst verwelkomd geworden; hij heeft een weinig eten gebruikt, daarna zijn slaapmuts opgezet, die bij gewoon is binnenshuis te dragen

en dus ook meê op reis genomen heeft, en is vervolgens, onder het genot van een pijp tabak en een glas krachtig bier, aan het praten geraakt over de dagen van voorheen. De eene herinnering na de andere komt in zijn geest op, en hij deelt ze allen op zoo'n koddigen toon mede dat zwager Hein, die anders nogal strerg is, een gulle lach om de lippen speelt. Ook de vrouw kan zich niet onthouden van te lachen, doch het gaat haar niet geheel zoo van harte als haar man, omdat Hannes daar juist iets uit haar jeugd aan 't vertellen is dat Hein nooit geweten heeft; ‘ik wou dat hij dat maar zweeg,’ denkt zij bij zich zelve, en zij roept den bijstand van haar tas koffie in om haar verlegenheid te verbergen.

De tehuiskomst van den jager.

In den vroegen morgen is de tiroolsche jager, met weitesch en geweer aan zijne zijde en gevolgd door zijn trouwen hond, van huis gegaan, en na den geheelen dag in de bergen rond gedwaald te hebben, keert hij tegen het vallen van den avond naar zijne woning - een armoedige hut, natuurlijk, - terug. Met ongeduld wordt hij daar door zijne jonge vrouw en zijne twee kinderen verwacht. Zij staat, met haar jongste kind op den arm, aan de deur, en vreugdevol strekt de kleine de handjes uit om ze vader tegen de wangen te drukken en hem een fermen, warmen kus te geven. Dat doet den man goed; dat liefdebetoon is hem een ruime schadeloosstelling voor de zorgen waaronder hij ter wille van zijn gezin gebukt gaat. Zijne oogen schitteren terwijl hij den zuigeling uit de handen zijner even verrukte vrouw ontvangt.

Onder deze bedrijven maakt het oudste kind, dat vader eerst mag kussen als de kleine broêr het gedaan heeft, van de gelegenheid gebruik, om de hand in de weitesch te steken ten einde zich te overtuigen wat voor wild er zoo al in zit.

Deze gravure is genomen naar een doek van een hedendaagschen schilder, wiens talent onze lezers reeds meermalen hebben kunnen beoordeelen. Frans Defregger is uit Dolsäch, een gehucht in Tyrol, geboortig en zag in 1835 het eerste levenslicht. Van kindsbeen af toonde hij grooten aanleg voor de teeken- en schilderkunst, want toen hij als knaap de kudden zijns vaders - een veehandelaar, die blind was voor de aangeboren gave van zijn zoon - moest hoeden, was hij altijd bezig met afbeeldingen te maken, welke hij 's avonds bij zijn thuiskomst aan zijne zusters gaf. Toen in 1855 zijn vader stierf en Frans Defregger zijn eigen meester werd, besloot hij zich met hart en ziel aan de kunst te gaan wijden; hij verliet zijn geboorteplaats en keerde er niet dan in 1874 terug, nadat hij achtereenvolgens te Innsbiück, München en Parijs een uitmuntende opleiding genoten had en een der meest gevierde schilders van den tegenwoordigen tijd geworden was. De freggers werkzaamheid en scheppingskracht wekken in de kunstwereld algemeen verwondering; hij maakt meest genre-stukken en men roemt in zijne schilderijen vooral de nauwkeurigheid van teekening en de natuurlijkheid van het koloriet.

Onder de paraplu.

De twee melkmeisjes onzer gravure zijn vriendinnen, dat is uit beider houding gemakkelijk op te maken. Hare bezigheden zijn niet van dien aard, dat ze gedurende de week elkaar kunnen bezoeken: dat is het zondags-genoegen; doch waarom zouden

zij dan niet van de gelegenheid gebruik maken als zij zich opdoet, om met elkaar een praatje te houden, vooral nu het weêr haar als 't ware uitnoodigt om eene schuilplaats te zoeken onder de paraplu. Het genot van deze toevallige ontmoeting staat op beider gelaat te lezen, want daar is het, ondanks het gure weêr, geheel en al zonneschijn liet harde lot, dat haar hier ten deel viel, schijnt haar nogal dragelijk toe, want het is slechts scherts, die van hare lippen rolt. Hoe gelukkig zijn de dagen der jonkheid als zij worden door gebracht in onschuld van harte, want alleen dan zijn ze dubbel aangenaam en zullen nog aangenaam blijven als men ze zich op gevorderden leeftijd herinnert.

Een schoone instelling.

Auteuil is een der schoonste dorpen uit de naaste omgeving van Parijs. Het ligt nog binnen den kring der vesting. Gedurende de jongste belege ring, in 1871, en onder de commune is het achtereenvolgens door pruisische en versailler troepen bestormd geworden. Bij dat bombardement zijn echter de Pruisen meêdoogender geweest dan de Franschen zelf, want deze hebben de plaats in een puinhoop veranderd. Sinds dien onzaligen tijd zijn zeven jaren verloopen, en als een fenix is Auteuil uit zijne assche verrezen - grootscher en prachtiger dan ooit. Omgeven door smaakvolle hovingen en heerlijke boomgroepen, sieren eene menigte villa's in allerlei bouwstijl de breede, belommerde straten. Wilde men den ouderdom van Auteuil naar de hooge, dikke boomen beoordeelen waardoor het overschaduwd wordt, dan zou men het minstens een vijftig jaren geven. Doch die boomen bedriegen: zij zijn in hun tegenwoordige grootte en statigheid van anderen bodem hierheen overgeplant.

Men vindt in Auteuil drie ‘maisons de retraite.’ Den lezer, die mocht vragen wat voor huizen dit zijn, moet ik zeggen dat ik ‘maison de retraite’ niet met drie woorden kan vertalen. Een toevluchtshuis voor arme menschen is het niet, want in een ‘maison de retraite’ worden alleen per sonen opgenomen die kostgeld betalen. Dit is echter niet hoog, en hetgeen men er voor geniet, zou men zich buiten het instituut voor het tienvoud van de som niet kunnen verschaffen. De kostgangers vinden er alles wat men voor een goed en aangenaam leven noodig heeft: geriefelijke kamers, overvloedig en smakelijk voedsel, schoone, lommerrijke hoven, een leeszaal, een boekerij, het gezelschap van personen van hun stand, en geneeskundige behandeling alsmede verpleging ingeval zij ziek zijn. Voeg daarbij dat de getrouwden hunne eigene huishouding kunnen hebben, en de lezer zal zich van een ‘maison de retraite’ een voorstelling kunnen maken.

Parijs telt zeven zulke inrichtingen, waarvan er, gelijk wij zegden, twee in Auteuil zijn, en die allen onder het beheer staan van eene commissie voor de openbare weldadigheid. Een der twee verheft zich in de hoofdstraat van Auteuil, de rue de Mirabeau. Voormalige ambtenaren en hunne weduwen kunnen daar de laatste decenniums van hun leven slijten, want slechts dezulken die zestig jaren oud zijn mogen er worden opgenomen. Het jaarlijksch kostgeld bedraagt 850 franken. Dit ‘maison de retraite’ is voornamer dan het andere, hetwelk nabij de kerk staat en naar den stichter er van, een rijk koopman die nog leeft en in de voorstad St. Dénis woont, den naam van ‘Chardon Lagache’ draagt. Deze brave man gaf niet minder dan drie millioen franken voor den opbouw en de inrichting van het huis uit en stelde bovendien een jaarlijksche rente van dertig à veertig duizend franken vast voor het onderhoud der kostgangers, waarvan de eenloopenden 500 franken 's jaars betalen, terwijl een echtpaar 900 franken moet geven. Voor deze 500 franken wordt hun alles

gegeven wat zij noodig hebben. Tweemaal daags is er gelegenheid om in de gemeenschappelijke eetzaal een gezond en overvloedig maal te gebruiken. De echtelieden kunnen ook, gelijk wij reeds aanstipten, afzonderlijk hun huishouden doen; zij ontvangen daartoe een uitmuntend gemeubeld kwartier, benevens hout, kolen, brood, wijn, vleesch, groente en om de tien dagen vijf franken in haar geld. De zieken worden in de ruime ziekenzaal van het huis, dat zijn eigen dokter en apotheek heeft, met de meeste zorg en kosteloos verpleegd; twintig liefdezusters voorzien in de dienst van de pensionaires, zoo van gezonden als zieken. Uit de vaste jaarlijksche rente van 40.000 franken worden die benoodigdheden betaald vaarvoor het kostgeld niet toereikend is; het huis geeft zelfs al het linnengoed dat de pensionaire behoeft. Wie als zoodanig wil worden toegelaten, mag, behalve dat hij de zestig dient voorbij te zijn, aan geen aanstekelijke of besmettelijke ziekte lijden en moet een getuigschrift van den maire zijner laatste woonplaats kunnen overleggen de verklaring bevattende, dat hij sedert minstens twee jaren in het departement der Seine woonachtig is geweest en geen onteerend vonnis op hem drukt.

Laat ons het 'maison de retraite' van den achtenswaardigen parijzer koopman eens wat meer van nabij beschouwen om deszelfs inrichting en kostgangers te leeren kennen.

Toen ik op een schoonen, warmen achtermiddag van de maand juni naar Auteuil gereden was om de instelling te bezichtigen, gaf de vrouw van den portier mij te verstaan dat het voor het doel van mijn bezoek reeds te laat was. Ook de toegangskaart die ik van den directeur der liefdadigheids-vereeniging ontvangen had, maakte geen indruk op haar. 'Morgen terugkomen,' was en bleef haar parool. Eenigzins knorrig overhandigde ik haar ten laatste mijn visite kaartje met de woorden: 'Wees dan zoo goed mij bij den heer directeur aan te melden. Daar zal het toch wel niet te laat voor zijn.'

De dame nam mijn kaartje en verdween in den rechter zijvleugel van het gesticht, terwijl ik met bewondering mijn oog liet gaan over den allervoortreffelijkst aangelegden bloemenhof. Na eenige minuten verscheen de directeur, die mij met echt fransche hoffelijkheid zegde dat het hem zeer aangenaam zou zijn mij het gebouw rond te leiden.

En zoo ving onze wandeling aan door de zalen, kamers en hovingen van een uit ware menschlievendheid gestichte weldadigheids-instelling, welke jaarlijks meer dan honderd ouden van dagen de gelegenheid schenkt om de laatste jaren huns levens onbezorgd en genoegelijk door te brengen.

De corridors, de trappen, de kamers en zalen waren allen zeer zindelijk en luchtig; de vensters zagen op den bloemenhof uit of op de groote hovingen die zich achter en langs het gebouw uitstrekken. Het huis stelt zestig kamers ter beschikking van ongetrouwde kostgangers, terwijl het voorzien is van vierentwintig groote vertrekken met twee bedden voor echtelieden die hun eigen huishouding hebben. Aan de eene zijde van het gebouw vindt men een gemeenschappelijke groote slaapzaal voor dertig mannen en aan de andere een voor dertig vrouwen.

'Gij zult zeker al wel opgemerkt hebben dat het er hier niet zoo deftig uitziet als in het andere 'maison de retraite,' dat gij vóór eenige dagen bezocht hebt,' zegde de directeur; 'daar zijn geen gemeenschappelijke slaapzalen, maar daar huist ook een heel andere klasse van pensionaires; allen behooren tot de betere standen; in het 'maison Chardon Lagache' daarentegen rust de kleine burger, de mindere officier van de vermoeienissen des levens uit.'

Wij daalden weder een trap af en kwamen op een gang van de eerste verdieping, waar zich eene rij enkele deuren vertoonden, in streng symetrische orde naast elkander geplaatst. Tegenover elke deur was een kastje aan den muur vastgehaakt dat kolen, brandhout en krollen bevatte. Wij klopten achtereenvolgens op een zestal deuren. Allen waren gesloten; in geen der kamers werd 'entrez!' geroepen.

'De oudjes hebben gelijk: zij schijnen den schoonen avond in den hof door te brengen,' merkte de directeur op. 'Maar ginds is een kamer open.'

Wij traden een vertrek binnen dat tamelijk ruim was niettegenstaande het slechts één venster had. De bewoner had zeker vergeten het te sluiten, want er was niemand in. Het ameublement bestond uit een breed ledikant met gordijnen, een kast, twee matten stoelen, een waschtafel en een grooten, gemakkelijken fauteuil. Naast het venster hing een kleine vierkante spiegel.

'Zoo zijn nu al de kamers van de ongetrouwden gemeubeld.' zegde de directeur. 'Vindt gij niet dat zij zeer geschikt zijn voor eenloopende personen?'

'O, zeker.'

'Maar nu zal ik u ook een kamer laten zien waar een echtpaar huishoudt. Wij noemen zulke vertrekken 'chambres d'époux.'

Mijn geleider klopte aan eene deur.

'Entrez!' klonk het.

De directeur zegde glimlachend: 'De getrouwde liê zijn wel thuis, zoo als gij ziet. Zij hebben zoo even geëten en gebruiken nu een tas koffie. Hier woont een voormalige koekebakker met zijn vrouw, die hunne zaak aan kant gedaan heb ben. Laat ons binnen gaan.'

De 'chambre d'époux' was een groot vertrek met twee breede, bijna tot den vloer reikende vensters die op den bloemenhof uitzagen. Met wellust dwaalde mijn oog over de prachtige boomgroepen, de uitgestrekte grasperken en de groene heuvels, die in het verschiet door de ondergaande zon beschenen werden.

Twee bedden stonden in een gelijk getal alkoven. In het midden van een der muren bevond zich een kachel, welke zoodanig ingericht was dat men er ook zeer gevoegelijk op kon koken. Boven de schouw zag men een in den muur gemetselden spiegel en op den schoorsteenmantel een kleine pendule, aan weêrszijden geflankeerd door eene menigte snuisterijen. In het midden van de kamer waren om een ronde, met een blauw damasten kleed bedekte tafel verscheidene rieten stoelen geschaard, en op die tafel stonden twee koffietassen van Sèvre-porselein. De directeur had het goed geraden: de oudjes zaten aan de koffie.

De gewezen koekebakker rustte behaaglijk in een met gebloemde katoen overtrokken leunstoel naast zijn bed. Het was een klein manneke van minstens zeventig jaar met een grijzen baard en een frisch, blozend gezicht. Zijn echtgenoote, een lange vrouw met lichtblauwe oogen was aan de koffie-tafel met het een en ander bezig.

Het tweetal was zeer vriendelijk jegens mij toen de directeur gezegd had met welk doel ik het huis was komen bezichtigen. Middelerwijl zij mij de inrichting hunner woning toonden - naast deze groote kamer hadden zij nog twee kleine vertrekken - vertelden zij mij tevens hoe zij hun tijd in het gesticht doorbrachten en hoe gelukkig zij er zich gevoelden. De heer Chardon Lagache had hen zelf aanbevolen en zij waren reeds verscheidene jaren in het huis. Het beeld van de twee gemoedelijke oudjes - ook de vrouw was reeds in de zeventig - komt mij nog altijd duidelijk voor den geest wanneer ik aan hen denk.

Nadat ik nog de eetzalen, de badkamers en de bibliotheek in oogenschouw genomen had, besloten wij onzen tocht met een wandeling door de verschillende hovingen. Deze zijn allen min of meer heuvelig, prijken met heerlijke, schaduwrijke boomgroepen, groote, goed onderhouden grasperken, keurige bloembedden en verscheidene terrassen. Overal ontmoetten wij bewoners van het huis, die pratend in de bosschaadjes wandelden of op de groene banken, die hier en daar verspreid

stonden, droomend naar den helderen hemel zaten te staren, waar toen het laatste rood der zon op het punt was te verdwijnen.

De directeur bracht mij daarop naar de groote poort van het gesticht. Toen ik daar eenige vrouwen bijeen vond, kon ik niet nalaten mijn cicerone te vragen, of er nog nooit een huwelijk in het gesticht gesloten was.

De directeur glimlachte en zegde:

‘Neen, onder mijn bestuur nog niet. Overigens, mijne pensionaires zijn wel wat oud om nog aan trouwen en liefde te kunnen denken. In het andere huis echter kwam een huwelijk tot stand. Hebt gij daar niet van gehoord?’

‘O ja! Het meisje telde acht en zestig, en de man twee en zeventig jaren. Toen zij getrouwd waren, betrokken zij een ‘chambre d'époux;’ de concierge, die mij het gesticht heeft laten zien, heeft mij die eenige liefdesgeschiedenis welke in het ‘maison de retraite St. Perrine’ is voorgevallen, verteld, en ik moet zeggen dat ik er hartelijk meê gelachen heb.’

En zoo eindigde mijn bezoek aan het ‘maison Chardon Lagache.’ Ik bedankte den directeur en keerde welgemoed huiswaarts, met de gedachte dat, zoo onzen tijd vele smetten aankleven, de deugd van belangelooze edelmoedigheid althans nog niet is ondergegaan.

Dwergen.

De oudste dwergen, waarvan in de geschiedenis gewag wordt gemaakt zijn de pygmeeën: het volk dat tegen de ooievaars oorlog voerde en dat door Homerus in zijn *Iliade* vermeld wordt; doch die vermelding is enkel eene dichterlijke figuur, dewijl dergelijk volk van dwergen nooit heeft bestaan. Zeker is het, dat de dwergen in de oudheid even als nu eene zeldzaamheid waren, en dus niet als volk bestonden, en ook als zeldzaamheid aan de hoven werden in eere gehouden, zelfs reeds aan dat der romeinsche keizers.

Wij vinden in een lang vergeten boek van verleden eeuw, over de dwergen aangehaald: ‘Augustus hadt er een, naar wien hy een standbeeld deedt maken, en zich der koste zoo weinig aantrok, dat hy de oogäppels van fyne edelgesteenten liet vervaardigen. Deeze Dwerg was, volgens het verhaal van Suetonius, minder dan twee voeten hoog, en zeventien ponden zwaar; hy hadt eene sterke stem. Dat standbeeld, nu (1764) in het Kabinet des kouings van Frankrijk, toont dat Augustus niet zeer keurig was in het kiezen zyner dwergen; dewyl het standbeeld uitwyst dat het oorspronglyke knobbelagtig van leden en mismaakt was, en de houding niet hadt van een jongeling, gelyk dwergen doorgaans hebben. Hij mag op dertig jaaren geschat worden.’

Ook Tiberius en Marcus Antonius hadden dwergen, en Domitianns, zegt meergemeld boek, ‘verzamelde eene zo groote menigte van dwergen, dat ze een troep kleine zwaardschermer konden uitmaken.’

Wat het hof doet, wordt door de grooten immer, ten minste op zekeren afstand, nagevolgd en de dwergen kwamen bij de rijken, vooral bij de dames in voege, die waarschijnlijk een dwerg hielden gelijk een schoothond, een kanarie-vogel of een papegaai. Zeker is het dat de mode zooveel uitbreiding nam, dat de dwergen een artikel van koophandel werden. Ongelukkig kwam ook hier alweêr de booze winzucht in het spel. Men vond niet zooveel dwergen als de rijke romeinsche vrouwen verlangden, en dat zette ontaarde menschen aan om kinderen in banden en klemmen te sluiten, ten einde alzoo het groeien te beletten.

Het gevolg daarvan was echter, dat men ijselijke wanschepsels, maar geene dwergen vormde. Die laatsten toch hebben eene zekere, soms eene volledige evenredigheid in de lidmaten, wat de in klemmen en banden gesloten kinderen nooit konden hebben. Onder de sierlijkste producten van het dwergenras, werd het exemplaar gerekend, de eigendom zijnde van prinses Julia, dochter van keizer Augustus. Deze dwerg was twee voet en negen duim groot.

In de middeleeuwen stonden de dwergen aan de hoven en bij de edelen, zeer hoog aangeschreven; zij deden de dienst van boodschapdragers en zelfs van schildknaap. Velen, die zich door trouwe diensten, door geestigheid en snedigheid, onderscheidden, klommen hoog in de gunst des meesters en oefenden niet zelden een overgrooten invloed op staatszaken uit. In Konstantinopel zelfs blijft de dwerg nog altijd eene aanzienlijke prestige behouden, terwijl die ongelukkigen in Europa ten eenemale uit het hof, op de tooneel- en kermisplanken gevallen zijn.

Onder de beroemdste dwergen telt men den pool Browlawsky, die, ter zijde gelaten de merkwaardig kleine gestalte, nog befaamd was om den schat van kennissen dien hij ten toon spreidde, terwijl integendeel een vogeesche dwerg, Ferry, bijgenaamd *Bébé,* er nooit in gelukt is te leeren lezen. Over dit laatste schepseltje lezen wij in eene verhandeling, getrokken uit de *Histoire de I' Academie des Sciences* (1764), het volgende:

‘De Academie gaf, in den jaare 1749, een verhaal van de zonderlinge geschiedenis van een jong kind, Nicolaas Ferry geheeten, dat, ter wereld komende, geen negen duimen lang en maar twaalf oneen zwaar was; in den ouderdom van vyf jaaren had hij zijn vollen wasdom, niet meer dan twee-en-twintig duimen bereikende. Deze zeldzaamheid lag ten grond tot het geluk van dit kind. De geweezen koning van Poolen, hertog van Lottaringen, zag 't zelve, en vereerde het met zijne gunste. Van dat oogenblik verliet Bébé, want dus noemde hem de koning, zijnen Weldoender niet, en stierf in zijn paleis.’

Graaf de Tressau zond over dezen dwerg een memorie naar de wetenschappelijke Akademie van Parijs; de heer Morrand bewerkte dit opstel en las den l 4^{en} november 1764 zijne ontwikkelde rede in de Akademie voor. Om deze des te duidelijker te maken had men Bébé in was geboetseerd; de pruik was gemaakt van zijn eigen haar en de pop droeg de kleedingstukken zelven van den dwerg.

Onder de bijzonderheden, die wij over dit beroemd gebleven exemplaar vinden aangeteekend, melden wij dat de geschiedenis van Duimpke er schier waarheid bij werd: Ferry werd ten doop gebracht op eenen schotel met vlas bedekt en men wiegde hem in een holsblok of klomp! Zijne minne was eene geit, zoodat geitenmelk zijn eenig voedsel, zijn eenig geneesmiddel was. Op den ouderdom van achttien maanden, begon hij te spreken en het loopen ving aan toen Ferry twee jaar bereikt had. Ook toen eerst kreeg hij schoenen, ‘die,’ zegt het verslag, ‘achttien liniën lang waren.’

Het kind onderstond verschillende ziekten, zelfs de kinderpokken; het had in zijne jeugd geen ander voedsel, dan dat de dorpelingen doorgaans nuttigen en 't geen, zoo zou men zeggen, weinig geschikt was voor zoo'n teeder gestel; toch kwam het kind alle de ziekten te boven. Koning Stanislaus nam dat natuurwonder in zijn paleis op, en poogde den dwerg eene behoorlijke, zelfs kristen opvoeding te geven; dit echter, zoo als wij hooger zegden, mislukte. Het was onmogelijk hem eenig denkbeeld van godsdienst in te boezemen. In muziek vond hij eenigzins smaak en sloeg soms met zekere juistheid de maat, ofschoon wij denken dat dit enkel nabootsing was even als het dansen, 't geen slechts zoo lang behoorlijk ging als hij het oog op den meester gevestigd hield.

Bébé had driften; zelfs werden toorn en jaloezie zeer lichtvaardig in hem opgewekt; ‘met een woord, hij toonde alleen die soort van aandoeningen te hebben, welke uit de omstandigheden de voorkomende voorwerpen, en de oogerblikkelijke gewaarwordingen geboren werden.’ Prinses Talmond, die zich veel met hem bezig hield, bezat al zijne verkleefdheid, doch hij toonde zich ook uiterst jaloersch op hare gunstbewijzen. Eens dat de prinses een schoothondje streelde, rukte hij het diertje uit hare armen en wierp het door het venster, zeggende: ‘Waarom houdt gij meer van hem dan van mij?’

Op zijn vijftiende jaar was bij zeer schoon en regelmatig in al zijne ledematen gevormd. Op gemeld en ouderdom scheen de evenredigheid. die tot dusverre in zijn natuur geheerscht had. verbroken. Bébé vermagerde ‘de zenuwen ver droogden, de krachten verminderden, de rugge graat werd krom, het hoofd helde voor over, de

dijen verzwakten, het eene schouderblad week van zijne plaats, de neus werd lang, Bébé verloor zijne vroolijkheid en was gedurig ziek.'

Na zijn een-en-twintigste jaar verviel Ferry in kindschheid, dat is, de weinige verstandsvermogens die hij had, daalden, en in het laatste jaar zijns levens was het wandelen hem onmogelijk en hinderde hem de lucht. Alleen een warme en koesterende zonneschijn verkwikte Bébé en beurde hem tijdelijk op.

In de maand mei 1764 leed hij aan de koorts, waarbij zich eene slaapziekte voegde, die hem schier voortdurend bijbleef. Vier dagen vóór zijnen dood kwam hij weêr tot het bewustzijn en 'tot verwondering van allen, was er in zijne denkbeelden meer opvolging dan ooit.' Toen hij den 9^{en} juni 1764 stierf, was hij omstreeks drie en-twintig jaar oud en had ook eene lengte van drie en-twintig duim bereikt.

DE TEHUISKOMST VAN DEN JAGER, NAAR F. DEFREGGER.

De wetenschap, welke dit kleine schepsel in zijn leven uitwendig had gaê geslagen, wilde nu ook, na zijnen dood, een oogslag werpen in zijn binnenste. Bij de opening van zijn lichaam vond men 'gezet water in de borst, en de longen zaten op eenige plaatsen vast aan 't ribbevlies. De ribben waren aan de eene zijde ronder dan aan de andere, die ook korter waren, alles overeenkomstig met den ongeregeld en bogt, welke de ruggegraad hadt aangenomen. De ingewanden waren gezond.'

Wat het geraamte betreft, bij den eersten aanblik dacht men een kind van vier jaar te zien, doch weldra bemerkte men dat het alle de proportiën had van het geraamte eens volwassenen.

Wel verschillend van deze waren de opmerkingen, die de wetenschap aanteekende over den hooger genoemden Browlawsky; deze was ook klein van gestalte, doch frisch, vlug, levendig, geestig en voortreffelijk gezond van oordeel; hij sprak, las en schreef zeer goed het hoogduitsch

en het fransch. Die zelfde ontwikkeling merkten wij min of meer op bij Tom Pouce, die nog niet lang geleden onze jaarlijksche kermissen bezocht, en ook bij admiraal Tromp, beiden nederlandsche dwergen.

Het was een wel stootende gedachte, die men aan eenige hoven aan den dag legde, de dwergen te willen doen voortteelen, zoo als Frits, zoogezegd de Groote, grenadiers wilde kweeken. De huwelijksverbintenis die men tusschen Ferry en de dwergin Therèse Souvray deed ontstaan, liep uit op den dood van het beruchte exemplaar, en evenmin slaagden de pogingen tot voortteeling, die - er is iets cynieks in die vorstelijke luimen - de keurvorstinne van Brandenburg en Catharina de Médicis aanwendden.

ONDER DE PARAPLU.

Karel V had een in Lithauwen geboren dwerg, dien men Corneille noemde en wiens portret door Torbido, in krijgsrusting van ridder, geschilderd werd. De linkerhand van dien dwerg rust op een hond, die tot vergelijkingspunt dienen moet. Jeffery Hudson was 17 duim groot en acht jaar oud toen hij in 1627, in eene pastei der koningin van Engeland werd aangeboden. Dat kleine ding was boos, opvliegend en stekelig: toen zekere Crofts met hem gespot had, daagde hij dezen op een tweegevecht en schoot zijnen tegenstander bij den eersten kogel, dood.

Toen de koningin in 1644 naar Frankrijk de wijk nam, wilde Jeffery haar volgen, hetgeen deed blijken, dat de dankbaarheid en verkleefdheid eene ruime plaats in zijn hart bezetten. Trouwens Jeffery, hoe klein ook, speelde een zekere rol in het politieke leven; want wij zien hem in 1682 in de gevangenis van Westminster opgesloten, in eene staatkundige beschuldiging betrokken. Het is ook daar dat hij zijn leven eindigde.

De dwergen vormen, wij herhalen het, geen bijzonder ras van menschen, maar zeker is het dat onder sommige luchtgesteltenis de menschen eene kleiner gestalte bereiken, dan wel onder eene andere, zoo als dit het geval is mot de Laplanders, de Eskimo's, de Kamtschatkdalen, enz.

P.

De legende van de vallei der Sambre.

Zeer veel jaren geleden woonden er in een dorpje van de vallei der Sambre vier broeders die Jan, Daan, Piet en Hein genoemd werden. Zij bewoonden een armoedige hut, welke dicht bij een viersprong stond, en zij leefden daar zonder ooit iemand te zien, want zij hadden allesbehalve den naam van brave menschen te zijn. Er werd gezegd dat zij zeker omgang moesten hebben met den duivel, daar zij geen ambacht uitoefenden en toch in hun levensbehoeften konden voorzien.

Indien de dorpelingen uit de buurt wat scherpzinniger geweest waren, zouden zij echter stellig gedacht hebben dat de kippen, die zoo dikwijls uit hunne woningen verdwenen, in de hut van Jan haar leven eindigden, en ook zouden zij op het vermoeden zijn gekomen dat het linnen dat zij, de argelooze boeren, te droogen hingen, zoo menigmaal geheel of gedeeltelijk van koord of bleek verdween, omdat de vier broeders er 's avonds langs kwamen.

Deze leidden inderdaad een gemakkelijk leven, en zij woonden eendrachtig samen tot op den dag dat Jan, die voor kok speelde, ziek werd en zijn werk ongedaan bleef omdat geen zijner drie gezonde broeders zijn rol wilde overnemen. Het wild dat Daan, en de visch die Hein ving, moest ruw geëten worden, en daar de een van den ander eischte dat hij de spijzen zou bereiden, hield de vrede op in de kleine republiek te heerschen.

Ieder oogenblik hadden er twisten en krakeelen plaats, en het leed niet lang, of Hein, de visscher, verklaarde dat hij voortaan zijn bootje maar zelf zou sturen en op een der hoeken van den viersprong een huiske zou gaan bouwen.

‘Ha, ha!’ lachte toen Piet. ‘En wat zult gij dan doen onderwijl gij het huis bouwt? Zijt gij van plan om al die weken en maanden maar onder den blooten hemel te vernachten?’

‘Mijn woning zal eerder klaar zijn dan gij denkt,’ was het snibbig antwoord van Hein.

‘En wanneer wel?’

‘Morgen al;....ja, lach maar, gij zult het wel zien. Ik durf er alles op verwedden.’

En dit zeggende, ging hij de hut uit, terwijl zijne broeders elkander eenigen tijd sprakeloos van verbluftheid bleven aanzien.

‘Wel,’ zegde Piet eindelijk tegen Daan, ‘mij dunkt, dat wij nu ook wel konden verhuizen; als wij eens aan een anderen hoek van den viersprong eene woning opzetten?’

‘En waarmeê zoudt gij dat doen?’ bracht de oudste der broeders in het midden.

‘Wel, doodeenvoudig met het materiaal van onze hut: die is immers van ons allemaal.’

Die woorden deden een hevigen twist ontstaan, die juist op zijn ergst was toen Hein weêr binnen kwam; hij stelde zijne twee vereenigde broeders in 't gelijk en wilde zelf ook zijn aandeel in de hut nemen.

Jan bleef nu weldra alleen achter met de hem toebedeelde afbraak, terwijl zijn broeder Hein zich inderhaast een hut bouwde door middel van takken en leem. Toen hij er meê gereed was, zag hij Daan en Piet, die tweelingen meren, op den tegenovergestelden weg, fluisterend met elkander spreken, en een oogenblik daarna snelde de eerste heen in de richting van de hut. Eenige minuten later kwam Daan terug met een zakdoek in de hand waar verscheidene voorwerpen in schenen geborgen te zijn. Sommige daarvan bewogen zich als of het levende wezens waren, en de nieuwsgierigheid drong dan ook zijne broeders om naderbij te treden en te vragen wat hij meê gebracht had.

‘O,’ zegde hij, ‘daar moet ik van avond iets meê doen, als de duivel, volgens zijn gewoonte, tegen twaalf uren hier komt.... Ik ben van plan, hem mijne ziel te verkoopen om een schoon huis van hem te krijgen. Wij hebben het zóó voor niets, want vandaag of morgen dansen wij toch naar de hel.’

‘Wel, dat is een goed gedacht,’ sprak toen Hein; ‘ik zal ook zoo'n overeenkomst met hem maken.’

‘Maar nu het zoo loopt,’ meende de zieke, die hun gesprek hoorde, ‘hadt gij onze hut toch wel heel kunnen laten.’

‘En moet hij dan geene bouwstoffen hebben? De duivel zou....’

Daan voleindde zijn zin niet, want met dat hij aldus sprak, deed zich een helle schaterlach hooren die uit den grond scheen te komen. Verwonderd zagen de broêrs om zich heen, doch zij ontdekten niemand die het geluid kon hebben voortgebracht.

Zij gingen nu naar hun oudsten broeder Jan om hem aan te zetten even als zij de hulp van satan in te roepen. De zieke liet zich misleiden, en de vier deugnieten werden met elkander verzoend door de gedachte dat zij weldra geheel onafhankelijk van elkaar zouden zijn.

Toen de avond gevallen was, bereidden zij een overvloedig maal, dat met menige kroes bier gretig genuttigd werd. Jan alleen, die zich hoe langer hoe zieker gevoelde en wiens geweten reeds een weinig begon te knagen, at en dronk slechts zeer weinig. Om kwartier vóór twaalf maakten zij zich gereed om den duivel op te roepen.

De overeenkomst was getroffen, en de Geest van het Kwaad had zich reeds aan het werk gezet, toen de maan, die zich tot dusver achter de wolken verborgen had, eensklaps daar door heen brak en de aarde met een helder licht overgoot. De broeders zagen toen dat de Booze bezig was grondaarde bijeen te halen, die hij den vorm gaf van een rechthoek. Daarna blies hij er over heen, en in eenige oogenblikken waren er, als bij tooverslag, regelmatige muren van hoog rooden steen verrezen.

Vóór de dag aanbrak, prijkte de kruisweg met vier schoone, groote huizen. Het baarde Daan echter eenige onrust dat de steenen waarvan zij gebouwd waren, tot eene soort behoorden welke hem onbekend was. Toen hij dit Satan onder het oog bracht, begon deze luidkeels te lachen en zegde:

‘Wel, wel, nu al bang! Had dan toch maar niet met mij aangelegd! Maar weet gij was, het wordt dag en ik heb dus geen tijd meer om veel met u te redetwisten. Laat ik u alleen dit zeggen, dat daar uwe woningen mijn werk zijn, zij het een of ander kenmerk daarvan moeten dragen. En nu, dat het u wel ga! Tot weêrziens!’ zoo besloot

hij met een grijnslach, en bijna op hetzelfde oogenblik was hij uit de oogen der vier broeders verdwenen.

Bij den aanblik hunner hechte en schoone woningen dachten de ongelukkigen niet meer aan de gevolgen die hun dwaze daad kon hebben, en ieder, zelfs Jan, die het minste gerust was, nam bezit van zijn eigendom.

Intusschen verspreidden zich weldra in het dorp schrikbarende geruchten: eenige boeren hadden de vier huizingen op de hoeken van den kruisweg gezien en men fluisterde elkander in dat deze niet door kristenhanden konden gemaakt zijn, dat zij alle vier gewis van dezelfde steenen gebouwd waren waarmeê de hel bevloerd is, want, zegde men, zij zagen zoo rood als vuur.

Den heer van het dorp kwam dit feit eerlang ter kennis; hij ondervroeg de boeren en begaf zich daarna, door een talrijke menigte gevolgd, naar de woning van Jan, die, met vragen bestormd, genoodzaakt werd alles te bekennen.

Op last van hun meester grepen toen de ontstelde boeren den ongelukkige aan en hingen hem aan den boom die het dichtst bij zijne woning stond, op; de drie andere broeders ondergingen hetzelfde lot, en nog heden ten dage wordt de plaats geschouwd welke van die vierdubbele strafoefening getuige was, want men zegt dat de terechtgestelden gedoemd zijn op zekere tijdstippen, tot waarschuwing van een iegelijk, er te verschijnen.

Het is misschien aan deze legende te wijten dat, zelfs tegenwoordig nog, vele bewoners van de vallei der Sambre in den waan verkeeren dat het bakken van leemaarde eene uitvinding is welke men aan den duivel te danken heeft. De enkele maal dat de boeren uit die streek gebakken steenen bezigen, zijn zij dan ook gewoon die vooraf zorgvuldig met wijwater te besproeien.

De kleur van vogels en gewassen.

Men beeft lang gemeend dat de vogels der tropische gewesten met veel schitterender kleuren zijn uitgedost dan hunne natuurgenooten in de meer gematigde luchtstreken, omdat de zonnestralen daar feller licht verspreiden. Sedert eenigen tijd begint men van die meening terug te komen en is men gaan inzien dat het verschijnsel slechts denkbeeldig is, terwijl de dwaling daaraan moet toegeschreven worden, dat de warmere gewesten rijker met vogels gezegend zijn en het daarom ook natuurlijk is dat men er meer schoon gekleurden onder vindt. Dat het licht op hun tinten weinig invloed uitoefent, blijkt hieruit, dat men in de keerkringslanden juist een aantal schitterend gevederde vogels aan treft op plaatsen waar veel schaduw en de lucht meestal bewolkt is.

De kleuren van dieren en planten zijn overigens niet afhankelijk van het toeval; talrijke voorbeelden wijzen op doel en orde bij het schijnbaar nietigste in de schepping. Het is b.v. algemeen bekend, dat sommige insecten en andere diersoorten eene kleur aannemen en die verwisselen naar gelang van hunne omgeving. Zeer belangrijke proeven zijn dienaangaande genomen, en deze hebben ook tot de ontdekking geleid dat de dieren welke deze eigenschap bezitten, haar verliezen wanneer zij blind worden.

Dikwijls - en dit is zeer merkwaardig - dient de kleur der dieren hun tot bescherming of als herkenningsteeken. Zoo heeft men in de keerkringslanden verschillende soorten van vlinders die een geliefkoosde lekkernij zijn voor apen en andere gastronomen uit de viervoetige of gevleugelde wereld. Van den anderen kant vindt men er ook die zeer onaangenaam smaken en dientengevolge door de liefhebbers

versmaad en zelfs met afschuw weggeworpen worden indien zij zich een enkele maal laten verleiden een dezer vlinders te vangen. De natuur zorgde echter dat deze vergissing niet dikwijls kon plaats hebben door hen een zeer langzame vlucht te verleenen, zoo dat de bijzonder schitterende kleuren waarmeê zij hen sierde, meestal tijdig genoeg door de lekkerbekken kunnen herkend en vermeden worden.

Het licht heeft meer invloed op de planten dan op de dieren. Ook van sommige gewassen kan men zeggen dat de kleur hen beschermt; het merkwaardigst verschijnsel in dit Opzicht is de ‘Mesembryanthemum saxonum’ van de Kaap de Goede Hoop, welke bijna niet te onderscheiden is van de rotsachtige steenen waartusschen zij groeit en Waardoor zij aan de aandacht en de begeerlijkheid van het grazende vee ontsnapt.

De schoonst gekleurde bloemen vindt men op de Alpen, in de vlakten bij de Kaap de Goede Hoop, in Australië en vooral in de noord-amerikaansche prairieën. Bijzonder opmerkelijk is het, dat de bloemen, waarin het stuifmeel door den wind wordt overgebracht, de mirst in het oog vallende kleuren hebben, terwijl de schoonst gekleurde bloemen op de hooge Alpen uitsluitend door toedoen van de vlinders, en de bloemen in de

lagere streken, welke fletser van kleur zijn, altijd door tusschenkomst van de bieën worden bevrucht. Dezelfde bloem die in de lage streken een matte tint heeft, prijkt in de hooger gelegen landen met veel helderder kleuren. De witte bleemen rieken over 't algemeen het sterkst, omdat zij de kleuren missen die de insecten aantrekden. De bieën nu worden door den geur gelokt, en terwijl zij de bloem verlaten die hun den begeerden honig schonk, bewijzen zij haar de wederdienst van het stuifmeel der hulpbehoevende bloem op den stamper over te brengen.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)
Het vertrek.

Laten wij ridder Halvenaar en den valkenier hun weg vervolgen en keeren wij op onze schreden terug naar het slot Ten Horst, naar het slachtoffer der beide gewetenlooze samenzweerders. Herman van Strijen zit nog altijd voor de tafel; hij waagt het nauwelijks den brief aan te roeren, zoo even door den bode der jonkvrouw bezorgd. Mag zulks wonder heeten? Van den inhoud hangt zijn levensgeluk, gansch zijne toekomst af; die brief kan een tooverpaleis voor hem bouwen, een eden vol aardsche zaligheid, of hem onbarmhartig neêrploffen in den poel van jammer en ellende, van wanhoop wellicht. Meermalen had hij gelezen hoe de overwinnaar, na eene sterkte veroverd te hebben, bij loting deed aanwijzen wie van de bezetting vallen zou ten straf van den verbitterden tegenstand. Hij stelde zich voor met welk beangstigd gevoel de overwonnene naar de dobbelsteenen moest grijpen, die over leven of dood beslissen zouden. Aan dien toestand dacht hij, toen hij het handschrift voor zich had, dat evenzeer over leven en dood beschikken kon.

Wel nam hij na eenige aarzeling het perkament in de hand, beschouwde hij het adres, het zegel, maar nog altijd miste hij den moed zijn vonnis te vernemen. Hij, die de onzekerheid zoo martelend had gevonden, dat hij die tot elken prijs wilde opgeheven zien, schepte er een woest vermaak in haar te rekken, nu de beslissing voor hem lag. Eindelijk toch vermande hij zich en voorzichtig verbrak hij het zegel, om het kostelijke handschrift niet te beschadigen. Hij las, maar reeds bij de eerste regels dansten en schemerden de letters voor hem op het papier, eene beweging die zich spoedig over de omgeving uitbreidde en hem in een maalstroom wierp, waarin alles scheen rond te draaien als bij een heksendans te middernacht. Hij had een gevoel als of de grond onder zijne voeten wegzonk en hij zwierend en tuimelend in het luchtledige geslingerd werd. Toch las hij bij tusschenpozen voort en voort, tot hij de laatste regels overzien, den bitteren kelk tot op den bodem geledigd had. Toen wierp hij zich in sombere wanhoop achterover in zijn zetel en staarde wezenloos om zich heen.

Geen traan van smart, maar tevens van verlichting, perelde langs zijn wang; strak en brandend stond het oog, als dreigde het alles in vlam te zetten. En voor zijn blik gingen nogmaals al de beelden van het verleden voorbij: zijne schoone kinderjaren,

toen hij de blijde speelgenoot was van Duivenvoorde's aanminnige dochter; den tijd toen hij op Strijens burcht als schildknaap diende en hij de ontluikende jonkvrouw schier dagelijks mocht zien en spreken, toen hij hare valken africhtte, haar hakkenij bezorgde en telkens een minzamen blik bekwam tot loon zijner zorgen; - hij dacht aan zijne vereering en toegenegenheid voor haar, dagelijks dieper en inniger wordende; hij herinnerde zich zijne vermetele droomen voor de toekomst, den dag - zoo nabij nog! - dat hij het geluk had haar te redden, den dag toen hij ten aanschouwe van een breede ridderschaar gezeten was aan hare zijde en hij half afgebroken woorden fluisterde, die van zijn gevoel getuigden.

Thans is dat alles voorbij! Die vreeselijke brief is de slagboom die voor altijd het vriendelijke verleden van de toekomst scheidt. ‘Tracht mij te vergeten!’ wreede woorden, maar toch, hij beschuldigt de jonkvrouw niet: welk recht had hij op hare genegenheid? Hij beschuldigt slechts zijn eigen overmoed, die er hem toe dreef het oog op te heffen naar de rijke en gevierde erfgename, zijn overmoed die hem vermetel genoeg maakte te trachten naar haar hart, te dingen naar hare hand. Doch te harder knaagde hem het zelfverwijt, te dieper beet de smart over het verloren eden. Jonkvrouw Aleide was voortaan dood voor hem; had zij niet gezegd: ‘Vergeet mij?’ - Dood? Maar kon haar beeld gewischt worden uit zijne ziel, zou hare herinnering niet voortleven in zijn binnenste? Die herinnering was met hem saamgeweven als de ademhaling met het leven, als de ziel met het lichaam. Scheidt men het een van het ander zonder den dood hervoor te roepen?

Maar de wil der jonkvrouw was hem heilig, ook waar zij hem verstiet en zoo meêdoogenloos zijne toekomst vernietigde; daarom rolden velerlei plannen in zijn hoofd om, daarom peinsde hij op middelen om haar ook in deze zoo smartelijke zaak ter wille te zijn. Hij wilde, wel geene vergetelheid, maar verstrooiing zoeken in het woeste slaggewoel; hij wilde heentrekken naar verre landen, opdat het voortdurend aanschouwen dier welbekende streken, waar alles hem herinnerde aan zijn verloren geluk, de diepe wonde niet immer deed bloeden en schrijnen, de kwetsuur niet iederen dag opnieuw mocht openrijten.

Hoe zou hij nog langer kunnen toeven in de nabijheid van haar, die zijne genegenheid versmaadde niet alleen, maar hem zelfs het onherroepelijke verbod oplegde haar nog weêr te zien? Was dit laatste echter mogelijk? Wordt het ijzer niet met onweêrstaanbare kracht tot de magneet aangetrokken? Hij wilde dus zee en land plaatsen tusschen hem en haar, als een onoverkomelijken slagboom; hij wilde zich storten in het gewoel van den strijd, en geene ramp zou hij het achten, zoo hij in een eerlijken kamp den dood mocht vinden.

Eindelijk scheen hij tot een vast besluit te zijn gekomen; met eene krachtige beweging, als trachtte hij een ondragelijken last van zich af te schudden, stond hij van zijn zetel op, en na het noodlottige perkament zorgvuldig weggeborgen te hebben, deed hij zijn schildknaap bij zich komen.

‘Mijn jonge vriend,’ aldus ving de ridder aan, en tranen klonken in zijne stem; ‘mijn jonge vriend, ik heb u eene smartelijke mededeeling te doen: het lot noodzaakt ons van elkaar te scheiden. Binnen weinige dagen zal ik verre zijn.’

Hevig ontstelde de edelknaap bij die onverwachte mededeeling, want in den korten tijd dat hij op het slot Ten Horst vertoefde, had hij den ridder lief gekregen als een leermeester en tweeden vader. Er heerschte tusschen de beide mannen een oogenblik van pijnlijke stilte, totdat de jongste der twee in vervoering losberstte:

‘Scheiden, mijn uitmuntende meester, scheiden van u, nu ik nog slechts weinige weken uwe kostbare lessen en raadgevingen mocht ontvangen! Scheiden, - maar het is onmogelijk, heer ridder!’

‘Het mag niet anders, mijn vriend, al betreur ik met u die droevige noodzakelijkheid,’ hernam de ridder, met verteederden blik op zijn trouwen schildknaap neêrziende.

‘Het past mij niet de beweegredenen uwer handelingen te onderzoeken, heer ridder, maar toch komt mij uw voorslag zoo wonderlijk voor. Tenzij gij mij wildet verwijderen van uw burcht, begrijp ik niet waarom ik mij van u zou behoeven te scheiden.’

‘Laat ik u vooraf zeggen, dat ik uwe diensten hoog waardeer, edel jongeling, en onze scheiding mij wellicht even zwaar zal vallen als u; maar het onverbiddelijk noodlot eischt dit offer: binnen weinige dagen vertrek ik naar het verre Spanje om de ongeloovige Mooren te bevechten.’

De edelknaap was niet weinig verbaasd over de onverwachte mededeeling; bescheiden van natuur, bad hij nimmer getracht zich in de plannen en geheimen zijns meesters te dringen en deze had het niet voegzaam geacht den jongeling zijn hart uit te storten, zoolang hij zelf nog geheel in de onzekerheid verkeerde omtrent de gevoelens van jonkvrouw Aleide ten zijnen opzichte; maar toch had de schrandere schildknaap reeds lang geraden wat er in het hart zijns meesters omging, en daarom verbaasde hem het onverwacht plan te meer.

‘Naar Spanje, mijn edele meester!’ klonk het na een wijle zwijgens van zijne lippen; ‘gij zoudt dien verren, verren tocht ondernemen, uw schoon slot en al uwe onderhoorigen, die u aanhangen als een vader, verlaten; gij zoudt vaarwel zeggen aan het zoete Holland, om op vreemden bodem wellicht een vroegtijdig graf te vinden! Dat kan u geen ernst zijn, heer ridder.’

‘Volkomen ernst, mijn jonge vriend,’ hernam de ridder met vastheid; ‘gij weet niet welke aandoeningen mijne ziel beroeren en hoezeer het mij eene behoefte is in het krijgsgewoel een uitweg te vinden voor den storm, welke in mijn binnenste woedt. Nogmaals dus, mijn voornemen is onherroepelijk, ik trek naar Spanje.’

‘Zoo gij krijg zoekt, heer,’ waagde de jongeling nog aan te merken, ‘blijf dan hier; Hoekschen en Kabeljauwschen dreigen weêr het hoofd op te steken, het Sticht is onrustig en Gelre's hertog doet zich eveneens weêr gelden.... ’

‘Ik walg van dien krijg van Kristen tegen Kristen, jonge man,’ hervatte Herman van Strijen met weemoedigen ernst; ‘neen, den strijd tegen de ongeloovigen zoek ik, die te lang reeds de Kristenheid verdrukken; mijn zwaard moet zich baden in het bloed der Mooren, zonder wroeging, maar ook zonder vreeze; mijn arm moet Spanje's erfvijand bestrijden. Mijn leven moet een doel hebben, - dat doel zij de onverbiddelijke krijg tegen de ongeloovigen.

‘O, zoo het mij vergund ware de Saraceenen te bestrijden in het Heilige Land, als onze vaderen deden,’ ging de ridder opgewonden voort, ‘hoe gaarne zou ik mijn zwaard en mijn leven wijden aan zulk eene heilige zaak! Thans moet ik den erfvijand zoeken, waar hij nog bevochten kan worden met hope op voordeel, en daarom - naar Spanje! naar de Mooren!’

De edelknaap begreep dat 's ridders voornemen onwrikbaar was en het onbescheiden zou zijn nog langer aan te dringen op het opgeven van 't genomen besluit. Maar van zijn meester scheiden kon hij evenmin, en er klonk gloed en overtuiging in zijn stem toen hij uitriep:

‘Het zij zoo, heer ridder, gij verlaat ons Holland en uw goed slot; maar gij veroorlooft mij u te volgen, al ware het tot het einde der aarde.’

‘Wel hoe, mijn vriend,’ sprak Herman van Strijen aangedaan; ‘gij zoudt mij willen volgen op mijne verre zwerftochten? lk kan echter uw edelmoedig aanbod niet aannemen: de redenen die ik heb om het vaderland te verlaten, bestaan niet voor u; gij hebt niet, als ik, eene smart te bekampen, eene hartewond te stelpen. Verlaat uw zoet Holland niet, en moge nimmer het lot u nopen mijn voorbeeld te volgen.’

‘Ik blijf bij u, heer Herman,’ hervatte de edelknaap vastberaden; ‘het ware schande voor mij u te verlaten, nu gij mijne hulp het meest kunt behoeven. Met u trek ik over land en zee, aan uwe zijde wil ik strijden, met u naar ons Holland terugkeeren of vallen onder het kromzwaard der Mooren.’

Ridder Herman van Strijen drukte zijn trouwen schildknaap met warmte de hand; het was het eerste oogenblik van troost sedert de ontvangst van den noodlottigen brief. Wel beproefde hij nog den jongeling van zijn voornemen af te brengen, maar deze bleef onwankelkaar in zijn besluit, zoo dat de ridder ten laatste moest toegeven en men overeenkwam drie dagen later gezamenlijk den langen tocht naar het Zuiderland te aanvaarden

Den volgenden morgen reeds moest Koen de

jager voor Herman van Strijen verschijnen; met ongeveinsde droefheid ontving hij de mededeeling van 's ridders besluit, maar zijne verbazing steeg ten top, toen de ridder hem zijn voornemen mededeelde, hem gedurende zijne afwezigheid, behoudens toestemming van heer Willem van Duivenvoorde, tot opzichter aan te stellen van het slot Ten Horst, zijne bezittingen en dienstmannen.

‘Gij vergeet, edele meester,’ riep hij uit, ‘dat ik zulk eene eer onwaardig ben, dat zoodanig een last te zwaar op mijne schouders zou drukken. Van lage en verachte geboorte, zal het mij onmogelijk zijn dezen burcht naar behooren te beschermen, uwe goederen gelijk het pas geeft, te beheeren. Edele ridder, verschoon mij dus van eene waardigheid, die geen dorper past!’

Den braven jager stonden de tranen in de oogen; naderhand bekende hij, op dat oogenblik voor het eerst van zijn leven geweend te hebben.

De ridder zag die tranen in het mannelijk oog van zijn bediende; hij werd er te meer door in zijn voor nemen gesterkt.

‘Mijn trouwe dienstknecht,’ hernam hij, ‘gij alleen zult de bewaker van mijn slot zijn. Gedurende mijne afwezigheid behoef ik een beschermer met een hart van goud en een vuist van ijzer. Gij bezit beiden. Onwankelbare trouw acht ik meer dan hooge geboorte en afkomst.’

‘Heer ridder...’

‘Genoeg, Koen; vóór mijn vertrek zal ik mijne dienstmannen en pachters bij elkaar doen komen en hun aanbevelen u in alles blinde gehoorzaamheid te betoonen. Niemand zal het wagen mijn bevelen te overtreden. Overigens heb ik mijne voorwaaiden...’

‘Edelmoedige ridder!...’

‘Niet voor niet echter stel ik slot en manschappen in uwe handen; ik zegde daar zoo even dat ik mijne voorwaarden heb. Luister wel toe: in de eerste plaats druk ik u op het hart, zorgvuldig alle gangen van den eigenaar van Gilze's ridderslot, heer Florus Halvenaar, na te gaan; in de tweede plaats zult gij steeds een wakend oog houden op het slot van Strijen, en de jonkvrouw van Duivenvoorde hulp en bescherming verleenen, waar zij die behoeven mocht. Gij belooft mij zulks?'

‘Wat Florus Halvenaar betreft, heer ridder, ik zweer u bij de beeltenis der Zoete Lieve Vrouwe, dat hij mij bij eene tweede ontmoeting niet ontsnappen zal. Ik meen hem doorgrond te hebben; zoolang ik in staat ben den kruisboog te dragen, zullen zijne verraderlijke plannen niet gelukken.’

‘Goed gezegd, mijn dappere jager, - en mijn tweede punt?’

De jager glimlachte even, doch bleef zwijgen.

‘Gij aarzelt?’ vroeg de ridder met bevreemding.

‘Mag ik u eene gulle bekentenis doen, heer ridder?’

‘Spreek vrij op, Koen,’ antwoordde Herman van Strijen eenigzins verrast.

‘Een der dienstmaagden van jonkvrouw van Duivenvoorde noemt men de schoone Rika; welnn, deze is mijn verloofde.’

‘Wat zou dat?’

‘Dat ik een dubbel waakzaam oog zal houden op den hoogen burcht, daar er toch twee personen zijn, die mijne hulpe zouden kunnen behoeven.’

‘Brave dienstman,’ riep de ridder, den jager de hand drukkend, ‘ik kan in vrede vertrekken.’

Herman van Strijen gaf nog enkele aanwijzingen: zijn voornemen behoorde voorloopig geheim te werden gehouden, pachters en dienstmannen moesten den morgen van den derden dag op het voorplein bijeen worden geroepen, en wat er verder te schikken viel; de jager beloofde deze bevelen trouw te zullen nakomen.

De gewichtige dag van het vertrek brak intusschen aan. Op het voorplein stonden twee vurige paarden gezadeld; ijzeren platen, in het vuur zwart gebrand, bedekten borst en heupen, als waren ze gereed hunne ruiters in het dolle slaggewoel te voeren, of naar het minder bloedige doch even eervolle tornooiveld. Tal van lieden, in allerlei kleederdrachten, bevonden zich in de nabijheid en bezagen met nieuwsgierig oog de opgetuigde rossen, in het onzekere wat dit alles te beduiden had.

De algemeene verwachting zou speedig nog meer gespannen worden. Op het binnenplein verschijnen twee geharnaste mannen, gansch toe gerust tot een tocht ten oorlog. Het zware ijzeren harnas omsluit de borst; de nek is door een halsberg van maliën beveiligd, die zich aansluit met den machtigen helm, waarvan het vizier thans opgehaald is. De armen zijn met ijzeren stukken bedekt, de handen door de buigzame, geschubde handschoenen omsloten. Armen en dijen zijn beveiligd door ijzeren platen en maliën, terwijl de voeten gevat zijn in de langgepunte schoenen van zwaar leder, die weder met ijzeren schubben gedekt zijn. De beide krijgslieden maakten op de aanwezigen een diepen indruk. Koolzwart toch was hun harnas, zwart de helm, zwart de maliën van den halsberg, zwart zelfs het gevest van het breede zwaard, dat rinkelend aan den zwarten gordelriem hing. Alleen de klimmende leeuw op het harnas van den oudsten der ridders was van goud, benevens de lange, scherpgetande sporen aan de voeten. Het waren ridder Herman van Strijen en zijn schildknaap, gereed om den tocht naar het verre zuiden te aanvaarden.

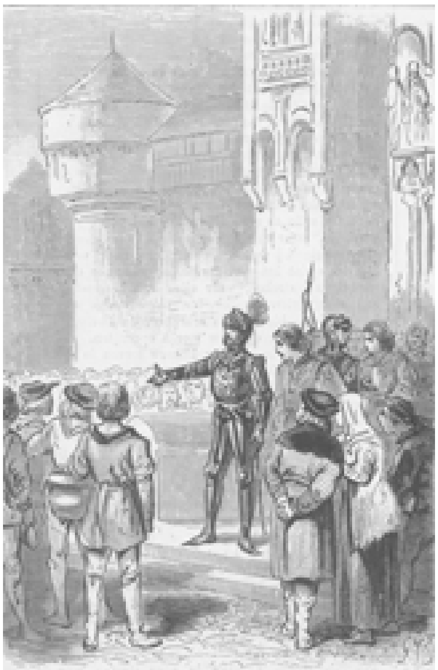

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Op het binnenplein verschijnen twee geharnaste mannen, gansch toegerust tot een tocht ten oorlog.

De burchtheer trad vooruit en te midden zijner dienstmannen; aan zijne zijde bevond zich de jager van het slot, op wien thans aller blikken gevestigd waren. De ridder overzag een oogenblik met aandoening de schare zijner getrouwen, voor wie hij als een vader, nimmer een streng en hardvochtig meester geweest was. Hij deelde hun zijn voornemen mede om de ongeloovigen in Spanje te gaan bestrijden, maar tevens

dat hij hoopte eenmaal terug te keeren, om zich dan niet meer van hen te scheiden; hij prees hunne stiptheid, hunne trouw en gehechtheid, hij spoorde hen met kracht aan in die gevoelens te blijven volharden.

Tranen en snikken antwoordden hem, en als uit één mond legden allen de belofte af, zich te gedragen naar de aanwijzingen van hun dierbaren heer en meester en in alles trouw zijn raad te volgen.

'En nu, mannen,' besloot de ridder zijne aanspraak, 'stel ik u mijn plaatsbekleeder voor gedurende mijne afwezigheid. Hem draag ik de zorg op voor het slot en alles wat er tee behoort; belooft mij, mannen, Koen den jager in alles stipt te gehoorzamen.'

'Wij beloven het! wij beloven het!' klonk het eenstemmig uit den mond van al die mannen, voor wie de jager altijd een voorkomende en hulpvaardige makker was geweest.

'Belooft mij, in iedere omstandigheid zijne bevelen te volgen, als bevond ik mij nog in uw midden!' vervolgde de ridder.

En nogmaals klonk het als uit één mond:

'Wij beloven het!'

'Belooft mij dat ieder uwer zijn best zal doen in dienstvaardigheid, in volgzaamheid en ijver, opdat ik het slot bij mijne terugkomst even rustig en gelukkig vinde als ik het verliet,' sprak de ridder ten derden male.

En ten derden male galmde het over het voorplein:

'Dat beloven wij!'

Thans besteeg de ridder zijn paard en met de hand wuivende, riep hij allen een krachtig vaarwel toe.

'Vaarwel! vaarwel!' klonk het uit meer dan vijftig monden te gelijk, terwijl overvloedige tranen stroomden langs de wangen van mannen en knapen.

Herman van Strijen liet het helmvizier vallen. Wilde hij misschien de tranen verbergen, welke dit afscheid hem afperste?

Nog een laatsten groet, en toen zijn paard de sporen gevende, reed hij, van zijn schildknaap gevolgd, de valbrug over en den weg op naar het zuiden.

'Vaarwel! vaarwel!' snikte voor het laatst de diep geroerde menigte en de steenen muren van den burcht schenen den vertrekkenden ridder eveneens nog een laatst vaarwel toe te roepen.

'Zóó zwaar had ik mij een afscheid niet voorgesteld,' sprak Herman van Strijen met aandoening, toen hij met zijn gezel over de heide reed, en somber liet hij er op volgen: 'Een afscheid wellicht voor eeuwig!'

Een schaterlach steeg uit een naburig dennenboschje op, en ter zijde blikkende, zagen de beide ruiters het hatelijke gelaat van den onridderlijk en Florus Halvenaar.

Herman van Strijen greep krampachtig naar het gevest van zijn zwaard, maar als bedacht hij zich, dut hij de belofte had afgelcgd zijn wapen slechts tegen de ongeloovigen te trekken, gaf hij plotseling zijn paard de sporen en reed pijlsnel voort over het onme telijke heideveld.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 28]

Eene verhuizing in Tirol.

De tiroolsche arbeiders-familie gaat verhuizen. De huur der kleine woning is haar opgezegd en ze trekt thans haar het naburige dorp, waar eene hut van enkele voeten in het vierkant de gezamelijke familieleden een onderkomen zal verschaffen. De zaak der verhuizing heeft weinig voeten in de aarde: eene oude kar, die de arbeider voor gebeurlijke verhuizingen beschikbaar houdt, bergt met gemak al de have van het arme gezin. Buitengewone omzichtigheid wordt niet gevraagd; spiegels en poreelein zijn voor eene tiroolsche arbeiders-familie gansch onbekende zaken. De geringe have zou overigens met gemak te vervoeren zijn, zoo het niet berg op, berg af moest; dat is echter juist het grootste bezwaar en om dat te boven te komen is de raadgeving van het oude liedje nootzakelijk:

> 'Help vrouw, help man,
> Help al wat hulpen kan.'

Die raad wordt trouw in praktijk gebracht, zooals onze eerste gravure duidelijk genoeg te

EENE VERHUIZING IN TIROL, NAAR MATHIAS SCHMID.

zien geeft. En zoo gaat het gansche huishouden met zijn geheele bezit, den kleinen viervoetigen huisgenoot niet te vergeten, de nieuwe woonplaats betrekken. Weelde zal het er wel niet vinden evenmin als in het pas verlaten dorp, doch zoo de man een eerlijk stuk brood weet machtig te worden voor zich en voor de zijnen en de vergenoegdheid in hun midden blijft wonen, hebben ze geen reden ze te beklagen.

Verarmd.

Meer nog dan schrijvers, bezitten schilders de macht om onze fantasie gaande te maken. Deze enkele vrouwenfiguur, wat geeft zij niet te denken! Zoo als zij daar staat, met hare fijne trekken, hare edele gestalte en hare armoedige kleeding, kan zij ons een gansche roman doen opbouwen. Het is blijkbaar dat zij betere dagen gehad heeft, en op dit oogenblik schijnt zij in den geest het heerlijke verleden aan het droevige heden tegenover te stellen. Hoe verviel zij van den welvaart in de armoede? Wat was haar levensloop? Ziedaar zoovele vragen die zij bij ons doet opkomen en die met verscheidene andere zouden kunnen vermeerderd worden. Wij wenschen er echter ditmaal ons voordeel niet meê te doen en drukken nog slechts de hoop uit dat zoo deze ongelukkige vrouw naar het leven genomen is, zij een liefdadige hand moge gevonden hebben die de doornen, welke de rozen op haar levenspad verdrongen, eenigzins afgestompt heeft.

De weduwe van den martelaar.

Men denke zich in de eerste eeuwen van het Kristendom, en men zal erkennen dat dit tafereel den stempel draagt der waarheid. Ja, dit is wel wezenlijk een dier sombere onderaardsche gangen, waar de oudste aanhangers van Kristus' leer zich verborgen hielden om aan de wreede vervolging der romeinsche keizers te ontkomen; wij zijn hier in de catacomben, waar de Kristenen in het geheim vergaderden om hunne godsdienst uit te oefenen, en waar zij de overblijfselen begraafden van hunne wakkere geloofsbroeders die, in de handen der tirannen gevallen en onwillig hunnen God te verloochenen, tot voeasel voor uitgehongerde wilde dieren bestemd erden en zoo den marteldood stierven.

Een tooneel als op deze gravure is voorgesteld, moeten de catacomben dikwijls hebben aanschouwd. Wat zien wij? Een jonge vrouw, die met hare zuster en hare twee kinderen de nagedachtenis van haar man is komen eeren door zijn graf met bloemkransen en eeuwiggroen te sieren. Haar gelaat teekent eene heilige berusting: al kromp haar 't hart ineen toen zij wist dat Eabius in het amphitheater door bloeddorstige leeuwen verscheurd werd, nu is zij kalm, want zij denkt slechts aan de onvergankelijke glorie die zijn deel is geworden. Zoo rein, zoo verheven is hare liefde, dat tusschen de verrukking en den weemoed die zijn dood in haar binnenste wekt, de eerste den boventoon voert, en een volkomen troost schenkt haar de gedachte dat hij gelukkiger is dan zij hem had kunnen maken.

Zij heeft het jongste harer kinderen opgeheven om het den steen te laten kussen, waarachter de sarcophaag van 's knaapjes heiligen vader verborgen ligt. Die kus van het kind, is zij niet de schoonste hulde welke de weduwe van den marie aar aan dezes schim kan brengen?

Eene gevaarlijke schilderij.

Ik was negentien jaar oud toen ik naar Frankrijk ging om mij, onder de leiding van Paul Delaroche, verder in de kunst te bekwamen. Bij mijne aankomst was de groote meester op reis, en in afwachting dat hij thuis keerde, zwierf ik een paar weken lang, droomend, hopend en bewonderend, van de eene kerk en galerij naar de andere. Ik bracht geheele dagen in de Louvre door. Dit gebouw was mij een heiligdom. Ik herinner mij nog, hoe ik dikwijls onbeweeglijk op de heerlijke licht- en schaduwtinten van een Rembrandt of de ruime vergezichten van een Claude stond te staren, totdat de tranen van jongensachtige begeestering de schilderijen aan mijne oogen onttrokken.

Terwijl ik deze genotvolle vrijheid smaakte, bezocht ik voor den eersten keer de Galerie du Luxembourg. Het was op een schoonen morgen in juni. Er was een lichte regenbui gevallen en de droppels hingen nog aan de takken der boomen. De wolken hadden zich verspreid, hier en daar glansde een wit standbeeld tusschen het geboomte der parken, en de groote glazen koepel van het observatorium was door de zon met een helderen gloed overtogen.

Met zekeren tegenzin keerde ik den schitterenden hof vóór het paleis van de Louvre den rug toe en ging ik de kleine zijdeur door, welke naar de bovenkamers van het gebouw voert. Ik dweepte destijds met de oudere scholen der kunst en stelde slechts weinig belang in de werken mijner tijdgenooten; terwijl ik van het eene vertrek naar het andere wandelde, was het dan ook slechts een Flandrin of een Delaroche die nu en dan mijne aandacht boeide.

In den donkersten hoek van een kleine, slecht verlichte kamer ontmoette ik echter een schilderij die oogenblikkelijk mijne aandacht sterk gaande maakte. Het onderwerp er van was: ‘Kaïn, na het vermoorden van Abel,’ en de naam van den kunstenaar: Camille Prévost.

Nooit zal ik vergeten hoe mij een rilling door de leden liep, zoodra mijn oog op het schrikwekkend doek viel; nooit zal mij het akelig landschap en het nog akeliger gezicht van den broedermoorder uit het geheugen gaan. Kaïn stond bij een gapenden afgrond, met het hoofd half ter zijde gewend, als zag hij over den schouder heen naar den beschouwer der schilderij. De roode zon ging achter een donker bosch ver in het verschiet onder. De hemel en de rustige zee waren met een koperkleurigen glans bedekt. Op den voorgrond kronkelde zich een slang in het gras en in de lucht zwierde een roofvogel, als rook hij de eerste druppels vergoten menschenbloed.

Hoe vreeselijk ook de opvatting van het behandelde onderwerp was, de indruk dien de schilderij maakte, werd toch het meest te weeg gebracht door de wijze waarop zij was uitgevoerd. Er heerschte in het werk de strengste eenheid, doch welk eene eenheid! Dood en verschrikking was al wat er uit sprak. Op Kaïns gelaat lag eene ontzettende uitdrukking; op zijn voorhoofd perelde het zweet in dikke droppels en zijne starre oogen glinsterden als waren zij op een ijselijk visioen gevestigd. Ook de zee in de verte zag er somber uit en de boomen waren met een vale tint gekleurd.

Toen ik weder buiten kwam, hinderde mij het zonnelicht. Ik ging in een lommerrijke dreef en wandelde geruimen tijd op en neêr, terwijl mijne gedachten, mijns ondanks, voortdurend op de akelige schilderij gericht waren. De avond viel en nog hield mijn geest er zich meê bezig. Om mij van dien onaangenamen invloed te verlossen, begaf ik mij naar het theater, doch het gelach, de muziek, het overvloedig licht - dat alles was mij onverdraaglijk. Ik keerde naar huis terug en nam een boek

ter hand, maar het lezen verveelde mij; ik ging naar bed, doch wat ik ook deed, ik kon den slaap niet vatten.

Zoo verliep de nacht, en den volgenden morgen bevond ik mij weêr in de Galerie du Luxembourg. Ik was te vroeg gekomen en met koortsachtig ongeduld wachtte ik op het oogenblik dat zij geopend werd. Den ganschen dag stond ik voor de schilderij en ik nam het besluit haar te kopiëeren. Reeds daags daarna zette ik mij aan 't werk.

Van af dat oogenblik oefende het doek een zonderlingen, geheimen invloed op mijn geheele wezen uit; het boezemde mij schrik in en toch kon ik er niet van scheiden. Mijne gezondheid leed er onder, mijne zenuwen waren overspannen, de slaap en de eetlust werden mij vreemd. Bij het minste gerucht schrikte ik op en ik beefde wanneer ik door eene drukke straat ging.

Het was als of er in het schilderstuk een verborgen kracht school waardoor ik onweêrstaanbaar werd aangetrokken. Ik zag in Kaïn een levend wezen, dat geheel mijn wil beheerschte en mij met het vreeselijk vuur zijner oogen doorboorde. Wanneer des avonds de galerij gesloten werd, vertoefde ik, onder den druk der toovermacht die mij aan de schilderij boeide, uren lang in de nabijheid van het gebouw, en als ik eindelijk, uitgeput van vermoeienis, naar huis ging en mij op mijn bed neêrwierp, lag ik den halven nacht wakker en sliep ik slechts in om van datgene te droomen wat mij zoo onmeêdoogend vervolgde.

Men denke echter niet dat ik deze foltering gewillig en lijdelijk onderging. Geenszins; ik worstelde met den invloed, dien de schilderij op mij deed gelden, uit al mijn macht, maar het baatte niets. Telkens vroeg ik mij af, wat ik zou doen, tot wien ik mij om hulp zou wenden. Indien ik eens naar mijne vrienden in België schreef? Zou ik Parijs maar niet verlaten? Ach, ik had geen vrijen wil meer; ik was de slaaf van het schilderstuk, ik moest blijven of ik wilde of niet, al zou het mij ook mijn leven, mijn verstand kosten.

Zoo stond het met mij geschapen toen een jonge man, die eenige jaren ouder was dan ik, in dezelfde kamer waar ik zat, een doek begon na te schilderen hetwelk niet ver hing van dat waarmeê ik bezig was. Zijn bijzijn hinderde mij. Ik voelde dat ik niet meer alleen was, en vreesde gestoord te zullen worden.

Hij hield zich echter zeer rustig en eerbiedigde mijne stilzwijgendheid, zoo dat ik weldra vergeten was dat zich iemand in mijne nabijheid bevond. De naam van den jeugdigen kunstenaar was Achille Désiré Leroy.

Met den dag werd mijne gemoedsgesteldheid onaangenamer, maar eindelijk kwam toch het oogenblik dat geest en lichaam hunne banden niet langer konden dragen. Het was op een donkeren, warmen namiddag: geen de minste luchtstroom drong tot in den duisteren hoek waar ik zat te werken door, Kaïns levendige, vonkelende oogen schenen mij strakker dan ooit aan te staren. Mijn hart kromp ineen en klopte geweldig; het bloed steeg mij naar het hoofd, ik viel achterover in mijn stoel en een pijnlijken kreet slakende, bedekte ik met beide handen mijn gezicht.

‘Gij zijt ziek,’ sprak eene stem in mijne nabijheid.

Ik sloeg de oogen op en zag Achille Leroy naast mij staan.

‘Het heeft niet te beteekenen,’ mompelde ik, waarop hij met het hoofd schudde en hernam:

‘Ik heb u reeds sinds eenige dagen gaê geslagen. Geloof me, gij zijt ziek en hebt niet alleen verandering van lucht en omgeving, maar ook van bezigheid noodig. Dit werk doet u veel kwaad.’

‘Ik moet het toch afmaken,’ bracht ik in 't midden.

‘Daar zullen wij straks over spreken,’ zegde Leroy, ‘maar voor het oogenblik moet gij het toch laten rusten en wat frissche lucht gaan scheppen. Hier, neem mijn arm en kom dan met mij naar buiten in den hof.’

Ik liet mij leiden als een kind en gehoorzaamde zonder een woord te zeggen. Hij bracht mij onder de boomen en zocht eene bank op die min of meer achteraf in de schaduw stond.

Nadat wij daar een korte poos zwijgend naast elkander gezeten hadden, hernam hij aldus het woord:

‘Gij doet verkeerd met de schilderij te willen voltooien welke gij onder handen hebt. Laat u door mij raden, en staak het werk.’

‘Neen, dat kan ik niet,’ was mijn antwoord.

‘Waarom niet? Wanneer de copie eene bestelling is, kunt gij ze gerust afleveren zoo als ze nu is; er hoeft, goed beschouwd, geen streek meer aan gedaan te worden.’

‘Neen,’ sprak ik, ‘ik ben voor mijn eigen uitspanning aan de schilderij begonnen, maar het origineel heeft altijd een dwang over mij uitgeoefend die onverdraaglijk is en dien ik toch niet van mij kan afschudden. Indien gij mij belooft dat gij mij niet voor krankzinnig zult houden, zal ik mij nader verklaren.’

Hij beloofde het en ik deelde hem alles meê wat hierboven verteld is. Toen mijn verhaal ten einde was, stond hij op, ging eenige keeren onder de boomen heen en weêr en nam vervolgens wederom op de bank plaats, zeggende:

‘Als vreemdeling zou het ongepast in mij zijn u raad te geven, maar als kunstbroeder reken ik het mijn plicht dit te doen. Indien gij het aan mij wilt overlaten, zal ik zorgen dat uwe copie een kooper vindt. Maar dringend raad ik u aan, nooit van uw leven nog een oogslag te werpen op het origineel. Ik heb daarvoor goede reden. Ik weet dat de schilderij meer kwaad gesticht, ja zelfs een onherstelbaar ongeluk veroorzaakt heeft. Ik ken hare geschiedenis en ook de geschiedenis van hem die haar gemaakt heeft. Indien gij sterk genoeg denkt te zijn om mij een kwartieruurs aan te hooren, zal ik u de geheelezaak zoo kort mogelijk vertellen.’

En Désiré Leroy begon als volgt:

‘Camille Prevost is de jongste van twee broeders, die ik beiden van nabij gekend heb. Hun vader was een koopman met eene kleine fortuin en woonde eenige mijlen ten noorden van Parijs. Hij stierf vóór ongeveer tien jaren en liet het grootste deel van zijn fortuin aan zijn oudsten zoon Hippolyte na. Camille was schilder en Hyppolyte, even als zijn vader, een koopman. De twee broeders hadden beiden een karakter dat weinig geschikt was om hen bemind te maken: de oudste was listig, koud en onverschillig, de jongste zwartgallig, achterhoudend en wraakzuchtig.

Hippolyte zag ik na den dood zijns vaders slechts zelden, en had ik Camille niet iederen dag in de Academie des Beaux-Arts ontmoet, zoo zou onze kennis, geloof ik, spoedig uit geweest zijn.

Camille Prevost was een onbeminnelijk man, maar boezemde hij anderen weinig liefde in, hij zelf was er te vatbaarder voor. Camille beminde vurig een zijner nichten, juffrouw Dumesnil, een jong, rijk en lieftallig meisje, dat in de voorstad St.-Germain woonde. Des jonkmans fierheid duldde niet dat hij zijnen maatschappelijken stand aan eene vrouw, zij het dan ook eene die hij liefhad, zou te danken hebben, en nadat hij met goed gevolg om de hand van het meisje gevraagd had, ging hij daarom voor drie jaren naar Italië, ten einde de werken der italiaansche meesters te bestudeeren en, zoo geen rijkdom, dan toch ten minste een weinig roem te verwerven. Dank zijn aangeboren talent en zijn ijzeren wil, maakte hij snelle vorderingen in de kunst. In den loop der eerste twee jaren van zijn verblijf in Italië behaalde hij aan de Akademie van Sint Lucas te Rome en aan die der Belli Arti te Venetië verscheidene prijzen, en tegen het einde van 't derde jaar zond hij een schilderij van zoo groote verdienste naar Frankrijk, dat hij den titel van ridder van het Legioen van Eer bekwam.

Zoodra hij vernam welk eene hooge onderscheiding hem was te beurt gevallen, - eene onderscheiding waardoor zijne eerzucht bevredigd werd - keerde hij, vervuld met de schoonste verwachtingen, naar zijn vaderland terug. Doch waren deze drie jaren in één opzicht gelukkig voor hem, in een ander bleken zij des te noodlottiger te zijn geweest: Juffrouw Dumesnil was de vrouw van zijn broeder geworden.

Geenszins daarop verdacht, snelde hij onmiddellijk na zijne aankomst naar hare woning. Toen hij naar juffrouw Dumesnil vroeg, werd hem geantwoord dat mevrouw Prevost thuis was.

Hij vond haar met zijn broeder aan het ontbijt gezeten. De listige Hippolyte had zijnen slag goed waargenomen: terwijl Camille zich dag op dag veertien uur met schilderen onledig hield, had zijn broeder aan zijne verloofde het hof gemaakt en haar, met haar bruidschat van driehonderd duizend franken, ten huwelijk weten te krijgen.

De jonge dame ontving haren vroegeren beminde kalm en koel, als of zij nooit met hem verloofd was geweest. Hippolyte huichelde vriendschap en zegde zijn broeder, wanneer hij in Parijs was, het hotel Prevost altijd als het zijne te beschouwen.

Camille verbergde zijnen toorn achter het masker van stijve hoffelijkheid. Hij stortte geen tranen, hij stoof niet in woede op. Uiterlijk koud en bedaard als altijd, verraadden noch zijne woorden, noch zijne oogen, welke hevige aandoeningen in zijn binnenste woelden, en toen hij afscheid nam, vleiden zich mijnheer en mevrouw Prevost dat hij zijne vroegere liefde vergeten was.

Ongeveer acht dagen later werd in een der zijlanen van het bosch van Bologne het lijk gevonden van den heer Hippolyte Prevost. Hij was blijkbaar doodgeschoten, want in zijn schedel zat een tamelijk dikke kogel.

Er werd een ernstig onderzoek ingesteld. Verscheidene personen stonden terecht als verdacht van den moord, doch de schuldige werd niet ontdekt, en met verloop van tijd raakte het gebeurde dan ook in het vergeetboek.

Camille, die een groot gedeelte van zijns broeders vermogen erfde, bleef met onverdroten iever de kunst beoefenen. In den beginne liep het gerucht, dat hij de weduwe van Hippolyte zou trouwen, doch hij vermeed haar integendeel zooveel mogelijk, en ten laatste fluisterden zelfs zij die zijn huwelijk voorspeld hadden, dat hij zich vast voorgenomen had, niet den minsten omgang met haar te onderhouden.

Het was omstreeks dien tijd dat hij zijn laatste en beste schilderstuk maakte, te weten, zijn 'Kaïn na het vermoorden van Abel.' Ik hoef u over de verdiensten van dit merkwaardig doek niets te zeggen: gij hebt het zelf beter bestudeerd dan ik en kent het maar al te goed.

Sedert zijn terugkeer uit Italië, was Camille Prevost in een sombere droefgeestigheid vervallen. Hij sloot zich in zijn kamer op, kwam met geen mensch in aanraking en werkte onafgebroken aan deze schilderij. Dag op dag, week op week ging hij, gelijk gij, als onder een dwang gebukt waaraan hij niet kon wederstaan. Naarmate hij met zijn werk vorderde, vermeerderde ook zijn lijden en namen zijne krachten af. Op zijne diepe neêrslachtigheid volgde eene opgewondenheid van de gevaarlijkste soort. Er waren oogenblikken dat hij huilde en schreeuwde als een bezetene, en meermalen gebeurde het dat hij geruimen tijd vóór zijn schildersezel over den vloer kroop om dan eensklaps bewusteloos neêr te vallen. Bij die gelegenheid riepen zijne dienstboden den naastbij wonenden dokter; te vergeefs bevool deze hem aan om zijn schilderij aan kant te doen en door verandering van lucht en omgeving te beproeven zijne geknakte gezondheid te herstellen.

Eindelijk was de schilderij voltooid. Zij werd ten toon gesteld en door de regeering aangekocht. Als een der meesterstukken der hedendaagsche kunst hangt zij nu in de Galerie du Luxembourg. Ongetwijfeld zal de dag eens komen dat het doek, om in catalogus-taal te spreken, eene laatste en eervolle plaats zal krijgen onder zijne voorname voorgangers in de Galerie du Louvre.'

‘En de schilder?’ vroeg ik haastig toen Leroy uitverteld had. ‘Wat is er van Camille Prevost geworden?’

Wij waren reeds eenige minuten te voren van de zitbank opgestaan en wandelden nu langzaam op de schaduwzijde eener ouderwetsche straat aan. Terwijl ik sprak kwamen wij aan een groot heerenhuis, waartoe een hooge, met ijzer beslagen poort toegang verleende.

In plaats van op mijn vraag te antwoorden, ging hij, tot mijn niet geringe bevreemding, de woning binnen, knikte den portier toe en verzocht mij hem te volgen.

Wij gingen een ruime plaats over en een breeden trap op, en kwamen toen op een met zwart en wit marmer bevloerden gang Hier vonden wij wij een bedaagd man met een vriendelijk, goedig gezicht, die mijn gezel de hand gaf en, naar een tamelijk hooge trap wijzende, zegde:

‘Gij weet den weg wel, niet waar, mijnheer Leroy? Gij zult Frans boven op den overloop vinden.’

Op de bedoelde plaats stond een knecht in een donkere livrei van grijze en zwarte stof. Hij groette ons zonder iets te zeggen en leidde ons door een langen gang, waar zich tien of twaalf deuren, allen met groote ijzeren klampen voorzien, aan ons op eden. Vóór de laatste dezer bleef de knecht staan om een dikken sleutel uit den zak te nemen en de deur te ontsluiten, waarna hij ter zijde ging om ons te laten binnen treden.

Ik bevond mij in een klein en net, maar eenvoudig gemeubeld vertrek. Dicht bij het venster stond een schildersezel en aan dezen hing iets dat blijkbaar eene schilderij moest verbeelden, doch veel meer van een stuk doek had waarop zonder doel eene groote hoeveelheid verf van allerlei kleur geklad was. Het venster was, even als de deur, met ijzeren staven afgezet en zag uit op een door hooge muren omgeven hof. Eene rilling liep door mijne leden. Er heerschte eene drukkende, onnatuurlijke stilte in het huis die de gedachte aan het een of ander verborgen gevaar wekte.

‘Waar zijn wij hier?’ Waarom hebt gij mij hier gebracht?’ vroeg ik.

Leroy bevond zich bij een deur aan het ander eind van 't vertrek, die de livreibediende op hetzelfde oogenblik open deed. Nog was zij niet ontsloten, toen een ontzettende kreet mijne ooren trof - een kreet zoo scherp en schril dat ik onwillekeurig een stap achteruit deinsde.

‘Daar is de schilder,’ zegde Leroy, ‘daar is Camille Prévost.’

Ik zag naar binnen. Een enkele oogslag op dat verwilderd, bleek gezicht, dat niet het geringste spoor van menschelijk vernuft meer droeg, was voldoende om mij te weêrhouden van verder te gaan. Ik leerde in Camille Prévost een razende kennen, die daar op een houten brits lag vast gebonden; met een akelig gegrinnik schreeuwde hij, onder het uitbraken van de vreeselijkste vloeken, dat hij Kaïn.... Kaïn, de moordenaar van Abel was.

‘En heeft hij dan inderdaad zijn broeder vermoord?’ vroeg ik, toen ik met een kloppend hart de kamer verliet.

‘Dat weet God alleen,’ was Leroy's antwoord, ‘maar dit is zeker dat de schilderij den man krankzinnig gemaakt heeft, en opdat ook gij niet als haar slachtoffer zoudt vallen, heb ik u voor haar verborgen kracht willen waarschuwen.’

Onder wilde paarden.

De snelste tocht dien ik van mijn leven gemaakt heb, ging over de vlakten van Noord-Mexiko, toen ik vele jaren geleden van Chihuahua naar Santa Fé reisde. De

stoet waartoe ik behoorde, bestond uit zeven personen, een gelijk getal muilezels en zes paarden. De ruiters waren twee vrienden van mij, drie dienaars, een gids en ik; wij bereden allen vlugge, vurige rossen, met uitzondering van onzen wegwijzer, die op een der muilezels gezeten was, waarvan er zes onze bagage droegen.

Op een warmen, zonnigen dag, toen wij rustig over eene wijde prairie draafden, wendde de gids, die, vóór ons uit, eene kleine verhevenheid opgereden was, plotseling den teugel en keerde, met zichtbaren schrik en angst, in galop tot ons terug, terwijl hij uitriep:

'Indianen! Indianen! Redt u, senores, redt u! Ave Maria santissima!'

Wij sloten ons aanstonds dicht bij elkander aan, zegden den man zich bedaard te houden, en haalden onze wapens te voorschijn om te zien of zij in orde waren. Het was toch niet onwaarschijnlijk dat wij door een der roofzuchtige

benden welke deze streken zoo onveilig maken, zouden overvallen worden. Wij waren echter geed gewapend en op zulk een ontmoeting voorbereid; de gedachte aan de vlucht kwam daarom bij ons niet op.

'Deze laffe Mexikanen zijn zoo bang als wezels,' zegde Wilkins, de oudste mijner vrienden en een sterke, vastberaden man. 'lk verwed een guinje, dat zij, zoodra ze ons zien, het hazenpad zullen kiezen.'

'Ik kan de weddenschap niet aannemen,' merkte ik op, 'want ik ben van hetzelfde gevoelen.'

'Wij doen het beste om maar stillekens verder te rijden en ons zelf te overtuigen,' bracht Stanton, mijn andere vriend, in het midden.

VERARMD, NAAR C. JACQUET.

Toen wij een minuut later op de hoogte stonden, zagen wij in de verte een stofwolk opstijgen, die blijkbaar door een grooten troep dieren - of het buffels dan wel paarden waren, viel niet goed te onderscheiden - verwekt werd. Ik moet bekennen dat ik mij niet al te best op mijn gemak gevoelde: de onzekerheid wat het eigenlijk was dat daar voor onze oogen opdaagde, maakte mij min of meer gejaagd en vervulde mij met een pijnlijke spanning.

De dichte massa kwam steeds nader en het duurde niet lang of wij bespeurden dat wij een kudde wilde paarden voor ons hadden. Pedro, overtuigd dat hij niet met Indianen te doen zou krijgen die op zijn hoofd belust waren, herwon

nu geheel zijne kalmte en verklaarde dat wij van de paarden niets te vreezen hadden, daar zij nog banger waren dan schapen.

'Desniettemin moeten wij op het ergste verdacht zijn,' zegde Wilkins; 'ik ken de wilde paarden uit het noorden niet, maar in Zuid-Amerika zou een kudde als deze den reizigers eene gegronde vrees inboezemen. Wij zullen zoo dicht mogelijk bij elkaar blijven, en als de dieren in onze nabijheid zijn, laat ons dan een groot leven maken om ze schrik aan te jagen.'

Zijne voorschriften werden onmiddellijk opgevolgd en in ademlooze stilte wachtten wij op de dingen die komen zouden. De dichte drom was nog slechts een honderd meters van ons verwijderd en wij konden reeds den weêrgalm van den hoefslag der paarden hooren die den grond onder hunne stappen deden dreunen. Eerlang ook herkenden wij in de voorste rijen de fijne en sierlijke vormen van het edelste der viervoetige dieren en wij maakten te gelijk bij ons zelven de opmerking dat wij in weinige oogenblikken door een kudde wilde paarden zouden ingesloten worden zoo talrijk als men er ooit een in de noordelijke prairieën gezien had. Nog eenige seconden, en wij vernamen reeds het gejaagde snuiven der woeste dieren en zagen duidelijk het koolzwarte ros dat den troep aanvoerde en al springend vooruit liep.

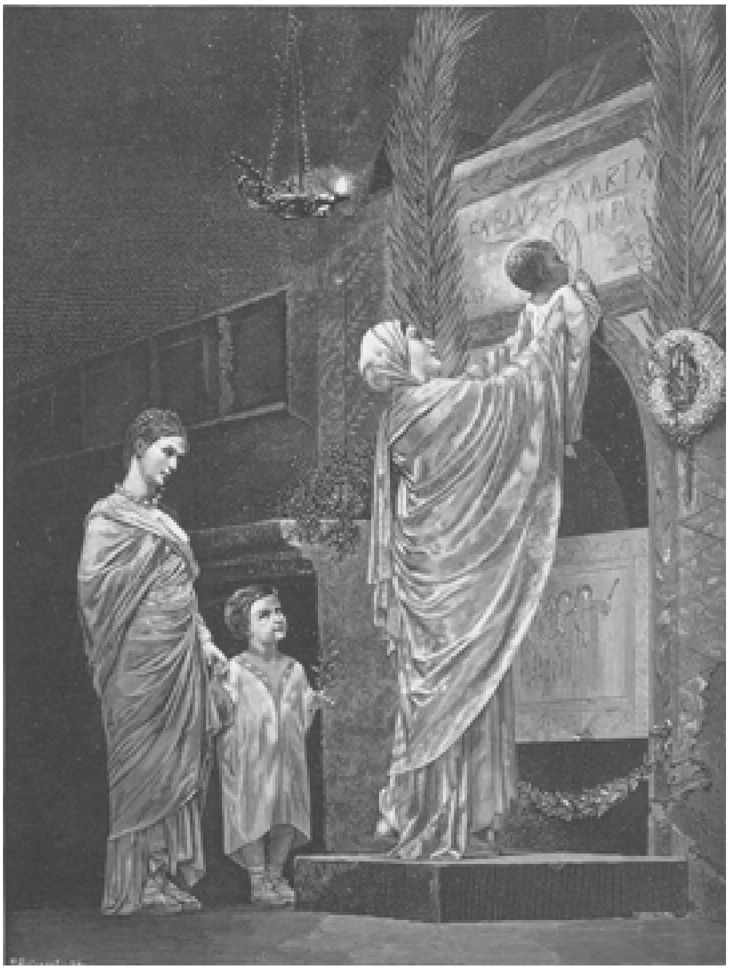

DE WEDUWE VAN DEN MARTELAAR, NAAR G. BECKER.

Onze paarden spitsten de ooren en spalkten

de neusgaten wijd open, terwijl zij hoe langer hoe onrustiger werden en vooruit drongen als of zij grooten lust hadden hunne ongetemde broeders aan te vallen.

'Als wij den voorlooper van den troep geen andere richting kunnen doen inslaan, hebben wij meteen de heele kudde om ons,' zegde Wilkins, eenigzins opgewonden. 'Zij is dicht genoeg bij ons om ons te kunnen hooren als wij schreeuwen.'

Onmiddellijk hieven wij een gehuil en geschreeuw aan zoo ontzettend dat het een gezelschap wilden eer zou hebben aangedaan. Het voorste paard hoorde ons inderdaad, en wij merkten duidelijk dat zijne aandacht op ons gevestigd was; het scheen evenwel niet van zins te zijn eene andere richting te nemen, want het kwam regelrecht naar ons toe gehold als of het onzen kleinen troep met zijne volgelingen wilde aanvallen en onder den voet verpletteren.

'De duivel hale het vervloekte beest!' riep Wilkins op dat oogenblik, terwijl zijn ros begon te steigeren en te stampen, en als hadde zich mijn paard, dat tot dusver rustig was blijven staan, over dien uitval geërgerd, met een luid gebriesch snelde het de hoogte af en naar den voorlooper van den troep toe, die zoodra de twee elkander ontmoetten, plotseling een anderen kant uitliep. Alle kans om mij weder bij mijne vrienden te vervoegen, werd mij daardoor afgesneden, want in een oogwenk had de kudde mij in een wijden kring ingesloten, zoo dat ik genoodzaakt was midden in den drom met woesten haast voort te galoppeeren.

Ofschoon ik een goed ruiter was, had ik toch van dien stond af geen macht meer over mijn paard, en met een aan vertwijfeling grenzenden angst zag ik mij in een wolk van stof gehuld en omringd door een troep van minstens vijf duizend wilde, schuimende paarden - een levende dwarrelwind, waarvan ik het middelpunt was. Geen wonder dat een vreeselijke benauwdheid zich van mij meester maakte, want ieder oogenblik had ik te vreezen van mijn paard geworpen te worden en een ellendigen dood te sterven.

Op eens sloeg de leider van de kudde weêr een andere richting in. De menigte dieren werd steeds dichter om mij heen, terwijl er zooveel stof naar boven dwarrelde dat ik bijna niet meer zien kon. Van mijne vrienden had ik in den geest reeds voor goed afscheid genomen. Ik trachtte nog eenmaal mijn paard tot staan te brengen of het althans uit den drom te doen loopen, maar ik had even gemakkelijk den bliksem in zijn vaart kunnen stuiten.

Het was een ontzettende rit door die tastbare stofwolk en tusschen die duizende van wilde paarden. Mijn hoofd gloeide en alles draaide voor mijn oogen. Ik geloof dat een tijdlang geheel mijn denkvermogen verlamd was en dat ik dit weêr herkreeg toen een frissche luchtstroom, die van de met ijs bedekte bergen kwam, mijn voorhoofd bekoelde, en door het stof te verplaatsen, mij in staat stelde vrijer adem te halen. Ik overzag om mij heen de golvende zee van schuimende paarden, en in het volle besef van mijn hachelijken toestand, verwonderde het mij dat ik nog niet was verongelukt en overlegde ik bij mij zelven of er geen kans zou bestaan om aan het gevaar dat mij bedreigde te ontkomen.

Na eenige minuten bevonden wij ons op meer vochtigen en oneffen grond, waar het niet stoof, en mijn paard liet toen duidelijk merken dat het den tocht met de ongetemde dieren niet lang meer zou kunnen vol houden. Liep het nu maar wat langzamer en liet het de anderen voorbij rennen, dan was ik gered; zoo dacht ik bij mij zelven, en ik trachtte het daarom, door den teugel strakker aan te halen, in zijn

woeste vaart te breidelen; maar de paarden achter ons drongen het met onstuimigheid voort en verijdelden zoodoende alweder mijne hoop.

Ik was ten prooi aan de felste smarten. Mijn hals was gezwollen en mijn ademhaling belemmerd; mijne tong scheen te groot voor mijn mond en mijne lippen waren geheel verdroogd; mijn miend voorhoofd klopte geweldig en mijne oogen staken als of er kooltjes vuur in de holten zaten. Daarbij versmachtte ik van dorst en bonsde mijn hart als was het op 't punt van te bersten.

Eindelijk toch een lichtstraal! De wilde haast der dieren verminderde merkbaar en ver in het verschiet vertoonde zich een lange rij boomen die, naar ik giste, een rivier moesten omzoomen. Waren de paarden zoo dorstig als ik, dan zouden zij ongetwijfeld bij den stroom stilhouden om te drinken, en dan zou ik gelegenheid genoeg hebben om te vluchten. In minder dan een kwartier werd mijne hoop verwezenlijkt; al de paarden snelden naar den boomrijken oever van het water, en toen het mijne onder een lagen ahornboom door rende, greep ik een der takken vast, trok mij met de kracht der wanhoop naar boven en zat in het volgende oogenblik, met een van vreugde kloppend hart, onder het loofdak. Ik nam dit middel ter mijner redding te baat, omdat ik vreesde dat mijn ros weder heen zou ijlen wanneer ik, terwijl het stilstond, wilde afstijgen. Wellicht echter zou het dit niet gedaan hebben, want toen de wilde paarden, na hun dorst gestild te hebben, in een nieuwe richting hun tocht vervolgden, bleef het rustig bij den oever voortgrazen. Ik klom uit den boom, verkwikte mij met het water der rivier en nam een bad dat mij weêr geheel op streek bracht. Toen ik mij op weg begaf om een schuilplaats op te zoeken waar ik den naderenden nacht zou kunnen doorbrengen, hoorde ik, tot mijn onbeschrijfelijke vreugde, de stemmen mijner vrienden, die de kudde gevolgd waren om, indien het mogelijk was, mij te redden.

Hoe in België de steenkolen ontdekt zijn.

Het gebruik van steenkolen is van oude dagteekening: in Engeland werden zij reeds in de negende eeuw veelvuldig gebezigd. Met zekerheid kan men echter niet opgeven wanneer deze nuttige en nu bijna onmisbare brandstof voor het eerst ontdekt is geworden.

De vlaamsche overleveringen noemen 1198 en 1213 als de jaren dat de eerste steenkolenmijn hier te lande ontdekt werd. Met eenige dezer overleveringen zijn de bewoners van die districten, waar een groot gedeelte der bevolking in de mijnen haar brood verdient, algemeen vertrouwd. Voor hen die ze niet mochten kennen, laten wij er hier een tweetal volgen. De eene luidt:

‘Te Sint-Walburg woonde in de hut, welke het dichtst bij de grot der Sotays (in spelonken wonende berggeesten) stond, eene arme weduwe met zeven nog zeer jeugdige kinderen. Om niet van koude te bezwijken, had zij op den haard zelfs het stroo der gemeenschappelijke legerstede verbrand.

‘Op zekeren nacht, toen zij met haar huisgezin den dood wachtte en hare arme schapen van kinderen rondom zich vereenigd had, hen met haar lichaam tegen de koude dekkende, werd er zachtkens aan de deur geklopt. Hevig verschrikt, meende zij dat het een wolf was, die hen allen kwam verslinden, toen zij door een welbekende stem werd gerust gesteld. Het was de stem der Sotays. De weduwe schoof den grendel af en opende de deur.... Zij bespeurde niemand, maar voor haar oog vertoonde zich een wondervol schouwspel: op den dorpel harer deur brandde een vuur dat door

zwarte steenen gevoed werd en een veel grooter warmte verspreidde dan het best onderhouden haardvuur.

'Hoewel zij bijna verstijfd was van koude, durfde de vrouw in den beginne niet naderbij komen, uit vrees, dat het vuur door een boozen geest mocht ontstoken zijn; de gedachte aan hare stervende kinderen gaf haar echter moed, en na eene lange aarzeling waagde zij het de brandstof binnen de hut te brengen, waar zich weldra eene weldadige warmte verspreidde, die de weduwe en haar kroost spoedig geheel tot zich zelven bracht.

'Daarbij bleef het niet. Toen de dag aanbrak, zag de arme vrouw met verwondering een pas ontstaan voetpad, met een zwarte stof bedekt, dat van hare deur op een geringen afstand naar eene kleine verhevenheid van den grond leidde. Zij volgde het pad en was uitermate verheugd, toen zij eene uitholling bespeurde in een grooten steenblok van vier voet dikte en van dezelfde stof als de aardkool, die den vorigen nacht zoo wonderbaar voor hare deur neêrgelegd was. Zij en hare kinderen begonnen onmiddellijk de kostbare grondstof op te delven en gingen ze in de stad verkoopen, terwijl de weduwe haar geheim niet eer openbaar maakte dan toen zij zooveel geld verdiend had, dat zij voor altijd van alle zorgen des levens ontslagen was.'

De volgende overlevering is in het land van Luik nog meer verspreid:

'In het jaar 1198 was een arme smid met name Houllos in groote verlegenheid: hij had geen hout meer om zijn smidsvuur te onderhouden, geen geld om hout te koopen en geen vriend, die het hem zou kunnen verschaffen. Terwijl hij jammerend op zijne uitgedoofde smidse staarde, trad een geheimzinnig persoon naar hem toe, ondervroeg hem en sprak met goedheid:

'Meester, neem een schup en een grooten draagkorf; ga naar Publemont en graaf den grond op, drie voet diep; dan zult gij zien dat de aarde zwart en steenachtig wordt. Maak eenige stukken los, keer terug, breek ze in nog kleinere stukken, leg ze op uwe smidse en tracht ze te doen ontvlammen.'

'Toen hij die woorden gesproken had, verdween de onbekende.

'De smid bleef verwonderd en in gedachten verdiept staan. Zou hij al dan niet den raad opvolgen? Zou de onbekende zich over hem vroolijk willen maken?.... Eindelijk toch volgde hij den raad op, toog op weg, vond de aangeduide steenen, voerde ze meê en gelukte er in een helder en heet vuur te maken.'

Mag men de bewering van sommige etymologisten aannemen, dan is het naar dezen man, die in het dorp Plainevaux, twee uren van Luik, moet gewoond hebben, dat de brandstof in het fransch den naam van *houille* gekregen heeft. Woordafleiders zijn nogal nauwgezet, en het is daarom niet onwaarschijnlijk, dat in deze laatste overlevering althans een grond van waarheid ligt.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.
(Vervolg.)

Een bezoek in het karthuizer-klooster.

De lange, bange winter is voorbij met zijne sneeuwstormen en hagelvlagen, met zijne sombere mistige dagen en felle noordenwinden. Zwaluw en leeuwerik zijn teruggekeerd uit het Zuiden en de vriendelijke eidebaar doet op nieuw de lucht

weergalmen van zijn vroolijk geklepper. De liefelijke meizon heeft de sluimerende zaadjes wakker geroepen op de velden en de blaadjes en bloesems aan de boomen. De natuur heeft het eentoonig witte winterkleed afgelegd en tooit zich thans in een gewaad van frisch groen en witte bloesems. De lente is weêr in het land, - de vriendelijke lente die den moedelooze de hoop, den zieke de gezondheid, den herstellende de krachten hergeeft.

Hoe heerlijk is het landschap! Velden en akkers en boomen prijken in malsch groen, te aangenamer voor het oog, naarmate men het langer heeft moeten missen. En welk eene omgeving! Van hier, waar de zilveren Donge stroomt en zich langs vette kleiakkers noordwaarts wendt langs de veste van St.-Geertruidenberg, om na

een grilligen, kronkelenden loop zich te vereenigen met de breede Maze, - van hier geniet het oog het bekoorlijkste gezicht ter wereld. Rondom welige akkers en velden, bedekt met het eerste groen, zoo weldadig voor het oog; hier en daar grazen reeds prachtige ossen en koeien in de weiden, blijde na eene gevangenschap van zes maanden den vunzigen stal ontvlucht te zijn en zich weêr te bevinden te midden der vroolijke natuur en het heerlijke gras. En welk een onovertrefbaar vergezicht! Zuidwaarts ligt Oosterhout met zijne vriendelijke houten huizen, zorgvuldig gewit en schitterend in de heerlijke lentezon; meer westwaarts verheft zich het geduchte slot van Strijen, welks breede torens en transen hoog in de blauwe lucht opstijgen, - geduchte steenen wachter, die den omtrek schijnt te beheerschen; daar, naar het noorden, slechts op eenige boogscheuten afstands, wordt het oog getroffen door de uitgestrekte gebouwen en de sombere muren van het vermaarde Karthuizerklooster, dat genoemd wordt het huis des Bergs van St.-Geertrui, het oudste in deze gewesten[(1)], vrome stichting van heer Willem van Duivenvoorde's vromen vader. Eindelijk, nog verder noordwaarts, ontwaart het oog het kleine, maar liefelijke St.-Geertruidenberg, omgeven van hooge wallen en breede grachten, die haar water van de zich naar de Maze spoedende Donge ontvangen.

Op dit oogenblik wordt echter onze aandacht afgeleid door de verschijning van twee vrouwen, die van de richting des hoogen burchts van Strijen komende, langzaam den weg opgaan, leidende naar de zware kloosterpoort; die het eenvoudigst gekleed is, in haar onkostbaar gewaad van sergie, zonder gordel en de effen kap op het hoofd, is de levenslustige Rika, jonkvrouw Aleide's trouwe en zorgvolle dienstmaagd; hare gezellin is de jonkvrouw zelve, maar gansch verbleekt en vermagerd, de blos verdwenen en de wangen ingevallen, - schier onkenbaar geworden. Met tragen tred schrijdt zij voort op het bebloemde pad, en hare geleidster moet haar ondersteunen, als ware zij een kind of pas herstellende kranke.

Dit laatste is werkelijk zoo. Gedurende de drie maanden, dat wij haar uit het oog verloren, heeft zij een hard ziekbed te doorstaan gehad; zij heeft geleden, vreeselijk geleden, want geweldige stormen waren over haar hoofd heengegaan, - neen, hadden gewoed in hare ziel, - stormen, die den levensbloesem dreigden te doen verwelken, de teedere plant te knakken.

Zij had gewacht, altijd gewacht op een boodschap, een bericht van den speelmakker harer kinderjaren, en *toen* zij eindelijk een boodschap ontving, - een brief van zijne hand, werd haar hart opengescheurd, als had een zwaardslag het doorboord; was zij als verpletterd, onder het gewicht van een onheilspellenden, duisteren woordenvloed, waarvan zij niets begreep, dan dat Herman van Strijen vertrokken was naar verre landen; waarvan zij niets verstond, dan dat zij alle hoop moest opgeven hem nog te zien wederkeeren. Raadselachtige brief, waarin hij sprak van zijne genegenheid, terzelfder tijde dat hij haar verliet; waarin hij voor het eerst zijn hart voor haar uitstortte, op het oogenblik, dat hij haar een eeuwig vaarwel toeriep. Een bloemruiker waarin eene giftige adder verscholen is, een scherpe dolk verborgen onder geurige kruiden!

(1) Het Karthuizer-klooster des bergs van St.-Geertrui, ook het Hollandsche huis genaamd, was het oudste van de negen kloosters dezer Orde die in deze gewesten bestaan hebben. Dat van Arnhem was het aanzienlijkste, dat van Utrecht het meest geletterde, dat van Amsterdam het grootste.
(Zie 'De kloosterorden in Nederland' van Hofdijk.)

Zonderlinge, maar vreeselijke brief, - vreeselijk bovenal, want niet genoeg dat hij de aankondiging bevatte van zijn vertrek, maar hij zinspeelde ook op *hare* ontrouw,'*hare* miskenning - en dat, daar haar hart zoo warm klopte voor den vriend harer jeugd, den redder haars levens. Die storm was te zwaar voor hare zwakke krachten, en wierp haar neêr op het ziekbed, weken, maanden lang; knakte de bloem op den tengeren stengel, welke dreigde te verwelken bij gemis aan levenssappen.

De opofferende zorgen harer trouwe dienstmaagd, maar bovenal de kracht, die de godsdienst aan het Kristelijk gemoed verleent, deden de gebogen bloem langzamerhand weêr opfleuren, en thans, na drie maanden, kon zij voor het eerst weêr de weldadige natuur, de koesterende lentezon genieten, geleund op den trouwen arm der zorgzame Rika. Nog bloedde de wonde, maar zorg en toewijding hadden er haar zachten balsem op gegoten en het schrijnen der smart minder gevoelig gemaakt.

Thans richt zij hare schreden naar het klooster, dat daar voor haar ligt; de goede prior, haar biechtvader, had haar hart doorgrond en de diepte harer wonde gepeild; hij had haar uitgenoodigd zijn klooster te komen bezoeken, want de vrome en tevens menschkundige overste had begrepen, dat het kranke gemoed afleiding en verstrooiing behoefde; de zorgzame Rika had het verzoek des priors naar haar vermogen ondersteund en zoo lang bij hare meesteresse aangedrongen, tot deze zich eindelijk bereid verklaarde beider wensch voldoening te geven en de wel korte, maar moeizame reis te aanvaarden.

Jonkvrouw Aleide had gemeend dat de weg haar zwaar zou vallen, *te* zwaar voor hare zwakke krachten en haar kranken geest, maar reeds de vermoeienis gaf haar afleiding; het zoele windje en de koesterende meizon deden haar goed, even als het aanschouwen der ontwakende natuur; soms dreigde haar geest af te dwalen naar het verleden, ja meer dan eens zocht haar blik, over de ontwaakte weiden en akkers heen, de lage tinnen van het slot Ten Horst, doch de trouwe Rika, die thans haar geheim kende, wist telkens weêr haar geest bezig te houden, haar wijzende op de vroolijke vogels, fladderend in de blauwe lucht, op de tallooze bloesems der heerlijk bloeiende boomen, op de lieve bloempjes voor haar voet: het purperen klokje, het goudgele boterbloempje, het bevallige madeliefje met zijn gouden hart, van zilveren stralen omgeven.

Dan ziet, een monnik met een eerbiedwaardig uiterlijk, het gelaat verbleekt, de leden vermagerd door het strenge vasten en andere Werken van boetvaardigheid, treedt de beide vrouwen tegen. Het is de vrome prior van het Karthuizerof liever Sartroysen-klooster daar voor ons. Van uit het smalle venster zijner cel heeft hij haar opgemerkt, en verheugd over hare komst is hij haar te gemoet geijld. Heeft het klooster niet de duurste verplichtingen aan de Van Duivenvoorde's? Niet alleen toch dankt het zijn bestaan aan den grootvader der jonkvrouw, maar ook haar vader, heer Willem van Duivenvoorde, had het met vele vruchtbare landerijen en vette weilanden begiftigd en de gebouwen zelven aanmerkelijk doen uitbreiden, zoodat het hoogste getal van inwonen den, door de regelen der Orde toegelaten, kon bereikt worden: veertien monniken en zestien leekebroeders. Doch het feit alleen dat jonkvrouw Van Duivenvoorde's kranke ziel troost en opbeuring behoefde, was reeds prikkel genoeg voor den wel strengen maar tevens medelijdenden prior, om zich liefderijk en voorkomend jegens de arme te betoonen.

Welk een edel voorkomen, de eerbiedwaardige grijze haren gedeeltelijk te voorschijn komende van onder de wijde, zwarte kap die het achterhoofd bedekt, met den rok van witte serge, den gordel van witleder om het lijf geslagen en den scapulier, aan de dijen met een breeden band verbonden.

‘Wees welkom, mijne dochter,’ klinkt het deelnemend en gul van de lippen des grijzen priors; ‘wees welkom in onze nederige woning. Eenvoudig en onkostbaar is wel alles, naar de voorschriften van onzen zaligen vader Bruno, maar ik weet dat uw hart in eenvoudigheid behagen schept en het nederige niet versmaadt Kom, mejonkvrouw, treed ons klooster binnen.’

De vriendelijke overste geleidde de beide vrouwen door de openstaande kloosterpoort over het ruime voorplein, als dat van den burcht Van Strijen ter weêrszijden van stallen, waschhuis, brouwhuis, enz. omgeven, door een zwaren overwelfden gang, waar het somber is en kil, al waait buiten een lekkere, zoele wind, naar den uitgestrekten vierkanten hof, rondom door hooge muren omgeven. De kerk en de drie vleugels van het klooster omsluiten deze stille plek gronds, geheel afgesloten van de bedrijvige, woelige buitenwereld, maar het is toch zoet en aangenaam daar te zijn. Breede lanen slingeren zich om bevallige bloemperken, niet bont nog als in den zomer, wanneer ze bedekt zijn met een veelkleurig tapijt, maar toch reeds frisch groen en verradende wat ze worden zullen, wanneer hooien oogstmaand in het land zijn. Hier en daar echter steken reeds enkele kelkjes hunne roode, witte en blauwe kroonen omhoog, zich vredig spiegelend in het gouden zonlicht, - de eerstelingen der lente. Daarenboven, wat de bodem in gloed en afwisseling ontbeert, vergoeden overvloedig de heerlijke boomgroepen, met hunne tallooze witte en roode bloesems, - blijde voorboden van een rijken oogst. Zoete geuren vervullen de ommuurde ruimte; liefelijk speelt de zon door de gebloesemde takken, en als ze straks hooger aan den hemel stijgt, kan men een schuilplaats vinden onder den overdekten gang of pand, door kolommen geschraagd, die, langs de vier muren voortloopende, den hof omsluit, en waar men blijft genieten van de zoete geuren en de bonte kleurenpracht des kloosterhofs.

Thans echter is het nog te aangenaam in den hof zelven, en op verzoek van den zorgzamen prior zetten de beide vrouwen zich neêr op een houten bank onder de schaduw van een breedgetakten kastanjeboom, dagteekenend van het oogenblik der stichting des kloosters, en die thans zijn eerste groen uitbreidt over de kleindochter van den edelmoedigen stichter.

De prior heeft zich voor een oogenblik verwijderd, maar spoedig komt hij terug met een leekebroeder, die voor de beide vrouwen een ontbijt gereed zet, bestaande uit geurig tarwebrood met goudgele korst, kaas, eenige ingelegde vruchten en eene kan zoete meede. De jonkvrouw is geroerd over de zorgzaamheid van den goeden overste en trachtte de ontvangst eer aan te doen; de prior deelt haar om afleiding te bezorgen in dien tusschentijd iets mede omtrent het leven der monniken.

‘Eenvoudig moge het zijn wat ik u voorzet,’ sprak hij, ‘maar toch zijn er monniken onzer Orde, die deze spijzen nimmer smaken. Wij, Sartroysen, leven slechts van moes en wortelen; eene uitzondering is het, wanneer wij een weinig kaas of een ei gebruiken, doch het is ons veroorloofd met beperkte mate en slechts eenmaal per dag wat wijn bij ons water te mengen. Wij, leven er echter gezond bij, al worden zwaarlijvige monniken juist niet bij voorkeur in onze Orde gevonden. Trouwens, wij dragen onze lasten ter liefde Gods en tot heil onzer ziel, en niemand beklaagt er zich over, dat hem vóór iederen feestdag het vasten op water en brood voorgeschreven is; integendeel, velen zouden te ver willen gaan in hun ijver en alle maandagen, woensdagen en vrijdagen op water, brood en zout vasten; *dit* kan ik echter slechts toestaan in zeer bijzondere gevallen, en een troost is het voor mij, dat al mijne medebroeders zich stipt onderwerpen aan mijne bevelen, ook waar hun vurige ijver *meer* zou willen doen.’

‘En geldt die strenge leefregel altijd?’ vroeg de jonkvrouw, die belang begon te stellen in de mededeelingen van den prior.

‘Één feestdag is den Sartroysen gegund,’ hernam de overste, ‘het is de dag der verkiezing van een nieuwen prior; dan ontvangen monniken en leekebroeders twee volledige maaltijden; maar niet allen beleven zulk een dag en - voegde hij er lachend bij - voor mij is dit feest voor altijd afgesloten.’

Ook de jonkvrouw glimlachte; dit was voor den prior een spoorslag voort te gaan met zijne mededeelingen: zoo hij de jonkvrouw boeien kon, was het begin der genezing daar.

‘Kent gij de geschiedenis van het ontstaal onzer Orde?’ vroeg hij de jonkvrouw.

‘Niet in bijzonderheden, Eerwaarde Vader; zoo gij de goedheid wildet hebben ze mij te verhalen,’ antwoordde Aleide.

‘Volgaarne, mijn kind, te meer, daar ze u tevens den sleutel geeft voor den zonderlingen naam dien wij voeren. Luister:

‘Het was weinige jaren vóór de vurige Peter de Eremiet den schoonen kruistocht predikte tegen de ongeloovigen, en honderdduizenden naar het Heilige Land togen ter verlossing van het Heilig Graf, in een stillen nacht van het jaar Onzes Heeren 1086. Heer Hugo, bisschop van Grenoblein Frankrijk, had een zonderlingen droom. Zeven sterren blonken aan den blauwen hemel en gingen voor hem uit. Hij volgde het schitterende zevengesternte, dat hem met wonderbare macht aantrok en hem geleidde over heidevelden en meren, door wilde valleien en ruischende dennebosschen; eindelijk bleven de vriendelijke lichten staan boven het droefgeestige dal van Chartreuse, hunne heldere stralen schietende over het gansche landschap.

‘Nog peinsde de bisschop bij zijn ontwaken over het vreemde droomgezicht, toen zich zeven kanunniken bij hem aanmeldden, met Bruno van Keulen, kanunnik van Rheims, aan het hoofd. Zij wierpen zich voor zijne voeten neder en smeekten hem een schuilplaats, om den Heer, van de wereld afgezonderd, in de eenzaamheid te dienen. Bisschop Hugo dacht aan zijn droom en de gevraagde schuilplaats was gevonden. Op de plek waar hij de zeven sterren had zien blinken, in het sombere dal van Chartreuse, wees hij den vromen mannen eene rustige plek aan; deze waren uitermate verheugd over eene zoo kalme wijkplaats, bouwden er hutten en eene kleine kapel, leefden stipt naar den leefregel hun door den kanunnik Bruno voorgeschreven en legden zoo doende den grond tot het vermaarde klooster van Chartreuse en daardoor tot de Sartroysen- of Karthuyzer-orde, waartoe ook onze gemeenschap behoort.’

‘En bleef de vrome Bruno tot zijn dood in het door hem gestichte klooster?’ vroeg de jonkvrouw met belangstelling.

‘Kort na hunne nederzetting was de roep zijner deugden zelfs tot Rome doorgedrongen,’ hernam de prior; ‘de Heilige Vader, Paus Urbanus II, riep hem daarom in 1092 tot zich; maar de kluizenaars wilden van hun heiligen overste niet scheiden en trokken meê naar Rome, waar de Paus hun een stille woonplaats aanwees en den eerwaarden Bruno in zijn Raad opnam.

‘De groote stad der Christenheid was den kluizenaars echter te woelig en met onweerstaanbaar verlangen werden ze getrokken tot hunne eenzame vallei in Frankrijk, zoo noode verlaten. Nogmaals namen zij dus den reisstaf ter hand en na eenige weken begroetten zij met verrukking de bekende bergen en bleven tot hun dood in de vallei van Chartreuse gevestigd.’

‘En de eerwaarde Bruno keerde met de zijnen terug?’ vroeg weder de jonkvrouw.

‘Bruno bleef te Rome, daar de Paus niet besluiten kon hem te laten gaan; maar naderhand stichtte hij twee andere kloosters, eerst Chartreuse la Torre in Calabrië, daarna Sint Stefanus in Bosco, in welke laatste stichting hij den 6 October 1101 in geur van heiligheid overleed.’

‘Heb dank, eerwaarde vader, voor uwe leerrijke inlichtingen,’ sprak nogmaals de jonkvrouw; ‘en nu, zou het onbescheiden zijn te vragen of de door Bruno gestichte Orde zich over vele landen verspreid heeft?’

‘In de kloosters der Sartroysen wordt de tucht streng gehandhaafd, mijne dochter; ik zeide u reeds dat ons voedsel hoogst eenvoudig is; daarenboven onderwerpen wij

ons aan vele boetedoeningen, en gij weet dat de monniken en leekebroeders slechts eenmaal per week een enkel uur met elkander spreken mogen. Zulk een strenge leefwijze schrikt velen af; daarenboven zijn slechts weinigen, zelfs onder monniken, tot zulk een voortdurende versterving geroepen, zoodat het geen wonder mag heeten, dat de Sartroysen-kloosters weinig talrijk zijn. Behalve dit klooster, waarvoor wij uw zaligen grootvader dank weten, wordt er in deze gewesten geen enkel gevonden, noch in Braband, noch in het Sticht. Slechts Gelre bezit sedert ruim veertig jaar het Sartroysen-klooster Monnichuizen bij Arnhem, dat thans reeds eene groote vermaardheid verworven heeft[(1)].

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Een monnik met een eerbiedwaardig uiterlijk treedt de beide vrouwen tegen.

De jonkvrouw richtte nog verscheiden belangstellende vragen tot den welwillenden prior en weldra rolde het gesprek op de werkzaamheden der monniken en de kloosterbibliotheek, waarvan de jonkvrouw vernomen had, dat de boeken gedeeltelijk door de hier gevestigde Sartroysen zelven vervaardigd waren, doch voor een goed deel uit zeer oude en vermaarde handschriften bestond, door het klooster aangekocht, of door de leden der Orde bij hunne intrede medegebracht. De prior, wetende dat de jonkvrouw eene groote voorliefde had voor schoone handschriften, sloeg haar voor de kloosterbibliotheek te bezichtigen, wat met dankbaarheid aangenomen werd.

Met passenden eerbied betrad jonkvrouw Aleide het heiligdom der kunst, en hoe verrukt was zij in de prachtvolle bibliotheek niet minder dan een tweehonderdtal boeken te vinden.

'Gij verwondert u, mijn dochter, hiel zooveel boekwerken bij elkander te zien', sprak de grijze prior met zekeren trots; 'ik beken, er is wel reden toe; hoewel ons klooster nauwelijks een halve eeuw bestaat, bezitten wij niettemin eene boekerij, die de vermaarde Egmonder abdij ons schier benijden mag[(1)]. Bedenk echter dat onze broeders jaar in jaar uit ijverig arbeiden aan het schrijven van manuscripten, terwijl

(1) Hofdijk: 'De Kloosterorden in Nederland.'
(1) De vermaarde bibliotheek der beroemde Egmonder-Abdij bezat omstreeks het jaar 1390 ongeveer 230 banden. (Zie het artikel 'De boekerij der Abdij van Egmond,' in: 'Nederlands Geschiedenis en volksleven,' deel I.)

wij het geluk hadden enkele wijze mannen, van hooge geboorte en wijdklinkende faam, in ons klooster op te nemen, die wars van de wereld hier een veilig toevluchtsoord kwamen zoeken en hunne kostbare boekerij aan ons vermaakten. Onze bibliotheek is de eenige weelde die wij ons veroorloven; werkelijk bezit zij meerder waarde dan ons geheele klooster, onze armelijke pijen en onzen schralen voorraad medegerekend.

'Zie dezen missaal; ik spreek u niet van zijne uiterlijke waarde, ofschoon de band, van fijngesneden ivoor met gouden ondergrond, een waar kunststuk mag heeten en menigen wichtigen hollandschen gulden of vlaamschen nobel waard is; ik wilde u vooral wijzen op zijne innerlijke waarde, op de prachtige majusculs en initialen, waarop de illumineerders hunne beste kunst geoefend hebben. Zaagt ge ooit schoonere beelden dan die zoete Lieve Vrouwe, dan dien Christus, gekroond met doornen, dan die engelen, zwevende in de blauwe lucht? Dit werk heeft jaren van inspannende vlijt gekost. - Eenvoudiger gebonden in houten berden, met leder omtrokken en met koperen rosetten beslagen, zijn deze Evangeliën, doch zie, even kunstrijk is hun inhoud, door de pracht der roode, blauwe en purperen letters op gouden grond en de liefelijke figuren die het geheel versieren.

'Dit handschrift mag met recht eenig genoemd worden; het bevat des Grooten Karels wetten, geheel met gouden letters op purperkleurig perkament geschreven. De universiteit van de groote stad Parijs mag het ons arm klooster benijden. Wij bezitten ook enkele boeken op papier geschreven, maar daar dit papier van katoen niet alleen zeer broos, maar ook grof en dof is en daardoor weinig geschikt om er schoone, zuivere letters op te schrijven, heeft deze stof nooit het sterke en gladde perkament kunnen verdringen of vervangen. Wat het wèl zou kunnen en wellicht in de toekomst ook doen zal, is het nieuwe papier, vervaardigd uit linnen. In Holland is het nog geheel onbekend, maar in Frankrijk wordt het reeds in fabrieken vervaardigd(2). Een onzer monniken, die in dat land leefde, toen hij nog in de wereld verkeerde, heeft een handschrift op dat zeldzaam papier geschreven meêgebracht. Zie, hier is het; het is fijn en wit als perkament en men zegt, dat het bij groote hoeveelheden vervaardigd wordt en minstens de helft goedkooper is.'

De jonkvrouw luisterde met aandacht naar de mededeelingen van den prior en schepte er behagen in de schoone handschriften na te slaan, de kunstrijke afbeeldingen te bewonderen. Toen zij afscheid nam, gevoelde zij zich wonderlijk verlicht en dien dag dacht zij niet meer zoo uitsluitend aan het treurig verleden.

(Wordt vervolgd.)

(2) Les Arts au Moyen-âge, par Paul Lacroix, pag. 436.

[Nummer 29]

Milton en zijne dochters.

Eugelands heldendichter leefde in een der rumoerigste en meest bewogen tijdvakken der engelsche geschiedenis, dat der groote engelsche revolutie. Juist, toen hij zijne geleerde opvoeding voltooid had, brak de groote strijd tusschen het Parlement en Karel I uit. Hij bevond zich in Italië, waar hij in vertrouwelijken omgang verkeerde met Galileï en andere geleerden van dien tijd, en waar hij reeds een grooten naam gemaakt had door zijne italiaansche sonnetten, toen het bericht der groote gebeurtenis tot hem kwam. Hij begaf zich onmiddellijk naar Engeland terug, waar hij beslist partij nam voor het Parlement en de Puriteinen. Door zijn *Allegro* en zijn *Pensieroso* had hij zich ook in Engeland den dichternaam verworven, maar tijd en levensomstandigheden riepen hem spoedig van de dienst

MILTON EN ZIJNE DOCHTERS, NAAR M. MUNKACSY.

der Muzen af. Milton had een zorgvuldige opvoeding genoten; niet alleen was hij grondig ervaren in de klassieke talen en letterkunde, maar hij was ook op de hoogte van de wetenschap van zijn tijd; vooral de protestantsche bijbelstudie en de protestantsche godgeleerdheid werden door hem met voorliefde beoefend. De independenten vonden in hem een geduchten bondgenoot, en zijn pen was Cromwell meer waard dan een half leger. Spoedig werd hij door den dictator tot de Staatsdienst geroepen, in de hoedanigheid van secretaris van het ministerie van Buitenlandsche

Zaken, en het was in deze betrekking dat hij de handelingen zijner partij tegenover het verontwaardigde Europa verdedigde. Zijn belangrijkst

prozawerk is de Areopagita, waarin hij vrijheid van gedachte en drukpers verdedigde. Tijdens zijne staatkundige loopbaan had Milton weinig of niets aan de dichtkunst gedaan en het was toch aan de poëzie dat zijn naam eenmaal zijne wereldvermaardheid zou danken.

Toen Monk door zijn optreden de revolutie vooreerst getemd had en Karel II weêr den troon zijner vaderen had bestegen, brak voor Milton een tijd aan van kommer en gevaar. Het scheelde maar weinig of hij had de heillooze rol, door hem onder het bestuur van Cromwell gespeeld, met den dood moeten boeten. Door hooger tusschenkomst werd zijn naam echter onder de begenadigden geplaatst.

Met zijn openbaar leven was het natuurlijk gedaan en van nu af trok hij zich in de eenzaamheid van het landleven terug, om zich slechts aan de studie der wetenschap en de beoefening der dichtkunst te wijden. Op zijne landhoeve ging dat hoogere leven voor hem op, dat hem voor de toekomst als Engelands grootste heldendichter de onsterfelijkheid moest verzekeren. Milton is niet gelukkig geweest in zijn huwelijk; zijn eerste vrouw kon het al spoedig niet meer bij hem uithouden. Wat de reden daarvan ook is, en of de schuld bij hem of bij haar lag, zij nam de vlucht; maar niet lang daarna keerde zij berouwhebbend terug en de dichter nam haar weêr in zijn huis op, ofschoon hij bij haar nooit veel geluk gevonden heeft. Zijn tweede vrouw mocht hij slechts eenige jaren bezitten; zijne derde vrouw overleefde hem meer dan een halve eeuw.

Uit zijn eerste huwelijk had hij drie dochters, de drie beroemde, maar wier vermaardheid in den laatsten tijd ook al aan de kritiek geen weerstand heeft kunnen bieden. Door de ingespannen studiën hadden zijne oogen veel geleden en eindelijk was hij blind geworden. Hij had zijne dochters geleerd de oude talen te lezen en zij moesten nu de oude meesters in de dichtkunst voorlezen. Ook dicteerde hij haar zijn *Verloren Paradijs,* zijn *Samson* en andere stukken, die hij in zijn levensavond vervaardigde.

Miltons onsterfelijkheid grondt zich in de eerste plaats op zijn *Verloren Paradijs,* door Ten Kate in de schoonste nederlandsche verzen overgebracht. Het onderwerp is de zondenval van den eersten mensch en juist de keuze van dit onderwerp maakt de vergelijking met de oude heldendichters onmogelijk. Het eenige gedicht waarmede het zoude kunnen vergeleken worden is de *Divina Commedia* van Dante. Wie de held is van het Paradijs is moeielijk te zeggen. Voltaire geloofde dat het Lucifer was, ofschoon Milton dit zeker niet bedoeld heeft. De beschrijving van Satan is niettemin het beste geslaagd; bij het gezicht van den gevallen aartsengel, oprijzend uit den poel van den afgrond, gevoelt men een soort huivering; zijne woorden rollen als donderslagen door de gewelven van de diepte; Dante's Satan is een monster uit de oude mythologie, Miltons Lucifer is een wezen, zooals het Isaïas of Ezechiël zou geschapen hebben. De beschrijving van het Paradijs en het eerste menschen paar is eveneens bewonderenswaardig van schoonheid; het is een idylle van geluk, schoonheid en lieflijkheid zoo als dichteroogen zelden aanschouwd hebben. En Miltons hymne aan de zon, uit den nacht zijner blindheid gezongen, is een lied voor alle eeuwen; nooit heeft dat verheven lichaam een inniger klaaggezang, roerender en schokkender woorden uit een menschenborst hooren opgaan.

Men heeft altijd vermoed dat Milton ook kennis moet gehad hebben aan Vondel en dat met name de *Lucifer* en *Adam in ballingschap* den dichter van het *Verloren Paradijs* niet weinig geïnspireerd hebben. Dit is gedeeltelijk door later onderzoek

bevestigd geworden. Het is namelijk aan het licht gekomen dat Milton een tijd lang te Leiden gestudeerd heeft en zou het vermoeden daarom niet eenigszins gewettigd zijn dat hij gedurende dezen tijd de Nederlandsche taal bestudeerd heeft?

Bij den kiekenkoopman.

De brusselsche kiekens zijn door geheel België ja zelfs in het buitenland beroemd; het kieken is de geliefde spijs der Brusselaars en jaarlijks worden er meer dan 300.000 op de markten van de hoofdstad verkocht; de bijnaam van *kieken-eters* is dan ook zeer goed gevonden en zal hun wel altijd bijblijven.

Vergezeld door haar dochterke en de dienstmeid, is madame naar een ouden kiekenkoopman gegaan, die sinds lang leverancier der familie is en in wien zij derhalve ten volle vertrouwen stelt.

Men ziet dat de neering goed gaat, want de winkel is vol allerlei gevogelte, levende en doode kiekens, eenden, ganzen, patrijzen enz.

Madame staat met de dienstmeid te overleggen.... maar o wee! het kieken ontsnapt. De oude koopman is niet meer zoo vlug als twintig jaar geleden; de ouderdom is met al zijne gebrekkelijkheden gekomen en zijne stramme handen hebben het vette dier laten wegslibberen, dat hij de dame ten verkoop aanbood. Het kleine meisje, verschrikt door de woeste vlucht van het kieken, verbergt zich achter de meid.

De drie vrouwen schijnen den ouden man in 't geheel niet behulpzaam te willen zijn in het weêr opvangen van den vluchteling; zij zien het tooneel bedaard aan. Wij hopen echter voor haar, dat zulks niet het geval zal wezen en zij zullen toonen een goed hart te bezitten!

Een gevallen ster.

Er zijn twee soorten van kunstenaars: de eenen, door de grooten en het publiek geëerd, bemind, bewierookt, oogsten geld, geschenken en lauweren. O! gelukkig als zij de voorzorg gebruikt hebben om zich door spaarzaamheid een rustigen ouden dag te verzekeren; maar deze zijn zeldzaam!

Er zijn anderen, die de schitterende verwachtingen, welke zij zich bij de intrede hunner loopbaan voorspiegelden, door een samenwerking van ongelukkige omstandigheden in rook zagen opgaan; of wel de ouderdom heeft hen onverwachts overvallen en den somberen stoet van al de menschelijke ellenden medegebracht.

Tot deze laatste klasse behoort de arme oude vrouw, die hare tijden van beroemdheid gehad heeft, die de fortuin hare gaven met kwistige hand over zich heeft zien uitstorten; die eene *ster* genoemd werd, wat alles zegt.

Maar ook voor haar is de ouderdom met snelle schreden genaderd; in de bedwelming harer zegepralen, heeft zij vergeten aan de toekomst te denken; nooit heeft zij er ernstig aan willen denken, dat dit leven vol glans en genot eenmaal een einde zou nemen; zij heeft niet bedacht, dat zij, de afgod van het publiek, de koningin van den dag, die oude harpspeelster zou worden, welke de schilder Jan van Beers heeft afgebeeld.

Hare bevende vingers ontlokken aan haar versleten speeltuig toonen die soms zeer valsch en wanluidend klinken, terwijl hare krassende stem de liederen herhaalt, die haar aan vervlogen tijden herinneren; zoo doolt zij van koffiehuis tot koffiehuis, van

herberg tot herberg en roept het medelijden in van hen, die zij eertijds in verrukking bracht en die thans met afkeer het hoofd van haar afwenden.

Et ligt in die schilderij eene les, welke wij niet in woorden hoeven uit te leggen.

De legende van Hastière.

Ik dwaalde, sedert eenige dagen, in de dichterlijke omstreken van Dinant en bezocht onder ander Hastière, het *rendez vous* der schilders, dichters, hengelaars en luiaards. De puinen der oude abdij, op den boord der 'blonde Maze' gelegen, de voor-historische holen, de herinneringen aan' Wigeric, bisschop van Metz, die het klooster bouwde, de heerlijke schilderachtige vergezichten hadden mij beurtelings bezig gehouden, toen een der gasten, even als ik in de *Belle-vue* afgestapt, mij eene legende uit dat gedeelte van het Maasdal vertelde, die, ik beken het, een diepen indruk op mij maakte - namelijk, de martelie van Saint-Walhère die den 23 juni 1209 plaats had.

Walhère, uit Bouvignes geboortig, was pastoor te Onhay, een dorpke in de nabijheid; groot was zijne deugd, uitstekend zijne wetenschap, vermaard zijne wijsheid en doorzicht, en het baarde dan ook geen verwondering toen die edele priester, door den bisschop van het diocees, tot deken (decanos) benoemd en hem alzoo het gezag over de lagere geestelijkheid toevertrouwd werd. Walhère, ook wel St. Vohi genoemd, volbracht dien last met eene onvergelijkelijke nauwgezetheid en spaarde vriend noch maag.

Plicht boven alles! dat was zijne leus in zijne rondreizen.

Te Hastière vond de wijze man een zijner bloedverwanten, een ondergeschikt kerkbediende, waarover hem reeds herhaalde klachten waren toegezonden. Met kalmte en zachtmoedigheid vermaande hij hem in den weg der waarheid en des vredes weêr te keeren; doch de booze had den ongelukkige in zijne macht, en hij bleef in zijn jammerlijken levenswandel volharden, en bij een later bezoek te Hastière, dreigde de waardige apostel den slechten dienaar met Gods gramschap en wraak. Er blonk den ongelukkige op dat oogenblik, een doffe glimp van wraak door den oogappel. Ja, hij besloot zich van dien strengen grijsaard, die hem in het volgen zijner hartstochten hinderde, te ontmaken.

De avond viel en tintte het blonde Maze-water met purper en goud. Aan den oever der rivier lag eene boot, waarin een man die de kap over het hoofd had geslagen, iemand verbeidde om naar den anderen oever te worden overgebracht. De deken van Onhay had een laatste bezoek in de abdij gebracht, en wilde nu naar zijn dorpke terugkeeren. Hij vroeg den bootsman om te worden overgezet en toen het vaartuig zich in de rivier bevond, herkende de oude deken zijn weêrspannigen neef.

Nu weêr herinnerde hij dezen zijn berispelijken levenswandel, doch de rampzalige, gansch in de macht van Satan, hief een der zware roeispanen op en verbrijzelde den grijsaard den schedel. Het bloed tintte het water der Maze en stervend vergaf Walhère aan zijnen moordenaar. Deze wist dat niemand getuige van zijne misdaad was geweest: de nacht was gevallen, de vloed zou niet spreken en zelfs, gewillige helper, hij zou den doode meêvoeren. De plichtige wierp dan ook het lijk in de rivier en roeide naar den oever, zeker zijnde dat hij geene straf te duchten had.

God was echter daar!

Het lijk van den heiligen man zonk niet, maar vlotte naar den linkeroever der rivier; daar vond men het ter plaatse waar de fontein hare klare wateren opwerpt en in het zonlicht schitteren doet. De twist, aan wien het lijk behoorde, deed zich weldra

op. Te Bouvignes geboren, eischten de Bouvigniërs ook het stoffelijk overschot van den heiligen man; men daagde op met een wagen door twee paarden bespannen; doch toen het lijk op het voertuig lag, bleven de paarden pal staan. Noch de zweep, noch de stem des voermans konden de dieren bewegen een voet te verzetten.

Alle middelen waren vruchteloos, toen een vrome weduwe van Onhay te voorschijn trad en zegde: 'Span twee sneeuwitte vaarzen, die nooit het juk gedrageu hebben, voor den wagen en laat ze zelf haren weg kiezen. God wil het zoo!' De twee blanke vaarzen, met bloemen om de opkomende horens en over de zuivere huid, werden bij de weduwe zelf gevonden en zij trokken den wagen niet langs het gewone pad, maar langs den puntigen en hobbeligen bergweg, daar

waar de voetganger slechts met moeite voortkwam; zij trokken hem door ruwe en dichte dorens en distelen, terwijl de ingetogen en biddende menigte slechts met moeite volgen kon.

De blanke vaarzen richtten zich regelrecht naar Onhay en bleven op de plaats *Bonheir* geheeten, staan, daar waar zich nu de kapel van den nederigen apostel verheft. Wat zijn overschot betreft, dit werd in de dorpskerk begraven, waar het nog jaarlijks door duizende pelgrims vereerd wordt. Het hoofd van den heiligverklaarde berust in een verguld koperen relikwie-kas en eene houten kas bevat zijn gebeente. Nog toont men u in de rotsen het spoor van den wagen en de indrukselen der klauwen van de witte vaarzen.

En de moordenaar? vroeg ik. De legende zegt het niet; doch gij kunt dit wellicht bevatten. Deed hij als Judas de Escarioter, of wel betrok hij als boetend kluizenaar, in een haren kleed, een der vochtige grotten, zoo talrijk te Hastière, waar in vroeger eeuwen monsterachtige dieren zich verscholen, om er door tranen zijne misdaad uit te wisschen? Dat blijft een geheim.

Uit het dierenleven.

Toen ik voor eenige jaren op het buiten van mijn neef de zomerdagen doorbracht, kocht ik eens op een morgen van een boerenknaap vier musschen, welke hij pas had gevangen. Na ze eten gegeven te hebben, zette ik de beestjes in een kooi, maar zij voelden er zich blijkbaar zoo weinig op hun gemak, zij waren zoo gejaagd en onrustig, dat ik medelijden met hen had en ze weêr in vrijheid stelde.

Zij vlogen den hof in en zetten zich tegenover het venster mijner slaapkamer op een boom neder. Doch hoe groot was mijne verwondering toen zij eenige uren later terug kwamen en uit eigen beweging op de kooi plaats namen, welke hen nog zoo kort geleden met levenslange gevangenschap bedreigd had.

Toen ik ze gevoêrd had, vlogen de vogels op nieuw heen, om tegen het vallen van den weêr te keeren en in de kooi te gaan slapen. Hun getal was echter met één verminderd. Waar de vierde mocht gebleven zijn? Was hij misschien verdwaald geraakt? Dat scheen niet, want den volgenden middag, toen zijn makkers des morgens weêr uit geweest waren, keerde hij met hen terug, en voortaan bracht hij geregeld den nacht elders door, terwijl hij slechts 's middags thuis kwam om te eten, hetgeen hij het smakelijkst van allen deed.

Ik maakte mij ongerust over mijne vier kleine kostgangers, toen de tijd naderde dat ik het buitenverblijf weêr met mijn woning in de stad zou moeten verwisselen. Ik vreesde dat zij zich in het woelige Brussel niet zouden kunnen gewennen, en ik was zoo aan hen gehecht geworden, dat ik van mijn kant er niet toe besluiten kon om van hen te scheiden. Daarbij bestond er veel kans dat ik hen zou verliezen indien ik ze niet opsloot, en het gemis hunner vrijheid was daarentegen weêr misschien hun dood.

Ik nam ten laatste het besluit, ze in een groote kamer mijner woning op te sluiten, maar die ook geheel ter hunner beschikking te stellen. Wat ik echter gevreesd had, gebeurde. Zij waren in 't geheel niet ingenomen met de gedragslijn die ik ten hunnen opzichte begon te volgen. Met groot geweld vlogen zij tegen de vensters en zij weigerden volstandig iets te eten.

Hun toestand ging mij aan het hart, en op gevaar of van ze nooit weêr te zullen zien, gaf ik hun wederom hunne volkomen vrijheid terug. Tot mijne niet geringe vreugde bleven zij echter de gewoonten onderhouden welke zij op het land gevolgd hadden. Des morgens vlogen zij uit, 's middags kwamen zij eten en des avonds begaven zij zich in hunne woning ter ruste.

Er hing in het vertrek een oude lichtkroon, welke met een aantal veêren van allerlei keur opgesierd was. Reeds den eersten avond kozen zij deze tot hun roest uit en bij voortduring mocht de kroon zich in hunne gunst verheugen. De musch, die buiten niet in de kooi had willen slapen, verkoos het evenmin in de steedsche woning te doen. Zij kwam wel met de anderen eten, maar 's avonds keerde zij niet terug.

Het was wezenlijk een aardigheid om die vogeltjes te zien thuis komen. Zij maakten met hun vroolijk gekweel zoo'n leven, dat ik ze reeds van verre hoorde, wanneer zij in aantocht waren.

De buren kenden ze even goed als ik, en wanneer ze des avonds voorbij kwamen, liepen de goede menschen naar voren, zeggende: ‘Ha, daar zijn de vogels van dokter S., die naar bed gaan!’ Een paar minuten bleven ze boven het balcon hunner kamer rond fladderen en zingen, als om de nieuwsgierigen, die hen van alle kanten gaê sloegen, goeden nacht te wenschen, en dan vlogen ze ineens naar de lichtkroon om zich niet meer te laten hooren vóór den volgenden morgen.

Op een avond dat een zwaar onweêr in aantocht was, wachtte ik met ongeduld op de thuiskomst mijner gevederde vriendinnen. Ik ging aan het venster staan, en tot mijne geruststelling hoorde ik hunne stemmen nog vóór het begon te regenen. Ditmaal bevond zich nummer vier ook onder het gezelschap. Dat was iets nieuws: ik trad ter zijde om te voorkomen dat zij bevreesd zou zijn binnen te vliegen. Doch zij scheen daartoe in 't geheel geen plan te hebben, want terwijl de drie anderen regelrecht naar de kroon vlogen, bleef zij rustig op het balcon zitten. Herhaaldelijk fladderae het drietal van de kroon naar het venster als om haar te bewegen om meê te gaan, maar zij stoorde zich niet aan die beden.

Het onweêr berstte los; de regen viel met bakken uit den hemel en de donder ratelde op eene verschrikkelijke manier. Uit al hun macht riepen de drie vogels hun koppigen makker, die eindelijk dan toch besloot de kamer in te vliegen en bij zijne kameraden op de lichtkroon plaats nam.

Hij bracht er den ganschen nacht op door, en het scheen hem wel meêgevallen te zijn, want van dien dag af kwam hij geregeld iederen avond met de anderen thuis.

Niet lang na de zoo even beschreven gebeurtenis werd een der diertjes ziek, en ondanks mijne teedere zorgen, mocht ik niet de voldoening smaken van het in 't leven te houden. Dachten de drie anderen dat ik het was die hun makker uit hun midden had weggerukt? Beslisse wie kan, maar sedert dat sterfgeval konden zij mij nooit zien zonder boos te worden; met groot geraas vlogen zij piepend om mijn hoofd, terwijl zij juist deden als of zij mij wilden pikken.

Ik besloot, ter vervanging van de doode, een andere musch te koopen die op haar geleek, en terwijl de drie oude bekenden aan 't slapen waren, zette ik mijn nieuwe gast bij hen op de kroon. Och arm, wat had het beestje te lijden! Het driemanschap wilde er niets meê te doen hebben. Den volgenden morgen bij het ontwaken werd het diertje zoo deerlijk mishandeld, dat er bijna geen veêr op zijn lijf bleef en het dan ook, zoo gauw als het maar kon, de vlucht nam.

Op zekeren dag dat ik eenige vrienden bij mij had die verlangend waren mijne vogels te zien, kwamen deze op den gewonen tijd niet thuis. Het werd acht, het werd twaalf uur - de kleinen keerden niet weêr. Men kan denken hoe ongerust ik was. Wat

mocht er van mijne lievelingen geworden zijn? Zou hun een ongeluk overkomen zijn? Zou een kat ze hebben gevangen en opgepeuzeld?

Verscheidene dagen dacht ik bijna uitsluitend aan hen; bij al de buren deed ik navraag: niemand wist er iets van, en na verloop van eenige weken gaf ik dan ook de hoop op van de beestjes nog ooit te zullen weêrzien.

Wat gebeurde echter? Toen ik op een middag in het begin van september, met dezelfde vrienden die eenigen tijd te voren te vergeefs gehoopt hadden de musschen te zien thuis keeren, aan het diner zat, kwamen eensklaps twee harer door het openstaande venster mijn salon binnen vliegen en zich op mijn schouder nederzetten.

Ik hoef niet te zeggen hoe groot mijne vreugde was. Wij hieven uit volle borst een jubellied aan over den terugkeer der twee vluchtelingen, van wier afwezigheid zeker de liefde of de oogst oorzaak waren geweest. Wat de derde musch betreft, deze kwam nooit meer terug.

Het geluk is zelden van langen duur op het ondermaansche; dit moest ook ik ervaren. Juichte ik over het hernieuwd bezit mijner vogeltjes, slechts kort mocht ik mij daarin verheugen.

Ik moest voor mijn gezondheid naar de baden; de reis was te lang om mijne twee musschen in een kooi meê te nemen, zoo dat ik mij genoodzaakt zag tijdelijk van hen te scheiden. Ik drukte mijne dienstboden op het hart ze te verzorgen zoo als ik gewoon was geweest, en ik twijfelde niet of ik zou ze in den besten welstand weder vinden.

Eilaas! van het oogenblik dat ik weg was, kwamen ze 's avonds niet meer thuis; langzamerhand vergaten zij wellicht mijne woning, en doordien mijne afwezigheid geruimen tijd duurde, zag ik ze nooit weêr terug.

J.S.

De Sandwich-eilanden.

Er ligt in de Stille Zuidzee een groep eilanden die een eeuw geleden nog geheel onbekend waren en in dat tijdverloop op bijzondere wijze in bloei zijn toegenomen. Wij bedoelen de Sandwich-eilanden, die vóór omstreeks honderd jaar door den welbekenden kapitein Cook ontdekt werden en hun naam ontleenen aan een engelschen lord, die bijzondere belangstelling in deze ontdekking toonde.

De bewoners waren destijds een dom, onnoozel volk. Toen zij Cook's schip zagen, kwamen zij in hunne kleine kano's ijlings toegesneld en met eerbied bleven zij de blanke vreemdelingen aangapen, in de meening dat het goden waren. Hunne huidkleur was bruin en zij konden zwemmen als visschen. De moeders maakten er niets uit om, met een of twee kinderen op den rug, in het water te springen wanneer zij er iets in hadden laten vallen.

Tafels en stoelen waren hun onbekend, en toen men hun kleine kralen aanbood, meenden zij dat het graankorrels waren en beproefden die te eten. Van ijzeren nagels leerden zij spoedig het nut inzien, en zij waren er binnen weinig tijds zóó op gesteld, dat zij voor een enkelen nagel verscheidene varkens in ruil gaven.

Hunne kleeding bestond slechts uit een doek, tusschen de beenen en om het middel geslagen, doch zij waren bovendien getooid met halssnoeren en armbanden van schelpen of tanden, terwijl zij in hunne lange, zwarte haren, die in eene menigte dunne vlechten langs den schouder neêrhingen, veelkleurige veêren droegen.

Hunne woningen, die den vorm hadden van hooischelften, waren voorzien van een opening die te gelijk als deur en als venster diende, en over den vloer was een dikke laag gras gespreid, welke voor tafel, stoel en bed gebruikt werd. Glazen en tellooren kenden de inboorlingen ook niet: zij aten en dronken uit gedroogde pompoenschillen.

In sommige opzichten waren deze eilandbewoners beter dan vele anderen die kapitein Cook ontmoet had, doch er kleefde één vlek op hen allen, en deze was dat zij menscheneters waren. Zij brachten niet alleen menschenoffers aan de goden die zij aanbaden, maar zij aten ook hunne krijgsgevangenen op en hielden het voor wettig en rechtmatig, zich op die wijze van een vijand af te maken.

De Sandwich-eilanden, die, wanneer men ze van uit het westen nadert, niets dan kale, sombere rotsen vertoonen, bestaan uit acht bewoonde eilanden; het grootste daarvan is Hawaië, somtijds ook Owhyee genoemd, en het was daar dat de beroemde

zeereiziger, nu juist honderd jaren geleden, zijn dood vond in een schermutseling met de inboorlingen, die niettemin zijne beenderen in een aan hun god Lono toegewijden tempel bewaarden en ze goddelijke eer bewezen.

Deze eilanden zijn omringd door koraalriffen. Men vindt er een aantal uitgedoofde en werkende vulkanen en op den Moana-kea verheft zich de grootste vuurspuwende berg van de wereld. Hij heeft den vorm van een afgeplaiten kegel en is 3400 voet hoog. De voet van den Moana-kea, die eenige mijlen van de kust staat, is rijkelijk met boomen bezet, hooger op groeien slechts kruiden, inzonderheid varens en struikgewassen, terwijl de top van den berg eene massa lava is, omgeven met een kroon van eeuwigdurende sneeuw. Men kan dus begrijpen dat wanneer de zon schijnt, de Moana-kea een allerprachtigst gezicht oplevert.

BIJ DEN KIEKENKOOPMAN, NAAR KARL RHODE.

De vuurspuwende bergen, wel eens de schoor steenen van den aardbol genoemd, zijn ten allen tijde een voorwerp van angst geweest voor hen die in hunne nabijheid woonden. Somwijlen blijven zij geruimen tijd stil en rustig om dan eensklaps met een vreeselijk gerommel een stroom van vuur, asch, zand en vlammen uit te braken die met groote snelheid langs zijne wanden neêrglijdt. Geen wonder dat de mensch bij zulk een schouwspel siddert en dat hier op deze eilanden de heidensche inboorlingen geloofden

dat hunne goden zelf in den schoot dier vurige verblijven huisden.

Zoo dachten zij dat diep in den krater van den Moana-kea de gevreesde Pele woonde. Pele was een wraakzuchtige godin, wier knorrige stem het gerommel in den berg veroorzaakte en wier toorn zich openbaarde door vuur en vlammen, ter verdelging harer onderdanen uitgeworpen. De god van den heiden is altijd wreed, meêdoogenloos en schraapzuchtig. Zoo ook Pele, en niemand durfde dan ook hare brandende woning voorbij gaan zonder offers te brengen. Menigmaal werden er een aantal levende varkens achtereen in den krater geworpen. Somtijds offerde men zelfs menschen, maar het baatte niets; nog altijd deed zich nu en dan de ontzettende stem hooren en braakte de godin, lava even als voorheen.

EEN GEVALLEN STER, NAAR J. VAN BEERS.

Een paar jaren na den dood van Cook kwamen missionarissen op de Sandwich-eilanden het Kristendom prediken, en zij hadden het geluk van ook in het hart van Krapuolani, de vorstin van Hawaiï, het goede zaad, dat zij uitstrooiden, tot ontwikkeling te brengen. Eenige dezer zendelingen bezochten ook den Moana kea en aten zelfs van de zoete beziën die op Pele's grondgebied groeiden. De inboorlingen stonden verbaasd over deze vermetelheid; bevend en met de diepste bezorgdheid riepen zij:

‘Onze godin zal u verderven, blanken! Gij komt nooit levend terug. Aanstonds begint zij

haar vuur uit te braken!'

De missionarissen gingen echter rustig hun gang en dat zij ongedeerd terug kwamen, werkte hun edel streven, om de inboorlingen aan het heidendom te onttrekken, krachtig in de hand. Voor velen was het een eerste aanleiding om het oude geloof te verzaken.

Om op de zoo even genoemde vorstin terug te komen, Krapuolani had lang vastelijk in Pele geloofd. Hoe kon het ook anders! Had zij niet eens, gedurende eene zware ziekte, tien menschen geofferd, en was zij toen niet beter geworden? Maar dat was vele jaren geleden, en nu zij het Kristendom omhelsd had, deed zij haar best om het bij hare onderdanen ingang te doen vinden. De voornaamste hinderpaal die zij daarbij ontmoette, was in Pele gelegen. Men vreesde dat de godin, zoo zij te weten kwam hoe men aan hare macht begon te twijfelen, in al hare woede zou opstuiven en een zee van vuur zou uitbraken. Te vergeefs poogde Krapuolani haar volk dienaangaande gerust te stellen en het ingewortelde bijgeloof uit te roeien. Hare betoogen werkten niets uit, en zij nam zich daarom voor, op een andere manier te beproeven haar doel te bereiken. Zij besloot den berg te beklimmen en alleen in den krater neêr te dalen, om daar den eenigen waren God te loven en te aanbidden.

Men kan zich voorstellen hoe bezorgd het volk zich maakte toen de geliefde vorstin haar voornemen aankondigde. Men weende en jammerde op hartverscheurende wijze. Het was zeker dat men haar niet levend zou weerzien; Pele zou zulk eene uitdaging niet verdragen; zonder twijfel zou zij haar verzwelgen, en niemand zou dit kunnen verhinderen, niemand zou de goede prinses kunnen verdedigen!

Zoo weeklaagden de onderdanen van Krapuolani, maar de kloeke vrouw liet zich door hunne tranen en smeekingen niet van haar besluit afbrengen. Zij besteeg den vulkaan, gevolgd door eene dichte menigte volks, en daalde met gevouwen handen in den donkeren krater af, terwijl de heidensche schaar, met angstige spanning, op den rand van den afgrond den afloop van het waagstuk bleef afwachten. Het was nu de tijd voor Pele om haar verdelgend vuur uit te braken en de indringster voor haar vermetelheid met den dood te straffen. Maar neen, de wakkere vrouw knielde neêr, aanbad met luider stemme haren Schepper en keerde toen terug zonder het minste letsel ontvangen te hebben.

Deze kloeke daad had de heilzame uitwerking welke de vorstin ervan verwacht had. Meer en meer openden zich de harten harer onderdanen voor het Kristendom, en naarmate dit verspreid werd, nam ook de beschaving onder deze eilandbewoners toe. Tegenwoordig telt het heidendom geen aanhangers meer op de Sandwicheilanden, ofschoon de sporen ervan nog op vele plaatsen te zien zijn in de ruïnen van altaren op welke de inboorlingen hunne offers aan hunne goden opdroegen.

De Sandwich-eilanden behooren thans tot de bloeiendste eilanden in den Stillen Oceaan. Hun gezamenlijke grootte wordt op 300 vierkante mijlen geschat en zij hebben eene bevolking van omstreeks 200.000 zielen. De bodem is zeer vruchtbaar en brengt vooral veel suikerriet en cacao op. Sedert de invoering van het Kristendom is er het peil der verstandelijke ontwikkeling steeds hooger geworden en men vindt er nu 357 scholen alsook verscheidene drukkerijen en eenige nieuwsbladen.

De muziek bij de Kirgizen.

‘Overal waar harten kloppen wordt gezongen,’ heeft eens een dichter gezegd, en hoe weinig waarde men in het gewone leven ook aan een dichterlijk woord kan hechten, toch zal niemand de waarheid dezer woorden kunnen ontkennen. De muziek of om met den dichter te blijven spreken, de macht der toonen, is ten allen tijde en bij alle volken eene wezenlijke macht geweest, die haar invloed heeft doen gelden.

De echo van het vroolijke lied weêrgalmt zoowel in de nederige hut als in het trotsche paleis, zoowel bij de beschaafde westersche volken als bij de oosterlingen. Laatstgenoemde echter zijn meer gehecht aan de ernstige en zwaarmoedige toonen, want geheel hunne levensbeschouwing berust op een dichterlijken grondslag.

De meest eigenaardige wijze van musiceeren vindt men bij de Kirgizen weêr. Een zingende Kirgis zoekt bij voorkeur de eenzaamheid en het nachtelijk duister om aan zijn gevoel lucht te geven. Wanneer op een helderen zomernacht de sterren aan den hemel tintelen en aan het snelvlietend water eener rivier een tooverachtigen schijn geven, kan men aan den oever verschillende zangers aantreffen, die met gekruiste beenen en het hoofd eenigszins naar den schouder overhellend alles bezingen, wat hun eerbied inboezemt of wat hun lief en dierbaar is.

De welluidendheid hunner toonen is voor het oor van een Europeaan volstrekt niet aanlokkelijk, want wat wij melodie noemen, ontbreekt bij hen geheel en al, daar bijna elke golving in het hooger en lager zingen zich oplost in een enkelen trillenden toon, die meer op een klacht dan op een zang gelijkt en van het zachte piano tot het fortissimo zwelt, lang uitgehouden wordt en ten slotte met een ‘*oe-iet*’ eindigt. De indruk, dien men er van krijgt, is dan ook meer die van de uiting van smart dan van genoegen.

De gelaatstrekken van den zanger zijn daarmeê in volkomen harmonie en spreken van afmatting, wat een onvermijdelijk gevolg is van het lang uithouden van een toon, dat hem belet adem te halen en hem in een toestand brengt, die het verstikken zeer nabij komt. Indien men niet wist, dat de zanger een buitengewoon genot smaakt, dan zouden de klagende stem en de angst, die uit de gelaatstrekken spreekt, voldoende zijn om het diepste medelijden op te wekken.

Wat echter in het gezang aan melodie ontbreekt, wordt goed gemaakt door het belangwekkende van de voordracht, en daarop gaat de Kirgis niet weinig trotsch, want dit is een kenmerk van wat hij zijne nationale muziek noemt. Wie het 't verste in de voordracht gebracht heeft, wordt door zijne stamgenooten een groote eerbied toegedragen, en even zeer als het oor des vreemdelings gemarteld wordt bij het hooren dezer muziek, even zeer brengt zij de inboorlingen in een toestand van genot die bijna aan zinneloosheid grenst.

Het is niet gemakkelijk, ja zelfs onmogelijk een goed en volmaakt beeld van deze lyrische ontboezemingen te geven; alleen dit kan men zeggen, dat zij een weêrspiegeling zijn van alle aandoeningen, waarvoor de Kirgizen vatbaar zijn.

Het heeft daarenboven den schijn als of muziek en zang eene kunst is, die alleen door jongelingen kan beoefend worden, daar de vrouwen van den stam in 't geheel niet zingen. Ook het dansen is hun geheel onbekend, want het draaien van het bovenlijf terwijl de voeten vast op hunne plaats blijven kan niet als een dans aangemerkt worden.

Is het moeielijk een aanschouwelijk beeld van hun gezang te geven, met hunne muziek, in den engeren zin van het woord, is dit gemakkelijker, daar men zich hunne muziekinstrumenten slechts behoeft voor te stellen. Het volmaaktste instrument, dat zij bezitten, is de balalaïka, die uit een plank bestaat in den vorm van eene mandoline, waarop een aantal paardenharen gespannen zijn, die getokkeld of gestreken worden.

Meer gebruikelijk is echter de schalmei en de fluit, die nog den oorspronkelijken vorm hebben behouden, vóór Apollo de verbeterde uitvond.

De fluit bestaat meestal uit stelen van planten, terwijl de schalmei nog eenvoudiger uit bladeren of grashalmen gemaakt is. De tamboerijn, welke bij alle Oostersche volken het eerste instrument is, is bij de Kirgizen geheel onbekend. Wanneer zij eene muziek op Europeesche wijze hooren, kan men aan hen zien, dat zij er door meêgesleept worden, hetgeen echter niet wegneemt, dat de Kirgis zijne kunst schooner vindt en er ook meer verheven over spreekt en denkt.

Marie-Antoinette.

Ziedaar nog eene vrouw, die, om hare beulen te verontschuldigen, aan den grofsten laster werd blootgesteld! Zij ten minste is gelukkiger dan Maria Stuart en andere vrouwen, die eene groote politieke rol vervulden en dus ook ongenadige, politieke vijanden telden; zij wordt in minder dan eene eeuw tijds in eere hersteld, terwijl het looden juk van den laster drie eeuwen lang op Maria Stuart gedrukt heeft, en zelfs nog niet teenemaal bij de massa van het publiek is opgeheven.

Een nieuw boek, dat ieder weldenkend mensch met blijdschap vervullen zal, is onlangs verschenen, namelijk de geheime korrespondentie tusschen Maria-Theresia en graaf de Mercy-d'Argenteau, en waarbij gevoegd zijn de brieven, gewisseld tusschen Maria-Theresia en Marie-Antoinette, en alle die brieven werpen een helder licht, niet alleen over het toenmalige hofleven, maar ook over elke daad van de ongelukkige koningin der Franschen, zoo laf aan den blinden haat der republiek opgeofferd.

Men weet wat al aantijgingen, beschuldigingen, aanrandingen van allen aard, tegen die vorstin werden uitgeworpen; geene werden gespaard, zoo min de mondelingsche als de geschreven laster, zoo min de vlugschriften als de valsche brieven. Het hof van Lodewijk XVI was door een net van lasteraars omgeven, even als Maria Stuart, en het was wel moeielijk om in die overgroote werking de versmachte waarheid te onderscheppen.

De uitgave van die merkwaardige brieven, door ridder Alfred d'Arneth, directeur der archieven van het keizerlijk oostenrijksch huis en door A. Geffroy, lid van het instituut van Parijs, is als de zon die plotseling alle de nevelen doet optrekken en het nachtgevogelt en kruipdierenras in hunne krochten doet vluchten. Elk eerlijk hart, wij herhalen het, juicht die uitgave toe.

De papieren, nu verschenen, waren de eigendom van graaf de Mercy-d'Argenteau; zij waren, na dezes dood, in het keizerlijk archief neêrgelegd. Hoe ontstonden die papieren? Graaf de Mercy-d'Argenteau moest niet alleen eene officiëele korrespondentie volgen, maar aan Maria-Theresia regelmatig de minste feiten, handel en wandel, de koningin betreffende, overmaken; dat alles moest stipt de waarheid zijn opdat de keizerin, volgens deze berichten, hare politieke bemoeiingen zou kunnen regelen. Er waren tussshen deze mededeelingen berichten van den meest geheimen aard, die Maria-Theresia aan geen levend wezen toonde. Ook Marie-Antoinette was met het bestaan dezer korrespondentie gansch onbekend; en echter werden in die brieven elk harer woorden, elk harer bewegingen, elk harer gewaarwordingen opgeteekend.

Ook rijst gansch het fransche hof, bij het lezen van die brieven, in al zijne kleuren, voor ons op. De koning, de koningin, mevrouw Elisabeth, de koninklijke kinderen, de schoonbroeders, de schoonzusters, de ongelukkige mevrouw de Lambal, mevrouw

de Polignac, al de vrienden en vijanden der familie van Lodewijk XVI, die bij het eerlijk publiek gedurig in sympathie en hoogschatting wint.

Ook het hof van Weenen verschijnt voor het oog, met de groote en Kristene figuur van Maria-Theresia, met de moderne strekkingen bij deze, de behoudende bij anderen, met dien Joseph, welken men kort nadien den ‘koster van Weenen’ noemde, toen hij zich in ons land met de minste kerkelijke aangelegenheden, met onze aloude nationale gebruiken, zeden en gewoonten kwam bemoeien. Voor waar, 't is een belangrijk boek voor den scherpzichtigen geschiedeniskenner na te gaan!

In de brieven uit Weenen liggen meer dan eens diepe regeeringslessen besloten; doch Marie-Antoinette was jong, onoplettend, niet doorzichtig, al te vertrouwend, en uit al die laatstgenoemde eigendommelijkheden hebben hare vijanden immer veel voordeel getrokken; doch van misdrijven, welke zij haar lafhartig ten laste legden, is niet

het minste spoor te vinden. Zij is meer dan ooit eene martelares, en de eeuwige schandvlek, die door haren dood op Frankrijk weegt, wordt door de uitgave dezer brieven, nooit geschreven voor de publiciteit, nog vergroot.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)
De minstreel.

De vruchtboomen hadden sedert maanden hun donzig bloesemkleed afgeworpen, zelfs de zoete kersen waren reeds lang geplukt en de breedgetakte appelboomen boden thans den wandelaar hunne goudgele en blozende vruchten aan. De lieve lente en de stemmige zomer waren verdwenen, en de eerste koude nachten en stormachtige dagen kondigden de nadering aan van den wisselzieken herfst. Dagen en jaargetijden mochten echter afwisselen, jonkvrouw Aleide was immer dezelfde gebleven. Hare lichaamsziekte mocht sedert lang genezen zijn, maar de ziekte harer ziel bleek onheelbaar. De oorzaken dezer kwaal bleven toch in al hare kracht bestaan; onmogelijk was het haar, zelfs zoo zij het gewild had, dat teedere gevoel voor den afwezige uit haar gemoed te rukken en - de afwezige bleef verre. De tijd, wel ver van haar zielelijden te doen verzwakken, had het veeleer verdubbeld; hoewel onvolkomen, was er langzamerhand eenig meerder licht voor haar opgegaan. Koen, de gewezen jager van het slot Ten Horst, had haar veel verhaald omtrent de diepe smart van ridder Herman van Strijen, had er op gewezen, hoe zijn meester het slachtoffer moest geweest zijn van een snoode samenspanning, al wist hij ook niet het rechte van de zaak meê te deelen; zooveel bleek echter duidelijk, dat de ridder gewantrouwd had aan hare genegenheid niet alleen, maar overtuigd moest zijn, dat zij hem met minachting had afgewezen. Diep griefde haar dat denkbeeld, en on dragelijk was het haar, dat de arme ridder in den vreemde de gedachte aan hare ontrouw moest omdragen.

Bij de smart voegde zich een onbestemd gevoel van angst, van vreeze bijna. Hadden Koen en de trouwe Rika haar niet herhaaldelijk bezworen op hare hoede te zijn, als hing haar eenig gevaar boven het hoofd? Duister waren wel hunne woorden, maar toch verstaanbaar genoeg om haar voor haar zelve te doen huiveren, te meer daar haar vader immer afwezig bleef. Wat zij te vreezen had, kon zij zich niet verklaren, doch, zonderling, haar hart stemde geheel overeen met de vreeze der anderen; het was als had zij een voorgevoel van eenig naderend onheil.

Vreemd gewis, want welk onheil kon haar overkomen? De zwaarste slag was reeds gevallen, - het verlies van den vriend harer kinderjaren. Welke vreeze behoefde zij te koesteren? Al was in het hart van Holland de oude strijd weêr ontbrand tusschen Hoekschen en Kabeljauwschen - hier, aan deze zijde der Maas, was het volkomen rustig, en geen harnas werd aangegord, geen zwaard getrokken.

Maar Florus Halvenaar, de gehate en gevreesde tevens! Ja, *die* had haar angst aangejaagd, zelfs na het vertrek van Herman van Strijen, toen hij in vermetelen waan

nogmaals een poging gedaan had op haar hart, maar met scherpte en billijke verontwaardiging afgewezen was, - een angst die gewettigd werd door de duistere toespelingen van Koen en Rika, - doch de booze ridder was sedert twee maanden vertrokken, zijn slot te Gilze onbeheerd latende, en hij was gezien geworden in Holland en op de grenzen van het Sticht, met gansch andere zaken bezig. Hij had haar dus gewis vergeten en dàt was gelukkig. Doch waarom vreesde zij dan? Zij wist het niet. Waarom vreesden hare dienstmaagd en Herman van Strijens slotbewaarder, wier trouw zij niet verdacht kon houden? Ook deze schenen het niet te weten, althans zij uitten zich niet daarover. Maar allen gevoelden dat haar een onbekend gevaar boven het hoofd zweefde, en sedert eenigen tijd vermeed zij het zelfs zich ver buiten haar slot te wagen, zoodat de armen van den omtrek, die zij vroeger in hunne ellendige woningen placht te bezoeken en te troosten, nu genoodzaakt waren op het slot zelf te komen om hulp en onderstand.

Het is een stormachtige Septemberdag. Donkere wolken jagen driftig door het luchtruim; in treurig gepeins verloren, staart de jonkvrouw van Duivenvoorde uit het venster van haar woonvertrek naar buiten; de holle Noordenwind drijft de wolken naar het zuiden; de jonkvrouw oogt ze na en wenschte dat ze de boden mochten zijn, die den vriend hare groete overbrengen naar het verre Spanje, - hare groeten en de betuiging harer onwankelbare genegenheid. Haast schijnt zij te droomen en het oog harer ziel beschouwt den ridder te midden van het slaggewoel, als een held strijdende tegen drommen van ongeloovigen.

Maar plotseling schrikt zij op uit het vreemde droomgezicht: zij heeft hem aanschouwd, bezwijkende onder een geweldigen zwaardslag, den helm gespleten, het bleeke gelaat overstroomd met bloed. ‘O, zoo dàt waarheid bevatte!’ fluistert zij, rillende over haar geheele lichaam, en met luider stemme laat zij er op volgen:

‘Wat is het koud, Rika.’

‘Ga van het venster van daan, mejonkvrouw, hevig huilt de wind en de tocht dringt het vertrek door; zet u neêr aan de schouw, ik zal vuur aanleggen.’

Zoo sprekende haastte zich de zorgvolle dienstmaagd het drooge dennenhout in den schoorsteen te schikken, en weldra steeg een koesterende vlam omhoog.

‘Gij moet u niet te zeer aan uwe nare gedachten overgeven, mejonkvrouw,’ hernam Rika, begrijpende wat er in Aleide's ziel omging; ‘gij moet ontspanning en verstrooiing zoeken.’

‘Waar, en hoe?’ vroeg de jonkvrouw met een blik vol weemoed, als was zij zich bewust, dat die nergens voor haar te vinden waren.

Op hetzelfde oogenblik trad een der slotbedienden de halfgeopende deur van het woonvertrek binnen, en als wilde *hij* antwoord geven op de laatste vraag der jonkvrouw, sprak hij met eene buiging:

‘Mejonkvrouw, een minstreel is op den burcht gekomen en vraagt verlof om tot u toegelaten te worden.’

Een minstreel! In lange maanden was er geen op het slot verschenen, en toch had zij altijd zoo zeer de poëzie bemind, vooral zoo ze werd voorgedragen door den mond van een bekwaam sprookspreker. Maar de laatste maanden had haar hart zich aan zooveel onthecht, 'twelk zij vroeger had lief gehad, dat zij ook thans weder eene weigering op de lippen had.

Rika scheen zulks te voorzien, want met eene vrijmoedigheid, welke hare trouwe diensten verschoonden, riep zij uit:

‘Een minstreel! O, mejonkvrouw, doe hem binnentreden!’

‘Maar wij hebben hier feestmaaltijd noch vroolijk gezelschap,’ sprak de jonkvrouw, schier verwijtend.

‘Des te aandachtiger kunnen wij toeluisteren, des te aangenamer zal ons zijne voordracht zijn,’ hernam Rika, wier eenig doel was hare meesteres afleiding te bezorgen.

De jonkvrouw, waarschijnlijk het inzicht harer dienstmaagd doorziende, gaf thans toe en verlof den minstreel tot het woonvertrek toe te laten.

Weldra trad, zich diep voor de jonkvrouw buigende, een nog jonge man het vertrek binnen. Niet onbevallig stond hem de korte blauwe lijfrok, om het midden vastgegord met den zwartlederen lijfriem, met ronde zilveren plaatjes versierd; de roode kap, die zijne zware donkere lokken slechts halverwege kon bedekken, liep in een puntigen staart uit, die bijna tot aan zijne kuiten reikte; zijne beenen waren met witte hoozen omspannen, terwijl de lage schoenen van zwart leder, in een punt van minstens anderhalven voet lengte uitloopende, met een zestal koorden over den voet bevestigd waren. In de hand droeg hij de driesnarige luit, waarmede de minstreels hunne zangen begeleidden.

De jonkvrouw was nabij het haardvuur gezeten en had hare dienstmaagd verzocht zich aan hare zijde neêr te zetten; de minstreel bleef in het midden van het vertrek staan en wachtte de bevelen der hooge gebiedster af.

‘Wees welkom, mijn brave minstreel,’ vatte de jonkvrouw het woord; ‘het is ons een genoegen en een geluk u op onzen stillen burcht te ontvangen; maar gewoon uwe poëzie voor te dragen in een schitterend gezelschap van ridders en edelvrouwen, vrees ik dat gij weinig eere zult inoogsten bij zoo gering gehoor.’

‘Vergeef mij, schoone jonkvrouw,’ sprak de minstreel vleiend; ‘zoo gij een gewillig oor wilt leenen aan mijne zangen, zal ik zulks grooter eere rekenen, dan den bijval van den schitterendsten kring. Ik reisde langs vele ridderburchten, doch van ver en van nabij hoorde ik uwen rijkdom, uwe bekoorlijkheid en uwe liefde voor de poëzie roemen. Waar zou ik dus beter gehoor kunnen vinden?’

De jonkvrouw antwoordde niet op die vleiende woorden; door den lof des minstreels af te wijzen, wilde zij geen aanleiding geven tot nieuwe lofspraken. Dat de woorden haar echter niet aangenaam waren, bewees de drift, waarmede zij de richting van het gesprek veranderde en den zanger vroeg:

‘Al genoeg; zeg mij thans wat wildet gij ons voordragen?’

‘De geschiedenis van Floris en Blanchefloer, edele jonkvrouw?’

‘Neen, niet *die* geschiedenis, al te veel kwetsends heb ik daarin gevonden.’

‘De Vier Heemskinderen?’

De jonkvrouw schudde nogmaals ontkennend het hoofd.

‘De geschiedenis van Karel en Elegast?’

‘Hoewel ik deze eene leerrlijke geschiedenis acht, wilde ik wel liever eenig korter verhaal aanhooren. Zoo gij later dezen burcht nogmaals wilt aandoen, zal het mij een genoegen zijn ook uwe grootere geschiedenissen te vernemen.’

‘Uw wil is mij eene wet, genadige jonkvrouw,’ hervatte de minstreel nogmaals buigend, en zijne luit gereed houdende, begon hij het oude welbekende lied, maar dat altijd frisch en altijd nieuw bleef, - 't toenmaals reeds sedert twee eeuwen bekende *Het daghet in het Oosten.*

Met heldere stem, het midden houdende tusschen zang en declamatie, draagt de minstreel onder begeleiding van het speeltuig de romance voor:

‘Het daghet in het Oosten,
‘Het licht schijnt overal;

‘Hoe weinig weet de liefste
   ‘Waer dat ick henen sal.

‘Waren't al mijn vrinden
   ‘Dat mijn vyanden sijn -
‘Ick voerde u uit den lande,
   ‘Mijn troest, mijn minnekijn!’

Aldus vertolkt de minstreel des ridders klacht; en op zachter toon laat hij er op volgen, om voor zijn gehoor duidelijk te maken dat het thans een jonkvrouw is, die door zijn mond het woord neemt:

‘Werwaerts wout gy my voeren,
   ‘Stout ridder wel ghemoet?’

En het antwoord des ridders geeft hij weêr op zijn vorigen forschen toon:

‘Al onder de linde groene,
   ‘Mijn troest, mijn waerde goet!’

Dan bootst de ministreel de verontwaardiging der jonkvrouw na, waar zij antwoordt op de vermetele taal des ridders:

‘Ick wacht mijn liefstes groote
   ‘Met grooter eerwaerdicheit;
‘Ick wacht mijn liefstes groete.
   ‘Stout ridder wel ghemoet!’

Op een toon, waarin spot en zegepraal tevens spreekt en die de hoorderessen doet rillen van afgrijzen, geeft de minstreel 's boozen ridders antwoord weder:

‘Wacht gy uw liefstes groete?
   ‘Bylo! dat is niet waer:
‘Gaet onder de linde groene,
   ‘Verslaghen zoo leit hy daer.’

De verwachting is op het hoogste gespannen, al is het geene blijde, maar zulk eene die het bloed in de aderen doet verstijven. En de minstreel, die thans het lied met zijne luit begeleidt, weet door het sombere in stem en toon bij zijn gehoor alle snaren des gevoels te doen trillen. Hoor hoe hij vervolgt:

De jonefrou nam haer mantel
   En sy ghine enen gane
Tot onder de linde groene,
   Daer sij hem verslaghen vant.

De beide luisterende vrouwen begrijpen dat het tot eene uitbarsting moet komen, en werkelijk herhaalt de minstreel de bittere klacht der rampzalige jonkvrouw:

‘Och lichdy hier verslaghen,
   ‘Versmoort al in uw bloet -
‘Dat heeft ghedaen uw roemen
   ‘En uwen hoghen moet!

‘Och lichdy hier verslaghen,
   ‘Die my te troesten plach!
‘Wat hebdy my naghelaten
   ‘So menich droeven dagh!’

Met weemoed volgt het gehoor de jonkvrouw, waar de minstreel declameert:

De jonefrou keerde haer omme,
   En sy ghine enen gane
Al voor haers vaders poerte
   Die syder ghesloten vant.

Dit ontperst eene nieuwe klacht aan hare lippen, door den minstreel vertolkt:

‘En hier is niemant inne,
   ‘Noch heer of edelman,
‘Die my nu desen doden
   ‘Ter aerden helpen can?’

Der jonkvrouwe klacht wordt niet gehoord in haars vaders burcht, en bijna ademloos luisterden de vrouwen naar het vervolg:

Die heren sweghen stille,
   Sy gaven geen gheluit.
Die jonefrou keerde haer omme:

Sy ghine al wenende uit.

Een oogenblik zwijgt de minstreel, als om de spanning zijner hoorderessen nog te vermeerderen, maar de luit vertolkt het lijden der jonkvrouw en geeft een voorgevoel van 'tgeen verder gebeuren zal. Dan vervolgt de spreker het droevig verhaal:

Met haren ghelen haren
   Vreef sy hem af het bloet;
Met haer snewitte handen
   Sloot sy sijn oghen toe.

Met sijnen blanken sweerde
   Dat syder dat grafje greef
Met baren blanken armen,
   Dat sy hem ter aerden droech.

Met haren blanken handen
   Dat syder dat belleken clone;
Met hare heldere kele
   Dat sy de vigilie sone.

Na het bewijzen van die laatste liefdedienst blijft der arme, van de wereld wars geworden, geen ander toevluchtsoord over dan de heilige wijkplaats, waar smart en lijden den Heer opgedragen worden. Van daar het besluit der jonkvrouw:

‘Nu wil ic my begheven
   ‘In een clein cloosterkijn,
‘Ende draghen de swarte wijlen[(1)]
   ‘Ter eeren de liefste mijn.’

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Met heldere stem draagt de minstreel onder begeleiding van het speeltuig de romance voor.

Zoowel Rika als de jonkvrouw Van Duivenvoorde hadden des minstreels lied met klimmende aandacht gevolgd, en al vernamen zij het niet voor de eerste maal, toch

(1) Stuier.

konden zij een traan niet bedwingen bij het herdenken aan de treurige geschiedenis en de rampen der ongelukkige jonkvrouw.

De minstreel bleef intusschen staan met zijn luit in de hand, zijn triomf genietende en het bevel der jonkvrouw afwachtende, ten einde nog een tweede lied voor te dragen. De laatsse scheen echter al te zeer getroffen over het gehoorde: misschien wilde zij in de gemoedsstemming blijven, door het aanhooren des lieds bij haar opgewekt, zoo wèl met hare eigene gedachten overeenstemmend. Met heusche woorden bedankte zij dus den zanger voor zijne treffende voordracht, er den wensch bijvoegende hem meermalen op haars vaders slot te mogen zien.

'En nu,' voegde zij er bij, nadat de minstreel op den wenk der jonkvrouw met haast zijn speeltuig had weggeborgen, 'en nu wat loon wenscht gij voor uw bezoek en uwe overschoone voordracht?'

'Volschoone jonkvrouw, zoo gij mij eene gunst wildet toestaan voor mijne geringe dienst,' antwoordde de minstreel, 'het zou zijn mij oorlof te geven dit heerlijke slot in zijne bijzonderheden te mogen bezien. Zoozeer hoorde ik dezen burcht roemen, dat ik verlangend ben hem van nabij te bezichtigen, opdat ik verhalen kunne niet slechts van de schoonheid en lieftalligheid der burchtvrouwe, maar evenzeer van de pracht en de sterkte harer woning.'

'Uw wensch zij u toegestaan, kunstrijke zanger,' hernam de jonkvrouw goedig, en glimlachend voegde zij er bij: 'onder voorwaarde, mij geen lof te geven, die honderden jonkvrouwen meer verdienen dan ik.'

'Heb dank, edele gebiedster, tot spoedig weêrzien,' hervatte de minstreel met eene diepe buiging, en hij wilde zich verwijderen.

'Het mocht onedelmoedig van mij schijnen zoo ik u geen ander loon toestond dan de vervulling van uw bescheiden wensch,' sprak haastig de jonkvrouw; 'ziehier wat ik u toegedacht heb.'

Dit zeggende reikt zij den minstreel eene kleine geldbeurs toe.

'Gij zijt even edelmoedig als schoon, bekoorlijke jonkvrouw; de Heere zegene u,' klonk het van 's zangers lippen, de geldbeurs uit Aleide's blanke hand ontvangende.

Deze gaf hare dienstmaagd bevel den minstreel naar den jager te geleiden, om hem het slot op zijn gemak te doen bezichtigen; een oogenblik later waren beiden uit het woonvertrek en langs de enge steenen trap verdwenen.

Het bleek inderdaad dat de zanger een overgroot belang stelde in den bouw en de inrichting van het slot. Door den jager geleid, nam hij alles met nauwkeurigheid op; de diepte der gracht, de breedte der gaanderijen op de muren, de hoogte der torens, zelfs de draagkracht der ophaalbrug en de sterkte der met ijzeren knoppen beslagen poort. Bovenal scheen hij het er op gezet te hebben volledig op de hoogte te komen van het getal en het gehalte der verdedigers en van de middelen waarover de bezetting beschikken kon, ten einde een vijandelijken aanval te weerstaan. Eerst toen zijn spraakzame geleider hem van alles volkomen op de hoogte gesteld had, nam hij, na in de keuken een harti gen beet en een goede teug wijns genomen te Lebben, afscheid van het slot en zijne bewoners, met de gulle belofte spoedig te zullen terugkeeren.

Nauwelijks was hij een twintig roeden de breede eikenlaan opgegaan, van weerszijden met dicht struikgewas begroeid, of een oogenblik staan blijvende en het wijkende slot nogmaals beschouwende, barstte hij in een langen schaterlach uit.

'Ha, ha, ha!' grijnsde hij, zich vroolijk in de handen wrijvende, 'ha, ha, ha, heer Florus Halvenaar zal tevreden zijn! Alles op het slot in de grootste gerustheid; de vader buiten en het duifje binnen; de burcht bijna gansch van verdedigers ontbloot!

Ha, ha, ha, dezen nacht nog zal het slot ons en het teere duifje aan Florus Hal[ve]naar zijn!'

Na het uiten dier woorden besteeg hij een paard, dat in de nabijheid door een dorper aan den teugel werd gehouden, en nogmaals luidruchtig lachend, reed hij spoorslags van daar.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 30]

Een paardenstoeterij in Normandië.

Welke levendigheid, beweging en natuurlijkheid in dit schoone tafereel, waarin gebouwen, menschen en dieren het schilderachtigste geheel vormen.

Een rijke stedeling, wiens cabriolet in de nabijheid uitgespannen staat, heeft sinds lang het plan gevormd een ander paard te koopen ter vervanging van het zijne, dat oud begint te worden; met dat doel heeft hij zich naar een der beroemdste paardenfokkerijen van het kanton begeven. De eigenaar heeft terstond al zijne paarden, groote en kleine, in den voorhof losgelaten; onder al die viervoeters heeft een vooral de aandacht van den koopman getrokken; zijn bediende onderzoekt de pooten, terwijl de koopman de lippen van het dier opendoet om de tanden te laten zien en de goede hoedanigheden van het beest hemelhoog verheft.

EEN PAARDENSTOETERIJ IN NORMANDIË, NAAR J.B. GOUBIE.

Een artillerist met verlof heeft als een man, die met het paardenras gemeenzaam is, het zich ten plicht gerekend een woordje te komen meêspreken en legt aan den burger het voortreffelijke van zijn meening uit.

Terwijl de heer spreekt, overlegt, bekijkt en dingt, is een andere ruiter verschenen; in afwachting dat de koop gesloten of niet gesloten wordt en hij aan de beurt komt, heeft hij een gesprek aangeknoopt met die twee jonge boerinnetjes, waarschijnlijk

dochters van een dier zwij gende toeschouwers, die zeker ook een of anderen ouden vierbeenigen dienaar door een nieuwen willen vervangen. De muts in den vorm van een klokkentoren, die hare hoofden siert, doet

ons vermoeden, dat wij in het schoone land van Normandië zijn; de oudste spreekt onbeschroomd met den vreemdeling, terwijl hare gezellin, jonger en ingetogener, zedig de oogen nederslaat.

Heb ik reeds gezegd dat dit tooneel in den tijd der Restauratie plaats heeft? Neen, maar het doet er ook niet toe! De kleeding kan veranderen, de menschelijke natuur zal altijd dezelfde blijven. Er zijn overigens drie dingen die van alle tijdperken zijn: studie, geest en talent..... En die drie dingen zijn vereenigd in het schilderstuk, dat de schilder Goubie op het doek gemaald heeft.

De strandroovers.

De strandrooverij is zoo oud als de scheepvaart. Niet zoodra waagde zich de mensch met het nietige vaartuig op de wijde zee, gedreven door hebzucht of door zucht naar avonturen, of de strandbewoners zagen uit naar den buit, dien de verbolgen zee hun zou aanvoeren, wachtten de gestrande vaartuigen af, door den toorn der goden naar hunne kusten gedreven, eigenden zich de scheepslading toe en maakten de rampzalige bemanning tot slaven, of wel, slachtofferden ze, met bloemen bekransd, als zoenoffers op de altaren hunner bloedgierige afgoden. De oude schrijvers zijn vol van ontzettende verhalen omtrent het rampzalige lot, dat de arme schipbreukelingen wachtte, die door het noodlot geworpen werden op de kusten der blauwe Middellandsche Zee.

Zelfs heden ten dage zijn de kusten dier zee op enkele punten berucht om de strandrooverijen, die het leven van den schepeling wel niet meer in gevaar brengen, maar de lading der gestrande schepen ver van veilig maken in de handen der gespierde en vermetele strandbewoners, die in zee en storm hun bestaan en hun buit zoeken. De geduchte zeeroovers van Algiers en Tunis mogen verdwenen zijn, toch huistvest de Barbarijsche kust nog menig standroover, bij minder onversaagdheid en bloeddorstigheid, evenzeer op buit belust als de woeste, gevreesde Algerijn der 17de en 18de eeuw.

Op de rotsachtige oevers der Middellandsche Zee heeft de strandroover zijne woning opgeslagen, hangende als een arendsnest langs de steile hellingen der rotsen. Zoo lang de blauwe zee glad is als een spiegel en geen wind de onmetelijke vlakte beroert, heeft de strandroover rusttijd, - eene onwillige rust; doch niet zoodra woedt de storm over de zee en worden de golven hoog tegen het strand opgejaagd, of de oogsttijd is daar; dan begeeft zich de strandroover, van zijne vrouw en zijne helpers begeleid, naar de rotsige inhammen, tot waar de kokende branding den voet bespoelt, met starren blik turende over de opgeruide watervlakte, of storm en branding geen zeil naar het strand drijft. De vuist omklemt den langen weerhaak, gereed om de op de zee ronddobberende koopwaren naar zich toe te halen en op het strand te slepen. Zoo de oogst goed uitvalt, is hij voor maanden lang geborgen; maar zelfs in dit geval zal de hartstocht voor het onzalige handwerk den struikroover weêr bij den eerstvolgenden storm naar het strand jagen om nieuwen buit.

Ook aan de fransche kust, met name Bretagne, is de strandrooverij nog niet geheel uitgeroeid kunnen worden. Onze gravure, genomen naar eene schilderij van Luminais, een Bretagner van geboorte, stelt een groep strandroovers voor, aan de kust van Bretagne op hun buit wachtende.

Op uwe gezondheid!

Op uwe gezondheid! Geen uitroep, die meer verspreid, meer algemeen is dan deze! Er zijn geen twee personen, die met twee glazen tegenover elkander zittende, niet zullen zeggen: Op uwe gezondheid!

Dat is een goed en oud gebruik, door alle eeuwen heen in eere gehouden, in de hut zoowel als in het paleis, en wel geschikt om de broederlijkheid en de eensgezindheid hechter te maken. Het is de uitroep der vriendschap, verheugd bij het wederzien, het is de laatste uitroep bij de scheiding en de eerste na een verzoening; het is de vredekreet tusschen de volken en de koningen.

Op uwe gezondheid! roept ons deze werkgast toe, terwijl hij zijn glas opheft; op de uwe! zouden wij geneigd zijn te antwoorden, zoo zeer neemt de uitdrukking van zijn gelaat in.

Aan dat goedhartig, open voorkomen, aan dien gullen lach, aan dien vriendelijken en schranderen blik, ziet men dat het een vroolijke gezel is, die van uitspanning houdt als het de tijd daartoe is. Want het is ook de type van den braven werkman, naarstig in den arbeid, tevreden met zijn lot, die na voleindigd dagwerk een lustig lied aanheft en altijd het: Op uwe gezondheid! in den mond heeft.

Paxton en zijn bouwtrant.

Al de tentoonstellinggebouwen, die sedert 1851, in de verschillende steden van Europa en die zelfs in de nieuwe wereld, werden opgericht, droegen het kenmerk van den bouwtrant, dien een geniaal engelsch bouwmeester daaraan heeft gegeven: wij willen spreken van Paxton, die het kristallen paleis in Hydepark, dat de aandacht van elken vreemdeling heeft getrokken, bouwde.

Hoe ontstond dit, te dien tijde, nog zoo vreemd gebouw?

De hertog van Sommerset had een aanlegger van lusthoven in zijne dienst, die wel is waar voortreffelijk in zijn vak was, doch nog niets uitstekends had. Later ging die man over in dienst van den hertog van Devonshire, die te Chatsworth overgroote eigendommen bezat. Daar vooral ontwikkelden zich Paxton's talenten - want het is wel van hem dat hier sprake is; hij deed zich niet alleen als een uitmunten den smaakvol teekenaar kennen; maar ook als goed administrateur en financier.

Zooveel kundigheden deed Paxton blijken, dat de Cresus-rijke hertog hem een ruim deel gaf in het beheer zijner domeinen in Engeland en Ierland. Het was hij die de beroemd geworden serre bouwde in ijzer en glas, toen het den hertog lustte, de in 1837 ontdekte *Victoria regina* aan te kweeken, welke prachtige bloem als een wezenlijk natuurwonder beschreven werd. Door de zeevaarders in de binnenlanden van engelsch Guyana ontdekt, betooverde deze sierlijke waterlelie ieders verbeelding. De eerste serre te Chatsworth op 's hertogen goederen gebouwd, werd weldra onvoldoende gevonden, en het was eerst dan dat Paxton de hooger gemelde glazenplantenkas in het leven riep.

In deze laatste was alles aangebracht wat de plant in den waan kon brengen, als wij zoo mogen spreken, dat zij zich in haar eigen klimaat bevond. In de serre heerschte dezelfde luchtgesteltenis als in de Berbieu; dezelfde snelheid des waters, dezelfde bijzonderheden als ginder in haar waar vaderland, werden punctueel in acht genomen en de plant tierde ook verbazend.

Vele van deze voorzorgen moeten nogtans niet uitsluitend noodig geweest zijn, om deze prachtige en in onze luchtstreek zeldzame plant te doen gelukken. Zoo herinnert men zich te Antwerpen, dat een zeker getal jaren geleden, onze bekwame leeraar in de plantenkunde, de heer de Beucker, de *Victoria Regina,* gewis niet zonder veel moeite en aangeleerde wetenschap, teelde in een waterbak van eenige voeten groot. De plant was prachtig; gansch Antwerpen wilde haar zien en roemde destijds den vluggen 'hovenier' want de heer de Beucker had te dien tijde de groote befaamdheid nog niet welke hij hedendaags geniet - en dewijl juist de jonge koning van Portugal zich in Antwerpen bevond, ging ook deze het wonder zien, dat hier in eene gewone serre, en dus niet met alle de voorzorgen van Paxton, gekweekt was.

Doch wij wijken van ons onderwerp af.

De serre van Chatsworth, die een twintigtal meters lang en ongeveer twaalf breed was, werd de kiem van het kristallen paleis van Hyde-park. Men hield zich eenigen tijd, na de bouwing van gemelde plantenkas, met het oprichten van een tentoonstellinggebouw bezig. Aan de gewone bouwstoffen als verslaafd, dacht men natuurlijk, aan baksteenen en kalk. Men had in de voorwaarden van den wedstrijd bepaald, dat er zich op het gebouw een koepel zou verheffen van zestig meters hoogte, en men dacht hierdoor alleen reeds iets zeer nieuws en merkwaardigs te zullen leveren.

Niet minder dan 245 plannen waren ten prijskamp ingezonden. Niet alleen Engeland had concurrenten geleverd, maar ook Frankrijk, en zelfs een fransch inzender, de heer Herean, zou de gelukkige bekroonde zijn. Het is niet te betwijfelen, de nationale eigenliefde der Engelschen heeft hierin hare rol gespeeld: de koninklijke commissie verkeerde in diepe neerslachtigheid en de openbare opinie verhief zich tegen een steenengebouw, misschien niet juist omdat het in steen was, want men wist niet waardoor de bouwstof te vervangen; maar wel omdat de opmaker van het plan een Franschman was.

Hoe het zij, de tijd rustte niet terwijl de commissie beraadslaagde en twijfelde; hij ging snel vooruit en men naderde reeds het tijdstip waarop met bouwen aanvang moest gemaakt worden, wilde men op den 1^{n} mei 1851 de wereldtentoonstelling openen.

Men zegt, dat Paxton zich als Engelschman zeer sterk over de moeielijkheid, waarin zich de commissie bevond, bekommerde. Het denkbeeld vervolgde hem en toen hij omtrent de maand juni 1850 een comiteit van aandeelhouders in eene spoorwegzaak presideerde, kwam hem plotseling een ontwerp te binnen. Alvorens echter zijn denkbeeld aan het papier toe te vertrouwen, snelde hij naar de meergemelde commissie, om zich te Verzekeren dat een nieuw plan nog kans had van te worden aangenomen.

Het antwoord luidde juist niet bemoedigend. 'Indien gij, zoo zegde men, binnen veertien dagen uwe plans kunt inleveren, zal men ze nog aanvaarden.'

'Veertien dagen!' antwoordde Paxton. 'Ik vraag er slechts tien.'

De leden der commissie beschouwden Paxton wel eenigzins als een wildzang; doch men waagde immers niets met hem dien tijd te laten? Wat den bouwmeester betreft, deze bemerkte wel aan den glimlach en aan de twijfelachtige woorden van de leden, dat zijn denkbeeld niet ernstig werd opgenomen. Snel zette hij zich aan het werk. Hij werpt zijn eerste denkbeeld op het papier; hij wikt en weegt den ganschen nacht; eindelijk ziet hij klaarte in zijn ontwerp. Ja, zegt hij, het is mogelijk, het is uitvoerbaar!

Toen het eerste plan, hoe onvolledig ook, op het papier stond, toen hij in zijnen geest het practische van zijn ontwerp gerijpt had, legde hij het aan een zijner

vertrouwde vrienden voor. Deze had met een enkelen oogopslag het plan begrepen, en hielp Paxton in het volledigen der teekening. De tijd was kort, men werkte dag en nacht, en op zekeren morgen sprong Paxton, met zijne rol papier onder den arm, op den spoorweg om zijn werk aan de commissie te gaan onderwerpen.

Het toeval wilde dat hij op reis in gezelsshap kwam met Stephenson, den beroemden ingenieur, lid van het comiteit. Men knoopt het gesprek aan, men ontrolt de papieren; Paxton geeft uit leggingen, Stephenson zwijgt en beschouwt met vast oog de plans. Dat alles is vreemd, maar plotseling roept hij uit: Prachtig! Chatsworth in het groot? Chatsworth volledig! Al onze plannen vallen bij dit werk! Maar jammer genoeg, gij komt te laat, mijn waarde Paxton!'

'Hoe te laat?'

'Wel, het schijnt mij dat het letterlijk onmogelijk is, dat gebouw binnen den bepaalden tijd uit te voeren.

'Indien men mij met het gebouw wil belasten,' zegde Paxton, 'zal het er op bepaalden tijd staan.'

'Neergetooverd worden?' onderbrak Stephenson lachend.

'Zoo als gij verkiest.'

Stephenson had inderdaad wel redenen om aldus te spreken. Immers, dit gebouw was eene nieuwigheid. De aannemers zouden op dien voet nog niets ondernomen hebben, en wie weet! welke moeielijkheden, gansch onverwachts, zich in den loop van het werk zouden opdoen! Niettemin maakte Stephenson zich de voorspreker van het plan, en zelfs zijn groote invloed, zijne erkende kennissen waren niet in machte om de tegenkanting, welke het plan bij den eersten oogslag ondervond, te doen bedaren. Het woord des ingenieurs won echter veld, men beschouwde het werk nauwkeuriger, het gebouw rees waarschijnlijk in de verbeelding van dezen of genen op, en schitterde als een berg van kristal in het zonlicht.

Prins Albert was onmiddellijk met hetzelve ingenomen, ongetwijfeld omdat het zoo vreemd, zoo blinkend, zoo schitterend was, en zonder zich juist veel rekening te geven van het praktische der uitvoering. Hij deed Paxton in het paleis komen en de geestdrift van den 'plannengieter' ging als het ware in den vorstelijken president over. Men moest, zoo zegde de prins, het plan uitvoeren en juist omdat het iets nieuws, iets grootsch, iets wonderlijks in zich bevatte.

De geestdrift voor Paxton's schepping daalde uit het Buckingham-paleis in het publiek; de koningin van den dag, de dagbladpers, maakte zich van het ontwerp meester; een geïllustreerd blad gaf eene teekening van hetzelve; alle dagbladen deelden schitterende artikels over het toekomstige glazen-paleis meê en het publiek juichte toe, te meer daar nu de fransche inzender zich met zijn kalk- en steenen-gebouw voor goed uit de baan gecijferd was. Engeland had iets nieuws gevonden, Engeland zou, niettegenstaande alle moeielijkheden, het plan uitvoeren! Engeland *for ever!*

De uitvoering werd aan Paxton toevertrouwd, gelukkig voor hem legde hij de hand op bekwame aannemers, wier namen met den zijne in de annalen der engelsche bouwkunst zouden vereeuwigd worden. Om snel te gaan, beieverde hij zich schier alle werkzaamheid door machines te doen uitvoeren. Hierdoor won de bouwmeester niet alleen veel tijd, maar ook veel geld, want het getal benoodigde werklieden werd hierdoor aanzienlijk verminderd. Paxton maakte machines voor het vervaardigen van ramen, voor het verven, voor het keeren, enz. enz. Vijf maanden waren verloopen en het paleis rees, als een echt tooverpaleis, voor de verbaasde oogen van Europa op.

Den 1 mei verscheen Hare Majesteit de koningin, met haren ganschen hofstoet, zoo schitterend als geen oostersch dichter die kon droomen, in het wondergebouw; doch voor haar traden drie mannen in eenvoudig burgerlijk gewaad, aan wie al de eer van dit werk toekwam, namelijk Paxton en zijne twee aannemers, Fox en Henderson. Voor het nageslacht schitterden die drie mannen meer dan die in goud en zilver, en als deze laatsten reeds lang zullen vergeten zijn, zullen de namen van het drietal, nog in het geheugen der geslachten voortleven.

Het bijgeloof in China.

Terwijl Japan meer en meer de europeesche beschaving het burgerrecht verleent, de europeesche kleêrdracht ingevoerd, leger en vloot naar europeesche wijze ingericht wordt en nederlandsche, fransche, duitsche en engelsche onderwijzers op de scholen werkzaam zijn, schijnt in het naburige China, met zijne 400 millioen bewoners, alles

bij het oude te blijven en alles wat europeesch is smokkelgoed te zijn. Iedere nieuwigheid wordt er streng geweerd, en niet het minst door het Hof, dat zooveel mogelijk aan de zeden van voor eenige tientallen eeuwen tracht getrouw te blijven. Hoe het met de chineesche toestanden gesteld is, moge blijken uit 't geen den vorigen zomer in de hoofdstad van het Hemelsche Rijk, Peking, voorviel.

Op eenmaal ontstond er in het keizerlijk paleis een bange schrik, waartoe de talrijke bedienden aanleiding gaven. De geweldige hongersnood, die gansche provinciën ontvolkte, had reeds zijne donkere schaduwen over het Hof geworpen, doch wat nog bedenkelijker scheen, de bedienden verbreidden plotseling de jobstijding dat de ‘Vuurgod’ boven het paleis - eene stad op zich zelve - gezien was, welk gerucht wel hierin zijn grond zal gehad hebben, dat de bedienden het plan hadden opgevat het paleis in brand te steken, om bij die gelegenheid naar hartelust te plunderen en te rooven.

Bovenmate verschrikt over de bedreiging van den geweldigen Vuurgod, beval de keizerin, dat het garnizoen der hoofdstad, ongeveer 20.000 man sterk, in de keizerlijke wijk zoude vereenigd en alle vreemdelingen - ook de europeesche gezanten - zouden verwijderd worden. Toen die bevelen opgevolgd waren, gebeurde nog iets vreeselijker: gedurende verscheidene dagen stonden zon en maan niet in haar gewonen glans, maar bloedrood en als met een sluier bedekt, aan den hemel. Ontzettende voorteekens voor de keizerlijke familie volgens de chineesche godsdienstleer. Thans deelde de wilde schrik zich aan de geheele stad mede en veroorzaakte eene algemeene verwarring en ontzetting. Bankiers en kooplieden grepen de gelegenheid aan, brachten hunne fortuin in veiligheid en verklaarden zich bankroet. De wissels - in China sedert overoude tijden bekend - hadden nog slechts de waarde van scheurpapier en het papieren geld verloor meer dan de helft zijner waarde; tien duizend verloren hunne have en goed, in één woord, de toestand was vol ontzetting - en dit alles omdat de Vuurgod gezien was.

Eindelijk echter daagde redding op. Er was regen aan de lucht en nu maakten de sterrekumdigen de ontdekking, dat de bloedroode kleur der zon in 't geheel niets te beteekenen had, mits er binnen drie dagen na die verschijning regen viel. En zie, op den 11 juni begon het inder daad te regenen. Intusschen had de keizerinregentes (de keizer is minderjarig) den hoogsten schoolraad, den directeur der Keizerlijke Academie, Z.K. Hoogheid prins Tschun, en de hof-astronomen ondervraagd. Nadat zij hun advies in de allergewichtigste aangelegenheid der bloedroode zon hadden afgegeven, verscheen in het officieele dagblad te Peking eene keizerlijke verordening, waaraan wij het volgende ontleenen:

‘Wanneer zon en maan ontzettende teekens vertoonen, bestaat er volgens de onfeilbare grondstellingen der sterrekunde, niet het minste gevaar, mits er binnen drie dagen regen valt. Onder deze omstandigheden is het onze plicht het publiek daaromtrent in te lichten, opdat het volksbijgeloof ontwapend worde. Daarommaken wij bij deze de ware uitspraak der sterrekundigen openbaar.’

De proclamatie had de gewenschte uitwerking; de schrik bedaarde, maar het volk verlangde thans dat alle bankiers zouden opgehangen worden. De justitie begon haar onderzoek, doch onberekenbaar was de schade, door den Vuurgod en de bloedroode zon aangericht.

De Legende van de Duivelsbrug.

Zwitserland met zijne hooge bergen en diepe valleien, zijne wilde bergstroomen en gapende afgronden, is bij uitnemendheid het land der legenden en sprookjes. Een der merkwaardigste is ongetwijfeld die, welke verbonden is aan den bouw der stoute brug over de Reuss, wier schuimend water over een zestig voet diepe bedding stroomt. Wij hebben in een der vorige jaargangen eene afbeelding van de 'Duivelsbrug' gegeven, thans willen wij de overlevering daaraan verbonden meêdeelen, zoo als zij nog heden in den mond van het zwitsersche volk voortleeft.

De Reuss, in een diepen afgrond stroomende en door loodrechte rotswanden ingesloten, onderschepte alle gemeenschap tusschen de kantons Uri en Grauwbunderland. Dit veroorzaakte zoodanig nadeel aan de beide gewesten, dat hunne bouwmeesters herhaaldelijk bevel ontvingen op gemeenschappelijke kosten bruggen over de rivier te slaan; maar nooit waren zij sterk genoeg om meer dan een jaar weêrstand te bieden aan de stormen, het geweld van het water en het neêrstorten der sneeuwvallen. Eene laatste poging van dien aard was gedaan tegen het einde der veertiende eeuw, en daar er na den bouw der brug een winter verstreken was, mocht men voor ditmaal de hoop koesteren, dat de brug het houden zou, toen men op zekeren morgen den schout van Gorschenen kwam berichten, dat de overtocht op nieuw gestremd was.

'Alleen de duivel kan er een voor ons bouwen!' riep de schout mismoedig uit.

Nauwelijks had hij deze woorden gesproken, of een knecht diende heer Satan in persoon aan.

'Laat hem binnenkomen,' sprak de schout.

De bediende verwijderde zich, en in zijne plaats trad een persoon van vijf en dertig à zeven en dertig jaar het vertrek binnen, op de wijze der Duitschers gekleed met eene strak om de beenen gespannen roode broek en zwart wammes, welks spleten eene bloedroode kleur lieten doorschemeren. Zijn hoofd was versierd met eene zwarte muts, waaraan een wapperende roode pluim eene bijzondere gratie bijzette. Zijne aan de punt afgeronde schoenen waren de mode honderd jaar vooruit, terwijl zijne hielen, van een scherpen weerhaak voorzien, niet ongelijk aan dien van een haan, bestemd schenen om als sporen dienst te doen, wanneer het hem lustte te paard te reizen.

Na de gewone groeten zette de schout zich op een stoel en de duivel op een anderen; de baljuw plaatste zijne voeten op een bankje, de duivel de zijnen op een gloeienden kool.

'Welnu, waarde vriend,' aldus begon de laatste het gesprek, 'hebt gij mij noodig?'

'Ik beken, seigneur, dat uwe hulp ons uitstekend zou te pas komen,' antwoordde de schout.

'Voor de brug over de Reuss, niet waar?'

'Zoo als gij zegt.'

'Hebt gij er dan zoo zeer behoefte aan?'

'Wij kunnen haar onmogelijk missen.'

'Ha! ha!' lachte Satan.

'Kom, wees eens edelmoedig en bouw er een voor ons.'

'Dit lag juist in mijn plan.'

'Dat treft; wij hebben dan nog slechts akkoord te maken.... omtrent....'

De schout aarzelde.

'Omtrent het loon,' vulde Satan aan, den schout lachend aanziende.

'Ja,' hernam de schout, begrijpend, dat het moeielijke punt thans zou aankomen.

‘O!’ sprak Satan, zijne klauwen met het pennemes van den schout aanscherpende, ‘op dat punt zal ik het schikkelijk maken.’

‘Zooveel te beter,’ hernam de schout, ‘de laatste brug heeft ons zestig mark gouds gekost; voor de nieuwe zullen wij het dubbele betalen; het is echter ook het hoogste wat wij besteden kunnen.’

‘Wat zou ik met uw goud doen!’ riep Satan; ‘ik maak het zelf zooveel ik wil, zie maar.’

Hij nam een gloeienden kool uit den haard, zoo als een ander een suikerboon uit een bonbondoosje zou genomen hebben.

‘Houd de hand op,’ sprak hij tot den schout. Deze aarzelde.

‘Gij behoeft niet bang te zijn,’ hernam de duivel.

Toen stiet hij den schout een klomp goud in de hand, even zuiver en even koud, als ware het zoo even uit de mijnen gekomen.

De schout draaide den klomp langs alle zijden om en wilde hem teruggeven.

‘Neen, houd hem,’ sprak Satan, het eene been over het andere werpende, ‘het is een geschenk voor u.’

‘Ik begrijp,’ hernam de schout den verworven schat wegbergende, ‘dat, zoo het goudmaken u niet meer moeite kost, gij er de voorkeur aan geven moet langs een anderen weg betaald te worden; daar ik echter niet weet op welke wijze dit behoort te geschieden, moet ik de voorwaarden aan u zelf overlaten.’

Satan dacht een oogenblik na.

'Ik verlang, dat de ziel van den eerste, die over de nieuwe brug gaat, mijn eigendom zal zijn,' antwoordde hij.

'Het zij zoo,' hernam de schout.

'Laat ons het verdrag opstellen,' hervatte Satan.

'Geef zelf den vorm op.'

De schout nam pen, inkt en papier en begon te schrijven, wat Satan hem voorzeide.

Vijf minuten later was het verdrag in duplo onderteekend door Satan in zijn eigen naam en door den schout in den naam en als gevolmachtigde van zijne gemeentenaren. De duivel verbond zich daarin gedurende den nacht eene sterke brug over de Reuss te slaan, terwijl de overheidspersoon van zijne zijde als maakloon de ziel afstond van het eerste wezen, dat door toeval of noodzakelijkheid over de nieuwe brug zou gaan.

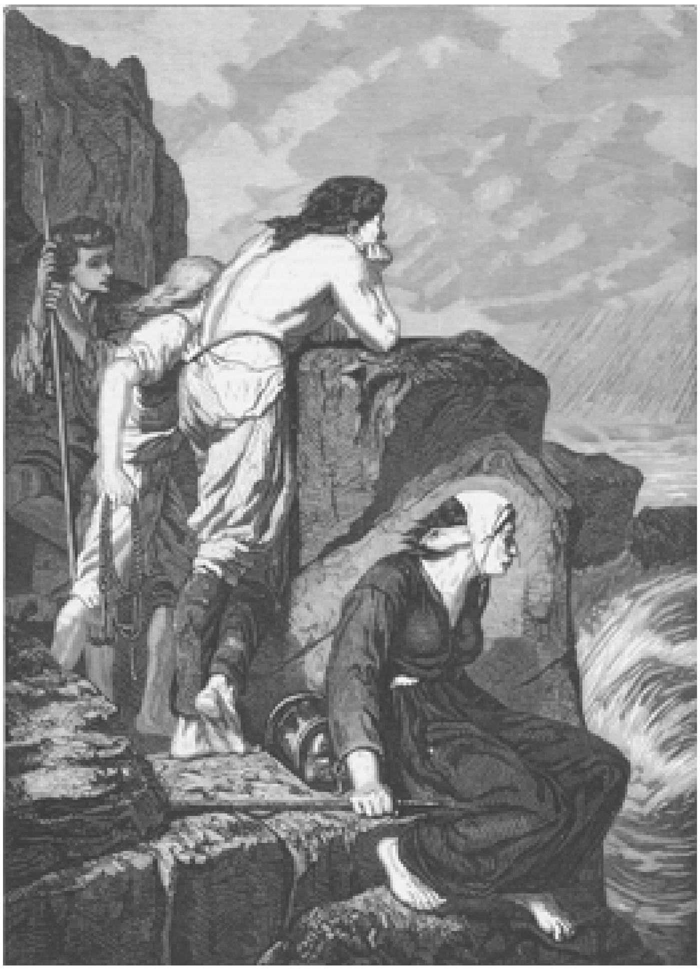

DE STRANDROOVERS, NAAR E.V. LUMINAIS.

Toen de zon den volgenden morgen het gebergte bescheen, was de brug des duivels gereed.

Weldra bevond de schout zich op den weg van Goschenen; hij kwam om te zien of de duivel zijne belofte nagekomen was. Hij zag de brug, die hem doelmatig toescheen, en aan de overzijde Satan, op een steen gezeten en het loon van zijn nachtelijken arbeid afwachtende.

'Gij ziet dat ik mijn woord houd,' riep Satan.

‘En ik eveneens.’ antwoordde de schout.

‘Wel hoe, mijn waarde Curtius,’ hernam de duivel verwonderd; ‘zoudt gij besloten zijn u

voor het heil uwer onderhoorigen op te offeren?'

'Niet geheel en al.' antwoordde de schout, voor de brug een zak neêrleggende, dien hij op zijn schouder gedragen had en welken hij begon los te maken.

'Wat doet gij?' vroeg Satan nieuwsgierig.

Op hetzelfde oogenblik sprong een hond, met een aschschop aan den staart gebonden, uit den zak, en liep huilende de brug over en Satan voorbij.

'Ziedaar uwe ziel, heer duivel; loop haar na, Sire!'

Satan was woedend; hij had op de ziel van een mensch gerekend en moest zich thans met die van een hond tevreden stellen. Het was om er dubbel duivelsch om te worden. Hij hield zich echter goed en trachtte de zaak als eene grap op te nemen zoolang de schout babij was, maar nauwelijks had deze den rug gekeerd, of Satan begon met handen en voeten te werken om de brug te vernielen; deze was echter zóó sterk gemaakt, dat er geen bewegen aan was, zoodat hij nagels en tanden stomp gewerkt had alvorens ook maar een enkelen steen los te woelen.

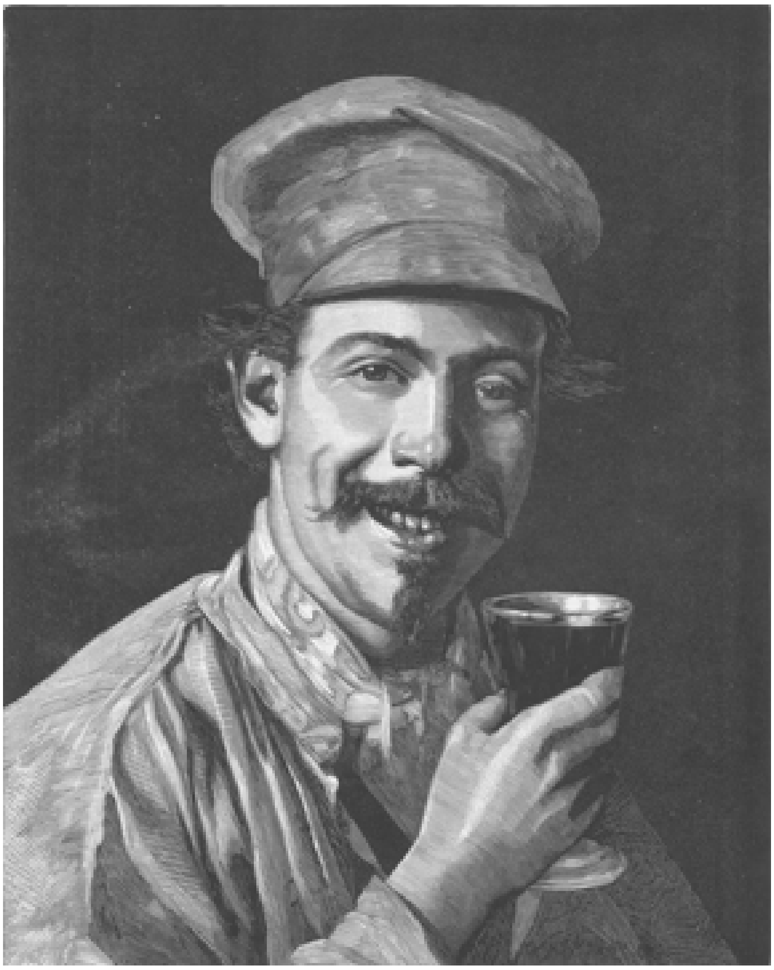

OP UWE GEZONDHEID! NAAR HENRY G. PLUMB.

'Ik was een dwaas!' sprak Satan bij zich zelven, en toen hij zich dit zelfverwijt toegevoegd had, stak hij de handen in de zakken en volgde, langs alle zijden om zich heen ziende den loop van den stroom. Hij had echter zijne wraakplannen niet opgegeven. Wat hij met de

oogen zocht, was een bruikbare rots, om haar op den berg te voeren, die de vallei beheerscht, en haar van eene hoogte van duizend voet te doen neêrstorten op de brug, welke de schout van Goschenen hem ontfutseld had.

Hij had nog geen drie mijlen afgelegd, toen hij gevonden had wat hij zocht.

Het was eene prachtige rots, groot en dik als een domtoren. Satan rukte haar uit den grond, even gemakkelijk als een kind een raap uit den akker trekt, laadde haar op den rug, en het voetpad bestijgend, dat naar de kruin des bergs voert, begon hij een vroolijk deuntje te neuriën, uit blijdschap over het lange gezicht, dat de schout zou zetten, wanneer hij den volgenden morgen de brug vernield zou zien.

Toen hij ongeveer eene mijl afgelegd had, meende hij op de brug een grooten toevloed van volk te bespeuren; hij zette den rotsblok op den grond, klauterde naar boven, en op den top gekomen, onderscheidde hij duidelijk de geestelijkheid van Goschenen, met het kruis voorop gedragen en de banieren ontplooid, die het werk kwam zegenen en de brug des duivels aan God toewijden.

Satan begreep thans, dat er voor hem niets meer te doen was; treurig gestemd ging hij den berg af, en eene arme, afgematte koe ontmoetende, greep hij haar bij de horens en wierp haar in den afgrond.

De schout van Goschenen vernam nooit iets meer van den duivelschen bouwmeester; doch de eerste maal, dat hij in zijne lade schommelde, brandde hij zich deerlijk de vingers; de goudklomp was weêr in een kool vuur veranderd.

De brug had nooit iets van den storm, het water of de sneeuwvallen te lijden: sedert vijf eeuwen wordt zij gebruikt, zonder ooit bouwvallig te zijn geworden.

Pauzin Johanna.

Nog eene fabel waarmeê het protestantism geruimen tijd geschermd heeft, even als met Galileï en andere historische figuren, ofschoon het bewezen is dat de laatste nooit te Rome mishandeld werd of in een vunzig hol, maar wel in een aangenaam paleis verbleef en de Kerk niet datgene bekrachtigde wat de inkwisitie oplegde; ofschoon het meer dan voldoende moet bewezen zijn dat de geschiedenis van pauzin Johanna eene fabel is - en niets meer.

Een boek van Emmanuël Rhoïdis, door een onbekende uit het grieksch in het fransch vertaald, heeft in de laatste jaren en nu ook in België, die fabel weêr opgegraven. In onzen tijd nu de haat tegen de Kerk alles inspant wat in zijn vermogen is, hoopt men ook met dit vertelsel, nog eenige lichtgeloovige menschen te verblinden en het Pausdom, dat de bron is van zooveel grootheid in de wereld, in een valsch daglicht te stellen.

Overigens Rhoïdis zelf heeft, door een brief en op een geeselend artikel van den heer Barbey d'Aurevilly, verklaard dat hij zeer verwonderd was geweest, zooveel waarde te zien hechten aan een roman, dien hij een *péché de jeunesse* noemde. Indien de vertaler en de uitgever een oogenblik het werk van den afgevallen Doellinger geraadpleegd hadden, zij zouden zich aan die uitgaaf niet hebben gewaagd; doch neen! hoe dikwijls ook weêrlegd, zal die fabel altijd op nieuw verschijnen, omdat alle wapen, welkdanig ook, den vijand van Rome goed is.

Volgens men beweert zou die pauzin ruim twee jaren den pauselijken Stoel bezet hebben. En wanneer? Tusschen Leo IV en Benediktus III in. Welnu, het is gemakkelijk na te gaan dat de eerste den 17 Juli 855 stierf en dat Benediktus III den 1 September

855 tot den pauselijken Stoel verheven werd. Er was dus tusschen den dood van den eerste en het verheffen van den tweeden een tijdverloop van een en een halve maand of juister gezegd van vier en veertig dagen.

Er is dus letterlijk geen plaats voor een anderen Paus of Pauzin, die, volgens de fabel, twee jaren en eenige maanden zou hebben geregeerd.

Vele kronijkschrijvers hebben zich met die Pauzin bezig gehouden; doch niemand levert rechtstreeksche bewijzen en deze copiëert gene, zelfs copieert men gedurig eene print, uit Keulen voortkomstig, waarop die zoogezegde pauzin staat afgebeeld, de tiaar op het hoofd en met haren bastaard in den arm, even als men den heiligen Paus Pius IX af beeldde versierd met de insignias der vrijmetselarij. Het eerste gelijk het laatste was eene leugen; doch het laatste zal gelijk het eerste nog dikwijls opgehaald worden, en hoe ouder het wordt hoe dikwijler tot *bewijs* moeten dienen.

Wat is er gemakkelijker dan het maken van eene print, en het protestantism heeft dit wapen in vroeger tijd zoo ruimschoots gebezigd als de pen. Een bewijs nogtans dat die print niet van een tijdgenoot voortkomt en geene historische waarde heeft, is, dat de figuur eene tiaar, eene driedubbele kroon draagt: welnu, de Pausen droegen slechts ééne kroon tot Nicolaas II, die den pauselijken Stoel bezette van 1058 tot 1061. Zelfs wordt dit tijdstip door velen betwist en stellen sommige schrijvers Bonifacius VIII.

Hoe het zij, eerst in de 14e eeuw, onder Cle mens V bestond de driedubbele kroon. Hoe kon er de gewaande pauzin Johanna dan in de 9^e^ eeuw meê versierd zijn? Men ziet het, als historisch document heeft die teekening niet de minste waarde en geen ernstig geschiedschrijver of lezer zou ze als zoodanig durven inroepen.

Voor de eerste maal werd van die dwaasheid gesproken in het begin der 11^e^ eeuw, en de oorsprong van dezelve is een beeldje geweest, voorstellende eene priesteres, ten offer tredende, voorafgegaan door een kind. Onder dit beeldje las men Pap. Pat. Pat. P.P.P.

De ernstige oudheidkundigen lazen in de drie letters eenvoudiglijk *propria pecunia posuit;* een persoon Pap. Pat., Pat. had, zegt Lelièvre, op eigen kosten dit beeld opgericht; doch Engelusius vond daarop iets anders uit: *papa, pater patrum, peperit papissa papellum.* Dat klonk beter dan de eerste uitlegging in den mond der boozen. Marianus Scotus, die in de 11e eeuw in Schot land en Duitschland leefde, spreekt inderdaad van dit onderhavig geval, doch hij weet niets te bevestigen; ook spreekt hij van geen schandalen of wat dan ook, en voegt er bij *ut asseritur,* terwijl hij zoo weinig beslagen is in de datums dat hij zelfs het jaar van het overlijden van Leo IV verkeerdelijk opgeeft.

In 1559 werd de kronijk van Scotus voor de eerste maal te Bazel, door een calvinist gedrukt, en deze liet, om aan het gezegde allen schijn van leugen te ontnemen, de woorden *ut asseritur* weg. Het is en blijft echter eene onomstootbare waarheid, dat de pauselijke troon niet langer vacant bleef dan vier-en- veertig dagen en dat er tusschen Leo IV en Benediktus III geen ander Paus optrad.

Hincmar, zegt Charles Buet, zond als bisschop van Reims, gezanten naar Leo IV, en deze vernamen op reis zijne dood, en toen zij in de heilige stad aankwamen, was Benediktus III reeds op den troon; en zouden dan, vraagt diezelfde schrijver, niemand van alle de tijdgenooten, zouden de ketters van die dagen, en zij waren talrijk, van dit zonderling feit geen gewag hebben gemaakt tegen de Kerk? Welnu, niemand spreekt ervan, en het is slechts twee honderd jaar nadien dat men met die ‘men zegt’ optreedt!

Alle andere punten, zoowel van de voortkomst uit Athene, waar de Pauzin zou gestudeerd hebben en waar te dien tijde geene scholen bestonden, als van haren dood, werden met dag en datum weêrlegd en alleen de booze en blinde kwaadwilligheid houdt dien laster nog staande.

't Zijn trouwens niet alleen katholieken, die de fabel hebben weêrlegd, 't zijn ook protestanten en onder deze de protestantsche domine Blondel, eindelijk de wijsgeer Bayle en de geleerde Leibnitz. Bayle zegt hoog en luid, dat de oude schriften, die van deze fabel gewagen op niets degelijks berusten, dat de latere vervalscht zijn, onder ander die van Sigebert van Gembloux, hetgeen door den beroemden Mireus, kanunnik der kathedraal van Antwerpen, bevestigd wordt.

Het is klaar als de zon bewezen, dat de zoogezegde pauzin Johanna nooit heeft bestaan, dat zij niet heeft kunnen bestaan, noch in de 9^{e} eeuw noch later, gezien de opvolging der Pauzen, en zelfs dat er nooit, ten welken tijde ook, eene vrouw op den pauselijken troon heeft plaats genomen. Hoe jammer, niet waar, moderne filosofen, dat dit triviaal vertelsel u andermaal uit de hand geslagen wordt!

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.
(Vervolg.)

De verrassing.

Zoo Florus Halvenaar nog hoop gekoesterd had door en na het vertrek van Herman van Strijen het hart der jonkvrouw van Duivenvoorde te veroveren, de poging, die hij daartoe nog aanwendde en die voor zijn eigenliefde eene zoo grievende nederlaag was, had hem geleerd, dat er langs dien weg niets meer te doen viel. Moest hij dus voor goed het verkrijgen van haar *hart* opgeven, toch gaf hij de hoop niet op haar *hand* te verwerven, 'tgeen hem evenzeer voldoende toescheen, daar hij het een niet onafscheidelijk van het ander achtte, te meer daar 's jonkvrouws hand ook hare schatten in zijn bezit moest brengen.

De weg tot eene vreedzame verovering was hem afgesneden; hij peinsde dus op middelen om langs andere paden zijn doel te bereiken; geen andere uitweg bleef hem over dan eene poging te wagen de jonkvrouw door geweld in zijne macht te krijgen. Het gunstige tijdstip daartoe scheen weldra te zullen aanbreken: in Holland was het vuur der hoeksche en kabeljauwsche twisten met nieuwe woede ontbrand; de edelen stonden weêr de steden, deze laatste de edelen vijandig tegenover; graaf Albrecht die tot heden de Hoekschen min of meer beschermd had, begon neiging te betoon en, daartoe door de begaafde Aleide van Poelgeest, die de voornaamste plaats aan zijn hof en in zijn hart bekleedde, aangezet, even als zijn krankzinnige broeder Willem V gedaan had, de Kabeljauwschen de hand boven het hoofd te houden, en hij zou het waarschijnlijk niet ongaarne gezien hebben indien zijn voormalige vrienden, de edelen, een weinig in hun aanzien en hunne macht gefnuikt werden, al achtte hij het tijdstip nog niet gekomen zich openlijk tot hunne vijanden te verklaren.

De toestand was intusschen genoegzaam gewijzigd om zich met voordeel als partijhoofd te kunnen opwerpen, zoodat Florus Halvenaar in den zomer van 1391. weêr naar het hart van Holland trok met het dubbele doel in de dienst der steden buit

en eer te verwerven en, als hij den tijd daartoe gekomen achtte, aan het hoofd zijner gewapenden een aanslag - niet meer op het hart der jonkvrouw van Duivenvoorde - maar op den hoogen burcht van Strijen te ondernemen. Gelukte deze dan kon hij naar de omstandigheden zulks meêbrachten òf den hoogen burcht blijven bezetten òf wel, met de jonkvrouw als gevangene naar elders trekken en den vader goedschiks of kwaadschiks dwingen zijne toestemming tot het huwelijk te geven, al ware het slechts om de eer zijner dochter te redden.

Wij vinden Halvenaar in den achtermiddag van den 26 September 1391 op zijn slot te Gilze terug, sedert ongeveer twee maanden door hem verlaten. Eene woeste bende van allerlei slach van volk maar allen duchtig gewapend met goedendags, strijdbijlen, lansen, zwaarden, hand- en voetbogen, enkelen zelfs voorzien van maliënkolders, harnassen, helmkappen en schilden, is gedeeltelijk op het voorplein, gedeeltelijk in de zalen van den burcht gelegerd en vult de lucht met dolle krijgszangen. In de halle of ridderzaal bevindt zich

Florus Halvenaar, omringd van een tiental zwaar gewapende ridders en edelknapen, fortuinzoekers gelijk hij, en die door beloften van rijken buit uit Holland hierheen gelokt zijn. Eerst dien eigen voormiddag is hij langs een anderen weg dan die over Oosterhout liep, op het slot aangekomen en het plan is beraamd om nog dien nacht een aanslag op den burcht van Strijen te beproeven.

Florus Halvenaar was vol hoop; eene mislukking was schier ondenkbaar: zijn gevaarlijkste tegenstander, de eenige dien hij te duchten had, Herman van Strijen, bevond zich verre, terwijl Willem van Duivenvoorde - hij wist zulks - nog altijd afwezig was. Op dat oogenblik stapte hij met haastige schreden de zaal op en neêr: met ongeduld verbeidde hij de terugkomst van zijn spion, dien morgen onder de vermomming van een minstreel naar het slot van Strijen afgezonden, ten einde de gelegenheid en de middelen van verdediging van den burcht te bespieden.

's Ridders ongeduld zou niet lang meer op de proef gesteld worden, want een poos later trad een man in den blauwen lijfrok en de roode kap op het hoofd, de minstreel, dien wij in het woonvertrek der jonkvrouw Van Duivenvoorde ontmoetten, de zaal binnen.

‘Wat nieuws brengt gij ons van uw tocht?’ vroeg ridder Florus Halvenaar haastig, zoodra hij den spion in het oog kreeg.

‘Uitmuntend nieuws, heer ridder, de burcht is van gouden en zilveren voorwerpen en andere kostbaarheden rijk voorzien,’ antwoordde de spion zich vroolijk de handen wrijvende. Alle aanwezigen traden met belangstelling naderbij en vernamen met blij gejuich de gedane mededeeling.

‘Dat gaat mij niet aan,’ riep Florus Halvenaar ongeduldig; ‘ik wil weten hoe het met de verdediging van het slot gesteld is.’

‘Met uw verlof, heer ridder,’ hervatte de spion scherp, ‘wat ik daar zeide gaat *ons* in de eerste plaats aan. Hoop op buit heeft ons hierheen gelokt en de belangstelling waarmede deze edele ridders naar mijne mededeeling luisteren, bewijst, dat de zaak hen wel degelijk aangaat.’

Een goedkeurend gemompel ging onder de aanwezigen op, en Florus Halvenaar, ter wille van zijne helpers zijn ongeduld ontveinzende, hernam:

‘Ik wist het, edele wapenmakkers, welk een heerlijken buit Duivenvoorde's burchtslot bevat, doch alvorens dien buit onder ons bereik te hebben, is het noodzakelijk het slot te veroveren; daarom behoorde ik eerst te weten, of ons de verovering mogelijk zal zijn.’

‘Florus Halvenaar heeft gelijk,’ sprak daarop een uit den hoop; ‘deel ons daarom uw wedervaren meê, Renier.’

‘Volgaarne,’ antwoordde deze laatste, ‘en dit te liever daar mijne tijdingen van den vroolijksten aard zijn. Ik erken dat het slot van Strijen een geducht nest is, dat niet alleen een overval, maar even zeer een geregeld beleg zou kunnen weêrstaan, zoo het slechts van eene voldoende bezetting voorzien was. Gelukkig voor ons ontbreekt die geheel en al. Buiten de jonkvrouw, eenige dienstmaagden, den stalknecht, den valkenier en nog een paar andere bedienden, bestaat de geheele bezetting uit vier man, die er droomerig genoeg uitzien, en naar ik geloof liever bij een pot bier in de keuken zitten dan om bij nacht en ontijd en de transen te bewaken. Het is waar, ik vergat nog den goeden portier, een braven sukkel, die minstens zeventig lentes telt en ter nauwernood meer zijn wapen, den sleutel, weet te hanteeren.

Waarlijk, de geheele bemanning van den burcht schijnt er toe uitgekozen om een nachtelijken overval te doen gelukken.'

He mededeeling van den spion veroorzaakte de levendigste genoegdoening, doch Florus Halvenaar achtte zich nog niet genoegzaam op de hoogte der zaak en vroeg opnieuw:

'Heeft men op het slot geen vermoeden van 'tgeen er gebeuren kan?'

'Niet het minst,' antwoordde de spion, 'de jonkvrouw was zóó gerust, dat zij op mijne bede bevel gaf, mij den burcht van onder tot beneden te laten zien, en de onnoozele valkenier, die mij rondleidde, deelde mij zonder de minste aarzeling de geheele mrichting van het slot mede en was kinderlijk genoeg om te vertellen, dat de burcht zoo goed als van alle middelen tot verdediging ontbloot was. 'Gelukkig, dat we een rustigen tijd beleven,' voegde hij er bij, en ik wachtte mij natuurlijk wel hem hierin tegen te spreken. Oosterhout, dat ik bij mijne heenreis aandeed, had evenmin het minste vermoeden van 't bezoek dat dezen nacht het burchtslot zal gebracht worden, en toen ik bij enkele poorters naar u vernam, gaf men mij ten antwoord, dat gij naar Holland of naar den duivel waart vertrokken.'

Het laatste gezegde werd met algemeen gelach begroet, en te vroolijker maakte men zich, daar men met reden op een welgeslaagden tocht en, bovenal, op een rijken buit rekende.

De avond was reeds gevallen toen Florus Halvenaar zich met zijn schaar in beweging zetteen den tocht aanvaardde door de sombere bosschen en de zwijgende heide naar den hoogen burcht van Strijen, op twee uren afstands van zijn slot gelegen. Geen gunstiger oogenblik had men voor een nachtelijken overval kunnen uitkiezen; geene ster tintelde aan het uitspansel, donkere wolken bedekten den hemel, en het huilen van den stormwind verdoofde zelfs het geluid der voetstappen van ruiters en voetknechten. Vol hoop en moed zette de gewapende bende zich in beweging, want al was men besloten ter wille van den rijken buit eene uiterste kans te wagen, toch streelde haar het vooruitzicht zonder strijd en bloedvergieten het slot te zullen machtig worden'

Zwijgend zette de welgewapende bende, driehonderd man sterk, den tocht voort door den duisteren nacht. Voorop reed ridder Florus Halvenaar en aan zijne zijde, als gidsen, de gewezen valkenier van het slot Van Strijen en Reinier, de minstreel; daarop volgde een drom geharnaste ruiters, dan een lange rij boogschutters en eindelijk een dertigtal lieden met bijlen gewapend, om hout te kappen tot het vervaardigen van vlotten, ten einde de slotgracht over te steken. Enkele voertuigen, met ladders en zware werktuigen geladen, vormden de achterhoede.

Alles ging naar wensch; op de uitgestrekte heide werd men geen levende ziel gewaar en slechts aan den zoom van het bosch, dat men te negen uur van den avond bereikte, ontmoette men een laten wandelaar, die, van gevaar onbewust, in den muil van den leeuw liep. Door Halvenaars lieden aangehouden en ondervraagd, verklaarde de gevangene niet het minst van eenigen aanslag te weten; hetzelfde was het geval met het naburige Oosterhout, waar alles volkomen rustig was.

Intusschen hield de bende halt in het bosch, van waar men in tien minuten tijds het slot kon bereiken. Terwijl de gewezen valkenier uitgezonden werd om te zien of alles zich op het kasteel in rust bevond, werden in het bosch zelve de noodige maatregelen genomen voor het geval dat men onverhoopt op tegenstand mocht stuiten; spoedig echter kreeg men de overtuiging dat de meeste dier voorzorgsmaatregelen onnoodig zouden zijn, want de teruggekeerde spion deelde mede, dat op en rond het slot alles in diepe rust was, dat geen enkele wachter op de transen was te zien en

slechts een enkel licht brandde in het vertrek, waar de jonkvrouw gewoonlijk haar verblijf hield.

Alles ging dus naaf wensch; in der haast werden thans eenige boomstammen geveld en gedeeltelijk op de medegevoerde wagens, gedeeltelijk op de schouders der manschappen, tot aan den uitgang van het bosch, op een paar boogscheuten afstands van het slot gedragen. Het was tien uur geworden en zelfs het licht in de woonkamer der jonkvrouw was uitgedoofd; op den burcht lagen allen blijkbaar in diepe rust gedompeld, want niets stoorde de stilte van het late avonduur, niets dan de huilende wind, die echter een welkome bondgenoot voor de aanvallers was, daar hij het geluid der krakende voetstappen overstemde.

Hoe trilde aller hart, niet van vrees, maar van blijde verwachting op den buit die hun niet meer ontgaan kon. Florus Halvenaar vooral voelde zijn boezem zwellen van een dubbel genot: de gedachte aan een glansrijke toekomst en voldane wraakzucht. Binnen eenige minuten zou hij meester zijn van den prachtigen burcht en van haar, de jonkvrouw, die hem beleedigd en afgewezen had als een dorperen knecht, maar die thans in zijne macht zou zijn met al hare schatten, met de onmetelijke bezittingen der Van Duivenvoorde's. terwijl geene macht ter wereld haar meer aan zijne handen zou kunnen ontrukken. Zóó werd zijne heb- en wraakzucht tevens gestreeld. En de machtige burcht lag voor hem, somber en zwijgend, zijn hooge transen in de lucht verheffend - eene weerlooze prooi voor zijne woeste soldaten. Eene korte inspanning nog en kasteel, jonkvrouw en erfenis waren hem.

‘De vlotten vooruit en te water gelaten!’ klonk het gebiedende woord van Florus Halvenaar, en een oogenblik later zette een veertigtal manschappen zich in beweging, hunne schouders beladen onder de vracht van het zware houtwerk. Vijf minuten nadien lagen twee stevige vlotten in de gracht, gereed om op een teeken van den aanvoerder naar de overzijde gestuurd te worden.

Sluipend naderde thans eveneens een ander gedeelte der bende, post vattend tegenover de opgehaalde valbrug, terwijl de overigen zich onledig hielden met het vervaardigen van nog meerdere vlotten.

‘Twintig manschappen met de ladders op het eene vlot en den muur beklommen; twintig andere de valbrug neêrgelaten!’ beval de ridder.

Bijna op hetzelfde oogenblik vernam men van een der torens een doordringend geluid, op de vleugelen van den storm voortgedragen.

‘Wat is dat?’ vroeg Florus Halvenaar, meer verwonderd dan verschrikt opziende.

‘Het gekras van een nachtuil, welke die gevloekte torens bewoont,’ antwoordde de gewezen valkenier.

Inderdaad een oogenblik later hoorde men uiets meer dan het huilen van den wind en het onbestemde gedruisch der aanrukkende aanvallers. In het slot bleef het donker als te voren.

‘Vooruit mannen, niet geaarzeld!’ klonk weêr 's ridders bevel.

De vlotten werden bestegen; weldra waren ze opgevuld met lieden, deels met speren en zwaarden, deels met zware bijlen gewapend; dit laatste gold van de gezellen, die in last hadden de valbrug neêr te laten en de poort open te rammeien. Bij den heerschenden storm staken de krijgslieden schier zonder gerucht te maken de breede gracht over; alles bleef in duisternis gehuld, maar Halvenaars scherpe blik zag zijne lieden den slotmuur naderen, dien bereiken en de ladders vasthechten tegen den hoogen wal. Een kreet van vreugde, die als overwinningskreet kon gelden, ontsnapte zijn borst: de machtige burcht was hem!

Dan hoor, nogmaals trilde het gekras des nachtuils van het slot, eene seconde later gevolgd door eene geweldige ontploffing en het jammerlijk gekerm van talrijke gewonden. Zonder dat men iemand bespeurde op de gaanderijen van den hoogen trans, stortten geweldige rotsblokken naar beneden, op de hoofden der krijgslieden, op de beide vlotten, kantelend onder den ontzettenden last, en de gewonde en half verpletterde soldaten medeslepende naar den zwarten afgrond. Hier en daar verscheen nog een hoofd boven het bewogen water, maar de hagelbui van steenen die op de rotsblokken volgde, verpletterde alles wat nog leven had.

De verrassing was dus mislukt, de snood e toeleg verijdeld. Met woede in het hart zag Florus Halvenaar van den rand der gracht de zijnen vallen en hopeloos verzinken in het donkere water, zonder dat hij eene poging kon aanwenden hen ter hulp te snellen. Veertig der zijnen hadden in één oogwenk den dood gevonden; een wraakkreet ontvlood zijn mond, en dreigend balde hij de vuist tegen de zwarte en verraderlijke muren. Maar spoedig zou hij genoeg met zich zelven te doen krijgen, want een volgend oogenblik slingerden de vogelaars, die dreigend hunne houten en ijzeren monden, ter zijde van de valbrug, uit de schietgaten der zijtorens staken, snorrende kogels onder den dichten drom der aanranders, gevolgd door een regen van

scherpgepunte pijlen, zoodat opnieuw tal van manschappen kermend ter aarde stortten. Er was geen oogenblik tijd te verliezen en ijlings gaf de aanvoerder het sein tot den terugtocht.

De lezer is ongetwijfeld verlangend te weten, hoe een zoo welberaamd plan kon uitgelekt en verraden zijn; om dit te verklaren moeten wij deze geschiedenis eenigszins hooger opvoeren.

Koen, de gewezen jager van den ridder van Strijen en sedert eenige maanden zijn slotbewaarder, had de belofte, zijn meester afgelegd om te waken over de veiligheid der jonkvrouw Van Duivenvoorde, niet vergeten. Hoewel zijne onadelijke geboorte hem niet veroorloofde veel op den hoogen burcht van Strijen te verkeeren, waakte hij niettemin met een nauwlettendheid over al 't geen de belangen der jonkvrouw betrof, als een vader voor zijn kind slechts doen kan, en sloeg hij in de eerste plaats de minste bewegingen gaande van Florus Halvenaar, wiens inzichten en plannen hij voortdurend verdacht hield. Toen deze naar Holland vertrok, was dit eene werkelijke verlichting voor den nauwlettend en slotbewaarder, maar om op alles voorbereid te zijn, had hij een vertrouwde, die in de nabijheid van het kasteel te Gilze woonde, last gegeven hem onmiddellijk tijding te doen geworden, wanneer Halvenaar mocht terugkeeren.

Reeds vroeg in den morgen van den gedenkwaardigen dag des aanslags ontving de gewezen jager bericht, dat Florus Halvenaar in zijn slot teruggekeerd was en met hem een talrijke bende gewapenden van verdacht voorkomen. Onmiddellijk ging hij, vermomd, in persoon op verkenning uit, won de noodige inlichtingen in en zag weldra een persoon, als minstreel gekleed, het kasteel verlaten; dit moest natuurlijk zijn argwaan opwekken, en den minstreel ongemerkt volgende, zag hij hem na een langen tocht van twee uren, het hooge slot van Strijen betreden. Verborgen in het struikgewas nabij het kasteel wachtte hij den terugkeer des minstreels af en het was daar, dat hij diens onvoorzichtigen uitroep hoorde. Thans wist de trouwe dienaar genoeg; zijn vermoeden was zekerheid geworden: de onridderlijke Florus Halvenaar zou met zijne wapenknechten den burcht trachten te overvallen. De jonkvrouw Van Duivenvoorde werd gewaarschuwd, en in der haast en in alle stilte bracht de gewezen jager een veertigtal onverschrokken gewaperden in het slot, hoofdzakelijk bijeen gebracht uit de trouwe poorters van Oosterhout, terwijl hij een der zijnen in het bosch stelde, die de aanranders omtrent den loop der zaak gerust moest stellen en zoodoende tot meer vermetelheid aansporen. Koen zelf had zich niet binnen het slot van Strijen begeven, daar zijn tegenwoordigheid elders wellicht meer noodzakelijk kon zijn.

Wij hebben boven gezien op welke onzachte wijze de vermetele aanranders uit hun zoeten droom werden opgeschrikt en hoe ze ijlings terugtrokken voor de kogels en het verder werpgeschut der kloeke bezetting. Was de aanslag verraden, het plan tot vermeestering van het slot schenen ze echter niet opgegeven te hebben, want weldra vernamen de verdedigers een woest getier, dat al nader en nader rukte, vergezeld van het geklop van hamers en bijlen, het sjouwen van zware vrachten en het geklikklak van wapenen. Toen zag men van de gaanderijen op nieuw zwarte massa's zich bewegen, hoorde men een geplons in het water en bij den spookachtigen gloed der brandende pekkransen, die naar beneden werden geworpen, ontwaarde men tal van vlotten, met vastberaden krijgslieden bemand, langzaam den ringmuur naderen. Weêr kliefden pijlen de lucht, nogmaals stortten steenen en rotsblokken naar beneden, wederom klonk het gekerm der gekwetsten, maar ditmaal waren de

belegeraars beter op hunne hoede, en terwijl de manschappen, aan den rand der gracht geschaard, uit hand- en voetbogen pijlen afzonden tegen ieder die het waagde het hoofd boven of tusschen de kanteelen van den ringmuur te steken, roeiden de vlotten al dichter en dichter aan, meer en meer de wallen bedreigend.

'Strijen! Strijen!' klonk de wapenkreet van de gaanderijen des ringmuurs, maar donderend werd die kreet overstemd door het uit tweehonderd monden aangeheven: 'Halvenaar! Halvenaar!' En de vreeselijke nachtelijke strijd woedde voort in al zijne, hevigheid; tal van aanvallers vonden den dood in het holle water of onder de pijlen der belegerden, maar ook van deze laatsten, die zich nu en dan wel bloot moesten geven, wilden ze een goed mikpunt kiezen voor hunne bogen en ander werpgeschut, zonk menigeen stervend in elkander, zoo dat het kleine hoopje op eene onrustbarende wijze gedund werd.

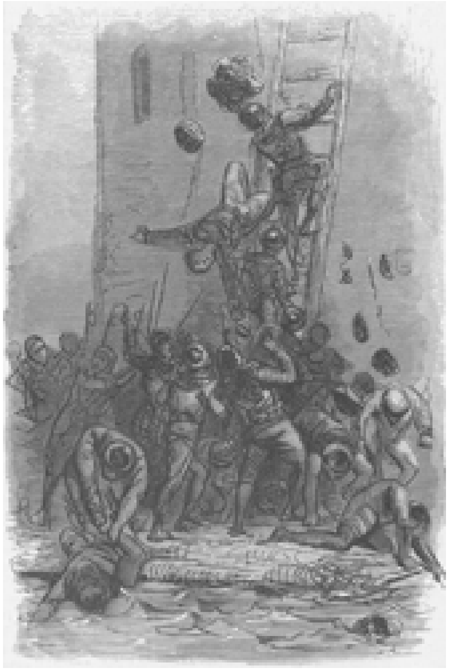

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Zonder dat men iemand bespeurde op de gaanderijen van den hoogen trans, stortten geweldige rotsblokken naar beneden.

Toch hielden de verdedigers dapper vol; werd hier of daar eene ladder tegen den burchtwal opgericht, dan rolde donderend een gansche rotsblok omlaag, alles verpletterend of medeslepend wat hij in zijne vaart raakte, zoo dat de bestormers met den vloek op de lippen, deerlijk gekneusd, op het vlot te recht kwamen, of spartelend worstelden tegen het donkere water der gracht dat hen naar den afgrond trok.

Immer voort woedde de strijd; doch eensklaps doet zich een ontzettend gekraak hooren, een geweldige plof volgt en - de belegeraars heffen luide zegekreten aan, die als een doodsaankondiging weêrgalmen in de ooren der kloeke verdedigers. De valbrug, welks armen bezweken onder de bijlslagen der aanranders, heeft zich met een donderenden slag gesloten en de juichende belegeraars stormen met onweêrstaanbaren drang over den opgeruimden slagboom en beuken met dolle woede de kranke poort.

De laatste hoop der verdedigers is vervlogen, want al werpen ze pijlen en steenen neêr op de hoofden dergenen, die de poort rammeien, - nu de belegeraars vasten grond onder de voeten hebben, wordt de ledige plaats telkens door anderen ingenomen en beukt men voort met onverpoosde slagen.

Reeds kraakt en splintert het houtwerk; enkele minuten nog en de stroom der aanvallers zal zich als een bergstroom uitstorten over den kranken burcht en.... Maar 'Strijen! Strijen!' dondert het nogmaals, doch ditmaal niet *in,* maar *buiten* het slot, en als door een onzichtbare hand getroffen, storten tal van aanranders langs de gracht, op de brug, aan de poort neder. 'Strijen! Strijen!' galmt het weder en uit de duisternis doemt eene bende op, aan welks hoofd zich een man bevindt, wiens bliksemende strijdbijl alles ter neder velt, wat hij op zijn weg ontmoet.

Vreeselijk worden de gelederen der belegeraars gedund, ontzettend maait de dood in hunne rijen, links en rechts zien zij hunne wapenbroeders vallen, tot de overblijvenden een wilde schrik aangrijpt en zij zich voortspoeden ter vlucht, hunne wapenen, hunne gevallen makkers, hunne eer in den steek latende.

Knarsetandend van spijt en woede ziet Florus Halvenaar hoe de overwinning hem ontsnapt, en daarmede het slot en de rijke erfgename; van nabij bedreigd, is hij wel genoodzaakt, om het lijf te redden, den stroom der vluchtelingen te volgen en zich in het bosch in veiligheid te stellen. En nòg mocht hij van geluk spreken, want als een wonder ontsnapte hij den dreigenden dood, die twee derden der zijnen in zijne kille omarming omvat hield. Met Florus Halvenaar zagen geen honderd krijgers het slot te Gilze weder.

Den morgen na de geweldige nachtelijke worsteling dankte de jonkvrouw van Duivenvoorde met diep geroerde stemme den onversaagden Koen voor hare redding en voor het beleid, waarmede hij, na eerst den burcht van kloeke verdedigers voorzien te hebben, door zijn onverhoedschen aanval de bedreigde veste ontzet en de aanranders verpletterd had.

'Welk loon verlangt gij, brave gezel, voor zulke diensten, die eens ridders waardig?' vroeg zij bewogen.

'Een enkele dienst slechts, edele jonkvrouw,' antwoordde Koen: 'de laatste bekentenis van een stervende te vernemen.'

'Wat bedoelt gij?' stamelde de jonkvrouw verbleek end.

'Zoo gij mij volgen wilt, zult gij alles vernemen.'

De jonkvrouw volgde haren redder, die haar in een der vertrekken van het slot voerde, waar een man, op een matras uitgestrekt, met den dood lag te worstelen. Zij herkende hem: het was haar gewezen valkenier en deze, door Koen voorbereid, legde rouwmoedig en met afgebroken woorden een kort verhaal af van Halvenaars verraad - waarvan hij de medeplichtige was geweest - en van de middelen die aangewend waren om Herman van Strijen aan de ontrouw der jonkvrouw te doen gelooven en alzoo tot het verlaten van het land te nopen.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 31]

De overstrooming van Szegedin.

In weerwil van alle vorderingen der wetenschap, vooral in de laatste jaren op elk gebied gemaakt, in spijt van het menschelijk vernuft, dat de krachten der natuur als in een band omsluit en ze leidt volgens zijn wil, blijft het evenwel waar, dat, waar die krachten onbeperkt, onbeteugeld optreden, alle pogingen van menschelijke kracht en genie machteloos worden. Niet veel is er noodig om den band te verbreken, welke die natuurkrachten in toom houdt, en zijn deze eenmaal bevrijd van den boei die haar knelde, dan is haar geweld zoo groot, dat enkele uren dikwijls voldoende zijn om het gebied dat zij beheerschen van aanschijn te doen veranderen.

Kan er een treffender tooneel van vrede en rust bestaan, dan het zien van eene rivier, in Nederland, in het schoone jaargetijde? Zacht en kalm glijdt de stroom door de breede bedding voort; schepen en vlotten volgen haren loop en geen rimpel plooit den waterspiegel; slechts de klepperende wielen der stoomboot beroeren voor een oogenblik het effen watervlak. Hier en ginds verheft zich een zandplaat, door het zonlicht verzilverd, uit de bedding op, en aan den oever neemt het rundvee een bad in het verkoelende water, en staart het oog van den toeschouwer op het malsche groen der weiden, tot de dicht begroeide dijk het vergezicht sluit. - Maar de winter komt, en met hem de hevige noordwesterstormen; de plaats van vrede en rust verandert in een tooneel van woeste kracht en onstuimig geweld. De kalme vloed wordt een bruisende stroom, die, gezwollen door de smeltende sneeuw van de bergen en door stormen opgezweept, te vergeefs een uitweg zoekt; maar door dezelfde stormen en de zeegaten gekeerd buiten zijne oevers treedt en den omtrek in een zee herschept. Over de welige weilanden rollen de machtige golven aan, beuken den voet van den dijk die ons beschermt, en het dreunen van den bodem herinnert ons aan de nietigheid onzer kracht tegenover die der natuur.

GEZICHT OP SZEGEDIN NA DE OVERSTROOMING.

Ziedaar een natuurtooneel, dat Nederland zijnen bewoners schier iederen winter te aanschouwen geeft; de laatste jaren vooral hebben weder menige droevige ondervinding daaromtrent opgeleverd; zeldzaam echter zijn de gevallen dat de geheele Europeesche geschiedenis melding had te maken van eene waterramp, die zulke vreeselijke gevolgen na zich sleepte als de overstrooming der tweede stad van Hongarië, het rampzalige Szegedin.

De stad ligt op den rechteroever van de Theiss, een zijrivier van den Donau; zij was een der welvarendste steden van geheel Oostenrijk-Hongarië en telde 70.000 inwoners. Bijna elk jaar dreigden de overstroomingen dezer rivier de stad en tegen het einde van maart 1876 moest de bevolking eveneens het water voet voor voet het terrein betwisten; toen echter met gunstiger gevolg dan ditmaal. De ramp van dit jaar is, zoo men zegt, te wijten aan het vroeg ingevallen lenteweêr, dat de sneeuw op de bergen te snel smelten, en de Theiss buiten zijne oevers deed treden. In de tweede helft van februari begon de vreeselijke vijand, het immer wassende

water, een dreigende houding aan te nemen. Men had echter meer met hem te kampen gehad en ook dit jaar, zoo dacht men, zouden kracht, moed en volharding hem weder de wijk doen nemen. Vele burgers en vooral eene afdeeling militairen, werkten met bovenmenschelijke inspanning aan de herstelling der bestaande dijken, terwijl anderen in een wijden cirkel de stad met nieuwe beschuttingen omgaven. Ontzaglijk waren die werken, in betrekkelijk korten tijd tot stand gebracht. Maar steeds rukte de vijand naderbij, elke dag schonk hem nieuwe krachten om de zwakke wallen te beuken, zoo even door de verdedigers van stad en land tegen hem opgeworpen. Den 8 maart braken de buitendijken door, waardoor het gevaar niet weinig vergroot werd. Den volgenden dag daagden echter nieuwe werkkrachten op: honderden arbeiders uit de naburige steden, die de uitgeputte soldaten en burgers de behulpzame hand kwamen bieden. - Weder ging men met nieuwen moea aan het werk.

Het was intusschen een wanhopende strijd geworden; een geweldige storm zweepte de golven op, die bres op bres sloegen in den tweeden dijk en ook dezen eindelijk deden bezwijken. Menigeen der kloeke verdedigers schoot er het leven bij in. Nu bleef nog eene enkele beschutting; nog gaf men den moed niet verloren, maar hoopte zelfs gedurende een paar dagen de stad voor de verschrikkelijke ramp te behoeden. In de stad zelve heerschte de grootste schrik, die de inwoners als verlamde; op den dijk echter bleef elk zijn plicht getrouw tot het laatste toe; nauwelijks sloegen de golven een gat in den aarden wal of het werd weder gevuld en, de zwakke plaats sterker gemaakt dan te voren; de nacht van den 11^{en} op den 12^{en} maart bracht een nieuwen storm met zich mede, een ontzettende orkaan die de golven over den dijk heen en de bewakers van hunne posten joeg. Nu baatten geen menschelijke krachten meer. Onder het loeien van den storm bezweek de laatste beschutting der rampzalige stad; soldaten en werklieden voelden den bodem onder hunne voeten wegzinken, en wie niet in allerijl vluchten kon, vond den dood in den kokenden stroom, die zich in dolle vaart naar alle kanten te gelijk op de stad wierp.

Het was nacht, een stikduistere nacht, toen het verschrikkelijke ongeluk plaats greep, dat zich niet beschrijven laat. De hoop, die men een paar dagen op het behoud der dijken gekoesterd had, had de inwoners doen verzuimen maatregelen voor de mogelijke ramp te nemen, en nu stortte zich eensklaps, nog vóór de enkele bewakers van den dijk wien het gelukt was te ontkomen, het bericht konden brengen, de vloed bulderend en loeiend door de straten, sleepte alles mede wat hij in zijn vaart ontmoette, wierp donderend huizen neder en begraafde honderden inwoners onder hunne puinen.

De lucht was zwart en bewolkt, hoewel het volle maan was; echter bood in de eerste verwarring het gaslicht nog eenige hulp aan de ongelukkigen die zich zochten te redden, en met hunne dierbaren, met have en goed beladen, tegen de golven worstelden om een hooger gelegen gedeelte der stad te bereiken. Eensklaps ging er echter een hartverscheurend gejammer door de geheele stad op en overstemde alle klachten en hulpgeroep. Als door een tooverslag waren plotseling alle gaspitten door de geheele stad uitgedoofd. Het water had de gasfabriek overstelpt, en hulde als om de ramp nog te vergrooten, geheel de stad in de diepste duisternis.

Thans zag men hier en daar booten over de golven roeien met fakkels voorzien, die menigen ongelukkige aan een stelligen dood trachtten te ontrukken, maar de woedende storm blaasde de fakkels uit en belemmerde de redding der drenkelingen. Het was als of alle natuurkrachten tot den ondergang der stad hadden saamgezworen.

Er voeren echter ook nog andere bootjes rond; in het stikdonker gleden deze voorzichtig vlak langs de huizen; nu en dan verraadde een straal van den even geopenden dievenlantaarn voor een oogenblik hunne tegenwoordigheid, maar terstond was alles weder duister. Geen ramp kan zoo ontzettend, geen toestand zoo verschrikkelijk wezen of er zijn afschuwelijke wezens te vinden, die er hun voordeel uit zoeken te trekken. Zelfs bij de verschrikkelijke ramp van Szegedin trof men lieden aan, die de drijvende lijken plunderden, de verlaten huizen binnenslopen en er zich toeëigenden wat van hunne gading was. Den volgenden dag toen een strenge militaire wacht de stad bewaakte, werden verscheidene dezer dieven op heeterdaad betrapt en doodgeschoten.

De lang voorziene en toch onverwachte doorbraak had de bewoners der stad als zinneloos van schrik gemaakt. Zoo redde men met groot gevaar eene oude vrouw, die zich door het water zag meêslepen; de krachten der ongelukkige waren uitgeput; zij hield echter haar voorschoot zorgvuldig bijeen waarin zij een last torste, die hare krachten verre te boven ging. Toen men haar in een boot had opgenomen, bleek het dat de schat, dien zij zoo zorgvuldig bewaarde en die haar bijna het leven gekost had, uit zes groote ijzeren gewichten bestond, welke de vrouw in hare verwarring, als het kostbaarste wat zij bezat, had meêgenomen.

Op andere plaatsen zag men de hartverscheurendste tooneelen plaats grijpen. Onder aan een boom van nauwelijks een paar ellen hoog, hielden eene net gekleede dame en twee kinderen, wier boot was omgeslagen, zich vastgeklemd. De moeder had het eene kind, een vijfjarig knaapke, in de armen, terwijl een medelijdende schipper die hooger zijn toevlucht gezocht had het andere kind, een driejarig dochterke, in zijne armen hield. Reeds sedert twee uur verkeerden de ongelukkigen in dezen toestand terwijl hun het water tot aan de borst stond.

'Zijt gij koud, Otto?' vroeg de moeder.

'Ja, moeder, maar wees niet bang, ik zal niet sterven,' antwoordde de knaap.

Nogmaals vroeg de moeder:

'Otto, hebt gij het niet erg koud?'

'Ja, moeder, erg koud.'

Een doodelijke angst maakte zich van de moeder meester, die uit alle macht om hulp riep. Op hare ten derde male tot het kind gerichte vraag ontving zij geen antwoord; het knaapke was van angst en koude gestorven. Zinneloos van smart drukte de moeder het lijkje in hare armen en zag naar boven hoe haar thans eenig overgebleven lieveling het maakte. Op hetzelfde oogenblik wierp een allerhevigste rukwind den schipper met zijn kostbaren last uit den boom in de woedende golven; de moeder wilde ten minste haar kind nog redden, maar de baren sleepten haar mede en met de grootste moeite werd zij zelve door een voorbij varende boot gered.

Toen keizer Frans Jozef de ongelukkige stad bezocht naderde hem eene bleeke, uitgeteerde vrouw, die hem een papier overreikte. Het was de moeder, die hare kinderen in hare armen en onder hare oogen had zien omkomen; zij was de weduwe van een officier, die het laatste op den doorgebroken dijk had stand gehouden en een slachtoffer van zijn plicht geworden was.

In alle voornaamste steden van Europa zijn giften voor de ongelukkige streken ingezameld, en behalve de menschenlevens en al de gevolgen aan hun verlies verbonden, is de ramp thans voor een groot gedeelte verholpen en in de onmiddellijke behoeften der inwoners voorzien. Reeds heeft men de handen aan het werk geslagen tot heropbouw der verwoeste stad; de dijken zijn hersteld en groote stoom molens,

uit Engeland aan gevoerd, bezig om het uitgestrekte meer leeg te pompen; tegen het einde van mei hoopt men met den heropbouw der stad te kunnen beginnen.

Even als grootmoeder!

Van de kindsheid sprekende, heeft Lafontaine gezegd: 'die leeftijd is zonder medelijden.'

Hoe zeer vindt die waarheid hier hare bevestiging!

Zie hier een meisje voor wie grootmoeder zich altijd zoo liefderijk, zoo vriendelijk en zoo toegevend betoond heeft. Wat heeft zij ai niet door hare tusschenkomst bewerkt! Wanneer de vader knorde, wanneer eenig kleedingstuk of speelgoed hare begeerte had opgewekt, wanneer de lieve zonneschijn meer uitlokte tot het inslaan van den weg naar het vrije veld dan tot dien van naar de school, is het altijd grootmoeder geweest tot wie men zijne toevlucht neemt, en grootmoeder weet met haar fijnen takt alles te plooien en te verkrijgen. O! in die gevallen zijn het dan liefkozingen en dankbetuigingen zonder einde.

Maar zie nu eens hoeveel eerbied dat ondankbare kind hare grootmoeder toedraagt: niet zoodra heeft deze den rug gekeerd, of zij begint den spot te drijven met hare hooge jaren, hare gebreken, haren moeielijken en slependen gang. Wetende dat grootmoeder nog wel een uur zal uitblijven, heeft Trinette haren kanten muts opgezet, haar rok en haar gebloemd jak aangetrokken en schept er een boos vermaak in de trekken van de oude vrouw door het verdraaien van haar aangezicht na te bootsen; op de kruk steunende sloft zij als grootmoeder met een onzekeren en slependen stap door het vertrek.

Het ondeugende kind heeft hare boeken op den grond geworpen om zich met dat berispelijke spel bezig te houden, en als zij morgen op school straf krijgt, dewijl zij hare les niet kent, zal zij zich bij grootmoeder daarover komen beklagen. Dit is slecht, niet waar? en de dikke kat, de lieveling en getrouwe gezel van de goede oude vrouw, schijnt er even als wij zich kwaad om te maken. Zie maar eens hoe strak zij naar Trinette opziet; zij schijnt daarmeê hare afkeuring te willen doen blijken van de ongepaste lacherij waarvan hare meesteres het voorwerp is. Ach! kon zij maar spreken! het zou geruimen tijd uit zijn met de goedheden, welke grootmoeder voor haar kleinkind heeft en deze blijkbaar onwaardig is.

De herberg in het bosch.

Bij het zien van dat schoone tafereel stelt men zich dadelijk een aantal vragen: Wie zijn die sierlijk gekleed de ruiters? Waarheen zouden zij gaan? Trekken zij uit ten strijde, of zijn zij op de jacht van hun gezelschap afgedwaald? En wij laten onzen geest duizende gissingen vormen omtrent de gedachte die den schilder bij de uitvoering van zijn werk geleid heeft.

Welaan! wat zullen wij ons dan voorstellen?

Voor ons zijn die op vurige paarden zittende ruiters, vreedzame edellieden, die de zon en de schoone natuur uit hun gothisch kasteel gelokt hebben en die in het bosch het frissche lommer zijn komen zoeken. Want, behalve het ridderzwaard, dat aan hunne zijde hangt, hebben zij uiets krijgshaftigs in hunne kleeding, en kunnen wij derhalve niet veronderstellen dat zij ten oorlog gaan, en even min ter jacht, want hunne rijke kleeding komt slecht met dat vermaak overeen.

Zij maken dus slechts eene bekoorlijke wandeling, terwijl zij zonder bepaald doel den min of meer hobbeligen weg door het groote bosch volgen, hetwelk zich in de nabijheid van hun kasteel uitstrekt. Bij de herberg komende, die er zoo aantrekkelijk uitziet, houden onze edellieden even stil om zich door een dronk te verfrisschen, en de herbergier, met hun bezoek ten hoogste vereerd, haast zich hun den fijnsten wijn aan te bieden, die zijn kelder oplevert.

Meissonier heeft die gedachte, zoo eenvoudig in zich zelve, met zijn schitterend talent meesterlijk op het doek weten weêr te geven.

De steenkool en de mijnen.

Wij deelden onlangs eene kleine legende uit het Walenland meê, betrekkelijk het vinden der steenkoollagen - eene stof, welke in den aanvang slechts zeer weinig gebruikt werd en die eindelijk een der groote beweegkrachten in ons bestaan geworden is; zelfs is het verbruik der steenkool zóó veelvuldig geworden, dat de geleerden sedert lang de vraag hebben opgeworpen, of de hoeveel heid voorhanden wel zóó groot is dat men met het verbruik, in de verhouding van tegenwoordig, immer zal kunnen blijven voortgaan.

De wetenschap stelt ons gerust, en ofschoon wij geen onbepaald vertrouwen in de wetenschap hebben, zullen wij ditmaal in hare berekeningen maar berusten en zeggen: die dan leeft, die dan zorgt!

Te dezer gelegenheid willen wij een nader woord zeggen over een deel der geschiedenis van deze belangrijke brandstof.

Reeds sinds onheugelijke tijden is de steenkool in China bekend. De Chinezen, die ze in overvloed schijnen te bezitten, hielden zich echter weinig met de exploitatie bezig en gebruikten de kool die zij op enkele voeten diepte vonden, bij het bakken van hun porcelein. Ook zegt men dat zij er reeds zeer vroeg de gas uit trokken ter verlichting en verwarming, doch dit schijnen slechts op zich zelf staande pogingen te zijn geweest; althans eerst door fransche en engelsche tusschenkomst heeft de gasberciding eenigen omvang in China gekregen.

In zake van nijverheid blijven de Chinezen altijd Chinezen. Laten wij ze dus achter hunnen steenen muur en hunne waaiers, en gaan we naar de Grieken en Romeinen. De schrijvers der eersten spreken bepaaldelijk van de steenkool; zij zeggen dat de smeden er zich van bedienden en zij, die zich met het smelten van brons en koper tot vervaardiging van standbeelden bezig hielden.

Overigens was de consumptie van steenkool gering even als bij de Romeinen, die, zoo als wij boven reeds zeiden, uitgestrekte waterwerken door steenkoollagen heen aanlegden. Zij hadden overvloed van hout en beschouwden de steenkool hoogstens als een koolachtige, bitumineuse steen.

In de middeleeuwen dezelfde minachting ten opzichte van de steenkool. Uit sommige steden werd zij zelfs verbannen. Onder Hendrik III, koning van Frankrijk, werden de hoefsmeden met geldboete en gevangenis bedreigd, zoo zij steenkool gebruikten. Eveneens was het te Londen; ook daar meoht langen tijd slechts hout verbrand worden. Zulks moet bijna ongeloofelijk voorkomen, te meer daar het eene stellige waarheid is, dat reeds in de 10^{e} eeuw een aantal mijnen in Frankrijk bekend was en sommige zelfs geëxploiteerd alhoewel allengs verlaten werden.

In de 18^{e} eeuw begon er voor de steenkool een betere dageraad aan te breken. Zelfs kreeg zij toegang in Parijs en Londen, voornamelijk ten gevolge van de toenemende duurte van het hout. De Akademiën van wetenschappen en die van geneeskunde werden geraadpleegd en wat waarlijk niet altijd geschiedt, er kwam een gunstig antwoord. Het volk wilde evenwel zoo spoedig zijne vooroordeelen niet laten varen; het schreef de steenkool duizend denkbeeldige gebreken toe: zij verpestte de lucht, maakte het linnen in de kas geel, deed borstkwalen ontstaan en ontnam de schoonheid aan het menschelijk aangezicht.

Thans zijn wij een eeuw verder, en hoe is het nu met de steenkolen gelegen? Milliarden ponden steenkolen worden overal, rechts en links, in alle landen verbruikt; maar die getallen zouden nimmer zulk eene hoogte bereikt hebben, zoo de stoommachine niet uitgevonden ware; deze heeft haar bestaan te danken aan het genie van drie voorname werktuigkundigen: Watt, Savery en Newcomen.

Eene aanleiding tol hunne uitvinding vonden deze mannen in de overstroomde mijnen van Wallis en Newcastle in Engeland. Men had alle middelen uitgeput om de mijnen van het water te bevrijden, maar geen pomp was hier toe in staat, welke kracht men ook aanwendde. Watt, die reeds lang over den stoom en zijne werking had nagedacht, geloofde dat deze door zijne spanning op het water zou drukken en het doen rijzen. Hij maakt dus eene machine en bracht er met zijne vrienden gedurig nieuwe verbeteringen aan; weldra werkte de stoom op een zuiger, dien hij in beweging bracht als bij een gewone pomp, en stelde vervolgens den stang in verbinding met dien van de pomp, die in de mijn geplaatst was.

Nu was een gewichtig voordeel behaald; men had het middel om de mijnen van het water te ontdoen en de werkzaamheden geregeld voort te zetten; in zeer korten tijd had men dan ook eene aanzienlijke hoeveelheid steenkool uit den schoot der aarde te voorschijn gebracht. Ongelukkig deed zich nu eene moeielijkheid op, die zich ook wel vroeger, doch in veel mindere mate had doen gevoelen. De kool moest vervoerd worden en wel met weinig kosten, want zij was zwaar en van betrekkelijk geringe waarde. Ook moest men haar zoo ver mogelijk zien te brengen, om het gebruik er van te vermeerderen.

Reeds ten tijde van koningin Elisabeth kende men in Engeland houten spoorwegen. Zij waren overgebracht door mijnwerkers, die de koningin uit Duitschland had ontboden: deze spoorwegen hadden het gebrek dat zij groote onkosten na zich sleepten, want in hoogstens zes jaar tijds was het hout verteerd.

Op hellende wegen had dit plaats in nog veel korter tijd. Deze spoorwegen werden gebruikt tot omstreeks het jaar 1767, toen een toevallige omstandigheid aanleiding gaf tot hot leggen van ijzeren rails. Het ijzer was in dien tijd zoo goedkoop, dat verscheidene industrieëelen, wijl zij hunne onkosten niet goed konden maken, hunne fabrieken sloten. Zekere Reynolds gaf echter den moed niet op en dacht op nieuwe uitvindingen om ijzer te kunnen gebruiken.

Hij begon met gegoten ijzeren bruggen te maken, en legde er een over de beek, die voorbij zijne fabriek stroomde en eene over de Wear bij Sunderland. Voorts goot hij ijzeren staven en maakte die op de strekhouten der houten wegen vast, zoodat zij een spoor vormden. Deze sporen werden gedurig verbeterd en weldra bij alle kolenmijnen gebruikt. Eerst werden zij in het hout uitgehold, daarop door randsporen vervangen; later werden de sporen vlak gemaakt en de binnenste kanten der wielen met een rand voorzien.

Uit de vlakke spoorstaven ontstonden de hooge, zoo als wij ze thans op onze spoorwegen zien, en die tengevolge hadden dat een paard den last kon trekken, waarvoor men vroeger tien paarden noodig had. Van gegoten ijzer kwam men op gesmeed; maar nu had men wel veel in trekkracht gewonnen, maar weinig in snelheid.

Kapitein Trevithik, een bekwaam ingenieur, was de eerste, die op de gedachte kwam de stoomwerktuigen, die reeds veel verbeterd waren, ten dienste van het transport te gebruiken. Hij vervaardigde er een in den vorm van een wagen, die een trein van 200 centenaars en verscheidene personen voorttrok en 2 geogr. mijlen van $1^{3/4}$ uur aflegde; zijne uitvinding vond evenwel niet veel bijval.

Velen meenden dat het beter zou zijn stilstaande stoomwerktuigen te gebruiken, die de treinen van station tot station met koorden, die over een trommel liepen, zouden voorttrekken, ongeveer gelijk het thans met den stoomploeg geschiedt. Stephenson maakte echter met zijn stoomwagen in 1814 een einde aan de verdeeldheid; hij bracht eene geregelde gemeenschap tot stand tusschen Stockton en Darlington, welke weg dus de eerste en oudste der spoorwegen is. 'Ik houd het er voor,' zeide Stephenson eens tot een zijner vrienden, 'dat gij - ik zal het niet beleven - nog eens den dag zult zien aanbreken dat de spoorwegen alle andere wegen zullen verdringen en het groote gemeenschapsmiddel zijn voor vorst en onderdaan. De tijd zal komen dat men goedkoop er met den trein dan te voet reizen kan.'

Stephenson mocht het wèl beleven, want nog voor zijn dood hoorde men het spoorfluitje in een aantal streken van Engeland.

Wij herhalen het, zonder de steenkool zou die groote uitvinding niet tot stand zijn gebracht. Doch wat al gevaren en zweet wordt er vereischt om die kostbare stof uit den diepen en donkeren schoot der aarde op te halen!

Over het algemeen kan men het werk der mijnwerkers als volgt samenvatten:

Het leven der mijnwerkers is zeker niet benijdenswaardig; toch zijn zij, wat zeer opmerkenswaardig is, doorgaans tevreden in hun lot en verrichten hunne moeielijke werkzaamheden met een iever en volharding, die niet genoeg geroemd kunnen worden. Zij zijn een schaar van wakkere, onversaagde mannen, die zonder morren ieder gevaar onder de oogen zien; zij strijden jaar in jaar uit tegen een aantal vijanden, die te geduchter zijn, wijl zij zich verborgen houden en soms te voorschijn treden uit openingen die de bijl maakt.

Niet alzoo de goudzoeker in Californië en Australië; zoo deze den dood trotseert, hij doet het om goud te verzamelen, dat zijne hebzucht moet voldoen, maar waarvoor werkt en zwoegt de mijnwerker? Voor een sober stuk broods, om zich en zijn huisgezin te voeden. Nooit, hij weet het vooruit, zal zijn arbeid hem schatten opleveren, en dien arbeid zal hij moeten volhouden, tot hij gekromd gaat onder den last der jaren.

De gevaren, die de mijnwerkers voortdurend bedreigen, zijn niet als gering te beschouwen; daarbij zijn zij talrijk. Vooreerst ontstaan zij, wanneer men gedwongen is harden steengrond door kruit te doen springen; vervolgens bij gastontploffingen, instortingen, overstroomingen, brand en bij vele andere ongelukken, die zich ieder oogenblik kunnen voordoen.

Meestentijds brengen de mijnwerkers 12 uren achtereenvolgens in de mijn door. Des morgens ten 6 ure bevinden zij zich in de nabijheid van den put en stappen in den bak of kooi, die hen naar beneden zal voeren. De bak, van dikke balken en planken vervaardigd, is vastgemaakt aan een kabel, die door een stoomwerktuig wordt af- of opgewonden. Langs de wanden van den put zitten balken, tusschen welke de bak afdaalt. Zoo de kabel breken mocht, zijn daarom de mijnwerkers niet verloren. In dit geval springt onmiddellijk een veer los, die door den kabel opgehouden was, en werkt op twee stalen puntige stangen, die in de balken tegen den putwand grijpen en zich vastklemmen.

De mijnwerkers hangen dus in den put en kunnen gemakkelijk gered worden. Dit behendig mecanisme is sedert jaren aan de bakken aangebracht, en zeker zijn er een aantal menschenlevens door gered. Wanneer de bak den bodem der mijn heeft bereikt, verlaten de mannen dien en keeren zij, die sedert den vorigen avond 6 uur gearbeid hebben, er mede naar boven. Binnen weinige oogenblikken zijn de mijnwerkers door de mijn verspreid, en is ieder aan den gewonen arbeid.

Op eene andere wijze worden de paarden in de mijn afgelaten. Men hangt ze in een net van leêren riemen, dat aan den kabel wordt vastgemaakt. De dieren maken niet de minste beweging; zij zijn als verstijfd door angst en schrik; als zij beneden gekomen zijn, hebben zij geruimen tijd noodig om tot zich zelven te komen. Maar is die toestand van bewusteloosheid - als men het zoo noemen mag - voorbij, dan zijn de dieren spoedig thuis.

De gelijkmatige temperatuur, die er altijd heerscht, werkt gunstig op hen; na een kort verblijf in hun nieuwe woonplaats zijn zij dik en vet en lang en glanzig van haar geworden. Daarbij worden zij niet tot zwaren arbeid gedoemd; de kool, die de mijnwerker uitgehakt heeft, wordt in een wagen geworpen, en dezen moet het paard naar de opening van den put trekken, van waar de kolen in een ijzeren bak door de stoommachine naar boven worden getrokken. Overal in de mijn liggen rails, waardoor den paarden het trekken wordt vergemakkelijkt.

Wanneer de put geboord is tot op een paar ellen in de koollaag, neemt het uitkappen der kool een aanvang. De mijnwerkers gaan nu in alle richtingen voort en vormen gangen, waarvan het gewelf een tamelijk dikke koollaag is. Zoo zich gevaarlijke verschijnselen voordoen, wordt het gewelf met dikke, steenen pilaren ondersteund en soms ook een steenen muur tegen de koolwanden gemetseld. Nadat men alzoo de laag op de hoogte van den gang naar alle richtingen heeft doorboord, begint men den put te verdiepen, graaft vervolgens op nieuw gangen, tevens zorgende een genoegzaam dikke zoldering te laten: zoo gaat men gedurig al dieper gravende voort. Soms ontdekt men een snel doorzijpelen van water het gewone teeken van een naburige wel of een nabijzijnd onderaardsch meer. Dan moeten onmiddellijk de opzichters het terrein opnemen, en zoo zij van het gevaar overtuigd zijn, het door het metselen van dikke muren of andere middelen trachten te voorkomen.

EVEN ALS GROOTMOEDER, NAAR H. SCULESINGER.

De kolen, buiten de mijn gekomen zijnde, worden op hoopen geworpen, waar vrouwen en kinderen zich er mede gaan bezig houden. Hun werk bestaat in het zuiveren der kool van steen, aarde en andere stoffen en het breken der groote stukken; ook moeten zij de fijne kool wasschen, om ze te ontdoen van ijzererts, die ze dikwerf bevat. Daarna wordt de kool gemeten en vervoerd.

Het vervoeren der steenkool heeft tot de grootste uitvinding des nieuweren tijds geleid, namelijk tot die van den spoorwagen, zoo als het exploiteren der mijnen tot die van de stoommachine.

Bij die algemeene beschouwingen willen wij er eenige bijvoegen, door den redacteur van ons tijdschrift geschreven over het leven der mijnwerkers te Luik zelve. Ziehier hoe hij zich uitdrukt:

‘Volg mij naar dien weerbarstigen, heuveligen grond, waaraan men niet dan met levensgevaar elk stukje brood ontwoekeren kan - volg mij naar de nijvere, naar het onder en boven den grond woelende Luik. waar de zending der vrouw - dus ook het familieleven - evenzeer miskend wordt. 't Is inderdaad of dáár voor de vrouw van den mijnwerker de zon des Kristendoms nooit heeft geschenen, en men nog in de tijden leefde, toen ze, als aan den grond gekluisterd en met deze slechts één uitmakende, verhanseld werd.

DE HERBERG IN HET BOSCH, NAAR MEISSOMER.

‘En dat gebeurt in de dichterlijkste landstreek van België! Dat gebeurt in een land, waar het Kristendom vroegtijdig de schitterendste verkondigers had; waar de vrijheid en de burgerlijke ontvoogding reeds eeuwen herwaarts in de costuymen geschreven stonden; ieder burger voor eeuwen zeggen kon: ‘arm man is koning in zijn huis,’ waar, in feodale tijden, de edele vrouwe van Maklere de Hemricourt bewees, dat zij,

in afwezigheid des echtgenoots, de meesteresse, de souvereine, de heilige band van het familieleve

bleef! Dat gebeurt kortom, op den grond, die niets zonder levensgevaar afgeeft en waar de man, als hij den ganschen dag in de diepte der aarde tegen den dood geworsteld heeft, des avonds in een huiselijken kring, zich ten minste in het troostwoord zijner vrouw en den lach van zijn kind zou moeten kunnen verheugen.

‘Slavin is de vrouw, en slavin in den vollen zin des woords.

‘Het geringe dagloon dwingt den man dat wezen, even als zijne kinderen, achter zich, in den diepen schoot der aarde, te slepen. Zij is eene slavin voor hem, welke zijne winsten vermeerdert, maar welke weinig of geenen invloed op zijn hart heeft; welke als moeder weinig of geenen invloed op de kinderen uitoefent. Zij is ook als het ware gevormd om te werken.

‘Ziet haar: zij is sterk gebouwd, ineengedrongen; de spierkracht is ontwikkeld; alle tengerheid, alle slankheid, al het bevallige der vrouw verdwijnt; hare trekken zijn grof, hare taal heeft die melodij. der vrouwentaal eigen, verloren; haar gang is, in de jeugd, nog vlug, levendig - doch nu is er iets in hare bewegingen, welke aan de losheid, aan de zorgeloosheid van den matroos doet denken. Zelfs het vrouwelijk kleedsel heeft zij onder het werk afgelegd, om des te vrijer in hare beweging te zijn, en 't is zeker dat dit kleedsel ook invloed op haren aard en zeden heeft.

‘Honderde voeten onder de oppervlakte van den grond, waarop wij ademen, in eene eeuwige duisternis, waarin soms enkel de veiligheidslamp van den mijnwerker tegen de glinsterend zwarte wanden glimpt - daar werd zij, 't moge dan ook eene uitzondering zijn, daar werd zij geboren; daar waar zij in later tijd zal kruipen en slaven in den akeligen nacht, opdat boven op de aarde, niet voor haar, maar voor hare natuurgenooten, voor ons, het weldoende licht van welvaart, weelde, vooruitgang, beschaving, onuitbluschbaar gloeien zou.

‘Een stuk ruw, zwart lijnwaad was het eerste omwindsel van het schreiende wicht; 't zal ook, wie weet! het doodkleed zijn. Moederliefde heeft het dochterke weinig of niet genoten; want on middellijk na hare geboorte zong zij het miserielied van 't leven in de armen eener vreemde, en even zoo groeide zij op, gelijk de wingert in het wilde, kronkelend langs den grond of de rotspunten, zonder dat eene weldoende warmte zijne teêre ranken en bloesems koestert.

‘Onderwijs heeft ze weinig of niet bekomen; de tijd ontbreekt daartoe, want ook hier hebben de vreesselijke woorden geklonken: ‘neemt de kinderen!’ en slordig, afgesloofd, met gebruind gelaat, de haren wanordelijk neerhangende, op de bloote voeten, met de hot op den rug, welke met eenen band langs he voorhoofd werd vastgehouden - als moest reeds van de teêre jeugd de band der domheid het kleine hoof dje omsluiten - zonder kindervreugde of moederliefde, treedt zij nu reeds, met vasten stap de bergen op, of daalt van deze neêr, om erts te halen of te brengen. Soms staat het meisje stil, en ziet met een dommen blik naar den vreemden voorbijganger, of wel, met iets droefgeestigs in het oog, naar het spel van gelukkiger kinderen.

‘'s Avonds ziet zij hare moeder, haren vader - want ook de eerstgezegde werkt in de mijn, vooral wanneer de armoede het huisgezin prangt en het loon des vaders te gering is om in de levensbehoeften te voorzien; maar die ontmoeting kan weinig of geen uitwerksel op haar hart hebben. De winterzon koestert niet, noch doet bloemen ontluiken! Als zij de moeder des zondags ziet, dan is het schouwspel, hetwelk die arme losgelatene gevangene oplevert, overspannen in vroolijkheid, drinkend, en des noods boksend, juist niet geschikt om goede gevoelens in het hart der dochter op te wekken.

‘Nu is het kind twaalf of dertien jaar oud; haar tijd is gekomen.

‘'t Is een vroolijke, gedruismakende groep menschen, die welke daar den bergweg afdaalt en wier schel *patois* zich met het gelach vermengt. Zijn het, vraagt gij, altemaal mannen? Neen, 't zijn grootendeels vrouwen. Ook zij, welke wij, voor eenigen tijd den berg zagen op- en afklimmen, is onder haar. Nu draagt zij de blauwe lijnwaden broek, hemd en vest. Het hoofd is omwonden met een gekleurden doek, waarop zij straks het Iederen hoedje des mijnwerkers zal vastmaken; zij stapt los, luchtig, stout en gemeenzaam met de mannen over den bergweg heen - en recht naar den koolput.

‘Men daalt niet zonder huivering, op eene onmetelijke diepte, in den donkeren schoot der aarde. Men gevoelt dat men daar alleen - alleen is, en slechts een hooger Wezen ons kan behulpzaam zijn, wanneer het gevaar eens losbreken zal - dan, wanneer in den mysterieusen schoot der aarde, door dezen of genen ommekeer, de met zooveel geduld gewroete pijpen - want galerijen willen wij ze niet noemen - instorten; wanneer het lichtje dat den werker den weg wijst, gelijk de ster des hemels dit aan den zeeman doet, het bliksemende grauwvuur wordt; wanneer het water door die geheimzinnige riolen zijpelt, voortwroet en eindelijk put en galerijen overweldigt....

‘Er is mannenmoed noodig; men gevoelt daar dat de mensch klein, nietig wordt tegenover zulk onmeetlijk gevaar - en echter nadert zij op hare beurt den gapenden put en is even min als de man bevreesd; maar even als hij, naarmate men nadert, kalm, ingetogen. Nu is het oogenblik daar, en onder het maken van het kruisteeken en het murmelen der woorden: *o nó di père, di fils, di saint esprit,* verdwijnen vrouwen en mannen, door elkaêr gemengd, in de zwarte diepte.

‘Tot daar, in dien afgrond, moeten wij haar volgen, om al het vernederende, waaraan de vrouw onderworpen wordt, na te gaan; om zonder verdere redenering te doen gevoelen wat zij als huismoeder te beduiden heeft of zal hebben.

‘Zij werkt in *al vóne* (la veine): dat is, zij torscht, sleurt, rolt en trekt de koolbrokken voort, welke de mijnwerker, die de ader in hare kronkelende bochten volgt, liggende en kruipende loshakt. Zij ook werkt kruipend in dien eeuwigen nacht, flauw door den doodschen schijn der lamp verlicht; of wel zij wordt naast den ruwen mijnwerker soms in een gareel gespannen en op handen en voeten kruipend, sleurt zij den wagen voort, welke aan den ijzeren haak, op haren rug geplaatst, is vastgemaakt - en als dat wezen weêr, afzichtelijk zwart en afgesloofd, en en ook soms in hare eer bezoedeld, boven de oppervlakte des gronds verschijnt, heeft het 1 fr. 20 of ten hoogste 1 fr. 60 verdient.

‘Een uur later gereinigd en opgeschikt, en nu in haar eigen gewaad, vergeet die vrouw vaak, in dolle vreugde, hare armoede en oneer, en gaat op de groote feestdagen, met hare zusters de *botteressen,* te Luik, op de openbare plaatsen, haar eigenaardig *cramignon* zingen en dansen, slingeren, zwaaien en zwieren - en de grooten der aarde, die dit zien van de hoogte der balkons, houden niet op van te zeggen - misschien met overtuiging: ‘gelukkig volk!...’

Wanneer stort de dom van Keulen in?

De mensch bouwt niet voor de eeuwigheid. Van de beroemdste reuzenwerken der oudheid is nauwelijks een spoor, hoogstens hier en daar eene vormlooze ruïne overgebleven. Het machtige Babylon is verdwenen en niemand weet met juistheid de plaats aan te wijzen, waar het wereldberoemde Troje gestaan heeft. De vernielzucht

der menschen, en meer nog de alles vernielende tand des tijds hebben al die reuzenwerken en reuzen steden tot gruis vermalen.

Een der heerlijkste gedenkteekenen van de middeleeuwsche Kristelijke kunst is ongetwijfeld de vermaarde dom van Keulen, die nog heden alle moderne gebouwen en paleizen ver in de schaduw stelt. Na zes eeuwen is de bouw hervat volgens de plannen van den nederigen, maar grooten ontwerper der middeleeuwen, en nog is het indrukwekkende Godsgebouw niet voltooid, nog verheft zich het kruis van den laatsten toren niet in de lucht, of reeds hield zich de geleerde professor Heim, te Zurich, met de vraag onledig, wanneer de dom van Keulen zou instorten.

De bouw van den dom - verklaarde hij in eene vergadering van natuuronderzoekers - werd in 1246 begonnen. Het materieel werd geleverd door de steengroeven van het Zevengebergte, hoofdzakelijk den Drachenfels; uit de trachiet van dezen berg werd het Godsgebouw grootendeels opgetrokken, het bovendeel der torens en de nieuwere herstellingen uitgezonderd. Hoe schoon en duurzaam de steen van den Drachenfels op het eerste gezicht toeschijnt, toch verweert hij spoedig onder den invloed der dampkringslucht; hij wordt week, brokkelig en valt uit elkander. Bij de oudste deelen van den dom, vooral aan den voet van den zuidelijken toren, zijn de beelden en lijsten reeds zoover vernield, dat hunne profielen grootendeels in het geheel niet meer te onderscheiden zijn. Bij de levensgroote standbeelden is het hoofd in een vormeloozen bol veranderd, waaraan de gezichtsdeelen en de achterzijde niet meer te herkennen zijn. De groote vierkante steenen, die men uitgebroken heeft, springen na eenige slagen met een gewonen hamer tot kleine stukjes uit elkander, en de massa is inwendig groenachtig wit en vol geheel witte vlekken. De steenen veranderen na verloop van tijd èn onder den invloed der vochtigheid èn het koolzuur der lucht tot *aarde.* Dat niet slechts de oppervlakte verweert, maar ook het inwendige van het gesteente, is een zeer bedenkelijk verschijnsel. Wel heeft men de meest verweerde steenen der inwendige bekleeding weggenomen en er zandsteen voor in de plaats gebracht, maar de verweering moet even zeer doorgedrongen zijn in het binnenste der geweldige steunpilaren en de fondamenten.

Die verweering geschiedt hoofdzakelijk onder den invloed van het koolzuur, en dit ontbreekt niet in den bodem, waarin de fondamenten aangelegd zijn. Men kan er zich op verwachten - altijd volgens professor Heim - dat vóór het duizend jaar verder is, de catastrophe zal voorgevallen en het reuzengevaarte ingestort zijn.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)

Tweede afdeeling.
De jobstijding.

Wij springen ongeveer twee jaren in onze geschiedenis over, - twee jaren van lijden en strijden voor jonkvrouw Aleide, maar ook van hoop en stille verwachting. Sedert zij, daags na den aanslag van den onridderlijken Florus Halvenaar uit den stervenden mond van haar ontrouwen valkenier het snoode verraad vernam, waarvan de edele Herman van Strijen het slachtoffer geweest was, had zij wel veel getreurd over het vertrek des ridders, had zij een vloed van tranen gestort over het lijden dat *zijne* ziel

moest doorgrieven, - maar goed deed het haar toch te weten, dat zijn hart trouw was gebleven als het den ridder betaamt, en de zoete hope hield haar staande, dat hij terug mocht keeren uit het verre land en hare onschuld en hare trouw blijken zou, klaar als het zonlicht op vollen middag.

Die verwachting was niet het eenige wat haar troost en opbeuring verschafte in haar lot. Twee

schoone deugden stonden haar ter zijde als weldoende engelen, haar behoedende voor wanhoop, zelfs waar eene stem haar influisterde dat er geene hope meer bestond; haar opbeurende en steunende op haar levenspad, ook waar het liep langs eenzame wegen, met distelen en doornen bezet; die deugden waren hare godsvrucht en onuitputtelijke liefdadigheid. Wanneer de smart haar dreigde te overweldigen, begaf zij zich naar de slotkapel en knielde neder voor het beeld der Lieve Vrouwe, door haar zoo zorgzaam op gesierd met een kostbaar gewaad van fijn gouddraad en blinkende paarlen; dan stortte zij haar hart uit voor de zoete Moeder en bad voor den afwezigen vriend, Maria's machtige bescherming afsmeekende voor zijne wapenen in den Gode welgevalligen strijd tegen de ongeloovigen. Nooit keerde zij terug uit de slotkapel of zij had troost geput en moed, om het zware kruis haars levens te dragen en nog te hopen op de vervulling harer wenschen.

Niet minder troostrijk was de omgang met hare armen. Deze waren er zeker van in het slot van Strijen een meewarig hart te vinden en eene altijd gevulde hand tot verlichting hunner ellende, tot leniging hunner kwalen. Iederen morgen verzamelden de armen van den omtrek zich voor den hoogen burcht en zij behoefden niet te blijven staan vóór de breede slotpoort, - neen, telken dage liet de jonkvrouw hare armen binnen; zij liet hen nederzitten onder den welbeschutten omgang van het binnenplein, zij onderhield zich met hen op de minzaamste wijze, sprak woorden van troost en opbeuring en liet niemand ooit met ledige handen vertrekken. Geen wonder dat jonkvrouw Aleide in de gansche landstreek als een engel van goedheid en barmhartigheid vereerd werd; geen wonder ook dat hare liefdadigheid haar eene gemoedsrust en kalmte schonk, die haar benijd mocht worden door de gelukkigen der aarde.

Zoo bracht de jonkvrouw haar tijd door in het plegen van goede werken, het gebed en de zorg voor haars vaders huishouden, - droevig vaak, maar steeds vertrouwende op de machtige voorbede der zoete Moedermaagd en den terugkeer van den ridder haars harten.

Het slot van Strijen had intusschen eene merkwaardige verandering ondergaan. Zoodra heer Willem van Duivenvoorde het bericht ontvangen had van den aanslag op zijnen burcht gepleegd, had hij het hof van hertog Albrecht verlaten en was teruggekeerd tot zijne dochter. Door de ondervinding geleerd, wilde hij haar niet meer verlaten en had bovendien zijnen burcht op eene geduchte wijze versterkt en eene talrijke en vertrouwde bezetting ingenomen. Welgewapende manschappen bewaakten de tinnen der hooge torens en de gaanderijen der geduchte wallen, en zelfs des nachts bleef de wachter op de muren, den omtrek bespiedend met vorschend oog en gereed ridders en knapen op te roepen tot den dienst der wapenen.

De wapenkamer was ruim voorzien van alles wat het van nature reeds zoo sterke slot te zijner verdediging behoefde. De edelman had er slechts eene keus te doen onder de talrijke wichtige maliënkolders met of zonder borstplaten, wier stevig ineengevlochten ringen aan een geduchten stoot weerstand konden bieden; tal van harnassen, sommige van gepolijst staal, de nieuwste vinding, anderen van gebrand ijzer, konden de ridderlijke verdedigers bij belegering of overval duchtig te stade komen, even als de veelsoortige helmen, van welke sommige met edele metalen ingelegd waren. Tweesnijdende zwaarden, duchtige lansen, veerkrachtige hand- en voetbogen stonden langs de wanden geschaard, slechts op de bedrevene hand der kloeke verdedigers wachtend, om gewis goede diensten te bewijzen. De gaanderijen

waren voorzien van geweldige schietwerktuigen, gereed om den vermetelen aanvaller te verpletteren, en dreigend staken uit de schietgaten der torens en muren de breede monden der vogelaars en donderbussen, terwijl het krachtige buskruit en de geduchte ijzeren en steenen kogels, tot de bediening van dit geschut vereischt, in genoegzame hoeveelheid in de kelders van het slot opgezameld waren.

Zoo toegerust kon heer Willem van Duivenvoorde zonder zorg iederen vijand afwachten; maar hoewel het vuur der binnenlandsche twisten steeds verder om zich heen greep, hoewel zelfs nu en dan zich verstrooide krijgsbenden aan deze zijde der Maas hadden vertoond, het hooge slot van Strijen was onaangevochten gebleven, en geen der talrijke verdedigers had nog zijn moed en zijn wapen op de proef behoeven te stellen.

Toch waren, zoo als wij zeiden, bijna twee jaren verloopen sedert Florus Halvenaars snooden aanslag; de zomermaand van het jaar 1393 was in het land. Het was een heerlijke avond. De balsemende geuren van de bloemen der gaarde, voortgeplant door het liefelijke koeltje, drongen als wierookwalmen het geopende boogvenster binnen, waarvoor jonkvrouw Aleide gezeten was. Er was vuur noch licht ontstoken in de ruime zaal, want Aleide vond er een genot in door het hooge venster naar buiten te staren in den vredigen avond. Zoo kon zij een gansch uur lang mijmeren en beurtelings de zon zien verdwijnen aan den verren gezichteinder en de flikkerende sterren opkomen aan den blauwen hemel.

Ook dezen avond had zij lang gemijmerd en gedacht, gezeten op de breede vensternis, terwijl haar vader, de gepeinzen zijner dochter eerbiedigende, al dien tijd had gezwegen en door het schemerdonker heen slechts nu en dan een blik vol vadertrots en weemoed tevens op zijne bleeke, doch altijd even bekoorlijke dochter had geslagen. Eensklaps wendde Aleide het hoofd om; fluisterende sprak zij:

'Lieve vader, mij dunkt ik hoor den hoefslag van een paard, ginds in de slotlaan.'

De ridder trad thans eveneens naar het venster en luisterde.

'Ik hoor niets, mijn kind, dan het ruischen van den wind in de toppen der boomen,' antwoordde Van Duivenvoorde.

'Maar luister eens goed toe, vader; het moet een ruiter zijn die nog in den laten avond ons slot nadert,' hernam de jonkvrouw eenigszins ongeduldig.

'Inderdaad,' sprak thans de ridder, 'ook ik verneem een hoefslag, maar watzou dit, mijn kind?'

De jonkvrouw antwoordde niet; zij luisterde met ingehouden adem en lei de hand op haar borst, als vreesde zij dat haar vader de kloppingen van haar hart vernemen zou.

Eenige minuten later kondigde de wachter op den toren de aankomst van een bezoeker aan; het hoorngeschal deed vader en dochter gelijkkelijk opspringen.

'Zie, dáár, vader,' riep het meisje op een zonderlingen toon, die den ridder verbaasd deed opzien, - en haar blanke hand wees door de duisternis heen op eene onherkenbare gestalte, schemerende tusschen de boomen der eikenlaan.

'Wat zou dat, mijn arm kind!' vroeg Willem Van Duivenvoorde nogmaals, een weinig ongerust over de opgewondenheid van zijne dochter.

Op nieuw bleef 's ridders vraag onbeantwoord, maar deze haastte zich het licht der hanglamp te ontsteken, waarna hij Aleide verzocht naast hem plaats te nemen op de bank voor de breede tafel.

Het meisje gehoorzaamde, doch alvorens het venster te verlaten, sloeg zij nog een begeerigen blik naar buiten in de donkere ruimte.

Een zacht tikken aan de deur deed beiden opzien; een oogenblik later trad de trouwe Rika binnen, de wangen met een hoogen blos overtogen; zij meldde dat zich een vreemdeling voor de valbrug bevond, verzoekende binnen gelaten te worden.

'Een vreemdeling!' riep heer Willem van Duivenvoorde wrevelig, - 'een vreemdeling en in dit late avonduur! Heeft hij zijn naam en titel genoemd?'

'Aan zijne kleeding te oordeelen moet het een edelman zijn, zoo als de portier meende bespeurd te hebben,' antwoordde de dienstmaagd, en aarzelend, den blik naar de jonkvrouw gewend, voegde zij er bij: 'de vreemdeling zelf zeide uit het verre Spanje te komen en den ridder van Duivenvoorde te moeten spreken.'

Een half onderdrukte kreet ontsnapte de jonkvrouw en doodelijk bleek was haar gelaat, terwijl zij de boodschapster met starren blik aanzag. Zelfs de oude ridder kon zijn ongeduld niet bedwingen en haastig klonk het van zijne lippen:

'Spoed u, Rika, voer den bezoeker in de zaal.'

In gespannen verwachting hield de jonkvrouw den blik onafgebroken naar de deur gewend; zelfs Willem van Duivenvoorde scheen gejaagd, want met groote schreden liep hij het vertrek op en neêr. Nu en dan bleef hij voor zijne dochter staan, haar met een medelijdenden en belangstellenden blik aanziende. Noch vader, noch dochter durfden echter uiten 'tgeen er in hen omging en zoo bleef er gedurende eenige minuten lang een pijnlijk zwijgen heerschen.

Eindelijk toch trad de aangekondigde bezoeker de zaal binnen, - helaas, begroet met een kreet van teleurstelling. Wat men niet had durven uitspreken, maar toch in stilte gedacht had, bleek eene ijdele hoop te zijn geweest, - niet de afwezige vriend, niet Herman van Strijen stond voor de oogen der jonkvrouw en haar vader, maar eene gansch onbekende gestalte, die hun belangstelling noch sympathie kon inboezemen.

Er heerschte van beide zijden een oogenblik van pijnlijke stilte; smart en teleurstelling van den eenen, meêgevoel wellicht van den anderen kant dompelden de aanwezige personen in dat sombere zwijgen 'twelk veelal eene uitbarsting vooraf gaat. Heer Willem van Duivenvoorde was de eerste, die zijne bezinning en daarmede de stem terug erlangde. Hij was trouwens te veel gastheer om lang de plichten der gastvrijheid uit het oog te kunnen verliezen.

'Wees welkom, heer ridder, onder mijn dak,' sprak hij, den bezoeker de hand reikende; 'zet u neder, mijn brave gast, wellicht komt gij van verre en zult gij een beker wijns en een eenvoudig maar stevig maal niet versmaden.'

'Heb dank, heer ridder, voor uwe hartelijke uitnoodiging,' antwoordde de bezoeker in vreemden tongval, 'alvorens ik echter uw wijn proef en mij nederzet aan uw disch, heb ik een last te volbrengen, dien ik op mij heb genomen, al drukt hij mij zwaar op het hart.'

Jonkvrouw Aleide sidderde bij die duistere woorden des vreemdelings, en zelfs Willem van Duivenvoorde kon zijne ontroering niet gansch verbergen. Haastig vroeg deze dus:

'Gij komt uit het Zuiden, heer ridder, en uwe woorden schijnen te doen vermoeden, dat gij ons een Jobsbode zijn moet?'

'Zoo is het, edele ridder Van Duivenvoorde; jaren lang heb ik onder Spanje's blauwen hemel de Sarraceenen, die gevloekte vijanden der Kristenheid, bevochten, en lang streed ik er aan de zijde van een man, die een volmaakt ridder was en in honderden gevechten de Mooren de scherpte van zijn zwaard deed gevoelen. Hij was mijn krijgsmakker, en ofschoon vele jaren jonger dan ik, bewonderde ik zijn onvergelijkelijken heldenmoed, die de schrik der ongeloovigen was. Ja, het was meer

dan bewondering, dat mij voor hem vervulde, ik had hem lief gekregen, en, hoewel een Noorman, besloot ik met hem te vertrekken naar Holland, dat ik vroeger reeds bezocht, toen hij bij de bestorming eener Moorsche bergvesting viel onder het zwaard der Sarraceenen, terwijl hij de eerste was die de vaan van Castillië op 's vijands muren plantte.

'Eenige oogenblikken later was de Moorsche vesting genomen, maar troosteloos stond ik aan de zijde van mijn stervenden krijgsmakker, die mij nog voor het laatst de hand ten vaarwel drukte, en mij smeekte, zoo ik Holland mocht wederzien, zijn jongsten groet te brengen aan den edelen ridder Van Duivenvoorde, met de bede tevens dit gouden kruis te overhandigen aan de schoone jonkvrouw Aleide. zijne dochter.'

Aldus verhalende, haalde de vreemdeling, die inderdaad een Jobsbode bleek te zijn, het welbekende met paarlen omzette gouden kruisje te voorschijn, eenmaal het eigendom der jonkvrouw Van Duivenvoorde, en sedert de everjacht in het woud van Oosterhout in het bezit van Herman van Strijen, die gezworen had het tot den

laatsten ademtocht te zullen dragen.

Gedurende het verhaal des vreemdelinge had de arme jonkvrouw hem aangestaard met strakken blik, die bijwijlen iets vreeselijks had, en den vader, die het oog voortdurend op haar gevestigd hield, den schrik om het hart sloeg. Niet meer onstuimig bonsde haar hart, als toen zij voor het geopende venster den hoefslag eens ruiters vernam, integendeel, het kwam haar voor, dat het langzamerhand ophield met kloppen, en wonderlijk wee werd het haar, als ontvlood ook haar het leven met de hoop, die met ieder woord des vreemden uit haar hart gerukt werd. Hare tong was als verlamd, en slechts toen de vreeselijke bezoeker het gouden kruisbeeld toonde, dat zij in de handen van Herman van Strijen wist, ontsnapte haar een doordringende smartkreet en zonk zij onmachtig neder in de armen van haar vader, die toegeschoten was om zijne kranke dochter op te vangen.

Den geheelen nacht waakte de oude ridder aan de sponde van zijn arm kind; honderden plannen woelden in zijn hoofd om, hoe hij zijne Aleide opbeuring, afleiding en troost zou verschaffen. Hij begreep dat er iets gedaan moest worden tot verzachting dier onmetelijke smart en hij wanhoopte er aan, dat iets op den afgelegen en zwaarmoedigen burcht te zullen vinden, waar daarenboven alles herinnerde aan den jongeling, zoo ontijdig en in den bloei zijns levens weggerukt.

Toen de morgen aanbrak, en Aleide na de lange bezwijming en den daarop gevolgden diepen slaap hare loodzware oogleden opende en met verwarde blikken rondzag in het vertrek, had heer Willem van Duivenvoorde zijn plan gevormd en wilde hij het zijne dochter zoodra mogelijk mededeelen.

De jonkvrouw had intusschen het denkvermogen terug bekomen, zoodat de vreeselijke herinnering aan den vorigen avond langzamerhand voor haar geest opdaagde. Toen wierp zij zich met eene uitbarsting van diepe zielesmart aan de borst haars vaders.

‘O vader, vader, welk een snijdend zwaard heeft mijn hart doorboord!’ kermde zij.

‘Wees bedaard, mijn kind, mijne dierbare Aleide; zwaar is de slag. het is waar, doch het betaamt eene dochter der Van Duivenvoordes niet zich door wanhoop te laten verwinnen. Herman van Strijen heeft een roemvollen dood gevonden; bij sneuvelde als een held in den door God gezegenden strijd tegen de ongeloovige Mooren. Zijn heengaan is vroeg, maar roemvol is zijn dood en heerlijk zal zijn loon zijn in den hemel. Treur dus niet meer om hem; uwe smart moet gij den Heer opofferen, zoo als het eene Christelijke maagd en de dochter eens ridders betaamt.

‘Luister toe, mijn kind, hier kunt gij niet blijven, waar alles u te zeer aan het verleden herinnert; zoodra uwe gezondheid zulks toelaat vertrekken wij samen naar de schoone stad 's Gravenhage, naar het hof van onzen heer en graaf, waar gij, ik weet zulks, met open armen zult ontvangen worden. Daar zult gij opbeuring en vertroosting vinden voor de smart, die uwe ziel grieft, en aan de zijde uws vaders zult gij nog gelukkig kunnen zijn.’

De jonkvrouw zag haar vader verschrikt aan. Toen zij vroeger had hooren spreken van 's graven schitterenden hofstoet, van de rijke edelvrouw en en den zwerm van vrome ridders aan 's graven dienst verbonden; toen zij vernomen had van het heerlijke 's Gravenhage met zijne grootsche steenen gebouwen en prachtige paleizen, met zijn vermaard bosch van rondomme en de blauwe zee in het verschiet, - toen had haar jong hartje gepopeld van aandoening, van verlangen naar al dat heerlijke en

onbekende; - maar thans, na den vreeselijken slag die haar getroffen had, nu haar hart lijdende zou zijn en eenzaam, ook in het gewoel der wereld, - thans schrikte zij terug voor datgene, waarnaar zij eertijds hare verlangende blikken wendde, en zij smeekte haar vader heur te laten in het eenzame slot, alléén met hare herinnering aan het verledene.

'Niet aldus, mijn kind,' hervatte de oude ridder met ernst bij de tegenwerping zijner dochter; 'niet aldus moogt gij uw jong leven ten offer brengen aan eene zaak, die geen wederkeer gedoogt. Overigens behoort gij niet slechtsn zelve toe, maar ook uwen vader, wiens grijsheid uw steun en uwe kinderlijke liefde behoeft. Het zou eene wreedheid zijn, zoo ge uw vader niet ter wille waart en niet alle pogingen inspandet den drukkenden last zijner jaren te verlichten. Ter liefde van mij zult gij dus mijn raad volgen, mijn wil volbrengen; te wèl ken ik mijne dochter, dan dat zij weigeren zou zich naar mijn wensch te voegen, ook al komt uw hart daarmede voor het oogenbhk in tegenspraak. Daarom, mijn kind, maak u gereed tot de reize, zoodra uw toestand zulks toelaat; in uwe kalmte en gemoedsrust zult gij de belooning vinden voor uwe kinderlijke onderworpenheid.'

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
'Zie, dáár, vader,' riep het meisje, en haar blanke hand wees op eene onherkenbare gestalte, schemerende tusschen de boomen der eikenlaan.

Jonkvrouw Aleide maakte geene tegenwerpingen meer; zij wist invloed genoeg op het hart haars vaders te bezitten om hem te schikken naar hare begeerte, wanneer zij daarop aandrong; maar in dit gevel meende zij hare eigen neigingen onderworpen te moeten maken aan zijn wil, zoodat zij zonder verder tegenstreven zijn plan goed heette en beloofde, zoodra mogelijk alles voor de lange reize in gereedheid te brengen.

Reeds weinige dagen later is de jonkvrouw volijverig bezig aan de toebereidselen tot het vertrek; haar hart mocht bloeden, hare hoop vernietigd, hare toekomst verduisterd zijn, - hare godsvrucht en kinderlijke liefde hadden haar staande gehouden, haar den schok doen weêrstaan, die de tengere bloem dreigde te knakken op den stengel. Die onderworpenheid bracht reeds op zich zelve de belooning met zich mede: de toebereidselen tot de reis gaven haar, ongemerkt schier, een heilzame afleiding, en de gelukkige vader meende op hare wangen zelfs weêr een flauw blosje te zien

verschijnen, dat hij, het hart zijner dochter niet genoegzaam doorgrondende, jubelend begroette als de voorbode eener volkomene genezing.

Veertien dagen na vriendelijke mededeeling van den uit Spanje teruggekeerden Noorman nam de jonkvrouw Van Duivenvoorde afscheid van alles wat haar dierbaar geworden was sedert hare kindsche dagen, van de diergaarde en den bloemtuin, van het voorvaderlijk slot, van de kapel, waarin zij dagelijks gebeden had, van den vromen prior des Sartroysen-kloosters en van hare armen, die in haar een weldoenster en lieve zuster verloren. Met bloedend hart, tot stikkens toe vol, maar in kinderlijke onderworpenheid volgde zij haren vader naar het vorstelijk 's Gravenhage en het grafelijk hof.

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 8.

11				3
	12			
		13		
		1	14	
			2	15

Om dezen rebus goed op te lossen moet men de cijfers 1 - 25 zoodanig in de vijf en twintig ruitjes plaatsen, dat elke kolom in de hoogte of in de breedte opgeteld, het getal 65 aangeeft.

Tot verduidelijking hebben wij eenige cijfers gesteld op de ruitjes die zij moeten innemen.

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 24 mei 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie,* Madou-plaats 1, te Brussel.

Oplossing van Rebus N°. 7.

IN HET KRUIS DE OVERWINNING.

[Nummer 32]

De villa Clara aan het Lago Maggiore.

De rels der koningin van Engeland naar Italië heeft de aandacht van allen, die zich met de zaken van over het Kanaal bemoeien van het Noorden naar het Zuiden verplaatst, en ofschoon men weet, dat reden van gezondheid Albions koningin naar den Italiaanschen hemel deden verlangen, biedt deze reis toch een te ruim veld voor politieke bespiegelingen aan, dan dat men het onbeploegd zou laten. H.M. genoot daar de gastvrijheid van een harer onderdanen, den eigenaar van de villa Clara aan het schoone Lago Maggiore, waarvan wij hierbij eene gravure geven, welke voldoende doet zien, dat het verblijf eene vorstin waardig is. Door de blauwe golven van een der schoonste Italiaansche meren bespoeld, en omringd door parken, wandeldreven en fraai aangelegde hovingen, bood het de vorstin alle genietingen van den zuiderhemel aan, waartegen het vorstelijke Windsor met alle zijne schatten niets is. Als overal elders leefde H.M. daar zeer eenvoudig en zonder overtolligen en lastigen praal en zal zeer zeker naar haar vaderland de aangenaamste herinneringen aan haar verblijf in Italië medenemen.

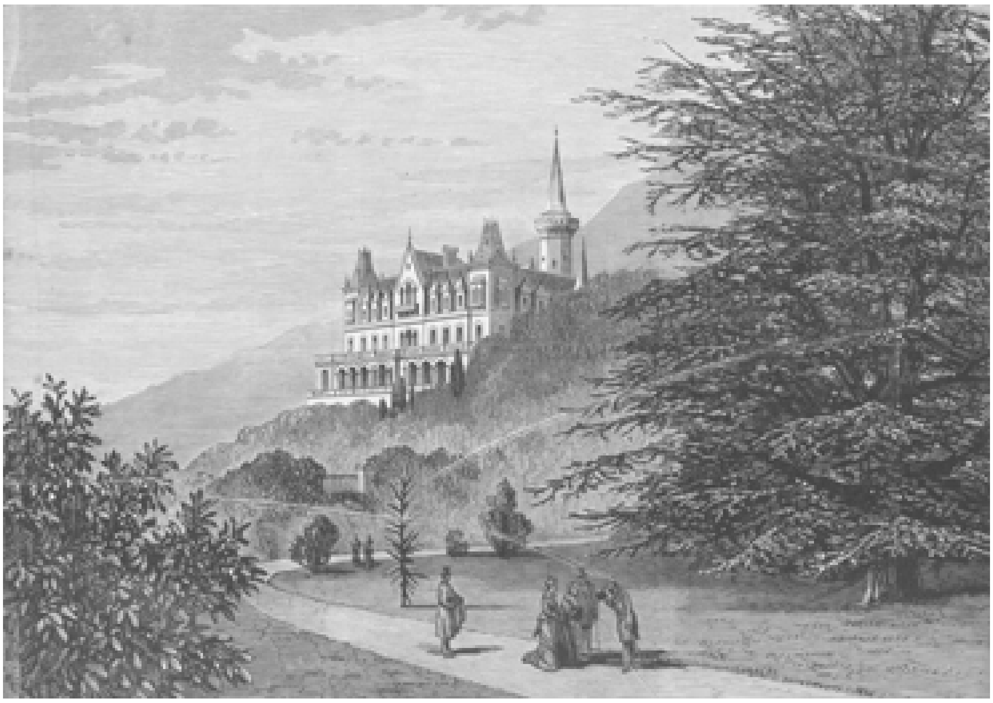

DE VILLA CLARA AAN HET LAGO MAGGIORE.

De eerste schoone dag.

De 'lieve lente,' door de dichters van alle tijden met zooveel geestdrift bezongen, treedt in onze koude en nevelachtige landstreek gewoonlijk tamelijk laat in. Wanneer de almanak reeds dagen en weken de officieele komst der lente gemeld heeft, kan het nog koud en guur zijn, als regeerde nog haar voorganger over het land, en waagt

het bloesem noch blad uit het beschermende omkleedsel te voorschijn te komen. Ook dit jaar ondervonden we weêr op gevoelige wijze, dat de barre winter in onze noordelijke streken weinig gezind is te vertrekken, wanneer de almanak hem zijn paspoort geeft.

Eenmaal echter moet hij zich naar het koude Noorden terugtrekken, en wanneer de maand april op het einde van haar laatste helft is. en wanneer moeder natuur ons genadig wil zijn, hebben we kans, dat er een zoeler windje uit het Zuiden komt opdagen en met dat windje de eerste blaadjes en bloesem aan boomen en struiken, het

eerste groen en de eerste blaadjes op veld en akker. Met de natuur gevoelt dan de mensch zich als verjongd. Wij snellen naar buiten, in het vrije veld, om te genieten van het lekkere koeltje, van het jonge gras en de lieve bloempjes, die slechts vreesachtig hare bonte kopjes omhoog heffen. Dubbel aangenaam is dit ons, omdat we zoovele maanden licht en zon, warmte en groen hebben moeten missen.

Onze tweede gravure geeft op treffende wijze dien ‘eersten schoonen dag’ weêr; er op starende voelt men onwillekeurig den zoeten adem van het zuiden zweven over het jeugdige groen des velds. En zie, die jonge moeder is ook naar buiten gelokt door het zoete gekweel der vogels, roepende dat de lente gekomen is. De lentelucht voedt, zij weet zulks, en daarom naar het vrije veld met haar kleinen lieveling, om hem te doen genieten van de eerste verkwikkende zonnestralen en van het zoele windje uit het zuiden, welkome bode van gezondheid en kracht. Zij volgt het smalle voetpad, het oog vol moedertrots op haar kind gericht, niet tot zij moede is - want een moeder wordt niet moede haar lieveling te torsen - maar tot een wolkje of een koeler windvlaag haar waarschuwt, dat het tijd wordt haar kind in veiligheid te brengen voor de aanvallen van onze noordsche lente.

De kritiek.

Met innige zelfvoldoening heeft de jeugdige schilder onzer gravure zijn werk beschouwd; hoe dikwijls is hij opgestaan, een paar passen achteruit getreden en heeft hij met half toegenepen oogen het effect van licht en schaduw bewonderd. Een wereld vol verwachtingen is op deze schilderij gebouwd; een paar goedkeurende woorden van kenners hebben den kunstenaar aangemoedigd, die met dit stuk zijn intrede in de kunstwereld hoopt te doen en zijn naam een gunstigen klank te schenken. Onze gravure gunt onzen lezers een blik in het atelier op het oogenblik dat een andere kunstbroeder zijn oordeel over het werk van den jongere zal uitspreken. De strakke, onverschillige blik waarmede de schilder op het doek staart, verraadt niets omtrent de uitspraak, die hij aanstonds doen zal en door den andere met kloppend hart wordt afgewacht, want de criticus is een schilder van groot talent, en zijn oordeel is een orakel voor den eerstbeginnenden kunstenaar. Laat ons voor het jeugdig talent een gunstige beoordeeling over zijn werk hopen.

Een nacht in den krater van den Vesuvius.

De borstwering aan de Piazza del Plebiscito en de Santa Lucia te Napels is dicht bedekt met nieuwsgierigen - aldus schrijft een duitsch reiziger, die zich, bij de uitbersting van den Vesuvius, in het afgeloopen jaar op de plaats bevond - die met de grootste spanning door de duisternis van den avond staren, terwijl links en rechts haveloos gekleede vrouwen haar frisch water, hare gebraden polypen-armen en hare kastanjes, bij het matte schijnsel van het lamplicht, te koop aanbieden en met heesche keelen hare waar aanprijzen, terwijl de visschers langs alle kanten hunne gondels aanbieden.

‘Ziet, ziet, daar is het! O hoe schoon!’ klinkt het eensklaps van overal, en honderden vingers wijzen op de spiegelgladde, in rooden lichtschijn weêrspiegelende zee naar den top van den Vesuvius. ‘Ziet, daar is het weêr! o, welk een licht, welk een gloed!’

Een prachtig schouwspel! In stoute omtrekken schijnt de zwarte vulkaan op den helder glinsterenden hemel af, en even als eene machtige vuurzuil stijgt uit zijn kruin een gloeiende wolk opwaarts, omzoomd door de kekende lava. Spoedig zinkt die gloed en schijnt zich op te lossen, zoodat men nu nog slechts den zwarten berg ziet; dan flikkert het weêr en stijgen onmetelijke vlammen naar de wolken omhoog. Een oogenblik overdekt de bloedroode schijn de oppervlakte der zee met gloeiend rood en breidt zich dreigend uit aan den hemel tot in de nijbijheid van Napels, waar hij samensmelt met het licht dat uit de reuzenstad opstijgt. Na iedere uitbersting stijgen dikke rookwolken uit den krater van den vulkaan op, om zich hoog in de lucht in lange strepen uit te spreiden. Binnen in den berg schijnt het geweldig te spoken, want uitbersting volgt op uitbersting en bijwijlen vliegen gloeiende steenen hoog over den rand des kraters heen.

‘Zouden wij heden avond niet den Vesuvius bestijgen? Het moet schoon zijn daar boven in den duisteren nacht.’

‘Het is te laat, de torenklok heeft reeds acht uur geslagen.’

‘Om tien uur kunnen wij vertrekken en te twee uur na middernacht op den top zijn; wellicht vinden wij gelegenheid in den krater af te dalen en den helschen gloed met eigen oogen te zien.’

‘Welnu, voorwaarts dan, de overjassen gehaald en den wagen besteld.’

Met klokslag tien uur rolde onze wagen, met drie flinke paarden bespannen, door de straten, en de Napolitanen zagen ons, vreemdelingen, nieuwsgierig na, daar zij weten, dat een driespan gewoonlijk voor een tocht naar den Vesuvius gebruikt wordt. Wij allen zijn vroolijk en opgewekt bij de gedachte den vuurspuwenden berg nogmaals in den gloeienden, kokenden muil te kunnen zien, nadat de vulkaan drie jaren lang rustig geslapen en eerst kort geleden zich weêr in zijne kracht ontwikkeld had.

Aan het ‘Malo’ kon ons voertuig slechts langzaam vooruit komen wegens het volksgedrang. Welk een leven en beweging hier! Een menagerie en een wassenbeeldenspel staan naast een panorama, waarin zoowel Paus Pius IX als koning Victor Emmanuel op hun doodsbed vertoond worden; Russen en Turken verwonden elkaar nog onderling op de grove afbeeldingen, terwijl de laatsten Bulgaren opknoopen en hunne vrouwen en kinderen vermoorden. Het volk verdringt zich rondom deze vertooningen en verlustigt zich in de bloedige moordtooneelen. Schreeuwende watervorkoopers, handelaars in vruchten en sigaren zoeken den hansworst van het panorama te overschreeuwen.

‘O, ziet welke schoone vruchten ik heb, - hoe zoet, - zoeter dan suiker, - ziet toch hoe de vliegen er op azen, - ik kan ze er nauwelijks afhouden, - o, koopt toch mijne zoete vruchten!’

‘O piccolo, o pungolo!’ roepen van alle zijden de venters van dagbladen er tusschen.

De weg voert ons in den beginne langs vruchtbare tuinen vol vijgen-, kastanje-, noten-, citroenen oranjeboomen; langzamerhand schemeren tallooze lichten tusschen de hooggetopte ranke pijnen en de fantastisch verlichte wijnranken, gekromd onder het gewicht der zwellende druiven. Spoedig aanschouwt men eene reusachtige vuurzee, in breede cirkels om de golf van Napels getrokken, en de vuurbakens van Ischia en Procida, die bij tusschenpoozen hun stralend licht in het verre verschiet doen schijnen.

Intusschen verdwijnen allengs de tuinen en aanplantingen, en links en rechts zijn wij van zonderling gevormde lavablokken omringd. De weg voert nu nog slechts over onvruchtbare lavamassa's, ook over den stroom van 1872, die den weg vernield had.

Wij zijn den vulkaan meer van nabij genaderd en luisteren of wij het donderen en brullen van den berg niet kunnen vernemen; wij zijn echter nog te ver van den top verwijderd; deze staat in gloed even als de wolken boven hem, maar nog is geen gedruisch hoorbaar.

Even na middernacht bereiken wij de 'Ermitage' en tot onze verbazing treffen wij daar ongeveer twintig gidsen aan, die ons langs een korteren weg vooruit gesneld zijn. Paarden en rijtuig laten wij hier achter, versterken ons een weinig en maken ons gereed, met lange stokken in de hand, den weg te voet te volgen. Alle gidsen komen ons achterop. Wij verzekeren hun, dat wij hunne diensten niet noodig en zij geen centesime te verwachten hebben. 'Nu, wij gaan toch meê,' klinkt het: 'zoo gij ons niet noodig hebt, hoeft gij ons ook niet te betalen.' Zij weten zeer wel, dat menigmaal de eerst zoo moedige toeristen ter halver hoogte van den aschkegel kleinmoedig worden en naar hulp uitzien zullen. Door fakkeldragers vooraf gegaan, beweegt de geheele karavaan zich thans in den donkeren nacht naar den top des bergs. Nauwelijks zijn wij het observatorium voorbij, of wij moeten reeds door de asch waden, terwijl zich links en rechts de uitgestrekte lava-velden van 1858 en 1872 uitstrekken. Vervolgens moet de westelijke stroom van 1872 overschreden worden. Nu voorwaarts strompelende, dan weder staan blijvende en om licht roepende, worstelen wij door de hoekige rotsblokken en de groote lavastukken van één meter in doorsnede, in wilden chaos dooreen geworpen. Welk een onmetelijke kracht was er toe noodig om duizenden zulke gevaarten bergen hoog in de lucht op te voeren en mijlen ver weg te slingeren! Eene treffende stilte heerscht bij nacht in deze woeste omgeving, waar geen grasscheutje meer door den dorren bodem dringt, waar het vuur slechts zijne macht uitoefent en de gloeiende lava alles vernielend naar beneden stroomt, tot de purperroode vloed verhard is, na bloeiende tuinen bedekt, bosschen in brand gestoken en de menschelijke woningen vernield of begraven te hebben.

Na dertig minuten lang over de met asch bedekte lava-velden geklauterd te hebben, bevinden wij ons aan den voet van den aschkegel, waar de moeitevolle taak eerst voor goed een aanvang zal nemen.

De gidsen bieden hunne diensten bij het opstijgen aan, roepende: 'Grijpt den strik, mijne heeren!' Maar ieder gevoelt zich nog krachtig genoeg en versmaadt met een afwijzend gebaar de zoo dringend aangeboden hulp. Zonder een woord te spreken, klautert men door de bij iedere schrede terugschuivende asch naar boven.

'Halt, uitrusten!' roept een der onzen, - en wij hebben nog nauwelijks het zesde gedeelte der hoogte afgelegd! Nogmaals echter worden de zich opdringende gidsen afgewezen. Op nieuw klimt de karavaan langzaam tegen den aschberg op, doch het in den beginne zoo levendige gesprek wordt zwakker en zwakker en verstomt eindelijk geheel. Niemand spreekt meer een enkel woord, en men verneemt nog slechts het hijgen der vermoeide klimmers en het kraken der onder den voet verpletterde stukken puimsteen.

'Ik kan niet meer!' bekent spoedig een onzer tochtgenooten, en meteen grijpt hij naar den strik van een der gidsen.

'Ook ik wil mij laten optrekken: ik zie niet in, waarom men zijne gezondheid op het spel zou zetten. 'meent een tweede.

'Hoe ver zijn wij thans, gids?' vroeg een ander.

'Op een derde van de hoogte. Kom, grijp den strik vast - gij zoudt u ziek maken,' zegt de gids en - ook deze tochtgenoot is verwonnen. De gidsen hebben onze krachten beter afgemeten dan wij zelven en zijn niet te vergeefs meêgegaan.

Op nieuw neemt men een oogenblik rust.

‘Hoort, klonk daar geen donderend geluid uit den krater?’

‘Mij scheen zulks ook toe.’

‘Het is alsof de berg siddert.’

‘Inbeelding, zinsbedrog!’

‘Eene teug wijns, - wie heeft de flesch?’

‘Hier ligt zij.’

‘Waar?’

‘Bij den hemel, ze is den berg afgerold; ik had haar hier neêrgelegd.’

Krak! klinkt het door den nacht. De flesch is tegen een lavabedding in stukken gesprongen.

‘Komt, laten wij ons hier even neêrleggen.’

Zoo hangen wij in den donkeren nacht aan

een steilen kegelwand van den woeligen vulkaan, welks aschlaag ons ieder oogenblik naar beneden dreigt te storten.

Na een korte rust, stappen wij weêr verder.

'Daar is een licht!' roept een der onzen.

'Hier is wijn te krijgen,' merkt een der gidsen op.

Wij nemen plaats achter eenige op gehoopte lavablokken, die, een halven cirkel vormende, eenige beschutting tegen den koelen nachtwind bieden.

'Bevinden wij ons hier in eene spelonk?' vroeg een mijner vrienden.

Op hetzelfde oogenblik verschijnt, als een berggeest, een man aan den ingang der lavagrot en biedt ons met het: 'Goeden avond, heeren! Mag ik u mijne echte *Lacrima Christi* aanbieden?' twee flesschen wijn aan.

De man had den spleet, waarin zich in 1872 een lavastroom uitstortte, in een voorraadkamer en woning herschapen, en hij hield er stand, ofschoon de berg weêr in werking was.

Eene restauratie in de spleten van een in uitbarsting zijnden vulkaan!

'Hoor, oude,' merkte een der onzen aan, 'zoo gij eens op een goeden morgen in uwe grot door solferdamp en lavagloed gewekt werd?'

'Ik ben niet bang,' was het lakonieke antwoord.

Verder klauterden wij over brokkelige lavabeddingen, nadat wij ons versterkt hadden met den slechten wijn van den kluizenaar. Onze handen hadden wij schier even veel noodig als onze voeten. Nog eenmaal leidt onze weg over eene dikke aschlaag en dan - staan wij voor de Poort der Hel, voor een schrikbarenden, onpeilbaren krater, waaruit nu zwarte, dan witte, dan weder bloedroode dampen opstijgen naar den purperkleurigen hemel. Even als bij het onweder de golven der zee klotsen en schuimen, kookt en borrelt in de diepte de vurige lava. De afgrond spreidt zijne kaken wijd open en stoot de gloeiende massa's torenhoog opwaarts, totdat de purperen gloed weêr verdwijnt, of in de vuurzee van den afgrond begraven wordt. En altijd weêr opent zich de afgrond en jaagt met ijzingwekkend bruisen en huilen de helder lichtende slekken en de dikke rookwolken met de verstikkende solferdampen hoog ten hemel. En met donderend geknal storten de door den spannenden damp gescheidene massa's weêr ineen. Overal bruist en kookt het, en uit duizend reten en kloven stroomt uit de gespleten wanden de witte water- en de blauwachtige solferdamp. Als arbeidde Vulkaan met honderd pletterende hamers, zoo borrelt en kookt het in de diepte van den schokkenden berg.

'Dalen wij af in de diepte!' roepen de gidsen.

'Neen, niet naar beneden, niet daar!' klinkt het.

'De damp is te zwaar, het is onmogelijk daar beneden te komen!' meent een ander.

De gidsen willen echter een goed drinkgeld verdienen en verzekeren nogmaals, dat er niet het minste gevaar bij is. Ik nam het eerst van allen een besluit, greep den arm van mijn gids en ondanks den donkeren nacht, slechts spookachtig verlicht door het vulkanische vuur, daal ik in den krater af.

Langzaam en voorzichtig met handen en voeten naar beneden klauterende, komen wij eerst in een benauwenden, neveligen waterdamp, waardoor de gloed der vuurzee op schrikaanjagende wijze heenschijnt. Spoedig echter worden de omtrekken weder duidelijker; meer en meer naderen wij het gloeiende fornuis en eindelijk zijn wij te midden dier hel, door hemelhooge rotswanden omgeven. Onder ons kookt op eene diepte van 30 tot 40 meters eene gloeiende vuurzee. Donderend splijt de afgekoelde

lavakorst vaneen en uit de spleten komt op nieuw het vloeibaar vuur te voorschijn, de donkere oppervlakte nogmaals met roodgloeiende massa's overdekkende.

Te midden der lavazee op een afstand van ongeveer 30 meters, verheft zich de zwarte uitberstingskegel, een scherpe tegenstelling vormende met de helder verlichte wanden van den krater. De eigenlijke uitbersting heeft slechts door dezen kegel plaats. Uit zijn top stijgen dikke wolken op, die, de lavabedding doorbrekende, bij het geluid van onverpoosde donderslagen tallooze gloeiende steenen in de bewogen lucht slingeren. Uit de spleten ter zijde van den kegel vloeien goudkleurige vuurbeken in de lavazee neder.

‘Heere God! een hoed!’ - In nameloozen angst blikte ik naar boven; een vroolijk gelach stelde mij echter weder gerust. Nauwelijks kwam de hoed met de lava in aanraking, of hij stond in vlam en verteerde tot asch.

Op mijne uitnoodiging kwamen ook de andere heeren met hunne gidsen naar beneden, overweldigd door het indrukwekkende schouwspel.

‘Begeert gij wijn?’ riep de wijnverkooper, die ons op den top en eindelijk ook in den krater gevolgd is.

De flesschen worden geopend, en bij den vuurgloed van de borrelende lavazee en bij het donderen en zwoegen van den vulkaan gaan zij van hand tot hand.

Lang nog bleven wij, op de plaats geboeid, het majestueuse schouwspel aanstaren, tot de opkomende zon ons eindelijk naar boven riep.

Welk eene tegenstelling! Hier de zwarte, wilde lavabeddingen en dat purperen vuur in de diepte van den vulkaan, daar de frisch groene akkers, bezaaid met vriendelijke landhuizen; ginds de met blauwen nevel omsluierde Abruzzen; boven ons de lachende, onbewolkte hemel - en in de verte de spiegelende zee met hare tallooze witte zeilen! De zon is zoo even bloedig rood opgegaan en drijft den nevel van het gebergte diep in de dalen terug; de Vesuvius werpt zijn lange schaduw over de effen zee en Napels schittert in de stralen der glanzende zon! Wij werpen nog even een blik op het bekoorlijke paradijs en dan springen en klauteren wij in jeugdige uitgelatenheid den aschkegel af, welks voet wij in zeven minuten bereiken, terwijl het opstijgen meer dan anderhalf uur gevorderd had.

Pasquale. Eene novelle getrokken uit de bloemkens van den H. Franciscus.[1]

I.

Nagenoeg zeven eeuwen geleden verhief zich in de nabijheid van het dorp Savarniano, een ridderlijk slot op een rotsgebergte gelegen.

Het is in den morgenstond; de zon verspreidt reeds haar liefelijk, helder lichtspel op den blauwen hemel terwijl men in het verschiet, dat nog in eene nevelzee van dauw gehuld is, allengskens de witte gebouwen van het dorp met het daarbij somber afstekende slot ziet opdagen.

In de duistere ridderzaal van dat kasteel, die aan de zuidzijde een geheimzinnig daglicht door kleine in lood gezette vensterglazen ontvangt, vertoont zich eene liefelijke vrouwelijke gedaante bij een openstaande vensterken gezeten. Op haar zacht en edel gelaat valt het volle daglicht, dat in menigvuldige zachte toonen op hare golvende blonde haarlokken speelt, en langs haar kleed van wit fijn laken af daalt om over de heldere kleuren van een prachtig tapijtwerk weg te smelten, dat

(1) Zie Ozanam; Poésies Franciscaines.

haren schoot bedekt en in breede plooien nevens haar hangt, die in de schaduw der zaal over de steenen vloer wegkronkelen.

Die schoone is Beatrix, de jonkvrouwe van het slot. Met vertrouwen slaat zij het helder oog hemelwaarts; zij bemerkt de leliën en rozen niet, die in eene sierlijke vaas in de vensterbank staan, noch het duifje dat volgens gewoonte des morgens de graantjes komt pikken, die zij nooit verzuimt gereed te leggen.

Hare gedachten dwalen elders, en de trekken van haar gelaat verraden zielesmart. Zij laat de naald uit de blanke hand ontglippen en wendt het hoofd binnenwaarts in de zaal om hare bezwaren mede te deelen aan hare ouders, die dieper in het Vertrek gezeten zijn.

De ridderzaal is met veelkleurige tapijten behangen, waarop wapenfeiten en jachten geborduurd zijn en hier en daar glinsteren wapentropheën aan den wand. Voor eene kleine eikenhouten tafel zit een grijsaard, de graaf Della Doara, vader van Beatrix, in een leuningstoel, welke met een troonhemel van goud laken versierd is. Zijn uiterlijk brengt veel toe tot den eerbied, dien zijn persoon inboezemt.

Tegenover hem is zijne echtgenoote, eene bejaarde edelvrouw, geplaatst; beiden zijn met hunne gedachten verdiept in het schaakspel.

‘Lieve moeder,’ zegt nu Beatrix, ‘mijn broeder Pasquale heeft mij gisteren uitgenoodigd om hem heden ter valkenjacht te vergezellen, doch het is mij niet mogelijk; de lust ontbreekt mij; ik heb een voorgevoel dat er vandaag iets bijzonders moet voorvallen. Toen ik dezen morgen in de kapel was, overviel mij dit denkbeeld en ik kan het niet uit mijne gedachten verdrijven.’

De gravin verschuift eene bedreigende pion en roept ‘koning.’ Zij wendt zich daarop tot hare dochter en zegt:

‘Och, lieve Beatrix, gij moet niet toegeven aan dergelijke gedachten; doch gij kunt ongesteldheid aangeven, want ook ik heb niet gaarne dat gij in gezelschap der vrienden van Pasquale aan de valkenjacht deelneemt. Zijn gezelschap bevalt mij sinds lang niet meer. Jonker Carlo is een gevaarlijke vriend voor hem, en het is uit vrees zijne achtingswaardige familie te krenken, dat ik tot heden het stilzwijgen bewaard heb.’

De graaf is te veel in het spel verdiept om deel te nemen aan het gesprek, doch de trekken van zijn gelaat bewijzen dat hij volkomen met de denkwijze zijner echtgenoote overeemstemt.

Men hoort nu uit den toren op den hoorn blazen, als een teeken dat er iets buitengewoons in het dorp te doen is, of dat er ridders in aantocht zijn. Verschrikt staat Beatrix op, en men ziet nu hare slanke gedaante; zij werpt het tapijtwerk van haar af en roept uit:

‘Daar zullen de vrienden van Pasquale reeds zijn; hij zal spoedig hier wezen om te zien of ik gereed ben!’

Een page treedt de zaal binnen met een korf welriekende kruiden om daarmede de steenen vloer der zaal te bestrooien.

‘Francisco, zijn de jonkers reeds daar?’ vraagt Beatrix haastig.

‘Neen, jonkvrouwe,’ antwoordt hij; ‘maar broeder Franciscus, met nog twee monniken, is in het dorp gekomen, en men zegt dat hij een sermoon zal houden onder den ouden eikenboom die bij de kerk staat; het geheele dorp is reeds in rep en roer; van alle kanten stroomt het volk toe en de landlieden verlaten het veld om den heiligen man te hooren spreken!’

Nu hoort men andermaal op den hoorn blazen als een sein om de ophaalbrug neêr te laten, en het getrappel van paarden op het slotplein kondigt aan, dat de jagers zijn aangekomen.

De deur van de zaal wordt geopend en jonker Pasquale komt in rijk jachtgewaad binnen; buiten zich zelven van verwondering ziet hij Beatrix in haar eenvoudig huiskleed.

'Hoe!' roept hij uit, 'zuster! zijt gij nog niet gereed? De jonkers zijn reeds daar. Spoed u, want het weder is gunstig en wij zijn verlangend in het veld te wezen!'

'Lieve broeder,' antwoordt Beatrix, eenigzins bedeesd; 'gij zult mij ditmaal, hoop ik, verschoonen om u op de jacht te vergezellen; ik gevoelde mij dezen morgen ongesteld en ik zal de vermoeienis van het paardrijden niet kunnen volhouden. Daarenboven hebt gij zeker vernomen dat broeder Franciscus aanstonds voor het volk gaat prediken, en ik zoude niet gaarne verzuimen hem te hooren.'

'Ah!' herneemt jonker Pasquale op wrevelachtigen toon, 'dit laatste zal de voorname reden wel wezen; want uwe ongesteldheid beschouw ik als voorwendsel. Ik vraag u, kunt gij die monniken niet dikwijls genoeg hooren preeken? Zij loopen overal het land rond.'

Op dit gezegde ziet men de verontwaardiging op het gelaat van den ouden graaf; hij grijpt de beide leuningen van zijn zetel krampachtig vast, en spreekt nu met heldere en krachtige stem:

'Jonker Pasquale, ik verzoek u met meer eerbied van die achtingswaardige boetpredikers te spreken, die de wereld met alle hare genoegens hebben vaarwel gezegd voor het welzijn hunner evenmenschen; die zich alle ontberingen getroosten, geene vermoeienissen ontzien om het woord Gods te verkondigen, en daarenboven nog den tijd vinden om zich wetenschappelijk te beschaven, terwijl gij alle de genoegens van het leven najaagt, uwe christelijke plichten verzuimt, en er niet aan denkt uwen geest te veredelen. Gij zijt onwaardig den naam van uw adellijk geslacht te dragen. Denkt gij dat mijne voorzaten hunnen roem verworven hebben door een lui en wellustig leven. Indien gij zóó voortgaat, zult gij wellicht de eerste zijn die een vlek op ons roemvol geslacht zult werpen. Dezen morgen waart gij niet in de kapel en nu wilt gij den dag weder beginnen met genoegens, zonder een oogenblik aan God gedacht te hebben. Ik gebied u, met uw geheelen jachtstoet bij het sermoon van broeder Franciscus tegenwoordig te zijn, alvorens u op jacht te begeven. Ik zelf zal mij in een draagstoel daarheen laten voeren, en alle de bewoners van het kasteel zullen het sermoon bij wonen.'

DE EERSTE SCHOONE DAG, NAAR F.A. KAULBACH.

De jonker is verpletterd door de ernstige toespraak; de kleur der schaamte gloeit op zijn voorhoofd en wordt vervangen door eene doodelijke bleekte; hij buigt eerbiedig het hoofd en zegt;

‘Heer vader, uw bevel zal volvoerd worden want in die dagen had men meer eerbied voor het ouderlijk gezag en voor de grijze haren dan thans.

De gravin alhoewel innerlijk tevreden over de terechtwijzing, kon toch de vrouwelijke toegevendheid en zwakheid niet verbergen, door een blik van medelijden op haren zoon te werpen, die nu stilzwijgend de zaal verlaat.

Beatrix staat als een marmerbeeld onwillekeurig bij het open venster op de leliën en rozen te turen en denkt wellicht aan het voorgevoel, waarvan zij zoo even gesproken heeft.

DE KRITIEK, NAAR J.L. MEISSONIER.

II.

In het dorp is nu reeds eene talrijke menigte menschen onder den aloud en eik voor het kerkje bijeen geschaard. Schilderachtig is het gewemel van allerlei bonte kleuren: de mannen met de kaproen in menigvuldige plooien over het hoofd getrokken, dragen het gereedschap van hun anbacht in den gordel, die hun kleedsel van grof laken om de lenden sluit; de vrouwen met hare witte kappen en even als de mannen in g[rof] laken gekleed, de meisjes met lang golvend haar: dit alles maakt een aangenaam contrast.

Daarbij wordt het schilderachtige van de groep verhoogd door beladen muilezels en krachtige

buffels voor wagens gespannen, die hier en daar door de landlieden zijn vastgebonden.

Onregelmatig liggen de huizen van witten steen gebouwd en met weelderige wijnranken overlom merd, op het gebergte; daar achter vertoont zich een blauwe hemel waarop de zon zich verheft, die met haar helder licht, vriendelijk het landschap beschijnt.

Bij den eikenboom heeft men houten stoelen geplaatst voor de edelvrouwen van het slot, want het gerucht heeft zich reeds verspreid dat de graaf met zijn gevolg het sermoon zal bijwonen.

Door woeste gebaarden geeft het volk zijn ongeduld te kennen. Op eens hoort men in de verte op den hoorn blazen, een dof gedommel bij het neêrlaten van de ophaalbrug laat zich hooren en aller oogen zijn onder de grootste stilte op het slot gevestigd.

Nu komt de stoet langs den kronkelenden weg uit den burcht afdalen; den eersten dien men op de hoogte ziet te voorschijn komen, is de hellebardier; daarop volgt de draagstoel waarin de graaf gezeten is, gedragen door vier pages, in de kleuren van het huis, rood en groen met zilver afgezet. Leunende op den arm van Beatrix, volgt de oude gravin te voet; achter haar gaat de aalmoezenier en vervolgens verschijnt de optocht der valkenjagers; jonker Pasquale en jonker Carlo, op forsche hengsten van andalusisch ras gezeten, openen den stoet. Zij worden gevolgd door een zestal ridders te paard en eindelijk zijn het de valkendragers en eene menigte bedienden, die den trein sluiten.

Weldra heeft zich de pracht van den adel met het volk vereenigd; de groepeering, de houdingen, de harmonie der kleuren en de verlichting zijn zóó uitnemend schoon, dat een kunstschilder er niet het minste aan veranderen zou.

Onder het lommer van den eikenboom ziet men een oogenblik daarna het eerbiedwaardig gelaat van den graaf, in een prachtigen, vergulden draagstoel gezeten; hij draagt een mantel van zwart fijn laken met hermelijn omgeven; een gouden keten als teeken zijner waardigheid prijkt op zijn borst; op het hoofd draagt hij een fluweelen muts met edelgesteenten bezet en met zwarte pluimen versierd, welke aan eene zijde, over zijne lange grijze haren afhangen. Achter hem staan in volle schaduw de vier pages, en nevens den draagstoel zijn de gravin en Beatrix gezeten.

De gravin draagt een kleed van zwarte damastzijde, en een ruim overkleed met loshangende mouwen. De sierlijke vermen van Beatrix zijn gehuld in een kostbaar overkleed van purperzijde met sabelbont afgezet, dat echter niet geheel haar onderkleed van wit satijn verbergt. Door een schitterenden gordel sluit het om hare lenden, en het is in breede plooien met bevallige kronkelingen tot over hare voeten gedrapeerd. Het hoofd der beide vrouwen is omsluierd met fijn geborduurd lijnwaad.

In het volle licht staan de ridders bijeen; zij dragen een onderkleed met rijk gestikten gordel, waaraan het keurig bewerkt jachtmes hangt. Sierlijk is hun overkleed als een mantel over de schouders geworpen. Het beenschoeisel is van zijde geweven, terwijl eene spits uitloopende hoos van marokijn den voet bekleedt. Op het hoofd dragen zij eene fluweelen muts met witte pluimen; schitterend zijn de schakeeringen van verschillende kleuren hunner kleeding.

Jonker Pasquale en jonker Carlo dragen beiden aan de rechterhand eene leêren handschoen, die met edelgesteenten bezet is. Daarop dragen zij een valk, die een met goud geborduurd kapje op den kop draagt, dat verder met paarlen en veeren van paradijsvogels versierd is; aan de pooten der valken hangen zilveren bellen van echt milaneesch fabrikaat, waarop de wapens keurig gegraveerd zijn.

Op geringen afstand staan de paarden van ongeduld te stampen; zij worden door lijfknechten vastgehouden en zijn met prachtige dekkleedsels omhangen.

Onder het kerkportaal komen nu de drie monniken, Franciscus, Masseo en Angelo te voorschijn; zij worden door eene menigte van het volk gevolgd; zij dragen noch gordel, noch reiszak, noch schoeisel, noch staf; slechts een koord met knoopen omgeeft hun kleed. Te midden der pracht van den adel, tusschen het glinsteren van paarlen en juweelen, tusschen het schitteren der hevigste kleuren, verschijnen de arme boetpredikers in hunne grove pij.

Treffend is het contrast van wereldsche pracht en volslagen armoede, van stoffelijken rijkdom en rijkdom van geest!

Broeder Franciscus plaatst zich nu op eene kleine verhevenheid bij den eikenboom, waarom zich de menigte geschaard heeft. Hij slaat de oogen ootmoedig neêr en bemerkt den hofstoet niet; hij komt daar zoo wel voor den lijfeigene als voor den adel: allen heeft hij even lief, allen zijn zijne broeders en voor allen komt hij Gods woord verkondigen.

Toen hij zijn sermoon wilde beginnen, kwam er eene stoornis: wie kent niet de lieve zwaluwen, die bij helder weder zoo vroolijk onder aanhoudend getjilp hare blijdschap te kennen geven, en daarbij lustig door de lucht zwieren en gieren met allerlei bochten en kronkelingen.

Die vogeltjes geven stoornis, nu broeder Franciscus gereed is om zijn sermoon aan te vangen. Duizenden zwaluwen zweven onder luidruchtig gejoel en vroolijk fladderend met hunne vlerkjes boven de menigte.

Het volk neemt nu driftig stokken en steenen te baat om de vogeltjes te verjagen; men maakt allerlei geraas om ze te verdrijven, doch de arme diertjes, onbewust van de stoornis die zij veroorzaken, komen voortdurend terug tot dat broeder Franciscus met zachtmoedigen blik een teeken met de hand geeft, waarna zij spoorloos verdwijnen.

Hij begint nu te spreken; zijne woorden zijn zoo boeiend, zijn taal is zoo liefelijk dat de in druk van die wonderdadige verdrijving bij het volk vergeten wordt; een ieder hangt als het ware aan zijne lippen waarover de woorden als paarlen vloeien, zoodat zij de wereldsche paarlen doen vergeten.

Jonker Pasquale is zichtbaar getroffen; de overige ridders hebben moeite om onder het omwringen der knevels den indruk te verbergen, dien de welsprekende monnik op hen maakt.

De taal van Franciscus is zoo overtuigend en treft zoodanig de ziel zijner toehoorders, dat het volk, in zijne opgetogenheid, hem wil volgen.

Het sermoon geëindigd, verlaten de drie monniken het dorp en worden nog geruimen tijd door de menigte omringd.

Na aanhoudende geruststellingen en zachtmoedige raadgevingen door Franciscus gegeven, verlaat het volk de drie monniken.

(Wordt vervolgd.)

Engelsche weelde in de zestiende eeuw.

In october 1559, een jaar na hare troonsbeklimming, vaardigde koningin Elisabeth van Engeland een bevelschrift uit dat tot beperking van de toenemende weelde in de kleeding moest strekken. De geestelijkheid onderhield de geloovigen dikwijls over

hetzelfde onderwerp, en dank zij de gewoonte van vele godsdienstleeraars uit dien tijd om hunne predikatiën indruk te geven, zijn ons nog enkele der toenmalige modegebruiken bekend, welke anders in vergetelheid zouden zijn geraakt. Die van den bisschop Pilkington vooral, een ieverig boetprediker in die dagen, kunnen als een soort van toelichting tot bovenbedoelde verordening beschouwd worden.

Hij vaart geweldig uit tegen de verwijfde heeren met hunne fijne manchetten, met hermelijnen pelzen om den hals, met kurkenschoenen, halve laarsjes en warme pelshandschoenen. De teêre dametjes, zegt hij, moeten een rok voor den dag en een voor den nacht hebben, een lang en een kort kleed, een voor den winter en een voor den zomer. Het eene moet gevoerd, het andere alleen opgeslagen zijn; 't een is voor den werk-, het ander voor den zondag, 't een van deze, 't ander van gene kleur, 't een van laken, 't ander van zijde of damast. Telkens komt weêr een ander toilet aan de beurt; een vóór tafel, een ander na tafel, 't een in spaanschen, 't ander in turkschen aard - kortom, men is met niets tevreden en peinst altijd en eeuwig op nieuwe en vreemde modes. Een pronker geeft voor zijne kragen en broeken meer uit dan hij in een rond jaar verteren moest. Wie in een grove boerenkiel behoorde te gaan, besteed tot pronk en opschik voor zich zelf en zijne vrouw zooveel, dat zijn vader er de kosten van de gansche huishouding meê had kunnen bestrijden. Het is schande, gruwelijke schande!

Wat heeft die mode toch al dikwijls kwaad bloed gemaakt!

Moderne geleerdheid.

Weet de wetenschap wat de aarde is? vraagt Loudun.

Voorzeker! het is een holle spheer, zoo als alle hemellichaam.

(Volger.)

Dwaling: de aarde is een bolrondachtig voorwerp teenemaal een onweerlegbaar solied.

(Liais.)

Zij is hol, zeg ik, en binnen moet zij water, lucht, licht en warmte bevatten.

(Volger.)

Warmte! Zij is koud tot in het centrum!

Zij is zoo weinig koud, dat de stoffen door het vuur opgelicht eene dikke schors gevormd hebben, honderd twintig tot tweehonderd tachtig kilometers diep.

(Cordier.)

Tweehonderd tachtig kilometers! Zeg dertienhonderd en zelfs zestienhonderd kilometers.

(Hopkins.)

Weet gij, om het te bevestigen, welke samenstellingen in de lagen des aardbodems verborgen zijn.

(L. Figuier.)

Neen, men moet het bekennen, wij kennen enkel eene dunne korst aard, dat is, wij kennen alléén het uitwendige.

(Buchner.)

Dat wil zeggen, gij weet er eigenlijk niets van!

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,

Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)
Het tornooi.

Sedert den dood zijner tweede gemalin, Margaretha van Briga, in het jaar 1386 overleden, had Albrecht zijn hart gehecht aan eene jonkvrouw van buitengewone schoonheid en bevalligheid, Aleid van Poelgeest, dochter van heer Jan van Poelgeest, een beslist aanhanger der Kabeljauwsche partij in Holland. Aleid van Poelgeest bekwam langzamerhand een overwegenden invloed aan het grafelijke hof en niet minder in Albrechts raadsbesluiten, en op aansporing van haar vader wist zij dien invloed aan te wenden ten bate der Kabeljauwschgezinden of de partij der steden, die in tegenstelling met zijn broeder Willem V, door Albrecht ten voordeele der Hoekschgezinde edelen tot heden achteruit gesteld was. De toeleg gelukte, zooals wij reeds vroeger zagen: meer hechtende aan het hart der jonkvrouw dan aan de zegepraal der partij, waarvoor hij zich steeds in de bres had gesteld, liet hij allengs de Hoekschen los, en werden de Kabeljauwschen op in het oog loopende wijze door hem in bescherming genomen.

De oude strijd tusschen de edelen en steden ontbrandde op nieuw in Holland, en de twee laatste

jaren vooral had de oude veete zich weder uitgebreid van West-Frieslands landpalen tot de boorden der Maas, van de Stichtsche grenzen tot het zandige strand der Noordzee.

Steeds luider gaven intusschen de Hoeksche edelen hunne ontevredenheid te kennen over 's graven veranderde gevoelens, steeds luider werd de ontevredenheid jegens jonkvrouw Aleid van Poelgeest, die men de schuld van alles wist. Deze zag den storm aankomen, een storm die vreeselijk zou kunnen woeden over het grafelijk hof, en haar, de tengere bloem, licht knakken kon op den stengel en nederwerpen in het zand; want haar heer en meester, de machtige graaf, wankelde nog vaak in zijne gevoelens en in een onbewaakt oogenblik gaf hij meer dan eens lucht aan zijne oude voorliefde tot de partij der Hoekschen.

Aleid van Poelgeest trachtte daarom den storm te bezweren, nu het nog tijd was; niet dat zij afvallig wilde worden van de Kabeljauwschen, die zij met haar heer vader van harte aanhing, maar door allerlei gunstbewijzen trachtte zij de invloedrijkste edelen op hare hand te brengen, tevens eene verzoeningsgezindheid veinzende, welke hare pogingen te gemakkelijker moest maken. Zeer begrijpelijk is het dat de graaf die schijnbaar veranderde zienswijze der jonkvrouw van harte toejuichte en de pogingen tot verzoening uit alle macht ondersteunde.

Onder de edelen die Aleid van Poelgeest in de eerste plaats trachtte te winnen, telde niet het minst heer Willem van Duivenvoorde, door zijn invloed, zijn rijkdom en de uitgestrektheid zijner bezittingen een der machtigste edelen van het graafschap Holland. Beslist Hoekschgezind, had hij zich nochtans weinig ingelaten met de veeten der laatste jaren, waarvan de oorzaak wellicht te vinden was in de eenigszins afgelegen ligging van den burcht van Strijen, op den linkeroever der Maas; misschien ook had het gemis van mannelijk oir zijne eerzucht uitgedoofd en hechtte hij zich met te teerder zorg aan zijn eenige dochter, wier erfenis hij niet in ongelegenheid wilde brengen door zijne deelname aan de beroeringen van zijn tijd.

Aleid van Poelgeest wanhoopte niet den machtigen Van Duivenvoorde, zoo al niet voor hare partij, dan toch voor haar persoon te winnen; groot was hare vreugde, toen zij vernam, dat de ridder voornemens was met zijne dochter het slot van Strijen te verlaten, om zich aan te sluiten bij de edelen van den hove, en begrijpelijk is het dat zij zich voornam Willem van Duivenvoorde en vooral zijne dochter op de meest eervolle wijze te ontvangen, om te trachten door de dochter op den vader te werken.

Het was in het begin van juli van het jaar Onzes Heeren 1393 dat heer Willem van Duivenvoorde en de jonkvrouw Aleide in het vorstelijk 's-Gravenhage aankwamen. Hartelijk werden zij verwelkomd door de edellieden in 's graven dienst en door den graaf zelven, die den kloeken ridder na eene bijna tweejarige afwezigheid met ongeveinsde vreugde zag terugkeeren, vooral nu deze in gezelschap was der bekoorlijke erfdochter, wier roep van schoonheid, beminnenswaardigheid en deugdzaamheid sedert lang tot hem was doorgedrongen. Maar het hartelijkst van allen werden vader en dochter welkom geheeten door Aleid van Poelgeest, niet slechts in de hoop op de verwezenlijking harer plannen, maar even zeer omdat het innemend en droefgeestig gelaat der jonkvrouw Van Duivenvoorde haar aantrok en eene sympathie in haar opwekte, die niet uitsluitend op eigenbelang gevestigd was.

Talrijke feesten werden gegeven ter eere der jonkvrouw, die als een nieuwe en glanzende sterre schitteren zou aan het grafelijk hof; van alle zijden werden haar de teederste oplettendheden bewezen; zij zag zich gevleid en gevierd door de

roemruchtigste ridders, en de machtige graaf van Holland verhief haar boven alle staatsiedames van zijn schitterend hof en begroette haar als de eerste onder den stoet der fiere edelvrouwen zijner vorstelijke omgeving. Helaas, het hart der arme jonkvrouw bleef koel bij al die eerbewijzingen, partijen en weidschklinkende feesten. Eerbewijzing noch feestgewoel kon haar den verloren vriend doen vergeten, en te midden der vorstelijke praal van het weelderige hof dacht zij slechts aan hem, dien zij voor altijd verloor, en wanneer de feestmuziek ruischte, meende zij het klaroengeschal te vernemen, dat de ridders ten strijde opriep tegen de Mooren, en zag zij den vriend harer kinderjaren bloedende en stervende uitgestrekt op de wallen der Moorsche vesting, van grimmige vijanden omringd.

Toch nam zij ter wille haars vaders en uit kinderlijke gehoorzaamheid deel aan de feestelijkheden ten hove, en terwijl haar hart bloedde uit de onheelbare wonde, poogde haar mond te glimlachen; in hare smart was zij nog bekoorlijk en de lijdenstrek om haar mond trok te meer aller harten aan. Zoo werd zij - de droeve, - de gevierde en hoogvereerde bij de luidruchtige feesten van het hof, en ieder beijverde zich haar aangenaam te zijn, zonder te vermoeden, dat al die oplettendheden haar lijden nog vermeerderden.

Slechts des avonds, wanneer zij zich alleen bevond en haar vader zich ter ruste had begeven, kon zij in de eenzaamheid harer kamer haar overkropt gemoed uitstorten; niet in ijdele klachten, maar in een vurig gebed der zoete Moedermaagd kracht en sterkte afsmeekende om den last van haar lijden te dragen en steeds tot troost en steun te strekken aan den vader, die, hij mocht de diepte harer smart niet weten te peilen, nochtans alles aanwendde wat de ouderliefde hem ingaf om haar gelukkig te doen zijn; daar slechts, aan de voeten van het beeld der Lieve Vrouwe, vond zij troost en opbeuring; daar slechts werd haar de kracht ingestort, niet alleen om haar eigen lijden te dragen, maar ook de lasten en vermoeienissen der huldeblijken, waaraan zij ten doel stond.

Aleid van Poelgeest had spoedig het hart der treurende jonkvrouw doorgrond; zij had begrepen, dat eene verborgen smart haar grieven moest, en door zoete woorden en troostredenen, die alleen door het vrouwelijk gemoed kunnen ingegeven worden, trachtte zij haar moed in te spreken, daardoor tevens haar vertrouwen pogende te verwerven. Maar hoe innemend en voorkomend Aleid van Poelgeest ook ware voor de treurende jonkvrouw, toch kon deze haar hart niet hechten aan de vrouwe, wier lieftalligheid zij bewonderde, maar wier dubbelzinnige verhouding tot den graaf het zedige meisje nog meer afstiet. Niet openlijk echter uitte zij dien af keer; zij achtte er zich niet toe gerechtigd; daarenboven zou de vriendelijke voorkomendheid van Aleid van Poelgeest der bescheiden jonkvrouw daartoe den moed benomen hebben. Daarom bleef de betrekking tusschen beide schijnbaar innig, en de scherpzinnige Aleid van Poelgeest kwam weldra tot de overtuiging, dat de jonkvrouw Van Duivenvoorde het verlies van een dierbaren vriend betreurde, zoodat zij hare maatregelen nam haar dat verlies te vergoeden, door te pogen eene nieuwe verbintenis tot stand te brengen met een van Hollands dapperste ridders. Die gelegenheid deed zich weldra voor, zoo als wij spoedig zien zullen.

Weken waren intusschen voorbij gegaan sedert de jonkvrouw Van Duivenvoorde hare intrede gedaan had aan het grafelijke hof; de roem harer schoonheid en lieftalligheid had zich staande gehouden, en de fierste ridders betwistten elkander de eer een groet, een teeken van goedkeuring van haar te ontvangen; maar geen oogenblik werd de droeve verblind of verbijsterd door al die eer haar aangedaan, door den schitterenden glans van het grafelijk hof, op haar terugstralende als het

zonnelicht op de ster aan het uitspansel. Nederig en bescheiden bleef zij, als het geurige viooltje te midden van het purperen rozenbed, omringd van al dien glans, maar zonder in staat te zijn den angel der smart uit haar boezem te rukken. Zij bleef de treurende, te midden van al het gewoel en de feestvreugde van het hof, en te dieper gevoeld was haar lijden, naarmate zij het meer in de binnenste schuilhoeken harer ziel verbergen moest.

Maar een grootsch, een ongeëvenaard schouwspel zou het machtige 's-Gravenhage weldra op leveren; graaf Albrecht zou der ridderschap van Holland en de omliggende gewesten een tornooi of steekspel aanbieden, waarbij de koenste en vroomste edellieden van Holland, van het Sticht, van Gelre, zelfs van Brabant en Vlaanderen, zouden dingen om den eereprijs.

Graven, baanrotsen en ridders zouden met elkander in het krijt treden om de kracht hunner wapenen en hunne behendigheid in het edele wapenspel te beproeven. En de onbloedige strijd moest tevens een verbroederingsfeest zijn, want in gemeen overleg hadden graaf Albrecht en de jonkvrouw van Poelgeest het tornooi ontworpen, ten einde Hollands machtige geslachten nader tot elkander te brengen en, zoo het kon, de veeten te doen vergeten, die in de laatste maanden gelukkig gesluimerd hadden. Door den glans, afstralende van het hof, door schitterende eerbewijzingen en vroolijke feesten wilden beiden de ontevredenheid der edelen sussen en hen nader brengen tot den grafelijken troon. Daarom mocht niets gespaard worden om den gewichtigen dag glansrijk te doen zijn en den machtigen graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen waardig.

Met het oog op de jonkvrouw Van Duivenvoorde had Aleid van Poelgeest nog een bijoogmerk. Was zij er tot nog toe niet in geslaagd het hart der jonkvrouw te winnen, - zij wilde haar overstelpen met eere, zij wilde haar verbijsteren door de schittering der glansrijke hoffeesten, zij wilde haar eindelijk opmerkzaam maken op een ridder, hoog van moed en onovertroffen in de behandeling van het ridderlijk wapen, - een jongeling die haar in alle opzichten waardig zou zijn.

De edele dochter van Van Duivenvoorde zou de eereplaats bekleeden bij het tornooi; zij zou gesteld worden boven alle andere edelvrouwen van het hof, en uit hare hand zou de gelukkige overwinnaar den gouden helmkrans ontvangen, als loon voor zijn moed en ridderdeugd.

Als de plaats van den vreedzamen kampstrijd is het uitgestrekte plein nabij het grafelijk slot uitgekozen. De grond wordt zorgvuldig geëffend, afgepaald en met stevige palisaden omringd, terwijl zware slagboomen of hammeien de toegangen tot de kampplaats of het krijt afsluiten. Van rondomme verheffen zich amphitheatersgewijze de zitplaatsen voor de toeschouwers, die van heinde en ver zullen samenstroomen om het steekspel bij te wonen. Het meest valt in het oog eene hooge zitplaats, behangen met prachtig bewerkte tapijten van Arras en Deventer, bekleed met kussens van glanzende zijde en fluweel, waarvan franjes van gouddraad afhangen, omgeven van banderolles, banieren en schilden, waarop Hollands roode leeuw op het gouden veld gestikt of geschilderd is. Dat is de zetel van graaf Albrecht, en daarnevens, doch eenigszins lager, verheffen zich de eveneens prachtig behangen en versierde zitplaatsen voor de edelvrouwen, voor de kamprechters en voor de bejaarde ridders, wier onvaste hand de lans niet meer hanteeren kan.

Eindelijk is de groote dag daar, door den graaf en door de jonkvrouw Aleid van Poelgeest met hoopvolle verwachting, door de strijdhaftige ridders met zooveel ongeduld verbeid. Het is de 21 september van het jaar Onzes Heeren 1393. Reeds vóór de herfstzon ter kimme rees, waren tallooze poorters en dorpers uit alle

omliggende gemeenten saamgestroomd om het zeldzaam schouwspel te genieten, en juichend zag men langzamerhand den lichten nevel, den voorbode van een schoonen dag, optrekken en de gouden zonneschijf te voorschijn komen uit den purperen gezichteinder.

De breede ruimte rondom het tornooiveld is reeds gevuld met eene ontzaglijke menschenmassa, al zal het lang nog duren alvorens graaf Albrecht verschijnt en dus het teeken tot den kampstrijd kan gegeven worden. Maar poorters en dorpers vermeien zich onderwijl in de beschouwing der wapperende banieren en banderolles, of vermaken zich met de kunsten en grappen der kokelers en potsenmakers, met de

vertooningen der lieden die beren, apen en andere vreemde dieren door de menigte heenleiden.

Langzamerhand verschijnen intusschen de edelen, die meer rechtstreeks met het tornooi te maken hebben: de kamprechters wier plicht het is de namen der deelnemers van het steekspel op te nemen en op de tornooirolle te doen inschrijven en nog menig anderen moeielijken plicht te vervullen hebben; de krijtwaarders met hunne lange witte staven, omgeven van de tornooiknechten, in last hebbende te waken voor het bewaard blijven der orde en de kampvechters te scheiden, wanneer de strijd te heet mocht worden of niet overeenkomstig met de wetten van het tornooispel; eindelijk een stoet van minstreels met allerlei muziekinstrumenten: trommen en schalmeien, bazuinen en pauken, om door vroolijke krijgsmuziek en gezang den roem der overwinnaars te verkondigen.

Dan hoor, daar davert het lustige klaroengeschal; aller halzen rekken zich uit, aller tongen worden in beweging gebracht en een eindeloos gejubel rolt door de onmetelijke schare der kijklustige toeschouwers; geen wonder, graaf Albrecht is in aantocht en met hem de schitterende sooet van ridders en edelvrouwen, gedost in zijde en fluweel, getooid met kostbare paarleu en edelgesteenten. Voorwaar, die lange sleep van fiere edellieden en bekoorlijke jonkvrouwen is een koningshof waardig! - De machtige graaf neemt plaats op zijne verheven zitplaats en ook de sierlijk getooide edelvrouwen zetten zich neder op hare zetels, links en rechts van den graaf; een dof gemompel van bewondering plant zich voort van rij tot rij nu de gansche stoet gezeten is, zichtbaar voor ieder oog, en menige poorter vraagt zijn buurman, wie toch wel die zedige en bleeke, maar beeldschoone jonkvrouw zijn mag, zittende op de eereplaats naast Aleid van Poelgeest, met den gouden helmkrans, den prijs der overwinning van dien dag, in de hand. Slechts weinigen weten te zeggen, dat het de jeugdige Aleide is, de gevierde dochter van den machtigen Willem van Duivenvoorde, wiens uitgestrekte bezittingen en hooge burcht gelegen zijn in het and van Overmaas, nabij de Brabantsche grenzen.

Hoor, nogmaals klinkt het vroolijke geschal der trompetten en te gelijker tijd dreunt de grond van den hoefslag der paarden; in vliegenden ren nadert een breede stoet geharnaste ruiters, het beschilderde schild aan den linkerarm, het hoofd bedekt met den blinkenden helm, het gepolijste harnas versierd met het ridderlijk blazoen, den wapenrok bestikt met gouddraad en zijde, schitterend in den glans der zon. De fiere rossen met hunne prachtige dekkleeden trappelen en steigeren als begrijpen zij, dat ze hunne ruiters ten roemrijken kampstrijd voeren. De toegangen zijn geopend en als een stormwind stuift de fiere ruiterstoet het krijt binnen, het tornooi heeft een aanvang genomen.

Het klaroengeschal weêrklinkt ten derden male; twee dichte drommen van ruiters vormen zich ter weerszijde van het breede krijt, het helmvizier neergelaten, de lansen gestrekt. Een teeken - en de beide drommen stormen vooruit en op elkander in; de grond davert en dreunt als een rollende donder, nu de ijzeren massa's zich in beweging zetten; de afstand krimpt weg, één oogenblik nog en de geharnaste ruiters storten op elkander. Vreeselijk is de schok, lansen vliegen aan splinters, schilden scheuren, harnassen worden gespleten, helmen rollen over de kampplaats, en menig ridder wordt uil den zadel gelicht en moet door de knapen ijlings uit het krijt weggevoerd worden. Welk een gewemel, welk een bont gewoel! Het gerommel en geratel der wapenen, de doffe schok der lansen op de harnassen en schilden, het schetteren der

trompetten en klaroenen, het gejuich der duizenden toeschouwers, alles smelt te zamen in de trillende lucht tot een onontwarbaar gegons en gedommel, waarboven slechts nu en dan de donderende strijdleus der kampioenen uitklinkt.

Voor een oogenblik scheen het bleeke gelaat der jonkvrouw Van Duivenvoorde met den gloed der begeestering overtogen te worden; een blos vloog over hare marmerbleeke wangen. Bij dit krijgszuchtige schouwspel kon zich het bloed der edele Van Duivenvoorde's niet verloochenen; de jonkvrouw volgde met spanning de ontknooping van den ridderlijken kampstrijd. Aleid van Poelgeest zag het rood zich over haar gelaat verspreiden en meende het verkilde hart verwarmd te hebben.

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Slechts aan de voeten van het beeld der Lieve Vrouwe vond zij troost en opbeuring.

‘Welk een heerlijk schouwspel, niet waar, edele jonkvrouw,’ sprak zij, zich tot haar keerende; ‘zie, hoe de fiere ridders blaken van strijdlust en hoogen moed; met welk een edelen zwier hanteeren zij de lansen, hoe onwrikbaar zitten zij in den zadel; zulk een schouwspel is de edele dochter van den roemruchten Van Duivenvoorde waardig.’

‘Gij vleit mij, edele vrouwe,’ fluisterde het meisje, ‘maar toch, ja hij is schoon die fiere kampstrijd in het krijt; nog nimmer zag ik zulke bewijzen van moed en dapperheid.’

‘Maar ook de bloem der ridderschap is hier vereenigd,’ hernam Aleid van Poelgeest; ‘de Brederode's, de Van Borstelens, de Aspremonts, de Heemstede's, de Montfoorts en zoovele andere edele geslachten, waarop ons zoet Holland roem draagt. Ziet ge ginds dien fieren ridder op het melkwitte ros, den blinkenden helm met een rooden vederbos versierd? Zie, zijne slagen verdubbelen zich, menige kloeke edelman heeft hij reeds in het zand doen bijten; de Jansen vliegen tot splinters op zijn stalen armschild, maar onwrikbaar zit hij in den zadel als waren ros en ruiter één. Voor waar, geene schande mag het heeten door zulk een kampioen verwonnen te worden, en zoo hem uw gouden helmkrans te beurt valt, zal het eereblijk aan geen onwaardige weggeschonken zijn’.

‘Wie is die ridder?’ vroeg de jonkvrouw Van Duivenvoorde met eenige belangstelling.

‘Een kloek edelman,’ hervatte Aleid van Poelgeest met vuur; ‘een held in de wapenen en een getrouw onderdaan van onzen heer graaf. Bij meer dan eene gelegenheid gaf hij reeds treffende bewijzen van zijn ridderdeugd en moed, en menige jonkvrouw van edelen huize zou het zich een geluk rekenen de vrouwe te zijn van zulk een vromen ridder.’

Op dat oogenblik werd de aandacht der beide vrouwen getrokken door het vernieuwde geschal der klaroenen en het donderend zegegeroep des volks: het eerste gedeelte van den kamp was geëindigd en de weinige overwinnaars reden in zegepraal de omheinde ruimte rond. Onder de voorsten bevond zich de ridder met den rooden vederbos.

‘Ha, ziet gij, waarde jonkvrouw,’ sprak weder Aleid van Poelgeest, ‘onze dappere ridder heeft mijne verwachting niet beschaamd; zie, hij is de eerste van den fieren stoet der overwinnaars; welk een edele houding - jonkvrouw Aleide, gij moet hem leeren kennen.’

Het arme meisje sloeg de oogen neder en bleef zwijgen.

‘Zulk een volmaakt ridder verdient met u in aanraking gebracht te worden,’ vervolgde Aleid van Poelgeest; ‘heer Florus Halvenaar is de vriendschap en achting eener edele jonkvrouw waardig.’

Een snijdende smartkreet, die tevens als een angstkreet kon gelden, onderbrak de edele vrouwe. Verbaasd zag deze op: eene doodelijke bleekheid had de wangen der jonkvrouw Van Duivenvoorde overtogen, en met starren, zielloozen blik staarde zij in de ruimte.

‘Wat deert u, jonkvrouw?’ vroeg Aleid van Poelgeest met deelneming; maar de arme had reeds door eene uiterste poging hare tegenwoordigheid van geest hernomen, en fluisterend sprak zij:

‘O! niets, niets, jonkvrouw Aleid, eene voorbijgaande ongesteldheid - het zal spoedig over zijn.’

Maar voor de arme jonkvrouw was thans het heerlijk schouwspel verloren; zij had nog slechts de vreeselijke mogelijkheid voor oogen, dat zij met eigen hand den verafschuwden ridder het gouden eereteeken zou moeten overreiken. De angst greep haar aan en eene siddering beving haar.

Intusschen was het tweede gedeelte van het tornooi begonnen - de kamp van man tegen man; wederom klonk het schetteren der klaroenen, het geklikklak der wapenen, de strijdleuzen der kampioenen; op nieuw werden lansen gesplinterd, schilden gespleten, ruiters ontzadeld; maar voor de jonkvrouw Van Duivenvoorde was er geen feest of schouwspel meer, en zij ontwaakte slechts uit hare doffe wezenloosheid toen het volk den overwinnaar heil toeriep - en die overwinnaar was Florus Halvenaar.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 33]

Bericht.

Met den 15 dezer maand wordt het bureel der Administratie van de Belgische Illustratie overgebracht van de Madou-Plaats (Leuvenschc Steenweg), N° 1, naar de BOULEVARD DU NORD N° 107. Men gelieve dus alle zendingen, brieven en gelden na dien datum aan het nieuwe adres BOULEVARD DU NORD N° 107 te richten.

De Administratie.

Het schoolexamen.

Het jaarlijksche of zesmaandelijksche bezoek van den schoolopziener is niet altijd een feestdag voor onderwijzer en leerlingen. De een noch de ander zijn dan gewoonlijk op hun gemak. Jongens en meisjes mogen nog zoo goed beslagen zijn, wanneer de meester hun vraagt mogen ze nog zoo goed weten te antwoorden, - helaas, op het kritieke oogenblik van het schoolbezoek staan ze maar al te dikwijls met den mond vol tanden. Die natuurlijke bangigheid, vooral

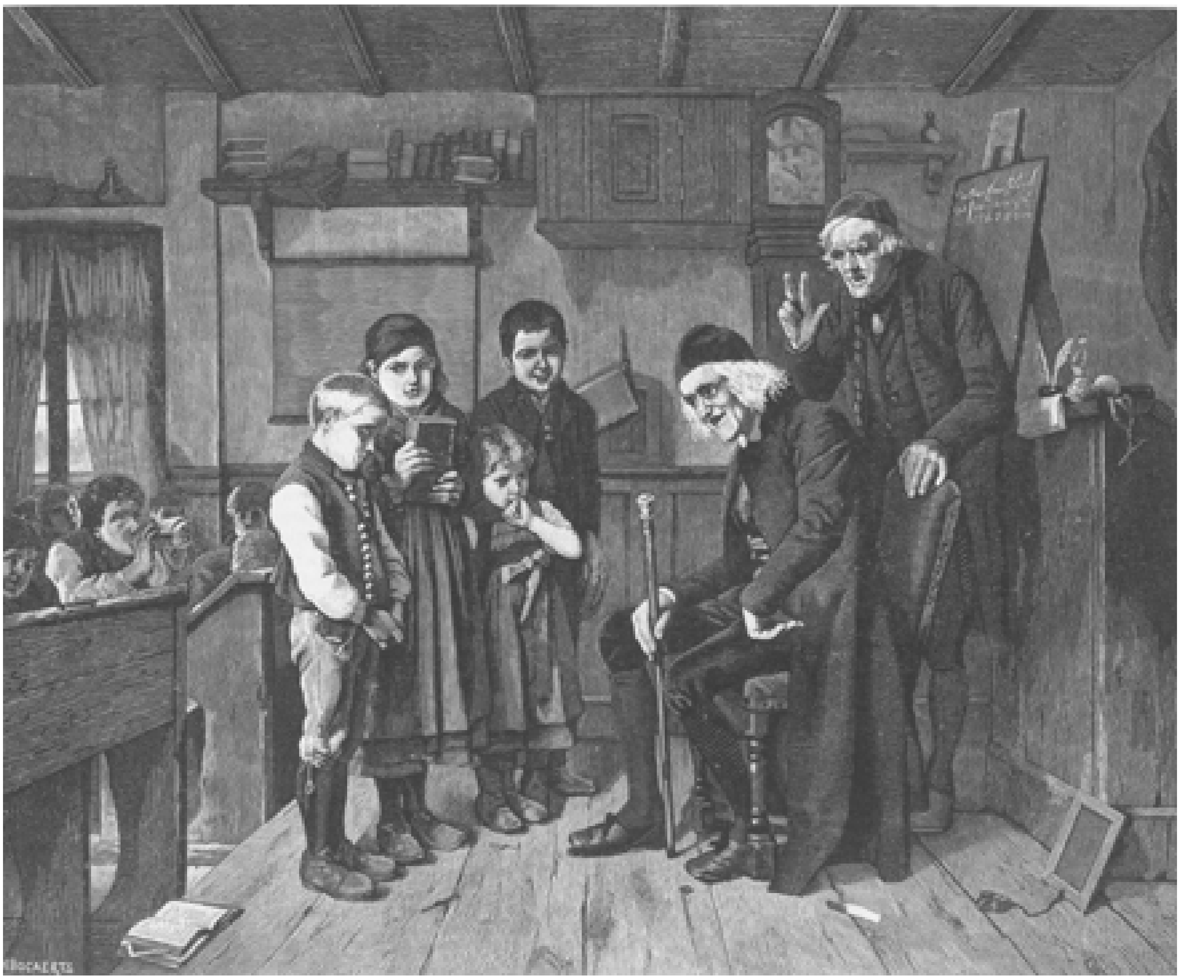
HET SCHOOLEXAMEN, NAAR F. HIDDEMANN.

bij de landjeugd, opziende tegen den heer schoolopziener, die, in de school ten minste, geheel een vreemde voor haar is en die zoo geheel anders vraagt als de meester zulks altijd doet, brengt de kinderen maar al te dikwijls in verwarring, zoo dat het niet zelden gebeurt, dat de kleinen alle tegenwoordigheid van geest verliezen, en zelfs de eenvoudigste vragen niet meer weten te beantwoorden.

Ook voor den meester zijn zulke oogenblikkeu eene ware pijniging, vooral als hij daar vooruit geen rekening meê gehouden heeft. Hij heeft zich bij den schoolopziener beroemd op de vlugheid van Jan of Piet of Marie, hij heeft ze vóór laten komen, doch zie, de kleine hartjes begonnen te popelen van zekere onrustige beklemdheid en - weg is het zelfvertrouwen. Zij zijn van de wijs af en er niet meer op te brengen. Helaas, het puik van de school heeft gefaald en meesters roem is verdonkerd.

De duitsche schilder F. Hiddemann heeft een dier tooncclen van de natuur afgezien en op het doek gebracht. De goede pastoor, in Duitschland gewoonlijk tevens schoolopziener, - tot voor eenige jaren ten minste, alvorens de *Culturkampf* de geestelijken grootendeels uit de school bande - is in de dorpsschool gekomen en onderzoekt een viertal leerlingen naar hunne vorderingen in het rekenen. De beurt is aan den kleinen Otto van den boschwachter, een vluggen knaap, meesters roem en kroon; dan zie, het manneke geraakt in verwarring en van de wijs; de cijfers, die hij in zijn hoofd moet groepeeren, doen eveneens en - kleine Otto is verloren. Een grootere jongen achter hem fluistert hem door het opgerolde boek heen de uitkomst van de op gegeven som toe - Otto hoort het niet. Achter den stoel van den pastoor maakt de meester wanhopige gebaren om zijn leerling het antwoord te verduidelijken - niets helpt: kleine Otto durft niet opzien, want dan zou hij het onderzoekend oog van den pastoor ontmoeten.

Wij zijn overtuigd dat de zaak niettemin goed zal afloopen. De pastoor heeft geduld en ondervinding: door het eerste zal hij den verlegen knaap wellicht spoedig weêr op de wijs brengen; het laatste zal maken dat hij het den meester niet al te kwalijk neemt, zoo zijn leerlingen al eens bokken schieten of met den mond vol landen blijven staan. Zou hetzelfde gezegd kunnen worden van iederen schoolopziener, die bij allen goeden wil, gewoonlijk datgene mist, wat hem in zijne betrekking het meest noodig is: de kennis van het kinderlijk gemoed?

Het bezoek.

Een bezoek in de eenzame berghut op de Alpen is inderdaad geene alledaagsche gebeurtenis. De weg is lang en niet zonder gevaar, daarbij is het weder in de hooge bergstreken, vooral in sommige tijden van het jaar, buitengewoon afwisselend en onzeker. Dit zouden echter nog geen voldoende redenen zijn om de meisjes onzer gravure, echte kinderen van het land, van den tocht af te schrikken, maar in den zomer is het druk in de kaashut. zoo druk dat er aan geen bezoeken afleggen te denken valt, en dit is de reden waarom zij zoolang hebben uitgesteld om hare oude vriendin, die met den jager getrouwd is, een bezoek te brengen. Beiden zijn in verrukking over de lieve kleine, welke de gelukkige moeder op den arm houdt en hebben wat lekkernij voor het kind medegebracht. Met niet minder inwendig geluk en fierheid staat de vader het toonecltje af te zien. Het is eene schoone schets, waarin de groepeering der personen vooral den grootsten lof verdient. De zwitsersche schilder heeft de kleederdracht der Alpenbewoners nauwkeurig gevolgd, - 'slands wijs, 's lands eer,

zegt het spreekwoord, dat men wel in gedachte mag houden bij het zien van de hoofddeksels der beide bezoeksters, waarvan het sterk te betwijfelen is of onze dames er meê gediend zouden willen zijn, zelfs al nam de parijsche mode ze in hare hooge bescherming.

De verrassing.

Hein Burgers blijft nog altijd hoog geëerd in de parijsche salons, en zoo als de parijsche kunstcritici hem noemen, den schilder van de verschillende aandoeningen die het menschelijk hart kunnen beroeren. Zijn veelzijdig talent heeft echter niet alleen bij figuren stilgestaan, maar ook de oude grijze muren van een of ander kasteel, waarop de natuur haar invloed heeft doen gevoelen door ze te bezaaien met mos en glimmend groen, hebben in hem zulk een trouwen nabootser gevonden, dat het wel niet anders kan of zijne schilderijen, waarop beiden aanwezig zijn moeten de aandacht trekken.

Dit is het geval met zijne *Verrassing,* welke wij thans weêrgeven. De ingang van het kasteel, waar hij de beide wachtende personen geplaatst heeft, dagteekent van zeer verre tijden. Op den muur schieten wilde ranken uit en geven hem den aanblik van een gebloemd tapijt, op de schoonste wijze bezaaid met levendige bloemen, zonder dat daardoor het karakter van den muur verloren gaat. De jonge dame wacht eene geliefde bloedverwante op, om haar met gelukwenschen te verrassen en niet alleen de bloemtuil van het kleine meisje, maar ook de houding, de gelaatstrekken, in één woord alles getuigt van het doel waartoe die personen hebben post gevat.

Pasquale.
Eene novelle getrokken uit de bloemkens van den H. Franciscus.

(Vervolg en slot.)
III.

Het laat zich denken dat de prachtige jachtstoet, waarvoor de dorpsbewoners gewoonlijk bijeen stroomden, nu als verlaten in het dorp is achtergebleven. Als verslagen staan de ridders bij groepen bijeen, om elkander hunnen indruk mede te deelen. Eene algemeene moedeloosheid is zichtbaar, en het zijn de paarden alleen die met het schuim op den bek, onder vurig trappelen, hunnen moed te kennen geven.

Eindelijk wordt er op den jachthoorn geblazen als signaal van vertrek; de ridders stijgen te paard en verlaten het dorp in de richting naar Cannaio.

Jonker Carlo maakt een einde aan die stilzwijgendheid.

‘Maar, vrienden,’ zegt hij lustig, ‘onze cavalcade heeft meer van eene begrafenis dan van eene vroolijke jachtpartij; wij hebben al veel te lang onder den indruk van dien monnik gedroomd, die ons al genoeg gedwarsboomd heeft in onze plannen van den dag. Vooreerst is het door hem, dat wij het gezelschap van de schoone Beatrix missen en nu zouden wij nog eene valkenjacht als eene bedevaart moeten maken.’

Carlo beziet glimlachend de ridders; doch vindt bij jonker Pasquale alleen geen weêrklank; hij richt daarop het woord tot hem.

‘Pasqnale,’ zegt hij, ‘het schijnt dat gij nog niet uit uwe droomerijen ontwaakt zijt. Ik geloof waarlijk, dat gij er aan denkt u de kruin te laten scheeren! Laat mij toch niet langer die rimpels op het voorhoofd zien: gij zijt altijd de vroolijkste onder ons, en nu hebt gij meer van een boetprediker dan van een moedig ridder. Komaan, ik

geloof dat er een middel is om ons in eene andere stemming te brengen. Ik stel voor bij de eerste herberg den beker te laten rondgaan, wij hebben geene jonkvrouwen in ons gezelschap, wij zullen dus onzen troost in het druivensap zoeken.'

Er gaat een algemeen hoerah! op en zelfs Pasquale ontwaakt uit zijne mijmeringen, en roept met evenveel geestdrift 'hoerah!'

De paarden worden tot den draf aangezet en spoedig zijn de ridders bij eene herberg aangekomen, die vriendelijk tegen de wijnbergen gelegen is, zij stijgen van hunne paarden; de waard komt dadelijk te voorschijn en maakt eene diepe buiging.

Hij is een kort, dik mannetje met kleine zwarte oogen, op zijne dikke wangen is de bruine kleur van de huid met karmozijnrood gemengeld, dat op zijn neus in zuiver rood is overgegaan. Hij heeft altijd eene lachende trek en laat daarbij zijne ivoorwitte tanden zien.

'Goeden morgen, Peppo,' roept jonker Carlo hem toe, en zegt tot de ridders: 'ziet, het vroolijke gezicht van onzen waard brengt ons al reeds in eene andere stemming.'

Nu roept Pasquale luidkeels: 'Peppo, zorg voor eenige kannen wijn, want ons gevolg zal spoedig hier wezen; geef hun uit het beste vat dat gij in den kelder hebt.'

De lachspieren van Peppo komen nog meer in werking nu hij dit hoort, want hij was niet gewoon zijn besten wijn voor de bedienden van het slot te tappen.

Intusschen is het gevolg aangekomen, dat een muilezel met zich voert, beladen met wijn, vruchten en gebak voor de jonkers.

Eenige oogenblikken daarna is de geheele stoet schilderachtig gegroepeerd; de ridders zitten onder het lommer van een ouden olijfboom, die naast de herberg staat; een prachtige drinkhoorn van zilver met keurig drijfwerk versierd, wordt met geurigen cyperschen wijn gevuld en gaat van hand tot hand rond.

Op eenigen afstand liggen de bedienden onder de schaduw der wijngaarden bijeen, ruimschoots genietende van Peppo's besten wijn, die met welbehagen er bij staat, in afwachting den lof van zijn drank te hooren verkondigen.

IV.

Aan den voet van de rots staan de drie monniken in eene gebogen houding; zij vangen in de hand het water op dat uit de rots zijpelt, om daarmede hunnen brandenden dorst te lesschen.

Na een oogenblik gerust te hebben, vervolgen zij hunnen weg en komen in eene woeste vlakte, waarop zich hier en daar eenige knokkelige, oude kastanjeboom en vertoonen. Verder is deze eenzame woestenij hier en daar overdekt met struikgewassen, en rotsblokken waarover doornachtige takken van slingerplanten uitgestrekt liggen, als de klauwen van een leeuw op zijne prooi.

Nu zien zij in de verte een zwerm van duizenden vogels vliegen, die hen nadert en op een kleinen afstand van hen met sterk geruisch in een groep kastanjeboomen neêrvalt. Het gejoel en gekweel van die menigte vogelen is zoo aanlokkelijk en trekt zoodanig de aandacht van den natuurminnenden en dichterlijken Franciscus, dat hij verlangt die vogelen naderbij te beschouwen. Hij zegt tot zijne twee reisgezellen: 'Rust hier een oogenblik, ik ga die lieve vogelen toespreken en hun den lof van hunnen Schepper verkondigen.' Franciscus nadert de boomen en tot zijne groote verwondering blijven alle de vogelen rustig op de takken zitten; alleen de zwaluwen, die nooit op de takken in rust zijn, blijven vroolijk boven de boomen rond zwieren.

Franciscus staat opgetogen de verscheidenheid der vogels te bewonderen; op eens worden zijne ooren gestreeld door het liefelijk gezang van nachtegalen, die onder de

bladeren verscholen zitten; hij hoort de meerle fluiten, het tortelduif kirren, de musschen tjilpen, de specht schateren, het distelvink kweelen, en zelfs de koekoek laat zich hooren, doch op de stem van den heiligen man zwijgen allen en er heerscht eene volmaakte stilte.

Zacht zweven altijd de zwaluwen boven de boomen. Zonder het minste geluid worden zij door de lucht op hunne vleugelen gedragen; geen blaadje ritselt, geen windeken ruischt; op een dorren tak zitten honderde spreeuwen regelmatig nevens elkander; een zonnestraal beschijnt den groenen gloed harer pluimen. Van tak

tot tak komen vinkjes, musschen, roodborstjes en meer andere kleine vogeltjes naar de uiteinden der twijgen gehuppeld, en draaien zwierig hunne kopjes, rekken het halsje uit, scherpen hunne bekjes of plukken zich de borst. Meer in de diepte zitten, op een zwaren kronkelenden tak, de zwarte kraaien en raven; het volle zonlicht beschijnt de goudmeerlen en de alcyons met hunne schitterende kleuren; tegen de stammen zitten de boomloopertjes in rust, en aan den voet van de boomen trippelen statig en sierlijk de kwikstaartjes.

Wilde duiven en tortelduifjes zitten dicht ineen gedrongen onder het lommer bijeen, en de lijsters met de gouden vrucht des sorbenbooms onder de pooten vastgekneld, vergeten hun lievelingspijs. Onnoemelijk is het getal en de verscheidenheid der vogelen, die tot op de hoogste toppen der boomen eene plaats hebben gezocht en daarop zachtkens heen en weêr wiegen. Doch die hemelsche vrede, die oogenblikkelijke harmonische toestand, dien men kan vergelijken bij den toestand in het Goddelijk Eden, wordt bedreigd van korten duur te zijn, want in de verte vertoonen zich onder luidruchtig getier de valkenjagers, die verhit door den wijn, dolzinnig ronddwalen en nog geen vogel gezien hebben.

Wanhopend dragen zij altijd de valken op de vuist, doch zij krijgen de kastanjeboomen in het oog, die, overladen met vogelen, een zonderling voorkomen hebben. ‘Zie, wat mag dat zijn?’ roepen allen eenparig. Sommigen meenen dat het trekvogels zijn, andere ontkennen dit en denken heimelijk met angst aan betooverde boomen. De geheele stoet blijft verbaasd stilstaan en niemand durft een voet verzetten.

Jonker Pasquale stijgt van zijn paard, en is de eenige die zich verder durft te wagen; hij nadert langzaam tot bij de boomen.

‘Bij mijn patroon! het zijn toch vogelen,’ zegt hij bij zich zelven, en Franciscus bemerkende, roept hij de andere jonkers toe: ‘het is die domme monnik die voor de vogelen een sermoon houdt.’

De ridders krijgen nu moed en Carlo roept onder allerlei spotternijen:

‘Ha! ha! wij zullen onze valken loslaten en gij zult dien boetprediker zien verschrikken; hij is zeker bezig met de vogelen te temmen, nu het hem dezen morgen zoo goed gelukt is de zwaluwen te verdrijven; hij wil zich waarschijnlijk in die kunst verder bekwamen. Daar brengen die luie monniken hunnen tijd mede door! Ziet, daar tegen dien hoop steenen liggen de twee andere luiaards te slapen!’

Er gaat een algemeen gelach op en Carlo roept met woeste stem: ‘Valkeniers, geeft het signaal om de valken los te laten!’

De valken vliegen als pijlen door de luchten vallen allen in de kastanjeboomen neêr.

Een daverend hoerah! weêrgalmt over het veld. Pasquale is meer en meer genaderd en verschuilt zich achter eenige struiken; hij ziet nu de vogelen van allerlei soorten, en hoort tevens broeder Franciscus spreken. Tot zijne groote verwondering ziet hij de valken neêrvallen, die tusschen de andere vogelen op een tak vliegen en rustig blijven zitten.

Franciscus bemerkt in zijne opgetogenheid niets van hetgeen er in zijne nabijheid gebeurt; zelfs de valken bemerkt hij niet en vervolgt zijne toespraak, zeggende:

‘Mijne lieve vogelen, gij zijt zoo veel verschuldigd aan God uwen Schepper, daarom moet gij Hem altijd en overal loven. Hij is het, die u de vrijheid gegeven heeft om overal te vliegen, en u daarenboven een dubbel en zelf een drievoudig kleedsel heeft geschonken. Ook moet gij Hem loven, omdat Hij uw geslacht in de

ark van Noë bewaard heeft, opdat het niet zoude uitsterven. Gij zijt Hem ook zoo veel dankbaarheid verschuldigd voor die uitgestrekte lucht die Hij voor u heeft bestemd. Bovendien gij zaait, noch maait en toch geeft God u voedsel en het water der rivieren en fonteinen om uwen dorst te lesschen. Hij geeft u de bergen en de dalen tot schuilplaats, de boomen om uwe nesten te maken. En omdat gij niet spinnen noch weven kunt, draagt de goede God zorg voor uwe kleeding en die uwer kleentjes, zoodat Hij u lief heeft daar Hij u zoo vele weldaden verleent. Weest dus nooit ondankbaar en tracht altijd God te loven.'

Franciscus zwijgt nu, alle de vogeltjes spreiden hunne vlerkjes uit, openen den bek en rekken den hals uit; zij buigen hun kopje nederwaarts en schijnen als het ware vergenoegd te zijn. De godvruchtige monnik blijft in bewondering staan; hij gevoelt zich zoo gelukkig onder die onnoozele diertjes, die zoo tam zijn dat hij ze met de hand kan streelen. Hij geeft hun nu verlof te vertrekken, en zegent hen met het teeken van het H. Kruis.

Onder liefelijk gekweel vliegen alle de vogelen uit de boomen en verdeelen zich kruisgewijze in vier zwermen: de eene trekt naar het oosten, een andere naar het westen, een derde naar het zuiden en de laatste verdwijnt in de richting van het noorden.

V.

De jachtstoet staat nog altijd op dezelfde plaats in afwachting. De ridders hebben het wegvliegen der vogelen gezien en denken dat de valken hen uiteen gejaagd hebben; in blijde verwachting staan zij in de lucht te turen en hopen goeden buit gemaakt te hebben. Eindelijk na langdurige signalen vallen de valken neêr, en vliegen zonder prooi op de handen van hunnen meester.

De verslagenheid is groot. Carlo stampvoet van woede; hij wil zijn valk dooden, haalt het jachtmes reeds uit de scheede, doch de andere ridders snellen toe om hem dit te beletten. Met langzamen tred komt Pasquale uit zijn schuilplaats te voorschijn; hij is ernstig en geheel in gedachten verzonken.

Carlo, een weinig in zijn drift bedaard, zegt: 'Ziet, daar komt onze boetprediker terug met hetzelfde ernstige gelaat van dezen morgen. Wel, jonker,' sprak hij, toen Pasquale genaderd was, 'vertel ons wat gij hebt gezien en gehoord?'

'Wat ik gezien en gehoord heb,' antwoordt Pasquale, 'kan ik u niet zeggen en wil ik bovendien aan uwe spotternijen niet prijs geven. Dit alleen wil ik zeggen, dat ik onze valken tusschen de andere vogels als duifjes in de boomen heb zien zitten.'

'Ha, ha,' roept Carlo daarop, 'Pasquale, gij droomt zeker, ik geloof dat gij nog door den wijn bedwelmd zijt, want hetgeen gij daar zegt is niet mogelijk. Er moet eene andere reden bestaan waarom onze valken niet op hunne prooi gevallen zijn. Gij wilt dit alles zeker aan de kracht van dien monnik toeschrijven, doch ik lach met die dweeperijen.'

Pasquale bleef bevestigen hetgeen hij gezegd had. Er ontstond tusschen de twee ridders eene hevige woordenwisseling, zoodat wanneer zij gewapend waren geweest, het tot een tweegevecht zou gekomen zijn.

De goede stemming is nu gebroken.

De zon is reeds aan het dalen en er wordt besloten den aftocht te doen blazen. De stoet dwaalt nog eenigen tijd door de velden, doch geen vogel is nog in de lucht te

zien. Eene algemeene stilte heerscht in de natuur.. De zon zinkt weg achter de bergen, en werpt nog een rooden gloed op de bergkruinen.

Treurig is de terugtocht van den prachtigen jachtstoet. Bij de geheimzinnige avondschemering ziet men nog de silhouetten van de ridders, die gebogen en dommelend op hunne paarden hangen, langs de grijze rotsen voorbij trekken, waarop die van de half slapende en vermoeide valkendragers te voet, volgen.

Te Savarniano gekomen, gaan de ridders uiteen, Pasquale bestijgt met zijn gevolg den weg van het slot. Men hoort de ophaalbrug neêrvallen, hol klinkt het getrappel van zijn paard en een oogenblik daarna heerscht er eene nachtelijke stilte in de omgeving van het kasteel.

VI.

Sinds lang had men rond het slot opgemerkt dat er geen ridders meer den weg van het kasteel opgingen; men hoorde niet meer spreken van jachtpartijen, en noch jonker Pasquale, noch Beatrix hadden zich sedert geruimen tijd meer aan het volk vertoond.

Dit gaf aanleiding tot allerlei gissingen en veronderstellingen, die dagelijks bij de gesprekken der dorpbewoners herhaald werden.

Op zekeren morgen, op het oogenblik dat de zon met rozengloed aan den hemel verscheen, stapte een jongeling over den landweg van Savarniano naar Assise. Hij draagt een kleed van grof grijs laken dat nochtans aan zijne sierlijke gestalte geen afbreuk doet. Moedig steekt hij het hoofd op en slaat het helder oog hemelwaarts. Zijne gezichtstint is bleek en die bleekheid wordt verhoogd door het zwarte haar dat, op het voorhoofd gescheiden, in breede lokken langs den hals nederhing.

Bij het voorbijgaan van een beekje, dat aan zijne voeten stroomt, knielt hij en steekt de fijn gevormde blanke hand in den stroom, om daarmede een teug water aan zijne brandende lippen te brengen. Hij vervolgt zijn weg, en gaat later een hofpoort binnen, die voor een klooster gelegen is. Daar knielt hij voor een kruisbeeld dat aan den ingang van het klooster is geplaatst. Treffend en aandoenlijk is het mijmerend staren naar den blauwen hemel, dat men op het edel gelaat van den jongeling bespeurde, toen hij voor het kruisbeeld geknield lag.

Hij is geheel doordrongen van die godsdienstige gevoelens die den waren Kristen dichter vormen en tevens de ziel reinigen. Tranen van dankbaarheid schitteren in zijn helder oog, nu hij naar de zonneschijf heenstaart en de lieve vogelen tusschen de wilde rozenstruiken van den hof hoort zingen.

Eindelijk staat hij op, slaat nog een blik in de richting van Savarniano, en treedt moedig tot voor de kloosterpoort waar hij aanklopt. De deur wordt geopend en de lieftallige gestalte van broeder Franciscus treedt hem te gemoet, omhelst jonker Pasquale met innige liefde en weldra waren beiden voor het oog verdwenen.

Antwerpen.
A.M. Oomen.

De grenssteen.
Eene Luxemburgsche legende.

Weinig landstreken zijn zoo rijk aan legenden als Luxemburg; ook is het land als het ware tot legenden geschikt: immers de bergen zijn hoog, de dalen diep, de ravijnen somber, de bosschen dicht, de watervallen gedruischmakend. In de stilte der eenzaamheid stijgen voor den wandelaar duizenden mysterieuse stemmen op, die aan het dichterlijke gemoed van een rijk afgewisseld verleden spreken. Aan elken steen, aan elken puinhoop, aan elk vooruitstekend rotspunt is dan ook eene herinnering verbonden.

De rechteroever der Moezel, die sedert 1815 bij Pruisen is ingelijfd, is vooral eene streek vol legenden. Te Nennig sprak men mij herhaalde malen van Kronenmichel, en toen ik eindelijk vroeg wie toch die Kronenmichel was, vernam ik dat het de legendiaire type was van den hebzuchtigen, diefachtigen en huichelachtigen boer die geen onderscheid weet te maken tusschen ‘mijn’ en ‘dijn.’

Kronenmichel had, zegde men alom, kroondaalders in massa opgestapeld; in zijn huis bespeurde men van dit alles niets, doch als men met hamer en breekijzer den vloer des kelders opgebroken en verder den grond doorwroet had, zou men gedacht hebben in eene zilvermijn uit de toovertellingen, te recht gekomen te zijn. Dat geld zette Kronenmichel niet op intrest, uit vrees bedrogen te worden; hij leende aan nie-

mand ooit een cent, en gaf ook geen koperstuk aan den arme.

Over het algemeen werd hij door allen gehaat, doch dat gaf Kronenmichel niets: met geld kon hij immers alles bekomen wat tot het leven noodig was? Vriendschap wel is waar wordt met geen klinkende munt gekocht, doch deze zocht Michel ook niet. Deed de man nu openlijk kwaad? Neen. Was hij barsch, stout en onbeleefd? Ook niet. Wij zeggen zelfs meer: weinigen konden hem rechtstreeks iets misdadigs verwijten, want de deugnieterijen die hij pleegde, waren zóó slim overlegd, dat men twijfelde, maar geen direkte bewijzen leveren kon.

Kronenmichel bezat, onder andere panden, een stuk heerlijk en winstgevend bouwland, doch naast dat stuk grond lag er een, aan een buurman toebehoorend, dat èn de ligging èn den rijkdom van het zijne aanzienlijk zou vergrooten, indien een gedeelte van hetzelve hem mocht worden toegevoegd. Die strook koopen? O neen! Proeedeeren? O, nog minder! ‘Indien de grenssteen van lieverlede verzet werd...’ fluisterde de Booze hem toe en van dat oogenblik danste die grenssteen dag en nacht voor de oogen van den schurk.

HET BEZOEK, NAAR FRANZ DEFREGGER.

Bij dage wandelde Krouenmichel langs den steen en beschouwde hem nauwkeurig. Zwaar was hij wel, doch Satan zegde hem: ‘Gij bedriegt u; on den kleiachtigen grond zal de steen gemakkelijker schuiven als gij denkt. Wapen u met een koevoet, en ik, ik zal u kracht geven.’

Toen het avond werd, regende het en de grond werd slibberig; de nacht was stikdonker; men zag geen hand voor oogen. Kronenmichel met den ijzeren koevoet gewapend, verliet omtrent middernacht zijn huis en bereikte niet zonder veel moeite

en inspanning, den duivelschen grenssteen. Ja, hij lag voor hem, hij klonk onder den stoot van den koevoet! De vrek had de ligging in het volle daglicht genoegzaam onderzocht, om zijn werk in de duister-

nis te voltrekken. Hij ving dan ook aan, doch het ging moeielijk: Kronenmichel hijgde en kreunde onder het werken en van tijd tot tijd, als hij een oogenblik rustte, meende hij achter zich in de verte een scherpen lach te hooren.

De regen had den grond doorweekt en toen de schender van het 10^{e} gebod eindelijk eene bovenmatige inspanning deed, gleed zijn voet uit en hij viel voorover met het hoofd op den scherpen grenssteen. Kronenmichel voelde zijn bloed vloeien, en de kracht hem begeven. In eene soort van bedwelming kwam iemand, dien hij niet zag, maar dien hij hoorde en voelde, hem oplichten en hem zeggen: ‘Ga nu naar huis, want binnen eenigen tijd zal de haan aan gindsche hoeve kraaien en dan zoudt gij verraden zijn. Morgen nacht zult gij het werk hervatten en gelukken! - geloof het mij, gij zult gelukken...’

DE VERRASSING, NAAR H. BURGERS.

‘Ja,’ antwoordde Kronenmichel, ‘ja, ik zal gelukken; maar gij hebt uw woord niet gehouden’ - want hij gevoelde wel, dat de Booze die hem had opgestookt, naast hem stond - ‘gij hadt mij beloofd mij te zullen helpen.’

‘Niet dezen nacht!’

‘En waarom niet?’

‘Omdat het de nacht van Kersmis is en in dien gevloekten nacht is mij alle kracht ontnomen.’

‘Nu, dan morgen nacht. Wat zijn dat voor lichtjes, die daar voor mij heen dansen?’

‘Dat zijn de lichten der huizen; men gaa t immers dezen nacht ter kerke. ’

‘Juist. Dus als dáár het dorp ligt, dan liggen de moerassen aan de andere zijde, en het is niet langs dien kant dat ik wezen moet.’

‘Neen, zeker niet; kom, ga recht vooruit; daar ligt het dorp.’

En Kronenmichel ging vooruit, doch bemerkte meer en meer dat zijn kameraad achter bleef.

‘Waarom,’ zegde Kronenmichel, ‘waarom blijft gij achter? Ik zie niet en gij zoudt mij zeer goed kunnen geleiden in het donker.’

‘Ik haat het dorp dezen nacht; ik haat het licht, ik haat het haangekraai en vooral het klokgelui dat weldra weêrklinken zal. Ga vooruit; gij ziet de lichtjes der hoeven en kunt niet verdwalen.’

Kronenmichel. met den ijzeren koevoet op den rug, ging voort en hoorde de stem van den bevreesden Booze immer verder en verder achter zich en eindelijk hoorde hij verre - zeer verre lachen, en toen hij eens omzag, ontwaarde hij op de hoogte in het verschiet een hooge gestalte, alsof er vurige omtrekken over de donkere lucht waren geschreven. Het was de Booze, die op de hoogte en zelfs op de teenen stond, om te zien hoe het met den schender van het 10^{e} gebod zou afloopen.

De lichtjes die satan Kronenmichel had aangewezen, waren echter dwaallichtjes die boven de moerassen dansten; het dorp zelf lag achter hem en nog in de diepste rust. De schurk voelde plotseling dat de grond onder zijne voeten wegzonk. Hoe meer pogingen hij deed om weêr op vasten grond te komen, hoe dieper hij zonk. 't Was een wezenlijke sabbatdans: al de lichtjes dansten en dwarrelden voor hem, boven hem, achter hem, en in de verte schaterde de lach van den Booze.

Toen kwam er een witte geest boven de moerasvlakte en legde aan Kronenmichel een zwaren grenssteen op de schouders en die vracht gaf den ongelukkige de voorsmaak der hel. Een gil, die men zegt dat tot Trier en Saarbrucken gehoord werd, ontsnapte den mond van den schender van het 10^{e} gebod, en hij verd ween in de diepte, om echter alle nachten, met den steen beladen, en gansch in vuur, uit het slijkerig bed op te rijzen en over de vlakte te dansen, onder het uiten der jammerlijkste klachten. Die kreten vormen de muziek waarop Kronenmichel dansen moest.

Van tijd tot tijd roept hij: ‘Ik moet den grenssteen op de plaats zetten: wie, wie wijst mij de juiste, de rechtvaardige plaats aan?’

Indien de Kronenmichels op onze Beurzen eens zóó gestraft werden, wat zon het 's nachts een helsch leven in onze groote steden zijn.....

Eene welriekende industrie.

Wanneer men in den bloeitijd der bloemen langs de velden wandelt en zich het hart verkwikt aan het altijd schoone gezicht der kleuren, waarmede het landschap overgoten is, en men de heerlijkste geuren inademt, hoeveel schooner schijnt ons dan de aarde toe dan in den tijd, waarin ijs en sneeuw zich alom uitspreidt en een koude wind het laatste groene grasscheutje belet te groeien.

Het is feest in de natuur, alles verblijdt en verheugt zich, en in het bruiloftskleed, dat zich de aarde omhangen heeft, pronken de schoonste en welriekendste bloemen der lente. De mensch, voor wien als koning der schepping deze bruiloft is aangericht,

heeft dan ook daarvan partij weten te trekken en de balsemgeuren opgezameld. om ze zijnen natuurgenooten in de meer noordelijke landen aan te bieden.

Vooral het zuiden van Frankrijk en de gezegende kusten van de Middellandsche Zee. waar een zacht klimaat den plantengroei buitengewoon begunstigt, moest zich de aandacht wel op deze schatten vestigen en het denkbeeld doen ontsaan, om ze tot eene bron van welvaart en voorspoed te doen worden van het land, dat er meê gezegend was.

In de omstreken van Nizza, Grasse en Cannes verbouwt men dan ook geen graan of wijn, maar men beplant aldaar den bodem met rozen, viooltjes en jasmijnen. Gedurende het geheele jaar zijn duizenden handen bezig de kostbare bloemen te vergaren. Reeds in maart begint de oogst en wel met de viooltjes en narcissen; in mei en juni komen de rozen en oranjebloesems en bladeren aan de beurt; in juli volgen de resida's, rozemarijns, jasmijnen, lavendels en geraniums, tot eindelijk in October en november de oogst met de accacia's eindigt.

Om onzen lezers een denkbeeld te geven van de hoeveelheid bloemen, welke in genoemde streken gekweekt worden, zullen we eenige cijfers aanhalen. Grasse, Cannes en de omliggende dorpen brengen jaarlijks gemiddeld 40.000 kilo rozen, 50.000 kilo jasmijnen en evenveel oranjebloesem en blaêren op; daarbij levert Cannes nog omstreeks 17.000 kilo accacia's op en Nizza 25.000 kilo viooltjes. Voorzeker, een voorraad, voldoende om de geheele wereld in een goeden reuk te brengen!

De arbeid bepaalt zich natuurlijkerwijze niet bij zaaien en oogsten, want wil hij rente opleveren, dan moeten de verzamelde bloemengeuren overgebracht worden op oliën, pommades, zeep, alcoolisch en ander water en meer andere zaken, die men nu eenmaal niet anders dan geparfumeerd kent.

Grasse alleen brengt dan ook jaarlijks niet minder dan 150.000 kilo pommade in den handel en dit is nog slechts een gedeelte van de opbrengst, welke dit bevoorrecht land aan zijne bewoners schenkt, want ook de hoeveelheden geparfumeerde wateren en fijne etherische oliën, welke daar gewonnen worden, zijn buitengewoon groot. De 500.000 liters oranjewater, welke jaarlijks gemaakt worden, vermeerderen de inkomsten belangrijk, terwijl daarenboven in Grasse en Cannes de fabricatie van 4000 liters lavendelolie, 450 petitgrain-olie, behalve nog de andere fijne oliën aan honderden menschen werk geven.

Het fabriceeren van reukwateren vordert echter meer arbeid en overleg, want de alcool, waarmeê de bloemengeuren moeten vermengd worden, is even vluchtig als de geuren zelven. De parfumeur moet daarbij nog de kunst verstaan, om door menging van verschillende geuren een reukwerk te maken, dat zich door iets karakteristieks van alle andere onderscheidt of, zooals men dat noemt, een zeker bouquet heeft, en hiertoe behoort veel ondervinding.

Wel hebben speculanten op de zucht van het publiek om steeds iets nieuws te hebben, reukwateren gemaakt, waarbij de namen goed moesten maken, wat er aan het blijvend geurige ontbrak, zooals bij de parfumeriën, die den naam dragen van *frou-frou, pensez-à-moi* enz. het geval was, doch deze houden niet lang stand en veroordeelen na een kort bestaan zich zelven.

De beste parfumerie is nog altijd het *extrait aux violettes de Parme,* ofschoon ook zijn naam eene mystificatie is. De mystificatie is echter zeer gering, want al zijn de daartoe gebruikte viooltjes ook niet te Parma gegroeid, zij overtreffen in geur toch alle andere. Het wordt gemaakt uit de bloesempommade en zoolang gezuiverd en verwerkt, tot de geur zijne bekende sterkte heeft; bij deze verwerking wordt het

bekende muskus gebruikt, welks reuk door sommigen zoo verafschuwd en door anderen zoo gaarne opgesnoven wordt.

Behalve het muskus gebruikt men voor het samenstellen van de beste reukwateren nog vele etherische oliën, waaronder de turksche rozenolie eene eerste plaats inneemt, om hare kostbaarheid. Vóór het uitbreken van den russisch-turkschen oorlog betaalde men voor een liter rozenolie ruim 5000 fr.. terwijl na den afloop van den oorlog de prijs tot 1600 fr. steeg. De oorzaak daarvan moet gezocht worden in de verwoestingen, welke in Bosnië zijn aangericht. De rozenvelden te Kazanlik, Eski- en Jeni-Sagra, die alle markten van olie voorzagen, zijn geheel verwoest en de bevolking, die zich met dezen arbeid bezig hield, verjaagd. Welk eene schade deze verwoesting dit ongelukkig land berokkend heeft, kan men nagaan, als men weet dat in 1877 slechts 1000 liters en in 1869 meer dan 3000 liters rozenolie van daar uitgevoerd werd.

Voor het maken van geparfumeerde zeep worden uitsluitend geparfumeerde oliën gebruikt, en de vele soorten, welke men daarvan kent, heeft men grootendeels te danken aan de vindingrijkheid der Fransche fabrikanten, die dan ook met hunne waar de markten der geheele wereld beheerschen. Wel heeft men gepoogd met namaaksels invloed uit te oefenen op de kolossale fabricatie in Frankrijk, doch evenals dit met de reukwateren het geval is, levert de nagemaakte zeep spoedig zelve het bewijs, dat zij niet uit fransche handen is gekomen, door haar geur geheel en al te verliezen.

Opium-rookers.

Bij gebrek van geestrijke dranken, bedwelmt de Chinees zich door het rooken van opium. Dit laatste gebruik is echter niet zeer oud: het was in 1740 dat twee engelschen, hun naam is met geen aureool omringd, de eerste opium invoerden en nu, op dit oogenblik, mag men zeggen dat het gebruik van dit heilloos fabrikaat, in China schier algemeen is. In 1800 beliep de invoer ongeveer 320 000 kilo's; vandaag is deze tot 6 à 7 millioen kilo's gestegen en men vergete niet dat men in China, op breede schaal een papaver verbouwt, die een soort van opium levert, welke echter, door de aanzienlijke hoeveelheid narcotine en morphine die zij bevat, veel schadelijker werkt dan de opium zelve.

De prijs van deze laatste stof is gering en valt dus onder het bereik der werkende klas, die er een ruim gebruik van maakt.

In een onlangs verschenen artikel heeft een reiziger, wetenswaardige bijzonderheden over het verbruik van opium bekend gemaakt. Deze wordt, om goed brandbaar te zijn, voorafgaandelijk van de houtachtige deelen ontdaan, zoodat zij eene taaie siroop vormt en eindelijk eene harde zelfstandigheid wordt.

Om eene pijp te stoppen heeft men 10, 12 à 15 gram noodig. Men geeft aan die hoeveelheid den vorm van een bol en steekt er het vuur aan bij middel eener lamp. De opium brandt zeer snel. De 15 gram branden slechts eenige oogenblikken en geven den rooker ongeveer een 25 à 30tal trekken. De bedwelming vangt alsdan aan. Hoe meer men rookt, hoe meer men wil rooken en er zijn Chineezen die wel 150, ja 200 gram verdampen. Dat de dood hun in dat geval alsdan spoedig aangrijpt, is licht begrijpelijk.

Ofschoon de doodstraf tegen den opiumrooker is uitgesproken, begint zoo niet ieder Chinees dan toch de overgroote meerderheid, op zijn 18e of 19e jaar te rooken. Dat echter is geen regel, want even als wij jongens van 8 à 10 jaar met de cigaar tusschen de voorste vingers zien, stopt de chineesche jongen ook op dat jaar zijne pijp met opium, indien hij deze laatste machtig kan worden. Trots het keizerlijk

besluit, rookt iedereen - de keizer zelf - uitgenomen de vrouwen - de vrouwen van lage zeden echter dampen zoo erg als de mannen - en de middelstand, die nog vrij wel van de plaag bevrijd blijft.

Peking heeft zelfs openlijk winkels waar opium gerookt wordt, doch deze worden alleen door de geringe klas bezocht; de welhebbende heeft thuis prachtige en weelderige rookvertrekken, niet zelden met ontuchtige beelden en schilderijen versierd, en geeft zich niet openlijk aan het verdierlijkend rook vermaak over. De rook winkel van den geringen man is niet anders dan eene lange zaal, met lampen verlicht (om de opium aan te maken);

langs de wanden staan bedden of liggen eigenlijk zakken, waarop de rooker plaats neemt. Naast hem staat de thee, want het eerste uitwerksel van het rooken is een brandende dorst dien hij natuurlijk verlangt te lesschen.

In het eerste oogenblik doorloopt eene zekere warmte het lichaam van den rooker; de zenuwen worden erg geprikkeld, eene sterke transpiratie volgt en de pols slaat 100 maal in de minuut.

Neêrliggende komt de bedwelming en heeft de rooker visioenen en droomen, of niet zelden slechts een aangenaam gevoel. In dit laatste geval is hij niet in geslapen en weet zeer goed wat rondom hem gebeurt.

Als de rooker uit de bedwelming komt, is hij lam, ontzenuwd, laf, vermoeid en onbekwaam tot het werk en velen vervallen ook weldra weêr in den toestand dien zij kort geleden verlaten hebben, even als de dronkaard in onze landstreek.

Het einde van den rooker is altijd hetzelfde: het lichaam wordt mager, de tanden bederven, de maag lijdt aan krampen, de beenen waggelen, de handen beven, de huid wordt ongevoelig, het verstand gaat weg, de tong weigert de spraak, en als de rampzalige vroeger allerhande betooverende dingen zegde te zien, denkt hij nu omringd te zijn door allerhande walgelijke gedrochten. De verlamming, de verbijstering en eene vroege dood zijn de nasleep van die verschrikkelijke gewoonte.

Niet ieder kan zich aan het gebruik van opium gewoon maken; de meeste Chineezen zijn daaraan verslonden na drie of vier weken; sommige, en niet zelden de Europeanen, braken even als ouze jonge rookers, en komen nooit tot de bedwelming of den behagelijken toestand, waarop de Chinees zoo belust is. Het opium-rooken is in China eene oneindig grootere plaag dan ten onzent de jenever. De Engelschen winnen bij dien schandelijken handel veel geld; zij dragen grootelijks bij tot het verdierlijken van het volk en zelfs lot zijne eindelijke uitroeiing, want het is bepaald dat de opium de grootste vijand is van de uitbreiding der bevolking in het zoogezegd Hemelsche Rijk.

Het opium-rooken heeft in Londen, in zekere lage buurten, doch niet op groote schaal, navolgers gevonden.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)
De overwinnaar.

‘Heil den overwinnaar!’ had de volksmenigte groepen met luider stemme, toen Florus Halvenaar den laatsten tegenstander met een krachtigen lansstoot uit den zadel geworpen had. Fier op zijn roemvolle zegepraal reed de ridder thans driemaal het krijt rond, tot driewerf toe ieder uitdagende, die het hooren wilde, om nog op te komen ten kamp en zich met hem in het krijt te meten. Bij iederen uitroep, telkens herhaald wanneer hij eenmaal de ronde gedaan had langs het tornooiveld, antwoordde slechts de opgetogen volksmenigte met luide bijvalsbetuigingen, en reeds had de overwinnaar zijne derde uitroeping doen hooren, reeds wilden de kamprechters naar

billijkheid en plicht uitspraak doen en den ridder machtigen den prijs der overwinning uit de handen der jonkvrouw Van Duivenvoorde te ontvangen, toen eensklaps een ruiter in vliegenden ren de geopende hammei door en het tornooiveld binnen reed.

Florus Halvenaar zag den zoo plotseling als uit de lucht gevallen ridder aan, meer verbaasd dan verschrikt. Zou dan deze vreemdeling, deze aangekomene van de laatste ure, waarlijk vermetel genoeg zijn hem, den overwinnaar van zoovele roemruchte kampioenen, de zegepraal te betwisten? Achter het vizier van zijn helm liet hij een schaterlach hooren: de nieuwe kamp zou een lauwer te meer vlechten aan de kroon, door hem heden in het krijt verworven. En als wilde hij den nieuwen tegenstander prikkelen ten kamp, reed hij hem snel te gemoet, hem met luider stemme ten strijd uitdagende.

Niet zoodra is de nieuw aangekomene het krijt binnen gereden en heeft hij door zijne tegenwoordigheid blijken gegeven de uitdaging zijns tegenstanders aan te nemen, of hij houdt zijn snuivend ros in en begeeft zich met bedaarden tred naar de kamprechters, wien hij de bewijzen overlegt, dat hij deel uitmaakt van de ridderschap, zooals zijne gouden sporen trouwens reeds deden blijken.

Eenige oogenblikken later schetteren nogmaals de trompetten: de kamp, dien men reeds gesloten waande, zal op nieuw beginnen. De volksmenigte juicht en jubelt; de fiere houding van den onbekenden ridder, de edele wijze waarop hij zijn vurig ros hanteert, de onversaagdheid, waarmede hij zulk een geduchten tegenstander durft tegen treden, dit alles boezemt belangstelling voor hem in en geeft een voorgevoel, dat de kamp langdurig en geducht zijn zal.

Intusschen hebben de beide kampioenen de lans ontvangen en met statigen tred rijden zij ieder naar het uiteinde van het tornooiveld, ten einde een oogenblik later met te meer kracht op elkander te kunnen inrijden. Het rumoerige geraas onder de duizenden toeschouwers is plotseling verstomd; in ademlooze spanning kijkt men toe, afwachtende hoe de belangwekkende strijd zal eindigen. Voor het laatst klinkt de klaroen en op hetzelfde oogenblik davert de bodem onder de hoefslagen der op elkaar instormende rossen. Met gevelde lans rijden de beide kampioenen op elkander in; de afstand krimpt weg, één polsslag nog en met een doffen slag stoeten de glaviën op de schilden der tegenstanders, zoo dat de splinters der gebroken lansen door het krijt vliegen. Beide ridders zitten echter even vast in den zadel; deze eerste ontmoeting heeft dus uiets beslist.

Onmiddellijk schieten edelknapen toe, en de stukken der gebrokene lansen wegnemende, reiken zij den kampioenen versche wapenen toe. Deze rijden thans voetstaps terug naar het punt van uitgang, om een oogenblik later ten tweeden male op elkander in te rennen. Hoor, hoe de grond dreunt onder den hoefslag der rossen; zie, met welke snelheid zij elkaar te gemoet ijlen; nogmaals dreunt een geweldige schok, gevolgd door een duizendvoudigen kreet van bewondering. De onbekende ontvangt een stoot in de volle borst, zoo dat de ijzeren platen van het harnas een doffen slag geven; maar, o wonder, de ridder is niet uit den zadel geworpen, integendeel, bedaard en zonder wankelen blijft hij gezeten op zijn ros, als ware de lans een rietstaf geweest, - en als een riet ook brak de glavie zijns tegenstanders door midden. Ook Florus Halvenaar bleef in den zadel, maar zijn schild was in tweeën gespleten en een oogenblik hing de arm slap langs de zijde.

Nogmaals bleef dus de overwinning onbeslist, doch de beide kampioenen hadden elkanders krachten leeren kennen. Toen zij elkaar voorbij reden, riep de onbekende ridder zijn tegenstander eenige woorden toe, waarop deze met kracht de sporen in

de zijden van zijn paard drukkende, in arren moede naar het punt van uitgang terugijlde.

Geweldig was de derde aanval; als een stormwind vlogen weêr de rossen vooruit, maar 'tzij verbittering over den uitroep van zijn tegenstander, 't zij vrees voor diens beproefde behendigheid, Halvenaar richtte zijn lans op de borst van diens paard, zoo dat het edele dier stuiptrekkend nederstortte, den ruiter in zijn val medeslepende. Toen wilde de snoode ridder den gevallene treffen met zijn glavie, maar snel als het weerlicht was deze opgerezen, had zijn lans gegrepen en stelde zich te weer.

Een kreet van verontwaardiging en afschuw steeg op uit duizenden monden. Was het niet ongehoord in de wetten van het ridderlijke steekspel, dat een kampioen het onbeschutte ros zijns tegenstanders durfde treffen, - erger nog, de lans durfde richten op de borst van den gevallene? Langs alle zijden worden ondubbelzinnige blijken van afkeuring geuit over deze zoo onridderlijke handelwijze; snel ijlen de krijtwaarders toe en werpen hunne witte staven tusschen de strijdenden om aldus een einde te maken aan den onedelen en ongelijken kamp. Doch met verachting van alle regelen des tornooispels bleef Halvenaar zijn tegenstander bekampen en het scheen wel, dat hij het thans niet meer op de geharnaste borst, maar op de voegen aan den hals des ridders gemunt had. De onbekende behield echter zijne volle bedaardheid; hoewel te voet strijdende, weerde zijn schild iederen stoot af, en met een behendigheid en kracht, den koensten ridder waardig, bracht hij zijn tegenstander, nu zijn vijand geworden, een welgerichten stoot toe in de volle borst, zoo dat Florus Halvenaar als een knaap uit den zadel geworpen werd en onder het daverend gejubel van ridders en edelvrouwen, van poorters en dorpers neêrsiortte in het mulle zand.

‘Heil, heil den overwinnaar!’ juicht de verrukte menigte; trompetten, klaroenen en schalmeien galmen het lied der zegepraal; schoone handen werpen zijden strikken, doeken en handschoenen in het krijt en - de bleeke jonkvrouw Van Duivenvoorde schijnt als uit een bangen droom te ontwaken, nu de hatelijke Halvenaar verslagen is en *hare* hand *hem* niet den prijs der overwinning behoeft uit te reiken.

Het tornooi is geëindigd; terwijl de onridderlijke Halvenaar zich beschaamd en met woede in het hart verwijderde, werd de onbekende ridder door de herauten als overwinnaar uitgeroepen, en niemand die de keuze misbillijkte of den overwinnaar zijn geluk benijdde.

Fier gezeten op het paard, dat men zich gehaast had hem aan te bieden, nadert de overwinnaar, door den erfmaarschalk geleid, tot voor de hooge zitplaats des graven, waar hij met edelen zwier eene diepe buiging maakt; doch toen hij den gouden helmkrans als prijs der overwinning uit de handen der jonkvrouw Van Duivenvoorde zou ontvangen, sidderde hij, de sterke man, als door een stormwind geschud; eene wijle bleef hij staan op eenigen afstand, aarzelend naderbij te treden; de erfmaarschalk moest hem aansporen tot voorttreden, alvorens de overwinnaar de bleeke jonkvrouw onder de oogen kwam. En de jonkvrouw - had zij de verlegenheid des ridders bemerkt, of verschrikte haar de eere om onder al die duizenden den roemruchten kampioen den krans over te reiken? Want ook zij sidderde als een popelblad en hare bleeke wangen schenen nog bleeker te worden.

‘Moed, moed gevat, mijne lieve jonkvrouw,’ fluisterde Aleid van Poelgeest haar in het oor, hare aarzeling bemerkende; op die stem kreeg het meisje hare bezinning terug en reikte den ridder met bevende hand den gouden belmkrans over. Zonderling, het was of de siddering die de jonkvrouw aangreep, zich door den krans aan den edelman mededeelde, want hij, die de lansstooten zoo moedig getrotseerd had, scheen

thans te wankelen op zijn ros en zijne hand had nauwelijks kracht genoeg den gouden krans op zijn helm te plaatsen.

'Edele ridder,' sprak Aleid van Poelgeest, begeerig om den overwinnaar te leeren kennen wiens gladde wapenrusting stand noch landaard verraadde: 'edele ridder, de jonkvrouw en ik mochten gaarne uw afkomst vernemen, uw gelaat zien. Nog altijd houdt gij het helmvizier neergeslagen, zoodat uwe bescheidenheid uwen moed evenaart '

De ridder aarzelde, maar als had hij plotseling een besluit genomen, sloeg hij met vaste hand het vizier van zijn helm op en staarde de jonkvrouw Van Duivenvoorde met zijne heldere oogen aan.

Deze zonk achterover in haar zetel en schier onhoorbaar stamelden hare lippen:

'Heere God, Herman van Strijen!'

Op hetzelfde oogenblik had de ridder zich verwijderd, in zijne verbijstering zelfs de oude gewoonte vergetende om, met den ontvangen eereprijs versierd, het krijt rond te rijden, ten einde de toejnidhingen van de jubelende toeschouwers te ontvangen.

'Kent gij dien zonderlingen ridder, jonkvrouw Van Duivenvoorde?' vroeg Aleid van Poelgeest, niets begrijpende van het raadselachtige verdwijnen des overwinnaars.

De vraagster ontving geen antwoord en toen zij ter zijde zag, bemerkte zij, dat de jonkvrouw bleek als een lijk, onbeweeglijk op haar zetel gezeten was.

Aleid van Poelgeest greep de hand van het arme meisje en fluisterde haar zoete woordjes in, maar hoewel er spoedig weêr leven kwam in de kranke, bleef haar mond sprakeloos en liet zij zich als een kind geleiden naar den vergulden kamerwagen, die de beide vrouwen naar het grafelijk slot terugvoerde.

Eenige oogenblikken later lag de kranke jonkvrouw uitgestrekt op een met vergulden hemel en met rood zijden spreien overdekt rustbed, in eene prachtige zaal van 's graven burcht. Naast haar zat Aleid van Poelgeest, met bezorgdheid en belangstelling het raadselachtige meisje beschouwende. Een vermaard medicijnmeester gaf haar, na den toestand van de zieke zorgvuldig onderzocht te hebben, de geruststellende verzekering, dat alles zich ten beste zou schikken en de halve gevoelloosheid in eenige minuten zou geweken zijn. Inderdaad, de ademhaling werd spoedig ruimer, en de oogen met verbazing om zich heen slaande, vroeg de jonkvrouw met zwakke stem:

'Waar ben ik? Wat zonderlinge gebeurtenis is mij overkomen?'

Aleid van Poelgeest zag het meisje een oogenblik met verteederden blik aan en antwoordde toen:

'Waar gij zijt - bij uwe vriendin, die het innigst belang stelt in uw geluk; wat u overkomen is - mij zelve is zulks een raadsel, of uwe plotselinge ongesteldheid moest in verband staan met de verschijning van den jeugdigen ridder, wien gij den eereprijs hebt ter hand gesteld. Zoo ik mij niet bedrieg, hebt gij zijn naam genoemd.'

'Herman van Strijen?' vroeg de jonkvrouw worktuigelijk.

'Juist, Herman van Strijen,' hernam Aleid van Poelgeest; 'dát was gewis de ridder wiens verschijning u zoo zeer scheen te treffen?'

'Het is dan geen droom!' riep de jonkvrouw hartstochtelijk. 'De doode is uit het graf opgerezen; maar, het is onmogelijk, en toch, ik heb hem gezien; dat was zijn houding, zijn blik. Barmhartige God, hij leeft dan nog!'

'O, verhaal mij uwe geschiedenis!' vleide Aleid van Poelgeest, meer nog door oprechte deelneming dan door nieuwsgierigheid gedreven.

'Hoe zou ik zulks kunnen!' hervatte de jonkvrouw; 'mijn hart is vol tot barsten toe; mijn hoofd duizelt, zonder dat ik wete of het van smart zij of van vreugde.'

Aleid van Poelgeest zag hare vriendin in het bleeke gelaat; een weemoedig gevoel maakte zich van haar hart meester; een traan parelde in haar oog. Was het die traan of eene plotselinge opwelling van diepen weemoed - eensklaps wierp de jonkvrouw Van Duivenvoorde zich aan het hart van hare gezellin, en zij snikte en schreide luide en lang. Aleid van Poelgeest eerbiedigde die uitstorting, tot het weenende meisje eindelijk het hoofd ophief en uitriep:

'Ha, nu gevoel ik mij weêr hersteld en ik kan u mijne geschiedenis meêdeelen.'

Toen zetten de beide jonkvrouwen zich naast elkander neder op het rustbed, en de hand in de hand harer gezellinne, begon Van Duivenvoorde's dochter hare levensgeschiedenis te verhalen. Zij vertelde van hare kindsche dagen, in den hoogen burcht van Strijen doorgebracht, spelende en dartelende met den trouwen knaap, die schier haar leermeester werd; zij schetste den speelmakker, opgegroeid tot jongeling en haars vaders schildknaap geworden; hare genegenheid voor hem, doch bedwongen door haar plicht als Christin en jonkvrouw; zij verhaalde hoe zij op eene jacht in haars vaders bosschen aan den jongeling het leven te danken had; hoe zij dien eigen avond aan het feestmaal meende verstaan te hebben, dat ook bij haar liefhad boven allen, maar hoe het verraad van een valschen ridder zich plaatste tusschen hem en haar, en Van Strijen, het zwaard omgordende, heentrok naar Spanje tot bestrijding der Mooren. Toen schilderde zij de vervolging van den boozen ridder, zijne aanzoeken naar hare hand, met afschuw teruggewezen; zijn nachtelijken aanval op het slot; hare eenzaamheid en haar lijden, en eindelijk de verpletterende tijding, dat haar vriend strijdende den heldendood gevonden had door het Moorsche staal. Openhartig bekende zij verder, dat zij haar vader slechts noode gevolgd was naar het grafelijk hof, en hoe eenzaam en leeg het haar was geweest te midden van al de pracht die haar omringde, te midden der luidruchtige feesten, die haar zelfs geen oogenblik bedwelmen konden.

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Als had hij plotseling een besluit genomen, sloeg hij met vaste hand het vizier van zijn helm op.

Aleid van Poelgeest had met aandacht en aandoening tevens geluisterd naar het roerende verhaal der jonkvrouw; haar gevoelig hart deed haar tranen storten met de treurende en lijden met de droeve.

‘En ik,’ zuchtte zij, ‘die de diepte uwer wonde niet wist te peilen en meende, dat spel en verstrooiing de rozen op uw gelaat zouden terugbrengen, - doch waarom ook niet eer uw hart voor mij uitgestort?’

De jonkvrouw Van Duivenvoorde zweeg; een gevoel van kieschheid hield haar terug om hare gezellin daaromtrent de waarheid meê te deelen.

‘En de ontknooping?’ vroeg na een pijnlijke stille van eenige minuten Aleid van Poelgeest. ‘Zoo ik mij niet bedrieg is uwe geschiedenis nog met ten einde, en zal het slot gelukkig geene lijdensgeschiedenis zijn.’

‘Gij hebt het reeds begrepen,’ lachte de jonkvrouw door hare tranen heen; ‘Herman van Strijen, de vriend mijner kinderjaren, dien ik gesneuveld waande in het verre Spanje, is plotseling weêr voor mijne oogen verschenen als de overwinnaar, als de held van het tornooispel. Hoe ongerijmd het ook schijnt, reeds vóór ik zijn gelaat aanschouwde, fluisterde een voorgevoel mij in, dat *hij* het zijn moest.’

‘Slechts eene omstandigheid hebt gij mij vergeten te melden,’ merkte Aleid van Poelgeest op: ‘den naam van uw vervolger.’

De jonkvrouw aarzelde; maar al te wel had zij opgemerkt, hoezeer Florus Halvenaar bij hare gezellin in achting scheen te staan; zij had daarom met voordacht den naam van haar vervolger verzwegen, vreezende Aleid van Poelgeest te grieven of te kwetsen. Zij had echter te veel gezegd om niet alles mede te deelen; daarom klonk het na eene poos vastberaden van hare lippen:

‘Mijn vervolger en de bestrijder Van Herman van Strijen op het tornooiveld is dezelfde persoon: - het is Florus Halvenaar.’

‘Ha, ik vreesde het reeds,’ hernam Aleid van Poelgeest zonder bitterheid of wrok; ‘een volmaakt ridder anders en die den grave menige goede dienst bewees. Doch om het even, hij is schuldig, - dubbel schuldig, daar hij zijne ridderlijke gaven tot zulke onedele doeleinden misbruikte. Hij had des graven gunst en de mijne weten te verwerven - van heden af heeft hij mijn vertrouwen en mijne vriendschap ganschelijk verbeurd, en morgen zal ik ook den graaf voor hem waarschuwen. Zoo hij u of den braven Van Strijen nog lagen poogt te leggen, - bij den hemel, 's graven toorn zal den on waardige verpletteren. “

De jonkvrouw Van Duivenvoorde dankte hare gezellin voor die gunstige gesteldheid; zich thans genoegzaam hersteld gevoelende, vroeg zij verlof zich naar haar vader te begeven en tevens afwezig te mogen blijven van de feestelijkheden van den avond, daar zij de eenzaamheid behoefde om zich volkomen te herstellen van de ontvangen schokken.

Het dubbele verzoek werd welwillend toegestaan: Aleid van Poelgeest begreep te wel den toestand der jonkvrouw; haar eigen kamerwagen voerde de jonkvrouw naar de herberg haars vaders over.

Zoodra het meisje zich alleen bevond, stortte zij haar hart uit in een vurig gebed tot de zoete Moeder Maria, die haren vriend behouden had doen terugkeeren uit den strijd tegen de Mooren en uit het verre Spanje.

Toen zij zich des avonds vroegtijdig ter ruste begaf, scheen de hemel haar onbewolkt en helder toe: zij was onbewust van al het lijden, dat haar in de toekomst nog wachtte.

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 34]

Feesten te Amsterdam.

Terwijl vele andere vorsten in Europa op dit oogenblik, door voorzorgen en wachten omringd zijn ter beschutting van hun leven, houdt koning Willem III, omgeven door zijn volk, vrij en ongehinderd feest en bewijst eens te meer dat in Nederland ten minste, vorst en volk nog innig, ja, onverbreekbaar aan elkander verbonden zijn.

Koning Willem, die in de laatste jaren zooveel schoons en goeds rond zich heeft zien wegsterven, heeft wel gedaan de plaats op zijn troon naast zich, niet langer ledig te laten. Huiselijke en staatkundige redenen billijkten zijn tweede huwelijk, en hij heeft zijne hand geschonken aan eene jonge, schoone, beminnenswaardige vorstin, die wel geschikt schijnt om de liefde der Nederlanders te boeien.

Voor de eerste maal leidde de koning den 21 april de jonge gemalin, zijne weelderige hoofdstad, het woelige Amsterdam binnen, en de Belgen welke deze feesten hebben bijgewoond, verklaren zelden zooveel pracht en nooit zooveel geestdrift vereenigd te hebben gezien. De dagbladen, ook de belgische, hebben overigens wijdloopige beschrijvingen van die feesten meêgedeeld.

Amsterdam was feestelijk gevlagd, versierd, opgetooid en verlicht; aan het feestprogram van concerten, optochten, nachtfeesten, voorstellingen scheen geen einde te zullen komen; het waren toovernachten en tooverdagen, en waarin steeds de jonge koningin de liefelijkste fee was.

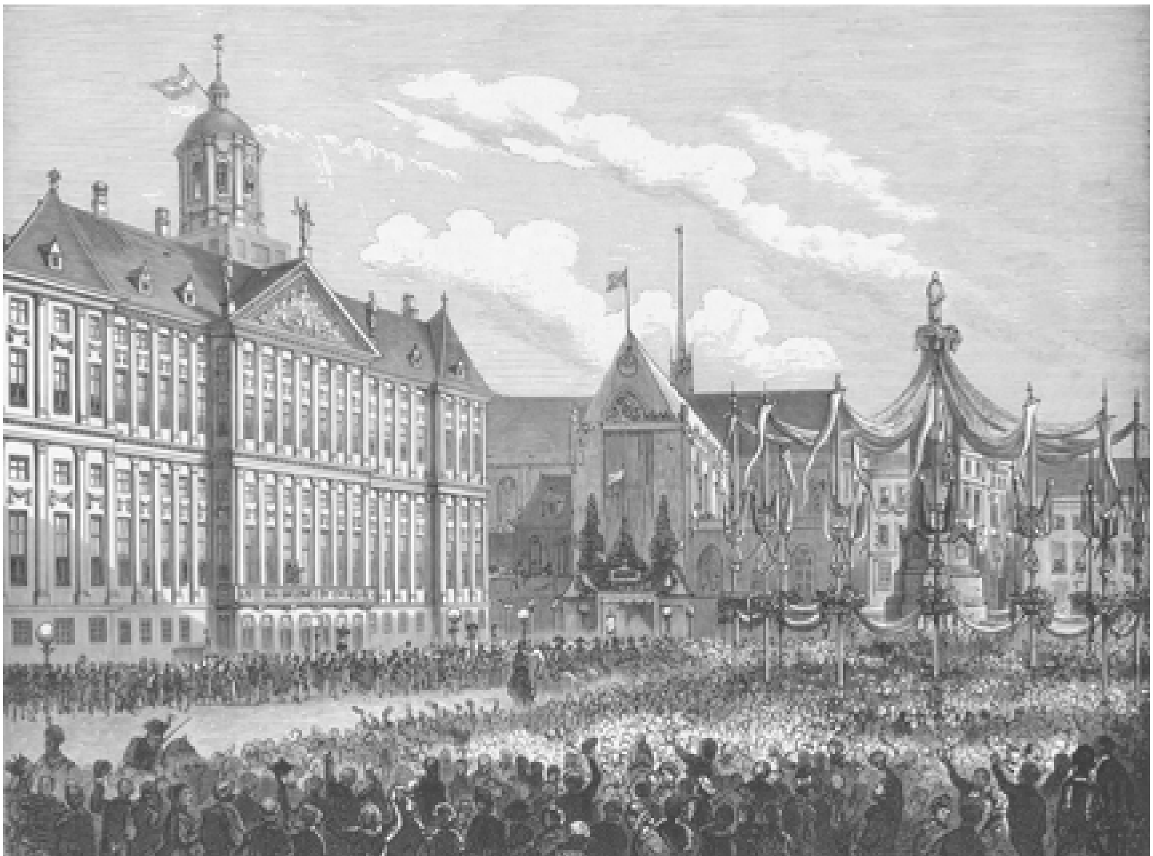

HET DAMPLEIN OP DEN 21 APRIL 1879.

Onze *Illustratie* deelt eene plaat meê, voorstellende het oogenblik dat HH. MM. op het balkon van het paleis verschijnen, toegejuicht door honderdduizende stemmen.

De Dam, waar het paleis gelegen is, was buitengewoon prachtig versierd. Kond het standbeeld verheften zich venetiaansche masten met oranje-wimpels en oranje-draperiën aan elkander verbonden. Aan elken mast waren medaillons opgehangen, met de borstbeelden van HH. MM. Het voetstuk van het beeld was gansch onder bloemen verborgen. Tegenover het paleis ligt het zoogezegde commaiidantshuis, dat bovenal feestelijk met groen en bloemen was versierd.

Een feestelijker oogenblik dan het verschijnen van HH. MM. op het balkon van het paleis, kan men zich, voorwaar, niet voorstellen; de losbersting van geestdrift werd hernieuwd toen de koning zijne zuster, de groothertogin van SakseuWeimar op het balkon leidde.

Van eene verdere beschrijving der feesten moeten wij ons onthouden: ons tijdschrift zou te beperkt zijn, wilden wij ons daaraan wagen, doch wij wilden dat die voor Nederland zoo heuchelijke dagen, en die ook België zoo officieus als officieel heeft toegejuicht, in ons blad werden opgeteekend; wij wilden hierdoor eene hulde brengen aan den koning die, met dien der Belgen, misschien de eenigste in Europa is, die nog zonder lijfwacht zich tusschen zijn volk wagen kan!

De zuster van liefde.

De liefdezuster op het slagveld is een van de lieflijkste en schoonste verschijningen onzer eeuw. Men moet hen hooren die een veldtocht als den Fransch-Duitschen oorlog hebben medegemaakt en die stille zachte wezens aan het werk hebben gezien, om haar heldenmoed en het vertroostende van haar verschijnen te kunnen waardeeren. Met haar eenvoudig gewaad, haar zachten oogopslag en het stille vreedzame van haren handel en wandel en van hare manieren, leveren zij eene vreemde tegenstelling met hare ruwe omgeving. Maar juist deze tegenstelling verhoogt nog het lieflijke van hare verschijning. Straks als de oorlog zijne wonden geslagen heeft, zal men ze zien zwerven over het slagveld, de ongelukkigen opzoekend die door het verpletterende schroot getroffen zijn. Is het dan wonder, dat zij den hulpelooze, die daar krimpend van pijn nederligt, voorkomen als een hemelsch vizioen, als engelen, van den hemel nedergedaald, om hunne wonden te verbinden en hun woorden van troost toe te spreken. Onuitwischbaar blijft dan ook de indruk, dien zij nalaten bij degenen, wien zij barmhartigheid bewezen hebben, van welke godsdienst of gezindte deze ook weze mogen. Waar men de belangeloosheid en de naastenliefde zóó ziet optreden, is er voor geen ander gevoel meer plaats dan voor dat van dankbaarheid, waardeering en bewondering. Waarlijk, deze vrouwen zijn helden, grooter dan zij die den dood op het slagveld onder de oogen durven zien. Ook zij trotseeren den dood: menig verdwaalde kogel toch weet haar te treffen; maar zij trotseeren meer: in haar verheven werkkring vreezen zij de pijlen der besmetting niet. In vele gevallen toch is het veiliger de kansen van den oorlog te loopen, dan de lazaretten op en neêr te gaan, waar zoo dikwijls de besmetting als een miasme uit iedere legerstede stijgt. Maar vrouwen durven, waarmannen dikwijls den moed niet toe hebben; en deze vrouwen zijn Kristen vrouwen die weren dat het hoogste gebod van het Kristendom

is den naaste lief te hebben en de bermhartigheid te beoefenen in navolging van Hem die de liefde en barmhartigheid zelve was.

De Marabout.

Hamed, zoon van Abdullah, is nauwelijks veertien jaren oud, maar heeft in de geheele landstreek reeds eene groote vermaardheid verworven. De gansche stam vereert hem als een zoon van den proleet, als een heilige, als een marabout. Fier is zijn stap en trotsch zijn voorhoofd, want de jeugdige Hamed is zich zijne verhevene waardigheid bewust. Het bloed van den profeet bruist hem door de aderen en diens geest bezielt hem.

De marabout bevindt zich in het heilige bosch; het is middag, - de ure des gebeds. Onbeweeglijk als een steenen beeld staat hij tegen een boomstam geleund. Gezeten op een vonig paard draaft een oude cheik voorbij, maar zonder groete. Welk eene vermetelheid! Hamed wenkt met de hand en - het Arabische opperhoofd is tot zijn plicht teruggebracht. Eerbiedig en onderworpen stijgt hij van zijn paard; buigend nadert hij en vol ontzag kust hij het kind de hand. Dat kind is zijn meester, zijn heer, al gebiedt de cheik ook over duizenden volgzame manschappen, want dat kind vertegenwoordigt den profeet: - dat kind is een marabout.

De grot van Han-sur-Lesse.
Reisherinnering.

Het schoone weder is daar; het landschap herleeft onder de koesterende zonnestraal. Nog eenige weken en de tijd van reizen is gekomen. Wie het dichterlijke Namen tot het doel van zijne tochten kiest, is niet van diegenen welke te beklagen zijn, 't Is inderdaad heerlijk, op een vroegen morgen en boven op het vierspannig rijtuig dat van het *Hotel de la poste* te Dinant uitrijdt, gezeten, bergop en bergaf te rijden, rechts en links over het schilderachtig landschap heen te waren en eindelijk, na 24 kilometers te hebben afgelegd, in de oude heerlijkheid van *Ham-sur-Lesse,* nu wel vervallen, aan te landen.

De heerlijkheid heeft niets heerlijks meer - ten minste boven den grond. Han is een onbeduidend dorp en dat er al niet beter uitziet dan een van onze kleine kempische dorpen; doch onder den grond bezit het eenen schat, die voor het dorp eene goudmijn had kunnen zijn. Die eenige wezenlijke rijkdom is echter in de handen van particulieren: wij willen spreken van de wereldberoemde grot, die jaarlijks duizenden bezoekers uit alle oorden der wereld telt.

Han ligt tusschen de heuvelen in, die nu eens bedekt zijn met kreupelhout, dan weêr eens kaal en grauw hunne spitsen en klompen boven het groen uitsteken. Het dorp zelf bestaat uit eenige huizen en hutten, hier en daar beschaduwd door een ouden noten- of lindeboom. De kerk is even oud als de huizen, en de menschen schenen ons toe even stil en droomend te zijn als de huizen en de kerk. Alleen de Losse murmelt, babbelt en klatert op sommige plaatsen, maakt zelfs aan *le Trou de Bellevaux* een helsch gedruisch, doch wordt op eenigen afstand van daar, als was de Lesse beschaamd zich een oogenblik zoo dol te hebben aangesteld, weêr doodbedaard en zoo effen dat men er schier geen rimpeltjen op ziet.

Op 500 meters afstand van het dorp, en na een plat, geploegd en met waterloopjes doorsneden bouwland te zijn doorgeworsteld, komt men aan de grot, die, volgens opgave, 5000 meters in den omtrek, 92 meters hoogte boven de rivier en 280 boven

den spiegel der zee heeft. De berg, waaronder zij gelegen is, heeft een ruigen groenen pels, dat is het kreupelhout groeit er welig, en hier en daar schiet een boom hoog uit het kreupelbosch.

Indien wij zekere opgaven mogen gelooven, liep de Lesse vroeger deels rond den berg; doch het heeft daar, in die streek, niet aan natuurschokken ontbroken, en de Lesse, uit hare vroegere bedding gestooten, heeft een nieuwen weg gevonden. Langs waar? Dat is tot nu toe grootendeels een geheim. In *le Trou de Bellevaux* valt de rivier gedruischmakend in eene rots opening en verdwijnt in deze, als wilde zij het geheim dat men onder den grond gaat beschouwen, nog aantrekkelijker, nog ondoorgrondelijker maken.

Aantrekkelijker? Ja, voor ons, mannen, die ons stout willen toonen; maar niet voor de dames, want wij hebben ondervonden, dat zij, die wel vastbesloten waren in de diepte af te dalen, voor dit ontwerp terugdeinsden toen zij dat heisch gedruisch, die helsche maling, die helsche verdwijning van het water in gemelde rotsspleet, gezien hadden.

Nu, de grot of het hol van Bellevaux heeft zelve iets, ja grootsch, maar ook verschrikkelijks, ontzagwekkends. Als men ouder die zware, dreigende rotsklompen staat en dan ziet welke betrekkelijke dunne massa, een ruwe pilaar, haar onderschraagt, vaart u eene rilling door de leden en gij denkt onwillekeurig aan uwe positie, als dat ijselijke gevaerte eens losging en op u, arme worm, terecht kwame. We zouden gewis platter dan eene vlaai teruggevonden worden, indien men zelfs nog iets terug vond van ons, die als de heeten der schepping willen beschouwd worden! Ja, het is begrijpelijk dat de dames huiveren, en dan reeds met een half woordje laten hooren, dat ze misschien.... de heeten wel niet zullen vergezellen, als zij zich in de gaanderijen der grot zullen wagen....

Toen wij in *le Trou de Bellevaux* stonden, en de magere kruk zagen, die de zware massa ondersteunt, dachten wij in deze laatste een monster uit den vóórhistorischen tijd te zien dat boven ons hoofd een onmeetlijk corpus met uitgespreide vleugels uitstrekte - een monster, belust naar ons bloed, want de steenen, die op den zwarten bodem gevallen zijn, hebben roode vlammen alsof het bloedspatten waren, en het kwam ons voor dat reeds andere nieuwsgierigen vóór ons, daar, in die verschrikkelijke pers, waren plat gedrukt.

Dan die afgrond vóór u, waarin het water der Lesse - eenige stappen verder nog flikkerend en schitterend in het zonlicht - zoo bruisend, schuimend, kronkelend, zich als slangen verdringend, verdwijnt, heeft, wij herhalen 't, iets aangrijpends. Waar blijft, herhalen wij, waar blijft die watermassa? Geheim, geheim! Dit echter weet men, dat op eenigen afstand van de opening het water weêr kalm is en in eene peillooze diepte vergadert. Deze diepte, zoo vertelde ons de gids, is zoo ontzaggelijk dat men er eenen staak van 25 voet lang in laat zakken zonder grond te bereiken; stoot men den staak met een hevige kracht naar beneden, dan nog raakt hij het einde der diepte niet; hij komt weldra weêr naar de oppervlakte van het, water terug.

Tot zóó ver hebben de gewaagde proefnemingen geleid; het onderzoek is zoo volledig mogelijk geweest, echter verre van tot een besluit te leiden. Men denkt dat het water van uit die diepte zijnen weg zoekt door de spleten en reten der rotswanden, om na geruimen tijd weêr onder den hemel te verschijnen. Als men later de grot binnengetreden is, hoort men op sommige punten, in die doodsche eenzaamheid, boven zijn hoofd en achter de rots-zoldering, een statig en geheimzinnig geruisch: dat is de rivier die haren weg in den schoot der aarde voortzet, nu eens kalm

voortdrijft, of dan weer watervallen schijnt te vormen - en wie weet, welke verrassingen meer!

Men heeft wel eens op een bepaald uur een hond in de diepte geworpen en later met geduld gewacht wanneer die romp, op het water drijvend, weêr verschijnen zou; doch de romp is nooit te voorschijn gekomen, evenmin als de vlottende voorwerpen die men in de diepte neêr liet: een bewijs dat de rots-insnijdingen niet breed, dat het integendeel misschien slechts grootendeels doorzijpelingen zijn. De bestaande spleten moeten in elk

geval soms de breedte hebben, dat gehakt stroo doorgang vindt. Immers, toen men een mand haksel in de diepte geworpen had, bespeurde men vierentwintig uren later aan den uitgang, eenige dezer drijvende kleine voorwerpen.

Deze laatste berekening was echter gedaan bij laag water; bij hoogen waterstand zag men het stroo na negen uren verschijnen.

Een gedeelte der grot zelve is voor eeuwen gekend; immers, men heeft er zelfs oude romeinsche munten, gereedschappen, en wat dies meer, in gevonden. De schoonste opzoekingen werden echter gedaan door den pastoor der parochie en vroeger door eenige kloeke jongens, wier zonen nu nog de gidsen in deze onderaardsche verblijven zijn. In 1814 gingen de jongens, als wij ons niet vergissen, zonen van een mulder in de nabuurschap, stout in de diepte en zochten en snuffelden en kropen door reten en spleten. Voorzien van een zak met haksel, strooiden zij dit laatste op den bodem, naar gelang zij vorderden. Dit was een middel om den terugweg te kennen en niet voor altijd in deze holen te verdolen.

Hier konden zij rechtop staan, daar moesten zij kruipen, ginds was de weg versperd en werd de houweel gebezigd. Zoo reisden die jongens in deze akelige onderwereld, duizendmaal gevaarlijker dan in de woeste binnenlanden van Afrika, want ieder stap, bij den schijn van een flauw lichtje, was onbekend en kon den dood berokkenen.

Op zekeren dag kwamen de stoute zoekers, langs verschillende punten uitgegaan, op een en hetzelfde punt uit; door eene groote en ontzaggelijke ruimte dreef de rivier haar water voort.

Het was alsof eene mysteriense hand vergramd was over alle ontdekkingen, en andermaal den stoutmoedigen mensch op den dwaalweg wilde brengen. In een verschrikkelijk noodweêr dat in 1828 plaats had, schudde de grond en er steeg uit de diepte een gerommel op, dat aan het einde der wereld deed denken. Toen men andermaal in de gaanderijen nederdaalde, was beneden alles veranderd: de aardbeving had hier wegen doen instorten, daar andere openingen te voorschijn geroepen. Van dat oogenblik gingen de navorschingen snel vooruit, en zoo als wij hooger zegden, werden eindelijk in onzen tijd de schoonste bijzonderheden, door den dorpsgeestelijke ontdekt, die dan ook, naar men ons verzekert, eene wetenswaardige verzameling van stalagmieten, stalactieten en andere curiositeiten in het bezit heeft.

De ingang is nu op eenige honderde meters afstand van het hooger beschreven *Trou de Bellevaux.* Die uitgang is op zekeren afstand door eene deur gesloten, die langs de binnenzijde geopend wordt. De gids komt dan ook van den tegenovergestelden kant door de grot, om de deur te ontsluiten, terwijl men onder den gewelfden donkeren ingang wacht. Die ingang wordt verlicht door de bollampen, welke de jongens dragen. Men wacht inderdaad met een geprangd gemoed. De jongens zitten rustig voor de deur en hun geoefend oor heeft in de verte reeds den stap van den naderenden gids vernomen, als wij nog niets dan een onduidelijk getok hoorden.

Die stap klinkt hol, wonderlijk - recht wonderlijk, wij zouden haast zeggen fantastisch, spookachtig. Van tijd tot tijd kwam het ons voor dat er een gehuil uit die gangen opsteeg. Dat was ook zoo: de gids zong in die akelige duisternis. Voorwaar! men denkt niet dat men een mensch in vleesch en bloed zal zien te voorschijn treden als de deur geopend wordt. Dat is echter wel zoo. Als het licht onzer lampen op zijn gebruind gelaat valt, bemerken wij een flink, jong en sterk man, met zeer regelmatig,

welwillend en rustig wezen - een gezicht, dat u moed in het hart spreekt en u aanwakkert de reis te wagen.

Onze dames hebben reeds haar besluit genomen: het bruisende Lesse-water heeft nog minder op haar te weeg gebracht dan de sombere en killige, naakte ingang, en vooral hebben zij gehuiverd toen zij eenige trappen afdalend en vóór dat zij nog de deur bereikten, den smallen en tamelijk lagen gang zagen dien zij moesten binnen gaan; zij hadden dan ook reeds genoeg met het voorportaal en betuigden met kreet op kreet, dat zij van de reis afzagen, te meer daar deze ruim drie uren duurt en nu eens te voet en dan eens per schuit beneden moest worden voortgezet.

Dames en kleine pensionnaat-duifjes, welke laatsten van verre den donkeren gang begluurden, togen naar boven en zouden zich boven aan den boord der Lesse, in het gras en in de schaduw vermaken, terwijl wij onze wandeling aanvingen. Vooral, wordt op die reis niet vermoeid; zorgt dat gij integendeel alle uwe krachten bijeen hebt, want van terugwijken is geen spraak: gij moet vooruit, ongenadig vooruit, drie uren lang!

Er heerschte eene frische koelte, eene kilte zelfs, in de onderaardsche gangen, die ons den overjas over de schouders deed hangen; doch weldra zijn wij met de luchtgesteltenis vereenzelvigd; wij hangen den jas over den arm en bevinden ons voortreffelijk. De gids, met eene lamp in de hand, gaat voorop; wij volgen een voor een, afgedeeld en opgevolgd door de jongens met lampen. Het welfsel is niet bijzonder hoog, doch hoog genoeg om ons recht te houden. De houweel heeft de scherpe punten weggeslagen. Van tijd tot tijd hooren wij de stem van den gids, die ons aanmaant het hoofd eenigzins rechts of links te trekken, zoo wij van eene bijzondere lengte mochten zijn.

De wanden zijn ongelijk, zwart, bruin en ziltig; de grond is leemachtig, eenigzins glibberig, doch zeer begaanbaar, ten gevolge der aangebrachte steenen, die op sommige klimmende of dalende punten, als trappen geschikt zijn.

Wat doolhof van gaanderijen! Voorwaar, het denkbeeld dat wij hier, op gegeven oogenblik, zonder gids zouden staan, jaagt ons eene rilling over het lijf. Waren het deze denkbeelden, of was het een samenloop van verschillende denkbeelden, allen betrekking hebbende tot hetzelfde punt, die ons later deden bekennen, dat wij nooit een zoo vreemd gevoel in ons gemoed hadden waargenomen als ons, beneden in de grot, in den aanvang bestormde? Men is in alle geval weldra in die wereld thuis; men vergeet waar men is en men bewondert; want weldra vangen de curiositeiten aan.

Uit de enge gangen komt men in de zalen - zoo als men de openingen noemt - waarin menige kerk, zelfs reeds van eenige beteekenis, als meubel zou kunnen geplaatst worden. Deed u het zware rotsgewelf aan *le Trou de Bellevaux* huiveren, hier fronst ge soms met een wonderlijk gevoel bezield, de wenkbrauwen en staart niet zonder eenig nadenken, op de rotsblokken, als huizen zoo groot, die daar boven tegen elkander geschoven zijn, en welke schijnen te hangen om op dit of dat oogenblik naar beneden te glijden.

Uit de hoogten dalen punten, pieken, kegels van onmetelijke grootte af, altemaal witte, doch door den rook der fakkels, geelachtig geworden druipsteen; van den grond schieten dezelfde steenen op, die elkander na verloop van jaren zullen ontmoeten en na eeuwen die wonderlijk gebeitelde pilaren vormen, welke gij rechts en links ziet, en die u doen verbaasd staan wat geheimzinnig werk, in den diepen schoot der aarde, onophoudelijk voltrokken wordt.

De zalen dragen namen, die nu eens uit de godenleer, dan eens uit de Duizend- en een Nacht gekozen zijn; zoo vinden wij er de *Moequée,* de *Alhambra,* de *Tróne de*

Pluton, de *Boudoir de Proserpine,* in welk laatste vooral een aantal prachtige stalactieten en stalagmieten van de wonderlijkste en dikwijls sierlijkste vormen te vinden zijn.

Om te verhinderen dat deze druipsteen geel wordt, heeft men het gebruik der fakkels, die in de zalen ontstoken worden, om de samenstelling des te beter te kunnen beschouwen, afgeschaft en deze vervangen door lappen die de gids in spiritus dopt. Op bepaalde punten vindt de gids dezen voorraad, zoo als hij u ook, in een der zalen, voortreffelijken madera aanbiedt, dien ge, natuurlijk, voortreffelijk betaalt Maar, geloof me, het glas frissche wijn is u welkom; gij knutst gaarne met den gids, met uwe karavane, al zijn er velen die gij niet kent, en het doet uwe longen goed als de drank verdwijnt - even geheimzinnig als het water der Lesse in *le Trou de Bellevaux.*

Zaal voor zaal beschrijven, zou eene onmogelijkheid zijn; men schaft zich trouwens een wegwijzer aan, dien men later met een wezenlijk genoegen doorbladert. Gij kunt u in uwe rijke verbeelding zulke wonderlijke vormen niet scheppen als daar de natuur heeft voortgebracht, te beginnen van het stijf afhangend of weelderig geplooid laken, tot de fantastische palmboomen, varen, boomstammen, pilaren, kantwerk, wit marmeren watervallen, steenzwammen, puntbogen en duizend andere voorwerpen. Dat afhangend laken, als men er met den vinger op klopt, klinkt, galmt en ruischt, niet wel juist als eene eoolsche harp, maar toch met een zuiveren, diepen en vollen klank.

Jammer, dat eenige der druipsteenen geschonden zijn door de moedwilligheid of de hebzucht der bezoekers. Zoo zijn sommige kaarsen, ja, kaarsen waaraan alleen de vlam ontbreekt, stuk geslagen en heeft de stok gaten geklopt in de draperiën. Vandaag wordt er echter op dat vandalism streng gewaakt; men mag niets afbreken en meênemen: de gids is onverbiddelijk - en hij heeft gelijk.

Ook scheen de natuur in de druipsteenen een aantal dieren te willen nabootsen: eene geplukte gans die met den bek is opgehangen, een speenvarken aan het spit, een paard, enz., het eene voorwerp duidelijker dan het andere. Weet ge wat denkbeeld ons te binnen schoot, toen wij bij het licht der lampen of dat der brandende lappen, al die wonderlijke dingen zagen? Dat de fee van deze plaatsen, misschien eens oorlof bekomen hebbende hare paleizen te verlaten en de aarde te bezoeken, een dag en nacht langs deze zal hebben gewaard en terug gekeerd, uit herinnering, een en ander heeft nagetooverd: ijsklompen uit het noorden gelijk palmen en varen uit het zuiden, meubelen onzer paleizen, gelijk dieren die zij in de vlucht ontmoette, bloemen op onze velden gezaaid, gelijk boomstammen in onze bosschen geplant, insekten langs het loof gonzend gelijk de spitsbogen onzer trotsche kathedralen. Wonderlijk mengelmoes in die wonderlijke, vreemde wereld opgestapeld!

Als gij in een van die zalen stil staat en gij laat een schreeuw van bewondering hooren, dan is het of een aantal anderen met n, dien kreet van bewondering laten hooren. Die echo zelf heeft vreemdsoortige klanken,, gansch met de fantastische wereld, waarin gij u bevindt, overeenstemmend. Zingt de gids eenige toonen - luistert dan hoe wonderlijk schoon die klanken van verre terugkeeren, alsof sirenen in de verte antwoordden. Hoort naar den stap van den bezoeker: hij klinkt hier, hij klinkt daar, hij klinkt ginder. Het is soms, of in al de galerijen bataljons menschen marcheeren.

De *Salle du Dôme* is de ontzagwekkendste aller zalen, en als de gids de lappen met spiritus doorweekt, aansteekt, vertoont zich voor ons oog al wat de onderaardsche wereld in fantazie kan aanbieden. De Lesse loopt hier dwars door deze kolossale opening. Het water is effen, kalm, zwart, den styx gelijk. Met trappen daalt men in

de *Salle de l' Embarcation,* tot aan het water, waar een platte en breede schuit ligt. Stapt zonder aarzelen in: aan omslaan is niet te denken; 't is eerder een vlot dan een schuit.

De gids staat recht met den langen stok in de hand. Hij maakt u opmerkzaam dat het gewelf dezer grot zwart is, en soms schijnt te bewegen. Toch niet, het zijn honderden, ja, duizenden vleermuizen die daar verblijf hebben gekozen, zich aan de rotspunten vasthechten en in de reten der wanden hare nesten hebben gemaakt, Vreest niet: het gewelf is hoog en die gevleugelde acrobaten houden zich stevig vast. Trouwens gij ondergaat dit weinig aantrekkelijk schouwspel slechts een oogenblik; gij ziet even kortstondig de lange gestalte van den gids, verlicht door de lampen,

zoo als dezer vlammen vurige weerspiegelingen in het water en op de rotswanden geven: - de jongens blazen de lichten uit en een duistere nacht omgeeft u; gij drijft in het donkere voort. Niemand spreekt en gij zoudt denken in den diepen schoot der aarde begraven te zijn, indien gij den zachten melodieuzen zang van den gids niet hoordet: die in dat vleermuizen-paleis zoo zacht zingt alsof hij eene serenade gaf onder het balkon zijner dulcinea. De echo bauwt dien zang na, en als de zanger een oogenblik zwijgt, komt de afgebroken toon uit de verre verte zoo zuiver, zoo welluidend terug, dat hij ons toeschijnt al het menschelijke verloren te hebben.

Wij drijven nog altijd voort: wij hooren niets dan den afgebroken zang en soms een slag in het water. Allengs rijst in de verte eene witachtige, neen, weldra eene door alle de kleuren van den regenboog dooraderde, doorvlamde, neen, doorsmolten plek op. Het is de uitgang der grot. Nooit zagen wij zoo'n prachtige prismatische kleuren bijeen gebracht, zonder daarin eenigen bepaalden vorm te kunnen onderscheiden. De uitgang der grot, of liever de lichtspeling buiten deze, bekroonde waardig al het tooverachtige dat wij drie uren lang gezien hadden.

DE ZUSTER VAN LIEFDE, NAAR L. HAYON.

Op een teeken van den gids klinkt plotseling ‘het losgedonderd schot,’ zou Tollens zeggen, en de weergalm van dit kanonschot, door duizende en eindelooze echo's herhaald, meldt u

dat gij het rijk der duisternissen hebt verlaten en dat gij, na drie lange uren, tot het rijk van licht, leven en liefde zijt weêrgekeerd.

Onze dames en kinderen, die zich middelerwijl zoo goed mogelijk vermaakt hebben, met in den omgekeerden parasol stekelbaarsjes uit de Lesse te scheppen, zijn op het kanonschot toegesneld, en roepen ons welkom toe. 'Wat ziet gij allen bleek!' hooren wij roepen. 't Kan toch het gevolg niet van den schrik geweest zijn, want van vrees kan geen spraak zijn; daarbij de gids zelf, die flinke en krachtvolle man, zoo gewoon aan die onderwereld, dat hij zelfs in het donker zijnen weg in de onderaardsche gangen weet te vinden - de gids zelf heeft iets bleeks op het wezen. 't Is dus het uitwerksel van de duisternis, waarin wij geleefd hebben?

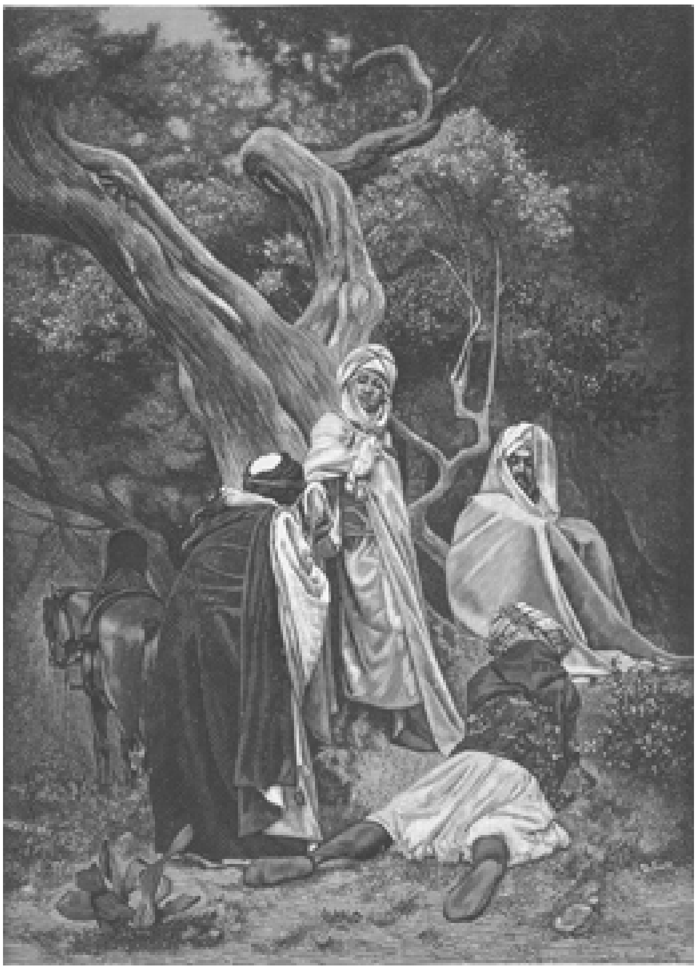

DE MARABOUT, NAAR G. BOULANGER.

Het schot en zijne echo's is voor onze dames een zoo heerlijke muziek, dat zij er een tweede laten lossen. Wat hadden wij veel te vertellen! Hoe betreurden wij dat onze reisgezellinnen al die wonderen niet hadden mogen aanschouwen! Doch dit was te laat: bij een tweede bezoek zullen wij echter de dames per schuit naar de *Salle du Dôme* laten brengen, ons daar in die reuzen receptie-zaal met koepel, balkons, troonen, portieken laten afwachten, haar alzoo ten minste een deeltje der wonderen laten zien en de gelegenheid geven den uittocht, zoo schilderachtig, zoo tooverachtig schoon, bij te wonen.

Antwerpen 1879.

Watervallen.

Een der hoogste watervallen, zoo niet de hoogste, is de Staubbach in Zwitserland; de prachtigste evenwel biedt de nieuwe wereld aan, die van den Niagara. Deze rivier komt uit het Eriemeer en valt in het Ontariomeer; zoodra zij het eerstgenoemde meer verlaten heeft, begint zij sterk te hellen, waardoor de snelheid van haren loop met ieder oogenblik toeneemt.

Eindelijk komt zij, 1200 ellen breed, aan een vijftig ellen diepen afgrond en werpt zich daarin. Het is geen rivier meer, het schijnt eene zee, door een orkaan in de grootste woede gebracht. De kantlijn van de rots, waarvan zij nederstort, heeft den vorm van een hoefijzer; in het midden daarvan strekt de rots zich eenigzins vooruit, waardoor de waterval in tweeën wordt verdeeld; de vooruitstekende rotspunt schijnt een eiland te zijn, dat aan de woede van den stroom overgeleverd is. De twee wateren beuken en geeselen het van alle kanten en dreigen het in den afgrond, waar boven het hangt, te willen nederploffen. Wolken van schuim dwarrelen om de rots en verheffen zich hoog in de lucht, te gelijk de bosschen met een glinsterend wit bedekkende. Duizend regenbogen vormen zich, kruisen elkander boven den afgrond en doen eene oogverblindende mengeling van kleuren ontstaan. Donders stijgen uit de diepte op; zij doen het gebergte op de grondvesten schudden en verkondigen uren ver in het rond den val van den Niagara. Arenden, door den luchtstroom meêgesleept, volgen de rivier tot haar nieuw bed en zoeken een plaatsje op een rotspunt om neêrvallende lijken van beeren en andere wilde dieren te bespieden.

De Staubbach, bij het dorp Lauterbrunnen in Zwitserland, dien wij zoo even reeds noemden, en de Rijn bij Schaffhausen vallen even als de Niagara loodrecht naar beneden. Zij bieden het prachtigste schouwspel in het voorjaar, wanneer de warmte de sneeuw doet smelten. Dan is de Staubbach een ontzagwekkende stroom, die in zijn loodrechten val van 330 ellen met een vreeselijk gedonder uit de wolken schijnt neder te storten. Maar op het einde van den zomer heeft hij veel in pracht en omvang verloren, daarentegen in bevalligheid gewonnen.

Dan is hij een beek, die van genoemde hoogte neêrdaalt; het water zweeft in de lucht als een sjerp, die al de kleuren van den regenboog heeft; het verdwijnt in een vochtig stof, dat de wind meêneemt en op grooten afstand in lichte dampen verspreidt; het glijdt en kronkelt als een streep van kleuren; het komt uit de hoogte als een melkstroom, waarvan het wit nog schitterender wordt door den zwarten achtergrond der rotsen; het vervult den omtrek met vlokken schuim, als hadde men eene groote hoeveelheid helderwitte veêren aan den wind prijs gegeven.

Soms blijft de vloeibare massa, in haren val duizendmaal onderbroken, in een dampvormigen toestand in de lucht hangen, om eenige oogenblikken later met het geweld van een woedenden stroom neder te storten. Zij neemt duizend bewegelijke gedaanten, duizend gedurig afwisselende vormen aan, zonder ooit aan zich zelve gelijk te blijven, en wanneer de zon met hare gouden stralen haar beschijnt, gelijkt zij een vuurstroom, dourzaaid met glinsterende diamanten. De achtergrond van den Staubbach, zijne omgeving, de lijst, waarin hij gevat is, zijn zijner waardig; de donkere rotsmuur verhoogt den glans van licht en kleuren; eikenbosschen, op de hellingen hangende, beschaduwen den waterstraal en ontvangen nieuw leven van de dampen die hij om zich heen werpt.

Van geringeren omvang, maar niet minder prachtig is de val van den Rijn bij Schaffhausen. Lang vóór de reiziger na zijn vertrek uit Schaffhausen den vallenden vloed bereikt heeft, ontwaart hij reeds eene ongewone luchtstrooming, een schudden der bergen, als had er eene aardbeving plaats, en terwijl hij zich haast het wondere tooneel te bereiken, waait hem een vochtig stof in het gelaat, waarvan hij den oorsprong niet kan ontdekken. Inmiddels neemt het daveren van den berggrond toe; de donders laten tusschen elkander geen tusschenruimte, en eensklaps staat de wandelaar als door een electrischen schok getroffen, want - op eenige schreden afstands ziet hij den Rijn zich storten in een 80 voeten diepen afgrond. Geruimen tijd blijft hij in een soort van bedwelming; hij ziet, maar vergeet te denken; dat ruischen en bruischen, dat rooken en koken, dat stijgen en dalen, dat dwarrelen en vallen, alles vergezeld van de zonderlingste en meest ongewone geluiden, houdt zijne zinnen in spanning en belet ze hunne waarnemingen op zijn geest over te planten. Maar eindelijk volgt op dien toestand van verdooving een nieuw leven; de aandoeningen worden minder driftig; het tooneel verliest allengs zijne grootschheid; de zinnen komen langzamerhand tot bedaren, en de waarnemer kan de bijzonderheden van het verheven schouwspel opnemen.

De stroom wordt even als de Niagara in twee ongelijke armen verdeeld, maar hier door drie ontzaggelijke rotsgevaarten, die zich in het midden verheffen. Het water dringt zich om hen heen, omringt ze als met vloeibare maar toch sterke ketenen, overdekt ze met zijn schuim, baant zich een weg tusschen hunne wanden en stort eindelijk neder in duizend watervallen.

Zijn nieuw bed bereikt hebbende, danst het nog een wijl op den bodem van den afgrond, schuimt en spuwt en dwarrelt, als wilde het er zijne vreugde over betoonen dat het ongedeerd beneden is gekomen, en vervolgt dan zijn weg. Na eenige honderde schreden schijnt het den storm vergeten, dien het verwekt heeft; het vloeit en kabbelt rustig langs zijne boorden.

Van geheel anderen aard is de schilderachtige waterval, van den Davezout in Abyssinië. In het abyssinische hoogland ontspringende, werkt de Davezout zich door nauwe dalen en rotsspleten en wordt door het opnemen van beken en bronnen weldra een aanmerkelijke rivier. Gedurende langen tijd heeft haar bed een niet aanmerkelijke glooiing, tot op eens de helling sterker wordt, en de rivier langs verschillende rotstrappen naar beneden stort. Van het eene rotsvlak op het andere komende, neemt de rivier in kracht toe, en weldra is zij onweêrstaanbaar; zij rukt stukken van rotsen af en werpt die honderd ellen verder in de diepe kloven; hier ontwortelt zij boomen, daar vergenoegt zij zich met takken of kruinen daarvan in hare vaart mede te nemen. Vol grillen beukt zij soms dagen lang tegen eene rots, die zij nimmer te voren met een bezoek vereerde, doet haar zuchten onder hare slagen, scheurt haar eindelijk van het gebergte af en vernielt tegelijk valken en arenden, die in de spleten hunne nesten gebouwd hadden.

Een dergelijken waterval, de Giessbach geheeten, ontmoet men in Zwitserland nabij het meer van Briënz. De Giessbach is eene rivier, die gevormd wordt door de beken van den Schwarzhorn en den Faulhorn, beide zwitsersche bergen. Alvorens zich in genoemd meer te werpen, vormt hij een waterval, of liever 14 elkander onmiddellijk opvolgende watervallen; aan deze heeft men de namen gegeven van even veel beroemde mannen uit de zwitsersche geschiedenis. Deze watervallen zijn niet de hoogste, maar zeker de schilderachtigste van Zwitserland. De zes of zeven benedenste, die men met één oogslag kan overzien, zijn op buitengewoon prachtige wijze omgeven door struiken, geboomte en met mos begroeide rotsen; de kunst zou

er onmogelijk iets aan kunnen toevoegen om de schoonheid te vermeerderen. Langs de beide zijden van den stroom zijn voetpaden in de rotsen gemaakt, zoo dat men de watervallen van nabij kan bewonderen. Wat wij van de reeds beschreven watervallen hebben meêgedeeld, is in vele opzichten op den Giessbach toepasselijk. Dezelfde beweging, dezelfde geluiden, dezelfde kleurenpracht.

In de nabijheid van den Giessbach bevindt zich een aangenaam gelegen hotel; de hotelhouder heeft in dat bevallig oord zijne woonsteê opgeslagen, wijl jaarlijks uit alle landen van Europa reizigers naar Zwitserland stroomen om zich in heerlijke natuurtooneelen te verlustigen, en niemand hunner vergeet den Giessbach een bezoek te brengen. Om de reputatie van Giessbach te vermeerderen, hult hij haar nu en dan in nachtelijken luister.

Wanneer des avonds de reizigers elkander onderhouden over de tooneelen, die zij des daags hebben bijgewoond, verschijnt de hotelhouder en verzoekt hun hem naar het balkon te volgen. Zoodra allen daar vergaderd zijn, schiet de hotelhouder een pistool in de lucht af, en onmiddellijk daarna schitteren de watervallen in de heerlijkste kleuren. Bengaalsch vuur, bij iederen waterval ontstoken, kleurt de eerste rood, de tweede groen, de derde geel, de vierde blaauw, de vijfde wit, de zesde violet en elke waterval werpt zijne kleur tegen een volgenden. Een kreet van verrassing ontsnapt aller mond; het is ook een tooneel uit de Duizend en een Nacht, dat zich hier voor aller oog ontplooit. Stroomen van robijnen, smaragden, topazen, saphiren en amethisten, te midden waarvan een golf van schitterende melk zich voortbeweegt, volgen elkander op en verzwelgen elkaar. Op eens verdwijnt het rood in de duisternis des nachts; de eerste waterval komt een stond later in een prachtig violet op nieuw te voorschijn; het groen maakt plaats voor het rood, en zoo ontstaat er eene onophoudelijke kleurverwisseling. Eindelijk verdroogt de eene bron na de andere, en al de pracht is in het niet teruggezonken; nog slechts eenige oogenblikken vloeit een smalle witte straal tusschen het donkere geboomte en de vooruitstekende rotsen.

De erfgename van Duivenvoorde. Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten, Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)

De zwarte ridder.

Wij zijn onzen lezers opheldering schuldig omtrent de even onverwachte als heugelijke verschijning van ridder Herman van Strijen op het tornooiveld te 's-Gravenhage, nadat zijn sneuvelen op de muren der moorsche vesting, met zooveel schijn van waarheid, door den uit Spanje teruggekeerden Noorman gemeld was. Wij kunnen niet beter doen dan in korte trekken de levensgeschiedenis en de avonturen des jeugdigen ridders mede te deelen van af het oogenblik, dat hij zijn slot Ten Horst verliet en den tocht naar het verre land aanvaardde.

Wij hebben den nieuwen kruisridder verlaten op het oogenblik, dat hij, droef te moede, in de onmetelijke oosterhoutsche heide den grievenden spot van zijn vijand en mededinger ontvluchtte en met zijn trouwen schildknaap haastig de reis voortzette naar het tooneel zijner toekomstige wapenfeiten.

Niets kon hem aantrekken op den tocht daarheen: onverschillig lieten hem de wonderen van de groote stad aan de Seine, het ontluikende Parijs; ongevoelig bleef

hij voor den schoonen blauwen hemel en den weelderigen plantengroei van zuidelijk Frankrijk; zelfs de woeste bergen der Pyreneeën, met eeuwige sneeuw bedekt, - een ongezien schouwspel voor den zoon van het vlakke Holland, - konden geen indruk op hem maken; slechts twee gedachten vervulden gansch zijn ziel: het telkens terugkeerende beeld van de aanvallige jonkvrouw, die hij, helaas, ontvlieden moest en trachten te vergeten, en de vervulling zijner belofte, de vijanden der Christenheid te bestrijden met alle kracht van zijn ridderlijk zwaard.

Na enkele weken van een afmattenden tocht bevond hij zich met zijn reisgenoot in de wilde bergpassen van de hemelhooge Pyreneeën; enkele uren nog en liet heerlijke Spanje zou zich aan zijn blik ontrollen met zijn eeuwig blauwen hemel, met zijne altijd groene velden en dreven, met zijne ruischende boschjes van oranje- en citreenboomen, zich buigende onder den last hunner goudgele vruchten.

Dat alles zou hem geene afleiding bezorgen; wèl echter de ontmoeting van een honderdtal fransche ruiters, kruisridders als hij, die eveneens het zwaard hadden aangegord ter bestrijding der woeste Mooren. De beide wapenmakkers uit het hooge Noorden werden door de fransche ridders met gejuich begroet, en gezamenlijk zette men den tocht voort langs de zuidelijke helling van het scheidingsgebergte en door het bekoorlijke Navarra, Europa's bloemtuin.

Menige ontmoeting hadden de ridders met rondzwervende rooverbenden, en bij iedere gelegenheid had Herman van Strijen zoovele blijken gegeven van moed en doodsverachting en tevens van bedaard overleg, dat hij spoedig door allen stilzwijgend als hun aanvoerder erkend werd en zijne bevelen gaarne gehoorzaamden.

Weldra bereikte men de castiliaansche grenzen en daarmede het tooneel van den verbitterden kamp, die op nieuw tusschen Kristenen en Mooren ontbrand was. De hulp kwam ter goede ure: koning Hendrik II van Castilië was slechts weinige maanden geleden gestorven, terwijl zijn eenige zoon nauwelijks den leeftijd van twaalf jaren bereikt had. Castilië was dus zonder regeerend vorst; dit gaf den moorschen koning van Grenada aanleiding de Kristenen op nieuw te beoorlogen, aldus de gelegenheid schoon ziende geheel Castilië weder onder het juk te brengen, als ten tijde zijner machtige voorgangers, toen de moorsche standaard van schier alle bergtoppen en vestingwallen van Spanje wapperde. De koning was met een ontzaglijk leger tegen de Kristenen opgetrokken; zich als een onmeetlijken zwerm sprinkhanen over de eastiliaansche velden verspreidende, hadden de moorsche benden honderden dorpen geplunderd en verwoest en tal van bloeiende steden onder het juk gebracht. De minderjarige prins was niet in staat aan de tallooze vijandelijke drommen het hoofd te bieden, terwijl zijn Raad, besluiteloos en verdeeld, geen uitweg zag om het veege land voor den inval en de verdrukking van den erfvijand te behoeden.

Zoodanig was de toestand des lands toen Herman van Strijen met zijne volgelingen, op den tocht door noordelijk Spanje allengs tot eene macht van een vijfhonderdtal kloeke ruiters aangegroeid, over de grenzen trok en de eerste gevechten met de over het geheele land verspreide moorsche benden leverde. Iedere strijd verschafte den jeugdigen hollandschen ridder nieuwe lauweren, want telkens was hij de voorste in het gevecht, de eerste om 's vijands rangen door te boren, de laatste om zelfs de wanhopigste worsteling op te geven. Al zijne volgelingen juichten zijn heldenmoed toe en volgden zijn voorbeeld na; waar hij verscheen in zijne zwarte wapenrusting, bracht hij verderf en dood en opende zijn zwaard zich een breede bres in de gelederen der Mooren, die onherstelbaar bleek, daar de Kristen ridders op het voetspoor van den jeugdigen held eveneens deden als hij en overhoop wierpen wat tegenweer durfde bieden.

Na een dier bloedige ontmoetingen, welke als gewoonlijk met de vlucht der Mooren en eene glansrijke zegepraal der Kristen ridders geëindigd was, waarbij Herman van Strijen op nieuw zijn onweêrstaanbaren heldenmoed had doen blijken, werd hij door zijne volgelingen plechtig op het schild geheven en thans feitelijk als hun aanvoerder

erkend, terwijl allen hem trouw zwoeren, op hun ridderwoord de belofte afleggende met hem te zullen overwinnen of sterven.

Een enkele slechts onder al die dapperen zag met wrok en wrevel in het hart de verheffing van den hollandschen ridder; het was Harold, de Noorman, die bij de aankomst der schare op castiliaansch grondgebied zich bij haar had aangesloten, en allerlei listen had in het werk gesteld om aan haar hoofd geplaatst te worden. Toen hij zich die kans zag ontglippen, vatte hij een diepen haat tegen Herman van Strijen op, en zwoer in zijn binnenste zich op hem te wreken, zoodra de gelegenheid hem daartoe gunstig zou zijn.

De krijgshaftige schare zette intusschen haar tocht naar het Zuiden voort, slechts korten tijd opgehouden door de plunderende en blakerende moorsche benden, die wel een naamloozen schrik onder de vreedzame bevolking verspreidden, maar de welgewapende ridders op den duur den weg niet konden versperren. Daar, in het Zuiden, waar het Sierra-Nevada(1) zijne besneeuwde kruinen in de lucht verhief, had de hoofd worsteling plaats tusschen Kristenen en Mooren; daar trachtten de grooten des rijks, hunnen jeugdigen vorst omringende, den verderen tocht van den overmachtigen vijand te stuiten. Onheilspellende geruchten vlogen door het land, dat het gansche Kristen leger groot gevaar liep door de Mooren omsingeld en neêrgesabeld te worden.

Herman van Strijen verhaastte den tocht van de zijnen, toen die onzalige geruchten hem ter oore kwamen, en op zekeren avond kwam hij aan den voet van het Sierra-Nevada, waar hij zijnen volgelingen een rustigen nacht gunde. Nauwelijks echter hadden de ridders het moede hoofd tot slapen neêrgelegd, of onbestemde geluiden bereikten hun oor, als het verre gedruisch eener door den storm bewogene zee. Herman van Strijen bleef waken; nog waren de toppen der naburige bergen niet verguld door de eerste stralen der morgenzon, of hij zag gansche scharen krijgslieden in verwarde vlucht zijne kleine legerplaats naderen. Onze ridder had de zijnen reeds onder de wapenen geroepen en deed de vluchtelingen tegenhouden. Bevende van angst verhaalden deze, dat het Kristen leger, van de zuidelijke helling van het Sierra-Nevada teruggeslagen, genoodzaakt was geworden het gebergte binnen te trekken en daar, in een door bergen ingesloten dal, na eene hevige worsteling, door de Mooren omsingeld was. Slcchts enkele afdeelingen hadden zich weten te redden, alvorens de vijand den noordelijken pas bezet had, doch de prins en zijne raadslieden waren mede door den ijzeren cirkel der moorsche krijgers ingesloten.

‘Vliedt, vliedt, ridders!’ riepen de verschrikte vluchtelingen. ‘De vijand is talrijk als het zand der castiliaansche vlakte; binnen weinige uren kan hij deze plek bereikt hebben!’

‘In hoeveel tijd is de vijand met onze paarden te bereiken?’ vroeg Herman van Strijen, die al zijne kalmte behouden had.

‘Bij gestrekten draf in één uur, heer ridder,’ antwoordde een der Spanjaarden, en onmiddellijk liet hij er op volgen: ‘Niet naar den vijand, maar naar het Noorden moet uw weg liggen, heer, zoo gij lijf en leven behouden wilt; overigens zou alle hulp te laat komen.’

‘Voorwaarts, mannen, de Mooren te gemoet!’ riep de hollandsche ridder vol geestdrift. ‘Bedden wij den koning en het spaansche leger.’

In een oogwenk stonden 's ridders volgelingen rondom hem geschaard, gereed om zich met hem in het vermetele avontuur te storten; hij wilde echter eveneens de

(1) Sneeuwgebergte.

vluchtelingen verzamelen en hen tegen den vijand aanvoeren. In begeestering klonk het daarom van zijne lippen:

'Ook gij, afstammelingen van de oude spaansche helden, gij, landgenooten van den grooten Cid, volgt mij! Redt het leven uws konings en de eer van den spaanschen naam; bij uwe haardsteden die verwoest, bij uwe vrouwen die weggevoerd, bij uwe kinderen die vermoord zullen worden, zoo de Mooren uw schoon land overstroomen, - volgt mij ten strijde. Voorwaarts dan in naam van San Jago, uw koning en Spanje!'

Die mannelijke taal uit den mond eens vreemdelings verlevendigde den gezonken moed der vluchtelingen; beschaamd over hun gedrag en weêr met vurige vaderlandsliefde bezield, zwoeren zij, als het zijn moest, met hun nieuwen aanvoerder te sterven, en weldra ging het vooruit in dollen ren, dat alle echo's der bergen werden wakker geschud onder den hoefslag van twaalfhonderd vurige paarden.

Steeds nader kwam het gedruisch van den strijd, aanvankelijk gelijk aan het bieëngegons, maar weldra duidelijk als het woelen der branding op de klippen en rotsen van Asturië, vermengd met verwarde kreten, als het nood geroep van duizenden schipbreukelingen. Weldra bevindt de kleine ruiterbende zich op eene hoogte, welke uitzicht verleent op het tooneel van den strijd. Het spaansche leger in het dal is omgeven van grimmige vijanden, wier zwaarden en lansen en helmen in de zon schitteren, een ijzeren muur gelijk, waartegen men zich het hoofd te bersten stoot. Nog worstelen de Spanjaarden met den moed der wanhoop, maar het is duidelijk dat het pleit weldra beslist zal zijn en geen enkel man zal ontkomen uit de vreeselijke omarming der moorsche krijgslieden.

Met een enkelen oogopslag heeft Herman van Strijen den toestand overzien; slechts onmiddellijke hulp, een onverhoedsche en onstuimige aanval kan nog redding brengen. Gelukkig is zijne bende niet opgemerkt in de hitte van het gevecht; met zijn zwaard den vijand aanwijzend, stort hij zich in het dal, snel en onweêrstaanbaar als de sneeuwlawine der bergen.

'San Jago! San Jago!' dondert eensklaps de wapenkreet uit meer dan duizend monden, honderd werf door de echo's herhaald, en op hetzelfde oogenblik bliksemt Van Strijens ridderzwaard in den dichten drom der Mooren, die verbijsterd opzien uit het hart van het gebergte een ridder te zien verschijnen, zwart als een kool, gevolgd door eene schare krijgslieden, wier vreeselijke slagen alom den dood te voorschijn roepen.

'De zwarte ridder! de zwarte ridder!' galmt het uit de gelederen der verschrikte Mooren; die uitroep plant zich van afstand tot afstand voort, en daarmede de ontzetting in 's vijands rangen. Onweêrstaanbaar dringt de ruiterschare vooruit; de bleeke schrik gaat haar voor, de duizendvoudige dood hecht zich aan hare schreden; hoopen lijken bedekken den grond; wie niet getroffen wordt door het zwaard der Kristen ridders ontvliedt met de snelheid van den wind om aan hunne geduchte slagen te ontkomen.

Eene breede opening heeft zich gevormd, daar waar Herman van Strijen en zijne koene volgelingen hunne rossen gedreven, hunne zwaarden gezwaaid hebben; nog een uiterste poging en het spaansche leger ziet zich den terugtocht geopend. De zwarte ridder verschijnt voor de eerste gelederen van het koninklijk spaansche leger; een donderende vreugdekreet begroet hem als den redder van koning en vaderland; aller moed herleeft, ieders hand klemt weêr met de oude kracht het heldenzwaard.

De verbijsterde Mooren hebben intusschen hunne tegenwoordigheid van geest hernomen; zij schamen zich hunne aarzeling tegenover het kleine hoopje der aanvallers; hunne aanvoerders prikkelen hen weêr ten strijd en op nieuw vangt de ongelijke worsteling aan. Vijf tegen een *moeten* zij overwinnen, al moge de

overwinning ook stroomen bloeds kosten. De gevormde opening is op het punt zich weêr te sluiten; de zwarte ridder ziet het gevaar in; ijlings wendt hij zich om, door de zijnen op den voet gevolgd; zijn on vergelijkelijke heldenmoed verwijdt op nieuw de bres in 's vijands rangen en geeft het spaansche leger gelegenheid, na hem en over hoopen lijken, door den levenden ringmuur heen te dringen.

Zóó bereikt men den ingang van den noordelijken bergpas, en terwijl Van Strijens volgelingen ter linker- en rechterzijde stand houden en den aandrang der verbitterde Mooren weêrstaan,

ontsnapt liet Kristen leger aan hun ijzeren greep en bevindt zich enkele uren later in veiligheid aan de noordelijke helling van het Sierra-Nevada. Eerst toen de zwarte ridder de zekerheid had, dat het spaansche heir gered was trok hij eveneens al strijdende af om zich bij het gros van het leger der Christenen te voegen.

De heldendaden van den zwarten ridder verwierven hem de toejuiching en de genegenheid van den geheelen spaanschen adel en de rijksgrooten, terwijl de regent zijne heldhaftigheid beloonde door hem het opperbevel toe te vertrouwen over een sterke legerafdeeling, waaraan zijne eigene volgelingen als een afzonderlijk bataljon toegevoegd werden.

Eer en zegepraal waren echter duur gekocht door den onversaagden Van Strijen: zijn trouwe wapenmakker en schildknaap had op het bloedig slagveld den dood gevonden, lang en innig betreurd door zijn meester en door al degenen, die getuigen waren geweest van de dapperheid des edelen jongelings.

Intusschen was het spaansche leger wel voor het oogenblik gered, maar het land niet beveiligd voor de invallen der overmachtige Mooren. Integendeel, verschillende legerafdeelingen waren langs andere wegen Castilië binnengedrongen, alom schrik en verwoesting verspreidende. Weldra was de woeste krijg langs de geheele zuidergrens des rijks ontbrand, waar weken en maanden lang met afwisselend geluk gestreden werd. Waar de zwarte ridder met de zijnen verscheen, volgde de zegepraal zijn vanen; doch hij kon niet overal zijn en de Mooren waren niet alleen geduchte tegenstanders, maar ook oneindig grooter in getal dan de Kristenen. De kroon van den jeugdigen koning was dus wel gered, maar nog niet beveiligd: ook dit doel te bereiken was het edele streven van den zwarten ridder.

Overleg en dapperheid, wijze raad en leeuwenmoed waren de hefboomen, waarmede Herman van Strijen die zware taak tot een goed einde bracht. Nu eens zijne stem doende hooren in de raadsvergaderingen der rijksgrooten, dan weder zijn strijdleus doende weêrklinken te midden van het oorlogsgewoel, maakte hij zich bemind en gevreesd tevens en schraagde hij door woord en daad den wankelenden troon van den jeugdigen prins. Doch zelfs in het dichtste van den strijd vergat hij haar niet, ter wier wille hij het vaderland verlaten en den tocht naar het verre Spanje aanvaard had. Over zijne wapenrusting droeg hij immer als eenig sieraad het gouden kruisje, dat eenmaal had toebehoord aan de jonkvrouw Van Duivenvoorde, en zijne gezellen zagen hem meermalen op dat kleinood staren met een traan in het oog, en zij wisten reeds dat hij bij zulke gelegenheden telkens met grimmiger moed en wisser slagen den vijand bekampte.

Het ligt geheel buiten het plan van ons verhaal Herman van Strijen op al zijne tochten tegen de Mooren te volgen; wij kunnen er meê volstaan te zeggen dat hij, na eene meer dan tweejarige worsteling, er in slaagde Spanjes erfvijand geheel tot zijne oude grenzen terug te dringen; slechts de belangrijke vesting Cambil, aan de noordelijke helling van het Sierra-Nevada gelegen, bleef in de macht der Mooren; de zwarte ridder stelde het zich ten taak hun ook dit laatste bolwerk in Castilië te ontrukken. Langdurig en hardnekkig was de verdediging, want Cambil, op eene hooge rots gelegen, kon door het werpgeschut noch de kanonnen der belegeraars bereikt worden en was overvloedig van levensmiddelen voorzien. Toch was het noodzakelijk de bergvesting te vermeesteren, daar zij een gewichtigen pas beheerschte, die den Mooren telkens gelegenheid schonk ongestraft Castilië binnen te dringen; de dapperheid der Kristenen stootte echter telkens het hoofd voor de ijzersterke muren

der vesting en de volharding der belegerden. Menige storm was reeds afgeslagen; de verdedigers door den honger tot de overgave te dwingen was eene wanhopige onderneming: met hunne werpgeschut wierpen zij meermalen levensmiddelen in het kamp der Kristenen, als om dezen te bewijzen, dat zij er nog voor langen tijd van voorzien waren. Daarbij kwam dat een ontzagwekkend Moorenleger opdaagde om de bedreigde stad te ontzetten en den vijand te verpletteren. Herman van Strijen zag dus de volstrekte noodzakelijkheid in de zoo wanhopig verdedigde vesting zonder verwijl in zijne macht te krijgen, waarom hij nogmaals het sein tot de bestorming gaf. Hij zelf zou aan het hoofd der zijnen den aanval leiden.

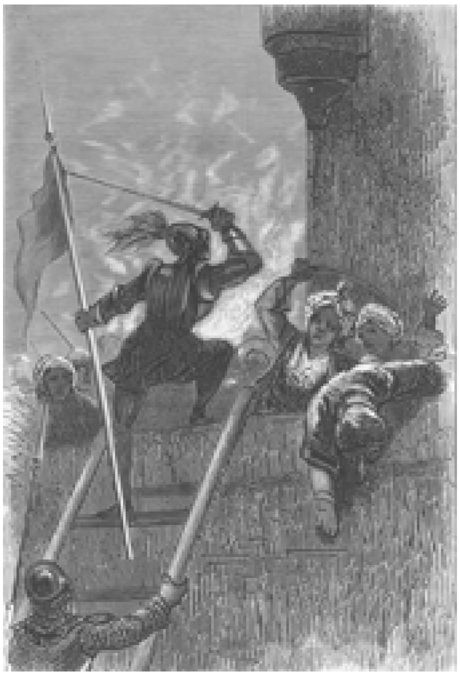

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Een vaandel grijpende, beklom hij het eerst van al de zijnen de ladder.

Vol moed en doodsverachting rukten de belegeraars tegen de in de rots uitgehouwen wallen op; driemaal werden ze teruggeworpen, telkens hervatten zij den aanval. Herman van Strijen zag de bloem zijner ridders vallen; hij moest vreezen dat zijne gansche macht onder Cambils muren zou verpletterd worden. Toen richtte hij met eigen hand een ladder tegen de steile wallen, en een vaandel grijpende, beklom hij het eerst van al de zijnen de ladder en stond met één sprong te midden der vijanden. Het gezicht van den zwarten aanvoerder deed de Mooren terugdeinzen, - een oogenblik slechts, maar die aarzeling was voldoende om den Kristenen gelegenheid te geven zich eveneens naar boven te werken en op 's vijands wallen vasten voet te krijgen.

Een pijl snort door de lucht, en door de voegen van het harnas des zwarten ridders dringend, stortte deze bewusteloos neder. Een ontzettend wraakgeschreeuw steeg ten hemel; dol van woede over den val van den geliefden aanvoerder, drongen de Kristenen met onweêrstaanbaar geweld vooruit en hadden in weinige uren de zoo hardnekkig verdedigde vesting in hunne macht.

Terwijl het meerendeel der Kristenen zich op de wijkende Mooren wierp, waren enkele ridders hun gevallen aanvoerder ter hulp gesneld; onder hen bevond zich Harold de Noorman, die - hebzuchtig als hij was - zich in de verwarring van het oogenblik meester maakte van het kostbare kruis, dat de zwarte ridder over zijn

harnas droeg; na dien roof volvoerd te hebben, begaf hij zich in het gewoel van den strijd, opdat zijne laakbare daad niet mocht ontdekt worden.

De wonde van den zwarten ridder was gelukkig niet gevaarlijk; binnen weinige weken was hij volkomen hersteld, maar zeer smartte hem het verlies van het gouden kruisje, de eenige herinnering aan de vriendin zijner kinderjaren.

Met Cambils val was de krijg tot staan gebracht; tal van ridders verlieten het land, en onder deze ook Harold de Noorman, wien thans de gelegenheid afgesneden was nog verderen buit te behalen. Hij richtte zich naar het Noorden en kwam zoo in Holland, waar hij dienst nam onder Florus Halvenaar, die hem, na de lotgevallen van den zwarten ridder vernomen en het buitgemaakte kruis gezien te hebben, 't welk hij herkende als aan de jonkvrouw Van Duivenvoorde te hebben toebehoord, den last opdroeg der jonkvrouw het leugenachtige bericht te brengen van Herman van Strijens ontijdigen dood.

Deze laatste was intusschen nog enkele maanden in Spanje gebleven; in den zomer van het jaar 1393 woonde hij de plechtige kroning bij van Hendrik III tot koning van Castilië. Toen echter kort daarop een eervolle vrede met de Mooren gesloten werd, verliet hij, ondanks de beden en smeekingen van den jeugdigen koning, het tooneel zijner heldendaden, gezegend door een geheel volk, dat hem als zijn redder vereerde.

Zoo kwam hij in september van het gemelde jaar in het vaderland terug, door de meest tegenstrijdige aandoeningen bestormd. In bijna drie jaren tijd had hij niets vernomen van de gezellin zijner kindsheid: Zou zij nog leven? Zou zij wellicht reeds hart en hand hebben weggeschonken aan een ander? Of zou de afwezigheid misschien te weeg hebben gebracht, wat zijne genegenheid niet had vermocht? Al die verschillende vragen doorkruisten zijne borst, toen hij de torens van zijn slot weêr voor zijn oog zag verrijzen; doch zijn getrouwe Koen, die hem weenende ontving, deelde hem spoedig de blijde werkelijkheid mede, en hoe hij het slachtoffer was geweest van een snood verraad, en hoe de jonkvrouw geen oogenblik had opgehouden aan hem te denken. Niet zoodra vernam hij, dat de jonkvrouw Van Duivenvoorde zich aan het grafelijk hof bevond, of hij kon zijn ongeduld niet langer bedwingen; zich van eene andere wapenrusting voorziende, begaf hij zich spoorslags naar 's-Gravenhage, waar hij aankwam op het oogenblik, dat de onridderlijke Florus Halvenaar, de afschuwelijke verrader, maar de gevierde overwinnaar van het oogenblik, de ridderschap ten tweekamp opvorderde.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 35]

De kaartspelers.

DE KAARTSPELERS, NAAR EDUARD KURZBAUER.

De ons door den duitschen schilder Eduard Kurzbauer afgebeelde personen schijnen driftige spelers te zijn; de zonderlinge omgeving en de zeer primitieve tafel - een plank op twee schragen - verhindert hen niet zich met hart en ziel aan het kaartspel te wijden. Dit is blijkbaar aan den ernst waarmede zij het spel opvatten; de twee tegenover elkander gezeten oude luidjes schijnen het moeielijk eens te kunnen worden: wellicht verwijten ze elkander valsch spel gespeeld te hebben, van welken twist de jeugdige middenman gebruik maakt om ter sluiks in de kaarten der overige spelers te loeren; zelf drukt hij de kaarten vast tegen zich aan, opdat geen onbescheiden oog daarin moge blikken; op treffende wijze brengt hij het spreekwoord in toepassing: Zoo als de waard is, vertrouwt hij zijne gasten. Het is dan ook meer dan waarschijnlijk dat onze middenman, die zich den twist niet het minst schijnt aan te trekken, straks met de winst gaat strijken. Immers: twee honden vechten om een been, een derde loopt er ras meê heen.

Een aalmoes als 't-u-blieft.

Het is de eerste maal niet dat wij eene gravure geven van een dier kleine Savoyaards, die men overal vindt waar voor hen brood te vinden is, namelijk in de groote steden en badplaatsen. Hoe dikwijls ook voorgesteld, steeds vindt men in die schilderachtige en beeldschoone kinderen van het Zuiden iets aantrekkelijks, dat

ons voor hen inneemt, en al kennen wij hen als het eerste bedelaarsvolk van de wereld, toch ligt er iets poëtisch in die zwervende kinderen, die hun arm vaderland verlaten om elders te voorzien in hunne behoeften, waaraan zij thuis gebrek hebben. Een marmot, aap of hond zijn hunne onafscheidbare gezellen, en de tranen door enkele dier kinderen om hunne gestorven diertjes geweend, wekken dikwijls meer medelijden op dan de gedachte aan de armoede, waaraan zij ter prooi zijn. De gravure die wij thans geven, doet ons den Savoyaard aan het zeestrand ontmoeten, waar hij de hand uitsteekt om een aalmoes, als belooning voor de kunstjes van zijn hond. De type is schoon en de weemoedige gelaatstrekken van den kleine zijn zoo aanvallig, dat wij geneigd zouden zijn onze gift in dat handje te leggen, alleen om te zien hoe het gelaat er uit ziet bij den zonneschijn der vreugde.

De meimaand in Bretagne.

Onze gravure, de maand van Maria, geeft ons een roerend tooneel van godsvrucht tot de heilige Maagd uit het zoo door en door katholieke Bretagne. Een Mocder-Gods-beeld staat in eene eenvoudige nis te midden van het bosch; in katholieke landen vindt men dit veel, en ook in ons land ziet men in veel steden zelfs op de hoeken der straten beelden van Onze-Lieve-Vrouw, waarvoor in de meeste gevallen licht brandt en waarvoor men nu en dan geloovigen ziet nederknielen om een schietgebed op te zeggen. Hier is het een boschgezicht; de lente is gekomen en heeft bosschen en velden opnieuw in een groen gewaad gestoken; mei, de maand aan Maria gewijd, heeft haar keur van bloemen geleverd die als een wijgeschenk worden neêrgelegd aan de voeten van de koningin der lente. Knapen en meisjes hebben haar bloemkransen geplukt en begeven zich op weg naar het beeld in het bosch. Op onze gravure zien wij ze neêrgeknield, hunne hartelijke en kinderlijke beden stamelend aan de voeten van de koningin des hemels; eene moeder brengt er hare kinderen heen om ze reeds vroeg liefde in te prenten voor de moeder van God. Op den achtergrond, tusschen de stammen der boomen door, ziet men het dorp schemeren waaruit de kerktoren fier zijn spits omhoog heft; eveneens ziet men twee landlieden de steile helling beklimmen die naar het bosch voert. Alles in deze gravure ademt een geest van roerende vroomheid, terwijl de natuur er hoogtijd houdt ter eere van haar, aan wie de schoonste maand van het jaar is oegewijd.

De hond van Josephine.

I.

In het boudoir der markiezin de Beauharnais - of liever der citoyenne. Beauharnais, gelijk men destijds moest zeggen - wordt een levendig gesprek gevoerd tusschen de schoone eigenares der pronkkamer en een lang, mager man, die op dezen oogenblik uitroept:

‘Niet langer dan vier en twintig uren, citoyenne; wie zich aan de weelde overgeeft, behoort er ook de middelen toe te hebben.’

‘Maar, citoyen Legrand, ik moest die kleedsels voor mij en Hortense immers wel aanschaften. Vandaag of morgen denk ik bezoek te krijgen van generaal Bonaparte, en wij kunnen Frankrijks grootsten held toch niet in onze afgedragen huistoiletten

ontvangen. Ik heb dus de kostumen, zoo als gij ziet, uit noodzakelijkheid gekocht. Geef mij nog een week uitstel. Ik verwacht geld van den markies de Beauharnais, den oom van mijn armen geguillotineerden generaal. Ik beloof u vast en zeker dat ik u zal betalen zoodra ik het ontvang. Toe, mijn beste heer Legrand, wacht maar tot zoolang.'

Er lag iets zoo betooverends in het stemgeluid en den blik der schoone vrouw met hare donkere oogen en min of meer gele gelaatstint, dat zelfs Legrand, een handelaar in dames-kleedingstukken, die anders nogal erg prozaïsch was, zich aan den invloed dezer schoonheid niet vermocht te onttrekken.

'Het is de eerste keer niet dat mevrouw de markiezin mij met beloften in plaats van met klinkende munt betaalt,' zegde hij, half lachend, half wrevelig; 'ik zal echter nog maar eens inschikkelijk zijn. Doch zou ik mogen weten om welke reden de generaal, die zelfs tegenover de invloedrijkste personen zoo zuinig met zijn tijd is..?'

'Och, doodeenvoudig. Mijn zoon Eugène dweept met den machtigen veroveraar. Na Bonaparte's terugkeer uit Egypte vervoegde zich de jonge man bij hem, niet alleen om de opkomende zon van Frankrijk te huldigen, maar ook om in het bezit te geraken van den onbezoedelden degen zijns vaders, dien de Regeering zich na de terechtstelling van Beauharnais had toegeëigend. De generaal werd met den jongeling ingenomen, hij onderhield zich geruimen tijd met hem en deelde hem ten slotte mede dat hij mij een bezoek zou komen brengen. Ik houd het niet voor onmogelijk dat ik een vast pensioen van hem zal weten te verkrijgen, en dan, citoyen Legrand, heb ik geen crediet meer noodig.'

'Misschien zal dit bezoek nog wel gewichtiger gevolgen voor de weduwe van generaal Beauharnais hebben,' merkte de magazijnhouder op. 'Bonaparte staat bekend als een vereerder van schoonheid en bevalligheid, hij is ongetrouwd, en eene dame die zelfs hare schuldeischers in verrukking kan brengen...,'

'Maître Legrand,' zegde Josephine Beauharnais lachend, 'gij zijt een vleier. De hoop van mij als Bonaparte's vrouw onder uwe klanten te tellen, moet gij echter opgeven, want ik moet op zijn minst nog eene koningin worden.'

'Eene koningin? Dat is mevrouw reeds: wie anders zou in Parijs de koningin der schoonheid zijn?'

'Neen, scherts niet, citoyen Legrand: ik meen ernstig wat ik zeg. Toen ik nog in mijne geboorteplaats Martinique woonde, ontmoette ik op zekeren dag eene oude zigeunerin, die op het punt was zich naar Frankrijk in te schepen. Zij bleef stokstijf voor mij staan en zag mij strak in de oogen. 'Dit hoofd zal eenmaal eene kroon dragen,' sprak zij met eene holle stem, 'en eene gansche wereld zal er zich voor buigen.' Ik was sprakeloos van verwondering en eenige oogenblikken als aan den grond genageld; toen ik weêr mij zelve werd, gleed het schip met volle zeilen over de watervlakte; de waarzegster stond op het dek, en terwijl ik haar nastaarde, was het mij als of eene zwakke stem fluisterend hare woorden herhaalde: 'Dit hoofd zal eene kroon dragen.'

'En zou die voorspelling niet waarheid kunnen worden?' vroeg Legrand. 'Zou het zoo onmogelijk wezen dat Bonaparte's hoofd eenmaal met eene vorstenkroon gesierd wordt, in plaats van met lauwerkransen, zoo als nu!'

'Citoyen Legrand, gij zijt een slechte zoon der republiek,' hernam Josephine. 'Intusschen zal ik niet verzuimen u hofleverancier te maken zoodra ik koningin ben.'

'Uwe Majesteit' - de koopman boog eenigzins spottend - 'ik reken daarop.'

‘Daar komen mijne kinderen!’ riep mevrouw de Beauharnais, door het venster ziende. ‘Ga gauw heen, citoyen Legrand; Eugène mocht eens vermoeden waarom gij hier gekomen zijt: hij is zoo slim.’

‘Ik ga, citoyenne; over een week kan ik dus betaling verwachten.’

De koopman verwijderde zich, terwijl de weduwe hem peinzend naoogde.

‘Eene kroon zou Bonaparte's hoofd kunnen sieren,’ sprak zij bij zich zelve; ‘indien hij eens gelijk had en het woord der zigeunerin zoo in vervulling ging! Zoo de groote veldheer mij tot vrouw nam en mij uit den nood en de ellende die mij omringen, verloste, zoo de man dien ik vereer, ja aanbid.... maar ach,’ viel zij zich zelve op droevigen toon in de reden, ‘het is immers haast niet denkbaar: welk een rijke keus biedt hem de maagden krans van dit uitgestrekte rijk aan, en ik ben eene oude vrouw.’

Zij wierp een oogslag in den tegenover haar hangende spiegel. Deze gaf een beeld weêr van buitengewone vrouwelijke schoonheid en bekoorlijkheid: eene rijzige, regelmatige gestalte, welker bevalligheid verhoogd werd door het eenvoudige, maar smaakvolle kleedsel van lichtblauwe zijde dat haar tooide. De wolk die zich zoo even op het voorhoofd der weduwe had neêrgezet, verdween en met een zachten glimlach om de lippen zegde zij weder hafluid:

‘Dit hoofd zal eene kroon dragen.’

Op hetzelfde oogenblik vloog de deur open en een jongeling van omstreeks zestien jaren snelde met een aanvallig meisje, welks langwerpig, doorschijnend blank gezicht als in een lijst van donkerbruine haarlokken gevat was, mevrouw de Beauharnais te gemoet. Het waren de kinderen der weduwe: Eugène en Hortense de Beauharnais.

‘Zie eens, mama,’ riep de knaap uitgelaten, ‘wij brengen u een gast meê. Het is slechts een viervoetigen, maar toch een zeer merkwaardigen, want wij hebben hem met moeite uit de macht van eenige straatjongens ontrukt, die hem als aristocraat ter dood veroordeeld hadden en juist op het punt waren om hem te gaan steenigen.’

Dit zeggende, zette hij een kleinen hond, dien hij tot dusver in zijne armen gehouden had, op den vloer neêr. Het dier, dat een alles behalve aristocratisch voorkomen had, kroop zoo dicht mogelijk bij Josephine en zag smeekend naar haar op.

Het goede hart van mevrouw de Beauharnais werd week. Zij hief den verwaarloosden hond van den grond op, en hem op haar schoot zettende, streek zij hem zachtkens over den rug.

‘Gij zijt brave kinderen,’ sprak zij, ‘en ik heet den onbekenden gast dien gij mij daar bezorgt, van harte welkom, al ziet hij er ook wat haveloos uit. Maar weet gij wel zeker dat er niemand is die ons het bezit van den hond kan betwisten?’

‘Wij hebben gehoord dat hij van eene rondzwervende zigeunerin is, die door de straatjongens evenzeer geplaagd en mishandeld wordt als hij; het arme beest is waarschijnlijk verdwaald geraakt en zoo in de handen gevallen van den troep deugnieten, die het eens duchtig dachten toe te takelen; ik heb hun den buit echter slimweg afhandig gemaakt. Wij zullen het dier te eten geven en dan de vrouw, als het mogelijk is....’

‘Mevrouw’ - de kamenier der markiezin opende de deur - ‘er is eene zigeuner-vrouw beneden, die dringend verzoekt den jongenheer te mogen spreken.’

‘Daar hebt gij al de gevolgen uwer edelmoedigheid,’ zegde Josephine lachend tot haar zoon; ‘misschien krijgt gij nog wel kans om zigeunerprins te worden; nu, laat haar maar boven komen.’

Eenige minuten later trad de aangemelde persoon het kleine salon der markiezin binnen. Het was eene lange vrouw met koolzwarte haren, welke voor het grootste

gedeelte onder een gelen doek verborgen waren. Zij kon ongeveer veertig jaar oud zijn.

Met een vroolijk geblaf huppelde het hondje de vrouw, die op den dorpel bleef staan, te gemoet. Zij nam het op, kuste het, zette het daarna weder neêr en trad toen op Eugène toe.

‘Hartelijk dank, edele jonkman, dat gij gered hebt wat de arme zigeunerin het dierbaarst is. U wacht eene schoone toekomst. Aldobran moge u zegenen voor uwe goede daad; heil u, moeder, die eenen zoon als dezen....’

Hier brak zij plotseling hare deftige toespraak af; zichtbaar verrast, hield zij eene wijle hare zwarte oogen strak op Josephine gevestigd en viel daarna voor de markiezin op de knieën, terwijl zij met gejaagdheid zegde:

‘Gij zijt dezelfde! Gij zijt de uitverkorene van wie mijne moeder mij voorzegd had dat de kroon eener wereldvorstin uw hoofd zal omgloren. Onder palmen stond uwe wieg, onder rotsen die van den man die u den diadeem op 't hoofd zal zetten. Reeds omstraalt hem de glorie met verblindende glans; heil, heil u en de uwen!’

Bleek van verbijstering deed Josephine een stap achteruit: zij herinnerde zich de voorspelling uit Martinique, waarvan zij straks citoyen Legrand verteld had.

Eugène haalde lachend de schouders op. Hem zelf was alle bijgeloof vreemd, maar hij kende de zwakheid zijner moeder en wilde daarom aan het tooneel een einde maken.

Hij bracht zijne geldbeurs voor den dag, en zich tot de zigeunerin wendende, zegde hij:

‘Wij bedanken u voor uwe profetie; hier hebt gij een kleinigheid ter belooning; voor 't oogenblik kunnen wij niet meer geven, doch als uwe voorspelling uitkomt, zullen wij het beter met u maken.’

‘Ik neem geen loon aan,’ sprak de zigeunerin op langzamen, vasten toon; ‘niets, want gij gelooft niet hetgeen Haïda uwe moeder verkondigt. Intusschen,’ vervolgde zij, zich voor Josephine plaatsend, ‘intusschen zal ik u, die hoopt en vertrouwt, een aandenken geven waardoor deze ure u altijd in het geheugen zal blijven; want gij zult mij nimmer weêrzien. Het noodlot drijft mij, ver over de wereldzee heen, naar Algerië. Ik laat u mijn diersten schat, mijn hondje. Trouw zal het u zijn; verwaarloos het niet te midden der macht en glorie die uw deel worden; behoud het zoolang het blijft leven. Uwe ziel zal er aan gehecht zijn met al de kracht der liefde. Wee hem die het doodt! Hij verwoest te gelijk uw geluk, maar het zal niet ongestraft wezen, want wie het dier doodelijk kwetst, haalt zich de toorn der schikgodinnen op den hals. En nu, vaarwel, vergeet Haïda niet!’

Zij keerde zich om en verdween uit het oog der drie aanwezigen, die er niet aan dachten haar te weêrhouden, zoo machtig was de indruk die hare persoonlijkheid en hare woorden op hen hadden te weeg gebracht. De hond was zijne vroegere meesteres niet gevolgd, en had zich, als gehoorzamend aan een stil bevel, voor de voeten van Josephine uitgestrekt. In stomme verbazing zagen de drie elkander aan.

De markiezin stak in sterke opgewondenheid beide armen uit.

‘Ik geloof,’ riep zij schier jubelend uit, ‘dat uwe moeder eenmaal een kroon zal dragen! Om u, mijn lieve kinderep, om u zal ik aannemen wat het noodlot mij toedenkt; de gedachte moge dwaas zijn, ik zal er mij aan vastklemmen, ik zal haar voeden. Met u vat ik haar gretig aan; om u verruil ik haar tegen het reinste geluk, dat eene moeder smaken kan, geheel voor hare kinderen te leven!’

Met warmte drukte zij zoo sprekende Eugène en Hortense in hare armen. Buiten rolden een wagen, jubelkreten werden vernomen, toen werd het stil

Wijd sloeg het kamermeisje de beide vleugeldeuren der salon open, in welks midden de schoone familiegroep stond, die verschrikt uiteen stoof. Op den dorpel stond een man van een gedrongen gestalte, in groenen frak en witte lage schoenen, den driekanten gevederden hoed in de hand; een vriendelijke lach verhelderde het bleeke, klassiek gevormde marmeren aangezicht.

‘Generaal Napoleon Bonaparte!’ klonk bevend de late melding van het kamermeisje.

(Wordt vervolgd.)

De kruistocht der kinderen.

De voordeelen van den derden kruistocht waren reeds verloren gegaan; bijna het geheele H. Land was weder in de handen van Saladijn en zijne opvolgers gekomen, toen Paus Innocentius III, hoewel lang te vergeefs, bij de kristelijke vorsten aandrong om op nieuw Jerusalem en de den Kristenen zoo dierbare plaatsen te heroveren. Wel had Leopold de Roemrijke van Oostenrijk het kruis aangenomen; wel bleef in Normandië, Engeland en Hongarië des Pausen roepstem niet zonder gevolg, doch het waren op zich zelf staande bewegingen, die slechts van het verflauwen der algemeene geestdrift getuigden.

Maar plotseling ontstond er eene zonderlinge opgewondenheid onder de jeugd in Frankrijk en Duitschland, die den 'kruistocht der kinderen' in het leven riep. Zekere herdersknaap, Stephanus geheeten en in de omstreken van Vendôme aan de Loire wonende, zegde dat de Zaligmaker hem onder de gedaante van een armen pelgrim verschenen was en hem bevolen had de jeugd tot een tocht naar het H. Land op te wekken en aan te moedigen. Mag men de schrijvers van dien tijd gelooven, dan zon hij zijne zending met wonderwerken gestaafd hebben. Wat hiervan zij, door eenige vrienden bijgestaan, wierf hij spoedig eene menigte herdersknapen als kruisvaarders aan.

Ook in de andere streken van Frankrijk, zoo mede in Duitschland, traden jonge kruispredikers op en kregen een onbegrijpelijken aanhang. In den aanvang verzetten ouders en bloedverwanten zich tegen dergelijke ondernemingen, doch zonder ander gevolg dan dat de lust meer en meer werd opgewekt, tot ten laatste duizenden volwassenen zich bij de kinderenmassa aansloten; ja, velen begonnen er den vinger Gods in te zien en bedreigden hen, die achterbleven.

Toen de Paus de tijding vernam, riep hij uit: deze kinderen doen ons het verwijt dat wij slapen, terwijl zij ter hulpe snellen van het H. Land. Deze verschijning werd, en wordt nog verschillend beoordeeld; het verstand zag er eene dwaasheid in; het gevoel werd bij eenigen verteederd, bij anderen tot bewondering opgevoerd.

De dag, waarop de knapen zich zouden verzamelen, werd een jaar te voren bepaald en alom bekend gemaakt. In den zomer van het jaar 1212 zouden allen, die boven de 12 jaren oud waren en vrijwillig aan den tocht deel namen, zich te Geneve laten vinden. Geld en wapens zou men, zooveel men vermocht, medebrengen, ook paarden en ezels tot eigen gebruik of ten dienste des legers. Men moest zich, zooveel men kon, als soldaat kleeden; helm, vizier, harnas en zwaard werden als noodzakelijk beschouwd, en eindelijk zou de best uitgeruste tot hoofdman van eene bende benoemd worden. Het opperbevel was al voor lang opgedragen aan een zeventienjarigen jongeling uit Stuttgard; hij was wel van goede afkomst, doch de bevelhebbersstaf of hoogere waardigheid was zijner familie nooit ten deele gevallen. Hij heette Heinrich Heinrichszoon, was goed gebouwd en sterk gespierd.

Zijn ziels- en lichaamsvermogen waren, zoo als het bij zulk een jongeling te verwachten was, zeer wel ontwikkeld, doch hij was driftig en opvliegend, waardoor hij in overijling ligt iets deed dat af te keuren was.

Het leger was in twintig hoofdafdeelingen verdeeld, die ieder door een hoofdman werden aangevoerd en elk een honfdvaandel hadden, waarnevens het kruis, een strijdbijl of ander wapen, ook het nummer der afdeeling gedragen werd.

Iedere afdeeling was weder in twintig onderafdeelingen afgedeeld, welke een hopman (een die het meest had bijgedragen) en een vaandel hadden, dat kleiner was

dan de reeds genoemde, en welke zoodanig van elkander onderscheiden waren, dat men gemakkelijk kon zien, tot welke onderafdeeling zij behoorden.

Zoo als gezegd is, was Heinrich Heinrichszoon bevelhebber, en als zoodanig, te paard; hij was omringd door een twintigtal, meerendeels vermogende jongelingen, allen te paard, die zijnen staf uitmaakten; tusschen elke hoofdafdeeling gingen wagens, die hetgeen men bezat, ook de behoeften en wapentuig bevatten. Velen reden te paard of op een ezel, doch de meesten moesten den weg te voet afleggen, en zoo ging het geregeld of ongeregeld voort.

De opgekomenen uit Duitschland, die zich op hunnen tocht nabij Genève op Savooisch gebied, vereenigd hadden, kwamen echter op den tocht gedeeltelijk van honger en dorst om; de overigen, ongeveer ten getale van 7000, waaronder ook mannen, vrouwen en jonge dochters zich gemengd hadden, kwamen na allerhande ongemakken en vermoeienissen in den zomer te Genua aan, maar zij werden hier afgewezen en drongen nu - dagelijks verminderend, terwijl er velen onderweg in dienst traden en anderen den roovers in handen vielen - tot Rome en Brundisium door, waarna zij te leur gesteld huiswaarts keerden.

De fransche kinderen kwamen ten getale van 30,000 te Marseille, waar vermogende kooplieden aanboden hen kosteloos naar het H. Land over te brengen. Van de zeven schepen strandden er twee op de kusten van Afrika; de overige bereikten de kusten ongedeerd, waar nu de kinderen voor het grootste gedeelte tot slaven verkocht werden. Weinigen zagen hun vaderland weder.

Deze kruistocht der kinderen liep dus op niet uit, terwijl het ellendig lot, dat den knapen wedervaren was, een der voornaamste oorzaken was, dat de dringende beden des Pausen om nog een tocht naar het H. Land te maken, langen tijd zonder gevolg bleven.

J.P.

Vrouwelijke schoonheid.

De arabische vrouwen kleuren hare vingers en teenen rood, de wenkbrauwen zwart en de lippen blauw. De perzische schilderen zich een zwarten kring om de oogen en bovendien allerlei figuren op het gezicht. De vrouwen in Japan vergulden zich de tanden en die in Indië kleuren ze rood. In Goesoerat moeten de tanden zwart geverfd zijn, willen zij voor schoon gehouden worden.

De Hottentottinnen bedekken haar geheele lichaam met roode en zwarte plekken, op de manier van een schaakbord. In Groenland kleuren de vrouwen zich het gezicht blauw en geel, en tatoeëeren zich dikwijls het lichaam door tusschen de huid in roet geweekte draden te steken en deze na eenige uren weêr uit te trekken. In Hindostan bestrijkt zich het zwakke geslacht, wanneer het er eens heel schoon wil uitzien, met een mengsel van saffraan, curcuma en vet.

Op nagenoeg alle eilanden van den Stillen en den Indischen Oceaan pikken zich de vrouwen, zoo wel als de mannen, eene menigte figuren op het gezicht, de lippen, de tong zelfs, en verder over het gansche lijf. De Nieuw-Hollanders doorkerven hunne huid met scherpe mosselschelpen en houden de wonden lang open, zoo dat er in het vleesch diepe litteekens ontstaan, welke zij als een groot sieraad beschouwen. Eene andere bij dit volk gebruikelijke verminking bestaat daarin dat zij hunnen kinderen, als deze nog klein zijn, de pink der linkerhand bij het tweede lid afsnijden.

Bij de oude Perzen werd een ferme, lange neus voor 't edelst sieraad gehouden; op het eiland Sumatra daarentegen dragen de liefhebbende moeders zorg, de neuzen harer dochters zooveel mogelijk plat te drukken. In Nieuw-Guinea wordt de neus doorboord en een stuk hout of een been er door gestoken. De hedendaagsche Perzen hebben een grooten afkeer van rood haar, hetwelk de Turken daarentegen hoogelijk op prijs stellen. Onder eenige der wilde stammen van het Oregon-gebied gaat een platte schedel voor zeer schoon door, en daarom wordt op het hoofd der kleine kinderen, vooral van meisjes, eene voortdurende drukking uitgeoefend.

In China vindt men heel kleine ronde oogen schoon en plukken de kokettes aan hare wenkbrauwen, om ze lang en dun te krijgen. De grootste schoonheid eener Chineesche ligt, zoo als men weet, in hare voeten, die, al vroegtijdig, zoo in zwachtels saamgeperst worden, dat zij

slechts weinig meer kunnen groeien. De vier kleine teenen worden daarbij onder den voet gebogen en groeien dientengevolge aan den zool van dezen vast. Bijzonder veel werk maken de Chineezen ook van hunne vingernagels, die zij lang laten worden en door een bekleedsel van gevlochten bamboesriet tegen beschadiging beveiligen.

Op de noordwestkust van Amerika loopen de wilden met eene meer dan twee duim lange snede over het onderlijf welke met een houten pin is toegestopt.

Eene afrikaansche schoone moet kleine oogen, dikke lippen, een breeden, platten neus en eene vettige koolzwarte huid hebben. In Guinea worden daarenboven de lippen met doornen doorboord, waarvan het dikke einde in den mond steekt, terwijl de punten op de kin rusten.

EEN AALMOES ALS 'T-U-BLIEFT, NAAR R. HIRTH DU FRÊNES.

En nu bij ons, beschaafde blanken? Hier is de smaak verschillend. Over het algemeen echter..... Maar laat ik voorzichtig zijn en niet voor een algemeen gevoelen opgeven wat, bij nauwkeurig onderzoek, misschien slechts zou blijken het gevoelen van een klein aantal te zijn. Ik blijf gaarne met iedereen goede vrienden, en ik zal dus niet beslissen of baronnes M., die zus doet om hare bekoorlijkheid te verhoogen, schoon er is dan mejuffer N., de nederige kruideniersdochter, die zoo doet.

DE MEIMAAND IN BRETAGNE

Iets over de zon.

In een wetenschappelijk werk wordt over de zon gesproken, die groote ster van 192,600 mijlen middellijn, 650,000 mijlen omtrek en 3,700 billioenen kub. mijlen inhoud. 'Wat is een kubieke mijl?' vraagt de schrijver, 'en wat is een billioen?' Hij toont aan dat een kist, die een kubieke mijl zou kunnen bevatten, nog niet half vol zou zijn al pakte men er in: alle steden, dorpen, kasteelen, pyramiden, spoorwegen, kortom alles wat 's menschen hand tot stand heeft gebracht. Al nam de geheele menschheid er plaats in met alles wat loopt, kruipt, en vliegt, dan zou er nog ruimte overblijven. Is het dan inderdaad zoo, en zou er geen mogelijkheid bestaan om eene kist te vullen, wier wanden een geogr. mijl lang, breed en hoog zijn? Hebben we dan niet machines, die alles kunnen vervaardigen? Laat ons zien of wij er geen kunnen maken, die aan ons doel beantwoordt. Wij bouwen eene steenbakkerij en wel op zoodanigen voet, dat in iedere seconde een steen gereed is van een halve el hoogte, dikte en breedte, d.i. een dobbelsteen van een kubieke halve el. Verder dragen wij zorg dat onze machine dag en nacht regelmatig de afgewerkte steenen in de kist pakt. Nu zou het toch wonder zijn, wanneer de kist niet spoedig vol was. In iedere seconde maakt de machine een steen, dus 60 in de minuut, 3,600 in het uur, 86,400 per dag, 31,536,000 in een jaar. Eerst wordt de bodem der kist gelijk bedekt. Iedere rij is een mijl lang, dus gaan er op een rij 24,000 steenen. Daar nu de bodem 24,000 zulke rijen bevat, hebben wij 576,000,000 steenen noodig om den bodem te bedekken. Onze machine levert er jaarlijks slechts 31,536,000, dus moet zij meer dan 18 jaar dag en nacht doorwerken om alleen den bodem met steenen te beleggen. De kist is een mijl hoog, zij kan dus 24,000 zulke lagen, als die den bodem bedekt, bevatten. Gemakkelijk valt het uit te rekenen dat er ruim 438,356 jaar noodig zijn, zal de machine onverpoosd doorwerkende, de kist vullen.

Als Adam voor 6000 jaren tien zulke machines had doen werken, dan zou in onze dagen eerst een zevende deel van de kist gevuld zijn.

Dat is ééne enkele kubieke mijl, een dobbelsteen, die slechts een mijl lang, breed en hoog is.

2,650 zulke dobbelsteenen kan men uit den aardbol snijden; maar nu de zon? Zoo als boven gezegd is, bevat zij 3,700 billioen kub. mijlen. Wat een kub. mijl is, zagen wij; maar wat is nu een billioen? Een billioen (1,000,000,000,000) is zooveel dat een mensch, die iedere seconde drie kan tellen, tien duizend jaar dag en nacht zou moeten tellen om tot een billioen te komen! Daar men nu uit de zon 3.700 zulke billioenen dobbelsteenen snijden kan, zou iemand, die in iedere seconde drie zulke dobbelsteenen uit de zon kan nemen, na 37 millioen jaren de geheele zon vernietigd hebben.

Rariteiten in de literatuur.

Men duizelt als men denkt hoe vele gedachten er reeds op het papier zijn geschreven sedert de boekdrukkunst is uitgevonden. Dat er veel onzin onder gevonden wordt, kan wel niet anders, en juist van dezen wenschen we een paar staaltjes aan te halen.

Op de eerste plaats noemen we een deel gedichten van zekeren Duitscher, Burman, uitgegeven in 1805, hetwelk niets merkwaardigs heeft dan dat een der onmisbaarste letters van de duitsche taal, de letter *r*, er niet een enkele maal in voorkomt. Een verhsal, dat als feuilleton in een duitsch dagblad van 1812 voorkomt, onderscheidt

zich door dezelfde eigenaardigheid. Deze twee heeren hadden niets nieuws gedaan, want reeds Lopes de Véga heeft een vijftal novellen geschreven waarvan de eerste geen *a*, de tweede geen *e*, de derde geen *i*, de vierde geen *o*, en de vijfde geen *u* bevat, terwijl de grieksche dichter Lacos (550 voor Kristus) een lofzang op Ceres maakte, alsmede een ode op de Centauren, waarin geene enkele *p* voorkwam. De duitsche doctor Treg daarentegen, die in 1631 te Parijs stierf, liet een loflied op Gaston van Orleans na, waarin elk woord met een *g* begint en eveneens verheerlijkte dezelfde poëet koningin Maria de Medicis in een ander gedicht, waarin elk woord met eene *m* begint. Ook in Nederland is die liefhebberij in praktijk gebracht. Zekere predikant, die in het laatst der vorige eeuw te Rotterdam woonde en van wiens excentriciteiten vroeger een aantal anecdotes in omloop waren, heeft een predikatie geschreven en uitgegeven, waarin de letter *r* geheel ontbrak. Daarentegen herinneren wij ons een gedicht uit onze jeugd, waarvan elk woord minstens één *r* bevat, de eerste regel luidt:

'Ruisch, reine regen, ruisch, ritselende ranken.'

Op zoetvloeiendheid kan het gedicht geen aanspraak maken.

Wanneer de vriendelijke lezer nu meent, dat met deze rariteiten de voorraad dwaasheden ten einde is, dwaalt hij. Nog eene reeks van zulke helden zouden we kunnen aanhalen; we zullen ons echter met enkelen daaruit vergenoegen. Hugbald dichtte in 930, om de gunst van Karel den Kale te winnen, een lofzang op de kaalhoofdigen, getiteld: *'de laude calorum'*, dat uit 136 verzen bestaat en waarin elk woord met eene *e* begint. Terney schreef in 1621 een gedicht van niet minder dan 900 verzen, Harder een *''certamen canum cum cantis',* Mameranus een *'vertomen heroicum'* en een advocaat van Dreux het leven der heilige Cecilia, waarin de *c* de beginletter van elk woord is. Wat de wereld door deze moeitevolle werken gewonnen heeft, mag de lezer zelf uitmaken.

Zonderlinge gebruiken.

De mijnwerkers in Staffordshire (Engeland) zijn gewoon elkander niet anders aan te duiden dan door scheldnamen, ten gevolge waarvan hunne familienamen in het dagelijksch leven nooit gehoord worden en zelfs bijna in vergetelheid geraakt zijn. De volgende gebeurtenis moge aantoonen, tot welke vreemde voorvallen dit dwaas gebruik aanleiding kan geven.

Een ambtenaar van het gerecht kwam, eenigen tijd geleden, in een der dorpen welke door deze werklieden bewoond worden. De namen van den man dien hij moest hebben, stonden op het gerechtelijk stuk waarvan hij voorzien was, ten volle vermeld. Hij deed navraag: niemand kende den man. Hij liep herhaaldelijk het dorp door, en na er verscheidene uren te hebben doorgebracht, besloot hij ten laatste terug te keeren, toen een meisje tot hem kwam en hem voorstelde met haar zijn onderzoekingstocht te herhalen.

'Zeg eens, Ossenkop,' zoo begon zij, 'kent gij hier Adam Green?' - 'Neen!' was het antwoord.

'Varkensoog, kent gij hem soms?' vroeg zij verder. Varkensoog wist haar nog veel minder te recht te wijzen.

'Steltenlooper, Spillebeen, Dikbuik, Slaapkop, kent gij hem ook niet?' zoo klonk het achtereenvolgens bij de verschillende personen, maar geen van allen kon haar antwoord geven.

Het meisje verzonk toen in een diep gepeins.

‘Adam Green!’ zegde zij eenige keeren, eerst zacht en daarna voortdurend harder, totdat zij, in een luid gelach losberstende, uitriep:

‘Wel, heb ik van mijn leven!’ en zich vervolgens tot den ambtenaar wendende, zegde zij:

‘Gij bedoelt zeker mijn vader, den ouden Zwartbaard *(Old Blakbeard)?’*

De deerne was den naam van haar eigen vader vergeten.

De erfgename van Duivenvoorde. Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten. Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)

De moord van aleid van poelgeest.

Zoo Aleid van Poelgeest verwacht had door prachtige feesten en gunstbetoon de ontevreden edelen op hare zijde te brengen, of zelfs maar het onweder te bezweren dat zij in de verte hoorde rommelen, zou zij op eene wreede wijze uit haar zoeten droom wakker geschud worden. Tal van ridders die het haar niet vergeven konden, dat zij van haar invloed op het hart van graaf Albrecht misbruik had gemaakt om hem te vervreemden van de partij der edelen, hadden sedert lang heimelijk tot haar verderf besloten. Hare schijnbare toegevendheid had hun hart niet kunnen vermurwen: zij begrepen maar al te wel, dat haar toeleg slechts ten doel had verdeeldheid te zaaien onder den hollandschen adel, ten einde de Hoekschen later te gemakkelijker te kunnen onderdrukken en de Kabeljauw- schen in eer en aanzien te brengen.

Wel verre dus dat eer- en gunstbewijzen en het gehouden tornooi, zulk een begeerlijk schouwspel voor ieder die het ridderlijk rapier hanteert, de saamgespannen edelen hunne wraakplannen deden opgeven, verhaastte het steekspel van den 21 september hun heilloos voornemen, daar het hen allen terzelfder dage in 's graven stad vereenigd had en hun alzoo gelegenheid schonk zich met elkander te beraden over de veiligste wijze, om de gehate jonkvrouw uit den weg te ruimen.

In den namiddag van den genoemden datum, nadat het schitterende tornooi afgeloopen was, waren tal van edelen in eene herberg even buiten de stad bij elkander gekomen; men zag er den burggraaf Filips van Leijden, Hendrik, burggraaf van Mondfoort, heer Jan van Heemstede, Filips van Polanen, Dirk, heer van Asperen, diens broeder Hendrik en zoovele andere ridders van grooten name samenspannen tot den moord eener weerlooze jonkvrouw; want zoo hoog was hunne verbolgenheid en wraakzucht gestegen, dat zij zelfs voor het uiterste niet terugdeinsden. En in gemeen overleg werd besloten, dat reeds den eerstvolgen den nacht het heillooze plan tot uitvoering zou komen. Welk tijdstip kon daartoe geschikter zijn? Honderden ridders en edelknapen waren thans in 's graven stad vereenigd, zoo dat de verdenking van den moord gemakkelijk op allen kon geworpen worden, waardoor aan allen straffeloosheid verzekerd was. Nadat de verdere bijzonderheden van den aanslag geregeld en de personen, met de uitvoering belast, aangewezen waren, nadat alle saamgezworenen den eed hadden afgelegd van eeuwige geheimhouding en onderlinge bescherming van lijf en goederen, scheidde men van elkander en ging ieder zijns weegs.

De arme Aleid van Poelgeest had niet het minste vermoeden van het gevaar, dat haar bedreigde. Bij het feestmaal op den grafelijken burcht was zij even beminnelijk

jegens iedereen: zij bleef in haar rol en voor elken genoodigde had zij een vleiend woord over, - niet het minst voor degenen, die reeds haar dood besloten hadden. En luidruchtig ging het er toe op het grafelijk maal, want door scherts en geestige gezegden wist de jonkvrouw de algemeene vroolijkheid op te wekken, en zelfs de saamgezworenen meenden te moeten instemmen met de feestelijke stemming, om hunne onzalige plannen te beter te bedekken.

Het feestmaal was afgeloopen, de gasten hadden zich verwijderd en ook graaf Albrecht had zich in zijne vertrekken terug getrokken. Jonkvrouw Aleid van Poelgeest wandelde in den tuin

van den hoogen burcht: alvorens zich ven ust te begeven wilde zij de gebeurtenissen van den dag overdenken en nieuwe plannen voor de toekomst smeden - de arme, die geene toekomst meer hebben zou. Het was een heerlijke herfstnacht, een van die weinigen in onze koude gewesten, wanneer men zonder huivering buiten kan vertoeven. Geen windje bewoog het gelende loof der boomen en de nachtelijke zangers schenen het zoete Holland en den weelderigen slottuin hun afscheidsgroet toe te roepen. Straks toch als de appelen geschud en de dorrende bladeren door den herfstwind verstrooid zullen zijn, zal het hun te guur worden in deze kille streken en zullen ze voor den nakenden winter een toevluchtsoord moeten zoeken in mildere gewesten. Voor het oogenblik echter ademt alles nog zoete kalmte en geluk; welluidende zangen weêrklinken, de laatste bloemen ademen een liefelijken geur en de zilveren maan werpt haar tintelend licht door het zwijgende loof der boomen en ontdekt een schat van vuurroode en goudgele vruchten.

De heerlijke natuur stemt het gemoed tot kalmte en rust. Aleid van Poelgeest vergeet het gewoel van het hofleven, de naijverige edelen, hare eigene plannen; zij vergeet den voortspoedenden tijd, om slechts te luisteren naar de fluisterende stem der schoone natuur en de inspraken van haar eigen hart. Of deze laatsten gansch vrij zijn van bitterheid en zelfverwijt? Gewis niet, want bijwijle schudt zij weemoedig het hoofd en eindelijk glinstert een traan in het zacht blauwe oog. Mocht het de traan des berouws geweest zijn!...

Maar hoor, welk onbestemd gerucht stoort plotseling de vredige stilte van den nacht? Het is als het gemompel van verdachte stemmen en het geklikklak van oorlogswapenen. Steeds nader komt het onheilspellend geluid... Ook Aleid van Poelgeest is wakker geschrikt uit hare mijmering; haar kwijnend oog staart in het ronde. God! bij den omzwaai der eikendreef verschijnen tal van gewapenden, den moordlust in het oog, den dolk in de vuist. Hoe, geharnaste ruiters hier, in des graven tuin, bij den stillen nacht! De arme jonkvrouw voelt dat zij verloren is: de voorste in de rij is dat niet de burggraaf van Mondfoort, haar doodvijand, en die tweede de onverzoenlijke Jan van Heemstede; ginds Dirk van Asperen? Zijn al die gewapende ridders niet de aanvoerders der Hoekschen, thans verschijnende met het moordwapen in de hand? Aleid van Poelgeest poogt te vluchten, doch de schrik nagelt haar vast op de tuinbank. Zij ziet om zich heen, maar bespeurt niets dan grimmige vijanden. En het gevaar dreigt van nabij, de eedgenooten houden haar reeds omsloten!

Dan hoor, haastige stappen naderen van eene andere zijde. Een blinkend harnas, een uitgetogen zwaard bliksemt in het maanlicht. Dat is Willem Kuser, 's graven hofmeester, - Kuser, de getrouwe. Een straal van hoop doorkruist de ziel der rampzalige jonkvrouw. ‘Aan mij, Kuser!’ klinkt het van hare lippen, en op hetzelfde oogenblik weerlicht het zwaard des getrouwen onder den dichten drom der eedgenooten. Maar Kuser is alleen, en twintig dolken richten zich gelijktijdig op zijne borst; eene korte, wanhopige worsteling volgt, daarop een val - en 's graven hofmeester ligt ontzield voor de voeten der sidderende jonkvrouw.

Thans is de laatste slagboom gevallen en met dolle woede ploffen de saamgezworenen hunne dolken in het hart der rampzalige vrouw; ieder der eedgenooten wil evenveel deel hebben aan den aanslag en de jonkvrouw valt, door

evenveel dolksteken doorboord als de bende leden telt. Deze afgrijselijke moord had plaats in den nacht van den 21 op den 22 september van het jaar 1393[1].

Schuiven wij een gordijn voor dit afschuwelijk bloedtooneel en keeren wij tot de handelende personen van ons verhaal terug.

In den vroegen morgen van den 22 september zien wij Florus Halvenaar en Harold den Noorman in een druk gesprek gewikkeld, dat in verband staat met den gepleegden moord, waarvan zij zoo even kennis bekwamen.

‘De moord van Aleid van Poelgeest is eene leelijke streep door onze rekening,’ sprak Harold mismoedig: ‘met haar ontvalt ons onze beste steun.’

‘Kortzichtige,’ antwoordde Halvenaar spotlachend, ‘die niet begrijpt, dat ons niets welkomer zijn kan dan juist deze moord. Zal de graaf niet van woede schuimbekken nu de Hoekschen de jonkvrouw op zulke laaghartige wijze hebben omgebracht? Zal hij geen bloedige wraak willen nemen en de schuldige edelen te vuur en te zwaard vervolgen? En wie belet ons, beproefde aanhangers der Kabeljauwsche partij, de uitvoerders te zijn dier wrake en daarbij op nieuw eer en buit te verwerven? Waarlijk, ik zeg u, de kortzichtige Hoekschen hebben zich zelven een kuil gegraven, en het is natuurlijk mijne roeping niet dien kuil te dempen. Aan het werk dus en met spoed, want de gelegenheid is thans gunstig om ook onzen persoonlijken wrok voldoening te geven. De gehate Willem van Duivenvoorde moet uit den weg geruimd worden en, als het zijn moet, zijne dochter met hem.’

‘Maar zou Willem van Duivenvoorde dan eveneens medeplichtig zijn aan den gepleegden moordaanslag?’ vroeg Harold verbaasd.

‘Neen,’ antwoordde Halvenaar, ‘maar dit neemt niet weg, dat het mij gemakkelijk zal vallen, hem in de zaak te betrekken. Daartoe behoef ik echter uwe hulp: gij hebt sedert uwe terugkomst steeds vriendschapsbetrekkingen onderhouden met den ridder; gij hebt zijn vertrouwen weten te winnen en een goeden raad zal hij dus licht van u aannemen.’

‘Gij vergeet, dat de onverwachte verschijning van Herman van Strijen mijne geloofwaardigheid een leelijken knak heeft gegeven.’

‘Gij kleinmoedige! Herman van Strijen zal niet meer klappen: op dit oogenblik zit hij goed en wel in den onderaardschen kerker van het slot mijns uitstekenden vriends en bondgenoots Florus van Leerdam. Hij heeft geene gelegenheid gehad te kikken en gij zult dus den ouden ridder kunnen wijsmaken wat gij wilt.’

‘Toch niet dat Van Strijen niet meer in leven is, sedert ik zijn dood aankondigde?’

‘Alsof u dat niet nog welkomer moest maken. Zeg dat gij uw ouden krijgsmakker weêr gesproken hebt en hij u verhaald heeft, hoe hij, doodelijk gewond, aan den dood ontsnapt is door Moorsche geneesmiddelen, door tooverformulieren; voeg er bij, dat uw vertrek u de mogelijkheid benam het bericht zijner gelukkige herstelling te vernemen. Zeg trouwens wat gij wilt, maar tracht uw doel te bereiken.’

‘Welk doel?’

‘Ha, ik vergat het u meê te deelen; dat komt van uwe nuttelooze tegenwerpingen. Welnu, tracht Van Duivenvoorde te bewegen onmiddellijk 's Gravenhage te verlaten en naar zijn slot van Strijen terug te trekken.’

‘Door welke middelen?’

‘Zoo ik zelf in alle bijzonderheden voorzien moet, kon ik even goed een dorper in mijne dienst nemen; de zaak moet u gemakkelijk vallen. Gij begint met uwe

(1) Onze vaderlandsche geschiedschrijvers geven voor het jaartal van dezen geruchtmakenden moord verschillende cijfers op (in den datum stemmen allen overeen). Wagenaar, Bilderdijk en Van Lennep geven het jaartal 1390 aan, Witkamp 1391; met Arend houden wij echter het jaar 1393 voor het waarschijnlijkst.

heugelijke wederontmoeting van Herman van Strijen te verhalen; gij kunt hem zeggen, dat de ridder om dringende redenen onmiddellijk afgereisd is naar de overzijde der Maas: dit zal u reeds de medewerking der jonkvrouw verschaffen; meld hem verder dat de Kabeljauwschen van Geertruidenberg een aanslag op zijn burcht in den zin hebben: ik weet, dat de bevelhebber dier veste op gespannen voet met hem leeft; spreek over eene plundering van het door zijn vader gestichte Sartroysenklooster; gij, die zijn vertrouwen en dat der jonkvrouw bezit, kunt dit alles doen zonder argwaan te verwekken. Waarom zou hij uw raad niet opvolgen?'

'En welk is uw doel met die zonderlinge aansporing?'

'Gij zult zulks later vernemen; laat ik u voor het oogenblik slechts zeggen dat Van Duivenvoorde's onverwijld vertrek noodzakelijk is voor een plan dat èn aan onzen wrok èn aan onze begeerte naar buit volledige voldoening zal verschaffen. Niet meer getalmd dus, de tijd is kostbaar.'

Harold de Noorman begreep dat Halvenaar zijn voornemen niet meer zou laten varen, en half wrevelig over de weinig uitlokkende opdracht, half ongeduldig, dat zijn gezel hem niet in zijne plannen inwijdde en als een blind werktuig scheen te gebruiken, vertrok hij nochtans om den hem opgedragen last te volbrengen.

Toen de boodschapper vertrokken was, wierp Florus Halvenaar zich in een zetel neder; zijn gelaat teekende tevredenheid en zegepraal. Een spotlach krulde zijne lippen, en op den toon van innige zelfvoldoening riep hij uit:

'Ha! het lot dient mij; de moord van Aleid van Poelgeest, die voor ieder ander eene ramp zou geweest zijn, moet voor mij de ladder worden om tot eer en aanzien te geraken. Graaf Albrecht moet onder mijn invloed geplaatst worden, en, bij mijn ridderzwaard, hij zal *mijne* plannen dienen! Waarom zouden Van Duivenvoorde's erfgoederen mij niet ten deel vallen? Thans vraag ik niet meer om de hand der stugge schoone; binnen eenige weken zal zij geene erfdochter meer zijn, en zijn al hare bezittingen mij, zoo het lot mij gunstig blijft. En dat zal het: ik zal het weten te dwingen ten mijnen voordeele, en de trotsche Van Duivenvoorde's zullen ondervinden wat Halvenaars wraak vermag.'

Welbehagelijk vermeide de ridder zich in zijne schitterende droomen voor de toekomst; en hij zag zich reeds de gelukkige bezitter van den hoogen burcht van Strijen en noemde zich heer van Oosterhout en Raamsdonk, en zag zich omringd en gevleid door een stoet van edellieden, die op zijne wenken vlogen.

Intusschen wachtte hij met ongeduld Harolds terugkomst af, doch toen deze een uur later verscheen, drukte diens gelaat wrevel en neerslachtigheid uit.

'Hoe, gij zoudt niet geslaagd zijn?' riep Halvenaar, Harolds ontevredenheid bemerkende.

'Helaas, maar al te zeer,' antwoordde de Noorman met drift; 'verbeeld u, Van Duivenvoorde wist mij te verlokken met hem den tocht naar het Overmaasche te ondernemen; zoo ik zijn wensch afsloeg, vreesde ik, dat hij een valstrik mocht vermoeden. Hoe zal dit avontuur eindigen!'

Halvenaars gelaat helderde spoedig op, en vriendschappelijk op den schouder zijns makkers kloppende, sprak hij vroolijk:

'Alles gaat uitmuntend, brave gezel; het belge u niet naar de Brabandsche grenzen te trekken, daar ook ik de reis naar het land van Overmaas denk te maken.'

Harold haalde de schouders op en zag den ridder vragend aan. Deze vervolgde:

'Ziehier de sleutel van het raadsel: Duivenvoorde's overhaast vertrek moet op hem het vermoeden doen vallen van medeplichtigheid aan den heden nacht gepleegden moord. Ik neem het op mij er graaf Albrecht opmerkzaam op te maken, en niet

moeielijk zal het mij vallen hem te bewegen zijne toestemming te geven om den moordenaar eene geduchte kastijding toe te dienen. Binnen weinige dagen hoop ik krijgsvolk genoeg bij elkaar gebracht te hebben, teneinde eveneens naar het Overmaasche op te rukken en Van Duivenvoorde's slot in mijne macht te brengen. Op die wijze dienen wij den trotschen ridder eene geduchte les toe en moet een onmetelijke buit in onze handen vallen.'

'Onze zegt gij?' vroeg de Noorman scherp.

'Onze, inderdaad,' hernam Halvenaar; 'gelooft gij dat ik uwe goede diensten onbeloond zal laten, te meer daar de buit onuitputtelijk zal zijn? De heerlijkheid van Strijen is groot genoeg om meer dan een dapper ridder als groote heeren te doen leven. Dit is echter van latere zorg; voor het oogenblik ziet ge den ouden ridder met zijne dochter zoo spoedig mogelijk

hier van daan te krijgen; gij kunt onderweg hier of daar achter blijven, ten einde mijne komst af te wachten.'

'Wij waren overeen gekomen binnen twee uren te vertrekken; den tusschentijd nam ik waar om u met den uitslag mijner zending bekend te maken; ik zal mij dus moeten haasten,' sprak de Noorman, wel voldaan over de ontvangen ophelderingen.

De beide waardige bondgenooten namen afscheid, elkaar een gelukkig weêrzien aan gene zijde der Maas toewenschende.

Het was in den avond van denzelfden dag, toen Florus Halvenaar de zekerheid verkregen had dat Willem van Duivenvoorde reeds lang de terugreis naar zijn erfslot had aangenomen, dat de verrader zich naar den grafelijken burcht begaf, ten einde graaf Albrecht tot medewerking voor zijne snoode plannen te bewegen.

Aan het hof was alles in droefheid en rouw gedompeld; ware of geveinsde tranen vloeiden over het rampzalig lot der arme jonkvrouw, wier ontijdig afsterven voor het oogenblik hare vroegere feilen deed vergeten. De graaf zelf was woedend en kookte van wraakzucht; maar de misdaad was in de stilte van den nacht gebeurd en de eenige getuige er van had het lot van Aleid van Poelgeest gedeeld. Zoo hij zijn gemoed slechts had kunnen koelen door de schuldigen eene vreeselijke straf te doen ondergaan! Wie waren echter de moordenaars? Hoeksche edelen gewis, maar honderden ridders hadden het tornooi van den vorigen dag bijgewoond: - hoe uit die allen de schuldigen te herkennen? Nog broeide hij op vreeselijke, doch machtelooze plannen, toen ridder Florus Halvenaar bij hem aangediend werd en verzocht den graaf eene gewichtige mededeeling te mogen doen.

'Laat den ridder binnen komen,' sprak Albrecht, die Halvenaar kende als een beslist aanhanger der Kabeljauwschen.

'Heer graaf,' begon deze laatste na de gewone plichtplegingen op vleienden toon, 'heer graaf, tot mijne diepe ontroering en die van al uwe getrouwe onderdanen vernam ik den snooden moord, op het leven der beminnelijke jonkvrouw Aleid van Poelgeest gepleegd; ik haast mij mijn arm en mijn ridderzwaard ter uwer beschikking te stellen tot tuchtiging der laffe moordenaars, indien uw raad zulks aldus heeft besloten. Beschik over uw dienaar, wien niets meer ter harte gaat dan uw gezag geëerbiedigd te zien.'

Die schijnbaar op kalmen toon uitgesproken woorden hadden eene geweldige uitbarsting ten gevolge; de aderen van 's graven voorhoofd zwollen op, zijn oog scheen vuurstralen te schieten en krampachtig omklemde zijne vuist het gevest van het zwaard. Halvenaar had hem op de meest kwetsbare plek getroffen.

'De moordenaars!' gilde de graaf meer dan hij sprak, 'ik zou ze willen verpletteren, vernietigen met één slag, - de ellendige lafaards, die hun heer niet in het aangezicht durven zien, maar hun dorper zwaard verheffen tot een laffen sluipmoord op eene weerlooze vrouw! O, zoo ik hen onder mijn bereik had, de vloekgenooten; doch in de eenzaamheid van den nacht dreven zij hun ellendig bedrijf, als baanstroopers die de duisternis der bosschen tot schouwspel hunner misdadige aanslagen kiezen. Mochten hunne namen mij bekend zijn, ik zweer het bij mijne voorvaderen, tot den laatsten man zouden zij uitgeroeid worden.'

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Met dolle woede ploffen de saamgezworenen hunne dolken in het hart der rampzalige vrouw.

Afgemat door dien hevigen uitval liet de graaf zich achterover in zijn zetel vallen. Halvenaar bespiedde hem met loerenden blik als de havik zijn prooi; hij gevoelde den graaf in zijne macht te hebben. Toch wilde hij met de noodige omzichtigheid te werk gaan.

'Graaf,' sprak hij na een oogenblik, 'niet moeielijk moet het vallen de moordenaars op het spoor te komen; al hebben zij hunne misdaad met de duisternis van den nacht omsluierd, toch zal hun kwaad geweten hen verraden. Ik zou u namen kunnen noemen van ridders, die na een langdurig verblijf te dezer stede, haar ijlings verlieten, zoodra de moord volvoerd was; zij...'

'Namen zegt gij,' onderbrak de graaf den spreker, - 'namen! Maar juist die behoef ik om mijn brandend gemoed te koelen. Bij God, ridder, gij zult mij die namen noemen!'

'Kent gij heer Willem van Duivenvoorde?' vroeg thans Halvenaar, den graaf onbeschaamd in het gelaat ziende.

'Van Duivenvoorde, met wiens dochter de arme gesneuvelde zooveel ophad... Ha, vreemd vind ik het, dat hij zich heden niet ten mijnent vervoegde.'

'Dát moogt gij niet vreemd heeten, heer graaf; Willem van Duivenvoorde is heden morgen op het onverwachtst vertrokken....'

'Ha! zoo hij een der moordenaars ware, - vreeselijk zou mijn toorn hem treffen!'

'Hij *is* hun medeschuldige, genadige graaf; hij was gisteren niet op het feestmaal ten hove - hij noch zijne dochter; maar heden nacht is hij op ongelegen uur in zijne herberg teruggekeerd, ik weet zulks van den eigenaar der herberg, en heden morgen trok hij ijlings naar het Overmaasche terug.'

'Bij den hemel, vreeselijk zal hij zijne misdaad boeten; zijn slot zal tot den grond afgebroken worden en voor hem zelf bestem ik een smadelijken dood.'

‘Verre van mij, heer graaf, uw gerechten toorn te willen ontwapenen, doch nederig waag ik de tegenwerping, of het in het belang van het graafschap en in uw eigen niet verkieslijker ware de schuldigen met verschooning te behandelen; heer Willem van Duivenvoorde is machtig en bezit een grooten aanhang....’

‘Bij God, al ware hij de keizer van het Heilige Roomsche rijk, ik zou hem weten te vinden en zijn misdadig hoofd zou vallen onder het zwaard! Geen nuttelooze raadgevingen dus, heer ridder.’

Florus Halvenaar veinsde zich naar des graven wil te schikken, en toen hij, na lange samensprekingen en aanwijzingen, een half uur later den hofburcht verliet, was hij in het bezit van de volmacht, die hem wettigde het noodige krijgsvolk te werven, om Willem van Duivenvoorde's slot te belegeren en dezen als gevangene tot den graaf te voeren.

(*Wordt vervolgd.*)

Oplossing van Rebus N°. 8.

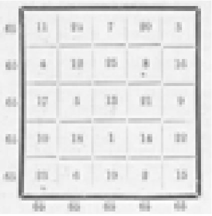

Rebus n°. 9.

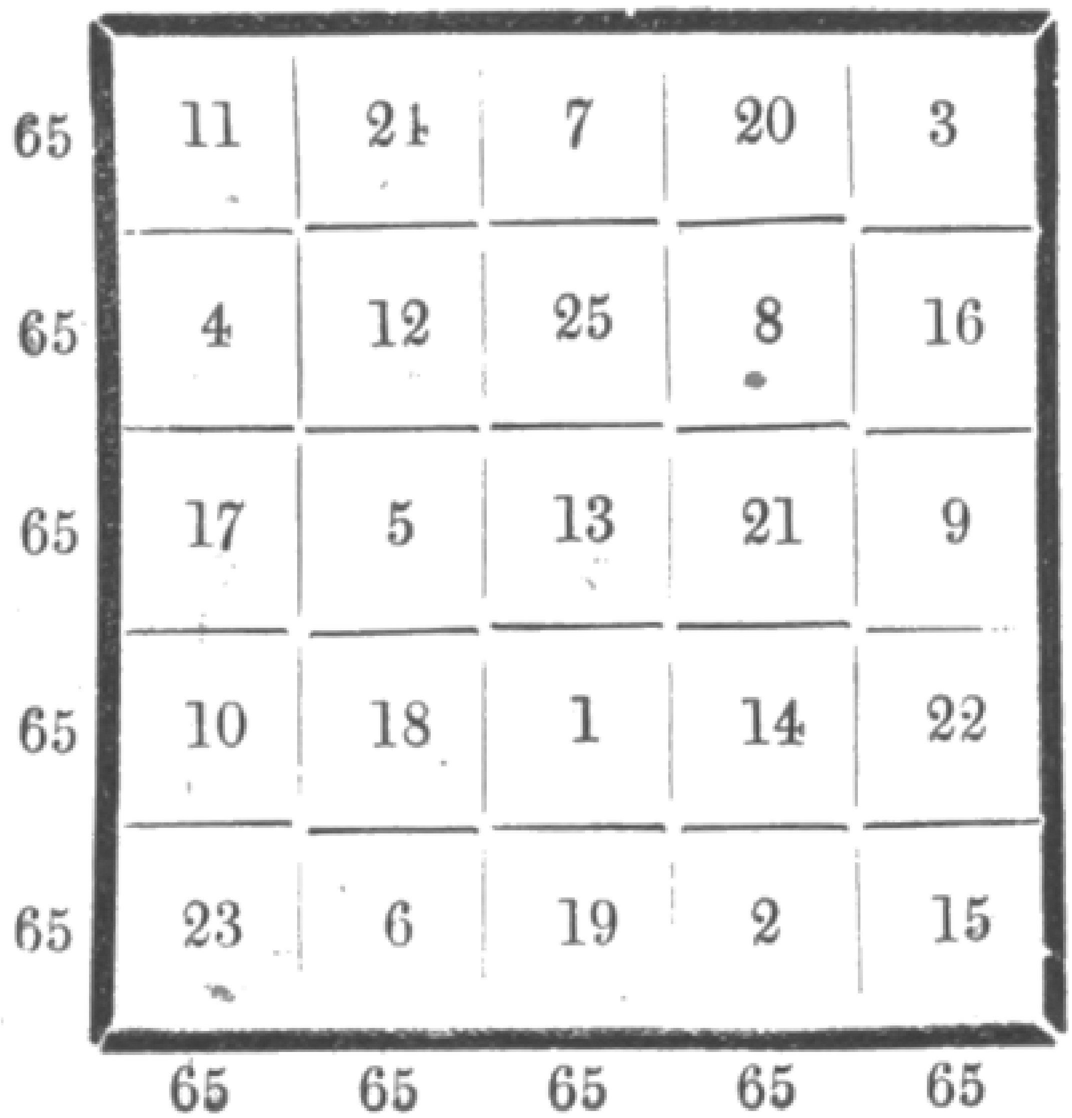

Gevraagd om met één pennestreek en zonder de lijnen te kruisen bovenstaande teekening te maken.

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 21 juni 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie*, behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie*:

Boulevart du Nord, N°. 107, te Brussel.

[Nummer 36]

Het kasteel Bouchout.

België is rijk aan kasteelen, gedeeltelijk uit de middeleeuwen afkomstig, gedeeltelijk van eene meer moderne stichting getuigende. Onder de eerste telt vooral het schoone kasteel Bouchout, dagteekenende uit de 12^e^ eeuw, in de 16^e^ eeuw gerestaureerd. Dat prachtige slot is niet ver van Brussel, in het dorp Meysse, gelegen; vele geschiedkundige herinneringen zijn er aan verbonden, vooral uit den tijd van den zoogenaamden tachtigjarigen oorlog, toen het meer dan eens door de oorlogvoerende partijen belegerd en ingenomen werd. Op dit oogenblik hecht zich eene nieuwe herinnering aan de vroegere: het is namelijk door den koning van België aangekocht ten behoeve zijner zuster, de ongelukkige ex-keizerin van Mexico, nadat deze door den brand van hare voormalige verblijfplaats, het kasteel Tervueren, van daar verdreven was. Eenige weken geleden heeft de ongelukkige krankzinnige prinses Charlotte zich op het kasteel Bouchout gevestigd.

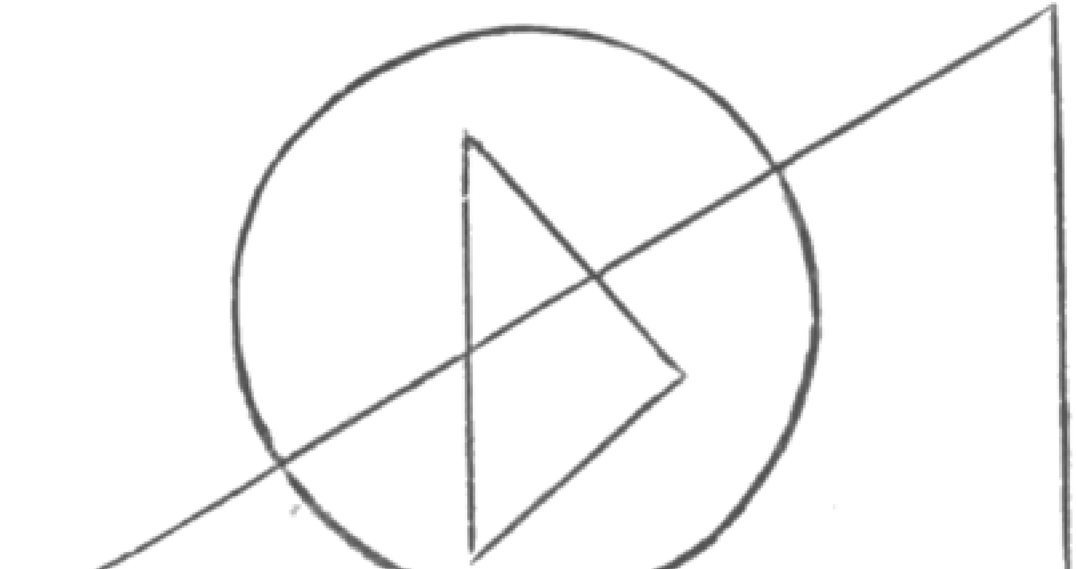

HET KASTEEL BOUCHOUT.

Meesters portret.

Willem van den timmerman is een slimme knaap; jammer dat hij de talenten welke hij ontwijfelbaar bezit - althans volgens het getuigenis van zijn vader, die niet weinig met zijn vluggen zoon ingenomen is - dikwijls op eene ongepermitteerde wijze misbruikt. Een ander een pert te bakken is zijn grootste pleizier. In 's vaders werkplaats moet de lang opgeschoten leerjongen - een sukkelaar - het bekoopen. In den winter geeft de sneeuw hem een overvloedig materieel aan de hand tot het vervaardigen van sneeuwkogels, tot grooten schrik der vreedzame voorbijgangers; de hemel mag weten hoe menigmaal hij 's avonds de meid van mijnheer A. of den deftigen huisknecht van baron B. vergeefs naar de huisdeur laat loopen. Ook in de school is hij altijd haantje de voorste, waar er kattekwaad uitgevoerd wordt, al moeten wij erkennen, dat hij eveneens de eerste is, als het er op aankomt eene moeielijke som op te lossen of eene lastige vraag te beantwoorden.

Doch, wij zeiden het reeds, Willem van den timmerman misbruikt dikwijls zijne gaven. Dit is onder meer anderen het geval met zijn natuurlijken aanleg voor de edele toekenkunst. Wel heeft hij er geen les in genoten, maar zijn opgetogen vader zweert bij hoog en laag, dat zijn zoon eenmaal minstens een Jan Steen of Rubens zal worden, zóó aardig en sierlijk weet hij reeds boomen en huizen en menschen te teekenen. Het is inderdaad een lust om te zien, en tegen ieder die het hooren wil, zegt de eerzame timmerman, met een veelbeteekenend knipoogje: Ja, ja mijnheer, er zit genie in mijn oudsten, mijn Willem.

De onnadenkende en ondeugende Willem denkt er nogtans zoo diep niet op na als zijn vader. Hij bekommert er zich nog weinig om, of hij al dan niet een genie, of hij een Rubens of een Jan Steen zal worden. Hij weet zelfs niet eens, wat het woord genie zeggen wil, terwijl hij ge heel onbekend is van het bestaan van een Rubens, en van Jan Steen niets anders gehoord heeft, dan de laatste even als hij een deugniet was. Een wezenlijke straatkapoen - ja, dat is hij, Willem, aspirant-genie óók, en zijn aanleg voor de schoone teekenkunst exploiteert hij slechts om nu en dan een oproer in de school te stoken en al zijne medeleerlingen aan het lachen te brengen. Als meester het gelaat naar het zwarte bord en den rug naar de schooljeugd gekeerd heeft en zich af beult om een ingewikkeld rekenkunstig vraagstuk begrijpelijk te maken, heeft Willem in een oogslag een allerleelijkst karikatuur van den niets kwaads vermoedenden meester op de lei geteekend, en opdat niemand zich in den persoon zou kunnen vergissen er met vette en duidelijke letters boven geschreven: ''t Portret van den meester.' Dan de lei omhoog geheven, dat alle jongens het zien kunnen en - de geheele school barst in een luiden schaterlach los. De brave onderwijzer, zoo plotseling in zijne gewichtige beeijfering gestoord, keert zich vierkant om en laat zijn onderzoekend oog over zijne kudde weiden, om te ontdekken, waar het schurftige schaap schuilt. De hoofdschuldige echter heeft de lei reeds omgekeerd en ziet den meester aan met het onnoozelste gezicht van de wereld. En daar de medescholieren Willem zoo'n aardigen, vroolijken, ronden jongen vinden, wil niemand hem verraden, tot groote ergernis van den beleedigden schoolmonark. De ondeugende Willem vervolgt meester zelfs tot op de straat; want nauwelijks heeft hij de school verlaten, of de caricatuur komt weer te voorschijn, en aan ieder die het zien wil, vertoont hij meesters portret, met het duidelijk sprekend randschrift: ''t Portret van den meester!'

Voor den berg van barmhartigheid.

Welke naam men ook aan die instelling geve, die van berg van barmhartigheid is de oorspronkelijke. Zooals bekend is, werden deze banken het eerst opgericht in Italië en heeten vandaar ook wel lombards - naar de Lombarden - met het liefdadig doel de armen tegen een zeer matigen intrest kleine geldsommen voor te schieten. Het kristelijk doel dezer instellingen is echter door verloop van tijden geheel verloren gegaan, en ook de intresten zijn zoodanig gestegen, dat er van liefdadigheid geen sprake meer kan zijn.

Toch blijven zij nog altijd de toevlucht van den arme, die er dikwijls de meest onmisbare kleedingstukken heenbrengt, om met de spoedig weêr verteerde penningen zijn ellendig bestaan te rekken, in de hoop dat later de hulp zal komen opdagen, welke hij zoo zeer noodig heeft.

Het is echter niet altijd de hulpbehoevende die aldaar zijne bezittingen tot geld komt maken. De verkwister, die van den eenen dag in den anderen leeft; de achtelooze, die de waarde van het geld niet kent; de dronkaard, de speler en meer anderen, die aan een of andere drift verslaafd zijn, zien in de Bergen van Barmhartigheid eene tijdelijke redding en maken er druk gebruik van, ofschoon zij zich ten slotte geheel en al ruïneeren. Voor zulken is eene bank van leening de pest en soms nog erger, daar zij gewoonlijk anderen in hun val meêslepen.

Onze gravure geeft een aanschouwelijk beeld van een lombard. De oude vrouw en de beide vrouwen van jongeren leeftijd, die voor de deur staan te wachten, dragen wellicht alles wat waarde heeft bij zich, om het te verwisselen voor klinkende munt, en ook de oude met zijn grijzen baard brengt het eenig genoegen, dat zijn leven nog opvroolijkt, zijne viool, naar de bank, wie weet door welke dringende omstandigheden daartoe aangezet, doch ook wie weet door welke hartstochten daartoe geleid.

Dat alles neemt niet weg dat het tafereel van Induno eene compositie is vol leven en waarheid, waarvan men met recht mag zeggen dat het een volle greep is in het dagelijksche leven.

De hond van Josephine.

(Vervolg en slot.)
II.

Leve de keizer! Er was iets ongeloofelijks geschied: uit de onbeteugelde driften van de bloedigste der revolutiën was het meest onbepaalde despotisme ontstaan. Frankrijk was het middelpunt der beschaafde wereld geworden, en had een middelpunt ontvangen waar die wereld zich voor neêrboog, aan wiens lippen zij hing, bewonderend en hatend tevens. Die man was Napoleon.

Frankrijk noemde hem met fierheid den zijne - de fortuin had hem tot zijn lieveling verkozen, kort geleden had hij de schitterendste overwinningen behaald; - Parijs juichte en jubelde en ging zich op allerlei wijzen te buiten.

Slechts de Tuilerieën, Frankrijks keizerwoning, schenen door een donkere schaduw omhuld. Wel schitterden de zalen van de uniformen en edelgesteenten der hovelingen, wel ratelden door de poorten de prachtigste equipages en werd de etiquette ten strengste in acht genomen, doch er heerschte eene ongewone stilte: een ieder gevoelde dat er een groote gebeurtenis zou plaats hebben. Het gerucht fluisterde den winden

een woord toe; deze droegen het verder over stad en land en zoo kwam het gaande weg op elks lippen. Dat woord heette: Scheiding.

In een boudoir, dat de meeste sierlijkheid met den fijnsten smaak vereenigde, zat Frankrijks keizerin: Josephine de Beauharnais; een zwartzijden sleepkleed omvatte hare bevallige gestalte en een diamanten speld was het eenige sieraad dat heur weelderig haar tooide. De weduwe van generaal Beauharnais had niets van hare bekoorlijkheid verloren, doch de uitdrukking van zorgelooze opgeruimdheid, die anders in den regel haar gelaat verhelderde, was op dezen oogenblik er van geweken; hare wangen waren bleek en hare roodgeweende oogen op den grond gericht.

In een zijsalon bevonden zich de hofdames; zij was alleen - alleen met hare gedachten en sombere vermoedens.

Haar hoofd rustte op hare hand en scheen in een diep gepeins verzonken; van tijd tot tijd vertoonde zich een bittere trek om hare lippen, namelijk dan wanneer zij, op het punt van in tranen los te bersten, die met geweld onderdrukte.

Zij werd uit hare mijmering gewekt door een kleinen, grijzen, ruigen hond, die zijne pooten op hare knieën legde en zijne glanzende, zachte oogen op de haren vestigde.

Josephine streelde hem. ‘Mijn goed beestje,’ zegde zij zachtkens, ‘wilt gij mijn trooster zijn? Weet gij niet, dat ook gij, even als uwe meesteres, een voorwerp geworden zijt van Napoleons verkoeling? Gij hebt mij naar den troon vergezeld. gij zult mij ook in de eenzaamheid der verbanning volgen, wanneer hij den moed heeft te uiten wat in het diepste van zijn hart sluimert. En toch, het kan bijna niet; hij weet, dat het mij den dood zou aandoen.’

Zachtkens ruischten de zware gordijnen die het zijsalon van 't boudoir der keizerin scheidden. Hortense, de dochter van Josephine en de gemalin van den broeder haars stiefvaders, de koningin van Holland trad binnen. Ook haar gezicht was bleek en droeg sporen van tranen.

Met eene uitdrukking van de innigste deelneming zag zij op hare keizerlijke moeder neêr. Deze richtte zich op en ging hare dochter te gemoet.

‘Wees welkom, goede Hortense,’ zegde zij met hare zachte welluidende stem; ‘ik ben toch nog niet zoo ongelukkig als ik het noodlot beschuldigde mij gemaakt te hebben. Mijne kinderen mengen hunne tranen met die hunner moeder en daardoor zijn deze minder pijnlijk. Gij hebt geweend, Hortense!’

‘Lieve, beste moeder’ - de beide vrouwen sloten elkander in hare armen - ‘zoo even heeft mij Eugène verzocht om u meê te deelen dat de keizer u alleen wil spreken. Het zal een gewichtig onderhoud zijn. Ieder oogenblik kan hij komen.’

‘Ik weet wat het doel is van zijn bezoek. Ik ken de gevoelens die hem bezielen, al heeft hij die nog zoo goed trachten te verbergen. Nu, Napoleon moge komen. Ik ben voorbereid op een doodelijken dolksteek. Laat de hofdames zich uit het salon verwijderen, opdat niemand getuige zij van ons gesprek.’

‘God moge u bijstaan, moeder; wees sterk en denk dat de kroon u ten minste niet ontnomen kan worden.’

‘Sterk tegenover Napoleon?’ hernam Josephine. ‘Doch ik zal het beproeven. Ga nu heen, want ik hoor de wacht, de keizer verlaat zijne vertrekken.’

In de verte deed zich inderdaad het geroffel van trommen en het geroep der schildwachten hooren. In de voorzaal ontstond een luid gewoel.

Haastig drukte Hortense een kus op het voorhoofd harer keizerlijke moeder en ging daarna langs denzelfden kant heen van waar zij gekomen was

‘Neem Chérie meê,’ riep Josephine haar na. ‘De keizer kan het dier niet uitstaan, en ik wil hem niet noodeloos lastig maken - gauw, ik hoor hem komen.’

Zij bukte zich om den hond op te heffen en hem aan hare dochter over te reiken, doch het dier vluchtte onder een sofa en alle pogingen om hem daar van daan te krijgen waren vergeefs.

In de voorzaal weêrklonk een vaste stap: de keizer naderde.

‘Weg, weg,’ riep Josephine. ‘Napoleon wil hier niemand ontmoeten. Laat Chérie maar zitten, mogelijk houdt hij zich stil en merkt de keizer hem niet op.’

Hortense verwijderde zich, en pas waren de goudlakensche gordijnen weêr vereenigd, toen Napoleon het boudoir zijner gemalin binnen trad.

De beheerscher van den halven aardbol verkeerde blijkbaar in een zekere verlegenheid; zijn voorhoofd was gefronst en zijn marmerbleek gezicht vertrok zich zenuwachtig. Josephine snelde hem te gemoet, doch hij drukte haar niet in zijne armen, zooals hij gewoon was; hij bepaalde zich tot eene koele hoofdbuiging.

‘Ik wensch u ongestoord te spreken, mevrouw,’ zijne stem klonk eenigzins schor. De keizerin boog zich, zeggende: ‘Hortense heeft zoo even de hofdames het salon doen verlaten; wij zijn alleen, sire.’

‘Alleen? En wat hoor ik dan?’

Van onder de sofa liet het hondje een luid gebrom hooren.

‘Vergeef mij, sire, het is Chérie maar, hij wilde niet heengaan; maar het diertje zal u niet storen. Stil, Chérie.’

‘Gij weet dat ik het leelijke beest niet lijden kan en hadt mij zijn aanblik dus kunnen sparen. Voor mij is het een afzichtelijk gedrocht en zoo dikwijls ik het zie, bekruipt mij de lust om het den hals te breken; ik laat het alleen omdat ik weet dat het dier uw gunsteling is.’

Josephine verbleekte. ‘Sire,’ zegde zij op bijna smeekenden toon, ‘doe Chérie toch geen kwaad, als ik u bidden mag; het is immers reeds genoeg dat zijne meesteres zooveel smart gevoelt over....

‘Josephine!’ viel Napoleon haar in de rede, terwijl hij hare hand vatte, ‘Eugène heeft u zeker, gelijk ik hem bevolen heb, medegedeeld, met welk doel ik hier ben gekomen?’

‘Eugène had den moed niet zijne moeder den dolk in het hart te stooten,’ was het antwoord der keizerin.

Napoleon zag somberder dan ooit. ‘Zoo moet ik dan het vermoeden, dat uit uw antwoord spreekt, zelf bestatigen,’ zegde hij op doffen, nauw hoorbaren toon en luide vervolgde hij: ‘Josephine, gij zijt jaren lang mijn alles geweest, mijn trots, mijn geluk; gij waart alleen niet de moeder van mijn zoon.’

Josephine liet een zachten kreet hooren en ijskoud werd de hand die Napoleon nog altijd in de zijne hield.

‘Er is een woord,’ ging Napoleon voort, ‘dat mij niet alleen in mijne droomen voor den geest komt, den glans van al mijne feesten verduistert en mij zelfs in de ure mijner schoonste overwinning vervolgt, maar ook, zich belichamend, als een vreeselijk monster boven Frankrijk zweeft, een vergif, dat mijne aanhangers verzwakt, mijne vijanden kracht en hoop schenkt: ‘toekomst’ heet dat woord. Ik ben de eerste van mijn vorstenhuis en de laatste tevens.

‘Sire,’ bracht Josephine aarzelend in 't midden, ‘Eugène....’

‘Is de zoon mijns harten, doch hij is niet gesproten uit mijn bloed. - Josephine, de Paus heeft zijne toestemming verleend.... mijn rijk eischt gebiedend een erfgenaam.... wij moeten scheiden.’

‘Napoleon!’ riep zij, luid snikkend, terwijl zij haar echtgenoot, die te vergeefs zijne eigene ontroering en den pijnlijken indruk van het oogenblik trachtte te bestrijden, krampachtig om den hals viel.

Als wilde hij, de geweldige, met het lot twist zoeken, hij sloeg met gebalde vuist op de kostbare, met mozaïek ingelegde tafel die binnen zijn bereik stond, terwijl hij uitriep:

‘Ellendig noodlot, moeten wij dan altijd voor uwe macht buigen?’

Het kostbare hout vloog in splinters uiteen, doch op hetzelfde oogenblik deed van onder de sofa een woedend geblaf zich hooren. Chérie, de bulderende stem van Napoleon hoorende, meende dat zijne meesteres bedreigd werd; hij sprong op den keizer toe, en het beenbekleedsel van den overheerscher grijpend, drongen zijne tanden even in het vleesch des grooten overwinnaars.

Napoleon voelde de pijn en eene doodsche bleekheid overtoog zijn gelaat. Met een onduidelijken uitroep van toorn greep hij het dier bij den nek en slingerde het met alle macht tegen den muur. Bewegingloos bleef het liggen, terwijl zijn bloed het witte met gouddraad doorweefde tapijt kleurde.

Josephine stond een poos als aan den grond genageld; haar blik dwaalde beurtelings van den hond naar het strakke gelaat van haar keizerlijken gemaal.

‘Napoleon,’ zegde zij met gesmoorde stem, ‘ongelukkige, uw kwade engel leidde uwe hand; laat mij bij u blijven, om door mijne tranen en gebeden zijne macht te bezweren. Het ongeluk komt over u!’

De Corsicanentrots van Bonaparte bruischte op.

‘Het ongeluk!’ riep hij, ‘ik zal er mede worstelen en al wat mij in mijne vlucht wil tegenhouden, vernietigen als dit schepsel. - Josephine, het kan niet anders, tot weêrziens in den staatsraad.’

Hij keerde zich om en ging heen. Josephine knielde weenend naast het hondje neêr om te onderzoeken of het nog leefde. Op hetzelfde oogenblik wierp het trouwe dier een laatsten oogslag op zijne meesteres en stierf toen, terwijl Frankrijks keizerin beweegloos nederzeeg.

Daags daarna werd in den staatsraad Napoleons echtscheiding afgekondigd. Josephine verliet voor altijd Parijs om op het slot Malmaison hare dagen te eindigen. Met haar verdween Bonaparte's gelukkig gesternte, zoo dat de voorzegging der zigeunerin in vervulling ging.

Nog lang na den dood der algemeen geachte vrouwe van Malmaison, toonde men op het slot als eene relikwie een opgezet hondje en verhaalde men dat de gewezen keizerin er menigmaal geruimen tijd in weemoedigen ernst bij bleef verwijlen - het was de hond van Josephine!

Elisabeth van Thuringen.

De H. Elisabeth werd geboren in het jaar 1207; zij was de dochter van Andreas II, koning van Hongarië, en van Geertruida, dochter van den hertog van Carinthië. Omstreeks ter zelfder tijd werd den landgraaf van Thuringen en Hessen een zoon geboren, die Lodewijk genoemd werd.

Volgens het gebruik dier tijden werden beide kinderen met elkander verloofd, en zoodra Elisabeth vier jaar oud was geworden, werd zij naar den Wartburg, het gewone verblijf van den landgraaf, gebracht, om er hare opvoeding te ontvangen. Vijf jaren later stierf de landgraaf, en zijn zoon volgde hem op onder voogdijschap van zijne moeder Sophia.

Elisabeth scheen van af hare teederste jeugd met de zegeningen des Hemels overladen te worden; er was in haar hart geen plaats voor de zucht naar wereldsch

genot; alleen de glorie van God, de zaligheid harer ziel en het welzijn harer naasten hielden hare gedachten bezig. Zij ontving hare opvoeding te gelijk met Agnes, de zuster van den landgraaf.

Wanneer beiden ter kerke gingen, droegen zij diamanten kroonen; Elisabeth nam die echter bij het intreden der kerk altijd van het hoofd. Toen de landgravin Sophia naar het doel daarvan vroeg, antwoordde zij dat zij geen diamanten kroon wilde dragen op de plaats, waar zij den Zaligmaker met een doornen kroon gekroond zag.

Agnes en hare moeder waren verbaasd over dergelijke gevoelens en begonnen langzamerhand afkeer tegen de jonkvrouw te koesteren. De hovelingen volgden de landgravin na, en zoo werd Elisabeth het voorwerp van aller spot en verachting. ‘Zij is niet waardig,’ zeide men, ‘de echtgenoote van den landgraaf te worden; overigens bemint deze haar niet, en dus kan zij niet beter doen dan naar Hongarië terugkeeren en den een of anderen edelman trouwen.’

Elisabeth toonde zich niet gekrenkt door deze schimp- en smaadredenen; zij droeg ze aan den Heer op en was gelukkig in dit opzicht gelijk te zijn aan den lijdenden Zaligmaker. Toen de landgraaf uit het buitenland, waar hij opgevoed was, terugkeerde, bleek het dat hij een jongeling was met de edelste hoedanigheden bedeeld. Men wist niet wat meer te roemen: zijne schoone lichaamsgestalte, zijne beminnelijke voorkomendheid of zijne liefde voor alles wat betrekking had op deugd en godsvrucht.

Spoedig vatte hij hoogachting en liefde op voor zijne deugdzame bruid en toonde zich verontwaardigd over de spotternijen, die men haar had toegevoegd. Hij vereerde haar met rijke geschenken en wilde dat het geheele land in zijne vreugde zou deelen, toen hij kort daarop met haar in het huwelijk trad.

Elisabeth koos den beroemden priester Koenraad van Marburg voor haren biechtvader en liet zich in alles door hem leiden, daar zij zag dat ook haar echtgenoot den priester met zijn vertrouwen vereerde.

Koenraad zag dat de landgravin met de ge lukkigste neigingen gezegend was, en dus beieverde hij zich haar met rassche schreden te doen voortgaan op den weg der volmaaktheid.

Hij moedigde haar aan tot allerlei verstervingen, maar was weldra verplicht haren al te grooten iever te matigen en haar voorzichtigheid aan te bevelen bij het aanwenden van lichaamskastijdingen. Voor haren maaltijd koos zij gewoonlijk de geringste spijzen, en hare kleeding was van ruwe, wollen stof. Slechts als zij in het openbaar moest verschijnen, kleedde zij zich volgens haren rang.

Op zekeren dag evenwel, toen er gezanten haars vaders aangekomen waren, kon zij zulks niet, want zij had hare staatsiekleederen verkocht en het geld den armen gegeven. Toch moest zij de gezanten ontvangen. Vol vertrouwen op God, begaf zij zich naar de receptiezaal, en de aanwezigen waren verbaasd over de pracht van haren azuren fluweelen, met zeldzame paarlen bezaaiden mantel.

‘Zulk een mantel,’ zegde een der Hongaren, ‘draagt zelfs de koningin van Frankrijk niet.’

Met kwistige hand deelde zij aalmoezen uit, en de landgraaf, hoewel zijne moeder hem tegen zijne echtgenoote steeds afkeerig zocht te maken, schepte er genoegen in haar van aanzienlijke geldsommen te voorzien, ofschoon hij wist dat zij naar de hutten der armen werden gebracht.

Voornamelijk gaf zij veel, toen in 1225 een wreede hongersnood het land bezocht. Meer dan ooit verliet zij nu het kasteel om de armen en ongelukkigen op te zoeken, hun geld en levensmiddelen te geven of kleederen, die zij zelve gesponnen en genaaid had.

Eens ging zij over den ruwen, hobbeligen weg, door eene harer dienstboden gevolgd; beiden droegen brood en andere voedingsmiddelen, Elisabeth in den slip van haren mantel. Toevallig ontmoette haar de landgraaf, en deze, eenigzins opgewonden door de kwaadaardige redenen, waarmede zijne moeder hem dien morgen had lastig gevallen, vroeg haar wat zij in haren mantel droeg; te gelijk trok hij haren arm weg en wat zag hij?.... witte en roode rozen! Beschaamd over zijnen argwaan en vol eerbied voor zijne deugdzame gade, poogde hij zijne fout door eene rijke gift goed te maken.

Niet alleen bezocht Elisabeth de armen, maar ook verpleegde hij ze in hunne ziekten en liet zich zelfs niet terughouden de melaatschen in hunnen nood bij te staan. Met eigen hand verbond zij hunne wonden, de afzichtelijkste niet uitgezonderd, en zoo er linnen ontbrak. nam zij het van haar bed.

Op zekeren dag vond zij in een armoedige hut een melaatsche, wiens toestand zoo afgrijselijk was, dat niemand hem durfde naderen. Zij begon zijne wonden te wasschen en verbond ze daarna, doch ziende dat zij hem op die afschuwelijke plaats niet naar behooren kon verplegen,

liet zij hem naar den Wartburg brengen en op haar eigen bed leggen. Nauwelijks had de landgravin Sophia dit vernomen, of zij ijlde tot haren zoon en riep hem toe: ‘ga naar de slaapkamer van uwe vrouw; daar zult gij den man vinden, dien zij meer bemint dan u.’

Als door een wesp gestoken, vloog Lodewijk naar het bedoelde vertrek; Elisabeth lag op haren bidstoel in het gebed verzonken; zonder haar aan te spreken, trad hij tot het bed, schoof het behangsel weg en vond het beeld van den gekruisigden Kristus. Op dit gezicht smolt hij in tranen, en tot zijne vrouw gaande, zegde hij: ‘allerliefste zuster, ik bid u, breng dikwijls zulke gasten in ons paleis; zij kunnen slechts zegen anbrengen,’ en daarop neêrknielende, bad hij: ‘Heer, heb medelijden met mij, armen zondaar! ik ben niet waardig al die wonderen te aanschouwen; help mij een dienaar van Uw hart en Uw goddelijk woord worden.’

MEESTERS PORTRET, NAAR A. VAN DER EEDEN.

Daar het kasteel op een steilen berg gebouwd was en de zieken het niet genaken konden, liet zij aan den voet een hospitaal oprichten, waarin zij allerlei zieken verpleegde; een weeshuis bouwde zij voor arme en verlaten kinderen, en 900 armen, die te oud of te zwak waren om te arbeiden, kwamen dagelijks aan hare deur het noodige voedsel ontvangen.

Tot nu toe had zij slechts te lijden gehad van de vervolgzucht harer schoonmoeder en zuster;

hans kwam een andere vijand haar het geluk naars levens ofschoon niet hare zielerust en hare liefde tot de deugd benemen. De landgraaf nam het kruis en scheidde zich van zijne echtgenoote, om onder Frederik Barbarossa aan een tocht naar het H. Land deel te nemen.

Een zware beproeving voor beiden, die nog harder voor Elisabeth werd, toen zij de treurige tijding ontving, dat Lodewijk in Napels door eene koorts ten grave was gesleept. Wat haar het lijden dragelijk maakte, was het vernemen dat haar echtgenoot onder de grootste gevoelens van godsvrucht gestorven, en zijne heiligheid bevestigd was door vele wonderen, die op zijn graf hadden plaats gehad.

VOOR DE BANK VAN LEENING, NAAR D. INDUNO.

Nijd, haat en eerzucht vereenigden zich nu om naar in het verderf te storten. Niemand dan zij had het recht het land te besturen in naam van haren onmondigen zoon Herman; eene listig gesmeede samenzwering verwijderde haar echter van den troon, en een oom van Herman, Hendrik geheeten, werd het bestuur opgedragen. Deze gewetenlooze man ontzag zich niet Elisabeth met hare vier nog jonge kinderen uit het kasteel te jagen en aan armoede en ellende prijs te geven. Ook verbood hij den inwoners van Marburg haar op te nemen of te ondersteunen.

Zonder te klagen of te morren verliet zij het kasteel en sloeg met een bewonderenswaarding geduld den weg in naar het bosch, in de hoop

ergens eene hut tot woonplaats te zullen aantreffen. Daar zij deze niet vond, ging zij naar het klooster der Franciscanen, waar zij den nacht en den daaropvolgenden dag doorbracht. Niet hare eigene rampen, alleen het lot harer jonge kinderen, die nog geen denkbeeld konden hebben van hunnen droevigen toestand, perste haar de tranen uit de oogen, en zij smeekte God om medelijden en ondersteuning.

Tegen den avond nam haar een priester in zijne armoedige woning op; hij kon haar slechts eene kamer geven voor haar, hare kinderen en hare vrouwen, die haar later gevolgd waren, daar zij niet van haar scheiden konden. Maar ook hier vervolgden haar hare vijanden en zij zag zich verplicht de woning des priesters te verlaten, om eene ellendige hut te betrekken, die in het veld ledig en onbewoond stond. En nu was de koningsdochter, de wettige landgravin van Thuringen, die duizenden armen en zieken gespijsd en verpleegd had, genoodzaakt langs de hutten der armen te gaan bedelen, om met hare kinderen niet van honger te sterven.

Gelukkig werd de abdis van Kitsingen, Elisabeths tante van moederszijde, van haren jammervollen toestand onderricht; deze bood haar onmiddellijk een veilige schuilplaats in haar klooster en raadde haar heuren toevlucht te nemen tot haren oom den bisschop van Bamberg, een prelaat, die wijsheid aan voorzichtigheid paarde en overal geacht en geëerd werd.

De bisschop kon zijne tranen niet weêrhouden, toen hij Elisabeth en hare kinderen zag; hij gaf haar een gemakkelijk verblijf in zijn paleis, en toen hij met hare lotgevallen bekend was geworden, raadde hij haar op nieuw in het huwelijk te treden, om daardoor haren kinderen een machtigen beschermer te bezorgen. Maar Elisabeth wees dit voorstel af; het overige harer dagen zou zij in eene volmaakte zuiverheid doorbrengen, en voor hare kinderen, hoopte zij, zou God wel zorgen.

Dat lot nam, spoediger dan zij gedacht had, een gunstigen keer. Zij was nog slechts weinige dagen in Bamberg, toen zij de tijding ontving, dat het stoffelijk overschot van haren echtgenoot weldra door de stad heen naar Thuringen gevoerd zou worden. Met groote plechtigheid namen de bisschop en zijne geestelijkheid het lijk aan en deden het in de hoofdkerk plaatsen, waar het gedurende den nacht blijven zou, om den volgenden morgen verder gebracht te worden.

Elisabeth bleef den ganschen nacht bij de kist, die de overblijfselen bevatte van hem, dien zij na God het meest bemind had, en woonde des morgens met diepe ingetogenheid en een verscheurd hart de plechtige Hoogmis bij. Na het einde daarvan wendde zij zich tot de edelen, die het lijk begeleidden, verhaalde hun hare lotgevallen en smeekte hun hare voorspraak te zijn bij Hendrik, die de rechten harer kinderen geweldadig verkort had.

Evenwel, zoo bad zij hen, zouden zij niet tot geweld hun toevlucht nemen, maar Hendrik het onrechtvaardige van zijn gedrag onder het oog brengen en het overige aan den Hemel overlaten. De edelen beloofden op hun ridderwoord aan haar verzoek te zullen voldoen en vertrokken met het lijk naar Thuringen. Zoodra de begrafenis had plaats gehad, hadden zij met Hendrik eene samenkomst, die het gelukkige gevolg had dat Elisabeth met hare kinderen op den Wartburg mocht wederkeeren; dat zij zich met hunne opvoeding zou mogen belasten; dat haar een zeer aanzienlijk jaargeld werd toegelegd, doch dat Hendrik landbestuurder zou blijven, tot haar oudste zoon mondig zou geworden zijn. Elisabeth nam deze voorwaarde met blijdschap aan, keerde naar den Wartburg terug en werd weder moeder der armen en ongelukkigen.

Wij hoeven hare laatste levensjaren niet te beschrijven; zij waren gelijk aan de vorige, zoo niet Elisabeth nog toegenomen zij in zelfverloochening, versterving, naastenliefde en reinen godsdienstzin. Geen enkel jaar hield zij iets over van hare inkomsten; wat zij voor zich zelve en hare kinderen niet noodig had - en dit was niet veel - werd aangewend tot den opbouw van gasthuizen, weeshuizen en kloosters en besteed tot verzorging en verpleging van armen en zieken, die zij onder haar persoonlijk toezicht genomen had. Voor hare kinderen behoefde zij niet te sparen; hunne rechten waren erkend.

Daar zij om den wille harer kinderen de wereld niet kon verlaten en in een klooster treden, nam zij de derde orde van den H. Franciscus aan, droeg het wollen kleed dier orde onder hare bovenkleederen en legde de gelofte van gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid af in handen van den vromen priester Koenraad. Deze weldra in de onmogelijkheid zijnde, haar op het kasteel te komen bezoeken, betrok zij eene woning in de nabijheid van Marburg, wijl zij zonder de raadgevingen van den priester hare verschillende plichten niet meende te kunnen vervullen. In deze woning leefde zij drie jaren; toen voelde zij haar einde naderen. Bij testament vermaakte zij al hare goederen aan Jesus Kristus in den persoon der armen.

Daarop ontving zij de laatste Sakramenten en stierf in de volste overgeving aan den wil Gods op den 19^{en} november 1231 in den jeugdigen ouderdom van 24 jaren. Haar lichaam werd begraven in de kapel van een der hospitalen, die zij gesticht had. Talloos waren de wonderen, die op haar graf geschiedden. Het scheen of God met kwistige hand weldaden wilde verspreiden bij het gebeente der heilige, die de armen zoo lief had gehad. Het gevolg dier vele mirakelen was dat de H. Elisabeth vier jaren na haren dood op Pinksterdag van het jaar 1235 reeds werd heilig verklaard. Hare relikwieën zijn wijd en zijd verspreid; de geestelijkheid van alle landen van Europa heeft een heiligen naiever getoond om ze machtig te worden, en om de heilige te eeren en na te volgen hebben de vrouwen van de derde orde van den Seraphijnschen Vader Franciscus den naam aangenomen *van religieusen van de H. Elisabeth*.

P.V.D.L.

Iets over de Vogels.

De roofvogels beschouwen de kleine vogels als eene natuurlijke prooi, en de goede God heeft daarin voorzien, door de zwakken veel eigenschappen te geven, welke hen tegen de sterken moeten beschutten. De bouw van het oog komt op eene wonderbare wijze met de behoeften van het dier en het element, waarin het leeft, overeen. De vogel kan het toch naar goedvinden uitzetten en intrekken, en daardoor zijn gezichtskring vergrooten of verkleinen. Wanneer de vogel het licht vermijden wil, bedekt de oogspier het gedeeltelijk met een ondoorzichtig voorhangsel, zonder dat het oog gesloten wordt; de gezichtszenuw is voor elken indruk ontvankelijk, waardoor de vogels in staat zijn insecten dicht voor zich waar te nemen, zonder dat zij verre over de aarde of de zee hoeven te zien.

De vischdief ziet den visch op een afstand, waar hij voor het menschelijk oog geheel onzichtbaar is. De kleine koningsvogel waagt het, zich tegen de machtigste tirannen der lucht te verdedigen, en niet alleen kraaien, maar zelfs havikken en arenden ontwijken den kleinen deugniet.

Indien de kleine vogels den strijd niet aandurven, dan verbergen zij zich onder het struikgewas. Kan dit niet geschieden, dan vliegen zij in groot getal den roofvogel te

gemoet en omringen hem van alle kanten onder het aanheffen van een wild geschrei, om hem daardoor te verdooven. In den regel moet de roover dan wijken om weêr tot zich zelven te komen.

Voor eenige vogels, die niet voldoende instinct hebben om zich zelven te verdedigen, is op eene andere wijze gezorgd. Enkelen gelijken in kleur zoo sprekend op het boomschors, dat hunne tegenstanders hen niet kunnen ontdekken; anderen vinden hunne veiligheid in hunne gelijkenis op aarde en steenen. Dit is onder ander met den kwartel het geval.

De omzichtigheid, welke de vogels voor hunne veiligheid zoo noodig hebben, maakt hen zoo schuw in hun verkeer met den menschen, dat men hunne eigenaardigheden niet gemakkelijk leert kennen. De kraai bijv, is in wilden toestand buitengewoon schuw; indien hij slechts een koord in het korenveld ziet, dan vreest hij een strik, en ziet hij iemand met een geweer, dan vlucht hij, terwijl hij een ongewapenden mensch niet vreest. Wordt hij getemd, dan legt hij zijne vrees af, wordt moedwillig en toont zich zeer slim. De meeste vogels kunnen getemd worden, doch het is niet gemakkelijk hun de vrees te ontnemen, dat de mensch zijne macht misbruiken zal.

Lady Sundon.

Horace Walpole vertelt in zijne herinneringen (1742) eene geestige anekdote, die ons dezer dagen andermaal voor oogen kwam: 'Lady Sundon (eene gunstelinge tijdens koningin Carolina van Engeland) is gestorven; zij was weleer hoog aangeschreven bij de koningin, die echter niets dan misprijzen voor haar scheen te hebben. Men schreef haren invloed toe aan een geheim, dat zij had weten te bemachtigen. Ik zegde aan Lady Pomfret:

'Zij moet zeer rijk zijn.'

'Deze dame antwoordde mij zeer vinnig.

'Zij heeft nooit geen geld genomen.'

'Thuis gekomen herhaalde ik die woorden aan mijn vader, sir Robert Walpole.

'Neen, zegde hij, maar zij nam juweelen. Lord Pomfret betaalde haar het brevet van grootmeester der cavalerie, met een paar diamanten oorbellen, ter waarde van 1400 louis d'or. Zij droeg die eens toen zij een bezoek aflegde bij de oude hertogin van Malborough, die, toen zij weggegaan was, aan Lady Mary Montague zegde:

'Begrijpt gij de onbeschoftheid van die vrouw, die hier durft verschijnen met die *pour-boire* in de Ooren?'

'O, mevrouw, antwoordde Lady Mary, hoe zou men weten waar de wijn verkocht werd, als er geen uithangbord was.'

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)
Het beleg.

Door de mededeelingen van Harold den Noorman, in wien hij volle vertrouwen stelde, verschrikt, en bovendien door de loopende moordgeruchten afkeerig geworden

van een langer verblijf in 's Gravenhage en aan het grafelijk hof, was heer Willem van Duivenvoorde onmiddellijk besloten naar den hoogen burcht van Strijen terug te keeren, en dit te meer, daar de jonkvrouw, zijne dochter, door het verhaal der afreis van Herman van Strijen misleid, eveneens op een spoedig vertrek aandrong. Dringend had hij

daarbij den boodschapper uitgenoodigd, hem naar zijn slot te vergezellen en, zoo noodig, met zijn goed zwaard te helpen bij den verwachten strijd. Zooals wij gezien hebben, durfde de Noorman dat verzoek niet van de hand wijzen, uit vreeze dat zijne misleiding aan het licht mocht komen, en voor nog de middagzon aan den hemel stond, bevonden Willem van Duivenvoorde, zijne dochter en Harold de Noorman zich op weg naar het land van Overmaas. Zooverre bracht laatstgenoemde het echter niet: toen men Dordrecht bereikt had, vond hij het geraden heimelijk achter te blijven, 't geen den heer Van Duivenvoorde geen geringe verwondering en zorgen baarde. De reis werd nochtans voortgezet en toen men, op het slot van Strijen aangekomen, er alles rustig vond, begon men aan een valstrik te gelooven, waarvan men echter het doel niet kon vatten.

Spoedig echter zou heer Willem van Duivenvoorde een geheel anderen vijand zien, dan hij verwacht had. Niet van uit het naburige Geertruidenberg kwam de vijand opdagen, maar uit het hart van Holland, uit de stad der graven, en wel niemand anders - zoo als onze lezers reeds weten - dan Florus Halvenaar, vergezeld van eene ontzaglijke menigte gewapenden, van alom saamgeraapt. Het was een week na de terugkomst van den burchtheer, dat de verrader met eene bende krijgsvolk, wel twee duizend man sterk, voor de muren van het slot verscheen, den bewoner in naam van den graaf opeischende den burcht over te geven en zich als gevangene in zijne handen te stellen.

Groot was de verbazing des ridders over dien vreemdsoortigen eisch, eene verbazing, welke nog vermeerderde, toen hij vernam, dat hij van medeplichtigheid beschuldigd werd aan den moord van jonkvrouw Aleid van Poelgeest. De heer Van Duivenvoorde was niet weinig verontwaardigd over de vormelijke beschuldiging tegen hem ingebracht, maar hoewel hij zich volkomen onschuldig wist, toch sloeg hij Halvenaars eisch met beslistheid van de hand en besloot den burcht tot het uiterste te verdedigen. Hij was te zeer overtuigd welk lot hem en zijn geliefde dochter, ondanks zijn onschuld, wachtte, zoo hij zich aan den eerloozen Halvenaar overgaf.

Gelukkig waren de verdedigingswerken van den burcht in goeden staat: de torens, die de valbrug en de poort beschermden, waren gewapend met geduchte donderbussen en vogelaars; in de kelders van het slot lag het zwarte buskruit in genoegzame hoeveelheid wel bewaard; steenen, houtwerk en materialen tot vervaardiging van allerlei schietwerktuigen waren in overvloed voorhanden, terwijl de bezetting in het geheel meer dan honderd vijftig man sterk was, waaronder tal van ridders en edellieden van beproefde dapperheid en moed, daar heer Willem van Duivenvoorde, van het aanrukken der krijgsbende onderricht, en zich van deze niets goeds voorspellende, in allerijl eenige der omwonende ridders en een aantal krijgsknechten ter zijner hulp had kunnen ontbieden. Eene maand, twee wellicht, zou zich het slot kunnen houden, zelfs tegen een overmachtigen vijand, en in dien tusschentijd kon er hulp opdagen, misschien reeds zeer spoedig, - en de burchtheer dacht daarbij aan Herman van Strijen, die hem niet verlaten zou in deze zoo benarde omstandigheden.

Toen Halvenaars legerbende zich rondom het slot neêrsloeg en aanstalten maakte om met de belegering te beginnen (aan een overval was niet te denken) werden daar binnen alle noodige schikkingen gemaakt om den vijand op een geduchte wijze te ontvangen. Zoolang dit nog zonder gevaar voor des vijands pijlen en handbussen geschieden kon, bleef men bezig de grachten uit te diepen, en de tinnen der muren en torens te versterken door het aanbrengen van zware eikenhouten balken, die

gedeeltelijk buiten de kanteelen werden aangebracht om, met planken bevloerd, gelegenheid te geven den vijand beter te keer te gaan, wanneer hij zijne kallen en stormrammen tot dicht onder de wallen zou geschoven hebben; nieuwe schietwerktuigen werden vervaardigd: blijden, arbaleten, spring-alen en andere enginen(1), om met medewerking van de donderbussen en vogelaars, de meesten nog van hout met ijzeren hoepels omslagen, de nieuweren reeds geheel uit ijzer vervaardigd, hardsteenen of ijzeren kogels werpende, den belegeraar te keer te gaan en op een afstand te houden. Groote en kleine steenen werden in ontzaglijke hoeveelheid opgestapeld op de gaanderijen en torens, om te dienen als voorraad voor de blijden of om ze neêr te ploffen op 's vijands hoofd, zoo hij eene bestorming durfde wagen. De wapensmid van het slot had druk werk met de zwaarden, de speeren en lansen, de knotsen en kodden, de kolven en goedendags na te zien, of ijzeren spitsen te vervaardigen voor de pijlen door den timmerman afgeleverd, dienende voor de hand- en voetboogen, voor de arbaleten en spring-alen.

Ook het vrouwelijk personeel van het slot zat niet stil: spinnewiel en borduurraam stonden vergeten in een hoek, maar met te meer iever hielden jonkvrouw Aleide en hare maagden zich bezig met het vervaardigen van zalven, het maken van zwachtels en pluksel voor de gewonden, opdat men alles in overvloed mocht hebben wanneer de strijd zou begonnen zijn, en men dan al zijn tijd zou kunnen besteden aan de verpleging der gekwetsten.

Zoover kwam het echter de eerste dagen nog niet: Florus Halvenaar scheen zeer wel begrepen te hebben, dat de sterke burcht niet met een handgreep of een onvoorbereide bestorming zou te nemen zijn, waarom hij krachtige voorbereidende maatregelen nam en alles in gereedheid bracht tot een geregeld beleg. Voorloopig vergenoegde hij er zich mede den belegerden den toevoer van levensmiddelen en krijgsvolk af te snijden. Doch langzamerhand verrezen geduchte werktuigen: tal van donderbussen, die met ontzettend geweld hare kogels afzonden tegen de bedreigde wallen; reusachtige blijden, die een hagel van steenen binnen het slot wierpen; de stevige stormrammen, om de muren te gelegener tijd te beuken, en hooge houten torens, met ossenhuiden omspannen, gereed om tegen het slot aangevoerd te worden en door middel van valbruggen een drom van krijgers over de muren uit te storten.

Het werd echter half October alvorens de belegerden ernstig verontrust werden, maar toch zag de ervaren burchtheer meermalen met bezorgden blik uit naar het vijandelijk kamp, waar de oorlogs-enginen als uit den grond schenen te verrijzen en de honderden tenten zulk een ontzettende overmacht van krijgers herbergden. Meermalen steeg heer Willem van Duivenvoorde in gezelschap zijner moedige dochter op de gaanderijen van een der torens, en telkens staarden dan beiden *over* het kamp heen of ze de zoo vurig verlangde hulp niet zagen opdagen in den persoon van ridder Herman van Strijen, op zoo raadselachtige wijze plotseling te voorschijn gekomen, op even onverklaarbare wijze sedert verdwenen. Maar hoe de blik ook in het verschiet staarde, geen bijstand rukte aan, geen ontzet daagde op, niets, niets ontwaarde men dan het welversterkte legerkamp van den vijand, die fier 's graven banier deed wapperen in de lucht. Moedeloos en teleurgesteld daalden dan beiden weêr neder naar de sombere burchtzaal, het hart der jonkvrouw met diepen weemoed vervuld, zich vaak lucht gevende in een stroom van heete tranen.

Weldra waren de belegeraars met hunne werken en werktuigen het slot zooverre genaderd, dat zij een hagel van kogels, steenen en pijlen konden doen neêrdalen op de wallen van den burcht, zoo dat het bij het fluiten der pijlen en der kogels niet

(1) Van het fransche woord *engins de guerre* oorlogstuig en dat in onze taal gelijk ook *arbalète,* voet- of kruisboog, werd overgebracht.

langer meer doenlijk was zich op de muren te wagen, en de burchtheer zijne dochter een somber binnenvertrek moest aanwijzen, waar zij voor het werpgeschut der belegeraars beveiligd was.

Van nu af had er eene geweldige worsteling plaats tusschen de aanvallers en verdedigers; terwijl de eersten alle pogingen inspanden om hunne stormrammen en katten, hunne torens en blijden, met kracht van manschappen en handspaken, steeds dichter onder de muren van den burcht te brengen, poogden de laatsten dit te verhinderen niet alleen, maar bovendien door welgerichte kogels uit hunne donderbussen, vogelaars en handbussen, door zware pijlen en geduchte steenmassa's uit hunne arbaleten en blijden, door het werpen van ontplofbare stoffen 's vijands werken te vernietigen. Maar ondanks den heldhaftigen tegenstand der belegerden rukten de dreigende gevaarten steeds nader, en het oogenblik was niet verre meer, dat de geweldige katten hare zware, met ijzer beslagene rammen op de wallen zouden doen beuken en de ontzagwekkende houten torens hunne valbruggen doen neêrlaten op de gekanteelde muren. En dàn zou het er veeg uitzien met de moedige verdedigers: wat vermocht hun klein getal tegen de meer dan tiendubbele overmacht; wat zou het hun baten, dat hun volhardende tegenstand honderden der aanvallers deed neêrploffen in de gracht, zoo voor elken vijand tien anderen zouden opstaan, gereed ten aanval en bereid om den dood hunner makkers te wreken.

Willem van Duivenvoorde poogde nochtans voor zijne dochter den waren staat van zaken te verbergen, maar de onbescheidenheid der gekwetsten, door de jonkvrouw met liefderijke zorg verpleegd, deed haar genoeg begrijpen, dat de val van het slot aanstaande was, zoo er geen spoedig ontzet opdaagde. Dan wierp zij zich neder voor het beeld der Lieve Vrouwe en bad voor haren vader, voor den afwezigen vriend en voor allen die haar dierbaar waren.

Op zekeren avond verraste haar heur vader in deze vrome betrachting; hij stapte aangedaan naar haar toe en haar met teederheid omhelzende, sprak hij met ongewonen ernst:

‘Mijn lieve dochter, bid, bid veel, vooral dezen avond; gij hebt reeds lang vermoed, dat de vijand, ondanks den kloeken tegenweer mijner mannen, steeds meer en meer het slot benauwt, en onze toestand zóó onhoudbaar moet worden, schier een maand lang overstelpt hij onze wallen met een stortvloed van steenen en kogels; onze torens en muren brokkelen af, onze gaanderijen storten in, het getal onzer manschappen vermindert op onrustbarende wijze, ondanks uwe uitnemende zorgen. Er moet dus eene uiterste poging beproefd worden om den voortgang des vijands te stuiten en dezen nacht heb ik daartoe bestemd. Wij zullen een uitval beproeven en gij, lief kind, bid opdat hij gelukke. Bid en heud u gereed met uwe maagden onze gekwetsten te ontvangen.’

De jonkvrouw keek haar vader in de oogen, en met sidderende stem vroeg zij:

‘Maar gij, vader, zult gij mede op trekken ten nachtelijken tocht? Uwe hooge jaren ontslaan u van de taak het zwaard te hanteeren en de krijgslieden aan te voeren ten strijd; daarom, spaar uw leven, ook ter wille van uw arm kind.’

‘Neen, Aleide,’ hernam de ridder met ernst en waardigheid; ‘neen, het mag niet gezegd worden, dat een Van Duivenvoorde zou achterblijven in den strijd tegen den vijand, wel het minst, waar het zijn eigen belangen en die zijns kinds geldt. Bid dan, mijne dochter, bid voor uw vader, bid om zegen voor onze wapenen, en wanneer gij heden nacht het krijgsgewoel zult hooren, ontstel u dan niet bovenmate, maar houd u sterk en moedig als het eene dochter der Van Duivenvoorde's betaamt.’

De jonkvrouw drong niet langer aan; zij begreep al te wel, dat zijn plicht haar vader opriep ten onvermijdelijken strijd; zij wierp zich dus nogmaals om zijn hals en na een roerend afscheid van hem genomen te hebben, knielde zij neder ten vurig gebed, om een half uur later, volgens haars vaders verzoek, bedden en pluksel en zalven gereed te houden voor hen, die bij de worsteling mochten gekwetst worden.

Het nachtelijk uur was aangebroken; geen maan blonk aan het luchtruim, geen ster schitterde aan den trans; eene tastbare duisternis had zich over de aarde uitgespreid en de tooneelen van woeling en strijd waren door een kalme rust

opgevolgd. Dan hoor, eensklaps vervullen oorverdoovende geluiden de lucht en een purperen gloed verjaagt den zwarten nacht. Dooi de duisternis begunstigd waren heer Willem van Duivenvoorde en een goed deel zijner manschappen ter sluippoort uitgetreden; zij hadden de schildwachten bij de enginen in hun slaap verrast; vaardige handen hadden de beschuttende dierenhuiden afgerukt van de katten en stormrammen en deze, benevens tal van andere geduchte oorlogswerktuigen, in laaien brand gezet; de verraste wachters, opschietende uit hun slaap, waren afgemaakt nog vóór zij naar de wapenen konden grijpen, toen stormden de belegerden, op hunne beurt aanvallers geworden, voort in het vijandelijk kamp, met donderende stem hun krijgsleus aanheffende. Eene woeste woeling en dwarreling ontstond, schier aan den voet der sombere muren, en de stem der bevelhebbers klonk uit boven het gewoel van den strijd, en de zwaarden beukten op harnassen, de strijdbijlen op rinkelende maliënkolders, terwijl goedendags en kodden de helmen en stormhoeden in elkaar deukten, als waren ze eenvoudige hoofddeksels van der ers of poorters. Gierend greep de dolle strijd verder om zich heen; het was of de gansche ruimte rondom den burcht in vurigen gloed stond; het scheen of de vlakte in één groot strijdtooneel was herschapen.

Neêrgeknield in het sombere woonvertrek hoorde jonkvrouw Aleide al die onheilspellende geluiden in de lucht weergalmen en te eng werd het haar in het eenzame kamertje. Zich aan de hoede der zoete Moedermaagd aanbevelende, snelde zij de donkere torentrap op; door de smalle lichtgaten in den dikken muur schouwde zij naar buiten; het gevaar niet achtende van door een snorrenden pijl getroffen te worden, dreef de angst voor haar vader haar aan, om het golvende gevecht verder te volgen en deszelfs uitslag te bespieden. Zij zag blijden en katten en stormrammen opgaan in sintels; zij zag het kleine hoopje der aanvallers woeden onder de verraste belegeraars, zij hoorde de kreten der strijders, de jammerklachten der gewonden, en ondanks het vreeselijke van het schouwspel, kon zij haar blik niet afwenden van dat tooneel van krijg en bloed.

Doch eindelijk, de belegeraars hadden zich hersteld van hunne verbazing; met verpletterende overmacht en onstuimig geweld drongen zij op de vermetele aanvallers aan; de jonkvrouw zag haar vader teruggeworpen en op het punt van omsingeld te worden; zij beefde als een popelblad, zij schreide om hulp naar den hemel, - doch een oogenblik later had het kloeke hoopje zich door den stroom der vijanden heen geslagen en poogde de sluippoort in den slotmuur te bereiken. De jonkvrouw sidderde op nieuw: de belegeraars drongen met de verdedigers mede naar de wallen, en een oogenblik vreesde zij, dat de eersten te gelijk met hen den burcht mochten binnendringen. Maar daar donderde het eensklaps uit de schietgaten der torens, daar gierden kogels en pijlen door de lucht, en door dien doodelijken regen terug gehouden, ontstond er eene aarzeling onder de aanvallers, - een oogenblik slechts doch dat oogenblik was genoeg, om den burchtheer en de zijnen gelegenheid te geven zich binnen de muren van het slot te bergen en de sluippoort te sluiten.

Vlug als een hinde was jonkvrouw Aleide naar beneden gesneld, en zich in de armen haars vaders werpende, riep zij in angstige spanning:

‘Zijt gij niet gekwetst, lieve vader?’

‘Dank God, neen, mijn kind,’ antwoordde de oude ridder haastig; ‘uw gebed was mij ten schild in den heeten strijd, en, wat meer zegt, ons doel is bereikt: 's vijands

geduchte werktuigen liggen tot kolen verbrand en lange dagen zal het aanloopen, vooraleer hij zijne schade zal hersteld hebben.'

'O, heerlijk brandden al die oorlogs-eenginen in 's vijands kamp, lieve vader!' riep het meisje, door blijdschap vervoerd.

'Hoe weet gij dat?' vroeg de ridder met onderzoekenden blik.

'Ik was op den toren en moest even een kijkje nemen,' antwoordde de jonkvrouw blozende en hare voorbarige uiting inziende,

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Wie zich durfde wagen op de valbruggen der katten werd begroet met kogels en pijlen, met zwaard- en bijlslagen.

'Onvoorzichtig kind, wat dreef u daarheen?' klonk het ernstig van zijne lippen, maar zijn blik zag met vadertrots op de jonkvrouw neder.

'Een weinig bezorgdheid, een weinig nieuwsgierigheid, vader.' hervatte het meisje, en zij voegde er haastig bij: 'Dwaze, die ik ben, ik sta hier te praten en onze arme gewonden behoeven mijne hulp.'

Op hetzelfde oogenblik was de jonkvrouw verdwenen. om hare zorgen te wijden aan de dappere krijgers, in den nachtelijken strijd gekwetst.

De uitkomst rechtvaardigde de verwachtingen des burchtheers; lang duurde het eer de belegeraars de geleden schade hersteld hadden; doch zij werd hersteld en eindelijk verrezen weêr even geduchte enginen, den muur bedreigende met telkens vreeselijker geweld. En steeds nader rukten zij aan, en steeds meer werd de gracht gevuld, tot de geduchte stormrammen eindelijk de kranke wallen van nabij beukten en de vervaarlijke houten torens over de gedempte gracht heen tegen de muren werden geschoven.

En nog altijd hielden de verdedigers vol, en nog altijd hoopte de burchtheer op ontzet, en nog altijd bad jonkvrouw Aleide om de komst van den redder, den speelmakker harer jeugd, ridder Herman van Strijen. Doch de redder verscheen niet en zoo daalde de nacht van den 14 op den 15 december neêr, - een nacht van jammer en bloed. Het was de nacht door Florus Halvenaar bestemd ter bestorming van het slot.

Door den langen en hardnekkigen tegenstand verbitterd, en begrijpend, dat de muren en gaanderijen genoegzaam gebeukt waren om niet langer weerstand te kunnen bieden aan een geduchten schok, gaf de aanvoerder der belegeraars tegen middernacht van genoemden datum het sein tot den aanval. Nòg beukten met doffen slag de stormrammen. nòg vlogen pijlen en steenen en kogels door de lucht, maar tevens rezen tal van ladders tegen de gehavende muren, en de houten torens beproefden hunne valbruggen neêr te laten op de tot puin geschoten gaanderijen en kanteelen.

Alles wat in staat was de wapens te dragen, stond op de muren, gereed om den aanvaller te ontvangen; steenen en pekkransen werden naar beneden geworpen; de ladders met macht van ijzeren haken omver geworpen; wie zich durfde wagen op de valbruggen der katten werd begroet met kogels en pijlen, met zwaard- en bijlslagen, doch de verbitterde aanvallers lieten niet af; telkens weder kropen zij tegen de ladders op, altijd op nieuw spuwden de torens een stroom van krijgers uit. Vreeselijk woedde de strijd, uren lang, en onzeker was het wie in deze heldhaftige worsteling de overhand zou behouden. Doch plotseling klonk een akelige kreet door de lucht. ‘Brand! brand!’ galmde het van alle kanten, want de heete vlam, door de in het slot geworpen teertonnen der belegeraars ontstaan, greep met woede om zich heen, zoodat de heldhaftige verdedigers van beide zijden te gelijk werden bestookt: van voren door den immer sterker wordenden aandrang der aanvallers, van achter door het niet minder heillooze vuur. In zulke omstandigheden was iedere verdere verdediging der wallen nutteloos; en werkelijk klonk met schrillen toon het klaroengeschal, dat de benarde verdedigers tot wijken aanspoorde. De terugtocht werd al strijdende volbracht en de burchtheer wierp zich met de zijnen in een der hoofdtorens, welks toegang ijlings gesloten en versperd werd.

Als een bruisenden stroom wierpen de aanvallers zich thans in het veroverde slot; als spookgestalten zweefden zij rond door de brandende gebouwen, het gelaat met een purperen gloed overtogen, evenzeer uit plunderzucht als door het schijnsel des vuurs. Sommigen begonnen reeds de zalen te plunderen, maar als een wrekende furie dreef Florus Halvenaar, het ontbloote zwaard in de vuist, de zijnen naar den slottoren, om het laatste bolwerk der verdedigers te bestormen.

Zonderling echter, geen pijl, geen steen werd geworpen uit de lichtgaten of van de transen des torenmuurs. - zonderling, doch des te beter: de vermeestering van het bolwerk zou dan geen meerder bloed doen stroomen. De bijlen beuken op de zware poort, eindelijk, daar springen de eikenhouten paneelen uiteen en luid jubelend stroomen de krijgslieden naar binnen. Vreemd, - doodstil is het in den toren en toen Halvenaar, met de woede in het hart, iedere zaal doorzocht had, riep hij schier wanhopend uit:

‘Bij den duivel, het nest is ledig! de kostbare prooi is ontsnapt!’

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 37]

Julius Victor Anspach.

De burgemeester van Brussel, de heer Anspach, die sedert geruimen tijd aan eene kwijnende ziekte leed en te vergeefs de warmere luchtstreek en al wat de weelde geven kan, ter genezing hiervan bezocht, is den 19 mei plotseling te Linthout, op het buitenverblijf van zijnen broeder, overleden.

De heer Anspach is eene figuur geweest, doch die alleen door zijne eigene partij met onbepaalden lof kan vermeld worden, aangezien hij niets deed dat niet met het oog op de partijschap werd gedaan. Het is dan ook enkel als actualiteit, dat wij zijn portret in de *Illustratie* meêdeelen.

Protestant van oorsprong en venerabele der Logie heeft de heer Anspach den katholieken Brusselaar, daar waar het in zijn vermogen was, den oorlog aangedaan, veel, zeer veel toegebracht om het aloude vlaamsche Brussel te ontmunten en een verfranscht Brussel, met verfranschte zeden en ongeloof, in zijne plaats te doen verrijzen.

Geene middelen daartoe werden door hem ontzien: de wet op het onderwijs van 1842, in wat betreft het geestelijk toezicht en onderricht, werd onder zijn bestuur reeds eene doode letter; het verspreiden der moedertaal eene mythe en het is hij die beweerde dat er te Brussel geen Vlamingen meer waren, tot dat hij eens zag dat zij hem eenige stemmen in de kiezingen konden aanbrengen. Van dat oogenblik beschermde de bureremeester eenigzins den vlaamschen schouwburg, doch als element van opbeuring, beschaving en handhaving der nationaliteit telde de volkstaal bij hem niet.

Het was ook onder zijn bestuur, dat de Katholieken en Joden, die beiden een eigen kerkhof volgens hunne leer moeten bezitten, van die vrijheid beroofd werden; dat de burgerlijke begrafenissen ruimschoots aanmoediging en de *Libre-pensée* op het gaanpad van Brussel eene onbeperkte exploitatie mochten ondervinden.

Met één woord, want wij zouden deze lijst in het oneindige kunnen rekken, de heer Anspach, wij herhalen het, heeft in zijn leven al gedaan wat in zijn vermogen is, om het oude karakter van Brussel, dat vlaamsch katholiek was, te doen verdwijnen en van die hoofdstad een miniatuur of beter gezegd eene naäping van Parijs te maken. Noch in het eene, noch in het andere, noch in het vlaamsch, noch in den godsdienst der meerderheid opgevoed, kende en begreep hij ook iets van beiden en heeft beiden met een blind vooroordeel, en dat gedurende gansch zijn leven, bestreden.

JULIUS VICTOR ANSPACH, NAAR EENE PHOTOGRAPHIE VAN GEBR. GHÉMAR.

Zeker, die man was een machtig werktuig, des te machtiger omdat hij eene koortsachtige werkzaamheid bezat; doch hij was geen echt magistraat, die boven de partijen verheven staat en weet dat hij aan allen recht verschuldigd is: hij was de man van ééne partij en aan deze bewees hij diensten, van beneden op de laagste sport der ladder tot op de hoogste: hij gaf inderdaad de eene hand aan de straatbeweging en de andere aan het doctrinarism, dat in de salons, tot zelfs in het koninklijk paleis plaats nam.

Doch wij beoordeelen hier niet verder: het zij genoeg te zeggen, dat hij, die een alleszins gunstig oordeel over dien magistraat uitspreekt, alleen iemand zijn kan die uitsluitend tot zijne partij behoort; maar de geschiedenis wordt niet altijd door zijne eigene vrienden geschreven, en vandaar dan ook dat Julius Anspach een van die figuren is, welke eenmaal voor het gerecht der nageslachten zal staan, zonder ooit te kunnen bogen op eene betrekkelijke algemeenheid van lofspraak.

In het stoffelijke leven legde de overleden burgemeester eene koortsachtige werking aan den dag; hij bezat des te meer stoutmoedigheid en krachtdadigheid, omdat hij uitging van het standpunt, dat zij die na ons zullen komen, den glans en den roem moeten betalen die wij hun achterlaten. Van daar die leeningen op leeningen, welke onder zijn bestuur gesloten werden en voorzeker den toestand van Brussel niet altijd als voorspoedig doet beschouwen.

Veel grootsch en schoons, altijd van het standpunt zijner partij genomen, heeft de heer Anspach gewrocht; wij erkennen dit, doch in niets werd hij geleid door den wezenlijken, door den oud-Brusselschen geest en niemand meer dan hij heeft bijgedragen om Brussel meer en meer

karakterloos en aan een tweede Parijs gelijk te maken.

De begrafenisplechtigheid droeg ook het karakter van zijn leven: al wat tijdens zijn bestuur zijne bezorgdheid had opgewekt; al wat hem tot werktuig had gediend en van wat hij het machtige werktuig geweest was - hij, die de koning van Brussel genoemd werd - volgde zijne lijkbaar; ook de redevoeringen welke bij deze werden uitgesproken, waren de weerspiegeling van zijn kort bestaan, van zijn korten luister en glans.

Julius Anspach was geboren te Brussel den 20 juli 1829; hij was dus nog geen 50 jaar oud. Hij werd tot lid van den gemeente-raad gekozen den 27 december 1858, tot burgemeester den 15 december 1863 en tot lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers den 12 juni 1866, waar hij echter zelden het woord nam, ten minste niet zoo dikwijls als de gemakkelijkheid van woordvoeren dit van hem deed verwachten.

Ziedaar een onpartijdig oordeel over den man, die zoo plotseling uit de glansrijke baan werd weg geknipt welke hij slechts kort, zeer kort mocht bewandelen en tijdens welke hij met een aantal ridderorders begiftigd en met de hoogste macht die een magistraat droomen kan, bekleed werd.

Eene Audiëntie bij Agrippa.

De naam van Agrippa is zoo onafscheidbaar verbonden aan dien van Augustus, wiens rechterhand hij was, dat men zich de gebeurtenissen van zijn tijd moeielijk kan voorstellen, zonder deze beroemde persoonlijkheid. Niet alleen dat hij de romeinsche legers en vloten tegen den grootsten tegenstander van Augustus, Antonius, aanvoerde en dezen overal sloeg, maar ook als staatsman heeft hij zich bij tijdgenooten en nageslacht een schitterenden naam verworven, terwijl de stichting van gebouwen, die thans nog de bewondering der geheele wereld trekken, o.a. het Pantheon, voldoende zou geweest zijn om hem in de geschiedenis eene eereplaats toe te wijzen.

Oprecht volksvriend, streefde hij er voortdurend naar, het welzijn van het volk te bevorderen en zag hij niet tegen persoonlijke offers op, zoo deze gevraagd werden door het algemeen belang. Zoo was hij de eerste, die het gebruik invoerde, om de klachten van het volk zelf te hooren ten einde het recht te verschaffen, waartoe hij dagelijks gedurende eenige uren openbare audiëntiën gaf.

De bekende schilder Alma Tadema heeft zulk eene audiëntie op doek gebracht, waarvan wij in dit nommer eene gravure geven. Zooals men weet is Alma Tadema van nationaliteit veranderd, hij heeft met eene engelsche vrouw ook Engeland tot woonplaats gekozen, en wil zich als zoodanig ook gerekend hebben tot de engelsche schilders. Deze verloochening van zijn geboorteland heeft hem op de laatste Parijsche tentoonstelling een eereprijs doen missen, die hem zeker ten deel zou gevallen zijn, indien hij zijne schilderijen in de hollandsche afdeeling geplaatst had, in plaats van in de engelsche. Wat zijn talent aangaat, daarmeê gaat het als met de muziek van Richard Wagner. Hij telt tallooze geestdriftvolle bewonderaars, maar ook evenveel onverzoenlijke critici, die hem overal trachten af te breken. Wie van beiden gelijk heeft, wagen wij niet te beslissen; even als dit met zulke zaken gewoonlijk het geval is, zal de waarheid wel in het midden liggen.

Broerke kan loopen!

Kleine Frans, een kereltje van vijftien maanden, is een aardige jongen en flink ontwikkeld voor zijn... jaren? Dat gaat niet, zeggen wij, voor zijn leeftijd. Hij kent zijn lesje uitstekend van buiten: op het ‘hoe groot zal hij worden?’ en meer dergelijke vragen kan hij zonder haperen antwoorden, althans door teekens, natuurlijk tot groot vermaak van moeder en zusters en broêr, die niet weinig fier zijn op de buitengewone begaafdheden van den kleinen Frans. Daarbij blijft het echter niet, hij kent reeds alle huisgenooten op zijn duimke, en als vader van zijn werk thuis komt en met zijn jongsten eenige oogenblikken op zijn knie ‘paardje rijdt’ lach de kleine deugniet dat het een pleizier is om hooren. Praten kan hij ook, - als een advocaat, zegt moeder. Hij zegt ‘pa’ en ‘moe’ en nog eene heele lijst andere woorden, welke vreemden wel als onverstaanbare klanken in de ooren klinken, maar die de moeder even goed, zoo niet beter verstaat dan de geleerde pleitreden van een advocaat. Komt er bezoek, dan moet Franske zijn geheelen woordenschat uitkramen en wanneer moeder dien aan den vriendelijken bezoeker vertaald heeft, zweert de laatste natuurlijk, dat hij alles verstaan en begrepen heeft en dat kleine Frans een oprecht wonderkind is.

Eene zorg heerscht er echter in het huishouden: Franske loopt nog niet. Wel is moeder niet ongerust dat de kleine niet spoedig loopen *zal*, want alle lidmaatjes zijn goed ontwikkeld, maar het smart haar toch en het treft haar in heur moedertrots te moeten zien, dat andere kinderen uit de buurt, die even oud of nog jonger zijn dan haar Franske, sedert lang loopen, als katten zoo vlug. Bovendien, moeder had vroeger altijd stokstijf volgehouden: ‘Frans loopt met het jaar - let er maar op, wat ik zeg.’ Die voorspelling is beschaamd geworden - en dat doet haar zeer. Intusschen, de brave vrouw heeft zich getroost over het ongeval en dit zelfs ten voordeele van haar lieveling weten te keeren. Zoo de kleine nog niet loopt, komt zulks alleen, omdat hij goed in het vleesch zit en de beenen zulk mollig lichaam nog niet wel dragen kunnen. O ja, indien Franske zoo mager en dun was als het leelijk Heintje van hier naast - dan zeker kon hij reeds lang loopen, maar ware dit er te beter om?

Zoo troost moeder zich en broeder en zusters zingen hetzelfde deuntje, om strijd de uitstekende eigenschappen van den kleinen lieveling verheffende. In stilte echter wenschen allen even vurig, dat hij maar loopen - alleen loopen kan. Tegen den muur, langs het bed, aan één handje, met een pink geleid zelfs gaat het zeer goed, de kleine bengel heeft echter nog maar geen durfkruit genoeg om heel alleen den grooten stap te wagen. Doch zie, er is gewichtig nieuws: toen 's avonds het geheele huisgezin bij elkander was, beweerde Frans' zusterke dat de kleine *alleen* geloopen had: van den muur tot het bedje - een afstand van twee meters ongeveer. Er kwam tegenspraak, maar het zusterke hield vol en weinig scheelde het, of men had het slapende Franske uit het kleine ledikant gehaald om de proef te nemen; hiertegen had zich de bezorgde moeder echter verzet. Er schoot dus niets over dan den volgenden morgen af te wachten, en toen de kleine lieveling eindelijk wakker werd - vader was al naar zijn werk - werd hij uit zijn bedje genomen en moest hij nogmaals een proef afleggen van zijn kunst in het alleen loopen.

Onze derde gravure stelt dat oogenblik voor. Nog is de proeve niet gelukt maar ze zal gelukken, en zusterke, die gisteravond met het groote nieuws voor den dag kwam, is nu gerechtvaardigd, en allen zijn blijde, en als strak vader terugkomt van zijn werk, klinkt het hem tegen: ‘Broerke kan loopen! broerke kan loopen!’ Dan is er vreugde en feest in het gelukkige huisgezin.

Godelieveken.
Eene vlaamsche legende.

I.

Het was Kersnacht in een dorpje van het Kempenland, en daarbij was het bitter koud. De naakte boomen waren bedekt met ijzel; de sneeuw overdekte de daken en het veld met eene dikke laag, doch de lucht was helder en de maan scheen lief op de spits van het kerktorentje, terwijl het kerkgebouw tusschen de huizen in het duister lag.

Er heerschte nog eene diepe stilte in het vreedzaam gehucht, doch nauwelijks had de klok driemaal geslagen of men zag een flauw licht in eene der woningen bij de kerk flikkeren.

Een oogenblik daarna verscheen de koster en men zag zijn schaduwbeeld tusschen de zwarte kruisen van het kerkhof doorgaan. De sneeuw kraakte onder zijne voeten en de sleutels rammelden in zijne hand. Wat klinkt het minste geluid scherp en hol in de nachtelijke stilte!

Men hoorde den sleutel krassen over het sleutelgat, er in vallen na het geluid van tik, tak, tik, de kerkdeur krakend openen, en met een dof geluid weder toevallen. Daarna heerschte weder stilte, doch het duurde niet lang of men zag op eens het loofwerk der kruisboogvensters zwart afsteken tegen een geheimzinnig licht dat er nu binnen het kerkje scheen.

Weldra hoorde men doffe klanken; het was de koster die den torentrap beklom, en eensklaps galmde het klokkengelui in den stillen nacht.

Nu zag men spoedig in alle woningen het licht door de vensters schijnen; het geblaf der bandhonden liet zich in de verte hooren, en het openen van ramen en deuren kondigde het ontwaken van de dorpsbewoners aan.

O! hoe indrukwekkend is die schoone Kersnacht. Ja, het is een der schoonste Kerkfeesten voor het kristelijk gevoel, maar vooral was die Kersnacht schoon voor het dorp dat wij beschrijven, want alle leden van die kerkelijk e gemeente hadden vergiffenis hunner zonden bekomen, en trokken het bruiloftskleed aan om aan de Tafel des Heeren te verschijnen.

Nu zag men den pastoor de voetstappen van den koster volgen door de sneeuw; hij was een bejaard man met eerwaardig gelaat; zijne grijze haarlokken werden door de maan beschenen en glinsterden als zilver; tevredenheid straalde op zijn aangezicht.

Langzamerhand verschenen de zwarte gedaanten der kerkgangers in de straat van het dorp. Zij stapten voorzichtig, met het hoofd gebogen en in den kraag gedoken, door de dikke sneeuw.

De voetstappen waren nauwelijks hoorbaar. Alleen hoorde men van tijd tot tijd de opeen gepakte sneeuw van de blokken stampen. De vrouwen waren met het hoofd in de kap verscholen, en bedekten mond en neus met hunne voorschoten tegen de snerpende koude.

Vriendelijk was de groet dien zij elkander toeriepen; men hoorde goeden morgen wenschen aan den burgemeester, doctor, ontvanger, secretaris, brouwer, mulder enz.

In de velden zag men de pachters met vrouwen, kinderen en dienstboden door de ongebaande wegen kerkwaarts gaan.

Hoe schoon lag nu het dorpje tusschen de hooge boomen, die de schaduw hunner kale takken over het witte sneeuwveld uitspreidden! Hoe lief scheen nu de maan op

het kerkje en op de daken der huizen, als eene herinnering aan dien schoonen nacht die ons het licht van het Kristendom bracht!

II.

Op een kleinen afstand van het dorp lag eene hoeve, bekend onder den naam van Heihoef, welke bewoond werd door pachter Goovert. Deze had een talrijk huisgezin dat door braafheid en godvreezendheid overal in de gemeente geacht werd.

Ook daar was men bezig zich gereed te maken voor de Kersnachtmis. Alle de leden der familie en ook de dienstboden stonden gereed in zondagsgewaad om te vertrekken, doch het jongste kind, Godelieveke genaamd, een knaapje van twaalf jaren moest te huis blijven; het arme kind was sinds twee maanden door de koorts aangetast, en zat in een wollen deken gewikkeld bij het vuur te weenen.

Zijn gezichtje was bleek en mager door de langdurige ziekte. ‘Ach, moeder,’ snikte het jongske, ‘moet ik nu alleen op dit schoone feest thuis blijven, terwijl allen in het dorp den lieven Jesus zullen zien. Mag ik dan, al ben ik ziek, het lieve kindje niet gaan bezoeken? Och, lieve moeder, laat mij meêgaan.’

‘Neen, Godelieveke,’ antwoordde de moeder op zoeten toon, ‘de nacht is te koud; gij zoudt het met den dood bekoopen; blijf hier stillekens in het hoekske van den baard zitten en stook maar een goed vuur. Ook hier zal het kindeken Jesus op u neêrzien, en het zal u zegenen, omdat gij het bemint.’

‘Och moeder, lieve moeder,’ hernam Godelieveke op droeven toon, ‘nu zal ik ook die schoone liedekens niet kunnen hooren, die men dezen nacht in de kerk zingt. Och! ik zal mij warm kleeden, laat mij toch meêgaan.’

‘Neen,’ zegde toen vader Goovert met tranen in de oogen; ‘neen, Godelieveke, wees verstandig, gij zijt te zwak om in dit nachtelijk uur door de koude te gaan, bid hier uw gebedekens en blijf bij het vuur; over een uur komen wij allen terug.’

Nu riep het kind schreiende: ‘Vader en moeder, zegt dan aan onzen lieven Heer dat het arme Godelieveke niet ter kerke kan gaan.’

‘Ja,’ zegde de vader aangedaan, ‘dat zal ik,’ en zij verlieten allen met tranen in de oogen de woning.

Godelieveke zat nu treurig in het vuur te turen en sluimerde spoedig in. Hij droomde van de hemelgaarde, en de liefelijke engelenzang streelde zijn gehoor; hij gevoelde geene ziekte meer, want hij dreef op engelen-wieken en juichte tot lof van God.

Maar op eens ontwaakte hij uit zijn zachten slaap door het geblaf van den bandhond, en hij hoorde aan de deur kloppen. Het was een lief stemmeken, dat hem van buiten toeriep: ‘Doe open in den naam des Heeren, die dezen nacht een kindje geworden is.’

Godelieveke sprong op, ijlde naar de deur, en toen hij deze geopend had, stond er een lief kindeke voor hem. Heldere stralen omgloorden zijn gezichtje, een glimlach speelde om zijne lippen, het beefde van koude als een riet, het kon geen woordje spreken en het wilde om voedsel vragen maar konde niet; ja, het had moeite om met zijne verkleumde leden binnen te gaan.

Godelieveke nam het kindje bij de hand en bracht het op zijne plaats bij den haard. ‘Warm u wat, lief broertje,’ zegde hij, en hij dekte het met zijne warme deken. Hij gaf het lekkernij en speelde met het lieve kind dat hem vriendelijk toelachte, doch zijne lippen niet konde bewegen, en hem dankte zoo goed het konde.

Godelieveke was opgetogen van blijdschap; hij voelde geene ziekte meer, hij klemde zich aan het kindje vast, maar, o jammer, op eens was het verdwenen en de arme Godlief liep treurende rond om het te zoeken.

III.

Het arme kind ging nu weemoedig in zijn dekentje gewikkeld bij het vuur zitten. Weldra blafte de hond weêr, en hoorde hij de doffe stappen der huisgenooten naderen, die uit de kerk terug kwamen.

Bij het binnentreden bemerkten de ouders dat het kind ontsteld was, en toen zij hem de reden daarvan vroegen, begon het te verhalen dat er een kindje aan de deur had geklopt.

'O lieve vader en moeder,' sprak de kleine knaap, 'ik heb het kindje binnen gelaten, het leed zooveel armoede, het had honger, dorst en koude, het had straaltjes om zijn hoofdje. O het was zoo lief. Ik heb het met mijn dekentje gedekt, ik heb het bij het vuur geplaatst. Ik heb het eten en drinken gegeven. Och! ik was zoo gelukkig in zijn gezelschap. Ik voelde geen ziekte meer en als ik het spelende wilde omhel zen, was het verdwenen.'

De vader drukte het lieve knaapje vol liefde aan zijn hart en zegde:

'Gij hebt wel gedaan, Godelieveken, doe altijd zoo, als gij het leed kunt verzachten. Het was Jesus die bij u was, maar treur niet, want Hij zal altijd bij u zijn als gij de armen bijstaat, daar Hij gezegd heeft: Zoo dikwijls gij dat aan eenen van deze mijner geringste broeders gedaan hebt, hebt gij het mij gedaan.'

Eene zachte schemering kwam nu de maan vervangen, en het zonneke begon reeds aan de lucht te blozen, toen twee arme kinderen uit het dorp naar de hoef waren gekomen. Zij zongen met heldere stemmekens voor het venster:

Tusschen os en ezel
Slaap, lief kindelijn,
Om uw kribbe zweven
Duizend Engelijn,
Tusschen moeders armen,
Slaap, lief kindelijn
Tusschen roos en lelie
Zal uw hoofdje zijn.

Godelieveken luisterde met verrukking naar het liedeke, en de wenschen van het kind waren vervuld.

Antwerpen.
A.M. OOMEN.

Het geroofde zilverwerk.
Uit den sansculotten-tijd.

Den 17 januari 1793 verscheen in de vergadering der 'provisoire Representanten van het Vry ende Souvereyn Volk der Stad ende Provincie van Mechelen,' de kommandant d'Averton, zoo als het proces-verbaal van die vergadering zegt: 'met eene requisitie in schrifte ende gedrukte copie van het Decreet van den 15 december 1792, tot uytwerkinge van den 4. artikel van het zelve Decreet, verzoekende van hem daer over te geven onze antwoord in schrifte.'

D'Averton eischte den staat der voorwerpen, hier onder beschreven:

1^0. La Cathédrale, caisse et autres choses précieuses.

2^0. Les biens et effets de l'Archevêché et ses dépendances.

3^0. Les différens chapîtres séculiers.

4^0. Dans les Abbayes et Monastères.

5^0. Sur les Caisses publiques.

6^0. Chez les émigrés, Francais ou Indigènes.

7^0. A la Commanderie.

8^0. Sur les Titres en Benefices.

9^0. Sur les Approvisionnements et Subsistances, en laissant toute-fois ce qui sera jugé nécessaire, soit aux Communautés, soit aux Particuliers.

10^0. Sur les Armes et Munitions de guerre.

Buiten dit alles eischte de tijdelijke kommandant, altijd namens de kommissarissen der Nationale Conventie, de *citoyens* Camus en Gossuin, dat een beambte van den burgerlijken stand de afgevaardigde kommissarissen zou vergezellen en bijstaan.

Die kommissarissen waren zekere Jean Talmon, Jean Fleury, Jean Le Roy, Charles André... (naam open) en François Bois' tous soldats de la liberté'; zij moesten de zegels leggen, die soldaten der vrijheid, in de metropolitane kerk, op de geldkassen en andere kostbare voorwerpen; op de goederen en voorwerpen van het aartsbisdom en hunne afhankelijkheden; bij de verschillende seculiere kapittels; in de abdijen en kloosters; op de openbare kassen; bij de uitwijkelingen, zoo fransche als inlandsche; in de commanderye (Pitzemburg); op de titels en beneficiën; ook op de bevoorrading van wapens, krijgsvoorraad en levensmiddelen, echter aan de gemeenschappen en particulieren datgene latende wat hun zou noodig geoordeeld worden.

De heilige vaten en versierselen, noodig tot het uitoefenen van den eeredienst, waren dus van de zegels ontheven, even als hetgeen in de kassen, voor de dagelijksche dienst, benoodigd was. In de particuliere huizen, in de kloosters en geestelijke gestichten liet men de meubels, het linnengoed, het zilverwerk en het keukengerief vrij van verzegeling; doch van alle deze voorwerpen moest inventaris worden opgemaakt en de eigenaars of bewakers bleven verantwoordelijk dat gemelde voorwerpen niet zouden worden ontvreemd.

De kommissarissen ontvingen voor die dienst de noodige inlichtingen; zij moesten in den aanvang gebruik maken 'de tous les moiens de douceur qui peuvent caractériser une Nation *qui ne s'est armée que pour rendre la liberté et la souveraineté aux Peuples*, chez lesquelles elle a porté et portera ses armes,' huichelwoorden, zoo als de tiranny, die zich vrijheid noemde, gedurig en in overvloed bij de hand had. Doch als de kommissarissen weêrstand mochten ondervinden, was het hun toegelaten tot geweld over te gaan.

Wat zou er gebeuren met de zilveren reliquie-kas van den H. Rombout? Dat was de vraag die in de vergadering der wethouderen van de stad Mechelen werd opgeworpen. Men kwam den 19 januari tot het besluit, dat de 'Heere Communemeester Franco-y-Feo de Briez ende den Heere Raed pensionnaris Goubau verzogt (zouden worden) van naer middag de Heeren Representanten van het Volk te willen gaen spreken om de zilvere Kasse van St. Rombout om de zelve te reclameren als eene Nationale proprieteyt.'

Op dien datum gingen ook de kommisarissen naar de hoofdkerk van St. Rombout. Volgens het proces-verbaal had een burger van Mechelen - een verrader? - hun bekend gemaakt met het bestaan van een kelder, waarin zoo als hij zegde, een aantal kostbare voorwerpen verborgen waren. Toen men een aangewezen steen had opgelicht, vond men inderdaad den ingang van een onderaardsch gewelf en het was de vrijwilliger *citoyen* Petit, van het 3^e batailjon van den Calvados, die in den kelder neêrgelaten werd en beurtelings de volgende voorwerpen aanreikte.

1^0 Zes groote zilveren kandelaars, met zes voeten; 2^0 twee kelken, een in goud en de ander in zilver; 3^0 een gouden ciborie (zilver ver guld); 4^0 verscheidene heiligen beelden, waarvan een in massief zilver, en twee anderen in zilver verguld; 5^0 zes

kleine zilveren kandelaars, voor den tweeden trap des altaars; 6^0 verscheiden zilveren wierookvaten; 7^0 eene groote zilveren lamp; 8^0 een groot zilveren kruisbeeld, met voetstuk in zilver verguld; 9^0 een *heilig Sacrament in goud*, met kostbare steenen, besloten in een leêren koker; 10^0 een gouden kelk met patene, in een rood marokkijnen doos; 11^0 een massief zilveren lessenaar; 12^0 vier andere zilveren kandelaars - verder zilveren schotels; ampullen, een kardinaalsstaf, kruisen enz. enz.

Men vond eene tweede deur, en deze opgebroken zijnde, werden andere zilveren kerkschatten ontdekt. Alle deze voorwerpen werden door de vrienden der *vrijheid*, door de aanbrengers van het *licht*, in eene kamer en onder bewaking van een schildwacht, gesloten, alsof het hun eigendom was.

Den 20 januari was een zondag, en het procesverbaal van deze opzoekingen gemaakt, zegt dat men het verzegelen niet kon voortzetten, aangezien men de kerkelijke dienst niet wilde storen. Waar de eerbied zich al nestelde! Wij denken veeleer dat men huiverig was om het onderzoek op dien dag, en tusschen eene gekrenkte en gekwetste volksmenigte, voort te zetten.

Den 21 januari gingen de kommissarissen andermaal naar de metropolitane kerk, doch ditmaal mochten zij zonder iets verder te vinden, terugkeeren; zij bepaalden er zich dan ook bij, eene wacht in de kerk te plaatsen, om de zegels op de sacristijn, de relikwie-kas van St. Rombout, op de archieven en de drie kapellen gelegd, te bewaken.

Wij zegden hooger dat de wethouderen eene reclame hadden ingediend, om gemelde kas als nationalen eigendom te doen beschouwen: de militaire bevelhebber Bergeron, kommandant der stad, gaf aan de heeren, ‘hiertoe gedeputeert,’ eene goede ontvangst en verzocht hun ‘het bewijs van hun geallegueerde.’

Middelerwijl diende het kapittel van St. Rombout's kerk aan denzelfden Bergeron, eene klacht in over het ‘exploit militaire’ dat sedert den 18^{en} januari in de kerk voltrokken werd, ter zijde latende het openbaar protest dat de overheden, door de bewoners en provincie van Mechelen gekozen, tegen het decreet der Nationale Conventie, hadden aangeteekend. Het kapittel beklaagde zich

1^0 dat de soldaten den 18, met geweld in de kerk waren gedrongen en zich onmiddellijk hadden meester gemaakt van de sacristijnen, zonder het kapittel of een der leden te hebben verwittigd;

2^0 dat de fransche militairen, strijdig met de hun gegeven inlichtingen en voorscriften, geen kommissarissen, door het metropolitaan kapittel benomd, hebben gerewireerd, ten einde over te gaan tot het leggen der zegels en het opmaken der inventarissen;

EENE AUDIËNTIE BIJ AGRIPPA, NAAR ALMA TADEMA.

3^0 het metropolitaan kapittel beklaagt zich over de ruwe beleedigingen, die een zijner leden, kanunnik Ponthieure-de Berlaere, van wege de soldaten heeft ondergaan, toen hij zich ter plaatse begaf, in zijne hoedanigheid van kerkmeester, om den schat aan te wijzen, ‘dien men altijd in oogenblikken van oorlog en omwenteling, verbergt;’

4^0 dat, strijdig met de voorschriften, de soldaten een aantal voorwerpen (kelken, wierookvat,

kasuifels, kardinaals-ornementen, enz.) onder zegel hebben geplaatst,

5^0 dat, tegen dezelfde instructiën in, gezegde soldaten de papieren en archieven van het kapittel onder zegel hebben gelegd;

6^0 dat zij den sleutel der kerkmeesterskamer, waar zij de kostbaarheden geplaatst hebben, in bezit houden en dit zonder de tusschenkomst van het kapittel;

7^0 dat, sedert 18 dezer, de fransche soldaten dag en nacht wacht hielden in de kerk; dat deze schildwachten in den beuk stoelen verbrand hadden en daar keuken hielden en andere onbetamelijkheden pleegden, *inouies chez les Catholiques*.

Men ziet in die weinige en tamelijk bedekte regelen, hoe de sansculot hier te lande huishield en hoe weinig eerbied hij toonde voor alles wat ons, katholieken, dierbaar is. Het groote vraagpunt was echter, of men ook de zilveren relikwiekas van St. Rombout, als zijnde de eigendom der kerk, zou aanslaan, of wel dat zij, als zijnde de eigendom van de Mechelaars, zou geëerbiedigd worden?

BROERTJE KAN LOOPEN, NAAR MEYER VON BREMEN.

In een brief, door de 'municipaux' van Mechelen aan generaal Bergeron gericht, lezen wij, dat die kas ten koste van het Mechelsche volk gemaakt en in de metropolitane kerk geplaatst werd, en altijd onder de hoede was geweest van het magistraat der stad, die de kosten van onderhoud en reparatie betaalde, en het kon voor-

zeker niet in den geest vallen der Nationale Conventie, de hand op volkseigendommen te leggen.De eigendom van dit kunststuk werd duidelijk bewezen door de rekeningen van J. van Campenhout, zilversmid, die door Jonkheer Goswinus-Alexander de Richterich, ontvangergeneraal van het inkomen der stad en provincie Mechelen, betaald werden.

'Item de zelve Kasse gerepareert, wit gezide, en gebruneert, en vacatien tot sluyten en ontsluyten der Kasse.... 150 '0 '0.' gedagteekend 1 februari 1793.

'Betaelt aen de Stads-werklieden achthien guldens over een jaer loon van het af- en opzetten der silvere kasse vers. ult. 8bris 1788 by ord. en quitt. 18 '0 '0'

'Betaelt aan den Heere de Bruyn, thien guldens tien stuyvers over een jaer gesloten ende ontsloten te hebben de deuren van den hoogen autaer Sti Rumoldi, verschenen ult. 8bris 1789 bij ord. quitt. 10 '10 '0.'

'Betaelt aen de gilde van den ouden Kruysboog dry-en-veertig guldens vier st. over het waeken der silvere Kasse ten tyde dat de zelve is staende in S. Rombouts Kerke, verschenen kersmisse 1788 en Paeschen 1789 daer in begrepen eene gulden vier st. over Pelle-geld bij ord. quitt. 43 '4 '0.'

'Betaelt aan Guil. Maes, Meester Silversmid, negen-en-veertig guldens acht st. 6 ds. over leverantie van vier nieuwe silvere krollen aan de silvere kasse St. Rumoldi, etc. bij ord. quitt. 49 '8 '6.'

Het schijnt wel dat alle die klachten, alle die voorgebrachte stukken moeielijk gehoor vonden, en dit verwondert ons niet. Het was der republiek te doen om te plunderen en te stolen, de hand te leggen op een andermans eigendom en van dat oogenblik is alle redeneering nutteloos! Een aanzienlijk deel der voorwerpen, te Mechelen in beslag genomen, werd dan ook naar Brussel overgebracht. Het waren de 'soldaten der vrijheid' Le Roy, Bois en Fleury, die met de overbrenging werden gelast. Volgens de optelling moet er eene goede karvracht geweest zijn. Een zekere du Coudray teekende den 8 maart 1793 een ontvangstbewijs van die inlevering, want men hield er aan te doen gelooven, dat alles regelmatig en rechtvaardig toeging, in de eene en onverdeclbare republiek.

Den 11 maart 1793 deed eenige hoop op verandering zich voor. Generaal Dumouriez, de man die misschien het beste van allen of beter gezegd een der weinigen was, die den geest onzer Nederlanden had begrepen, verschcen in de vergadering der tijdelijke vertegenwoordigers van Brussel; hij was vergezeld van generaal Duval, bevelhebber van Henegouwen en Brabant, en een aantal *citoyens*, zoo officieren als andere. Na plaats te hebben genomen, drukte de generaal zich ongeveer in de volgende bewoordingen uit:

'Citoyens, je viens vous déclarer qu'on a commis des fautes et même des crimes contre le Peuple Belge; je vous annonce que je veux faire réparer les unes et punir les autres. On vous a dit tantôt que vous étiez administrateurs, tantôt que vous ne l'étiez pas. *Vous l'êtes; c'est le Peuple qui vous a choisis.* Rentrez dès ce moment dans toute l'intégrité de vos fonctions.'

Alzoo werden de door het volk verkozen vertegenwoordigers met de woorden *vous l'êtes, gij zijt het*, in hunne volmacht van bestuurders hersteld. De generaal zegde verder: '*Je ferai rendre aux églises les vaiselles qu'on en a enlevées d'une manière indécente*. Les Français, les Soldats de la liberté ne doivent pas ressembler aux brigands; ils désavouent des actions déshonorantes, et ce n'est ni la Nation, ni l'Armée

Française qui sont coupables des torts dont la Nation Belgique a le droit de se plaindre.'

't Was stout en flink gezegd: gij zijt het bestuur en ik zal aan de kerken de vaatwerken doen terug geven, waarvan zij op eene onbetamelijke wijze beroofd werden. Het Fransche volk is aan die onteerende schelmstukken niet plichtig! Ook hier wierp Dumouriez de schuld op de handlangers, die - echter door de Conventie - naar onze provinciën werden gezonden.

In het dagorde dat den 11 maart 1793, 2^e^ jaar der republiek verscheen, zegt de opperbevelhebber dat het fransche volk en de vertegenwoordigers der republiek nooit het inzicht hadden om hier te lande de schelmerij en de heiligschennis (*le brigandage et la profanation*) te brengen; toch werden die ingevoerd door de agenten van de uitvoerende macht, en dit met eene dwingelandij die de Franschen onteert en de Belgen tot wanhoop voert (*une tyrannie qui déshonore les Français et qui met les Belges au désespoir*).

Die trek van de walgelijkste schraapzucht (*de l'avarice la plus sordide*) moet beteugeld worden, om aan alle volkeren te doen zien, dat de godsdienstige denkwijzen door de republiek geëerbiedigd (?) worden, en dat billijkheid en recht het wezenlijk karakter zijn des franschen volks 'dat, zijne vrijheid veroverend, nieuwe deugden moet hebben erlangd en slechts zijne wapens voor de rechtvaardigheid beschikbaar hebben moet.'

'En conséquence, voulant réparer le tort que nous a fait dans l'esprit des Belges l'indiscrétion sacrilège des Agents, qui ont fait enlever l'argenterie des Eglises, *j'ordonne au nom de la République Française, de la Réligion, et de l'Equité, que toute l'argenterie des Eglises soit restiluée et retablie dans les différens lieux où elle a été enlevée'*, dat dus al het zilverwerk aan de kerken ontnomen, op zijne plaats zou worden terug gebracht, terwijl de opperbevelhebber aan alle militaire kommandanten bevool de burgerlijke overheden, in de uitvoering van dit besluit, de hand te leenen.

(Wordt vervolgd.)

Het purper.

Het is bekend, dat de volken der oudheid en met name de Grieken en de Romeinen aan het purper eene groote waarde hechtten.

Volgens de sage was Hercules de vinder van het purper, en had hij de gelukkige vondst aan zijn hond te danken. Eens, zoo verhaalt de sage, bemerkte de nimf Tyras dat de hond van haar heer een rooden snuit had en dezen snuit vond de nimf zoo schoon, dat zij Hercules verzocht haar een gewaad van dezelfde kleur ten geschenke te geven.

Hercules was in een goeden luim toen hem de vraag gedaan werd en begon dus te onderzoeken waar de kleurstof vandaan kwam, die den snuit van zijn hond roodgeverfd had; hij bemerkte toen dat de hond langs de kust slekken opat, welker sap den snuit kleurden.

De ouden kregen dus de purperen kleur van twee soorten van slekken, die volgens de beschrijving, welke Plinius er van geeft, tot de kinkhoorn- en purperslekken-familie behooren. Dit neemt intusschen niet weg, dat nog twee andere slekken-soorten welke echter aan de ouden onbekend waren, deze kleur bezitten.

Het kleursap der slakken bevindt zich in een tusschen den kop en den lever gelegen zak, en Plinius geeft ons van de bereiding der purperkleur een tamelijk volledig bericht. Volgens hem werd de genoemde zak, die het deels purperrood, deels nog

bleekgeel of bruinachtig vocht inhoudt, dat echter in de open lucht rood wordt, uit het dier gesneden, met zout bestrooid en zoo eenige dagen aan zich zelf overgelaten. Daarna werd het in een kleinen ketel met zorg gekookt, waarop men het liet klaren. Wanneer men nu eene stof in het vocht doopte en deze aan de zonnestralen blootstelde, werd zij beurtelings geel, groen en blauw en eindelijk donker purperrood. Daar het vocht van de kinkhoornslek alleen geene duurzame kleur gaf, gebruikte men dit, gemengd met dat der purperslek.

'In mijne jeugd,' verhaalt Cornelius Nepos, 'was het violet-purper in zwang, vervolgens hield men weêr meer van het roode Tarentijnsche en later van het dubbel gekleurde Tyrische.'

Het Tyrische purper werd voor het schoonste gehouden; indien het goed was moest het gelijken op geronnen bloed met zwarten grond. Dit purper was dan ook zeer duur; ten tijde van Augustus betaalde men een pond Tyrische purperen wol met duizend dinaren, of ruim acht honderd franken. Deze prijs is niet te hoog, als men weet, dat om een pond wol te kleuren vier pond purpersap van de kinkhoorn- en iets meer dan de helft van de purperslek noodig had.

'De peerlen,' klaagt Plinius, 'zijn minstens een duurzaam versiersel, dat van den een op den anderen overgaat, maar slekken en purper, welke in prijs met de peerlen gelijkstaan, hebben slechts eene vergankelijke waarde.'

Ofschoon de boven meêgedeelde sage de uitvinding van het purper laat voorvallen in het grieksche heldentijdperk, zoo dateert zij in werkelijkheid eerst van de vijfde eeuw vóór Kristus. Het is een feit, dat de Pheniciërs het purper het eerst in den handel brachten, en Tyrus en later Tarente hebben zich een grooten naam gemaakt om hunne purperfabrieken.

In het begin kende iedereen te Rome het purper, doch ten tijde der republiek durfde men met zulk eene pracht niet voor den dag komen. Toen Publius Lentulus voor het eerst Tyrisch purper droog, keurde men het openlijk af, doch veertig jaren later bezat bijna iedereen purperen vischtuig.

De verkwistingen, welke het gevolg waren van het dure purper, gaven aanleiding tot verbodsbepalingen, waarbij slechts enkelen het mochten dragen. De senatoren droegen een breeden purperen zoom aan hun kleed; de ridders een smalleren en ten laatste mocht alleen de keizerlijke familie purper dragen.

Ten gevolge dezer wetten nam het verbruik van purper spoedig af, en ten tijde van keizer Theodosius I († 395) waren er in het geheele rijk nog slechts twee purperververijen, de een te Tyrus, de andere te Konstantinopel. De eerste werd door de Saraceenen, de tweede bij de verovering van Konstantinopel door de Turken verwoest, en met hen ging ook de kunst van het purperverven verloren, tot William Eole haar in 1683 opnieuw ontdekte.

Eole hoorde namelijk, dat in een iersche havenstad eene vrouw woonde, die veel geld verdiende met het purperkleuren van stoffen. Eole bezocht deze vrouw, doch kon niets van haar te weten komen, daar zij natuurlijkerwijze het geheim, waarvan zij leefde, niet gaarne kennen deed. De berichten van Plinius en Aristoteles over het purperkleuren waren echter eene goede handleiding voor Eole, en daar hij zag, dat de iersche vrouw aan de kust woonde, kwam hij op het denkbeeld, dat de vrouw hare kleurstof bij een schelpdier vond.

Op grond van dit vermoeden deed hij onderzoekingen en ontdekte eindelijk de kleurstof in de kinkhoornslek. In 1736 ontdekte de Franschman Duhamel de purperslek.

Daarmeê was het verloren geheim der purperververij van de ouden weêrgevonden, zonder dat echter onze moderne nijverheid er voordeel van trok. Amerika had ons reeds in het cochenille eene gemakkelijk te verkrijgen kleurstof gegeven, welke de purperslek overbodig maakte en thans heeft de scheikunde in het uit steenkolen gewonnen aniline, in Murexid, dat men uit guano maakt, nog een ander verfmiddel geschonken, voor welks glans en kleurenpracht het zoozeer geroemde purper der oudheid moet onderdoen.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)

De ontsnapping.

Verlaten wij het zoo vreeselijk geteisterde slot bij Oosterhout om te zien wat er geworden is van Herman van Strijen en den trouwen Koen, wier verschijning zoovele weken te vergeefs met zoo vurig verlangen en immer stijgende onrust was te gemoet gezien.

Toen de brave dienstknecht Van Duivenvoorde's

slot door Halvenaars krijgsbende zag ingesloten, had hij lang geaarzeld of hij zich met de zijnen door den vijand zoude heenslaan, om binnen de bedreigde veste de zoo noodige versterking te brengen, dan wel of hij de terugkomst zijns meesters wilde afwachten en onderwijl het huis Ten Horst bezet houden. Zoodra hij echter de zekerheid had dat Willem van Duivenvoorde van medeplichtigheid aan den moord van jonkvrouw Aleid van Poelgeest beschuldigd was en Florus Halvenaar met medeweten en op bevel des graven handelde, begreep hij dat zijne hulp geene afdoende zou kunnen zijn en besloot hij zijn meester af te wachten.

Dagen en dagen verliepen echter zonder dat Herman van Strijen terug kwam; toen greep een doodelijke angst den trouwen dienaar aan en werd het hem te eng in 's ridders slot. Hij vatte thans het besluit op zich in persoon naar de hofstad te begeven en eene poging te wagen om te weten te komen, wat er van zijn meester geworden was. Na de zaken van het slot zoo goed mogelijk geregeld en een beproefd persoon met deszelfs verdediging belast te hebben, reisde hij in stilte af en was weldra in 's Gravenhage aangekomen. Luttel vernam hij daar echter, wat hem licht kon geven in deze duistere zaak. Alle herbergen ging hij af, waar ridders konden gehuisvest geweest zijn; maar op den dag van het tornooi hadden zich zoovele edelen binnen de veste der gravenstad bevonden, dat niemand zich Herman van Strijen herinnerde, wiens naam bovendien genoegzaam onbekend was. Dagen lang zwierf de trouwe dienstknecht troosteloos in de hofstad rond, niet meer wetende waarheen zijne schreden te richten, wanhopende nog een spoor van zijn meester te zullen ontdekken. Toch kon hij niet zóó zijne nasporingen opgeven, en hooren wilde hij en onderzoeken, al moest hij aan iederen boom, aan elken steen naar tijdingen van zijn meester vragen.

De brave Koen strekte intusschen zijne onderzoekingen ook buiten der stede muren uit en het toeval bracht hem op zekeren avond in de hut eens buitenmans, die aan den heirweg naar Leijden woonde. Men sprak over het vermaarde tornooi van den 21 september en de glansrijke overwinning door den op het laatste oogenblik verschenen onbekenden ridder behaald; de hutbewoner vertelde met zeker welgevallen het steekspel te hebben bijgewoond en de onvergelijkelijke behendigheid van den overwinnaar bewonderd te hebben.

‘En hebt gij sedert nooit iets meer van den ridder vernomen?’ vroeg Koen.

‘God beware mij, ik een arme dorper, zou ooit iets met zulke beroemde ridders uitstaande gehad hebben! lk heb meer dan genoeg te doen om van mijn kleinen akker op tijd pacht en tiend te betalen,’ antwoordde de dorper, een kruis makende.

‘Gij neemt mijne vraag verkeerd op, lieve vriend,’ hernam Koen ernstig, ‘ik heb groot belang bij de zaak en wilde slechts weten, of gij den ridder sedert het tornooi nog ergens gezien hebt?’

‘Gezien, laat kijken; o ja, tegen den avond van den dag, dat ik van het tornooi teruggekeerd was, zag ik den ridder in gezelschap van een zestal andere ruiters den heirweg oprijden die naar Leijden voert,’ hervatte de buitenman op onverschilligen toon.

‘Zijt gij daar zeker van?’ vroeg Koen, wiens belangstelling plotseling was gaande gemaakt.

‘Gansch zeker, man,’ antwoordde de dorper; ‘op het tornooi heb ik de wapenrusting van den kloeken ridder te goed gezien, om mij daarin te vergissen; ik stond in mijne deur, toen de ruiters in razenden ren voorbij vlogen; bij mij zelven maakte ik toen nog de opmerking, dat ik het zonderling vond, dat de roemruchte overwinnaar niet

aan het hoofd, maar in het midden van de troep reed; ook had hij het helmvizier neêrgelaten, terwijl de andere ruiters het gelaat ontbloot hadden. Gij ziet, dat ik een scherp gezicht en een goed geheugen heb, vriend.'

'Gij weet niet van welk overgroot belang uwe mededeeling voor mij is,' hervatte Koen met vuur; 'verhaal mij daarom nauwkeurig alle bijzonderheden, die gij u omtrent deze ontmoeting herinnert; ik zal u voor uwe moeite ruim beloonen.'

'Dat is kloek gesproken, man, ofschoon men niet gewoon is mij voor mijne woorden te betalen; ik kan echter niets meer zeggen dan ik weet, en wat ik weet, heb ik u reeds meêgedeeld.'

'Wie waren de ruiters, die den ridder vergezelden?'

'lk zeide u reeds, dat ik mij nimmer met ridders heb afgegeven; geen hunner heb ik ooit gezien.'

'En scheen het u toe, dat de ridder dien wij op het oog hebben, door de anderen bewaakt werd?'

'Nu gij het vraagt, ja. Twee hunner gingen hem zeer dicht op zijde en als ik goed gezien heb hielden zij den toom van's ridders ros vast.'

'Is dat alles wat gij van de zaak weet?'

'Alles.'

Koen begrijpende, dat het niet mogelijk zou zijn iets meer uit den braven buitenman te krijgen, nam dus afscheid van hem en stopte hem twee blanke schellingen in de hand; doch in de plaats van naar 's Gravenhage terug te keeren, zette hij den weg in tegenovergestelde richting voort. De mededeeling van den dorper mocht tamelijk duister en onvolledig zijn, het deed toch eenig licht opgaan in de ziel van den schranderen Koen. Hij twijfelde er niet aan, of zijn meester was door geheime vijanden ontvoerd; door wie en waar bleef hem echter een raadsel. Het vermoeden, dat Florus Halvenaar de aanlegger van de daad was, wierp hij van zich af, daar Herman van Strijen in noordelijke richting was heengeleid. Dit was echter het eenige besluit, waartoe hij met eenige zekerheid geraken kon; maar hij had thans een spoor, en door voorzichtigheid en volharding hoopte hij genoegzame aanwijzingen te vinden, om het verblijf zijns meesters uit te vorschen, ten minste - en met eene rilling bedacht de brave dienstknecht, dat het tegenovergestelde even goed het geval kon zijn - wanneer hij nog onder de levenden behoorde.

Koens verdere nasporingen leverden, helaas, weinig belangrijks op dan alleen de bevestiging van zijn vermoeden, dat zijn meester het slachtoffer geweest was eener gewelddadige ontvoering. In eene herberg, op een paar uren afstands van de hofstad gelegen, had de ruiterbende in den avond van den 21 september een half uur lang halt gehouden; vier der ruiters waren daar binnengetreden om zich te verkwikken aan een pint bier en een snede ossenvleesch; de twee overigen waren echter pal bij den middelsten ridder gebleven; later werd het tweetal afgelost en door twee anderen vervangen, doch de ruiter met het neêrgeslagen helmvizier was noch binnengetreden, noch had men hem eenige ververschingen aangeboden. Deze bijzonderheid was alles wat de zoekende kon te weten komen, en spoedig had hij zelfs het spoor der ruiters geheel verloren, 't zij men zich dit niet meer herinnerde, 't zij men een andere richting dan den breeden heirweg had ingeslagen. Zoo stond dan de brave dienstknecht in de verre, vreemde landstreek alleen, vermoedende dat zijn geliefde meester in het een of andere ridderslot gekerkerd was, maar zonder aanwijzing en niet wetende, waarheen zijne schreden te richten. Een zoodanige toestand zou ieder ander moedeloos en wanhopend gemaakt hebben, maar de offervaardige Koen begreep, dat het 't leven zijns beminden meesters gold en evenzeer de vrijheid en het geluk dergenen, die hij

in zoo benarde omstandigheden had achtergelaten: heer Willem van Duivenvoorde en diens dochter Aleide.

Als een landbouwer vermomd dwaalde de brave dienstknecht van slot tot slot, overal de lieden met de noodige voorzichtigheid ondervragende en, zoo er kans toe bestond, onder allerlei voorwendsel tot binnen den burcht doordringende, ten einde daar van portier of jager langs zijwegen te vernemen, of zich geen vreemde gevangene binnen de muren bevond. Als het tijdstip daartoe gunstig was, sloop hij met bespiedenden blik rond de slotgrachten, nu en dan een lied neuriënde, dat de lieden op het huis Ten Horst veeltijds zongen, en ook Herman van Strijen gewis niet onbekend kon zijn - maar helaas, niemand wist op zijne vragen eenig antwoord te geven en de getraliede kerkervensters der slotmuren bleven stom op zijn droefgeestig gezang. Meermalen vermoedde men in hem den spion of verrader en alleen zijn koelbloedigheid en gevatheid behoedden hem er voor in den kerker geworpen te worden, waaruit hij zijn meester had hopen te bevrijden.

Dagen en weken waren verloopen sedert Koen het slot Ten Horst verlaten en den langen zwerftocht naar het hart van Holland aanvaard had; met iederen dag die voorbij snelde, met elk slot dat hij vruchteloos bezocht, verflauwde de hoop nog iets van den ridder te zullen vernemen. Wie weet of deze niet reeds gevallen was onder den dolk eens sluipmoordenaars, of versmacht in een vunzig kerkerhol! En de achtergeblevenen in het Overmaasche, - zouden ze zoo lang weerstand hebben kunnen bieden aan den overmachtigen Halvenaar; zouden ook zij niet reeds wegkwijnen in harde gevangenschap of begraven zijn onder de puinhoopen van den burcht van Strijen? Waarheen hij staarde, overal was de hemel donker; geen enkele lichtstraal daalde in zijne vermoeide en gepijnigde ziel.

De gevreesde wintermaand was aaugebroken en met buitengewone gestrengheid stelde zij zich in. Velden en dreven waren bedekt met sneeuw en de wateren met een ijskorst overwelfd. Nog altijd zette Koen den schier wanhopigen ontdekkingstocht voort. Doodelijk vermoeid sleepte hij zich op zekeren achtermiddag langs een ongebaanden weg, omzoomd door hooge popel boomen; waar hij den blik wendde overal staarde hij op het eentoonige sneeuwkleed; zelfs de enkele hutten, in de velden verspreid, hadden de kleur van den grond aangenomen. Daar verrijst bij een omzwaai van den weg een statige burcht, zijne hooge torens en besneeuwde transen in de grauwe lucht verheffend. Een straal van hoop glansde in het oog van den eenzamen zwerver, want hoe menigmaal ook teleurgesteld, de trouwe dienstknecht voelde zijn hart telkens sneller kloppen, zoo hij een ridderslot voor zijn blik zag opdoemen. De hoop hergaf zijne vermoeide leden de kracht en vlugger waadde zijn voet door de hooge sneeuw van den landweg.

De avondschemering was gevallen, toen de zwerver den burcht genaderd was; de valbrug was opgehaald en geen wachter op den trans zichtbaar. Hij sloop rond langs de breede slotgracht, door de halve duisternis heen ieder venster bespiedende, lettende op elke opening in de zwarte muren. Hij wilde zijn oud lied aanheffen, maar bedacht, dat wegens de breedte der grachten zijne stem niet zou kunnen doordringen tot de getraliede openingen even boven den waterspiegel, die zijn starend oog ontwaarde. Bespiedend om zich heen ziende, waagde hij zich op het ijs der gracht, en sluipend langs de loodrecht oprijzende wallen, hield hij stil bij ieder venster en zong op droefgeestigen toon een couplet van het welbekende lied. Hij wist, dat hij zijn leven op het spel zette, maar de trouwe dienstknecht zou honderd levens voor zijn heer opgeofferd hebben, zoo hij er over had kunnen beschikken.

Dan zie, plotseling klemt de bespieder zich aan de traliën van een der vensters vast en luistert; het is alsof de echo van den kerker hem woord voor woord de strophe van het lied terugkaatst, hoewel verward, als kwam het geluid uit een diepen kerker of bergspelonk. En ‘Ridder Van Strijen!’ jubelt de brave dienstknecht in vervoering, het aangezicht tegen de traliën gedrukt. Ditmaal geeft de echo niet zijne eigene woorden weêr, maar als een stemme des hemels klinkt het in zijne ooren: ‘Mijn brave Koen!’ Voor ieder ander zou die uitroep onverstaanbaar geweest zijn, zoo dof stegen die klanken uit de diepte op, maar zijn hart vernam den uitroep veeleer dan zijne ooren ze hoorden.

‘Zijt gij het, waarde meester?’ riep thans de dienstknecht, doch het antwoord klonk als een

verward gemompel, en hij moest het opgeven iets meer te vernemen omtrent den toestand van den gevangene. Koen liet thans een geknoopt touw neêr door de traliën van de kerkeropening, het uiteinde daarvan stevig bevestigend aan de zware ijzers. Hij voelde het touw slingeren, maar ofschoon hij een half uur wachtte, verscheen de ridder niet aan de opening, zoo als hij gehoopt had. Toen begreep hij, dat zijn meester in banden moest zijn, misschien wel geketend aan de wanden zijner gevangenis. Het touw weder optrekkende, bevestigde hij er een scherpe vijl aan, waarna hij de koord opnieuw neêrliet en ophaalde: de vijl was verdwenen, het geschenk dus aanvaard.

Wat nu te doen? Eene poging te wagen de dikke ijzeren traliën met geweld te verbreken, was eene onzinnige onderneming; behalve toch de onmogelijkheid om die ontzaglijke bouten te verwrikken of uit den zwaren muur te rukken, zou eene poging daartoe onfeilbaar de aandacht der slotbewoners getrokken hebben, en dan ware zoowel zijn meester als hij zelf reddeloos verloren. Te wachten tot de ridder verschijnen zou voor de kerkeropening, ware even zeer gevaarlijk, daar zijne aanwezigheid lichtelijk kon opgemerkt worden door de lieden van het slot, die ongetwijfeld op vastgestelde uren de ronde zouden doen. Den gevangene dus een hoopvol 'tot morgen' toeroepende, verwijderde hij zich haastig, zoo ver mogelijk van den burcht zijn verblijf kiezende, om geen argwaan te verwekken.

Den volgenden dag bemerkte Koen met vreugde, dat het dien nacht sterk gesneeuwd had, zoodat zijne voetstappen op het besneeuwde ijs der gracht ongetwijfeld zouden uitgewischt zijn. Dien dag hield hij zich schuil en eerst toen de avond gedaald was, begaf hij zich met kloppend hart op nieuw naar den burcht en op het ijs; geen minuut nadat hij weder het touw in den kerker had neêrgelaten, zag hij tot zijne onuitsprekelijke blijdschap het gelaat van den dierbaren gevangene voor de kerkeropening verschijnen en vernam hij voor het eerst, na maanden van vreeselijk lijden, duidelijk den klank zijner stem.

'Mijn edele meester,' snikte Koen diep bewogen, 'welk geluk u eindelijk gevonden te hebben; moge ik er thans in slagen u spoedig te konnen bevrijden. Ik vreesde reeds....'

'Omdat gij mij gisteravond niet zaagt verschijnen, trouwe Koen, ik begrijp u,' viel de gevangene in; 'ik had er echter eene afdoende reden voor; met een ijzeren ring om het midden, aan den muur mijner gevangenis vastgesmeed, heeft het mij den ganschen nacht en een gedeelte van den dag gekost, alvorens ik hem doorgevijld had. Maar gij hebt mij nog niet gezegd, hoe gij mijn onderaardsche verblijfplaats wist te ontdekken?'

'Daarover later, heer ridder, wanneer wij in het vrije veld zullen gekomen zijn: thans hebben wij aan noodzakelijker zaken te denken.'

'En de ridder Van Duivenvoorde en jonkvrouw Aleide?'

'Daarheen zullen wij trekken, waarde meester, doch de eerste vraag moet thans zijn: hoe komt gij uit uwe gevangenis?'

'Geef zelf een raad, brave Koen; de zaak is u volkomen toevertrouwd.'

'lk bereken dat het minstens vier nachten arbeidens zal kosten eer een tweetal dezer dikke spijlen doorgevijld zijn en een menschelijk lichaam er zich doorheen kan wringen. Zoo *ik* het werk op mij neem vrees ik zeer voor ontdekking.'

'Gij wilt dus zeggen, dat gij mij den arbeid wenscht over te dragen?'

Koen knikte toestemmend.

‘Nu, de zaak is mij toevertrouwd,’ hervatte de gevangene glimlachend, ‘het doorvijlen van mijn keten is eene goede oefening voor mij geweest; overigens is uw werktuig uitmuntend, en zonder groote tegenspoeden hoop ik in drie dagen of liever in drie nachten gereed te zijn.’

‘Hebt gij nog mijne hulp noodig, geliefde meester?’

‘Vooreerst niet, Koen; wij mogen ons niet verraden: ik veroorloof u elken avond hoogstens eenmaal naar den voortgang van het werk te komen zien. Om te beginnen, verwijder u spoedig: gij zoudt van den rand der gracht opgemerkt worden.’

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Plotseling klemt de bespieder zich aan de traliën van een der vensters vast en luistert.

‘Vaarwel dan, heer ridder, tot morgen avond.’

‘Vaarwel, trouwe Koen, tot wederziens.’

Dien nacht sliep de laatste gerust: hij had zijn meester terug gezien en mocht met grond op eene spoedige verlossing hopen.

Het scheen echter of de Hemel tegen zijne zelfopofferende pogingen gekant was: den volgenden morgen toch was eene plotselinge dooi ingevallen, waardoor de vrees gewettigd werd, dat de ijsbrug over de gracht spoedig zou verbroken worden. En dan? Hij durfde er niet aan denken en hoopte, dat de dooi niet van duur zou zijn.

Die hoop werd niet vervuld: toen hij dien avond het ijs der gracht betrad, zonk zijn voet weg in de gesmolten sneeuw en het opgeloste ijs, en den volgenden avond vertoonden zich reeds bedenkelijke scheuren in den onvasten vloer. Koen deelde zijn meester zijne vrees mede: zoo morgen avond de arbeid niet volbracht was, zou het ongetwijfeld onmogelijk zijn, dat nog een mensch het gracht-ijs betrad; hij zou dus een breekijzer medebrengen voor het geval, dat de spijlen niet genoegzaam waren doorgevijld en verder alles voor de vlucht gereed maken. Herman van Strijen beloofde het werk met den meesten spoed te zullen voortzetten.

De derde avond brak aan; den ganschen dag had het sterk geregend; toen Koen aan den rand der gracht genaderd was, zag hij met ontzetting, dat het ijs overal had losgelaten en de schotsen vrij over het water dreven. Het was echter het oogenblik niet om te aarzelen; moedig waagde hij den voet op de kenterende schotsen en van

de een op de andere voortspringende, bereikte hij gelukkig den voet van den burchtwal. Hij vond den ridder nog aan den arbeid en bij een eerste proef bleek het dat de ijzeren staven zich niet lieten verwringen. Koen was later gekomen dan de vorige avonden, opdat het werk te verder zou gevorderd zijn en binnen een uur zou de slotwacht als naar gewoonte de ronde doen. Er was dus geen oogenblik tijds te verliezen, en alles op het spel zettende om alles te winnen, begon Koen met geweld de traliën te verwringen. Dof galmden de slagen langs de gracht en de brave werkman sidderde voor ontdekking, maar er bleef geen andere keus. Daar kraakt het, als stortte een boom des wouds neder, door de bijl van den houthakker geveld: de reeds sterk aangetaste spijlen waren onder de geweldige drukking bezweken, zoodat de kerker eindelijk voor den gevangen ridder geopend was.

Op hetzelfde oogenblik echter klonken stemmen op den trans, en opziende ontwaarde Koen licht boven den steilen muur.

'Spoed u, wij zijn ontdekt,' fluistert de dienstknecht en hij trekt den ridder door de gemaakte opening. Donker was de avond en de beide vluchtelingen konden nauwelijks het drijvende ijs van het schuimende water onderscheiden. 'Vooruit, meester! vooruit!' riep Koen en hij sprong op de schotsen, zoodat deze schudden en kraakten. Op de gaanderijen der wallen was het rumoer vermeerderd; weldra snorden pijlen, met krachtige hand afgeschoten, langs de ooren der beide mannen, wien van boven en beneden gelijkelijk de dood dreigde. Nog een koenen sprong echter en de vluchtelingen bevinden zich op den oever.

'Gered!' jubelde Herman van Strijen, toen hij vasten grond onder den voet voelde. Op hetzelfde oogenblik deed zijn gezel een lichten kreet hooren.

'Wat deert u, Koen?' vroeg de ridder vol bezorgdheid.

'Vooruit, meester! vooruit!' herhaalde Koen, zijn meester medeslepende.

Nauwelijks had hij deze woorden gesproken, of de zware slotpoort werd geopend en de valbrug neêrgelaten; weldra verneemt men het hoefgetrappel op de houten brug.

'Wij worden achtervolgd! Wij zijn verloren!' zuchtte de ridder.

'Nog niet, meester, vooruit! vooruit!'

Maar met iederen polsslag naderen de vervolgers de arme vluchtelingen meer en meer; zij zijn hen reeds dicht op de hielen: maar 'Wij zijn gered!' juicht Koen, toen hij aan den zoom van het bosch de twee paarden ontdekte, door hem een uur geleden daar vastgebonden.

'Te paard, ridder! te paard!' roept hij en eenige oogenblikken later ijlen de beide vluchtelingen in vliegenden ren den weg op, die naar een veiliger wijkplaats geleidt.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 38]

De gang naar het stadhuis.

De gravure op onze eerste pagina is geheel uit. het leven gegrepen, al is ze genomen naar het doek van een duitschen schilder en geeft ze duitsche costumes te zien. Overigens, dergelijke tooneeltjes zijn overal dezelfde, - op de kleederdrachten en de lange pijp na. Een jeugdig paar stapt naar het stadhuis, om zich te onderwerpen aan de formaliteiten van het zoogenaamd burgerlijk huwelijk, door de wet voorgeschreven; de ouders van het paar volgen, voor zoover ze nog in leven zijn. Het paartje ziet er tegen op in de groote stadhuiszaal voor de deftige vreemde heeren te verschijnen; bruidegom en bruid zijn in verwarring, en hun hart klopt sneller nu ze op het punt zijn den ambtenaar van den burgerlijken stand met zijn staf, in de oogen te moeten zien. De verlegenheid van den eerste uit zich door een overdreven beleefdheid, zelfs tegen den zuurzienden bediende met zijne lange pijp, die, van zijne waardigheid overtuigd en op hoop van een goed drinkgeld, de deurder zaal opent. De bruid houdt bedremmeld den vinger aan den mond en aarzelt voort te treden: het bruidsmeisje moet haar moed inspreken. Ook de toeschouwers heeft de schilder niet vergeten: het is het drietal op de bank, dat den stoet met nieuwsgierig oog bekijkt en opneemt, 't geen de verwarring der bruid natuurlijk nog vermeerdert.

DE GANG NAAR HET STADHUIS, NAAR BENJAMIN VAUTIER.

Als het paartje straks weêr uit de zaal komt, is het van eene groote zorg ontslagen.

Curiositeiten.

Rijke lieden, en die als zoodanig willen doorgaan, vullen tegenwoordig hunne salons op met

allerlei snuisterijen uit de oude en de nieuwe doos, uit alle werelddeelen bijeengebracht, welker gebruik onmogelijk te vermoeden of te raden is, en waarvan men alleen weet, dat ze machtig veel geld gekost hebben. Met den besten wil van de wereld is het ondoenlijk een catalogus te maken van al de wonderlijke voorwerpen door dergelijke verzamelaars bijeen gebracht: in de eerste plaats loopt hun aantal dikwijls tot het onnoemelijke en dan komt men bij het beschouwen van menig voorwerp dikwijls in de verzoeking in wanhoop uit te roepen ‘Een koninkrijk voor een naam!’

Overigens staan al die ongelijksoortige snuisterijen in de salons in Volkomen eendracht naast elkander: schilderijen en prentwerken, munten en medailles, antieke bronswerken en grieksche vazen, tabaksdoozen en turksche pijpen, Chineesche waaiers en indische afgoden, porceleinen schalen en Chineesche presenteerdoosjes, mandarijnen en draken, kapsels en hindoe's. Men vreest een voet te zetten in die opgekropte salons, waarin overal u die blinkende snuisterijen aanstaren; men verwacht dat iedere voetstap een afgod of hindoe van zijn voetstuk zal doen vallen, dat de slip van uw jas een vaas of antiek voorwerp zal meeslepen, dat eene buiging u met een der draken of beeldjes in aanraking zal brengen.

Een en ander zou te grooter ramp zijn, daar de gelukkige bezitter aan al die kostbare kleinigheden gehecht is als een zevenjarig meisje aan hare pop. Die gehechtheid plant zich zelfs van vader op dochter over, en daarom is het niet te verwonderen dat het jonge meisje op onze gravure de vriendin, die haar een bezoek komt brengen, het allereerst naar papa's museum heenleidt, om haar de draken en waaiers en afgoden en mandarijnen te doen bewonderen. Expressie en omgeving zijn door den schilder op uitstekende wijze weêrgegeven.

Van de mijn naar den molen.

Het vervoer van erts van de mijn naar den molen is een gewichtige stap in den overgang van het metaal van zijne onbruikbaarheid tot zijne bruikbaarheid. Het goud en zilver van de Westersche Staten van Noord-Amerika wordt gevonden in kwartsrotsen, dikwijls in zulke fijne deeltjes, dat het oog ze niet ontdekken kan. Deze rotsen zijn wel eens ontleed, hetzij langs scheikundigen weg of door het bespoelen met water, als wanneer het edel metaal slechts naar de wasscherijen in de dalen hoefde gebracht te worden, wat de gemakkelijkste en minst kostbare manier is om het te winnen.

De eerste goudontdekkingen in de Westelijke Staten werden allen op deze manier behandeld, en indien men slechts rijk genoeg was om een houweel en schop te koopen, alsmede eene pan om te wasschen, kon men het goudzoeken met vrucht uitoefenen; en toch, slechts weinigen hebben daarmeê fortuin gemaakt.

Spoedig toch moest men met wasschen ophouden en beginnen met de kwartsrotsen te verbrijzelen. De stukken worden van de mijn naar den molen gebracht en daar tot gruis gemalen, om door middel van kwikzilver het goudstof van het steengruis te scheiden. Deze molens zijn meestal ondernemingen van kapitalisten, die ze in het middelpunt van een mijndistrict opbouwen en van waar naar alle zijden wegen uitloopen naar de verschillende mijnen in den omtrek.

Waar het noodige water te verkrijgen is, liggen de mijn en de molen dichter bij elkander en zijn door tramways met elkaar verbonden, doch dit komt slechts zelden

voor en zij liggen meestal uren van elkaar verwijderd. Het vervoer geschiedt dan ook per kar. In de meeste bergstreken zijn de wegen steil en smal, daar zij in de rotsen zijn uitgehouwen. Het omhoog klauteren is geen moeielijk werk, doch het dalen zooveel te gevaarlijker, en er gaat geen jaar voorbij dat men niet van ongelukken hoort, daarbij voorgevallen. Dat deze wagens zijn ingericht om een schok of stoot te kunnen verdragen is natuurlijk en men heeft ook de paarden van bellen voorzien om de reizigers, die op den weg zijn, gelegenheid te geven bijtijds ter zij te gaan.

Onze gravure stelt een dezer wagens voor, welke in oogenschouw wordt genomen door een reiziger die eene schuilplaats gezocht heeft achter een vooruitstekend rotspunt. Dikwijls volgen vele zulke wagens achter elkander. Hij, die nooit in zulk eene streek gereisd heeft, kan soms uren lang in dergelijke schuilplaats vertoeven, daar hij, onbekend niet de plaatselijke gesteldheid, met weet, waar eene nieuwe schuilplaats te vinden. Eerst wanneer hij de laatste bel niet meer hoort klingelen, kan hij zich weêr gerust op weg begeven.

Het geroofde zilverwerk.
Uit den sansculotten-tijd.
(Vervolg en slot.)

Eene tweede proclamatie, door denzelfden generaal uitgevaardigd, meldde dat alle besturen werden uitgenoodigd klachten in te dienen, door proces-verbalen gestaafd, tegen de agenten, gekend als *Commissaires du Pouvoir exécutif*, welke hunnen plicht zouden te buiten gaan en vooral zich aan heiligschennis plichtig maken; die klachten, zegt de generaal, zullen aangehoord en de ontrouwe beambten door de Nationale Conventie aan de strengheid der wetten overgeleverd worden!

Al wie echter zich-zelf wil recht doen, zal op zijne beurt gestraft worden, en wel met den dood, en de dorpen of steden die zich samenscholingen of opruiingen zouden veroorloven, plat geschoten of afgebrand worden. Ten slotte hoopt Dumouriez dat de Belgen de vriendschappelijke gevoelens zullen hernemen (?) die aan vrije volkeren past - een bewijs, dat het rooven en schenden onzer kerken de Belgen diep in het gemoed had gegrepen en zij, om die reden vooral, eene dreigende houding aannamen.

Het is opmerkelijk dat in het midden van al dien franschen dwang, de ‘provisoire representanten’ en het magistraat voortdurend de vlaamsche taal bezigden, voor zooveel zij niet met de hoogere republiekeinsche overheden in betrekking kwamen.

De publiekatie der proclamatie van generaal Dumouriez werd behoorlijk gedaan, en den 13 maart gaf de tijdelijke kommandant, kolonel van het 2^{e} regement kavalerie Le Comte, bevel aan den kommandant Le Roy, de sleutels van de kamer der kerkmeesters terug te geven en den inventaris te maken van het zich daar bevindende zilverwerk, en tevens van dat hetwelk naar Brussel werd overgebracht.

Toen de inventaris te Mechelen gemaakt was, in tegenwoordigheid van de kommissarissen Fleury en Le Roy, werden de kanunniken du Trieu en Smets, alsmede de grafmaker Goris, met de noodige volmacht naar Brussel gezonden, om dat gedeelte van het zilverwerk op te eischen, dat naar deze stad gezonden werd. De afgevaardigden betrouwden echter al te zeer op het woord der proclamatie. Toen de gemelde personen zich in het hotel van generaal Duval aanboden, gaf dezes secretaris hun ten antwoord, dat wel is waar de generaal in last had de bevelen van den opperbevelhebber Dumouriez uit te voeren, doch dat, om de aangenomen wijze van wets-uitvoering te volgen, men zich tot de kommissarissen der Nationale Conventie wenden moest.

De kanunniken gingen op zoek naar het verblijf van gemelde kommissarissen en stonden weldra voor den beruchten kommissaris Camus. Deze antwoordde brutaal: ‘Wij kennen geen bevelen van generaal Dumouriez. Dumouriez heeft ons geen bevelen te geven; wij staan boven hem, wij, de kommissarissen der Nationale Conventie. Men zal u overigens teruggeven wat noodig is tot de eeredienst; doch dit gebeurt niet op het bevel van Dumouriez, die ons geen bevelen te geven heeft. Er moet geen pracht zijn in de kerken: *il ne faut point de luxe dans les églises.’*

Men ziet, wat eens in de roofzuchtige republiekeinsche handen zat, was er moeielijk uit te halen. Er bestond geen orde in de republiek: ieder ruiter, zooals het spreekwoord zegt, was er kapitein. Onze goede kanunniken gaven zich de moeite met *citoyen* Camus in redetwist te treden; doch men bespeurde weldra dat die moderne philosooph eenige machtspreuken wist uit te kramen over de primitieve nederigheid der Kerk en der bisschoppen - machtspreuken, die in onzen tijd nog zoo dikwijls voor treffende argumenten moeten gelden. Weldra bekende hij dat de republiek in het verschrikkelijkste geldgebrek verkeerde, zoo dat men zich daardoor gerechtigd waande het geld te nemen waar het te vinden was; doch, voegde hij er bij, alle heiligschenders zal de fransche republiek weten te straffen.

De spotternij zou bitter mogen genoemd worden!

Wij denken dat de kanunniken zich zoo min door die huicheltaal hebben laten bedriegen als wij in onze dagen door die naneven der sansculotten van 1793! In alle geval de afgevaardigden richtten zich tot de rechtbanken en gaven de zaak in handen van desn prokureur Mintens, nabij de St. Tergoelen-kerk wonende, en die ook dezelfde reclame voor het bestuur van gemelde kerk gelden deed.

Het magistraat van Mechelen wendde zich tevens, in dato 17 maart 1793, tot generaal Dumouriez, hem vertoogende dat de kommissanis Camus weigerde gehoor te geven aan de wet en het recht, om de naar Brussel overgebrachte voorwerpen uit te leveren; het voegde er bij dat het kapittel der kerk zich tot de muncipaliteit der stad had gericht, gelast met de uitvoering der wetten, ten einde alzoo de bescherming tegen die schending van eigendom te bekomen.

Het magistraat ‘der vrije stad Mechelen,’ zegt het vertoog aan den generaal, ‘een zoo billijken eisch aanvaardende, verzoekt den *citoïen* opper-generaal Dumouriez in aanmerking te nemen, dat het wegvoeren van gezegde voorwerpen, niet door de wet of den rechter gemachtigd zijnde, alleen als eene geweld kan worden beschouwd.’ Met fierheid gaat het magistraat voort: dat de inwoners van Mechelen vrij en onafhankelijk (?) zijn; dat zij aan geen vreemden wil kunnen worden onderworpen (?) zonder dat men in hen de eerste grondbeginselen der vrijheid kwetse.

Krachtens de proklamatie van den generaal moesten dus de zilveren voorwerpen en andere kostbaarheden aan de kerk van Mechelen worden terug gegeven, en die teruggave durfde het magistraat van den opperbevelhebber, zoo doordrongen van gevoelens van recht en billijkheid, verwachten.

Den volgenden dag, dus den 18 maart - men ziet, de afgevaardigden gunden zich geen rust - ten 5 ure des namiddags verschenen zij voor generaal Duval, hij, die gelast was de bevelen van generaal Dumouriez ten uitvoer te brengen. Deze, namelijk de eerste, had een oogenblik gedacht de vraag te kunnen inwilligen, aangezien Mechelen niet met Frankrijk vereenigd was, doch de kommissarissen der Conventie, met welke hij over het punt had gesproken, waren van meening, dat men slechts datgene lossen zou wat hoogst noodig was voor de uitoefening van de eeredienst; dat het overige, *effêts superflus*, waarvan reeds *een gedeelte gebroken was*, onder de handen der republiek bleef tot dat er nader over beschikt was.

De afgevaardigden merkten andermaal op, dat Mechelen nog een vrij en onafhankelijk gebied was, en de wetten der fransche republiek daar niet van kracht konden zijn. Machtelooze protestatie! De meerderheid der Belgen, zoo beweerde de generaal, *avait émis son voeu pour la réunion à la, France (!)* en het zou moeielijk zijn, dat een hoekske grond van België van het overige des lands afgescheiden blijven zou. Trouwens binnen kort zouden de kommissarissen der republiek zich naar Mechelen en Antwerpen begeven, om

daar het volk over den vorm van gouvernement, dien het wilde aannemen, te raadplegen.

Wij kennen die keuze; men weet hoedanig die uitdrukking van den volkswil in onze gewesten bekomen werd! De generaal zegde het overigens zeer duidelijk, dat het volk van Mechelen, *s'il ne vouloit pas se conformer aux intentions de la France, pourroit être traité par conquéte,* dat is met geweld tot de inzichten van Frankrijk zou kunnen worden gebracht.

Nog maakten de afgevaardigden de opmerking, dat de verovering, *conquête*, volgens de door Frankrijk aangenomen grondbeginsels, geen recht hoegenaamd op het volk gaf; doch de generaal stelde de volgende keuze: òf Mechelen zal vrij en van Frankrijk afgezonderd zijn, en in dit geval zal het wel is waar niet aan de wetten onderworpen worden; maar het zal altijd moeten betalen in de overgroote onkosten die Frankrijk zich heeft opgelegd, *om aan België de vrijheid te geven;* òf het zal met Frankrijk veree nigd worden, en in dat geval zal men deze provincie behandelen gelijk de andere gedeelten van Frankrijk, en indien de fransche wet decreteert dat het overtollige, *le superflu*, der kerken aan de hoogst noodwendige zaken moet besteed worden, zal het zich daaraan moeten onderwerpen.

Alzoo, in ieder geval, bestolen!

Na die verklaring werd het schier nutteloos bij den opperbevelhebber verder aan te dringen; men vroeg dan ook slechts zes of zeven voorwerpen terug. Wat de relikwie-kas betreft, deze was, op vertoon der bewijsstukken, ontzegeld, doch de besluiten van het sansculottism waren zoo wispelturig, dat men niet wist in hoe verre die 'volks-eigendom' later zou gespaard worden, wanneer het verblijf der Franschen hier te lande nog zou worden gerekt.

In een dagverhaal van dien tijd wordt gemeld dat de *citoyens* Camus en Gossuin, kommissarissen der Nationale Conventie, den 16 januari 1793 ten half 7 des avonds, te Mechelen aankwamen en afstapten in de herberg *de Kraan*. De verzegeling, waarvan hooger sprake was, had in alle geestelijke gestichten en kerken plaats, doch om in de eerste behoeften te voorzien, lichtte men 100 fransche kronen (600 pond tournois) uit de kas van den ontvanger-generaal de Richterich. Men kon toch niet verzegelen zonder geld, en voorschotten doen, viel niet in den smaak der republickeinen!

Nog andere punten ontleenen wij aan meergemelde kronijk.

Dat er slechts wet en recht bestond in woord en niet in daad, wordt andermaal bewezen door het antwoord van generaal Bergeron, die op een request van wege het magistraat, de onwettigheid der in beslagneming bewijzende, antwoordde *je passerai outre*: ik zal het toch doen.

De aanvoerders der *vrijheid* waren dwingelanden in den hoogsten graad, en om geene nieuwe 'beeldstormerij' te zien aanvangen, moest men de geslachtwapens en blazoenen in de geschilderde kerkvensters, met eene laag verf overstrijken of dezelve wegnemen, omdat 'de fransche natie, in de uytgedroomde egaliteyt, (die) niet en verstont te leyden.' Hetzelfde had plaats in andere kerken, gildekamers, ambachts-kamers, 'uyt vreeze der wanorders van de zoogenaamde sansculotten, die eerstdaags verwacht wierden.'

De voorzorgen, den 29 februari genomen, waren niet nutteloos, want de schrijver van het dagverhaal zegt, onder dagteekening van 2 maart: 'Den 2 Meert 's morgens vroeg wilde de Stad doen weg nemen het Wapen van Keyzer Karel den V., dat, zeer

konstig door twee sittende leeuwen opgehouden, in beeldwerk boven de poorte van 't Paleys van den Grooten Raede in den voor-gevel stond, ende dat door het oproerig volk van 1789 en 1790 al wat geschonden, ten jaere 1791 door de Stad wederom herstelt was, maer de werklieden daer aen bezig zynde, en weg-genomen hebbende de planken, waer mede dat Wapen al lang verborgen en uyt het gezigt gehouden was, zyn sy door de Fransche, die daer recht tegen over in het huys der gewezene Jesuïeten laegen, overrompelt en hebben deze met geweld dat Wapen afgetrokken ende in stukken geslaegen.'

De officieele stukken maken geen melding van de poging tot redding van eenige kostbare voorwerpen, onder ander het relikwie-kaske van den H. Rumoldus; doch het dagverhaal meldt, dat dit voorwerp, waarin de overblijfsels van den vereerden heilige berustten, den 13 februari naar het huis van den kanunnik Smets werd gedragen, doch den 23 maart naar dat van den grafmaker Goris, op den hoek der Begijnenstraat, werd overgebracht.

Ook geeft het dagverhaal, ter aanvulling van de reeds ontleedde officieele stukken, eene beschrijving van de wijze, waarop het zilverwerk, uit de kerken geroofd, naar Brussel werd gevoerd: 'Den 7 van Meert in den avond was gansch het Garnizoen in de wapens op de groote Merkt; men sloot alle toegangen van de groote Kerke af; men bezette de Wolle-Merkt, het kerkhof, de straete onder den Thoren; men dede des nachts zeer sterke patrouillen door gansch de stad, en onder die voorzorgen wierd het Silverwerk van S. Rombauts Kerke naar Brussel vervoert.'

De maatregels waren blijkbaar niet nutteloos: het volk zou wellicht die onmeetlijke dieverij niet straffeloos hebben laten plegen.

Den 24 maart moesten echter de Franschen plotseling opbreken. Het was 11 ure voormiddag. Ten 5 ure des namiddags werd de stad door Oostenrijksche troepen bezet, 'onder het luyden der Klokken, het spelen van den Beyaerd, ende den vreugdegalm der inwoonders... Den 25 is het Silverwerk dat met stukken in de Munte tot Brussel by- een vergadert was, door de voorzegde Gedeputeerden in dry tonnen naar Mechelen in het Seminarie gebragt, alwaer die van de Kerke ider het hunne weder bekomen hebben. Niet is er geheel gebleven dan de kostelijkste Remonstrantie, en veel word'er gemist.' Dat was te begrijpen!

Wat nu het relikwie-kaske van den H. Rumoldus betrof, dit werd den 27 maart uit vrees voor verdere troebelen bij den grafmaker Goris in den grond gegraven, en den 20 april onder getuigen weder opgehaald. Trouwens van elk der reizen die deze kostbaarheid gemaakt had, was behoorlijk procesverbaal opgesteld. 'De completen naar middag geeyndigd zynde, wierd dit reliquie-kasken, geplaetst op eene kleyne berrie bedekt met afhangende rood fluweel in 't goud geboord, door eene plegtige Processie uyt dat huys gehaelt.'

De broederschappen der verschillende kerken vergezelden dien optocht.

Den 22 april 1792 togen de commune-meester Van den Bossche, jonkheer de Burlet en heer J. Willems, schepenen, vergezeld van verschillende, door het magistraat benoemde personen en de leden van het kapittel, naar de groote choor der metropolitanekerk, om aldaar de groote zilveren relikwie-kas te openen en de daarin berustende relikwiën, besloten in eene houten kas, weg te nemen ten einde tot de zuivering der eerstgenoemde over te gaan.

De relikwiën, uit de kas genomen zijnde door kanunnik Hulleu, werden door vier kapellanen en begeleid door brandende flambeeuwen 'in eene bovenplaetse van het Capittel-huys' gebracht en daar op eene tafel geplaatst. Den 6 juli, nadat de zilveren kas door den zilversmid Maes gezuiverd en gerepareerd was, werden de relikwiën

andermaal in genoemde kas gelegd en onder getuigen gesloten. Het houten koffer, waarvan hier sprake is, was met rood fluweel bekleed, omsingeld door drie cachetten met het wapen van Zijne Em. den kardinaal.

Den 15 mei had de groote mis van dankzegging plaats. De klokken luidden, de beiaard speelde, de kerk was in vollen luister, het altaar 'met buyten gewoonelijk vele wassche keerssen verlicht,' en het biddende volk vulde de kerk op om God te danken voor de verlossing van de *vrijheidsvrienden.*

Den 6 juli, met stadskermis, werd de zilveren kas 'in de processie langs de Stad naer ouder gewoonte omgedraegen, het gene een-ider vele voldoeninge by-bragt.' En wat niet minder voldoening bijbracht, was, dat men ontslagen was van de kerkroovers, die beweerden ons de vrijheid te brengen en ons integendeel niets dan ramp en onspoed aanbrachten; doch men betreurde altijd een aantal kunstschatten en heiligdommen, die blijkbaar door dezen en genen werden gestolen.

De kindsheid der spoorwegen.

Even als alle groote uitvindingen, heeft de stom een aantal moeielijkheden moeten opruimen, alvorens hij in verschillende landen het burgerrecht verkreeg. Niet alleen de gewone volksklasse, die uit den aard der zaak alle nieuwigheden met een verdacht oog aanzict, maar zelfs de beschaafde en geleerde wereld verzette zich met hand en tand tegen den stoom. Vooral de locomotief had, voor zij geboren werd, zulk een hevigen strijd uitgelokt, dat hare voorstanders niet ten onrechte vreesden, dat hunne idealen nooit zouden verwezenlijkt worden.

Het is ruim eene halve eeuw geleden, dat de hoofdredacteur van een engelsch dagblad, de *Quarterly Review*, in een artikel over spoorwegen, in alien ernst verklaarde, zich liever in een bom te bevinden, die op het punt staat van uiteen te bersten, dan op een locomotief. Zijne lezers namen de moeite niet deze wonderlijke vergelijking aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, en daaruit laat zich gemakkelijk verklaren hoe de afschuw tegen de helsche machines van dag tot dag toenam.

In weêrwil daarvan kwam op den 20 mei 1826 te Liverpool eene druk bezochte meeting bijeen, om over de spoorwegkwestie te spreken, welke een gunstigen uitslag had. Men besloot eenstemmig de gewichtige uitvinding op alle mogelijke wijze te bevorderen. Er werd een comité benoemd, dat zich belasten zou een ijzeren weg te doen leggen. Het gebeurde onder het moord- en brandgeschreeuw van geheel Europa. In 1829 was de linie gereed, doch geen enkel ingenieur durfde er aan denken haar tot vervoer van menschen aan te wenden, waarom men ze tot vervoer van koopwaren bestemde.

De directeuren der nieuwe linie, die dezelfde gevoelens deelden, schreven eene prijsvraag uit voor de beste locomotief. De verlangde machine moest een last, die driemaal zoo zwaar was als haar eigen gewicht, met eene snelheid van zestien kilometers per uur voorttrekken.

Er meldden zich drie mededingers aan, waaronder George Stephenson met zijne machine, die *Rocket* heette. De andere was zekere Hackwords met de locomotief *Sans Pareil* en de derde Ericson, die met de *Novelty* den uitgeloofden prijs hoopte te winnen.

Onder een grooten toeloop van menschen had de eerste proef plaats. Den af te leggen weg bedroeg juist twee duizend meters, een afstand die tienmaal op en neêr moest afgelegd worden. Stephensons *Rocket* was de eenige machine, die aan de

gestelde eischen voldeed. Zij dankte hare overwinning alleen aan de buisvormige constructie van den stoomketel. De bijval, welken hij verwierf, was buitengewoon. Stephenson werd de populairste man van geheel Oud-Engeland.

Zoo als bekend is, was de *Rocket* niet de eerste locomotief, welke Stephenson bouwde. Reeds in 1825 trad hij, toen tusschen Stockton en Darlington eene nieuwe spoorweglinie bereden moest worden, met eene dergelijke machine op en stond zelfs aan eenige stoutmoedige passagiers toe de reis meê te maken. De waggon, waarin zij plaats namen, heette *Experiment* en geleek sprekend op hetgeen wij nu een beestenwaggon noemen.

De gevolgen, welke men met behulp van Stephenson verkreeg, overtroffen alle verwachtingen. Zij spoorden de directie der liverpoolsche linie aan, hun programma in zooverre uit te breiden dat behalve koopwaren ook passagiers werden vervoerd. De treinen liepen in een uur 46 kilometers, zoodat geen enkel rijtuig hen in snelheid kon evenaren. Eerst toen begrepen andere volken,

dat liet tijd werd insgelijks zulke ondernemingen in het leven te roepen.

De Vereenigde-Staten en België waren de eersten om het voorbeeld van Engeland na te volgen. Toen kwam Frankrijk. De openbare meening was voor de nieuwe vinding echter nog niet gewonnen, en het kostte moeite de linie tusschen Alais en Beaucaire eenigzins rentegevend te maken. Een der ieverigste tegenstanders der spoorwegen was de beroemde Arago. Hij hield op den 14 juni 1836 in het Parlement eene schitterende redevoering, waarin hij dringend den aanleg van een spoorweg tusschen Alais en Beaucaire afraadde, omdat de noodige tunnel hem te gevaarlijk toescheen.

CURIOSITEITEN, NAAR TISSOT.

‘Mijne heeren,’ zegde hij, ‘zij die den tunnel binnenrijden, zullen hem niet gezond verlaten. Dat leert de verwisseling van temperatuur waaraan zij blootgesteld zijn. Terwijl wij in den zomer op de aarde eene warmte hebben van 30 tot 35 graden, is binnen de aarde de warmte slechts van 8 tot 10 graden. De plotselinge afwisseling moet noodzakelijker wijze longtering en andere ziekten na zich slepen. Ondervraagt alle dokters der wereld en zij zullen de juistheid mijner bewering moeten erkennen. Niet minder vrees ik voor de ontploffingen der locomotief, zoodat ik meen dat het tegen de wetten strijdt zich zelven aan de spoorwegwaggons toe te vertrouwen. Bedenkt eens, mijne heeren, als zulk

een ongeluk in een tunnel plaats had. Het kunstig gebouwde gewelf zou instorten en de geheele trein onder zand en steenen bedolven worden...'

Emile Péreire was stout genoeg om den beroemden sterrekundige tegen te spreken. Hij stelde alle pogingen in het werk opdat de aanleg werd goedgekeurd, waarin hij mocht gelukken. Niet minder moedig dan hij, streed Stephenson voor de spoorwegen. Zijne vijanden hadden het gerucht verspreid, dat zijne machine kon uitschuiven en aldus honderden in het ongeluk slepen. Hij bewees met zijn *Rocket* het tegendeel. Hij bewees verder, dat de spoorwegbouw ook in politieken zin van onberekenbaar nut moest zijn, kortom, hij deed alles, om de nieuwe uitvinding alom te doen aannemen.

VAN DE MIJN NAAR DEN MOLEN.

Stephensons *Rocket* bestaat nog. Zij werd door de engelsche Regeering voor het Kensingtonmuseum aangekocht, waar zij nog door iedereen kan gezien worden.

Laurens Coster of Guttenberg

In België werd de vraag 'aan wien komt de eer der uitvinding van de boekdrukkunst toe?' nog nooit ernstig behandeld; doch blindelings schrijft, al wat eene fransche pen voert, den naam van Guttenberg, misschien ook wel wat uit antipathie voor die 'keeskoppen' van 1830, aan wie de fransche geest van ons land zooveel eer

zou willen afnemen als 't hem mogelijk is. Hoe het zij, Guttenberg is de man voor onze franschschrijvende scribenten, ofschoon zij geen enkel bewijs ten voordeele van dien Duitscher zouden kunnen aanhalen, als zij zich hiertoe verplicht zagen.

Het vraagpunt is in der waarheid nu eens voor, dan weêr eens tegen Haarlem beslist, doch in het laatste geval zijn de stellingen ten voordeele der Spaarnestad geenszins voldoende omgeworpen en wij, Vlamingen, zijn niet genegen om die nederlandsche eer zoo welwillend aan onzen annexcerenden oostelijken gebuur af te staan zooals onze zuidelijke buur van zijne zijde, reeds zooveel van de nederlandsche gewesten wegkaapte.

Heel te recht lezen wij in een voor vele jaren verschenen schrift: ‘Het kan wel geene bevreemding wekken, dat de uitvinding, welke, waar zij beoefend, vervolmaakt, uitgebreid werd, grooten luister schonk en de hefboom werd tot ontwikkeling des geestes, tot het voortbrengen van eenen schok, waarvan nog de gevolgen gevoeld worden. Dat die uitvinding door anderen, door velen aan zich werd toegeëigend, het is 't gewone lot van groote uitvindingen, hierin vaak overeenkomende met de bepaling van geboorteplaatsen van groote mannen op 't gebied van kennis en kunst, van helden op het oorlogsveld of bij het bedrijf des vredes.

‘De voorbeelden hiervan liggen te zeer voor de hand, zelfs uit latere dagen, toen de Boekdrukkunst daartegen een waarborg scheen op te leveren, dan dat wij ze met namen behoeven op te geven. Waan, eigenbelang, verkeerde opvattingen van woorden en feiten, onjuiste overleve ringen: die alle kunnen zamenwerken, om een stad, een land de eer te doen betwisten, dat zij na eene hoogst gewichtige uitvinding, aan een uitstekend man het eerste levenslicht hebben zien geven; doch de vraag is dan alleen of men die eere *met regt* kan betwisten.’

Dat is zeer juist gezegd.

Nederland roemt er dan ook niet zonder reden op, dat omstreeks 1423, de boekdrukkunst te Haarlem, door Laurens Janszoon, bijgenaamd Coster, is uitgevonden en dit wel op drie gronden: 1^0 op de gezegden van den hollandschen geschiedschrijver Junius, 2^0 op de verklaring van den duitschen schrijver Zell, en 3^0 op de proeven die van deze kunst voorhanden zijn.

Wie was Junius? Geen gewoon man. Immers, in 1565 werd hij door de Staten van Holland gelast de geschiedenis van dit laatste gewest te boek te stellen, eene eer en een vertrouwen dat zeker niet aan een scribent van ondergeschikten rang zou zijn uitgereikt. Wat nu nog meer waarheid aan zijn verhaal opzichtens de boekdrukkunst bijzet, is, dat Junius Haarlemmer was en dus zeer veel per traditie of hoe dan ook, te weten gekomen is. Hij zegt dan ook dat Laurens Janszoon 128 jaar geleden te Haarlem woonde, en dat het vermaarde geslacht van dien naam, erfelijk het Voordeelig ambt van koster bezat, waarvan Laurens Janszoon bijgenaamd werd *Coster*.

Toen Coster eens in het Haarlemsche bosch wandelde, sneed hij letters van beukenschors (coepit faginos cortices in literarum typus *conformare).* Die letters drukte hij *stuk voor stuk*, let wel op die woorden, op het papier af en deze afdruksels bezigde hij om de kinderen van zijn schoonzoon te leeren spellen en lezen. Meer was er inderdaad niet noodig, niet alleen om de boekdrukkunst uit te vinden, maar nog om het zoo veel en zoo lang besproken punt der enkele en beweegbare letters op te lossen.

Coster maakte zijne kunst ten nutte voor het drukken van schoolboekjes, die er destijds natuurlijk, even als nu, veel gebruikt werden, aangezien de lieve jeugd altijd veel gehouden heeft van boekenscheuren, of beter gezegd van boekenverslinden.

Eenige varianten op die uitvinding zijn bekend. Coster zou volgens sommigen, de letters in verschen beukenbast gesneden en ze in zijn zakboek ter bewaring gelegd hebben. De sappige schors had bij het openen van het boek de letters eenigzins afgeprint en het denkbeeld van 'printen' bij Coster doen ontstaan. Zeer goed mogelijk. Minder aanneemlijk komt het ons voor, dat de letter in het zand viel en daar een indruk achterliet. Immers, eene letter van boomschors is niet zóó zwaar, dat zij een inprintsel zou achterlaten, en mocht ze dan al niet hoogst voorzichtig opgeraapt worden, zou dit inprintsel, *indien* het bestond, zonder twijfel beschadigd en onkennelijk geweest zijn.

Hoe het zij, de gezegden van Junius zijn wel geschikt geloof te verdienen. Wij herhalen het, Junius was 'een geleerde van groot gezag, een man van veel aanzien, gelijk blijkt uit de opdracht, hem gedaan voor het te boek stellen der geschiedenis van zijn gewest. In 1511 geboren, was hij nog in staat met kennis van zaken, oude lieden te spreken, die een goed deel der eeuw te voren beleefd hadden en die òf uit persoonlijke bekendheid, óf uit ontvangen berichten, hem mededeelingen konden doen. In 1572 werd hij geneesheer van Prins Willem I; hij overleed in 1575 en zijne *Batavia*, waarin het opmerkelijk verhaal voorkomt, werd na zijnen dood, in 1588, uitgegeven.'

Verder zegt meer gemeld schrift:

'Junius had het feit, met vele nauwkeurige omstandigheden, vernomen, niet slechts van de toen nog levende nakomelingen van Coster, de leden van het geslacht der Thomaszen, en voornamelijk van zijnen overleden vriend Gerard Thomasz, maar inzonderheid van zijn leermeester Gael en van den toen regeerenden burgemeester te Haarlem, Talezius (Mr. Quirijn Dirks), die het onder ander hadden uit den mond van den *eigen binder van Coster*, met name Cornelis de *boekbinder*, die later zijn beroep te Haarlem in de Kruisstraat heeft uitgeoefend en in 1522 in buitengewoon hoogen ouderdom overleed.'

Zoo leest men in Van Lee's *Haarlems regt gehandhaafd.*

Doch er is meer: reeds twaalf jaren *vóór de geboorte* van Junius, dus in 1499, werd te Keulen eene kronijk van Zell gedrukt, die het feit vertelt zoo als Junius het aanhaalt. Dat feit was dus reeds verder dan in Duitschland bekend en te boek gesteld. Een aantal schrijvers, zoo vreemde als nederlandsche, en onder anderen Guicciardini, Ortelius en anderen, gaven in den loop van de 16e eeuw, de eer aan Haarlem, als ook Jan Van Zuren, die reeds in het begin dezer eeuw leefde, schreef, *vijftien jaar* voor dat de Staten aan Junius den gezegden last op droegen, dat de boekdrukkerij sedert lang door Coster in het geheim uitgeoefend werd.

Dit geheim is zeer aanneemlijk: immers, de boeken moesten ten dien tijde allen geschreven worden, 't geen zeer langzaam ging, en door de afdrukken leverde Laurens Janszoon er integendeel zooveel men wilde. De diefstal, die de kunst naar Duitschland zou hebben overgebracht, wordt door Jan van Zuren insgelijks vermeld.

Coster was geen alledaagsch persoon; hij was van een zeer vermaard en gekend, en wel degelijk in de geschiedenis aangeteekend geslacht; het droeg in zijn wapen den klimmenden hollandschen leeuw met een lambel, zoodat het, volgens een tijdens de Coster-feesten te Haarlem uitgegeven relaas, tot de familie der Brederode's moet hebben behoord. Trouwens, die familie-quaestie is duidelijk genoeg, om aan de Duitschers, die Coster zouden willen wegeijferen, stap voor stap te antwoorden. Zoo

min hoort hun de uitvinding der boekdrukkunst toe, als zij de geboorteplaats van Rubens kunnen rechtvaardigen. Zell heeft in zijne kronijk duidelijk gezegd, dat *die eyrste vurbyldung* uit Holland was gekomen.

Toen in later eeuwen de strijd over de eer der uitvinding heviger werd, en men zich niet meer met enkele historische opgaven liet tevreden stellen; toen men wetenschappelijke grouden eischte, hebben de duitsche stempelmakers Seitz en Fleischman - zeker twee kenners - de bestaande proeven, gedrukte bladzijden, onderzocht, en verklaard, dat wel degelijk de oudste aanwezige drukken uit Holland voortkomstig waren, en meer dan dit, dat zelfs aan Duitschland de eer der beweegbare letters niet toekwam, want dat de in Nederland bestaande proeven, met losse en gegoten letters waren gedrukt.

'De heer J.M. Fleischman,' zoo getuigt een der verstandelijkste boekdrukkers van Nederland, de heer Joh. Enschedé,'heeft op mijn verzoek, de eerste drukken van Laurens Koster nauwkeurig onderzocht en klaar en duidelijk bevonden dat de *Spiegel der Behoudenis*, Eerste en Tweede Druk; de beide stukken van den *Donatus* en 't kleine *Gebeden-Boekje*, alle met *gegotene* letteren van week metaal (waarschijnlijk van tin) zijn gedrukt; meer dan duizend lettergieters-bewijzen en sporen heeft hij daarin ontdekt en aangetoond, en elke letter spreekt dat zij van metaal is gegoten, en het is zoo klaar en duidelijk te zien, dat daar geen de minste twijfel overblijft. Men behoeft geene maatschappij der wetenschappen tot scheidslieden te stellen, 'konstenaars moet men in hunne Konst geloof geven.'

Dat alles is klaar en duidelijk, zegt Enschedé, en hij heeft gelijk; 't zijn ook enkel duitsche geleerden - die er belang bij hebben - welke de duidelijkheid trachten weg te nemen en te verdonkeren.

Ulrich Zell, zoo zegden wij hooger, geeft eveneens getuigenis ten voordeele van Haarlem, en deze getuigenis heeft, voorwaar! veel belang. Immers, Zell was een bediende van Guttenberg. Welnu, Zell zegt in de Keulsche *Kronijk*, die wij niet onder banden hebben, doch het meer gemeld schrift, dat ons tot leiddraad dient, geeft van de ons benoodigde regelen eene vertaling, welke aldus luiden: 'Ofschoon nu de kunst, op de 'wijze zoo als zij thans uitgeoefend wordt, te 'Mentz zij uitgevonden, zoo is toch het eerste voorbeeld *gevonden in Holland*, uit de Donaten, welke daar voor dien tijd gedrukt zijn: en uit en door deze is *het begin der voorzeide kunst* genomen, en is veel meesterlijker en fijner geworden dan die manier was, en is hoe langer hoe kunstiger geworden.'

Treffend van klaarheid: te Mentz is de kunst verbeterd en verfijnd; maar gevonden werd zij in Holland. Daar, vóór Mentz, werden de *Donaten* gedrukt en als het de diefstal niet geweest is, dan gewis heeft het zien en naspeuren der te Haarlem gedrukte boeken, Duitschland op het spoor gebracht. Zell zegt het, en Zell was te betrouwen. Zijne kronijk werd nog in de eeuw zelve der uitvinding, en wel 68 jaar vóórdat Junius tot officieel geschiedschrijver, door de Staten van Holland werd aangesteld, geschreven. Te Hanau geboren, woonde hij langen tijd te Mentz en was boekafschrijver, alvorens drukker te worden; hij werkte op de drukkerij van Guttenberg zelve, en heeft dus wel kunnen weten wat er van de geschiedenis der uitvinding waarheid was.

Wij houden het er zelfs voor, dat te dien tijde niemand aan de echtheid van die opgave twijfelde, en zij in de omgeving van Guttenberg zelve, als waarheid aangenomen werd; het is slechts later dat er wargeesten zijn opgestaan, die de eenvoudige en klare bewoordingen van Zell en later van Junius, hebben willen verduisteren.

De eerste drukken der schoolboeken te Haarlem zijn trouwens in aanzienlijk getal voorhanden, hetgeen nog al bevreemdend is, dewijl men weet hoe nu nog, en wat nu is zal ook voor eeuwen het geval geweest zijn, de jeugd met boeken omspringt. Hoe het zij, wie in Holland reist, kan in Haarlem en den Haag specimens van allereerste drukken zien, en als men eenig begrip van lettergieterij en boekdrukkerij bezit, zal men zich weldra overtuigen, dat de rechten van Holland op die uitvinding, niet zoo gemakkelijk om te stooten zijn, als zekere fransche en duitsche geleerden willen doen gelooven.

Die rechten blijken ook, zeggen wij, uit de drukletters zelven.

(Wordt vervolgd.)

De erfgename van Duivenvoorde. Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten, Door J.A. Vesters.

(Vervolg.)

Het bezoek bij den graaf.

Vliegensvlug ijlden de beide vluchtelingen voort op den landweg; het scheen of de paarden vleugels hadden, door Herman van Strijen en Koen op het uiterste oogenblik bestegen; hunne hoeven raakten nauwelijks den grond en als een stormwind ging het voort, zonder opzien, zonder poozen; maar ook, het gold hier een strijd om het leven en - de vervolgers joegen de beide vluchtelingen dicht op de hielen. Welk een dolle wedstrijd eenige minuten lang in de duisternis van den nacht; de boomen langs den weg vlogen voorbij als spookgestalten, zelfs de drijvende wolken in de grauwe lucht moesten achterblijven.

Een pijl snorde langs de ooren van den vluchtenden ridder.

‘Ha, dat is een goed teeken,’ schertste Herman van Strijen; ‘onze vervolgers wanhopen er aan ons in te halen en zij willen daarom beproeven of hunne pijlen de dienst niet kunnen verrichten, die zij zelven moeten opgeven. Gelukkig is het donker als een hel, en het moet wel een vaardig schutter zijn, die in zulk een nacht doel kan treffen.’

‘Stil, meester, uw spreken zou hun dat doel vrij wat gemakkelijker maken,’ waarschuwde Koen fluisterend.

‘Dat is waar ook, gij zijt even voorzichtig als ondernemend, Koen,’ hernam de ridder, thans eveneens met gedempte stem.

Daarop ging het weêr vooruit zonder een woord meer te wisselen, tot zij het al flauwer en flauwer klinkende hoefgetrappel hunner vervolgers in het geheel niet meer vernamen; toen haalden beiden vrij en diep adem, doch bleven nog altijd luisteren.

‘Zouden wij niet afstijgen en onze vermoeide paarden de welverdiende rust gunnen?’ vroeg de ridder.

‘Neen, meester, we moeten vooruit, altijd vooruit; het ware niet onmogelijk, dat onze vervolgers een binnenweg hadden ingeslagen en, op onze zorgeloosheid bouwende, ons misschien nog hopen in te halen.’

‘Gij hebt gelijk, mijn brave Koen; vooruit dan maar weêr en niet gerust alvorens wij in 's Gravenhage zijn aangekomen.’

En weêr ging het voort, zoolang en zoover, tot de hofstad voor hen lag, zonder een enkel maal meer verontrust te zijn, en de beide ruiters met verlicht gemoed en met dankbaar opzien tot den Allerhoogste weldra de beveiligende stede binnenreden.

Het was nog nacht, maar Koen had weldra eene geschikte herberg uitgekozen, waar de beide zwervelingen eene vriendelijke opname vonden.

Nauwelijks waren zij gezeten bij het lekker brandende vuur, in der haast door den waard ontstoken, of de ridder riep verschrikt, Koens doodsbleek gelaat aanschouwende:

‘Wat schort u, mijn trouwe makker, uw bleek gelaat... die pijnlijke trek?’

‘Nu wij in veiligheid zijn kan ik het u wel zeggen, heer ridder.’ antwoordde Koen; ‘de lieden van het verwenschte slot hebben mij een pijl door den schouder gejaagd; van daar mijn uitroep aan den rand der gracht.’

‘En waarom mij zulks niet eer gezegd, brave gezel?’

‘In der haast heb ik zelf den pijl uit de wond getrokken; ongelukkig is de spits er in blijven steken; hadde ik er van gesproken, wie weet of gij - het zij met verlof gesproken - niet dolzinnig genoeg zoudt geweest zijn om er de punt te willen uittrekken...’

‘Natuurlijk, Koen...’

‘Wat ons beiden het leven zou gekost hebben... Ik moet echter bekennen, dat die pijlspits mij tamelijk hinderlijk is... Als ik u een kleinen liefdedienst mag verzoeken?’

‘lk zal een heelmeester doen ontbieden, Koen.’

‘De zaak heeft de moeite niet in, heer ridder; een krachtige ruk en alles is hersteld. De oud-jager van ridder Herman van Strijen is niet kleinzeerig.’

Het bleek inderdaad dat Koen niet kleinzeerig was, want hoewel het heel wat inhad, alvorens de ijzeren punt van den pijl uit de wond was getrokken, slaakte hij geen enkelen smartkreet, en toen de zware arbeid volbracht en de kwetsuur verbonden was, weigerde Koen zich te bed te begeven, zeggende, dat er nog heel wat te bespreken viel, alvorens het zonlicht aan den hemel verscheen, ten minste wanneer de ridder zich niet te vermoeid gevoelde doorden nachtelijken rit.

Inderdaad, de beide mannen hadden elkander veel mede te deelen, waartoe noch het tralievenster der gevangenis, noch de weg naar de hofstad, met de vervolgers op de hielen, de rechte plaats geweest was. Koen stond er op, dat de ridder allereerst zijn wedervaren verhaalde, opdat men zich daarna ongestoord aan de zaken van hooger belang wijden kon. Herman van Strijen voldeed aan het verzoek en deed een verslag van zijn wedervaren sedert het tornooi in den Haag, wat in het kort op het volgende neêrkwam:

Toen de ridder, na zijn trouwen dienstknecht op het slot Ten Horst verlaten te hebben, in de nabijheid van 's Gravenhage was aangekomen, had hij vernomen van het tornooi aldaar gehouden; eenige zaken in de herberg achterlatende, was hij spoorslags naar de plaats gereden, waar het steekspel op dat oogenblik bijna ten einde liep. Na zijne overwinning was hij teruggekeerd naar de herberg buiten de veste; het achtergelatene wilde hij terug vorderen, ten einde binnen de gravenstad zijn verblijf te nemen, waar hij dichter in de nabijheid der jonkvrouw Van Duivenvoorde zijn zou. Op zijn weg daarheen was hij aangesproken door een ridder, die hem, naar zijn beweren, gewichtige mededeelingen te doen had omtrent eene zaak, die hem van zeer nabij aanging; de vreemde ridder verzocht hem daarom hem te volgen naar eene herberg ter zijde van den heirweg, welk verzoek Herman van Strijen, nieuwsgierig maar zonder wantrouwen, inwilligde. Plotseling echter waren uit een bosch een aantal gewapenden te voorschijn gekomen, en alvorens de ridder nog den tijd had het zwaard te trekken ter zijner verdediging, was hij overmand en ontwapend; toen verschenen Florus Halvenaar en Harold de Noorman, die hem op spottenden toon geluk wenschten met de behaalde overwinning, en beloofden, hem de middelen te verschaffen om zijn zegepraal te genieten. Beide verraders hadden zich daarop spoorslags verwijderd, maar den gevangene werd een prop in den mond gestoken, waarna hij stevig op het paard werd vastgebonden, en men zich ijlings langs een omweg verwijderde.

Eenmaal in het tot zijne gevangenschap bestemde slot aangekomen, werd hij in een onderaardschen kerker geworpen, waar hij niemand zag dan den barschen gevangenbewaarder, die hem op al zijne vragen met geen enkel woord gewaardigde

te antwoorden. Zoo leefde hij daar weken lang geheel van de buitenwereld afgesloten, tot de onverwachte verschijning zijns trouwen bediende den eersten straal van hoop in zijn duisteren kerker wierp.

Peinzend had Koen het verhaal des ridders aangehoord; diep verontwaardigd riep hij uit:

'Moet dan die verraderlijke Halvenaar overal de hand in het spel hebben! En dan te denken, dat hij eer en macht als loon voor zijn verraad zal plukken!'

'Wat bedoelt gij?' vroeg de ridder; 'uw uitroep jaagt mij schrik aan, ook in verband met de enkel duistere woorden, die gij u reeds hebt laten ontvallen.'

'Wat ik bedoel, edele meester!' hernam Koen met vuur; 'dat de laaghartige schurk den braven ridder Van Duivenvoorde bij den graaf van eene snoode misdaad beschuldigd heeft en hij hem thans in zijn slot van Strijen belegerd houdt.'

'Hoe!' riep de ridder verbleekend, 'en eerst thans deelt gij mij deze onzalige tijding mede!'

'lk wilde u niet noodeloos ongerust maken, heer ridder, ten einde uw geestkracht niet te verlammen; thans echter, nu de ure van handelen gekomen is, zult gij alles weten.'

Koen verhaalde daarop den moord van Aleid van Poelgeest, den verraderlijken raad des Noormans aan den ridder Van Duivenvoorde, de kort daarop gevolgde belegering van 's ridders slot, de beschuldiging die op hem rustte van deelneming aan den gepleegden moord, welke beschuldiging slechts van Florus Halvenaar en zijn medeplichtige kon uitgegaan zijn; hij schetste zijn tweestrijd tusschen de begeerte om het bedreigde slot ter hulp te snellen en het verlangen om zijn meester op te sporen; hij sprak van de beweegredenen, die er hem toe gebracht hadden het laatste te kiezen, en eindelijk vertelde hij hoe hij op reis was getogen en na weken zoekens en omdwalens zijn meester gevonden had.

In diepe verslagenheid en met verkropte woede had Herman van Strijen Koens verhaal aangehoord; krampachtig balde hij de vuist bij het aanhooren der nieuwe verraderijen des boozen Halvenaars, doch het gevoel van onrust omtrent het lot van den ridder Van Duivenvoorde en jonkvrouw Aleide behield de overhand, zoodat hij uitriep op den toon van verwijt:

'O, waarom zulks niet eer gezegd en vooral, waarom ons hier overgegeven aan eene werkelooze rust! Waarom den weg niet vervolgd tot wij den verrader hadden bereikt en hem zijne snoodheid doen boeten in zijn bloed! Te paard, Koen, te paard, een oogenblik aarzelens zet twee dierbare menschenlevens op het spel!'

'lk begrijp uwe voortvarendheid, edele meester,' hernam Koen kalm; 'maar bij eenig nadenken zult gij met mij inzien, dat onze komst bij het slot van Strijen den burchtheer noch zijne dochter redden kan. Wat vermoogt gij alleen tegen zoovele honderden welbesloten krijgers, vooral daar 's graven banier in Halvenaars kamp wappert? Uwe zelfopoffering zou jonkvrouw Aleide niet redden; integendeel, zij zou haar den laatsten straal van hoop ontnemen, die haar droevig lot nog kan doen keeren.'

'Maar wilt gij dan dat ik haar weerloos overlaat aan het geweld van den vuigen verrader?' riep de ridder hartstochtelijk. 'Zoudt gij kunnen wenschen, dat ik laf mijn eigen leven bergde, om haar vader vermoord, haar zelve in gevangenschap weggesleurd te zien?'

'Neen, heer, ik wensch, dat allen gered worden en de snoode Halvenaar de gerechte straf voor zijne misdaden ontvangt,' hervatte Koen met ernst.

‘Spreek, spreek spoedig, mijn hoofd staat in vuur, mijn hart klopt tot berstens toe!’ riep Herman van Strijen als op de pijnbank gebracht.

‘De graaf moet door den lafhartigen verrader misleid zijn, edele meester; welnu, het is aan u hem de gansche waarheid onder het oog te brengen en als aanklager tegen den snooden Halvenaar op te treden. Gij hebt bewijzen genoeg in handen voor zijn schuldig verraad; tracht graaf Albrecht van de valschheid der tegen den ridder Van Duivenvoorde ingebrachte beschuldigingen te overtuigen, het is 't eenige middel om allen te redden.’

Herman van Strijen zat eenige oogenblikken in diep gepeins verzonken; toen stond hij met eene vlugge beweging van zijn zetel op, en zich, diep bewogen, om den hals van zijn trouwen bediende werpende, riep hij in vervoering uit:

‘O, vergeef mij, zoo ik u een oogenblik miskend heb, trouwe makker; gij hebt mij het leven gered, thans geeft gij mij de hoop weêr! Ik zal uwe raadgevingen opvolgen als die des besten vriends, en nog heden begeef ik mij tot den graaf, om de snoode voornemens van den eerloozen schurk te ontmaskeren!’

Herman van Strijen kon nauwelijks zijn ongeduld bedwingen tot het uur aangebroken was, dat hij gevoegelijk tot den graaf zou kunnen

toegelaten worden, en toen het gewichtige oogenblik eindelijk aaugebroken was, cischte hij, dat Koen hem zou vergezellen naar het grafelijk slot.

'Hoe, waarde meester,' riep Koen verschrikt, 'ik zou moeten verschijnen voor den doorluchtigen graaf, ik een arme dienstknecht? Laat mij hier, heer ridder, waarlijk, ik pas niet in zulk een hoog gezelschap.'

'Gij zijt mijn makker en vriend, waarde gezel, en als zoodanig zal ik u aan den graaf voorstellen,' hernam de ridder; 'overigens kunt gij den heer Van Duivenvoorde en jonkvrouw Aleide waarschijnlijk van dienst zijn, en dat moet al uwe bedenkingen doen ophouden.'

Koen onderwierp zich aan het verzoek zijns meesters en beiden begaven zich met kloppend hart naar den grafelijken burcht.

Toen de beide mannen voor graaf Albrecht verschenen, wierp Herman van Strijen zich voor hem op de knieën.

'Genade! gerechtigheid, edele graaf!' smeekte hij.

Albrecht hief hem met welwillendheid op en deed hem naast zich neêrzitten.

'Men heeft mij gezegd, dat gij ridder Herman van Strijen zijt.' sprak hij met goedheid; 'bedrieg ik mij niet, dan zijt gij de roemruchte overwinnaar in het laatste tornooi en hebt gij in Spanje met zooveel roem en goed geluk tegen de Mooren gestreden.'

'Zoo is het, doorluchtige graaf, en zoo ik u niet vroeger mijne hulde kwam aanbieden, lag zulks geheel buiten mijne schuld. Na mijne terugkomst in het zoet Holland werd ik op eene verraderlijke wijze gevangen genomen en maanden lang in een donkeren kerker opgesloten....'

'U zal gerechtigheid wedervaren, ridder; het zal niet gezegd worden, dat in mijne staten de misdaad ongestraft kan bedreven worden,' viel de graaf den spreker in de rede.

'Niet voor mij zelven vraag ik gerechtigheid, al zou ik nog in de duistere gevangenis zuchten zonder de zelfopofferende toewijding van dezen braven gezel. Andere misdaden zijn bedreven, snooder nog dan de aanslag op mijn vrijheid, heer graaf, omdat ze gepleegd worden onder den dekmantel eener gerechte wrake.'

'Ook deze klachten zal ik aanhooren, heer ridder; maar eerst eisch ik, mij de personen te noemen, die *uwe* vrijheid te na kwamen. Aan allen moet gerechtigheid geschieden.'

'Het zij zoo, doorluchtige gebieder: de verrader die het beeft toegelegd op mijn leven en mijne vrijheid is Florus Halvenaar.'

'Gij vergist u, heer ridder, hernam de graaf met gestrengheid; 'Florus Halvenaar is een trouw onderdaan en dapper ridder, die het land en ook mij gewichtige diensten bewezen heeft.'

'Florus Halvenaar is een huichelaar en bedrieger, machtige heerscher, die zijne verfoeielijke oogmerken met den schijn van trouw en verknochtheid aan uw doorluchtigen persoon bemantelt en den eerenaam van ridder on waardig is.'

Graaf Albrecht fronste de wenkbrauwen bij die vermetele woorden; hij keek den spreker met doordringenden blik aan, en toornig klonk het woord van zijne lippen:

'Wie geeft u het recht, ridder, een mijner trouwe vazallen aldus te krenken in zijne eer?'

'Dat recht, heer graaf, ontleen ik aan zijn onwaardig verleden en uw eigen gevoel voor billijkheid en rechtvaardigheid. Zoo het slechts mij zelven gold, ik zou gezwegen

hebben, al heeft hij mij meer dan eenmaal op onridderlijke wijze naar het leven gestaan; maar zijne huichelachtige snoodheid heeft nog onschuldiger hoofden getroffen, die niet alleen aan den dood, maar ook aan de schande zijn prijs gegeven; hij heeft het rechtvaardigheidsgevoel misbruikt om onschuldigen in het verderf te storten.'

De toon van overtuiging, waarop de ridder sprak, maakte indruk op den graaf, die, hoewel spoedig op te winden door valsche raadgevingen, nochtans in den grond een billijk vorst was en de gerechtigheid liefhad.

'Verklaar u, heer ridder,' sprak hij op zachter toon; 'uwe woorden zijn even duister als uwe beschuldigingen; kunt gij klaarheid scheppen en mij overtuigen, dat er in werkelijkheid misdaden gepleegd zijn, - de schuldige zal gestraft worden, al bekleedde hij de eerste plaats aan mijn hof.'

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Een pijl snorde langs de ooren van den vluchtenden ridder.

'Heb dank, edele graaf, voor uwe bemoedigende woorden,' hervatte de ridder, door die uitstorting verlicht; 'thans, nu gij de ware gevoelens van uw hart hebt doen spreken, wanhoop ik niet de gerechtigheid te zien zegevieren. Ik wil u alles verhalen, daar gij mij zulks toestaat, doorluchtige vorst, en ik zweer u op mijn riddereer, dat geen woord van onwaarheid over mijne lippen zal komen; deze mijn trouwe dienaar, de edelste der menschen, kan mijn mededeelingen bevestigen en zou u zelfs veel meer kunnen verhalen van de snoodheid en valschheid van Florus Halvenaar.'

'Altijd Florus Halvenaar,' mompelde de graaf, zonder zich ditmaal echter op te winden tot toorn.

'Ja, doorluchtige graaf, Florus Halvenaar, omdat hij de hoofdschuldige is en de vloek van ons schoon Holland, - even schuldig bijna als de laffe moordenaars van de beminnelijke jonkvrouw Aleid van Poelgeest.'

'Hoe, gij zoudt durven beweren dat de ridder deelachtig is aan dien jammerlijken moord?' vroeg de graaf, wien het rood der verontwaarding naar de wangen steeg bij het herdenken van het gruwelijke feit.

'Niet dat beweer ik, heer graaf, maar een gedeelte van Halvenaars schuld hangt samen met dien snooden moord, zoodat ik dien wel in herinnering moest brengen.

Weet dan, grootmoedig vorst, dat heer Willem van Duivenvoorde valschelijk beticht is van medeschuld aan die misdaad.'

De graaf was op het punt den spreker te onderbreken; zijne lippen bewogen zich en uit zijn oog gloeide haat en wraakzucht, maar hij bedwong zich en met de hand gaf hij een teeken, dat de ridder zou voortgaan.

'Weet dan, heer graaf, dat Florus Halvenaar reeds sedert meer dan drie jaar pogingen aan wendt, om de hand te verwerven van de bekoorlijke jonkvrouw Aleide van Duivenvoorde; om dat doel te bereiken heeft hij alle mogelijke middelen beproefd; in het holle van den nacht, na een feestmaaltijd in den hoogen burch van Strijen, heeft hij mij verraderlijk zoeken te vermoorden, en zijn opzet zou ontwijfelbaar gelukt zijn, zonder de tijdige hulp van dezen kloeken knaap. Later wist hij mij op onridderlijke wijze te misleiden, zoodat ik, wanhopende in Holland nog mijn geluk te vinden, naar het verre Spanje trok...'

'Ook gij dingt dus naar de hand der jonkvrouw?' viel de graaf den spreker in de rede, hem tevens scherp in het gelaat ziende.

'Zoo is het, heer,' antwoordde Herman van Strijen blozend.... 'en die genegenheid geeft mij den moed u hier de ware toedracht der zaak te verhalen en misschien het recht om over de jonkvrouw te waken.'

'Ga voort, ridder, ga voort,' hervatte graaf Albrecht.

'Hij was het ook, die, zooals ik zegde, mij na mijne terugkomst uit Spanje, op den dag van het tornooi in eene hinderlaag lokte en mij deed opsluiten in het slot van een zijner handlangers. Hij was het, die heer Willem van Duivenvoorde bij u aanklaagde als den moordenaar van jonkvrouw Aleid van Poelgeest, op grond, dat de ridder daags na den moord in stilte deze stad verlaten had.'

'Welnu, was dat geene aanwijzing van een boos geweten en dus van schuldbesef?'

'Heer Willem van Duivenvoorde was door een van Halvenaars handlangers, die zich als vriend bij hem ingedrongen had, bewogen den Haag te verlaten, onder voorgeven dat gewapende benden zijn slot Van Strijen bedreigden. Het plotselinge vertrek was dus weder het werk van den onwaardigen ridder.'

'Zoo uwe woorden waarheid bevatten, is Halvenaar de snoodste der menschen,' riep de graaf hartstochtelijk, door den toon van 's ridders stem overtuigd, dat het medegedeelde waar *kon* zijn. Zich toen een oogenblik bedenkende, vroeg hij:

'Heer ridder, zijt gij bereid uwe beschuldigingen te staven in de tegenwoordigheid van den ridder Florus Halvenaar?'

'Volkomen, machtige gebieder,' antwoordde Herman van Strijen, verheugd het doel zijner wenschen weldra bekroond te zien.

'Dat is braaf gesproken, Herman van Strijen; nog heden vertrekt gij naar het Overmaasche - en ik zal u met mijne brave ruiters vergezellen.'

'Heb dank, grootmoedig gebieder,' stamelde de ridder, zich nogmaals voor den graaf op de knieën latende vallen.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 39]

De avond op het land.

DE AVOND OP HET LAND, NAAR R. FORCADE

Mat rust de gloor van 't stervend Westerrood
Op 't akkerveld, bedekt met golvend graan;
't Gestarnt steekt aan 's hemels blauw gewelf,
Reeds hier en daar zijn stille vuren aan.

Hoe statig hangt daar boven 't eikenwoud,
De gouden lamp der vriendlijke avondster,
En schiet, door 't minste wolkje niet omfloersd,
Zoo koel, zoo kalm, haar stralen heinde en ver!

Het nachtkleed breidt zich over 't aardrijk uit,
Het drok gewoel des dags verdooft alom;
Maar eenzaam paart het windjen zijn gesuis,
In 't lindenloof, aan 's kevers dof gebrom.

De dorpsklok galmt het sterflied op den dag,
Van grijzen trans, in hol gedommel uit;
Weemoedig klinkt, van 't bruine heigebergt,

De schapenschel met avondlijk geluid.

De krekel tjilpt in 't geurverspreidend gras,
Waarop de dauw in zilvren droppen rust,
En gindsche beek de bloemen aan haar boord.
Al murmelend in zoete sluimring sust.

Nu keert de landman, van het akkerwerk
En 't zwoegen in den brand der zonne moe,
Door 't avondkoeltje vriendlijk aangewaaid,
Met stille schreên weêr naar zijn woning toe.

Bovenstaande dichtregelen van Lulof's in zijn ‘Geldersch avondtafereel’ schoten ons onwillekeurig in de gedachte bij het aanschouwen onzer eerste gravure. Inderdaad, even rustig en vreedzaam als Lulof's schilderachtig ‘Tafereel’ is het doek van Forcade, waarnaar wij onze gravure namen. Onbewolkt is de hemel, de eindelooze heide door geen windje bewogen; men keert van den arbeid naar de stille woning terug: de schaapherder met zijn wollige kudde, de ploeger met zijn vermoeide paarden, de daglooner met zijn zware vracht, die hem echter niet zwaar meer valt, daar hij zijn woning nadert; eindelijk het meisje met het gesprokkelde hout, waarboven hot avondeten straks pruttelen en koken zal. En de maan in haar eerste kwartier beschijnt dat vredige tafereeltje en wenscht de moeden een goeden nacht en zoete rust toe.

Het bloemenmeisje.

Wij hebben haar misschien honderd keer gezien, het armoedig gekleede meisje van onze gravure, en meer dan eens ook lieten wij ons wellicht door haren zachten oogslag en hare vleiende stem bewegen een bloemtuiltje van haar te koopen. Bij menigeen echter vond zij gewis een veel minder goed onthaal; velen bleven doof voor haar gefleem en dringend bidden, Sommigen vielen haar daarover hard, enkelen voegden haar zelfs bittere, geheel onverdiende verwijten toe. En dat terwijl zij nauwelijks een stuk brood te eten had. nu eens aan de felste hitte was blootgesteld, dan weêr door hevige regenvlagen overvallen werd en, wie weet! het pijnlijk vooruitzicht had van mishandeld te zullen worden indien zij thuis kwam zonder hare waar verkocht te hebben.

Zoodanig is inderdaad het lot der meeste bloemenmeisjes, en geen wonder daarom dat er in den stillen lach waarmede zij hare bloemen te koop bieden, gewoonlijk zooveel weemoed schuilt. Onthoud haar derhalve niet uw medelijden, lezer, en geef haar nu en dan den aalmoes van eenige centiemen om welken zij u vragen en die u met een bloem tuiltje vergolden wordt. Uw gift zal wèl besteed zijn.

Oom Brässig.

Dit is de naam van een der hoofdfiguren in een roman van Fritz Reuter, een duitsch schrijver wiens werken zeer gezocht zijn. Oom Brässig behoort tot de gelukkige klasse van menschen die, tevreden met zich zelven en de wereld, hun grootste genoegen vinden in anderen wèl te doen. Hij is de goedhartigheid in persoon, doch zijn gezond verstand en doorzicht beletten hem, zijne weldaden, die hij zonder vertoon bewijst, aan onwaardigen te verspillen. Jong en oud heeft hem lief, doch vooral de kinderen houden veel van hem, hetgeen niet te verwonderen is, want ontvangen zij hem met gejuich en handgeklap als hij in hun midden verschijnt, hij van zijn kant beloont zulke ovatiën rijkelijk met speelgoed en lekkernijen.

Op onze gravure, welke genomen is naar een der illustratiën van bovenbedoelden roman, zien wij oom Brässig bezig met twee kleinen te spelen. De schildering die

de schrijver van het tooneel gegeven heeft, is door den teekenaar met de meeste getrouwheid gevolgd, terwijl het beeld van den ouden man niet beter zou kunnen ontworpen zijn.

Laurens Coster of Guttenberg.
(Vervolg en slot.)

Hier, in dit geval, is het onvolmaaktste produkt zeker het sterkste bewijs. ‘Wat is het kenmerk van eene eerste uitvinding?’ vraagt een naamloos schrijver in het *Amst. Handelsblad* van 1850. Onvolmaaktheid. ‘Zelden althans wordt eene vinding gansch en al volmaakt aan het licht gebracht. Het denkbeeld schiet als een lichtstraal van hooger door het brein; 's menschen geest is werkzaam geworden, drukt het denkbeeld in handeling, in vorm uit. Die vorm is doorgaans in den beginne onvolkomen, vooral als het eene geheel nieuwe zaak geldt en de hulpmiddelen ook stuk voor stuk nog moeten gevonden, bearbeid worden, om het hoofddenkbeeld in toepassing te brengen.

‘Als men nu de oudste Nederlandsche met de oudste andere, vooral (waar het hier op aankomt) Duitsche boekwerken vergelijkt, dan wordt men dadelijk door het groot verschil getroffen. In de eerste eene kunst nog in hare eerste kindschheid, in de andere reeds meerdere volmaaktheid; in de eerste, en dit is een groot innerlijk bewijs, de bijzondere gelijkvormigheid met het Nederlandsch *schrift* van de eerste helft der vijftiende eeuw. Onder de allereerste werken van Nederlandschen druk zijn. behalve de opgemelde spraakkunsten of *Donaten,* door Junius genoemd: *de Spieghel onser behoudenisse,* het *Doctrinale* van Alexander Sallus en de *Tractaatjes* van Petrus Hispanus, van welk laatste stuk nog geene Overblijfselen zijn gevonden.’

En verder:

‘In die oudste Hollandsche drukken, voor zoo verre daarvan fragmenten tot ons zijn gekomen, ziet men de regels verre van goed haaks; zij zijn allerhobbeligst, de letters soms van boven of onder uitwijkende, op menige plaats gebroken, vooral in de koppen der hoofd of lange letters; er is ets onzekers, dofs, geschaafds (gevaagds) in. Dat alles laat zich gemakkelijk verklaren. Het snijden en gieten was nog onvolmaakt, de letterspijs nog broos, 't zij dat die uit tin of lood bestaan hebbe; de inkt was ook nog zeer onvolkomen in den beginne; Coster gebruikte eerst gewone inkt, die natuurlijk te vloeiend en zonder glans was. Maar de letterstaafjes waren los, op zich zelf staande, het waren gegoten letters b.v. *en men ziet het zoogenaamde wit tusschen de woorden boven komen.*

‘Wil men nog grooter bewijs? De kleine afwijkingen, die hier en daar in de letters gevonden worden, zijn het noodwendig gevolg van de brooze zelfstandigheid waaruit de letters bestonden, van de nog ruwe bewerking. waardoor zij schrampten en schaarden of uitzetten. Het hobbelige van de regels, ja bijkans van elk woord, is het duidelijk bewijs dat hier van geene houtsneêplaten de rede kan zijn; want als Coster die had willen vervaardigen, dan waren de regels gelijker, de druk zekerder geweest; het zamenvatten van de letteren in de vormen, en het drukken, bij den kindschen staat van alle hulpmiddelen, moest de onregelmatigheden en kwetsing van letters voortbrengen, welke die eerste proeven van drukwerk kenschetsen: 't is veeleer wonder, dat zij er zoo uitzien, als zij zich nog aan 't oog des beschouwers vertoonen. En dat die drukken wezenlijk 't Hollandsche karakter hebben, *blijkt uit de taal, de letter,* en met name ook *uit de sluitletter t, alsmede uit de type van beeldjes,* enz.’

Van Holland uit verspreidde zich de kunst in Europa, echter niet in Duitschland, dat op zich zelve stond. De oudste drukker in de zuidelijke Nederlanden is Dirk

Maertens van Aalst, in OostVlaanderen, die zijne leerschool in Holland deed, en wel te Utrecht bij Ketelaar en de Leempt, en deze waren leerlingen uit de Coster-drukkerij te Haarlem.

De aanhalingen van Duitschland, om zich de eer der uitvinding toe te eigenen, zijn door een aantal nederlandsche, fransche, engelsche, en zelfs duitsche schrijvers weêrlegd, en dit niet zelden op klinkende wijze. Het meer afgewerkte van hunne eerste proeven, de *Donate grammatica* en een Getijboek, pleiten heftig tegen hen, en als zij nu optreden met de print van Christoffel, het jaartal meldende 1423, en de aflaatbrieven met dat van 1454, antwoordt de Duitscher Sotzmann dat die stukken veel later gemaakt werden, doch anderen gaan verder en, het eerste jaartal aannemende, bewijzen zij dat de print nederlandsch en geen duitsch werk is.

Dat de verspreiding der drukkunst in den beginne langzaam werkte, laat zich begrijpen: de eerste drukken gingen voor geschreven boeken door, en er was dus, stipt genomen, bedrog in het spel; dan ook kan de zucht tot winst en monopool, haar aandeel in de geheimhouding gehad hebben; want men gist slechts als men zegt, dat die kunst omtrent 1423 werd uitgevonden: dit kan wel vroeger hebben plaats gehad.

Wat het meeste verbruikers vond, was schoolwerk en vandaar dan ook dat Coster dien tak het meeste beoefende. Toen echter de behoefte grooter, de vraag naar *afschriften* drukker werd. kon Coster met zijn schoonzoon niet meer volstaan, en wij zien hem, gewis onder beloften van geheimhouding, personen aannemen, om hem behulpzaam te zijn. Onder deze bevond zich Cornelis, bekend onder den bijnaam van den *boekbinder,* en wiens getuigenis gewichtig was voor Junius, en nog een andere helper, zekere Johan, een Duitscher.

Volgens de traditie, door Junius aangehaald, bestool die Duitscher, kort na Coster's dood, die zestien jaar na de uitvinding voorviel, de drukkerij en bracht het geheim naar Duitschland, naar Mentz over. Dit had plaats omstreeks 1440. Die diefstal heeft den Duitschers erg tegen het hoofd gestooten, en geen wonder! Hoe wilde die Johan gansch eene drukkerij stelen? roept Kapp uit en hij denkt door dien uitroep alles gezegd te hebben. Inderdaad, eene drukkerij, zelfs die van Coster niet uitgezonderd, hoe klein zij ook zal geweest zijn, vertegenwoordigt altijd een zwaar gewicht; doch Johan had niet alles wat dáár voorhanden was. noodig om 't geheim over te brengen: eenige stempels waren voldoende, en dan, lag het geheim niet in zijn hoofd zelf?

Het schijnt zeker, dat òf het zien van een *gedrukten* Donati, òf het daarop door een deskundig persoon aandachtig maken. de kunst te Mentz bracht, zoo als Zell getuigt, en zij zich dáár door keuriger werk van Guttenberg en anderen, onmiddellijk onderscheidde. Daartoe bracht Schöffer, een voortreffelijk stempelsnijder, veel bij, terwijl Johan Faust de kapitalen leverde. Schöffer was ook een knap afschrijver en bevond zich in 1449 te Parijs, waar hij met het maken, het afschrijven van handschriften den kost won. Er was dus destijds voor hem nog geen spraak van ‘drukken.’

Hoe het zij, omstreeks 1471 of 1472 was de kunst, hoe dan ook. in het buitenland bekend geworden en men voerde uit verschillende landen gedrukte boeken in. In Holland zelf was het geheim ook sedert lang slechts betrekkelijk, ten gevolge der leerlingen en werklieden; er moeten meer printers geweest zijn dan wel die van Haarlem. ‘Toen,’ zegt de schrijver, ‘toen eenmaal het oogenblik der *verspreiding* was aaugebroken, wat zag men toen gebeuren? Men zag twee typographische elementen, die zich (in Nederland) *gelijktijdig* ontwikkelden, de oorspronkelijk *Hollandsche* en de *Duitsch-Vlaamsche,* het eerste in Holland, het andere in de meer aangrenzende gewesten, die met Duitschland en Zuid-Nederland in dadelijk verband

stonden: er heeft dan eene uitwisseling als 't ware van verbeteringer. plaats, het eerste element ouder en minder gevormd, neemt weldra de lessen der Duitsche meesters aan maar blijft toch eigenaardige kenmerken behouden.

'Het bepaaldelijk in Overijssel eerst ingevoerde Duitsch-Vlaamsche element, bedient zich straks van het goede, wat het hier reeds vond en onder

ander van de sieraden, de prenten, uit de eerste Hollandsche drukkerijen afkomstig.

'Er kwamen zeker, met name in Overijssel, vreemdelingen herwaarts over, om hier de kunst uit te oefenen, doch geschiedde dat op die schaal, zoo als men b.v. met de uitvindingen van Daguerre in onze dagen gezien heeft? In geenen deele, althans niet in het gewest Holland; 'maar men zag (zegt de schrijver der *Uitvinding der Boekdrukkunst, Haarlem* 1854) hier eensklaps eene menigte welgeoefende Hollandsche boekdrukkers openlijk voor den dag treden, en *schier gelijktijdig* in de meeste Noord-Nederlandsche steden van hunne gevestigde en werkende drukkerijen voortbrengselen aan het licht brengen; ja, die zoo plotseling als uit den grond opgerezen welbedreven Hollandsche, en zelfs met name Haarlemsche boekdrukkers, trokken zoo spoedig naar het land, waar hunne waar den meesten aftrek beloofde, naar Italië, dat zij *genoegzaam te gelijker tijd* met de eerste drukkers, te Padua, Vincenza, Venetië, Bologna en elders drukkerijen oprichtten en het land ter beoefening hunner kunst doorreisden.'

Heel te recht vraagt de schrijver hoe dit mogelijk is geweest, indien er in de Nederlanden niet eene groep geoefende drukkers hadde bestaan, die Coster's geheim reeds hadden bemachtigd, maar het nog altijd zooveel mogelijk tusschen de vier muren exploiteerden.

Van 1450-1455 werkte Guttenberg, bijgestaan door Faust en Schöffer, reeds vermeld, aan het drukken van den latijnschen Bijbel. Guttenberg scheidde zich van beiden af en Faust toog met zijne bijbels naar Parijs, om ze daar als handschriften aan den man te brengen. Een geschreven bijbel werd destijds 500 kronen, eene kolossale som, betaald en nu kwam Faust, die er een aanbood voor 60! Dat was onbegrijpelijk. Maar wat nog onbegrijpelijker werd, was de eenzelvigheid tusschen de verschillende exemplaren. Hoe was het mogelijk dat al die handschriften zoo treffend gelijk waren? De schrap die hier was, was ook daar te vinden; de letter die hier in de hoogte danste, danste ook ginder en zij die hier verzakt was, was ook ginder verzakt.

Onbegrijpelijk, recht onbegrijpelijk!

Het bovennatuurlijke speelde in die dagen eene groote rol in het leven van den mensch, en men zegde, dat alleen de duivel zoo iets wrochten kon. Faust werd als aan den duivel verkocht beschouwd, en wij zien hem weldra voor het parlement, van tooverkunst beschuldigd worden.

De zaak werd echter aan het licht gebracht; maar Faust kreeg het in alle geval te warm in Parijs, en hij was en bleef voor velen een toovenaar en zelfs een bedrieger, want toen hij, om des te spoediger Parijs te kunnen verlaten, zijne bijbels nog tien kronen minder dan te voren verkocht, beweerden de eerste koopers, dat hij hen bestolen had en eischten hunne dierbare kronen terug. Faust weigerde en verliet zoo spoedig mogelijk de stad, die hem juist niet al te vriendelijk onthaald had.

Faust heeft weinig of geen roem bij zijnen invoer van gedrukte boeken ingelegd, maar als duivelskunstenaar is hij door alle eeuwen beroemd geworden. Aan elken haard vertelt men zijne tochten door de lucht, in gezelschap van den hellekoning, en hij is eeuwen lang de meest gekende held in de huiskringvertellingen geweest, totdat Marlowe en Goethe, en de laatste vooral, hem een blijvend karakter, wel vreemd aan de boekdrukkunst, hebben gegeven.

Zoo als wij zegden, en zoo als men ook algemeen aanneemt, was Dirk Maertens te Aalst, de eerste boekdrukker in de Zuidelijke Nederlanden. Het eerste werk, ten

minste met zijnen naam alleen, is gedagteekend van 1 October 1474 en is een tractatus van J.B. Mantuanus *die viâ Beatâ;* een jaar te voren drukte hij in vereeviging met Johan van Westphalen, eene verhandling van den Dominicaner-monnik Hispanus. In 1476 drukte Maertens te Antwerpen, en in Leuven vindt men tot in de eerste jaren der opvolgende eeuw, boeken op zijnen naam gedrukt. Maertens stierf in den jare 1534 in zijne geboorteplaats, en heeft ruim twee honderd uitgaven doen ontstaan.

De drukkerij die Maertens te Leuven overnam, was die van zijn vroegeren deelgenoot te Aalst, Joh. van Westphalen, die zich aldaar had neêrgezet, want het blijkt wel dat de boekdrukkers zich te dien tijde lichtelijk verplaatsten. Het werk van Maertens draagt een kunstrijk karakter; zijne letters gaan naar de hollandsche snede over, en men ziet wel dat hij zich zijne reizen had ten nutte gemaakt. Een zijner uitgaven, *Dictionarium hebraïcum,* is zijn eigen werk, zijn eigen opstel.

Leuven had niet alleen Johan van Westphalen binnen zijne muren zien drukken, maar ook Jan Veldener (1473-1475), die na twee jaar verblijf aldaar naar Utrecht toog; hij drukte te Leuven de *Lectura super titelo* enz.; van 1476 tot 1488 teekent men te Leuven op als printers Konraad Braem, Egidius van de Heerestraeten, Rodolph Loeffs en Ludovicus de Ravescot.

Te Brugge drukte zekere Colard Mansion meestal fransche boeken, onder ander *le Jardin de Dévotion.* Te Antwerpen had, even als te Aalst en te Brugge, de neêrzetting van boekdrukkers in de eerste jaren van 1470 plaats. Het meergemelde schrift zegt, dat er vóór 1500 niet minder dan zes drukkerijen bestonden; maar ook Antwerpen werd van lieverlede eene wereldstad in handel en scheepvaart; zij ontnam de kroon aan Brugge, en trok gelijk de zeilsteen de naald alle leven tot zich.

Arend de Keyzere, die omtrent 1480 te Audenaerde eene drukkerij had, bracht, uit hoofde van de beperktheid dezer stad, zijn werkhuis naar Gent over; hij had reeds te Audenaerde, behalve latijnsche boeken, *dystorie van Saladine,* een vlaamsch ridderroman uit. de dagen der kruisvaarten, geprint. Ook te Gent gaf de Keyzere van 1483 tot 1488, eenige werken uit en stierf in 1490.

Hoe sint Eloi van de ijdelheid genezen werd. Legende uit de VIIe eeuw.

Omstreeks het jaar 610 woonde Eloi, of Eligius, toenmaals een jeugdig meester van zes of acht en twintig jaar, in de stad Limoges, op twee uren afstands van zijne geboorteplaats Cadillac gelegen; van zijne jeugd af had hij eene groote voorliefde voor de werktuigkunde aan den dag gelegd, maar wegens zijne armoedige omstandigheden had hij het nog niet verder kunnen brengen dan zich als hoefsmid neêr te zetten. Het moet echter gezegd worden, dat hij in zijn stiel zulk een bekwaamheid aan den dag legde, dat hij dezen bijna tot eene kunst had weten te verheffen: de hoefijzers die hij smeedde, hadden een schoonen vorm en blonken als gepolijst zilver; de nagels waarmede hij ze aan de hoeven der paarden vasthechtte, geleken op diamanten en hadden in een ring kunnen gezet worden; die wonderlijke bekwaamheid, welke de gansche wereld verbaasde, bracht het hoofd van den werkman op hol; de ijdelheid maakte zich van hem meester, en vergetende dat God ons naar zijn welbehagen verheft en vernedert, deed hij een uithangbord maken, waarop hij voorgesteld was, een paard beslaande, met het volgende onderschrift, even tergend voor zijne collega's als kwetsend voor de Kristelijke ootmoedigheid: *Eloi, meester boven meester, meester over allen.*

Het onderschrift verwekte veel opspraak, en daar de klanten van Eloi meerendeels uit kooplieden, ridders en pelgrims bestonden, die voortdurend aan zijn deur kwamen aankloppen, wekte het trotsche opschrift weldra de gevoeligheid op van de andere hoefsmeden, niet alleen in Frankrijk, maar ook in het overig Europa. Van alle kanten stegen tegen den verwaanden meester zulke luide klachten op, dat ze eindelijk tot het Paradijs doordrongen. De goede God zag op de aarde neêr, las te Limoges het trotsche opschrift en begreep de oorzaak van zooveel ontevredenheid.

Van alle zonden is de hoogmoed het hatelijkst in de oogen van God: het was de hoogmoed die Satan en Nabuchodonosor tegen den Heer deed opstaan, en de Heer wierp den een in den vuurkolk en ontnam den ander de rede. Reeds peinsde God in zich zelven welke straf hij den nieuwen Aman zou opleggen, toen de Zaligmaker hem naar de oorzaak er van vroeg. God de Vader wees hem op het opschrift.

‘Ja, Vader,’ sprak de Zaligmaker; ‘ik erken, dat die woorden zondig klinken; maar Eloi is inderdaad een zeer knap werkman; hij vergat slechts dat zijne kracht van boven moet komen. Overigens bezit hij vele goede hoedanigheden.’

‘Ik stem toe, dat hij goede eigenschappen bezit,’ sprak de lieve God; ‘maar zijn hoogmoed overtreft ze zoover als de ceder de hysoop te boven gaat, en hij zal ze onder zijn schaduw verstikken. Hebt gij het gelezen? *Eloi, meester boven meester, meester over allen.* Het is eene uitdaging niet slechts van de bekwaamheid der menschen, maar evenzeer van de goddelijke macht.’

‘Welnu, Vader, dat de goddelijke macht hem beschame door goedheid en niet door gestrengheid: Gij wilt de bekeering en niet den dood van den schuldige, niet waar? Welnu, ik neem zijne bekeering op mij.’

‘Hoeveel tijd eischt gij daartoe?’

‘Vier en twintig uren.’

‘Toegestaan,’ sprak de Heer.

De Zaligmaker verloor geen tijd; zijne goddelijkheid verbergende, trok hij de kleeding aan van een smidsgezel en zich langs een zonnestraal. naar beneden latende schuiven, kwam hij nabij Limoges op de aarde neêr.

Hij ging de stadspoort door, den staf in de hand en met het voorkomen van een man, die eene lange reis gemaakt heeft; vervolgens stapte hij recht op de woning van Eloi aan en vond hem bezig in zijne smidse.

‘God zij met u, meester! ‘sprak de Zaligmaker, de smidse binnen tredende.

‘Amen,’ antwoordde Eloi, zonder hem aan te zien.

‘Meester,’ hervatte de Zaligmaker, ‘ik heb mijn rondreis gemaakt en overal uwe bekwaamheid hooren roemen, zoodat gij de eenige man zijt, die mij nog iets nieuws zult kunnen leeren.’

‘Zoo! zoo!’ sprak Eloi, een vluchtigen blik op hem werpende en voortgaande zijn ijzer te smeden.

‘Wilt gij mij voor werkgast?’ hervatte de Zaligmaker; ‘ik bied u mijne diensten aan.’

‘En wat kunt gij?’ vroeg Eloi, het ijzer neêrleggende, waaraan hij zoo even den laatsten hamerslag gegeven had.

‘Ik kan smeden en de paarden beslaan zoo goed als iemand ter wereld,’ hernam de Zaligmaker.

‘Zonder uitzondering?’ riep Eloi verachtelijk.

‘Zonder uitzondering,’ antwoordde Jesus.

Eloi begon te lachen.

'Wat zegt gij van dit hoefijzer?' hernam Eloi, den Zaligmaker datgene toonende, 'twelk hij zoo even gesmeed had.

Jesus sloeg er een blik op.

'Ik zeg dat het niet kwaad gemaakt is, doch ik geloof, dat het beter te doen is.'

Eloi beet zich op de lippen.

'Hoeveel malen moet gij een stuk ijzer gloeien, om het tot een hoefijzer te verwerken?'

'Een enkelen keer.'

Eloi berstte in een schaterlach uit. Hij, de bekwaamste hoefsmid ter wereld, moest zijn ijzer driemaal gloeien en evenveel keeren bewerken, alvorens hij geheel gereed was; ieder ander deed er vijf of zes keeren over. Hij begon te gelooven, dat het den werkgast in het hoofd scheelde.

'Wilt gij het mij wel eens voordoen?' vroeg hij grijnslachende.

'Volgaarne, meester,' sprak de Zaligmaker, de nijptang en een onbewerkt ijzer grijpende; vervolgens gaf hij den leerjongen een teeken aan den blaasbalk te trekken, zoodat het smidsvuur weldra in schitterende vonken opflikkerde en de roode vlam de brandstof aantastte; van tijd tot

tijd deed de bekwame werkman er nieuwe brandstof bij, die spoedig eveneens in gloed stond. Een oogenblik later haalde de Zaligmaker het gloeiende ijzer uit den vuurgloed, legde het op het aanbeeld, en het met de eene hand omkeerende, terwijl hij het met de andere smeedde en fatsoeneerde, had hij in weinige hamerslagen een hoefijzer gereed, waarbij dat van Eloi niet in de schaduw kon staan. De operatie was zoo snel verricht dat de arme meester boven meester er geen hoogte van krijgen kon.

'Ziedaar,' sprak Jesus, hem het hoefijzer overreikende.

Eloi nam het aan, hopende er eenig gebrek in te vinden, maar het was volkomen zuiver, en hoe slecht hij ook gestemd was, hij kon er niet het minste kwaad van zeggen.

HET BLOEMENMEISJE. NAAR MEYER VON BREMEN.

'Ja, ja,' sprak hij, het hoefijzer wendende en keerende; 'het ding is niet slecht voor een.... leergast. Maar,' vervolgde hij, in de hoop den wonderbaren werkman te vangen, 'het is niet voldoende een ijzer te kunnen smeden, men moet het ook aan de hoeven van het paard kunnen vastmaken. Gij hebt mij nog niet gezegd, of ge paarden beslaan kunt?

'Ja, meester,' was het eenvoudige antwoord.

'Welnu, we zullen zien, en niet later dan op dit oogenblik: daar komt juist het paard aan van den betaalmeester dat aan de vier hoeven moet beslagen worden.'

'Dat treft uitmuntend,' antwoordde de Zaligmaker.

'Plaats het paard in den hoefstal!' riep Eloi zijne bedienden toe.

'Onnoodig,' zeide Jesus; 'ik heb mijn eigen manier van paarden te beslaan, die veel tijd en moeite uitspaart.'

'En welk is die manier?' vroeg Eloi verbaasd.

'Gij zult het zien,' antwoordde de Zaligmaker.

Dit zeggende, haalde hij een mes uit den zak, ging op het paard af, hief een der achterpooten op, sneed den linkerpoot bij het onderste gewricht met een enkele snede af, en maakte er niet een paar hamerslagen het ijzer aan vast, waarna hij den hoef wêer aan den poot vasthechtte; hetzelfde gebeurde met de andere pooten, zoodat het werk in weinige minuten gedaan was, zonder dat het paard zich in het minst boos maakte over die vreemde en ongebruikelijke wijze van beslaan. Wat Eloi betreft, met de uiterste verbazing volgde hij de snelle en zonderlinge operatie.

OOM BRÄSSIG, NAAR E. MEYER.

'Ziedaar, meester,' sprak de Zaligmaker, den vierden hoef op den grond zettende.

'Ik zie het wel,' antwoordde Eloi kort en zijn best doende om zijne verbazing te verbergen.

'Zijt gij ook bekend met die nieuwe wijze van beslaan?' vroeg Jesus achteloos.

'O zeker,' hernam Eloi, 'ik heb er over hooren spreken, maar ik heb altijd de voorkeur gegeven aan de oude manier.'

'Gij hebt ongelijk, deze is gemakkelijker en sneller.'

Men begrijpt dat Eloi zulk een bekwamen en behendigen werkgast niet wegzond; overigens vreesde hij, dat zoo hij hem niet, aan zich verbond, deze zich in de omstreken neêrzetten en een geduchte mededinger worden zou. Eloi nam Jesus dus onder zeer voordeelige conditiën als eersten werkgast in zijn dienst.

Den volgenden morgen zond Eloi Jesus naar eenige naburige dorpen, waar sommige zaken van vertrouwen te verrichten waren. Nauwelijks was de boodschapper vertrokken, of Eloi begon ernstig na te denken over die nieuwe wijze om paarden te beslaan, waarvan hij nog nooit gehoord had. Hij had de operatie met de grootste aandacht gevolgd, en opgemerkt, hoe de werkgast de hoeven met ééne snede op de juiste plaats doorgesneden had; zooals wij gezegd hebben, ontbrak het hem niet aan zelfvertrouwen, hij besloot dus de eerste de beste gelegenheid aan te vatten om het geziene in toepassing te brengen.

Die gelegenheid deed zich spoedig op: nauwelijks een uur later hield een van top tot teen geharnasd ruiter voor Eloi's deur stil; op een half uur van de stad had zijn paard een hoefijzer verloren, en veel van den bekwamen hoefsmid gehoord hebbende, was hij regelrecht naar hem toegereden; hij kwam uit Spanje en keerde naar Engeland terug, waar hij met den koning gewichtige zaken te regelen had. Hij maakte zijn paard aan een der ijzeren ringen van de smederij vast, en Eloi aanmanende den meest mogelijken spoed te maken, begaf hij zich middelerwijl naar eene herberg om eene kan bier te drinken.

Daar er haast bij het werk was, dacht Eloi bij zich zelven, dat het oogenblik geschikt zou zijn de snelle manier van beslaan, welke hij afgezien had, in toepassing te brengen. Hij nam zijn scherpste mes, sleep het nog in der haast op een scheerriem, hief den poot van het paard op en eene geduchte snede gevende, sneed hij het den poot boven de hoef af.

De operatie was zoo snel geschied, dat het arme dier den tijd niet gehad had er zich tegen te verweeren en de amputatie eerst bemerkte door de pijn welke zij het veroorzaakte; maar toen ook begon het gewonde dier zoo klagend te hinneken, dat zijn meester kwam aangeloopen en tot zijne ontzetting bespeurde, dat het paard zich op zijne drie pooten nauwelijks staande kon houden, terwijl uit den gewonden poot stroomen bloeds vloeiden. Hij stormde de smederij binnen en zag, dat Eloi aan den vierden poot een hoefijzer bevestigde; niet ten onrechte meende de ruiter, dat de meester zinneloos geworden was. Eloi stelde hem gerust, zeggende dat het een nieuwe wijze van beslaan was, toonde hem het ijzer, dat nauwkeurig op den hoef paste en zijn werkplaats verlatende, wilde hij den hoef weêr aan den poot vastmaken.

Ditmaal echter viel de proef geheel anders uit: het arme dier, dat sedert tien minuten al zijn bloed verloor, lag op den grond uitgestrekt en was op het punt van te sterven. Eloi bracht den poot bij het been, doch te laat: de poot was reeds houd en stijf en het overige van het lichaam was er weinig beter aan toe.

Een koud zweet bedekte het gelaat van den meester; hij begreep dat bij verloren was, en zijn reputatie niet willende overleven, greep hij het mes, dat de oorzaak van zijn ongeluk was, en wilde het zich in de borst stooten, toen zijn arm werd tegengehouden; hij keerde zich om: het was zijn bekwame werkgast. De goddelijke bode had de boodschappen met dezelfde vlugheid en bekwaamheid volbracht als den vorigen dag het smidswerk, zoodat hij twee uren vroeger tehuis was dan Eloi gedacht had.

‘Wat doet gij, meester?’ sprak hij op gestrengen toon.
Eloi antwoordde niets, maar zijn hand wees naar het stervende paard.
‘Is het niet anders?’ vroeg Kristus, en den poot oprapende, bevestigde hij dien aan het been; het bloed hield op te vloeien, het paard sprong overeind, vroolijk hinnekende, zoodat men zonder den grooten bloedplas op den grond zou gezworen hebben, dat het arme dier niets overkomen was.
Eloi zag hem een oogenblik aan, beschaamd en verlegen; toen greep hij een hamer en zijn aanmatigend uithangbord met één slag verbrijlende. ging hij recht op den Zaligmaker af en sprak nederig:
‘Gij zijt de meester, ik de werkgast.’
‘Gelukkig wie zich vernedert, want hij zal verheven worden,’ sprak Kristus bemoedigend.
Bij dat woord hief Eloi de oogen op en een stralenkrans ziende blinken om het gelaat van den Heer, herkende hij Hem en viel voor Hem op de knieën.
‘Ik vergeef u,’ sprak Kristus; ‘want heden zult gij wel van uw hoogmoed genezen zijn; blijf *meester boven meester,* doch herinner u, dat ik alleen de *meester over allen* ben.’
Bij die woorden, plaatste hij zich achter op het paard van den ruiter en verdween.
De ruiter was St. Joris.

Iets uit het leven der trekvogels.

Als het laatste gewas van den akker gemaaid is, als de groene weide vaal en dor begint te worden, als de herfstwind door de boomen vaart en het dorrende gebladerte over veld en akker verspreidt, verlaten ons ook de vogelen, de reis aannemende naar het verre zuiden. Slechts het tjilpende muschje, het vlugge winterkoninkske en de krassende raaf blijven achter, om met de bewoners van het noorden het wel en wee van den winter te deelen.

Spreken wij echter van de afwezenden. Hoe maken, de kleineren onder de trekvogels de lange reis naar Egypte? Hoe is het hun mogelijk, zonder er bij neêr te zakken van afmatting, de zee over te steken, die Europa van Afrika scheidt? Hooren wij wat de bekende duitsche schrijver en reiziger Adolf Ebeling omtrent de trekvogels mededeelt:

Kort na mijne aankomst te Caïro - meldt hij in zijn ‘Dagboek van Egypte’ - begroette ik onder de vogels, welke ik in den palmentuin van ons hotel opmerkte, verscheidene oude bekenden uit het noorden. In de eerste plaats natuurlijk de steenvalk, den aanmatigenden proletariër, den sociaal-democraat had ik bijna gezegd, daar tegenwoordig iedereen dit leelijk woord in den mond heeft; in het land der Pharaö's scheen hij mij nog onbeschaamder toe dan in het vaderland, want hij vloog zonder zich in het minst te ontzien op de tafel, waarop ons ontbijt stond, en van ieder telloor nam hij het zijne.

Na de steenvalk kwamen de zwaluwen; deze vriendelijke vogels zijn reeds poëtischer, en het kwam ons voor als een groet uit het verre vaderland, wanneer wij ze in december of januari door de kristalheldere, lichtblauwe lucht zagen zweven of hen hoorden tjilpen in de acaciaboschjes aan den oever van den Nijl. Meer verraste ons de aanwezigheid van het kwikstaartje, daar wij toenmaals nog niet wisten, dat ook deze vogeltjes de zee overstaken, want wij meenden, 'tgeen overigens velen hunner doen, dat zij bij het naderen van den winter naar het zuiden van Europa en hoogstens naar Sicilië en de Grieksche eilanden trokken. Dat zij naar Afrika, in het

bijzonder naar Egypte komen, en van daar verder door naar Nubië en Abyssinië, wisten wij toenmaals nog niet. Dit scheen ons te wonderlijker, ja geheel ongeloofelijk toe, wegens de eigenaardige vlucht van den kwikstaart die, gelijk bekend is, altijd slechts in korte dagreizen zijnen weg vervolgt en, schijnbaar ten minste, ieder oogenblik zijne vlucht onderbreekt, om zich neêr te zetten en verder te 'wippen.' De vogeltjes zweefden echter voor mijn oog en het feit viel niet te loochenen: overal zag men in de tuinen van Caïro kwikstaartjes; ook onder de palmen aan den Nijl-oever, in de groote lanen die naar de pyramiden voeren, ja bij de pyrami den zelve, dus te midden der woestijn. Daar was het ook dat ik het eerst van het verschijnsel vernam, waarmede ik u een oogenblik wil bezighouden.

Op zekeren avond namelijk waren wij gezeten aan den voet der Cheops-pyramide bij eene tas geurige Moka-koffie, die de Bedouïnen voor ons hadden gereed gemaakt; bij vroolijk gekeuvel blaasden wij dikke rookwolken uit onze sigaren in de lucht, - het zij in het voorbijgaan gezegd, de eenige wolken welke te bespeuren waren, want, zooals bijna altijd, was de egyptische hemel geheel onbewolkt en van zulk eene doorzichtige helderheid, alsof hij uit een onmetelijke glazen klok bestond; - wij wachtten slechts op het ondergaan der altijd lager zinkende zon om onzen terugweg naar Caïro aan te nemen. Het diepe zwijgen der omringende woestijn had iets plechtigs, iets verhevens, slechts van tijd tot tijd onderbroken door de vlucht van den gier hoog boven onze hoofden of, nog hooger, het gekras van den pelikaan, die ons met statigen vleugelslag voorbij roeide. Dicht in onze nabijheid sprongen en wipten eenige kwikstaartjes, die zeer vertrouwelijk schenen, heen en weêr vlogen, doch altijd weder in onze nabijheid terugkwamen. Bij deze gelegenheid gaf ik mijne verwondering te kennen, dat deze vogels in staat zijn de verre reis over de Middellandsche-Zee te maken. Dat hoorde de cheik Ibrahim, en half in het Arabisch, half in het Fransch deed hij de volgende vraag:

'Weet gij dan niet, *hadretak* (hooge heer), dat deze kleine vogels door de groote over de zee gedragen worden?'

Ik lachte en mijne vrienden eveneens; de cheik echter vervolgde:

'Ieder kind weet zulks. Deze *assasihr* (kleine vogels) zijn veel te zwak om uit eigen krachten de lange zeereis te kunnen maken. Ook zij weten dit zeer goed, en daarom wachten zij op de ooievaars, kraanvogels en andere groote vogels, op wier rug zij zich neêrzetten. Zóó laten zij zich over de zee voeren. De *tyuhr* (groote vogels) doen zulks gaarne, want zij houden bijzonder veel van de kleine gasten, die hen op de lange reis door hun lustig getjilp den tijd helpen verdrijven.'

Ons scheen dit ongeloofbaar toe; wij riepen twee of drie bruine Bedouïnenknapen tot ons, wezen op de kwikstaarten en vroegen hen:

'Weet gij hoe die vogeltjes naar hier gekomen zijn?'

'O zeker,' antwoordden zij, 'de *abu saad* (de ooievaar) heeft ze over de zee gedragen.'

'Gij hoort dus dat ik u de waarheid zegde,' hervatte de oude Ibrahim, niet zonder zelfgevoel, en strekte te gelijker tijd zijn bruine hand naar mij - uit. - Zonder drinkgeld brengt men het in Egypte niet ver.

Bij het avondmaal in het 'Nijlhotel' vertelde ik aan ieder die het hooren wilde het wonderlijk verhaal, doch vond slechts ongeloovige ooren. De eenige echter, die niet lachte of spotte, was de hofraad Heuglin, de bekende Afrika reiziger en de meest gevierde dierkundige van onzen tijd, ten minste voor zoover de afrikaansche vogelenwereld betreft. Na afloop van het maal wendde ik mij tot hem, zijn gevoelen over de zaak vragende. Hij gaf als zijn meening te kennen, dat het verhaal van den

cheik zeer goed waar konde zijn, ja, al had hij er geene directe bewijzen voor, geloofde hij, dat de Bedouïn de waarheid gesproken had.

Na Heuglin's voorwaardelijk oordeel vernomen te hebben, hield ik mijne ontdekking voor mij; ik zou zulks ook nog heden doen, indien ik niet onlangs eene nieuwe autoriteit gevonden had. Ik las namelijk in de tweede uitgave van Peterman's ‘Reizen in het Oosten:’

‘Professor Roth uit Munchen verhaalde mij te Jerusalem, dat de bekende zweedsche reiziger Hedenborg, die zich een wijl op het eiland Rhodus ophield, de volgende waarnemingen gedaan had. Hij hoorde meermalen, wanneer de ooievaarsgroepen in het najaar naar Rhodus kwamen, het gezang van vogels zonder deze te kunnen ontdekken. Eens ging hij de troepen ooievaars na en ontdekte, dat, toen zij zich neêrlieten, van

hun rug kleine vogels vlogen, die zich op die wijze de zee over lieten zetten. De groote afstand belette mij te ontdekken welke soort van zangvogels het geweest waren.'

Het een met het ander in verband brengende, maakte de schrijver van het 'Dagboek in Egypte' de gevolgtrekking, dat het verhaal van den Bedouïn aan de Cheops-pyramide zeer geloofbaar en waarschijnlijk wordt.

De 'goede oude tijd.'

Geen vooroordeel is misschien zoo diep geworteld en zoo algemeen verspreid als het geloof aan den 'goeden ouden tijd.' Men hoeft echter slechts de geschiedenis van vorige eeuwen na te gaan, om tot de overtuiging te komen dat de oude tijd niets beter was dan de tegenwoordige en de zeden en gewoonten onzer vaderen lang zoo eenvoudig niet waren als men wel meent. Wij willen niet in het breede uitweiden over het feit dat de levensmiddelen tegenwoordig duurder betaald worden dan voorheen: daar is de omstandigheid tegenover te stellen dat thans ook de loonen hooger zijn, zoodat de verhouding hetzelfde gebleven is. Wanneer men spreekt van den goeden ouden tijd, heeft, men vooral ook het oog op den eenvoud en de matigheid onzer voorouders, en het is daarom dat wij eenige geschiedkundige bijzonderheden laten volgen waar uit blijken kan dat men toen, zelfs nog meer dan nu, goede sier maakte.

Gedurende de bruiloft van Willem III, koning van Engeland, werden o.a. niet minder dan 4000 schepel tarwe, 8000 schepel rogge, 18000 schepel haver, 36000 flesschen wijn en 1600 vaten bier verbruikt. De bruiloftsgasten brachten 5647 paarden mede.

Op de bruiloft van Everhard van Wurtemburg in 1474 verschenen 14.000 gasten, en op die van Ulrick van Wurtemburg in het jaar 1511 werden 135 ossen, 1809 kalven en 2759 lijsters verteerd.

De hertog van Alva had in zijn paleis te Madrid 400 kamers voor zijn dienstpersoneel en betaalde iedere maand 12.000 franken loon.

In Rusland hield vóór 1812 nog menige edelman 1000 bedienden er op na, waarvan ieder slechts één bepaald werk te verrichten had.

Het zou vervelend zijn deze opsomming verder voort te zetten. Het zij genoeg te weten dat de lof die aan den ouden tijd gegeven wordt, geenszins verdiend is.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten.
Door J.A. Vesters.

(*Vervolg.*)
De vergelding.

Keeren wij terug tot heer Willem van Duivenvoorde en zijne kloeke helpers, wier raadselachtig verdwijnen uit den omsingelden slottoren Florus Halvenaar zoozeer in woede deed ontsteken. Wat de verrader niet wist en slechts bekend was aan den

burchtheer en enkele zijner getrouwen, was dat van het slot van Strijen, en wel bepaaldelijk van den toren waarin de belegerden eene laatste wijkplaats gezocht hadden, een onderaardsche gang liep naar het vrije veld, uitkomende in de nabijheid van het Sartroysenklooster, 'twelk wij in een vroeger hoofdstuk bezochten. Toen een dubbele vijand, Halvenaar's grimmige krijgslieden en het blakerende vuur, de kloeke verdedigers dreigde te omsingelen en ieder verder verzet onmogelijk maakte, had Willem van Duivenvoorde zich met de zijnen, zooals wij gezien hebben, in den toren teruggetrokken, en na de poort zorgvuldig gesloten en versperd te hebben, ten einde den vijand zoolang mogelijk op te houden, waren allen den onderaardschen gang binnen gedrongen. Toen werd de opening zorgvuldig afgesloten, opdat de vijand er niet eveneens mocht binnendringen, waarna de moeielijke en gevaarlijke tocht door de ingewanden der aarde werd ondernomen. Tal van hinderpalen hadden de reeds afgematte tochtgenooten uit den weg te ruimen, maar men wist dat het om het leven ging; na een uur ongeveer waren alle moeielijkheden te boven gekomen en begroette men met verrukking de open lucht bij den aanbrekenden morgen. Heller echter dan de flauwe ochtendschemering glansde de spookachtige gloed van het nog altijd brandende slot; maar de vluchtelingen hadden geen tijd den blik achterwaarts te wenden: alleen voor hen uit gloorde een flauwe straal van hoop, waar het vreedzame Sartroysen-klooster zijne stille muren in de lucht verhief. En het heilige klooster nam de arme vluchtelingen met vreugde op: de waardige prior trad hen te gemoet en bood hun verkwikking aan voor de uitgeputte krachten en eene schuilplaats voor 's vijands woede.

'Een enkelen dronk slechts voor mijne arme krijgslieden, eerwaarde vader,' sprak de burchtheer haastig; 'hier mogen wij niet blijven en aldus dit klooster der verwoesting prijs geven. Wat ik u echter bidden mag, verschaf een paard voor mijne dochter.'

'Hoe, heer ridder, gij zoudt den tocht willen voortzetten die moet uitloopen op uw wis verderf!' sprak de prior met vuur; 'alom zwerven vijandelijke benden rond en uwe manschappen bezitten geene paarden om het nakende gevaar te ontvluchten. Blijf ten minste hier tot de duisternis over de aarde nedergedaald is; ik zal de uwen eene voorloopige schuilplaats aanwijzen; niemand kan vermoeden, dat gij u hier bevindt.'

'Uw voorslag getuigt van vereerende belangstelling, eerwaarde vader,' hervatte Willem van Duivenvoorde; 'maar in gemoede, wij kunnen dien niet aannemen, niet om onzentwille mag de heilige rust der vrome vaders gestoord worden.'

Wellicht had de edele wedstrijd tusschen beide mannen nog langer voortgeduurd; maar plotseling hoorde men den vluggen hoefslag eener talrijke ruiterbende, en weldra verscheen de vreeselijke Halvenaar met een tweehonderdtal der zijnen voor de kloosterpoort.

Een zwervende krijgsman, een der bespieders van de Kabeljauwsche bende, had, in een kreupelboschje verscholen, de vluchtelingen het onderaardsche pad zien verlaten en zich richten naar het klooster der Sartroysen; ijlings was hij naar den brandenden burcht gesneld, en reeds ter halverwege had hij den aanvoerder ontmoet, zoekende naar de ontsnapte verdedigers.

'Opent de kloosterpoort!' kreet Halvenaar reeds in de verte; 'opent de poort, of ik leg het gansche gebouw in de asch.'

'Heer Willem van Duivenvoorde,' sprak de vrome prior op plechtigen toon; 'alles wat wij bezitten, zijn wij aan uwe milddadigheid en die uws zaligen vaders verschuldigd; beschik er dus naar goedvinden over.'

‘Draag zorg voor mijn dierbaar kind, eerwaarde vader,’ zuchtte de burchtheer; ‘wat mij en de mijnen betreft, wij zullen ons op den vijand werpen en een eerlijken krijgsmansdood sterven.’

Zeker van de overwinning, begonnen Halvenaars krijgslieden een wolk van pijlen te werpen over den ringmuur des kloosters, terwijl anderen reeds eene poging aanwendden den muur te beklimmen. Er bleef dus geene keuze meer over; Duivenvoorde's volgelingen moesten zich zoo goed mogelijk tegen den aanrander verdedigen.

Opnieuw ontspon zich een strijd; nogmaals vlogen pijlen en kogels door de lucht; wederom werden de zwaarden getrokken en stroomde het roode bloed. Eenmaal ten strijde geprest, is Willem van Duivenvoorde weêr den leeuw gelijk in grimmigheid en moed; wie het waagt zich op den ringmuur te vertoonen, ploft neêr, den schedel door zijn machtig ridderzwaard gekloofd, en met grimmige woede zag Halvenaar de zijnen vallen in de roemlooze worsteling. Wat deerde het hem echter, dat hij zijne krijgslieden moest opofferen; wat maakte het uit, dat hij den aanval richtte tegen de geheiligde kloostermuren? Van Duivenvoorde moest in zijne macht komen, niet om hem als gevangene voor den graaf te voeren, maar om hem het zwaard in het hart te jagen en aldus den eenige getuige van zijn eigen verraad uit den weg te ruimen: dan slechts zou hij het doel zijner wenschen bekroond zien.

Nog altijd woedde de strijd; er was versterking gekomen voor de aanvallers, en al mochten aan den voet van den ringmuur de lijken opgestapeld liggen, - ook het kleine hoopje der belegerden was sterk geslonken, zoodat de tegenstand allengs in kracht verminderde; slechts Willem van Duivenvoorde scheen onvermoeid en onkwetsbaar; te midden van den regen van pijlen hield hij stand, zich telkens dáár vertoonende waar het gevaar het grootste was en altijd nieuw voedsel zoekende voor zijn heldenzwaard.

Intusschen had Florus Halvenaar bevel gegeven een boom te vellen, en toen deze met krakend geweld ten bodem plofte, en toen de stam van zijne takken ontdaan was, werd de kloosterpoort met onweêrstaanbare kracht gerammeid, zoodat iedere slag hol en onheilspellend klonk als de sombere toonen der doodsklok voor wie zich daar binnen bevonden. Daar kraakte en splinterde het houtwerk; een oogenblik nog en de zwakke versperringen zouden weggeruimd zijn en de stortvloed der belegeraars zou zich verspreiden door het veege klooster. Geestelijken en broeders hadden zich neêrgeworpen ten gebede; jonkvrouw Aleide was in zwijm gevallen, koud en gevoelloos als een marmeren standbeeld; en de weinige overgeblevene verdedigers maakten zich gereed als mannen en ridders te sterven.

Wat doet daar echter plotseling de aanranders aarzelen en den arm terughouden, gereed om den laatsten slag toe te brengen?

Graaf Albrecht had zijn woord gehouden aan den ridder Herman van Strijen verpand; nog denzelfden dag, dat hij diens bezoek ontvangen had, was hij opgetrokken met eene vlugge ruiterbende naar het Overmaasche, in gezelschap van den ridder en den braven Koen. En altijd had men doorgereden in gestrekten draf, eensdeels omdat men vreesde te laat te komen ter beveiliging van het belegerde slot, anderdeels wijl de graaf haast had de zaak tot klaarheid te zien komen. Reeds des nachts was men in de stede van Dordt aangekomen, maar de graaf versmaadde het zich daar op te houden: hij wilde kort recht doen, aan welke zijde het onrecht ook geschied was. Voort ging het dus weêr in den eenzamen nacht, maar weldra trof een vreeselijk schouwspel het oog: ginds in het zuiden, aan den donkeren gezichteinder, was de lucht bloedrood gekleurd, als was het indrukwekkende noorderlicht ter kimme gerezen.

Een folterende angst greep Herman van Strijen aan: zoo die onmetelijke vuurgloed mocht voortkomen uit den burcht, welke hij had pogen te redden! Ha, wie weet of jonkvrouw Aleide en haar vader niet hopeloos rondwaarden door de vlammen, op een oogenblik dat de redding nabij was!

'Heer graaf,' sprak de ridder door den angst gedreven, 'laat mij vooruitsnellen tot waar de vuurgloed spookt; mij dunkt, ik hoor reeds de wraak- en jammerkreten in mijne ooren weêrgalmen; Van Duivenvoorde's slot gaat in vlammen op, misschien kunnen de ridder en zijne dochter nog gered worden.'

'Goed, ijl vooruit, brave ridder,' antwoordde de graaf, 'ik stel echter ééne voorwaarde, gij moogt niet alleen vertrekken.'

'Mijn trouwe dienstknecht zal mij vergezellen,' hernam de ridder haastig.

'Uw dienstknecht heeft er het recht toe, maar ook ik wil van de partij zijn.'

'Edele graaf!...'

'Geen tegenspraak, ridder; ik begeer alles met eigen oogen te zien.'

Een oogenblik later gaven drie ruiters hunne vurige rossen de sporen; het was als vlogen zij langs veld en wegen, door den stormwind op zijne vleugelen gedragen. De afstanden schenen weg te smelten, en wie het jagende drietal ontmoet had, zou gewis van angst en ontzetting een kruis geslagen hebben.

Immer nader kwam de vuurgloed; weldra was er geen twijfel meer over, of het machtige slot van Strijen ging in purperen vlammen op. Doch hoor, daar waar die donkere kloostermuren zich verheffen, wordt eveneens gestreden, wordt met felle woede gekampt, en reeds in de verte herkende het drietal in den aanvoerder der aanvallers den geduchten Florus Halvenaar, de zijnen tot den kamp aansporende.

De drie ruiters hielden een oogenblik hunne met schuim bedekte paarden in, om het tooneel voor hen op te nemen; eene plotselinge gedachte doorkruiste het brein des graven.

‘Ziehier mijn zegelring, ridder,’ sprak hij haastig; ‘dien zult gij Florus Halvenaar toonen en hem uit mijn naam bevelen den strijd te staken en den heer Van Duivenvoorde de vrijheid te hergeven, zoo deze zich in zijne macht bevindt.’

‘En gij edele gebieder?’

‘Ik zal u vergezellen, - voorwaarts thans!’

Het drietal was de kloosterpoort genaderd op het oogenblik, dat deze opengerammeid was en de aanvallers op het punt waren zich binnen de kloostermuren te werpen

‘Houdt op! houdt op!’ schreeuwde Herman van Strijen reeds in de verte; ‘niemand uwer trede het klooster binnen!’

Allen bleven als aan den grond genageld staan, door de plotselinge verschijning verschrikt, maar Florus Halvenaar trad vooruiten toornig vroeg hij:

‘Wie zijt gij, die hier bevelen durft geven aan *mijne* krijgslieden?’

‘'s Graven afgezant, heer Florus Halvenaar. die u gebiedt dezen onedderlijken strijd te staken; zichier, als bewijs mijner zending, den zegelring van onzen heer en gebieder.’

Terwijl de gezant deze woorden sprak, lichtte hij het vizier zijns helms op en zag den verrader strak in het gelaat.

Halvenaar verbleekte over de plotselinge verschijning, maar spoedig had hij zich hersteld en sarrend klonk het van zijne lippen:

‘Ha, zijt gij het, mijn dappere tornooispeler; gij hebt, naar het schijnt, mijne gevangenis weren te ontsnappen, doch slechts om met en bij de jonkvrouw Van Duivenvoorde een rasser einde te vinden.’

En zich tot zijne krijgslieden wendende, riep hij met verheffing van stem:

‘Stoot hen neêr, de verraders!’

Herman van Strijen wenkte met de hand als om de woeste soldaten terug te houden; deze aarzelden werkelijk en weken niet van hunne plaats. Toen wendde hij zich opnieuw tot den aanvoerder:

‘Als gezant van onzen machtigen graaf heb ik u nog een tweede bevel over te brengen: gij zult heer Willem van Duivenvoorde het leven en de vrijheid schenken.’

‘En aan u de hand der erfgename, niet waar? Weet echter, dat Florus Halvenaar zijn eigen meester is en geene bevelen van den graaf heeft te ontvangen, schoone afgezant! *Ik* heb het doodvonnis uitgesproken tegen Van Duivenvoorde en datzelfde vonnis mag ook u treffen, dappere kampioen voor de gerechtigheid!’

‘Bedenk u wel, heer ridder; het stellige bevel des graven....’

De woeste aanvoerder antwoordde niet, maar zich opnieuw tot zijne manschappen wendende, riep hij met krachtige stem:

'Hervoort, mijne brave krijgers, stoot ze neêr, en dan het klooster binnengerukt!'

Florus Halvenaar wilde de zijnen het voorbeeld geven; als een bloedgierige tijger sprong hij, het ontblootе zwaard in de vuist, op Herman van Strijen toe, terwijl zijne woeste gezellen op de beide andere ruiters aandrongen. Maar donderend galmde plotseling 's graven wapenkreet door de lucht, en 'Holland! Holland!' klonk het de verbaasde en ontzette krijgslieden in de ooren. Van schrik als verlamd lieten allen de wapenen uit de hand vallen; doch als een getergde leeuw sprong de graaf op den ontmaskerden verrader toe en kloofde hem met een slag van zijn zwaard den schedel.

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
Hij wierp zich voor den graaf ter aarde en smeekte biddend om genade,

'Ziedaar het loon voor uw verraad:' bulderde de graaf, die vreeselijk was in zijn toorn; en met de uiterste verachting op het lijk wijzende, riep hij tot de verslagen soldaten:

'Dezen verrader mag geene begrafenis te beurt vallen; zijn lijk zij de prooi der roofvogels!'

Allen bogen zich ten teeken van onderwerping; sidderend wachtte ieder zijn vonnis af.

Graaf Albrecht overzag een oogenblik met toornigen blik de rijen der ontmoedigde krijgslieden; toen riep hij met donderende stem:

'Harold de Noorman verschijne voor mijn oog!'

Een waggelende gestalte trad langzaam naar voren, het hoofd diep gebogen, de doodskleur op het gelaat. Hij wierp zich voor den graaf ter aarde en smeekte biddend om genade.

'Antwoord mij op mijne vragen,' sprak de graaf streng, zonder op de bede des knielenden acht te slaan. 'Wie deed den ridder van Strijen gevangen nemen en in den kerker opsluiten?'

'Florus Halvenaar,' klonk het nauw hoorbaar uit den mond van den schuldige, en met gedempte stem voegde hij er bij: 'Ik was slechts zijn willoos werktuig, heer graaf.'

‘Wie spoorde den ridder Van Duivenvoorde aan daags na het tornooi plotseling Den Haag te verlaten?’ vervolgde de graaf.

‘Florus Halvenaar zette mij daartoe aan, doorluchtige graaf; ook hierin volbracht ik slechts *zijn* wil.’

‘Kent gij den heer Van Duivenvoorde schuldig aan den moord op Alcid van Poelgeest gepleegd?’ sprak de graaf nogmaals.

‘Neen, neen,’ fluisterde de ongelukkige; ‘Florus Halvenaar....’

‘Genoeg,’ viel de graaf den Noorman in de rede: ‘gij zijt minder schuldig dan de verslagene; doch ook uwe misdaden eischen hare straf: binnen vier en twintig uren zult gij Hollands grenzen verlaten hebben; zoo gij nog immer trachten mocht terug te komen, brengt gij uw doodvonnis mede.’

Harold de Noorman richtte zich dankend op, beschaamd wel, maar blijde er het leven afgebracht te hebben.

Op dat oogenblik trad een indrukwekkende gestalte de velbrijzelde kloosterpoort uit, gevolgd door een veertigtal krijgslieden, allen met gedeukte en gescheurde harnassen en wapenrokken, enkelen zich waggelend voortslepende, de meesten met bloed bemorst, - het rampzalige overschot der bezetting van den hoogen burcht van Strijen.

‘Leve onze graaf! Leve Albrecht de Rechtvaardige!’ klonk het uit aller mond, terwijl tranen van aandoening en vreugde langs het gebruinde en met bloed bespatte gelaat dier dapperen vloeiden.

Zoodra de graaf den ouden ridder Van Duivenvoorde ontwaarde, ging hij hem haastig te gemoet; zijne beide handen grijpende, sprak hij geroerd

‘Edele ridder, door valsche raadgevingen misleid, heb ik u diep miskend; thans echter is uwe onschuld schitterend aan het licht gekomen. Ik acht het dus mijn plicht u, ten aan schouwe van deze gansche verzameling krijgslieden, in uwe eer te herstellen en u weêr mijn lieven en trouwen onderdaan te noemen. Moogt gij gelukkig zijn in uwe overige levensdagen.’

‘Leve heer Willem van Duivenvoorde!’ klonk het thans uit den mond van degenen, die een uur geleden nog zijn dood besloten hadden.

‘Bravo, mannen!’ sprak de graaf en met kracht herhaalde hij den kreet:

‘Leve mijn getrouwe vazal! leve de ridder Van Duivenvoorde!’

‘Heb dank, mijn gebieder en redder!’ fluisterde de burchtheer tot tranen geroerd.

‘Hier is uw redder,’ sprak de graaf, op Herman van Strijen wijzende, die even als zijn gebieder van het paard gestegen was.

‘Ik wist dat gij komen zoudt, mijn brave Van Strijen,’ sprak de oude ridder aangedaan en hartelijk omhelsde hij zijn kloeken redder.

's Graven gevolg kwam thans spoorslags aangereden en had zich weldra om zijn heer geschaard. Deze beval zijne gezamenlijke krijgslieden zich naar het slot Van Strijen te begeven, er te red den wat nog te redden was en daar zijne verdere bevelen af te wachten. Daarop trad hij, door Willem van Duivenvoorde, Herman van Strijen, Koen en de dappere verdedigers van den verbranden burcht vergezeld, het klooster binnen, waar de verrukte prior voor allen een hoogst welkom maal liet gereed maken.

(Slot volgt.)

[Nummer 40]

De tuinen Borghese.

De tuinen van Borghese zijn de lustwaranden van Rome en wedieveren met den Monte Pincio in weelderigheid van aanleg, al moeten zij voor den Pincio ook onderdoen in schilderachtigheid van ligging. De geheele zuidelijke plantengroei ontvouwt hier zijne pracht en schoonheid; granaatbosschen wisselen af met oranje-boomen; olijven, platanen en vijgeboomen herinneren den vreemdeling dat hij zich in zuidelijke streken bevindt; reusachtige bloembedden boeien het oog, terwijl het oor gestreeld wordt door het frissche geklater der talrijke fonteinen, die door hunne koelte de stovende warmte te meer doen genieten. In deze tuinen zoeken de bewoners van Rome gedurende de warme uren van den dag de schaduw op, zich nedervlijend op de steenen banken of in het gras bij de boorden van een fontein.

DE TUINEN BORGHESE, NAAR G.G. KILBURNE.

Onze gravure geeft zulk een tooneel weêr. Wij zien daar een muzikant die zich onderhoudt met eene romeinsche vrouw in nationale kleederdracht. terwijl een romeinsch burger *in spe* als achteloos hoorder en toeschouwer bij dit onderhoud figureert.

Verleden en toekomst.

Welke treffende tegenstelling leveren deze beide personen in hetzelfde vertrek vereenigd: die oude vrouw daar, stram van leden en zwak van hoofd, neêrgehukt bij het haardvuur, is wèl het beeld van het verleden; het jonge meisje op den voorgrond met hare idealen en zoete droomen is de afbeel-

ding der toekomst. De eerste is den winter des levens ingetreden, heeft alle bloemen der lente zien verdwijnen en de vruchten van den zomer door den herfstwind zien afvallen; de laatste is pas die liefelijke lente ingetreden waar alles vreugde ademt en geluk voorspelt. Misschien droomt dat jonge hoofdje van een eeuwigheid van geluk en aardsch genot. Toch zou de oude bij den haard geheel andere zaken kunnen verhalen: haar eigen leven heeft haar geleerd, dat niets duurzaam is op deze wereld, dat alle idealen vervliegen als rook, dat die schoone droomen van geluk, van duurzaam geluk slechts.... droomen zijn; dat alleen godsvrucht en deugd bijblijft en troost geeft en hoop, als de ouderdom gekomen en al het overige voor altijd vervlogen is. Zij weet dat iedere toekomst verleden wordt, behalve de verwachting op een hooger en beter leven, wanneer het aardsche leven voorgoed zal afgesloten zijn. Mocht het jonge meisje zulks kunnen inzien. het zou haar wellicht eenige illusies ontnemen, maar haar tevens behoeden voor bittere teleurstellingen en grievende ondervinding.

De wijnkenners.

De markies is zijn zestigste levensjaar ingetreden en hij wil dezen heuglijken dag eens recht genoegelijk vieren in het gezelschap van eenige oude kameraden en vrienden. Deze zullen ongetwijfeld allen aan de uitnoodiging welke zij ontvangen hebben, beantwoorden, want de markies staat bekend als een lekkerbek en iedereen weet dat hij een ruimen kelder heeft, wel voorzien met de oudste en keurigste wijnen.

De grijsaard stelt hoogen prijs op den titel van wijnkenner, welken hij zich verworven heeft, en ten einde dien vandaag te handhaven, heeft hij, alvorens de gasten komen, van elk merk dat hij bezit, een flesch laten brengen. Om de beurt worden nu de wijnen geproefd, en de merken wier kleur en geur goed bevonden is, bestemd om bij en na het middagmaal gedronken te worden. Wellicht is het 't puikje van zijn kelder dat de oude heer op den oogenblik in de hand houdt, want zijn kennersoog rust met zichtbare voldoening op de etiquette die de flesch draagt. De schenker van den markies is bij deze keuring tegenwoordig, en zijn oog schijnt niet minder critisch dan dat zijns meesters. Waar zou de man deze grondige wijnkennis wel opgedaan hebben?

Zeden in Japan.

Een boek van den heer Van Doren, voor jaren uitgegeven, deelt over dit en andere punten, betrekkelijk Japan, zeer wetenswaardige inlichtingen mede. De bevolking, zegt de schrijver, is verdeeld in acht klassen: 1° de *damios* (adel), wier oudste zoon den rang en de fortuin des vaders erft; 2° de *chadamodes* (adel van 2^{e} rang), die met de eerstgenoemden uitsluitend de ambten bezetten; 3° de geestelijkheid, die onderworpen is aan den geestelijken keizer; 4° de militairen; 5° de handelaars, die rijk, maar niet geacht zijn; 6° de kunstenaars; 7° de landbouwers; 8° de slaven of Coreërs.

Het ambacht van vilder is het gemeenste; de vilders zijn tevens gevangenbewaarders en beulen. Trouwens ieder stand is in Japan geëerbiedigd en de wet wordt trouw nageleefd. Armoede is er weinig. ‘Zoowel de ieverige werkman.’ zegt Van Doren, ‘geniet de algemeene achting als de edelman. Buitendien kent de inboorling onder

eene gematigde luchtstreek en op een vruchtbaren bodem weinig ellende en heeft weinig behoeften. Met bescheidenheid door zijne meerderen bejegend en eerbiedigende de wetten, omdat hij bewust is dat er niemand daar boven verheven is, houdt hij zich tevreden met zijn lot en tracht hij zijnen toestand, in den kring waartoe hij behoort, zooveel mogelijk te verbeteren.'

De voornaamste van alle plechtigheden in het leven van den Japanees, is die aan de dooden bewezen; men begraaft, de lijken niet, men verbrandt ze, ten minste als het eenen grooten geldt, want de geringe man wordt begraven Een aantal eeremoniën, namelijk het wasschen, bewierooken en balsemen van het lijk, gaan de verbranding vooraf. Eindelijk als de dag dezer laatste plechtigheid gekomen is, kleeden de familie, vrienden en kennissen zich in hunne beste gewaden; de vrouwen van den doode, want men weet dat de Japanees ééne wettige vrouw, maar verder zooveel bijzitten heeft als hij onderhouden kan, de vrouwen zijn in wit, grof en ongezoomd katoen gekleed; daarin bestaat bij dit volk de rouw; het hoofd der vrouwen is met een veelkleurigen sluier bedekt.

De priesters of *bonzen* wonen de plechtigheid bij en lezen gebeden uit het heilige bock. 'De *opperbons,'* zegt de schrijver[(1)] 'in eene prachtige kleeding, die boven allen uitblinkt en omringd door eene *bonzen*-schaar, wordt in eene soort van palankin of *noremon* door acht mannen gedragen, die door acht anderen, om de beurt verwisseld worden. Op deze volgt een Japanees in het grijs gekleed, die een brandenden fakkel, uit den schors van een pijnboom vervaardigd, in de hand draagt en gevolgd wordt door een zeker aantal leeken, welke lofzangen ter eere hunner godheid ten hemel zenden. Op deze volgen in twee rijen achter elkander mindere *bonzen,* die pieken dragen, aan welker einden manden van bordpapier hangen, gevuld met allerlei bloemen, en welke manden door hen steeds geschud worden.

'Deze (bonzen) worden gevolgd door Japaneezen, die ieder eene lantaarn van grauw doorschijnend glas dragen, terwijl onmiddellijk daarop andere, met kleine zwart verlakte hoeden op het hoofd, waarop de naam van den afgestorvene voluit geschreven staat, volgen. De geheele stoet, die in eene slingerende richting den weg naar den brandstapel neemt, levert door de verschillende kleeding, een mengelmoes van vaandels en *norimons,* een vreemd gezicht op. Niet zelden ziet men duizend en meer Japaneezen zulk een lijk volgen, ja, soms is de geheele weg reeds met menschen bedekt, terwijl het lijk nog in het sterfhuis is.

'Het lijk, in het wit gekleed, wordt in een *norimon,* in eene zittende houding, het hoofd voorover gebogen en de beide handen vereenigd, als iemand die bidt, door acht man gedragen. Boven deze kleeding is een van papier gemaakt opperkleed, waarop verscheidene Japansche verzen uit hun heilig boek geschreven staan, terwijl de *norimon* door zeer rijk gecostumeerde kinderen omringd is, van welke het jongste den brandenden fakkel in de hand draagt, waarmede de brandstapel moet aangestoken worden.

'Zoodra de *norimon* des overledenen op de plaats aankomt, waar de brandstapel in gereedheid is, worden door de menigte, die daar reeds op de hurken nederzit, verschrikkelijke kreten van droefheid aangeheven, welke niet weinig vermeerderd worden door het scherpe geluid der in Europa bekende Chineesche *tam-tam,* waarop zij, de aanwezigen, aanhoudend slaan. De eigenlijk gezegde brandstapel is eene met zijden *moirée* bekleede pyramide van hout. Aan beide zijden dezer pyramide staat eene kleine vierkante tafel; op de eene vindt men vruchten en gebakjes, terwijl op

(1) De Openstelling van Japan voor de vreemde Natiën.

de andere een reukvat met brandende houtskolen en eene schaal met *aloë* gevuld staan.

'Het lijk uit den *norimon* genomen zijnde, wordt het onder het aanheffen van lijkgezangen door den *opperbons* bij den brandstapel geplaatst, waarna deze den brandenden fakkel driemaal over het hoofd van den afgestorvene zwaait en vervolgens den fakkel aan het jongste kind terug geeft, dat den brandenden stapel aan den kant, waar het lijk staat, in brand steekt. Hierop wordt door de menigte olie en allerlei vlambare en welriekende zelfstandigheden op den brandstapel geworpen, en zoodra het lijk verbrand is, en de vlammen opgehouden hebben, keert iedereen in diepe stilte huiswaarts. De spijzen, vruchten en gebakken worden nu het deel van de dáár verzamelde minder vermogenden.'

Den dag nadien komt men de asch en de tanden inzamelen, deze in eene urn sluiten en, met een kostbaren sluier bedekt, naar het huis van den overledene brengen. Daar duren de lijkplechtigheden nog zeven dagen, waarna de urn naar het kerkhof wordt gebracht en begraven. Van Doren zegt dat de kosten eener begrafenis soms wel 16.000 fr. beloopen.

Een treffend feest heeft ieder jaar, ter eere der zielen plaats. Op den dag, dien men *bon* noemt, worden op de hoeken der straten en aan de poorten, lantaarns met brandende kaarsen geplaatst. Heel de bevolking van Jeddo gaat de zielen te gemoet, en ter plaatse gekomen, waar zij denken haar te ontmoeten, 'begroeten zij haar en noodigen haar uit, van de spijzen, vruchten en gebakken, die zij tot dat einde hebben medegebracht, te nuttigen.'

De bloedverwanten en vrienden begeven zich op dien dag naar de begraafplaatsen, waar zij zingen, eten en drinken ter eere van den doode, en dewijl de Japanees gelooft dat de doode op dien dag te middernacht uit zijn graf oprijst, zorgt hij altijd dat op de graven eetwaren en drank worden neêrgezet. Die vereering der zielen, hoezeer ook verbasterd, zou wel iets kunnen geërfd hebben van het feest dat wij den 2^{en} november vieren. Immers, Japan heeft in vroeger eeuwen, duizenden Kristenen geteld en slechts vuur, zwaard en martelpaal hebben het Katholicism aldaar kunnen uitroeien.

In den rouwtijd, die in zekere gevallen twee jaren duurt, onthoudt men zich van alle genoegens. De rouwkleeding is wit, doch het hoofddeksel bestaat uit een vierkant stuk krep, met een staart van een paar ellen lang. De rouwtijd duurt in alle sekten, die veelvuldig zijn, echter niet even lang. De volgers van Boedha en Confucius dragen slechts veertig dagen rouw.

Bij het sluiten van een huwelijk gaan bruid en bruidegom, de laatste met eene brandende fakkel in de hand, naar het altaar op hetwelk een hondenkop staat, het zinnebeeld van trouw. Dit altaar is buiten, in het open veld, opgericht. Voor het altaar zegt een priester de gebruikelijke gebeden op, de bruidegom steekt de fakkel der bruid aan, de aanwezigen zingen of schreeuwen en het huwelijk is voltrokken, als de kleederen die de bruid als meisje gedragen heeft, in het vuur geworpen zijn.

De bruid is voor die plechtigheid wonderlijk toegetakeld: hare tanden zijn zwart gemaakt door een invretend vocht, de wenkbrauwen zijn afgeschoren, de lippen zijn groen geverfd en het gezicht is met een soort van poeier bestreken, zoodat het bruidje er wezenlijk walgelijk moet uitzien. De vrouw is in Japan voorbeeldiger dan de man: de laatste leeft niet zelden loszinnig en, zoo als wij hooger zegden, heeft meer dan eens een soort van harem. Die vrouwen zijn echter aan de wettige vrouw ondergeschikt; deze alleen eet met den man aan tafel; de andere vrouwen worden als bedienden beschouwd.

De japansche vrouw gaat vrij uit, zonder sluier, zonder geleide; doch de man kan haar verstooten als hij dit goed vindt en moet haar zelfs niets geven om in haar onderhoud te voorzien. De vader is meester over leven en dood van zijn kind. Ook wordt de kindermoord zeer veelvuldig in Japan, natuurlijk straffeloos, toegepast.

Op den 31[en] dag na de geboorte worden de jongens en op den 30[en] de meisjes gedoopt, als men dit zoo noemen mag. De *bons* doet die plechtigheid door het besproeien van het kind met water; doch als nu eens het kind twee jaar oud geworden is, ontvangt het een nieuwen naam en wordt andermaal, voor die tweede plechtigheid, naar den tempel gebracht. In later tijd, als zij de voogdij hunner ouders afschudden, veranderen de kinderen nogmaals van naam, en weten de jaren die zij tellen te berekenen naar

den groei van eenen op hunnen geboortedag geplanten klapperboom.

Van Doren haalt een schrijver aan, die zegt, dat de eerbaarheid juist niet erg in acht genomen wordt, en men niet zelden in de baden, mannen, vrouwen en kinderen onder elkander gemengd ziet. In den regel is de Japanees zindelijk op zich zelven. Zijne baden neemt hij in heet water en laat zelfs soms onder zijn bad een vuur aanleggen. Nadat hij, zoo rood als een kreeft, uit het bad gekomen is, laat hij zich met een borstel en een flanellen lap inwrijven.

In de openbare badhuizen krijgt ieder bezoeker slechts één kan water; hij gaat op den vloer zitten, wascht zich en het geplaste water loopt langs eene riool weg. Nadien duikelt hij zich nog eens in eene algemeene kuip met warm water - 'tgeen juist niet erg zindelijk is. De huizen der Japaneezen zijn vuil, en de schrijver geeft eene beschrijving van de woningen, alsmede van zekere straten der stad, die walg moeten opwekken.

Het heidendom heerscht nog oppermachtig in Japan. Men volgt er hoofdzakelijk drie sekten: het *Sintoïsmus,* het *Boedhismus* en de leer van *Confucius.*

De eersten aanbidden de godin Ten-Sio-Daï-Sin, of de groote lichtstraal. Haar tempel staat in de provincie Yzé, nabij Ouza - het heilige land van Japan, zegt de schrijver. Hij is gesticht door den elfden *Daïri,* die vier jaren vóór de kristelijke jaartelling regeerde. De *Daïri* is het geestelijk opperhoofd in Japan. Zoo dikwijls een dergelijk opperhoofd gekozen wordt, meet men met een band zijn middel. Die maat wordt in den tempel bewaard en bij zijnen dood met twaalf strooken papier versierd, waarop de biographische bijzonderheden van den overledene geschreven worden. Het volk vereert die maten als geesten. Nog bewaart men van hem een stroohoed, een mantel en eene schup - het teeken van den landbouw.

Aan dit alles ziet men, dat de Japanees aan een volgend leven, aan straf en belooning, zelfs aan een hemel en hel gelooft. De offeranden bestaan in eetwaren: vruchten, rijst, visch of andere levende wezens.

De leer van Boedha heeft vele navolgers, doch het *Sintoïsmus* sluit, zoo beweert men ten minste, het volgen van het *Boedhism* niet uit. Dit laatste is in achttien sekten verdeeld. Een dezer sekten, de *Ikko-Sio,* is zeer machtig; hare priesters trouwen de rijkste vrouwen, mogen twee zwaarden dragen, laten het haar lang groeien en equipeeren hunne paarden gelijk de vorsten. De priesters dezer sekten dragen witte toga's. Hun voornaamste tempel is nabij Miaco gelegen, waar zich het afgodsbeeld, met twintig armen en met zeven kinderhoofden op de borst, bevindt. In iedere hand heeft dit beeld een schicht en het geheel is verbazend groot. Een aantal priesters zijn aan dien tempel gehecht, die de spijzen, welke aldaar geofferd worden, later op hunne tafel zien verschijnen.

Het is nog altijd een raadsel of Boedha een leven na dit leven of de algeheele vernietiging wil, zooveel tegenstrijdigheden vindt men in die leer. Vele schrijvers houden het er voor, dat de algeheele vernietiging het meest overeenkomt met gezegd leerstelsel. Ook is dat denkbeeld op de meeste der volgers afgedrukt. Vandaar dat de Japanees, zegt een schrijver, de grootste onverschilligheid voor zijn en een anders leven aan den dag legt. ‘Moord en zelfmoord,’ zegt de *Aarde en haar Volken,* ‘zijn in Japan zoo algemeen, dat er weinig fatsoenlijke lieden zijn, die niet in hunne familie althans één sabel bezitten, die in bloed is gedoopt; op het bezit daarvan zijn zij trouwens zeer trotsch en zij laten niet na u dat wapen bij iedere gelegenheid te toonen.’

Ahrens zegt, op zijne beurt, dat de leer van Boudha zich meer en meer uitbreidt en buiten Japan, in den Hindostan, ontelbare navolgers vindt. De schitterende plechtigheden welke die sekte ten toon spreidt, brengt hiertoe iets bij. De Boedhisten gelooven, verklaart hij, aan de onsterfelijkheid der ziel en geven zelfs den dieren een onvergankelijk wezen na den dood. De boozen gaan na het overlijden, in de dieren over om te boeten voor het kwaad dat zij deden; worden zij in dat bestaan niet gelouterd, dan varen zij ter helle, terwijl een schitterend paradijs de belooning is voor het beoefenen der deugd.

Volgens Ahrens luiden de geboden als volgt: gij zult niet dooden; gij zult de Vedas en de Poeranas niet als heilig beschouwen, omdat zij bloedige offers vragen; gij zult niet liegen en niet lasteren; gij zult niet vloeken en niet lichtzinnig spreken; gij zult niet eigenbaatzuchtig zijn en den anderen geen nadeel toebrengen, want alle menschen zijn broeders. Met die princiepen zou de katholieke Kerk voor velen niet moeielijk zijn!

Deze sekte levert vele dweepers op, die zich verdrinken, verbranden of vermoorden, en in Japan wordt dan ook het Boudhism niet altijd in zijne reinheid nageleefd, evenmin als de leer van Confucius, die van het midden der zesde eeuw onzer tijdrekening dagteekent en door eenige geletterden uit Corea werd overgebracht.

Van Doren, om tot dezes geschiedenis weêr te keeren, vertelt het volgende over den *Daïri,* of het geestelijk opperhoofd:

‘Een lijfwacht of een klein garnizoen te Miaco, door den *Sjoegoon* onderhouden en betaald, moet steeds het oog houden op al wat de *Daïri* uitvoert, terwijl hij slechts op de feestdagen zijn paleis mag verlaten, om naar den tempel te gaan. Daar hij geen deel heeft aan de inkomsten van het land, berust zijn onderhoud en dat van zijn paleis op den wereldlijken keizer. Evenwel heeft hij verscheidene voorrechten, aan zijnen titel verbonden. Zoo zijn b.v. de geestelijke betrekkingen aan zijne keuze en goedkeuring onderworpen, en in plaats van die bij gunst te geven, worden zij door hem verkocht. Hij handelt ook zoo met eereplaatsen, die hij aan verwaande, ijdele edellieden geeft, ja zelfs in sommige gevallen aan den *Sjoegoon,* die zich alsdan ten believe van zijnen vorstelijken collega aan dit gebruik onderwerpt.’

Niettemin is de *Daïri* van alle staatkundige inmenging uitgesloten en heeft men hem eene gansche godsdienstige levenswijze voorgeschreven. Hij moet boven allen blaam verheven zijn en zich als onsterfelijk beschouwen. Hij moet vertrouwen in zich zelf hebben en zich zelf een God wanen..... Het is geene kleinigheid in dien denkbeeldigen goddelijken toestand voort te leven. Het kost den *Daïri* iederen dag, ieder uur en elk oogenblik stipte afzonderingen. Het is hem verboden met de voeten de aarde aan te raken. Wanneer hij zich ergens wil begeven, wordt hij door daarvoor bestemde bedienden op de schouders of wel op eene draagbaar er heen gedragen. Gebeurt het dat hij gaat, zoo is het op voetzolen die meer dan 12 duim dik zijn.

‘Het lichaam van den *Daïri* is zoowel voor hem zelven als voor het volk heilig. Hij zal zijn haar, zijnen baard, noch zijne nagels immer snijden. Bedienden daartoe bestemd, nemen de uren waar dat hij slaapt, hetgeen met veel omzichtigheid moet geschieden, opdat hij niet wakker worde, vermits de schuldigen, indien hij hen kende, er niet ongestraft zouden afkomen.’

De zwanen van Closeburn.

Hoog boven aan de kust van Schotland, nabij de bocht van Dumfries, waar de schuimende golven in machtelooze woede tegen de scherp uitstekende rotsen klotsen,

ligt op een eiland het vervallen slot Closeburn. Niets is er meer van geheel dan eene poort, welke naar het achtergebouw voerde; voor het overige ziet men slechts verbrokkelde muren, wier puin ter nauwernood plaats laat voor een weinig gras of een nietig struikje. Met hout begroeide hoogten begrenzen de zee, in wier helderen vloed eens de torens van het kasteel zich spiegelden, terwijl eene brug aan de zijde waar het meer op zijn smalst is, naar het vasteland voerde en naar eene den heiligen Patrick toegewijde kapel, welke, ofschoon beschaduwd door overoude eiken, beuken en denneboomen, slechts weinig sporen van zich heeft achtergelaten. Deze kapel en de heilige, ter wiens eer zij gebouwd werd, hebben hun naam gegeven aan een geslacht dat sinds onheuglijke tijden het kasteel bezat en welks voornaamste tak zich naar dezen eigendom, de 'Kirkpatricks' van Closeburn noemde.

In de helft der vorige eeuw prijkte het slot nog in al zijne schoonheid en verhief zich hoog boven land en zee. Op den toren wapperde de banier der Kirkpatricks met haar witte zwaan op een blauw veld, en de poort werd ontsloten voor elken vreemdeling die de schotsche gastvrijheid inriep. Zoo had het geslacht der Kirkpatricks het eeuwenlang bezeten. En zelfs toen de laatste Stuart van den troon zijner vaderen was gestooten, en Alban, de getrouwste aanhanger van den verdreven vorst, in stille teruggetrokkenheid op het kasteel woonde, werd een ieder die aanklopte, open gedaan en de beste plaats aan den haard ingeruimd.

De witte zwaan in het wapen der Kirkpatricks was niet zonder zinnebeeldige beteekenis. Sedert eeuwen verschenen in het begin van den zomer, op het meer welke het slot omgaf, twee sneeuwwitte zwanen, die er eenige maanden bleven vertoeven en door de bewoners van het kasteel en die der omstreken als geluk aanbrengende beschermgeesten van de familie Kirkpatrick werden beschouwd. Het tweetal scheen inderdaad in betrekking te staan tot dit edel geslacht. Al heerschte er nog zooveel droefheid, kommer en zorg in het slot Closeburn, bij de komst der zwanen verkeerde alle leed in troost en hoop. Zoo lag eens de eenige erfgenaam en stamhouder van het geslacht hopeloos op het ziekbed. De ontroostbare moeder van den vóór weinige dagen nog bloeienden knaap zat weenend aan zijne zijde en sloeg met een beklemd hart het zwoegen zijner borst gaê. Daar sloeg het torenklokske op de kapel het uur van middernacht. De moeder ging naar het venster en sloeg biddend de handen ten hemel. Het was een schoone, warme zomernacht. De lucht ging zwanger van heerlijken bloemengeur, geen wolk was aan den met sterren bezaaiden hemel te zien en op de kalme zee wierp de maan een fantastisch licht.

Der droeve moeder was echter geen nacht ooit zoo treurig toegeschenen, want een der uren van dezen nacht zou, naar de uitspraak des dokters, den dood van den lieveling brengen. Snikkend sloeg zij de oogen naar boven.

Eensklaps hoorde zij een zacht geruisch, en in het volgend oogenblik verschenen op het meer de beide zwanen, welke dit jaar ongemeen lang waren weggebleven. De edelvrouw viel op hare knieën en weende van vreugde. De beschermgeesten van haar huis waren immers teruggekeerd en nimmer had zij te vergeefs op hen hare hoop gebouwd. Zij voelde het, haar zoon was gered, hij zou voor haar gespaard blijven door de geheime macht die de zwanen op het lot der Kirkpatricks uitoefenden. Toen zij weêr bij de sponde van het kind kwam, was die zijn sterfbed niet meer. De knaap had het bewustzijn herkregen, in zijn oog gloeide niet meer het koortsvuur en zijne borst ademde rustiger. In korten tijd was hij volkomen genezen.

Nog menig ander wonderlijk voorbeeld van het geluk dat de zwanen van Closeburn bij hare komst brachten, is van geslacht tot geslacht in den mond des volks bewaard

gebleven; doch ook is de gebeurtenis niet vergeten welke de gelukspellende verschijning der zwanen in eene vreeselijke voorspelling deed verkeeren.

Een afstammeling van den jeugdigen burchtheer die zoo onverwacht aan den dood ontrukt werd, was Robert Kirkpatrick, een door zijne aangeboren talenten veelbelovend jongeling, die in Edinburg, de hoofdstad van het land, zijne wetenschappelijke opleiding ontving. Daar had hij de fabel gelezen, dat de zwaan in haar stervensuur een liefelijk gezang laat hooren, en zijn grootste

verlangen was, bij zulk een zwanenzang tegenwoordig te zijn. Toen hij nu eens op Closeburn vertoefde en met den boog in de hand langs de kust der zee wandelde om vogels te schieten, kwamen plotseling de twee zwanen die zoo nauw met de geschiedenis van zijn huis verbonden waren, naar hem toegezwommen. Toen schoot hem de sage van het lied der stervende zwaan in de gedachte. Zonder zich te bedenken, spande hij zijn boog, en de pijl doorboorde de borst van de voorste zwaan. Zij was in het hart getroffen en zoo schielijk gedood geworden, dat het zwanenlied niet had kunnen aangeheven worden, al hadde het geloof aan dien zang op waarheid berust.

VERLEDEN EN TOEKOMST, NAAR A. TIDEMAND.

Met een doordringenden schreeuw vloog de tweede zwaan weg, terwijl de golven het lijk harer gezellin naar het strand spoelden. Daar stond de jongeling, sidderend en bleek. Nauwelijks had hij den vogel dood geschoten, of hij gevoelde er bitter berouw over, te meer wellicht daar zijne Wreedheid geheel doelloos was geweest. Daarbij begon hij ernstig bevreesd te worden voor de mogelijke gevolgen zijner daad, want hij zag maar al te goed in. dat wanneer deze bekend werd, hij het voorwerp zou worden van een algemeenen haat en verontwaardiging. Hij besloot daarom zijne schuld te verbergen en begraafde tot dat einde de doode zwaan onder een ouden eik, op korten afstand van de zeekust. Weinige dagen daarna was deze plaats bedekt met viooltjes

en madeliefjes, waartusschen zich een witte lelie verhief.

Groot was de verwondering der bewoners van Closeburn, toen in den volgenden zomer de zwanen, voor het eerst sinds Verscheidene eeuwen, er niet kwamen vertoeven. Er verliep een tweede en een derde jaar zonder dat zij gezien werden, en algemeen dacht men dat de verdwijning der vogels in verband moest staan met het lot der familie Kirkpatrick. Robert bewaarde standvastig zijn geheim, doch ook hem vervolgde een angstig voorgevoel.

DE WIJNKENNERS, NAAR LEO POHLE.

Daar werden de strandbewoners op een morgen eensklaps verrast door de komst van een enkele zwaan, die midden op de borst eene bloedroode vlek had. De nieuwsgierigen zouden den vogel gaarne wat nader beschouwd hebben, doch, in strijd met zijne vroegere gewoonte, was hij uitermate bang en niets kon hem bewegen in de nabijheid van menschen te komen. Toen schudden velen het hoofd en dachten dat even zeker als de beide witte zwanen de Kirkpatricks geluk hadden aangebracht, deze ééne gevlekte zwaan der familie een onheil spelde. En inderdaad, drie dagen na den terugkeer der zwaan, viel de jeugdige burchtheer die een der beide vogels geschoten had, van zijn paard, met het gevolg dat hij eenige uren later den geest gaf. Op zijn sterfbed openbaarde hij zijn geheim, en niet zoodra had de ongelukkige zijne oogen gesloten, of de

zwaan verdween even snel als zij onverwachts gekomen was.

Twee jaar nadien vertoonde zij zich weder op het meer van Closeburn, en ook ditmaal had er gedurende haar verblijf een sterfgeval in de familie Kirkpatrick plaats. En zoo keerde zij telkens kort voor het overlijden van een familielid terug, onverschillig of het zomer of winter was, en dikwijls slechts voor eenige uren. Geen wonder dan ook dat de komst der gevlekte zwaan de bewoners voortaan steeds met schrik en angst vervulde.

Volgens de overlevering, verscheen zij voor het laatst in het jaar 1777. Het was op den dag dat de burchtheer, Thomas Kirkpatrick, met zijne tweede gemalin in den echt trad. Zijn eenige, uit zijn eerste huwelijk gesproten zoon Roger, een beminnelijk jonkman van twintig jaren, wandelde zorgeloos aan den oever van het Closeburner-meer, toen zich plotseling de onheilspellende zwaan met de roode vlek op de borst vertoonde. Roger kende de familie-sage en geloofde er aan. Vast overtuigd, dat hem een onvermijdelijk ongeluk zou treffen, keerde hij in droef gepeins huiswaarts. Gedurende de bruiloft vermocht hij zijne sombere stemming niet te onderdrukken, en te vergeefs trachtte men hem op te beuren en gerust te stellen toen hij, door zijn vader ondervraagd, de oorzaak zijner neêrslachtigheid meêdeelde. Drie dagen later stierf de jonge man zonder dat een dokter wist te zeggen welke ziekte een einde aan zijn leven had gemaakt.

De ster der Kirkpatricks was ondergegaan. De eene geeselslag van het noodlot volgde den andere. Zij werden beroofd van erfenissen waarvan zij zeker meenden te zijn, en nog bij het leven van den bovengenoemden Thomas Kirkpatrick brandde het kasteel tot den grond af. Met groote offers werd het weder opgebouwd, doch reeds een jaar daarna tastten het de vlammen, door de onvoorzichtigheid van beschonken dienaars, opnieuw aan. Dit geschiedde in den nacht van den 30^{en} augustus 1789, en sinds dien tijd is het slot Closeburn schier niets meer dan een puinhoop, waarop niemand acht slaat dan misschien een toerist die van de merkwaardige zwanen heeft hooren verhalen.

De gelijkheid in de woestijn.
(Een Turksche parabel.)

I.

Een talrijke karavaan had de schoone stad Caïro verlaten en was op weg naar de woestijn. Naast een derwisch, die op een kameel gezeten was, ging een arme man, gevolgd door een muilezel, die behalve eenige kleinigheden, een kruik vol water droeg.

Niet ver van hen zag men een rijkaard met veel praalvertoon een prachtigen schimmel berijden. Hij was omringd van slaven en lastdieren, welke laatsten beladen waren met een groote hoeveelheid mondbehoeften of wel met paviljoenen, die den Cresus tegen de hitte beschutten.

Na een langen marsch, dien de brandende zon nog vermoeiender had gemaakt, hield de karavaan halt. De slaven van den rijkaard sloegen aanstonds een tent op voor hun meester, die zich op zachte kussens uitstrekte om de keurige spijzen welke hem voorgezet werden, een voor een te proeven.

De arme man legde zich naast zijn muilezel op den grond neder. Hij had niets dan een versleten deken om zich voor den invloed van het weêr te vrijwaren, niets dan een korst brood om zich te voeden en slechts een weinig water om zijn dorst te desschen. En dezen geringen voorraad moest hij nog met zijn muilezel deelen.

'Ach,' zegde hij tot den derwisch met een diepen zucht, 'wat is God toch onrechtvaardig! Den rijke geeft Hij van alles in overvloed, Hij houdt alle zorgen verre van hem en kwelt hem nooit met den rampspoed en ellende die het deel van den arme zijn!'

'Mor niet,' zegde de derwisch, 'hij alleen is gelukkig die tevreden is met zijn lot.'

II.

Weêr werd de tocht hervat. Doch. o ongeluk! de karavaan verdwaalde in de onmetelijke woestijn... Het was stikheet, er kwam gebrek aan water, de levensmiddelen verminderden merkbaar en, wat de verschrikkelijkheid van dezen toestand niet weinig; verhoogde, niemand kon berekenen wanneer de reis ten einde zou zijn.

De rijkaard, die niet gewoon was zich ontberingen op te leggen en zuinig te leven, had eerlang zijn voorraad verteerd; zijne slaven kwamen van gebrek om en met hen stierven de lastdieren die aan hunne zorgen waren toevertrouwd. De muilezel van den arme onderging hetzelfde lot.

De rijke, zoowel als de arme, moest zijn goed in de woestijn achterlaten; zij namen niets mede dan het weinige water dat zij nog in hunne kruiken hadden en het armzalig overschot hunner levensmiddelen.

'Is de rijke meer dan gij?.... Bemint God hem meer dan u? Is God onrechtvaardig?'

Dat waren de vragen die de derwisch den arme deed. Deze bewaarde het stilzwijgen.

De rijke echter weeklaagde bitter. De beproeving welke hij te doorstaan had, was te zwaar voor zijne krachten, en reeds daags daarna, tegen het vallen van den avond, viel hij neder, zeggende:

'Mijn laatste uur heeft geslagen; ik voel dat ik ga sterven, want ik kan niet verder meer.'

Hij was inderdaad door een hevige ziekte aangetast, doch hij stierf niet. Des anderen daags droegen hem de derwisch en de arme om de beurt, want zij hadden medelijden met hem. Maar des avonds zegde de rijke:

'O, laat mij hier sterven, want ik heb niets meer te eten noch een enkelen droppel water om mijn drooge keel te laven.'

'Bemint God den rijke meer dan u?' vroeg de derwisch weêr aan den arme. 'Is de rijke vrij van de zorgen en lasten des levens?'

En diep beschaamd sloeg de arme zijne oogen neêr.

III.

Toen den volgenden dag het sein tot 't vertrek gegeven werd, was de rijke zoo zwak dat hij niet kon opstaan.

‘Laat mij hier sterven,’ zegde hij tot zijne twee gezellen, ‘en neemt gij, ter belooning voor uwe liefdadigheid, dezen ring van mij aan.... Ach, konde dit kleinood in eenige droppels water veranderen!’

Niettegenstaande hunne krachten ook bijna uitgeput waren, droegen de arme en de derwisch weêr beurtelings den zieke.... Alle drie smeekten zij God vurig, hun ter hulp te komen. En ziet! Op het oogenblik dat de moed hun dreigde te ontzinken, bespeurden zij in de verte eene vruchtbare landstreek, welke de gidsen herkenden als de plaats van waar zij weêr op den rechten weg konden komen.

In dezen oasis was een frissche bron; men vond er palm-, dadel- en vijgeboomen.... O gewis! God had het gebed der pelgrims verhoord, en in heilige ontroering knielden zij dan ook neder om Hem hun dank te betuigen.

De arme en de derwisch brachten den zieke bij de bron; zij laafden zijne drooge keel en hernieuwden zijne krachten door middel van de sappige vruchten.

Toen vroeg weêr de derwisch aan den arme, wiens krachten ook terugkeerden:

‘Wel, zeg mij, is de rijke meer bij God bemind dan gij? Is God onrechtvaardig? Let hij op aanzien en stand?’

En de arme kruiste zijne handen over zijne borst, en het hoofd buigende, zegde hij met de diepste nederigheid:

‘Vergeef, o mijn God! vergeef de onwetendheid van een zwakken sterveling..... Ik erken mijne dwaling en mijne schuld... Neen, God van goedheid, Gij zijt niet onrechtvaardig; Gij zijt de Vader van al uwe kinderen. Allen zijn voor U gelijk, en uiterlijk goed maakt geen verschil bij U.’

‘Voorzeker,’ haastte zich de derwisch er bij te voegen, ‘en alleen door die goederen wel te gebruiken kan men gelukkig en tevreden zijn.’

En beiden gaven den ring terug dien de rijke hun geschonken had.

Te veel blauw.

Helder en schitterend scheen de zon over de velden van België. Een bejaard man treedt uit een herberg, op den weg tusschen Brussel en Namen gelegen. Eenige vrienden wachtende, die met hem de voorbijkomende diligence moeten nemen, wandelt hij een poos op en neêr; zijn oog valt op een werkman die, op eene leer geklommen, bezig is voor de herberg een uithangbord te schilderen, dat reeds tot opschrift draagt: *In de opgaande zon.*

De vreemdeling bleef staan en zegde bij zich zelven:

‘Ziedaar een brave werkman, die echter niet veel meer van de schilderkunst verstaat dan een ezel en zich wellicht verbeeldt een tweede Rubens te zijn. Waarlijk, hij vermorst zijn blauw als een verver zijn indigo.’

Hij zet zijn wandeling voort en werpt nogmaals een oogslag op den arbeid van den schilder. Deze was juist op het punt zijn penseel in de blauwe verf te doopen om een nieuwe laag op zijne lucht aan te brengen. De wandelaar kon zich niet langer inhouden en waarschuwend klonk het uit zijn mond: ‘Te veel blauw, kameraad!’

De kunstenaar keerde zich om, waarschijnlijk met het doel om den persoon, die zijn werk durfde berispen, op een grove wijze te recht te wijzen; doch toen hij een net gekleed heer met voornaam uiterlijk voor zich zag, hield hij zijn gramschap in en vergenoegde zich met te zeggen:

‘Maar ziet gij dan niet, mijnheer, dat ik eene lucht schilder?’

‘Jawel, ik zie dat gij eene lucht poogt na te maken, maar ik herhaal het, gij gebruikt te veel blauw.’

‘Zoudt gij liever een blauwe lucht zonder blauw zien, mijnheer de liefhebber?’

‘Ik ben geen liefhebber. Ik zegde u slechts in het voorbijgaan, dat gij te veel blauw gebruikt; overigens, dat is uwe zaak; neem zelfs nog meer blauw als gij meent uw werk er nog niet genoeg mede overladen te hebben.’

‘Maar ik zeg u, dat ik een blauwe lucht bij opkomende zon moet schilderen.’

‘En ik zeg, dat geen redelijk mensch zijn lucht met zooveel blauw zal overladen bij een zonsopgang.’

‘Bij den hemel, dat gaat te ver!’ riep de schilder, van de leer afdalende en zich niet meer kunnende inhouden:

‘Ik wilde wel eens zien, mijnheer, hoe gij eene lucht zonder blauw kondet schilderen.’

‘Ik wil mij niet op mijne kennis van de schilderkunst beroemen, doch zoo ik de proef waagde, zou ik minder blauw gebruiken.’

‘Dat zou waarlijk iets schoons zijn!’

‘Mijn werk zou ten minste meer overeenkomstig de natuur zijn, terwijl het uwe op een perk met viooltjes gelijkt of op een stuk indigo-blauw laken, op alles zoo ge wilt, behalve op eene lucht bij zonsopgang; ik herhaal voor de tiende, voor de honderdste maal: ze is te blauw.’

‘Luister, heerschap,’ riep de verontwaardigde kunstenaar; ‘om het u zonder omwegen te zeggen: gij moogt volkomen thuis zijn tusschen vier muren, maar men moest u niet in vrijheid langs 's Heeren straten laten gaan.’

‘Hoe zoo?’

‘Hoe zoo? Omdat gij dol genoeg zijt de mode te volgen en u als kunstrechter op te werpen. Te veel blauw, zegt gij? Ik, de leerling van Ruijsdael, de neef van den kleinzoon van Gerard Dou, zou niet weten, hoe men eene lucht moet schilderen? Mijn naam, mijn beste mijnheer, is

sedert lang gevestigd. Te Mechelen heb ik een paard, te Namen een groenen beer, te Aken een Karel den Groote geschilderd - allen werken van mijne hand, die de bewondering der reizigers wekken.'

'Praatjes voor de vaak,' riep de criticus, het palet uit de handen van den kunstenaar rukkende... 'Gij verdiendet, dat men u daarboven schilderde, gezeten op een Schaarbeekschen ezel.'

Op hetzelfde oogenblik klom hij op de leer even vlug als een twintigjarig jongeling, en begon de opgaande zon uit te wisschen van den neef des kleinzoons van Gerard Dou.

'Houd op, oude kwakzalver!' schreeuwde de schilder in wanhoop. 'Wat doet gij? Een stuk dat vijf en dertig franken waard is! Mijn eer en reputatie zijn naar de maan! O wee mij!'

Hij schudt geducht aan de leer om er zijn vijand te doen afrollen, maar deze houdt stand en laat zich niet storen door de komst van een aantal lieden, die door den twist naar de herberg gelokt zijn; na het uithangbord zoo goed mogelijk van de dikke laag blauw ontdaan te hebben, schildert hij met zijn vingers drie vlaamsche boeren, die, met het glas in de hand, drinken ter eere der zon, welker eerste stralen de grauwe nevelen van den morgen beginnen te doordringen. Een dier figuren was de volmaakte caricatuur van den verbitterden schilder. De toeschouwers, die in den beginne genegen waren den aanmatigenden vreemdeling een leelijke poets te spelen, bedaarden langzamerhand en wisselden onder elkander teekenen van goedkeuring en verwondering, naarmate de gelijkenis der teekening treffender werd. De herbergier was de eerste om den zonderlingen vreemdeling toe te juichen en de leerling van Ruijsdael was genoodzaakt zijn toorn en spijt te verkroppen.

'Ik zie wel,' riep hij, 'dat gij van het vak zijt en dat gij de gelijkenis niet slecht weet te treffen. - Hij is een schilder van uithangborden, Franschman van geboorte - sprak hij tot zijne omgeving - een grappenmakker, die mijne nagedachtenis poogt te vereeuwigen; men moet den man zijne liefhebberij gunnen.'

De oude heer had in dien tusschentijd zijn werk afgedaan en wilde juist zijn hooge standplaats verlaten, toen een ruiter, op een engelsch paard gezeten, door de menigte heen drong, en zich tot den vreemdeling richtende, in 't Fransch, doch met een sterken engelschen tongval, uitriep:

'De schilderij behoort mij, ik geef er honderd guinjes voor.'

'Weêr een van die dwaashoofden,' mompelde de kladschilder. 'Alle vreemdelingen schijnen vandaag een slag van den molen weg te hebben.'

'Wat bedoelt gij met uwe vraag?' vroeg de herbergier aan den ruiter.

'Niets anders dan wat ik zegde. Ik geef honderd guinjes voor de schilderij,' hernam de Engelschman, van zijn paard stijgende.

'Ze is niet te koop,' sprak fier de belgische schilder, als of de schilderij zijn eigendom was.

'Dat is waar,' meende de slimme herbergier. 'Ik heb ze reeds gekocht en ten deele betaald. Maar zoo dat heerschap ze wenscht aan te koopen, moet hij zich tot mij wenden.'

'In het geheel niet,' hervatte de kladschilder; 'deze schilderij is mijn eigendom. Mijn collega heeft mij uit welwillendheid een handje geholpen; mij alleen komt dus het recht toe, naar goedvinden over het werk te beschikken.'

Hierop ving een hevig mondgevecht tusschen den herbergier en den belgischen kladschilder aan omtrent het eigendomsrecht van de schilderij, waaraan de vreemdeling een einde maakte door de volgende opmerking:

'En zoo ik het stuk, dat ik geteekend heb, voor mij zelven wilde houden!'

De beide pretendenten hadden aan de mogelijkheid daarvan niet gedacht en stonden verslagen. De vreemdeling stelde hen echter weldra gerust en sloeg den herbergier en den schilder voor, de honderd guinjes eerlijk te deelen. Toen kwam de Engelschman tusschen beide.

'Zoo gij de goedheid wildet hebben uw naam onder uwe schilderij te plaatsen, mijnheer, zal geen uwer beide beschermelingen er iets bij verliezen; in dat geval geef ik er tweehonderd guinjes voor.'

'Welken naam?' riep de volksmenigte nieuwsgierig.

'Den naam van *Jacques Louis David'* hervatte de Engelschman; 'want hij heeft dit uithangbord geschilderd; David, de beroemde grondlegger der Fransche School'[(1)]
.

Een kreet van bewondering ging uit de menigte op, want de beroemde fransche schilder had te dien tijde reeds eene europeesche vermaardheid verworven. De arme kladschilder hief eerst de handen ten hemel en viel toen voor David op de knieën.

'Vergeving,' smeekte hij; 'moge God het u vergelden!'

De verbaasde herbergier zegde iets dergelijks.

De Engelschman telde, nadat David zijn naam onder het schilderstuk geplaatst had, den dorpsschilder en den herbergier ieder honderd guinjes voor en bestelde een goed maal, overvloedig met wijn overgoten, voor alle toeschouwers.

Spoedig daarop kwamen de reismakkers van den franschen schilder ter plaatse. Alvorens afscheid te nemen zegde hij:

'Ik heb nog mijne rekening met den herbergier te vereffenen.'

'O, laat mij daarvoor zorgen, mijnheer,' sprak de erkentelijke schilder van uithangborden; 'overigens zal ik voor den braven herbergier een nieuw uithangbord maken.'

'Goed,' hervatte David; 'maar wat ik u raden mag, vooral niet te veel blauw!'

De zonnesteek.

De zonneschijn kan zoowel den dood veroorzaken als een heilzamen invloed hebben. Die verschillende werking is afhankelijk van de kracht der stralen en van het gestel dergenen op wie zij uitgeoefend wordt.

Aan de zonnewarmte blootgesteld te zijn is goed voor grijsaards, voor bleeke of flegmatieke menschen en verder voor al degenen wier krachten door chronische ziekten als anderszins verminderd of uitgeput zijn. Hier zij opgemerkt dat in de gewoonte onzer jonge dames van zich tegen het zonnelicht te beschutten ten einde hare gelaatskleur niet te bederven, een der voor naamste reden moet gezocht worden waarom de meesten harer aan zwakheid lijden.

Nadeelig en gevaarlijk, van den anderen kant, is de zonnewarmte voor personen die van nature mager, als ook voor hen die volbloedig zijn, terwijl de rechtstreeksche werking der zon vooral moet vermeden worden bij ziekten welke zich kenmerken door een toestand van zenuwachtige gejaagd- en opgewondenheid.

(1) Jacques Louis David, een der meest gekende schilders van de fransche School, werd in het jaar 1748 geboren; hij overleed in 1825. De laatste dagen zijns levens bracht hij in vrijwillige ballingschap in België door.

Doch werkt eene gematigde zonnewarmte weldadig, zij kan daarentegen, indien zij te sterk is, veel kwaad doen en de storing in het organisme te weeg brengen welke bekend is onder den naam van zonnesteek.

Zwakke lieden, zij wier huid fijn, teeder en los van weefsel is, worden er het lichtst door aangetast, en roos, verdooving en uitputting van krachten zijn er bij hen de minste gevolgen van. Bij sterke menschen zijn de uitwerkselen echter nog veel vreeselijker. Niet zelden gebeurt het dat zij geslagen worden met razernij en verlamming.

Wanneer de hitte hevig is, gaat er bijna geen dag voorbij zonder dat zich zulke gevallen voordoen. Op het platteland zijn ze menigvuldiger dan in de steden, en den landbouwers, die meer dan iemand aan het gevaar blootstaan van door zonnesteek getroffen te worden, is het daarom aan te raden, maatregelen te nemen om er zich voor te vrijwaren.

Zij kunnen daartoe een zeer eenvoudig en gemakkelijk middel aanwenden: wanneer men aan een te felle zonnewarmte is blootgesteld, verzette men zijn hoed van tijd tot tijd zoodanig, dat de warme kant op het gedeelte van den schedel komt te staan dat in de schaduw bleef, en de zijde die niet beschenen werd en dus koeler is, naar de zon gekeerd wordt. Het is voldoende, dit om de tien minuten te herhalen. Terwijl men den hoed afneemt, wordt de lucht, in den bol ververscht, de koolstof die er zich opgehoopt heeft, stroomt er uit, en door de verkoeling van het straks verwarmd gedeelte des schedels, wordt het evenwicht in de temperatuur van het hoofd genoegzaam behouden om den zonnesteek te voor komen. Deze toch wordt veroorzaakt door de storing van dat evenwicht, welke een gevolg is van de ongelijke uitzetting der hersens en hunne omhulsels.

Wat heeft men nu te doen ten opzichte van den persoon die door zonnesteek getroffen is? De lijder moet allereerst ontkleed en in zijn volle lengte uitgestrekt worden op een plaats waar veel tocht is. Vervolgens begiete men hem verscheidene malen met koud water, dat niet koel genoeg kan zijn, terwijl men hem Ondertusschen een dosis quinine moet toedienen (gemiddeld twee gram). Om doeltreffend te wezen, dient deze behandeling onmiddellijk toegepast te worden.

Ten slotte zij nog opgemerkt dat men zich wèl moet wachten van den zieke ader te laten, daar dit steeds den dood ten gevolge heeft.

De erfgename van Duivenvoorde.
Historisch verhaal uit den tijd der Hoeksche en Kabeljauwsche twisten,
Door J.A. Vesters.

(Slot.)
Besluit.

Het was een prachtige groep, op het ruime kloosterplein vereenigd; daar stonden graaf Albrecht in zijne hooge, vorstelijke gestalte; Willem van Duivenvoorde, wiens grijze haren alleen een hoogeren ouderdom verrieden, want het hoofd hield hij fier omhoog geheven en het aangezicht gloeide nog van het vuur des strijds; Herman van Strijen, wiens mannelijk gelaat gebruind was door Spanje's gloeiende zon, - eindelijk de trouwe Koen, hoe laag ook van geboorte, door moed en offervaardigheid het edele drietal waardig. De vier mannen werden omringd door de kloeke verdedigers van den hoogen burcht van Strijen, velen gewond, allen tot uitputtens toe vermoeid van

den ongeëvenaarden kamp, geleund op hunne handbussen, speeren of voetbogen, maar vol verrukking over de schier wonderbare redding en de even wonderbare tegenwoordigheid des graven. Op eenigen afstand lagen de vrome Sartroysen neêrgeknield, hun dankbaar gemoed uitstortende in een vurig gebed over de redding huns weldoeners en het behoud van hun geliefd klooster.

Blijkbaar zweefden Herman van Strijen brandende vragen op de lippen, want meermalen bewoog hij den mond tot spreken, maar het scheen wel, dat de tegenwoordigheid des graven zijne tong geboeid hield. Deze bemerkte blijkbaar 's ridders verlegenheid, want na hem even glimlachend te hebben aangezien, wendde hij zich tot heer Willem van Duivenvoorde met de vraag:

‘Bedrieg ik mij niet, heer ridder, dan bevinden zich hier personen, die verlangend, zijn naar het welvaren van de jonkvrouw, uwe dochter, te vernemen. Zouden wij haar kunnen zien?’

‘Mijne dochter, edele graaf wordt door de vrome paters Sartroysen verpleegd; - zoo wij den goeden prior oorlof vroegen het klooster binnen te treden.’

Op hetzelfde oogenblik kwam de eerwaarde overste aangeloopen, en den graaf naderend, meldde hij hem dat het aangerichte maal gereed was, hem uitnoodigende den prior te volgen.

‘Volgaarne, eerwaarde Vader,’ sprak de graaf opgeruimd; ‘de lange tocht heeft mij hongerig

gemaakt; ik hoop dus uw maal eer aan te doen, maar zoo het eenige oogenblikken uitstel duldt, wilden we eerst de jonkvrouw Van Duivenvoorde een bezoek brengen.'

'Zoo als Uwe Hoogheid het beveelt, edele graaf,' hernam de prior, het gezelschap voorgaande in den langen kloostergang.

Onderwijl had een der broeders de krijgslieden eveneens verzocht hem te volgen: ook voor hen stond eene gewis hoogst welkome verkwikking gereed.

Koen wilde zich ongemerkt verwijderen van het edele gezelschap en zich bij de aftrekkende krijgers aansluiten.

De graaf hield hem terug.

'Hola, mijn brave reismakker, gij zult ons volgen, zoo als gij ons op de reize gevolgd hebt; gij blijft dus bij ons.'

'Edele graaf...'

'Geen tegenstreven; een brave borst als gij, behoort in ons gezelschap. Kom meê dus.'

En het viertal, door den prior voorafgegaan, trad eene eenvoudige, maar door een helder brandend vuur verwarmde zaal binnen.

Op een rustbed lag de jonkvrouw Van Duivenvoorde uitgestrekt, omringd van hare maagden, haar de teederste zorgen wijdende, bleek en roerloos als een marmeren standbeeld.

Zelfs de tegenwoordigheid van den graaf en den vader der kranke kon thans Herman van Strijen niet weêrhouden een kreet van angst te slaken.

'Dood!' kreet hij, zich de handen wringende in sombere wanhoop; 'dood - en zulks op een oogenblik, dat ik alle lijden vergeten waande!'

'Treed naderbij, ridder,' sprak de graaf bemoedigend, na een oogenblik zacht met den prior gesproken te hebben.

'Aleide, zoete vriendinne mijner kinderjaren!' kermde de ridder, naast het bezwijmde meisje neêrknielende.

Op den klank dier welbekende stem opende de jonkvrouw de zware oogleden en keerde het leven in het gevoellooze lichaam terug.

'Zij leeft! zij leeft!' jubelde Van Strijen, plotseling zijn hart van een ongekende aandoening voelende trillen.

'Waar ben ik?' zuchtte de jonkvrouw, half wezenloos de oogen om zich heen slaande, maar toen plotseling den blik op den knielenden ridder vestigende, riep zij in vervoering uit:

'Herman van Strijen! - Zoete Moedermaagd, gij hebt mijn gebed verhoord!'

Maar als schaamde zij zich die onwillekeurige uitstorting, sloeg zij den blik weder neder en bleef zwijgen.

Heer Willem van Duivenvoorde naderde thans zijne dochter en kuste haar op het blanke voorhoofd.

Verheug u, mijn kind,' sprak hij, 'wij zijn gered - dank zij den edelen graaf.'

'Gered? De graaf?' vroeg het meisje. 'Maar alles is mij als een droom - een vreeselijke droom van moord en bloed.'

'Een droom, het zij zoo,' hernam haar vader opbeurend; 'maar die een vroolijk ontwaken heeft. En dit, mijne dochter, hebben wij onzen graaf te danken.'

Thans trad graaf Albrecht op zijne beurt naderbij en vol aandoening greep hij de hand van het meisje.

‘Jonkvrouw Aleide,’ sprak hij met goedheid; ‘niet mij moet gij danken, maar uitsluitend den braven Van Strijen, en zoo uw hart zulks niet tegenspreekt, zult gij hem meer dan dien dank schenken.’

De jonkvrouw sloeg verlegen de oogen neder; een purperen bles vleog over hare wangen.

‘Heer Willem van Duiven voorde,’ vroeg thans graaf Albrecht met ernst; ‘staat gij mij voor een oogenblik toe het vaderlijk gezag te bekleeden?’

‘Te eerder, edele graaf,’ antwoordde de oude ridder opgeruimd, ‘omdat een misbruik in deze niet wel mogelijk zou zijn.’

‘Welaan dan,’ hernam de graaf, de hand des jongelings en die der jonkvrouw vattende en ze in elkander leggende, ‘welaan dan, mijne kinderen, weest gelukkig met elkaar na zulk een lange scheiding; hebt elkander lief tot het einde uwer dagen.’

Beiden, Herman van Strijen en jonkvrouw Aleide, wierpen zich voor de voeten van den graaf en stamelden hunne dankbetuiging.

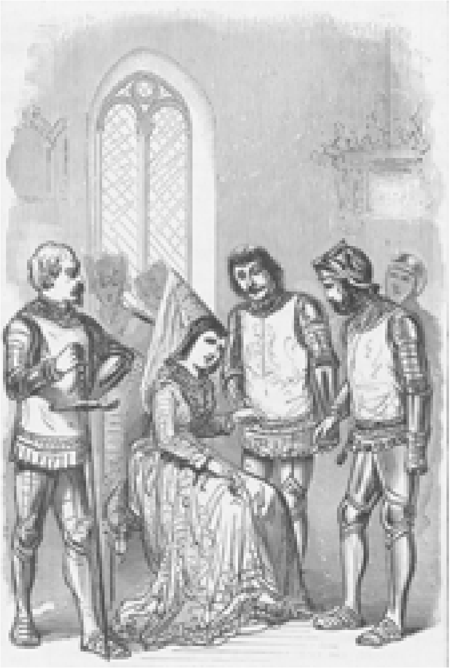

DE ERFGENAME VAN DUIVENVOORDE.
‘Welaan dan, mijne kinderen, weest gelukkig met elkander na zulk eene lange scheiding!’

‘Geen dank, mijne kinderen,’ hervatte graaf Albrecht, aangedaan; ‘ik was u beiden eene genoegdoening verschuldigd, - wèl mij, dat ik u die heb kunnen verleenen. Mijn eenige wensch slechts is, weest gelukkig met elkander.’

‘Weest gelukkig met elkander!’ herhaalde Willem van Duivenvoorde vol aandoening, en zegenend legde hij zijne hand op de beide jongelieden. En thans, mijne dochter, schenk den ridder een pand uwer trouwe.’

Een oogenblik aarzelde de jonkvrouw; toen nam zij een gouden kruisje van haar hals, dat zij, blozende, den jongeling overreikte.

‘Hoe, het kostbare pand, dat ik in het verre land der Mooren als het dierbaarste kleinood bewaarde!’ riep de gelukkige jongeling.

‘Het is heden de 15e december,’ sprak de jonkvrouw glimlachende.

‘De 15e december - de herinneringsdag van de gedenkwaardige everjacht, toen hetzelfde kleinood in mijn bezit geraakte!’ jubelde Herman van Strijen, en peinzend voegde hij er bij: ‘Welk een eeuwigheid van lijden en smart ligt er tusschen die drie jaar, jonkvrouw Aleide.’

‘Dat alles is thans voorbij, mijne kinderen: een toekomst van liefde en geluk ligt voor u open,’ merkte de graaf aan, hoewel hij de zinspeling op den datum niet volkomen begreep.

‘God is goed en barmhartig,’ voegde de prior er met ernst en waardigheid bij.

‘Thans aan tafel!’ riep graaf Albrecht weder: ‘het maal der vrome paters Sartroysen zal ons thans dubbel goed smaken.’

‘Zoo het mij veroorloofd ware alvorens nog twee gelukkigen te maken, doorluchtige graaf,’ sprak Herman van Strijen aarzelend.

‘Het schijnt heden de dag der gelukkigen te moeten zijn; - maar ga uw gang, ridder,’ antwoordde de graaf schertsend.

Door die welwillende woorden aangemoedigd, trad Herman van Strijen op Rika, de dienstmaagd der jonkvrouw, toe, en haar bij de hand nemende, voerde hij het blozende meisje tot den verrasten Koen, die zich voortdurend op den achtergrond gehouden had.

‘Legt uwe handen in elkander, mijne getrouwen, en weest evenzeer gelukkig,’ sprak de ridder, beiden met verteederden blik aanziende.

‘Mijn dierbare meester!...’ stamelde de brave dienstknecht.

‘Nòg een paar!’ riep de graaf vroolijk. ‘Voorwaar, ik ben ter goeder ure hier gekomen.’

Zich vervolgens tot Koen wendend, die bedremmeld en verlegen daar stond, hervatte hij:

‘Gij zijt een brave borst, jonkman, en volgaarne wilde ik u in mijne dienst hebben, doch ik heb genoeg van u gehoord om te begrijpen, dat gij noode van uw heer zoudt willen scheiden. Het minste dat ik thans voor u doen kan is voor uw uitzet te zorgen.’

‘Doorluchtige graaf!...’ stamelde Koen.

‘Geen paren meer te vereenigen?’ vroeg graaf Albrecht schertsend. ‘Welnu, dan vooruit en 't ons wachtend maal eer aangedaan!’

Nog vóór het witte sneeuwklokje de lente inluidde, werd er een dubbel feest gevierd op het slot Ten Horst, door heer Willem van Duivenvoorde aan Herman van Strijen in vollen en vrijen eigendom afgestaan. In de kleine, maar voor de gelegenheid prachtig versierde slotkapel werd door den grijzen prior van het Sartroysenklooster het huwelijk ingezegend van twee gelukkige paren: ridder Herman van Strijen en jonkvrouw Aleide: Koen, den gewezen jager, en de trouwe Rika. De eerste had er op gestaan, dat beider huwelijk te gelijk zou voltrokken worden, een wensch, die zelfs door den statigen heer Van Duivenvoorde gedeeld werd. Thans klonken de zegewenschen der pachters en dorpers, even als die der talrijke adellijke genoodigden, voor beide paren gelijktijdig, en niet het minst de heilwenschen van de armen in den omtrek, die op dezen gelukkigen dag ruimschoots bedacht werden.

Heer Willem van Duivenvoorde, die den gansch vernielden hoogen burcht van Strijen met de aangrenzende goederen aan Jan van Polanen, heer van Breda, verkocht had, vestigde zijn verblijf bij zijn geliefde kinderen op het slot Ten Horst, door de milddadigheid van graaf Albrecht aanmerkelijk uitgelegd en verfraaid, terwijl de gelukkige Koen de ruime hoeve betrok, in de nabijheid van zijns meesters slot gelegen, welke deze hem had afgestaan tot loon voor zijne trouwe diensten. De graaf had er voor gezorgd, dat de woning met huisraad en de stal met schoon rundvee ruimschoots gevuld werd.

[Nummer 41]

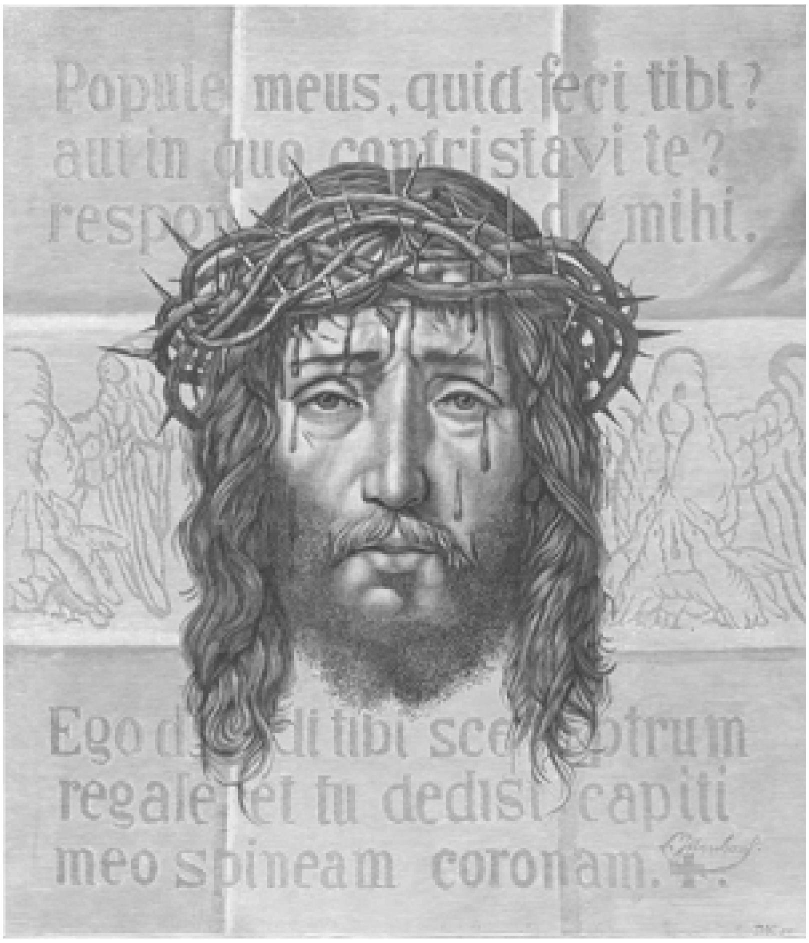

DE ZWEETDOEK DER H. VERONICA, NAAR F. ITTENBACH. (PEINTURE-BOGAERTS.)

De Peinture-Bogaerts.

In den loop der laatste weken is door alle voorname europeesche bladen melding gemaakt van een nieuwe uitvinding, welke een ieder die de toepassing er van gezien heeft, met bewondering heeft vervuld. De naam van den uitvinder is voor onze lezers een goede bekende; niemand anders toch heeft deze schitterende overwinning op het gebied der kunst behaald dan de eigenaar en uitgever van ons tijdschrift, de heer Henri Bogaerts uit ‘s-Hertogenbosch (Holland).

Door geduld, overleg en volharding is de heer Bogaerts, na jaren van voorbereidende werkzaamheden, er in gelukt, om met behulp van de drukkunst, schilderstukken zoodanig op hout of doek weêr te geven dat de reproductie volkomen op het origineel gelijkt.

Tot dusver kende het publiek de werken der groote schilders slechts door photographieën en gravures. Deze dragen ontegenzeggelijk veel bij tot de ontwikkeling van het kunstgevoel en bij duizenden worden zij ook verkocht, maar zij missen ten eenemale wat een schilderstuk vooral zijne waarde verleent en de grootste aantrekkingskracht er van is: het leven en 't coloriet. Die bezwaren nu zijn door de Peinture-Bogaerts - dit is de naam welken de heer Bogaerts aan zijn uitvinding gegeven heeft - uit den weg geruimd; door dat procédé worden reproduction verkregen, die geheel en al hetzelfde zijn als de oorspronkelijke schilderstukken. De kleurschakeeringen, het leven, het glazuur, ja zelfs de pe seelstreken vindt men er op terug, en de schilders wier doeken tot heden werden nagemaakt, verklaren dan ook dat zij slechts met moeite de reproductie van hun eigen werk konden onderscheiden.

Wij laten hier eenige dier getuigenissen volgen:

‘Ik kan u niet zeggen, hoe verwonderd ik geweest ben toen ik de reproductie welke gij door uw procédé van mijn schilderij gemaakt hebt, onder de oogen kreeg. Het is allerprachtigst, en ik twijfel er dan ook niet aan, of uwe uitvinding zal grooten bijval vinden. De reproductie zou niet beter kunnen zijn: ik heb haar bijna voor het origineel aangezien. Ik wensch u het meest mogelijk succes toe, terwijl ik u verzoek de verzekering te aanvaarden mijner op rechte gevoelens.

(*was geteekend*) A.ROBERT,’

historieschilder, officier van de Leopoldsorde, lid der Koninklijke belgische Akademie, professor aan de Schilder-akademie te Brussel.

‘Ik kan niet nalaten, u mijne groote verwondering te betuigen over de schitterende uitkomsten welke gij in het reproduceeren van olieverfschilderijen verkregen hebt. Ik moet bekennen, dat het uitmuntend is; indien ik er niet op voorbereid ware geweest een copie te zullen zien, zou ik moeielijk mijn, werk van het uwe hebben kunnen onderscheiden. Ik feliciteer u met uwe schoone uitvinding en hoop dat gij al het succes er meê hebben zult dat zij zoo ruimschoots waardig is.

(*was geteekend*) ALB. DE VRIENDT,’

historie-schilder, ridder van de Leopoldsorde.

‘Met zeer veel genoegen heb ik de reproductie van mijn schilderij ontvangen, en ik moet u wel geluk wenschen met het prachtig resultaat dat gij verkregen hebt. Uw procédé opent een nieuw vooruitzicht voor het zoo gewichtig vraagstuk van de algemeene verbreiding der kunst.

Ik verklaar, dat het niet mogelijk is, door eene mechanische bewerking het gebied der zuivere kunst meer nabij te komen.

Van harte gegroet.

(*was geteekend*) JULIEN DE VRIENDT.'

historie-schilder. ridder der Leopoldsorde.

'Gij vraagt mijn gevoelen omtrent uw procédé om schilderstukken weêr te geven. Ik verklaar u, dat de reproductie van mijn doek, met hare kleurschakeeringen, hare duidelijke reliefs en haar sterk licht-effect inderdaad een meesterwerk is, dat ik niet genoeg kan bewonderen en waarmeê ik u hartelijk geluk wensch.

Ik houd mij overtuigd, dat zoo gij partij wilt trekken van uwe uitvinding, uw welslagen zeer groot zal zijn.

Aanvaard, mijnheer, mijn hartelijke groeten.

(*was geteekend*) JOSSE IMPENS.'

Deze getuigschriften van beroemde kunstenaars maken allen verderen lofspraak van onzen kant overbodig. Wat wij echter nog moeten vermelden, is dat de uitvinder de prijs zijner schilderijen zoodanig gesteld heeft, dat zij binnen het bereik liggen van bijna elke beurs. Iedereen, en de Belg in het bijzonder, houdt van de schoone kunsten, doch iedereen heeft de middelen niet om zich oorspronkelijke schilderstukken aan te schaffen. Slechts zij die ruim door de fortuin bedeeld zijn, kunnen zich die weelde veroorloven, en hoe weinigen zijn er nog onder hen die de middelen bezitten om een verzameling te vormen?

Doordien de voortbrengselen der Peinture-Bogaerts tegen een lagen prijs kunnen verkrijgbaar gesteld worden, staat niets meer het vormen eener keurige verzameling van schilderijen in den weg. Het verlangen naar verscheidenheid zal daarbij alleszins bevredigd kunnen worden, want de Peinture-Bogaerts zal het reproduceeren van alle soorten van schilderstukken omvatten Landschappen, stad- en zeegezichten, stillevens en al wat verder tot de profane kunst behoort, zal de salon en de huiskamer, gewijde onderwerpen zullen de kerk, de kapel, het bidvertrek kunnen sieren.

In vroeger eeuwen stelden de gekroonde hoofden en machtige burchtheeren er een eer in, mannen die iets nuttigs ontwierpen en invoerden, als Christoffel Plantijn en Moretus, hunne bescherming te verleenen; thans is het aan de regeeringen, de gemeenten, het beschaafd publiek, om eene uitvinding te steunen, welke bestemd is om op het gebied der schilderkunst dezelfde diensten te bewijzen als de boekdrukkunst aan de letteren bewezen heeft: deze strekte tot verbreiding van 's menschen gedachte, de Peinture- Bogaerts is de algemeene verspreiding der kunst.

De Redactie.

Wijze van uitgave en prijs der schilderijen.

De schilderijen zullen in twee categorieën verdeeld zijn, welke gelijktijdig worden geopend, namelijk:

1°. de *Galerij der profane Kunst*, welke wij de belgische school laten inleiden door de reproductie op paneel van het VLAAMSCHE MELKMEISJE, een der meesterstukken van den prins der hedendaagsche. vlaamsche schilderschool, J.-B. Madou. Dé gravure op de vierde bladzijde van dit nummer is naar deze schilderij genomen;

2°. de *Galerij der gewijde Kunst,* welke wij openen met.de copie van een doek van F. Ittenbach uit Dusseldorp: DE ZWEETDOEK DER H. VERONICA. Dit schilderstuk, waarvan iedereen de groote verdiensten in het oog moeten vallen, vond op de laatste tentoonstelling te Brussel grooten bijval en veel liefhebbers. Wij geven er insgelijks eene gravure van in deze aflevering.

De schilderijen van de Galerij der profane Kunst zijn verkrijgbaar:

1°. in een sierlijk, keurig bewerkt album, dat ze uitnemend geschikt maakt om op een tafel gelegd te worden, terwijl ze tevens uit het album genomen en afzonderlijk aan den muur opgehangen kunnen worden. De schilderij is gevat in een vlakke lijst met vergulde binnenranden en bekleed met donkerrood fluweel-papier.

Prijs per stuk, voor België, franco aan huis:
25 franken.

2°. in een breede, rijk vergulde uitspringende lijst, waarvan het model ons eigendom is.

Prijs per stuk, voor België, franco aan huis:
50 franken.

De eerste schilderij van de Galerij der gewijde Kunst: *De zweetdoek der H. Veronica,* is op doek gereproduceerd en gevat in een speciaal vervaardigde lijst, welke in overeenstemming is met den ernst van het onderwerp der schilderij.

Prijs voor België, franco aan huis: 50 franken.

Men heeft ons opgemerkt, dat van onze reproductiën, wijl ze zoo volmaakt op de oorspronkelijke schilderstukken gelijken, groot misbruik zou kunnen gemaakt worden. Ten einde dit te voorkomen, zal elke reproductie voorzien zijn van het merk: Peinture-Bogaerts, dat slechts zichtbaar is als de schilderij uit de lijst genomen wordt.

De Administratie.

In de pampa's van La Plata.

Het is voor de bewoners onzer streken zoo moeielijk niet, in den geest naar een der uitgestrekte grasvlakten van Zuid-Amerika over te vliegen en zich een goed denkbeeld te vormen van het panorama, dat daar te zien is. België biedt op verschillende plaatsen hetzelfde schouwspel aan, met dit verschil echter dat in Zuid-Amerika het gezicht onbegrensd is en de eentoonigheid gebroken wordt door groepen van hutten, welke over die uitgestrektheid verspreid zijn. Het gewapend oog zou nog een ander verschil opmerken, namelijk de talrijke ruiters, die in vliegende vaart rechts en links heensnellen, om de ontzaglijke kudden te bewaken, die in volle vrijheid in deze vlakte grazen en den eenigen rijkdom uitmaken van dit land.

Wij willen die vlakte betreden en de ruiters meer van nabij beschouwen, want zij zijn de ware bewoners van de pampa's. De groote breedgerande hoed en de gescheurde mantel, de slordige wijde broek en de leeren bekleedsels aan de voeten, die de plaats van laarzen moeten innemen, het sluw en schelmachtig gelaat geven juist geen groot

denkbeeld van hunne beschaving noch van hun rijkdom, en toch bestaat er geen verwaander volkske op den geheelen aardbol.

De *gaucho,* zooals hij in de landtaal heet, acht zich ver verheven boven zijne natuurgenooten; hij beschouwt zijn land als een aardsch paradijs en koestert zulke overdreven begrippen van zijne eigene volmaaktheid, dat hij van natuur elken vreemdeling de noodige verachting toedraagt.

Of het aan deze opvatting moet toegeschreven worden, dat de gaucho's geen onderscheid weten te maken tusschen het mijn en het dijn, is zeer waarschijnlijk, doch zeker is het, dat zelfs het paard, op welks bezit hij zoo fier is, gestolen is uit de manada's der groote kapitalisten, wier kudden zij weiden. Hunne zedeleer bevat niet veel hinderlijke voorschriften en zelfs hun godsdienst is van zulk een zonderling gehalte, dat het moeielijk is uit te maken of zij al dan niet een Opperwezen erkennen en vereeren.

De gaucho's zijn hartstochtelijke spelers, en het gebeurt niet zelden, dat men een van die *senores caballeros* naar een grensdorp ziet rijden, uitgedost in goud en zilver, om hem een tijdje later terug te zien keeren, gezeten op zijn paard, van alle versierselen, zelfs van zadel en toom ontdaan. Hij rijdt daar heen en rookt kalm zijne cigarette, zonder zich in het minst ontroerd te toonen over zijn ongeluk in het spel. Hij heeft noch zijne verwaandheid, noch zijne vrijheid verloren; het overige is overbodig en zal hij vroeg of laat herwinnen.

Het stelen is hem als het ware aangeboren, en hij maakt niet veel omslag om zijn voedsel

te nemen, waar hij het vindt. Overigens eet hij nooit brood, wat in die streken eene weelde is, noch groenten, maar alleen vleesch. Wanneer hij honger heeft, doodt hij eene koe, onverschillig waar hij ze vindt, snijdt er een stuk af, roostert het, eet het en laat het overige van het dier liggen. De eigenaars der kudden, die de gewoonten van hunne ongewenschte cliëntele kennen, roepen maar zelden de hulp der policie in, doch trachten steeds door een goed gemikt revolverschot zich zelven recht te verschaffen, wat dan ook op de dieven meer indruk maakt dan het vertoon der policie, waarmee zij spotten.

Om zich echter voor al te groote schade te vrijwaren, nemen de voorname eigenaars eene bende gaucho's in hun dienst om hunne kudden te bewaken, waarvoor zij uitstekend geschikt zijn. Op hunne half wilde paarden gezeten, die evenmin vermoeienis kennen als hunne meesters, zijn zij onophoudelijk in de weer om de kudden naar die plaatsen te drijven, waar zij een overvloedig voedsel vinden, terwijl hunne waakzaamheid voortdurend gevorderd wordt om de kwaadwillige dieren de zweep te doen gevoelen en tot kalmte te brengen.

Het gevaar, waaraan zij bij dit werk blootstaan, is juist de prikkel die hen aandrijft om dit bedrijf te aanvaarden, daar hun eenig gevoel van eer bestaat in het zoeken en trotseeren van gevaren. De geweldigste stier moet dan ook steeds voor hunne behendigheid het onderspit delven en maar zelden hoort men dat een gaucho het slachtoffer is geworden van een der dieren zijner kudde.

Het gebeurt dikwijls, dat de eigenaar zijne kudde eens vereenigd wil zien op eene plaats, hetzij om er eenige uit te zoeken, hetzij om zich te overtuigen van de gezondheid der dieren, hetzij om er hen aan te gewennen zich op een gegeven punt te vereenigen. Zulk een dag is altijd een feestdag voor de gaucho's, want er wordt als het ware een wedstrijd gehouden in het tentoonspreiden van moed, kracht en behendigheid.

Een reiziger, die zulk een feest bijwoonde, geeft er de volgende beschrijving van:

‘'s Morgens in de vroegte was alles in de vlakte vol leven. Alle ruiters begeven zich langs verschillende wegen naar de grenzen van hun ge bied; zij gallopeeren langs de palissaden of langs de rivier en waarschuwen door hun geschreeuw, waarmede de dieren goed bekend zijn, de kudde om zich naar het verlangde punt in beweging te zetten.

‘Elke ruiter drijft alsdan schreeuwende en fluitende, en geholpen door honden, eene kleine kudde voor zich uit, die voortdurend in getalsterkte toeneemt. Voor alles komt het er op aan om geene dieren achter zich te laten en te zorgen dat er geen enkel ontsnapt: en daar hiertoe onophoudelijk pogingen worden gedaan, moet de jager telkens *ventre à terre* dan hier en dan daar heensnellen om het dier den aftocht te beletten. Somtijds zelfs vallen de dieren de ruiters aan, doch dan is het de beurt der honden om hen door beten tot hun plicht terug te brengen.

‘Niets pittoresker dan die wedren van honderden runderen, die loeiend en blatend door de ruiters vervolgd worden. Van alle zijden der vlakte ziet men ze komen aanstormen, met gebogen kop en opgeheven staart. Tot zulk eene jacht behoort koelbloedigheid en een vast oog, want dikwijls is de gaucho verplicht het dier zeer dicht te naderen om het van richting te doen veranderen, en dan moet hij zich wachten voor de dreigende horens, die diepe wonden kunnen slaan!

‘Eindelijk is de gansche kudde bijeen en houdt de eigenaar eene revue over zijn vee, waarna hij zijne bevelen geeft; bijna altijd volgt daarop een doodvonnis. De

veroordeelde moet gegrepen worden: twee gaucho's zonderen het dier af door het in hun midden te nemen en drijven het langzaam naar buiten; zoodra het dier voelt dat het verwijderd is van de kudde, tracht het te ontkomen, doch de ruiters snijden het den terugtocht af en het gebeurt maar hoogst zeldzaam dat hun dit mislukt. Indien het dier eindelijk ver genoeg verwijderd is, maakt een gaucho den lasso van zijn zadel los; het touw fluit twee- of driemaal rondom zijn hoofd en de uitgeworpen strik grijpt het dier bij de horens of om den nek. De gevangen stier matigt zijn loop, de ruiter volgt die beweging; het dier wil zich verdedigen, maar de andere gaucho werpt het een tweeden strik om den nek en trekt het tegen den grond; men grijpt het bij de horens en het mes van den slachter doet spoedig zijn dienst.'

Deze spelen in de pampa's van La Plata worden in de steden ook genoten, doch daar in den vorm van de meer algemeen bekende stierengevechten. De gaucho's worden aldaar vervangen door de niet minder behendige picadores, banderilleros en espada's of hoe de waaghalzen, die in een stierengevecht een rol spelen, ook heeten.

Hunne sierlijke kleeding steekt veel af bij die der gaucho's, doch zij volgen ook meer de regels van het edele spel en komen, in navolging van het oude gebruik, eerst de schoone senorita's hunne groeten brengen. Straks echter als zij hun leven te verdedigen hebben tegen woe dende dieren zijn het dezelfde senorita's, die hen zullen uitfluiten bij het mislukken van een aanval, in weerwil van hunne gracieuse complimenten. Blijven zij echter verwinnaar, dan is een regen van hoeden, waaiers, sigaren, oranjeappelen en alles wat het geestdriftvolle publiek slechts onder zijn bereik heeft, hun loon. Wie zulk eene belooning armzalig vinde, denke aan de spreekwijze: 's lands wijs, 's lands eer, want op zich zelven beschouwd is het stierengevecht eene liefhebberij, welke beschaafde natiën in weerwil van alle traditiën behoorden af te schaffen. Eer het echter zoover met La Plata en de andere zuid-amerikaansche Staten komt, kunnen er nog eeuwen verloopen, daar het half beschaafde volk zich niet zonder tegenstand van een genot zal laten berooven, waaraan het zoozeer gehecht is.

In de speelzalen van San Francisco, Naar de schets van een Engelsch zeeman.

Na eene reis van veertien maanden kwamen wij eindelijk in de haven van San-Francisco aan. Schoon in Californië het geld niet meer zoo voor 't vatten ligt als vroeger het geval was, en schoon de stroom der landverhuizers niet meer zoo sterk naar de gebergten gaat als voor veertien of vijftien jaren, is het toch zeker, dat het getal inwoners van San-Francisco, die metropool van het westen, met den dag toeneemt. Nu zijn het schepen, die er met zes tot zeven honderd passagiers, zonen van het Midden-rijk, uit Hong-Kong of Shangai aanlanden; dan komen enkele karavanen over de Sierra Nevada tot in het dal van den Rio Sacramento, wiens loop zij volgen, tot ook zij San-Francisco bereiken. Tot het jaar 1847 nog een zeer weinig bezochte haven, waar slechts nu en dan een walvischvaarder aanlandde, om geleden averie te herstellen of versch water in te nemen, verheft zich heden op dezelfde plaats eene groote stad met 800.000 inwoners, heerlijke paleizen en reusachtige hotels, zoo als men ze alleen in de Unie ziet. De haven, vroeger eenzaam en verlaten, wemelt van schepen van alle natiën. Men zou kunnen meenen, in Babel te zijn; alle talen der wereld dringen in ons oor, maar overal is toch de stem van den Yankee de overheerschende.

Wij verlaten de haven en na weinig minuten bevinden wij ons op een groot plein, waarop twee breede straten uitloopen. Vreezende niet tijdig genoeg aan de groene tafel te komen en onze zuur verdiende dollars aan den man te brengen, vragen wij een voorbijganger: ‘Hoe heet deze straat?’ -Karney-street.’- ‘Endie?’ - ‘Montgommery-street.’

Met een vluchtig dank u wilden wij verder gaan, doch de vreemde, een Mexicaan, hield ons staande met de in slecht Engelsch gesproken woorden: ‘Gij wilt spelen, senores caballeros; o, dan zal ik u goed te recht wijzen; ik ga zelf meê, senores.’ Hier hielp geen tegenspraak, de Mexicaan sloot zich bij ons aan., en wij gingen naar de Karney-street. Voor een der grootste en schoonste paleizen stond onze leidsman stil. Nog was het echter te vroeg tot het spel, dat eerst met het aansteken der gaslampen begint. Daar wij dus nog drie uren voor ons hadden, volgden wij onzen Mexicaan in eene herberg, nadat wij (wij waren met ons drieën en harpoeniers op een walvischvanger) ieder eerst den revolver voor zijn oogen onderzocht en van nieuwe slaghoedjes voorzien en ook ons groot mes in den gordel losser gemaakt hadden. Evenwel kwamen wij niet in de noodzakelijkheid, van deze wapens gebruik te maken. De drie uren gingen rustig voorbij, en toen het goed donker was, trokken wij naar de speelzaal.

Het is onmogelijk de pracht te beschrijven welke hier heerschte; geen onzer had nog ooit zoo iets gezien. Een schitterend verlichte breede marmeren trap bracht ons in eene kleine zaal, waar zich een half dozijn bedienden in prachtige liverei ophielden. Deze hielpen ons van onze duffels af, legden die in een open vak en beduidden ons dat wij ze daar terug konden vinden. Vervolgens verlangden zij - voorzichtigheid is de moeder der wijsheid - van ieder onzer $2^{1/2}$ dollar bewaargeld; zij lieten ons echter onze wapens.

Wij traden binnen. De glans die ons daar tegenstraalde, was wezenlijk verblindend. De groote zaal, welke wij binnen kwamen, was wit met verguld lijstwerk; tusschen de ramen waren reusachtige spiegels aangebracht, die tot de zoldering reikten, de vensters zelve met zware zijden gordijnen behangen en 't geheel door de Hemel weet hoeveel honderden waskaarsen schitterend verlicht. Langs de wanden stonden vaste rustbanken, die met rookende, pratende en drinkende mannen en vrouwen bezet waren, terwijl een onzichtbaar orkest nu eens treurige indiaansche liederen, dan weêr vroolijke fandango's en soortgelijke dansen liet hooren. Daar tusschen gingen livereiknechts met champagne, die hier peperduur is, en met refino de Barcelona, een soort van cognac, rond. Zoo was in deze zaal alles vereenigd wat de zinnen kon bedwelmen, en alleen ‘de bankhouder zat rustig achter zijne tafel, als de steenen gast in den ‘Don Juan.’

Van onze eerste verbazing bekomen, namen wij het gezelschap nader op. Wij zagen dames uit New-York en New-Orleans met lelieblanke gezichten; naast haar anderen uit Cuba en de eilanden, wier kleur naar 't koffiebruine liep, en daartusschen Creolinen van Lima en Valparaiso. Van de mannen hebben velen een interessant voorkomen. Eerst valt ons het groot aantal matrozen van ons eigen schip in 't oog, die, nadat zij heden in blanke dollars afbetaald waren, haast maakten om aan de groene tafel te komen en er de vruchten eener moeite- en gevaarvolle campagne van veertien maanden zoo spoedig mogelijk te verbrassen. Een onzer beste manschappen, een matroos uit Quebec, was de fortuin bijzonder gunstig, want hij had een berg van goud voor zich.

Doch halt! wat rumoer is dat daar? Een Mexicaan was dicht bij onzen Canadiër geschoven en begon diens goudstukken een voor een in zijne wijde mouwen te doen

verdwijnen. De matroos, dit bemerkende, deed als of hij niets zag, en maakte daardoor den Mexicaan nog stouter.

Op eens hoorden wij een forschen zeemansvloek, zoo als alleen de keel van een matroos uit Nieuw-Engeland kan uitbrengen, maar te gelijker tijd weêrklonk ook door de zaal een jammerlijk gehuil. In een ommezien waren er een aantal revolvers getrokken en de vlam der kaarsen spiegelde zich in de breede klingen der matrozenmessen en der mexicaansche dolken, zoodat wij niet anders verwachtten dan dat er een vreeselijk bloedbad zou aangericht worden. Wat had tot dit tooneel aanleiding gegeven? De canadasche matroos die voortdurend won, had, toen hij de lange vingers van zijn zuidelijken nabuur in bedenkelijke nabijheid zijner honderd-dollar

stukken zag, ongemerkt zijn scherp, spits mes getrokken, en op het oogenblik dat de hand van den Mexicaan terugschoof, met zijn wapen een krachtigen stoot gegeven, zoodat de hand aan de tafel werd vastgenageld.

Wij konden niet nalaten den bedaarden moed van onzen matroos te bewonderen, welke hem ook niet verliet toen hij minstens twintig revolvers en messen tegen zich gericht zag. Zijne kameraden sprongen hem bliksemsnel te hulp, en nadat het mes uit de hand was getrokken, zag men, dat daaronder een achthoekig goudstuk van honderd dollar, zoo als men er tegenwoordig zelden meer ziet, was verborgen geweest, daar de dief het nog niet in zijn mouw had kunnen wegmoffelen.

HET VLAAMSCH MELKMEISJE, NAAR MADOU. (PEINTURE-BOGAERTS.)

Zoodra dit bekend werd, pakte men den huilenden en bloedenden Mexicaan op en wierp hem, zonder vorm van proces, het venster uit. De bekenden en vrienden van den dief stormden naar buiten en droegen hem waarschijnlijk in eene naburige herberg, want wij koorden niets meer van hem.

Toen de opschudding gedaan was, zette de bankhouder het spel voort, doch onze matroos uit Quebec streek zijn geld op, zeî koeltjes: ‘Ik speel niet meer,’ stond op en ging, gevolgd door zijne kameraden, naar de deur. Daar hij minstens 20.000 dollars bij zich had en de onveiligheid der straten van San-Francisco ons van hooren zeggen bekend was, besloten wij, hem te volgen

IN DE PAMPA'S VAN LA PLATA.
DE STIERENJACHT MET DEN LASSO.

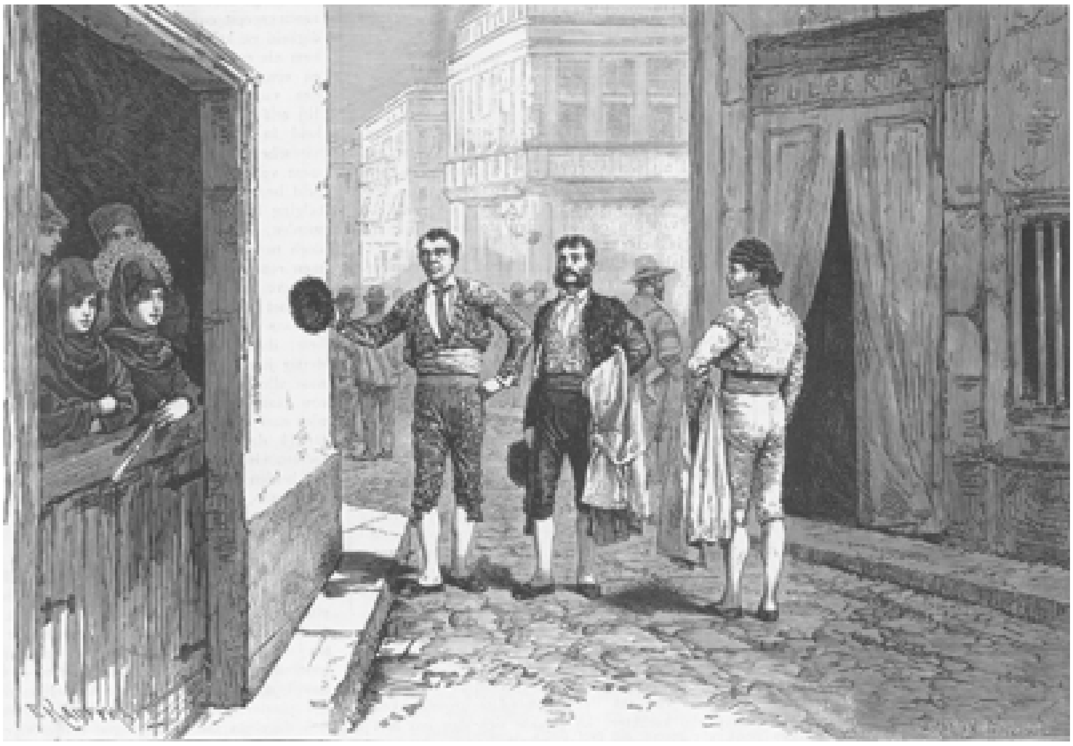

HET SALUUT VÓÓR HET STIERENGEVECHT.

en een wakend oog op hem te houden; want schoon een officier over de reeds afbetaalde matrozen aan wal niets meer te zeggen heeft, nemen deze van hunne vroegere oversten toch gaarne een welgemeenden raad aan.

Wij volgden dus onzen gelukkigen matroos in den donkeren nacht, maar toen wij bemerkten dat hij den weg naar de haven insloeg, besloten wij naar de speelzaal terug te keeren. Hier waren intusschen weêr nieuwe gasten aangekomen, terwijl de pekbroeken nog slechts dun vertegenwoordigd waren.

In het bijzonder werd nu onze opmerkzaamheid gaande gemaakt door een groep Mexicanen met groote hoeden op het hoofd en met eene menigte in goud geborduurde bloemen versierd. Een tegenstelling met deze Mexicanen, die tamelijk bedaard speelden, vormden vijf of zes goudzoekers, die aan het ander eind der tafel zaten en zeer luidruchtig en opgewonden waren. Zij waren gekleed in hun eigenaardig costuum. Een breedgerande stroohoed overschaduwde een door de zon gebruind gelaat dat met een ruigen baard omlijst en door het nachtwaken met rimpels doorploegd was. De breede borst en de gespierde armen waren met een rood baaien hemd bedekt, terwijl de witte broek zich boven de knie in hooge, sterke waterlaarzen verloor. Een gordel hield die witte broek vast, en het groote mes daarin verraadde door zijn tamelijk afgesleten greep, dat het reeds dikwijls tot verdediging der met moeite verkregen schatten had moeten dienen wanneer die in 't gevaar geweest waren van door diefachtige lerlanders of Indianen te worden weggekaapt.

Niet ver van deze goudgravers zat een Chinees met zijne druipende oogen en langen kaftan, die de kansen van het spel met gespannen aandacht naging, bij elke winst begeerig de hand uitstrekte, maar bij elk verlies niet dan aarzelend in zijn zakken tastte om er een nieuwen inzet uit te halen. Intusschen moest toch de winst het verlies overtreffen, want in 't eind nam zijn geel gezicht de uitdrukking van groote tevredenheid aan, en toen een bediende hem een glas brandewijn reikte, schonk hij hem een dollar, wat zeker een buitengewone mildheid was, daar de knecht een gezicht zette waaruit de hoogste verwondering sprak.

De bank zou zwaar verlies geleden hebben, waren er niet eenige Yankees geweest die den bankhouder door hunne hooge inzetten de geleden schade weêr vergoedden. Deze tabak kauwende Yankees waren uit het oosten van de Unie gekomen om in Californië volle ladingen walvischtraan te koopen, en hadden groote sommen meêgebracht, die zij aan de groene tafel verloren. De inzetten waren zoo aanmerkelijk, dat de bedaarde bankhouder de spelers bevreemd aanzag. Toen de laatste dollar gevlogen was, traden de Yankees achteruit en hielden raad. Het eind van deze conferentie was dat een hunner. die nog niet gespeeld had, op eens met een grooten zak goudstukken de tafel naderde, die som opzette en - won. Wijl het toen reeds licht begon te worden, verklaarde de bankier het spel daarmede besloten, telde het verloren bedrag uit en stapte met zijn rijkdom op.

Zonderlinge begrafenis-plechtigheden.

Bij de oudste bewoners der Oostzee-provinciën was he gebruik in voege, dat men ziekelijke en gebrekkige menschen zonder meer dood sloeg of op eene andere wijze van kant maakte, terwijl zwakke grijsaards door hunne nabestaanden in een kussen geworgd werden.

Wanneer er iemand stierf, zette men hem midden in een kring van genoodigde gasten op een stoel, en ter eere van den doode dronk het gezelschap dan met den meest mogelijken spoed een grooten bak vol bier leêg. Vervolgens werd een treurlied aangeheven, waarbij de afgestorvene de opdracht kreeg, in de andere wereld de vrienden en bloedverwanten der aanwezigen te groeten, en als deze plechtigheid afgeloopen was, werd hij naar een brandstapel gedragen om daar tot stof weder te keeren.

Was de overledene eene vrouw, dan gaf men haar eene naald in de hand, opdat zij gedurende hare reis naar den hemel, die zeer ver uit de buurt moest liggen, kleêren zou kunnen verstellen. De mannen werden voorzien van een zwaard en kregen bovendien een geldstuk om onderweg een slokje te kunnen nemen.

Terwijl de afgestorvene naar den brandstapel gebracht werd, gingen eenige mannen vooruit die met lange zwaarden door de lucht kapten ten einde de booze geesten te verjagen. Bij de verbranding van voorname opperhoofden sprongen hunne trouwste dienaars mede in het vuur en eveneens liet zich niet zelden de vrouw met den man verbranden. De vrienden en buren wierpen geld op den brandstapel, insgelijks met het doel om de scheidende ziel een teerpenning meê te geven.

Toen met de invoering van het Kristendom, in de tiende eeuw, de lijkenverbranding verboden werd, gaf men den doode een brood en een kan bier meê in het graf, en als de vrouw geen lust had den dood van haar man te beweenen, huurde zij daartoe eenige vrouwen, die het dertig dagen achtereen moesten doen. Ook had er toen een zoogenaamd lijkmaal plaats, welk gebruik tot op dezen dag in vele dorpen in voege is gebleven; zulk een maaltijd eindigde met een algemeene dronkenschap en men rekende dan ook een ton bier en dertig maten brandewijn voor elke tien man.

Een man van den ouden stempel,
Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door
H.A. Banning.

Het conterfeitsel van den held dezer geschiedenis.

De winkelier Pieter Sterk, wiens firma in den besten geur stond, was in geheel Amsterdam bekend als een voortreffelijke ofschoon ook zeer zonderlinge en eigenzinnige oude man. Zijn gansche voorkomen kenmerkte hem als een Hollander van den echten ouden stempel. Hij ging altijd in het zwart gekleed en kocht steeds het beste laken wat te krijgen was, doch wanneer een kleermaker zijn gunst wilde blijven behouden, moest hij nauwkeurig op zijne aanwijzingen, nooit op het fatsoen van den dag acht geven. Zijn hoed was in den regel reeds tweemaal *uit* en tweemaal *in* de mode geweest, doch men kon er nooit een stofje of vlekje op aanwijzen. Het eenige sieraad wat men bij den ouden heer Sterk vond, was een kolossale diamanten doekspeld, welke midden op zijn borst stak.

De gebreken welke dezen voortreffelijken man aankleefden en die allen welke met hem moesten omgaan, zeer tot last strekten, waren zoo innig met zijne goede hoedanigheden samengeweven, dat het scheen alsof de eenen niet zonder de anderen konden bestaan. Dewijl hij inderdaad scherpzinniger was dan allen, die gewoonlijk met hem in aanraking kwamen, was hij zeer eigenzinnig en onbuigzaam. Hij gevoelde maar al te dikwijls, dat men zijne meening niet op goede gronden kon bestrijden; dit schonk hem eenig overwicht tegenover anderen en deed hem niet zelden als een zedenmeester optreden. Goedhartigheid was een der voornaamste grondtrekken van

zijn karakter; hij maakte zich dan ook niet licht kwaad over kleine gebreken of onachtzaamheden, doch daar hij zeer geestig was en ook zelfs het geringste niet door de vingers zag, lag er in zijne berispingen en aanmerkingen iets ironisch, iets spottends dat maar al te vaak kwetste.

Met zijne kas stond het buitengewoon goed, want hij had sinds jaar en dag de grondstelling in het oog gehouden, dat men minder moet uitgeven dan men ontvangt, wanneer men een welvarend man wil worden. Dewijl hij in den handel van de piek af diende en dus zeer klein begonnen was, had hij in vroegere jaren zuinig moeten leven; doch ook later toen hij de eerste twintig duizend guldens reeds ter zijde gelegd had - een som die hij, volgens zijne eigene woorden, met vrij wat meer moeite had moeten verwerven dan zijn ganschen rijkdom van lateren leeftijd - bleef nog altijd dezelfde oorspronkelijke geest van zuinigheid in zijn huis heerschen. Dit was de voornaamste oorzaak dat zijn vermogen nog aanhoudend toenam.

Van al de kinderen, waarmede Pieter Sterk gezegend werd, waren er slechts twee in het leven gebleven: een zoon, die zich, naar het voorbeeld des vaders, aan den handel had toegewijd, en eene dochter, die reeds sinds jaren de gelukkige echtgenoote was van dokter Herpen, een van de voornaamste geneesheeren der stad. Die dochter had het huis vol kinderen; wellicht was zij daarom de lieveling van haren vader, want Pieter Sterk hield veel van kinderen, en de uren die hij onder hen doorbracht, noemde hij de gelukkigste zijns levens. Dewijl de dokter vlak naast de kerk woonde, wipte hij bijna elken dag even bij hem in, doch des zondags bleef hij regelmatig bij hem eten. Het gelaat van den ouden man schitterde van vreugde, wanneer bij zijne komst de kleine zwerm onder luid gekraai hem te gemoet sprong, aan de slippen van zijn jas hing en hem vleide om de snuisterijen, die hij gewoonlijk in zijn zak meêbracht.

Met den zoon stond de oude heer daarentegen lang niet op zulk een goeden voet. Van den eenen kant was deze hem te verkwistend, dewijl hij te veel geld aan zijne kleeding ten koste legde en een gedeelte van zijn uitspanningstijd aan de biljart en aan de speeltafel doorbracht. Van den anderen kant verdroot het hem, dat die eenige zoon als koopman te weinig ondernemingsgeest en als mensch te weinig grootmoedigheid en kristelijke liefde bezat. Hij beschouwde hem als een middending tusschen een verkwister en een gierigaard, twee eigenschappen die door den vader in gelijke mate verafschuwd werden. Hij zelf bracht de echte spaarzaamheid en zuinigheid in praktijk, want bij het vergaderen der aardsche schatten, had hij niet zoozeer het geld, maar veeleer het vele goeds op het oog, wat met geld bewerkt kan worden. Wanneer hij de overtuiging had dat het geld niet goed besteed zou worden, kon men geen cent van hem loskrijgen. doch in het tegenovergestelde geval, of wanneer men een beroep deed op zijne liefdadigheid ten behoeve van ongelukkigen of noodlijdenden, gaf hij met de meeste koelbloedigheid honderden guldens weg. Het meest van alles verdroot 't hem, dat zijn eenige zoon, ofschoon reeds ruim dertig jaren oud, nog altijd ongehuwd bleef, en naar alle waarschijnlijkheid het getal oude vrijers zou gaan vergrooten. De vader was er de man niet naar om zijn zoon een vrouw op te dringen. terwijl de zoon geen huwelijk zonder de volle toestemming des vaders zou hebben willen aangaan, en beiden waren te verschillend van karakter, van denk-, en levenswijze, dan dat men in deze aangelegenheid op overeenstemming in keuze mocht hopen.

Pieter Sterk had het beheer zijner zaak bijna geheel aan zijn zoon afgestaan en hem zelfs tot belooning van zijn arbeid en ook tot aanmoediging eenig aandeel daarin gegeven. De kas en de finantieele operatiën, die vaak van zeer grooten omvang waren, had hij zich echter geheel voorbehouden. Intusschen liet hij niet na - vooral dewijl

zijn vertrouwen in de handelskennis van zijn plaatsvervanger niet bijzonder groot was - zich dagelijks met eigen oogen te overtuigen van 't geen er omging en ook de voetstappen zijns

zoons zooveel mogelijk na te gaan, en daar hij onophoudelijk het een of ander verzuimd of in tegenspraak met zijne grondstellingen achtte, gaf dit maar al te dikwijls aanleiding tot onaangename ontmoetingen tusschen vader en zoon, tot woordenwisselingen die van beide zijden een weinig bitter en beleedigend werden. Wij zullen den lezer in de gelegenheid stellen, getuige te zijn van een der ontmoetingen, die voor de rust en het huiselijk geluk der familie Sterk de gewichtigste gevolgen had.

Vader en zoon.

De jonge Sterk zou een concert gaan bijwonen. Ten einde daar, volgens zijne meening, naar behooren te kunnen verschijnen, had hij zich wat te lang met zijn toilet bezig gehouden en er moest nog voor de post gezorgd worden alvorens hij kon vertrekken. Zoo kwam het, dat hij met groote overijling het hoofdkantoor binnentrad, waar juist zijn vader geld zat te tellen. ‘Frederik! Frederik!’ riep hij, de deur, die nauwelijks toegeworpen was. weder openrukkende.

‘God beware ons!’ sprak de oude, ‘wat is er te doen?’ Hij nam den bril van zijn neus.

De zoon verlangde een kaars en lak om te kunnen verzegelen; hij plaatste zich voor zijn eigen schrijftafel en voegde den ouden man de woorden toe: ‘Ik heb nog een paar brieven te verzenden.’

‘En dat met zulk eene overijling?’ sprak de vader. ‘Hoe dikwijls heb ik het u reeds herhaald. dat men veel verder komt met bedaard maar geregeld te werken dan opvliegend en met horten en stooten. Doch 't is waar, hoe vroeger men de schrijftafel verlaat, des te eer...... ’

‘Kan men aan de speeltafel zitten,’ wilde hij zeggen, doch de knecht kwam juist met licht binnen en daarom bezon hij zich.

‘Aan wien hebt gij nog te schrijven?’ zoo begon hij na eenigen tijd weder.

‘Aan Victor van Zwalmen te Rotterdam.’

‘Den zoon?’

‘Natuurlijk, de vader heet Willem.’

‘Goed! Groet hem van mij. Ik denk nog dikwijls aan mijn reis in den vorigen zomer toen ik hem leerde kennen. Hij is een voortreffelijke jonge man.’

‘O ja!’ bromde de zoon voor zich heen; ‘zoo moest iedereen zijn.’

‘Een werkzame en zeer ontwikkelde jongen, die voor koopman in de wieg is gelegd. Hij is vol moed om iets te ondernemen, doch doet dit nooit zonder daarover rijpelijk te hebben nagedacht. Hij is eenvoudig in zijn optreden, een vijand van pronkzucht en - wat ik bijzonder in hem waardeer - geen speler. Ik geloof, dat hij in zijn leven zijn eerste solo nog zal moeten verliezen; want als hij soms speelt, dan is het niet met de kaarten, maar met zijne kinderen! Ach, wat is die oude Van Zwalmen een gelukkig man! Ik ken vaders’ - zoo ging hij een weinig zachter voort - ‘die zich aan hem bezondigen, die hem zouden kunnen benijden.’

‘Maar wie kan daarbij schrijven!’ sprak de zoon, terwijl hij geërgerd op zijn stoel heen en weêr schoof.

De oude zag hem een oogenblik strak van ter zijde aan.

‘Het komt mij voor, dat gij in een slecht humeur zijt, August,’ sprak hij.

‘Wie zou dat niet zijn,’ bromde de zoon weder voor zich heen.

‘Is het soms *mijn* schuld? Ben ik niet in uw smaak gevallen?’

Hij stond op en ging naar de schrijftafel van zijn zoon.

‘Ik weet, dat gij geen vriend zijt van wenken en toespelingen,’ zegde hij, ‘maar ik kan ook wel duidelijker spreken.’

‘Dat is niet noodig,’ antwoordde de zoon, en hij bleef voortgaan met schrijven.

De oude man nam hem bedaard de pen uit de hand en veegde haar zorgvuldig af.

‘Het ergert mij met elken dag meer en meer, dat ik iemand tot zoon heb, wiens hoofd zoo vol en wiens hart zoo leêg is. Een mensch die slechts voor zich zelven leeft, die aan de speeltafel de guldens bij dozijnen waagt en wegwerpt, die gisteren nog tot in het holle van den nacht gespeeld heeft en die geen gulden kan missen wanneer men een beroep doet op zijne grootmoedigheid of liefdadigheid, - een mensch die zijn leven lang ongetrouwd zal blijven, dewijl geen enkele partij rijk genoeg voor hem is, en die toch geld genoeg over heeft om te rijden en te rossen en -overal den dandy uit te hangen..... Ik moet wel geen ongelijk hebben,’ zoo vervolgde hij na een oogenblik gezwegen te hebben, ‘want gij schijnt mij niet te kunnen antwoorden.’

‘O, ik zou kunnen,’ sprak de zoon terwijl hij driftig opstond, ‘maar.....

‘Welnu, spreek! Wat verhindert mijn zoon te zeggen wat hem op het hart ligt?’

‘Bij den hemel, ik kan, ik wil niet langer zoo blijven voortleven.’

‘Als ik *dat* eens mocht hopen.’

‘Ik ben nu, naar ik meen, een man, geen kind meer. Waarom word ik echter nog altijd als een kind behandeld?’

‘Men vindt ook wel groote kinderen, mijn zoon.’

‘Ik geef zooveel mogelijk op alles acht; ik verzuim niets van 't geen gedaan moet worden; ik verlies nooit de achting en eerbied jegens u uit het oog.....’

‘Alleen de gehoorzaamheid een weinig.’

‘Ik beheer al het uwe eerlijk en trouw en toch..... toch kan ik geen uur met rust leven, toch wordt elk oogenblik van mijn leven door allerlei verwijtingen verbitterd, toch wordt mij elke verstrooiing, elke ellendige uitspanning misgund.’

‘Gij spreekt zeer hard, maar ook zeer waar: Elke *ellendige* uitspanning!’

‘Ik meen nietig, want zij kosten mij weinig. Wat heb ik dan wel verloren, als ik al verloor?’

‘Het kostbaarste wat wij bezitten: den tijd.’

‘En mag ik dan niets in mijn jeugd genieten? Moet ik maar altijd werken, gelijk gij, mij evenzoo kwellen, evenzoo bekrimpen als gij, evenzoo.....’

‘Welnu, waarom blijft gij steken? Ga voort, mijn zoon!’

‘Evenals gij gulden voor gulden besparen, om ze later bij honderdtallen weg te werpen?’

‘Wegwerpen!’ sprak de oude man, wien niets onverdragelijker toescheen dan dat kinderen hunne ouders zouden beoordeelen over het vrije gebruik van een vermogen dat zij zich zelven verworven hebben. ‘Ik dacht het wel, dat het jonge mensch nog eenmaal mijn voogd zou willen worden. Wegwerpen! Wat verstaat gij daaronder? Wat noemt gij wegwerpen? Spreek dan toch......’

Hij ging hem na en hield hem bij den arm vast. ‘Wanneer men zijn beurs voor een eerlijk man opent, noemt gij dat soms wegwerpen?’

‘Eerlijk!’ hernam de zoon op vrij wat lager toon. ‘Als men dat van allen kon zeggen......’

‘Men heeft mij nog maar zeer zelden bedrogen; ik weet in den regel wie ik voor heb. En wat noemt ge dan wegwerpen? Spreek!’

‘Gij staat iedereen met geld bij zonder daarvan het geringste voordeel te genieten.’

‘Dwaas, die gij zijt! Zonder het geringste voordeel te genieten?’

Hij trok zijn hand terug en wierp een blik vol verachting op zijn zoon.

‘Ik geniet daarvan het geluk dat door mijne hulp vele medemenschen niet ten gronde gaan. Hecht gij daaraan zoo weinig waarde? - En als men mij eenmaal het huis uitdraagt en ik alles moet achterlaten, dan hoop ik dat menigeen met tranen in de oogen zal zeggen: Hij was een rechtschapen man, ik heb met mijn vrouw en kinderen mijn welvaart aan hem te danken; en dan hoop ik ook, dat God in zijn oneindige barmhartigheid zal gedenken wat ik aan den minste der zijnen heb gedaan. Acht gij dat als niets! Gij daarentegen..... Doch wat sta ik nog langer in den wind te spreken? Gij hebt een eigen philosophie, niet waar, en God gave dat hij beter dan de mijne ware!..... Schrijf maar mijn zoon, schrijf maar!’

Olie in het vuur.

De oude heer ging weder geld zitten tellen en sloeg er weinig acht op, dat zijn zoon een geruimen tijd zeer onrustig en met groote schreden heen en weêr liep. Hij huldigde de grondstelling dat men een kind. 't welk eene kastijding heeft ontvangen, tijd moet laten om uit te snikken en hij achtte het zeer onverstandig van iemand te verlangen, dat hij in één oogenblik uit een groote opgewektheid tot kalmte zou terugkeeren. De strijd in het hart van den zoon zou waarschijnlijk ook nu weder ten gunste der kinderlijke liefde beslist zijn geworden, doch daar trad onverwacht iemand binnen, die om meer dan eene reden bij August slecht aangeschreven stond. Het was zekere Speek, een recruut op het gebied van den handel, die menigvuldiger aanspraak kwam maken op de welwillendheid van den ouden heer, dan met de wenschen van den zoon overeenstemde. Speek had zelfs den voorrang boven alle anderen, om de eenvoudige reden dat de oude man bij den doop zijn peter geworden was en daaraan veel meer hechtte dan velen gewoon zijn te doen. August was intusschen vooral op dien Speek verbitterd, dewijl hij uit eenige opgevangene woorden de verdenking had geput, dat deze een achtenswaardige jonge weduwe, die bij hem zeer hoog, bij den vader daarentegen zeer laag aangeschreven stond, in minachting had weten te brengen bij laatstgenoemden, die zich niet ontzag daarover den zoon voortdurend steken onder water te geven.

Speek trad op zijne gewone onderdanige en sluiperige manier het kantoor binnen en was niet bijzonder op zijn gemak toen hij eensklaps vlak tegenover den zoon stond, die, naar wij weten, in eene buitengewone gemoedsbeweging verkeerde.

‘Wel, wel, mijnheer Sterk..... het geluk dient mij, dat ik u.....’ stotterde hij.

De buigingen welke het mannetje maakte, waren meer dan ooit onuitstaanbaar voor August.

‘Wat komt gij hier doen!’ snauwde hij hem toe.

‘Heer in den hemel,’ zeide Speek angstig, terwijl hij de kruk van de deur reeds weder in de hand had; ‘ik hoop niet dat ik ongelegen kom, dat ik.....’

‘'t Zou niet onmogelijk zijn, de tijd is kostbaar, mijnheer!’

‘Zeker, zeker,’ hernam het mannetje, altijd stotterend, ‘vooral bij iemand die zulke groote zaken doet, die zooveel aan het hoofd heeft; ik begrijp dikwijls niet.....’

‘Ik heb gevraagd wat gij wilt, wat gij hier komt doen. Geld leenen waarschijnlijk, nog vóór de oude schuld geheel gedelgd is. Of komt gij weêr iets nieuws vertellen. van de weduwe die naast u woont? In dit geval moet gij u tot den ouden heer en niet tot mij wenden.’

Middelerwijl Speek verlegen rondzag en niet wist of hij heengaan of blijven, of hij zwijgen of antwoorden zou, draaide de oude heer, wiens gehoor in den laatsten tijd verzwakt was en die van het korte gesprek slechts enkele woorden had opgevangen, zich op zijn stoel om en hielp het mannetje door een hartelijken groet uit zijne verlegenheid De zoon loosde een diepen zucht en ging weder zitten schrijven.

‘En wat is nu eigenlijk de reden van uw bezoek?’ sprak de oude man, na eenige onbeduidende vragen, ‘want ik ben niet gewoon u te zien zonder dat daar eenige aanleiding voor bestaat.’

‘Ik..... ik zou wel zoo vrij willen zijn,’ stotterde het mannetje, een wantrouwend oog op den zoon werpende. ‘Dezer dagen was ik in de gelegenheid..... meer dan eens in de gelegenheid.....’

‘Ik begrijp u niet. Welke gelegenheid?’

‘Ik meen, dat ik mij door een voordeeligen koop een buitengewone winst zou kunnen verschaffen.’

‘Zoo, zoo! Dat is goed, dat is mij zeer aan-

genaam. Gij moet altijd, wanneer gij kans ziet, de koe bij de horens pakken.'

'Aan moed ontbreekt het mij niet, mijnheer Sterk, maar gij weet wel hoe het gesteld is met een jong koopman, die geen fortuin heeft; wanneer hij in zijn spaarpot grijpt, is hij terstond op den bodem. (De vleier wist zeer goed dat dit een der geijkte uitdrukkingen van den ouden heer was.) Daarom dacht ik, wanneer dit zonder bezwaar kon geschieden.....'

'Versche voorraad te halen, niet waar? Welnu, kom er maar mede voor den dag.'

Het mannetje glimlachte - en tikte den ouden heer herhaaldelijk op den schouder. 'Gij zijt toch een voortreffelijk man, mijn waarde peetoom,' sprak hij.

'Ja, ja, omdat ik zulk een goede profeet ben, niet waar? Maar hebt gij er zoo even reeds met mijn zoon over gesproken? Welk bescheid heeft hij u gegeven?'

'Ik was voornemens..... ik was van plan.... maar..... de jonge heer......'

'Heeft vermoedelijk zijn leedwezen te kennen gegeven, dat hij niet in staat was u te helpen.'

'Ik zou inderdaad haast moeten gelooven....'

'Het kan best waar zijn. Iedereen kan in ongelegenheid geraken en hij zal wellicht het zijne hoog noodig hebben'

'Ha, ha!' lachte het mannetje, ofschoon niet luidkeels. 'Wat weet de oude heer toch altijd aardig te schertsen.'

'Schertsen?' herhaalde Sterk, terwijl hij met de hand naar de andere schijftafel wees, waaraan zijn keurig gekleede zoon zat. 'Ziet gij dan niet, dat mijn zoon zijn geld laat verwerken? Ieder heeft zoo zijn eigen smaak: sommige menschen houden meer van een prachtig geborduurde dan van een volle beurs.'

Deze woorden, hoe scherp ook, werden op een goedhartigen toon gesproken, een bewijs dat de oude heer zijn toorn had weten te overwinnen; het was echter een groot gebrek in den voortreffelijken man dat hij in zijne ironie erg kwetsend kon zijn. Die uitdrukking volgde op ernstige, zeer bittere verwijtingen en werd nog wel gebezigd in het bijzijn van iemand als Speek, die bij August in een slecht blaadje stond. Het was dus niet te verwonderen, dat laatstgenoemde zich daardoor beleedigd achtte. Hij sprong dan ook onstuimig van zijn stoel op, bromde eenige heftige, maar onverstaanbare woorden, verliet het kantoor en wierp de deur met geweld achter zich dicht.

Een recept voor jonge mannen.

'Lieve hemel!' riep Speek ontsteld uit, 'mijnheer August schijnt geweldig opgewonden en boos te zijn; ik wil toch niet hopen, dat mijn bezoek....'

'Toch niet,' antwoordde de oude heer, die reeds berouw begon te krijgen over zijne overijling, 'dat is zoo zijn gewone manier van doen.'

Hij overhandigde het mannetje nu de gevraagde som en voegde er de waarschuwing bij dat Speek zich niet in grootere zaken zou steken dan hij kon overzien en begapen. 'Overigens,' zegde hij, 'is het bij leven en sterven goed, dat er een schriftelijk bewijs van bestaat. Gij kunt mij dit van avond wel brengen.'

'Zeker, zeker!' riep Speek, en hij klopte weder - zooals vroeger - met zijn hand op de schouders van den ouden heer. 'Ik dacht het vel, dat ik hier niet aan een gesloten

deur zou kloppen. ik wist wel, dat de goede oude heer zijn petekind niet in den steek zou laten. En mijn vrouw zeî ook: ga maar gerust, mijnheer Sterk is een man zooals er slechts één op de wereld leeft. Uw dienaar, mijnheer, nogmaals hartelijk dank!'

Het mannetje zou er wel iets om hebben willen geven, dat hij zijne vrouw niet in het debat had getrokken, maar het woord was er uit, hij kon het niet herroepen en het baatte niet. veel dat hij ijlings wilde vertrekken, want de oude man wenkte hem, dat hij zou terugkeeren en dreigde hem met den vinger.

'Gij doet mij daar aan iets denken waarover ik je reeds lang heb willen spreken, beste Speek! Zeg mij eens oprecht, zijt ge niet wat al te mal met uw vrouw?'

'Wat zal ik u daarop antwoorden?' stotterde het mannetje, 'zij is jong en knap..... ik wil wel bekennen.....'

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
'Ziet gij dan niet, dat mijn zoon zijn geld laat verwerken?'

'De ongelukkige jonge Leemans heeft ook zijne vrouw op die wijze bedorven en zoo komt het dat zij geheel zijn vermogen heeft verkleed, verdanst en verbrast. Gij weet beter dan ik u zeggen kan, hoe het tegenwoordig met de jonge weduwe naast u gesteld is; Schraalhans is daar nu kok. Neem u dus in acht, Speek, wees op uw hoede.'

'Hoe zoo, mijnheer Sterk, hoe zoo? Mijne vrouw.....'

'Gaat in mijn oog te statieus gekleed. Het komt mij voor, dat zij veel neiging heeft om in de wereld te schitteren zoodra er slechts kans voor bestaat, en zulk een neiging kan zeer gevaarlijk worden. Ik weet, dat gij zuinig en een te goed financier zijt om veel geld aan modes en andere kostbare dingen te verkwisten, en daarom geloof ik, dat gij een of andere zwakke zijde hebt, die uwe jonge vrouw heeft weten te ontdekken, Heb ik het geraden?'

'Wat zal ik u zeggen, mijnheer Sterk.....'

'Men bekent zoo iets niet gaarne, dat weet ik wel, maar ik raad u als vriend, waarde Speek, neem u in acht, want anders komt gij op glad ijs. Wees een man! Bij een slechte huishoudster, bij een verkwistende vrouw moet de beste financier te gronde gaan, daar houdt niets voor. 't Is even goed of men in een zeef wijn zou tappen: alles loopt er zoo gauw uit als het er in komt. Ik begrijp het wel, ik weet wel,' zoo vervolgde

hij een oogenblik later glimlachend, ‘hoe de vrouwen het aanleggen, om haar zin te krijgen.’

‘Ja, 't is waar,’ zuchtte Speek met een betrokken gezicht.

‘Hoe zij de jonge mannen in de engte kunnen drijven,’ vervolgde de oude man. ‘Zij weten te beschikken over schoon en slecht weêr aan den huiselijken hemel, over luimen en grillen, over benauwdheden, over zenuwaandoeningen en de hemel weet wat al meer. En is de man zoo onvoorzichtig om dat alles voor echte munt aan te nemen, dan gaat de barometer eensklaps snel weder stijgen, dan wordt het warm, dan begint het vleien en flikflooien en de man denkt al spoedig dat hij zijn huiselijk geluk volstrekt niet te duur gekocht heeft wanneer hij eindelijk toegeeft. De jonge vrouw wist ook zoo aardig haar zaak te bepleiten, niet waar! De eene vriendin droeg dit en dat, de andere ging hier en daar heen. Zij was daar nu wel niet jaloersch op, maar men was toch zoo goed als ieder ander, men mocht in zijn jonge leven toch ook wel iets hebben en men was niets in aanzien wanneer men niet in de wereld verkeerde..... die dwaze jonge vrouwtjes!’

‘Inderdaad,’ sprak Speek, wiens moed terugkeerde toen hij zag hoe schalksch de oude man glimlachte.

‘En wanneer dan de man eenmaal den halster om heeft, weten de jonge vrouwtjes hem wel te krijgen waar zij hem hebben willen.’

‘Hoe aardig, hoe aardig,’ riep Speek uit, groote verwondering voorwendende; ‘'t is geheel naar de natuur.’

‘Ja, ik ken dat werk,’ hernam de oude heer; ‘ik heb al die scholen doorloopen. Maar voor den drommel, Speek, een man moet man zijn; hij behoort een hart van ijzer en staal te hebben. Altijd lief, maar nooit verliefd, dat is de regel. En wat valt er te verliezen wanneer men zich aan dien regel houdt? Men kan slechts winnen. Hij die zijne vrouw in hare grillen en luimen toegeeft, die zich laat paaien door vleierijen of zenuwaandoeningen, door een heldere lucht en een mistigen hemel, heeft slechts nu en dan een goeden dag, terwijl de man die redelijk handelt, die minzaam is, maar zijn verstand en niet zijn gevoel raadpleegt, daar altijd op kan rekenen.’

‘Dat zal ik onthouden,’ sprak Speek met zooveel ernst als zijn onbeduidend gelaat slechts toeliet. ‘Ik verzeker u dat ik er partij van zal trekken.’

‘Maar met kalmte, met zachtheid, hoor; vooral met zachtheid.’

‘Natuurlijk, zachtheid is de hoofdzaak, die moet men nooit uit het oog verliezen,’ antwoordde Speek, die in alles de echo van den ouden heer wilde zijn.

En nu wendde hij bezigheden voor die hem noodzaakten terstond naar huis terug te keeren. Hij verliet vermoedelijk het kantoor met het vaste voornemen om niets te wagen waarover hij later wellicht berouw zou kunnen hebben en niets te beginnen wat hij meende niet te kunnen volhouden.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 42]

Het terras van het Palazzo Reale te Napels.

Wat de Tuillerieën zijn voor Parijs is het Palazzo Reale voor Napels. Van voormalig koninklijk verblijf is het tot een lustoord geworden voor het volk, dat in zijne parken en dreven feesten aanlegt, zoo als alleen de zonen van het zuiden die weten te vieren. Vindingrijk waar het zijne genoegens geldt, is de Italiaan in het algemeen, doch de Napolitaan in het bijzonder, alleen dan vol leven en drukte als men hem kan gadeslaan in zijne nationale spelen, waarvan in den laatsten tijd het Palazzo Reale het middenpunt is geworden. Meer echter dan de hovingen trekken de terrassen den liefhebber van grootsche natuurtafereelen aan. en vooral het grootste terras. waar men een gezicht heeft op den onvergelijkelijk schoonen golf van Napels, met den Vesuvius tot achtergrond, is eene reis naar de stad der Lazzaroni overwaardig. Dichters en schilders hebben dit natuurtafereel vereeuwigd, doch hoe ook voorgesteld, het moet gezien worden wil men den indruk krijgen die pen en penseel heeft aangezet om het weêr te geven. Onze gravure is eene der vele proeven daarvan, welke men te danken heeft aan den Italiaan Castiglioni. Het vergezicht is prachtig weêrgegeven, en met de dichterlijke beschrijving van Lamartine in de hand zou men in staat zijn zich het tooneel dat men daar aanschouwt voor den geest te tooveren.

HET TERRAS VAN HET PALAZZO REALE TE NAPELS, NAAR G. CASTIGLIONI.

De gouden bruiloft.

Vijftig jaar geleden werden de twee dansende oudjes, die het middenpunt zijn der algemeene aandacht, door den band des huwelijks vereenigd. Op dezelfde plaats waar zij den eersten dag hunner echtvereeniging doorbrachten, in de schaduw derzelfde olmen, vieren zij thans hun gouden bruiloft. Velen die toen getuige waren van hun geluk, zagen zij ten grave dalen, velen ook zich krommen onder den druk van den levenslast; zij echter bleven wakker van geest en hart, ten spijt der stormen die hun over het hoofd gingen. Want ook zij kenden kommer en zorg, ook zij beleefden bange dagen, maar de vêerkracht hunner ziel behoedde hen voor diepe bedruktheid en belette den tegenspoed, hen te teekenen met zijn merk. De tijd deed hunne hare grijzen en ploegde hier en daar een rimpel op hun gelaat, doch meer vermocht ook hij niet: nog schittert de blos der jeugd op hunne wan-

gen, nog is hun oog helder en zijn zij gezond, krachtig en vol levenslust.

De bruiloftsgasten hebben den wensch te kennen gegeven, dat de jubilarissen het bewijs zouden leveren dat zij het dansen niet verleerd zijn, en volgaarne wordt aan dat verlangen voldaan. Een zekere mate van ijdelheid is in geen van beiden te miskennen. Zie, hoe fier ze daar heen huppelen op de maat der muziek welke door eenige dorps-muzikanten gemaakt wordt. Eene bonte menigte is toegesneld om van dit tooneel getuige te zijn, en met belangstelling en bewondering zijn aller oogen op het gelukkig echtpaar gericht. Bij sommigen stijgt die bewondering zelfs tot verrukking, getuige de oude meester, die met uitgestrekten arm en zijn hoogen hoed in de hand de nieuwsgierige schoolkinderen terug houdt om de twee ouden ruim baan te laten. Ongetwijfeld gevoelt hij zich verjongd bij den aanblik der bloeiende echtelingen, zijne vrienden, wier lief en leed hij immer deelde. Nog krachtiger uiting vindt de geestdrift van de drie vertegenwoordigers der *spes patriae* tegenover hem, die op de luidruchtigste wijze van hunne opgetogenheid laten blijken, terwijl de jeugdige paren in hunne nabijheid stilzwijgend toezien of den wensch fluisteren dat ook zij eens het voorrecht mogen smaken dat de helden van dit feest te beurt valt.

Van Willem den Haze.
(Eene legende.)

Verre van hier, oostwaarts, voorbij de Schelde en de Maas en den Rijn, leefde ridder Audomar.

Zijne geburin was Adelheid de Schoone en... neen! niet 'de Booze!'

Wie zegde dat daar; wie durfde beweren dat Adelheid boos was?

Spreek luid dan, eerroover!

Ach, in vroegere jaren, toen de tooverkracht van Adelheids bevalligheden zich ook in mij gevoelen liet, hadde niemand dit straffeloos gezegd.

En nu nog niet, ik zweer!...

Waar zijn de lasteraars? zij zullen den slag van mijn zwaard gevoelen.

Boos? Omdat haar oog zwart was, zeker, en bijwijlen een gefonkel had dat u deed huiveren; omdat zij oploopend was; omdat hare kin soms van die trillingen kreeg als de muil eener kat die een vogelijn beloert.

Dit was alles slechts schijn, die de menschen bedriegt.

Adelheid meende, dat zij bemind werd door Audomar.

Zij zag rondom zich, van heinde en verre, een toeloop van minstreelen; want bij haar was goud te geef, mits ze zongen van hetgeen heur harte vol van was.

Mits ze zongen van edele, koene, rijke, schoone ridders, geknield en gebogen voor de Jonkver huns harten, eenen glimlach van haar aanvaardende als de zalige belooning van heel een leven van deugd en dapperheid.

Ook verlieten zij haar, de minstreelen, op edele kleppers gezeten, hun geldbuidel klinkende bij hunnen draf, en in kleederen van satijn, terwijl zij te voet gekomen waren met havelooze kleeding, ledige beurs en ledigen buik.

Ledige buik overigens stemt tot zingen...

Evenwel dacht Adelheid mis, spijtens heur harteken, spijtens de minstreelen, die haar gaarne bezongen, vrijgevig als zij was:

Eene andere was schooner en braver - hoewel Adelheid niet boos nas.

Audomar beminde de bevallige Ida, die voor den armen zoo goed was, en zoo goed voor hare onderdanen, en zoo goed voor haar huis.

Hij huwde Ida.

Toen werden bekers malvezij geledigd, en wat al gebraad werd er opgebracht en verslonden!

En wat al balladen werden gezongen, waarbij het door den wijn bezwaarde hoofd der gasten, nu tranen gaf, dan weêr dreigde te bersten door het keelscheurende schreeuwen om wraak en bloed!

De narren speelden parten niet immer zoo lief.

Meer dan genoeg roerde zich der dwergen vinnig en vlijmend tongetje.

Er ontstond zelfs veete aan tafel: twee ridders werden bijkans handgemeen; zij bepaalden er zich nog bij dat zij slechts hunne drinknappen, over de tafel heen, naar elkanders hoofd wierpen.

Het mocht niet verder gaan: er waren immers vrouwen. Hoe dronken ook, nooit vergeet de ridder de welvoegelijkheid.

Waren er echter geene vrouwen geweest!...

Dan ware het er wild toegegaan, en in de bekers malvezij, ik zweer ‘t, hadde men den smaak geproefd van lauw bloed.

Audomar en Ida kregen hun eerste kind, dat, ter vonte, onder Sint Willems bescherming werd geplaatst.

Versta mij: zoolang een ridderskind zijn zwaard in de vuisten kan houden, behoeft het geene bescherming van wien ook.

Maar gevallen kunnen er zich voordoen, waar het zwaard te kort schiet: dan heeft men er niets tegen, het leenheerschap van den Sinte te erkennen.

Lezer, gedenk dat wij feilbaar zijn, èn gij, èn ik, zoo als ik heden ondervind, eens te meer, tot mijne schaamte.

Waarom ook sprak ik onwaarheid, zeggende ‘zij was *niet* boos,’ toen ik wist dat ze boos *was?*

Bij uwe wonden van zaligheid vergeef mij. Heere!

Zal ik in pelgrimagie gaan, vastende te water en te brood, en barrevoets gaande tot zoo verre als dat verre Spanje, dat verre Compostella, waar Sint Jacob gediend wordt? Ik wil, en zal eene devotie mededragen uit zwaar zilver, en kaarsen opofferen die de kerk zullen doen glansen!

Zij was boos en zeer boos.

In eene zekere stad, niet verre van waar zij woonde, was er een wijf dat de booze hand had, en dranken van onheil wist te mengelen.

Dat wijf ontving eens Adelheids bezoek.

- Zie, hier is eene beurs vol klinkende engeldaalders. Werp eene kwaal op hunnen Willem. Dient gij mij naar wensch, ik heb nog zulke beurzen vol. Ik ben niet gierig: zijn lijden moet zijn iets ongehoords, iets akeligs! Beiden haat ik in hem alleen: de vrucht hunner liefde is hij.

Eerst moest de heks haren machtiger ondervragen.

- Onmacht, onmacht, onmacht, prevelde zij.
Zij verstiet de beurs, keek starling in Adelheids oogen:
- Het geslacht der rechtvaardigen zal gezegend zijn!
Zij huiverde bij eene inwendige gedachte en mompelde:
- Het ware mijn dood.
O, meer dan iemand vreesde zij den dood!
Zij wist het: de dood was het einde van hare pacht, 't was de vreeslijke stond der uitbetaling: ook verslaaft zich de duivel niet zonder vergelding aan een menschelijk schepsel.
Derwijze kon Adelheid haar boos opzet niet doordrijven, maar dit alles goot slechts olie op de vlam van heuren haat.

Op een winteravond, tusschen licht en donker, kwam eene oude sukkel Audomar's vrouw smeeken om een aalmoes.
Van koude beefde hare ontvleeschde hand; hare kromme leden rilden, als het klimop aan den muur onder het suizen van den wind.
Zij ging niet meer heen.
- Blijf, zegde Ida de goedhartige, blijf, in Gods naam, ge zult hier zoeter brood hebben dan hetgeen ge moet bedelen.
- Kunt ge nog iets verrichten, doe het; kunt ge niet, houd u met vrede.
En met eene zoete gewaarwording zegde zij:
- Bidden kunt ge, bid dan soms een *Onze Vader* voor mijn kind!
Zij gaf Willem te kussen aan het oude wijf.
Zoo bleef Liva daar, zocht haar hoeksken, leefde er eenzaam, vermeden, sprakeloos, als eene padde in de spleet van een wakken muur. In krachten nam zij ieder jaar af en werd toch zoo leelijk! Willem steeg integendeel in krachten, won in schoonheid, tot dat zijn vijftiende jaar kwam.

Tot dat, met mei, zijn vijftiende jaar kwam.
Met mei, met het jonge groen en al de bloemen en al de rozen en jasmijnen.
En de kevers, de vogels en de jongens, even wild, speelsch, brooddronken en boosdoende, allemaal zingende het éène lentelied.
Gaandeweg verzwakte Willem, en hij werd ziek.
Was het niet pijnlijk, in mei?....
Terwijl alles leefde en speelde, terwijl meester nachtegaal, die den ‘gai savoir’ ook kent, minnezangen floot, des nachts in het bosch; terwijl de herten, ridders van het woud, er kampten en tornooiden; er hunne jaloerschheid lieten dreunen, hunne wraak en hun leed?
Wat leed Audomar!
Stom, bleef hij dagen daar bij de bedsteê waar zijn eenig kind wegstierf.
Meer leed hij dan Willem: het snerpte hem in zijne liefde, in zijn hart!
Ida weende, altijd en altijd weenen.
Eens was Willem zeer zwak: de kapelaan kwam, biechtte hem en gaf hem God en de genezing.

In de oogstmaand vierde men die genezing met eene groote jacht.
Heel het bosch was vol met ruiters: het jachtgeroep dreunde onder de eiken, met het gesteen der herten, het gehuil der honden en der knechts.

Terugkeerende, was men reeds dicht bij huis, toen eensklaps de jonge Willem den teugel zijns paards in trok, en angstig wees naar iets grauws dat tegen eene haag zat.

Audomar lachte gul:

- 't Is een haas, wat drommel! meendet gij dat het Satan was?

In zijne bedwelming liep de haas de aankomenden te gemoet.

Willem keerde zich om, gaf een gil en vluchtte pijlsnel heen.

- De haze! de haze! tierde hij.

Hoe hij den nek niet brak, begrijpt niemand.

Hij joeg zijn paard over hagen en struiken, door slooten en beken, door putten en over heuvels. Laat in den nacht was het toen hij huiswaarts keerde, bij elken stap vóór zich blikkende, en ieder struikje gras ondervragende.

Eene magere kat deed hem tweemaal de wijk nemen, omdat haar grauw vel eenigzins op dat van een haas geleek.

Audomars jongste tranen waren twintig jaren oud.

Maar nu snikte hij heel den nacht.

En Ida mede: dat was nu eene smart; o, wat smart!

Hoewel der oorzaak van al die droefheid onbewust, deelde heel het slot in het treuren der meesters.

Er was eene der bedienden evenwel die den oorsprong kende van dat ontzettend lijden: het was Liva, het oude schotelwijf, om Godswil, en uit Charitate opgenomen.

Zij weende niet, zij lachte heel den nacht door.

En in wellust zich wentelende op haar leger, grijnsde zij:

- Ha, zij lijden nu! Willem de Haze! Willem de Haze!

Luister: de ondankbaarheid is gemeen, maar ze wordt immer gestraft.

Ik verzeker u, dat Audomar, Willem nog lief had: hij was toch immer zijn eenig kind.

Maar hij wilde hem niet meer zien; het was hem te pijnlijk, aan den zoon te denken die, uit ridderlijk bloed gesproten, toch een lafaard was, en door dit onedel gevoel de mindere was van vele lijfeigenen.

Willem van zijnen kant ging lijdend onder het zware leed, omdat hij de oorzaak was, hoe onvrijwillig ook, van de smart zijner ouders, van hun diep hartewee.

Wat kon hij het helpen toch?

Werkte hij niet uit al zijne macht die ongegronde vreesachtigheid tegen? Deed hij zijn best niet om den haas in de oogen te zien, en was het niet eene vreemde, mysterieuze en niet in hem liggende oorzaak, die hem dien onbegrepen angst aanjoeg, waarvoor zijn wil buigen moest als een riet?

Nu is het nacht.

Er sluipt eene gestalte door de gangen van het slot, en richt zich naar de kamers van Willem den Haze.

Willem de Haze: zóó is hij reeds voor goed gedoopt; onder dien naam zingen de minstreelen reeds van hem in de vreemde burgsloten, treurige balladen, zijne kwaal voorstellende als de straffe eener van God onvergeven zonde, door eenen voorzaat van Willem en vóór eeuwen gepleegd.

De gestalte draagt iets, dat zij met zorg in Willems kamer neêrzet, waarna zij zacht de deur sluit, den sleutel tweemaal in het slot omdraait, dezen aftrekt en lachend zich verwijdert.

Willem sliep zacht.

Geheel den dag geweend hebbende, was hij eindelijk, afgetobd, in een zaligen slaap vervallen, zoet en heilzaam als de sluimer der bloemen na een dag van ongeweêrte.

O het sluimeren der bloemen!

Het was woelig, heet en bang: het is nu stil, frisch en blij.

Men hoorde niets dan geklaag en gesteen, en angstig gebulder: nu zingen de vogelen het kalme lied der engelen.

Zwarte wolken waren het, voortgestuwd door den storm en doorploegd van schichten vuur: nu integendeel brandt de maan helder en zacht.

En zacht slaapt ook de bloeme op haar wiegelend stammeken, waarbij minne de bries zingt; en slapende geniet zij meer, leeft zij meer, geurt zij zoeter, lonkt ze u aanvalliger toe, dan wanneer ook, in dagen zoo prachtig als geen.

Willem bleef niet lang slapen: hij werd wakker gemaakt door een zonderling wroeten en scharrelen in eenen hoek zijner kamer.

Het was bijwijlen als hadde men iets heen en weder gegooid - iets hards met eenen doek omwonden; het was als hadde men steenen gesmeten op een tapijt.

Dan liepen er, als het ware, lieden op bloote voeten over den vloer: zoo was het gerucht zacht, maar toch duidelijk.

Willem luisterde, keek, maar donker was het als eene hel: hij zag niets.

Hij was niet laf, wat Audomar ook meende; hij was moedig, en voor niets bevreesd dan voor den haas.

Nu meende hij, dat er dieven in de kamer waren en sprong uit zijn bed, ging recht naar de tafel waar zijn dagge lag, luisterde nogmaals, met het wapen in de hand.

Uit gindschen hoek kwam het geluid.

Hij ging, stak zijne dagge vooruit, maar raakte slechts den muur; enkel voelde hij iets zachts. iets harigs wemelen voor zijnen voet.

Hij schupte: het was weg.

Meer dan men denken kan, was zijne nieuwsgierigheid gaande gemaakt, des te meer daar het gerucht nog aanhield; enkel kwam het nu uit een anderen kant der kamer.

Het vuurslag was weldra in zijne handen, en nu brandde de kaars op de tafel: hij zag niets.

Toch laat het gerucht zich nog hooren: het wemelt onder de tafel....

Willem grijpt de kaars, kijkt en springt huilende naar de deur, het licht latende vallen en schreeuwende:

- De Haze! De Haze!

De deur is stevig gesloten: hij kan niet uit.

En toen geschreeuwd, getierd, genoeg en meer; maar het hielp niet; eindelijk dook hij het aangezicht in het bed, trok in zijn angst het deken over zijn hoofd en bleef alzóó, sidderende en zweetende, zonder te durven uitkijken, zonder zich te durven verroeren.

Niet lang duurde het of hij sliep; zijn slaap was dan ook niet natuurlijk: het was een soort van onbewustzijn, van zinvang, te weeg gebracht door hevige vrees.

Middelerwijl lekte de kaars het hout der deur, waartegen Willem ze vallen liet.

De verf schroeide, het eikenhout vatte vuur, een dikke rook steeg op.

Willems mond was met het laken opgestopt; hij ademde door de dekens; derwijze hinderde hem de rook niet.

De rook kreeg weldra eenen uitweg; de deur was doorgesmeuld, en, in lange walmen, toog hij toen door de breede gangen, langs de hooge gewelven zwierende of kruipende op den arduinen vloer.

De vlam ook won veld, tastte het bed aan: o Willem, richt u toch op!

Juist deed hij zoo, keek rustig met het breed gapende oog in de vlam, mompelde zacht iets onverstaanbaars.

De haas lag versmacht in eenen hoek; Willem zag hem, greep hem, drukte hem in zijne armen, hem aaiende als eene kat.

Was hij dan genezen van zijne vrees?

- Ach, haasje! Ach, haasje! fleemde hij.

Hij stapte door de gebrande deur, doorliep in stilte het slot, ging door den hof, ademde met lange teugen de frissche lucht in, terwijl hij immer den dooden haas vleide en kuste.

Wederom ging hij binnen en recht op Liva's cel af; hij stiet de deur open, waaraan geen slot was.

Daar wandelde hij rond, altoos den haas liefkozende: bleef dan staan voor Liva's bed.

Op hare beurt verschrikte Liva.

Zijn besmeurd en zwart berookt nachtgewaad, het linnen dat van zijne schouders afhing, dan zijn bleek wezen, de haas waarvoor hij zoo bang was en dien hij nu in

vurige liefde aan het hart drukte: dit alles vertoonde zich akelig voor Liva's oogen, werkte op haren geest, deed haar wanen dat zij een spook voor zich zag - het spook van Willem, gekomen om zijnen dood te wreken.

Zij knielde op haar bed, roepende en smeekende:

- Medelijden! Medelijden!

Willem wandelde kalm rond, lachte zelfs en en had slechts woorden voor het diertje.

- Ah, haasje! haasje!

Toen zij hem bezwoer hare sponde te verlaten, toen zij weende, toen zij brieschte in onmachtige woede, toen zij bij eede beloofde missen te zullen stichten, en goede werken te zullen doen tot lafenis zijner ziel, antwoordde hij niets, maar sprak steeds zacht bij zich zelven:

- Ach haasje! haasje!

Wat beloofde zij al niet!

Zij zou kloosterlinge worden, en leven voor de rest van hare dagen, onder streng slot, vastende immer te water en te brood.

Hij sprak immer:

- Ach, haasje! Ach, haasje!

Zelfs kreeg zijne stemme zulke teedere, zulke minnend-fleemende toonen, die zoo zeer afstaken bij de wreedheid met welke hij haar bidden onbeantwoord liet, dat zij knarsetandde onder de helsche pijniging, waaraan hij evenwel onschuldig was.

Want, lezer, hij hoorde Liva niet!

Maar streelde steeds het dier.

- Ach, haasje! Ach haasje!

Geen andere woorden kwamen over zijne lippen.

Liva was als razend.

In haren angst poogde zij te vluchten, rende de kamer uit; maar in de vlammen, die in hooge bliksems aan het einde van den gang dansten, meende zij de hel te zien waartoe zij onwederroepelijk gedoemd was. Zij gaf hier haren laatsten gil, zette zich neder, bedekte haar aangezicht met haren voorschoot, dook zich ineen en toog, in eene siddering, de eeuwigheid in.

Bid voor de ziele!

Brand, brand!

De bewoners van twee dorpen kwamen toegesneld, en weldra was het vuur gebluscht.

De twee reeuwsters kwamen terug, bogen diep voor mijnheer en mevrouwe, zeggende:

- Genadigen, gewaardige Uwe Edelheid, een gebed te storten voor de ziele!

Audomar en zijne echtgenoote volgden in stilte.

Het arme kamertje van de oude schotelboenster was in eene schoone lijkkapel veranderd.

Lichten zonder tal glinsterden rondom het praalbed; - een wezenlijk praalbed, van fluweel en zilverlaken.

Audomar keek verwonderd, maar sprak niet: den dooden benijdde hij geene eerepleging.

Hij knielde neder, hij bad.

Toen nam hij het buksentakje, trad naar het lijk om wijwater te plengen.

De reeuwster trok het deken van het lijk weg: Audomar werd bleeker dan de doode.

Op het praalbed, in de plaats van de oude vuil-kuischegge, lag eene vrouw in de pracht harer schoonheid, voornaamheid en jeugd.

Maar bleek waren hare wangen!

Niet langer schoot haar oog die stralen vuur; niet langer fronste zich haar voorhoofd; niet langer beefde hare kin, als die eener kat die een vogelijn beloert!

En Audomar moest zich geweld doen om te fezelen:

- Requiescat in pace!

Hij smeet kruisgewijze het heilige water op Adelheids lijk.

Op Adelheids lijk, ja: op het lijk van Adelheid, de Schoone en..... de Booze.

Oostende

THOMAS LODEWIJCKS.

Allerlei dieren.

De kleine geschiedenissen die ik hier wil verhalen, zijn met verscheidene anderen in mijn familie voorgevallen en hebben haar oorsprong te danken aan de bijzondere liefhebberij welke mijn jongere broeder Herman voor dieren heeft. Daar een geliefkoosd dier zelden anders dan op onnatuurlijke wijze aan zijn einde komt, zou ik eene gansche reeks van tragische gebeurtenissen kunnen schetsen. Ik stel mij echter voor bij mijne ruime keuze het droevige met 't vermakelijke te mengen.

Op eene even merkwaardige als geheimzinnige manier stierf bij ons eene witte muis, welke mijn broeder Herman in zijne kinderjaren verzorgde. Het beestje was uiterst tam en woonde in een houten hokske dat in de studeerkamer mijner andere broeders, die ook veel van dieren hielden, op een grooten schrijflessenaar stond. Deze kooi was nooit gesloten en het woelige schepseltje liep den ganschen dag op den lessenaar tusschen de boeken rond zonder er ooit aan te denken wat verder te reizen.

Op een avond vingen wij een wilde zwarte muis, die ondanks het protest mijner moeder, bij de kleine witte prinses werd gezet. De beestjes schenen goed met elkander over weg te kunnen, doch daags daarna was er een gat in den vloer geknaagd en de zwarte muis verdwenen. Sinds dien tijd was de witte geheel veranderd. Van hare tamheid had zij niets verloren; zij liet zich

DE GOUDEN BRUILOFT, NAAR L. KNAUS.

nog altijd gewillig in de hand nemen en bracht dan, zoo als vroeger, ten teeken van vriendschap een zacht gepiep uit, maar een hevige onrust had zich blijkbaar van haar meester gemaakt: snuffelend en zoekend liep zij op den lessenaar heen en weêr en meermalen beproefde zij naar beneden te klauteren. Op zekeren dag was zij nergens te vinden, doch het duurde niet lang. Kort nadat hare afwezigheid was opgemerkt, ontstond er een verschrikkelijk lawaai onder den vloer der kamer; wij hoorden een gepiep en een gewoel zoo als de muizen wanneer zij twist hebben, gewoon zijn te laten hooren, en eensklaps kwam van achter de kachel de witte muis te voorschijn, zichtbaar in den grootsten angst. Ongetwijfeld was zij verdreven geworden.

Zij bracht eenige dagen bedaard op haar lessenaar door, doch haar gemoedsrust was ver stoord. Mijne zuster beweerde dat de muis iederen middag op den rand van den lessenaar zat te zuchten en daarbij het oog smachtend naar den kant van de kachel gericht hield. Er kwam inderdaad een tijd dat het heimwee de voorzichtigheid te sterk werd, en weêr was onze gast verdwenen. Ditmaal echter werd er een nog vreeselijker geraas gemaakt dan den eersten keer, en het eind er van was dat de witte muis met veel moeite uit het gat kwam gekropen en uitgeput op den grond bleef liggen. Haar roodkleurig snuitje was open gebeten en haar zacht wit vel bedekt met bloedvlekken. Herman legde haar in een doos op watten en spoot haar een weinig melk in. Den volgenden morgen leefde zij nog, maar tegen den middag werd zij hoe langer hoe zwakker; nog eenmaal rekte zij zich en gaf toen den laatsten snik. Mijn broeder zegde dat het beestje aan de bekomen wonden gestorven was; mijne zuster echter beweerde dat een gebroken hart den dood had veroorzaakt.

De witte muis werd in den hof plechtig ter aarde besteld, en mijn broeder plaatste op haar graf een gedenkteeken met het opschrift: ‘Hier rust, diep betreurd, de witte muis van Herman Strater.’

Eenige jaren nadien had Herman een kraai grootgebracht. Het dier droeg den naam van Hannes, was buitengewoon tam en mocht in vrijheid vliegen. Wanneer mijn broeder hem riep, snelde Hannes, hetzij hij hoog in de lucht was of op een dak zat, oogenblikkelijk naar beneden en nam op de hand van zijn voedstervader plaats. Op zekeren dag echter hielp Herman's roepen en wenken niets; de vogel kwam niet, en wij dachten reeds dat hij voorgoed weg was, toen ik hem acht dagen daarna in den hof van een arbeider, die achter ons woonde, hoorde krassen. Ik spoedde mij naar Herman en onverwijld begaven wij ons te samen naar onzen buurman. In den hof was het gansche gezin van den arbeider rondom Hannes vereenigd, en de huisvader voerde den blijkbaar hongerigen vogel met vleesch. Herman trad recht op de groep toe, en ving het volgende dramatisch tweegesprek aan:

‘Dat beest is van mij,’ zegde hij, op Hannes wijzende, die, toen hij mijn broeder bespeurde, in den hoogsten graad opgewekt werd en met de deerlijk ingesneden vleugels begon te slaan.

De werkman verwaardigde zich ter nauwernood de oogen op te slaan en antwoordde op de bondige verklaring mijns broeders, even kortaf:

‘Er zijn zooveel van die vogels.’

‘Nu, vat hem dan maar eens aan,’ hernam Herman, en in het volgende oogenblik was het de moeite waard om te zien, hoe Hannes met luid geschrei klapwiekte en snavel en klauwen roerde om de hand des werkmans van zich af te weren. Mijn broeder zag dezen strijd met stil genoegen aan; eindelijk strekte hij de vuist naar de kraai uit en zegde:

‘Hannes, kom hier!’

Hop, daar zat de vogel op zijn arm. Met zegepralenden blik hield mijn broeder den verbluften werkman het dier voor den neus en sprak:

‘Wel, wat zegt gij nu?’

‘Ja, ik geloof dat gij niet gelogen hebt,’ meende de andere, en in triomf trokken wij met den teruggevonden vogel naar huis.

Mijn broeder Herman had ook eens drie eekhorentjes die zoo jong waren dat zij nog gezoogd moesten worden. Hij had een zuigflesch voor hen samengesteld met een penneschaft tot mondstuk, doch de diertjes wilden daar niets van weten en wendden driftig het hoofd ter zijde wanneer hun de flesch werd voorgehouden. ‘O ja,’ zeî mijn broeder, ‘gij zijt gewoon in den donkere te drinken,’ en een uur later zag ik hem in het gezelschap van de eekhorentjes met het hoofd onder de kussens van zijn bed liggen: daar in de warme duisternis gevoelden de dieren zich op hun gemak en waren zij ook genegen uit de flesch te zuigen.

Een rijtuigfabrikant in de stad was in het bezit van een aap, dien zijn zoon, een zeeman, had meêgebracht. Deze aap werd zeer dikwijls ten geschenke gegeven; hij kwam echter telkens terug, wijl de eigenaars hem spoedig moede werden. Herman had reeds lang naar het dier verlangd, en toen hij op zekeren dag vernam dat het weêr eens thuis was, ging hij dan ook naar den wagenmaker en gaf hem zijn wensch te kennen.

De man stond den aap met alle genoegen af. Het dier werd in de steeds geopende deur van het turfhok aan een ketting gelegd en kreeg een wollen deken, waar het zich des nachts in wikkelde. Van mijn broeder Herman hield de aap weldra zeer veel, doch met de overige huisgenooten heeft hij het nooit kunnen vinden. Ofschoon hij slechts korten tijd bij ons verbleef, waren zijne deugnietenstreken toch vele.

Mijne moeder had eens in den hof eenig fijn linnengoed, dat zij zelf gewasschen had, op een koord te droogen gehangen; toen zij nu na gedanen arbeid het hoofd omwendde om het voltooide werk met welgevallen te beschouwen, bevond zij dat er geen stukske goed meer op de lijn was. De aap, in wiens bereik de wasch opgehangen werd, had achter haren rug al het goed stillekens naar beneden getrokken en het weêr in de vuile waschkuip gelegd.

De aap scheen vooral een hekel te hebben aan onze dienstmeid, die dan ook zeer bang van hem was. Hij trachtte haar voortdurend schrik aan te jagen door met de tanden te knarsen en onverwacht op haar toe te schieten. Eens dat zij turf ging halen had hij haar zoo in het been gebeten, dat zij niet meer in het hok wilde komen. Het dier werd dien ten gevolge een trap hooger bij het zolderluik vastgelegd, doch het verleerde daardoor zijn streken niet.

Niet lang nadat het zijn nieuw kwartier had betrokken, hoorde mijn broeder op zekeren middag een jammerlijk hulpgeschreeuw, en toen hij naar beneden gesneld was, vond hij onze meid in een tragi-comischen toestand. Zonder iets kwaads te vermoeden, had zij in den hof aan den kant van den zolder waschgoed opgehangen; de aap had haar in den beginne van boven afgeloerd, doch na een wijl zoo rustig te hebben gezeten, was hij langs zijn ketting, die met een riem aan zijn onderlijf vastgemaakt was, Zachtkens naar beneden geklauterd, en was toen, door zijn vermogen om zich even als een worm te verlengen, er in gelukt de meid het valsche haar dat zij op het hoofd had, af te rukken. Met een uitdrukking van duivelsch genoegen was hij nu bezig haar te plagen en te sarren, waaraan mijn broeder een einde maakte door hem zijn buit te ontnemen.

De aap was er bijzonder handig in om zich, ondanks alle voorzorgmaatregelen van zijn ketting te verlossen, en wanneer hij dat kunststuk verricht had, misbruikte hij zijne vrijheid op de ergerlijkste wijze. Men vond hem dikwijls ver van onze woning in andermans bedden, waaruit hij altijd wist te vluchten als men hem te na wilde komen; indien hij een raam zag open staan, klom hij er in en richtte dan groote verwoestingen aan; hij gaf aanleiding tot baldadigheid en verwekte overal rumoer. Toen hij eindelijk een gansche wijk in opschudding gebracht had en van de daken der huizen de ieverige pogingen der policie om hem in handen te krijgen meer dan een uur lang had verijdeld, ontving mijne moeder een gerechtelijk schrijven waarbij zij tot tien franken boete veroordeeld werd wegens het loslaten van een wild dier.

Dat was den aap zijn doodvonnis. Mijn broeder Herman kreeg van mijne moeder den nadrukkelijken last om hem oogenblikkelijk weg te doen; hij bracht hem bij den wagenmaker terug en deze, zich voor goed van het lastige dier wenschende te ontslaan, wist niet beter te doen dan het een kogel door den kop te jagen.

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(*Vervolg.*)

Een onberaden stap.

Middelerwijl de oude heer Sterk in zijn iever tegen verkwistende jonge vrouwen al zijne zorgen vergat, ging de zoon vol verbittering met groote schreden zijn kamer op en neêr.

'Mij zoo te mishandelen, te krenken,' riep hij; 'zijn eenigen zoon te beleedigen in het bijzijn van dien verachtelijken, ellendigen vent!'

In het bijzijn van een onbeduidend mannetje, dat kruipende en buigende door de wereld gaat, maar overigens eerlijk en braaf is, had hij behooren te zeggen.

'Mij aan verachting en spot prijs geven, mij zulke ongegronde en afschuwelijke verwijten te doen, die geheel uit de lucht gegrepen zijn.'

Inderdaad ongegrond wat het spelen en nachtbraken betrof, maar daarom nog niet uit de lucht gegrepen, want daar de vader niet wist op welke wijze zijn zoon tegenwoordig de meeste avonden sleet, moest hij noodwendig tot de gevolgtrekking komen dat zij nog altijd, even als vroeger, in het koffiehuis, aan de speeltafel werden doorgebracht. Dat August sinds lang zijne avonden en soms ook wel halve nachten op de nuttigste en grootmoedigste wijze besteedde was niemand minder bekend dan den vader, en aan die grootmoedigheid kleefde overigens een *maar,* waarmede hij voor geen geld van de wereld den ouden man bekend had willen maken.

Doch tot opmerkingen die den vader hadden kunnen verontschuldigen en rechtvaardigen, was de zoon thans niet gestemd; hij werkte zich daarentegen door zijne heftige en overspannen uitdrukkingen hoe langer hoe dieper in het verdriet, en hij eindigde met het vaste besluit van er voor goed een einde aan te maken, door niet slechts elke verbintenis met zijn vader af te breken, maar ook de stad te verlaten en elders, met het weinige dat hij gespaard had, zijn fortuin te beproeven. Het gezond verstand billijkte naar zijne meening niet slechts zulk een stap, maar gebood hem. Hij had nu meer dan dertig jaren lang in kommer en verdriet, in zulke ondragelijke zorgen doorgebracht, dat het eene dwaasheid zou zijn er nogmaals een dertigtal jaren van zijn leven aan te wagen. Waarom zou hij ook ter wille van zulk een

onverzettelijken en stijfhoofdigen vader meer dan de eerste, de schoonste helft van zijn leven ten offer brengen! Dat kon hij niet inzien; zijn gemoed kwam er tegen in opstand, en zoover hij wist, stond dit ook nergens geschreven.

Het plan was dan ook niet geheel nieuw, hij had het reeds sinds lang gekoesterd; op de vragen *hoe, waarheen* en *door welke middelen* was reeds meermalen antwoord gegeven, doch de vraag *wanneer* bleef voortdurend onbeslist, dewijl de voornemens gemeenlijk te gelijk verdwenen met den drift en de gramstorigheid die haar hadden opgewekt.

Dat het plan thans in het verbitterde gemoed van August dieper wortel geschoten en tot een onwrikbaar besluit aanleiding gegeven had, moest aan geheel iets anders dan aan de luimen en grillen zijns vaders toegeschreven worden, doch die oorzaak hield hij zoo geheim, dat hij het nauwelijks waagde haar aan zich zelven te be-

kennen. Eene verbintenis met een der rijkste en schitterendste partijen der stad was vroeger steeds zijn lievelingsdenkbeeld, thans had hij het oog laten vallen op eene partij die zich op geen dezer voorrechten kon beroemen. Zij onderscheidde zich noch door jeugd, noch door schoonheid, noch door talenten; wat hij in haar waardeerde was niet prijzenswaardig voor de wereld en viel weinige menschen in het oog. Hoe kon hij zich verklaren tegenover een vader die met alles den spot dreef? Geld en goed bezat die *partij* geheel niet en een onbesproken naam in zeker opzicht evenmin, ofschoon men de oorzaak daarvan aan lasteringen moest toeschrijven. Haar eenig eigendom bestond in een paar allerliefste kinderen, die zij zeker voor alle schatten der wereld niet zou hebben willen missen, maar die haar natuurlijk niet tot eene schitterende partij konden maken. Wij willen den lezer met een paar woorden in eens op de hoogte brengen, ten einde hij des te beter over de gemoedsstemming van August zal kunnen oordeelen: hij had onvoorzichtig het oog laten vallen op mevrouw Leemans, de jonge weduwe, om wier wille Speek bij hem zoo gehaat was en die door zijn vader zoo streng en onbarmhartig beoordeeld en veroordeeld werd.

't Is bekend dat men bij buitengewoon levendig en helder droomen zich soms afvraagt of men waakt of niet en dat het antwoord altijd afwijkt van den werkelijken toestand waarin men verkeert. August had zich reeds herhaaldelijk afgevraagd of mevrouw Leemans hem al of niet onverschillig was, doch het antwoord bedroog hem altijd. Hij gevoelde zich daarbij echter niet recht prettig, want voor het ondenkbare maar toch niet geheel onmogelijke geval dat hij zich vergiste, kwamen hem terstond de ergerlijke tooneelen voor den geest waaraan hij blootgesteld zou zijn: thuis bij zijn vader, en buitenshuis door de spotternijen van familiën, die, met eenige volwassen dochters gezegend, natuurlijk niet onverschillig geweest waren voor een rijken erfgenaam, voor een flinken jongen man als hij was, in weerwil van al het verdriet dat zijn vader hem veroorzaakte, 't Zou zeker het beste geweest zijn dat hij mevrouw Leemans geheel ontweek, doch dat ging om honderd redenen niet, zoolang hij met haar in dezelfde stad woonde, en daarom moest het besluit om de wijde wereld in te gaan zeker zeer practisch genoemd worden. Deze beslissende beweeggrond kwam, zoo als wij reeds gezegd hebben, niet tot zijn gelding. August zou er een eed op hebben durven doen dat hij de wijde wereld werd ingejaagd door den zonderlingen en onuitstaanbaren ouden man, die zijn verdienstelijken zoon niet naar waarde wist te schatten, ofschoon deze vele jaren lang voor hem en zijn gezin had gewerkt. Goedhartig als hij was, voorzag hij wel met een pijnlijk gevoel het verdriet en de ongelegenheid welke hij zou veroorzaken, maar men wilde niet anders, men dwong hem en hij kon er niets meer aan doen.

Een samenzweering.

Geen van de leden der familie Sterk wist wat in 't gemoed van August omging, doch zijn zwager, dokter Herpen, was toch op het spoor. Hij had den overleden Leemans in zijne laatste ziekte bijgestaan, hij wist reeds vroeger dat, naar aanleiding van een handelsgeschil, groote Vijandschap tusschen Leemans en August had bestaan en had een verzoening tusschen de beide voormalige handelsvrienden bewerkt, waarover hij alleszins reden had zich te verheugen. Bij gelegenheid van die verzoening had August de hand van den stervende gedrukt en plechtig beloofd, in geval van

overlijden, de weduwe door raad en daad te ondersteunen, en de handelszaken, die, volgens de verklaring van Leemans, niet weinig in de war waren, zooveel mogelijk te regelen. Aan die belofte had de jonge Sterk met de grootste edelmoedigheid gevolg gegeven. Gedurende onderscheidene maanden had hij elk uur, dat van zijne eigene werkzaamheden kon worden bespaard, ten behoeve der weduwe besteed, en het was meermalen gebeurd dat dokter Herpen, tijdens eene ongesteldheid der jonge weduwe, hem nog laat in den avond daar aan huis in de boeken zag werken. Bij dergelijke gelegenheden was het hem niet ontgaan dat August niet blind was voor de uitstekende hoedanigheden die men in de jonge weduwe moest waardeeren, hoedanigheden welke door hare ongelukkige omstandigheden des te helderder uitkwamen. Het was hem opgevallen dat August eenigzins in verwarring geraakte, toen hij eens daarop glimlachend zinspeelde en er ging een licht voor hem op toen de zwager hem dringend verzocht met niemand, vooral niet met den ouden man te spreken over 't geen hij voor mevrouw Leemans deed.

Dokter Herpen was de eerste aan wien August zijn plan om de stad te verlaten te kennen gaf, doch toen ook nu weder geheimhouding werd verlangd, weigerde hij kortweg. Hij verzekerde zelfs onmiddellijk de hulp van zijne vrouw en schoonmoeder te zullen inroepen om den jongen man terug te houden van een stap die de noodlottigste gevolgen voor de gansche familie na zich zou slepen.

Hij gaf gevolg aan zijne bedreiging, doch alle pogingen welke men gezamenlijk aanwendde om August van zijn voornemen terug te brengen waren te vergeefs. Voor ieder woord dat de dokter sprak, had August er tien ter zijner ver dediging. De smeekingen en tranen zijner moeder beantwoordde hij met de innigste betuigingen van liefde en gehoorzaamheid, met eene enkele uitzondering evenwel, terwijl hij zich op tamelijk ruwe en ongevoelige wijze afmaakte van de afwisselende liefkozingen en spotternijen zijner zuster. Men zag duidelijk in dat August des te hardnekkiger zijn plan bleef volhouden naarmate men hem meer zocht te overtuigen of te verteederen. Daarom werd een kleine familieraad tusschen moeder, dochter en schoonzoon belegd, en besloten een geheel anderen weg in te slaan. Met den zoon was niets te beginnen, men besloot dus gemeenschappelijk een aanval op den vader te doen; doch dewijl men den ouden man zeer goed kende was het niet gemakkelijk het rechte middel te vinden. Men was overtuigd dat August het plan, dat hem persoonlijk slechts nadeel kon toebrengen, op het eerste hartelijke en vertrouwelijke woord van den vader zou laten varen, maar 't was niet te verwachten dat dit woord gesproken zou worden. Men was het met elkander eens dat de ironische uitdrukkingen en den schoolmeesterlijken toon van den ouden man aan het onverdragelijke grensden, dat een zoon in den mannelijken leeftijd niet als een schoolknaap behandeld mocht worden, en dat ieder mensch zijne bijzondere neigingen en gewoonten heeft, die hij wel een weinig wijzigen maar niet geheel afleggen kan. Men hoopte dat de vader zijn gezond verstand gebruiken en voor overtuiging vatbaar zijn zou.

Over dit laatste geraakte men echter al spoedig weder in twijfel. De oude heer had reeds te veel proefjes van zijne onbuigzaamheid gegeven en allen waren het eens dat de aanval niet in overijling en met een zekere oproerigheid, maar met beleid en stelselmatig moest plaats hebben. 't Was bekend dat de vader zeer veel waarde hechtte aan het gezond verstand en het oordeel van zijn schoonzoon; de dokter zou daarom het eerste optreden, het voornemen van August bekend maken en dan met voorzichtigheid doch tevens met den meesten nadruk den ouden man de gevolgen onder het oog brengen, die daaruit zoowel voor de gansche familie als voor de handelszaak, konden voortspruiten. De oude heer had altijd veel waarde gehecht aan

het gevoelen zijner vrouw, wanneer dit huiselijke aangelegenheden betrof, en meermalen, ofschoon nooit in zulk een kritiek geval en dan nog niet zonder hoofdschudden, zijne meening aan de hare ten offer gebracht. Daarom zou de moeder na den dokter optreden en, voor 't geval dat de oude man begon te wankelen, de bondige redenen van den schoonzoon door hare smeekingen en tranen aanvullen. Wat de dochter betrof, men wist dat zij door hare vleierijen en scherpzinnige invallen zeer veel bij den vader vermocht, dat zij, wat karakter betrof, veel overeenstemming met hem had en den takt bezat om zich te buigen naar de krommingen en wendingen zijner eigenaardigheden, een eigenschap waarvan zij vaak met vrucht gebruik had gemaakt. De dochter zou dus het laatst in het strijdperk treden en den reeds geheel uitgeputten en afgematten eigenzinnigen ouden man den genadeslag toebrengen.

Daar August werkelijk reeds toebereidselen tot zijn vertrek maakte en men dus geen tijd te verliezen had, werd in den familieraad besloten dat men reeds den volgenden morgen den aanval zou wagen.

De dokter opent de batterij.

Het was betaaldag bij de firma Pieter Sterk; de man die zoo vele jaren met eer deze firma gevoerd had, zat voor zijn schrijftafel en was juist bezig met bankbiljetten te tellen en hoopjes rijksdaalders naast elkander te plaatsen toen de dokter het kantoor binnen trad.

‘Achttien, negentien, twintig!’ sprak hij, en de klinkende ronde schijven gingen uit zijne rechterhand op de tafel over en werden in het gelid geplaatst. Toen heette hij den dokter hartelijk welkom, en vroeg hem eerst hoe hij en daarna hoe de kinderen het maakten.

‘Die zitten thuis bij de schoolboeken,’ antwoordde Herpen.

‘Dat is goed; zij worden vroeg aangezet en zullen wel vooruit komen. En zou er werkelijk aanleg en ijver in zitten?’

‘Zooveel ik beoordeelen kan beide: ik ben over mijne kinderen tevreden.’

‘Ik ook.... ik ook! Ach, als ik die lieve hekspringers niet had, zou ik met al dit ellendige geld slechts een arm man zijn.’

Hij stootte met de hand verachtelijk tegen zijn schrijftafel.

‘Waarvoor hebt ik gewerkt, gespaard?’ vervolgde hij een oogenblik later; ‘voor mijn zoon? voor dien vrijgeest........’

‘Het was juist over hem dat ik u wenschte te spreken, papa,’ sprak de dokter.

‘Zeer gaarne..... En wat is er?’

‘Maar dan moet gij een weinig geduld hebben en naar mij luisteren.’

‘Gij kunt over beide beschikken; ik heb tijd en ook geduld.’

‘Gij handelt en spreekt zeer met vooringenomenheid over August, papa. Gij werpt de schuld van 't geen er zoo al voorvalt altijd alleen op hem; zou er niet iemand anders zijn die er ook zijn deel aan heeft?’

‘Iemand anders? Dat valt moeielijk te raden. Wien meent gij?’

‘Een man overigens in alle opzichten zoo goed, zoo voortreffelijk. Ik wil slechts een enkel punt aanroeren dat u aanleiding geeft om op hem verstoord te zijn. Is het wel zoo geheel zijn eigen schuld dat August nog niet getrouwd is?’

‘Is het soms de mijne?’

‘Wel een weinig, dunkt mij.’

‘'t Is waar..... mogelijk wel heelemaal. Maar zoudt gij dan meenen dat een vader in staat is de toekomst van zijn eigen kind te verwoesten? Natuurlijk, een vrouw, zoo als men ze tegenwoordig den ganschen dag ziet rondslenteren, - een vrouw die duizenden meêbrengt maar ook duizenden verkwist, die geen bal en geen concert overslaat, die overal waar zij komt wil schitteren, die het huiselijk leven als een juk beschouwt, die haar man in opspraak brengt en ten slotte in den grond boort, - met zulk eene vrouw zou August gaarne, zeer gaarne in het huwelijksbootje gestapt zijn. Mocht ik daaraan meêwerken? Kon ik het verantwoorden, mocht ik er in toestemmen, dat hij met open oogen zijn verderf te gemoet ging? Het zou niet veel gebaat hebben wanneer ik tegen hem gezegd had: Zie, mijn zoon, daar is een aardig, een bezadigd, een braaf meisje van een eerlijke, rechtschapen familie; zij brengt wellicht weinig of niets ten huwelijk, maar zij is eenvoudig en in de vreeze des Heeren opgevoed; neem haar tot vrouw en zij zal u erkentelijk zijn, zij zal u liefhebben, zij

zal uwe kinderen groot brengen tot vreugde van God en de menschen, zij zal voor u meer duizenden besparen dan een zoogenaamde rijke partij u kan aanbrengen. Wat zou dit gebaat hebben?'

'Ik weet het niet.'

'Ik wel; want zoo dikwijls ik zijdelings dergelijke toespelingen maakte, zakte zijn onderlip naar het derde knoopsgat '

'Gij hebt wellicht gelijk, groot gelijk.'

'Welnu dan?'

'Maar ofschoon gij in alle mogelijke zaken het meeste doorzicht bezit, zoo geloof ik toch dat daarop eene kleine uitzondering moet worden gemaakt.'

De dokter sprak die woorden op een zeer bescheiden, bijna vreesachtigen toon.

'Ik zou die uitzondering zeer graag leeren kennen..... zij is....?'

'De geheele manier waarmede gij met August omgaat, de toon waarop gij van den morgen tot den avond tegen hem spreekt.'

'Hm!..... Welnu, ik ben niet eigenwijs, ik leer graag..... In welken toon moet ik dan zingen?'

'Aangenamer, vriendelijker, vaderlijker, als ik het zeggen mag.'

'Is mijn toon dan ruw, stormachtig?'

'Ware dit maar het geval! Nu en dan wat drift, onvriendelijkheid, eigenzinnigheid, - wie vergeeft zoo iets niet gaarne aan een vader en nog wel aan zulk een voortreffelijken vader.'

'Vergeven!..... 't Is aardig!'

'En dan later weder goedheid, openhartigheid, liefde, vertrouwen..... Maar uw scherpe, uw gevoelige toon....' Hier verschoof de oude heer zijn stoel, zoo dat de dokter het nuttig achtte verzachtende middelen te bezigen.... 'Gij moet het mij niet kwalijk nemen, papa, dat ik zoo onbewimpeld spreek, maar uwe eeuwige spotternijen en toespelingen, die, als de droppels van een stofregen, ieder op zich zelve van weinig beteekenis zijn, maar op den duur toch overal doorheen dringen, - in één woord, uwe plagerijen, u we sarcastische opmerkingen....'

''t Is genoeg, 't is genoeg!' sprak de oude heer. 'Daar heb ik niets tegen in te brengen; gij hebt gelijk.'

'En mag ik dan hopen?'

'Wat, wat?' De oude man zag den dokter zoo strak en met zulke groote oogen aan, dat deze geheel in verlegenheid geraakte. 'Gij meent,' zoo vervolgde hij, 'dat ik mij op mijn leeftijd zou veranderen; dat een oude, vergroeide en knoestige stam zich nog zou laten buigen? Dat is onmogelijk, mijnheer de dokter, onmogelijk!'

Nu werd Herpen, die met zulk een goede meening gekomen was, op zijne beurt verdrietig en wrevelig.

'Gij vervalt nu reeds weder in uw oud zwak;' sprak hij.

'Reeds weder? En dat met u, met wien ik anders niet gewoon ben den draak te steken.'

Hij gaf aan de laatste woorden een zeer eigenaardige uitdrukking.

'Welnu,'zoo vervolgde hij, 'gij ziet het zelf; 't is een onmogelijkheid, een onmogelijkheid! Doch ik heb niettemin medelijden met mijn zoon, en ik kom daar juist op eene goede gedachte - een kostelijke gedachte, als ik mij niet vergis - op een plan dat echter alleen door u kan worden uitgevoerd.'

'Door mij?'

‘Ja, gij hebt mij daareven bewezen dat gij er bijzonder veel begaafdheid voor bezit.’

‘Welke begaafdheid?’

‘De gelukkige begaafdheid van gebreken te ontdekken en ze ook bloot te leggen. Wat dunkt u, wanneer gij nu ook eens aan mijn zoon zijne gebreken gingt openbaren? Dat hij ze heeft, daar blijf ik borg voor; zeer grove gebreken! Zeg hem bij voorbeeld: Gij moet het mij niet kwalijk nemen, dat ik zoo onbewimpeld spreek, het betaamt mij wel niet, maar..... of op welke andere wijze gij de pil wilt vergulden, gij zult dat zelf het beste weten, dokter.’

Herpen had moeite om zich bedaard te houden en beet zich op de lippen.

‘In één woord, gij zoudt hem bij voorbeeld kunnen zeggen: Ik heb het bewuste onderhoud met den oude gehad. 't Is toch een zonderlinge, eigenzinnige, stijfhoofdige oude man. Zijn rug en zijn hoofd zijn beide even stijf, zij zouden eerder breken dan buigen. Zou het daarom niet goed zijn dat een jonge man als gij zijt, de gebreken aflegde die den ouden grompot zooveel verdriet veroorzaken? Zou het bij voorbeeld niet beter zijn een meer bedaard mensch, een spaarzamer financier en actiever koopman te worden? Ik geef u mijn woord van eer - en hier hebt gij mijn hand als borg dat u dit woord nimmer zal berouwen - ik geef u mijn woord van eer dat de oude geheel anders zal worden, dat hij meer van zijn zoon dan van zijne plagerijen en grappen zal houden; zijn grootste zorg zal alsdan zijn, den eenigen zoon, den eenigen erfgenaam van zijn naam en firma gelukkig te maken.’

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
‘En mag ik dan hopen?’

Hier draaide de oude heer zich om en begon weder geld te tellen.

‘Ik zie wel dat ik niet verder met u kan komen,’ sprak de dokter verdrietig.

‘Vindt gij dat? Daar zijn er meer die dit ondervonden hebben. Waarschijnlijk gaat het doorgaans zoo bij menschen die volgens grondbeginselen handelen.’

‘Dan zie ik mij wel genoodzaakt zonder omwegen tot u te spreken, papa! Gij zult ontstellen, maar....... uw zoon......’

‘Mijn zoon?’

‘Wil u verlaten.... wil niet langer in huis blijven!’

De oude heer had een rijksdaalder in de hand, die hem niet echt toescheen. Hij bezag het geldstuk van alle kanten, wierp het op de tafel om de klank te hooren en legde het daarna terzijde.

'Achttien, negentien, twintig!..... Hij wil mij verlaten, hij wil weg? Waarheen?'

'En daar blijft gij zoo kalm bij? Gij denkt wellicht aan een voorwendsel, aan een kunstgreep; ik verzeker u echter dat hij de stad wil verlaten om er nimmer in terug te keeren.'

'Wil hij dat? Ha ha!'

'Gij lacht?'

'Om iets dat zeer belachelijk is.'

'Zoo komt het mij waarlijk niet voor.'

'Mij wel! Maar, mijn beste jongen, hoe kunt gij zoo iets voor ernst opnemen?'

'Waarvoor anders?'

'Voor dwaze, nietswaardige, onbeschaamde bangmakerij.'

'Ik vrees dat gij er spoedig anders over zult denken. Wanneer het de eerste maal was dat hij zulk een inval had, doch dat is het geval niet, en zoo gemakkelijk het viel hem vroeger van zijn voornemen terug te brengen, zoo moeielijk valt het thans.'

'Natuurlijk, dewijl gij er van den beginne af te veel waarde aan gehecht en er u te veel moeite voor gegeven hebt.'

'Maar ik verzeker u, hij gaat, beste papa, hij gaat! En wat zal de wereld er van zeggen? Uw zoon staat zeker niet ongunstig bekend en gij zelf zult hem toch de kroon niet van 't hoofd nemen. Gij zult uw zaak aan vreemde handen moeten toevertrouwen, want gij zijt te oud en te zeer met bezigheden overladen om alles alleen te doen. Denk ook eens na, hoe smartelijk mama het verlies van haar eenigen zoon zal vallen.......'

'Dwaasheid, dwaasheid!' sprak de oude man en hij ging voort met tellen.

'Wanneer gij er zoo over denkt......'

'Hoe anders?'

'Dan heb ik het mijne gedaan en zal verder over die zaak geen woord meer spreken.'

'Mijn waarde schoonzoon,' zeî de oude heer, terwijl hij zich omkeerde en zijn bril van den neus nam, wat hij gewoonlijk bij een ernstig gesprek deed, 'uwe bedoelingen zijn goed en uwe motieven ook, maar ik moet vragen: voor mijn zoon of voor mij? Wanneer *hij* niet ongunstig aangeschreven staat, dan durf ik hopen dat ook *ik* een goeden naam bezit. Wie van ons beide zal zich het meest aan verwijten blootstellen, wie zal er het slechtste bij varen? Wie zal de schade moeten dragen wanneer deze firma ten gronde gaat, wie zal er bij verliezen? Ik, de grijsaard, die het zijne genoten heeft en met zijn eene been in het graf staat, of de jongeling, die het leven nog moet genieten en...... en die zoo dol is op genietingen?'

Met deze enkele spotternij, die hem als he! ware onwillekeurig ontviel, was de oude man in één oogenblik weder op zijn stokpaardje.

'Kom, kom!' sprak hij op half ernstigen, half schertsenden toon; 'een mensch die geen courage heeft om een vrouw te nemen, zou in staat zijn zich zelven een weg te banen en hier alles in den steek te laten! 't Is te dwaas om aan te denken!'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 43]

Bericht.

Binnen weinige dagen zullen wij een aanvang maken met de verzending der Premieplaat van dezen jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Pans Leo XIII.

Dit welgelijkend en goed uitgevoerd Portret een tegenhanger van onze Premieplaat bij den is eersten jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Pius IX z.g. en geheel op dezelfde grootte vervaardigd. Het stelt den H. Vader voor in zittende houding, gekleed in koorkleed, roode mozzetta en pauselijke stool; het eerbiedwaardige hoofd des Pausen is bedekt met de witte solideo, terwijl zijne handen rusten op de leuning van een prachtigen zetel. Op eene tafel, naast het beeld des H. Vaders, ziet men een crucifix en een boek, beide symbolen der godsvrucht en der geleerdheid, waardoor onze roemrijk regeerende H. Vader uitmunt.

Geloofwaardige personen, die de eer en het geluk hadden bij Z.H. op eene particuliere audiëntie te worden toegelaten, verzekeren ons, dat de gelijkenis van onze Premieplaat uitnemend gelukt is.

Ten gerieve van onze inschrijvers hebben wij een prachtige ovale lijst met vergulde bies verkrijgbaar gesteld, welke wij met de plaat achter

GROOTMOEDERS TOILET, NAAR AXENFELD.

glas daarin gezet aan den prijs van frcs. 3.50 franco huis afleveren.

Aan de inschrijvers, die de plaat niet in lijst wenschen te ontvangen, zullen wij haar tusschen twee cartonbladen franco huis leveren tegen de geringe vergoedling van 60 centiemen voor de frankeering en de verpakking.

Men gelieve bijgaand inschrijvingsbillet zoo spoedig mogelijk, ingevuld, met bijvoeging van het postmandaat of de postzegels, toe te zenden aan het Bureel der Administratie, Boulevard du Nord, 107, te Brussel.

Grootmoeders toilet.

Wat een engelengeduld moet grootmoeder wel hebben om al de grillen harer kleinkinderen te kunnen verdragen! Zij wordt genoodzaakt deel te nemen aan hunne luidruchtige vermaken, te lachen met hunne grappen en deugnieterijen, gevoelig te zijn voor hunne tranen; verzot als zij op hen is, schikt zij zich in alles en gehoorzaamt hen als een groot kind.

Vandaag zijn de meisjes grootmoeder weêr aan 't plagen; zij willen met alle geweld hare muts met een groote roode roos versieren, welke zij tot dat einde in den hof hebben geplukt. Of de oude vrouw zich verzet, hen van zich tracht af te weren, en betuigt, dat zij geen twintig jaar oud is, dat op haren leeftijd zulke dingen niet passen, dat haar gerimpeld gezicht de frischheid en den glans der bloem zou nadeel doen, het helpt niets: de vastbesloten kinderen luisteren naar geen vertogen, hun wil moeten ze hebben, en als altijd doet het goede mensch ten laatste onder.

Het oudste meisje hecht de roos aan grootmoeders muts, terwijl het jongste haar een spiegel voorhoudt, opdat zij zou kunnen zien hoe schoon ze nu is. En onderwijl schatert de jeugd van pleizier!

Grootmoeder lacht ook, doch het is met zekere gedwongenheid, want de spiegel toont haar de verwoestingen welke tijd en ouderdom van dag tot dag op haar gelaat aanrichten.

De zigeuner-vrouw.

De zigeuner vrouw is een geliefdkoosd onderwerp onzer schilders. Wij hebben haar reeds op een aantal wijzen afgebeeld gezien en in de ‘Illustratie’ is zij dan ook al verscheidene malen voorgekomen. Deze gravure, welke genomen is naar een doek dat met eere van de jongste schilderijen-tentoonstelling te Parijs deel uitmaakt, geeft een jonge zigeuner-vrouw, met een kind op den arm, te zien te midden van een woest en dor landschap. Het is een volmaakte en zuivere type van dat merkwaardig ras: een langwerpig gezicht, groote zachte oogen vol uitdrukking en ravenzwarte haren.

Waar gaat zij aldus blootsvoets over de kale heide heen? Zeker hebben haar stamgenooten in den omtrek hunne tenten opgeslagen en is zij op weg naar 't naburig dorp om een aalmoes of werk te vragen.

De verrassing.

De verklaring der gravure, welke wij ‘Verrassing’ hebben getiteld, ligt duidelijk genoeg in het onderwerp opgesloten. Wij hebben hier niet met eene historische

schepping te doen welke toegelicht behoort ‘te worden door er het noodige historische licht op te doen vallen: het is een eenvoudig familiestukje, dat tevens familie tooneeltje is, waarin de goden van den huiselijken haard de hoofdrol spelen. Grootmoeder heeft den kleine op den schoot, die met verraste, half verschrikte oogen naar een voor hem nieuw voorwerp in de schepping staart. Dat vader een jager is, zouden wij mogen opmaken èn uit het wild, dat hij heeft medegebracht, èn uit den jachthond, die zich naast zijn zetel op de overgeschoten brokken van de tafel vergast. Het wild dat hij den kleine voorhoudt en waarop deze met verschrikte oogen neerziet, is niet anders dan een haas, maar dat den dreumes niettemin voorkomt als een monster. Moeder en grootvader zien belangstellend toe. welk een indruk dit onbekend verschijnsel op den jongen maakt. De uitdrukking van den kleine ligt vooral in zijne oogen die, niettegenstaande het vreemde van het gezicht, reeds vastberadenheid uitdrukken, al heeft deze nog met vrees en beduchtheid te worstelen.

Uit het leven van een communard.

I.

Voor een hotel eener kleine stad in het zuiden van Frankrijk stond op een zomermorgen een jonge man. dien wij den lezer als Emile Blois, secretaris van den prefect van het departement der Seine voorstellen en die van tijd tot tijd met strakken blik de straat over zag in de richting van waar de diligence moest komen.

Nadat hij eenige keeren zoo voor zich uit had gestaard, zag hij in de verte dichte stofwolken opdwarrelen. De zes muilezels van de naderende diligence schudden lustig den kop, zoo dat de belletjes welke aan hun hoofdstel bevestigd zijn, schel door de lucht weêrklinken. De biscaysche koetsier roept onafgebroken: ‘Huu! Hopla! Ho!’ en thans bespeurt men duidelijk de diligence, die over de hobbelige straat komt aangerold. Als de zware wagen nog slechts een honderd passen van het logement verwijderd is, vertragen de ezels hunnen gang, tot dat zij voor de geopende deur van het ‘Gouden Hert’ stilhouden, waar al de passagiers uitstappen.

Na lang zoeken had de heer Blois een heer bemerkt, die naar zijne meening de persoon moest zijn dien hij verwachtte; zonder aarzelen stapte hij diensvolgens op een man toe, die zoo even zeer voorzichtig van de diligence was geklommen en wiens gelaatstrekken hem als een denker deden kennen.

‘Mijnheer Sautier, als ik mij niet vergis?’ zegde Blois, eene buiging makende.

‘Ja, ik ben de architect Sautier,’ antwoordde de vreemdeling, terwijl hij een paar oogen op den secretaris vestigde, waarin buitengewoon veel uitdrukking lag.

‘Mijn naam is Blois,’ hernam de secretaris; ‘mijnheer de prefect, De Camier, heeft mij opgedragen uw cicerone te zijn en ik bied u alzoo mijne diensten aan.’

‘Gij zijt wel goed,’ zegde de architect met dezelfde bondigheid als eerst, waarna hij met diepen ernst naar twee groote koffers begon om te zien.

‘Ik zal den knecht roepen om ze naar uw kamer te laten brengen,’ sprak Blois, toen de architect zich gereed maakte om een der koffers op te heffen.

‘Neen, neen, dat kost geld,’ was het onverwachte antwoord van den andere; ‘bovendien zal ik voorzichtiger met de koffers te werk gaan dan de huisknecht.’

Met veel krachtsinspanning nam hij, na deze opmerking gemaakt te hebben, het koffer op den schouder en strompelde er meê naar de deur.

‘Wat een zonderling man,’ dacht de verwonderde secretaris; ‘een jonge Parijzenaar die schroomt eene uitgave van twintig centiemen te doen!’

Hij gevoelde een zeker medelijden bij de gedachte dat de dunne beenen van den architect nog een tweede maal de trap van het hotel zouden te beklimmen hebben, en om hem die moeite te besparen, nam hij zelf het andere kotter op den schouder en ging hem achterna. Hij begon echter berouw te krijgen over zijne edelmoedigheid, toen hij bemerkte dat de architect zijn koffer naar een dakkamer sleepte, waar hij het met een diepen zucht neêrzetie, vervolgens den hotelhouder liet roepen en dezen naar den prijs van het logies vroeg. Daar hem dien te hoog toescheen, ontstond er tusschen hem en den eigenaar van het logement een lange woordentwist, welke door den eersten met de meeste kalmte, door den laatsten daarentegen met groote hevigheid gevoerd werd; ten slotte werd men het nochtans eens.

Had Sautier's zonderlinge handelwijze den secretaris bevreemd, de bewoners der kleine stad begonnen den architect weldra te bespotten en te haten. Men zou eerlang ondervinden, dat hij niet slechts een excentriek man was, maar ook de hinderlijke gewoonte had, de werkzaamheden zijner ambtgenooten zonder de minste Verschooning te hekelen.

Hij betoogde dat de ambtenaren van het tweede keizerrijk voor het meerendeel zeer ongeschikte mannen waren, dat zij zoo goed als niets uitvoerden, dat de helft hunner overtollig was en dat de Staat ongehoorde sommen verspilde.

Sautier bepaalde er zich niet toe deze gevoelens aan zijne vrienden meê te deelen; hij sprak ze overal vrijmoedig uit, onverschillig wie hem hoorde en haalde zich daardoor vele vijanden op den hals. Het werd nog erger, toen men na eenige weken vernam dat er in een veel verspreid parijsch blad hevig tegen sommige rijksambtenaren werd uitgevaren. De onbekende correspondent toonde met groote kennis van zaken aan, dat de regeering ontzaglijk veel geld nutteloos uitgaf en dat de hoogst betaalde ambtenaren weinig meer deden dan hun tractement opstrijken. De Parijzenaars, die over alles lachen, vonden die artikelen zeer smakelijk, het gouvernement echter werd er evenzeer door verontrust als verrast, terwijl ze onder de aangevallen personen een geweldige opschudding verwekten. Wie is de schijver van die stukken? vroegen zij elkander af, en hun schuldig geweten, hetwelk de juistheid der klachten niet loochende, antwoordde hun: de booswicht bevindt zich in ons midden!

Door de stoute taal welke Sautier steeds voerde, viel de verdenking alras op hem. Niemand dan hij kon die artikelen geschreven hebben, te meer omdat er een aantal uitdrukkingen in voorkwamen die slechts architecten kennen. Sautier werd nu door zijne collega's ter verantwoording geroepen; hij ontkende de schrijver der beruchte stukken te zijn, doch hij werd eenigen tijd na dien ontmaskerd ten gevolge van den willekeur eens postdirecteurs, die een handschrift van hem achterhield en den prefect ter hand stelde. Toen zijn schuld bewezen was, talmden zij die zich door hem beleedigd rekenden, geen oogenblik, een aanklacht bij den minister tegen hem in te dienen. Sautier verdedigde zich kloek, doch zijn misdrijf werd als insubordinatie beschouwd en hij kreeg diensvolgens zijn ontslag uit de staatsdienst!

Sautier's korte ambtenaars loopbaan was geëindigd: toen hij de stad verliet, waren er slechts twee menschen die zijn vertrek betreurden, namelijk Blois en een zekere Grammont, een luitenant bij de kurassiers. Deze twee hadden den jongen architect, die in het gewone leven een goedhartig, rechtschapen en slechts voor zich zelf zuinig man was, lief gekregen en bleven zijner gedenken.

II.

Verscheidene jaren waren vervlogen en Sautier was in de kleine provincie-stad sedert lang vergeten. Indien echter ook een zijner vroegere kennissen in de parijsche oppositie bladen de artikelen gelezen had, welke Sautier onder den aangenomen naam Rochelin plaatste, zou niemand in de verste verte vermoed hebben dat de voormalige architect er de schrijver van was. Deze artikelen werden hoe langer hoe scherper en verwekten ten laatste de grootste sensatie.

Daar ving in 1871 die vreeselijke crisis aan welke Frankrijk tot in zijn grondvesten schokte. Het tweede keizerrijk viel, door zijne onzinnige veroverings-politiek, onder de slagen der duitsche legers, de door Gambetta geleidde Regeering moest Parijs verlaten en de heerschappij der commune nam een aanvang.

Anatole de Grammont, die tot den rang van overste was opgeklommen, sloeg met zijn regiment het beleg voor Parijs, waar zich de vroegere secretaris van den prefect, Emile Blois, in het geheim bij een bloedverwant ophield.

Het was op een morgen in april 1871; de hemel was zoo blauw en wolkenloos, de zon zoo helder, de lucht zoo zacht en verkwikkend, dat een burgerkrijg onmogelijk scheen. Trots de waarschuwingen zijner vrienden, waagde zich Blois toch buiten huis en ging hij een wandeling doen door de straten der stad. Alom heerschte een buitengewone drukte. Men zag de eenvoudige kiel van den werkman naast de wonderlijkste, kleurigste kostumen. Bataljons communards, die in hunne roode uniformen en blauwe kepi's meer van harlekijnen dan van soldaten hadden, marcheerden tierend voor Blois uit; artillerie-wagens, op welke de manschappen dapper zaten te rooken en te schreeuwen, rolden snel over de hobbelige kasseien, gevolgd door marketentsters te paard. Een groot aantal arbeiders liepen eveneens, gearmd en in rijen van zes, haastig voort. Bij de meesten hing de patroontes aan den verkeerden kant, de geweren droegen zij, met den kolf naar boven gekeerd, op den schouder, en ook zij galmden nationale liederen uit en hieven een oorverdoovend hoerra aan wanneer zij een batalon soldaten tegen kwamen. Met niet weinig geestdrift wierpen zij hunne mutsen in de hoogte als de een of andere leider der commune met een welwillenden lach en een zwaai met zijn degen hen voorbij reed.

Dat de gegoede en handeldrijvende Parijzenaars het niet erg op deze wakkere patriotten gezien hadden, was duidelijk te bespeuren, want slechts weinige winkels waren open en de straten, die anders van koopers en equipages wemelden, hoofdzakelijk met het laagste gepeupel opgekropt. Zag men op de muren geen theaterbiljetten en programma's van concerten aangeplakt, des te meer troffen groote plakkaten het oog welke het opschrift droegen: *République française - Commune de Paris,* en naast deze roode plakkaten hingen slecht gedrukte witte, welke van het ‘Comité Central’ der Nationale Garde uitgingen. Om het twintigste huis en om het twintigste raam zag men de roode banier der commune wapperen - op zich zelf geen leelijken standaard, indien hij hier niet brandstichting, vernieling en laaghartige vermoording van onschuldige wezens gespeld had. Nevens de deuren der kerken las men de schoonklinkende woorden: *Liberté Egalité, Fraternité* (Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap), op welk devies het kanongebulder in de verte en de ambulancewagens welke vol gewonden door de straten ratelden, een scherp kontrast leverden.

Blois had besloten, de Place Vendôme te bezoeken om een laatsten oogslag te werpen op de zuil welke op dezen dag zou omver gehaald worden. Toen hij de Rue Castiglioni insloeg, deed zich in de verte hoefgetrappel van paarden hooren en een oogenblik daarna vertoonde zich een groote cavalcade. Deze bestond uit den schitterend gekleeden citoyen Blagueur, brigade commandant, en zijn staf. Aan zijne zijde reed op een hoog paard zijne beminde, die, zoo als men begrijpen kan, van den ganschen stoet het meest de aandacht trok. Zij zat op een schoonen, waarschijnlijk uit de keizerlijke stallen gestolen schimmel, en maakte in haar met zilveren nestels bezetten zouavenvest, haar kort blauw onderkleed, hare laarzen van rood leêr en

haren met een roode veêr versierden huzaren-kolbak eene wel is waar zonderlinge, doch niet leelijke figuur.

Toen de stoet Blois voorbij trok, knikte de amazone hem even toe, terwijl zij, blijkbaar een eerbiedigen groet verwachtend, hem strak aanzag. Met een glimlach nam hij zijn hoed af, waarbij hem de gedachte door den geest schoot, dat indien de commune niets ergers deed dan bevallige vrouwen in een fantasie-kostuum door de straten te laten rijden, zij nog al te dulden zou zijn. Voor deze dame wilde hij wel het hoofd ontblooten, doch den generalen staf te groeten, welks leden als meelzakken op hunne zadels zaten te waggelen, en hun wanklinkend geroep van 'Vive la Commune!' te beantwoorden, dat verbood hem zijne aristocratische natuur, en met gedekten hoofde ging hij dan ook zwijgend heen.

'Hei daar, citoyen!' riep hem een werkman achterna, die hem had gaê geslagen, 'hei daar, wacht eens even, gij hebt nog niet eens *Vive la Commune!* geroepen!'

'Neen, dat heb ik zeker niet,' was het onvoorzichtig antwoord van den opgewonden Blois.

'Zult gij het dan wel eens onmiddellijk doen?' hernam de andere, met eene schorre, door een overmatig gebruik van sterken drank waggelende stem, terwijl hij meteen zijne hand op Blois' arm legde.

Deze schudde met diepen afschuw de vuile vingers van den patriot van zich af en antwoordde kortaf:

'Bemoei u met uw eigen zaken, citoyen.'

'Wat?' brulde de werkman, 'dat is sterk! He, burgers, hier is een verrader, een uit Versailles, een agent van Bismarck! Hij zegt zoo maar: Weg met de republiek!'

In een oogwenk was Blois door eene menigte woeste kerels omringd. In vredestijd zijn er in Parijs slechts eenige seconden noodig om een dichten drom van menschen bijeen te brengen, in tijden van oorlog en revolutie is 't als of het tot schreeuwen en vechten geneigde gepeupel uit den grond opkomt.

'Een uit Versailles, een verrader, weg met hem naar de gevangenis!' bulderden een aantal stemmen. Blois werd aangepakt, voortgestooten en voortgetrokken, en ofschoon deze behandeling al schandelijk genoeg was, waren er sommigen die, de oogenblikken welke aan het wegvoeren van den gevangene besteed moesten worden, voor verspild verklarende, het veel beter oordeelden hem onmiddellijk dood te schieten. Gelukkig was de meerderheid daar tegen en vergenoegde men zich Blois voort te slepen. Deze gevoelde zich alles behave wel te moede, want hij wist maar al te goed, dat de commune zeer spoedig gereed was verdachte personen gevangen te zetten en vervolgens dood te schieten. Hij verwenschte de dwaasheid welke hij begaan had, van zich in den muil van den leeuw te werpen.

Daar viel zijn oog toevallig op een plakkaat dat al de namen van de leden der Commune vermeldde, en tot zijn verrassing zoowel als tot zijn genoegen zag hij ook dien van Henri Sautier (Rochelin). Een straal van hoop daalde in zijne ziel neêr: dit is zeker mijn oude vriend Sautier, dacht hij; wellicht heeft hij mij niet vergeten en is hij bereid mij in zijne bescherming te nemen; ik moet hem spreken. En met krachtige, vaste stem zegde hij tot zijne begeleiders: 'Burgers, ik wil voor citoyen Sautier gebracht worden!'

De man, die hem bij den kraag vasthield, meer waarschijnlijk om zich zelven op de been te houden dan om den gevangene het vluchten te beletten, bleef onmiddellijk staan en stotterde:

'Kent gij citoyen Sautier?'

‘Hij kent citoyen Sautier!’ galmde hem een andere patriot na, die met de meeste bedaardheid een van Blois’ zakken doorzocht had.

Eene zeer opgewonden en te gelijk zeer smerige republikeinsche vrouw, die Ondertusschen Blois’ zakdoek bemachtigd en om haar geenszins schoonen hals geslagen had, wierp hem het gestolen voorwerp bij het hooren dier mededeeling weêr toe, terwijl zij met eene heesche stem zegde: ‘Als gij een vriend van Sautier zijt, zullen ze u geen kwaad doen, tenzij - misschien Cou ie!’ Deze klanken helderde het afzichtelijk schepsel op door haren wijsvinger over haar keel te laten gaan.

‘Wij zullen hem naar het raadhuis brengen!’ schreeuwden de patriotten, en voort ging het weêr met verdubbelde snelheid.

In het stadhuis, dat kort daarna in vlammen moest opgaan, was het zeer leerrijk te zien, hoe de mensch, en in het bijzonder de Franschman, zich gedraagt, zoodra hij zijn eigen wil als wet erkent. In de jaren 1793 en 1848 moeten er in het stadhuis zonderlinge dingen te aanschouwen zijn geweest; intusschen is het zeker, dat er bij die twee revolutie's ten minste een soort regel en tucht geheerscht heeft, terwijl daarvan in 1871 niet de minste zweem te bespeuren is geweest.

Hier was het beginsel der democratie tot in het uiterste doorgedreven: elkeen was zijn eigen koning en weigerde iemand anders te gehoorzamen of onderdanig te zijn.

Toen Blois met zijne begeleiders het voorplein van 't stadhuis bereikt had, hoorde hij een kapitein aan een zijner mannen het bevel geven van op wacht te gaan staan, waarop de soldaat antwoordde, dat hij zijn post zou betrekken als het partij piket dat hij aan 't spelen was, uit zou zijn. In een gang was een andere kapitein bezig zich het stof af te kloppen, waarbij de helft zijner kompagnie om hem heen stond en zich hartelijk vroolijk maakte over zijne vergeefsche pogingen om een plek op zijn rug weg te krijgen.

Op den grooten marmeren trap zat een luchtig gekleede ongewasschen vrouw boonen te pellen. Het zou natuurlijk veel gemakkelijker voor haar geweest zijn deze huiselijke bezigheid in hare woning te verrichten, doch dit vond zij waarschijnlijk niet republikeinsch genoeg, want van het oogenblik dat de mensch vrije instellingen verkrijgt, is het raadhuis de geschikte plaats om hoonen te pellen.

‘Wij moeten citoyen Sautier spreken,’ stamelde de aanklager van Blois voor de twintigste maal, toen het gansche gezelschap in de raadzaal stapte.

‘Dien kunt gij in een van de bureelen vinden,’ antwoordde een man, die juist bezig was, met een naald, op een der talrijke schilderijen zijn naam te krabben.

‘Gaat ginds maar door die deur,’ riep een ander; ‘een uur geleden heb ik hem daar zien binnen gaan.’

Een minuut later waren Blois en zijn geleide in een groot, rijk gemeubeld vertrek, dat indertijd toen de prefect Hausman nog in het stadhuis zijne schitterende bals gaf, als eetzaal gebruikt werd.

(*Wordt vervolgd.*)

De verrekijkers en de telescopen.

In het jaar 1600 zaten op den eersten zondag van de Vasten twee burgers van Middelburg, met de ellebogen op eene eikenhouten tafel geleund, in de benedenkamer van een oud huis te praten, onder het drinken van een kan bier. De een, aan wiens manieren men den heer des huizes kon herkennen, was reeds een man op jaren met sneeuwwitten baard en haren en een oogslag zoo uitvorschend en tevens vriendelijk,

dat men hem op het eerste gezicht voor een helderen denker moest houden. Zijn gezel was veel jonger en ook beweeglijker, daar hij onder het spreken geen minuut rustig op zijn stoel bleef zitten.

Op het oogenblik dat wij hen bijeen vinden, riep de jongste:

'Gij kunt zeggen wat gij wilt, vriend, maar gij zult mij nooit overtuigen dat onze kennis Van Hoek zijn fortuin heeft gekregen door eigen verdienste. Het noodlot, vriend, en niets anders dan het noodlot!'

'Gij spreekt als een Turk,' antwoordde de oudere lachend, 'en juist daarom hebben de Turken nooit iets uitgevonden.'

'Maar hebt gij dan niet honderdmaal in uw leven ondervonden dat u het een of ander geluk

of ongeluk overkwam, zonder dat gij iets gedaan hadt om het te verdienen? En hoe verklaart gij dan deze slagen van het noodlot?'

'O, dat is geene kunst. Om niet eens te spreken van de Voorzienigheid, die ons aller lot regelt, heeft elk mensch toch een vrijen wil om te doen of te laten wat hij goedvindt. Ik kan eene rivier niet beletten te stroomen, maar ik kan haar doorwaden als het water laag is en over de brug loopen als het water hoog staat. Degene die verdrinkt is een onhandige. Ik zou u nog meer voorbeelden kunnen aanhalen, doch....'

'Neen, neon, het is genoeg, gij zoudt mij toch niet overtuigen. Zijn de meeste uitvindingen niet aan het toeval te danken? En om ook een voorbeeld uit ons vak te noemen, zijn de brillen niet toevallig ontdekt?'

DE ZIGEUNER-VROUW, NAAR W. BOUGEREAU.

'Zeker niet. Signor Salvino Armati, die drie eeuwen geleden deze ontdekking te Florence deed, was een geleerd man. Indien hij geen helder verstand en de wilskracht had gehad om zijne zaak goed te onderzoeken, zouden wij beiden geen brillenmakers zijn.'

'Gij zijt dus van meening dat het van iemands wil afhangt, om de een of andere ontdekking te doen!'

'Waarom niet, als men slechts er naar zoekt.'

'Als dat waar is, wat belet u dan, om eene groote uitvinding te doen en rijk te worden?'

Zacharias Jansen wilde zijn vriend juist ant-

woorden toen zijn zoontje plotseling kwam binnen loopen met den uitroep:
'Vader, vader, ik kan hier den klokkenmaker op den toren zien.'
'Loop heen, jongen!' zeide de buurman, 'laat ons met rust. Ik kan van hier nauwelijks de klok zien, laat staan den klokkenmaker.'
'Ik heb hem toch gezien, meester Jan, door deze twee glazen.'
'Dat is zonderling,' zeide Jansen.
'Kom, de deugniet houdt ons voor den gek. Ga heen, kleine, en laat ons met rust!'
'Hoe hebt gij dat gezien?' vroeg de brillenmaker aan zijn zoon, zonder zijn buurman te antwoorden.

DE VERRASSING, NAAR L. LÖFFLER.

'Goed!' riep deze geërgerd, 'als ge niet naar mij luistert dan ga ik heen.'
'Vergeef mij, vriend,' antwoordde Zacharias, 'maar dat moet ik eens onderzoeken. Er zijn zooveel zaken die men niet weet, en....
'Ja, ja, tot morgen, Zacharias. Ge moet den deugniet, maar eens goed onderhanden nemen.'
Jansen lachte en reikte zijn verstoorden vriend de hand.
Toen deze vertrokken was vernam Jansen van zijn zoon, dat hij duidelijk den klokkenmaker kon zien werken, als hij een hol glas voor het oog hield en een bol glas op zekeren afstand. De brillenmaker nam de proef en zag tot zijne groote verbazing dat de jongen gelijk had. Hij

plaatste de twee glazen in een koker en zag toen nog duidelijker. De verrekijkers waren uitgevonden.

In de maand mei 1609 bracht een professor in de wiskunde van Padua eenige dagen te Venetië door. Hij hoorde daar zeggen, dat een Hollander aan prins Maurits van Nassau lensvormige glazen had aangeboden, waardoor men op een verren afstand gelegen voorwerpen als van nabij kon zien. Op deze enkele aanwijzing keerde professor Galileï naar Padua terug en spande al zijne krachten in, om deze uitvinding na te sporen, wat hem werkelijk gelukte. De republiek Venetië, die er het groote nut voor hare schepen van begreep, betaalde ze hem met goud en eerbewijzingen.

Kort na deze eerste uitvinding kwam Galileï op de gedachte of het niet mogelijk zou zijn, voor kleine voorwerpen, die men met het bloote oog nauwelijks zien kan, iets dergelijks te maken. Deze gedachte gaf het aanzijn aan den microscoop.

Hij vond echter deze verschillende instrumenten niet uit om er bij zijne vrienden meê te pralen. De uitgestrektheid van het hemelruim, de invloed dien men aan de sterren op het lot der menschen toeschreef, leidden Galileï er toe om met zijne werktuigen den hemel te bespieden.

Met zijne verrekijkers zag hij het eerste dat de oppervlakte der maan, even als die der aarde, bedekt was met hoogten en diepten; hij vond dat de melkweg en de nevelvlekken niets anders waren dan eene opeenhooping van vaste sterren, te ver van de aarde verwijderd of te klein om met het bloote oog gezien te worden; hij ontdekte nog een aantal andere vaste sterren over den hemel verspreid, die aan de oudheid onbekend waren; hij bemerkte dat Jupiter vier kleine sterren bij zich had, die hij planeten van Medicis noemde. Al deze verschillende ontdekkingen werden in eenige dagen gedaan en dit met een instrument dat nauwelijks zes- of achtmaal vergrootte, dat wil zeggen, een weinig meer dan onze tegenwoordige tooneelkijkers.

Daarbij bleef het niet, want weldra zag hij dat de zon vlekken had, en uit de beweging dezer vlekken besloot hij, dat dit kolossale hemellichaam om zijne as draaide. Eindelijk beschouwde hij Venus en overtuigde zich dat deze rondom de zon draaide.

Door de eerste verrekijkers zag men de beelden ten onderste boven, wat voor de beschouwing der hemellichamen geen beletsel is. In het begin der zeventiende eeuw vond de geleerde pater Rheita een middel om de omgekeerde beelden recht te zien, maar deze kijkers hadden nog, even als alle andere kijkers, het gebrek dat de beelden als met een waas bedekt waren. Om dit beletsel weg te nemen, beproefde Newton, de voorwerpen niet onmiddellijk door de glazen maar door weêrkaatsing van spiegels te zien. Het werktuig dat hij maakte, draagt thans den naam van telescoop, terwijl de naam van verrekijker gegeven wordt aan den ouden telescoop van Jansen en Galileï.

Een telescoop van Newton bestaat uit een koker, waarin zich achterin een spiegel bevindt van gepolijst metaal. Het beeld valt op dezen spiegel en wordt er door weêrkaatst. Het wordt opgevangen door een anderen spiegel die veel kleiner en in het midden van den koker geplaatst is en die op zijne beurt het beeld naar het oog van den waarnemer overbrengt. Deze ziet door een gaatje in het midden van den grooten spiegel gemaakt naar den kleinen spiegel, waarop het beeld weêrkaatst is, want elke telescoop, zoowel als iedere verrekijker, bestaat uit twee voorname deelen: het gedeelte dat de beelden van de verwijderde voorwerpen weêrgeeft en de kleine loupe die deze beelden vergroot.

De grootste kunst om een goeden telescoop te maken bestaat om aan den grooten spiegel zekeren kegellijnigen vorm te geven, welke alleen is weêr te vinden in de werken van Sir William Herschel.

In 1765 kwam een jonge Hannoveraansche muzikant naar Engeland om fortuin te maken en werd kapelmeester van een muziekkorps van een engelsch regiment, dat op de grenzen van Schotland lag. In zijne vrije uren leerde 'hij zonder meesters het italiaansch, het Latijn, een beetje grieksch en vooral de wiskunde. Toen hij daarna organist van de kapel van Bath was geworden, werd zijn toestand beter, want hij liet zich in de badplaats veel hooren en vond er zooveel lessen als hij slechts wilde.

Doch de muziek was zijne lievelingsstudie niet meer. Hij had een kleinen telescoop weten machtig te worden en bediende er zich van om den hemel te onderzoeken. De uitslag daarvan bracht hem zoozeer in verrukking, dat hij een grooter werktuig verlangde en daarom naar Londen schreef om er den prijs van te weten. Deze was echter zoo hoog, dat hij er nooit aan denken kon zich een grooten telescoop aan te schaffen. Wat te doen? De arme organist besloot, zelf een telescoop te maken.

Hij begon met te onderzoeken welke samensmelting van metalen het beste en volledigste het licht weêrkaatsten; over de manier hoe aan de spiegels een kegellijnigen stand te geven, enz. Eindelijk had William Herschel in 1774 het geluk den hemel te kunnen beschouwen met een telescoop van Newton, die vijf voet lang en van zijn eigen maaksel was. Telescopen van zeven, tien en zelfs twintig voet volgden op den eerste. Maar welk een arbeid kostte het hem om de spiegels te gieten en te fatsoenee ren! Het polijsten alleen kostte hem veertien uren tijds. Hij werkte echter rusteloos voort en vergat zelfs aan tafel te komen. Zijn volharding en moed werden schitterend beloond: den 13^en^ maart 1781 ontdekte William Herschel eene nieuwe planeet (Uranus) en van af dien dag was zijn leven eene reeks van ontdekkingen.

Koning George III, een groot beschermer van geleerden, schonk hem een jaargeld en een verblijf bij het kasteel van Windsor. Hij deed meer: hij nam de kosten op zich van een monster-telescoop. Deze telescoop werd in den tuin van het huis, dat Herschel te Slough bewoonde, geplaatst; de koker was negen en dertig voeten lang en breed genoeg dat een man er zich rechtop vrij in kon bewegen; om hem te bewegen waren twee mannen en talrijke katrollen noodig.

De moeielijkheid om hem te bewegen en nog andere bezwaren waren oorzaak dat hij aan het gestelde doel niet beantwoordde. Herschel berekende dat men, om met dezen monster-telescoop den hemel te beschouwen, zoodanig dat de opening slechts een enkel oogenblik op elk punt van de ruimte gericht was, niet minder dan achthonderd jaren noodig zou hebben. Toen hij den 23^en^ augustus 1822 stierf, werd de groote telescoop niet meer gebruikt.

Zijn zoon en opvolger in de sterrekundige ontdekkingen, sir John Herschel, wilde de overblijfselen van den telescoop van Slough bewaren als het schoonste monument dat men ter gedachtenis van hem, die het gemaakt had, kon oprichten. Hij liet hem namelijk op eene gemetselde hoogte plaatsen in denzelfden tuin en gebruikte den koker als waarnemingsplaats met de kleinere telescopen, wanneer hij den hemel beschouwde. Later is de koker luchdicht gesloten geworden.

Alvorens dit gebeurde, had er een bal in den koker plaats dat, hoe zonderling het ook klinke, in Engeland niet tot de onmogelijkheden behoort. Zoo iets gebeurt dikwijls te Londen om de vaten der brouwers in te wijden, en het moet gezegd worden dat veel Engelschen beter met tonnen dan met telescopen bekend zijn.

Wat ik van de perelvisscherij zag.

In de baai van Condatchy op het eiland Ceylon kreeg ik een aantrekkelijk tooneel te aanschouwen, want meer dan honderd vijftig booten, hoofdzakelijk afkomstig uit Coromandel en Malabar, waren daar vereenigd, en de manschappen maakten zich tot de perelvangst gereed.

In deze baai is eene oesterbank in vijf vakken verdeeld, waarvan er ieder jaar één wordt afgevischt, zoodat elk om de vijf jaren zijne beurt krijgt. Op deze wijze wordt de geheele uitputting der bank voorkomen en hebben de oesters den noodigen tijd ter ontwikkeling. Het recht van een deel der bank af te visschen wordt verkocht, en wel, als bij veiling, aan den meestbiedende. Speculeerende kooplieê nemen gewoonlijk aan de zaak deel, doch in den regel leggen zij er geld bij toe. Desniettemin worden er altijd nieuwe speculanten gevonden, want de mogelijkheid bestaat steeds dat er veel meê gewonnen wordt.

Elke boot welke bij de perelvangst gebruikt wordt, is bezet met twintig man, benevens een loods, aan wien de manschappen ondergeschikt zijn. Tien dier mannen zijn duikers, de overigen dienen om de duikers bij te staan, de boot te trekken en alle verdere werkzaamheden te verrichten.

De oesterbank van Condatchy is ongeveer vier mijlen van de kust verwijderd en des avonds tegen tien uur gaf een kanonschot aan de ongeduldige visschers het lang gewenschte sein ter afvaart naar de plaats waar men den verlangden rijkdom hoopte te vinden. Een frissche wind deed de zeilen zwellen en de kleine vloot stevende de baai uit. Ik genoot het voorrecht als een der tien mannen die het werk op de boot doen en de duikers behulpzaam zijn, in eene boot te worden opgenomen welke onder bevel stond van mijn vriend Lenor Manos, die in de loodsdienst voorzag.

Wij bereikten kort vóór zonsopgang de plaats onzer bestemming en alras waren de toebereidselen tot de visscherij gemaakt. De duikers ontdeden zich van hunne kleêren, behoudens een om de lenden geslagen doek. Om het middel gespten zij een riem, waaraan een klein net hing dat moest dienen om de oesters te bergen. Ieder voorzag zich bovendien van een stuk ijzer ter zwaarte van omstreeks tien pond, dat aan een dun touw was vastgemaakt. Met behulp van dit ijzer konden de duikers spoediger op den bodem der zee komen, hetgeen ter vermijding van tijdverlies des te meer noodig was, daar zij slechts anderhalf of twee minuten achtereen onder water konden blijven. Het eene einde van deze koord bleef in de boot, terwijl de duiker het andere einde, met het stuk ijzer bezwaard, aan de voeten bond. Zoodra de duiker den bodem bereikt had, ontdeed hij zijne voeten van den gewichtsteen, die dan weêr door middel van de koord in de boot werd geheeschen. Ofschoon er in elke boot tien duikers waren, gingen toch slechts vijf hunner gelijktijdig aan het werk. Zoodoende konden de mannen uitrusten zonder dat de arbeid onderbroken werd.

Alvorens een duiker in zee ging, bond men hem een koord onder de armen, waarmeê hij van den bodem naar boven kon getrokken worden en waarvan de mannen aan boord het eind vasthielden. Uit voorzorg hing bovendien een met een gewichtsteen bezwaarde koord van de boot tot op den bodem der zee neêr.

Met 't stuk ijzer aan den voet, een mes in de rechterhand en de linkerhand voor neus en mond, sprongen de eerste vijf duikers onzer boot in zee om aanstonds in het water te verdwijnen, terwijl de mannen in de boot snel de koorden vierden en daarna opmerkzaam op het sein om op te halen bleven wachten.

Ik was voor de eerste maal bij de perelvangst werkzaam, en de tijd die er verliep tot het oogenblik dat de duiker aan de koord rukte, waardoor hij te kennen zou geven

dat hij opgehaald wilde worden, viel mij schrikkelijk lang; ik dacht, dat er wel een kwartier verloopen moest zijn, toen het sein eindelijk gegeven werd. De duiker die aan mijne koord vastgehecht was, gaf het eerst 't sein, en ik moest tamelijk veel krachtsinspanning aanwenden om hem op te halen. De oorzaak van 't groot gewicht des duikers werd spoedig duidelijk; hij bracht namelijk een gedeelte van

de oesterbank mede dat omstreeks veertig pond woog. Achtereenvolgens keerden ook de overige duikers met meer of minder buit terug; geen hunner had minder dan honderd stuks mosselen losgebroken.

Thans togen de andere duikers onmiddellijk aan 't werk en zoo duurde de visscherij onafgebroken tot den middag voort, als wanneer elke duiker een veertig keeren op den bodem der zee was geweest. De booten zeilden weêr met gunstigen wind naar de kust terug.

Zoover was de onderneming voorspoedig geweest. Of ze het in alle opzichten zou zijn, stond nog te bezien, want het was even goed mogelijk dat er onder al de gevangen oesters geen enkele perel van waarde zou te vinden zijn als dat zij eene waarde vertegenwoordigden van verscheidene duizenden franken.

Toen de oever bereikt was, werden de oesters aan land gebracht, in eene groeve geworpen en daarna met stroo en eene dunne laag grondaarde bedekt, zoodat de dieren stierven en verrotten. Eenige dagen later werden zij geopend en de peerlen welke zij bevatten er uit genomen. Of de winst groot was, ben ik niet te weten gekomen, alleen werd mij gezegd dat de arbeid dikwijls zeer ondankbaar en niet zelden zelfs geheel vruchteloos is.

Op den gezegden dag waren meer dan twee duizend man bij de oesterbank werkzaam geweest en verscheidene honderden centenaars mosselen buit gemaakt geworden.

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(*Vervolg.*)
De hulptroepen rukken aan.

Mevrouw Sterk, die reeds eenigen tijd op haar post had gestaan, meende te bespeuren dat het gesprek een noodlottige wending had genomen en trad het kantoor binnen. Det moederhart was vol, was overgeloopen en zij hield den zakdoek voor de oogen.

‘Zijt gij hier, vader?’ vroeg zij.

‘Kijk, kijk! Gij ook?’ vroeg de oude heer en hij zag reeds in den geest ook zijne dochter Mathilde komen. ‘Zoo als gij ziet, moeder, ik ben hier.’ En hij stond op en ging haar vriendelijk te gemoet.

Deze voorkomendheid verontrustte mevrouw Sterk; zij had haar man, na 't geen de dokter hem had meêgedeeld, liever verdrietig en knorrig aangetroffen.

‘O, ik zie het al,’ sprak zij, ‘het zal wel weder te vergeefs zijn dat ik kom bidden en smeeken.’

‘Hoe zoo? Omdat ik vriendelijk ben? Ik vrees het haast, want gij weent. Wat leert men elkander in zoo'n bagatel van veertig jaren toch goed kennen! Ik weet dat gij altijd veel zelfvertrouwen en ook kalmte bezit, wanneer gij gevoelt dat gij in uw recht zijt; in zulke gevallen blijf ik ook altijd bedaard, maar wanneer gij gevoelt dat gij ongelijk hebt, beweent gij reeds vooraf het slechte resultaat, dat te voorzien is, en dan ben ik gaarne voorkomend om u te troosten. Laat eens hooren, wat is er te doen?’

‘Uw zoon wil ons verlaten,’ riep zij smartelijk uit.

‘Als hij dat *wil,* valt er weinig tegen te doen, moeder. Gij weet dat hij geen kind meer is; hij is een man.’

‘Zonder twijfel, en juist daarom.....’

‘Precies; daarom moet hij weten wat hem te doen staat.’

‘Maar hem te moeten verliezen!’

‘Dat is niet anders; de zoons gaan de wereld in.’

‘Als gij slechts een enkele maal voorkomend en vriendelijk jegens hem wildet zijn, en hem de verzekering, uw woord gaaft.....’

‘Wat?..... Hoor die moeder toch eens mal praten! Ik kan nu best begrijpen dat gij weent. Ik zou mijn woord geven? Aan hem?... Waarom? Ik zie wel dat die knaap met veel tact den oproerling, den weêrspannige speelt. Het verdriet hem langer onder Contrôle te staan van iemand die een waakzaam oog over hem houdt en die hem weet te kapittelen wanneer hij het verdient. Hij wenscht mijn mond gestopt te zien om geen onaangename waarheden meer te hooren, daarom maakt hij een plannetje ten einde mij vrees aan te jagen en ontzag in te boezemen; hij zou mij gaarne - hoe luidt het spreekwoord ook? - hij zou mij gaarne een bril op den neus zetten. Hij heeft er juist een gereed, die mij, naar zijn oordeel, voortreffelijk zou staan, en nu moet moeder komen en onder het storten van warme tranen bidden en smeeken, dat ik hem mijn neus zal toesteken om het mooie ding op te laten zetten. Zeg eens, moeder, is dat billijk; is dat verstandig?’

‘Gij hoort het,’ sprak de oude vrouw, en zij strekte de hand met den zakdoek naar den dokter uit; ‘zoo heeft hij mij altijd behandeld. *Dit* heb ik bij hem in te brengen, *dat* ben ik hem waard. Zoo ben ik van den beginne af geminacht en bespot en mishandeld. 't Is God geklaagd.’

De oude heer verzocht dat zij zou zwijgen, dewijl zulk jammeren hem leed deed en hij ongaarne zottepraat aanhoorde; doch dit baatte weinig, want er kwam geen einde aan hare verwijtingen. Toen scheen hij zich te herinneren dat hij aan het eene oor doof was en het andere wel een oogenblik dicht kon houden. Hij keerde zijn stoel om en deed de afgepaste stapels geld in verschillende zakken. De oude vrouw bracht nogmaals den zakdoek aan de oogen, de dokter haalde de schouders op.

‘Maar waar zit gij dan toch?’ riep Mathilde, de vrouw van dokter Herpen, terwijl zij de deur een weinig opende en haar hoofd liet zien. ‘Ei kijk! zij zijn bij papa. Goeden morgen, goeden morgen!’

‘Zoo vroeg?’ sprak de oude heer, die zijn voorgevoel bewaarheid zag. ‘Nog vóór 't koffiedrinken? Dat ben ik niet gewoon.’

‘Ik moest inkoopen doen en kwam hier voorbij. Daarom wilde ik eens even binnen wippen om papaatje een goeden morgen te wenschen, want ik weet dat hij mij gaarne ziet. Is dat niet waar?’

‘Of het nog wel de moeite waard is zoo iets te vragen.’

‘Wanneer ik niet zoo heel toevallig hier gekomen was, zou ik een der kinderen meêgebracht hebben, die het vlijtigste of gehoorzaamste is geweest. Laat ik u in naam van al de kleintjes een kus geven, lieve papa.’

‘Heel lief, heel lief! dank je wel!’ Hij zag haar argwanend maar toch goedig aan. ‘Gij ziet er buitengewoon vriendelijk uit,’ sprak hij.

‘Zie ik er slechts zoo uit? Ben ik het dan niet?’

‘En gij ziet hier al de anderen over 't hoofd; uw man zelfs.’

‘Dien heb ik aan de ontbijttafel reeds gezien en gesproken, niet waar, ventje?’

‘Maar mama zeker nog niet?’ - Zij schudde met het hoofd, want het ontbrak haar aan moed om het woord ‘neen’ uit te spreken. - ‘Dan is het toch niet aardig dat gij haar ook niet een kus geeft voor de kinderen.’

Het ergerde Mathilde dat zij in de kaart gezien was, doch zij kon desniettemin een glimlach niet bedwingen toen zij de moeder omhelsde.

‘En uw broeder hebt gij zeker nog veel minder gezien,’ zoo begon de oude heer weder.

‘Gezien wel, maar gesproken heb ik hem niet. Hij ging mij met een gezicht voorbij om bang voor te worden; doch ik dacht: kijk maar zoo zuur als je wilt, niemand is in staat mij uit mijn goede luim te brengen. Want gij weet wel, papaatje, ik ben van top tot teen uwe dochter.’

‘Zou dat waar zijn?’ vroeg de oude heer en hij lachte met innig welbehagen.

‘Altijd opgeruimd, altijd vroolijk; en wie mij met luimen en grillen in den weg komt, moet maar in zijn eigen vet gaan smoren, of goedvinden dat ik hem uitlach. Daar zou *die* mijnheer - zij wees met den vinger op den dokter - van weten te spreken.’

‘Een fraai compliment,’ zei Herpen; ‘heb ik dan luimen en grillen?’

‘Natuurlijk, daar zijt gij een man voor. Maar inderdaad, lieve papa, 't gaat mij aan het hart dat mijn eenige broeder zoo lusteloos en verdrietig is. Ik zou hem zoo gaarne recht gelukkig zien, en wanneer het in *mijne* macht was daarin eenige verandering te brengen, ik zou er *alles* voor over hebben.’

‘Is het waar? Zoudt gij er alles voor over hebben? Ei, ei!’

De oude heer was opgestaan en sloot het geld weg.

‘Gij gaat immers niet heen, papa?’ vroeg Mathilde.

‘Ja, ik ben klaar.’

‘Maar gij kunt toch nog wel wat blijven.’

‘Waartoe?’ Hij zag haar van ter zijde scherp aan en stak dreigend den vinger op. ‘Vrouw!’ zeide hij, ‘gij hebt met uw man gesproken, gij hebt met uw moeder gesproken en gij hebt met uw broeder gesproken.’

‘Hier in huis, meent gij? Van daag? Neen, toch niet! Met mijn man en met mijn broer heb ik hier geen woord gesproken.’

‘Dus wel met uw moeder.’

‘Welnu, zou dat dan niet goed zijn?’

‘Zeer goed. Maar gij komt met hetzelfde verzoek voor den dag als zij; 't is slechts een weinig anders ingekleed, begrijpt gij. Van 't geen zij tragisch heeft gedaan, wilt gij een blijspel maken. Kom, kom, maak maar dat gij weg komt! Met die daar was ik reeds klaar, maar met u.....’

‘Tegen mij gevoelt gij u niet opgewassen, niet waar?’

‘Geen wonder, want als gij iets komt vragen, hebt gij gemeenlijk al de kinderen op het sleeptouw, en dan krijg ik het te kwaad. Kom, ga nu heen.’

‘Neen, nu laat ik u zeker niet los, en als gij wegloopt, blijf ik aan de panden van uw jas hangen. Luister toch eens, lieve, beste papa!’

‘Flikflooister!’

‘Flikflooister? Dat ben ik alleen, wanneer gij u niet wilt laten verbidden.’

‘Welnu, wat wilt gij hebben?... Daar, neem alles.’

Hij hield haar twee zwaar gevulde geldzakken voor.

‘Neen, dat niet..... ik wil niets hebben, geen cent.’

‘Maar gij wilt mij wel een dwaasheid laten begaan, die ik, indien dit mogelijk ware, later gaarne voor het driedubbele ongedaan zou maken.’

‘Een dwaasheid, zegt gij? Maar, lieve hemel! is het dan dwaas te noemen, wanneer men voor een enkele maal eens buitengewoon vriendelijk en voorkomend is? Gij zijt dit altijd tegen mij, gij bederft mij zelfs, wees het om mijnentwil ook eens tegen August. Om mijnentwil! Gij zult mij daardoor van het onaangenaamste gevoel, van het grootste verdriet verlossen, dat ik ken. August benijdt mij, hij is jaloersch op mij - ik heb dat reeds lang bespeurd - hij koestert argwaan, hij gelooft dat ik van uwe goedheid, van uwe liefde misbruik maak, en wanneer men naar den schijn wil oordeelen, dan heeft hij er waarlijk wel reden voor, want hij zegt even goed papa tegen u als ik en toch wordt hij niet zoo getroeteld en bedorven als ik.’

'Hij door de moeder en *gij* door den vader, dit is geheel naar behooren.'

'Ach, lieve papa, ik smeek u, maak toch dat August hier blijft, dat hij ons niet verlaat.'

'Ik kan hem toch niet vasthouden.'

'Ja wel, met een enkel goed woord.'

'Hm!..... Meent gij dan dat een vader een voetval voor zijn kind zou moeten doen?'

'Wel neen, onder *goed* versta ik vriendelijk, meer niet. Geloof mij, August heeft een goed hart en hij is dankbaar. Hij wacht er slechts op dat het vaderlijk gemoed zich voor hem opent en dan zult gij den besten zoon van de wereld hebben..... Ach, het zou mij zoo hard vallen, wanneer hij na zijn vertrek uit het ouderlijk huis [moest] denken dat ik partij trok van zijne verwijdering ten voordeele van mij en mijne kinderen; dat ik door vleierij zou genieten van 'tgeen waarop wij wel is waar geen van allen recht hebben, maar wat *hem* toch even goed toekomt als *mij* Gij weet dat dit niet zoo is, dat ik daartoe niet in staat ben, maar hij zal het toch gelooven. hij zal mij gaan haten, en dat grieft mij..... dat maakt mij bedroefd.....'

Zij had tranen in de oogen en kon geen woord meer uitbrengen. Dit bewijs van zusterlijke liefde en belangloosheid, welks echtheid boven allen twijfel verheven was, deed den ouden man goed en zijn oog bleef met welgevallen op zijne geliefkoosde dochter rusten. Hij vond niet slechts zijn vleesch en bloed, maar ook zijn hart en zijne ziel in haar terug.

'Lieve, beste papa,' vervolgde zij, en in den toon harer stem en in hare houding vereenigde zij al het aanvallige en innemende, waarover zij te beschikken had, 'laat u toch verbidden..... al mijne kinderen Smeeken er u om en gij zult hen niet van u wegstooten, niet waar?'

'Welnu, het zij zoo,' sprak de oude man, terwijl hij met de rechterhand langs de oogen voer, die eenigzins vochtig geworden waren, 'Ik moet er aan gelooven, dat zie ik wel. Ik zal met August spreken.'

'Stellig?..... kan ik er op rekenen?'

'Zeker; zoo vriendelijk als ooit in mijn leven.'

'En wanneer?'

'Zoodra er slechts een geschikt oogenblik te vinden is; dezer dagen.'

'Een man, een woord, niet waar? krijg ik den handslag?'

'Daar! Ik zal hem zoo vriendelijk toespreken als ik ooit gedaan heb.'

'Maar gij glimlacht in stilte, papa! waarover?'

'Och, over mij zelven...... Nu moet gij mij niet meer lastig vallen.'

De oude heer scheen reeds half bewust van 't geen hem te doen stond en hij bleef lachen tot aan de deur van het kantoor.

'Arme vent!' zeide hij in 't voorbijgaan tegen den dokter, 'wat zijt gij geweldig bedrogen; gij hebt mij om een vrouw gevraagd en ik heb u een slang gegeven.'

Nieuwe bezwaren en nieuwe plannen.

'Welnu, had ik geen gelijk, lieve mama?' riep Mathilde zegevierend uit, toen de oude heer de kamer verlaten had. 'Was het wel de moeite waard, dat wij er zooveel spektakel over maakten? 't Gaat met zulk een kleine ruzie onder de huisgenooten als

met een schoorsteenbrand; men behoeft geen alarm te maken, want 't brandt vanzelf uit.'

'En meent gij dan werkelijk dat er een eind aan de zaak is gekomen?' vroeg de dokter.

'Natuurlijk, want papa breekt nooit zijn woord.'

'Dat is waar, maar hij heeft eigenlijk zeer weinig beloofd. Doch gesteld eens dat gij uw doel bereikt hebt en August voor ditmaal van zijn plan afziet.....'

'Voor ditmaal? Waarom niet voor altijd?'

'Zal hij zijne zwakheden vaarwel zeggen? Zal papa zijne eigenzinnigheid laten varen?'

'Nooit! nooit!' zuchtte de moeder.

'Daar zie ik veel bezwaar in,' sprak Mathilde.

'Welnu, in welk opzicht zijn wij dan verder gekomen? Wij wilden de oorzaak der oneenigheid uit den weg ruimen, wij willen de bron stoppen waaruit het kwaad voortspruit, en dewijl dat met gelukt, leggen wij een pleistertje op de wond, die, wanneer zij niet genezen is, morgen of overmorgen weêr kan openbersten. Dat is een slechte manier van genezen,' vervolgde hij het hoofd schuddende, 'waarmede ik niet te doen wil hebben en die ik geheel aan u overlaat.'

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
'Waartoe?' Hij zag haar van ter zijde scherp aan en stak dreigend den vinger op.

'Gij spreekt zeer verstandig en geleerd, lieve man,' zei Mathilde, 'maar gij schijnt niet te weten dat een beunhaas ook wel eens goed werk kan verrichten. Laat *mij* maar begaan.'

'Dan zoudt gij een meesterstuk moeten kunnen verrichten.'

'Waarom een meesterstuk?'

De dokter liep misnoegd heen en weêr en wreef zich nu en dan het voorhoofd. 'Och, er is niets aan te doen........ het behoort tot de vrome wenschen,' sprak hij als het ware tot zich zelven.

'Waar is niets aan te doen?.....Wat behoort tot de vrome wenschen?' vroeg Mathilde.

‘August moest trouwen, dan zou hij huiselijk genoeg worden; hij moest een brave, knappe, lieve vrouw nemen ’

‘Zoo een als gij er hebt, niet waar?’ vroeg Mathilde.

‘Nu ja, als het er dan maar zoo een is, wanneer het niet anders kan,’ hernam de dokter, glimlachend.

‘Barbaar!’ sprak de jonge vrouw en zag hem vriendelijk aan.

‘Neen, maar in allen ernst, Mathilde,’ zoo begon Herpen weder, ‘wanneer dat mogelijk was, zouden alle bronnen van twist en tweedracht gestopt zijn, en papa zou veranderen als een blad op den boom, daar ben ik van overtuigd.’

Hij ging weder met groote stappen de kamer op en neêr.

‘Ja, als *dat* kon gebeuren, als het mogelijk was dat hij de weduwe.....’ hoorde men hem zeggen.

Nu werd hij door beide vrouwen als het ware bestormd.

‘Een weduwe!’ riepen beide te gelijk.

‘Wat meent gij met *die* weduwe? vroeg de moeder.

‘Hoorde ik u niet van een weduwe spreken, ventje!’ vroeg Mathilde haastig.

Het verdroot den dokter dat hij zijn geheim prijs had gegeven en hij deed zijn uiterste best om de zaak zooveel mogelijk te bemantelen, doch de vrouwen wisten door allerlei vragen het eene woord na het andere uit te lokken, en ten laatste had hij reeds te veel verklapt, dan dat het nog de moeite waard was het geheim langer te bewaren. Daarenboven beloofde men hem, het stiptste stilzwijgen in acht te zullen nemen, en hij wist te goed met wie hij te doen had om daarvan niet ten volle overtuigd te zijn.

Toen nu de vrouwen het geheim van alle kanten begonnen te beschouwen, zagen zij dat de buit, dien zij gemaakt hadden, niet veel beteekende. De brave weduwe had kinderen en bezat geen vermogen; zij was bijna dertig jaren oud en dus zoo jong niet meer. Daarenboven was papa zeer tegen haar ingenomen en het was moeielijk, schier onmogelijk hem van vooroordeelen terug te brengen. Al deze bijzonderheden in aanmerking nemende, kwam men tot het resultaat dat van zulk een huwelijk, aangenomen zelfs dat August zich zeer gelukkig zou gevoelen, niet veel goeds en zeker geen grondslag voor de rust en de eensgezindheid in de familie te verwachten was.

De vrouwen waren nu van oordeel dat zij zich nog in dezelfde verlegenheid bevonden als vóór zij het geheim van den dokter kenden en laatstgenoemde kon dit niet tegenspreken, ofschoon hij gegronde reden had om te gelooven dat allen bevredigd zouden zijn, wanneer vervuld mocht worden wat hij een vromen wensch had genoemd.

‘Gij moest den pastoor eens in den arm nemen, mama, zegde hij.

‘Ten gunste der weduwe?’ vroeg de oude vrouw met een soort van tegenzin.

‘Neen, de weduwe moet geheel buiten spel blijven, maar gij weet dat de pastoor veel doorzicht en overredingskracht bezit; papa heeft daarenboven de grootste achting voor hem, en ik geloof, dat hij juist de man is om vrede te stichten tusschen vader en zoon.’

‘Gij hebt gelijk,’ sprak Mathilde, ‘wij moeten alles in het werk stellen om ons doel te bereiken. Ik zal den pastoor terstond op de hoogte gaan brengen van 'tgeen hij behoort te weten, en hem dan verzoeken dat hij u nog vóór den middag eens komt bezoeken. Vindt gij dat goed, mamaatje?’

De oude vrouw haalde de schouders op en zuchtte.

'Kom, kom, niet zuchten, alles zal zich nog wel ten beste keeren,' troostte de dochter. 'Wij hebben wel geen vrede kunnen sluiten, maar toch een wapenstilstand in het leven geroepen, en dat is reeds veel waard.'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 44]

Het opbreken van het beleg der stad Metz door Karel V.

Deze gravure veraanschouwelijkt eene gebeurtenis uit de langdurige en veelbewogen regeering van den duitschen keizer Karel V, die van 1515 tot 1555 het bewind voerde over de Noord en Zuid-Nederlandsche gewesten. Voor zoover het noodig is, roepen wij in het geheugen des lezers de bijzonderheden terug welke met dat feit in verband staan.

Hendrik II, de opvolger van Krans I, koning van Frankrijk, had zich meester gemaakt van de drie versterkte steden in Lorreinen: Toul, Metz en Verdun. Deze inbezitname was geheel wederrechtelijk, en Karel kon zich die dan ook geenszins laten welgevallen, te meer daar de veiligheid der duitsche staten, uithoofde van de bezetting die de fransche vorst in eerstgenoemde vesting gelegd had, daardoor voor altijd in gevaar gebracht was.

Hij wilde derhalve trachten de verloren plaatsen te heroveren, doch Hendrik II, wel wetende van hoeveel gewicht ze voor hem waren, besloot van zijn kant, ze met alle kracht te verdedigen. Daar hij voorzag, dat van het lot der stad Metz dat der twee andere steden zou afhangen, bezette hij deze vesting met het grootste gedeelte zijner legermacht onder bevel van Frans van Lorreinen, hertog van Guise, een man van beproefde dapperheid en bekwaamheid.

Metz was eerlang in staat gesteld een hardnekkig en langdurig beleg te doorstaan, dank zij het beleid en den iever des hertogs, die de grachten liet verbreeden, nieuwe versterkingen liet aanbrengen en de voorraadsmagazijnen rijkelijk met krijgsmunitie en leeftocht deed voorzien, aan welke werkzaamheden hij persoonlijk deelnam.

HET OPBREKEN VAN HET BELEG VAN METZ DOOR KAREL V, NAAR L. MÉLINGUE.

Ondertusschen kwam Karel, aan het hoofd van een machtig leger, voor de muren der stad, waar hij de leiding van het beleg opdroeg aan den hertog van Alba, bijgestaan door bekwame italiaansche en spaansche veldheeren.

Verscheidene malen werd de vesting op verschillende punten te gelijk aangetast, terwijl de hertog van Guise zijnerzijds niet naliet de belegeraars door herhaalde uitvallen af te matten.

De soldaten des keizers vorderden echter niets; de guurheid van den winter begon zich te doen gevoelen, het kamp was door den regen door-

weekt en met sneeuw bedekt, en de Italianen en Spanjaarden, aan het koude klimaat niet gewend, stierven bij menigten.

Karel besloot een algemeenen aanval te wagen, doch Frans de Guise raadde het plan van den vijand en stelde zijn gansche troepenmacht op de wallen en voor de bressen in slagorde, zoo dat de keizerlijken het raadzaam oordeelden terug te trekken.

Na gedurende twee maanden al de vernielingskrachten te hebben zien aanwenden die de zestiende eeuw kende, kwam de keizer tot de overtuiging dat hij noch door list noch door geweld er in zou gelukken de vesting machtig te worden en hij gaf derhalve bevel het beleg op te breken, dat aan dertig duizend zijner soldaten het leven gekost had.

Het kamp der keizerlijken was bezaaid met lijken, zieken en gewonden en Karel zelf was door de jicht aangetast, zoo dat hij in een draagkoets den terugtocht moest aanvaarden. Wij zien hem op onze gravure in het voertuig stijgen, gesteund door een zijner hovelingen en omgeven door zijn gevolg. Op den achtergrond staan de tenten der belegeraars en in het nevelig verschiet doemt de sterke veste op met hare talrijke torenspitsen.

Het was bij het opbreken van het beleg dezer stad, hetwelk in 1553, twee jaren vóór 's keizers troonafstand, plaats had, dat Karel V de woorden moet uitgesproken hebben:

‘Ik zie wel, dat de fortuin eene vrouw is: zij stelt een jongen koning boven een grijzen keizer.’

De straatmuzikante.

Het speeltuig in de hand en toch de blik vol weemoed, vol droefgeestigheid zelfs! Pijnlijk contrast! Ach! het arme meisje, ze speelt niet, omdat haar hart haar tot spelen noopt, ze zingt niet uit overvloeiende blijdschap des gemoeds. Het spel is haar geen tolk des harten, en zoo het soms de inwendige gevoelens harer ziel verraadt, dan geschiedt dit tegen haren wil.

Helaas, de ongelukkige *moet* spelen, niettegenstaande smartelijk heimwee naar het verre vaderland, bittere herinnering aan hare afgestorvenen haar de ziel doorvlijmen en tranen persen uit die jonge oogen, die vroeger van levenslust tintelden. Ze moet spelen voor het dagelijksch brood! Neen, daarvoor had zij niet geleerd het speeltuig te hanteeren. Eene geheel andere gedachte had haar bezield, toen zij voor de eerste maal met trillende vingeren naar het kunstig instrument greep. Toen was zingen en spelen haar weelde. Toen juichten verwanten en vrienden hare vorderingen toe en beloonden haar spel met loftuitingen. En wat is thans haar loon? Dikwijls droog brood, besproeid met de tranen der ballingschap! Arme verlatene!

Doch troost u: hebt ge uw vaderland moeten verlaten, waar jeugd en geluk u de heerlijkste toekomst voorspelden, daar boven is een beter land, waaruit niemand verjaagd wordt, die het eens is binnengetreden! Hebt ge magen en vrienden verloren, daar boven woont een Vader, de beste van alle vaders, en dien men nooit verliest dan door zijn eigen schuld.

Schep moed dus en heb geduld! Nog eene spanne tijds, en verdriet en ballingschap zijn geleden!

In de grot van Luray.

Deze grot, welke onlangs in Virginië, een der vereenigde staten van Amerika, ontdekt is, wordt voor het grootste hol der aarde gehouden. In rechte linie is zij 9½ engelsche mijl lang, doch rekent men de krommingen mede, dan bedraagt de afstand van den ingang tot het einde wel 100 mijlen.

De grot bestaat uit verscheidene meer of minder groote vakken, die allen een naam gekregen hebben in overeenstemming met hun vorm of uiterlijk. Het eerst zet men den voet in eene ruimte, welke men den dom van Gorin genoemd heeft. In den koepel van dezen dom, die zich hoog loven het hoofd van den bezoeker verheft, is een lange scheur, waardoor het schemerend daglicht dringt, dat een spookachtig aanzien geeft aan de zuilen, kegels en arabesken van dropsteen, welke zich door verloop van tijd aan het gewelf en op den bodem gevormd hebben.

Wanneer de matte schemering van het daglicht met het geelroode licht van de flambouwen der bezoekers samensmelt, leveren die stalactieten en stalagmieten een Zeer wonderlijk gezicht op, en wezenlijk tooverachtig is de werking, als de fakkels daarna langzaam uitgedoofd worden.

Van dezen dom, die 600 voet lang is, komt men, door een smal pad, in eene nog grootere ruimte, de *Star-Chamber* (Sterrekamer) namelijk, aan welker 100 voet hoog gewelf enkele zwarte rotsblokken opgelost zijn, langs welke men een gezicht krijgt op eene sneeuwwitte rotslaag, die bij een goede verlichting de werking te weeg brengt van het flonkeren der sterren aan den nachtelijken hemel. Zoo sterk is de begoocheling, dat het 't oog moeielijk valt, er zich van los te maken.

Elke ruimte draagt zoo een, aan hare gedaante of eigenaardigheden ontleenden naam, waarvan men met een weinig verbeeldingskracht het ontstaan licht verklaren kan.

Een der meest bezienswaardige vakken der grot is ongetwijfeld de *Giants Halt* (Reuzenzaal), waarin onze gravure ons verplaatst. Dwars over het pad bij den ingang ligt een gevallen zuil, die minstens veertig voet lang moet geweest zijn, en de ontzaglijke kegels, naalden en dommen welke men er vindt, rechtvaardigen alleszins den naam welke aan deze afdeeling gegeven is. Zeer opmerkelijk zijn er de zoogenoemde Sultanekolom met zijn getulbande kruin, de Keizerinnezuil met hare zuivere, duidelijke plooien, en de toren van Babel, een hoop kolossale rotsblokken van allerlei vorm. Hoe grootsch echter deze alle ook op zich zelven zijn, het schijnen dwergen bij de onzaglijke Dubbele Zuil welke uit het Najadenmeer oprijst. Deze - men zie de gravure - bestaat uit twee kegels, een stalactiet van vijftig voet lengte en een dertig voet hooge stalagmiet, welke in elkaar geloopen zijn, zonder dat nochtans haar eigenaardige vorm en kleuren er onder geleden hebben. De stalactiet daalt in rechte, onafgebroken plooien tot op den bodem neêr, terwijl de stalagmiet zich in verdiepingen verheft, die elk op een regelmatige rij dunne kolommen rusten.

Deze dubbele zuil boeit uren lang de aandacht van den toerist, en zij is dan ook ontegenzeggelijk een der merkwaardigsten in haar soort, zoowel wegens hare buitengewone afmetingen als door de bonte kleurschakeering, welke zij vertoont.

Wij deelen ter aanbeveling van een dichtbundel, *Rijzende Sterren,* het volgende stukje van den dichterlijken student meê:

De drij dragonders.
(1812.)

Het waren goê kameraden,
bevriend sinds maand en jaar!
Drij oude, stijve dragonders
met grijzen baard en haar.

Het waren goê kameraden
van 't zelfde bataillon,
niets kennend dan hun wachtwoord,
hun zweerd en - Napoleon!

In Austerlitz en Jena,
in Fierlant en Wagram,
alom waar 's Keizers leger
den zegepraal bekwam,

daar hadden zij gevochten
en, midden het sissend lood,
gespot met den deinzenden vijand,
gelachen met de Dood!

Zoo waren zij in gevechten
vergrijsd; zoo had de vorst
het eerekruis der helden
gehecht op hun breede borst;

Zoo waren zij twintig jaren
de room des bataillons
en toonden fier op de armen
vier zilveren ‘chevrons!’.....

Nu hong hun hoofd gebogen!.....
De klokke van den tijd
had vreeslik een bloedig jaartal
verkondigd wijd en zijd -

‘'t Jaar twaalf!’ het jaar der rampen,
toen 's Keizers adelaar
voor d'eersten keer gefnuikt werd
door een wilde kozakkenschaar!

O! aaklig was het een schouwspel!
Zoo ver als een oog kon zien,
daar strekte een eindloos ijsveld,
een reuzige sneeuwlawien,

en daarover, somber, zwijgend,
trok uit de neevlige vert,
wat van 's Keizers ontelbre skadronnen
vernieling onttrokken werd!

't Was als een processie van dooden!
Geen enkle van gansch die wolk
vergrijsde, ruwe mannen,
verstaald soldatenvolk,

geen enkele die den schedel
niet moedloos voorover boog,
en, peinzend aan 't lot van den Keizer,
geen tranen voelde in zijn oog!

Geen enkle die iedere stonde
niet staarde door 't eindloos verschiet,
naar die verre, verre gewesten
waar hij ouders en broeders liet!.....-

En kouder werd het en kouder,
en dikker vlokte de sneeuw,
en de noord wind zwaaide langs d'ijsvlakt
het verre kozakkengeschreeuw!

En dan, dan snorden de kogels
op eens om de vluchtlingen rond -
en zoo menige krijger viel neder
die nimmer meer op en stond!

Hier zonk bij zijn stervenden klepper
een jeugdige kanonnier;
ginds loosde den laatsten adem
een grijze grenadier;

hier stortte, bevrozen en roerloos
van zijn ros een trompetter ten grond;
ginds sneefde een jeugdige voetknecht,
al wasschend eens makkers wond!

En de Keizer, omringd van zijn wachten,
stom, treurig, sloot den stoet -
het hoofd vol aaklige droomen,
het herte zonder moed!

Vóór hem daar strekte het sneeveld,
ginds boven de wolken zwart,
en in 't Oosten - daar brandde nog Moskow
en smookte in de bloedroode vert!.....

De drij dragonders volgden:
de sneeuw bevroos in hun baard,
en droevig tegen hun leerzen
sloeg rinklend hun blanke zwaard;

en het drijtal bestaarde malkander,
en toonde het grauwe verschiet,
en elk dier stalene boezems
een zucht dan ontsnappen liet!

‘Och!’ zeide de eerste treurig,
en uit zijn ransel nam
hij 't blinkende eereteeken
gewonnen te Wagram;

‘Och! ware ik weêr in Braband!
en leefde er nog mijn vaâr -
wat zou hij fier zien pronken
het kruis, op mijn herte daar!.....’

En zuchtend zeide de tweede:
'k Weet nog, toen ik henengong,
hoe hooploos mijn blonde bruidje
mij aan den boezem hong!......

Och! mocht ik nog heur vinden,
heur schenken dees keting van goud,
die mijn grijze, duurbre hopman
mij stervend heeft toevertrouwd!.....’

En treurig sprak de derde:
‘O ware ik, in Limburgs gouw,
terug aan mijn heerd gezeten
bij kinderen en bij vrouw!

Wat zou ik hun 's winters vertellen
van het nevelig Slavenland.
van den Keizer, den grooten Keizer
en Moskow's laaienden brand!.....’

En de eerste hernam: ‘Wat moet nu,
en is hij nog niet dood,
wat moet mijn vader verzwakt zijn,
verarmd en wis in nood!’

En de tweede: ‘Wat moet er mijn bruidje
mij droevig hebben gewacht,
gebeden voor mijne ziele,
mij hebben dood gedacht!.....’

En de derde, de oogen glinsterend,
voegde op zijn beurt er bij:
‘God weet, zou mij nog herkennen
mijn vrouw, mijn kinderen bei!

Wat moet mijn gade vergrijsd zijn,
wat moet mijn dochter schoon
en blozend, bloeiend en rank zijn,
en forsch en kloek mijn zoon!’-

En wijl de drij kameraden
al strompelend dwalen voort,
daar rustte des eersten vader
sinds maanden op 't doodenoord;

daar had des tweeden verloofde,

na wachten jaar aan jaar,
'nen anderen trouw geschonken,
voor 't heilig Godsaltaar;

daar gong des derden vrouwe
- heur zoon, eilaas! was dood,-
gesteund op den arm der dochter,
oud, sukkelig, om heur brood! -

En de oude snorrebaarden!
Och! weinige dagen voort, -
daar bruiste de Beresina.....
zij zijn er in versmoord!

Doch - lijk de gure noordwind
mij 's nachts het heeft verteld,
eens dat hij de sneeuw deed stuiven
al over het naakte veld, -

doch, als de trotsche Keizer,
gehuld in zijn mantel breed,
omringd van zijn zwijgende lijfwacht.
voorbij hunne lijken reed;

toen, aan wie voor hem sneefde,
geen blik geschonken werd -
maar aaklig zag hij naar Moskow
dat laaide in de neevlige vert;

toen dacht hij niet aan het drijtal
dat stervend aan hem nog dacht,
maar wel aan zijn eigenen schepter
en zijn gefnuikte macht;

toen wijdde hij geene trane
aan wie daar was versmoord,
maar droomde van nieuwe kanonnen
en nieuwen menschenmoord!
1878.
K.M. POL DE MONT.

Uit het leven van een communard.

(*Vervolg.*)
III.

Aan eene tafel, welke menigmaal onder den last van champagne-flesschen, truffels, lekkernijen van allerlei aard en gouden fruitschalen gezucht had, zat Blois' voormalige vriend, Henri Sautier, in de uniform van een officier der nationale garde te schrijven. Toen zijne bezoekers binnen traden, sloeg hij de oogen op, overschaduwde die met zijn hand, zag den jongen man een oogenblik aan en riep toen uit:

'Wel, Blois, dat is inderdaad een verrassing!'

Blois staarde op een gezicht, welks uitdrukking hetzelfde was als vóór jaren, doch de oogen schenen nog doordringender en somberder te zijn geworden; de handdruk

van den communard was even warm als indertijd, toen hij om zoo te zeggen in ballingschap ging en Blois en Grammont aan de diligence afscheid van hem namen.

'Gij kent dit jongmensch dus?' riep de verblufte patriot, terwijl hij als een soort schadeloosstelling voor den last welken hij Blois aangedaan had, dezes hemd en boord in orde schikte.

'Zeker ken ik hem en ik sta in alle opzichten borg voor hem,' was Sautier's haastig antwoord, en toen hij vernam wat zijn vriend misdreven had, herhaalde hij die betuiging, er bij voegende dat Blois onmogelijk het souvereine volk zou kunnen beleedigen.

'Dan zullen we maar doen als of er niets gebeurd is, citoyen,' zegde de naar alcohol stinkende patriot, terwijl hij Blois zijn smerige hand reikte; 'een klein misverstand, meer niet! *Vive la Commune! Vive le citoyen Sautier- Rochelin!'*

Deze kreten vonden weêrklank bij de aanwezige republikeinen, die ze uit volle borst eenige keeren opnieuw aanhieven en, na door een donderend hoerra hunne geestdrift ten volle lucht gegeven te hebben, zich eindelijk, elkander tegen de schenen trappend, verwijderden.

'Mijn waarde Sautier,' zegde Blois op hartelijken toon, 'wees overtuigd, dat ik wèl besef, hoe grooten dank ik u verschuldigd ben.'

'Gij overdrijft,' antwoordde de andere met zekere onverschilligheid, 'gij hebt mij hoegenaamd geen dank te wijten, want geloof mij, die brave mannen, welke, ofschoon eenigzins ruw, toch goede en eerlijke jongens zijn, zouden u geen kwaad gedaan hebben.'

'Zij mogen zoo goed en zoo eerlijk zijn als gij wilt,' hernam Blois met een zuur gezicht - want hij deed juist de onaangename ontdekking dat zijn portefeuille, waar zijn geld in zat, verdwenen was, - 'maar ik mag lijden, dat '

'Het volk is stelselmatig belasterd geworden,' viel Sautier hem in de rede; ''t was in het belang van hen die het vertrapten, het als dieren, als wilden te brandmerken, maar ik, die het ken, ik verzeker u, dat het oneindig beter. is dan zijne verdrukkers!'

'Ik hoor, dat gij een der leiders der commune zijt,' zegde Blois om het gesprek een andere wending te geven.

'Ik ben slechts de dienaar eener groote zaak,' was het bondig antwoord, en Blois docht, dat er iets dweeperigs lag in den toon waarop het geuit werd. 'Waarom ziet gij mij zoo ernstig aan?' vervolgde Sautier; 'ik ken u, Blois, gij wilt misschien iets zeggen wat, naar gij meent, mij zou kunnen kwetsen. Zijt gij van meening, dat ik mij aangesloten heb bij eene partij welke in 't ongelijk is?'

De oogen van Blois moesten meer gezegd hebben dan zijne tong uiten kon, want Sautier nam hem bij den arm, trok hem naar het venster toe, en zegde, op eenige soldaten wijzende die op de plaats hunne geweren aan 't poetsen waren:

'Zie, daar hebt ge een volk, dat, zoolang Frankrijk heeft bestaan, verdrukt en ter slavernij gedoemd is geweest. Steeds had het een hard lot: het moest den rug krommen, in het slijk baden en zijn bloed vergieten voor hen wier belangen de zijne niet waren. Terwijl de op elkander volgende vorstenhuizen luisterrijke feesten vierden, hebben deze arme duivels, de kinderen des volks - die nog geslagen werden als zij over honger klaagden en die men in den waan trachtte te stijven dat hunne koningen, dat hunne edelen van eene andere stof gemaakt zijn dan de burger - die ontzettende menigte van bloedige gevechten geleverd welke sinds vijftien eeuwen de geschiedenis van Frankrijk uitmaken. Er kwam een dag, dat zich dit volk in al zijn macht verhief en in billijke gramschap den troon vermorzelde onder welks last het zuchtte; doch daarop volgde ook weêr een tijd, dat het zich zand in de oogen liet strooien, en de

stukken van den vernielden troon opgezocht en weêr aan elkander gehecht werden. Ten tweede male sloeg het volk hem aan stukken, doch met hetzefde gevolg, en eindelijk - kort geleden - voor den derden keer. Tweemaal werd het volk, na zijne ketenen verbroken te hebben, op nieuw geboeid, en thans, nu wij onze banden hebben losgerukt, zouden sommigen ze wederom willen aaneen smeden. Doch wees verzekerd, dat wij er genoeg van hebben gehad. Frankrijk, dit schoone land, zal niet eeuwig worden afgemat, het zal niet, als een armzalig huurpaard, beurtelings door Bonapartisten, Orleanisten en Bourbons bereden worden. Het volk, dat zijn behoeften kent, wil zijn eigen meester zijn; het zal zijne regeering aanvangen onder het devies: Arbeid, leer, leef in vrede met een ieder en wees vrij! Ziedaar wat wij verlangen, verder strekken zich onze wenschen niet uit. Zijn zij onredelijk, dat vraag ik u, kunt gij er iets tegen zeggen?'

Het kon Blois niet ontgaan, dat de communard nieuwsgierig was zijn antwoord te vernemen, weshalve hij zich haastte te zeggen:

'Meent gij, mijn waarde Sautier, dat ons volk rijp genoeg is voor de vrijheid welke gij dienstig oordeelt, dat...'

Hier werd hij onderbroken door het openen der deur, welke een man doorliet die een pen in den mond had en wiens vingers met inkt bevuild waren. Haastig trad hij binnen en op statigen toon zegde hij:

'Citoyen Sautier, zoo aanstonds zal de commune zitting houden; zijt gij gereed?'

'Wilt gij mij vergezellen?' vroeg Sautier aan zijn vriend met een gelaatsuitdrukking welke te kennen gaf, dat hij op eene weigering voorbereid was hij werd echter in de verwachting bedrogen, want Blois, die wist dat de vergaderingen der commune slechts door eenige weinige bevoorrechten mochten worden bijgewoond - verslaggevers hadden geen toegang - nam de uitnoodiging gretig aan.

Nadat Sautier het teeken zijner waardigheid, een rooden sjerp met gouden franje, had aangedaan, volgde hij met zijn vriend den man die zoo even was binnengekomen. Hun weg voerde hen door twee of drie gangen en langs eene rij kamers, welke allen de liefde van het volk voor arbeid en studie op de eene of andere wijze tegenspraken.

Vóór de deur der raadzaal stonden eenige mannen met het geweer in de hand, die als een soort eerewacht schenen te dienen. Zonder iets te zeggen, lieten zij Sautier met zijne vrienden binnengaan, en deze traden in de zaal waar iederen dag over het lot eener wereldstad beslist werd. Hun oog viel het eerst op een klein manneke, dat met veel bezieling eene redevoering aan 't Louden was. Het tooneel dat zich aan hen voordeed, was juist niet zeer indrukwekkend. Een ruime, langwerpige tafel, overtrokken met rood doek, was omgeven door twee rijen, eveneens met rood doek bekleede zetels, waarvan ongeveer

het drievierde gedeelte onbezet was. Op de tafel stonden inkt, pennen en papier, flesschen water, glazen en schalen suiker. De muren waren versierd met prachtige, doch ledige schilderij lijsten. De doeken - de beeltenissen van fransche koningen en keizers voorstellende - waren er uit gesneden. In een hoek der zaal stond een reusachtig, ruw bewerkt standbeeld, dat de republiek moest voorstellen; daarachter lag een hoop vlaggen, welke het opschrift droegen: *Guerre aux Tyrans!* en naast den marmeren schoorsteen zaten, stom als visschen, een zestal vreemdelingen, die door leden van de vergadering geïntroduceerd waren.

DE STRAATMUZIKANTE, NAAR M^e^. L. DUBRÉAU.

Blois had gedurende de laatste zes maanden vele volksvereenigingen bezocht, vooral de zoo flanigen welke sociale clubs genoemd werdenomdat zij hem voor zijn gansche leven stof, tot lachen gaven. Hier was het echter een geheel ander geval: wat men in de clubs als belachelijke, ijdele woordenkramerij kon bestempelen, was hier gewichtige taal die tot de heillooste daden aanleiding kon geven, want de mannen die hier als sprekers optraden, hadden het lot van twee millioen menschen in handen, en bezaten de macht, de theorieën welke in hun brein opkwamen, in practijk te brengen. De gedachte aan dit alles stemde Blois zeer ernstig. Hij zette zich op een stoel neder en begon niet de meeste belangstelling de leiders der commune gaê te

slaan om, zoo mogelijk, tot de ontdekking te komen, uit welke elementen zij bestonden.

IN DE GROT VAN LURAY.

De leden traden binnen met eene onverschilligheid, als kwamen zij in een koffiehuis en niet in een vergaderzaal. De meesten droegen blinkende, rijkelijk met gouden nestels bezette uniformen - de fijne opmerker hoefde slechts een oogenblik hunne gezichten te zien, om de gansche beteekenis der commune en de bedoelingen harer hoofden te leeren kennen. Een oogslag op die mannen leidde tot de overtuiging, dat het geen gelijkheid was waarnaar zij streefden, want met onmiskenbaren trots begon gindsche werkman, zoodra hij had plaats genomen, met zijne rech terhand te spelen, aan welker wijsvinger een diamanten ring glinsterde, dien hij, de Hemel weet waar, gehaald had; het was geen broederschap, welke ginds die hoogmoedige kladschrijvers bezielde, wien het verdroot boeken geschreven en bladen opgericht te hebben die niemand lezen of koopen wilde; noch behoorde hij die thans binnen treedt, zich het gelaat verkoelende met een overmatig geparfumeerden zakdoek, tot dezulken die gaarne werken en studeeren. En wat de vrijheid betreft, het viel niet moeielijk te raden welke verklaring deze heeren daarvan geven zouden als de vrijheid zich eens veroorlooven zou, hunne duistere handelingen te beoordeelen of met hunne belangen in botsing te komen. Een burger, die in vroeger dagen ieverig ten

gunste der vrije pers geschreven had, stelde nu voor om alle bladen op te heffen met uitzondering van die welke door de leden der commune, d.i. door hem en zijne vrienden werden uitgegeven. Werd dit voorstel al niet aangenomen, de apostelen der vrijheid verwierpen het ook niet met bijzondere gestrengheid.

Dat er onder de hoofden der commune mannen waren die ernstig geloofden, dat zij eene goede zaak voorstonden en er niet aan twijfelden, of zij zouden Zegevieren, valt niet te loochenen. Groot was hun aantal echter niet en het waren òf dwaze droomers òf dwepers. Sautier en eenige zijner vrienden behoorden tot dezen, dat bespeurde Blois alras. Moest men overigens de gebreken der commune laken, van den anderen kant moest men den korten duur harer beraadslagingen prijzen. De kleine citoyen die aan het woord was toen Blois de raadzaal betrad, sprak slechts een tien minuten, en de inhoud zijner rede was ook minder verschrikkelijk dan zijne vreeselijke gebaren deden vermoeden. Na hem voerden nog verscheidene zijner collega's het woord, doch ieder hunner vergenoegde zich met een honderdtal woorden, eene onthouding waarvan hunne toehoorders ongetwijfeld dankbaar getuigen waren. Toen de tiende spreker de sluizen zijner welsprekendheid geopend had, Waren bijna alle leden der commune, waaronder de brigade-commandant met zijn beminde, die Blois des morgens gezien had, aanwezig. De jonge dame, die door haar rijtoer eenigzins stijf scheen geworden te zijn, knikte den voormaligen secretaris gedwongen toe en bewees hem de eer van den stoel welken hij haar aanbood, aan te nemen.

‘Ik moet u mijn compliment maken over uwe bedrevenheid in het rijden,’ zeî de jonkman om iets te zeggen.

‘Och ja,’ antwoordde zij, op eenigzins ontevreden toon, ‘het is altijd pleizieriger te rijden dan hier stil te moeten zitten of te moeten spreken.’

‘Voert gij dan ook het woord hier?’

‘Somwijlen, namelijk wanneer Charles (de brigade commandant) het te kwaad krijgt. Hij is niet al te sterk van hoofd, zoodat als deze of gene het hem wat moeielijk maakt, hij zonder mijne hulp geen kans zou zien zich voldoende te verdedigen. Ik mag mij eigenlijk niet in de debatten mengen, dat is tegen de statuten, en ze roepen dan ook altijd dat ik mijn mond moet houden, maar daar stoor ik me niet aan. Vóór eenige dagen wilden ze mij niet aanhooren, maar ik schreeuwde zoolang tot ze wel moesten. Het nijdigst was dat kleine kereltje daar met dat grijs haar, die geducht tegen Charles redeneerde en er hem over hard viel dat hij bij den laatsten uitval twee kanonnen verloren had. Weet ge, wat ik hem zeî? Ik riep hem doodeenvoudig toe: ‘Als *gij* tien kanonnen hadt gehad, dan hadt gij ze verloren, en hadt gij er twintig of honderd gehad, dan waren ook die twintig of honderd naar de maan geweest!’

‘En wat antwoordde hij daarop?’

‘Niets, ik had hem den mond gesnoerd; wat kon hij ook antwoorden? Ik laat mij geen onzin vertellen, vooral niet door zoo'n kereltje als hij is. Ja, wat denkt gij wel dat hij is? Een domkop, en niets anders, die vroeger honden waschte en schoor - een schoon baantje voor zoo'n gewichtig man, niet waar? Denk niet, dat ik mij vergis, want toen ik nog in het quartier Latin woonde, kwam ik hem iederen morgen als ik over de Pont des Arts ging, tegen - maar wacht, daar vallen ze Charles weêr aan. Hoor eens, citoyen,’ - hier stond de helleveeg op, terwijl zij hare kleine rechterhand, welke eene rijzweep omklemde, naar den spreker uitstrekte - ‘ik verlang, dat gij den generaal met rust laat. Waarom kunt gij het niet eens tegen een ander hebben? Mij

dunkt, dat gij tevreden moest zijn, nadat gij hem den vorigen keer zoo de ooren gewasschen hebt!'

'Wilt gij wel eens onmiddellijk zwijgen?' sprak de president, een man met een strak, afschrikkend gezicht.

'Neen, dat wil ik niet,' antwoordde de citoyenne tartend, 'ten minste niet voordat citoyen Petit het doet. Wat heeft hij al die leugens te vertellen?'

'Leugens?' piepte de in gramschap ontstoken citoyen Petit; 'ik kan al wat ik gezegd heb, bewijzen.'

'Het is schande, zoo als gij lieden u gedraagt!' riep thans Sautier, terwijl hij met de vuist op de tafel sloeg. 'Citoyenne,' voegde hij met eene scherper stem dan Blois van hem gewoon was, er bij, 'indien gij nog eens de debatten onderbreekt, zal ik voorstellen, u voortaan den toegang tot onze raadzaal te ontzeggen.'

'Citoyen Petit is het eerst begonnen,' sprak de jonge vrouw misnoegd, doch met merkbaar ontzag, want Sautier scheen het meest van allen in aanzien te staan.

'Het doet er niet toe, wie begonnen is,' hernam Sautier opgewonden; 'gij hebt het recht niet meê te spreken, en wat u betreft, citoyen Blagueur, gij zijt de commune rekenschap schuldig van de wijze waarop gij uw generaalsrang verkregen hebt. In de eerste uren der omwenteling schijnen zich een aantal burgers allerlei titels toegeëigend te hebben, en gij zijt waarschijnlijk een hunner, want uw vroeger beroep maakt u in 't geheel niet geschikt om de rol van generaal te spelen. Wij moeten niet vergeten, dat de verdediging der stad geen kinderspel is. Gij hebt drie uitvallen gedaan en telkens zijt gij met een aanzienlijk verlies terug geslagen geworden! Wat was daarvan oorzaak? Wat kunt gij ter uwer verontschuldiging aanvoeren?'

'Ik ben generaal,' zeî Blagueur fier, maar toch met merkbare ongerustheid, 'en wil generaal blijven.'

'Laat Charles toch met rust!' schreeuwde weêr de citoyenne met vlammende oogen.

'Antoinette, ga zitten,' bromde de generaal, die zich gansch niet wèl te moede scheen te gevoelen.

'Citoyens, hernam Sautier met vaste stem, 'gij moet weten dat, zoo wij dwaas genoeg zijn om ons lot aan ieder die zich voor een soldaat uitgeeft, toe te vertrouwen, wij onze verdediging geen veertien dagen zullen kunnen volhouden. Ik weet zeer goed, dat wij slechts weinig militairen onder de onzen tellen, eene omstandigheid welke ons dwingt, civiele personen tot generaal aan te stellen, doch wij moeten daarom maatregelen nemen tegen het gevaar, dat ongeschikte mannen, om hunne ijdelheid te voldoen,, hooge posten trachten te verkrijgen. Diensvolgens stel ik voor: dat elke commandant die teruggeslagen wordt of kanonnen in handen van den vijand achterlaat, voor een krijgsraad worde gedaagd en in afwachting van het vonnis in hechtenis worde gehouden.'

Blagueur zette een scheef gezicht, welk voorbeeld door Verscheidene zijner ambtsbroeders werd gevolgd; eenigen trokken het nut van den voorgestelden maatregel in twijfel, doch de meeste leden der vergadering deelden het gevoelen van Sautier, die, dit hoorende, opstond en aldus voortging:

'Als ingenieur kan ik beoordeelen, hoeveel tegenstand eene versterkte stad in staat is te bieden, als er maar eendracht en samenwerking onder de verdedigers heerscht. Ongelukkig hebben wij niet slechts tegen onbekwame generaals te waken, maar ook tegen een kwaad, dat wij met wortel en tak moeten uitroeien. Ik bedoel den geest van ijdelheid, die de grondslag, de hoofdoorzaak is van vele verkeerde handelingen. Erkennen wij het rondborstig: onze natie is altijd te veel ingenomen geweest met

schitterende uniformen en grootsche titels. Welnu, laten wij, die republikeinen zijn, door ons voorbeeld toonen, dat wij dien jammerlijken praal minachten, ja verafschuwen. Naar mijne meening, behoort een generaal denzelfden jas te dragen als zijne soldaten, hetzelfde voedsel te genieten, op een even hard bed te slapen als zij en zich slechts door grootere dapperheid en meerdere kunde van hen te onderscheiden.'

(Slot volgt.)

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(*Vervolg.*) Twee mannen van karakter.

Het was een stalen gewoonte van den ouden heer Sterk dat hij elken middag klokslag drie uren de huiskamer binnentrad met een dagblad in de handen. Op de tafel moest een karaf met jenever en een klein glaasje gereed staan; onder het genot van een sneeuwballetje las hij alsdan de voornaamste nieuwstijdingen en 't geen hem verder belangrijk voorkwam. Op bedoelden dag zat hij dan ook weder aan de eene, zijne vrouw aan de andere zijde van de tafel, toen de meid binnenkwam.

'Daar is de pastoor, mijnheer!' sprak zij.

De oude heer zag een oogenblik zijne vrouw, die in een boek las, scherp aan. 'Laat den pastoor binnen, Antje,' antwoordde hij en hij stond toen op om den geestelijke te gemoet te gaan.

Het was zeker niet ongewoon, dat die priester bij deze achtenswaardige menschen een bezoek kwam brengen, doch de achterdocht was bij den ouden man gaande gemaakt sedert hij de overtuiging had opgedaan dat men tegen hem samenspande.

Na een korte woordenwisseling over aangelegenheden van den dag, kwam het gesprek op de buitenlandsche missiën, die kort te voren door de kerkelijke overheid in de milddadigheid der geloovigen waren aanbevolen.

'Ik heb juist een kleinigheid voor dat liefdewerk afgezonderd,' zei de oude heer tot den pastoor; 'mag ik u verzoeken het in ontvangst te nemen?' Zonder het antwoord af te wachten, haalde hij een portefeuille uit zijn zak en legde vijf bankbiljetten van honderd gulden op de tafel.

'God moge het u vergelden!' sprak de priester. 'Maar noemt gij dit een kleinigheid?' voegde hij er glimlachend bij.

'Wanneer menschen als ik, dien het goed gaat in de wereld, met een kwartje of een schelling voor den dag kwamen, het penningske van de weduwe zou er wel niet minder waarde om hebben, maar de missionarissen konden hunne matten wel oprollen. 't Is zeker een kleinigheid in vergelijking met 't geen waarmede de Hemel mij gezegend heeft, en ik moet u daarenboven zeggen, mijnheer de pastoor, dat ik de innigste sympathie gevoel voor de uitstekende mannen die geld, goed, bloedverwanten en vrienden vaarwel zeggen om zich onder de grootste verstervingen toe te wijden aan de ongelukkigen, die in de uithoeken van de wereld wonen.'

'Inderdaad, er behoort zooveel zelfverloochening, moed en volharding toe, dat zij onze bewondering afpersen,' sprak de priester.

‘En voeg er gerust bij, dat dezulken, van wie men dat met recht kan zeggen, zeer dun gezaaid zijn,’ sprak de oude heer.

‘Men zou ook niet mogen verlangen, niet waar,’ hernam de priester glimlachend, ‘dat alle jongelingen zich aan het missiewerk gingen toewijden en alle meisjes den sluier aannamen; iedereen kan zijn volle krachten toewijden aan den staat of stand, waarin God hem heeft geplaatst.....’

‘Zeker, zeker!’ viel de oude heer hier haastig in. ‘Gij moet mij goed verstaan, pastoor. Ik bewonder eene moeder, die zich van den morgen tot den avond met liefde afslooft voor het welzijn harer kinderen en daarenboven nog blijmoedig de zorgen van het huishouden en zonder morren de nukken en onaangenaamheden van een lastigen man draagt; ik bewonder den man, die zijne krachten scherpt, naarmate het getal zijner kinderen toeneemt en zijne zorgen grooter worden, en die zich zelven allerlei ontberingen oplegt om het hoofd boven water te houden en de toekomst zijner kinderen te verzekeren; ik bewonder ook den jongeling die recht op zijn doel afgaat, die zich met kundigheden verrijkt, zich met de borst

op zijne zaken toelegt, en in plaats van in den stroom der vermakelijkheden te gaan zwemmen, een gebouw optrekt dat eenmaal voor hem en de maatschappelijke samenleving de grootste renten kan afwerpen. Dat zijn allen menschen uit één stuk, welgevallig aan God en nuttig voor de samenleving, - maar ik bewonder boven alles de missionarissen, wier gansche leven eene voortdurende opoffering is, die zelfs bij den grootsten voorspoed in hun werkkring nimmer iets zouden willen of kunnen genieten dan het gevoel dat zij een Gode aangenaam werk hebben verricht. Ik weet ook wat werken is, wat zorgen zijn, pastoor, maar voor zulke mannen neem ik den hoed af, en wanneer ik een zoon had, die roeping gevoelde om hun voetspoor te volgen, ik zou God daar dankbaarder voor zijn dan voor alles wat Hij mij geschonken heeft.'

De oude vrouw zuchtte bij die woorden.

'Wees maar niet bang, moeder!' hernam Sterk, 'er zal wel geen gevaar voor bestaan dat uw zoon zulke heroïeke plannen in het hoofd krijgt. Het verwondert mij zelfs, dat men tegenwoordig nog jonge menschen aantreft, die zooveel geestkracht, zooveel moed bezitten, want er heerscht een algemeene verslapping. Toen ik jong was, dacht men er rijpelijk over na, welken levensstaat men zou kiezen, doch na zulk een rijp beraad ging men dan ook recht op het doel af; men stapte wel niet onberaden in het huwelijksbootje, maar men rustte niet alvorens zijn doel bereikt en zijne bestemming veroverd te hebben. De jongelieden van onzen tijd zijn bedorven, letterlijk bedorven; zij denken slechts aan het najagen der vermaken, zij schijnen alleen te leven om te genieten, zij willen oogsten alvorens zij gezaaid hebben; zij keeren de zorgen des levens den rug toe, zij zijn vadsig en bezitten zelfs den moed niet. om eene vrouw te nemen, tenzij deze een equipage meêbrengt; zij zitten liever zorgeloos aan de vleeschpotten van Egypte dan zich met moeite en inspanning een eigen huis te bouwen.'

'Er is veel waarheid in,' sprak de pastoor, 'ofschoon ik gaarne erken, dat de uitzonderingen op dien regel niet zoo gering zijn als gij schijnt te denken. Daarenboven moet ook niet uit het oog worden verloren, dat in de laatste halve eeuw eene groote verandering in het maatschappelijk leven heeft plaats gegrepen. De weelde is in alle standen doorgedrongen, zij is als het ware eene behoefte geworden, en ofschoon ik dit verschijnsel geenszins toejuich, behoort men toch eenige rekening te houden met zijn tijd. Zoolang de wereld staat, zullen de ouden van dagen wel geklaagd hebben over 't geen zij de buitensporigheden der jeugd noemen, doch een bejaard man moet niet vergeten dat hij eens in dezelfde verhouding tot zijn vader stond, dat hij onder andere omstandigheden, gewoonten en gebruiken opgegroeid is dan zijne kinderen, en derhalve niet kan verlangen dat zijne zonen hem in alles tot model zullen nemen.'

'Ergo' zei de oude man, die een mondvol Latijn sprak, 'wanneer het gebruikelijk geworden is dat de jongeliê buitensporige verteringen maken, halve nachten buitenshuis doorbrengen, alle werkzaamheid als een ondraaglijk juk beschouwen en violen laten zorgen, moeten de vaders rekening met den tijdgeest houden en daarin berusten!'

'Gij overdrijft, vriend,' hernam de priester glimlachend, 'gij hebt hier buitensporigheden, afwijkingen van het pad der deugd op het oog, ik sprak slechts van wijzigingen of veranderingen in de samenleving, van een manier van optreden in de wereld, die wel veel verschilt met 't geen men een halve eeuw geleden zag,

maar daarom nog niets berispelijks heeft. Zoo zou men het bij voorbeeld uw zoon onmogelijk tot een grief mogen toerekenen, dat hij zich wat meer weelde veroorlooft, dat hij op een andere wijze optreedt dan zijn vader op dien leeftijd.'

'Ja, mijn zoon, bijvoorbeeld,' sprak de oude heer en weder kwam de veelbeteekenende glimlach om zijne lippen, dien wij reeds meermalen gezien hebben. 'Ik zou zeker geen rekening houden met den tijdgeest, wanneer ik verlangde dat mijn zoon naar den spoortrein ging met een groenen reiszak zoo als ik in mijn tijd gebruikte, maar ik begrijp niet waarom iemand elke maand een nieuwen hoed, elke week nieuwe glacé-handschoenen noodig heeft. Men maakt geen fortuin met den hoed, maar met het hoofd, niet met handschoenen maar met de handen. Dat alles behoort echter tot de weelde van onzen tijd, niet waar? Wanneer het daarbij bleef, zou ik er gaarne in berusten, maar ik zou wel eens willen weten welke verontschuldigingen ingebracht kunnen worden tegenover een jong koopman, die veel meer verteert dan hij verdient, tegenover een zoon, die zich in het ouderlijke huis niet op zijn gemak gevoelt en voortdurend geheele avonden en soms halve nachten in koffiehuizen doorbrengt.'

'O, foei!' riep de moeder uit, ''t is of August een doorbrenger en een nachtlooper is.'

'Dat zeg ik niet, moeder,' hernam de oude man, 'maar uw lieve jongen heeft veel aanleg om het te worden.'

'Het behoort zeker tot een der schaduwzijden van onzen tijd,' sprak de pastoor, 'dat de zoons van welvarende ouders maar al te veel hun genoegen buitenshuis zoeken; het is een kwaal die in de toekomst het maatschappelijk leven zware wonden zal toebrengen; doch ik meen dat uw zoon allesbehalve luidruchtig van karakter is, maar integendeel alle aanleg heeft voor een stil, huiselijk leven. Zou er dus geen oorzaak gevonden kunnen worden voor de uithuizigheid, waarover gij terecht klaagt?'

De oude heer zag den priester scherp aan. 'Welnu, laat eens hooren,' sprak hij, 'een mensch is nooit te oud om iets te leeren.'

'In de eerste plaats moeten wij niet vergeten dat hij den ganschen dag in uw gezelschap op het kantoor doorbrengt; hij zoekt dus wellicht afleiding in een andere omgeving, want het spreekwoord zegt: verandering behaagt.'

'En in de tweede, derde en vierde plaats?' vroeg de oude man haastig.

'In de tweede en laatste plaats,' antwoordde de pastoor, die wel begreep dat het zwaartepunt van het gesprek nu onvermijdelijk te voorschijn moest komen, 'in de tweede en laatste plaats is het de vraag of het ouderlijk huis wel de genoegens aanbiedt, welke men op zulk een leeftijd wil genieten en ook mag genieten.'

'Wij zullen bals en concerten moeten geven om den jongen in zijn humeur te houden, moeder,' zeî de oude heer.

'Gij moet niet kwaad worden omdat ik die snaar aanraak, mijn vriend,' hernam de pastoor; 'ik zeg het niet persoonlijk op u, want ik weet wie gij zijt, maar 't is een vrij algemeen gebrek in vele huisgezinnen dat men de volwassen zoons nog te veel als kinderen beschouwt en behandelt, dat men in huis geen rekening houdt met hunne neigingen en zucht naar zelfstandigheid. Op een leeftijd van vijf en twintig jaren wil men, ook in het ouderlijke huis, zich eenigszins vrij bewegen. Wordt daar de gelegenheid onthouden om zijne vrienden te ontvangen en zich geheel vrij met hen te kunnen onderhouden, of zich in uren van uitspanning naar welgevallen met de kunst te kunnen bezig houden, dan zoekt de jongeling buitenshuis wat hij in de ouderlijke woning niet kan vinden, en daardoor wordt hem het bezoeken van koffiehuizen en andere openbare plaatsen eene gewoonte, waaraan hij zich ten laatste niet kan onttrekken. De ouderlijke haard moet behaaglijk en aantrekkelijk worden

gemaakt, dat zou, mijns inziens, wel het beste middel zijn om de jongeliê voor uithuizigheid te behoeden.'

'Als mijn zoon ook in elke kamer van dit huis een piano verlangde, ik zou er mij niet tegen verzetten, al ben ik ook geen groot liefhebber van muziek,' antwoordde de oude man, 'en wanneer hij fatsoenlijke vrienden heeft, mag hij hen gerust op zijn kamer ontvangen, maar gij bedriegt u zoo gij meent dat het ouderlijke huis daarom aantrekkelijker zou worden voor de jongeliê van onzen tijd. Zij gevoelen zich als vogels die in een kooi opgesloten zitten; al doet men ook het lekkerste zaad in het bakje, zij zullen uitvliegen, zoodra zich daarvoor de gelegenheid aanbiedt. Waarvoor besteden zij zooveel geld en tijd aan hunne kleêren, aan hun toilet, dan om daar dagelijks in 't openbaar mede te pronken?'

'Maar er is nog iets anders dat hen dikwijls het huis uitjaagt,' sprak de oude vrouw.

'En wat is dat dan, moeder, laat eens hooren?' vroeg de oude heer.

'Zij willen niet van den morgen tot den avond berispt, beknord en gehekeld worden als schoolknapen.'

'Dat is een moraal, die gij waarschijnlijk van de klokken afgekeken hebt, moeder,' hernam de oude man. 'Bij de dieren komt een tijd waarin zij hunne kinderen laten loopen voor 't geen zij zijn, maar ik meende dat het een plicht van kristelijke ouders was om over hunne kinderen te blijven waken en hen met raad en daad bij te staan, zoolang God hun het leven spaart. Ik zal een geschiedenis van het Oude Testament voor u koopen, gij zult nog veel daaruit kunnen leeren, niet waar, pastoor?'

De priester glimlachte.....' Mag ik u eens een harde waarheid zeggen?' vroeg hij.

'Gerust,' antwoordde de oude man. 'Ik heb in de kerk menige harde waarheid van u gehoord, die mij tot nadenken bracht, en ben bovendien geen liefhebber van huismiddelen en slappen kost.'

'Gij bezit de zonderlinge eigenschap van altijd kalm te blijven en onkwetsbaar, maar bijna iedereen, die met u omgaat, te prikkelen en te kwetsen.'

'Daar is wel iets van aan,' sprak de oude heer na eenig nadenken.

'Juist..... *dat* is het, pastoor,' haastte de oude vrouw zich te zeggen. 'Mijn man schijnt altijd te denken dat hij een compagnie soldaten onder zich heeft, die gedrild moeten worden. August krijgt nooit een gemoedelijk woord, maar moet altijd zinspelingen hooren op zijn gedrag en zijn karakter, zelfs al zijn er vreemden bij. Dat is niet uit te staan voor iemand van zijn leeftijd, en ik zeg altijd maar dat men, om rust en vrede te bewaren, veel meer met stroop kan doen dan met azijn.'

De oude vrouw gevoelde zich waarschijnlijk sterk door de tegenwoordigheid van den pastoor, want zulk een rechtstreekschen aanval had zij nog nooit gewaagd.

'Ik zou u raden voortaan de augurken met stroop en niet met azijn in te leggen, moeder,' hernam de oude man. 'Voor August hebt gij reeds stroop genoeg gebruikt zonder dat dit iets heeft gebaat, de augurken zullen zich wellicht beter houden.'

'Altijd dezelfde,' sprak de pastoor glimlachend.

'Elke vogel zingt zoo als hij gebekt is, zegt het spreekwoord,' hernam de oude heer, 'en 't is van een kraai niet te verlangen dat hij zal zingen als een nachtegaal. Wanneer mijn zoon, die van zijn kindsheid af aan mijn gekras gewoon is, dit niet langer kan verdragen, waarom bouwt hij zich dan geen eigen nestje om op zijne beurt te zingen en te fluiten zoo als hij wil?'

De pastoor wilde juist hierop antwoorden, toen August de kamer binnentrad en het gesprek daardoor van zelf een einde nam. Kort daarna ging de priester vertrekken. De oude man vergezelde hem en bleef nog lang met hem alleen op het kantoor. Wat daar gesproken werd, weet niemand.

De oude heer neemt les bij zijn schoonzoon.

Elken donderdagavond vond men het gezin van dokter Herpen, tot den kleinsten afstammeling toe, bij de grootouders bijeen en de oude man was dan gemeenlijk bijzonder opgeruimd en spraakzaam. Het eerste gesprek werd doorgaans gevoerd over de zieken van den dokter, die de vader, al was het dan ook slechts van aanzien, kende en in wie hij, deels om deze bekendheid, deels dewijl zij door zijn schoonzoon werden behandeld, veel belang stelde.

Ditmaal vroeg hij met veel deelneming naar

zekeren Van Heel, een man van middelbaren leeftijd, die een zeer groot gezin had.

'O, die is reeds geheel buiten gevaar,' antwoordde de dokter.

'Zoo, dat doet mij veel pleizier,' hernam de oude. 'De man heeft veel tegenspoed gehad en er kan slechts weinig vermogen zijn. Wat zou dat noodlottig geweest zijn voor die lieve kinderen! Hij is overigens een zeer rechtschapen man en ik kan u verklaren, dat ik nacht en dag aan hem gedacht heb. Maar, als ik mij niet vergis, heb ik u eergisteren nog hooren zeggen, dat gij het ergste vreesdet, dat hij in een zeer bedenkelijken toestand verkeerde.'

'Dat was ook zoo; hij lag toen in een crisis.'

'In een crisis? Wat wil dat zeggen? Ik heb, dunkt mij, dat woord meer gehoord.'

''t Is een grieksch woord, papa.'

'Mijnenthalve is het arabisch, maar ik zou er de beteekenis wel van willen weten. Gij heeren dokters noemt alles bij vreemde namen. Waar dient dat voor? Er zullen toch wel geen grieksche verschijnselen in een hollandsche ziekte voorkomen?'

'Maar wel verschijnselen die men in onze moedertaal niet met een enkel woord kan aanduiden. Crisis noemt men bij hevige koortsen de laatste krachtige inspanning der natuur, om door een voldoende verwijdering der gistende ziektestof de overwinning te behalen.'

'Gistende ziektestof!' herhaalde de oude langzaam, terwijl hij met het hoofd heen en weêr wiegde. 'Dat is zeker Hollandsch, inderdaad!'

'Een Hollandsch, dat veel op Grieksch gelijkt, meent gij?'

'Bijna.'

'Ik zal mij nader verklaren. Gistend noemen wij een ziektestof, wanneer zij zich van de gezonde sappen, met welke zij zich vermengd had, reeds in zoover heeft afgezonderd, dat het lichaam er zich van kan ontlasten, of, wanneer dit niet volledig mogelijk is, haar toch naar buiten werpen kan. Heeft de natuur nog kracht om dit procédé te bewerkstelligen, dan is de zieke gered; ontbreekt haar die kracht, dan is hij verloren. Zoolang nu dit streven der natuur voortduurt, zegt men van een zieke dat hij in een crisis ligt.'

'Zoo, nu wordt het mij duidelijk, waarde schoonzoon, nu begrijp ik het. En 't is dan ook daarom dat men gedurende eene crisis, ofschoon de toestand merkelijk betert, toch hard ziek kan zijn.'

'Juist. Gedurende den ganschen tijd dat de stof in gistenden toestand is en daardoor de crisis voorbereid wordt..... Gij begrijpt mij toch wel?'

'Volkomen, volkomen!'

'Gedurende dien ganschen tijd neemt de ziekte toe, en kort vóór de crisis, of vóór de gelukkige verwijdering der onreinheden, openbaren zich gemeenlijk verschijnselen, welke het gevaar tot het hoogste toppunt voeren en die men een hoogst gevaarlijk oproer zou kunnen noemen.'

'God beware ons!' riep de oude man, die eens een opstand had bijgewoond.

'Toch niet,' zeî de dokter; 'men moet roepen: God helpe ons! want dan komt het er op aan.'

'Wat? God helpe ons tot een oproer? Maar 't is waar, wanneer menschelijke hulpmiddelen te kort schieten, moet men meer dan ooit zijne toevlucht tot God nemen. En wat voert de dokter gedurende dien tijd uit?'

'Weinig, zeer weinig; de natuur moet het meeste doen.'

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
‘Welnu, laat eens hooren,’ sprak de oude heer, ‘een mensch is nooit te oud om iets te leeren.’

‘Zoo!..... maar de dokter strijkt toch zijn geld op, niet waar? Daarom meende ik dat hij in zulk een crisis vooral bij de hand moest zijn, dat het alsdan meer dan ooit zijn plicht was om met alle mogelijke poeiers en mixturen in het oproer tusschen beide te komen en zoo spoedig mogelijk vrede te stichten.’

Met uitzondering van August, die in gedachten verdiept zat, lachten allen hartelijk en de dokter wel het meest.

‘Gij zoudt een aardige geneesheer zijn, papa,’ sprak hij. ‘Men zou door de crisis te verstoren den zieke gemakkelijk den dood kunnen berokkenen.’

‘Hoe zoo?’

‘Een gestoorde crisis kan een spoedigen dood ten gevolge hebben, of sleept minstens gevaarlijke en vervolgens doodelijke verplaatsingen na zich, die wij gewoon zijn alweder met het grieksche woord metastasen aan te duiden.’

‘'t Is wel! Geen Grieksch meer als ik u mag verzoeken. Ik begrijp nu alles. De geneesheer maakt het zich gemakkelijk, dekt den zieke warm toe, en ziet dan met over elkander geslagen armen naar 't geen de natuur zoo al doet.’

‘Veel meer is het inderdaad niet; dat wil ik wel bekennen.’

‘Welnu, wanneer dit inderdaad het heilzaamste middel is, moet men het ook als het beste beschouwen.’

Hij zat een oogenblik met zijn bord te spelen.

‘'t Is mij zeer aangenaam,’ zoo vervolgde hij na eenige oogenblikken, ‘dat ik er bij *deze* gelegenheid achter ben gekomen, hoe een gevaarlijk oproer behandeld moet worden. Ik had wel eens een aartsdommen streek kunnen begaan.’

‘Hoe zoo?’ vroeg de dokter.

‘Ik zou mij wellicht hebben laten verleiden om midden in een crisis een kuur te beproeven.’

‘Gij?’ vroeg de dokter nogmaals.

De oude man zweeg, doch de veelbeteekenende, lachende blik, welken hij naar den kant wierp waar zijn zoon zat, gaven den bondgenooten de zekerheid dat zijne toespelingen en uitdrukkingen betrekking hadden op den toestand waarin August

verkeerde; wat men van hem in dit opzicht verwachten kon, bleef voor hen een raadsel. Na het souper ging men met elkander te rade, doch men kwam er niet verder door; de nieuwsgierigheid werd er niet door bevredigd, maar wel meer opgewekt. Eindelijk deed Mathilde, die in zekeren zin het orakel der familie was en die nog altijd teerde op de overwinning welke zij dien ochtend had behaald, het voorstel, dat men zich het hoofd voorloopig over die aangelegenheid niet breken, maar bedaard afwachten zou, wat de oude man in zijn schild voerde, een voorstel dat door moeder en echtgenoot werd gebillijkt.

(Wordt vervolgd.)

Oplossing van Rebus N°. 9.

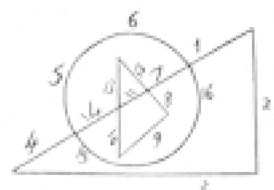

Wij ontvingen verschillende oplossingen van Rebus N°. 9, die alle juist zijn; wij kiezen de bovenstaande.

Rebus n°. 10.

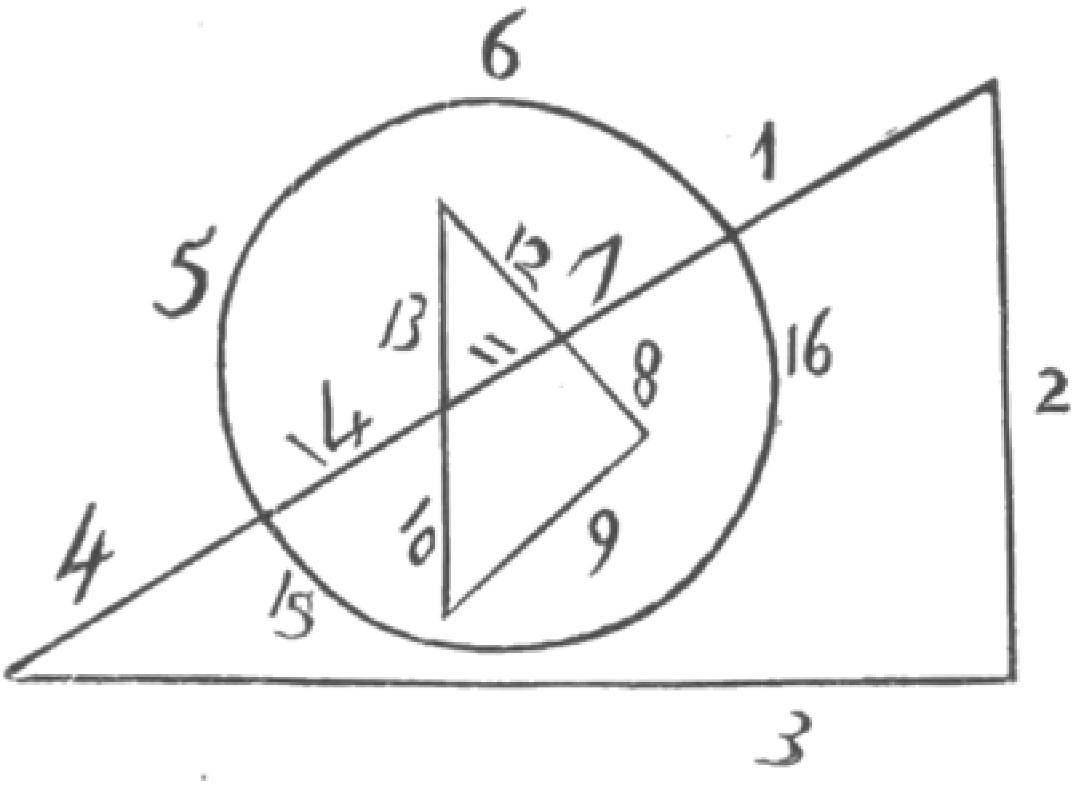

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 23[en] augustus 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een

postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5[en] en 7[en] jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie:* Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

[Nummer 45]

Bericht.

Binnen weinige dagen zullen wij een aanvang maken met de verzending der Premieplaat van dezen jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Leo XIII.

Dit welgelijkend en goed uitgevoerd Portret is een tegenhanger van onze Premieplaat bij den eersten jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Pius IX z.g. en geheel op dezelfde grootte vervaardigd. Het stelt den H. Vader voor in zittende houding, gekleed in koorkleed, roode mozetta en pauselijke stool; het eerbiedwaardige hoofd des Pausen is bedekt met de witte solideo, terwijl zijne handen rusten op de leuning van een prachtigen zetel. Op eene tafel, naast het beeld des H. Vaders, ziet men een crucifix en een boek, symbolen der godsvrucht en der geleerdheid, waardoor onze roemrijk regeerende H. Vader uitmunt.

Geloofwaardige personen, die de eer en het geluk hadden bij Z.H. op eene particuliere audiëntie te worden toegelaten, verzekeren ons, dat de gelijkenis van onze Premieplaat uitnemend gelukt is.

DE IJZEREN BRUG BIJ ARNHEM.

Ten gerieve van onze inschrijvers hebben wij een prachtige ovale lijst met vergulde bies verkrijgbaar gesteld, welke wij met de plaat, achter glas daarin gezet, aan den prijs van frcs. 3.50 franco huis afleveren.

Aan de inschrijvers, die de plaat niet in lijst wenschen te ontvangen, zullen wij haar tusschen twee cartonbladen franco huis leveren tegen de geringe vergoeding van 60 centiemen voor de frankeering en de verpakking.

Men gelieve het in N°. 43 bijgelegd inschrij vingsbiljet zoo spoedig mogelijk, ingevuld, met bijvoeging van het postmandaat of de postzegels, toe te zenden aan het Bureel der Administratie, Boulevard du Nord, 107, te Brussel.

De ijzeren brug bij Arnhem.

Arnhem, de hoofdplaats der provincie Gelderland, is een der bloeiendste en volkrijkste steden van Nederland. Hare omstreken zijn zeer schilderachtig en lokken iederen zomer eene menigte bezoekers, terwijl vele aanzienlijke personen er hun buitenverblijf hebben. Sedert eenige weken wordt in die stad een groote algemeene tentoonstelling gehouden, die een groot aantal vreemdelingen trekt, en het is daarom dat wij het niet ondienstig geoordeeld hebben, een afbeelding te geven van een bouwkundig werk dat kort geleden in hare nabijheid voltooid is en door mannen van het vak zeer geroemd wordt. Wij bedoelen de spoorwegbrug die op een half uur afstands van Arnhem, nabij het dorp Oosterbeek over den Rijn gelegd is. In België bestaan zulke bruggen niet, en wie derhalve Gelderlands hoofdstad een bezoek mocht brengen, verzuime niet van de gelegenheid gebrujk te maken, gezegde brug te gaan bezichtigen. Hij smaakt dan van zelf tevens het genot van een watertochtje langs de boorden van den Rijn.

De brug is aangelegd voor dubbel spoor en bevat twee groote openingen, elk lang 90 meter, die de rivier, en vijf kleinere openingen, elk lang 53.5 meter, die de uiterwaarden overspannen. Van deze laatsten liggen er vier aan de noordzijde en één aan de zuidzijde, Het geheel wordt gesteund door twee land hoofden en zes pijlers, die weder rusten op een 4 à 5 meter dikke laag beton met onderheid paalwerk.

De twee groote overspanningen zijn aan de bovenzijde, de kleinere aan de benedenzijde met een wand voorzien. Daardoor onderscheidt zich de brug van de vroeger in Nederland gebouwde, bij welke de ijzeren weg over de gansche lengte van de brug door wanden is ingesloten, terwijl men daardoor tevens het voordeel gehad heeft, dat de pijlers waarop de kleine overspanningen rusten, 7 meter korter konden gemankt worden.

Dit kunstwerk ligt op den ijzeren weg van Arnhem naar Nijmegen, tot den bouw waarvan in 1873 door den staat besloten werd; het werd ontworpen en uitgevoerd onder de leiding van den hoofdingenieur J.G. van den Bergh, wien het alle eer aandoet.

Twee oude liefhebbers.

Gisteren waren ze in de hitte van het strijdgewoel, de twee wakkere, oude snorbaarden; de vijand is op de vlucht geslagen, een wapenschorsing geteekend geworden, en gebruik makende van hun vrijen tijd, zijn de levenslustige veteranen ter vischvangst uitgegaan.

Als jeugdige knapen hielden zij reeds veel van hengelen, en de menigvuldige veldtochten waaraan zij deelnamen - want het zijn soldaten uit het eerste keizerrijk hebben hen van dat onschuldig vermaak niet kunnen vervreemden.

Het weêr is prachtig, de natuur bekoorlijk en lustig stroomt de heldere, vischrijke rivier: den ganschen dag hebben zij aan den waterkant doorgebracht, zich geheel overgevend aan het genot dat de vischvangst echten liefhebbers bereidt.

En nu, zoo onmeêdoogend, zoo bloeddorstig als ze in 't gevecht zijn, zoo vreedzaam en bedaard keeren zij thans, tegen het vallen van den avond, met een rijken voorraad visch naar het kamp terug. Zij spreken onderweg over de lotgevallen van den dag, over den moed bij den laatsten slag ten toon gespreid, over de kans der beide legers als morgen de vijandelijkheden hervat worden.....

Morgen! Wie weet, of het niet de laatste maal is dat zij van een morgen kunnen spreken. Morgen drukt hun misschien een heldhaftige dood voor altijd de oogen dicht!

Het beeld van den H. Petrus in de Sint-Pieterskerk te Rome.

In de schoone basiliek van Sint-Pieter te Rome staat tegen den laatsten pilaar rechts van het middenschip een groot beeld in brons van den prins der apostelen. Het stelt den H. Petrus voor in zittende houding, met kort, dik haar en de sleutels des hemels in de hand. De gelaatstrekken zijn krachtig en dragen den stempel van verheven ernst, gelijk men op de gravure zien kan.

Het is niet met zekerheid bekend, wie de maker van dit beeld geweest is, doch algemeen neemt men aan, dat het onder de regeering van paus Leo I, omstreeks het jaar 440 na Kristus, door een keizer van het westersch-romeinsche rijk aan de St.-Pieterskerk ten geschenke is gegeven. Onder de groote menigte kunststukken die het Vaticaan bevat, neemt het een voorname plaats in. Het karakter der oude kunst spreekt er in al zijn zuiverheid uit, en de beroemde schilder Michel Angelo, die er meermalen een schets van maakte, bewonderde het dan ook zeer. Het gezicht heeft overigens tot model gediend voor de meeste latere afbeeldingen van den apostel.

Een tijd lang bevond zich het beeld in 't klooster van sint Martijn, dat aan het Vaticaan paalt, doch na de voltooiing van den koepel der St.-Pieterskerk werd het door paus Paulus V op zijn oude plaats hersteld.

Ten allen tijde zijn de pausen en de inwoners van Rome er zeer aan gehecht geweest. Gregorius de Groote noemde het: ‘het voorwerp van de ieverzuchtige genegenheid der Romeinen,’ en er gaat dan ook geen dag voorbij zonder dat men den rechter voet van het beeld komt kussen. Sinds eeuwen wordt op die wijze in de Eeuwige Stad aan den H. Petrus hulde gebracht, en ten gevolge daarvan zijn de teenen van het beeld, niettegenstaande het van brons is, reeds bijna half afgesleten.

Uit het leven van een communard
(Vervolg en slot.)

Eenige van Sautier's vrienden lieten van hunne instemming blijken; de meerderheid deelde echter ditmaal zijn gevoelen niet; de republikeinen die een fijn bestikt uniform sierde, zagen elkander beurtelings aan als wilden zij zeggen: waarin zou dan het voordeel eener republiek bestaan, indien wij niet met eene schoone uitrusting konden pronken? Aan deze gedachte werd uiting gegeven bij monde van citoyen Louvier, die, met welgevallen naar zijn glinsterend uniform ziende, zegde:

‘Onder de romeinsche republiek kleedden zich de generaals geenszins als soldaten, maar integendeel in buitengewoon kostbare en prachtige uniformen.’

‘De wereld is geen tweeduizend jaar vooruitgegaan om den opschik der ouden na te apen,’ was Sautier's haastig antwoord; ‘bovendien spreekt gij van Rome uit den tijd van zijn verval; het moet u bekend zijn, dat toen Rome eene republiek was, zijne generaals, als b.v. Cincinnatus, zelfs met de ploeg werkten.’

Citoyen Louvier zou gaarne een passend wederantwoord gegeven hebben; daar echter zijne kennis der oude geschiedenis hem in den steek liet, kon hij slechts uitroepen, dat men de neigingen van een republikein eerbiedigen en de kleur van zijn broek niet tot een voorwerp van critiek maken moest.

De discussie zou waarschijnlijk zeer hevig zijn geworden, ware er niet een ordonnans binnen gekomen, die den president een depeche overhandigde. Na ze opengescheurd te hebben, las de voorzitter met luider stem:

'Neuilly. - De versailler troepen rukten dezen morgen in grooten getalle tot de uiterste barri cade voort, vielen ons met woede aan en nood zaakten ons, na eenen hardnekkigen strijd van twee uren, terug te trekken. Wij verloren 200 man aan dooden en gewonden, 400 man aan gevangenen, een mitrailleuze en vier kanonnen. Onze manschappen zijn zeer ter neêr geslagen, en klagen, dat zij niet sterk genoeg zijn om den wakkeren vijand het hoofd te bieden. Wij hebben dringend versterkingen noodig. Generaal Popolski.'

Deze jobstijding bracht een diep stilzwijgen te weeg, Hetwelk de president verbrak met de woorden:

'Ik geloof, dat het raadzaam is, dit bericht op de gebruikelijke manier te wijzigen, alvorens het openbaar te maken.'

Ondanks het krachtig verzet van Sautier, die aanraadde de zuivere waarheid te doen kennen, werd de depeche veranderd als volgt:

'Neuilly. - De koninklijke benden kwamen dezen morgen in grooten getalle tot aan de uiterste baricade en werden, na een hardnekkigen strijd van twee uren, glansrijk terug geslagen. Zij leden een verlies van 500 dooden en gewonden, 700 gevangenen, twee mitrailleuzen en acht kanonnen. De onzen telden geen dooden en slechts drie licht gekwetsten. De royalisten zijn zeer ter neêr geslagen, terwijl onze manschappen met groote geestdrift bezield zijn. Zij wierpen den vijand terug met den uitroep: *Vive la Commune!* Generaal Popolski.'

Toen Blois een half uur later aan de deur van het stadhuis afscheid nam van Sautier, zegde hij: 'Wel, mijn beste vriend, het zal zeker nog wel even nutteloos zijn als voor acht jaren, u tot andere gedachten te willen brengen?'

De communard schudde het hoofd: 'Uwe redeneeringen zouden niet baten, mijn vriend, want ik ben overtuigd dat wij het recht op onze zijde hebben. Wij verlangen slechts wat billijk en rechtmatig is.'

'Niet uwe wenschen keurt de regeering en het grootste deel der natie af, maar de wijze waarop gij naar de verwezenlijking er van tracht.'

'Het wordt gelaakt, niet waar, dat wij met het zwaard in de hand genomen hebben wat men ons geweigerd heeft?' hernam Sautier met fonkelende oogen. 'Gij kunt het echter niet afstrijden, dat het mindere volk nooit anders dan door geweld van de regeerende klassen iets heeft kunnen verkrijgen. Wij zijn eerst in het begin van deze grootsche beweging, welke de gansche wereld in opschudding zal brengen. Gij schudt het hoofd, gij twijfelt aan ons welslagen, omdat wij tot dusver nog altijd verliezen geleden hebben, maar de toestand zal zoo niet blijven, en na onze eerste groote overwinning zullen alle groote steden van Frankrijk trouw zweren op de vaan der commune!'

'Doch zoo de staat van zaken eens niet ver keert? Indien de versailler troepen eens blijven overwinnen?'

'Ja, dan.....' een oogenblik bedacht zich Sautier; toen legde hij zijne rechterhand op het hart en zijn vriend vol in de oogen ziende, vervolgde hij: 'Ja, dan heb ik mijn leven opgeofferd voor eene zaak, die ik in het belang van recht en menschelijkheid denk.'

IV.

De ontwikkeling van het somber drama der tweede belegering van Frankrijks hoofdstad leverde het bewijs, dat de opstandelingen des te wreeder en willekeuriger werden ten opzichte van de door hen verdachte inwoners, naarmate de ijzeren cirkel der belegeraars de grijze veste nauwer omsloot. Met spanning ging Blois gedurende die bange dagen de daden van zijn vriend Sautier na, en maar al te spoedig ontwaarde hij, dat diens invloed op de ruwe volksklasse, welke zich overigens tot dusver nooit heel gewillig door hem en zijne vrienden had laten leiden, met den dag vermin-

derde. Het gevolg daarvan was, dat Sautier met een soort van vertwijfeling de buitensporigheden zijner tegenstanders trachtte te bestrijden. Hij verklaarde zich ten zeerste tegen de veelvuldige terechtstellingen en verwoestingen waartoe bevelschriften werden uitgevaardigd, en betoogde dat men daardoor een onuitwischbare schandvlek wierp op den naam der republiek. Zoo als het meestal gaat, als mannen zich door den stroom dien zij zelf ontketend hebben, niet laten medeslepen, verloor Sautier door zijne edele bemoeiingen weldra zijn populariteit; hij werd eerst van lauwheid beschuldigd, daarna een verrader genoemd en ten slotte kon hij den mond niet meer openen, zonder met smaad en hoon overladen te worden. Met diepe spijt zag Blois in de spotbladen der commune carricaturen van Sautier, welke gewoonlijk als opgehangen of bij den galg staande, werden voorgesteld. Het vuile blad 'Père Duchesne' gaf herhaaldelijk en in de scherpste bewoordingen zijn verlangen te kennen, dat de 'verrader' zou doodgeschoten worden.

Toen Blois hem op zekeren dag ontmoette, bevreemde het hem geenszins dat de communard, die altijd bleek en mager was geweest, een geraamte gelijk scheen.

'Gij moet uw ambt neêrleggen,' sprak Blois, hem medelijdend aanziende, 'de beweging is u over het hoofd gegroeid en gij zijt het aan u zelven verplicht, dit ellendig volk de mogelijkheid te ontnemen van u verantwoordelijk te stellen voor hetgeen er gebeurt en nog gebeuren zal.'

'Neen, Blois,' antwoordde Sautier op droevigen, doch vastberaden toon, 'neen, ik moet tot het einde volharden; ik heb mijn lot verbonden met dat der revolutie en bezit dus het recht niet, haar in het laatste oogenblik te verlaten. Wellicht kan ik ook nog goed doen, dat wil zeggen het kwade verhinderen, want dit is het uiterste wat ik thans nog verwachten kan.'

Blois trachtte hem van zijn besluit af te brengen en deelde hem tevens mede dat door de organen der opstandelingen iederen dag op het ter dood brengen der gijzelaars werd aangedrongen.

Dit hoorende, riep Sautier gejaagd uit:

'Wat zegt gij daar? Groote God, dat zou toch al te erg zijn! Och, geloof mij, Blois, die menschen schrijven en zeggen meer dan zij meenen, want geen Franschman zou zulk een misdaad kunnen begaan.'

Hier drukte hij zijne hand tegen 't voorhoofd, terwijl hij met een haastigheid,, welke zijn geloof aan de eerlijkheid der commune logenstrafte, vervolgde:

'Er zijn twee gijzelaars van wier gevangenschap de dagbladen nog geen kennis dragen; indien ik hen maar in vrijheid stelde? later ben ik daartoe misschien niet meer bij machte.'

'Wie zijn het?'

Sautier aarzelde een oogenblik met antwoorden; een weinig blozende, zegde hij daarna:

'Twee oude vrienden of liever vijanden, die zich in Parijs ophielden: de prefect De Camier en de architect Pantin.'

Dit was de voorlaatste maal dat Blois zijn vriend sprak; voor den laatsten keer zag hij hem tien dagen later, in de laatste week van mei. De versailler troepen bevonden zich sedert zondag avond in Parijs en meer dan de helft der stad was reeds in hun bezit.

Zou hij, die getuige was van hetgeen er toen voorviel, die week kunnen vergeten? In wiens ziel teekende zich niet met onuitwischbare lijnen den vreeselijken, den

meêdoogenloozen strijd af die in de straten werd gevoerd, en wie herinnert zich niet nog den ontzettenden brand welke den hemel boven de rampzalige stad met een bloedig rood kleurde, zoodat de bijgeloovigen vreesden dat het einde der eeuwen daar was?

De wijk, in welke Blois woonde, was een der eersten die bestormd werd. Een aantal geweerkogels en granaten waren langs de ramen van zijn huis gesnord, hadden stukken van balkons en muren geslagen en in weinig tijd verscheidene prachtige woningen in rookende puinhoopen veranderd.

Toen Blois voor het eerst weêr zijne woning wilde verlaten, was de dorpel met een grooten bloedplas bedekt, welke de vrouw van den huisheer bezig was weg te spoelen, terwijl drie doode, met bloed bevlekte mannen naast elkander op de stoep zaten. Deze drie, die men op heeterdaad betrapt had, toen zij het huis alsook de geheele straat in brand wilden steken, waren onmiddellijk dood geschoten en als eene waarschuwing voor anderen op de stoep neêrgezet geworden. Vlak voor het huis lag, met het gezicht op den grond, eene doode vrouw uitgestrekt, en een weinig verder lagen elf mannen opeen gehoopt, die met gapende wonden bedekt waren. Op den hoek van de straat zag Blois een groote menigte lijken, die om ruimte voor de voorbijgangers te winnen, aan de kanten op elkaar gestapeld waren. Het slijk, dat op de trottoirs en de straatkasseien lag, had een purperroode kleur en de muren der huizen waren zoo dicht met bloed besprenkeld als of het met een penseel gedaan was. Met een ontsteld gemoed ging Blois verder; een hotel voorbij komend, wierp hij er een oogslag in en zag toen, dat de eigenaar door een kogel getroffen was, even als eene vrouw, die met het bovenlijf over het buffet hing. In haar val had zij eenige flesschen wijn omgestooten, zoodat de vloer rood gekleurd was. In hetzelfde vertrek waar deze twee ongelukkigen lagen, hing een ongeschonden kooi, waarin een kanarie-vogel, als spottend met zijne omgeving, vroolijke, schelle toonen liet weêrklinken. Toen Blois een plein bereikte waar vier straten op uitliepen, riep hem een schildwacht toe om links af te slaan; ter rechterzijde zag hij de overblijfselen eener barricade en vóór deze lagen honderden lijken op elkander. Bovenop lag een jonge vrouw in een rijkleed, met loshangende haren, die zwommen in het bloed dat uit een vervaarlijke hoofdwond vloeide. Blois herkende in het bovendien nog erg verminkte lijk de beminde van generaal Blagueur, welke hij voor weinige weken in de volle kracht harer jeugd en schoonheid gezien had; niet ver van haar lag de generaal zelf, wiens verglaasde oogen wijd open stonden. Dit alles was zoo vreeselijk en schrikwekkend, dat Blois zich voorwaarts spoedde als werd hij door furiën voortgezweept. Hij wilde, zoo mogelijk, Sautier opzoeken, hem een schuilplaats aanbieden en hem zoolang verbergen, tot hij geene vervolging meer zou te vreezen of een gelegenheid zou gevonden hebben om het land te verlaten. Aan de woning zijns vriends gekomen zijnde, vond Blois hem niet thuis.

‘Gij doet 't best, hem in 't stadhuis te gaan zoeken,’ zegde de knecht die de deur opende, met een spottenden glimlach. Blois verwaardigde den man met geen antwoord, maar sloeg onmiddellijk den weg naar de rue Rivoli in. Het toeval dient mij, als ik hem vind, dacht hij.

En het zoo dikwijls verwenschte toeval was hem inderdaad gunstig, want geen tien minuten later ontmoette hij Sautier, juist toen deze uit een steegje in de hoofdstraat trad. Toen Blois hem ontwaarde, deed hij verschrikt een stap achteruit: het vroeger pikzwarte haar van den communard was geheel vergrijsd. Hij had een revolver in de hand en de roode sjerp bedekte nog zijne borst.

Blois dacht dat zijn vriend vervolgd werd, en riep ontsteld uit: ‘Lieve hemel, Sautier, doe uw sjerp af en werp uw revolver weg. Kom met mij meê, gauw, gauw!’

‘Neen, neen,’ sprak de communard, wiens oogen woest in hunne kassen rolden; ‘blijf niet, bij mij, gij ziet hoever het gekomen is!’ Dit zeggende, zwaaide hij met de hand als een waanzinnige, en met toenemende opgewondenheid vervolgde hij: ‘Zij hebben onschuldigen vermoord, zij hebben geplunderd en verbrand - de mannen der commune! Zij hebben de republiek onteerd! Frankrijks vloek zal eeuwig op hen drukken - en ook op mij! Laat mij los, ik kan dit ontzettend ongeluk niet overleven; laat mij los!’

Blois hield hem echter, toen hij wilde heenvlieden, des te steviger vast; hij omstrengelde hem met zijne armen, terwijl hij hem te gelijker tijd zijn revolver trachtte te ontnemen.

‘Sautier,’ smeekte hij, ‘gij hebt eene zuster, bloedverwanten, gij moogt uw leven zoo niet wegwerpen. Kom, Sautier, Henri, in Gods naam, wees barmhartig jegens u zelven en mij!’

Sautier was ter prooi aan een vreeselijke vertwijfeling. Terwijl hij zich aan Blois’ armen trachtte te ontworstelen, voelde deze eenige heete tranen op zijne handen vallen.

‘Kom, Sautier, ik bid u.....’

Op dat oogenblik hoorde Blois het naderend gedruisch van snel loopende soldaten. Sautier sloeg er geen acht op; hij dacht niet aan vluchten; hij drukte slechts de tanden opeen en omklemde zijn wapen met meerder kracht. Blois balde de vuist, hief den arm op en gaf zijn vriend zulk een zwaren slag tegen den elleboog, dat hem de revolver uit de hand schoot. Het was echter te laat! Links van hen kwam uit een straat een half escadron kurassiers te voet, en de bevel voerende officier commandeerde met krachtige stem: ‘Halt!’

Blois sloeg de oogen op en een rilling liep hem blijkbaar over de leden: de officier was Anatole de Grammont, die Sautier onmiddellijk herkende, terwijl ook deze scheen te weten wie voor hem stond.

De soldaten hadden zich reeds in een dubbele rij opgesteld en hunne geweren geladen. Ware de officier voor zijne manschappen op de knieën gevallen, hij zou zijn ouden vriend niet hebben kunnen redden, want bloeddorst en wraakzucht gloeiden in de oogen der soldaten bij den aanblik van den communard, die nog de gehate roode sjerp droeg.

Eensklaps zwaaide Sautier als een razende den hoed boven het hoofd en riep met donderende stem:

‘Vive la Commune!’

Daarop wierp hij den hoed weg, plaatste zich met den rug tegen een muur en kruiste de armen over de borst. De soldaten stampten met hunne geweerkolven op de straatkasseien, als wilden zij hun aanvoerder aan zijn plicht herinneren. Anatole de Grammont trad ter zijde en ontsloot zijne lippen, doch zonder te kunnen spreken; zijn gelaat was bleek als dat van een doode. Sautier zag hem aan, en toen hij bespeurde hoe de lippen des officiers trilden, gleed een lichte beweging over zijn gelaat en voor 't eerst sinds Blois hem kende, verhelderde een zachte glimlach zijne trekken. Hij boog even het hoofd voor Anatole, het was de dankbetuiging van een stervende voor het medelijden dat een medemensch voor hem gevoelt! Hij vestigde nog eenmaal het oog op Blois met een uitdrukking van warme genegenheid, wendde toen het gezicht naar de soldaten en beval met heldere, vaste stem:

‘Geeft acht! Aan! Vuur!’

Twaalf geweerschoten werden op hetzelfde oogenblik gelost, terwijl Sautier voor het laatst uitriep:

'Vive la République!'

'Het moet toch gezegd zijn,' sprak een der soldaten toen hij zich over het met kogels doorboorde lijk van den communard heen boog en dezes vertrokken gelaat beschouwde, ''t moet toch gezegd zijn, dat het een wakkere kerel was.'

De west-indische natuur.

Een west-indiaansch bosch is inderdaad een tooverpaleis. Men vindt er, zegt Thornbury, den gespleten kersenboom, den kakao met zijne purperen peulen, het roode immortellenhout, den kleinen bastaardeeder, het campêche-hout met zijn aangenamen bloesem en blaêren, niet ongelijk aan die van den hagedoorn, den aasjoe met zijn goudgele vruchten, den oleander, den yam en den kalebasboom.

In welken Hesperidentuin groeien de citroen, de limoen en de limmetjes te samen, waar de flesch-kalebassen hun zoete vruchten laten neêrhangen en de avocada zijne peeren, zwaar als pompoenen, wiegelen laat; waar de broodvrucht

met hare overgroote blaêren, de gladde ster-appel en de goudgele reuzencitroen, hun zwaar blad tusschen het met frisschen dauw bedekte kreupelhout laten hangen en den stam van den ranken, heerlijken kokosboom als verbergen?

Aan eene beschrijving van Michaël Scott, ontleenen wij de beschrijving van een West-indischen dag, eene schildering mogen wij inderdaad zeggen: ‘Als de dag aanbreekt, schuifelt de land wind door de palmieten met hunne ranke vederbossen en schudt er den frisschen dauw af. Nu ook verdwijnen de glimwormen, even als de sterren aan den hemel van lieverlede verbleeken. Der vorschen gekwaak, zoo eentoonig, zwijgt en de hagedissen en krekels laten zich niet meer hooren.

‘De apen kwetteren niet meer, en men hoort den boomvorsch niet meer schuifelen, noch de tiegerkat haar snijdend geschreeuw aanheffen.

‘Nieuwe klanken rijzen op; het bosch galmt en weêrgalmt van geluiden gelijk eene overgroote stad die allengs wakker wordt: men hoort het eentoonig geklop met den bek der specht, de fluitende toonen van de pavo del monte, het oorverdoovend gekakel en gesnater van den papegaai, het gekir der tortelduif, het gekras der kraai.

‘Als het middag wordt, de zoele wind blijft aanhouden en de zon haar hoogste punt bereikt, wiemelen de takken van hagedissen met de schitterendste kleuren bemaald en van vogels die de prachtigste en meest verscheiden kleuren dragen. In de takken der dennen springen de gedruischmakende parkieten, en de runderen schuilen in de schaduw der boomen, om op het koele gras te herkauwen. Dan, op dat oogenblik, sluiten de bloemen, de conduli en de passiebloem van de meest onderscheiden grootte, van die eener telloor tot die van de grootte eens vingerrings, hare kelken; de brommende torren en colibris staken haar gegons rond de oranjebloemen, en de landkrab alleen, als zij door het dorre gras voortkrabbelt, laat zich nog hooren.

TWEE OUDE LIEFHEBBERS, NAAR E. DETAILLE.

‘Eene heete damp stijgt uit de moerassen op, en het watergevogelt vlucht in het riet en de biezen van de modderige laagten, waaruit men een muskusreuk gewaar wordt, die u zegt dat de krokodil daar aanwezig is. De stilte volgt: de vederbossen van het bamboes bewegen zich niet meer, zoo min als het geringste takje van de katoenstruik.’

De tooneelen in het regenseizoen zijn gansch verschillend van die welke wij hier beschreven. De donkere lucht, waar zich zwarte dondertorens samenpakken, de vlucht van de kwakende een-

den, het rusteloos dwalen der gieren kondigen aan dat de regentijd aanbreekt. De aardbevingen zijn in deze gewesten zeer menigvuldig; de verwoestingen, welke zij, even als de felle slagregens, aanrichten, zijn niet zelden verschrikkelijk. Bij deze woeste natuurtafereelen voegen zich de hoozen of dwarlwinden, die een zoo groote vernieling aanrichten, dat soms de lucht verdonkerd wordt van de takken, houtsplinters, daken, bamboesplanten die, uitgerukt, door het ruim geslingerd worden.

'De West-indische bosschen hebben vooral twee kenmerkende trekken, namelijk de glimwormen en de apen. Bij het vallen van den nacht, als de wind de dorre palmen doet ruischen, breken tusschen de boomen groene vuursprankels uit, even als of men de vonken uit duizend fakkels ziet vliegen. Naar gelang die vlam op-en afgaat, verdrijft zij de duisternis. In de huizen der planters spreiden die vonken haar licht, zonder dat er gevaar voor brandstichting bestaat, en zoodanig is het geschreeuw der apen bij het krieken van den dag, dat men het vergeleken heeft bij een sabbath van duivels, bij een donderschoer die door het bosch loeit, bij het gerammel van een wagen met ijzeren staven beladen, die over eene straat rijdt, bij het geluid van doedelzakken of het gelach van een groot getal dronken kerels.'

HET BEELD VAN DEN H. PETRUS IN DE ST.-PIETER TE ROME.

Wij hebben, zegt Thornbury, aan verschillende

reizigers woorden-schilderingen te danken van den koolpalm en de stammen van den katoenboom; van den vijgenboom met zijne welvende arcaden; van den pisang met zijne reusachtige groene bladen in strepen verdeeld, met zijne zware vruchtenbossen en het vurig roode afhangende zaad; van de mangroven die hunne takken in zee baden; van den banaan met zijne gedeelde bladen; van de varen die zich twintig voet hoog verheffen; van het goudgele riet, als pijlenbundels opschietend en de vederbossen der palmen.

Vergeten wij ook de figuera, het Sueur-hout of de pijnappel niet, welke laatste schittert als een topaas in een smaragdkleurige kelk. Onder het dichte loof van het kreupelhout of de dwergboomen groeien, wild dooreen, de roode cordia, de pauwstaart met zijne purperen en gele bloemen, de plumeria en de spierwitte datura.

Coleridge schildert de zee en de kusten af: de vliegende visch, zegt hij, vloog langs onze zijden weg; bonitoos en albicoren dartelden voor den boeg van het schip en in ons kielwater speelden schitterende dolfijnen. Van tijd tot tijd verscheen daarin eene haai of vergezelde ons een groote walvisch met groene kleur. Het strand was als van zilver en met een borduursel van eeuwig groene en in 't water hangende mangroven bezoomd, zoodat het blauwe der zee zich paart aan het groene van het loof. Het strand is met een majestueus geboomte en rijk gevarieerd in groen, bezet. Ontelbare groepen zeevogels zweven heinde en ver over de klotsende golven; de roode flamingo's staan op een poot op de zandige vakken, als of daar palen geheid waren; verder wentelen zich krokodillen op het slijkerige strand of zitten slaperige pelikanen in groepen bij elkander.

Als men weêr landwaarts en naar de bosschen terugkeert, ontmoet men stap voor stap nieuwen natuurrijkdom, weelderig in groei, rijk en de prachtigste kleuren beschamend. Alles schittert onder dien bevoorrechten hemel, en als wij die wonderen nagaan, moeten wij de armoê van onzen plantengroei, van onze natuur, dikwijls betreuren; doch men vergete ook niet, dat de West-indische natuur ook veel heeft dat haar hoogst onaangenaam en gevaarlijk maakt, en wij onder dit opzicht verre onze koude landstreek boven die zuidelijke lucht verkiezen.

Wat Parijs aan water verbruikt.

In mijne jongensjaren hadden we op school een leerboek, waarin zich onder anderen een meer lang dan poëtisch vers bevond van een nederlandsch dichter - ster van de vierde of vijfde grootte - handelende over ‘De goden en de reuzen.’ In al die jaren - en dat zijn velen - heb ik het gezegde ‘dichtstuk’ niet meer aangetroffen; doch al ben ik den naam van den poëet vergeten, den inhoud van het vers herinner ik mij nog volkomen, ja, ik weet nog zeer goed, dat wij, jongens, een groot pleizier hadden in de ‘dichterlijke’ beschrijving der fameuze reuzen, waarvan de dichter zong:

> ‘Er was weleer een soort van menschen,
>   Een wonder ras;
> 'k Hoop niet, dat iemand ooit zal wenschen,
>   Dat hij zoo was.’

Ook dit weet ik nog, dat wij, dwaze jongens, ondanks de ‘hoop’ des poëeten, van ganscher harte zouden gewenscht hebben zóó te zijn. Men bedenke toch:

‘Hun oogen schenen volle manen,
Hun borstlig haar
Een woud van popels en platanen,
Geweldig zwaar.’

Men verbeelde zich -’een woud van popels en platanen’ op het hoofd te dragen - hoe heerlijk; doch als wij dan weêr bedachten dat het w i l d à *avenant* in grootte zou toenemen - neen, dan vonden wij den wensch dan toch weêr al te gek, ofschoon.... ja, wat volgde lokte ons weêr bijzonder aan:

‘Zij waren meesters in het springen,
En vlug daarbij:
Zij stapten fluks van Scheveningen
Naar de overzij.’

En niet minder het volgende couplet ('t was *voor* de droogmaking van het Haarlemmermeer):

‘Zij leegden alle groote stroomen
In éénen keer:
't Is jammer dat zij hier niet komen,
Bij Haarlems meer.’

Ik wil met mijne aanhalingen niet verder voortgaan, in de eerste plaats omdat ik het overige vergeten ben, in de tweede plaats.... doch de goedgunstige lezer zal mij na de eerste reden de rest wel gelieven te schenken. Om hem echter niet ongeduldig te maken, zal ik verklaren, welke omstandigheid mij bovenstaande dichterlijke herinnering in de pen gaf. Dezer dagen las ik een officieel verslag omtrent de hoeveelheid water, welke de hoofdstad van Frankrijk gemiddeld dagelijks behoeft voor hare fonteinen, straatbesproeiing, particulier verbruik, enz.; over het kolossale cijfer nadenkende, schoot mij het laatst aangehaalde couplet en daarop de vorige en toen mijn jongenstijd en zoo weêr de commentaren die wij toen op ‘De goden en de reuzen’ maakten, enz, enz. te binnen. Inderdaad, Parijs, in zijn geheel beschouwd, heeft machtig veel van de reuzen van den mij onbekend geworden dichter - ten minste op het kapittel van waterverbruik; ook van de Parijzenaars kan men, onder beneficie van de geoorloofde dichterlijke vrijheden, zeggen wat *mijn* dichter van reuzen zegde: dat ze alle groote stroomen in eenen keer ‘leegden’ - en het dood-jammer moet genoemd worden, dat ze voor een kwart eeuw niet ‘bij Haarlems meer’ hunne tenten kwamen opslaan.

In de volgende regels wil ik beproeven mijnen lezers een denkbeeld te geven van het schier ongelooflijke waterverbruik van het reuzenlichaam dat Parijs heet.

Het bedoelde officieel verslag zegt, dat de fransche hoofdstad dagelijks 370.000 kubiek meters water noodig heeft, dat door ontzaglijke en kostbare waterleidingen van verre moet aangevoerd worden; die 370.000 kub. M. per etmaal voorzien echter lang niet in alle behoeften: wilde Parijs geheel en al op de hoogte zijn van zijne beteekenis als wereldstad, dan zou het - altijd volgens het officieel rapport - nog 150.000 kub. M. *meer* noodig hebben. De bronnen in de omstreken der hoofdstad nog meer te plunderen wordt onmogelijk geacht: de landelijke bevolking zou er met kracht tegen op komen uit vrees van zelf gebrek te krijgen. Men heeft daarom het plan opgeworpen het water der Seine door machtige werktuigen op te pompen en zoo in de stad te leiden. Daar het echter nog wel enkele jaren kan aanhouden alvorens dit plan verwezenlijkt wordt, bepalen wij ons tot het tegenwoordige waterverbruik

en nemen tot grondslag van onze berekeningen het gemiddeld cijfer van 370.000 kub. M. in het etmaal.

‘Zij leegden alle groote stroomen
In eenen keer,’

zegt de poëet mijner jongensjaren. In niet al te letterlijken zin genomen (overigens dichters zijn geene letterknechten: zij hebben hunne dichterlijke vrijheden) kan hetzelfde ook van Parijs gezegd worden. Daar ik mij echter niet voor poëet uitgeef en ‘dichterlijke vrijheden’ mij dus niet passen zouden, wil ik mij aan de strikte waarheid houden; volgens de regelen nu der onfeilbare cijferkunst ben ik tot de volgende gegevens gekomen:

Een riviertje van 5 meters breedte en 2 M. diepte, eene lengte bezittende van 37 kilometers, dat is bijna *zeven uren* gaans, zou juist voldoende zijn om Parijs één dag van water te voorzien. In een enkel jaar zou de machtige stad eene statige rivier aan kunnen, die bij eene breedte van 20 meters en een diepgang van 5 meters eene lengte van 135 K.M. had, d.i. ongeveer *vijf en twintig uren* gaans!

't Is jammer dat zij hier niet komen
Bij Haarlems meer.

Ja, wèl was 't jammer, want Parijs heeft voor zijne gewone behoeften dagelijks een meertje noodig, dat bij eene diepte van 5 meters, 370 M. lang en 200 M. breed moet zijn, - een meertje dus dat een omtrek van 1140 M. bezit of ruim 12 minuten gaans. Naar denzelfden maatstaf genomen (370.000 kub. M. in een etmaal) zou de stad in een jaar tijds een meer ‘leegen’ dat bij een gemiddelden diepgang van 10 M. niet minder dan 5000 M. lang en en 2701 M. breed kon zijn, - een ontzaglijke waterplas dus, dien men in geen 2½ uur omwandelt en waarover de zwaarste schepen met gemak konden varen.

Alleen om het meertje voor dagelijksch gebruik leêg te scheppen zou een persoon, met een flinken emmer, ruim 12 liters inhoudende, gewapend en dag en nacht voortwerkende - berekend tegen 5 emmers in de minuut - niet minder dan 4166 dagen of ongeveer 11½ jaar tijd behoeven. De lezer moge nu zelf uitrekenen hoe het gaan zou als op die wijze het meer voor jaarlijksch gebruik moest geledigd worden.

Bezat Parijs geen waterleidingen en moest dus het water per as vervoerd worden, dan zouden 148.000 paarden een goede vracht (van 2000 kilogram) hebben tot het watervervoer voor de behoeften van - één dag. Laat een zoodanige watervoorraad in groote vaten gedaan worden, dan zouden die vaten, op een rij gelegd, eene lengte van 2220 K.M. of meer dan 403 uren beslaan. De voorraad van 18 dagen, in dergelijke vaten bewaard, zou ruimschoots voldoende zijn om een riem om de aarde te slaan.

En dan nog te moeten vernemen, dat Parijs over schaarste aan water klaagt!

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(Vervolg.)
De ziektestof begint te gisten.

August Sterk was met de toebereidselen tot zijn vertrek gereed op het inpakken na, en hij was het ook nog niet met zich zelven eens op welke wijze hij afscheid zou

nemen. Heimelijk het ouderlijke huis te verlaten, waaruit hij geen ander aandenken zou meêdragen dan van de vele voortreffelijke diensten door hem bewezen, daaraan dacht hij niet. Ook legde zijn hart hem de verplichting op zijn vader voor de genoten bewijzen van liefde te bedanken, alvorens hij voor altijd heen ging. Hij had zich een soort van toespraak in het hoofd geprent, waaruit de oude man evenzeer de onveranderlijkheid van zijn besluit als de rechtschapenheid en kinderlijke liefde zou ontwaren van een zoon, dien hij zoo hardnekkig het huis uitjoeg. De uitdrukkingen waarmede hij in 't bijzonder het laatste doel hoopte te bereiken, waren vooral met de meeste zorg gekozen, en bij het samenstellen van dit gedeelte zijner toespraak waren hem een menigte tranen uit de oogen gevloeid, die in zoover vreugdetranen genoemd konden worden als zij bij hem voor een onbetwistbaar bewijs van zijn voortreffelijk hart golden. August werd intusschen, naarmate zijne toebereidselen hun einde naderden, door zekeren angst gekweld, dewijl de eerwaardige trekken van zijns vaders gelaat zich meer en meer voor zijne verbeelding vertoonden, en toen hij zich eindelijk zooveel moed had ingesproken, dat hij den stap waagde en het woord aan den man ging brengen, was hij

dermate onthutst en bedremmeld dat de oude man niet weinig ontstelde.

De eerste woorden der toespraak: ‘Papa, ik zie mij tot mijn diep leedwezen genoodzaakt.....’ kwamen er tamelijk goed uit, en iemand die wat scherper van gehoor was geweest dan de oude heer Sterk, zou hem hebben kunnen verstaan, doch toen begon hij te stotteren en te beven en zijn gelaat was zoo lijkbleek dat de oude man, die op zoodanige ontmoeting niet voorbereid was, in den grootsten angst opstond, hem onder den arm nam en door zijn hulpgeroep het gansche huisgezin op de been bracht. De geweldige beving, welke den ouden heer bij deze gelegenheid overviel, de haast en de zorgvuldigheid waarmede hij datgene te voorschijn bracht wat hem dienstig voorkwam, de onophoudelijke en deelnemende vragen naar den toestand van den zoon en naar de oorzaak van die plotselinge ongesteldheid maakten het August, die daardoor zeer getroffen was, geheel onmogelijk om ook slechts met een enkel woord van zijn voornemen te gewagen. Hij was niet in staat nogmaals aan zijne toespraak te beginnen, en hij wist niet beter te doen dan het vermoeden van den ouden heer te bevestigen, dat hij dien middag te veel van een lievelingskost had gebruikt; daarna liet hij zich een lange en nadrukkelijke vermaning welgevallen, welke den lof der matigheid tot onderwerp had.

Daar August nu wel inzag dat hij met een mondelinge voordracht niet zou slagen, besloot hij zijne gevoelens op het papier te brengen en dien brief vóór zijn vertrek af te geven aan Broekman, een ouden kantoorbediende, die, nadat zijn gezicht en zijn gehoor verzwakt waren, in het huis van den heer Sterk als een soort van majordomus werd beschouwd, zich allerlei diensten en kleine bezigheden liet welgevallen en, in weêrwil van zijne luimen en nukken, het vertrouwen der ouders en in nog hooger mate dat der kinderen bezat.

August moest zich op nog een afscheid voorbereiden, dat hij echter niet schriftelijk kon brengen, na hetgeen hij in de laatste maanden gedaan had: namelijk aan de jonge weduwe. Avond op avond had hij ten offer gebracht, om zijn woord gestand te doen en den boedel van den overledene zooveel mogelijk te zuiveren. Nu hij voor goed de wereld in ging, kon de genegenheid, welke hij voor deze voortreffelijke jonge vrouw had opgevat, natuurlijk niet langer gevoed worden. August dacht daar dan ook te minder aan dewijl de vader nooit zijne toestemming tot zulk een huwelijk zou geven, doch hij meende aan zich zelven en aan de jonge vrouw verplicht te zijn, haar aan te kondigen dat zij niet langer op zijne diensten moest rekenen.

Mevrouw Leemans verkeerde op dat oogenblik in een pijnlijken toestand. Een hardvochtige schuldeischer der firma verlangde, onder bedreiging met de rechtbank, onmiddellijke voldoening. Nu was de vordering wel niet buitengewoon groot, maar de kas was door veelvuldige betalingen te zeer uitgeput om ook nog dezen stoot te kunnen verdragen. Het was de weduwe bekend dat slechts zeer weinig voor haar en hare kinderen zou overschieten, wanneer eenmaal alle schuldeischers door de nog in te vorderen baten voldaan zouden zijn, doch zij was evenzeer overtuigd dat dit weinige geheel verloren zou gaan, en zij met hare kinderen aan armoede en schande zou worden overgeleverd, wanneer het voorbeeld van dezen schuldeischer al de overigen aanspoorde om onverwijld op haar los te gaan. Hoe zou zij zich uit die verlegenheid redden? De natuurlijke en naaste weg was zich te wenden tot hem, die reeds zooveel voor haar gedaan, die de belofte afgelegd had, dat hij zich het lot der weduwe en kinderen zou aantrekken. Zij kon zich trouwens ook tot niemand beter wenden dan tot hem. want August kende den stand van zaken, hij wist zeer goed dat

hij bij een voorschot niets te verliezen had. Zij zette zich dus aan de schrijftafel, ten einde August in deze ongelegenheid om raad te vragen, doch er kwam geen woord op het papier; wat haar een oogenblik vroeger zoo geheel natuurlijk toescheen, stuitte haar nu eensklaps tegen de borst; zij legde de pen neder en stond weder op. Dit had binnen een half uur herhaaldelijk plaats, doch altijd met denzelfden uitslag.

Wat was de oorzaak van deze omkeering, van deze weifeling? Aan geestkracht ontbrak het haar niet, doch ofschoon zij in zekeren zin een hulpbehoevende weduwe genoemd moest worden, zij was en bleef een jonge vrouw. Zij had nog geen jaar geleden in verschillende kringen geschitterd, al zocht haar hart ook geen vermaak buiten den huiselijken kring. Zij was de echtgenoot geweest van een loszinnig, verwaand man, die in de eerste jaren van zijn huwelijk het kapitaal, hem door zijn vader nagelaten, verkwistte door ver boven zijn stand te leven, en die later door schijngrootheid zijn crediet trachtte te behouden. De wereld had haar gevleid, want de wereld bewondert en bewierookt alles wat pronkt, al is het dan ook slechts met geleende, zelfs met gestolen veêren; doch diezelfde wereld keerde haar den rug toe zoodra zij aan lager wal geraakt was, en daar de eigenlijke bewerker van haar ongeluk in het graf lag en dus buiten schot was, meenden de booze tongen zich niet beter te kunnen wreken dan door de geheele schuld op haar te werpen. Daarom keerden allen, met wie zij vroeger omging, haar den rug toe. Slechts één was er die zich haar lot had aangetrokken. Hij kende haar nauwelijks toen zij in weelde leefde, doch hij had haar van den dag af, dat zij weduwe geworden was, met raad en daad bijgestaan en haar van den rand des afgronds gered, waar haar man haar achterliet toen hij voor altijd heenging; hij had met de meeste bescheidenheid de diepe wonde gepeild, waaraan de zaak leed, haar moed ingesproken en zoovele uitzichten geopend als in die donkere atmosfeer in het verschiet te vinden waren. Was het wonder, dat zij steeds met de grootste achting aan dien eenigen persoon dacht, die zich niet slechts voor haar, maar ook voor hare lieve kinderen in de bres had gesteld, toen zij hopeloos daar stond? Mag het wel iemand verwonderen dat die achting allengs overging in warme toegenegenheid, die zij wel zorgvuldig verborg, maar die des te meer toenam naarmate zij de belangeloosheid van August hooger leerde waardeeren? Wie nu mocht meenen dat daarin juist een reden lag om zich vertrouwelijk tot dien achtenswaardigen man te wenden, hij kent het vrouwelijk gemoed niet. De jonge weduwe zou onder andere omstandigheden niet geaarzeld hebben zich tot den beproefden vriend te wenden, thans was haar dit onmogelijk, en men moge dit nu noemen zoo als men wil, het was zoo en het zal wel altijd zoo blijven.

Dit was de oorzaak dat mevrouw Leemans herhaaldelijk de pen opvatte en weder wegwierp tot zij eindelijk het besluit nam om geheel van haar voornemen af te zien. Met dat besluit kwam zij echter niet verder. De schuldeischer dreigde, en zij was overtuigd dat hij aan zijne bedreiging gevolg zou geven. Wat moest daarvan onvermijdelijk het gevolg zijn voor haar en hare kinderen? Zij had vele maanden lang allen moeielijkheden het hoofd weten te bieden, nu zat zij daar troosteloos met een bleek gelaat en oogen vol tranen.

In dien toestand trof August haar aan toen hij zijn afscheidsbezoek kwam brengen. Hij ontwaarde terstond dat haar iets deerde, al trachtte zij ook hare gemoedsaandoening te verbergen: haar gelaat en oogen spraken te duidelijk. Toen hij naar de oorzaak vroeg, geraakte zij in verwarring, en hoe meer hij er op aandrong dat zij hem haar vertrouwen zou schenken, wanneer het een of ander haar mocht kwellen, terwijl hij zich beschikbaar stelde voor 't geval hij haar hulp kon bieden,

des te grooter werd hare verwarring. Zij bedankte hem vriendelijk, maar had den moed niet om haren geheimen kommer te openbaren.

August was ook niet op zijn gemak, en om nu aan dat pijnlijk onderhoud een einde te maken, deelde hij haar aanstonds mede met welk doel hij gekomen was en dat hij niet lang meer het geluk zou smaken van haar persoonlijk behulpzaam te zijn in het vereffenen der zaken. De weduwe ontstelde zichtbaar; zij trachtte de oorzaak van dat onverwachte besluit op te sporen, zij deed haar best om, zoo dit mogelijk mocht zijn, hem van zijn plan terug te brengen en brak in tranen los toen zij zag dat hare pogingen te vergeefs waren. ‘lk heb zooveel harde beproevingen te verduren gehad,’ sprak zij, ‘en nu zal ik geheel verlaten zijn, nu word ik beroofd van den eenigen deelnemenden vriend die mij nog overbleef!’

't Was ongetwijfeld de noodlottige verhouding tegenover haren schuldeischer die haar zoo diep bedroefd deed zijn; want al was het haar ook nog voor eenige oogenblikken onmogelijk geweest August bekend te maken met den pijnlijken toestand waarin zij verkeerde, thans besefte zij dat de eenige persoon, die hulp zou kunnen en willen bieden, haar ging ontvallen. Zelfs voor het geval dat zij nu moed genoeg zou hebben bezeten om haar leed bekend te maken, zou dit nog weinig gebaat hebben, want haar vriend moest voor zich zelven gaan zorgen. August, die onbekend was met de ongelegenheid waarin zij zich bevond, stelde natuurlijk hare ontroering op rekening van hare innige dankbaarheid en welgemeende vriendschap, en deze dwaling maakte zulk een indruk op hem, dat hij zich zelven slechts niet moeite kon beheerschen en na weinige oogenblikken voor goed afscheid nam.

Hij verheugde er zich over dat het buiten reeds donker geworden was, want de gemoedsstemming waarin hij verkeerde was van dien aard, dat hij niet gaarne een zijner vrienden zou hebben ontmoet. Hij ging rechtstreeks naar huis, sloop naar zijn slaapkamer, ontkleedde zich en ging naar bed. Hij wilde zijn verdriet in slaap wiegen, doch dat gelukte hem niet. De zoon van den rijken koopman meende dat hij de ongelukkigste der stervelingen was. Een geheel panorama van zijn doorgestaan lijden vertoonde zich voor zijn geest; hij gevoelde op nieuw en scherper dan ooit al de vernederingen en verguizingen, welke hij had moeten ondergaan en er kwam eensklaps een geestkracht en een vastberadenheid in hem op, waarvoor hij zich zelven nooit in staat zou hebben geacht. Hij verliet zijn legerstede, haalde nog denzelfden avond zijn reiskoffer te voorschijn, opende alle kasten en kisten en stapelde alle stoelen vol kleeren en ondergoed, ten einde den volgenden morgen onmiddellijk aan het inpakken te kunnen gaan.

‘Neen,’ sprak hij gedurende dien arbeid, ‘wie de kracht mist om een onwankelbaar besluit te nemen, die blijft wat hij waard is: een slaaf. Ik ben begonnen en moet voleinden. Dat mijn vader het eens met een ander beproeve! Hij moet maar eens ondervinden welk verschil er bestaat tusschen een bediende en een zoon! En hij zal het ondervinden, maar hij moge mij terugroepen zoo hard hij wil - ik zal niet komen! Heb ik geen andere plichten te vervullen dan tegenover hem? Ben ik niets aan mij zelven verschuldigd? Mag ik mij nog langer laten miskennen en misbruiken?’

De crisis nadert.

‘Wees toch niet zoo kinderachtig! 't Heeft niets te beteekenen!’ sprak de oude heer tot Broekman toen deze hem vol ontzetting de ontdekking meêdeelde, welke hij op de kamer van August had gemaakt en er geen einde scheen te komen aan zijn gejammer over het lot der firma, die in den zoon haar grootsten steun ging verliezen.

‘'t Heeft niets te beteekenen?’ hervatte de majordomus. die in zijne ontstelde verbeelding de firma reeds te gronde zag gaan. Hij wist eigenlijk niet of hij zich over de onverschilligheid van den ouden man meer zou verwonderen dan ergeren.

‘Denk eens na....’ sprak hij, doch de vader viel hem in de rede met de woorden:

‘Zwijg toch stil! Daar moet ik nu den wissel, die bijna gereed was, verscheuren en een anderen schrijven. Kunt gij dan geen oogenblik den

mond houden? Is het babbelen u tot een tweede natuur geworden?'

Nu kon Broekman de woorden zwijgen en babbelen niet goed verdragen wanneer zij op hem toegepast werden. Hij had gedurende zijne jonge jaren veel in de wereld rond gezworven, hij pochte er altijd op, dat hij zijne oogen goed den kost had gegeven, en wanneer andere menschen zich op hunne ervaring konden beroemen, hij had de zijne ook gemaakt. Zoo iemand, meende hij, had recht van spreken, tenzij iedereen zou moeten zwijgen.

Hij was dus verstoord, keerde zich om en wilde heengaan, doch de oude heer gebood hem ernstig dat hij wachten en hem naar de kamer van zijn zoon vergezellen zou, dewijl daar nog wel 't een en ander te doen zou zijn.

De overige leden der familie, die door Broekman reeds gewaarschuwd waren, alvorens deze zich naar het kantoor begaf, stelden juist te vergeefs alle pogingen in 't werk om August van zijn voornemen terug te brengen, toen de oude heer vergezeld van den majordomus binnen trad. Zijne komst in de afgelegen kamer, welke waarschijnlijk door hem niet meer was bezocht sinds zijne kinderen de waterpokken hadden, bracht allen in de grootste verwachting en zijn zoon in zichtbare verlegenheid. Laatstgenoemde raapte intusschen zoo goed hij kon zijne vastberadenheid bijeen, ten einde de verwijtingen en vermaningen, al gingen zij dan ook vergezeld van een goed gevulde beurs, nadrukkelijk van de hand te wijzen.

'Daar valt nog al zoo iets in te pakken, Broekman,' sprak de oude, terwijl hij zijne oogen over de volle stoelen liet gaan; 'en ik zie hier niets dan dit kleine koffertje. Daar kan alles onmogelijk in.'

'Dan blijft 't er maar uit,' bromde de majordomus, zonder dat de oude er iets van verstond.

'Is er dan geen ander, geen groot koffer voorhanden? In dit ding kan men het derde gedeelte van 't geen hier overal ligt, niet bergen. Dat hadt gij toch wel met uw eigen oogen kunnen zien, Broekman!'

'Ik?.... Mijn oogen zien slechts met verdriet wat hier voorvalt.'

'Waarom toch? Kom, geef mij liever goeden raad, vriend!'

'Er is nog een groot koffer, dat door u vroeger op reis gebruikt werd,' antwoordde Broekman, 'maar het ziet er erg gehavend uit.'

De oude heer kon zijn lachen niet bedwingen. 'Ik weet waarlijk tusschen beide niet waar uw hoofd staat, Broekman,' sprak hij. 'Een koffer dat reeds meer dan veertig jaren oud is! Ziet gij dan niet dat dit zeer fijne en kostbare kleêren zijn, dat dit een garderobe is die men zich voor geen duizend gulden kan aanschaffen? En die kostbaarheden wilt gij in zulk een oud en smerig koffer pakken.'

'Ik niet.... ik wil niets inpakken.'

'Nogmaals, gebruik uw verstand, vriend, en ga naar den Nieuwendijk. Daar vindt gij een ganschen winkel vol koffers, zoek er het grootste uit en laat het terstond bezorgen. Zoo groot als voor al dat goed noodig is, zal er wel geen te vinden zijn, maar wij kunnen dan altijd nog zien.'

'Ik zal het *niet* doen, 'bromde de majordomus terwijl hij het vertrek verliet. Het was hem ondraaglijk dat men hem zijne zorg voor het huis en alles wat met het huis in betrekking stond verweet. Een getrouwer en zuiniger dienaar dan hij was op de gansche wereld niet te vinden, en nu moest hij hooren..... Neen, hij ging niet naar den koffermaker, al zou de onderste steen boven komen staan.

De oude heer schudde het hoofd en zag den majordomus met een medelijdenden glimlach achterna.

'Wat kan de ouderdom een mensch toch doen versuffen,' sprak hij, zich tot den dokter wendende. 'Die oude, eerlijke Broekman is mijn zoon zoo hartelijk, zoo kinderlijk genegen, dat zijn hoofd op hol is geraakt; hij zou hem liever hier van ellende zien omkomen, dan hem elders een groot fortuin zien maken. Neen, dan ben ik van een andere natuur, 't Is zeker wel aangenaam en zeer gelukkig als men de zijnen altijd om zich heen mag hebben, maar wanneer dit nu eenmaal niet anders *kan*......

'En waarom niet? Waarom *kan* dat niet zijn?' vroeg de oude vrouw, die haar gevoel niet langer kon onderdrukken.

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
'Ik zie hier niets dan dit kleine koffertje. Daar kan alles onmogelijk in.'

'Om meer dan eene reden, beste moeder!'

'Mag ik ze hooren? Een enkele is mij genoeg.'

'Een enkele?.... Neen alle; er steekt toch geen geheim in, niet waar?'

'Welnu dan!'

'Vooreerst *daarom* niet, dewijl ik en hij elkander het leven verbitteren indien wij nog langer te zamen dit huis bewonen.'

'Dat is God geklaagd! En wie draagt daarvan de schuld?'

'Ik, natuurlijk, dat spreekt van zelf. Ten andere heb ik hem zeer dikwijls verweten dat hij geen geestkracht en ondernemingsgeest bezat, en het zou toch wel zeer zonderling zijn wanneer ik bij het eerste bewijs van het tegendeel - hoe dit dan ook moge zijn - hem in de wielen wilde rijden. Vooral echter omdat de oprichting van een nieuw handelshuis en de daartoe noodige voorschotten hem tot eene werkzaamheid dwingen en aan eene spaarzaamheid en ordelijkheid gewennen zullen, die ik met al mijn preêken niet heb kunnen bewerken, Ik hoop, dat hij tot andere gedachten zal zijn gekomen, dat hij thans zal worden zoo als ik hem altijd gewenscht heb.'

'En uw kantoor, uwe firma?' riep de oude vrouw uit, die zich erg teleurgesteld zag.

'Dat zijn mijne zaken, moeder! Hij die ze op deze hoogte gebracht heeft, zal wel in staat zijn ze nog langer te beheeren. Wees daar niet bezorgd over, maar denk liever aan 't geen u nog te doen staat.'

'Mij?'

'Natuurlijk; gij zult toch onzen zoon niet maar zoo droog laten vertrekken; gij zult toch wel voor een afscheidsmaal zorgen? Ik hoop dat gij zult komen, dokter, en gij ook, Mathilde, met al de lieve kleinen, dat spreekt van zelf.' Hij glimlachte als gewoonlijk zeer vriendelijk tegen haar. 'En dan willen wij nog eens recht pleizierig bijeen zijn.'

'Recht pleizierig!' zuchtte de moeder; 'hoe zou dat mogelijk kunnen zijn?'

'Waarom niet? Wat zal ons daarin verhinderen? Ik weet nog niet waar onze zoon zich wil vestigen, maar hij zal toch zeker de wereld niet uit loopen. Wij behoeven slechts op den spoortrein te gaan zitten, wanneer ons hart al te zeer naar hem gaat verlangen, 't Zou heel iets anders zijn, wanneer hij over zee naar Amerika, of naar China, of naar Botanybaai ging.'

'God beware ons!' riep de oude vrouw.

'Dat hoop ik van ganscher harte, moeder,' zei de oude man, en zich nu tot zijn zoon wendende, vervolgde hij op een toon die zeker van ernst, maar nog veel meer van vaderlijke goedheid en liefde getuigde: 'Gij hebt gehoord dat ik met uwe plannen en bedoelingen eenigermate bekend ben en dat ik er mij - de omstandigheden in aanmerking genomen - niet tegen verzet. Ik zal bidden dat God u moge zegenen zoo als Hij mij heeft gezegend. Onze eerste boekhouder zal in uwe plaats treden; gij weet dat hij een rechtschapen, werkzaam man is, en hoe oud ik ook ben, ik zal nog wel krachten genoeg bezitten om te werken en oogen om de zaken na te gaan. Voor *mijne* zaken behoeft gij dus geene zorg te hebben, maar hoe zal het met de uwe gaan? Alle beginselen zijn moeielijk, zegt het spreekwoord, en wat gij in de laatste jaren bij al uwe groote uitgaven hebt kunnen besparen, zal u wel niet tot last zijn. Ziehier' - hij legde een goed gevulde portefeuille op het kastje onder den spiegel - 'een klein bewijs van erkentelijkheid voor bewezen diensten. Ik heb dat kapitaaltje altijd vermeerderd om er een tijd meê af te wachten dat gij het noodig zoudt kunnen hebben, en ik geloof dat dit oogenblik nu gekomen is. Doch daar gij wellicht toch nog in ongelegenheid zult kunnen geraken en deze of gene u, wegens onze plotselinge scheiding, misschien geen vertrouwen zal schenken, geef ik u hier een blanco wissel, waarover gij naar welgevallen kunt beschikken en die, naar ik hoop, in alle behoeften zal voorzien en aan alle wantrouwen een einde zal maken.'

De oude man zweeg en scheen een oogenblik op eene dankbetuiging te wachten, doch er volgde niets dan een stijve, vrij linksche buiging.

'Ik zie wel,' zoo hernam de oude man, 'dat ik u ben komen storen in een werk dat men liever ongehinderd voortzet, dewijl men er met tegenzin aan begonnen is. Ik wil u daarom niet langer ophouden; wanneer gij gereed zijt, spreken wij elkander nader.'

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 46]

Bericht.

Binnen weinige dagen zullen wij een aanvang maken met de verzending der Premieplaat van dezen jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Leo XIII.

Dit welgelijkend en goed uitgevoerd Portret is een tegenhanger van onze Premieplaat bij den eersten jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Pius IX z.g. en geheel op dezelfde grootte vervaardigd. Het stelt den H. Vader voor in zittende houding, gekleed in koorkleed, roode mozetta en pauselijke stool; het eerbiedwaardige hoofd des Pausen is bedekt met de witte solideo, terwijl zijne handen rusten op de leuning van een prachtigen zetel. Op eene tafel, naast het beeld des H. Vaders, ziet men een crucifix en een boek, symbolen der godsvrucht en der geleerdheid, waardoor onze roemrijk regeerende H. Vader uitmunt.

Geloofwaardige personen, die de eer en het geluk hadden bij Z.H. op eene particuliere audiëntie te worden toegelaten, verzekeren ons, dat de gelijkenis van onze Premieplaat uitnemend gelukt is.

Ten gerieve van onze inschrijvers hebben wij een prachtige ovale lijst met vergulde bies verkrijgbaar gesteld, welke wij met de plaat, achter glas daarin gezet, aan den prijs van frcs. 3.50 franco huis afleveren.

Aan de inschrijvers, die de plaat niet in lijst

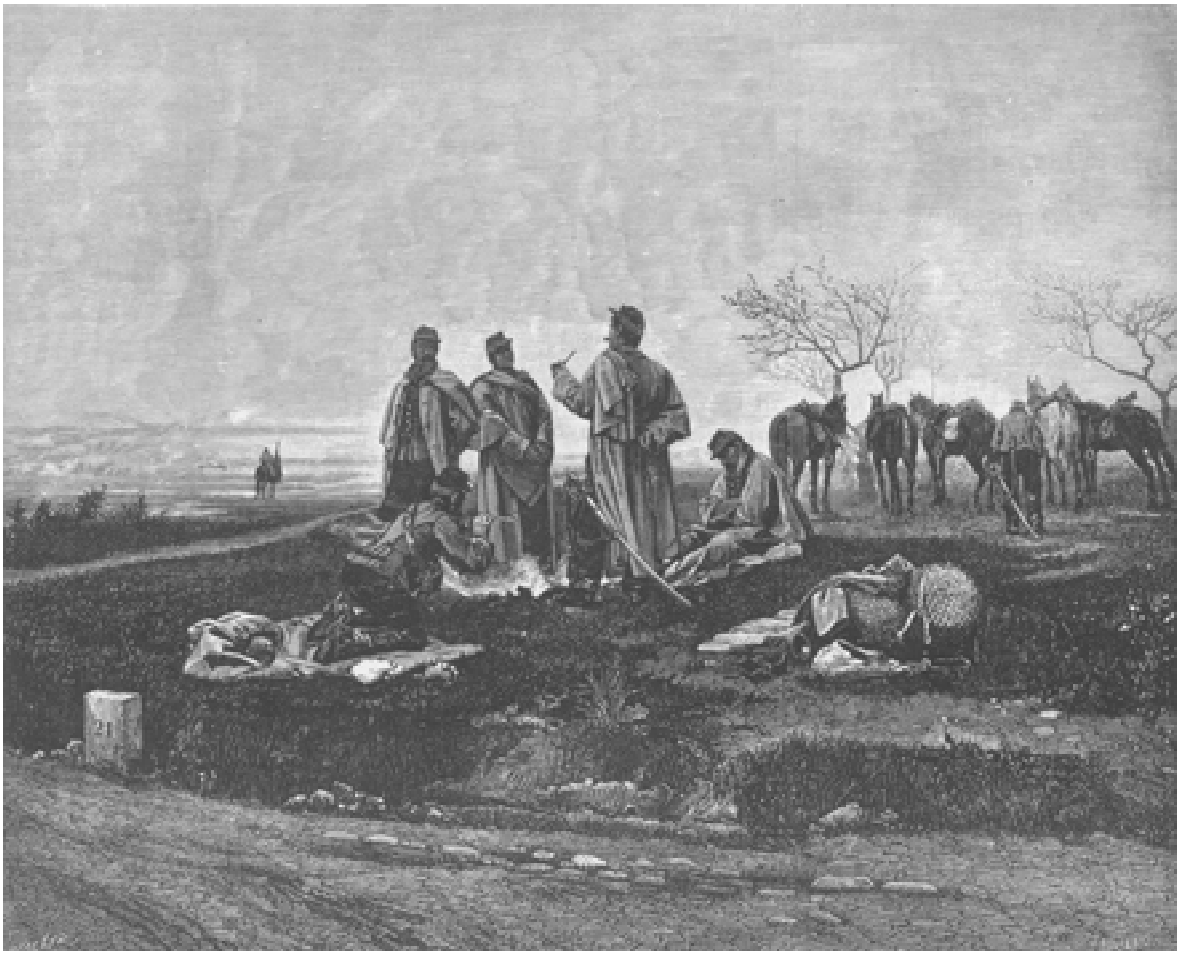

EEN VOORPOST, NAAR BERNE-BELLECOUR.

wenschen te ontvangen, zullen wij haar tusschen twee cartonbladen franco huis leveren tegen de geringe vergoeding van 60 centiemen voor de frankeering en de verpakking.

Men gelieve het in N°. 43 bijgelegd inschrijvingsbiljet zoo spoedig mogelijk, ingevuld, met bijvoeging van het postmandaat of de postzegels, toe te zenden aan de Bureelen der Administratie, Boulevard du Nord, 107, te Brussel, of Groote Gordaat, 12, te Antwerpen.

Een voorpost.

Wij zijn in Algerië, gedurende den laatsten opstand der Arabieren. In de wijde verte heeft zich de vijand vertoond; als de dag is aangebroken, staan de beide legers tegenover elkander en zal het slagveld met duizenden lijken bezaaid worden.

Vreezende in den nacht verrast te zullen worden, heeft men op den zoom van den weg een voorpost geplaatst. Zes krachtig gebouwde jagers zijn daarvoor aangewezen geworden; zij staan om het vlammend vuur geschaard; slechts een hunner, door vermoeienis overmand, ligt rustig te slapen, zonder misschien in 't minst te denken aan de verschrikkingen van den strijd die hem wacht, terwijl een ander bezig is de paarden te voêren.

De brigadier, een oude soldaat, die meer dan eens kruit geroken en het gebulder van 't kanon gehoord heeft, vertelt zijne jonge wapenbroeders van zijne grootsche krijgsbedrijven, en om hun strijdlust op te wekken, hangt hij hun met geestdrift een tafereel op van een bloedig, verwoed gevecht.

Terwijl de grijze brigadier aldus zijn oorlogzuchtig gemoed lucht geeft, laat de schildwacht, met het geweer in de hand, over 't verschiet zijne oogen gaan, gereed om op 't minste gerucht alarm te geven.

Moederlijk geluk.

Het moederlijk geluk is een dier menschelijke aandoeningen die, hoe zij ook reeds onder duizenden vormen door de kunst zijn behandeld, nooit uitgeput raken en nog altijd dichters en kunstenaars blijven inspireeren. Op onze gravure is het oude, maar altijd nieuwe onderwerp weêr eens voor de zooveelste maal behandeld Idylle zou men het onderschrift van dit tooneeltje vol stomme, roerende poëzie kunnen noemen, en wij zien hier een beeld van menschelijk geluk voor ons. Broertje ligt op moeders schoot, en schatert van pleizier bij het spel, dat zijn zusterke met hem drijft. Deze heeft bloemen in het bosch geplukt en houdt ze den kleinen jongen voor het gezicht, die zijne beide armkens uitstrekt, om ze te grijpen. Moeder ziet met een glimlach van onuitsprekelijk geluk het spel der twee kleinen aan en geniet nu de schoonste oogenblikken van haar leven. Het is inderdaad een ideaal van aantrekkelijkheid dat ons uit het tooneeltje te gemoet lacht; een tooneeltje dat vooral vrouwen en moeders kunnen genieten.

Op de duinen te Scheveningen.

Ofschoon de lage en vlakke kusten van Holland geenszins schilderachtig te noemen zijn, hebben zij toch voor velen aantrekkelijkheid. In het bijzonder wordt het dorp Scheveningen, in de nabijheid van 's Gravenhage, des zomers druk bezocht. Het is daar, dat de heer Blommers het onderwerp heeft gevonden voor de schilderij waarvan wij hier een gravure geven.

Een meisje draagt haar zusterke door het duin; het water komt haar tot aan de enkels, terwijl zij zich naar het andere kind spoedt, dat een weinig verder op een droogen zandheuvel zit. Waarschijnlijk is het drietal aan 't spelen en worden de twee kleinen om de beurt een eind weegs door het water gedragen. De houding van de hoofdfiguur is te gelijk krachtig en bevallig: uit de trekken van het meisje spreken een moed en onverschrokkenheid, eene dochter van een hollandschen visscher waardig. Het gelaat van 't kind is evenzeer vol uitdrukking: lieftalligheid en zachtzinnigheid zijn vermengd met eene zekere mate van vrees, die de kleine kwalijk kan onderdrukken bij den aanblik van het opkomend getij. Er is echter vooralsnog geen gevaar en het meisje zette het spel dus gerust nog een wijle voort.

Napoleon's kabinet.

Toen Bourrienne nog het volle vertrouwen van den eersten consul genoot, had deze reeds meermalen zijn verlangen te kennen gegeven, om een jongen man in zijn kabinet te nemen die ieverig en geheimhoudend was en voldoende bekwaamheid bezat om zijn eersten secretaris, dien hij letterlijk met werkzaamheden overstelpte, ter zijde te staan; hij wilde echter niet, dat Bourrienne zelf een medewerker opzocht.

Op zekeren dag vroeg Napoleon aan zijnen broeder Joseph:

‘Kent gij niet iemand, dien ik in mijn kabinet zou kunnen gebruiken? Maar het moet geen luierik en geen prater zijn.’

‘Op het oogenblik weet ik niemand. Ja toch, wacht eens, in Morfontaine heb ik een jongen man, die mijne bibliotheek in orde houdt; ik heb hem nog slechts een paar keeren gezien, maar mij dunkt wel, dat er een goede kop op zit. Hij is zachtmoedig en zedig en schrijft een schoone hand.’

‘Een jongen man, zegt gij?..... Hoe heet hij?’

‘Zijn naam valt mij nu niet in.’

‘Dat doet er ook niets toe. Ik zal hem onmiddellijk laten halen; ik moet hem eens zien.’

Napoleon riep zijn eersten adjudant Duroc; een luitenant van de guides werd ontboden, en deze ontving den last, een rijtuig te nemen, naar Morfontaine te rijden en den jongen man te halen die op het slot in de bibliotheek werkzaam was. De officier denkt natuurlijk, dat bedoelde persoon in hechtenis moet genomen worden; hij aanvaardt de reis met een escorte, ontvoert den bibliothecaris zonder hem de minste verklaring van zijn handelwijs te geven, en brengt hem, bewaakt als een staatsgevangene, naar Parijs. Daar aangekomen, meldt hij Duroc zijn terugkeer en krijgt het bevel:

‘Breng den jongen man in Bourrienne's kabinet!’

Deze was reeds van de komst eens helpers onderricht; hij ondervroeg hem niet, maar zette hem terstond aan het werk. Tegen den avond zinkt de jonkman, die tot dan toe onverpoosd gewerkt had, van flauwte bijna op den grond neêr.

Bourrienne ziet hem wankelen en vraagt, of hij onpasselijk is.

‘Neen, maar ik heb grooten honger. Ik had dezen morgen nog niet ontbeten, toen ik hierheen gevoerd werd, en ik heb nog geen tijd gehad om het middagmaal te gebruiken.’

‘Maar waarom hebt gij dat niet gezegd?’

‘Dat durfde ik niet.’

Bourrienne liet onmiddellijk eten komen voor zijn medewerker en verhaalde het voorgevallene aan Napoleon, wien de groote bescheidenheid van den jonkman zeer beviel.

Nu en dan onderhield zich Napoleon met zijn gunsteling, leerde hem zoodoende nader kennen, kreeg hem lief en benoemde hem bij voorbaat tot Bourrienne's opvolger, voor het geval dat deze zijn ambt zon nederleggen. De jonge man heette De Menneval.

Het ambt van geheim secretaris des keizers was wel zeer eervol, maar ook buitengewoon bezwaarlijk. Deze ambtenaren moesten bijna dag en nacht werken en zich aan een soort opsluiting onderwerpen, want de keizer stond slechts zelden toe, dat een zijner secretarissen zich uit het kabinet verwijderde; ongetrouwde mannen hadden dan ook de voorkeur, wanneer een der betrekkingen open viel.

Des zomers was Napoleon altijd vóór vijf, en des winters nooit later dan om zeven uur gekleed; alsdan begaf hij zich onverwijld naar zijn kabinet, waar ieder reeds op zijn post moest zijn om door den keizer met een deel van het werk belast te worden dat er te verrichten viel.

In het kabinet stonden drie tafels: een zeer schoone voor den keizer zelven - het was de vroegere schrijftafel van Lodewijk XIV, op welke, naar men wil, het edict van Nantes in 1598 geteekend werd - en twee eenvoudige, welke aan weêrszijden van het raam geplaatst waren; aan een dezer werd slechts gewerkt, want de andere was beladen met eene menigte losse papieren, boeken en portefeuilles. In den zomer verleende het vertrek uitzicht op de toppen van de weelderige kastanjeboomen der Tuillerieën, doch om de wandelaars in den hof zelf te zien, moest men vlak bij het raam gaan staan.

De secretaris die aan de kleine tafel rechts werkte, zat zoo met den rug naar den keizer, dat hij het hoofd slechts even ter zijde hoefde te wenden om hem te zien, als hij hem iets te zeggen had. In een klein zijvertrek zat de tweede secretaris, die nooit in het kabinet kwam wanneer de keizer er was, tenzij hij geroepen werd. Napoleon ging, als hij geen bezigheid had, dikwijls bij hem om met hem te praten.

De keizer verleende nergens eene bijzondere audiëntie dan in zijn kabinet. De deuren der zijvertrekken liet hij nooit sluiten; wanneer hij iemand bepaaldelijk onder vier oogen wilde spreken, zond hij zijne secretarissen in de groote kamer van het Flora-paviljoen. Hij had ook de eigenaardigheid somtijds op den hoek der tafel te gaan zitten en dan zoo sterk met de beenen te wiegelen, dat de tafel aan 't waggelen geraakte, zoodat het hem wien hij dicteerde, onmogelijk werd te schrijven.

‘O, pardon,’ zegde hij dan wel. ‘Het is een slechte gewoonte van mij.’

‘Daar hebt gij gelijk in, Sire,’ waagde eens de jonge P., dien hij zeer liefhad, te antwoorden.

‘Ja, maar, mijnheer de deugniet,’ hernam Napoleon, terwijl hij hem zoo hard aan het oor trok dat het pijn deed, ‘het is niet aan u, om mij dat te zeggen.’

‘Dat is ook weêr waar, Sire,’ sprak P., wiens oogen van de pijn overliepen.

‘Goed zoo, ik zie gaarne dat men zijn ongelijk erkent.’

De keizer lachte, stond op en ging voort met dicteeren, terwijl hij met de handen op den rug heen en weêr liep.

Toen Napoleon in het jaar 1805 uit Milaan terugkeerde, waar hij zich tot koning van Italië had laten kronen, namen de werkzaamheden zoo toe, dat het dienstpersoneel vermeerderd moest worden. Op voorstel van den staats-secretaris Maret viel de keuze op twee jonge mannen, waarvan een de bovengenoemde P. was. Zij bleken zeer geschikt voor hun taak te zijn, en de keizer behandelde hen, voornamelijk P., met bijzondere welwillendheid. Zij woonden in het paleis, hadden vrijen kost, vuur en licht, enz., en genoten bovendien een vast tractement van 8000 franken 's jaars. Na de vele vermoeienissen van den dag verzuimden zij natuurlijk niet, zich des nachts aan de genoegens des levens over te geven, zoodat zij bij den aanvang van het tweede kwartaal reeds hun gansche salaris verbruikt hadden. P. had vooral veel schulden en werd door zijne schuldeischers zoo lastig gevallen, dat hij vreesde zijne betrekking te zullen verliezen indien de keizer zijn toestand te weten kwam. De hardnekkigste zijner crediteuren bewaakten alle uitgangen van het paleis om hem in handen te krijgen, en zoo bleef hem niets over dan in den arbeid zijn troost te zoeken.

Iederen morgen was bij reeds om halfvijf in het keizerlijk kabinet. Daar hij op dat vroege

uur niemands nabijheid meende te vreezen te hebben, floot hij dan meestal een deuntje terwijl hij zich tot den arbeid gereed maakte. Toen nu Napoleon op zekeren morgen van zijn geheim kabinet, waar hij reeds alleen gewerkt had, naar de badkamer wilde gaan, hoorde hij in het kleine kabinet vóór het zijne, een vroolijk gefluit, het geen hem nieuwsgierig maakte om te zien wie daar binnen was.

'Wel, reeds hier, mijnheer?' zegde hij vergenoegd tot P. 'Dat is voorbeeldig! Menneval moet ongetwijfeld hoogst tevreden over u zijn. Hoeveel salaris hebt gij?'

'Acht duizend franken, sire, en als ik de eer heb Uwe Majesteit op reis te vergezellen, krijg ik vergoeding.'

'Zoo! op uw leeftijd is dat nog al aannemelijk. Gij geniet ook vrije woning en voeding, als ik mij niet vergis?'

'Ja, sire.'

'Dan verwondert het mij niet, dat gij fluit en zingt! Gij gevoelt u zeker zeer gelukkig?'

Napoleon wreef zich van vreugde over het geluk van den jongen man, de handen. P., die daaruit afleidde, dat de keizer in een buitengewoon goede luim was, besloot van deze gelegenheid gebruik te maken om te trachten een verandering in zijn toestand te bewerken.

'Och, sire,' sprak hij met een zucht, 'ik moest eigenlijk wel gelukkig zijn, maar ik ben het toch niet.'

'En hoe komt dat?'

'Eerstens, Sire, omdat zoovele Engelschen mij op de hielen zitten, en ten tweede, omdat ik een ouden, bijna blinden vader, eene zwakke moeder en een ongetrouwde zuster te onderhouden heb.'

'Daardoor doet gij niets meer dan wat een goede zoon en broeder doen moet. Maar wat bedoelt gij met die Engelschen? Zijn er soms in Parijs die gij ook moet onderhouden?'

'Neen, Sire; ik versta daaronder hen die mij geld geleend hebben toen ik het niet had. Ik ben nog niet in de mogelijkheid geweest het hun terug te geven. Wie tegenwoordig schulden heeft, noemt zijne geldschieters Engelschen.'

'Genoeg, genoeg, mijnheer! Zoo, zoo, gij hebt schulden?.... En dat bij het groote traktement dat gij trekt?.... Ik wil niet iemand in mijne onmiddellijke nabijheid hebben, die tot het goud der Engelschen zijn toevlucht neemt, terwijl hij ruim kan toekomen met het geld dat hij van mij krijgt. Binnen een uur ontvangt gij uw ontslag.'

De keizer wierp nog een strengen blik op den verslagen P. en begaf zich daarna in zijn slaapkamer. P. bleef in zoo diep bedrukte stemming achter, dat hij het voornemen maakte zich van het leven te berooven, en reeds bereidde hij zich tot dezen stap voor, toen zijn collega binnen trad, die er slechts met moeite in gelukte hem tot bedaren te brengen.

Ongeveer een half uur later kwam generaal Lamarrois, een adjudant des keizers, het kabinet binnen en overhandigde P. een gesloten brief met de woorden: 'Van den keizer.'

P. kon er niet meer aan twijfelen, dat hij uit zijn betrekking ontslagen was, hij berstte in tranen los, zoodat hij niet in staat was, het schrijven zelf te lezen. Zijn collega deed het voor hem en las:

'lk was van plan u uit mijn dienst te ontslaan, want dat hebt gij verdiend; ik heb echter aan uwen ouden, blinden vader, aan uwe moeder en uwe zuster gedacht, en

om hunnentwille vergeef ik u uw wangedrag. Tevens verleen ik u bij dezen voor vandaag verlof, en zend u een assignatie van twaalf duizend franken, welke Estève Ordre in last heeft, u onmiddellijk uit te betalen. Zie met deze som van al de Engelschen die u plagen, af te komen, en zorg, dat gij niet weêr in hunne handen valt, want zoo het nog gebeurt, laat ik u in den steek. Ga overigens voort met werken, zoo als gij tot dusver gedaan hebt, en ik zal alles vergeten.

Napoleon.'

Over de schrijfkunst en oude handschriften

Wij kunnen ons den tijd bijna niet voorstellen, waarin de schrijfkunst, die nu door alle beschaafde volken beoefend wordt, onbekend was; het ontstaan dezer kunst behoort echter tot de belangrijke vraagstukken, die misschien nooit eene volledige, afdoende oplossing zullen krijgen.

De oudste Kristenen, met name Clemens van Alexandrië, alsook beroemde schrijvers van lateren tijd, als Gale, Horne en Clarke, hielden het er voor, dat de kennis der letters door God zelf aan Moses werd meêgedeeld, toen op den berg Sinaï de tien geboden werden opgeteekend.

Vele, niet minder geleerde mannen hebben deze stelling echter krachtig bestreden, en in 't bijzonder trachtte Astle te bewijzen, dat de schrijfkunst eene uitvinding is van den menschelijken geest en niet door goddelijke openbaring ontstaan is.

In het bock Job, dat volgens het algemeen gevoelen vóór Moses' tijd is opgesteld, vindt men Verscheidene toespelingen op het schrijven, zoodat deze kunst toen reeds tamelijk goed bekend schijnt geweest te zijn. Zoo roept Job uit: 'Och, dat mijne woorden nu opgeschreven werden! Och, dat zij in een boek werden opgeteekend! Met een ijzeren griffel op lood en voor eeuwig in een rots gekapt werden!' En ook reeds voor dat op den berg Sinaï de wetten vastgesteld werden, ontving Mozes van God bevel, het verhaal van den uittocht uit Egypte te schrijven.

Uit deze plaatsen in den Bijbel, die wellicht nog te vermeerderen zijn, blijkt, dat de schrijfkunst reeds vóór den tijd van den grooten joodschen wetgever bestond.

Wat ook de oorsprong van het alphabet moge zijn, het hebreeuwsche, het samaritaansche, het syrische en later het grieksche schijnen door denzelfden persoon te zijn uitgevonden, want deze alle hebben nagenoeg dezelfde opvolging der letters met bijna eensluidende namen. Het samaritaansche wordt voor het oudste gehouden; met deze teekens werden waarschijnlijk de tien geboden geschreven, even als ook de naam van God op den mijter des hoogepriesters.

De bewering, dat de Pheniciërs de eenige uitvinders van het letterschrift zijn geweest, wordt reeds door Lucanus, den neef van Tacitus, in twijfel getrokken, waar hij in zijn gedicht 'Pharsalia' (III, 220) zegt: 'Wil men de sage gelooven, dan hebben de Pheniciërs het eerst de taalklanken door teekens uitgedrukt.' Intusschen is, onder den naam van het phenicische alphabet, het samaritaansche de oorsprong van de meeste, zoo niet van alle thans gebruikte alphabetten. De Joden bedienden er zich van ten tijde van den profeet Esra; niet lang daarna werd het verdrongen door het kaldeesche of het tegenwoordige hebreeuwsche, en daarmeê was er voor goed een afscheiding tusschen de Samaritanen en de Joden.

De eerste geschriften, waarvan ons met zekerheid iets bekend is, zijn de door Mozes op den berg Sinaï gegeven tien geboden; deze werden op steenen tafelen geschreven.

De wetten van het oude Griekenland stonden op driehoekige ertsplaten, welke *Chartae* genoemd werden, terwijl die der oude Romeinen gegrift waren op twaalf tafelen van erts, elpenbeen of ook wel van hout en in de voornaamste steden openlijk ten toon gesteld waren.

De oude oorkonden van Frankrijk waren op zilveren platen geschreven, en Gibbon vermeldt, dat in het jaar 1444 in de nabijheid van Cortona acht ertstafelen opgegraven werden, die met oude etruskische letterteekens bedekt waren.

De beroemde oudheidkundige Montfaucon zag in het Strozzi-paleis te Rome een boek, dat uit buitengewoon dunne marmeren bladen bestond, die gemakkelijk om te slaan waren.

Cleanthes, de arme, doch ieverige leerling van den wijsgeer Zeno, schreef de wijsheid van zijn meester in oesterschelpen en op runderbeenderen. Toen Mahomed zijne profeten-loopbaan intrad, waren zijne leerlingen zoo arm, dat zij de eerste boeken van den koran op schouderbladen van hamels schreven. Deze vreemdsoortige handschriften bewaarden zij in de huishoûkast van een der vrouwen des profeets. De Mahomed der negentiende eeuw, de stichter van de seete der Mormonen, liet zijn *Book of Mormon* op gouden platen schrijven. Dit kostbaar metaal heeft ook vroeger reeds als schrijfmateriaal dienst gedaan; immers kapitein Percival zegt in zijn boek over Ceylon, dat de geloofsbrieven van het gezantschap, dat Raja Sing, sultan van Candia, in 1636 naar den hollandschen gouverneur in Pulicat afvaardigde, met arabische letters op gouden bladen geschreven waren.

Plinius de Oudere, de stamvader der en cyclopedisten, zegt dat men het allereerst op palmbladeren en boomschors geschreven heeft, waarvan ook thans nog de inboorlingen van Indië en Ceylon zich bij 't schrijven bedienen. In 't bijzonder worden de bladeren van den taliput palm gebruikt. De oudste oorkonden der Hindoes zijn met olieverf op beukenschors geschreven, en ook onze voorouders moeten dien als schrijfmateriaal gebezigd hebben.

De Birmannen bezorgen zeer schoon beschreven gebleekte palmblaêren. De letters zijn verguld of gekleurd, en de randen der blaêren met bloemen en vogels versierd.

Lood is insgelijks veelvuldig bij 't schrijven gebruikt geworden, wellicht leeds ten tijde van Job. Montfaucon spreekt van een hoekske dat hij in het jaar 1699 te Rome kocht. Het was zeven centimeter breed en ongeveer tien centimeter lang; de blaêren, het beslag, de nagels van het beslag, ja zelfs de draad waarmeê de blaêren verbonden waren, alles was van lood. De inhoud bestond uit egyptisch-gnostische letters, die hoegenaamd niet te ontcijferen waren.

Over eene zonderlinge aanwending van het lood spreekt Drummond in zijn werk ‘Herculanensi.’ Looden platen werden zoolang plat geslagen tot zij uiterst buigzaam waren; op deze bladen schreef men brieven, die heimelijk tusschen de schoenzolen van een slaaf genaaid werden. De slaaf kreeg eene boodschap voor den persoon tot wien het schrijven gericht was, en deze opende, terwijl de bode sliep, het zoolleêr der schoenen, nam er den brief uit en verborg er dan, op even steelsche wijze, zijn antwoord in. Den volgenden morgen werd de slaaf wederom op een boodschap uitgezonden en toog dan weêr op weg, zonder in het minst te weten dat zijn heer door zijn tusschenkomst briefwisseling voerde.

Aulus Gellus verhaalt, dat de wetten, die Solon in 't jaar 594 vóór Kristus’ geboorte aan de Atheners gaf, in lange vierkante houten palen gesneden waren, die om hunne as draaiden, zoodat men, zonder van plaats te moeten veranderen, achtereenvolgens de vier zijden kon lezen. Wegens deze draagbaarheid heetten die palen *axones.* De schrijfwijze welke men gevolgd had, was de zoogenaamde *boustrophedon,* hetgeen

letterlijk beteekent: ‘loopend als een ossenspan.’ Men las namelijk de regels beurtelings van de linker- naar de rechterzijde en van de rechter- naar de linkerzijde, even als de voor den ploeg gespannen ossen de voren op het veld maken. Deze eigenaardige schrijfwijze zegden de Grieken omstreeks het jaar 457 vóór Kristus vaarwel; zij werd ook een tijd lang in Ierland gevolgd, waar zij *Cionn faeite* genoemd werd.

Van *axones* bedienden zich ook de oude Britten, en nog heden ten dage moeten zij voor kalenders op eenige eilanden der Oostzee, als op Moën, gebruikt worden. Twee schoone exemplaren bevinden zich in de *Collegiate Library* te Manchester.

Somwijlen zijn ook vischhuiden bij het schrijven aangewend geworden. Toen in de vijfde eeuw een vreeselijke brand bijna de gansche stad Constantinopel met hare prachtige bibliotheek van 20.000 boeken in de asch legde, werd ook een antiquiteit vernietigd die eenig in haar soort was. Het was namelijk eene copie van Homerus' Ilias en Odyssea, in gouden letters op slangendarmen geschreven, die eene rol van drie en dertig meter lengte vormden.

Men vermeent, dat eenige profeten-bocken in het Oude Testament op houten tafelen geschreven zijn geweest. Bij de oude Romeinen waren zulke tafelen in gebruik. Onder de regeering van keizer Zeno moet in het jaar 485 het stoffelijk overschot van den heiligen Barnabus in de nabijheid van Salamis gevonden zijn met een hebreenwsch afschrift van het evangelie van den H. Mattheus, hetwelk hij zelf op tafelen van een welriekend hout moet hebben weêrgegeven. De houten tafelen waren dikwijls met een laag witte verf bedekt, in welk geval zij den naam van *album* hadden en met een stift of penseel beschreven werden.

De bij het schrijven gebruikte griffels (*styli*) waren verschillend naar gelang van de stof waarop geschreven moest worden. IJzeren griffels werden in de oudste tijden gebruikt om er mede te schrijven op tafeltjes die met een dunne laag gekleurde was bedekt waren. Het vlakke, stompe einde van de griffel diende om, zoo noodig, de letters uit te wisschen. Deze ijzeren pennen werden somtijds bijwijze van dolk gebruikt, zoo dat zij later in de openbare gerechtshoven verboden en door griffels van elpenbeen vervangen werden.

MOEDERLIJK GELUK.

Keizer Juliaan wreekte in het jaar 365 den dood van den schoolmeester Cassianus uit Imola, die door zijne leerlingen met ijzeren schrijfstiften om het leven gebracht was. Suetonius verhaalt, dat Cesar den arm van een zijner moordenaars vastgreep en dien met een griffel doorboorde. Dezelfde schrijver deelt mede dat keizer Claudius voor een aanslag op zijn leven door middel van zulke griffels dermate bevreesd was,

dat hij de openbare schrijvers slechts toegang tot zijn persoon verleende als zij aan de wacht van het paleis eerst hunne griffels afgegeven hadden.

Tot het jaar vijfhonderd veertig vóór de kristelijke tijdrekening, zegt Herodotus, werden de oud ionische archieven op schapen- of geitenvellen geschreven. Vele schrijvers zijn de meening toegedaan, dat de copie der israëlitische wet, welke

door Moses gemaakt en in de Ark des Verbonds bewaard werd, op bewerkte huiden geschreven is geweest. In het 2[e] boek van Moses wordt vermeld, dat over het tabernakel rood gekleurde ramsvellen moesten gespreid worden, en in overeenstemming daarmeê is, dat Claudius Buchanan in 1806 eenige zeer oude hebreeuwsche handschriften op zulke vellen uit de synagoog der zwarte joden in Indië ontving. De joden uit Kaboel, die ieder jaar de binnengewesten van China doorreizen, verhalen dat hunne aldaar wonende geloofsgenooten de mozaïsche wet op roode rams of geitenvellen opteckenen.

OP DE DUINEN TE SCHEVENINGEN, NAAR P. BLOMMERS.

Eumenes, koning van Pergamus, wordt ten onrechte door Sommigen voor den uitvinder van het perkament gehouden, waarvan eene soort (*pergamenum*) van schapenvellen, eene andere (*vellum*) van kalfshuiden bereid wordt. Het perkament was reeds lang vóór zijn tijd (197-158 vóór Kristus geboorte) bekend, want Josephus deelt mede, dat het afschrift der israëlitische wet, hetwelk de zeventig ouderlingen in het jaar 277 vóór Kristus aan Ptolomeus Philadelphus overhandigden, met gouden letters op het fijnste *vellum* vervat is geweest. De aanleiding tot het ontstaan van 't perkament is Ptolomeus II van Egypte geweest, die wilde verhinderen dat er in andere steden groote bibliotheken gevormd werden. Hij verbood daartoe den uitvoer van papyrus, waarvan de uitvinding van het perkament en

't oprichten van eene menigte perkamentfabrieken in Pergamus het gevolg waren.

De duurzaamheid van het perkament is aan geen twijfel onderhevig. De Virgilius in de bibliotheek van het Vatikaan te Rome bestaat sinds de derde eeuw en zal ongetwijfeld nog evenveel tijd overleven, indien hij niet door het vuur wordt aangetast. In de vroegere keizerlijke bibliotheek te Parijs was een Prudentius van nog hoogere oudheid dan de Virgilius uit het Vaticaan, en bijna iedere belangrijke bibliotheek in Europa heeft zoo perkamenten handschriften, wier ouderdom tusschen acht en dertien honderd jaar afwisselt. Het is opmerkelijk, dat zoovele oude beroemde kloosters niets meer zijn dan een puinhoop, dat men zelfs de plaats waar zij stonden niet meer met zekerheid bepalen kan, terwijl manuscripten die reeds vóór de oprichting dier kloosters eeuwen oud waren, nog geheel ongeschonden zijn.

Uithoofde van de duurzaamheid van het perkament en het vellum zouden wij derhalve thans nog al de werken der oude schrijvers kunnen bezitten. Nochtans kennen wij van velen slechts gebrekkige brokstukken. De oorzaak daarvan is te zoeken in de omstandigheid, dat in de twaalfde, dertiende en veertiende eeuw het perkament zeer zeldzaam en buitengewoon duur was, zoo zelfs dat groote eigendommen van den eenen bezitter op den anderen overgingen zonder dat daarvan akten werden opgemaakt. De verkoop of overdracht geschiedde door het overreiken van aarde en steenen of wel stroohalmen, in tegenwoordigheid van getuigen.

De kostbaarheid van de eenige stof die men toen bij 't schrijven kon gebruiken, was oorzaak dat vele oude handschriften vernietigd werden, doordat men de perkamenten boeken in ongebluschte kalk kookte en de letters liet wegvreten. ‘Indien men,’ zegt Montfaucon, ‘alle boeken uit de dertiende en veertiende eeuw nauwkeurig onderzocht, zou men bevinden, dat er evenveel op afgewasschen als op nieuw perkament geschreven zijn. Ik ben er van overtuigd, dat gedurende deze boekenvorming, welke in de twaalfde eeuw begon en tot in de veertiende voortduurde, de werken van Verscheidene schrijvers vernietigd zijn geworden. De grieksche schrijvers uit dien tijd wischten voortreffelijke zeldzame werken uit en stelden er hunne eigene onbeduidende lettervruchten of wel algemeen verspreide geschriften voor in de plaats.’

Desgelijks ging het elders, en zoo werden vele van de heerlijke philosophische en geschiedkundige alsook Verscheidene dichtwerken der oudheid vreeselijk verminkt, of wel geheel verdrongen door legenden van heiligen, kronieken van monniken en verzenmakerij.

Een stout reiziger.

De zeventiende eeuw heeft, in Vlaanderen, een aantal stoute missionnarissen opgeleverd en onder deze tellen wij den weinig gekenden Franciskanermonnik, Lodewijk Hennepin. Hij werd omtrent 1640 in onze vlaamsche gewesten geboren, predikte in Artois, in Brabant, in Italië, in Holland, woonde zelfs als aalmoezenier den slag van Seneffe bij, en vertrok eindelijk met Mgr. de Laval, die tot bisschop van Quebec was benoemd, naar Kanada.

De reis duurde, zoo als men weet, destijds zeer lang; men had aan boord eene kleine kapel ingericht; pater Hennepin las er dagelijks de Mis, en het scheepsvolk was dermate gesticht dat het aan deze godsdienstoefeningen de redding van het vaartuig uit de handen der Zeeroovers, die het meer dan eens aanvielen, toeschreef.

Pas was de pater te Quebec aangekomen, of hij ving zijne zending aan. Gehecht aan de dienst van het Augustijner-klooster, moest hij niet zelden twintig en dertig mijlen, door onmeetbare sneeuwvelden afleggen om den zieke of den geloovige hulp te brengen. Uren in den omtrek kende men den vlaamschen missionnaris: deze trok zelf een klein wagentje achter zich, waarin hij datgene borg wat diende tot het opdragen van het Misoffer. Later spande hij een hond voor dat wagentje en legde alzoo verre tochten af.

Voorwaar, wij kennen in onze dagen geen beschavers meer, die met die der zeventiende eeuw kunnen wedieveren, ten ware priesters!

In den zomer legde Hennepin even stoute en verre tochten af in een schuitje van boomschors vervaardigd, en hij aarzelde niet het zendelingschap aan het Ontario-Meir aan te nemen, waar hij de inboorlingen tot de ware godsdienst bekeerde, hen tot het stille landbouwersleven trachtte te vormen, hen alzoo dorpen deed aanleggen, waarvan de kapel het middenpunt was.

Het was pater Hennepin, welke met Lasalle, den gouverneur van Quebec, eene ontdekkingsreis van de mondingen der Mississipi ondernam. Alvorens dezen tocht aan te vangen, reisde pater Hennepin, in het midden des winters, door de verschillende stammen der Irokezen, om te weten of deze zich tegen de expeditie zouden verzetten en om hen te verklaren, wat men met dien tocht in het oog had, namelijk een korter weg naar Europa te vinden.

Wat op die eerste ontdekkingsreis de eenvoudige Franciskaner te lijden had, gaat alle denkbeeld te boven: niet zelden was hij verplicht in de open lucht te vernachten, en als hij zijne tent in een bosch kon opslaan, moest hij soms verscheiden voet sneeuw wegruimen. Wat graan dat hij kookte en eenige kikvorschen, waren zijn gewoon eten, en maanden waren voorbij gesneld dat hij zijne ledematen op geen bed had uitgestrekt.

Na zich van de vredelievende gezindheid der Irokezen overtuigd te hebben, keerde hij naar Quebec terug om zich tot de reis voor te bereiden. Al zijn bagage bestond in eene draagbare kapel, een mat en een deken. Zoo ving de stoute, op God betrouwende monnik den gevaarlijken tocht door de onbegrensde wildernissen aan. Met eene schorsen schuit zetteden de twee reizigers, want de gouverneur vergezelde den monnik, den tocht voort; 's avonds gingen zij aan wal, maakten van de omgekantelde boot eene tent, vernachtten onder deze, droegen 's morgens het Misoffer op en togen welgemoed meer en meer het land in.

De reis was des te moeielijker geworden, daar het wild ontbrak in de landstreek welke zij doorreisden. Toch kwamen zij, met eenige gezellen, bij de Illenezen, waar zij een fort bouwden, dat zij den naam van *Crèvecoeur* gaven. Ook hadden zij daar veel geleden, niet van de wilde volksstammen, maar van hunne gezellen; velen van hen hadden hen verlaten, omdat zij den moed niet hadden de moeielijkheden der reis te verduren.

De gouverneur keerde van die plaats, met eenige makkers, die zich op verschillende plaatsen bij hem gevoegd hadden, naar het uitgangspunt Frontenac terug; hij moest meer dan 400 mijlen te voet en door de wildernissen afleggen; maar Hennepin liet zich niet ontmoedigen; vergezeld van drie makkers, zakte hij de rivier af tot aan zee, en zijne beschrijving van dien tocht en van de verschillende geographische liggingen mogen dan niet altijd juist zijn, het is eene stellige zaak dat de eer der ontdekking van den loop der Mississippi, aan dien nederigen Fransiskaner toekomt.

Op de tochten welke wij hier vermelden, werd de pater met zijne gezellen, door de wilden gevangen genomen en verre, zeer verre landwaarts in weg gevoerd. Die

gevangenneming was, men begrijpt het, herhaalde malen met gevaren vergezeld; meer dan eens waren hij en de zijnen den dood nabij; doch wat altijd een tooverachtig uitwerksel op de wilde stammen maakt, is het toepassen van geneesmiddelen. Den mensch verlossen van zijne ziekten en gebreken is immer een machtig middel om invloed te bekomen. Even als onze tegenwoordige missionnarissen allen eenige kennis van geneeskunst bezitten, even zoo eigenden de zendelingen van vroeger eeuwen zich die wetenschap zooveel mogelijk toe.

De toepassing van eenige geneesmiddelen, die een gelukkig uitwerksel hadden, redden hem en zijne vrienden het leven, en na acht maanden ballingschap bij die wilden, werd hem de vrijheid gegund. Op Sinxendag van het jaar 1681 kwam hij te Frontenac aan, waarheen de gouverneur negen of tien maanden vroeger vertrokken was. Hadde Hennepin geene talrijke middelen van herkenning gehad, men zou nimmer hebben kunnen aannemen, dat hij het was, dien men overigens reeds dood waande. De zon had hem gebronsd, zijne gelaatstrekken waren sterk veranderd. Hij droeg nog altijd zijn Franciskaner kleed, doch men moest rondzoeken om hier en daar nog een lap pij te vinden, zoo veelvuldig was zij door buffelvel hersteld en bezet.

Het zou voorzeker wel belangrijk zijn de namen der verschillende vlaamsche reizigers, die in gemelde eeuw stoute tochten ondernamen en meestal nederige kloosterlingen waren, op te sporen en dezer lotgevallen zooveel mogelijk in een bundel te vergaderen. Het zou niet alleen een belangrijk offer zijn aan de wetenschap, maar ook aan den roem der vlaamsche geestelijkheid gebracht.

Vergiftigde pijlen.

Dat talrijke wilde stammen zich van vergiftigde pijlen bedienen is genoeg bekend; hoe en waardoor deze vergiftiging plaats heeft, is echter min of meer een geheim gebleven. In het amerikaansche tijdschrift *Natur* vinden wij daaromtrent van de hand des heeren H. Semler te San Francisco eenige merkwaardige mededeelingen.

Hij verhaalt, dat zekere dr. Hoffman, die geruimen tijd onder de Dakota-Indianen gewoond heeft, het maken van vergiftigde pijlen heeft bijgewoond en dit op de volgende wijze meêdeelt:

‘De pijlenmaker gaat met diegenen, die deze wapenen wenschen te bezitten, naar een der talrijke koloniën van prairiehonden, waar steeds ratelslangen gevonden worden. Een der Indianen draagt een paar gaffelvormig gesneden stokken van drie tot vier voet lang, terwijl een andere de lever eener antilope of van een ander dier bij zich heeft. Wanneer men nu eene ratelslang heeft gevangen, wordt zij door middel der stokken, ongeveer in het midden van haar lichaam, zacht vastgehouden, terwijl een andere Indiaan de lever aan een langen staak bindt en deze op eerbiedigen afstand de slang voorhoudt en haar daarmeê zoolang langs den snuit wrijft, tot zij meermalen er in gebeten heeft. Is dit doel bereikt, dan wordt het dier gedood en de lever meê naar huis genomen, om op een zonnige plaats neêrgelegd te worden, waar zij spoedig tot ontbinding overgaat. Nadat de verrotting begonnen is, dat gewoonlijk na verloop van een dag geschiedt, wordt de lever zorgvuldig van den stok genomen en in een kleinen ketel tot pap geslagen, waarin de punten der pijlen verschillende malen gedoopt worden. Deze verschrikkelijke wapenen, welke tot voorkoming van vergissingen in een afzonderlijk deel van den pijlkoker bewaard worden, gebruikt de Indiaan steeds, wanneer hij iemand zonder veel gerucht naar de andere wereld wil helpen; de minste wond daarmeê toegebracht is doodelijk. De Kraaien-, de Zwartvoet- en de Assiboines-Indianen laten de ratelslangen in een stuk boomschors

bijten en wrijven hunne pijlen langs de plaats, waar de slang gebeten heeft, waarna zij de pijlen laten droogen. Dikwijls worden vele slangenkoppen bewaard, om het gif als men het noodig heeft, te gebruiken. In Opper Californië wonen Indianen, die het sap eener vergiftige plant met bedorven hondenlever vermengen en dit mengsel voor het vergiftigen hunner pijlen gebruiken. Bekend is ook het gevreesde eurarevergift, dat uit het sap van planten gewonnen wordt. De bewoners van noordoostelijk Siberië vergiftigen hunne wapens, door ze in een rottende lever van een witten beer te doopen; zij gebruiken ze echter alleen om roofdieren te vellen, welker vleesch niet eetbaar is.

Een man van den ouden stempel,
Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door
H.A. Banning.

(*Vervolg.*)
Men wordt verzocht buiten noodzakelijkheid niet te bellen.

Toen de oude heer de kamer verliet, waren de gevoelens der bondgenooten over zijne houding en zijn optreden zeer uiteenloopend. De moeder was zeer geërgerd en betreurde het dat hij het vertrek van den zoon in de hand gewerkt had, in plaats van pogingen in het werk te stellen om hem terug te houden. Mathilde gevoelde zich beschaamd en gekwetst omdat de oude man, ofschoon in zekeren zin zijn woord gestand doende, haar om den tuin geleid had. De dokter echter bewonderde den scherpen en juisten blik waar mede de vader het karakter van zijn zoon had weten te schatten. Ieder die August daar zoo zag zitten, kon aan zijn houding en voorkomen zeer goed afmeten wat in hem omging. Zijn oogen stonden flauw en hij staarde doelloos voor zich uit. Alle geestkracht en vastberadenheid waren uit de trekken van zijn gelaat verdwenen en zijne handen hingen naar omlaag als de takken van een treurwilg.

Eerst toen moeder en zuster naar hem toetraden, kwam er weder eenig leven in die ziellooze gestalte; hij verzocht, zonder haar aan te zien, dat zij hem niet meer zouden lastig vallen, dat zij hem alleen zouden laten, en de dokter ondersteunde dit verzoek door woord en blik en ook door, zonder verder een woord te spreken, de kamer te verlaten. Hij scheen in te zien dat zijn zwager zich meer beschaamd dan gekrenkt gevoelde, en hij kende schaamte als een gevoel waarbij men doorgaans liefst geen getuigen heeft.

De wijze waarop de oude heer zich had gedragen, de buitengewone toegevendheid en belangstelling welke hij had betoond, was dan ook wel in staat om de ijdelheid van den zoon geheel uit het veld te slaan. Hoe weinig laatstgenoemde ook willens was geweest zijn vader hard te vallen - want daartoe was hij inderdaad te goed en te braaf - het lag desniettemin in de natuur der zaak dat de oude heer, voor zoovele bitterheden welke hij had toegediend, op zijne beurt ook eens gevoelen zou wat teleurstelling en verdriet was en men had toch billijk mogen verwachten dat daarvan sporen zichtbaar zouden zijn geweest. Zoo geheel zonder de minste tegenwerping, zonder het geringste spoor van mismoedigheid of leedwezen het vertrek van den zoon in te willigen, dat wilde niet minder zeggen dan volslagen geringschatting van zijne verdiensten tegenover de firma, zijne ontbeerlijkheid in de zaak, in weêrwil van de opmerkingen zijner moeder en de jammerklachten van den majordomus. Zulk eene houding was inderdaad zeer beleedigend.

Het deed hem nog meer leed dat de oude man door zijne houding een heimelijk, ofschoon ook slechts met halve bewustheid gekoesterde hoop van den zoon, onbewimpeld als ijdel en dwaas kenmerkte. De onontbeerlijkheid van August voorop stellende, had men mogen aannemen, dat de vader alle pogingen aangewend zou hebben om hem bij zich te houden, en in dit geval zou deze, te oordeelen naar zijn voortreffelijk karakter, zich wel hebben laten bewegen om een sluier over het verledene te werpen en op gunstige voorwaarden zijn oude plaats weder in te nemen.

Thans, daar de oude man juist het tegenovergestelde had gedaan van 't geen vermoed kon worden, was bij zijn onverzettelijk karakter niets met meer zekerheid te voorzien dan dat hij, wanneer de nood aan den man kwam, liever de zaken zou liquideeren dan zijn zoon met een enkel goed woord terug te houden. Er bleef dezen geen andere keus over dan te kiezen tusschen twee zaken, die hem beide even onwelgevallig waren: namelijk berouw aan den dag te leggen en het juk, dat hij wilde afschudden, geduldig weder op zijne schouders te nemen, of zijn voornemen om te vertrekken ten uitvoer te brengen, zonder daarbij het geringste voordeel te behalen. Nu het te laat was, berouwde het hem dat hij niet meer gehoor had gegeven aan de profetische hartkloppingen bij de gedachte aan het afscheid van zijn vader.

Er was nog iets anders wat zijn toestand pijnlijk maakte. De lezer zal wel reeds bespeurd hebben dat August, ofschoon hij een even goed hart bezat en inderdaad braaf was, in vastheid van karakter en in geestkracht niet veel op zijn vader geleek; daarom mogen wij dan ook hier gerust een staaltje van zijne zwakheid mededeelen. August had sedert vele jaren zeker weinig rekening gehouden met 't geen zijn vader zoo gaarne in hem zou hebben gezien. Als de zoon van zeer bemiddelde ouders meende hij vrij schitterend te mogen optreden in de wereld. Hij ging dan ook *chique* gekleed, bezocht concerten, reed paard en bracht maar al te veel avonden in de sociëteit en in koffiehuizen door. Hij deed dit natuurlijk alleen in zijne uren van uitspanning of wanneer de werkzaamheden dit gedoogden en men had nooit eenige onbetamelijkheid in hem kunnen aanwijzen, doch het lag in den aard der zaak, dat hij voor het huiselijk leven verloren was en men hem zelden aan den gezelligen ouderlijken haard zag. Dit verdroot den ouden man wel het meest, want hij oordeelde terecht dat zoodanige onhuiselijkheid en het gestadige verkeer met volslagen wereldlingen op den duur aanleiding moesten geven tot verwaarloozing van godsdienst en zedelijkheid.

Sinds August echter, door zijne gelofte gebonden, avond op avond ten huize van de jonge weduwe doorbracht, was er een groote omkeering in hem ontstaan; hij gevoelde eene kalmte, die hij nooit had gekend, iets wat men bevredigde verwachting noemt. De gelatenheid, waarmede de jonge vrouw haar ongeluk droeg, de geestkracht, waarmede zij tegen de stormen haars levens worstelde, de teedere bezorgdheid voor hare kinderen, hare ongekunstelde vriendelijkheid, de ordelijkheid en zindelijkheid die rondom haar heerschten - dit alles had op hem een diepen indruk gemaakt. Was het te verwonderen dat meermalen het verlangen naar zulk eene vrouw, naar zulk een huiselijk geluk in hem opkwam? Hij was meer dan dertig jaren oud en mocht zeker zoodanigen wensch wel koesteren, doch dit neemt niet weg dat dergelijke wenschen soms ondeugend zijn, wanneer zij niet in algemeenen zin opkomen, maar in verband staan met eene neiging welke nog niet genoeg aan de omstandigheden getoetst is.

Dit was ook hier het geval en August zag maar al te spoedig dat zijne wenschen niet aan de omstandigheden getoetst *konden* worden. Nu hebben wij wel gezien dat hij het stellige besluit had genomen om er zich met geweld aan te ontrukken, doch het ging met de vastberadenheid van den stumpert als met de vleugels van den zoon van Dedalus. Het is een onbetwistbare waarheid dat moeielijkheden allengs op den duur ontwarren, hoe meer men er aan rafelt, dat zij de scherpe kanten verliezen, naarmate men er aan vijlt en schuurt. Toen hij den vorigen avond van de jonge weduwe afscheid ging nemen, stond het besluit onwrikbaar bij hem vast, dat hij niet meer aan haar denken zou, en juist sinds hij haar verlaten had, zweefde onophoudelijk de gedachte in zijn geest dat zij onontbeerlijk was voor zijn huiselijk geluk. Een

leelijk geval, inderdaad, maar hij was aan het rafelen gegaan en de bezwaren waren merkelijk aan het afnemen. Over gebrek aan vermogen kon iemand als hij zich toch gemakkelijk heenzetten; wat de kinderen aanging, die natuurlijk het evenbeeld der beminnelijke moeder waren, hij scheen er geen steenen des aanstoots meer in te zien, maar bloemen die zijn huiselijken lusthof zouden versieren, en wat de zotte praatjes van zijne vrienden en kennissen betrof, die trouwens niet lang zouden duren, hij was er de man niet naar om zich daaraan te storen.

De eenige, maar niet geringe zwarigheid welke nu nog bestond, was de tegenzin zijns vaders, en om dezen te overwinnen was hem geen geschikter middel voorgekomen dan zijne verbintenis met mevrouw Leemans tot voorwaarde te stellen tegenover den wensch dat hij de ouderlijke woning niet zou verlaten.

Soortgelijke overwegingen waren hem den vorigen avond en des morgens vroeg door het hoofd gegaan, en men ziet dus dat zijne vastberadenheid slechts zelfbedrog was geweest, dat niet zijn verstand, maar zijne zwakheid gezegevierd had. Nu wij den jongen Sterk ten volle kennen, mag het ons dan ook niet meer verwonderen dat hij, na de ontmoeting met zijn vader, mistroostig daar neêr zat, dat hij alleen wilde zijn en van rouwbeklag verschoond wenschte te blijven.

Dokter Herpen scheen echter te begrijpen dat de patiënt nog iets anders behoefde dan de eenzaamheid, dat hij raad noodig had. Hij kende den gemoedstoestand van August ten volle en daarom kwam hij hem kort na het tooneel dat wij bijgewoond hebben weder bezoeken. August had altijd goed bij hem aangeschreven gestaan, doch het walgde hem toen hij zijn zwager op het dichtgeworpen koffer met den elleboog op de knie, en het hoofd in de hand steunende zag zitten. Hij begreep terstond, dat zoo iemand ontoegankelijk zou zijn voor den raad welken hij zich zelven onder gelijke omstandigheden zou hebben opgedrongen, namelijk: een plan, dat men reeds zoover had doorgedrongen, in weêrwil van alle denkbare bezwaren liever uit te voeren dan op vernederende wijze terug te treden. Nu hij zijn zwager zóó aantrof, gaf hij als zijne overtuiging te kennen dat niets anders aan de zaak te doen was dan een draaglijk middel op te sporen om met zijn vader weder in een goed vaarwater te komen, zonder zich aan nieuwe vernederingen of beleedigingen bloot te stellen, en dat middel meende hij gevonden te hebben in de buitengewone grootmoedigheid en mildheid van den ouden man, die niet anders zou hebben kunnen handelen, wanneer hij opzettelijk zijn zoon aan zich had willen boeien. Niets was natuurlijker dan dat het hart des zoons daardoor diep getroffen moest zijn, niets natuurlijker dan dat de zoon zulk een voortreffelijken en edelmoedigen vader liever niet wilde verlaten. En wanneer men dan de wenschen van den ouden man een weinig te gemoet kwam, wanneer men bij gepaste spaarzaamheid liefde voor het huiselijk leven betoonde, vooral echter als men neiging betoonde om zich een eigen huiselijken kring te vormen, dan zou het te voorzien zijn dat de vader met alle liefde uit de zaak treden en voor zijn opvolger de plaats inruimen zou.

De dokter had dit alles met de meeste bescheidenheid en in de minst kwetsende bewoordingen voorgedragen en August luisterde naar hem, wel niet zonder schaamte, maar toch met kalmte. Slechts bij de zinspeling op een huwelijk kwam er plotseling verandering in zijne houding, en de dokter begreep terstond dat daar het zwaartepunt van den gemoedstoestand gezocht moest worden. Daarom noemde de dokter in den loop van het gesprek mevrouw Leemans, en zoodra August dien naam hoorde, stond hij op, wierp het venster open en staarde naar buiten zonder een woord te spreken.

Tijd gewonnen, veel gewonnen, zegt het spreekwoord. Herpen had opgemerkt dat August bleek zag, dat hij nu en dan huiverde, daarom viel het hem in dat hij als

zwager en geneesheer voor de gezondheid van den jongen Sterk bezorgd moest zijn; hij nam zijn hand in de zijne, voelde hem den pols en liet duidelijk gevoelen dat er kenteekenen van koorts voorhanden waren. Het scheen dat August verlangde naar een voorwendsel om zijne reis uit te stellen, want hij vatte den dokter bij het woord, liet een kleine vrijwillige huivering over zich heen gaan en verzekerde dat hij inderdaad reeds sinds eenige dagen zeer koortsachtig was. De dokter schreef hem nu een drankje voor, dat noch kon helpen, noch schaden en de heer Sterk junior begon, ter oorzake van koorts, waarover echter de fa-

milie zich niet bezorgd behoefde te maken, zijn kamer te houden.

De dokter krijgt nog een patiënt.

'August heeft van verdriet koorts gekregen,' sprak de dokter tot zijne vrouw.

'Zoo?' riep Mathilde glimlachend, dewijl zij zeer goed zag dat haar man over die ongesteldheid niet zeer bezorgd Was. 'Er is *nog* iemand die de koorts heeft van verdriet.'

'Wie?'

'Mevrouw Leemans.'

Hij zag zijne vrouw scherp aan, want zij had op dat oogenblik iets ondeugends in de oogen.

'Gij schijnt mij niet te gelooven,' hernam zij; 'maar is het dan niet natuurlijk dat zij groot verdriet heeft over het vertrek van August, die den verwaarloosden boedel gezuiverd, die haar en hare kinderen voor den ondergang behoed heeft? De arme vrouw gevoelt zich nu natuurlijk geheel verlaten en staat wellicht nog voor groote moeielijkheden die zij niet weet te beheerschen. Er is zoo even eene vriendin van haar hier geweest om geneeskundige hulp voor haar in te roepen. Zij is gisteren avond ernstig ongesteld geworden nadat August afscheid van haar had genomen.....'

'Heeft August afscheid van haar genomen?'

'Natuurlijk! Het zou toch zeer onbeleefd zijn geweest, wanneer hij voor altijd de stad had verlaten zonder haar vooraf daarvan kennis te geven. Nu, die vriendin zegde mij, dat zij den ganschen avond erg koortsig geweest was; zij had nog zware hoofdpijn en scheen zich zeer ongelukkig te gevoelen. Wie weet of de arme vrouw niet tegen zorgen zal te kampen hebben welke zij onmogelijk kan beheerschen of overwinnen, nu haar raadsman haar heeft verlaten. Gij moest haar eens gauw gaan bezoeken, ventje, en haar een drankje en een woord van troost toedienen, want ik geloof dat zij beide noodig zal hebben.'

De dokter voldeed aan het verlangen zijner vrouw. Hij vond de weduwe wel ongesteld, doch niet zoo ziek als de vriendin zich had voorgesteld. Zij bekende, na eenige oogenblikken van aarzeling, dat de oorzaak van hare ongesteldheid uit het gemoed voortkwam, uit een onuitstaanbare onrust die haar kwelde. De dokter luisterde met beide ooren, want hij geloofde het buitengewone geval te beleven dat eene vrouw de zwakheden van haar eigen hart zou bloot leggen; wel een bewijs dat onze dokter, hoe scherpzinnig hij ook mocht zijn, nog niet zeer ervaren was in de kennis van het vrouwelijk gemoed. Toen echter het geheim aan het licht kwam, bleek het niets anders te zijn dan een onaangename verhouding tusschen haar en een schuldeischer. Zij meende dit te moeten openbaren, opdat de dokter, bij zijne geneeskundige behandeling niet op een dwaalspoor zou worden gebracht. Daarenboven had Herpen altijd veel belangstelling in haar betoond; zij koesterde daarom de hoop dat zijne tusschenkomst wellicht eenige weken uitstel zou kunnen bewerken en meende een beroep op zijne welwillendheid te mogen doen.

'lk ben tot uw dienst,' antwoordde hij, 'maar verzoek u wel in overweging te willen nemen dat de som, die gij daar genoemd hebt, van een betrekkelijk klein bedrag is en wij te doen hebben met een zeer onaangenaam en hardvochtig mensch. Ik vlei mij wel dat hij het voorstel zal aannemen, maar hij is in staat uitdrukkingen te bezigen

en zinspelingen te maken, die ik liever niet hoor. Waarom dus een pad op te gaan waar men zich zoo gemakkelijk kan kwetsen, wanneer men een gebaanden weg voor zich heeft?'

'Welken?' vroeg de weduwe.

'Gij hebt mij wel eens van een vriend gesproken, die er zijn grootste genoegen in vond u een dienst te bewijzen, en ik sta er voor in dat hij ook nu weder bereid is. Gun hem het geluk.....'

'Het geluk? Maar als het een geluk mag heelen, erken dan toch, dokter, dat hij daar rijkelijk van genoten heeft. Ik ga gebukt onder den last mijner verplichtingen jegens hem, van een schuld die ik nimmer kan uitdelgen. En die vriend gaat immers de stad verlaten om zich elders te vestigen; hij zal zijn beschikbaar kapitaal nu zelf wel noodig hebben.'

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
Het walgde hem toen hij zijn zwager op het dichtgeworpen koffer zag zitten.

'Ik verzeker u, mevrouw, dat hij zeer ruim over geld te beschikken heeft. Dit is dus geen bezwaar en het zal hem zeker bij zijn vertrek genoegen doen dat hij nog iets kan doen voor uwe toekomst. Ik zal hem met uwe ongelegenheid bekend maken en het bezwaar is in een oogenblik uit den weg geruimd.'

Hij was opgestaan om te vertrekken.

'Neen, neen!' riep de weduwe vrij heftig, 'ik kan het niet toestaan. 't Is ook eigenlijk kleingeestig van mij dat ik mij zoo angstig heb gemaakt. De toestand waarin ik mij bevind, is zeker zeer hachelijk, maar toch nog niet wanhopig. Wanneer men mij maar een weinig tijd laat, kunnen alle schulden ten volle voldaan worden; ik beroep mij op het getuigenis van uwen zwager, maar ik bid u.....'

'Welnu, mevrouw,' sprak de dokter, die zeer goed inzag dat dit onderhoud pijnlijk voor haar was, 'ik zal met den schuldeischer gaan spreken en beschouw de zaak reeds als afgedaan; maak u daarom maar niet verder ongerust.'

Toen hij thuis gekomen was, kon hij niet nalaten nogmaals te herhalen welk een voortreffelijke vrouw de jonge weduwe was. 'Die ellendige Leemans is zeker niet waard geweest dat hem zulk een hooge prijs uit de loterij des levens te beurt viel,' sprak hij.

‘En zoudt gij ook niet gelooven dat zij meer dan vriendschap voor August koestert?’ vroeg Mathilde.

De dokter haalde de schouders op. ‘Maar, aangenomen dat dit werkelijk het geval is, wat dan nog?’ vroeg hij.

‘Wat dan nog? Wel, *dan* naar het stadhuis en naar de kerk en daarmeê uit.’

De dokter lachte hartelijk. ‘Het bloed verloochent zich niet,’ sprak hij, ‘'t is of ik den ouden man hoor spreken; maar wij moeten niet vergeten dat papa juist het grootste struikelblok zou zijn; ik beef als ik aan hem denk, dat verzeker ik u.

‘O, die lieve, ondeugende papa! Ik ben erg boos op hem, omdat hij mij zoo bij den neus heeft gehad. Ik vergeef het hem nimmer, dat verzeker ik u, en als gij mij wilt helpen zal ik hem met dezelfde mevrouw Leemans, die hij niet kan uitstaan, in het vaarwater brengen.’

‘Papa doet haar inderdaad onrecht aan, want dat bij haar aan huis en daar buiten groote verkwistingen hebben plaats gehad, was haar schuld niet; zij is een eenvoudige, zuinige vrouw, dat verzeker ik u.’

‘Welnu, des te minder mag men haar hard vallen, des te eer heeft zij recht om gelukkig te worden. Moet August eene genegenheid, die zoo onberispelijk is als er ooit een zijn kan, laten varen, om ellendige vooroordeelen? Daar zit nu de arme jongen in zijn kooi en laat het kopje hangen. Ha ha! Wat kunnen groote menschen soms toch erg kinderachtig zijn! Maar hij zal de kooi uit, daar blijf ik borg voor.’

‘Gij durft veel wagen,’ sprak de dokter. ‘Hoe wilt gij het aanleggen om papa tot andere gedachten te brengen? Wat bidden en smeeken bij hem baat, hebben wij ondervonden en met list zal men ook niet verder komen; ik geloof niet dat gij hem in den val krijgt.’

‘Gij zult wel willen erkennen dat papa een schrander, een zeer schander man is.’

‘De schranderste, de verstandigste dien ik in mijn leven ontmoet heb.’

‘Welnu, ik ben zijne dochter!’ sprak Mathilde. Zij bracht den wijsvinger op de borst en deed zich zoo groot en zoo ontzagwekkend mogelijk voor.

De dokter maakte glimlachend een buiging. ‘Alle respect, mevrouw, “sprak hij, ‘maar mag ik dan ook uw plan kennen?’

‘Nog niet,’ antwoordde Mathilde, ‘want ik moet er nog eens over nadenken. Er moet intusschen iets gedaan worden dat niemand beter kan doen dan gij. Tracht papa betere gedachten omtrent August in te boezemen. Vertel hem wat hij Leemans bij het sterfbed beloofd en wat hij sinds dien tijd voor de weduwe gedaan heeft; ik ben er verzekerd van dat hij daarmede zeer ingenomen zal zijn. Vertel hem vooral hoe nauwgezet hij zijne belofte vervuld, hoe hij gedurende vele maanden voor mevrouw Leemans gewerkt heeft. Met zulke feiten wekt men sympathie bij hem op, dat weet ik, want hij zou in staat zijn een wildvreemd mensch van wien men zooveel goeds vertelde als zijn vriend te beschouwen. Hij had het reeds vroeger moeten vernemen.’

‘Dat zou ook zeker gebeurd zijn, maar ik heb August moeten beloven dat ik het voor hem zou verzwijgen; thans wil ik het doen zoodra zich daarvoor een gelegenheid aanbiedt.’

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 47]

Bericht.

Binnen weinige dagen zullen wij een aanvang maken met de verzending der Premieplaat van dezen jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Leo XIII.

Dit welgelijkend en goed uitgevoerd Portret is een tegenhanger van onze Premieplaat bij den eersten jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Pius IX z.g. en geheel op dezelfde grootte vervaardigd. Het stelt den H. Vader voor in zittende houding, gekleed in koorkleed, roode mozetta en pauselijke stool; het eerbiedwaardige hoofd des Pausen is bedekt met de witte solideo, terwijl zijne handen rusten op de leuning van een prachtigen zetel. Op eene tafel, naast het beeld des H. Vaders, ziet men een crucifix en een boek, symbolen der godsvrucht en der geleerdheid, waardoor onze roemrijk regeerende H. Vader uitmunt.

Geloofwaardige personen, die de eer en het geluk hadden bij Z.H. op eene particuliere audiëntie te worden toegelaten, verzekeren ons, dat de gelijkenis van onze Premieplaat uitnemend gelukt is.

Ten gerieve van onze inschrijvers hebben wij een prachtige ovale lijst met vergulde bies verkrijgbaar gesteld, welke wij met de plaat, achter glas daarin gezet, aan den prijs van frcs. 3.50 franco huis afleveren.

Aan de inschrijvers, die de plaat niet in lijst wenschen te ontvangen, zullen wij haar tusschen twee cartonbladen franco huis leveren tegen de geringe vergoeding van 60 centiemen voor de frankeering en de verpakking.

Men gelieve het in N°. 43 bijgelegd inschrijvingsbiljet zoo spoedig mogelijk, ingevuld, met bijvoeging van het postmandaat of de postzegels, toe te zenden aen de Bureelen der Administratie, Boulevard du Nord, 107, te Brussel, of Groote Gordaat, 12, te Antwerpen.

De kerk van Paray-le-Monial.

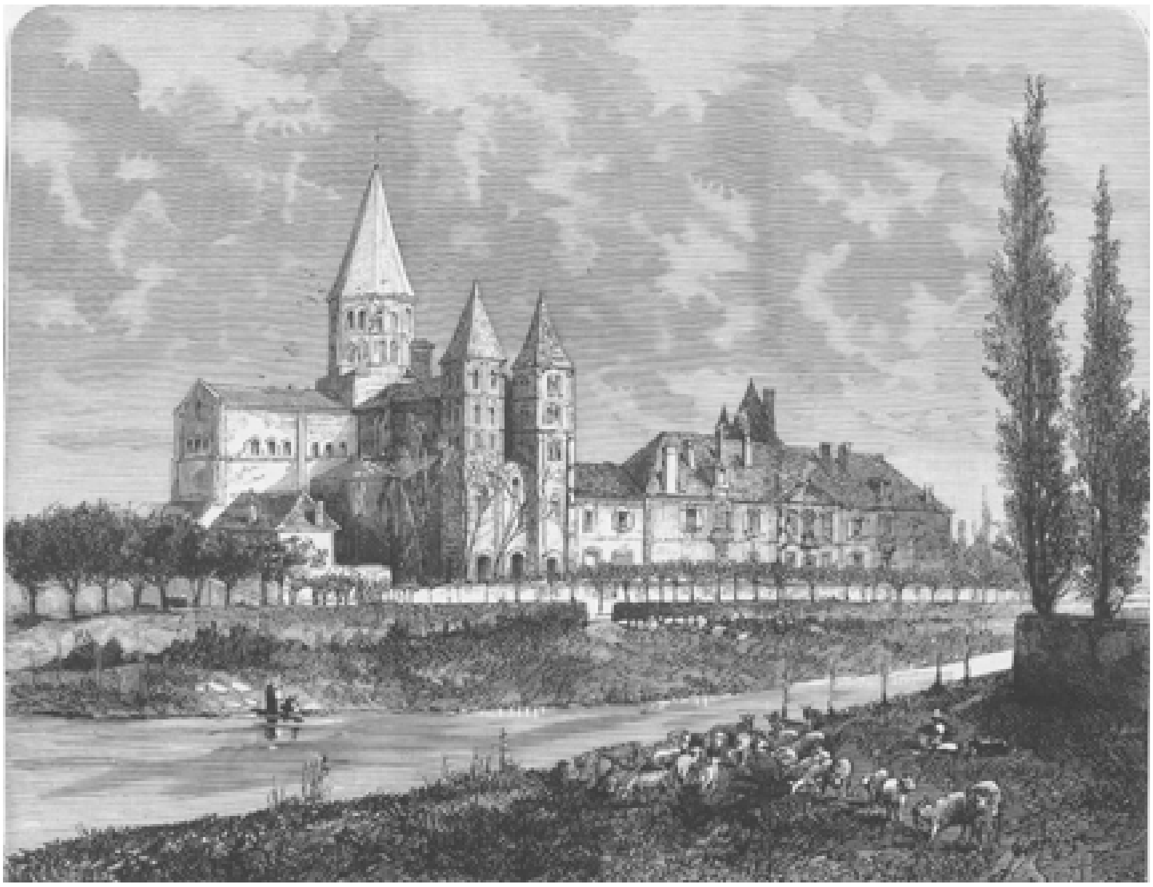

DE KERK VAN PARAY-LE-MONIAL.

Paray-le-Monial, eene kanton-hoofdplaats van het departement Saone-en-Loire in Frankrijk, is

eene kleine stad met eene bevolking van ongeveer 4000 zielen. Het stedeke heeft eene zekere vermaardheid doordien het jaarlijks door vele pelgrims bezocht wordt, die, in vrome gedachtenis aan de gelukzalige Margaretha Maria Alacoque, de plaats willen betreden waar deze uitverkoren maagd haar leven sleet en hare verschijningen van den Zaligmaker had. Margaretha Alacoque, die in 1645 geboren werd en in 1690 stierf, was van af haar zestiende jaar zuster in het klooster van Maria Bezoeking, dat zich nabij de kerk verheft waarvan wij hier eene afbeelding geven.

Deze kerk is van hooge oudheid. Een gedeelte er van, namelijk het portaal en de twee vierkante torens aan weêrszijden, welke men op de gravure aan den rechterkant bemerkt, dagteekent van het begin der elfde eeuw. Dat gedeelte heeft men behouden van de eerste kerk van Paray-le-Monial, - welke door graaf Hugo, bisschop van Auxerre, gesticht is en in 1004 door hem werd ingewijd, - toen zij twee eeuwen later door de tegenwoordige vervangen werd. Het gebouw is niet voltooid: er ontbreken nog twee bovengaanderijen aan; de uitstekende steenen, welke van buiten zichtbaar zijn, duiden genoegzaam aan, dat men het plan heeft gehad, ze er later aan te brengen, alsook een gevel te bouwen, die meer in overeenstemming is met het nieuwe gedeelte. De kerk is 50 meters lang; in het kruis is zij 40 en in het schip 23.6 meters breed, terwijl de hoogte van den koepel 28 meters bedraagt.

Op verzoek van Mgr. Perraud, bisschop van Autun, is dit overoud gebouw in 1875 door paus Pius IX tot kleine basiliek verheven, waarbij Z.H. den feestdag van het H. Hart van Jesus als haar patroonfeest heeft vastgesteld. Op den 2^{en} juni van dat jaar werd zij als zoodanig door genoemden bisschop ingewijd, welke luisterrijke plechtigheid Z. Em. de kardinaal Guibert met zijne tegenwoordigheid vereerde.

Wij merken nog op, dat Paray-le-Monial door zijne gezonde en schilderachtige ligging - het verheft zich in een bekoorlijk dal, omzoomd door groenende heuvels en besproeid door frissche kleine rivieren - een aangename verblijfplaats aanbiedt. De naam geeft te kennen, dat het stadje zijn ontstaan en opkomst te danken heeft aan een klooster en aan dat vaderlijk bestuur waarvan men in de middeleeuwen zegde: ‘Het is goed leven onder den kromstaf.’

Gewetenlooze jeugd.

De twee jongens zijn van oordeel geweest, dat het veel te schoon weêr is om zich tusschen de doffe muren der school te laten opsluiten, en zij hebben daarom het plan gevormd, buiten het dorp aan hun speelzucht den vrijen teugel te gaan vieren.

Onderweg komen zij voorbij het huis van den rijken notaris, die aan het einde van 't dorp woont. De eetkamer van den voornamen man is open, en nieuwsgierig werpen zij een oogslag in het vertrek. Een kreet van verrassing en, bewondering ontsnapt gelijktijdig aan beider borst.

Wat hebben zij gezien?

Op eene tafel dicht bij het venster liggen eene menigte van de schoonste druiven, appelen en peren opeen gestapeld. De verzoeking is groot, en de stem van het geweten smorende, luisteren de jongens slechts naar die der begeerlijkheid.

Er is niemand binnen. De notaris werd zoo even op 't kantoor geroepen. Gretig strekt de oudste der beide deugnieten den arm uit, en weldra zal hij de tafel ontlast hebben van al wat er op ligt. Of de notaris ook zorgen zal, zijn raam te sluiten als

hem weêr zulk een kostelijk dessert wacht! Wie weet, hoeveel moeite de dankbare boer, van wien hij de vruchten ontving, zich gegeven heeft om ze bijeen te brengen!

De prooi.

Levenloos ligt hij daar neêr op den bodem van een diepen afgrond - die jeugdige Kabyl, het hoofd van een gevreesden stam en de schrik der Franschen, wien hij een onverzoenlijken haat had gezworen. Hij is door een kogel aan het hoofd getroffen en in de diepte neêr geploft geworden.

De dood heeft zijne gespierde ledematen verstijfd; zijn oog, zoo fier en zoo levendig, is voor altijd gesloten.

Arme jonge krijgsman! hij zal niet rusten bij zijne vaderen en vergeefs zal zijne bruid zijn terugkomst verbeiden. Hij is ten prooi gedoemd voor verscheurende dieren; gieren en arenden zullen zich op zijn bebloed lijk werpen en malkander den buit betwisten.

Reeds heeft een roofvogel met ijselijke klauwen en gekromden bek het bloed van den gevallen hoofdman geroken; hij schiet neêr, en zich verlustigend in den aanblik van 't gastmaal dat de afgrond hem biedt, blijft hij een oogenblik zweven om zich aanstonds op den ongelukkige te storten en hem te verscheuren.

Murat en de bezetting van Livorno.

Ten tijde dat Italië onder de heerschappij van Frankrijk stond, brak er oproer uit in een regiment, dat de bezetting van Livorno uitmaakte. Het was een zeer ernstige zaak, want geene gewone ontevredenheid, maar staatkundige bedoelingen hadden er aanleiding toe gegeven. Napoleon I was er zeer over vergramd; hij wilde een schrikwekkend voorbeeld stellen, en Joachim Murat ontving den last, het regiment te straffen. Het uitdrukkelijk bevel des keizers Iuidde: zonder voorafgaand vonnis van een krijgsraad de legerafdeeling te vernietigen.

Joachim trok naar Livorno, deed de bezetting aantreden en maakte het bevel des keizers kenbaar. Zijne krachtige taal, zijne dreigende gebaren, doch in 't bijzonder de roem van zijn naam werkten sterk op het oproerige regiment, en de soldaten vielen op de knieën en smeekten om genade. Murat had echter een nadrukkelijk bevel gekregen; hij onderdrukte zijne ontroering, behield de toornige uitdrukking van zijn gelaat en riep eindelijk uit:

‘Ik zal elken tienden man laten dood schieten.’

Groot was de ontsteltenis. Het in de kazerne opgesloten regiment zond herhaaldelijk deputaties naar Murat, ten einde van dezen genade te verwerven; officieren en soldaten zwoeren, bij den eersten veldslag voor de oogen des keizers met hun bloed en hun leven de schandvlek te zullen uitwisschen, die zij op hunne vaan geworpen hadden. Murat hield zich lang onverbiddelijk; het misdrijf was te zwaar en 's keizers bevel te streng; minstens drie soldaten van het regiment moesten daarom hun leven laten; men moest hem de belhamels aanwijzen.

Dit geschiedde, en de drie veroordeelden werden in de gevangenis gezet met de bepaling dat zij daags daarna zouden ter dood gebracht worden. Het regiment bleef Ondertusschen in de kazerne.

In den nacht liet Murat de drie soldaten door den cipier, op wiens geheimhouding hij rekenen kon, voor zich brengen.

‘Morgen wordt gij dood geschoten,’ zoo sprak hij hen toe. ‘Bereidt u derhalve tot den dood voor en sterft als brave soldaten, opdat uwe schande vergeten worde. Uwe ouders en bloedverwanten zal ik uw laatst vaarwel doen overbrengen. Gij zijt niet waard, tot deze familiën te behooren. Hebt gij bij hetgeen gij deedt, wel aan uwe moeders gedacht?’

De soldaten snikten luide.

‘De ongelukkige vrouwen zouden trotsch zijn, indien gij onder het zwaard van den vijand gevallen waart, maar nu.... Gaat, rampzaligen! Ik zal een geestelijke bij u zenden. Denkt aan Frankrijk en aan God..... Van af dit oogenblik behoort gij niet meer tot deze wereld!’

De soldaten wierpen zich op de knieën; zij vroegen niet meer om genade, maar om vergeving voor hunne misdaad. Toen zij zich wilden verwijderen, riep Murat hen terug en zegde:

‘Zult gij brave menschen worden, als ik u het leven schenk?’

‘Neen, wij willen sterven,’ antwoordde een hunner. ‘Wij hebben den dood verdiend; het is niet meer dan recht, dat wij dood geschoten worden.’

‘En als ik u nu eens niet wil laten dood schieten, als ik wil, dat gij in 't leven blijft?’ hernam Murat met verteederde stem. ‘Gij hebt u aan een zware misdaad schuldig gemaakt; nochtans schenk ik u 't leven, maar gij moet voor iedereen, in 't bijzonder voor 't regiment dood zijn. Morgen tegen den avond zult gij voor de poort gebracht worden, men zal op u schieten en gij moet dan als dood neêr vallen. De duisternis zal ons begunstigen. Een man, die mij trouw gezworen heeft, zal u op een kar naar het kerkhof rijden. Daar zult gij matrozenkleêren vinden en elk duizend franken krijgen. Gij blijft eenige dagen in een huis, dat u zal worden aangewezen, en dan vertrekt een schip met u naar Nieuw-Orleans. Zorgt dat gij daar als rechtschapen mannen leeft. Voor uwe familiën zal ik zorgen.’

De soldaten konden bijna geen woorden vinden om hun dank te betuigen; zij gaven Murat echter de verzekering, dat zij zich hun leven lang als brave, deugdzame mannen zouden gedragen.

Alles gebeurde zoo als Murat het geregeld had. Het regiment geloofde, dat de straf voltrokken was, en Napoleon vernam nooit iets van deze begenadiging: zij bleef ook lang een geheim.

Aan den zoom van een bosch in de nabijheid van Nieuw-Orleans klopte een jager op de deur van een goed onderhouden landhuis om eene schuilplaats gedurende een opkomend onweêr te erlangen. Het was in den herfst van 1831. De deur werd geopend en de vreemdeling door eene bejaarde vrouw in een eenvoudig, doch zindelijk vertrek geleid, welks muren overal portretten en oorlogstekken uit den franschen keizertijd vertoonden.

‘Mijne goede ster,’ sprak de vreemdeling in 't fransch, ‘schijnt mij bij landgenooten gebracht te hebben.’

‘Mijnbeer is dus een Franschman?’ vroeg de vrouw.

‘Ja, en een volbloed Franschman. Ik zie zelfs bloedverwanten van mij in deze kamer.’

‘Ik zal mijn zoon eens roepen; het zal hem genoegen doen u te zien.’

‘Is uw zoon ook een Franschman?’

‘Ja,’ antwoordde de oude moeder, eenigzins verlegen. ‘Hij heeft zich hier lang geleden als hovenier neêrgezet en het zich nooit berouwd: wij zijn recht gelukkig.’

Op dat oogenblik kwam de heer des huizes binnen.

‘Deze vreemdeling,’ zegde de moeder, ‘wil het onweêr bij ons afwachten. Het is een landgenoot, een Franschman.’

De hovenier stamelde eenige woorden om den onbekende welkom te heeten. Het gezicht van zijn gast trof hem zeer; hij was zoo van zijn stuk, dat hij op de hem gedane vragen bijna niet antwoorden kon. Eindelijk vatte hij moed en sprak:

‘Gij vindt mijne vraag misschien een weinig ongepast, maar ik zou gaarne uw naam willen weten, want uw gezicht.....’

‘Beste vriend,’ antwoordde de jager, ‘dit is de eenige vraag, waarop ik geen antwoord geven kan; ik zou u een valschen naam kunnen noemen, doch ik wil liever zwijgen, daar ik een

vijand van liegen ben. Zou ik echter naar uw naam mogen vragen?'

De hovenier lachte, doch antwoordde niet.

'Het schijnt, dat gij uw naam ook verzwijgen moet,' sprak de vreemdeling.

'Ja, mijnheer, de naam dien ik hier draag - Claude Gerard - is de mijne niet. Zekere redenen.....'

'Ik ben in 't zelfde geval,' hernam de jager. 'Ik zeg mijnen naam slechts aan hen die waard zijn, hem te kennen. Gij, geloof ik, verdient die gunst. Ik ben Achilles Murat, de zoon van den vroegeren koning van Napels.'

Bij 't hooren van dezen naam vielen moeder en zoon voor de voeten van den jongen man, die, burger van de Vereenigde Staten zijnde, niet kon vermoeden wat de reden van die groote ontroering mocht wezen. Zoodra Gerard weêr macht had over zijn tong, wees hij op 't portret van Murat, zeggende:

'Aan hem heb ik alles te danken. Toen ik eens moest sterven, redde hij mij van den dood.'

'Op het veld van eer?' vroeg de jonge Murat.

'Neen, op het veld der schande!'

En daarop vertelde de hovenier wat wij straks meêdeelden, terwijl hij aldus eindigde:

'Met het geld dat wij van den koning ontvingen, kwamen wij in Amerika; mijne beide kameraden zijn vóór eenige jaren in New-York gestorven; ik heb vlijtig gewerkt en ben nu in een goeden doen. Mijne moeder, die eene kennisgeving van mijn dood kreeg, ontving eenige jaren later een brief van mij, waarin ik haar uitnoodigde, naar Amerika te komen. Zij voldeed aan mijn verzoek.....Indien nu de zoon van mijn koninklijken weldoener mijnen arm, mijn leven, mijn vermogen verlangt, het staat hem allemaal ten dienste.'

De sidderaal.

In Von Humboldt's reizen in Mexiko vinden wij eene zeer wetenswaardige beschrijving van de sidderalen, gymnoten, die zich vooral ophouden in de Rio Colorado, de Guarapiche en andere kleinere rivieren, die men in het land der Chayma's Indianen ontmoet. In de diepe en snelle stroomen is het den inlander echter zeer moeielijk of beter gezegd onmogelijk die dieren te vangen.

Trouwens de Indianen zijn zeer bang voor de elektrieke verschijnselen, die de sidderaars, zeggen de Spanjaarden, te weeg brengen, en Von Humboldt bood te vergeefs twee piasters voor ieder exemplaar dat men hem zou aanbrengen. Daar waar hij zich bevond, was het den Indiaan niet moeielijk, eenigen dezer alen machtig te worden, te meer daar men verzekerde dat de uitwerkselen der trembladores onbeduidend waren, indien men een pruim tabak in den mond nam.

De natuuronderzoeker besloot eindelijk zelf op de vangst uit te gaan. Men ging naar eene beek, die in het heete seizoen een drabberigen poel vormde en beschaduwd werd door hooge boomen, als clusiën, amyris en mimosen. Het is niet doenlijk sidderalen in een net te vangen. Men vormt zich geen denkbeeld van de vlugheid van dien visch: bij de minste beweging duikt hij gelijk eene slang zoo vlug, in het slijk weg.

Wel bestaan er middelen van bedwelming in het plantenrijk, zoo als de piscidea, erithyna en andere wortelen; doch Von Humboldt vreesde bij het gebruik derzelve,

de elektriciteit der visschen te zullen verminderen. Men zou dus met de paarden werken, dat is, men zou de visschen door de beweging bedwelmen. Dit werk werd ten eenemale aan de Indianen overgelaten, die dan ook weldra uit de savanne's opdaagden, een groep paarden en muilezels voor zich uit drijvende; doch hier laten wij Von Humbolt zelf spreken:

‘Door het trappelen en het geplons dat de paarden maakten, komen de sidderalen uit het slijk te voorschijn, worden kwaad en vallen hunne vijanden aan. De grootste sidderalen, die eene groene en gele kleur hebben en er uitzien als waterslangen, komen naar de oppervlakte des waters en wringen zich tegen den buik der muildieren en paarden. Het is een vreemd gezicht die dieren, van gansch verschillenden vorm, tegen elkander te zien strijden.

‘Met harpoenen en bamboesstokken gewapend, omsingelen de Indianen het moeras; anderen klouteren in de boomen en gaan in de takken zitten, die zich over het moeras uitstrekken. Nu laten allen een woest geschreeuw hooren, om de paarden en ezels in eene wilde vaart door-een te doen loopen. Eenigermate bedwelmd door dat buitengewoon gedruisch, wenden de visschen hunne verdediging aan, door het lossen hunner elektrieke batterijen. In den aanvang denkt men dat de sidderalen de overwinning hebben behaald, want een groot getal der paarden, in het moeras gejaagd, schijnen te zullen bezwijken onder de herhaalde zware schokken, in hunne teêrste lichaamsdeelen toegebracht.

‘Verdoofd door de herhaalde ontploffingen, vallen zij neêr en verdwijnen. Met rechtop staande manen, snuivend van schrik, met oogen schitterend van angst en ontzetting staan sommige paarden uit het moeras op en doen al wat mogelijk is om die voor hen schrikwekkende plaats te ontvluchten, maar de Indianen drijven ze in den poel terug en slechts weinige dieren gelukken er in den oever te bereiken. Pas zijn de ontsnapten eenige stappen van het moeras verwijderd, of zij stronkelen, vallen ten gronde en strekken zich dood vermoeid op het zand uit, om van de verdooving der herhaalde slagen te bekomen.

‘In minder dan vijf minuten tijd waren reeds twee paarden verdronken. Nochtans beweert men dat het niet de slagen zijn, welke hun onmiddellijk den dood toebrengen, maar wel dat zij onder den hoef der andere dieren geraken en vertrapt worden. Wij dachten dat al de paarden en ezels zouden bezweken zijn, doch langzamerhand bedaarde het gevecht dat in den aanvang zoo woedend was; de gymnoten gingen rechts en links uiteen. Om hunne vroegere galvanische kracht te herwinnen, hebben zij eene volledige rust en volop aas noodig.

‘De paarden en ezels waren nu niet meer zoo bevreesd als vroeger; de gymnoten zwommen beangstigd naar den oever, waar zij werden gevangen bij middel van stroppen die aan harpoenen waren vastgemaakt. Weldra hadden wij vijf groote trembladores in bezit; allen droegen het spoor van den hoefslag der paarden. Tegen het vallen van den avond, ving men er nog verscheidene op dezelfde wijze.’

Het water waarin de sidderaal zich ophoudt heeft eene temperatuur van 26 à 27 graden. In koud water vermindert de galvanische kracht. Wat de grootte van deze visschen betreft, deze beloopt niet zelden vijf voet en drie duim; men beweerde, zegt zelfs Von Humboldt, dat er grootere waren. Een der visschen, die drie voet en vier duim lang was, woog niet minder dan twaalf pond.

Verder vertelt de reiziger dat de sidderalen van Canno de Vera, eene schoone olijfkleur hebben en onder aan den kop rood en geel gemarmerd zijn. Ter langst over het lichaam, liggen twee rijen gele vlekken en in ieder dezer vlekken is eene opening, waaruit de elektriciteit te voorschijn komt. Over het lichaam ligt eene dikke laag

slijm, eene voortreffelijke geleider voor de galvanische stof. ‘De groote zwemblaas,’ zegt Kletke, altijd naar Von Humboldt, ‘is bij de gymnoten (zij hebben buitendien nog eene tweede, kleinere) van de buitenhuid gescheiden door eene vetmassa en rust op de elektrieke organen, welke twee derde gedeelten van de gansche dierlijke massa uitmaken.’

Wat nu de elektrische werkzaamheid betreft, deze hangt af van den wil der visschen. Bij elke aanraking heeft de ontlading plaats; doch vooral bij het raken aan borstvinnen, aan lippen, oogen of kieuwen. Even als bij de proefnemingen met de leidsche flesch of de kolom van Volta, worden de proefnemingen geleid of verbroken; doch lichtvonken heeft de reiziger nooit bij de ontladingen opgemerkt, ofschoon hij niet nagelaten heeft deze bij nacht te doen plaats hebben.

In een water waar zich sidderalen bevinden, verdwijnt alle visch, en zelfs den vreesselijken krokodil weten zij machteloos te maken. Alle leven verdwijnt uit die wateren: de trembladores heerschen onbepaald alléén, daar waar zij zich ophouden.

Helden van 't geheugen.

Bij Themistocles kwam eens een geleerde, die hem de middelen wilde leeren waardoor hij zijn geheugen kon scherpen. ‘En wat heb ik daar aan?’ vroeg de beroemde atheensche veldheer. - ‘Daardoor zult gij alles kunnen onthouden wat gij wilt,’ was het antwoord. - ‘Wel,’ hernam Themistocles, ‘gij zoudt mij een veel grootere dienst bewijzen, als gij mij de kunst leerdet van alles te vergeten wat ik wil.’

Niemand zal ontkennen, dat in deze anecdote een diepe zin verborgen ligt. Inderdaad, wie heeft niet droevige ervaringen opgedaan, waarvan hij de herinnering liever uit zijn geest zou willen bannen, en hoe menigeen beleefde een aantal treurige gebeurtenissen welke hij te vergeefs tracht te vergeten? Intusschen is en blijft een trouw geheugen een kostbare gave, en zij die er meê bedeeld zijn, zullen in vele lastige omstandigheden des levens over de moeielijkheden, op welke zij stuiten, gemakkelijk zegevieren. Voor het geestesleven van elk persoon in 't bijzonder is het geheugen van even groote beteekenis als de wereldgeschiedenis voor de beschaving van het menschdom in 't algemeen: zonder hetzelve zou eene gestadige ontwikkeling in geestelijk opzicht ondenkbaar zijn.

Wij kennen een aantal voorbeelden van mannen wier scherpte van geheugen aan 't wonderbare grenst. Dat de meesten daarvan in de oudheid en de middeleeuwen thuis behooren, willen sommige physiologen niet uitsluitend aan het toeval toeschrijven; zij beweren integendeel dat de algemeene verbreiding der schrijfkunst en de daardoor steeds toenemende gewoonte van alles op te teekenen het geheugen van den mensch van alle oefening beroofd en vroegtijdig verzwakt heeft. Wat hiervan zij, zeker is het, dat de ouden veel meer waarde hechtten aan een goed geheugen dan wij. Cicero o.a. spreekt met groote bewondering van den griekschen dichter Simonides (gestorven in 469 vóór Kristus), daar deze de mnemonika moet hebben uitgevonden, dat is de kunst om het geheugen door zekere hulpmiddelen te ondersteunen. Zelfs Temistocles, van wien wij boven gewaagden, schatte een sterk geheugen lang zoo gering niet als zijn antwoord aan den geleerde kon doen vermoeden; hij zelf verheugde zich in een buitengewoon herinneringsvermogen, en men ver haalt van hem, dat hij al de inwoners zijner geboortestad Athene, 20.000 in getal, wist op te noemen en binnen een jaar tijds de perzische taal grondig leerde.

Cyrus, koning van Perzië, keizer Hadrianus en Scipio de Afrikaan waren niet slechts belden van 't zwaard, maar ook helden van 't geheugen want zij bezaten de zeldzame gave van elken soldaat hunner talrijke legers bij naam te kunnen noemen.

Van keizer Otto, die in het jaar 68 na Kristus' geboorte met Galba tegen Nero in opstand kwam en na dezes vermoording zich meester maakte van de kroon, verhalen de geschiedschrijvers, dat hij hoofdzakelijk door de groote kracht van zijn geheugen zijn aanzien en gezag verwierf.

Op gelijke wijze moet zich Mithridates onderscheiden hebben, die niet minder dan twee en twintig talen machtig was. Ook de romeinsche veldheer Lucius Licinius Lucullus, wiens naam wegens zijn weelderige levenswijze spreekwoordelijk geworden is, moet met een bijzonder fijn

geheugen begaafd geweest zijn, en Marcus Portius Cato was niet slechts een voortreffelijk redenaar en in 't gewone dagelijksche leven een zeer geestig man, maar hij had ook zulk een rouw geheugen, dat hij nooit iets opschreef, maar alles onthield en eene gehouden redevoering van het begin tot 't einde nazegde, zonder een woord te missen. De oude Seneca, die onder keizer Augustus in Rome als leeraar in de welsprekendheid werkzaam was, kon 3000 namen in dezelfde volgorde als hij ze eens gehoord had, herhalen, en evenzoo twee honderd verzen, ook in omgekeerde orde.

Ongeloofelijk bijna klinkt wat de levensbeschrijvers van paus Clemens VI melden. Deze vergat nooit meer wat hij slechts eens gehoord of gelezen had en moet deze ongehoorde sterkte van geheugen gekregen hebben ten gevolge van een slag die hem in zijne jeugd op het achterhoofd werd toegebracht. Physiologen mogen uitmaken of dit mogelijk is.

GEWETENLOOZE JEUGD, NAAR W. ZIMMER.

Ook koning Karel XII van Zweden dient hier vermeld te worden. Deze vorst onthield de namen der onderscheidene deelen van het takelwerk op een schip, de kunsttermen van verschillende wetenschappen en alle bastaardwoorden als hij ze eens gehoord had, indien men er hem maar bij zegde wat zij beteekenden. Zoo ook wist hij te vertellen, wat voor paard deze of gene bij die en die wapenschouwing bereden had, hoe

deze of gene officier heette dien hij in zijn jeugd had hooren vernoemen, enz.

Een andere reus in zake van geheugen was de italiaansche geleerde graaf Pico van Mirandola, die van 1463 tot 1495 leefde en reeds als knaap in dit opzicht verbazing wekte. Niet alleen toch, dat hij twee en twintig talen machtig was, hij behoefde ook 2000 verschillende woorden maar eenmaal te hooren om ze, zonder haperen, na te zeggen. De beroemde philoloog Justus Lipsius, die in 1606 te Leuven stierf, maakte zich sterk, de geschriften van Tacitus woordelijk voor te dragen, en hij was zoo zeker van zijn zaak, dat men, gelijk hij er bijvoegde, 'iemand met een zwaard naast hem mocht zetten, om hem neêr te stooten als hij bleef steken.'

DE PROOI, NAAR T. POILPOT.

De hollandsche geleerde Hugo de Groot, die ten jare 1621, in een boekenkist gepakt, uit de gevangenis van Loevenstein ontkwam, kende het geheele 'Corpus juris' van buiten, hetwelk menige student op de universiteit twee of drie jaren moet bestudeeren om er nog maar den zin van te vatten.

Hij werd nochtans overtroffen door Joseph Scaliger (geboren in 1540, gestorven in 1609), een fransch taalgeleerde, die in veelzijdigheid van kennis en menigvuldigheid van talenten weinigen ten evenknie heeft. Hij leerde in een en twintig dagen den ganschen Homerus uit het hoofd, en vier maanden waren hem voldoende, om zich de

gezamenlijke werken der grieksche dichters in het geheugen te prenten.

Het zou onbillijk zijn den hervormer Calvijn te vergeten. Deze wist menschen die hij slechts eenmaal vluchtig gezien had, na jaren uit honderden te onderkennen, en al werd hij in een gesprek of bij een dictaat nog zoo lang onderbroken, altijd ging hij, zonder zich te bezinnen, juist verder waar hij gebleven was.

Toen Voltaire aan het hof van Frederik II in Berlijn was, vertoefde daar ook een Engelschman, die zulk een buitengewoon geheugen bezat, dat hij alles wat hem eens voorgezegd werd, het mocht nog zoo lang zijn, zonder een enkel woord te missen, kon herhalen. De koning liet den man bij zich ontbieden, stelde hem op de proef en stond verstomd over zijn talent. Daar zich Voltaire toen juist liet aanmelden om den monarch zijn nieuwste gedicht voor te lezen, besloot deze, eens een grap met den ijdelen dichter te hebben. Hij gelastte den Engelschman, zich achter een voorhang te verbergen en aandachtig te luisteren naar hetgeen Voltaire zou voorlezen. Deze trippelde binnen en droeg met luider stem en merkbaar welbehagen zijn jongste dichtstuk voor; hij was echter niet weinig verwonderd toen de koning uitriep:

‘Het is allerprachtigst, mijn beste Voltaire, maar in 't geheel niet nieuw; ik heb het reeds gehoord, lang geleden zelfs!’

‘Hoe zoo, Majesteit?’ waagde de verblufte dichter te vragen.

In plaats van te antwoorden, liet Frederik II nu den Engelschman te voorschijn komen en het voorgelezen gedicht woord voor woord herhalen.

‘Wel, wat zegt gij daarvan?’ vroeg de koning.

Voltaire stond verstomd, doch eensklaps in woede opstuivende, snauwde hij den Engelschman toe: ‘Gemeene kerel, moet gij mij hier door tooverspel van mijn goeden naam berooven! Beken uw schuld, of......’ Thans merkte de dichter aan het schaterend gelach des konings, dat er geen boos opzet in 't spel was, en men kan begrijpen hoe verwonderd hij was, toen hij hoorde hoe de zaak in elkaar zat.

Omstreeks ter zelfder tijd woonde in Turijn een geleerde, met name Sachieri, die, daargelaten dat hij elke preek die hij eens gehoord had, woordelijk kon nazeggen, met drie verschillende personen te gelijk kon schaakspelen, en wel zonder dat hij op de speelborden een enkelen oogslag wierp en zonder een spel te verliezen. Men zegde hem eenvoudig welke figuur de tegenpartij verplaatste en hij antwoordde dan, zonder zich lang te bedenken, wat hij daartegen wilde zetten. Ondertusschen onderhield hij zich met het aanwezige gezelschap, terwijl hij toch ieder oogenblik wist te zeggen, welke zetten er achtereenvolgens gedaan waren.

Menschen die over zwakheid van geheugen klagen, hebben gemeenlijk veel moeite met 't onthouden van namen en getallen. Daarentegen zijn er mannen die in dit opzicht ware virtuosen zijn. Als bewonderenswaardige rekenaars moeten vooral Wallis en Dahse genoemd worden. De eerste, die in 1616 te Ashford in het engelsche graafschap Kent geboren werd en in 1703 als professor in de meetkunde stierf, is bovendien ook een der eerste leermeesters van doofstommen geweest; hij speelde met de moeielijkste getallen als een goochelaar met zijne ballen en de ingewikkeldste rekenvoorstellen loste hij uit 't hoofd veel spoediger op dan tien anderen het op papier konden.

Dahse, een Duitscher (in 1824 geboren en in 1861 gestorven te Hamburg) kon, zonder zich een enkel maal te vergissen, eene reeks van 188 getallen niet slechts vooruit en achteruit opzeggen, maar ook elk afzonderlijk getal in de reeks, als bijv, het 14^{e}, het 21^{e}, het 104^{e} enz., onmiddellijk noemen, terwijl hij evenzeer, zonder ooit

te missen, spoedig wist op te geven, waar en hoe dikwijls dit of dat cijfer in de reeks voorkwam. Vijf rijen van negentien verschillende cijfers telde hij binnen weinige oogenblikken uit het hoofd op, en even vlug was hij in het vermenigvuldigen en 't wortel trekken. Zijne vaardigheid in het uit 't hoofd rekenen was zoo buitengewoon, dat hij van stad tot stad reisde om voor geld proeven van zijne kunst te geven. Bij dergelijke openbare voorstellingen vermenigvuldigde hij o.a. veertig getallen met even zoovele andere en trok hij in twintig minuten den vierkantswortel uit zestig getallen, terwijl om hem heen de levendigste gesprekken gevoerd werden.

Hoezeer het niet te loochenen valt, dat het menschdom, wat lichamelijke kracht betreft, zich in afdalende linie beweegt, zijn er toch altijd nog enkele mannen die een wonderlijk sterk geheugen hebben. Onze tegenwoordige tijd telt o.a. declamators als Richard Turschmann en Herman Linde die, zoo als wij gelegenheid gehad hebben te hooren, gansche drama's van Shakespeare geheel alleen en met de meeste getrouwheid uit 't hoofd voordragen.

De kunst om een goed geheugen te krijgen bestaat overigens slechts daarin, dat men opmerkzaam is en den vasten wil heeft iets te onthouden. Heeft men daarbij eenigen aanleg, dan kan men het door veelvuldige oefening verwonderlijk ver brengen.

Amerikaansche annoncen.

Als men iets zonderlings wil hebben, moet men naar Amerika gaan. Dit is zoo waar, dat men de onwaarschijnlijkste zaken zeker geloof gaat schenken, zoodra zij slechts in Amerika gebeurd zijn. Wij hebben voor ons liggen een aantal New-Yorksche bladen, welker annoncen een denkbeeld geven van de zonderlinge praktijken, die daar bloeien en welke wij hier weêrgeven, zeker als wij zijn, dat hare herkomst een waarborg is voor hare echtheid.

Wij lezen daar o.a. ‘Zieke honden worden door een geneesheer behandeld.’ - ‘Vogels worden in den kost genomen.’ - ‘Honden worden ooren en staarten afgesneden volgens de nieuwste mode.’ - ‘Sigareneindjes worden tegen de hoogste prijzen opgekocht.’ - ‘Wilde honden worden tam gemaakt.’ - ‘De honden van dames en heeren worden in de wellevendheid onderwezen en aan aristocratische manieren gewend.’ - ‘Aan jonge dames wordt de naam harer toekomstige echtgenooten meêgedeeld.’ - ‘Gebogen ruggen worden recht gemaakt.’ - ‘In twaalf uren tijds wordt iemand geleerd hoe hij zich in een gezelschap van hooge personages gedragen moet.’ - ‘Valsche neuzen worden aangenaaid als of zij echt zijn.’

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(Vervolg.)

Absalon, mijn zoon!

Die gelegenheid deed zich reeds den volgenden dag voor, toen de dokter den ouden heer op zijn kantoor aantrof op 't oogenblik dat deze met zijne brieven voor de post gereed was. Na dien arbeid was hij gemeenlijk zeer op zijn gemak en bijzonder goed te spreken.

‘Hoe gaat het met u, en hoe maakt het de zieke?’ sprak hij de hand uitstekende. ‘Ik zie moeder nog geheel geen toebereidselen maken.’

‘Toebereidselen, papa? Waarvoor?’

‘Voor het afscheidsmaal, dat ik besteld heb. Heeft hij dan nog altijd de koorts?’

Die vraag ging vergezeld van een vluchtige beweging zijner lippen, waaruit men duidelijk kon afleiden dat hij de ongesteldheid van zijn zoon slechts als een voorwendsel beschouwde.

‘Het gaat zoo als het gaat,’ antwoordde Herpen, die zich reeds weder niet op zijn gemak gevoelde, al verheugde hij er zich ook over, dat hij in de gelegenheid was om recht op zijn doel af te gaan.

‘Gij zegt dat op een bedenkelijken toon,’ hernam de oude man. ‘Het zal toch geen slepende ziekte worden? In dat geval zou er nog lang niets van de reis kunnen komen.’

Hij glimlachte andermaal.

‘'t Is op het oogenblik slechts koorts, meer niet. Wij willen hopen dat er geen kwade gevolgen uit ontstaan, doch men moet niet uit het oog verliezen dat zulke gevallen zich wel eens voordoen.’

‘Maar men kan toch voorbehoedmiddelen en voorzorgen nemen, niet waar?’

‘Natuurlijk, en in dit geval zullen zij niet ontbreken, want ik heb August lief als een eigen broeder. Al kan en mag ik niet ontkennen dat hij kleine gebreken en zwakheden heeft, ik ben overtuigd, ik weet zeker dat hij onder de rechtschapenste, de edelste jonge menschen kan worden gerangschikt.’

‘Dat klinkt inderdaad goed en wel het allerbeste in de ooren van een vader.’

‘Ik schrik er echter voor terug om met u over August te spreken.’

‘Hoe zoo? Wanneer gij zulke dingen van hem weet te zeggen, en nog veeleer wanneer gij er bewijzen voor kunt aanvoeren, ben ik geheel tot uw dienst, al moet er de gansche nacht aangeknoopt worden. Ik wil graag naar u luisteren, te meer dewijl zulke aangelegenheden - ik zou haast zeggen, helaas! - de bekoorlijkheid bezitten van alles wat nieuw is.’

‘Hoe zoudt gij er ook mede bekend kunnen zijn? August heeft zijne goede hoedanigheden niet in het openbaar ten toon gesteld! Wat hij goeds deed bleef verborgen.’

‘Dat klinkt nog veel beter,’ sprak de oude heer. Hij boog zich naar den dokter en voegde er bij terwijl zijn hoofd ongeloovig heen en weêr ging: ‘Het schijnt dat gij mij wonderen komt vertellen; laat eens hooren!’

‘Gij herinnert u nog wel,’ zoo begon Herpen opnieuw, ‘in welke verhouding August vroeger tot Leemans stond; daarom behoef ik u haast niet te herinneren aan de lasterlijke brieven welke die lichtzinnige man, uit afgunst, over hem naar Rotterdam en elders heeft geschreven.’

‘Ik weet dit maar al te goed, maar ik verzoek u daar niet verder over te spreken, wanneer dit niet hoog noodzakelijk is. Ik heb alles vergeten en vergeven en mijne grieven tegen hem reeds lang begraven.’

‘Dat is edel, en geloof maar vrij, dat ik niet willens ben die herinneringen uit het graf op te delven; maar gij zult moeten toestemmen dat het nog veel edeler is wanneer men zulke bittere beleedigingen, die voor den mensch niet minder krenkend waren dan voor den koopman, met de gewichtigste, de meest belanglooze diensten beantwoordt, met andere woorden wanneer men uit kristelijke liefde kwaad met goed vergeldt.’

‘En wie deed dit?’ vroeg de oude heer haastig.

‘August.’

‘Mijn zoon?’

‘Uw zoon, en daarom vooral staat hij zeer hoog bij mij aangeschreven. Zoo als u bekend is, heb ik Leemans in zijne ziekte bijgestaan. Mijn zorgen om zijn lijden te verzachten werd den bodem ingeslagen door zichtbare gemoedskwellingen, die hem als het ware verteerden. Ik trachtte de oorzaak daarvan op te sporen en kwam tot de overtuiging dat hij door een onweêrstaanbaar verlangen werd beheerscht, om August vergeving te vragen voor het onrecht dat hij hem had aangedaan. De man verzekerde mij eindelijk dat hij niet gerust zou kunnen sterven alvorens dat verlangen bevredigd was. Ik bood mij als tusschenpersoon aan, doch mocht niet onmiddellijk slagen. Eerst meende ik dat nog een overblijfsel van haat en wraakzucht in August

woonde, doch het bleek slechts een natuurlijke afschuw van alles wat met een ziekenkamer in verband staat, alsmede vrees voor den indruk dien de stervende op hem zou kunnen maken. Ik wist hem echter te overreden, en toen hij mij eindelijk volgde en den ongelukkige gewaar werd, die hem onder hevig snikken de bevende handen toestak, was eensklaps alle afschuw en vrees uit zijn hart gebannen en wel zoodanig dat hij den beleedigder, die eenmaal zijn vriend geweest was, met de innigste deelneming de handen drukte onder de verzekering dat alles, alles vergeten en vergeven was. De toon waarop hij dit zegde, de ware kristelijke naastenliefde, die uit zijne woorden sprak en uit zijne oogen straalde, trof al de aanwezigen en ook mij; ik behoor niet tot de teêrgevoeligen, maar ik kan u verzekeren dat mij de tranen in de oogen kwamen. Ik deed alle pogingen om den zieke gerust te stellen en eene bekentenis terug te dringen welke voor hem zeer pijnlijk moest zijn. De woorden van vergeving en verzoening stroomden uit het volle gemoed, en toen de zieke nog altijd bleef aandringen, sprak August: ‘Verlangt gij een bewijs voor mijne goede gezindheid, voor mijne oprechtheid, welnu, ik verklaar overluid voor God, die ons hoort en ziet, dat ik bereid ben alles voor u te doen wat niet boven mijne krachten gaat. Kan ik u of *de uwen* in het een of ander van dienst zijn, hetzij op dit oogenblik of in de toekomst? Zeg het zonder omwegen, arme, oude vriend, en wat het ook moge zijn........’

De oude man zat zoo stil, zoo vol inspanning in zijn stoel te luisteren dat geen zijner ledematen zich bewoog. Slechts eenmaal en wel in den aanvang van het gesprek had hij de hand aan het oor gebracht en nu zag men dat hij eensklaps de vingers over de oogen deed glijden.

‘De stervende,’ zoo vervolgde de dokter, ‘getroffen door zooveel vergevingsgezindheid, legde nu de bekentenis af dat hij zijne zaken veronachtzaamd had en zijne boeken in de grootste wanorde verkeerden.’

‘Dat wil ik graag gelooven,’ sprak de oude man.

‘Hij betreurde het lot zijner vrouw en van zijne kinderen, wanneer God hem tot zich mocht roepen.’

‘En terecht! Ik geloof dat hij op het punt was van bankroet te gaan.’

‘En dat bankroet zou ongetwijfeld gevolgd zijn, wanneer de onvermoeide ijver van August dit niet had voorkomen.’

‘Wat zegt ge?’

‘Nauwelijks had de stervende deze bekentenis gedaan, of August legde plechtig de belofte af, dat hij, ingeval Leemans mocht overlijden, al zijne krachten zou inspannen om te herstellen en te redden wat mogelijk was.’

‘En heeft hij zijn woord gehouden?’ vroeg de oude man haastig.

‘Met de meeste nauwgezetheid. Gedurende vele maanden bracht hij avond op avond onder de meest afmattende bezigheden in dat huis van rouw en droefheid door. Hij baande zich een weg in den doolhof van onnauwkeurigheden, en rustte niet alvorens een behoorlijke balans was opgemaakt; hij schreef rekeningen en brieven en trad in onderhandelingen met de crediteuren, in één woord, hij veegde den Augias stal schoon, terwijl gij, beste papa, in de meening waart dat hij zich op bals, concerten of aan de speeltafel bevond.’

Het zou beter geweest zijn wanneer de dokter die onnoodige toevoeging voor zich gehouden had. Zonder zijn zwager daarmede te bevoordeelen, berokkende hij zich

ongetwijfeld schade, want hij zou van den ouden man een anker wijn voor zijne goede tijding hebben kunnen verwachten. Nu sprak deze, blijkbaar gekwetst:

'Meent gij dan dat ik een voorzeggenden geest heb? De dwaasheden van mijn zoon, die mij verdriet veroorzaken, mocht ik wel vernemen, maar het goede dat hij verrichtte, dat mij vreugde zou hebben veroorzaakt......'

De dokter verontschuldigde zich wegens de geheimhouding welke hem door August afgeperst was. Den diepen indruk ziende, dien zijne onthullingen op den ouden man maakten, meende hij hem thans alleen te moeten laten; hij wendde daarom dringende bezigheden voor en verliet het kantoor.

De dokter was reeds lang vertrokken toen de oude heer nog altijd onbeweeglijk in zijn stoel zat; hij staarde met vochtige oogen voor zich heen en zag in zijne verbeelding hoe zijn zoon aan het sterfbed van een vijand edelmoedig bijstand aanbood, en hoe hij maanden lang alle genoegens liet varen om licht te ontsteken in den chaos van veronachtzaamde kantoorboeken. Toen stond hij op, sloeg de oogen ten hemel en riep in de volheid des harten uit:

'Ik dank U, mijn God! Ik meende met David te moeten treuren over een weêrspannigen en afgedwaalden zoon, maar ik ben gelukkiger dan hij! Ik dank U, mijn God!'

Sinds lang, sinds zeer lang had hij zulk een vreugde niet gevoeld. Hij werd door het bezoek van een paar vrienden gestoord, die bijdragen inzamelden voor eene behoeftige parochiekerk. Hij ontving hen met buitengewone opgewektheid en schreef voor driemaal hooger bedrag in op de lijst dan hij gewoon was.

De eerste boekhouder trad het hoofdkantoor binnen en trachtte den ouden heer met een bedrukt gezicht voor te bereiden op een vermoedelijk verlies van eenige duizenden guldens, waarvan melding werd gemaakt in den brief dien hij bij zich had.

'Als men zaken doet, staat men altijd aan dergelijke verliezen bloot,' sprak hij, zoo kalm en vriendelijk als of hij de aangenaamste tijding van de wereld had ontvangen.

Den ganschen avond was hij buitengemeen opgeruimd. Er moest een fijne flesch komen en hij wilde dat zijne vrouw met hem zou klinken. Toen zij vroeg waarom, stak hij haar glimlachend de hand toe, doch sprak geen woord. De oude vrouw, aan dergelijke luidruchtigheid niet gewoon, wist niet wat zij er van denken moest.

De lucht betrekt weder.

Sliep de oude heer Sterk dien avond onder de meest verkwikkende gevoelens en vooruitzichten in, zijn ontwaken kon lang zoo aangenaam niet genoemd worden. Daar zijn hart vol was van 't geen hem door den dokter was medegedeeld, bracht een droom hem al spoedig in de woning van Leemans, alwaar hij het genoegen had zijn zoon te ontmoeten tusschen een stapel boeken en rekeningen. Hij wilde zich juist neêrzetten om August behulpzaam te zijn, toen eensklaps zijne verbeelding opgevuld werd met tooneelen die met den naam Leemans in verband stonden; het berouwde hem dat hij den voet had gezet in eene woning, zoo bekend wegens de uitzinnigste verkwistingen. Welke weelde, welke luidruchtigheid heerschte daar! Hij bedwong slechts met moeite zijn wrevel toen hij zijne oogen door de schitterende kamers liet rondgaan, die beter geschikt waren voor een vorst dan voor een koopman; toen hij de tafels vol van de keurigste spijzen en de zwermen bedienden zag; toen hij het uitbundig gejuich der gasten hoorde, die de champagne als water lieten stroomen. Doch daar zag hij eensklaps zijn zoon zeer vertrouwelijk met de huisvrouw, beide

in domino's gehuld en gemaskerd; vol ontzetting verliet hij ijlings het luidruchtige gezelschap en dankte den Hemel dat hij de binnenplaats had bereikt, die hem nog zoo goed bekend was van vroegere jaren, toen hij met den ouden Leemans op een vriendschappelijken voet leefde. In die dagen lag de binnenplaats gemeenlijk vol vaten en kisten, zoodat men nauwelijks kon passeeren. Hij nam dus de beide slippen van zijn jas onder den arm ten einde zijne kleederen niet te besmeuren, doch zag tot zijn groote verwondering dat dit Onnoodig was, dewijl daar geen. hinderpalen meer gevonden werden en de geheele binnenplaats zoo leêg was als de schatkist na een oorlog. Aan al de muren rondom waren lampen ontstoken, en het duurde niet lang of daar weêrklonk muziek op den achtergrond der zaal - want de binnenplaats was nu een zaal geworden en een groote menigte huppelde paar aan paar als dol door elkander, en toen hij zich wilde verwijderen, werd hij medegesleept door schitterend getooide vrouwen. Het baatte niets of hij zich ook verzette, de goede oude man, die nooit tot de danslustigen behoord had, werd onophoudelijk rondgeleid tot hij van vermoeidheid ineen zakte.

Op dat oogenblik werd hij wakker en wel zoo vermoeid en ademloos als of hij werkelijk aan dien dollen dans had deel genomen.

‘Goddank, 't is slechts een droom!’ riep hij uit, diep adem halende en zich verheugende in het flauwe schijnsel van het nachtlicht. ‘Ik had nooit kunnen denken dat iemand zich zoo kon aftobben aan een droom!....... Die dolle, die razende menschen!’

En daar zijn bloed nog aan het gisten was en de afzichtelijke tooneelen nog altijd in zijne verbeelding woelden, begon hij met de grootste walging en ergernis te denken aan de verkwisting, de weelde en lichtzinnigheid waarvoor zoo menigeen zijn vermogen, zijne gezondheid en zijn eerlijken naam op het spel zette. Hij dacht nu niet anders dan met den grootsten afschuw aan de mogelijkheid dat zijn zoo zuur verworven vermogen, even als dat van den ouden Leemans, binnen weinige jaren verbrast en de naam van Sterk, welken hij zoo eervol had weten te voeren, aan schande ter prooi zou zijn. Hij was nog altijd onder den invloed van den droom, en er ging een koude rilling door zijne leden, toen hij zich herinnerde hoe vertrouwelijk en gemeenzaam zijn zoon en mevrouw Leemans met elkander waren in dat huis van verkwisting. Spoedig echter vond hij weder troost in de overtuiging dat zijn zoon te veel aan geld gehecht was om zijn oog te laten vallen op eene vrouw zonder eenig vermogen; -want het stond bij hem vast dat uit dien wanordelijken boedel weinig boven water zou komen - en dan nog wel een vrouw, die moeder was van onverzorgde kinderen.

‘'t Is waar,’ zoo dacht hij dan weder. ‘Ik heb mij reeds eenmaal ten opzichte van August bedrogen, en dit zou ook nu weder niet onmogelijk kunnen zijn. Maar ik geloof dat ik nog droom, want die vergelijking gaat niet op; ik ken mijn zoon te goed om niet overtuigd te zijn dat hij zulk een dollen stap niet zal wagen. Hij is aan het sterfbed van Leemans als het ware overrompeld; want ofschoon hij ijdel en zwak van karakter is, mag men toch niet zeggen, dat hij tot de gevoelloozen behoort. Het was dus natuurlijk dat het treffende tooneel aan het sterfbed hem schokte en hem een belofte afperste, welke hij in een kalm oogenblik niet zou hebben afgelegd, doch die, eenmaal gedaan zijnde, niet kon worden ingetrokken zonder hem, zelfs in zijne eigene oogen, te verlagen. En waarom zou hij dan ook niet met alle bereidwilligheid en voorkomendheid datgene gedaan hebben, wat toch gedaan *moest* worden? Waarom zon hij gedurende dien arbeid niet tot het bewustzijn zijn gekomen dat het verrichten van een goede daad zich zelve beloont en een aangenaam bewustzijn schenkt? Ik

dank den Hemel dat hij in de gelegenheid is geweest van zoo iets te ondervinden, want dit zal wellicht aanleiding geven om hem geheel terug te brengen van 't pad der lichtzinnigheid en dan - vaarwel, mevrouw Leemans! Ik geloof zeer goed dat gij een fijnbeschaafde en voor de wereld een zeer beminnenswaardige dame zijt, maar de vrouw van mijn zoon kunt gij niet worden.'

't Is zeker dat deze reeks van gedachten, hoe bondig oogenschijnlijk ook, geen steek hield, doch men moet niet vergeten dat de oude heer nog altijd onder den invloed van den droom was, en hij ten opzichte der jonge weduwe in eene dwaling verkeerde waarover wij spoedig meer zullen vernemen. Hij was intusschen tevreden met de conclusie, door hem gemaakt, en sliep weder in. Bij den opgang der zon was intusschen de horizon zijner gevoelens en plannen niet zoo helder als men bij zonsondergang had mogen verwachten.

Mathilde opent een nieuwe loopgraaf.

Mevrouw Herpen had een bezoek aan de weduwe gebracht en was met de beste gevoelens voor haar teruggekeerd. Een mooie vrouw was zij niet; in dit opzicht moest zij de vlag strijken voor velen, die ouder waren dan zij, maar zij was innemend, had aangename manieren en 't was een lust om te zien hoe voortreffelijk haar huishouden ingericht was, met hoeveel tact zij hare kinderen opvoedde, om te hooren met hoeveel Verschooning zij sprak over den man, die haar ongelukkig had gemaakt, met hoeveel innige danbaarheid zij gewaagde van den vriend, die haar zoo belangloos had ondersteund. Dat alles was in het oog van Mathilde veel meer waard dan schoonheid, en zij verklaarde haar man dat zij niet zou rusten alvorens de verbintenis tusschen de weduwe en haar broeder tot stand te hebben gebracht, ‘want,’ zegde zij, ‘die vrouw bezit alle eigenschappen om August gelukkig te maken en waarop papa altijd zooveel prijs stelt.

De dokter knikte van tijd tot tijd met het hoofd, om te doen gevoelen dat hij met haar instemde, doch ging nadenkend en verdrietig de kamer op en neêr.

‘Wat scheelt u?’ vroeg zij eindelijk.

‘Ik ben bij Van Hoorn, den schuldeischer van mevrouw Leemans geweest,’ antwoordde hij; ‘gij weet dat hij als het ware haar lot in handen heeft.’

‘Wil hij haar te gronde richten?’

‘Dat wel niet, maar hij wil zijn geld hebben.’

‘Al wordt zij er ook door geruïneerd, niet waar?’

‘Natuurlijk.... wat bekommert zich een koopman daarover!’

Mathilde verzocht dat hierop eene uitzondering zou worden gemaakt voor haar vader en begon nu hevig uit te varen tegen den hardvochtigen schuldeischer.

‘Een monster alleen is in staat zulk een beminnenswaardige vrouw, een moeder van twee kleine kinderen in den grond te boren,’ sprak zij. ‘Ik zou hem wel eens willen zien,..... maar neen, neen,’ voegde zij er haastig bij, ‘zijn gezicht zou mij doen huiveren.’

‘Maar, kind,’ hernam de dokter, ‘begrijp toch dat hij een even onbeduidende tronie heeft als zooveel anderen voor wier ziel alleen de klank van geld een aangename muziek is; men kan ze op de beurs bij hoopen tellen.’

‘Maar heeft Van Hoorn dan geheel geen rekening gehouden met de verplichtingen die hij tegenover u heeft?’ vroeg zij.

‘Verplichtingen?’

‘Zeker! Of hebt gij tijdens de zware ziekte zijner vrouw en kinderen niet nacht en dag gewerkt en gezwoegd, zelfs op gevaar af van uwe eigene gezondheid.......’

‘Och kom..... Dat heeft hij immers betaald!’

‘Betaald?..... Laat zich zoo iets betalen?’

‘Het zou mij niet verwonderen wanneer hij mij wat verplichtingen betreft, onder zijne schuldenaars rangschikte. Heb ik niet meermalen bij hem gedineerd? Zou hij het mij niet hoog aanrekenen dat ik, in gezelschap van raadsheeren en bankiers, bij hem getruffeerde kalkoen gegeten en champagne gedronken heb? Maar wij vergeten met dat alles het gewichtigste......’

‘Natuurlijk; wij moeten zoo spoedig mogelijk de weduwe uit zijne klauwen redden’

‘Neen, niet *haar* maar *mij*. Mijn medelijden met mevrouw Leemans heeft mij een groote onvoorzichtigheid doen begaan.’

‘Eene onvoorzichtigheid? Gij hebt u aan dien vent toch niet vergrepen?’

‘Daar acht ik mijn handen te goed voor. Toen ik echter zag dat hij niet te bewegen was en grof werd, heb ik pen en inkt gevraagd en een wissel van drie duizend gulden geschreven, die over veertien dagen vervalt.’

‘Prachtig!’ riep Mathilde. ‘Zoo moet men die geldwolven doen zien en gevoelen dat men beter is dan zij zijn. Maar hoe is het mogelijk dat hij van u een wissel heeft aangenomen?’

‘Waarom niet? ik heb een eigen huis, ik heb eene vrouw die de dochter is van den rijken koopman Sterk, ik ben dus natuurlijk wel eenige duizenden guldens waard.’

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
Toen stond hij op, sloeg de oogen ten hemel en riep in volheid des harten uit: ‘Ik dank U, mijn God!’

‘En hebt gij zooveel geld in kas?’

‘Daar zit juist de knoop..... Nog een vijf honderd gulden.’

‘Man, man!’ riep zij glimlachend en zij stak den vinger op, ‘dan hebt gij u zelven in den muil van den draak geworpen.’

‘Gij hebt goed spotten, maar ik weet waarlijk niet hoe ik die som bijeen zal krijgen. Weet gij wel waarop ik mijn eenig uitzicht gesteld heb?’

Mathilde haalde de schouders op... ‘Wellicht op het laatste sprankje schaamte bij Van Hoorn,’ sprak zij.

‘Neen, maar op de schrandere dochter van den verstandigen koopman Sterk, die toevallig mijn vrouw is.’

De dokter had eigenlijk gerekend op de gevulde portefeuille, die de vader aan August ter hand had gesteld, en die, naar hij zeker wist, onaangeroerd gebleven was. Doch alvorens hij zich daarover nog kon uitlaten, riep Mathilde eensklaps na eenig nadenken:

‘Ik heb ‘t!’

‘Het geld?’ vroeg de dokter.

‘Neen, maar het middel om 't te bekomen. Mevrouw Leemans zelve moet u het geld bezorgen.’

‘De weduwe?’

‘Ja, de weduwe, en wel door tusschenkomst van papa.’

‘Van uw vader?’

‘Wel ja! Verwondert gij u daarover? Wanneer wij ons doel zullen bereiken, moet 't er toch eenmaal toe komen, dat papa de weduwe leert kennen en er kan daartoe nimmer beter gelegenheid gevonden worden. Luister eens goed: Mevrouw Leemans brengt een bezoek bij papa, zij weet hem in te pakken, zij bevalt hem, hij betaalt hare schulden en..... zij trouwt met August.’

‘Drommels, dat gaat mij al te vlug van de hand,’ sprak de dokter lachend. ‘Begrijp toch dat ik nog een nieuw pak voor de bruiloft moet laten maken en gij...... Zullen wij maar niet ter stond naar Sinkel en Bahlmann gaan?’

‘Spot maar,’ hernam Mathilde. ‘Ik zeg u dat de zaak op een goeden voet staat, 't Is onmogelijk dat papa niet ingenomen zou zijn met mevrouw Leemans zoodra hij slechts kennis met haar heeft gemaakt. Ik ben overtuigd dat hij al zijne vooroordeelen zal laten varen en gereedelijk in het huwelijk zal toestemmen. O, ik ken den ouden man door en door.’

‘Maar wanneer hij haar nu eens niet wil ontvangen?’

‘Dat is niet mogelijk.’

‘Ik zie dit nog niet in. Aangenomen echter dat hij haar ontvangt, maar onheusch bejegent?’

‘Wat!’ riep Mathilde en hare oogen fonkelden. ‘Man, ik dank je voor dien goeden inval.’

‘Voor welken inval?’

‘Voor de gedachte aan de mogelijkheid dat papa haar onheusch zou kunnen bejegenen.’

‘De drommel moge de vrouwen doorgronden; daar ben *ik* niet tegen opgewassen.’

‘Luister, ventje, ik zal het u duidelijk maken. Wanneer papa mevrouw Leemans onheusch bejegent, begaat hij een fout, en wij weten bij ondervinding dat hij dergelijke fouten weder goed maakt, het moge kosten wat het wil. Bij zulke gelegenheden mist hij het sarcastische en luimige in zijn karakter, dat hem zoo ongenaakbaar maakt. Kunnen wij hem in zulk een stemming brengen dan zijn wij eensklaps dicht bij het doel, dat anders slechts te bereiken valt door barricade voor barricade te nemen.’

‘Dat is alles goed en wel,’ sprak de dokter, ‘ik vrees echter......’

‘Dat hij de fout niet begaat, niet waar?’

‘Juist het tegendeel: dat hij de fout niet erkent.’

‘Dat is slechts een bijzaak. Laat hij die fout eerst maar begaan; ik zal wel zorgen dat hij tot erkentenis komt.’

‘Maar, mijn kind,’ sprak de dokter, bedenkelijk het hoofd schuddend, ‘moogt gij wel een strik spannen om uw eigen vader in te vangen?’

‘Een strik spannen?..... Lieve hemel, ik denk slechts aan 't geen ons allen gelukkig kan maken en nu meent de geleerde dokter dat ik een samenzwering tegen mijn eigen vader op touw zet. Papa heeft een spaak in mijn wiel gestoken toen ik goed op weg was en dat deed hij met een lachend gelaat; welnu! ik wil ook met een lachend gelaat dat ding verwijderen en zorgen dat mijn karretje weder op een zandweg komt.’

Mathilde had haar hoed reeds weder opgezet toen zij deze woorden sprak, en zij was reeds lang het huis uit toen de dokter nog altijd te vergeefs naar den draad zocht, waarmede hij dit kluwen zou kunnen ontwarren.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 48]

Bericht.

Sinds eenige dagen hebben wij een aanvang gemaakt met de verzending der Premieplaat van dezen jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Leo XIII.

Dit welgelijkend en goed uitgevoerd Portret is een tegenhanger van onze Premieplaat bij den eersten jaargang, voorstellende het Portret van Z.H. Paus Pius IX z.g. en geheel op dezelfde grootte vervaardigd. Het stelt den H. Vader voor in zittende houding, gekleed in koorkleed, roode mozetta en pauselijke stool; het eerbiedwaardige hoofd des Pausen is bedekt met de witte solideo, terwijl zijne handen rusten op de leuning van een prachtigen zetel. Op eene tafel, naast het beeld des H. Vaders, ziet men een crucifix en en een boek, symbolen der godsvrucht en der geleerdheid, waardoor onze roemrijk regeerende H. Vader uitmunt.

Geloofwaardige personen, die de eer en het geluk hadden bij Z.H. op eene particuliere audiëntie te worden toegelaten, verzekeren ons, dat de gelijkenis van onze Premieplaat uitnemend gelukt is.

Ten gerieve van onze inschrijvers hebben wij een prachtige ovale lijst met vergulde bies verkrijgbaar gesteld, welke wij met de plaat, achter glas daarin gezet, aan den prijs van frcs. 3.50 franco huis afleveren.

Aan de inschrijvers, die de plaat niet in lijst wenschen te ontvangen, leveren wij haar tusschen twee cartonbladen franco huis, tegen de geringe vergoeding van 60 centiemen voor de frankeering en de verpakking.

Men gelieve het in N°. 43 bijgelegd inschrij-

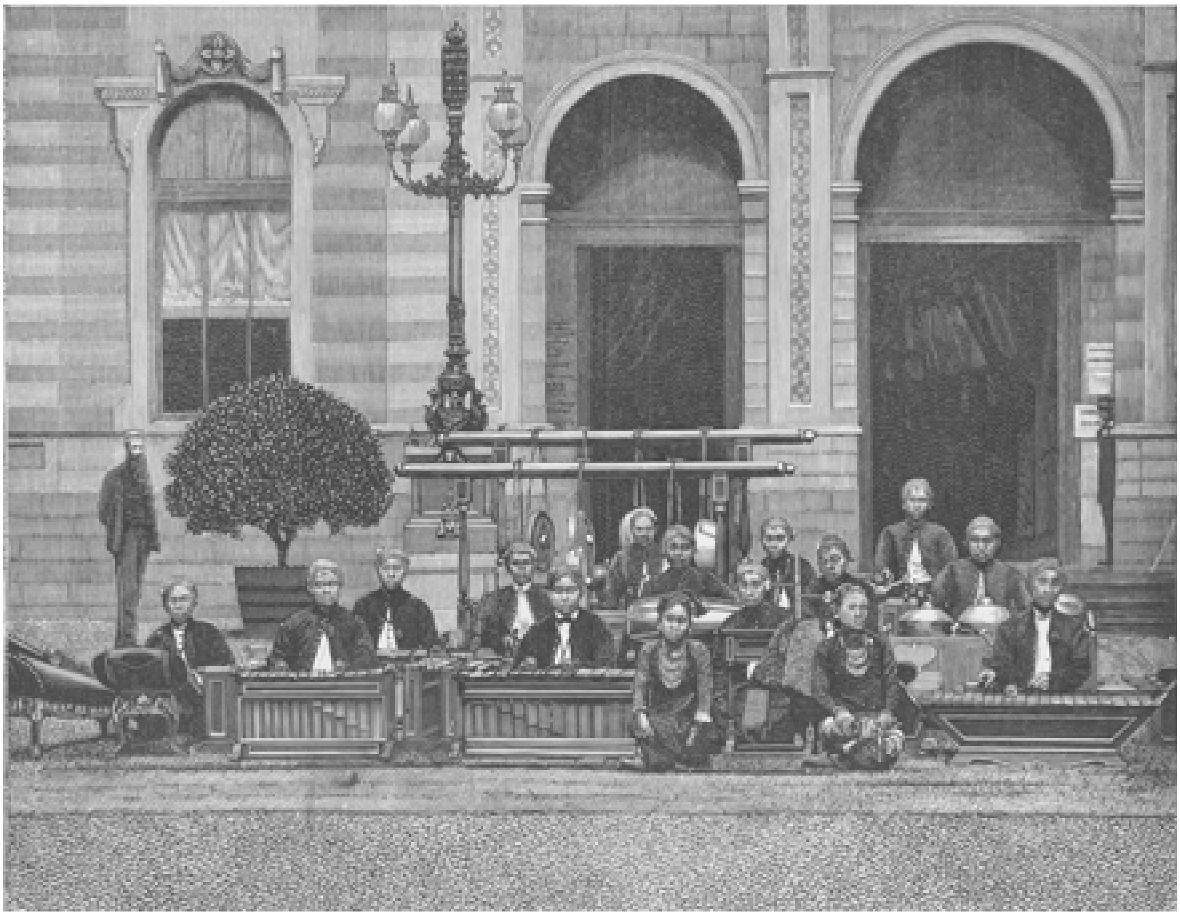

DE INDISCHE GAMELANG OP DE TENTOONSTELLING TE ARNHEM.

vingsbiljet zoo spoedig mogelijk, ingevuld, met bijvoeging van het postmandaat of de postzegels, toe te zenden aan de Bureelen der Administratie, Boulevard du Nord, 107, te Brussel, of Groote Gordaat, 12, te Antwerpen.

De gamelang.

In de stad Arnhem, waarvan wij onlangs naar aanleiding van de in hare nabijheid gelegde spoorwegbrug spraken, vertoeft op het oogenblik een troep javaansche muziekanten, die om de tentoonstelling naar genoemde plaats zijn overgekomen en er van tijd tot tijd concerten geven.

Dit indiaansch orkest draagt den naam van ‘Gamelang,’ welk woord in de landtaal niets anders dan ‘muziek’ beteekent. Naar het gevoelen van Sommigen is de muziek welke de troep maakt, noel onaangenaam, anderen daarentegen vinden haar liefelijk en welluidend.

Gelijk men op onze gravure zien kan, zijn de muziekanten, volgens oostersch gebruik, op de hukken gezeten; zij dragen een wit vest, een wammes van blauw laken en daarover den nationalen sarong, welke nauw de beenen omsluit, terwijl het hoofd omwonden is met een gekleurden zakdoek.

Hunne muziekinstrumenten zijn nagenoeg allen van bamboesriet; vooraan ziet men een soort piano's, op welke met hamers geslagen wordt; daarop volgen tweesnarige violen en een harp met koperen snaren, dan de blaasinstrumenten en naast dezen de koperen gong, die als turksche from dienst doet.

Twee jonge javaansche meisjes, eveneens in nationale kleeding en getooid met bloemen, voeren gedurende het spel der muziekanten oostersche dansen uit, welke hoofdzakelijk bestaan in het buigen en verdraaien van 't lichaam.

Deze gamelang behoort tot het gevolg van den prins van Solo, een zeer rijken javaanschen vorst, die, naar men zegt, voornemens is een gedeelte van Europa te doorreizen.

De vrouw van den zeeman.

Van den schilder geldt het evenzeer als van den dichter dat hij slechts kan weêrgeven, wat hij gezien en ondervonden heeft. Daardoor wordt de verbeelding niet buiten werking gesteld; integendeel, zij handhaaft toch nog altijd hare macht om uit het geziene het nietgeziene, maar gelijksoortige te scheppen en daardoor blijft zij nog gebieden over verleden en toekomst.

Wat wij echter met eigen oogen gezien hebben, drukt zich het zuiverste in ons af en is ook het zuiverste weêr te geven. Onze gravure, de vrouw van den zeeman, naar de schilderij van den franschen schilder Butin genomen, is daarom dan ook zoo actueel, ja zoo realistisch, kunnen wij zeggen, dewijl men het haar kan aanzien dat de schilder hier heeft weêrgegeven wat hij met eigen oogen gezien heeft. De fransche kustzee breidt zich hier met hare grijze tinten voor onze oogen uit. De vrouw, naar wie de schilderij genoemd is, staat rechtop in de vol geladen visschersboot, den langen wrikriem hanteerende. Maar welk eene uitdrukking in haar gelaat; het gezicht is door de zon verbrand; wat zij aan heeft, zijn weinig meer dan lompen; niet slechts eene vrouw uit het volk zien wij hier voor ons, maar een visschersvrouw die des

noods de hulp van haar man kan ontberen, en even vaardig als hij, een boot op de open zee weet te sturen. In de boot bevinden zich nog twee wezens, maar wier leven ten nauwste aan het hare is verbonden: een kleine jongen, die een jonger zusterke op den schoot heeft, en naar de ver verwijderde schepen zit te zien.

De bloemkrans.

Een meisje, in een bloeiend weiland, op een met mos bedekten steen bij een beek gezeten, spiegelt zich in den helderen vloed om te zien hoe haar den bloemkrans staat welken zij zoo even gevlochten heeft. Ziedaar de gedachte, welke de duitsche schilder Pohle tot onderwerp heeft gekozen voor eene schilderij, die alleszins goed gelukt mag heeten. Hoe eenvoudig het onderwerp is, de heer Pohle heeft het zoo meesterlijk weten te behandelen, dat zijn doek onder de juweeltjes der hedendaagsche kunst verdient gerangschikt te worden.

De houding van het meisje zou niet levendiger en natuurlijker kunnen zijn; het licht op den achtergrond breidt zich zeer kunstig over haar gestalte uit en de bloemen en het groen der weide onderscheiden zich, zoowel als de hoofdfiguur, door een treffende fijnheid en zuiverheid van teekening.

De vrouw van oom Jacob.
Uit het engelsch.

Het was op een wintermorgen - wij zaten juist aan 't ontbijt, mijn vader, mijne moeder, mijn broeder Tom, mijne twee zusters en ik - dat de brieven een uur later dan gewoonlijk gebracht werden.

'De postbode zegt, mijnheer, dat de wegen vast gevroren en zoo glad zijn, dat hij zijn paard op stal heeft moeten laten en te voet met de brieventesch hierheen is moeten komen,' zegde de meid op verontschuldigenden toon, terwijl zij de brieven voor mijn vader legde.

'Er komt toch altijd iets in den weg,' sprak mijn vader verdrietig, 'als ik een gewichtigen brief wacht.'

'Lees den brief van Jacob eerst,' zegde mijne moeder, naar een der brieven wijzende.

'Hoe weet gij, dat er een brief van Jacob bij is?' hernam mijn vader, die er met een soort van ieverzucht voor waakte, dat hij de brieven het eerst in handen kreeg.

'Ik herken zijn geschrift van hier,' antwoordde mijne moeder, en zij raakte daardoor een ander gevoelig punt bij mijn vader aan, die er zich op liet voorstaan, scherper te zien dan zij.

'Nu, laat ons eerst maar ontbijten,' zegde hij, naar zijne tas grijpend.

Doch even snel als zijn gemelijkheid opkwam, was ook elk spoor er van weêr verdwenen; hij nam den brief van oom Jacob en scheurde dien open.

'Hij komt,' zegde hij, zonder op te zien.

'Hij zal ons allen van harte welkom zijn,' sprak mijne moeder, terwijl mijn vader voortging met lezen.

Het was zijn gewoonte, een brief altijd eerst door te lezen, voor hij den inhoud besprak. Eensklaps veranderde zijn gezicht; hij werd bleek, zijne hand begon te beven en hij wierp den brief op den grond.

'Wat is er?' vroeg mijn moeder vol angst. 'Is hij dood?'

Zij had in haren schrik vergeten, dat zij zijn eigen schrift voor oogen zag.

‘Erger dan dood,’ antwoordde mijn vader.

‘Wat is er dan gebeurd?’ riepen wij meisjes met ons drieën te gelijk, ‘het kan toch moeielijk iets ergers zijn.’

‘Ba!’ zei mijn vader, die zijn kleur teruggekregen had; ‘hij gaat trouwen.’

‘Trouwen!’ riepen wij allen als uit één mond.

Er heerschte een oogenblik stilte; wij zaten allen ernstig voor ons uit te zien. Er viel dan ook inderdaad niet veel over de zaak te zeggen.

‘Nu hoeft ge niet meer aan geld te denken, meisjes,’ riep Tom met een gezicht, zoo als hij placht te zetten wanneer hij als schooljongen de een of andere deugnietenstreek had uitgevoerd

‘Houd uw mond,’ bulderde mijn vader.

‘Ik moet zeggen,’ zoo begon mijne moeder, ‘dat ik dit een zeer onberaden stap van Jacob vind.’

‘Onberaden?’ zegde mijn vader. ‘Onverantwoordelijk is het.’

‘Ja, mijn lieve Charles,’ hernam mijne moeder op een toon, waarin nochtans geen groote beschu. diging lag, ‘het is inderdaad onverantwoordelijk.’

‘Het is schandelijk, belachelijk, ongehoord! Men kan slechts de schouders ophalen over een man van zijn jaren, die zich zulke dingen in 't hoofd haalt.’

‘Ja, Charles, hij is inderdaad te oud om te trouwen,’ zeî mijne moeder.

‘Oud! Mijn hemel! Ik ben nu zeven en zestig en hij is maar twee jonger dan ik.’

‘Hij heeft zich waarschijnlijk wat eenzaam gevoeld.’

‘Dan kon hij immers bij ons komen.’

‘Maar zijn zaak, Karel? Gij weet toch wel, dat hij niet lang uit de stad kan zijn.’

‘Wel, dat hij dan een van de meisjes verzocht had, bij hem te komen als hij zich zoo eenzaam gevoelde! Eenzaam! Onzin! De mensch voelt zich evenzoo min eenzaam of iets anders, als een droog stuk hout. Eenzaam!’

‘Ik heb wezenlijk medelijden met den man,’ zegde met eene zachte stem de zachtste vrouw aller vrouwen.

‘Gij begrijpt de zaak nog niet ten volle, Mary! De oude gek! Hij had alles kunnen doen, maar trouwen niet. Nu, hij zal zich een kostelijk pak op zijn schouders laden, en dat zal hij ook spoedig merken. Met 't rustig leven is 't gedaan. De onrust, die eene vrouw met zich brengt.....’

Mijn vader onderbrak zich zelven; wellicht had hij een verandering in het gezicht mijner moeder bespeurd.

‘Neen, Mary, zoo was 't niet gemeend; dat weet gij trouwens wel; wij hebben nu vijf en dertig jaren te zamen geleefd, en ik geloof, dat het gelukkige jaren waren. Is 't niet, lieve?’

Mijne moeder gaf geen antwoord. Zij glimlachte tegen mijn vader met dien glimlach dien wij allen kenden, van welken wij wisten dat hij 't zonlicht was waardoor de bittere vruchten van hun leven in zoete verkeerden.

‘Ik zou wel eens willen weten, hoe zij er uitziet!’ riep Tom, terwijl hij onbezonnen aan de gedachten, waarmeê zijn geest zich bezig hield, uiting gaf.

‘Zult gij dan nooit verstandig worden!’ riep mijn vader weder toornig. ‘Wat doet 't er toe, hoe zij er uitziet? Zij is, daar kunt gij zeker van zijn, een geslepen vrouwmensch, en die zien er allemaal 't zelfde uit.’

Oom Jacob had nooit gezegd, dat hij ons een stuiver zou nalaten; wij hadden echter recht, daarop te hopen, wijl hij buiten ons geen bloedverwanten had. Hij was altijd zeer vriendschappelijk met ons geweest, had Tom's schoolgelden betaald en bij iedere gelegenheid mijne moeder geschenken gegeven. Hij hield ook oprecht veel van haar

en had op zijne eigenaardige manier zeer dikwijls aan mijn vader betuigd, dat zij een engel van een vrouwmensch was. Eens had mijn vader hem gezegd:

'Tom moet natuurlijk mijn landgoed hebben, en wat zal er van de meisjes worden, als hij eens trouwt? Fortuin hebben zij niet.'

'Maak u daarover niet ongerust,' had oom Jacob geantwoord.

Daarin lag wel geen bepaalde belofte, maar wij hadden 't er toch voor gehouden en rekenden vast op het vermogen van oom Jacob.

II.

Vóór 't een week verder was, ontving mijn vader een tweeden brief van oom Jacob, waarin deze ons den dag van zijn huwelijk meêdeelde, doch geen onzer ter bruiloft noodigde.

'Zoo koud mogelijk meldt hij slechts,' bemerkte mijn vader, 'dat hij ons veertien dagen na zijn echtvereeniging met zijn vrouw een bezoek hoopt te komen brengen.'

'Als ik u was, vader,' zegde Tom plechtig, 'dan zou ik Jenkinsons en Clivis te logeeren vragen, en hem schrijven, dat gij geen plaats hebt om hem nachtverblijf te geven.....'

'Zoo zoudt gij u zijne vrouw voor altijd tot vijandin maken,' zegde mijne zuster Jane.

Mijn vader antwoordde Tom kort en bondig, dat hij in 't vervolg zijn hoogwijzen raad maar voor zich moest houden en gaf daardoor duidelijk zijn voornemen te kennen, dat hij oom Jacob zou ontvangen.

De huwelijksdag was voorbij, het eerste paar wittebroodsweken insgelijks en den volgenden dag zou oom Jacob met zijne vrouw bij ons zijn, indien de wegen het toelieten natuurlijk.

Onze nieuwsgierigheid was, gelijk zich begrijpen laat, ten sterkste gespannen. Wij wisten immers hoegenaamd niets van de jonge vrouw, noch hoe zij er uitzag, noch hoe oud zij was, noch wat voor manieren zij had, ja, wij wisten niet eens haar naam. Mijne moeder was eens op de gedechte gekomen, oom Jacob deswege te schrijven, ten einde hem te toonen, 'dat wij daarin toch wel een weinig belang stelden;' zij had echter weêr onmiddellijk van dit voornemen afgezien, wijl mijn vader er zich ten eenemale tegen verklaarde.

'Ik heb medelijden met de arme vrouw,' zegde mijne moeder, toen wij ieder oogenblik het jonge echtpaar konden verwachten; 'zij is zeker zeer zwak. Gij moet heel vriendelijk tegen haar zijn, meisjes; het arme schepsel kan 't immers niet helpen: ik denk, dat zij niet eens weet, welke verwachtingen zij bij u vernietigd heeft.'

[Plot]seling hoorden wij een rijtuig komen aangereden. Wij snelden allen naar buiten; de koets hield stil en 't portier werd geopend. Zij was zeer lang, de jong getrouwde vrouw, eenige duim langer dan oom Jacob; zij droeg een zwaar donker zijden kleed, doch had zulk een dichten sluier voor 't gezicht, dat het onmogelijk was, zelfs maar een enkelen trek te onderscheiden. Toen mijne moeder haar kuste, hadden wij daartoe evenmin gelegenheid. Zij sloeg hem slechts een weinig op en liet hem onmiddellijk weêr vallen. Zij was zeker erg schuchter, meende mijne moeder.

'Kom binnen, tantelief.'

'Gij zult wel half bevroren zijn.'

'Wij hebben u al een uur gewacht.'

'Laat mij u van uwen mantel helpen ontdoen, beste oom Jacob.'

Deze en soortgelijke gezegden waren het, waarmede wij het echtpaar de huiskamer binnen leidden; de nieuwe tante had nog geen woord gesproken.

'Zie eens naar het vuur in de kamer van mevrouw,' zegde mijne moeder aan de meid, 'en breng den bowl met advokatenborrel,[1] als ik bel. De advokaat die wij maken, is een uitmuntend behoedmiddel tegen verkoeling,' voegde zij er, zich tot tante wendende, bij wijze van opheldering bij.

'Ik dank u,' zegde de gesluierde dame. Oom Jacob had zich vóór den schoorsteen neêrgezet en rakelde in het vuur om het, gelijk hij zegde, op streek te brengen, waarin hij ook zoo volkomen gelukte, dat zijn gezicht eerlang gloeide als een roode kool en wij allen twee voet achteruit moesten treden, om niet half geroosterd te worden.

'Ja,' zegde hij tot mijne moeder, 'de wegen waren zeer slecht; wij konden bijna niet vooruit komen.'

Eindelijk sloeg mijne tante haar sluier geheel op. Wij vestigden allen onze oogen op haar. Mijn zuster Netje verliet onder een voorwendsel de kamer, maar mij docht,

1) Een drank, hoofdzakelijk toebereid uit brandewijn, eieren, geraspte suiker en muskaatnoot.

dat ik haar in den gang hard hoorde lachen. Zelfs mijne moeder werd door den aanblik van dit gezicht verrast. Het was ontwijfelbaar een Schotsch gezicht, op 't welk echter de kenmerkende trekken der Schotsche type zoo sterk uitkwamen, dat men de afbeelding van hetzelve voor een caricatuur zou gehouden hebben. De kaakbeenderen pasten volkomen bij een tartarengezicht.

'Zijt gij warm genoeg, om naar uwe kamer te kunnen gaan?' vroeg mijne moeder met de meeste innemendheid.

'Gij moet harder tegen haar spreken,' zegde mijn oom, terwijl de hoeken van zijn mond zich op zonderlinge wijze vertrokken.

'Wat belieft u?' vroeg mijne moeder, die oom niet goed verstaan had.

'Harder,' zeî mijn oom, weêr met dezelfde wonderlijke beweging van zijn mond, en op zijne vrouw toetredend, riep hij haar, zoo luid hij kon, in 't oor:

'Marie vraagt, of gij ook naar uwe kamer zoudt willen gaan, Janet.'

'Wat?' vroeg zij; 'naar mijne kamer?'

'Ja; gij wilt u misschien verkleeden.'

Zij zag mijne moeder aan en stond op.

'Bel de meid dat zij den advokatenborrel boven brengt,' zegde mijne moeder tegen mij, en zich tot tante Janet wendend, vroeg zij met veel inspanning van haar stemorgaan:

'Wil ik u van uw mantel ontdoen?'

Tante Janet scheen mijne moeder niet verstaan te hebben, en eerst te weten wat deze wilde, toen zij haar van heur mantel begon te ontlasten.

'Oom,' zegde Tom, 'ik zal u uw kleedkamer wijzen.'

'Wat mag hem toch bewogen hebben, deze vrouw te trouwen!' fluisterde hij mij in 't voorbijgaan toe.

Jane en ik waren alleen in 't vertrek, toen Netje weêr binnen trad.

'Maar, Netje, waarom hebt gij buiten toch zoo hard gelachen?' vroeg ik.

'Och, dat heeft zij immers niet gehoord,' sprak Netje, 'en gij weet wel, dat oom ook een weinig hardhoorig is.'

'Pas op, dat gij niet in de kijkers loopt.'

'Daar zal ik wel voor zorgen. Maar, mijn hemel, wat een zonderlinge vrouw is dat!'

'Zoo leelijk als de nacht!'

'Ik houd 't er voor, dat zij minstens vijftig jaar oud is.'

'Nu, als zij eene week bij ons blijft, dan worden wij allen zoo schor als raven,' zegde Jane.

'Wat moet dat een vroolijke bruiloft geweest zijn! Oom Jacob zal het hard te verantwoorden hebben gehad tegenover de buren die hem kwamen geluk wenschen en zich met haar onderhielden. Hij zal 's avonds zijn keel gevoeld hebben!' Hier berstte Netje in een schaterlach uit. welk voorbeeld door mijne andere zuster en mij gevolgd werd.

Eensklaps kwam tante Janet weêr binnen. Gelukkig dat zij doof was; anders had zij misschien veel gehoord waarover zij zich zou hebben kunnen ergeren.

(Slot volgt.)

Hunter's anatomisch museum.

In het College van Dokters te Londen bevindt zich, onder den naam van Hunter's Museum, eene verzameling van anatomische curiositeiten die nergens haar weêrga heeft. De ontwikkeling van het lichaam wordt er stap voor stap gevolgd, en de deelen waardoor de eene klasse van levende wezens met de andere verwant is, zijn duidelijk voor een ieder zichtbaar. De met wijngeest gevulde glazen kokers waarin de voorwerpen bewaard worden, en de geraamten van allerlei aard zijn nu reeds meer dan 30.000 in getal.

De grond tot deze merkwaardige verzameling werd gelegd door Dr. John Hunter, die het aantal curiositeiten tot ongeveer 11.000 bracht. Eerst lang na zijnen dood, welke in 1793 voorviel, werd zijn museum door de regeering aangekocht. Het plan van den vermaarden geneesheer, om de geheimste werkingen der natuur te doorgronden en op aanschouwelijke wijze de velerhande kanten van het leven voor te stellen, was te grootsch om door een enkel persoon te kunnen worden verwezenlijkt; eerst onder de latere bestuurders van het museum en na jarenlange werkzaamheden heeft men de verzameling de tegenwoordige uitgebreidheid kunnen geven.

Dr. Hunter was voortdurend er op uit om menschen te vinden en machtig te worden die in lichamelijk opzicht buitengewoon ontwikkeld waren. Zoo viel O'Brien, de iersche reus, die op jeugdigen leeftijd stierf, in zijne handen, ondanks de voorzorgmaatregelen welke hij genomen had om niet in de macht van den beroemden anatomist te komen, die hem sedert lang bestemd had om als een goed bewerkt skelet zijne verzameling te sieren. De jonge reus had bij testamentaire beschikking verscheidene personen met de taak belast om zijn lijk in de zee te werpen. Hunter kocht deze echter elk met 800 pond sterling om; hij kreeg het lijk, voerde het in zijn rijtuig meê naar zijn huis in Charles' Court en nam het onmiddellijk uiteen, daar hij wel wist, dat O'Brien's vrienden in hevige gramschap zouden ontsteken als zij van het gepleegde bedrog onderricht werden.

Naast het geraamte van O'Brien staat dat van den amerikaanschen reus Freeman, en op dezen volgt de reuzengestalte van Jonathan Wild, den beruchten roover, die in de annalen van Newgate zulk een gewichtige rol speelt en in het jaar 1725 te Tyburn opgehangen werd.

De alom bekende siameesche broeders, die in der tijd voor geld ten toon gesteld werden en oud stierven, zijn niet *in natura* aanwezig, doch volkomen gelijkend, met den rug aan elkaar gegroeid, nagemaakt geworden.

In een donkeren hoek ziet men het gebalsemd lijk van juffrouw Van Buchells, aan hetwelk ook eene bijzondere geschiedenis verbonden is. Van Buchells namelijk was een kwakzalver, die goed vond zijne vrouw niet ter aarde te bestellen, om zoodoende nieuwsgierige bezoekers en daarmeê patiënten lokken. Aan het deksel waaronder het lijk ligt, is een uit de *St. James Chronicle* van 21 october 1775 gesneden blad vast gehecht, waarop in het Engelsch de volgende, wellicht bij wijze van reclame geschreven regelen, te lezen staan:

'Van Buchell maakt, om niet noodeloos te worden lastig gevallen en om zekere geruchten te weêrleggen, aan de belanghebbenden bekend, dat voor geen vreemdeling het gebalsemd lijk zijner echtgenoot te zien is dan wanneer hij hem, door een vriend of bloedverwant, persoonlijk wordt voorgesteld, waartoe dagelijks, uitgenomen des zondags, tusschen negen en één uur gelegenheid bestaat.' Na zijn dood kwam het Hunter-museum in 't bezit van den schat, die den marktschreeuwer ongetwijfeld menige guinje moet bezorgd hebben.

Een weinig verder vindt men, in stelselmatige schikking, een rij afbeeldingen van kwalen en storingen betreffende de borst en den maag. John Tozler, een pruisische

matroos, was eens op 't punt de ra van de bazaanmast in de groote mast te hijschen toen de koord hem uit de hand schoot en de spitse roede hem vlak door de borst vloog, oogenschijnlijk tusschen het hart en de linker long, en John bleef leven, tot verbazing van alle dokters. Een anderen man, met name Tipple, ging de dissel van een rijtuig onder den linkerarm door de borst om er onder den rechterarm uit te komen, en ook hij leefde nog verscheidene jaren. Zijne borst is 't binnenste buiten nagemaakt, opdat men duidelijk de verminking zou kunnen zien, welke de lompe, moorddadige dissel aan hart en longen heeft veroorzaakt.

Men vindt in Hunter's Museum ook een maag vol pennemessen ten toon gesteld, welke laatsten hoegenaamd geen kwaad moeten gedaan hebben aan hem die ze doorslikte. Toen de, eigenaar van dezen buitengewoon sterken maag gestorven was, ontdekte men dat de hoornen bekleedsels half opgelost en de lemmers in den toestand van oxydatie waren.

In andere magen treft men groote hoeveelheden haar aan; een dezer is zoo vol, dat het

begrijpelijk is, waarom zij ten laatste geen spijzen meer kon opnemen. Hij is afkomstig van een meisje, dat de verkeerde gewoonte had, haren door te slikken.

Aan de maag van Napoleon I bespeurt men de kleine vlek, welke hem op Sint Helena den dood kostte. De Franschen die in London komen, haasten zich het museum te gaan bezoeken, om den maag van den grooten keizer te zien, en het blad, 't welk dienaangaande bijzonderheden vermeldt, is 't vuilste van den ganschen cataloog, omdat het 't meest gelezen en dientengevolge ook 't meest bevingerd wordt.

Van meer dan gewoon belang zijn de menschenhuiden of gedeelten van menschenhuiden die uit den tijd der Angel-Saksen dagteekenen, toen het in 't graafschap Essex gebruikelijk was, de Zeeroovers na de terechtstelling te villen en hun huid, tot waarschuwing voor alle booswichten, aan de deuren der kerken op te spannen.

Veel leerrijker dan deze en soortgelijke zeldzaamheden zijn intusschen de namaaksels van dieren-skeletten. Het geraamte van een walvisch beslaat de helft eener galerij die 50 voet lang is; er ontbreekt geen enkel beentje aan en alle deelen zijn met de stiptste nauwkeurigheid weêrgegeven.

DE VROUW VAN EEN ZEEMAN, NAAR U. BUTIN.

Na het skelet van een mastodon en een nijlpaard, valt het oog op den reusachtigen olifant die vóór verscheidene jaren in Exeter Change aan tandpijn leed en door een afdeeling soldaten werd doodgeschoten. De merken der moordende kogels zijn duidelijk zichtbaar op de duimendikke huid van het opgezette dier.

In de onmiddellijke nabijheid van dezen olifant verheft zich het geraamte van een dinori, den vleugelloozen vogel van Madagascar en Nieuw-Zeeland. Dit monster is 18 engelsche voet noog. Men beschouwt het geslacht waartoe deze vogel behoort, als uitgestorven, daar men sinds lang geen levenden meer gezien heeft; dit sluit echter de mogelijkheid niet uit, dat er in de tot dusver ondoorzochte streken van Madagascar nog zijn. Professor Owen beweerde in der tijd dat het geslacht zelfs nog in Nieuw-Zeeland voortleefde; hij kon evenwel slechts 't vinden van eenige beenderen tot staving van zijn beweren aanvoeren.

Het apengeslacht is in het Hunter-museum ten ruimste vertegenwoordigd, hetgeen ook van de vogels kan gezegd worden, onder welke men zelfs het kleinste en teêrste der kolibrietjes aantreft, dat niet grooter is dan een groote vlieg.

Het Hunter-museum is echter niet slechts een

zeer belangwekkende verzameling van allerlei merkwaardigheden, het biedt ook rijke stof aan voor de studie der vergelijkende anatomie. Lange rijen van glazen lessenaars vertoonen de inwendige deelen van 't lichaam, zoowel de lossere als de vaste, in doelmatige volgorde; daar ziet men spieren, zenuwen, bloedaders enz. ten toon gesteld.

Tot vóór weinige jaren werd de ongemeen zware mammouth-huid welke zich in het museum bevindt en in de ijsvelden van Siberië is gevonden geworden, voor eenig gehouden. De onderkant van deze huid bestaat uit een soort wol en de bovenkant uit kort, ruw haar, bijna zoo dik als de borstels van een everzwijn. Intusschen heeft men in Siberië honderden geraamten zoowel als huiden van mammouths opgegraven, en Brussel en St. Petersburg kunnen in dit opzicht dan ook met Londen wedieveren.

DE BLOEMKRANS, NAAR POHLE.

Savile Lundley, secretaris bij het russisch gezantschap, zegt in een zijner verslagen met betrekking tot deze monsters uit de voorwereld:

'Ondanks de ontzaglijke hoeveelheden overblijfsels welke reeds zijn weggedaan, schijnt de onderaardsche voorraad niet te verminderen. Op vele plaatsen, nabij de mondingen der groote stroomen welke zich in de IJszee ontlasten, zijn de geraamten en tanden dezer anti-deluviaansche dikhuiden even talrijk als de beenderen op een omgeploegd slagveld, terwijl zij op enkele plaat-

sen in groote stapels opeen liggen, zoodat men kan veronderstellen dat de vervaarlijke dieren, uit vrees voor het plotseling opkomend gevaar dat hen dreigde, zich in dichte kudden verzameld hebben. De tanden, waarvan men er dikwijls tien op een zelfde plek vindt, wegen elk 150 tot 300 pond. Men stapelt ze opeen en laat ze dan liggen, daar het onmogelijk is, die zware massa's te vervoeren.'

Nevelbeelden in de woestijn.

In het verre westen wordt de reiziger, die de onafzienbare vlakten, nu eens eene dorre Sahara, dan weêr eens een grasveld waar geen einde aan komt, doortrekt, door nevel- of luchtbeelden zoodanig in verwarring gebracht, dat hij waant in de nabijheid van eene stad met hooge gedenkteekens, op een meir met spitse scheepsmasten te zijn, en die beelden worden door de Indianen met den naam van Fata Morgana bestempeld.

Hoe ontstaat die wonderlijke luchtspiegeling?

Zoo als men weet, is dit de werking en aanraking van luchtlagen die op ongelijken graad verwarmd zijn. 'Door die werking,' zegt een schrijver, 'vormt zij een gezichtsbedrog, dat ons in de verte of aan den hemel verscheidene beelden, als torens, dieren, schepen, enz. vertoont, die in werkelijkheid in het geheel niet op die plaats voorhanden zijn, maar door eene bijzondere breking der lichtstralen van andere plaatsen derwaarts getooverd worden. Dergelijke verschijnselen hebben dikwijls daar plaats, waar zich groote vlakten bevinden, en waar zich de zeer stille, verwarmde en hierdoor verdunde onderste luchtlagen slechts langzaam met de bovenste dichtere lagen vermengen.

'Reeds in de vroegte begint zij haar grillig spel, want wanneer de zon, het nachtelijk donker verdrijvende, langzaam den rand der woestijn nadert, dan ontstaan in het gloeiend oosten, als door onzichtbare handen gebouwd, tooverachtige paleizen, schilderachtige steden, slanke obelisken en regelmatige grafnaalden, die de weelderigste phantasie niet wonderlijker ontwerpen kan. Dit zijn de verplaatste vormen van berg, heuvel en bosch, die, te ver verwijderd om boven den horizon uit te steken, zich in de bovenste luchtlagen spiegelen.'

De reiziger in die dorre en eenzame streken denkt bij de opgaande zon, eene tooverstreek, eene stad te begroeten en eindelijk eene plaats te zullen vinden die hem rust zal aanbieden; doch naarmate de zon hooger klimt, verflauwen en verdwijnen eindelijk die beelden, en als zij gelijk een nevel geheel opgetrokken zijn, ziet hij andermaal niets voor zich dan eene uitgestrekte vlakte, niets dan zand, niets dan gras, zonder een boom die schaduw geeft.

Het water ontbreekt niet zelden in die schijnbaar onbegrensde vlakten, en als de dorst den reiziger dreigt te verstikken, komt een ander beeld hem somtijds op eene duivelachtige manier, erger dan een Tantalus-straf, plagen. Laat ons nogmaals den hooger genoemden schrijver, den heer Sasse, het woord geven: 'Vriendelijk wenkt in de verte eene schijnbare watervlakte, die gevuld is met dor zand; doch de blauwe heuvel schijnt zich liefelijk te spiegelen in de heldere golfjes, die, als van een dartelen wind bewogen, zacht gekruld schijnen. Aandachtig zien de reizigers op; aandachtiger nog slaan zij de houding hunner dieren gade, doch deze, door het instinkt geleerd, vervolgen in dezelfde houding hunnen tocht en bekreunen zich niet om het water, dat gelijken tred met hen houdende, hen vóórgaat. Hooger stijgt de zon, en bijna loodrecht vallen de brandende stralen op het heete zand. Plotseling begint de zee

zich naar alle richtingen heen uit te breiden, waarbij zich de golven in een verren halven cirkel rondom de reizigers uitstrekken.

'Dat is het spook der woestijn,' zegt de blanke ruiter tot zijn roodhuidigen tochtgenoot. 'Het is de booze geest, die ons denkt te kwellen,' antwoordt deze, 'hij noodigt tot rust uit om ons te verderven; maar zijne moeite is te vergeefs; zelf onze dieren gelooven hem niet.' De smalle landstreep, die de omvangrijke zee van den horizon scheidt, verdwijnt hoe langer zoo meer, en eindelijk ziet het oog over eene watervlakte heen, die in de verre verte met den zonnigen ether te samen valt. De verhitte atmospheer leeft en flikkert, en als met een regelmatigen, gelijkvormigen golfslag beweegt zich de zee; mijl op mijl leggen de ruiters af, en even snel wijkt voor hen de bedriegelijke waterspiegel.'

Wonderlijk, niet waar?

Doch het helsche van dit tooneel is, dat de reizigers altijd in eene drukkende hitte, in het drooge en stofferige zand schier verstikken. Zeer natuurlijk is het water dat men voor zich ziet, doch het krijgt nog meer natuur als men gedrochten uit hetzelve ziet oprijzen, die elkander slag leveren, gedrochten die ons aan die der voorwereld, ons door de fantasie der geleerden afgeschilderd, doen denken. Somtijds krijgen die gedrochten een wonderlijken vorm, daar zij dan doen als een kunstenmaker die op den rug liggende, zijne twee beenen opwaarts steekt en dat zich op het platte der voeten een ander tooneelist plaatst; men ziet alzoo twee wezens op elkander staan.

Trouwens men kan aan zijne fantasie gerust den meest vrijen loop geven, men kan een Dante zijn in de grillige verbeelding, men zal nooit nabij komen wat de Fata Morgana laat zien. Allengs verdwijnt ook, naar gelang de zon rijst, de watervlakte en wederom ligt de eenzame woestenij voor het oog des reizigers uitgestrekt.

De Tell-legende.

De vaderlandsche geschiedenis, die velen in onze dagen als onfeilbaar willen beschouwen, vooral als er spraak is van de omwenteling in de 16^e^ eeuw en de bemoeiingen der paters Jesuïten, bevat ontegenzeggelijk een aantal legenden en anekdoten, die of zoo gepast waren op den tijd waarin zij waren geplaatst, of zoo voortreffelijk met den geest van hunnen tijd overeenkwamen, of nog de eigenliefde van een volk dermate streelden, dat zij van lieverlede in de geschiedenis plaats vonden, en als evangelie door de schooljeugd geloofd werden. Van deze zijn hier de Karel-legenden en in Nederland, zoo men beweert, Albrecht Beyling.

De Zwitsers hebben de legende van Willem Tell, die zooveel onderwerpen aan schilders, dichters en verdere kunstenaars heeft opgeleverd en die nu blijkt niets anders dan een vertelsel te zijn. Niet alleen in Zwitserland bestaat een Willem Tell, maar, met eenige varianten, in Denemarken, in Engeland, in Noorwegen in Sleeswijk en zelfs in nog meer landen.

In Sleeswijk heet men Tell, Henning Wulf, die aldaar aan het hoofd stond van oproerige boeren, tijdens Christiaan I. De koning, door de Hamburgers bijgestaan, versloeg de oproerlingen en nam Henning Wulf gevangen. Voor den koning gebracht, strafte de koning hem met te eischen dat hij zijnen zoon een appel van het hoofd zoude schieten. Henning Wulf schoot inderdaad den appel weg, doch toen de koning hem. vroeg waartoe hij den anderen pijl, dien hij verborg, noodig had, antwoordde hij: 'Om u te doorschieten, als ik mijn zoon gedood hadde.' Na dit antwoord moest hij de vlucht nemen en werd vogelvrij verklaard.

In Denemarken is het Toxo, onder de regeering van koning Harold, die het feit volvoert en drie pijlen wegsteekt. Het antwoord aan den dwingeland, toen deze hem vroeg wat hij met de drie pijlen in 't oog had die hij uitkoos, is verschillend. ‘Hadde ik mijn zoon gedood,’ zegde hij, ‘dan was de tweede pijl voor u geweest en de derde voor den hoveling die zich had durven verroeren.’ Ook het slot der legende verschilt met de zwitsersche: Toxo mag ongehinderd heengaan. Volgens anderen benadert zij ook daar de zwitsersche, dewijl de schutter den koning in een bosch afwacht en hem neêrschiet.

Wij laten andere dergelijke legenden ter zijde; het is dus zeer betwistbaar waar de Tell-legende thuis hoort, of de Zwitsers haar van anderen hebben geërfd, of het vaderschap derzelve aan de Zwitsers moet behouden worden. Zelfs zoekt men den oorsprong van die gebeurtenis in de heidensche dagen, toen eene dergelijke schieting tot eene soort van godsdienstige plechtigheid was verheven.

In alle geval wordt de authenticiteit van het feit, dat de kunstenaars, de dichters en de historie-schrijvers zoo schitterend vereeuwigd hebben, meer en meer in twijfel getrokken.

Een man van den ouden stempel,
Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door
H.A. Banning.

(*Vervolg.*)
De lont aan het kruit.

Mevrouw Leemans verwonderde zich zeer toen zij hare nieuwe vriendin zoo spoedig terug zag komen, en hare verwondering ging in vreugde over bij het vernemen dat de onderhandeling met Van Hoorn goed afgeloopen was.

‘Van die zorg zijt gij dus vooreerst ontheven,’ sprak Mathilde, ‘maar hoe moet het nu met de andere schuldeischers gaan?’

Dat geleek veel naar een droppel alsem in den beker der vreugde. De weduwe werd onrustig en zegde:

‘Ik hoop dat zij geen van allen zoo onstuimig, zoo lastig zullen zijn.’

‘Maar aangenomen dat nog meer zulke onaangename ontmoetingen voor de deur staan, wat dan? Zou het voor uwe rust niet gewenschter, niet beter zijn hun allen te gelijk den mond te stoppen?’

‘O, als dit eens mogelijk ware!...... Doch daartoe ben ik niet in staat, en wanneer men mij geen tijd laat, wanneer men geen vertrouwen in mij stelt........

‘Kent gij mijn papa?’ zoo viel Mathilde haar in de rede.

‘Van aanzien nauwelijks, maar ik weet dat hij een zeer geacht man is, en naar zijne kinderen te oordeelen, moet de vader dit zeker verdienen.’

‘Dat gaat niet altijd op, beste mevrouw, en ik verzeker u dat de kinderen van den ouden heer Sterk veel beter zouden zijn, wanneer zij meer naar hun vader aardden.’

En nu begon zij een portret te leveren dat wel op den ouden heer geleek, doch waarin de voornaamste karaktertrekken ontbraken. De kinderlijke liefde, die alles weet te idealiseeren, had de verven gemengd en het penseel gevoerd. Dat portret, hoe gebrekkig ook, was intusschen des te meer geschikt om de weduwe vertrouwen in te boezemen en naar kennismaking te doen verlangen. Had Mathilde bij de schoone trekken van menschlievendheid en grootmoedigheid ook de rimpels van den zedemeester en den hatelijken glimlach van den spotter gevoegd, die toch tot de

physionomic van den ouden heer Sterk behoorden, het vertrouwen zou bij de jonge weduwe zeer Verminderd en het verlangen naar kennismaking niet groot geweest zijn.

Mevrouw Leemans betuigde in krachtige en welgemeende woorden hare achting voor zulk een

man, maar wist niet waar dit alles heenvoeren moest.

'Luister nu eens,' zoo begon Mathilde op nieuw, 'kent gij de firma Bloemendaal?'

'O! zeer goed; zij heeft ook een pretentie op mij.'

'En Bloemendaal behandelt u toch goed, niet waar?'

'Buitengewoon! Ik ben hem zeer dankbaar, want hij heeft mij op de grootmoedigste wijze een uitstel van vele maanden toegestaan.'

'Dat is niets meer dan een staaltje van zijn plicht, waarde mevrouw. Hij heeft zich, naar ik denk, de groote verplichtingen jegens den ouden heer Leemans, uw schoonvader, herinnerd.'

'Daar is mij niets van bekend,' sprak de weduwe.

'Ik herinner mij dat alles als een droom. Ik was nog zeer jong toen mijn vader eens later dan gewoonlijk van de Beurs kwam en den ganschen avond van zekeren Bloemendaal sprak - den grootvader van uw schuldeischer - die zijne betalingen gestaakt had en wiens val hij voor onvermijdelijk hield. Mijn papa betoonde veel deelneming in dit ongeval, en ofschoon hij niet met den man in relatie stond, was hij zeer verbitterd op eenige benijders, die den eerlijken, maar ongelukkigen koopman vervolgden en in den grond trachtten te boren. Hij nam toen het besluit hem, zoo mogelijk, te redden, en de oude Leemans, onze vertrouwde huisvriend, sloot zich bij hem aan. Papa onderzocht nu de boeken van Bloemendaal, kwam tot de gevolgtrekking dat hij gered kon worden, wanneer men hem ondersteunde, en ontdekte tevens dat hij geheel onschuldig was aan zijn val, zelfs aan zijne oogenblikkelijke verlegenheid.'

De weduwe sloeg bij deze woorden de oogen neder en zuchtte.

'En nu nam papa, in verbintenis met den ouden heer Leemans, de gansche schuld van Bloemendaal over. Hij betaalde de ongeduldigen contant, stelde termijnen voor de andere schuldeischers, en maakte in een woord een einde aan de vervolging. Ik kan mij nog zeer goed herinneren hoe ik mij, als kind, verwonderde, een ouden, eerwaardigen man, met sneeuwwitte haren, die mijn grootvader had kunnen zijn, zoo bitter te zien weenen. De goede man was buiten zich zelven van dankbaarheid en ontroering. Hij bezocht ons later dikwijls, die oude vriendelijke Bloemendaal, en hij wist de herinnering aan hem bij mij levendig te houden door allerlei speelgoed en snuisterijen. - Welnu, mevrouw, behoef ik u nog te zeggen tot wien gij u moet wenden? Papa is nog altijd dezelfde, hij is nog altijd tot hulp bereid en ik behoef u wel niet te zeggen dat hij daartoe beter dan vroeger in staat is. Leg daarom uwe omstandigheden aan hem bloot, en ik ben er verzekerd van dat hij voor u zal doen, wat hij eens voor den ouden Bloemendaal heeft gedaan, want hij is nog altijd de oude, en uwe kinderen zijn immers de afstammelingen van zijn vriend.'

De weduwe was over dit voorstel niet slechts verwonderd, maar ontsteld. De dankbaarheid spoorde haar wel aan, den raad, haar met zooveel deelneming gegeven, niet van de hand te wijzen, doch bij hare aangeboren verlegenheid voorzag zij dat het haar schier geheel onmogelijk zou zijn hem op te volgen.

'Maar de heer Sterk kent mij in het geheel niet; hoe zou ik moed genoeg kunnen hebben....'

Mathilde liet haar niet uitspreken. 'Hoe kunt gij er u nog over bedenken?' sprak zij. 'De dienst die u bewezen wordt is waarlijk zoo buitengewoon groot niet. Ik weet van mijn broeder dat uwe zaken reeds geheel geregeld zijn; het onderzoek uwer boeken is afgeloopen; gevaar voor grooter verlies bestaat er niet, dus..... Ik laat u

niet los, beste vriendin! Ik ben een zeer eigenzinnige en stijl hoofdige vrouw, en gij moet mij op uw woord verzekeren dat gij reeds morgen een bezoek aan papa gaat brengen.'

De weduwe veegde het zweet van haar voorhoofd, zoo angstig werd zij zelfs door aan dit bezoek te denken, doch Mathilde bleef stijf op haar stuk staan.

''t Was zeker oogenschijnlijk natuurlijker,' vervolgde zij, 'dat ik u naar mijn broeder in plaats van naar mijn vader verwees, want gij kent hem reeds en zult wel overtuigd zijn van zijne welwillendheid en toegevendheid....'

De jonge weduwe sloeg de oogen neder en kreeg een kleur, doch Mathilde deed als of zij dit niet zag.

'Maar,' zoo vervolgde zij, 'hij is een zonderling mensch, en wil - de Hemel moge weten Waarom - van papa scheiden en een eigen zaak oprichten. Behalve dat hij lang den invloed niet heeft, dien papa bezit, heeft hij buitendien tegenwoordig zijn eigen kapitaaltje wel noodig, en daarom ziet gij wel....'

'Ik zie alles,' sprak de weduwe. 'Ik ben u zeer verplicht voor uwe deelneming, voor uwe grenzenlooze goedheid, doch ik kan mij voor het oogenblik wel redden, nu, zoo als gij mij zelve hebt verzekerd, Van Hoorn voorloopig bevredigd is en geen der andere schuldeischers mij lastig valt...'

Mathilde zag zich nu, hoe ongaarne ook, genoodzaakt de volle waarheid te zeggen. Weigerde de weduwe den ouden heer te bezoeken, dan geraakte haar man, die, om den onstuimigen Van Hoorn voor 't oogenblik te bevredigen, een wissel geteekend had, in groote moeielijkheden. Dit eenige onverwachte woord was voldoende om mevrouw Leemans tot een besluit te brengen. Zij beloofde stellig den volgenden morgen den ouden heer Sterk te bezoeken, hoe pijnlijk zulk een stap ook mocht zijn.

De mijn springt.

'Dat is niet mogelijk!' sprak papa Sterk, toen Broekman hem het bericht bracht dat mevrouw Leemans hem verlangde te spreken. 'Gij zult haar verkeerd verstaan hebben; zij heeft waarschijnlijk naar mijn zoon gevraagd.'

'Neen, neen, naar u: ik heb 't haar uitdrukkelijk gevraagd.'

'Hm! Dus naar mij? Is dat inderdaad waar?'

Broekman knikte met het hoofd.

'Welnu, verzoek haar dan in de spreekkamer te gaan, ik zal oogenblikkelijk bij haar zijn. - Wat drommel kan dat zijn? 't Is nauwelijks half tien' - hij zag op zijn horloge - 'en die jonge dame heeft reeds ontbeten, is reeds gekleed, brengt reeds bezoeken? Dat is wel buiten den regel!' Hij trad voor den spiegel, en terwijl zich een ondeugende glimlach om zijne lippen vertoonde, sprak hij binnensmonds: 'Ik moet toch eens zien of mijn toilet wel behoorlijk in orde is om zulk een fijne, pronklievende dame te ontvangen.'

Hij verliet glimlachend het kantoor om zich naar de spreekkamer te begeven.

'Neem mij niet kwalijk, mijnheer,' sprak de weduwe, wier vrees en verlegenheid gedurende den langen nacht niet verminderd waren, 'neem mij niet kwalijk, mijnheer, dat ik u in uwe bezigheden kom storen......'

De angst, waarin de jonge vrouw verkeerde, maakte haar geluid zoo zwak, dat de oude heer, die haar, zoo als alle hardhoorigen gewoon zijn, scherp in het gelaat zag en daardoor hare verlegenheid nog deed toenemen, slechts aan de beweging harer lippen kon zien dat zij sprak.

‘Ik moet u verzoeken,’ zoo viel hij haar in de rede, ‘een weinig luider te spreken; want wanneer de noordenwind spookt, is mijn gehoor niet bijzonder goed, ofschoon ik niet, als zoovele anderen, genoodzaakt ben een hoorn te gebruiken. Wees zoo goed hier plaats te nemen.’

Mevrouw Leemans kreeg nog zwaarder hartkloppingen toen zij verzocht werd harder te spreken, want behalve dat het haar reeds moeielijk viel behoorlijk adem te halen, had zij van natuur een zeer zachte stem. Het schonk haar intusschen eenige afleiding dat de oude heer haar verzocht op een stoel plaats te nemen, want zij was werkelijk bijna niet meer in staat zich op de been te houden. Het gelukte haar nu den ouden man aan het verstand te brengen dat zij groote verplichtingen had aan zijn waardigen zoon, die haar door rusteloozen arbeid op de grootmoedigste wijze had bijgestaan in de pijnlijke omstandigheden, waarin zij zich bevond. Dit boezemde haar een, naar zij geloofde, rechtmatig vertrouwen jegens den vader in, en zij hoopte.....

Hier werd haar stem weder zeer zacht en de oude heer kwam niet te weten *wat* zij eigenlijk hoopte: dat hij namelijk zich even grootmoedig jegens haar zou betoonen door haar met raad en daad bij te staan. De oude heer paste de weinige woorden welke hij verstond, zoo als o.a. grootmoedigheid, raad, ondersteuning, nog altijd op zijn zoon toe en meende, daar hij nu ook het woord dankbaarheid hoorde, dat de jonge weduwe slechts gekomen was om hem te bedanken voor 't geen zijn zoon gedaan had. Daarom antwoordde hij dan ook, tot niet geringe verwondering van mevrouw Leemans, dat zij zich in hem vergiste, dewijl hij eerst later vernomen had wat zijn zoon voor haar had gedaan, en hij daarvoor onmogelijk haren dank kon aannemen. ‘Onze jonge heeren,’ zegde hij, ‘zijn niet gewoon hunne vaders tot hunne vertrouwden te maken; zij schijnen te gelooven dat men dergelijke mededeelingen als een verplichte rekenschap van hun doen en laten zal beschouwen, en zij gevoelen geen lust om zich aan zulk een dwang te onderwerpen.’

De jonge weduwe was gedurende een tamelijk lange en pijnlijke pauze in tweestrijd met zich zelve, hoe zij die woorden moest opnemen en of zij het gesprek afbreken of voortzetten zou. 't Was zeer natuurlijk dat de arme vrouw in deze korte en drooge zinspeling op het gewichtigste punt niet anders zag dan eene voorbedachte ontwijking en weigering. En wat de vader van den zoon zegde, dit scheen haar eene afkeuring te zijn voor 'tgeen hij voor haar had gedaan. Intusschen was het nog altijd mogelijk dat de oude heer haar verkeerd had verstaan, en daarom raapte zij al haar moed bijeen om het gesprek langs een anderen weg weder in te leiden. Mevrouw Herpen, zoo sprak zij, had haar bekend gemaakt met de vriendschappelijke betrekking, die eertijds tusschen den heer Sterk en haar overleden schoonvader, den ouden Leemans, had bestaan; daarom koesterde zij de hoop.....

Op deze woorden, die door den ouden man zeer goed verstaan werden, gaf hij ten antwoord dat de oude Leemans en hij altijd vrienden waren geweest, van hunne eerste schooljaren af; dat zij later altijd zaken met elkander gedaan hadden, en hunne hartelijke vriendschap ongetwijfeld in moeielijke gevallen de proef zou hebben kunnen doorstaan. ‘Doch,’ zoo vervolgde hij, ‘zulke gevallen kwamen, Goddank, niet voor. Wij stelden orde op onze zaken, wij waren niet gewoon te verkwisten of ons in weelde te baden, en wanneer men ordelijk is in zijne zaken en levenswijze en geen groote tegenspoeden heeft, dan behoeft men zich gemeenlijk noch tot vrienden, noch tot vreemden te wenden.’

Ofschoon nu deze opmerking alles behalve vleiend was, begreep de weduwe, ten gevolge van het bestaande misverstand, zelfs in de verte de bedoeling niet. Zij meende

een bitter verwijt over de ordeloosheid van haar overleden echtgenoot te hooren, en gevoelde zich voor de tweede maal op bedekte manier afgewezen. Zij werd, in het gevoel van haar pijnlijken toestand, afwisselend rood en bleek, doch de oude heer, die overigens zonder bril niet scherp meer zag, bleef daar geheel onkundig van.

'Gij hebt waarschijnlijk uwen braven schoonvader niet meer gekend?' vroeg hij na eenige oogenblikken.

De weduwe schudde even met het hoofd.

'En zijne vrouw, die goede moeder Leemans?'

'Evenmin,' zegde andermaal het hoofd, want de weduwe, die als op heete kolen zat, was niet goed meer in staat antwoord te geven.

Had de oude heer Sterk kunnen vermoeden, in welken toestand zich mevrouw Leemans bevond, en met welke bedoelingen zij gekomen was, hij zou haar in zijn gewoon medelijden voor ongelukkigen met de grootste verschooning bejegend hebben; nu echter kwam het hem in

zijne onwetendheid niet onraadzaam voor, zijne meening eens te zeggen over 'tgeen eene vrouw in haar huishouden behoort te zijn.

‘Gij hebt aan die voortreffelijke schoonmoeder zeer veel verloren, mevrouw,’ sprak hij. ‘'t Is waar dat zij eigenlijk niets meer was dan een huisvrouw, doch het kwam haar ook niet in de gedachten iets anders te willen zijn. Zij zegde altijd: een vrouw moet slechts voor haar man en kinderen leven. Dat was vroeger zoo wat het grondbeginsel bij de opvoeding der dochters. Nu waren de meisjes in dien tijd wel niet zoo fijn beschaafd, zoo aardig, zoo elegant in haar optreden als tegenwoordig, maar daarom dan ook huishoudelijker, ingetogener en meer practisch, en voor een man, die in de wereld vooruit wilde komen, des te meer waard. De oude Leemans heeft mij dikwijls gezegd, dat hij zijne vrouw als het grootste geschenk des hemels beschouwde, en dat hij zonder haar lang zoo ver niet zou zijn gekomen. Ik moet u dan ook zeggen dat zij onder de meest ervaren huisvrouwen in de stad als een soort van orakel werd beschouwd. En toch was zij zeer aangenaam in den huiselijken kring. Gij had eens moeten zien, mevrouw, met welk een innemende vriendelijkheid zij de gasten ontving, die de oude Leemans dikwijls van de Beurs meêbracht; hoe zij zich verheugde wanneer de gasten eer bewezen aan haar tafel, die altijd wel slechts burgerlijk en eenvoudig, maar toch zeer goed was, en hoe zij zich verheugde wanneer haar man bij het gesprek vroolijk en opgewekt begon te worden. Dan zag zij hem naar de oogen, want zij begreep hem, zonder dat hij een woord behoefde te spreken, en zoodra hij slechts wenkte, was zij in een wip in den kelder om nog wat ouden rijnwijn op te duiken, die ons dan natuurlijk nog spraakzamer maakte. Zie, mevrouw, met zulke zorgzame en toch gulhartige huisvrouwen gevoelden de mannen van dien tijd zich zeer gelukkig. Zij noemden haar, zoo als zij dan ook inderdaad waren, hun schat. Tegenwoordig zou dat waarschijnlijk te burgerlijk klinken, omdat men zoo graag de groote wereld naäapt en te veel malle boeken leest. Thans zegt men, naar ik geloof, *mon ange,* of zoo iets; maar ik weet niet wien ik gelukkiger moet noemen: den voormaligen man met zijn schat of den tegenwoordigen met zijn engel. Maar ik moet u Verschooning vragen voor mijne uitweiding, mevrouw, want dat andere tijden andere zeden brengen is natuurlijk.’

In deze soort van geïmproviseerde lijkrede op de overleden schoonmoeder was weder zooveel bitters gemen d, dat de weduwe aan elke poging om op nieuw hare belangen in het midden te brengen, wanhoopte en besloot onmiddellijk afscheid van den heer Sterk te nemen, doch zij werd hierin door een plotselinge duizeling, die alles voor hare oogen deed dansen, verhinderd. Toch wilde zij eene poging wagen om op te staan, want zij kon het bij dien ouden man niet meer uithouden, toen zij zich onverwacht door twee vrouwelijke stemmen hoorde aanspreken. De nieuwsgierigheid had de moeder en Mathilde naar de spreekkamer gedreven; laatstgenoemde om te zien hoe de zaken stonden en, wanneer dit noodig mocht zijn, het verzoek van mevrouw Leemans te ondersteunen, de eerste om de jonge vrouw te leeren kennen, die zulk een grooten indruk op haar zoon maakte.

‘Mijn hemel, wat deert u?’ riep Mathilde, die met den eersten oogslag den toestand der weduwe zag en snel toesprong om haar op te vangen.

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
'Mijn hemel, wat deert u? 'riep Mathilde.

'Heeft zij een toeval?' vroeg de oude vrouw.

'Dat is niet mogelijk!' riep de oude heer, middelerwijl de weduwe uit de armen van Mathilde op den stoel gleed, en plotseling zonder adem of kleur als een lijk daar neêr lag. Mathilde riep luid om geest van hertshoorn, de moeder liep ijlings naar de keuken om water te halen, de oude heer bracht spoedig hofmann en spiritus, zelfs Broekman kwam in de kamer en het gansche huis geraakte in beweging.

Eindelijk was mevrouw Leemans weder in zooverre hersteld, dat zij het durfde wagen te voet en zonder begeleiding naar huis terug te keeren, doch daar wilde niemand van hooren en wel het minst de oude heer, die overigens zoo hartelijk, zoo deelnemend en voorkomend was, dat de weduwe nu geheel niet meer wist, hoe zij over hem moest denken. Hij liet een rijtuig voorkomen en wilde dat zijne dochter daarin eerst plaats zou nemen om mevrouw Leemans, die hij ondersteunde, de hand te kunnen reiken. Ook Broekman, die in weêrwil van zijn hoogen leeftijd nog zeer krachtig en bedrijvig was, moest meê, en hem werd bevolen uit te stijgen zoodra het rijtuig stil hield, om mevrouw Leemans behulpzaam te kunnen zijn, of wanneer dit noodig mocht zijn, eerst in huis hulp te vragen en niet te veel op zijn eigen krachten te vertrouwen.

'Welnu?' vroeg de oude heer, zoodra hij met zijne vrouw alleen was, 'weet gij mij te zeggen wat dit moet beteekenen? Ik voor mij begrijp er niets van. Die jonge vrouw komt in den vroegen morgen hier en haalt mij uit mijne bezigheden. Ik moet natuurlijk denken dat zij een wissel op Engeland of Duitschland verlangt, en nu blijkt het dat zij hier alleen kwam om in onmacht te vallen, want ik weet op mijn woord niet wat zij kwam doen. Is zoo iets ook soms mode in de groote wereld? Maakt men tegenwoordig te Parijs en te Brussel zulke morgen-visites?'

'Och, wat zijt gij toch een wonderlijk man!' sprak de moeder; 'zoo iets overvalt eene vrouw wel eens meer.'

'Een vrouw?..... En gij dan en Mathilde?'

'Welnu, de een is de ander niet.'

‘Moeder, luister eens. Wanneer al de vrouwen, die den ganschen dag met romans en comedie's op de canapé liggen, of den morgen voor den spiegel en den avond in de concert- of balzaal doorbrengen, van vroeg tot laat in haar huishouden werkzaam waren, zoo als gij en Mathilde, men zou niet veel hooren van duizelingen, zenuwtoevallen en hoe al die dingen verder mogen heeten.’

De moeder schudde het hoofd en ging heen.

(Wordt vervolgd.)

Rebus n°. 11.

De geabonneerden op den ELFDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 20[en] september 1879 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, hebben tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie,* behalve den 5[en] en 7[en] jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Adminiistratie*: Boulevard du Nord, N°. 107, te Brussel.

Oplossing van Rebus N°. 10.

TWEE JODEN WETEN WAT EEN BRIL KOST.

[Nummer 49]

In het korenveld.

De twee zusters hebben van den eersten schoonen zomerdag, waarmeê de zon de aarde begunstigt, gebruik gemaakt om een wandeling te doen door de velden rond haars vaders villa.

Met opgetogenheid begroeten zij de wederverschijning der liefelijke sterrenkoningin die zoo lang op zich heeft doen wachten, en de gansche natuur deelt in hare vreugde; de vogels, die door de aanhoudende regens in hunne schuilhoeken gevangen gehouden werden, vliegen lustig door de lucht, juichend en jubelend bij den aanblik van de schitterende zon, en de nederige bloemkens, die verlaten in veld en weide groeiden, heffen hare blaêrkens op om een straal der verkwikkende warmte in te zuigen. Hare vreugde zal van korten duur zijn, want hare schoonheid, hare kleurenpracht heeft de begeerlijkheid der twee jonge dames opgewekt; meêdoogenloos plukken zij ze af om ze tot een tuil bijeen te voegen, die weldra zal prijken op de tafel in de huiskamer der landelijke woning welke zich in 't verschiet verheft.

Het doek, waarnaar deze gravure genomen is, maakt deel uit van de keurige schilderijen-verzameling van onzen uitgever, en is te bezichtigen in het gebouw der Administratie van ons tijdschrift, Boulevard du Nord, 107, te Brussel. Het is een der meesterstukken van den welbekenden Burgers, wiens werken door de gravure en de photographic in Frankrijk en België bij duizenden exemplaren verspreid zijn.

IN HET KORENVELD, NAAR H. BURGERS.

De vaandeldrager.

Deze gravure herinnert aan den bloeitijd der gilden, toen het gebruikelijk was, dat deze laatsten bij zekere gelegenheden optochten hielden door de plaats waar zij gevestigd waren. Een vaandel kon bij zoodanige plechtigheid natuurlijk niet ontbreken, en het is te veronderstellen dat uit de krachtigst en schoonst gebouwde gildebroeders de keus voor een vaandrig gedaan werd. De breede, fiere gestalte welke onze plaat vertoont, wettigt dit vermoeden.

Het origineel der gravure, dat zich in de galerij te Kassel (Hessen) bevindt, wordt over

't algemeen voor een Rembrandt gehouden, ofschoon bevoegde kunstrechters het aan een leerling van den grooten hollandschen meester toeschrijven. Een tweede en, naar men wil, beter exemplaar van de schilderij is in het bezit van James Rotschild te Parijs, Hoe 't zij, deze 'Vaandeldrager' is ontegenzeggelijk een voortreffelijk stuk, dat sterker bekoort naarmate men het langer beschouwt.

De schrijfles.

De kleine Piet, het eenige zoontje van een brave landbouwersvrouw, is voor een kind van vijf jaar een vlug en verstandig kereltje. Zijn oude peetoom, een man van ondervinding, heeft hem te kennen gegeven dat als hij altijd heel vlijtig en oppassend is, hij een even voornaam man zal worden als bijv. de burgemeester of de notaris. De iever van den kleine is daardoor geprikkeld geworden, en hij heeft zijne moeder verzocht, met hem te herhalen wat bij in de school geleerd heeft door hem de letters van het alphabet te laten naschrijven.

De goede vrouw is zelf niet al te vaardig in het hanteeren der pen; de ongewoonte heeft hare kennis der schrijfkunst min of meer doen afnemen, doch zich verheugend over de leergierigheid waarvan haar zoontje blijk geeft, schroomt zij geen moeite om die te helpen bevorderen. Aandachtig volgt het kind met 't oog de teekens. welke de onzekere hand zijner moeder op 't papier gebracht heeft, en onder haar toezicht spant het al zijne krachten in om de letters zoo zuiver mogelijk na te maken.

De vrouw van oom Jacob.
Uit het Engelsch.

(Vervolg en slot.)
III.

Toen wij des avonds alleen waren, deelde ons mijn vader de redenen meê welke oom Jacob tot zijn huwelijk bewogen hadden.

'Zij is het eenige kind van Samuel Marten,' zoo begon hij.

'Van zijn compagnon?' vroeg mijne moeder.

'Ja; toen hij mij dit zegde, werd mij de zaak in eens helder. De oude Marten is een jaar geleden in Indië gestorven en toen is zij naar Europa teruggekomen.'

'Daarom ziet zij er dan zeker zoo bruin uit,' meende Netje; 'ik vind toch, dat zij over 't algemeen zoo iets indiaan-achtigs over zich heeft.'

'Zij is zeer rijk, en daar Jacob niet wist in wat voor handen zij vallen zou, dacht hij, dat het 't best was, dat hij zelf met haar trouwde, en zij van haar kant zag in, dat zij 't verstandigst deed door zijn voorstel aan te nemen. Jacob heeft zeer edel gehandeld en het is onze plicht haar met de meeste voorkomendheid te bejegenen, hetgeen zij ook ten volle verdient.'

'Zegde zij iets van hare doofheid, papa?'

'Neen, kind, en ik heb er ook niet over gesproken. Nu, het ongeluk is ook zoo groot niet. Hij zal er een des te rustiger leven door hebben. Eene vrouwentong..... Kom, kom, Mary, gij weet wel, hoe ik dat bedoel,' zegde hij, naar mijne moeder ziende.

‘Ik heb niets gezegd, manlief,’ antwoordde mijne moeder.

Inderdaad, zij leidde mijn vader aan een zijden draad, die even sterk als ijzer was.

Na eenige dagen nam tante Janet de gewoonte aan, onmiddellijk na het ontbijt in de kamer te komen, die voor ons, meisjes, in 't bijzonder bestemd was, en er den ganschen voormiddag te blijven. Aanvankelijk bracht haar verschijnen een algemeen stilzwijgen te weeg, want al is iemand nog zoo doof, men kan zich in 't eerst niet losmaken van de gedachte, dat hij althans ten halve hoort wat er gezegd wordt, en tante Janet zag altijd zoo scherp om haar heen, dat wij in hare tegenwoordigheid onmogelijk vrijmoedig konden spreken.

Netje brak 't eerst het ijs en maakte eenige opmerkingen omtrent tante Janet's persoonlijkheid, en toen ik daarbij de arme vrouw nauwlettend gaê sloeg, drong zich steeds sterker de overtuiging aan mij op, dat zij geen woord verstond van 'tgeen wij spraken.

‘Gelooft gij wel, dat ik oprecht veel van haar houd?’ zegde Netje op een morgen, toen mijne moeder ons weêr aanmaande, tante meer oplettendheid te betoonen. ‘Zij is ontwijfelbaar zoo leelijk als een vogelverschrikker, maar ik ben toch vast overtuigd, dat zij een uitnemend goed hart heeft.’

‘Netje, gij moet zoo niet over tante spreken.’ zegde mijne moeder op berispenden toon; ‘wat gaat het u aan, hoe zij er uitziet; zij heeft zelf haar gezicht niet gemaakt.’

‘Dat weet ik wel, moeder-lief; maar ik kan er niets aan doen, dat ik iets zeggen moet, als ik een leelijk mensch zie.’

‘Haar gezicht hindert mij niet,’ zegde Jane, die een natuurlijken afkeer van tante had, ‘maar hare stem is afschuwelijk. Die klinkt precies, als wanneer ge een stuk wasdoek doorscheurt en het water loopt me in den mond bijeen als ik haar hoor spreken.’

Tante Janet zat middelerwijl rustig bij het vuur te breien.

‘Zij kan 't niet helpen, dat zij zoo'n stem heeft,’ zegde mijne moeder: ‘gij moet altijd de goede zijde van anderen trachten te vinden.’

‘Ik geloof, dat zij in 't geheel geene goede zijde heeft.’

Mijne moeder antwoordde niet, maar eenigzins ontstemd de nieuwe bladen vattende die op tafel lagen, begon zij daarin te lezen, terwijl zij tante datgene aanwees, wat zij meende dat haar belang kon inboezemen.

Onderwijl trad Tom binnen.

‘Netje,’ riep hij, ‘zie eens hier; ik heb een groot gat in mijn zak; wilt gij zoo goed zijn het dicht te maken?’

‘Met alle genoegen; maar kom toch wat dichter bij mij en sta stil, want ik heb mij al tweemaal geprikt.’

‘Hoe lang moet ik hier blijven staan?’ vroeg Tom.

‘Zoo lang gij verkiest,’ zegde mijne moeder.

‘Hoe is 't, in 's hemels naam, mogelijk, zulk een levend beeld pleizier aan te doen? Ik zou om geen geld van de wereld een enkelen dag zoo voortdurend met haar in dezelfde kamer willen zitten. Ik geloof, dat ik er waanzinnig van zou worden.’

‘Tom, het verdriet mij, u aldus te hooren spreken,’ zegde mijne moeder. ‘Tante heeft, wel is waar, niet veel innemends, maar zij is toch, daarvan hond ik mij verzekerd, een goede, brave vrouw, die alle achting verdient.’

‘En waarom wel? Omdat zij den ouden man ingepalmd heeft?’

‘Tom,’ zegde Netje, ‘denkt gij, dat tante haar eigen haar of een pruik draagt?’

‘Een pruik natuurlijk,’ antwoordde Tom op beslisten toon.

‘Tom, gij verveelt mij,’ riep mijne moeder; ‘ik verlang, dat gij onmiddellijk de kamer verlaat. Kom, Netje, laat tante eens eenige uwer aquarellen zien. Ik wed, dat zij veel van teekeningen hond.’

‘Zij ziet er ook juist als een kunstrechter uit,’ merkte Jane spottend op.

Netje zette zich een poos later voor de piano en na eenige oogenblikken in 't wilde gespeeld te hebben, zong zij een schotsch volkslied, dat zij over 't geheel zeer verdienstelijk voordroeg. Ik sloeg tante Janet met groote opmerkzaamheid gaê, en dacht, hoeveel de doove vrouw miste doordien zij de schoone akkoorden welke Netje aansloeg niet hooren kon. Toen meende ik eensklaps, dat er als een straal van bezieling over tante Janet's aangezicht vloog; maar 't was slechts voor een oogenblik; daarna nam het gelaat weêr de vroegere uitdrukking van koude onverschilligheid aan.

‘De arme vrouw!’ zegde mijne moeder; ‘ik wou, dat zij deze schoone schotsche liederen kon hooren.’

‘Ik geloof, dat haar die zeer koud zouden laten; mij dunkt niet, dat zij veel zin voor de romantiek moet hebben,’ sprak Jane.

IV.

Twee of drie dagen later kwam mijn vader binnen, toen tante Janet pas bij ons in de kamer was. Toen hij tante zag, wilde hij weêr heen gaan.

‘Wat moet gij hebben, Karel?’ vroeg mijne moeder.

‘Ik wilde u maar zeggen, kindlief, dat Jacob mij zoo even zijn voornemen heeft meêgedeeld van donderdag te vertrekken. Hij begint er ongerust over te worden, dat hij zoo lang van zijn zaken af is geweest.’

‘Janet heeft mij ook van haar vertrek gesproken.’

‘Nu, ik hoop dat gij alles gedaan hebt om haar heur verblijf bij ons aangenaam te maken, dat zij geheel voldaan van ons zal scheiden en ons spoedig weêr zal komen bezoeken. Ik kan nu wel niet zeggen, dat haar gezelschap zoo bijzonder vermakelijk voor mij is, want ik kan niet eens op mijn gemak eten, omdat ik mij bij iederen beet heesch moet schreeuwen, maar dat is nu eenmaal zoo.’

‘Ik heb haar heel gaarne tot gast,’ zegde mijne moeder, toen mijn vader de kamer uit was. ‘Zij is altijd tevreden, en heeft een goed, gevoelig hart.’

De donderdagmorgen brak aan. Oom Jacob was op zijn manier buitengewoon vriendelijk jegens ieder onzer en noodigde in 't bijzonder Netje en mij uit, tante in de stad te komen opzoeken, als zij hun nieuw huis zouden betrokken hebben.

Wij bedankten hem zeer, ofschoon ik niet geloof, dat iemand van ons er aan dacht, van zijne uitnoodiging gebruik te maken. Wij vergezelden tante naar heure kamer om haar bij 't aandoen van haar reistoilet behulpzaam te zijn. Tante zond, toen het aangetrokken was, de meid de kamer uit, omdat zij, gelijk zij zegde, uit beginsel nooit drinkgeld aan de dienstboden gaf.

‘Misschien geeft zij nooit aan iemand iets, als zij er buiten kan,’ merkte Jane op.

‘Daar vergist gij u toch in,’ antwoordde tante Janet, terwijl zij zich snel naar Jane heen keerde. ‘Het is niet uit gierigheid, dat ik nooit drinkgeld geef.’

‘Hoe is 't mogelijk,’ fluisterde Jane mij in 't oor, ‘dat zij mij heeft kunnen verstaan?’

‘Even goed als dat ik andere menschen versta,’ antwoordde tante Janet met de grootste bedaardheid. ‘Vaarwel, Mary,’ vervolgde zij, terwijl zij mijne moeder omarmde. ‘Gij zijt altijd uiterst goed voor mij geweest. Ik heb niet kunnen verwachten, dat gij mij voor een schoonheid zoudt houden, maar gij hebt mijn hart toch recht laten wedervaren, en meer kon ik niet verlangen. Geloof mij, dat ik u allen veel meer

lief heb gekregen dan anders het geval zou zijn, nu wij drie weken te samen in den tempel der waarheid geleefd hebben.'

'Gij zijt dus in 't geheel niet doof?'

Ik weet niet, wat zij antwoordde en wat er verder nog tusschen haar en mijne moeder gesproken werd, want wij gingen, zoo gauw als wij maar konden, de kamer uit en waagden ons zelfs niet buiten toen wij vader en oom Jacob afscheid van elkander hoorden nemen. Wij waren met stomheid geslagen, tot dat Netje eindelijk het stilzwijgen verbrak, zeggende:

'Nu, wij hebben 't leelijk bij haar bedorven; wat moet zij kwaad op ons zijn!'

'En waarom?' vroeg Tom, die toen juist onze kamer binnen trad.

Wij vertelden hem alles.

'Wel, wat maakt dat uit!' riep hij uit,

waarna hij door een langdurig gefluit liet blijken, hoezeer hij met de zaak verlegen was.

Hoe mijn vader over het geval dacht, hebben wij nooit gehoord. Hij sprak er nooit over, doch voor zooverre wij hem kenden, konden wij vermoeden, dat hij 't gedrag van tante Janet niet heeft kunnen rechtvaardigen.

‘Dat was een lage streek van tante,’ zegde Jane.

‘Ik kan hare handelwijze ook niet goedkeuren,’ antwoordde mijne moeder, ‘en ik zal er haar dan ook dikwijls over schrijven.’

Eenige dagen daarna kregen wij een brief van tante Janet.

‘Gij moet mij mijne list vergeven, Mary,’ schreef zij. ‘Ik erken, dat ik verkeerd, zeer verkeerd zelfs gehandeld heb. Indien gij echter alles wist, dan zoudt gij mij toegeven, dat de verzoeking om u allen te leeren kennen gelijk gij inderdaad zijt, bijzonder sterk voor mij moet geweest zijn. Kom eens spoedig over, dan zal ik u de geschiedenis van mijns vaders tweede vrouw vertellen, die gelukkig vóór hem gestorven is, en dan zult gij zien, welke gegronde redenen ik heb om de gansche wereld te mistrouwen.’

Geen halve week nadien kwam er een brief van oom Jacob.

‘Breng de meisjes meê, als gij komt, Mary,’ schreef hij, ‘en wees niet boos op Janet om de poets die zij u gebakken heeft. Laat vooral Netje niet thuis, die zij in 't bijzonder eene plaats in haar hart gegeven heeft.’

De steurvisscherij.

De steurvisscherij is in het noorden, in de rivier de Ural, eene belangrijke en winstgevende bezigheid. In het laatst van november en in den aanvang van december heeft er reeds eene vangst plaats, of beter gezegd eene verkenning, om te weten waar, in welke diepten, de visch zich schuil houdt. Wat men alsdan vangt, wordt gewoonlijk aan het hof en aan de grooten ten geschenke gegeven. Om dien visch en de ka viaar naar St. Petersburg over te brengen, zijn er ruiters te paard, door een officier gekommandeerd, op den weg geposteerd, die dag en nacht in galop door rijden.

De andere visscherijen hebben plaats omstreeks Kersmis. Men vischt alsdan met den haak. Ieder kozak krijgt eene toelating om te visschen, een officier ontvangt er meer dan een; doch niet zelden sluiten allen eene overeenkomst, brengen den gevangen buit bijeen, verkoopen dien en verdeelen de koopsom onderling. De kozak is gewapend met een schup, een soort van breekijzer om het ijs in stukken te slaan, en een ijzer van tien voet lang, waaraan beneden haken zijn vastgemaakt. Zoo gewapend wacht men den door den hetman bepaalden dag af, doch het ongeduld wordt verkort door veel eten en lustig drinken.

Bij het krieken van den dag trekken de kozakken in talrijke groepen naar de plaats, waar zij met hoogere toelating zullen mogen werkzaam zijn. Een aantal arbeiders volgen hen, want de kozak doet niet anders dan visschen, terwijl de volgelingen vuur maken, tenten opslaan, kortom, koken en stoken. De russische kooplieden zijn ook daar: zij koopen den visch onmiddellijk van den kozak, nemen er de kaviaar uit, zouten die in, halen de hausenblaas uit den visch, laten deze bevriezen of wel zouten

ze insgelijks in - kortom, zij bereiden alles, om de vangst onmiddellijk landwaarts in te zenden.

Wat inderdaad verwonderlijk mag genoemd, worden, is de verdere toeloop van duizende leur ders, venters, zoo vrouwen als mannen, die in een omzien een dorp van honderde hutten opslaan en aan de oevers der bevrozen rivier een onbeschrijfelijk leven, een bont gewemel geven.

Doch men denke niet, dat de kozak vischt wanneer hij wil! Wel heerscht er een druk leven aan de oevers der Ural, doch op de rivier is nog geen levende ziel. Den ijsvloer mag de kozak slechts betreden, als het algemeene sein daartoe gegeven is, en dat sein is een kanonschot. Het kanon staat op den kant; de artillerist met de lont in de hand staat er naast. Op den oever staan de kozakken driftig en ongeduldig op het sein te wachten. Ieder van hen heeft zijne plaats gekozen, ten gevolge der verkenningen in november en december gedaan.

Op eens wordt het schot gelost, en onder een duizelig hoerrah stormt de bende het ijs op; men begint gaten te kappen en de roeden, in het water gelaten, worden door den kozak in de hand gehouden, waartoe een bijzonder talent vereischt wordt, want een ervaren visscher voelt aan de roede zelve, welke soort van visch de roede aanraakt. Met een fermen slag opwaarts, dringt de haak in den buik van den visch en deze wordt opgehaald, somtijds met behulp van kameraden.

Hoe meer beweging er nu op het ijs is met kappen, neêrlaten en ophalen der roeden, hoe meer de visch zijne schuilplaats in de diepten verlaat en heen en weêr zwemmende, aan de haken vastraakt; doch niet alle hengelaars zijn even gelukkig. Het gebeurt niet zelden dat de kozak die hier uren lang heeft gestaan zonder een enkelen visch op te halen, eene andere stand plaats kiest door een kameraad verlaten, en daar eene goede vangst opdoet.

Wat nu de groote visschen betreft, deze worden ten slotte, hoe dikwijls zij ook ontsnapt zijn, hoeveel haken zij behben gebroken, toch gevangen en juist gezien om hunne grootte. Voortgejaagd door het gedruisch en de beweging, trachten zij onrustig de vlucht te nemen, doch dewijl de rivier overal vol haken ligt en de Kozakken erg behendig zijn, krijgen zij toch den angel hier of daar in den buik, en zoo worden soms hausen opgehaald van 250 tot 325 kilogr.

Wij zegden hooger, dat een behendig visscher aan de beweging die de visch maakt, voelt met welke soort van bezoeker hij te doen heeft. Voelt de sluwe kozak dat hij een groote visch, doch die minder waarde en vooral die geen kaviaar heeft, aan den angel krijgt, dan biedt hij ongeziens wat hij aan den haak heeft, het gevangene te koop aan. Biedt zich een kooper aan die geen ondervinding heeft, dan geeft men hem gewillig de roede in de hand. Aan het geweldig slaan, voelt de kooper wel dat het een kolossale visch is die hij beet heeft en hij biedt royaal; doch de kozak weigert; hij doet hem hooger bieden, en als nu eindelijk de koop gesloten en de vangst opgehaald is, ziet de bedrogene dat het zoo min een steur als een hause is, en hij enkel met eene soort van snoek of iets dergelijks te doen heeft.

Bij het vallen van den avond wordt de vischvangst gestaakt; men brengt den avond en een deel van den nacht met eten en drinken door, met verkoopen en inzouten van visch en het maken van kaviaar. Den volgenden dag breekt het leger op en slaat zich op een ander gedeelte van de rivier neêr. De zomervisscherij gebeurt met een net, dat door twee of vier paarden aan de twee kanten getrokken wordt, en niet ongelijk is aan ons sleepnet.

De gewone steur *(acipenzer sturio*) is de meest gezochte onder de talrijke soorten die er bestaan; de hausenblaasvisch (*acipenzer husio*) wordt gebezigd voor het maken

van lijm uit zijne zwem blaas; de gestemde steur (*acipenzer stellatus*) geeft de beste kuit of kaviaar. De lijmvisch bereikt een verbazende zwaarte, soms wel 1500 à 2000 pond.

De bloedwet.

Het is zonderling dat men deze barbaarsche wet bij vele volken aantreft, die overigens volstrekt niet tot elkaar in betrekking staan. De *vendetta* is niet, zoo als men algemeen denkt, eene plant, welke alleen op het eiland Corsika bloeit; zij schiet eveneens weelderig op aan de kusten van Afrika en in de hooge dalen van Caucasië, bij de Arabieren en de Kabylen, zoowel als bij de Circassische bergbewoners.

Indien een Kabyle vermoord wordt, is het eerste wat de moeder aan haar kind leert: den naam van den moordenaar zijns vaders uit te spreken. Zoodra het kind man is geworden, geeft zij hem een geweer en zegt: 'Ga uw vader wreken!'

Indien zij slechts eene dochter heeft, vertelt zij aan ieder die het hooren wil, dat zij voor haar kind geen bruidschat verlangt, doch dat de hand harer dochter aan dengene wordt geschonken, die den moordenaar van haar vader doodt.

Op Corsika wordt het bloedig hemd van het slachtoffer bewaard. Van tijd tot tijd laat men de kinderen of de naaste bloedverwanten dit hemd zien om hun haat aan te wakkeren en in hen het verlangen naar wraak levendig te houden. Wanneer de kinderen tot de jaren van verstand gekomen zijn, geeft men hun met zekere plechtigheid het laatste kleed van hun vader. Dit noemt men het *bloederfdeel.*

Hij, die het zou weigeren, is voor altijd onteerd.

Hetzelfde is het geval in Caucasië.

Wanneer een familielid vermoord is, komen de familie en de vrienden bijeen. Indien er geen directe erfgenaam is, verbinden zij zich onder eede om den moordenaar te vervolgen, totdat hij onder hunne slagen valt. De eer der familie hangt van het vervullen van dien bloedigen plich; af, en allen doen wat zij kunnen om hun slachtoffer te treffen.

Een andere trek van overeenkomst vindt men in Algerië en in Caucasië, namelijk het recht der vrouwen om in de bloedige worstelingen tusschen beide te komen en genade te verleenen aan den ongelukkige, die haar het behoud van zijn leven vraagt.

In het eerste geval behoeven zij zich slechts ongesluierd en met hangende haren tusschen de worstelaars te werpen, en de overwinnaar zal het niet durven wagen zijn vijand den genadeslag toe te brengen. Elke man, wiens leven bedreigd wordt, is onschendbaar, indien hij in de kamer eener vrouw vlucht of met den vinger een harer kleedingstukken aanraakt.

De Kabylische vrouwen zijn zoo fier op het genot van dit voorrecht, dat zij daaraan dikwijls hun eigen wraakgevoel opofferen. Men verhaalt dat eene jonge weduwe, die den strijd harer broeders tegen den moordenaar van haar man bijwoonde, onophoudelijk hare wrekers aanmoedigde om hun slachtoffer goed te treffen. Door haar geschreeuw aangezet, wierpen zij den schuldige eindelijk op den grond en zwaaiden hunne messen, om hem in het hart te treffen. Op dit uiterste oogenblik had de ongelukkige de tegenwoordigheid van geest om den voet der vrouw vast te klemmen en uit te roepen: *'Anaya! ik roep uwe anaya* (uwe hulp) *in!'*

De weduwe bedekte hem met haar sluier en de messen werden weggeworpen.

Behalve deze uitzonderingen toont zich de Kabyle en de Caucasiër onverzoenlijk in het toepassen der bloedwet. Vooral de Caucasiër is daarin aan een wild dier gelijk. Zijn muzelmansche haat jegens de Kristenen is verschrikkelijk. Op het graf van een

door een Kristen gedooden broeder plaatst hij een teeken, en dit teeken neemt hij niet weg, alvorens hij dezen dood door dien van een vijand gewroken heeft. Hoevele Russen zijn reeds aan die wraak opgeofferd!

Vooral als hij in zijne familie aangetast, wanneer een zijner bloedverwanten op het slagveld gevallen is, kent zijne woede geen palen meer. Dan breekt hij met alles; zijne vrouw en kinderen zijn zelfs niets meer voor hem. Hij wordt als het ware door het *delirium, tremens* der wraak bezeten. Hij is een wild dier, een bloeddorstige tijger.

Het volgende feit moge daarvan als een bewijs dienen:

In de hooge dalen die door de Argun besproeid worden, woonde een grijsaard van den stam der Circassiërs.

Hij had twee zonen, die zijne vreugde en zijn geluk waren en die beiden in een gevecht tegen de Russen vielen. Toen men hem dit droevig bericht bracht, lag hij ziek te bed. Oogenblikkelijk stond hij op, nam zijn geweer van den muur, stak den dolk in zijn gordel en verliet in weêrwil der tranen van zijne vrouw de hut.

Op dat oogenblik keerden de Russen van eene expeditie tegen Schamyl terug. De nacht was koud, de soldaten der voorposten zaten rondom een groot vuur, welks vlammen hun somber schijnsel door de boomen wierpen. De oude bergbewoner die spoedig de positie verkend had, kroop op handen en voeten naderbij.

DE VAANDELDRAGER, NAAR REMBRANDT.

Niet ver van het bivak stond een vlierboom, die zeer dik was en tusschen welks takken een man zich gemakkelijk kon verbergen. Hij klauterde naar boven.

De zon begon reeds op te komen, de horizon werd reeds purper, er was geen oogenblik te verliezen. De bergbewoner legt aan en schiet. De commandeerende officier valt dood te midden zijner soldaten, die opspringen en zich verspreiden in de richting, van waar het schot was gevallen. Te vergeefs zochten zij het terrein rond, zij vonden niets.

Eenige uren verliepen. De soldaten zitten weêr

rondom het vuur en velen zijn ingeslapen. Eensklaps knalt een tweede schot. De onderofficier was doodelijk getroffen.

Tegen den avond velt een derde schot den schildwacht, dien men op veertig passen van den vlierboom op post had gezet. Maar ditmaal had den de soldaten gezien van waar het schot kwam. De woedende soldaten wierpen zich op den vreeselijken vijand, sloegen hem, bonden hem aan handen en voeten stevig vast en lieten hem aldus liggen, blootgesteld aan de guurheid van het klimaat.

Den volgenden dag begaf men zich vroeg op weg om den nabij gelegen post te bereiken. De weg was lang en de zon brandend. De tong kleefde aan het verhemelte van den dorst. Gelukkig ontdekte men eene bron, waaraan men zich kon laven. De gevangene vroeg ook om eenige droppels water; men antwoordde hem met schoppen en slagen; een soldaat ging zelfs zoover om hem het gezicht open te krabben.

DE SCHRIJFLES, NAAR P. SEIGNAC.

Bij die beleediging sprong de oude op, als of hij door een adder gebeten was. Zijn gelaat werd paars en blauw, zijne oogen puilden uit hunne kassen, een wit schuim stond op zijne lippen.

Hij wist zich echter te bedwingen en uitte geen enkele klacht.

Eindelijk was de vermoeiende tocht ten einde en kwam men aan een van de talrijke posten die aan de grenzen van het land liggen. Het

was een soort van huis uit planken opgetimmerd. In eene lage kamer bevonden zich vele gevangenen, die ruggelings twee aan twee stevig aan elkaar gebonden waren. Daar werd ook de oude Circassiër in geworpen. Drie schildwachten bewaakten de gevangenen: de een aan de deur der kamer, de twee anderen buiten.

Het detachement kampeerde niet verre van daar in de open lucht. De nacht was aangebroken en de soldaten zaten weêr rondom het reusachtige vuur, welke hitte hen spoedig deed inslapen.

Twee der schildwachten van den post hadden insgelijks eene plaats bij het vuur gezocht. Was hun makker niet voldoende om de gevangenen te bewaken, die zich bijna niet konden bewegen?

De oude Circassiër was er intusschen in gelukt zich te ontdoen van de koorden waarmede hij gekneveld was. Op welke wijze?

Hij had zich eerst naar den muur gerold en daar de koorden, waarmeê hij gebonden was, een voor een tegen een steen doorgezaagd. Welk een geduld, welk eene kracht bij een grijsaard! Hij dacht slechts aan zijne wraak, eene wraak zoo als die de Circassiër alleen kent.

Toen hij vrij was, kroop hij naar de deur en beloerde daar den schildwacht. Op het oogenblik dat deze voorbij de deur liep, greep hij hem bij den strot en neep dezen met zulk eene kracht dicht, dat de oude in minder tijd dan wij noodig hebben om het te zeggen een lijk in zijne handen hield.

Vervolgens nam hij den sabel van zijn slachtoffer en sneed er de koorden van zijne medegevangenen meê door. Te vergeefs wilden zij hun bevrijder met zich voeren. Hij weigerde te vluchten. Hij vond dat de dood zijner beide zonen niet genoegzaam gewroken was. Hij zegde dat de *bloedwet* haar laatste woord nog niet gesproken had.

Hij kruipt naar de plaats waar de geweren staan. Met het geduld en de behendigheid van een wilde brengt hij ze een voor een naar het huis; vervolgens verzamelt hij steenen, takken en struiken, en stapelt dit alles voor den ingang der deur. Aldus gebarricadeerd en met alle geweren onder zijn bereik opent hij het vuur.

De soldaten springen op en willen naar hunne wapenen grijpen. Zij zijn verdwenen! En toch waren zij gisterenavond nog daar. Dit brengt hen in verwarring en in hun schrik schrijven zij dat alles aan den duivel toe.

De dapperste naderen het huis met den sabel in de vuist, doch de meesten worden neêrgeschoten of trekken vol schrik terug.

De oude Circassiër vuurt zoolang hij kan. Vervolgens stormt hij naar buiten met een dolk gewapend en zwaait daarmeê in het rond zoo als dat een bergbewoner doen kan. Hij wilde zich een doortocht banen, doch plotseling bevond hij zich tegenover een officier, die met versterking aanrukte.

Het was een Georgiër. Een verschrikkelijk gevecht ontstond tusschen de twee Caucasiërs, doch de oude Circassiër valt weldra uitgeput neêr en ontvangt den dood dien hij had gezocht.

Drie dagen later stierf zijn tegenstander aan de bekomen wonden.

Een advertentie.

Frans de Potter heeft in de uitgaven van het *Davidsfonds* een zeer eigenaardig boek over de advertentiën doen verschijnen; hij toont daarin aan wat kwakzalverij, onbeschoftheid en stoutheid zekere adverteerders in onze dagen aan den dag leggen.

Curieuse advertentiën hebben er echter nooit ontbroken, ten minste niet zoo lang er dagbladen bestaan, of sedert deze eene zekere ontwikkeling erlangd hebben. Reeds in 1761 maakte zekere metselaar in de *Philadelphische Staatsbode* (1 april) de volgende merkwaardige advertentie bekend:

'Anthoon Gabriël, metselaar in de noorder vrijheid der stad Philadelphia, maakt hiermeê bekend dat, wijl hij en zijne vrouw Anna Maria, sinds eenigen tijd niet wel overeen kunnen komen, hij, Anthoon Gabriël, haar op haar verlangen van het noodige huisraad heeft voorzien en na genomen afscheid, onder een glas wijn en in tegenwoordigheid van eerlijke mannen, in vrede van zich heeft laten gaan. Intusschen acht ge noemde Gabriël het noodig ieder te waarschuwen, haar op zijne rekening niets te borgen, wijl hij van bovenstaanden datum af niets meer voor haar betalen zal.

ANTHOON GABRIËL.

In alle geval een beschaafd metselaar, die eerlijk erkent dat hij, met zijne huismoeder niet over weg kunnende, haar, voorzien van huisraad en onder het drinken van een glas wijn, als *coup d'étrier,* in vrede laat vertrekken - dat is zonder een paar blauwe oogen en een gepletterden neus. In alle geval, zeggen wij alweêr: daar is niets nieuws onder de zon! Wat men heden doet, deed men ook in 1761; doch of men het nu niet veelvuldiger doet dan toen - dat is een ander vraagpunt.

Een man van den ouden stempel.
Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door
H.A. Banning.

(*Vervolg*.)
De dokter springt in de bres.

Kort na het middagmaal kwam Herpen den ouden heer Sterk bezoeken, minder om naar zijne gezondheid te vernemen, dan om te hooren wat hij van het bezoek van dien morgen zou zeggen.

'Hoe gaat het?' vroeg hij.

'Zeer goed.'

'En hoe bevalt u de weduwe Leemans?'

'Niet slecht.'

'Gij zult wel bespeurd hebben dat zij een zeer nette vrouw is.'

'Net? Nu ja, al naar men dit opneemt. In voorkomen, gelaat en manieren is zij zeker zeer net. 't ls wel te begrijpen hoe zulk een vrouw een zwakken, dwazen man zoo ver kon brengen, dat hij zich om harentwil te gronde richtte.'

De dokter, die zich op een minder ongunstig oordeel voorbereid had, was een weinig uit het veld geslagen. Hij oordeelde het intusschen niet goed tegen den stroom op te roeien en zegde daarom:

'Gij meent dat zij tevens zeer zacht van aard is, niet waar?'

'Dat schijnt zij te zijn, de vrouwen *schijnen* zoo veel, waarde zoon.'

'Men vindt bij velen echter niet den schijn, maar de werkelijkheid.'

'Dat is betrekkelijk. Wat zij telkens schijnen zijn zij inderdaad. Heden dit, morgen dat.'

'Maar mijn hemel papa, wat zijt gij vol vooroordeel tegen de vrouwen.'

‘Met uw verlof, dokter, dat is niet zoo. Ik weet in de vrouwen niet slechts de deugden, maar ook de zwakheden te waardeeren, namelijk wanneer zij de deugden vergezellen, en een ernstige wil bestaat om ze te beheerschen. Gij hebt intusschen reeds lang kunnen bespeuren dat ik de modepoppen, de wereldschgezinde vrouwen, die geen deugden maar slechts zwakheden en gebreken bezitten, niet kan uitstaan.’

‘En gij meent mevrouw Leemans onder de laatsten te moeten rangschikken?’

‘Of ik dat nog doe, durf ik niet ronduit zeggen.’

‘Zoo als u bekend is, ben ik sinds lang dokter daar in huis.’

‘Dan zult gij zeker weten hoe het met hare gezondheid gesteld is.’

‘Niet slechts den lichamelijken toestand, maar ook het karakter en het gemoedsleven leeren wij dikwijls kennen.’

‘Wat hebben de heeren geneeskundigen toch machtig veel pretentie,’ sprak de oude glimlachend. ‘Al heeft men ook alle faculteiten platgeloopen, toch is men niet opgewassen tegen eene vrouw die iets in haar schild voert. Doch laat ons liever over iets anders spreken.’

‘Aangenomen,’ zeî de dokter haastig. Vreezende dat zijn gansche plan zou mislukken, ‘aangenomen, dat deze jonge vrouw wezenlijk is wat zij schijnt te zijn: godsdienstig, zedig, toegevend, zuinig en zoo al meer, zou dan de toomelooze weelde, welke vroeger in het huis van Leemans heerschte, ook zonder haar niet te verklaren zijn? Is het niet mogelijk en zelfs zeer waarschijnlijk, dat eene vrouw van zoodanige geaardheid hare neigingen ten offer bracht aan een man, die altijd en overal wilde schitteren, dat zij door hem voortdurend in gezelschappen en op bals werd gebracht zonder daarvoor eenige neiging te bezitten?’

‘Leemans is echter eerst na zijn huwelijk op zulk een grooten voet gaan leven.’

‘Natuurlijk, want voor dien tijd had hij eigenlijk geen huishouden.’

‘Maar de geheele hofhouding, de schitterende equipage, de dienstboden - dat alles laat zich veelmeer door vrouwelijke dan door mannelijke neigingen verklaren.’

‘Toch kan ik u verzekeren dat dit alles van hem uitging.’

‘Hm! - 't Is waar dat vele mannen zich als vrouwen en nog erger dan vrouwen gedragen.’

‘Dat zou ik ook zeggen. En dan moet men niet vergeten, papa, dat de dochter van een dorpsgeneesheer, in allen eenvoud opgevoed, een meisje dat geen vermogen bezat en niets meêbracht, toch wel zooveel aanspraak niet mocht of kon maken.’

‘Dat is een valsche zet,. die van weinig menschenkennis getuigt, dokter. Wij hebben in onze taal wel een dozijn spreekwoorden die uwe bewering in den grond boren. Nommer 1: Als niet komt tot iet, kent iet zich zelven niet. Nommer 2......’

‘Gij hebt mij niet begrepen, papa,’ zoo viel hier de dokter in. ‘Mijne bedoeling is, dat zulk eene jonge vrouw op weelde en grootheid geen aanspraak kan maken en geen verkwistend leven kan voe ren, tenzij de man haar daarin voorgaat. Overigens is het, dunkt mij, zeer natuurlijk, dat een eenvoudig meisje, als mevrouw Leemans was in den eersten tijd, zich gemakkelijk in den stroom der vermaken laat meêslepen zonder aan de toekomst te denken, dewijl zij hoegenaamd niet op de hoogte was van de middelen waarover haar man te beschikken had. Een menschenkenner. als gij zijt, zal dit even gemakkelijk begrijpen als gaarne vergeven.’

‘Maar die weelde duurde altijd voort, altijd tot aan het einde toe.’

‘Dat was alles het werk van den man. Zij was nog geen jaar getrouwd toen hare oogen open gingen. Herhaaldelijk heeft zij mij betuigd dat zij van den beginne af met veel tegenzin al die weelde gedragen had, dat zij slechts in de wereld getreden was om Leemans genoegen te doen en uit een soort van besef dat zij de eer van haar

man moest ophouden. Zij verlangde niets liever dan terug te keeren tot het eenvoudige leven van vroeger, doch daar bestond geen hoop voor, want hare eerste poging om daartoe te geraken leed reeds schipbreuk. De verkwister meende daarin een verwijt te zien, hij overlaadde haar met verwijtingen en werd steeds ruwer en norscher, naarmate hij gevoelde, dat de grond onder hem wegzonk. Hoe moeielijker echter zijne positie werd, des te schitterender wilde hij optreden om de wereld te verblinden, en zijne jonge vrouw moest gehoorzamen, wilde zij haar huiselijk leven niet in eene hel herschapen zien. Zoo ging het voort tot het laatste toe, en er moet wel een groot vermogen geweest zijn om dergelijke verk wistingen jaren lang te kunnen volhouden.'.

'Dat was er ook,' riep de oude man, 'een kolossaal vermogen.'

'In den laatsten tijd, toen zich van tijd tot tijd groote moeielijkheden voordeden, kreeg zij

het door bidden en smeeken zoo ver, dat eenige bezuinigingen werden ingevoerd, en de man beloofde dat hij zijne verkwistingen zou staken, doch dergelijke beloften waren spoedig vergeten, en wanneer de dood er geen einde aan had gemaakt, zou alles waarschijnlijk op een bankroet zijn uitgedraaid.'

'Waarschijnlijk? zeg liever onvermijdelijk. Het wil er bij mij intusschen nog niet in, dat de schuld geheel op rekening van den man moet worden gesteld. Ik moet u zeggen, waarde zoon, dat ik inlichtingen heb ontvangen, die geheel anders luiden.'

'Mag ik weten van wien?'

'Van.....'

'Van den wolf uit de fabel' had hij kunnen zeggen.

Mijnheer speek geraakt in de klem.

Op hetzelfde oogenblik dat de oude heer een naam wilde noemen, trad Speek het kantoor binnen, en 't was of de dokter plotseling eene ingeving kreeg. Ongetwijfeld droeg het nederige, het kruipende voorkomen van het manneke daartoe veel bij, maar het kan ook zeer goed zijn, dat hij zich bij die gelegenheid eenige uitdrukkingen van zijn zwager herinnerde.

Speek plaatste met veel vertooning een geldzak op de tafel; het verheugde hem, naar het scheen, dat hij zijn begunstiger klinkende bewijzen van zijne nauwgezetheid en voortvarendheid kon geven. Hij had door eene kleine speculatie in artikelen, die op dat oogenblik goed van de hand gingen, een aardig sommetje verdiend, en haastte zich nu zijne schuld bij den ouden heer af te doen, in het vertrouwen dat bij eene andere gelegenheid de bron des te milder zou vloeien.

'Wel, wel!' sprak de oude man, middelerwijl Speek den zak uitstortte; 'dat is veel geld, dat is een rijkdom!'

'Haha!' lachte het manneke; 'wat weet de oude heer toch altijd aardig te schertsen. Een rijkdom! Lieve Hemel, daar ontbreekt nog al zoo iets aan. Maar men doet wat men kan, en wanneer de eene graankorrel bij den anderen komt, zoo als de oude heer altijd zegt, en die graankorrels voortdurend vermeerderd worden.....'

'Dan wordt het op het laatst een hoop, dat is natuurlijk,' sprak de oude man.

Speek begon te tellen en zag nu en dan om of de zoon niet verscheen, want hij wilde dezen eens gaarne doen zien welk een man hij was. De som werd accoord bevonden, het geld weder in den zak gedaan en de schuldbekentenissen teruggegeven.

'Nu ik zie dat de zaken afgedaan zijn,' zeî Herpen, 'mag ik wel eens vragen hoe het u gaat, niet waar?'

Speek verzekerde onder herhaalde buigingen dat het hem goed ging.

'En thuis..... de vrouw en de kinderen?'

'O, allen springlevend, mijnheer de dokter.'

'Dat verheugt mij, en hoe is het tegenwoordig met uwe buren gesteld? Hoe maakt het mevrouw Leemans?'

'Wat zal ik u zeggen, dokter, zij leeft nog maar altijd zoo voort; natuurlijk stil, zoo als eene weduwe betaamt, zeer stil.'

'Vroeger was het daar zoo stil niet, dat was een ander leven, niet waar?'

'Dat moogt gij nog wel eens zeggen, mijnheer de dokter! Toen was er dag en nacht luidruchtigheid en lawaai; dag en nacht; men had geen oogenblik rust. Hooren en

zien verging, en wanneer er bal of concert gegeven werd, kwamen er nog trompetten en pauken bij. 't Was niet om uit te houden. Mijne vrouw kon mevrouw Leemans niet uitstaan, want het ging er daar ook goddeloos toe.'

''t Is dus goed dat er een einde aan gekomen is, niet waar?'

'Er moest wel een einde aan komen, want waar *dat* ontbreekt.....' hij schoof den duim van zijn rechterhand een paar malen over den wijsvinger en haalde glimlachend de schouders op.

'Ja, dat is waar, daar ontbreekt alles. Maar de groote rouw is reeds lang voorbij en het komt mij voor, dat die vrouw wel eens weder van voor af aan zou kunnen beginnen, al heeft zij een kleine opruiming gehouden in de erfenis van den ouden schoonvader.'

'Een kleine opruiming? Ha, ha, ha!'

'Er zal toch nog wel een klein kapitaaltje overgebleven zijn. Zulke menschen, die nu eenmaal in hun jeugd geen rekenen geleerd hebben, doen in den regel of zij bezeten zijn. Zij hebben rust noch duur, zoo lang niet alles tot den laatsten penning verteerd is. Zij houden niet op alvorens alles door het gerecht verzegeld is.'

'Ja, ja, en zoo ver kan het hier ook nog wel komen, dat spreek ik geen oogenblik tegen.'

De oude man, die zeer goed zag waarheen de dokter wilde, had in zijn leuningstoel plaats genomen; hij zat daar zeer bedaard met den rug naar Speek gekeerd.

'Ik zou toch wel eens graag willen weten,' zoo begon de dokter op nieuw, 'wie van beiden de hoofdoorzaak - want dat zij geen van beiden deugden, staat bij mij vast - wie voornamelijk aanleiding heeft gegeven tot die verkwistende levenswijze: de vrouw of de man.'

'De vrouw, de vrouw, mijnheer de dokter,' zegde Speek.

'Zou dat waar zijn? Gij zijt intusschen de naaste buur, gij kunt het weten.'

'Zoo toen de vrouw in huis kwam, begon het lieve leven.'

'Ja, dat zegt men, maar dezer dagen waren twee ervaren mannen daarover in tweestrijd, en de een meende dat deze bijzonderheid niets bewees. Hij was van oordeel dat niet de vrouw, maar - ofschoon ik dat voor zeer overdreven houd - de man geheel alleen de oorzaak is geweest.'

'Wie dat ook gezegd moge hebben, mijnheer de dokter, met alle respect........'

'Neem u in acht, Speek,' riep de oude in zijn hinderlaag; 'zeg niet meer dan gij kunt bewijzen.'

'Hoe zoo, mijnheer Sterk? Ik heb niets kwaads in den zin..... Mevrouw Leemans is een knappe, ik mag wel zeggen, een mooie vrouw, misschien ook wel een goede vrouw......'

'Ja, ja, ik begrijp u, gij wilt haar niet bezwaren, maar ik mag niet aannemen dat een verstandig man, als gij zijt, zoo iets zou willen beweren zonder daarvoor voldoende gronden te hebben. Leemans heeft zeker vroeger in vertrouwelijke oogenblikken tegen u geklaagd óver zijn wildzang van een vrouw, die niet te beteugelen was.'

'Geklaagd, dokter? Tegen mij?..... In vertrouwelijke oogenblikken?'

'Ja, bij voorbeeld op den stoep, onder het rooken van een sigaar, of op de wandeling.'

'Waar denkt gij aan, mijnheer de dokter? Een deftig koopman, die rijtuig houdt, een pilaar van de beurs, zou zich verlagen om een beunhaas als ik ben toe te spreken! Zoo iets kon men alleen verwachten van mijnheer Sterk, die zelfs tegen het kleinste kind vriendelijk is en ook den geringsten burger waardeert.'

‘Zeer verplicht!’ sprak de oude man.

‘Dan hebben zeker de kantoorbedienden of de meiden gebabbeld.’

‘De kantoorbedienden?..... wel, mijnheer de dokter, die dragen tegenwoordig het hoofd nog hooger dan hunne patroons, al hebben zij ook soms niets in de melk te brokken; en wat de dienstboden betreft, ik laat mij nooit met die klappeien in.’

‘Dat is alles goed en wel, mijnheer Speek,’ hernam de dokter, die langzamerhand wat ernstiger geworden was, ‘maar met dat alles heb ik nog geen antwoord op mijne vraag gekregen. Gij kent de verkwisting dier vrouw niet door haar man, niet door een vertrouwde uit haar huis - maar op welke wijze dan, als ik vragen mag?’

‘Toch weet ik alles uit een zeer vertrouwelijke bron,’ sprak Speek, die zich als het ware in een hoek gedrongen zag.

‘Welnu?...... zijn er geheimen aan verbonden?’

‘Neen, mijnheer de dokter, maar ik ben een beetje gegeneerd, weet u!...... Toen ik mijnheer Sterk de eerste maal sprak over de verkwisting en losbandigheid bij Leemans, riep hij terstond uit: ‘Dat is het werk van de vrouw; zoo doen alle vrouwen die willen pronken en in de groote wereld verkeeren. Daar gaat nu weder onder zang en dans een der voornaamste handelshuizen te gronde! Dat zegde de oude heer mij, en toen ik het tehuis onder het eten aan mijne vrouw vertelde, riep zij aanstonds: mijnheer Sterk heeft gelijk; hij heeft groot gelijk!’

‘Ei, ei! Dat is waarlijk allerliefst! En later hebt gij natuurlijk al de uitspattingen met een kalm geweten op rekening van mevrouw Leemans gesteld.’

‘Hoe zou ik anders hebben kunnen handelen, mijnheer de dokter? Ik moest toch gelooven wat mijnheer Sterk mij zegde; hij heeft zooveel ondervinding opgedaan, hij kent de wereld, hij weet alles en......’

‘Zijt gij dol?’ riep hier de oude man, die tot groote ontsteltenis van het arme manneke uit zijn stoel oprees.

‘Maar, mijnheer Sterk, ik bid u......’

‘'t Wordt inderdaad kluchtig,’ sprak de dokter; ‘gij, papa, weet alles van mijnheer Speek en mijnheer Speek weet alles van u.’

De oude heer wierp een onvriendelijken blik op zijn. schoonzoon, en zag een oogenblik den armen Speek met zijne donkere oogen zoo strak aan, dat deze als het ware vernietigd was. ‘Hij is,’ zoo bromde hij tusschen de tanden, ‘met al zijn beleefdheid en onderdanigheid een......’ Hier wist hij zich nog te bedwingen; hij greep met drift naar den gevulden geldzak en verliet het kantoor.

‘Dat is nu het loon der wereld,’ sprak de dokter, middelerwijl het manneke het zweet van zijn voorhoofd veegde; ‘dat is nu de dank voor al uwe inlichtingen en mededeelingen.’

‘Ik verzeker u, mijnheer de dokter,’ kermde Speek, ‘dat ik zoo onschuldig ben als een pasgeboren kind. Wanneer mijnheer Sterk niet woord voor woord alles gezegd heeft, wat ik hier herhaald heb, dan.......’ Hij legde met zekere plech tigheid de hand op de borst.

‘Geen eeden, mijnheer Speek,’ sprak de dokter, ‘ik begrijp alles zeer goed. Mijn schoonvader heeft alles gezegd wat gij hem liet zeggen, wellicht nog veel meer, maar weet gij wel hoe dat gekomen is? Binnen korten tijd waren twee handelshuizen te gronde gegaan, en wel voornamelijk door de buitensporige verkwisting van vrouwen, die echter op mevrouw Leemans geleken als de zonde op de deugd. De eene was eene lichtzinnige Française, de andere een operazangeres. Het zijn dwaashoofden, die zulke vrouwen huwen. Deze voorvallen lagen den ouden man zwaar op het hart,

en hij koesterde nu een ongemotiveerden argwaan tegen de jonge mevrouw Leemans, die ook een vreemde, een onbekende was. Alle woorden die hij tot u sprak, hadden als zoo vele vragen beschouwd moeten worden, welke gij niet zoo lichtzinnig en met zooveel volharding ten nadeele van een brave vrouw - want dat *kon* zij zijn en dat *is* zij inderdaad - hadt moeten beantwoorden.'

'Maar ik wist niets, dokter, geheel niets.'

'Gij wist ten minste dat gij datgene *niet* wist wat wij de waarheid noemen en dit hadt gij als eerlijk man behooren te erkennen.'

'Dat is waar, maar dan had ik den onden heer tegen moeten spreken.'

'Welnu, wat zou dat?'

'Zulk een man!..... daar zou ik geen moed voor gehad hebben.'

'Laat ik u eens iets zeggen wat u voor de toekomst nuttig kan zijn, mijnheer Speek,' hernam de dokter ernstig. 'Men is niet slechts voor zijne eer, maar ook voor zijn geweten verplicht, de waarheid hulde te doen; en daar komt men dan ook het verste meê. De wijze *waarop* men de waarheid zegt, maakt slechts een verschil, voor het overige blijft die verplichting zoowel tegenover een koning als tegenover een bedelaar bestaan.'

‘Maar, mijnheer de dokter, stel u eens in mijne plaats.’

‘Zeer gaarne.’

‘Iemand als ik zit den ganschen dag te denken, hoe hij met vrouw en kinderen door dewereld zal komen. Kapitaal is er niet, men hangt van de welwillendheid van begunstigers af, en komt slechts langzaam vooruit. Wanneer men dan in een zaak komt als deze, als men de pakhuizen, de kisten en balen, de vrachtwagens vol goederen en een kantoor met bedienden ziet...... ach, mijnheer de dokter, dan gevoelt men zich zoo nietig, dan krijgt men zooveel respect...... Lieve hemel, waar zou men den moed van daan halen om een eigen meening te hebben!’

De dokter zag het manneke scherp aan en wilde geen woord verder aan hem verkwisten. Hij beloofde hem, op zijn dringend en angstig verzoek, bij den ouden heer alles weder goed te maken, schreef hem een calmeerend drankje voor, dat hij bij zijn apotheker kon doen klaar maken, en liet hem gaan.

Mathilde gaat nogmaals op verkenning uit.

Ofschoon de oude heer Sterk inderdaad meer door zijn eigen vooroordeel dan door den karakterloozen Speek om den tuin geleid was, zoo ergerde het hem toch dat dit laatste het geval scheen te zijn, en nog meer hinderde het hem dat hij bij die gelegenheid zijne bedaardheid verloren en daardoor den schijn bevestigd had. Hij gevoelde zeer goed, dat hij zich van deze zaak op zijne gewone manier, met een glimlach op de lippen, had kunnen afmaken. Dit gebrek, wanneer men het zoo kan noemen, strekte hem intusschen tot eer, want de oorzaak daarvan lag minder in zijne gekrenkte eigenliefde, dan in zijn rechtschapen hart, dat hem eensklaps bittere verwijtingen deed over zijne vooroordeelen tegen de jonge weduwe, en hem, die daartoe had medegewerkt, niet meer in een belachelijk, maar in een hatelijk licht stelde.

Mathilde, die deels door mevrouw Leemans, deels door den dokter nauwkeurig onderricht was van al 't geen had plaats gehad, meende niet beter te kunnen doen, dan zooveel mogelijk partij te trekken van de gemoedsstemming waarin haarvader verkeerde. Zij bracht hem een kort bezoek, zij scheen geen tijd genoeg te hebben om te gaan zitten, maar liet niet na met vaste hand al de snaren aan te raken, die, naar zij zeer goed wist, het gevoeligste waren in 't hart van haren vader. Tot voorwendsel voor haar komst bezigde zij het verzoek van den ouden heer, dien morgen bij het vertrek der vigelante gedaan, om hem een nader bericht over den toestand der weduwe te brengen.

‘Neem mij niet kwalijk, papa,’ sprak zij, ‘dat ik eerst zoo laat aan uw verzoek voldoe, doch ik had in den voormiddag bezigheden, die geen uitstel gedoogden; buitendien kon ik mij bij de weduwe niet lang ophouden, daarom heb ik haar dezen middag een bezoek gebracht, en ik moet zeggen dat ik haar zoo op 't oogenblik met een bekommerd hart verlaten heb.’

‘Hoe zoo?’ vroeg de oude man niet zonder deelneming; ‘heeft zij weder een toeval gehad?’

‘Dat wel niet, maar de arme vrouw gaat onder de grootste zorgen gebukt, haar ongesteldheid zetelt meer in het gemoed dan in het lichaam. Zij vreest dat zij zich

niet langer staande zal kunnen houden, dewijl zekere Van Hoorn, een harer schuldeischers, met vervolging gedreigd heeft, indien zij hem niet onmiddellijk bevredigt.

'Van Hoorn..... ja, als zij met hem te doen heeft......'

'Helaas, dat schijnt maar al te waar te zijn.'

'Dan beklaag ik de goede vrouw. Op welwillendheid is van zijn kant niet te hopen. Maar is mevrouw Leemans dan nog altijd in verlegenheid? Ik meende dat August alles geregeld had.'

'Dat meende ik ook, maar hij heeft wellicht termijnen gesteld, waaraan sommigen zich thans niet willen houden.'

'Dat zou mij leed doen om hem.'

''t Is ook wel mogelijk....... als ik eenige handelskennis bezat, zou ik het waarschijnlijk gemakkelijker kunnen raden.'

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
'Hij greep met drift naar den gevulden geldzak en verliet het kantoor.'

'Wat zou het baten? er is daar zooveel mogelijk.'

'Ik weet ten minste nu al vast, om welke reden de weduwe u dezen morgen een bezoek heeft gebracht.'

'En die is?'

'Hare netelige positie tegenover Van Hoorn. Zij kon onmogelijk August kennis geven van den toestand, dewijl hij ongesteld is, en hem evenmin een bezoek brengen, daar dit geen pas zou hebben gegeven. Intusschen kon de zaak geen uitstel gedoogen en de weduwe - ik herhaal hier hare eigene woorden - gevoelde zich door de edele handelwijze van August, waarvan zij slechts met diepe ontroering kon spreken, met een onwankelbaar vertrouwen naar den naam van Sterk heengetrokken. Zij wilde dus ditmaal bij den vader zoeken, wat onder de bestaande omstandigheden aan den zoon niet gevraagd kon worden, namelijk raad, hulp, bemiddeling, ondersteuning.'

'En waarom heeft zij gezwegen? waarom?'

'Naar zij zegt, heeft zij gesproken.'

''t Is niet waar!'

'Zij heeft wel degelijk gesproken, maar.....'

‘'t Is niet waar!’ herhaalde de oude heer met een nadruk, welke bewees dat hij nog altijd in een onaangename stemming verkeerde.

‘Ik denk dat gij haar niet gehoord, niet verstaan hebt, lieve papa.’

‘Dan heeft zij ook niet gesproken, maar slechts gemompeld. Die verwenschte gewoonte van altijd te mompelen en te lispelen neemt met den dag toe. In mijne jeugd sprak men flink uit de borst. De menschen zullen ten laatste waar achtig nog verlangen, dat men hunne gedachten raadt.’

‘Zij is schroomvallig, de arme vrouw, en - neem 't mij niet kwalijk - maar gij hebt haar nog angstiger gemaakt.’

‘Ik?...... Weet gij wel wat gij daar zegt? Ik jaag niemand vrees aan die mij iets komt verzoeken, maar ben gewoon hun moed in te boezemen, naar hen te luisteren en hen zonder omwegen voort te helpen, wanneer ik, zonder mij erg te benadeelen, daartoe in staat ben. Die ellendige taktiek van schouderophalen, een lang gezicht zetten om aan kleine diensten groote waarde te doen hechten, heb ik nooit geleerd. Dat had mijne dochter kunnen weten en het de weduwe kunnen zeggen.’

‘Heb ik dit dan niet gedaan? Wees toch niet zoo knorrig, papa.’

‘Knorrig! Heet ik nu al knorrig ook!..... Wat doet gij van daag zonderling!’

‘Ach, ik kan wel ongelijk hebben, ik ben er zelfs half van overtuigd. Ik had eigenlijk niet hier moeten komen, want ik ben in een zeer treurige en donkere stemming.’

‘Over de weduwe?’

‘Ik...... de kleinste omstandigheden kunnen soms ook zoo erg op het gemoed werken......’

‘Wat wilt gij daarmede zeggen?’

‘Luister eens, papa! Alvorens de huiskamer van mevrouw Leemans binnen te gaan, zag ik, door de weêrkaatsing van een spiegelruit, alles wat daar voorviel. De goede vrouw zat in een hoek der canapé, met het hoofd in een kussen en een zakdoek in de hand, waarmede zij de tranen afdroogde. Aan hare zijde zaten de twee dotjes van kinderen, die anders zoo levenslustig rondom haar heen springen. Zij dachten nu echter niet aan vroolijkheid of spel, zij zagen er niet minder bedrukt uit en wierpen nu en dan met hunne lieve, heldere blauwe oogen een blik op de moeder, zoo vol liefde en teederheid, zoo vol angst en kommer........ Ik dacht aan mijn eigene lieve kinderen, ik dacht aan u; als gij dat gezien hadt, papa!......’

Mathilde bracht nu ook den zakdoek aan de oogen.

‘Zijn het dan zulke lieve kinderen?’ vroeg de oude man op een geheel anderen toon dan vroeger.

‘Ach, zij zijn zoo lief, zoo aardig en zoo wel opgevoed! 't Is wel waar dat mevrouw Leemans meer werk kan maken van haar twee, dan ik van mijn vijf, doch ik wil haar graag in de kunst van opvoeding als mijne meesteres erkennen; zij regeert die kinderen met hare oogen, met een enkelen wenk, en toch is zij niet streng. maar altijd even lief en zachtzinnig. Doch met al dit praten zou ik mijn eigene kinderen, die nog moeten soupeeren, geheel vergeten. Ik moet naar huis, papaatje! Gij zult niet boos op mij zijn, niet waar, wanneer mijn treurige gemoedsstemming aanstekend op u heeft gewerkt. Ik zal alles later wel weder goed maken.’

Zij gaf den ouden man een kus en verdween.

(*Wordt vervolgd*)

[Nummer 50]

De leeuw en de slang.

Deze schilderij, welke verleden jaar te Parijs is ten toon gesteld geweest, verplaatst ons in een wildernis. Een leeuw heeft een buffel geveld, en op 't punt dezen te gaan verslinden, wordt hem zijn buit betwist door een groote boa, die zich eensklaps voor hem verheft.

De leeuw ontmoet in de slang een gevreesde tegenstander, die list en voorzichtigheid met kracht vereenigt. Hij durft haar dan ook niet van voren aan te vallen; slechts brult hij op verschrikkelijke wijze en de echo herhaalt zijn gehuil duizendvoudig. Met zijn gansche lichaam bedekt hij zijne prooi om die tegen zijn vijandin te verdedigen; doch de boa gevoelt geenszins lust met den koning der dieren een strijd aan te gaan. De natuur heeft haar een machtiger wapen geschonken dan de scherpe tanden en de ijselijke klauwen van den leeuw. Dat wapen, waartegen geen kracht iets vermag, is haar oog, hetwelk zij zoo strak mogelijk op den leeuw gevestigd houdt en dat dezen aanstonds zal dwingen heen te vluchten en zijne prooi ter beschikking van zijn vijandin te laten.

DE LEEUW EN DE SLANG, NAAR CH. VERLAT.

In de kerk.

De omgeving van de jonge dame op onze gravure toont bij den eersten oogslag aan, dat zij zich in Gods huis bevindt. Immers, de beeldengroep, die op eenigen afstand van haar in eene nis tegen den muur geplaatst is, en de ornementen, voor zoover die te zien zijn, wijzen op de godsdienstige bestemming van het gebouw, dat zij versieren. Doch, dit alles daargelaten, bewijzen het ingetogen gelaat en de neêrgeslagen oogen van het meisje ten duidelijkste, dat zij in het gebed, of ten minste in godsdienstige over weging verdiept is. Wij veronderstellen het laatste.

want haar zittende houding, de aandacht, waarmede zij den inhoud van haar boek schijnt te volgen, en bovenal de kalme uitdrukking van haar gelaat spreken meer van stille, vrome beschouwing, dan van een vurig gebed, uit den bodem des harten opgeweld. Zoo als dat in het huis des Heeren past, is eenvoud haar grootste tooi. Een achteloos om haar hoofd geplooide sluier bedekt haar eenvoudig kapsel, en een gouden knopje in het schoone schelpvormige oor is het eenige sieraad, dat aan haar te bespeuren is. Waartoe ook zou zij uitwendigen tooi begeeren? Het blanke voorhoofd weêrspiegelt een rein gemoed en dat is meer waard dan een koninginnekvoon.

's Krijgsmans vadervreugde.

Het onderwerp dezer gravure, de vadervreugde van den krijgsman, voert ons terug naar eeri ver verleden tijd. Niet dat er tegenwoordig geen krijgsmans-vadervreugde meer zoude worden ge- smaakt, maar helm en maliënkolder en lichamen van zes voet zijn verdwenen.Onze krijgslieden zijn zoo sterk en reusachtig niet meer gebouwd als vroeger, en hunne bewapening is zoo zwaar niet meer als voorheen. Den krijgsman op onze gravure kunnen wij gerust terugbrengen tot de middeleeuwen of tot het begin van den nieuweren tijd, den tijd der lansknechten en der vuurroerdragers. Hij zal ten oorleg uitrukken; voor een gedeelte is hij reeds gewapend; zijne overige uitrusting ligt gereed; den korten tijd, die hem nog overig is, wil hij aan de genoegens van het huiselijk leven wijden. Zijn eenigen zoon, het evenbeeld des vaders, dien hij later zijne wapenen en zijn moed zal vermaken, heeft hij op den arm, zich spiegelend in de teedere trekken van den kleine. Het kruisbeeld siert den wand en hangt daar als een bewijs, dat het zwaard slechts zal getrokken worden voor een rechtvaardige zaak.

Liefhebberij-tooneel.

Het liefhebberij-tooneel heeft in Vlaamsch-België altijd eene ruime plaats bezet. Antwerpen, Brussel, Gent, Brugge, kortom alle steden en steedjes hadden een aantal gezelschappen, waarin de rederijkerskunst beoefend werd. Het woord ‘rederijkerskunst’ is niet juist, want er was eigenlijk van die ‘heilige conste’ weinig of geen spraak. Men ‘speelde komedie,’ hartroerende en vreeselijke drama's en kluchtspelen, in eene inderdaad onmogelijke taal, tenzij eenige liefhebbers die, van vóór 1830 dagteekenend, eene hoogdravende, maar in alle geval, tamelijk gezuiverde taal spraken: van deze laatsten waren Oudereet te Gent, de Kroon en J.van Rijssel te Antwerpen, en Sadones te Geerardsbergen.

Later, toen jongeren optraden die alle lei ding misten, kwam ook de straattaal erg in voege, doch verloor men datgene wat men in uitspraak moest vereeren, men won in natuurlijkheid, in waarheid.

Alles was in het vlaamsche liefhebberij-tooneel veelal op dezelfde leest geschoeid: de keus der stukken, de kleeding, de décors, de muziek, de uitvoering, het publiek. Dit laatste was vreemd aan alle kritick; liet vond een stuk schoon als het eens hartelijk ‘grijzen’ of beter gezegd weenen kon, als het eens, voor een verandering, tranen mocht lachen. Nadat de gordijn gevallen was, kraakte men noten, at men harde eieren of wat dan ook, een bewijs dat het publiek juist niet tot de aristocratie behoorde.

In een artikel, voor vele jaren geschreven, gaven wij eene schets van het liefhebberij-tooneel, dat, jammer genoeg, schier geheel verloren ging, en waarvan onze kinderen geen denkbeeld meer hebben:

‘Het liefhebberij-tooneel,’ zegden wij, - ‘o, spreek me daarvan! Ik zie ze immers nog, de goede jongens! die zich in koningen en ridders vermomden, om voor het voetlicht en zoo dicht mogelijk bij den engelachtigen *soufleur,* hunne van buiten geleerde rol te kunnen debiteren.

‘De een was half gegrimeerd, de ander had bij vergissing eene zwarte en eene blauw gebloemde kous aan; de derde had een huzarensabel van tijdens 1830, ter vervanging van den spaanschen degen; de vierde speelde vader *Adam* met eene pruik-Louis XIV op, of declameerde *Kaïn* in een maliënkolder - maar och! het publiek was nog niet vitzuchtig en gaf er weinig om, of Kaïn een harnas of een *robe de chambre* droeg.

‘Welwillend publiek!

‘Policie was er vreemd; aan kwellende stadsreglementen op de schouwburgen had men zich niet te storen; vitzuchtige kritiek-koningen, waanwijze pedanten waren er niet te vinden. Men lachte en kakelde zonder hinder; men kraakte er zelfs - o vrijheid in alles en voor allen! - men kraakte er zelfs noten tot verpozing.

‘In de zaal zag men den schoonsten bloemhof, welke men droomen kon; onder en boven, rechts en links - overal niets dan meisjes met vinnige oogjes, blozende wangen, coquette pamelamutsjes of elegante hoedjes. Daar kwam het vlugge naaistertje en het stille burgermeisje; de huismoeder met hare geëndimancheerde dochtertjes - en in heel dien bloemhof was maar eene afwisseling, wanneer de een of andere hollandsche schipper, die zich een vrijkaartje had weten aan te schaffen en ‘dat ding ook eens wilde afkijken,’ zich als een Cerberus tusschen al die eeuwig wiegelende kopjes had weten te nestelen.

‘Nu is al het naïve verdwenen: de policie is daar; het stads-reglement op de schouwburgen is in voege; de schouwburg heet. *Nationaal Tooneel*; de koningen van den dag, de dagbladschrijvers bezetten de *stalles*, het publiek heeft rang en plaats; men hekelt en fluit; men intrigeert en cabaleert, en de fransche *chic* heeft de vrijheid van vroeger vervangen. Er is een greintje meer kunst, maar een kilo minder ongedwongenheid....’

Bij de menscheneters op Sumatra.

Van de westkust van Sumatra tot diep in de onbekende binnengewesten van dit eiland leeft de volksstam der Batta's, welke volgens oppervlakkige schatting 300.000 à 400.000 zielen telt. Langs de kusten heeft het hollandsche gouvernement langzaam vasten voet gekregen door het aanleggen van verscheidene sterkten. Een van de grootste dezer versterkte plaatsen heet Simboga; zij is zeer aangenaam aan de zeekust gelegen en biedt genoegzaam ruimte aan voor eene bezetting van omstrecks 100 europische en 200 javaansche soldaten met de noodige officicieren en onderoffieieren.

Ik bracht daar zeer genoegelijk een zestal weken door, en, wat voor mij de hoofdzaak was, ik vond gelegenheid niet slechts om de zeden en gewoonten der omliggende kampongs (dorpen) te leeren kennen, maar ook om onder voldoend militair geleide dieper in de Batak-landen door te dringen, wier bewoners nog niet in 't mins e van de oude zeden en gebruiken zijn afgeweken en een tamelijk groote mate van onafhankelijkheid bewaard hebben.

Eene zekere beschaving valt bij de Batta's niet te miskennen; zij drijven onder elkander en met de omwonende stammen der Padri's een levendigen handel in rijst en geweefde kleedingstukken, welke laatsten door de vrouwen inderdaad kunstig gemaakt worden; zij hebben een eigen letterkunde, welke met bijzondere letterteekens geschreven is, zij zijn beleefd en gastvrij, doch de smet kleeft hun aan van met het grootste genot menschenvleesch te eten, onverschillig of 't ruw, half gaar of hard gebraden is. In plaats van mij in bespiegelingen te verdiepen omtrent de oorzaak van deze afdwaling van den smaak, hetgeen ik aan bevoegde geschiedonderzoekers overlaat, wil ik liever met luchtige trekken een paar schetsen geven van 't geen ik met betrekking tot gezegde afschuwelijke gewoonte decls zelf gezien, deels uit volkomen geloofwaardige bron geput heb.

Ik begin met een aardige anecdote.

Door detacheering was in Simboga een sergeant gekomen die nog niet lang geleden moeders pappot in Friesland verlaten had en zich in eene gezondheid en zwaarlijvigheid verheugde welke den naiever opwekten van verscheidene collega's die de leverziekte hadden, te meer, omdat hij aan de gemeenschappelijke onderofficierstafel zijnen gang ging op eene wijze welke eer eene vermeerdering dan eene vermindering van zijn omvang deed verwachten. Men liet het aan geen waarschouwende opmerkingen ontbreken, doch de edele Fries ging onbezorgd en vrij in de omstreken en op de markt wandelen, als of er op duizend mijlen in 't rond geen mensch was die de aanblik van zulk een vet brokske zou kunnen doen watertanden. Hij zou echter ondervinden dat 't anders geschapen stond - gelukkig zonder nadeelige gevolgen voor den levenslustigen jongen man.

Iederen morgen om acht uur begeven zich de sergeant-majoors der kompagnieën met hunne rapporten naar het huis van den bevelvoerenden majoor, alwaar de dagelijksche orders uitgedeeld en de loopende zaken geregeld worden. De sergeant-majoor van de eerste compagnie, onder wien de dikke Frieslander diende, was eens door ziekte verhinderd op rapport te gaan, waarom sergeant Visscher - zoo heette onze vriend, - voor hem de dienst moest waarnemen.

De majoor was nog in zijn huis met 't een of ander bezig; de sergeant-majoors spraken onder elkander over het eentoonig leven op 't fort, toen zij eensklaps vier Batta's zagen naderen, die twee sterke, vette karbouwen (indische buffels) met zich voerden en reeds een langen weg moesten hebben afgelegd, want zoowel de dieren als zij zelven schenen moede te zijn. Voor de woning van den majoor, op eenige passen van de onderofficieren, hielden zij halt, hukten zich neder en gaven den wensch te kennen van den majoor te mogen spreken.

Na de gebruikelijke plichtplegingen werd er tusschen de Batta's en den majoor het volgende gesprek gevoerd:

‘Wat wilt gij van mij, mannen? Kan ik u met iets van dienst zijn?’

‘Majoor, zoudt gij ons eerst niet willen zeggen, of dit niet een paar bijzonder vette en sterke karbouwen zijn?’

‘Zeker zijn 't dat; niemand zal 't ontkennen.’

‘Nu, majoor, wij zijn al zes uren op weg geweest en zouden gaarne weten, of gij deze karbouwen niet zoudt willen omruilen.’

‘Omruilen? waartegen?’

‘Tegen dien dikken kerel daar, majoor.’

En met de tong langs de lippen lekkend, wezen alle vier de mannen naar den ongelukkigen sergeant Visscher. Deze had genoeg van de taal der inboorlingen geleerd om den uitgesproken wensch te kunnen begrijpen en voelde zich natuurlijk

in een alles behalve aangename stemming. Tot zijn geruststelling gaf intusschen de majoor den Batta's met verontwaardiging het bevel, zich oogenblikkelijk te verwijderen en het nooit meer te wagen, met zulk een voorstel bij hem te komen. Bedroefd en ter neêr geslagen trokken de diplomaten af, wier zending zoo gehee! mislukt was, want het is zeer waarschijnlijk dat zij door een geheel dorp waren afgevaardigd om over den voorgestelden koop te onderhandelen.

Sergeant Visscher kreeg onmiddellijk kamerarrest voor onbepaalden tijd en wel nooit zal zulk een beschikking stipter nagekomen zijn dan door hem; hij verliet zijne kamer slechts in de hoogste noodzakelijkheid; voor geen honderd gulden zou hij zijne vroeger geliefkoosde wandeling naar de markt gedaan hebben. Met de eerstvolgende stoomboot die in Simboga aanlegde, verliet sergeant Visscher deze plaats om naar een bezetting op Java te gaan, alwaar zijne wel-

geronde gestalte niet de begeerlijkheid van menscheneters kon opwekken.

Ik heb het bovenstaande hooren vertellen, doch door personen wier geloofwaardigheid ik niet in 't minst in twijfel trek; van het volgende ben ik echter zelf getuige geweest, en de herinnering aan 't voorgevallene wekt weêr grootelijks mijne walging op, op 't oogenblik dat ik 't ga beschrijven.

De majoor had den last ontvangen, in de meer afgelegen kampongs het besef, dat zij van Ilolland afhankelijk waren, weêr een weinig te verlevendigen, en wel door het uitzenden van een groote patrouille, dic de opperhoofden der kampongs de uitnoodiging moest overbrengen om naar Simboga over te komen. De patrouille bestond uit-dertig javaansche soldaten en een europisch sergeant, met name Wester; zij werd aangevoerd door K., een europisch luitenant, die nog twee Batta's als gidsen meêkreeg, terwijl ik hem met zijn toestemming vergezelde. De voor acht dagen benoodigde levensmiddelen werden door lastpaarden meêgevoerd, die ook de bagage droegen; de luitenant, de sergeant en ik namen elk drie europische oppassers meê, die tevens een waakzaam oog moesten houden op de lastdieren; om verschillende redenen had de luitenant, zoowel als ik, besloten niet te rijden, maar den tocht te voet te maken.

Ik mag niet onvermeld laten, dat luitenant K., ofschoon reeds vijf jaren in Indië, zich eerst sinds acht maanden te Simboga bevond; sergeant Wester daarentegen lag er reeds zes jaren in garnizoen en was zoowel met de zeden als met de taal der Batta's vertrouwd; ook onder de javaansche soldaten waren er eenigen die door hun veeljarigen omgang met de Batta's ons omtrent vele zaken voldoende inlichting konden geven.

Zonder vermeldenswaardige voorvallen hadden wij reeds drie dagen gemarcheerd, in de verschillende kampongs de uitnoodiging om naar Simboga over te komen, aan de opperhoofden overhandigd en altijd in de open lucht den nacht doorgebracht; de inwoners waren ons niet in 't oogloopend vijandig gezind, ofschoon ik mij toch overtuigd houd, dat zij ons liever zagen vertrekken dan komen. Den vierden dag echter zegden ons de gidsen, dat wij den nacht moesten doorbrengen in een kampong, welks opperhoofd, een oprecht vriend van het hollandsch gouvernement, het zich als een bijzondere eer zou aanrekenen, ons gastvrijheid te mogen bewijzen. Op het plan van onze reis was deze kampong als het uiterste punt aangewezen; van daar zouden wij langs een anderen weg den terugtocht naar Simboga aannemen.

Tegen vijf uur in den namiddag kwamen wij voor den kampong, welke zeer uitgestrekt en regelmatig gebouwd is, aan; de sergeant schatte het getal inwoners op 7000 à 8000, welke berekening door onze gidsen bestatigd werd. Wij hielden buiten de plaats een tijdlang halt, totdat het opperhoofd van onze aankomst in kennis gesteld was. Toen hij het bericht daarvan ontvangen had, liet hij niet lang op zich wachten; hij kwam ons, onder geleide zijner insigne dragers, te gemoet en verzocht ons in goed gekozen bewoordingen en met de meeste hoffelijkheid, dien dag of zoo vele als wij verkozen, bij hem door te brengen. Wij namen zijn vriendelijk aanbod aan, te meer daar wij de verzekering ontvingen dat er voor de javaansche soldaten een groote loods beschikbaar was, welke onmiddellijk aan het huis grensde waar wij zouden blijven, en dit huis de woning van onzen gastheer uitmaakte.

Bij 't binnen trekken van den kampong trof ons allen aanstonds de groote drukte die er heerschte, en die onmogelijk alleen door onze tegenwoordigheid kon zijn veroorzaakt; groepen menschen, in feestgewaad gestoken, stonden met levendige

gebaren voor de huizen te babbelen of gingen vroolijk lachend van het eene gedeelte des kampongs naar een ander, en voor de meeste woningen stonden of zaten vrouwen om brandstapels op welke stoomende ketels stonden.

De sergeant deelde mij en den luitenant zijn vermoeden meê, dat wij waarschijnlijk te ongelegener tijd gekomen waren, daar er blijkbaar een feest werd gevierd, dat mogelijk door onze aanwezigheid zou gestoord worden. De luitenant was van 't zelfde gevoelen en vroeg het opperhoofd van den kampong, die naast hem ging, naar de oorzaak van de buitengewone drukte, terwijl hij tevens den wensch uitdrukte, dat zoo de inwoners feest wilden vieren, zij zich daarvan door onze tegenwoordigheid niet zouden laten weêrhouden. Na den luitenant belcefd bedankt te hebben voor deze voorkomendheid, verhaalde ons het opperhoofd dat die dag inderdaad een bijzondere feestdag voor den kampong was en voor hem zelf vooral, daar daags te voren een nieuw huis, dat hij voor zich en de zijnen had laten bouwen, voltooid en in den avond door hem en zijne familie zou ingewijd worden.

Voor mij was deze mededeeling zcer belangwekkend, omdat zij mij het uitzicht gaf, eenige gewichtige waarnemingen te kunnen doen; een oogslag toch op de gezichten der gidsen bracht mij op het vermoeden dat er achter het ophanden zijnde feest wel iets bijzonders moest steken. Ik verzocht om opheldering, en de sergeant gaf mij te verstaan, dat 't inwijden van een nieuw huis tot de grootste feestelijke plechtigheden der Batta's behoorde, en bij al zulke plechtigheden waren zekere lekkernijen onmisbaar waarvan de Europeaan een walging heeft. Voor ik echter nog eene andere verklaring kon bekomen, wees het opperhoofd van den kampong naar een zeer statig gebouw dat, voorzien van galerijen en sterke houten pijlers, feestelijk versierd was; hij noodigde ons uit hem daarheen te volgen en op de koele matten onder de veranda plaats te nemen.

De luitenant ging vooraf met den sergeant naar de groote loods, en nadat hij zich overtuigd had dat de manschappen goed geborgen waren en de noodige bevelen voor de schildwachten gegeven had, zaten of liever lagen wij weldra op de gemakkelijke matten, onze opeen gerolde dekens als hoofdkussen gebruikend. De sergeant scheen dien dag bijzonder ongedurig te zijn; pas was hij een weinig uitgerust, of hij begon met de neus in den wind te snuiven als een goed afgerichte jachthond; hij wandelde, schijnbaar onverschillig, langs de voorste galerij met het doel om door eene oogenschijnlijk toevallige wending voor de keuken te komen, doch hoe slim hij deze manoevre ook trachtte uit te voeren, zijn toeleg mislukte geheel: de inlandsche dames, die daar aan 't koken en braden waren, schenen er geenszins op gesteld te zijn dat een vreemdeling haar werk afzag en zij verdwenen diensvolgens met al de keukengereedschappen achter een scherm van bamboes. De sergeant keerde tot ons terug met eene uitdrukking van ontevredenheid op 't gelaat; dit laatste helderde echter spoedig op, toen onze oppassers met eenige flesschen portwijn kwamen aangedragen en hij op onze uitnoodiging aan 't ledigen daarvan kon deelnemen.

Onze gastheer had zich intusschen door zijn oudsten zoon bij ons laten verontschuldigen, daar de toebereidselen voor het feest zijne tegenwoordigheid vorderden. Toen de schemering gedaald was, die spoedig door diepe duisternis gevolgd werd, begonnen verscheidene inboorlingen palen van bamboesriet in den grond te slaan om daaraan de ter verlichting noodige voorwerpen aan te brengen. Bedienden in gala-liverei zetten voor ons een soort tafel gereed, waar omheen kleine stoelen van gevlochten riet geplaatst werden; stoomende rijst met eene daarbij behoorende saus, in welke verschillende groenten gekookt waren, benevens eenige gebraden hoenders en visch met spaanschen peper vormden ons avondmaal, terwijl

voor dessert pisangs, ananassen en andere vruchten opgedischt werden; voor drank hadden wij wijselijk zelf gezorgd.

Nooit zal ik de verlegen gezichten vergeten waarmeê wij de uitnoodiging van onzen inmiddels terug gekomen gastheer beantwoordden om zijn maal eer aan te doen; het te versmaden zou eene zware beleediging geweest zijn, welke licht onaangename gevolgen voor ons had kunnen hebben. De sergeant was de eerste die het pijnlijk zwijgen onderbrak; een der hoenders op zijn houten telloor nemende, zegde hij:

‘Luitenant, ik geloof met volkomen zekerheid te kunnen aannemen, dat het gebraden ding, dat ik hier voor mij heb liggen, bij zijn leven inderdaad een hoen en niets anders geweest is. De vorm der knoken en het vleesch doen mij van dit gevoelen zijn; was dit niet 't geval, dan zou ik liever honger lijden, dan er een mond aan te steken.’

Daar wij niets tegen zijn bewijsvoering konden inbrengen, namen wij stilzwijgend aan, dat de sergeant gelijk had; wij volgden zijn voorbeeld, lieten ons de inderdaad zeer wel toebereide visch goed smaken en begoten die met een flink glas portwijn. In Indië is echter rijst het voornaamste voedingsmiddel, en de gevulde schotel stond nog altijd onaangeroerd voor ons wijl drooge rijst alleen niet smaakt en de op tafel staande saus zoo door haar kleur als haar reuk ons een sterk wantrouwen inboezemde. Niemand wilde echter zijn achterdocht kenbaar maken.

‘Sergeant,’ zoo begon nu de luitenant, ‘neemt gij niet wat rijst? Mij dunkt, dat hij van de eerste kwaliteit is.’

‘Daaraan twijfel ik ook niet, luitenant; wat echter de saus betreft, ik zou wel gaarne eerst van u de verzekering hooren, dat gij geen kwaad vermoeden hebt met betrekking tot de klonten vet welke ik er in zie drijven.’

‘Ik zou denken,’ antwoordde de luitenant, ‘dat de door u verdachte vetdeelen afkomstig zijn van een vetten buffel, die ter eere van het feest is geslacht. geworden, en niet, zoo als gij schijnt te meenen, van een rechtop gaand schepsel Gods.’

‘Heeren,’ zegde ik thans, ‘ik moet u na het door u gevoerd gesprek verklaren, dat ik van deze saus geen druppel zal proeven, te meer, omdat ik duidelijk gezien heb, dat zij uit denzelfden schotel genomen is, welke zoo even ginds voor onzen gastheer en zijn familie is opgebracht geworden.’

Zwijgend legden wij onze meêgebrachte messen en vorketten neder; geen der toebereide spijzen vond nog genade in onze oogen; daarentegen werd er een warme aanval gedaan op de pisangs en ananassen, wijl deze vruchten niet den minsten grond voor achterdocht opleverden; onze honger werd daardoor volkomen gestild, en terwijl de bedienden het overschot van den maaltijd wegruimden, wachtten wij, onder het genot eener sigaar, het begin der dansvoorstelling af, welke, zoo als het opperhoofd van den kampong ons had meêgedeeld, zou gegeven worden.

De luitenant gelastte intusschen den sergeant, de manschappen in de loods eenige inlichtingen te geven; bij het terugkomèn ging Wester ook het verlichtingstoestel voor de veranda voorbij; wij zagen hoe hij eensklaps blecf stil staan, eenige der met olie gevulde schalen nader in oogenschouw nam en vervolgens, langs de rij palen gaande, zich weêr bij ons vervoegde.

‘Luitenant.’ zoo luidde zijn rapport, ‘daar heb ik een schoone ontdekking gedaan; ga eens met mijnheer langs die lantaarns ginder en bezie die olieschalen eens goed, alsook dat waar zij op rusten. Het zal u niet berouwen; 't is wezenlijk belangwekkend 't te zien; doch wat ik u raden mag, laat geen verrassing blijken.’

In mijne nieuwsgierigheid wilde ik aanstonds opspringen, doch de luitenant, die een tamelijk juist vermoeden scheen te hebben, verzocht mij, nog een weinig te wachten en eerst met hem naar de loods waar de soldaten waren gehuisvest te gaan, om van daar uit, schijnbaar als bij toeval, onze onderzoekingen te doen. Ik volgde natunrlijk zijn raad; wij overtuigden ons, dat de manschappen goede slaapplaatsen hadden, en wandelden daarna langs de veranda naar de verdachte lichtschalen; wat ik hier zag, zal ik nooit vergeten. Op ongeveer tien stappen afstands van de galerij waren palen van bamboesriet in den grond geslagen die ter manslengte er boven uitstaken en elk op hun spits einde een menschenhand droegen, welke een weinig beneden het gewricht van den arm was afgehakt. De vingertoppen waren, den duim uitgezonderd, met doornen doorstoken;

daar omheen gewonden vlas, strak naar beneden getrokken en door een knoop gebonden, noodzaakte de hand open te blijven en maakte 't mogelijk in deze, eene met olie gevulde schaal te zetten, waarin een pit lag te branden. De schaal voor welke ik stond, was de helft eener kokos noot, doch rechts van deze bevond zich in de plaats van een notenschors de hersenpan van een mensch; wij telden tien handen en vijf schedels.

Het kostte zoowel mij als den luitenant moiete, bij dit afschuwelijk gezicht onze kalmte te bewaren, en toch was dit noodzakelijk, wilden wij ons geen onaangenaamheden op den hals halen; wel bestond er geen rechtstreeksch gevaar voor ons, daar wij zelfs in 't ergste geval met onze bajonetten den ganschen kampong in ontzag hadden kunnen houden, maar de kommandant van de patrouille had in last, niet slechts elke botsing te vermijden, maar ook te trachten de bevolking zooveel mogelijk vertrouwen in te boezemen.

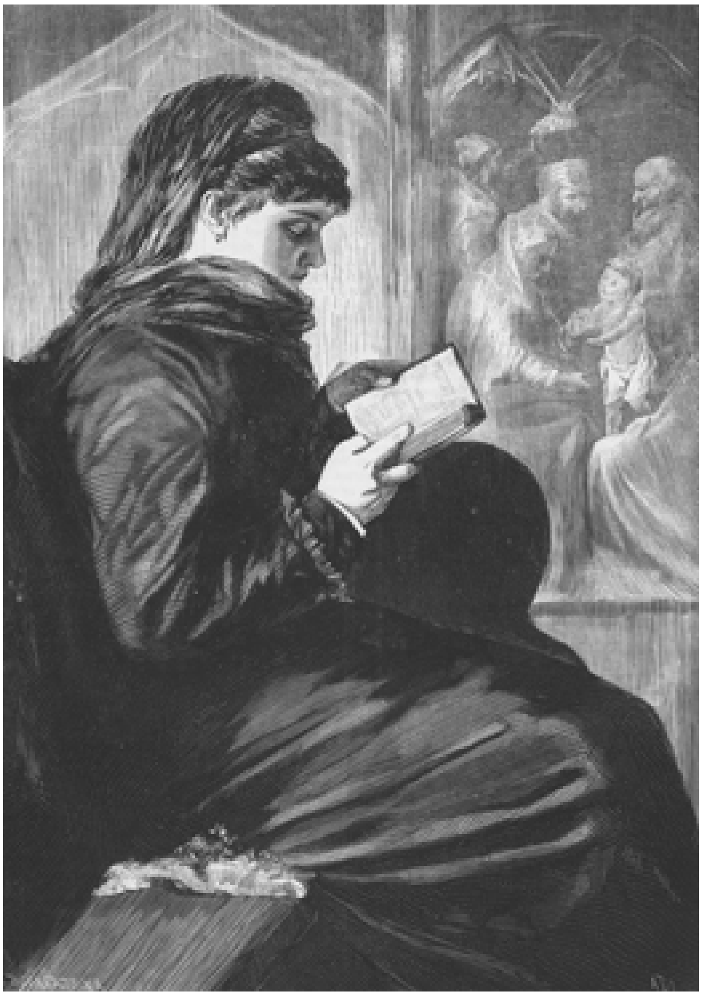

IN DE KERK, NAAR O. WERGELAND

Ofschoon wij ons, gelijk ik zegde, beïeverden om door geen aiterlijke teekenen onze walging te verraden, had onze gastheer toch lont geroken. Met 't onnoozelste gezicht van de wereld kwam de goede man naar ons toe, om, zonder zich over het gebeurde te verontschuldigen, ons slechts te zeggen, dat het geene *orang blanda* (blanken) waren, wier vleesch hij dien dag genuttigd had. Een zekere weemoedige trek, welke zich daarbij op zijn gelaat vertoonde, scheen mij grond te

geven tot het vermoeden, dat hem de smaak van *orang blanda* geenszins vreemd was, maar dat hij integendeel zeer goed het onderscheid wist te waardeeren dat er tusschen een taaien inboorling en een lekkeren Europeaan bestaat. Hoe 't zij, wij hielden ons, als echte diplomaten, als of de zaak ons geheel onverschillig liet: er viel toch niets aan te veranderen.

De toebereidselen tot den dans waren intusschen zoo ver gereed, dat men slechts op ons wachtte om te beginnen. Nadat wij onze plaatsen weêr ingenomen hadden, klapte het opperhoofd van den kampong in zijne handen; de gamelang hief een oorverdoovende muziek aan en drie Bataksche schoonen, op het naakte bovenlijf kwistig met gele en witte verf beschilderd en met ringen en gouden platen om hals, armen en beenen, begonnen luid zingend te dansen.

'S KRIJGSMANS VADERVREUGDE, NAAR TH. HILDEBRAND.

Bij alle volken van den Indischen Archipel is de dans 't glanspunt van elk feest; niet dat iedereen daaraan deel neemt, maar 't aanschouwen der evenmatige bewegingen en de daaraan gepaarde voordracht van oude heldenzangen. waardoor oog en oor gelijkelijk gestreeld worden, schenken het groote genot.

Jammer maar, dat voor ons Europeanen de woorden van het gezang geheel onverstaanbaar waren; de maleische taal, welke overal in den Indischen Archipel het burgerrecht heeft, waren wij wel machtig, doch de voordracht werd in een

dialect gehouden dat wellicht vóór vele honderde jaren door de oude Batta's gesproken werd en ons dus onbekend was. Daarom ook had de voorstelling niet veel aantrekkelijks voor ons, zoo dat wij, vermoeidheid voorwendend, nog voor den afloop van het feest, ons naar onze kamers begaven, waar wij, door een schildwacht voor alle onheil gevrijwaard, weldra in een rustigen slaap verzonken.

Den volgenden morgen aanvaardden wij frisch en gezond den terugtocht; het opperhoofd van den kampong had de uitnoodiging om naar Simboga over te komen, aangenomen, en wij gingen op marsch met een gevoel van dankbaarheid jegens de Voorzienigheid, die ons voor het genot van zeker product der Bataksche kookkunst bewaard had. Wij gingen dien dag en de daarop volgende verschillende kampongs door zonder evenwel van de aangebodene gastvrijheid gebruik te maken; de aanblik der groote ketels die wij hier en daar op brandstapels zagen staan, was voldoende om ons met walging tevervullen, te meer, daar de sergeant er genoegen in vond, door liet uitspreken van vermoedens die hoogst waarschijnlijk de waarheid zeer nabij kwamen, de herinnering aan 't feest dat wij hadden bijgewoond, lcvendig te houden. In den avond van den zevenden dag kwamen wij weêr behouden in Simboga aan, waar wij de officieren veel vermaakten met het verhad onzer avonturen.

J.L.

De hertog van Wellington.

Zoo is de titel van een boek, dat eenige jaren geleden door een Eranschman (Jules Maurel) werd uitgegeven en dat des te opmerkenswaardiger is daar de heer Maurel den lof schrijft van den *Iron Duke* - iets wel zonderlings van de zijde van een Franschman. Onder de anekdoten in dit boek opgenomen over den oorlog in Spanje, lezen wij de twee volgende, wel waardig hier vermeld te worden:

‘Te Talavera,’ zoo vertelt de schrijver, ‘werd het gevecht omtrent het midden des dags gestaakt; er heerschte eene buitengewone warmte; eene beek scheidde de twee legers van elkander. De fransche en de engelsche soldaten kwamen met honderden, aan den boord der beek hunnen dorst lesschen, en daar, wel verre van elkander te beleedigen of te bedreigen, gaven die brave jongens - die sedert vier-en-twintig uren tot den dood toe vochten, en die binnen een uur op nieuw zouden beginnen, die brave jongens gaven elkander de hand en wenschten elkander, met eene inderdaad homerische grootheid, geluk, natuurlijk met gebaarden, die echter zeer genegenheidvol waren, over den betoonden moed.’

Als de strijders zelven elkanders lof maakten, waarom zouden zij die de pen voeren, dan minder breed en edel zijn?

Generaal Napier haalt insgelijks trekken van waren heldenmoed aan: ‘Eene geavanceerde schildwacht wandelde zeer rustig, op een afstand van vijftig passen van het 43° engelsche infanterie-regiment, dat op het punt is vooruit te marcheeren. De schildwacht geeft er geen acht op, en om de vermoeienis van zijne wacht te verlichten, laat hij zijn ransel vallen. Toen het bevel van voorwaarts te rukken aan het 43^{e} regiment gegeven was, loopt een engelsch soldaat uit de gelederen en zegt tot den schildwacht: ‘Het oogenblik is daar!’ Hij helpt hem den ransel op den rug hangen. De schildwacht verwijdert zich en de fusillade vangt aan.’

Nog altijd uit den oorlog in Spanje, vertelt de schrijver: 'Op zekeren dag gaf Wellington bovel aan een detachement karabiniers, een heuvel op de voorposten gelegen, te overweldigen. Die heuvel was slechts door een klein getal frausche soldaten bewaakt; ziende dat de karabiniers heel gauw gingen en niet schoten, zond Wellington hun het bevel het vuur te beginnen. 'Dat is onnoodig,' zegde een oude soldaat, terwijl hij de kolf van het geweer in de lucht stak en met zijn vingers op den loop speelde, als blies hij op een klarinet. Die soldaat, in stede van vuur te geven, bracht aan den franschen schildwacht inderdaad eene telegrafische depêche over, omtrent in den zin van als volgt: 'Wij moeten voor het oogeublik dien post hebben; gij zijt niet bij machte hem te verdedigen. Gaat heen, *à charge de revanche.*' De depêche werd verstaan en men loste geen geweer.

Vogelnesten.

Het is geen dagelijksch eten in België, neen! zelfs nog geen buitengewoon: vogelnesten verschijnen in ons land niet op de tafels en toch gaan zij door als zijnde eene wezenlijke lekkernij. Dr. van Hoevel, een Nederlander, die langen tijd op Java verbleef, geeft eene inderdaad belangwekkende beschrijving over deze producten. Na op meesterlijke wijze de rotsen beschreven beschreven te hebben waar de eetbare vogelnesten te vinden zijn, gaat die talentvolle schrijver, in Vlaamsch-België niet genoeg gekend, voort:

'De talrijke holen der kust, zijn bevolkt door millioenen bewoners. Het zijn kleine, grijsachtige vogeltjes, eene soort van zwaluwen, die in deze grotten nestelen. Aan de steenen wanden der donkere spelonken, bevestigen ze hunne nestjes, die uit eene lijm- of gelei-achtige zelfstandigheid zijn zaamgesteld. Hier in deze ontoegankelijke oorden, door den Oceaan zelven bewaakt, meenen ze waarschijnlijk veilig te zijn voor het begeerig oog der menschen - begeerig, want die nestjes zijn een geliefkoosde spijs, vooral in China, zoo dat ze tegen goud worden opgewogen. Maar ze bedriegen zich! Ook de woede der branding, ook het gevaar van verpletterd te worden weet de mensch hier te trotseeren, door gouddorst en zinbedwelming en bijgeloof gedreven.

'Driemaal 's jaars worden de nestjes in deze holen geplukt. Wanneer de zee onstuimig is, zou het niet mogelijk zijn; maar ook wanneer ze betrekkelijk stil is, blijft het eene hoogst gevaarlijke onderneming, die niet zelden slachtoffers vordert. Op de sporten van de ladder (eene lange ladder van rottan gevlochten is met sterke bindtouwen boven op de rots bevestigd, en reikt langs haren steilen wand tot aan den Occaan) dalen de Javanen, twee honderd voet diep, langs den rotswand loodrecht naar beneden. Zijn ze bij het hol, waar ze plukken willen, dan wachten ze tot dat de golfslag naar buiten is, en slingeren zich dan naar binnen. Daarbinnen hebben ze stellingen gemaakt van bamboe, die met bindtouwen aan de wanden der spelonk zijn vastgebonden. Hierop staande, nemen ze met de hand de ncstjes van de muren of trekken die met een lahgen haak van het verwulfsel naar zich toe.'

Dr. van Hoevel zegt dat de roekeloozen of onervarenen die oogsting niet zelden met den dood bekoopen, nu eens omdat de golfslag in de spelonken slaat, ofwel dat zij duizelig worden bij het afklimmen van de verbazend hooge ladder. Vallen zij, dan worden zij ongenadig op de scherpe rotsen verpletterd.

Waarom waagt de Javaan zich in dit gtvaarlijk werk? De schrijver zegt, dat de groote drijfveeren hiervan zijn: zucht naar den opium en bijgeloof. 'Als de tijd van het plukken der nestjes daar is, worden er feesten gegeven en offers gebracht aan de verschillende berggeesten, die deze spelonken bewonen - alles voor rekening van

den lande. Op kleine offerschalen biedt men die geesten bloemen, vruchten, siri, pinang, vleesch, groenten en dergelijke voorwerpen aan, die hier en daar in het gebergte worden neêrgezet. Een godin, de in de javaansche legenden beroemde koningin der Zuidzee, Njaï Ratoe Kidoel, speelt daarbij eene groote rol.

'Aan den ingang van het pakhuis, waar de geplukte vogelnestjes verzameld worden, is ter harer eere een parade-bed opgericht. Gedurende den pluktijd worden hier elken donderdag-avond nieuwe offers gebracht; er worden lampen ontstoken; er wordt wierook gebrand; in één woord, er worden al de gewone dwaasheden van het bijgeloof verricht.'

Die voorbereiding wordt daarenboven van bedwelmende feesten vergezeld. De nacht voor dat men de gevaarlijke afdaling begint, wordt gewijd aan eene wezenlijke orgia; men gebruikt volop opium, men heeft muziek, danseressen - kortom, al wat de zinnen bedwelmt. Den volgenden dag dalen de Javanen de rots af, gevaarlijker dan de afdaling in een steenkoolmijn, en het is niets verwonderlijks dat een goed deel van die ongelukkigen nooit meer terug keert.

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(*Vervolg.*)
De majordomus krijgt het volhandig.

'Ga eens hier binnen, Broekman,' sprak den volgenden morgen de oude heer, wiens gelaat nog even strak en ernstig stond als den vorigen avond. 'Ik heb een woordje met u te spreken, en in dit vertrek - het was de slaapkamer welke hij opende - kunnen wij het minst gestoord en beluisterd worden.'

De oude bediende, wiens geweten op dat oogenblik niet zeer zuiver was, gevoelde zich niet op zijn gemak. Hij had sinds vele jaren iets tegen die slaapkamer, want de oude heer had hem daar dikwijls op de pijnbank gehad over huiselijke aangelegenheden, welke men voor hem verborgen hield. Hij vreesde thans weêr een examen te moeten doorstaan, waaruit zou blijken dat hij niet geheel zuiver in zijne schoenen stond, want hij had dien morgen zeer vroeg August aangeraden de stad te verlaten, zijn valies helpen pakken en de belofte afgelegd, dat hij den ouden heer van het vertrek onkundig zou laten. Broekman voorzag dat hij thans in groote moeielijkheden zou geraken, hij trachtte zijne vrees met eene soort van driestheid te bemantelen en vroeg met opgeheven hoofd:

'Wat is er te doen, mijnheer?'

Men moet weten dat de majordomus eerlijk en trouw was als goud. Wanneer de belangen van zijn ouden weldoener werden aangerand, zou hij in staat zijn geweest zijn lijf en leven daarvoor prijs te geven, maar als er vroeger ooit in huis onaangenaamheden ontstonden, schaarde hij zich altijd aan de zijde der kinderen. Hij had laatstgenoemden van hunne geboorte af gekend, hij had hen op zijne armen gcdragen, duizenden kleine diensten bewezen en zij waren daarvoor altijd zeer erkentelijk en aan hem gehecht geweest. Hij hing dus met hart en ziel aan de kinderen, en had ook bij den notaris een stuk geteekend, waaruit bleek dat zij na zijn dood alles zouden erven wat hij in zijne veeljarige werkzaamheid bespaard had.

Ten gevolge van deze gehechtheid had Broekman, in den tijd toen August nog niet zoo zelfstandig en driest optrad als in de laatste jaren, menige lichtzinnige daad

van hem weten te bemantelen en daarvoor in dezelfde slaapkamer een geduchte strafpredikatie ontvangen. Thans was hij weder vertrouweling van den zoon; hij had hem aangeraden den ouden man om den tuin te leiden en zelf zijn valies helpen pakken. Dat was zeer vroeg in den morgen gebeurd. de 'jongeheer' zat natuurlijk reeds lang op den spoortrein, en wat moest hij zeggen, hoe moest hij zich houden wanneer de oude heer hem eens met strikvragen, zoo als deze altijd bij de hand had, lastig viel?

De majordomus kwam er echter ditmaal met den schrik af.

'Ik heb iets te doen,' zoo begon de oude

heer, 'waarvoor iemand noodig is op wien ik mij kan verlaten en die tevens eenige kennis van handelszaken heeft.'

'Ik ben geheel tot nw dienst, mijnheer!' sprak hij en ging vlak bij den ouden heer staan, om hetgeen men hem te zeggen had woord voor woord op te vangen.

Hij vernam nu de oorzaak van het bezoek dat mevrouw Leemans den vorigen dag had gebracht. De gevoellooze Van Hoorn had met vervolging gedreigd; wellicht kon men dat ook uog van andere schuldeischers verwachten en daarvan wenschte de oüde heer zich op de hoogte gebracht te zien. Daarna werd hem medegedeeld welke groote diensten August der weduwe had bewezen, en ten slotte deelde Sterk hem mede dat hij voornemens was het werk, door zijn zoon begonnen, te voltooien en aan de verlegenheid der weduwe een einde te maken.

De vreugde van den majordomus over dit belangrijke nieuws en over het vertrouwen dat in hem gesteld werd, was zoo groot dat hij zijn gevoel in een stroom van woorden lucht gaf, welken de oude heer nauwelijks kon stuiten.

'Maar luister dan toch.' sprak laatstgenoemde; 'wanneer gij zoo voortgaat, zijn wij van avond nog nict waar wij mocten wezen.'

De geestdrift van den majordomus werd plot seling zeer afgekoeld toen de patroon er bij voegde, dat hij niet willens was zich blindelings borg te stellen. Eerst moest zijn zoon hem doen weten of in de zaak der weduwe het a*actief* ten minste tegen het *passief* opwoog, en hoeveel tijd er noodig zou zijn alvorens de schuldeischers geheel voldaan konden worden. 'Daar nu mijn zoon,' zoo sprak de oude heer, 'de boeken der firma Leemans geheel bijgewerkt en afgesloten heeft en bijgevolg den juisten stand der zaken oet kennen, kan hij mij daaromtrent beter inlichten dan de weduwe of zelfs de bockhouder, die wellicht even ieverig en nauwgezet is als zijn overleden patroon. Ga dus terstond naar mijn zoon, Broekman, en laat hij u op al de gegeven punten - hij herhaalde die punten duidelijk en langzaam - een stellig en uitvoerig antwoord geven. Van dat antwoord zal het hoofdzakelijk afhangen wat mij verder te doen staat.'

De oude heer zou ongetwijfeld opgemerkt hebben hoezeer het gelaat van den majordomus plotseling betrok, hoe verlegen, hoe ontsteld hij daar stond; doch tot groot geluk van laatstgenoemde begon op hetzelfde oogenblik het zoogenaamde staande horloge, een zwaar en degelijk uurwerk, te slaan. Dit gaf een anderc richting aan de gedachten van den ouden heer, die voor beurstijd nog verschillende brieven moest schrijven en dus geen oogenblik meer te verliezen had.

'Nu, gij zult er voor zorgen, Broekman, niet waar?' sprak hij haastig. 'Maak dat ik goed op de hoogte kom.'

Met deze woorden verliet hij de slaapkamer en liet den majordomus daar geheel verbluft staan. De arme oude Broekman wist niet wat hij zou beginnen. Het vertrouwen, door zijn heer in hem gesteld, vereerde hem, hij zou het zoo gaarne behouden, maar hoe? Na beurstijd, zeker in den loop van den dag moest hij rekenschap geven van zijne zending en Hij dwaalde in volle verslagenheid door het gansche huis rond en kwam ten laatste, zonder zelf te weten waarom, op de kamer van August. Nauwelijks had hij echter de deur geopend of zijn angst ging in verbazing over. Daar zat de 'jongeheer' met de hand aan het hoofd, het valies naast zich. Wij, die het karakter van August hebben leeren kennen, moeten minder verbaasd zijn dan de majordomus, wiens hoofd op hol was. August was en bleef besluiteloos; hij gevoelde zich nog wel altijd gekrenkt en verongelijkt, doch evenmin als hij de kracht bezat

om zijne zaak tegen zijn vader te bepleiten, evenmin wilde hij zich verlagen om zulk een dubbelzinnige rol te spelen, die hem tot een voorwerp van bespotting zou maken, zelfs in zijne eigene oogen.

'Goddank dat gij nog hier zijt, want ik verkeerde in den grootsten angst,' sprak de majordomus.

'Om mij?..... Mij deert niets, papa Broekman!'

'Maar mij des te meer. Denk om 's hemels wil eens welk een boodschap ik voor u heb van den ouden heer.'

'Welnu?'

'Hij gelastte mij onmiddellijk naar uw kamer te gaan, en ik wist dat gij daar niet meer zoudt zijn.

'Maar de boodschap..... de boodschap?'

'Ik zou bij u gaan informeeren hoe 't eigenlijk staat met de zaak van mevrouw Leemaus, voor wie ik zooveel halve nachten de wacht heb moeten houden.'

'Wat!' riep August, terwijl hij verbaasd van zijn stoel opsprong.

'Ja, ja! Of het *actief* en het *passief* met elkander balanceeren en in welken tijd men tot volledige realisatic zou kunnen komen.'

'En dat moest gij *mij* vragen?'

'Natuurlijk, aan wien anders? Uw papa is volledig ingelicht over alles wat gij voor de weduwe gedaan hebt; waarschijnlijk hebt gij 't hem zelf verteld.'

'lk? Gij schijnt niet goed bij uw zinnen te zijn, oude! Hoe komt papa bij mevrouw Lcemans?'

'Hoor eens, jongeheer, ik moet u verzoeken zoo niet tegen mij te spreken,' zegde Brockman, van ergernis het hoofd schuddende. 'Hoe oud ik ook ben, heb ik toch Goddank al mijn vijf zinnen goed bij mekaar.'

'Wees zoo kwaad als gij wilt, Broekman, maar antwoord mij toch, hoe kwam papa bij mevrouw Leemans?'

'Ik? heb niet gezegd dat hij bij haar geweest is, maar zij is bij hem gekomen.'

'Bij papa?'

'Ja, gisteren ochtend, hier in huis, maar zij kwam er zeer slecht uit.'

August zag den majordomus strak aan en kreeg een kleur.

'Of liever zeer deftig, want de jongejuffrouw..... ik wil zeggen mevrouw uw zuster en ik hebben haar in een rijtuig naar huis gebracht.'

'In een rijtuig?' vroeg August, wiens verbazing met elk oogenblik steeg.

Nu verhaalde Broekman het gansche wedervaren en eindigde met te zeggen dat de weduwe, tehuis zijnde, weêr zoo gezond was als een visch in het water.

'Is dat inderdaad waar?' vroeg August.

'De oude Broekman heeft u nog nooit belogen, jongeheer,' sprak de majordomus.

'Maar nu moet ik u nog vertellen wat mij het meest pleizier heeft gedaan. De oude heer heeft op een toon over u gesproken, op een toon.....'

Hij zette zich in postuur en zegde plechtig: 'Mijn zoon heeft zoo rechtschapen gehandeld..... mijn zoon is zoo grootmoedig geweest.... mijn zoon heeft zoo belangeloos, zoo edel gehandeld..... Geloof mij, jongeheer, ik heb uw papa nooit zoo in verrukking gezien, nooit zoo hooren spreken.'

August zou zich ongetwijfeld een weinig geschaamd hebben, ware hij niet door andere gewaarwordingen beheerscht geweest. Hij zag eensklaps den nevel, welke over zijne toekomst hing, wegdrijven; hij gevoelde dat de kloof, die tusschen zijn vader en hem was ontstaan, zou kunnen verdwijnen; er bestond uitzicht dat zijn vader zich zou kunnen verzoenen met het denkbeeld van een verbintenis met de weduwe.

Hij bestormde nu den ouden Broekman met allerlei vragen, welke echter grootendeels onbeantwoord bleven. ‘Ik zou toch wel eens willen weten,’ sprak hij eindelijk, ‘wat mevrouw Leemans heeft kunnen bewegen om een bezoek aan papa te brengen.’

‘O, wat dat aangaat, daar weet ik alles van,’ antwoordde Broekman; ‘zij werd lastig gevallen door zekeren Van Hoorn.’

‘Van Hoorn?’ herhaalde August. ‘Heeft hij dan zijn woord niet gehouden, dat ik hem met zooveel moeitez afgeperst heb? Die bloedzuiger! Had ik hem maar terstond het geld voor de voeten geworpen. En wat is de oude heer voornemens te doen?’

‘Hij wil ongetwijfeld de weduwe geheel uit de verlegenheid redden; als de beurs afgeloopen is, zal ik er wel meer van hooren.’

‘Waar is hij op dit oogenblik?’

‘Op het kantoor; hij scheen dringende bezigheden te hebben.’

‘Dan moet gij mij terstond achter uitlaten, Broekman, ik wil naar mijn zwager en zuster gaan, zij zullen er wellicht meer van weten dan gij.’

‘Niet zoo haastig!’ riep de majordomus, ziende dat de ‘jongeheer’ zijn hocd kreeg, ‘ik moet eerst nog antwoord hebben op mijn vraag over het *actief* en het *passief.’*

‘Of de schuld gedekt kan worden, meent gij? Er blijft een batig saldo over, en nog niet eens zoo geheel gering.’

‘Goed! En wanneer kan de liquidatie geheel afgeloopen zijn?’

‘Met vier, hoogstens vijf maanden.’

‘Zeer goed! Maar nu moet ik nog eenige bijzonderheden weten. Ten eerste..... ’

‘Ten eerste, ten tweede en ten laatste wil ik geen oogenblik langer naar u luisteren, want ik wil hier uit,’ sprak August haastig. ‘Al die andere vragen zijn maar bijzaken; wees dus zoo goed de achterpoort voor mij te openen, want ik weet dat gij er den sleutel van bij u draagt.’

Het baatte niet veel of de majordomus ook al tegenspartelde, want August verliet zijn kamer, en de vertrouweling moest hem wel, zonder gerucht te maken, volgen, ten einde zijn vertrek niet in het oog zou loopen.

Er wordt nogmaals krijgsraad gehouden.

August vond den dokter gelukkig thuis, en begon aanstonds te spreken over 't geen hij van Broekman vernomen had, en over de verwachtingen welke hij daarop bouwde. Herpen was ernstig; het scheen hem leed te doen dat zijn zwager zoo zwak van karakter was en zich als een jongen schuil hield. Mathilde, daarentegen, zag er vrij ondeugend uit; rondom hare lippen speelde een glimlach die van leedvermaak getuigde. 't Is als of allen die tot haar geslacht behooren zich buitengewoon gelukkig gevoelen, wanneer zij een man aan den leiband eener vrouw zien spartelen, of zijn rug zien krommen onder haar juk; zij beloofde intusschen met al hare krachten zijne belangen te blijven behartigen.

De dokter was van oordeel dat August moest beginnen met zijne bezigheden weder op te vatten en zich met den ouden man te verzoenen, in welk geval er zeer goede uitzichten zouden zijn voor de toestemming tot een huwelijk met de jonge weduwe August daarentegen wilde zich vóór alles overtuigen van de gevoelens der weduwe op dat punt, ten einde daarnaar zijn gedrag te kunnen inrichten. Wat ook mocht gebeuren, hij ging niet naar het kantoor terug, alvorens te weten dat hij in 't vervolg niet meer aan allerlei beleedigingen zou blootstaan, en wat de toestemming des vaders in een huwelijk met mevrouw Leemans betrof, hij kende de vooroordeelen en de onverzettelijkheid van den ouden man te goed om op verandering te mogen hopen.

De dokter deelde hem nu mede dat dit vooroordeel bij den ouden man een gevoeligen stoot had gekregen, en bleef er op aandringen dat August zou beginnen met zich te verzoenen met den vader, die voortaan ongetwijfeld op een geheel anderen voet met hem zou gaan leven. Dit zou echter grootendeels van August zelven afhangen. ‘Papa heeft u lief,’ sprak hij, ‘doch er ontbreekt iets aan die liefde, en die leemte is oorzaak van al de onaangenaamheden welke wij te betreuren hebben.’

August zag zijn zwager met groote oogen aan en vroeg om nadere opheldering.

‘Die zal ik u gaarne geven,’ zeî de dokter, ‘doch daar ik menig hard woord zal spreken, moet ik de verzekering van u hebben dat gij bedaard naar mij zult luisteren.’

August haastte zich zijn zwager daaromtrent gerust te stellen.

‘Welnu dan,’ hernam Herpen. ‘aan de liefde van den ouden man ontbrak datgene, wat sinds gisieren in hooge mate aanwezig is en wat gij

dagelijks kunt doen toenemen, namelijk achting voor u.'

'Dat is maar al te waar; hij heeft mij altijd veracht.'

'Hij heeft altijd gewenscht u te kunnen hoogachten, en gij zult zelf moeten beslissen in hoever gij hem dit mogelijk hebt gemaakt.'

'Heb ik hem dan schande aangedaan?' riep August terwijl hij driftig van zijn stoel opstond. 'Heb ik losbandig geleefd?'

'Er is geen spraak van schande; doch is het genoeg dat men niet losbandig leeft om achting in te boezemen? Behoort daar niet meer toe? '

August herinnerde zich de vreugde van Broekman over 't geen de oude man gezegd had, en ging weder zitten.

'Gij hebt beloofd naar mij te zullen luisteren; ik wil u daarom nu voor eens en voor altijd mijne geheimste gedachten over die aangelegenheid te kennen geven. Papa wist zeer goed dat gij niet slecht waart, maar hij beschouwde u als een onbeduidend en egoïstisch jongmensch, als iemand die geen hooger streven kende dan zich te vermaken en naar de mode te kleeden. Het goede wat gij deedt, hieldt gij voor hem verborgen, wellicht ook al dewijl gij daarover terechtwijzingen en spotternijen vreesdet, doch dit doet hier niets ter zake, en daarom kon hij ook slechts naar den schijn oordeelen. Hij meende dat gij juist het tegenovergestelde waart van 't geen hij is, en 't was, zelfs bij de strengste onpartijdig heid, niet mogelijk dat hij zich zelven met andere oogen kon beschouwen als waarmede de gansche wereld hem aanziet. Vandaar de ergerlijke, de krenkende toon waarmede hij tegen u optrad, een toon welken ik tegenover mijn zoon, zelfs al deed hij mij schande aan, niet zou willen bezigen en waarvoor ik trouwens ook geen geest en geen luim bezit. Men moet echter niet vergeten, dat die manier van handelen en van spreken te veel met zijn geheele karakter is samengeweven, dan dat men daarin op eenige verandering zou mogen hopen, zoolang hij niet tot een andere overtuiging zal zijn gekomen, en ik kan u de verzekering geven dat dit laatste thans het geval is.'

August had bedaard geluisterd en zweeg ook nu nog. De dokter bekende nu dat hij den ouden man de geschiedenis der verzoening met Leemans verhaald had met alles wat daarvan het gevolg geweest was, en schetste hem de diepe ontroering van den ouden man. 'Wanneer gij nu papa onder de oogen komt, zult gij een geheel anderen toon van hem hooren,' zoo vervolgde hij. 'Inderdaad, August, wanneer gij al die kleine - zwakheden zal ik maar zeggen - blijft behouden, waarmede hij vroeger den spot dreef, hij zal er niet meer meê spotten. Gij kunt zeker niet verwachten dat hij u zal bidden en smeeken om bij hem te blijven, maar ik geef u de verzekering dat hij u heeft leeren waardeeren. Wanneer gij van uwen kant een bewijs geeft van toenadering, van gehechtheid en vertrouwen dan zult gij hem in de toekomst meer waard zijn dan allen; gij zijt heer en meester over al zijne handelingen zoolang gij handelt op de wijze, als bij en na den dood van Leemans gebleken is; gij zult naar welgevallen een huwelijk kunnen sluiten en in plaats van een zedenmeester een vaderlijken vriend en raadsman in hem hebben.'

Ofschoon die woorden August zeer aangenaam in de ooren klonken, boezemden zij hem echter nog weinig hoop op een goeden uitslag in. Hij bleef volharden in zijn voornemen om zich eerst te overtuigen van het gevoelen der jonge weduwe, alvorens zich met den vader te verzoenen, dewijl hij in geen geval in de stad wilde blijven indien mevrouw Leemans hem hare hand mocht weigeren. De dokter gaf zijn gevoelen evenmin op, en men bleef daarover strijden tot Mathilde, die zich om huiseijke

bezigheden had moeten verwijderen, binnentrad met de uitnoodiging om aan tafel te gaan. Zij had, zegde zij, voor de kinderen afzonderlijk laten dekken, ten einde geen stoornis in het gesprek te ontmoeten.

De strijd tusschen den dokter en August werd haar nu ter beoordeeling voorgelegd, en na eenige oogenblikken van nadenken sprak zij:

'Gij kunt het niet eens worden, omdat gij mannen, dat wil zeggen stijfkoppen zijt, die nooit loslaten wat zij eenmaal aangepakt hebben. Mijn hemel, 't is toch zoo dood eenvoudig: als gij beide plannen vereenigt, zijt gij klaar.'

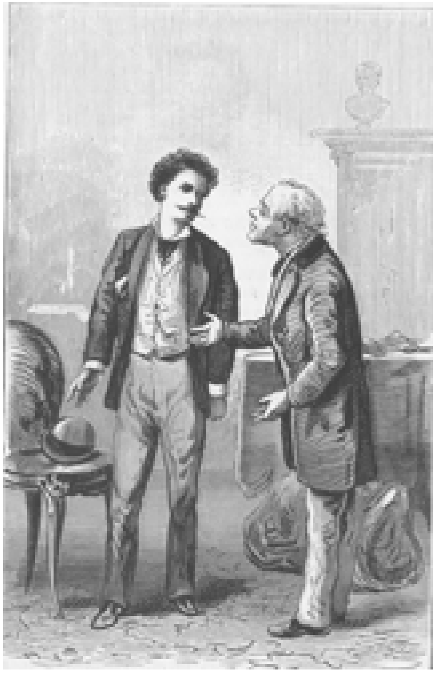

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
'De oude heer heeft op een toon over u gesproken, op een toon'

'Beide plannen vereenigen.... hoe kan dat gaan?' vroegen de dokter en August te gelijk.

'Gij wilt u van mevrouw Leemans verzekeren alvorens met papa te spreken, niet waar?'

August knikte toestemmend.

'En gij, manlief, zijt van oordeel dat August eerst moet trachten met papa in één schuitje te komen.'

'Natuurlijk!'

'Welnu, wat zeurt gij dan langer? Niets is gemakkelijker dan beide plannen ineen te smelten. Ik zal August voldoende zekerheid omtrent de gevoelens van mevrouw Leemans verschaffen, zonder haar het jawoord af te persen, en wanneer August voldoende zekerheid heeft, kan hij eerst met papa spreken en dan naar gelang van omstandigheden handelen. Papa zal niet kunnen zeggen, dat August hem veronachtzaamd of de vaderlijke rechten miskend heeft, en August behoeft niet te vreezen dat hij van den een of anderen kant in verlegenheid geraakt. Is dat niet zoo eenvoudig mogelijk?'

'Maar ik zie nog niet in,' sprak de dokter, 'hoe gij u van mevrouw Leemans kunt verzekeren, zonder eene rechtstreeksche huwelijksaanvrage, zonder roud voor de zaak uit te komen.'

‘Arme man!’ antwoordde Mathilde glimlachend, ‘ziet gij dat waarlijk niet in? Zeg eens, hoe noemdet gij onlangs ook een gezicht, dat bij een zieke onvermijdelijk den dood aankondigt?

‘Een hippocratisch gelaat, meent gij?’

‘Ja, zoo iets was het. Welnu, als een meisje of jonge weduwe, wanneer zij zoo iets op het hart hebben, de duimschroeven worden aangelegd, hebben zij net zulk een hip....hip..... hoe heet het ook weêr?’

‘Een hippocratisch gelaat.’

‘Juist! En dat kunnen wij vrouwen, omdat wij veel slimmer zijn, even duidelijk zien als de geleerde heeren bij een zieke. Van avond zal ik u nog zekerheid geven omtrent de weduwe, August, daar kunt gij op rekenen.’

‘Maar dan wenschte ik wel dat gij nog een stap verder deedt,’ sprak August, die gevoelde dat de oude angst weder opborrelde bij de gedachte aan eene ontmoeting met zijn vader.

‘En dat is?’

‘Ik zou gaarne zien, dat papa gepolst werd omtrent een engagement met mevrouw Leemans; maar niet rechtstreeks, begrijpt gij, zoo geheel zijdelings.’

‘Dat kan zeer goed gebeuren,’ antwoordde Mathilde. En zich nu tot den dokter wendende, voegde zij er bij: ‘Gij zult toch ook wel wat willen doen?’

‘Zeker, alles wat in mijn vermogen is, want ik ben dat geharrewar in de familie reeds lang moede.’

‘Morgen is het zondag, niet waar, en dan komt papa na de Mis altijd hier. Ga na het koffiedrinken een poos met hem naar uw kamer - er zal wel een voorwendsel te vinden zijn - en tracht hem zoo gunstig mogelijk voor August te stemmen. Zeg hem dat August diep getroffen en innig dankbaar is over zijne grootmoedigheid en liefde bij de laatste ontmoeting en gij zult zien......’

‘Dat hij hem terug wenscht te houden?’

‘Juist!’

De dokter haalde de schouders op. ‘Dat resultaat zou zeker gewenscht zijn,’ sprak hij, ‘maar dan loopen wij gevaar dat hij August, wanneer hij hem genezen acht, terstond laat roepen om hem te omhelzen.’

‘Papa omhelst zoo gauw niet.’

‘Neen, zeker niet,’ zegde August; ‘maar gij hebt mij nog beloofd,..... ’

‘Hem over mevrouw Leemans en u te spreken, niet waar?’ viel Mathilde hier in. ‘Ja, dat gaat maar zoo niet op slag; daar behoort tijd voor, want papa laat zich niet overrompelen. Toch zou ik ongaarne zien dat de zondag, waarop wij gewoonlijk zoo vertrouwelijk bijeen zitten, voorbijging zonder dat wij ons doel bereikt hebben. Wacht eens!.... Laat ons zeggen dat gij, op raad van mijn man, heden middag naar buiten zijt vertrokken, om een paar dagen bij een vriend door te brengen. Intusschen blijft gij hier logeeren en zijt bij de hand zoodra dit noodig mocht zijn. De kinderen mogen er niets van weten, daarom moet gij morgen zeer vroeg naar de kerk gaan en u niet laten zien; Broekman zullen wij intusschen van alles inlichten.’

Toen de maaltijd afgeloopen was, begaf August zich naar zijne kamer en hij kwam niet meer te voorschijn.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 51]

Lodewijk XVI en zijn gezin
Op den 6en october 1789.

Deze gravure stelt den koning van Frankrijk, Lodewijk XVI, voor in een zaal van zijn paleis te Versailles, omringd door zijn gezin en in vertwijfeling luisterende naar de oproerige kreten van het parijzer gemeen, dat hem dwingen wil naar Parijs terug te keeren.

Even als in bijna geheel Frankrijk, heerschte er in den zomer van 1789 hongersnood in de hoofdstad. De vijanden van het koniugschap riepen overal, dat het 't Hof van Versailles was dat Parijs wilde doen uithongeren, ten einde de oproerige stad gemakkelijker tot onderwerping te brengen en aldus den loop der omwenteling te stuiten.

Dat werd in al de straten verkondigd, en het opgewonden volk verlangde met alle geweld, dat de koning met zijn gezin naar Parijs zou terug komen, want daardoor, zegde men, zou er de voorspoed wederkeeren en de hongersnood ophouden.

Maandag den 5en october stormde een troep vrouwen door de stad onder het geroep van: ‘Brood! brood!’ Eene menigte mannen sloten zich bij haar aan, en gewapend met bijlen, sabels en pieken, stroomde deze bende, die, steeds aangroeiende, ten laatste minstens zeven à acht duizend personen sterk was, den weg naar Versailles op.

LODEWIJK XVI EN ZIJN GEZIN OP DEN 6en OCTOBER 1789, NAAR G. BENCZUR.

Lodewijk XVI, van den inval der Parijzenaars onderricht, wist niet wat te doen.

'Ik wil niet, dat een enkel man om mijnentwille gedood worde!' zegde hij aan hen die hem den raad gaven, geweld tegenover geweld te stellen.

Ondertusschen kwam de bende tot voor de muren van het slot, waar zij de lucht deed weêrgalmen van een oorverdoovend geschreeuw.

'Weg met de Oostenrijksche!' brulde het ge-

peupel; ‘zij is schuld dat wij van honger omkomen. Wij zullen haar hoofd naar Parijs brengen.’

In het slot was een ieder aan de hevigste ontsteltenis ten prooi. De koning had zijn lijfwachten verboden van hunne wapens gebruik te maken, en de nationale garde, onder bevel van La Fayette, die toch niet zeer ten gunste van Lodewijk gestemd was, liet op zich wachten.

Eindelijk daagde La Fayette tegen elf uur in den avond op, en verzocht den vorst, na de menigte uiteen gedreven te hebben, zich geheel op hem te verlaten; de generaal, die vermoeid was, beging toen den misslag van bij een bloedverwant een weinig te gaan uitrusten. Men heeft er hem een verwijt van gemaakt, dat hij zich in die ure aan den slaap overgaf, dewijl de vijand bleef waken en in de nabijheid van het paleis rond zwierf.

Omstreeks vijf uur in den morgen drongen de parijzer benden met geweld het binnenplein van 't kasteel in, waar zij, naar de koningin vragende, verscheidene leden van de lijfwacht, die getrouw bleven aan het ontvangen bevel van hunne wapens niet te gebruiken, om het leven brachten.

‘Waar is de Oostenrijksche, dat wij haar 't hoofd afsnijden!’ schreeuwden de woestelingen.

Marie-Antoinette had zich met het gansche koninklijke gezin bij haar echtgenoot vervoegd, die even radeloos was als de koningin, bunne kinderen en de hofdames met schrik en angst vervuld waren.

De opgewondenheid van 't volk nam voortdurend toe; iedereen wilde dat de koning naar Parijs zou komen.

‘Naar Parijs! naar Parijs!’ schreeuwden duizende stemmen, te midden eener onbeschrijfeiijke verwarring.

Na geruimen tijd in vertwijfeling te hebben neêrgezeten, ging Lodewijk naar zijn balcon, waar hij een teeken van inwilliging gaf, hetgeen gevolgd werd door een donderend ‘Leve de koning!’ Toen de stilte een weinig hersteld was, zegde hij met vaste stem:

‘Ik zal naar Parijs gaan, met mijne vrouw en mijne kinderen.’

Het vertrek werd bespoedigd, en de ongelukkige monarch verliet voor altijd zijn geliefkoosd paleis met deszelfs lachende, prachtige hovingen.

De vrouwen uit de volksklasse, meenende dat zij nu voortaan goed en goedkoop brood zouden hebben, zegden gedurende den tocht:

‘Wij voeren den bakker met zijn kleinen gast en zijne vrouw met ons!’

Zoo werd Lodewijk XVI, als 't ware gevankelijk, naar het paleis der Tuillerieën gebracht, dat hij niet meer zou verlaten dan om naar den Tempel en van daar naar het schavot gevoerd te worden.

Mevrouws verjaardag.

Mevrouw is vandaag jarig, en de goede dame toont zich altijd zoo vriendelijk en toegevend jegens hare kamenier, dat deze van de gelegen heid gebruik maakt om haar van hare verkleefdheid en erkentelijkheid blijk te geven.

Het meisje heeft haar vader, een welgestelden pachter, geschreven, haar zijn vetste gans en de schoonste bloemen uit zijn hof toe te zenden.

Dezen morgen is het bestelde aangekomen, de bloemen zijn tot een ruiker vereenigd geworden, en wij zien nu het kamermeisje, op haar paaschbest gekleed, met hare geschenken in de hand en een glimlach om de lippen, naar de salon trippelen, waar hare meesteres op 't oogenblik de gelukwenschen harer kinderen ontvangt.

Het nederig geschenk der kamenier, in eenvoud en oprechtheid des harten aangeboden, zal de jarige dame misschien meer genoegen doen dan dat van menig aanzienlijk persoon, die het zich ten plicht rekent haar feestdag niet onopgemerkt te laten voorbijgaan, doch wat de eene hand geeft, wel met de andere zou willen terug nemen.

De brief van den afwezige.

Zoo luidt het onderschrift der oorspronkelijke schilderij, en men kan licht raden, wie met den afwezige bedoeld wordt.

De afwezige is de zoon dier oude, de echtgenoot der jonge vrouw, en de vader van het knaapje dat op moeders schoot zit. Hij heeft al wat hem 't dierbaarst is op aard verlaten, om ver van zijn geboortedorp tijdelijk tegen hoog loon te gaan werken.

Reeds meer dan een week was hij weg, en nog had men geen tijding van hem ontvangen. Wat of daarvan de reden mocht zijn? Zou hij zich in de groote stad hebben laten medeslepen door den stroom der vermaken? Of was hem een ongeluk overkomen? De twee vrouwen verkeerden in diepe onrust.

Dan, op een morgen ontvingen zij een grooten brief. Haastig werd hij open gescheurd, doch als het papier ontvouwd was, kwamen de vrouwen tot eene ontdekking die hen niet weinig in verlegenheid bracht: de brief kon hen niet wijzer maken, want geen van beiden konden zij lezen.

Daar ging het dochterke van een buurman, dat op weg is naar de school, de woning voorbij.

De hulp van het meisje werd ingeroepen, en volgaarne was het bereid, 't geenszins duidelijk schrift te trachten te onteijferen.

De beide vrouwen luisteren aandachtig toe, zij hangen aan de lippen van het kind. Jan heeft hen niet vergeten, Jan is een toonbeeld van een werkman. Weldra zal hij, ‘met een aardige duit,’ gelijk hij zich uitdrukt, naar buis kunnen wederkeêren.

Eene olifantenjacht.

‘Nooit zal ik mijn eerste olifantenjacht vergeten,’ zoo zegde een oude jager, die een groot deel van zijn leven in Afrika heeft doorgebracht. ‘Het was in Zuid-Afrika, waarheen ik mij begeven had, om mijn geluk met de jacht te beproeven. Ik woonde er reeds verscheidene maanden en het ging mij tamelijk goed, doch, hoezeer ik steeds dieper het land in trok, had ik nog geen olifant in 't gezicht gekregen.

Op een morgen, dat ik bezig was mijn leger op te breken om het een dagreis verder naar Let noorden te verleggen, kwam een groep inboorlingen mij boodschappen, dat zij twee uren westwaarts, bij eene bekende bron, versche sporen van eene kleine kudde olifanten ontdekt hadden. Indien ik lust had er jacht op te maken, zouden zij (de negers) mij volgaarne als gidsen vergezellen.

Niets kon mij aangenamer zijn dan zulk een bericht, ofschoon het te vreezen was, dat het van geen grootere waarde voor mij zou zijn dan zoovele anderen die ik vroeger ontvangen had, toen 't altijd gebleken was, dat de sporen niet versch, maar integendeel

zoo oud waren, dat men ze niet kon volgen, te meer daar de olifant voortdurend van verblijfplaats verandert en daarbij gewoonlijk een weg van 15 tot 20 uren aflegt.

Wijl ik mij echter voorgenomen had, geene gelegenheid ongebruikt te laten voorbij gaan, besteeg ik mijn lievelingspaard en toog met mijne mannen, die mijne reserve geweren droegen, en een tweede paard benevens eenige honden meê voerden, op weg.

Het was een heldere en warme dag. De zon prijkte in al haar glans en hare stralen vielen in duizenderlei kleuren op het loof van 't bosch, door hetwelk de weg naar de bron voerde. Toen wij deze bereikten, deed het mij met weinig genoegen te zien dat er versche sporen waren van zes olifanten, benevens van rhinocerossen, giraffen en andere dieren. Deze laatsten boezemden mij echter voor 't oogenblik geen belang in, zoo dat ik met mijne gezellen het Pad volgde, dat de olifanten schenen ingeslagen te zijn.

Nadat wij een uur voortgegaan waren, stieten wij op verscheidene gebroken boomen en een lange smalle strook, pas omgewroete aardebeide teekenen, dat de dieren kort te voren daar ter plaatse waren geweest. Van de dieren zelf zagen wij echter niets, en toen mijne mannen den weg vervolgden, kwamen zij op oudere sporen, ten gevolge waarvan zij in de war geraakten en mij ten laatste verklaarden, dat zij de vervolging moesten opgeven.

Ik ontving deze tijding met diepe smart, zoo zelfs dat het mij moeite kostte, mijne kalmte te bewaren. Mijne mannen gelastende, dat zij ter plaatse zouden blijven, gaf ik mijn paard de sporen en rende heen. Ik had ten minste al een kwartier gereden, voor ik er mij rekenschap van gaf, waarheen en wat ik eigenlijk wilde. Zonder te weten hoe, was ik in een dicht doornig kreupelbosch geraakt, en ik zag zeer wel in, dat ik al mijne zinnen bijeen moest rapen, wilde ik niet in dezen doolhof verdwalen. Reeds had ik den teugel van mijn paard gewend om een uitgang te zoeken, toen ik op niet zeer grooten afstand het kraken van een omvallenden boom hoorde, hetwelk gevolgd werd door verschillende toonen, welke veel gelijkenis hadden met die eener trompet. Als dat geen olifant was, dan kon ik mij verzekerd houden er nooit een onder de oogen te zullen krijgen. Zonder mij te bedenken, deed ik mijn paard weder omkeeren en reed, zoo goed als 't kon, op de plaats aan van waar het gedruisch kwam, waarbij mij de vroeger door het dier gebaande paden goed van pas kwamen,

Na eenige minuten bereikte ik eene kleine verhevenheid, van waar ik een grooten olifant zag, die, een houderd passen van mij af, bezig was op zijn gemak den boom kaal te vreten welken hij omver gerukt had. Daar hij met den rug naar mij gekeerd stond en ik den wind van voren had, kon hij mij niet ruiken, en 't was derhalve nu tijd om te handelen, wilde ik hem machtig worden. Ik zou veel hebben willen geven, indien ik mijne mannen en honden bij mij had gehad. Zoo ik echter terug reed om hen te halen, zou mij het schoon stuk wild middelerwijl ontsnappen, en ik besloot derhalve, met die zorgeloosheid welke een gelukkigen jager tot een tweede natuur wordt, den olifant alleen aan te vallen, waarbij ik mij op mijn goed geluk verliet, dat mij reeds zoo dikwijls in moeielijke gevallen uit den nood geholpen had.

Mij een weinig ter zijde buigend waar ik door een dichte boomgroep voldoende gedekt werd, naderde ik het dier voorzichtig tot op zestig passen afstands, mikte toen op een plaats dicht bij zijn linkerschouder en vuurde.

De knal van mijn geweer en de pijn, welke de kogel den olifant veroorzaakte, wekte de opmerkzaamheid en de gramschap van dezen op. Mijn paard had bij het vallen van 't schot een sprong vooruit gedaan, zoo dat het dier ons nu duidelijk kon zien. In plaats van, gelijk ik gedacht had, op de vlucht te slaan, gaf het door een

schallend gesnuif aan zijne gramschap lucht en stormde, zonder voor iets te wijken, regelrecht op mij toe, terwijl het de kleinere boomen vertrapte, als of 't stroohalmen waren.

Mijn vurig paard de sporen gevende, rende ik voor den olifant uit en kwam spoedig tot de overtuiging, dat het mij niet moeielijk zou vallen, steeds op eenigen afstand van hem te blijven. Dit maakte mij stoutmoedig, en toen de olifant van de verdere vervolging afzag, keerde ik om en schoot den anderen loop van mijn buks op hem af. Even als den eersten keer, stormde hij ook nu weêr op mij toe en wederom met het zelfde gevolg. Ditmaal echter kon ik, toen hij halt hield, niet schieten, daar mijn geweer leêg was en ik geen ander bij de hand had. Wel begon ik het zoo spoedig mogelijk weêr te laden, doch mijn paard, aan deze soort van jacht niet gewoon, werd zoo woelig, dat ik genoodzaakt was af te stijgen om mijn geweer verder te laden. Daarmeê verstreek meer tijd dan mij lief was, en ondertusschen liep de gewonde olifant

in een korten draf heen, zoo dat ik hem uit 't oog verloor. Ik volgde derhalve het breede spoor dat hij maakte, doch toen ik hem een eind wegs achterna gezeten had, keerde hij zich eensklaps met een doordringend geschal om, ten einde een nieuwen aanval op mij te wagen. Mijn paard, daardoor verschrikt, maakte insgelijks rechtsomkeert, doch in zijn haast struikelde het over een omgevallen boom, zoo dat het neêrstortte en ik, over zijn kop heen, uit den zadel vloog. Voor het zich nog kon oprichten, was de woedende olifant aan zijne zijde en bracht het met zijn snuit een slag toe, die het kruis en ribben brak. Daarna pakte hij het bij den nek en smeet het tegen den grond dood.

Ik bevond mij nu in een uiterst gevaarlijken toestand, doch ik was zoo vergramd over het verlies van mijn edel paard, dat ik meer aan wraak dan aan mijne veiligheid dacht. Ik had door mijn val weinig of geen letsel bekomen, en zoodra ik weêr ter been was, nam ik dan ook mijn buks, die eveneens niet beschadigd was geworden, mikte midden op het voorhoofd van den olifant en schoot de beide loopen gelijktijdig af. De schoten troffen goed, doch in plaats van mijn vijand te dooden, gelijk ik gehoopt had, dienden zij slechts om zijne woede te vermeerderen: met een galmend gesnuif schoot hij op mij toe.

Gelukkig stond naast mij een groote boom, achter welken ik mij nog bijtijds verbergen en zoo tevens een slag vermijden kon, die mij op eens van al mijne aardsche zorgen zou bevrijd hebben. Toen het woedende dier zich ter zijde wendde, om een nieuwen aanval op mij te doen, sprong ik achter een anderen boom, en vier of vijf maal moest ik dit kunststuk herhalen voor ik, gebruik makende van een oogenblik rust dat mijn vreeselijke vijand nam, er in gelukte in een stevigen boom te klimmen. Het oogenblik was zeer hachelijk. Bevend klauterde ik naar boven, terwijl ik voortdurend mijn tegenstander in 't oog hield. Ik had nauwelijks den eersten tak bereikt, toen de olifant bedaard op den boom toetrad, mijn geweer, dat ik moest achterlaten, met zijn snuit op nam, en er zijne gramschap op koelend, het in honderd stukken sloeg.

Ik was nu voorwaar in een alles behalve benijdenswaardig geval: alleen in een groot bosch, zonder wapen en paard, en in mijne nabijheid een onverzoenlijken vijand, die er slechts op bedacht was mij te dooden - dat waren inderdaad geen verblijdende omstandigheden. Men kan zich derhalve de' vreugde voorstellen die ik ondervond, toen ik na eenige minuten roepende menschenstemmen en hondengeblaf hoorde. Mijne mannen, die, toen zij mijn schieten vernamen, mij achterna gegaan waren, hadden niet beter van pas kunnen komen.

Toen de gewonde olifant hen gewaar werd, wilde hij zich uit de voeten maken, doch de honden brachten hem spoedig tot staan. Haastig van mijn boom af klauterend, besteeg ik een ander paard en gaf den olifant den inhoud van een nieuw geweer te proeven.

Nu begon er een geregeld vuur, dat telkens een oogenblik onderbroken werd door aanvallen van den kant des olifants, gevolgd door een kort stondig wijken van mijne zijde. Eerst nadat ik hem meer dan twintig kogels in het lijf gejaagd had, gaf hij zich gewonnen, boog den kop, zwaaide eenige malen met zijn snuit heen en weêr en zonk daarna met een luid gesteun op den grond neder.

Zoodanig was mijn eerste olifantenjacht, die mij door de gevaren waarmeê ze verbonden was, nooit uit 'tgeheugen zal gaan.'

De groote Chineesche muur.

Wellicht bestaat er in geen land der wereld een grootscher gedenkstuk van menschclijke vlijt en volharding dan deze muur, die, als een door loopend vestingwerk, de noordwestelijke grenzen van China dekt,

Wel bestond er vóór vele eeuwen in het noorden van Engeland een soortgelijke muur, die oorspronkelijk was gebouwd om de bewoners van dat land tegen de invallen der Schotten en Picten te beschermen, doch dit bolwerk was noch in uitgestrektheid, noch in stevigheid met den chineeschen muur te vergelijken, en is nu geheel vervallen. De chineesche muur is daarentegen, volgens de eenstemmige berichten der reizigers, nog in zeer goeden toestand, niettegenstaande er twintig eeuwen verloopen zijn sinds hij werd opgetrokken.

Hij strekt zich uit van den westelijken uithoek van het chineesche gewest Chen-si tot aan de oostelijke punt van het gewest Pe-tchi-Li, een afstand die door sommigen op 500 uren gaans berekend wordt, en volgens anderen nog oneindig meer bedraagt.

Dit werk is des te merkwaardiger, daar het nu eens over steile bergen heenloopt, waaronder er zijn die zich ter hoogte van 5000 voeten boven de oppervlakte der zee verheffen, dan weêr in diepe afgronden neêrdaalt, en aldus, door middel van bogen, tamelijk breede rivieren bedekt.

Op de meeste plaatsen is de muur 24 voet hoog en omstreeks half zoo dik. Het onderste gedeelte en de hoeken zijn uit grauwe granietblokken, al het overige is uit blauwachtige baksteenen opgetrokken. Het bolwerk bestaat eigenlijk uit twee evenwijdig loopende muren, welker tusschenruimte met aarde en puin is opgevuld. Indien men dit hulpmiddel niet te baat had genomen, zou men den muur bezwaarlijk zulk een dikte hebben kunnen geven.

Op elke honderd à twee honderd voeten afstands is de muur van vierkante torens of sterke bastions voorzien, waarin hier en daar geschut is geplaatst, terwijl op sommige punten nog poorten zijn gemetseld, die toegang verleenen tot een klein fort, 't welk door een ringmuur omgeven is. Binnen zulk een fort bevindt zich een wachthuis, dat door eenige tartaarsche krijgslieden, in dienst van den keizer van China, bezet is. Daar zijn ook de eigenlijke toegangen tot het chineesche rijk voor hen die het van de landzijde, dat is door Tartarije heen, willen binnen komen.

Lord Macartney, die in 1792, als Britsch gezant, met een aanzienlijk gevolg naar den keizer van China werd afgevaardigd, is een der laatste Europeanen geweest die den grooten chineeschen muur bezichtigd heeft en door een der forten heen getrokken is. Een zijner volgelingen, met name Barrow, heeft daarvan een beschrijving gegeven, waaruit blijkt, dat dit reusachtig werk zijne bewondering in de hoogste mate heeft opgewekt. Hij heeft daarbij de volgende berekeningen gemaakt, die echter misschien meer vernuftig uitgedacht dan juist zijn.

‘Deze muur,’ zegt Barrow, ‘is zoo verbazend groot en uitgestrekt, dat - indien men aanneemt, hetgeen wel door niemand zal worden tegengesproken, dat hij eene lengte van 1500 mijlen (d.i. engelsche mijlen, van drie in een uur) heeft, en indien men voorts veronderstelt, dat hij overal even kolossaal is als op de plaatsen waar lord Macartney er door heentrok - er meer bouwstoffen voor moeten gebruikt zijn dan voor al de huizen in Engeland en Schotland te zamen.

Ik reken het aantal dier huizen op 1.800.000, en veronderstel, dat aan elk daarvan gemiddeld 2000 kubieke voeten metselwerk is. Daarbij breng ik niet eens de schoone vierkante torens in rekening, die zich in zoo grooten getalle boven den muur verheffen. Neemt men aan, dat deze torens overal op een geweerschot afstands den muur

bekronen, dan zijn daarvoor alleen ruim zoovele gehouwen en gebakken steenen gebruikt als voor den opbouw van de wereldstad Londen. Om voorts een denkbeeld van den wonderbaren omvang van dit werk te geven, durf ik zeggen, dat de bouwstoffen welke men er voor gebruikt heeft, ruimschoots voldoende zouden zijn om een muur te bouwen van zes voet hoog en twee voet dik, die twee maal rond den gegeheelen aardbol liep.'

Vrij algemeen houdt men het er voor, dat deze muur onder de regeering van den chineeschen keizer Tsin-Schi-Hoang gebouwd is, die twee eeuwen vóór Kristus'geboorte leefde. De overlevering wil, dat het ontzaglijk werk in niet meer dan vijf jaren voltooid werd, maar dat dan ook een zesde deel van de bevolking van het chineesche rijk werd opgeroepen om er aan te arbeiden. Daar China van oudsher zeer bevolkt is geweest, zouden op die wijze verscheidene millioenen menschen in het zweet huns aanschijns hebben moeten arbciden om dit bolwerk van 't rijk tot stand te brengen.

Het doel dat met het oprichten van dezen uitgestrekten schutsmuur beoogd werd, was ongetwijfeld, het chineesche rijk voor de invallen der strijdlustige benden, die sedert eeuwen in Middel-Azië rondzwerven, zooveel mogelijk te beveiligen. Intusschen heeft men dat doel niet bereikt, want China is nog twee maal nadat de muur voltooid was, in de macht van oorlogszuchtige naburen gevallen; eerst namelijk werd het veroverd door de Mongolen, die onder den gevreesden Dgengiskan het rijk binnen drongen en naderhand door de Mandsjoe-Tartaren, die er zich twee eeuwen geleden van meester maakten en tot welken stam al de keizers behooren die sedert 1640 in China geregeerd hebben.

De regen.

De regen is een der weldadigste machten en verschijnselen der schepping; gelijk er zonder dampkring geen leven op aarde mogelijk zou zijn, zoo zou zonder den regen alle leven verdorren en verslensen en de aarde eene groote woestijn worden, wanneer de wortels des levens niet werden versterkt en tot vruchtbaarheid ontwikkeld door de stroomen weldadig vocht die uit den hemel vallen. De regen is de moeder der vruchtbaarheid; vocht en zonneschijn zijn de voorwaarden van allen bloei hier beneden, maar beiden moeten vereenigd werken, zullen zij goede levensvruchten voortbrengen. Het water behoeft echter niet altijd uit de wolken te komen om zijne zegening aan de aarde mede te deelen: Egypte, waar het zelden of nooit regent, is zijn geheele vruchtbaarheid verschuldigd aan den Nijl, die ieder jaar buiten zijne oevers treedt en het geheele land met zijn slijkhoudend vocht bevrucht.

Ook de mensch gevoelt den heilzamen invloed van den regen; zonder regen zouden wij versmachten en verdorren als het minste blaadje op het veld. Wie onzer kent niet bij ondervinding de heilzame werking van den regen op ons gestel, wie heeft op gloeiende zomerdagen zijn loomen en tragen geest niet voelen opgewekt worden, wanneer eene regenvlaag de lucht kwam verfrisschen? Om zich een gedacht te maken van de werking van den regen, behoeft men zich slechts een landschap voor te stellen dat lang zonder regen is geweest en ligt te blakeren in de onmeêdoogende zon.

Geen enkel tochtje beroert den atmosfeer, wiens atomen schijnen te gloeien en te branden; de boomblaêren zijn verdroogd van de hitte, de bloemen zijn half verdord en dreigen van de stengels los te laten; het gras is vaal en verkleurd en schijnt geen groeikracht meer te bezitlen; alles wat zich in vruchtbaarheid openbaart, is tot stilstand gekomen, geen vogel zingt meer in de takken; de beken zijn uitgedroogd; de runderen

der weiden zoeken loom en traag de schaduw; alles levert ons een beeld des doods op. Maar de lucht, straks nog zoo onmeêdoogend, schijnt plotseling te betrekken; van alle kanten komen wolkengevaarten opzetten, die zich met elkander vereenigen en reusachtige schaduwen op het land werpen; een verkoelende bries begint te waaien, die de dorre blaêren voor een eogenblik doet trillen. De bliksem schiet door het zwerk, donderslagen klateren door de lucht, en stroomen van weldadig regenvocht, zoo, lang verwacht, zoo lang met smachtend verlangen afgesmeekt, komen als een bevruchtend

manna uit de wolken gevallen. Men hebbe slechts een oogenblik geduld om den regen tijd te laten, zijne heilzame werking uit te oefenen, en men zal een geheel ander tooneel zich voor zijne oogen zien ontrollen.

Een enkele vlaag is genoeg geweest om aan het verdorde grasveld weêr de kleur van smaragd te geven; de bloemen hebben zich opgeheven op hare stengels en nieuw leven en vruchtbaarheid gedrouken uit de verkwikkende droppels; de bladerkroon der boomen ruischt weêr vol kracht en verlrissching; de vogelen, straks nog zwijgend, zingen weêr blij en dankbaar; de dieren zijn van hunne loomheid bekomen en grazen weêr lustig in het groene gras; waar voor een half uur de dood heerschte, openbaart zich thans het weelderigste leven; alles ademt weêr op, alles leeft weêr het verjongde leven, door den regen aan de geheele natuur medegedeeld.

MEVROUWS VERJAARDAG, NAAR L. KNAUS.

Hoe de regen outstaat, zullen wij nu trachten te verklaren. De wolken zijn de dragers van den regen. Deze wolken worden in regen ontbonden wanneer de koude luchtstroom van het noorden den warmen luchtstroom, die van den evenaar komt, en met waterdampen is verzadigd, op zijn weg ontmoet. Wegens de eigenschap der lucht om waterstofgas te bevatten, deelt zich de warmere luchtstroom aan den kouderen mede, maar laat onder dit bedrijf zijn watergas in regendruppelen ontsnappen. Hoe warmer de lucht

is, hoe grooter deze regendruppelen zijn. Dat ziet men vooral in den zomer. Heeft de ontmoeting van den warmeren en kouderen luchtstroom in de bovengewesten plaats, dan trekken de druppels in hun val het waterstofgas der onderste verwarmde luchtlagen aan, en dit is de reden dat wij in den zomer dikwijls zulke groote drop pels zien nedervallen. Lente en zomerregens hebben dikwijls deze merkwaardige eigenschap, zoo als ieder uit eigen ondervinding en eigen waarneming kan weten.

DE BRIEF VAN DEN AFWEZIGE, NAAR BRUCK LAJOS.

De meeste dampen en wolken welke wij in de lucht zien zweven, zijn afkomstig van de zeeën, binnen de keerkringen gelegen. Daar worden deze dampen en wolken door de werking der zonnestralen uit de zee opgetrokken en in gasvormigen toestand in de lucht verspreid. Opdat echter ook het overige der aarde de heilzame vruchten dezer natuurwerking zoude genieten, is het de plicht van de koudere luchtlagen, die van de polen waaien, deze dampen door de geheele luchtzee te verspreiden. De poolwinden waaien van het noorden naar den evenaar, van waar zij terugkeeren, deze dampen voor zich heen drijvend om daarna weêr van de polen naar den evenaar te snellen. Zoo heeft er eene altijddurende werking plaats boven onze hoofden. Wanneer de poolwinden van den evenaar terugkeeren, zijn zij verzadigd met watergas. Komen zij dan in aanraking met

koudere luchtlagen, dan zien wij het verschijnsel der groote regens plaats grijpen. Van daar het onberekenbare nut van hooge bergen in het rijk der natuur. Wanneer de luchtstroomen die van den evenaar terugkeeren b.v. de Alpen moeten langs trekken, dan zal men die groote regens zien neêrplassen, zoo als dat de Lombardische vlakte ieder jaar beleeft. Ook bosschen en grasvlakten hebben de eigenschap de lucht vochtig te houden en aldus mede te werken tot verspreiding van den regen. De uitroeiing der bosschen kan daarom van veel invloed zijn op den atmosfeer in een land en de oorzaak worden van de dorheid en onvruchtbaarheid van deszelfs bodem.

De zachtste dood.

De Grieken en Romeinen hielden degenen die door den bliksem gedood werden, voor de lievelingen der goden, en de beroemde engelsche natuurkundige Tyndall heeft bij een belangwekkende, onlangs in druk verschenen voordracht aangetoond, dat deze dood dan ook niet de minste smart veroorzaakt. De rede, welke hij daarvoor aanvoert, moge in 't eerst een weinig zonderling klinken, zij is niettemin volkomen juist.

Hij zegt namelijk, dat er om pijn te gevoelen veel meer tijd noodig is dan er tusschen den bliksemslag en den dood van den getroffen persoon verloopt; de pijn zou eerst gevoeld kunnen worden als de persoon reeds een poos dood is.

De duitsche natuurkundige Helmholtz heeft 't eerst (in 1856) op nauwkeurige gegevens en met behulp van elektrische toestellen, waardoor duizenddeelen van seconden kunnen gemeten worden, in 't licht gesteld, dat de voortplanting der gewaarwordingen in het zenuwstelsel veel langzamer geschiedt dan die van 't geluid in de lucht, en dus zeker veel langzamer dan die van 't licht of der electriciteit. Hij bevond, dat eene aanraking, in de zenuwen van den mensch gemiddeld 100 tot 200 voet per seconde aflegt, zoodat bijv. een prik in 't oor betrekkelijk veel eerder gevoeld wordt dan een in den grooten teen, als beiden ook juist op 't zelfde oogenblik worden toegebracht. Bij minder gevoelige en in 't bijzonder bij koudbloedige dieren, als bijv den kikvorsch en den walvisch, vordert de voortplanting der aanrakingen het dubbele van den tijd of nog meer, en evenzoo verloopt er een berekenbare tijdruimte (omstreeks 1/10 seconde), eer eene tot de hersens gevorderde gewaarwording zich door eenige samentrekking der spieren, met andere woorden door eene lichaamsbeweging openbaren kan.

Een geweerkogel gaat in ongeveer 1/1000 seconde door het hoofd en een bliksemstraa] heeft om het lichaam te doorloopen en daarbij zijne werking te doen slechts 1/100000 seconde noodig; er kan derhalve van een besef dier werking geen sprake zijn. Overigens de verklaringen van personen die, na door den bliksem getroffen te zijn, uit hunne verdooving ontwaakten en het bewustzijn herkregen, stemmen daarmeê volkomen overeen. Een duitsch soldaat, met name Hemmer, die in het jaar 1788, terwijl hij onder een boom stond, te Mannheim door den bliksem was getroffen geworden, wist slechts dat hij naar boven zag toen hij plotseling het bewustzijn verloor, en een engelsche geestelijke, Bartol genaamd, herinnerde zich in 't geheel niet, pijn gevoeld te hebben toen de bliksem hem trof.

Professor Tyndall was zelf eens in de gelegenheid, door eigen ondervinding de werking van den bliksem te bestatigen, en wel toen hij onder eene lezing te dicht bij den geleider eener batterij van vijftien leidsche flesschen gekomen was. Zijne

levensgeesten waren gedurende eene seconde uitgedoofd. Toen hij 't bewustzijn herkreeg, was 't hem als of zijn lichaam letterlijk in stukken gereten werd. Hij trachtte zijne verschrikte toehoorders gerust te stellen door te zeggen, dat meer dan eens de wensch bij hem opgekomen was van zulk een geval te beleven. Het is echter zeer waarschijnlijk, dat hij niet naar eene herhaling er van verlangde. Indien men, door eene bijzondere inrichting van het electrisch toestel, even snel als de bliksem en met zekerheid iemand kon dooden, dan zou dit wel de meest menschelijke wijze zijn waarop de doodstraf is toe te passen.

Noodlottiger overigens dan voor den heer Tyndall was vóór eenige weken de aanraking van een electrisch toestel voor een kantoorbediende in Riga, die het groote inductie-werktuig te na gekomen was, dat, door eene locomobiel gedreven, het huis van zijn patroon electrisch verlichtte. Aan dit toestel bevinden zich twee, tamelijk ver van elkander verwijderde schroeven, de eenige deelen van den geleider van den electrischen stroom die niet met gutta-percha overtrokken zijn en wier gelijktijdige aanraking derhalve uiterst gevaarlijk is. Waarschijnlijk heeft de jonge man, meenende dat hij slechts een gewonen electrischen schok zou ontvangen, de beide schroeven op 't zelfde oogenblik aangeraakt; daardoor leidde hij den sterken stroom, welke gelijk stond met dien eener batterij van drie honderd elementen, door zijn lichaam, met 't gevolg dat hij, als door den bliksem getroffen, dood neêr viel, terwijl te gelijker tijd het licht in de woning en den hof van zijn patroon uitging. Er werd onmiddellijk geneeskundige hulp ingeroepen, doch alle pogingen om hem te doen herleven waren vruchteloos, zoo dat de geneesheeren de familie van den ongelukkigen jonkman slechts konden troosten met de verzekering dat hij geheel zonder pijn gestorven was.

Het beeld in het oog van stervende dieren.

In het jaar 1857 deed een sensatiebericht de ronde door alle amerikaansche en europische bladen: amerikaansche geneesheeren hadden de ontdekking gedaan, dat het laatste beeld, hetwelk in de oogen van een stervende gevormd wordt, als een photographie-plaatje op het netvlies bewaard blijft. Hieruit maakte men op, dat indien een vermoorde zijn moordenaar in zijn laatste oogenblik voor zich gehad heeft, een dubbel portret van den booswicht in de oogen van het slachtoffer achterblijft en tot een onwraakbare getuige van de misdaad strekt. Ofschoon namen als die van Dr. Pollok te Chicago en Dr. Sandfort genoemd werden, welke beide heeren door middel van bovengemelde ontdekking den dader van een te Auburn gepleegden moord op het spoor waren gekomen, of dit althans voorgaven, beschouwde men de geschiedenis in Europa nog langen tijd als een amerikaansche aardigheid; toch schijnen latere onderzoekingen te bewijzen, dat de zaak niet tot de onmogelijkheden behoort.

Professor W. Kühne te Heidelberg kwam namelijk tot de belangrijke ontdekking, dat wanneer men het oog van een pas gedood dier plotseling naar het helder daglicht van het venster keert en het vervolgens eensklaps in het donker of bij het gele schijnsel van een natronlichtje uit den kop neemt en in eene aluinoplossing legt, werkelijk een scherp geteekend beeld van het venster, wit op een purperrooden grond op de binnenzijde van het netvlies zichtbaar is. Wanneer men nu genoemd vlies van den achtergrond van het oog losmaakt, kan men de afbeelding nog wel vier en twintig uren lang duidelijk waarnemen. Men moet echter zorgen dat men het vlies niet aan het daglicht blootstelt; want dan verbleekt de donkerroode kleurstof binnen minder dan twintig seconden.

Deze proeven, welke sedert met den besten uitslag verscheidene malen herhaald zijn, werden genomen ten gevolge eener hoogst gewichtige ontdekking, welke het eerst in november 1876 aan de Berlijnsche Academie medegedeeld werd. Franz Voll had namelijk opgemerkt, dat de binnenvlakte van het netvlies, hetwelk den achtergrond van het oog bedekt, zoowel bij gewervelde als ongewervelde dieren met eene tot nu toe onbekende, gevoelige, donkerpurperkleurige stof bedekt is. Het is zeer waarschijnlijk dat deze kleurstof door het zien bestendig verbruikt en door het levensproces weêr bijgeleverd wordt, zoo dat het dierlijk oog, nog meer dan men tot nu toe meende, op de donkere kamer van een photograaf gelijkt.

Een man van den ouden stempel, Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door H.A. Banning.

(*Vervolg.*) Een entre-deux.

‘Kom ik niet wat al te dikwijls?’ vroeg Mathilde, terwijl zij een oogenblik op den drempel van de huiskamer der weduwe bleef staan. ‘Ik wed dat gij mij spoedig belet zult geven.’

‘Hoe is het mogelijk dat gij zulk een vraag kunt doen?’ sprak de weduwe, terwijl zij haastig opstond en haar vriendin te gemoet ging.

Men zette zich neder en er ontspon zich aanvankelijk een gesprek over de kinderen en het huishouden, toen de boekhouder binnenkwam met de boodschap, dat de oude man die den vorigen dag met het rijtuig gekomen en vertrokken was, mevrouw wenschte te spreken.

Mathilde greep terstond deze gelegenheid aan. ‘Broekman?’ riep zij. ‘Die komt niet, of hij moet gezonden zijn. Wat kan hij verlangen?’

‘Hij verlangt mevrouw onder vier oogen te spreken,’ antwoordde de boekhouder, terwijl hij schuins naar Mathilde heen zag.

‘En niet onder zes? Welnu, dan moet ik mij verwijderen,’ zegde Mathilde.

‘Toch niet!’ sprak de weduwe. ‘Blijf gerust hier, hij kan geen geheimen voor u hebben.’

‘Hoe kunt gij dat weten? Men heeft hem wellicht niet gezonden; wie kan zeggen wat de man hier komt doen..... hij is nog vrijgezel!’

Mevrouw Leemans schudde het hoofd, ging glimlachend naar de deur en verzocht den majordomus binnen te komen. Men kon aanstonds aan het gelaat van den ouden man zien, dat hij goede tijding kwam brengen en het voorgevoel van Mathilde bewaarheid werd.

‘Kijk eens aan,’ sprak laatstgenoemde, ‘zijt gij het waarlijk, vader Broekman? Lieve hemel, gij ziet er uit als een bruigom; ik heb u nog nooit zoo schoon gezien. Wat moet dat beteekenen?’

De majordomus lachte hartelijk.

‘Het valt gemakkelijk zich op te schikken, jonge juffrouw..... ik wil zeggen mevrouw,’ antwoordde Broekman, ‘wanneer men zulke milde begunstigers heeft als ik.’ Bij die woorden zag hij met welgevallen en dankbaarheid naar den prachtigen horlogeketting welke zijn vest versierde. Dien ketting had hij op zijn jongsten verjaardag van Mathilde gekregen en hij droeg hem thans voor de eerste maal.

Mathilde klopte hem op den schouder. ‘Is het dan wezenlijk waar, vader Broekman,’ sprak zij, ‘dat gij met mevrouw alleen wilt zijn, dat ik mij moet verwijderen?’

‘Verwijderen? waarom?’

‘De boekhouder, die u aandiende, zegde.....’

‘Och, die boekhouder is een’..... een ezel, wilde hij zeggen, maar hij bedacht zich nog bijtijds, mompelde iets binnensmonds en verzekerde Mathilde dat zij zeer goed mocht weten wat hij kwam doen.

Nu ontlastte hij zich met den grootsten ernst van zijn boodschap. Zijn principaal, de heer Pieter Sterk, zegde hij, betreurde het zeer dat hij den vorigen dag ten gevolge van zijne doofheid niet goed de oorzaak had begrepen van het aangename bezoek, hem door mevrouw Leemans gebracht. Hij had gemeend dat dit bezoek

alleen uit te ver gedreven erkentelijkheid was voortgesproten, en zou nog in die meening verkeeren wanneer zijne dochter, mevrouw Herpen, hier tegenwoordig, hem niet beter had ingelicht. Daar nu de geachte patroon hem, Broekman, door veeljarige ondervinding kende, deels als een zaakkundige, deels als een vertrouwd dienaar, die een geheim wist te bewaren, had hij hem gelast mevrouw de verzekering te geven van zijne bereidwilligheid in alles wat haar van dienst kon zijn, en terstond naar het kantoor van Van Hoorn te gaan om de vordering van dien onredelijken man te voldoen. Overigens verzocht de geachte patroon, dat mevrouw hem zou beschouwen als haar curator en zich bijgevolg tot hem zou wenden, voor 't geval nog andere crediteuren haar lastig mochten vallen. Tevens wenschte hij van allen dank verschoond te blijven, dewijl hij door zijn zoon zeer goed wist dat door dergelijke ondersteuning niets in de waagschaal werd gesteld en die bereidwilligheid dus onmogelijk als eene verdienste kon worden toegerekend. Hij, Broekman, verzocht thans om eene juiste opgave van het bedrag der bedoelde pretentie, ten einde zijne zending te kunnen volbrengen.

Mevrouw Leemans was zoo diep bewogen, dat zij zich moest omkeeren om hare tranen te verbergen. Zij drukte Mathilde de hand en bleef een oogenblik geheel sprakeloos. Toen zij zich eenigszins vermand had, verzocht zij den majordomus zijn heer van haar innige dankbaarheid te verzekeren voor dit onverdiende bewijs zijner welwillendheid, maar tevens te zeggen dat zijn bevel gedeeltelijk eene marteling voor haar was. ‘Ik zal een paar regels schrijven, mijnheer Broekman,’ sprak zij, ‘wees zoo goed dat briefje over te brengen, doch ik blijf mij voorbehouden persoonlijk mijn dank te komen betuigen. Neem plaats, mijnheer Broekman, ik ben aanstouds terug.’

Mathilde maakte van het oogenblik, dat zij met den majordomus alleen was, gebruik om hem een en ander mede te deelen wat hij moest weten, voornamelijk van den wissel, die de dokter aan Van Hoorn had gegeven, om de weduwe uit eene oogenblikkelijke ongelegenheid te redden. De vader mocht daarvan natuurlijk niets weten en de kwitantie moest op naam der weduwe gesteld worden. Dan vertelde Mathilde hem ook nog dat haar broeder zich te haren huize bevond; de vader moest echter in het gedacht verkeeren dat hij dien middag naar buiten vertrokken was.

Toen dit alles besproken was, trad mevrouw Leemans, met een briefje en de noodige aanteekeningen in de hand, de kamer weder binnen, gevolgd door een meisje dat een flesch wijn en glazen droeg. Mathilde verzekerde echter dat zij zelden wijn dronk en Broekman, die onder vele en diepe buigingen bedankte, verzekerde dat er dringende bezigheden op hem wachtten en hij als op heete kolen stond. Mevrouw Leemans wendde al hare welsprekenheid aan om den ouden man tot het drinken van een glas wijn te bewegen, en zij zou waarschijnlijk het pleit gewonnen hebben, doch Mathilde, die met de weduwe alleen wenschte te zijn, kwam eensklaps tusschen beide en sprak:

‘Ik ken hem van ouds, die goede vader Broekman; hij vervult alles, wat men hem opdraagt, met de grootste nauwgezetheid, met den meesten ijver, en daar hem bij mijne ouders het toezicht in huis is opgedragen, is hij er aan vastgegroeid als een slak. Hij draagt het huis wel niet op zijn rug, maar in zijn hart; hij gevoelt zich niet wel als hij er niet in zit.’

Die lofspraak verkwikte het gemoed van den ouden, eerlijken Broekman. Ook mevrouw Leemans sprak hem eenige vereerende woorden toe Zij herinnerde zich

zeer goed alles, wat zij uit den mond van den heer August Sterk over hem gehoord had, en verheugde zich over de kennismaking met een man, die zich de toegenegenheid en liefde van zulk eene achtenswaardige familie had weten waardig te maken.

Geen bordeaux, geen bourgogne of champagne had het hoofd van den ouden man meer kunnen benevelen dan die lofspraken. Hij scheen op de straat inderdaad eenigzins bedwelmd, want hij sprak zoo luid in zich zelven en gesticuleerde daarbij zoo levendig, dat sommige menschen bleven staan om hem na te kijken.

Zoodra Broekman vertrokken was, begon Mathilde de rol te spelen welke zij op zich genomen had. Of zij slaagde, zullen wij later wel vernemen; wij willen ons terugtrekken, want het is niet altijd goed draad voor draad het weefsel te kennen dat door vrouwen als Mathilde, ook zelfs met de beste bedoelingen, op touw wordt gezet. Een mensch is en blijft een groot kind, en een kind dat achter de schermen van een poppenkast kon zien, zou veel van zijne illusiën verliezen.

De nakuur.

Toen den volgenden morgen de hoogdienst geëindigd was, zag men in de woning van dokter Herpen een der kinderen, een aanvallig knaapje, voor een der vensters op post staan en door de menigte heengluren. Zoodra hij grootpapa ontdekte, die vergezeld van zijne dochter uit de kerk kwam, stormde hij naar de voordeur, gevolgd door den ganschen zwerm kinderen, die het huis van hunne vreugdekreten deden daveren.

De oude heer ontving hen met de gewone scherpe vermaning over hunne onbetamelijke luidruchtigheid, doch uit zijn gelaat blonk hun vriendelijkheid te gemoet en hij bracht te gelijk de rechterhand in een zijner zakken, waarin, zoo als de kleinen zeer goed wisten, allerlei lekkernijen verborgen waren. Onder het uitdeelen zag hij een aanminnig knaapje bescheiden op den achtergrond staan.

‘Wie is dat, Mathilde?’ vroeg hij.

‘Och, die lieve, beste jongen is een schoolkameraad van onzen Willem, het oudste zoontje van mevrouw Leemans?’

‘Van Leemans?’ herhaalde de oude man; ‘laat dat kind ook eens bij mij komen.’

Het knaapje kwam op verzoek van Mathilde naderbij, stak zijn handje naar den ouden man uit en maakte een buiging voor hem.

‘Inderdaad, inderdaad! dat is een allerliefste jongen,’ sprak de oude heer. Hij deelae hem ook wat mede en plaatste hem voor zich op de bank, die in den gang stond, om, naar hij zegde, te zien of hij hem kende.

‘Ja, ja, mijn jongen, wij zijn oude bekenden,’ sprak hij, en zich nu tot zijne dochter wendende, liet hij er op volgen: ‘Zie eens, Mathilde! dat voorhoofd, die kin..... hij gelijkt sprekend.....’

‘Op den ouden Leemans, niet waar?’

‘'t ls waar, sprekend!’

‘Op zijn grootpapa, even als onze Willem.’ Zij plaatste nu haar eigen zoontje naast het knaapje.

De oude man liefkoosde beide kinderen en scheen zich zeer gelukkig te gevoelen.

‘Weet gij nog wel, Mathilde,’ zoo begon hij weder, ‘dat de oude Leemans iets eigenaardigs in zijn bovenlip had, wanneer hij lachte? Zou die kleine dat ook hebben?.....Wilt gij wel eens tegen mij lachen, lieve jongen?’

De kleine bleef ernstig zien. Hoe zou hij ook eensklaps zonder eenige aanleiding hebben kunnen lachen tegen dien ouderwetschen en stijven oudeu heer!

'Wacht, ik zal er hem wel toe krijgen,' hernam Pieter Sterk. Hij haalde zijne beurs te voorschijn en liet een blanken rijksdaalder voor de oogen van het knaapje spelen. 'Die is voor u,' sprak hij, 'als gij eens tegen mij wilt lachen.'

De knaap verloochende inderdaad het koopmansbloed nict, waaruit hij gesproten was, en lachte tegen den mooien rijksdaalder, met de zichtbare begeerte van hem in zijn eigen zak te zien.

'Zie, Mathilde, zie,' riep nu de oude heer, 'precies dezelfde bovenlip!'

Hij sloeg zijn rechter arm om den hals van het kind en drukte een kus op zijne wangen.

'Hij gelijkt sprekend op zijn grootpapa,' herhaalde Mathilde.

'Niet waar?..... Daar, lieve jongen, en als gij te huis komt, geef dan mama dien rijksdaalder om in uw spaarpot te doen.'

Aan tafel was de oude heer buitengewoon vroolijk, hij sprak en schertste veel met de kinderen en scheen de tijding dat August naar buiten was gegaan om zich wat te verstrooien, zoo goed op te nemen, dat het voorgenomen gesprek met den dokter omnogelijk onder gunstiger voorteekenen kon plaats hebben.

De dokter begon met al schertsend den ouden heer geluk te wenschen met den gunstigen afloop der crisis bij zijn zieke, die thans geheel buiten gevaar was.

'Zoo?' zegde Pieter Sterk lachend. 'Heb ik eenige aanleg voor de geneeskunde?'

'Aanleg? Gij zijt er een professor in.'

'Alles is dus gelukkig voorbij?'

'Geheel en al; van de ziektestof is niets meer te vinden.'

'Is de weêrspannigheid er geheel uit?'

'Volkomen! Zijn hart is geheel gezuiverd; het gevoelt thans slechts dankbaarheid, achting en liefde voor een vader die grootmoedigheid toonde waar hij reden had te bestraffen.'

'Dat doet me pleizier. Maar, dokter, ik ben met mijn kuur nog niet aan het einde. Gij hebt mij, door 't geen ik zoo dikwijls van u vernomen heb, drommels bang gemaakt voor herhaling, en daarom wil ik mijn zieke zekerheidshalve nog een kleine nakuur voorschrijven, waarvan ik mij de beste resultaten voorstel.'

'Voor het oogenblik zou 't wel het beste zijn hem versterkende middelen toe te dienen.'

'Zoo? En op welke wijze?'

'Door in volle vaderlijke liefde te vergeven en te vergeten.'

'Als dit nog maar niet te voorbarig is! Neen, neen! Ik heb dien zieke naar mijn eigen systeem behandeld en zal dit blijven doen. De jonge heer heeft zich door zijne eigene verwaandheid aan mij overgeleverd, ik heb hem thans in mijne macht en daarom zal hij doen wat ik wil.'

'Hadt gij hem dan niet altijd in uwe macht?'

'Niet geheel, want ik moest rekening houden met de omstandigheden. Gesteld eens dat ik onder de vroegere verhouding tot hem gezegd had: Dit en dat is mijn wil en daar sta ik op; zoo en zoo wil ik het hebben, of ik jaag u de deur uit, en dan kunt gij op uw eigen beenen loopen en uw fortuin elders gaan zoeken - iets wat hij, onder ons gezegd, als een groot ongeluk zou beschouwen. Wat zou moeder en zuster, gij zelf en alle menschen van mij gezegd en gedacht hebben? Men had mij een tiran, een barbaar, een hardvochtigen vader genoemd, niet waar? Vroeger had ik zonder

hardvochtigheid zeker zoo niet kunnen optreden, maar nu zijn trots gebroken is, zal ik zoo handelen, en ik zou wel eens willen zien wie mij daarom hard viel.'

'Een is er die dit toch zal doen, beste papa.'

'Wie?'

'Een man, die de achting van alle menschen bezit en verdient: gij zelf.'

'Toch niet; met mij zelven ben ik het geheel eens.'

'Dwalen is menschelijk, papa, en de verstandigste man kan zich misrekenen in de uitkomsten zijner beste voornemens en bedoelingen. Ik ben nog jong, ik heb geen ervaring genoeg om eenigen invloed op uw besluit uit te oefenen, maar, wat ik bidden mag, vraag eerst eens om raad aan een man van uw leeftijd en ondervinding alvorens verder te gaan.'

'Dat heb ik gedaan. Ik heb gisteren avond meer dan een uur lang met onzen pastoor, voor wiens menschenkennis en oordeel ik gaarne de vlag strijk. over die aangelegenheid gesproken..... '

'En?'

'Hij keurde mijn plan volkomen goed.'

'Onmogelijk!'

'Hij keurde alles goed wat ik hem voorstelde,' hernam de oude heer en men zag een glimlach om zijne lippen spelen. 'En nu wil ik zoo spoedig mogelijk tot mijn zoon zeggen: met onze verbintenis is het uit; ik reken niet langer op u; gij komt niet weder in mijn huis en in mijne zaak.'

'Maar, papa!' riep de dokter ontsteld.

'Dat is besloten en niemand zal er mij van terug houden.'

De dokter was geheel uit het veld geslagen. ‘Als gij een oogenblik naar mij wilt luisteren, ben ik er zeker van, dat gij anders zult gaan denken,’ sprak hij.

‘Naar u luisteren? zeer gaarne; ik ben tot uw dienst, maar alvorens ik tot andere gedachten kom, zult gij mij heel wat te zeggen moeten hebben.’

‘Ik zal de waarheid zeggen, papa; meer niet.’

‘Zeer goed; ik ben er nieuwsgierig naar.’

‘Gij zult er wel niets buitensporigs in vinden, wanneer ik beweer dat soms door het verrichten van een enkele daad eene geheele omkeering in een mensch kan plaats hebben. Het bewustzijn van schandelijk en eerloos te hebben gehandeld, kan iemand naar den afgrond slepen; het bewustzijn van een goede, een grootmoedige daad uit kristelijke liefde te hebben verricht, veredelt en wordt soms het steunpunt voor geheel het volgend leven.’

‘Waar wilt gij heen?’ vroeg de oude heer.

‘Gij herinnert u nog wel 't geen ik u heb medegedeeld omtrent het gedrag van August aan het sterfbed en na het overlijden van Leemans?’

‘Ja, dat was inderdaad edel van hem!’

‘Hadt gij dat ooit in hem kunnen vermoeden?’

‘Nooit!’

‘Waarlijk, hij zelf ook niet. August werd meêgesleept door een geheel nieuwen indruk, door een onweêrstaanbaar gevoel. Maar kon die edele daad, eenmaal verricht, weder als een bliksemstraal verdwijnen zonder eenig spoor achter te laten? Moet de herinnering daaraan niet krachtig op hem gewerkt hebben? Wees er verzekerd van dat het bewustzijn van 't geen August voor Leemans, die hem eens zoo diep beleedigde, gedaan heeft, in hem een groote omkeering heeft te weeg gebracht; dat bewustzijn heeft hem genezen van zijn kleingeestige ijdelheid en zelfzucbt en het maakt hem nog met elken dag beter. Wat gij vroeger te recht in hem moest afkeuren is bijna geheel verdwenen. Hij heeft zijne genotzuchtige vrienden verlaten, hij brengt zijne avonden niet meer in de sociëteit door, de laffe operettes walgen hem en hij verschijnt slechts zeer zelden in de concertzaal, ofschoon zij wel het onschuldigste uitspanningsoord moet worden genoemd. Hij wil werken, hij wil een nuttig mensch zijn en de achting van anderen en zich zelven verdienen. Moet men dit alles niet beschouwen als het gevolg van een edele daad, die hem de hooge waarde van een werkzaam en huiselijk leven leerde kennen?’

De oude heer had met de grootste aandacht naar den dokter geluisterd, en gaf door herhaaldelijk met het hoofd te knikken zijne toestemming te kennen, ofschoon de schets zeer onvolledig was, dewijl het hoofdmoment ontbrak en om ge gronde redenen achterwege gelaten was.

‘Zelfs het feit’, zoo vervolgde de dokter, ‘dat hij de dwaasheid beging van u te willen trotseeren, werpt mijne meening niet omver. Juist dewiji hij nu meer waarde had en dit gevoelde, krenkte hem de behandeling welke hij vroeger verdiende. Het gevoel van eigenwaarde verheft; hij gevoelde zich miskend door zijn eigen vader, en zoo ontstond bij de treurige verwijdering van u en bij het rampzalige wantrouwen waarmede hij u voorbedachtelijk in dwaling liet omtrent zijn doen en laten, het onverschoonbare en overijlde besluit, waarover hij, dank zij uw doorzicht en wijs gedrag, zulk een diep berouw gevoelt. Beste papa, hoe is het nu mogelijk dat gij een zoon, die u dagelijks meer en meer waardig wordt, om een vergrijp uit dergelijke oorzaak ontstaan, zoo zwaar zoudt willen straffen?’

‘Wat?’ riep de oude heer, terwijl hij driftig opstond; ‘wat...... ik bestraffen?’

‘Gij hebt toch gezegd dat August niet weder in uw huis en in uwe zaak zou komen.’

‘Dat zal hij ook niet meer.’

‘Zijt gij dan nog altijd even boos en onverzoenlijk?’

‘Onverzoenlijk?.... Ik?..... Lieve hemel, wanneer alle vaders zich zoo boos en onverzoenlijk toonden, zouden de jonge heeren er waarlijk niet slecht bij varen.’

‘Ik begrijp u niet, papa.’

De oude heer was weder gaan zitten. Hij glimlachte en zegde: ‘Kent zelfs mijn schoonzoon mij nog niet? Heeft iemand mij ooit met voorbedachten rade onredelijk zien handelen? Acht men mij in staat de liefde voor mijne kinderen uit mijn hart te rukken? Luister, dokter, doch laat dit geheel onder ons blijven. Ik ben niet gewoon anderen inzage te geven van mijne berekeningen en speculatiën, maar mijn hart is vol, ik wil het voor u ontlasten, dewijl ik weet dat gij geene geheimen op de straat brengt. Ik gevoel mij gelukkiger dan ooit omdat ik in mijn zoon een schat ontdekt heb, die mij meer waard is dan al de nietige rijkdommen, welke sommigen mij benijden, en ik gevoel mij verplichi hem vergoeding te schenken voor het onrecht dat ik hem in den laatsten tijd heb aangedaan. Ik wil mij aan de zaak onttrekken en ga rust nemen. Mijn huis zal het zijne worden, August zal mijn opvolger zijn en mijn naam voeren. Begrijpt gij mij nu?’

EEN MAN VAN DEN OUDEN STEMPEL.
Mevrouw Leemans trad de kamer weder binnen, gevolgd door een meisje, dat een flesch wijn en glazen droeg.

‘Ja, ik begrijp u, God zij gedankt, zeer goed,’ riep de dokter verheugd uit. ‘De tekst was wel wat donker, maar de uitlegging is zonneklaar. Mag ik u in naam van mama en ons hartelijk dank zeggen, papa?’

De oude heer stak de rechterhand uit als wilde hij hem tegenhouden.

‘Wacht even, ik ben nog niet aan het einde,’ sprak hij. ‘Ik *zal* dat doen wanneer August de door mij gestelde voorwaarden aanneemt.’

‘O, die zullen wel geen groote bezwaren opleveren.’

‘Zeg dat niet, want gij zoudt u kunnen vergissen. Ik wil waarde voor mijn geld hebben, ik wil dat August door daden zal toonen dat hij een ander mensch is

geworden; het moet uit zijn met zijn verkeer in lichtzinnige gezelschappen met jongelieden, die zeer proper op hun linnen, maar afschuwelijk vuil in hun mond zijn; het moet uit zijn met het bezoeken van schouwburgen en andere lokalen, waarin op de walglijkste wijze met godsdienst en deugd den spot wordt gedreven. August moet gematigd worden in zijne genietingen, hij moet huiselijk worden, hij moet een vrouw nemen - geen modepop, geen romanheldin - maar een brave, eenvoudige en toch wel opgevoede vrouw, die ik mijne dochter kan noemen zonder dat ik mij behoef te schamen; een huiselijke vrouw, die de wereldsche vermaken niet najaagt.....'

'Zoo als mevrouw Leemans bijvoorbeeld,' waagde de dokter te zeggen. Dat was echter een valsche zet op het schaakbord. De oude heer zette groote oogen op en zegde: 'Hoe komt gij aan mevrouw Leemans, die heeft hier niets meê te maken.... Dit zijn mijne voorwaarden; wil hij ze aannemen - goed, hij zal mijn opvolger zijn, ik ga uit de zaak. Wil hij zich echter niet naar die voorwaarden schikken, dan kan ik er niets meer aan doen; ik blijf met mijn ouden boekhouder voortsukkelen en August kan doen wat hij wil. Zoolang hij blijft weigeren aan mijne voorwaarden te voldoen komt hij niet meer in mijn huis.'

De dokter was wel eenigzins onthutst, doch meende den ouden man te doorgronden en daarom zegde hij: 'Dat zal dus de nakuur zijn, papa?'

'Juist! Meent gij ook niet dat er een volkomen genezing op zal volgen?'

'Ongetwijfeld; gij kunt er u op voorbereiden een dankbaren en liefhebbenden zoon te ontmoeten.'

'Denkt gij dat? Welnu, dan kunt gij er u ook op voorbereiden een man voor u te zien, die zijn huis en zijne zaak verliest en daarbij vreugdetranen stort.'

'Ik verheug mij zeerover deze ontknooping, papa!'

'Maar ik verheug mij geenszins over uwe meening omtrent mij. Hoe, ik zou onverzoenlijk geweest zijn tegenover mijn eigen zoon? Verbitterd op mijn eenigen zoon van wien gij mij dingen hebt verteld, die mijn hart met blijdschap vervullen? Heb ik u dan niet gezegd dat het mijn grootste zorg zou zijn hem gelukkig te maken, wanneer hij werd zoo als ik hem wenschte te zien? Dacht gij dat zulke woorden bij den ouden Sterk holle klanken waren?'

De oude heer was opgestaan. ''t ls schande, 't is schande!' riep hij. 'Gij hebt mij miskend, gij hebt mij in mijn eer gekrenkt en - hier bedacht hij zich een oogenblik - nu ziet gij mij in geen acht dagen terug.'

De dokter schudde glimlachend het hoofd toen beiden de kamer verlieten. Nog denzelfden avond ontving hij een mand ouden rijnwijn, met een briefje er bij, waarop geschreven stond: 'Een probaat middel om de kwade gedachten te verdrijven.'

(Slot volgt.)

[Nummer 52]

Jan Swerts.

De kunstwereld heeft onlangs een groot verlies geleden door het afsterven van den heer Jan Swerts, die in 1820 te Antwerpen geboren werd en overleden is te Praag, waar hij sedert 1874 aan het hoofd stond der Akademie van Schoone Kunsten.

JAN SWERTS.

Swerts was historie-schilder en laat eene menigte werken na, die van buitengewoon talent en kunstvaardigheid getuigen. Uit zijn keurig penseel zijn gevloeid de helft der muurschilderingen van de Kamer van Koophandel te Antwerpen; dit werk, dat uit 13 stukken bcstond, werd, kort nadat het voltooid was, door den brand der Beurs in 1858 verwoest. Van zijne hand zijn ook de helft der muurschilderingen van de Lieve-Vrouwe-kerk te Sint Nicolaas, van de schepenenzaal te Yperen, van de gothische zaal in het stadhuis te Kortrijk, van de St.-Joriskerk te Antwerpen, 26 stukken (de andere helft is van den heer G. Guffens), en al de muurschilderingen van de St. Anna-kerk te Praag. Terwijl hij dit laatste werk voltooide, is hij door eene slepende ziekte aangetast, die hem kortelings uit het leven heeft weggerukt.

De heer Swerts was officier der Leopoldsorde en ridder van verscheidene buitenlandsche orden; ook was hij onder anderen correspondeerend lid van het Instituut van Frankrijk, eerelid der Akademie van Schoone Kunsten te Amsterdam, van de Koninklijke Akademie van Saksen en van de Koninklijke Akademie van Beieren.

Holland-House te Londen.

Wij hoeven niet te zeggen van wiens hand deze schoone teekening is. De eigenaardige schakeering van licht en schaduw zal haar aan den opmerkzamen lezer der ‘Illustratie’ onmiddellijk doen kennen als een werk van den eenigen Doré. Hetzij de beroemde fransche kunstenaar een ernstig of een komisch onderwerp behandelt, nooit verloochent hij zijn karakter. Hoe wondervol is ook hier weêr dat licht-effect! HollandHouse komt er op 't gunstigst door uit, en de heeren en dames welke zich in den hof verdringen boeien nu onze aandacht, terwijl zij ons anders waarschijnlijk gansch onverschillig zouden laten.

Wij vermoeden dat de oorzaak van hun samenzijn in een liefdadig oogmerk gelegen is; dikwijls toch worden er in Holland-House, dat een der schoonste lusthuizen van Londen is, feésten gegeven ten voordeele van de armen.

Engelands hoofdstad is overigens bekend door haar weldadigheid, en deze vloeit het mildst bij uitspanning en vermaak. Thackeray, de uitmuntende romanschrijver, zegt dat de engelsche weldadigheid goed voedsel noodig heeft, even als de engelsche dapperheid. Wanneer men te Londen een beroep wil doen op de beurs, of de milddadigheid, wordt er een diner of de een of andere partij gegeven, waarbij de maag heel veel te verteeren heeft. Als het lichaam doorvoed is, wordt het hart week, de verbeelding wordt geprikkeld en stelt zich het lot der ongelukkige medemenschen voor, en zijn derhalve deze aandoeningen door rosbief en portwijn opgewekt, dan kan men gerust de collecte beginnen of de inschrijvingslijst open stellen.

Deze engelsche barmhartigheid wordt meer en meer ook op het vasteland in beoefening gebracht. Men geeft diners, concerten, tooneelvoorstellingen voor den arme; met een woord, het genoegen wordt aangewend als een macht om het lot der ongelukkigen te verlichten, en de kruimels van de tafels der rijken helpen alzoo den honger voldoen van de behoeftigen, van de misdeelden der maatschappij.

De bezoeksters.

De kleine is ziek geweest, doodziek zelfs: zijne moeder, die hem nu op den schoot heeft, vreesde verscheidene dagen dat zij haar eenig, teêr bemind kind zou verliezen.

Dank echter aan hare zorgvuldige verpleging is het jongske er weêr bovenop gekomen en de blos der gezondheid doet met den dag zijne rechten sterker gelden.

Hoe gelukkig gevoelt zich nu weêr de jonge moeder, al heeft zij ook door het lange nachtwaken merkbaar geleden. De opgetogenheid haars harten straalt haar uit de oogen. Er spreekt een wereld van zoete gewaarwordingen uit! Hare vriendinnen verheugen zich met haar over de bijna wonderdadige genezing van haar lieveling en zij laten hare gelukwenschen vergezeld gaan van geschenken voor het beelderig knaapje.

Deze gravure is genomen naar een doek van onzen landgenoot Alfred Stevens. Als een bewijs van de voortreffelijkheid der schilderij kan dienen dat zij gedurende de parijzer tentoonstelling van 1878 is aangekocht voor niet minder dan zestig duizend franken.

Napoleon's evenbeeld.

Napoleon was van Elba teruggekeerd en voor de tweede maal kwamen de bondgenooten tegen hem onder de wapens.

De keizer scheen gedurende die honderd dagen eene voorbeeldelooze werkzaamheid aan den dag te leggen: bijna dagelijks las men in de parijzer bladen: ‘De keizer is overal; niettegenstaande de overwegende drukten in het kabinet, houdt hij in persoon toezicht over de vestingwerken en spreekt vriendelijk met de arbeiders.’ Met verwonderde oogen lieten de daglooners der arme voorsteden zich door den kleinen man in den grijzen jas en met 't wereldberoemde hoedje de harde hand drukken, en voldeden gewillig aan zijn wensch om tot het voltooien van de verdedigingswerken der stad dag en nacht werkzaam te zijn.

Men kon zich in zekere kringen die minzaamheid des keizers te minder verklaren, wijl men zijne afkeerigheid van de revolutie-mannen van 1793 zeer goed kende, en omdat men wist hoe weinig de vertrouwelijke toon, welke hij thans bij die Jacobijnen aansloeg, in zijn aard en karakter lag.

De zaak liet zich echter zeer natuurlijk verklaren. Dat manneke in den grijzen jas was namelijk niet de keizer, maar de beroemde violist Boucher, wiens zonderlinge grillen en wonderlijke gelijkenis op Napoleon I bijna even veel tot zijne vermaardheid hebben bijgedragen als zijn meesterlijk spel op de viool.

Boucher was een wezenlijke aanbidder van Napoleon, en daar hij de vreemde rol, welke hij op zich had genomen, met veel talent volhield, liet de keizer hem stillekens begaan, zoo dat Boucher in de welbekende kleeding des keizers de voorsteden bleef bezoeken en daar scharen van arbeiders aanwerfde. De misleiding ging zoo ver, dat hij overal door requestranten omringd werd, van welke hij zich echter behendig wist te ontslaan door hun toe te roepen:

‘Brengt mij uwe requesten op de Tuillerieën, mijne kinderen. Nu moeten wij aan de verdediging der stad denken!’

De groote dag der beslissing, waarvan Waterloo getuige zou worden, naderde. Boucher verzocht om eene audiëhtie bij den keizer.

‘Sire,’ zegde hij tot Napoleon, ‘uw lot en dat van Frankrijk moet nu spoedig beslist worden.’

De keizer knikte somber.

‘Gij zoudt het winnen, sire, als gij u verdubbelen, verdriedubbelen kondt.

De keizer glimlachte; hij begreep, wat de violist bedoelde.

‘Wat dunkt u, zoo gij op den dag, dat gij in slagorde tegenover den vijand staat, mij aan 't hoofd van den eenen vleugel plaatst, terwijl gij den anderen aanvoert? Ik heb de eer, op Uwe Majesteit te gelijken, en zou in mijn stomme rol den moed der soldaten aanvuren, als zij meenden onder het oog van hun keizer te vechten.’

Napoleon zag een wijle nadenkend voor zich neêr en reikte den virtuoos daarop vriendelijk de hand.

‘Ik dank u, Boucher, voor uwe edele bedoeling; maar hoe, als een ongelukkige kogel u trof? Dan zou het wel eens zeer gevaarlijk kunnen worden.’

Boucher liet het hoofd hangen en nam bedroefd afscheid van den keizer.

De verpletterende slag had Napoleon's hoofd getroffen en deze stond gereed, met den ‘Bellerophon’ naar Engeland over te steken, toen Boucher andermaal bij hem verscheen.

‘Sire,’ smeekte hij dringend, ‘laat mij in uwe plaats naar Engeland gaan en vlucht gij in eene verkleeding naar Amerika.’

Napoleon wees dat voorstel van de hand, en hij werd naar Sint Helena gebracht.

In 1819 kwam Boucher op eene kunstreis naar Brussel en nam zijn intrek in een hotel, dat aan een gewezen onderofficier van de oude garde toebehoorde. Toen de violist in de gelagkamer stapte, staarde de oude soldaat hem stralaan en fluisterde hem daarna toe:

‘Welk geluk, sire, dat gij hebt kunnen ontkomen; maar hoe durft gij het wagen, u zoo openlijk te vertoonen? Iedereen kent u in Brussel.’

‘Ik ben niet de man, voor wien gij mij aanziet, maar een muziekant; daar ziet gij mijne viool.’

‘Uwe Majesteit doet verstandig, dat voor te wenden; maar ik heb onder de oude garde gestaan en ben dus wel te vertrouwen.’

‘Ik ben Boucher, de violist.’

‘Voor de menschen die u niet kennen; doch ook voor mij? Maar - ik moet u wil eerbiedigen, sire.’

Datdeed de veteraan echter niet, want hij liep op een draf naar mevrouw Montholon om haar te melden, dat Napoleon van Sint Helena ontvlucht was en bij hem inwoonde. Boucher had misschien iets dergelijks vermoed, want hij ging onmiddellijk daarop zelf naar mevrouw Montholon, om zich aan haar voor te stellen.

In 't voorvertrek ontmoette hij eene negerin, die meê van Sint Helena gekomen was en een schenkblad met karaffen en glazen in de handen had. Hem ziende, gaf zij een luiden gil, liet wat zij droeg, vallen, vloog naar hare meesteres en riep: ‘Madame, hij is gered! Daar komt hij!’

De dwaling helderde zich weldra op; alleen Boucher's hospes was niet te overtuigen. De virtuoos gaf een koncert en schonk den ouden gardist een toegangskaart; de man woonde het koncert bij, doch zonder van zijne dwaling terug te komen. Toen Boucher hem den volgenden morgen vroeg, hoe hij hem bevallen had, antwoordde hij:

‘Als altijd, uitmuntend! De houding, het hoofd, alles als vroeger.’

‘Maar mijn spel, oude?’

‘Daar heb ik niets van gehoord; mijne oogen hadden het te druk met u van het hoofd tot de voeten op te nemen. Precies als bij Tilsit en Wagram! Maar ik zeg nog eens, sire, waag niet te veel; verscheiden personen hebben u onmiddellijk herkend.’

Kort daarna ging Boucher naar Baden-Baden en bezocht daar een juwelier uit Parijs, dien hij van vroeger kende. Na eenige oogenblikken kwam in den winkel een heer in burgerkleeding en Boucher nam dus afscheid. De vreemdeling ging hem echter na en sprak hem beleefd aan.

‘Ik moet u wel hartelijk bedanken, mijnheer,’ zegde hij ‘voor 't genoegen dat gij mij doet, door mij de trekken van den vroegeren franschen keizer in zoo getrouwe copie te vertoonen. Ik ben Napoleon veel verschuldigd en gij zult mij zeer verplichten door met mij meê te gaan en op de gezondheid des keizers een glas wijn te drinken.’

‘Mag ik uw naam weten?’ vroeg Boucher.

'Ik heet Max.'
Op dat oogenblik kwam een hoofdofficier op den beleefden heer toe en sprak hem aan met Uwe Majesteit.
De dankbare Max was de koning van Beieren.

Een gevoelvol publiek.

In Rome werd omstreeks het einde der vorige eeuw een tooneelstuk opgevoerd dat in de middeleeuwen speelde en den titel droeg van: 'De tiran der Abruzzen.' De tiran meende ontdekt te hebben, dat de zoon zijner eerste vrouw liefde had opgevatvoor de schoone Cornelia, zijne tweede echtgenoote, met wie hij kortelings in 't huwelijk getreden was. Hij twijfelt er niet in 't minst aan, dat die liefde beantwoord wordt, en neemt het besluit, zich op eene voorbeeldige wijze over de ontrouw zijner gemalin te wreken. Hij laat zijn zoon voor zich verschijnen, en hem een dolk voorhoudende, zegt hij:

'Ik heb zoo even mijne vrouw betrapt in het gezelschap van een mijner hofmeesters; ingevolge de wet, moet in zulke gevallen de zoon de wreker zijns vaders zijn; neem derhalve dezen dolk en dood de trouwelooze.'

In zichtbare verwarring neemt de zoon den dolk aan. Daar verheffen zich eensklaps, als bij onderlinge afspraak, al de toeschouwers in den bak, en nadat eenigen geschreeuwd hebben: 'Geloof hem niet, zij is onschuldig!' en anderen: 'Wat een lage, gemeene oude schurk! Hij wil u bedriegen!' klinkt het eenstemmig uit aller mond: 'Geen dolk! den dolk terug!'

Daar nu de zoon zich bezon en den dolk in de hand hield, begonnen zij die 't meest opge wonden waren, te schelden en te schimpen, en eerlang volgden daarop bedreigingen, zoo dat de tooneelspelers het raadzaam oordeelden, aan het algemeen verlangen te voldoen. Hunne gehoorzaamheid werd met een uitbundig gejubel begroet; het publiek was tevreden gesteld, doch het stuk kon nu niet doorgespeeld worden, daar de intrige van het drama juist gelegen was in de wijze waarop het wapen door den zoon zou gebruikt worden. Deze zag zich eindelijk genoodzaakt, tot aan den rand van het tooneel vooruit te treden, en zich tot de personen in het parterre wendende, sprak hij op smeekenden toon:

'Ik geloof geen woord van hetgeen mijn vader mij daar juist verteld heeft; ik weet, dat hij mij een strik wil spannen, en ik geef u de verzekering, dat ik Cornelia niet dooden zal.'

Eerst echter nadat hij op zijn eerewoord beloofd had, Cornelia geen kwaad te zullen doen, doch haar veeleer te redden, veroorloofde men hem, het wapen weêr aan te nemen en verder te spelen.

De struisvogel.

Wat de olifant is onder de landdieren, is de struisvogel onder de vogels, namelijk 't grootste en zwaarste. Er zijn struisvogels die bij een hoogte van 8 of 10 voeten, een gewicht van 100, ja zelfs van 200 pond hebben.

Door zijne grootte en door het bijzonder maaksel zijner korte vleugels, die geene slagpennen hebben, is deze merkwaardige vogel, gelijk men weet, niet in staat te vliegen. Die vleugels zijn hem daarom echter niet geheel zonder nut: zij dienen hem, om bij zijn snellen loop de lucht beter te kunnen doorklieven.

Zijne sterk gespierde billen en beenen, alsook zijn hals en kop, zijn geheel kaal; op het overige gedeelte van zijn lichaam heeft hij korte, haarachtige vederen van eene gele kleur. Slechts zijn staart en vleugels prijken met schoone, lange veêren, die bij het manneke wit en zwart, bij het wijfke geelachtig grijs zijn.

Sinds overouden tijd worden de veêren van den struisvogel in hunnen oorspronkelijken toestand ofwel gekleurd, als een sieraad gedragen. In het oosten zijn zij het onderscheidend kenmerk van de grooten des lands en van de krijgslieden, en ook bij ons dragen de aanzienlijke vrouwen soms struisveêren op den hoed.

De binnenlanden van Afrika en de zandwoestijnen van Arabië zijn het eigenlijke vaderland van den struisvogel. Daar zwerven deze dieren in groote troepen rond, welke in de verte op een karavaan kameelen gelijken.

Vooral worden zij in Arabië, waar hunne veêren een belangrijk handelsartikel uitmaken, sterk vervolgd.

Ofschoon zij in vlugheid voor het paard niet onderdoen, geschiedt de jacht op struisvogels toch gewoonlijk te paard. Als men ze tot het

uiterste brengt, verdedigen zij zich dapper met den bek, de vleugels en de pooten. Anders is de struisvogel een onschadelijk dier, dat zich over 't algemeen slechts met voortbrengselen uit het plantenrijk voedt. Somtijds echter verslindt hij ook kleiner gevogelte.

Zijn maag moet bijzonder sterk zijn, want men heeft bevonden, dat hij hout, steenen, ja zelfs ijzer kan doorzwelgen, zonder daarvan eenig ongemak te gevoelen.

Hoe vreesachtig en wild de struisvogel in zijn natuurstaat zijn moge, is het toch geenszins onmogelijk hem te temmen. In Afrika verstaat men de kunst, er een soort huisdier van te maken en hem tot het berijden af te richten in welk geval hij gemakkelijk en met groote snelheid, met een volwassen mensch op den rug voortloopt.

Zeer veel wordt de levende struisvogel naar Europa overgebracht; in de zoölogische tuin van Antwerpen leeft dit dier voortreffelijk.

De struisvogel wordt door vele voor dom gehouden. De blijkbare stompheid zijner zintuigen, in 't bijzonder van reuk en smaak, heeft er zeker veel toe bijgedragen om hem dien naam te bezorgen, en zoo geheel ongegrond moet de beschuldiging ook niet zijn, als men aanneemt dat hij, gelijk men beweert, den kop somtijds tusschen de vleugels steekt, wanneer hij vervolgd wordt, in het dwaze gedacht dat als hij zijne vervolgers niet ziet, deze hem ook niet kunnen bespeuren.

Overigens is het dier voor den mensch van velerlei nut. De Hottentotten en andere afrikaansche volken eten zijn vleesch, dat evenwel tamelijk taai moet zijn, als lekkernij. Zijne huid is sterk en wordt tot een soort leêr bereid, en zijne eieren, die de grootte van eene kleine pompoen hebben en 3 à 4 KG. wegen, leveren een goed voedsel op. Het wijfke legt een tamelijk groot aantal eieren; zij is echter alles behalve zorgzaam in het uitbroeien. Niet zelden toch verlaat zij ze en dan tracht zij ze wel weêr terug te vinden, doch wijl zij zich daarbij dikwijls vergist, broeit zij menigmaal de eieren van een ander uit. Ofschoon derhalve de struisvogel in veêren en gestalte niet ongelijk is aan den ooievaar, verschilt hij in teedere zorg voor zijn kroost zeer veel van dezen.

Een man van den ouden stempel,
Aan het tegenwoordige geslacht voorgesteld door
H.A. Banning.

(Vervolg en slot.)
Vrede!

Toen August den uitslag vernomen had van het onderhoud, dat wij hierboven mededeelden, werd hij meer dan ooit verlangend de ware meening zijns vaders omtrent de jonge weduwe te leeren kennen, terwijl Mathilde nu inderdaad angstig begon te worden, als zij over de bezwaren dacht, aan het uitvorschen dezer meening verbonden. Desniettemin ging zij den volgenden dag bij hare ouders thee drinken, een bezoek dat echter niet gelukkig afliep.

‘Hebt gij het nieuws van den dag reeds gehoord, papa?’ vroeg zij, nadat men eenige oogenblikken over koetjes en kalfjes had gesproken. De oude heer, die zeer goed begreep dat haar iets in den weg zat, zag haar vragend aan zonder eenig antwoord te geven.

‘De oude Wrak gaat met de weduwe Verbrugge trouwen,’ vervolgde zij.

‘Zoo?..... Die arme stumper!’

‘Ja, 't is een mal huwelijk, want de man is diep in de zestig. Maar wat zal men zeggen: hij zit er warm in en daarom doet het mij pleizier voor de kinderen der weduwe. Op dat huwelijk is zeker veel af te dingen, maar ik denk, zoo als papa mij geleerd heeft, slechts aan de arme weezen, die nu weder een verzorger en beschermer krijgen. Ach, dat lieve knaapje van gisteren, niet waar? Had hij ook maar weder een beschermer!’

De moeder gaf Mathilde een wenk, waarin eene waarschuwing lag om niet verder voort te gaan, en de vader werd eensklaps zeer ernstig. ‘Daar zorgt de lieve God het beste voor,’ sprak hij. ‘Als men zich in huwelijkszaken mengt..... Maar wat zeg ik daar voor dwaasheden!’

‘Wat meent gij, papa?’

‘Ik zou haast een les hebben gegeven aan eene vrouw, die zoo iets waarlijk niet noodig heeft.’

‘Ik neem van niemand liever lessen aan dan van u.’

‘Gekheid! Men zou even goed op klaarlichten dag de lamp kunnen aansteken. Gij zijt overigens ook nog veel te jong voor dergelijke dwaasheden; koppelarijen van dien aard moet men aan oude vrouwen overlaten. Of hebt gij soms een nieuwen hoed noodig?’

De sarcastische toon waarop hij deze woorden sprak en het knorrige gelaat der moeder, die zich blijkbaar zeer ergerde, maakte Mathilde zoo angstig, dat zij geen woord meer durfde spreken. Er hadden ongetwijfeld onaangenaamheden tusschen de oudjes plaats gehad, die door dit gesprek weder opgerakeld werden, en dit bracht haar in een treurige stemming.

Zoodra echter de vader zich naar zijn kantoor had begeven, riep zij met gejaagdheid: ‘Mijn hemel, mama, wat is er gebeurd?’

‘Ach, kind,’ antwoordde de moeder het hoofd schuddende, ‘met dien man is niets te beginnen, men kan nooit wijs uit hem worden, en mocht ik ook honderd jaar bereiken, toch zal ik hem nog niet leeren kennen. Ik heb gisteren veel verdriet om die weduwe gehad.’

‘Om mevrouw Leemans? Dat is wel het onaangenaamste wat gij mij kunt zeggen.’

‘Zij wachtte hem hier, toen hij van u thuis kwam.’

‘Hoe is het mogelijk!’

‘Zij kwam hem bedanken voor 't geen hij voor haar gedaan had, doch hij wilde daar niets van hooren en luisterde nauwelijks naar haar. Hij begon terstond over haar oudste zoontje te spreken, dat hij bij u heeft aangetroffen, en sprak zooveel goeds van het knaapje, dat de vrouw er door bewogen werd en op zeer vertrouwelijken voet met hem geraakte. Hij sprak met haar over allerlei dingen en was zoo aardig, zoo welwillend ’

‘Gïj neemt mij een steen van het hart, mama! En waar spraken zij zoo al over?’

‘Dat kan ik mij allemaal niet herinneren'..... wacht eens..... papa begon eerst, geloof ik, over hare ouders, over haar vader, den dokter..... ja, dat is het.’

‘En wist zij hem te antwoorden?’

‘Tot in de kleinste bijzonderheden. Zij vertelde hem hoe hare jeugd in stille werkzaamheid in den huiselijken kring voorbijgegaan was.’

‘Dat zal papa bevallen hebben.’

‘Zeer goed, maar nu begon hij eensklaps te spreken over de groote verandering bij haar huwelijk; hoe zij uit dien stillen huiselijken kring eensklaps midden in eene

wereld van leven en genot verplaatst werd. ‘Die groote verandering moet wel veel bekoorlijkheid voor u gehad hebben,’ zegde hij, ‘en gij zoudt zeker voor geen geld van de wereld naar het eenzamedorp teruggekeerd zijn?’

‘O, die ondeugende papa; dat was een strikvraag.’

‘Of zij dit ook inzag, weet ik niet, maar zeker is het dat zij in eene treurige stemming scheen te geraken en verzekerde steeds, te midden van al die weelde, met een vurig verlangen aan het ouderlijke huis te hebben gedacht. De mensch, zegde zij, moest werken, dat was hem opgelegd, en in den arbeid alleen, van welken aard dan ook, kon hij tevreden blijven. Zij wist uit eigen ondervinding dat het vermaak niets meer was dan eene specerij, die ook als eene specerij gebruikt wilde worden. Zoodra men er voedsel van maken wilde, werd de gezondheid verwoest en aan het vermaak alle bekoorlijkheid ontnomen. Daar zij thans geheel meesteres was van hare daden, was het haar weder mogelijk geworden een werkzaam leven te leiden, en zou zij zich in dit leven zeer gelukkig gevoelen, zoodra de geldelijke zorgen van hare schouders waren genomen.’

‘Heerlijk! Dat zal papa bevallen hebben.’

‘Daarna kwam het gesprek op den handel en de kantoorzaken. Zij moet zich sinds den dood van haar man wel onafgebroken daarmede beziggehouden hebben, want zij wist op alles te antwoorden en wel met zooveel zaakkennis en doorzicht, dat papa opgetogen scheen en de eene loftuiting op de andere stapelde. De weduwe wilde daar echter niets van hooren en bracht al die lofspraken op August terug, dien zij haar leermeester noemde en van wien zij met zooveel hoogachting en innige dankbaarheid sprak, dat papa er diep door getroffen werd en evenmin zijne vreugde als zijne ontroering kon verbergen.’

‘Maar ik zie nog niet in hoe dit alles aanleiding geven kon tot onaangenaamheden.’

‘Die hebben ook niet plaats gehad.’

‘Niet?.... En gij hebt gezegd....’

‘Laat mij eerst eens uitspreken, Mathilde! Toen de weduwe vertrokken was, liep papa hier nog een tijd lang heen en weêr met de handen op den rug, zoo als hij gewoonlijk doet. Hij sprak met den hoogsten lof van u en ook van den dokter, die, naar hij zegde, buitengewoon veel menschenkennis bezat en hem die brave en wakkere vrouw het eerst had doen leeren kennen zoo als zij inderdaad was. ‘'t Is jammer, 't is eeuwig jammer,’ voegde hij er bij, ‘dat zij in kennis moest geraken met iemand als de jonge Leemans, die zulk een schat niet waard was en haar met de kinderen tot den bedelstaf zou hebben gebracht.’ - Ik meende nu een goede gelegenheid te hebben gevonden om hem te polsen en zegde op mijn beurt: ‘Zij zou juist eene vrouw voor August zijn, en daar zij, ofschoon ook weduwe, nog zeer jong is, moesten wij zijne aandacht eens op haar vestigen, want ik geloof dat hij zeer gelukkig met haar zou zijn.’

‘Och, lieve mama, dat was te voorbarig, te veel op den man af, naar ik vrees.’

‘Helaas, ja! Maar, lieve hemel, ik zag het ijzer zoo heerlijk gloeien en achtte het zonde, niet naar den hamer te grijpen en te gaan smeden.’

‘En nu vlogen de vonken aan alle kanten, niet waar? Maar wat heeft papa tegen dit huwelijk? Wat zegde hij?’

‘Dat!’ sprak de moeder en zij streek beide handen over elkander.

‘Zegde hij niets?’

‘Geen woord, geen enkel woord, maar hij zag mij aan met een paar oogen......gij weet hoe hij dat doen kan, en ik dacht dat er wat wonders uit zou komen, maar geen

woord, geen syllabe! Toen zette hij een gezicht zoo zuur als azijn, schudde het hoofd en verliet de kamer.'

‘'t ls toch vreemd. Ik zou wel 'k weet niet wat willen geven als ik papa aan het praten kon krijgen.'

‘'s Avonds onder het souper was hij weder in zijn gewoon humeur, maar elk woord was een speldeprik. Hij zeurde over de dwaze menschen, die zich met koppelen ophielden, ofschoon de ondervinding leerde, dat men er niets dan ondank bij opstreek; over oude matronen die koud en stram zijn geworden en nu een huwelijksvuurtje stoken, waaraan zij zich nog eens denken te verwarmen. In één woord, hij was zoo akelig scherp, zoo onverdraaglijk geestig, dat ik zijn voorbeeld volgde, ook een zuur gezicht zette en heenging.'

‘Zeer goed, lieve mama! Tegenspraak zou het vuurtje nog meer hebben aangeblazen. Ik zou echter wel eens willen weten....'

En nu begonnen de dames zich te verdiepen

in allerlei vermoedens. 't Was zonder twijfel dat de vader afkeerig was van een huwelijk met de weduwe, ofschoon hij haar blijkbaar achting toedroeg en met de grootste onderscheiding van haar sprak. Waarom? Waren 't soms de kinderen der weduwe? Mathilde kon het niet gelooven. Waren de oude vooroordeelen nog niet geheel bij hem uitgeroeid? Daar wilde mevrouw Sterk niets van hooren. Was het omdat mevrouw Leemans geen noembaar fortuin meêbracht? Daarvoor kenden beide dames hem te goed - In één woord, de oude man was haar op dit oogenblik meer dan ooit een raadsel.

HOLLAND HOUSE TE LONDEN, NAAR GUSTAVE DORÉ.

Toen de dokter kwam, werden de vermoedens nog met één vermeerderd. Hij was van oordeel dat de oude heer minder afkeerig was van het bewuste huwelijk dan van de wijze waarop hem dit als het ware opgedrongen werd. ‘Ken ik papa goed,’ zoo voegde hij er bij, ‘dan zal hij buitendien ongaarne zien dat de vrije keus van August door invloed van buiten belemmerd wordt.’ Had Herpen hier nog bijgevoegd dat het hoofdschudden van den ouden man minder mistrouwen tegen de weduwe dan tegen den zoon had te kennen gegeven, hij zou niet de halve, maar de geheele waarheid gezegd hebben. Pieter Sterk kon het voor mogelijk houden dat August, die in elk

geval tot de zwakke karakters behoorde, zich dit huwelijk liet opdringen, en in dit geval waren de gevolgen van zulk een

onberaden stap niet te voorzien.

Toen de dokter en zijne vrouw naar huis terugkeerden, besloten zij August wel kennis te geven van het gunstig oordeel door den ouden man over de weduwe uitgesproken, maar geen woord te reppen over 't geen met mama was voorgevallen. Hij bezat toch reeds niet veel moed en zelfvertrouwen; men moest hem een riem onder het hart steken. Overigens waren beiden van oordeel dat August zoo spoedig mogelijk om een onderhoud met zijn vader moest verzoeken, want men had thans alles uitgeput wat tot voorbereiding daarvan kon dienen.

Toen August den volgenden dag - naar men voorwendde - in de stad teruggekomen was, liet hij door Broekman vragen of hij tegen den avond zijn vader onder vier oogen kon spreken. Dit werd hem oogenblikkelijk toegestaan en hij vond het woord van den dokter bewaarheid: de oude man sprak thans op een geheel anderen toon tot hem. De ontvangst was bij al den ernst, welke op het gelaat des vaders lag, zoo welwillend en voorkomend en de vraag, of de buitenlucht gunstig op hem gewerkt had, werd met zooveel deelneming gedaan, dat August zich aanstonds weder meer op zijn gemak gevoelde.

DE BEZOEKSTERS, NAAR A. STEVENS.

Hij begon daarom met verschooning te vragen en zijn leedwezen te betuigen over al 't geen was voorgevallen. De oude man liet hem echter

die pijnlijke zelfbeschuldiging niet voleindigen, maar viel hem in de rede met de woorden:

'Hebt gij met den dokter gesproken? Heeft hij u mijne meening te kennen gegeven?'

'Ja, papa!'

'En hoe denkt gij daarover?'

'Ik kan geene woorden vinden om u mijne erkentelijkheid te betuigen, papa, maar..... '

'En hebt gij dan ook gehoord welke voorwaarden door mij gesteld zijn?' vroeg de vader weder.

'Ik neem ze allen aan,' sprak August met meer nadruk dan men van hem gewoon was; 'niet als een opgedrongen last, maar als een plicht die met mijne wenschen overeenstemt. Ik heb met het verleden gebroken, ik wil al mijne krachten inspannen om onze handelszaak te doen bloeien, en daar ik hoop dat uw vaderlijke raad, uwe ondervinding en doorzicht mij ten dienste zullen staan in gewichtige aangelegenheden, twijfel ik niet of mijne pogingen zullen met een goeden uitslag bekroond worden. Ik wil alles doen wat in mijn vermogen is om uwe tevredenheid te verwerven en u gelukkig te maken.'

'Dat zal ik zeker zijn, wanneer het u goed gaat,' sprak de oude man. 'Maar waarom spreekt gij met geen enkel woord over een der voornaamste voorwaarden, uw huwelijk? hebt gij reeds een keus gedaan?'

Met de gewone bedeesdheid, waarmede dergelijke vragen gemeenlijk beantwoord worden, knikte de zoon toestemmend met het hoofd.

'Ken ik uwe aanstaande?'

August schoof onrustig op zijn stoel heen en weêr. 'Sedert korten tijd,' zegde hij aarzelend, doch toen die weinige woorden gesproken waren, scheen hij moed te hebben gevat, want hij begon nu met veel vaardigheid hare deugden op te vijzelen en sommige personen te hekelen, die haar in een verkeerd daglicht hadden gesteld.

De oude man zette een ernstig gezichi. 'Die voorrede maakt mij angstig,' sprak hij. 'Mag ik nu den naam weten?'

Het baatte August niet of hij den naam der weduwe fluisterde, hij moest hem tweemaal luid herhalen, want papa scheen op dat oogenblik zeer doof te zijn.

'Zoo..... die!' sprak hij eindelijk en zette daarbij een zeer bedenkelijk gezicht. 'De weduwe Leemans!.... moet ik dat alleen voor kennis geving aannemen, of.....'

'Neen,' antwoordde August, 'ik maak u slechts met mijne keus bekend en ben gekomen, om uwe vaderlijke toestemming te vragen.'

'Tusschen u beiden is de zaak ongetwijfeld reeds beklonken?'

Hoe verheugde August er zich over dat hij, den raad van den dokter gevolgd hebbende, thans in volle waarheid kon betuigen dat hij met de weduwe nog geen enkel woord over een huwelijk had gewisseld, zelfs niet voorloopig onder voorwaarde dat de toestemming des vaders moest volgen.

'Des te beter,' sprak de oude heer; 'dan kunt gij nog zonder moeite van haar afzien.'

'Van haar afzien?' herhaalde August ontsteld.... 'Is dat dan noodzakelijk..... onvermijdelijk?'

'Luister eens,' hernam de oude. 'Ik begrijp zeer goed hoe uwe genegenheid voor de weduwe ontstaan is. Gij hebt haar met eene rechtschapenheid en edelmoedigheid bijgestaan, die u tot eer strekt en waarvan gij de waarde zeer goed gevoelt. Die jonge weduwe herinnert u aan de schoonste daad uws levens, en het is zeer natuurlijk dat

de dankbaarheid en innige verknochtheid dier weduwe aan haren weldoener een grooten indruk op u hebben gemaakt. Doch dat is nog de eigenlijke liefde en hoogachting niet die tot in den ouderdom moet voortduren en die u schadeloos kan stellen voor al 't geen gij van uwen kant zult moeten ontberen en opofferen. Neen, mijn zoon! dat acht ik onmogelijk!'

'Waarom onmogelijk, papa?..... En wat moet ik voor haar ontberen? wat moet ik voor haar opofferen? Ik zie niet in.....'

'Acht gij dan de fortuin, die een andere vrouw u kan aanbrengen, voor niets? De weduwe heeft geen vermogen, dat weet gij zelf het beste.'

'Dat is waar, maar.....'

'Volgens onze wet krijgt zij de helft en één kindsgedeelte uit het armzalig overschot van het vermogen, dat de oude Leemans heeft nagelaten. Het zal wel bitter weinig zijn. Hoeveel denkt gij daarmede te kunnen dekken van 't kapitaal, dat ik waarschijnlijk gedwongen zal zijn uit de zaak te nemen?'

'Ik zal de zaak, voor zooveel dit noodig is, beperken, papa! Ik wil zuinig zijn en mijn huishouden op een matigen voet inrichten; ik zal trachten door spaarzaamheid en vlijt een eigen vermogen te verwerven.'

'Goed, zeer goed! Maar dat alles neemt niet weg, dat gij na eenigen tijd *zult* vragen, wat ik thans *wil* vragen: voor wie? Voor eene vrouw, die nu reeds zoo jong niet meer is en van wier schoonheid na weinige jaren nauwelijks een spoor meer te vinden zal zijn.'

'Ik heb niet naar schoonheid gezien, noch haar met een ander vergeleken, papa! Wat mij tot haar getrokken heeft is de godsvrucht en de deugd, dat zijn de voortreffelijke hoedanigheden die haar onder zulke treurige omstandigheden en zulke harde beproevingen kenmerkten en waarvan ik maanden lang getuige ben geweest.'

De oude man stond op en liep de kamer op en neêr.

'Zij heeft kinderen,' zoo begon hij weder.

'Zij zullen ons huiselijk geluk verhoogen. Het zijn een paar engelen.'

'Maar engelen, die heel wat noodig hebben. Het weinige wat hun uit de nalatenschap van Leemans toekomt, kan verloren gaan, maar die kinderen zullen u vader noemen en gij zult verplicht zijn als vader voor hen te zorgen.'

'Dat zal ik met vreugde doen.'

'Met vreugde? Weet gij wel dat alles, wat gij aan deze kinderen doet, voor uwe eigene kinderen, zoo gij die mocht krijgen, verloren zal gaan? Gij wilt op een dwaze en lichtzinnige wijze aan vreemde kinderen wegwerpen wat uw eigen bloed toekomt. Hoe is het mogelijk dat men zulke gedachten ook zelfs een oogenblik voedsel kan geven.'

August kende zijn vader te goed om niet uiterst verbaasd te zijn over die woorden.

'Gij spreekt de taal niet van uw eigen hart, papa..... dat is onmogelijk!' riep hij uit.

'Wat zegt gij? kan men dan uit een ander mans hart spreken?'

'Papa,' sprak August ernstig en met zekere waardigheid, 'gij schept u een egoïstische, een zeer bekrompen ziel en leent die voor het oogenblik aan mij, om er de argumenten uit te halen waarmede gij mij wilt overtuigen of bestraffen. Ik zie het wel, ik heb uwe achting verloren, geheel en voor altijd verloren. Ik zal mijn eigen weg moeten gaan en ik wil dat ook doen. Mijn schoone droom is voorbij, want nimmer zal ik een huwelijk sluiten tegen uwen wil, ook al ben ik ver van hier en geheel onafhankelijk. Moge God nog lang uw leven sparen, opdat gij met eigen

oogen zult kunnen zien hoezeer gij thans in dwaling verkeert en welk onrecht gij mij aandoet.'

Hij kon er geen woord meer bijvoegen en trad naar het venster om zijne gemoedsbeweging te verbergen.

Meer dan zulk een bewijs van onderdanigheid, kinderlijke liefde en achting kon de oude man wel niet verlangen. Na een oogenblik van plechtige stilte waarin den zoon tijd gelaten werd om zich eenigermate te herstellen, riep hij eensklaps:

'August!'

De gemoedelijke, eenigzins trillende toon, waarop die naam werd uitgesproken, klonk zoo aangenaam, zoo wonderbaar in de ooren van den zoon, dat hij eensklaps het hoofd omwendde. Daar stond de goede oude man met de oogen vol tranen en de armen uitgestrekt.

'August!' riep hij nogmaals, 'waarom mocht ik u niet eerder kennen? waarom hebt gij u zoo lang verborgen gehouden?'

De zoon, die zijne oogen en ooren nauwelijks durfde gelooven, kwam oogenblikkelijk nader en greep beide hem toegestoken handen, ofschoon nog niet wetende wat hij te hopen of te vreezen had.

'Wilt gij mij in dit gewichtige oogenblik beloven, plechtig beloven,' hernam de oude, 'dat gij in alles uw woord zult blijven houden! Dat gij de goede hoedanigheden, die de weduwe bezit, hooger zult schatten dan allen rijkdom en gij hare kinderen als de uwen zult beschouwen?'

August was diep geschokt en riep uit: 'Zoo waar, papa.....'

Doch de oude man liet hem niet uitspreken. 'Geen eeden, August,' sprak hij, 'ik geloof u, ik weet dat gij oprecht meent, wat gij zegt.'

Toen sloot hij hem in zijne armen en men kon zien dat hij zijne oogen ten hemel verhief om God te danken voor het groote geluk dat hij mocht smaken.

'Wees nu niet te veel bekommerd over de zaken,' zoo begon hij na eenige oogenblikken weder, 'maar verlaat u op mij, want ik ben geen schraapzuchtig vader. Gij wordt mijn opvolger; wij zullen dit huis voor u inrichten; gij kunt over mijn kas beschikken en ik ga morgen persoonlijk de hand der jonge weduwe voor u vragen.'

Tegen zulk een snelle afwisseling van tegenstrijdige gewaarwordingen was August niet bestand. In plaats van zijn vader te bedanken wankelde hij achteruit en viel op een stoel neder, terwijl er tranen uit zijne oogen rolden. De oude man klopte hem op den schouder en zegde:

'Kom, kom, wees een man, August! Begrijp toch dat wij naar mama moeten om haar in onze vreugde te doen deelen. Wie weet hoe lang en hoe ongeduldig zij in de huiskamer wacht. En als ik mij niet bedrieg zullen wij daar ook nog twee anderen aantreffen, die niet minder nieuwsgierig zijn.'

De dokter en zijne vrouw waren daar inderdaad reeds lang en verkeerden in een angstige spanning over den afloop van het onderhoud, dat zoo gewichtig zou zijn voor de toekomst van den zoon, die, in weêrwil zijner kleine gebreken, door allen evenzeer bemind werd. Hoe verheugden zij zich, toen de oude man met vochtige, maar van vreugde schitterende oogen en een glimlach op het gelaat binnen trad. Hij had zijn zoon aan de hand en sprak tot de oude vrouw:

'Hier, moeder, breng ik u een zoon die waard is dat wij hem hoogschatten. Hij heeft begrepen dat wij oud worden en rust noodig hebben. Daarom wil hij mij ontheffen van allen arbeid en de zorgen voor het huishouden aan een flinke jonge vrouw opdragen, die uwe dochter zal zijn als gij er niet tegen zijt. Wie dat zijn zal,

kunt gij onmogelijk raden..... en gij ook niet,’ voegde hij er bij, zich tot Mathilde wendende, terwijl hij beide glimlachend met den vinger dreigde.

Het scherm valt, waarde lezer! Wij hopen nu nog slechts dat de oude Pieter Sterk door u niet minder zal worden toegejuicht dan door zijne vrouw en kinderen; want mocht hij een zonderling mensch genoemd worden, die zijne omgeving in menigen zuren appel liet bijten, men zal moeten erkennen dat hij daarbij handelde als een bekwaam geneesheer, die niet vraagt hoe bitter het drankje smaakt, wanneer het slechts kan dienen tot heil zijner patiënten. Is door sommige lezers in papa Sterk een oude bekende ontdekt, wij vleien ons dat zij niet ongaarne nog eenige uren met hem zullen doorgebracht hebben.

Bladwijzer.

Schetsen, novellen, legenden.

	Bladz.
Aanteekeningen van een mijmeraar	34
Allerzielendag	41
Avontuur (Een) à la baron von Münch-hausen	203
Bij de boeren	23, 31, 38, 46, 54, 63, 70, 79, 87, 94, 402, 114, 118, 127, 134, 143, 150, 159
Dochterke (Het) van den schoorsteenveger	178
Drie anecdoten	191
Dwergen	211
Erfgename (De) van Duivenvoorde	166, 174, 182, 190, 199, 206, 215, 222, 231, 239, 246, 255, 263, 270, 278, 287, 294, 303, 311, 319
Gelijkheid (De) in de woestijn	318
Geneeskuur (De)	82
Gevaarlijk ambacht (Een)	170
Gevaarlijke schilderij (Eene)	218
Godelieveken	290
Helden van 't geheugen	371
Hengelende olifant (De)	115
Herinnering (Eene)	3
Hoe sint Eloy van de ijdelheid genezen werd	307
Hoe sommige menschen over onze dokters denken	35
Hond (De) van Josephine	274, 282
In de speelzalen van San Francisco	323
Jachtavontuur (Een) in Birmanië	18
Juliaan en Juliane	6, 14
Kersmis in de kerk en kersmis in huis.	139, 146 158, 162
Koncert voor den arme (Een)	2

Legende (Eene) over een brug	94
Legende (De) van de Duivelsbrug	235
Legende (De) van Hastière	226
Legende (De) van de vallei der Sambre	214
Liefhebberij-tooneel	394
Man (De) met de groene muts.	150, 155
Man (Een) van den ouden stempel.	326, 334, 343, 350, 359, 367, 374, 383, 390, 398, 411
Meesters portret	282
Miskende wetenschap (Eene)	142
Nacht (Een) in den krater van den Vesuvius	250
Napoleon's evenbeeld	410
Nut (Het) van veel lezen.	174
Nyka	106
Olifantenjacht (Eene)	402
Onderhoud (Een) door middel van gebaren	28
Onder wilde paarden	219
Ontdekking (De) van een moordenaar.	82
Onvergetelijke nacht (Een)	190
Oude jongeheer (Een)	89
Pasquale	251, 288
Patagoonsche broeders (De)	162, 170
Poolsche legende (Eene)	131
Purper (Het)	294
Schoone instelling (Eene).	210
Schrijfkunst (Over de) en oude handschriften	363
Servische legende (Een)	30
Smokkelaars (De)	51, 58
Te veel blauw.	318
Uit het leven van een communard	339, 347, 354
Vrouw (De) van oom Jacob	378, 386
Wat Parijs aan water verbruikt	358
Willem den Haze (Van)	330

Winterpak (Mijn)	66
IJzeren kerker (De)	74
Zonderling geval (Een)	138
Zwanen van Closeburn (De)	315

Geschiedenis.

Augustus (Keizer) bij het graf van Alexander.	130
Dertien jaar geleden	19, 26
Dwergen-bruiloft (Eene)	102
Elisabeth (Uit het leven van koningin).	75
Engelsche weelde in de zestiende eeuw.	254
Geroofde zilverwerk (Het)	291, 298
Geschikt tegengeschenk (Een)	134
Gevangenneming van Cadoudal	185
Hertog (De) van Wellington	398
Honderd jaar geleden.	186
Johanna (Pauzin)	238
Kruistocht (De) der kinderen	275
	Bladz.
Kruistochten (De)	114
Laurens Koster of Guttenberg	301, 306
Lodewijk IX en de melaatsche	82
Borghese (De tuinen)	313
Lodewijk XVI en zijn gezin op den 6en october 1789	401
Marie Antoinette.	230
Milton en zijne dochters	225
Murat en de bezetting van Livorno	370
Napoleon's kabinet.	362
Opbreken (Het) van het beleg van Metz door Karel V	345
Schaakpartij (Eene)	182
Schiller aan het hof van Weimar	9

Secessie-oorlog (Episode uit den amerikaanschen)	122, 130
Tell-legende (De)	382
Verbranding (De) der schuldbekentenis.	57
Vertrek naar Canada van den markies van Lorne	89
Vincentius à Paolo (De H.) en de galeislaaf	138

Levensbeschrijvingen.

Ali Khan (De emir)	42
Anspach (Julius Victor)	289
Cullen (Kardinaal).	66
Dupanloup (Mgr.)	66
Edison (Thomas Alva)	82
Elisabeth van Thuringen.	283
Emma (Prinses) van Waldeck-Pyrmont.	50
Grévy (Jules).	177
Hertog (De) van Gumberland en prinses Thyra.	137
Nina (Kardinaal)	2
Paxton en zijn bouwtrant	234
Stout reiziger (Een)	366
Swerts (Jan)	409

Land- en Volkenkunde.

Afghanisten en de Afghanen	91
Arnhem (De ijzeren brug bij)	354
Arolsen (Het kasteel van)	128
Barbaarschte volk (Het) der aarde	182
Belgisch Brabant vóór vier eeuwen	195
Bloedwet (De)	387

Borghese (De tuinen)	313
Bouchout (Het kasteel)	281
Bretagne (De meimaand in)	274
China (Bijgeloof in)	235
Chineesche muur (De groote)	403
Cochin (Op weg naar een feest in)	106
Doornik (De kathedraal van)	251
Engeland (Weddenschappen in)	99
Fakir (De)	113
Gileppe (De afdamming van de)	1
Gilde (De) van St. Lucas	66
Han-sur-Lesse (De grot van)	266
Hastière (Eene halt bij)	153
Hoe men in China trouwt	163
Japan (Zeden in)	314
Japansch meisje (Een) aan haar toilet.	130
Japansche gouverneur (Een) op reis	122
Kaboel (Gezicht op)	106
Khyber-pas (Een gezicht op den)	42
Kirgizen (De muziek bij de)	230
La Plata (In de pampa's van)	322
Leuven (Het Smeders-ambacht te).	198
Londen (Holland House (te)	409
Luray (In de grot van)	346
Maanvereering (De)	10
Marabout (De)	266
Napels (Het terras van het Palazzo Reale te)	329
Opium-rookers	262
Paray-le-Monial (De kerk van)	369
Parijs en de wereldtentoonstelling	5, 11, 19, 27, 35, 45, 51, 61, 67, 76, 86
Père-Lachaise (Het kerkhof)	110
Perzen (De baard bij de)	159
Picardië (Eene vrouw uit)	162

Rome (Het beeld van den H. Petrus in de St. Pieterskerk te)	354
Rusland (Eene sleêvaart in)	161
Sandwich-eilanden (De)	227
Scandinavische volken (Het volkslied van de)	156
Scheveningen (Op de duinen te)	362
Siberië en zijne bewoners	123
Spa (Galerij Leopold II te)	25
Strandroovers	234
Sully (Het kasteel van)	113
Sumatra (Bij de menscheneters op)	394
Tirol (Eene verhuizing in)	217
Tervueren (Het kasteel van)	202
Travancore (Op weg naar)	98
Turksche vrouw (Eene)	170
Vesuvius (De tegenwoordige toestand van den krater van den)	50
Washington (Brug op den berg)	98
(Sleêvaart over den berg)	99
Watervallen	270
Weenen (Het paleis van den duitschen gezant te)	145
West-Indische natuur (De)	355
Witten Nijl (Langs de oevers van den)	114
Wonderen (De zeven) der wereld	180
Zwitserland (Eene belangwekkende streek in)	142

Natuurkundige weten-schappen.

Beeld (Het) in het oog van stervende dieren	406
Kleine (Het) in de natuur	43, 50
Kleur (De) van vogels en gewassen	214
Maansverduisteringen	110

Nevelbeelden in de woestijn,	282
Regen (De)	403
Tranen (De)	107
Van kou gestorven	169
Weêrsvoorspellers	134
Wonderkracht (De) van sommige wateren.	118
Zachtste dood (De)	406
Zon (lets over de)	278
Zonnesteek (De)	319

Natuurlijke Historie.

Dieren (Allerlei)	331
Dierenleven (Uit het).	90, 110, 172, 227
Invloed (De) der muziek op de dieren.	54
Hunter's anatomisch museum	379
Leeuw (De)	146
Mees (De)	2
Mieren (Een bezoek van)	10
Oester (De)	202
Sidderaal (De)	371
Spreeuw (De)	194
Struisvogel (De)	410
Trekvogels (Uit het leven der)	310
Valkenjacht (Op de)	130
Vogels (lets over de)	286
Zeehond (De)	58

Gedichten.

Avond (De) op het land	305
Dante.	43

Drij dragonders (De) 356
Geheim 42
Sinterklaas-surprise (Een). 81
Stallicht (Het) 43.

Handel en nijverheid.

Hoe in België de steenkolen ontdekt zijn. 222
Oude takken van nijverheid 101
Peinture-Bogaerts (De). 322
Spoorwegen (De kindsheid der) 299
Steenkool (De) en de mijnen 243
Steurvisscherij (De) 386
Uitvindingen van Thomas Edison. 90, 98
Verrekijkers (De) en de telescopen 339
Wat ik van de perelvisscherij zag 342
Welriekende industrie (Eene) 262
IJsploeg (De) 130
Zwemtoestel (Een nieuw). 114

Verscheidenheden.

Aalmoes (Een), als 't u belieft 273
Amerikaansche annoncen 374
Annonce (Eene) 390
Audiëntie (Eene) bij Agrippa 290
Begrafenis-plechtigheden (Zonderlinge). 326
Bezoek (Het). 258
Bezoeksters (De) 409
Bij den kiekenkoopman. 226
Bij den sjachelaar 42
Bloemenmeisje (Het) 306
Bloemkrans (De) 378

Brand te New-York	122
Breistertje (Het)	18
Brief (De) van den afwezige	402
Broerke kan loopen	290
Citer-speler (De)	202
Curiositeiten	297
Door een boom verpletterd.	177
Dwerg (De) van den sultan	114
Eenzaam en verlaten	186
Eerst betalen	17
Eerst een kus	138
Eerste schoone dag (De).	249
Even als groomoeder	242
Feesten te Amsterdam.	265
Gamelang (De)	378
Gang (De) naar het stadhuis	297
Gele koorts (De) in Amerika	26
Gevallen ster (Een)	226
Gevoelvol publiek (Een)	410
Gewetenlooze jeugd	370
Gezondheidsbronnen voor dieren	102
Goede (De) en de strenge tante	65
Goede gelegenheid (Eene)	49
Goede (De) oude tijd	311
Gouden bruiloft (De)	329
Grootmoeders toilet	338
Herberg (De) in het bosch	243
Herculische mannen	206
Hoe veel!	106
In de kerk	50, 393
In den mallemolen.	193
In de wachtkamer van den dokter.	154
In het korenveld.	385
In october aan het strand	33
Jonge moeder (De)	97

Kaartspelers (De)	273
Kapelmeester (De)	186
Kostbare sjaal (Eene)	86
Kritiek (De).	250
Kruidenzoeker (De).	194
Krijgsmans ('s) vadervreugde.	394
Laatste dagen (De) van den veroordeelde.	73
Laatste gebed (Het)	121
Lady Sundon	286
Leeuw (De) en de slang.	393
Mevrouws verjaardag	402
Moderne geleerdheid	254
Moederlijk geluk	362
Naaischool (De)	73
Nieuwe gewas (Het)	122
Onder de paraplu.	210
Onwelkome tijding (Eene)	2
Oom Brässig	306
Op uwe gezondheid.	234
Oude herinneringen.	209
Overstrooming (De) van Szegedin.	241
Paardenstoeterij (Een) in Normandië	233
Praalgraf (Het) van Maximiliaan	161
Prooi (De)	370
Rariteiten in de literatuur	278
Ringen (Een woordje over)	86
Schoolexamen (Het)	257
Schrijfles (De)	386
Slotbewoners (De)	178
Straatmuzikante (De)	346
Teekenles (Eene)	22
Tehuiskomst (De) van den jager	210
Terugkeer (De) van het werk	65
Twee oude liefhebbers	354
Vaandeldrager (De)	385

Van de mijn naar den molen	298
Verarmd	218
Vergiftigde pijlen	366
Verleden en toekomst	363
Verloofde (De) van den kruisridder	34
Verloren zoon (De)	25
Verrassing (De)	258
Verzekering-maatschappij (Eene zonderlinge)	11
Verzoeking (De)	145
Vogelnesten	398
Voor den Berg van Barmhartigheid	282
Voorpost (Een)	362
Vrouwelijke schoonheid	275
Wanneer stort de dom van Keulen in?	246
Wat is het koud!	194
Weduwe (De) van den martelaar	218
Winterbeeld (Een)	202
Wijnkenners (De)	314
Zonderlinge gebruiken	278
Zigeuner-vrouw (De)	338
Zuster van liefde (De)	266
REBUSSEN	8, 46, 72, 104, 144, 176, 208, 248, 280, 352, 384

Alphabetische lijst der gravures.

	Bladz.
Aalmoes (Een), als 't u belieft	276
Afdamming (De) van de Gileppe	1
Afscheid (Ons) van den winter	205
Ali Khan (Sheer)	45
Allerzielendag	41
Anspach (Julius Victor)	289
Arolsen (Het kasteel van)	129
Audiëntie (Eene) bij Agrippa	292
Augustus (Keizer) bij het graf van Alexander den Groote	132
Avond (De) op het land	305
Beeld (Het) van den H. Petrus in de St. Pieterskerk te Rome	357
Berg Washington (Brug op den)	100
Berg Washington(Een sleêvaart op den)	101
Bezoek (Het)	260
Bezoeksters (De)	413
Bij de boeren	24, 32, 40, 48, 56, 64, 72, 80, 88, 104, 112, 120, 128, 144, 152, 160
Bij den kiekenkoopman	228
Bij den sjachelaar	44
Bloemenmeisje (Het)	308
Bloemkrans (De)	381
Borghese (De tuinen)	313
Bouchout (Het kasteel)	281
Brand (Een) te New-York	125
Breistertje (Het)	20
Brief (De) van den afwezige	405
Broerke kan loopen	293
Citer-speler (De)	204
Clara (De villa) aan het Lago Maggiore	249

Cullen (Mgr.)	69
Curiositeiten	300
Damplein (Het) op den 21en april 1879	265
Door een boom verpletterd	180
Dupanloup (Mgr.)	69
Dwerg (De) des sultans	117
Edison (Thomas Alva)	85
Eenzaam en verlaten	188
Eerst betalen	17
Eerst een kus	140
Eerste schoone dag (De)	252
Electro-moteur (De)	96
Emma (Prinses) van Waldeck-Pyrmont	53
Erfgename (De) van Duivenvoorde	168, 176, 184,' 192, 200, 208, 216, 224, 232, 240, 248, 256, 264, 272, 280, 288, 296, 304, 312, 320
Ernest (Prins)	137
Even als grootmoeder	244
Fakir (Een) in een moskee te Tanger	116
Galerij Leopold II te Spa	25
Gang (De) naar het stadhuis	297
Gele koorts (De) in Amerika	29
Gerard van Avesnes'foltermg	156
Gevallen ster (Een)	229
Gevangenneming (De) van Cadoudal	185
Gewetenlooze jeugd	372
Goede gelegenheid (Eene)	49
Gouden bruiloft (De)	332
Grevy (Jules)	177
Grootmoeders toilet	337
Halt (Eene) bij Hastière	153
Herberg (De) in het bosch	245
Hoe veel!	108
Holland-House te Londen	412
IJsploeg	133

IJzeren brug (De) bij Arnhem	353
In de kerk	52, 395
In de grot van Luray	349
In den mallemolen	193
In de wachtkamer van den dokter	157
Indische gamelang (De)	377
In het korenveld	385
In october aan het strand	33
Intrede (De) in het klooster	105
Japansche gouverneur (Een) op reis	125
Japansch meisje (Een) aan haar toilet	133
Jonge moeder (De)	97
Juliaan en Juliane	8, 16
Kaartspelers (De)	273
Kaboel (Gezicht op)	109
Kapelmeester (De)	189
Karel V bij Fugger	57
Kathedraal (De) van Doornik	201
Kerk (De) van Paray-le-Monial	369
Khyber-pas (De)	45
Krater (De) van den Vesuvius	53
Krijgsmans ('s) vadervreugde	396
Kritiek (De)	253
Kruidenzoeker (De)	196
Laatste dagen (De) van den veroordeelde	73
Laatste gebed (Het)	121
Leeuw (De) en de slang	393
Leeuw (De) en zijne familie	149
Lodewijk XVI en zijn gezin op den 6en october 1789	401
Lodewijk (De H.) troost een melaatsche	84
Man (Een) van den ouden stempel	328, 336, 344, 352, 360, 368, 376, 384, 392, 400, 408
Marabout (De)	269
Meesters portret	284

Megaphoon (De)	93
Megaphoon (De) in doorsneê	96
Meimaand (De) in Breiagne	277
Mevrouws verjaardag	404
Milton en zijne dochters	225
Moederlijk geluk	363
Naaischool (De)	76
Nieuwe gewas (Het)	124
Nina (Kardinaal)	5
Onder de paraplu	213
Onwelkome tijding (Eene)	4
Oom Brässig	309
Op de duinen te Scheveningen	365
Opbreken (Het) van het be.eg van Metz door Karel V	345
Op uwe gezondheid	237
Op weg naar een feest in Cochin	109
Op weg naar Travancore	181
Oude herinneriogen	209
Oude jongeheer (Een)	89
Paardenstoeterij (Een) in Normandië	233
Paleis (Het) van den duitschen gezant te Weenen	145
Phonometer (De)	93
Praalgraf (Het) van Maximiliaan	164
Proef met een zwemtoestel voor paarden	117
Prooi (De).	373
Saluut (Het) vóór het stierengevecht	325
Schiller (Frederik) aan het hof van Weimar	9
Schoolexamen (Het)	257
Schrijfles (De)	389
Sinterklaas-surprise	81
Sleêvaart (Eene) in Rusland	161
Slotbewoners (De)	181
Spaansche smokkelaars	172
Spoorbaan (Gezicht op de) in de bergen van Pensylvanië	12
Stierenjacht (De) met den lasso	325

Straatmuzikante (De)	348
Strandroovers (De)	236
Sully (Het kasteel van)	114
Swerts (Jan)	409
Szegedin (Gezicht op) na de overstrooming	241
Tante (De goede)	61
Tante (De strenge)	60
Tehuiskomst (De) van den jager	212
Terras (Het) van het Palazzo Reale te Napels	329
Terugkeer (De) van het werk	65
Thyra (Prinses)	137
Turksche vrouw (Eene)	173
Twee oude liefhebbers	356
Vaandeldrager (De)	389
Valkenjacht (Op de)	136
Va de mijn naar den molen	301
Va kou gestorven	169
Verarmd.	220
Verleden en toekomst...	316
Verhuizing (Eene) in Tirol	217
Verloofde (De) van den kruisridder	36
Verloren zoon (De)	2
Verrassing (De)	261, 341
Vertrek van den markies van Lorne naar Canada	92
Verzoeking (De)Vincentius (De H.) à Paulo en de ga-	14
leislaaf	141
Vlaamsche melkmeisje (Het)	324
Voor de bank van leening	285
Voorpost (Een)	361
Vrouw (Eene) uit Picardië	16
Vrouw (De) van den zeeman	380
Wat is het koud	197
Weduwe (De) van den martelaar	221
Weêrstandsmeter (De)	96

{ Wereldtentoonstelling te Parijs	De zaal van San Salvador	5
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	De toren bij het zweedsch paviljoen	13
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Het egyptisch paviljoen	13
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Het perzisch paviljoen	21
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Eene zaal in het perzisch paviljoen	21
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	De fransche restauratie	29
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Het chineesch paviljoen	37
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Het paviljoen der Vereenigde Staten	37
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Het paviljoen van Oostenrijk	69
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Het inwendige van het paviljoen van Monaco	77
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Een beweegbaar ijzeren paviljoen	77
{ Wereldtentoonstelling te Parijs	Tandheelkundige instrumenten	85
Wijnkenners (De)		317
Zegen (De) des grootvaders		68
Zigeuner-vrouw (De)		340
Zuster (De) van liefde		268
Zweetdoek (De) der H. Veronica		321